Hmooh hmëë he-ga-jmee Jesucristo; Salmos

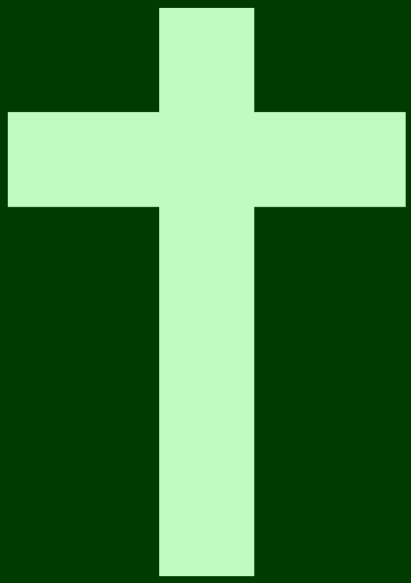

New Testament and Psalms in Chinantec, Ozumacín

(MX:chz:Chinantec, Ozumacín)

Hmooh hmëë he- ga-jmee Jesucristo; Salmos

New Testament and Psalms in Chinantec, Ozumacín (MX:chz:Chinantec, Ozumacín)

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Ozumacín

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Ozumacín [chz], Mexico

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:
You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Psalms

in Chinantec, Ozumacín

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jun 2025 from source files dated 29 Jan 2022
77bbb809-d78b-5d8c-9c0b-2363ea7f466b

Contents

San Mateo 1
San Marcos 57
San Lucas 92
San Juan 151
Hechos 194
Romanos 249
1 Corintios 272
2 Corintios 295
Gálatas 310
Efesios 319
Filipenses 327
Colosenses 333
1 Tesalonicenses 339
2 Tesalonicenses 344
1 Timoteo 347
2 Timoteo 353
Tito 357
Filemón 360
Hebreos 362
Santiago 379
1 Pedro 385
2 Pedro 392
1 Juan 396
2 Juan 402
3 Juan 403
Judas 404
Apocalipsis 406

San Mateo
Ju'hmëë̋ kih' Jesús he⁻ ga⁺sii̋ Matä́

Lä⁺jëë̱⁺ dsa⁻ ma⁻gyu̱h⁻ kyäa̱' Jesucristo
(Lc. 3:23-38)

1 Jeé la⁻ na⁻sii⁻ jmii⁻ kih' lä⁺jëë̱⁺ dsa⁻ ma⁻gyu̱h⁻ kyäa̱' Jesucristo hi̱⁻ läa̱' sáju̱⁻ kih' David, hi̱⁻ má läa̱' sáju̱⁻ kih' Abraham.

2 Abraham má läa̱' jmii⁻ Isaac. Isaac he̋ má läa̱' jmii⁻ Jacob. Jacob má läa̱' jmii⁻ Judá kyäah́ lä⁺jëë̱⁺ øøyh⁻.

3 Judá má läa̱' jmii⁻ Fare kyäah́ Zara. Choo' hi̱⁻ he̋ ga⁺läa̱' Tamar. Fare he̋ má läa̱' jmii⁻ Esrom. Esrom má läa̱' jmii⁻ Aram.

4 Aram he̋ má läa̱' jmii⁻ Aminadab. Aminadab má läa̱' jmii⁻ Naasón. Naasón he̋ má läa̱' jmii⁻ Salmón.

5 Rahab kyäah́ Salmón ga⁺läa̱' cho'jmii⁻ Booz. Rut kyäah́ Booz he̋ ga⁺läa̱' cho'jmii⁻ Obed. Obed he̋ má läa̱' jmii⁻ Isaí.

6 Isaí má läa̱' jmii⁻ rey David. Më́ Uría kyäah́ rey David he̋ ga⁺läa̱' cho'jmii⁻ Salomón.

7 Salomón he̋ má läa̱' jmii⁻ Roboam. Roboam má läa̱' jmii⁻ Abía. Abía má läa̱' jmii⁻ Asa.

8 Asa he̋ má läa̱' jmii⁻ Josafat. Josafat má läa̱' jmii⁻ Joram. Joram má läa̱' jmii⁻ Uzía.

9 Uzía he̋ má läa̱' jmii⁻ Jotam. Jotam má läa̱' jmii⁻ Acaz. Acaz má läa̱' jmii⁻ Ezequía.

10 Ezequía he̋ má läa̱' jmii⁻ Manasé. Manasé má läa̱' jmii⁻ Amón. Amón má läa̱' jmii⁻ Josía.

11 Josía má läa̱' jmii⁻ Jeconía kyäah́ lä⁺jëë̱⁺ øøyh⁻. Jii̱⁻ kih' Josía ga⁺jääy' he⁻ wii̋ dsa⁻ Israel ta⁺ hwa' Babilonia.

12 Ma⁻ngëë̋ ma⁻nää' dsa⁻ Israel ta⁺ hwa' Babilonia, Jeconía he̋ má läa̱' jmii⁻ Salatiel. Salatiel má läa̱' jmii⁻ Zorobabel.

13 Zorobabel he̋ má läa̱' jmii⁻ Abiud. Abiud má läa̱' jmii⁻ Eliaquim. Eliaquim má läa̱' jmii⁻ Azor.

14 Azor he̋ má läa̱' jmii⁻ Sadoc. Sadoc má läa̱' jmii⁻ Aquím. Aquím má läa̱' jmii⁻ Eliud.

15 Eliud he̋ má läa̱' jmii⁻ Eleazar. Eleazar má läa̱' jmii⁻ Matán. Matán má läa̱' jmii⁻ Jacob.

16 Jacob he̋ má läa̱' jmii⁻ José, hi̱⁻ ga⁺läa̱' dsa⁻ñuuh⁻ kyäa̱' María. María he̋ ga⁺läa̱' choo' Jesús hi̱⁻ ga⁺lä⁺che̱e̱⁺ Cristo (he⁻ hnøø' jäh⁺ hi̱⁻ na⁻hñäa̱').

17 Lä⁺jëë̱⁺ jmii⁻ dsa⁻ he̋ të⁻ gya⁺kye̱e̱̋ dsa⁻ wára⁻ ga⁺he̱eń lä⁺jäa̱⁻ lä⁺jäa̱⁻ lä⁺ ga⁺løø' kyäah́ Abraham, lä⁺ ga⁺të̋ David. Lä⁺ja̱⁻ të⁻ gya⁺kye̱e̱̋ dsa⁻ ka⁻läh́, he⁻ ga⁺løø' kyäah́ David lä⁺jiih' má ga⁺jääy' he⁻ wii̋ dsa⁻ Israel ta⁺ hwa' Babilonia. Lä⁺ja̱⁻ të⁻ gya⁺kye̱e̱̋ ka⁻läh́, he⁻ ga⁺løø' lä⁺ má ga⁺näay' Babilonia, lä⁺jiih' ga⁺lä⁺chäa̱⁺ Cristo.

Lä⁺la⁻ ga⁺lä⁺chäa̱⁺ Jesús
(Lc. 2:1-7)

18 Lä⁺la⁻ ga⁺la' má ga⁺lä⁺chäa̱⁺ Jesucristo. María chooy' má na⁻la⁻ hmooh́ kiyh' kyäah́ José. Pero jää' ja̱⁻gá käay' øøyh⁻, ma⁻kyäa̱⁻ bá María gyuu̱⁻ kyäah́ be̋ kih' Jmi⁻lle̋ Na⁻jngii'.

19 José, dsa⁻ñuuh⁻ kyäay', má jmeey⁺ he⁻ llu' jmah', hi⁺ sa⁺ má hnøøy' má mi⁻kwäh' dsa⁻ kih' María, he⁻ja̱⁻ ga⁺lla̋ dsëy' má be̱e̱y' to⁻kë̋ bá.

20 Ma⁻ngëë̋ má jmeey⁺ huúdsë⁻ lä⁺ja̱⁻, ga⁺lä⁺jnää̋ kiyh' jäa̱⁻ ángel kyäa̱' Dio jeé na⁻gwii̱y⁻, hi̱⁻ ga⁺jäh́ sii̋yh⁺:

—José, sáju̱⁻ kih' David, ta⁺ wá gäh' käah' María na⁻, jmääh' dsa⁻më̋ kyäah'. Jëëh́, kyäah́ be̋ kih' Jmi⁻lle̋ Na⁻jngii' bá ja̱⁻, he⁻ kyäay⁻ gyuu̱⁻.

21 Lä⁺chäa̱⁻ jäa̱⁻ gyuu̱⁻ kyäay' hi̱⁻ míche̱eh' Jesús, jëëh́ hi̱⁻ he̋ lää' dsa⁻gooh́ hnäh́ kih' dsókye⁻.

22 Ga˖lä˖jë˖ he˜ ja˜ ga˖la˩ mah˩ lä˖te˩
lä˖koo˜ ga˖jäh˴ dsa˜ hi˜ ga˖ngëë˩ juu˩
kih˩ Dio llo˴joo˩, lä˖koh˴ ma´ ga˖jäyh˴:
23 Jaa˜ chih˜më˴ kwaa˜ hi˜ sa˖
ma˜jëë˖ dsa˜ñuuh˜,
kaay˩ gyuu˜ mah˩ lä˖chaa˜ jaa˜ gyuu˜
ñuuh˜ kiyh˩.
Hi˖ gyuu˜ he˴ lä˖chee˜ Emanuel.
Juu˩ la˜ hnøø˩ jäh˖: Dio kyaah´ jne´.
24 Lä˖koo˜ ma´ ga˖ñe˩ José jee´
këy˖ ja˜, ga˖jmeey˴ lä˖koo˜ mada˜
he˜ ga˖jmee˴ ángel kyaa˩ Dio kiyh˩,
ga˖heeh˜ bih˩ ga˖kaay˩ María.
25 Pero sa˖ ga˖lä˖kyuuy˖ lä˖jiih˩
ga˖lä˖chaa˖ gyuu˜ ñuuh˜ to˜në´
kyaay˩, hi˜ ga˖mi˖cheey˜ Jesús
ma˜ngëë˴ ma˜lä˜chaay˖.

2

Dsa˜ hi˜ ma´ kyuuh˜ ha˜ lä˖ chaa˩ nuu˴ gyuuh˩ ga˖jmäay˩ jøøh˩ gyuu˜ Jesús

1 Ga˖lä˖chaa˖ Jesús Belén, koo˜
jwii˜ mäh˜ he˜ hla˜ hwa˩ Judea,
lä˖koo˜ ma´ laa˩ Herode dsa˜ta´ jee´
ja˜. Hi˖ lä˖koo˜ ma´ ga˖lä˖chaa˖ Jesús,
ga˖lla˖nää˩ ta˖ jwii˜ Jerusalén dsa˜ hi˜
ma´ kyuuh˜ ha˜ lä˖ chaa˩ nuu˴ gyuuh˩.
Hi˜ he˴ ya˖nää˩ ta˖la˖ ga˖hya˜ hyoo˜.
2 Hi˖ ma´ ngiiy˖ juu˩:
—¿Na˜ rey kyaa˩ dsa˜ judiu hi˜
ma˜lä˜chaa˖? Ga˖jëë´ jnääh˩ ga˖hñaa˴
nuu˴ kyaay˩ ta˖la˖ ga˖hya˜ hyoo˜.
He˜ja˜ ma˜ya˜nøø˩ jnääh˩ mah˩ jmee´
jnääh˩ juuh˜ kiyh˩.
3 Lä˖koo˜ ma´ ga˖nuu˴ rey Herode
lä˖ja˜, ga˖hee˩ ba´ dsëy˩, hi˖ ja˜ba´
lä˖ja˜ ga˖la˩ kih˩ lä˖jëë˖ dsa˜ hi˜ ma´
tääh´ Jerusalén.
4 He˜ja˜ ga˖jmee˴ rey mada˜,
ga˖tëëyh˩ lä˖jëë˖ dsa˜kaah´ kyaa˩
jmi˜dsa˜ kyaah´ ta˜jwoh˩ kyaa˩ ley
mah˩ ga˖ngiiy˴ juu˩ kiyh˩, ha˜ jee´ jwii˜
la˩ kwaat˜ lä˖chaa˜ Cristo.
5 Mah˩ ga˖jäh˴ dsa˜ he˴ siiyh˖:
—Jee´ jwii˜ mäh˜ he˜ chee˜ Belén
he˜ hla˜ hwa˩ Judea ba´ lä˖chaay˜.
Jëëh˴, lä˖ja˜ ga˖sii˴ jaa˜ hi˜ ma´ ngëë˜
juu˩ kih˩ Dio jää˩:
6 Hne˜ Belén, jwii˜ mäh˜ he˜ hla˜
hwa˩ Judea,
sa˖ jäh˩ hne˜ mäh˩ ga´ kih˩ lä˖jë˖ jwii˜
kaah´ he˜ na˜hee˜ hwa˩ na˜.
Jëëh˴, kyah˩ hne˜ ya˜hee˩ jaa˜ hi˜ ka˩
në´, hi˜ hää˩ dsa˜ Israel hi˜ laa˩
dsa˜ kyaan˖.
7 He˜ja˜ jee´ na˜hmää´ ba´ ga˖tëëh˩
Herode dsa˜ hi˜ ya˖nää˩ ta˖la˖
ga˖hya˜ hyoo˜, ga˖ngiiy˴ juu˩ kiyh˩
joh˴ jmii´ ma˜hya˜ he˜ ga˖jëëy˩
ga˖hñaa˴ nuu˴ he˴.
8 Ja˜ga´ ga˖chee˩ dsih˴ ta˖ Belén,
mah˩ ga˖jäyh˴ siiyh˖:
—Go˜nää˴ hnäh˴ jee´ oo˖, go˜kii˩
da´ hnäh˴ juu˩ kwee˜ kih˩ gyuu˜ he˴.
Wa´ra˜ ga˖jnääh˖ hnäh˴, ja˜ ya˜nääh`
hnäh˴ jmeeh˩ hnäh˴ juu˩ kin˖, mah˩
jnä˴ ka˜läh˴ niin` na´jmeen˩ juuh˜
kiyh˩.
9 Lä˖koo˜ ma´ ga˖nuuy˴ juu˩ kih˩
rey, ga˖nääy˩. Hih˩ cha´nuu˴ hi˜
ga˖jëëy˩ ta˖la˖ ga˖hya˜ hyoo˜, ngooy˩
ta˖ cha´në´ dsa˜ he˴ lä˖jiih˩ ga˖tëëy˴ jee´
ma´kyaa˩ gyuu˜. Jee´ja˜ ga˖hëëy˴ koo˜
hweh˜.
10 Lä˖ ma´ ga˖jëëy˩ lä˖ ma˜hee˴
ja˜ba´ cha´nuu˴ he˴, ga˖lä˖chaay˖ llu˩
cha˜miih˜.
11 Ma´ ga˖taayh` cha´neh˖ ja˜,
ga˖jëëy˩ gyuu˜ kyaah´ María chooy˩.
Ja˜ga´ ga˖juuyh˩ jnëy´ ga˖jmääy˩ jøøh˩.
Ga˖näy˩ jee´ ma´ tääh´ kuu´ kiyh˩
mah˩ ga˖kwëëyh˩ ku´nøø˜, ga˖kwëëyh˩
wa´chu˜, hi˖ koo˜ ga´ he˜ chee˜ mirra.
12 Ma˜ngëë˴ he˜ ja˜, ga˖mi˖jnää˜
Dio kih˩ dsa˜ he˴ jee´ na˜gwiiy˜ mah˩
mo˖so˖ ma´ dsa˜jeeyh` ta˖ jee´ ma´ gya˩
Herode. Ga˖jluuy˩ jyoh˴ jwë˩ mah˩
ga˖lla˖nääy` ta˖ hwa˩ kiyh˩.

Ga˖nääy˩ ta˖ hwa˩ Egipto

13 Lä˖koo˜ ma´ ga˖nää` dsa˜ hi˜
kyuuh˜ ha˜ lä˖ chaa˩ nuu˴ he˴, jaa˜
ángel kyaa˩ Dio ga˖lä˖jnää˴ kih˩ José
jee´ ma´ këy˖ mah˩ ga˖siiyh˖:
—Noo˜, jää˖ gyuu˜ kyaah´ chooy˩
mah˩ go˜nää˴ hnäh˴ ta˖ hwa˩ Egipto.
Jee´ oo˖ jäh˩ ta´ko˜jiih˩ lloo˜ jmii´
jmeen` juu˩ kyah˩. Jëëh˴ hnaah˖
Herode gyuu˜ mah˩ jngëëyh˩.
14 Lä˖koo˜ ma´ ga˖ñe˩ José jee´
ma˜na˜gwii˜, lä˖chah˴ hwë˩ ja˜

ga˭jääy˫ gyɯɯ˭ kyäah´ María, ga˭nääy˫
ta˭ hwa˫ Egipto.
15 Jee´ ja˭ ga˭taayh` lä˭jiih˫ ga˭juu˫
Herode. Mah˫ lä˭ja˭ lä˭te˫ lä˭koo˭
ga˭jäh´ dsa˭ hi˭ ga˭ngëë˫ juu˫ kih˫ Dio,
lä˭ ma´ ga˭jäyh´: “Ta˭ hwa˫ Egipto
ga˭tëëhn˭ gyɯɯ˭ kyäan˭.”

Ga˭jmee´ Herode mada˭ juu´ lä˭jëë˭ gyɯɯ˭ ñɯɯh˭

16 Ma´ ga˭lä˭liih˭ Herode ga˭mi˭goo˭
dsa˭ hi˭ ma´ kyɯɯh˜ he´ kiyh˫,
ga˭lä˭lleey´ jwërte. He˭ja˭ ga˭hëy´
joh´ jmii´ ma˭lä˭hii` lä˭ ma´ to˭në´
ga˭jëë˫ dsa˭ he´ nɯɯ´. Mah˫ ga˭jmeey´
mada˭ kih˫ hlooo´ he˭ jngëëyh˫ lä˭jëë˭
gyɯɯ˭ ñɯɯh˭ hi˭ ja˭ga´ ga˭lä˭chaa˭
lä˭jiih˫ hi˭ ma´ hää´ to˫ ñe˭ hi˭ ma´
chaa˭ jwii˭ Belén, lä˭kye˭ kih˫ hi˭ ma´
taah´ jäh˭ lä˭ku´ lä˭jii˫ kih˫ jwii˭ ja˭.
17 Lä˭ja˭ ga˭lä˭te˫ lä˭koo˭ ga˭jäh´
Jeremía hi˭ ga˭ngëë˫ juu˫ kih˫ Dio jää˫,
he˭ lle`lä˭la˭:
18 Ga˭lä˭nɯɯh´ koo˭ juu˫ jee´ jwii˭
Ramá,
peer˭ ti˭meeh˭ dsë˫ dsa˭, hooo˜ dsa˭,
hooo˜ dsa˭.
Sa´ju˭ kih˫ Raquel ba´ he´ hi˭ hooo˜
kih˫ gyɯɯ˭ kyaa˫.
Sa˭ hii˜ nooh˫ dsëy˫, kih˫ he˭ ga˭juu˫
jwëë´ gyɯɯ˭ kyaay˫.
19 Ma˭ngëë´ ma˭juu˭ Herode, jaa˭
ángel kyaa˫ Dio ga˭lä˭jnää´ kih˫ José
jee´ ma´ na˭gwiiy˭, hwa˫ Egipto.
20 Mah˫ ga˭siiyh˭:
—Noo˭, tee` gyɯɯ˭ kyäah´ chooy˫,
mah˫ gwaah˭ ta˭ Israel ka˭läh´. Jëëh´,
ma˭juu˭ ba´ hi˭ ma´ hnooo˫ ma´ jngëëh˫
gyɯɯ˭.
21 He˭ja˭ ga˭nooy˭ mah˫ ga˭tëëy˭
gyɯɯ˭ kyäah´ chooy˫, ga˭nääy` ta˭ hwa˫
Israel ka˭läh´.
22 Pero ma´ ga˭nuuy´ kih˫ Ar-
quelao hi˭ ma´ jmee˭ hih˭ hwa˫
Judea lla˭ jmiiy˭ Herode, he˭ja˭
ga˭lä˭goyh˭ ma´ dsa˭nääy` ta˭ ja˭.
Pero ga˭mi˭jnää˭ Dio kiyh˫ jee´ ma´
këy˭ mah˫ ga˭nääy` ta˭ hwa˫ Galilea
ba´.
23 Ma´ ga˭lla˭nääy` ta˭ ja˭, ga˭taayh`
jwii˭ he˭ chee˭ Nazaret. Mah˫ lä˭ja˭
lä˭te˫ lä˭koo˭ ga˭jäh´ dsa˭ hi˭ ga˭ngëë˫
juu˫ kih˫ Dio: “Nazareno ba´ jäh˭ dsa˭
kih˫ Jesús.”

3

Ma´ kwa˭ Jwaa˭ juu˫ jee´ la˫ hwa˫ kii˭ (Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 Ma´ja˭ ñee´ Jwaa˭ hi˭ ma´ choo˜
jmii˭ ta˭ hwa˫ kii˭ kih˫ Judea na´kway˭
juu˫.
2 Lä˭la˭ ma´ jäyh´:
—Jeeh` hnäh´ kih˫ Dio, jëëh´,
ma˭ya˭jäh˭ he˭ jää˫ Dio dsa˭ lä˭hih˭
kih˫.
3 Kih˫ Jwaa˭ ba´ ja˭ hi˭ ga˭hlëëh´
Isaía hi˭ ga˭ngëë˫ juu˫ kih˫ Dio jää˫, lä˭
ma´ ga˭jäyh´:
Kii˭ nɯɯh˭ koo˭ lle´ he˭ hlëëh˭ hwa˫
kii˭ jee´ sa˭ kwa˭ ni˭ miih˭:
“Mi˭llu` hnäh´ jwë˫ kih˫ Dsa˭jooh˫
jnän`.
Mi˭lluu` hnäh´ hñaah˫ mah˫ jäy˭
ko˭dsoo´ jwë˫”, ga˭jäh´ Isaía.
4 Hmiih˭ kih˫ Jwaa˭ ma´ la˫ kyäah´
jñu˭ camey˜, ma´ na˭hñɯɯ˭ tuyh˫
kyäah´ koo˭ loo´ jah´. Ma´ kuyh˭ iih˭
hi˭ ma´ hiyh˜ tah˫ he˭ ma´ cha˭ moh´.
5 He˭ja˭ jwëë´ dsa˭ hi˭ ma´ chaa˭
Jerusalén ga˭lla˭nää˫ jee´ ma´ cheh˫
Jwaa˭, hi˭ lä˭ja˭ ga˭lla˭nää˫ hi˭ ma´
chaa˭ lä˭kaa˭ hwa˫ Judea, lä˭kye˭
hi˭ ma´ chaa˭ lä˭ku´ lä˭jii˫ kih˫ jmii˭
Jordán.
6 Lä˭jëë˭ dsa˭ he´ ma´ mi˭jnääy˭
he˭ hliih˫ he˭ ma´ jmeey˭ hi˭ ga˭chaa˫
Jwaa˭ dsa˭ he´ jmii˭, cha´jmii˭ Jordán.
7 Ma´ ga˭jëëy˫ jwëë´ dsa˭ fariseo
kyäah´ dsa˭ saduceo hi˭ na´nää˫ jee´
ja˭ mah˫ ma´ choo˫ Jwaa˭ jmii˭ kiyh˫,
he˭ja˭ ga˭jäyh´ ga˭siiyh˭ dsa˭ he´:
—Ma˭ra˭ hi˭ he´ jooo´siih´ miih˭ laah˫
hnäh´. ¿Hii˭ na˭ hi˭ ma˭siih˭ hnäh´
he˭ läah´ hnäh´ kih˫ he˭ wii´ he˭
ma˭ngoo˫ ya˭jäh˭?
8 Go˭taah´ hnäh´ lä˭koh´ lle` kih˫
mah˫ mi˭jnää˫ hnäh´ he˭ ma˭jeeh˜
hnäh´ kyäah´ Dio.
9 Mo˭to˭ jmee˭ hnäh´ hɯɯ´dsë˭:
“Lee˭ ba´ kyaa˫ jnääh˫ he˭ laa˫ jnääh

ˈ sa´jụ̄ kihˡ Abraham.” Jëëh´ jnä´ jwahn˗, lih˗ ba´ Dio jmeeyˡ hwëë̄ sa´jụ̄ kihˡ Abraham kihˡ kụụ´ la¯.

10 Hee˜ ñe ˈläh¯ ma¯na´llu` mahˡ dsa¯tu` chaahˈ hma¯. Lä˗jë˗ na´hma¯ he¯ sa˗ lluˡ mɨɨˈ kihˡ, he¯ ja̱¯ dsa¯tu` mahˡ tooyh˗ cha´je¯.

11 Ma˗ra˗ juˈdsoo´, jnä´ cha̱a̱n´ hnäh´ jmɨɨ¯ kya̱a̱h´ jmɨɨ¯ ba´ lä˗jëë̄˗ hnäh´ hi̱¯ ma¯jee̱e̱h˜ kya̱a̱h´ Dio. Pero hi̱¯ jä˗ këë̄¯ kin˗ jøøhˈ ga´ lä˗koh´ jnä´. Ni˗ sa˗ të̄´dsëë̄nˡ ka̱n` loo¯ he¯ hä´ tɨɨy´. Hi̱¯ he´ cha̱a̱ˡ hnäh´ jmɨɨ¯ kya̱a̱h´ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨˈ, hi˗ kya̱a̱h´ je¯ ka¯läh´.

12 Hii̱˜ chehˡ mi¯lluˡ mɨ ˈtrigo, ma¯cho̱o̱yh¯ he¯ kya̱a̱h´ jwäy˜. Ko̱o̱y˗ mɨˈtrigo kiyhˡ llayˡ lluˡ, ja̱¯ga´ tooyh˗ wa´hløø¯ kihˡ trigo ja̱¯ cha´je¯ jee´ mo˗so˗ hɨɨɨ˗ jih´ko̱h´ —ga˗jäh´ Jwa̱a̱˜.

Ga˗sa̱a̱¯ Jesús jmɨɨ¯
(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

13 Ma´ja̱¯ ya˗hëë̄ˡ Jesús hwaˡ Galilea, ngooyˡ ta˗ cha´jmɨɨ¯ Jordán jee´ ma´ chehˡ Jwa̱a̱˜ mahˡ sa̱a̱y˗ jmɨɨ¯.

14 Pero Jwa̱a̱˜ sa˗ ma´ hii˜ ma´ cha̱a̱yˈ jmɨɨ¯. Ma´ jäyh´ sɨɨyh˗:

—Jnä´ ba´ jmee˗ biiˡ kin˗ cha̱a̱h´ jnä´ jmɨɨ¯, mahˡ hne¯ ba´ ngɨɨh´ kin˗ cha̱a̱n´ hne¯ jmɨɨ¯.

15 Mahˡ ga˗je̱e̱h¯ Jesús juuˈ kiyhˡ ga˗sɨɨyh˗:

—Tä̱ä̱´ ba´ kihˈ. Jëëh´, lä˗ja̱¯ ba´ so̱o̱h˜ jnän` mi´ten` lä˗jë˗ mada˜ he¯ ga˗jmee´ Dio.

Ja̱¯ga´ ga˗he̱e̱h¯ Jwa̱a̱˜ ga˗cha̱a̱yˡ Jesús jmɨɨ¯.

16 Ma¯ngëë´ ma¯sa̱a̱¯ Jesús jmɨɨ¯, ya˗hë̄ë̄yˡ cha´jmɨɨ¯. Lä˗cha̱h´ ja̱¯ ga˗na´ gyɨɨɨhˈ jmɨ¯gyɨɨ˗ mahˡ ga˗jëëˡ Jesús Jmɨ¯lle´ kihˡ Dio ga˗jyooˡ në´ kiyhˈ, la̱a̱ˡ lä˗ko̱o̱¯ ja̱a̱¯ juu¯.

17 Ma´ja̱¯ ga˗läˡnɨɨɨh´ ko̱o̱¯ juuˈ he¯ jaˡ gyɨɨɨhˈ he¯ ma´ jäh´:

—Hi̱¯ la¯ he´ gyɨɨ̱¯ kya̱a̱n˗ hi̱¯ hnaan˗. Peer˗ cha̱a̱n¯ lluˡ kya̱a̱yh´.

4

Ga˗ka̱ˡ hi̱¯sa˗llụ̄ˡ dsëˡ Jesús
(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

1 Ma¯ngëë´ he¯ ja̱¯, ga˗jøøˡ Jmɨ¯lle´ kihˡ Jesús ta˗ hwaˡ ki̱i̱˗, mahˡ ka̱ˡ hi̱¯sa˗llụ̄ˡ dsëyˡ.

2 To̱ˡloo˗ jmɨɨ` to̱ˡloo˗ hwëˈ sa˗ ga˗kuh¯ ga˗hɨyhˡ. Ma¯ngëë´ he¯ ja̱¯, jaˡ kyo̱yh˗.

3 Hi˗ jaˡ hi̱¯ ga˗ka̱ˡ dsëyˡ chụh˗ kiyhˡ mahˡ ga˗jäyh´:

—Cher´mahˡ dsoo´ la̱a̱hˡ Jo̱o̱´ Dio, jmee´ hih˗ mahˡ lii˗ he´ñɨɨh˜ kụụ´ he¯ tääh´ la¯.

4 Mahˡ ga˗je̱e̱h¯ Jesús juuˈ kiyhˡ:

—Ma¯na¯sɨɨ¯ ba´: “Ja̱˗ ma˗la˗ kya̱a̱h´ he¯ kih¯hɨhn¯ jmee˗ cha̱a̱¯ jne´. Kya̱a̱h´ lä˗jë˗ juuˈ he¯ hlëëh˗ Dio ba´ jmee˗ cha̱a̱¯ jne´.”

5 Ma¯ngëë´ he¯ ja̱¯, ga˗jøøˡ hi̱¯sa˗llụ̄ˡ kiyhˡ ta˗ jee´ chihˈ gwah˗ jwɨɨ¯ na¯jngɨɨˈ he¯ che̱e̱¯ Jerusalén. Ma´ ga˗lla˗nääyˡ jee´ ja̱¯ ga˗jä̱ä̱yˡ lä˗ ga˗të´ gyɨɨɨhˈ kihˡ gwah˗ jɨɨɨh˗,

6 ga˗sɨɨyh˗:

—Cher´mahˡ dsoo´ la̱a̱hˡ Jo̱o̱´ Dio, jwä̱ä̱˗ hñaahˡ lä˗ ga˗të´ hwaˡ, jëëh´ na¯sɨɨ¯ ba´ ka¯läh´:

Dio che̱e̱ˡ ángele kya̱a̱yˡ koo´ kyahˡ
mahˡ jä̱ä̱yˡ hne¯ kya̱a̱h´ gooy¯,
lä˗ja̱¯ mo˗so˗ lla¯ñuˡ tɨɨh´ në´ kụụ´.

7 Mahˡ ga˗je̱e̱h¯ Jesús kiyhˡ:

—Ma¯na¯sɨɨ¯ ba´ ka¯läh´: “Ta˗ ka̱¯ dsëˡ Dio hi̱¯ la̱a̱ˡ Dsa¯jøøhˈ kya̱a̱hˡ.”

8 Ko̱o̱¯ ka¯läh´ ga˗jä̱ä̱ˡ hi̱¯sa˗llụ̄ˡ lä˗ ga˗të´ ko̱o̱¯ moh´ ñɨɨ´ mahˡ ga˗heeyhˡ lä˗ka̱a̱¯ jee´ jwɨɨ¯ kaah´ kya̱a̱h´ ga˗lä˗jë˗ ga´ he¯ laˡ na´hñaahˡ he¯ cha¯ kihˡ.

9 Mahˡ ga˗jäyh´:

—Ga˗lä˗jë˗ he¯ na¯ kwëëhn˜ hne¯ cher´mahˡ ga˗jụụh´ jnëh´ cha´nën˗, jmä̱ä̱hˈ jnä´ jøøhnˈ.

10 Ja̱¯ga´ ga˗jäh´ Jesús sɨɨyh˗:

—Wa´ lä˗øøh´ hne¯ kin˗ Tana´, jëëh´ ma¯na¯sɨɨ¯ ba´ jee´ jyoh´ ka¯läh´: “Kihˡ Dsa¯jøøhˈ hi̱¯ la̱a̱ˡ Dio kya̱a̱hˡ ba´ jmeehˈ jɨɨɨh¯. Kihˡ ja̱a̱¯ hñɨɨ´ bihˡ jmeehˈ ta´heˡ.”

11 Ja̱¯ga´ ga˗läøø´ hi̱¯sa˗llụ̄ˡ kiyhˡ. Lä˗cha̱h´ ja̱¯ ya˗nääˡ ángele, ga˗jmeey´ ta´heˡ kihˡ Jesús.

Ga˭løø˺ Jesús kway˭ juu˺ hwa˺ Galilea
(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

12 Ma´ ga˭nuu˴ Jesús hää̱´ Jwäa̱¯ neh˭ñe˺, ngaayh˺ ta˭ hwa˺ Galilea.
13 Sa˭ ga˭jäy˴ jwɨɨ¯ Nazaret, ngaayh˺ na´gyay¯ jwɨɨ¯ Capernaum ba´, jwɨɨ¯ he¯ hla¯ cha´hoo´ jmɨ¯juuh¯. Hwa˺ kih˺ dsa¯ kyäa̱˺ Zabulón kyäa̱h´ Neftalí ba´ ja̱¯.
14 Lä˭ja̱¯ ga˭lä˭te˺ juu˺ he¯ ga˭hlëëh˴ Isaía hi̱¯ ga˭ngëë˺ juu˺ kih˺ Dio, lä˭ ma´ ga˭jäyh˴:
15 Hwa˺ kih˺ Zabulón, kyäa̱h´ hwa˺ kih˺ Neftalí,
he¯ kye¯ hngaah` ko̱¯taa̱¯ kih˺ jmɨɨ¯ Jordán, ta˭ cha´hoo´ jmɨ¯ñeeh¯,
lä˭käa̱¯ jee´ ja̱¯ la˺ hwa˺ Galilea jee´ tää̱h´ jwëë̱´ dsa¯ hi̱¯ sa˭ läa̱˺ judiu,
16 dsa¯ he´ hi̱¯ ma´ ga˭nää´ jee´ na¯hoo̱¯ ga˭jëëy˺ koo̱¯ wa´je¯ juuh¯.
Ga˭lä˭jnä´ koo̱¯ wa´je¯ kih˺ hi̱¯ ma´ tää̱h´ jee´ ma´ hii´ goo¯ juuy´.
17 Lä˭ ma´ja̱¯ ga˭løø˺ Jesús kwa˭ juu˺, ma´ jäyh´:
—Jëë̱h` hnäh´ kih˺ Dio, jëëh´ ma¯ya¯jäh˭ he¯ jää̱˺ Dio dsa¯ lä˭hih˭ kih˺.

Ga˭tëëh˺ Jesús kyëë̱´ hi̱¯ ma´ tää̱h´ jwä˜ sa´hma˺
(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

18 Jee´ hää̱´ Jesús jwë˺ ngoo˺ ta˭ cha´hoo´ jmɨ¯juuh¯ he¯ hla¯ hwa˺ Galilea, jee´ ja̱¯ ga˭jëë̱y˺ Simón hi̱¯ ma´ tëëh˜ dsa¯ Pee´, kyäa̱h´ Andre´ øøyh¯. Lä˭uu̱´ hi̱¯ he´ ma´ tää̱h´ jwä˜ sa´hma˺ cha´jmɨɨ¯, jëëh´ he¯ ja̱¯ ba´ ma´ la˺ ta´ kiyh˺.
19 Mah˺ ga˭sɨɨyh˭:
—Ya¯näähʼ hnäh´ kyäa̱h´ jnä´ mah˺ mi´tëë̱n˺ hnäh´ ha¯ lä˭ jmeeh˺ hnäh´ mah˺ lëëh˭ hnäh´ dsa¯, lla¯ he¯ ma´ lëëh˭ hnäh´ hmooh¯.
20 Lä˭chäh´ ja̱¯ ga˭kyey¯ sa´hma˺ kiyh˺ mah˺ ga˭näay˺ kyäa̱h´ Jesús.
21 Ma¯ngëë´ gyih˺ ko̱¯nɨɨh˜, ga˭jëë̱y˺ jñah´ ga´ uu̱˺. Jäa̱¯ he´ Jacobo, joo̱´ Zebedeo, kyäa̱h´ Jwäa̱¯ dsa¯ñuuh¯ øøyh¯, ma´ tää̱h´ neh˭ na´moo´ kyäa̱h´ Zebedeo jmiiy¯, ma´ hmiiy˜ sa´hma˺ kiyh˺. Mah˺ ga˭tëëyh˺.
22 Lä˭chäh´ ja̱¯ ga˭hɨɨy´ na´moo´ kyäa̱h´ jmiiy¯ mah˺ ga˭jmeey´ ko̱¯jøh´ kyäa̱h´ Jesús.

Ga˭kwa´ Jesús ju˺hmëë´
(Lc. 6:17-19)

23 Ga˭ngëë´ Jesús lä˭käa̱¯ hwa˺ Galilea, ma´ mi¯tëë̱y˭ dsa¯ neh˭ gwah˭ mäh¯ he¯ tøø̱´ lä˭koo̱¯ lä˭koo̱¯ jee´ jwɨɨ¯, ma´ kway˭ ju˺hmëë´ ha¯ lä˭ jää̱˺ Dio dsa¯ lä˭hih˭ kih˺. Ma´ mi¯hlää̱y´ dsa¯ kih˺ wa´ he¯ cha¯ he¯ dsoo´.
24 Lä˭ ga˭të´ hwa˺ Siria ga˭nuu´ dsa¯ kih˺ Jesús. He¯ja̱¯ na´nää˺ dsa¯ na´jää̱y¯ jee´ ma´ cheh˺ Jesús ga˭lä˭jëë̱˭ hi̱¯ ma´ jëë˜ wɨɨ´ kih˺ na¯ku´ na¯ngɨɨ˺ dsoo´ hlɨɨh˺, lä˭kye̱¯ hi̱¯ ma´ kye̱¯ lle´ hlɨɨh˺, kyäa̱h´ hi̱¯ ma´ dsa¯juu̱´ ñee´, lä˭ja̱¯ hi̱¯ mo˭so˭ liih¯ goo¯ tɨɨ´. Ga˭mi˭hlää̱y´ lä˭jëë̱˭ hi̱¯ he´.
25 Peer˭ jwëë̱´ dsa¯ Galilea ga˭lla˭lle˺ kaah` kiyh˺ kyäa̱h´ hi̱¯ ma´ chäa̱¯ Decápoli, hi̱¯ ma´ chäa̱¯ Jerusalén, hi̱¯ ma´ chäa̱¯ Judea, hi˭ jñah´ ga´ hi̱¯ ma´ chäa̱¯ hngaah` jmɨɨ¯ Jordán.

5

Ga˭kwa´ Jesús cha¯miih¯ juu˺ lä˭ ma´gyay˺ lle´ko̱h´

1 Ma´ ga˭jëë̱˺ Jesús jwëë̱´ dsa¯ hi̱¯ ma´ tää̱h´ jee´ ja̱¯, ga˭wɨɨy˺ mah˺ ga˭gyay¯ lle´ko̱h´ ja̱¯. Ga˭lä˭jëë̱˭ jnääh˺ discípulo kyäa̱y˺ ga˭kuh˺ jnääh˺ jee´ ja̱¯.
2 Ga˭løøy˺ hlëë̱yh˜ dsa¯, ga˭jäyh´:
3 —Llu˺ la˺ kih˺ hi̱¯ läa̱´ sa˭ jmää˺ ni˭ miih¯. Jëëh´, hi̱¯ he´ ba´ jää̱˺ Dio lä˭hih˭ kih˺.
4 Llu˺ la˺ kih˺ hi̱¯ tää̱h´ kɨ¯hooh˜. Jëëh´, jmee˺ ba´ Dio nøh˺ dsëy˺.
5 Llu˺ la˺ kih˺ hi̱¯ hwäa̱´. Jëëh´, hi̱¯ he´ ba´ tëë̱˺ hwa˺ he¯ ga˭jäh´ Dio le´ hëëy¯.
6 Llu˺ la˺ kih˺ hi̱¯ kuh¯ngɨɨ˭ dsë˺ jmeey˺ he¯ llu˺. Jëëh´, hi̱¯ he´ ba´ hyoh˭ lä˭jë˭ he¯ lla¯kyäa̱y˺.

7 Llu¹ la¹ kih¹ hi̱⁻ dsa⁻lä⁻ñih´ dsë¹
dsa⁻kyäah´. Jëëh´, lä⁻ñih´ dsë¹ Dio
kiyh¹ ka⁻läh´.
8 Llu¹ la¹ kih¹ hi̱⁻ na⁻jngɨɨ¹ tuh⁻dsë¹.
Jëëh´, hi̱⁻ he´ ba´ tëë̱¹ jëë̱¹ Dio.
9 Llu¹ la¹ kih¹ hi̱⁻ hnooh⁻ ha⁻ lä⁺ jee´
hɨɨ¹ tii´ kih¹ dsa⁺. Jëëh´, hi̱⁻ he´ ba´ tëëyh
¹ jöö´ Dio.
10 Llu¹ la¹ kih¹ hi̱⁻ ga⁺nää´ jëë˜ wɨɨ´
kih¹ he⁻ jmeey⁺ he⁻ llu¹. Jëëh´, kih¹ bih¹
la¹ jmɨ⁻gyɨɨ⁺ jee´ jmee⁺ Dio hih⁺.
11 'Llu¹ la¹ kyah¹ hnäh´ cher´mah¹
dsoo´ kin⁺ ga⁺hlëëh´ dsa⁻ wɨɨ´ kyah¹
hnäh´, hi⁺ cher´mah¹ ga⁺jmeeh⁺ dsa⁻
hnäh´, hi⁺ cher´mah¹ ga⁺hlëë̱h¹ dsa⁻
hnäh´ juu¹ pa´jnah´ he⁻ la¹ juu¹ ta⁻juu¹.
12 Lä⁺ ma´ chäah⁻ hnäh´ lä⁺jä⁻,
wa´ chäah⁻ hnäh´ llu¹, wa´ jëë̱⁻ hoh´
hnäh´. Jëëh´, hñah⁺ ba´ hnäh´ köö⁻
he⁻ llu¹ gyɨɨh¹ jmɨ⁻gyɨɨ⁺. Jä⁻ba´ lä⁺jä⁻
ga⁺jmeeyh⁺ hi̱⁻ ga⁺ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio
hi̱⁻ ma´ tä̱ä̱h´ jä̱ä̱¹ ga´ kyah¹ hnäh´.

Ga⁺kwa´ Jesús juu¹ kih¹ wa´ñe´ kyäah´ wa´je⁻
(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

13 'Hnäh´ läah¹ lä⁺köö⁻ wa´ñe´ kih¹
hwa¹ la⁻. Pero cher´mah¹ ga⁺jñuuh¹
he⁻ ñii̱ kih¹, ha⁻ lä⁺jä⁻ lii⁺ ka⁻läh´ lä⁺
ma´ la¹. Mo⁺so⁺ jmää¹ go⁻te˜. He⁻ be¹
ba´ dsa⁻ jä⁻ cha´jwë¹, jee´ jä⁻ he´soh¹
dsa⁻ në´ kih¹.
14 Hnäh´ läah¹ lä⁺köö⁻ wa´je⁻ kih¹
dsa⁻ jmɨ⁻gyɨɨ⁺. Wa´ jmeen´ köö⁻
jwɨɨ⁻ he⁻ hla⁻ gyɨɨh¹ në´ moh´ sa⁺ le´
dsa⁻hmää̱.
15 Hi⁺ lä⁺jä⁻ sa⁺ chäa⁻ hi̱⁻ hih¹ wa´je⁻
mah¹ chiyh¹ neh⁺ wa´goo´. He⁻ chiyh¹
jee´ ñii´ ba´ mah¹ lä⁺jnä´ kih¹ dsa⁻ hi̱⁻
tä̱ä̱h´ lä⁺kä̱a̱⁻ cha´neh⁺.
16 He⁻jä⁻ wa´ jnä´ wa´je⁻ kyah¹
hnäh´ cha´në´ lä⁺jëë̱⁺ dsa⁻, mah¹
wa´ra⁻ ga⁺jëëy¹ lä⁺jë⁺ he⁻ llu¹ he⁻
jmeeh⁻ hnäh´, jmeey¹ jɨɨh⁻ kih¹ Tää̱
jnäṉ hi̱⁻ gya¹ gyɨɨh¹.

Ga⁺jmeeh¹ Jesús juu¹ ha⁻ lä⁺ la¹ ley

17 'Ta⁺ jmee⁻ hnäh´ hɨɨ´dsë⁻ he⁻
ma⁻jan˜ mah¹ mi´llä̱an¹ ley kih¹
Moisé. Ni⁺ sa⁺ mi´llä̱an¹ lä⁺jë⁺ he⁻
ga⁺hlëëh´ lä⁺jëë̱⁺ hi̱⁻ ga⁺ngëë¹ juu¹ kih¹
Dio. Sa⁺ ma⁻jan˜ mah¹ mi´llä̱an¹ he⁻
jä⁻, he⁻ mi´teṉ kih¹ juu¹ jä⁻ ba´ jä⁻
ma⁻jan˜.
18 Ma⁺ra⁺ ju¹dsoo´ jwëë̱hn˜ hnäh´,
ta´kö⁻jii̱h¹ cha⁻ gyɨɨh¹ hwa¹ la⁻, sa⁺
hee̱´ ni⁺ köö⁻ hwëh´ mäh⁻, ni⁺ köö⁻ mɨ
¹punto he⁻ na⁻sɨɨ⁻ kih¹ ley jä⁻, jä̱ä̱¹ sa⁺
ga´ ma⁻lä⁻te¹ ga⁺lä⁺jë⁺.
19 He⁻ lä⁺jä⁻, cher´mah¹ chäa⁻ hi̱⁻
ga⁺hläähh⁻ köö⁻ mada⁻ pih¹ kih¹ ley
la⁻, hi⁺ cher´mah¹ lä⁺jä⁻ mi⁻tëë̱y⁺
dsa⁻, lee̱y´ jäa⁻ hi̱⁻ mäh¹ ba´ gyɨɨh¹
jmɨ⁻gyɨɨ⁺ jee´ jmee⁺ Dio hih⁺. Pero
cher´mah¹ hi̱⁻ mi⁻te¹ kih¹ ley hi⁺
mi⁻tëë̱y⁺ dsa⁻ he⁻ mi⁻tey¹ ka⁻läh´, hi̱⁻
he´ ba´ lee̱´ jööh¹ gyɨɨh¹ jmɨ⁻gyɨɨ⁺ jee´
jmee⁺ Dio hih⁺.
20 He⁻jä⁻ hlëë̱hn´ hnäh´, cher´mah¹
sa⁺ ga⁺jmeeh´ hnäh´ cha⁻ga´miih⁻ ta´
llu¹ lä⁺koh´ te¹ he⁻ jmee⁺ dsa⁻ hi̱⁻
kyɨɨh˜ ley hi⁺ lä⁺koh´ te¹ he⁻ jmee⁺
fariseo, sa⁺ le´ go´tä̱ah´ hnäh´ gyɨɨh¹
jmɨ⁻gyɨɨ⁺ jee´ jmee⁺ Dio hih⁺.
21 'Ma⁻nɨɨh⁻ ba´ hnäh´ ha⁻ lä⁺ jäh´
në´ ley kih¹ Moisé lä⁺ ma´ ga⁺sɨɨyh⁺
dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnäṉ: "Ta⁺ jngëëh⁺
dsa⁻. Cher´mah¹ hi̱⁻ ga⁺jngëëh¹ jäa⁻
dsa⁻kyäah´ ma⁺ra⁺ he⁻ nöö¹ ba´ ta´
kiyh¹."
22 Pero jnä´ jwëë̱hn˜ hnäh´,
cher´mah¹ hi̱⁻ ga⁺lä⁺llee̱´ kyäah´ öö̱h⁻,
ma⁻na⁻bä̱ä̱yẖ dsoo´. Hi⁺ cher´mah¹
hi̱⁻ ga⁺jäh´ sɨɨh⁺ dsa⁻kyäah´: "Peer⁺
tä̱ah⁻ hne⁻", hi̱⁻ he´ nöö¹ ta´ kih¹
cha´në´ dsa⁻kä̱ah´. Hi⁺ cher´mah¹ hi̱⁻
ga⁺jwä¹ dso´jwɨɨ´ kih¹ öö̱h⁻, hi̱⁻ he´ lle̱
kih¹ dsoo¹ cha´je⁻.
23 'He⁻jä⁻ cher´mah¹ go´kä̱h¹ kuu´
kyah¹ në´ na´hyoo´ hi⁺ cher´mah¹
ga⁺lä⁺dsooh˜ hoh´ jee´ jä⁻ he⁻ hä´ dsë¹
jäa⁻ öö̱h¹ kyäah´ hne⁻,
24 jee´ jä⁻ ba´ kye⁻ kuu´ kyah¹
cha´në´ na´hyoo´ mah¹ gwa⁻ da´ to⁻në´
go⁻jee̱ẖ juu¹ kyah¹ kyäah´ öö̱h¹. Jä⁻ga´
ñeh⁻ ka⁻läh´ ya⁻töö̱h¹ kuu´ kyah¹ në´
na´hyoo´.
25 'Cher´mah¹ chäa⁻ hi̱⁻ hnöö¹
hnëë¹ hne⁻ cha´në´ dsa⁻ta´, jmee´ bii¹
go´tä̱ah´ hnäh´ juu¹ kwee⁻ kyäayh´
na¹köh´ ta´kö⁻jii̱h¹ cha⁻ jmɨɨ´, mah¹

sa˗ ngëëy˫ hne˜ goo˜ jwëë˜. Lä˗ja˜
mo˗so˗ jmee˫ jwëë˜ hih˗ kih˫ poo˜
taayh˗ hne˜ neh˗ñe˫.
26 Ma˗ra˗ ju˫dsoo˴ jwëëhn˜ hnäh˴,
sa˗ ya˜hëëh˫ jee˴ ja˜ ta˴ko˜jiih˫ sa˗
ma˜mi˜hmaah˴ lä˗jë˗ go˜te˜ he˜
ngiiyh˫ kyah˫.
27 ’Ma˜nuuh˜ ba˴ hnäh˴ ha˜ lä˗ jäh˴
në˴ ley he˜ siiyh˗ hnäh˴: “Hne˜ hi˜
na˜jee˜ goo˜, ta˗ kaah˗ hi˜ laa˫ kyaa˫
jñah˴.”
28 Pero jnä˴ jwahn˗, cher˴mah˫
hi˜ jëë˜ jaa˜ dsa˜më˴ hi˗ hee˴ dsëy˫
kaayh˫, kyaah˴ huu˴dsë˜ kiyh˫ ja˜,
ma˜jmeey˴ dso˴kye˜.
29 Lä˗ja˜, cher˴mah˫ mi˫nëh˴ ra˜lluu˫
jmee˫ tah˗ kyaah˴ dso˴kye˜, lle˴ go˜te˜
mah˫ be˫ uu˴. Jëëh˴, llu˫ ga˴ kyah˫ he˜
hee˴ miih˜ jmi˜ngo˫ kyah˫, lä˗koh˴ ga˴
he˜ goh˫ na˜hñaah˫ cha˴je˜.
30 Hi˗ cher˴mah˫ ma˜gooh˜ ra˜lluu˫
jmee˫ tah˗ kyaah˴ dso˴kye˜, hnä˫
go˜te˜ mah˫ be˫ uu˴. Jëëh˴, llu˫ ga˴ kyah˫
he˜ hee˴ miih˜ jmi˜ngo˫ kyah˫, lä˗koh˴
ga˴ he˜ goh˫ na˜hñaah˫ cha˴je˜.
31 ’Hi˗ ma˜nuuh˜ hnäh˴ ka˜läh˴ he˜
jäyh˴: “Ga˗lä˗jëë˗ hi˜ bee˜ dsa˜më˴
kyaa˫, hnøø˫ chooyh˫ je˜ jee˴ ma˜beey˫
dsa˜kyaayh˴.”
32 Pero jnä˴ jwahn˗ lä˗la˜. Hi˜ bee˫
dsa˜më˴ kyaa˫, hi˗ sa˗ cha˜ he˜ hliih˫
ma˜jmeey˴ kyaah˴ jñah˴ dsa˜ñuuh˜,
he˜ chee˗ ta˗ jwë˴ hliih˫ ba˴ ja˜. Hi˗
lä˗ja˜ ka˜läh˴ hi˜ kaa˫ dsa˜më˴ hi˜
ma˜beey˫ he˴, he˜ jmeey˗ dso˴kye˜ ba˴
ja˜ ka˜läh˴.

Ga˗hlëëh˴ Jesús kih˫ hi˜ tää˜ gyuuh˫ hwa˫

33 ’Ma˜nuuh˜ ba˴ hnäh˴ lä˗ko˜
ga˗siiyh˗ dsa˜ ma˜gyuh˜ jnän`: “Ta˗
jmee˜ dsoo˴ he˜ la˫ juu˫ ta˜juu˫. Ja˜
mi˜teh` hnäh˴ kih˫ Dio he˜ ga˗tääh`
hñaah˫ jmeeh˫.”
34 Pero lä˗la˜ jwah˗ jnä˴, ta˗ tää`
hñaah˫ kih˫ ni˗ ko˜. Ta˗ tää`hnäh˴ kih˫
gyuuh˫, jëëh˴ jee˴ oo˗ ba˴ gya˫ Dio.
35 Ta˗ tää`hnäh˴ kih˫ hwa˫, jëëh˴, në˴
kih˫ hwa˫ chih˫ ma˜tii˴ Dio. Ta˗ tää`
hnäh˴ kih˫ Jerusalén, jëëh˴, jee˴ ja˜ la˫
jee˴ jwii˜ kih˫ Rey jøøh˫ jnän`.

36 Ta˗ tää` ka˴lleh˴, jëëh˴, sa˗ leh˫
jmeeh˫ tøø˜ ni˗ koo˜ jñu˜, ni˗ sa˗ leh˫
jmeeh˫ läh˜ ka˜läh˴.
37 Cher˴mah˫ jwah˫ hnäh˴ “Jaah˜”,
koo˜ “jaah˜” ba˴ jwah˫ hnäh˴. Hi˗
cher˴mah˫ jwah˫ hnäh˴ “jah˗ha˫”,
koo˜ “jah˗ha˫” ba˴ jwah˫ hnäh˴. Hi˗
cher˴mah˫ he˜ ga˴ jyoh˴ juu˫ gwa˴, he˜
gwa˴ kih˫ dsa˜ hlëëh˫ ba˴ ja˜.
38 ’Ma˜nuuh˜ ba˴ hnäh˴ ka˜läh˴
he˜ jäyh˴: “Hi˜ jmee˗ dsoo˴
mi˴në˴ dsa˜kyaah˴, ja˜ba˴ lä˗ja˜
mi˜hmaayh`. Hi˜ jlääh˜ na˴ja˴
dsa˜kyaah˴, ja˜ba˴lä˗ja˜ mi˜hmaayh`.”
39 Pero lä˗la˜ jwah˗ jnä˴. Ta˗ jiih`
hnäh˴ kih˫ hi˜ hñaa˜ dsë˫. Cher˴mah˫
hi˜ ga˗jnoo˫ koo˜ jwoo˫ mo˜nëh˴,
kwëëyh` ka˜läh˴ jyoh˴ jwoo˫.
40 Hi˗ cher˴mah˫ hi˜ lla˗ hnii˜
kyah˫ mah˫ jñuuyh˫ sa˴koo˜h˜, kwëëyh`
ka˜läh˴ lä˗kye˜ hmih˜lloo˴ kyah˫.
41 Hi˗ cher˴mah˫ hi˜ ga˗jmee˴ he˜
wii˴ kah˫ løø˫ kih˫ ko˜niih˜, kye˜ ga˴
jyoh˴ ko˜niih˜.
42 Cher˴mah˫ hi˜ ngii˗ miih˜ he˜
cha˜ kyah˫, kwëëyh`. Hi˗ cher˴mah˫
hi˜ hnøø˫ lle˗ miih˜ he˜ cha˜ kyah˫,
ta˗ jmee˜ chaah˜ kyaayh˴.

Hnøø˫ hnää˗ jne˴ hi˜ na˜høøh˴ jnän` (Lc. 6:27-28, 32-36)

43 ’Ma˜nuuh˜ ba˴ hnäh˴ ka˜läh˴
he˜ jäyh˴: “Wa˴ hnaah˗ ome˜ kyaah˫
mah˫ wa˴ na˜hääh˴ hi˜ sa˗ laa˫ ome˜
kyaah˫.”
44 Pero lä˗la˜ ba˴ jwah˗ jnä˴: Wa˴
lä˜hnaah˗ hnäh˴ hi˜ sa˗ laa˫ ome˜
kyaah˫ hnäh˴. Ngii˴ hnäh˴ llu˫ kih˫
hi˜ jwä˜ dso˴jwii˴ kyah˫ hnäh˴. Jmee˴
hnäh˴ llu˫ kih˫ hi˜ na˜høøh˴ kyah˫
hnäh˴. Ngii˴ hnäh˴ kih˫ Dio kih˫ hi˜
jmeeh˗ hnäh˴.
45 Mah˫ lä˗ja˜ lee˴h˴ hnäh˴ joo˴ Tää`
jnän` hi˜ gya˫ gyuuh˫. Hi˜ he˴ jmee˗
dsa˜hya˗ hyoo˜ kih˫ hi˜ hlëëh˫ lä˗ja˜
kih˫ hi˜ lluu˫. Hi˗ chee˗ jma˫ ka˜läh˴
kih˫ hi˜ jmee˗ he˜ llu˫ hi˗ kih˫ hi˜
jmee˗ he˜ hliih˫.
46 Jëëh˴ cher˴mah˫ hnaah˗ hnäh˴
ma˗la˗ hi˜ hnää˫ hnäh˴ ba˴, ¿hee˜ ba˴

hñah˗ hnäh˝ kih˫ Dio ja̱˜? ¿Che˝ sa˗
jmeey˗ lä˗ja̱˜ ka˜läh˝ hi̱˜ koo̱˫ ku˝sɨh˜?
47 Cher˝mah˫ kih˫ øøh˫ ba˝ hnäh˝
jmeeh˜ hnäh˝ Dio, ¿che˝ la̱a̱h˝ hnäh˝
jmeeh˜ hnäh˝ koo̱˜ he˜ llu˫? ¿Che˝
sa˗ jmee˗ lä˗ja̱˜ hi̱˜ sa˗ ma˜he̱e̱h˜ kih˫
Dio?
48 Wa˝ la̱a̱h˫ hnäh˝ llu̱u̱˫, lä˗koo̱˜ la̱a̱˫
Tää` jnän` hi̱˜ gya˫ gyɨɨh˫ hi̱˜ llu̱u̱˫
go˜te˜.

6

1 ’Le̱e̱h˜, ta˗ hnooh˜ hnäh˝ ha˜
lä˗ jee˝ hlëëh˫ dsa˜ llu˫ kyah˫ hnäh˝
wa˝ra˜ ga˗jmeeh˝ hnäh˝ koo̱˜ he˜ llu˫.
Cher˝mah˫ koo̱˜ta̱a̱˝ ga˝ ga˗jmeeh˝ hnäh˝
mah˫ jëë˫ dsa˜ kyah˫ hnäh˝, sa˗ hñah˗
hnäh˝ ni˗ miih˜ kih˫ Dio hi̱˜ gya˫
gyɨɨh˫.
2 Wa˝ra˜ ga˗kwah˝ hnäh˝ be˝ kih˫
ja̱a̱˜ hi̱˜ lla˜kya̱a̱˫, ta˗ jwɨɨ˝ ni˗ ja̱a̱˜
hee˜ na˜ ma˜jmeeh˝. Mah˫ sa˗ jmeeh˫
hnäh˝ kwee˜ kya̱a̱h˝ hi̱˜ jmä̱ä̱˜ hñɨɨ˝
mi˜te˫ neh˗ gwah˗, hi˗ lä˗ja̱˜ jmeey˗
ka˜läh˝ cha˝jwë˫ he˜ hnooyh˜ ha˜ lä˗
jee˝ hlëëh˫ dsa˜ llu˫ kiyh˫ ba˝ ja̱˜.
Ma˗ra˗ ju˫dsoo˝ jwë̱ë̱hn˜ hnäh˝, koo̱˜ja̱˜
ba˝ hnɨɨh˫ ma˜lɨyh˜ jñeey˫.
3 Pero hne˜, wa˝ra˜ ga˗kwëëh` dsa˜
miih˜ kuu˝, ta˗ jwɨɨ˝ ni˗ ja̱a̱˜ ma˗ke˗
la̱a̱˫ ome˜ kya̱a̱h˫.
4 Heh˫ lä˗ja̱˜, sa˗ jnä˝ he˜
ma˜kwëëh` dsa˜ kuu˝. Ma˝ja̱˜ Tää`
kya̱a̱h˫, hi̱˜ jëë˜ lä˗jë˗ he˜ sa˗ jnä˝,
mi˜hmaayh` kyah˫ to˗lo˗ në˝ lä˗jë̱ë̱˗
dsa˜.

Ga˗mi˗të̱ë̱˜ Jesús dsa˜ kya̱a̱y˫ ha˜ lä˗ chu̱u̱y˫ kya̱a̱h˝ Dio
(Lc. 11:2-4)

5 ’Wa˝ra˜ ga˗të˝ jee˝ ngɨɨh˝ kyah˫ kih˫
Dio, ta˗ jmee˜ lä˗ jmee˗ hi̱˜ jmä̱ä̱˜
hñɨɨ˝ mi˜te˫. Tɨh˜ dsëy˫ na˜tä̱ä̱y˝
hlëëyh˗ kya̱a̱h˝ Dio neh˗ gwah˗ mäh˜
hi˗ lä˗ja̱˜ jmeey˗ cha˝jwë˫ jee˝ ga˗nää˝
dsa˜ mah˫ jëë˫ dsa˜ kiyh˫. Ma˗ra˗
ju˫dsoo˝ jwë̱ë̱hn˜ hnäh˝, koo̱˜ja̱˜ ba˝
hnɨɨh˫ ma˜lɨyh˜ jñeey˫.
6 Pero hne˜, wa˝ra˜ ga˗të˝ jee˝ ngɨɨh˝
kyah˫ kih˫ Dio, go˜he˝ jee˝ gwɨɨh˜ mah˫
jne˝ haah˝ kyah˫. Ngɨɨ˝ kyah˫ kih˫ Tää`
hi̱˜ sa˗ jnä˝. Ma˝ja̱˜ Tää`kya̱a̱h˫ hi̱˜ jëë˜
lä˗jë˗ he˜ sa˗ jnä˝, mi˜hmaayh` kyah˫
to˗lo˗ në˝ lä˗jë̱ë̱˗ dsa˜.
7 Wa˝ra˜ ga˗të˝ jee˝ ngɨɨh˝ kyah˫ kih˫
Dio, ta˗ hlëëh` cha˜miih˜ jɨɨh˜ koo̱˜
nëë˫ juu˫ he˜ sa˗ jmää˫ ta˝, lä˗koo̱˜
jmee˗ hi̱˜ sa˗ ma˜he̱e̱h˜ kih˫ Dio. Kih˫
he˜ hlëëyh˗ cha˜miih˜ jɨɨh˜ koo̱˜ nëë˫
juu˫, nuu˫ Dio kiyh˫ la̱a̱y˝.
8 Ta˗ jmee˜ hnäh˝ lä˗ jmee˗ dsa˜
he˝. Jëëh˝, Tää` jnän` hi̱˜ gya˫ gyɨɨh˫,
ma˜ñey˜ ba˝ hee˜ na˜ jmee˗ bii˫ jnän`
jä̱ä̱˫ ja̱˜ga˝ ngɨɨn˝ kiyh˫.
9 Lä˗la˜ ba˝ hnøø˫ ngɨɨh˝ hnäh˝ kyah˫:
Tää` kya̱a̱˫ jnääh˫ hi̱˜ gya˫ ya˗jwɨɨ˫,
lä˗jë̱ë̱˗ ba˝ wa˝ jmee˝ dsoo˝ he˜
la̱a̱h˫ hne˜ na˜jngëë˫ go˜te˜.
10 Ña˜ mah˫ jmeeh˫ hih˗ jee˝ la˜.
Wa˝ le˝ lä˗ hyoh˜ hoh˝ hñaah˫
jmɨ˜gyɨɨ˗ la˜, ja̱˜ba˝ lä˗koo̱˜ la˫
gyɨɨh˫ ya˗jwɨɨ˫.
11 Kwëëh` jnääh˫ na˫ he˜ kih˝hɨh˝
jnääh˫ he˜ jmee˗ bii˫ kya̱a̱˫
jnääh˫.
12 Jmee˝ jø̱h˜ hoh˝ kih˫ he˜ ma˜hlä̱ä̱h˜
jnääh˫, ja̱˜ba˝ lä˗koo̱˜ jø̱h˜ dsë˜
jnääh˫ kya̱a̱h˝ hi̱˜ dsa˜hlä̱ä̱h˗
kya̱a̱h˝ jnääh˫.
13 Ta˗ kwa˜ jwë˫ ka̱˫ he˜ hlɨɨh˫ dsë˜
jnääh˫, lä̱ä̱` jnääh˫ kih˫ he˜ ja̱˜.
Jëëh˝, ja̱a̱˜ hne˜ ba˝ jmee˗ hih˗ kih˫
lä˗jë˗, kyah˫ ba˝ la˫ ga˗lä˗jë˗ be˝,
hne˜ ba˝ la̱a̱h˫ jø̱ø̱h˫ kih˫ ga˗lä˗jë˗ joh˝
jmɨɨ˝ cha˜. Wa˝ la˫ lä˗ja̱˜.
14 ’Cher˝mah˫ jmeeh˜ jø̱h˜ hoh˝
kya̱a̱h˝ dsa˜ hi̱˜ dsa˜hlä̱ä̱h˗ kya̱a̱h˝
hnäh˝, lä˗ja̱˜ ka˜läh˝ Tää`jnän`hi̱˜ gya˫
gyɨɨh˫ jmeey˫ jø̱h˜ dsëy˫ kya̱a̱h˝ hnäh˝.
15 Pero cher˝mah˫ sa˗ ga˗jmeeh˝
hnäh˝ jø̱h˜ hoh˝ kya̱a̱h˝ dsa˜ hi̱˜
dsa˜hlä̱ä̱h˗ kya̱a̱h˝ hnäh˝, lä˗ja̱˜
ka˜läh˝ Tää` jnän` hi̱˜ gya˫ gyɨɨh˫ sa˗
jmeey˫ jø̱h˜ dsëy˫ kya̱a̱h˝ hnäh˝ he˜
dsa˜hlä̱ä̱h˗ hnäh˝ kiyh˫.

Ga˗hlëëh˝ Jesús kih˫ he˜ sa˗ kih˜hɨh˜ jne˝

16 ’Jmɨɨ˝ ma˝ sa˗ kuh˜huh˝ hnäh˝ jee˝
hlëëh˝ hnäh˝ kya̱a̱h˝ Dio, ta˗ jmee˜
hnäh˝ lii˜ he˜ ti˜meeh˜ hoh˝ hnäh˝ lä˗

jmee̱ dsa¯ hi̱¯ jmää̱˜ hñii´ mi¯tẹh¹. Hi̱¯ he´ jmee̱ lii˜ mo¯në´ mah¹ jëë¹ dsa¯ kiyh¹ he¯ sa̱ kuh¯hi̱yh˜. Ma̱ra̱ ju¹dsoo´ jwëëhn˜ hnäh´, ko̱¯ja̱¯ ba´ hnii̱h¹ ma¯lɨyh˜ jñeey¹.

17 Pero hne¯, ma´ sa̱ kuh¯huh´ jee´ hlëëh´ kyäah´ Dio, ja̱¯ jñäah´ lleh´ mah¹ gyiẖ mo¯nëh´.

18 Mah¹ lä̱ja̱¯, sa̱ lä̱lẹẹh˜ cha´në´ dsa¯, he¯ sa̱ kuh¯huh´. Kih¹ Tää` hi̱¯ sa̱ jnää̱´ ba´ lä̱lẹẹh˜. Hi̱ lä̱ja̱¯, Tää` kyäah¹ hi̱¯ jëë˜ lä̱jë̱ he¯ sa̱ jnä´, mi¯hmaayh` kyah¹ to̱lo̱ në´ lä̱jëë̱ dsa¯.

Ga̱hlëëh´ Jesús kih¹ he¯ la¹ hmooh¹
(Lc. 12:33-34)

19 ’Ta̱ wa´ hnooh¯ hnäh´ lla¯mah¹ jmɨ¯gyuu̱ la¯ cha¯miih¯ he¯ la¹ hmooh¹ kyah¹ hnäh´. Jëëh´ jee´ la¯ chäa̱¯ jah´ jwë˜ cha¯miih¯ hi̱ hya̱ tu´juuh˜ lä̱jë̱ he¯ llu¹. Hi̱ dsa¯täah` dsa¯hii̱¯ mah¹ hii̱y¹.

20 Hnøøh ¹ hnäh´ mah¹ lla¯mah¹ gyuuh¹ ya̱jwii̱¹ he¯ la¹ hmooh¹ kyah¹ hnäh´. Jee´ ja̱¯ sa̱ chäa̱¯ jah´ hi̱¯ jwë˜ ni̱ sa̱ hya̱ tu´juuh˜ ka¯läh´. Hi̱ jee´ ja̱¯ sa̱ chäa̱¯ dsa¯hii̱¯ mah¹ hii̱y¹.

21 Ha¯ jii̱h¹ jee´ hla¯ he¯ la¹ hmooh¹ kyah¹ hnäh´, jee´ ja̱¯ ba´ kyẹ´ hnäh´ o¯jøẖ dsë¯.

Wa´je¯ kih¹ jmɨ¯ngo¹ jnän`
(Lc. 11:34-36)

22 ’Mɨ¹në´ jne´ la¹ lä̱kọh´ wa´je¯ kih¹ jmɨ¯ngo¹ jnän`. Lä̱ja̱¯, cher´mah¹ mɨ¹nëh´ la¹ llu¹, lä̱käa̱¯ jmɨ¯ngo¹ kyah¹ ngë̱ jee´ wa´je¯.

23 Pero cher´mah¹ la¹ hlii̱h¹ mɨ¹nëh´, ga̱lä̱käa̱¯ jmɨ¯ngo¹ kyah¹ ngë̱ jee´ na¯họọ¯ ba´. Lä̱ja̱¯, cher´mah¹ wa´je¯ he¯ cha¯ kyah¹ la¹ na¯họọ¯ ba´, ha¯ kọh´ sa̱ na¯họọ¯ jee´ ngëh¯.

Sa̱ le´ jmee´ jne´ he¹ kih¹ Dio mah¹ jmee´ jne´ he¹ kih¹ kuu´
(Lc. 16:13)

24 ’Ni̱ jäa̱¯ sa̱ lä̱kẹh´ jmii̱´ jmee¹ he¹ kih¹ uu̱¹ dsa¯käah´. Jëëh´, jmeey¹ na¯hääyh´ jäa̱¯ mah¹ lä̱hnääy¹ hi̱¯ jñah´. Mi¯tey¹ kih¹ jäa̱¯ mah¹ mi¯kwäyh¹ hi̱¯ jñah´ he´. Sa̱ lä̱kẹh´ hnäh´ jmii̱´ jmeeh¹ hnäh´ he¹ kih¹ Dio mah¹ jmeeh¹ hnäh´ he¹ kih¹ kuu´ ka¯läh´.

Ga̱hää̱¹ Dio kwee¯ go¯te¹ lä̱jëë̱ hi̱¯ läa̱¹ kyäay¹
(Lc. 12:22-31)

25 ’He¯ja̱¯ jwëëhn˜ hnäh´: Ta̱ ka̱¯ hnäh´ huu´dsë¯ ha¯ lä̱ dsa¯ngëë´ hnäh´, hee¯ na¯ kuh´huh¹ hnäh´. Ta̱ ka̱¯ hnäh´ huu´dsë¯ kih¹ jmɨ¯ngo¹ kyah¹ hnäh´, ha¯ lä̱ tëëh¹ hnäh´ hmii̱h¯ he¯ kẹh¹ hnäh´. ¿Che´ sa̱ kyẹẹ´ ga´ he¯ chäa̱¯ hnäh´ lä̱kọh´ ga´ he¯ kuh¯huh´ hnäh´? ¿Hi̱ che´ sa̱ kyẹẹ´ ga´ jmɨ¯ngo¹ kyah¹ hnäh´ lä̱kọh´ ga´ hmii̱h¯ he¯ kẹẖ hnäh´?

26 Jëë` da´ hnäh´ lä̱kọọ¯ la¹ kih¹ ta̱¹ hi̱¯ hëë̱ jwë´ në´ lle´. Sa̱ cha¯ jngëëy¯ ni̱ sa̱ chooyh˜ mii̱¹, ni̱ sa̱ llay̱ llu¹ mii̱¹ kiyh¹. Pero Tää` jnän` hi̱¯ gya¹ gyuuh¹, ma̱ra̱ he¯ äähˉ bih¹. ¿Che´ sa̱ kyẹẹ´ ga´ hnäh´ lä̱kọh´ ga´ ta̱¹ he´?

27 ¿Hii̱¯ hnäh´ lẹh¹ jmeeh¹ saa̱ ga´ kọọ¯ lëë¯, kih¹ he¯ jmeeh¯ hnäh´ cha¯miih¯ huu´dsë¯?

28 ’¿He¯la¹ jmeeh¯ hnäh´ cha¯miih¯ huu´dsë¯ kih¹ hmii̱h¯ he¯ kẹh¹ hnäh´? Jëë` da´ hnäh´ ha¯ lä̱ dsa¯kwäa̱ wa´le¹ jee´ nuu¯. Sa̱ cha¯ ta´ jmee̱, ni̱ sa̱ hwëë˜ wa´ñe¯.

29 Pero jwëëhn˜ hnäh´. Ma̱ke̱ na´hñaah¹ la¹ hmii̱h¯ he¯ ga̱kẹh¯ rey Salomón, sa̱ ga̱lɨyh¹ ma´ kẹyẖ hmii̱h¯ he¯ la¹ na´hñaah¹ lä̱kọọ¯ la¹ wa´le¹ ja̱¯.

30 Cher´mah¹ lä̱ja̱¯ ga̱jmee´ Dio na´hñaah¹ wa´le¹ he¯ choo¹ në´ nuu¯ na¹, mah¹ hø¹ jẹ¹ dsa¯ neẖ hwii̱´, ha¯ ga´ sa̱ jmääyẖ hnäh´ llu¹, dsa¯ hi̱¯ miih¯ go¯te¹ ba´ dsoo´ dsë¹.

31 He¯ja̱¯ mo̱to̱ ka̱¯ ga´ hnäh´ huu´dsë¯ jwah¹ hnäh´: “¿Hee¯ na¯ kih´hi̱h´ jnääh¹, hee¯ hmii̱h¯ kyẹh´ jnääh¹?”

32 Jëëh´, lä̱jëë̱ hi̱¯ sa̱ ma¯hẹẹh¯ kih¹ Dio hnooyh¯ lä̱jë̱ he¯ ja̱¯ jmah¹ ba´. Pero Tää` jnän` hi̱¯ gya¹ gyuuh¹ ya̱jwii̱¹ ma¯ñey¯ ba´ he¯ jmee̱ bii¹ jnän` kih¹ jee´ lä̱jë̱ he¯ ja̱¯.

33 Hnääh¹ da´ hnäh´ to¯në´ Dio hi̱¯ läa̱¹ dsa¯ta´ jøøh¹ jnän` hi̱ jmee´ hnäh´

he⁻ llu¹ jmah¹ ba´ lä⁺koo⁻ hnøøy¹
hñiiy´. Lä⁺ja⁻ ba´ hñah⁺ hnäh´ lä⁺jë⁺
he⁻ jmee⁺ bii¹ kyah¹ hnäh´ ka⁻läh´.
34 He⁻ja⁻ ta⁺ ka⁻ hnäh´ huu´dsë⁻ kih¹
hø¹, jëëh´ hø¹ lä⁺cha⁻ jyoh´ ga´ huu´dsë⁻
he⁻ jmeeh¹ hnäh´. Heeh` ba´ hnäh´
koo⁻ jmii´ koo⁻ jmii´ lä⁺koo⁻ te¹ he⁻
chaa⁻ hnäh´.

7

Sa⁺ ga⁺tee´ jne´ jëën´ kih¹ jñah´
(Lc. 6:37-38, 41-42)

1 ’Ta⁺ ka⁻ hnäh´ kwaat˜ kih¹ jñah´
mah¹ sa⁺ ka¹ Dio kwaat˜ kyah¹ hnäh´.
2 Jëëh´, Dio ka¹ kwaat˜ kyah¹ hnäh´,
ja⁻ba´ lä⁺koo⁻ kah⁻ hnäh´ kwaat˜ kih¹
jñah´. Lä⁺koo⁻ te¹ ka⁻ hnäh´ kwaat˜
kih¹ jñah´, ko⁻ja⁻ hnii¹h¹ te¹ ka¹ Dio
kwaat˜ kyah¹ hnäh´.
3 ¿He⁻la¹ jëëh´ wa´hløø⁻ he⁻ hä´
mi´në´ øøh¹ mah¹ sa⁺ jëëh´ da´ wa´hløø⁻
juuh⁻ he⁻ hä´ mi´nëh´ hñaah¹?
4 ¿Ha⁻ lä⁺ja⁻ jwiih¹ øøh¹: “Kwa´ da´
wa´ llen` wa´hløø⁻ he⁻ hä´ mi´nëh´”,
mah¹ hä´ ba´ kyah¹ hñaah¹ he⁻ juuh⁻
ga´?
5 ¡He⁻ ba´ che⁻ ta⁻juuh¹ hne⁻! Lle´
da´ jaa¹ wa´hløø⁻ juuh⁻ he⁻ hä´ mi´nëh´
hñaah¹. Ja⁻ga´ na⁺ jëëh¹ kwee⁻ mah¹
lleh¹ wa´hløø⁻ he⁻ hä´ mi´në´ øøh¹.
6 Ta⁺ kwëëh´ hnäh´ dsii⁻ he⁻ la¹
na⁻jøø⁻, wa´ra⁻ ga⁺jeeyh⁻ mah¹
gi´hnäy¹ kyah¹ hnäh´. Ta⁺ jwä´
hnäh´ kuu´ he⁻ la¹ hmooh¹ kyah¹
hnäh´ cha´në´ cha´ñe¹, wa´ra⁻ ga⁺hee´
ga⁺soyh¹.

Hnøø¹ hnääh´ jne´ Dio lä⁺kaa⁻
tuh⁻dsë⁻ jne´
(Lc. 11:9-13; 6:31)

7 ’Ngii´ hnäh´ kih¹ Dio, mah¹ hñah⁺
hnäh´. Hnøøh¹ da´ hnäh´ mah¹ jnääh⁺
hnäh´. Tee⁻ hnäh´ kiyh¹ mah¹ näy¹
ho´haah´.
8 Jëëh´, lä⁺jee⁺ hi⁻ ngii⁺, hyoyh⁺ ba´.
Hi⁻ hnooh⁻, jnøøyh⁺ ba´. Hi⁻ tëë˜
ho´haah´, nä⁺ ba´ ho´haah´ kiyh¹.
9 ¿Ha⁻ lä⁺ja⁻ kwëëh¹ hnäh´ chih⁻
kyaah¹, koo⁻ mi¹kuu´ wa´ra⁻ ga⁺ngiiy´
he´ñiih⁻?
10 Hi⁺ cher´mah¹ ga⁺ngiiy´ kuyh⁺
jaa⁻ hmooh⁻, ¿ha⁻ lä⁺ja⁻ kwee´yh¹ jaa⁻
miih⁻?
11 Ma⁺ke⁺ hlee¹h¹ hnäh´, leh¹ ba´
hnäh´ kwëëh¹ chih⁻ kyaah¹ he⁻ llu¹.
Joh´ ga´ he⁻ llu¹ sa⁺ kwa¹ Tää` hi⁻ gya¹
gyuuh¹ kih¹ lä⁺jee⁺ hi⁻ ngii⁺ kiyh¹.
12 He⁻ja⁻, lä⁺jë⁺ he⁻ hnooh⁻ hnäh´
jmee¹ dsa⁻ kyah¹ hnäh´, ja⁻ba´ lä⁺ja⁻
jmee´ hnäh´ kiyh¹ ka⁻läh´. Juu¹ la⁻
jeeh¹ kwee⁻ kyaah´ ley he⁻ ga⁺sii´
Moisé kyaah´ lä⁺jë⁺ he⁻ ga⁺sii´ lä⁺jee⁺
hi⁻ ma´ ngëë˜ juu¹ kih¹ Dio.

Lä⁺to´ ho´haah´
(Lc. 13:24)

13 ’Go⁻taah´ hnäh´ ta⁺ jwë´ dsu⁻.
Jëëh´, jla´ la¹ ho´haah´ hi⁺ hu´ la¹ jwë¹
he⁻ dsoo˜ jee´ dsa⁻hee´ dsa⁻. Jwee´
dsa⁻ hi⁻ dsa⁻taah` ta⁺ ja⁺.
14 Dsu⁻ la¹ ho´haah´ hi⁺ dsu⁻ jwë¹ he⁻
jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻. Miih⁻ go⁻te¹ ba´
dsa⁻taah` ta⁺ ja⁺.

Mii¹ kih¹ jmee⁺ lii˜ ha⁻ lä⁺ la¹ chaah¹
hma⁻
(Lc. 6:43-44)

15 ’Haa` hnäh´ hñaah¹ kih¹ hi⁻
ga⁺nää´ lä⁺koh´ hi⁻ ngëë˜ juu¹ kih¹ Dio
ba´. Ya⁻nääy´ jee´ kyah¹ hnäh´ jmaay˜
hñiiy´ hwaay´ lä⁺koo⁻ jaa⁻ borrego.
Pero ta⁺ neh⁺ tuh⁻dsëy¹, laay¹ lä⁺koo⁻
jaa⁻ jah´ hi⁻ haa¹.
16 Kyaah´ he⁻ jmeey⁺ ja⁻, lä⁺jnä´ ha⁻
lä⁺ laay¹. Ha⁻ lä⁺ja⁻ chooh¹ dsa⁻ mi
¹jëh¹ kih¹ chaah¹ too´. Ni⁺ mi¹higo sa⁺
chooh¹ dsa⁻ kih¹ chaah¹ too´.
17 Jëëh´, lä⁺jë⁺ chaah¹ hma⁻ he⁻ llu¹,
hii⁻ mii¹ he⁻ llu¹ ba´. Hi⁺ lä⁺jë⁺ chaah¹
hma⁻ he⁻ hliih¹, hii⁻ mii¹ he⁻ hliih¹.
18 Lä⁺jë⁺ chaah¹ hma⁻ he⁻ llu¹, sa⁺ le´
hii¹ mii¹ he⁻ hliih¹. Ni⁺ chaah¹ hma⁻ he⁻
hliih¹, sa⁺ le´ hii¹ mii¹ he⁻ llu¹.
19 Ga⁺lä⁺jë⁺ chaah¹ hma⁻ he⁻ sa⁺ hii⁻
mii¹ he⁻ llu¹, hnä¹ dsa⁻ mah¹ tooyh⁺
cha´je⁻.
20 He⁻ lä⁺ja⁻, lä⁺jnä´ ha⁻ lä⁺ laa¹ dsa⁻
kyaah´ ta´ kih¹.

Ja⁺ lä⁺jee⁺ dsa⁻ dsa⁻taah` jee´ jmee⁺
Dio hih⁺
(Lc. 13:25-27)

21 'Ja̱ˆ läˆjëë̱ˆ hi̱¯ jäh´ kinˆ:
"Dsa¯jøøh' kya̱a̱nˆ, Dsa¯jøøh'
kya̱a̱nˆ", dsa¯ta̱a̱h`jee´jmee' Dio hihˆ.
Maˆlaˆ hi̱¯ jmeeˆ läˆ hyoh¯ dsë'
Tää`
kya̱a̱nˆ hi̱¯ gya' gyɯɯh', hi̱¯ he´ ba´
dsa¯ta̱a̱h`.
22 Wa´ra¯ gaˆtë´ jee´ lla̱a̱ˆ jmɨ¯gyɯɯˆ,
jwëë̱´ dsa¯ jähˆ sɨɨyhˆ jnä´: "Dsa¯jøøh'
kya̱a̱nˆ, Dsa¯jøøh' kya̱a̱nˆ, ¿ja̱' kya̱a̱h´
madaˉ he¯ gaˆjmeeh´ gaˆkwa´ jnäähˈ
juu' kyahˈ, kya̱a̱h´ madaˉ kyahˈ
gaˆhwëë̱´ jnäähˈ hi̱¯saˆllu̱ˈ, hiˆ kya̱a̱h´
madaˉ kyahˈ gaˆjmee´ jnäähˈ he¯
jɯh¯ga̱a̱¯?"
23 Ma´ja̱¯ je̱e̱hn´ kih' dsa¯ he´:
"Ji̱h´ko̱h´ saˆ gaˆläˆkyu̱u̱nˆ hnäh´.
Go¯nää´ hnäh´ kyahˈ, hnäh´ hi̱¯ tëë̱'
jmeeˆ he¯ hlɨɨh'."

Gaˆjmeey´ hneˈ kiyhˈ në´ ku̱u̱´ hloo¯
(Mr. 1:22; Lc. 6:47-49)

24 'He¯ja̱¯, hi̱¯ nuu¯ juu' kinˆ mahˈ
jmeeyˆ läˆ jwahnˆ, hi̱¯ he´ la̱a̱ˈ läˆko̱o̱¯
ja̱a̱¯ dsa¯ñɯɯh¯ hi̱¯ cha¯ hɯɯ´dsë¯ llu'
kihˈ. Gaˆjmeey´ hneˈ kiyhˈ në´ ku̱u̱´
hloo¯.
25 Jaˈ jmaˈ, gaˆjɯɯhˈ jmɨɨ¯ hiˆ jaˈ lle´
në´ kih' hneˈ. Pero saˆ gaˆtoh´, jëëh´
ma´ chih' në´ kih' ku̱u̱´ hloo¯.
26 Pero hi̱¯ nuu¯ juu' kinˆ mahˈ saˆ
jmeeyˆ läˆ jwahnˆ, hi̱¯ he´ la̱a̱ˈ läˆko̱o̱¯
ja̱a̱¯ dsa¯ too¯ hi̱¯ gaˆjmee´ hneˈ kihˈ
në´ mɨ'sɨɨ´.
27 Jaˈ jmaˈ, gaˆjɯɯhˈ jmɨɨ¯, jaˈ lle´
tä´ gaˆjmee´ wɨɨ´ kihˈ hneˈ ja̱¯, mahˈ
gaˆtoh´. Gaˆhe̱e̱ˈ läˆjëˆ go¯te' —gaˆjäh´
Jesús.
28 Ma´ gaˆdsa̱a̱ˈ gaˆhlëëh´ Jesús juu'
la¯, läˆjëë̱ˆ dsa¯ hi̱¯ ma´ tä̱ä̱h´ jee´ ja̱¯,
ma´jëë˜ dsa̱yhˆ ha¯ läˆ laˈ juu' he¯ ma´
kwayˆ.
29 Jëëh´ ma´ hlë̱ë̱yh˜ dsa¯ läˆko̱o̱¯
ja̱a̱¯ hi̱¯ jmeeˆ hihˆ ba´, ja̱ˆ läˆko̱h´ ma´
jmeeˆ ta¯jwohˈ kya̱a̱ˈ ley.

8

Gaˆmiˆhlä̱ä̱´ Jesús ja̱a̱¯ hi̱¯ ma´
dsaah´hmihˈ høø¯
(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

1 Läˆko̱o̱¯ ma´ gaˆjña̱a̱ˈ Jesús ñihˆ
lle´ko̱h´ ja̱¯, jwëë̱´ dsa¯ gaˆllaˆlleˈ
kaah`kiyh'.
2 Jee´ ja̱¯ gaˆyaˆjähˆ ja̱a̱¯ dsa¯ hi̱¯
ma´ dsaah´ hmihˈ høø¯. Gaˆju̱u̱yhˈ
jnëy´ cha´në´ Jesús mahˈ gaˆjäyh´
sɨɨyhˆ:
—Dsa¯jøøh' kya̱a̱nˆ, cher´mahˈ le´,
le̱hˈ ba´ hne¯ cheh' dsoo´ he¯ mi¯sa̱h´
jnä´.
3 He¯ja̱¯ gaˆhɨɨ´ Jesús ma¯goo¯
mahˈ gaˆkyey¯ në´ kih' dsa¯ he´ mahˈ
gaˆsɨɨyhˆ:
—Le´ ba´, wa´ dsa¯che` ba´ dsoo´
kyah'.
Läˆcha̱h´ ja̱¯ gaˆä̱ä̱hˈ go¯te˜ hmihˈ
høø¯ ja̱¯.
4 Ja̱¯ga´ gaˆjäh´ Jesús sɨɨyhˆ:
—Jëë` da´, taˆ jmeeh` juu' kihˈ niˆ
ja̱a̱¯. Gwa¯ go¯hä̱ä̱h` hñaah ' kihˈ
jmi¯dsa¯. Kye̱¯ miih¯ he¯ kwëëh
' hnih´ läˆhihˆ he¯ gaˆjmee´ Moisé.
Läˆja̱¯ go¯jmee´ mahˈ läˆñey¯ ma¯jä̱ˈ
kyahˈ —gaˆjäh´ Jesús sɨɨyhˆ.

Gaˆmiˆhlä̱ä̱´ Jesús moz˜ kya̱a̱ˈ jɯɯ´
hløø´
(Lc. 7:1-10)

5 Läˆko̱o̱¯ ma´ gaˆheˈ Jesús jwɨɨ¯ Ca-
pernaum, jaˈ ja̱a̱¯ jɯɯ´ hløø´ chu̱hˆ kihˈ
Jesús mahˈ gaˆchu̱u̱y´ kya̱a̱h´:
6 —Dsa¯jøøh' kya̱a̱nˆ, moz˜ kya̱a̱nˆ
na¯kya̱a̱ ' cha´nehˆ kinˆ, jaˆ jwërte
kiyhˈ, moˆsoˆ liihˉ goo¯ tɨɨy´ —gaˆjäyh´
sɨɨyhˆ.
7 —Nɨɨ` ba´ jnä´ mi´hlä̱ä̱ˈ jnih´ —
gaˆjäh´ Jesús sɨɨyhˆ.
8 Mahˈ gaˆje̱e̱h¯ jɯɯ´ hløø´ he´ sɨɨyhˆ:
—Dsa¯jøøh' kya̱a̱nˆ, saˆ cha¯ he¯
la̱a̱ˈ jnä´ mahˈ go´heh´ cha´nehˆ kinˆ.
Le̱e̱ˆ ba´ ko̱o̱¯ jäh´, mahˈ jä̱ˈ ba´ kihˈ
moz˜ kya̱a̱nˆ.
9 Jëëh´ jnä´ ka¯läh´, cha̱a̱¯ hi̱¯ jmeeˆ
madaˉ he¯ jmeenˆ kiyhˈ, hiˆ tä̱ä̱h´
hløø´ hi̱¯ jmeenˆ hihˆ kihˈ. Wa´ra¯
gaˆjmeenˈ hihˆ kihˈ ja̱a̱¯: "Gwa¯ jee´
ooˆ", dsooyˈ ba´. Wa´ra¯ gaˆjwɨɨnˈ
jñah´: "Ña¯ taˆ laˆ", jäyˆ ba´. Hiˆ wa´ra¯
gaˆjwɨɨnˈ moz˜ kya̱a̱nˆ: "Jmee´ he¯
la¯", jmeeyˆ ba´.

10 Peer˭ ga˭jëë˹ dsa̱h˭ Jesús ma´
ga˭nuuy´ juu˹ kih˹ dsa¯ he´. Mah˹
ga˭sɨɨyh˭ lä˭jëë̱˭ hi̱¯ ma´ cha̱a̱˹ kaah`
kiyh˹:
—Ma˭ra˭ ju˹dsoo´ jwëë̱hn˜ hnäh´,
lä˭ka̱a̱¯ hwa˹ Israel sa˭ ma¯jnäähn˭
ni˭ ja̱a̱¯ dsa¯ hi̱¯ dsoo´ dsë˹ lä˭ko̱o̱¯
dsoo´ dsë˹ dsa¯ñuuh¯ la¯.
11 Jwëë̱hn˜ hnäh´, lloo˜ ko̱o̱¯ jmɨɨ´
jwëë̱´ dsa¯ ya¯nää´ ta˭ kye̱˹ ta˭ ñɨɨ´
hi̱¯ dsa¯ta̱a̱h` kuh˭ ma˭nuu˭ ko̱¯jøh´
kya̱a̱h´ Abraham, kya̱a̱h´ Isaac, hi˭
kya̱a̱h´ Jacob gyuuh˹ ya˭jwɨɨ˹ kih˹ Dio.
12 Pero dsa¯ Israel hi̱¯ ma´ la̱a̱˹
kwa̱a̱t˜ dsa¯ta̱a̱h` jee´ jmee˭ Dio hih˭,
hi̱¯ he´ jwä̱ä̱˹ dsih´ ta˭ ka´hne¯ jee´
na¯ho̱o̱¯. Jee´ ja̱¯ kɨ´hooyh˹ mah˹ jüüy˹
cha¯ja̱y´.
13 Ja̱¯ga´ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭ juu´
hløø´ he´:
—Gwa̱a̱h¯ ba´ hne¯ kyah˹, wa´ le´
kyah˹ ja̱¯ba´ lä˭ko̱o̱¯ ma¯lä¯dsoo´
hoh´.
Lä˭cha̱h´ ja̱¯, ga˭jä̱˹ kih˹ moz˜
kya̱a̱y˹.

Ga˭mi˭hlä̱ä̱´ Jesús ma¯choo˹ Pee´
(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

14 Ma¯ngëë´ he¯ ja̱¯, ñee´ Jesús
cha´neh˭ kih˹ Pee´. Jee´ ja̱¯ ga˭jëë̱y˹
ma¯choo˹ Pee´ na¯kya̱a̱y˹ dsaayh´
kya̱a̱h´ llii´.
15 Mah˹ ga˭so̱o̱h˹ Jesús ma¯gooy¯.
Lä˭cha̱h´ ja̱¯ ya˭hɨɨ˹ llii´ kiyh˹.
Ga˭nooy¯ jee´ ma´ kya̱a̱y˹ mah˹
ga˭løøy˹ jmeey˭ ta´he˹ kih˹ lä˭jëë̱˭.

Ga˭mi˭hlä̱ä̱´ Jesús jwëë̱´ dsa¯dsaah´
(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

16 Ta˭ ga˭nuu¯ ja̱¯, na´jä̱ä̱¯ dsa¯
cha´në´ Jesús jwëë̱´ hi̱¯ ma´ kye̱¯
jmɨ¯lle´ hlɨɨh˹. Kya̱a̱h´ ko̱o̱¯ ga˭hlëëyh´
ba´ ga˭hwëë̱y˹ jmɨ¯lle´ hlɨɨh˹ he´ hi˭
ga˭mi˭hlä̱ä̱y´ lä˭jëë̱˭ ga´ dsa¯ hi̱¯ ma´
dsaah´.
17 Mah˹ lä˭ja̱¯ lä˭te˹ he¯ ga˭jäh´ Isaía
hi̱¯ ma´ ngëë˜ juu˹ kih˹ Dio lä˭ ma´
ga˭jäyh´: "Hñɨiy´ ba´ ga˭ka̱y˹ në´ kiyh˹
lä˭jë˭ dsoo´ jnän`, hi˭ ga˭ko̱oy˹ lä˭jë˭
dsoo´ jmɨ´wɨɨ´ jnän` ka¯läh´."

Dsa¯hi̱¯ma´hnøø˹ ma´jmee˹ ko̱¯jøh´ kya̱a̱h´ Jesús
(Lc. 9:57-62)

18 Ma´ ga˭jëë˹ Jesús jwëë̱´ dsa¯ ma´
tä̱ä̱h´ lä˭ku´ lä˭jii̱˹ kiyh˹, ga˭jmeey´
mada¯ kya̱a̱˹ jnääh˹ discípulo kya̱a̱y˹,
he¯ ga˭mi˭llu` jnääh˹ na´moo´ mah˹
ha̱a̱´ jnääh˹ ko̱¯jøh´ kya̱a̱yh´ ta˭ hn-
gaah` ko̱¯ta̱a̱¯ jmɨ¯juuh¯.
19 Ja̱¯ga´ ga˭lloo˹ ja̱a̱¯ ta¯jwoh˹ kya̱a̱˹
ley, ga˭sɨɨyh˭:
—Ta¯jwoh˹, nɨɨn` kya̱a̱h´ hne¯ wa´
ha¯ cha¯ ha¯ jee´ ga˭llooh´.
20 Mah˹ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭:
—Cha¯ ba´ too¯ jee´ gwɨɨ̱¯ hyah¯,
cha¯ ba´ sɨɨ¯ kih˹ ta̱˹ hi̱¯ hëë̱˭ gyuuh˹.
Pero Hi̱¯ga˭lëë̱˹ngo˹ la¯ sa˭ cha¯ jee´
jäy˹.
21 Jñah´ discípulo kya̱a̱y˹ ga˭sɨɨyh˭:
—Dsa¯jøøh˹ kya̱a̱n˭, kwa´ jwë˹ kin˭
na´ha̱a̱n˭ to¯në´ tää` kya̱a̱n˭, ja̱¯ga´
nɨɨn` kya̱a̱h´ hne¯.
22 Mah˹ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭:
—Ña¯ ba´ hne¯ kya̱a̱h´ jnä´. Wa´ ha̱a̱˹
ba´ dsa¯ na¯juu̱´ hlɨɨ´ kya̱a̱˹.

Ga˭jmee´ Jesús hih˭ kih˹ lle´ mah˹ hɨɨ˹ tii´
(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

23 Lä˭ ma´ ga˭he˹ Jesús neh˭
na´moo´, ga˭nøø˹ jnääh˹ discípulo
ko̱¯jøh´ kya̱a̱yh´.
24 Ni˭ juu˹ ga´ sa˭ cha¯ ja˹ ko̱o̱¯ lle´
tä´, ga˭hɨɨ´ goo¯ jwërte. Ga˭hlu̱h˹ jmɨɨ¯
lä˭jiih˹ ga˭haa` neh˭ na´moo´. Pero
ma¯na¯gwɨɨ̱¯ ba´ Jesús.
25 He¯ja̱¯ jnääh˹ discípulo kya̱a̱y˹
na´cha̱a̱´ jnääh˹ jee´ ma¯na¯gwɨɨ̱y¯
mah˹ ga˭chiih´ jnääh˹:
—Dsa¯jøøh˹ kya̱a̱n˭, lää̱` jne´,
ma¯tøøhn´ jee´ juu̱´ ba´ jne´ la¯.
26 Mah˹ ga˭sɨɨyh˭ jnääh˹:
—¿He¯la˹ ga̱h˹ hnäh´? Miih¯ go¯te˹
ba´ dsoo´ hoh´ hnäh´.
Ja̱¯ga´ ga˭noo¯ Jesús, ga˭jmeey´ hih˭
ga˭jä̱´ tii´ lle´ hi˭ ga˭jmeey´ hih˭ ga˭jä̱´
tii´ jmɨɨ¯. Lä˭ja̱¯ ba´ ga˭jä̱´ ti´sɨh´
ga˭lä˭jë˭.
27 Peer˭ ga˭jëë´ dsa̱h˭ jnääh˹, mah˹
ga˭jäh´ jnääh˹:

—¿Hii̱⁻ ba´ dsa⁻ na⁻? Lä⁺kye̱⁻ lle´ kyääh´ jmɨɨ⁻ nɯɯh´ kiyh¹.

Ga⁺hwëë̱¹ Jesús jwëë̱´ jmɨ⁻lle´ hlɨɨh¹ hi̱⁻ ma´ jøø⁺ kih¹ dsa⁺
(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

28 Lä⁺ko̱o̱⁻ ma´ ga⁺lla⁺nøø¹ jnääh¹ ta⁺ hngaah` ko̱⁻tä̱ä̱⁻ ja̱⁻, jee´ la¹ hwa¹ kih¹ Gadara, ya⁺nää¹ u̱u̱¹ dsa⁻ñɯɯh⁻ hi̱⁻ ma´ jøø⁺ jmɨ⁻lle´ hlɨɨh¹ kih¹, ga⁺mi⁺je̱e̱y⁻ Jesús. Dsa⁻ he´ ga⁺hwëë̱⁻ jee´ la¹ to⁻hø̱ø̱⁻ kih¹ hlɨɨ´. Hääy¹ jwërte, sa⁺ ma´ kway⁺ jwë¹ ma´ dsa⁻ngëë´ ni⁺ jä̱ä̱⁻ dsa⁻ ta⁺ jwë´ ja̱⁻.

29 Mah¹ ga⁺hooyh¹ ki̱⁻gä̱ä̱⁻, ga⁺jäyh´:

—¿Hee⁻ ba´ kih¹ he⁻ ma⁻ñeh¹ jee´ tøøh´ jnääh¹ la⁻, hne⁻ Jesús Jo̱o̱´ Dio? ¿Che´ ma⁻ñeh¹ mah¹ heeh¹ jnääh¹ wɨɨ´ jää̱¹ sa⁺ ga´ ma⁻lloo¹ jmɨɨ´?

30 Ɯɯ´ miih⁻ jee´ ma´ tääyh´ ja̱⁻, ma´ tääh´ ko̱o̱⁻ nää¹ ñe¹ ma´ kuh⁻ nuu⁻.

31 Ga⁺chu̱u̱´ lle´ hlɨɨh¹ he´, ga⁺sɨɨyh⁺ Jesús:

—Cher´mah¹ ga⁺hwëë̱h` jnääh¹, kwa´ jwë¹ kyä̱ä̱¹ jnääh¹ dsa´tooh´ jnääh¹ kih¹ ñe¹ hi̱⁻ tääh´ oo⁺.

32 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:

—Go⁻nää´ hnäh´ ja̱⁻.

Mah¹ ga⁺hwëë̱y⁻, ga⁺nääy¹ ga⁺tä̱ä̱yh` tuh⁻dsë¹ ñe¹ he´. Lä⁺chä̱h´ ja̱⁻, lä⁺jëë̱⁺ ñe¹ he´ ga⁺kyɯɯ¹. Ma´ ga⁺tëë̱y´ ko̱o̱⁻ lle´ hwa¹, ko̱⁻dsoo´ jwë¹ ba´ ga⁺sä̱ä̱y¹ cha´jmɨɨ⁻ jɯɯh⁻. Jee´ ja̱⁻ ga⁺ju̱u̱y¹ neh⁺ jmɨɨ⁻.

33 Dsa⁻ hi̱⁻ ma´ hää̱~ ñe¹, ga⁺nää¹ ko⁻chih´ cha⁻hlii̱⁺ ta⁺ jee´ jwɨɨ⁻ na´jmeeyh´ juu¹ ha⁻ lä⁺ ga⁺la¹ kih¹ ñe¹, hi⁺ ha⁻ lä⁺ ga⁺la¹ kih¹ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ jøø⁺ lle´ hlɨɨh¹ kih¹.

34 He⁻ja̱⁻ ga⁺lä⁺jëë̱⁺ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ chä̱ä̱⁻ jee´ jwɨɨ⁻ ja̱⁻, ga⁺hwëë̱y⁻ mah¹ ga⁺nääy¹ ga⁺mi⁺je̱e̱y⁻ Jesús. Ma´ ga⁺jëë̱y¹, ga⁺chu̱u̱y´ kyä̱ä̱yh´ mah¹ wa´ llä̱ä̱yh´ jee´ ja̱⁻.

9

Ga⁺mi⁺hlää̱´ Jesús jä̱ä̱⁻ hi̱⁻ sa⁺ liih⁻ goo⁻ tɨɨ´
(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

1 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja̱⁻, ga⁺he¹ Jesús ka⁻läh´ neh⁺ na´moo´ ngaayh¹ ta⁺ hngaah` ko̱⁻tä̱ä̱⁻ ta⁺ jwɨɨ⁻ kiyh¹.

2 Ma´ ga⁺llä̱ä̱yh¹ ja̱⁻, na´jää̱⁻ dsa⁻ cha´nëy´ jä̱ä̱⁻ hi̱⁻ dsaah´ hi̱⁻ sa⁺ liih⁻ goo⁻ tɨɨ´ na⁻kyä̱ä̱¹ në´ jii̱´. Ma´ ga⁺jëë¹ Jesús dsoo´ ba´ dsë¹ dsa⁻ he´, he⁻ja̱⁻ ga⁺jäyh´ sɨɨyh⁺ hi̱⁻ sa⁺ liih⁻ goo⁻ tɨɨ´:

—Wa´ nøh¹ hoh´ gyɯɯ⁻ kyä̱ä̱n⁺, ma⁻na⁻che´ ba´ lä⁺jë⁺ dso´kye⁻ kyah¹.

3 Jee´ ja̱⁻ ma´ tääh´ ko̱⁻llä̱ä̱´ ta⁻jwoh¹ kyä̱ä̱¹ ley. Hi̱⁻ he´ ga⁺jmee´ hɯɯ´dsë⁻ he⁻ ga⁺hlëëh´ Jesús lä⁺ja̱⁻ he⁻ ga⁺mi⁺kwä̱yh¹ Dio ba´ ja̱⁻.

4 Pero ga⁺lä⁺liih⁻ ba´ Jesús he⁻ hɯɯ´dsë⁻ ma´ jmee⁺ dsa⁻ he´, he⁻ja̱⁻ ga⁺jäyh´:

—¿He⁻la¹ jmeeh⁻ hnäh´ hɯɯ´dsë⁻ hlɨɨh¹ lä⁺na⁻?

5 ¿Hee⁻ ga´ na⁻ sa⁺ jwëë̱h`, lä̱ä̱h´ hnäh´? ¿Che´ he⁻ chiih´ jne´ jä̱ä̱⁻ hi̱⁻ dsaah´: “Ma⁻na⁻che´ dso´kye⁻ kyah¹”, o he⁻ chiih´ jnih´: “Noo⁻, ki̱i¹ jii̱´ kyah¹, mah¹ gwä̱ä̱h⁻”?

6 He⁻ja̱⁻ jmeen` he⁻ jwëë̱h` ga´ mah¹ lä⁺ngëëh´ hnäh´, Hi̱⁻ga⁺lëë̱¹ngo¹ la⁻ ba´ na⁻ngë¹ jwë¹ jmɨ⁻gyɯɯ⁺ mah¹ chey¹ dso´kye⁻ kih¹ dsa⁺.

Ja̱⁻ga´ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨh⁺ hi̱⁻ sa⁺ liih⁻ goo⁻ tɨɨ´:

—Jnä´ jwahn⁺ noo⁻, ki̱i¹ jii̱´ kyah¹, gwä̱ä̱h⁻ cha´neh⁺ kyah¹.

7 He⁻ja̱⁻ ga⁺noo⁻ dsa⁻ he´ ngaayh¹ cha´neh⁺ kiyh¹.

8 Ma´ ga⁺jëë¹ dsa⁻ ngaah¹ hi̱⁻ ma´ dsaah´ he´, ga⁺lä⁺dsä̱ä̱~ dsëy¹ cha⁻miih⁻ mah¹ ga⁺jmeey´ jɯɯh⁻ kih¹ Dio, ta⁺la⁺ kih¹ he⁻ ga⁺kwëëyh¹ cha⁻miih⁻ be´ jä̱ä̱⁻ dsa⁻ñɯɯh⁻ mah¹ mi⁻hlääy´ dsa⁻dsaah´.

Ga⁺tëëh¹ Jesús Matä´
(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

9 Lä⁺ ma´ ya⁺hëë̱¹ Jesús jee´ ja̱⁻, ga⁺jëë̱y¹ jä̱ä̱⁻ dsa⁻ñɯɯh⁻ hi̱⁻ che̱e̱⁻ Matä´, hi̱⁻ ma´ gya¹ në´ta´ kih¹ ko̱oy¹ ku´sɨh⁻. Mah¹ ga⁺jäyh´ sɨɨyh⁺:

—Ña⁻ wa´ jmeen´ ko̱⁻jøh´.

He⁻ja̱⁻ ga⁺nooy⁻, ga⁺jmeey´ ko̱⁻jøh´ kyä̱ä̱h´ Jesús.

10 Pero he¯ ga˭la˩. Ma´ gya˩ Jesús
kuh¯hɨh˜ cha´neh˭ kih˩ Matä´. Jwëë´
dsa¯ hɨ¯ ma´koo˩ ku´sɨh¯ hi˭ jñah´ dsa¯
wa´ hɨ¯ cha¯ hɨ¯ ma´ tääh´ në´ mes˜
kuyh¯ ko¯jøh´ kyaah´ Jesús hi˭ kyaa˩
jnääh˩ discípulo kyaay˩.
11 Ma´ ga˭jëë˩ dsa¯ fariseo, heh˩
ga˭jmeey´ lä˭ja¯, mah˩ ga˭jäyh´ sɨɨyh˭
jnääh˩:
—¿He¯la˩ kuh¯ ta¯jwoh˩ kyaah˩
hnäh´ ko¯jøh´ kyaah´ dsa¯ hɨ¯ koo˩
ku´sɨh¯ na¯ hi˭ kyaah´ jñah´ dsa¯ wa´
hɨ¯ cha¯ hɨ¯?
12 Ma´ ga˭nuu´ Jesús juu˩ ja¯ mah˩
ga˭jäyh´:
—Sa˭ jmee˭ bii˩ të˭më˜ kih˩ dsa¯ hɨ¯
llɨɨ˩, kih˩ dsa¯dsaah´ ba´ jmee˭ bii˩.
13 Go¯nää´ hnäh´ mi¯tëë˩ hnäh´
hñaah˩ he¯ hnøø˩ jäh˭ juu˩ la¯:
“Hnoon˩ wa´ lä¯ñih´ hoh´ hnäh´ ba´,
sa˭ hnoon˩ he¯ jëëh˩ hnäh´ jah´ në´
na´hyoo´”, ga˭jäh´ Dio. Sa˭ ma¯jan˜
kih˩ hɨ¯ llɨɨ˩, kih˩ hɨ¯ cha¯ dso´kye¯
kih˩ ba´ ma¯jan˜, mah˩ wa´ dsa¯jeeyh˜
kyaah´ Dio.

Ga˭ngɨɨ´ dsa¯ juu˩, he¯la˩ sa˭ tɨ˜ discípulo ko¯hwëë´ he¯ kuh¯hɨyh˜
(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

14 Ja¯ga´ ya˭nää˩ dsa¯ hɨ¯ ma´
ga˭nää´ kyaah´ Jwaa¯, ga˭mi˭jeey
Jesús mah˩ ga˭ngɨɨy´ juu˩ kiyh˩:
—¿He¯la˩ ma˭la˭ jnääh˩ ba´ kyaah´
fariseo, ko¯lla¯jɨɨh˜ ba´ sa˭ kih¯hɨh¯
jnääh˩ jee´ ngɨɨ´ jnääh˩ kih˩ Dio, mah˩
sa˭ jmee˭ lä˭ja¯ discípulo kyaah˩?
15 He¯ja¯ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭:
—Sa˭ cha¯ ti¯meeh¯ dsë˩ hɨ¯ tääh´
jee´ dsa¯jee´ goo¯ dsa¯ ta´ko¯jɨɨh˩ gya˩
dsa¯ñɨɨh¯ hɨ¯ dsa¯jee´ goo¯ jee´ ja¯.
Pero lloo˜ koo¯ jmɨɨ´ wa´ra¯ ga˭llee¯
dsa¯ dsa¯ñɨɨh¯ hɨ¯ dsa¯jee´ goo¯
he´. Ma´ja¯ ga´ tɨ˩ dsa¯ kyaay˩ he¯
kuh¯hɨh˜ mah˩ chɨɨy˩ kyaah´ Dio.
16 Ni˭ jaa¯ dsa¯ sa˭ kwa˭ kiyh˩ tøøy˩
hmɨɨh¯ hmëë´ në´ hmɨɨh¯ ma¯gyɨh¯.
Jëëh´, hmɨɨh¯ hmëë´ dsa¯dsɨh˩ mah˩
jmee˭ dsa¯gyii˭ hmɨɨh¯ ma¯gyɨh¯
cha¯ga´miih¯.
17 Hi˭ lä˭ja¯, ni˭ jaa¯ dsa¯ sa˭
kwa˭ kih˩ chiyh˩ jmɨh˩ mɨ˩jëh˩ hmëë´
neh˭ loo¯ ma¯gyɨh¯. Cher´mah˩
ga˭chih˩ dsa¯ he¯ hmëë´ ja¯ neh˭
loo¯ ma¯gyɨh¯, chah´ ba´ gyii˭, jëëh´
sa˭ kwa˩ jwë˩ ää˭. Tɨɨ˭ jmɨh˩ mɨ˩jëh˩
hmëë´ hi˭ hee´ loo¯ ka¯läh´. He¯ja¯
neh˭ loo¯ hmëë´ ba´ dsa¯hoo`jmɨh˩ mɨ
˩jëh˩ hmëë´. Mah˩ lä˭ja¯ ba´ mi¯hee˭
ko¯jøh´ lä˭to´.

Jo¯mɨɨ´ Jairo kyaah´ jaa¯ dsa¯më´ hɨ¯ ma´ dsaah´
(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

18 Ta´ko¯jɨɨh˩ hlëëh˭ gyih˩ lä˭ja¯, ma´
ga˭lloo˩ jaa¯ dsa¯jøøh˩. Ga˭jɨɨyh˩
jnëy´ cha´në´ Jesús, mah˩ ga˭jäyh´:
—Gyɨɨ¯ më´ kyaan˭, koo¯ ma¯jɨɨ˭
ba´. Man` mah˩ go´kyeh¯ gooh¯ në´
kiyh˩ mah˩ lä˭jɨɨyh´ —ga˭jäh´ dsa¯jøøh˩
he´.
19 Mah˩ ga˭noo¯ Jesús jee´ ma´ gya˩,
ga˭lla˭lley˩ kaah` kih˩ dsa¯ he´, hi˭
ga˭nøø˩ jnääh˩ ko¯jøh´ kyaayh´.
20 Jee´ ngooy˩ ja¯, jaa¯ dsa¯më´ hɨ¯
ma¯hya¯ gya˭to´ jɨ¯ñe¯ jëë˜ dsoo´ kih˩,
ga˭llooy˩ ta˭ ka´luu´ Jesús mah˩ ga˭sɨ˩
miih¯ cha´gooy¯ cha´hoo´ sa´hmɨɨh¯
kiyh˩.
21 Jëëh´ ma´ laay´: “Wa´ra¯ jäh´
kih˩ koo¯ tëën˩ sɨ˩ miih¯ cha´goon˭
sa´hmɨɨh¯ kiyh˩, hlään´ go¯te˜.”
22 Ma´ ga˭jeeh¯ Jesús hñɨɨ´, ga˭jëëy˩
dsa¯më´ he´ mah˩ ga˭sɨɨyh˭:
—Wa´ jëë¯ hoh´ gyɨɨ¯ kyaan˭.
Kih˩ he¯ ma¯lä¯dsoo´ hoh´ kin˭,
ma¯hlaah´ ba´ hne¯.
Lä˭chah´ ja¯ ga˭jä˩ go¯te˩ kih˩
dsa¯më´ he´.
23 Lä˭ ma´ ga˭lloo˩ Jesús kih˩
dsa¯jøøh˩ he´, ga˭jëëy˩ të˭ hɨ¯ ma´
tääh´ jɨɨ˭ luu´ hma¯ta¯, hi˭ ma´ tääh´
dsa¯ kɨ¯hooh˜.
24 Mah˩ ga˭sɨɨyh˭ lä˭jëë˭ dsa¯ he´:
—Hwëë¯ da´ hnäh´ jee´ la¯.
Chih¯më´ na¯ sa˭ na¯jɨɨ´, hɨ¯
na¯gwɨɨ¯ ba´ na¯.
Mah˩ ga˭mi˭kwah˩ dsa¯ kih˩ Jesús,
ma´ ga˭jäyh´ lä˭ja¯.
25 Ma´ ga˭hwëë¯ dsa¯ he´ ta˭
ka´hne¯, ga˭hey˩ jee´ na¯kyaa˩
chih¯më´ he´. Ga˭soo˩ gooy¯. Hi˭
lä˭chah´ ja¯ ga˭noo¯ chih¯më´ he´.

26 Lä˗kąą¯ hwa'ˡ ją¯ ga˗nuu˝ dsa¯
juu' ją¯.

Ga˗mi˗hlą̈ą̈˝ Jesús ụụˡ dsa¯tʉʉ˝

27 Lä˗ ma˝ ya˗hëë'ˡ Jesús jee˝ ją¯, ụụˡ
dsa¯tʉʉ˝ ma˝ chąą¯ kaah`kiyh', chụụy˝
kyąąyh˝:
—¡Wa˝ lä¯ñih˝ hoh˝ kyąąˡ jnääh ',
hne¯ ląąhˡ sa˝jụ¯ kihˡ David!
28 Lä˗ ma˝ ga˗heˡ Jesús cha˝neh˗,
ga˗mi˗jąh˗ dsa¯tʉʉ˝ he˝ kiyhˡ, mahˡ
ga˗jäh˝ Jesús sɨɨyh˗:
—¿Che˝ ląąh˝ hnäh˝ dsoo˝ lihn˗
jmeen`he¯ na¯?
—Lẹhˡ ba˝ hne¯ Dsa¯jøøh' kyąąn˗ —
ga˗jäh˝ dsa¯tʉʉ˝ he˝.
29 Ją¯ga˝ ga˗chuyˡ mɨ 'në˝ dsa¯tʉʉ˝
he˝, mahˡ ga˗sɨɨyh˗:
—Wa˝ le˝ kyahˡ hnäh˝ lä˗kọọ¯
ma¯lä¯dsoo˝ hoh˝ hnäh˝ kin˗.
30 Lä˗chąh˝ ją¯ ga˗na˝ mɨ'në˝ lä˗ụụ˝
dsa¯tʉʉ˝ he˝.
Pero ga˗tąąh¯ Jesús juu' ga˗chụụy˝
cha¯miih¯ kyąąh˝ dsa¯tʉʉ˝ he˝,
ga˗sɨɨyh˗:
—Sa˗ wa˝ lä¯ñe¯ ni˗ jąą¯ dsa¯ kihˡ
he¯ la¯.
31 Pero lä˗kọọ¯ ga˗hwëë¯ bihˡ jee˝
ją¯, ga˗løøyˡ hlëëyhˡ kihˡ Jesús lä˗kąą¯
hwaˡ ją¯.

Ga˗mi˗hlą̈ą̈˝ Jesús jąą¯ dsa¯ koo`

32 Kọọ¯ ma¯hwëë¯ ba˝ dsa¯tʉʉ˝ he˝
jee˝ ją¯, ma˝ ga˗lla˗nää'ˡ dsa¯ hị¯ jąą̈˗
jąą¯ dsa¯ koo` hị¯ ma˝ kyẹ¯ jmɨ¯lle˝
hlɨɨh'.
33 Lä˗kọọ¯ ma˝ ga˗lleẹ¯ Jesús
jmɨ¯lle˝ hlɨɨh' he˝, ga˗løøˡ hlëëhˡ dsa¯
hị¯ ma˝ koo` he˝. Peer˗ ga˗lä˗dsąą˜
dsëˡ dsa¯ hị¯ ma˝ tąą̈h˝ jëë˜ jee˝ ją¯.
—Jịh˝kọh˝ sa˗ ma¯jëë˝ jne˝ lä˗na¯
hwaˡ Israel la¯ —ma˝ jäyh˝.
34 Pero dsa¯ fariseo ma˝ jäh˝:
—Dsa¯jøøh' kyąąˡ jmɨ¯lle˝ hlɨɨh' ba˝
na¯ kwa˗ be˝ kiyhˡ mahˡ hwëëy˜
jmɨ¯lle˝ hlɨɨh'.

Peer˗ ga˗lä˗ñih˝ dsëˡ Jesús kihˡ dsa˗

35 Ga˗ngëë˝ Jesús ga˗lä˗kąą¯ jee˝
hla¯ jwɨɨ¯ kaah˝ jwɨɨ¯ mäh¯, ma˝
mi¯tëëy˗ dsa¯ neh˗ gwah˗ kihˡ jee˝
jwɨɨ¯ ją¯, ma˝ kway˗ ju'hmëë˝ lä˗kọọ¯
jąą̈˗ Dio dsa¯ lä˗hih˗ kihˡ, hi˗ ma˝
mi¯hlą̈ą̈y˝ dsa¯dsaah˝ hi˗ ma˝ jñuuyh˜
dsoo˝ jmɨ˝wɨɨ˝ kihˡ dsa˗.
36 Lä˗kọọ¯ hä˝ ma˝ jëëy˜ jwëë˝ dsa¯
hị¯ dsa¯nää'ˡ cha˝nëy˝, ga˗lä˗ñih˝ dsëyˡ
kihˡ. Jëëh˝, ma˝ na¯hëëy', ga˗nääyˡ
na¯saa¯ na¯jñeey˝. Ma˝ ląąy' lä˗kọh˝
borrego hị¯ sa˗ chąą¯ jʉʉ˝.
37 He¯ją¯ ga˗sɨɨyh˗ jnääh' discípulo
kyąąyˡ:
—Ma˗ra˗ ju'dsoo˝, cha¯miih¯ he¯
ma¯le˝ chooh˝ jne˝, pero miih¯ go¯te'
ba˝ dsa¯ hị¯ tąą̈h˝ jmee˗ ta˝.
38 He¯ją¯ chụụ˝ hnäh˝ cha¯miih¯
kyąąh˝ dsa¯jʉʉ˝ ta˝ mahˡ chẹẹyˡ jwëë˝
hị¯ choohˡ ta˝ kiyh'.

10

Ga˗hñąąˡ Jesús lä˗jëë˗ gya˗tụụ˝ apóstole
(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

1 Ją¯ga˝ ga˗tëëhˡ Jesús lä˗jëë˗
gya˗tụụ˝ jnääh ' discípulo kyąąyˡ,
ga˗hñąąyˡ jnääh ' mahˡ jmee˝ jnäähˡ
ta˝ kiyh'. He¯ją¯ ga˗hñahˡ jnääh '
be˝ he¯ hwëë˝ jnäähˡ jmɨ¯lle˝ hlɨɨh',
hi˗ mi¯hlą̈ą̈˝ jnääh' dsa¯ kihˡ na¯ku˝
na¯ngɨɨ' dsoo˝.
2 Lä˗jëë˗ gya˗tụụ˝ jnääh ' apóstole
kyąąyˡ, ma˝ chẹẹ¯ jnääh'lä˗la¯: To¯në˝
he˝ Simón hị¯ ma˝ chẹẹ¯ Pee˝, kyąąh˝
Andre˝ øøyh¯, Jacobo he˝ jọọ˝ Zebedeo
kyąąh˝ Jwąą¯ øøyh¯,
3 Felipe he˝, kyąąh˝ Bartolomé,
Tamá he˝ kyąąh˝ Matä˝ hị¯ ma˝ kọọˡ
ku˝sɨh¯, Jacobo he˝ jọọ˝ Alfeo, kyąąh˝
Lebeo hị¯ ma˝ tëëh˜ dsa¯ Tadeo,
4 Simón dsa¯ cananita he˝, kyąąh˝
Juda Iscariote hị¯ ga˗ngëëˡ Jesús.

Ga˗chẹẹˡ Jesús dsa¯ kyąąyˡ mahˡ kwayˡ ju'hmëë˝
(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

5 He¯ją¯ ga˗chẹẹˡ Jesús lä˗jëë˗
gya˗tụụ˝ jnääh ', mahˡ ga˗jmeey˝
mada¯ kyąąˡ jnääh', ga˗jäyh˝:
—Ta˗ go¯nää˝ hnäh˝ ta˗ jee˝ tąą̈h˝
dsa¯ hị¯ sa˗ ląąˡ judiu, ni˗ ta˗ go¯tąąh˝
hnäh˝ jee˝ jwɨɨ¯ he¯ na¯hẹẹ¯ hwaˡ
Samária.

6 Go¯nää´ hnäh´ jee´ tä̱ä̱h´ dsa¯
judiu ba´, hi̱¯ la̱a̱ˡ läˆko̱h´ borrego hi̱¯
na¯hë̱ë̱ˡ.
7 Go¯nää´ hnäh´ go¯kwa´ hnäh´ juuˡ
la¯: Ma¯ya¯jä̱hˆ he¯ jä̱ä̱ˡ Dio dsa¯
läˆhihˆ kihˡ.
8 Ja̱¯ mi¯hlä̱ä̱hˡ hnäh´ hi̱¯ dsaah´,
ja̱¯ cheh´ hnäh´ dsoo´ hmihˡ høø¯, ja̱¯
mi¯jii̱h´ hnäh´ dsa¯ hi̱¯ ma¯na¯ju̱u̱´,
ja̱¯ hwë̱ë̱h` hnäh´ jmɨ¯lle´ hlɨɨhˡ. La´
ma¯hñah˜ ba´ hnäh´ be´ na¯, he¯ja̱¯ taˆ
ko̱o̱´ hnäh´ jñeehˡ hnäh´ kihˡ dsaˆ.
9 ’Taˆ ka̱¯ hnäh´ ku´nøø¯, kuu´ tøø¯,
niˆ ko̱o̱¯ ñeˡ nøø´.
10 Niˆ taˆ ka̱¯ hnäh´ sa´tuh¯ kihˡ
cha´jwëˡ, niˆ taˆ ka̱¯ hnäh´ jyoh´ lë̱ë̱´
hmɨɨh¯ kyahˡ hnäh´, niˆ mɨɨ¯ he¯ heehˡ
hnäh´, niˆ hma¯hu¯ ka¯läh´. Jëëh´
ja̱a̱¯ hi̱¯ jmeeˆ ta´, lle` kihˡ hyoyhˆ he¯
kuyhˆ.
11 ’Wa´ha¯ cha¯ ha¯ jee´ gaˆllaˆnäähˡ
hnäh´, jwɨɨ¯ kaah´ jwɨɨ¯ mäh¯, ja̱¯
hnaahˆ hnäh´ ja̱a̱¯ dsa¯ hi̱¯ llu̱ˡ dsëˡ
mahˡ jä̱hˡ hnäh´ cha´nehˆ kiyhˡ läˆjii̱hˡ
hwë̱ë̱hˆ hnäh´ jee´ ja̱¯.
12 Wa´ra¯ gaˆta̱a̱h` hnäh´ cha´nehˆ
kihˡ dsaˆ, ja̱¯ jmeeh¯ hnäh´ Dio kiyhˡ.
13 Cher´mahˡ gaˆhe̱e̱h¯ dsa¯ he¯
ma¯jmeeh´ hnäh´ Dio kiyhˡ, jä̱ˡ
na¯jø̱ø̱¯ cha´nehˆ ja̱¯. Pero cher´mahˡ
saˆ gaˆhe̱e̱yh¯, saˆ läˆjmääˡ juuˡ he¯
ma¯hlëëh´ hnäh´ ja̱¯.
14 Cher´mahˡ saˆ gaˆhe̱e̱yh¯ hnäh´
jee´ llaˆnäähˡ hnäh´ hiˆ cher´mahˡ saˆ
gaˆnuuy´ juuˡ he¯ kye̱h´ hnäh´, ja̱¯
hwë̱ë̱h¯ hnäh´ cha´nehˆ ja̱¯ o jee´ jwɨɨ¯
ja̱¯. Ja̱¯ hlah´ wa´hløø¯ he¯ na¯behˆ
ma¯tɨɨh´ hnäh´.
15 Maˆraˆ juˡdsoo´ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´,
cha¯ga´miih¯ wɨɨ´ jëëˡ dsa¯ kihˡ jee´
jwɨɨ¯ jee´ saˆ he̱e̱yhˆ hnäh´ läˆko̱h´ ga´
jwɨɨ¯ Sodoma kya̱a̱h´ Gomorra wa´ra¯
gaˆtë´ jee´ jmeeˡ Dio jwiz˜.

Gaˆjäh´ Jesús jëëˡ dsa¯ kya̱a̱yˡ cha¯miih¯ he¯ wɨɨ´

16 ’Nuu¯ da´ hnäh´, jnä´ che̱e̱n¯
hnäh´ la̱a̱hˡ hnäh´ läˆko̱h´ borrego hi̱¯
gaˆnää´ jee´ kihˡ jah´ hä̱ä̱ˡ. Hnøøˡ le̱e̱h¯
hnäh´ läˆko̱h´ liih¯ mɨɨh¯, hiˆ jmee´
hnäh´ hwa̱a̱h´ läˆko̱h´ ja̱a̱¯ juu¯.
17 Le̱e̱h¯ hnäh´. Jëëh´, ngëëˡ dsa¯
hnäh´ kihˡ dsa¯ta´. Jmi´ba̱a̱ˡ dsa¯
hnäh´ nehˆ gwahˆ kiyhˡ.
18 Kwa̱a̱t˜ kihˡ juuˡ kinˆ ngëëˡ dsa¯
hnäh´ kihˡ dsa¯ta´ ka̱a̱h´ mahˡ kwahˡ
hnäh´ juˡdsoo´ kinˆ cha´nëy´ hiˆ läˆja̱¯
ka¯läh´ kihˡ läˆjë̱ë̱ˆ hi̱¯ saˆ la̱a̱ˡ judiu.
19 Wa´ra¯ gaˆtë´ jee´ ngëëˡ dsa¯
hnäh´ kihˡ dsa¯ta´, taˆ ka̱¯ hnäh´
huu´dsë¯ ha¯ läˆ hlëëh´ hnäh´ o ha¯ läˆ
juuˡ kwahˡ hnäh´. Wa´ra¯ gaˆtë´ jee´
hlëëh´ hnäh´, Dio ba´ kwaˡ juuˡ ha¯ läˆ
hlëëh´ hnäh´.
20 Jëëh´, ja̱ˆ he´ hnäh´ he¯ hlëëh´
hnäh´. Jmɨ¯lle´ kihˡ Tää` jnän` ba´ ja̱¯
kwayˡ juuˡ he¯ hlëëh´ hnäh´.
21 ’Ngëëˡ dsa¯ øø̱h¯ kihˡ dsa¯ta´ mahˡ
jngëëhˡ dsih´. Ja̱¯ba´ läˆja̱¯ jmeeˡ dsa¯
kihˡ jo̱o̱´ ka¯läh´. Chih¯ te̱e̱ˡ kya̱a̱h´
choˡjmii¯ läˆjii̱hˡ liyhˆ jngɨɨyhˡ kihˡ.
22 Läˆjë̱ë̱ˆ dsa¯ jmeeˡ na¯høøh´ kyahˡ
hnäh´ kwa̱a̱t˜ kinˆ. Pero hi̱¯ kwëëhˡ
dsëˡ läˆjii̱hˡ lla̱a̱ˆ, hi̱¯ he´ ba´ lä̱ä̱´.
23 Wa´ra¯ gaˆjmeehˆ dsa¯ hnäh´,
go¯nää´ hnäh´ taˆ jyoh´ jee´ jwɨɨ¯.
Jëëh´ maˆraˆ juˡdsoo´ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´,
jä̱h´ Hi̱¯gaˆlë̱ë̱ˡngoˡ la¯ jä̱ä̱ˡ saˆ ga´
ma¯ngëëh´ hnäh´ läˆka̱a̱¯ jwɨɨ¯ kihˡ
hwaˡ Israel.
24 ’Saˆ jø̱ø̱hˡ ga´ discípulo läˆko̱h´ ga´
ta¯jwohˡ kya̱a̱yˡ. Niˆ moz˜, saˆ jø̱ø̱yhˡ
ga´ läˆko̱h´ ga´ dsa¯juuy´.
25 Le̱e̱ˆ ba´ kihˡ discípulo jmeeyˡ
läˆko̱o̱¯ jmeeˆ ta¯jwohˡ kya̱a̱yˡ.
Läˆja̱¯ ka¯läh´ le̱e̱ˆ ba´ kihˡ moz˜
jmeeyˡ läˆko̱o̱¯ jmeeˆ dsa¯juuy´. Hiˆ
cher´mahˡ dsa¯juu´ cha´nehˆ gaˆtëëhˡ
dsa¯ Beelzebú, joh´ ga´ saˆ jäyhˆ kihˡ
hi̱¯ cha̱a̱¯ kiyhˡ.

Hi̱¯ kihˡ jmeen´ ga̱hˡ jne´ (Lc. 12:2-7)

26 ’He¯ läˆja̱¯, taˆ wa´ ga̱hˡ hnäh´ kihˡ
hi̱¯ jmeehˆ hnäh´. Jëëh´, saˆ cha¯ niˆ
miih¯ he¯ na¯jlë¯, he¯ saˆ läˆjnä´. Hiˆ
läˆjëˆ he¯ na¯hmää´, lloo˜ ko̱o̱¯ jmɨɨ´
läˆñe¯ dsa¯.
27 Läˆjëˆ he¯ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´ jee´
na¯ho̱o̱¯, hlëëh´ hnäh´ jee´ jnä´ wa´je¯.
Hiˆ läˆjëˆ he¯ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´ hñaahˡ,

wɨɨ´ hnäh´ gyɯɯh' hne¹ mah¹ hlëëh´ hnäh´ ki¯gaa¯.
28 Ta˗ wa´ gah' hnäh´ kih¹ dsa¯ hi¯ jngɨɨh˗ jmɨ¯ngo¹. Hi¯ he´ sa˗ le´ jngɨɨyh¹ jmɨ¯lle´ kyah¹ hnäh´. Wa´ gah˗ hnäh´ kih¹ hi¯ lih˗ taah˗ hnäh´ cha´je¯ lä˗kye¯ jmɨ¯lle´ kyah¹ hnäh´.
29 ¿Che´ sa˗ hnëë˜ dsa¯ uu¹ gyɯɯ¯ ta' kyaah´ koo¯ ñe' nøø´? Pero ni˗ jaa¯ hi¯ he´ sa˗ le´ tah˗ hwa¹ cher´mah¹ sa˗ ga˗kwa´ Tää`jnän`jwë'.
30 Lä˗kye¯ jñu¯ lleh´ hnäh´ na¯he' ga˗lä˗jë˗ kih¹ Dio.
31 He¯ja¯ jwahn˗, ta˗ wa´ gah' hnäh´. Kyee´ ga´ hnäh´ cha¯ga´miih¯ lä˗koh´ ga´ jwëë´ gyɯɯ¯ ta'.
32 'Cher´mah¹ hi¯ ga˗mi˗jnää¯ hñii´ laay¹ kyaan˗ cha´në´ dsa¯, ja¯ba´ lä˗ja¯ mi´jnää¹ jnih´ cha´në´ Tää` kyaan˗ hi¯ gya¹ ya˗jwɨɨ¹.
33 Pero cher´mah¹ hi¯ hmä˗ juu' he¯ laay¹ kyaan˗ cha´në´ dsa¯, ja¯ba´ lä˗ja¯ jmeen`kiyh' ka¯läh´ cha´në´ Tää` kyaan˗ hi¯ gya¹ ya˗jwɨɨ¹.

Tee¹ dsa¯ kwaat˜ kih¹ Jesús
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

34 'Ta˗ wa´ laah´ hnäh´, ma¯jan˜ mah¹ jmeen` hɨɨ ' tii´ kih' dsa¯ jmɨ¯gyɯɯ˗. Sa˗ ma¯jan˜ mah¹ hɨɨ¹ tii´. Ma¯jan˜ mah¹ llan`hnii¯ ba´.
35 Ma¯jan˜ llan` hnii¯ mah¹ tee¹ jooy´ kyaah´ jmiiy¯. Ja¯ba´ lä˗ja¯ ka¯läh´ chih¯më´ kyaah´ chooy¹ hi˗ ma´jooy´ kyaah´ ma¯chooy'.
36 He´ ba´ hi¯ chaa¯ koo¯ cha´neh˗, jmeey¹ na¯hääyh´ dsa¯kyaayh´.
37 Hi¯ hnää¹ cho'jmii¯ lä˗koh´ ga´ jnä´, sa˗ høø˗ kwaat˜ leey´ dsa¯ kyaan˗. Hi¯ hnää¹ jo¯ñɯɯh¯ jo¯mɨɨy¯ lä˗koh´ ga´ jnä´, sa˗ høø˗ kwaat˜ leey´ dsa¯ kyaan˗.
38 Hi¯ sa˗ jää˗ cru¯ kyaa¹ mah¹ jmeey¹ ko¯jøh´ kyaah´ jnä´, sa˗ kwa˗ kin˗ leey´ dsa¯ kyaan˗.
39 Hi¯ hnooh¯ ha¯ lä˗ jee´ lä˗chaay¯ llu¹, hi¯ he´ juu´ ba´. Pero hi¯ kwaa˜ hñii´ juu´ kwaat˜ kin˗, hi¯ he´ ba´ lää´.

Hyoh˗ dsa¯ kyaa¹ Dio jñee¹
(Mr. 9:41)

40 'Hi¯ hee¯h¯ hnäh´, jnä´ ba´ he´ ma¯hee¯yh¯. Hi˗ hi¯ hee¯h¯ jnä´, ma¯hee¯yh¯ hi¯ ga˗chee¹ jnä´ ba´ ja¯.
41 Hi¯ hee¯h¯ jaa¯ dsa¯ hi¯ ngëë˜ juu' kih¹ Dio, kih¹ he¯ na¯hñaay´ kih' Dio, hyoyh˗ lä˗koo¯ te¹ he¯ hyoh˗ hi¯ ngëë˜ juu' ja¯. Hi¯ hee¯h¯ jaa¯ hi¯ llɯɯ¹, kih¹ he¯ laay¹ dsa¯ llɯɯ¹, hyoyh˗ lä˗koo¯ te¹ he¯ hyoh˗ hi¯ llɯɯ¹ he´.
42 Wa´ hi¯ cha¯ hi¯, hi¯ kwëëh˜ koo¯ vas jmɨ¯dsë¯ gyɯh´ jaa¯ hi¯ pih' la¯, kih¹ he¯ laay¹ discípulo kyaan˗, ma˗ra˗ ju'dsoo´ jwee¯hn˜ hnäh´, hyoyh˗ ba´ jñeey'.

11

Ga˗chee¹ Jwaa¯ dsa¯ kyaay¹ mah¹ na´ngɨɨy´ juu' kih¹ Jesús
(Lc. 7:18-35)

1 Ma¯ngëë´ ma¯jmee´ Jesús mada¯ lä˗la¯ kyaa¹ jnääh', ya˗hee¯y¹ ngooy¹ na´hlee¯yh´ dsa¯, hi˗ na´kway¯ juu' lä˗kaa¯ jee´ jwɨɨ¯ kih¹ dsa¯goo˜ jnääh'.
2 Jwaa¯ hi¯ ma´ choo˜ jmɨɨ¯ ma´ hää´ neh˗ñe'. Ma´ ga˗nuuy´ lä˗jë˗ he¯ ma´ jmee˗ Cristo, ga˗chee¯y¹ uu¹ discípulo kyaay¹,
3 mah¹ na´ngɨɨy´ juu' kih¹ Jesús:
—¿Che´ hne¯ he´ hi¯ nøø´ juu' jä˗ o che´ jää´ jnääh¹ jñah´?
4 Mah¹ ga˗jee¯h¯ Jesús juu' kiyh¹, ga˗sɨɨyh˗:
—Go¯nää´ hnäh´, mah¹ go¯jmeeh` juu' kih¹ Jwaa¯ lä˗jë˗ he¯ nuuh¯ hnäh´ hi˗ lä˗jë˗ he¯ jëëh´ hnäh´ la¯.
5 Hi¯ tɯɯ´ ma¯jëëy˜ ba´, hi¯ jluuh´ ma¯ga˗nääy´ ba´, ma¯laa´ ba´ hi¯ ma´ dsaah´ dsoo´ hmih¹ høø¯, hi¯ gwɨɨ` ma¯nuuy¯ ba´, hi¯ ma¯juu˗ ma¯lä¯jiiyh` ba´, hi˗ hi¯ tä¯ñee´ ma¯nuu¯ bih¹ ju'hmëë´.
6 Llu¹ la¹ kih¹ hi¯ sa˗ jmee˗ to¹ dsë¹ kwaat˜ kin˗ —ga˗jäh´ Jesús sɨɨyh˗.
7 Lä˗koo¯ ma´ ga˗nää` discípulo kyaa¹ Jwaa¯, ga˗løø¹ Jesús hlee¯yh˜ dsa¯ kih¹ Jwaa¯ mah¹ lä¯dsooh˜ dsëy¹ ha¯ lä˗ ma´ laay'. Ga˗jäyh´:
—¿Ha¯ lä˗ laa¹ hi¯ na´nääh' hnäh´ na´jee¯h` hnäh´ jee´ oo˗ hwa¹ kii˗?

¿Che´ ma´ laay' lä̱koh´ hma¯tah¯ he¯
gwa¯gyaa˜ lle´?
8 ¿Cher´mah' sä̱ laay' lä̱ja¯ hi¯
na´jëëh` hnäh´, ha¯ ba´ lä̱ laay' ja¯?
¿Che´ ma´ laay' jaa¯ dsa¯ñuuh¯ hi¯ ma´
këh¯ hmiih¯ llu'? Ñe´ ba´ jne´, lä̱jëë̱
hi¯ këh¯ hmiih¯ llu', hi¯ he´ tääh´
cha´neẖ kih' rey ba´.
9 He¯ja¯, ¿hee¯ ba´ laa' hi¯ na´jëëh`
hnäh´? ¿Che´ laay' jaa¯ hi¯ ngëë˜ juu'
kih' Dio? Jnä´ jwëëhn˜ hnäh´ laay' ba´.
Hi̱ ma̱ra̱ he¯ laay' jooh' ga´ lä̱koh´
ga´ jñah´ hi¯ ma´ ngëë˜ juu' kih' Dio.
10 Jëëh´, Jwaa¯ he´ hi¯ na¯siii¯ kih'
lä̱la¯:
Chëen¯ jaa¯ hi¯ dsa¯kwa̱ juu' kiṉ.
Hi¯ he´ dsoo' ta̱ cha´nëh´ mah'
mi¯lluy' jwë' kyah'.
11 'Ma̱ra̱ ju'dsoo´ jwëëhn˜ hnäh´.
Jee´ kih' lä̱jëë̱ hi¯ ga̱lä̱chaa̱ kih'
dsa¯më´, sä̱ chaa¯ hi¯ jooh' ga´
lä̱koh´ ga´ Jwaa¯ hi¯ ma´ choo˜ jmii¯.
Pero hi¯ laa' mäh' ga´ kih' gyuuh'
ya̱jwii', hi¯ he´ jooh' ga´ lä̱koh´ ga´
Jwaa¯.
12 Lä̱koo¯ ma´ ja' Jwaa¯ hi¯ ma´
choo˜ jmii¯, lä̱jiih' na', he¯ wii´ ba´
dsa¯taah` dsa¯ jee´ jmee̱ Dio hiẖ.
Dsa¯ hää' kway̱ be´ dsa¯taayh` jee´
ja¯.
13 Jëëh´, lä̱jëë̱ hi¯ ga̱ngëë' juu' kih'
Dio hi¯ ma´ chaa¯ llo´joo', kwee¯ ba´
la' juu' kiyh' he¯ ga̱kway´, hi̱ lä̱ja¯
ley ka¯läh´ lä̱jiih' kih' Jwaa¯.
14 Cher´mah' chaa¯ hi¯ hnoo' heeẖ
juu' la¯, Jwaa¯ he´ laay' Elía hi¯ noo´
juu' jä̱.
15 Hi¯ hnoo' heeẖ juu' la¯, wa´
heeyh¯.
16 'Jwëëhn˜ hnäh´ ha¯ lä̱ koh´ laa'
dsa¯ hi¯ chaa¯ na'. Chaayh¯ miih¯
lä̱koh´ chih¯ hi¯ tääh´ je´hmooh´ hi¯
ti¯choo̱ juu' kyaah´ dsa¯kyaayh´.
17 Jäyh´: "Ma¯juu´ jnääh' su¯ he¯
jmee̱ jëë¯ hoh´ hnäh´ kyaah´ luu´
hma¯ta¯ pero sä̱ ga̱hiih´ hnäh´ ma´
jmeeh' hnäh´ ja´. Ma¯hä´ jnääh'
su¯ he¯ ti¯meeh¯ dsë', ni̱ lä̱ja¯ sä̱
ma¯hooh´ hnäh´", jäh´ chih¯ he´ siiyẖ
dsa¯kyaayh´.
18 'Lä̱ja¯ ka¯läh´ jmee̱ dsa¯ hi¯
chaa¯ na'. Jëëh´, ja' Jwaa¯ hi¯ ga̱kuh¯
ga̱hih' miih¯ go¯te' mah' ma´ jäh´
dsa¯ kiyh': "Kyey¯ jmi¯lle´ hliih'."
19 Lä̱ja¯ ka¯läh´, ja' Hi¯ga̱lëë'ngo'
la¯ hi¯ kuh¯hih˜ na´tee` kih' mah'
jäh´ dsa¯ kiyh': "Jlaa´ ngëë', mah'
lla´heeyh¯. Jwayh´ kyaah´ lä̱jëë̱ hi¯
koo' ku´sih¯, laay' ome¯ kyaa' dsa¯ hi¯
sä̱ tooh¯ ta'", jäh´ dsa¯ hi¯ chaa¯ na'.
Pero kyaah´ he¯ jmee̱ Dio, lii˜ llu' ba´
huu´dsë¯ kiyh'.

Jëë' wii´ lä̱jëë̱ hi¯ chaah¯
(Lc. 10:13-15)

20 Ja¯ga´ ga̱looo' Jesús juuh˜ kih' dsa¯
hi¯ ma´ tääh´ lä̱koo¯ lä̱koo¯ jwii¯
juuh¯ jee´ ga̱jmeey´ cha¯miih¯ he¯
juh¯gaa¯. Ni̱ lä̱ja¯, sä̱ ga̱jeeyh˜
kyaah´ Dio. He¯ja¯ ga̱jäyh´ siiyẖ:
21 —¡Peeṟ jwii˜ hnäh´ dsa¯ hi¯ tääh´
jwii¯ Corazín! ¡Peeṟ jwii˜ hnäh´ dsa¯
hi¯ tääh´ jwii¯ Betsaida! Wa´ra¯
jäh´ kih' ma¯jëë̱ dsa¯ hi¯ tääh´ Tiro
kyaah´ jwii¯ Sidón ha¯ lä̱ la' he¯
juh¯gaa¯ he¯ ma¯jmeen' jee´ kyah'
hnäh´, ma¯lih´ sä̱ ga̱jeeyh˜ kyaah´
Dio, ma´ këyẖ hmiih¯ jwä´ hi̱ ma´
suy' hñiiy´ tu´jwa¯, jmeey̱ lii˜ he¯
ti¯meeh¯ dsëy'.
22 He¯ja¯ jwëëhn˜ hnäh´, wa´ra¯
ga̱të´ jmii´ jee´ le´ jwiz˜, cha¯ga´miih¯
wii´ jëëh' hnäh´ lä̱koh´ ga´ dsa¯ hi¯
chaa¯ Tiro kyaah´ Sidón.
23 Hnäh´ hi¯ chaa¯ Capernaum,
jmeeh¯ hnäh´ huu´dsë¯ he¯ tëëh'
hnäh´ gyuuh'. Pero ñiih´ ga´ kih' cha´je¯
go´nääh' hnäh´. Jëëh´, wa´ra¯ jäh´ kih'
jwii¯ Sodoma ga̱jmeen' he¯ juh¯gaa¯
he¯ ma¯jmeen' jee´ kyah' hnäh´, lä̱
ma¯hla¯ ja¯ba´ lä̱jiih' na'.
24 He¯ja¯ jwëëhn˜ hnäh´, wa´ra¯
ga̱të´ jee´ le´ jwiz˜, cha¯ga´miih¯ wii´
jëëh' hnäh´ lä̱koh´ ga´ he¯ jëë' hi¯ ma´
tääh´ Sodoma.

Ga̱jäh´ Jesús he¯ sä̱ hii¯ hma¯yu˜ kiyh'
(Lc. 10:21-22)

25 Hor˜ ja¯ ga̱jäh´ Jesús siiyẖ Dio:

—Kwan˭ ti´hmaah´ kyah¹ Tää̀ kyąąn˭, hne˜ ląąh⁴ Dsa˜jøøh¹ kih⁴ gyɯɯh¹ hwa⁴, jëëh´ ga˭hmäh´ lä˭jë˭ juu¹ la˜ kih⁴ hi̱˜ kyɯɯh˜ hi˭ kih⁴ hi̱˜ ngëë´. Mah⁴ ga˭mi˭jnääh¹ juu¹ kyah⁴ kih⁴ hi̱˜ ląą⁴ lä˭kǫh´ jąą˜ chih˜mäh⁴.

26 Jëëh´, ga˭tɨh⁴ ba´ hoh´ jmeeh¹ lä˭ją˜, Tää̀.

27 'Ga˭lä˭jë˭ go˜te˜ ba´ ga˭tooh˜ Tää̀ kyąąn˭ goon˭. Ni˭ jąą˜ sa˭ kyɯɯ˭ Jǫǫ´ Dio, ma˭la˭ Tää̀ ba´ kyɯɯ˭ jnä´. Ni˭ sa˭ chąą˜ hi̱˜ kyɯɯ˭ Tää̀. Ma˭la˭ jnä´ hi̱˜ ląą⁴ Jǫǫy´ ba´ kyɯɯ˭ jnih´, hi˭ lä˭ją˜ lä˭kyɯɯ˭ dsa˜ hi̱˜ hnoon⁴ mi´jnäänˡ kih⁴.

28 'Lä˭jëë˭ hnäh´ hi̱˜ ma˜hwąą´ kih⁴ lä˭jë˭ he˜ dsa˜ngëë´ hnäh´, ya˜nää´ hnäh´ kyąąh´ jnä´ mah⁴ jmeeǹ tęęh´ hoh´ hnäh´.

29 Wa´ kyęn´ kǫ˜jøh´ hma˜yu˜ kin˭ mah⁴ mi´tëë⁴ hnäh´ kin˭. Jëëh´, hwąą´ ba´ jnä´, mah⁴ jøh˜ dsënˡ ka˜läh´. Lä˭ją˜ mo˭so˭ kąh¹ ga´ hnäh´ hɯɯ´dsë˜ ha˜ lä˭ le´ kyah⁴ hnäh´.

30 Jëëh´ sa˭ hii˜ hma˜yu˜ kin˭, ni˭ sa˭ jwëëh̀ mada˜ he˜ jmeeǹ kyah¹ hnäh´.

12

Ga˭hlëëh´ Jesús ha˜ lä˭ la⁴ jmɨɨ´ he˜ tęęh˜ dsa˜ dsë⁴
(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

1 Kǫǫ˜ jmɨɨ´ he˜ tęęh˜ dsa˜ dsë⁴, ga˭ngëë´ Jesús jee´ ma´ na˜jnää´ chaah¹ trigo mah⁴ ja⁴ ga˭lä˭kyąh˭ jnääh¹ discípulo kyąąy⁴. He˜ją˜ ga˭løø´ jnääh⁴ hnä´ jnääh⁴ miih˜ sa´gwąh´ trigo mah⁴ ga˭kih´ jnääh⁴.

2 Ma´ ga˭jëë⁴ dsa˜ fariseo lä˭kǫǫ˜ ma´ jmee˜ jnääh¹, ga˭jäyh´:

—Jëë̀ da´ ha˜ lä˭ jmee˭ discípulo kyąąh⁴ he˜ sa˭ ga˭tëë´ jne´ jmeen´ jmɨɨ´ he˜ tęęh˜ dsa˜ dsë⁴ —ga˭jäyh´ sɨɨyh˭ Jesús.

3 Mah⁴ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭:

—¿Che´ sa˭ ma˜heh˜ hnäh´ lä˭kǫǫ˜ ga˭jmee´ David kǫǫ˜ hä´, lä˭ ma´ ja¹ kyǫyh˭ kyąąh´ hi̱˜ ma´ ga˭nää´ kyąąyh´?

4 Ga˭hey⁴ neh˭ gwah˭ mah⁴ ga˭kuyh˜ he´ñiih˜ he˜ ma˜na˜øø˜ he˜ sa˭ llè kih¹ ma´ kuyh˭ hi˭ ga˭kwëëyh⁴ dsa˜ hi̱˜ ga˭nää´ kyąąyh´. Jëëh´, ma˭la˭ jmi˜dsa˜ ba´ ma´ na˜ngë¹ jwë¹ kuyh˭ he´ñiih˜ ją˜.

5 ¿Che´ sa˭ ma˜heh˜ hnäh´ lä˭kǫǫ˜ llè në´ ley kih⁴ Moisé? Jmɨɨ´ he˜ tęęh˜ dsa˜ dsë⁴ ga˭jmee´ ba´ jmi˜dsa˜ ta´ neh˭ gwah˭, pero sa˭ ma´ la¹ dso´kye˜ he˜ ma´ jmeey˭ lä˭ją˜.

6 Jwëëhn˜ hnäh´, jee´ la˜ cheh⁴ jąą˜ hi̱˜ kyęę´ ga´ lä˭kǫh´ ga´ gwah˭ ją˜.

7 Sa˭ ñeh´ hnäh´ lä˭kǫǫ˜ hnøø⁴ jäh˭ juu¹ la˜: "Hnoon⁴ wa´ lä˜ñih´ hoh´ hnäh´ ba´, sa˭ hnoon⁴ he˜ jëëh¹ hnäh´ jah´ në´ na´hyoo´." Wa´ra˜ jäh´ kih⁴ ma˜lä˜ngëëh´ hnäh´ juu¹ na˜, sa˭ ma´ bąąh´ hnäh´ dsoo´, hi̱˜ sa˭ cha˜ he˜ ma˜jmee´ ni˭ miih˜.

8 He˜ lä˭ją˜, Hi̱˜ga˭lëë⁴ngo⁴ la˜ ba´ na˜ngë¹ jwë¹ jmeey⁴ hih˭, hee˜ na˜ he˜ ga˭tëë´ jmee⁴ dsa˜ jmɨɨ´ he˜ tęęh˜ dsa˜ dsë⁴.

Ga˭mi˭hląą´ Jesús jąą˜ dsa˜ jmɨɨ´ he˜ tęęh˜ dsa˜ dsë⁴
(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

9 Ya˭hëë⁴ Jesús jee´ ją˜, ngooy⁴ mah⁴ ga˭hey⁴ neh˭ gwah˭ mäh˜ kih⁴ dsa˜ judiu.

10 Jee´ ją˜ ma´ hąą´ jąą˜ dsa˜ñɯɯh˜ hi̱˜ ma˜lä˜kii˭ kǫǫ˜ ma˜goo˜. Mah⁴ ga˭ngɨɨ´ dsa˜ fariseo juu¹ kih⁴ Jesús:

—¿Che´ na˜ngë¹ jne´ jwë¹ mi´hląą⁴ jne´ jąą˜ hi̱˜ dsaah´ jmɨɨ´ he˜ tęęh˜ dsa˜ dsë⁴? —ga˭jäyh´ sɨɨyh˭ Jesús.

He˜ ma´ hnooyh˜ ha˜ lä˭ jee´ ma´ hnëëy¹ ba´ ją˜.

11 Mah⁴ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭:

—Cher´mah⁴ jąą˜ hnäh´ cheh⁴ jąą˜ borrego kih⁴ mah⁴ tąyh˭ kǫǫ˜ cha´sɨɨ˜ jmɨɨ´ he˜ tęęh˜ dsa˜ dsë⁴, ¿che´ sa˭ dsoo⁴ hi̱˜ he´ mah⁴ dsa˜llęęy˭?

12 ¿Joh´ ga´ sa˭ kyęę´ jąą˜ dsa˜ lä˭kǫh´ ga´ jąą˜ borrego? Kih⁴ he˜ją˜, na˜ngë¹ jne´ jwë¹ jmeen´ he˜ llu⁴, jmɨɨ´ he˜ tęęh˜ dsa˜ dsë⁴ —ga˭jäyh´ sɨɨyh˭.

13 Ją˜ga´ ga˭sɨɨyh˭ dsa˜dsaah´ he´:

—Nɨɨh̀ da´ ma˜gooh˜.

Mah⁴ ga˭nɨɨyh⁴ ma˜gooy˜. Lä˭chąh´ ją˜, ga˭jä⁴ llu⁴ go˜te˜ lä˭kǫǫ˜ ma´ la¹ jyoh´ ma˜gooy˜.

14 Ma´ ga⁺hwëë̱⁻ dsa⁻ fariseo he´
ga⁺näà`, ga⁺tạạyh` juu¹ kwee⁻ ha⁻ lä⁺
jee´ ma´ jngëëyh¹ Jesús.

Ga⁺lä⁺te¹ kọọ⁻ juu¹ he⁻ ga⁺kwa´ Isaía
llo´joo¹

15 Ga⁺lä⁺liih¹ Jesús he⁻ hʉʉ´dsë⁻ ma´
jmee⁺ dsa⁻ he´, he⁻ja̱⁻ ngooy¹ ta⁺ jee´
jyoh´ ba´. Peer⁺ jwëë̱´ dsa⁻ ga⁺lla⁺lle¹
kaah` kiyh¹. Hi⁺ ma´ mi⁻hläây´
ga⁺lä⁺jëë̱⁺ dsa⁻dsaah´.
16 He⁻ja̱⁻ ga⁺sɨɨyh⁺ lä⁺jëë̱⁺ hi̱⁻
ga⁺hlạạ´ he´:
—Ta⁺ kooh´ hnäh´ juu¹ kyạạh´ ni⁺
jạạ⁻.
17 Lä⁺ja̱⁻ ga⁺la¹ mah¹ lä⁺te¹ juu¹ he⁻
ga⁺kwa´ Isaía hi̱⁻ ga⁺ngëë¹ juu¹ kih¹
Dio, lä⁺ ma´ ga⁺jäyh´:
18 Hii̱¹ la⁻ hi̱⁻ ga⁺hñạạn⁺ jmee¹ ta´ kin⁺.
Hii̱¹ la⁻ hi̱⁻ hnaan⁺ hi̱⁻ chạạn⁻ llu¹
kyạạh´.
Jmeen`jä¹ jmɨ⁻lle´ kin⁺ në´ kiyh¹.
Mah¹ kway¹ ju¹dsoo´ lä⁺kạạ⁻ lä⁺jʉh¹
jmɨ⁻gyʉʉ⁺.
19 Sa⁺ ti´chooy¹ juu¹ kyạạh´ ni⁺ jạạ⁻, sa⁺
ta´hooyh¹,
ni⁺ sa⁺ hlëëyh¹ ki̱⁻gạạ⁻ cha´jwë¹ jʉʉh⁻.
20 Jmeey¹ jøh⁻ dsëy¹ kyạạh´ dsa⁻ hi̱⁻
lạạ¹ lä⁺kọọ⁻ hma⁻tah⁻ he⁻
ngoo¹ dsa⁻jøø´,
hi⁺ lä⁺ja̱⁻ kyạạh´ dsa⁻ hi̱⁻ lạạ¹ lä⁺kọọ⁻
wa´je⁻ he⁻ ma⁻ngoo¹ dsa⁻ʉʉ⁺.
Lä⁺ja̱⁻ jmeey¹ lä⁺jii̱h¹ lloo˜ jmɨɨ´ lä⁺jnä´
he⁻ llu¹ jmah¹ ba´ ma⁻lɨh˜.
21 Mah¹ lä⁺jëë̱⁺ dsa⁻ hi̱⁻ tạạh´ lä⁺kạạ⁻
hwa¹, kạ¹ o⁻jøh⁺ dsë⁻ kiyh¹.

Ga⁺jäh´ dsa⁻, ma´ kye̱⁻ Jesús jmɨ⁻lle´
hlɨɨh¹
(Mr. 3:20-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

22 Ja̱⁻ga´ na´jäạ⁻ dsa⁻ cha´në´ Jesús
jạạ⁻ dsa⁻ñʉʉh⁻ hi̱⁻ ma´ kye̱⁻ jmɨ⁻lle´
hlɨɨh¹. Ma´ lạay¹ jạạ⁻ hi̱⁻ tʉʉ´ hi⁺ ma´
kạay` ka⁻läh´. Ga⁺mi⁺hläạ´ Jesús dsa⁻
he´. Lä⁺chạh´ ja̱⁻ ga⁺løøy¹ jëëy˜ hi⁺
ga⁺løøy¹ hlëëyh⁺.
23 Ga⁺lä⁺jëë̱⁺ ba´ dsa⁻ ga⁺lä⁺dsạạ˜
dsë¹. Mah¹ ma´ ngɨɨy⁺ juu¹ kih¹
dsa⁻kyạạyh´:
—¿Che´ sa⁺ lạạ¹ sa´ju̱⁻ kih¹ David dsa⁻
na⁻? —ma´ jäyh´.
24 Lä⁺kọọ⁻ ma´ ga⁺nuu´ dsa⁻ fariseo
he⁻ ma´ jmäạy˜ jøøh¹ Jesús, ga⁺jäyh´:
—Dsa⁻ na⁻ hwëë̱˜ jmɨ⁻lle´ hlɨɨh¹
kyạạh´ be´ kih¹ Beelzebú, dsa⁻jøøh¹
kyạạ¹ lä⁺jëë̱⁺ jmɨ⁻lle´ hlɨɨh¹.
25 Ma´ kyʉʉh˜ ba´ Jesús he⁻ hʉʉ´dsë⁻
ma´ jmee⁺ dsa⁻ he´, mah¹ ga⁺jäyh´
sɨɨyh⁺:
—Dsa⁻ hi̱⁻ tạạh´ kọọ⁻ hwa¹,
cher´mah¹ tẹẹy˜ kyạạh´ he´ ba´
dsa⁻kyạạyh´, he⁻ mi⁻llạay⁺ hñiiy´ ba´
ja̱⁻. Lä⁺ja̱⁻ ka⁻läh´ kọọ⁻ jwɨɨ⁻ jʉʉh⁻
o hi̱⁻ tạạh´ kọọ⁻ cha´neh⁺, cher´mah¹
tẹ⁻jëëy´, sa⁺ gwëëy¹.
26 Lä⁺ja̱⁻ ka⁻läh´ kih¹ Tana´,
cher´mah¹ hwëëy˜ he´ ba´ hi̱⁻sa⁺llu̱¹,
he⁻ jmeey⁺ hnii⁻ kih¹ hñiiy´ ba´ ja̱⁻.
He⁻ja̱⁻, ¿ha⁻ lä⁺ja̱⁻ mi⁻heey⁺ kyạạh´
ta´ kiyh¹?
27 Wa´ra⁻ jäh´ kih¹ jnä´ hwëë̱n´
jmɨ⁻lle´ hlɨɨh¹ kyạạh´ be´ kih¹ jʉʉ´
hi̱⁻sa⁺llu̱¹, ¿ha⁻ ba´ kih¹ dsa⁻kyạạh´
hnäh´, hi̱⁻ ba´ kih¹ be´ hwëëy˜
hi̱⁻sa⁺llu̱¹? He´ ba´ dsa⁻kyạạh´ hnäh´
na⁻, mi⁻jnäây⁺ he⁻ na⁻hẹẹ⁻ hʉʉ´dsë⁻
kyah¹ hnäh´.
28 Pero cher´mah¹ jnä´ hwëë̱n´
hi̱⁻sa⁺llu̱¹ kyạạh´ be´ kih¹ Jmɨ⁻lle´ kih¹
Dio, he⁻ ja̱⁻ jmee⁺ lii˜ he⁻ ma⁻ngoo¹
jmee⁺ Dio hih⁺ jee´ kyah¹ hnäh´ ba´ ja̱⁻.
29 ¿Ha⁻ lä⁺ le´ dsa⁻he´ jạạ⁻ dsa⁻
cha´neh⁺ kih¹ jạạ⁻ dsa⁻ hi̱⁻ bẹẹ´, mah¹
hii̱y¹ he⁻ cha⁻ kiyh¹ cher´mah¹ sa⁺
ga⁺hñu̱uy¹ to⁻në´? Jmee⁺ bii¹ hñu̱uy¹,
ja̱⁻ga´ le´ hwëëy¹ lä⁺jë⁺ he⁻ lla⁺ dsëy¹.
30 Hi̱⁻ sa⁺ jwạh´ kyạạh´ jnä´, he⁻
hneey⁻ kyạạh´ jnä´ ba´ ja̱⁻. Hi̱⁻ sa⁺
jmee⁺ kọ⁻jøh´ kyạạh´ jnä´ mah¹ tẹẹhn´
dsa⁻, he⁻ jmeey⁺ dsa⁻lä⁻øø´ dsa⁻ kin⁺
ba´ ja̱⁻.
31 He⁻ja̱⁻ jwëëhn˜ hnäh´, jmee¹ ba´
Dio jøh⁻ dsë¹ kih¹ lä⁺jë⁺ dso´kye⁻ he⁻
jmee⁺ dsa⁻. Hi⁺ jmeey¹ jøh⁻ dsëy¹
kih¹ lä⁺jë⁺ juu¹ wɨɨ´ he⁻ hlëëh⁺ dsa⁻.
Pero cher´mah¹ ga⁺hlëëh´ dsa⁻ wɨɨ´
kih¹ Jmɨ⁻lle´ kih¹ Dio, sa⁺ jmeey¹ jøh⁻
dsëy¹.
32 Jmee¹ ba´ Dio jøh⁻ dsë¹ kih¹ hi̱⁻
hlëëh⁺ wɨɨ´ kih¹ Hi̱⁻ga⁺lëë̱¹ngo¹ la⁻.
Pero hi̱⁻ hlëëh⁺ wɨɨ´ kih¹ Jmɨ⁻lle´

Na¯jngɨɨ ˈ, mo˭so˭ jmeey˫ jøh¯ dsëy˫ kiyh˫, ni˭ jmɨ¯gyɯɯ˭ la¯, ni˭ jmɨ¯gyɯɯ˭ he¯ na˫ ga´ jä˭.

Mɨɨˈ kih˫ jmee˭ liiˇ ha¯ lä˭ la˫ chaahˈ hma¯
(Lc. 6:43-45)

33 ’Cher´mah˫ ga˭jñee´ jne´ kǫǫ¯ chaahˈ hma¯ llu˫, kwa˫ mɨɨ ˈ he¯ llu˫. Hi˭ cher´mah˫ ga˭jñee´ jne´ kǫǫ¯ chaahˈ hma¯ hlɨɨhˈ, kwa˫ mɨɨ ˈ he¯ hlɨɨhˈ. Mɨɨˈ kih˫ jmee˭ liiˇ ha¯ lä˭ la˫ chaahˈ hma¯.

34 Ma˭ra˭ hi¯ he´ jǫǫ´sɨɨh´ mɨɨh¯ lạạh˫ hnäh´. ¿Ha¯ lä˭ le´ hlëëh´ hnäh´ juuˈ llu˫ mah˫ hlẹẹhˈ ba´ hnäh´? Jëëh´, he¯ na¯mah´ neh˭ tuh¯dsë˫ dsa¯, he¯ ja¯ ba´ hlëëyh˭.

35 Dsa¯ llụụ˫ hlëëyh˭ he¯ llu˫ he¯ na¯mah´ neh˭ tuh¯dsëy˫. Dsa¯ hi¯ hlẹẹhˈ, hlëëyh˭ he¯ hlɨɨhˈ he¯ na¯mah´ neh˭ tuh¯dsëy˫.

36 He¯ja¯ jwẹẹhn˜ hnäh´, wa´ra¯ ga˭të´ jee´ jmeeˈ Dio jwiz˜, ngɨɨyh˫ kwạạt˜ kih˫ dsa˭ kih˫ lä˭jë˭ juuˈ he¯ sa˭ jmää˫ ta´ he¯ hlëëyh˭ ta´kǫ¯jɨɨhˈ tạạyh´ jmɨ¯gyɯɯ˭ la¯.

37 Kyạạh´ ja¯ba´ juuˈ he¯ hlëëh´, ya¯hẹẹhˈ llụụ˫ o ya¯hẹẹhˈ kyạạh´ dso´jwɨɨ´.

Dsa¯ hñaa¯ dsë˫ ma´ hnøøyˈ jmee˫ Jesús kǫǫ¯ he¯ jɯh¯gạạ¯
(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

38 Ja¯ga´ ga˭jäh´ kǫ¯llạạ´ ta¯jwoh˫ kyạạ˫ ley kyạạh´ dsa¯ fariseo ga˭sɨɨyh˭ Jesús:

—Ta¯jwoh˫, hnøø¯ jnääh˫ jëë´ jnääh˫ jmeehˈ kǫǫ¯ he¯ jɯh¯gạạ¯.

39 He¯ja¯ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭:

—He¯ ba´ che¯ hlẹẹhˈ hnäh´ dsa¯ hi¯ chạạ¯ na˫, sa˭ mi¯teh` hnäh´ kih˫ Dio mah˫ ngɨɨh´ hnäh´ jmeen`kǫǫ¯ he¯ jɯh¯gạạ¯. He¯ jɯh¯gạạ¯ lä˭kǫh´ ga˭la˫ kih˫ Joná hi¯ ga˭ngëë˫ juuˈ kih˫ Dio, ma˭la˭ he¯ ja¯ ba´ heehn¯ hnäh´.

40 Jëëh´, ja¯ba´ lä˭kǫǫ¯ ga˭jạ̈´ Joná hnë¯ jmɨɨ´ hnë¯ hwëˈ neh˭ tuh¯ hmooh¯ jøøhˈ he´, lä˭ja¯ ka¯läh´ Hi¯ga˭lẹẹ˫ngo˫ la¯ jạ̈˫ hnë¯ jmɨɨ´ hnë¯ hwëˈ na¯hạạˈ neh˭ hwa˫.

41 Wa´ra¯ ga˭të´ jee´ jmeeˈ Dio jwiz˜ kyah˫ hnäh´ hi¯ tạạh´ naˈ, ma´ja¯ noo¯ dsa¯ Nínive jee´ tạạyh´ mah˫ bạạyh˭ hnäh´ dsoo´. Jëëh´, ga˭jẹẹyh˜ kyạạh´ Dio ma´ ga˭nuuy´ juuˈ he¯ na´kwa¯ Joná hi˭ jee´ kyahˈ hnäh´ la¯, chạạ¯ jạạ¯ hi¯ jøøhˈ ga´ lä˭kǫh´ ga´ Joná.

42 Lä˭ja¯ ka¯läh´, wa´ra¯ ga˭të´ jee´ jmeeˈ Dio jwiz˜ kyah˫ hnäh´ hi¯ tạạh´ naˈ, jmɨɨ´ ja¯ dsa¯më´ hi¯ ma´ jmee˭ hih˭ hwa˫ ta˭ kyẹ˫, nooy˭ jee´ gyayˈ mah˫ bạạyh˭ hnäh´ dsoo´. Jëëh´, dsa¯më´ he´ ja˫ ɯɯ´ jwërte mah˫ ma´ nuuyˈ ha¯ lä˭ la˫ he¯ ma´ kyɯɯh˜ Salomón, hi˭ jee´ kyahˈ hnäh´ la¯, chạạ¯ jạạ¯ hi¯ jøøhˈ ga´ lä˭kǫh´ ga´ Salomón.

Jạạ¯ jmɨ¯lle´ hlɨɨhˈ ga˭llạạyh˫ jee´ ma´ gyayˈ
(Lc. 11:24-26)

43 ’Wa´ra¯ ya˭hẹẹ˫ jạạ¯ jmɨ¯lle´ hlɨɨhˈ kih˫ jạạ¯ dsa¯, dsooy˫ lä˭kạạ¯ jee´ laˈ hwa˫ kɨɨ˭ dsa¯hnøøyh˭ ha¯ jee´ tẹẹyh˭ dsëy˫ mah˫ sa˭ jnøøyhˈ.

44 Ja¯ga´ jmeeyˈ hɯɯ´dsë¯: “Naahn¯ cha´neh˭ kin˭ jee´ ya˭hẹẹn˫.” Hi˭ wa´ra¯ ga˭llạạyh˫ jee´ ja¯, sa˭ chạạ¯ ni˭ jạạ¯, na¯hyah´ hi˭ na¯lɨɨ´ llu˫.

45 Ja¯ga´ dsooy˜ dsa¯hnääyh˭ jñah´ ga´ gyẹẹˈ jmɨ¯lle´ hlɨɨhˈ hi¯ hlẹẹhˈ ga´ lä˭kǫh´ ga´ hñɨɨy´ mah˫ dsa¯tạạyh` kǫ¯jøh´ jee´ ja¯. Hlɨɨhˈ ga´ le´ kih˫ dsa¯ he´ lä˭kǫh´ ga´ he¯ ma´ lạạyˈ jạạ˫. Lä˭ja¯ le´ ka¯läh´ kih˫ dsa¯ hi¯ hlẹẹhˈ hi¯ tạạh´ naˈ.

Øøh¯ Jesús kyạạh´ chooyˈ
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

46 Cheh˫ ga´ Jesús kway˭ juuˈ kih˫ dsa¯ he´, ma´ ga˭lloo˫ chooy˫ kyạạh´ øøyh¯, ma´ hnøøyˈ ma´ hlëëyhˈ kyạạh´ Jesús. Pero ka´hne¯ ba´ ga˭jøøy˫.

47 Jạạ¯ hi¯ ma´ cheh˫ jee´ ja¯, na´jmeeyh´ juuˈ kih˫ Jesús:

—Hɨɨ¯ maa`kyạạhˈ kyạạh´ øøhˈ tạạh´ ka´hne¯, hnøøy˫ llay˫ juuˈ kyạạh´ hne¯.

48 Mah˫ ga˭jẹẹyh¯ kih˫ hi¯ ga˭jmeeh˫ juuˈ he´:

—¿Hɨɨ¯ na¯, hi¯ lạạ˫ maa` kyạạn˭? ¿Hɨɨ¯ na¯, hi¯ lạạ˫ øøhn˫?

49 Mah¹ ga⁺jmeey´ lii˜ kyąąh´ gooy⁻ jee´ ma´ tąąh´ discípulo kyąąy¹ mah¹ ga⁺jäyh´:
—Hi⁻ la⁻ ba´ he´ maa`kyąąn⁺, hi⁻ la⁻ ba´ he´ øøhn¹.
50 Jëëh´, lä⁺jęęⁿ⁺ hi⁻ jmee⁺ lä⁺ hyoh⁻ dsë¹ Tää` kyąąn⁺ hi⁻ gya¹ gyuuh¹, hi⁻ he´ ba´ dsa⁻më´ øøhn¹, dsa⁻ñuuh⁻ øøhn¹, hi⁺ maa`kyąąn⁺.

13

Juu¹ na⁻hmää´ lä⁺kǫǫ⁻ la¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ jñee˜ mɨ¹jǫ⁻
(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

1 Jmii´ ją⁻ ya⁺hęęⁿ¹ Jesús cha´neh⁺, ngooy¹ na´gyay⁻ cha´hoo´ jmɨ⁻juuh⁻.
2 Peer⁺ jwęęⁿ´ dsa⁻ ga⁺kǫh¹ lä⁺ku´ lä⁺jii¹ kiyh¹, he⁻ją⁻ ga⁺hey¹ neh⁺ na´moo´ mah¹ ga⁺gyay⁻ jee´ ją⁻, hi⁺ lä⁺jęęⁿ⁺ dsa⁻ ga⁺tąąh`jee´ dsoo´.
3 He⁻ją⁻ ga⁺løøy¹ hlęęyh˜ dsa⁻ cha⁻miih⁻ nëë¹ juu¹ na⁻hmää´. Ga⁺jäyh´:
—Jąą⁻ dsa⁻ ngoo¹ ga⁺jñee`mɨ¹jǫ⁻.
4 Jee´ ngooy¹ jñeey˜ mɨ ¹jǫ⁻ ją⁻, ga⁺sąą¹ miih⁻ cha´jwë¹, he⁻ją⁻ ya⁺nää¹ tą¹ ga⁺kuh⁻.
5 Jyoh´ ka⁻läh´ mɨ ¹jǫ⁻ ga⁺sąą¹ në´ kǫǫ´ jee´ sa⁺ cha⁻ cha⁻miih⁻ gwaah´. He⁻ją⁻ chąh´ ba´ ga⁺hya⁻, jëëh´, sa⁺ ma´ nøø´ cha⁻miih⁻ gwaah´.
6 Pero ma´ ga⁺hëh¹ hyoo⁻ ga⁺koo´. Jëëh´, miih⁻ ba´ jmoo¹ ma´ cha⁻, he⁻ją⁻ ga⁺lä⁺kii⁺ chaah¹.
7 Hi⁺ jyoh´ ka⁻läh´ mɨ ¹jǫ⁻ ga⁺sąą¹ jee´ chaah¹ tǫǫ´. Ga⁺kwąą¹ ga´ chaah¹ tǫǫ´ ją⁻, he⁻ją⁻ ga⁺ǫǫ⁻ chaah¹ kih¹ jee´ na´tǫǫ´.
8 Hi⁺ jyoh´ mɨ ¹jǫ⁻ ją⁻, ga⁺sąą¹ jee´ la¹ hwa¹ jmah¹. He⁻ ją⁻ ba´ ga⁺hii´, ga⁺kwa´ cha⁻miih⁻ mii ¹. Cha⁻ he⁻ ga⁺kwa´ hña⁻loo´ mii¹ lä⁺kǫǫ⁻ chaah¹, cha⁻ he⁻ ga⁺kwa´ tǫ⁺lo⁺gya´ dsë˜ gya¹ mii¹ hi⁺ jyoh´ ga⁺kwa´ gyii´gya´ mii¹.
9 Hi⁻ hnøø¹ hęęh⁺ juu¹ la⁻, wa´ hęęyh⁻ —ga⁺jäh´ Jesús siiyh⁺.

Ga⁺jäh´ Jesús he⁻ kih¹ ją⁻ ga⁺kway´ juu¹ na⁻hmää´
(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

10 Ma⁻ngëë´ ma⁻hlëëyh´ lä⁺ją⁻, ją⁻ga´ ga⁺ya⁺jąh⁺ jnääh ¹ koo´ kiyh¹ mah¹ ga⁺chiih´ jnääh¹:
—¿He⁻la¹ hlęęh´ dsa⁻, kyąąh´ juu¹ na⁻hmää´ jmah¹?
11 Mah¹ ga⁺jęęh⁻ Jesús juu¹ kyąą¹ jnääh¹:
—Hnäh´ ba´ na⁻ngëh¹ jwë¹ lä⁺ngëëh´ hnäh´ ha⁻ lä⁺ jąąⁿ⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kih¹, he⁻ ma´ na⁻hmää´ jąąⁿ¹. Pero kih¹ hi⁻ jñah´, sa⁺ cha⁻ jwë¹ cha⁻ lä⁺ngëëy´.
12 Lä⁺jęęⁿ⁺ hi⁻ ngëë´ miih⁻, hi⁻ he´ hyoh⁺ huu´dsë⁻ llu¹ mah¹ lä⁺ngëëy´ cha⁻ga´miih⁻. Pero hi⁻ jmee⁺ ngëë´, lä⁺kyę⁻ he⁻ ją⁻ lląą⁺ ba´.
13 He⁻ją⁻ ba´ na⁻ he⁻ hlęęh´ jnih´ kyąąh´ juu¹ na⁻hmää´. Jëëh´ jnä´ ba´ mɨ´nëy´ mah¹ sa⁺ jëëy˜. Lle` ba´ to⁻gway´, pero sa⁺ nuuy⁻ ni⁺ lä⁺ją⁻ sa⁺ ngëëy´.
14 Heh¹ lä⁺ją⁻, lä⁺kǫǫ⁻ dsa⁻ngëë´ dsa⁻ na⁻, dsa⁻lä⁻te¹ lä⁺kǫǫ⁻ ga⁺jäh´ Isaía hi⁻ ga⁺ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio:
Lä⁺nuuh´ ba´ kiyh¹ pero sa⁺ lä⁺ngëëy´.
Ma⁺ke⁺ he⁻ ga´ jëëy˜, sa⁺ nä⁺ mɨ¹nëy´.
15 Jëëh´, hweh⁻ tuh⁻dsë¹ dsa⁻ hi⁻ chąą⁻ na¹.
Ma⁻jlë¹ mɨ¹nëy´, ma⁻jnë¹ to⁻gway´.
Mah¹ lä⁺ją⁻ mo⁺so⁺ jëëy¹, mo⁺so⁺ nuuy¹, ni⁺ mo⁺so⁺ lä⁺ngëëy´.
Kih¹ he⁻ją⁻, sa⁺ dsa⁻jęęyh˜ kyąąh´jnä´ mah¹ ląąⁿ¹ jnih´, ga⁺jäh´ Dio.
16 'Peer⁺ llu¹ la¹ kyah¹ hnäh´, jëëh´ jnä´ ba´ mɨ´nëh´ hnäh´, hi⁺ nuuh⁻ ba´ hnäh´.
17 Ma⁺ra⁺ ju¹dsoo´ jwęęhn˜ hnäh´, jwęęⁿ´ dsa⁻ hi⁻ ga⁺ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio, hi⁺ jwęęⁿ´ ga´ dsa⁻ hi⁻ llǫǫ¹ ma´ hnøøy ¹ ma´ jëëy ¹ he⁻ jëëh´ hnäh´ pero sa⁺ ga⁺jëëy¹. Hi⁺ ma´ hnøøy¹ ma´ nuuy¹ he⁻ nuuh⁻ hnäh´ pero sa⁺ ga⁺nuuy´.

Ga⁺jmeeh¹ Jesús juu¹ he⁻ hnøø¹ jäh⁺ juu¹ na⁻hmää´ kih¹ hi⁻ na´jñee´ mɨ¹jǫ⁻
(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

18 'Nuu⁻ da´ hnäh´ ha⁻ lä⁺ hnøø¹ jäh⁺ juu¹ na⁻hmää´ lä⁺kǫǫ⁻ la¹ kih¹ hi⁻ na´jñee´ mɨ¹jǫ⁻.
19 Wa´ra⁻ ga⁺nuu´ jąą⁻ dsa⁻ juu¹ kih¹ Dio mah¹ sa⁺ lä⁺ngëëy´, ma´ją⁻ gwą´ hi⁻ hlęęh¹ jñuuyh˜ juu¹ he⁻

ma⁻na⁻jnää´ neh⁺ tuh⁻dsëy¹. Hi̱⁻ he´ la̱a̱¹ lä⁺ko̱o̱⁻ mɨ ¹ju̱⁻ he⁻ ga⁺sa̱a̱¹ cha´jwë¹.

20 Heh¹ mɨ¹ju̱⁻ he⁻ ga⁺sa̱a̱¹ në´ ku̱u̱´ jee´ sa⁺ cha⁻ cha⁻miih⁻ gwaah´, lä⁺ja̱⁻ la̱a̱¹ dsa⁻ hi̱⁻ nuu⁻ juu¹ kih¹ Dio, jëë̱⁻ ba´ dsëy¹ lä⁺ ma´ to⁻në´ ga⁺nuuy´.

21 Pero ko̱⁻hwëë´ ba´ ja̱⁻. La̱ay¹ lä⁺ko̱o̱⁻ chaah¹ he⁻ ma´ cha⁻ miih⁻ ba´ jmoo¹. Wa´ra⁻ ga⁺jëëy¹ wɨɨ´ o go⁻nää´ dsa⁻ në´ kiyh¹, kwa̱a̱t˜ kih¹ juu¹ he⁻ ma⁻nuuy´, lä⁺cha̱h´ ja̱⁻ dsa⁻tä̱yh⁺.

22 Heh¹ mɨ¹ju̱⁻ he⁻ ga⁺sa̱a̱¹ jee´ kih¹ chaah¹ to̱o̱´, lä⁺ja̱⁻ la̱a̱¹ dsa⁻ hi̱⁻ nuu⁻ juu¹ kih¹ Dio mah¹ sa⁺ jmeey¹ ni⁺ miih⁻ ta´ llu¹. Jëëh´, kye̱⁻ gyih¹ hʉʉ´dsë⁻ kih¹ jmɨ⁻gyʉʉ⁺ la⁻ hi⁺ hnøøy¹ lä⁺chay⁻ cha⁻miih⁻ kuu´ he⁻ja̱⁻ ga⁺he̱e̱¹ dsëy¹. Lä⁺jwë´ ja̱⁻ dsa⁻ʉʉ⁺ juu¹ kih¹ Dio neh⁺ tuh⁻dsëy¹.

23 Pero mɨ ¹ju̱⁻ he⁻ ga⁺sa̱a̱¹ hwa¹ llu¹, lä⁺ja̱⁻ la̱a̱¹ dsa⁻ hi̱⁻ nuu⁻ juu¹ kih¹ Dio mah¹ ngëëy´ ka⁻läh´. He⁻ja̱⁻ dsa⁻kwa̱a̱⁺ juu¹ ja̱⁻ neh⁺ tuh⁻dsëy¹. Hi̱⁻ he´ jmee¹ cha⁻miih⁻ ta´ llu¹, lä⁺ko̱o̱⁻ mɨ¹ju̱⁻ he⁻ kwa⁺ ma⁺ hña⁻loo´, ma⁺ to̱⁺lo⁺gya´ dsë˜ gya¹, ma⁺ gyii´gya´.

Juu¹ na⁻hmää´ lä⁺ko̱o̱⁻ la¹ kih¹ trigo kya̱a̱h´ nuu⁻ hlɨɨh¹

24 Ga⁺kwa´ ga´ Jesús jyoh´ juu¹ na⁻hmää´. Ga⁺jäyh´:

—He⁻ jä̱ä̱⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kih¹, je̱e̱h¹ kwee⁻ kya̱a̱h´ lä⁺ko̱o̱⁻ ga⁺jmee´ ja̱a̱⁻ dsa⁻ hi̱⁻ ga⁺jñee¹ mɨ¹ju̱⁻ llu¹ hwa¹ kih¹.

25 Pero ta´ko̱⁻jɨɨh¹ ma´ na⁻gwɨɨ⁻ dsa⁻ he´, ja¹ dsa⁻ hi̱⁻ na⁻høøh´ kiyh¹. Mah¹ ga⁺jñeey¹ mɨ¹ju̱⁻ hlɨɨh¹ jee´ na⁻jñee´ mɨ ¹ju̱⁻ llu¹, ja̱⁻ga´ ngaayh¹.

26 Lä⁺ko̱o̱⁻ ma´ ga⁺kwa̱a̱¹ chaah¹ mɨ ¹ju̱⁻ llu¹ hi⁺ ga⁺løø¹ hwëë⁻ wa´le¹ kih¹, jee´ ja̱⁻ ga⁺hya⁻ ka⁻läh´ wa´nuu⁻ hlɨɨh¹ ja̱⁻.

27 Ja̱⁻ga´ ga⁺nää¹ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ jmee⁺ ta´ jee´ ja̱⁻, na´chiiyh´ dsa⁻jʉʉ´ ta´ ja̱⁻: “Dsa⁻jøøh¹, ¿ja̱¹ mɨ¹ju̱⁻ llu¹ ba´ ja̱⁻ he⁻ ga⁺jñeeh´ hwa¹ kyah¹? ¿Ha⁻ ba´ ta⁺ ja¹ wa´nuu⁻ hlɨɨh¹ he⁻ ga⁺hya⁻ jee´ ja̱⁻?”

28 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ dsa⁻jʉʉ´ ta´ ja̱⁻: “Go⁻ ga⁺jñee¹ ja̱a̱⁻ hi̱⁻ na⁻høøh´ kin⁺.” “¿Che´ hnooh⁻ dsa⁻cheeh´ jnääh ¹?”, ga⁺jäh´ moz˜ he´ sɨɨyh⁺.

29 “Ja̱h⁺ha̱ ¹”, ga⁺jäh´ dsa⁻jʉʉ´ ta´ ja̱⁻. “Wa´ra⁻ ga⁺cheh¹ hnäh´ wa´nuu⁻ hlɨɨh¹ ja̱⁻, ha⁻ ga⁻ che⁻ ga⁺cheh` ka⁻läh´ chaah¹ mɨ¹ju̱⁻ llu¹ ja̱⁻.

30 Kwa´ jwë¹ wa´ kwa̱a̱⁻ ko̱⁻jøh´ chaah¹ mɨ ¹ju̱⁻ llu¹ kya̱a̱h´ wa´nuu⁻ hlɨɨh¹ ja̱⁻, lä⁺jɨɨh¹ lloo˜ jmɨɨ´ sooh⁺ ta´. Ja̱⁻ga´ jwɨɨn⁻ hi̱⁻ chooh¹ ta´: Hnä¹ hnäh´ to⁻në´ wa´nuu⁻ hlɨɨh¹ mah¹ hñʉʉ´ hnäh´ ma⁺ ko̱o̱⁻ cho̱o̱h´ mah¹ tøøh¹ hnäh´ cha´je⁻. Ja̱⁻ga´ jʉʉh´ hnäh´ mɨ¹ju̱⁻ llu¹ kin⁺ mah¹ llah¹ hnäh´ hø̱ø̱¹ kih¹.”

Juu¹ na⁻hmää´ lä⁺ko̱o̱⁻ la¹ kih¹ mɨ¹ju̱⁻ mostaza
(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

31 Ga⁺kway´ jyoh´ ka⁻läh´ juu¹ na⁻hmää´, ga⁺jäyh´:

—He⁻ jä̱ä̱⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kih¹, je̱e̱h¹ kwee⁻ lä⁺ko̱o̱⁻ la¹ kih¹ ko̱o̱⁻ mɨ ¹ju̱⁻ mostaza he⁻ jngëë⁻ ja̱a̱⁻ dsa⁻ hwa¹ kih¹.

32 Mɨ¹ju̱⁻ ja̱⁻ pih¹ ga´ lä⁺ko̱o̱⁻ jyoh´ mɨ¹ju̱⁻ he⁻ cha⁻ jmɨ⁻gyʉʉ⁺ la⁻. Pero wa´ra⁻ ga⁺hya⁻, dsa⁻kwa̱a̱⁺ ñii´ ga´ lä⁺koh´ ga´ jee´ lä⁺jë⁺ jo̱h¹. Kwa⁺ goh¹ kih¹. He⁻ja̱⁻ lä⁺kye̱⁻ ta̱ ¹ dsa⁻nää¹ jmeey⁺ sɨɨ⁻ në´ sa´goh¹.

Juu¹ na⁻hmää´ lä⁺ko̱o̱⁻ la¹ kih¹ levadura
(Lc. 13:20-21)

33 Ga⁺kway´ jyoh´ ka⁻läh´ juu¹ he⁻ na⁻hmää´, ga⁺jäyh´:

—He⁻ jä̱ä̱⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kih¹, je̱e̱h¹ kwee⁻ lä⁺ko̱o̱⁻ jmee⁺ levadura he⁻ kooh˜ ja̱a̱⁻ dsa⁻më´. Llay⁺ cha⁻miih⁻ harin mah¹ ka̱h⁻gwë̱yh⁻ kya̱a̱h´ levadura. Kya̱a̱h´ lä⁺ja̱⁻ dsa⁻kwa̱a̱⁺ lä⁺ ga⁺dsa¹ tʉ´ka̱´.

Ga⁺jäh´ Jesús he⁻ kih¹ ja̱⁻ ga⁺kway´ juu¹ na⁻hmää´
(Mr. 4:33-34)

34 Ga⁺lä⁺jë⁺ juu¹ na⁻ ga⁺hlëëh´ Jesús kya̱a̱h´ juu¹ na⁻hmää´. Sa⁺ ga⁺hlë̱ë̱yh¹ dsa⁻ juu¹ jnä´hä´. Kya̱a̱h´ juu¹ na⁻hmää´ ba´ ga⁺hlë̱ë̱yh¹.

35 Lä˗ja̱˜ ga˗la˩ mah˩ lä˗te˩ lä˗ko̱o̱˜
ga˗hlëëh˴ dsa˜ hi̱˜ ga˗ngëë˩ juu˩ kih˩
Dio llo˴joo˩:
Hlëëhn´ dsa˜, kya̱a̱h´ juu˩ na˜hmää´
ba´.
Jmeen`lä˗kyɯɯyh˜ he˜ ma´ na˜hmää´
ja̱a̱ ˩ lä˗jiih˩ ma´ ga˗nøø˩
jmɨ˜gyɯɯ˗.

Juu˩ na˜hmää´ lä˗ko̱h˴ la˩ kih˩
wa´nuu˜ hlɨɨh˩

36 Ja̱˜ga´ ga˗hɨh˩ Jesús juu˩ kih˩
dsa˗ mah˩ ga˗hey˩ cha´neh˗. Jee´ ja̱˜
ga˗mi˗ja̱h˗ jnääh˩ koo˴ kiyh˩, mah˩
ga˗ngɨɨ´ jnääh˩ juu˩ kiyh˩:
—Jmeeh` juu˩ hee˜ hnøø˩ jäh˗ juu˩
na˜hmää´ kih˩ wa´nuu˜ hlɨɨh˩ he˜
ga˗jñee˩ dsa˜ jee´ na˜jnää´ kih˩ dsa˗.
37 Mah˩ ga˗je̱e̱h˜ Jesús juu˩ kya̱a̱˩
jnääh˩, ga˗jäyh˴:
—Hi̱˜ jñee˜ mɨ˩ju̱˜ llu˩ na˜, he˜ ja̱˜
hnøø˩ jäh˗ Hi̱˜ga˗lë̱ë̱˩ngo˩ la˜ ba´ he˴.
38 Jee´ jmee˗ dsa˜ ta´, he˜ ja̱˜ hnøø˩
jäh˗ jmɨ˜gyɯɯ˗ la˜ ba´ ja̱˜. Mɨ ˩ju̱˜
llu˩ ja̱˜, he˜ ja̱˜ hnøø˩ jäh˗ dsa˜ hi̱˜
na´jnää´ kih˩ ya˗jwɨɨ˩ ba´ he˴. Wa´nuu˜
hlɨɨh˩ ja̱˜, he˜ ja̱˜ hnøø˩ jäh˗ dsa˜ kya̱a̱˩
dsa˜ hlë̱ë̱h˩ ba´ he˴.
39 Dsa˜ hñaa˜ dsë˩ hi̱˜ ga˗jñee˩
wa´nuu˜ hlɨɨh˩ ja̱˜, hi̱˜sa˗llu̱˩ ba´ he˴.
Jmɨɨ´ he˜ chooh˩ dsa˜ ta´ ja̱˜, he˜ ja̱˜
la˩ kwa̱a̱t˜ jee´ lla̱a̱˗ jmɨ˜gyɯɯ˗ ba´ ja̱˜.
Hi̱˜ chooh˩ ta´ ja̱˜, la˩ kwa̱a̱t˜ ángele ba´
he˴.
40 Lä˗ko̱o̱˜ jɯɯh˜ dsa˜ wa´nuu˜ hlɨɨh˩
mah˩ je̱y˩ cha´je˜, he˜ ja̱˜ hnøø˩ jäh˗
lä˗ko̱o̱˜ le˴ jee´ lla̱a̱˗ jmɨ˜gyɯɯ˗.
41 Hi̱˜ga˗lë̱ë̱˩ngo˩ la˜ che̱e̱˩ ángele
kya̱a̱y˩ lä˗ka̱a̱˜ jee´ jmeey˗ hih˗ mah˩
jøøyh˗ lä˗je̱ë̱˗ hi̱˜ jmee˗ he˜ hlɨɨh˩ hi˗
lä˗je̱ë̱˗ hi̱˜ hñaa˜ dsë˩ ka˜läh˴.
42 Ja̱˜ga´ jwä̱ä̱y˩ neh˗ hwɨɨ´ jee´ hä´
je˜. Jee´ ja̱˜ kɨ´hooyh˩ mah˩ jɯɯy˩
cha˜ja̱y´.
43 Pero lä˗je̱ë̱˗ hi̱˜ llu̱u̱˩, lä˗jnä´ jmëë˩
kiyh˩ lä˗ko̱o̱˜ jmëë˩ kih˩ hyoo˜ jee´ la˩
ya˗jwɨɨ˩ kih˩ Tää` jnän`. Hi̱˜ hnøø˩
he̱e̱h˗ juu˩ la˜, wa´ he̱e̱yh˜.

Juu˩ na˜hmää´ lä˗ko̱o̱˜ la˩ kih˩ kuu´
he˜ na˜hoo˜

44 ’He˜ jä̱ä̱˗ Dio dsa˜ lä˗hih˗ kih˩,
je̱e̱h˩ kwee˜ kya̱a̱h´ kuu´ he˜ na˜hoo˜
hwa˩ kih˩ dsa˗. Wa´ra˜ ga˗jnøøh˩ ja̱a̱˜
dsa˜ kuu´, ma´ja̱˜ hooy˩ ka˜läh˴. Peer˗
cha̱a̱y˜ llu˩ dsa̱a̱yh˩ dsa˜hnɨɨy˴ lä˗je̱˗
he˜ cha˜ kiyh˩ mah˩ lay˩ hwa˩ jee´
na˜hoo˜ kuu´ ja̱˜.

Juu˩ na˜hmää´ lä˗ko̱o̱˜ la˩ kih˩ ko̱o̱˜
ku̱u̱´ he˜ hmooh˩

45 ’Lä˗ja̱˜ ka˜läh˴, he˜ jä̱ä̱˗ Dio dsa˜
lä˗hih˗ kih˩, je̱e̱h˩ kwee˜ lä˗ko̱o̱˜ jmee˗
ja̱a̱˜ dsa˜ hi̱˜ hnɨɨ˗ løø˩, hnooyh˜ ku̱u̱´
he˜ la˩ na´hñaah˩.
46 Wa´ra˜ ga˗jnøøyh˩ ko̱o̱˜ ku̱u̱´ he˜
hmooh˩, hnɨɨy˩ lä˗je̱˗ he˜ cha˜ kiyh˩
mah˩ lay˩ ku̱u̱´ ja̱˜.

Juu˩ na˜hmää´ lä˗ko̱o̱˜ la˩ kih˩
sa´hma˩

47 ’He˜ jä̱ä̱˗ Dio dsa˜ lä˗hih˗ kih˩,
je̱e̱h˩ kwee˜ kya̱a̱h´ ko̱o̱˜ sa´hma˩ he˜
jwä˜ dsa˜ cha´jmɨɨ˜, mah˩ jøøyh˗
cha˜miih˜ nëë˩ hmooh˜.
48 Wa´ra˜ ga˗ka̱h˩ sa´hma˩ ja̱˜, sëëh˩
dsa˜ ta˗ jee´ dsoo´. Jee´ ja̱˜ dsa˜ta̱a̱yh`
lle̱e̱yh˗ hmooh˜ he˴. Ta̱a̱yh˗ hi̱˜ llu̱u̱˩
neh˗ sa´mɨɨh˜, mah˩ be̱e̱y˩ jah˴ hi̱˜ sa˗
jmää˩ kye̱hn´.
49 Lä˗ja̱˜ le˴ wa´ra˜ ga˗të˴ jee´ lla̱a̱˗
jmɨ˜gyɯɯ˗. Ya˜nää˴ ángele mah˩
hwë̱ë̱y˩ dsa˜ hi̱˜ hlë̱ë̱h˩ jee´ kih˩ hi̱˜
llu̱u̱˩.
50 Ma´ja̱˜ jwä̱ä̱y˩ neh˗ hwɨɨ´ jee´ hä´
je˜. Jee´ ja̱˜ kɨ´hooyh˩ mah˩ jɯɯy˩
cha˜ja̱y´.

Ta˜jwoh˩ hi̱˜ kyɯɯh˜ juu˩ hmëë˴ hi˗
juu˩ ma˜gyu̱h˜

51 Ja̱˜ga´ ga˗jäh˴ Jesús sɨɨyh˗:
—¿Che´ ma˜lä˜ngëëh˴ hnäh˴ lä˗je˗
juu˩ na˜?
He˜ja̱˜ ga˗jäh˴ lä˗je̱ë̱˗:
—Ja̱a̱h˜, Dsa˜jøø̱h˩ kya̱a̱n˗.
52 Mah˩ ga˗jäh˴ Jesús ka˜läh˴ sɨɨyh˗:
—Lä˗je̱ë̱˗ ta˜jwoh˩ kya̱a̱˩ ley hi̱˜
ma˜lä˜të̱ë̱˗ lä˗ko̱o̱˜ jä̱ä̱˗ Dio dsa˜
lä˗hih˗ kih˩, la̱a̱y˩ lä˗ko̱o̱˜ ja̱a̱˜ jɯɯ´
hne˩ hi̱˜ høø˗ he˜ la˩ hmooh˩ he˜
ma˜gyu̱h˜ lä˗kye̱˜ kih˩ he˜ hmëë˴.
He˜ja̱˜ ba´liyh˗ heeyh˩ dsa˜ lä˗to̱˴ nëë˩
he˜ la˩ hmooh˩ kiyh˩.

Dsa¯goo' Jesús ga˭lä˭høøyh`kiyh'
(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

53 Ma¯ngëë´ ma¯kwa´ Jesús lä˭jë˭
juu' na¯hmää´, ja¯ga´ ngaayh'.
54 Ma´ ga˭llaayh' jwii¯ kiyh', ga˭lööy'
mi¯tëëy˭ dsa¯ neh˭ gwah˭ kih' dsa¯
judiu. Peer˭ ga˭taah` dsa¯ he´ jëë˜
dsah˭, ma´ ga˭nuuy´ ha¯ lä˭ hlëëyh˭.
He¯ja¯ ga˭hlëëh´ dsa¯ he´ kiyh':
—¿Ha¯ ma¯mi¯tëë¯ hi¯ na¯, he¯
hlëëyh˭ lä˭na¯? ¿Ha¯ ma¯mi¯tëëy¯
he¯ jmeey˭ he¯ juh¯gaa¯ ka¯läh´?
55 ¿Che´ ja˭ joo´ të˭hma˭ hi¯ na¯? ¿Ja
' María chee¯ chooy'? ¿Che´ ja˭ ööyh¯
Jacobo, José, Simón, Juda?
56 ¿Ja' dsa¯më´ ööh¯ hi¯ na¯, tääh´
kyaah´ jne´ jee´ jwii¯ la¯? ¿Ha¯ ta˭ gwa´
kiyh' lä˭jë˭ he¯ jmeey˭ lä˭na¯?
57 Ga˭lä˭hööyh` kih' Jesús. He¯ja¯
ga˭jäh´ Jesús siiyh˭:
—Heeh¯ ba´ dsa¯ kih' hi¯ ngëë˜ juu'
kih' Dio hi¯ go¯nää´ jee´ jyoh´. Pero
wa´ra¯ ya˭hëë' jaa¯ hi¯ ngëë˜ juu' kih'
Dio ja¯ba´ jee´ jwii¯ gooy', jee´ ja¯ sa˭
hnää' dsih´, ni˭ hi¯ chaa¯ cha´neh˭
kiyh', sa˭ lä˭hnääy'.
58 Sa˭ ga˭jmeey´ cha¯miih¯ he¯
juh¯gaa¯ jee´ ja¯, kih' he¯ sa˭
ga˭lä˭dsoo´ dsë' dsa¯gooy' kiyh'.

14

Jee´ la¯ jäh´ ha¯ lä˭ ga˭juu' Jwaa¯ hi¯
ma´ choo˜ jmii¯
(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

1 Jii¯ ja¯, Herode hi¯ ma´ jmee˭ hih˭
hwa' Galilea, ga˭nuuy´ kih' Jesús ha¯
lä˭ ma´ jmeey˭ jee´ ja¯.
2 He¯ja¯ ga˭jäyh´ siiyh˭ lä˭jëë˭ hi¯
ma´ jmee˭ ta´he' kiyh':
—Hi¯ he´ oo˭ Jwaa¯ hi¯ ma´ choo˜
jmii¯ hi¯ ma¯lä¯jiih` jee´ kih' hi¯
ma¯na¯juu´. He¯ja¯ ba´ na¯, he¯
kyey¯ cha¯miih¯ be´ he¯ kyaah´
jmeey˭ he¯ juh¯gaa¯.
3 He´ ba´ Herode ga˭jmee´ hih˭ jää',
ga˭saah' dsa¯ Jwaa¯ mah' ga˭hñuuyh¯
kyaah´ caden˜, ga˭taayh¯ neh˭ñe'
dsoo´ kih' Herodía. Herodía ma´ laa
' më´ Felipe, he´ ba´ dsa¯ñuuh¯ ööh¯
Herode.
4 Jëëh´, ga˭jäh´ Jwaa¯ ga˭siiyh˭
Herode:
—Sa˭ lle` kih' he¯ ma¯kyaah´ më´
dsa¯ñuuh¯ ööh'.
5 Ma´ hnöö' Herode ma´ jngëëh '
Jwaa¯. Pero sa˭ ga˭tuu¯ dsëy' ma´
jngëëyh ', kih' he¯ ma´ gayh˭ dsa¯.
Jëëh´, kih' dsa¯ hih' Jwaa¯ he´ ma´
laay' jaa¯ hi¯ ma´ ngëë˜ juu' kih' Dio.
6 Lä˭ ma´ ga˭hya¯ Herode ji¯ñe¯,
ga˭jmeey´ koo¯ jmii´ juuh¯. Jee´
ja¯ ga˭he' jo¯mii¯ Herodía jmee˭ ja´
cha´ë´ dsa¯ hi¯ ma´ tääh´ jee´ jmii´ ja¯.
Peer˭ ga˭tih' dsë' Herode.
7 Kih' he¯ja¯, ga˭tääy¯ hñiiy´ kway'
wa´ he¯ cha¯ he¯ he¯ ma´ ngii '
chih¯më´ he´.
8 Chih¯më´ he´ ga˭jmee´ lä˭koo¯ te'
juu' he¯ ga˭taah¯ chooy'. He¯ja¯
ga˭siiyh˭ Herode:
—Kwëëh` jnä´ jee´ la¯ mi'lle´ Jwaa¯
hi¯ ma´ choo˜ jmii¯, na¯hä´ neh˭ koo¯
wii´.
9 He¯ja¯ ga˭lä˭meeh˭ dsë' Herode.
Pero ma¯tääy¯ hñiiy´ kway' cha´ë´
hi¯ na¯teeh´ kyaay', he¯ja¯ ga˭jmeey´
mada¯ kih' hlöö´ mah' kwëëyh'
chih¯më´ he¯ ma´ ngiiy˭ ja¯.
10 Ga˭jmeey´ hih˭ hlöö´ he¯ na´kuy¯
lle´ Jwaa¯ jee´ ma´ hääy´ neh˭ñe'.
11 Mah' na´kiiy' mi'lle´ Jwaa¯ na¯hä´
neh˭ koo¯ wii´, ga˭kwëëyh' chih¯më´
he´. Hi˭ chih¯më´ he´ ga˭ngëëy'
chooy'.
12 Ma¯ngëë´ he¯ ja¯, ga˭lla˭nää'
discípulo kyaay', ga˭kooy' hnoo' kih'
Jwaa¯ mah' na´hooy¯. Ja¯ga´ na´nääy
' na´jmeeyh´ juu' kih' Jesús.

Ga˭ääh¯ Jesús hñaa´ mil dsa¯ñuuh¯
(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

13 Ma´ ga˭nuu´ Jesús juu' ja¯, ga˭hey'
neh˭ na´moo´, ngooy' ta˭ hwa' kii˭ jee´
sa˭ kwa˭ ni˭ miih¯. Ma´ ga˭nuu´ dsa¯
ngooy' ta˭ ja˭, ga˭hwëëy¯ jee´ jwii¯
kiyh' mah' ga˭nääy' jwë´ tiiy´ ta˭ jee´
ngoo' Jesús.
14 Lä˭ ma´ ya˭hëëy' neh˭ na´moo´
ja¯, ga˭jëëy' jwëë´ dsa¯ hi¯ ma´ tääh´

jee´ ja̱⁻. Ga⁺läʼñih´ dsëy¹ kih¹ dsa⁻ he´. Mah¹ ga⁺mi⁺hläa̱y´ hi̱⁻ dsaah´.

15 Ma´ ga⁺hloo´ jmɨɨ´ ja̱⁻, ga⁺ya⁺jäh⁺ jnääh¹ koo´ kih¹ Jesús mah¹ ga⁺chiih´ jnääh¹:

—Ma⁻ngoo¹ ga⁺hloo´ ba´ la⁻, hwa¹ ki̱i⁺ jmah¹ ba´ jee´ la⁻. Chiih´ dsa⁻ wa´ lla⁻nääy´ lä⁺ka̱a̱⁻ jäh⁺ la⁻, wa´ lla⁻läy⁻ he⁻ kuyh⁺.

16 —Sa⁺ jmee⁺ bii¹ dsa⁻nääy¹ dsa⁻läy⁻. Hnäh´ ba´ kwëëh¹ hnih´ he⁻ kuyh⁺ —ga⁺jäh´ Jesús.

17 —Sa⁺ cha⁻ ga´ he⁻ kye̱´ jnääh¹. Kye̱´ jnääh¹ ma⁺la⁺ hña´ he´ñiih⁻ kya̱a̱h´ u̱u̱¹ hmooh⁻ ba´ —ga⁺chiih´ jnääh¹.

18 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ Jesús:

—Ya⁻ka̱` ta⁺ la⁺.

19 He⁻ja̱⁻ ga⁺jmee´ Jesús mada⁻, mah¹ dsa⁻ta̱a̱h` dsa⁻ në´ nuu⁻. Ga⁺ka̱y¹ lä⁺jë⁺ hña´ he´ñiih⁻ ja̱⁻ kya̱a̱h´ lä⁺u̱u̱´ hmooh⁻ he´. Ma´ja̱⁻ ga⁺jëëy¹ ta⁺ gyuuh¹, ga⁺kway´ ti´hmaah´ kih¹ Dio. Ja̱⁻ga´ ga⁺lla̱a̱y¹ he´ñiih⁻ ja̱⁻, ga⁺kwëëyh¹ jnääh¹ discípulo kya̱a̱y¹, mah¹ ga⁺ti´ ga⁺llooh´ jnääh¹ kih¹ lä⁺jë̱ë̱⁺ dsa⁻ he´.

20 Ga⁺lä⁺jë̱ë̱⁺ dsa⁻ ga⁺kuh⁻ lä⁺ji̱ih¹ ga⁺kë̱ëy¹. Jwɨ´ he´ñiih⁻ he⁻ ga⁺cha̱a̱¹ ja̱⁻ kya̱a̱h´ kih¹ hmooh⁻, ga⁺ka̱h¹ ga´ gya⁺to̱´ sa´mɨɨh⁻.

21 Jee´ lä⁺jë̱ë̱⁺ hi̱⁻ ga⁺kuh⁻ he´ te̱e̱¹ ko̱o̱⁻ hña´ mil dsa⁻ñuuh⁻. Ni⁺ sa⁺ na⁻he̱e̱¹ ni⁺ ja̱a̱⁻ dsa⁻më´ ni⁺ chih⁻ ka⁻läh´.

Ga⁺ngë´ Jesús në´ jmɨɨ⁻
(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

22 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja̱⁻, ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺ jnääh¹:

—Ma⁻le´ go´nääh¹ hnäh´ jäa̱¹, jyoh´ jwoo¹ jmɨ⁻juuh⁻ kya̱a̱h´ na´moo´ ta´ko̱⁻ji̱ih¹ hɨhn⁻ juu¹ kih¹ dsa⁻ la⁻. Ja̱⁻ga´ nɨɨn` hñiin⁺.

23 Ma⁻la⁺ ma⁻hɨyh¹ juu¹ kih¹ lä⁺jë̱ë̱⁺ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ täa̱h´ he´, ja̱⁻ga´ ga⁺wɨɨ¹ Jesús hñii´ ta⁺ lle´moh´ na´ngɨɨy´ kiyh¹ kih¹ Dio. Ma⁻ngoo˜ ga⁺nuu⁻, lä⁺ ma⁻gyay¹ ba´ lle´moh´ ja̱⁻.

24 Ta´ko̱⁻ji̱ih¹ ja̱⁻, ma⁻lloo¹ to̱¹dsaah` jmɨɨ⁻ na´moo´ ja̱⁻ hi⁺ ma´ hlu̱h⁺ jmɨɨ⁻ ma´ dsa⁻jnooh¹ dsoh´ na´moo´, jëëh´, ma´ jmee⁺ ko̱o̱⁻ lle´ tä´ he⁻ ma´ gwa´ ta⁺ jee´ ga⁺nääy¹.

25 Ta⁺la⁺ ya⁺jnä⁺, ngoo¹ Jesús ta⁺ jee´ ga⁺nääy¹ ja̱⁻, ngëy⁺ jwë´ në´ jmɨɨ⁻.

26 Lä⁺ko̱o̱⁻ ma´ ga⁺jë̱ë̱´ jnääh¹ ngëy⁺ në´ jmɨɨ⁻, ga⁺jwa̱a̱h¹ jnääh¹ jwërte. Ga⁺tooh´ jnääh¹ mɨɨh´, ga⁺jäh´ jnääh¹:

—Dsa⁻ lle´ ba´ na⁻.

27 Cha̱h´ ba´ ga⁺hlëëh´ Jesús kya̱a̱h´ jnääh¹:

—Ta⁺ wa´ ga̱h¹ hnäh´, jnä´ ba´ la⁻ —ga⁺jäyh´.

28 Mah¹ ga⁺jäh´ Pee´ sɨɨyh⁺:

—Dsa⁻jooh¹ kya̱a̱n⁺, cher´mah¹ hne⁻ ba´ na⁻, jmee´ hih⁺ ngën⁺ në´ jmɨɨ⁻ mah¹ nɨɨn` jee´ cheh¹ na⁻.

29 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:

—Ña⁻ ja̱⁻.

Mah¹ ga⁺jña̱a̱¹ Pee´ neh⁺ na´moo´ ga⁺looy¹ ngëy⁺ në´ jmɨɨ⁻ ta⁺ jee´ cheh¹ Jesús.

30 Ma´ ga⁺jëëy¹ tä´ jwërte lle´, ga⁺lä⁺goyh⁺. Ja̱⁻ hnɨɨh¹ ga⁺loo¹ ga⁺hmäyh¹ cha´jmɨɨ⁻. Mah¹ ga⁺hooyh¹ ki̱⁻ga̱a̱⁻, ga⁺jäyh´:

—Läa̱` jnä´, Dsa⁻jooh¹ kya̱a̱n⁺.

31 Lä⁺cha̱h´ ja̱⁻ ga⁺hɨɨ´ Jesús goo⁻ ga⁺sa̱a̱yh¹, mah¹ ga⁺sɨɨyh⁺:

—¡Ko̱⁻hi̱´pih¹ go⁻te¹ ba´ ma⁻lä⁻dsoo´ hoh´ hne⁻ dsa⁻ñuuh⁻! ¿He⁻la¹ ma⁻jeh⁺ hoh´?

32 Lä⁺ko̱o̱⁻ ma´ ga⁺ta̱a̱yh` lä⁺u̱u̱y´ neh⁺ na´moo´ ja̱⁻, ga⁺hna´ go⁻te¹ lle´ tä´ ja̱⁻.

33 Ma⁺la⁺ ya⁺noo¹ jnääh¹ hi̱⁻ ma´ täa̱h´ neh⁺ na´moo´ ja̱⁻, ga⁺ju̱u̱h´ jnääh¹ jnë´ jnääh¹ cha´në´ Jesús, mah¹ ga⁺chiih´ jnääh¹:

—Ma⁺ra⁺ ju¹dsoo´ la̱a̱h¹ Jo̱o̱´ Dio.

Ga⁺mi⁺hläa̱´ Jesús dsa⁻dsaah´ hi̱⁻ ma´ cha̱a̱⁻ hwa¹ Genesaret
(Mr. 6:53-56)

34 Lä⁺ko̱o̱⁻ ma´ ga⁺ha̱a̱y⁻ jmɨ⁻juuh⁻ ja̱⁻, ga⁺lla⁺nääy¹ hwa¹ Genesaret.

35 Dsa⁻ hi̱⁻ ma´ täa̱h´ hwa¹ ja̱⁻ ga⁺lä⁺kyu̱u̱y⁺ Jesús, he⁻ja̱⁻ ga⁺lä⁺cha⁺ juu¹ lä⁺ka̱a̱⁻ hwa¹ ja̱⁻. He⁻ja̱⁻ na´jäa̱⁻ dsa⁻ dsa⁻dsaah´ kya̱a̱¹ jee´ ma´ häa̱´ Jesús.

36 Hi˖ ga˖chu̱u̱y˴ kya̱a̱h˴ Jesús mah˩
kway˩ jwë˩ su̱˩ cha˴goo˜ dsa˜dsaah˴
he˴ cha˴hee˖ sa˴hmɨɨh˜ kiyh˩. Hi˖
lä˖jë̱ë̱˖ hi̱˜ ga˖të̱ë̱˴ su̱˩ sa˴hmɨɨh˜ kiyh˩
ma˜hla̱a̱˴ bih˩ ja̱˜.

15

Lä˖jë˖ he˜ jmee˖ dsa˜lä˜sa̱h˴ dsa˜
(Mr. 7:1-23)

1 Ga˖lla˖nää˩ ko̱˜lla̱a̱˴ fariseo hi˖
ga˖lla˖nää˩ ko̱˜lla̱a̱˴ ta˜jwoh˩ kya̱a̱˩ ley
hi̱˜ ma˴ cha̱a̱˜ Jerusalén ga˖ya˖ja̱yh˖
kih˩ Jesús, mah˩ ga˖sɨɨyh˖:

2 —¿He˜la˩ sa˖ mi˜te˩ discípulo
kya̱a̱h˩ lä˖jë˖ he˜ të̱ë̱ ˩ jmee˖ dsa˜
ma˜gyu̱h˜ hi̱˜ ma˴ ta̱a̱h˴ llo˴joo˩?
Jëëh˴, sa˖ gyiyh˜ gooy˜ ja̱a̱˩ ja̱˜ga˴
kuh˴hɨyh˩.

3 Mah˩ ga˖je̱e̱h˜ Jesús juu˩ kiyh˩
ga˖sɨɨyh˖:

—Hnäh˴ ka˜läh˴ ¿he˜la˩ jmeeh˜
hnäh˴ ta˖ koo˴ mada˜ kih˩ Dio mah˩
jmeeh˩ hnäh˴ lä˖ko̱o̱˜ te˩ he˜ të̱ë̱h˩
hnäh˴ ba˴?

4 Jëëh˴, ga˖jäh˴ Dio: “Jmee˴ hnaah˖
maa` kya̱a̱h˩ tää` kya̱a̱h˩. Hi̱˜ jwä˜
dso˴jwɨɨ˴ kih˩ cho˩jmii˜, hi̱˜ he˴ wa˴
ju̱u̱˴ go˜te˜.”

5 Pero lä˖la˜ ba˴ jwah˴ hnäh˴: “Ja̱a̱˜
dsa˜ le˴ sɨɨh˖ cho˩jmii˜, sa˖ cha˜ he˜
kwëëhn˜ hnäh˴. Jëëh˴, lä˖jë˖ he˜ cha˜
kin˖ he˜ kya̱a̱h˴ ma˴ jmeen` be˴ kyah˩,
ma˜kwëëhn˖ Dio ba˴ ja̱˜.”

6 Kih˩ ja̱a̱˜ hi̱˜ jäh˖ lä˖ja̱˜, jwah˴
hnäh˴ mo˖so˖ jmee˖ bii˩ jmeey˩ be˴
kih˩ cho˩jmiiy˜. Lä˖ja̱˜ jmeeh˜ hnäh˴
sa˖ kye̱e̱˴ mada˜ kih˩ Dio, kih˩ he˜
jmeeh˜ hnäh˴ lä˖ko̱o̱˜ te˩ he˜ të̱ë̱h˩
hnäh˴ jmeeh˜ ba˴.

7 Peer˖ ta˜ju̱u̱h˩ hnäh˴. Lä˖ko̱o̱˜
jmeeh˜ hnäh˴ na˜, je̱e̱h˩ kwee˜ kya̱a̱h˴
he˜ ga˖hlëëh˴ Isaía llo˴joo˩, lä˖ko̱o̱˜
ma˴ ga˖jäyh˴:

8 Dsa˜ la˜, ko̱o̱˜ jäh˴ bih˩ hnääy˩ jnä˴.
Pero ta˖ jee˴ jyoh˴ ba˴ hä˴ hu̱u̱˴dsë˜
kiyh˩.

9 Sa˖ jmää˩ ni˖ miih˜ he˜ jmeey˖
hnääy˩ jnä˴.
Lä˖jë˖ he˜ mi˜të̱ë̱y˖ dsa˜, la˩ mada˜
kih˩ dsa˜ ba˴, ga˖jäh˴ Dio.

10 Ja̱˜ga˴ ga˖tëëh˩ Jesús lä˖jë̱ë̱˖ dsa˜,
ga˖sɨɨyh˖:

—Nu̱u̱˜ da˴ hnäh˴ kwee˜ mah˩
lä˖ngëëh˴ hnäh˴.

11 Sa˖ mi˜sa̱h˴ dsa˜ hñii˴ kya̱a̱h˴
lä˖jë˖ he˜ tooyh˜ hooy˴. Lä˖jë˖ he˜
hwëë˜ hoo˴ dsa˜, he˜ ja̱˜ ba˴ kya̱a̱h˴
mi˜sa̱yh˴ hñiiy˴.

12 Ja̱˜ga˴ ga˖ya˖ja̱h˖ jnääh˩ koo˴ kih˩
Jesús mah˩ ga˖ngɨɨ˴ jnääh˩ juu˩ kiyh˩:

—¿Che˴ ma˜lä˜le̱e̱h˜ he˜ sa˖ ma˜tɨh˩
dsë˩ dsa˜ fariseo lä˖ko̱h˴ ma˴ ga˖nuuy˴
ma˜hlëëh˴ lä˖ja̱˜?

13 Mah˩ ga˖je̱e̱h˜ Jesús juu˩ kya̱a̱˩
jnääh˩, ga˖jäyh˴:

—Lä˖jë˖ chaah˩ hma˜ he˜ sa˖ ga˖tä̱ä̱˩
Tää` kya̱a̱n˖ hi̱˜ gya˩ gyu̱u̱h˩, lloo˜ jmɨɨ˴
dsa˜cheeh` lä˖kye̱˜ jmoo˩ kih˩.

14 Ta˖ jmee˜ hnäh˴ he˩ kih˩ dsa˜ he˴.
La̱a̱y˩ lä˖ko̱o̱˜ dsa˜tu̱u̱˴ hi̱˜ jä̱ä̱˖ jñah˴
dsa˜tu̱u̱˴. Cher˴mah˩ ja̱a̱˜ hi̱˜ tu̱u̱˴ jä̱ä̱˖
jñah˴ hi̱˜ tu̱u̱˴, lä˖u̱u̱˴ tä̱h˖ neh˖ ko̱o̱˜
too˜.

15 Mah˩ ga˖ngɨɨ˴ Pee˴ juu˩ kiyh˩,
ga˖jäyh˴:

—He˜ hnøø˩ jäh˖ juu˩ na˜hmää˴ he˜
ma˜kwah˴ na˜.

16 He˜ja̱˜ ga˖jäh˴ Jesús:

—¿Che˴ ni˖ hnäh˴ ka˜läh˴ sa˖
ma˜lä˜ngëëh˴ hnäh˴?

17 ¿Che˴ sa˖ ngëëh˴ hnäh˴, lä˖jë˖ he˜
dsa˜tooh` hoo˴ jne˴, dsoo˜ neh˖ tuh˜
ba˴jne˴, ja̱˜ga˴hwëë˜ ka˜läh˴ dsoo˜ ta˖
cha˴sɨɨ˜?

18 Pero lä˖jë˖ he˜ hwëë˜ hoo˴ dsa˜,
gwa˴ neh˖ tuh˜dsëy˩ ba˴ ja̱˜. He˜ ja̱˜
ba˴na˜ he˜ mi˜sa̱h˴ dsa˜ hñii˴.

19 Jëëh˴, neh˖ tuh˜dsë˩ ba˴ dsa˜
hwëë˜ lä˖jë˖ hu̱u̱˴dsë˜ hlɨɨh˩, hi˖ lä˖ja̱˜
ka˜läh˴ he˜ jngëëyh˖ dsa˜, hi̱˜ na˜je̱e̱˜
goo˜ ka̱a̱yh˜ hi̱˜ la̱a̱˩ kya̱a̱˩ jñah˴, hi̱˜
sa˖ na˜je̱e̱˜ goo˜ ka̱a̱yh˜ wa˴ hi̱˜ cha˜
hi̱˜, jmeey˖ hɨɨ˜, jmeey˖ dsoo˴ he˜
la˩ juu˩ ta˜juu˩, hi˖ hlëëyh˖ wɨɨ˴ kih˩
dsa˜kya̱a̱yh˴.

20 Lä˖jë˖ he˜ na˜ ba˴ he˜ mi˜sa̱h˴
dsa˜. Pero he˜ kuh˜ dsa˜ lä˖ ma˜soh˴
ja̱˜ba˴ gooy˜, sa˖ mi˜sa̱yh˴ hñiiy˴.

Ja̱a̱˜ dsa˜më˴ cha̱a̱˜ u̱u̱˴ ga˖he̱e̱h˜ kih˩
Jesús
(Mr. 7:24-30)

21 Ja̱⁻ga´ ya⁺hëë̱ˡ Jesús jee´ ja̱⁻,
ngooyˡ jäh⁺ kihˡ jee´ jwɨɨ⁻ Tiro kyaa̱h´
Sidón.
22 Lä⁺cha̱h´ ja̱⁻, jaˡ jaa̱⁻ dsa⁻më´
cananea ma´ tooyh˜ mɨɨh´, ma´ jäyh´:
—Dsa⁻jøøhˡ kyaa̱n⁺, hne⁻ laa̱hˡ
sa´ju̱⁻ kihˡ David, wa´ lä⁻ñih´ hoh´ jnä´.
Peer⁺ cha⁻miih⁻ wɨɨ´ jëë˜ chih⁻më´
kyaa̱n⁺, jmeeh⁺ jmɨ⁻lle´ hlɨɨhˡ.
23 Pero ni⁺ koo̱⁻ sa⁺ ga⁺jee̱h⁻
Jesús kiyhˡ. Mahˡ ga⁺mi⁺jäh⁺ jnäähˡ
discípulo koo´ kiyhˡ, ga⁺chuu̱´ jnäähˡ
cha⁻miih⁻ kyaa̱yh´, ga⁺chiih´ jnäähˡ:
—Hëë⁺ kihˡ dsa⁻më´ na⁻ mahˡ wa´
llaa̱yh´. Miih⁻ tooyh˜ mɨɨh´ kaah`kyaa̱
ˡ jnäähˡ.
24 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ Jesús:
—Ga⁺chee̱ˡ Dio jnä´ mahˡ jmeen`be´
kihˡ dsa⁻ israelita ba´. Hi̱⁻ he´ laa̱ˡ
lä⁺koo̱⁻ borrego hi̱⁻ na⁻hee̱ˡ.
25 Ja̱⁻ga´ jaˡ dsa⁻më´ he´ ga⁺juuyhˡ
jnëy´ cha´në´ Jesús mahˡ ga⁺jäyh´:
—Kwa´ be´ kin⁺, Dsa⁻jøøhˡ kyaa̱n⁺.
26 Mahˡ ga⁺jee̱h⁻ Jesús juuˡ kiyhˡ,
ga⁺sɨɨyh⁺:
—Sa⁺ lluˡ he⁻ jñuuhn´ he⁻ kuh⁻ chih⁻
mahˡ kwëëhn¬ dsɨɨ⁻ —ga⁺jäh´ Jesús
sɨɨyh⁺.
27 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ dsa⁻më´ he´:
—Dsoo´ ba´ kyahˡ, Dsa⁻jøøhˡ kyaa̱n⁺.
Pero ma⁺ra⁺ he⁻ lɨhˡ ba´ dsɨɨ⁻ jwɨ´ he⁻
dsa⁻saa̱ˡ në´ na´mes˜ kihˡ dsa⁻juuy´.
28 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ Jesús ka⁻läh´:
—Peer⁺ cha⁻miih⁻ ma̱⁻lä⁻dsoo´
hoh´ hne⁻, dsa⁻më´. Wa´ le´ ba´ kyahˡ
lä⁺koh´ hnooh⁻ —ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺.
Lä⁺cha̱h´ ja̱⁻ ga⁺hlaa̱´ chih⁻më´
kyaa̱yˡ.

Ga⁺äähˡ Jesús kyee̱´ mil dsa⁻ñuuh⁻

29 Ya⁺hëë̱ˡ Jesús jee´ ja̱⁻, ga⁺llooyˡ
ta⁺ cha´hoo´ jmɨ⁻juuh⁻ he⁻ hla⁻ hwaˡ
Galilea. Hi⁺ ga⁺wɨɨyˡ koo̱⁻ lle´koh´,
mahˡ ga⁺gyay⁻ jee´ ja̱⁻.
30 Hi⁺ ya⁺näähˡ koo´ kiyhˡ jwëë̱´
jwërte dsa⁻ hi̱⁻ ma´ jää̱⁺ hi̱⁻ jluuh´,
hi̱⁻ tuu´, hi̱⁻ koo`, dsa⁻tuuh´, hi⁺ jwëë̱´
ga´ jñah´ dsa⁻dsaah´, na´jäay⁻ huu´ tɨɨ´
Jesús. Hi⁺ lä⁺ja̱⁻ ga⁺mi⁺hlaay´ lä⁺jëë̱⁺
hi̱⁻ dsaah´ he´.
31 Ma´ ga⁺jëëˡ dsa⁻, hlëëh⁺ dsa⁻
koo`, ma⁻lɨɨ˜ ma⁻goo⁻ dsa⁻tuuh´,
ma⁻ga⁺nää´ dsa⁻jluuh´, ma⁻jëë˜
dsa⁻tuu´, he⁻ja̱⁻ ga⁺lä⁺dsaa̱˜ dsëˡ dsa⁻,
mahˡ ga⁺jmeey´ juuh⁻ kihˡ Dio kyaa̱ˡ
dsa⁻ Israel.
32 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja̱⁻, ga⁺jøøh⁻ Jesús
jnäähˡ mahˡ ga⁺sɨɨyh⁺:
—Peer⁺ dsa⁻lä⁻ñih´ dsën⁺ kihˡ
lä⁺jëë̱⁺ dsa⁻ hi̱⁻ tääh´ la⁻. Jëëh´
ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmɨɨ´ jmeey⁺ koo̱⁻jøh´
kyaa̱h´ jnä´. Sa⁺ cha⁻ ni⁺ miih⁻
he⁻ kuyh⁺. Sa⁺ hnoonˡ hëën¬ kiyhˡ
lä⁺ ma⁻kyoyh⁺ na⁻, le´ ga⁻ che⁻
ga⁺hwaa̱y´ cha´jwëˡ jee´ dsa⁻nääy`.
33 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ jnäähˡ:
—¿Ha⁻ ba´ dsa´kye̱´ jnäähˡ he⁻ kuh⁺
jwëë̱´ dsa⁻ hehˡ hwaˡ ki̱i̱⁺ la⁻? Joh´ sa⁺
hnøøˡ mahˡ kee̱ˡ lä⁺jee̱⁺ dsa⁻ la⁻.
34 He⁻ja̱⁻ ga⁺ngɨɨ´ Jesús juuˡ kyaa̱ˡ
jnäähˡ:
—¿Joh´ he´ñiih¬ kye̱h´ hnäh´? —
ga⁺jäyh´.
—Gyiiˡ ba´, kyaa̱h´ miih⁻ hmooh⁻
pihˡ —ga⁺chiih´ jnäähˡ.
35 He⁻ja̱⁻ ga⁺jmee´ Jesús mada¬
mahˡ wa´ dsa⁻taa̱h`lä⁺jee̱⁺ hwaˡ.
36 Ga⁺kay ˡ lä⁺jë⁺ gyiiˡ he´ñiih¬ ja̱⁻
kyaa̱h´ hmooh⁻ pihˡ he´. Ga⁺kway´
ti´hmaah´ kihˡ Dio. Ja̱⁻ga´ ga⁺llaa̱yˡ
he´ñiih¬ ja̱⁻, ga⁺kwëëyhˡ jnäähˡ mahˡ
ga⁺ti´ ga⁺llooh´ jnäähˡ kihˡ lä⁺jee̱⁺ dsa⁻.
37 Ga⁺kuh⁻ dsa⁻ lluˡ lä⁺jiihˡ ga⁺kee̱yˡ.
Ma´ ga⁺laˡ kiyhˡ, ga⁺kahˡ ga´ gyiiˡ
sa´mɨɨh⁻ jwɨ´ he⁻ ga⁺chaa̱ˡ ja̱⁻.
38 Lä⁺jee̱⁺ hi̱⁻ ga⁺kuh⁻ jee´ ja̱⁻ tee̱ˡ
koo̱⁻ kyee̱´ mil dsa⁻ñuuh⁻. Ni⁺ sa⁺
na⁻hee̱ˡ ni⁺ jaa̱⁻ dsa⁻më´ ni⁺ chih⁻
ka⁻läh´.
39 Ja̱⁻ga´ ga⁺hɨhˡ Jesús juuˡ kihˡ dsa⁺,
ga⁺heyˡ neh⁺ na´moo´, mahˡ ga⁺haa̱yˡ
jmɨ⁻juuh⁻ ngooyˡ ta⁺ hwaˡ Magdala.

16

Dsa⁻ fariseo ma´ hnøøyˡ jmeeˡ Jesús koo̱⁻ he⁻ juh⁻gaa̱⁻
(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

1 Ma´ ga⁺llooyˡ ta⁺ hwaˡ ja̱⁻,
ga⁺lla⁺näähˡ fariseo kyaa̱h´ saduceo
mahˡ kayˡ dsëˡ Jesús. Ga⁺ngɨɨy´ ma´

jmee' Jesús koo̱ˉ heˉ jʉhˉgaa̱ˉ heˉ ma´
jäˆ gyʉʉh'.
2 Pero gaˆjee̱hˉ Jesús juu' kiyh',
gaˆjäyh´:
—Wa´raˉ gaˆnʉʉˉ jmɨɨ´, jwah´ hnäh´:
"Llu' ba´ la' jii̱ˉ jäˆ laˉ, jëëh´ gyʉʉ´ ba´
gyʉʉh'", jwah´ hnäh´.
3 Mah' taˆlaˆ tiihˇ jwah´ hnäh´: "Hii´
gooˉ jäˆ lle´, jëëh´ gyʉʉ´ gyʉʉh' mah'
naˉhi̱h'", jwah´ hnäh´. Peerˆ taˉjʉʉh'
hnäh´. Lee̱h' ba´ hnäh´ lleh' hnäh´
juu' haˉ läˆ jmee' koo̱ˉ jmɨɨ´ koo̱ˉ jmɨɨ´
läˆkoo̱ˉ la' gyʉʉh'. Mah' saˆ kyee̱h´
hnäh´ kwaa̱tˇ heeˉ ga´ naˉ dsaˉla´ jee´
kyah' hnäh´.
4 Heˉ ba´ cheˉ hlëë̱h' hnäh´ dsaˉ
chaa̱ˉ na', saˆ miˉteh` hnäh´ kih' Dio
mah' ngɨɨh´ hnäh´ jmeen` koo̱ˉ heˉ
jʉhˉgaa̱ˉ. Heˉ jʉhˉgaa̱ˉ läˆko̱h´ gaˆla'
kih' Joná hi̱ˉ gaˆngëë' juu' kih' Dio,
maˆlaˆ heˉ ja̱ˉ ba´ heehnˉ hnäh´.
Ja̱ˉ hnɨɨh' gaˆbee̱y' dsaˉ he´ mah'
ngaayh'.

Levadura kih' dsaˉ fariseo (Mr. 8:14-21)

5 Läˆkoo̱ˉ ma´ gaˆhaa̱´ jnäähˆ taˆ
hngaah` koˉtaa̱ˉ kih' jmɨˉjʉʉhˉ ja̱ˉ,
ja̱ˉga´gaˆläˆdsoohˇ dsëˉ jnäähˆ saˆ ma´
kye̱´ jnäähˆ he´ñiihˉ.
6 Heˉja̱ˉ gaˆjäh´ Jesús sɨɨyhˆ jnäähˆ:
—Lee̱hˉ hnäh´ kyaa̱h´ levadura kih'
dsaˉ fariseo hiˆ kih' dsaˉ saduceo
kaˉläh´.
7 Heˉja̱ˉ gaˆtooh` jnäähˆ discípulo
lla´ jnäähˆ juu' kyaa̱h´ dsaˉkyaa̱hn´,
ma´ jäh´ jnäähˆ:
—Maˉhlëëyh´ läˆnaˉ, kih' heˉ saˆ
ma´ kye̱´ jne´ he´ñiihˉ.
8 Pero gaˆläˆkyʉʉhˇ Jesús hʉʉ´dsëˉ
kyaa̱' jnäähˆ, mah' gaˆsɨɨyhˆ jnäähˆ:
—¿Heˉla' jwah´ hnäh´ saˆ chaˉ
he´ñiihˉ kyee̱h´ hnäh´? Koˉhi̱´pih'
goˉteˇ dsoo´ hoh´ hnäh´ dsaˉñʉʉhˉ.
9 ¿Che´ läˆjiih' na' saˆ hiiˇ läˆngëëh´
hnäh´? ¿Che´ moˆsoˆ dsoohˇ hoh´
hnäh´ kih' hña´ he´ñiihˉ heˉ gaˆkuhˉ
hña´ mil dsaˉñʉʉhˉ hiˆ joh´ ga´
sa´mɨɨhˉ gaˆtë´ gaˆjʉʉh` hnäh´ kyaa̱h´
jwɨ´ heˉ gaˆchaa̱' ja̱ˉ?
10 ¿Che´ moˆsoˆ dsoohˇ hoh´ hnäh´
kih' gyii' he´ñiihˉ heˉ gaˆkuhˉ kyee̱´
mil dsaˉñʉʉhˉ, hiˆ joh´ ga´ sa´mɨɨhˉ
gaˆtë´ gaˆjʉʉh` hnäh´ kyaa̱h´ jwɨ´ heˉ
gaˆchaa̱' ja̱ˉ?
11 ¿Haˉ läˆja̱ˉ heˉ saˆ ngëëh´ hnäh´?
Ja̱ˉ kih' he´ñiihˉ naˉ heˉ jwee̱hnˇ
hnäh´: "Lee̱hˉ hnäh´ kyaa̱h´ levadura
kih' dsaˉ fariseo hiˆ kih' dsaˉ saduceo
kaˉläh´."
12 Ja̱ˉga´ gaˆläˆngëë´ jnäähˆ saˆ ma´
hlëëyhˆ kih' levadura heˉ kaa̱hˉ dsaˉ
he´ñiihˉ. Ma´ hlëëyhˆ kih' nʉʉhˉ heˉ
ma´ kwaˆ dsaˉ fariseo kyaa̱h´ dsaˉ sa-
duceo ba´ ja̱ˉ.

Gaˆjäh´ Pee´, Jesús he´ laa̱' Cristo (Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

13 Ma´ gaˆlloo' Jesús hwa' Cesarea
kih' Filipo, gaˆngɨɨy´ juu' kyaa̱' jnäähˆ
, gaˆjäyh´:
—¿Haˉ läˆ jäh´ dsaˉ kih' Hi̱ˉgaˆlee̱'ngo'
laˉ? ¿Hii̱ˉ jnä´ laay´?
14 Mah' gaˆjäh´ jnäähˆ:
—Koˉllaa̱´ dsaˉ jäh´ Jwaa̱ˉ hi̱ˉ ma´
chooˇ jmɨɨˉ ba´ hneˉ. Koˉllaa̱´ jäh´, Elía
ba´ hneˉ. Hiˆ jñah´ koˉllaa̱´ jäh´, hneˉ
laa̱h' Jeremía o jñah´ hi̱ˉ gaˆngëë' juu'
kih' Dio llo´joo'.
15 Mah' gaˆngɨɨ´ Jesús juu' kyaa̱'
jnäähˆ kaˉläh´:
—¿Haˉ gaˉ hnäh´, heeˉ jwah´ hnäh´
kinˆ, hi̱ˉ ba´ jnä´ laa̱h´ hnäh´?
16 Mah' gaˆjee̱hˉ Simón Pee´ juu'
kiyh':
—Hneˉ he´ Cristo, Joo̱´ Dio jiihˆ.
17 Mah' gaˆjäh´ Jesús sɨɨyhˆ:
—Llu' la' kyah' Simón, joo̱´ Joná.
Jëëh´, ja̱ˆ he´ dsaˉ hi̱ˉ maˉmiˉjnäähˉ
kyah' läˆ maˉjäh´ naˉ. Täähˇ kyaa̱nˆ hi̱ˉ
gya' gyʉʉh', hi̱ˉ he´ ba´ maˉmiˉjnäähˉ
kyah'.
18 Jnä´ kaˉläh´ jwee̱hnˇ hneˉ, hneˉ
he´ Pee´, (heˉ hnøø' jähˆ kʉʉ´). Hiˆ
në´ mɨ´kʉʉ´ laˉ choohn´gwahˆ kinˆ, hiˆ
niˆ miihˉ saˆ lihˆ jʉʉ´ cha´jeˉ llaˉdsëëˇ
kiyh'.
19 Jnä´ toohnˉ goohˉ hneˉ mah'
kwah' juu' kih' dsaˉ haˉ läˆ hee̱yh'
yaˆjwɨɨ'. Cher´mah' kyaa̱h´ juu' heˉ
kwahˉ saˆ gaˆlaa̱´ dsaˉ hi̱ˉ tää̱h´ hwa'

la⁻, lä⁼ ma⁻na⁻hñuuyh´ ja̱⁻ba´ kyääh´
dso´kye⁻ kiyh¹. Hi⁼ cher´mah¹ kyääh´
juu¹ he⁻ kwah⁻ ga⁼lää´ hi̱⁻ täähˊ hwa¹
la⁻, na⁻na´ ba´ jwë¹ kiyh¹ dsa⁻täayh`
ya⁼jwïï¹ —ga⁼jäh´ Jesús sïïyh⁼ Pee´.
20 Ja̱⁻ga´ ga⁼täah⁻ Jesús jnäähˊ juu¹
mah¹ sa⁼ kooh´ jnäähˊ juu¹ kyäah´ ni⁼
jäa̱⁻, he⁻ läay¹ Cristo.

Ga⁼mi⁼jnää⁻ Jesús juu¹ he⁻ juuy´
(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)

21 Jmïï´ ja̱⁻ ga⁼løø¹ Jesús mi⁻jnää⁼
juu¹ kyäa̱¹ jnäähˊ he⁻ jmee⁼ bii¹ kiyh¹
dsooy¹ ta⁼ Jerusalén. Jee´ ja̱⁻ heeh¹
dsih´ cha⁻miih⁻ wïï´, dsa⁻gyüüh´ sa⁼
lä⁼hnää¹ dsih´, lä⁼ja̱⁻ dsa⁻käah´ kyäa̱
¹ jmi⁻dsa⁻, kyäah´ ta⁻jwoh¹ kyäa̱¹ ley
sa⁼ lä⁼hnää¹ dsih´. Ja̱⁻ga´ juuy´ hi⁼
lä⁼jiiyh´ ka⁻läh´ ga´ ma⁻hya⁻ hnë⁻
jmïï´.
22 He⁻ja̱⁻ ga⁼jää¹ Pee´ Jesús ta⁼ koo´,
mah¹ ga⁼løøy¹ jüüyh~ kiyh¹, ga⁼sïïyh⁼:
—Wa´ lä⁻ñih´ dsëy¹ hne⁻, Dsa⁻jøøh¹
kyäan⁼. Ni⁼ miih⁻ sa⁼ le´ jä⁼ he⁻ ja̱⁻ në´
kyah¹.
23 Mah¹ ga⁼jëëh⁻ Jesús hñii´, ga⁼jëëy¹
Pee´ ga⁼sïïyh⁼:
—Jñuuh´ hne⁻ kin⁼ hi̱⁻sa⁼llu̱¹, he⁻
jmeeh⁻ jwïïh`kin⁼ ba´ na⁻. Sa⁼ jmeeh⁻
hüü´dsë⁻ lä⁼koh´ jmee⁼ Dio, lä⁼koh´
la¹ hüü´dsë⁻ kih¹ dsa⁻ ba´ la¹ hüü´dsë⁻
kyah¹.
24 Ja̱⁻ga´ ga⁼jäh´ Jesús sïïyh⁼ lä⁼jëë⁼
jnäähˊ:
—Cher´mah¹ hi̱⁻ hnøø¹ jmee¹ ko̱⁻jøh´
kyäah´ jnä´, sa⁼ wa´ jmääy¹ hñiiy´
kwäat~, wa´ jääy¹ cru⁻ kyäay¹ mah¹
wa´jmeey´ ko̱⁻jøh´ kyäah´ jnä´.
25 Jëëh´, lä⁼jëë⁼ hi̱⁻ hää̱~ hñii´ mah¹
sa⁼ juuy´, hi̱⁻ he´ juu̱´ ba´. Pero lä⁼jëë⁼
hi̱⁻ kwäa̱~ hñii´ juu̱´ kwäat~ kin⁼, hi̱⁻
he´ ba´ lää̱´.
26 ¿Hee⁻ ya´jøø⁻ ka̱¹ dsa⁼ ma⁼ke⁼
ga⁼lïyh¹ lä⁼jë⁼ he⁻ cha⁻ jmï⁻gyüü⁼ la⁻
mah¹ wa´ra⁻ ga⁼juuy¹ sa⁼ tëëyh¹ kih¹
Dio? ¿Hee⁻ ba´ kyäah´ le´ mi⁻hmaayh`
mah¹ lääy´?
27 Jëëh´, jäh´ Hi̱⁻ga⁼lëë¹ngo¹ la⁻
kyäah´ be´ kih¹ Tää` kyäay¹, kyäah´
ángele ka⁻läh´. Ja̱⁻ga´ mi⁻hmaayh`
kih¹ lä⁼jäa̱⁻ lä⁼jäa̱⁻ lä⁼koo̱⁻ te¹ ta´ he⁻
ga⁼jmeey´.
28 Ma⁼ra⁼ ju¹dsoo´ jwëëhn~ hnäh´,
chäa̱⁻ ko̱⁻llaa̱´ hi̱⁻ täähˊ jee´ la⁻ sa⁼
juuy´ jää¹ sa⁼ ga´ ma⁻jëëy⁼ be´ kih¹
Hi̱⁻ga⁼lëë¹ngo¹ jäyh´ jmeey¹ hih⁼.

17

Ga⁼mi⁼sëë¹ Jesús hñii´
(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

1 Ma⁻ngëë´ ga´ jñii´ jmïï´, ja̱⁻ga´
ga⁼jää¹ Jesús Pee´ kyäah´ Jacobo
kyäah´ Jwäa̱⁻ øøyh⁻. Ga⁼nääy¹ kah´ ta⁼
moh´ ñii´.
2 Jee´ ja̱⁻ ga⁼lä⁼sëë¹ Jesús to⁼lo⁼ në´
hi̱⁻ ma´ jäay⁼ he´. Mo⁻nëy´ ga⁼lïï¹
jih¹gyeh¹ lä⁼koh´ jmëë¹ kih¹ hyoo⁻.
Hmïïh⁻ kiyh¹, ga⁼tøø´ jlëë⁻ ñih¹.
3 Jee´ ja̱⁻ ga⁼lä⁼jnää´ Elía kyäah´
Moisé, ga⁼täayh` llay⁼ juu¹ kyäah´
Jesús.
4 He⁻ja̱⁻ ga⁼jäh´ Pee´ sïïyh⁼ Jesús:
—Dsa⁻jøøh¹ kyäan⁼, he⁻ ba´ che⁻
llu¹ he⁻ tøøh´ jne´ ko̱⁻jøh´ jee´ la⁻.
Cher´mah¹ hnooh⁻, jmee´ jnäähˊ hnë⁻
hne¹ kyäah´ moo⁻, koo̱⁻ kyah¹, koo̱⁻
kih¹ Moisé, hi⁼ koo̱⁻ kih¹ Elía.
5 Ta´ko̱⁻jiih¹ ma´ cheh¹ Pee´ hlëëyh⁼
lä⁼ja̱⁻, ga⁼jyoo¹ koo̱⁻ jnii´ tø⁻jlëë⁻ ñih¹
he⁻ ga⁼lää̱⁻ lä⁼jëëy⁼. Jee´ jnii´ ja̱⁻
ga⁼lä⁼nüüh´ ga⁼hlëëh´ koo̱⁻ juu¹, he⁻
ma´ jäh´:
—Hi̱⁻ la⁻ na⁻ gyüü⁻ kyäan⁼ hi̱⁻
hnaan⁼. Peer⁼ chäa̱n⁻ llu¹ kyäayh´.
Nüü⁻ hnäh´ kiyh¹.
6 Ma´ ga⁼nuu´ discípulo he⁻
ga⁼hlëëh´ jee´ jnii´ ja̱⁻, ga⁼säay¹ jee´
ma´ täähˊ, ga⁼jwäayh¹ jwërte.
7 Ja̱⁻ga´ ya⁼jäh⁼ Jesús kiyh¹, ga⁼kye⁻
goo⁻ në´ kiyh¹ mah¹ ga⁼sïïyh⁼:
—Noo⁻ hnäh´, ta⁼ wa´ gah¹ hnäh´.
8 Ma´ ga⁼chooyh¹ nëy´, mo⁼so⁼
ga⁼jëëy¹ ni⁼ jäa̱⁻, ma⁼la⁼ hñii´ ba´ Jesús
cheh¹ kyäayh´.
9 Ta´ko̱⁻jiih¹ ma´ jñäay⁼ moh´ ja̱⁻,
ga⁼täah⁻ Jesús juu¹ hi̱⁻ ma´ kyäayh´
he´:
—Ta⁼ jwïï´ hnäh´ ni⁼ jäa̱⁻, lä⁼jë⁼
he⁻ ma⁻jëëh`hnäh´ la⁻, ta´ko̱⁻jiih¹ sa⁼

ma⁻lä⁻jiih` Hi⁻ga⁺lëë'ngo' la⁻ jee´ kih' hi⁻ na⁻juu´.
10 Ja⁻ga´ ga⁺ngii´ jnääh ' discípulo juu' kih' Jesús, ga⁺chiih´ jnääh':
—¿He⁻la' jäh´ ta⁻jwoh' kyaa' ley, jmee⁺ bii' jäh´ Elía jää' ga´ kih' Cristo?
11 He⁻ja⁻ ga⁺jeeh⁻ Jesús juu' kiyh':
—Ja⁻ba´ dsoo´ jäh´ Elía to⁻në´, ya⁻llay⁻ llu' lä⁺jë⁺ he⁻ cha⁻ jee´ la⁻.
12 Pero jwëëhn˜ hnäh´, ma⁻jah˜ ba´ Elía, mah' sa⁺ ga⁺lä⁺kyuu⁺ dsih´. Ga⁺jmee´ dsa⁻ lä⁺ të⁻ dsë' kiyh'. Ja⁻ba´ lä⁺ja⁻ heeh' dsa⁻ he´ wii´ Hi⁻ga⁺lëë'ngo' la⁻.
13 Ja⁻ga´ ga⁺lä⁺ngëë´ discípulo kyaay' he⁻ ma´ hlëëyh⁺ kih' Jwaa⁻ hi⁻ ga⁺choo' jmii⁻ ba´ ja⁻.

Ga⁺mi⁺hlää´ Jesús jaa⁻ chih⁻ hi⁻ ma´ kye⁻ jmi⁻lle´ hliih'
(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

14 Lä⁺ ma´ ga⁺lla⁺nääy' jee´ ma´ tää´h´ jwëë´ dsa⁻, ja' jaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻ mah' ga⁺juuyh' jnëy´ cha´në´ Jesús, ga⁺jäyh´:
15 —Dsa⁻jøøh' kyaan⁺, wa´ lä⁻ñih´ hoh´ kih' chih⁻ñuuh⁻ kyaan⁺, hi⁻ dsa⁻juu´ ñee´ hi⁺ jëëy˜ wii´ jwërte. Cha⁻miih⁻ jiih˜ ma⁻tayh´ cha´je⁻ hi⁺ ma⁻tayh´ cha´jmii⁻ ka⁻läh´.
16 Ma⁻ya⁻jään⁺ kyaah´ discípulo kyaah' pero sa⁺ ma⁻liyh˜ ma´ mi⁻hlääy´.
17 He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ Jesús:
—He⁻ ba´ che⁻ hñaa⁻ hoh´ hnäh´ hi⁻ chaa⁻ na'. Sa⁺ hii˜ lä⁺dsoo´ hoh´ hnäh´. ¿Lih´ ba´ llaa⁺ he⁻ gyan´ kyaah´ hnäh´? Mo⁺so⁺ lä⁻be´ dsën⁺ gya` ga´ jnä´ kyaah´ hnäh´. Ya⁻jää⁺ da´ chih⁻ na⁻ ta⁺ la⁺ —ga⁺jäh´ Jesús.
18 Ja⁻ga´ ga⁺juuh' Jesús kih' jmi⁻lle´ hliih', lä⁺jiih' ya⁺hëëy' kih' chih⁻ he´. Lä⁺chah´ ja⁻ ga⁺hlaay´.
19 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja⁻, ga⁺kuh' jnääh' kah´ kyaah´ Jesús, mah' ga⁺ngii´ jnääh' juu' kiyh':
—¿He⁻la' sa⁺ ma⁻lä⁻këh´ jnääh' jmii´ ma´ llee´ jnääh' jmi⁻lle´ hliih' he´?
20 He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ Jesús siiyh⁺:
—Kih' he⁻ miih⁻ go⁻te' ba´ ma⁻dsoo´ hoh´ hnäh´, he⁻ja⁻ ba´ sa⁺ ga⁺lëh' hnäh´. Pero ju'dsoo´ jwëëhn˜ hnäh´, wa´ra⁻ jäh´ kih' miih⁻ lä⁺koo⁻ pih' mi 'ju⁻ kih' mostaza ba´ dsoo´ hoh´ hnäh´, le´ jwiih' hnäh´ moh´ la⁻: "Jñuuh´ jee´ na⁻, gwa⁻ ta⁺ jee´ jyoh´", hi⁺ jñuuyh' ba´. Sa⁺ cha⁻ ni⁺ koo⁻ he⁻ jä' jwëëh` kyah' hnäh´.
21 Pero jmi⁻lle´ hliih' hi⁻ laa' lä⁺koh´ hi⁻ ma´ jää⁺ chih⁻ he´ sa⁺ ya⁻hëë ' cher´mah' sa⁺ ga⁺tu' dsa⁻ kuh⁻hih˜ mah' chuuy' kyaah´ Dio.

Koo⁻ ka⁻läh´ ga⁺mi⁺jnää⁻ Jesús juu' he⁻ juuy´
(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

22 Lä⁺koo⁻ ma´ tääyh´ hwa' Galilea, ga⁺jäh´ Jesús siiyh⁺ jnääh ' discípulo kyaay':
—Hi⁻ga⁺lëë'ngo' la⁻ ngëë' dsih´ ja´goo⁻ dsa⁻ hñaa⁻ dsë',
23 mah' jngëëh' dsih´. Ga´ ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmii´ na⁻juuy´, lä⁺jiiyh´ ka⁻läh´.
He⁻ja⁻ cha⁻miih⁻ ga⁺lä⁺meeh⁺ dsë' discípulo kyaay'.

Ga⁺mi⁺hmaah´ Jesús ku´sih⁻

24 Ma´ ga⁺lla⁺nøø` jnääh' jwii⁻ Capernaum kyaah´ Jesús, ya⁺nää' hi⁻ ma´ koo' ku´sih⁻ kih' gwah⁺ jee´ ma´ cheh' Pee´ mah' ga⁺ngiiy´ juu' kiyh':
—¿Che´ sa⁺ mi⁻hmaah` ta⁻jwoh' kyaah' ku´sih⁻ kih' gwah⁺ juuh⁺?
25 —Mi⁻hmaayh` ba´ —ga⁺jäh´ Pee´ siiyh⁺.
Lä⁺koo⁻ ma´ ga⁺he' Pee´ cha´neh⁺, ga⁺lä⁺jää' Jesús ga⁺hlëëh' Pee´:
—¿Ha⁻ lä⁺ la' laah´ Simón, lä⁺jëë⁺ dsa⁻ta´ kaah´ hwa' la⁻, hii⁻ kih' kooy' ku´sih⁻? ¿Che´ kooy' kih' dsa⁻ kyaay' o che´ kooy' kih' jñah´ dsa⁻?
26 —Kih' dsa⁻ jñah´ ba´ kooy' —ga⁺jäh´ Pee´ siiyh⁺.
Mah' ga⁺jäh´ Jesús:
—He⁻ja⁻ sa⁺ jmee⁺ bii' kih' dsa⁻ kyaay' mi⁻hmaayh`.
27 Pero lä⁺la⁻ ba´ wa´ jmeen´ mah' sa⁺ jän´ hliih' kyaah´ ni⁺ jaa⁻. Gwa⁻ cha´hoo´ jmi⁻juuh⁻, go⁻jwä' ka⁻loo⁻ hma⁻kuu´. To⁻në´ hmooh⁻ hi⁻ ka' hma⁻kuu´, ja⁻ llee⁺h⁺ mah' näh´ hooy´. Jee´ ja⁻ jnääh⁺ koo⁻ kuu´ kyaah´ he⁻

mi´hmaah´ ku´sɨh⁻ kin⁺ kyąąh´ kyah¹
ka⁻läh´.

18

Hi⁻ na⁻ lęę´ jøøh¹ jee´ jmee⁺ Dio hih⁺
(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

1 Ją⁻ba´ hor˜ ją⁻ ga⁺ya⁺jąh⁺ jnääh
¹ koo´ kih¹ Jesús mah¹ ga⁺ngɨɨ´ jnääh¹
juu¹ kiyh¹:
—¿Hii⁻ na⁻ hi⁻ jøøh¹ ga´ jee´ jmee⁺
Dio hih⁺?
2 Mah¹ ga⁺tëëh¹ Jesús jąą⁻ gyąą⁻,
ga⁺chęęyh⁻ jee´ kyąą¹ jnääh¹.
3 Mah¹ ga⁺sɨɨyh⁺ jnääh¹:
—Ma⁺ra⁺ ju¹dsoo´ jwęęhn˜ hnäh´,
cher´mah¹ sa⁺ ga⁺lä⁺sɨɨ¹ hąąu´dsë⁻ kyah¹
hnäh´ mah¹ jmeeh¹ hnäh´ lä⁺kǫǫ⁻ jąą⁻
gyąą⁻, sa⁺ hęh¹ hnäh´ jee´ jmee⁺ Dio
hih⁺.
4 Heh¹ lä⁺ją⁻, hi⁻ jmąą˜ hñii´ hwąą´
lä⁺kǫǫ⁻ gyąą⁻ la⁻, hi⁻ he´ ba´ lęę´ jøøh¹
ya⁺jwɨɨ¹ kih¹ Dio.
5 Hi⁻ hęęh⁻ jąą⁻ gyąą⁻ lä⁺la⁻ kwąąt˜
kin⁺, he⁻ ma⁻hęęyh⁻ jnä´ ba´ ją⁻.

Goo⁻ la¹ kih¹ hi⁻ jmee⁺ dsa⁻tęh¹
dsa⁻kyąąh´
(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

6 ’Wa´ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ jmee¹ tęh¹
jąą⁻ hi⁻ mäh¹ la⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻dsoo´ dsë¹
kin⁺, llu¹ ga´ la¹ kiyh¹ wa´ra⁻ jäh´ kih¹
hñąą¹ dsa⁻ luuy´ kǫǫ⁻ cha´too¹ kih¹
molii´ he⁻ jęę˜ burr˜ mah¹ hmääh¹
dsih´ ñiih´ ga´ kih¹ cha´jmɨ⁻ñeeh¹.
7 ¡He⁻ ba´ che⁻ jwɨɨ˜ dsa⁻ jmɨ⁻gyąą⁺!
Joh´ he⁻ sa⁺ jmee⁺ dsa⁻tęyh¹. Pero
kǫ⁻ją⁻ lle`kih¹ le´ ba´. Peer⁺ jwɨɨ˜ dsa⁻
hi⁻ jmee⁺ dsa⁻tęh¹ dsa⁻kyąąh´.
8 He⁻ją⁻ cher´mah¹ ma⁻gooh⁻
o ma⁻tɨɨh´ ga⁺jmee´ tąh⁺ kyąąh´
dso´kye⁻, hnä¹ go⁻te˜ ba´, mah¹ be¹ ąą´
kyah¹. Jëëh´, llu¹ ga´ kyah¹, gwąąh¹ jee´
tąąh´ hi⁻ na´jiih⁺, tąąh´ ma⁻gooh⁻ o
tąąh´ ma⁻tɨɨh´, lä⁺kǫh´ ga´ he⁻ jwąąy¹
hne⁻ jee´ mo⁺so⁺ ąą⁺ je⁻ kyąąh´ lä⁺tǫ´
ma⁻gooh⁻ ma⁻tɨɨh´.
9 Hi⁺ cher´mah¹ mɨ ¹nëh´ ga⁺jmee´
tąh⁺ kyąąh´ dso´kye⁻, lle´ go⁻te˜ ba´,
mah¹ be¹ ąą´ kyah¹. Jëëh´, llu¹ ga´
kyah¹ gwąąh¹ jee´ tąąh´ hi⁻ na´jiih⁺
kyąąh´ kǫǫ⁻ mɨɨ¹ mɨ´nëh´, lä⁺kǫh´ ga´
he⁻ jwąąy¹ hne⁻ jee´ mo⁺so⁺ ąą⁺ je⁻
kyąąh´ lä⁺tǫ´ mɨɨ¹ mɨ´nëh´.

Juu¹ na⁻hmää´ lä⁺kǫǫ⁻ la¹ kih¹ jąą⁻
borrego hi⁻ na⁻hęę¹
(Lc. 15:3-7)

10 ’Ni⁺ jąą⁻ hi⁻ mäh¹ lä⁺la⁻ ta⁺ jmąą⁺
hnäh´ ta⁺koo´. Jëëh´, jwęęhn˜ hnäh´,
ángele kyąąy¹ tąąh´ tąą´ cha´në´ Tää`
kyąąn⁺ hi⁻ gya¹ gyąąh¹.
11 Jëëh´, ja¹ Hi⁻ga⁺lęę¹ngo¹ la⁻ mah¹
ląąy¹ hi⁻ na⁻hęę¹.
12 ¿Ha⁻ lä⁺ jëëh´ hnäh´ he⁻
jwahn˜ la⁻? Cher´mah¹ jąą⁻ dsa⁻
chąą⁻ hña⁻ląą´ borrego kyąą¹,
mah¹ dsa⁻hęę¹ jąą⁻, ¿che´ sa⁺ bęęy¹
kǫ⁻hwëë´ jee´ lä⁺jęę⁺ jah´ he´ mah¹
dsooy¹ ta⁺ moh´ dsa⁻hnääyh⁺ hi⁻
na⁻hęę¹ he´?
13 Ma⁺ra⁺ ju¹dsoo´ jwęęhn˜ hnäh´.
Wa´ra⁻ ga⁺jnąąyh⁺ hi⁻ jąą⁻ he´,
lä⁺chąąy⁻ llu¹ jwërte kyąąyh´, lä⁺kǫh´
ga´ kih¹ lä⁺jęę⁺ hi⁻ sa⁺ na⁻hęę¹.
14 Ją⁻ba´ lä⁺ją⁻ la¹ kih¹ Tää`jnän`hi⁻
gya¹ gyąąh¹, sa⁺ hnøøy¹ dsa⁻hęę¹ ni⁺
jąą⁻ hi⁻ pih¹ lä⁺la⁻.

Lä⁺la⁻ jmeen´ mah¹ chąąh´ jne´
øøhn¹
(Lc. 17:3)

15 ’Cher´mah¹ jąą⁻ øøh¹ ma⁻jmee´
kǫǫ⁻ he⁻ hlɨɨh¹ kyah¹, gwa⁻ mah¹
go⁻chiiyh´ he⁻ ma⁻hląąyh⁻ kyąąh´
hne⁻, pero jee´ lä⁺ąą´ ba´ hnäh´.
Cher´mah¹ ga⁺jmeey´ he¹ kyah¹,
ma⁻lęh˜ ma⁻chąąh`øøh¹ he´.
16 Pero cher´mah¹ sa⁺ ga⁺jmeey´ he¹
kyah¹, jąą⁺ ga´ jąą⁻ ąą¹ mah¹ go⁻hlëëh´
kyąąyh´ka⁻läh´. Jëëh´, kyąąh´ju¹dsoo´
he⁻ hlëëh⁺ ąą¹ ąą⁻ dsa⁻, lä⁺ją⁻ jmee⁺
dsoo´ lä⁺jë⁺ juu¹.
17 Cher´mah¹ ni⁺ kih¹ dsa⁻ he´ sa⁺
hii˜ nuuy¹, ją⁻ jmeeh⁻ juu¹ kih¹ gwah⁺
wa´ra⁻ ga⁺të´ jee´ tąąh´ lä⁺jęę⁺. Hi⁺
cher´mah¹ ni⁺ kih¹ lä⁺jęę⁺ hi⁻ tąąh´
gwah⁺ sa⁺ ga⁺nuuy´, jmąą` lä⁺kǫǫ⁻
jąą⁻ hi⁻ sa⁺ ma⁻hęęh⁻ kih¹ Dio o
lä⁺kǫǫ⁻ jąą⁻ hi⁻ kǫǫ¹ ku´sɨh⁻.
18 Ma⁺ra⁺ ju¹dsoo´ jwęęhn˜ hnäh´,
lä⁺jë⁺ he⁻ hñąąh¹ hnäh´ hwa¹ la⁻,
lä⁺ją⁻ na⁻hñąą⁻ gyąąh¹ ya⁺jwɨɨ¹. Hi⁺

lä˖jë˖ he˜ chiih´ hnäh˝ hwa˩ la˜, lä˖ja˜
dsa˜chiih˖ gyɯɯh˩ ya˖jwɨɨ˩ ka˜läh˝.
19 Koo˜ ka˜läh˝ jwëëhn˜ hnäh˝,
cher´mah˩ uu˩ hnäh˝ ga˖taah` hnäh˝
juu˩ kwee˜ hwa˩ la˜ mah˩ ngɨɨh´ hnäh˝
he˜ hnooh˜ hnäh˝, Tää` kyaan˖ hi˜
gya˩ gyɯɯh˩, kwa˩ bih˩ he˜ hnooh˜
hnäh˝.
20 Jëëh˝ jee´ dsa˜ñee˖ uu˩ uu˜ ko˜jøh˝
ngɨɨy˖ kiyh˩, jee´ ja˜ hään´ jee´ kiyh˩.

Juu˩ na˜hmää´ lä˖koo˜ la˩ kih˩ jaa˜
dsa˜ hi˜ sa˖ ga˖lä˖jøh˖ dsë˩

21 Ja˜ga´ ga˖lloo˩ Pee´ ka˜läh˝ chuh˖
kih˩ Jesús mah˩ ga˖ngɨɨy˝ juu˩ kiyh˩:
—¿Joh˝ jiih˜ jmeen` jøh˜ dsën˖
kyaah´ øøhn˩ hi˜ jmee˖ hlɨɨh˩ kin˖?
¿Che´ lä˖jiih˩ të˩ gyii˩ jiih˜?
22 Mah˩ ga˖jäh˝ Jesús sɨɨyh˖:
—Sa˖ cha˜ jwahn˖ lä˖jiih˩ të˩ gyii˩
jiih˜. Jwahn˖, gyii˩ jiih˜ to˖lo˖gya˝ dsë˜
gyii˝.
23 'He˜ jää˖ Dio dsa˜ lä˖hih˖ kih˩,
jeeh˩ kwee˜ lä˖koo˜ ga˖jmee˝ jaa˜ rey
hi˜ ga˖jmeeh˩ kwaat˜ kih˩ lä˖jëë˖ hi˜
ma´ jmee˖ ta´ kiyh˩.
24 Lä˖ ma´ ga˖løø˩ jmeeyh˜ kwaat˜
kiyh˩, ya˖jääy˖ jaa˜ hi˜ ma´ ää˜
cha˜miih˜ kuu´.
25 Pero dsa˜ he˝ sa˖ cha˜ he˜ kyaah´
mi˜hmaayh` lä˖jë˖ he˜ ääy˜. He˜ja˜
ga˖jmee˝ rey he˝ hih˖ wa´ dsa˜hnëëy`
go˜te˜ kyaah´ mëy´ kyaah´ jooy˝ hi˖
kyaah´ lä˖jë˖ he˜ cha˜ kiyh˩ mah˩
lä˖hmaah´ lä˖jë˖ he˜ ääy˜.
26 He˜ja˜ ga˖juuh˩ dsa˜ he˝ jnë´
cha´në´ rey mah˩ ga˖chuuy˝ kyaah´,
ga˖jäyh˝: "Dsa˜jøøh˩ kyaan˖, jmee´
jøh˜ hoh˝ ki˖ jnä˝. Mi´hmaah` ba´ jnä˝
kyah˩ lä˖jë˖."
27 Ga˖lä˖ñih˝ ba´ dsë˩ rey he˝ kiyh˩,
mo˖so˖ ga˖ngɨɨh˩ gyih˩ kuu´ he˜ ma´
ääy˜ ja˜, mah˩ ga˖lääy˩ go˜te˜.
28 'Pero lä˖koo˜ ya˖hëë˩ ba´ dsa˜
hi˜ ma´ ää˜ kih˩ rey, ga˖jeey˩ jaa˜
dsa˜kyaayh´ hi˜ ma´ ää˜ ko˜hi´pih˩
kuu´ kiyh˩. Ga˖saayh˩ mah˩ ga˖gwɨyh˩
luu´ hi˜ he˝, ga˖sɨɨyh˖: "Mi˜hmaah´
kin˖ he˜ ääh˜".
29 'Pero hi˜ ma´ ää˜ kuu´ kih˩
dsa˜kyaah´ he˝, ga˖jwääy˩ hñiiy˝ hɯɯ´
tɨɨ´ hi˜ he˝ mah˩ ga˖chuuy˝ kyaah´,
ga˖jäyh˝: "Jmee´ jøh˜ hoh˝ ki˖ jnä˝.
Mi´hmaah` ba´ jnä˝ kyah˩ lä˖jë˖."
30 'Pero hi˜ jaa˜ he˝ sa˖ ga˖heeyh˜.
Ga˖hnɨɨy˩ kih˩ mah˩ ga˖hey˩ neh˖ñe˩
lä˖jiih˩ ga˖mi˖hmaayh´ lä˖jë˖ he˜ ma´
ääy˜.
31 Ma´ ga˖jëë˩ jee´ lä˖jëë˖ dsa˜kyaayh´
he˝ lä˖koo˜ ga˖jmeey˝, ga˖jii˩ jwërte
kiyh˩, mah˩ na´nääy˩ na´jmeeyh´ juu˩
kih˩ rey ha˜ lä˖ ma˜la˩.
32 'He˜ja˜ ga˖jmee˝ rey mada˜ ja˩
dsa˜ hñaa˜ dsë˩ he˝, mah˩ ga˖sɨɨyh˖:
"Peer˖ hñaa˜ hoh˝ hne˜ dsa˜ñɯɯh˜.
Ga˖jmeen˩ jøh˜ dsën˖ kih˩ lä˖jë˖ he˜
ma´ ääh˜ kin˖, kih˩ he˜ ma˜chuuh´
cha˜miih˜ kyaah´ jnä˝."
33 ¿Ja˩ ma´ ääh˜ jmɨɨ´ ma´ lä˜ñih˝ hoh˝
kih˩ dsa˜kyaah´, lä˖koo˜ ga˖lä˖ñih˝
dsën˖ kyah˩ hne˜?
34 He˜ja˜ ga˖lä˖lleee˝ rey, ga˖ngëëy˩
ja´goo˜ poo˜ mah˩ lla˜kyaay˖ jmɨɨ´
lä˖jiih˩ mi˜hmaayh` lä˖jë˖ he˜ ääy˜.
35 Ja˜ga´ ga˖jäh˝ Jesús ka˜läh˝:
—Lä˖ja˜ ka˜läh˝ jmee˩ Tää` kyaan˖
hi˜ gya˩ gyɯɯh˩ kyaah´ hnäh˝,
cher´mah˩ sa˖ ga˖lä˖jøh˖ hoh˝ hnäh˝
kih˩ he˜ hlɨɨh˩ he˜ ma˜jmee˝ øøh˩
hnäh˝ kyah˩.

19

Ga˖jäh˝ Jesús ha˜ lä˖ la˩ he˜ beee˜ dsa˜
øøh˜
(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

1 Ma˜ngëë˝ ma˜kwa´ Jesús lä˖jë˖
juu˩ na˜, ya˖hëëy˩ hwa˩ Galilea,
ngooy˩ ta˖ hwa˩ Judea, he˜ hla˜ ta˖
hngaah` jmɨɨ˜ Jordán.
2 Jwëë˝ dsa˜ ga˖lla˖lle˩ kaah` kiyh˩
hi˖ ga˖mi˖hlääy˝ lä˖jëë˖ dsa˜dsaah´.
3 Jee´ ja˜ ga˖lla˖nää˩ koo˝ kih˩ Jesús
ko˜llaa´ fariseo he˜ ma´ ka˜ dsëy˩,
ga˖ngɨɨy˝ juu˩ kiyh˩:
—¿Che´ cha˜ jwë˩ beee˩ dsa˜ dsa˜më˝
kyaa˩, kih˩ wa´ he˜ cha˜ he˜, he˜ sa˖
tih˩ dsëy˩?
4 He˜ja˜ ga˖jeeh˜ Jesús juu˩ kiyh˩:
—¿Che´ sa˖ ma˜heh˜ hnäh˝ jee´
na˜sɨɨ˜: Hi˜ ga˖jmää˩ Dio lä˖ ma´
to˜në´, hi˜ më˝, hi˜ ñɯɯh˜ ga˖jmääy˩?

5 Hi˗ ga˗jäyh˴:
—Kih˩ he˜ja̱˜ ba˴, be̱e̱˩ dsa˜ñɯɯh˜
cho'jmii˜ mah˩ dsa˜gyay˗ kya̱a̱h˴
mëy˴. Mah˩ lä˗ja̱˜, le̱e̱y˴ ja̱a̱˜ ba˴ jee˴
lä˗u̱u̱y˴.
6 Ja̱˜ hnɨɨh' mo˗so˗ la̱a̱y˩ u̱u̱˩,
ma˜la̱a̱y˩ ja̱a̱˜ ba˴. Heh˩ lä˗ja̱˜, hi̱˜
ma˜la̱a̱˩ ja̱a̱˜ ka̱a̱h˜ Dio, sa˗ lle` kih'
lla̱a̱y˴ —ga˗jäh˴ Jesús.
7 Mah˩ ga˗jäh˴ fariseo sɨɨyh˗ Jesús:
—¿He˜la' ja̱˜ ga˗jmee˴ Moisé mada˜
chooyh˩ je˜ mah˩ be̱e̱˩ dsa˜ë˴?
8 Mah˩ ga˗jäh˴ Jesús sɨɨyh˗:
—Kih˩ he˜ cha̱a̱h˜ hnäh˴, he˜ja̱˜ ba˴
ja̱˜ ga˗kwa˴ Moisé jwë' be̱e̱h' hnäh˴
dsa˜ë˴ kya̱a̱h˩ hnäh˴. Pero lä˗ ma˴
to˜ë˴ sa˗ ga˗la˩ lä˗ja̱˜.
9 He˜ja̱˜ jwë̱ë̱hn˜ hnäh˴, hi̱˜ be̱e̱˩
dsa˜ë˴ kya̱a̱˩ hi˗ sa˗ cha˜ he˜ hlɨɨh'
ma˜jmeey˴ kya̱a̱h˴ jñah˴ dsa˜ñɯɯh˜,
mah˩ ka̱a̱y˩ jñah˴ dsa˜ë˴, he˜ jmeey˗
dso˴kye˜ ba˴ ja̱˜. Hi˗ lä˗ja̱˜ hi̱˜ ka̱a̱˩
dsa˜ë˴ hi̱˜ ga˗be̱e̱y˩ he˴, he˜ jmeey˗
dso˴kye˜ ba˴ ja̱˜ ka˜läh˴.
10 Mah˩ ga˗chiih˴ jnääh˩ discípulo
kya̱a̱y˩:
—Cher˴mah˩ lä˗ja̱˜ la˩ kih˩ dsa˜ñɯɯh˜
kya̱a̱h˴ dsa˜ë˴, llu' ga˴ la' he˜ sa˗ je̱e̱˩
dsa˜ goo˜ go˜te˜.
11 Mah˩ ga˗jäh˴ Jesús sɨɨyh˗:
—Ja̱˗ lä˗jë̱ë̱˗ lä˗kë̱h˴ jmɨɨ˴ he̱e̱h˗ juu'
la˜. Lä˗kë̱h˴ jmɨɨ˴ hi̱˜ lle` kih' he̱e̱h˗ ba˴.
12 Jëëh˴, cha̱a̱˜ hi̱˜ sa˗ na˜hñaa
' jmɨ˜ngo˩ kih˩ wa˴ra˜ ga˗lä˗cha̱a̱y˗
he˜ja̱˜ sa˗ le˴ je̱e̱y˩ gooy˜. Hi˗ cha̱a̱˜
hi̱˜ sa˗ na˜hñaa' jmɨ˜ngo˩ kih˩, he˜
ga˗jmee˴ dsa˜ hñaa˜ dsë˩ kiyh˩, he˜ja̱˜
sa˗ le˴ je̱e̱y˩ gooy˜. Hi˗ cha̱a̱˜ ga˴ jñah˴
hi̱˜ sa˗ lla˗ dsë˩ je̱e̱y˩ gooy˜ kih˩ he˜
hnøøy˩ jmeey˩ ta˴he˩ kih˩ Dio. Hi̱˜
lä˗kë̱h˴ jmɨɨ˴ he̱e̱h˗, wa˴ he̱e̱yh˜ juu'
la˜.

Ga˗mi˗jä̱ä̱˩ Jesús gyɯɯ˜
(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

13 Ja̱˜ga˴ na˴jä̱ä̱˜ dsa˜ gyɯɯ˜ kya̱a̱˩
cha˴ë˴ Jesús mah˩ kyey˗ gooy˜ ë˴
kih' gyɯɯ˜ mah˩ ngɨɨy˩ kih˩ Dio. Pero
jnääh' discípulo kya̱a̱y˩ ga˗jɯɯh˴ jnääh˩
kih˩ dsa˜ he˴.
14 Mah˩ ga˗jäh˴ Jesús sɨɨyh˗ jnääh':
—Kwa˴ jwë˩ ya˜nää˴ gyɯɯ˜ ta˗ la˗
kin˗. Ta˗ ha˜ hnäh˴ kiyh˩, jëëh˴ hi̱˜
la̱a̱˩ lä˗ko̱o̱˜ gyɯɯ˜, hi̱˜ he˴ ba˴ jä̱ä̱˩ Dio
lä˗hih˗ kih˩.
15 Ma˜la˗ ma˜kyey˜ gooy˜ ë˴ kih'
gyɯɯ˜ he˴, ya˗hë̱ë̱y˩ jee˴ ja̱˜.

Ja̱a̱˜ dsa˜ kwa̱a̱˜ hi̱˜ cha˜ kuu˴
ga˗hlëëh˴ kya̱a̱h˴ Jesús
(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

16 Jee˴ ngooy' ja̱˜, ja˩ ja̱a̱˜ dsa˜ mah˩
ga˗sɨɨyh˗:
—Hne˜ hi̱˜ la̱a̱˩ ta˜jwoh˩ llu̱u̱˩, ¿hee˜
hnøø˩ jmeen` mah˩ të̱ë̱hn˩ jee˴ mo˗so˗
ju̱u̱n˴?
17 He˜ja̱˜ ga˗jäh˴ Jesús sɨɨyh˗:
—¿Che˴ ñeh˴ hne˜ he˜ la̱a̱n˩ llu̱u̱˩?
Jëëh˴ ni˗ ja̱a̱˜ hi̱˜ llu̱u̱˩ sa˗ cha̱a̱˜, ja̱a̱˜
Dio ba˴ hi̱˜ llu̱u̱˩. Cher˴mah˩ hnooh˜
të̱ë̱h˩ jee˴ mo˗so˗ ju̱u̱h˴, ja̱˜ mi˜teh`
lä˗jë˗ mada˜ kih˩ Dio.
18 —¿Hee˜ ga˴ ja̱˜ mi˴ten`? —ga˗jäh˴
dsa˜ he˴.
He˜ja̱˜ ga˗jäh˴ Jesús sɨɨyh˗:
—Ta˗ jngëë̱h˗ dsa˜, ta˗ ka̱a̱h˗ hi̱˜ la̱a̱˩
kya̱a̱˩ jñah˴, ta˗ hɨɨ˴ kih˩ dsa˗, ta˗ jmee˜
dsoo˴ kih˩ juu' ta˜juu'.
19 Wa˴ hnaah˗ tää` kya̱a̱h' maa`
kya̱a̱h'. Wa˴ hnaah˗ dsa˜kya̱a̱h˴
lä˗ko̱o̱˜ hnaah˗ hñaah˩.
20 He˜ja̱˜ ga˗jäh˴ dsa˜ he˴ sɨɨyh˗:
—Lä˗jë˗ he˜ na˜ ma˜mi˜ten` lä˗jɨɨh'
ma˴ mähn'. ¿Hee˜ ga˴ hnøø' jmeen`?
21 He˜ja̱˜ ga˗jäh˴ Jesús sɨɨyh˗
ka˜läh˴:
—Cher˴mah˩ hnooh˜ le̱e̱h˴ llu̱u̱˩
go˜te˜, gwa̱a̱h˜ go˜hnɨɨ˴ lä˗jë˗ he˜
cha˜ kyah˩ mah˩ go˜kwëë̱h` hi̱˜
tä˜ñee˴. Lä˗ja̱˜ ba˴ lä˗cha˜ cha˜miih˜
kyah˩ gyɯɯh' jmɨ˜gyɯɯ˗. Ja̱˜ga˴ na˗
ñeeh` mah˩ jmeen˴ ko̱˜jøh˴ —ga˗jäh˴
Jesús.
22 Ma˴ ga˗nuu˴ dsa˜ he˴ juu' ja̱˜,
ngaayh˩ ti˜meeh˜ dsëy˩, jëëh˴, ma˴
chay˜ cha˜miih˜ kuu˴.
23 Ja̱˜ga˴ ga˗jäh˴ Jesús sɨɨyh˗ jnääh':
—Ma˗ra˗ ju'dsoo˴ jwë̱ë̱hn˜ hnäh˴,
ja̱a̱˜ dsa˜ cha˜ kuu˴, jwë̱ë̱h` la' kiyh˩
he̱yh˩ jee˴ jmee˗ Dio hih˗.

24 Koo̱ˉ kaˉläh´ jwëëhn˜ hnäh´, saˆ
ga´ jwëëh` la' kih¹ jaa̱ˉ camey˜, ngëë´
toˉgwa´ koo̱ˉ hmaˉkuu´ läˆkoh´ ga´
heˉ heh¹ jaa̱ˉ dsaˉ chaˉ kuu´ jee´ jmeeˆ
Dio hihˆ.
25 Ma´ gaˆnɯɯ´ jnääh¹ hlëëyhˆ läˆjaˉ,
gaˆtooh` jnääh¹ jëë˜ dsa̱hˆ jnääh', mah¹
gaˆchiih´ jnääh¹:
—¿Hii̱ˉ ba´ lää̱´ jaˉ?
26 Läˆ maˉjëëy˜ jaˉ jnääh', gaˆjäyh´:
—Heˉ laˉ, saˆ läˆkëh´ dsaˉ jmii´
jmee', pero Dio gaˆläˆjëˆ ba´ liyhˆ
jmeey¹.
27 Jaˉga´ gaˆjäh´ Pee´ siiyhˆ:
—Maˉjä´ ba´ läˆjëˆ heˉ chaˉ kyaa̱¹
jnääh ' mah¹ jmee´ jnääh¹ koˉjëh´
kyaa̱h´ hneˉ. ¿Heeˉ ba´ naˉ hñahˆ
jnääh'?
28 Heˉjaˉ gaˆjäh´ Jesús siiyhˆ:
—Maˆraˆ ju'dsoo´ jwëëhn˜ hnäh´,
wa´raˉ gaˆtë´ jee´ le´ hmëë´ läˆjëˆ
goˉte˜, ma´jaˉ gyaˆ Hiˉgaˆlëë¹ngo¹
laˉ jëëh' jee´ jmeey' hihˆ. Hiˆ läˆjëëˆ
hnäh´ hiˉ jmeeˆ koˉjëh´ kyaa̱h´ jnä´,
läˆjaˉ kaˉläh´ nah' hnäh´ në´ gyaˆto´
hmaˉsii˜ mah¹ llah' hnäh´ ta´ kih'
läˆjëëˆ gyaˆto´ nää¹ dsaˉ Israel.
29 Läˆjëëˆ hiˉ maˉtuuˉ dsë¹
maˉhwëëˉ cha´nehˆ kih¹, maˉbeey¹
dsaˉmë´ ëëyh¹ dsaˉñɯɯhˉ ëëyh¹,
maˉbeey¹ cho'jmiiyˉ, maˉbeey¹
dsaˉmë´ kyaay¹, maˉbeey¹ jooy´,
maˉbey¹ hwa¹ kiyh¹, cher´mah¹
gaˆbey¹ läˆjëˆ heˉ jaˉ kwaat˜ kinˆ, hiˉ
he´ hyohˆ hñaˉloo´ ga´ läˆkoh´ heˉ
gaˆjä´ kiyh¹ jmɨˉgyɯɯˆ laˉ, hiˆ läˆjaˉ
tëëyh¹ jee´ moˆsoˆ juuy´.
30 Pero jwëë´ hiˉ yaˉnää´ toˉnë´, hiˉ
he´ jä¹ këëˉ. Hiˆ jwëë´ hiˉ yaˉnää´
këëˉ, hiˉ he´ leee´ toˉnë´.

20

Juu' naˉhmää´ läˆkooˉ la¹ kih¹ hiˉ
hñaaˉ dsë¹ kyaah´ dsaˉjɯɯ´ kyaay'

1 'Heˉ jää̱ˆ Dio dsaˉ läˆhihˆ kih¹,
jeeh' kweeˉ läˆkooˉ gaˆjmee´ jaa̱ˉ
dsaˉjɯɯ´ cha´nehˆ hiˉ ñee´ tiih˜ goˉte'
na´hnääh ˉ hiˉ jmee¹ ta´ jee´ naˉjnää´
chaah' wii̱ˉ jëh' kiyh¹.

2 Ma´ gaˆläˆeeˆ kiyh¹ kyaah´ läˆjëëˆ
dsaˉ he´ haˉ läˆkooˉ te¹ miˉhmaayh`
kih¹ kooˉ jmii´ ta´, gaˆcheey¹ jee´
naˉjnää´ chaah' jëh' kiyh¹.
3 Yaˆhëëy¹ kaˉläh´ koˉhi´ ñu' taˆlaˆ
tiih˜, jee´ jaˉ gaˆjëëy¹ dsaˉ hiˉ ma´
tää̱h´ je´hmooh´ hiˉ saˆ chaˉ ta´ kih'.
4 Heˉjaˉ gaˆsiiyhˆ: "Hnäh´ kaˉläh´
goˉnää´ hnäh´ goˉjmee´ ta´ jee´
naˉjnää´ chaah' jëh' kinˆ. Mi´hmaah`
ba´ jnä´ na´tee` kyah' hnäh´." Hiˆ
na´nää' ba´ dsaˉ he´.
5 Dsaˉjɯɯ´ he´ yaˆhëëˉ läˆhmëë´ ma´
gaˆtë´ llaˉhyooˆ, hiˆ kooˉ kaˉläh´ ma´
gaˆtë´ koˉhi´ hnëˉ taˆ gaˆhloo´. Jaˉba´
läˆjaˉ gaˆhëëy¹ kih¹ jñah´ kaˉläh´ hiˉ
na´jmee´ ta´ kiyh'.
6 Maˉngoo¹ gaˆtë´ koˉhi´ hña´,
yaˆhëëy¹ kaˉläh´ mah¹ gaˆjnäähˆ
jñah´ ga´ dsaˉ hiˉ saˆ chaˉ ta´ kih'.
Mah¹ gaˆsiiyhˆ: "¿Heˉla' tää̱h´ hnäh´
jee´ laˉ läˆtaa̱' jmii´ mah¹ saˆ chaˉ ta´
jmeehˉ hnäh´?"
7 Heˉjaˉ gaˆjäh´ dsaˉ he´ siiyhˆ:
"Kih¹ heˉ saˆ chaa̱ˉ niˆ jaa̱ˉ hiˉ
maˉkwëëh¹ jnääh' ta´, heˉjaˉ ba´ naˉ
heˉ tooh´ jnääh¹ jee´ laˉ." Heˉjaˉ
gaˆjäh´ dsaˉjɯɯ´ chaah' jëh' jaˉ, siiyhˆ:
"Goˉnää´ hnäh´ kaˉläh´, goˉjmee´
hnäh´ ta´ jee´ chaah' jëh ' kinˆ.
Mi´hmaah` ba´ jnä´ na´tee` jñeeh '
hnäh´."
8 'Ma´ gaˆnɯɯˉ jmii´ jaˉ, gaˆjmee´
dsaˉjɯɯ´ madaˉ kih¹ hiˉ ma´ jää̱ˆ mozˉ,
gaˆjäyh´ siiyhˆ: "Tee` gaˆläˆjëëˆ dsaˉ
hiˉ maˉna´jmee´ ta´, mah¹ mi´hmaah´
jñeey' na´tee` kih' kooˉ jmii´ ta´. Lëë`
kyaah´ hiˉ maˉna´nää' këëˉ goˉteˉ
mah¹ miˉllaa̱' kyaah´ hiˉ maˉna´nää'
toˉnë´."
9 Läˆjëëˆ hiˉ gaˆtaah` jmee¹ ta´,
maˉngoo¹ gaˆtë´ koˉhi´ hña´, yaˆnääy¹
maˆ jaa̱ˉ maˆ jaa̱ˉ gaˆkoo' jñee' na´tee`
kih' maˆ kooˉ jmii´ ta´.
10 Jaˉga´ gaˆllaˆnää¹ hiˉ gaˆtaah`
toˉnë´ na´jmee´ ta´. Ma´ tëëyh'
chaˉga´miihˉ jñeey ' ma´ laay´. Pero
gaˆhyoyh¹ jaˉba´ kih' kooˉ jmii´ ta´ ba´
kaˉläh´.
11 Ma´ gaˆkooy' jñeey ' gaˆlëëy¹

cha¯häähy˜ dsa¯jüüy´,
12 ga¯jäyh´: “Hii¯ ma¯na´nää' kee¯ go¯te', ga¯jmeey´ ta´ koo¯ hor˜ ba´, mah' ja¯ba´ kwee¯ ma¯mi¯hmaah´ kiyh' lä¯koh´ te' he¯ ma¯mi¯hmaah´ kyaa ' jnääh' hii¯ ma¯jee¯ wii´ cha´hyoo¯ lä¯taa' jmii´”, ga¯jäyh´ siiyh¯ dsa¯jüü´ chaah' jëh'.
13 He¯ja¯ ga¯jäh´ dsa¯jüüy´ siiyh¯ jaa¯ hii¯ ti¯choo¯ juu' he´: “Sa¯ cha¯ jmeen¯ hñaa¯ dsën¯ kyah' hne¯ ome¯. ¿Ja ' ma¯tooh` jne´ juu' kwee¯ he¯ mi´hmaahn` kyah' na´tee` kih' koo¯ jmii´ ta´?
14 Kii' ba´ hne¯ jñeeh' mah' gwaah¯ kyah'. Jëëh´ lä¯na¯ hyoh¯ dsën¯ ma¯kwëëhn¯ hii¯ ma¯he˜ kee¯ go¯te', ja¯ba´ lä¯koo¯ te' he¯ ma¯kwëëhn¯ hne¯.
15 ¿Che´ sa¯ na¯ngën' jwë' jmeen` lä¯ hyoh¯ dsën¯ kyaah´ kuu´ kin¯? ¿O che´ wii´ hoh´ kih' he¯ jmeen¯ llu' dsën¯?”, ga¯jäh´ dsa¯jüü´ he´.
16 Lä¯ja¯ le´, hii¯ ya¯nää´ kee¯, hii¯ he´ lee´ to¯në´. Hii¯ ya¯nää´ to¯në´, hii¯ he´ jä' kee¯. Jëëh´, jwee´ hii¯ na¯teeh´, pero miih¯ go¯te' ba´ hii¯ na¯llee´h´ —ga¯jäh´ Jesús.

Ngoo' hnë¯ jiih˜ jmeeh˜ Jesús juu' he¯ juuy´
(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

17 Ma´ haa´ Jesús jwë' ngooy' ta¯ Jerusalén, ga¯tëëyh' kah´ lä¯jee¯ gya¯tuu´ jnääh' mah' ga¯siiyh¯ jnääh':
18 —Jëë` da´ hnäh´, dsa´nøø' jne´ ta¯ Jerusalén. Jee´ oo¯ ngëë' dsa¯ Hii¯ga¯lee¯'ngo' la¯ ja´goo¯ jmi¯dsa¯ kaah´ kyaah´ ta¯jwoh' kyaa' ley. Hii¯ he´ baah¯ jnä´ dsoo´ mah' jngëëh' dsa¯ jnä´.
19 Ja¯ga´ ngëëy' jnä´ ja´goo¯ dsa¯ hii¯ sa¯ laa' judiu. Mah' mi¯kwayh' jnä´, jmi´baay' jnä´, ja¯ga´ dsa¯taay` jnä´ dsoh´ hma¯cru¯. Pero lä¯jiihn´ ka¯läh´ ga´ ma¯hya¯ hnë¯ jmii´.

Jacobo kyaah´ Jwaa¯ ga¯ngiiy´ he¯ gyay¯ jwoo' kih' Jesús
(Mr. 10:35-45)

20 Ja¯ga´ ja' më´ Zebedeo kyaah´ lä¯uu´ jo¯ñüüyh¯, ga¯juuyh' jnëy´ cha´në´ Jesús mah' ga¯chuuy´ kyaah´:
21 —¿Hee¯ jwiih' jnä´? —ga¯jäh´ Jesús siiyh¯.
—Hih' lä¯uu´ chih¯ kyaan¯, jmee´ mada¯ dsa¯taayh` koo´ kyah' wa´ra¯ ga¯të´ jee´ jmeeh' hih¯, jaa¯ jwoo' ra¯lluu' kyah' hi¯ jñah´ jwoo' ra¯këh' kyah' —ga¯jäh´ dsa¯më´ he´ siiyh¯ Jesús.
22 He¯ja¯ ga¯jeeh¯ Jesús juu' kiyh', siiyh¯:
—Sa¯ ñeh´ hnäh´ hee¯ na¯ ngiih´ hnäh´. ¿Che´ taah¯ hnäh´ jëëh' hnäh´ lli´wii´ he¯ na' ga´ jëën¯? ¿Che´ lä¯be´ hoh´ hnäh´ dsa¯ngëëh´ hnäh´ he¯ wii´ he¯ na' ga´ dsa¯ngëën´?
—Taa¯ ba´ jnääh' —ga¯jäyh´.
23 He¯ja¯ ga¯jäh´ Jesús siiyh¯:
—Ma¯ra¯ he¯ jëëh' ba´ hnäh´ lli´wii´ he¯ na' ga´ jëën¯, hi¯ dsa¯ngëëh´ hnäh´ he¯ wii´ he¯ na' ga´ dsa¯ngëën´. Pero he¯ nah' hnäh´ jwoo' ra¯lluu' o jwoo' ra¯këh' kin¯, sa¯ ga¯tee¯n´ kwan`. He¯ ja¯ hyoh¯ hii¯ na¯llee´h´ kyaa ' Taa` kyaan¯ ba´ ja¯.
24 Gyaa' discípulo dsa¯kyaah´ jnääh' ga¯lä¯llee´y´ kyaah´ lä¯uu´ hii¯ he´, ma´ ga¯nuuy´ juu' ja¯.
25 Ja¯ga´ ga¯tëë' Jesús kih' lä¯jee¯ jnääh' mah' ga¯siiyh¯ jnääh':
—Ñeh´ ba´ hnäh´ lä¯koo¯ jmee¯ dsa¯ta´ hii¯ jmee¯ hih¯ kih' dsa¯gooy', kaayh˜ lä¯ lla¯ dsëy'. Dsa¯kaah´ he´ kaah˜ lä¯ të¯ dsëy' dsa¯gooy'.
26 Pero jee´ kyah' hnäh´ sa¯ cha¯ he¯ kih' jmeeh' hnäh´ lä¯ja¯. Hii¯ hnøø' lee´ jøøh' ga´ kih' lä¯jee¯ hnäh´, hii¯ he´ tee¯ jmee' ta´he' kih' lä¯jee¯ ba´.
27 Hii¯ hnøø' ka' në´ kih' jee´ lä¯jee¯, hii¯ he´ tee¯ jmeey' ta´he' kih' lä¯jee¯ ba´.
28 Jëëh´, sa¯ ma¯ja˜ Hii¯ga¯lee¯'ngo' la¯ mah' jmee' dsa¯ ta´he' kiyh', ma¯jan˜ mah' jmeen` ta´he' kih' dsa¯ ba´. Ma¯jan˜ mah' kwaan¯ hñiin¯ juun´, he¯ ja¯ kee¯' jma¯ mah' laa´ jwee´ dsa¯.

Ga∸mi∸hla̱a̱˝ Jesús u̱u̱ꜝ dsa¯tʉʉ´

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

29 Lä∸ko̱o̱¯ ma´ ga∸hwë̱ë̱y¯ jwɨɨ¯ Jericó, jwë̱ë̱˝ jwërte dsa¯ ma´ cha̱a̱ꜝ kaahˋ kiyhˈ.

30 Ma´ tä̱ä̱h´ u̱u̱ˈ dsa¯tʉʉ´ koo˝ jwëˈ. Lä∸ko̱o̱¯ ma´ ga∸nuuy˝ ngooꜝ Jesús cha´jwëꜝ ja̱¯, ga∸løøyꜝ hlëëyh∸ ki̱¯ga̱a̱¯, ma´ jäyh˝:

—Dsa¯jø̱ø̱hˈ kya̱a̱n∸, hne¯ hi̱¯ la̱a̱ꜝ sa´ju̱¯ kihꜝ David, wa´ lä¯ñih˝ hoh˝ kya̱a̱ꜝ jnääh ˈ.

31 Hi∸ ga∸jʉʉhꜝ dsa¯ kiyhꜝ, mahꜝ mo∸so∸ ma´ tooyhˈ mɨɨh´. Pero dsa¯tʉʉ´ he˝ cha¯ga´miih¯ mɨɨh´ ma´ tooyh˜:

—Dsa¯jø̱ø̱hˈ kya̱a̱n∸, sa´ju̱¯ kihꜝ David, wa´ lä¯ñih˝ hoh˝ kya̱a̱ꜝ jnääh ˈ.

32 Ja̱¯ga´ ga∸noo¯ Jesús, mahꜝ ga∸tëëyhꜝ ga∸sɨɨyh∸:

—¿Hee¯ hnooh¯ hnäh˝ jmeenˋ kyahˈ hnäh˝?

33 He¯ja̱¯ ga∸jäh˝ dsa¯tʉʉ´ he˝ sɨɨyh∸:

—Dsa¯jø̱ø̱hˈ kya̱a̱n∸, hnøø¯ jnääh ˈ lä∸jnä˝ mɨˈnë´ jnäähꜝ.

34 Ga∸lä∸ñih˝ dsëꜝ Jesús kiyhꜝ, ga∸so̱o̱yhꜝ mɨ ˈnë´ dsa¯tʉʉ´ he˝. Lä∸cha̱h˝ ja̱¯ ga∸lä∸jnä˝ mɨˈnëy´. Hi∸ ga∸jmeey˝ ko̱¯jø̱h˝ kya̱a̱h´ Jesús.

21

Ga∸heꜝ Jesús na¯dsë̱ë̱˜ burr˜ jwɨɨ¯ Jerusalén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

1 Ja̱¯ga´ të̱ë̱yꜝ Jerusalén ga∸nääyꜝ chʉʉh´ jwɨɨ¯ Betfagé, koo˝ kihꜝ moh˝ Olivo. He¯ja̱¯ ga∸jmee˝ Jesús mada∸ kihꜝ u̱u̱ꜝ dsa¯kya̱a̱h´ jnäähꜝ.

2 Ga∸sɨɨyh∸:

—Go¯nää˝ hnäh˝ ta∸ jee´ jwɨɨ¯ he¯nøø˝ ta∸ cha´në´. Jee´ oo∸, jnääh∸ hnäh˝ ja̱a̱¯ burr˜ hyaaˋ hi̱¯ na¯hñʉʉh´ hi̱¯ jä̱ä̱∸ gyʉ̱ʉ̱¯. Ja̱¯ che̱e̱hˋ hnäh˝ mahꜝ ya´jä̱ä̱h∸ hnäh˝ kin∸.

3 Cher´mahꜝ cha̱a̱¯ ja̱a̱¯ hi̱¯ ga∸ngɨɨ˝ juuˈ kyahꜝ hnäh˝, ja̱¯ jwɨɨh´ hnih˝: “Jmee∸ biiꜝ kihꜝ Dsa¯jø̱ø̱hˈ kya̱a̱ꜝ jnääh ˈ ba´ la¯, cha̱h˝ ba´ ya´jä̱ä̱´ jnäähꜝ ka¯läh˝”, jwɨɨhˈ hnih˝.

4 Lä∸ja̱¯ ga∸laꜝ mahꜝ lä∸teꜝ lä∸ko̱o̱¯ ga∸jäh˝ ja̱a̱¯ hi̱¯ ga∸ngëëꜝ juuˈ kihꜝ Dio llo˝jooꜝ, lä∸ ma´ ga∸jäyh˝:

5 Chiih´ dsa¯ hi̱¯ tä̱ä̱h´ jwɨɨ¯ Sión:

“Jëëˋ da´, hi̱i̱∸ Rey kya̱a̱hꜝ hnäh˝ jaꜝ jee´
kyahˈ hnäh˝.
Hwa̱a̱y´ jwërte, na¯dsë̱ë̱y˜ ja̱a̱¯ burr˜,
na¯dsë̱ë̱y˜ jo̱o̱˝ burr˜ hyaaˋ hi̱¯ të̱ë̱ˈ ka̱˜
løøˈ.”

6 Na´nääˈ ba´ hi̱¯ he˝, ga∸jmeey˝ lä∸ko̱o̱¯ teꜝ mada∸ he¯ ga∸jmee˝ Jesús kiyhꜝ.

7 Na´kya̱a̱y˝ ja̱a̱¯ burr˜ hyaaˋ hi̱¯ jä̱ä̱∸ gyʉ̱ʉ̱¯, ja̱¯ga´ ga∸kye¯ dsa¯ hmɨɨh¯ kihꜝ ka´luu´ burr˜ mähꜝ he˝ mahꜝ ga∸wɨɨꜝ Jesús.

8 Jwë̱ë̱˝ jwërte dsa¯ ma´ tä̱ä̱h´ jee´ ngooyˈ ja̱¯. Ko̱¯lla̱a̱´ ga∸jaꜝ hmɨɨh¯ kihꜝ cha´jwëꜝ hi∸ jñah˝ ga∸hnäꜝ nɨɨhˋ hma¯ ga∸jayꜝ cha´jwëꜝ.

9 Dsa¯ hi̱¯ ma´ cha̱a̱ꜝ kaahˋ, kya̱a̱h´ hi̱¯ ga∸nääꜝ jä̱ä̱ꜝ ma´ tooyh˜ cha¯miih¯ mɨɨh´, ma´ jäyh˝:

—¡He¯ ba´ che¯ llu̱u̱ꜝ sa´ju̱¯ kihꜝ David! ¡Dio kya̱a̱h´ hi̱¯ jaꜝ lä∸hih∸ kiyhꜝ! ¡He¯ ba´ che¯ llu̱u̱ꜝ hi∸ jø̱ø̱hˈ hi̱¯ gyaꜝ gyʉʉhˈ!

10 Lä∸ko̱o̱¯ ma´ ga∸heꜝ Jesús Jerusalén, lä∸ka̱a̱¯ jee´ jwɨɨ¯ ga∸chiꜝ ga∸jwa̱a̱ꜝ dsa¯, ma´ ngɨɨy∸ juuˈ:

—¿Hi̱i̱¯ ba´ na¯?

11 Mahꜝ ma´ jäh˝ dsa¯:

—Hi̱¯ na¯ he˝ Jesús, ja̱a̱¯ hi̱¯ ngëë˜ juuˈ kihꜝ Dio hi̱¯ cha̱a̱¯ Nazaret hwaꜝ Galilea.

Ga∸hwë̱ë̱ꜝ Jesús dsa¯ hi̱¯ ma´ tä̱ä̱h´ hnɨɨ∸ jee´ chihˈ gwah∸

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

12 Ma¯ngëë˝ he¯ ja̱¯, ga∸llooꜝ Jesús ho´hne∸ kihˈ gwah∸ jʉʉh∸. Ga∸hëëyꜝ kihˈ lä∸jë̱ë̱∸ dsa¯ hi̱¯ ma´ lla∸ hmooh´. Ga∸sa̱a̱ꜝ ga∸ja̱a̱yꜝ na´mes˜ kihꜝ dsa¯ hi̱¯ ma´ mi¯sɨɨꜝ kuu´, hi∸ ga∸sa̱a̱ꜝ ga∸ja̱a̱yꜝ jee´ nøø˝ hmooh´ kihˈ hi̱¯ ma´ hnëë˜ juu¯.

13 Mahˈ ga∸sɨɨyh∸:

—Lä∸la¯ lleˋ juuˈ kihꜝ Dio: “Hneꜝ kin∸ lä∸che̱e̱¯ hneˈ jee´ ngɨɨ∸ dsa¯ kihꜝ Dio.”

Pero ma⁻jmeeh´ hnäh˝ lä⁺koo⁻ too⁻ jee´ dsa⁻taah` dsa⁻hii⁻ ba´.

14 Jee´ ma´ chih' gwah⁺ juuh⁻ ja⁻, ya⁺nää'' dsa⁻tuu´ kyaah´ dsa⁻jluuh´ cha´në´ Jesús mah'' ga⁺mi⁺hlääy˝.

15 Pero ga⁺lä⁺lleee˝ lä⁺jëë⁺ jmi⁻dsa⁻ kaah´ kyaah´ ta⁻jwoh'' kyaa'' ley ma´ ga⁺jëëy'' lä⁺jë⁺ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁺jmee˝ Jesús jee´ ja⁻. Hi⁺ ga⁺lä⁺lleey˝ ka⁻läh˝ lä⁺koo⁻ ma´ ga⁺jëëy'' tääh´ chih⁻ tooh˜ miih´ koo˝ gwah⁺ ja⁻:

—¡He⁻ ba´ che⁻ lluu'' hi⁻ laa'' sa´ju⁻ kih'' David! —ma´ jäh˝ chih⁻ he˝.

16 He⁻ja⁻ ga⁺jäh˝ dsa⁻kaah´ he˝ siiyh⁺ Jesús:

—¿Che´ nuuh⁻, hee⁻ na⁻ hlëëh⁺ chih⁻ tääh´ na⁻?

—Nuu⁺ ba´ jnä˝ —ga⁺jäh˝ Jesús —. Hnäh˝ na⁺ che´ sa⁺ ma⁻heh⁻ hnäh˝ jih´koh˝ jee´ na⁻sii⁻ lä⁺la⁻:

Lä⁺jëë⁺ chih⁻pih', lä⁺kye⁻ hi⁻ tuh˝,
hne⁻ Dio ma⁻mi⁻tëëh' hnih˝ kwee⁻
ha⁻ lä⁺ jmeey'' juuh⁻ kyah''.

17 Mo⁺so⁺ ga⁺jmääy'' he' dsa⁻ he˝. Ya⁺hëë'' Jesús jee´ jwii⁻ Jerusalén ja⁻, ngaayh'' ta⁺ jee´ jwii⁻ Betania, jee´ ja⁻ ga⁺jäy˝.

Ga⁺jwä'' Jesús dso´jwii˝ kih'' chaah' higo
(Mr. 11:12-14, 20-26)

18 Tiih˜ ga´ jyoh˝ jmii´, ñee´ ka⁻läh˝ Jesús ta⁺ jwii⁻ Jerusalén. Peer⁺ ja'' kyoyh⁺ jee´ hääy´ jwë''.

19 Koo˝ jwë' jee´ ngooy' ja⁻ ga⁺jëëy'' koo⁻ chaah' higo. Mah'' ngooy'' na´jëëy⁻ che´ hii⁻ mii'. Ma´ ga⁺jëëy'', ni⁺ koo⁻ mii' sa⁺ cha⁻ hii⁻, ma⁺la⁺ moo⁻ jmah'' ba´ choo''. Mah'' ga⁺siiyh⁺ chaah' hma⁻ ja⁻:

—Jih´koh˝ mo⁺so⁺ hii'' mii' kyah'' hne⁻.

Lä⁺chah˝ ja⁻ ga⁺lä⁺kii⁺ chaah' higo ja⁻.

20 Ma´ ga⁺jëë´ jnääh'' ha⁻ lä⁺ ga⁺jmee˝ Jesús, ga⁺jëë´ dsah⁺ jnääh', mah'' ga⁺jäh´ jnääh'':

—¿Ha⁻ lä⁺ ma⁻lä⁻kii⁺ chah˝ go⁻te' chaah' higo na⁻?

21 He⁻ja⁻ ga⁺jäh˝ Jesús siiyh⁺ jnääh':

—Ma⁺ra⁺ ju'dsoo˝ jwëëhn˜ hnäh˝, cher´mah'' dsoo˝ hoh˝ hnäh˝ hi⁺ sa⁺ jmeeh' hnäh˝ to'' huu´dsë⁻, ja⁺ ma⁺la⁺ he⁻ la⁻ le˝ jmeeh' hnäh˝. Le˝ jwiih' hnäh˝ moh˝ chih'' na⁻: "Jñuuh´ jee´ na⁻, jwää⁺ hñaah'' cha´jmi⁻ñeeh⁻", hi⁺ lä⁺ja⁻ le˝.

22 Lä⁺jë⁺ he⁻ ngiih´ hnäh˝ kih'' Dio, cher´mah'' dsoo˝ hoh˝ hnäh˝, hñah⁺ ba´ hnäh˝.

He⁻ ja'' gyuuh' ba´ hih⁺ he⁻ jmee⁺ Jesús
(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

23 Lä⁺koo⁻ ma´ ga⁺lloo'' Jesús jee´ chih' gwah⁺ juuh⁺ ga⁺lööy'' mi⁻tëëy⁺ dsa⁻. Ma´ ga⁺lla⁺nää'' cha´nëy´ dsa⁻kaah´ kyaa' jmi⁻dsa⁻, kyaah´ dsa⁻gyuuh´, ga⁺ngiiy˝ juu' kih'' Jesús:

—¿Che´ cha⁻ jwë' kyah'' he⁻ jmeeh⁻ lä⁺jë⁺ he⁻ na⁻? ¿Hii⁻ kih'' hih⁺ he⁻ jmeeh⁻ lä⁺na⁻?

24 He⁻ja⁻ ga⁺jeeh⁻ Jesús juu' kiyh'', ga⁺siiyh⁺:

—Ngiin´ koo⁻ mi 'juu'' kyah'' hnäh˝ ka⁻läh˝. Jeeh` da´ hnäh˝ kin⁺ jää'', ja⁻ga´ jwahn⁻ hi⁻ kih'' hih⁺ he⁻ jmeen⁺ lä⁺la⁻.

25 ¿Hii⁻ ga⁺jmee˝ hih⁺ he⁻ ga⁺chaa'' Jwaa⁻ dsa⁻ jmii⁻, che´ Dio o che´ dsa⁻ñuuh⁻?

Jee´ tääyh´ ja⁻ ma´ llay⁺ juu' kyaah´ dsa⁻kyaayh´, ma´ jäyh˝:

—Cher´mah'' ga⁺jäh´ jne´, hih⁺ kih'' Dio ba´ ja⁻, Jesús jäh⁺: "¿He⁻la' sa⁺ ga⁺lä⁺dsoo˝ hoh˝ hnäh˝ kiyh'' ga⁻ ja⁻?"

26 Hi⁺ cher´mah'' ga⁺jäh´ jne´, ja'' hih⁺ kih'' dsa⁻ ba´ ja⁻, hii'' goo⁻ jnän` kyaah´ dsa⁻, jëëh˝, lä⁺jëë⁺ dsa⁻ ma´ jmää˜ kwaat˜ Jwaa⁻ ma´ laa' jaa⁻ hi⁻ ma´ ngëë˜ juu' kih'' Dio —ma´ jäh˝ dsa⁻kaah´ he˝.

27 He⁻ja⁻ ga⁺jäh˝ dsa⁻kaah´ he˝ ga⁺siiyh⁺ Jesús:

—Sa⁺ ñe´ jnääh''.

Mah'' ga⁺jeeh⁻ Jesús juu' kiyh'' ka⁻läh˝, ga⁺siiyh⁺:

—Ni⁺ jnä˝ sa⁺ jmeehn⁻ juu' hi⁻ ga⁺jmee˝ hih⁺ he⁻ jmeen⁺ he⁻ la⁻.

Juu' na⁻hmää´ lä⁺koo⁻ la'' kih'' uu'' chih⁻ñuuh⁻

28 He¯ja¯ ga˭ngɨɨ´ Jesús juu' kiyh' ka¯läh´:
—¿Hee¯ hʉʉ´dsë¯ jmeeh¯ hnäh´ kih' he¯ jwahn˭ la¯? Jaa¯ dsa¯ ma´ chaa¯ uu' chih¯ kyaa'. Ga˭sɨɨyh˭ jaa¯ chih¯ he´: "Gyʉʉ¯ kyaan˭, goh' na' go´jmeeh´ ta´ jee´ na¯jnää´ chaah' wɨɨ¯ jëh' kin˭."
29 He¯ja¯ ga˭jäh´ chih¯ he´ sɨɨyh˭ jmiiy¯: "Sa˭ hnoon' nɨɨn`." Ko¯hwëë´ ga´ ja¯, ga˭läˆsɨɨ' hʉʉ´dsë¯ kiyh' mah' ngooy'.
30 Ja¯ga´ ga˭tëëyh' hi¯ jaa¯ he´, ga˭jmeey´ mada¯ kiyh' läˆko¯ ga˭jmeey´ mada¯ kih' hi¯ to¯në´ he´. Jooy´ he´ ga˭jäh´: "Nee' tää`, nɨɨ` ba´ jnä´." Mah' sa˭ ñeey´.
31 ¿Hii¯ jaa¯ jee´ läˆuu´ ga˭jmee´ läˆ hnøø' jmiiy¯?
Mah' ga˭jäh´ dsa¯ he´:
—Hi¯ to¯në´ ba´.
He¯ja¯ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭:
—Ma˭ra˭ ju'dsoo´ jwëëhn˜ hnäh´. Läˆjëë˭ hi¯ koo' ku´sɨh¯ kyaah´ hyaa` hi¯ ga˭nää´ kyaah´ wa´ hi¯ cha¯ hi¯, dsa¯taah` jee´ jmee˭ Dio hih˭ jää' ga´ läˆkoh´ ga´ hnäh´.
32 Jëëh´ ja' Jwaa¯ jee´ kyah' hnäh´, ma´ mi¯jnääy˭ ha¯ läˆ ma´ go´taah´ hnäh´ kyaah´ he¯ llu' mah' sa˭ ga˭läˆhee´ hnäh´ kiyh'. Pero dsa¯ hi¯ koo' ku´sɨh¯ kyaah´ hyaa` hlëëh' he´ ga˭läˆhee´ kiyh'. Ma˭ke˭ ga˭jëëh` hnäh´ ga˭läˆhee´ dsa¯ kih' Jwaa¯, pero ni˭ läˆja¯ sa˭ ga˭läˆdsaa˜ hoh´ hnäh´ miih¯ mah' ma´ läˆhee´ hnäh´ kiyh'.

Juu' na¯hmää´ läˆkoo¯ la' kih' dsa¯ hi¯ ga˭høø´ ta´ kih' jñah´
(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

33 'Nʉʉ¯ da´ hnäh´ jyoh´ juu' na¯hmää´. Ma´ chaa¯ jaa¯ dsa¯jʉʉ´ hi¯ ga˭tää' koo¯ nää' chaah' wɨɨ¯ jëh '. Ga˭jney´ läˆku´ läˆjii', ga˭miˆlluy' jee´ ma´ hwëëy ' jmɨh' mɨ 'jëh' ja¯. Ga˭chiyh´ koo¯ na´hyah¯ he¯ ñii´ jee´ ga˭wɨɨ' dsa¯ hi¯ ga˭taah` ga˭høø´ jee´ na¯jnää´ chaah' jëh '. Ma´ ga˭la' he¯ ja¯, ga˭tooyh¯ goo¯ dsa¯ he¯ høøy' ma˭ to'dsaah`. Ja¯ga´ ya˭hëëy' ngooy' ʉʉ´.

34 Ma´ ga˭lloo' jii¯ kih' mɨ 'jëh' ja¯, ga˭cheey' moz˜ kyaay' jee´ ma´ tääh´ dsa¯ høø˭ ta´ kiyh' mah' ma´ kooy˭ heey¯ he¯ ma´ tëëy¯.
35 Ma´ ga˭llaˆnää' moz˜ he´ jee´ na¯jnää´ chaah' wɨɨ¯ jëh ' kih' dsa¯jʉʉy´, dsa¯ hi¯ ma´ tääh´ høø˭ he´ ga˭jney´ jwë' kih' moz˜ he´. Ko¯llaa´ ga˭jmi´ ga˭baay', jñah´ ga˭jngëëyh' go¯te˜, hi¯ jñah´ ko¯llaa´ ga˭tey' kuu´ kih'.
36 Ga˭cheey' läˆhmëë´ jñah´ ga´ moz˜, jwëë´ ga´ läˆkoh´ ga´ hi¯ ga˭cheey' to¯në´. Ja¯ba´ läˆja¯ ga˭jmeey´ kih' hi¯ he´.
37 Jee´ ga˭dsaa' ga˭cheey' jooy´. Ma´ jmeey˭ hʉʉ´dsë¯: "Go¯ jmee' ga´ dsa¯ oo˭ he' kih' chih¯ kyaan˭ la¯".
38 Ma´ ga˭jëë' dsa¯ hi¯ ma´ høø˭ chaah' jëh' ja¯, ja' chih¯ he´, ga˭taayh` ga˭llay´ juu' kyaah´ dsa¯kyaayh´: "Hi¯ oo˭ na¯, hi¯ jä' kyaah´ ta´ jnän`. Wa´ jngëëh´ jnih´ mah' jän´ kyaah´ heey¯ he¯ ma´ tëëy¯."
39 He¯ja¯ ga˭saah' dsih´. Ga˭lleey¯ ta˭ ka´hne¯ jee´ ma´ na¯jnää´ chaah' jëh' ja¯, mah' ga˭jngëëh' dsih´.
40 Wa´ra¯ ga˭lloo' dsa¯jʉʉ´ chaah' jëh' ja¯, ¿hee¯ ba´ jmeey' kih' dsa¯ hi¯ jmee˭ ta´ kiyh' he´, laah´ hnäh´? —ga˭jäh´ Jesús.
41 Mah' ga˭jeeyh¯ kih' Jesús:
—Sa˭ läˆñih´ dsë' jngëëyh' dsa¯ hi¯ hñaa¯ dsë' he´, mah' tooyh˭ goo¯ jñah´ hi¯ jmee' ta´ kiyh'. Hi¯ he´ ba´ ngëë' mɨ 'jëh' wa´ra¯ ga˭të´ jii¯ he¯ chooyh' —ga˭jäyh´ sɨɨyh˭ Jesús.
42 Mah' ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭ ka¯läh´:
—¿Che´ jih´koh´ sa˭ ma¯heh¯ hnäh´ juu' kih' Dio jee´ na¯sɨɨ¯ läˆla¯?:
Ja¯ba´ kuu´ he¯ sa˭ ga˭tɨh' dsë' tëˆhyah˭,
he¯ja¯ ba´ ga˭jä´ läˆkoo¯ mɨ 'kuu´ he¯ kye¯ dsa¯ to¯në´ kih' koo¯ hne' jʉʉh¯.
Dio ba´ he´ hi¯ ga˭jmee´ läˆja¯,
he¯ja¯ dsaa˜ dsë¯ jne´, ga˭jäh´ Jesús.
43 'He¯ja¯ jwëëhn˜ hnäh´, jñuh' Dio ta´ he¯ ma¯na¯hñaah´ hnäh´ jmeeh'

mah¹ tooyh⁺ goo⁻ jñah´ hi⁻ jmee⁺ ta´
lä⁺lle`kih¹.
44 Hi⁻ tah⁺ në´ kuu´ ja⁻, hi⁻ he´
chu⁻jøø´ jmɨ⁻ngo¹ kih¹. Hi⁺ wa´ra⁻
ga⁺toh´ kuu´ ja⁻ në´ kih¹ dsa⁺, jlee´yh´
go⁻te˜.
45 Lä⁺ ma´ ga⁺nuuy´ juu¹ lä⁺ dsoo˜
he⁻ ga⁺hlëëh´ Jesús, lä⁺jëë⁺ jmi⁻dsa⁻
kaah´ he´ kyaah´ dsa⁻ fariseo ga⁺tah´
dsëy¹ he⁻ ga⁺hlëëh´ Jesús kiyh¹ kyaah´
juu¹ na⁻hmää´ ja⁻.
46 Ma´ hnooh⁻ dsa⁻kaah´ he´ ha⁻
lä⁺ jee´ ma´ saayh¹ Jesús. Pero ma´
goyh⁺ kyaah´ dsa⁻, jëëh´ ma´ jmää˜
dsa⁻ kwaat˜ Jesús laay¹ jaa⁻ hi⁻ ngëë˜
juu¹ kih¹ Dio.

22

Juu¹ na⁻hmää´ lä⁺koo⁻ la¹ jmɨɨ´ jee´ dsa⁻jee´ goo⁻ dsa⁻
(Lc. 14:15-24)

1 Koo⁻ ka⁻läh´ ga⁺hlëëh´ Jesús juu¹
na⁻hmää´, ga⁺jäyh´:
2 —He⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kih¹,
jeeh¹ kwee⁻ lä⁺koo⁻ ga⁺jmee´ jaa⁻ rey
hi⁻ ga⁺jmee´ koo⁻ jmɨɨ´ ma´ ga⁺jee´
goo⁻ chih⁻ kyaay¹.
3 Ga⁺chee´y¹ moz˜ mah¹ dsa⁻tëëyh⁺
lä⁺jëë⁺ hi⁻ ma⁻na⁻la⁻ juu¹ ya⁻nää´
jmɨɨ´ kih¹ hi⁻ dsa⁻jee´ goo⁻. Pero ni⁺
jaa⁻ dsa⁻ he´ sa⁺ ga⁺hii¹ ma´ ya⁻nää´.
4 Ga⁺të´ to¹ jiih˜ ga⁺chee´y¹ jñah´
ga´ moz˜ mah¹ ga⁺sɨɨyh⁺: "Chiih´ hi⁻
ma⁻na⁻la⁻ juu¹ ya⁻nää´, ma⁻na⁻la⁻
ba´ ma¹ he⁻ kuyh⁺. Ma⁻jmeen¹ mada⁻
ma⁻jngëëh⁺ dsa⁻ kya´ kyaah´ jñah´ ga´
jah´ hi⁻ ga⁺mi⁺gyan¹. Ya⁻nää´ hnäh´
ja⁻, jee´le´ jmɨɨ´ kih¹ hi⁻ jee´ goo⁻, jëëh´,
ga⁺lä⁺jë⁺ ba´ ma⁻na´llu`."
5 Pero dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻teeh´ he´ sa⁺
ga⁺jmee´ he¹. Ga⁺nääy¹ jee´ jyoh´ ba´.
Jaa⁻ he´ ñee´ na´jëë⁻ hwa¹ kih¹. Jñah´
he´ ñee´ jee´ nøø´ hmooh´ kiyh¹.
6 Hi⁻ jñah´ he´ ga⁺saayh¹ moz˜ kyaa¹
rey, ga⁺jmeeyh⁺ mah¹ ga⁺jngëëyh¹.
7 Lä⁺ ma´ ga⁺llooh¹ juu¹ kih¹ rey,
ga⁺lä⁺llee´y´ jwërte. Ga⁺chee´y¹ hløø´
kyaay¹ mah¹ ga⁺mi⁺llaay⁻ lä⁺jëë⁺ hi⁻
ga⁺jngëëh¹ moz˜ kyaay¹, lä⁺jiih¹ ga⁺jëy´
go⁻te˜ jee´ jwɨɨ⁻ kih¹ hi⁻ he´.
8 Mah¹ ga⁺sɨɨyh⁺ lä⁺jëë⁺ moz˜ kyaay¹:
"Ga⁺lä⁺jë⁺ ba´ ma⁻na´llu` kih¹ jmɨɨ´,
pero lä⁺jëë⁺ hi⁻ ma⁻na⁻teeh´ he´
mo⁺so⁺ heh¹ ya⁻nääy´ jee´ la⁻.
9 Na¹ go⁻nää´ hnäh´ lä⁺kaa⁻ cha´jwë¹
juuh⁻. Lä⁺ jah´ hi⁻ jee⁺ hnäh´ teeh¹
mah¹ ya⁻nääy´ jee´ jmɨɨ´ la⁻."
10 Lä⁺chah´ ja⁻ ga⁺hwëë⁻ lä⁺jëë⁺
moz˜ he´ lä⁺kaa⁻ cha´jwë¹ mah¹
ga⁺jøøyh⁻ lä⁺ jah´ miih⁻ hi⁻
ga⁺jnääyh⁺ ba´, hi⁻ lluu¹ hi⁻ hlëëh¹,
lä⁺jwë´ jee´ ga⁺kah¹ ga⁺lä⁺kaa⁻
cha´neh⁺ jee´ të⁻ jmɨɨ´.
11 'Ma´ ga⁺he¹ rey jee´ tääh´ lä⁺jëë⁺
hi⁻ na⁻teeh´ he´, ga⁺jëëy¹ jaa⁻
dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ sa⁺ ma´ kyeh´ hmɨɨh⁻
he⁻ la¹ kih¹ jmɨɨ´ ja⁻.
12 Mah¹ ga⁺sɨɨyh⁺: "Ome¹, ¿ha⁻
lä⁺ ma⁻heh˜ jee´ la⁻ mah¹ sa⁺ kyeh´
hmɨɨh⁻ he⁻ la¹ kih¹ jmɨɨ´ la⁻?" Pero
dsa⁻ he´, ga⁺gyay⁻ ti´sih´ ba´.
13 Ja⁻ga´ ga⁺jmee´ rey mada⁻ kih¹ hi⁻
ma´ jmee⁺ ta´he¹ cha´neh⁺ ja⁻: "Hñuu´
hnäh´ goo⁻ tɨɨy´ mah¹ jwää⁺ hnäh´
ta⁺ ka´hne¹ jee´ na⁻hoo⁻. Jee´ ja⁻
kɨ´hooyh¹ mah¹ juuy¹ cha⁻jay´."
14 Jëëh´ jwee´ hi⁻ na⁻teeh´, pero
miih⁻ go⁻te¹ ba´ hi⁻ na⁻llee´h´.

Kwaat˜ kih¹ ku´sɨh⁻
(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

15 Ja⁻ga´ ga⁺nää` dsa⁻ fariseo mah¹
ga⁺taayh` juu¹ kwee⁻. Lä⁺ taa´ ga´
ga⁺jmeey´ ha⁻ lä⁺ jee´ ma´ kaah¹ juu¹
kih¹ Jesús.
16 He⁻ja⁻ ga⁺chee´y¹ dsa⁻kyaayh´
ko⁻jøh´ kyaah´ dsa⁻ kyaa¹ Herode
mah¹ na´hlëëyh´ kyaah´ Jesús,
ga⁺sɨɨyh⁺:
—Ta⁻jwoh¹, ñe´ ba´ jnääh¹, hne⁻
hlëëh´ ju¹dsoo´ jmah¹ ba´, kyaah´
ju¹dsoo´ ba´ mi⁻tee´h¹ dsa⁻ ha⁻ lä⁺ la¹
jwë´ kih¹ Dio. Hi⁺ sa⁺ gah¹ kyaah´ ni⁺
jaa⁻, jëëh´ sa⁺ kyeh´ kwaat˜ ha⁻ lä⁺ laa¹
lä⁺jaa⁻ lä⁺jaa⁻ dsa⁻.
17 Chiih´ da´ jnääh¹ ja⁻, ha⁻ lä⁺ laah´
hne⁻: ¿Che´ llu¹ he⁻ mi´hmaah´ jne´
ku´sɨh⁻ kih¹ dsa⁻ta´ César o sa⁺ llu¹?
18 Pero Jesús kyuuyh˜ ba´ huu´dsë⁻
hlɨɨh¹ he⁻ ma´ jmee⁺ dsa⁻ he´, he⁻ja⁻
ga⁺sɨɨyh⁺:

—He⁻ ba´ che⁻ ta⁻juuh¹ hnäh˝.
¿He⁻la¹ kah⁻ hnäh˝ dsën⁺?
19 Heeh` da´ jnä˝ ha⁻ lä⁺ la⁺¹ kuu´ he⁻
kwah⁻ hnäh˝ kih⁺¹ ku´sih⁻.
Mah⁺¹ ga⁺heeyh⁺¹ koo⁻ kuu´.
20 Mah⁺¹ ga⁺jäh˝ Jesús siiyh⁺:
—¿Hii⁻ kih⁺¹ heeh⁻ too⁺ la⁻? ¿Hii⁻ kih⁺¹
jmii⁻ na⁻sii⁻ la⁻?
21 Mah⁺¹ ga⁺jäh˝ dsa⁻ he˝:
—Kih⁺¹ César ba´ na⁻.
Ja⁻ga´ ga⁺jäh˝ Jesús siiyh⁺ ka⁻läh˝:
—He⁻ la⁺¹ kih⁺¹ César, kwëëh` ba´ César.
He⁻ la⁺¹ kih⁺¹ Dio, kwëëh` ba´ Dio.
22 Ma´ ga⁺nuuy˝ juu¹ ja⁻, ga⁺taayh`
jëë˜ dsayh⁺. Mo⁺so⁺ ga⁺jmäay⁺¹ he¹
Jesús, ga⁺nää` bih⁺¹ kiyh⁺¹.

Ga⁺ngii˝ dsa⁻ juu¹ ha⁻ lä⁺ le˝ wa´ra⁻
ga⁺të˝ jee´ lä⁺jiih´ hi⁻ na⁻juu´
(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

23 Ja⁻ba´ jmii˝ ja⁻ na´nää¹ dsa⁻ sa-
duceo na´jëëy⁻ Jesús. Dsa⁻ he˝ na⁻,
sa⁺ ma´ heey˝ he⁻ lä⁺jiih´ dsa⁻ jee´ kih¹
hi⁻ na⁻juu´. Mah⁺¹ ga⁺ngiiy˝ juu¹ kiyh⁺¹,
ga⁺jäyh˝:
24 —Ta⁻jwoh⁺¹, ga⁺sii˝ Moisé jnän`
kyaah´ juu¹ la⁻. Wa´ra⁻ ga⁺juu⁺¹
jaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ sa⁺ chaa⁻ joo˝,
dsa⁻ñuuh⁻ øøh⁻ hlii˝ he˝, lle` kih¹ tëëy⁺
dsa⁻më˝ mah⁺¹ lä⁺chaa⁻ joo˝siiyh´ hi⁻
lee˝ kwaat˜ kyaa⁺¹ hlii˝ øøyh⁻.
25 Ga⁺lä⁺chaa⁺ jee´ kyaa¹ jnääh⁺¹ gyee⁺¹
dsa⁻ñuuh⁻ jaa⁻ ba´ cho¹jmiiy⁻. Hi⁻
to⁻në´ he˝ ga⁺kaa⁺¹ dsa⁻më˝ pero chah˝
ba´ ga⁺juuy⁺¹. Sa⁺ ga⁺lä⁺chaa⁺ jooy˝
he⁻ja⁻ ga⁺jä˝ mëy´ kyaah´ jee´ ga⁺të˝
uu⁺¹ dsa⁻ñuuh⁻ øøyh⁻.
26 Ja⁻ba´ lä⁺ja⁻ ga⁺la⁺¹ kih⁺¹ jee´ ga⁺të˝
uu⁺¹ dsa⁻ñuuh⁻ he˝, hi⁺ kih⁺¹ jee´ ga⁺të˝
uu⁻ ka⁻läh˝, lä⁺jiih¹ ga⁺dsaa⁺¹ ga⁺juu⁺¹
lä⁺jëë⁺ gyee⁺¹.
27 Jee´ ga⁺dsaa⁺¹ go⁻te˜ ga⁺juu⁺¹ hñii˝
dsa⁻më˝ ka⁻läh˝.
28 Wa´ra⁻ ga⁺të˝ jee´ lä⁺jiih´ dsa⁻ ja⁻,
¿hii⁻ kih⁺¹ jee´ lä⁺jëë⁺ gyee⁺¹ lee˝ kyaa⁺¹
dsa⁻më˝ he˝? Jëëh˝, ga⁺lä⁺jëë⁺ gyee⁺¹
ba´ ga⁺lä⁺kyaayh` —ga⁺jäh˝ dsa⁻ sa-
duceo siiyh⁺ Jesús.
29 He⁻ja⁻ ga⁺jeeh⁻ Jesús juu¹ kiyh⁺¹,
ga⁺siiyh⁺:
—Na⁻hee⁻ hoh˝ ba´ hnäh˝ na⁻, jëëh˝,
sa⁺ kyuuh˜ hnäh˝ lä⁺koo⁻ na⁻sii⁻ juu¹
kih⁺¹ Dio, ni⁺ sa⁺ kyuuh˜ hnäh˝ ha⁻ lä⁺
la⁺¹ be˝ kiyh⁺¹.
30 Wa´ra⁻ ga⁺të˝ jee´ lä⁺jiih´ hi⁻
ma⁻na⁻juu´, ni⁺ jaa⁻ dsa⁻më˝
dsa⁻ñuuh⁻ mo⁺so⁺ jee⁺¹ goo⁻. Ma´ja⁻
lee˝ lä⁺koo⁻ laa⁺¹ ángele hi⁻ tääh´
gyuuh¹.
31 Pero he⁻ lä⁺jiih´ dsa⁻ hi⁻
ma⁻na⁻juu´, che´ sa⁺ ma⁻heh⁻ hnäh˝
lä⁺koo⁻ ga⁺hlëëh⁺¹ Dio hnäh˝, lä⁺ ma´
ga⁺jäyh˝:
32 “Jnä˝ laan⁺¹ Dio kyaa⁺¹ Abraham,
Dio kyaa⁺¹ Isaac, Dio kyaa⁺¹ Jacob”,
ga⁺jäh˝ Dio siiyh⁺ Moisé. He⁻ ga⁺jäyh˝
lä⁺ja⁻, sa⁺ na⁻juu´ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻
jnän` he˝ kih⁺¹ Dio, jëëh˝ Dio jnän` laay⁺¹
Dio kyaa⁺¹ hi⁻ na´jiih⁺ ba´.
33 Lä⁺ ma´ ga⁺nuu˝ dsa⁻ juu¹ la⁻,
ga⁺taayh` jëë˜ dsayh⁺ ha⁻ lä⁺ la⁺¹ nuuh⁻
he⁻ ma´ kwa⁺ Jesús.

Nuuh⁻ he⁻ kyee˝ ga´ kih¹ jee´ lä⁺jë⁺
(Mr. 12:28-34)

34 Lä⁺koo⁻ ma´ ga⁺jëë⁺¹ dsa⁻ fariseo
ga⁺jne˝ Jesús hoo´ dsa⁻ saduceo,
he⁻ja⁻ ga⁺taayh` juu¹ kwee⁻.
35 Lä⁺ja⁻, jaa⁻ hi⁻ ma´ kyuuh˜ llu⁺¹ ley
ga⁺ngiiy˝ juu¹ kih⁺¹ Jesús mah⁺¹ ma´ kay¹
dsëy⁺¹:
36 —Ta⁻jwoh⁺¹, ¿hee⁻ koo⁻ jee´ lä⁺jë⁺
he⁻ lle` në´ ley kyee˝ ga´ miih⁻?
37 Mah⁺¹ ga⁺jäh˝ Jesús siiyh⁺:
—Wa´ hnaah⁺ Dio kyaah⁺¹ lä⁺kaa⁻
tuh⁻hoh˝, kyaah´ lä⁺jë⁺ huu´dsë⁻
kyah⁺¹.
38 He⁻ la⁻ ba´ nuuh⁻ he⁻ la⁺¹ to⁻në´
kih¹ jee´ lä⁺jë⁺. Sa⁺ cha⁻ ga´ he⁻ kyee˝
lä⁺koh˝ ga´ he⁻ la⁻.
39 Hi⁺ cha⁻ ga´ jyoh˝ he⁻ jeeh¹
kwee⁻ kyaah´ he⁻ la⁻. Wa´ hnaah⁺
dsa⁻kyaah´ lä⁺koh˝ hnaah⁺ hñaah⁺¹.
40 Kih⁺¹ lä⁺to˝ nuuh⁻ la⁻ ga⁺hwëë⁻
lä⁺jë⁺ ley kyaah´ he⁻ ga⁺hlëëh˝ lä⁺jëë⁺
hi⁻ ga⁺ngëë⁺¹ juu¹ kih⁺¹ Dio.

Hi⁻ kih⁺¹ ja⁺¹ hi⁻ laa⁺¹ Cristo
(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

41 Ta´ko̱⁻jiih¹ ma´ tä̱ä̱h´ fariseo
ko̱⁻jøh´ jee´ ja̱⁻, ga⁺ngɨɨ´ Jesús juu¹
kiyh¹:
42 —¿Hee⁻ hɨɨ´dsë⁻ jmeeh⁻ hnäh´
kih¹ Cristo? ¿Hii̱⁻ kih¹ sa´ju̱⁻ la̱a̱y¹? —
ga⁺jäh´ Jesús.
—Sa´ju̱⁻ kih¹ David ba´ he´ —ga⁺jäh´
dsa⁻ he´ sɨɨyh⁺.
43 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:
—¿Ha⁻ lä⁺ja̱⁻ David hi̱⁻ ma´ jøø⁺
Jmɨ⁻lle´ kih¹, ma´ tëëyh˜ "Dsa⁻jø̱ø̱h¹
kya̱a̱n⁺?", lä⁺ ma´ ga⁺jäyh´ lä⁺la⁻:
44 Ga⁺jäh´ Dio ga⁺sɨɨyh⁺ Dsa⁻jø̱ø̱h¹
kya̱a̱n⁺:
"Na´ jwoo¹ ra⁻llu̱u̱¹ kin⁺ la⁻,
lä⁺jii̱h¹ lloo˜ jmɨɨ´ lla̱a̱n¹ hɨɨ´ tɨɨh´
lä⁺jë̱ë̱⁺ hi̱⁻ na⁻høøh´ kyah¹."
45 ¿Ha⁻ lä⁺ja̱⁻ la̱a̱¹ Cristo sa´ju̱⁻
kih¹ David ga⁻ ja̱⁻, cher´mah¹ hñii´
David ga⁺jäh´ kih¹ Cristo: "Dsa⁻jø̱ø̱h¹
kya̱a̱n⁺"?
46 Ni⁺ ja̱a̱⁻ sa⁺ ga⁺lɨh¹ ma´ je̱e̱h⁺ juu¹
kiyh¹. Ja̱⁻ jii̱h¹ mo⁺so⁺ ga⁺tu̱u̱⁻ dsëy¹
ma´ ngɨɨy¹ jyoh´ ga´ juu¹ kih¹ Jesús.

23

Sa⁺ ga⁺tooh⁻ Jesús ta´ kih¹ ta⁻jwoh¹ kya̱a̱¹ ley kya̱a̱h´ fariseo
(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

1 Kwee⁻ ba´ ga⁺hlë̱ë̱h¹ Jesús jnääh¹
kya̱a̱h´ dsa⁻, ga⁺jäyh´:
2 —Lä⁺jë̱ë̱⁺ ta⁻jwoh¹ kya̱a̱¹ ley kya̱a̱h´
fariseo ga⁺ko̱o̱y¹ në´ kih¹ Moisé.
3 Ja̱⁻ jmeeh⁻ hnäh´ lä⁺jë⁺ he⁻ jäyh´,
hi⁺ ja̱⁻ mi⁻teh` hnäh´ ka⁻läh´. Pero
ta⁺ jmee⁻ hnäh´ lä⁺ko̱o̱⁻ jmeey⁺. Jëëh´,
ko̱o̱⁻ hlëëh⁺ bih¹ mah¹ sa⁺ jmeey⁺.
4 Kya̱a̱y⁻ dsa⁻ løø¹ hii⁻ he⁻ sa⁺
lä⁺kë̱h´ dsa⁻ jmɨɨ´ ka̱¹, pero hñiiy´ ni⁺
ko̱⁻hi̱´pih¹ sa⁺ kway¹ be´ wa´ra⁻ jäh´
kih¹ kya̱a̱h´ ko̱o̱⁻ mɨ 'cha´gooy⁻ ga´
kway⁺ be´.
5 Lä⁺jë⁺ he⁻ jmeey¹ ja̱⁻, jmeey⁺ ha⁻
lä⁺ jee´ jëë¹ dsa⁻ kiyh¹. Tɨh˜ dsëy¹
na⁻gyo̱h´ cha´kyey¹ kya̱a̱h´ lu´kyooy´
jwɨ´ sa´hmɨɨh⁻ hu´ he⁻ na⁻sɨɨ⁻ juu¹ kih¹
Dio. Cha´hoo´ sa´hmɨɨh⁻ kiyh¹ jmeey⁺
kyoo⁻ sa´hloh¹.
6 Tɨh˜ dsëy¹ dsa⁻ta̱a̱yh`jee´ la¹ llu¹ ga´
miih⁻ jee´ kuh⁻ dsa⁻ hi̱⁻ tä̱ä̱h´ jmɨɨ´,
lä⁺ja̱⁻ jmeey⁺ ka⁻läh´ neh⁺ gwah⁺.
7 Tɨh˜ dsëy¹ jmee¹ dsa⁻ Dio kiyh¹
cha´jwë¹ jɨɨh⁻, mah¹ tëëh¹ dsih´
ta⁻jwoh¹.
8 Pero hnäh´, ta⁺ he̱e̱h` hnäh´ he⁻
tëëh¹ dsa⁻ hnäh´ ta⁻jwoh¹, jëëh´ ja̱a̱⁻
ba´ la̱a̱¹ ta⁻jwoh¹ kya̱a̱h¹ hnäh´. Hi⁺
ko̱o̱⁻ ba´ la̱a̱¹ lä⁺jë̱ë̱⁺ dsa⁻.
9 Ta⁺ tëëh⁺ hnäh´ Tää` ni⁺ ja̱a̱⁻ hi̱⁻
tä̱ä̱h´ në´ hwa¹ la⁻, jëëh´ ja̱a̱⁻ ba´ hi̱⁻
la̱a̱¹ Tää`jnän`hi̱⁻ gya¹ gyɨɨh¹ ya⁺jwɨɨ¹.
10 Ta⁺ kwa⁻ hnäh´ jwë¹ he⁻ tëëh¹
dsa⁻ hnäh´ ta⁻jwoh¹, jëëh´ ja̱a̱⁻ ba´ hi̱⁻
la̱a̱¹ ta⁻jwoh¹ kya̱a̱h¹ hnäh´, hi̱⁻ he´ he´
Cristo.
11 Hi̱⁻ jø̱ø̱h¹ ga´ kyah¹ hnäh´, wa´
jmeey´ ta´he¹ kih¹ lä⁺jë̱ë̱⁺ ba´.
12 Jëëh´, hi̱⁻ jmä̱ä̱˜ hñii´ jø̱ø̱h¹, hi̱⁻ he´
jä̱¹ ta⁺ hwa¹ go⁻te˜. Hi̱⁻ jmä̱ä̱˜ hñii´
hwa̱a̱´, hi̱⁻ he´ ba´ le̱e̱´ jø̱ø̱h¹.
13 'Jwɨɨ˜ ba´ hnäh´ ta⁻jwoh¹ kya̱a̱¹
ley kya̱a̱h´ fariseo. Hnäh´ hi̱⁻ ta⁻ju̱u̱
¹. Jneh⁻ hnäh´ jwë¹ kih¹ dsa⁻ mah¹
sa⁺ dsa⁻ta̱a̱yh` jee´ jmee⁺ Dio hih⁺.
Ni⁺ hnäh´ sa⁺ dsa⁻ta̱a̱h` hnäh´ ni⁺ sa⁺
kwah¹ hnäh´ jwë¹ dsa⁻ta̱a̱h` jñah´ hi̱⁻
hnøø¹.
14 Jwɨɨ˜ ba´ hnäh´ ta⁻jwoh¹ kya̱a̱¹ ley
kya̱a̱h´ fariseo. Hnäh´ hi̱⁻ ta⁻ju̱u̱¹.
Jñuuh´ hnäh´ hne¹ kih¹ dsa⁻më´ hnɨɨ´.
Mah¹ ko̱⁻ta̱a̱´ ga´ jmeeh⁻ hnäh´ hlëëh´
hnäh´ ki⁻wëë´ kya̱a̱h´ Dio. Kih¹ he⁻
na⁻ na⁻ che̱e̱¹ Dio cha⁻ga´miih⁻ wɨɨ´
në´ kyah¹ hnäh´.
15 'Jwɨɨ˜ ba´ hnäh´ ta⁻jwoh¹ kya̱a̱¹ ley
kya̱a̱h´ fariseo. Hnäh´ hi̱⁻ ta⁻ju̱u̱¹.
Ga⁺nääh´ hnäh´ lä⁺ka̱a̱⁻ në´ jmɨ⁻ñeeh¹
lä⁺ka̱a̱⁻ hwa¹ hnooh´ hnäh´ ha⁻ lä⁺ jee´
le̱e̱h⁺ hnäh´ dsa⁻ hi̱⁻ sa⁺ ma⁻he̱e̱h⁻
kih¹ Dio. Wa´ra⁻ ga⁺lë̱ë̱h⁺ hnäh´,
jmä̱ä̱h⁺ hnäh´ hlë̱ë̱yh¹ cha⁻ga´miih⁻
mah¹ dsa⁻nääy¹ cha´je⁻ to̱¹ ju̱h⁺ ga´
lä⁺ko̱h´ ga´ hnäh´.
16 'Jwɨɨ˜ ba´ hnäh´, hnooh⁻ hnäh´
ka̱h¹ hnäh´ në´ kih¹ dsa⁺, pero hi̱⁻ tɨɨ´
ba´ hnäh´. Mah¹ jwah´ hnäh´: "Hi̱⁻
tä̱ä̱⁻ hñii´ kya̱a̱h´ gwah⁺, sa⁺ jmee⁺ bii¹
mi⁻tey¹ juu¹ kiyh¹. Pero cher´mah¹

hi̱⁻ ga⁺tä̱ä̱⁻ hñii´ kya̱a̱h´ ku´nøø¯ kih¹
gwah⁺, he⁻ ja̱⁻ ba´ la¹ bii¹ mi⁻tey¹,
jwah´ hnäh´."
17 He⁻ ba´ che⁻ ta̱a̱h⁻ hnäh´ dsa⁻tɯɯ´.
¿Che´ kye̱e̱´ ga´ ku´nøø¯ lä⁺ko̱h´ ga´
gwah⁺ he⁻ mi⁻jøø̱¹ ku´nøø¯?
18 Lä⁺ja̱⁻ ka⁻läh´ jwah´ hnäh´:
"Cher´mah¹ hi̱⁻ ga⁺tä̱ä̱⁻ hñii´ kih¹
na´hyoo´, sa⁺ jmee⁺ bii¹ mi⁻tey¹ juu¹
kiyh¹. Pero cher´mah¹ hi̱⁻ ga⁺tä̱ä̱⁻ hñii´
kih¹ he⁻ tääh´ në´ na´hyoo´, jmee⁺ bii¹
mi⁻tey¹."
19 ¡He⁻ ba´ che⁻ ta̱a̱h⁻ hnäh´
dsa⁻tɯɯ´! ¿Che´ kye̱e̱´ ga´ he⁻ hla⁻
në´ na´hyoo´, lä⁺ko̱h´ ga´ na´hyoo´ he⁻
mi⁻jøø̱¹ he⁻ hla⁻ në´ kih¹?
20 Hi̱⁻ tä̱ä̱⁻ hñii´ kih¹ na´hyoo´, kih¹
na´hyoo´ ba´ ja̱⁻ tä̱ä̱y⁻ hi⁺ lä⁺kye̱⁻ kih¹
he⁻ hla⁻ në´ kih¹ ja̱⁻.
21 Hi̱⁻ tä̱ä̱⁻ hñii´ kih¹ gwah⁺, kih¹
gwah⁺ ba´ ja̱⁻ tä̱ä̱y⁻ hi⁺ lä⁺kye̱⁻ kih¹
Dio hi̱⁻ gya¹ neh⁺ gwah⁺ ja̱⁻.
22 Lä⁺ja̱⁻ ka⁻läh´, hi̱⁻ tä̱ä̱⁻ hñii´ kih¹
gyɯɯh¹ ya⁺jwii¹, jee´ gya¹ Dio ba´ ja̱⁻
tä̱ä̱y⁻ hi⁺ lä⁺kye̱⁻ kih¹ hñii´ Dio ka⁻läh´.
23 'Jwii˜ ba´ hnäh´ ta⁻jwoh¹ kya̱a̱¹
ley kya̱a̱h´ fariseo, hnäh´ hi̱⁻ ta⁻ju̱u̱¹.
Kwëëh´ ba´ hnäh´ Dio miih⁻ lä⁺ko̱o̱⁻
jäh´ ley, lä⁺ la¹ lä⁺jë⁺ o⁻mee´ kih¹
ñe¹, anís, mii¹ ki⁻ma¹. Pero sa⁺
mi⁻teh` hnäh´ he⁻ kye̱e̱´ ga´ kih¹ ley.
Sa⁺ jmeeh⁻ hnäh´ he⁻ llu¹ jmah¹, sa⁺
dsa⁻lä⁻ñih´ hoh´ hnäh´ dsa⁻, ni⁺ sa⁺
mi⁻teh` hnäh´ juu¹ kyah¹ hnäh´. He⁻
la⁻ ba´ ja̱⁻ jmee⁺ bii¹ jmeeh¹ hnäh´
ko̱⁻jøh´ kya̱a̱h´ he⁻ kwah⁻ hnäh´ na⁻.
24 Hnäh´ hi̱⁻ kye̱⁻ në´, hi̱⁻ tɯɯ´ ba´
hnäh´. La̱a̱h¹ hnäh´ lä⁺ko̱o̱⁻ dsa⁻ hi̱⁻
ngëë˜ jmii⁻ he⁻ tä̱ä̱h´ lu⁻ mah¹ sa⁺
ngëëy˜ jmii⁻ he⁻ tä̱ä̱h´ jah´ ka̱a̱h´.
25 'Jwii˜ ba´ hnäh´ ta⁻jwoh¹ kya̱a̱¹
ley kya̱a̱h´ fariseo, hnäh´ hi̱⁻ ta⁻ju̱u̱
¹. La̱a̱h¹ hnäh´ lä⁺ko̱o̱⁻ ja̱a̱⁻ hi̱⁻ gyih˜
ma⁺la⁺ ta⁺ ka´luu´ kyah´wii´. Jëëh´
kwëëh´ ba´ hnäh´ Dio miih⁻ he⁻ la¹
he̱e̱y¯ mah¹ neh⁺ tuh⁻hoh´ hnäh´
na⁻ka̱h¹ ba´ hɯɯ´dsë⁻ hii⁻ hi⁺ lä⁺jë⁺ he⁻
hlii¹h¹ jmah¹.
26 Hnäh´ fariseo hi̱⁻ tɯɯ´. Gyih⁺ da´
hnäh´ to⁻në´ ta⁺ neh⁺ kyah´wii´, mah¹
lä⁺ja̱⁻ jä̱¹ na⁻jngii¹ ta⁺ ka´luu´ ka⁻läh´.
27 'Jwii˜ ba´ hnäh´ ta⁻jwoh¹ kya̱a̱¹
ley kya̱a̱h´ fariseo, hnäh´ hi̱⁻ ta⁻ju̱u̱
¹. La̱a̱h¹ hnäh´ lä⁺ko̱o̱⁻ to⁻høø̱⁻ he⁻
na⁻su̱˜ he̱e̱⁻ tøø⁻. Ta⁺ në´ kih¹ jnä´
na´hñaah¹, pero ta⁺ neh⁺ na⁻ka̱h¹ moo´
hlii´ kya̱a̱h´ lä⁺jë⁺ nëë¹ he⁻ soh´. (Véase:
Nu. 19:16)
28 Lä⁺ja̱⁻ hnäh´ ka⁻läh´, ma⁺ra⁺ he⁻
dsoo´ go⁻te˜, ta⁺ në´ jmä̱ä̱h⁺ hnäh´
hñaah¹ llu̱u̱¹ mah¹ jëë¹ dsa⁻. Pero
ta⁺ neh⁺ tuh⁻hoh´ hnäh´ na⁻ka̱h¹ juu¹
ta⁻juu¹ kya̱a̱h´ lä⁺jë⁺ he⁻ hlii¹h¹.
29 'Jwii˜ ba´ hnäh´ ta⁻jwoh¹ kya̱a̱¹
ley kya̱a̱h´ fariseo, hnäh´ hi̱⁻ ta⁻ju̱u̱
¹. Jmeeh⁻ hnäh´ hne¹ në´ to⁻høø̱⁻ jee´
na⁻ha̱a̱¹ hi̱⁻ ga⁺ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio. Hi⁺
jmeeh⁻ hnäh´ na´hñaah¹ në´ na´hyah⁻
jee´ na⁻ha̱a̱¹ lä⁺jë̱ë̱⁺ hi̱⁻ llu̱u̱¹ he´.
30 Jwah´ hnäh´, wa´ra⁻ jäh´ kih¹ ma´
cha̱a̱⁻ jne´ jii⁻ kih¹ dsa⁻ ma⁻gyu̱h⁻
jnän` sa⁺ ma´ kwan´ be´ kih¹ hi̱⁻
ga⁺jngëëh¹ hi̱⁻ ma´ ngëë˜ juu¹ kih¹ Dio.
31 He⁻ hlëëh´ hnäh´ lä⁺na⁻, mi⁻jnää¹
hnäh´ hñaah¹ he⁻ la̱a̱h¹ hnäh´ sa´ju̱⁻
kih¹ hi̱⁻ ga⁺jngëëh¹ hi̱⁻ ma´ ngëë˜ juu¹
kih¹ Dio.
32 He⁻ja̱⁻ na¹, ja̱⁻ mi⁻hñaa¹ hnäh´ ta´
kyah¹ hnäh´, jee´ hii´ në´ ta´ kih¹ dsa⁻
ma⁻gyu̱h⁻ jnän`.
33 'He⁻ ba´ che⁻ hlë̱ë̱h¹ hnäh´.
Ma⁺ra⁺ hi̱⁻ he´ jëë`, jo̱o̱´sii¹h´ mii¹h⁻
la̱a̱h¹ hnäh´. Ha⁻ ba´ lä⁺ja̱⁻, lä̱ä̱h´
hnäh´ kih¹ cha´je⁻ he⁻ na⁻bä̱ä̱h` hnäh´.
34 He⁻ja̱⁻ che̱e̱n¯ jee´ kyah¹ hnäh´
hi̱⁻ ngëë¹ juu¹ kin⁺ kih¹ dsa⁺, che̱e̱n¯
dsa⁻ hi̱⁻ kyɯɯh˜, hi⁺ che̱e̱n¯ ta⁻jwoh¹
kya̱a̱n⁺ ka⁻läh´. Ko̱⁻lla̱a̱´ hi̱⁻ he´
jngëëh¹ hnäh´ mah¹ jñah´ tä̱ä̱h´ hnäh´
dsoh´ hma⁻cru¯, hi⁺ jñah´ jmi´ba̱a̱h¹
hnäh´ neh⁺ gwah⁺ mäh⁻ kyah¹ hnäh´.
Hi⁺ go´cha̱a̱h⁺ hnäh´ jee´ tä̱ä̱yh´ lä⁺ko̱o̱⁻
lä⁺ko̱o̱⁻ jee´ jwii⁻ mah¹ jmeeh´ hnih´.
35 Lä⁺ja̱⁻, na⁻bä̱ä̱h` hnäh´ jma⁻ kih¹
lä⁺jë̱ë̱⁺ hi̱⁻ sa⁺ ä̱ä̱⁻ dsoo´ he⁻ ga⁺tu̱u̱⁻
hwa¹ la⁻, he⁻ ga⁺løø¹ kih¹ Abel hi̱⁻ llu̱u̱¹
he´, lä⁺jii¹h¹ kih¹ Zacaría jo̱o̱´ Berequía
hi̱⁻ ga⁺jngëëh¹ dsa⁻ ta⁺ ka´hne¯ kih¹
gwah⁺ koo´ na´hyoo´.

36 Ma˗ra˗ ju'dsoo˝ jwëëhn˜ hnäh˝,
kih'ˡ lä˗jë˗ he˜ ja˜, jä˗ dso˝jwɨɨ˝ në˝ kih'
lä˗jëë˗ hi˜ tääh˝ na'.

Meeh˜ dsë'ˡ Jesús kih'ˡ jwɨɨ˜ Jerusalén
(Lc. 13:34-35)

37 'Hnäh˝ dsa˜ chaa˜ Jerusalén,
hnäh˝ hi˜ jngëëh˗ hi˜ ngëë˜ juu' kih'ˡ
Dio mah'ˡ teh˝ hnäh˝ kuu˝ kih' hi˜
chee˗ Dio, joh˝ jiih˜ sa˗ ma˝ hnoon'
ma˝ jøøhn˝ hnäh˝ lä˗koo˜ jøøh˜ chaah˝
hyaa` gyuu˜ chaah˝ kyaa' taayh˜ neh˗
sa˝kyooy˝, pero sa˗ ga˗hiih˝ hnäh˝.

38 Kih'ˡ he˜ja˜, jäˡ ta˗jmah'ˡ ba˝ hne'
kyah'ˡ hnäh˝.

39 Jwëëhn˜ hnäh˝, na'ˡ ta˗ cha˝në˝
mo˗so˗ jëëh' ga˝ jnä˝ ta˝ko˜jiih' sa˗
ma˜jäh˝ hnäh˝: "Na˜jää˜ hi˜ ja'ˡ kyaah˝
hih˗ kih'ˡ Dio."

24

Lloo˜ koo˜ jmɨɨ˝ hla' gwah˗ juuh˗
(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

1 Ya˗hëëˡ Jesús gwah˗ ngaayh'ˡ. Jee˝
ja˜ ga˗ya˗jäh˗ jnääh' koo˝ kiyh'ˡ mah'ˡ
ga˗chiih˝ jnääh'ˡ:
—Jëë` da˝ ha˜ koh˝ na˝hñaah'ˡ sa˗ la'ˡ
gwah˗ jnän`.

2 Mah'ˡ ga˗jäh˝ Jesús sɨɨyh˗ jnääh':
—Lä˗jë˗ he˜ jëëh˝ hnäh˝ na˜, ma˗ra˗
ju'dsoo˝ jwëëhn˜ hnäh˝, ni˗ koo˜ mɨ
'kuu˝ na˜, sa˗ jäˡ në˝ kih' øøh˜, lä˗jë˗ ba˝
sa˝hla'ˡ.

Jääˡ ja˜ga˝ llaa˗ jmɨ˜gyuu˗, joh˝ nëë'
sa˗ jmee'ˡ lii˜
(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

3 Jee˝ ma˝ gyay' në˝ moh˝ Olivo,
ga˗ya˗jäh˗ jnääh' koo˝ kiyh'ˡ mah'ˡ
na˝lla˝ jnääh'ˡ juu' kyaayh˝ ta˝ko˜jiih'
sa˗ chaa˜ dsa˜.
—Chiih˝ jnääh'ˡ lɨh˝ le˝ lä˗jë˗ he˜
ma˜jäh˝, hee˜ lii˜ jmee'ˡ wa˝ra˜ ga˗të˝
jee˝ ñeh˜ hi˗ wa˝ra˜ ga˗të˝ jee˝ llaa˗
jmɨ˜gyuu˗ —ga˗chiih˝ jnääh'ˡ Jesús.

4 Mah'ˡ ga˗jeeh˜ Jesús juu' kyaa'ˡ
jnääh':
—Hnøø'ˡ leeh˜ hnäh˝ mah'ˡ ni˗ jaa˜
sa˗ chaa˜ hi˜ mi˜gaa˗ hnäh˝.

5 Jëëh˝, jwëë˝ dsa˜ ya˜nää˝ hi˜ ka'ˡ
në˝ kin˗, jäyh˗: "Jnä˝ he˝ laan'ˡ Cristo
hi˜ ma˜chee'ˡ Dio." Hi˗ jwëë˝ dsa˜
mi˜gaay˗.

6 Nuuh' hnäh˝ kih'ˡ hnii˜ hi˗ lä˗cha˜
juu' kih'ˡ hnii˜ ta˗ la˗ ta˗ jnø˗. Pero ta˗
wa˝ jeh˗ hoh˝ hnäh˝. Lä˗ja˜ lle` kih' le˝
ba˝, pero sa˗ ga˝ ma˜dsëë'ˡ jmɨɨ˝.

7 Tee'ˡ dsa˜ hi˜ chaa˜ koo˜ hwa'ˡ
kyaah˝ jyoh˝ hwa'ˡ. Hi˗ tee'ˡ dsa˜ta˝
kyaah˝ jñah˝ dsa˜ta˝. Lä˗cha˜ dsoo˝
he˜ dsa˜kwah˝, lä˗cha˜ hoo˝, lä˗kaa˜
ba˝ jeh' wɨɨ˝ hwa'ˡ.

8 Kyaah˝ lä˗jë˗ he˜ ja˜, koo˜ ma˜løø'ˡ
jëë˜ dsa˜ wɨɨ˝ ba˝.

9 'Ja˜ ga˝ ngëë' dsa˜ hnäh˝ mah'ˡ
jmeeyh˗ hnäh˝ lä˗ të˜ dsëy'ˡ hi˗
jngëëyh'ˡ hnäh˝. Ga˗lä˗jëë˗ ba˝ dsa˜
jmee'ˡ na˜høøh˝ kyah' hnäh˝ lä˗kaa˜
jmɨ˜gyuu˗ kwaat˜ kin˗.

10 Ma˝ja˜ jwëë˝ dsa˜ tuy'ˡ he˜
ma˜dsoo˝ dsëy'ˡ, ngëëy'ˡ dsa˜kyaayh˝
cha˝në˝ dsa˜ta˝, mah'ˡ jmeey'ˡ
na˜hääyh˝ øøyh˜.

11 Jwëë˝ dsa˜ jmee'ˡ lä˗koh˝ hi˜ ngëë˜
juu' kih'ˡ Dio mah'ˡ ya˜nääy˝ jee˝ kyah'
hnäh˝ hi˗ mi˜gaay˗ jwëë˝ dsa˜.

12 Lä˗cha˜ cha˜miih˜ he˜ hlɨɨh'.
Kih'ˡ he˜ja˜, jwëë˝ dsa˜ mo˗so˗
lä˗hnääy'ˡ dsa˜kyaayh˝.

13 Pero hi˜ kwëëh'ˡ dsë'ˡ lä˗jiih' llaa˗,
hi˜ he˝ ba˝ lää˝.

14 Ju'hmëë˝ la˜, he˜ mi˜jnää˗
lä˗koo˜ jää˗ Dio dsa˜ lä˗hih˗ kih'ˡ,
lloo˜ lä˗kaa˜ lä˗juh'ˡ jmɨ˜gyuu˗ mah'ˡ
lä˗kyuuh˜ lä˗jëë˗ dsa˜ hi˜ sa˗ ga˝
ma˜heeh˜ kih'ˡ Dio. Ja˜ga˝ jä˗ jmɨɨ˝
juuh˜ jmɨɨ˝ goo˜ kih'ˡ Dio.

15 'Wa˝ra˜ ga˗lloo'ˡ jmɨɨ˝ jëëh' hnäh˝
neh˗ gwah˗ juuh˗ cheh'ˡ jaa˜ jah˝ laa'ˡ
na˝høø˝ ngëë' jee˝ na˜jngɨɨ' ja˜, lä˗koo˜
ga˗jäh˝ Daniel hi˜ ga˗ngëë'ˡ juu' kih'ˡ
Dio, (hi˜ hë˜ juu' la˜, wa˝ lä˜ngëëy˝),

16 ma˝ja˜, hnäh˝ hi˜ tääh˝ hwa'
Judea kyuu˝ hnäh˝ ta˗ moh˝.

17 Hi˜ tääh˝ jee˝ ga˗të˝ to'ˡ jwëë'ˡ hne'ˡ,
wa˝ jñaay' mah'ˡ wa˝ kyuu' bih'ˡ. Sa˗ wa˝
kyey˝ he˜ cha˜ cha˝neh˗.

18 Hi˜ tääh˝ jee˝ nuu˜ kih'ˡ, ta˗
wa˝ lla˜nääy˝ kiyh'ˡ he˜ dsa˜kyey˝
sa˝hmɨɨh˜.

19 Peer⁺ jwɨɨ˜ dsa⁻më´ hi⁻ kyaa⁻
gyuu⁻ ma´ja⁻, hi⁺ lä⁺ja⁻ hi⁻ jää⁺ gyuu⁻
gyuu⁻ ka⁻läh´.
20 Ngɨɨ´ hnäh´ kih¹ Dio mah¹ sa⁺ la¹
jii⁻ gyuu´ ni⁺ sa⁺ la¹ jmɨɨ´ he⁻ teeh⁻ dsa⁻
dsë¹ wa´ra⁻ ga⁺të´ jee´ kyuuh¹ hnäh´.
21 Ma´ja⁻ jëë¹ dsa⁻ wɨɨ´ jwërte he⁻
sa⁺ ma⁻jëë⁺ dsa⁻ lä⁺ ma´ ga⁺nøø¹
jmɨ⁻gyuu⁺ lä⁺jiih¹ na¹. Ja⁻ jiih¹ mo⁺so⁺
jëë¹ gyih¹ jih´koh´.
22 Wa´ra⁻ jäh´ kih¹ ngoo¹ ba´ jëë¹ dsa⁻
wɨɨ´ ma´ja⁻, ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ jiih⁺ sa⁺ jä¹.
Pero ta⁺la⁺ kih¹ hi⁻ na⁻lleeh´ kyaa¹
Dio, chah´ ba´ llaa⁺ jmɨɨ´ he⁻ jëëy¹ wɨɨ´.
23 'Ma´ja⁻ cher´mah¹ chaa⁻ ko⁻llaa´
dsa⁻ jäh⁺: "Hii⁻ Cristo cheh¹ la⁻", o
"hii⁻ Cristo cheh¹ jee´ oo⁺", ta⁺ wa´
heeh´ hnäh´ kiyh¹.
24 Jwëë´ dsa⁻ ta⁻juu¹ ya⁻nää´, jäyh⁺:
"Jnä´ laan¹ Cristo, jnä´ ngëën´ juu¹
kih¹ Dio". Ja⁺ he⁻ koo⁻ nëë¹ he⁻
juh⁻gaa⁻ jmeey¹, lä⁺jwë´ jee´ mi⁻gaay⁺
dsa⁻, lä⁺jiih¹ hi⁻ na⁻lleeh´ kyaa¹ Dio
mi⁻gaay⁺ cher´mah¹ ga⁺la¹.
25 Ma⁻ñeh´ ba´ hnäh´ na¹, jëëh´
ma⁻jwah¹ ba´ jnä´ jää¹ ha⁻ lä⁺ le´.
26 'Lä⁺ja⁻, cher´mah¹ hi⁻ jäh⁺ sɨih⁺
hnäh´: "Hii⁻ gya¹ jee´ oo⁺ hwa¹ kii⁺
jee´ sa⁺ kwa⁺ ni⁺ miih⁻", ta⁺ go⁻jëë`
hnäh´. Hi⁺ cher´mah¹ jäyh⁺: "Hii⁻ gya¹
cha´neh⁺ oo⁺", ta⁺ wa´ lä⁻heeh´ hnäh´.
27 Jëëh´, lä⁺koo⁻ jmee⁺ je⁻ñih¹ he⁻
jmee⁺ dsa⁻lä⁻jnä´ lä⁺kaa⁻ jmɨ⁻gyuu⁺,
lä⁺ja⁻ lä⁺jnä´ lä⁺kaa⁻ jmɨ⁻gyuu⁺ wa´ra⁻
jah¹ Hi⁻ga⁺lëë¹ngo¹ la⁻.
28 Jëëh´, wa´ ha⁻ cha⁻ ha⁻ jee´ kyaa¹
hi⁻ ma⁻na⁻juu´, jee´ ja⁻ kuh¹ tu⁻sii⁻.

Wa´ra⁻ ga⁺të´ jee´ jäh´ Hi⁻ga⁺lëë¹ngo¹
(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

29 'Chah´ ba´ ga´ ma⁻ngëë´ ma⁻jëë⁺
dsa⁻ lä⁺jë⁺ he⁻ wɨɨ´ ja⁻, ja⁻ hnɨɨh¹
mo⁺so⁺ lä⁺jnä´ jmëë¹ kih¹ hyoo⁻, ni⁺
jmëë¹ kih¹ sɨh⁻ sa⁺ lä⁺jnä´. Lä⁺sɨɨ¹ høø
¹ nuu´ hi⁻ hëë⁻ gyuuh¹ jmɨ⁻gyuu⁺, hi⁺
lä⁺jë⁺ he⁻ ga´ cha⁻ gyuuh¹ sa´jeh¹.
30 Ja⁻ga´ jmee¹ lii˜ gyuuh¹ jmɨ⁻gyuu⁺
jee´ jäh´ Hi⁻ga⁺lëë¹ngo¹ la⁻. He⁻ja⁻
kɨ´hooh¹ lä⁺jëë⁺ nëë¹ dsa⁻ hi⁻ tää´
hwa¹ jëëy¹ Hi⁻ga⁺lëë¹ngo¹ la⁻ hi⁻ jäh´
gyuuh¹ jee´ jnii´ kyaah´ cha⁻miih⁻ be´,
laay¹ jøøh¹.
31 Mah¹ cheey¹ ángele kyaay¹.
Kyaah´ mɨɨh´ kih¹ luu´ hoo´ jøøyh⁺
lä⁺jëë⁺ hi⁻ na⁻lleeh´ kyaay¹ hi⁻ tää´
lä⁺jë⁺ kye´ kiih`jmɨ⁻gyuu⁺, ta⁺ ko⁻taa⁻
lä⁺ ga⁺të´ jyoh´ ko⁻taa⁻.
32 'Jëë`da´ hnäh´ kwee⁻ ha⁻ lä⁺ dsoo˜
juu¹ kih¹ chaah¹ higo mah¹ mi⁻tëë¹
hnäh´ hñaah¹. Wa´ra⁻ ga⁺hyo¹ sɨh´jñoh´
sa´jih´ kih¹, løø˜ dsa⁻hyo⁺ moo⁻ kih¹,
ma⁻ñeh´ ba´ hnäh´ ngoo¹ ga⁺të´ jii⁻
jma¹ ba´ ja⁻.
33 Lä⁺ja⁻ hnäh´ ka⁻läh´, wa´ra⁻
ga⁺jëëh` hnäh´ dsa⁻la´ lä⁺jë⁺ he⁻
ma⁻jwahn¹ la⁻, wa´ lä⁻ñeh´ hnäh´ he⁻
ma⁻chehn¹ ho´haah´ kyaah´ he⁻ jähn´
ba´ ja⁻.
34 Ma⁺ra⁺ ju¹dsoo´ jwëëhn˜ hnäh´,
sa⁺ llaa⁺ dsa⁻ hi⁻ tää´ na¹ ta´ko⁻jiih¹
sa⁺ ga´ ma⁻lä⁻te¹ lä⁺jë⁺ he⁻ ma⁻jwahn¹
la⁻.
35 Ngëë´ ba´ lä⁺jë⁺ he⁻ cha⁻ gyuuh¹
hwa¹, pero juu¹ kin⁺ lä⁺ ma⁻cha⁻
ja⁻ba´.
36 'Pero ni⁺ jaa⁻ sa⁺ ñe⁻ hee⁻ jmɨɨ´
ja⁻, hee⁻ hor˜ ja⁻, ni⁺ ángele hi⁻ tää´
gyuuh¹ sa⁺ ñe⁻, ni⁺ Joo´ Dio sa⁺ ñe⁻.
Hñii´ ba´ Tää`kyaan⁺ ñe⁻.
37 Lä⁺koo⁻ ga⁺la¹ jii⁻ kih¹ Noé,
ja⁻ba´ lä⁺ja⁻ le´ wa´ra⁻ ga⁺të´ jee´ jäh´
Hi⁻ga⁺lëë¹ngo¹ la⁻.
38 Jëëh´, jää¹ sa⁺ ga´ ma⁻ja˜ jma¹
ma´ tää´ dsa⁻ kuh⁻hih˜, ma´ tää´
dsa⁻ jee˜ goo⁻ lä⁺jiih¹ ga⁺he¹ Noé neh⁺
barco.
39 Ni⁺ miih⁻ sa⁺ ga⁺lä⁺liih⁻ dsa⁻
lä⁺jiih¹ ja¹ jmɨɨ⁻ he⁻ ga⁺jngɨɨh¹ kih¹
lä⁺jëë⁺. Lä⁺ja⁻ ka⁻läh´ ni⁺ sa⁺ liih⁻
ga´ dsa⁻ wa´ra⁻ ga⁺të´ jee´ jäh´
Hi⁻ga⁺lëë¹ngo¹ la⁻.
40 Ma´ja⁻ tää´ uu¹ jmee⁺ ta´ jee´
nuu⁻ kih¹, jaa⁻ he´ sah⁺, hi⁺ hi⁻ jaa⁻
he´ jä¹.
41 Ma´ja⁻ tää´ uu¹ dsa⁻më´ dsë⁻.
Jaa⁻ he´ sah⁺, hi⁺ hi⁻ jaa⁻ he´ jä¹.
42 He⁻ja⁻ mi⁻jnøø´ hnäh´ mɨ´nëh´,
jëëh´ sa⁺ ñeh´ hnäh´ hee⁻ hor˜ jäh´
Dsa⁻jøøh¹ kyaah¹ hnäh´.

43 Wa´ lä¯ngëëh´ hnäh´ he¯ la¯.
Cher´mah¹ jää¯ dsa¯jɯɯ´ cha´neh˖
ga˖lä˖ñey˖ hee¯ hor˜ dsa¯he´ dsa¯hii¯
cha´neh˖ kiyh¹, jmeey¹ bii¹ sa˖ gwiiy¯
mah¹ sa˖ kway¹ jwë¹ he¯ jä˖ dsa¯hii¯
cha´neh˖ kiyh¹.
44 Jä¯ba´ lä˖jä¯, hnøø¹ ma¯na´llüüh`
hnäh´. Jëëh´, ha¯ ga¯ che¯ jmii´ he¯ sa˖
jøøh´ hnäh´, jäh´ Hi¯ga˖lëë¹ngo¹ la¯.

Dsa¯ hi¯ mi¯tëh¹, hi˖ dsa¯ hi¯ sa˖ jmee˖ ta´he¹
(Lc. 12:41-48)

45 ’Jää¯ dsa¯ hi¯ mi¯tëh¹ hi¯ cha¯
hɯɯ´dsë¯ llu¹ kih¹, hi¯ he´ ba´ na¯hñää´
mah¹ hääy¹ hi¯ tää´h´ cha´neh˖ kih¹
dsa¯jɯɯy´, kwëëyh¹ kuh˖ hor˜ kih¹.
46 Llu¹ la¹ kih¹ dsa¯ hi¯ jmee˖ ta´he¹,
cher´mah¹ mi¯teyh¹ lä˖jë˖ mada¯ he¯
nuuyh¯ wa´ra¯ jäh¹ jɯɯy´.
47 Ma˖ra˖ ju¹dsoo´ jwëëhn˜ hnäh´,
ga˖lä˖jë˖ ba´ he¯ cha¯ kih¹ dsa¯jɯɯy´
tooyh˖ gooy¯.
48 Pero jää¯ hi¯ sa˖ hnøø¹ jmee˖
ta´he¹, jmeey¹ hɯɯ´dsë¯: “Lä˖hëë´ ga´
miih¯ dsa¯jøøh¹ kyään˖.”
49 He¯jä¯ løøy¹ jmi´bäay¹ dsa¯kyäayh´
mah¹ kuh´hiyh¹ kyäah´ hi¯ lää¹
lla´hiih¯.
50 Pero dsa¯ hñaa¯ dsë¹ he´, jmii´ he¯
sa˖ jøøy˜ hi˖ hor˜ he¯ sa˖ kyey¯ ni˖
miih¯ hɯɯ´dsë¯, jäh´ dsa¯jɯɯy´.
51 Sa˖ lä¯ñih´ dsëy¹ kih¹ dsa¯ he´
heeyh¹ wii´ mah¹ kwëëyh¹ hee¯ ko¯jøh´
kyäah´ dsa¯ ta¯jüü¹. Jee´ jä¯ ki´hooyh¹
mah¹ jüüy¹ cha¯jäy´.

25

Juu¹ na¯hmää´ lä˖koo¯ la¹ kih¹ gyäa¹ chih¯më´

1 ’He¯ jääˆ Dio dsa¯ lä˖hih˖ kih¹,
jeeh¹ kwee¯ kih¹ gyäa¹ chih¯më´ hi¯
na´nää¹ chooh¯ mi ¹së¹ na¯hih˜ je¯
mah¹ dsa¯heeyh` dsa¯ñɯɯh¯ hi¯ jee´
goo¯.
2 Hñäa´ chih¯më´ he´ ma´ cha¯
hɯɯ´dsë¯ llu¹ kih¹, hñäa´ he´ sa˖ cha¯
he¹ ma´ jmeey˖.
3 Lä˖jëë˖ hi¯ sa˖ ma´ jmee˖ he¹ he´
ga˖nääy¹ kyey¯ mi ¹së¹ kiyh¹, mah¹ sa˖
ga˖kay¹ ga´ miih¯ naa` he¯ koo¯.
4 Pero lä˖jëë˖ chih¯më´ hi¯ ma´ cha¯
hɯɯ´dsë¯ llu¹ kih¹ he´, ga˖kay¹ mi ¹së¹
kiyh¹ ko¯jøh´ kyäah´ jee´ ma´ haa´ naa`
he¯ koo¯.
5 Pero ga˖lä˖hëë` ga´ dsa¯ñɯɯh¯ hi¯
ma´ jee´ goo¯ he´. He¯jä¯ ga˖të´ gwii´
kih¹ lä˖jëë˖ lä˖jiih¹ ga˖gwiiy¯.
6 Ma´ ga˖të´ koo¯ lla˖nɯɯ¹, ga˖tooh¹
dsa¯ miih´, ma´ jäyh´: “Hii¯ dsa¯ñɯɯh¯
hi¯ jee´ goo¯ ja¹. Noo¯ hnäh´ mah¹
go¯mi¯jeeh¯ hnih´.”
7 Ga˖lä˖jëë˖ chih¯më´ he´ ga˖nooy¯
mah¹ ga˖taayh` ga˖mi˖lluy¹ mi ¹së¹
kiyh¹.
8 Lä˖jëë˖ hñäa´ chih¯më´ hi¯ sa˖
jmee˖ he¹ ga˖siiyh˖ chih¯më´ hi¯
ma¯na´llüü` he´: “Kwëëh`jnääh¹ miih¯
naa` kyah¹ hnäh´. Jëëh´ ma¯ngoo¹
ga˖uu¯ mi ¹së¹ kyäa¹ jnääh¹.”
9 Mah¹ ga˖jeeh¯ lä˖jëë˖ hi¯
ma¯na´llüü` he´ siiyh˖: “Llu¹ go¯läh
¹ hnäh´ jee´ hnii˖ dsa¯, jëëh´ he¯ kye´
jnääh¹ sa˖ lee˖ kih¹ jee´ lä˖jëë˖ jne´.”
10 Ta´ko¯jiih¹ ga˖nääy¹ ga˖läy˖ naa`
he¯ koo¯ jä¯, ja¹ dsa¯ñɯɯh¯ hi¯ jee´
goo¯ he´. Lä˖jëë˖ chih¯më´ hi¯
ma¯na´llüü` he´ ga˖taayh` kyäayh´ jee´
ga˖la¹ jmii´. Jä¯ hnii¹ ga˖jnë¹ ho´haah´.
11 Ko¯hwëë´ jä¯ba´ ma¯ya¯nää`
chih¯më´ hi¯ na´lä¯ naa` he´, ma´ jäyh´:
“Dsa¯jøøh¹ kyäan˖, Dsa¯jøøh¹ kyäan˖,
nä´ ho´haah´ kyäa¹ jnääh¹.”
12 Mah¹ ga˖jeeh¯ dsa¯ he´ juu¹ kiyh¹,
ga˖siiyh˖: “Ma˖ra˖ ju¹dsoo´ jwëëhn˜
hnäh´, sa˖ kyüün˖ hnäh´.”
13 He¯jä¯ mi¯jnøø´ hnäh´ mi´nëh´,
jëëh´ sa˖ ñeh´ hnäh´ hee¯ jmii´ ni˖ hee¯
hor˜ jäh´ Hi¯ga˖lëë¹ngo¹ la¯.

Juu¹ na¯hmää´ lä˖koo¯ la¹ kih¹ üü¯ dsa¯ hi¯ ga˖hyoh¹ kuu´
(Lc. 19:11-27)

14 ’He¯ jääˆ Dio dsa¯ lä˖hih˖ kih¹,
jeeh¹ kwee¯ lä˖koo¯ ga˖jmee´ jää¯
dsa¯, jää¹ jä¯ga´ dsooy¹ koo¯ jee´ jwii¯
üü´. Ga˖tëëyh¹ dsa¯ hi¯ ma´ jmee˖ ta´
kiyh¹ mah¹ ga˖tooyh¯ goo¯ kuu´ he¯
kyäah´ jmeey¹ ta´.
15 Jää¯ he´ ga˖kwëëyh¹ hña´ mil kuu´.
Jee´ ga˖të´ üü¹ he´ ga˖kwëëyh¹ too¹ mil.

Jee´ ga˭të˴ ṵṵ˯ he˴ ga˭kwëëyh˩ kǫǫ˯ mil ba´. Lä˭jää˯ lä˭jää˯ ga˭kwëëyh˩ lä˭kǫǫ˯ te˩ täähy˭ jmeey˩ ta´. Jä˯ga´ na˭ ngooy˩ ṵṵ˴.

16 Hi˯ ga˭hyoh˩ hña˴ mil kuu´ he˴, ga˭jmeey˴ ta´ kyäah´ mah˩ ga˭lɨyh˩ jyoh˴ ga´ hña˴ mil na˯dsë˜ lle´.

17 Jä˯ba´ lä˭jä˯ ga˭jmee˴ hi˯ ga˭hyoh˩ tǫ˩ mil kuu´ he˴, mah˩ ga˭lɨyh˩ jyoh˴ ga´ tǫ˩ mil na˯dsë˜ lle´.

18 Pero hi˯ ga˭hyoh˩ kǫǫ˯ mil kuu´ he˴, ngooy˩ na´jmeey˴ too˯ hwa˩ mah˩ na´hmääy˴ kuu´ kih˩ dsa˯jɨɨy´.

19 ’Ma˯ngëë˴ cha˯miih˯ jmɨɨ´, jä˯ga´ jäh˩ dsa˯jɨɨ´ lä˭jëë˭ ṵṵ˯ dsa˯ he˴. Mah˩ ga˭ngɨɨyh˩ kwäät˜ kih˩ lä˭jää˯ lä˭jää˯.

20 To˯në´ ga˭lloo˩ hi˯ ga˭hyoh˩ hña˴ mil kuu´, na´kǫǫy˜ jyoh˴ ga´ hña˴ mil na˯dsë˜ lle´. Mah˩ ga˭jäyh˴ sɨɨyh˭: “Dsa˯jǫǫh˩ kyäan˭, ga˭kwëëh` jnä˴ hña˴ mil kuu´. Hee˯ la˯ kiin´ jyoh˴ ga´ hña˴ mil he˯ ga˭lɨhn˩ na˯dsë˜ lle´ kuu´ jä˯.”

21 Mah˩ ga˭jäh˴ dsa˯jɨɨy´ sɨɨyh˭: “Llṵṵ˩ ba´ hne˯ moz˜ kyäan˭ hi˯ mi˯teh˩ kyäah´ jnä˴. Kih˩ he˯ ma˯lä˯teh˩ kyäah´ kǫ˯hi´pih˩ he˯ ga˭hñah˩, he˯jä˯ kwëëhn˯ hne˯ cha˯ga´miih˯. Ña˯ kyäah´ jnä˴ mah˩ wa´ dsa´toohn´ jee´ chäa˯ jne´ llu˩.”

22 ’Ga˭lloo˩ ka˯läh˴ hi˯ ga˭hyoh˩ tǫ˩ mil kuu´. Ga˭jäyh˴: “Dsa˯jǫǫh˩ kyäan˭, tǫ˩ mil kuu´ ga˭kwëëh` jnä˴. Hee˯ la˯ kiin´ jyoh˴ ga´ tǫ˩ mil he˯ ga˭lɨhn˩ na˯dsë˜ lle´ kuu´ jä˯.”

23 Mah˩ ga˭jäh˴ dsa˯jɨɨy´ sɨɨyh˭: “Llṵṵ˩ ba´ hne˯ moz˜ kyäan˭ hi˯ mi˯teh˩ kyäah´ jnä˴. Kih˩ he˯ ma˯lä˯teh˩ kyäah´ kǫ˯hi´pih˩ he˯ ga˭hñah˩, he˯jä˯ kwëëhn˯ hne˯ cha˯ga´miih˯. Ña˯ kyäah´ jnä˴ mah˩ dsa´toohn´ jee´ chäa˯ jne´ llu˩.”

24 ’Jee´ ga˭dsäa˩, ja˩ hi˯ ga˭hyoh˩ kǫǫ˯ mil kuu´. Mah˩ ga˭jäyh˴: “Dsa˯jǫǫh˩ kyäan˭, kyṵṵn˭ hne˯ he˯ häähˈ. Chooh´ ta´ jee´ sa˭ ma˯jñeeh˴, jɨɨh´ mɨˈju˯ jee´ sa˭ na˯jnää´ kyah˩.

25 Kih˩ he˯jä˯, ga˭lä˭gohn˭ mah˩ ga˭hmän˩ kuu´ kyah˩ neh˭ hwa˩. Jee´ la˯ kiin´ he˯ la˩ kyah˩.”

26 Mah˩ ga˭jäh˴ dsa˯jɨɨ´: “He˯ ba´ che˯ hlëëh˩ hne˯ moz˜ jwɨh˩. Ñeh´ ba´ hne˯ kwee˯ he˯ choohn˜ jee´ sa˭ ma˯jngëën˩ mah˩ jɨɨhn´ mɨˈju˯ jee´ sa˭ na˯jnää´ kin˭.

27 Kih˩ he˯jä˯, ma˯ää˯ jmɨɨ´ ma´ mi˯häähˈ dsa˯ kuu´ kin˭, mah˩ ma˯la˭ ma˯jähn˜, ma´ ngëëh´ kin˭ na´tee` kyäah´ sa´jǫǫ˴.

28 Jñuuh´ hnäh˴ kuu´ na˯ mah˩ kwëëh` hi˯ cha˯ kih˩ gya˩ mil.

29 Jëëh˴, hi˯ cha˯ kih˩, hyoyh˭ ga´ mah˩ lä˭cha˯ kiyh˩ cha˯ga´miih˯. Hi˯ cha˯ miih˯ kih˩, dsa˯jñuh˩ go˯te˜ he˯ cha˯ kiyh˩.

30 Moz˜ jwɨh˩ na˯, jwää˭ ta˭ ka´hne˯ jee´ na˯hǫǫ˯. Jee´ jä˯ kɨ´hooyh˩ mah˩ jɨɨy˩ cha˯jäy´.”

Lä˭la˯ le˴ kih˩ dsa˭ wa´ra˯ ga˭të˴ jee´ lla˩ Dio ta´

31 ’Wa´ra˯ ga˭të˴ jee´ jäh˴ Hi˯ga˭lëë˩ngo˩ la˯, jee´ ba´ je˯ tø˯jlëë˯ ñih˩ jäyh˴ kǫ˯jøh˴ kyäah´ ángele kyäay˩, jä˯ga´ gyay˭ läay˩ jøøh˩ jmeey˩ hih˭.

32 Cha´nën´ jä˯ kuh˩ lä˭jëë˭ nëë˩ dsa˯ hi˯ chäa˯ hwa˩ la˯ mah˩ llää˯ jnih˴ ma˭ kih˯kih˩. Jmeen` kiyh˩ lä˭kǫǫ˯ jmee˭ dsa˯ hi˯ hää˜ jah˴ wa´ra˯ ga˭jmeey˴ ma˭ kih˯kih˩ borrego kyäah´ chivo.

33 Llää˯ borrego jwoo˩ ra˯llṵṵ˩ kin˭ mah˩ chivo llää˯ jwoo˩ ra˯kë̱h˩.

34 ’Mah˩ jwah˯ jnä˴, hi˯ lää˩ Dsa˯ta´ jøøh˩, jwɨɨn˯ hi˯ täähˈ jwoo˩ ra˯llṵṵ˩ kin˭: “Ya˯nää˴ hnäh˴ hi˯ ma˯na˯jää˯ kyää˩ Tää` kyäan˭. Kyah˩ ba´ hnäh˴ jee´ jmee˭ Dio hih˭ la˯ he˯ ma˯na´llu` kyah˩ hnäh˴ lä˭ ma´ hɨɨ´ jmɨ˯gyɨɨ˭.

35 Jëëh˴, lä˭ ma´ kyǫhn˭ ga˭kwëëh` ba´ jnä˴ he˯ ga˭kuhn˩. Lä˭ ma´ lä˯kii˯ dsën˭, ga˭kwëëh` ba´ jnä˴ jmɨɨ˯ he˯ ga˭huhn˩. Lä˭ ma´ ngën˭ cha´jwë˩ jɨɨh˯ ga˭teeh` ba´ jnä˴ cha´neh˭ kyah˩ hnäh˴.

36 Ma´ sa˭ cha˯ he˯ ma´ kë̱hn˯, ga˭kwëëh` ba´ jnä˴ hmɨɨh˯ he˯ ga˭kë̱hn˭. Lä˭ ma´ kyäan˩ dsaahn´ na´nääh˩ hnäh˴ kin˭. Lä˭kǫǫ˯ ma´ häähn´ neh˭ñe˩, na´jëëh` hnäh˴ jnä˴.”

37 ’Ma´ja̱ ⁻ jäh ⁺ lä ⁺ jëë̱ ⁺ hi̱ ⁻ llu̱u̱ ˡ he´
sïyh ⁺ jnä´: “Dsa ⁻ jøøh ˡ kya̱a̱n ⁺, ¿lïh´ ba´
ga ⁺ jëë̱´ jnääh ˡ hne ⁻ ngëh ⁻ kya̱a̱h ˡ mah ˡ
ga ⁺ kwa´ jnääh ˡ he ⁻ ga ⁺ kuh ˡ? ¿Lïh´ ba´
ga ⁺ jëë´ jnääh ˡ ngëh ⁻ na ⁻ ki̱i̱ ⁻ hoh´ mah ˡ
ga ⁺ kwa´ jnääh ˡ jmïï ⁻ he ⁻ ga ⁺ hi̱h´?
38 ¿Lïh´ ba´ ga ⁺ jëë´ jnääh ˡ ngëh ⁻
cha´jwë ˡ juuh ⁻ mah ˡ ga ⁺ tee´ jnääh ˡ
hne ⁻? ¿Lïh´ ba´ ga ⁺ jëë´ jnääh ˡ sa ⁺ cha ⁻
hmïïh ⁻ ma´ kye̱h´ mah ˡ ga ⁺ kwëëh´
jnääh ˡ hne ⁻ hmïïh ⁻ he ⁻ ga ⁺ kye̱h ˡ?
39 ’¿Lïh´ ba´ ga ⁺ jëë´ jnääh ˡ dsa̱a̱h´
hne ⁻? ¿Lïh´ ba´ ga ⁺ jëë̱´ jnääh ˡ hne ⁻
hä̱ä̱h´ neh ⁺ ñe ˡ mah ˡ na´jëë̱´ jnääh ˡ
hne ⁻?”, jäyh ⁺ sïyh ⁺ jnä´.
40 ’Ja̱ ⁻ ga´ na ⁺ jwah ⁻ jnä´, hi̱ ⁻
la̱a̱ ˡ Dsa ⁻ ta´ jøøh ˡ, jwïï ⁻ jnih´:
“Ma ⁺ ra ⁺ ju ˡ dsoo´ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´, he ⁻
ga ⁺ jmeeh´ hnäh´ kih ˡ øøhn ˡ hi̱ ⁻ tä ⁻ ñee´
tä̱ä̱h´ la ⁻, he ⁻ ga ⁺ jmeeh´ hnäh´ kin ⁺ ba´
ja̱ ⁻.”
41 ’Lä ⁺ cha̱h´ ja̱ ⁻ jwïïn ⁻ hi̱ ⁻ tä̱ä̱h´
jwoo ˡ ra ⁻ kë̱h ˡ he´: “Jñuuh´ hnäh´ kin ⁺
hi̱ ⁻ kya̱a̱h´ dso´jwïï´, ta ⁺ cha´je ⁻ ba´
kyah ˡ hnäh´ jee´ sa ⁺ uu ⁺ ji̱h´ko̱h´, jee´
ma ⁻ na ⁻ jä̱ä̱´ kih ˡ hi̱ ⁻ sa ⁺ llu̱ ˡ kya̱a̱h´
ángele kya̱a̱y ˡ.
42 Jëëh´ lä ⁺ ma´ kyo̱hn ⁺ sa ⁺
ga ⁺ kwëëh` jnä´ he ⁻ ma´ kuhn`. Lä ⁺ ma´
lä ⁻ ki̱i̱ ⁻ dsën ⁺, sa ⁺ ga ⁺ kwëëh` jnä´ jmïï ⁻
ma´ huhn`.
43 Lä ⁺ ma´ ngën ⁺ cha´jwë ˡ juuh ⁻, sa ⁺
ga ⁺ teeh` jnä´ cha´neh ⁺ kyah ˡ hnäh´.
Ma´ sa ⁺ ga ⁺ lä ⁺ cha ⁺ he ⁻ ma´ kë̱hn ⁻, sa ⁺
cha ⁻ hmïïh ⁻ ga ⁺ kwëëh` jnä´. Lä ⁺ ma´
kya̱a̱n ˡ dsaahn´ hi ⁺ ma´ hä̱ä̱n´ neh ⁺ ñe ˡ,
hnäh´ sa ⁺ na´jëë̱h` jnä´.”
44 ’Ma´ja̱ ⁻ ngïï ˡ dsa ⁻ he´ juu ˡ kin ⁺,
jäyh ⁺: “Dsa ⁻ jøøh ˡ kya̱a̱n ⁺, ¿lïh´ ba´
ga ⁺ jëë´ jnääh ˡ ngëh ⁻ kya̱a̱h ˡ, ngëh ⁻
na ⁻ ki̱i̱ ⁻ hoh´, sa ⁺ cha ⁻ hmïïh ⁻ ma´
kë̱h ˡ, ma´ na ⁻ hë̱ë̱h ˡ cha´jwë ˡ juuh ⁻, ma´
dsaah´ o ma´ hä̱ä̱h´ neh ⁺ ñe ˡ mah ˡ sa ⁺
ga ⁺ jmee´ jnääh ˡ be´ kyah ˡ?”
45 ’Ja̱ ⁻ ga´ na ⁺ jwah ⁻ jnä´, hi̱ ⁻ la̱a̱ ˡ
Dsa ⁻ ta´ jøøh ˡ, jwïï ⁻ jnih´: “Ma ⁺ ra ⁺
ju ˡ dsoo´ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´, he ⁻ sa ⁺
ga ⁺ jmä̱ä̱h` hnäh´ he ˡ hi̱ ⁻ tä ⁻ ñee´ tä̱ä̱h´
la ⁻, jnä´ ba´ he´ sa ⁺ ga ⁺ jmä̱ä̱h` hnäh´
he ˡ.
46 Lä ⁺ jë̱ë̱ ⁺ hi̱ ⁻ hlë̱ë̱h ˡ he´ dsa ⁻ nääy ˡ
jee´ sa ⁺ la̱a̱ ⁺ jëëy ˡ wïï´. Mah ˡ lä ⁺ jë̱ë̱ ⁺ hi̱ ⁻
llu̱u̱ ˡ he´ dsa ⁻ nääy ˡ jee´ mo ⁺ so ⁺ ju̱u̱y´.”

26

Ma´ hnooh ⁻ dsa ⁻ ha ⁻ lä ⁺ jee´ ma´ sa̱a̱yh ˡ Jesús
(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

1 Ma ⁻ la ⁺ ba´ ma ⁻ kwa´ Jesús lä ⁺ jë ⁺
juu ˡ ja̱ ⁻, ga ⁺ jäyh´ sïyh ⁺ jnääh ˡ discípulo
kya̱a̱y ˡ:
2 —Ma ⁻ ñeh´ ba´ hnäh´, na ˡ jee´ to̱
ˡ jmïï` ma ⁻ la ˡ jmïï´ he ⁻ ku̱h ⁻ dsa ⁻
borrego mäh ˡ. Jee´ ja̱ ⁻ ngëë ˡ dsa ⁻
Hi̱ ⁻ ga ⁺ lë̱ë̱ ˡ ngo ˡ la ⁻ mah ˡ tä̱ä̱y ⁺ dsoh´
hma ⁻ cru ⁻.
3 Ma´ja̱ ⁻ ga ⁺ ku̱h ˡ jmi ⁻ dsa ⁻ ka̱a̱h´
kya̱a̱h´ lä ⁺ jë̱ë̱ ⁺ ta ⁻ jwoh ˡ kya̱a̱ ˡ ley
kya̱a̱h´ lä ⁺ jë̱ë̱ ⁺ dsa ⁻ gyuuh´ në´ta´ kih ˡ
Caifá, jmi ⁻ dsa ⁻ hi̱ ⁻ kye̱ ⁻ në´.
4 Mah ˡ ga ⁺ ta̱a̱yh` juu ˡ kwee ⁻, ha ⁻ lä ⁺
jee´ sa̱a̱yh ˡ Jesús kya̱a̱h´ juu ˡ ta ⁻ juu ˡ
mah ˡ jngëëyh ˡ.
5 —Sa ⁺ le´ ka̱a̱h´ jnih´ jee´ jmïï´ la ⁻,
mah ˡ sa ⁺ chi´jwa̱a̱ ˡ dsa ⁻ jee´ jwïï ⁻ la ⁻ —
ga ⁺ jäyh´.

Ja̱a̱ ⁻ dsa ⁻ më´ ga ⁺ huu ˡ jmïï ⁻ mi ⁻ jwïï ⁻ lle´ Jesús
(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

6 Ma´ gya ˡ Jesús ka ⁻ läh´ jee´ jwïï ⁻
Betania cha´neh ⁺ kih ˡ Simón hi̱ ⁻ ma´
dsaah´ dsoo´ hmih ˡ høø ⁻.
7 Jee´ ja̱ ⁻ gyay ˡ kuh ⁻ hi̱yh˜, ma´
ga ⁺ lloo ˡ ja̱a̱ ⁻ dsa ⁻ më´ hi̱ ⁻ ma´ kye̱ ⁻
ko̱o̱ ⁻ së ˡ alabastro he ⁻ haa´ jmïï ⁻
mi ⁻ jwïï ⁻ he ⁻ kye̱e̱´ hmooh ˡ. Mah ˡ
ga ⁺ huuy ˡ lle´ Jesús.
8 Ma´ ga ⁺ jëë´ jnääh ˡ lä ⁺ ko̱o̱ ⁻ ga ⁺ jmee´
dsa ⁻ më´ he´, ga ⁺ lä ⁺ lle̱e̱´ jnääh ˡ, mah ˡ
ga ⁺ jäh´ jnääh ˡ:
—¿He ⁻ la ˡ ma ⁻ he̱e̱ ˡ dsa ⁻ më´ na ⁻ jmïï ⁻
mi ⁻ jwïï ⁻ kih ˡ?
9 Llu ˡ wa´ra ⁻ jäh´ kih ˡ ga ⁺ hnïïy´
go ⁻ te˜ ba´ mah ˡ kuu´ ja̱ ⁻ ma´ kwëëyh
ˡ hi̱ ⁻ tä ⁻ ñee´.
10 Pero ga ⁺ lä ⁺ kyuuh˜ Jesús huu´dsë ⁻
kya̱a̱ ˡ jnääh ˡ, he ⁻ ja̱ ⁻ ga ⁺ sïyh ⁺ jnääh ˡ:

—¿He¯la' jmeeh¯ hnäh´ jwɨɨh` kih' dsa¯më´ la¯? Llu' ba´ he¯ ma¯jmeey´ lä¯la¯ kin¯.
11 Jëëh´, lä¯ ma¯tä̱ä̱h´ na¯ ba´ hi̱¯ tä¯ñee´ kya̱a̱h´ hnäh´. Pero jnä´, mo¯so¯ gyan`ki¯wëë´ jee´kyah' hnäh´.
12 Kya̱a̱h´ he¯ ma¯hu̱u̱y¯ jnä´ jmɨɨ¯ mi¯jwɨɨ¯, he¯ ma¯mi¯llu̱u̱y' jnä´ jä̱ä̱' ba´la¯, ja̱¯ga´ ha̱a̱' dsa¯ jnä´.
13 Ma¯ra¯ ju'dsoo´ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´, lä¯ka̱a̱¯ jmɨ¯gyɨɨ¯ jee´ kwa' dsa¯ ju'hmëë´kin¯, lä¯cha¯ juu'ha¯ lä¯ko̱o̱¯ ma¯jmee´ dsa¯më´ la¯, mah' lä¯ja̱¯ lä¯dsooh˜ dsë' dsa¯ kiyh'.

Juda ga¯ngëë' Jesús
(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

14 Ma¯ngëë´ he¯ ja̱¯, ja̱a̱¯ dsa¯kya̱a̱h´ jnäähʼ hi̱¯ che̱e̱¯ Juda Iscariote ngooy' kih' dsa¯ka̱a̱h´ kya̱a̱' jmi¯dsa¯.
15 Mah' ga¯jäyh´:
—¿Joh´ kwëëh' jnä´ mah' ngëë´ jnih´ ja´gooh¯ hnäh´? —sɨɨyh¯.
He¯ja̱¯ ga¯jii̱h' dsa¯ he´ kiyh' gyii´gya´ kuu´ tøø¯.
16 He¯ja̱¯ ga¯løø' Juda hnooh¯ ha¯ lä¯ jmeey' mah' ngëëy' Jesús ja´goo¯ dsa¯ he´.

Ga¯jmee´ Dsa¯jøø̱h' jnän` ma¯nɨɨ¯ kya̱a̱h´ ga¯hɨyh' juu'
(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

17 To¯në´ jmɨɨ´ he¯ ga¯løø' dsa¯ta̱a̱h` dsa¯ jmeey¯ jmɨɨ´ kuyh¯ he´ñiih¯ he¯ sa¯ kya̱a̱h´ levadura, ga¯ya¯jä̱h¯ jnäähʼ koo´ kih' Jesús mah' ga¯ngɨɨ´ jnäähʼ juu' kiyh':
—¿Ha¯ jwah´ mi´llu` jnäähʼ jee´ kihn´ ma¯nɨɨ¯?
18 He¯ja̱¯ ga¯jäyh´ sɨɨyh¯ jnäähʼ:
—Go¯nää´ hnäh´ ta¯ jee´ jwɨɨ¯ jɨɨh¯. Cha´jwë' ja̱¯, je̱e̱h¯ hnäh´ ja̱a̱¯ dsa¯. Ja̱¯ jwɨɨh´ dsa¯ he´: "Lä¯la¯ jäh´ ta¯jwoh' kya̱a̱' jnäähʼ: Ma¯ngoo' ga¯dsë̱ë̱' jmɨɨ´ kin¯. Cha´neh¯ kyah' kye̱h´ jnäähʼ borrego mäh' kya̱a̱h´ discípulo kya̱a̱n¯."
19 He¯ja̱¯ ga¯nøø' jnäähʼ lä¯ko̱o̱¯ mada¯ he¯ ga¯jmee´ Jesús kya̱a̱' jnäähʼ hi¯ ga¯mi¯llu` jnäähʼ jee´ ga¯kuyh¯ ma¯nɨɨ¯.
20 Ma´ ga¯nɨɨ¯ jmɨɨ´ ja̱¯, ga¯gya¯ Jesús në´ na´mes˜ kya̱a̱h´ lä¯jë̱ë̱¯ gya¯tu̱u̱´ jnäähʼ.
21 Ta´ko̱¯jii̱h' ma´ tøøh´ jnäähʼ kih¯hi̱h¯ jnäähʼ, ga¯jäh´ Jesús:
—Ma¯ra¯ ju'dsoo´ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´, ja̱a̱¯ jee´ lä¯jë̱ë̱¯ hi̱¯ kuh¯ kya̱a̱h´ jnä´, ngëëy' jnä´.
22 Peer¯ ja' meeh¯ dsë¯ jnäähʼ ma´ ga¯nɨɨ´ jnäähʼ juu' ja̱¯, mah' lä¯ja̱a̱¯ lä¯ja̱a̱¯ jnäähʼ ga¯ngɨɨ´ jnäähʼ juu' kiyh':
—¿Che´ ja̱¯ he´ jnä´ na¯ hlë̱ë̱h´? —ga¯jäh´ jnäähʼ.
23 He¯ja̱¯ ga¯je̱e̱h¯ Jesús juu' kya̱a̱' jnäähʼ:
—Hi̱¯ tä˜ goo¯ kya̱a̱h´ jnä´ neh¯ wɨɨ´ la¯, hi̱¯ he´ ba´ na¯ hi̱¯ ngëë' jnä´.
24 Ma¯ra¯ ju'dsoo´, Hi̱¯ga¯lë̱ë̱'ngo' la¯ le´ kiyh' lä¯ko̱h´ ma¯na¯sɨɨ¯. Pero jwɨɨ˜ dsa¯ hi̱¯ ngëë˜ Hi̱¯ga¯lë̱ë̱'ngo' la¯. Llu' ga´ la' kih' dsa¯ñɨɨh¯ he´ wa´ra¯ jäh´ kih' sa¯ ga¯lä¯cha̱a̱y¯ go¯te˜ ba´.
25 Ja̱¯ga´, ga¯je̱e̱h¯ Juda hi̱¯ ga¯ngëë' Jesús, ga¯jäyh´:
—O che´ jnä´ ba´ ta¯jwoh'.
—Hñaah' ba´ hne¯ ma¯jäh´ —ga¯jäh´ Jesús sɨɨyh¯.
26 Ko̱¯jii̱h' tä̱ä̱yh´ kuyh¯, ga¯ka̱' Jesús he´ñiih¯ mah' ga¯kway´ ti´hmaah´ kih' Dio. Ma¯ngëë´ ma¯kway´ ti´hmaah´ kih' Dio, ga¯lla̱a̱y' he´ñiih¯ ja̱¯, mah' ga¯kwëëyh' jnäähʼ, ga¯jäyh´:
—Kye̱¯ hnäh´ mah' kuh' hnäh´, he¯ la¯ na¯ jmɨ¯ngo' kin¯.
27 Lä¯ja̱¯ ka¯läh´ ga¯ka̱y' wa´kyaah´, ga¯kway´ ti´hmaah´ kih' Dio, ja̱¯ga´ ga¯kwëëyh' jnäähʼ, ga¯jäyh´:
—Hi̱h´ hnäh´ lä¯jë̱ë̱¯ hnäh´.
28 Jëëh´, he¯ la¯ na¯ jma¯ kin¯ he¯ kya̱a̱h´ jmee' Dio ko̱o̱¯ hmooh´ hmëë´. He¯ja̱¯ tɨɨ¯ jma¯ kin¯ kih' jwë̱ë̱´ dsa¯ mah' dsa¯che` dso´kye¯ kiyh'.
29 Lä¯la¯ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´, mo¯so¯ huh` ga´ jnä´ jmɨh' mɨ 'jëh' ma¯ä̱ä̱¯, lä¯jii̱h' lloo˜ jmɨɨ´ huhn` ka¯läh´ lä¯hmëë´ kya̱a̱h´ hnäh´ jee´ jmee' Tää` kya̱a̱n¯ hih¯ —ga¯jäh´ Jesús sɨɨyh¯.

Ga˭hmä˝ Pee´ juu' he¯ sa˭ kyu̱u̱y˭ Jesús
(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

30 Ma¯ngëë˝ ma¯hä´ jnääh'ˡ kih'ˡ Dio, ga˭nøøˡ jnääh' ta˭ moh˝ Olivo.
31 Ja̱¯ga´ ga˭jäh˝ Jesús sɨɨyh˭ jnääh':
—Lä˭jëë̱˭ ba´ hnäh˝ be̱e̱h' jnä˝ naˡ hwë'. Lä˭ja̱¯ na¯sɨɨ¯ juu' kih'ˡ Dio: "Jmeen` dsoo´ kih' hi̱¯ hä̱ä̱˜ lä˭jëë̱˭ borrego, hi˭ lä˭jëë̱˭ borrego kya̱a̱yˡ sa¯jñee˝."
32 Pero ga´ ma¯lä¯jii̱hn` ka¯läh˝, hii̱¯ jnä˝ nɨɨn` na´jä̱ä̱n` hnäh˝ ta˭ Galilea.
33 He¯ja̱¯ ga˭jäh˝ Pee´:
—Ma˭ke˭ lä˭jëë̱˭ ga˭be̱e̱ˡ hne¯, pero jnä˝ jih´ko̱h˝ sa˭ be̱e̱n¯ hne¯.
34 He¯ja̱¯ ga˭jäh˝ Jesús sɨɨyh˭ Pee´:
—Ma˭ra˭ ju'dsoo˝ jwëë̱hn˜ hne¯, naˡ hwë', jä̱ä̱ˡ ja̱¯ga´ hooh' chaah´ dsoo', hne¯ ma¯të˝ hnë¯ jii̱h˜ ma¯hmäh´ juu' he¯ sa˭ kyu̱u̱h˭ jnä˝.
35 —Ma˭ke˭ ga˭ju̱u̱nˡ ko̱¯jøh˝ kya̱a̱h´ hne¯, sa˭ jwahn¯ lä˭na¯ —ga˭jäh˝ Pee´.
Lä˭ja̱¯ kwee¯ ba´ ga˭jäh´ jnääh'ˡ lä˭jëë̱˭ jnääh'.

Ñee´ Jesús Getsemaní na´chu̱u̱y´ kya̱a̱h´ Dio
(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

36 Ma¯ngëë˝ he¯ ja̱¯, ga˭nøøˡ jnääh' kya̱a̱h´ Jesús ko̱o̱¯ jee´ che̱e̱¯ Getsemaní. Ma´ ga˭lla˭nøøˡ jnääh' jee´ ja̱¯, ga˭sɨɨyh˭ lä˭jëë̱˭ jnääh':
—Jee´ la¯ ba´ go¯ta̱a̱h´ hnäh˝ ta´ko̱¯jii̱h' na´chu̱un' kya̱a̱h´ Dio.
37 Ga˭jä̱ä̱yˡ ma˭la˭ Pee´, kya̱a̱h´ lä˭u̱u̱˝ jo̱o̱˝ Zebedeo ba´. Cha̱h˝ ba´ ja' meeh¯ dsëyˡ hi˭ cha̱a̱y¯ cha¯miih¯ hɯɯ´dsë¯.
38 He¯ja̱¯ ga˭jäh˝ Jesús sɨɨyh˭:
—Peer˭ meeh¯ dsënˡ˭, lä˭jii̱h' ju̱un˝ go¯te˜ laˡ kin˭. Jee´ na¯ ba´ jä̱ä̱´ jnä˝. Kwëëh` hoh˝ hnäh˝, ta˭ gwii̱¯ hnäh˝.
39 Ja̱¯ga´ ngoo' Jesús miih¯ ga´ ta˭ cha´në´. Jee´ ja̱¯ ga˭ju̱u̱yhˡ jnëy´ mahˡ ga˭jlu̱u̱yˡ lley´ lä˭ ga˭të˝ hwaˡ, ga˭chu̱u̱y´ kya̱a̱h´ Dio:
—Tää` kya̱a̱n˭, cher´mahˡ le˝, lä̱ä̱` jnä˝ kihˡ he¯ wɨɨ˝ he¯ jëënˡ¯ naˡ. Pero sa˭ wa´ le˝ lä˭ hnoonˡ hñiin˭, wa´ le˝ lä˭ hnooh¯ hñaahˡ ba´.
40 Ma´ ja̱hˡ Jesús ka¯läh˝ jee´ ma´ tä̱ä̱h´ discípulo kya̱a̱yˡ, ga˭jëëyˡ ma¯na¯gwii̱y¯. He¯ja̱¯ ga˭sɨɨyh˭ Pee´:
—¿Che´ ni˭ ko̱o̱¯ hor˜ sa˭ ma¯lä¯be˝ hoh˝ he¯ ma¯nah˝ na¯nëh´ kya̱a̱h´ jnä˝?
41 Wa´ na¯nëh´ hnäh˝, ngɨɨ´ hnäh˝ kyahˡ kihˡ Dio mahˡ sa˭ le̱h˭ he¯ hlɨɨh' hnäh˝. Hnøøˡ ba´ jmɨ¯lle˝ jnän` kwa' be˝. Pero jmɨ¯ngoˡ jnän` sa˭ be̱e̱˝ —ga˭jäyh˝.
42 Ngooyˡ ka¯läh˝ na´chu̱u̱y´ kya̱a̱h´ Dio jee´ ga˭të˝ to̱ˡ jii̱h˜:
—Tää` kya̱a̱n˭, cher´mahˡ sa˭ le˝ lä̱ä̱h´ jnä˝ kihˡ he¯ wɨɨ˝ la¯, cher´mahˡ ma˭ra˭ he¯ huhn` ba´ jnä˝, wa´ le˝ lä˭ hnooh¯ hñaahˡ ba´ —ga˭jäyh˝.
43 Ma´ ja̱yh' ka¯läh˝, ga˭jëëyˡ lä˭jëë̱˭ ba´ ma¯na¯gwii̱¯. Jëëh˝, lä˭gwii̱y˭ jwërte.
44 Ngooˡ Jesús ka¯läh˝ lä˭hmëë˝ jee´ ga˭të˝ hnë¯ jii̱h˜ na´chu̱u̱y´ kya̱a̱h´ Dio, ja̱¯ba´ kya̱a̱h´ juu' he¯ ma¯hlëëyh˝ jä̱ä̱ˡ ja̱¯.
45 Ma´ ja̱yh' ka¯läh˝ jee´ ma´ tøøh´ jnääh'ˡ lä˭jëë̱˭ jnääh', ga˭sɨɨyh˭ jnääh':
—Gwii̱¯ ba´ hnäh˝ kyahˡ, te̱e̱h` hnäh˝ hoh˝. Ma¯lloo' hor˜ ja̱a̱˝ Hi̱¯ga˭lëë̱ˡngoˡ la¯, ngëëˡ dsih˝ goo¯ dsa¯ hñaa¯ dsëˡ.
46 Noo¯ hnäh˝, mahˡ ma˭nøøn`. Ma¯ngoo' ya¯jä̱h˭ hi̱¯ ngëëˡ jnä˝ —ga˭jäyh˝.

Ga˭sa̱a̱yhˡ Jesús
(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

47 Lla˭ gyihˡ juu' ja̱¯ ma´ ja' Juda, ja̱a̱¯ jee´ lä˭jëë̱˭ gya˭tu̱u̱˝ dsa¯kya̱a̱h´ jnääh'. Jayˡ kya̱a̱h´ ko̱o̱¯ nää' dsa¯, hi̱¯ ma´ kye̱¯ ñe', hi̱¯ ma´ kye̱¯ hma¯, lä˭hih˭ kihˡ ta¯jwohˡ kya̱a̱ˡ ley kya̱a̱h´ dsa¯ka̱a̱h´ kya̱a̱ ' jmi¯dsa¯, kya̱a̱h´ dsa¯gyɯɯh´.
48 Juda hi̱¯ ga˭ngëëˡ Jesús, jä̱ä̱ˡ ga˭ta̱a̱yh¯ dsa¯ he˝ juu':
—Hi̱¯ chɯhn` kih', hi̱¯ he˝ he˝. Ja̱¯ sa̱a̱h˭ hnäh˝ —ga˭jäyh˝.
49 He¯ja̱¯ jayˡ chu̱h˭ kihˡ Jesús.

—Ha⁻ ma⁻ñeh´ ta⁻jwoh¹ —ga⁺jäyh´.
Na⁻ ma⁻hii´ ga⁺chʉyh´ kih¹ Jesús.
50 Jạ⁻ga´ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:
—Ome⁻¹, ¿hee⁻ kih¹ ma⁻ñeh´ hne⁻?
Lä⁺chạh´ jạ⁻ ga⁺ya⁺jạ̈h⁺ dsa⁻ he´ mah¹ ga⁺sọọh¹ kih¹ Jesús.
51 Pero jạạ⁻ dsa⁻kyạạh´ jnäähʲ, ga⁺sëëyh¹ ñe¹ ga⁺jmeey´ dsoo´ kih¹ jạạ⁻ hị⁻ ma´ jmee⁺ ta´he¹ kih¹ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹. Ga⁺kʉy´ lo⁻gwa´.
52 He⁻jạ⁻ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:
—Tøøh¹ ñe¹ kyah¹ neh⁺ loo⁻ kih¹ ka⁻läh´. Jëëh´, lä⁺jëë⁺ hị⁻ kooh˜ ñe¹, kyạạh´ ñe¹ jʉʉy´.
53 ¿Che´ sa⁺ ñeh´, le´ ba´ ngɨɨn´ kih¹ Tää`kyạạn⁺, mah¹ lä⁺chạh´ la⁻ cheey¹ kin⁺ gya⁺tọ´ nää¹ ángele?
54 Pero cher´mah¹ lä⁺jạ⁻ ga⁺la¹, ¿ha⁻ ba´ la⁺ lä⁺te¹ lä⁺kọọ⁻ na⁻sɨɨ⁻ juu¹ kih¹ Dio, jee´ lle`lä⁺jë⁺ he⁻ ạạ⁻ jmɨɨ´ le´?
55 Jạ⁻ba´hor˜ jạ⁻, ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺ dsa⁻ hị⁻ ga⁺sọọh¹ kiyh¹:
—¿Che´dsa⁻hɨɨ⁻ jnä´, he⁻ ma⁻ya⁻näähʲ hnäh´ kyạạh´ ñe¹ kyạạh´ hma⁻, mah¹ sạạh⁺ jnä´? Lä⁺jë⁺ jmɨɨ´ ma´ hạạn´ jee´ kyah¹ hnäh´, ma´ kwan⁺ juu¹ koo´ gwah⁺ mah¹ sa⁺ ga⁺chạạh¹ jnä´.
56 Pero lä⁺jë⁺ he⁻ la⁻ lle` kih¹ le´ mah¹ lä⁺te¹ juu¹ he⁻ ga⁺sɨɨ´ lä⁺jëë⁺ hị⁻ ga⁺ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio —ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺.
Hi⁺ lä⁺jëë⁺ jnäähʲ ga⁺bẹẹ´ jnäähʲ Jesús jee´ jạ⁻, mah¹ ga⁺kyʉʉ´ jnäähʲ.

Na´jạạ̈y⁻ Jesús cha´në´ dsa⁻ta´ kạạh´ kyạạ¹ dsa⁻ judiu
(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

57 Lä⁺jëë⁺ dsa⁻ he´, lä⁺ ma´ ga⁺sạạyh¹ Jesús, na´jạạ̈y⁻ cha´në´ Caifá hị⁻ ma´ kyẹ⁻ në´ kih¹ lä⁺jëë⁺ jmi⁻dsa⁻ kạạh´. Jee´ jạ⁻ ma´ tạạ̈h´ jøø˜ kọ⁻jøh´ lä⁺jëë⁺ ta⁻jwoh¹ kyạạ¹ ley kyạạh´ lä⁺jëë⁺ dsa⁻gyʉʉh´.
58 Pero Pee´ ʉʉ´ ba´ ngooy¹ lleey` kaah` kih¹ Jesús, lä⁺ ga⁺të´ ho´hne⁻ në´ta´ kih¹ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ he´. Jee´ jạ⁻ ga⁺he¹ Pee´ ga⁺jmeey´ kọ⁻jøh´ kyạạh´ poo⁻ hị⁻ ma´ tạạ̈h´ jee´ jạ⁻, ma´ jëëy˜ ha⁻ lä⁺ hɨɨ¹ juu¹ jạ⁻.

59 Lä⁺jëë⁺ jmi⁻dsa⁻ kạạh´ kyạạh´ dsa⁻gyʉʉh´, kyạạh´ lä⁺jëë⁺ hị⁻ lạạ¹ ta´, ma´hnaayh⁻ dsa⁻ hị⁻ ma´ bạạ̈h⁺ Jesús kyạạh´ juu¹ ta⁻juu¹, lä⁺jwë´ jee´ ma´ jngɨɨyh¹ kih¹.
60 Pero sa⁺ ga⁺jmää´ juu¹ kiyh¹, ma⁺ke⁺ jwëë´ dsa⁻ ma´ bạạ̈h⁻ dsih´ kyạạh´ juu¹ ta⁻juu¹. Kyạạh´ jee´ ga⁺dsạạ¹ ga´, ga⁺lla⁺nää¹ ga´ ʉʉ¹ hị⁻ kyẹ⁻ juu¹ ta⁻juu¹,
61 ga⁺jäyh´:
—Ga⁺nʉʉ´ jnäähʲ ga⁺jäh´ dsa⁻ñʉʉh⁻ na⁻: “Le´ hlan⁻¹ gwah⁺ jʉʉh⁻ kih¹ Dio mah¹ kyạạh´ hnë⁻ jmɨɨ´ ba´ choohn´.”
62 He⁻jạ⁻ ga⁺noo⁻ jmi⁻dsa⁻ hị⁻ ma´ kyẹ⁻ në´ he´, ga⁺ngɨɨy´ juu¹ kih¹ Jesús:
—¿Hee⁻ jwah´ hne⁻, heh¹ lä⁺kọh´ hnɨɨ˜ dsa⁻ la⁻ kyah¹? ¿He⁻la¹ sa⁺ hlëëh´ ni⁺ miih⁻?
63 Pero sa⁺ ga⁺ngɨɨ´ go⁻te˜ Jesús. Kọọ⁻ ka⁻läh´ ga⁺jäh´ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ he´ sɨɨyh⁺:
—Ma⁺ra⁺ ju¹dsoo´ kih¹ Dio jɨɨh⁺, jäh´ ¿che´ hne⁻ he´ Cristo, Jọọ´ Dio?
64 —Hne⁻ ba´ ma⁻jäh´. Hi⁺ cha⁻ ga´ kọọ⁻ he⁻ jwëëhn˜ hnäh´. Na¹ ta⁺ cha´në´ jëëh¹ hnäh´ Hị⁻ga⁺lëë¹ngo¹ la⁻ gya¹ jwoo¹ ra⁻llʉʉ¹ kih¹ Dio Jøøh¹, hi⁺ jëëh¹ hnäh´ jạyh´ ka⁻läh´ jee´ jnii´ hii´ gyʉʉh¹ —ga⁺jäh´ Jesús.
65 He⁻jạ⁻ lä⁺ ma⁻kyẹh´ jạ⁻ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ he´ hmɨɨh⁻ kih¹ ga⁺gɨɨy¹, ga⁺jäyh´:
—¡Ma⁻mi⁻kwạyh¹ Dio jëë`! ¿Hɨɨ⁻ ga´ jwạạh⁻¹ jne´ jñah´ hị⁻ jmee¹ ju¹dsoo´? Jee´ na⁻ ma⁻nʉʉh⁻ hnäh´ he⁻ ma⁻mi⁻kwạyh¹ Dio.
66 ¿Hee⁻ jwah´ hnäh´? —ga⁺jäh´ dsa⁻jøøh¹ kyạạ¹ jmi⁻dsa⁻ he´.
He⁻jạ⁻ ga⁺lä⁺jëë⁺ ba´ ga⁺jäh´:
—Ạạ̈⁻ jmɨɨ´ jʉʉy´.
67 Lä⁺chạh´ jạ⁻ ga⁺ti´ ga⁺hñey¹ mo⁻në´ Jesús. Ga⁺kɨɨ´ ga⁺jnooy¹ kiyh¹.
68 Mah¹ ma´ jäyh´:
—Hne⁻ Cristo, jäh´ da´, ¿hɨɨ⁻ na⁻ ma⁻kwa´ kyah¹?

Ga⁺hmä´ Pee´ juu¹ he⁻ sa⁺ kyʉʉy⁺ Jesús
(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

69 Ho´hne˜ ja̱˜ ma´ gya' Pee´, ma´
ja' ja̱a̱˜ dsa˜mëˇ hi̱˜ ma´ jmee˜ ta´
kih' jmi˜dsa˜ jøøh' heˇ, mah' ga˜jäyhˇ
sɨɨyh˜:
—Hne˜ ka˜läh´ ma´ ngëh˜ kya̱a̱h´
Jesús hi̱˜ cha̱a̱˜ Galilea.
70 To˜lo˜ nëˇ jee´ läˇjëë̱˜ dsa˜ heˇ
ga˜hmäˇ Pee´ juu', ga˜jäyhˇ:
—Sa˜ man˜ hii̱˜ kih' na˜ hlëëh´.
71 Lä˜cha̱hˇ ja̱˜ ya˜hëë̱' Pee´
na´nooy˜ lä˜ ga˜tëˇ ho´haah´ jee´
dsa˜ta̱a̱h` dsa˜. Jñahˇ dsa˜mëˇ
ga˜jëëy', mah' ga˜sɨɨyh˜ läˇjëë̱˜ hi̱˜ ma´
tä̱ä̱h´ jee´ ja̱˜:
—Heˇ ba´ dsa˜kya̱a̱h´ Jesús hi̱˜ cha̱a̱˜
Nazaret na˜.
72 Ko̱o̱˜ ka˜läh´ ga˜juu' Pee´,
ga˜tä̱ä̱y˜ Dio:
—Ni˜ ko̱˜hi̱´pih' sa˜ kyu̱u̱n˜ dsa˜ oo˜
—ga˜jäyhˇ.
73 Ko̱˜hwëëˇ ga´ ja̱˜, ga˜jäh´ dsa˜
hi̱˜ ma´ tä̱ä̱h´ jee´ ja̱˜, ga˜sɨɨyh˜ Pee´
ka˜läh´:
—Ma˜ra˜ ju'dsooˇ, hne˜ heˇ la̱a̱'
ja̱a̱˜ dsa˜kya̱a̱h´ hi̱˜ oo˜. He˜ja̱˜ sa˜
na˜hee̱˜ juu' läˇ hlëëh´.
74 He˜ja̱˜ ga˜løø' Pee´ hlëëh˜ kya̱a̱h´
dso´jwɨɨˇ hi˜ ga˜tä̱ä̱y˜ Dio:
—Ma˜ra˜ ju'dsooˇ, sa˜ kyu̱u̱n˜
dsa˜ñuuh˜ na˜ —ga˜jäyhˇ.
Na˜ ma˜hiiˇ ga˜hooh' chaah´ dsoo'.
75 Ja̱˜ga´ ga˜läˇdsooh˜ dsë' Pee´ juu'
he˜ ga˜jäh´ Jesús ga˜sɨɨyh˜ jä̱ä̱': "Jä̱ä̱',
ja̱˜ga´ hooh' chaah´ dsoo', hnë˜ jii̱h˜
ma˜hmäh´ juu' he˜ sa˜ kyu̱u̱h˜ jnäˇ."
He˜ja̱˜ ya˜hëë̱y' ta˜ ka´hne˜,
ga˜hooyh' läˇjii̱h' lla˜ dsëy'.

27

Ga˜jä̱ä̱' dsa˜ Jesús cha´nëˇ Pilato (Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

1 Ma´ ga˜jnä', ga˜ku̱h' läˇjëë̱˜
dsa˜ka̱a̱h´ kya̱a̱ ' jmi˜dsa˜, kya̱a̱h´
läˇjëë̱˜ dsa˜gyuuh´. Ga˜ta̱a̱yh` juu'
kwee˜ ha˜ läˇ jmeey' mah' jngɨɨh' dsa˜
kih' Jesús.
2 He˜ja̱˜ na´jä̱ä̱˜ dsihˇ na˜hñuuy˜,
ga˜ngëëy' goo˜ Poncio Pilato hi̱˜ ma´
la̱a̱' lle´mohˇ.

Ga˜ju̱u̱' Juda

3 Juda heˇ hi̱˜ ga˜ngëë' Jesús, ga˜ka̱y'
cha˜miih˜ huu´dsë˜ ma´ ga˜jëëy' he˜
ma˜jmeeˇ dsa˜ heˇ hih˜ ju̱u̱ˇ Jesús.
He˜ja̱˜ ñeey´ na´ngëëy´ ka˜läh´ läˇjëˇ
gyiiˇgya´ kuu´ tøø˜ he˜ ga˜jii̱h' läˇjëë̱˜
jmi˜dsa˜ ka̱a̱h´ kya̱a̱h´ dsa˜gyuuh´ heˇ.
4 Mah' ga˜jäyhˇ:
—Na˜bä̱ä̱hn` dso´kye˜, ma˜ngëën`
ja̱a̱˜ hi̱˜ ju̱u̱ˇ hi̱˜ sa˜ cha˜ dsoo´ cha˜
kih'.
Mah' ga˜jäh´ dsa˜ka̱a̱h´ heˇ sɨɨyh˜:
—¿Hee˜ ga˜tëë̱ˇ jnääh ' jëëˇ jnääh'
kyah'? Kwa̱a̱t˜ kyah' ba´ hne˜ na˜.
5 He˜ja̱˜ ga˜jwä' Juda kuu´ ja̱˜ neh˜
gwah˜ juuh˜, mah' ya˜hëë̱y' jee´ ja̱˜,
ngooy' na´täy˜ cheˇ luuy´.
6 Ja̱˜ga´ ga˜juuh' jmi˜dsa˜ ka̱a̱h´ heˇ
kuu´ ja̱˜ mah' ga˜jäyhˇ:
—Sa˜ leˇ tøøh´ jne´ kuu´ la˜ ko̱˜jøhˇ
kya̱a̱h´ kuu´ he˜ kwëëh˜ dsa˜ Dio,
jëëhˇ, ma˜hlääh´ jma˜ kya̱a̱h´ kuu´ la˜.
7 He˜ja̱˜ ga˜ta̱a̱yh` juu' kwee˜ lay'
ko̱o̱˜ hwa' kya̱a̱h´ kuu´ ja̱˜ jee´ ha̱a̱y'
dsa˜ cha̱a̱˜ uuˇ. Hwa' ja̱˜ ma´ chee̱˜
hwa' kih' tëˇ mɨ'hya˜.
8 He˜ja̱˜ läˇjii̱h' jmɨɨ´ na', hwa' ja̱˜
chee̱˜: Hwa' he˜ ga˜këëˇ jma˜.
9 Läˇja̱˜ ga˜läˇte' läˇko̱o̱˜ ga˜jäh´
Jeremía hi̱˜ ga˜ngëë' juu' kih' Dio
lloˇjoo', ma´ ga˜jäyhˇ: "Ga˜ka̱y'
gyiiˇgya´ kuu´ tøø˜, he˜ ma´jmeeˇ dsa˜
Israel kwa̱a̱t˜ ko̱˜ja̱˜ jii̱h' kyee̱ˇ ja̱a̱˜
dsa˜,
10 mah' ga˜lay' hwa' kih' tëˇ mɨ
'hya˜, läˇko̱o̱˜ mada˜ he˜ ga˜jmeeˇ Dio
kin˜."

Ga˜ka̱' Pilato ju'dsooˇ kih' Jesús (Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

11 Ma´ cheh' Jesús cha´nëˇ lle´mohˇ,
he˜ja̱˜ ga˜ngɨɨˇ lle´mohˇ juu' kiyh':
—¿Cheˇ hne˜ heˇ dsa˜jøøh' kya̱a̱'
dsa˜ judiu?
He˜ja̱˜ ga˜jee̱h˜ Jesús juu' kiyh':
—Ma˜jäh´ ba´ hne˜.
12 Läˇjëë̱˜ jmi˜dsa˜ ka̱a̱h´ kya̱a̱h´
dsa˜gyuuh´ ma´ bä̱ä̱yh˜ dsoo´, pero ni˜
miih˜ sa˜ cha˜ ga˜jee̱h˜ Jesús.
13 He˜ja̱˜ ga˜jäh´ Pilato:

—¿Che´ sa˭ nuuh¯ joh˝ juu¹ sa˭ hnoo¯ dsa¯ kyah˹?

14 Pero ni˭ koo¯ mɨ¹juu˹ sa˭ ga˭jeeh¯ Jesús kiyh˹, he¯ja¯ cha¯ga´miih¯ ma´ jëë˜ dsah˭ Pilato.

15 Lä˭jë˭ jiih˜ ma´ të¯ jmɨɨ´ he¯ kuh¯ dsa¯ judiu borrego mäh˹ ma´ lää˜ Pilato jaa¯ jee´ lä˭jëë˭ hi¯ tääh´ neh˭ñe¹ hi¯ ma´ tɨh˜ dsë˹ dsa¯ ba´.

16 Jmɨɨ´ ja¯ ma´ hää´ neh˭ñe¹ jaa¯ hi¯ ma´ chee¯ Barrabá hi¯ ma´ hii˝ juu¹ kih˹.

17 He¯ja¯ ga˭ngɨɨ˝ Pilato juu¹ kih˹ hi¯ ga˭kuh˹ jee´ ja¯:

—¿Hii¯ hnooh¯ hnäh˝ lään´? ¿Che´ lään´ Barrabá o che´ lään´ Jesús hi¯ chee¯ Cristo? —ga˭jäh˝ Pilato.

18 Jëëh˝, lä˭la¯ ba´ ma¯ñey¯ he¯ na¯hööh´ ba´ dsa¯ he˝ kih˹ Jesús, heh˹ ga˭ngëë˹ dsih˝ ja´gooy¯.

19 Ma´ gya¹ Pilato në´ta´ kih¹, ma´ ga˭lloo˹ jaa¯ hi¯ ma´ kye¯ juu¹ kih˹ mëy´, ma´ jäyh˝:

—Jäh˝ dsa¯më˝ kyaah˹: "Ta˭ bääh` hñaah¹ kyaah´ dsa¯ñuuh¯ lluu˹ he˝. Jëëh˝, ta˭ ya˭jnä˭ ma¯kee¹ jnih˝ na´hää˝ jwërte."

20 Pero jmi¯dsa¯ kaah´ kyaah´ dsa¯gyuuh´ ma´ taayh¯ dsa¯ juu¹ mah˹ wa´ ngɨɨy˝ he¯ lää˝ Barrabá mah˹ wa´ juu˝ Jesús.

21 Koo¯ ka¯läh˝ ga˭jäh˝ Pilato:

—¿Hii¯ jee´ lä˭uu˝ hnooh¯ hnäh˝ lään´?

Lä˭jëë˭ ba´ ga˭jäh˝:

—Lää` Barrabá.

22 Mah˹ ga˭jäh˝ Pilato sɨɨyh˭:

—¿Hee¯ na¯ jmeen` kyaah´ Jesús hi¯ chee¯ Cristo?

Ma´ jäyh˝:

—Wa´ dsa¯taay´ dsoh˝ hma¯cru¯.

23 Koo¯ ka¯läh˝ ga˭jäh˝ lle´moh˝ he˝ sɨɨyh˭:

—¿Hee¯ hlɨɨh¹ ma¯jmee˝ dsa¯ la¯?

Pero cha¯ga´miih¯ mɨɨh´ ga˭tooh˹ dsa¯ he˝, ma´ jäyh˝:

—Tääy` dsoh˝ hma¯cru¯.

Ga˭jä˝ juu¹ juu˝ Jesús
(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

24 Ma´ jëë˜ Pilato sa˭ hii˜ liyh˭ kyaah´ dsa¯, cha¯ga´miih¯ ga˭chi˹ ga˭jwaa˹ dsa¯ he˝. He¯ja¯ ga˭kay˹ miih¯ jmɨɨ¯, ga˭gyiyh˹ gooy¯ cha´në´ lä˭jëë˭ dsa¯ he˝, mah˹ ga˭jäyh˝:

—Sa˭ bäähn´ hñiin˭ kyaah´ jma¯ kih˹ dsa¯ lluu˹ la¯. Na¯ hnɨɨh¹ ma¯na¯la¯ kwaat˜ kyah˹ hnäh˝.

25 He¯ja¯ ga˭jäh˝ ga˭lä˭jëë˭ dsa¯ he˝:

—Wa´ na¯bääh` jnääh˹ jma¯ kiyh˹, lä˭kye¯ joo˝sɨɨh´ jnääh˹.

26 Ja¯ga´ ga˭lää˹ Pilato Barrabá mah˹ ga˭jmeey˝ hih˭ ga˭jmi´ ga˭baa˹ dsa¯ Jesús. Ma¯ngëë˝ he¯ ja¯, ga˭ngëëy˹ Jesús ja´goo¯ hlöö˝ mah˹ dsa¯tääy` dsoh˝ hma¯cru¯.

27 He¯ja¯ ga˭jää˹ hlöö˝ kyaa˹ Pilato Jesús ta˭ në´ta´ kiyh¹, mah˹ ga˭kuyh˹ lä˭jëë˭ hlöö˝ lä˭ku´ lä˭jii˹ kiyh˹.

28 Hi˭ ga˭llee˹ hlöö˝ hmɨɨh¯ kih˹ Jesús mah˹ ga˭kyeh¯ dsih˝ koo¯ hmɨɨh¯ gyuu˝ läh¯ lä˭koh˝ he¯ këh¯ rey.

29 Ga˭kay˹ wii¯ too˝ ga˭jmeey˝ koo¯ he¯ lih¯ mah˹ ga˭tooyh¯ lle´ Jesús lla¯ coron. Ga˭tooyh¯ koo¯ hma¯tah¯ gooy¯ ra¯lluu˹, ma´ jmää˜ dsih˝ lä˭koo¯ jaa¯ dsa¯ta´ jööh¹. Ja¯ga´ ga˭juuyh˹ jnëy´ cha´ney´ mah˹ ga˭mi˭kwayh˹ ma´ jäyh˝:

—Peer˭ jööh¹ dsa¯ta´ kyaa¹ dsa¯ judiu.

30 Ga˭ti´ ga˭hñe˹ dsih˝, ga˭kay˹ hma¯tah¯ mah˹ ga˭bay˹ lley´.

31 Ma¯ngëë˝ ma¯mi¯kwah˹ dsih˝, ga˭llee˹ dsa¯ hmɨɨh¯ gyuu˝ he¯ ga˭kyeyh¯ ja¯, mah˹ ga˭kyeyh¯ ka¯läh˝ hmɨɨh¯ kiyh˹, ja¯ga´ ga˭jääy˹ na´tääy´ dsoh˝ hma¯cru¯.

Ga˭tääy¯ Jesús dsoh˝ hma¯cru¯
(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

32 Lä˭ ma´ ga˭hwee¯ëy¯ në´ta´ ja¯, ga˭jeey˹ jaa¯ dsa¯ chaa¯ Cirene hi¯ ma´ chee¯ Simón. Ga˭jmee˝ hlöö˝ bii˹ ga˭ka˹ dsa¯ he˝ hma¯cru¯ kih˹ Jesús.

33 Ga˭jääy˹ Jesús lä˭ ga˭të˝ jee´ chee¯ Gólgota, he¯ hnöö˹ jäh˭: Moo¹ Lle´ Hlɨɨ˝.

34 Jee´ ja¯ ga˭kwëëh˹ dsih˝ jmɨɨ¯ jiih¯ he¯ na¯kaah˜ jmɨɨ¯ llih˹. Koo¯

ga˗hlʉyh˝ miih˜ ba´, sa˗ ga˗hiiy˺ ma´ hɨyh˺ jmɨɨ˜ ja˜.

35 Ma˜ngëë˝ ma˜tä̈ä̈˜ dsih˝ dsoh˝ hma˜cru˜, ga˗ti´ ga˗llooyh˺ hmɨɨh˜ kih˺ Jesús kooyh˜ suert. Lä˗ja˜ ga˗lä˗te˺ lä˗koo˜ ga˗jäh˝ hi˜ ga˗ngëë˺ juu˺ kih˺ Dio: “Ga˗ti´ ga˗llooyh˺ hmɨɨh˜ kin˗ kyaah´ dsa˜kyaayh´, ga˗kooyh˺ suert mah˺ jëëy˺ hii˜ tëë˺ hmɨɨh˜ kin˗.”

36 Mah˺ ga˗taayh` ga˗hööy˝ jee´ ja˜.

37 Ga˗töö˺ dsa˜ ta˗ gyʉʉh˺ lley´ koo˜ hwëh˝ he˜ jäh˝ ha˜ lä˗ la˺ dsoo´ he˜ bä̈ä̈h˜ dsih˝: “Hi˜ la˜ na˜ Jesús hi˜ laa˺ Dsa˜jööh˺ kyaa˺ dsa˜ judiu.”

38 Koo˝ kiyh˺, ma´ töö˝ to˺ hma˜cru˜ jee´ ma˜na˜taa˗ uu˺ dsa˜hii˜, jaa˜ jwoo˺ ra˜llʉʉ˺ kiyh˺, jaa˜ jwoo˺ ra˜këh˺ kiyh˺.

39 Lä˗jëë˗ hi˜ ma´ dsa˜ngëë˝ ta˗ ja˗ ma´ jiiyh˜ lley´ hi˗ ma´ mi˜kwayh˺ kih˺ Jesús.

40 Ma´ jäyh˝:

—Hne˜ hi˜ ma´ tu˺ gwah˗ jʉʉh˗ mah˺ kyaah´ hnë˜ jmɨɨ´ ma´ chooh´, lää` hñaah˺. Jñaa` në´ hma˜cru˜ na˜, cher´mah˺ dsoo˝ laah˺ Joo˝ Dio.

41 Ja˜ba´ lä˗ja˜ ga˗jmee˝ lä˗jëë˗ dsa˜kaah´ kyaa˺ jmi˜dsa˜ kyaah´ ta˜jwoh˺ kyaa˺ ley, kyaah´ lä˗jëë˗ dsa˜gyʉʉh´, ma´ jäyh˝:

42 —Ga˗läy˺ ba´ jñah˝ dsa˜ mah˺ sa˗ liyh˗ läy˺ hñiiy˝. Cher´mah˺ dsoo˝ laay˺ Dsa˜jööh˺ kyaa˺ dsa˜ Israel, wa´ jñaay˺ hñiiy˝ na˺ dsoh˝ hma˜cru˜, ja˜ga´ lä˗heeh˝ jne´ kiyh˺.

43 Ga˗kay˺ o˜jöh˗ dsë˜ kih˺ Dio. He˜ja˜ cher´mah˺ Dio hnäay˺, hñii˝ Dio wa´ läy˺ na˺, jëëh˝ he˝ ba´ hñiiy˝ ma´ jäyh˝ laay˺ Joo˝ Dio.

44 Lä˗ja˜ ka˜läh˝ ga˗mi˗kwah˺ hi˜ hii˜ hi˜ ma´ taa˗ jyoh˝ hma˜cru˜ koo˝ kiyh˺.

Ga˗jʉʉ˺ Jesús
(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

45 Ma´ ga˗të˝ lla˺hyoo˗, lä˗kaa˜ jmɨ˜gyʉʉ˗ ga˗nʉʉ˜ lä˗jiih˺ ga˗të˝ ko˜hi´ hnë˜ ta˗ ga˗hloo˝.

46 Ja˜ba´ hor˜ ja˜, ga˗hlëëh˝ Jesús koo˜ ki˜gaa˜, ga˗jäyh˝:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —he˜ la˜ hnöö˺ jäh˗: Dio kyaan˗, Dio kyaan˗, ¿he˜la˺ ma˜beeh˗ jnä˝?

47 Ko˜llaa´ hi˜ ma´ tä̈ä̈h´ jee´ ja˜ ga˗nuuy˝ he˜ ga˗hlëëyh˝, he˜ja˜ ga˗jäyh˝:

—Jëë` da´, tëëyh˜ Elía.

48 Lä˗chah˝ ja˜ ngoo˺ ko˜chih´ jaa˜ dsa˜kyaayh´, ga˗kay˺ koo˜ wa´joo˜, ga˗mi˗gyʉyh˝ joo˜ kyaah´ jmɨɨ˜ jii̇h˜. Ga˗lla˗lley˺ lle´ hma˜ mah˺ ga˗chooy˝ ma´ hɨh˺ Jesús.

49 Ko˜llaa´ ma´ jäh˝:

—Ta˗ jmä̈ä̈y˗ he˺. Wa´ jëë´ da´ jne´ che´ jä˗ Elía mah˺ läy˺.

50 Koo˜ ka˜läh˝ ga˗hooh˺ Jesús koo˜ ki˜gaa˜, ja˜ga´ ga˗ngëëy˺ jmɨ˜lle˝ kiyh˺.

51 Lä˗chah˝ ja˜ ga˗gɨɨ˜ hmɨɨh˜ he˜ ma´ na˜jnë˜ llah˺ gwah˗, ga˗löö˺ ta˗ gyʉʉh˺ lä˗ ga˗të˝ hwa˺. Ga˗jeh˺ wɨɨ˝ jwërte hwa˺ lä˗jiih˺ ga˗llaa˝ kuu´ hloo˜.

52 Hi˗ ga˗na˝ to˜höö˜ kih˺ jwëë˝ hi˜ na˜jngëë˺ kyaa˺ Dio mah˺ ga˗lä˗jiiyh` hi˜ ma´ na˜juu´.

53 Lä˗chah˝ ja˜ ga˗hwëë˜ hi˜ he˝ neh˗ to˜höö˜ ma´ ga˗lä˗jiih` Jesús, ja˜ga´ ga˗nääy` ta˗ jee´ jwɨɨ˜ na˜jngɨɨ˺ jee´ ga˗mi˗jnääy˜ hñiiy˝ jee´ kih˺ jwëë˝ dsa˜.

54 Ga˗jwaayh˺ jwërte jʉʉ´ hlöö˝ kyaah´ dsa˜kyaayh´ hi˜ ma´ hä̈ä̈˜ Jesús, ma´ ga˗jeh˺ wɨɨ˝ hwa˺ hi˗ ma´ ga˗jëëy˺ lä˗jë˗ he˜ ga˗la˺ ja˜. Ga˗jäyh˝:

—Ma˗ra˗ ju˺dsoo˝, he˝ ba´ Joo˝ Dio na˜.

55 Ko˜nɨɨh˜ ga´ ja˜ ma´ tä̈ä̈h´ ka˜läh˝ jwëë˝ dsa˜më˝ hi˜ ma´ jëë˜. Dsa˜më˝ he˝ ya˗nää˺ kyaah´ Jesús lä˗ ga˗të˝ hwa˺ Galilea. Hi˜ he˝ ma´ jmee˗ ta´he˺ kiyh˺.

56 Jee´ ja˜ ma´ hä̈ä̈´ María Magdalena kyaah´ María choo˺ Jacobo kyaah´ José, kyaah´ choo˺ chih˜ kyaa˺ Zebedeo.

Ga˗haay˺ Jesús
(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

57 Ta˭ ga˭hloo˴ jmɨɨ˴ ja̱˯, ja˩ ja̱a̱˯ dsa˯ cha˯ kuu˴ hi̱˯ ma˴ cha̱a̱˯ Arimatea hi̱˯ ma˴ che̱e̱˯ José. Hi̱˯ he˴ ka˯läh˴ ga˭la̱a̱˩ discípulo kya̱a̱˩ Jesús.

58 Ñee˴ dsa˯ he˴ na˴hlëëh˴ kya̱a̱h˴ Pilato mah˩ kway˩ jwë˩ jyooy˩ jmɨ˯ngo˩ kih˩ Jesús dsoh˴ hma˯cru˯. Ga˭kwa˴ bih˩ jwë˩ mah˩ ko̱o̱y˭ jmɨ˯ngo˩ kih˩ Jesús.

59 He˯ja̱˯ ga˭jyoo˩ José he˴ jmɨ˯ngo˩ kih˩ Jesús mah˩ ga˭lää̱y˯ ko̱o̱˯ ta˯jmaah` na˯jngɨɨ˩.

60 Mah˩ ga˭ta̱a̱yh˯ neh˭ ko̱o̱˯ to˯hø̱ø̱˯ hmëë˴ he˯ ma˴ na˯hë˯ kiyh˩ ë˴ ku̱u̱˴ hloo˯. Ma˯ngëë˴ he˯ ja̱˯, ga˭bäy˩ ko̱o̱˯ mɨ ˩ku̱u̱˴ jɨɨh˯ mah˩ ga˭jëy˩ ho˴too˯ ja̱˯. Ja̱˯ga˴ ngaayh˩.

61 Cha˴ë˴ kih˩ to˯hø̱ø̱˯ ja̱˯, ma˴ gya˩ María Magdalena kya̱a̱h˴ ga˴ jñah˴ María.

Ma˴ ta̱a̱h˴ hløø˴ høø˭ to˯hø̱ø̱˯

62 Ma˴ ga˭jnä˩ jyoh˴ jmɨɨ˴, ga˭lla˭nää˩ jmi˯dsa˯ ka̱a̱h˴ kya̱a̱h˴ dsa˯ fariseo cha˴ë˴ Pilato. Ma˯goh˜ jmɨɨ˴ he˯ ma˴ mi˯llu̱u̱˩ dsa˯ hñii˴ kih˩ jmɨɨ˴ he˯ te̱e̱yh˯ dsëy˩.

63 Mah˩ ga˭sɨɨyh˭:

—Ma˯lä˯dsooh˜ dsë˯ jnääh˩ he˯ ga˭jäh˴ hi̱˯ ta˯ju̱u̱˩ he˴. Lä˭ko̱o̱˯ ma˴ cha̱a̱y˯ ga˭jäyh˴: Ga˴ ma˯hya˯ hnë˯ jmɨɨ˴ na˯ju̱u̱n˴, lä˭jiihn˴ ka˯läh˴.

64 He˯ja̱˯ jmee˴ mada˯ høø˩ dsa˯ to˯hø̱ø̱˯ lä˭jiih˩ të˩ hnë˯ jmɨɨ˴. Jëëh˴, goo˯ la˩ wa˴ra˯ ga˭lla˭nää˩ discípulo kya̱a̱y˩ ta˭la˭ hwë˩, lle̱e̱y˭ hlɨɨ˴ mah˩ mi˯ga̱a̱y˭ dsa˯, jäyh˭: “Ma˯lä˯jiiyh` ba˴ jee˴ kih˩ hi̱˯ ma˯na˯ju̱u̱˴”. Lä˭ja̱˯ le˴ juuy˩ cha˯ga˴miih˯ lä˭ko̱h˴ ga˴ he˯ ga˭juu˩ Jesús lä˭ ma˴ to˯ë˴.

65 He˯ja̱˯ ga˭jäh˴ Pilato sɨɨyh˭:

—Hii̱˯ hløø˴ tä̱ä̱h˴ na˯. Go˯jä̱ä̱y˭ mah˩ høøy˩ to˯hø̱ø̱˯ ha˯ ko̱h˴ jiih˩ le˴.

66 He˯ja̱˯ ga˭nääy˩ kya̱a̱h˴ hløø˴ jee˴ la˩ to˯hø̱ø̱˯ mah˩ høøy˩ kwee˯. Ga˭jmeey˴ lii˜ hoo˴ to˯hø̱ø̱˯ mah˩ sa˭ tä˩ dsa˯ goo˯. Hi˭ ga˭lla̱a̱y˩ hløø˴ høø˩ ka˯läh˴.

28

Ga˭lä˭jiih` Jesús
(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

1 Ma˯goh˜ jmɨɨ˴ he˯ te̱e̱h˯ dsa˯ dsë˩, lä˭ko̱h˴ ga˭jnä˩ to˯ë˴ jmɨɨ˴ kih˩ seman˜, ngoo˩ María Magdalena kya̱a̱h˴ jñah˴ María na˴jëëy˯ to˯hø̱ø̱˯.

2 Ni˭ sa˭ lii˜ ga˴ ma˴ ga˭jeh˩ wɨɨ˴ jwërte hwa˩. Ga˭jña̱a̱˩ gyɨɨh˩ ja̱a̱˯ ángel kya̱a̱˩ Dio. Ma˴ ga˭llooy˩ jee˴ ma˴ la˩ to˯hø̱ø̱˯, ga˭bäy˩ mɨ ˩ku̱u̱˴ he˯ ma˴ na˯jnë˯ mah˩ ga˭gyay˯ ë˴ kih˩.

3 Ángel he˴ ma˴ jnä̱ä̱˴ lä˭ko̱h˴ je˭ñih˩. Sa˴hmɨɨh˯ kiyh˩ ma˴ la˩ tø˯jle̱e̱˯ lä˭ko̱o̱˯ tøø˯ tɨ˴hmoo˯.

4 Ma˴ ga˭jëë˩ hløø˴ hi̱˯ ma˴ tä̱ä̱h˴ høø˭ jee˴ ja̱˯ ga˭lä˭goyh˭ jwërte lä˭jiih˩ ga˭jlä̱ä̱y˩, ga˭sa̱a̱˩ ga˭ja̱a̱y˩ hwa˩ lä˭ko̱h˴ hi̱˯ na˯ju̱u̱˴ ba˴.

5 Mah˩ ga˭jäh˴ ángel sɨɨyh˭ dsa˯ë˴ he˴:

—Ta˭ wa˴ ga̱h˩ hnäh˴. Ma˭ ba˴ jnä˴, ma˯ya˯nääh˩ hnäh˴ hnaah˭ hnäh˴ Jesús hi̱˯ ga˭tä̱ä̱˯ dsa˯ dsoh˴ hma˯cru˯.

6 Sa˭ cha̱a̱˯ jee˴ la˯, hii̱˯ ma˯lä˯jiih` lä˭ko̱o̱˯ ga˭jäyh˴ jä̱ä̱˩. Ya˯nää˴ hnäh˴ ya˯jëë` jee˴ ga˭kya̱a̱˯ dsih˴.

7 Mah˩ go˯nää˴ hnäh˴ ko˯chih˴ go˯jmeeh` hnäh˴ juu˩ kih˩ lä˭je̱e̱˭ discípulo kya̱a̱y˩ he˯ ma˯lä˯jiiyh` jee˴ kih˩ hi̱˯ na˯ju̱u̱˴. Hii̱˯ dsoo˩ dsa˯jä̱ä̱` hnäh˴ ta˭ Galilea. Jee˴ ja̱˯ je̱e̱h˩ hnih˴. He˯ la˯ na˯ juu˩ he˯ ma˯jmeehn˩ kyah˩ hnäh˴.

8 Ma˯la˭ ma˯jëë˭ dsa˯ë˴ he˴ neh˭ to˯hø̱ø̱˯ ja̱˯, ga˭jwa̱a̱yh˩ jwërte hi˭ ta˭ ko̱˯ta̱a̱˯ ga˭je̱e̱˴ dsëy˩ go˯te˜. Mah˩ ga˭nääy` cha˯hlii̱y˭ na˴jmeeyh˴ juu˩ kya̱a̱˩ jnääh˩. Jee˴ ga˭nääy` ja̱˯,

9 ga˭mi˭jnää˯ Jesús hñii˴ ta˭ cha˴ëy˴, ga˭jmeey˴ Dio kih˩. Hi˭ dsa˯ë˴ he˴ ga˭nää˩ chu̱h˭ mah˩ ga˭ii̱y˩ tɨɨ˴ Jesús, ga˭jmeey˴ jɨɨh˯ kiyh˩.

10 He˯ja̱˯ ga˭jäh˴ Jesús sɨɨyh˭:

—Ta˭ wa˴ ga̱h˩ hnäh˴. Go˯nää` hnäh˴ go˯jmeeh` juu˩ kih˩ øøhn˩ mah˩ wa˴ lla˯nääy` ta˭ Galilea. Jee˴ ja̱˯ je̱e̱y˩ jnä˴.

Ga˖juu˫ dsa˯, ga˖jäyh˴ ga˖hëë˫ discípulo hlɨɨ˴ kyaa˫

11 Ma˯ngëë˴ ma˯nääy` ja˯, ko˯llaa˴ hløø˴ hi˯ ma˴ høø˖ to˯høø˯, na˴nää˫ ta˖ jee˴ jwɨɨ˯ na˴jmeeyh˴ juu˫ kih˫ dsa˯kaah˴ kyaa˫ jmi˯dsa˯ lä˖jë˖ he˯ ga˖la˫.

12 He˯ja˯ ga˖kuh˫ jmi˯dsa˯ he˴ kyaah˴ dsa˯gyɯɯh˴ ga˖jwayh˴ juu˫, mah˫ ga˖kwëëyh˫ cha˯miih˯ kuu˴ lä˖jëë˖ hløø˴ he˴.

13 Mah˫ ga˖taayh˯ juu˫:

—Hnäh˴ ba˴ na˯ jwah˫: “Ta˴ko˯jiih˫ na˯gwɨɨ˯ jnääh˫, ga˖lla˖nää˫ discípulo mah˫ ga˖hëëy˫ hlɨɨ˴ kyaay˫”, lä˖ja˯ jwah˫ hnäh˴.

14 Cher˴mah˫ ga˖lä˖ñe˖ lle˴moh˴ lä˖jë˖ he˯ ma˯la˖, ma˯ñe˴ ba˴ jnääh˫ ha˯ lä˖ chiih˴ jnih˴ mah˫ sa˖ bäayh˖ hnäh˴.

15 Ga˖ka˫ ba˴ hløø˴ he˴ kuu˴ ja˯, mah˫ ga˖jmeey˴ lä˖koo˯ juu˫ he˯ ga˖taah˯ dsih˴. He˯ja˯ lä˖ ma˯choh˯ ja˯ba˴ dsa˯ judiu juu˫ ta˯juu˫ ja˯, lä˖jiih˫ na˫.

Ga˖chee˫ Jesús discípulo kyaa˫ mah˫ dsa˯kay˖ ju˫hmëë˴ lä˖kaa˯ jmɨ˯gyɯɯ˖

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

16 Lä˖jëë˖ gya˖kaa˖ jnääh˫ ga˖nøø˫ jnääh˫ ta˖ Galilea, ta˖ moh˴ jee˴ ga˖jmee˴ Jesús mada˯ he˯ dsa˴nøø˫ jnääh˫.

17 Lä˖ ma˴ ga˖jëë˴ jnääh˫ ga˖jmee˴ jnääh˫ jɯɯh˯ kiyh˫, pero ko˯llaa˴ dsa˯kyaahn˴ ma˴ jmee˖ to˫ dsë˫.

18 He˯ja˯ ja˫ Jesús chuh˖ kyaa˫ jnääh˫ mah˫ ga˖sɨɨyh˖ jnääh˫ lä˖la˯:

—Ma˯na˯ngën˫ jwë˫ jmeen`hih˖ kih˫ lä˖jëë˖ hi˯ tääh˴ gyɯɯh˫ hwa˫.

19 He˯ja˯ jwahn˖, go˯nää˴ hnäh˴ go˯kwa˴ hnäh˴ juu˫ lä˖kaa˯ jmɨ˯gyɯɯ˖ jee˴ tääh˴ dsa˯, mah˫ lä˖jwëë˴ discípulo kyaan˖. Ja˯ chaayh` jmɨɨ˯ lä˖koo˯ mada˯ he˯ jmee˖ Tää`, kyaah˴ Jooy˴, hi˖ kyaah˴ Jmɨ˯lle˴ Na˯jngɨɨ˫.

20 Ja˯ mi˯tëëh˫ hnäh˴ he˯ mi˯tey˫ lä˖jë˖ mada˯ he˯ ma˯jmeen˫ kyah˫ hnäh˴. Mah˫ hii˯ jnä˴ hään˴ jee˴ kyah˫ hnäh˴ ga˖lä˖jë˖ jmɨɨ˴, lä˖jiih˫ llaa˖ jmɨ˯gyɯɯ˖. Wa˴ la˫ lä˖ja˯.

San Marcos
Ju'hmëë˝ kih˫ Jesús he¯ ga˭sɨɨ˝ Marcos

Ma´kwa˭ Jwąą¯ juu' jee´ la' hwa˫ kii˭
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 Jee´ la¯ ma¯løø˫ ju'hmëë˝ kih˫ Jesu-
cristo Joo˝ Dio,
2 lä˭koo¯ ga˭jäh˝ Isaía hi¯ ga˭ngëë˫
juu' kih˫ Dio:
Chęęn¯ jąą¯ hi¯ dsa¯kwa˭ juu' kin˭.
Hi¯ he˝ dsoo˫ ta˭ cha´nëh´ mah˫
mi¯lluy˫ jwë' kyah˫.
3 Kii¯ nɨɨh˭ koo¯ lle˝ he¯ hlëëh˭ hwa˫
kii˭ jee´ sa˭ kwa˭ ni˭ miih¯:
"Mi¯llu` hnäh˝ jwë' kih˫ Dsa¯jøøh'
jnän`,
mi¯llɨɨ` hnäh˝ hñaah˫ mah˫ jäy˭
ko¯dsoo˝ jwë'", ga˭jäyh˝.
4 Ma´ choo˜ Jwąą¯ jmɨɨ¯ koo¯ hwa˫
kii˭ jee´ sa˭ kwa˭ ni˭ miih¯. Ga˭kway˝
juu' he¯ sąą˭ dsa¯ jmɨɨ¯ hi˭ ga˭hlëëyh˫
dsa¯ mah˫ wa´ dsa¯jęęyh˜ kyąąh´ Dio
mah˫ koo˭ Dio dsë˫ kih˫ dso´kye¯ kiyh˫.
5 Jwëë˝ dsa¯ ga˭lla˭nää˫ jee´ ma´
cheh' Jwąą¯. Ga˭lla˭nää˫ hi¯ chąą¯ jee´
jwɨɨ¯ mäh¯ he¯ na¯hęę¯ hwa˫ Judea
hi˭ lä˭ja¯ hi¯ chąą¯ Jerusalén ka¯läh˝.
Lä˭jëë˭ dsa¯ he˝ ma´ mi¯jnääy˭ he¯
hlɨɨh' he¯ ma´ jmeey˭ hi˭ ga˭chąą˫
Jwąą¯ jmɨɨ¯ dsa¯ he˝ cha´jmɨɨ¯ Jordán.
6 Hmɨɨh¯ kih˫ Jwąą¯ ma´ la' kyąąh´
jñu¯ camey˜ hi˭ ma´ hä´loo¯ tuyh˫. Ma´
kɨyh¯ iih¯ hi˭ ma´ hɨyh˜ jmɨh' tah˫ he¯
ma´ cha¯ moh˝.
7 Juu' lä˭la¯ ma´ kway˭, ma´ jäyh˝:
—Këë¯ ga´ jä˭ jąą¯ hi¯ jøøh' ga´
lä˭koh˝ ga´ jnä˝. Hi˭ ni˭ sa˭ të´dsëën˫
chiihn´ mah˫ llen`loo¯ he¯ hä´ tɨɨy´.
8 Ma˭ra˭ ju'dsoo˝ chąąn´ hnäh˝ jmɨɨ¯
kyąąh´ jmɨɨ¯ ba´, pero hi¯ jä˭ këë¯
ga´ ki˭ jnä˝, hi¯ he˝ chąą˫ hnäh˝ jmɨɨ¯
kyąąh´ Jmɨ¯lle˝ Na¯jngɨɨ'.

Jwąą¯ ga˭chąą˫ Jesús jmɨɨ¯
(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

9 Ga˭lloo˫ koo¯ jmɨɨ˝ ya˭hëë˫ Jesús
koo¯ jwɨɨ¯ he¯ chęę¯ Nazaret he¯
na¯hęę¯ hwa˫ Galilea, ngooy˫ mah˫
ga˭choo˫ Jwąą¯ jmɨɨ¯ kiyh˫ cha´jmɨɨ¯
Jordán.
10 Ma´ ya˭hëë˫ Jesús cha´jmɨɨ¯,
lä˭chąh˝ ja¯ ga˭jëëy˫ ga˭na´ gyɨɨh',
ga˭jyoo˫ Jmɨ¯lle˝ Na¯jngɨɨ ' në´ kiyh'
ląą˫ lä˭koo¯ jąą¯ juu¯.
11 Hi˭ ga˭lä˭nɨɨh˝ koo¯ juu' he¯ ja˫
gyɨɨh', he¯ ma´ jäh˝:
—Hne¯ ląąh˫ gyɨɨ¯ kyąąn˭ hi¯
hnaan˭. Peer˭ chąąn¯ llu˫ kyąąh´
hne¯.

Ga˭ką˫ hi¯sa˭llɨ˫ dsë˫ Jesús
(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

12 Lä˭chąh˝ ja¯, ga˭jøø˫ Jmɨ¯lle˝
Na¯jngɨɨ' kih˫ Jesús ta˭ hwa˫ kii˭.
13 Jee´ ja¯ ga˭jäy˝ to˫loo˫ jmɨɨ` jee´
chąą¯ jah˝ hąą' mah˫ ga˭ką˫ Tana´ dsë˫
Jesús. Hi˭ ga˭lla˭nää˫ ángele hi¯ ma´
jmee˭ ta´he˫ kih˫ Jesús.

Ga˭løø˫ Jesús kway˭ juu' hwa˫ Galilea
(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

14 Ma¯ngëë˝ ma¯tąąh¯ dsa¯ Jwąą¯
neh˭ñe', ngaah˫ Jesús ta˭ hwa˫ Galilea
na´kway¯ ju'hmëë˝ lä˭koo¯ jąą˭ Dio
dsa¯ lä˭hih˭ kih˫.
15 Ga˭jäyh˝ lä˭la¯:
—Ma¯dsëë˫ jmɨɨ˝, he¯ tøøhn´ na' he¯
jąą˭ Dio dsa¯ lä˭hih˭ kih˫. Jęęh` hnäh˝
kih˫ Dio mah˫ hęęh` hnäh˝ ju'hmëë˝
kiyh˫.

Ga˭tëëh˫ Jesús kyęę˝ dsa¯ hi¯ ma´ jwä˜ hma˫
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

16 Jee´ hąą´ Jesús jwë' ngoo˫ ta˭
cha´hoo´ jmɨ¯jɨɨh¯ he¯ hla¯ hwa˫
Galilea, jee´ ja¯ ga˭jëëy˫ Simón Pee´
kyąąh´ Andre´ øøyh¯, ma´ tąąyh´ jwäy˜
hma˫, jëëh˝ he¯ ja¯ ba´ ma´ la' ta´ kiyh'.
17 Mah˫ ga˭jäh˝ Jesús sɨɨyh˭:
—Ya¯nääh˝ hnäh˝ kyąąh´ jnä˝ mah˫
mi´tëën˫ hnäh˝ ha¯ lä˭ jmeeh' hnäh˝
mah˫ lęęh˭ hnäh˝ dsa¯, lla¯ he¯ ma´
lęęh˭ hnäh˝ hmooh¯.
18 Lä˭chąh˝ ja¯ ga˭kyey¯ sa´hma'
kiyh˫ mah˫ ga˭nääy˫ kyąąh´ Jesús.

19 Ma¯ngëë´ gyih¹ kǫ¯nɨɨh˜, ga˖jëëy¹
Jacobo kyąąh´ Jwąą¯ jǫǫ´ Zebedeo
ma´ tąąyh´ neh˖ na´moo´, ma´ hmiiy˜
sa´hma¹ kiyh¹.
20 Jesús ga˖tëë¹ kiyh¹ hi˖ chąh´ ba´
ga˖jmeey´ kǫ¯jǫh´ kyąąyh´. Ga˖jä´ ba´
Zebedeo jmiiy¯ neh˖ na´moo´ kyąąh´
lä˖jëë˖ hi¯ ma´ jmee˖ ta´ kiyh¹.

Ga˖llęę¯ Jesús jąą¯ jmɨ¯lle´ hlɨɨh¹ kih¹ jąą¯ dsa¯
(Lc. 4:31-37)

21 Ga˖lla˖nääy¹ jwɨɨ¯ Capernaum
jmɨɨ´ ją¯. Hi˖ ma´ ga˖të´ jmɨɨ´ he¯ tęęh¯
dsa¯ dsë¹ ga˖he¹ Jesús neh˖ gwah˖
mäh¯, hi˖ ga˖lǫǫy¹ hlëëyh˜ dsa¯.
22 Peer˖ ma´ dsąą˜ dsëy¹ ma´ nuuy¯
nɨɨh¯ kih¹ Jesús. Jëëh´ ma´ hlëëyh˜
dsa¯ lä˖kǫh´ jąą¯ hi¯ jmee˖ hih˖ ba´, ją˖
lä˖kǫh´ ma´ jmee˖ ta¯jwoh¹ kyąą¹ ley.
23 Neh˖ gwah˖ ją¯, ma´ hąą´ jąą¯
dsa¯ñɨɨh¯, hi¯ ma´ kyę¯ jmɨ¯lle´ hlɨɨh¹.
Ga˖hlëëyh´ kǫǫ¯ ki¯gąą¯,
24 ga˖jäyh´:
—Ta˖ kąąh˖ jnääh¹, Jesús dsa¯
Nazaret. ¿Che´ ma¯ñeh¹ mah¹ mi´lląąh¹
jnääh¹? Kyǫǫn˖ ba´ hne¯. Hne¯ ba´ he´
hi¯ na¯jngëë¹ kyąą¹ Dio.
25 Ga˖jɨɨh¹ Jesús kih¹ jmɨ¯lle´ hlɨɨh¹
he´, ga˖sɨɨyh˖:
—Ta˖ tooh´ mɨɨh´, go¯hëë¹ jee´ hąąh´
kih¹ dsa¯ñɨɨh¯ na¯.
26 He¯ją¯ ga˖gwa´ ga˖gyąą´
dsa¯ñɨɨh¯ he´ ga˖jmee´ jmɨ¯lle´ hlɨɨh¹
kiyh¹, ga˖hooyh¹ kǫǫ¯ ki¯gąą¯, ją¯ga´
ya˖hëëy¹.
27 Lä˖jëë˖ dsa¯ ma´ tąąh´ jëë˜
dsąh˖, ga˖ngɨɨy´ juu¹ kih¹ dsa¯kyąąyh´,
ga˖jäyh´:
—¿Hee¯ ba´ juu¹ na¯? Hmëë´ ba´ la¹
juu¹ na¯. Peer˖ bęę´ juu¹ kiyh¹, lä˖kyę¯
jmɨ¯lle´ hlɨɨh¹ jmeey˖ hih˖ kih¹ mah¹
nɨɨh´ kiyh¹.
28 Chąh´ ba´ ga˖lä˖cha˖ juu¹ kih¹
Jesús lä˖kąą¯ hwa¹ Galilea.

Ga˖mi˖hląąą´ Jesús ma¯choo¹ Simón Pee´
(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

29 Ma´ ya˖hëë¹ Jesús neh˖ gwah˖
mäh¯, ngooy¹ kyąąh´ Jacobo kyąąh´
Jwąą¯ cha´neh˖ kih¹ Simón kyąąh´ An-
dre´ ǫǫyh¯.
30 Ma¯choo¹ Simón ma´ kyąą¹ dsaah´
llii´, he¯ją¯ ga˖jmeey´ juu¹ kih¹ Jesús.
31 Ngoo¹ Jesús jee´ kyąąy¹, ga˖sǫǫyh¹
goo¯ dsa¯më´ he´ ga˖chąąyh¯ hi˖
lä˖chąh´ ją¯ ya˖hɨɨ¹ llii´ kiyh¹ hi˖
ga˖lǫǫy¹ jmeey˖ ta´he¹ kih¹ lä˖jëë˖.

Ga˖mi˖hląąą´ Jesús jwëë´ hi¯ dsaah´
(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

32 Ta˖ ga˖hloo´ ją¯, lä˖ ma´ ga˖hmää`
hyoo¯, na´nää¹ jwëë´ dsa¯ na´jąąą¯
dsa¯dsaah´ cha´në´ Jesús hi˖ lä˖ją¯
na´jąąy¯ hi¯ ma´ kyę¯ jmɨ¯lle´ hlɨɨh¹.
33 Jwëë´ dsa¯ chąą¯ jee´ jwɨɨ¯ ją¯
na´nää¹, ga˖kąyh¹ go¯te˜ ho´hne¯.
34 Ga˖mi˖hląąą´ Jesús jwëë´ dsa¯ hi¯
ma´ dsaah´ kyąąh´ na¯ku´ na¯ngɨɨ¹
dsoo´. Hi˖ ga˖hwëëy¹ jwëë´ jmɨ¯lle´
hlɨɨh¹ hi¯ ma´ jąąą˖ dsa¯. Sa˖ ga˖kwa´
Jesús jwë¹ ma´ hlëëh¹ jmɨ¯lle´ hlɨɨh¹,
kih¹ he¯ kyǫǫ˖ bih¹ Jesús.

Ga˖kwa´ Jesús juu¹ neh˖ gwah˖ mäh¯
(Lc. 4:42-44)

35 Tiih˜ go¯te˜, hwë¹ ga´ lä˖ją¯,
ya˖hëë¹ Jesús jwɨɨ¯ jee´ ma´ gyay¹ ją¯,
ngooy¹ kǫǫ¯ moh´ jee´ sa˖ chąą¯ dsa¯
na´ngɨɨy´ kiyh¹ kih¹ Dio.
36 He¯ją¯ ngoo¹ Simón kyąąh´
dsa¯kyąąyh´ na´hnääyh¯ Jesús.
37 Ma´ ga˖jnąąyh˖ Jesús, ga˖sɨɨyh˖:
—Jwëë´ dsa¯ tąąh´ hnaah¯ hne¯ jee´
oo˖.
38 He¯ją¯ ga˖jäh´ Jesús:
—Man` ta˖ jee´ jyoh´ jwɨɨ¯ lä˖kąą¯
jąh˖ la¯, na´kąn`juu¹ la¯ ka¯läh´. Jëëh´,
kih¹ he¯ la¯ ba´ ją¯ ma¯jan˜.
39 Ma´ją¯ ga˖ngëë´ Jesús lä˖kąą¯
hwa¹ Galilea, ma´ kway˖ juu¹ neh˖
gwah˖ kih¹ dsa¯ judiu hi˖ ma´ hwëëy˜
jmɨ¯lle´ hlɨɨh¹ kih¹ dsa˖.

Ga˖mi˖hląąą´ Jesús jąą¯ hi¯ ma´ dsaah´ hmih¹ høø¯
(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

40 Jąą¯ dsa¯ñɨɨh¯ hi¯ ma´
dsaah´ hmih¹ høø¯ ga˖mi˖jęęy¯
Jesús, ga˖jǫǫyh¹ jnëy´ cha´në´ Jesús,
ga˖chǫǫy´ kyąąh´:

—Cher´mah¹ le´, leh¹ ba´ hne¯ cheh¹ dsoo´ he¯ mi¯sah´ jnä´ —ga¯jäyh´.

41 Peer¯ ga¯läñih´ dsë¹ Jesús kih¹ dsa¯ he´, ga¯kyey¯ gooy¯ në´ kiyh¹, mah¹ ga¯jäyh´:

—Le´ ba´. Wa´ dsa¯che` dsoo´ he¯ mi¯sah´ hne¯.

42 Lä¯chah´ ma´ ga¯hlëëh´ Jesús ja¯, ga¯äah¹ go¯te˜ hmih¹ høø¯ ja¯.

43 Jää¹ ja¯ga´ hɨyh¹ juu¹ kih¹ dsa¯ he´, ga¯taayh¯ cha¯miih¯ juu¹.

44 Ga¯jäyh´ sɨɨyh¯:

—Jëë` da´, ta¯ jwɨɨ´ ni¯ jaa¯ dsa¯ he¯ ma¯hlaah´. Gwa¯ go¯hääh` hñaah¹ kih¹ jmi¯dsa¯ ba´. Kye¯ miih¯ he¯ kwëëh¹ hnih´ mah¹ mi¯llɨɨy¹ hne¯ lä¯koh´ lle` ley kih¹ Moisé. Lä¯ja¯ go¯jmee´ mah¹ läñey¯ ma¯jä¹ kyah¹.

45 Hi¯ ngoo¹ dsa¯ñɨɨh¯ he´. Chah´ ba´ ga¯løøy¹ jmeey¯ juu¹ ha¯ lä¯ ga¯la¹ kiyh¹. Kih¹ he¯ja¯, mo¯so¯ ga¯la¹ ma´ dsoo¹ Jesús jnä´hä´ jyoh´ jwɨɨ¯, jëëh´ ma´ dsa¯kuh¹ jwëë´ dsa¯. Ta¯ jee´ sa¯ chaa¯ dsa¯ ba´ ma´ ngëy¯. Pero ma¯ra¯ he¯ ga¯lla¯nää¹ ba´ dsa¯ chaa¯ ta¯ jee´ jyoh´ ma´ hnaayh¯.

2

Ga¯mi¯hlää´ Jesús jaa¯ hi¯ sa¯ liih¯ goo¯ tɨɨ´
(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

1 Ga¯hya¯ ga´ miih¯ jmɨɨ´ ja¯ga´ ga¯llaah¹ Jesús ka¯läh´ jwɨɨ¯ Capernaum hi¯ ga¯nuu´ dsa¯ gyay¹ cha´neh¯.

2 Lä¯chah´ ja¯ ga¯kuh¹ jwëë´ jwërte dsa¯ mah¹ ga¯kayh¹ cha´neh¯ lä¯jiih¹ sa¯ ga¯lä¯joo¯ ho´hne¯ jee´ ma´ dsa¯taayh` hi¯ ga¯løø¹ Jesús kwa¯ juu¹.

3 Hor˜ ja¯ ga¯lla¯nää¹ kyee´ dsa¯ jää¯ jaa¯ hi¯ dsaah´ hi¯ sa¯ liih¯ goo¯ tɨɨ´.

4 Sa¯ ga¯la¹ ma´ dsa¯nääy¹ chuh¯ kih¹ Jesús, kih¹ he¯ ma¯na¯kah¹ dsa¯. He¯ja¯ ga¯wɨɨ¹ dsa¯ he´ gyɨɨh¹ hne¹ ja¯, mah¹ ga¯jñiyh¹ miih¯ ka´luu´ hne¹ jee´ gya¹ Jesús. Ta¯ jwë´ ja¯, ga¯jñaay¹ dsa¯dsaah´ he´ lä¯ ma¯kyaay¹ ja¯ në´ jii´ kiyh¹.

5 Ma´ ga¯jëë¹ Jesús ha¯ lä¯koo¯ dsoo´ dsë¹ lä¯jëë¯ dsa¯ he´, ga¯jäyh´ sɨɨyh¯ dsa¯dsaah´:

—Gyɨɨ¯ kyaan¯, ma¯na¯che´ ba´ dso´kye¯ kyah¹.

6 Jee´ ja¯ ma´ tääh´ ta¯jwoh¹ kyaa¹ ley. Hi¯ he´ ga¯jmee´ hɨɨ´dsë¯:

7 “¿He¯la¹ hlëëh¯ lä¯na¯ dsa¯ñɨɨh¯ na¯? He¯ mi¯kwayh¹ Dio ba´ na¯. Jaa¯ Dio ba´ lih¯ che¹ dso´kye¯ kih¹ dsa¯.”

8 Pero chah´ ba´ ga¯läkyɨɨh˜ Jesús hɨɨ´dsë¯ he¯ ma´ jmee¯ dsa¯ he´, he¯ja¯ ga¯jäyh´:

—¿He¯la¹ jmeeh¯ hnäh´ hɨɨ´dsë¯ lä¯na¯?

9 ¿Hee¯ ga´ na¯ sa¯ jwëëh`, laah´ hnäh´? ¿Che´ he¯ chiih´ jne´ jaa¯ hi¯ dsaah´: “Ma¯na¯che´ dso´kye¯ kyah¹”, o he¯ chiih´ jnih´: “Noo¯ kii¹ jii´ kyah¹, mah¹ gwaah¯”?

10 He¯ja¯ jmeen` he¯ jwëëh` ga´ mah¹ lä¯ngëëh´ hnäh´, Hi¯ga¯lëë¹ngo¹ la¯ ba´ na¯ngë¹ jwë¹ jmɨ¯gyɨɨ¯ la¯ mah¹ chey¹ dso´kye¯ kih¹ dsa¯.

Ja¯ga´ ga¯jäh´ Jesús sɨɨh¯ hi¯ sa¯ liih¯ goo¯ tɨɨ´ he´:

11 —Jnä´ jwahn¯ noo¯, kii¹ jii´ kyah¹, gwaah¯ cha´neh¯ kyah¹.

12 He¯ja¯ chah´ ba´ ga¯noo¯ dsa¯ he´ cha´në´ lä¯jëë¯ dsa¯, ngaayh¹ kyaah´ jii´ kiyh¹. Peer¯ ga¯lä¯dsaa˜ dsë¹ dsa¯ ma´ jëëy˜ ngaah¹ dsa¯dsaah´ he´. He¯ja¯ ga¯jmeey´ jɨɨh¯ kih¹ Dio, ga¯jäyh´:

—Ni¯ koo¯ hä´ sa¯ ma¯jëë´ jne´ lä¯na¯.

Jesús ga¯tëëy¹ kih¹ Leví
(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

13 Ma¯ngëë´ he¯ ja¯, ngoo¹ Jesús ka¯läh´ cha´hoo´ jmɨ¯jɨɨh¯ he¯ hla¯ hwa¹ Galilea. Jee´ ja¯ ga¯lla¯nää¹ jwëë´ dsa¯ jee´ ma´ cheyh¹, hi¯ ga¯løøy¹ hlëëyh˜ dsa¯ ka¯läh´.

14 Jee´ ngëy¯ cha´hoo´ jmɨ¯jɨɨh¯ ja¯, ga¯jëëy¹ Leví joo´ Alfeo, hi¯ ma´ gya¹ në´ta´ kih¹ kooy¹ ku´sɨh¯. Mah¹ ga¯jäh´ Jesús sɨɨyh¯:

—Ña¯ wa´ jmeen´ ko¯jøh´.

He¯ja¯ ga¯nooy¯ ga¯jmeey´ ko¯jøh´ kyaah´ Jesús.

15 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja̱⁻, ma´ gya¹ Jesús
cha´neh⁺ kih⁻¹ Leví, ma´ kuyh⁻ kya̱a̱h´
discípulo kya̱a̱y¹ hi⁺ kya̱a̱h´ jwëë´ dsa⁻
hi̱⁻ ma´ ko̱o̱⁻¹ ku´sɨh⁻ hi⁺ jñah´ dsa⁻ wa´
hi̱⁻ cha⁻ hi̱⁻. Jëëh´ jwëë´ hi̱⁻ he´ ma´
ga⁺nää´ kya̱a̱h´ Jesús, he⁻ja̱⁻ ba´ ma´
tä̱ä̱yh´ jee´ ja̱⁻.
16 Hi⁺ ma´ jëë˜ fariseo kya̱a̱h´
ta⁻jwoh⁻¹ kya̱a̱¹ ley he⁻ ma´ kuh⁻
Jesús ko̱⁻jo̱h´ kya̱a̱h´ dsa⁻ he´, he⁻ja̱⁻
ga⁺ngɨɨy´ juu¹ kih⁻¹ discípulo kya̱a̱y¹:
—¿Ha⁻ lä⁺ la⁻¹ juu¹ ja̱⁻? ¿He⁻la¹
kuh⁻hɨh˜ ta⁻jwoh⁻¹ kya̱a̱h⁻¹ hnäh´
kya̱a̱h´ hi̱⁻ ko̱o̱¹ ku´sɨh⁻ na⁻, hi⁺ lä⁺ja̱⁻
kya̱a̱h´ jñah´ dsa⁻ wa´ hi̱⁻ cha⁻ hi̱⁻?
17 Ga⁺nuu´ Jesús he⁻ ga⁺jäyh´,
he⁻ja̱⁻ ga⁺je̱e̱h⁻ Jesús juu¹ kiyh⁻¹:
—Sa⁺ jmee⁺ bii⁻¹ të⁺më˜ kih⁻¹ hi̱⁻ llu̱u̱⁻¹,
kih⁻¹ dsa⁻dsaah´ ba´ jmee⁺ bii⁻¹. Sa⁺
ma⁻jan˜ kih⁻¹ hi̱⁻ llu̱u̱⁻¹, ma⁻jan˜ kih⁻¹
hi̱⁻ cha⁻ dso´kye⁻ kih⁻¹ ba´.

Ga⁺ngɨɨ´ dsa⁻ juu¹, he⁻la¹ sa⁺ tɨɨ˜ discípulo ko̱⁻hwëë´ he⁻ kuh⁻hɨyh˜
(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

18 Ko̱o̱⁻ hä´ lä⁺ ma´ tä̱ä̱h´ dsa⁻ kya̱a̱¹
Jwa̱a̱⁻ sa⁺ ma´ kuh⁻hɨyh˜, ma´ ngɨɨy⁺
kiyh⁻¹ kih⁻¹ Dio hi⁺ lä⁺ja̱⁻ ma´jmee⁺ dsa⁻
kya̱a̱¹ fariseo ka⁻läh´. He⁻ja̱⁻ ko̱⁻lla̱a̱´
dsa⁻ na´ngɨɨ´ juu¹ kih⁻¹ Jesús:
—¿He⁻la¹ ma⁺la⁺ dsa⁻ kya̱a̱¹ Jwa̱a̱⁻
kya̱a̱h´ dsa⁻ kya̱a̱¹ fariseo sa⁺
kuh⁻hɨyh˜, pero dsa⁻ kya̱a̱h⁻¹ sa⁺
jmee⁺ lä⁺ja̱⁻? ¿Ha⁻ lä⁺ la⁻¹ juu¹ ja̱⁻?
19 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:
—Dsa⁻ hi̱⁻ tä̱ä̱h´ jee´ dsa⁻je̱e̱´ goo⁻
dsa⁻, sa⁺ cha⁻ he⁻ kih⁻¹ he⁻ tɨɨy¹ he⁻
kuh⁻hɨyh˜ ta´ko̱⁻jɨɨh¹ gya⁻¹ dsa⁻ñɨɨh⁻
hi̱⁻ dsa⁻je̱e̱´ goo⁻ jee´ ja̱⁻. Sa⁺ cha⁻
ti⁻meeh⁻ dsëy⁻¹ cher´mah⁻¹ gya⁻¹ ba´
dsa⁻ñɨɨh⁻ kya̱a̱yh´.
20 Pero lloo˜ ko̱o̱⁻ jmɨɨ´ wa´ra⁻
ga⁺lle̱e̱⁻ dsa⁻ dsa⁻ñɨɨh⁻ hi̱⁻ dsa⁻je̱e̱´
goo⁻ he´. Ma´ja̱⁻ ga´ tɨɨ¹ dsa⁻ kya̱a̱y¹
he⁻ kuh⁻hɨh˜ mah⁻¹ chu̱uy¹ kya̱a̱h´ Dio.
21 Ni⁺ ja̱a̱⁻ dsa⁻ sa⁺ kwa⁺ kih⁻¹
to̱o̱y¹ ko̱o̱⁻ hmɨɨh⁻ hmëë´ në´ hmɨɨh⁻
ma⁻gyu̱h⁻, jëëh´ hmɨɨh⁻ hmëë´
dsa⁻dsu̱h¹ mah⁻¹ jmee⁺ dsa⁻gyii⁺
hmɨɨh⁻ ma⁻gyu̱h⁻ cha⁻ga´miih⁻.

22 Hi⁺ lä⁺ja̱⁻, ni⁺ ja̱a̱⁻ dsa⁻ sa⁺ kwa⁺
kih⁻¹ chiyh⁻¹ jmɨh¹ mɨ¹jëh⁻¹ hmëë´ neh⁺
loo⁻ ma⁻gyu̱h⁻. Cher´mah⁻¹ ga⁺chih⁻¹
dsa⁻ he⁻ hmëë´ neh⁺ loo⁻ ma⁻gyu̱h⁻,
cha̱h´ ba´ gyii⁺, jëëh´ sa⁺ kwa⁻¹ jwë¹ ä̱ä̱⁺.
Tɨɨ⁺ jmɨh¹ mɨ¹jëh⁻¹ hmëë´ hi⁺ he̱e̱´ loo⁻
ka⁻läh´. He⁻ja̱⁻ neh⁺ loo⁻ hmëë´ ba´
dsa⁻hoo`jmɨh¹ mɨ¹jëh⁻¹ hmëë´.

Ga⁺hlëëh´ Jesús ha⁻ lä⁺ la⁻¹ jmɨɨ´ he⁻ te̱e̱h⁻ dsa⁻ dsë⁻¹
(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

23 Ko̱o̱⁻ jmɨɨ´ he⁻ te̱e̱h⁻ dsa⁻ dsë⁻¹,
ga⁺ngëë´ Jesús jee´ ma´ na⁻jnää´
chaah¹ trigo kya̱a̱yh´ discípulo
kya̱a̱y¹. Ga⁺lø̱ø̱⁻¹ discípulo hnäy˜ miih⁻
sa´gwa̱h´ trigo mah⁻¹ ga⁺kuyh⁻.
24 He⁻ja̱⁻ ga⁺ngɨɨ´ fariseo juu¹ kih⁻¹
Jesús:
—Jëë` da´, ¿he⁻la¹ jmee⁺ discípulo
kya̱a̱h⁻¹ he⁻ sa⁺ ga⁺te̱ë̱y´ jmeey¹ jmɨɨ´
he⁻ te̱e̱h⁻ dsa⁻ dsë⁻¹?
25 Mah⁻¹ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:
—¿Che´ sa⁺ ma⁻heh⁻ hnäh´ lä⁺ko̱o̱⁻
ga⁺jmee´ David llo´joo⁻¹? Ko̱o̱⁻ hä´
lä⁺ ma´ ja¹ kyo̱yh⁺, ga⁺jmee´ bii⁻¹ kiyh⁻¹
kya̱a̱h´ dsa⁻kya̱a̱yh´.
26 Jɨɨ⁻ ja̱⁻ Abiatar ma´ la̱a̱¹ jmi⁻dsa⁻
jo̱o̱h¹ hi̱⁻ ma´ hä´ goo⁻ gwah⁺. Jee´
ja̱⁻ ga⁺he⁻¹ David ga⁺kuyh⁻ he´ñiih⁻ he⁻
ma⁻na⁻jo̱o̱⁻ he⁻ sa⁺ lle`kih¹ ma´ kuyh⁺
hi⁺ ga⁺kwëëyh⁻¹ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ ga⁺nää´
kya̱a̱yh´. Jëëh´ ma⁺la⁺ jmi⁻dsa⁻ ba´
ma´ na⁻ngë¹ jwë¹ kuyh⁺ he´ñiih⁻ ja̱⁻.
27 Hi⁺ ga⁺jäh´ Jesús ka⁻läh´ lä⁺la⁻:
—Ga⁺jmee´ Dio jmɨɨ´ he⁻ te̱e̱h⁻ dsa⁻
dsë⁻¹ he⁻ llu⁻¹ kih⁻¹ dsa⁻ ba´. Sa⁺ ga⁺jmä̱ä̱⁻¹
Dio dsa⁻ mah⁻¹ heeyh⁻¹ dsa⁻ wɨɨ´ kya̱a̱h´
jmɨɨ´ ja̱⁻.
28 Hi⁺ lä⁺ja̱⁻ Hi̱⁻ga⁺lë̱ë̱⁻¹ngo⁻¹ la⁻ ba´
na⁻ngë¹ jwë¹ jmeey⁻¹ hih⁺, hee⁻ na⁻ he⁻
ga⁺te̱ë̱´ jmee⁻¹ dsa⁻ jmɨɨ´ he⁻ te̱e̱h⁻ dsa⁻
dsë⁻¹.

3

Ga⁺mi⁺hlä̱ä̱´ Jesús ja̱a̱⁻ dsa⁻ jmɨɨ´ he⁻ te̱e̱h⁻ dsa⁻ dsë⁻¹
(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

1 Ko̱o̱⁻ ka⁻läh´ ga⁺he⁻¹ Jesús neh⁺
gwah⁺ kih⁻¹ dsa⁻ judiu. Jee´ ja̱⁻ ma´

hää̱´ jaa̱¯ dsa¯ñɯɯh¯ hi̱¯ ma¯lä¯kii̱˗
koo̱¯ ma¯goo¯.
2 Dsa¯ hi̱¯ ma´ tä̱ä̱h´ neh˗ gwah˗ ja̱¯,
ma´ tä̱ä̱y˜ Jesús, jëëy˜ che´ mi¯hläy´
dsa¯ jmii´ he¯ tee̱h¯ dsa¯ dsë' mah'
lä˗ja̱¯ ma´ le´ ma´ hnii̱y' kiyh'.
3 He¯ja̱¯ ga˗jäh´ Jesús sii̱h˗
dsa¯dsaah´ he´:
—Noo¯ da´ jee´ to̱'dsaah`la¯.
4 Hi˗ ga˗ngii´ Jesús juu' kih' dsa¯ hi̱¯
ma´ tä̱ä̱h´ jee´ ja̱¯:
—¿Hee¯ na¯ na¯ngë' jne´ jwë' jmeen´
jmii´ he¯ tee̱h¯ dsa¯ dsë', che´ he¯ llu' o
che´ he¯ hlii̱h'? ¿Che´ llu' tee̱h´ jne´ dsa¯
o che´ wa´ jɯɯ´ ba´ kih'?
Ti´sii̱h´ ba´ ga˗taa̱h` lä˗jëë˗ dsa¯ he´.
Ni˗ koo̱¯ mo˗so˗ ga˗ngii̱y´.
5 Mah' ga˗jëë' Jesús ta˗ jee´ ma´
tä̱ä̱h´ dsa¯. Ga˗lä˗llee̱y´ kyaa̱yh´ hi˗ ja'
meeh¯ dsëy' ka¯läh´ kih' he¯ hweh¯
dsë' dsa¯ hi̱¯ ma´ tä̱ä̱h´ jee´ ja̱¯. He¯ja̱¯
ga˗sii̱yh˗ dsa¯ñɯɯh¯ he´:
—Niih` da´ gooh¯ na¯.
Chah´ ba´ ga˗niih' dsa¯ñɯɯh¯ he´
ma¯goo¯, hi˗ ga˗jä' go¯te˜ gooy¯ ja̱¯.
6 Pero ma´ ga˗hwëë¯ fariseo jee´
ja̱¯, ga˗taayh` juu' kwee¯ kyaa̱h´ dsa¯
kyaa̱' Herode ha¯ lä˗ jee´ ma´ jngëëyh'
Jesús.

Peer˗ jwëë´ dsa¯ ga˗kɯh' cha´hoo´
jmi¯jɯɯh¯

7 Ya˗hëë' Jesús ka¯läh´ ngooy'
cha´hoo´ jmi¯jɯɯh¯ he¯ hla¯ hwa'
Galilea kyaayh´ discípulo kyaay' hi˗
jwëë´ dsa¯ chaa̱¯ jee´ ja̱¯ ga˗nää' kaah`
kiyh'.
8 Lä˗ ma´ ga˗nuu´ dsa¯ lä˗jë˗ he¯
jmee˗ Jesús, ga˗lla˗nää' jwëë´ dsa¯
hi̱¯ chaa̱¯ hwa' Judea, hi˗ hi̱¯ chaa̱¯
Jerusalén, kyaa̱h´ hi̱¯ chaa̱¯ hwa'
Idumea, hi˗ lä˗ja̱¯ hi̱¯ chaa̱¯ hngaah`
jmii¯ Jordán ka¯läh´, hi˗ lä˗kye̱¯ hi̱¯
chaa̱¯ lä˗ku´ lä˗jii̱' jwii¯ Tiro hi˗ Sidón.
9 Kih' he¯ ma´ tä̱ä̱h´ jwëë´ dsa¯,
he¯ja̱¯ ga˗jmeey´ mada¯ kih' discípulo
kyaay', ga˗sii̱yh˗:
—Go¯jmee´ jä´ koo̱¯ na´moo´ gyan`,
ngoo' kya¯hlä̱ä̱h˜ dsa¯ jnä´ jee´ la¯.
10 Jëëh´, jwëë´ hi̱¯ dsaah´ ma¯mi¯hlä̱ä̱y´
jä̱ä̱', he¯ja̱¯ ga˗lla˗nää' jwëë´
dsa¯dsaah´ jee´ ma´ gyay', ma´ jmee˗
dsa¯ bii' ma´ sɯ' miih¯ cha´gooy¯ kih'
Jesús.
11 Hi˗ ma´ tä̱ä̱h´ ga´ jñah´ dsa¯ hi̱¯
ma´ kye̱¯ jmi¯lle´ hlii̱h'. Ma´ ga˗jëëy'
Jesús, ga˗jɯɯyh' jnëy´ cha´në´ Jesús ma´
hooyh˜ ki̱¯gaa̱¯ ma´ jäyh´:
—Hne¯ laa̱h' Joo̱´ Dio.
12 He¯ja̱¯ ga˗jɯɯh' Jesús kih' jmi¯lle´
hlii̱h' mah' sa˗ mi¯jnääy˗ juu' he¯ laa̱'
Jesús Joo̱´ Dio.

Ga˗hñaa̱' Jesús lä˗jëë˗ gya˗tɯɯ´
apóstole
(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

13 Ma¯ngëë´ he¯ ja̱¯, ga˗wii' Jesús
lle´koh´ hi˗ ga˗tëëyh' ko̱¯llaa̱´ dsa¯ hi̱¯
ga˗tih' dsëy' hi˗ ga˗nuu´ bih' he¯ jäy'
kyaa̱yh´.
14 Ga˗hñaay' gya˗tɯɯ´ mah' jmee'
ko̱¯jøh´ kyaa̱yh´ hi˗ ga˗chee̱y' mah'
dsa¯kway˗ juu' kiyh'.
15 Hi˗ ga˗kway´ jwë' mah' mi¯hläy´
hi̱¯ dsaah´ hi˗ hwëëy' jmi¯lle´ hlii̱h'.
16 Lä˗la¯ chee̱¯ lä˗jaa̱¯ lä˗jaay¯:
Simón (hi̱¯ ga˗mi˗chee̱y¯ Pee´),
17 Jacobo joo̱´ Zebedeo hi˗ Jwaa̱¯
øøh¯ Jacobo. (Lä˗ɯɯ´ dsa¯ he´
ga˗mi˗chee̱y¯ Boanerge. Jmii¯ na¯
hnøø' jäh˗ joo̱´ ñih'.)
18 Andre´ he´, Felipe, Bartolomé,
Matä´, Tamá, Jacobo joo̱´ Alfeo, Tadeo,
Simón dsa¯ cananita he´,
19 hi˗ Juda Iscariote hi̱¯ ga˗ngëë'
Jesús këë¯. Ma¯la˗ ma¯hñaay' lä˗jëë˗
hi̱¯ he´, ja̱¯ga´ ya˗nääy` kiyh'.

Ga˗jäh´ dsa¯, kye̱¯ Jesús jmi¯lle´ hlii̱h'
(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

20 Ma¯ngëë´ ma¯ya¯nääy`, koo̱¯
ka¯läh´ ga˗kah' dsa¯ cha´neh˗ jee´ ma´
tä̱ä̱yh´ ja̱¯. Ni˗ mo˗so˗ ga˗kwa´ jwë'
ma´ kuyh˗ kyaa̱h´ discípulo kyaay'.
21 Ma´ ga˗lä˗ñe˗ hi̱¯ chaa̱¯ kyaa̱'
Jesús ha¯ lä˗ dsa¯ngëëy´, he¯ja̱¯
ga˗nääy' mah' ma´ teey˗. Jëëh´ ma´
laay´, ma¯hee̱˗ go¯te˜ dsëy'.
22 Pero ta¯jwoh' kyaa̱' ley hi̱¯
ya˗nää' Jerusalén, ga˗jäyh´:
—Beelzebú ba´ na¯ jä̱ä̱˗ Jesús.
He¯ja̱¯ hwëëy˜ jmi¯lle´ hlii̱h' kyaah´

hih˗ kih˺ hi̱˗ kye̱˗ në´ kih˹ jmɨ˗lle´ hlɨɨh˹.
23 He˗ja̱˗ ga˗hlëëh´ Jesús juu˹
na˗hmää´ lä˗la˗:
—Nɯɯ˗ da´ hnäh´ hi̱˗ jäh´ kye̱n´
jmɨ˗lle´ hlɨɨh˹. ¿Ha˗ lä˗ja̱˗ Tana´ hwë̱ë̱˜
he´ ba´ dsa˗kya̱a̱yh´ neh˗ tuh˗dsë˺
dsa˗?
24 Dsa˗ hi̱˗ tä̱ä̱h´ ko̱o̱˗ hwa˺,
cher´mah˺ te̱e̱y˜ kya̱a̱h´ he´ ba´
dsa˗kya̱a̱yh´, sa˗ gwë̱ë̱y˺.
25 Hi˗ lä˗ja̱˗ sa˗ lä˗be´ dsë˺ dsa˗
hi̱˗ tä̱ä̱h´ ko̱o̱˗ cha´neh˗, dsa˗ta̱a̱h`
ko̱˗jø̱h´, cher´mah˺ te̱˗jë̱ë̱y´ kya̱a̱h´ he´
ba´ hi̱˗ cha̱a̱˗ cha´neh˗ kiyh˺.
26 Ja̱˗ba´ lä˗ja̱˗ la˺ kih˺ Tana´, sa˗
gwë̱ë̱y˺ cher´mah˺ te̱˗jë̱ë̱´ jmɨ˗lle´
hlɨɨh˹ kya̱a̱h´ he´ ba´ jmɨ˗lle´ hlɨɨh˹
dsa˗kya̱a̱yh´. Cha̱h´ ba´ mi˗lla̱a̱y˗
hñɨiy´.
27 'Ni˗ ja̱a̱˗ dsa˗ sa˗ le´ dsa˗he´
cha´neh˗ kih˺ ja̱a̱˗ dsa˗ be̱e̱´ mah˺
hɨɨy˺ he˗ cha˗ kiyh˺, cher´mah˺ sa˗
ga˗hñu̱u̱y˺ to˗ë´. Jmee˗ bii˺ hñu̱u̱y˺,
ja̱˗ga´ le´ hwëëy˺ he˗ lla˗ dsëy˺.
28 Ma˗ra˗ ju˹dsoo´ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´,
jmee˺ ba´ Dio jø̱h˗ dsë˺ kih˺ lä˗jë˗
dso´kye˗ he˗ jmee˗ dsa˗. Hi˗ jmeey˺
jø̱h˗ dsëy˺ kih˺ lä˗jë˗ juu˹ wɨɨ´ he˗
hlëëh˗ dsa˗.
29 Pero cher´mah˺ ga˗hlëëh´ dsa˗
wɨɨ´ kih˺ Jmɨ˗lle´ Na˗jngɨɨ ˹, mo˗so˗
jmeey˺ jø̱h˗ dsëy˺, lä˗ ma˗na˗bä̱ä̱yh`
ja̱˗ba´ dso´kye˗ kiyh˺.
30 Ga˗hlëëh´ Jesús lä˗ja̱˗, kih˺ he˗
ga˗jäh´ ko̱˗lla̱a̱´ dsa˗ he´, Jesús ma´
kye̱˗ jmɨ˗lle´ hlɨɨh˹.

Øø̱h˗ Jesús kya̱a̱h´ chooy˹
(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

31 Kë̱ë̱˗ ga´ ga˗lla˗nää˺ øø̱h˗ Jesús
kya̱a̱h´ chooy˹, pero ka´hne˗ ba´
ga˗jøø̱y˺, hi˗ ga˗sɨɨyh˗ dsa˗ hi̱˗ ma´
tä̱ä̱h´ jee´ ja̱˗, chiih´ Jesús wa´ jäy˗.
32 He˗ja̱˗ ga˗jäh´ dsa˗ hi̱˗ ma´ tä̱ä̱h´
koo´ kih˺ Jesús:
—Hii̱˗ maa`kya̱a̱h˹ kya̱a̱h´ øø̱h˹ tä̱ä̱h´
ka´hne˗, hnaah˗ hne˗.
33 He˗ja̱˗ ga˗jäh´ Jesús:
—¿Hii̱˗ na˗, hi̱˗ la̱a̱˺ maa` kya̱a̱n˗?
¿Hii̱˗ na˗, hi̱˗ la̱a̱˺ øø̱hn˺?
34 Mah˺ ga˗jë̱ë̱y˺ lä˗jë̱ë̱˗ hi̱˗ ma´
tä̱ä̱h´ lä˗ku´ lä˗jii˺ jee´ ma´ cheyh˹ ja̱˗,
ga˗jäyh´:
—Hi̱˗ la˗ ba´ he´, maa` kya̱a̱n˗, hi̱˗
la˗ ba´ he´ øø̱hn˺.
35 Lä˗jë̱ë̱˗ hi̱˗ jmee˗ lä˗ hyoh˗
dsë˺ Dio, hi̱˗ he´ ba´ dsa˗më´ øø̱hn˺,
dsa˗ñɯɯh˗ øø̱hn˺, hi˗ maa`kya̱a̱n˗.

4

Juu˹ na˗hmää´ lä˗ko̱o̱˗ la˺ kih˺ dsa˗
hi̱˗ jñee˜ mɨ˹ju̱˗
(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

1 Ko̱o̱˗ ka˗läh´ ga˗løø˺ Jesús hlë̱ë̱yh˜
dsa˗ cha´hoo´ jmɨ˗jɯɯh˗ he˗ hla˗ hwa˺
Galilea. Jwë̱ë̱´ dsa˗ ga˗lla˗nää˺ jee´
ja̱˗, he˗ja̱˗ ga˗wɨɨ˺ Jesús neh˗ na´moo´.
Neh˗ ja̱˗ ga˗gyay˗ mah˺ ga˗hlë̱ë̱yh˺
dsa˗ hi̱˗ ma´ tä̱ä̱h´ cha´hoo´ jmɨɨ˗ ja̱˗.
2 Ja̱˗ he˗ ko̱o̱˗ nëë˹ ga˗mi˗të̱ë̱y˗ dsa˗
kya̱a̱h´ juu˹ na˗hmää´. Lä˗jwë´ ja̱˗
ga˗kwëëyh˺ dsa˗ nɯɯh˗. Ga˗jäyh´:
3 —Nɯɯ˗ da´ hnäh´. Ja̱a̱˗ dsa˗ ngoo˺
ga˗jñee`mɨ˹ju̱˗.
4 Jee´ ngooy˹ jñeey˜ mɨ ˹ju̱˗ ja̱˗,
ga˗sa̱a̱˺ miih˗ cha´jwë˺, he˗ja̱˗ ya˗nää˺
ta̱˹ ga˗kuh˗.
5 Jyoh´ ka˗läh´ mɨ ˹ju̱˗ ga˗sa̱a̱˺ në´
ku̱u̱´ jee´ sa˗ cha˗ cha˗miih˗ gwaah´.
He˗ja̱˗ cha̱h´ ba´ ga˗hya˗, jëëh´, sa˗
ma´ nøø´ cha˗miih˗ gwaah´.
6 Pero ma´ ga˗hëh˺ hyoo˗ ga˗koo´.
Jëëh´, miih˗ ba´ jmoo˺ ma´ cha˗, he˗ja̱˗
ga˗lä˗kii˗ chaah˹.
7 Hi˗ jyoh´ ka˗läh´ mɨ ˹ju̱˗ ga˗sa̱a̱˺
jee´ chaah˹ to̱o̱´. Ga˗kwa̱a̱˺ ga´ chaah˹
to̱o̱´ ja̱˗, he˗ja̱˗ ga˗u̱u̱˗ chaah˹ kih˺ jee´
na´to̱o̱´, mo˗so˗ ga˗kwa´ mɨɨ˹.
8 Hi˗ jyoh´ mɨ ˹ju̱˗ ja̱˗, ga˗sa̱a̱˺ jee´
la˹ hwa˺ jmah˺. He˗ ja̱˗ ba´ ga˗hɨɨ´,
ga˗kwa´ cha˗miih˗ mɨɨ ˹. Cha˗ he˗
ga˗kwa´ gyii´gya´ mɨɨ˹ lä˗ko̱o̱˗ chaah˹,
cha˗ he˗ ga˗kwa´ to̱˗lo˗gya´ dsë˜ gya˺
mɨɨ˹ hi˗ jyoh´ ga˗kwa´ hña˗loo´ mɨɨ˹.
9 He˗ja̱˗ ga˗jäh´ Jesús:
—Hi̱˗ hnøø˺ he̱e̱h˗ juu˹ la˗, wa´
he̱e̱yh˗.
10 Ma´ ga˗jä´ miih˗ go˗te˹ dsa˗
kya̱a̱h´ gya˗tu̱u̱´ discípulo, ga˗ngɨɨy´

juu' kih' Jesús he⁻ hnøø' jäh⁺ juu' he⁻
ga⁺kway´ ja⁻.
11 He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:
—Hnäh´ ba´ na⁻ngëh' hnäh´ jwë'
lä⁺ngëëh´ hnäh´ ha⁻ lä⁺ jää⁺ Dio dsa⁻
lä⁺hih⁺ kih', he⁻ ma´ na⁻hmää´ jää'.
Pero hi⁻ sa⁺ na´jnää´ kih' Dio, hlëëhn´
kyaah´ juu' na⁻hmää´ ba´.
12 Lä⁺ja⁻, ma⁺ke⁺ jëëy˜, sa⁺ jnøøyh⁺,
ma⁺ke⁺ nuuy⁻, sa⁺ lä⁺ngëëy´. Kih'
he⁻ja⁻, sa⁺ dsa⁻jeeyh˜ kyaah´ Dio
mah' koo⁺ Dio dsë' kih' dso´kye⁻ kiyh'.

Ga⁺jmeeh' Jesús juu' he⁻ hnøø' jäh⁺ juu' na⁻hmää´ kih' hi⁻ na´jñee´ mɨ'ju⁻
(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

13 Koo⁻ ka⁻läh´ ga⁺jäh´ Jesús:
—¿Che´ sa⁺ ga⁺lä⁺ngëëh´ hnäh´ juu'
kih' hi⁻ na´jñee´ mɨ'ju⁻? ¿Ha⁻ ba´ la⁻
lä⁺ngëëh´ hnäh´ jyoh´ juu' na⁻hmää´
he⁻ na' ga´ jwahn⁻ cher´mah' sa⁺
ngëëh´ hnäh´ juu' la⁻?
14 Hih' hi⁻ jñee˜ mɨ'ju⁻, hi⁻ he´ laa'
jaa⁻ hi⁻ kwa⁺ juu' kih' Dio.
15 Ko⁻llaa´ dsa⁻ hi⁻ ma⁻nuu´ juu',
hi⁻ he´ laa' lä⁺koh´ mɨ'ju⁻ he⁻ ga⁺toh´
cha´jwë'. Ga´ ma⁻nuuy´ juu' kih' Dio,
chah´ ba´ gwa´ Tana´ jñuuyh˜ juu' he⁻
ma⁻na⁻jnää´ neh⁺ tuh⁻dsëy'.
16 Hi⁺ jñah´ ka⁻läh´ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻
juu', hi⁻ he´ laa' lä⁺koh´ mɨ 'ju⁻
he⁻ ga⁺saa' në´ kuu´ jee´ sa⁺ cha⁻
cha⁻miih⁻ gwaah´. Lä⁺chah´ ma´
nuuy⁻ jëë⁻ ba´ dsëy'.
17 Pero ko⁻hwëë´ ba´ ja⁻. Laay'
lä⁺koo⁻ chaah' he⁻ choo' miih⁻ ba´
jmoo' kih'. Wa´ra⁻ ga⁺jëëy' wɨɨ´ o
go⁻nää´ dsa⁻ në´ kiyh', kwaat˜ kih'
juu' he⁻ ma⁻nuuy´, lä⁺chah´ ja⁻ tɨy'
jwë´ kih' Dio.
18 Heh' mɨ'ju⁻ he⁻ ga⁺saa' jee´ kih'
chaah' too´, lä⁺ja⁻ laa' hi⁻ nuu⁻ juu'
kih' Dio.
19 Pero jee´ ga⁺nääy´ ja⁻, ma⁺ miih⁻
lä⁺ja⁻ dsa⁻lä⁻øøy´ kih' Dio. Jëëh´
kye⁻ gyih' hɨɨ´dsë⁻ kih' jmɨ⁻gyɨɨ⁺
la⁻, hi⁺ hnøøy' lä⁺chay⁻ cha⁻miih⁻
kuu´, hi⁺ hee´ dsëy' lä⁺jë⁺ he⁻ ga´ cha⁻
jmɨ⁻gyɨɨ⁺. He⁻ja⁻ sa⁺ jmeey⁺ ni⁺
miih⁻ ta´ llu'.

20 Pero mɨ 'ju⁻ he⁻ ga⁺saa' hwa'
jmah', lä⁺ja⁻ laa' dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ juu'
kih' Dio mah' heeyh⁻ ka⁻läh´. Hi⁻ he´
jmee' cha⁻miih⁻ ta´ llu', lä⁺koo⁻ mɨ'ju⁻
he⁻ kwa⁺ ma⁺ gyii´gya´, ma⁺ to⁺lo⁺gya´
dsë˜ gya', ma⁺ hña⁻loo´.

Juu' na⁻hmää´ lä⁺koo⁻ la' kih' wa´je⁻
(Lc. 8:16-18)

21 Lä⁺la⁻ ga⁺jäh´ Jesús ka⁻läh´:
—Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ hih˜ je⁻ mah' jlëy'
kyaah´ koo⁻ kyaah´, ni⁺ sa⁺ chiyh' neh⁺
jii´. He⁻ chiyh' jee´ ñii´ ba´ mah' lä⁺jnä´
lä⁺kaa⁻.
22 Lä⁺jë⁺ he⁻ na⁻hmää´, lloo˜ koo⁻
jmɨɨ´ lä⁺jnä´, hi⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ sa⁺ jnä´, la'
kwaat˜ lä⁺jnä´.
23 Hi⁻ hnøø' heeh⁺ juu' la⁻, wa´
heeyh⁻.
24 Hi⁺ ga⁺jäh´ Jesús ka⁻läh´:
—Jmee´ da´ hnäh´ he' kih' juu' he⁻
nuuh⁻ hnäh´. Jëëh´, ja⁻ba´ lä⁺koo⁻
nuuh⁻ hnäh´ ko⁻ja⁻ ba´ jiih' lä⁺ngëëh´
hnäh´ o na⁻dsë˜ ga´ miih⁻ ko⁻ja⁻.
25 Lä⁺jee⁺ hi⁻ ngëë´ miih⁻, hi⁻ he´
lä⁺ngëë´ cha⁻ga´miih⁻. Hi⁺ lä⁺jee⁺ hi⁻
jmee⁺ ngëë´, lä⁺kye⁻ he⁻ ja⁻ llaa⁺ ba´.

Juu' na⁻hmää´ lä⁺koo⁻ la' kih' jyoh´ mɨ'ju⁻

26 Hi⁺ ga⁺jäh´ Jesús ka⁻läh´:
—Lä⁺koo⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kih',
jeeh' kwee⁻ lä⁺ la' kih' jaa⁻ dsa⁻ hi⁻
jngëë⁻ mɨ'ju⁻.
27 Sa⁺ cha⁻ kwaat˜ la' kih' dsa⁻
he´ cher´mah' na⁻gwɨɨy⁻ o cher´mah'
na⁻nëy´. Dsa⁻hya⁺ mɨ 'ju⁻ ja⁻, hi⁺
dsa⁻kwaa⁺ lä⁺jmɨɨ' lä⁺hwë' ni⁺ sa⁺ ñey⁻
ha⁻ lä⁺ ga⁺la'.
28 Hwa' ba´ jmee⁺ dsa⁻kwaa⁺ mɨ
'ju⁻. To⁻në´ dsa⁻hya⁺ mɨ 'ju⁻, ja⁻ga´
dsa⁻kwaa⁺ chaah' kih'. Ma⁻ngëë´ he⁻
ja⁻, jyoo⁺ le' kih'. Lä⁺hɨɨ´ ga´ miih⁻,
kah⁺ mɨɨ' kih'.
29 Hi⁺ ga´ ma⁻aä⁻ mɨɨ', chooyh' ta´
kiyh', jëëh´ ma⁻lloo' jii⁻ jɨɨyh' mɨ'ju⁻
mah' llay' llu'.

Juu' na⁻hmää´ lä⁺koo⁻ la' kih' mɨ'ju⁻ mostaza
(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

30 Hi⁺ lä⁺la⁻ ga⁺jäh´ Jesús ka⁻läh´:

—¿Che´ kyuuh˜ hnäh´ ha¯ lä˭ la˩ he¯
jää˭ Dio dsa¯ lä˭hih˭ kih˩? Jwëëhn˜
hnäh´ juu˩ he¯ jeeh˩ kwee¯ kyaah´ he¯
ja¯, mah˩ lä˭ngëëh´ hnäh´ ha¯ lä˭ la˩.
31 He¯ jää˭ Dio dsa¯ lä˭hih˭ kih˩,
jeeh˩ kwee¯ lä˭koo¯ la˩ kih˩ koo¯ mɨ
˩ju¯ mostaza. Heh˩ mɨ ˩ju¯ ja¯ pih˩
ga´ miih¯ lä˭koh´ ga´ jyoh´ mɨ˩ju¯ he¯
jngëë¯ dsa¯ jmɨ¯gyɯɯ˭ la¯.
32 Pero ma¯ngëë´ ma¯jngëëy´ mɨ
˩ju¯ ja¯, dsa¯hya˭ mah˩ dsa¯kwaa˭
ñii´ ga´ lä˭koh´ ga´ jee´ lä˭jë˭ joh˩.
Chaah˩ mostaza kwa˭ gooh˩ kih˩,
lä˭ja¯ lä˭kye¯ ta˩ jmee˭ sii¯ në´ sa´goh˩.
33 Ga˭kwa´ Jesús juu˩ kih˩ Dio
kyaah´ cha¯miih¯ juu˩ na¯hmää´
he¯ la˩ lä˭koh´ juu˩ na¯hmää´ kih˩
mostaza. Ga˭hlëëyh˩ dsa¯ ha¯ koh´
jiih˩ lä˭ngëëy´ ba´.
34 Ni˭ koo¯ sa˭ ga˭hlëëh´ Jesús
na¯hñaa˩ lä˭jëë¯. Juu˩ na¯hmää´ jmah˩
ba´ ga˭hlëëyh´. Lä˭ ma´ ga˭jä´ hñii´ ba´
lä˭jëë˭ discípulo, ja¯ga´ ga˭mi˭jnääy¯
na¯hñaa˩ lä˭jëë¯ juu˩ na¯hmää´ he¯
ga˭hlëëyh´ ja¯.

Ga˭jmee´ Jesús hih˭ kih˩ lle´ mah˩ hii˩ tii´
(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

35 Lä˭ ma´ ga˭nɯɯ¯ jmii´ ja¯, ga˭jäh´
Jesús ga˭siiyh˭ discípulo kyaay˩:
—Man` ta˭ jyoh´ jwoo˩ jmɨ¯jɯɯh¯
ka¯läh´.
36 Ja¯ga´ ga˭hɨh˩ discípulo juu˩ kih˩
dsa¯ hi¯ ma´ tääh´ jee´ ja¯, hi˭ ga˭jääy˩
Jesús lä˭ ma¯gyay˩ ja¯ neh˭ na´moo´
ga˭nääy˩. Ma´ hii´ ga´ jyoh´ na´moo´
koo´ ja¯, ga˭ka˩ dsa¯ he´ mah˩ ga˭nääy˩
ta˭ jee´ ga˭nää˩ discípulo.
37 Jee´ ga˭nääy˩ ja¯, ja˩ koo¯ lle´ tä´,
ga˭hii´ goo¯ jwërte. Ga˭hluh˩ jmii¯
lä˭jiih˩ ga˭haa` neh˭ na´moo´. Miih¯
ga´ sa˭ ga˭hmäh˩ na´moo´ ja¯.
38 Pero ma¯na¯gwii¯ Jesús ta˭
ka´luu´ ja¯, na¯dsë˜ lley´ në´ tu ˩.
He¯ja¯ ga˭chaa˩ discípulo kyaay˩:
—Ta¯jwoh˩ —ga˭jäyh´ — ¿che´ ni˭
miih¯ hɯɯ´dsë¯ sa˭ kyeh´ he¯ juu´ jne´
cha´jmii¯ la¯?

39 He¯ja¯ ga˭noo¯ Jesús, ga˭jmeey´
hih˭ ga˭jä´ tii´ lle´, hi˭ ga˭jäyh´ siiyh˭
jmii¯:
—Ta˭ tooh´ miih´, jä´ tii´.
Lä˭chah´ ja¯ ga˭hna´ lle´ hi˭ ga˭jä´
tii´ go¯te˩ jmii¯.
40 Ma¯ngëë´ he¯ ja¯, ga˭jäh´ Jesús
siih˭ dsa¯ kyaay˩ he´:
—¿He¯la˩ gah˩ hnäh´ cha¯miih¯?
¿He¯la˩ ja¯ sa˭ dsoo´ hoh´ hnäh´ kin˭?
41 Peer˭ ga˭lä˭goh˭ discípulo kyaa˩
Jesús, he¯ja¯ ga˭ngiiy´ juu˩ kih˩
dsa¯kyaayh´:
—¿Hii¯ ba´na¯, heh˩ lä˭kye¯ jmii¯ hi˭
lä˭kye¯ lle´ nɯɯh´ kiyh˩?

5

Dsa¯hi¯ ma´kye¯ jmɨ¯lle´ hliih˩ chee¯ Legión
(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

1 Hi˭ ga˭lloo˩ Jesús jyoh´ jwoo˩
jmɨ¯jɯɯh¯ ja¯ kyaah´ discípulo kyaay˩,
hwa˩ kih˩ dsa¯ gadareno.
2 Lä˭ ma´ ga˭jñaay˩ neh˭ na´moo´
ja¯, ja˩ jaa¯ dsa¯ hi¯ ma´ kye¯ jmɨ¯lle´
hliih˩, ga˭mi˭jeey¯ Jesús. Hi¯ he´ ma´
gya˩ jee´ la˩ to¯høø¯ kih˩ hliii´.
3 Jee´ ja¯ ma´ la˩ høøy˩. Ma˭ke˭ ma´
hñuuh¯ dsih´ kyaah´ caden˜, ni˭ lä˭ja¯
sa˭ ga˭jmää´.
4 Ja˭ he¯ koo¯ hä´ ga˭hñuuh¯ dsih´
kyaah´ caden˜ hi˭ ga˭gwë˩ dsa¯ tiiy´
kyaah´ jwɨ´ hma¯ he¯ hë´ too¯, pero
ni˭ koo¯ sa˭ ga˭jmää´. Ga˭sa˩ ga˭hnä˩
bih˩ lä˭jë˭ he¯ kyaah´ ma´ na¯hñɯɯ¯
goo¯ tiiy´. Ni˭ jaa¯ dsa¯ sa˭ ga˭lä˭bee´
kyaayh´.
5 Lä˭jmii˩ lä˭hwë˩ ma´ ngëy˭ moh´
kɨ¯hooyh˜, hi˭ lä˭ja¯ jee´ la˩ to¯høø¯.
Hi˭ ma´jmeey˭ dsoo´ kih˩ hñiiy´ kyaah´
kuu´.
6 Ʊu´ ga´ ga˭jëëy˩ Jesús, he¯ja¯
ngooy˩ ko¯chih´ ga˭juuyh˩ jnëy´
cha´në´ Jesús.
7 Mah˩ ga˭hlëëyh´ koo¯ ki¯gaa¯,
ga˭jäyh´:
—Ta˭ kaah˭ jnä´ Jesús, hne¯ Joo´ Dio
Jøøh˩. Ma˭ra˭ ju˩dsoo´, ta˭ jmeeh` jnä´.
8 Ga˭hlëëyh´ lä˭ja¯ jëëh´ jää˩ ba´
ga˭jäh´ Jesús:

—Hne⁻ jmɨ⁻lle´ hlɨɨh¹, go⁻hëë¹ kih¹ dsa⁻ñɯɯh⁻ na⁻.
9 Hi⁺ ga⁺ngɨɨ´ Jesús juu¹ kiyh¹:
—¿Hee⁻ chëëh⁻ hne⁻?
Mah¹ ga⁺jäyh´:
—Región chëën⁻, jëëh´ jwëë´ jnääh¹.
10 Peer⁺ ga⁺chüü´ kyäah´ Jesús, mah¹ sa⁺ hëë¹ Jesús kiyh¹ ɯɯ´ kih¹ hwa¹ jä⁻.
11 Jäh⁺ kih¹ lle´ hwa¹ jä⁻ ma´ tääh´ koo⁻ nää¹ ñe¹ ma´ kuh⁻ nuu⁻.
12 He⁻jä⁻ ga⁺ngɨɨ´ jmɨ⁻lle´ hlɨɨh¹ he´ kih¹ Jesús, ga⁺jäyh´:
—Chee⁺ jnääh¹ kih¹ ñe¹ hi⁻ tääh´ oo⁺ mah¹ dsa´tooh´ jnääh¹ kiyh¹.
13 Ga⁺kwa´ ba´ Jesús jwë¹. He⁻jä⁻ ga⁺hwëë⁻ jmɨ⁻lle´ hlɨɨh¹ kih¹ dsa⁻ he´, mah¹ ga⁺taayh` kih¹ lä⁺jëë⁺ to¹ mil ñe¹ hi⁻ ma´ tääh´ jee´ jä⁻. Lä⁺jëë⁺ ñe¹ he´ ga⁺kyɯɯ¹. Ma´ ga⁺tëëy´ koo⁻ lle´ hwa¹, ko⁻dsoo´ jwë¹ ba´ ga⁺saay¹ cha´jmɨɨ⁻ jɯɯh⁻. Jee´ jä⁻ ga⁺jüü¹ neh⁺ jmɨɨ⁻.
14 Dsa⁻ hi⁻ ma´ hää~ ñe¹ he´, ga⁺nääy¹ ko⁻chih´ cha⁻hlii⁺ ta⁺ jee´ jwɨɨ⁻ hi⁺ ta⁺ chɯɯh´ moh´, na´jmeeyh´ juu¹. Hi⁺ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁺nuu´, na´nää¹ na´jëë⁻ ha⁻ lä⁺ ga⁺la¹.
15 Ma´ ga⁺lla⁺nääy¹ jee´ cheh¹ Jesús, ga⁺jëëy¹ dsa⁻ hi⁻ ma´ jää⁺ jwëë´ jmɨ⁻lle´ hlɨɨh¹ he´, ma´ gyay¹ kyeyh´ hmɨɨh⁻, ma⁻nøh¹ dsëy¹ go⁻te~, he⁻jä⁻ ga⁺jwaah¹ dsa⁻.
16 Hi⁻ ga⁺jëë¹ lä⁺jë⁺ he⁻ jä⁻, ga⁺jmeeyh¹ juu¹ kih¹ dsa⁻ ha⁻ lä⁺ ga⁺laa´ hi⁻ ma´ jää⁺ jmɨ⁻lle´ hlɨɨh¹ he´ hi⁺ ga⁺jmeeyh¹ juu¹ lä⁺koh´ ga⁺la¹ kih¹ ñe¹.
17 Jä⁻ga´ ga⁺løø¹ dsa⁻ he´ chüü´ kyäah´ Jesús mah¹ wa´ llaayh´ kiyh¹ ta⁺ jee´ jyoh´.
18 Lä⁺ ma´ ga⁺he¹ Jesús neh⁺ na´moo´, dsa⁻ hi⁻ ma´ kye⁻ jmɨ⁻lle´ hlɨɨh¹ he´ ga⁺chüü´ kyäah´ Jesús, mah¹ ma´ kway¹ jwë¹ ma´ dsooy¹ kyäayh´.
19 Pero sa⁺ ga⁺heeh⁻ Jesús:
—Gwäah⁻ kyah¹ go⁻koo` juu¹ kih¹ hi⁻ chaa⁻ kyah¹, ha⁻ lä⁺ la¹ he⁻ jɯh⁻gaa⁻ he⁻ ma⁻jmee´ Dio kyah¹ hne⁻. Go⁻jmeeh` juu¹ ha⁻ lä⁺ ma⁻lä⁻ñih´ dsë¹ Dio kyah¹ —ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺ dsa⁻ he´.
20 He⁻jä⁻ ngaayh¹, ga⁺ngëëy´ lä⁺kaa⁻ jwɨɨ⁻ he⁻ jäh´ dsa⁻ Decápoli ga⁺jmeeyh¹ juu¹ ha⁻ lä⁺ la¹ he⁻ jɯh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁺jmee´ Jesús kiyh¹. Hi⁺ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁺nuu´ ga⁺taah` jëë~ dsah⁺.

Jo⁻mɨɨ⁻ Jairo kyäah´ jaa⁻ dsa⁻më´ hi⁻ ma´ dsaah´
(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

21 Ngaah¹ Jesús ka⁻läh´ ta⁺ hngaah` jmɨ⁻jɯɯh⁻ kyäah´ na´moo´. Ma´ ga⁺llaayh¹ jee´ jä⁻, jwëë´ dsa⁻ ga⁺lla⁺nää¹ ka⁻läh´.
22 Jee´ jä⁻ ga⁺lloo¹ jaa⁻ dsa⁻ chee⁻ Jairo hi⁻ laa¹ ta´ kih¹ gwah⁺ mäh⁻ jee´ jwɨɨ⁻ jä⁻. Ma´ ga⁺jëëy¹ Jesús ga⁺jüüyh¹ jnëy´ cha´nëy´,
23 mah¹ ga⁺chüü´ cha⁻miih⁻ kyäah´ Jesús, ga⁺jäyh´ sɨɨyh⁺:
—Dsa⁻jüü´ chih⁻më´ kyäan⁺, ña⁻ mah¹ go´kyeh⁻ gooh⁻ në´ kiyh¹ mah¹ hlääy´, lä⁺jä⁻ mo⁺so⁺ jüü´.
24 He⁻jä⁻ ngoo¹ Jesús kyäah´ Jairo. Peer⁺ na⁻läa⁻ na⁻jlëë~ bih¹ dsa⁺, kih¹ he⁻ jwëë´ hi⁻ ga⁺nää¹ kyäayh´.
25 Jee´ ga⁺ngëë´ Jesús jä⁻, ma´ cheh¹ jaa⁻ dsa⁻më´ hi⁻ ma⁻hya⁻ koo⁻ gya⁺to´ ji⁻ñe⁻ he⁻ ma´ dsaayh´ dsoo´ kiyh¹.
26 Ma⁻lä⁻hɨɨ` jëëy~ wɨɨ´, ja⁺ hi⁻ jaa⁻ të⁺më~ ma⁻kaayh⁺. Dsa⁻më´ he´ ga⁺mi⁺llay⁻ lä⁺jë⁺ he⁻ cha⁻ kiyh¹, ga⁺heey¹ kyäah´ të⁺më~. Ni⁺ miih⁻ sa⁺ ga⁺la¹ më~, cha⁻ga´miih⁻ ma´ ja¹ kiyh¹ koo⁻ jmɨɨ´ koo⁻ jmɨɨ´.
27 Ma´ ga⁺nuuy´ hlëëh⁺ dsa⁻ kih¹ Jesús, lä⁺chah´ jä⁻ ga⁺taayh⁻ hñiiy´ jee´ kih¹ jwëë´ dsa⁻ he´ mah¹ ga⁺suy¹ miih⁻ cha´gooy⁻ sa´hmɨɨh⁻ kih¹ Jesús.
28 Jëëh´ ma´ laay´: "Wa´ra⁻ jäh´ kih¹ koo⁻ tëën¹ su¹ miih⁻ cha´goon⁺ sa´hmɨɨh⁻ kiyh¹, hlään´ go⁻te~."
29 Lä⁺chah´ jä⁻ ga⁺hna´ dsoo´ kiyh¹ hi⁺ ga⁺lä⁺liih⁻ dsa⁻më´ he´ he⁻ ga⁺ääh¹ go⁻te~ dsoo´ kiyh¹.
30 Hi⁺ chah´ ba´ ga⁺lä⁺liih⁻ Jesús heh¹ be´ kiyh¹ ga⁺mi⁺hlää´ jaa⁻ dsa⁻, he⁻jä⁻ ga⁺jeeyh⁻ hñiiy´ ga⁺sɨɨyh⁺ dsa⁻:

—¿Hii⁻ na⁻ hih¹ ma⁻su¹ sa´hmɨɨh⁻ kin⁺?
31 He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ discípulo kyaay¹:
—Che´ sa⁺ jëëh´ jee´ kih¹ jwëë´ dsa⁻ häah´, mah¹ jwah´: "¿Hii⁻ na⁻ ma⁻su¹ jnä´?"
32 Pero cheh¹ bih¹ jëëy˜ lä⁺ku´ lä⁺jii¹ jee´ täah´ dsa⁻, hii⁻ na⁻ hi⁻ ma⁻jmee´ lä⁺ja⁻.
33 Hih¹ dsa⁻më´ he´ ñe⁻ bih¹ he⁻ ma⁻hlaay´. Goyh⁺ hi⁺ jläa⁺ gyih¹ lä⁺ja⁻, ngooy¹ na´juuyh´ jnëy´ cha´në´ Jesús hi⁺ ga⁺jmeeyh¹ juu¹ lä⁺koh´ ga⁺la¹ kiyh¹.
34 He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺ dsa⁻më´ he´:
—Gyɨɨ⁻ kyaan⁺, kih¹ he⁻ ma⁻lä⁻dsoo´ hoh´ kin⁺, ma⁻jä¹ ba´ kyah¹. Gwaah⁻ ba´hne⁻ llu¹, wa´jä¹ go⁻te˜ dsoo´kyah¹.
35 Lä⁺ ma⁻cheh¹ ba´ Jesús hlëëh⁺, ma´ ga⁺lla⁺nää¹ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ kih¹ Jairo hi⁻ ma´ laa¹ ta´ kih¹ gwah⁺ jee´ ja⁻. Hi⁻ he´ ma´ kye⁻ juu¹, jäyh´ sɨɨyh⁺ Jairo:
—Ma⁻juu⁺ ba´ gyɨɨ⁻ më´ kyaah¹. Mo⁺to⁺ kwa⁻ ga´ ta´ kih¹ ta⁻jwoh¹ na⁻.
36 Lä⁺chah´ ma´ ga⁺nuu´ Jesús juu¹ ja⁻, ga⁺jäyh´ sɨɨyh⁺ hi⁻ laa¹ ta´ kih¹ gwah⁺ he´:
—Ta⁺ ka⁻ hɨɨ´dsë⁻, jmee´ dsoo´ hoh´ ba´.
37 Ja⁻ jiih¹ mo⁺so⁺ ga⁺kway´ jwë¹ ma´ dsa⁻nää¹ dsa⁻ kyaayh´. Ga⁺jäay¹ ma⁺la⁺ Pee´ ba´, kyaah´ Jacobo kyaah´ Jwaa⁻ øøyh⁻.
38 Lä⁺ ma´ ga⁺llooy¹ jäh⁺ jee´ chih¹ hne¹ kih¹ hi⁻ laa¹ ta´ kih¹ gwah⁺ he´, ga⁺nuuy´ tääh´ mɨɨh´ kɨ⁻hooh˜ dsa⁻.
39 Ma´ ga⁺hey¹ cha´neh⁺, ga⁺jäyh´:
—¿He⁻la¹ tooh´ hnäh´ mɨɨh´ he⁻ kɨ´hooh´ hnäh´? Sa⁺ na⁻juu´ chih⁻më´ na⁻, hi⁻ na⁻gwii⁻ ba´ na⁻.
40 Ga⁺mi⁺kwah¹ ba´ dsa⁻ kih¹ Jesús. He⁻ja⁻ ga⁺hwëëy¹ ka´hne⁻ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ma´ täah´ jee´ ja⁻, mah¹ ga⁺hey¹ jee´ kyaa¹ chih⁻më´ he´ kyaah´ ma⁺la⁺ cho¹jmiiy⁻ hi⁺ kyaah´ discípulo kyaay¹ ba´.
41 Hi⁺ ga⁺soyh¹ goo⁻ chih⁻më´ he´, ga⁺jäyh´:
—Talita, cumi —juu¹ la⁻ hnøø¹ jäh⁺: Chih⁻më´, jnä´ jwëëhn˜ hne⁻ noo⁻.
42 Lä⁺chah´ ja⁻ ga⁺noo⁻ chih⁻më´ he´ hi⁺ ga⁺løøy¹ ngëy⁺. Peer⁺ jëë˜ dsah⁺ dsa⁻ hi⁻ ma´ täah´ jee´ ja⁻, kih¹ he⁻ ga⁺la¹ lä⁺ja⁻. Chih⁻më´ he´ ma´ häa´ gya⁺to´ ji⁻ñe⁻.
43 Pero ga⁺taayh⁻ juu¹ mah¹ sa⁺ kooyh¹ juu¹ kyaah´ ni⁺ jaa⁻ dsa⁻. Hi⁺ ga⁺sɨɨyh⁺ he⁻ kwëëyh¹ he⁻ kuh⁺ chih⁻më´ he´.

6

Ga⁺llaah¹ Jesús jwɨɨ⁻ Nazaret
(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

1 Ya⁺hëë¹ Jesús kih¹ Jairo, jayh¹ ta⁺ jee´ jwɨɨ⁻ kiyh¹, hi⁺ discípulo kyaay¹ ga⁺jmee´ ko⁻jøh´ kyaayh´.
2 Jmɨɨ´ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹ ga⁺hey¹ neh⁺ gwah⁺ mäh⁻ hi⁺ ga⁺løøy¹ kway⁺ juu¹. Ma´ ga⁺nuu´ dsa⁻ ha⁻ lä⁺ hlëëyh⁺, ga⁺taayh` jëë˜ dsayh⁺, he⁻ja⁻ ma´ jäh´ dsa⁻ kiyh¹:
—¿Ha⁻ ma⁻mi⁻tëë⁻ hi⁻ na⁻, he⁻ hlëëyh⁺ lä⁺na⁻? ¿Hii⁻ kwa⁺ hɨɨ´dsë⁻ kiyh¹? ¿Ha⁻ ba´lä⁺jmeey⁺ la´lä⁺jë⁺ he⁻ jɨh⁻gaa⁻ he⁻ jmeey⁺ na⁻?
3 ¿Che´ ja⁺ he´ të⁺hma⁺ na⁻? ¿Ja¹ he´ joo´ María na⁻? Hih¹ hi⁻ na⁻, ¿ja¹ he´ øøyh⁻ Jacobo, José, Juda, Simón, hi⁺ dsa⁻më´ øøyh⁻ hi⁻ täah´ kyaah´ jne´ jee´la⁻?
Lä⁺jë⁺ he⁻ ma´ jmeey⁺, ga⁺toh´ wɨɨ´ kih¹ dsa⁻ he´.
4 He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:
—Tɨh˜ ba´ dsë¹ dsa⁻ hi⁻ ngëë˜ juu¹ kih¹ Dio hi⁻ go⁻nää´ jee´ jyoh´. Pero hi⁻ chaa⁻ jee´ jwɨɨ⁻ kih¹, hi⁺ hi⁻ chaa⁻ cha´neh⁺ kih¹, sa⁺ hnää¹ dsih´.
5 Sa⁺ ga⁺la¹ ma´ jmeey¹ cha⁻miih⁻ he⁻ jɨh⁻gaa⁻ jee´ ja⁻. Ko⁻llaa´ dsa⁻dsaah´ he´ ga⁺kyey⁻ gooy⁻ në´ kih¹ mah¹ ga⁺jä¹ kiyh¹.
6 Kih¹ he⁻ sa⁺ ga⁺lä⁺dsoo´ dsë¹ dsa⁻gooy¹, he⁻ja⁻ ga⁺lä⁺dsaa˜ dsëy¹ cha⁻miih⁻. Ma⁻ngëë´ he⁻ ja⁻, ngooy¹ lä⁺kaa⁻ jwɨɨ⁻ jee´ jäh⁺ na´kway⁻ juu¹.

Ga⁺chee¹ Jesús dsa⁻ kyaay¹ mah¹ kway¹ ju¹hmëë´
(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

7 Ga˭tëëyh˩ lä˭jëë˭ gya˭tuu˴ discípulo
kyaay˩ mah˩ cheey˩ ma˭ uu˩ ma˭ uu˩
lä˭koo˭ jee´ jwii˭, hi˭ ga˭kwëëyh˩ be˴
mah˩ jmeey˩ hih˭ hwëë˭ jmi˭lle˴ hlii˭h˥
kih˩ dsa˭.
8 Ga˭jmeey˴ mada˭ kiyh˩, ga˭jäyh˴
lä˭la˭:
—Ta˭ ka˭ hnäh˴ ni˭ miih˭ kih˩
cha´jwë˩. Ta˭ ka˭ hnäh˴ hmih˭tuh˭,
ni˭ he´ñiih˭, ni˭ kuu´. Ma˭la˭ hma˭hu˭
ba´ kah˩ hnäh˴.
9 Ja˭ heeh˭ hnäh˴ loo˭ he˭ hä´ tii˭h´
hnäh˴ ba´, ta˭ ka˭ hnäh˴ jyoh˴ lëë´
hmii˭h˭ kyah˩ hnäh˴.
10 Lä˭koo˭ jwii˭ jee´ tëëh˥ hnäh˴, jäh˥
hnäh˴ koo˭ cha´neh˭ kih˩ dsa˭, lä˭jiih˥
hwëëh˭ hnäh˴ jee´ ja˭.
11 Pero cher´mah˩ sa˭ ga˭heeh˭
dsa˭ hnäh˴ jee´ lla˭nääh˩ hnäh˴, hi˭
cher´mah˩ sa˭ ga˭nuuy˴ juu˥ he˭
kyeh´ hnäh˴, ja˭ hwëëh˭ hnäh˴ jee´
ja˭. Ja˭ hlah˴ hnäh˴ wa´hlöö˭ he˭
na˭beh˜ tii˭h´ hnäh˴. He˭ ja˭ jmee˩
lii˜ he˭ ma˭la˩ kwaat˜ kih˩ bih˩
ja˭. Ma˭ra˭ ju˥dsoo˴ jwëëhn˜ hnäh˴,
wa´ra˭ ga˭lloo˩ jmii´ jmee˩ Dio jwiz˜,
jee´ jwii˭ ja˭ jëë˩ cha˭ga´miih˭ wii´
lä˭koh˴ ga´ he˭ jëë˩ jee´ jwii˭ Sodoma
kyaah´ Gomorra —ga˭jäh˴ Jesús sii˭h˭
discípulo kyaay˩.
12 Ma˭ngëë˴ he˭ ja˭, ga˭hwëë˭
discípulo ga˭nääy˩ kway˭ juu˥ mah˩
wa´ dsa˭jeeh˜ dsa˭ kyaah´ Dio.
13 Ga˭hwëëy˩ jmi˭lle˴ hlii˭h˥ hi˭
ga˭suy˩ miih˭ aceit dsa˭dsaah´, lä˭ja˭
ga˭mi˭hlääy˴ jwëë˴ hi˭ ma´ dsaah´.

Jee´ la˭ jäh˴ ha˭ lä˭ ga˭juu˩ Jwaa˭ hi˭ ma´ choo˜ jmii˭
(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

14 Ga˭lä˭kaa˭ ma´ cha˭ juu˥ kih˩
Jesús, he˭ja˭ ga˭nuu´ rey Herode.
Mah˩ ga˭jäyh˴:
—Laan˭ go˭ Jwaa˭ hi˭ ma´
choo˜ jmii˭ ma˭lä˭jiih˩ jee´ kih˥
hi˭ ma˭na˭juu´, he˭ja˭ ma˭kyey˭
cha˭miih˭ be˴ he˭ kyaah´ jmeey˭ he˭
juh˭gaa˭.
15 Hi˭ ko˭llaa´ jäh˴ Elía ba´ na˭, hi˭
lle˩ kih˥ jäh˴. Hi˭ jñah˴ ma´ jäh˴, jaa˭
hi˭ ngëë˜ juu˥ kih˩ Dio ba´ na˭, ja˭ba´
lä˭koo˭ laa˩ hi˭ ma´ ngëë˜ juu˥ kih˩ Dio
llo˴joo˩.
16 Pero lä˭ ma´ ga˭nuu˴ Herode ja˭,
ga˭jäyh˴:
—Hi˭ he˴ he˴ Jwaa˭, hi˭ ga˭jmeen˩
mada˭ ga˭ku˩ lle´, hi˭ he˴ na˭
ma˭lä˭jiih˩ jee´ kih˥ hi˭ ma˭na˭juu´.
17 He˴ ba´ Herode ga˭jmee˴ hih˭
jää˩, ga˭saah˩ dsa˭ Jwaa˭, ga˭taayh˭
neh˭ñe˥ dsoo´ kih˥ Herodía. Herodía
he˴ ma´ laa˥ më´ Felipe dsa˭ñuuh˭
øøh˭ Herode. Pero ma˭ngëë˴ he˭
ja˭, ga˭tëë˭ Herode dsa˭më˴ he˴,
ga˭jmääy˩ lä˭koh˴ dsa˭më˴ kyaay˩.
18 Sa˭ ga´ ma˭hää´ Jwaa˭ neh˭ñe˥
ga˭sii˭yh˭ Herode:
—Sa˭ lle˩ kih˥ he˭ ma˭kyaah´ më´
dsa˭ñuuh˭ øøh˩.
19 He˭ja˭ ga˭lä˭høøh˩ Herodía kih˩
Jwaa˭. Hnøøy˩ ma´ juu˴ Jwaa˭, pero
sa˭ ga˭kwa´ Herode jwë˥.
20 Jëëh˴, Herode ma´ gah˭ Jwaa˭,
ñe˭ bih˩ ma´ laay˥ jaa˭ dsa˭ñuuh˭
llu˩ hi˭ na˭jngëë˥ kyaa˩ Dio. He˭ja˭
ga˭hää˩ bih˩. Lä˭koo˭ ma´ nuuy˭
juu˥ kih˩ Jwaa˭, ma˭nuu˭ bih˩ lä˭kaa˭
tuh˭dsëy˩ pero ma´ jmeey˭ cha˭miih˭
huu´dsë˭.
21 Pero ga˭na´ jwë˥ kih˩ Herodía
jmeey˩ he˭ lla˭ dsëy˩ lä˭ ma´ ga˭hya˭
Herode ji˭ñe˭. Ga˭jmeey˴ koo˭ jmii´
juuh˭ ga˭kway˴ he˭ ga˭kuh˭ dsa˭.
Ga˭tëëh˩ Herode lä˭jëë˭ dsa˭ta´ kaah´,
lä˭jëë˭ hi˭ ma´ kye˭ në´ kih˥ hlöö´
hi˭ lä˭jëë˭ dsa˭kaah´ hi˭ ma´ chaa˭
Galilea.
22 Ma´ja˭ ga˭he˩ jo˭mii˭ Herodía
jmeey˭ ja´. Ga˭tih˩ jwërte dsë˩ Herode
hi˭ ga˭tih˩ dsë˩ lä˭jëë˭ dsa˭ hi˭ ma´
tääh´ jmii´. He˭ja˭ ga˭jäh˴ Herode
sii˭yh˭ chih˭më˴ he˴:
—Ngii´ he˭ hnooh˭ kin˭.
23 Jnä´ bäähn´ hñiin˭ kwëëhn˭ hne˭
lä˭jë˭ he˭ ngii˭h´ lä˭jiih˥ to˩dsaah˩ he˭
cha˭ kin˭.
24 He˭ja˭ ya˭hëë˩ chih˭më˴ he˴
na´ngii˭y´ juu˥ kih˩ chooy˥:
—¿Hee˭ llu˩ ngiin´ laah˴? —jäyh˴
sii˭yh˭ chooy˥.
—Ngii´ mi´lle´ Jwaa˭ hi˭ ma´ choo˜
jmii˭ ba´ —ga˭jäh˴ chooy˥.

25 Chąh´ ba´ ngooy' ga˗hey˺ jee´ gya' rey:
—Kwëëh` jnä´ na˺ ga˜jɨh˜ mɨ 'lle´ Jwąą˜ na˜hä´ neh˗ kǫǫ˜ wɨɨ´. He˜ na˜ ba´ hnoon' —jäh´ chih˜më´ he´ ga˗sɨɨyh˗ rey.
26 He˜ją˜ ga˗lä˗meeh˗ dsë˺ Herode. Pero ga˗tąąy˜ hñiiy´ kway˺ he˜ ga˗jäyh´ to˗lo˗ në´ jee´ lä˗jëë˗ hi˜ ga˗tëëyh˺ he´, he˜ją˜ ga˗mi˗tey˺ ba´ juu' kiyh˺.
27 Lä˗chąh´ ją˜, ga˗jmeey´ hih˗ kih˺ hløø´ kyąąy˺ mah˺ na´kyęy´ lle´ Jwąą˜.
28 Ngoo˺ hløø´ neh˗ñe' na´kuy˜ lle´ Jwąą˜, hi˗ ma´ kiiy˺ lle´ Jwąą˜ na˜hä´ neh˗ wɨɨ´, jąyh˺ ya˗kwëëyh` chih˜më´ he´ mah˺ ga˗ngëë˺ chih˜më´ he´ kih˺ chooy'.
29 Ma´ ga˗nuu´ dsa˜kyąąh´ Jwąą˜ he˜ ga˗la˺ lä˗ją˜, na´nääy ' na´kiiy˺ hnoo' ją˜, mah˺ na´hooy˜.

Ga˗ąąh˜ Jesús hñaa´ mil dsa˜ñɨɨh˜ (Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

30 Ma´ ga˗lla˗nää` apóstol kyąą˺ Jesús, ga˗jmeeyh˺ juu' lä˗jë˗ he˜ ga˗jmeey´ hi˗ ha˜ lä˗ ga˗hlëëyh˺ dsa˜ jee´ na´nääy'.
31 He˜ją˜ ga˗jäh´ Jesús:
—Ya˜nääh´ hnäh´ ma˗nøøn ' ma˗tęęhn´ dsë˜ jne´ kǫ˜hwëë´ ta˗ jee´ sa˗ chąą˜ dsa˜.
Jwëë´ dsa˜ ma´ dsa˜nää˺ jee´ ma´ tąąyh´ ją˜, ni˗ he˜ ma´ kuyh˗ sa˗ ga˗kwa´ jwë'. Kih˺ he˜ją˜ ba´ ją˜, ga˗jäyh´ lä˗ją˜.
32 Ją˜ga´ ga˗tąąyh` neh˗ na´moo´ ga˗nääy˺ kǫǫ˜ hwa˺ kii˗ jee´ sa˗ kwa˗ ni˗ miih˜.
33 Jwëë´ dsa˜ hi˜ ma´ tąąh´ jee´ ją˜, ga˗jëë˺ dsih´ hąąy´ neh˗ na´moo´ hi˗ ga˗lä˗kyuuy˗. He˜ją˜ ga˗nää˺ dsa˜ jwë´ tɨɨ´. Ma´ ga˗ngëëy´ lä˗kǫǫ˜ lä˗kǫǫ˜ jwɨɨ˜, ga˗nää˺ dsa˜ he´ kyąąyh´ ka˜läh´. Pero jąą˺ ga´ dsa˜ he´ ga˗lla˗nää˺ lä˗koh´ ga´ Jesús.
34 Ma´ ga˗jñąą˺ Jesús neh˗ na´moo´ ją˜, ga˗jëëy˺ jwëë´ jwërte dsa˜ hi˜ ga˗lla˗nää˺ jee´ ją˜ hi˗ ga˗lä˗ñih´ dsëy˺ kih˺. Jëëh´, dsa˜ he´ ląą˺ lä˗kǫǫ˜ borrego hi˜ sa˗ chąą˜ jɨɨ´. He˜ją˜ ga˗lววy˺ hlëëyh˜ dsa˜ kyąąh´ cha˜miih˜ juu'.
35 Ma´ ga˗hloo´ ją˜, ga˗ya˗jąh˗ discípulo kih˺ Jesús mah˺ ga˗jäyh´ sɨɨyh˗:
—Ga˗hloo´ ba´ la˜, hi˗ sa˗ cha˜ ni˗ miih˜ he˜ kuh˗ dsa˜ jee´ la˜.
36 Chiih´ dsa˜ wa´ lla˜nääy´ lä˗kąą˜ jąh˗ la˜, wa´ lla˜läy˜ he˜ kuyh˗ —ga˗jäh´ discípulo sɨɨyh˗ Jesús.
37 —Kwëëh` hnäh´ dsa˜ he˜ kuyh˗ —ga˗jäh´ Jesús.
—¿Ni˗ sa˗ lęę˗ tǫ˺ hña˜loo´ kuu´ he˜ dsa´lä´ jnääh˺ he˜ kuh˗ ga˗lä˗jëë˗ dsa˜ na˜? —ga˗jäh´ discípulo.
38 —Jëë` da´ kǫǫ˜ ¿Joh´ he´ñiih˜ kyęh´ hnäh´? —ga˗jäh´ Jesús.
Ma´ ga˗jëë˺ discípulo, mah˺ ga˗jmeeyh˺ juu':
—Hña´ ba´ he´ñiih˜ kyę´ jnääh˺ kyąąh´ ůů' hmooh˜ —ga˗jäyh´.
39 He˜ją˜ ga˗jmee´ Jesús mada˜ kiyh˺:
—Chiih´ dsa˜ na˜ wa´ dsa˜tąąh` ma˗ kǫǫ˜ nää˺ ma˗ kǫǫ˜ nää˺ në´ ya˜mooh˜ na˜.
40 He˜ją˜ ga˗tąąh` dsa˜ ma˗ hñą˜ląą´ hi˗ ma˗ tǫ˗lo˗gyąą´.
41 Hi˗ ga˗ką˺ Jesús lä˗jë˗ hña´ he´ñiih˜ ją˜ kyąąh´ lä˗ůů´ hmooh˜ he´, ga˗jëëy˺ ta˗ gyววh' ga˗kway´ ti´hmaah´ kih' Dio. Ją˜ga´ ga˗lląąy˺ he´ñiih˜ ją˜, ga˗kwëëyh˺ discípulo mah˺ ga˗ti´ ga˗llooyh˺ kih˺ lä˗jëë˗ dsa˜ he´. Hi˗ lä˗ją˜ ga˗jmeey´ kih˺ hmooh˜ he´ ka˜läh´.
42 Lä˗jëë˗ dsa˜ ga˗kuh˜ lä˗jiih' ga˗këëy˺.
43 Jwɨ´ he´ñiih˜ he˜ ga˗chąą˺ ją˜, ga˗kąh' gya˗tǫ´ sa´mɨɨh˜ kyąąh´ hmooh˜ he´.
44 Jee´ lä˗jëë˗ ma˗la˗ dsa˜ñววh˜ hi˜ ga˗kuh˜ he´ tęę˺ kǫǫ˜ hña´ mil dsa˜.

Ga˗ngë´ Jesús në´ jmɨɨ˜ (Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

45 Lä˗chąh´ ją˜ ga˗jäh´ Jesús sɨɨh˗ discípulo kyąąy˺:
—Ta´kǫ˜jiih' hɨhn˜ juu' kih˺ dsa˜ la˜, go˜nää´ hnäh´ ga˜jɨh˜ kyąąh´

na´moo´ ta˗ hngaah` Betsaida. Ja̱˜ga´
nɨɨn` hñiin˗.
46 Ma˜ngëë´ ma˜hɨyh¹ juu¹ kih¹
la˗jëë̱˗ dsa˜ hi̱˜ ma´ tä̱ä̱h´ jee´ ja̱˜,
ja̱˜ga´ ngooy¹ ta˗ lle´ko̱h´ na´ngɨɨy´
kiyh¹ kih¹ Dio.
47 Ngoo¹ ga˗nɨɨ˜ ba´ ja̱˜, hi˗ na´moo´
to̱¹dsaah` jmɨɨ˜ ba´ ma˜lloo¹. Pero
cheh¹ ga´ Jesús hwa¹ ki̱i̱˗.
48 Ga˗jëëy¹ he˜lɨɨ¹ ba´ ngë˗ na´moo´,
jëëh´ ma´ gwa´ lle´ ta˗ jee´ ngoo¹
na´moo´ ja̱˜. Ta˗la˗ ya˗jnä˗, ga˗løø¹
Jesús ngë˗ në´ jmɨɨ˜. Ma´ hnøøy¹ ma´
ngëëy¹ jwë¹ na´moo´ ja̱˜.
49 Ma´ ga˗jëë¹ discípulo ngëy˗ në´
jmɨɨ˜, ma´ la̱a̱y´, dsa˜ lle´ ba´ na˜ ngë˗
në´ jmɨɨ˜ he˜ja̱˜ ga˗hooyh¹ ki̱˜ga̱a̱˜.
50 Lä˗jë̱ë̱˗ bih¹ ga˗jëëy¹, he˜ja̱˜
ga˗jwa̱a̱yh¹ jwërte. Pero cha̱h´ ba´
ga˗hlëëh´ Jesús kya̱a̱yh´:
—Ta˗ wa´ ga̱h¹ hnäh´, jnä´ ba´ la˜ —
ga˗jäyh´.
51 Lä˗ ma´ ga˗hey¹ neh˗ na´moo´,
ga˗hna´ go˜te˜ lle´. Peer˗ ga˗lä˗dsa̱a̱˜
dsë¹ discípulo kya̱a̱y¹, mah¹ ga˗ta̱a̱yh`
jëë˜ dsa̱yh˗.
52 Jëëh´, ma´ na˜jlë˜ hɨɨ´dsë˜
kiyh¹, he˜ja̱˜ sa˗ ga˗lä˗ngëëy´ ha˜ lä˗
ga˗jmee´ Jesús kih¹ he´ñiih˜ ja̱˜.

Ga˗mi˗hla̱a̱´ Jesús jwë̱ë̱´ dsa˜dsaah´
hi̱˜ ma´ cha̱a̱˜ hwa¹ Genesaret
(Mt. 14:34-36)

53 Ma´ ga˗lla˗nääy¹ ta˗ hngaah` jee´
che̱e̱˜ Genesaret, jee´ ja̱˜ ga˗hɨɨy´
na´moo´ kiyh¹.
54 Ma´ ga˗hwë̱ë̱y˜ neh˗ na´moo´ ja̱˜,
cha̱h´ ba´ ga˗lä˗kyu̱u̱˗ dsih´.
55 Hi˗ ga˗nää¹ dsa˜ he´ lä˗ka̱a̱˜ hwa¹
ja̱˜. Lä˗ka̱a̱˜ jee´ ja̱˜ ga˗løøy¹ na´jä̱ä̱y˜
dsa˜dsaah´ kya̱a̱y¹ kya̱a̱h´ ji̱i´ kiyh¹ ta˗
jee´ ma´ ngë˗ Jesús.
56 Lä˗ka̱a̱˜ jee´ ma´ ngë˗ Jesús,
jwɨɨ˜ mäh˜, ma˗ke˗ jwɨɨ˜ jɨɨh˜, na˜
ma˜hii´ dsa˜jä̱ä̱˗ dsa˜ dsa˜dsaah´
kya̱a̱¹ cha´jwë¹ jee´ ma´ dsa˜ngëëy´.
Ma´ chu̱u̱´ dsa˜ kya̱a̱yh´ mah¹ ma´
kway˗ su̱¹ miih˜ cha´gooy˜ cha´hee˗
hmɨɨh˜ kiyh¹. Hi˗ lä˗jë̱ë̱˗ hi̱˜ ga˗të̱ë̱´
ga˗su̱¹ miih˜ mɨ¹cha´gooy˜ hmɨɨh˜ kih¹
Jesús ma´ dsa˜hla̱a̱y´ go˜te˜.

7

Lä˗jë˗ he˜ mi˜sa̱h´ dsa˜
(Mt. 15:1-20)

1 Ga˗lla˗nää¹ fariseo hi̱˜ ma´ cha̱a̱˜
Jerusalén hi˗ ga˗lla˗nää¹ ko̱˜lla̱a̱´
ta˜jwoh¹ kya̱a̱¹ ley ka˜läh´ jee´ ma´
ngë˗ Jesús.
2 Ma´ ga˗jëë¹ dsa˜ he´, lä˗ ma˜soh´
ja̱˜ba´ goo˜ discípulo kya̱a̱¹ Jesús ma´
tä̱ä̱yh´ kuyh˜, ga˗hlëëyh´ wɨɨ´ kiyh¹.
3 (Jëëh´, dsa˜ fariseo ma´ mi˜te̱h¹
he˜ ma´ të̱ë̱¹ jmee˗ dsa˜ ma˜gyu̱h˜
kya̱a̱y¹, sa˗ kuh˜hɨyh˜ cher´mah¹ sa˗
ga˗gyiyh¹ gooy˜ lä˗ko̱o̱˜ të̱ë̱¹ jmee˗
lä˗jë̱ë̱˗ dsa˜ judiu.
4 Hi˗ wa´ra˜ ya˗nääy` je´hmooh´, sa˗
kuyh˗ cher´mah¹ sa˗ ga˗mi˗tey¹ he˜
të̱ë̱¹ dsa˜ jmee˗. Hi˗ cha˜ ga´ jyoh´
he˜ të̱ë̱¹ dsa˜ høø˗, he˜ gyiyh˜ lä˗jë˗
he˜ jmä̱ä̱yh˜ ta´ o´je˜, lä˗kye̱˜ ji̱i´ jee´
gwɨɨy˜.)
5 He˜ja̱˜ ga˗ngɨɨ´ fariseo kya̱a̱h´
ta˜jwoh¹ he´ juu¹ kih¹ Jesús:
—¿He˜la¹ sa˗ gyih˜ discípulo kya̱a̱h¹
goo˜ jä̱ä̱¹ ja̱˜ga´ kuyh˗, lä˗ nøø´ kih¹
dsa˜ ma˜gyu̱h˜ jnän`?
6 —Peer˗ ta˜ju̱u̱h¹ hnäh´ —ga˗jäh´
Jesús—. Lä˗ko̱o̱˜ jmeeh˜ hnäh´ na˜,
je̱e̱h¹ kwee˜ kya̱a̱h´ he˜ ga˗hlëëh´ Isaía
llo´joo¹, jee´ na˜sɨɨ˜ lä˗la˜:
Dsa˜ la˜, ko̱o̱˜ jäh´ bih¹ hnääy¹ jnä´.
Pero ta˗ jee´ jyoh´ ba´ hä´ hɨɨ´dsë˜
kiyh¹.
7 Sa˗ jmää¹ ni˗ miih˜ he˜ jmeey˗
hnääy¹ jnä´.
Lä˗jë˗ nɨɨh˜ he˜ kway˗, la¹ mada˜
kih¹ dsa˜ jmɨ˜gyɨɨ˗ ba´, ga˗jäh´
Isaía.
8 'Jmeeh˜ hnäh´ ta˗ koo´ nɨɨh˜ kih¹
Dio mah¹ høøh˜ hnäh´ ma˗la˗ he˜
të̱ë̱h¹ hnäh´ ba´. Gyih˗ hnäh´ kyah´wɨɨ´
jee´ kuh˜huh´ hnäh´. Joh´ nëë¹ he˜ la¹
lä˗ja̱˜ sa˗ jmeeh˜ hnäh´ —ga˗jäh´ Jesús
sɨɨyh˗ dsa˜ he´—.
9 Peer˗ të̱ë̱h˜ hnäh´ jmeeh˜ hnäh´
ta˗ koo´ nɨɨh˜ kih¹ Dio mah¹ høøh˜
hnäh´ he˜ të̱ë̱h¹ hnäh´ jmeeh˜ ba´.
10 Lä˗la˜ ga˗jäh´ Moisé llo´joo¹
lä˗hih˗ ga˗jmee´ Dio: "Wa´ hnaah˗
maa` kya̱a̱h¹, tää` kya̱a̱h¹. Hi̱˜ hlëëh˗

wɨɨ´ kih¹ cho¹jmii¯, hi̱¯ he´ wa´ jʉʉ´ go¯te˜”, ga˭jäh´ Moisé.

11 Pero hnäh´ fariseo, lä˭la¯ ba´ jmeeh¯ hnäh´. Kwah¯ hnäh´ jwë¹ kih¹ dsa¯ mah¹ sɨɨyh˭ cho¹jmiiy¯ lä˭la¯: “Lä˭jë˭ he¯ cha¯ kin˭ he¯ kyääh´ ma´ jmeen` be´ kyah¹, he¯ jä¯ na¯ la¹ Corbán.” (He¯ la¯ hnøø¹ jäh˭: ma¯kwëëhn˭ Dio ba´ jä¯.)

12 He¯ jmeeh¯ hnäh´ lä˭jä¯, he¯ hah¯ hnäh´ kih¹ hi̱¯ jmee˭ be´ kih¹ cho¹jmii¯ ba´ jä¯.

13 Kih¹ he¯ høøh¯ hnäh´ he¯ ma¯tëë¹ høø˭ dsa¯ ma¯gyʉh¯ kyääh¹ hnäh´ na¯, he¯jä¯ ma¯jmeeh´ hnäh´ ta˭ koo´ nʉʉh¯ kih¹ Dio. Joh´ nëë¹ he¯ la¹ lä˭jä¯ sa˭ jmeeh¯ hnäh´.

14 He¯jä¯ ga˭hlëëh¹ Jesús jee´ lä˭jëë˭ dsa¯ he´, ga˭jäyh´:

—Nʉʉ¯ da´ hnäh´ kwee¯ mah¹ lä˭ngëëh´ hnäh´.

15 Sa˭ dsa¯lä¯sah´ dsa¯ kyäah´ lä˭jë˭ he¯ tooyh¯ hooy´. Lä˭jë˭ he¯ hwëë¯ hooy´, kyäah´ he¯ jä¯ ba´ dsa¯lä¯sayh´.

16 Hi̱¯ hnøø¹ heeh˭ juu¹ la¯, wa´ heeyh¯ —ga˭jäh´ Jesús.

17 Ma´ ga˭hɨh¹ Jesús juu¹ kih¹ dsa˭, ga˭hey¹ koo¯ cha´neh˭. Jee´jä¯ ga˭ngɨɨ´ discípulo juu¹ kiyh¹:

—He¯ hnøø¹ jäh˭ juu¹ na¯hmää´ he¯ ma¯hlëëh´ na¯.

18 He¯jä¯ ga˭jäh´ Jesús:

—¿Che´ ni˭ hnäh´ sa˭ ma¯lä¯ngëëh´ hnäh´? ¿Che´ sa˭ ngëëh´ hnäh´ sa˭ dsa¯lä¯sah´ dsa¯ kyäah´ lä˭jë˭ he¯ tooyh¯ hooy´?

19 Jëëh´, jä˭ neh˭ tuh¯dsë¹ dsa¯ dsoo˜ he¯ kuh¯hɨyh˜, neh˭ tu¯jlä´ ba´ dsa¯ dsoo˜ he¯ jä¯, jä¯ga´ hwëë¯ ka¯läh´ dsoo˜ ta˭ cha´sɨɨ¯ —ga˭jäh´ Jesús.

Kyäah´ he¯ ga˭hlëëyh´ lä˭jä¯, ga˭jmeey´ na¯jngɨɨ¹ lä˭jë˭ he¯ kih¯hɨh¯ jne´.

20 Hi˭ ngoo¹ bih¹ jäyh´:

—Lä˭jë˭ he¯ hwëë¯ hoo´ dsa¯, he¯ jä¯ ba´ kyäah´ dsa¯lä¯sayh´.

21 Jëëh´, neh˭ tuh¯dsë¹ ba´ dsa¯ gwa´ lä˭jë˭ hʉʉ´dsë¯ hlɨɨh¹, hi˭ lä˭jä¯ ka¯läh´ gwa´ he¯ käayh˜ hi̱¯ sa˭ läa¹ kyäay¹, käayh˜ wa´ hi̱¯ cha¯ hi̱¯, hi˭ jngëëyh˭ dsa¯.

22 Neh˭ tuh¯dsë¹ bih¹ gwa´ he¯ jmeey˭ hɨɨ¯, heeh´ dsëy¹ liyh˭ lä˭jë˭ he¯ ga´ cha¯, jmeey˭ lä˭jë˭ he¯ hlɨɨh¹, mi¯gäay˭ dsa¯, jmeey˭ he¯ la¹ o¯hih˭, wɨɨ´ dsëy¹, hlëëyh˭ wɨɨ´ kih¹ dsa˭, jmääy˜ hñii´ käah´, hi˭ sa˭ cha¯ nʉʉh¯ kiyh¹.

23 Lä˭jë˭ he¯ hlɨɨh¹ na¯ gwa´ neh˭ tuh¯dsë¹ dsa¯. Kyäah´ he¯ na¯ ba´, mi¯sah´ dsa¯ hñii´ —ga˭jäh´ Jesús.

Jäa¯ dsa¯më´ chäa¯ ʉʉ´ ga˭heeh¯ kih¹ Jesús
(Mt. 15:21-28)

24 Jä¯ga´ ya˭hëë¹ Jesús jee´ jä¯, ngooy¹ jäh˭ kih¹ jee´ jwɨɨ¯ Tiro kyäah´ Sidón. Ma´ ga˭llooy¹ jee´ jä¯, ga˭hey¹ cha´neh˭. Sa˭ ma´ hnøøy¹ ma´ lä˭jnääy´ chah´, pero sa˭ ga˭la¹.

25 Chah´ ba´ ga˭nuu´ jäa¯ dsa¯më´ he¯ ga˭lloo¹ Jesús jee´ jä¯. Dsa¯më´ he´ ma´ chäa¯ jäa¯ jo¯mɨɨy¯ hi̱¯ ma´ kye¯ jmɨ¯lle´ hlɨɨh¹, he¯jä¯ ngooy¹ jee´ ma´ gya¹ Jesús mah¹ ga˭jʉʉyh¹ jnëy´ cha´nëy´.

26 Dsa¯më´ he´ sa˭ ma´ läay¹ judiu, dsa¯ sirofenicia ba´ he´. (Kih¹ dsa¯ judiu, lä˭koh´ dsa¯ he´ läay¹ lä˭koo¯ sa´dsɨɨ¯ ba´.) Ga˭chʉʉy´ kyäah´ Jesús he¯ dsa¯lleey˭ jmɨ¯lle´ hlɨɨh¹ hi̱¯ ma´ hää´ neh˭ tuh¯dsë¹ jo¯mɨɨy¯.

27 He¯jä¯ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭:

—Kwa´ jwë¹ wa´ kuh¯ da´ chih¯pih¹ jää¹. Sa˭ llu¹ he¯ jñuuhn´ he¯ kuh¯ chih¯ mah¹ kwëëhn¯ dsɨɨ¯.

28 He¯jä¯ ga˭jäh´ dsa¯më´ he´:

—Dsoo´ ba´ kyah¹, Dsa¯jøøh¹ kyäan˭. Pero ma˭ra˭ he¯ lih¹ ba´ dsɨɨ¯ lä˭jë˭ jwɨ´ he¯ dsa¯säa¹ kih¹ chih¯pih¹.

29 He¯jä¯ ga˭jäh´ Jesús ka¯läh´:

—Kih¹ he¯ llu¹ juu¹ kyah¹, he¯jä¯ ma¯ya¯hëë˜ ba´ jmɨ¯lle´ hlɨɨh¹ kih¹ chih¯më´ kyäah¹. Gwäah¯ ba´ hne¯ kyah¹.

30 Ma´ ga˭llaah¹ dsa¯më´ he´ cha´neh˭ kiyh¹, ga˭jëëy¹ na¯kyäa¹ chih¯më´ kyäay¹ në´ jii´, ma¯ya¯hëë˜ jmɨ¯lle´ hlɨɨh¹ kiyh¹.

Ga˭mi˭hlää´ Jesús jäa¯ dsa¯ koo`

31 Ja̱⁻ga´ ya⁺hëë̱¹ Jesús koo´ jee´
jwɨɨ⁻ Tiro, ga⁺ngëëy´ ta⁺ jee´ jwɨɨ⁻
Sidón, hi⁺ ga⁺ngëëy´ ta⁺ hwa¹ Decápoli.
Ja̱⁻ga´ ga⁺lla̱a̱yh¹ ka⁻läh´ ta⁺ jee´ hla⁻
jmɨ⁻jɨɨh⁻ kih¹ Galilea.
32 Jee´ ja̱⁻ na´jä̱ä̱⁻ dsa⁻ ja̱a̱⁻ dsa⁻ koo`
cha´në´ Jesús, hi⁺ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ jä̱ä̱⁺ hi̱⁻
koo` he´ ga⁺chu̱u̱y´ kya̱a̱h´ Jesús mah¹
kyey⁺ gooy⁻ në´ kih¹ hi̱⁻ koo` he´.
33 Hi⁺ ga⁺lle̱e̱⁻ Jesús dsa⁻ koo` he´
ka̱h´ kih¹, mah¹ ga⁺täy¹ cha´gooy⁻
lä⁺ko̱o̱⁻ lä⁺ko̱o̱⁻ to⁻gway´, hi⁺
ga⁺mi⁺gyɨɨyh´ na´sɨɨh´ dsa⁻ he´ kya̱a̱h´
jmɨɨ⁻ tɨɨ⁻heyh¹.
34 Mah¹ ga⁺jëë¹ Jesús ta⁺ gyɨɨh¹,
ga⁺cha̱a̱h¹ dsëy¹, hi⁺ ga⁺jäyh´ sɨɨyh⁺
dsa⁻ñɨɨh⁻ he´:
—Efata —juu¹ la⁻ hnøø¹ jäh⁺: Wa´ nä⁻
kyah¹.
35 Lä⁺cha̱h´ ja̱⁻ ga⁺na´ to⁻gwa´ dsa⁻
he´ hi⁺ ga⁺lɨɨ¹ na´sɨɨyh´, ga⁺hlëëyh´ jëë̱⁻.
36 Hi⁺ ga⁺jmee´ Jesús hih⁺ kiyh¹ sa⁺
wa´ jmeeyh¹ juu¹ kih¹ ni⁺ ja̱a̱⁻ dsa⁻.
Ma⁺ke⁺ ga⁺jmeey´ cha⁻miih⁻ mada⁻
lä⁺ja̱⁻, cha⁻ga´miih⁻ ma´ kooyh˜ juu¹.
37 Ga⁺lä⁺dsa̱a̱˜ jwërte dsë¹ dsa⁻.
Ga⁺jäyh´:
—Peer⁺ ga⁺lä⁺jë⁺ ba´ lih⁺ Jesús jmee⁺.
Jmeey⁺ hlëëh⁺ hi̱⁻ koo`, hi⁺ jmeey⁺
nuu⁻ hi̱⁻ gwɨɨ`.

8

Ga⁺ä̱ä̱h⁻ Jesús kye̱e̱´ mil dsa⁻
(Mt. 15:32-39)

1 Ta´ko̱⁻jɨɨh¹ ga⁺lä⁺hëë̱` Jesús jee´ ja̱⁻,
jwë̱ë̱´ dsa⁻ ga⁺lla⁺nää¹ ka⁻läh´ hi⁺ ni⁺
miih⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻ ma´ kuyh⁺ jee´
ja̱⁻. He⁻ja̱⁻ ga⁺tëëyh¹ discípulo kya̱a̱y¹
mah¹ ga⁺sɨɨyh⁺:
2 —Peer⁺ dsa⁻lä⁻ñih´ dsën⁺ dsa⁻
hi̱⁻ tä̱ä̱h´ kya̱a̱h´ jne´ jee´ la⁻. Jëëh´,
ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmɨɨ´ tä̱ä̱yh´ hi⁺ sa⁺ cha⁻
ni⁺ miih⁻ he⁻ kuyh⁻.
3 Cher´mah¹ ga⁺che̱e̱h` jnih´ kiyh¹
lä⁺ ma⁻kyo̱yh⁺ na⁻, hwa̱a̱y´ cha´jwë¹,
jëëh´ ɨɨ̱´ ga´ ya⁺nää¹ ko̱⁻lla̱a̱´.
4 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ discípulo kya̱a̱y¹:
—¿Ha⁻ ba´ jä⁺ he⁻ kuh⁺ dsa⁻ heh¹
hwa¹ kɨɨ⁺ la⁻? Ha⁻ ko̱h´ sa⁺ hnøø¹ mah¹
le̱e̱⁺ kuh⁺ hi̱⁻ tä̱ä̱h´ jee´ la⁻.
5 He⁻ja̱⁻ ga⁺ngɨɨ´ Jesús juu¹ kiyh¹:
—¿Joh´ he´ñiih⁻ kye̱h´ hnäh´? —
ga⁺jäyh´.
—Gyii¹ ba´ —ga⁺jäh´ discípulo.
6 He⁻ja̱⁻ ga⁺jmee´ Jesús mada⁻
mah¹ dsa⁻ta̱ah` lä⁺jë̱ë̱⁺ dsa⁻ hwa¹
hi⁺ ga⁺ka̱y¹ lä⁺jë⁺ gyii¹ he´ñiih⁻
ja̱⁻, ga⁺kway´ ti´hmaah´ kih¹ Dio.
Ma⁻ngëë´ ma⁻kway´ ti´hmaah´
kih¹ Dio, ga⁺lla̱a̱y¹ he´ñiih⁻ ja̱⁻ hi⁺
ga⁺kwëëyh¹ discípulo mah¹ ga⁺ti´
ga⁺llooyh¹ kih¹ lä⁺jë̱ë̱⁺ dsa⁻.
7 Hi⁺ ma´ jä̱ä̱y⁺ miih⁻ hmooh⁻
ka⁻läh´ hi⁺ lä⁺ja̱⁻ ga⁺kwa´ Jesús
ti´hmaah´ kih¹ Dio. Ma⁻ngëë´ he⁻ ja̱⁻,
ga⁺jmeey´ mada⁻ mah¹ ti´llooyh¹ kih¹
lä⁺jë̱ë̱⁺ dsa⁻.
8 Ga⁺kuh⁻ dsa⁻ lä⁺jɨɨh¹ ga⁺kë̱ë̱y¹. Ma´
ga⁺la¹ kiyh¹, ga⁺ka̱h¹ ga´ gyii¹ sa´mɨɨh⁻
jwɨ´ he⁻ ga⁺cha̱a̱¹ ja̱⁻.
9 Te̱e̱¹ ko̱o̱⁻ kye̱e̱´ mil dsa⁻ hi̱⁻
ga⁺kuh⁻ jee´ ja̱⁻. Ma⁻ngëë´ he⁻ ja̱⁻,
ga⁺hɨyh¹ juu¹ kih¹ dsa⁺.
10 Lä⁺cha̱h´ ja̱⁻ ga⁺hey¹ neh⁺
na´moo´ kya̱a̱yh´ discípulo kya̱a̱y¹,
ngooy¹ ta⁺ hwa¹ Dalmanuta.

Dsa⁻ fariseo ma´ hnøøy¹ ma´ jmee¹ Jesús ko̱o̱⁻ he⁻ jɨh⁻ga̱a̱⁻
(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

11 Ma´ ga⁺lloo¹ Jesús jee´ ja̱⁻,
ga⁺lla⁺nää¹ fariseo hi⁺ ga⁺løøy¹
ti⁻chooy⁺ juu¹ kya̱a̱h´ Jesús. Ma´ ka̱y˜
dsë¹ Jesús, he⁻ja̱⁻ ga⁺ngɨɨy´ ma´ jmee¹
Jesús ko̱o̱⁻ he⁻ jɨh⁻ga̱a̱⁻ he⁻ ma´ jä⁺
gyɨɨh¹.
12 Ma´ ga⁺nuu´ Jesús lä⁺ja̱⁻, ga⁺jɨɨ¹ lä⁺
ga⁺të´ neh⁺ tuh⁻dsëy¹, mah¹ ga⁺jäyh´:
—¿He⁻la¹ ngɨɨh´ hnäh´ hi̱⁻ cha̱a̱⁻ na¹
jmeen` ko̱o̱⁻ he⁻ jɨh⁻ga̱a̱⁻? Ma⁺ra⁺
ju¹dsoo´ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´, ni⁺ ko̱o̱⁻ he⁻
jɨh⁻ga̱a̱⁻ sa⁺ jëë¹ dsa⁻ hi̱⁻ cha̱a̱⁻ na¹.
13 Jee´ ja̱⁻ ga⁺be̱e̱y¹ dsa⁻ he´, mah¹
ga⁺hey¹ ka⁻läh´ neh⁺ na´moo´, ngooy¹
ta⁺ jee´ jyoh´.

Levadura kih¹ dsa⁻ fariseo
(Mt. 16:5-12)

14 Ni⁺ sa⁺ ga⁺lä⁺dsooh˜ dsë¹ discípulo
ma´ ka̱y¹ he´ñiih⁻, ko̱o̱⁻ lä⁺la⁻ ba´
he´ñiih⁻ ma´ kye̱y⁻ neh⁺ na´moo´.

15 He⁻ja̱⁻ ga⁺mi⁺liih⁻ Jesús dsë¹
discípulo, ga⁺jäyh´:
—Le̱e̱h⁻ hnäh´ kya̱a̱h´ levadura
kih¹ fariseo hi⁺ le̱e̱h⁻ hnäh´ kya̱a̱h´
levadura kih¹ Herode ka⁻läh´.
16 He⁻ja̱⁻ ga⁺ta̱a̱h` discípulo he´ llay⁺
juu¹ kya̱a̱h´ dsa⁻kya̱a̱yh´, ma´ jäyh´:
—Ma⁻hlëëyh´ lä⁺na⁻ kih¹ he⁻ sa⁺ ma´
kye̱´ jne´ he´ñiih⁻.
17 Pero ga⁺lä⁺liih⁻ Jesús kiyh¹ mah¹
ga⁺jäyh´ sɨɨyh⁺:
—¿He⁻la¹ jmeeh⁻ hnäh´ cha⁻miih⁻
hɨɨɨ´dsë⁻ kih¹ he⁻ sa⁺ cha⁻ he´ñiih⁻?
¿Che´ sa⁺ hii˜ kwa¹ kwa̱a̱t˜ kyah¹
hnäh´? ¿Che´ sa⁺ hii˜ lä⁺ngëëh´ hnäh´?
¿Che´ lä⁺ ma⁻na⁻jlë⁻ ba´ hɨɨɨ´dsë⁻
kyah¹ hnäh´?
18 Hä´ ba´ mɨ´nëh´ hnäh´ mah¹ sa⁺
jëëh´ hnäh´, hë⁻ ba´ to⁻gwah´ hnäh´
mah¹ sa⁺ nuuh⁻ hnäh´. ¿Che´ sa⁺
dsooh˜ hoh´ hnäh´ ha⁻ lä⁺ ga⁺la¹ jä̱ä̱¹?
19 Lä⁺ ma´ ga⁺ti´ ga⁺lloohn¹ hña´
he´ñiih⁻ ja̱⁻, jee´ kih¹ lä⁺jëë⁺ hña´ mil
dsa⁻ he´, ¿joh´ sa´mɨɨh⁻ ga⁺të´ jwɨ´ he⁻
ga⁺cha̱a̱¹ ja̱⁻? —ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺.
—Gya⁺to̱´ sa´mɨɨh⁻ —ga⁺jäh´ discípulo
kya̱a̱y¹.
20 —¿Ha⁻ ga⁻ ma´ ga⁺ti´ ga⁺lloohn¹
gyii¹ he´ñiih⁻ ja̱⁻, joh´ sa´mɨɨh⁻
ga⁺cha̱a̱¹? —ga⁺jäh´ Jesús.
—Ga⁺cha̱a̱¹ ga´ gyii¹ sa´mɨɨh⁻ —
ga⁺jäh´ discípulo.
21 —¿Che´ lä⁺jɨɨh¹ na¹ sa⁺ hii˜
lä⁺ngëëh´ hnäh´? —ga⁺jäh´ Jesús.

Ga⁺mi⁺hla̱ä̱´ Jesús ja̱a̱⁻ dsa⁻tɨɨɨ´

22 Ga⁺lla⁺nääy¹ jee´ jwɨɨ⁻ Betsaida.
Ma⁻ngëë´ he⁻ ja̱⁻, ya⁺jä̱ä̱⁺ dsa⁻ ja̱a̱⁻
hi̱⁻ tɨɨɨ´ cha´në´ Jesús mah¹ ga⁺chu̱u̱y´
kya̱a̱h´ Jesús he⁻ kyey⁺ gooy⁻ në´ kiyh¹.
23 He⁻ja̱⁻ ga⁺so̱o̱h¹ Jesús goo⁻
dsa⁻ he´, ga⁺jä̱ä̱y¹ ta⁺ chɨɨɨh´ jwɨɨ⁻.
Ga⁺mi⁺gyɨɨyh´ mɨ¹në´ dsa⁻ he´ kya̱a̱h´
jmɨɨ⁻ tɨ⁻heyh¹ hi⁺ ga⁺kyey⁻ lä⁺to̱´
gooy⁻ në´ kih¹ dsa⁻ he´ mah¹ ga⁺ngɨɨy´
juu¹:
—¿Hee⁻ jëëh´ miih⁻? —ga⁺jäyh´.
24 He⁻ja̱⁻ ga⁺løø¹ dsa⁻tɨɨɨ´ he´ jëë˜,
hi⁺ ga⁺jäyh´:
—Jëë̱n⁺ dsa⁻ hi̱⁻ dsa⁻ngëë´, pero
jnä̱ä̱y´ lä⁺ko̱h´ chaah¹ hma⁻ ba´.
25 Mah¹ ga⁺kye⁻ Jesús ka⁻läh´ goo⁻
në´ kiyh¹. Hi⁺ ga⁺sɨɨyh⁺ he⁻ jëëy¹
ka⁻läh´. Lä⁺chah´ ja̱⁻, ga⁺jä̱¹ mɨ¹nëy´.
Ga⁺lä⁺jnä´ jëë̱⁻ go⁻te˜.
26 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:
—Gwa̱a̱h⁻ ko̱⁻dsoo´ ta⁺ kyah¹ ba´
hne⁻. Mo⁺to⁺ go⁻he´ ta⁺ jee´ jwɨɨ⁻ na⁻.
Ni⁺ ta⁺ jwɨɨ´ ni⁺ ja̱a̱⁻.

Ga⁺jäh´ Pee´, Jesús la̱a̱¹ Cristo (Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

27 Ngoo¹ Jesús ka⁻läh´ kya̱a̱h´
discípulo kya̱a̱y¹ ta⁺ jyoh´ jwɨɨ⁻ mäh⁻
he⁻ na⁻he̱e̱⁻ hwa¹ Cesarea kih¹ Filipo.
Cha´jwë¹ jee´ ga⁺nääy¹ ja̱⁻, ga⁺ngɨɨy´
juu¹ kih¹ discípulo:
—¿Ha⁻ lä⁺ jäh´ dsa⁻ kin⁺, hi̱⁻ jnä´
la̱a̱y´? —ga⁺jäh´ Jesús.
28 —Ko̱⁻lla̱a̱´ jäh´, Jwa̱a̱⁻ hi̱⁻ ma´
choo˜ jmɨɨ⁻ ba´ hne⁻. Ko̱⁻lla̱a̱´ jäh´ Elía
ba´ hne⁻. Hi⁺ jñah´ ko̱⁻lla̱a̱´ jäh´, hne⁻
la̱a̱h¹ ja̱a̱⁻ hi̱⁻ ga⁺ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio
llo´joo¹ —ga⁺jäh´ discípulo kya̱a̱y¹.
29 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús ka⁻läh´:
—¿Ha⁻ ga⁻ hnäh´, hee⁻ jwah´ hnäh´
kin⁺, hi̱⁻ ba´ jnä´ la̱a̱h´ hnäh´?
He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ Pee´ sɨɨyh⁺:
—Hne⁻ he´ Cristo.
30 Pero ga⁺ta̱a̱h⁻ Jesús juu¹ lä⁺jë̱ë̱⁺
mah¹ sa⁺ kooyh¹ juu¹ ja̱⁻ kya̱a̱h´ ni⁺
ja̱a̱⁻.

Ga⁺mi⁺jnää⁻ Jesús juu¹ he⁻ ju̱u̱y´ (Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

31 Jmɨɨ´ ja̱⁻ ga⁺løø¹ Jesús mi⁻jnää⁺
juu¹ kih¹ discípulo kya̱a̱y¹, ga⁺jäyh´:
—Jmee⁺ bii¹ kih¹ Hi̱⁻ga⁺lë̱ë̱¹ngo¹ la⁻
jëë¹ cha⁻miih⁻ wɨɨ´. Dsa⁻gyɨɨɨh´ sa⁺
lä⁺hnää¹ dsih´, lä⁺ja̱⁻ dsa⁻ka̱a̱h´ kya̱a̱
¹ jmi⁻dsa⁻, kya̱a̱h´ ta⁻jwoh¹ kya̱a̱¹ ley
sa⁺ lä⁺hnää¹ dsih´. Hi⁺ jmee⁺ bii¹ kiyh¹
ju̱u̱y´ mah¹ lä⁺jɨɨyh´ ka⁻läh´ jee´ ga⁺të´
hnë⁻ jmɨɨ⁻ —ga⁺sɨɨyh⁺ discípulo kya̱a̱y¹.
32 He⁻ na⁻ ga⁺hlëëyh´ jë̱ë̱⁻ go⁻te˜,
he⁻ja̱⁻ ga⁺jä̱ä̱¹ Pee´ Jesús ta⁺ koo´,
ga⁺løøy¹ jɨɨɨyh˜ kiyh¹.
33 Pero ga⁺je̱e̱h⁻ Jesús hñii´ ga⁺jëëy¹
jee´ ma´ tä̱ä̱h´ lä⁺jë̱ë̱⁺ discípulo, mah¹
ga⁺jɨɨɨyh¹ kih¹ Pee´:
—Jñuuh´ hne⁻ kin⁺ hi̱⁻sa⁺llu̱¹. Sa⁺
jmeeh⁻ hɨɨɨ´dsë⁻ lä⁺ko̱h´ jmee⁺ Dio.

Lä˗kǫǫ¯ la˩ hɯɯ´dsë¯ kih˩ dsa¯ ba´ la˧ hɯɯ´dsë¯ kyah˩.

34 Ja¯ga´ ga˗tëëyh˩ lä˗jëë˗ dsa¯ kǫ¯jǫh˝ kyaah´ discípulo kyaay˩ ga˗jäyh˝:

—Cher´mah˩ hi¯ hnøø˩ jmee˩ kǫ¯jǫh˝ kyaah´ jnä˝, sa˗ wa´ jmäây˧ hñiiy˝ kwaat˜, wa´ jäây˧ cru¯ kyaay˩ mah˩ wa´ jmeey˝ kǫ¯jǫh˝ kyaah´ jnä˝.

35 Jëëh˝, lä˗jëë˗ hi¯ hää˜ hñii˝ mah˩ sa˗ juuy˝, hi¯ he˝ juu˝ ba´. Pero lä˗jëë˗ hi¯ kwaa˜ hñii˝ juu˝ kwaat˜ kin˗ o kwaat˜ kih˩ ju˧hmëë˝, hi¯ he˝ ba´ lää˝.

36 ¿Hee¯ ya´jøø¯ ka˩ dsa˗ ma˗ke˗ ga˗lɨyh˩ lä˗jë˗ he¯ cha¯ jmɨ¯gyɯɯ˗ la¯ mah˩ wa´ra¯ ga˗juuy˩, sa˗ tëëyh˩ kih˩ Dio?

37 ¿Hee¯ ba´ kyaah´ le˝ mi¯hmaayh` mah˩ lääy˝?

38 He¯ ba´ che¯ hlëëh˧ dsa¯ hi¯ chaa¯ jmɨɨ´ na˧, jmeey˗ wa´ la˧ cha¯ la˩. Cher´mah˩ hi¯ jmee˗ na¯hiih´ kin˗, o kyaah´ juu˧ kin˗ cha´ně´ dsa¯ hi¯ chaa¯ na˩, ja¯ba´ lä˗ja¯ jmee˩ Hi¯ga˗lëë˩ngo˩ na¯hiih´ kyaayh´, wa´ra¯ ga˗tě˝ jee´ jäyh˝ kyaah´ be˝ kih˩ Tää` kyaay˧ kyaah´ lä˗jëë˗ ángele kyaay˩.

9

1 Jesús kǫǫ¯ ka¯läh˝ ga˗sɨɨyh˗:

—Ma˗ra˗ ju˧dsoo˝ jwëëhn˜ hnäh˝, chaa¯ kǫ¯llaa´ hi¯ tääh´ jee´ la¯ sa˗ juuy˝ jää˩ sa˗ ga´ ma¯jëëy˗ ha¯ lä˗kǫǫ¯ la˩ be˝ kih˩ Dio hi¯ jmee˗ hih˗.

Ga˗mi˗sëë˩ Jesús hñii˝
(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

2 Ma¯ngëë˝ ga´ jñii˝ jmɨɨ´, ja¯ga´ ga˗jää˩ Jesús ma˗la˗ Pee´ kyaah´ Jacobo hi˗ Jwaa¯ ba´, ga˗nääy˩ kah˝ ta˗ moh˝ ñii˝. Jee´ ja¯ ga˗lä˗sëë˩ Jesús to˗lo˗ ně´ hi¯ ma´ jääy˗ he˝.

3 Ga˗lɨɨ˩ jih˧gyeh˩ hmɨɨh¯ kiyh˩, ga˗tøø˝ jlëë¯ ñih˩ lä˗ tøø¯ hmoo¯. Ni˗ jaa¯ sa˗ chaa¯ hwa˩ la¯ hi¯ lih˗ gyih˩ mah˩ jmeey˩ tø¯jlëë¯ lä˗ja¯.

4 Jee´ ja¯ ga˗lä˗jnää˝ Elía kyaah´ Moisé ga˗taayh` llay˗ juu˧ kyaah´ Jesús.

5 He¯ja¯ ga˗jäh˝ Pee´ sɨɨyh˗ Jesús:

—Ta¯jwoh˩, he¯ ba´ che¯ llu˩ he¯ tøøh´ jne´ kǫ¯jǫh˝ jee´ la¯. Jmee´ jnääh˩ hně¯ hne˩ kyaah´ moo¯, kǫǫ¯ kyah˩, kǫǫ¯ kih˩ Moisé, hi˗ kǫǫ¯ kih˩ Elía.

6 Lä˗jëëy˗ ga˗jwaayh˧, sa˗ ñey¯ he¯ ma´ jäyh˗, he¯ja¯ ba´ ga˗hlëëh˝ Pee´ lä˗ja¯.

7 Hor˜ ja¯ ja˩ kǫǫ¯ jnii˝, ga˗jmee˝ hih˧ jee´ ma´ tääyh´ ja¯. Jee´ jnii˝ ja¯ ga˗lä˗nɯɯh˝ ga˗hlëëh˝ kǫǫ¯ juu˧ he¯ ma´ jäh˝:

—Hi¯ la¯ na¯ gyɯɯ¯ kyaan˗ hi¯ hnaan˗. Nɯɯ¯ hnäh˝ kiyh˩.

8 Ma´ ga˗jëëy˩ ka¯läh˝, mo˗so˗ chaa¯ ni˗ jaa¯, ma˗la˗ hñii˝ ba´ Jesús cheh˩.

9 Jee´ jñaa˗ Jesús moh˝ ja¯ ga˗taayh¯ juu˧ hi¯ ma´ kyaayh´ he˝:

—Ta˗ jwɨɨ˝ hnäh˝ ni˗ jaa¯, lä˗jë˗ he¯ ma¯jëëh` hnäh˝ la¯ ta´kǫ¯jiih˧ sa˗ ma¯lä¯jiih` Hi¯ga˗lëë˩ngo˩ la¯ jee´ kih˧ hi¯ na¯juu´.

10 Ga˗høøy˝ juu˧ ja¯ neh˗ tuh¯dsëy˩. Pero ta˗ jyoh˝ kǫ¯taa¯, lä˗uu¯ hi¯ he˝ ma´ ngɨɨy˗ juu˧ kih˩ dsa¯kyaayh´ hee¯ hnøø˩ jäh˗ he¯ lä˗jiih´ dsa¯ jee´ kih˧ hi¯ ma¯na¯juu´.

11 Hi˗ ga˗ngɨɨy˝ ka¯läh˝ juu˧ kih˩ Jesús:

—¿He¯la˧ jäh˝ ta¯jwoh˩ kyaa˩ ley, jmee˗ bii˩ jah˝ Elía jää˩ ga´ kih˧ Cristo?

12 He¯ja¯ ga˗jäh˝ Jesús:

—Ja¯ba´ dsoo˝ jah˝ Elía to¯ně´, ya¯llay¯ llu˩ lä˗jë˗ he¯ cha¯ jee´ la¯. Hi˗ hnäh˝, ¿ha¯ lä˗ ngëëh˝ hnäh˝ he¯ na¯sɨɨ¯ lä˗la¯: jmee˗ bii˩ jëë˩ wɨɨ˝ Hi¯ga˗lëë˩ngo˩ la¯ hi˗ sa˗ lä˗hnää˩ dsih˝ ni˗ miih¯?

13 Pero jwëëhn˜ hnäh˝, ma¯jah˜ ba´ Elía, hi˗ ga˗jmee˝ dsa¯ lä˗ të¯ dsë˩ kiyh˩, lä˗kǫǫ¯ ma¯na¯sɨɨ¯ kiyh˩ jää˩.

Ga˗mi˗hlää˝ Jesús jaa¯ chih¯ hi¯ ma´ kye¯ jmɨ¯lle˝ hlɨɨh˧
(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

14 Lä˗ ma´ ga˗lloo˩ Jesús jee´ tääh´ lä˗jëë˗ ga´ discípulo kyaay˩, ga˗jëëy˩ jwëë˝ dsa¯ ma´ tääh´ lä˗ku´ lä˗jii˩ kiyh˩, hi˗ ma´ tääh´ ta¯jwoh˩ kyaa˩ ley ti¯chooy˗ juu˧ kyaayh´.

15 Ma´ ga˭jëëˬ lä˭jëë˭ dsa¯ he´
ya˭jäh˭ Jesús, ga˭jëëˬ dsayh˭, chah´ ba´
ga˭nääyˬ na´jmeey´ Dio kiyhˬ.
16 Mahˬ ga˭ngii´ Jesús juu' kihˬ dsa¯
he´:
—He¯ juu' ti¯chooh¯ hnäh´ kyaah´
hi¯ tääh´ na¯.
17 Mahˬ ga˭hlëëh´ jaa¯ dsa¯ hi¯ ma´
hää´ jee´ ja¯, ga˭jäyh´:
—Ta¯jwohˬ, jään˭ jee´ la¯ jaa¯
chih¯ñuuh¯ kyaan˭, hi¯ kye¯ jmi¯lle´
hlii'h hi¯ jmee˭ kaay`.
18 Wa´ ha¯ cha¯ ha¯ jee´ cheyh', wa´ra¯ ga˭hii˭ dsoo´ kiyh' jmee˭
jmi¯lle´ hlii'h na¯, jmiiy¯ baay˜ hñiiy´
hwaˬ, hwëë¯ peh´ neh˭ to¯hooy´,
juuy˜ cha¯jay´ mahˬ dsa¯lä¯hwääyh¯.
Ma¯jwiinˬ discípulo kyaahˬ he¯ llee˭
jmi¯lle´ hlii'h na¯ pero sa˭ ma¯liyh˜.
19 He¯ja¯ ga˭jäh´ Jesús:
—¿He¯la' sa˭ hii˜ lä˭dsoo´ hoh´ hnäh´
hi¯ chaa¯ naˬ? ¿Lih´ ba´ llaa˭ he¯ gyan´
kyaah´ hnäh´? Mo˭so˭ lä¯be´ dsën˭
gya` ga´ jnä´ kyaah´ hnäh´. Ya¯jää˭ da´
chih¯ na¯ ta˭ la˭.
20 Mahˬ na´jää¯ dsa¯ chih¯ he´
cha´në´ Jesús. Ma´ ga˭jëëˬ jmi¯lle´ hlii'h
he´ Jesús, ga˭sooyhˬ kihˬ chih¯ he´ wii´
jwërte. Ga˭ki¯ ga˭bääy¯ hwaˬ, lä˭jii'h
ga˭hwëë¯ peh´ neh˭ to¯hooy´.
21 Ja¯ga´ ga˭ngii´ Jesús juu' kihˬ jmii¯
chih¯ he´:
—¿Ha¯ koh´ jii'h ma¯lä¯hii`laˬ lä˭na¯
kiyhˬ?
—He¯ laayˬ lä˭ ma´ piyhˬ na¯ —
ga˭jäh´ jmii¯ chih¯ —.
22 Ja˭ he¯ koo¯ jii'h˜ ma¯taayh¯
cha´je¯ hi˭ ma¯taayh¯ cha´jmii¯ he¯
jngiih˭ kiyhˬ. Cher´mahˬ lehˬ miih¯
kwa´ be´ kin˭, wa´ lä¯ñih´ hoh´ jnääh'.
23 He¯ja¯ ga˭jäh´ Jesús:
—¡Ha¯ lä˭ja¯ jwah´ cher´mahˬ lehˬ
miih¯! Lä˭jë˭ ba´ le´ kihˬ hi¯ jmee˭
dsoo´ dsëˬ.
24 Lä˭chah´ ja¯ ga˭hlëëh´ jmii¯ chih¯
he´ kyaah´ cha¯miih¯ be´, ga˭jäyh´:
—Laa˭ ba´ jnä´ dsoo´, kwa´ be´ kin˭
mahˬ lä˭dsoo´ dsën˭ cha¯ga´miih¯.
25 Ma´ ga˭jëëˬ Jesús ngooˬ dsa¯kuhˬ
jwee´ dsa¯, ga˭juuyhˬ kihˬ jmi¯lle´
hlii'h he´, ga˭siiyh˭:
—Hne¯ jmi¯lle´ koo`, jnä´ jmeen˭
hih˭ go¯hee' kihˬ chih¯ na¯, mo˭to˭
jmee¯ ga´ jwiih` kiyh'.
26 He¯ja¯ na´hoo´ ga´ ga˭hoohˬ
jmi¯lle´ hlii'h he´, mahˬ koo¯ ga´ koo¯
hä´ ga˭sooyhˬ wii´ jwërte kihˬ chih¯
he´, ja¯ga´ ya˭heeˬ ngaayhˬ. Ga˭jä´
chih¯ he´ lä˭koh´ he¯ na¯juuy´. Jwee´
dsa¯ ma´ jäh´:
—Ma¯na¯juu´ ba´ na¯.
27 Pero ga˭soohˬ Jesús gooy¯,
ga˭chaayh¯, chah´ ba´ ga˭nooy¯.
28 Lä˭ ma´ ga˭heˬ Jesús koo¯
cha´neh˭, ga˭ngii´ discípulo kyaayˬ juu'
kiyhˬ jee´ sa˭ nuu¯ dsa¯:
—¿He¯la' sa˭ ma¯lä¯këh´ jnäähˬ jmii´
ma´ llee´ jnäähˬ jmi¯lle´ hlii'h he´?
29 He¯ja¯ ga˭jäh´ Jesús siiyh˭:
—Hihˬ jmi¯lle´ hlii'h lä˭na¯, sa˭
hwee˭ cher´mahˬ sa˭ ga˭tuˬ dsa¯
kuh¯hih˜ mahˬ chuuyˬ kyaah´ Dio.

Koo¯ ka¯läh´ ga˭mi˭jnää¯ Jesús juu' he¯ juuy´
(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

30 Ma´ ga˭hwee¯ jee´ ma´ tääyh´ ja¯,
ga˭nääy` ta˭ Galilea. Sa˭ hnooˬ Jesús
ma´ lä˭ñe¯ dsa¯ ha¯ ta˭ ngëy˭.
31 Jëëh´, ma´ hlee˭yh˜ discípulo
kyaayˬ, ma´ jäyh´:
—Hi¯ga˭leeˬngoˬ la¯ ngëëˬ dsih´
ja´goo¯ dsa¯ hñaa¯ dsëˬ mahˬ jngëëyhˬ.
Ga´ ma¯hya¯ hnë¯ jmii´ na¯juuy´,
lä˭jiiyh´ ka¯läh´.
32 Pero discípulo kyaayˬ sa˭
ga˭lä˭ngëëy´ juu' ja¯, hi˭ ma´ goyh˭
ma´ ngiiy' juu' kihˬ Jesús.

Hii¯ na¯ lee´ jooh' jee´ jmee˭ Dio hih˭
(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

33 Ja¯ga´ ga˭lla˭nääy` jee´ jwii¯ Capernaum. Lä˭ ma´ ga˭taah` discípulo
cha´neh˭ kyaah´ Jesús, ga˭ngii´ Jesús
juu' kiyhˬ:
—¿Hee¯ juu' na¯ ti¯chooh¯ hnäh´ lä˭
hä´ jwëˬ jee´ ma¯ya¯noo` jne´?
34 Ti´sih´ go¯te' ba´ ga˭taayh`,
kihˬ he¯ ma´ ti¯chooy˭ juu' kyaah´
dsa¯kyaayh´ lä˭ hä´ jwëˬ, hii¯ na¯ lee´
jooh' kihˬ jee´ lä˭jee˭.

35 He¯ja¯ ga˖gya¯ Jesús mah˫
ga˖hlëëyh˫ lä˖jëë˖ gya˖tuu˝ discípulo
he˝, ga˖siiyh˖:
—Cher´mah˫ hi¯ hnøø˫ lee˝ jøøh˹, ta˖
wa´ jmääy˹ hñiiy˝ jøøh˹, wa´ jmeey˝
ta´he˫ kih˫ lä˖jëë˖ ba´.
36 Hi˖ lä˖chah˝ ja¯ ga˖tëëyh˫ jaa¯
gyuu¯, ga˖cheeyh¯ jee´kiyh˹ ja¯. Ja¯ga´
ga˖eey˫, mah˫ ga˖jäyh˝:
37 —Hi¯ jmee˖ he˹ kih˫ jaa¯ gyuu¯
lä˖la¯ kwaat˜ kin˖, jnä˝ he˝ hi¯ jmääy˜
he˹. Hi˖ hi¯ jmää˜ jnä˝ he˹, jmeey˖ he˹
kih˫ Dio hi¯ ga˖chee˫ jnä˝.

Hi¯ sa˖ na¯høøh´ jnän` laay˫
dsa¯kyaah´jne´
(Mt. 10:42; Lc. 9:49-50)

38 Ga˖jmeeh˫ Jwaa¯ juu˹ kih˫ Jesús:
—Ta¯jwoh˫, ma¯jëë´ jnääh˫ jaa¯ hi¯
hwëë˜ jmi¯lle˝ hliih˹ lä˖hih˖ kyah˫,
he¯ja¯ ga˖ha´ jnääh˫ kiyh˫, jëëh˝ sa˖
ngëy˖ kyaah´ jnääh˫.
39 Pero Jesús ga˖siiyh˖ lä˖la¯:
—Ta˖ ha¯ hnäh˝ kiyh˫. Jëëh˝, ni˖ jaa¯
sa˖ chaa¯ hi¯ jmee˖ koo¯ he¯ juh¯gaa¯
lä˖hih˖ kin˖, mah˫ chah˝ ba´ hlëëyh˖
wii˝ kin˖.
40 Hi¯ sa˖ hnee¯ kyaah´ jne´,
dsa¯kyaah´ba´jne´he˝.
41 Wa´ hi¯ cha¯ hi¯, hi¯ kwëëh˜
hnäh˝ koo¯ vas jmi¯dsë¯, kih˫ he¯
laah˫ hnäh˝ kyaa˫ Cristo, ma˖ra˖
ju˹dsoo˝ jwëëhn˜ hnäh˝, lä˖hmaah´ba´
jñeey˫.

Goo¯ la˫ kih˫ hi¯ jmee˖ tëh˫
dsa¯kyaah´
(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

42 'Wa´ hi¯ cha¯ hi¯, hi¯ jmee˖ tëh˫
jaa¯ hi¯ mäh˫ la¯ hi¯ ma¯lä¯dsoo˝
dsë˫ kin˖, llu˫ ga´ la˹ kiyh˫ wa´ra¯
jäh˝ kih˫ hñuu˫ dsa¯ luuy´ koo¯
cha´too˫ kih˫ molii´ mah˫ hmääh˫ dsih˝
cha´jmi¯ñeeh¯.
43 He¯ja¯ cher´mah˫ ma¯gooh¯
ga˖jmee˝ tah˖ kyaah´ dso´kye¯, hnä˫
go¯te˜ ba´. Llu˫ ga´ kyah˹ gwaah˹ jee´
taah´ hi¯ na´jiih˖, tuuh´ ma¯gooh¯,
lä˖koh˝ ga´ he¯ goh˹ cha´je¯ kyaah´
lä˖to˝ ma¯gooh¯ jee´ mo˖so˖ uu˖
jih´koh˝.
44 Jee´ ja¯ sa˖ juu˝ jah´ hi˖ ni˖ sa˖ uu˖
je¯ jih´koh˝ jih´lih˝.
45 Hi˖ lä˖ja¯ ka¯läh˝ cher´mah˫
ma¯tiih´ ga˖jmee˝ tah˖ kyaah´
dso´kye¯, hnä˫ go¯te˜ ba´. Llu˫ ga´
kyah˹ gwaah˹ jee´ taah´ hi¯ na´jiih˖,
tuuh´ ma¯tiih´, lä˖koh˝ ga´ he¯ goh˹
cha´je¯ kyaah´ lä˖to˝ ma¯tiih´ jee´
mo˖so˖ uu˖ jih´koh˝.
46 Jee´ ja¯ sa˖ juu˝ jah´ hi˖ ni˖ sa˖ uu˖
je¯ jih´koh˝ jih´lih˝.
47 Hi˖ cher´mah˫ mi˹nëh´ ga˖jmee˝
tah˖ kyaah´ dso´kye¯, lle´ go¯te˜ ba´.
Llu˫ ga´ kyah˹ gwaah˹ jee´ taah´ hi¯
na´jiih˖ kyaah´ koo¯ mii˹ mi´nëh´
lä˖koh˝ ga´ he¯ goh˹ kyaah´ lä˖to˝ mii˹
mi´nëh´ cha´je¯.
48 Jee´ ja¯ sa˖ juu˝ jah´, hi˖ ni˖ sa˖ uu˖
je¯ jih´koh˝ jih´lih˝.
49 Lä˖jëë˖ dsa¯ lä˖ñee` kyaah´ je¯,
hi˖ lä˖jë˖ he¯ kwëëh˜ dsa¯ Dio në´
na´hyoo˝, kyaah´ ñe´ ba´ lä˖ñii`.
50 Llu˫ ba´ ñe´ pero wa´ ga˖dsaa˫ he¯
ñii` kih˹, ha¯ lä˖lii˖ ka¯läh˝ ñii`. Wa´
cha¯ ba´ ñe´ kyah˹ hnäh˝ mah˫ go´taah´
hnäh˝ llu˫ kyaah´ dsa¯kyaah´.

10

Ga˖jäh˝ Jesús ha¯ lä˖ la˫ he¯ bee˜ dsa¯
øøh¯
(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

1 Ya˖hëë˫ Jesús jee´ jwii¯ Caper-
naum ja¯, ngooy˫ ta˖ hwa˫ Judea,
hi˖ ñeey´ ta˖ hngaah` jmii¯ Jordán.
Koo¯ ka¯läh˝ jwëë˝ dsa¯ ga˖lla˖nää˫
ma´ ga˖llooy˫ jee´ ja¯, hi˖ lä˖chah˝ ja¯
ga˖løøy˫ hlëëyh˜ dsa¯ lä˖koo¯ tëëy˹
jmeey˖ lä˖jë˖ jiih˜.
2 Jee´ ja¯ ga˖lla˖nää˫ koo˝ kiyh˫
ko¯llaa´ fariseo he¯ ma´ kay˜ dsëy˫,
ga˖ngiiy˝ juu˹ kiyh˫:
—¿Che´ cha¯ jwë˹ bee˫ dsa¯ dsa¯më˝
kyaa˫?
3 He¯ja¯ ga˖jeeh¯ Jesús juu˹ kiyh˫:
—¿Ha¯ lä˖ jäh˝ nuuh¯ he¯ ga˖kwëëh˫
Moisé jne´?
4 He¯ja¯ ga˖jäh˝ fariseo:
—Ga˖kwa´ ba´ Moisé jwë˫ he¯ bee˫
dsa¯ øøh¯ pero chooyh˫ koo¯ mo´je¯
jee´ beey˹ øøyh¯.

5 He¯ja¯ ga˗jee̱h¯ Jesús juu' kiyh˩:
—Kih˩ he¯ chaah¯ hnäh˴, he¯ja¯ ba´
ja¯ ga˗jäh˴ Moisé lä˗ja¯.
6 Pero lä˗ ma´ to¯në´ ma´ ga˗jmee˴
Dio jmɨ¯gyɯɯ˗ la¯, "ga˗jmää˩ Dio hi̱¯
më˴ hi̱¯ ñɯɯh¯."
7 "He¯ja¯ ba´ bee̱˩ dsa¯ñɯɯh¯
cho'jmii¯ mah˩ gyay˗ kyaah´ dsa¯më˴
kyaay˩.
8 Jee´ lä˗uuy˴ laay˩ jaa¯ ba´." Lä˗ja¯
mo˗so˗ laay˩ uuy˩, jaa¯ ba´ ma¯laay˩.
9 Heh˩ lä˗ja¯, hi̱¯ ma¯laa˩ jaa¯ kaah˜
Dio, sa˗ lle`kih' llaay˴ —ga˗jäh˴ Jesús.
10 Lä˗koo¯ ma´ tääh´ discípulo
kyaay˩ cha´neh˗, koo¯ ka¯läh˴
ga˗ngɨɨy˴ juu' kih˩ Jesús ha¯ lä˗ la˩ he¯
bee̱˜ dsa¯ më´.
11 Mah˩ ga˗jee̱h¯ Jesús juu' kiyh˩:
—Cher´mah˩ hi̱¯ ga˗bee̱˩ dsa¯më˴
kyaa˩ mah˩ kaay˩ jñah˴, he¯
ma¯jmeey˴ dso´kye¯ ba´ ja¯ kih˩ hi̱¯
to¯në´.
12 Hi˗ cher´mah˩ dsa¯më˴ ga˗bii˩ kih˩
dsa¯ñɯɯh¯ kyaay˩ mah˩ kaay˩ jñah˴,
he¯ ma¯jmeey˴ dso´kye¯ ba´ ja¯ —
ga˗jäh˴ Jesús.

Ga˗mi˗jää˩ Jesús gyɯɯ¯
(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

13 Ma´ dsa¯nää˩ dsa¯ dsa¯jää˗ gyɯɯ¯
kyaa˩ cha´në´ Jesús mah˩ kyey˗ gooy¯
në´ kiyh', pero discípulo ga˗jɯɯh˩ kih˩
dsa¯ he˴.
14 Ma´ ga˗jëë˩ Jesús ha¯ lä˗ jmee˗
discípulo, sa˗ ga˗tɨh˩ dsëy˩, he¯ja¯
ga˗jäyh˴:
—Kwa´ jwë˩ ya¯nää˴ gyɯɯ¯ ta˗ la˗
kin˗. Ta˗ ha¯ hnäh˴ kiyh˩, jëëh˴ hi̱¯
laa˩ lä˗koo¯ gyɯɯ¯, hi̱¯ he˴ ba´ jää˩ Dio
lä˗hih˗ kih˩.
15 Ma˗ra˗ ju'dsoo˴ jwee̱¯hn˜ hnäh˴,
hi̱¯ sa˗ hee̱¯ jää˩ Dio lä˗hih˗ kih˩
lä˗koo¯ hee̱¯ jaa¯ gyɯɯ¯, sa˗ hey̱˩
jee´ jmee˗ Dio hih˗ —ga˗jäh˴ Jesús.
16 Ja¯ga´ ga˗ee̱y˩ ma˗ jaa¯ ma˗ jaa¯
gyɯɯ¯, ga˗kyey¯ gooy¯ në´ kih', mah˩
ga˗mi˗jääy˩.

Jaa¯ dsa¯ kwaa¯ hi̱¯ cha¯ kuu´
ga˗hlëëh˴ kyaah´ Jesús
(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

17 Ma´ ga˗he˩ Jesús jwë' ngoo˩,
ja˩ jaa¯ dsa¯ ko¯chih´, ga˗juuh˩ jnë´
cha´nëy´ mah˩ ga˗ngɨɨy˴ juu' kih˩ Jesús,
ga˗jäyh˴:
—Hne¯ hi̱¯ laa˩ Ta¯jwoh˩ llɯɯ˩, ¿hee¯
hnøø˩ jmeen` mah˩ tee̱hn˩ jee´ mo˗so˗
juun˴?
18 Mah˩ ga˗jäh˴ Jesús ga˗sɨɨyh˗:
—¿Che´ ñeh´ hne¯ he¯ laan˩ llɯɯn˩?
Jëëh˴ ni˗ jaa¯ hi̱¯ llɯɯ˩ sa˗ chaa¯, jaa¯
Dio ba´ hi̱¯ llɯɯ˩.
19 Ma¯kyɯɯh˜ ba´ hne¯ lä˗jë˗ mada¯
kih˩ Dio: "Ta˗ kaah˗ hi̱¯ laa˩ kyaa˩
jñah˴, ta˗ jngëëh˗ dsa¯, ta˗ hii˴ kih˩
dsa˗, ta˗ jmee¯ dsoo˴ kih˩ juu' ta¯juu',
ni˗ ta˗ mi¯gaa' dsa¯. Wa´ hnaah˗ maa`
kyaah' tää`kyaah'."
20 He¯ja¯ ga˗jäh˴ dsa¯ he˴ sɨɨyh˗:
—Ta¯jwoh˩, lä˗jë˗ he¯ na¯ ma¯mi¯ten`
lä˗jiih' ma´ mähn'.
21 Peer˗ ga˗tɨh˩ dsë' Jesús ga˗jee̱y˩
dsa¯ he˴, mah˩ ga˗sɨɨyh˗ ka¯läh˴:
—Hnøø˩ ga´ koo¯ he¯ jmeeh'.
Gwaah¯ go¯hnɨɨ´ lä˗jë˗ he¯ cha¯ kyah˩
mah˩ go¯kwëëh` lä˗jee̱˗ hi̱¯ tä¯ñee˴.
Lä˗ja¯ ba´ lä˗cha¯ cha¯miih¯ kyah˩
gyɯɯh' jmɨ¯gyɯɯ˗. Ma¯ngëë˴ he¯ ja¯,
ja¯ga´ na˗ ñeeh`, jääh' cru¯ kyaah˩
mah˩ jmeen´ ko¯jøh˴ —ga˗jäh˴ Jesús.
22 Ma´ ga˗nuu˴ dsa¯ he˴ juu' ja¯,
ga˗hee̱˩ dsëy˩ go¯te˜. Mah˩ ngaayh˩
ti¯meeh¯ dsëy˩ kih˩ he¯ ma´ chay¯
cha¯miih¯ kuu´.
23 He¯ja¯ ga˗jee̱˩ Jesús dsa¯ hi̱¯ ma´
tääh´ lä˗ku´ lä˗jii˩ jee´ ma´ cheyh' ja¯,
ga˗jäyh˴:
—Ha¯ koh´ sa˗ jwee̱h` la' kih˩ dsa¯
cha¯ kuu´ hey̱h˩ jee´ jmee˗ Dio hih˗.
24 Ma´ ga˗nuu˴ discípulo kyaay˩
lä˗ja¯, ga˗taayh` jëë˜ dsayh˗. Hi˗
ga˗jäh˴ Jesús ka¯läh˴:
—Gyɯɯ¯ kyaan˗. Jaa¯ dsa¯ hi̱¯ kye̱¯
o¯jøh˗ dsë¯ kih˩ kuu´ kiyh', ha¯ koh´
sa˗ jwee̱h` la' kiyh˩ hey̱h˩ jee´ jmee˗
Dio hih˗.
25 Sa˗ ga´ jwee̱h` la' kih˩ jaa¯ camey˜
ngëë˴ to¯gwa´ koo¯ hma¯kuu´ lä˗koh˴
ga´ he¯ hey̱h˩ jaa¯ dsa¯ cha¯ kuu´ jee´
jmee˗ Dio hih˗.

26 Cha⁻ga´miih⁻ ga˖lä˖dsąą̃ dsë˩ discípulo ma´ ga˖nuuy´ juu˩ ją̃⁻, he⁻ją̃⁻ ga˖hlëëyh˩ dsa⁻kyąąyh´ ga˖jäyh´:
—¿Hii̱⁻ ba´ läą̈´ ją̃⁻?
27 He⁻ją̃⁻ ga˖jëë˩ Jesús jee´ tąąyh´ ją̃⁻, mah˩ ga˖jäyh´:
—He⁻ sa˖ lä˖kë̱h´ dsa⁻ jmii̱´ jmee˩, sa˖ la˩ lä˖na⁻ kih˩ Dio. Jëëh´ ga˖lä˖jë˖ ba´ liyh˖ jmeey˩.
28 He⁻ją̃⁻ ga˖løø˩ Pee´ sii̱yh˖:
—Ma⁻jä̃´ ba´ lä˖jë˖ he⁻ cha⁻ kyąą̃˩ jnääh˩ mah˩ jmee´ jnääh˩ ko̱⁻jø̱h´ kyąąh´ hne⁻.
29 He⁻ją̃⁻ ga˖jëëh⁻ Jesús juu˩ kiyh˩:
—Ma˖ra˖ ju˩dsoo´ jwëë̱hn˜ hnäh´. Lä˖jëë̱˖ hi̱⁻ ma⁻tuu̱⁻ dsë˩ ma⁻hwë̱ë̱⁻ cha´neh˖ kih˩, ma⁻bëëy˩ dsa⁻më´ øøyh˩ dsa⁻ñuuh⁻ øøyh˩, ma⁻bëëy˩ cho˩jmiiy⁻, ma⁻bëëy˩ dsa⁻më´ kyąąy˩, ma⁻bëëy˩ chih⁻ kyąąy˩, o ma⁻bey˩ hwa˩ kiyh˩ kwąąt˜ kin˖ hi˖ kih˩ ju˩hmëë´,
30 hi̱⁻ he´ hyoh˖ hña⁻loo´ ga´ lä˖na⁻ lä˖ko̱h´ ga´ he⁻ ga˖jä̃´ kiyh˩ jmii̱⁻gyuu˖ la⁻. Hyoyh˖ hne˩, jëëy˖ dsa⁻më´ øøyh˩ dsa⁻ñuuh⁻ øøyh˩, jëëy˖ chooy˩, jëëy˖ chih⁻ kyąąy˩, hyoyh˖ hwa˩, hi˖ jëëy˩ wii̱´ jmii̱⁻gyuu˖ la⁻. Hi˖ jmii̱⁻gyuu˖ he⁻ na˩ ga´ lä˖jnä´, tëëy˩ jee´ mo˖so˖ juuy´.
31 Pero, jwëë̱´ hi̱⁻ ląą̃˩ kwąąt˜ jee´ kyah˩ hnäh´ na˩, hi̱⁻ he´ lëë̱´ mäh˩ ga´ ma´ją̃⁻. Hi˖ hi̱⁻ sa˖ ląą̃˩ kwąąt˜ jee´ kyah˩ hnäh´ na˩, hi̱⁻ he´ lëë̱´ jøø̱h˩.

Ngoo˩ hnë⁻ jii̱h˜ jmeeh˜ Jesús juu˩ he⁻ juuy´
(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

32 Lä˖ ma⁻hąą̃´ bih˩ jwë˩ ngooy˩ ta˖ Jerusalén, hi˖ kaah` kiyh˩ ga˖nää˩ lä˖jëë̱˖ hi̱⁻ ga˖jmee´ ko̱⁻jø̱h´ kyąąyh´. Pero jëë˜ dsąyh˖ hi˖ ma´ goyh˖ ma´ chąąy˩ kaah`.
Ją̃⁻ga´ ga˖tëë⁻ Jesús kąh´ lä˖jëë̱˖ gya˖tuu̱´ discípulo, ga˖løøy˩ jmeeyh˜ juu˩ ha⁻ lä˖ dsa⁻ngëëy´ ta˖ cha´në´:
33 —Na˩ dsa´nøø˩ jne´ ta˖ Jerusalén, jee´ oo˖ ngëë˩ dsa⁻ Hi̱⁻ga˖lëë̱˩ngo˩ la⁻ kih˩ jmi⁻dsa⁻ kąąh´, hi˖ ngëëy˩ kih˩ ta⁻jwoh˩ kyąą̃˩ ley. Hi̱⁻ he´ bąąh˖ jnä´ dsoo´ mah˩ jngëëh˩ dsa⁻ jnä´. Ją̃⁻ga´ ngëëy˩ jnä´ ja´goo⁻ dsa⁻ hi̱⁻ sa˖ ląą̃˩ judiu.
34 Mi⁻kwąyh˩ jnä´, jmi´bąąy˩ jnä´, ti´hñey˩ jnä´, ją̃⁻ga´ jngëëyh˩ jnä´. Pero lä˖jii̱hn´ ka⁻läh´ ga´ ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmii̱´.

Jacobo kyąąh´ Jwąą̃⁻ ga˖ngii̱y´ he⁻ gyay˖ jwoo˩ kih˩ Jesús
(Mt. 20:20-28)

35 Ma⁻ngëë´ he⁻ ją̃⁻, Jacobo kyąąh´ Jwąą̃⁻ joo̱´ Zebedeo ga˖nääy˩ chuh˖ kih˩ Jesús mah˩ ga˖jäyh´:
—Ta⁻jwoh˩, hnøø⁻ jnääh˩ jmeeh˩ he⁻ ngii̱´ jnääh˩ la⁻.
36 —¿Hee⁻ hnooh⁻ hnäh´ jmeen` kyah˩ hnäh´? —ga˖jäh´ Jesús.
37 —Kwa´ jwë˩ dsa´tooh´ jnääh˩ jwoo˩ kyah˩ jee´ nah˩ jøø̱h˩ he⁻ jmeeh˩ hih˖, ją̃ą̃⁻ jwoo˩ ra⁻lluu̱˩ hi˖ ją̃ą̃⁻ jwoo˩ ra⁻kë̱h˩ kyah˩ —ga˖jäyh´ sii̱yh˖ Jesús.
38 He⁻ją̃⁻ ga˖jäh´ Jesús sii̱yh˖:
—Sa˖ ñeh´ hnäh´ he⁻ na⁻ ngii̱h´ hnäh´. ¿Che´ tąąh˖ hnäh´ jëëh˩ hnäh´ lli´wii̱´ he⁻ na˩ ga´ jëën˜? ¿Che´ lä⁻be´ hoh´ hnäh´ dsa⁻ngëëh´ hnäh´ he⁻ wii̱´ he⁻ na˩ ga´ dsa⁻ngëën´?
39 He⁻ją̃⁻ ga˖jäyh´:
—Tąą̃˖ ba´ jnääh˩.
Mah˩ ga˖jäh´ Jesús:
—Ma˖ra˖ he⁻ jëëh˩ ba´ hnäh´ lli´wii̱´ he⁻ na˩ ga´ jëën˜, hi˖ dsa⁻ngëëh´ hnäh´ he⁻ wii̱´ he⁻ na˩ ga´ dsa⁻ngëën´.
40 Pero he⁻ nah˩ hnäh´ jwoo˩ ra⁻lluu̱˩ o jwoo˩ ra⁻kë̱h˩ kin˖, sa˖ ga˖tëë̱n´ kwan`. He⁻ ją̃⁻ hyoh˖ hi̱⁻ na⁻lleëh´ kyąą̃˩ Tää` kyąąn˖ ba´ ją̃⁻.
41 Jee´ lä˖jëë̱˖ gyąą̃˩ discípulo ga˖lä˖lleë̱´ ma´ ga˖nuuy´ hlëëh˖ Jwąą̃⁻ kyąąh´ Jacobo lä˖ją̃⁻.
42 He⁻ją̃⁻ ga˖hlëë̱h˩ Jesús lä˖jëë̱˖ discípulo, ga˖jäyh´:
—Ñeh´ ba´ hnäh´ lä˖koo⁻ jmee˖ dsa⁻ta´ hi̱⁻ jmee˖ hih˖ kih˩ dsa⁻gooy˩, kąąyh˜ lä˖ lla˖ dsëy˩. Dsa⁻kąąh´ he´ lä˖ të⁻ dsëy˩ kąąyh˜ dsa⁻gooy˩.
43 Pero jee´ kyah˩ hnäh´ sa˖ cha⁻ he⁻ kih˩ jmeeh˩ hnäh´ lä˖ją̃⁻. Hi̱⁻ hnøø˩ lëë̱´ jøø̱h˩ ga´ kih˩ lä˖jëë̱˖ hnäh´, hi̱⁻ he´ tëë̱⁻ jmee˩ ta´he˩ kih˩ lä˖jëë̱˖ ba´.

44 Hi̱⁻ hnøø˩ ka̱˩ në´ kih˩ jee´ lä⁺jëë̱⁺, hi̱⁻ he´ tëë̱⁻ jmeey˩ ta´he˩ kih˩ lä⁺jëë̱⁺ ba´.
45 Jëëh´, Hi̱⁻ga⁺lëë̱˩ngo˩ la⁻ sa⁺ ma⁻jay˜ mah˩ jmee˩ dsa⁻ ta´he˩ kiyh˩, ma⁻jay˜ mah˩ jmeey˩ ta´he˩ kih˩ dsa⁻ ba´. Ma⁻jay˜ mah˩ kwa̱a̱y˩ hñii´ ju̱u̱y´, he⁻ ja̱⁻ këë̱˩ mah˩ la̱a̱´ jwëë̱´ dsa⁻.

Ga⁺mi⁺hla̱a̱´ Jesús Bartimeo hi̱⁻ ma´ tuu´
(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

46 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja̱⁻, ga⁺lla⁺nääy˩ jwii⁻ Jericó. Lä⁺ ma´ ya⁺hëë̱˩ Jesús Jericó kya̱a̱yh´ discípulo, hi⁺ kya̱a̱h´ jwëë̱´ dsa⁻, ga⁺ngëëy´ jee´ ma´ gya˩ ja̱a̱⁻ dsa⁻tuu´ hi̱⁻ ma´ ngii⁺ kuu´ kih˩ dsa⁺. Dsa⁻tuu´ he´ ma´ che̱e̱⁻ Bartimeo, jo̱o̱´ Timeo.
47 Ma´ ga⁺nuuy´ ngoo˩ ya⁺ja̱h⁺ Jesús dsa⁻ cha̱a̱⁻ Nazaret, ga⁺løøy˩ hlëëyh⁺ ki̱⁻ga̱a̱⁻, ma´ jäyh´:
—Jesús, hne⁻ hi̱⁻ la̱a̱˩ sa´ju̱⁻ kih˩ David, wa´ lä⁻ñih´ hoh´ ki⁺ jnä´.
48 Jwëë̱´ dsa⁻ ga⁺juuh˩ kiyh˩, mah˩ sa⁺ tooyh˩ miih´. Pero dsa⁻ he´ cha⁻ga´miih⁻ miih´ ma´ tooyh˜:
—Hne⁻ hi̱⁻ la̱a̱˩ sa´ju̱⁻ kih˩ David, wa´ lä⁻ñih´ hoh´ ki⁺ jnä´.
49 Ja̱⁻ga´ ga⁺noo⁻ Jesús, ga⁺jmeey´ mada˩ he⁻ dsa⁻kya̱a̱´ dsih´. He⁻ja̱⁻ na´kya̱a̱´ dsih´, mah˩ ga⁺jäh´ dsa⁻ siiyh⁺:
—Ta⁺ ka̱⁻ huu´dsë⁻, noo⁻ tëëyh˜ hne⁻.
50 Lä⁺cha̱h´ ja̱⁻ ga⁺jñuuyh˩ hmiih⁻ he⁻ ma´ na⁻bä̱a̱yh˜, ga⁺nooy⁻ ko⁻chih´, ngooy˩ jee´ cheh˩ Jesús.
51 Mah˩ ga⁺jäh´ Jesús siiyh⁺:
—¿Hee⁻ hnooh⁻ jmeen`kyah˩?
He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ dsa⁻tuu´ he´:
—Ta⁻jwoh˩, hnoon˩ lä⁺jnä´ mi˩'nën⁺.
52 Mah˩ ga⁺jäh´ Jesús siiyh⁺:
—Gwa̱a̱h⁻ ba´ hne⁻ kyah˩. Kya̱a̱h´ he⁻ ma⁻dsoo´ hoh´ na⁻, ma⁻ja̱˩ ba´ kyah˩.
Hi⁺ lä⁺cha̱h´ ja̱⁻ ga⁺lä⁺jnä´ mi˩'nëy´ hi⁺ ngooy˩ kya̱a̱h´ Jesús.

11

Ga⁺he˩ Jesús na⁻dsëë̱˜ burr˜ jwii⁻ Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

1 Ja̱⁻ga´ tëë̱y˩ Jerusalén ga⁺nääy˩ chuuh´ jwii⁻ Betfagé kya̱a̱h´ Betania. Hi⁺ ja̱h⁺ ba´ nøø´ jwii⁻ ja̱⁻ kih˩ moh´ Olivo. Jee´ jwii⁻ ja̱⁻ ga⁺che̱e̱˩ Jesús u̱u̱˩ discípulo.
2 Ga⁺siiyh⁺:
—Go⁻nää´ hnäh´ ta⁺ jee´ jwii⁻ he⁻ nøø´ ta⁺ cha´në´. Wa´ra⁻ ga⁺tëëh´ hnäh´ jee´ oo⁺, jnääh⁺ hnäh´ ja̱a̱⁻ burr˜ mäh˩ hi̱⁻ na⁻hñuuh´, hi̱⁻ sa⁺ ga´ ma⁻wii˩ dsa⁻. Ja̱⁻ che̱e̱h`hnäh´ mah˩ ya´ja̱a̱h⁺ hnäh´ ta⁺ la⁺.
3 Cher´mah˩ cha̱a̱⁻ hi̱⁻ ngii⁺ juu˩ kyah˩ hnäh´, he⁻la˩ jmeeh⁻ hnäh´ lä⁺na⁻, ja̱⁻ jwiih´ hnih´: "Jmee⁺ bii˩ kih˩ Dsa⁻jøøh˩ kya̱a̱˩ jnääh˩ ba´ la⁻, cha̱h´ ba´ ya´ja̱a̱´ jnääh˩ ka⁻läh´."
4 He⁻ja̱⁻ ga⁺nääy˩ hi⁺ ga⁺jna̱a̱h⁺ bih˩ burr˜ he´ ma´ cheh˩ cha´jwë˩, na⁻hñuuh´ chu̱h⁺ kih˩ ko̱o̱⁻ ho´haah´, mah˩ ga⁺løøy˩ che̱eyh⁻ burr˜ he´.
5 Pero dsa⁻ hi̱⁻ ma´ ta̱a̱h´ jee´ ja̱⁻, ga⁺ngiiy´ juu˩:
—¿Hee⁻ jmeeh⁻ hnäh´, he⁻la˩ che̱eh´ hnäh´ burr˜ na⁻?
6 He⁻ja̱⁻ ga⁺siiyh⁺ lä⁺ko̱o̱⁻ ga⁺jäh´ Jesús. Ja̱⁻ga´ ga⁺kwa´ dsa⁻ he´ jwë˩.
7 Hi⁺ na´ja̱a̱y⁻ jee´ cheh˩ Jesús mah˩ ga⁺kye⁻ dsa⁻ hmiih⁻ kih˩ ka´luu´ burr˜ he´. Ja̱⁻ga´ ga⁺wii˩ Jesús ngoo˩.
8 Jwëë̱´ dsa⁻ ga⁺ja˩ hmiih⁻ kih˩ cha´jwë˩ jee´ ngooy˩ ja̱⁻ hi⁺ jñah´ ga⁺hnä˩ niih`hma⁻ ga⁺jay˩ cha´jwë˩.
9 Dsa⁻ hi̱⁻ cha̱a̱˩ kaah`, kya̱a̱h´ hi̱⁻ ga⁺nää˩ ja̱a̱˩ ma´ tooyh˜ cha⁻miih⁻ miih´ ma´ jäyh´:
—¡Hosanna! ¡He⁻ ba´ che⁻ jøøh˩ hi̱⁻ ja˩ na⁻ lä⁺hih⁺ kih˩ Dsa⁻jøøh˩ jnän`!
10 ¡Dio kya̱a̱h´ hi̱⁻ na˩ ga´ jmee˩ hih⁺ lä⁺ko̱o̱⁻ ga⁺jmee´ dsa⁻jøøh˩ jnän` David! ¡Peer⁺ jøøh˩ hi̱⁻ gya˩ gyuuh˩!
11 Ja̱⁻ga´ ga⁺he˩ Jesús jee´ jwii⁻ Jerusalén, ngooy˩ ta⁺ jee´ chih˩ gwah⁺ juuh⁺. Ma⁻ngëë´ ma⁻jëëy⁺ lä⁺ku´ lä⁺ji̱i˩ jee´ chih˩ gwah⁺ ja̱⁻, ya⁺hëë̱y˩ ngaayh˩

ta˗ Betania kyąąyh´ lä˗jëë˗ gya˗tụụ´ dsa¯ kyąąy¹. Jëëh´ ma¯ngoo¹ ga˗hloo´ jmɨɨ´ ją¯.

Ga˗jwä¹ Jesús dso´jwɨɨ´ kih¹ chaah¹ higo
(Mt. 21:18-19)

12 Ma´ ga˗jnä¹ jyoh´ jmɨɨ´, ga˗hwëëy¯ ka¯läh´ jee´ jwɨɨ¯ Betania, ja¹ kyọh˗ Jesús.
13 Ʊʉ´ ga´ ga˗jëë¹ Jesús kọọ¯ chaah¹ hma¯ higo mah¹ ngooy¹ na´jëëy¯ che´ hɨɨ¯ mɨɨ¹. Ma´ ga˗llooy¹ jee´ chih¹ chaah¹ hma¯ ją¯, ma˗la˗ moo¯ jmah¹ ba´ ma´ choo¹. Jëëh´, ją˗ jii¯ kih¹ ją¯.
14 He¯ją¯ ga˗jäh´ Jesús sɨɨh˗ chaah¹ hma¯ ją¯:
—Ni˗ kọọ¯ mɨɨ¹ kyah¹ mo˗so˗ kuh˗ dsa¯ ka¯läh´ jih´kọh´ jih´lɨh´.
Hi˗ ga˗nuu´ discípulo kyąąy¹.

Ga˗hwëë¹ Jesús dsa¯ hi¯ ma´ tąąh´ hnɨɨ˗ jee´ chih¹ gwah˗
(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

15 Ma¯ngëë´ he¯ ją¯, ga˗lla˗nääy¹ Jerusalén, ją¯ga´ ga˗lloo¹ Jesús ho´hne¯ kih¹ gwah˗ jʉʉh˗, hi˗ ga˗łøøy¹ hëëy˗ kih¹ lä˗jëë˗ dsa¯ hi¯ ma´ lla˗ hmooh´. Ga˗sąą¹ ga˗jąąy¹ na´mes˜ kih¹ dsa¯ hi¯ ma´ mi¯sɨɨ¹ kuu´, hi˗ ga˗sąą¹ ga˗jąąy¹ lä˗jë˗ he¯ la¹ kih¹ hi¯ ma´ hnëë˜ juu¯.
16 Mo˗so˗ ga˗kway´ jwë¹ ma´ ngëë¹ dsa¯ jee´ ją¯ kyąąh´ løø¹ kih¹ mah¹ ma´ llay¹ hmooh´.
17 Hi˗ ga˗hlëëyh¹ dsa¯ ga˗sɨɨyh˗:
—¿Che´ sa˗ na¯sɨɨ¯ lä˗la¯ juu¹ kih¹ Dio? "Hne¹ kin˗ la¯ lä˗chee¯ hne¹ jee´ ngɨɨ¹ lä˗jëë˗ dsa¯ jmɨ¯gyʉʉ˗ kiyh¹ kih¹ Dio." Pero hnäh´, ma¯jmeeh´ hnäh´ lä˗kọọ¯ too¯ jee´ dsa¯tąąh` dsa¯hii¯ ba´.
18 Ga˗nuu´ ta¯jwoh¹ kyąą¹ ley hi˗ lä˗ją¯ dsa¯kąąh´ kyąą¹ jmi¯dsa¯ ka¯läh´ ha¯ lä˗ ga˗jmee´ Jesús. He¯ją¯ ma´ hnooyh¯ ha¯ lä˗ jwë´ jee´ ma´ jngëëyh¹, pero ma´ gąyh˗ Jesús. Jëëh´ jwëë´ dsa¯ ma´ tąąh´ ma´ jëë˜ dsąh˗ ha¯ lä˗ la¹ nʉʉh¯ kiyh¹.
19 Ta˗ ga˗hloo´ ją¯, ya˗hëë¹ Jesús jee´ jwɨɨ¯ ją¯, ngaayh¹.

Ga˗lä˗kii˗ chaah¹ hma¯ higo
(Mt. 21:20-22)

20 Ta˗la˗ høø¯ jyoh´ jmɨɨ´ ją¯, ga˗ngëëy´ ka¯läh´ jee´ ma´ chih¹ chaah¹ hma¯ higo. Ga˗jëë¹ discípulo kyąą¹ Jesús ma¯lä¯kii˗ go¯te˜ chaah¹ hma¯ ją¯.
21 He¯ją¯ ga˗lä˗dsooh˜ dsë¹ Pee´, ga˗jäyh´:
—Jëë` da´ Ta¯jwoh¹, ma¯lä¯kii˗ hma¯ higo he¯ ga˗jwäh¹ dso´jwɨɨ´ kih¹ lloo´.
22 Hi˗ ga˗jeeh¯ Jesús juu¹ kiyh¹, ga˗sɨɨyh˗:
—Wa´ lä¯dsoo´ hoh´ hnäh´ kih¹ Dio.
23 Ma˗ra˗ ju¹dsoo´ jwëëhn˜ hnäh´, cher´mah¹ hi¯ ga˗jäh´ sɨɨh˗ moh´ la¯: "Jñuuh´ jee´ na¯, jwąą˗ hñaah¹ cha´jmɨ¯ñeeh¯", hi˗ cher´mah¹ lä˗kąą¯ tuh¯dsëy¹ ga˗ngɨɨy´, hi˗ cher´mah¹ ga˗jmeey´ dsoo´ le´, ma˗ra˗ he¯ le´ ba´ he¯ ma¯ngɨɨy´ ją¯.
24 He¯ją¯ jwëëhn˜ hnäh´, lä˗jë˗ he¯ ngɨɨh´ hnäh´ kih¹ Dio, jmee´ hnäh´ dsoo´ ma¯hñah˜ hnäh´, hi˗ lä˗ją¯ ba´ hñah˗ hnäh´.
25 Hi˗ jee´ tąąh´ hnäh´ ngɨɨh´ hnäh´ kih¹ Dio, jmee´ jọh¯ hoh´ hnäh´ cher´mah¹ hi¯ kyąąh´ hä´ hoh´, mah¹ lä˗ją¯ Tää` jnän` hi¯ gya¹ gyʉʉh¹ jmee¹ jọh¯ dsë¹ kih¹ lä˗jë˗ dso´kye¯ kyah¹ hnäh´.
26 Jëëh´, cher´mah¹ sa˗ jmeeh¯ hnäh´ jọh¯ hoh´ hnäh´ kih¹ dsa˗, ni˗ lä˗ją¯ Tää` jnän` hi¯ gya¹ gyʉʉh¹ sa˗ jmee¹ jọh¯ dsë¹ kih¹ dso´kye¯ kyah¹ hnäh´.

He¯ ja¹ gyʉʉh¹ ba´ hih˗ he¯ jmee˗ Jesús
(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

27 Ga˗lloo¹ Jesús ka¯läh´ Jerusalén kyąąh´ discípulo. Ga˗ngëëy´ ta˗ jee´ chih¹ gwah˗. Jee´ ją¯ ga˗lla˗nää¹ dsa¯kąąh´ kyąą¹ jmi¯dsa¯, kyąąh´ ta¯jwoh¹ kyąą¹ ley, hi˗ lä˗jëë˗ dsa¯gyʉʉh´.
28 Hi˗ ga˗jäh´ dsa¯ he´ sɨɨyh˗:
—¿Che´ cha¯ jwë¹ kyah¹ he¯ jmeeh¯ lä˗jë˗ he¯ na¯? ¿Hii¯ kih¹ hih˗ he¯ jmeeh¯ lä˗na¯?

29 He⁻ja̱⁻ ga⁺jee̱h⁻ Jesús juu¹ kiyh¹,
ga⁺sɨɨyh⁺:
—Ngɨɨn´ ko̱o̱⁻ mɨ ¹juu¹ kyah¹ hnäh´
ka⁻läh´. Jee̱h` da´ hnäh´ kin⁺ jää̱¹,
ja̱⁻ga´ jwahn⁻ hi̱⁻ kih¹ hih⁺ he⁻ jmeen⁺
lä⁺la⁻.
30 ¿Hii̱⁻ ga⁺jmee´ hih⁺ he⁻ ga⁺cha̱a̱¹
Jwa̱a̱⁻ dsa⁻ jmɨɨ⁻, che´ Dio o che´
dsa⁻ñuuh⁻? Jmeeh` da´ hnäh´ juu¹ kin⁺
—ga⁺jäh´ Jesús.
31 Jee´ tä̱ä̱yh´ ja̱⁻ ma´ llay⁺ juu¹
kya̱a̱h´ dsa⁻kya̱a̱yh´, ma´ jäyh´:
—Cher´mah¹ ga⁺jäh´ jne´, hih⁺ kih¹
Dio ba´ ja̱⁻, Jesús jäh⁺: "¿He⁻la¹ sa⁺
ga⁺lä⁺dsoo´ hoh´ hnäh´ kiyh¹ ga⁻ ja̱⁻?"
32 Hi⁺ cher´mah¹ ga⁺jäh´ jne´, ja¹ hih⁺
kih¹ dsa⁻ ba´ ja̱⁻, lä⁺llee̱´ dsa⁻jwɨɨ⁻ —
ma´ jäh´ dsa⁻ka̱a̱h´ he´.
Cha⁻miih⁻ ma´ ga̱yh⁺ dsa⁻gooy¹,
jëëh´ lä⁺jee̱⁺ dsa⁻ ma´ jmä̱ä̱˜ kwa̱a̱t˜
Jwa̱a̱⁻ ma⁺ra⁺ he⁻ ma´ la̱a̱¹ ja̱a̱⁻ hi̱⁻ ma´
ngëë˜ juu¹ kih¹ Dio.
33 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ dsa⁻ka̱a̱h´ he´
ga⁺sɨɨyh⁺ Jesús:
—Sa⁺ ñe´ jnääh¹.
Mah¹ ga⁺jee̱h⁻ Jesús juu¹ ka⁻läh´,
ga⁺sɨɨyh⁺:
—Ni⁺ jnä´ sa⁺ jmeehn⁻ juu¹ hii̱⁻
ga⁺jmee´ hih⁺ he⁻ jmeen⁺ he⁻ la⁻.

12

Juu¹ na⁻hmää´ lä⁺ko̱o̱⁻ la¹ kih¹ dsa⁻
hi̱⁻ ga⁺høø´ ta´ kih¹ jñah´
(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

1 Jee´ ja̱⁻ ga⁺løø¹ Jesús hlëëyh˜ dsa⁻
he´ kya̱a̱h´ juu¹ na⁻hmää´, ga⁺jäyh´:
—Ga⁺tä̱ä̱¹ ja̱a̱⁻ dsa⁻ñuuh⁻ ko̱o̱⁻
nää¹ chaah¹ wɨɨ⁻ jëh ¹ hi⁺ ga⁺jney´
lä⁺ku´ lä⁺jii̱¹ hi⁺ ga⁺mi⁺lluy¹ jee´ ma´
hwëëy¹ jmɨh¹ mɨ¹jëh¹. Ga⁺chiyh´ ko̱o̱⁻
na´hyah⁻ he⁻ ñii´ jee´ ga⁺wɨɨ¹ dsa⁻ hi̱⁻
ga⁺ta̱a̱h` ga⁺høø´ jee´ na⁻jnää´ chaah¹
jëh¹. Ma´ ga⁺la¹ he⁻ ja̱⁻, ga⁺tooyh⁻ goo⁻
dsa⁻ he⁻ høøy¹ ma⁺ to̱¹dsaah`. Ja̱⁻ga´
ya⁺hee̱y¹ ngooy¹ ɯɯ´.
2 Ma´ ga⁺lloo¹ jii̱⁻ kih¹ mɨ ¹jëh¹ ja̱⁻,
ga⁺chee̱y¹ ja̱a̱⁻ moz˜ kya̱a̱y¹ jee´ ma´
tä̱ä̱h´ dsa⁻ høø⁺ ta´ kiyh¹ mah¹ ma´
ko̱oy⁺ hee̱y⁻ he⁻ ma´ tee̱y⁻.
3 Ma´ ga⁺lloo¹ moz˜ he´ jee´ na⁻jnää´
chaah¹ jëh ¹ kih¹ dsa⁻juuy´, dsa⁻
hi̱⁻ ma´ tä̱ä̱h´ høø⁺ he´ ga⁺sa̱a̱h¹
dsih´, ga⁺kway´ kih¹ hi⁺ ga⁺hëëy¹ kih¹
ta⁺jmah¹.
4 Ja̱⁻ga´ ga⁺chee̱y¹ jñah´ ka⁻läh´ moz˜
kya̱a̱y¹ jee´ ma´ tä̱ä̱h´ hi̱⁻ ma´ høø⁺ ta´
kiyh¹. Lä⁺ja̱⁻ ga⁺tey¹ ku̱u̱´ kih¹ hi̱⁻ he´,
lä⁺jiih¹ ga⁺la¹ dsoo´ lley´ mah¹ ga⁺hëëy¹
kih¹ kya̱a̱h´ o⁻hih⁺.
5 Ko̱o̱⁻ ka⁻läh´ ga⁺chee̱¹ dsa⁻juu´ he´
jñah´ dsa⁻ kya̱a̱y¹. Hi̱⁻ he´ ga⁺jngëëyh¹.
Hi⁺ ngoo¹ bih¹ chee̱y⁺ dsa⁻ lä⁺ja̱⁻.
Ko̱⁻lla̱a̱´ hi̱⁻ he´ ga⁺hii´ hi⁺ ko̱⁻lla̱a̱´ hi̱⁻
he´ ga⁺jngëëyh¹ go⁻te˜.
6 Ma´ ga⁺dsa̱a̱¹ lä⁺jee̱⁺ moz˜ kya̱a̱y¹,
ma´ cha̱a̱⁻ ga´ ja̱a̱⁻ chih⁻ kya̱a̱y¹ hi̱⁻
hnääy¹ cha⁻miih⁻. Hi̱⁻ he´ ga⁺chee̱y¹
jee´ ga⁺dsa̱a̱¹. Ma´ jmeey⁺ huu´dsë⁻:
"Go⁻ jmee¹ ga´ dsa⁻ oo⁺ he¹ kih¹ chih⁻
kya̱a̱n⁺ la⁻."
7 Ma´ ga⁺jëë¹ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ høø⁺
chaah¹ jëh¹ ja̱⁻, ja¹ chih⁻ he´, ga⁺ta̱a̱yh`
ga⁺llay´ juu¹ kya̱a̱h´ dsa⁻kya̱a̱yh´: "Hi̱⁻
oo⁺ na⁻, hi̱⁻ jä̱¹ kya̱a̱h´ ta´ jnän` la⁻. Wa´
jngëëh´ jnih´ mah¹ jän´ kya̱a̱h´ hee̱y⁻
he⁻ ma´ tee̱y⁻."
8 He⁻ja̱⁻ ga⁺sa̱a̱yh¹ chih⁻ he´ mah¹
ga⁺jngëëyh¹. Ja̱⁻ga´ na´bee̱y⁻ ta⁺
ka´hne⁻ jee´ ma´ na⁻jnää´ chaah¹ jëh¹
ja̱⁻.
9 ¿Ha⁻ lä⁺jmee¹ dsa⁻juu´ la̱a̱h´ hnäh´?
—ga⁺jäh´ Jesús—. Lloo˜ dsa⁻juu´ jëh¹
mah¹ mi⁻lla̱a̱y⁺ hi̱⁻ jmee⁺ ta´ ja̱⁻ mah¹
tooyh⁺ goo⁻ jñah´ dsa⁻ hi̱⁻ jmee¹ ta´
kiyh¹.
10 ¿Che´ sa⁺ ma⁻heh⁻ hnäh´ juu¹ kih¹
Dio jee´ na⁻sɨɨ⁻ lä⁺la⁻?
Ja̱⁻ba´ ku̱u̱´ he⁻ sa⁺ ga⁺tɨh¹ dsë¹
të⁺hyah⁺,
he⁻ ja̱⁻ ba´ ga⁺jä̱´ lä⁺ko̱o̱⁻ mɨ¹ku̱u̱´ he⁻
kye⁻ dsa⁻ to⁻në´ kih¹ ko̱o̱⁻ hne¹
juuh⁻.
11 He⁻ la⁻ ga⁺jmee´ hñii´ Dio,
he⁻ja̱⁻ dsa̱a̱˜ dsë⁻ jne´, ga⁺jäh´ Jesús.
12 He⁻ja̱⁻ ma´ hnøø¹ dsa⁻ka̱a̱h´ he´
ma´ sa̱a̱yh¹ Jesús. Jëëh´, ga⁺ta̱h´ dsëy¹
he⁻ ga⁺hlëëh´ Jesús kiyh¹ kya̱a̱h´ juu¹
he⁻ na⁻hmää´ ja̱⁻. Pero ma´ goyh⁺
kya̱a̱h´ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ tä̱ä̱h´ jee´ ja̱⁻,

he⁻ja̱⁻ sa̱˗ ga˗la˺ ma´ sa̱a̱yh˺ Jesús,
ga˗nää`bih˺.

Kwa̱a̱t˜ kih˺ ku´sɨh⁻
(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

13 Ga˗ta̱a̱h` dsa⁻ fariseo juu˺
kwee⁻ kya̱a̱h´ dsa⁻ kya̱a̱˺ Herode,
mah˺ ga˗che̱e̱y˺ dsa⁻ hi̱⁻ ko̱⁻ta̱a̱´ ga´
ga˗jmee˝, ha⁻ lä˗ jee´ ma´ ka̱a̱h˺ juu˺
kih˺ Jesús.
14 Ma´ ga˗lla˗näay˺ jee´ ma´ cheh˺
Jesús, ga˗jäyh˝:
—Ta⁻jwoh˺, ñe´ ba´ jnäähˬ, hne⁻
hlëëh´ ju˺dsoo˝ jmah˺ ba´. Sa˗ ga̱h˺
kya̱a̱h´ ni˗ ja̱a̱⁻. Jëëh˝, sa˗ cha⁻ kwa̱a̱t˜
kye̱h´ ha⁻ lä˗ la̱a̱˺ lä˗ja̱a̱⁻ lä˗ja̱a̱⁻ dsa⁻,
hi˗ kya̱a̱h´ ju˺dsoo˝ ba´ hlë̱ë̱h´ dsa⁻ ha⁻
lä˗ la˺ jwë˝ kih˺ Dio. ¿Ha⁻ lä˗ la̱a̱h˝
hne⁻, che´ llu˺ mi´hmaah´ jne´ ku´sɨh⁻
kih˺ dsa⁻ta´ César o sa˗ llu˺? ¿Che´
jmee˗ bii˺ mi´hmaah´ jne´ o sa˗ jmee˗
bii˺?
15 Pero ñe⁻ ba´ Jesús ha⁻ lä˗ la˺
hɨɨ´dsë⁻ kiyh˺ he⁻ ta⁻jɨɨy˺ ba´ ja̱⁻,
he⁻ja̱⁻ ga˗jäh˝ Jesús sɨɨyh˗:
—¿He⁻la˺ ka̱h⁻ hnäh˝ dsën˗? Kye̱⁻
da´ ko̱o̱⁻ kuu´ mah˺ jëën⁻.
16 He⁻ja̱⁻ na´kye̱y˝ ko̱o̱⁻ kuu´, mah˺
ga˗jäh˝ Jesús:
—¿Hi̱i̱⁻ kih˺ he̱e̱h⁻ to̱o̱˗ la⁻, hi̱i̱⁻ kih˺
jmɨɨ⁻ na⁻sɨɨ⁻ la⁻?
He⁻ja̱⁻ ga˗jäh˝ dsa⁻ he˝:
—Kih˺ César ba´ na⁻.
17 Mah˺ ga˗jäh˝ Jesús sɨɨyh˗ ka⁻läh˝:
—He⁻ la˺ kih˺ César, kwëëh` ba´ César.
He⁻ la˺ kih˺ Dio, kwëëh` ba´ Dio he⁻ la˺
kih˺.
He⁻ja̱⁻ ga˗ta̱a̱yh` jëë˜ dsa̱yh˗ kih˺
Jesús.

Ga˗ngɨɨ˝ dsa⁻ juu˺ ha⁻ lä˗ le˝ wa´ra⁻
ga˗të˝ jee´ lä˗ji̱i̱h´ hi̱⁻ na⁻jɨɨ´
(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

18 Ja̱⁻ga´ ga˗lla˗nää˺ saduceo ka⁻läh˝
jee´ ma´ cheh˺ Jesús. Dsa⁻ he˝ na⁻, sa˗
ma´ jmeey˗ dsoo˝ he⁻ lä˗ji̱i̱h´ dsa⁻ hi̱⁻
ma⁻na⁻jɨɨ´. Mah˺ ga˗ngɨɨy˝ juu˺ kih˺
Jesús, ga˗jäyh˝:
19 —Ta⁻jwoh˺, ga˗sɨɨ˝ Moisé jnän`
kya̱a̱h´ juu˺ la⁻. Wa´ra⁻ ga˗jɨɨ˺
ja̱a̱⁻ dsa⁻ñɨɨh⁻ hi̱⁻ sa˗ cha̱a̱⁻ jo̱o̱˝,
dsa⁻ñɨɨh⁻ ë̱ë̱h⁻ hlɨɨ˝ he˝, lle` kih˺ tëëy˗
dsa⁻më˝ mah˺ lä˗cha̱a̱⁻ jo̱o̱˝sɨɨyh´ hi̱⁻
le̱e̱˝ kwa̱a̱t˜ kya̱a̱˺ hlɨɨ˝ ë̱ë̱yh⁻.
20 Ga˗lä˗cha̱a̱˗ gye̱e̱˺ dsa⁻ñɨɨh⁻ ja̱a̱⁻
ba´ cho˺jmiiy⁻. Hi̱⁻ to⁻në´ he˝ ga˗ka̱a̱˺
dsa⁻më˝. Pero cha̱h˝ ba´ ga˗jɨɨy˺, sa˗
cha̱a̱⁻ jo̱o̱y˝ ga˗lä˗cha̱a̱˗.
21 He⁻ja̱⁻ jee´ ga˗të˝ ɨɨ˺ dsa⁻ñɨɨh⁻
ë̱ë̱yh⁻ ga˗ka̱a̱˺ dsa⁻më˝ hnɨɨ˝ he˝.
Ja̱⁻ba´ lä˗ja̱⁻ ga˗jɨɨy˺, sa˗ ga˗lä˗cha̱a̱˗
jo̱o̱y˝. Jñah˝ ka⁻läh˝ dsa⁻ñɨɨh⁻ ë̱ë̱h⁻
hlɨɨ˝ he˝ ga˗tëëy⁻ dsa⁻më˝ he˝. Jee´
ja̱⁻ ga˗të˝ ɨɨ⁻ dsa⁻ñɨɨh⁻. Hi˗ ko̱o̱⁻
ka⁻läh˝ ga˗jɨɨ˺ hi̱⁻ he˝, sa˗ ga˗lä˗cha̱a̱˗
jo̱o̱y˝.
22 Ja̱⁻ba´ lä˗ja̱⁻, lä˗jë̱ë̱˗ gye̱e̱˺
dsa⁻ñɨɨh⁻ ga˗ka̱a̱˺ dsa⁻më˝ he˝ hi˗
ga˗jɨɨ˺ lä˗jë̱ë̱˗ gye̱e̱˺ dsa⁻ñɨɨh⁻ he˝.
Ni˗ ja̱a̱⁻ sa˗ ga˗lä˗cha̱a̱˗ jo̱o̱˝. Jee´
ga˗dsa̱a̱˺ ga˗jɨɨ˺ hñɨɨ˝ dsa⁻më˝ he˝.
23 Wa´ra⁻ ga˗të˝ jee´ lä˗ji̱i̱h´ dsa⁻ hi̱⁻
na⁻jɨɨ´, ¿hi̱i̱⁻ kih˺ jee´ lä˗jë̱ë̱˗ gye̱e̱˺ le̱e̱˝
kya̱a̱˺ dsa⁻më˝ he˝? Jëëh˝, ga˗lä˗jë̱ë̱˗
gye̱e̱˺ ba´ ga˗lä˗kya̱a̱yh` —ga˗jäh˝ dsa⁻
saduceo sɨɨyh˗ Jesús.
24 He⁻ja̱⁻ ga˗je̱e̱h⁻ Jesús juu˺ kiyh˺,
ga˗sɨɨyh˗:
—Na⁻he̱e̱⁻ hoh˝ ba´ hnäh˝ na⁻, jëëh˝,
sa˗ kye̱h´ hnäh˝ kwa̱a̱t˜ ha⁻ lä˗ jäh˝ juu˺
kih˺ Dio, ni˗ ha⁻ lä˗ la˺ be˝ kiyh˺.
25 Wa´ra⁻ ga˗të˝ jee´ lä˗ji̱i̱h´ hi̱⁻
ma⁻na⁻jɨɨ´, ni˗ ja̱a̱⁻ dsa⁻më˝
dsa⁻ñɨɨh⁻ mo˗so˗ je̱e̱˺ goo⁻. Ma´ja̱⁻
le̱e̱y˝ lä˗ko̱o̱⁻ la̱a̱˺ ángele hi̱⁻ tä̱ä̱h´
gyɨɨh˺ ba´.
26 Pero he⁻ lä˗ji̱i̱h´ dsa⁻ hi̱⁻
ma⁻na⁻jɨɨ´, ¿che´ sa˗ ma⁻heh⁻ hnäh˝
juu˺ he⁻ ga˗sɨɨ˝ Moisé lä˗ko̱o̱⁻ ga˗la˺
kiyh˺ jee´ koo⁻ chaah˺ to̱o̱˝ ja̱⁻? Jee´ ja̱⁻
ga˗hlëëh˝ Dio kya̱a̱yh´, ga˗sɨɨyh˗: “Jnä˝
la̱a̱n˺ Dio kya̱a̱˺ Abraham, la̱a̱n˺ Dio
kya̱a̱˺ Isaac, la̱a̱n˺ Dio kya̱a̱˺ Jacob.”
27 He⁻ ga˗jäyh˝ lä˗ja̱⁻, sa˗ na⁻jɨɨ´
dsa⁻ ma⁻gyɨh⁻ jnän` he˝ kih˺ Dio.
Jëëh˝ Dio jnän` la̱a̱y˺ Dio kya̱a̱˺ hi̱⁻
na´ji̱i̱h˗ ba´. He⁻ja̱⁻ na⁻he̱e̱⁻ hoh˝
hnäh˝ he⁻ la̱a̱h˝ hnäh˝ sa˗ lä˗ji̱i̱h´ dsa⁻.

Nɨɨh⁻ he⁻ kye̱e̱˝ ga´ kih˺ jee´ lä˗jë˗
(Mt. 22:34-40)

28 Jee´ ja̱¯ ma´ hää̱´ jaa̱¯ ta¯jwoh¹ kyaa̱¹ ley. Ma´ ga˗nuuy´ ti¯choo˗ dsa¯ juu¹ kyaa̱h´ Jesús, ga˗jëëy¹ jee̱h¯ ba´ Jesús kwee¯ juu¹ kih¹ dsa˗. He¯ja̱¯ na´ngɨɨy´ juu¹ kih¹ Jesús:

—¿Hee¯ ko̱o̱¯ jee´ lä˗jë˗ he¯ lle` në´ ley kye̱e̱´ ga´ miih¯?

29 Mah¹ ga˗jäh´ Jesús:

—He¯ la¯ ba´ nuuh¯ he¯ kye̱e̱´ ga´ kih¹ jee´ lä˗jë˗: “Nuu¯ hnäh´ dsa¯ Israel. Jaa̱¯ ba´ Dio chaa̱¯ jnän`.

30 Wa´ hnaah˗ Dio kyaa̱h¹ lä˗kaa̱¯ tuh¯hoh´, kyaa̱h´ lä˗jë˗ huu´dsë¯ kyah¹, kyaa̱h´ lä˗jë˗ be´ kyah¹.” He¯ la¯ ba´ ja̱¯ nuuh¯ he¯ kye̱e̱´ ga´ kih¹ jee´ lä˗jë˗.

31 Hi˗ ja̱¯ba´ lä˗ja̱¯ la¹ jee´ ga˗të´ to̱¹ nuuh¯: “Wa´ hnaah˗ dsa¯kyaa̱h´ lä˗ko̱h´ hnaah˗ hñaah¹.” Sa˗ cha¯ ga´ jyoh´ nuuh¯ he¯ kye̱e̱´ ga´ lä˗ko̱h´ ga´ he¯ la¯ —ga˗jäh´ Jesús.

32 He¯ja̱¯ ga˗jäh´ ta¯jwoh¹ kyaa̱¹ ley:

—Llu¹ ba´ jwah´, Ta¯jwoh¹. Ju¹dsoo´ ba´ ma¯hlëëh´, sa˗ chaa̱¯ jñah´ Dio, jaa̱¯ ba´ Dio laa̱¹.

33 Hi˗ cher´mah¹ hnää˗ jne´ Dio lä˗kaa̱¯ tuh¯dsë¯ jne´ kyaa̱h´ lä˗jë˗ huu´dsë¯ jnän`, hi˗ kyaa̱h´ lä˗jë˗ be´ jnän`, hi˗ cher´mah¹ hnää˗ jne´ dsa¯kyaa̱h´ lä˗ hnää˗ jne´ hñaan ¹, kye̱e̱´ ga´ he¯ na¯ lä˗ko̱h´ ga´ he¯ kaa̱¯ jah´ o he¯ ga´ jyoh´ he¯ je̱e̱¯ jne´ në´ na´hyoo´.

34 Ma´ ga˗nuu´ Jesús ga˗je̱e̱h¯ bih¹ kyaa̱h´ huu´dsë¯ llu¹, mah¹ ga˗jäh´ Jesús sɨɨyh˗:

—Miih¯ ga´ jmee˗ he̱e̱h¯ he¯ jää̱¹ Dio hne¯ lä˗hih˗ kih¹.

Ja̱¯ jiih¹ ni˗ jaa̱¯ mo˗so˗ ga˗tuu̱¯ dsëy¹ ma´ ngɨɨ ¹ gyih¹ jyoh´ juu¹ kih¹ Jesús.

Hii̱¯ kih¹ ja¹ hi̱¯ laa̱¹ Cristo
(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

35 Lä˗ ma¯cheh¹ ba´ Jesús koo´ gwah˗ ja̱¯, hlëëyh˜ dsa¯, mah¹ ga˗sɨɨyh˗ dsa¯:

—¿Ha¯ lä˗ la¹ he¯ jäh´ ta¯jwoh¹ kyaa̱¹ ley, Cristo laa̱¹ sa´ju̱¯ kih¹ David?

36 He´ ba´ hñɨɨ´ David ga˗sɨɨ´ juu¹ la¯ lä˗ko̱o̱¯ ma´ jøø˗ Jmɨ¯lle´ kiyh¹, he¯ ga˗sɨɨy´ lä˗la¯:

Ga˗jäh´ Dio ga˗sɨɨyh˗ Dsa¯jøøh¹ kyaan˗:
“Na´ jwoo¹ ra¯lluu̱¹ kin˗ la¯,
lä˗jiih¹ lloo˜ jmɨɨ´ llaan¯ huu´ tɨɨh´
lä˗jëë˗ hi̱¯ na¯høøh´ kyah¹.”

37 ¿Ha¯ lä˗ja̱¯ laa̱¹ Cristo sa´ju̱¯ kih¹ David ga¯ ja̱¯, cher´mah¹ hñɨɨ´ David jäh´ kih¹ Cristo: “Dsa¯jøøh¹ kyaan˗?”

Lä˗jëë˗ dsa¯ hi̱¯ ma´ tää̱h´ jee´ ja̱¯ ga˗tɨh¹ ba´ dsë¹ lä˗ko̱o̱¯ ga˗hlëëh´ Jesús.

Ga˗juuh¹ Jesús kih¹ ta¯jwoh¹ kyaa̱¹ ley
(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

38 Hi˗ ga˗løøy¹ ga˗kway´ juu¹, ga˗mi˗tëë̱y¯ dsa¯:

—Lee̱h¯ hnäh´ kyaa̱h´ ta¯jwoh¹ kyaa̱¹ ley, tɨh˜ dsëy¹ ngëy˗ kye̱yh´ hmɨɨh¯ kyoo¯ jee´ kih¹ dsa˗ hi˗ hnøøy¹ jmee¹ dsa¯ Dio kiyh¹ cha´jwë¹ juuh¯.

39 Hi˗ tɨh˜ dsëy¹ gyay¹ to¯në´ hma¯sii˜ neh˗ gwah˗ mäh¯, hi˗ lä˗ja̱¯ ka¯läh´ jee´ dsa¯taa̱h` dsa¯ kuh¯.

40 Hwëëy˜ dsa¯më´ hnɨɨ´ cha´neh˗ kih¹, ko̱¯taa̱´ ga´ jmeey˗ hlëëyh˗ cha¯miih¯ kyaa̱h´ Dio ha¯ jee´ jëë¹ dsa¯ kiyh¹. Cha¯ga´miih¯ wɨɨ´ heeh¹ Dio dsa¯ hi̱¯ jmee˗ lä˗ja̱¯.

Na´ka̱¯ dsa¯më´ hnɨɨ´ kuu´ cha´në´ Dio
(Lc. 21:1-4)

41 Ma´ cheh¹ Jesús jëë˜ ha¯ lä˗ ma´ jmee˗ dsa¯ tooyh¯ kuu´ neh˗ wii̱´ kih¹ gwah˗. Hi˗ ma´ jëëy˜ jwëë̱´ dsa¯ cha¯ kuu´ ma´ tooyh¯ cha¯miih¯ kuu´ jee´ ja̱¯.

42 Ja̱¯ga´ ga˗lloo¹ jaa̱¯ dsa¯më´ hnɨɨ´ hi̱¯ tä¯ñee´ go¯te¹. Ga˗tooyh¯ to̱¹ ñe¹ nøø´ he¯ sa˗ kye̱e̱´ ni˗ miih¯.

43 He¯ja̱¯ ga˗hlëëh´ Jesús kyaa̱h´ discípulo kyaay¹, ga˗jäyh´:

—Ma˗ra˗ ju¹dsoo´ jwëë̱hn˜ hnäh´, dsa¯më´ hnɨɨ´ la¯, ma¯kway´ cha¯ga´miih¯ lä˗ko̱h´ ga´ jee´ lä˗je̱e̱˗ dsa¯ hi̱¯ ma¯tooh¯ jää̱¹.

44 Jëëh´ lä˗je̱e̱˗ hi̱¯ cha¯ kuu´, ma¯kway´ miih¯ he¯ ma¯chaa̱˜ kiyh¹

ba´, pero dsa⁻mëˇ hnɨɨˇ la⁻, ma⁺ke⁺ tä⁻ñeeyˇ, ma⁻kwayˇ lä⁺kǫhˇ te¹ kuu´ he⁻ ma´ cha⁻ kiyh¹ he⁻ kyąąh´ ma´ lay¹ he⁻ jmee⁺ bii¹ kiyh¹ —ga⁺jähˇ Jesús.

13

Lloo˜ kǫǫ⁻ jmɨɨˇ hla¹ gwah⁺ juuh⁺
(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

1 Ma⁻ngëëˇ he⁻ ją⁻, ya⁺hëë¹ Jesús
koo´ gwah⁺ jee´ ma´ gyay¹ ją⁻, ją⁻ga´
ga⁺jähˇ jąą⁻ discípulo kyąay¹ ga⁺sɨɨyh⁺:
—Ta⁻jwoh¹, jëë` da´, he⁻ ba´ che⁻
kah´gąą⁻ kuu´ he⁻ kyąąh´ ga⁺jäˇ
na´hñaah¹ hne¹ na⁻.
2 He⁻ją⁻ ga⁺jëëh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹:
—Lä⁺jë⁺ hne¹ kaah´ he⁻ jëëhˇ hnähˇ
na⁻, lloo˜ kǫǫ⁻ jmɨɨˇ ni⁺ kǫǫ⁻ mɨ¹kuu´
na⁻, sa⁺ jä¹ na⁻chuh⁺ nëˇ kih¹ øøh⁻,
lä⁺jë⁺ ba´ soh¹hla¹.

Jää¹ ją⁻ga´ lląą⁺ jmɨ⁻gyuu⁺, johˇ nëë¹
sa⁺ jmee¹ lii˜
(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

3 Ma⁻ngëëˇ he⁻ ją⁻, ga⁺näay¹ ta⁺
nëˇ mohˇ Olivo ta⁺ cha´nëˇ gwah⁺ ją⁻.
Jee´ ją⁻ ga⁺gya⁻ Jesús. Hi⁺ Pee´, Ja-
cobo, Jwąą⁻, kyąąh´ Andre´ ga⁺ngɨɨˇ
juu¹ kiyh¹ ta´kǫ⁻jiih¹ ma´ tąąyh´ kąhˇ
kih¹, ga⁺jäyhˇ:
4 —Chiih´ jnäähˇ¹ lɨhˇ leˇ lä⁺jë⁺ he⁻
ma⁻jähˇ, hee⁻ lii˜ jmee¹ wa´ra⁻ ya⁺jäh⁺
lä⁺te¹ juu¹ na⁻.
5 He⁻ją⁻ ga⁺løø¹ Jesús jmeeyh˜ juu¹:
—Hnøø¹ lëëh⁻ hnähˇ mah¹ ni⁺ jąą⁻
sa⁺ mi⁻gąą⁺ hnähˇ.
6 Jëëhˇ, jwëëˇ dsa⁻ ya⁻nääˇ hi⁻ ką¹
nëˇ kin⁺, mah¹ jäyh⁺: “Jnäˇ heˇ ląąn¹
Cristo hi⁻ ma⁻chëë¹ Dio.” Jwëëˇ dsa⁻
mi⁻gąay⁺.
7 ’Ga´ ma⁻nuuh⁻ hnähˇ kih¹ hnii⁻ hi⁺
lä⁺cha⁻ juu¹ kih¹ hnii⁻ ta⁺ la⁺ ta⁺ jnø⁺,
ta⁺ jøøh` hnähˇ hñaah¹. Jëëhˇ lä⁺ją⁻
lle` kih¹ leˇ, pero ją⁺ lä⁺chąhˇ ją⁻ lląą⁺
jmɨ⁻gyuu⁺.
8 Tëë¹ dsa⁻ hi⁻ chąą⁻ kǫǫ⁻ hwa¹
kyąąh´ jyohˇ hwa¹, hi⁺ tëë¹ dsa⁻ta´
kyąąh´ jñahˇ dsa⁻ta´. Ją⁺ he⁻ kǫǫ⁻
jee´ jwɨɨ⁻ jee´ jeh¹ wɨɨˇ hwa¹, ją⁺ he⁻
kǫǫ⁻ jee´ jwɨɨ⁻ jee´ jëë¹ dsa⁻ hoo´
hi⁺ chi´jwąą¹ dsa⁻. Heh¹ lä⁺ją⁻ kǫǫ⁻
ma⁻løø¹ ba´ jëë˜ dsa⁻ wɨɨˇ.

9 ’Lëëh⁻ hnähˇ, ngëë¹ dsa⁻ hnähˇ
kih¹ dsa⁻ta´, kwa¹ dsa⁻ kyah¹ hnähˇ
neh⁺ gwah⁺ kih¹ dsa⁻ judiu, dsa⁻jäay⁺
hnähˇ cha´nëˇ dsa⁻ta´ kąąhˇ kwąąt˜
kin⁺. Jee´ ją⁻ kwah¹ hnähˇ ju¹dsooˇ
kin⁺.
10 Jmee⁺ bii¹ kwa¹ dsa⁻ ju¹hmëëˇ kih¹
lä⁺jëë⁺ dsa⁻ jmɨ⁻gyuu⁺, jäą¹ ją⁻ga´ lląą⁺
jmɨ⁻gyuu⁺.
11 Ta⁺ jmee⁻ hnähˇ huuˇdsë⁻ ha⁻
lä⁺ jwah¹ hnähˇ wa´ra⁻ ga⁺tąąh⁻ dsa⁻
hnähˇ ja´goo⁻ dsa⁻ta´. Ta⁺ ką⁻ hnähˇ
huuˇdsë⁻ ni⁺ miih⁻. Hor˜ ją⁻, Dio ba´
kwa⁺ huuˇdsë⁻ ha⁻ lä⁺ hlëëh´ hnähˇ.
Ją⁺ heˇ hñaah¹ hnähˇ hlëëh´, Jmɨ⁻lleˇ
Na⁻jngɨɨ¹ ba´ hlëëh¹.
12 Ngëë¹ dsa⁻ øøh⁻ kih¹ dsa⁻ta´ mah¹
jngëëh¹ dsih´. Ją⁻ba´ lä⁺ją⁻ jmee¹ dsa⁻
kih¹ jǫǫˇ, hi⁺ lä⁺ją⁻ ka⁻läh´ jmee¹ dsa⁻
kih¹ cho¹jmiiy⁻ mah¹ jngëëh¹ dsihˇ.
13 Lä⁺jëë⁺ dsa⁻ jmee¹ na⁻høøh´ kyah¹
hnähˇ kwąąt˜ kin⁺. Pero hi⁻ kwëëh¹
dsë¹ lä⁺jiih¹ lląą⁺, hi⁻ heˇ ba´ läąˇ.
14 ’Wa´ra⁻ ga⁺lloo¹ jmɨɨˇ jëëh¹ hnähˇ
cheh¹ jahˇ hi⁻ ląą¹ na´høøˇ ngëë¹ jee´
sa⁺ ga⁺tëëˇ nooy⁺, lä⁺kǫǫ⁻ ga⁺jähˇ
Daniel hi⁻ ga⁺ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio. (Hi⁻
hë⁻ juu¹ la⁻, wa´ lä⁻ngëëyˇ.) Ma´ją⁻,
hnähˇ hi⁻ tąąh´ hwa¹ Judea kyuuˇ
hnähˇ ta⁺ mohˇ.
15 Hi⁻ tąąh´ jee´ ga⁺tëˇ to¹ jwëë¹ hne¹,
wa´ jñąay¹ mah¹ wa´ kyuu¹ bih¹, sa⁺ wa´
kyeyˇ he⁻ cha⁻ cha´neh⁺.
16 Ją⁻ba´ lä⁺ją⁻ hi⁻ tąąh´ jee´ nuu⁻
kih¹, ta⁺ wa´ lla⁻näayˇ kiyh¹ he⁻
dsa⁻kyeyˇ sa´hmɨɨh⁻.
17 Peer⁺ jwɨɨ˜ dsa⁻mëˇ hi⁻ kyąą⁻
gyuu⁻ ma´ją⁻, hi⁺ lä⁺ją⁻ dsa⁻mëˇ hi⁻
jäą⁺ gyuu⁻ gyuu⁻ ka⁻läh´.
18 Ngɨɨˇ hnähˇ kih¹ Dio mah¹ sa⁺ la¹
jii⁻ gyuuˇ wa´ra⁻ ga⁺tëˇ jee´ kyuuh¹
hnähˇ.
19 Ma´ją⁻ jëë¹ dsa⁻ wɨɨˇ jwërte he⁻
sa⁺ ma⁻jëë⁺ dsa⁻ lä⁺ ma´ ga⁺nøø¹
jmɨ⁻gyuu⁺ lä⁺jiih¹ na¹. Ją⁻ jiih¹ mo⁺so⁺
jëë¹ gyih¹ jih´kǫhˇ.
20 Wa´ra⁻ jähˇ kih¹ jøø¹ ga´ Dio
cha⁻ga´miih⁻ jmɨɨˇ jëë¹ dsa⁻ wɨɨˇ, ni⁺
jąą⁻ dsa⁻ sa⁺ jä¹ jiih⁺. Pero ta⁺la⁺
kih¹ hi⁻ na⁻lëëh´ kyąay¹, chąhˇ ba´
mi⁻lląay⁺ jmɨɨˇ he⁻ jëë¹ dsa⁻ wɨɨˇ.

21 ’Ma´ja̱¯ cher´mah¹ cha̱a̱¯ ko̱¯lla̱a̱´
dsa¯ jäh´: “Hii̱¯ Cristo cheh¹ la¯”, o
“Hii̱¯ Cristo cheh¹ jee´ oo˖”, ta˖ wa´
he̱e̱h´ hnäh´ kiyh¹.
22 Jwëë´ dsa¯ hi̱¯ ta¯ju̱u̱¹ ya¯nää´
jäyh˖: “Jnä´ he´ la̱an¹ Cristo, jnä´
ngëën´ juu¹ kih¹ Dio.” Ja̱˖ he¯ ko̱o̱¯
nëë¹ he¯ jʉh¯ga̱a̱¯ jmeey¹, lä˖jwë´ jee´
mi¯ga̱a̱y˖ dsa¯, lä˖jiih¹ hi̱¯ na¯lle̱e̱h´
kya̱a̱¹ Dio mi¯ga̱a̱y˖ cher´mah¹ ga˖la¹.
23 He¯ja̱¯ le̱e̱h¯ hnäh´. Ma¯jwah¹ ba´
jnä´ jä̱ä̱¹ ha¯ lä˖ le´.

Wa´ra¯ ga˖të´ jee´ jä̱h´ Hi̱¯ ga˖lëë¹ngo¹
(Mt. 24:29-35, 42, 44; Lc. 21:25-36)

24 ’Ma¯ngëë´ ma¯jëë˖ dsa¯ lä˖jë˖ he¯
wii´ ja̱¯, ja̱¯ jii̱h¹ mo˖so˖ lä˖jnä´ jmëë¹
hyoo¯, ni˖ jmëë¹ kih¹ sih¯ sa˖ lä˖jnä´.
25 Lä˖jëë˖ nʉʉ´ hi̱¯ hëë¯ gyʉʉh¹ lä˖sii¹
hʉʉ¹ hi˖ lä˖jë˖ ga´ he¯ cha¯ gyʉʉh¹
sa´jeh¹.
26 Ja̱¯ga´ jëë¹ dsa¯ Hi̱¯ga˖lëë¹ngo¹
la¯ hi̱¯ jä̱h´ gyʉʉh¹ jee´ jnii´ kya̱a̱h´
cha¯miih¯ be´, la̱ay¹ jʉʉh¹.
27 Ja̱¯ga´ che̱ey¹ ángele kya̱a̱y¹,
jʉʉyh˖ lä˖jëë˖ hi̱¯ na¯lle̱e̱h´ kya̱a̱y¹ hi̱¯
tä̱ä̱h´ lä˖jë˖ kye´ kiih` jmi¯gyʉʉ˖, ta˖
ko̱¯ta̱a̱¯ lä˖ ga˖të´ jyoh´ ko̱¯ta̱a̱¯.
28 ’Jëë` da´ hnäh´ ha¯ lä˖ dsoo˜
juu¹ kih¹ chaah¹ higo mah¹ mi¯tëë¹
hnäh´ hñaah¹. Wa´ra¯ ga˖hyo¹ sih´jñoh´
sa´jih´ kih¹, lʉʉ˜ dsa¯hyo˖ moo¯ kih¹,
ma¯ñeh´ ba´ hnäh´ ma¯ngoo¹ ga˖të´ jii̱¯
jma¹ ba´ ja̱¯.
29 Lä˖ja̱¯ hnäh´ ka¯läh´, wa´ra¯
ga˖jëëh` hnäh´ dsa¯la´ lä˖jë˖ he¯
ma¯jwahn¹ la¯, wa´ lä¯ñeh´ hnäh´ he¯
ma¯chehn¹ ho´haah´ kya̱a̱h´ he¯ jä̱hn´
ba´ ja̱¯.
30 Ma˖ra˖ ju¹dsoo´ jwëëhn˜ hnäh´,
sa˖ lla̱a̱˖ dsa¯ hi̱¯ tä̱ä̱h´ na¹ ta´ko̱¯jiih¹
sa˖ ga´ ma¯lä¯te¹ lä˖jë˖ he¯ ma¯jwahn¹
la¯.
31 Ngëë´ ba´ lä˖jë˖ he¯ cha¯ gyʉʉh¹
hwa¹, pero juu¹ kin˖ lä˖ ma¯cha¯
ja̱¯ba´.
32 ’Pero ni˖ ja̱a̱¯ sa˖ ñe¯ hee¯ jmii´
ja̱¯, hee¯ hor˜ ja̱¯, ni˖ ángele hi̱¯ tä̱ä̱h´
gyʉʉh¹ sa˖ ñe¯, ni˖ Jo̱o̱´ Dio sa˖ ñe¯.
Hñii´ ba´ Tää` kya̱a̱n˖ ñe¯.
33 ’Hä̱ä̱` hnäh´ hñaah¹, mi¯jnøø´
hnäh´ mi´nëh´, ngii´ hnäh´ kyah¹ kih¹
Dio, jëëh´ sa˖ ñeh´ hnäh´ lih´ lloo˜ jmii´
ja̱¯.
34 Kwee¯ ba´ la¹ kyah¹ hnäh´ lä˖
la¹ kih¹ ja̱a̱¯ dsa¯ hi̱¯ ya˖hëë¹ ngoo¹
ʉʉ´. Ga˖jä̱´ hne¹ kiyh¹, mah¹ lä˖ko̱o̱¯
lä˖ko̱o̱¯ ta´ kiyh¹ ga˖tooyh¯ goo¯ dsa¯
kya̱a̱y¹. Hi˖ ga˖siiyh˖ dsa¯ hi̱¯ høø˖
ho´haah´: “Høø´ kwee¯, ta˖ gwii̱¯.”
35 Ja̱¯ba´ lä˖ja̱¯ hnäh´, ta˖ gwii̱¯
hnäh´, jëëh´ sa˖ ñeh´ hnäh´ lih´ jä̱h´
dsa¯jʉʉ´ hne¹. Sa˖ ñeh´ hnäh´ che´ ta˖
ga˖nʉʉ¯ jäyh´, o che´ lla˖nʉʉ¹, o che´
ko̱o̱¯ hooh˜ chaah´ dsoo¹, o ta˖la˖ høø¯.
36 Ni˖ sa˖ lii˜ ga´ wa´ra¯ ja̱yh¹, hnøø¹
ma¯na´llu̱u̱h` hnäh´ mah¹ sa˖ tä̱ä̱h´
hnäh´ na¯gwii̱h¯ hnäh´ ma´ja̱¯.
37 Lä˖jë˖ he¯ jwahn˖ la¯, jwahn˖ kih¹
lä˖jëë˖ ba´. Hnøø¹ ma¯na´llu̱u̱h` hnäh´.

14

Ma´ hnooh¯ dsa¯ ha¯ lä˖ jee´ ma´
sa̱a̱yh¹ Jesús
(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

1 Lä˖ hyu¹ ga´ të¹ jmii´ he¯ ku̱h¯
dsa¯ judiu borrego mäh¹, hi˖ kuyh¯
he´ñiih¯ he¯ sa˖ kya̱a̱h´ levadura, jmii´
ja̱¯ ma´ hnooh¯ jmi¯dsa¯ ka̱a̱h´ kya̱a̱h´
lä˖jëë˖ ta¯jwoh¹ kya̱a̱¹ ley ha¯ lä˖ ma´
sa̱a̱yh˜ Jesús kya̱a̱h´ juu¹ ta˖ juu¹, mah¹
jngëëyh¹.
2 Ma´ jäyh´:
—Sa˖ wa´ ka̱a̱h´ jnih´ jee´ jmii´ la¯,
mah¹ sa˖ dsa¯tooh` mii̱h´ jee´ jwii¯.

Ja̱a̱¯ dsa¯më´ ga˖huu¹ jmii¯ mi¯jwii¯
lle´ Jesús
(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

3 Ma´ gya¹ Jesús ka¯läh´ jee´ jwii¯
Betania cha´neh˖ kih¹ Simón hi̱¯ ma´
dsaah´ dsoo´ hmih¹ høø¯. Jee´ ja̱¯ gyay¹
kuh¯hi̱yh˜, ma´ ga˖lloo¹ ja̱a̱¯ dsa¯më´
ma´ kye̱y¯ ko̱o̱¯ së¹ he¯ ma´ haa´ jmii¯
mi¯jwii¯ he¯ che̱e̱¯ nardo, he¯ kye̱e̱´
hmooh¹. Ga˖jøøy¹ luu´ së¹ ja̱¯, mah¹
ga˖huuy¹ lle´ Jesús.
4 Pero ga˖lä˖lle̱e̱´ ko̱¯lla̱a̱´ dsa¯ hi̱¯
ma´ tä̱ä̱h´ kya̱a̱yh´ he´, ga˖jäyh´:

—¿He⁻la¹ ma⁻hee̱¹ dsa⁻mëˇ na⁻ jmɨɨ⁻ mi⁻jwɨɨ⁻ na⁻?

5 Llu¹ gaˊ waˊra⁻ jähˇ kih¹ ga˖hnɨɨyˇ mah¹ maˊ liyh˖ lä˖ko̱hˇ lɨh¹ dsa⁻ ko̱o̱⁻ ji̱⁻ñe⁻ jmɨɨˊ taˊ. Mah¹ kuuˊ ja̱⁻, maˊ kwëëyh¹ hi̱⁻ tä⁻ñeeˇ.

He⁻ja̱⁻ ga˖hlëëyhˇ wɨɨˇ kih¹ dsa⁻mëˇ heˇ.

6 Mah¹ ga˖jähˇ Jesús:

—Ta˖ hlëëh̀ hnihˇ. Ta˖ chu̱u̱⁻ hnähˇ kya̱a̱hˊ dsa⁻mëˇ la⁻. Llu¹ baˊ he⁻ ma⁻jmeeyˇ lä˖la⁻ kin˖.

7 Jëëhˇ lä˖ ma⁻tä̱ä̱hˊ na⁻ baˊ hi̱⁻ tä⁻ñeeˇ kya̱a̱hˊ hnähˇ, leˇ kwah¹ beˇ kiyh¹ jyohˇ jii̱h˜. Pero jnäˇ, mo˖so˖ jä̱ǹ ki⁻wëëˇ jeeˊ kyah¹ hnähˇ.

8 Dsa⁻mëˇ la⁻ ma⁻jmeeyˇ lä˖ko̱o̱⁻ te¹ leˇ baˊ. Kya̱a̱hˊ he⁻ ma⁻hu̱u̱y⁻ jnäˇ jmɨɨ⁻ mi⁻jwɨɨ⁻, he⁻ ma⁻mi⁻llu̱u̱y¹ jnäˇ jä̱ä̱¹ baˊ la⁻, ja̱⁻gaˊ ha̱a̱¹ dsa⁻ jnäˇ.

9 Ma˖ra˖ ju¹dsooˇ jwëëhn˜ hnähˇ, lä˖ka̱a̱⁻ jmɨ⁻gyɨɨ˖ jeeˊ kwa¹ dsa⁻ ju¹hmëëˇ kin˖, lä˖cha⁻ juu¹ ha⁻ lä˖ko̱o̱⁻ ma⁻jmeeˇ dsa⁻mëˇ la⁻, mah¹ lä˖ja̱⁻ lä⁻dsooh˜ dsë¹ dsa⁻ kiyh¹.

Juda ga˖ngëë¹ Jesús
(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

10 Ma⁻ngëëˇ he⁻ ja̱⁻, ja̱a̱⁻ jeeˊ lä˖jëë˖ gya˖tu̱u̱ˇ discípulo hi̱⁻ che̱e̱⁻ Juda Iscariote ngooy¹ kih¹ dsa⁻ka̱a̱hˊ kya̱a̱¹ jmi⁻dsa⁻ na´hnëëyˇ Jesús.

11 Maˊ ga˖nuuˇ dsa⁻ heˇ, ga˖tɨh¹ dsëy¹ jwërte hi˖ ga˖bä̱ä̱yh⁻ hñiiyˇ kway¹ kuuˊ. He⁻ja̱⁻ ga˖hnooh⁻ Juda ha⁻ lä˖ jmeey¹ mah¹ ngëëy¹ Jesús ja´goo⁻ dsa⁻ heˇ.

Ga˖jmeeˇ Dsa⁻jøøh¹ jnäǹ ma˖nɨɨ˖ kya̱a̱hˊ ga˖hɨyh¹ juu¹
(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

12 To⁻nëˇ jmɨɨˊ he⁻ ga˖løø¹ dsa⁻ta̱a̱h̀ dsa⁻ jmeey˖ jmɨɨˊ kuyh⁻ he´ñiih⁻ he⁻ sa˖ kya̱a̱hˊ levadura, ja̱⁻baˊ jmɨɨˊ ja̱⁻ maˊ ku̱h⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh¹. He⁻ja̱⁻ ga˖jähˇ discípulo sɨɨyh˖ Jesús:

—¿Ha⁻ jwahˇ mi´llu̱ jnäähˇ jeeˊ kihnˊ ma˖nɨɨ˖?

13 He⁻ja̱⁻ ga˖jmeeyˇ madaˇ kih¹ u̱u̱¹ discípulo kya̱a̱y¹ mah¹ ga˖sɨɨyh˖:

—Go⁻näähˇ hnähˇ ta˖ jeeˊ jwɨɨ⁻ jɨɨh⁻. Cha´jwë¹ ja̱⁻, je̱e̱h˖ hnähˇ ja̱a̱⁻ dsa⁻ hi̱⁻ ki̱i¹ ko̱o̱⁻ mɨ¹dsuuˊ jmɨɨ⁻, ja̱⁻ lla⁻lleh⁻ hnähˇ kaah̀ kiyh¹.

14 Ha⁻ jeeˊ dsa⁻heyˇ, ja̱⁻ jwɨɨhˇ dsa⁻jɨɨˊ hne¹: “Lä˖la⁻ jähˇ Ta⁻jwoh¹ kya̱a̱¹ jnäähˇ. ¿Na⁻ jeeˊ hne¹ jeeˊ leˇ kye̱hˊ jnäähˇ borrego mäh¹ kya̱a̱hˊ discípulo kya̱a̱n˖?”, jwɨɨh¹ dsa⁻ heˇ.

15 Hi̱⁻ heˇ heeh¹ hnähˇ jeeˊ ga˖tëˇ to̱¹ jwëë¹ hne¹ jeeˊ cha⁻ ko̱o̱⁻ jeeˊ he⁻ ma⁻na´llu̱. Jeeˊ ja̱⁻ mi´lluh̀ hnähˇ ma˖nɨɨ˖ jnäǹ.

16 Ga˖lla˖nää¹ baˊ discípulo heˇ ta˖ jeeˊ jwɨɨ⁻ jɨɨh⁻. Hi˖ ga˖la¹ baˊ lä˖ko̱o̱⁻ ga˖jähˇ Jesús sɨɨyh˖. Jeeˊ ja̱⁻ ga˖mi˖lluy¹ jeeˊ kuyh˖ ma˖nɨɨ˖.

17 Ta˖ ga˖nɨɨ⁻ jmɨɨˊ ja̱⁻ ngoo¹ Jesús kya̱a̱hˊ lä˖jëë˖ gya˖tu̱u̱ˇ discípulo kya̱a̱y¹.

18 Maˊ ga˖lla˖nääy¹ jeeˊ ja̱⁻ ga˖ta̱a̱yh̀ kuyh⁻ ma˖nɨɨ˖. Ta´ko̱⁻ji̱i̱h¹ jmeey˖ ma˖nɨɨ˖, ga˖jähˇ Jesús:

—Ma˖ra˖ ju¹dsooˇ jwëëhn˜ hnähˇ, ja̱a̱⁻ jeeˊ lä˖jëë˖ hi̱⁻ kuh⁻ kya̱a̱hˊ jnäˇ ngëëy¹ jnäˇ.

19 Maˊ ga˖nuuˇ discípulo lä˖ja̱⁻ ga˖lä˖meeh˖ dsëy¹, ga˖ngɨɨyˇ juu¹ kih¹ Jesús ma˖ ja̱a̱⁻ ma˖ ja̱a̱⁻, maˊ jäyhˇ:

—¿Cheˊ jnäˇ na⁻ ta⁻jwoh¹?

20 He⁻ja̱⁻ ga˖jähˇ Jesús sɨɨyh˖:

—La̱a̱¹ ja̱a̱⁻ jeeˊ lä˖jëë˖ gya˖tu̱u̱ˇ hnähˇ hi̱⁻ tä˜ goo⁻ kya̱a̱hˊ jnäˇ neh˖ wɨɨˇ la⁻.

21 Ma˖ra˖ ju¹dsooˇ, Hi̱⁻ga˖lëë¹ngo¹ la⁻ leˇ kiyh¹ lä˖ko̱hˇ ma⁻na⁻sɨɨ⁻. Pero jwɨɨ˜ dsa⁻ hi̱⁻ ngëë¹ Hi̱⁻ga˖lëë¹ngo¹ la⁻. Llu¹ gaˊ la¹ kih¹ dsa⁻ñɨɨh⁻ heˇ waˊra⁻ jähˇ kih¹ sa˖ ga˖lä˖cha̱a̱y˖ go⁻te˜ baˊ.

22 Ta´ko̱⁻ji̱i̱h¹ tä̱ä̱hˊ discípulo kuh⁻, ga˖ka̱¹ Jesús heˊñiih⁻ mah¹ ga˖kwayˇ tiˊhmaahˊ kih¹ Dio. Ma⁻ngëëˇ ma⁻kwayˇ tiˊhmaahˊ kih¹ Dio ga˖lla̱a̱y¹ heˊñiih⁻ ja̱⁻, mah¹ ga˖kwëëyh¹ lä˖jëë˖ discípulo kya̱a̱y¹ ga˖sɨɨyh˖:

—Kye̱⁻ hnähˇ, he⁻ la⁻ na⁻ jmɨ⁻ngo¹ kin˖.

23 Lä˖ja̱⁻ ka⁻lähˇ ga˖ka̱y¹ waˊkyaahˊ, ga˖kwayˇ tiˊhmaahˊ kih¹ Dio mah¹

ga˗kwëëyh˺ discípulo kyąąy˺, hi˗ ga˗hɨyh˺ lä˗jëëy˗.

24 Mah˺ ga˗jäyh˴ ka¯läh˴:

—He¯ la¯ na¯ jma¯ kin˗ he¯ tɨɨ˗ kih˺ jwëë˴ dsa¯ hi˗ kyąąh´ jma¯ kin˗ jmee˺ Dio kǫǫ¯ hmooh´ hmëë˴.

25 Ma˗ra˗ ju˺dsoo˴ jwëëhn˜ hnäh˴, mo˗so˗ huhn` ka¯läh˴ jmɨh˺ mɨ ˺jëh˺ ma¯ąą¯, lä˗jiih˺ lloo˜ jmɨɨ´ huhn` ka¯läh˴ lä˗hmëë˴ jee´ jmee˺ Dio hih˗.

Ga˗hmä˴ Pee´ juu˺ he¯ sa˗ kyɨɨy˗ Jesús

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

26 Ma¯ngëë˴ ma¯häy˴ kih˺ Dio, ga˗nääy˺ ta˗ në´ moh˴ Olivo.

27 Ją¯ga´ ga˗jäh˴ Jesús:

—Ga˗läˇ˗jëë˗ hnäh˴ bęęh˺ jnä˴ na˺ hwë˺. Lä˗ją¯ na¯sɨɨ¯ juu˺ kih˺ Dio: “Jmeen` dsoo´ kih˺ hi¯ hąą˜ lä˗jëë˗ borrego, hi˗ lä˗jëë˗ borrego kyąąy˺ sa¯jñee´.”

28 Pero ga´ ma¯lä¯jiihn` ka¯läh˴, hii¯ jnä˴ nɨɨn` na´jąąn` hnäh˴ ta˗ Galilea.

29 He¯ją¯ ga˗jäh˴ Pee´:

—Ma˗ke˗ lä˗jëë˗ ga˗bęę˺ hne¯, pero jnä˴ sa˗ bęęn˺ hne¯.

30 He¯ją¯ jäh˴ Jesús sɨɨyh˗ Pee´:

—Ma˗ra˗ ju˺dsoo˴ jwëëhn˜ hne¯, na˺ hwë˺, jąą˺ ją¯ga´ të˺ tǫ˺ jiih˜ hooh˺ chaah´ dsoo˺, hne¯ ma¯të˴ hnë¯ jiih˜ ma¯hmäh´ juu˺ he¯ sa˗ kyɨɨh˗ jnä˴.

31 Pero ma´ kwa˗ Pee´ be˴ jäyh˴:

—Ma˗ke˗ ga˗jɨɨn˺ kyąąh´ hne¯ sa˗ jwahn˺ lä˗na¯.

Lä˗ją¯ kwee¯ ba´ ga˗jäh˴ lä˗jëëy˗.

Ñee´ Jesús Getsemaní na´chɨɨy´ kyąąh´ Dio

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

32 Ma¯ngëë˴ he¯ ją¯, ngoo˺ Jesús kǫǫ¯ jee´ chęę¯ Getsemaní kyąąh´ discípulo kyąąy˺. Ma´ ga˗lla˗nääy˺ jee´ ją¯, ga˗sɨɨyh˗ lä˗jëë˗:

—Jee´ la¯ ba´ go¯tąąh´ hnäh˴ ta´kǫ¯jiih˺ na´chɨɨn˺ kyąąh´ Dio.

33 Ga˗jąąy˺ ma˗la˗ Pee´, Jacobo kyąąh´ Jwąą¯ ba´. Chąąh˴ ba´ ja˺ meeh¯ dsëy˺ hi˗ chąąy¯ cha¯miih¯ hɨɨ´dsë¯.

34 He¯ją¯ ga˗jäh˴ Jesús sɨɨyh˗:

—Peer˗ meeh¯ dsën˗, lä˗jiih˺ jɨɨn˴ go¯te˜ la˺ kin˗. Jee´ la¯ ba´ jąą´ jnä˴. Kwëëh` hoh˴ hnäh˴, ta˗ gwɨɨ¯ hnäh˴.

35 Ją¯ga´ ngoo˺ Jesús miih¯ ga´ ta˗ cha´në´. Jee´ ją¯ ga˗jɨɨyh˺ jnëy´ mah˺ ga˗jlɨɨy˺ lley´ lä˗ ga˗të˴ hwa˺, ga˗chɨɨy˴ kyąąh´ Dio, ma´ hnøøy˺ sa˗ ma´ jëëy˺ wɨɨ˴, wa´ra¯ jäh˴ kih˺ ma¯le˴ ba´.

36 Ma´ jäyh˴:

—Tää` kyąąn˗, ga˗läˇ˗jë˗ ba´ le˴ kyah˺. Ląą` jnä˴ kih˺ he¯ wɨɨ˴ he¯ jëën˺ na˺. Pero sa˗ wa´ la˺ lä˗ hnoon˺ hñiin˗, wa´ le˴ lä˗ hnooh¯ hñaah˺ ba´.

37 Ma´ ją˺ Jesús ka¯läh˴, ga˗jëëy˺ ma¯na¯gwɨɨ¯ discípulo. He¯ją¯ ga˗sɨɨyh˗ Pee´:

—Simón, ¿che´ na¯gwɨɨh¯, che´ ni˗ kǫǫ¯ hor˜ sa˗ ma¯lä¯be˴ hoh˴ he¯ ma¯nah˴ na¯nëh´?

38 Wa´ na¯nëh´ hnäh˴, ngɨɨ´ hnäh˴ kyah˺ kih˺ Dio mah˺ sa˗ lęh˗ he¯ hlɨɨh˺ hnäh˴. Jmɨ¯lle˴ jnän`kwa˺ ba´ be˴. Pero jmɨ¯ngo˺ jnän` sa˗ bęę˴.

39 Ngooy˺ ka¯läh˴ na´chɨɨy´ kyąąh´ Dio, kyąąh´ ją¯ba´ juu˺ he¯ ga˗hlëëyh˴ to¯në´.

40 Ma´ ąąyh˺ ka¯läh˴, ga˗jëëy˺ lä˗jëë˗ ba´ ma¯na¯gwɨɨy¯. Kih˺ he¯ lä˗gwɨɨy˗ jwërte, he¯ją¯ sa˗ ñey¯ hee¯ na¯ ma´ hlëëyh˺ kyąąh´ Jesús.

41 Ñee´ Jesús ka¯läh˴ jee´ ga˗të˴ hnë¯ jiih˜ hi˗ ma´ ąąyh˺ ka¯läh˴ ga˗jäyh˴:

—Gwɨɨ¯ ba´ hnäh˴, tęęh` hnäh˴ hoh˴, ma¯lęę˗ ba´ kǫ¯na¯. Ma¯lloo˺ hor˜ jąą˴ Hi¯ga˗lëë˺ngo˺ la¯, ngëë˺ dsih˴ goo¯ dsa¯ hñaa¯ dsë˺.

42 Noo¯ hnäh˴ mąh˺ maan`. Ma¯ngoo˺ ya¯jąh˗ hi¯ ngëë˺ jnä˴.

Ga˗sąąyh˺ Jesús

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

43 Lla˗ gyih˺ juu˺ ją¯ ma´ ja˺ Juda, he˴ ba´ jąą¯ jee´ lä˗jëë˗ gya˗tɨɨ˴ discípulo kyąąy˺. Jay˺ kyąąh´ kǫǫ¯ nää˺ dsa¯ hi¯ ma´ kyę¯ ñe˺, hi¯ kyę¯ hma¯, lä˗hih˗ kih˺ ta¯jwoh˺ kyąą˺ ley kyąąh´ dsa¯kąąh´ kyąą˺ jmi¯dsa¯, kyąąh´ dsa¯gyɨɨh´.

44 Ga˗tąąh¯ Juda dsa¯ he˴ juu˺ jąą˺, ga˗jäyh˴:

—Hi̱⁻ chɯhn` kih¹, hi̱⁻ he´ he´, ja̱⁻ sa̱a̱h⁺ hnäh´, ta⁺ lä̱ä̱`.
45 Ma´ ga⁺llooy¹, cha̱h´ ba´ ngooy¹ koo´ kih¹ Jesús:
—Ta⁻jwoh¹ —ga⁺jäyh´.
Na⁻ ma⁻hii´ ga⁺chɯyh´ kih¹ Jesús.
46 Lä⁺cha̱h´ ja̱⁻ ga⁺sa̱a̱h¹ dsih´.
47 Pero ja̱a̱⁻ discípulo kya̱a̱¹ Jesús, ga⁺sëëyh¹ ñe¹, ga⁺ku̱y´ lo⁻gwa´ ja̱a̱⁻ moz˜ kya̱a̱¹ jmi⁻dsa⁻ jø̱ø̱h¹.
48 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ Jesús:
—¿Che´ dsa⁻hi̱i̱⁻ jnä´, he⁻la¹ ma⁻ya⁻nääh¹ hnäh´ kya̱a̱h´ hma⁻, kya̱a̱h´ ñe¹, mah¹ sa̱a̱h⁺ jnä´?
49 Lä⁺jë⁺ jmii´ ma´ hä̱ä̱n´ jee´ kyah¹ hnäh´ ma´ kwan⁺ juu¹ koo´ gwah⁺ mah¹ sa⁺ ga⁺cha̱a̱h¹ jnä´. Pero ko̱⁻na⁻ le´ ba´ mah¹ lä⁺te¹ lä⁺ko̱o̱⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio.
50 Lä⁺jë̱ë̱⁺ discípulo he´ ga⁺be̱e̱y¹ mah¹ ga⁺kyɯɯy¹.
51 Ja̱a̱⁻ chih⁻ ba´ ga⁺lla⁺lle¹ kaah` kih¹ Jesús, na⁻bä̱ä̱yh˜ ko̱o̱⁻ ta⁻jmaah`. Hi⁺ ga⁺sa̱a̱yh¹ chih⁻ he´.
52 Ma´ ga⁺sa̱a̱h¹ dsih´ ga⁺bey¹ ta⁻jmaah` kiyh¹ mah¹ ga⁺kyɯɯy¹ to⁺lo⁺kwa̱yh⁺.

Na´jä̱ä̱y⁻ Jesús cha´në´ dsa⁻ta´ ka̱a̱h´ kya̱a̱¹ dsa⁻ judiu
(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

53 Ga⁺jä̱ä̱y¹ Jesús cha´në´ jmi⁻dsa⁻ hi̱⁻ kye̱⁻ në´. Ga⁺ku̱h¹ lä⁺jë̱ë̱⁺ jmi⁻dsa⁻ ka̱a̱h´ kya̱a̱h´ ta⁻jwoh¹ kya̱a̱¹ ley, hi⁺ kya̱a̱h´ dsa⁻gyɯɯh´.
54 Pero Pee´ ɯɯ´ ba´ ngooy¹ lle̱e̱y` kaah` kih¹ Jesús, lä⁺ ga⁺të´ ho´hne⁻ në´ta´ kih¹ jmi⁻dsa⁻ jø̱ø̱h¹ he´. Lä⁺ko̱o̱⁻ ga⁺lloo¹ ba´ Pee´ jee´ ja̱⁻, ga⁺gyay⁻ llooyh˜ je⁻ kya̱a̱h´ poo⁻ hi̱⁻ ma´ tä̱ä̱h´ llooh˜ je⁻.
55 Jee´ lä⁺jë̱ë̱⁺ dsa⁻ka̱a̱h´ he´, ma´ hnaayh⁻ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ bä̱ä̱h⁺ Jesús dsoo´ lä⁺jwë´ jee´ ma´ jngëëyh¹, pero sa⁺ ga⁺jmää´ ni⁺ miih⁻ juu¹ kih¹ hi̱⁻ he´.
56 Jëëh´, jwë̱ë̱´ dsa⁻ ma´ bä̱ä̱h⁻ dsih´ kya̱a̱h´ juu¹ ta⁻juu¹, pero ni⁺ ja̱a̱⁻ sa⁺ ga⁺jä̱´ ko̱o̱⁻ ba´ juu¹ kih¹.
57 Ga⁺hwë̱ë̱⁻ ga´ ja̱a̱⁻ ɯɯ¹ dsa⁻ hi̱⁻ ga⁺kwa´ juu¹ ta⁻juu¹, ga⁺jäyh´:
58 —Ga⁺nɯɯ´ jnääh¹ ga⁺jäyh´: “Jnä´ hlan⁻ gwah⁺ chih¹ la⁻ he⁻ ga⁺la¹ kya̱a̱h´ goo⁻ dsa⁻, pero jnä´ jmeen` jyoh´ kya̱a̱h´ hnë⁻ jmii´ hi⁺ ni⁺ sa⁺ tän⁻ goon⁺.”
59 Ni⁺ lä⁺ja̱⁻ sa⁺ ga⁺lä⁺dsoo´ juu¹ kiyh¹.
60 He⁻ja̱⁻ ga⁺noo⁻ jmi⁻dsa⁻ hi̱⁻ kye̱⁻ në´ to̱¹dsaah` jee´ ja̱⁻, mah¹ ga⁺ngiiy´ juu¹ kih¹ Jesús:
—¿Hee⁻ jwah´ hne⁻, he⁻ ma⁻jäh´ hi̱⁻ na⁻ kyah¹? ¿He⁻la¹ sa⁺ hlëëh´ ni⁺ miih⁻?
61 Pero Jesús ga⁺noo⁻ tii´ go⁻te˜, mo⁺so⁺ ga⁺ngiiy´ ni⁺ miih⁻. Ko̱o̱⁻ ka⁻läh´ ga⁺ngii´ jmi⁻dsa⁻ jø̱ø̱h¹ he´ juu¹ kiyh¹:
—¿Che´ hne⁻ he´ Cristo Jo̱o̱´ Dio Jø̱ø̱h¹?
62 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ Jesús siiyh⁺:
—Jnä´ he´. Hi⁺ lloo˜ ko̱o̱⁻ jmii´ jë̱ë̱h¹ hnäh´ Hi̱⁻ga⁺lë̱ë̱¹ngo¹ la⁻ gya¹ jwoo¹ ra⁻llu̱u̱¹ kih¹ hi̱⁻ cha⁻ be´ kih¹, hi⁺ lä⁺ja̱⁻ jëëh¹ hnäh´ jä̱yh´ ka⁻läh´ jee´ jnii´ hii´ gyɯɯh¹.
63 He⁻ja̱⁻ lä⁺ ma⁻kye̱h´ ja̱⁻ jmi⁻dsa⁻ jø̱ø̱h¹ he´ hmiih⁻ kih¹ ga⁺giiy¹, ga⁺jäyh´:
—¿Hi̱i̱⁻ ga´ jwa̱a̱h⁻ jne´ jñah´ hi̱⁻ jmee¹ ju¹dsoo´?
64 Jee´ na⁻ ma⁻nɯɯh⁻ hnäh´ he⁻ ma⁻mi⁻kwa̱yh¹ Dio. ¿Hee⁻ jwah´ hnäh´? —ga⁺jäh´ dsa⁻jø̱ø̱h¹ he´.
Ga⁺lä⁺jë̱ë̱⁺ ba´ dsa⁻ ga⁺bä̱ä̱yh⁻ dsoo´, ga⁺jäyh´:
—Ä̱ä̱⁻ jmii´ ju̱u̱y´.
65 Lä⁺cha̱h´ ja̱⁻ ga⁺lø̱ø̱¹ ko̱⁻lla̱a̱´ ti⁻hñey˜ kih¹ Jesús. Ga⁺lø̱øy´ mo⁻në´ Jesús, ga⁺kway´ kih¹ mah¹ ma´ siiyh⁺:
—Jäh´ da´, ¿hi̱i̱⁻ na⁻ ma⁻kwa´ kyah¹?
Hi⁺ lä⁺ja̱⁻ ga⁺kwa´ poo⁻ kiyh¹ ka⁻läh´.

Ga⁺hmä´ Pee´ juu¹ he⁻ sa⁺ kyu̱u̱y⁺ Jesús
(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

66 Lä⁺ ma´ gya¹ Pee´ ho´hne⁻ ja̱⁻, ja¹ ja̱a̱⁻ dsa⁻më´ hi̱⁻ ma´ jmee⁺ ta´ kih¹ jmi⁻dsa⁻ jø̱ø̱h¹ he´.
67 Ma´ ga⁺jëëy¹ gya¹ Pee´ llooh˜ je⁻, ga⁺jäyh´:

—Hne⁻ ka⁻läh´ ma´ ngëh⁻ kyąąh´ Jesús hi⁻ chąą⁻ Nazaret.
68 —Jąh⁺hą', sa⁺ man⁺ hi⁻ kih'ˡ na⁻ hlëëh´, sa⁺ kyuun⁺ dsa⁻ na⁻ —ga⁺jäh´ Pee´.
Ya⁺hëëyˡ na´nooy⁻ lä⁺ ga⁺të´ ho´haah´ jee´ dsa⁻tąąh` dsa⁻. Hi⁺ ga⁺hooh'ˡ chaah´ dsoo'.
69 Ma´ ga⁺jëëˡ dsa⁻më´ he´ ka⁻läh´ chehˡ Pee´ jee´ ją⁻, ga⁺siiyh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma´ tąąh´ jee´ ją⁻:
—Go⁻ he´ ba´ dsa⁻kyąąh´ Jesús na⁻.
70 Koo⁻ ka⁻läh´ ga⁺hmä´ Pee´ juu' he⁻ sa⁺ kyuuy⁺ Jesús. Ko⁻hwëë´ ga´ ją⁻ ga⁺jäh´ dsa⁻ hi⁻ ma´ tąąh´ jee´ ją⁻, ga⁺siiyh⁺ Pee´ ka⁻läh´:
—Ma⁺ra⁺ ju'dsoo´, sa⁺ na⁻hee⁻, hne⁻ he´ dsa⁻kyąąh´ hi⁻ oo⁺. He´ ba´ hi⁻ chąą⁻ Galilea hne⁻. Kwee⁻ ba´ hlëëh´ kyąąyh´.
71 He⁻ją⁻ ga⁺løøˡ Pee´ hlëëh⁺ kyąąh´ dso´jwii´ hi⁺ ga⁺tąąy⁻ Dio.
—Ma⁺ra⁺ ju'dsoo´, sa⁺ kyuun⁺ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ hlëëh´ kih' na⁻ —ga⁺jäyh´.
72 Hor˜ ją⁻ ga⁺të´ toˡ jiih˜ hooh˜ chaah´ dsoo', jee´ ją⁻ ga⁺lä⁺dsooh˜ dsëˡ Pee´ juu' he⁻ ga⁺jäh´ Jesús ga⁺siiyh⁺ jąąˡ: "Jąąˡ ją⁻ga´ tëˡ to ' jiih˜ hoohˡ chaah´ dsoo', hne⁻ ma⁻të´ hnë⁻ jiih˜ ma⁻hmäh´ juu' he⁻ sa⁺ kyuuh⁺ jnä´."
Ma´ ga⁺lä⁺dsooh˜ dsëˡ Pee´ ha⁻ lä⁺ ga⁺jäh´ Jesús, ga⁺hooyhˡ lä⁺jiih' lla⁺ dsëyˡ.

15

Ga⁺jąąyˡ Jesús cha´në´ Pilato
(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

1 Tiih˜ ga´ ma´ ga⁺jnäˡ, ga⁺kuhˡ dsa⁻kąąh´ kyąą ' jmi⁻dsa⁻, kyąąh´ dsa⁻gyuuh´, kyąąh´ ta⁻jwohˡ kyąąˡ ley, hi⁺ lä⁺jëë⁺ ga´ dsa⁻ hi⁻ ląąˡ ta´. Hi⁻ he´ ga⁺hñuuh⁻ Jesús mahˡ na´tąąyh⁻ goo⁻ Pilato hi⁻ ma´ ląą' lle´moh´.
2 Ma´ ga⁺lloo'ˡ Jesús cha´në´ Pilato, ga⁺ngii´ Pilato juu' kiyhˡ:
—¿Che´ hne⁻ he´ dsa⁻jøøh' kyąąˡ dsa⁻ judiu?
He⁻ją⁻ ga⁺jeeh⁻ Jesús juu' kiyhˡ:
—Ma⁻jäh´ ba´ hne⁻.
3 Pero dsa⁻kąąh´ he´ cha⁻ga´miih⁻ ga⁺hniiy' kihˡ Jesús.
4 Koo⁻ ka⁻läh´ ga⁺jäh´ Pilato:
—¿Che´ ni⁺ miih⁻ juu' sa⁺ jiih´ kih' dsa⁺? Jëë` da´ joh´ he⁻ sa⁺ bąąh⁻ dsa⁻ hne⁻.
5 Pero ni⁺ lä⁺ją⁻ sa⁺ ga⁺jiihˡ Jesús juu', he⁻ją⁻ ma´ jëë˜ dsąh⁺ Pilato.

Ga⁺jąą´ juu' jngiihˡ dsa⁻ kihˡ Jesús
(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

6 Lä⁺jë⁺ jiih˜ ma´ të⁻ jmii´ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mähˡ, ma´ läą˜ Pilato jąą⁻ jee´ lä⁺jëë⁺ hi⁻ ma´ tąąh´ neh⁺ñe' hi⁻ ma´ tih˜ dsëˡ dsa⁻ ba´.
7 Ma´ hąą´ jąą⁻ hi⁻ chee⁻ Barrabá neh⁺ñe' kyąąh´ jñah´ dsa⁻kyąąyh´ hi⁻ ga⁺jngëëhˡ dsa⁻ ma´ ga⁺hnooy´ juu' kihˡ dsa⁻ta´.
8 Ga⁺lla⁺nääˡ ga´ jwëë´ dsa⁻ ma´ ngiiy⁺ kihˡ Pilato mahˡ wa´ jmeey´ lä⁺koo⁻ ma´ jmeey⁺ jąąˡ.
9 He⁻ją⁻ ga⁺jeeh⁻ Pilato juu' kiyhˡ:
—¿Che´ hnooh⁻ hnäh´ läąn´ hi⁻ ląąˡ rey kyąąˡ dsa⁻ judiu? —ga⁺jäh´ Pilato siiyh⁺ dsa⁻ judiu he´.
10 Jëëh´, lä⁺la⁻ ba´ ma⁻ñey⁻ he⁻ ma´ na⁻høøh´ jmi⁻dsa⁻ kąąh´ he´ kihˡ Jesús, he⁻ją⁻ ba´ ją⁻ hehˡ ga⁺tąąh⁻ dsih´ gooy⁻.
11 Pero jmi⁻dsa⁻ kąąh´ he´ ga⁺tąąyh⁻ juu' lä⁺jëë⁺ dsa⁻ he⁻ ngiiyˡ he⁻ läą´ Barrabá ba´.
12 Koo⁻ ka⁻läh´ ga⁺jäh´ Pilato ga⁺siiyh⁺ dsa⁻ he´:
—¿Hee⁻ hnooh⁻ hnäh´ jmeen` kih' hi⁻ jwah´ hnäh´ ląąˡ rey kyąąˡ dsa⁻ judiu?
13 Lä⁺jëë⁺ dsa⁻ ga⁺løøˡ tooh˜ miih´:
—Tąąy` dsoh´ hma⁻cru⁻.
14 He⁻ją⁻ ga⁺jäh´ Pilato:
—¿Hee⁻ hliih' ma⁻jmee´ dsa⁻ la⁻?
Pero dsa⁻ he´, cha⁻ga´miih⁻ kii⁻ ga⁺tooyhˡ miih´:
—Tąąy` dsoh´ hma⁻cru⁻.
15 Lä⁺ją⁻ ga⁺lä⁺hnøøˡ Pilato he⁻ ga⁺jąy´ lluˡ kyąąh´ dsa⁻ he´, he⁻ją⁻ ga⁺lääyˡ Barrabá ba´. Mahˡ ga⁺jmeey´ hih⁺ ga⁺jmi´ ga⁺bąąˡ dsa⁻ Jesús.

Ma⁻ngëë´ he⁻ ja⁻, ga⁺ngëëy¹ Jesús
ja´goo⁻ hløø´ mah¹ dsa⁻tä̱ä̱y` dsoh´
hma⁻cru⁻.
16 Mah¹ ga⁺tëë⁻ hløø´ ta⁺ cha´neh⁺
ga´ kih¹ në´ta´ ja⁻. Jee´ ja⁻ ga⁺kuh¹
lä⁺jëë⁺ dsa⁻kyääyh´.
17 Ga⁺kyëh⁻ dsih´ koo⁻ hmɨɨh⁻ gyüü´
läh⁻ (he⁻ ma´ këh⁻ rey), ga⁺kay¹ wɨɨ⁻
too´ ga⁺jmeey´ koo⁻ he⁻ lɨh⁻ mah¹
ga⁺tooyh⁻ lle´ Jesús lla⁻ coron.
18 Ga⁺løø¹ hløø´ he´ mi⁻kwäyh¹ Jesús
ma´ jmeey⁺ Dio kiyh¹, ma´ jäyh´:
—Peer⁺ jøøh¹ dsa⁻ta´ kyää¹ dsa⁻
judiu.
19 Ga⁺bay¹ lle´ Jesús kyääh´ hma⁻.
Ga⁺ti´ ga⁺hñe¹ dsih´, ga⁺jüüyh¹ jnëy´
cha´në´ Jesús ga⁺jmä̱ä̱y¹ jøøh¹.
20 Ma⁻ngëë´ ma⁻mi⁻kwäh¹ dsih´,
ga⁺llëë¹ dsa⁻ hmɨɨh⁻ gyüü´ he⁻
ga⁺kyëyh⁻ ja⁻, mah¹ ga⁺kyëyh⁻
ka⁻läh´ hmɨɨh⁻ kiyh¹, ja⁻ga´ ga⁺jä̱ä̱y¹
na´tä̱ä̱y´ dsoh´ hma⁻cru⁻.

Ga⁺tä̱ä̱y⁻ Jesús dsoh´ hma⁻cru⁻
(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

21 Hor˜ ja⁻ ga⁺ngëë´ jää⁻ dsa⁻ chää⁻
Cirene hɨ⁻ jäh¹ jee´ nuu⁻ kih¹. Dsa⁻ he´
ma´ chëë⁻ Simón, jmii⁻ Leja´ kyääh´
Rufo. Ga⁺jmee´ hløø´ bii¹ ga⁺jä̱ä̱¹ dsa⁻
he´ hma⁻cru⁻ kyää¹ Jesús.
22 Ga⁺jä̱ä̱y¹ Jesús lä⁺ ga⁺të´ jee´ chëë⁻
Gólgota, he⁻ hnøø¹ jäh⁺: Moo¹ Lle´ Hlɨɨ´.
23 Jee´ ja⁻ ga⁺kwëëh¹ dsih´ jmɨɨ⁻ jɨɨh⁻
he⁻ na⁻kääh˜ më˜ chëë⁻ mirra, pero
sa⁺ ga⁺hɨyh¹.
24 Ma´ tä̱ä̱y⁺ dsoh´ hma⁻cru⁻, ga⁺ti´
ga⁺llooyh¹ hmɨɨh⁻ he⁻ ma´ kyëh´ Jesús.
Ga⁺kooyh¹ suert, ma´ jëëy˜ hɨ⁻ jää⁻ jee´
lä⁺jëë⁺ tëë¹ hmɨɨh⁻ nää⁻ he⁻ llu¹ ga´.
25 Ko⁻hɨ´ ñu¹ ta⁺la⁺ høø⁻ ga⁺tä̱ä̱y⁻
Jesús dsoh´ hma⁻cru⁻.
26 Jee´ tä̱ä̱y⁺ ja⁻ ga⁺tøø¹ dsa⁻ koo⁻
hwëh´ he⁻ jäh´ ha⁻ lä⁺ la¹ dsoo´ he⁻
bääh⁻ dsih´: “Hɨ⁻ la⁻ na⁻ rey kyää¹
dsa⁻ judiu.”
27 Ga⁺tä̱ä̱⁻ dsa⁻ ka⁻läh´ në´
hma⁻cru⁻ jñah´ ga´ uu¹ dsa⁻hɨɨ⁻, jää⁻
jwoo¹ ra⁻lluu¹, hi⁺ jää⁻ jwoo¹ ra⁻këh¹
kiyh¹.
28 Jee´ ja⁻ ga⁺lä⁺te¹ lä⁺koo⁻ na⁻sɨɨ⁻
kiyh¹: “Ga⁺jmee´ dsa⁻ kwäät˜ läy¹
lä⁺koo⁻ hɨ⁻ ä̱ä̱⁻ dsoo´.”
29 Lä⁺jëë⁺ hɨ⁻ ma´ dsa⁻ngëë´ ta⁺ ja⁺,
ma´ jiiyh˜ lley´ hi⁺ ma´ mi⁻kwäyh¹ kih¹
Jesús, ma´ jäyh´:
—Hne⁻ na⁻ hɨ⁻ ma´ hla¹ gwah⁺ kih¹
Dio mah¹ ma´ jmeeh´ kyäah´ hnë⁻
jmɨɨ´,
30 lää̱` hñaah¹ jee´ tä̱ä̱h⁺ na⁻ mah¹
jñää̱` dsoh´ hma⁻cru⁻ na⁻ —ga⁺jäyh´.
31 Ja⁻ba´ lä⁺ja⁻ ga⁺mi⁺kwäh¹
jmi⁻dsa⁻ kä̱ä̱h´ ka⁻läh´ llay⁺ juu¹
kyäah´ dsa⁻kyäayh´ hi⁺ kyäah´
ta⁻jwoh¹ kyää¹ ley, ma´ jäyh´:
—Ga⁺lɨh¹ bih¹ ga⁺lää̱y¹ dsa⁻, mah¹ na¹
sa⁺ liyh⁺ lää̱y¹ hñɨiy´.
32 Hɨ⁻ lää¹ Cristo, rey jnä` jne´ judiu,
wa´ jñäay¹ jee´ tä̱ä̱y⁺ dsoh´ hma⁻cru⁻
na⁻, mah¹ jëën´ koo⁻, ja⁻ga´ lä⁺hëëh´
jne´ kiyh¹ —ga⁺jäyh´.
Ja⁻ba´ lä⁺ja⁻ ga⁺mi⁺kwäh¹ hɨ⁻ ma´
tä̱ä̱⁺ jyoh´ hma⁻cru⁻ koo´ kiyh¹.

Ga⁺juu¹ Jesús
(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

33 Ma´ ga⁺të´ llä̱¹hyoo⁺, lä⁺kää⁻
jmɨ⁻gyüü⁺ ga⁺nüü⁻ lä⁺jɨɨh¹ ga⁺të´ ko⁻hɨ´
hnë⁻ ta⁺ ga⁺hloo´.
34 Ma⁻ngoo¹ ga⁺të´ ko⁻hɨ´ hnë⁻ ja⁻,
ga⁺hlëëh´ Jesús koo⁻ kɨ⁻gää⁻, ga⁺jäyh´:
—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —he⁻ la⁻
hnøø¹ jäh⁺: Dio kyäan⁺, Dio kyäan⁺,
¿he⁻la¹ ma⁻bëëh⁺ jnä´?
35 Ko⁻llä̱ä̱´ dsa⁻ hɨ⁻ ma´ tä̱äh´
jäh⁺ ga⁺nuu´ he⁻ ga⁺hlëëyh´, he⁻ja⁻
ga⁺jäyh´:
—Jëë` da´, tëëyh˜ Elía.
36 He⁻ja⁻ ngoo¹ jää⁻ dsa⁻ ko⁻chih´,
ga⁺kay¹ koo⁻ wa´joo⁻, ga⁺mi⁺gyüyh´
joo⁻ kyäah´ jmɨɨ⁻ jɨɨh⁻, ga⁺lla⁺lley¹ lle´
hma⁻ mah¹ ga⁺chooy´ ma´ hɨh¹ Jesús,
hi⁺ ga⁺sɨɨyh⁺ dsa⁻kyäayh´:
—Tä̱ä̱´ ba´ kih¹. Wa´ jëë´ da´ jne´ che´
jä⁺ Elía mah¹ jñäay¹.
37 Lä⁺chäh´ ja⁻ ga⁺hooh¹ Jesús koo⁻
kɨ⁻gää⁻, ja⁻ga´ ga⁺juuy¹.
38 Hor˜ ja⁻ ga⁺gɨɨ⁻ hmɨɨh⁻ he⁻ ma´
na⁻jnë⁻ llah¹ gwah⁺, ga⁺løø¹ ta⁺ gyüüh¹
lä⁺ ga⁺të´ hwa¹.

39 Ma´ cheh¹ jʉʉ´ hløø´ romano
cha´në´ Jesús jee´ tąąy˗ dsoh´
hma¯cru¯ ją¯. Ma´ ga˗jëëy¹ he¯
ga˗hooh¹ Jesús hi˗ ha¯ lä˗ ga˗jʉʉy¹,
he¯ją¯ ga˗jäyh´:
—Ma˗ra˗ ju¹dsoo´, dsa¯ñʉʉh¯ na¯
ma´ ląą¹ Jǫǫ´ Dio.
40 Ʉʉ´ ga´ miih¯ ma´ tąąh´ kǫ¯lląą´
dsa¯më´ jëë˜ he¯ jmee˗ dsa¯ kih¹
Jesús. Jee´ ją¯ ma´ hąą´ María Mag-
dalena, kyąąh´ María choo¹ José,
ją¯ba´ chooy¹ kyąąh´ Jacobo mäh¹,
kyąąh´ jñah´ dsa¯më´ hi¯ chęę¯ Sa-
lomé.
41 Dsa¯më´ he´ ma´ jmee˗ kǫ¯jǫh´
kyąąh´ Jesús hi˗ ma´ jmeey˗ be´ kiyh¹
lä˗kǫǫ¯ ma´ tąąyh´ hwa¹ Galilea hi˗
ma´ chąą¯ ga´ jñah´ dsa¯më´ hi¯
ga˗jmee´ kǫ¯jǫh´ kyąąyh´ lä˗kǫǫ¯ ma´
ga˗nääy¹ ta˗ Jerusalén.

Ga˗hąąy¹ Jesús
(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

42 Ta˗ ga˗hloo´ jmɨɨ´ he¯ mi¯llʉʉ¹
dsa¯ hñii´, ga˗hąąy¹ Jesús ją¯ga´
dsa¯tąąyh` jmɨɨ´ he¯ tęęh¯ dsa¯ dsë¹.
43 José, hi¯ chąą¯ Arimatea, ma´ ląą¹
jąą¯ dsa¯kyąąh´ dsa¯ta´ kąąh´, hi¯ he´
ka¯läh´ ma´ jøø˜ ma´ jëë¹ jnä´hä´ he¯
jmee˗ Dio hih˗ kih¹ dsa˗. Jąą¹ ją¯ga´
dsa¯tąąyh` jmɨɨ´ he¯ tęęh¯ dsa¯ dsë¹,
ga˗tʉʉ¯ dsë¹ José ga˗hey¹ në´ta´ kih¹
Pilato na´ngɨɨy´ jyooy¹ jmɨ¯ngo¹ kih¹
Jesús dsoh´ hma¯cru¯.
44 Peer˗ ga˗jëë¹ dsąh˗ Pilato ma´
ga˗nuuy´ ga˗jʉʉ¹ Jesús. He¯ją¯
ga˗tëëyh¹ jʉʉ´ hløø´, mah¹ ga˗ngɨɨy´ juu¹
kiyh¹ che´ dsoo´ ma¯jʉʉ˗ Jesús.
45 Ma´ ga˗tęęyh¹ juu¹, ją¯ga´
ga˗kway´ jwë¹ na´jyoo´ José jmɨ¯ngo¹
kih¹ Jesús.
46 Ma¯ngëë´ he¯ ją¯, ga˗la¹ José
kǫǫ¯ ta¯jmaah` wɨɨh¯, he¯ ją¯ chęę¯
lino. Ga˗jñąąy¹ Jesús, ga˗läąy¯ kyąąh´
ta¯jmaah` ją¯ mah¹ na´tąąyh¯ neh˗
kǫǫ¯ to¯høø¯ he¯ ma´ na¯hë¯ në´ kʉʉ´
hloo¯. Ma¯ngëë´ he¯ ją¯, ga˗bäy¹ kǫǫ¯
mɨ ¹kʉʉ´ jʉʉh¯ mah¹ ga˗jlëy¹ ho´too¯
ją¯.
47 Hi˗ ma´ jëë˜ María Magdalena
kyąąh´ María choo¹ José, ha¯ jee´
ga˗kyąą¯ dsa¯ he´ Jesús.

16

Ga˗läˍjiih` Jesús
(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

1 Lä˗ ma´ ga˗goh¹ jmɨɨ´ he¯ tęęh¯
dsa¯ dsë¹, María Magdalena hi˗ María
choo¹ Jacobo kyąąh´ dsa¯më´ hi¯
chęę¯ Salomé ga˗lay¹ jmɨɨ¯ mi¯jwɨɨ¯
he¯ ma´ dsa¯hʉʉy` Jesús.
2 Tiih˜ go¯te˜ to¯në´ jmɨɨ´ kih¹
seman˜ ga˗nääy¹ ta˗ jee´ ga˗kyąą¯
dsa¯ Jesús. Kǫǫ¯ ma¯hya¯ ba´ hyoo¯
ga˗lla˗nää¹ dsa¯më´ he´ jee´ ją¯.
3 Ma´ llay˗ juu¹ kyąąh´ dsa¯kyąąyh´:
—¿Hii¯ kwa¹ be´ jnän` mah¹ bän´ kʉʉ´
he¯ na¯jlë¯ ho´too¯ ją¯?
4 Pero ma´ ga˗jëëy¹ hoo´ to¯høø¯,
mo˗so˗ cha¯ na¯jlë¯ kyąąh´ kʉʉ´ jʉʉh¯
ją¯.
5 Ma´ ga˗tąąyh` neh˗ to¯høø¯ ją¯,
ga˗jëëy¹ ta˗ jee´ ma´ kyąą¹ Jesús. Jwoo¹
ra¯llʉʉ¹ kiyh¹ ja¯, ga˗jëëy¹ ma´ gya¹
jąą¯ chih¯ kwąą¯ hi¯ ma´ kyęh¯ kǫǫ¯
hmɨɨh¯ tøø¯ kyoo¯. Peer˗ ga˗jwąąh¹
jwërte dsa¯më´ he´ ma´ ga˗jęęy¹ hi¯
he´.
6 He¯ją¯ ga˗jäh´ dsa¯ hi¯ ma´ gya¹
he´:
—Ta˗ wa´ gąh¹ hnäh´. Jesús dsa¯
chąą¯ Nazaret hi¯ ga˗tąą¯ dsa¯ dsoh´
hma¯cru¯ hi¯ hnaah˗ hnäh´ mo˗so˗
chąą¯ jee´la¯. Hii¯ ma¯lä¯jiih`. Jëë` da´
hnäh´ jee´ ga˗kyąą¯ dsih´.
7 Go¯nää´ hnäh´ go¯jmeeh` juu¹ kih¹
Pee´ kyąąh´ lä˗jęę˗ discípulo kyąąy¹,
dsoo¹ Jesús dsa¯jąą` hnäh´ ta˗ Galilea.
Jee´ oo˗ jęęh¹ hnih´ lä˗kǫǫ¯ ga˗jäyh´
jąą¹ —ga˗jäh´ dsa¯ he´.
8 Ko¯chih´ ga˗hwęę¯ dsa¯më´ he´
hoo´ to¯høø¯ ją¯, jlääy˗ ga´ lä˗ją¯
ga˗nääy`, ga˗jwąąyh¹ jwërte. Sa˗ cha¯
juu¹ ga˗jmeeyh¹ kih¹ ni˗ jąą¯ kih¹ he¯
goyh˗.

Ga˗mi˗jnää¯ Jesús hñii´ kih¹ María Magdalena
(Jn. 20:11-18)

9 Tiih˜ to¯në´ jmɨɨ´ kih' seman˜ ga˖läˑjiih` Jesús. Hi˖ ga˖miˑjnääy¯ hñiiy´ to¯në´ kih' María Magdalena. Kih¹ dsa¯më´ he´ ga˖hwëë¹ Jesús gyee¹ hi¯sa˖lluˑ¹ jää¹.

10 Ñee´ dsa¯më´ he´ na´jmeeyh´ juu' kih¹ läˑjëë˖ discípulo kyaa¹ Jesús jee´ tääyh´ kɨ¯hooyh˜ meeh¯ dsëy¹.

11 Ga˖jäyh´:

—Chaa¯ ba´ Jesús, ma¯jëë˖ jnih´.

Ma´ ga˖nuu´ discípulo juu' kih¹ María, sa˖ ga˖jmeey´ dsoo´ juu' ja¯.

Ga˖miˑjnää¯ Jesús hñiiˑ´ kih¹ uu¹ discípulo kyaay¹
(Lc. 24:13-35)

12 Jyoh´ jmɨɨ´ ja¯, ga˖miˑjnää¯ Jesús hñii´ kih¹ uu¹ discípulo cha´jwë¹ jee´ ga˖nääy¹ ja¯, pero kah´ ba´ laay'.

13 Hi˖ ga˖nää` discípulo he´, na´jmeeyh´ juu' kih¹ jee´ läˑjëë˖ ga´ dsa¯kyaayh´. Ni˖ kih¹ hi¯ he´ sa˖ ga˖jmeey´ dsoo´ ka¯läh´.

Ga˖jmee´ Jesús mada¯ kih¹ apóstole kyaay¹
(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

14 Jee´ ga˖dsaa¹, ga˖miˑjnää¯ Jesús hñii´ jee´ ma´ tääh´ gya˖kaa˖ discípulo në´ mes˜ kuh¯hɨh˜. Jee´ ja¯ ga˖jɨɨyh¹ kih¹ discípulo kyaay¹, kih¹ he¯ sa˖ ma´ dsoo´ dsëy¹. Ma´ hweh¯ dsëy¹, he¯ja¯ sa˖ ma´ jmeey˖ dsoo´ juu' kih¹ hi¯ ga˖jäh´ ga˖jëë¹ Jesús ma¯ngëë´ ma¯läˑjiiyh`.

15 Hi˖ ga˖jäh´ Jesús sɨɨyh˖:

—Go¯nää´ hnäh´ läˑkaa¯ läˑjɨh¹ jmɨ¯gyɨɨ˖ go¯kwa´ hnäh´ ju'hmëë´ kin˖ kih¹ läˑjëë˖ dsa¯.

16 Läˑjëë˖ hi¯ läˑdsoo´ dsë¹ hi˖ ga˖heeyh¯ saay˖ jmɨɨ¯, hi¯ he´ ba´ lää´. Pero hi¯ sa˖ läˑdsoo´ dsë¹ kin˖, hi¯ he´ jä¹ kyaah´ dso´jwɨɨ´.

17 Hi¯ jmee¹ dsoo´ dsë¹ kin˖, cha¯miih¯ he¯ jɨh¯gaa¯ jmeey¹. Kyaah´ hih˖ kin˖ hwëëy¹ hi¯sa˖lluˑ¹ kih¹ dsa˖, hlëëyh¹ ma´ lɨh´ koh´ jyoh´ juu'.

18 Cher´mah¹ he¯ ga˖jmee´ mɨɨh¯ kiyh¹, sa˖ cha¯ he¯ le´ kiyh¹ ni˖ miih¯, hi˖ cher´mah¹ ga˖heeh¯ dsih´ venen, sa˖ hnoo¹ dsoo´ kiyh'. Hi˖ mi¯hlääy´ dsa¯dsaah´, wa´ra¯ ga˖kyey¯ gooy¯ në´ kiyh'.

Ngaah¹ Jesús gyɨɨh'
(Lc. 24:50-53)

19 Ma¯ngëë´ ma¯hlëëh´ Jesús läˑja¯ kyaah´ discípulo kyaay¹, ja¯ga´ ngaayh' ta˖ gyɨɨh', ga˖gyay¯ jwoo' ra¯lluu¹ kih¹ Dio.

20 Ja¯ga´ ga˖nää¹ discípulo läˑkaa¯ läˑjɨh¹ kyaah´ be´ kih¹ Dio na´kay¯ ju'hmëë´ kih¹ dsa˖. Hi˖ ga˖miˑjnää¯ Dio la¹ dsoo´ juu' he¯ kyey¯, kyaah´ läˑjë˖ he¯ jɨh¯gaa¯ he¯ ga˖jmeey´. Wa´ la' läˑja¯.

San Lucas
Ju'hmëë˝ kih¹ Jesús he¯ ga˭sɨɨ˝ Luca

1 Jwëë˝ dsa¯ ga˭tąąh` ga˭sɨɨ˝ lä˭jë˭ ha¯ lä˭ ga˭la¹ jee´ kyąą¹ jnääh¹ llo˝joo¹.
2 Ga˭sɨɨy˝ ją¯ba´ lä˭kǫǫ¯ la¹ juu¹ he¯ ga˭ngëë¹ lä˭jëë˭ hi¯ ga˭jëë¹ ha¯ lä˭ ga˭la¹ lä˭ ma´ to¯në´. Dsa¯ hi¯ ga˭jëë¹ he´ ga˭ngëëy¹ juu¹ kyąą¹ jnääh¹ jëëh˝ ma¯na¯hñąąy´ ba´ mah¹ kway¹ juu¹ ją¯.
3 Jnä˝ ka¯läh˝ ga˭kǫǫn¹ kwąąt˜ kwee¯ lä˭jë˭ ha¯ lä˭ ga˭la¹ lä˭ ma´ to¯në´, he¯ją¯ ląąn˭ llu¹ sɨɨn`kwee¯ lä˭ ngoo¹ juu¹ la¯ kyah¹ hne¯ dsa¯jǫǫh¹ kyąąn˭ Teófilo.
4 Wa´ra¯ ga˭heh¯ juu¹ la¯ lä˭ñeh´ kwee¯, la¹ dsoo˝ lä˭jë˭ he¯ ma¯hlëëh¹ dsa¯ hne¯.

Ga˭jmeeh¹ ángel juu¹ he¯ lä˭chąą¯ Jwąą¯

5 Lä˭ ma´ ląą¹ Herode rey kih¹ hwa¹ Judea ją¯, ma´ chąą¯ ją¯ jmi¯dsa¯ hi¯ ma´ chee¯ Zacaría. Hi¯ he´ ma´ na´jnää˝ kǫǫ¯ nää¹ jmi¯dsa¯ hi¯ ma´ tëëyh˜ Abía. Hi˭ mëy´ Elizabet ma´ ląą¹ sa´ju¯ kih¹ Aarón ka¯läh˝.
6 Zacaría kyąąh´ Elizabet ma´ ląą¹ llu¹ cha´në´ Dio. Ma´ mi¯tey¹ ba´ lä˭jë˭ mada¯ kih¹ Dsa¯jǫǫh¹ jnän`. Ni˭ miih¯ sa˭ cha¯ he¯ ma´ dsa¯hlääyh˭.
7 Pero sa˭ ma´ chąą¯ ni˭ ją¯ chih¯ kyąąy¹. Sa˭ ma´ kąą˜ Elizabet gyuu¯, hi˭ kwee¯ ba´ ma¯gyuh¯ lä˭uu´.
8 Ma´ tąąh´ jmi¯dsa¯ dsa¯kyąąh´ Zacaría jmee˭ ta´he¹ neh˭ gwah˭. Kǫǫ¯ jmɨɨ´ kih¹ jee´ lä˭jë˭ ga˭tëë˝ Zacaría he¯ jmee˭ ta´he¹ kih¹ Dio.
9 Jëëh˝, ga˭kooyh¹ suert lä˭kǫǫ¯ ma´ tëëy¹ jmeey˭. Zacaría ba´ ga˭tëë˝ suert ją¯, he¯ dsa¯jey˭ wa´chu¯ neh˭ gwah˭ juuh¯ kih¹ Dsa¯jǫǫh¹ jnän`.
10 Ta´kǫ¯jiih¹ ma´ cheh¹ Zacaría jë¯ wa´chu¯ ją¯, ka´hne¯ ba´ ma´ tąąh´ lä˭jëë˭ dsa¯ hi¯ ga˭kuh¹ jee´ ją¯ ngɨɨy˭ kiyh¹ kih¹ Dio.
11 Lä˭chąh˝ ją¯ ga˭lä˭jnää˝ jąą¯ ángel kyąą¹ Dsa¯jǫǫh¹ jnän` cha´në´ Zacaría. Ángel he´ ma´ cheh¹ jwoo¹ ra¯lluu¹ kih¹ na´hyoo˝ jee´ ma´ jë¯ jmi¯dsa¯ wa´chu¯.
12 Peer˭ ga˭hee¹ dsë¹ Zacaría ma´ ga˭jëëy¹. Ga˭jwąąyh¹ jwërte.
13 He¯ją¯ ga˭jäh˝ ángel sɨɨyh˭:
—Ta˭ wa´ gąh¹ Zacaría, jëëh˝ ma¯nuu˝ ba´ Dio kyah¹. Kih¹ Elizabet, dsa¯më´ kyąąh¹ lä˭chąą¯ jąą¯ gyuu¯ ñuuh¯ mah¹ mi´chee¹ hnih˝ Jwąą¯.
14 Ha¯ kǫh˝ sa˭ lä˭chąąh¯ llu¹. Hi˭ lä˭ją¯ jwëë˝ dsa¯ lä˭chąą¯ llu¹ wa´ra¯ ga˭lä˭chąąy˭.
15 Jëëh˝, lee˝ jǫǫh¹ cha´në´ Dio. Sa˭ le´ hɨyh¹ vin ni˭ he¯ ga´ jyoh˝ jmɨɨ¯ llii˝. Hi˭ tëëy¹ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ¹ kih¹ Dio jąą¹ ją¯ga´ lä˭chąąy¯.
16 Jmeey¹ dsa¯jee¹h˜ jwëë˝ dsa¯ Israel kyąąh´ Dsa¯jǫǫh¹ jnän`, he´ ba´ Dio kyąąy¹.
17 Hi¯ he´ dsoo¹ ta˭ cha´në´ kih¹ Dsa¯jǫǫh¹ jnän`. Tëëy¹ ją¯ba´ jmɨ¯lle´ hi˭ ją¯ba´ be´ he¯ ma´ kye¯ Elía mah¹ hlëëyh¹ dsa¯ juu¹ kih¹ Dio. Lä˭jwë´ ją¯ jiih˭ juu¹ kih¹ dsa¯ ma¯kąąh´ kyąąh´ jǫǫ´. Hi˭ lä˭ją¯ lä˭sɨɨ¹ huu´dsë¯ kih¹ hi¯ chąąh¯ mah¹ kay¹ kǫǫ¯ nëë¹ ba´ huu´dsë¯ lä˭kǫǫ¯ la¹ kih¹ hi¯ lluu¹. Lä˭jwë´ ją¯, mi¯lluuy¹ lä˭jëë˭ dsa¯gooy¹ mah¹ hee¹h˭ Dsa¯jǫǫh¹ jnän`—ga˭jäh˝ ángel.
18 He¯ją¯ ga˭jäh˝ Zacaría sɨɨh˭ ángel:
—¿Ha¯ lä˭ją¯ jmeen` dsoo˝ he¯ la¯? Jëëh˝, ma¯gyuh¯ ba´ jnä˝ hi˭ lä˭ją¯ ka¯läh˝ dsa¯më´ kyąąn˭.
19 Mah¹ ga˭jäh˝ ángel sɨɨyh˭:
—Jnä˝ he´ Gabriel, hi¯ na¯hñąą´ cheh¹ cha´në´ Dio. Ma¯chee¹ jnä˝ he¯ ma¯ya¯kąn` ju'hmëë˝ la¯ kyah¹.
20 Na¹ ta˭ cha´në´ lee¹h˝ jąą¯ hi¯ koo`. Mo˭so˭ le´ hlëëh´ lä˭jiih¹ lä˭te¹ juu¹ la¯, kih¹ he¯ sa˭ ma¯jmeeh´ dsoo˝ juu¹ he¯ ma¯jwëëhn¹ hne¯. Juu¹ la¯ lä˭te¹ wa´ra¯ ga˭dsëë¹ jmɨɨ´ kih¹ —ga˭jäh˝ ángel he´.
21 Dsa¯ hi¯ ma´ tąąh´ jąą˜ Zacaría ta˭ ka´hne¯, ma´ dsąą˜ dsëy¹. He¯la¹

ngoo˜ ga˜läˆhëë` Zacaría neh˜ gwah˜
ma´ laay´.
22 Läˆkoo¯ ma´ yaˆhëëy˜ moˆsoˆ
gaˆla˜ ma´ hlëëyh ˜ kyaah´ dsa¯.
Gaˆläˆliih¯ dsa¯, he¯ gaˆjëë˜ Zacaría
miih¯ he¯ gaˆmiˆjnää¯ Dio kiyh˜ nehˆ
gwahˆ. Hiˆ gaˆlววy˜ jmeey˜ lii˜ kyaah´
gooy¯ ba´. Läˆ gaˆjäy´ ja¯ba´ kaay`.
23 Ma¯laˆ ma¯dsëë˜ jmii´ he¯ ma´
jmeeyˆ ta´he˜ nehˆ gwahˆ ja¯, ngaayh˜
cha´nehˆ kiyh˜.
24 Miih¯ jmii´ ja¯ba´, ma´ gaˆhläähˆ
Elizabet mëy´. Mah˜ gaˆjäy´ cha´nehˆ
hñaa´ sih¯, ma´ jmeeyˆ huu´dsë¯:
25 “He¯ ba´ che¯ llu˜ dsë˜ Dio he¯
gaˆjmeey´ läˆla¯ kinˆ mah˜ moˆsoˆ
mi¯kwah˜ dsa¯ jnä´.”

Gaˆjmeeh˜ ángel juu' he¯ läˆchaa¯ Jesús

26 Ma´ gaˆhya¯ jñee´ sih¯, gaˆchee˜
Dio ángel Gabriel he´ taˆ jee´ jwii¯
Nazaret he¯ nøø´ hwa˜ Galilea.
27 Gaˆchee˜ kih˜ jaa¯ chih¯më´ hi¯
saˆ ga´ ma¯jëëˆ dsa¯ñuuh¯. Hi¯ he´
ma´ chee¯ María. Ma´ laay' hmooh´
kyaah´ José, jaa¯ dsa¯ñuuh¯ hi¯ ma´
laa˜ sa´ju¯ kih˜ David.
28 Ma´ gaˆhe˜ ángel jee´ ma´ gyay' ja¯,
gaˆjäyh´:
—Jmeenˆ Dio kyah˜, hne¯ hi¯
na¯jää¯ kyaa˜ Dio. Dio kyaah´ hne¯
hi¯ na¯jää¯ jee´ kih' läˆjëëˆ dsa¯më´.
29 Pero ma´ gaˆnuu´ María he¯
gaˆhlëëh´ ángel he´, gaˆhee˜ ba´ dsëy'.
Ma´ jmeeyˆ huu´dsë¯, hee¯ na¯ hnøø˜
jähˆ he¯ ma¯hlëëh´ ángel läˆna¯.
30 He¯ja¯ gaˆjäh´ ángel siiyhˆ:
—Taˆ wa´ gah', María. Ma¯hñah˜
koo¯ he¯ llu˜ he¯ ma¯kwa´ Dio.
31 Na˜ kaah' jaa¯ gyuu¯ ñuuh¯ hi¯
läˆchaa¯ kyah˜ hi¯ mi´chee˜h˜ Jesús.
32 Hi¯ he´ lee´ jøøh'. Jähˆ dsa¯ kiyh˜,
laay˜ Joo´ hi¯ gya˜ gyuuh' jmi¯gyuuˆ.
Hiˆ Dio llaay˜ he¯ lee´ rey lla¯ David
dsa¯ ma¯gyuh¯ kyaay˜.
33 Hñii´ bih˜ gyayˆ jmeey˜ hihˆ taa´
kih˜ läˆjëëˆ dsa¯ Israel. Saˆ llaaˆ
jih´koh´ he¯ jmeey˜ hihˆ —gaˆjäh´
ángel.
34 Ja¯ga´ gaˆjäh´ María siihˆ ángel
he´:
—¿Ha¯ läˆ le´ he¯ la¯, jëëh´ saˆ ga´
ma¯jëënˆ dsa¯ñuuh¯?
35 Mah˜ gaˆjeeh¯ ángel juu' kiyh˜:
—Jmi¯lle´ Na¯jngii ˜ jäˆ në´ kyah'.
Hiˆ läˆja¯ be´ kih˜ hi¯ gya˜ gyuuh',
jäˆ në´ kyah' mah˜ läaˆ hne¯ kyaah´
hih' kiyh˜. He¯ja¯ ba´ na¯, gyuu¯ hi¯
läˆchaa¯ kyah˜ lee´ na¯jngëë' go¯te˜
hiˆ tëëh˜ dsih´ Joo´ Dio.
36 Läˆja¯ ka¯läh´ Elizabet hi¯ te¯ju¯
kyah˜ kyaah´, gaˆhläayh¯, maˆkeˆ
ma¯gyuyh¯. Hi¯ ma´ jäh´ dsa¯ kih˜
hi¯ saˆ kaa˜ gyuu¯, ma¯hya¯ jñee´ sih¯
dsaayh´.
37 Jëëh´, niˆ koo¯ saˆ cha¯ he¯ jwëëh`
kih' Dio —gaˆjäh´ ángel.
38 He¯ja¯ gaˆjäh´ María:
—Hii¯ jnä´ la¯ hi¯ nuuh´ kih'
Dsa¯jøøh' jnän`. Wa´ jmeey´ kinˆ
läˆkoo¯ ma¯jäh´ na¯.
Ja¯ga´ ngaah' ángel kih˜.

Ñee´ María na´jëëy¯ Elizabet

39 Jmii´ ja¯, gaˆhe˜ María jwë' ngoo˜
ko¯chih´ taˆ koo¯ jee´ jwii¯ he¯ hla¯
jee´ moh´ he¯ na¯hee¯ hwa˜ Judea.
40 Ma´ gaˆllooy˜, gaˆhey˜ cha´nehˆ
kih˜ Zacaría mah˜ gaˆjmeey´ Dio kih˜
Elizabet.
41 Läˆkoo¯ ma´ gaˆnuu´ Elizabethe¯
gaˆjmee´ María Dio kiyh˜, koo¯ ba´
gaˆjeh˜ gyuu¯. Läˆchah´ ja¯, ja˜ Jmi¯lle´
Na¯jngii˜ në´ kih' Elizabet.
42 Mah˜ gaˆhlëëyh´ ki¯gaa¯, gaˆjäyh´:
—Na¯jää¯ laa˜ hne¯ jee´ kih' läˆjëëˆ
dsa¯më´. Hiˆ na¯jää¯ laa˜ gyuu¯ hi¯
kyaah´.
43 ¿Hii¯ laa˜ jnä´ mah˜ jäˆ choo'
Dsa¯jøøh' kyaanˆ yaˆjëëˆ jnä´?
44 Jëëh´, läˆchah´ ba´ ma´ gaˆnuun˜
ma¯jmeeh´ Dio kinˆ, ma¯jeh˜ gyuu¯
kyaanˆ hi¯ kyaan´ la¯, kih˜ he¯ chaay¯
llu˜.
45 Llu˜ la˜ kyah˜ hne¯, jëëh´
gaˆjmeeh´ dsoo´ läˆte˜ läˆkoo¯ gaˆjäh´
Dio jmeey˜ kyaah´ hne¯.

Gaˆhä´ María kwayˆ ti´hmaah´ kih' Dio

46 Mah˜ gaˆjäh´ María:

Lä˖kąą˜ tuh˜dsën˖ jmeen˖ jɯɯh˜ kih˩
Dsa˜jǫǫh˧ kyąąn˖.
47 Peer˖ chąąn˜ llu˩ kyąąh´ Dio hi˜ ląą˜
jnä´.
48 Jëëh´, ga˖jëë˩ bih˩ kih˩ jąą˜ hi˜ hwąą´
hi˜ mi˜tęh˩ kiyh˩.
Na˩ ta˖ cha´në´, lä˖jęę˖ dsa˜ jäh˖ llu˩ la˩
kin˖.
49 Jëëh´ cha˜miih˜ he˜ jɯh˜gąą˜
ga˖jmeey´ kin˖ hi˜ cha˜
ga˖lä˖jë˖ be´ kih˩.
Na˜jngëë˧ go˜te˧ ba´ ląąy˧.
50 Lä˜ñih´ dsëy˩ kih˩ lä˖jęę˖ hi˜ gąyh˖,
kih˩ hi˜ chąą˜ na˩, hi˖ lä˖ją˜ kih˩
lä˖jęę˖ hi˜ na˩ ga´ ya˜nää´ ta˖
cha´në´.
51 Ga˖mi˖jnääy˜ be´ he˜ lla˜dsëë` kih˧
lä˖jë˖.
Ga˖jmeey´ ta˖ koo´ hɯɯ´dsë˜ kih˩ hi˜
jmąą˜ hñii´ kąąh´.
52 Ga˖hëëy˩ kih˩ hi˜ cha˜ be´ kih˩
jmɨ˜gyɯɯ˖ la˜ jee´ ma´ tąąyh´
jmeey˖ hih˖.
Hǫǫ˧ hi˜ he´, ga˖lląąy˩ lä˖jęę˖ hi˜
hwąą´ ba´.
53 Lä˖jęę˖ hi˜ sa˖ cha˜ he˜ kuh˖,
ga˖kwëëyh˩ lä˖jë˖ he˜ jmee˖ bii˩
kiyh˩.
Kih˩ hi˜ cha˜ kuu´ ga˖hëëy˩ kih˩
ta˖jmah˩.
54 Ga˖kway´ be´ kih˩ dsa˜ Israel hi˜
nɯɯh´ kiyh˧.
Ma˖ra˖ he˜ ga˖lä˖ñih´ dsëy˩,
55 lä˖kǫǫ˜ ga˖bąąyh˜ hñiiy´ kih˩ lä˖jęę˖
dsa˜ ma˜gyɯh˜ jnän`,
he˜ ga˖lǫǫ˩ kih˩ Abraham kyąąh´
lä˖jęę˖ sa´ju˜ kiyh˩ lä˖jiih˧ joh´
jmɨɨ´ cha˜, ga˖jäh´ María.
56 Jee´ ją˜ ga˖ją´ María kyąąh´ Eliza-
bet kǫǫ˜ ɯɯ˜ sɨh˜. Ją˜ga´ ngaayh˧ ta˖
kiyh˩.

Ga˖lä˖chąą˖ Jwąą˜

57 Ma´ ga˖dsęę˩ jmɨɨ´ he˜ lä˖chąą˜
gyɯɯ˜ kyąą˩ Elizabet, ga˖lä˖chąą˖ jąą˜
gyɯɯ˜ ñɯɯh˜ kiyh˩.
58 Lä˖jęę˖ hi˜ ma´ tąąh´ jąh˖ kiyh˩ hi˖
lä˖kye˜ hi˜ te˜ju˜ kyąąyh´ ga˖nuuy´
ha˜ lä˖ kǫh´ sa˖ jɯh˜gąą˜ he˜ ga˖jmee´
Dio kih˩ Elizabet. He˜ją˜ ga˖lä˖jęę˖ ba´
dsa˜ he´ ga˖lä˖chąą˖ llu˩ kyąąyh´.
59 Lä˖kǫǫ˜ ga˖hya˜ ba´ jñaa˧ jmɨɨ`,
ya˖nää˩ dsa˜ mah˩ ga˖tɯy´ jmɨ˜ngo˩
kih˩ gyɯɯ˖ lä˖kǫǫ˜ tęę˧ jmee˖ dsa˜
judiu kih˩ gyɯɯ˜ ñɯɯh˜ kyąą˩. Ma´
hnǫǫ˧ dsa˜ ma´ mi˜chęey˖ Zacaría
lä˖chęę˜ jmiiy˜.
60 —Sa˖ lä˖chęey˜ lä˖na˜. Jwąą˜ ba´
lä˖chęey˜ —ga˖jäh´ chooy˧.
61 Mah˩ ga˖jäh´ dsa˜ sɨɨyh˖:
—¿He˜la˧ mi´chęęh˩ hnih´ Jwąą˜? Ni˖
jąą˜ hi˜ te˜ju˜ kih˩ kyąąyh´, sa˖ chąą˜
hi˜ chęę˜ lä˖na˜.
62 He˜ją˜ ga˖jmee´ dsa˜ lii˜ kyąąh´
jmiiy˜ ha˜ lä˖ ma´ hnǫǫy˧ mi˜chęey˖
gyɯɯ˜.
63 He˜ją˜ ga˖ngɨɨ´ jmii˜ gyɯɯ˜ kǫǫ˜
jwɨ´ hma˜, jee´ ga˖sɨɨy´ lä˖la˜: “Jwąą˜
ba´ lä˖chęey˜.” Peer˖ ga˖lä˖dsąą˜ dsë˩
lä˖jęę˖ dsa˜ hi˜ ma´ tąąh´ jee´ ją˜.
64 Lä˖chąh´ ją˜ ga˖lǫǫ˩ hlëëh˖
Zacaría ka˜läh´, ga˖kway´ ti´hmaah´
kih˧ Dio.
65 Lä˖jęę˖ dsa˜ hi˜ ma´ tąąh´ koo´
kiyh˩ ga˖lä˖goo˖ dsë˩. Hi˖ lä˖kąą˜ jwɨɨ˜
he˜ tääh´ jee´ moh´ he˜ na˜hęę˜ hwa˩
Judea, ga˖lä˖nɯɯh´ ha˜ lä˖ ga˖la˩.
66 Ga˖lä˖jęę˖ dsa˜ hi˜ ga˖nuu´ juu˧
ją˜, ma´ kyey˜ hɯɯ´dsë˜, ma´ ląąy´:
—¿Hii˜ ba´ lęę´ gyɯɯ˜ na˜? Jëëh´, Dio
cheh˩ kyąąyh´.

Su˜ kih˩ Zacaría

67 Jmɨ˜lle´ Na˜jngɨɨ˧ ja˩ në´ kih˧
Zacaría, he˜ją˜ na˜ ga˖hyoyh˩ juu˧ he˜
ngëëy˩ jnän`, ga˖jäyh´:
68 He˜ ba´ che˜ llɯu˩ Dsa˜jǫǫh˧ jnän`,
hi˜ ląą˩ Dio kyąą˩ jnääh˧ dsa˜
Israel,
jëëh´, ma˜jay˜ mah˩ ląąy˩ dsa˜ kyąąy˩.
69 Ga˖kwąąy˩ jąą˜ hi˜ cha˜ be´ kih˩
mah˩ ląąy˩ jne´.
Ga˖hñąąy˩ jąą˜ kih˩ jee´ lä˖jęę˖ sa´ju˜
kih˩ David hi˜ ma´ jmee˖ ta´he˩
kiyh˩.
70 Ga˖jmee´ Dio ją˜ba´ lä˖kǫh´ ga˖jäyh´
lä˖ ma´ to˜në´ ta˖la˖ kih˩
dsa˜ hi˜ na˜jngëë˧ kyąąy˩ hi˜
ga˖ngëë˩ juu˧ kiyh˩ llo´joo˩.
71 Ga˖jäyh´, ląąy˩ jne´ kih˧ lä˖jęę˖ hi˜
na˜hǫǫh´ jnän`.

Hi̱ lä̱ja̱ lääy jne´ kih lä̱jëë̱ hi̱ sa̱
hnää jne´.
72 Lä̱ñih´ dsëy kih dsa̱ ma̱gyuẖ
jnän` hi̱ ma´ chaa̱ llo´joo.
Ma̱ra̱ he̱ mi̱te bih hmooh´
na̱jngii he̱ ga̱jmeey´ ja̱.
73 Mi̱tey hmooh´ he̱ ga̱tää̱y̱ hñiiy´
jmeey kyaah´ Abraham dsa̱
ma̱gyuẖ jnän` mah lee´ jne´
kwaat̃ kih Dio.
74 Hi̱ he´ lää jne´ kih lä̱jëë̱ hi̱
na̱hööh´ jnän`,
mah sa̱ hii goo̱ jnän` ni̱ miiẖ jee´
hnäähn´ Dio.
75 Lä̱ja̱ dsa´tooh´ jne´ na̱jngëën hi̱
lluu jne´ cha´nëy´ lä̱jiih jmii´
chaa̱ jne´.
76 Hne̱ gyuu̱ kyaaṉ, lloo̱ koo̱ jmii´
jäẖ dsa̱ kyah laah jaa̱ hi̱
ngëë̱ juu kih Dio.
Jëëh´, hne̱ goh ta̱ cha´në´ kih
Dsa̱jööh jnän` mah mi̱lluuh`
jwë kiyh.
77 Lä̱ja̱ lä̱ñe̱ dsa̱gooh´ ha̱ lä̱ jee´
läy´ kih dso´kye̱,
jëëh´ Dio koo̱ dsë kiyh.
78 Jëëh´, lä̱jnä´ ba´ he̱ lä̱ñih´ dsë Dio
kyaah´ jne´.
He̱ jmeey jee´ jnän`, la lä̱koh´ jmëë
kih hyoo̱ he̱ choo në´ jnän`
lä̱ ga̱të´ gyuuh.
79 Chooy wa´je̱ kih hi̱ tääh´ jee´
na̱hoo̱ jee´ hii´ goo̱ juuy´.
Lä̱ja̱ mi̱jnääy̱ ha̱ lä̱ jee´ hii tii´
jnän`, ga̱jäh´ Zacaría.
80 Ga̱löö dsa̱kwaa̱ gyuu̱, lä̱ja̱
ka̱läh´ huu´dsë̱ llu kiyh ma´
dsa̱kwaa̱ kyaayh´. Ma´ ga̱kwaay,
ngooy ta̱ hwa kii̱, jee´ sa̱ kwa̱
ni̱ miiẖ, lä̱jiih ga̱lloo jmii´ he̱
ga̱mi̱jnääy̱ hñiiy´ kih dsa̱ Israel.

2

Ga̱lä̱chaa̱ Jesús
(Mt. 1:18-25)

1 Ji̱ñe̱ ja̱, ga̱jmee´ Augusto rey
to̱në´ mada̱ lla̱lleee lä̱jëë̱ dsa̱ je̱,
lä̱kaa̱ jee´ ma´ jmeey̱ hiẖ.
2 He̱ ja̱ la to̱në´ je̱ he̱
ga̱chooyh kih dsa̱, lä̱koo̱ ma´ laa
Cirenio lle´moh´ hwa Siria.
3 He̱ja̱ ga̱lä̱jëë̱ ba´ dsa̱ ga̱nääy
ta̱ jwii̱ jee´ tëëy̱ lla̱lleey je̱.
4 He̱ja̱ ya̱hëë José jee´ jwii̱
Nazaret he̱ nöö´ hwa Galilea ngooy
ta̱ hwa Judea jee´ jwii̱ kih David he̱
chee̱ Belén. Jëëh´, José ma´ laa sa´ju̱
kih David.
5 Ñeey´ ga̱lla̱lleey hñiiy´ je̱
ko̱jöh´ kyaah´ María hi̱ kyaah´ ma´
laay hmooh´ jeey gooy̱. Hi̱ María
he´ ma´ kyaay´ gyuu̱.
6 Ta´ko̱jiih ma´ tääyh´ jee´ jwii̱
ja̱, ga̱dsëë jmii´ lä̱chaa̱ gyuu̱ kyaa
María.
7 Jee´ jwii̱ ja̱ ga̱lä̱chaa̱ gyuu̱
ñuuẖ to̱në´ kyaay. Mah ga̱bääyẖ
gyuu̱ wa´siih´. Ga̱kyaay̱ neẖ
na´moo´ jee´ ma´ kuẖ jah´, kih he̱
sa̱ ma´ joo̱ cha´neẖ jee´ tääh´ dsa̱.

Ga̱lä̱jnää´ ángele kih dsa̱ hi̱ ma´
hää̱ jah´

8 Koo´ jee´ jwii̱ ja̱, ma´ tääh´ dsa̱
hi̱ ma´ hää̱ jah´ kyaa̱ ta̱la̱ hwë.
9 Ni̱ sa̱ ga̱lä̱liiẖ gyih, ga̱lä̱jnää´
kiyh jaa̱ ángel kyaa̱ Dsa̱jööh jnän`.
Ga̱lä̱jnää´ jëë̱ ñih wa´je̱ kih Dio
lä̱ku´ lä̱jii kiyh. Peeṟ ga̱jwaah
dsa̱ he´.
10 Pero ángel ga̱jäh´ siiyẖ:
—Ta̱ wa´ gah hnäh´. Jëëh´, ma̱jaṉ
kyen´ juu he̱ jmee jëë̱ jwërte dsë
lä̱jëë̱ dsa̱.
11 Na ma̱lä̱chaa̱ kyah hnäh´ jee´
jwii̱ kih David jaa̱ hi̱ lää hnäh´.
Hi̱ he´ he´ Cristo, Dsa̱jööh jnän`.
12 Lä̱la̱ jmee lii̱ kyah hnäh´
kih gyuu̱ he´. Na̱bääyẖ wa´siih´
na̱kyaay neẖ na´moo´ jee´ kuẖ jah´
—ga̱jäh´ ángel.
13 Lä̱chah´ ja̱ ga̱lä̱jnää´ koo´ kih
ángel he´, jwëë´ ga´ ángele hi̱ chaa̱
gyuuh hi̱ ma´ hä̱ kih Dio, ma´ jäyh´:
14 ¡He̱ ba´ che̱ jöh gaa̱ Dio hi̱ gya
gyuuh!
Wa´ hii´ tii´ kih dsa̱ jmi̱gyuu̱ hi̱
jmee̱ lä̱ hnöö Dio.

15 Lä˖kǫǫ¯ ma´ ga˖nää`lä˖jëë˖ ángele
he´ gyɯɯh¹, dsa¯ hi¯ ma´ häää˜ jah´
kyaa¹ he´ ga˖jäyh´ siiyh˖ dsa¯kyaayh´:
—Ma` jne´ ja¯ ta˖ Belén, ma˖jëë´ jne´
kǫǫ¯ ha¯ lä˖ ma¯la˖, lä˖kǫh´ juu¹ he¯
ma¯nɯɯ´ jne´ kih¹ Dsa¯jøøh¹ jnän`.
16 He¯ja¯ ga˖näay¹ ko¯chih´,
ga˖jnääyh˖ María kyaah´ José. Jee´ ja¯
ga˖jëëy¹ na¯kyaa¹ gyɯɯ¯ neh˖ na´moo´
jee´ ma´ kuh¯ jah´.
17 Lä˖kǫǫ¯ ma´ ga˖jëëy¹ gyɯɯ¯,
ga˖taayh` jmeeyh˜ juu¹ ha¯ lä˖ ga˖jäh´
ángel kih¹ gyɯɯ˖.
18 Peer˖ ga˖lä˖dsaa˜ dsë¹ lä˖jëë˖ dsa¯
hi¯ ga˖nuu´ juu¹ kih¹ hi¯ ma´ häää˜ jah´
kyaa¹ he´.
19 Pero María ngoo¹ ba´ dsooh˜ dsëy¹
hi˖ kyey¯ hɯɯ´dsë¯ kih¹ lä˖jë˖ he¯
ga˖nuuy´ ja¯.
20 Dsa¯ hi¯ ma´ häää˜ jah´ he´
ga˖näay` jmeey˖ jɯɯh¯ kih¹ Dio, hi˖
ma˖lä˖häy˖ kiyh¹, kih¹ lä˖jë˖ he¯
ga˖nuuy´ hi˖ lä˖jë˖ he¯ ga˖jëëy¹. Jëëh´,
ma˖ra˖ he¯ ga˖la¹ ba´ lä˖kǫǫ¯ te¹ he¯
ga˖jäh´ ángel siiyh˖.

Ga˖jäay¹ Jesús jee´ ma´ chih¹ gwah˖ jɯɯh˖

21 Ma´ ga˖të´ jñaa¹ jmii`, ga˖tɯy´
jmi¯ngo¹ kih¹ gyɯɯ˖ mah¹ ga˖mi˖cheey¯
Jesús, ja¯ba´ jmii¯ he¯ ga˖jäh´ ángel
lä¯cheey¯, jäää¹ ja¯ga´ lä˖dsaah´ María.
22 Ma´ ga˖dsëë¹ jmii´ he¯ ga˖mi˖llɯɯ¹
cho¹jmiiy¯ hñiiy´ lä˖hih˖ kih¹ ley kih¹
Moisé, ga˖jäay¹ gyɯɯ¯ ta˖ Jerusalén
mah¹ taayh˖ goo¯ Dio.
23 (Ga˖jmeey´ lä˖ja¯, jëëh´ në´
ley kih¹ Dsa¯jøøh¹ jnän` jäh´ lä˖la¯:
“Lä˖jëë˖ gyɯɯ¯ ñɯɯh¯ hi¯ to¯në´ la¹
kwaat˜ laa¹ kyaa¹ Dio ba´.”)
24 He¯ja¯ na´näay ¹ na´jmeey´
lä˖kǫǫ¯ lle` ley kih¹ Dio he¯ jäh´:
kwaah¹ kǫǫ¯ gyaah¯ cha´bë¯ o kǫǫ¯
gyaah¯ cha´juu¯.
25 Ji¯ñe¯ ja¯, ma´ gya¹ jwii¯ Jerusalén
jaa¯ dsa¯ hi¯ ma´ cheę¯ Simeón.
Dsa¯ he´ ma´ laa¹ jaa¯ hi¯ llɯɯ¹, ma´
hnaayh¯ Dio, ma´ kyey¯ o¯jøh˖ dsë¯
lloo˜ kǫǫ¯ jmii´ lää´ dsa¯ Israel. Hi˖
ma´ kyaayh´ Jmi¯lle´ Na¯jngii¹.
26 Jmi¯lle´ Na¯jngii ¹ ga˖mi˖jnää¯
kiyh¹ he¯ sa˖ jɯɯy´ ta´kǫ¯jiih¹ sa˖
ma¯jëëy˖ hi¯ na¯hñaa´ kyaa¹ Dio.
27 Ga˖jøø¹ Jmi¯lle´ Na¯jngii ¹ kih¹
Simeón he¯ ngooy¹ ta˖ jee´ chih¹
gwah˖. Ja¯ba´ hor˜ ja¯ ga˖lloo¹
cho¹jmii¯ Jesús na´jäay¯ gyɯɯ¯ kyaay¹
gwah˖ mah¹ le´ kiyh¹ lä˖kǫǫ¯ tëë¹ dsa¯
jmee˖ lä˖kǫǫ¯ jäh´ ley.
28 Jee´ ja¯ ga˖ee¹ Simeón he´ gyɯɯ¯,
mah¹ ga˖kway´ ti´hmaah´ kih¹ Dio,
ga˖jäyh´:
29 Dsa¯jøøh¹ kyaan˖, na¹ ma¯dsëë¹
jmii´ ki˖ jnä´ hi¯ jmee˖ ta´he¹
kyah¹ ya¯hëën¹ jmi¯gyɯɯ˖ la¯,
lä˖kǫǫ¯ ga˖chiih´ jnä´.
30 Jëëh´, ma¯tëën´ ma¯jëën˖ hi¯
ma¯cheeh¹ mah¹ läay¹ dsa¯.
31 Hi¯ he´ ga˖mi˖llɯɯh` to˖lo˖ në´
ga˖lä˖jëë˖ dsa¯ hi¯ chaa¯ hwa¹
la¯.
32 Laay¹ lä˖kǫǫ¯ wa´je¯ he¯ lä˖jnä´ kih¹
hi¯ sa˖ laa¹ judiu.
Hi˖ kih¹ wa´je¯ ja¯ jä¹ jøøh¹ dsa¯ Israel
hi¯ laa¹ kyaah¹, ga˖jäh´ Simeón.
33 Peer˖ ga˖lä˖dsaa˜ dsë¹ José kyaah´
María ma´ ga˖nuuy´ lä˖jë˖ he¯ ma´
hlëëh˖ Simeón kih¹ gyɯɯ˖.
34 Mah¹ ga˖mi˖jää¹ Simeón cho¹jmii¯
gyɯɯ¯, ga˖jäyh´ siiyh˖ María:
—Jëë` da´, gyɯɯ¯ la¯ ma¯na¯hñaa´
jmeey¹ tëh¹ jwëë´ dsa¯ Israel, hi˖
lä˖ja¯ jmeey¹ dsa¯jeeh˜ jwëë´ ka¯läh´.
Ma¯na¯hñaay´ jmeey¹ lii˜ laay¹ kyaah´
Dio, pero sa˖ lä˖hnää¹ dsih´.
35 Hi˖ kyah¹ le´ lä˖kǫh´ he¯ dsa¯hiih`
ñe ¹tuuh¯ neh˖ tuh¯hoh´. Hi˖
mi¯jnääy˖ ha¯ lä˖ la¹ hɯɯ´dsë¯ kih¹
jwëë´ dsa¯ —ga˖jäh´ Simeón.
36 Ja¯ba´ jee´ ja¯ ma´ hää´ ka¯läh´
jaa¯ dsa¯më´ hi¯ ma´ cheę¯ Ana
jǫ¯mii¯ Fanuel. Dsa¯më´ he´ ma´
ngëë˜ juu¹ kih¹ Dio. Ma´ laay¹ sa´ju¯
kih¹ Aser jǫǫ´ Jacob. Ma¯gyuh¯ jwërte
dsa¯më´ he´. Gyii¹ ji¯ñe¯ ba´ ga˖gyay¯
kyaah´ dsa¯ñɯɯh¯ kyaay¹.
37 Ma¯hya¯ tǫ˖lo˖gya´ na¯dsë˜
gyii´gya´ kye´ ji¯ñe¯ he¯ ga˖jäy´
hnëëy´. Sa˖ ma´ dsa¯hlääyh˖ ma´
dsooy˜ jee´ chih¹ gwah˖, lä˖jmii ¹

lä˭hwë' ma´ hnaayh¯ Dio. Joh´ jiih˜ sa˭ ga˭tʉy' kuh¯hiyh˜ ma´ chuuy´ kyaah´ Dio.
38 Ja¯ba´ hor˜ ja¯ ja' dsa¯më´ he´ chuh˭ kih' cho'jmii¯ gyʉʉ¯, mah' ga˭lööy' kway˭ ti´hmaah´ kih' Dio. Hi˭ ma´ hlëëyh˭ kih' gyʉʉ˭ Jesús, cha´në´ lä˭jëë˭ hi¯ ma´ tääh´ jöö˜ lih´ ba´ lää' Dio dsa¯ hi¯ chaa¯ Jerusalén.
39 Ma¯la˭ ma¯mi¯teh' cho'jmii¯ gyʉʉ¯ lä˭koh´ lle`ley kih' Dio, ga˭nääy` ta˭ jwii¯ Nazaret he¯ nöö´ hwa' Galilea.
40 Koo¯ jmii´ koo¯ jmii´ ma´ dsa¯kwaa˭ gyʉʉ¯, hi˭ cha¯ga´miih¯ be´ ma´ dsa¯lä¯cha¯ kiyh', hi˭ lä˭ja¯ hʉʉ´dsë¯ llu' kiyh' ma´ dsa¯kwaa˭ kyaayh´. Ha¯ koh´ sa˭ ga˭mi˭jää' Dio gyʉʉ¯ kyaa'.

Lä˭ mäh' Jesús ga˭jä´ jee´ kih' ta¯jwoh' kyaa' ley

41 Ga˭lä˭jë˭ ji¯ñe¯ ba´ ma´ dsoo˜ cho'jmii¯ Jesús ta˭ Jerusalén ma´ të¯ jmii´ he¯ kuh¯ dsa¯ judiu borrego mäh'.
42 Ma´ ga˭hya¯ Jesús gya˭to´ ji¯ñe¯, ga˭nääy' ka¯läh´ jmii´ lä˭koo¯ tëë' dsa¯ jmee˭.
43 Ma¯la˭ ma¯goh˜ jmii´ ga˭nää` cho'jmiiy¯ ta˭ kih', ni˭ sa˭ liih¯ gyih' ga˭jä´ Jesús jwii¯ Jerusalén.
44 Ma´ jmeey˭ hʉʉ´dsë¯, hää´ Jesús jee´ kih' dsa¯ hi¯ ga˭nää` cha´jwë' ja¯. Lä˭taa ' jmii´ ga˭taayh` jwë', ja¯ga´ ga˭hnaayh¯ jee´ kih' dsa¯ hi¯ chaa¯ kyaay', hi˭ lä˭ja¯ jee´ kih' dsa¯ hi¯ kyuuy˭ ka¯läh´.
45 Ma´ sa˭ ga˭jnääyh˭, ga˭këyh' ka¯läh´ ta˭ Jerusalén na´hnääyh¯.
46 Ga˭të´ hnë¯ jmii´, ja¯ga´ ga˭jnääyh˭ Jesús jee´ chih' gwah˭ na¯gyay' jee´ kih' ta¯jwoh' kyaa' ley, ma´ nuuy¯ ha¯ lä˭ hlëëh˭ dsa¯ he´ hi˭ Jesús ma´ ngii˭ juu' kiyh' ka¯läh´.
47 Lä˭jëë˭ hi¯ ma´ tääh´ nuu¯ kiyh' ma´ dsaa˜ dsëy' ha¯ koo¯ sa˭ ma´ kyʉʉh˜ Jesús hi˭ lä˭ja¯ kih' juu' he¯ ma´ jeeyh¯ ja¯.
48 Ma´ ga˭jëë' cho'jmiiy¯, ga˭lä˭dsaa˜ dsëy', mah' ga˭jäh´ María siiyh˭:
—Gyʉʉ¯ kyaan˭, ¿he¯la' ma¯jmeeh´ lä˭na¯ kyaa' jnääh'? Ha¯ koh´ sa˭ lle` dsën˭ kyaah´ Tää` kyaah' jee´ ga˭nöö´ jnääh' hnääh˭ jnääh' hne¯.
49 He¯ja¯ ga˭jeeh¯ Jesús juu' kiyh':
—¿He¯la' ga˭nää´ hnäh´ hnaah˭ jnä´? ¿Che´ sa˭ ñeh´ hnäh´ he¯ ga˭tëën´ mi´ten` kin˭ kyaah´ Tää` kyaan˭?
50 Pero sa˭ ga˭lä˭ngëë´ cho'jmiiy¯ he¯ ga˭hlëëyh´ lä˭ja¯.
51 Ja¯ga´ ya˭hëëy' mah' ga˭nääy` koo¯jöh´ kyaayh´ ta˭ Nazaret. Jee´ ja¯ ga˭mi˭tey' ga˭lä˭jë˭ ba´ he¯ ma´ jäh´ cho'jmiiy¯. Hi˭ María ngoo' ba´ dsooh˜ dsëy' lä˭jë˭ juu' he¯ ga˭nuuy´.
52 Hi˭ Jesús koo¯ jmii´ koo¯ jmii´ dsa¯lä¯jööh' gyih'. Lä˭ja¯ cha¯ga´miih¯ dsa¯lä¯kyʉʉyh˜ koo¯ hä´ koo¯ hä´. Ma´ tih˜ dsë' Dio lä˭jë˭ he¯ ma´ jmeey˭, hi˭ lä˭kye¯ dsa¯ ka¯läh´ ma´ tih˜ dsë'.

3

Ga˭löö' Jwaa¯' kwa˭ juu'
(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

1 Ma¯hya¯ gya˭hña´ ji¯ñe¯ laa' Tiberio rey to¯në´. Ji¯ñe¯ ja¯ ma´ laa ' Poncio Pilato lle´moh´ hwa' Judea. Herode ma´ laa ' ta´ hwa' Galilea, Felipe ööyh¯ ma´ laa ' ta´ hwa' Iturea kyaah´ hwa' Traconite. Lisania ma´ laa' ta´ hwa' Abilinia.
2 Ja¯ba´ ji¯ñe¯ ja¯, Aná kyaah´ Caifá ma´ laa ' jmi¯dsa¯ kaah´. Lä˭ ma´ja¯ ga˭hlëëh´ Dio kyaah´ Jwaa¯ joo´ Zacaría lä˭koo¯ ma´ gyay' hwa' kii˭ jee´ sa˭ kwa˭ ni˭ miih¯.
3 He¯ja¯ ma´ dsooy˜ lä˭kaa¯ jee´ la' cha´hoo´ jmii¯ Jordán ma´ dsa¯kway˭ juu' he¯ saa˭ dsa¯ jmii¯ hi˭ ga˭hlëëyh' dsa¯ mah' wa´ dsa¯jeeyh˜ kyaah´ Dio mah' koo˭ Dio dsë' kih' dso´kye¯ kiyh'.
4 Lä˭ja¯ ga˭lä˭te' lä˭koo¯ na¯sii¯ juu' he¯ ga˭hlëëh´ Isaía hi¯ ga˭ngëë' juu' kih' Dio llo´joo', ga˭jäyh´:

Kii¯ nʉʉh˭ koo¯ lle´ he¯ hlëëh˭ hwa' kii˭ jee´ sa˭ kwa˭ ni˭ miih¯:
"Mi¯llu` hnäh´ jwë' kih' Dsa¯jööh' jnän`,

mi⁻lluu̱` hnäh´ hñaah¹ mah¹ heeh´
hnih´ wa´ra⁻ ga⁺të´ jee´ jäy⁺.
5 Lä⁺kaa̱⁻ jee´ la¹ cha´gwaa⁻ hnøø¹
ka̱h⁺ gwaah´,
hnøø¹ lii´ koo̱⁻ mëë⁻ moh´ jee´ la¹
cha´sɨɨ⁻.
Jwë¹ jlɨɨ⁻gyeh⁻ hnøø¹ lii´ ko̱⁻dsoo´.
Jwë¹ he⁻ la¹ ta⁻juh⁻, hnøø¹ lii´ koo̱⁻
mëë⁻ ba´.
6 Ma´ja̱⁻ ga´ jëë¹ lä⁺jëë⁺ dsa⁻, ha⁻ lä⁺
lää̱¹ Dio jne´ ta⁺la⁺ kih¹ hi̱⁻ jä⁺”,
ga⁺jäh´ Isaía.
7 He⁻ja̱⁻ lä⁺la⁻ ga⁺jäh´ Jwaa̱⁻ sɨɨh⁺
ga⁺lä⁺jëë⁺ hi̱⁻ na´nää¹ ma´ saa̱⁺ jmɨɨ⁻:
—Hnäh´ laah¹ lä⁺koh´ mɨɨh⁻ hi̱⁻
kyɨɨ⁺. ¿Hii̱⁻ ma⁻sɨɨh⁺ hnäh´ he⁻ läh´
hnäh´ hñaah¹ kih¹ he⁻ wɨɨ´ he⁻ na¹ ga´
jä⁺?
8 To⁻në´ da´ mi⁻jnää¹ hnäh´ he⁻
ma⁻tɨh¹ hnäh´ jwë´ hlɨɨh¹ mah¹ jmeeh¹
hnäh´ he⁻ llu¹ jmah¹ ba´, ja̱⁻ga´ la¹
dsoo´ he⁻ ma⁻jeeh⁻ hnäh´ kyaah´ Dio.
Mo⁺to⁺ jmee⁻ hnäh´ hɨɨ´dsë⁻ läh´
hnäh´ lä⁺llu¹ he⁻ jwah´ hnäh´: “Abra-
ham ba´ laa̱¹ tää` jnän`.” Jëëh´ jnä´
jwahn⁺, lih⁺ ba´ Dio jmee¹ hwëë⁺ sa´ju̱⁻
kih¹ Abraham lä⁺kye̱⁻ kih¹ kuu̱´ la⁻.
9 Hee⁻ ñe¹läh⁻ ma⁻kye⁻ ma⁻na´llu`
hɨɨ´ hma⁻. Lä⁺jë⁺ chaah¹ hma⁻ he⁻
sa⁺ llu¹ mɨɨ¹ kih¹, he⁻ ja̱⁻ dsa⁻tu` mah¹
dsoo¹ cha´je⁻ —ga⁺jäh´ Jwaa̱⁻.
10 Lä⁺jëë⁺ ba´ dsa⁻ ma´ ngɨɨ⁺ juu¹
kiyh¹, ma´ jäyh´:
—¿Ha⁻ lä⁺ jmee´ jnääh¹ ja̱⁻?
11 Mah¹ ga⁺jeeyh⁻ kih¹ dsa⁻,
ga⁺sɨɨyh⁺:
—Hnäh´ hi̱⁻ cha⁻ to̱¹ lëë`hmɨɨh⁻ kih¹,
kwëëh` koo̱⁻ hi̱⁻ sa⁺ cha⁻ kih¹. Hi⁺
hnäh´ hi̱⁻ kuh⁻hi̱h⁻ llu¹, kwëëh` miih⁻
hi̱⁻ jmee⁺ bii¹ kih¹.
12 Hi⁺ na´nää¹ ka⁻läh´ hi̱⁻ koo̱
¹ ku´sɨh⁻ mah¹ saay⁺ jmɨɨ⁻. Mah¹
ga⁺sɨɨyh⁺ Jwaa̱⁻:
—Ta⁻jwoh¹, hi⁺ jnääh¹, ¿ha⁻ lä⁺ jmee´
jnääh¹ ka⁻läh´?
13 Mah¹ ga⁺jäh´ Jwaa̱⁻ sɨɨyh⁺:
—Lä⁺koo̱⁻ te¹ lle` kih¹ ba´ koo̱h¹ hnäh´
kih¹ dsa⁺.
14 Hløø´ ka⁻läh´ ga⁺ngɨɨ´ juu¹ kiyh¹:
—¿Ha⁻ ga´ jnääh¹ na⁺, ha⁻ lä⁺ jmee´
jnääh¹ ja̱⁻?
Mah¹ ga⁺jäyh´:
—Ta⁺ jøøh` hnäh´ dsa⁻ mah¹ jñuuh´
hnäh´ he⁻ cha⁻ kiyh¹, ni⁺ ta⁺ hnëë⁺
hnäh´ dsa⁻ hi̱⁻ sa⁺ ää̱⁻ dsoo´ kyaah´
juu¹ ta⁻juu¹. Heeh` ba´ hnäh´ lä⁺koo̱⁻
te¹ he⁻ lëh¹ hnäh´.
15 Peer⁺ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ judiu ma´ hnøø¹
wa´ra⁻ jäh´ kih¹ ma⁻lloo¹ ba´ jmɨɨ´ he⁻
läy´, he⁻ja̱⁻ ma´ jmeey⁺ hɨɨ´dsë⁻ che´
he´ ba´ Jwaa̱⁻ na⁻ hi̱⁻ laa̱¹ Cristo hi̱⁻
na⁻hña̱´ kyaa̱¹ Dio.
16 Ga⁺jäh´ Jwaa̱⁻ ga⁺sɨɨh⁺ lä⁺jëë⁺ dsa⁻
he´:
—Ma⁺ra⁺ ju¹dsoo´ jwëëhn⁻ hnäh´,
jnä´ chaan´ dsa⁻ jmɨɨ⁻ kyaah´ jmɨɨ⁻ ba´.
Pero jä⁺ jaa̱⁻ hi̱⁻ øøh¹ ga´ lä⁺koh´ ga´
jnä´. Hi⁺ ni⁺ sa⁺ të´dsëën¹ chiihn´ mah¹
llen` loo⁻ he⁻ hä´ tɨɨy´. Hi̱⁻ he´ chaa̱¹
hnäh´ jmɨɨ⁻ kyaah´ Jmɨ⁻lle´ Na⁻jngɨɨ¹,
hi⁺ kyaah´ je⁻ ka⁻läh´.
17 Hii̱⁻ cheh¹ mi⁻llu¹ mɨ ¹trigo,
ma⁻choo̱yh⁻ he⁻ kyaah´ jwäy ¹.
Ma⁻la⁺ ma⁻koo̱y¹ mɨ¹trigo kiyh¹, llay¹
llu¹, ja̱⁻ga´ jëy¹ wa´hløø⁻ kih¹ kyaah´
je⁻ he⁻ mo⁺so⁺ hɨɨ⁺ jih´koh´.
18 Hi⁺ ga⁺hlëëyh¹ dsa⁻ kyaah´
cha⁻ga´miih⁻ juu¹ he⁻ ga⁺mi⁺jnääy⁻
ha⁻ lä⁺ la¹ ju¹hmëë´ he⁻ ma´ kway⁺.
19 Hi⁺ ga⁺jɨɨyh¹ kih¹ Herode hi̱⁻
ma´ laa̱¹ ta´, kih¹ he⁻ ma´ kyaayh´
Herodía më´ Felipe, he´ ba´ dsa⁻ñɨɨh⁻
øøyh⁻. Hi⁺ ga⁺jɨɨyh¹ kih¹ Herode, kih¹
ga⁺lä⁺jë⁺ he⁻ hlɨɨh¹ he⁻ ma´ jmeey⁺.
20 Hi⁺ këë⁻ ga´ ga⁺bäh⁻ Herode
jyoh´ dsoo´, heh¹ he⁻ ga⁺taayh⁻ Jwaa̱⁻
neh⁺ñe¹.

Ga⁺saa̱⁻ Jesús jmɨɨ⁻
(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

21 Koo̱⁻ jmɨɨ´ lä⁺ ma´ cheh¹ Jwaa̱⁻
chaa̱⁻ dsa⁻ jmɨɨ⁻, Jesús ka⁻läh´ ga⁺saa̱⁻
jmɨɨ⁻. Ta´ko̱⁻jiih¹ ma´ ngɨɨ⁺ Jesús kiyh¹
kih¹ Dio ga⁺na´ gyɨɨh¹ jmɨ⁻gyɨɨ⁺.
22 Hi⁺ ga⁺jyoo¹ në´ kiyh¹ Jmɨ⁻lle´
Na⁻jngɨɨ¹, ga⁺lä⁺jnääy´, laay¹ lä⁺koh´
jaa̱⁻ juu⁻. Lä⁺chah´ ja̱⁻ ga⁺lä⁺nɨɨh´
koo̱⁻ juu¹ he⁻ ja¹ gyɨɨh¹ he⁻ ma´ jäh´:
—Hne⁻ laah¹ gyɨɨ⁻ kyaan⁺ hi̱⁻
hnaan⁺. Peer⁺ chaan⁻ llu¹ kyaah´
hne⁻.

Jee´ la¯ na¯sɨɨ¯ jmɨɨ¯ kih¹ dsa¯ ma¯gyu̱h¯ kya̱a̱¹ Jesús
(Mt. 1:1-17)

23 Ma´ hää̱´ Jesús ko̱o̱¯ gyii´gya´ ji̱¯ñe¯ ma´ ga˗løøy¹ kway˗ juu¹. Ma´ jmää̱˜ dsih´ la̱a̱y¹ jo̱o̱´ José. José he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Elí.
24 Elí he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Matat. Matat he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Leví. Leví he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Melqui. Melqui he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Jana. Jana he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ José.
25 José he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Matatía. Matatía he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Amó. Amó he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Nahum. Nahum he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Esli. Esli he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Nagai.
26 Nagai he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Maat. Maat he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Matatía. Matatía he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Semei. Semei he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ José. José he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Judá.
27 Judá he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Joana. Joana he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Resa. Resa he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Zorobabel. Zorobabel he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Salatiel. Salatiel he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Neri.
28 Neri he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Melqui. Melqui he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Adi. Adi he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Cosam. Cosam he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Elmodam. Elmodam he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Er.
29 Er he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Josué. Josué he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Eliezer. Eliezer he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Jorim. Jorim he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Matat.
30 Matat he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Leví. Leví he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Simeón. Simeón he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Judá. Judá he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ José. José he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Jonán. Jonán he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Eliaquim.
31 Eliaquim he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Melea. Melea he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Mainán. Mainán he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Matata. Matata he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Natán.
32 Natán he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ David. David he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Isaí. Isaí he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Obed. Obed he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Booz. Booz he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Salmón. Salmón he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Naasón.
33 Naasón he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Aminadab. Aminadab he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Aram. Aram he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Esrom. Esrom he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Fare. Fare he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Judá.
34 Judá he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Jacob. Jacob he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Isaac. Isaac he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Abraham. Abraham he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Taré, Taré he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Nacor.
35 Nacor he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Serug. Serug he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Ragau. Ragau he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Peleg. Peleg he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Heber. Heber he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Sala.
36 Sala he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Cainán. Cainán he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Arfaxad. Arfaxad he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Sem. Sem he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Noé. Noé he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Lamec.
37 Lamec he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Matusalén. Matusalén he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Enoc. Enoc he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Jared. Jared he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Mahalaleel. Mahalaleel he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Cainán.
38 Cainán he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Enó. Enó he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Set. Set he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Adán. Adán he´ ma´ la̱a̱¹ jo̱o̱´ Dio.

4

Ga˗ka̱¹ hi̱¯sa˗llu̱¹ dsë¹ Jesús
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

1 Cha¯miih¯ be´ kih¹ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ¹ ma¯kye̱¯ Jesús. He¯ja̱¯ ma¯la˗ ma¯sa̱a̱y¯ jmɨɨ¯ cha´jmɨɨ¯ Jordan, lä˗chah´ ja̱¯ ga˗jøø¹ Jmɨ¯lle´ kiyh¹ ngooy¹ ta˗ jee´ la¹ hwa¹ ki̱i̱˗.
2 Jee´ ja̱¯ ga˗jäy´ to̱¹loo¹ jmɨɨ` jee´ ga˗ka̱¹ hi̱¯sa˗llu̱¹ dsëy¹. Sa˗ cha¯ ga˗kuyh¯ ni˗ miih¯ ta´ko̱¯jiih¹ ma´ gyay¹ jee´ ja̱¯. Ma¯ngëë´ he¯ ja̱¯, ja¹ kyo̱yh˗.
3 He¯ja̱¯ ga˗jäh´ hi̱¯sa˗llu̱¹ sɨɨyh˗:
—Cher´mah¹ dsoo´ la̱a̱h¹ Jo̱o̱´ Dio, jmee´ hih˗ mah¹ lii˗ he´ñiih¯ ku̱u̱´ la¯.
4 Mah¹ ga˗je̱e̱h¯ Jesús juu¹ kiyh¹, ga˗jäyh´:
—Ma¯na¯sɨɨ¯ ba´: “Ja̱˗ ma˗la˗ kya̱a̱h´ he¯ kih¯hihn¯ jmee˗ cha̱a̱¯ jne´. Kya̱a̱h´ lä˗jë˗ juu¹ kih¹ Dio ba´ jmee˗ cha̱a̱¯ jne´.”

5 He⁻ja̱⁻ ga⁺jøø¹ hi̱⁻sa⁺llu̱¹ kiyh¹ lä⁺
ga⁺të´ ko̱o̱⁻ moh´ ñii´ mah¹ kya̱a̱h´
ko̱⁻hwëë´ pih¹ ba´ ga⁺heeyh¹ lä⁺ka̱a̱⁻
jee´ jwɨɨ⁻ kaah´ he⁻ cha⁻ jmɨ⁻gyɯɯ⁺.
6 Mah¹ ga⁺jäyh´:
—Kwan` jwë¹ mah¹ jmeeh¹ hih⁺
lä⁺ka̱a̱⁻ jee´ jwɨɨ⁻ na⁻, hi⁺ kwëëhn⁻
hne⁻ lä⁺jë⁺ ga´ he⁻ la¹ na´hñaah¹ he⁻
cha⁻ kih¹. Jëëh´, jnä´ ga⁺hyohn¹ lä⁺jë⁺
he⁻ na⁻ hi⁺ le´ kwëëhn⁻ hi̱⁻ lla⁺ dsën⁺.
7 Lä⁺jë⁺ he⁻ na⁻ kwëëhn⁻ hne⁻
cher´mah¹ ga⁺ju̱u̱h´ jnëh´ cha´nën⁺,
jmä̱ä̱h¹ jnä´ jøø̱hn¹.
8 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:
—Gwa̱a̱h⁻ ki⁺ jnä´ Tana´, jëëh´
ma⁻na⁻sɨɨ⁻ ba´ jee´ jyoh´ ka⁻läh´:
“Kih¹ Dsa⁻jøø̱h¹ hi̱⁻ la̱a̱¹ Dio kya̱a̱h¹
ba´ jmeeh¹ jɯɯh⁻. Kih¹ ja̱a̱⁻ hñii´ bih¹
jmeeh¹ ta´he¹.”
9 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja̱⁻, ga⁺jøø¹
hi̱⁻sa⁺llu̱¹ kiyh¹ ta⁺ jee´ chih¹ gwah⁺
jwɨɨ⁻ Jerusalén. Ma´ ga⁺lla⁺nääy¹ jee´
ja̱⁻, ga⁺jä̱ä̱y¹ lä⁺ ga⁺të´ gyɯɯh¹ kih¹
gwah⁺ jɯɯh⁺, ga⁺sɨɨyh⁺:
—Cher´mah¹ dsoo´ la̱a̱h¹ Jo̱o̱´ Dio,
jwä̱ä̱⁺ hñaah¹ lä⁺ ga⁺të´ hwa¹.
10 Jëëh´ na⁻sɨɨ⁻ ba´ ka⁻läh´:
Dio che̱e̱¹ ángele kya̱a̱y¹ koo´ kyah¹
mah¹ hä̱ä̱y¹ hne⁻.
11 Lä⁺ja̱⁻ jä̱ä̱y¹ hne⁻ lä⁺ hä̱ä̱y⁻ gooh⁻,
mah¹ sa⁺ lla⁻ñu¹ tɨɨh´ kya̱a̱h´
ku̱u̱´.
12 Mah¹ ga⁺je̱e̱h⁻ Jesús juu¹ kiyh¹,
ga⁺jäyh´:
—Ma⁻na⁻sɨɨ⁻ ba´ ka⁻läh´: “Ta⁺ ka̱⁻
dsë¹ Dio hi̱⁻ la̱a̱¹ Dsa⁻jøø̱h¹ kya̱a̱h¹.”
13 Ma⁻la⁺ ma⁻ka̱¹ hi̱⁻sa⁺llu̱¹ dsë¹
Jesús, ga⁺lä⁺ø̱ø̱y´ kiyh¹ miih⁻ jmɨɨ´.

Ga⁺løø¹ Jesús kway⁺ juu¹ hwa¹ Galilea
(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

14 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja̱⁻, ngaah¹ Jesús ta⁺
hwa¹ Galilea kye̱y⁻ cha⁻miih⁻ be´ kih¹
Jmɨ⁻lle´ Na⁻jngɨɨ¹. Ma´ hii´ juu¹ kiyh¹
lä⁺ka̱a̱⁻ jee´ jwɨɨ⁻ he⁻ tääh´ lä⁺ku´ lä⁺ji̱i̱¹
hwa¹ ja̱⁻.
15 Ma´ mi⁻të̱ë̱y⁺ dsa⁻ hi̱⁻ tä̱ä̱h´
lä⁺ko̱o̱⁻ lä⁺ko̱o̱⁻ gwah⁺ mäh⁻ hi⁺
ga⁺lä⁺je̱e̱⁺ dsa⁻ ga⁺jmee´ jɯɯh⁻ kiyh¹.
16 Ga⁺lla̱a̱yh¹ jee´ jwɨɨ⁻ Nazaret jee´
ga⁺kwa̱a̱y¹. Ga⁺hey¹ neh⁺ gwah⁺ mäh⁻
lä⁺ko̱o̱⁻ ma´ të̱ë̱y¹ jmeey⁺ jmɨɨ´ he⁻
te̱e̱h⁻ dsa⁻ dsë¹. Jee´ ja̱⁻ ga⁺nooy⁻
mah¹ ga⁺hëy´ juu¹ kih¹ Dio he⁻
ma⁻na⁻sɨɨ⁻ jä̱ä̱¹.
17 Ga⁺kwëëh¹ dsih´ je⁻ he⁻ ga⁺sɨɨ´
Isaía hi̱⁻ ma´ ngëë˜ juu¹ kih¹ Dio.
Ga⁺jiiy¹ mo´je⁻ mah¹ ga⁺jnøøyh¹ jee´
na⁻sɨɨ⁻ lä⁺la⁻:
18 Kye̱n´ Jmɨ⁻lle´ kih¹ Dio në´ kin⁺.
Ma⁻hña̱a̱y¹ jnä´ mah¹ kwan` ju¹hmëë´
kih¹ hi̱⁻ tä⁻ñee´.
Ga⁺che̱e̱y¹ jnä´ mah¹ hlë̱ë̱hn´ hi̱⁻ sa⁺
cha⁻ o⁻jøh⁺ dsë⁻ kih¹.
Jmeen` juu¹ ha⁻ lä⁺ jee´ lä̱ä̱´ hi̱⁻ tä̱ä̱h´
neh⁺ñe¹.
Jmeen` jëë¹ hi̱⁻ tɯɯ´.
Lä̱ä̱n´ dsa⁻ hi̱⁻ dsa⁻ngëë´ lli´wɨɨ´.
19 Jmeen` juu¹ he⁻ ma⁻tøøhn´ ji̱⁻ñe⁻
he⁻ mi⁻jä̱ä̱¹ Dio dsa⁻.
20 Ma⁻ngëë´ ma⁻hë´ Jesús juu¹ ja̱⁻,
ga⁺bä̱ä̱y¹ mo´je⁻ mah¹ ga⁺ngëëy¹ kih¹
hi̱⁻ ma´ hä´ goo⁻, ja̱⁻ga´ ga⁺gyay⁻.
Lä⁺je̱e̱⁺ hi̱⁻ ma´ tä̱ä̱h´ jee´ ja̱⁻ ma´ je̱e̱y˜
ko̱o̱⁻ hweh⁻.
21 Mah¹ ga⁺løøy¹ hlë̱ë̱yh˜ dsa⁻ he´:
—Na¹ ma⁻lä⁻te¹ juu¹ kih¹ Dio he⁻
ma⁻hën¹ cha´nëh´ hnäh´.
22 Ga⁺lä⁺je̱e̱⁺ ba´ dsa⁻ ma´ hlëëh⁺ llu¹
kih¹ Jesús, hi⁺ ma´ dsa̱a̱˜ dsëy¹ kih¹
jna̱a̱h¹ la¹ juu¹ he⁻ ma´ hlëëh⁺ Jesús.
Mah¹ ma´ jäyh´:
—¿Che´ ja̱⁺ he´ jo̱⁻ñɯɯh⁻ José hi̱⁻ na⁻?
23 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺ dsa⁻
he´:
—Ma⁺ ba´ jnä´ he⁻ jwɨɨh¹ jnä´ juu¹
he⁻ të̱ë̱h¹ hnäh´ hlëëh´, he⁻ jäh´ lä⁺la⁻:
“Jmee´ më˜ kyah¹ hñaah¹, cher´mah¹
dsoo´ la̱a̱h¹ të⁺më˜. Jmee´ ka⁻läh´
jee´ la¹ jwɨɨ⁻ kyah¹ lä⁺je̱e̱⁺ he⁻ ma⁻nɯɯ´
jnääh¹ ga⁺jmeeh´ jwɨɨ⁻ Capernaum,
ja̱⁻ga´ la¹ dsoo´.”
24 Hi⁺ ga⁺hlëëh´ gyih¹ jyoh´ juu¹,
ga⁺jäyh´:
—Ma⁺ra⁺ ju¹dsoo´ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´.
Ni⁺ ja̱a̱⁻ dsa⁻ hi̱⁻ ngëë˜ juu¹ kih¹ Dio sa⁺
he̱e̱h⁻ dsih´ jee´ jwɨɨ⁻ gooy¹.
25 Ju¹dsoo´ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´. Lä⁺ko̱o̱⁻
ma´ gya¹ Elía hi̱⁻ ga⁺ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio

ga̱hna´ jma¹ hnë¯ ji¯ñe¯ na¯dsë˜ jñee´
sɨh¯ hi̱ ha¯ kọh´ hoo´ sa̱ ga̱lä̱cha̱
lä̱ka̱a̱¯ hwa¹ ja̱¯. Jmɨɨ´ ja̱¯, ma´ cha̱a̱¯
jwë̱ë̱´ dsa¯më´ hnɨɨ´ hwa¹ Israel.
26 Pero sa̱ ga̱che̱e̱¹ Dio Elía kih¹
ni̱ ja̱a̱¯ dsa¯më´ hnɨɨ´ he´. Ga̱che̱ey¹
kih¹ ja̱a̱¯ dsa¯më´ hnɨɨ´ hi̱¯ ma´ cha̱a̱¯
Sarepta koo´ kih¹ Sidón ba´.
27 Lä̱ja̱¯ ka¯läh´ jmɨɨ´ kih¹ Eliseo hi̱¯
ga̱ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio llo´joo¹. Ma´
cha̱a̱¯ jwë̱ë̱´ dsa¯ hi̱¯ ma´ dsaah´ hmih¹
høø¯ hwa¹ Israel. Pero ni̱ ja̱a̱¯ hi̱¯
he´ sa̱ ga̱hla̱a̱´. Ma̱la̱ Naamán hi̱¯
ma´ cha̱a̱¯ hwa¹ Siria ba´ ga̱jä̱¹ kih¹ —
ga̱jäh´ Jesús.
28 Lä̱jë̱ë̱ hi̱¯ ma´ tä̱ä̱h´ neẖ
gwaẖ ja̱¯, ga̱lä̱lle̱e̱y´ jwërte lä̱ ma´
ga̱nuuy´ juu¹ ja̱¯.
29 Ga̱noo¯ lä̱jë̱ë̱ dsa¯ he´ mah¹
ga̱së̱ë̱h¯ dsih´ ta̱ chɨɨh´ jwɨɨ¯.
Ga̱jä̱ä̱y¹ lä̱ ga̱të´ gyɨɨh¹ moh´ jee´
la¹ jee´ jwɨɨ¯ ja̱¯, mah¹ ma´ jwä̱ä̱y¹ ta̱
cha´sɨɨ¯ ñiih´.
30 Pero he¯ ga̱la¹, ga̱kọọ¹ Jesús jwë¹
kiyh¹ ga̱ngëëy´ tọ¹dsaah`jee´ kih¹ dsa¯
he´, ngooy¹ ta̱ jee´ jyoh´.

Ga̱lle̱e̱¯ Jesús jmɨ¯lle´ hlɨɨh¹ kih¹ ja̱a̱¯ dsa¯
(Mr. 1:21-28)

31 Ngoo¹ Jesús ta̱ Capernaum, kọọ¯
jwɨɨ¯ he¯ nøø´ hwa¹ Galilea. Ga̱kway´
juu¹ jmɨɨ´ he¯ te̱e̱h¯ dsa¯ dsë¹.
32 Lä̱jë̱ë̱ dsa¯ ma´ dsa̱a̱˜ dsë¹ kih¹
juu¹ he¯ ma´ kway̱ ja̱¯. Jëëh´, ma´
hlëëyẖ kya̱a̱h´ cha¯miih¯ be´.
33 Ma´ hä̱ä̱´ neẖ gwaẖ, ja̱a̱¯ dsa¯
hi̱¯ ma´ kye̱¯ jmɨ¯lle´ hlɨɨh¹ mah¹
ga̱hlëëyh´ kọọ¯ ki̱¯ga̱a̱¯.
34 Ga̱jäyh´:
—Ta̱ ka̱a̱ẖ jnääh¹, Jesús dsa¯
Nazaret. ¿Che´ ma¯ñeh¹ mah¹ mi´lla̱a̱h¹
jnääh¹? Kyụụ̱ jnääh¹ hne¯. Hne¯ ba´
he´ hi̱¯ na¯jngëë¹ kya̱a̱¹ Dio.
35 Mah¹ ga̱jɨɨh¹ Jesús kih¹ jmɨ¯lle´
hlɨɨh¹ he´, ga̱sɨɨyẖ:
—Ta̱ tooh´ mɨɨh´. Go¯hë̱ë̱¹ kih¹ dsa¯
na¯ —ga̱jäyh´.
Lä̱jɨɨh¹ ga̱ta̱h´ dsa¯ he´ hwa¹ to̱lo̱
ië´ dsa¯ ga̱jmee´ jmɨ¯lle´ hlɨɨh¹ he´
mah¹ ya̱hë̱ë̱¹ bih¹. Pero ni̱ miih¯
dsoo´ sa̱ ga̱jmeey´ kih¹ dsa¯ he´.
36 Peeṟ ga̱jwa̱a̱h¹ dsa¯ kya̱a̱h´
juu¹ he¯ ga̱hlëëyh´ ja̱¯, ma´ hlë̱ë̱yh˜
dsa¯kya̱a̱yh´, ma´ jäyh´:
—¿Hee¯ ba´ juu¹ na¯? He¯ ba´
che¯ be̱e̱´ juu¹ kiyh¹. Ha¯ lä̱ liyẖ
jmeey¹ mada¯ kih¹ jmɨ¯lle´ hlɨɨh¹ mah¹
hwë̱ë̱y̱.
37 Ga̱lä̱cha̱ juu¹ kih¹ Jesús lä̱ka̱a̱¯
jee´ jwɨɨ¯ he¯ tääh´ lä̱ku´ lä̱jɨɨ¹ kih¹
hwa¹ ja̱¯.

Ga̱mi̱hlä̱ä̱´ Jesús ma¯choo¹ Simón
(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

38 Ma´ ya̱hë̱ë̱¹ Jesús neẖ gwaẖ ja̱¯,
ngooy¹ ta̱ kih¹ Simón. Jee´ ja̱¯ ma´
kya̱a̱¹ ma¯choo¹ Simón dsaah´ kya̱a̱h´
lii´. He¯ja̱¯ ga̱chụụ´ dsa¯ kya̱a̱h´
Jesús mah¹ mi¯hlä̱ä̱y´.
39 He¯ja̱¯ ga̱tøh¹ Jesús lle´ jee´
kya̱a̱y¹, ga̱jmeey´ hiẖ kih¹ lii´ ja̱¯.
Mah¹ ya̱hɨɨ¹ lii´. Lä̱cha̱h´ ja̱¯ ga̱noo¯
ma¯choo¹ Simón he´, ga̱jmeey´ he¯
ga̱kuh¯ ga̱hɨh¹ hi̱¯ ma´ tä̱ä̱h´ jee´ ja̱¯.

Ga̱mi̱hlä̱ä̱´ Jesús jwë̱ë̱´ hi̱¯ dsaah´
(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

40 Ma´ ga̱nɨɨ¯ jmɨɨ´ ja̱¯, lä̱jë̱ë̱
dsa¯ hi̱¯ ma´ cha̱a̱¯ dsa¯dsaah´ kya̱a̱
¹ na´nääy ¹ na´jä̱ä̱y¯ cha´ië´ Jesús.
Na¯ku´ na¯ngɨɨ ¹ dsoo´ ma´ la̱a̱ ¹
dsa¯dsaah´ he´. He¯ja̱¯ ga̱kye¯ Jesús
goo¯ ië´ kih¹ lä̱ja̱a̱¯ lä̱ja̱a̱¯ mah¹
ga̱mi̱hlä̱ä̱y´.
41 Kih¹ jwë̱ë̱´ dsa¯dsaah´ he´
ga̱hwë̱ë̱¯ jmɨ¯lle´ hlɨɨh¹, hi̱¯ ma´
tooyh˜ mɨɨh´ ma´ jäyh´:
—Hne¯ la̱a̱h¹ Jọọ´ Dio.
Pero ma´ jɨɨh˜ Jesús kiyh¹. Sa̱ ma´
kway̱ jwë¹ ma´ hlëëyh¹, jëëh´ ma¯ñe¯
ba´ jmɨ¯lle´ hlɨɨh¹ he¯ la̱a̱y¹ Cristo.

Ga̱kwa´ Jesús juu¹ neẖ gwaẖ mäh¯ kih¹ dsa¯gooy¹
(Mr. 1:35-39)

42 Ma´ ga̱jnä¹ ja̱¯, ya̱hë̱ë̱¹ Jesús
ngoo¹ ta̱ jee´ sa̱ cha̱a̱¯ dsa¯. Lä̱cha̱h´
ja̱¯ ga̱ta̱a̱h` dsa¯ ga̱hnaayh¯ lä̱jɨɨh¹
ga̱jnä̱ä̱yẖ. Hi̱ ga̱ha´ dsa¯ kiyh¹,
sa̱ ma´ kway̱ jwë¹ ma´ dsooy¹ ta̱ jee´
jyoh´.

43 Pero Jesús ga˖jäh˴ sɨɨyh˖:
—Jmee˖ bii˩ kin˖ nɨɨn` ta˖ jee˴ jyoh˴ na˴kan` ju˩hmëë˴ he˜ mi˜jnää˖ ha˜ lä˖ jää˖ Dio dsa˜ lä˖hih˖ kih˩. Kih˩ he˜ la˜ ba˴ na˜hñaan˴ jan˩.
44 He˜ja˜ ngooy˩ na˴kway˜ juu˩ lä˖koo˜ lä˖koo˜ gwah˖ kih˩ dsa˜ judiu he˜ tøø˴ hwa˩ Galilea.

5

Jwëë˴ hmooh˜ ga˖taah` neh˖ sa˴hma˩
(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

1 Koo˜ hä˴ ma˴ cheh˩ Jesús cha˴hoo˴ jmɨ˜juuh˜ he˜ hla˜ hwa˩ Genesaret. Jee˴ ja˜ ga˖kuh˩ jwëë˴ jwërte dsa˜ lä˖ku˴ lä˖jii˩ kiyh˩ hi˜ hnøø˩ ma˴ nuu˩ juu˩ kih˩ Dio.
2 Ga˖jëë˩ Jesús to˩ na˴moo˴ he˜ ma˴ na˜hɨɨ˜ cha˴hoo˴ jmɨɨ˜ ja˜. Jëëh˴, ma˜ngëë˴ sa˴hma˜hwëë˜ hi˜ ma˴ kaah˜ hmooh˜, ga˖taayh` ga˖gyiyh˩ ma˩ kiyh˩.
3 He˜ja˜ ga˖he˩ Jesús neh˖ na˴moo˴ he˜ ma˴ la˩ kih˩ Simón. Ga˖jmeey˴ mada˜ kih˩ Simón mah˩ hläyh˩ ga˴ miih˜ na˴moo˴ ja˜ ta˖ jee˴ juuh˜ jmɨɨ˜. Mah˩ ga˖gyay˜ neh˖ na˴moo˴ ja˜, ga˖løøy˩ hlëëyh˜ lä˖jëë˖ dsa˜.
4 Ma˴ ga˖dsaa˩ juu˩ kiyh˩, ga˖sɨɨyh˖ Simón:
—Ma˖nøøn˩ ta˖ jee˴ juuh˜ ga˴ mah˩ hɨɨh˩ hnäh˴ sa˴hma˩ kyah˩ hnäh˴.
5 Mah˩ ga˖jeeh˜ Simón juu˩ kiyh˩:
—Ta˜jwoh˩ kyaan˖. Lä˖taa˩ hwë˩ ma˜kooh˴ jnääh˩ sa˴hma˩. Sa˖ chaa˜ ma˜lëëh˖ jnääh˩ ni˖ miih˜. Pero cher˴mah˩ lä˖ja˜ jwah˴, hɨɨ` ba˴ jnä˴ sa˴hma˩.
6 Ma˜ngëë˴ ma˜hɨɨy˴ sa˴hma˩ ja˜, lä˖chah˴ ja˜ ga˖sëëyh˩. Peer˖ jwëë˴ jwërte hmooh˜ ga˖taah` neh˖ hma˩ ja˜, lä˖jiih˩ ga˖løø˩ dsa˜gyii˖.
7 He˜ja˜ ga˖jmeey˴ lii˜ kih˩ dsa˜kyaayh˴ hi˜ ma˴ tääh˴ jyoh˴ na˴moo˴ mah˩ ya˜nääy˴ kway˩ be˴. He˜ja˜ ya˖nääy˩, hi˖ ga˖kayh˩ lä˖to˴ na˴moo˴ kiyh˩ ja˜. He˜ja˜ miih˜ ga˴ sa˖ ga˖hmäh˩ neh˖ jmɨɨ˜.
8 Ma˴ ga˖jëë˩ Simón Pee˴ he˜ ja˜, ga˖juuyh˩ jnëy˴ cha˴në˴ Jesús, mah˩ ga˖sɨɨyh˖:
—Sa˖ høø˖ kwaat˜ nooh˩ koo˴ kin˖ Dsa˜jøøh˩ kyaan˖. Jëëh˴ cha˜ cha˜miih˜ dso˴kye˜ kin˖.
9 Jëëh˴, ga˖jwaah˩ jwërte Pee˴ lä˖kye˜ hi˜ ma˴ tääh˴ ko˜jøh˴ kyaayh˴, ma˴ ga˖jëëy˩ ha˜ lä˖koo˜ jwëë˴ hmooh˜ hi˜ ga˖saayh˩.
10 Ja˜ba˴ lä˖ja˜ ga˖la˩ kih˩ Jacobo kyaah˴ Jwaa˜ jo˜ñuuh˜ Zebedeo hi˜ ma˴ jmee˖ ta˴ ko˜jøh˴ kyaah˴ Simón. Pero ga˖jäh˴ Jesús sɨɨyh˖ Simón:
—Ta˖ wa˴ gah˩. Na˩ ta˖ cha˴në˴ dsa˜ ba˴ leeh˖ na˩, lla˜ he˜ ma˴ leeh˖ hmooh˜.
11 Ja˜ga˴ ga˖lla˖nääy` cha˴hoo˴ jmɨɨ˜ kyaah˴ na˴moo˴. Jee˴ ja˜ ba˴ ga˖llay˴ lä˖jë˖ he˜ ma˴ kooyh˜ ja˜, mah˩ ga˖jmeey˴ ko˜jøh˴ kyaah˴ Jesús.

Ga˖mi˖hlää˴ Jesús jaa˜ hi˜ ma˴ dsaah˴ hmih˩ høø˜
(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

12 Koo˜ jmɨɨ˴ ja˜ ma˴ hää˴ Jesús koo˜ jee˴ jwɨɨ˜. Ga˖lloo˩ jaa˜ dsa˜ hi˜ ma˴ dsaah˴ hmih˩ høø˜. Ma˴ ga˖jëëy˩ Jesús ga˖juuyh˩ jnëy˴ mah˩ ga˖jluuy˩ lley˴ lä˖ ga˖të˴ hwa˩ cha˴në˴ Jesús. Ga˖chuuy˴ kyaah˴, ga˖jäyh˴:
—Dsa˜jøøh˩ kyaan˖, cher˴mah˩ le˴, leh˩ ba˴ hne˜ cheh˩ dsoo˴ he˜ mi˜sah˴ jnä˴.
13 He˜ja˜ ga˖hɨɨ˴ Jesús ma˜goo˜ mah˩ ga˖kyey˜ në˴ kih˩ dsa˜ he˴, mah˩ ga˖jäyh˴:
—Le˴ ba˴. Wa˴ dsa˜che` dsoo˴ he˜ mi˜sah˴ hne˜.
Lä˖chah˴ ja˜ ga˖ääh˩ go˜te˜ hmih˩ høø˜ ja˜.
14 Ma˜ngëë˴ he˜ ja˜, ga˖taah˜ Jesús juu˩ mah˩ sa˖ kooyh˩ juu˩ kyaah˴ ni˖ jaa˜, ga˖jäyh˴:
—Gwa˜ go˜hääh` hñaah˩ kih˩ jmi˜dsa˜ lä˖koh˴ jäh˴ ley kih˩ Moisé. Kye˜ miih˜ he˜ kwëëyh˩ lä˖llu˩ he˜ ma˜na˴lluuh`. Lä˖ja˜ go˜jmee˴ mah˩ lä˖ñe˜ dsa˜ he˜ ma˜jä˩ kyah˩.
15 Pero koo˜ jmɨɨ˴ koo˜ jmɨɨ˴ cha˜ga˴miih˜ ma˴ hii˴ juu˩ kiyh˩. Jwëë˴

dsa⁻ ma´ dsa⁻kuh¹ nuu⁻ juu¹ he⁻
kway⁺, hi⁺ lä⁺ja⁻ ka⁻läh´ ma´ dsa⁻kuh¹
jwëë´ hi⁻ dsaah´ hi⁻ hnøø¹ jä¹ kiyh¹.
16 Pero Jesús ma´ dsooy˜ ma´
dsa⁻ngɨɨy` kiyh¹ kih¹ Dio jee´ sa⁺ chaa⁻
ni⁺ jaa⁻ dsa⁻.

Ga⁺mi⁺hlää´ Jesús jaa⁻ hi⁻ sa⁺ liih⁻ goo⁻ tɨɨ´
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

17 Koo⁻ jmɨɨ´ ma´ gya¹ Jesús kway⁺
juu¹. Jee´ ja⁻ ma´ tää´h´ ko⁻llaa´ fariseo
kyaa´h´ ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley. Dsa⁻kaa´h´
he´ ya⁺nää¹ lä⁺jë⁺ jwɨɨ⁻ mäh⁻ he⁻
na⁻hee⁻ hwa¹ Galilea, hi⁺ lä⁺ja⁻ hi⁻
ma´ chaa⁻ hwa¹ Judea ka⁻läh´, lä⁺kye⁻
hi⁻ ma´ chaa⁻ Jerusalén. Ma´ kye⁻
Jesús cha⁻miih⁻ be´ kih¹ Dio kyaa´h´
he⁻ ma´ mi⁻hläy´ hi⁻ dsaah´.
18 Jmɨɨ´ ja⁻ ga⁺lla⁺nää¹ dsa⁻ hi⁻ ma´
jää⁺ jaa⁻ hi⁻ dsaah´ hi⁻ sa⁺ liih⁻ goo⁻
tɨɨ´ na⁻kyaa¹ në´ jii⁻. Ma´ hnøøy¹ ma´
dsa⁻taayh` cha´neh⁺ mah¹ dsa⁻kyaay⁺
cha´në´ Jesús.
19 Kih¹ he⁻ ma´ tää´h´ jwëë´ dsa⁻, sa⁺
ga⁺la¹ ma´ taayh⁺ cha´neh⁺. He⁻ja⁻
ga⁺wɨɨy¹ ta⁺ gyɨɨh¹ hne¹ mah¹ ga⁺jñiyh¹
miih⁻ ka´luu´ hne¹. Ta⁺ jwë´ ja⁻,
ga⁺jñaay¹ dsa⁻dsaah´ he´ lä⁺kye⁻ jii´
kiyh¹ to⁺lo⁺ në´ dsa⁻ cha´në´ Jesús.
20 Ma´ ga⁺jëë¹ Jesús ha⁻ lä⁺koo⁻
dsoo´ dsë¹ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ he´, he⁻ja⁻
ga⁺jäyh´ sɨɨyh⁺ dsa⁻dsaah´:
—Dsa⁻ñɨɨh⁻, ma⁻na⁻che´ ba´
dso´kye⁻ kyah¹.
21 He⁻ja⁻ lä⁺jëë⁺ ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley
kyaa´h´ dsa⁻ fariseo ga⁺løøy¹ jmeey⁺
hɨɨ´dsë⁻: "¿Hee⁻ laa¹ dsa⁻ñɨɨh⁻ na⁻
he⁻ mi⁻kwayh¹ Dio? Jaa⁻ Dio ba´ lih⁺
che¹ dso´kye⁻ kih¹ dsa⁺."
22 Pero ga⁺lä⁺liih⁻ ba´ Jesús he⁻
hɨɨ´dsë⁻ ma´ jmee⁺ dsa⁻ he´, he⁻ja⁻
ga⁺sɨɨyh⁺:
—¿He⁻la¹ jmeeh⁻ hnäh´ hɨɨ´dsë⁻
lä⁺na⁻?
23 ¿Hee⁻ ga´ na⁻ sa⁺ jwëëh`, laa´h´
hnäh´? ¿Che´ he⁻ chiih´ jne´ jaa⁻
hi⁻ dsaah´: "Ma⁻na⁻che´ ba´ dso´kye⁻
kyah¹", o he⁻ chiih´ jnih´: "Noo⁻, kii¹
jii´ kyah¹, mah¹ gwaa´h⁻"?

24 He⁻ja⁻ jmeen` he⁻ jwëëh` ga´
mah¹ lä⁺ngëëh´ hnäh´, Hi⁻ga⁺lëë¹ngo¹
la⁻ ba´ na⁻ngë¹ jwë¹ jmɨ⁻gyɨɨ⁺ mah¹
chey¹ dso´kye⁻ kih¹ dsa⁺.
Ja⁻ga´ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨh⁺ hi⁻ sa⁺ liih⁻
goo⁻ tɨɨ´ he´:
—Jnä´ jwahn⁺ noo⁻, kii¹ jii´ kyah¹,
gwaa´h⁻ cha´neh⁺ kyah¹.
25 Lä⁺chah´ ja⁻ ga⁺noo⁻ dsa⁻ he´
cha´në´ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ma´ tää´h´ jee´
ja⁻, ga⁺kooy¹ jii´ kiyh¹ jee´ ma´ kyaay¹,
ngaayh¹ cha´neh⁺ kiyh¹, jmeey⁺ jɨɨh⁻
kih¹ Dio.
26 Ga⁺lä⁺jëë⁺ ba´ ga⁺lä⁺dsaa˜ jwërte
dsë¹ ma´ ga⁺jëëy¹ he⁻ ja⁻, mah¹
ga⁺jmeey´ jɨɨh⁻ kih¹ Dio. Ga⁺lä⁺goyh⁺
jwërte, ma´ jäyh´:
—Na¹ ba´ ra´ si˜ ma⁻jëën´ koo⁻ he⁻
jɨh⁻gaa⁻ he⁻ jmee⁺ dsaa˜ dsë⁻ jne´.

Ga⁺tëëh¹ Jesús Leví
(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

27 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja⁻, ngoo¹ Jesús ta⁺
jee´ jyoh´. Jee´ ngooy¹ ja⁻, ga⁺jëëy¹ jaa⁻
hi⁻ koo¹ ku´sɨh⁻ hi⁻ ma´ chee⁻ Leví,
ma´ gya¹ në´ta´ kih¹ kooy¹ ku´sɨh⁻. Mah¹
ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:
—Ña⁻ wa´ jmeen´ ko⁻jøh´.
28 Ga⁺jä´ ba´ ta´ kiyh¹ he⁻ ma´ jmeey⁺
ja⁻, mah¹ ga⁺jmeey´ ko⁻jøh´ kyaa´h´
Jesús.
29 Leví hi⁻ ma´ koo¹ ku´sɨh⁻ he´
ga⁺jmeey´ koo⁻ jmɨɨ´ jɨɨh⁻ kih¹ Jesús
cha´neh⁺ kiyh¹. Jwëë´ dsa⁻ hi⁻ ma´
koo¹ ku´sɨh⁻ kyaa´h´ jñah´ ga´ dsa⁻ ma´
tää´h´ në´ mes˜ ko⁻jøh´ kyaayh´.
30 Pero dsa⁻ fariseo kyaa´h´ ta⁻jwoh¹
kyaa¹ ley ga⁺taayh` ga⁺ti⁻ ga⁺chooy´
juu¹ kyaa´h´ discípulo kyaa¹ Jesús,
ga⁺jäyh´:
—¿He⁻la¹ kuh⁻huh´ hnäh´ ko⁻jøh´
kyaa´h´ dsa⁻ hi⁻ koo¹ ku´sɨh⁻ na⁻, hi⁺
lä⁺ja⁻ kyaa´h´ dsa⁻ wa´ hi⁻ cha⁻ hi⁻?
31 He⁻ja⁻ ga⁺jeeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹,
ga⁺sɨɨyh⁺:
—Sa⁺ jmee⁺ bii¹ të⁺më˜ kih¹ dsa⁻ hi⁻
llɨɨ¹, kih¹ dsa⁻dsaah´ ba´ jmee⁺ bii¹.
32 Sa⁺ ma⁻jan˜ kih¹ hi⁻ llɨɨ¹,
ma⁻jan˜ kih¹ hi⁻ cha⁻ dso´kye⁻ kih¹
ba´ mah¹ wa´ dsa⁻jeeyh˜ kyaa´h´ Dio.

Ga˭ngɨɨ´ dsa¯ juu' he¯la' sa˭ tʉ˜ discípulo ko¯hwëë´ he¯ kuh¯hɨyh˜
(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

33 Ja¯ga´ ga˭jäh´ dsa¯ hɨ¯ ma´ ti¯choo˭ juu' he´, sɨɨyh˭ Jesús:

—Dsa¯ kyaa' Jwaa¯ ko¯lla¯jiih˜ ba´ sa˭ kuh¯hɨyh˜ ma´ ngɨɨy˭ kiyh' kih' Dio, hi˭ lä˭ja¯ jmee˭ dsa¯ fariseo ka¯läh´. ¿He¯la' sa˭ jmee˭ lä˭ja¯ discípulo kyaah'?

34 He¯ja¯ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭:

—Dsa¯ hɨ¯ tää´ jee´ dsa¯jee´ goo¯ dsa¯, sa˭ cha¯ he¯ kih' he¯ tʉy' he¯ kuh¯hɨyh˜ ta´ko¯jiih' gya' dsa¯ñʉʉh¯ hɨ¯ dsa¯jee´ goo¯ jee´ ja¯.

35 Pero lloo˜ koo¯ jmɨɨ´ wa´ra¯ ga˭llee¯y¯ dsa¯ñʉʉh¯ hɨ¯ dsa¯jee´ goo¯ he´. Ma´ja¯ ga´ tʉ' dsa¯ kyaay' he¯ kuh¯hɨh˜ mah' chuuy' kyaah´ Dio.

36 Hi˭ ga˭jäyh´ sɨɨyh˭ juu' na¯hmää´ la¯:

—Ni˭ jaa¯ dsa¯ sa˭ kwa˭ kih', ka' koo¯ jwɨ´ hmɨɨh¯ hmëë´ mah' tøøy' në´ kih' hmɨɨh¯ ma¯gyuh¯. Cher´mah' lä˭ja¯ la', koo¯ hee¯y' hmɨɨh¯ hmëë´ ba´ ja¯. Hi˭ ni˭ sa˭ jee˭ kwee¯ hmɨɨh¯ ma¯gyuh¯ kyaah´ jwɨ´ hmɨɨh¯ hmëë´ ja¯.

37 Hi˭ lä˭ja¯, ni˭ jaa¯ dsa¯ sa˭ kwa˭ kih' chiyh' vin hmëë´ neh˭ loo¯ ma¯gyuh¯. Cher´mah' ga˭chih' dsa¯ vin hmëë´ neh˭ loo¯ ma¯gyuh¯, chah´ ba´ gyii˭, jëëh´ sa˭ kwa' jwë' ää˭. Tʉʉ˭ vin hmëë´ hi˭ hee´ loo¯ ka¯läh´.

38 He¯ja¯ neh˭ loo¯ hmëë´ ba´ dsa¯hoo` vin hmëë´. Mah' lä˭ja¯ ba´ mi¯hee˭ vin hmëë´ ja¯, kyaah´ loo¯ hmëë´ ka¯läh´.

39 Ni˭ jaa¯ hɨ¯ tee' hɨh˜ jmɨh' mɨ 'jëh' ma¯ää¯, sa˭ tɨh' dsëy' he¯ hmëë´ lä˭chah´ ja¯. Jëëh´ jäyh´: "Llu' ga´ he¯ ma¯gyuh¯." —ga˭jäh´ Jesús.

6

Ga˭hlëëh´ Jesús ha¯ lä˭ la' jmɨɨ´ he¯ tee¯h¯ dsa¯ dsë'
(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

1 Koo¯ jmɨɨ´ he¯ tee¯h¯ dsa¯ dsë', ga˭ngëë´ Jesús jee´ ma¯na¯jnää´ chaah' trigo. Ga˭hnä' discípulo kyaay' miih¯ sa´gwah´ trigo, ga˭gyey' kyaah´ gooy¯ mah' ga˭kuyh¯.

2 He¯ja¯ ko¯llaa´ fariseo ga˭jäyh´ sɨɨyh˭ discípulo he´:

—¿He¯la' jmeeh¯ hnäh´ he¯ sa˭ lle` kih' jmeeh' hnäh´ jmɨɨ´ he¯ tee¯h¯ dsa¯ dsë'?

3 He¯ja¯ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭:

—¿Che´ sa˭ ma¯heh¯ hnäh´ jee´ na¯sɨɨ¯ lä˭koo¯ ga˭jmee´ David koo¯ hä´, lä˭ ma´ ja' kyoyh˭ kyaah´ hɨ¯ ma´ ga˭nää´ kyaayh´?

4 Ga˭hey' neh˭ gwah˭ mah' ga˭kuyh¯ he´ñiih¯ he¯ ma¯na¯jøø¯ he¯ sa˭ lle` kih' ma´ kuyh˭ hi˭ ga˭kwëëyh' dsa¯ kyaay' ka¯läh´. Jëëh´, ma˭la˭ jmi¯dsa¯ ba´ ma´ na¯ngë' jwë' kuyh˭ he´ñiih¯ ja¯.

5 Hi˭ ga˭jäyh´ ka¯läh´:

—Hɨ¯ga˭lee' ngo' la¯ ba´ na¯ngë' jwë' jmeey' hih˭, hee¯ na¯ he¯ ga˭tee´ jmee' dsa¯ jmɨɨ´ he¯ tee¯h¯ dsa¯ dsë'.

Ga˭mi˭hlää´ Jesús jaa¯ dsa¯ jmɨɨ´ he¯ tee¯h¯ dsa¯ dsë'
(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

6 Jyoh´ ka¯läh´ jmɨɨ´ he¯ tee¯h¯ dsa¯ dsë' ga˭he' Jesús neh˭ gwah˭ mäh¯ mah' ga˭løøy' kway˭ juu'. Jee´ ja¯ ma´ hää´ jaa¯ dsa¯ñʉʉh¯ hɨ¯ ma¯lä¯kii˭ ma¯goo¯ ra¯lluu'.

7 Hi˭ ma´ tää´ ta¯jwoh' kyaa' ley kyaah´ dsa¯ fariseo tää˜ Jesús, ma´ jëëy˜ che´ mi´hlää´ dsa¯ jmɨɨ´ he¯ tee¯h¯ dsa¯ dsë' mah' lä˭ja¯ ma´ le´ ma´ hnɨɨy' kiyh'.

8 Pero ma´ ñe¯ ba´ Jesús he¯ hʉʉ´dsë¯ ma´ jmee˭ dsa¯ he´, he¯ja¯ ga˭sɨɨyh˭ dsa¯ hɨ¯ ma¯lä¯kii˭ ma¯goo¯ he´:

—Noo¯, mah' ña¯ jee´ to'dsaah` la¯.

Mah' ga˭noo¯ dsa¯ he´ jee´ to'dsaah` ja¯.

9 He¯ja¯ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭ dsa¯kaah´ he´:

—Ngɨɨn´ koo¯ mɨ 'juu' kyah' hnäh´. ¿Hee¯ na¯ na¯ngë' jne´ jwë' jmeen´ jmɨɨ´ he¯ tee¯h¯ dsa¯ dsë', che´ he¯ llu' o che´ he¯ hlɨɨh'? ¿Che´ lää´ jne´ jaa¯ hɨ¯ ma¯ngoo' ga˭juu' o kwan´ jwë' juuy´?

10 Ga˗jëë˜ Jesús ko̱˜hwëë˝ lä˗ja̱˜ kih˜
lä˗jëë̱˗ hi̱˜ ma´ tä̱ä̱h´ lä˗ku´ lä˗jii̱˜ kiyh˜
ja̱˜, mah˜ ga˗sɨɨyh˗ hi̱˜ ma´ dsaah´ he˝:
—Nɨɨh` ma˜gooh˜.
Mah˜ ga˗nɨɨh˜ dsa˜ he˝ ma˜goo˜.
Lä˗chah˝ ja̱˜, ga˗jä̱˜ go˜te˜ ma˜gooy˜.
11 Peer˗ ga˗lä˗lle̱e̱˝ dsa˜ka̱a̱h´ he˝,
mah˜ ga˗sɨɨyh˗ dsa˜kya̱a̱yh´:
—¿Ha˜ lä˗ jmeen´ kih˜ Jesús?

Ga˗hña̱a̱˜ Jesús lä˗jëë̱˗ gya˗tu̱u̱˝ apóstole
(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

12 Jmɨɨ´ ja̱˜ ñee´ Jesús ta˗ ko̱o̱˜
moh˝ na´ngɨɨy´ kiyh˜ kih˜ Dio lä˗jii̱h˜
ga˗jnäyh˜ hwë˜ ja̱˜.
13 Ma´ ga˗jnä˜ ja̱˜, ga˗tëëyh˜ lä˗jëë̱˗
discípulo kya̱a̱y˜, mah˜ ga˗lle̱e̱yh˜
gya˗tu̱u̱˝ ba´. Hi̱˜ he˝ ga˗tëëyh˜
apóstole.
14 Ga˗lle̱e̱yh˜ Simón hi̱˜ ma´ tëëyh˜
Pee´, Andre´ øøh˜ Simón, Jacobo
kya̱a̱h´ Jwa̱a̱˜, Felipe kya̱a̱h´ Bar-
tolomé,
15 Matä´, Tamá, Jacobo jo̱˜ñuuh˜
Alfeo, Simón hi̱˜ ma´ tëëyh˜ Zelote,
16 Juda øø̱h˜ Jacobo, kya̱a̱h´ Juda
Iscariote hi̱˜ ga˗ngëë˜ Jesús.

Ga˗kwa´ Jesús juu˜ kih˜ jwë̱ë̱˝ dsa˜
(Mt. 4:23-25)

17 Ga˗jña̱a̱˜ Jesús ta˗ hwa˜ mɨɨ˗
ko̱˜jøh˝ kya̱a̱h´ discípulo kya̱a̱y˜. Peer˗
jwë̱ë̱˝ dsa˜ ga˗lla˗nää˜ jee´ ja̱˜, dsa˜
cha̱a̱˜ lä˗ka̱a̱˜ hwa˜ Judea, kya̱a̱h´
dsa˜ cha̱a̱˜ Jerusalén, dsa˜ cha̱a̱˜ Tiro
kya̱a̱h´ Sidón jwɨɨ˜ he˜ tääh´ cha´hoo´
jmɨ˜ñeeh˜. Lä˗jëë̱˗ dsa˜ he˝ ga˗lla˗nää˜
he˜ hnøøy˜ nuuy˜ juu˜ kih˜ Jesús hi˗
ga˗lla˗nää˜ hi̱˜ dsaah´ mah˜ jä̱˜ kiyh˜.
18 Lä˗jëë̱˗ hi̱˜ ma´ jëë˜ wɨɨ˝ he˜
ma´ jmee˗ jmɨ˜lle˝ hlɨɨh˜ kiyh˜, lä˗ja̱˜
ka˜läh˝ ga˗jä̱˜ kiyh˜.
19 He˜ja̱˜ ma´ jmee˗ dsa˜ bii˜ ha˜
lä˗ jee´ tëë̱y˜ su̱y˜ miih˜ sa´hmɨɨh˜ kih˜
Jesús, kih˜ he˜ ma´ hwëë˜ be˝ kiyh˜ he˜
kya̱a̱h´ ma´ mi˜hlä̱ä̱y˝ lä˗jëë̱˗ dsa˜.

Llu˜ la˜ kih˜ dsa˜ hi̱˜ hnaah˜ Dio
(Mt. 5:1-12)

20 Ga˗jëë˜ Jesús jee´ ma´ tä̱ä̱h´ lä˗jëë̱˗
discípulo kya̱a̱y˜ mah˜ ga˗jäyh˝:
—Llu˜ la˜ kyah˜ hnäh˝ hi̱˜ tä˜ñee˝,
jëëh˝ jä̱ä̱˜ ba´ Dio hnäh˝ lä˗hih˗ kih˜.
21 Llu˜ la˜ kyah˜ hnäh˝ hi̱˜ kyo̱h˗
na˜, jëëh˝ lloo˜ ko̱o̱˜ jmɨɨ´ mo˗so˗
lä˗kya̱h˜ hnäh´. Llu˜ la˜ kyah˜ hnäh˝
hi̱˜ kɨ˜hooh˜ na˜, jëëh˝ ja̱˜ba´ lä˗ja̱˜
lloo˜ ko̱o̱˜ jmɨɨ´ lä˗cha̱a̱h˜ hnäh˝ llu˜.
22 'Llu˜ la˜ kyah˜ hnäh˝ wa´ra˜
ga˗lä˗høøh` dsa˜ kyah˜ hnäh˝, o
wa´ra˜ ga˗hwë̱ë̱˜ dsa˜ hnäh˝ jee´ kiyh˜,
wa´ra˜ ga˗hlëëh˝ dsa˜ wɨɨ˝ kyah˜
hnäh˝, o wa´ra˜ ga˗jmä̱ä̱y˜ hnäh˝
lä˗ko̱h˝ ja̱a̱˜ dsa˜ hlë̱ë̱h˜ kwa̱a̱t˜ kih˜
Hi̱˜ga˗lë̱ë̱˜ngo˜ la˜.
23 Lä˗ ma´ dsa˜ngëë˝ hnäh˝ lä˗ja̱˜,
wa´ jë̱ë̱˜ hoh˝ hnäh˝, wa´ cha̱a̱h˜ hnäh˝
llu˜, jëëh˝ cha˜ ko̱o̱˜ he˜ llu˜ jwërte he˜
hñah˗ hnäh˝ gyuuh˜ ya˗jwɨɨ˜. Ma˗ra˗
he˜ jmeeh˗ ba´ dsa˜ hnäh˝, jëëh˝ lä˗ja̱˜
ma´ jmee˗ dsa˜ ma˜gyu̱h˜ kya̱a̱y˜ kih˜
lä˗jëë̱˗ hi̱˜ ga˗ngëë˜ juu˜ kih˜ Dio.
24 'Peer˗ jwɨɨ˜ hnäh˝ dsa˜ cha˜ kuu´.
Jëëh˝, ja̱˜ba´ jii̱h˜ kye̱h´ hnäh˝ o˜jøh˗
dsë˜.
25 Peer˗ jwɨɨ˜ hnäh˝ hi̱˜ na˜kë̱˜ na˜,
jëëh˝ lloo˜ ko̱o̱˜ jmɨɨ´ lä˗kya̱h˜ hnäh˝.
Peer˗ jwɨɨ˜ hnäh˝ hi̱˜ tä̱ä̱h´ ngɨɨ˜ na˜.
Jëëh˝, ja̱˜ba´ lä˗ja̱˜ lloo˜ ko̱o̱˜ jmɨɨ´
kɨ´hooh´ hnäh˝.
26 Peer˗ jwɨɨ˜ hnäh˝ wa´ra˜ ga˗hlëëh˝
lä˗jëë̱˗ dsa˜ llu˜ kyah˜ hnäh˝. Jëëh˝
lä˗ja̱˜ ma´ jmee˗ dsa˜ ma˜gyu̱h˜
kya̱a̱y˜ kih˜ hi̱˜ ma´ ngëë˜ juu˜ ta˜juu˜
kih˜ dsa˗.

Hnøø˜ hnää˗ jne´ hi̱˜ na˜høøh´ jnän`
(Mt. 5:38-48; 7:12)

27 'Pero jnä˝ jwë̱ë̱hn˜ hnäh˝ lä˗jëë̱˗
hnäh˝ hi̱˜ tä̱ä̱h´ nuu˜ jee´ la˜. Wa´
hnaah˗ hnäh˝ lä˗jëë̱˗ hi̱˜ na˜høøh´
kyah˜ hnäh˝. Jmee´ llu˜ kih˜ hi̱˜ sa˗
hnää˜ hnäh˝.
28 Ngɨɨ´ hnäh˝ llu˜ kih˜ hi̱˜ jwä˜
dso´jwɨɨ˝ kyah˜ hnäh˝. Ngɨɨ´ hnäh˝ kih˜
Dio kih˜ hi̱˜ jnaah˜ hnäh˝ juu˜ wɨɨ˝.
29 Cher´mah˜ hi̱˜ ga˗jnoo˜ ko̱o̱˜
jwoo˜ mo˜nëh´, kwëëyh` ka˜läh˝ jyoh˝
jwoo˜. Hi˗ cher´mah˜ hi̱˜ ga˗jñuuh˜
hmɨh˜lloo˝ kyah˜, kwëëyh` ka˜läh˝
sa´ko̱o̱h˜.

30 Cher´mah¹ hi̱⁻ ga⁺ngɨɨ´ miih⁻ he⁻
cha⁻ kyah¹, ja̱⁻ kwëëyh´ ba´. Hi⁺
cher´mah¹ hi̱⁻ ga⁺jñuuh¹ he⁻ la¹ kyah¹,
mo⁺to⁺ ngɨɨh` he⁻ ja̱⁻.
31 Lä⁺ko̱o̱⁻ hnooh⁻ hnäh´ jmee¹ dsa⁻
kyah¹ hnäh´, ja̱⁻ba´ lä⁺ja̱⁻ jmee´ hnäh´
kiyh¹ ka⁻läh´.
32 'Pero, cher´mah¹ hnaah⁺ hnäh´
ma⁺la⁺ hi̱⁻ hnää¹ hnäh´ ba´, ¿ha⁻ jmää¹
he⁻ na⁻ kyah¹ hnäh´? Jëëh´, lä⁺ja̱⁻
ka⁻läh´ hi̱⁻ hñaa⁻ dsë¹, hnääy¹ ma⁺la⁺
hi̱⁻ hnää¹ hñiiy´ ba´.
33 Hi⁺ cher´mah¹ jmeeh⁻ hnäh´ llu¹
kih¹ hi̱⁻ jmee⁺ llu¹ kyah¹ hnäh´, ¿ha⁻
jmää¹ he⁻ na⁻ kyah¹ hnäh´? Jëëh´,
ja̱⁻ba´ lä⁺ja̱⁻ jmee⁺ hi̱⁻ hñaa⁻ dsë¹
ka⁻läh´.
34 Hi⁺ cher´mah¹ ga⁺mi⁺hä̱ä̱h¹ hnäh´
dsa⁻ hi̱⁻ la̱a̱h´ hnäh´ ngëëy¹ ba´, ¿ha⁻
jmää¹ he⁻ na⁻ kyah¹ hnäh´? Jëëh´,
ja̱⁻ba´ lä⁺ja̱⁻ jmee⁺ hi̱⁻ hñaa⁻ dsë¹,
mi⁻hä̱ä̱y⁺ dsa⁻ hi̱⁻ la̱a̱y¹ ngëë¹ ba´.
35 He⁻ja̱⁻ wa´ lä⁻hnaah⁺ hnäh´ hi̱⁻
na⁻høøh´ kyah¹ hnäh´, jmee´ hnäh´
he⁻ llu¹ ba´, mi⁻hä̱ä̱h¹ hnäh´ he⁻ cha⁻
kyah¹ hnäh´. Ta⁺ jøø̱` he⁻ ngëëy¹
ka⁻läh´. Lä⁺ja̱⁻ ba´ hñah⁺ hnäh´ he⁻
llu¹ jwërte. Hi⁺ le̱e̱h´ hnäh´ jo̱o̱´ Dio
hi̱⁻ gya¹ gyuuh¹ ya⁺jwɨɨ¹. Jëëh´, llu¹
dsëy¹ kya̱a̱h´ hi̱⁻ sa⁺ kwa⁺ti´hmaah´ hi⁺
lä⁺kye̱⁻ kya̱a̱h´ hi̱⁻ hñaa⁻ dsë¹ ka⁻läh´.
36 Wa´ lä⁻ñih´ hoh´ hnäh´ ja̱⁻ba´
lä⁺ko̱h´ dsa⁻lä⁻ñih´ dsë¹ Tää` jnän`.

Sa⁺ ga⁺të̱ë̱´ jne´ kye̱n´ kwa̱a̱t⁻ kih¹ jñah´
(Mt. 7:1-5)

37 'Ta⁺ ka̱⁻ hnäh´ kwa̱a̱t⁻ kih¹ jñah´,
mah¹ sa⁺ ka̱¹ Dio kwa̱a̱t⁻ kyah¹ hnäh´.
Ta⁺ jwä´ hnäh´ dso´jwɨɨ´ kih¹ dsa⁺ mah¹
sa⁺ jwä¹ Dio dso´jwɨɨ´ kyah¹ hnäh´.
Jmee´ hnäh´ jø̱h⁻ hoh´ mah¹ jmee¹ Dio
jø̱h⁻ dsë¹ kih¹ dso´kye⁻ kyah¹ hnäh´.
38 Kwëëh` hnäh´ dsa⁻, mah¹ kwëëh¹
Dio hnäh´. Kwa¹ ba´ Dio he⁻ sa⁺ kya̱a̱h´
hih⁺, jmeey¹ na⁻hla̱a̱h´ llu¹, na⁻ka̱h¹
lä⁺jɨɨh¹ ga⁺sa̱a̱¹ go⁻te⁻. Jëëh´, kya̱a̱h´
ja̱⁻ba´ he⁻ llah⁻ hnäh´ hih⁺, lla̱a̱¹ Dio
hnäh´ hih⁺.
39 Hi⁺ ga⁺hlë̱ë̱h¹ Jesús dsa⁻ kya̱a̱h´
juu¹ na⁻hmää´ la⁻:
—¿Hee⁻ jmää¹ kih¹ ja̱a̱⁻ hi̱⁻ tuu´ mah¹
lla⁻lley¹ kaah` kih¹ jñah´ hi̱⁻ tuu´? ¿Che´
sa⁺ tä̱h⁺ lä⁺u̱u̱´ neh⁺ ko̱o̱⁻ too⁻?
40 Sa⁺ jøø̱h¹ ga´ discípulo lä⁺ko̱h´
ga´ ta⁻jwoh¹ kya̱a̱y¹. Pero ma⁻la⁺
ma⁻hñaa⁻ të̱ë̱y⁻, ja̱⁻ga´ le̱e̱y´ kwee⁻
ba´ kya̱a̱h´ ta⁻jwoh¹ kya̱a̱y¹.
41 '¿He⁻la¹ jëëh´ wa´hløø⁻ he⁻ hä´
mɨ´në´ øø̱h¹ mah¹ sa⁺ jëëh´ da´ wa´hløø⁻
juuh⁻ he⁻ hä´ mɨ´nëh´ hñaah¹?
42 ¿Ha⁻ lä⁺ja̱⁻ jwɨɨh¹ øø̱h¹: "Kwa´ da´
wa´ llen` wa´hløø⁻ he⁻ hä´ mɨ´nëh´",
mah¹ sa⁺ jëëh´ hä´ ga´ he⁻ juuh⁻ ga´
kyah¹ hñaah¹? ¡He⁻ ba´ che⁻ ta⁻ju̱u̱h¹
hne⁻! Lle´ da´ jä̱ä̱¹ wa´hløø⁻ juuh⁻ he⁻
hä´ mɨ´nëh´ hñaah¹. Ja̱⁻ga´ na⁺ jëëh
¹ kwee⁻ mah¹ lleh¹ wa´hløø⁻ he⁻ hä´
mɨ´në´ øø̱h¹.

Mɨɨ¹ kih¹ jmee⁺ lii˜ ha⁻ lä⁺ la¹ chaah¹ hma⁻
(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

43 'Chaah¹ hma⁻ llu¹ sa⁺ hɨɨ⁻ mɨɨ¹ he⁻
hlɨɨh¹. Hi⁺ lä⁺ja̱⁻ chaah¹ hma⁻ hlɨɨh¹ sa⁺
hɨɨ⁻ mɨɨ¹ he⁻ llu¹.
44 Mɨɨ¹ kih¹ jmee⁺ lii˜ ha⁻ lä⁺ la¹
chaah¹ hma⁻. Jëëh´, sa⁺ chooh˜ dsa⁻
mɨ¹higo kih¹ chaah¹ to̱o̱´, ni⁺ lä⁺ja̱⁻ sa⁺
chooh˜ dsa⁻ mɨ¹jëh¹ kih¹ chaah¹ to̱o̱´
ka⁻läh´.
45 Dsa⁻ llu̱u̱¹ hlëëyh⁺ juu¹ llu¹ jmah¹,
jëëh´ he⁻ na⁻ ba´ tääh´ tuh⁻dsëy¹. Dsa⁻
hi̱⁻ hlë̱ë̱h¹, hlëëyh⁺ juu¹ hlɨɨh¹ jmah¹,
jëëh´ he⁻ na⁻ ba´ tääh´ tuh⁻dsëy¹. Jëëh´
he⁻ na⁻mah´ neh⁺ tuh⁻dsë¹ dsa⁻, he⁻
ja̱⁻ ba´ hlëëyh⁺.

Juu¹ na⁻hmää´ kih¹ hne¹
(Mt. 7:24-27)

46 '¿He⁻la¹ tëëh⁺ hnäh´ kin⁺,
"Dsa⁻jø̱ø̱h¹ kya̱a̱n⁺, Dsa⁻jø̱ø̱h¹ kya̱a̱n⁺"
mah¹ sa⁺ jmeeh⁻ hnäh´ lä⁺jë⁺ he⁻
jwahn⁺?
47 Jwë̱ë̱hn˜ hnäh´ ha⁻ lä⁺ la̱a̱¹ hi̱⁻
gwa̱´ go⁻nuu´ juu¹ kin⁺ mah¹ jmeey⁺ lä⁺
jwahn⁺.
48 La̱a̱y¹ lä⁺ko̱o̱⁻ ja̱a̱⁻ dsa⁻ hi̱⁻
ga⁺jmee´ ko̱o̱⁻ hne⁻. Ga⁺gyuy¹ ñiih´
në´ ku̱u̱´ hloo⁻, mah¹ ga⁺chiyh´ ma⁻tɨɨ´
kih¹ në´ ku̱u̱´ ja̱⁻. Ma´ ga⁺juuh¹ jmɨɨ⁻,
ga⁺hläh´ hne¹ ja̱⁻. Pero ni⁺ miih⁻ sa⁺

ga˗jeh˺, jëëh˝ ma´ chih˹ hweh˜ në´ kụụ´
hloo˜.
49 Pero hị˜ nuu˜ juu˹ kin˗ mah˺
sa˗ ga˗jmeey˝ he˹, lạạy˺ lä˗kọọ˜ jạạ˜
dsa˜ hị˜ ga˗jmee´ hne˺ kih˺ në´ gwaah´
jmah˹. Ni˗ sa˗ cha˜ ga˗chiyh˝ ma˜tɨɨ´
kih˹. Ma´ ga˗jɨɨh˺ jmɨɨ˜, ga˗hläh˝ hne˺
ja˜ kyạạh´ be˝ mah˺ ga˗toh˝, lä˗jịịh˹
ga˗hẹẹ˺ go˜te˜ —ga˗jäh˝ Jesús.

7

Ga˗mi˗hläạ́˝ Jesús moz˜ kyạạ˺ jɨɨ´ hløø´
(Mt. 8:5-13)

1 Ma´ ga˗dsạạ˺ ga˗hlẹẹ̈h˺ Jesús
lä˗jëë̈˗ dsa˜, ngooy˺ ta˗ Capernaum.
2 Jee´ ja˜ ma´ gya˹ jạạ˜ jɨɨ´ hløø´ hị˜
ma´ chạạ˜ jạạ˜ moz˜ kyạạ˺ hị˜ ma´
hnääy˹ jwërte. Moz˜ he˝ ma˜ngoo˺
ga˗jụụ˺ ma´ ja˗ kiyh˺.
3 Ma´ ga˗nuu˝ jɨɨ´ hløø´ he˝ hlëëh˗
dsa˜ kih˺ Jesús, ga˗chẹẹy˺ kọ˜llạạ´
dsa˜gyɨɨh´ kyạạ˹ dsa˜ judiu mah˺
na´chụụy´ kyạạh´ Jesús he˜ dsooy˺
mi˜hläạ́y˝ moz˜ kyạạy˺.
4 Ma´ ga˗lla˗nää˺ dsa˜ he˝ jee´ ma´
gya˹ Jesús, cha˜miih˜ ga˗chụụy˝
kyạạh´, ma´ jäyh˝:
—Ma˗ra˗ he˜ ga˗tẹẹ̈˝ ba´ hne˜ kwah˹
be˝ kih˺ jɨɨ´ hløø´.
5 Jëëh˝, hnääy˺ ba´ lä˗jëë̈˗ dsa˜goo˜
jne´ hi˗ ga˗jmeey˝ kọọ˜ gwah˗ mäh˜
kyạạ˺ jnääh˹.
6 He˜ja˜ ngoo˺ ba´ Jesús kyạạh´ dsa˜
he˝. Ma´ ngoo˹ ya˗jäyh˗ jee´ gya˹ jɨɨ´
hløø´ he˝, lä˗chạh˝ ja˜ ga˗chẹẹ˺ jɨɨ´
hløø´ he˝ ome˜ kyạạ˺ mah˺ na´chiiyh´
Jesús lä˗la˜:
—Dsa˜jøøh˹ kyạạn˗, ma˜jan˜ mada˜
kih˺ jɨɨ´ hløø´, jäyh˝, ta˗ jmee˜ bii˺ goh˹
lä˗ ga˗të´ oo˗. Ni˗ miih˜ sa˗ cha˜ he˜
lạạ˺ jnä´ mah˺ go´heh´ cha´neh˗ kin˗.
7 He˜ja˜ sa˗ ga˗tụụ˜ dsën˗ ma´ nɨɨn`
hñiin˗ ma´ na´jëë̈n˗ hne˜. Lẹẹ˗ ba´
kọọ˜ hlëëh´ ba´ hne˜, jä˺ kih˺ moz˜
kyạạn˗.
8 Jëëh˝ jnä´ ka˜läh˝, chạạ˜ hị˜ jmee˗
mada˜ kin˗, hi˗ tạạh´ hløø´ hị˜ jmeen˗
hih˗ kih˺. Wa´ra˜ ga˗jmeen˺ hih˗ kih˺
jạạ˜: “Gwa˜ jee´ oo˗”, dsooy˺ ba´.
Wa´ra˜ ga˗jwɨɨn˺ jñah˝: “Ña˜ ta˗ la˗”,
jäy˗ ba´. Hi˗ wa´ra˜ ga˗jwɨɨn˺ moz˜
kyạạn˗: “Jmee´ he˜ la˜”, jmeey˗ ba´.
9 Ma´ ga˗nuu˝ Jesús juu˹ ja˜,
ga˗lä˗dsạạ˜ dsëy˺ kih˺ jɨɨ´ hløø´. Mah˺
ga˗sɨɨyh˗ lä˗jëë̈˗ hị˜ ma´ chạạ˺ kaah`
kiyh˹ jee´ ja˜:
—Ma˗ra˗ ju˹dsoo˝ jwëë̈hn˜ hnäh˝,
lä˗kạạ˜ hwa˺ Israel sa˗ ma˜jẹẹn˹ ni˗
jạạ˜ dsa˜ hị˜ dsoo˝ dsë˺ lä˗kọọ˜ dsoo˝
dsë˺ jɨɨ´ hløø´ oo˗.
10 Ma´ ga˗lla˗nää` dsa˜ he˝ cha´neh˗
kih˺ jɨɨ´ hløø´, ga˗jëëy˺ ma˜jä˺ go˜te˜
kih˺ moz˜ kyạạy˺ hị˜ ma´ dsaah´ he˝.

Ga˗mi˗jịịh` Jesús jạạ˜ jọ˜ñɨɨh˜ dsa˜më˝ hnɨɨ´

11 Ma˜ngëë˝ he˜ ja˜, ga˗he˺ Jesús
jwë˹ngoo˺ ta˗ jee´ jwɨɨ˜ he˜ chẹẹ˜ Naín,
kyạạyh´ discípulo kyạạy˺ hi˗ jwëë̈˝
jwërte dsa˜ ga˗jmee´ kọ˜jøh´ kyạạyh´.
12 Lä˗ ma´ ga˗tëë̈y˝ chɨɨh´ jwɨɨ˜ ja˜,
ga˗jẹẹy˹ dsa˜ hị˜ ga˗nää˺ ga˗hạạ` jạạ˜
hlɨɨ´ hị˜ ma´ lạạ˹ jạạ˜ gyụụ˜ kọọ˜ mëë˹
kyạạ˺ jạạ˜ dsa˜më˝ hnɨɨ´. Hi˗ jwëë̈˝
jwërte dsa˜ hị˜ chạạ˜ jee´ ja˜ ma´
jmee˗ kọ˜jøh´ kyạạyh´.
13 Ma´ ga˗jëë̈˺ Dsa˜jøøh˹ jnän`
dsa˜më˝ he˝, ga˗lä˗ñih´ dsëy˺ kiyh˺
mah˺ ga˗sɨɨyh˗:
—Ta˗ hooh`.
14 Lä˗chạh˝ ja˜ ngoo˺ Jesús chụh˗
kih˺ dsa˜ hị˜ ma´ kyẹ˜ goo˝ mah˺
ga˗sọọyh˺. He˜ja˜ ga˗noo˜ dsa˜ hị˜
ma´ jäạ́˗ hlɨɨ´ he˝. Ja˜ga´ ga˗jäh˝ Jesús
sɨɨh˗ hlɨɨ´ he˝:
—Chih˜mäh˺, jnä˝ hlẹẹ̈hn´ hne˜.
Noo˜.
15 Lä˗chạh˝ ja˜, ga˗gya˜ chih˜ hị˜
ma´ na˜jụụ´ he˝ mah˺ ga˗løøy˺ hlëëyh˗.
Ja˜ga´ ga˗jäh˝ Jesús sɨɨyh˗ chooy˹:
—Hịị˜ la˜ chih˜ kyạạh˺.
16 Lä˗jëë̈˗ ba´ ga˗lä˗goh˗. Ga˗løøy˺
jmeey˗ jɨɨh˜ kih˹ Dio, ma´ jäyh˝:
—He˜ ba´ che˜ jøøh˹ hị˜ ngëë˜ juu˹
kih˺ Dio hị˜ ma˜ya˜hẹẹ̈˜ jee´ jnän`la˜.
Hi˗ ma´ jäyh˝ lä˗la˜ ka˜läh˝:
—Ma˜ja˜ Dio kway˗ be˝ kih˺ dsa˜
kyạạy˺.

17 Ga̱ʼhɨɨ´ jwërte juu¹ kih³ Jesús
lä̱ʼkąą̱¯ hwa³ Judea kyąąh´ jwɨɨ¯ he¯
tääh´ lä̱ʼku´ lä̱ʼjɨɨ³ jee´ ją̱¯.

Ga̱ʼchęę³ Jwąą̱¯ dsa¯ kyąąy³
na´hlëëyh´ kyąąh´ Jesús
(Mt. 11:2-19)

18 Lä̱ʼjë̱ʼ juu¹ la¯ ga̱ʼnuu´ Jwąą̱¯
ga̱ʼjmeeh³ discípulo kyąąy³. He¯ją̱¯
ga̱ʼtëëyh³ ąą̱³ discípulo.
19 Ga̱ʼchęęy³ kih³ Jesús mah³
na´ngɨɨy´ juu¹ kiyh³:
—¿Che´ hne¯ he´ hi̱¯ nøø´ juu¹ jä̱ʼ o
che´ jąą´ jnääh³ jñah´?
20 Lä̱ʼkǫǫ̱¯ ma´ ga̱ʼlla̱ʼnää³ dsa¯ he´
jee´ ma´ gya¹ Jesús, ga̱ʼsɨɨyẖʼ:
—Jwąą̱¯ hi̱¯ ma´ choo˜ jmɨɨ¯
ma¯chęęy³ jnääh¹ mah³ ngɨɨ´ jnääh³
juu¹ kyah³: “¿Che´ hne¯ he´ hi̱¯ nøø´
juu¹ jä̱ʼ o che´ jąą´ jnääh³ jñah´?”
21 Ją̱¯ba´ hor˜ ją̱¯ ga̱ʼmi̱ʼhląą´ Jesús
jwęę´ dsa¯dsaah´, dsa¯ hi̱¯ ma´ jëë˜
wɨɨ´ kih³ na¯ku´ na¯ngɨɨ¹ dsoo´, dsa¯
hi̱¯ ma´kyę̱¯ jmɨ¯lle´ hlɨɨh¹. Hi̱ʼ ga̱ʼnäy³
mɨ¹në´ jwęę´ dsa¯tɨɨ´.
22 Ją̱¯ga´ ga̱ʼjęęh¯ Jesús juu¹ kih³ hi̱¯
ga̱ʼchęę³ Jwąą̱¯ he´, ga̱ʼsɨɨyẖʼ:
—Go¯nää´ hnäh´, mah³ go¯jmeeh`
juu¹ kih³ Jwąą̱¯ lä̱ʼjë̱ʼ he¯ ma¯nɨɨh¯
hnäh´ hi̱ʼ lä̱ʼjë̱ʼ he¯ ma¯jëëh` hnäh´
la¯. Hi̱¯ tɨɨ´ ma¯jëëy˜ ba´, hi̱¯ jluuh´
ma¯ga̱ʼnääy´ ba´, ma¯hląą̱´ ba´ hi̱¯
ma´ dsaah´ dsoo´ hmih³ høø¯, hi̱¯
gwɨɨ` ma¯nuuy¯ ba´, hi̱¯ ma¯jǫǫ̱ʼ
ma¯lä¯jɨɨyh` ba´, hi̱ʼ hi̱¯ tä¯ñee´
ma¯nuu¯ bih³ ju¹hmëë´.
23 Llu³ la³ kih³ hi̱¯ sa̱ʼ jmee̱ʼ to̱³ dsë³
kwąąt˜ kiṉʼ —ga̱ʼjäh´ Jesús sɨɨyẖʼ.
24 Lä̱ʼkǫǫ̱¯ ma´ ga̱ʼnää` discípulo
kyąą³ Jwąą̱¯ he´, ga̱ʼløø³ Jesús hlëëh˜
dsa¯ kih³ Jwąą̱¯ mah³ lä¯dsooh˜ dsëy³
ha¯ lä̱ʼ ma´ ląąy¹, ga̱ʼjäyh´:
—¿Ha¯ lä̱ʼ ląą³ hi̱¯ na´jëëh` hnäh´
ma´ na´nääh¹ hnäh´ jee´ oo̱ʼ hwa³ kii̱ʼ?
¿Che´ ma´ ląąy¹ lä̱ʼkǫh´ hma¯tah¯ he¯
gwa¯gyąą˜ lle´?
25 ¿Cher´mah³ sa̱ʼ ląąy³ lä̱ʼją̱¯ hi̱¯
na´jëëh` hnäh´, ha¯ ba´ lä̱ʼ ląąy³ ją̱¯?
¿Che´ ma´ ląą¹ jąą̱¯ dsa¯ñɨɨh¯ hi̱¯ ma´
këh¯ hmɨɨh¯ llu³? Ñe´ ba´ jne´, lä̱ʼjëë̱ʼ
hi̱¯ këh¯ hmɨɨh¯ llu³, hi̱¯ tąąh´ llu¹, hi̱¯
he´ tąąh´ cha´neẖʼ kih³ rey ba´.
26 He¯ją̱¯, ¿hee¯ ba´ ląą¹ hi̱¯ na´jëëh`
hnäh´? ¿Che´ ląą¹ jąą̱¯ hi̱¯ ngëë˜ juu¹
kih³ Dio? Jnä´ jwëëhn˜ hnäh´ ląąy¹ ba´.
Hi̱ʼ ma̱ʼra̱ʼ he¯ ląąy³ jǫǫh¹ ga´ lä̱ʼkǫh´
ga´ jñah´ hi̱¯ ma´ ngëë˜ juu¹ kih³ Dio.
27 Jëëh´, Jwąą̱¯ he´ hi̱¯ na¯sɨɨ¯ kih³
lä̱ʼla¯:
Chęęn¯ jąą̱¯ hi̱¯ dsa¯kwa̱ʼ juu¹ kiṉʼ.
Hi̱¯ he´ dsoo³ ta̱ʼ cha´nëh´ mah³
mi¯lluy³ jwë¹ kyah³.
28 ’Ma̱ʼra̱ʼ ju¹dsoo´ jwëëhn˜ hnäh´.
Jee´ kih¹ lä̱ʼjëë̱ʼ hi̱¯ ga̱ʼlä̱ʼchąą̱ʼ kih³
dsa¯më´, sa̱ʼ chąą̱¯ hi̱¯ ngëë˜ juu¹ kih³
Dio hi̱¯ jǫǫh¹ ga´ lä̱ʼkǫh´ ga´ Jwąą̱¯ hi̱¯
ma´ choo˜ jmɨɨ¯. Pero hi̱¯ ląą³ mäh³ ga´
kih¹ gyɨɨh¹ ya̱ʼjwɨɨ³, hi̱¯ he´ jǫǫh¹ ga´
lä̱ʼkǫh´ ga´ Jwąą̱¯.
29 Lä̱ʼjëë̱ʼ dsa¯ hi̱¯ ga̱ʼnuu´
kih³ Jwąą̱¯ lä̱ʼkyę̱¯ hi̱¯ ma´ kǫǫ³
ku´sɨh¯ ga̱ʼjmee´ dsoo´ dsë³ kih³ Dio,
ga̱ʼhęęyh¯ sąąy̱ʼ jmɨɨ¯ lä̱ʼkǫǫ̱¯ ga̱ʼjäh´
Jwąą̱¯.
30 Pero dsa¯ fariseo kyąąh´ dsa¯ hi̱¯
kyɨɨh˜ ley ga̱ʼjmeey´ ta̱ʼ koo´ ba´ he¯
ma´ jmee¹ Dio kiyh³. Sa̱ʼ ga̱ʼlä̱ʼhnøøy³
ma´ sąąy̱ʼ jmɨɨ¯.
31 Mah³ ga̱ʼjäh´ Dsa¯jǫǫh¹ jnän`:
—Jee´ la¯ jwëëhn˜ hnäh´ ha¯ lä̱ʼ ląą³
dsa¯ hi̱¯ chąą̱¯ na³. Lä̱ʼla¯ ba´ ląąy¹.
32 Dsa¯ hi̱¯ chąą̱¯ na³ chąąyh¯ miih¯
lä̱ʼkǫh´ chih¯ hi̱¯ tąąh´ je´hmooh´ hi̱¯
tooh˜ mɨɨh´ kyąąh´ dsa¯kyąąyh´. Jäyh´:
“Ma¯jɨɨ´ jnääh³ sǫ¯ he¯ jmee̱ʼ jëë̱¯
hoh´ hnäh´ kyąąh´ luu´ hma¯ta¯ pero
sa̱ʼ ga̱ʼhiih´ hnäh´ ma´ jmeeh³ hnäh´
ją´. Ma¯hä´ jnääh³ sǫ¯ he¯ ti¯meeh¯
dsë³, ni̱ʼ lä̱ʼją̱¯ sa̱ʼ ma¯hooh´ hnäh´”,
jäh´ chih¯ sɨɨyẖʼ dsa¯kyąąyh´.
33 ’Lä̱ʼją̱¯ ka¯läh´ jmee̱ʼ dsa¯ hi̱¯
chąą̱¯ na³. Jëëh´, ja³ Jwąą̱¯ hi̱¯ ga̱ʼkuh¯
ga̱ʼhɨh³ miih¯ go¯te¹ mah³ ga̱ʼjäh´ dsa¯
kiyh³: “Kyę̱¯ jmɨ¯lle´ hlɨɨh¹.”
34 Lä̱ʼją̱¯ ka¯läh´, ja³ Hi̱¯ga̱ʼlëë³ngo³
la¯ hi̱¯ kuh¯hɨh˜ na´tee` kih¹ mah³
jäh´ dsa¯ kiyh³: “Jląąy´ ngëë¹, mah³
lla´hęęyh¯ ka¯läh´. Jwąyh´ kyąąh´
lä̱ʼjëë̱ʼ hi̱¯ kǫǫ¹ ku´sɨh¯, hi̱ʼ ląąy³ ome¯

kyąą¹ dsa⁻ wa´ hı̨⁻ cha⁻ hı̨⁻”, jäh´ dsa⁻ hı̨⁻ chąą⁻ na¹.

35 Pero kyąąh´ he⁻ jmee⁺ Dio, lii˜ llu¹ ba´ hʉʉ´dsë⁻ kiyh¹ —ga⁺jäh´ Jesús.

Ga⁺kuh⁻ ga⁺hı̨h¹ Jesús cha´neh⁺ kih¹ Simón, jąą⁻ dsa⁻ fariseo

36 Ga⁺chʉʉ´ jąą⁻ fariseo kyąąh´ Jesús mah¹ dsooy¹ cha´neh⁺ kiyh¹, dsa⁻kuh⁺ dsa⁻hı̨yh⁺ kyąąyh´. Lä⁺ ma´ ga⁺hey¹ cha´neh⁺ kih¹ fariseo he´, ga⁺gyay⁻ në´ mes˜.

37 Hi⁺ ją⁻ba´ jee´ jwɨɨ⁻ ją⁻, ma´ chąą⁻ jąą⁻ dsa⁻më´ hı̨⁻ ma´ kąąh˜ wa´ hı̨⁻ cha⁻ hı̨⁻. Pero lä⁺kǫǫ⁻ ma´ ga⁺nuuy´ he⁻ gya¹ Jesús kuh⁻hı̨h˜ kyąąh´ fariseo he´, he⁻ją⁻ ngooy¹ jee´ ją⁻, ma´ kyę⁻ kǫǫ⁻ së¹ jmɨɨ⁻ mi⁻jwɨɨ⁻.

38 Ga⁺llooy¹ hooyh˜ hʉʉ´ tɨɨ´ Jesús, lä⁺jı̨ı̨h¹ ga⁺lä⁺gyʉh´ tɨɨ´ Jesús kyąąh´ jmɨɨ⁻ he⁻ ga⁺tʉʉ⁻ mɨ ¹nëy´. Ga⁺mi⁺kı̨yh´ kyąąh´ jñu⁻ lley´. Ją⁻ga´ ga⁺chʉyh´ tɨɨ´ Jesús mah¹ ga⁺huuy¹ jmɨɨ⁻ mi⁻jwɨɨ⁻.

39 Ma´ ga⁺jëë¹ fariseo lä⁺kǫǫ⁻ jmee⁺ dsa⁻më´ he´, ma´ jmeey⁺ hʉʉ´dsë⁻: “Wa´ra⁻ jäh´ kih¹ Jesús ląą¹ jąą⁻ hı̨⁻ ngëë˜ juu¹ kih¹ Dio, lä⁺liiyh⁻ ha⁻ lä⁺ ląą¹ dsa⁻më´ hı̨⁻ gya¹ chu⁻bë˜ tɨɨy´. Che´ sa⁺ ñey⁻, he⁻ hlɨɨh¹ jmah¹ ba´ jmee⁺ dsa⁻më´ na⁻”, ma´ ląąy´.

40 Ją⁻ga´ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:

—Cha⁻ kǫǫ⁻ mɨ ¹juu¹ he⁻ jwëëhn˜ hne⁻, Simón.

—Chiih´ jnä´, Ta⁻jwoh¹ —ga⁺jäh´ Simón.

41 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:

—Ʊʉ¹ dsa⁻ ma´ ąą⁻ kih¹ hı̨⁻ cha⁻ kuu´. Jąą⁻ hı̨⁻ he´, ma´ ąą⁻ hña´ hña⁻loo´ kuu´. Hı̨⁻ jñah´ he´ ma´ ąą⁻ tǫ⁺lo⁺gya´.

42 Sa⁺ ma´ cha⁻ he⁻ kyąąh´ ma´ mi⁻hmaah` dsa⁻ he´. Hı̨h¹ dsa⁻ cha⁻ kuu´ he´ ga⁺jney´ lä⁺ją⁻ ba´ kwąąt˜ kih¹ lä⁺ʉʉ´. Jäh´ da´ kǫǫ⁻. ¿Hı̨ı̨⁻ jąą⁻ jee´ lä⁺ʉʉ´, hnääy¹ cha⁻ga´miih⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu´ he´?

43 Ga⁺jäh´ Simón:

—Go⁻ ląąn⁺ hı̨⁻ ma´ ąą⁻ cha⁻ga´miih⁻ kuu´ kiyh¹.

—He⁻ dsoo´ na⁻ kyah¹ —ga⁺jäh´ Jesús.

44 Ją⁻ga´ ga⁺jęęh⁻ Jesús hñii´, ga⁺jëę̈y¹ dsa⁻më´ he´, mah¹ ga⁺sɨɨyh⁺ Simón:

—Jı̨ı̨h` da´ nëh´ mah¹ jëę̈` dsa⁻më´ la⁻. Lä⁺kǫǫ⁻ ma⁻hen˜ cha´neh⁺ kyah¹, sa⁺ ma⁻kwëëh` jnä´ jmɨɨ⁻ he⁻ ma´ jñii´ tɨɨn⁺. Pero dsa⁻më´ la⁻, ma⁻huuy¹ jmɨɨ⁻ he⁻ haa´ mɨ´nëy´ mah¹ ma⁻chey¹ kyąąh´ jñu⁻ lley´.

45 Hne⁻ sa⁺ ma⁻chʉh´ kin⁺. Pero dsa⁻më´ la⁻, lä⁺jı̨ı̨h¹ ma´ ga⁺hey¹ cha´neh⁺ la⁻, sa⁺ ma´ tʉy˜ chʉyh⁺ tɨɨn⁺.

46 Sa⁺ ma⁻huuh⁺ aceit ka´llen⁺. Pero dsa⁻më´ la⁻, ma⁻huuy¹ jmɨɨ⁻ mi⁻jwɨɨ⁻ ma⁻tɨɨn⁺.

47 He⁻ją⁻ jwëę̈hn˜ hne⁻. Ma⁺ke⁺ ma⁻jmeey´ cha⁻miih⁻ dso´kye⁻, ma⁻na⁻che´ ba´, jëëh´ cha⁻miih⁻ ma⁻lä⁻hnääy¹ jnä´. Pero ją⁻ą⁻ hı̨⁻ ma´ ąą⁻ miih⁻, miih⁻ go⁻te˜ ba´ hnääy¹ hı̨⁻ ma⁻jmee´ jǫh⁻ dsë¹ kiyh¹.

48 He⁻ją⁻ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨh⁺ dsa⁻më´ he´:

—Ma⁻na⁻che´ ba´ dso´kye⁻ kyah¹.

49 Jñah´ hı̨⁻ ma´ na⁻teeh´ kyąąy¹, ga⁺løøy¹ ngɨɨy⁺ juu¹ kih¹ dsa⁻kyąąyh´:

—¿Hee⁻ ląą¹ dsa⁻ na⁻, che´ lä⁺kyę⁻ dso´kye⁻ kih¹ dsa⁺ chey˜?

50 Pero ga⁺jäh´ Jesús sɨɨh⁺ dsa⁻më´ he´:

—Kih¹ he⁻ ma⁻lä⁻dsoo´ hoh´, ma⁻ląąh´ hne⁻ kih¹ dso´kye⁻. Gwąąh⁻ ba´ hne⁻ llu¹.

8

Ma´ chąą⁻ dsa⁻më´ hı̨⁻ ma´ jmee⁺ ta´he¹ kih¹ Jesús

1 Ma⁻ngëë´ he⁻ ją⁻, ngoo¹ Jesús lä⁺kąą⁻ jwɨɨ⁻ kaah´ jwɨɨ⁻ mäh⁻ na´kway⁻ ju¹hmëë´, ga⁺hlëę̈yh¹ dsa⁻ lä⁺kǫǫ⁻ jąą⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kih¹. Hi⁺ lä⁺jëę̈⁺ gya⁺tʉʉ´ apóstole ma´ jmee⁺ kǫ⁻jǫh´ kyąąyh´.

2 Hi⁺ ma´ jmee⁺ kǫ⁻jǫh´ kyąąh´ Jesús kǫ⁻lląą´ dsa⁻më´ hı̨⁻ ga⁺hwëę̈y⁻ jmɨ⁻lle´ hlɨɨh¹ kih¹, kyąąh´ hı̨⁻ ma´ dsaah´ ka⁻läh´. Jee´ kih¹ dsa⁻më´ he´ ma´ hąą´ María hı̨⁻ ma´ tëëyh˜

Magdalena, hi̱⁻ ma´ jää̱⁺ gyee̱ˡ jmɨ⁻lle´ hlɨɨhˡ.
3 Ma´ hää̱´ Juana ka⁻läh´, hi⁺ ma´ hää̱´ më´ Chusa. Chusa he´ ma´ kye̱⁻ miih⁻ ta´ kihˡ Herode. Hi⁺ ma´ hää̱´ Susana, kyäah´ jwëë̱´ ga´ dsa⁻më´ hi̱⁻ ma´ jmee⁺ ta´heˡ kihˡ Jesús.

Juuˡ na⁻hmää´ lä⁺ko̱o̱⁻ laˡ kihˡ dsa⁻ hi̱⁻ jñee˜ mɨˡju̱⁻
(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

4 Jwëë̱´ jwërte dsa⁻ hi̱⁻ ya⁺näälˡ lä⁺käa̱⁻ jee´ jwɨɨ⁻ kihˡ, hi̱⁻ ga⁺kuhˡ jee´ ma´ chehˡ Jesús. He⁻ja̱⁻ ga⁺sɨɨyh⁺ kyäah´ juuˡ na⁻hmää´ la⁻:
5 —Jäa̱⁻ dsa⁻ ngooˡ ga⁺jñee` mɨˡju̱⁻. Jee´ ngooyˡ jñeey˜ mɨˡju̱⁻ ja̱⁻, ga⁺säälˡ miih⁻ cha´jwëˡ. Ma´ ga⁺ngëë´ dsa⁻, ga⁺hee´ ga⁺soyhˡ kihˡ mɨˡju̱⁻ ja̱⁻, hi⁺ ga⁺jñäälˡ ta̱ˡ hi̱⁻ hëë̱⁺ gyɨɨhˡ ga⁺kuyh⁻.
6 Jyoh´ mɨˡju̱⁻ ga⁺säälˡ në´ gwaah´ he⁻ nøø´ miih⁻ në´ ku̱u̱´. Ga⁺hya⁻ ba´ mɨˡju̱⁻ ja̱⁻, pero chah´ ba´ ga⁺lä⁺ki̱i̱⁺ kihˡ he⁻ sa⁺ gyɨhˡ gwaah´ ja̱⁻.
7 Hi⁺ jyoh´ ka⁻läh´ mɨˡju̱⁻ ga⁺säälˡ jee´ chaahˡ to̱o̱´. Ga⁺kwäälˡ ga´ chaahˡ to̱o̱´ ja̱⁻, he⁻ja̱⁻ ga⁺u̱u̱⁻ chaahˡ kihˡ jee´ na´to̱o̱´.
8 Hi⁺ jyoh´ mɨˡju̱⁻ ja̱⁻, ga⁺säälˡ jee´ laˡ hwaˡ jmahˡ, he⁻ ja̱⁻ ba´ ga⁺hɨɨ´, ga⁺kwa´ hña⁻loo´ mɨɨˡ lä⁺ko̱o̱⁻ chaahˡ.
Ma´ ga⁺dsäälˡ juuˡ he⁻ ma´ kway⁺ ja̱⁻, ga⁺hlëëyh´ ko̱o̱⁻ ki̱⁻gäa̱⁻, ga⁺jäyh´:
—Hi̱⁻ hnøøˡ hee̱h⁺ juuˡ la⁻, wa´ hee̱yh⁻.
9 He⁻ja̱⁻ ga⁺ngɨɨ´ discípulo juuˡ kiyhˡ ga⁺sɨɨyh⁺:
—¿Hee⁻ hnøøˡ jäh⁺ juuˡ na⁻hmää´ he⁻ ma⁻kwah´ na⁻?
10 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäyh´:
—Hnäh´ ba´ na⁻ngëhˡ hnäh´ jwëˡ lä⁺kyu̱u̱h˜ hnäh´ ha⁻ lä⁺ jäälˡ Dio hnäh´ lä⁺hih⁺ kihˡ, he⁻ sa⁺ ma´ kyɨɨh˜ dsa⁻ jäälˡ. Pero hi̱⁻ jñah´, hlëëhn´ kyäah´ juuˡ na⁻hmää´ ba´. Lä⁺ja̱⁻, ma⁺ke⁻ he⁻ ga´ jëëy˜, sa⁺ lä⁺jnä´ kiyhˡ. Hi⁺ ma⁺ke⁺ nuuy⁻, ni⁺ lä⁺ja̱⁻ sa⁺ lä⁺ngëëy´.

Ga⁺jmeehˡ Jesús juuˡ he⁻ hnøøˡ jäh⁺ juuˡ na⁻hmää´ kihˡ hi̱⁻ na´jñee´ mɨˡju̱⁻
(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

11 ’Lä⁺la⁻ hnøøˡ jäh⁺ juuˡ na⁻hmää´ ja̱⁻. Mɨˡju̱⁻ ja̱⁻ laˡ kwäat˜ juuˡ kihˡ Dio.
12 Hi⁺ mɨˡju̱⁻ he⁻ ga⁺säälˡ cha´jwëˡ, laˡ kwäat˜ dsa⁻ hi̱⁻ ga⁺nuu´ juuˡ kihˡ Dio. Mahˡ chah´ ba´ gwa´ hi̱⁻sa⁺llu̱ˡ jñuuyh˜ juuˡ he⁻ ma⁻na⁻jnää´ neh⁺ tuh⁻dëyˡ. Mahˡ sa⁺ lä⁺hee̱y´ juuˡ kihˡ Dio hi⁺ lä⁺ja̱⁻ sa⁺ läay´ kihˡ dso´kye⁻.
13 Hehˡ mɨ ˈju̱⁻ he⁻ ga⁺säälˡ në´ gwaah´ he⁻ nøø´ miih⁻ në´ ku̱u̱´. Lä⁺ja̱⁻ läälˡ dsa⁻ hi̱⁻ nuu⁻ juuˡ kihˡ Dio. Jëë̱⁻ ba´ dsëyˡ lä⁺ ma´ to⁻në´ ga⁺nuuy´. Hi̱⁻ he´ läälˡ lä⁺ko̱o̱⁻ he⁻ sa⁺ cha⁻ jmooˡ kihˡ. Hee̱yh⁻ ko̱⁻hwëë´ juuˡ kihˡ Dio. Pero wa´ra⁻ jaˡ he⁻ wɨɨ´ në´ kiyhˡ, bee̱yˡ Dio.
14 Hehˡ mɨˡju̱⁻ he⁻ ga⁺säälˡ jee´ kihˡ chaahˡ to̱o̱´ ja̱⁻, lä⁺ja̱⁻ läälˡ dsa⁻ hi̱⁻ nuu⁻ juuˡ kihˡ Dio. Pero ma⁺ miih⁻ lä⁺ja̱⁻ ba´ dsa⁻lä⁻øø´ kihˡ Dio. Kihˡ he⁻ kye̱⁻ gyihˡ hɨɨ´dsë⁻ lä⁺chay⁻ kuu´, hi⁺ tɨh˜ dsëyˡ lä⁺jë⁺ he⁻ cha⁻ jmɨ⁻gyɨɨ⁺ la⁻. He⁻ja̱⁻ ni⁺ miih⁻ sa⁺ ga⁺jmää´ kiyhˡ hehˡ juuˡ he⁻ ga⁺nuuy´ ja̱⁻.
15 Pero mɨˡju̱⁻ he⁻ ga⁺säälˡ hwaˡ llu̱ˡ, lä⁺ja̱⁻ läälˡ dsa⁻ hi̱⁻ nuu⁻ lä⁺käa̱⁻ tuh⁻dëˡ, ngooˡ bihˡ choo̱yh⁻ ko̱o̱⁻ hweh⁻ juuˡ he⁻ ga⁺nuuy´ ja̱⁻. He⁻ja̱⁻ ba´ ja̱⁻ jmeeyˡ cha⁻miih⁻ ta´ llu̱ˡ kihˡ he⁻ kwëëh˜ dsëyˡ.

Juuˡ na⁻hmää´ lä⁺ko̱o̱⁻ laˡ kihˡ wa´je⁻
(Mr. 4:21-25)

16 ’Ni⁺ jäa̱⁻ sa⁺ hih˜ je⁻ mahˡ jlëyˡ kyäah´ko̱o̱⁻ kyaah´, ni⁺ sa⁺ chiyhˡ neh⁺ jii´. He⁻ chiyhˡ jee´ ñii´ ba´ mahˡ lä⁺jnä´ kihˡ lä⁺jëë̱⁺ hi̱⁻ dsa⁻täah` cha´neh⁺.
17 Lä⁺jë⁺ he⁻ na⁻hmää´, lloo˜ ko̱o̱⁻ jmɨɨ´ lä⁺jnä´. Hi⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ sa⁺ jnä´, laˡ kwäat˜ lä⁺jnä´.
18 Kye̱⁻ da´ hnäh´ kwäat˜ kihˡ juuˡ he⁻ nuuh⁻ hnäh´. Jëëh´, lä⁺jëë̱⁺ hi̱⁻ ngëë´ miih⁻, hi̱⁻ he´ lä⁺ngëë´ cha⁻ga´miih⁻. Lä⁺jëë̱⁺ hi̱⁻ jmee⁺ ngëë´, lä⁺kye̱⁻ he⁻ ja̱⁻ llaa̱⁺ ba´.

Øøh⁻ Jesús kyäah´ chooyˡ
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

19 Ga⁺lla⁺näälˡ øøh⁻ Jesús kyäah´ chooyˡ jee´ ma´ kway⁺ juuˡ. Pero sa⁺

ga⁺la¹ ma´ lla⁻nääy¹ chuh⁺ kiyh¹, kih¹
he⁻ ma´ tääh´ jwëë´ dsa⁻.
20 Ga⁺he¹ jaa⁻ hi⁻ na´jmeeh´ juu¹
kiyh¹, ga⁺jäyh´:
—Hii⁻ maa`kyaah¹ kyaah´ øøh¹ tääh´
ka´hne⁻, hnøøy¹ jëëy¹ hne⁻.
21 He⁻ja⁻ ga⁺jeeyh⁻ kih¹ dsa⁻ he´,
ga⁺siiyh⁺:
—Hi⁻ nuu⁻ juu¹ kih¹ Dio mah¹
jmeey⁺ he¹, hi⁻ he´ ba´ laa¹ maa`
kyaan⁺, hi⁻ he´ ba´ laa¹ øøhn¹.

Ga⁺jmee´ Jesús hih⁺ kih¹ lle´ mah¹ hii¹ tii´
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

22 Koo⁻ jmii´ ja⁻, ga⁺he¹ Jesús neh⁺
koo⁻ na´moo´ kyaah´ discípulo kyaay¹
mah¹ ga⁺siiyh⁺:
—Wa´ haan´ ta⁺ hngaah` ko⁻taa⁻
jmi⁻juuh⁻ la⁻.
Mah¹ ga⁺nääy¹.
23 Ta´ko⁻jiih¹ ga⁺nääy¹ në´ jmii⁻ ja⁻,
ga⁺gwii⁻ Jesús. Ni⁺ juu¹ ga´ sa⁺ hii´ ma´
ja¹ koo⁻ lle´ tä´ në´ jmii⁻ ja⁻. Ga⁺hii´
goo⁻ jwërte kiyh¹ he⁻ ma´ hmääyh¹
cha´jmii⁻ ja⁻.
24 He⁻ja⁻ ga⁺chaay¹ Jesús jee´
ma⁻na⁻gwiiy⁻, ga⁺jäyh´:
—Ta⁻jwoh¹, ta⁻jwoh¹. Ngoo¹ ga⁺juu¹
jne´ jee´ la⁻.
Ma´ ga⁺nooy⁻, ga⁺jmeey´ hih⁺ ga⁺jä´
tii´ lle´, hi⁺ ga⁺jmeey´ hih⁺ kih¹ jmii⁻
ka⁻läh´. Lä⁺chah´ ja⁻ ga⁺jä´ tii´ go⁻te˜.
25 —Miih⁻ go⁻te˜ ma⁻lä⁻dsoo´ hoh´
hnäh´ —ga⁺jäh´ Jesús siiyh⁺ discípulo
kyaay¹.
Peer⁺ ga⁺lä⁺goyh⁺ hi⁺ ga⁺jëë¹ dsayh⁺.
Mah¹ ma´ jäyh´ siiyh⁺ dsa⁻kyaayh´:
—¿Hee⁻ laa¹ dsa⁻ na⁻ he⁻ liyh⁺
jmeey¹ hih⁺ kih¹ lle´ hi⁺ jmeey¹ hih⁺
kih¹ jmii⁻, hi⁺ lä⁺ja⁻ nuuh´ kiyh¹
ka⁻läh´?

Dsa⁻hi⁻ ma´kye⁻jmi⁻lle´ hliih¹ chee⁻ Legión
(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

26 Ja⁻ga´ ga⁺lla⁺nääy¹ jee´ tääh´ dsa⁻
hi⁻ chee⁻ gadareno. Hwa¹ kih¹ hi⁻ he´
jä⁺ ta⁺ hngaah`jmii⁻ kih¹ hwa¹ Galilea.
27 Ma´ ya⁺hëë¹ Jesús neh⁺ na´moo´
jee´ la¹ cha´hoo´ jmii⁻ ja⁻, ja¹ jaa⁻
dsa⁻ hi⁻ ma´ chaa⁻ jee´ jwii⁻ ja⁻
ga⁺mi⁺jeey⁻. Ma⁻lä⁺hii` jøø⁺ jmi⁻lle´
hliih¹ kiyh¹. Sa⁺ cha⁻ hmiih⁻ ma´
këyh⁻. Sa⁺ ma´ gyay¹ cha´neh⁺. Ma´
gyay¹ jee´ la¹ to⁻høø⁻ kih¹ hlii´ ba´.
28 Lä⁺koo⁻ ma´ ga⁺jëëy¹ Jesús,
ga⁺hooyh¹ kii⁻ mah¹ ga⁺jwääy¹ hñiiy´
cha´në´ Jesús, ga⁺hlëëyh´ ki⁻gaa⁻:
—¿Hee⁻ hnooh⁻ jmeeh¹ kin⁺, Jesús,
Joo´ Dio hi⁻ gya¹ gyuuh¹? Ta⁺ jmee⁻
hñaa⁻ hoh´, ta⁺ jmeeh` jnä´ —ga⁺jäh´
jmi⁻lle´ hliih¹ he´.
29 (Jëëh´, ma⁻ngëë´ ma⁻jmee´ Jesús
hih⁺ kih¹ jmi⁻lle´ hliih¹ he´ jää¹, he⁻
ya⁻hëëy¹ kih¹ dsa⁻ he´. Ma⁻lä⁻hii`
heeh˜ jmi⁻lle´ hliih¹ he´ wii´. Ma⁺ke⁺
ma´ hñuu⁺ dsa⁻ gooy⁻ kyaah´ caden˜
hi⁺ ma´ gwëy˜ tiiy´ kyaah´ jwi´ hma⁻
he⁻ hë´ too⁻, he⁻ ma´ hnäy˜ ba´ ja⁻. Hi⁺
ma´ jøø⁺ jmi⁻lle´ hliih¹ kiyh¹ ta⁺ hwa¹
kii⁺ jee´ sa⁺ kwa⁺ ni⁺ miih⁻.)
30 He⁻ja⁻ ga⁺ngii´ Jesús juu¹ kiyh¹:
—¿Hee⁻ chee⁻h⁻ hne⁻?
—Jwëë´ chee⁻ jnääh¹ —ga⁺jäh´
jmi⁻lle´ hliih¹ he´.
Ga⁺jäyh´ lä⁺ja⁻ kih¹ he⁻ ma´ laa¹
jwëë´ jwërte dsa⁻ hlëëh¹ hi⁻ ma´ tääh´
tuh⁻dsë¹ dsa⁻ he´.
31 Ga⁺chuuy´ kyaah´ Jesús mah¹ sa⁺
ma´ chee⁻y¹ cha´je⁻.
32 Moh´ ja⁻ ma´ tääh´ koo⁻ nää¹
ñe¹ ma´ kuh⁻ nuu⁻. He⁻ja⁻ ga⁺chuu´
jmi⁻lle´ hliih¹ he´ kyaah´ Jesús mah¹
kway¹ jwë¹ dsa⁻taayh` kih¹ ñe¹ he´.
Ga⁺kwa´ ba´ Jesús jwë¹.
33 Ga⁺hwëë⁻ jmi⁻lle´ hliih¹ he´
ga⁺nääy¹ ga⁺taayh` tuh⁻dsë¹ ñe¹.
Lä⁺chah´ ja⁻ lä⁺jëë⁺ ñe¹ he´ ga⁺kyuu¹.
Ma´ ga⁺tëëy´ koo⁻ lle´ hwa¹, ko⁻dsoo´
jwë¹ ba´ ga⁺saay¹ lä⁺ ga⁺të´ cha´jmii⁻
juuh⁻. Jee´ ja⁻ ga⁺juuy¹ neh⁺ jmii⁻.
34 Dsa⁻ hi⁻ ma´ tääh´ hää˜ ñe¹ he´,
ma´ ga⁺jëëy¹ ga⁺la¹ lä⁺ja⁻, ga⁺nääy`
ko⁻chih´ cha⁻hliiy⁺ na´jmeeyh´ juu¹
ta⁺ jee´ jwii⁻ hi⁺ lä⁺kaa⁻ kih¹ hi⁻ ma´
tääh´ jee´ nuu⁻ kih¹.
35 He⁻ja⁻ ga⁺hwëë⁻ dsa⁻ na´nää¹
na´jëëy⁻ ha⁻ lä⁺ ga⁺la¹. Lä⁺koo⁻ ma´
ga⁺tëë´ dsa⁻ chuh⁺ kih¹ Jesús ga⁺jëëy¹
dsa⁻ hi⁻ ga⁺hwëë⁻ jmi⁻lle´ hliih¹ kih¹
he´. Ma´ gya¹ huu´ tii´ Jesús, ma⁻kyeyh´

hmɨɨh⁻, hi⁺ ma⁻jä¹ kiyh¹. He⁻ja⁻ ga⁺lä⁺goh⁺ lä⁺jëë⁺ dsa⁻.

36 Dsa⁻ hi⁻ ga⁺jëë¹, ga⁺jmeeyh¹ juu¹ ha⁻ lä⁺ ga⁺la¹ he⁻ ga⁺hlaa´ hi⁻ ma´ kye⁻ jmɨ⁻lle´ hlɨɨh¹ he´.

37 He⁻ja⁻ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ gadareno ga⁺chuuy´ kyaah´ Jesús mah¹ wa´ llaayh´ kih¹ ta⁺ jee´ jyoh´, jëëh´ ma´ goyh⁺ jwërte. He⁻ja⁻ ga⁺he¹ Jesús neh⁺ na´moo´ ngaah¹ bih¹.

38 Dsa⁻ hi⁻ ga⁺hwëë⁻ jmɨ⁻lle´ hlɨɨh¹ kih¹ he´, ga⁺chuuy´ kyaah´ Jesús mah¹ ma´ kway¹ jwë¹ ma´ dsooy¹ kyaayh´. Pero Jesús ga⁺jmee´ mada⁻ kiyh¹, he⁻ jay¹ ba´. Ga⁺jäyh´:

39 —Gwaah⁻ cha´neh⁺ kyah¹. Go⁻jmeeh`juu¹ kih¹ dsa⁺, ha⁻ koo⁻ sa⁺ juuh⁻ he⁻ ma⁻jmee´ Dio kyaah´ hne⁻.

He⁻ja⁻ ngaayh¹, ga⁺lööy¹ jmeeyh˜ juu¹ lä⁺kaa⁻ jee´ jwɨɨ⁻ ha⁻ koh´ sa⁺ juuh⁻ he⁻ ga⁺jmee´ Jesús kiyh¹.

Jo⁻mɨɨ⁻ Jairo kyaah´ jaa⁻ dsa⁻më´ hi⁻ ma´ dsaah´
(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

40 Ma´ ga⁺lloo¹ Jesús ta⁺ hngaah` ko⁻taa⁻, peer⁺ jwëë´ dsa⁻ ma´ tääh´ jääy˜ he⁻ja⁻ ga⁺heeh⁻ dsih´ lä⁺kaa⁻ tuh⁻dsë¹.

41 Jee´ ja⁻ ga⁺lloo¹ jaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ chee⁻ Jairo hi⁻ ma´ laa¹ ta´ kih¹ gwah⁺. Dsa⁻ he´ ga⁺juuh¹ jnëy´ cha´në´ Jesús, ga⁺chuuy´ kyaah´ mah¹ dsooy¹ cha´neh⁺ kiyh¹.

42 Ma´ chaa⁻ jaa⁻ jo⁻mɨɨy⁻ hi⁻ ma´ laa¹ gyuu⁻ koo⁻ mëë¹ kyaay¹. Chih⁻më´ he´ ma´ hää´ koo⁻ gya⁺to´ ji⁻ñe⁻. Hi⁻ he´ na⁻ kyaa¹ ngoo¹ ga⁺juu¹.

Jee´ hää´ Jesús jwë¹ ngoo¹ kyaah´ Jairo, peer⁺ na⁻lää˜ na⁻jlëë˜ bih¹ dsa⁻, jëëh´ jwëë´ jwërte dsa⁻ hi⁻ ga⁺nää¹ kyaayh´.

43 Jee´ kih¹ dsa⁻ he´ ma´ hää´ jaa⁻ dsa⁻më´ hi⁻ ma⁻hya⁻ gya⁺to´ ji⁻ñe⁻ dsaah´ dsoo´ kih¹. Dsa⁻më´ he´ ga⁺mi⁺lla⁻ lä⁺jë⁺ go⁻te¹ he⁻ ma´ cha⁻ kiyh¹, ga⁺heey¹ kyaah´ të⁺më˜. Pero ni⁺ jaa⁻ të⁺më˜ sa⁺ ga⁺lɨh¹ ma´ jmee¹ më˜ kiyh¹.

44 Ga⁺llooy¹ ta⁺ ka´luu´ Jesús mah¹ ga⁺suy¹ miih⁻ cha´gooy⁻ cha´hoo´ sa´hmɨɨh⁻ kiyh¹. Lä⁺chah´ ja⁻ ga⁺hna´ he⁻ ma´ jëëy˜ dsoo´ kiyh¹.

45 He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ Jesús:

—¿Hii⁻ na⁻ hi⁻ ma⁻su¹ cha´hoo´ sa´hmɨɨh⁻ kin⁺?

Pero ni⁺ jaa⁻ sa⁺ ga⁺bääh⁻ hñii´. He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ Pee´ kyaah´ lä⁺jëë⁺ dsa⁻kyaayh´:

—Ta⁻jwoh¹, jwëë´ dsa⁻ hi⁻ dsa⁻kya⁻ dsa⁻jnaah¹ hne⁻ mah¹ jwah´: "¿Hii⁻ na⁻ ma⁻su¹ cha´hoo´ sa´hmɨɨh⁻ kin⁺?"

46 He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ Jesús:

—Chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁻su¹ sa´hmɨɨh⁻ kin⁺. Jëëh´ ma⁻lä⁻liihn⁻ heh¹ be´ kin⁺ ma⁻mi⁻hlää´ jaa⁻ dsa⁻.

47 Ma´ ga⁺lä⁺jnää´ dsa⁻më´ he´, goh⁺ bih¹ ngooy¹ na´juuyh´ jnëy´ cha´në´ Jesús. Ga⁺jmeeyh¹ juu¹ cha´në´ lä⁺jëë⁺ dsa⁻, he⁻ kih¹ ja⁻ he⁻ ga⁺tëëy´ cha´hoo´ hmɨɨh⁻ kih¹ Jesús. Hi⁺ ga⁺jmeeyh¹ juu¹ he⁻ ga⁺jä¹ kiyh¹ lä⁺chah´ ja⁻.

48 He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:

—Ma⁻hlaah´ ba´ hne⁻ he⁻ ma´ dsaah´, lä⁺llu¹ he⁻ ma⁻lä⁻dsoo´ hoh´. Gwaah⁻ ba´ hne⁻ kyah¹ lä⁺kaa⁻ tuh⁻hoh´.

49 Lä⁺ ma⁻cheh¹ ba´ Jesús hlëëh⁺, ma´ ga⁺lloo¹ jaa⁻ moz˜ kyaa¹ hi⁻ ma´ laa¹ ta´ kih¹ gwah⁺, mah¹ ga⁺jmeeyh¹ juu¹ kih¹ Jairo, ga⁺sɨɨyh⁺:

—Ma⁻juu⁺ ba´ gyuu⁻ më´ kyaah¹. Mo⁺to⁺ kwa⁻ ga´ ta´ kih¹ Ta⁻jwoh¹ na⁻.

50 Ma´ ga⁺nuu´ Jesús juu¹ he⁻ ma⁻kye⁻ dsa⁻ he´, ga⁺sɨɨyh⁺ Jairo:

—Ta⁺ ka⁻ huu´dsë⁻. Jmee´ dsoo´ hoh´ ba´. Mah¹ jëëh¹ lä⁺jiih´ ba´ chih⁻më´ kyaah¹.

51 Ma´ ga⁺he¹ Jesús cha´neh⁺ kih¹ Jairo, sa⁺ ga⁺kway´ jwë¹ ma´ dsa⁻taah` jñah´ dsa⁻. Ma⁺la⁺ Pee´ kyaah´ Jacobo kyaah´ Jwaa⁻ hi⁺ kyaah´ cho¹jmii⁻ chih⁻më´ hi⁻ ma⁻na⁻juu´ he´ ba´ ga⁺taah`.

52 Ga⁺lä⁺jëë⁺ ba´ hi⁻ tääh´ jee´ ja⁻ ma´ kɨ⁻hooh˜ kih¹ chih⁻më´ he´. He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:

—Ta⁺ hooh`hnäh´. Chih⁻më´ na⁻ sa⁺ na⁻juuy´, he⁻ na⁻gwɨɨy⁻ ba´ na⁻.

53 Ga⁺mi⁺kwah¹ ba´ dsa⁻ kih¹ Jesús ma´ ga⁺nuuy´ juu¹ ja⁻. Jëëh´, ñe⁻ bih¹

he⁻ ma´ na⁻juu´ go⁻te˜ ba´ chih⁻mëˇ heˇ.
54 Mah¹ ga⁺soohˡ Jesús goo⁻ chih⁻mëˇ heˇ, ga⁺hlëëyhˇ ki⁻gaa⁻, ga⁺jäyhˇ:
—Chih⁻mëˇ, noo⁻.
55 He⁻ja⁻ johˡ ka⁻läh´ jmɨ⁻lleˇ kiyhˡ. Lä⁺chah´ ja⁻ ga⁺lä⁺jiiyh`, mahˡ ga⁺nooy⁻. Ja⁻ga´ ga⁺jmeeˇ Jesús mada⁻ kwëëyhˡ he⁻ kuyh⁺.
56 Peer⁺ ga⁺jëëˡ dsah⁺ choˡjmii⁻ chih⁻mëˇ heˇ. Hi⁺ ga⁺jmeeˇ Jesús mada⁻ mahˡ sa⁺ kooyhˡ juuˡ kyaah´ ni⁺ jaa⁻ he⁻ ga⁺laˡ lä⁺ja⁻.

9

Ga⁺chee¹ Jesús lä⁺jee⁺ gya⁺tuuˇ na´kwa⁻ juuˡ
(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

1 Ga⁺jooh⁻ Jesús lä⁺jee⁺ discípulo kyaayˡ, ga⁺kwëëyhˡ beˇ mahˡ jmeeyˡ hih⁺ hwee⁺ hi⁻sa⁺lluˡ hi⁻ jmeeh⁺ dsa⁻ hi⁺ ga⁺kwëëyhˡ beˇ mahˡ mi⁻hlääyˇ dsa⁻dsaah´.
2 Ga⁺chee¹ mahˡ dsa⁻kway⁺ juuˡ ha⁻ lä⁺ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kihˡ, hi⁺ lä⁺kye⁻ he⁻ mi⁻hlääyˇ dsa⁻dsaah´.
3 Ga⁺jäh´ Jesús sɨɨh⁺ lä⁺jee⁺:
—Ta⁺ ka⁻ hnäh´ ni⁺ miih⁻ kihˡ cha´jwëˡ. Ta⁺ ka⁻ hnäh´ hma⁻hu⁻, ta⁺ ka⁻ hnäh´ hmɨh⁻tuh⁻, ta⁺ ka⁻ hnäh´ he´ñiih⁻, ni⁺ kuu´, ni⁺ ta⁺ ka⁻ hnäh´ jyoh´ lee´ hmɨɨh⁻ kyahˡ hnäh´.
4 Wa´ he⁻ cha⁻ he⁻ hneˡ jee´ lla⁻nääˡ hnäh´, ja⁻ go⁻taah´ hnäh´ ha⁻ koo⁻ jiihˡ lä⁺hee´h´ hnäh´ jee´ ja⁻.
5 Cher´mahˡ cha⁻ koo⁻ jee´ jwɨɨ⁻ jee´ sa⁺ heeyh⁺ hnäh´, ja⁻ hwee´h⁻ hnäh´ go⁻te˜ jee´ ja⁻. Ja⁻ hlah´ hnäh´ wa´hlöö⁻ he⁻ na⁻beh˜ tɨɨh´ hnäh´ mahˡ jmeeˡ lii˜ he⁻ ma⁻laˡ kwaat˜ kihˡ bihˡ ja⁻ —ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺ discípulo kyaayˡ.
6 Ja⁻ga´ ga⁺taayh` jwëˡ, ga⁺nääyˡ lä⁺koo⁻ lä⁺koo⁻ jwɨɨ⁻ kway⁺ juˡhmëëˇ kihˡ Dio, ma⁺la⁺ mi⁻hlääyˇ dsa⁻dsaah´ lä⁺kaa⁻ jee´ ga⁺nääyˡ.

Herode ga⁺jmeeˇ hɨɨ´dsë⁻ he⁻ ma⁻lä⁻jiih`Jwaa⁻
(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

7 Herode hi⁻ ma´ laa ˡ lle´mohˇ, ga⁺nuuˇ lä⁺jë⁺ he⁻ ma´jmee⁺ Jesús. Sa⁺ ñey⁻ he⁻ hɨɨ´dsë⁻ ma´ jmeeyˡ, jëëhˇ ko⁻llaa´ ma´ jäh´ Jwaa⁻ ba´ heˇ hi⁻ ma⁻lä⁻jiih`.
8 Hi⁻ jñahˇ koo⁻ nääˡ ma´ jäyhˇ: "Elía ba´ oo⁺ hi⁻ ma⁻hñaaˇ." Hi⁺ jñahˇ ga´ ma´ jäh´: "Go⁻ laa ˡ jaa⁻ hi⁻ ga⁺ngëëˡ juuˡ kihˡ Dio llo´jooˡ ba´ na⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻jiih`."
9 He⁻ja⁻ ga⁺jmeeˇ Herode hɨɨ´dsë⁻:
—¿Ha⁻ lä⁺ja⁻? ¿Ja ˡ jnäˇ ga⁺jmeenˡ mada⁻ he⁻ ga⁺kuˇ dsa⁻ lle´ Jwaa⁻? ¿Hii⁻ ba´na⁻, hi⁻ nuun⁺ kihˡ jmeey⁺ ja⁺ koo⁻ nëˇ he⁻ jɨh⁻gaa⁻?
Hi⁺ ma´ hnööyˡ ma´ dsa⁻jee⁺y⁺.

Ga⁺ääh⁻ Jesús hña´ mil dsa⁻ñɨɨh⁻
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

10 Ma´ ga⁺lla⁺nää` lä⁺jee⁺ apóstole heˇ, ga⁺jmeeyhˡ juuˡ kihˡ Jesús lä⁺jë⁺ he⁻ ga⁺jmeeyˇ. Ja⁻ga´ ga⁺jääyˡ kahˇ apóstole, ga⁺nääyˡ ta⁺ hwaˡ kii⁺ jäh⁺ jee´jwɨɨ⁻ he⁻ chee⁻ Betsaida.
11 Pero ma´ ga⁺läˡliih⁻ dsa⁻, ga⁺nääyˡ chaayˡ kaah`kiyhˡ. Ga⁺heeh⁻ bihˡ dsa⁻ heˇ. Mahˡ ga⁺lööyˡ hlee´yh˜ ha⁻ lä⁺ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kihˡ. Hi⁺ ga⁺mi⁺hlääyˇ lä⁺jee⁺ hi⁻ ma´ dsaah´.
12 Lä⁺koo⁻ ma´ ngooˡ ga⁺hlooˇ jmɨɨˇ ja⁻, lä⁺jee⁺ gya⁺tuuˇ discípulo ga⁺ya⁺jäh⁺ kihˡ Jesús mahˡ ga⁺sɨɨyh⁺:
—Chiih´ dsa⁻ na⁻ wa´ lla⁻nääyˇ lä⁺kaa⁻ jee´jwɨɨ⁻ mäh⁻ hi⁺ lä⁺kaa⁻ jee´ nuu⁻ jee´ tääh´ dsa⁻ lä⁺ku´ lä⁺jiiˡ la⁻. Wa´ lla⁻hnööyˇ he⁻ kuyh⁺ hi⁺ lä⁺kye⁻ jee´ jäyˡ. Jëëhˇ, hwaˡ kii⁺ jmahˡ ba´ laˡ jee´ tööhn´ la⁻.
13 Mahˡ ga⁺jäyhˇ sɨɨyh⁺ discípulo kyaayˡ:
—Hnäh´ ba´ kwëëyh` he⁻ kuyh⁺.
Mahˡ ga⁺jäyhˇ sɨɨyh⁺ Jesús:
—Kye⁻ jnääh¹ ma⁺la⁺ hña´ he´ñiih⁻ ba´ kyaah´ uu ˡ hmooh⁻. ¿Che´ dsa´nööˡ jnääh¹ dsa´lä´ jnääh¹ he⁻ kuh⁺ dsa⁻ na⁻?
14 Koo⁻ hña´ mil ma´ tee¹ dsa⁻ñɨɨh⁻ hi⁻ ma´ tääh´ jee´ ja⁻. He⁻ja⁻ ga⁺sɨɨyh⁺ lä⁺jee⁺ discípulo kyaayˡ:

—Jmee´ hnäh´ mada¯ mah¹
dsa¯tąąh` dsa¯ ma˖ kih¯kih¹, ma˖
tǫ˖lo˖gyąą´ lä˖kǫǫ¯ nää¹.
15 Lä˖ją¯ ga˖jmee´ discípulo.
Ga˖jmeey´ mada¯ ga˖tąąh` dsa¯ hwa¹.
16 Ją¯ga´ ga˖ką¹ Jesús lä˖jë˖ hña´
he´ñiih¯ ją¯, kyąąh´ lä˖ąą´ hmooh¯
he´, ga˖jëëy¹ ta˖ gyąąh¹ mah¹ ga˖kway´
ti´hmaah´ kih¹ Dio. Ją¯ga´ ga˖lląąy¹
mah¹ ga˖kwëëyh¹ discípulo kyąąy¹
na´llay¯ cha´në´ lä˖jëë˖ dsa¯.
17 Ga˖lä˖jëë˖ ba´ dsa¯ ga˖kuh¯
lä˖jiih¹ ga˖këë¹. Ma¯la˖ ma¯kuh¯
lä˖jëë˖ dsa¯, ga˖ką̱h¹ gya˖tǫ´ sa´mɨɨh¯
jwɨ´ he¯ ga˖chąą¹ ją¯.

Ga˖jäh´ Pee´ Jesús he´ ląą¹ Cristo
(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

18 Kǫǫ¯ hä´ ma´ gya¹ Jesús ngɨɨy˖
kiyh¹ kih¹ Dio jee´ sa˖ chąą¯ dsa¯.
Ma˖la˖ discípulo ba´ ma´ tąąh´ kyąąyh´
jee´ ją¯. He¯ją¯ ga˖ngɨɨ´ Jesús juu¹
kiyh¹:
—¿Ha¯ lä˖ jäh´ dsa¯ kin˖, hi¯ jnä´
ląąy´?
19 —Kǫ¯lląą´ dsa¯ jäh´, Jwąą¯ hi¯
ma´ choo˜ jmɨɨ¯ ba´ hne¯. Jñah´ jäh´,
Elía ba´ hne¯. Jñah´ kǫ¯lląą´ jäh´,
hne¯ ląąh¹ jąą¯ hi¯ ga˖ngëë¹ juu¹ kih¹
Dio llo´joo¹ hi¯ ma¯lä¯jiih` —ga˖jäh´
discípulo kyąąy¹.
20 Mah¹ ga˖jäh´ Jesús sɨɨyh˖:
—¿Ha¯ ga¯ hnäh´ na¯, hee¯ jwah´
hnäh´ kin˖, hi¯ ba´ jnä´ ląąh´ hnäh´?
He¯ją¯ ga˖jäh´ Pee´ sɨɨyh˖:
—Hne¯ he´ Cristo hi¯ ga˖chęę¹ Dio.

Ga˖mi˖jnää¯ Jesús juu¹ he¯ jąąy´
(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)

21 Pero ga˖tąąh¯ Jesús juu¹ discípulo
kyąąy¹ mah¹ sa˖ kooyh¹ juu¹ ją¯ kyąąh´
ni˖ ąą¯.
22 Hi˖ ga˖jäh´ Jesús sɨɨyh˖ discípulo
kyąąy¹:
—Jmee˖ bii¹ kih¹ Hi¯ga˖lëë¹ngo¹ la¯
jëë¹ cha¯miih¯ wɨɨ´. Hi˖ dsa¯gyąąh´
sa˖ lä˖hnää¹ dsih´, lä˖ją¯ dsa¯ką̱h´
kyąą¹ jmi¯dsa¯, kyąąh´ ta¯jwoh¹ kyąą¹
ley sa˖ lä˖hnää¹ dsih´. Hi˖ jmee˖ bii¹
kiyh¹ jąąy´ mah¹ lä˖jiiyh´ ka¯läh´ ga´
ma¯hya¯ hnë¯ jmɨɨ´.
23 Ją¯ga´ ga˖sɨɨyh˖ lä˖jëë˖ dsa¯:
—Cher´mah¹ hi¯ hnøø¹ jä˖ kyąąh´
jnä´, sa˖ wa´ jmąąy¹ hñiiy´ kwąąt˜, wa´
jąąy¹ cru¯ kyąąy¹ kǫǫ¯ jmɨɨ´ kǫǫ¯ jmɨɨ´
mah¹ wa´ jmeey´ kǫ¯jǫh´ kyąąh´ jnä´.
24 Jëëh´, lä˖jëë˖ hi¯ hąą˜ hñii´ mah¹
sa˖ jąąy´, hi¯ he´ jąą´ ba´. Pero lä˖jëë˖
hi¯ kwąą˜ hñii´ jąą´ kwąąt˜ kin˖, hi¯
he´ ba´ ląą´.
25 ¿Hee¯ ya´jøø¯ ką¹ dsa˖ ma˖ke˖
ga˖lɨyh¹ lä˖jë˖ he¯ cha¯ jmɨ¯gyąą˖ la¯
mah¹ wa´ra¯ ga˖jąąy¹, sa˖ tęęyh¹ kih¹
Dio? ¿Hee¯ jmää¹ kiyh¹ cher´mah¹
ga˖hęęy¹ hñiiy´?
26 Cher´mah¹ hi¯ jmee˖ na¯hiih´ kin˖
o kyąąh´ juu¹ kin˖, ją¯ba´ lä˖ją¯ jmee¹
na¯hiih´ Hi¯ga˖lëë¹ngo¹ la¯ kyąąyh´,
wa´ra¯ ąyh¹ ka¯läh´ jee´ je¯ jih¹gyęh¹
kiyh¹, ją¯ba´ kyąąh´ je¯ kih¹ Tää`,
hi˖ kih¹ lä˖jëë˖ ángele hi¯ na¯jngëë¹
kyąąy¹.
27 Pero ju¹dsoo´ jwahn˖, chąą¯
kǫ¯lląą´ dsa¯ hi¯ tąąh´ jee´ la¯, sa˖
jąąy´ jąą¹ sa˖ ga´ ma¯jëëy˖ ha¯ lä˖ la¹
be´ kih¹ Dio hi¯ jmee˖ hih˖.

Ga˖lä˖sęę¹ Jesús to˖lo˖ në´ kǫ¯lląą´ discípulo
(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

28 Ma¯ngëë´ ga´ kǫǫ¯ jñaa¹ jmɨɨ` he¯
ga˖hlëëyh´ juu¹ ją¯, ga˖wɨɨ¹ Jesús kǫǫ¯
moh´ na´ngɨɨy´ kiyh¹ kih¹ Dio kǫ¯jǫh´
kyąąh´ Pee´ kyąąh´ Jwąą¯ kyąąh´ Ja-
cobo.
29 Ta´kǫ¯jiih¹ ma´ ngɨɨy˖ kiyh¹ kih¹
Dio, ga˖lä˖sɨɨ¹ mo¯nëy´. Hmɨɨh¯ kiyh¹
ga˖la¹ tø¯jlęę¯ ñih¹.
30 Ga˖lä˖jnää´ ąą¹ dsa¯ñąąh¯ hi¯
ma´ lla˖ juu¹ kyąąyh´. Ją̱ą¯ he´ Moisé,
hi˖ ją̱ą¯ he´ Elía,
31 hi¯ ga˖lä˖jnää´ jee´ jnä´ jih¹gyęh¹
ją¯. Ma´ hlëëyh˖ ha¯ lä˖ ya¯hęę¹
Jesús jmɨ¯gyąą˖ la¯, he¯ lä˖te¹ jee´ jwɨɨ¯
Jerusalén ba´ ją¯.
32 Pee´ kyąąh´ hi¯ ma´ jmee˖ kǫ¯jǫh´
kyąąyh´ jee´ ją¯, ma˖ke˖ lä˖gwɨɨy˖ ma´
kway˖ be´. Ga˖jëë¹ bih¹ ha¯ kǫǫ¯ sa˖
jøøh¹ Jesús häą´ jee´ kih¹ lä˖ąą´ dsa¯
he´.
33 Lä˖kǫǫ¯ ma´ ngoo¹ ga˖lä˖øø´ dsa¯
he´, ga˖jäh´ Pee´ sɨɨyh˖ Jesús:

—Ta⁻jwoh¹, he⁻ ba´ che⁻ llu¹ he⁻
tøøh´ jne´ kǫ⁻jøh´ jee´ la⁻. Jmee´ jnääh¹
hnë⁻ hne¹ kyąąh´ moo⁻, kǫǫ⁻ kyah¹,
kǫǫ⁻ kih¹ Moisé, hi⁺ kǫǫ⁻ kih¹ Elía.
Pero sa⁺ ma´ ñe⁻ Pee´ he⁻ ją⁻ ma´
hlëëh⁺.
34 Hlëëh⁺ gyih¹ lä⁺ją⁻, ma´ ga⁺jyoo¹
kǫǫ⁻ jnii´ he⁻ ga⁺ląąy⁻ lä⁺jëëy⁺.
Ma´ ga⁺jëë¹ Pee´ kyąąh´ dsa⁻kyąąyh´
na⁻ląąy⁻ jnii´ ją⁻, ja¹ ga⁺lä⁺goyh⁺.
35 Jee´ jnii´ ją⁻ ga⁺hlëëh´ kǫǫ⁻ juu¹
he⁻ jäh´ lä⁺la⁻:
—Hi⁻ la⁻ na⁻ gyɯɯ⁻ kyąąn⁺ hi⁻
hnaan⁺. Nɯɯ⁻ hnäh´ kiyh¹.
36 Ma⁻ngëë´ ma⁻hlëëyh´ lä⁺ją⁻,
ga⁺ją´ hñii´ Jesús. Pero discípulo
kyąąy¹ sa⁺ ga⁺kooh¹ ni⁺ miih⁻ juu¹
kyąąh´ ni⁺ ąąą⁻, ga⁺lä⁺hii` miih⁻
ga⁺hmäy´ lä⁺jë⁺ he⁻ ga⁺jëëy¹ ją⁻.

Ga⁺mi⁺hląą´ Jesús ąąą⁻ chih⁻ hi⁻ ma´ kyę⁻ jmi⁻lle´ hlii¹h¹
(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

37 Ma´ ga⁺jnä¹ jyoh´ jmii´, ga⁺jñąąy¹
moh´ jee´ ma´ tąąyh´ ją⁻. Jwëë´ jwërte
dsa⁻ ya⁺nää¹ ga⁺mi⁺jęęy¹ Jesús.
38 Jee´ kih¹ dsa⁻ he´ ma´ häą´ ąąą⁻
dsa⁻ñɯɯh⁻ hi⁻ ga⁺hlëëh´ ki⁻gąą⁻, ma´
jäyh´:
—Ta⁻jwoh¹, chɯɯn´ kyąąh´ hne⁻.
Jëë`da´chih⁻ñɯɯh⁻ kyąąn⁺la⁻, hi⁻ ląą¹
gyɯɯ⁻ kǫǫ⁻ mëë¹ kyąąn⁺.
39 Lä⁺la⁻ jmee⁺ jmi⁻lle´ hlii¹h¹ kiyh¹.
Sǫǫyh~ kiyh¹ mah¹ jmeey⁺ hooyh~ jee´
ki⁻bąąy⁻. Jmeey⁺ hwëë⁻ peh´ hooy´.
Ma⁻hwąąy´ go⁻te¹, ją⁻ga´ tɯ~ jmi⁻lle´
hlii¹h¹ he´ kiyh¹.
40 Ma⁻chɯɯn¹ kyąąh´ discípulo
kyąąh¹ mah¹ ma´ llęęy⁺ jmi⁻lle´ hlii¹h¹
he´ pero sa⁺ ma⁻liyh~ —ga⁺jäh´ jmii⁻
chih⁻ he´.
41 Mah¹ ga⁺jęęh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹:
—¡He⁻ ba´ che⁻ hweh⁻ hoh´ hnäh´
dsa⁻ chąą⁻ na¹! Sa⁺ hii~ lä⁺dsoo´ hoh´
hnäh´ kwee⁻. ¿Lih´ ba´ lląą⁺ he⁻ gyan´
kyąąh´ hnäh´? Mo⁺so⁺ lä⁻be´ dsën⁺
gya`ga´ jnä´ kyąąh´ hnäh´. Ya⁻jąą⁺ da´
chih⁻ na⁻ ta⁺ la⁺.
42 Lä⁺kǫǫ⁻ ma´ ngoo¹ ya⁻jąh⁺ chih⁻
he´ kih¹ Jesús, jmi⁻lle´ hlii¹h¹ he´
ga⁺jwąąy¹ hwa¹ mah¹ ga⁺ki⁻ ga⁺bąąy⁻
wii´ jwërte. Pero ga⁺jɯɯh¹ Jesús kih¹
jmi⁻lle´ hlii¹h¹ mah¹ ga⁺mi⁺hląąy´ chih⁻
he´. Ją⁻ga´ ga⁺ngëëy¹ chih⁻ he´ kih¹
jmiiy⁻.
43 Ga⁺lä⁺jęę⁺ ba´ ga⁺lä⁺dsąą~ dsë¹ ha⁻
kǫh´ sa⁺ jøøh¹ ląą¹ Dio.

Ga⁺mi⁺jnää⁻ Jesús juu¹ jee´ ga⁺tę´ tǫ¹ jiih~ he⁻ juuy´
(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Ta´kǫ⁻jiih¹ tąąh´ jëë~ dsąyh⁺ kih¹
lä⁺jë⁺ he⁻ ga⁺jmee´ Jesús ją⁻, ga⁺jäyh´
sii¹yh⁺ discípulo kyąąy¹:
44 —Wa´ lä⁻ngëëh´ hnäh´ kwee⁻ juu¹
la⁻. Hi⁻ga⁺lęę¹ngo¹ la⁻, lloo~ kǫǫ⁻ jmii´
ngëë¹ dsih´ goo⁻ jñah´ dsa⁻.
45 Pero discípulo kyąąy¹ sa⁺
ga⁺lä⁺ngëë´ juu¹ ją⁻. Ma´ na⁻jlë⁻
hɯɯ´dsë⁻ kiyh¹ he⁻ją⁻ sa⁺ ga⁺lä⁺ngëëy´.
Hi⁺ ma´ goyh⁺ ma´ ngiiy¹ juu¹ kih¹ Jesús
he⁻ hnøø¹ jäh⁺ juu¹ ją⁻.

Hii⁻ na⁻ lęę´ jøøh¹ jee´ jmee⁺ Dio hih⁺
(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

46 Discípulo kyąąy¹ ga⁺tąąh` ga⁺ti⁻
ga⁺choo´ juu¹ hii⁻ ąąą⁻ jee´ lä⁺jęę⁺ lęęy´
jøøh¹ kih¹ dsa⁻kyąąyh´.
47 Pero ga⁺lä⁺kyɯɯh~ Jesús hɯɯ´dsë⁻
he⁻ ma´ jmeey⁺. He⁻ją⁻ ga⁺tëëyh¹ ąąą⁻
gyɯɯ⁻ mah¹ ga⁺chęęyh⁻ koo´ kiyh¹.
48 He⁻ją⁻ ga⁺sii¹yh⁺:
—Hi⁻ jmee⁺ he¹ kih¹ gyɯɯ⁻ la⁻
kwąąt~ kin⁺, jnä´ he´ hi⁻ jmąąy~ he¹.
Hi⁺ hi⁻ jmąą~ jnä´ he¹, jmeey⁺ he¹ kih¹
hi⁻ ga⁺chęę¹ jnä´. Jëëh´, hi⁻ mäh¹ ga´
jee´ kyah¹ hnäh´, hi⁻ he´ ba´ hi⁻ jøøh¹.
49 Ją⁻ga´ ga⁺jäh´ Jwąą⁻:
—Ta⁻jwoh¹, ma⁻jęę´ jnääh¹ ąąą⁻ hi⁻
hwęę~ jmi⁻lle´ hlii¹h¹ lä⁺hih⁺ kyah¹,
he⁻ją⁻ ga⁺ha´ jnääh¹ kiyh¹, jëëh´ sa⁺
ngëy⁺ kyąąh´ jnääh¹.
50 He⁻ją⁻ ga⁺jäh´ Jesús sii¹yh⁺:
—Ta⁺ ha⁻ hnäh´ kiyh¹. Jëëh´, lä⁺jęę⁺
hi⁻ sa⁺ na⁻høøh´ jnän`, dsa⁻kyąąh´ ba´
jne´ he´.

Ga⁺jɯɯh¹ Jesús kih¹ Jacobo kyąąh´ Jwąą⁻

51 Ma´ ngoo¹ ya⁺jąh⁺ jmii´ dsąąh¹
Jesús gyɯɯh¹, he⁻ją⁻ kǫǫ⁻ hä´ ba´
ma⁻lla´ dsëy¹ ngooy¹ ta⁺ Jerusalén.

52 Ga˭cheey¹ dsa⁻ hi⁻ ga˭nää¹ jää¹
kiyh¹ ta˭ hwa¹ kih¹ dsa⁻ samaritano.
Jee´ ja⁻ ga˭taayh` koo⁻ jee´ jwii⁻ ngiiy˭
ha⁻ jee´ ma´ jäy¹.
53 Pero sa˭ ga˭hii¹ dsa⁻ samaritano
ma´ heeyh˭. Jëëh´, ma´ jmeey˭ kwaat˜
he⁻ dsoo¹ Jesús ta˭ Jerusalén ba´.
54 Ma´ ga˭nuu´ Jacobo kyaah´ Jwaa⁻
juu¹ ja⁻, ga˭jäyh´:
—Dsa⁻jooh¹ kyaan˭, ¿che´ hnooh⁻
ngii´ jnääh¹ he⁻ jyoo¹ je⁻ gyuuh¹ mah¹
mi⁻llaa˭ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jwii⁻ oo˭,
lä˭koo⁻ ga˭jmee´ Elía?
55 He⁻ja⁻ ga˭jeeh⁻ Jesús hñii´ mah¹
ga˭juuyh¹ kih¹ lä˭uu´ discípulo he´
ga˭siiyh˭:
—Sa˭ ñeh´ hnäh´ he⁻ jmii⁻lle´ na⁻ jöö˭
kyah¹ hnäh´.
56 Jëëh´, sa˭ ja¹ Hi⁻ga˭lëë¹ngo¹ la⁻
mah¹ jngëëyh¹ dsa⁻. Jay¹ mah¹ lääy¹
dsa⁻ ba´ —ga˭jäh´ Jesús.
Ja⁻ga´ ga˭nääy¹ ta˭ jyoh´ jwii⁻ mäh⁻.

Ma´ hnöö¹ dsa⁻ ma´ jmeey¹ ko⁻jöh´ kyaah´ Jesús
(Mt. 8:19-22)

57 Lä˭koo⁻ ma´ ga˭taayh` jwë¹
ga˭nääy¹, jaa⁻ dsa⁻ ga˭siih˭ Jesús:
—Dsa⁻jooh¹ kyaan˭, hnoon¹ jmeen`
ko⁻jöh´ kyaah´ hne⁻ wa´ ha⁻ cha⁻ ha⁻
jee´ goh¹.
58 He⁻ja⁻ ga˭jäh´ Jesús siiyh˭:
—Cha⁻ ba´ too⁻ jee´ gwii⁻ hyah⁻.
Cha⁻ ba´ sii⁻ kih¹ ta¹. Pero
Hi⁻ga˭lëë¹ngo¹ la⁻ sa˭ cha⁻ jee´ jäy¹.
59 Mah¹ jñah´ ga˭siiyh˭:
—Jmee´ ko⁻jöh´ kyaah´ jnä´.
Mah¹ ga˭jäh´ dsa⁻ he´:
—Dsa⁻jooh¹ kyaan˭, kwa´ jwë¹ kin˭
na´haan˭ to⁻në´ Tää` kyaan˭, ja⁻ga´
niin` kyaah´ hne⁻.
60 He⁻ja⁻ ga˭jäh´ Jesús siiyh˭:
—Wa´ haa¹ ba´ dsa⁻ na⁻juu´ hlii´
kyaa¹. Hi˭ hne⁻, gwa⁻ go⁻kwa´ juu¹
ha⁻ lä˭ jää¹ Dio dsa⁻ lä˭hih˭ kih¹.
61 Jñah´ ka⁻läh´ ga˭jäh´ siiyh˭ Jesús:
—Jmee` ba´ jnä´ ko⁻jöh´ kyaah´
hne⁻, Dsa⁻jooh¹ kyaan˭. Pero kwa´
jwë¹ kin˭ niin` to⁻në´ na´hihn¹ juu¹ hi⁻
tääh´ cha´neh˭ kin˭.
62 Mah¹ ga˭jäh´ Jesús siiyh˭:
—Ni˭ jaa⁻ hi⁻ jëë˜ ta˭ ka´luu´ ma⁻la˭
ma⁻looy¹ kyayh⁻ hwa¹, sa˭ jmääy¹
dsa⁻hey´ jee´ jmee˭ Dio hih˭.

10

Ga˭chee¹ Jesús to˭lo˭gyaa´ na⁻dsë˜ gyee´ dsa⁻ hi⁻ ga˭kwa´ juu¹

1 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja⁻, ga˭hñaa¹
Dsa⁻jooh¹ jnän` jñah´ ga´ to˭lo˭gyaa´
na⁻dsë˜ gyee´ dsa⁻. Hi⁻ he´ ga˭cheey¹
lä˭kaa⁻ jwii⁻ kaah´ hi˭ lä˭kaa⁻ ga´ jee´
jyoh´ ha⁻ jee´ dsooy¹. Ga˭cheey¹ ma˭
uu¹ ma˭ uu¹.
2 Ga˭jäyh´ siiyh˭:
—Dsoo´ ba´ cha⁻ cha⁻miih⁻ ta´ he⁻
hnöö¹ sooh˭ pero miih⁻ go⁻te¹ ba´ dsa⁻
hi⁻ jmee¹ ta´. He⁻ja⁻ chuu´ hnäh´
kyaah´ dsa⁻juu´ ta´ mah¹ cheey¹ jñah´
ga´ hi⁻ dsa⁻chooh` ta´ kiyh¹.
3 Go⁻nää´ hnäh´ ja⁻. Pero leeh⁻
hnäh´. Jnä´ cheen⁻ hnäh´ lä˭koo⁻ bor-
rego hi⁻ ga˭nää¹ jee´ kih¹ jah´ hää¹.
4 Ta˭ ka⁻ hnäh´ hmih⁻tuh⁻, ta˭ ka⁻
hnäh´ sa´tuh⁻ kih¹ kuu´, ni˭ loo⁻ he⁻
dsa⁻he´ tiih´ hnäh´. Ni˭ ta˭ lla⁻ hnäh´
juu¹ kyaah´ dsa⁻ cha´jwë¹.
5 Wa´ he⁻ cha⁻ he⁻ hne¹ jee´ go´taah´
hnäh´, to⁻në´ jwiih¹ hnäh´ dsa⁻: “Wa´
hii´ tii´ cha´neh˭ kyah¹ hnäh´.”
6 Cher´mah¹ chaa⁻ hi⁻ hii´ tii´ dsë¹
jee´ ja⁻, lä˭ja⁻ hii¹ tii´ kiyh¹. Hi˭
cher´mah¹ sa˭ chaa⁻ hi⁻ hii´ tii´ dsë¹,
sa˭ lä˭jmää¹ kiyh¹ juu¹ he⁻ ma⁻hlëëh´
hnih´.
7 Pero jee´ heeyh˭ hnäh´, ja⁻
jäh⁻ hnäh´ ja⁻ba´ cha´neh˭ ja⁻. Ja⁻
kuh⁻huh´ ba´ hnäh´ lä˭jë˭ he⁻ lla¹ dsa⁻
cha´nëh´ hnäh´. Jëëh´, jaa⁻ hi⁻ jmee˭
ta´, lle` kih¹ hyoyh˭ jñeey¹. Ta˭ mi⁻sii`
hnäh´ ööh¹ hnäh´ mah¹ go´nääh¹ hnäh´
lä˭joh´ hne¹ chih¹.
8 Wa´ he⁻ cha⁻ he⁻ jwii⁻ jee´
ga˭lla˭nääh¹ hnäh´, jee´ heeh˭ dsa⁻
hnäh´, ja⁻ kuh⁻huh´ ba´ hnäh´ lä˭jë˭
he⁻ lla¹ dsa⁻ cha´nëh´ hnäh´.
9 Ja⁻ mi⁻hlääh¹ hnäh´ hi⁻ dsaah´ hi⁻
tääh´ jee´ ja⁻. Ja⁻ jwiih´ hnäh´ dsa⁻:
“Kye´ ba´ jnääh¹ juu¹ ha⁻ lä˭ jää¹ Dio
dsa⁻ lä˭hih˭ kih¹.”
10 Pero cher´mah¹ ga˭lla˭nääh¹
hnäh´ koo⁻ jwii⁻ jee´ sa˭ heeyh˭ hnäh´,

ja̱ˉ hwëëhˉ hnäh´ taˆ cha´jwë¹ mah¹ jwah¹ hnäh´:
11 “Wa´hlooˉ heˉ chaˉ jee´ jwiiˉ kyah¹ hnäh´ laˉ, heˉ maˉbeh¹ maˉtii´ jnääh¹, jee´laˉ maˉkyah´jnääh¹ maˉtii´ jnääh¹ mah¹ la¹ liiˇ maˉjä´ në´ kyah¹ hnäh´ läˆjëˆ dsoo´ heˉ naˉbäähˋhnäh´. Pero maˉñeh´ ba´ hnäh´, maˉjaˇ ba´ juu¹ haˉ läˆ jää¹ Dio dsaˉ läˆhihˆ kih¹”, jwiih¹ hnih´.
12 Heˉja̱ˉ jwëëhnˇ hnäh´. Miihˉ ga´ wii´ jëë¹ dsaˉ hi̱ˉ ma´ tääh´ jee´ jwiiˉ Sodoma kyäah´ Gomorra wa´raˉ gaˆtë´ jee´ jmee¹ Dio jwizˇ, läˆkoh´ heˉ jëë¹ dsaˉ hi̱ˉ chäaˉ jee´ jwiiˉ ja̱ˉ.

Jëë¹ wii´ läˆjëëˆ hi̱ˉ saˆ nuuh´ (Mt. 11:20-24)

13 ’¡Peerˆ jwiiˇ hnäh´ dsaˉ hi̱ˉ tääh´ jwiiˉ Corazín! ¡Peerˆ jwiiˇ hnäh´ dsaˉ hi̱ˉ tääh´ jwiiˉ Betsaida! Wa´raˉ jäh´ kih¹ dsaˉ hi̱ˉ tääh´ jwiiˉ Tiro kyäah´ jwiiˉ Sidón, maˉjëëˆ haˉ läˆ la¹ heˉ juhˉgäaˉ heˉ maˉjmeen¹ jee´ kyah¹ hnäh´, maˉlih´ saˆ gaˆjëëyhˇ kyäah´ Dio, ma´ këyhˆ hmiihˉ jwä´ hiˆ ma´ suy¹ hñiiy´ tu´jwaˉ, heˉ ma´ jmeey¹ liiˇ heˉ tiˉmeehˉ dsëy¹.
14 Heˉja̱ˉ jwëëhnˇ hnäh´ wa´raˉ gaˆtë´ jee´jmee¹ Dio jwizˇ, chaˉga´miihˉ wii´ jëëh¹ hnäh´, läˆkoh´ ga´ hi̱ˉ chäaˉ Tiro kyäah´ Sidón.
15 Hnäh´ hi̱ˉ chäaˉ Capernaum, jmeehˉ hnäh´ huu´dsëˉ heˉ tëëh¹ hnäh´ gyuuh¹. Pero ñiih´ga´kih¹ cha´jeˉ go´nääh¹ hnäh´.
16 ’Hi̱ˉ nuu¹ juu¹ heˉ kwah¹ hnäh´, kinˆ ja̱ˉ nuuy¹. Hi̱ˉ saˆ heehˆ hnäh´, jnä´ he´ saˆ heeyhˆ. Hi̱ˉ saˆ heehˉ jnä´, saˆ heeyhˉ hi̱ˉ gaˆcheeˆ¹ jnä´.

Yaˆnääˋ kaˉläh´ läˆjëëˆ hi̱ˉ gaˆcheeˆ¹ Jesús

17 Peerˆ jëëˆ dsë¹ läˆjëëˆ toˆloˆgyäa´ dsëˇ gyeee´ he´ ma´gaˆllaˆnääyˋjee´ ma´ gya¹ Jesús. Gaˆjäyh´:
—Dsaˉjooh¹ kyäanˆ, läˆkyeˉ jmiˉlle´ hliih¹ gaˆlëh¹ jnääh¹ gaˆhwëë´ jnääh¹ kyäah´ hihˆ kyah¹.
18 Mah¹ gaˆjäh´ Jesús siiyhˆ:
—Jnä´ gaˆjëën¹ gaˆtah´ Tana´ jee´ ma´ gyay¹, läˆkoh´ jeˉñih¹ gaˆtayh´ läˆ gaˆtë´ hwa¹.
19 Maˉkwëëhn¹ ba´ hnäh´ be´ mah¹ he¹soh¹ hnäh´ në´ kih¹ miihˉ, në´ kih¹ cha´hne¹, hiˆ llaˉdsëëˋ hnäh´ läˆjëˆ be´ kih¹ hi̱ˉsaˆlluˆ¹. Niˆ koo̱ˉ dsoo´ saˆ le´ kyah¹ hnäh´.
20 Pero taˆ wa´ jëëˉ hoh´ hnäh´ kih¹ heˉ nuuh´ jmiˉlle´ hliih¹ kyah¹ hnäh´. Wa´ jëëˉ hoh´ hnäh´ kih¹ heˉ maˉnaˉsiiˉ jmiiˉ kyah¹ hnäh´ gyuuh¹ jmiˉgyuuˆ ba´.
21 Jäˉba´ horˇ jäˉ, gaˆjëë´ dsë¹ Jesús gaˆjmee´ Jmiˉlle´ Naˉjngii ¹. Mah¹ gaˆjäyh´:
—Kwanˆ ti´hmaah´ kyah¹, Tääˋ kyäanˆ, heneˉ läah¹ Dsaˉjooh¹ kih¹ gyuuh¹ hwa¹, jëëh´ gaˆhmäh´läˆjëˆ juu¹ laˉ kih¹ hi̱ˉ kyuuhˇ hiˆ läˆjäˉ kih¹ hi̱ˉ ngëë´. Mah¹ gaˆmiˆjnääh¹ juu¹ kyah¹ kih¹ hi̱ˉ läa¹ läˆkoh´ jäaˉ gyuuˉ ba´. Jëëh´, läˆjäˉ gaˆtih¹ hoh´ heneˉ jmeeh¹ Tääˋ.
22 ’Gaˆläˆjëˆ goˉteˇ ba´gaˆtoohˉ Tääˋ kyäanˆ goonˆ. Niˆ jäaˉ saˆ kyuuˆ Jooˇ Dio, maˆlaˆ Tääˋ ba´ kyuuˆ jnä´. Niˆ saˆ chäaˉ hi̱ˉ kyuuˆ Tääˋ. Maˆlaˆ jnä´ hi̱ˉ läa¹ jooy´ ba´kyuuˆ jnih´, hiˆ läˆjäˉ läˆkyuuˆ hi̱ˉ hnoon¹ mi´jnäänˆ¹ kih¹.
23 Jäˉga´ gaˆjeeyhˉ hñiiy´ mah¹ gaˆsiiyhˆ maˆlaˆ discípulo kyäay¹ ba´:
—Llu¹ la¹ kih¹ hi̱ˉ jëëˇ heˉ jëëh´ hnäh´ naˉ.
24 Jëëh´ jwëëhnˇ hnäh´, jwëë´ hi̱ˉ gaˆngëë¹ juu¹ kih¹ Dio hiˆ jwëë´ dsaˉta´ käah´ ma´ hnooy¹ ma´ jëëy¹ heˉ jëëh´ hnäh´ naˉ. Pero saˆ gaˆtëëy´ ma´ jëëy¹. Ma´ hnooy¹ ma´ nuuy¹ heˉ nuuhˉ hnäh´ naˉ, pero saˆ gaˆnuuy´.

Juu¹ naˉhmää´ kih¹ samaritano hi̱ˉ llu¹ dsë¹

25 Jee´ jäˉ gaˆnooˉ jäaˉ taˉjwoh¹ kyäa¹ ley, heˉ ma´ kayˇ dsë¹ Jesús gaˆsiiyhˆ:
—Taˉjwoh¹, ¿heeˉ hnoo¹ jmeenˋ mah¹ tëëhn¹ jee´ moˆsoˆ juunˇ?
26 Heˉja̱ˉ gaˆjäh´ Jesús siiyhˆ:
—¿Heeˉ jäh´ jee´ naˉsiiˉ në´ ley, läˆkoh´ ma´ hëhˉ?

27 Mah¹ ga⁺jëëh⁻ ta⁻jwoh¹ he´ juu¹
kiyh¹:
—“Wa´ hnaah⁺ Dio lä⁺kaa⁻
tuh⁻hoh´, kyaah´ lä⁺jë⁺ be´ kyah¹,
kyaah´ lä⁺jë⁺ hʉʉ´dsë⁻ kyah¹. Hi⁺ wa´
lä⁻hnaah⁺ dsa⁻kyaah´ lä⁺koo⁻ hnaah⁺
hñaah¹.”
28 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:
—Llu¹ ba´ ma⁻jäh´. Jmee´ lä⁺na⁻
mah¹ mo⁺so⁺ juuh´.
29 Pero ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley he´,
hnøøy¹ ma´ jäy¹ llu¹ kyaah´ juu¹ he⁻
ga⁺jäyh´ ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁺ngɨɨy´ juu¹ kih¹
Jesús:
—¿Hii⁻ he´ dsa⁻kyaahn´?
30 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:
—Jaa⁻ dsa⁻ ya⁺hëë¹ Jerusalén
ngooy¹ ta⁺ Jericó. Cha´jwë¹ ja⁻ ga⁺jeey¹
dsa⁻hɨɨ⁻ hi⁻ ga⁺soo̱h¹ kiyh¹. Ga⁺lley⁻
ga⁺lä⁺jë⁺ he⁻ ma´ kyey⁻. Ga⁺kway´
jwërte kiyh¹. Ja⁻ga´ ga⁺näay`. Jee´ ja⁻
ga⁺jä´ dsa⁻ he´ miih⁻ ga´ liiyh⁻.
31 Pero he⁻ ga⁺la¹. Jee´ ja⁻ ga⁺ngëë´
jaa⁻ jmi⁻dsa⁻. Ma´ ga⁺jëëy¹ kyaa¹ dsa⁻
hi⁻ la¹ dsoo´ kih¹, ta⁺ koo´ ba´ ga⁺jlʉʉy¹.
32 Ja⁻ba´ lä⁺ja⁻ ga⁺jmee´ jaa⁻ levita,
dsa⁻ hi⁻ ma´ laa¹ ta´ gwah⁺. Ma´
ga⁺jëëy¹ dsa⁻ he´, ga⁺jlʉʉy¹ ta⁺ koo´
ka⁻läh´.
33 Pero jaa⁻ samaritano hi⁻ ngoo¹
ja⁻ba´ ta⁺ jwë´ ja⁻, ma´ ga⁺jëëy¹ kyaa¹
hi⁻ la¹ dsoo´ kih¹, ngooy¹ chuh⁺ kih¹ hi⁻
he´. Ma´ ga⁺jëëy¹, ga⁺lä⁺ñih´ dsëy¹ kih¹.
34 Lä⁺chah´ ja⁻ ga⁺jmeey´ më˜
ë´ dsoo´ kyaah´ aceit hi⁺ kyaah´
vin, mah¹ ga⁺løøy´ kyaah´ hmɨɨh⁻.
Ja⁻ga´ ga⁺kyaay⁻ ka´luu´ jah´ kyaay¹,
na´jäay⁻ jee´ chih¹ hne¹ jee´ jä⁺ dsa⁻.
Jee´ ja⁻ ga⁺gyay⁻ ga⁺häay¹.
35 Jyoh´ jmɨɨ´ ma´ ngaah¹ dsa⁻ he´,
ga⁺lley⁻ to¹ kuu´ ga⁺kwëëyh¹ jʉʉ´ hne¹
he´. Mah¹ ga⁺sɨɨyh⁺: “Häa̱` kwee⁻ dsa⁻
na⁻. Cher´mah¹ ga⁺äa̱¹ gyih¹ kyah¹,
jnä´ mi´hmaahn`kyah¹ wa´ra⁻ jahn¹.”
36 He⁻ja⁻ jäh´ da´. ¿Hii⁻ jaa⁻ jee´
lä⁺jëë⁺ uu⁻ laah´ hne⁻, laa¹ dsa⁻kyaah´
hi⁻ ga⁺jmee´ llu¹ kih¹ hi⁻ ga⁺tah´
ja´goo⁻ dsa⁻hɨɨ⁻ he´? —ga⁺jäh´ Jesús
sɨɨh⁺ ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley.
37 —Hi⁻ ga⁺lä⁺ñih´ dsë¹ kiyh¹ he´,
hi⁻ he´ ba´ laa¹ dsa⁻kyaayh´ —ga⁺jäh´
ta⁻jwoh¹ he´.
Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:
—Na¹ ta⁺ cha´në´, ja⁻ jmeeh⁻, ja⁻ba´
lä⁺koo⁻ ga⁺jmee´ dsa⁻ he´.

Ñee´ Jesús na´jëëy⁻ Marta kyaah´ María

38 Ga⁺he¹ Jesús jwë¹ ngoo¹ kyaah´
discípulo kyaay¹, ga⁺tëëy´ koo⁻ jwɨɨ⁻
mäh⁻. Jee´ ja⁻ ma´ gya¹ jaa⁻ dsa⁻më´
hi⁻ ma´ chee⁻ Marta hi⁻ ga⁺heeh⁻
Jesús cha´neh⁺ kih¹.
39 Marta he´ ma´ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻më´
øøh⁻ hi⁻ ma´ chee⁻ María. Hi⁻ he´
ga⁺gya⁻ hʉʉ´ tɨɨ´ Jesús ma´ nuuy⁻ juu¹
he⁻ hlëëyh⁺.
40 Pero Marta täa´ sa⁺ jäay´, ma´
cha⁻ cha⁻miih⁻ ta´ he⁻ ma´ jmeey⁺
cha´neh⁺ kiyh¹. He⁻ja⁻ jay¹ jee´ gya¹
Jesús mah¹ ga⁺sɨɨyh⁺:
—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, ¿Che´ sa⁺ kyeh´
miih⁻ hʉʉ´dsë⁻ kin⁺ he⁻ ma⁻kyaa⁻
dsa⁻më´ øøhn¹ jnä´ lä⁺jë⁺ ta´? Chiiyh´
wa´ läay¹ jnä´.
41 —Marta, Marta. Täa´ sa⁺ hii´
tii´ tuh⁻hoh´ he⁻ kyeh´ cha⁻miih⁻
hʉʉ´dsë⁻ kih¹ lä⁺jë⁺ ta´ he⁻ jmeeh⁻ na⁻.
42 Koo⁻ ba´ he⁻ jmee⁺ bii¹ kih¹ dsa⁺.
María ma⁻jnøøyh˜ he⁻ llu¹ ga´ he⁻ sa⁺
le´ jñuuh¹ kiyh¹ —ga⁺jäh´ Jesús.

11

Jesús ga⁺mi⁺tëë⁻ dsa⁻ ha⁻ lä⁺ ngɨɨy¹ kiyh¹ kih¹ Dio
(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

1 Koo⁻ hä´ ma´ gya¹ Jesús ngɨɨ⁺ kiyh¹
kih¹ Dio. Ma⁻la⁺ ma⁻ngɨɨy´ kiyh¹, jaa⁻
discípulo kyaay¹ ga⁺jäh´ sɨɨyh⁺:
—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, mi⁻tëë¹ jnääh¹
ha⁻ lä⁺ ngɨɨ´ jnääh¹ kih¹ Dio, lä⁺koo⁻
ga⁺mi⁺tëë⁻ Jwaa⁻ discípulo kyaa¹.
2 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:
—Wa´ra⁻ ga⁺të´ jee´ ngɨɨh´ hnäh´
kyah¹, jwah¹ hnäh´ lä⁺la⁻:
Täa` kyaa¹ jnääh¹ hi⁻ gya¹ ya⁺jwɨɨ¹,
lä⁺jëë⁺ ba´ wa´ jmee´ dsoo´ he⁻
laah¹ hne⁻ na⁻jngëë¹ go⁻te˜.
Ña⁻ mah¹ jmeeh¹ hih⁺ jee´ la⁻.

Wa´ le´ lä˭ hyoh¯ hoh´ hñaah˩ jmɨ¯gyɯɯ˭ la¯, ja¯ba´ lä˭koo¯ jmeeh¯ gyɯɯh˧ ya˭jwɨɨ˩.

3 Kwëëh` jnääh˩ na˩ he¯ kih´hih´ jnääh˩ he¯ jmee˭ bii˩ kyaa˩ jnääh˧.

4 Jmee´ jøh¯ hoh´ kih˩ he¯ ma¯hläah¯ jnääh˧, jëëh´ lä˭ja¯ jøh¯ dsë¯ jnääh˧ kyaah´ hi¯ dsa¯hläah˭ kyaah´ jnääh˩.

Ta˭ kwa¯ jwë˧ ka˩ he¯ hlɨɨh˧ dsë¯ jnääh˧, läa` jnääh˩ kih˩ he¯ ja¯.

5 Ga˭jäyh´ ka¯läh´ sɨɨyh˭:

—Wa´ jmeen´, jaa¯ hnäh´ chaa¯ ome¯ kyaa˩ mah˩ goh˧ kiyh˩ koo¯ lla˭nɯɯ˧, go¯chiih´ hnih´: “Lle´ hnë¯ he´ñiih¯ kyah˩ kin˭, ome¯.

6 Jëëh´, ma¯ja˜ jaa¯ ome¯ kyaan˭ hi¯ haa´ jwë˩ ngoo˩, hi˭ sa˭ cha¯ ni˭ miih¯ he¯ llan` cha´nëy´.”

7 Pero hi¯ haa´ cha´neh˭ kih˩ he´ jäh˭: “Ta˭ chuu¯ kyaah´ jnä´. Ma¯na¯jnë¯ ba´ haah´ kin˭, lä˭jëë˭ gyɯɯ¯ pih˧ kyaan˭ ma¯na¯gwɨɨ¯. Sa˭ le´ noon` mah˩ kwëëhn¯ hne¯.”

8 Jnä´ jwëëhn˜ hnäh´, cher´mah˩ ngoo˩ ba´ chuu´ hi¯ cheh˩ ka´hne¯ he´, ma˭ra˭ he¯ noo˭ bih˩ mah˩ dsa¯kwëëyh`. Ja˭ ta˭la˭ kih˩ he¯ laa˩ ome¯ kyaay˩, kih˩ he¯ chuuy´ ba´ ja¯ he¯ kwëëyh˩ he¯ jmee˭ bii˩ kiyh˩ mah˩ mo˭so˭ chuuy˩ cha¯ga´miih¯.

9 He¯ja¯ jwëëhn˜ hnäh´. Ngɨɨ´ hnäh´ kih˩ Dio, mah˩ hñah˭ hnäh´. Hnøøh˧ hnäh´ mah˩ jnääh˭ hnäh´. Tee¯ hnäh´ kiyh˩ mah˩ näy˩ ho´haah´.

10 Jëëh´, lä˭jëë˭ hi¯ ngɨɨ˭, hyoyh˭ ba´. Hi¯ hnooh¯, jnøøyh˭ ba´. Hi¯ tëë˜ ho´haah´, nä˭ ba´ ho´haah´ kiyh˧.

11 ’¿Ha¯ lä˭ja¯ kwëëh˧ hnäh´ chih¯ kyaah˩, koo¯ mɨ˧kuu´ wa´ra¯ ga˭ngɨɨy´ he´ñiih¯? Hi˭ cher´mah˩ ga˭ngɨɨy´ kuyh˭ jaa¯ hmooh¯, ¿ha¯ lä˭ja¯ kwëëyh˧ jaa¯ mɨɨh¯?

12 Hi˭ cher´mah˩ ga˭ngɨɨy´ koo¯ mɨ ˧jlɨɨ¯, ¿ha¯ lä˭ja¯ kwëëyh˧ jaa¯ cha´hne˩?

13 Ma˭ke˭ hlëëh˧ hnäh´, leh˩ ba´ hnäh´ kwëëh˧ chih¯ kyaah˩ he¯ llu˩. Pero Tää` hi¯ gya˩ gyɯɯh˧, kway˩ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ˧ he¯ sa˭ kyaah´ hih˭, kwëëyh˩ lä˭jëë˭ hi¯ ngɨɨ˭ kiyh˩ —ga˭jäh´ Jesús.

Ga˭jäh´ dsa¯, kye¯ Jesús jmɨ¯lle´ hlɨɨh˧ (Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)

14 Ma´ cheh˧ Jesús llee¯ jmɨ¯lle´ hlɨɨh˧ hi¯ ga˭jmee´ kaa` jaa¯ dsa¯. Ma´ ya˭hëë˩ jmɨ¯lle´ hlɨɨh˧ he´, dsa¯ hi¯ ma´ kaa` he´ ga˭løø˩ hlëëyh˭. Lä˭jëë˭ dsa¯ ga˭lä˭dsaa˜ dsë˩ ma´ ga˭jëëy˩ he¯ ja¯.

15 Pero ko¯llaa´ hi¯ ma´ tääh´ jee´ ja¯ ma´ jäh´:

—Kyaah´ be´ kih˩ Beelzebú hi¯ kye¯ në´ kih˧ jmɨ¯lle´ hlɨɨh˧ ba´ na¯, hwëëy˜ jmɨ¯lle´ hlɨɨh˧.

16 Hi¯ jñah´ ma´ ka˜ dsë˩ Jesús, ma´ ngɨɨy˭ he¯ ma´ jmee˧ Jesús koo¯ he¯ jɯh¯gaa¯ gyɯɯh˧ jmɨ¯gyɯɯ˭.

17 Pero ma´ kyɯɯh˜ bih˩ hɯɯ´dsë¯ kih˩ dsa¯ he´, mah˩ ga˭sɨɨyh˭:

—Dsa¯ hi¯ tääh´ koo¯ hwa˩, cher´mah˩ tee˜ kyaah´ he´ ba´ dsa¯kyaayh´, he¯ mi¯llaay˭ hñiiy´ ba´ ja¯. Lä˭ja¯ ka¯läh´ hi¯ tääh´ koo¯ cha´neh˭, cher´mah˩ te¯jëëy´, sa˭ lä˭wëëy´.

18 Lä˭ja¯ ka¯läh´ Tana´, cher´mah˩ tee˜ kyaah´ he´ ba´ dsa¯kyaayh´, ¿ha¯ lä˭ja¯ mi¯heey˭ kyaah´ ta´ kiyh˧? Mah˩ jwah´ hnäh´ kyaah´ be´ kih˩ Beelzebú he¯ hwëë´ jnä´ jmɨ¯lle´ hlɨɨh˧.

19 Cher´mah˩ jnä´ hwëën´ jmɨ¯lle´ hlɨɨh˧ kyaah´ be´ kih˩ Beelzebú, ¿ha¯ ba´ kih˧ dsa¯kyaah´ hnäh´, hii¯ ba´ kih˧ be´ ga˭hwëë˩ dsa¯kyaah´ hnäh´ jmɨ¯lle´ hlɨɨh˧? He´ ba´ dsa¯kyaah´ hnäh´ na¯, mi¯jnääy˭ he¯ na¯hee¯ hɯɯ´dsë¯ kyah˩ hnäh´.

20 Pero cher´mah˩ jnä´ hwëën´ jmɨ¯lle´ hlɨɨh˧ kyaah´ be´ kih˩ Dio, he¯ ja¯ jmee˭ dsoo´ he¯ ma¯løø˩ Dio jmee˭ hih˭ jee´ kyah˧ hnäh´.

21 ’Jaa¯ dsa¯ bee´ hi¯ ma¯na´llu`, høøy˭ kwee¯ cha´neh˭ kiyh˩, he¯ja¯ sa˭ cha¯ hii´ goo¯ he¯ dsa¯hëë´ he¯ tääh´ cha´neh˭ kiyh˩ ja¯.

22 Pero wa´ra¯ ja˩ jaa¯ hi¯ bee´ ga´ lä˭koh´ ga´ hñiiy´, kway˩ kiyh˩ mah˩ jñuuyh˩ lä˭jë˭ he¯ kyaah´ ma´ lääy˧ hñiiy´. Hi˭ hwëë˩ hi¯ ga˭lloo˩ he´ lä˭jë˭

he⁻ cha⁻ cha´neh⁺, ja̱⁻ga´ ti´llooyh¹
lä⁺jë⁺ he⁻ ja̱⁻.
23 'Hi̱⁻ sa⁺ jwa̱h´ kya̱a̱h´ jnä´, he⁻
hneey⁻ kya̱a̱h´ jnä´ ba´ ja̱⁻. Hi̱⁻ sa⁺
jmee⁺ ko̱⁻jøh´ kya̱a̱h´ jnä´ mah¹ te̱e̱hn´
dsa⁻, he⁻ jmeey⁺ dsa⁻lä⁻øø´ dsa⁻ kin⁺
ba´ ja̱⁻.

Ja̱a̱⁻ jmɨ⁻lle´ hlɨɨh¹ ja̱yh¹ ka⁻läh´ høøy¹
(Mt. 12:43-45)

24 'Wa´ra⁻ ya⁺hëë¹ ja̱a̱⁻ jmɨ⁻lle´ hlɨɨh¹
kih¹ ja̱a̱⁻ dsa⁻, dsooy¹ lä⁺ka̱a̱⁻ jee´ la¹
hwa¹ ki̱i̱⁺ dsa⁻hnøøyh⁺ ha⁻ jee´ te̱e̱yh⁺
dsëy¹. Wa´ra⁻ sa⁺ ga⁺jnøøyh¹, jmeey¹
hɨɨ´dsë⁻: "Na̱ahn⁻ ka⁻läh´ cha´neh⁺
kin⁺ jee´ ya⁺hëën¹."
25 Wa´ra⁻ ga⁺lla̱a̱yh¹ tuh⁻dsë¹ dsa⁻,
la¹ lä⁺ko̱h´ hne¹ he⁻ ma⁻na´llu` hi⁺
na⁻ti´ na⁻hyah´ ka⁻läh´.
26 Ja̱⁻ga´ na⁺ dsooy¹ dsa⁻kya̱a̱y´ jñah´
ga´ gye̱e̱ ¹ jmɨ⁻lle´ hlɨɨh¹ hi̱⁻ hlëë̱h¹
ga´ lä⁺ko̱h´ ga´ hñiiy´ mah¹ dsa⁻ta̱a̱yh`
ko̱⁻jøh´ jee´ ja̱⁻. Hlɨɨh¹ ga´ le´ kih¹ dsa⁻
he´ lä⁺ko̱h´ ga´ he⁻ ma´ la̱a̱y¹ jää̱¹.

Llu¹ la¹ kih¹ hi̱⁻ mi⁻te¹ kih¹ Dio

27 Ta´ko̱⁻jii̱h¹ ma´ cheh¹ Jesús hlëëh⁺
juu¹ la⁻, ja̱a̱⁻ dsa⁻më´ ga⁺hlëëh´
ki̱⁻ga̱a̱⁻ jee´ ma´ tä̱ä̱h´ dsa⁻ he´,
ga⁺sɨɨyh⁺ Jesús:
—Llu¹ la¹ kih¹ hi̱⁻ ga⁺ka̱a̱¹ hne⁻ hi⁺
ga⁺mi⁺kwa̱a̱y⁻ hne⁻.
28 Mah¹ ga⁺je̱e̱h⁻ Jesús juu¹ kiyh¹,
ga⁺jäyh´:
—Llu¹ ga´ la¹ kih¹ hi̱⁻ nuu⁻ juu¹ kih¹
Dio mah¹ mi⁻tey¹.

Dsa⁻ hñaa⁻ dsë¹ ma´ hnøøy ¹ ma´ jmee¹ Jesús ko̱o̱⁻ he⁻ jɨh⁻ga̱a̱⁻
(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

29 Cha⁻ga´miih⁻ jwëë´ dsa⁻ ya⁺nää¹
koo´ kih¹ Jesús mah¹ ga⁺løø¹ Jesús
sɨɨyh⁺:
—He⁻ ba´ che⁻ hlëë̱h¹ hnäh´ dsa⁻ hi̱⁻
cha̱a̱⁻ na¹, ngɨɨh´ hnäh´ jmeen` ko̱o̱⁻
he⁻ jɨh⁻ga̱a̱⁻. He⁻ jɨh⁻ga̱a̱⁻ lä⁺ko̱h´
ga⁺la¹ kih¹ Joná llo´joo¹, ma⁺la⁺ he⁻ ja̱⁻
ba´ heehn⁻ hnäh´.
30 Jëëh´, dsa⁻ hi̱⁻ ma´ cha̱a̱⁻ jee´ jwɨɨ⁻
Nínive ga⁺jëë¹ ko̱o̱⁻ he⁻ jɨh⁻ga̱a̱⁻ he⁻
ga⁺la¹ kih¹ Joná. Ja̱⁻ba´ lä⁺ja̱⁻ jëë¹ dsa⁻
hi̱⁻ cha̱a̱⁻ na¹ ko̱o̱⁻ he⁻ jɨh⁻ga̱a̱⁻ he⁻
le´ kih¹ Hi̱⁻ga⁺lë̱ë̱¹ngo¹ la⁻.
31 Hi⁺ wa´ra⁻ ga⁺të´ jee´ jmee¹ Dio
jwiz˜ kyah¹ hnäh´ hi̱⁻ tä̱ä̱h´ na¹, ma´ja̱⁻
dsa⁻më´ hi̱⁻ ma´ jmee⁺ hih⁺ hwa¹ ta⁺
kye̱¹, nooy⁺ jee´ gyay¹ mah¹ bä̱ä̱yh⁺
hnäh´ dsoo´, kih¹ he⁻ sa⁺ jmeeh⁻ hnäh´
he¹ kih¹ Dio. Jëëh´, dsa⁻më´ he´ ja¹ ɨɨ´
jwërte mah¹ ya⁺nɨɨy´ lä⁺jë⁺ he⁻ ma´
kyɨɨh˜ Salomón, hi⁺ jee´ kyah¹ hnäh´
cha̱a̱⁻ ja̱a̱⁻ hi̱⁻ jøøh¹ ga´ lä⁺ko̱h´ ga´
Salomón.
32 Hi⁺ wa´ra⁻ ga⁺të´ jee´ jmee¹ Dio
jwiz˜ kyah¹ hnäh´ hi̱⁻ tä̱ä̱h´ na¹, ma´ja̱⁻
noo⁻ dsa⁻ Nínive jee´ tä̱ä̱yh´ mah¹
bä̱ä̱yh⁺ hnäh´ dsoo´, kih¹ he⁻ sa⁺
jmeeh⁻ hnäh´ he¹ kih¹ Dio. Jëëh´, dsa⁻
he´ ga⁺je̱e̱yh˜ kya̱a̱h´ Dio ma´ ga⁺nuuy´
juu¹ he⁻ na´kwa⁻ Joná, hi⁺ jee´ kyah¹
hnäh´ cha̱a̱⁻ ja̱a̱⁻ hi̱⁻ jøøh¹ ga´ lä⁺ko̱h´
ga´ Joná.

Wa´je⁻ kih¹ jmɨ⁻ngo¹ jnän`
(Mt. 5:15; 6:22-23)

33 'Ni⁺ ja̱a̱⁻ sa⁺ chih¹ jee´ na⁻hmää´
mɨ¹së¹ na⁻hi̱h˜ je⁻, ni⁺ sa⁺ tooyh⁻ neh⁺
ko̱o̱⁻ wa´goo´. He⁻ chiyh¹ jee´ ñii´ ba´
mah¹ lä⁺jnä´ kih¹ lä⁺jë̱ë̱⁺ hi̱⁻ dsa⁻ta̱a̱h`
cha´neh⁺.
34 Mɨ¹në´ jne´ la¹ lä⁺ko̱o̱⁻ wa´je⁻ kih¹
jmɨ⁻ngo¹ jnän`. Lä⁺ja̱⁻, cher´mah¹
mɨ ¹nëh´ la¹ llu¹, ngoo¹ ba´ la¹ llu¹
kih¹ lä⁺ka̱a̱⁻ jmɨ⁻ngo¹ kyah¹. Pero
cher´mah¹ la¹ hlɨɨh¹ mɨ¹nëh´, lä⁺ja̱⁻ la¹
hlɨɨh¹ kih¹ lä⁺ka̱a̱⁻ jmɨ⁻ngo¹ kyah¹.
35 Le̱e̱h⁻ ja̱⁻, heh¹ wa´je⁻ he⁻
na⁻hi̱h˜ kyah¹ ta⁺ wa´ ɨɨ⁻.
36 Jëëh´, cher´mah¹ lä⁺ka̱a̱⁻ tuh⁻hoh´
ma⁻he̱e̱h` ju¹dsoo´ he⁻ la¹ lä⁺ko̱o̱⁻
wa´je⁻, hi⁺ sa⁺ cha⁻ ni⁺ ko̱o̱⁻ he⁻ hlɨɨh¹
në´ kyah¹, ja̱⁻ ga´ na⁺ jnä´ lii˜ hä̱ä̱h´ jee´
wa´je⁻. La¹ lä⁺ko̱o̱⁻ he⁻ na⁻hi̱h˜ je⁻
he⁻ choo¹ në´ kyah¹.

Ga⁺jɨɨh¹ Jesús kih¹ hi̱⁻ ma´ la̱a̱´ mi⁻tey¹ jwërte
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

37 Lä⁺ko̱o̱⁻ ma´ ga⁺dsa̱a̱¹ ga⁺hlëëh´
Jesús lä⁺ja̱⁻, ja̱a̱⁻ fariseo ga⁺tëëyh¹
cha´neh⁺ kiyh¹ mah¹ kuh´hɨyh¹. He⁻ja̱⁻

ga⁺he¹ Jesús cha´neh⁺ mah¹ ga⁺gyay⁻
në´ mes˜.
38 Peer⁺ ga⁺lä⁺dsäa˜ dsë¹ fariseo he´,
ma´ ga⁺jëëy¹ sa⁺ ga⁺gyih¹ Jesús goo⁻
jää¹ ja⁻ga´ kuh´hïyh¹.
39 Mah¹ ga⁺jäh´ Dsa⁻jøøh¹ jnän`
sïïyh⁺:
—Hnäh´ dsa⁻ fariseo, läah¹ hnäh´
lä⁺koo⁻ jaa⁻ hï⁻ gyih˜ ma⁺la⁺ ta⁺
ka´luu´ kyah´wïï´ ba´. Jëëh´ gyih⁺ ba´
hnäh´ gooh⁻ mah¹ neh⁺ tuh⁻hoh´
hnäh´ na⁻kah¹ ba´ hüü´dsë⁻ hïï⁻ hi⁺
lä⁺jë⁺ he⁻ hlïïh¹ jmah¹.
40 He⁻ ba´ che⁻ taah⁻ hnäh´. ¿Che´
sa⁺ ñeh´ hnäh´, he´ ba´ hï⁻ ga⁺jmee´
goo⁻ jne´ ga⁺jmeey´ tuh⁻dsë⁻ jne´
ka⁻läh´?
41 Kwëëh` hnäh´ dsa⁻ hï⁻ lla⁻kyaa¹,
miih⁻ he⁻ cha⁻ kyah¹ hnäh´, mah¹
lä⁺ja⁻ ba´ jä¹ na⁻jngïï¹ neh⁺ tuh⁻hoh´
hnäh´.
42 ’Jwïï˜ ba´ hnäh´ dsa⁻ fariseo.
Kwah⁻ ba´ hnäh´ o⁻mee´, nuu⁻ ruda,
kyaah´ lä⁺jë⁺ joh¹ he⁻ kih⁻ jne´, kwëëh´
ba´ hnäh´ Dio lä⁺jë⁺ he⁻ la¹ heey⁻. Pero
sa⁺ jmeeh⁻ hnäh´ he⁻ llu¹ jmah¹ ni⁺
sa⁺ hnaah⁺ hnäh´ Dio. He⁻ la⁻ ba´ ja⁻
jmee⁺ bii¹ jmeeh¹ hnäh´ ko⁻jøh´ kyaah´
lä⁺jë⁺ he⁻ kwah⁻ hnäh´ na⁻.
43 ’Peer⁺ jwïï˜ ba´ hnäh´ dsa⁻
fariseo. Hnooh⁻ hnäh´ nah¹ hnäh´
në´ hma⁻sii˜ jee´ gya⁺ dsa⁻kaah´ neh⁺
gwah⁺ mäh⁻. Tïh˜ hoh´ hnäh´ jmee¹
dsa⁻ Dio kyah¹ hnäh´ cha´jwë¹ jüüh⁻.
44 ’Jwïï˜ ba´ hnäh´ ta⁻jwoh¹ kyaa¹
ley kyaah´ fariseo, hnäh´ hï⁻ ta⁻juu¹.
Laah¹ hnäh´ lä⁺koo⁻ to⁻høø⁻ he⁻ sa⁺
jnä´. He⁻ja⁻ lä⁺jëë⁺ hï⁻ ga⁺nää´ në´ kih¹
sa⁺ ñey⁻ ha⁻ koh´ na´høø´ sa⁺ la¹ jee´
ga⁺nääy´ ja⁻. (Véase: Nu. 19:16)
45 Mah¹ ga⁺jeeh⁻ jaa⁻ ta⁻jwoh¹ kyaa¹
ley, ga⁺sïïyh⁺:
—Ta⁻jwoh¹, he⁻ hlëëh´ lä⁺na⁻,
lä⁺kye⁻ kyaa¹ jnääh¹ toh⁻ wïï´ ka⁻läh´.
46 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús sïïyh⁺:
—Peer⁺ jwïï˜ ba´ hnäh´ ka⁻läh´
ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley. Jëëh´, kyaah´
hnäh´ dsa⁻ løø¹ hii⁻ he⁻ sa⁺ øøh⁺ dsa⁻
ka¹. Mah¹ ni⁺ miih⁻ be´ sa⁺ kwah⁻
hnäh´.
47 ’Jwïï˜ ba´ hnäh´, jmeeh⁻ hnäh´
na´hyah⁻ në´ to⁻høø⁻ jee´ na⁻haa¹
hï⁻ ga⁺ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio, he´ ba´
hï⁻ ga⁺jngëëh¹ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaah¹
hnäh´.
48 Kyaah´ he⁻ jmeeh⁻ hnäh´ lä⁺ja⁻,
mi⁻jnääh¹ hnäh´ hñaah¹ hnäh´ he⁻
tääh´ hnäh´ juu¹ kwee⁻ lä⁺koo⁻
ga⁺jmee´ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaah¹
hnäh´. Jëëh´, dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaah¹
hnäh´ ga⁺jngëëyh¹ mah¹ hnäh´ jmeeh⁻
hnäh´ na´hyah⁻ në´ to⁻høø⁻ kih¹ hï⁻
he´.
49 ’He⁻ja⁻ Dio hï⁻ kyüüh˜ cha⁻miih⁻,
ga⁺jäyh´ ka⁻läh´: “Cheen⁻ kyaay¹ dsa⁻
hï⁻ ngëë¹ juu¹ kin⁺. Hi⁺ cheen⁻ kyaay¹
apóstole ka⁻läh´. Koo⁻llaa´ hï⁻ he´
jngëëyh¹, hi⁺ koo⁻llaa´ jmeeh⁺ dsih´.”
50 Lä⁺ja⁻, hnäh´ hï⁻ tääh´ na¹
na⁻bääh` jma⁻ kih¹ lä⁺jëë⁺ hï⁻
ga⁺ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio lä⁺jïïh¹ ma´
ga⁺nøø¹ jmï⁻gyüü⁺.
51 Lä⁺ ga⁺të´ jma⁻ kih¹ Abel
na⁻bääh` hnäh´ lä⁺jïïh¹ jma⁻ kih¹
Zacaría hï⁻ ga⁺jngëëyh¹ ta⁺ ka´hne⁻ jee´
kih¹ gwah⁺ kyaah´ na´hyoo´. He⁻ja⁻
jwëëhn˜ hnäh´, lä⁺jë⁺ he⁻ ja⁻ ma⁻jä´
në´ kih¹ lä⁺jëë⁺ hï⁻ tääh´ na¹.
52 ’Peer⁺ jwïï˜ hnäh´ ta⁻jwoh¹ kyaa¹
ley. Sa⁺ kwah⁻ hnäh´ jwë¹ lä⁺kyüüh˜
dsa⁻ juu¹ kih¹ Dio. Ja⁻ba´ hñaah¹ hnäh´
sa⁺ heeh´ hnäh´, mah¹ hah⁻ hnäh´ kih¹
hï⁻ hnøø¹ lä⁺kyüüh˜ —ga⁺jäh´ Jesús.
53 Ma´ ya⁺hëë¹ Jesús jee´ ja⁻,
ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley kyaah´ dsa⁻ fariseo
ga⁺lä⁺hneey⁺ jwërte kyaah´ Jesús. Hi⁺
ga⁺løøy¹ ngïïy⁺ cha⁻miih⁻ juu¹ kiyh¹,
54 ma´ jëëy˜ che´ ma´ kaah¹ juu¹ kih¹
Jesús mah¹ lä⁺ja⁻ ma´ le´ ma´ hnïïy¹
kiyh¹.

12

Ga⁺hlëëh´ Jesús kih¹ hï⁻ ta⁻juu¹

1 Ta´ko⁻jïïh¹ dsa⁻kuh¹ jwëë´ jwërte
dsa⁻, lä⁺jïïh¹ ma´ kya⁻hlääyh˜ øøyh⁻,
ga⁺løø¹ Jesús sïïh⁺ to⁻në´ discípulo
kyaay¹:
—Ta⁺ jmee⁻ hnäh´ lä⁺koh´ jmee⁺
dsa⁻ fariseo he⁻ jäyh´ hnaayh⁻ Dio
pero ta⁻juu¹ bih¹ ja⁻.

2 Jëëh´ sa˭ cha¯ ni˭ miih¯ he¯
na¯jlë¯, he¯ sa˭ lä˭jnä´. Hi˭ lä˭jë˭ he¯
na¯hmää´, lloo˜ kǫǫ¯ jmɨɨ´ lä˭ñe¯ dsa¯.
3 He¯ją¯ lä˭jë˭ he¯ ma¯hlëëh´ hnäh´
jee´ na¯hǫǫ¯, nuu˩ dsa¯ jmɨɨ ˈ hii´
hyoo¯. Lä˭jë˭ he¯ ma¯hlëëh´ hnäh´
jee´ na¯hmää´, lä˭nɯɯh´ kih˩ dsa˭.

Häą˩ ba´ Dio hi¯ ląą˩ kyąą˩
(Mt. 10:26-31)

4 ’Hnoon˩ jwëëhn¯ hnäh´ ome¯
kyąąn˭. Ta˭ wa´ gąh˩ hnäh´ kih˩
dsa¯ hi¯ jngɨɨh˭ kih˩ jmɨ¯ngo˩. Ga´
ma¯na¯jɯɯ´ jmɨ¯ngo˩, hee¯ ga´ ją¯ mo˭
le´ jmeey˩.
5 Jwëëhn˜ hnäh´ ome¯ kyąąn˭. Wa´
gąh˩ hnäh´ kih˩ hi¯ na¯ngë˩ jwë˩ chęęy˩
jmɨ¯lle´ kih˩ dsa¯ cha´je¯ ma¯ngëë´
ma¯jngëëyh˭. Kih˩ hi¯ he´ ba´ wa´ gąh˩
hnäh´.
6 Ñeh´ ba´ hnäh´, tǫ˩ ñe˩ nøø´ ba´ këë¯
hñąą´ gyɯɯ¯ tą˩. Pero ni˭ jąą¯ gyɯɯ¯ tą˩
he´, sa˭ dsa¯hëë˩ kih˩ Dio.
7 Lä˭kyę¯ jñu¯ lleh´ hnäh´ na¯he˩
ga˭lä˭jë˭ kih˩ Dio. He¯ją¯, ta˭ wa´
gąh˩ hnäh´. Jëëh´, kyęę´ ga´ hnäh´
cha¯ga´miih¯ lä˭kǫh´ ga´ jwëë´ gyɯɯ¯
tą˩.

Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ ˈ kwa˩ be´ wa´ra¯
ga˭hnëë˩ dsa¯ jne´
(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 ’Jwëëhn˜ hnäh´. Lä˭jëë˭ hi¯
mi¯jnää˭ hñii´ he¯ ląą˩ dsa¯ kyąąn˭
cha´në´ dsa¯, ją¯ba´ lä˭ją¯ jäh˭
Hi¯ga˭lëë˩ngo˩ la¯ kiyh˩ cha´në´ lä˭jëë˭
ángele kyąą˩ Dio.
9 Pero hi¯ jäh˭ sa˭ kyɯɯ˭ jnä´ cha´në´
dsa¯, lä˭ją¯ jwahn¯ sa˭ kyɯɯ˭ jnih´
cha´në´ lä˭jëë˭ ángele kyąą˩ Dio.
10 Jmee˩ ba´ Dio jǫh¯ dsë˩ kih˩ lä˭jëë˭
hi¯ hlëëh˭ wɨɨ´ kih˩ Hi¯ga˭lëë˩ngo˩ la¯.
Pero cher´mah˩ ga˭hlëëh´ dsa¯ wɨɨ´
kih˩ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ˩, sa˭ jmeey˩ jǫh¯
dsëy˩ kih˩ he¯ ją¯.
11 Wa´ra¯ ga˭hnëë˩ dsa¯ hnäh´ neh˭
gwah˭ mäh¯ o cha´në´ dsa¯ta´, o
cha´në´ jwëë¯, ta˭ ką¯ hnäh´ hɯɯ´dsë¯
ha¯ lä˭ läąh˭ hnäh´ hñaah˩ o ha¯ lä˭
jwah˩ hnäh´.
12 Jëëh´, lä˭chąh´ ją¯ Jmɨ¯lle´
Na¯jngɨɨ ˈ kwëëh˩ hnäh´ hɯɯ´dsë¯ llu˩
ha¯ lä˭ jwah˩ hnäh´.

Kǫǫ¯ juu˩ na¯hmää´ kih˩ jąą¯ dsa¯
cha¯ kuu´

13 Jąą¯ hi¯ ma´ häą´ jee´ ją¯ ga˭sɨɨyh˭
Jesús:
—Ta¯jwoh˩, chiih´ dsa¯ñɯɯh¯ øøhn˩
kwëëyh˩ jnä´ hęęn¯ he¯ ga˭tëën´.
14 He¯ją¯ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭:
—Ją˭ he´ jwëë¯ jnä´, sa˭ ga˭tëën´
ti´lloohn¯ hęę¯ dsa¯.
15 Ga˭jäh´ ka¯läh´ Jesús sɨɨyh˭ dsa¯
hi¯ ma´ tąąh´ jee´ ją¯:
—Lęęh¯ hnäh´, ta˭ wa´ hęę´ hoh´
hnäh´ ni˭ kǫǫ¯ he¯ cha¯ jmɨ¯gyɯɯ˭
la¯. Jëëh´, ją˭ kih˩ he¯ cha¯ jnän`
cha¯miih¯, he¯ ją¯ jmee˭ chąą¯ jne´.
16 Ją¯ga´ ga˭hlëëyh˩ juu˩ na¯hmää´,
ga˭jäyh´:
—Ma´ chąą¯ jąą¯ dsa¯ cha¯ kuu´
hi˭ ma´ cha¯ cha¯miih¯ he¯ na¯jnää´
hwa˩ kiyh˩ he¯ ma´ chooyh˩.
17 He¯ją¯ ma´ jmeey˭ hɯɯ´dsë¯, ma´
jäyh´: “¿Hee¯ ba´ jmeen`? Sa˭ cha¯ jee´
llan` lä˭jë˭ he¯ choohn´.”
18 Mah˩ ga˭jäyh´: “Lä˭la¯ ba´ jmeen`.
Hlan¯ hne˩ kih˩ kwɨɨ¯ kin˭ mah˩ jmeen`
jɯɯh¯ ga´ në´ jee´ ma´ chih˩. Jee´ ją¯ ba´
llan` lä˭jë˭ ta´ kin˭ he¯ choohn´.
19 Mah˩ jwahn¯ ki˭ hñiin˭: Ma¯cha¯
ba´ kyah˩ cha¯miih¯. Lęę˭ kyah˩
cha¯miih¯ ji¯ñe¯. Tęęh` hoh´, ją¯
kuh¯huh´ ba´ hne¯ kyah˩. Wa´ chąą¯
ba´ hne¯ llu˩.”
20 Pero Dio ga˭jäh´ sɨɨyh˭ lä˭la¯:
“He¯ ba´ che¯ tąąh¯ hne¯. Na˩ hwë˩
ba´ jɯɯh´. Kih˩ jñah´ ba´ jä˩ lä˭jë˭ he¯
ma¯jɯɯh´ ma¯läąh´,” ga˭jäh´ Dio.
21 Lä˭ją¯ la˩ kih˩ dsa¯ hi¯ lla˭
cha¯miih¯ kuu´ në´ hwa˩ la¯, mah˩
cha´në´ Dio ląąy˩ dsa¯ tä¯ñee´ ba´.

Dio lih˭ häą˩ hi¯ ląą˩ kyąąy˩
(Mt. 6:25-34)

22 Ją¯ga´ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭
discípulo kyąąy˩:
—Kih˩ he¯ją¯ na¯ jwëëhn˜ hnäh´.
Ta˭ ką¯ hnäh´ hɯɯ´dsë¯ ha¯ lä˭
dsa¯ngëëh´ hnäh´ kǫǫ¯ jmɨɨ´ kǫǫ¯ jmɨɨ´,
hee¯ na¯ kuh´huh˩ hnäh´ ni˭ ta˭ ką¯

hnäh´ hʉʉ´dsë¯ kih¹ hmɨɨh¯ he¯ kẹ̈h¹
hnäh´.
23 Kyẹẹ´ ga´ he¯ chạạ¯ hnäh´ lä˖kọh´
ga´ he¯ kuh¯huh´ hnäh´. Hi˖ kyẹẹ´
ga´ jmɨ¯ngo¹ kyah¹ hnäh´ lä˖kọh´ ga´
hmɨɨh¯ he¯ kẹ̈h˖ hnäh´.
24 Jëë` da´ hnäh´ lä˖kọọ¯ la¹ kih¹ tạ¹.
Sa˖ cha¯ jngëëy¯ ni˖ sa˖ chooyh˜ ni˖
kọọ¯, ni˖ he¯ hnøø¹ jee´ llay¹. Pero Tää`
jnän` hị¯ gya¹ gyʉʉh¹, ma˖ra˖ he¯ ạ̈ạ̈h¯
bih¹. ¿Che´ sa˖ kyẹẹ´ ga´ hnäh´ lä˖kọh´
ga´ tạ¹ he´?
25 ¿Hịị¯ hnäh´ lẹh˖ jmeeh¹ sạạ˖ ga´
kọọ¯ lëë¯, kih¹ he¯ jmeeh¹ hnäh´
cha¯miih¯ hʉʉ´dsë¯?
26 Cher´mah¹ sa˖ tạ̈ạ̈˖ hnäh´ jmeeh¹
he¯ la¹ kọọ¯ he¯ pih¹, ¿he¯la¹ kyẹ´
hnäh´ hʉʉ´dsë¯ kih¹ lä˖jë˖ he¯ jwẹ̈ẹ̈h`
kyah¹ hnäh´?
27 ’Jëë` da´ hnäh´ ha¯ lä˖ dsa¯kwạạ˖
wa´le¹. Sa˖ cha¯ ta´ jmee˖, ni˖
sa˖ hwëë˜ wa´ñe¯. Pero jwẹ̈ẹ̈hn˜
hnäh´. Ma˖ke˖ na´hñaah¹ la¹ hmɨɨh¯
he¯ ga˖kẹ̈h¯ rey Salomón, pero sa˖
ga˖lloo¹ he¯ la¹ na´hñaah¹ lä˖kọọ¯ la¹
wa´le¹.
28 Cher´mah¹ lä˖jạ¯ jmee˖ Dio
na´hñaah¹ wa´le¹ he¯ choo¹ në´ nuu¯
na¹, mah¹ hø¹ jẹ̈¹ dsa¯ neh˖ hwịị´, ha¯
lä˖jạ¯ sa˖ kway¹ he¯ kẹ̈h¹ hnäh´, dsa¯
hị¯ miih¯ go¯te¹ ba´ dsoo´ dsë¹.
29 He¯jạ¯ mo˖to˖ kạ¯ hnäh´ hʉʉ´dsë¯
hee¯ na¯ kuh´huh¹ hnäh´. Ta˖ jmee¯
hnäh´ cha¯miih¯ ngëë¹ hʉʉ´dsë¯ kih¹
lä˖jë˖ he¯ na¯.
30 Jëëh´, lä˖jẹ̈ẹ̈˖ hị¯ sa˖ ma¯hẹẹh¯
kih¹ Dio, hnooyh¯ lä˖jë˖ he¯ na¯ jmah¹
ba´. Pero Tää` jnän` ma¯ñey¯ ba´ lä˖jë˖
he¯ jmee˖ bii¹ jnän`.
31 Hnääh¹ da´ hnäh´ to¯në´ Dio hị¯
lạạ¹ dsa¯ta´ jøøh¹ jnän`. Lä˖jạ¯ ba´
hñah˖ hnäh´ lä˖jë˖ he¯ jmee˖ bii¹ kyah¹
hnäh´ ka¯läh´.

Llu¹ ga´ he¯ cha¯ he¯ la¹ hmooh¹ jnän` gyʉʉh¹
(Mt. 6:19-21)

32 ’Ta˖ wa´ gạh¹ hnäh´ borrego
kyạạn˖, ma˖ke˖ sa˖ jwẹ̈ẹ̈´ hnäh´, jëëh´
Tää` jnän` hyoh¯ dsëy¹ tooyh¯ gooh¯
hnäh´ he¯ jmeeh¹ hnäh´ hih˖ kọ¯jøh´
kyạạyh´.
33 Hnɨɨ´ hnäh´ he¯ cha¯ kyah¹ hnäh´
mah¹ kwëëh` hị¯ jmee˖ bii¹ kih¹.
Hnøøh¹ hnäh´ he¯ sa˖ hẹẹ´ go¯te˜.
Hnøøh¹ hnäh´ he¯ la¹ hmooh¹ he¯ cha¯
gyʉʉh¹ he¯ sa˖ hẹẹ´ jịh´kọh´. Jee´ jạ¯
sa˖ lloo˜ dsa¯hịị¯ ni˖ sa˖ chạạ¯ jah´ hị¯
jwë¹ ka¯läh´.
34 Jee´ hla¯ he¯ la¹ hmooh¹ kyah¹
hnäh´, jee´ jạ¯ ba´ kyẹ´ hnäh´ o¯jøh˖
dsë¯.

Llu¹ la¹ kih¹ hị¯ jøø˜ wa´ra¯ jạh¹ Jesús

35 ’Hnøø¹ ma¯na´llụụh` hnäh´, hi˖
na¯nëh´ hnäh´ ka¯läh´.
36 Hnøø¹ jmeeh¹ hnäh´ lä˖kọọ¯ jmee˖
moz˜ hị¯ tạ̈ạ̈h´ jạ̈ạ̈˜ dsa¯jʉʉ´ hị¯ jạ̈h´
jee´ ma¯jẹẹ´ goo¯ dsa¯. Wa´ra¯ jạh¹
dsa¯jʉʉy´ he´ tëëy¹, na¯ ma¯hii´ nä¹
moz˜ he´ ho´haah´.
37 Llu¹ la¹ kih¹ moz˜ he´, cher´mah¹
na¯nëy´ wa´ra¯ jạyh¹. Ma˖ra˖ ju¹dsoo´
jwẹ̈ẹ̈hn˜ hnäh´, dsa¯jʉʉy´ mi¯llụụy¹
hñii´ jạ̈ạ̈¹, jạ¯ga´ llạạy¹ moz˜ he´ në´
mes˜ mah¹ jmeey¹ ta´he¹ kiyh¹.
38 Ma˖ke˖ jạyh¹ kọọ¯ lla˖nʉʉ¹ o jạ¯ga´
jnä˖, peer˖ llu¹ la¹ kih¹ moz˜ he´,
cher´mah¹ na¯nëy´ ma´jạ¯.
39 Hnøø¹ lä˖ngëëh´ hnäh´ he¯ la¯.
Wa´ra¯ jäh´ kih¹ jạạ¯ dsa¯jʉʉ´ cha´neh˖
ñey¯ hee¯ hor˜ jä˖ jạạ¯ dsa¯hịị¯
dsa¯he´ cha´neh˖ kiyh¹, jmeey¹ bii¹
sa˖ gwịịy¯ høøy¹ hne¹ kiyh¹ mah¹ sa˖
dsa¯he´ dsa¯hịị¯ he´ cha´neh˖ kiyh¹.
40 Lä˖jạ¯ hnäh´, hnøø¹ ma¯na´llụụh`
hnäh´ ka¯läh´. Jëëh´, hor˜ he¯
sa˖ jmeeh¯ hnäh´ hʉʉ´dsë¯, jạ̈h´
Hị¯ga˖lẹ̈ẹ̈¹ngo¹ la¯.

Dsa¯ hị¯ mi¯tẹh¹, hi˖ dsa¯ hị¯ sa˖ jmee˖ ta´he¹
(Mt. 24:45-51)

41 Jạ¯ga´ ga˖jäh´ Pee´ sɨɨyh˖:
—Dsa¯jøøh¹ kyạạn˖, ¿che´ ma¯hlëëh´
juu¹ na¯hmää´ lä˖na¯ kyạạ¹ jnääh¹ o
ma¯hlëëh´ ka¯läh´ kih¹ lä˖jøh¹?
42 He¯jạ¯ ga˖jäh´ Dsa¯jøøh¹ jnän`
sɨɨyh˖:
—Jạạ¯ dsa¯ hị¯ mi¯tẹh¹ hị¯ cha¯
hʉʉ´dsë¯ llu¹ kih¹, hị¯ he´ ba´ na¯hñạạ´
mah¹ hạ̈ạ̈y¹ hị¯ tạ̈ạ̈h´ cha´neh˖ kih¹
dsa¯jʉʉy´, kwëëyh¹ he¯ kuyh˖ hor˜
kih¹.

43 Llu¹ la¹ kih¹ moz˜ he´, cher´mah¹
mi¯teyh¹ lä˭jë˭ mada¯ he¯ nuuyh¯
wa´ra¯ jah¹ jʉʉy´.
44 Ma˭ra˭ ju¹dsoo´ jwëëhn˜ hnäh´,
ga˭läˆjë˭ ba´ he¯ cha¯ kih¹ dsa¯jʉʉy´
tooyh˭ goo¯ moz˜ he´.
45 Pero cher´mah¹ hi¯ na¯hñaa´
he´ ga˭jmeey´ hʉʉ´dsë¯: “Lä˭hëë´
ga´ miih¯ dsa¯jøøh¹ kyaan˭”, he¯ja¯
ta´ko¯jiih¹ ja¯, løøy¹ jmi´baay¹ hi¯ më´
hi¯ ñʉʉh¯ dsa¯kyaayh´, hi˭ kuh´hiyh¹
llu¹ lä˭jiih¹ lä¯heey´.
46 Lä˭la¯ le´ kih¹ moz˜ he´. Jmii´ he¯
sa˭ jøøy˜, hi˭ hor˜ he¯ sa˭ kyey¯ ni˭
miih¯ hʉʉ´dsë¯, jäh´ dsa¯jʉʉy´. Peer˭
cha¯miih¯ jmeeyh˭ moz˜ he´, ja¯ga´
cheey¹ ko¯jøh´ kyaah´ lä˭jëë˭ hi¯ sa˭
ga˭mi˭teh¹.
47 ’Jaa¯ moz˜ hi¯ ma¯ñe¯ kwee¯ he¯
mada¯ nuuyh¯ kih¹ dsa¯jʉʉy´ mah¹ sa˭
ma¯na´llʉʉy`, ni˭ sa˭ mi¯tey¹ mada¯
kih¹ dsa¯jʉʉy´, hi¯ he´ sa˭ lä˭ñih´ dsëy¹
kway¹ kih¹.
48 Pero jaa¯ moz˜ hi¯ ma´ jmee˭
he¯ hlii¹h¹ he¯ sa˭ ñey¯, hi¯ he´ hii¹
miih¯ ba´. Jëëh´ hi¯ ma¯hyoh˜
cha¯miih¯, lä˭ja¯ ngii¹h¹ dsa¯jʉʉy´
cha¯miih¯. Dsa¯jʉʉ´ hi¯ ga˭tooh¯
gooy¯ cha¯miih¯, lä˭ja¯ ngiiyh¹
cha¯ga´miih¯.

Kwaat˜ kih¹ Jesús he¯ teeˆ dsa¯
(Mt. 10:34-36)

49 ’Ma¯jan˜ mah¹ chaahn´ je¯ hwa¹
la¯. Hnoon¹ wa´ra¯ jäh´ kih¹ koo¯
ga¯jʉh¯.
50 Ma˭ra˭ he¯ jmee˭ bii¹ jëën¯ koo¯
he¯ wii´ ngëë¹. Peer˭ ku¹jii˭ kin˭.
Wa´ra¯ jäh´ kih¹ na¹ ga¯jʉh¯ ba´
ma¯dsëë¹ jmii´.
51 ¿Che´ laah´ hnäh´ ma¯jan˜ mah¹
jmeen` hii¹ tii´ kih¹ dsa¯ jmi¯gyʉʉ˭?
Jwëëhn˜ hnäh´, ja˭ kih¹ he¯ja¯
ma¯jan˜. Ma¯jan˜, mah¹ jmeen` teˆjëë¹
dsa¯ ba´.
52 Jëëh´, na¹ ta˭ cha´në´ jee´ tääh´
hñaa´ dsa¯ koo¯ cha´neh˭, jmeey¹ to¹
nää¹. Uu¯ hi¯ he´ teeˆ¹ kyaah´ uu¹ hi˭
uu¹ dsa¯taah` teey¹ kyaah´ uu¯.
53 Teeˆ¹ jmii¯ kyaah´ jo¯ñʉʉh¯,
hi˭ jo¯ñʉʉyh¯ teeˆ¹ kyaayh´ ka¯läh´.
Chooy¹ teeˆ¹ kyaah´ jo¯mii¯, hi˭ jo¯miiy¯
teeˆ¹ kyaah´ chooy¹. Ma¯chooy¹ teeˆ¹
kyaah´ ma´jooy´, ma´jooy´ teeˆ¹ kyaah´
ma¯chooy¹.

Ko¯llaa´ sa˭ kyeˆ¯ kwaat˜ ha¯ lä˭ la¹
he¯jmee˭ Dio jee´ kiyh¹
(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

54 Hi˭ ga˭jäyh´ ka¯läh´ siiyh˭ lä˭jëë˭
dsa¯:
—Wa´ra¯ ga˭jëëh` hnäh´ soo¯ jnii´
ta˭la˭ ga˭dsa¹ hyoo¯, chah´ ba´ jwah´
hnäh´: “Jma¹ ba´ na¯ jä˭.” Hi˭ lä˭ja¯ la´.
55 Hi˭ wa´ra¯ ja¹ lle´ ta˭ kyeˆ¹, jwah´
hnäh´: “Jmee¹ hyoo¯ ba´ na¯.” Hi˭
lä˭ja¯ jmee˭.
56 He¯ ba´ che¯ ta¯jʉʉh¹ hnäh´. Leh¹
ba´ hnäh´ lleh¹ hnäh´ juu¹ kwee¯ ha¯
lä˭ jmee¹ koo¯ jmii´ koo¯ jmii´ lä˭koo¯
la¹ gyʉʉh¹ hwa¹. Mah¹ sa˭ kyeh´ hnäh´
kwaat˜ hee¯ ga´ na¯ dsa¯la´ jee´ kyah¹
hnäh´.

Hnøø¹ mi´een¹ juu¹ he¯ cha¯ jnän`
kyaah´ dsa¯
(Mt. 5:25-26)

57 ’¿He¯la¹ sa˭ leh¹ hnäh´ kah¹ hnäh´
kwaat˜ hñaah¹ hnäh´ hee¯ na¯ he¯
llu¹?
58 Cher´mah¹ chaa¯ hi¯ hnøø¹
hnëë¹ hne¯ cha´në´ dsa¯ta´, jmee´ bii¹
go´taah´ hnäh´ juu¹ kwee¯ kyaayh´ na¹
ga¯jʉh¯ ta´ko¯jiih¹ cha¯ jmii´, mah¹
sa˭ ngëëy¹ hne¯ ja´goo¯ jwëë¯. Lä˭ja¯
mo˭so˭ jmee¹ jwëë¯ hih˭ kih¹ poo¯,
taayh˭ hne¯ neh˭ñe¹.
59 Ma˭ra˭ ju¹dsoo´ jwëëhn˜ hne¯,
sa˭ ya¯hëëh¹ jee´ ja¯ ta´ko¯jiih¹ sa˭
ma¯mi¯hmaah´ lä˭koh´ te¹ he¯ lle`
dsa¯ta´ kyah¹.

13

Ga˭hlëëh´ Jesús kih¹ he¯ dsa¯jeeh˜
dsa¯ kyaah´ Dio

1 Ja¯ba´ jmii´ ja¯ na´nää¹ ko¯llaa´
dsa¯ na´jmeeyh´ juu¹ kih¹ Jesús he¯
ga˭jmee´ Pilato mada¯ kih¹ hløø´ he¯
na´jngëëyh¯ dsa¯ chaa¯ Galilea jee´
ma´ tääyh´ jngëëyh˭ jah´ he¯ ma´
mi¯tey¹ kiyh¹ kyaah´ Dio.
2 Mah¹ ga˭jeeh¯ Jesús juu¹ kiyh¹,
ga˭jäyh´:

—¿Che´ kih¹ he¯ ga⁺juu̱¹ lä⁺ja̱¯ dsa¯ galilea he´, he¯ja̱¯ la̱ah´ hnäh´ he¯ ä̱ä̱y¯ cha¯ga´miih¯ dso´kye¯ lä⁺ko̱h´ ga´ jee´ lä⁺jë̱ë̱⁺ dsa¯gooy¹?

3 Jnä´ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´, ni⁺ miih¯ sa⁺ la¹ lä⁺ja̱¯. Jëëh´ cher´mah¹ sa⁺ ga⁺je̱e̱h` hnäh´ kya̱a̱h´ Dio, ja̱¯ba´ lä⁺ja̱¯ juu̱´ lä⁺jë̱ë̱⁺ hnäh´ ka¯läh´.

4 He¯ ga⁺toh´ hne¹ ñii´ kih¹ Siloé ne´ kih¹ lä⁺jë̱ë̱⁺ gya⁺jña̱a̱¯ dsa¯ mah¹ ga⁺juu̱y¹, ¿che´ jmeeh¯ hnäh´ hɯɯ´dse¯ he¯ ä̱ä̱y¯ cha¯ga´miih¯ dso´kye¯ lä⁺ko̱h´ ga´ jee´ lä⁺jë̱ë̱⁺ dsa¯ hi̱¯ tä̱ä̱h´ Jerusalén?

5 Jnä´ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´, ni⁺ miih¯ sa⁺ la¹ lä⁺ja̱¯. Jëëh´ cher´mah¹ sa⁺ ga⁺je̱e̱h` hnäh´ kya̱a̱h´ Dio, ja̱¯ba´ lä⁺ja̱¯ juu̱´ lä⁺jë̱ë̱⁺ hnäh´ ka¯läh´.

Juu¹ na¯hmää´ lä⁺ la¹ kih¹ ko̱o̱¯ chaah¹ higo he¯ sa⁺ kwa⁺ mii¹

6 Hi⁺ ga⁺jäyh´ ka¯läh´ juu¹ na¯hmää´ lä⁺la¯:

—Ja̱a̱¯ dsa¯ ma´ na¯jnää´ ko̱o̱¯ chaah¹ higo jee´ kih¹ chaah¹ wii̱¯ jëh¹ kiyh¹. Mah¹ na´jëëy¯ che´ na¯hii̱¯ mi ¹higo. Pero ni⁺ ko̱o̱¯ mii¹ sa⁺ ma´ hii´.

7 Mah¹ ga⁺siiyh⁺ hi̱¯ ma´ høø⁺ chaah¹ wii̱¯ jëh¹ ja̱¯: "Jee´ la¯ ma¯të´ hne¯ ji̱¯ñe¯ ma¯jan˜ jëën˜ chaah¹ higo la¯, che´ hii̱¯ mii¹. Sa⁺ cha¯ jnøøhn¹ ni⁺ miih¯ lä⁺ko̱h´ hä´ gwa̱n´. He¯ja̱¯ tu¹ go¯te˜. ¿He¯la¹ ja̱¯ ko̱o̱¯ na¯ha¯ hwa¹ jee´ chih¹?"

8 Pero hi̱¯ ma´ høø⁺ jee´ ja̱¯ ga⁺jäh´: "Dsa¯jø̱ø̱h¹ kya̱a̱n⁺, kwa´ jwë¹ kih¹ ko̱o̱¯ ga´ ji̱¯ñe¯ na¹. Gyun¯ miih¯ ta¯hmii̱¯ mah¹ toohn¯ tɯ´hoh¹.

9 Cher´mah¹ ga⁺hii´ mii¹, llu¹ ba´. Pero cher´mah¹ sa⁺ ga⁺hii´, ja̱¯ga´ na⁺ dsa¯tu`."

Ga⁺mi⁺hlä̱ä̱´ Jesús ja̱a̱¯ dsa¯më´ hi̱¯ ma´ na¯jlu̱u̱¹ cha¯kah´

10 Ko̱o̱¯ jmii´ he¯ te̱e̱h¯ dsa¯ dse¹ ma´ kwa⁺ Jesús juu¹ neh⁺ gwah⁺ mäh¯.

11 Jee´ ja̱¯ ma´ hä̱ä̱´ ja̱a̱¯ dsa¯më´ hi̱¯ ma¯hya¯ gya⁺jña̱a̱¯ ji̱¯ñe¯ dsaah´. Ga⁺jmee´ jmi¯lle´ hliih¹ ga⁺jlu̱u̱¹ ka´luuy´. Ni⁺ miih¯ sa⁺ le´ ma´ ngëy¹ ko̱¯dsoo´.

12 Ma´ ga⁺jë̱ë̱¹ Jesús dsa¯më´ he´, ga⁺tëëyh¹ mah¹ ga⁺siiyh⁺:

—Dsa¯më´, ma¯jä̱¹ ba´ kyah¹ kih¹ dsoo´ he¯ ma´ la̱ah¹.

13 Ga⁺kyey¯ gooy¯ ne´ kih¹ dsa¯më´ he´. Lä⁺cha̱h´ ja̱¯ ga⁺niih¹ ka´luuy´, mah¹ ga⁺løøy¹ kway⁺ ti´hmaah´ kih¹ Dio.

14 Pero hi̱¯ ma´ jmee⁺ hih⁺ gwah⁺ ja̱¯, ga⁺lä⁺lle̱e̱´ jwërte kih¹ he¯ ga⁺mi⁺hlä̱ä̱´ Jesús dsa¯ jmii´ he¯ te̱e̱h¯ dsa¯ dse¹. Mah¹ ga⁺siiyh⁺ lä⁺jë̱ë̱⁺ hi̱¯ ma´ tä̱ä̱h´ jee´ ja̱¯:

—Jñii´ jmii´ ba´ cha¯ jwë¹ jmeen´ ta´. Ta´ko̱¯jii̱h¹ jñii´ jmii´ ja̱¯, ya¯nää´ hnäh´ mah¹ jä̱¹ kyah¹ hnäh´, ja̱⁺ jmii´ he¯ te̱e̱h¯ dsa¯ dse¹.

15 Ja̱¯ga´ ga⁺jäh´ Dsa¯jø̱ø̱h¹ jnän` ga⁺siiyh⁺:

—Hee¯ ba´ che¯ ta¯ju̱u̱h¹ hne¯ dsa¯ñɯɯh¯. ¿Ja̱¹ lä⁺jë̱ë̱⁺ hnäh´ che̱e̱h´ hnäh´ kya´ kya̱a̱h¹ hnäh´, burr˜ kya̱a̱h¹ hnäh´ jee´ na¯hñuuyh´ mah¹ go´jä̱ä̱h⁺ hnäh´ hi̱yh¹ jmii¯ jmii´ he¯ te̱e̱h¯ dsa¯ dse¹? ¿Che´ sa⁺ jmeeh¯ hnäh´ lä⁺ja̱¯?

16 Pero hi̱h¹ dsa¯më´ la¯, hi̱¯ la̱a̱¹ sa´ju̱¯ kih¹ Abraham, ma¯hya¯ gya⁺jña̱a̱¯ ji̱¯ñe¯ ma´ na¯hñuuyh´ ka̱a̱h˜ Tana´. ¿Che´ sa⁺ ä̱ä̱¯ jmii´ che̱e̱yh⁺ jmii´ he¯ te̱e̱h¯ dsa¯ dse¹?

17 Lä⁺ ma´ ga⁺hlëëh´ Jesús juu¹ ja̱¯, ga⁺jä̱´ o¯hih⁺ lä⁺jë̱ë̱⁺ hi̱¯ ga⁺lä⁺høøh` kiyh¹. Pero jee´ lä⁺jë̱ë̱⁺ dsa¯ ma´ cha̱a̱y¯ llu¹ ba´, ma´ ga⁺jëëy¹ lä⁺jë⁺ he¯ jɯh¯ga̱a̱¯ he¯ ma´ jmee⁺ Jesús.

Juu¹ na¯hmää´ lä⁺ko̱o̱¯ la¹ kih¹ mi¹ju̱¯ mostaza
(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

18 Hi⁺ ga⁺jäh´ Jesús ka¯läh´:

—Jwë̱ë̱hn˜ hnäh´ juu¹ he¯ je̱e̱h¹ kwee¯ lä⁺ko̱h´ jä̱ä̱⁺ Dio dsa¯ lä⁺hih⁺ kih¹.

19 He¯ jä̱ä̱⁺ Dio dsa¯ lä⁺hih⁺ kih¹, je̱e̱h¹ kwee¯ lä⁺ko̱o̱¯ la¹ kih¹ ko̱o̱¯ mi ¹ju̱¯ mostaza he¯ ga⁺jngëë´ ja̱a̱¯ dsa¯ jee´ na¯jnää´ cha´jo̱h¹ kiyh¹. Heh¹ mi ¹ju̱¯ ja̱¯, ga⁺hya¯ mah¹ ga⁺kwa̱a̱¹, lä⁺jii̱h¹ ga⁺të´ ko̱o̱¯ chaah¹ hma¯. He¯ja̱¯ ga⁺lla⁺nää¹ ta̱¹ jmeey⁺ sii¯ ne´ sa´goh¹ kih¹.

Juu' na⁻hmää´ lä⁺koo⁻ la' kih' levadura
(Mt. 13:33)

20 Koo⁻ ka⁻läh´ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:
—Jee´ la⁻ jwëëhn˜ hnäh´ juu' he⁻ jëëh' kwee⁻ lä⁺koh´ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kih'.
21 Jëëh' kwee⁻ lä⁺koo⁻ jmee⁺ levadura he⁻ kooh˜ jaa⁻ dsa⁻më´. Llay⁺ cha⁻miih⁻ harin mah' kah⁻gwëyh⁻ kyaah´ levadura. Kyaah´ lä⁺ja⁻ dsa⁻kwaa⁺ lä⁺ ga⁺dsa' tɯ´ka´.

Dsu⁻ la' ho´haah´ jee´ dsa⁻taah`dsa⁻ kyaah´ Dio
(Mt. 7:13-14, 21-23)

22 Lä⁺koo⁻ ma´ hää´ Jesús jwë' ngoo' ta⁺ Jerusalén ma´ kway⁺ juu' lä⁺kaa⁻ jwɨɨ⁻ kaah´ hi⁺ lä⁺kaa⁻ jwɨɨ⁻ mäh⁻ jee´ ma´ dsa⁻ngëëy´.
23 Jaa⁻ dsa⁻ ga⁺ngɨɨ´ juu' kiyh', ga⁺sɨɨyh⁺:
—Dsa⁻jøøh' kyaan⁺, ¿che´ miih⁻ go⁻te' dsa⁻ hi⁻ dsa⁻lää´?
He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:
24 —Jmee´ hnäh´ bii' go⁻taah´ hnäh´ ta⁺ ho´haah´ dsu⁻. Jëëh´, jwëë´ dsa⁻ hi⁻ hnøø' dsa⁻taah` mah' sa⁺ jmääy' dsa⁻taayh`.
25 Wa´ jmeen´ jaa⁻ dsa⁻jɯɯ´ cha´neh⁺ ma⁻ngëë´ ma⁻jney' ho´haah´ kiyh'. Hi⁺ cher´mah' ga⁺nääh' hnäh´ tëëh⁻ hnäh´ kiyh' ta⁺ ka´hne⁻: "Dsa⁻jøøh' kyaan⁺, Dsa⁻jøøh' kyaan⁺, nä´ ho´haah´ mah' dsa´tooh´ jnääh'." Pero jëëh⁺ dsa⁻jɯɯ´ he´ kyah' hnäh´, jäyh⁺: "Sa⁺ man⁺ hii⁻ hnäh´."
26 Ja⁻ga´ løøh' hnäh´ jwah' hnäh´: "Ma⁻kih´ ma⁻hih´ jnääh' ko⁻jøh´ kyaah´ hne⁻. Jnääh' he´ hi⁻ ga⁺hlëëh´ jee´ la' cha´jwë' jɯɯh⁻."
27 Pero jäh⁺ dsa⁻jɯɯ´ cha´neh⁺ he´, sɨɨyh⁺ hnäh´: "Sa⁺ man⁺ hii⁻ hnäh´. Go⁻nää´ hnäh´ kyah', hnäh´ hi⁻ jmee⁺ he⁻ hlɨɨh' jmah'."
28 Jee´ ja⁻ kɨ´hooh´ hnäh´ mah' jɯɯh´ hnäh´ cha⁻jah´ hnäh´ wa´ra⁻ ga⁺jëëh` hnäh´ Abraham kyaah´ Isaac kyaah´ Jacob kyaah´ lä⁺jëë⁺ hi⁻ ga⁺ngëë' juu' kih' Dio tääh´ ya⁺jwɨɨ' kiyh', mah' hnäh´ dsa⁻hëëh' ta⁺ ka´hne⁻.
29 Jwëë´ dsa⁻ chaa⁻ ɯɯ´ ya⁻nää´ ta⁺ kye' ta⁺ ñii´ mah' dsa⁻taah` kuh´hih' ko⁻jøh´ kyaah´ jnä´ jee´ oo⁺ ya⁺jwɨɨ' kih' Dio.
30 Jëëh´, jwëë´ hi⁻ sa⁺ laa' kwaat˜ jee´ kyah' hnäh´, hi⁻ he´ lee´ jøøh' ma´ja⁻. Hi⁺ hi⁻ laa' kwaat˜ jee´ kyah' hnäh´, hi⁻ he´ lee´ mäh' ga´.

Ga⁺lä⁺meeh⁺ dsë' Jesús kih' jwɨɨ⁻ Jerusalén
(Mt. 23:37-39)

31 Ja⁻ba´ jmɨɨ´ ja⁻, ga⁺lla⁺nää' ko⁻llaa´ fariseo na´chiih´ Jesús:
—Go⁻hëë' jee´ la⁻, gwaah⁻ ta⁺ jee´ jyoh´, jëëh´ hnøø' Herode jngëëh' hne⁻.
32 He⁻ja⁻ ga⁺jäyh´ sɨɨyh⁺ dsa⁻ fariseo he´:
—Go⁻nää´ hnäh´ mah' go⁻chiih´ hi⁻ kyɯɯh˜ may˜ hlɨɨh' he´ juu' la⁻: "Na' hi⁺ hø' lä⁺ ma⁻jmeen⁺ la⁻ ba´ ta´ he⁻ hwëën´ jmɨ⁻lle´ hlɨɨh' kih' dsa⁺ hi⁺ mi´hlään' dsa⁻ ka⁻läh´. Ga´ ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmɨɨ´, ja⁻ hnɨɨh' ma⁻hñaa⁻ ta´ kin⁺."
33 Jmee⁺ bii' lä⁺ ma⁻hään´ la⁻ ba´ jwë', na', hø', hi⁺ hyu' lä⁺jiih' lloon˜ Jerusalén. Jëëh´, jmee⁺ bii' he⁻ juu´ hi⁻ ngëë˜ juu' kih' Dio ta⁺ Jerusalén, sa⁺ lle` kih' juuy´ ta⁺ jee´ jyoh´.
34 'Hnäh´ dsa⁻ chaa⁻ Jerusalén, hi⁻ jngëëh⁺ hi⁻ ngëë˜ juu' kih' Dio hi⁺ teh´ hnäh´ kuu´ kih' hi⁻ chee⁺ Dio, joh´ jiih˜ sa⁺ ga⁺lä⁺hnoon' ma´ jøøhn´ hnäh´ lä⁺koo⁻ jøøh⁻ chaah´ hyaa` gyɯɯ⁻ chaah´ kyaa', taayh⁻ neh⁺ sa´kyooy´, pero sa⁺ ga⁺hiih´ hnäh´.
35 He⁻ja⁻ ma⁻bee' Dio hnäh´ go⁻te˜, jä' ta⁺jmah' ba´ hne' kyah' hnäh´. Jwëëhn˜ hnäh´, na' ta⁺ cha´në´ mo⁺so⁺ jëëh' hnäh´ jnä´ ta´ko⁻jiih' sa⁺ ma⁻jäh´ hnäh´: "He⁻ ba´ che⁻ jøh'gaa⁻ hi⁻ ja', lä⁺hih⁺ kih' Dio."

14

Ga⁺mi⁺hlää´ Jesús jaa⁻ hi⁻ dsaah´ jmɨɨ´ he⁻ tee⁻ dsa⁻ dsë'

1 Koo⁻ jmɨɨ´ he⁻ tee⁻ dsa⁻ dsë', ngoo' Jesús ga⁺kuh⁻ ga⁺hih' cha´neh⁺ kih' jaa⁻ fariseo hi⁻ ma´ laa' jaa⁻

dsa⁻jøøh'. Jee´ ja⁻ ma´ tääh´ dsa⁻ hi⁻
ma´ tää˜ Jesús.
2 Hi⁺ ta⁺ cha´nëy´ ja⁻ ma´ cheh' jaa⁻
dsa⁻ hi⁻ ma´ dsaah´ dsoo´ gyoo⁻.
3 He⁻ja⁻ ga⁺ngii´ Jesús juu' kih'
ta⁻jwoh' kyaa' ley kyaah´ dsa⁻ fariseo
he´:
—¿Che´ cha⁻ jwë' mi´hlää' jne´ jaa⁻
hi⁻ dsaah´ jmii´ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë'?
4 Ti´sih´ ba´ ga⁺taah` dsa⁻ he´. Ja⁻ga´
ga⁺soh' Jesús goo⁻ hi⁻ ma´ dsaah´ he´
mah' ga⁺mi⁺hlääy´. Hi⁺ ga⁺hiyh' juu',
ga⁺siiyh⁺:
—Ma⁻le´ gwaah' kyah'.
5 Mah' ga⁺hlëëyh' dsa⁻ hi⁻ ma´ tääh´
he´, ga⁺siiyh⁺:
—Cher´mah' jaa⁻ dsa⁻kyaah´ hnäh´
ga⁺tah´ jaa⁻ burr˜ o jaa⁻ kya´ kyaay'
jee´ hë´ koo⁻ too⁻, ¿che´ sa⁺ dsooy'
lä⁺chah´ ja⁻ dsa⁻lleey⁺ jah´ kyaay'
ma⁺ke⁺ la' jmii´ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë'?
6 Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ ga⁺lih' ma´ jeeyh⁺ juu'
kih' Jesús.

Juu' na⁻hmää´ kih' hi⁻ ga⁺taah`
to⁻në´ hma⁻sii˜ jee´ cha⁻ ma⁺nuu⁺

7 Ma´ gya' Jesús jëë˜ ha⁻ lä⁺
ma´ jmee⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ ma´ na⁻teeh´
kyaa' fariseo he´, ga⁺hnooyh⁻ ma´
dsa⁻taayh` høø' hi⁻ kaah´ në´ mes˜.
He⁻ja⁻ ga⁺hlëëyh´ juu' na⁻hmää´
kyaah´ dsa⁻ hi⁻ ma´ na⁻teeh´ he´, ma´
jäyh´:
8 —Wa´ra⁻ ga⁺tëëh' jaa⁻ dsa⁻ hne⁻
koo⁻ jee´ dsa⁻jee´ goo⁻ dsa⁻, sa⁺ nah'
høø' hi⁻ kaah´, le´ ga⁻ che⁻ lloo˜ jaa⁻
hi⁻ jøøh' ga´ lä⁺koh´ hne⁻.
9 Cher´mah' ga⁺nah´ jee´ ja⁻, ha⁻ ga⁻
che⁻ ga⁺lloo' hi⁻ ga⁺tëëh' lä⁺uu´ hnäh´,
mah' siiyh⁺ hne⁻: "Kwa´ jwë' gya⁺ hi⁻
la⁻ jee´ na⁻." Ja⁻ga´ kyaah´ o⁻hih⁺ nah'
jee´ ga⁺dsaa' go⁻te˜ hma⁻sii˜.
10 Lä⁺la⁻ ba´ jmeeh' wa´ra⁻ ga⁺tëëh'
jaa⁻ dsa⁻ hne⁻ jee´ jmeey' jmii´. Goh'
ba´ hne⁻, ja⁻ nah´ lä⁺ ga⁺të´ huu´ kii⁻
ba´. Mah' wa´ra⁻ ja' hi⁻ ga⁺tëëh' hne⁻,
siiyh⁺ hne⁻: "Ña⁻ ya⁻na´ jee´ llu' ga´
miih⁻ la⁻, ome⁻ kyaan⁺." Ja⁻ga´ leeh´
jøøh' cha´në´ lä⁺jëë⁺ hi⁻ tääh´ ko⁻jøh´
kyaah´ hne⁻ në´ mes˜ ja⁻.
11 Jëëh´, hi⁻ jmää˜ hñii´ jøøh', hi⁻ he´
jä' ta⁺ hwa' go⁻te˜. Hi⁻ jmää˜ hñii´
hwaa´, hi⁻ he´ ba´ lee´ jøøh'.
12 Hi⁺ ga⁺hlëëyh' dsa⁻ fariseo hi⁻
ga⁺tëë' kiyh', ga⁺siiyh⁺:
—Wa´ra⁻ ga⁺teeh' dsa⁻ kuh´hiyh'
koo⁻ lla'hyoo⁺ o ta⁺ ga⁺nuu⁻, ta⁺ tëëh⁺
ome⁻ kyaah', ni⁺ øøh', ni⁺ jñah´ ga´ hi⁻
chaa⁻ kyah', ni⁺ dsa⁻ cha⁻ kuu´ hi⁻
tääh´ koo´ kyah'. Jëëh´, lä⁺jëë⁺ hi⁻ he´
tëëh' hne⁻ ka⁻läh´ mah' jeeyh⁺ kyah'.
13 Lä⁺la⁻ ba´ jmeeh' wa´ra⁻
ga⁺jmeeh´ koo⁻ jmii´. Ja⁻ tëëh⁺ hi⁻
tä⁻ñee´ kyaah´ dsa⁻tuuh´, dsa⁻jluuh´,
hi⁺ dsa⁻tuu´.
14 Lä⁺ja⁻ ba´ le´ llu' kyah'. Jëëh´, dsa⁻
he´ sa⁺ cha⁻ he⁻ kyaah´ mi⁻hmaayh`
kyah' ka⁻läh´. Pero wa´ra⁻ ga⁺të´
jee´ lä⁺jiih´ lä⁺jëë⁺ hi⁻ lluu', lä⁺hmaah´
kyah'.

Juu' na⁻hmää´ lä⁺koo⁻ la' koo⁻ jmii´
juuh⁻
(Mt. 22:1-10)

15 Jaa⁻ hi⁻ ma´ gya' në´ mes˜ kyaah´
Jesús, ma´ ga⁺nuuy´ ga⁺hlëëh´ Jesús
lä⁺ja⁻, ga⁺jäyh´:
—Llu' la' kih' hi⁻ dsa⁻taah` kuh´hih'
jee´ la' ya⁺jwii' kih' Dio.
16 He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ Jesús siiyh⁺:
—Jaa⁻ dsa⁻ ga⁺jmee´ koo⁻ jmii´
juuh⁻ mah' ga⁺tëëyh' jwee´ jwërte
dsa⁻.
17 Ma´ ga⁺të´ hor˜ kuh⁺ dsa⁻
ma⁺nuu⁺, ga⁺chee´y' jaa⁻ moz˜ kyaay'
mah' dsa⁻chiih` hi⁻ ma´ na⁻teeh´
kyaay': "Ya⁻nää´ hnäh´ ga⁻juh⁻. Jëëh´,
ma⁻na´llu` ba´ lä⁺jë⁺."
18 Ga⁺lä⁺jëë⁺ ba´ ga⁺jäh´ sa⁺ jää´. Hi⁻
to⁻në´ ga⁺jäh´: "Ma⁻lan' koo⁻ jwi´
hwa', he⁻ja⁻ hnoon' na´jëën' koo⁻.
Jmee´ jøh⁻ hoh´ sa⁺ jään´ niin`."
19 Hi⁻ jñah´ ga⁺jäh´: "Ma⁻laan⁺
hñaa´ gyaah⁻ kya´ hi⁻ jmee' ta´. Hi⁻
he´ na⁻, na' ga´ na´jëën⁺ che´ lluuy'.
He⁻ja⁻ chuun´ kyaah´ hne⁻ jmee´ jøh⁻
hoh´, sa⁺ jään´ niin`."
20 Hi⁻ jñah´ ka⁻läh´ ga⁺jäh´: "Koo⁻
ma⁻jee´ ba´ goon⁺. He⁻ja⁻ sa⁺ le´
niin`."

21 Ngaah¹ go⁻te˜ ba´ moz˜ he´,
na´jmeeyh´ juu¹ kih¹ dsa⁻jʉʉy´. Ma´
ga⁺nuu´ jʉʉ´ jmɨɨ´ he´ ga⁺jäyh´ lä⁺ja⁻,
ga⁺lä⁺lle̱e̱y´ jwërte. Ja̱⁻ga´ ga⁺sɨɨyh⁺
moz˜ he´: “Gwa⁻ ko⁻chih´ je´hmooh´
hi⁺ lä⁺ka̱a̱⁻ cha´jwë¹ kih¹ jee´ jwɨɨ⁻
jʉʉh⁻, go⁻kya̱a̱⁺ hi̱⁻ tä⁻ñee´ kya̱a̱h´
dsa⁻tʉʉh´, dsa⁻jluuh´ hi⁺ dsa⁻tʉʉ´.”
22 ’Ma´ ja̱h¹ moz˜ he´, ga⁺sɨɨyh⁺:
“Dsa⁻jø̱ø̱h¹ kya̱a̱n⁺, ma⁻la⁺ ba´ lä⁺jë⁺
mada⁻ he⁻ ma⁻jmeeh´. Pero jä´ ga´ jee´
dsa⁻ta̱a̱h`dsa⁻.”
23 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ dsa⁻jʉʉ´ he´ sɨɨyh⁺
moz˜ kya̱a̱y¹: “Gwa⁻ lä⁺ hä´ jwë¹,
hi⁺ lä⁺ka̱a̱⁻ jee´ je̱e̱h⁺ dsa⁻, jmee´ bii¹
ya⁻nääy´, mah¹ ka̱h⁺ cha´neh⁺ kin⁺ la⁻.
24 Jëëh´, jwë̱ë̱hn˜ hnäh´, ni⁺ ja̱a̱⁻
dsa⁻ hi̱⁻ ga⁺tëëhn⁺ he´, mo⁺so⁺ të̱ë̱y¹
kuyh⁺ ma⁺nʉʉ⁺ kin⁺.”

Hweh⁻ miih⁻ la¹ he⁻ jmee´ jne´ ko̱⁻jø̱h´ kya̱a̱h´ Cristo
(Mt. 10:37-38)

25 Jwë̱ë̱´ jwërte dsa⁻ hi̱⁻ ga⁺nää¹
ko̱⁻jø̱h´ kya̱a̱h´ Jesús. He⁻ja̱⁻
ga⁺je̱e̱yh⁻ hñiiy´ ta⁺ jee´ ya⁺nää¹ dsa⁻,
mah¹ ga⁺sɨɨyh⁺:
26 —Ja̱a̱⁻ hi̱⁻ hnøø¹ jmee¹ ko̱⁻jø̱h´
kya̱a̱h´ jnä´, cher´mah¹ sa⁺ hnääy¹ jnä´
cha⁻ga´miih⁻ lä⁺ko̱h´ ga´ he⁻ hnääy¹
cho¹jmiiy⁻, lä⁺ko̱h´ ga´ he⁻ hnääy¹
mëy´, he⁻ hnääy¹ jo̱o̱y´, he⁻ hnääy¹
dsa⁻ñʉʉh⁻ ø̱ø̱yh⁻, he⁻ hnääy¹ më´
ø̱ø̱yh⁻, hi⁺ lä⁺ko̱h´ ga´ he⁻ hnääy¹
hñiiy´, sa⁺ jmä̱ä̱y¹ le̱e̱y´ discípulo
kya̱a̱n⁺.
27 Hi̱⁻ sa⁺ jä̱ä̱⁺ cru⁻ kya̱a̱¹ mah¹ sa⁺
jmeey¹ ko̱⁻jø̱h´ kya̱a̱h´ jnä´ sa⁺ jmä̱ä̱y¹
le̱e̱y´ discípulo kya̱a̱n⁺.
28 ’Wa´ra⁻ ga⁺të´ jee´ hnooh⁻ hnäh´
jmeeh¹ hnäh´ ko̱o̱⁻ hne¹ ñii´, ¿che´ sa⁺
jëëh¹ hnäh´ to⁻në´ joh´ kë̱ë̱¹ hi⁺ che´ le̱e̱⁺
kuu´ kyah¹ hnäh´ lä⁺jɨɨh¹ hñaa⁺ hne¹
ja̱⁻?
29 Jëëh´ cher´mah¹ ga⁺chih´ hnäh´
ma⁻tɨɨ´ kih¹ hne¹ ja̱⁻ mah¹ sa⁺ hñaa⁺
ta´ ja̱⁻, lä⁺jë̱ë̱⁺ dsa⁻ hi̱⁻ jëë¹ ta´ ja̱⁻,
mi⁻kwa̱yh¹ kyah¹ hnäh´.
30 Mah¹ jäyh⁺: “Dsa⁻ñʉʉh⁻ la⁻
ga⁺løøy¹ chooy⁺ hne¹ la⁻ mah¹ sa⁺
ga⁺lɨyh¹ ma´ mi⁻hñaay⁺.”

31 O wa´ jmeen´ ja̱a̱⁻ rey, hi̱⁻ dsoo¹
dsa⁻te̱e̱´ kya̱a̱h´ jñah´ rey, ¿ja̱¹ gyay⁺
to⁻në´, jëëy¹ che´ jmää¹ gya̱a̱¹ mil hløø´
kya̱a̱y¹ mah¹ dsa⁻te̱e̱y´ kya̱a̱h´ jñah´
rey hi̱⁻ jä̱ä̱⁺ gye̱e̱´ mil hløø´?
32 Wa´ra⁻ ga⁺jëëy¹ sa⁺ liyh⁺, he⁻ja̱⁻
che̱e̱y¹ ja̱a̱⁻ hi̱⁻ dsa⁻hlëëh` llay⁻ ha⁻
lä⁺ jee´ hɨɨ¹ tii´ juu¹ ja̱⁻, ta´ko̱⁻jɨɨh¹ sa⁺
ma⁻ya⁻jä̱h⁺ jñah´ rey he´.
33 He⁻ja̱⁻ cher´mah¹ cha̱a̱⁻ ja̱a̱⁻
hnäh´ hi̱⁻ sa⁺ tʉʉ⁻ dsë¹ be¹ lä⁺jë⁺ he⁻
cha⁻ kih¹, sa⁺ jmä̱ä̱y¹ le̱e̱y´ discípulo
kya̱a̱n⁺.
34 ’Llu¹ ba´ ñe´ pero wa´ra⁻ ga⁺dsa̱a̱¹
he⁻ ñii` kih¹, ha⁻ lä⁺lii⁺ ka⁻läh´ ñii`.
35 Sa⁺ jmää¹ kih¹ hwa¹, ni⁺ he⁻
ka̱a̱yh¹ kya̱a̱h´ jyoh´ tʉ´hoh¹ sa⁺ jmää¹.
He⁻ be˜ ba´ dsa⁻ ja̱⁻. Hi̱⁻ hnøø¹ he̱e̱h⁺
juu¹ la⁻, wa´ he̱e̱yh⁻.

15

Juu¹ na⁻hmää´ lä⁺ko̱o̱⁻ la¹ kih¹ ja̱a̱⁻ borrego hi̱⁻ na⁻hë̱ë̱¹
(Mt. 18:10-14)

1 Jwë̱ë̱´ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ ko̱o̱¹ ku´sɨh⁻ hi⁺
jñah´ dsa⁻ wa´ hi̱⁻ cha⁻ hi̱⁻ ga⁺lla⁺nää¹
koo´ kih¹ Jesús mah¹ nuuy¹ juu¹ he⁻
ma´ kway⁺.
2 He⁻ja̱⁻ sa⁺ ga⁺tɨh¹ dsë¹ dsa⁻ fariseo
ni⁺ saduceo ka⁻läh´, ma´ jäyh´:
—Dsa⁻ñʉʉh⁻ la⁻ he̱e̱h⁻ lä⁺jë̱ë̱⁺ hi̱⁻
jmee⁺ wa´ la¹ cha⁻ la¹ hi⁺ kuyh⁻
ko̱⁻jø̱h´ kya̱a̱yh´ ka⁻läh´.
3 He⁻ja̱⁻ ga⁺hlë̱ë̱yh¹ dsa⁻ he´ juu¹
na⁻hmää´ lä⁺la⁻, ga⁺jäyh´:
4 —Cher´mah¹ ja̱a̱⁻ hnäh´ cha̱a̱⁻
hña̱⁻la̱a̱´ borrego kya̱a̱¹, mah¹
dsa⁻hë̱ë̱¹ ja̱a̱⁻, ¿che´ sa⁺ be̱e̱y¹
ko̱⁻hwëë´ jee´ lä⁺jë̱ë̱⁺ jah´ he´ mah¹
dsooy¹ ta⁺ moh´ dsa⁻hnääyh⁺ hi̱⁻
na⁻hë̱ë̱¹ he´ lä⁺jɨɨh¹ jnääyh⁺?
5 Peer⁺ jë̱ë̱´ dsëy¹ wa´ra⁻ ga⁺jnä̱ä̱yh⁺
jah´ kya̱a̱y¹, mah¹ tëëy⁺ jwë´
ka´kyooy⁻.
6 Hi⁺ wa´ra⁻ ga⁺lla̱a̱yh¹ kiyh¹, tëëyh¹
lä⁺jë̱ë̱⁺ ome⁻ kya̱a̱y¹ hi⁺ lä⁺jë̱ë̱⁺ hi̱⁻
tä̱ä̱h´ koo´ kiyh¹ mah¹ sɨɨyh⁺: “Wa´
cha̱a̱⁻ jne´ llu¹, jëëh´ ma⁻jnä̱ä̱hn⁺ bor-
rego kya̱a̱n⁺ hi̱⁻ ma´ na⁻hë̱ë̱¹.”

7 Jwëëhn˜ hnäh˝, lä˭ja̱¯ ka¯läh˝
cha¯ga´miih¯ chaa̱¯ llu¹ hi̱¯ tääh´
gyuuh¹ kyaah´ jaa̱¯ hi̱¯ dsa¯jeeh˜
kih¹ Dio lä˭koh˝ ga´ kyaah´ lä˭jëë˭
to̱˭lo˭gyaa̱´ dsë˜ to̱¹laa̱¹ ñu¹ hi̱¯ sa˭
jmee˭ bii¹ kih¹ dsa¯jeeyh˜ kih¹ Dio.

Juu¹ na¯hmää´ lä˭ la¹ kih¹ kuu´ he¯
na¯hii¹

8 ’Lä˭ja̱¯ ka¯läh˝ jaa̱¯ dsa¯më˝ hi̱¯
ma´ cha¯ gya¹ kuu´ kih¹. Cher´mah¹
ga˭hii¹ ko̱o̱¯ kuu´ kiyh¹, ¿che´ sa˭
hiyh¹ je¯ mah¹ hyayh˭ cha´neh˭ kiyh¹,
hnooyh˭ kwee¯ lä˭jiih¹ jnøøyh˭?

9 Hi˭ wa´ra¯ ga˭jnøøyh¹ kuu´ he¯
ma´ na¯hii¹ ja̱¯, tëëyh¹ lä˭jëë˭ ome¯
kyaay¹ hi˭ lä˭jëë˭ hi̱¯ tääh´ koo˝ kiyh¹
mah¹ jäyh˭: “Wa´ chaa̱¯ jne´ llu¹, jëëh˝
ma¯jnøøhn˜ ba´ kuu´ kin˭ he¯ ma´
na¯hii¹.”

10 Lä˭ja̱¯ jwëëhn˜ hnäh˝, ha¯ ko̱h˝
sa˭ chaa̱¯ llu¹ ángele kyaa̱¹ Dio wa´ra¯
ga˭tu¹ jaa̱¯ dsa¯ jwë˝ hliih´ mah¹
dsa¯jeeyh˜ kyaah´ Dio —ga˭jäh˝ Jesús.

Juu¹ na¯hmää´ lä˭ko̱o̱¯ la¹ kih¹ chih¯
hi̱¯ na¯hëë¹.

11 Hi˭ ga˭jäh˝ Jesús ka¯läh˝ juu¹ la¯:
—Jaa̱¯ dsa¯ ma´ chaa̱¯ uu̱¹ jo̱¯ñuuh¯.

12 Nää¯ hi̱¯ mäh¹ ga˭siiyh˭ jmiiy¯:
“Tää`, kwëëh` jnä˝ heen¯ he¯ ga˭tëën˝
hyohn˭.” Mah¹ ga˭kwëëyh¹.

13 Miih¯ jmii´ ba´ ma¯hya¯, ga˭ka̱¹
hi̱¯ mäh¹ he˝ heey¯ he¯ ga˭tëëy˝ ja̱¯,
ngooy¹ ta˭ jee´ jwii¯ uu̱˝. Jee´ ja̱¯,
ga˭jmeey˝ wa´ la¹ cha¯ la¹, ga˭heey¹
lä˭jë˭ go¯te˜ heey¯ ja̱¯.

14 Ma¯ngëë˝ ma¯mi¯llay¯ lä˭jë˭
kuu´kiyh¹, ma´ ga˭lä˭cha˭ hoo´ lä˭kaa̱¯
hwa¹ ja̱¯. Ja̱¯ jiih¹ ga˭løø¹ lla¯kyaay¹
lä˭jë˭.

15 He¯ja̱¯ ñeey´ na´ngiiy´ ta´ kih¹
jaa̱¯ hi̱¯ ma´ chaa̱¯ hwa¹ ja̱¯. Dsa¯
he˝ ga˭cheey¹ ta˭ moh˝ kiyh¹ mah¹
dsa¯häay˝ ñe¹.

16 Ma´ hnøø¹ chih¯ he˝ ma´ kayh¹
tuyh¹ kyaah´ he¯ ma´ kuh¯ ñe¹ he˝.
Pero jee´ ja̱¯ sa˭ chaa̱¯ hi̱¯ ma´ kwa¹
he¯ ma´ kuyh˭.

17 Ja̱¯ga´ ga˭lä˭liiyh¯ mah¹ ga˭jmeey˝
huu´dsë¯: “Jah˝ moz˜ sa˭ chaa̱¯
kyaa̱¹ tää` kyaan˭, cha¯ he¯ kuyh˭,
lä˭jiih¹ dsa¯chaa̱˝ ga´ kiyh¹, mah¹ jnä˝
dsa¯juun˝ hoo´ jee´ la¯.

18 Hii¯ jnä˝ ngaahn¹ go¯te˜ kih¹ tää`
kyaan˭, na´chiih` jnih˝: Tää` kyaan˭,
ma¯jmeen¹ he¯ hliih¹ cha´në´ Dio hi˭
ma¯hläähn¯ cha´nëh´ ka¯läh˝.

19 Mo˭so˭ ga˭tëë˝ jnä˝ leen˝ lä˭koo¯
jooh¯. Jmää` jnä˝ lä˭koo¯ jaa̱¯ moz˜
kyaah¹ ba´.”

20 He¯ja̱¯ ga˭hey¹ jwë¹ ngaayh¹ kih¹
tää` kyaay¹.

’Ja̱¯ga´ llaayh˜ kiyh¹, uu˝ ga´ lä˭ja̱¯
ga˭jëë¹ jmiiy¯ jayh¹. Peer˭ ga˭lä˭ñih˝
dsëy¹ kiyh¹ ma´ ga˭jëëy¹, mah¹ ngooy¹
ko¯chih´ na´eey˝ chih¯ he˝, hi˭
ga˭chuyh˝ kiyh¹.

21 He¯ja̱¯ ga˭jäh˝ chih¯ he˝ siiyh˭
jmiiy¯: “Tää` kyaan˭, ma¯jmeen¹ he¯
hliih¹ cha´në´ Dio hi˭ ma¯hläähn¯
cha´nëh´ hne¯ ka¯läh˝. Mo˭so˭ ga˭tëë˝
jnä˝ leen˝ lä˭koo¯ jooh¯.”

22 Pero jmii¯ chih¯ he˝ ga˭siiyh˭
moz˜ kyaay¹: “Go¯kye¯ hmiih¯ he¯
llu¹ ga´miih¯ mah¹ kyeh` chih¯ kyaan˭
la¯. Tøøh¹ aniy˜ cha´gooy¯ hi˭ tøøh¹
mii¯ tiiy´.

23 Hnääh¹ kya´ hi̱¯ baah´ ga´ miih¯
mah¹ jngëëh˭ hnäh˝ kyehn´. Wa´
jmeen´jmii´ kiyh¹.

24 Jëëh˝, gyuu¯ kyaan˭ la¯ hi̱¯ ma´
na¯juu´ ba´ la¯ kin˭, ma¯lä¯jiih`
ka¯läh˝. Hi̱¯ ma´ na¯hëë¹ ba´ la¯,
na¹ ga´ ma¯hñaay¹.” Ja̱¯ga´ ga˭løøy¹
jmeey˭ jmii´.

25 ’Pero chih¯ nää¯ hi̱¯ jøøh¹ he˝ ma´
hää´ jee´ nuu¯. Lä˭ko̱o̱¯ ma´ ga˭llaayh¹
jäh˭ kiyh¹, ga˭nuuy˝ hii´ luu˝, hi˭ ma´
tääh´ dsa¯ jmee˭ ja̱´.

26 Ga˭tëëyh¹ jaa̱¯ moz˜ mah¹
ga˭ngiiy˝ juu¹ kih¹ hee¯ ja̱¯ ma´ jmee˭
dsa¯ jee´ ja̱¯.

27 Mah¹ ga˭jäh˝ moz˜ he˝ siiyh˭:
“Chih¯øøh¹ ba´ na¯ ma¯jah˜. He¯ja̱¯
ma¯jngëëh˭ tää` kyaah¹ kya´ hi̱¯
baah´ ga´ miih¯, kih¹ he¯ na´lluu` bih¹
ma¯jayh˜.”

28 Ga˭lä˭lleee˝ jwërte chih¯ he˝, sa˭
ma´ hnøøy¹ ma´ dsa¯hey˝ cha´neh˭.

He⁻ja̱⁻ ya⁺hëë̱ˡ jmiiy⁻ ga⁺chu̱u̱y´
kya̱a̱yh´ mahˡ dsa⁻hey´ cha´neh⁺.
29 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ chih⁻ he´ siiyh⁺
jmiiy⁻: “Joh´ ji⁻ñe⁻ sa⁺ ma⁻hya⁻
jmeen⁺ ta´ kya̱a̱h´ hne⁻. Ni⁺ miih⁻ sa⁺
cha⁻ he⁻ ma⁻hla̱a̱hn⁻ kya̱a̱h´ hne⁻.
Pero ni⁺ ko̱o̱⁻ hä´ sa⁺ ma⁻kwëë̱h`
jnä´ ja̱a̱⁻ jah´ mäh¹ mah¹ jmeen` jmii´
kya̱a̱h´ ome⁻ kya̱a̱n⁺.
30 Pero naˡ ma⁻ja̱h˜ chih⁻ kya̱a̱hˡ
na⁻ hi̱⁻ ma⁻mi⁻lla⁻ he⁻ cha⁻ kyahˡ
kya̱a̱h´ wa´ hi̱⁻ cha⁻ hi̱⁻ hyaa`, mahˡ
ma⁻jngëëh⁺ kya´ hi̱⁻ ba̱a̱h´ ga´ miih⁻
kiyhˡ.”
31 ’He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ jmiiy⁻ siiyh⁺:
“Gyu̱u̱⁻ kya̱a̱n⁺, hne⁻ ñeh´ tä̱a̱´ kya̱a̱h´
jnä´. Ga⁺lä⁺jë⁺ he⁻ cha⁻ kin⁺, laˡ kyahˡ.
32 Ha⁻ lä⁺ja̱⁻ sa⁺ jmee´ jne´ jmii´ mahˡ
lä⁺cha̱a̱⁻ jne´ llu¹. Jëëh´ dsa⁻ñuuh⁻
øøhˡ na⁻ hi̱⁻ ma´ na⁻ju̱u̱´ ba´ na⁻, naˡ
ma⁻lä⁻jii̱yh`. Hi̱⁻ ma´ na⁻hë̱ë̱¹ ba´ na⁻,
naˡ ga´ ma⁻hña̱a̱y¹.”

16

Juuˡ na⁻hmää´ lä⁺ko̱o̱⁻ laˡ kihˡ hi̱⁻ ma´ hä´ goo⁻ ta´

1 Ga⁺jäh´ Jesús ka⁻läh´ siiyh⁺
discípulo kya̱a̱yˡ:
—Ma´ cha̱a̱⁻ ja̱a̱⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu´.
Kihˡ hi̱⁻ cha⁻ kuu´ he´ ma´ cha̱a̱⁻ ja̱a̱⁻
hi̱⁻ ma´ hä´ goo⁻ ta´ kiyh¹. Pero
ga⁺bä̱a̱h⁻ dsih´ dsoo´, kihˡ he⁻ ma´
hë̱ë̱y˜ kuu´ kih¹ dsa⁻juuy´.
2 Mahˡ ga⁺tëëyhˡ dsa⁻ he´ ga⁺siiyh⁺:
“Ma⁻nuunˡ ha⁻ lä⁺ laˡ he⁻ ma⁻løøˡ
jmeeh⁻. ¿He⁻la¹ jmeeh⁻ lä⁺na⁻? Ngëë`
kwa̱a̱t˜ kihˡ ta´ kyah¹. Jëëh´, mo⁺so⁺ le´
dsa⁻he´ ga´ gooh⁻ ta´ he⁻ ga⁺kwëëhn⁺
hne⁻.”
3 Dsa⁻ hi̱⁻ ma´ hä´ goo⁻ ta´ ja̱⁻,
ga⁺jmee´ huu´dsë⁻: “¿Ha⁻ lä⁺ jmeen`
na¹? Dsa⁻juu´ ta´ ma⁻lle̱e̱y⁻ jnä´ ma´
jmeen⁺ ta´ kiyh¹. Sa⁺ lihn⁺ jmeen` ta´
jee´ nuu⁻. Peer⁺ na⁻hiihn´ ngiin´ kuu´
kih¹ dsa⁺.
4 Ma⁻man⁺ ha⁻ lä⁺ jmeen` mahˡ
lä⁺cha̱a̱⁻ hi̱⁻ he̱e̱h⁺ jnä´ cha´neh⁺ kihˡ
wa´ra⁻ ya⁺hiiˡ ta´ he⁻ jmeen⁺ la⁻.”
5 He⁻ja̱⁻ ga⁺tëëyhˡ ma⁺ ja̱a̱⁻ ma⁺ ja̱a̱⁻
hi̱⁻ ma´ ä̱a̱⁻ kih¹ dsa⁻juu´ ta´ he´. Hi̱⁻
to⁻në´ he´ ga⁺siiyh⁺: “Joh´ ä̱a̱h⁻ kihˡ
patrón kya̱a̱n⁺.”
6 “Ä̱a̱n⁻ hña⁻loo´ miˡkwaah⁻ aceit”,
ga⁺jäyh´. Mahˡ ga⁺jäh´ hi̱⁻ ma´ hä´ goo⁻
ta´ he´, siiyh⁺: “Hee⁻ la⁻ kwa̱a̱t˜ kyahˡ.
Na´ jee´ na⁻ ga⁻juh⁻, sii´ to̱⁺lo⁺gya´ ba´
he⁻ ä̱a̱h⁻.”
7 Ja̱⁻ga´ ga⁺siiyh⁺ hi̱⁻ jñah´ he´:
“¿Hne⁻ na⁺, joh´ ä̱a̱h⁻?” “Hña⁻loo´ hih⁺
trigo”, ga⁺jäh´ hi̱⁻ he´. Mahˡ ga⁺jäyh´
siiyh⁺: “Hee⁻ la⁻ kwa̱a̱t˜ kyahˡ. Sii´
kye̱´ gyii´ ba´ he⁻ ä̱a̱h⁻ hne⁻.”
8 Pero dsa⁻juuy´ he´ ga⁺hlëëh´ lluˡ
kihˡ dsa⁻hii⁻ hi̱⁻ ma´ hä´ goo⁻ ta´ ja̱⁻,
kihˡ he⁻ ga⁺lä⁺may˜ ga⁺liyhˡ ya⁺hiiˡ
lluˡ ta´ kiyh¹. Dsoo´ ba´, dsa⁻ hi̱⁻ sa⁺
ma⁻he̱e̱h⁻, may˜ cha⁻ga´miih⁻ ha⁻
jee´ le̱e̱yh⁺ dsa⁻kya̱a̱yh´, lä⁺ko̱h´ ga´
he⁻ jmee⁺ dsa⁻ hi̱⁻ tä̱a̱h´ jee´ wa´je⁻.
9 ’He⁻ja̱⁻ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´, kya̱a̱h´
lä⁺jë⁺ he⁻ cha⁻ kyahˡ hnäh´ jmi⁻gyuu⁺
hliihˡ la⁻, hnøøhˡ hnäh´ ha⁻ lä⁺ jee´
lä⁺jwa̱h´ hnäh´ kya̱a̱h´ dsa⁻. Lä⁺ja̱⁻
wa´ra⁻ ga⁺dsaˡ he⁻ cha⁻ kyahˡ hnäh´
cha̱a̱⁻ hi̱⁻ he̱e̱h⁺ hnäh´ cha´neh⁺ jee´
go´ta̱a̱h´ hnäh´ tä̱a̱´.
10 ’Ja̱a̱⁻ hi̱⁻ mi⁻teˡ ko̱o̱⁻ ta´ pihˡ,
lä⁺ja̱⁻ mi⁻teyˡ ka⁻läh´ ta´ he⁻ juuh⁻ ga´.
Hi⁺ ja̱a̱⁻ hi̱⁻ sa⁺ mi⁻te̱hˡ ko̱o̱⁻ ta´ pihˡ,
lä⁺ja̱⁻ sa⁺ mi⁻te̱yhˡ kya̱a̱h´ ta´ he⁻ juuh⁻
ga´.
11 Cher´mahˡ sa⁺ ga⁺jmää´ hnäh´
kooh´ hnäh´ kuu´ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁺
hliihˡ la⁻, ¿ha⁻ lä⁺ ka̱ˡ dsa⁻ o⁻jøh⁺ dsë⁻
kyahˡ hnäh´ he⁻ tooyhˡ gooh⁻ hnäh´
he⁻ kye̱e̱´ ga´?
12 Hi⁺ cher´mahˡ sa⁺ jmeeh⁻ hnäh´
lä⁺lle` kihˡ kya̱a̱h´ kuu´ kihˡ jñah´, ¿ha⁻
lä⁺ kwëëhˡ dsa⁻ hnäh´ ma⁺ra⁺ he⁻ laˡ
kyahˡ hnäh´?
13 ’Ni⁺ ja̱a̱⁻ dsa⁻ sa⁺ lä⁺kë̱h´ jmii´
jmeeˡ ta´heˡ kihˡ u̱u̱ˡ dsa⁻juu´. Jëëh´
jmeeyˡ na⁻hä̱a̱yh´ ja̱a̱⁻ mahˡ lä⁺hnääyˡ
hi̱⁻ jñah´ ba´. Mi⁻teyˡ kihˡ ja̱a̱⁻ mahˡ
mi⁻kwa̱yhˡ hi̱⁻ jñah´ he´. Lä⁺ja̱⁻ sa⁺
lä⁺kë̱h´ hnäh´ jmii´ kya̱a̱h´ ko̱o̱⁻ hä´ ba´
ka̱hˡ hnäh´ huu´dsë⁻ kihˡ kuu´ hi⁺ ka̱hˡ
hnäh´ huu´dsë⁻ kihˡ Dio ka⁻läh´.
14 Ga⁺nuu´ dsa⁻ fariseo ka⁻läh´
lä⁺jë⁺ he⁻ ma´ hlë̱ë̱h˜ Jesús discípulo

kyąąy'. Dsa¯ fariseo he´ ma´ tu¯dsëëy`
kuu´ he¯ją¯ ga˖mi˖kwąyh' kih' Jesús.
15 He¯ją¯ ga˖jäh´ Jesús sɨɨyh˖:
—Jmąąąh˖ hnäh´ hñaah' llụụ' cha´në´
hi̱¯ tąąąh´ jmɨ¯gyụụ˖ la¯. Pero ñe¯ ba´
Dio ha¯ lä˖ la' neh˖ tuh¯hoh´ hnäh´.
Hi˖ kih' lä˖jë˖ he¯ jmee˖ dsa¯ jụụh¯ në´
hwa' la¯, he¯ ją¯ sa˖ lä˖jëë' Dio go¯te˜.
16 'Jąąą' ba´ ma´ cha¯ ley kih' Moisé
hi˖ ma´ cha¯ juu' kih' lä˖jëë˖ hi̱¯
ga˖ngëë' juu' kih' Dio lä˖jii̱h' jii̱¯ kih'
Jwąą¯ hi̱¯ ma´ choo˜ jmɨɨ¯. Lä˖ ma´ją¯
ga˖løø' nuu¯ dsa¯ ju'hmëë´ lä˖kọọ¯
jąąą˖ Dio dsa¯ lä˖hih˖ kih'. He¯ją¯
lä˖jëë˖ ba´ jmee˖ lä˖bii' lä˖ją̱ą' mah'
dsa¯tąąyh`jee´ jmee˖ Dio hih˖.
17 'Pero ma˖ra˖ he¯ lä˖te' ba´ ley.
Miih¯ ga´ jwëëh`he¯ hẹẹ´ gyụụh' hwa'
lä˖kọh´ ga´ he¯ ją̱' ta˖ koo´ kọọ¯ mɨ'juu'
kih' ley.

Ga˖jäh´ Jesús ha¯ lä˖ la' he¯ bẹẹ˜ dsa¯ øøh¯
(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

18 'Lä˖jëë˖ hi̱¯ bẹẹ˜ dsa¯më´ kyąą'
mah' kąąy' jñah´ dsa¯më´, he¯
ma¯jmeey´ dso´kye¯ ba´ ją¯. Hi˖ lä˖ją¯
hi̱¯ kąą' dsa¯më´ hi̱¯ ga˖bẹẹy' he´, he¯
ma¯jmeey´ dso´kye¯ ba´ ją¯ ka¯läh´.

Dsa¯ cha¯ kuu´ kyąąh´ Lázaro

19 'Ma´ chąą¯ ją̱ą¯ dsa¯ cha¯ kuu´ hi̱¯
ma´ kẹẹh¯ hmɨɨh¯ gyụụ¯ läh¯. Hmɨɨh¯
hmooh' jmah' ba´ ma´ kẹẹyh¯. Hi˖ kọọ¯
kyoo¯ ba´ ma´ cha¯ lä˖jë˖ nëë' he¯ ma´
kuh¯hɨyh˜.
20 Hi˖ ma´ chąą¯ ją̱ą¯ hi̱¯ tä¯ñee´
hi̱¯ chẹẹ¯ Lázaro. Hi̱¯ he´ ma´ gya˖
ho´haah´ kih' dsa¯ cha¯ kuu´ he´. Tụụ´
ba´ cha´hmih' ma´ ląąy'.
21 Ma´ hẹẹ´ dsëy' ma´ kuyh˖ lä˖jë˖
he¯ ma´ dsa¯sąą' në´ mes˜ kih' dsa¯
cha¯ kuu´ he´. Lä˖kyẹ¯ dsɨɨ¯ ma´
dsa¯nää' dsa¯hlụyh˖ në´ dsoo´ kiyh'
ją¯.
22 Ga˖lloo' kọọ¯ jmɨɨ´ ga˖jụụ' hi̱¯
tä¯ñee´ he´. Ya˖nää' ángele mah'
ga˖tëëy¯ lä˖ ga˖të´ koo´ kih' Abraham.
Lä˖ją¯ ga˖jụụ' dsa¯ cha¯ kuu´ he´ mah'
ga˖hąą' dsih´.
23 'Jee´ hąąy´ cha´je¯ jëëy˜ wɨɨ´,
ga˖chooyh' mo¯nëy´, hi˖ ụụ´ ga´
ga˖jëëy' Abraham kyąąh´ Lázaro
tąąąyh´ kọ¯jøh´.
24 He¯ją¯ ga˖hlëëyh´ ki̱¯gąą¯,
ga˖jäyh´: "Tää` Abraham, wa´ lä¯ñih´
hoh´ ki˖ jnä´. Wa´ mi¯gyụh´ Lázaro
mɨ 'lle´ cha´gooy¯ kyąąh´ jmɨɨ¯ mah'
chẹẹy˖ jee´ la¯ mi¯gyụyh´ kọ¯hi̱´pih'
na´sɨɨhn˖. Jëëh´, jëën˜ wɨɨ´ jwërte
cha´je¯ la¯."
25 Pero ga˖jäh´ Abraham sɨɨyh˖:
"Gyụụ¯ kyąąn˖, mi¯dsooh¯ hoh´ he¯
ga˖ngëëh´ llu' jwërte ta´kọ¯jii̱h' ma´
chąąh¯. Mah' Lázaro ga˖ngëë´ hlɨɨh'.
He¯ją¯ chąąy¯ llu' jee´ la¯, mah' hne¯
jëëh´ wɨɨ´.
26 Ma¯la˖ ba´ ma¯hñah˜ hnäh´ høø
' hnäh´. Ta˖ jyoh´ kọ¯tąą¯ cha¯ kọọ¯
ta¯juh¯ ñiih´ jee´ jnän`. Hi̱¯ hnøø'
hwẹẹ˖ jee´ la¯ mah' dsa¯nääy' jee´ na¯
sa˖ le´. Ni˖ sa˖ le´ ya¯nää´ hi̱¯ tąąąh´ jee´
na¯ jee´ tøøh´ jnääh' la¯."
27 'Pero dsa¯ hi̱¯ ma´ cha¯ kuu´ he´
ga˖jäh´: "Chụụn´ kyąąh´ hne¯, tää`
Abraham, chẹẹ˖ Lázaro cha´neh˖ kih'
tää`kyąąn˖.
28 Jëëh´ chąą¯ hñąą´ øøhn'. Hi̱¯
he´ hnoon' dsa¯hlẹẹyh` mah' lä˖ją¯
mo˖so˖ ya¯nääy´ jëëy' wɨɨ´ lä˖ jëën˜
la¯."
29 Mah' ga˖jäh´ Abraham sɨɨyh˖:
"Cha¯ ba´ nụụh¯ kih' Moisé hi˖ cha¯
ba´ juu' he¯ ga˖hlëëh´ hi̱¯ ga˖ngëë' juu'
kih' Dio jee´ tąąąyh´ oo˖. Wa´ jmeey´ he'
kih' juu' ją¯."
30 Ją¯ga´ ga˖jäyh´: "Ją˖ lä˖ją¯, tää`
Abraham. Wa´ra¯ jäh´ kih' lląąh˜ ją̱ą¯
hi̱¯ ma¯na¯jụụ´ jee´ kiyh', dsa¯jẹẹyh˜
kyąąh´ Dio."
31 Pero ga˖jäh´ Abraham sɨɨyh˖:
"Cher´mah' sa˖ ga˖jmeey´ he' nụụh¯
kih' Moisé hi˖ lä˖ją¯ sa˖ ga˖jmeey´
he' juu' he¯ ga˖hlëëh´ hi̱¯ ga˖ngëë'
juu' kih' Dio, ni˖ lä˖ją¯ sa˖ lä˖hẹẹy´
wa´ra¯ ga˖jëëy' ma¯lä¯jii̱h` ją̱ą¯ hi̱¯
ma¯na¯jụụ´."

17

Goo¯ la' kih' hi̱¯ jmee˖ tẹẹh' dsa¯kyąąh´
(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

1 Mah¹ ga⁺sɨɨh⁺ Jesús discípulo
kyąąy¹:
—Ma⁺ra⁺ he⁻ gwa´ ba´ he⁻ jąą¹ jne´
jwë´ hlɨɨh¹. Peer⁺ jwɨɨ˜ dsa⁻ hi⁻ jmee⁺
dsa⁻tęh¹ dsa⁻kyąąh´.
2 Peer⁺ jwɨɨ˜ ba´ hi⁻ jmee⁺ dsa⁻tęh¹
jąą⁻ hi⁻ mäh¹ la⁻ kyąąh´ he⁻ hlɨɨh¹. Llu¹
ga´ la¹ kiyh¹ wa´ra⁻ jäh´ kih¹ hñuu¹ dsa⁻
luuy´ kǫǫ⁻ cha´too¹ kih¹ molii´ mah¹
jwąą¹ dsih´ cha´jmɨ⁻ñeeh⁻.
3 He⁻ją⁻ jwęęhn˜ hnäh´, lęęh⁻ hnäh´
kyąąh´ he⁻ ją⁻.
'Cher´mah¹ jąą⁻ øøh¹ ga⁺hląąh⁻
kyąąh´ hne⁻, hlęęh´ hnih´. Hi⁺
cher´mah¹ ga⁺hęęh⁻ bih¹, jmee´ jøh⁻
hoh´ kiyh¹.
4 Cher´mah¹ gyii¹ jiih˜ ga⁺hląąyh⁻
kyąąh´ hne⁻ kǫǫ⁻ jmɨɨ´, hi⁺ cher´mah¹
gyii¹ jiih˜ jäy⁺ ya⁻chiiyh´ hne⁻:
"Mo⁺so⁺ jmeen` ka⁻läh´." Ją⁻ jmeeh⁻
jøh⁻ hoh´ kiyh¹.
5 He⁻ją⁻ ga⁺jäh´ apóstole sɨɨyh⁺
Dsa⁻jøøh¹ jnän`:
—Jmee´ wa´ lä⁻dsoo´ dsë⁻ jnäähˈ
cha⁻ga´miih⁻.
6 He⁻ją⁻ ga⁺jęęh⁻ Dsa⁻jøøh¹ jnän`
juu¹ kiyh¹, ga⁺sɨɨyh⁺:
—Wa´ra⁻ jäh´ kih¹ dsoo´ hoh´ hnäh´
kǫ⁻hi´pih¹ lä⁺kǫǫ⁻ te¹ mɨ¹ju⁻ mostaza,
le´ ba´ jwɨɨh¹ hnäh´ chaah¹ hma⁻
sicómoro la⁻: "Cheh¹ hñaah¹ jee´ la⁻
mah¹ gwa⁻ ta⁺ cha´jmɨ⁻ñeeh⁻." Jmeey¹
ba´ lä⁺ jwɨɨh¹ hnih´.

Hnøø¹ jmee´ jne´ ta´he¹ kih¹ øøh¹ jne´

7 'Wa´ jmeen´, jąą⁻ hnäh´ chąą⁻ jąą⁻
moz˜ kyąą¹ hi⁻ kyah⁻ hwa¹ o hi⁻ hąą˜
jah´. Wa´ra⁻ jąyh¹, ¿che´ jwa⁻ jwɨɨh¹
hnih´: "Ngëë´, ña⁻ ya⁻na´ në´ mes˜
mah¹ kuh´huh¹"?
8 Lä⁺la⁻ ba´ jwɨɨh¹ hnih´: "Jmee´
ma⁺nuu⁺ kuhn`. Jmąąh` hñaah¹
mah¹ jmee´ ta´he¹ kin⁺ ta´kǫ⁻jiih¹
kuh⁻huhn`. Ją⁻ga´ kuh´huh¹ hne⁻."
9 ¿Che´ jwa⁻ jwɨɨh¹ hnih´ ti´hmaah´,
kih¹ he⁻ ma⁻mi⁻tey¹ lä⁺jë⁺ mada⁻
kyah¹? Go⁻ląąn⁺ kin⁺ sa⁺ jmeeh¹ hnäh´
lä⁺ją⁻.
10 Lä⁺ją⁻ ka⁻läh´ hnäh´, wa´ra⁻
ga⁺mi⁺teh` hnäh´ lä⁺jë⁺ mada⁻ he⁻
jmee⁺ Dio kyah¹ hnäh´, jwah¹ hnäh´:
"Sa⁺ cha⁻ jmää¹ jnäähˈ ni⁺ miih⁻ kyah¹.
Jëëh´, lä⁺kǫh´ te¹ he⁻ ąą⁻ jmɨɨ´ jmee´
jnäähˈ, kǫ⁻ją⁻ ba´ ma⁻jmee´ jnäähˈ."

Ga⁺mi⁺hląą´ Jesús gyąą¹ hi⁻ ma´ dsaah´ dsoo´ hmih¹ øø⁻

11 Lä⁺kǫǫ⁻ ma´ hąą´ Jesús jwëˈ
ngooy¹ ta⁺ Jerusalén, ga⁺ngëëy´
ya⁺jwɨɨ´ kih¹ hwa¹ Samária kyąąh´ kihˈ
hwa¹ Galilea.
12 Lä⁺kǫǫ⁻ ma´ ga⁺hey¹ kǫǫ⁻ jwɨɨ⁻
mäh⁻, gyąą¹ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ ma´ dsaah´
dsoo´ hmih¹ høø⁻, ya⁺nää¹ ga⁺mi⁺jęęy⁻
Jesús. Pero uu´ ba´ ga⁺tąąyh`.
13 Ga⁺hlëëyh´ ki⁻gąą⁻, ma´ jäyh´:
—Jesús, hne⁻ hi⁻ ląąh¹ ta⁻jwoh¹, wa´
lä⁻ñih´ hoh´ kyąą¹ jnäähˈ.
14 Ma´ ga⁺jęę¹ Jesús lä⁺jęę⁺
dsa⁻dsaah´ he´, ga⁺sɨɨyh⁺:
—Go⁻nää´ hnäh´, go⁻hąąh` hnäh´
hñaahˈ jmi⁻dsa⁻ mah¹ jëëy¹ he⁻ ma⁻ją¹
kyah¹ hnäh´.
Ta´kǫ⁻jiihˈ jee´ ga⁺nääy¹ ją⁻, ga⁺ąąh¹
go⁻te˜ hmih¹ øø⁻ ją⁻.
15 Jąą⁻ jee´ lä⁺jęę⁺ kih¹ gyąą¹ dsa⁻
he´, ma´ ga⁺jëëy¹ ma⁻ją¹ go⁻te˜ kiyhˈ,
ga⁺jęęyh˜ ka⁻läh´, kway⁺ ti´hmaah´
kihˈ Dio hlëëyh⁺ ki⁻gąą⁻.
16 Ga⁺juuyh¹ jnëy´ ga⁺jluuy¹ hñiiy´ lä⁺
ga⁺të´ hwa¹ huu´ tɨɨ´ Jesús, ga⁺kwëëyh¹
ti´hmaah´. Dsa⁻ he´ ma´ chąą⁻
Samária.
17 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:
—¿Ją¹, gyąą¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ją¹ kih¹?
¿Ha⁻ ba´ tąąh´ jñah´ ga´ ñuˈ?
18 Dsa⁻ chąą⁻ uu´ la⁻, ma⁺la⁺ hi⁻ la⁻
ba´ ma⁻kęh¹ kwa⁺ ti´hmaah´ kihˈ Dio.
19 Mah¹ ga⁺sɨɨyh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma´
dsaah´ he´:
—Noo⁻, gwąąh⁻ ba´ hne⁻ kyah¹.
Ma⁻hląą´ ba´ hne⁻ kih¹ he⁻ ma⁻lä⁻dsoo´
hoh´.

Ga⁺jäh´ Jesús ha⁻lä⁺ le´ wa´ra⁻ ga⁺të´ jee´ jąyh´
(Mt. 24:23-28, 36-41)

20 Ga⁺ngɨɨ´ dsa⁻ fariseo juuˈ kih¹
Jesús:
—¿Lɨh´ ba´ lloo˜ jmɨɨ´ jmee¹ Dio hih⁺?
He⁻ją⁻ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:

—Sa˗ la˺ jnä˝hä˝ wa´ra˜ ga˗løø˺ jää˗ Dio dsa˜ lä˗hih˗ kih˺.
21 Ni˗ jaa˜ sa˗ jäh˗: “Jee´ la˜ jmee˗ Dio hih˗ o jee´ oo˜ ba´ jmeey˗ hih˗.” Jëëh˝, lä˗koo˜ jää˺ Dio dsa˜ lä˗hih˗ kih˺ ma˜cha˜ ba´ jee´ jnän`.
22 Hi˗ ga˗jäyh˝ sɨɨyh˗ discípulo kyaay˺:
—Lloo˜ koo˜ jmɨɨ´ lä˗hnooh˜ hnäh˝ wa´ jäh˝ na˺ ga˜jɨh˜ Hi˜ga˗lëë˺ngo˺ la˜, pero sa˗ jähn˝ jmɨɨ´ he˜ hnooh˜ hnäh˝.
23 Ma´ja˜ ko˜llaa´ jäh˗: “Hii˜ Jesús ma˜jah˜, hii˜ cheh˺ na˜ o hii˜ cheh˺ jee´ oo˗ go˜jëë` hnäh˝.” Pero ta˗ go˜nää˝ hnäh˝, ta˗ lla˜lle˜ hnäh˝ kaah` kiyh˹.
24 Jëëh˝, lä˗koo˜ jmee˗ je˜ñih˺ wa´ra˜ ga˗hih˺, dsa˜lä˜jnä˝ lä˗ ga˗dsa˺ jmɨ˜gyɨɨ˗, ja˜ba´ lä˗ja˜ le˝ wa´ra˜ jah˺ Hi˜ga˗lëë˺ngo˺ la˜.
25 Pero to˜në´ jmee˗ bii˺ jëën˜ wɨɨ˝, dsa˜ chaa˜ na˺ jmäay˺ jnä˝ ta˗ koo˝.
26 Lä˗koo˜ ga˗la˺ jmɨɨ´ kih˹ Noé, lä˗ja˜ ka˜läh˝ le˝ wa´ra˜ ga˗të˝ jee´ jäh˝ Hi˜ga˗lëë˺ngo˺ la˜.
27 Ma´ kuh˜ ma´ hih˜ dsa˜, ma´ dsa˜jee˝ goo˜ dsa˜ lä˗jii˹ ga˗lloo˺ jmɨɨ´ ga˗he˺ Noé neh˗ barco. Jmɨɨ´ ja˜ ja˺ jmɨ˜jɨɨh˜ mah˺ ga˗jngɨɨh˺ kih˺ lä˗jëë˗.
28 Ja˜ba´ lä˗ja˜ ga˗la˺ jmɨɨ´ kih˹ Lot. Ma´ kuh˜ ma´ hih˜ dsa˜, ma´ tää´ hi˜ la˜, ma´ tää´ hi˜ hnɨɨ˗, ma´ tää´ hi˜ jngëë˜ mɨɨ˺ hma˜ hi˗ ma´ tää´ hi˜ jmee˗ hne˺.
29 Pero jmɨɨ´ ma´ ya˗hëë˺ Lot jwɨɨ˜ Sodoma, ga˗hla˺ gyɨɨh˹ sɨ´je˜ kyaah´ azufre he˜ ga˗jngɨɨh˺ kih˺ lä˗jëë˗.
30 Lä˗ja˜ le˝ ka˜läh˝ jmɨɨ´ wa´ra˜ ga˗lä˗jnää˝ Hi˜ga˗lëë˺ngo˺ la˜.
31 ’Jmɨɨ´ ja˜, hi˜ tää´ jee´ ga˗të˝ to˺ jwëë˺ hne˺ wa´ jñaay˹ mah˺ wa´ kyɨɨ˹ bih˺. Sa˗ wa´ kyey˝ he˜ tääh´ cha´neh˗ kiyh˺. Hi˜ tää´ jee´ nuu˜ kih˺ lä˗ja˜ sa˗ wa´ lla˜nääy˝ cha´neh˗ kiyh˺.
32 Ja˜ mi˜dsooh˜ hoh˝ hnäh˝ lä˗koo˜ ga˗la˺ kih˺ më´ Lot.
33 Lä˗jëë˗ hi˜ hnooh˜ ha˜ lä˗ jee´ lää˹ hñii˝, juuy˝ ba´. Pero lä˗jëë˗ hi˜ kwaa˜ hñii˝ juu˝, hi˜ he˝ ba´ lää˝.
34 ’He˜ja˜ jwëëhn˜ hnäh˝, hwë˹ he˜ jähn˝ ja˜, na˜saa˹ uu˺ në´ jii´. Jaa˜ he˝ tëëy˗, hi˗ hi˜ jaa˜ he˝ jä˺.
35 Uu˺ dsa˜më˝ tää´ dsë˜ hor˜ ja˜. Jaa˜ he˝ tëëy˗ hi˗ hi˜ jaa˜ he˝ jä˺.
36 Ma´ja˜ uu˺ dsa˜ tää´ jee´ nuu˜ kih˺ jmee˗ ta´. Jaa˜ he˝ tëëy˗ hi˗ hi˜ jaa˜ he˝ jä˺.
37 He˜ja˜ ga˗jäh˝ discípulo he˝ sɨɨyh˗:
—¿Ha˜ ba´ ja˜, Dsa˜jëëh˹ kyaan˗?
Mah˺ ga˗jäh˝ Jesús sɨɨyh˗:
—Jee´ kyaa˺ hi˜ ma˜na˜juu´, jee´ ja˜ kuh˺ tu˜sii˜.

18

Juu˹ na˜hmää´ lä˗koo˜ la˺ kih˺ jwëë˜ kyaah´ dsa˜më˝ hnɨɨ˝

1 Ga˗hlëëh˝ ka˜läh˝ Jesús juu˹ na˜hmää´ mah˺ mi˜tëëy˗ discípulo kyaay˺ he˜ jmee˗ bii˺ ngɨɨy˺ kiyh˺ lä˗jë˗ jmɨɨ´ kyaah´ Dio hi˗ sa˗ hnøø˺ hwaay´ he˜ chuuy˺ kyaah´ Dio.
2 Ga˗jäyh˝ sɨɨyh˗:
—Koo˜ jwɨɨ˜ jɨɨh˜ ma´ chaa˜ jaa˜ jwëë˜ hi˜ sa˗ ma´ gah˗ Dio ni˗ sa˗ ma´ jmeey˗ he˹ kih˺ dsa˗.
3 Jee´ jwɨɨ˜ ja˜, ma´ chaa˜ jaa˜ dsa˜më˝ hnɨɨ˝ hi˜ ma´ dsoo˜ në´ta´ kih˹ jwëë˜ he˝, ma´ jäyh˝ sɨɨyh˗: “Lla´ ta´ kin˗ kyaah´ dsa˜ hi˜ jmeeh˗ jnä˝.”
4 Ga˗lä˗hɨɨ` cha˜miih˜ jmɨɨ´ sa˗ ga˗hii˺ jwëë˜ he˝ ma´ lla˹ ta´ kih˹ dsa˜më˝ he˝. Këë˜ ga´ ga˗jmeey˝ hɨɨ´dsë˜: “Ma˗ke˗ sa˗ gahn˗ Dio, ni˗ sa˗ jmeen˗ he˹ kih˺ dsa˗,
5 pero ma˗ra˗ he˜ jmeen` ba´ he˹ kih˺ dsa˜më˝ hnɨɨ˝ hi˜ chuu˝ kyaah´ jnä˝. Jëëh˝, cher´mah˺ lä˗ ma˜ngoo˺ la˜ ba´ gway˝ në´ta´ kin˗, lä˗dsëëh˜ dsën˗ kyaah´ jnih˝.”
6 Hi˗ ga˗hlëëh˝ ga´ Dsa˜jëëh˹ jnän`:
—Kye˜ da´ hnäh˝ kwaat˜ kwee˜ ha˜ lä˗ ga˗jmee˝ jwëë˜ hi˜ hñaa˜ dsë˺ he˝.
7 ¿Che´ jwa˜ sa˗ jmee˺ Dio he˹ kih˺ dsa˜ hi˜ na˜lleeh´ kyaay˹ hi˜ tää´ ngɨɨ˗ kiyh˺ lä˗jmɨɨ˹ lä˗hwë˹? ¿Che´ lä˗hɨɨ´ jeeyh˗ kiyh˺, laah˝ hnäh˝?
8 Jwëëhn˜ hnäh˝, chah˝ ba´ jeeh˗ Dio kiyh˺. Pero wa´ra˜ jah˺ Hi˜ga˗lëë˺ngo˺

la⁻, ¿che´ lä˗ ma⁻chaa̱⁻ ja̱⁻ ba´ dsa⁻ hi̱⁻ jmee˗ dsoo´ dsë˺ kiyh˺?

Juu˺ na⁻hmää´ lä˗ko̱o̱⁻ la˺ kih˺ fariseo kyaah´ hi̱⁻ ma´ ko̱o̱˺ ku´sɨh⁻

9 Hi˗ ga˗hlëëh´ Jesús ka⁻läh´ jyoh´ juu˺ na⁻hmää´. Ga˗hlëëyh˺ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ jmee˗ kwaat˜ laa̱˺ jaa̱⁻ hi̱⁻ lluu̱˺ mah˺ ma´ na⁻hääyh´ dsa⁻.

10 Uu̱˺ dsa⁻ ga˗wɨɨ˺ jee´ chih˺ gwah˗ na´ngɨɨy´ kiyh˺ kih˺ Dio. Jaa̱⁻ he´ fariseo, hi̱⁻ jaa̱⁻ he´ hi̱⁻ ko̱o̱˺ ku´sɨh⁻.

11 Dsa⁻ fariseo he´ na⁻cheyh˺ ma´ hlëëyh˗ lä˗la⁻ kyaah´ Dio: “Dio kyaan˗, kwan˗ ti´hmaah´ kyah˺. Jëëh´ sa˗ laan˺ lä˗ko̱o̱⁻ laa̱˺ jee´ lä˗jëë˗ dsa⁻, dsa⁻ hi̱⁻ hɨɨ⁻, hi̱⁻ sa˗ mi⁻tëh˺, hi̱⁻ ngë˗ kyaah´ wa´ hi̱⁻ cha⁻ hi̱⁻ hyaa`, ni˗ sa˗ laan˺ lä˗ko̱o̱⁻ laa̱˺ hi̱⁻ ko̱o̱˺ ku´sɨh⁻ hi̱⁻ cheh˺ oo˗.

12 To̱˺ jiih˜ ko̱o̱⁻ seman˜ sa˗ kuh⁻huhn˗ mah˺ ngɨɨ´ mën´ kin˗ kyah˺ hne⁻. Kih˺ lä˗jë˗ he⁻ lɨhn˺, kwa˗ ba´ jnä´ gya˺ kih˺ lä˗ko̱o̱⁻ hña⁻loo´.”

13 Pero hi̱⁻ ko̱o̱˺ ku´sɨh⁻ he´, uu´ ga´ miih⁻ ma´ cheyh˺. Ni˗ miih⁻ sa˗ ga˗tuu̱⁻ dsëy˺ ma´ chooy˺ nëy´ ta˗ gyuuh˺. Ma´ cheyh˺ kiiy˗ mo⁻dsëy˺, ma´ jäyh´: “Hne⁻ Dio kyaan˗, wa´ lä⁻ñih´ hoh´ ki˗ jnä´, cha⁻miih⁻ he⁻ hlɨɨh˺ ma⁻jmeen˺.”

14 He⁻ja̱⁻ jwëëhn˜ hnäh´, ma´ ga˗hwëëy⁻ gwah˗ ga˗nääy` kiyh˺, hi̱⁻ ko̱o̱˺ ku´sɨh⁻ he´ ga˗jäy´ llu˺ cha´në´ Dio. Pero dsa⁻ fariseo he´ sa˗ ga˗jäy´ llu˺. Jëëh´, lä˗jëë˗ hi̱⁻ jmää˜ hñii´ kaah´, hi̱⁻ he´ jä˺ ta˗ hwa˺ go⁻te˜. Pero hi̱⁻ jmää˜ hñii´ hwaa̱´, hi̱⁻ he´ ba´ lee´ jooh˺.

Ga˗mi⁻jää˺ Jesús guu⁻ (Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

15 Ma´ dsa⁻nää˺ dsa⁻ dsa⁻jää˗ guu⁻ kyaa̱˺ cha´në´ Jesús mah˺ kyey˗ gooy⁻ në´ kiyh˺. Pero ma´ ga˗jëë˺ discípulo kyaay˺, ga˗juuyh˺ kih˺ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ jää˗ guu⁻ he´.

16 He⁻ja̱⁻ ga˗tëëh˺ Jesús discípulo kyaay˺, ga˗sɨɨyh˗:

—Kwa´ jwë˺ ya⁻nää´ guu⁻ ta˗ la˗ kin˗. Ta˗ ha⁻ hnäh´ kiyh˺, jëëh´ hi̱⁻ laa̱˺ lä˗ko̱o̱⁻ guu⁻, hi̱⁻ he´ ba´ jää˺ Dio lä˗hih˗ kih˺.

17 Ma˗ra˗ ju˺dsoo´ jwëëhn˜ hnäh´, hi̱⁻ sa˗ heeh⁻ jää˺ Dio lä˗hih˗ kih˺ lä˗ko̱o̱⁻ heeh⁻ jaa̱⁻ guu⁻, sa˗ heyh˺ jee´ jmee˗ Dio hih˗.

Jaa̱⁻ dsa⁻ kwaa̱⁻ hi̱⁻ cha⁻ kuu´ ga˗hlëëh´ kyaah´ Jesús (Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

18 Jaa̱⁻ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ kye⁻ në´ ga˗ngɨɨ´ juu˺ kih˺ Jesús, ga˗jäyh´:

—Hne⁻ hi̱⁻ laa̱˺ Ta⁻jwoh˺ lluu̱˺, ¿hee⁻ hnøø˺ jmeen` mah˺ tëëhn˺ jee´ mo˗so˗ juun´?

19 He⁻ja̱⁻ ga˗jäh´ Jesús sɨɨyh˗:

—¿Che´ ñeh´ hne⁻ he⁻ laan˺ lluu̱˺? Jëëh´ ni˗ jaa̱⁻ hi̱⁻ lluu̱˺ sa˗ chaa̱⁻, jaa̱⁻ Dio ba´ hi̱⁻ lluu̱˺.

20 Ma⁻kyuuh˜ ba´ hne⁻ lä˗jë˗ mada˺ kih˺ Dio: “Ta˗ kaah˗ hi̱⁻ laa̱˺ kyaa̱˺ jñah´, ta˗ jngëëh˗ dsa⁻, ta˗ hɨɨ´ kih˺ dsa˗, ta˗ jmee⁻ dsoo´ kih˺ juu˺ ta⁻juu˺. Wa´ hnaah˗ maa` kyaah˺, tää` kyaah˺.”

21 He⁻ja̱⁻ ga˗jäh´ dsa⁻ he´ sɨɨyh˗:

—Lä˗jë˗ he⁻ na⁻ ma⁻mi⁻ten` lä˗jiih˺ ma´ mähn˺.

22 Ma´ ga˗nuu´ Jesús he⁻ ga˗jäh´ dsa⁻ he´ lä˗ja̱⁻, he⁻ja̱⁻ ga˗sɨɨyh˗ ka⁻läh´:

—Hnøø˺ ga´ ko̱o̱⁻ he⁻ jmeeh˺. Gwaah⁻ go⁻hnɨɨ´ lä˗jë˗ he⁻ cha⁻ kyah˺ mah˺ go⁻kwëëh` hi̱⁻ tä⁻ñee´. Lä˗ja̱⁻ ba´ lä˗cha⁻ cha⁻miih⁻ kyah˺ guuh˺ jmɨ⁻guu˗. Ja̱⁻ga´ na˗ ñeeh` mah˺ jmeen´ ko̱⁻jøh´ —ga˗jäh´ Jesús.

23 Ma´ ga˗nuu´ dsa⁻ he´ juu˺ ja̱⁻, ga˗lä˗meeh˗ dsëy˺ jwërte kih˺ he⁻ ma´ chay⁻ cha⁻miih⁻ kuu´.

24 Ma´ ga˗jëë˺ Jesús ga˗lä˗meeh˗ dsëy˺ cha⁻miih⁻, he⁻ja̱⁻ ga˗jäyh´:

—Ha⁻ koh´ sa˗ jwëëh` la˺ kih˺ dsa⁻ cha⁻ kuu´ heyh˺ jee´ jmee˗ Dio hih˗.

25 Sa˗ ga´ jwëëh` la˺ kih˺ jaa̱⁻ camey˜, ngëë´ to⁻gwa´ ko̱o̱⁻ hma⁻kuu´ lä˗koh´ ga´ he⁻ heh˺ jaa̱⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu´ jee´ jmee˗ Dio hih˗.

26 Lä˗jëë˗ hi̱⁻ ga˗nuu´ juu˺ la⁻, ga˗jäyh´:

—¿Hii̱⁻ ba´ läa̱´ ja̱⁻?

27 He⁻ja̱⁻ ga˗jäh´ Jesús sɨɨyh˗:

—He¯ sa˗ lä˗këh´ dsa¯ jmɨɨ´ jmee', Dio ba´ lih˗ jmee'.
28 Mah' ga˗jäh´ Pee´ sɨɨyh˗:
—Ma¯jä´ ba´ lä˗jë˗ he¯ cha¯ kyaa' jnääh ' mah' ma¯ya¯nøø' jnääh ' kyaah´ hne¯.
29 He¯ja¯ ga˗jäh´ Jesús sɨɨyh˗:
—Ma˗ra˗ ju'dsoo´ jwëëhn˜ hnäh´. Lä˗jëë˗ hi¯ ma¯tuu¯ dsë' ma¯hwëë¯ cha´neh˗ kih', hi˗ ma¯beey' cho'jmiiy¯, øøyh¯, mëy´, chih¯ kyaay' kih' he¯ hnøøy' jmeey' lä˗koo¯ la' mada¯ kih' Dio,
30 hi¯ he´ hyoh˗ cha¯ga´miih¯ jmɨ¯gyɯɯ˗ la¯. Hi˗ jmɨ¯gyɯɯ˗ he¯ na' ga´ jä˗, tëëy' jee´ mo˗so˗ juuy´.

Ngoo' hnë¯ jiih˜ jmeeh˜ Jesús juu' he¯ juuy´
(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

31 Ga˗tëëh' Jesús kah´ lä˗jëë˗ gya˗tuu´ discípulo kyaay' mah' ga˗sɨɨyh˗:
—Na' maan` ta˗ Jerusalén mah' lä˗te' lä˗jë˗ he¯ ga˗sɨɨ´ lä˗jëë˗ hi¯ ga˗ngëë' juu' kih' Dio llo´joo' lä˗koo¯ ga˗sɨɨy´ kih' Hi¯ga˗lëë'ngo' la¯.
32 Jee´ ja¯ taayh˗ jnä´ ja´goo¯ dsa¯ hi¯ sa˗ laa' judiu mah' mi¯kwayh' jnä´, ta¯haayh˗ jnä´, mah' ti´hñey' jnä´.
33 Ma¯ngëë´ ma¯jmi´ ma¯baay' jnä´, ja¯ga´ jngëëyh ' jnä´. Pero lä˗jiihn´ ka¯läh´ ga´ ma¯hya¯ hnë¯ jmɨɨ´.
34 Pero ni˗ jaa¯ discípulo kyaay' he´ sa˗ ga˗lä˗ngëë´ he¯ juu' ja¯ ma´ hlëëyh˗. Kih' discípulo he´ ma´ la' lä˗koh´ juu' na¯hmää´ ba´. He¯ja¯ sa˗ ga˗lä˗ngëëy´ hee¯ ma´ hnøø' jäh´ juu' ja¯.

Ga˗mi˗hlää´ Jesús jaa¯ dsa¯tɯɯ´
(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

35 Ma¯ngoo' ya˗jäh˗ Jesús chɯɯh´ jwɨɨ¯ Jericó, koo´ jwë' ja¯ ma´ gya' jaa¯ dsa¯tɯɯ´ hi¯ ma´ chuu´ kyaah´ dsa¯ hi¯ ma´ dsa¯ngëë´ jee´ ja¯.
36 Ma´ ga˗nuu´ dsa¯tɯɯ´ he´ dsa¯ngëë´ jwëë´ dsa¯ mah' ga˗ngɨɨy´ juu':
—¿Hee¯ na¯ jmee˗ dsa¯ hi¯ ga˗nää' na¯?
37 Mah' ga˗jmeeh' dsa¯ juu' kiyh':
—Jesús dsa¯ chaa¯ Nazaret ba´ na¯ hi¯ dsa¯ngëë´ cha´jwë' la¯.
38 Ja¯ga´ ga˗hlëëyh´ ki¯gaa¯, ga˗jäyh´:
—Jesús, hne¯ hi¯ laa' sa´ju¯ kih' David, wa´ lä¯ñih´ hoh´ ki˗ jnä´.
39 Lä˗jëë˗ dsa¯ hi¯ ga˗nää' ta˗ cha´në´ Jesús, ga˗jɯɯyh' kih' dsa¯tɯɯ´ he´ mah' mo˗so˗ ma´ tooyh' mɨɨh´. Pero dsa¯tɯɯ´ he´ cha¯ga´miih¯ ma´ tooyh˜ mɨɨh´:
—Hne¯ hi¯ laa' sa´ju¯ kih' David, wa´ lä¯ñih´ hoh´ ki˗ jnä´.
40 Ja¯ga´ ga˗noo¯ Jesús. Ga˗jmeey´ mada¯ na´kyaay´ hi¯ tɯɯ´ he´ chuh˗ kiyh'. Ma´ ga˗llooy' chuh˗, ga˗ngɨɨ´ Jesús juu' kiyh'.
41 Ga˗jäyh´ sɨɨyh˗:
—¿Hee¯ hnooh¯ jmeen` kyah'?
Mah' ga˗jäh´ dsa¯tɯɯ´ he´:
—Dsa¯jøøh' kyaan˗, hnoon' lä˗jnä´ mɨ'nën˗.
42 —Wa´ lä¯jnä´ ba´ mɨ´nëh´. Ma¯hlaa´ ba´ hne¯ kih' he¯ ma¯lä¯dsoo´ hoh´ —ga˗jäh´ Jesús sɨɨyh˗.
43 Lä˗chah´ ja¯ ga˗lä˗jnä´ mɨ 'nëy´. Mah' ngooy' kyaah´ Jesús, kway˗ ti´hmaah´ kih' Dio. Hi˗ lä˗jëë˗ dsa¯ hi¯ ma´ taah´ jee´ ja¯ ma´ kway˗ ti´hmaah´ kih' Dio ka¯läh´.

19

Juu' kih' Zaqueo

1 Ma´ ga˗he' Jesús jee´ jwɨɨ¯ Jericó, ngoo' bih' haay´ jwë'.
2 Jee´ ja¯ ma´ gya' jaa¯ dsa¯ cha¯ kuu´ hi¯ ma´ chee¯ Zaqueo, dsa¯jøøh' kyaa' lä˗jëë˗ hi¯ ma´ koo' ku´sɨh¯.
3 Ma´ hnøøy' ma´ jëëy' Jesús. Pero sa˗ ga˗tëëy´ ma´ jëëy' jee´ kih' jwëë´ dsa¯, jëëh´ ma´ laay' jaa¯ dsa¯ bëëh´ pih'.
4 He¯ja¯ ngooy' ko¯chih´ ta˗ cha´në´. Ga˗wɨɨy' gyɯɯh' hma¯ sicómoro mah' jëëy' Jesús. Jëëh´ ta˗ ja˗ ma´ dsa¯ngëëy´.
5 Ma´ ya˗jäh˗ Jesús jee´ ja¯, ga˗jëëy' ta˗ gyɯɯh', ga˗jëëy' Zaqueo lee` gyɯɯh' hma¯. Mah' ga˗sɨɨyh˗:

—Zaqueo, jñąą̱` na˫ko̱h´ jee´ na¯. Jëëh´, na˫ jmee˭ bii˫ na´jąṉ˫ cha´neh˭ kyah˫.

6 Ją̱¯ga´ ga˭jñąąy˫ ko¯chih´. Peer˭ jëë̱¯ dsëy˫ ga˭tëëy¯ cha´neh˭ kiyh˫.

7 Ma´ ga˭jëë˫ lä˭jëë̱˭ dsa¯ he´, ga˭løøy˫ hlëëyh˭ wɨɨ´ kih˫ Jesús, kih˫ he¯ ga˭jäy´ cha´neh˭ kih˫ ją̱ą̱¯ dsa¯ wa´ hi̱¯ cha¯ hi̱¯.

8 Mah˫ ga˭noo¯ Zaqueo jee´ ma¯gya˫, ga˭jäyh´ sɨɨyh˭ Dsa¯jøøh˫ jnän`:

—Dsa¯jøøh˫ kyąą̱n˭, kwan`to̱˫dsaah` he¯ cha¯ kin˭ kwëëhn˭ dsa¯ hi̱¯ tä¯ñee´. Lä˭jëë̱˭ hi̱¯ ma¯hɨɨn˫ kuu´ kih˫, ngëën´ kiyh˫ kye̱´ ju̱h˭.

9 Mah˫ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭:

—Na˫ ma¯lą̱ą̱´ lä˭jëë̱˭ dsa¯ hi̱¯ tąąh´ cha´neh˭ la¯. Jëëh´, dsa¯ñuuh¯ la¯, lą̱ą̱˫ ją̱¯ba´ sa´ju̱¯ kih˫ Abraham ka¯läh´.

10 Jëëh´, Hi̱¯ga˭lëë̱˫ngo˫ la¯, ma¯jay˜ hnaayh¯ hi̱¯ na¯hëë̱˫ mah˫ ląąy˫.

Juu˫ na¯hmää´ lä˭ko̱o̱¯ la˫ kih˫ u̱u̱¯ dsa¯ hi̱¯ ga˭jmee´ ta´ kyąąh´ kuu´
(Mt. 25:14-30)

11 Ma´ tąąh´ dsa¯ ma´ nuu¯ kih˫ Jesús, he¯ją̱¯ ga˭hlëëyh˫ juu˫ na¯hmää´ lä˭la¯. Jëëh´ ma¯ngoo˫ ya¯jäyh˭ kih˫ Jerusalén hi˭ ma´ jmee˭ dsa¯ huu´dsë¯, lä˭chąh´ ją̱¯ ma´ lee̱´ Jesús dsa¯ta´ mah˫ jmeey˫ hih˭ kih˫ dsa¯gooy˫.

12 He¯ją̱¯ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭:

—Ma´ chąą̱¯ ją̱ą̱¯ dsa¯jøøh˫ hi̱¯ ngoo˫ jee´ jwɨɨ¯ ɨɨ´ jee´ hñaa˫ dsih´ lee̱y´ dsa¯ta´ jøøh˫, ją̱¯ga´ jäyh´ gooy˫.

13 Jąą̱˫ ją̱¯ga´ ya¯hëë̱y˫, ga˭tëëyh˫ gyąą̱˫ moz˜ kyąąy˫. Ga˭kwëëyh˫ ma˭ ko̱o̱¯ cho̱o̱h´ kuu´ lä˭ją̱ą̱y¯. Mah˫ ga˭sɨɨyh˭: “Jmee´ hnäh´ ta´ kyąąh´ kuu´ la¯, ta´ko̱¯jɨɨh˫ lä˭hëën´.”

14 Pero dsa¯ hi̱¯ ma´ tąąh´ jee´ jwɨɨ¯ ją̱¯, ma´ na¯høøh´ kih˫ dsa¯jøøh˫ he´. He¯ją̱¯ ga˭chee̱y˫ dsa¯ kaah` kiyh˫ hi̱¯ dsa¯jäh`jee´ ją̱¯: “Sa˭ hnøø¯ jnääh˫ lee̱´ dsa¯ na¯ dsa¯ta´ kyąą̱˫ jnääh˫.”

15 ’Lä˭ko̱o̱¯ ma´ ją̱h˫ dsa¯jøøh˫ he´, ma¯ngëë´ ma¯hñąą̱y˫ ta´, ga˭jmeey´ mada¯ dsa¯tëëyh˭ moz˜ hi̱¯ ga˭kwëëyh˫ kuu´ mah˫ jëëy˫ ha¯ ko̱o̱¯ te˫ kuu´ ma¯lɨh˜ moz˜ he´.

16 Ja˫ hi̱¯ to¯në´ he´, ga˭jäyh´ sɨɨyh˭: “Dsa¯jøøh˫ kyąą̱n˭, kyąąh´ kuu´ kyah˫ ma¯lɨhn˜ ko̱o̱¯ ga´ gya˫ lä˭ko̱o̱¯ te˫ he¯ ga˭kwëëh`jnä´.”

17 Dsa¯ta´ jøøh˫ he´ ga˭jäh´ sɨɨyh˭: “Llu˫ ba´ ta´ kyah˫, hne¯ moz˜ llu̱u̱˫ kyąą̱n˭. Kih˫ he¯ ma¯mi¯teh` kyąąh´ miih¯ he¯ ga˭toohn˫ gooh¯, lee̱h´ dsa¯ta´ kih˫ gya˫ jwɨɨ¯.”

18 Ja˫ hi̱¯ jñah´ he´ hi̱¯ ga˭jäh´: “Dsa¯jøøh˫ kyąą̱n˭, kuu´ kyah˫ ma¯lɨh˜ hña´ ju̱h˭ lä˭ko̱h´ te˫ kuu´ he¯ ga˭kwëëh`jnä´.”

19 Hi˭ ga˭sɨɨyh˭ ka¯läh´ hi̱¯ he´: “Hne¯ ka¯läh´ lee̱h´ dsa¯ta´ kih˫ hña´ jwɨɨ¯.”

20 ’Hi˭ ja˫ jñah´ ka¯läh´ hi̱¯ ga˭jäh´: “Dsa¯jøøh˫ kyąą̱n˭, hee¯ kuu´ kyah˫ la¯, ga˭løøn˫ llu˫ kyąąh´ hmɨɨh¯ dsa´luu¯.”

21 Jëëh´, ga˭lä˭gohn˭ kyąąh´ hne¯ kih˫ he¯ hąąh˫ kyąąh´ ta´ kyah˫. Jmeeh¯ kyah˫ he¯ la˫ kih˫ jñah´ hi˭ chooh´ ta´ jee´ sa˭ jngëëh¯.”

22 Mah˫ ga˭jäyh´ sɨɨyh˭: “He¯ ba´ che¯ hlëëh˫ hne¯ moz˜. Kyąąh´ ją̱¯ba´ juu˫ he¯ ma¯hlëëh´ llan` ta´ kyah˫. Ma¯ñeh´ ba´ hne¯ he¯ hąąn˫, mah˫ jmeen˭ kin˭ he¯ la˫ kih˫ jñah´ hi˭ choohn´ ta´ jee´ sa˭ ma¯jngëën˫.

23 ¿He¯la˫ sa˭ ga˭tøøh˫ kuu´ kin˭ banco mah˫ ma¯la˭ ma¯ją̱hn˜ ma´ ngëëh´ kin˭ lä˭kye̱¯ sa´jo̱o̱´ kih˫?”

24 Mah˫ ga˭sɨɨyh˭ lä˭jëë̱˭ hi̱¯ ma´ tąąh´ jee´ ją̱¯: “Jñuuh´ hnäh´ kuu´ he¯ cho̱oyh¯ na¯ mah˫ kwëëh` hnäh´ hi̱¯ cha¯ kih˫ gya˫ ko̱o̱¯ na¯.”

25 Dsa¯ he´ ga˭jäh´ sɨɨyh˭: “Dsa¯jøøh˫ kyąą̱n˭, pero dsa¯ na¯ cha¯ ba´ kiyh˫ gya˫ ko̱o̱¯ na¯.”

26 Pero jwee̱̱hn˜ hnäh´: “Hi̱¯ cha¯ kih˫, hyoyh˭ cha¯ga´miih¯. Mah˫ hi̱¯ cha¯ miih¯ kih˫, dsa¯jñuh˫ go¯te˜ ba´ he¯ cha¯ kiyh˫.

27 Lä˭ją̱¯ ka¯läh´ lä˭jëë̱˭ hi̱¯ na¯høøh´ kin˭, hi̱¯ sa˭ ma´ hnøø˫ ma´ jmeen` hih˭ kih˫, go¯kyąą̱˭ kyąą̱n˭ ta˭ la˭ mah˫ ku̱h˫ luuy´ cha´nën˭ la¯.”

Ga˗he' Jesús na˗dsëë˜ burr˜ jwii˗ Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

28 Ma˗ngëë´ ma˗hlëëh´ Jesús juu' ja˗, ga˗hey' jwë' ngooy' ta˗ Jerusalén.
29 Ma´ ngooy' ya˗chuyh˗ jwii˗ Betfagé kyaah´ Betania, jäh˗ kih' moh´ he˗ chee˗ Olivo, ga˗cheey' uu' discípulo kyaay'.
30 Ga˗siiyh˗:
—Go˗nää´ hnäh´ ta˗ jee´ jwii˗ mäh˗ he˗ nøø´ ta˗ cha´në´. Wa´ra˗ ga˗tëëh´ hnäh´ jee´ oo˗, jnääh˗ hnäh´ jaa˗ burr˜ mäh' hi˗ na˗hñuuh´, hi˗ sa˗ ga´ ma˗wii' dsa˗. Ja˗ cheeh` hnäh´ mah' ya´jääh˗ hnäh´ ta˗ la˗.
31 Cher´mah' chaa˗ hi˗ ga˗ngii´ juu' kyah' hnäh´ he˗la' cheeh´ hnäh´ burr˜ na˗, ja˗ jwiih´ hnih´ lä˗la˗: "Jmee˗ bii' kih' Dsa˗jøøh' kyaa' jnääh' ba´ la˗."
32 He˗ja˗ ga˗nää' ba´ hi˗ ga˗cheey' he´. Hi˗ ga˗jnääyh˗ ba´ lä˗koh´ ga˗jäyh´.
33 Lä˗koo˗ ma´ tääyh´ cheeyh˗ burr˜ he´, ga˗jäh´ dsa˗juu´ burr˜ siiyh˗:
—¿He˗la' cheeh´ hnäh´ burr˜ na˗?
34 Mah' ga˗jäh´ discípulo he´ siiyh˗:
—He˗ jmee˗ bii' kih' Dsa˗jøøh' jnän` ba´ la˗.
35 He˗ja˗ na´jääy˗ burr˜ he´ jee´ cheh' Jesús mah' ga˗kye˗ dsa˗ hmiih˗ kih' ka´luu´ burr˜. Ja˗ga´ ga˗wii' Jesús burr˜ he´.
36 Lä˗koo˗ ma´ ngoo' Jesús, lä˗jëë˗ dsa˗ ma´ ja˜ hmiih˗ kih' lä˗ hä´ jwë'.
37 Ma´ ngooy' ya˗jäyh˗ jyoo˗ kih' moh´ Olivo, peer˗ ma´ chaa˗ llu' lä˗jëë˗ dsa˗ kyaay' hi˗ ma´ chaa' kaah` kiyh'. Ma´ tooyh˜ miih´, kway˗ ti´hmaah´ kih' Dio kih' lä˗jë˗ he˗ juh˗gaa˗ he˗ ga˗jëëy'.
38 Ma´ jäyh´:
—¡Dio kyaah´ Dsa˗jøøh' jnän` hi˗ ja' na˗ lä˗hih˗ kiyh'! Wa´ hii´ tii´ gyuuh' jmi˗gyuu˗. ¡He˗ ba´ che˗ jøøh' laa' hi˗ gya' gyuuh'!
39 Ja˗ga´ ko˗llaa´ fariseo hi˗ ma´ tääh´ jee´ kih' dsa˗ he´ ga˗jäyh´:
—Ta˗jwoh', ta˗ kwa˗ jwë' hlëëh˗ discípulo kyaah' lä˗na˗.
40 He˗ja˗ ga˗jäh´ Jesús siiyh˗:
—Jwëëhn˜ hnäh´, cher´mah' dsa˗ la˗ ga˗tu' hlëëh˗ lä˗na˗, kuu´ he˗ tääh´ la˗ hlëëh' llay˗.
41 Lä˗koo˗ ma´ ga˗tëë´ Jesús chuh˗ kih' Jerusalén, ga˗jëëy' ta˗ jee´ jwii˗ ja˗. Peer˗ ga˗ki´ ga˗hooyh' kih' dsa˗ chaa˗ jee´ ja˗.
42 Hi˗ ga˗jäyh´:
—He˗ ba´ che˗ llu' kyah' hnäh´, wa´ra˗ jäh´ kih' lä˗ngëëh´ hnäh´ jmii´ na', hii˗ na˗ hi˗ le´ jmee' hii' tii´ kyah' hnäh´. Pero sa˗ jnä´ he˗ ja˗ kyah' hnäh´ na' ga˗juh˗.
43 Jëëh´, jä˗ jmii´ hliih' kyah' hnäh´. Dsa˗ hi˗ na˗høøh´ kyah' hnäh´ dsa˗taayh` lä˗ku´ lä˗jii' jee´ jwii˗ kyah' hnäh´ mah' saayh' hnäh´ lä˗hii´ në´ go˗te˜. Ni˗ ko˗taa´ mo˗so˗ cha˗ jee´ lääh´ hnäh´.
44 Soh´hlay' go˗te˜ na´hyah˗ he˗ na˗jnë˗ jwii˗ kyah' hnäh´. Ja˗ jiih' ma˗jaa´ hnäh´ kih' dsa˗ he´. Soh´hla' mi'kuu´ he˗ la' na´hyah˗, kih' he˗ sa˗ ga˗jmeeh´ hnäh´ he' he˗ ja' hi˗ ma´ lää' hnäh´.

Ga˗hwëë' Jesús dsa˗ hi˗ ma´ tääh´ hnii˗ jee´ chih' gwah˗
(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

45 Ma´ ga˗he' Jesús jee´ chih' gwah˗ juuh˗, ga˗løøy' hëëy˗ kih' lä˗jëë˗ dsa˗ hi˗ ma´ lla˗ hmooh´ jee´ ja˗.
46 Mah' ga˗siiyh˗:
—Lä˗la˗ na˗sii˗ juu' kih' Dio: "Hne˗ kin˗ lä˗chee˗ hne˗ jee´ ngii˗ dsa˗ kih' Dio." Pero ma˗jmeeh´ hnäh´ lä˗koo˗ too˗ jee´ dsa˗taah` dsa˗hii˗ ba´.
47 Koo˗ jmii´ koo˗ jmii´ ma´ hlëëh˜ Jesús dsa˗ jee´ chih' gwah˗. Pero lä˗jëë˗ dsa˗kaah´ kyaa ' jmi˗dsa˗ kyaah´ ta˗jwoh' kyaa' ley kyaah´ dsa˗kaah´ kih' jee´ jwii˗ ja˗, ma´ hnøøy ' ma´ jngëëyh' Jesús.
48 Sa˗ ga˗jnøøyh' ha˗ lä˗ ma´ jmeey' mah' ma´ jngëëyh' Jesús, jëëh´ jwëë´ dsa˗ ma´ tääh´ jëë˜ koo˗ hweh˗, nuuy˗ juu' he˗ kwa˗ Jesús.

20

He⁻ ja˺ gyʉʉh˺ ba´ hih˭ he⁻ jmee˭ Jesús
(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

1 Koo⁻ jmɨɨ´ ma´ cheh˺ Jesús hlëëyh˜ dsa⁻ ju˺hmëë´ jee´ chih˺ gwah˭ ma´ ya˭nää˺ dsa⁻kaah´ kyaa˺ jmi⁻dsa⁻ kyaah´ ta⁻jwoh˺ kyaa˺ ley ko⁻jøh´ kyaah´ dsa⁻gyʉʉh´.

2 Mah˺ ga˭jäyh´ sɨɨyh˭ Jesús:

—Chiih´ jnääh˺. ¿Che´ cha⁻ jwë˺ kyah˺ he⁻ jmeeh⁻ lä˭jë˭ he⁻ na⁻? ¿Hii⁻ kih˺ hih˭ he⁻ jmeeh⁻ lä˭na⁻?

3 He⁻ja⁻ ga˭jeeh⁻ Jesús juu˺ kiyh˺, ga˭sɨɨyh˭:

—Ngɨɨn´ koo⁻ mɨ ˺juu˺ kyah˺ hnäh´ ka⁻läh´. Jeeh` da´ hnäh´ kin˭ jää˺, ja⁻ga´jwahn˭ hi⁻ kih˺ hih˭ he⁻ jmeen˭ lä˭la⁻.

4 ¿Hii⁻ ga˭jmee´ hih˭ he⁻ ga˭chaa˺ Jwaa˭ dsa⁻ jmɨɨ⁻, che´ Dio o che´ dsa⁻ñʉʉh⁻?

5 Jee´ tääyh´ ja⁻ ma´ llay˭ juu˺ kyaah´ dsa⁻kyaayh´, ma´ jäyh´:

—Cher´mah˺ ga˭jäh´ jne´, hih˭ kih˺ Dio ba´ ja⁻, Jesús jäh˭: "¿He⁻la˺ sa˭ ga˭lä˭dsoo´ hoh´ hnäh´ kiyh˺ ga⁻ ja⁻?"

6 Hi˭ cher´mah˺ ga˭jäh´ jne´, ja˺ hih˭ kih˺ dsa⁻ ba´ ja⁻, lä˭jëë˭ dsa⁻ te˺ kuu´ jnän`, jëëh´, lä˭jëë˭ hi⁻ he´ jmeey˭ dsoo´ Jwaa˭ ma´laa˺ jaa⁻ hi⁻ ma´ngëë˜ juu˺ kih˺ Dio.

7 He⁻ja⁻ ga˭jäyh´ ga˭sɨɨyh˭ Jesús:

—Sa˭ ñe´ jnääh˺ hi⁻ kih˺ hih˭ ja˺ Jwaa˭ he⁻ ga˭chaay˺ dsa⁻ jmɨɨ⁻.

8 Mah˺ ga˭jeeh⁻ Jesús juu˺ kiyh˺ ka⁻läh´, ga˭sɨɨyh˭:

—Ni˭ jnä´ sa˭ jmeehn˭ juu˺ hi⁻ ga˭jmee´ hih˭ he⁻ jmeen˭ lä˭la⁻.

Juu˺ na⁻hmää´ lä˭koo⁻ la˺ kih˺ dsa⁻ hi⁻ ga˭høø´ ta´ kih˺ jñah´
(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

9 Hi˭ ga˭løøy˺ hlëëyh˜ dsa⁻ juu˺ na⁻hmää´ lä˭la⁻:

—Jaa⁻ dsa⁻ ga˭tää˺ koo⁻ nää˺ chaah˺ wɨɨ⁻ jëh˺. Mah˺ ga˭tooyh⁻ goo⁻ dsa⁻ he⁻ høøy˺ ma˭ to˺dsaah`. Ja⁻ga´ ya˭hëëy˺ ngooy˺, jee´ ga˭lä˭hëëy` cha⁻miih⁻ jmɨɨ´.

10 Ma´ ga˭lloo˺ jii⁻ kih˺ mɨ ˺jëh˺ ja⁻, ga˭cheey˺ jaa⁻ moz˜ kyaay˺ jee´ ma´ tääh´ dsa⁻ høø˭ ta´ kiyh˺ mah˺ ma´ kooy˭ heey˭ he⁻ ma´ tëëy⁻. Pero dsa⁻ hi⁻ ma´ høø˭ chaah˺ jëh˺ ja⁻, ga˭kway´ kih˺ moz˜ he´ mah˺ ga˭hëëy˺ kih˺ ta˭jmah˺.

11 Ga˭cheey˺ jñah´ ka⁻läh´ moz˜ kyaay˺. Hi⁻ he´ ka⁻läh´ ga˭jmi´ ga˭baa˺ dsih´, ga˭lley⁻ o⁻hih˭ kih˺ mah˺ ga˭cheeyh⁻ ta˭jmah˺.

12 Ga˭të´ hnë⁻ jiih˜ ga˭cheey˺ jñah´ moz˜ kyaay˺. Pero dsa⁻ hi⁻ ma´ tääh´ jmee˭ ta´ jee´ ja⁻, lä˭ja⁻ ka⁻läh´ ga˭jmeeyh˭ dsoo´ mah˺ ga˭hëëy˺ kih˺ go⁻te˜.

13 'Hi˭ dsa⁻jʉʉ´ chaah˺ jëh˺ ja⁻, ma´ jmeey˭ hʉʉ´dsë⁻: "¿Ha⁻ lä˭ jmeen`? Go˭ cheen˭ jaa⁻ chih⁻ kyaan˭ nää˭ ga´ hi⁻ hnaan˭, ha⁻ ga⁻ che⁻ wa´ra⁻ ga˭llooy˺, jmeey˺ he˺ kih˺."

14 Pero dsa⁻ hi⁻ ma´ høø˭ chaah˺ jëh˺ ja⁻, ma´ ga˭jëëy˺ ja˺ chih⁻ he´, ga˭taayh` ga˭llay´ juu˺, ga˭jäyh´: "Hi⁻ oo˭ na⁻ jä˺ kyaah´ ta´ la⁻. Wa´ jngëëh´ jnih´ mah˺ jän´ kyaah´ heey˭ he⁻ ma´ tëëy⁻."

15 He⁻ja⁻ ga˭lleey⁻ ta˭ ka´hne˭ jee´ ma´ na⁻jnää´ chaah˺ jëh˺ ja⁻ mah˺ na´jngëëyh⁻.

'¿Hee⁻ ba´ jmee˺ dsa⁻jʉʉ´ chaah˺ jëh˺ kih˺ hi⁻ høø˭ ta´ kiyh˺, laah´ hnäh´?

16 Lloo˜ dsa⁻jʉʉ´ jëh˺ mah˺ mi⁻llaay˭ hi⁻ jmee˭ ta´ ja⁻ mah˺ tooyh˭ goo⁻ jñah´ hi⁻ jmee˺ ta´ kiyh˺ —ga˭jäh´ Jesús.

Ma´ ga˭nuu´ lä˭jëë˭ dsa⁻ he´ juu˺ ja⁻, ga˭jäyh´:

—¡Sa˭ wa´ kwa´ Dio jwë´ jmeen´ lä˭ja⁻!

17 Ma´ cheh˺ Jesús jëë˜ lä˭jëë˭ dsa⁻ he´ mah˺ ga˭sɨɨyh˭:

—¿Hee⁻ hnøø˺ jäh˭ he⁻ na⁻sɨɨ⁻ lä˭la⁻?:

Ja⁻ba´ kuu´ he⁻ sa˭ ga˭tɨh˺ dsë˺ të˭hyah˭,
he⁻ ja⁻ ba´ ga˭jä´ lä˭koo⁻ mɨ ˺kuu´ he⁻ kye⁻ dsa⁻ to⁻në´ kih˺ koo⁻ hne˺ jʉʉh⁻.

18 Lä˭jëë˭ hi⁻ täh˭ në´ kuu´ ja⁻, hi⁻ he´ chʉ⁻jøø´ jmɨ⁻ngo˺ kih˺. Hi˭ wa´ra⁻

ga˭toh´ kuu´ ja¯ në´ kih¹ dsa˭, jleeyh´ go¯te˜.

19 Lä˭jëë˭ jmi¯dsa¯ kaah´ he´ kyaah´ ta¯jwoh¹ kyaa¹ ley hnøøy¹ ma´ saayh¹ Jesús hor˜ ja¯, jëëh´ ga˭tah´ dsëy¹ he¯ ga˭hlëëh´ Jesús kiyh¹ kyaah´ juu¹ na¯hmää´ ja¯. Pero ma´ gayh˭ dsa¯.

Kwaat˜ kih¹ ku´sih¯
(Mt. 22:15-22; Mr. 12:13-17)

20 He¯ja¯ ga˭chee¹ dsa¯kaah´ he´ ko¯llaa´ dsa¯ hi¯ na´kii¹ juu¹. Hi¯ he´ ma´ jmää˜ hñii´ lä˭koo¯ hi¯ lluu¹. Lä˭ taa´ ga´ ga˭jmeey´ ha¯ lä˭ jee´ ma´ kaah¹ juu¹ kih¹ Jesús mah¹ ma´ hnii¹ kiyh¹ kyaah´ dsa¯ta´.

21 Lä˭ja¯, ga˭ngii´ juu¹ kiyh¹:

—Ta¯jwoh¹, ñe´ jnääh¹ hne¯ hlëëh´ kwee¯ ma´ kwah¯ juu¹. Sa˭ cha¯ kwaat˜ kyeh´ ha¯ lä˭ laa¹ lä˭jaa¯ lä˭jaa¯ dsa¯. Hne¯ jwii¹h´ dsa¯ kyaah´ ju¹dsoo´ jmah¹ ba´ ha¯ lä˭ la¹ jwë´ kih¹ Dio.

22 ¿Ha¯ lä˭ jwah´ hne¯, che´ llu¹ mi´hmaah´ jne´ ku´sih¯ kih¹ dsa¯ta´ César o sa˭ llu¹?

23 Pero kyuuh˜ ba´ Jesús may˜ kih¹ dsa¯ he´, he¯ja¯ ga˭siiyh˭:

—¿He¯la¹ kah¯ hnäh´ dsën˭?

24 Heeh`da´jnä´ koo¯ kuu´. ¿Hii¯ kih¹ heeh¯ too˭ la¯? ¿Hii¯ kih¹ jmii¯ na¯sii¯ la¯?

Mah¹ ga˭jäh´ dsa¯ he´ siiyh˭ Jesús:

—Kih¹ César ba´ na¯.

25 He¯ja¯ ga˭jäh´ Jesús siiyh˭:

—He¯ la¹ kih¹ César, kwëëh`ba´ César. He¯ la¹ kih¹ Dio, kwëëh`ba´ Dio he¯ la¹ kih¹.

26 Ni˭ miih¯ sa˭ ga˭jnøøyh¹ ha¯ lä˭ jee´ ma´ kaah¹ juu¹ kih¹ Jesús to˭lo˭ në´ lä˭jëë˭ dsa¯. Koo¯ ga˭taayh`jëë˜ dsayh˭ ba´ kyaah´ juu¹ he¯ ga˭jeeh¯ Jesús kiyh¹ mah¹ ga˭jäy´ ti´sih´ go¯te˜.

Ga˭ngii´ dsa¯ juu¹ ha¯ lä˭ le´ wa´ra¯ ga˭të´ jee´ lä˭jiih´ hi¯ na¯juu´
(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

27 Lä˭ja¯ ga˭lla˭nää¹ ko¯llaa´ dsa¯ saduceo jee´ ma´ cheh¹ Jesús. Dsa¯ he´, sa˭ ma´ jmeey˭ dsoo´ he¯ lä˭jiih´ dsa¯ hi¯ ma¯na¯juu´. Mah¹ ga˭ngii´ dsa¯ he´ juu¹ kih¹ Jesús.

28 Ga˭jäyh´:

—Ta¯jwoh¹, Moisé ga˭sii´ jnän`kyaah´ juu¹ la¯. Wa´ra¯ ga˭juu¹ jaa¯ dsa¯ñuuh¯ hi¯ sa˭ chaa¯ joo´, dsa¯ñuuh¯ øøh¯ hlii´ he´, lle`kih¹ tëëy˭ dsa¯më´ mah¹ lä˭chaa¯ jooy´ hi¯ lee´ kwaat˜ kyaa¹ hlii´ øøyh¯.

29 Ma´ laa¹ gyee¹ dsa¯ñuuh¯ jaa¯ ba´ cho¹jmiiy¯. Hi¯ to¯në´ he´ ga˭kaa¹ dsa¯më´ pero chah´ ba´ ga˭juuy¹. Sa˭ ga˭lä˭chaa˭ jooy´.

30 He¯ja¯ jee´ ga˭të´ uu¹ dsa¯ñuuh¯ øøyh¯, ga˭kaa¹ dsa¯më´ he´. Ja¯ba´ lä˭ja¯ ga˭juuy¹, sa˭ ga˭lä˭chaa˭ jooy´.

31 Jee´ ga˭të´ uu¯ dsa¯ñuuh¯ øøyh¯, ga˭kaay¹ dsa¯më´ he´. Ja¯ba´ lä˭ja¯ lä˭jëë˭ gyee¹ dsa¯ñuuh¯ ga˭kaa¹ dsa¯më´ he´ hi˭ ga˭juu¹ lä˭jëë˭ gyee¹ dsa¯ñuuh¯ he´. Ni˭ jaa¯ sa˭ ga˭lä˭chaa˭ joo´.

32 Jee´ ga˭dsaa¹ go¯te˜, ga˭juu¹ hñii´ dsa¯më´ ka¯läh´.

33 Wa´ra¯ ga˭të´ jee´ lä˭jiih´ hi¯ ma¯na¯juu´, ¿hii¯ jaa¯ kih¹ jee´ lä˭jëë˭ gyee¹ lee´ kyaa¹ dsa¯më´ he´? Jëëh´, ga˭lä˭jëë˭ gyee¹ ba´ ga˭lä˭kyaayh` — ga˭jäh´ dsa¯ saduceo siiyh˭ Jesús.

34 He¯ja¯ ga˭jeeh¯ Jesús juu¹ kiyh¹, ga˭siiyh˭:

—Dsa¯më´ dsa¯ñuuh¯ jeey˜ gooy¯ ta´ko¯jiih¹ chaay¯ jmi¯gyuu˭ la¯ ba´.

35 Pero lä˭jëë˭ dsa¯ hi¯ laa¹ kwaat˜ lä˭jiih´ jee´ kih¹ hi¯ na¯juu´ mah¹ dsa¯taayh`jmi¯gyuu˭ hmëë´, jee´ ja¯ ni˭ jaa¯ dsa¯më´ dsa¯ñuuh¯ mo˭so˭ jeey¹ gooy¯.

36 Ni˭ mo˭so˭ juuy´ ka¯läh´, leey´ kwee¯ lä˭koo¯ ángele. Lä˭llu¹ he¯ lä˭jiiyh´ he¯ja¯ leey´ joo´ Dio ba´.

37 Hi˭ lä˭kye¯ Moisé ga˭mi˭jnää¯ jnän` he¯ lä˭jiih´ dsa¯ jee´ kih¹ hi¯ na¯juu´. Jëëh´, lä˭ ma´ ga˭sii´ Moisé lä˭koo¯ ga˭la¹ kiyh¹ jee´ ma´ chih¹ chaah¹ too´ ja¯, ga˭tëëyh¹ Dio lä˭la¯: “Dio kyaa¹ Abraham, Dio kyaa¹ Isaac, Dio kyaa¹ Jacob.”

38 He¯ ga˭jäyh´ lä˭ja¯, sa˭ na¯juu´ dsa¯ ma¯gyuh¯ jnän` he´ kih¹ Dio. Jëëh´ Dio jnän`laay¹ Dio kyaa¹ hi¯ na´jiih˭ ba´.

39 Ko̱ ¯llaa̱´ ta¯jwoh¹ kyaa̱¹ ley ga˭jäh´
siɨyh˭:
—Llu¹ ba´ he¯ ma¯jäh´ na¯,
Ta¯jwoh¹.
40 Ja̱¯ jiih¹ mo˭so˭ ga˭tuu̱¯ dsëy¹ ma´
ngɨɨ¹ gyih¹ juu¹ kih¹ Jesús.

Hi̱¯ kih¹ ja¹ hi̱¯ laa̱¹ Cristo
(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

41 Mah¹ ga˭jäh´ Jesús siɨyh˭:
—¿Ha¯ lä˭ la¹ he¯ jäh´ dsa¯, Cristo
laa̱¹ sa´ju̱¯ kih¹ David?
42 He´ ba´ hñiɨ´ David ga˭siɨ´ juu¹ la¯
ië´ je¯ kih¹ Salmo:
Ga˭jäh´ Dio ga˭siɨyh˭ Dsa¯jøøh¹
kyaan˭:
"Na´ jwoo¹ ra¯llu̱u̱¹ kin˭ la¯,
43 lä˭jiih¹ lloo˜ jmɨɨ´ llaan¯ hɨɨ´ tɨɨh´
lä˭jëë˭ hi̱¯ na¯høøh´ kyah¹."
44 ¿Ha¯ lä˭ja̱¯ laa̱¹ Cristo sa´ju̱¯
kih¹ David ga¯ ja̱¯, cher´mah¹ hñiɨ´
David ga˭jäh´ kih¹ Cristo: "Dsa¯jøøh¹
kyaan˭?"

Ga˭juuh¹ Jesús kih¹ ta¯jwoh¹ kyaa̱¹
ley
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc.
11:37-54)

45 Lä˭ ma¯nuu´ ja̱¯ lä˭jëë˭ hi̱¯ tääh´
jee´ ja̱¯, ga˭jäh´ Jesús siɨh˭ discípulo
kyaay¹:
46 —Leeh¯ hnäh´ kyaah´ ta¯jwoh¹
kyaa̱¹ ley. Peer˭ tɨh˜ dsëy¹ ngëy¹ jee´
kih¹ dsa˭ kyeyh´ hmɨɨh¯ kyoo¯, hnøøy¹
jmee¹ dsa¯ Dio kiyh¹ cha´jwë¹ juuh¯.
Hi˭ tɨh˜ dsëy¹ gyay˭ to¯në´ hma¯sii˜
neh˭ gwah˭ mäh¯ hi˭ lä˭ja̱¯ ka¯läh´
jee´ dsa¯taah` dsa¯ kuh¯hih˜.
47 Hwëëy˜ dsa¯më´ hnɨɨ´ cha´neh˭
kih¹, ki¯wëë´ dsa¯taayh` ngɨɨy˭ kiyh¹
kih¹ Dio ha¯ jee´ jëë¹ dsa¯ kiyh¹. Pero
cha¯ga´miih¯ wɨɨ´ heeh¹ Dio dsa¯ hi̱¯
jmee˭ lä˭ja̱¯.

21

Na´ka̱¯ dsa¯më´ hnɨɨ´ kuu´ cha´në´
Dio
(Mt. 12:41-44)

1 Ma´ cheh¹ Jesús jëë˜ ha¯ lä˭ ma´
jmee˭ dsa¯ cha¯ kuu´, tooyh¯ kuu´
neh˭ wɨɨ´ kih¹ gwah˭.
2 Ga˭jëëy¹ ka¯läh´ jaa̱¯ dsa¯më´ hnɨɨ´
hi̱¯ tä¯ñee´ go¯te˜, ga˭tooyh¯ to̱¹ ñe¹
nøø´ he¯ sa˭ kyee´ ni˭ miih¯.
3 He¯ja̱¯ ga˭jäyh´:
—Ma˭ra˭ ju¹dsoo´ jwëëhn˜ hnäh´,
dsa¯më´ hnɨɨ´ la¯ tä¯ñee´, ma¯kway´
cha¯ga´miih¯ lä˭ko̱h´ ga´ jee´ lä˭jëë˭
hi̱¯ cha¯ kuu´.
4 Jëëh´ lä˭jëë˭ hi̱¯ oo˭ ma¯kwëëh¹
Dio miih¯ he¯ dsa¯chaa̱´ kiyh¹, pero
dsa¯më´ hnɨɨ´ la¯, ma˭ke˭ tä¯ñeey´,
ma¯kway´ lä˭ko̱h´ te¹ kuu´ he¯ cha¯
kiyh¹ he¯ kyaah´ ma´ lay¹ he¯ jmee˭ bii¹
kiyh¹ —ga˭jäh´ Jesús.

Lloo˜ ko̱o̱¯ jmɨɨ´ hla¹ gwah˭ juuh˭
(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

5 Ma´ tääh´ ko̱¯llaa̱´ ma´ lla˭ juu¹ kih¹
gwah˭ ha¯ lä˭ko̱o̱¯ na´hñaah¹ ma´ la¹
ku̱u̱´ he¯ ma´ na¯chuh˭ hi˭ ma´ na¯lɨɨ´
kyaah´ lä˭jë˭ he¯ ma´ dsa¯ka̱˭ dsa¯ kih¹
Dio. He¯ja̱¯ ga˭jäh´ Jesús siɨyh˭:
6 —Lä˭jë˭ he¯ jëëh´ hnäh´ na¯, lloo˜
ko̱o̱¯ jmɨɨ´ ni˭ ko̱o̱¯ mɨ ¹ku̱u̱´ sa˭ jä¹
na¯chuh˭ ië´ kih¹ øøh¯. Lä˭jë˭ ba´
soh´hla¹.

Joh´ ëë¹ sa˭ jmee¹ lii˜ jää¹ ja̱¯ga´
llaa̱˭ jmɨ¯gyuu˭
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

7 He¯ja̱¯ ga˭ngɨɨ´ dsa¯ he´ juu¹ kiyh¹,
ga˭jäyh´ siɨyh˭:
—Ta¯jwoh¹, ¿lɨh´ ba´ le´ he¯ hlëëh´
na¯? ¿Hee¯ lii˜ jmee¹ wa´ra¯ ya˭jäh˭
lä˭te¹ juu¹ na¯?
8 He¯ja̱¯ ga˭jäh´ Jesús siɨyh˭:
—Hnøø¹ leeh¯ hnäh´ mah¹ ni˭ jaa̱¯
sa˭ mi¯gaa̱˭ hnäh´. Jwëë´ dsa¯ ya¯nää´
hi̱¯ ka̱¹ ië´ kin˭, jäyh˭ siɨyh˭ hnäh´:
"Jnä´ he´ laan¹ Cristo hi̱¯ ma¯chee¹
Dio." Hi˭ jäyh˭: "Ma´ ngoo¹ ga˭të´
jmɨɨ´." Pero ta˭ go¯nää´ hnäh´ kaah`
kiyh¹.
9 Ga´ ma¯nuuh¯ hnäh´ cha¯ hnii¯
ta˭ la˭ ta˭ jnø˭, ta˭ jøøh` hnäh´ hñaah¹.
Jëëh´, jmee˭ bii¹ le´ lä˭ja̱¯ to¯në´. Pero
ja̱˭ lä˭chah´ ja̱¯ llaa̱˭ jmɨ¯gyuu˭.
10 Ngoo¹ bih¹ hlëëyh˭:
—Tee¹ dsa¯ hi̱¯ chaa̱¯ ko̱o̱¯ hwa¹
kyaah´ jyoh´ hwa¹, hi˭ tee¹ dsa¯ta´
kyaah´ jñah´ dsa¯ta´.

11 Jeh¹ wɨɨ´ jwërte hwa¹, ja̱ˬ heˉ ko̱o̱ˉ
jee´ jwɨɨˉ jëë¹ dsaˉ hoo´ hiˬ läˬchaˉ
dsoo´ heˉ dsaˉkwa̱h´. Jmee¹ gooˉ
jwërte, hiˬ haˉ ko̱h´ liiˇ saˬ jmee¹
gyɯɯh¹ jmɨˉgyɯɯˬ.
12 'Jä̱ä̱¹ ja̱ˉga´ le´ läˬjëˬ heˉ hlëëhn´
laˉ, sa̱a̱h¹ dsaˉ hnäh´, jmeeyhˬ hnäh´.
Jä̱ä̱y¹ hnäh´ nehˬ gwahˬ kiyh¹, ta̱a̱yhˬ
hnäh´ nehˬñe ¹, dsaˉjä̱ä̱yˬ hnäh´
cha´në´ dsaˉta´ ka̱a̱h´ kwa̱a̱tˇ kinˬ.
13 Jee´ tä̱ä̱h´ hnäh´ dsaˉngëëh´ hnäh´
läˬja̱ˉ, ma´ja̱ˉ la¹ jmɨɨ´ kyah¹ hnäh´ heˉ
kwah¹ hnäh´ ju¹dsoo´ kinˬ.
14 Ko̱o̱ˉ hä´ba´lla´hoh´ hnäh´ heˉ saˬ
jmeeh¹ hnäh´ hɯɯ´dsëˉ haˉ läˬ hlëëh´
hnäh´ heˉ kya̱a̱h´ lä̱ä̱h´ hnäh´ hñaah¹,
ga´ maˉtä̱ä̱h´ hnäh´ cha´në´ dsaˉta´.
15 Jëëh´, jnä´ ba´ kwan` juu¹ heˉ
hlëëh´ hnäh´ kya̱a̱h´ chaˉmiihˉ
hɯɯ´dsëˉ llu¹. Läˬja̱ˉ läˬjëë̱ˬ hi̱ˉ
naˉhøøh´ kyah¹ hnäh´ saˬ le̱e̱yhˬ hnäh´
kya̱a̱h´ maˬlaˬ juu¹ heˉ hlëëyhˬ.
16 He´ ba´ maa` tää` kya̱a̱h¹ hnäh´
hnɨɨy¹ kyah¹ hnäh´, läˬja̱ˉ kaˉläh´
øø̱h¹ hnäh´, hi̱ˉ cha̱a̱ˉ kya̱a̱h¹ hnäh´,
omeˉ kya̱a̱h¹ hnäh´. Läˬji̱ih¹ jngëëyh¹
ko̱ˉlla̱a̱´ hnäh´.
17 Gaˬläˬjë̱ë̱ˬ ba´ jmee¹ naˉhøøh´
kyah¹ hnäh´ kwa̱a̱tˇ kinˬ.
18 Pero niˬ ko̱o̱ˉ jñuˉ lleh´ hnäh´ saˬ
dsaˉhɨɨ¹.
19 Wa´ kwëëh ¹ hoh´ hnäh´ mah¹
läˬja̱ˉ lä̱ä̱h´ hnäh´.
20 'Wa´raˉ gaˬjëëh` hnäh´ maˉtä̱ä̱h´
hløø´ läˬku´ läˬji̱i¹ kih¹ Jerusalén,
ma´ja̱ˉ läˬñeh´ hnäh´ maˉlloo¹ jmɨɨ´ jee´
he̱e̱´ goˉteˇ jee´ jwɨɨˉ ja̱ˉ.
21 Jmɨɨ´ ja̱ˉ läˬjë̱ë̱ˬ hi̱ˉ tä̱ä̱h´ hwa¹
Judea wa´ kyɯɯy¹ taˬ moh´. Hi̱ˉ tä̱ä̱h´
jee´ jwɨɨˉ, wa´ kyɯɯy¹. Hiˬ hi̱ˉ tä̱ä̱h´ jee´
nuuˉ kih¹, taˬ wa´ llaˉnääy´ cha´nehˬ
kiyh¹.
22 Jëëh´, ma´ja̱ˉ dsë̱ë̱¹ jmɨɨ´ te̱e̱hˬ Dio
jwɨɨˇ kih¹ dsaˬ, mah¹ läˬte¹ läˬjëˬ juu¹
heˉ maˉnaˉsɨɨˉ.
23 Peerˬ jwɨɨˇ dsaˉmë´ hi̱ˉ kya̱a̱ˉ
gyɯɯˉ jmɨɨ´ ja̱ˉ hiˬ läˬja̱ˉ hi̱ˉ jä̱ä̱ˬ gyɯɯˉ
së̱h´ kaˉläh´. Haˉ ko̱h´ wɨɨ´ saˬ jëë¹
dsaˉ hi̱ˉ cha̱a̱ˉ hwa¹ Judea, heeh¹ Dio
wɨɨ´ jwërte dsaˉ hi̱ˉ cha̱a̱ˉ Jerusalén.
24 Koˉlla̱a̱´ jngëëh¹ dsih´ kya̱a̱h´ ñe¹.
Hiˬ jñah´ koˉlla̱a̱´ jä̱ä̱¹ dsih´ naˉhñuuyˉ
taˬ jee´jyoh´ jwɨɨˉ. Läˬ tëˉ dsë¹ dsaˉ hi̱ˉ
saˬ la̱a̱¹ judiu jmeey¹ kih¹ dsaˉ cha̱a̱ˉ
Jerusalén läˬji̱ih¹ dsë̱ë̱¹ jmɨɨ´ heˉ lle`
kiyh¹.

Wa´raˉ gaˬtë´ jee´jä̱h´ Hi̱ˉgaˬlë̱ë̱¹ngo¹ (Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

25 'Ja̱ˉ ga´jmee¹ liiˇ në´hyooˉ në´ sɨhˉ
jee´ hë̱ë̱ˉ nɯɯ´, mah¹ në´ hwa¹ laˉ saˬ
ñeˉ dsaˉ heˉ jmee¹ wa´raˉ gaˬnuuy´
tohˇ mɨɨh´ jmɨˉñeehˉ wa´raˉ gaˬhlu̱h¹
wɨɨ´ jwërte.
26 Läˬji̱ih¹ sa´hla̱a̱¹ dsaˉ hwa¹
läˬgoyhˬ. Jmeey¹ hɯɯ´dsëˉ heˉ ba´ le´
kiyh¹ wa´raˉ gaˬjëëy¹ saˉjehˇ läˬjëˬ heˉ
chaˉ gyɯɯh¹.
27 Ja̱ˉga´ jë̱ë̱y¹ Hi̱ˉgaˬlë̱ë̱¹ngo¹ laˉ hi̱ˉ
jä̱h´ gyɯɯh¹ jee´ jnii´ kya̱a̱h´ chaˉmiihˉ
be´, la̱a̱y¹ jøø̱h¹ goˉteˇ.
28 Wa´raˉ gaˬløø¹ dsaˉla´ läˬjëˬ heˉ
laˉ, ja̱ˉ kwahˉ hnäh´ be´, cha̱a̱hˬ hnäh´
hñaah¹. Jëëh´, miihˉ ga´ hnøø¹ lä̱ä̱h´
hnäh´ ma´ja̱ˉ.

Juu¹ naˉhmää´ kih¹ chaah¹ higo

29 Hiˬ gaˬjäyh´ sɨɨyhˬ juu¹ naˉhmää´
läˬlaˉ:
—Jëë` da´ hnäh´ haˉ läˬ la¹ kih¹
chaah¹ higo kya̱a̱h´ jyoh´ chaah¹
hmaˉ.
30 Wa´raˉ gaˬløø¹ dsaˉhyoˬ sa´ji̱h´
kih¹, maˉñeh´ hnäh´ heˉ maˉngoo¹
gaˬtë´ ji̱iˉ jma¹ ba´ ja̱ˉ.
31 Ja̱ˉba´ läˬja̱ˉ hnäh´ kaˉläh´,
wa´raˉ gaˬjëëh` hnäh´ dsaˉla´ läˬjëˬ
heˉ maˉjwahn¹ laˉ, wa´ läˉngëëh´
hnäh´ heˉ maˉyaˉjä̱hˬ jee´ jmeeˬ Dio
hihˬ jnä´hä´.
32 'Maˬraˬ ju¹dsoo´ jwë̱ë̱hnˇ hnäh´,
saˬ lla̱a̱ˬ dsaˉ cha̱a̱ˉ na¹ ta´ko̱ˉji̱ih¹ saˬ
ga´ maˉläˉte¹ läˬjëˬ heˉ jäh´ juu¹ laˉ.
33 Ngëë´ ba´ läˬjëˬ heˉ chaˉ gyɯɯh¹
hwa¹, pero juu¹ kinˬ, läˬ maˉchaˉ
ja̱ˉba´.
34 'Hnøø¹ hä̱ä̱h¹ hnäh´ hñaah¹. Taˬ
kwaˉ hnäh´ jwë¹ läˬhwehˉ tuhˉhoh´
hnäh´ kya̱a̱h´ heˉ hlɨɨh¹ heˉ jøøˬ kyah¹
hnäh´, heˉ llaˉhe̱e̱hˉ hnäh´, heˉ kye̱h´
hnäh´ chaˉmiihˉ hɯɯ´dsëˉ heˉ ga´

hnøø' kyah' hnäh´ jmɨ¯gyɯ̈ˆ la¯. Le´ ga¯ che¯ niˆ saˆ leˍeˍh¯ hnäh´ wa´ra¯ gaˆläˆte' jmɨ´ jaˍ¯.
35 Jmɨ´ jaˍ¯ le´ läˆkoˍoˍ¯ sa´lä´ he¯ jlëˍ' gaˆläˆjëëˆ dsa¯ hiˍ¯ tääh´ läˆkaˍaˍ¯ hwa'.
36 Taˆ gwɨɨ¯ hnäh´ jaˍ¯, ngɨ´ hnäh´ kih' Dio koˍ¯lla¯jiih˜ mah' läˆjaˍ¯ lääh´ hnäh´ kih' läˆjëˆ he¯ wɨ´ he¯ jäˆ jaˍ¯, hiˆ tëëh' hnäh´ go´taˍah´ hnäh´ cha´në´ Hiˍ¯gaˆlëëˍ'ngo' la¯ —gaˆjäh´ Jesús.
37 Taˆlaˆ jmɨ' ma´ kwayˆ juu' jee´ chih' gwahˆ. Hiˆ taˆlaˆ hwë' ma´ go¯hëëy' ma´ dsaˍayh˜ taˆ moh´ he¯ cheˍeˍ¯ Olivo.
38 Taˆlaˆ tiih˜ ma´ dsa¯nää' jwëëˍ´ dsa¯ jee´ chih' gwahˆ ma´ dsa¯nɯ̈´ juu' he¯ kwayˆ.

22

Ma´ hnooh¯ dsa¯ ha¯ läˆ jee´ ma´ saˍayh' Jesús
(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

1 Ma¯ngoo' gaˆtë´ jmɨ´ he¯ kuh¯ dsa¯ judiu he´ñiih¯ he¯ saˆ kyaˍah´ levadura, jaˍ¯ba´ jmɨ´ jaˍ¯ kuˍh¯ dsa¯ he´ borrego mäh'.
2 Läˆjëëˆ jmi¯dsa¯ kaˍah´ kyaˍah´ ta¯jwoh' kyaˍaˍ' ley, ma´ hnooyh¯ ha¯ läˆ jee´ ma´ jngëëyh' Jesús jee´ saˆ jëë˜ dsa¯, jëëh´ ma´ gaˍyhˆ dsa¯.
3 Mah' gaˆhe' Tana´ nehˆ tuh¯dsë' Juda hiˍ¯ ma´ tëëyh˜ Iscariote. Hiˍ¯ he´ ma´ laˍaˍ' jaˍaˍ¯ jee´ läˆjëëˆ gyaˆtuˍuˍ´ apóstole kyaˍaˍ' Jesús.
4 He¯jaˍ¯ ñeey´ na´hlëëyh´ jmi¯dsa¯ kaˍah´ kyaˍah´ jɯ̈´ hlø´ hiˍ¯ ma´ hø´ gwahˆ jaˍ¯. Gaˆllay´ juu' kyaˍayh´ ha¯ läˆ ngëëy' Jesús.
5 Peerˆ gaˆläˆchaˍaˍˆ llu' dsa¯ he´, he¯jaˍ¯ gaˆjiiyh' kuu´ kih' Juda.
6 Gaˆheˍeˍh¯ ba´ Juda juu' jaˍ¯. He¯jaˍ¯ gaˆhnooyh¯ ha¯ läˆ jmeey' mah' ngëëy' Jesús jee´ saˆ jëë' dsa¯.

Gaˆjmee´ Dsa¯jøøh' jnän` maˆnɯ̈ˆ kyaˍah´ gaˆhɨyh' juu'
(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

7 Ma´ tääh´ dsa¯ judiu jmɨ´ kuyh¯ he´ñiih¯ he¯ saˆ kyaˍah´ levadura, ma´ gaˆtë´ jmɨ´ he¯ jngëëyh' borrego mäh' hiˍ¯ kuˍyh¯ hwë' ma´ të¯ jmɨ´ jaˍ¯.
8 He¯jaˍ¯ gaˆjmee´ Jesús mada¯ kih' Pee´ kyaˍah´ kih' Jwaˍaˍ¯, gaˆjäyh´ sɨyhˆ:
—Go¯nää´ hnäh´ go¯mi´llu` hnäh´ jee´ kyeˍhn´ borrego mäh'.
9 —¿Ha¯ jwah´ mi´llu` jnääh' maˆnɯ̈ˆ? —gaˆjäh´ discípulo he´ sɨyhˆ.
10 —Wa´ra¯ gaˆtaˍah` hnäh´ jee´ jwɨ¯ jɯ̈h¯ ooˆ, jeˍeˍhˆ hnäh´ jaˍaˍ¯ dsa¯ hiˍ¯ kiiˍ ' koˍoˍ¯ mɨ 'dsuu´ na¯kaˍh' jmɨ¯. Jaˍ¯ lla¯lleh¯ hnäh´ kaah` kiyh' läˆjiiˍh' dsa¯hey´ cha´nehˆ.
11 Jee´ dsa¯hey´ jaˍ¯, jwɨh' hnäh´ dsa¯jɯ̈´ hne': "Läˆla¯ jäh´ Ta¯jwoh' sɨyhˆ hne¯. ¿Na¯ jee´ hne' jee´ le´ kyeˍh´ jnääh' borrego mäh' kyaˍah´ discípulo kyaˍanˆ?"
12 Hiˍ¯ he´ heeh' hnäh´ jee´ gaˆtë´ toˍ' jwëëˍ' hne' jee´ cha¯ koˍoˍ¯ jee´ he¯ ma¯na´llu`. Jee´ jaˍ¯ mi´lluh` hnäh´ maˆnɯ̈ˆ jnän` —gaˆjäh´ Jesús sɨyhˆ.
13 Gaˆllaˆnää' ba´ discípulo he´ jee´ jaˍ¯ hiˆ gaˆla' ba´ läˆkoˍoˍ¯ gaˆjäh´ Jesús sɨyhˆ. Mah' gaˆmiˆlluy' maˆnɯ̈ˆ he¯ kuyhˆ.
14 Ma´ gaˆlloo' hor˜ kuyhˆ, gaˆgya¯ Jesús në´ mes˜ koˍ¯jøh´ kyaˍah´ apóstole kyaˍay'.
15 Mah' gaˆjäh´ Jesús sɨyhˆ:
—¡Ha¯ koˍh´ saˆ heˍeˍ´ dsënˆ kuhn` maˆnɯ̈ˆ la¯ koˍ¯jøh´ kyaˍah´ hnäh´, jääˍ' jaˍ¯ga´ jëën¯ wɨ´!
16 Maˆraˆ ju'dsoo´ jwëëhn˜ hnäh´, moˆsoˆ kuhn` ka¯läh´ maˆnɯ̈ˆ la¯ läˆjiiˍh' lloo˜ jmɨ´ he¯ kuhn` ka¯läh´ jee´ jmeeˆ Dio hihˆ.
17 Mah' gaˆkaˍy' kyaah´ he¯ ma´ haa´ jmɨh' mɨ'jëh', gaˆkway´ ti´hmaah´ kih' Dio mah' gaˆjäyh´:
—Kyeˍ¯ kyaah´ la¯ mah' hiˍh´ hnäh´ maˆ miih¯ gaˆläˆjëëˆ hnäh´.
18 Jëëh´, moˆsoˆ huhn` ka¯läh´ jmɨh' mɨ'jëh' ma¯ääˍ¯, läˆjiiˍh' lø' Dio jmee' hihˆ jnä´hä´.
19 Jaˍ¯ga´ gaˆkaˍy' he´ñiih¯, gaˆkway´ ti´hmaah´ kih' Dio mah' gaˆti´ gaˆllooyh', gaˆjäyh´:
—He¯ la¯ na¯ jmɨ¯ngo' kinˆ. He¯ llu' kyah' hnäh´ kwan` hñiinˆ juˍun´. Kuh'

hnäh´ hi˭ ja¯ jmeeh¯ hnäh´ lä˭na¯ mah˹ lä˭dsooh˜ hoh´ hnäh´ kin˭.
20 Ma¯la˭ ma¯goh˜ ma˭nɯɯ˭, ja¯ba´ lä˭ja¯ ga˭jmeey´ ka¯läh´, ga˭kay˹ wa´kyaah´ mah˹ ga˭jäyh´:
—He¯ la¯ na¯ jma¯ kin˭ he¯ tɯɯ˭ kyah˹ hnäh´ hi˭ kyaah´ jma¯ kin˭ la¯ jmee˹ Dio koo¯ hmooh´ hmëë´.
21 Pero hi¯ ngëë˹ jnä´ ja´goo¯ dsa¯ hñaa¯ dsë˹, hii¯ ma¯kye¯ ma¯goo¯ ko¯jøh´ kyaah´ kin˭ në´ mes˜ la¯.
22 Ma˭ra˭ ju˹dsoo´, Hi¯ga˭lëë˹ngo˹ la¯ le´ kiyh˹ lä˭koo¯ lle` kih˹ ba´, pero jwii˜ dsa¯ñɯɯh¯ hi¯ ngëë˹ jnä´ kih˹ dsa˭.
23 Ja¯ga´ ga˭taayh` ngii˭ juu˹ kih˹ dsa¯kyaayh´, hii¯ na¯ hi¯ jmee˹ lä˭ja¯.

Ha¯ lä˭ hnøø˹ kih˹ hi¯ kye¯ në´ kih˹ øøh˹ jne´

24 Hi˭ ga˭ti¯ ga˭chooy´ juu˹ ka¯läh´, ma´ jäyh´:
—¿Hii¯ jaa¯ jee´ lä˭jëë˭ ka˹ në´ kih˹ dsa¯kyaah´ jne´?
25 He¯ja¯ ga˭jäh´ Jesús sii˭yh˭:
—Lä˭jëë˭ rey hi¯ na¯hñaa´ kyaa˹ dsa¯ jmeey˭ hih˭ lä˭ të¯ dsëy˹ kih˹ dsa¯ kyaay˹. Hi˭ jäh´ dsa¯ kiyh˹, he¯ jmee˭ bih˹ llu˹.
26 Pero hnäh´ sa˭ ga˭tëëh´ hnäh´ jmeeh˹ hnäh´ lä˭ja¯. Lla¯ he¯ ja¯, hi¯ øøh˹ ga´ jee´ kyah˹ hnäh´ hnøø˹ jmaay˹ hñiiy´ jaa¯ hi¯ hwaa´ ba´. Hi¯ kye¯ në´ kyah˹ hnäh´ hnøø˹ jmeey˹ lä˭koo¯ jaa¯ hi¯ jmee˭ ta´he˹ ba´.
27 ¿Hii¯ laa˹ øøh˹, laah´ hnäh´? ¿Che´ hi¯ gya˹ në´ mes˜, o hi¯ jmee˭ ta´he˹? ¿Ja˹ hi¯ gya˹ në´ mes˜ ba´ øøh˹? Pero jnä´ laan˹ jee´ kyah˹ hnäh´ lä˭koo¯ jaa¯ hi¯ jmee˭ ta´he˹ ba´.
28 ’Hi˭ hnäh´ laah˹ dsa¯ hi¯ ma¯kwëëh˹ dsë˹ ko¯jøh´ kyaah´ jnä´ jee´ ma¯jëën˜ wii´.
29 He¯ja¯ kwan` jee´ jmeeh˹ hnäh´ hih˭, lä˭koo¯ ga˭kwëëh˹ Tää` jnä´ jmeen` hih˭.
30 Lä˭ja¯ kuh´huh˹ hnäh´ në´ mes˜ kin˭ jee´ jmeen` hih˭. Hi˭ kwan` jee´ go´taah´ hnäh´ jee´ jmeeh˹ hnäh´ hih˭ kih˹ lä˭jëë˭ gya˭to´ nää˹ dsa¯ Israel.

Ga˭jäh´ Jesús he¯ hmä˹ Pee´ juu˹ he¯ sa˭ kyuuy˭

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

31 Hi˭ ga˭jäh´ ka¯läh´ Dsa¯øøh˹ jnän`:
—Simón, Simón. Ga˭ngëë˹ Tana´ hnäh´ mah˹ kaayh˹ hnäh´. Jmeey˹ kyah˹ hnäh´ lä˭koo¯ jmee˭ dsa¯ hi¯ jwä˜ mi˹trigo jwë´ në´ lle´ mah˹ lee´ kyah˹ kih˹.
32 Pero ma¯ngiin` kyah˹ kih˹ Dio mah˹ sa˭ jeh˹ hoh´. Hi˭ hne¯, wa´ra¯ ga˭jee`h kyaah´ jnä´, lle` kih˹ kwah˹ be´ kih˹ lä˭jëë˭ øøh˹ mah˹ wa´ lla¯nää´ bih˹ ta˭ cha´në´.
33 He¯ja¯ ga˭jäh´ Simón:
—Dsa¯øøh˹ kyaan˭, ma¯lla˭ dsën˭ he¯ niin` neh˭ñe˹. Hi˭ ja˭ ma˭la˭ koo¯ niin` neh˭ñe˹, lä˭kye¯ he¯ juun´ ko¯jøh´ kyaah´ hne¯ ma¯lla˭ dsën˭.
34 He¯ja¯ ga˭jäh´ Jesús sii˭yh˭ Pee´:
—Jwëëhn˜ hne¯, ja¯ba´ na˹, jaa˹ ja¯ga´ hooh˹ chaah´ dsoo˹, hne¯ ma¯të´ hnë¯ jiih˜ ma¯hmäh´ juu˹ he¯ sa˭ kyuuh˭ jnä´.

Lloo˜ koo¯ jmii´ jëë˹ dsa¯ wii´

35 Mah˹ ga˭sii˭yh˭ lä˭jëë˭:
—Lä˭ ma´ ga˭chee`n˭ hnäh´ na´kwah´ hnäh´ juu˹, sa˭ kye`h´ hnäh´ hmih¯tuh¯, ni˭ sa˭ kye`h´ hnäh´ kuu´, ni˭ loo¯ he¯ tooh˹ hnäh´ tii˭h´ hnäh´, ¿che´ cha¯ he¯ ga˭lä˭hnøø˹ kyah˹ hnäh´ ma´ja¯?
—Ni˭ koo¯ —ga˭jäh´ lä˭jëë˭.
36 He¯ja¯ ga˭jäyh´ sii˭yh˭:
—Pero na˹, hi¯ cha¯ hmih¯tuh¯ kih˹, wa´ kye`y´ ba´. Lä˭ja¯ ka¯läh´ kuu´. Hi˭ hi¯ sa˭ cha¯ ñe˹tuuh¯ kih˹, wa´ hnii´y´ hmih¯lloo´ kiyh˹ mah˹ wa´ läy´ koo¯.
37 Jwëëhn˜ hnäh´, jmee˭ bii˹ lä˭te˹ kin˭ he¯ na¯sii¯ lä˭la¯: “Jmää˹ dsa¯ jnä´ kwaat˜ he¯ laan˹ lä˭koo¯ jaa¯ hi¯ aa¯ dsoo´.” Jëëh´, he¯ ma¯na¯sii¯ kin˭ ma˭ra˭ he¯ lä˭te˹ ba´.
38 Ja¯ga´ ga˭jäh´ lä˭jëëy˭:
—Dsa¯øøh˹ kyaan˭. Cha¯ ba´ to˹ ñe˹tuuh¯.
Mah˹ ga˭jäh´ Jesús sii˭yh˭:
—Lee˭ ba´ ma˭la˭ he¯ na¯.

Ñee´ Jesús Getsemaní na´chuuy´ kyaah´ Dio
(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

39 Lä˭chah´ ja˭ ya˭hëë˭ Jesús. Hi˭ lä˭koo˭ ma´ tëëy˭ jmeey˭, ngooy˭ ta˭ moh´ he˭ chee˭ Olivo. Hi˭ ga˭nää˭ discípulo kyaay˭ chaa˭ kaah` kiyh˭ ta˭ ja˭.

40 Lä˭koo˭ ma´ ga˭tëëy´ moh´ ja˭, ga˭sɨɨyh˭ discípulo kyaay˭:

—Ngɨɨ´ hnäh´ kyah˭ hnäh´ kih˭ Dio mah˭ sa˭ kaah˭ hi˭sa˭llu˭ hnäh´ lä˭ hyoh˭ dsë˭.

41 Ga˭lä˭øøy´ lä˭koo˭ ɯɯ´ jwä˜ dsa˭ koo˭ mɨ˭kuu´. Mah˭ ga˭juuyh˭ jnëy´, ga˭løøy˭ ngɨɨy˭ kiyh˭.

42 Ga˭jäyh´:

—Cher´mah˭ hnooh˭ Tää`, lää` jnä´ kih˭ he˭ wɨɨ´ he˭ jëën˭ na˭. Pero sa˭ wa´ le´ lä˭ hnoon˭ hñiin˭. Wa´ le´ lä˭ hnooh˭ hñaah˭ ba´.

43 Ga˭lla˭sëëh` jaa˭ ángel hi˭ ja˭ gyɯɯh˭ cha´nëy´ hi˭ ga˭kwa´ be´ kiyh˭.

44 Lä˭koo˭ ma´ gyay˭ jëëy˜ wɨɨ´, cha˭ga´miih˭ ma´ ngɨɨy˭ kiyh˭. Peer˭ kah´gaa˭ tooh´ jmɨ˭lloo` kiyh˭ he˭ ma´ tuu˭ lä˭ ga˭të´ hwa˭ he˭ la˭ lä˭koh´ jee´ tuu˭ jma˭.

45 Ma´ ga˭nooy˭ jee´ ma´ gyay˭ ngɨɨy˭ kiyh˭, ngooy˭ jee´ ma´ taah´ discípulo kyaay˭. Ga˭jëëy˭ na˭saa˭ na˭gwɨɨy˭, jëëh´ ga˭hwaay´ he˭ ti˭meeh˭ dsëy˭.

46 Mah˭ ga˭sɨɨyh˭:

—¿He˭la˭ na˭gwɨɨh˭ hnäh´? Noo˭ hnäh´, ngɨɨ´ hnäh´ kyah˭ hnäh´ mah˭ sa˭ leh˭ he˭ hlɨɨh˭ hnäh´.

Ga˭saayh˭ Jesús
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

47 Cheh˭ ga´ Jesús hlëëh˭ ma´ ga˭lla˭nää˭ jwëë´ dsa˭. Hi˭ ga˭lloo˭ hi˭ ma´ chee˭ Juda, jaa˭ jee´ lä˭jëë˭ gya˭tuu´ discípulo, hi˭ ma´ jää˭ dsa˭ he´. Ngooy˭ chuh˭ kih˭ Jesús mah˭ ga˭chɯyh´ kiyh˭.

48 He˭ja˭ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭:

—Juda, ¿che´ he˭ hnaah˭ jnä´ la˭ he˭ ma˭chɯh˭ kin˭ mah˭ ngëëh´ jnä´ he˭ juun´?

49 Lä˭jëë˭ hi˭ ma´ tääh´ kyaah´ Jesús, ma´ ga˭jëëy˭ he˭ kih˭ ja˭ he˭ ya˭nää˭ dsa˭, he˭ja˭ ga˭jäyh´ sɨɨyh˭:

—Dsa˭øøh˭, ¿che´ ta´ jnääh˭ kiyh˭ kyaah´ ñe˭?

50 Jaa˭ discípulo he´, ga˭jmeey´ dsoo´ kih˭ jaa˭ moz˜ kyaa˭ dsa˭øøh˭ kyaa˭ jmi˭dsa˭, ga˭kuy´ lo˭gway´ ra˭lluu˭.

51 Mah˭ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭:

—Ma˭lee˭ ko˭na˭. Mo˭to˭ kaah˭.

Ga˭sooyh˭ lo˭gwa´ moz˜ he´, mah˭ ga˭mi˭hlääy´.

52 Ja˭ga´ ga˭jäh´ Jesús sɨɨh˭ lä˭jëë˭ hi˭ ya˭nää˭ ya˭chaayh˭, lä˭jëë˭ jmi˭dsa˭ kaah´, lä˭jëë˭ hløø´ hi˭ ma´ høø˭ gwah˭, hi˭ lä˭jëë˭ dsa˭gyɯɯh´:

—¿Che´ dsa˭hɨɨ˭ jnä´, mah˭ ma˭ya˭nääh˭ hnäh´ kyaah´ ñe˭ kyaah´ hma˭?

53 Lä˭jë˭ jmɨɨ´ ma´ hään´ jee´ kyah˭ hnäh´ jee´ chih˭ gwah˭ mah˭ sa˭ ga˭chaah˭ hnäh´ jnä´. Pero na˭ ma˭cha˭ jwë˭ kyah˭ hnäh´ jmeeh˭ hnäh´ hih˭, jëëh´ ma˭të´ hor˜ jmee˭ hih˭ hi˭ hää´ jee´ na˭hoo˭.

Ga˭hmä´ Pee´ juu˭ he˭ sa˭ kyuuy˭ Jesús
(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

54 He˭ja˭ ga˭saayh˭ Jesús, ga˭tëëy˭ lä˭ ga˭të´ cha´neh˭ kih˭ dsa˭øøh˭ kyaa˭ jmi˭dsa˭. Ɯɯ´ ba´ ma´ llee` Pee´ kaah` kiyh˭.

55 To˭dsaah` ho´hne˭ kiyh˭ ja˭, ga˭jeeh˭ dsa˭ je˭, mah˭ ga˭taayh` lä˭ku´ lä˭jii˭ llooyh˜ je˭. Ja˭ba´ jee´ ja˭ ga˭gya˭ Pee´ ka˭läh´ llooyh˜ je˭.

56 Jee´ ja˭ ma´ hää´ jaa˭ dsa˭më´ hi˭ ma´ jmee˭ ta´ jee´ ja˭. Ma´ ga˭jëëy˭ Pee´ gya˭ llooyh˜ je˭, ni˭ miih˭ sa˭ ga˭koo˭ nëy´ ma´ jëëy˜ Pee´ mah˭ ga˭jäyh´:

—Hi˭ na˭ ka˭läh´ ma´ ngë˭ kyaah´ Jesús.

57 Pero ga˭hmä´ Pee´ juu˭, ga˭jäyh´:

—Dsa˭më´, sa˭ kyuun˭ dsa˭ na˭.

58 Ko˭hwëë´ ja˭ga´, jñah´ dsa˭ ga˭jëëy˭ Pee´. Mah˭ ga˭sɨɨyh˭:

—Hne˭ ka˭läh´ laa˭ dsa˭ kyaay˭.

Mah˭ ga˭jäh´ Pee´:

—Jah˭ha˭, ja˭ he´ jnä´ dso˭.

59 Ga˗hya˜ ga´ koo˜ hor˜, jñah´
ka˜läh´ ma´ jmee˗ dsoo´ juu' ja˜, ma´
jäyh´:
—Sa˗ na˜hee˜ go˜te˜, laay' jaa˜ hi˜
ma´ jmee˗ ko˜jøh´ kyaah´ Jesús. Jëëh´,
dsa˜ chaa˜ Galilea ba´ na˜.
60 He˜ja˜ ga˗jäh´ Pee´:
—Dsa˜ñuuh˜, sa˗ man˗ he˜ na˜
hlëëh´.
Pero hlëëh˗ gyih' lä˗ja˜, lä˗chah´ ja˜
ga˗hooh' chaah´ dsoo'.
61 He˜ja˜ ga˗jeeh˜ Dsa˜jøøh'
jnän` hñii´, ga˗jëëy' Pee´. Ja˜ga´
ga˗lä˗dsooh˜ dsë' Pee´ juu' kih'
Dsa˜jøøh' jnän`, lä˗koh´ ga˗siiyh˗:
"Jää' ja˜ga´ hooh' chaah´ dsoo', hne˜
ma˜të´ hnë˜ jiih˜ ma˜hmäh´ juu' he˜
sa˗ kyuuh˗ jnä´."
62 Ja˜ga´ ya˗hëë' Pee´ ta˗ ka´hne˜,
ga˗hooyh' lä˗jiih' lla˗ dsëy'.
63 Dsa˜ hi˜ ma´ hää˜ Jesús ma´
mi˜kwayh', ma´ ki˜jnaay˜.
64 Ga˗løø´ dsa˜ mo˜nëy´ hi˗ ma´
jnoo˜ dsa˜ kiyh', mah' ma´ ngiiy˗ juu'
kiyh':
—Jäh´ da´ hii˜ ma˜jnoo' kyah'.
65 Joh´ juu' sa˗ ma´ ba´ ma´ jnaayh˜.

Na´jääy˜ Jesús cha´në´ dsa˜ta´ kaah´ kyaa' dsa˜ judiu
(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

66 Ma´ ga˗jnä' ja˜, ga˗kuh' lä˗jëë˗
dsa˜gyuuh´, kyaah´ dsa˜kaah´ kyaa'
jmi˜dsa˜, kyaah´ ta˜jwoh' kyaa' ley,
na´jääy˜ Jesús jee´ dsa˜ñee˗ lä˗jëë˗
dsa˜ta´ kyaa' dsa˜ judiu he´. Jee´ ja˜
ga˗ngii´ dsa˜ he´ juu' kiyh', ga˗siiyh˗:
67 —Chiih´ jnääh', ¿che´ hne˜ he´ hi˜
laa' Cristo?
Mah' ga˗siiyh˗:
—Cher´mah' ga˗jwëëhn' hnäh´ sa˗
lä˗heeh´ hnäh´ kin˗.
68 Hi˗ cher´mah' hee˜ juu' ngiin´
kyah' hnäh´ ka˜läh´, sa˗ jeeh´ hnäh´
kin˗ ni˗ sa˗ lääh´ hnäh´ jnä´.
69 Pero na' ta˗ cha´në´, Hi˜ga˗lëë'ngo'
la˜ gya˗ jwoo' ra˜lluu' kih' Dio hi˜
cha˜ ga˗lä˗jë˗ be´ kih'.
70 He˜ja˜ ga˗jäh´ ga˗lä˗jëë˗ dsa˜ he´:
—¿Che´ laah' hne˜ Joo´ Dio ja˜?
Mah' ga˗jäh´ Jesús siiyh˗:
—Hnäh´ ba´ ma˜jäh´ hnäh´ jnä´ he´.
71 Ja˜ga´ ga˗jäh´ dsa˜ he´:
—¿He˜la' hnääh´ ga´ jne´ hi˜ jmee'
ju'dsoo´? ¿Ja' ma˜nuu´ ba´ jne´ juu'
kiyh'?

23

Ga˗jää' dsa˜ Jesús cha´në´ Pilato
(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

1 Lä˗jëë˗ dsa˜ he´ ga˗noo˜ jee´ ma´
taayh´ mah' na´jääy˜ Jesús cha´në´ Pi-
lato.
2 Ga˗løøy' hniiy˜ kiyh', ma´ jäyh´:
—Ma˜jëë´ jnääh' kwee˜ ha˜ lä˗
jmee˗ dsa˜ la˜, mi˜gaay˗ dsa˜goo˜
jnääh '. Jäyh´ sa˗ le´ mi´hmaahn´
ku´siih˜ kih' rey to˜në´, hi˗ jäyh´ laay'
Cristo hi˜ laa' Rey.
3 He˜ja˜ ga˗ngii´ Pilato juu' kiyh',
ga˗jäyh´:
—¿Che´ hne˜ he´ dsa˜jøøh' kyaa'
dsa˜ judiu?
—Ma˜jäh´ ba´ hne˜ —ga˗jäh´ Jesús
siiyh˗.
4 He˜ja˜ ga˗jäh´ Pilato siih˗
dsa˜kaah´ kyaa' jmi˜dsa˜ hi˗ lä˗jëë˗
ga´ dsa˜:
—Ni˗ miih˜ he˜ hliih' sa˗ ma˜jnøøhn˜
kih' dsa˜ñuuh˜ la˜.
5 Pero dsa˜kaah´ he´ cha˜ga´miih˜
juu' ma´ hnooy˜ kih' Jesús, ma´ jäyh´:
—Hih' hi˜ na˜, peer˗ ma´ llay˗
hnii˜ kih' dsa˜goo˜ jnääh ' lä˗kaa˜
hwa' Judea jee´ ma´ ngëy˗ kway˗ juu'.
Ga˗løøy' hwa' Galilea taayh˜ dsa˜
miih´ lä˗jiih' ma˜jay˜ lä˗ ga˗të´ jee´
jwii˜ la˜.

Ga˗jää' dsa˜ Jesús cha´në´ Herode

6 Ma´ ga˗nuu´ Pilato lä˗ja˜, ga˗ngiiy´
juu' kih' dsa˜kaah´, ga˗jäyh´:
—¿Che´ ja˜ba´ hi˜ chaa˜ Galilea dsa˜
na˜?
7 Ma´ ga˗lä˗ñe˗ Pilato, dsa˜ chaa˜
Galilea ba´ he´, ga˗cheey' kyaah´
Herode hi˜ ma´ laa ' lle´moh´ hwa'
Galilea. Jëëh´, ja˜ba´ jmii´ ja˜ ma´ gya'
Herode jwii˜ Jerusalén.

8 Herode, ma´ ga˭jëëy¹ Jesús ga˭nøh¹
dsëy¹. Jëëh´, ma¯lä¯hɨɨ` hnøøy¹ jëëy¹,
kih¹ he¯ ma´ nuuy¯ lä˭jë˭ he¯ ma´
jmee˭ Jesús kih¹ dsa˭, hi˭ hnøøy¹
ma´ jëëy¹ he¯ jmee¹ Jesús koo¯ he¯
jʉh¯gaa¯.
9 Ja˭ he¯ koo¯ juu¹ ga˭ngɨɨ´ Herode
kiyh¹, pero ni˭ miih¯ sa˭ ga˭jeeh¯
Jesús kiyh¹.
10 Jee´ ja¯ ma´ tääh´ ka¯läh´
dsa¯kaah´ kyaa¹ jmi¯dsa¯ kyaah´
ta¯jwoh¹ kyaa¹ ley. Hi¯ he´ ma´ tääh´
koo¯ hweh¯ hnɨɨy˜ kih¹ Jesús.
11 He¯ja¯ Herode kyaah´ hløø´
kyaay¹ ga˭kaayh¹ lëë`. Hi˭ ga˭kyeyh¯
Jesús koo¯ hmɨɨh¯ na´hñaah¹ he¯
mi¯kwayh¹ kiyh¹ ba´ ja¯. Mah¹
ga˭cheey¹ ka¯läh´ cha´në´ Pilato.
12 Jmɨɨ´ ja¯ ga˭läˆjwah´ Pilato kyaah´
Herode, jëëh´ hi¯ he´ ma´ na¯hääyh´
øøyh¯ jää¹.

Ga˭jä´ juu¹ jngëëh¹ dsa¯ Jesús
(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

13 Ja¯ga´ ga˭tëëh¹ Pilato lä˭jëë˭
dsa¯kaah´ kyaa¹ jmi¯dsa¯ hi˭ lä˭jëë˭
ga´ dsa¯ta´, lä˭kye¯ dsa¯jwɨɨ¯.
14 Mah¹ ga˭sɨɨyh˭:
—Hnäh´ ma¯ya¯jääh˭ dsa¯ñʉʉh¯
la¯ hi¯ jwah´ hnäh´ llay˭ hnii¯ kih¹
dsa¯gooh´ hnäh´. Hi˭ ja¯ba´ cha´nëh´
hnäh´ ma¯kan¹ ju¹dsoo´ kiyh¹. Pero
ni˭ miih¯ he¯ hlɨɨh¹ sa˭ ma¯jnøøhn˜
kih¹ dsa¯ñʉʉh¯ la¯ he¯ kyaah´ bääh´
hnih´.
15 Lä˭ja¯ Herode, sa˭ ma¯jnøøyh˜
ni˭ koo¯ he¯ na¯bääyh`, he¯ja¯
ma¯cheey¹ ka¯läh´ ta˭ la˭. Jee´ na¯
ma¯jëëh` hnäh´, sa˭ cha¯ he¯ hlɨɨh¹
ma¯jmee´ dsa¯ñʉʉh¯ la¯ he¯ kyaah´
ää¯ jmɨɨ´ juuy´.
16 Heeh¯ jnih´ wɨɨ´ jää¹, ja¯ga´ lää´
jnih´.
17 Ma´ lle` kih¹ Pilato¯ he¯ lääy¹ jaa¯
hi¯ hää´ neh˭ñe¹ ma´ të¯ jmɨɨ´.
18 Pero lä˭jëë˭ dsa¯ he´, koo¯ hä´ ba´
ga˭løøy¹ tooyh˜ mɨɨh´, ma´ jäyh´:
—Jngëëh˭ go¯te˜ dsa¯ na¯. Lää`
Barrabá ba´.
19 Hi¯ he´ ñee´ neh˭ñe¹ kwaat˜ kih¹
he¯ ga˭jngëëyh¹ jaa¯ dsa¯ jee´ ma´ tee˜
koo¯ nää¹ dsa¯ kyaah´ dsa¯ta´.
20 Ma´ hnøø¹ Pilato ma´ lääy¹ Jesús,
he¯ja¯ ga˭hlëëyh¹ ka¯läh´ dsa¯ hi¯ ma´
hnɨɨ˜ he´.
21 Pero dsa¯ he´ cha¯ga´miih¯ mɨɨh´
ma´ tooyh˜, ma´ jäyh´:
—Tääy` dsoh´ hma¯cru¯. Tääy`
dsoh´ hma¯cru¯.
22 Ga˭të´ hnë¯ jiih˜ ga˭jäh´ Pilato
sɨɨyh˭:
—¿Hee¯ ba´ dsoo´ ma¯jmee´
dsa¯ñʉʉh¯ la¯? Sa˭ hii˜ jnøøhn˭ ni˭
miih¯ he¯ kyaah´ ää¯ jmɨɨ´ juuy´.
Heeh¯ jnih´ wɨɨ´, ja¯ga´ lää´ jnih´.
23 Pero cha¯ga´miih¯ mɨɨh´ ma´
tooyh˜, ma´ ngɨɨy˭ he¯ tää˭ dsih´
dsoh´ hma¯cru¯. Kyaah´ juu¹ he¯ ma´
hlëëh˭ dsa¯, hi˭ kyaah´ he¯ ma´ hlëëh˭
jmi¯dsa¯ kaah´ he´ ga˭lɨyh¹ he¯ ma´
ngɨɨy˭ ja¯.
24 Ga˭heeh¯ ba´ Pilato jmeey¹
lä˭koh´ ma´ ngɨɨ˭ lä˭jëë˭ dsa¯ he´.
25 He¯ja¯ ga˭lääy¹ hi¯ ma´ hää´
neh˭ñe¹ he´, hi¯ ga˭jngëëh¹ dsa¯ jee´
ma´ teey˜ kyaah´ dsa¯ta´. Ga˭lääy¹
hi¯ he´ mada¯ kih¹ dsa¯jwɨɨ¯ mah¹
ga˭ngëëy¹ Jesús goo¯ hløø´ lä˭koo¯
ga˭ngɨɨ´ hi¯ ma´ hnɨɨ˜ he´.

Ga˭tää¯ dsa¯ Jesús dsoh´ hma¯cru¯
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

26 Lä˭koo¯ ma´ ga˭jääy¹ Jesús
na´tääy´ dsoh´ hma¯cru¯, ga˭jeey¹
jaa¯ dsa¯ hi¯ chee¯ Simón hi¯ ma´
chaa¯ Cirene. Dsa¯ he´ jah¹ jee´ nuu¯
kih¹. Hi¯ he´ ga˭kyaay¯ hma¯cru¯ kih¹
Jesús, ngooy¹ kye¯ hma¯cru¯ kaah`
kiyh¹.
27 Hi˭ jwëë´ jwërte dsa¯ hi¯ ga˭nää¹
kaah` kiyh¹. Jee´ kiyh¹ ja¯ ma´ tääh´
jwëë´ dsa¯më´ hi¯ ma´ kɨ¯hooh˜
cha¯miih¯ kih¹ Jesús.
28 He¯ja¯ ga˭jeeh¯ Jesús hñɨɨ´ ta˭ jee´
ma´ tääh´ dsa¯më´ he´ mah¹ ga˭sɨɨyh˭:
—Dsa¯më´ hi¯ chaa¯ Jerusalén, ta˭
hooh` hnäh´ kin˭. Hooh´ hnäh´ kyah¹
hnäh´ ba´ hi˭ lä˭ja¯ kih¹ gyʉʉ¯ kyaah¹
hnäh´.

29 Jëëh´, jä˖ koo¯ jmii´ ma´ jäh˖ dsa¯:
“Llu˜ la˜ kih˜ dsa¯më´ hi¯ sa˖ kaa˜
gyuu¯. Lä˖ja¯ hi¯ sa˖ ga˖kaa˜ gyuu¯, hi˖
lä˖kye¯ hi¯ sa˖ jää˖ gyuu¯ gyuu¯.”
30 Jmii´ ja¯ løø˜ dsa¯ jäh˖: “Wa´ra¯
jäh´ kih˜ tøh˖ ba´ moh´ la¯ në´ jnän`”,
hi˖ jñah´ jäh˖: “Wa´ra¯ jäh´ kih˜ jlëë˜ ba´
jne´ kyaah´ moh´ la¯.”
31 Jëëh´, cher´mah˜ lä˖na¯ jmeeh˖
dsa¯ jnä´ hi¯ laa˜ lä˖koh´ chaah' hma¯
eeh¯, ha¯ ga´ koh´ sa˖ jmeeyh˖ hnäh´
hi¯ laa˜ lä˖koh´ chaah' hma¯ kii¯.
32 Hi˖ ma´ jääy˖ ka¯läh´ uu˜ dsa¯
hñaa¯ dsë˜ hi¯ ma´ dsa¯jngëëyh˖.
33 Ma´ ga˖lla˖nääy˜ jee´ chee¯ Moo'
Lle´ Hlii´, jee´ ja¯ ga˖tääy¯ Jesús dsoh´
hma¯cru¯, hi˖ lä˖ja¯ ka¯läh´ lä˖uu´
dsa¯ hñaa¯ dsë˜ he´, jaa¯ jwoo' ra¯lluu˜
kiyh˜ hi˖ jaa¯ jwoo' ra¯këh'.
34 Ga˖jäh´ Jesús:
—Tää`kyaan˖, jmee´ jøh¯ hoh´ kiyh˜.
Jëëh´, sa˖ ñey¯ hee¯ na¯ jmeey˖.
Hi˖ hløø´ hi¯ ma´ tääh´ jee´ ja¯ ga˖ti´
ga˖llooyh˜ hmiih¯ kih˜ Jesús, kyaah´
he¯ ma´ kooyh˜ suert.
35 Jee´ ja¯ ma´ tääh´ dsa¯ jëë˜.
Lä˖kye¯ dsa¯ta´ ma´ mi¯kwah˜ kih˜
Jesús. Ma´ jäyh´:
—Ga˖liyh˜ ba´ ga˖lääy˜ dsa¯. Wa´
lääy' hñiiy´ na˜, cher´mah˜ dsoo´ laay˜
Cristo hi¯ na¯lleeh´ kyaa' Dio.
36 Lä˖kye¯ hløø´ ka¯läh´ ma´
mi¯kwah˜ kih˜ Jesús, lä˖koo¯ ma´ ñeey´
chuh˖ na´heeyh´ jmi¯jiih¯.
37 Ma´ jäyh´:
—Cher´mah˜ hne¯ laah˜ Rey kyaa˜
dsa¯ judiu, lää`hñaah'.
38 Ma´ na¯sii¯ ka¯läh´ gyuuh' lley´
kyaah´ hwëh´ griego kyaah´ hwëh´
latín hi˖ kyaah´ hwëh´ hebreo ka¯läh´,
he¯ ma´ jäh´: “Hi¯ la¯ he´ Rey kyaa˜
dsa¯ judiu.”
39 Jaa¯ dsa¯ hi¯ ma´ hñaa¯ dsë˜
he´ hi¯ ma´ taa˖ jyoh´ hma¯cru¯,
ga˖mi˖kwayh˜ kih˜ Jesús, ga˖jäyh´:
—Cher´mah˜ hne¯ laah˜ Cristo, lää`
hñaah' hi˖ lää`jnääh˜.
40 Pero hi¯ jaa¯ he´ ga˖juuh˜ kih˜
dsa¯kyaayh´, ga˖jäyh´ siiyh˖:
—¿Che´ lä˖kye¯ hne¯ sa˖ gah˖ Dio,
ma˖ke˖ ma¯tøøh´ jne´ jee´ juu´ jne´?
41 Lä˖na¯ lle` le´ jnän`. Jëëh´, jee´
la¯ mi´hmaahn´ lä˖ hnøø˜ jnän` kih'
he¯ hliih' he¯ ma¯jmeen´. Pero dsa¯
la¯ ni˖ koo¯ he¯ hliih' sa˖ cha¯ he¯
ma¯jmeey´.
42 Mah˜ ga˖jäyh´ siiyh˖ Jesús:
—Ja¯ mi¯dsooh¯ hoh´ jnä´ ga´
ma¯ñeh´ jee´ jmeeh' hih˖.
43 Ja¯ga´ ga˖jäh´ Jesús siiyh˖:
—Ma˖ra˖ ju'dsoo´ jwëëhn˜ hne¯,
ja¯ba´ na' gwaah' kyaah´ jnä´ ya˖jwii˜
kih˜ Dio.

Ga˖juu˜ Jesús
(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

44 Ma´ ga˖të´ koo¯ llaˇhyoo˖ ga˖nuu¯
go¯te˜ lä˖kaa¯ hwa˜ ja¯ lä˖jiih' ga˖të´
ko¯hi´ hnë¯ ta˖ ga˖hloo´.
45 Ga˖nuu¯ jmi¯gyuu˖. Hi˖ hmiih¯
he¯ ma´ hii´ llah' gwah˖ ga˖chee˜
go¯te˜ to˜dsaah`.
46 Ja¯ga´ ga˖hlëëh´ Jesús koo¯
ki¯gaa¯, ga˖jäyh´:
—Tää`kyaan˖. Ngëën´ jmi¯lle´ kin˖
ja´gooh¯.
Ma¯la˖ ma¯hlëëyh´ lä˖ja¯ ga˖juuy˜.
47 Ma´ ga˖jëë˜ juu´ hløø´ he¯ ga˖la˜
lä˖ja¯, ga˖kway´ ti´hmaah´ kih' Dio.
Ga˖jäyh´:
—Ma˖ra˖ ju'dsoo´, dsa¯ñuuh¯ na¯
ma´laa' jaa¯ hi¯ lluu˜ go¯te˜.
48 Lä˖jëë˖ dsa¯ hi¯ ma´ tääh´ jee´ ja¯,
ma´ ga˖jëëy˜ he¯ ga˖la˜ lä˖ja¯, ga˖nääy`
ki¯jnooy˜ mo¯dsëy˜.
49 Ga˖lä˖jëë˖ hi¯ ma´ kyuu˖ Jesús,
lä˖kye¯ dsa¯më´ hi¯ ya˖nää˜ kyaayh´
lä˖ ga˖të´ Galilea, uu´ ba´ ma´ tääyh´
jëëy˜ lä˖jë˖ he¯ ga˖la˜ ja¯.

Ga˖haay˜ Jesús
(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

50 Ma´ chaa¯ jaa¯ dsa¯ lluu˜ hi¯ ma´
mi¯teh˜ kih˜ Dio, ma´ chee¯ José. Dsa¯
he´ ga˖lä˖chaa˖ jwii¯ Arimatea he¯
na¯hee¯ hwa˜ Judea. Ma´ laa' jaa¯
dsa¯ta´ kyaa' dsa¯ judiu.
51 Dsa¯ he´ sa˖ ga˖taayh¯ hñiiy´
jee´, kyaah´ juu' ja¯ ma´ ga˖taah`

lä˖jëë˖ dsa¯kyaayh´ juu' kwee¯ ha¯ lä˖ jmeey' kih' Jesús. Hi˖ ma´ jøøy˜ ma´ jëëy' jnä˝hä˝ he¯ jää˖ Dio dsa¯ lä˖ hih˖ kih'.

52 José he˝ ñeey´ në´ta´ kih' Pilato na´ngiiyh´ jmɨ¯ngo' kih' Jesús.

53 Ma¯la˖ ma¯jyooy' jmɨ¯ngo' kiyh', ga˖läay¯ koo¯ hmiih¯ ta¯jmaah`. Mah' ga˖taayh¯ neh˖ koo¯ to¯høø¯ he¯ ma´ na¯hë¯ në´ kuu´ hloo¯, jee´ sa˖ ga´ ma¯taayh¯ ni˖ jaa¯ hlii˝.

54 Jmii´ ja¯ ma´ mi¯lluu' dsa¯ judiu hñii´ kih' he¯ jnä˖ jyoh˝ jmii´ he¯ ma´ høøy˖, jëëh˝ ta˖ ga˖hloo˝ ja¯ ma¯haa' jmii´ he¯ teeh¯ dsa¯ dsë'.

55 Lä˖jëë˖ dsa¯më˝ hi¯ ya˖nää' kyaah´ Jesús lä˖ ga˖të˝ Galilea, ga˖jmeey˝ ko¯jøh˝ kyaah´ José na´jëëy¯ ha¯ jee´ ga˖kyaay¯ Jesús.

56 Ja¯ga´ ga˖nääy` kiyh' ga˖mi˖lluy' nuu¯ mi¯jwii¯ kyaah´ naa` mi¯jwii¯. Hi˖ ga˖taayh` ga˖høøy˝ jmii´ he¯ teeh¯ dsa¯ dsë' lä˖koo¯ la' mada¯ kih' ley.

24

Ga˖lä˖jiih` Jesús
(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

1 Tiih˜ go¯te˜ to¯në´ jmii´ kih' seman˜, ga˖lla˖nää' dsa¯më˝ he˝ jee´ ma´ la' to¯høø¯ ja¯, ma´ kyey¯ lä˖jë˖ he¯ hii¯ mi¯jwii¯ he¯ ga˖mi˖lluy' ja¯ hi˖ jñah˝ ga´ dsa¯më˝ ga˖jmee˝ ko¯jøh˝ kyaayh´.

2 Ma´ ga˖tëëy˝ jee´ ja¯, kuu´ he¯ ma´ na¯jnë¯ hoo´ to¯høø¯ ma¯na¯bä´ ta˖ koo˝.

3 Ma´ ga˖taayh` neh˖ to¯høø¯ ga˖jëëy' mo˖so˖ kye¯ jmɨ¯ngo' kih' Jesús Dsa¯jøøh' jnän`.

4 Jee´ tääyh´ jmeey˖ cha¯miih¯ huu´dsë¯, lä˖chah˝ ja¯ ga˖lla˖sëëh` chuh˖ kiyh' uu' dsa¯ñuuh¯ hi¯ ma´ kyeh´ hmiih¯ tø¯jlëë¯ ñih'.

5 Ga˖jwaah' jwërte dsa¯më˝ he˝, ga˖jyooy' mo¯nëy´ ta˖ hwa'. Mah' ga˖jäh˝ lä˖uu˝ dsa¯ñuuh¯ he˝ siiyh˖:

—¿He¯la' hnaah˖ hnäh˝ jaa¯ hi¯ na´jiih˖ jee´ kih' hi¯ ma¯na¯juu´?

6 Mo˖so˖ chaa¯ jee´ la¯. Hii¯ ma¯lä¯jiih`. Mi¯dsooh¯ hoh˝ hnäh˝ he¯ ga˖jäyh˝ siiyh˖ hnäh˝ lä˖koo¯ ma´ gya' gyih' hwa' Galilea,

7 lä˖koh˝ ma´ ga˖jäyh˝ lä˖la¯: "La' bii' kih' Hi¯ga˖lëë' ngo' la¯ ngëë' dsih˝ ja´goo¯ dsa¯ hñaa¯ dsë', mah' tääy˖ dsoh˝ hma¯cru¯. Hi˖ ga´ ma¯hya¯ hnë¯ jmii´ lä˖jiiyh´ ka¯läh˝."

8 Ja¯ga´ ga˖lä˖dsooh˜ dsë' dsa¯më˝ he˝ juu' ja¯.

9 Ma´ ga˖hwëëy¯ jee´ ja¯, na´nääy' na´jmeeyh´ juu' kih' lä˖jëë˖ gya˖kaa˖ apóstole kyaah´ kih' jee´ lä˖jëë˖ dsa¯kyaayh´.

10 Dsa¯më˝ hi¯ na´koo˜ juu' kih' apóstole he˝ ma´ chee¯ María Magdalena, Juana, María choo' Jacobo hi˖ jñah˝ ga´ dsa¯më˝.

11 Pero lä˖jëë˖ hi¯ ga˖nuu˝ juu' kih' dsa¯më˝ he˝ sa˖ ga˖lä˖heey˝ kiyh'. Ma´ laay˝, juu' ngaa' ba´ ja¯ ma´ hlëëyh˖.

12 He¯ja¯ ga˖noo¯ Pee´, ngooy' ko¯chih´ jee´ ma´ la' to¯høø¯ ja¯. Ma´ ga˖jëëy' neh˖, ma˖la˖ ta¯jmaah` ba´ ma´ kye¯. Peer˖ dsaa˜ dsëy' ngaayh', ma´ jmeey˖ huu´dsë¯ ha¯ ba´ lä˖ ga˖la'.

Ga˖mi˖jnää¯ Jesús hñii˝ kih' uu' discípulo
(Mr. 16:12-13)

13 Ja¯ba´ jmii´ ja¯ na´nää' uu' discípulo koo¯ jee´ jwii¯ he¯ chee¯ Emaú, uu˝ koo¯ gya˖koo˖ kilómetro kih' Jerusalén.

14 Jee´ tääyh´ jwë' ga˖nääy' ja¯, ma´ llay˖ juu' kih' lä˖jë˖ he¯ ga˖la'.

15 Pero hee¯ ga˖la'. Jee´ ga˖nääy' llay˖ juu' ja¯ kyaah´ dsa¯kyaayh´, ni˖ sa˖ liih¯ gyih', he˝ ba´ hñii˝ Jesús ngoo' ko¯jøh˝ kyaayh´.

16 Pero sa˖ ga˖lä˖kyuuy˖, kih' ma¯na¯jlë¯ huu´dsë¯ kiyh'.

17 Mah' ga˖jäh˝ Jesús siiyh˖:

—¿Hee¯ ba´ juu' na¯ llah¯ hnäh˝ cha´jwë' la¯? ¿He¯la' meeh¯ hoh˝ hnäh˝?

18 Mah' jaa¯ hi¯ ma´ chee¯ Cleofa, ga˖jäyh˝ siiyh˖:

—¿Ha¯ lä˖ la' juu'? Jee´ kih' lä˖jëë˖ hi¯ na´nää' jmii´, ¿che´ jaa¯ hne¯ ba´

sa̱ ñeh´ lä̱jë̱ he̱ ga̱la̱ jee´ jwɨɨ̱ Jerusalén ma´ jmɨɨ´ la̱?

19 Ja̱ga´ jäh´ Jesús sɨɨyẖ:

—¿Hee̱ ba´ ga̱la̱?

Maẖ ga̱jäh´ dsa̱ he´ sɨɨyẖ:

—Lla̱ jnääẖ juu̱ kiẖ Jesús dsa̱ ma´ cha̱a̱ Nazaret. Ma´ la̱ay̱ ja̱a̱ hi̱ ga̱ngëë̱ juu̱ kiẖ Dio. Jëëh´, cha´në´ Dio hi̱ cha´në´ lä̱jë̱ë̱ dsa̱ ga̱mi̱jnääy̱ he̱ be̱ey´ kya̱a̱h´ ta´ kiyẖ hi̱ lä̱ja̱ kya̱a̱h´ juu̱ he̱ ga̱hlëëyh´ ka̱läh´.

20 Hi̱ lla̱ jnääẖ juu̱ ha̱ lä̱ ga̱jmee´ dsa̱ka̱a̱h´ kya̱a̱ jmi̱dsa̱ kya̱a̱h´ dsa̱ta´ kya̱a̱ jnääẖ ga̱ta̱a̱yẖ goo̱ lle´moh´ maẖ jmeey̱ hiẖ he̱ ju̱u̱y´, ja̱ga´ ga̱ta̱a̱y̱ dsoh´ hma̱cru̱.

21 Pero jnääẖ ma´ kye̱´ jnääẖ o̱jø̱ẖ dsë̱ hi̱ he´ nøø´ juu̱ ma´ lä̱a̱ jnääẖ dsa̱ Israel. Pero na̱ ma̱hya̱ hnë̱ jmɨɨ´ he̱ ga̱la̱ lä̱ja̱.

22 ¿Che´ kyu̱u̱ẖ ha̱ lä̱ ma̱la̱? Ko̱llaa´ dsa̱më´ hi̱ jmee̱ ko̱jø̱h´ kya̱a̱h´ jnääẖ, ma̱jø̱ø̱yẖ jnääẖ, kya̱a̱h´ juu̱ he̱ ma´ki̱iy̱ ja̱. Jëëh´ tiiẖ ga´ ma̱na´nääy̱ jee´ la̱ to̱hø̱ø̱.

23 Ma´ ya̱nääy̱, jäyh´ mo̱so̱ cha̱ jmɨ̱ngo̱ kiyẖ kye̱ neẖ to̱hø̱ø̱ ja̱, hi̱ jäyh´ ma̱jë̱ë̱y̱ ángele hi̱ ma̱jäh´ sɨɨyẖ he̱ na´ji̱iẖ ba´ Jesús.

24 Lä̱ja̱ ma̱na´nää̱ ko̱llaa´ dsa̱kya̱a̱h´ jnääẖ jee´ la̱ to̱hø̱ø̱ ja̱. Pero ma´ ya̱nääy̱, ko̱o̱ ba´ juu̱ jmeeyẖ lä̱ko̱h´ jäh´ dsa̱më´ he´, he̱ mo̱so̱ kye̱ jmɨ̱ngo̱ kiẖ Jesús.

25 Ja̱ga´ ga̱jäh´ Jesús sɨɨyẖ:

—He̱ ba´ che̱ ta̱a̱ẖ hnäh´. He̱lɨɨ̱ ba´ ga̱lä̱dsoo´ hoh´ hnäh´ lä̱jë̱ he̱ ga̱jäh´ hi̱ ga̱ngëë̱ juu̱ kiẖ Dio llo´joo̱.

26 ¿Che´ sa̱ ma´ la̱ bii̱ kiẖ hi̱ la̱a̱ Cristo ma´ dsa̱ngëëy´ lä̱jë̱ he̱ wɨɨ´, jä̱a̱ ja̱ga´ le̱ey´ jø̱ø̱ẖ?

27 Lä̱cha̱h´ ja̱ ga̱løøy̱ hlë̱ë̱yẖ lä̱ko̱o̱ ma̱na̱sɨɨ̱ kiyẖ jä̱a̱. Ga̱løøy̱ kya̱a̱h´ he̱ ga̱sɨɨ´ Moisé hi̱ ngoo̱ biẖ mi̱jnääy̱ lä̱ hii´ në´ ha̱ lä̱ hlëëẖ kiyẖ jee´ ga̱sɨɨ´ hi̱ ga̱ngëë̱ juu̱ kiẖ Dio.

28 Ma´ ga̱të̱ë̱y´ jwɨɨ̱ jee´ ga̱nääy̱ ja̱, ga̱jmee´ Jesús lä̱ko̱o̱ he̱ ngoo̱ biẖ ta̱ cha´në´.

29 Pero discípulo he´ ga̱chu̱u̱´ kya̱a̱yh´ maẖ jä̱y̱ hwë̱ ja̱, ga̱jäyh´ sɨɨyẖ:

—Jä̱´ kya̱a̱h´ jnääẖ, jëëh´ ma̱hloo´ ba´ la̱, ma̱ngoo̱ ga̱nɨɨ̱.

Ga̱jä̱´ biẖ kya̱a̱h´ discípulo he´.

30 Lä̱ko̱o̱ ma´ gyay̱ në´ mes˜, ga̱ka̱y̱ he´ñiiẖ. Ma̱ngëë´ ma̱kway´ ti´hmaah´ kiẖ Dio, ga̱lla̱ay̱ he´ñiiẖ ja̱ maẖ ga̱kwëëyẖ discípulo he´.

31 Lä̱cha̱h´ ja̱ ga̱na´ mɨ̱ nëy´ hi̱ ga̱lä̱kyu̱u̱y̱ Jesús. Lä̱ ma̱jëëy˜ ja̱ ga̱ä̱a̱ẖ Jesús.

32 Maẖ ma´ jäh´ dsa̱kya̱a̱yh´:

—Ha̱ ko̱h´ sa̱ ma̱nøẖ dsë̱ jne´ lä̱ko̱h´ juu̱ he̱ ma̱hlë̱ë̱yẖ jne´ cha´jwë̱. Hi̱ lä̱ja̱ ka̱läh´ kiẖ he̱ ma̱mi̱jnääy̱ ha̱ lä̱ hnøø̱ jäh´ jee´ na̱sɨɨ̱ juu̱ kiẖ Dio.

33 Lä̱cha̱h´ hor˜ ja̱ ga̱nooy̱ ga̱nääy̱ ta̱ Jerusalén. Ga̱lla̱nääy̱ jee´ ma´ tä̱a̱h´ ko̱jø̱h´ lä̱jë̱ë̱ gya̱ka̱a̱ apóstole kya̱a̱h´ jñah´ dsa̱kya̱a̱yh´.

34 He̱ja̱ ga̱jäh´ dsa̱ hi̱ ma´ tä̱a̱h´ he´:

—Ma̱ra̱ ju̱dsoo´ ma̱lä̱ji̱iẖ Dsa̱jø̱ø̱ẖ jnäṉ, hi̱ ma̱mi̱jnääy̱ hñiiy´ kiẖ Simón.

35 Ja̱ga´ ga̱jmeeẖ lä̱u̱u̱´ discípulo he´ juu̱, ha̱ lä̱ ga̱la̱ kiyẖ cha´jwë̱, hi̱ ha̱ lä̱ ga̱lä̱kyu̱u̱y̱ Jesús ma´ ga̱lla̱ay̱ he´ñiiẖ.

Ga̱mi̱jnää̱ Jesús hñii´ kiẖ discípulo kya̱a̱y̱

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

36 Ta´ko̱ji̱iẖ ma´ tä̱a̱yh´ llay̱ juu̱ ja̱, ga̱lla̱së̱ë̱ẖ Jesús to̱dsaaẖ jee´ kiyẖ maẖ ga̱sɨɨyẖ:

—Wa´ hii´ tii´ kyaẖ hnäh´.

37 He̱ja̱ ga̱jwa̱a̱ẖ jwërte lä̱jë̱ë̱ hi̱ ma´ tä̱a̱h´ he´ maẖ ga̱lä̱goyẖ. Jmɨ̱lle´ ba´ ja̱ ma´ jëëy˜, la̱a̱y´.

38 He̱ja̱ ga̱jäh´ Jesús sɨɨyẖ:

—¿He̱la̱ ga̱ẖ hnäh´? ¿He̱la̱ jmeeẖ hnäh´ to̱ hoh´ hnäh´?

39 Jëë` da´ hnäh´ ma¯goon˖. Jëë` da´ hnäh´ ma¯tɨɨn˖. Ja̱¯ba´jnä´la¯. Choo̱h¹ da´ hnäh´ mah¹ jëë`. Jëëh´, jmɨ¯lle´ sa˖ kye̱¯ jmɨ¯ngo¹ lä˖ko̱o̱¯ jëëh´ hnäh´ la̱a̱n¹.

40 Jee´ cheyh¹ hlëëyh˖ lä˖ja̱¯, ga˖heeyh¹ dsa¯ ma¯gooy¯ ma¯tɨɨy´.

41 Pero sa˖ ga´ ma¯he̱e̱y´ llu¹, kih¹ he¯ jë̱ë̱¯ dsëy¹ cha¯miih¯ hi˖ ma´ dsa̱a̱˜ dsëy¹ ka¯läh´. He¯ja̱¯ ga˖jäh´ Jesús sɨɨyh˖:

—¿Hee¯ cha¯ miih¯ kihn´ jee´ la¯?

42 He¯ja̱¯ ga˖kwëëyh¹ ko̱o̱¯ jwɨ´ kih¹ hmooh¯ na¯dsë̱ë̱˜ në´ je¯ hi˖ ko̱o̱¯ jwɨ´ tah¹ sër˜.

43 He¯ja̱¯ ga˖so̱o̱yh¹ mah¹ ga˖kuyh¯ lä˖ ma¯jëë˜ ja̱¯ lä˖jë̱ë̱˖.

44 Mah¹ ga˖jäh´ Jesús sɨɨh˖ lä˖jë̱ë̱˖ dsa¯ he´:

—He¯ la¯ na¯ juu¹ he¯ ga˖hlë̱ë̱hn` hnäh´ lä˖ ma´ gya´ ga´ jnä´ jee´ kyah¹ hnäh´. He¯ ga˖jmee´ bii¹ ga˖lä˖te¹ lä˖jë˖ he¯ na¯sɨɨ¯ kin˖ në´ ley kih¹ Moisé, hi˖ jee´ na¯sɨɨ¯ juu¹ kih¹ hi̱¯ ga˖ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio, hi˖ kih¹ salmo ka¯läh´.

45 Ja̱¯ga´ ga˖jmeey´ ga˖na´ hɨɨ´dsë¯ kih¹ dsa¯ he´ mah¹ ga˖lä˖ngëëy´ lä˖ko̱o̱¯ na¯sɨɨ¯ juu¹ kih¹ Dio.

46 Mah¹ ga˖sɨɨyh˖ lä˖jë̱ë̱˖ dsa¯ he´:

—He¯ la¯ na¯ ma¯na¯sɨɨ¯ kin˖ jäa̱¹. Ga˖jmee´ bii¹ ki˖ jnä´ hi̱¯ la̱a̱¹ Cristo he¯ ga˖jëën¹ wɨɨ´ mah¹ ga˖lä˖jɨɨhn` jee´ kih¹ hi̱¯ na¯ju̱u̱´ ma´ ga˖hya¯ hnë¯ jmɨɨ´.

47 Hi˖ kwa̱a̱t˜ kin˖, dsa¯nää¹ dsa¯ dsa¯kwa˖ juu¹ kin˖ ga˖lä˖ka̱a̱¯ hwa¹. Lööy¹ ta˖ Jerusalén hlë̱ë̱yh¹ dsa¯ ha¯ lä˖ dsa¯je̱e̱yh˜ kya̱a̱h´ Dio mah¹ ko̱o̱˖ Dio dsë¹ kih¹ dso´kye¯ kiyh¹.

48 Hnäh´ he´ hi̱¯ jmee¹ ju¹dsoo´ kih¹ lä˖jë˖ he¯ la¯.

49 Hɨɨ¯ jnä´ che̱e̱n¯ kyah¹ hnäh´ he¯ ga˖bääh¯ Tää` kya̱a̱n˖ hñɨɨ´ kwëëyh¹ hnäh´. He¯ja̱¯ jäa̱´ hnäh´ Jerusalén la¯, lä˖jɨɨh¹ të̱ë̱h¹ hnäh´ be´ he¯ jyoo¹ gyɨɨh¹.

Ngaah¹ Jesús gyɨɨh¹
(Mr. 16:19-20)

50 Ga˖jäa̱¹ Jesús lä˖jë̱ë̱˖ dsa¯ he´ lä˖ ga˖të´ jäh˖ kih¹ jwɨɨ¯ Betania. Jee´ ja̱¯ ga˖chooy´ gooy¯ gyɨɨh¹ mah¹ ga˖mi˖jäay¹ lä˖jë̱ë̱˖.

51 Jee´ cheyh¹ mi¯jäay¹ lä˖jë̱ë̱˖ dsa¯ he´ ngaayh¹ ta˖ gyɨɨh¹.

52 Ma¯ngëë´ ma¯jmäay¹ jööh¹ Jesús, peer˖ jë̱ë̱¯ dsëy¹ ga˖nääy` ta˖ Jerusalén.

53 Hi˖ ma´ täah´ täay´ jee´ ma´ chih¹ gwah˖, kway˖ ti´hmaah´ kih¹ Dio hi˖ ma´ jmeey˖ jɨɨh¯ kiyh¹. Wa´ la¹ lä˖ja̱¯.

San Juan
Juˈhmëë˝ kihˈ Jesús heˉ gaˍsɨɨ˝ Jwąąˉ

Juuˈ kihˈ Dio gaˍlëëyˈ dsaˉ

1 Läˍ ma˝ toˉnë˝ ma˝ chąąyˉ ba˝, ląąyˈ Juuˈ. Juuˈ jąˉ ma˝ ląąˈ kyąąh˝ Dio.
Jąˉba˝ Juuˈ jąˉ ma˝ ląąˈ hñii˝ Dio.
2 Hiˉ naˉ ma˝ ląąˈ läˍ ma˝ toˉnë˝ kyąąh˝ Dio.
3 Hñiiy˝ gaˍjmeey˝ läˍjëˍ heˉ chaˉ, niˍ miihˉ saˍ chaˉ heˉ maˉnaˉlaˉ kihˈ hñii˝ heˉ saˍ gaˍjmeey˝ hñiiy˝.
4 Kihˈ hñii˝ bihˈ na˝jiihˍ. Hehˈ heˉ na˝jiihˍ jąˉ, laˈ läˍkǫǫˉ wa˝jeˉ heˉ chooˍ kihˈ läˍjëëˍ dsaˉ.
5 Gaˍläˍjnä˝ wa˝jeˉ jąˉ jee˝ ma˝ tąąh˝ hiˉ jmeeˍ heˉ hlɨɨhˈ. Pero dsaˉ hiˉ ma˝ tąąh˝ jmeeˍ heˉ hlɨɨhˈ, saˍ gaˍlɨyhˈ kyąąh˝.
6 Hiˍ ma˝ chąąˉ jąąˉ dsaˉñɨɨhˉ ma˝ chęęˉ Jwąąˉ hiˉ gaˍchęęˈ Dio.
7 Hiˉ he˝ jaˈ kyęˉ juˈdsoo˝, mahˈ kwayˈ juˈdsoo˝ kihˈ wa˝jeˉ, mahˈ läˍjąˉ läˍjëëˍ dsaˉ läˍdsoo˝ dsëˈ kihˈ wa˝jeˉ jąˉ kyąąh˝ juuˈ heˉ gaˍkway˝.
8 Jąˍ hiˉ he˝ ma˝ ląąˈ läˍkǫǫˉ wa˝jeˉ jąˉ, jayˈ mahˈ kwayˈ juˈdsoo˝ kihˈ hiˉ ląąˈ läˍkǫǫˉ wa˝jeˉ jąˉba˝.
9 Maˉngooˈ yaˍjąhˍ jäˍ hiˉ ląąˈ läˍkǫǫˉ wa˝jeˉ heˉ laˈ juˈdsoo˝, heˉ chooˍ kihˈ läˍjëëˍ dsaˉ.
10 Jąˉba˝ jmɨˉgyɨɨˍ laˉ maˉchąąyˉ, hiˍ gaˍjmee˝ Dio jmɨˉgyɨɨˍ laˉ taˍlaˍ kiyhˈ. Pero dsaˉ chąąˉ jmɨˉgyɨɨˍ laˉ saˍ gaˍläˍkyǫǫyˍ.
11 Jayˈ jąˉba˝ jmɨˉgyɨɨˍ kiyhˈ, pero hiˉ chąąˉ kyąąyˈ saˍ gaˍhęęyhˉ.
12 Pero läˍjëëˍ hiˉ gaˍhęęyhˉ, hiˉ jmeeˍ dsoo˝ dsëˈ kiyhˈ, gaˍkway˝ jwëˈ lęęy˝ jǫǫ˝ Dio.
13 Heˉ ląąyˈ jǫǫ˝ Dio, jąˍ kihˈ heˉ gaˍläˍchąąyˍ läˍkǫǫˉ lle` kihˈ dsaˉläˉchąąˉ dsaˉ jmɨˉgyɨɨˍ, niˍ jąˍ kihˈ heˉ gaˍläˍhyohˍ dsëˈ choˈjmiiyˉ heˉ gaˍläˍchąąyˍ heˉ ląąyˈ jǫǫ˝ Dio, niˍ jąˍ kihˈ heˉ gaˍjmee˝ choˈjmiiyˉ hɨɨ˝dsëˉ heˉ gaˍläˍchąąyˍ. Heˉ gaˍläˍchąąyˍ läˍ hnøøˈ hñii˝ Dio ba˝ jąˉ.
14 Hiˍhˈ hiˉ ląąˈ Juuˈ jąˉ, gaˍlëëyˈ dsaˉ mahˈ gaˍgyayˉ jee˝ jnänˋ, hiˍ jnäähˈ discípulo kyąąyˈ gaˍjëë˝ jnih˝ heˉ ląąyˈ jøøyhˈ. Ląąyˈ jøøyhˈ kihˈ heˉ ląąyˈ gyɨɨˉ kǫǫˉ mëëˈ kyąąˈ Täänˋ. Haˉ kǫh˝ saˍ lluˈ dsëyˈ hiˍ kyęyˉ juˈdsoo˝ jmahˈ ba˝.
15 Gaˍkwa˝ Jwąąˉ juˈdsoo˝ kiyhˈ, ma˝ jäyh˝:
—Hiˉ laˉ he˝ hiˉ ma˝ jwahnˍ kihˈ: “Hiˉ läˍ këëˉ ga˝ kinˍ, hiˉ laˉ jøøhˈ ga˝ läˍkǫǫˉ jnä˝, jëëh˝ kǫˉjąˉ maˉchąąˉ bihˈ jąąˈ kiˍ jnä˝.”
16 Haˉ kǫh˝ saˍ chaˉmiihˉ heˉ chaˉ kiyhˈ, hiˍ jee˝ gaˍläˍjëëˍ jne˝ joh˝ heˉ saˍ maˉhñahˉ jne˝. Jąˍ kǫǫˉ hä˝ maˉmiˉjąąyˈ jne˝.
17 Hehˈ ley, taˍlaˍ kihˈ Moisé ba˝ juˈ. Pero läˍjëˍ heˉ la˝ kwaˍ Dio, kyąąh˝ läˍjëˍ juˈdsoo˝, taˍlaˍ kihˈ Jesucristo ba˝ gaˍhñahˈ jne˝.
18 Jiih˝kǫh˝ jiih˝lɨh˝, niˍ jąąˉ saˍ maˉjëëˍ Dio. Jǫǫy˝ hiˉ ląąˈ gyɨɨˉ kǫǫˉ mëëˈ ba˝, hiˉ gyaˈ kǫˉjøh˝ kyąąh˝ Täänˋ, hiˉ he˝ ba˝ maˉmiˉjnäänˋ jnänˋ haˉ läˍ ląąyˈ.

Gaˍjmee˝ Jwąąˉ juˈdsoo˝ kihˈ Jesús (Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

19 Dsaˉta˝ judiu hiˉ chąąˉ Jerusalén gaˍchęęyˈ jmiˉdsaˉ kyąąh˝ dsaˉ levita kihˈ Jwąąˉ mahˈ na˝ngɨɨy˝ juuˈ kiyhˈ hiˉ ląąˈ Jwąąˉ.
20 Heˉjąˉ gaˍhęęhˉ ba˝ Jwąąˉ heˉ jmeeyhˈ juuˈ, saˍ gaˍhmäy˝:
—Jąˍ he˝ jnä˝ ląąnˈ Cristo —gaˍjäh˝ Jwąąˉ sɨɨyhˍ.
21 —¿Hiiˉ ba˝ ląąhˈ hneˉ jąˉ? ¿Che˝ hneˉ he˝ Elía? —gaˍsɨɨyhˍ Jwąąˉ.
—Jąˍ he˝ jnä˝ —gaˍjäyh˝.
—¿O che˝ hneˉ he˝ ląąhˈ dsaˉ hiˉ ngëëˉ juuˈ kihˈ Dio hiˉ nøø˝ juuˈ jäˍ jmɨˉgyɨɨˍ laˉ? —gaˍjäh˝ dsaˉ he˝.
Kǫǫˉ kaˉläh˝ gaˍjęęhˉ Jwąąˉ juuˈ kiyhˈ:
—Jąhˍhąˈ.

22 —¿Hii̱⁻ ba´ laa̱h' hne⁻ ja̱⁻? Mah'
ngëë´ jnääh' juu' kwee⁻ kih' hi̱⁻
ma⁻che̱e̱' jnääh '. ¿Ha⁻ lä⁺ jwah´
hñaah'? —ga⁺jäh´ dsa⁻ he´ siiyh⁺
Jwa̱a̱⁻.
23 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ Jwa̱a̱⁻ siiyh⁺:
—Jnä´ laan' hi̱⁻ kwa⁺ juu' jee´ la'
hwa' kii̱⁺ jee´ sa⁺ kwa⁺ ni⁺ miih⁻:
"Mi⁻lluu̱` hnäh´ hñaah' mah' jä⁺
Dsa⁻jøøh' jnän` ko̱⁻dsoo´ jwë'" —
lä⁺ko̱o̱⁻ ga⁺jäh´ Isaía hi̱⁻ ga⁺ngëë' juu'
kih' Dio.
24 Lä⁺jëë⁺ dsa⁻ hi̱⁻ ga⁺che̱e̱' dsa⁻
judiu he´ ma´ la̱a̱' fariseo.
25 Ga⁺ngiiy´ juu' kiyh' ka⁻läh´
ga⁺siiyh⁺:
—¿He⁻la' ja̱⁻ cha̱a̱h´ dsa⁻ jmii⁻,
cher´mah' sa⁺ la̱a̱h' Cristo, ni⁺ sa⁺ la̱a̱h'
Elía, ni⁺ hii̱⁻ ga´ jñah´ dsa⁻ hi̱⁻ ma´
ngëë˜ juu' kih' Dio? —ga⁺jäh´ dsa⁻ he´
siiyh⁺.
26 —Jnä´ cha̱a̱n´ dsa⁻ jmii⁻ kya̱a̱h´
jmii⁻ ba´, pero jee´ kyah' hnäh´ cha̱a̱⁻
ja̱a̱⁻ hi̱⁻ sa⁺ kyu̱u̱h⁺ hnäh´.
27 Hi̱⁻ he´ jä⁺ kë̱ë̱⁻ ga´ ki⁺ jnä´. Hi⁺
ni⁺ sa⁺ të̱´dsë̱ë̱n' chiihn´ mah' llen`loo⁻
he⁻ hä´ tiiy´ —ga⁺jäh´ Jwa̱a̱⁻ siiyh⁺.
28 Lä⁺jë⁺ he⁻ la⁻ ga⁺la' jee´ jwii⁻ he⁻
che̱e̱⁻ Betania, ta⁺ hngaah` ko̱⁻ta̱a̱⁻
kih' jmii⁻ Jordán, ta⁺ jee´ ma´ choo˜
Jwa̱a̱⁻ jmii⁻.

Jesús la̱a̱' Borrego mäh' kya̱a̱' Dio

29 Ma´ ga⁺jnä' jyoh´ jmii´, ga⁺jë̱ë̱'
Jwa̱a̱⁻ Jesús ja' ta⁺ jee´ ma´ cheyh',
mah' ga⁺jäyh´:
—Jëë` da´, hi̱⁻ na⁻ he´ Borrego mäh'
kya̱a̱' Dio hi̱⁻ jñuuh˜ dso´kye⁻ kih'
dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺.
30 Hi̱⁻ na⁻ na⁻ hi̱⁻ ma´ jwahn⁺ kih':
"Kë̱ë̱⁻ ga´ kin⁺, jä⁺ ja̱a̱⁻ dsa⁻ñuuh⁻ hi̱⁻
jøøh' ga´ lä⁺ko̱o̱⁻ jnä´, jëëh´ ko̱⁻ja̱⁻
ma⁻cha̱a̱⁻ bih' jä̱ä̱' ki⁺ jnä´."
31 Jnä´ sa⁺ ma´ kyu̱u̱⁺ jnih´. Ma⁻jan˜
mah' cha̱a̱n´ dsa⁻ jmii⁻ ba´ mah'
lä⁺ja̱⁻, lä⁺jnääy´ kih' dsa⁻ Israel.
32 Ga⁺mi⁺jnää⁻ ga´ Jwa̱a̱⁻ juu',
ga⁺jäyh´:
—Ga⁺jëën' Jmi⁻lle´ Na⁻jngii ' kih'
Dio ga⁺jyoo' gyuuh' jmi⁻gyuu⁺, la̱a̱y'
lä⁺ko̱o̱⁻ ja̱a̱⁻ juu⁻, hi̱⁻ ga⁺jä̱´ ko̱⁻hwëë´
në´ kiyh'.
33 Jnä´ sa⁺ ma´ man⁺ hii̱⁻ he´. Pero
hi̱⁻ ga⁺che̱e̱' jnä´ he⁻ cha̱a̱n´ dsa⁻ jmii⁻
kya̱a̱h´ jmii⁻, ga⁺siiyh⁺ jnä´: "Hi̱⁻ jë̱ë̱h'
jyoo' Jmi⁻lle´ mah' jä̱' ko̱⁻hwëë´ në´
kiyh', hi̱⁻ he´ he´ hi̱⁻ cha̱a̱' dsa⁻ jmii⁻
kya̱a̱h´ Jmi⁻lle´ Na⁻jngii' kih' Dio."
34 Lä⁺ja̱⁻ ga⁺jëën' hi⁺ jmeen⁺ ju'dsoo´
kiyh', hi̱⁻ he´ he´ Jo̱o̱´ Dio —ga⁺jäh´
Jwa̱a̱⁻.

To⁻në´ discípulo kya̱a̱' Jesús

35 Ma´ ga⁺jnä' jyoh´ jmii´, ko̱o̱⁻
ka⁻läh´ ma´ cheh' Jwa̱a̱⁻ kya̱a̱h´ u̱u̱' hi̱⁻
ma´ jmee⁺ ko̱⁻jøh´ kya̱a̱yh´.
36 Ma´ ga⁺jë̱ë̱y' Jesús ma´ ngëy⁺ jee´
ja̱⁻, mah' ga⁺jäyh´:
—Jëë` da´, hi̱⁻ na⁻ he´ Borrego mäh'
kya̱a̱' Dio.
37 Ma´ ga⁺nuu´ lä⁺u̱u̱´ hi̱⁻ ma´
ga⁺nää´ ko̱⁻jøh´ kya̱a̱h´ Jwa̱a̱⁻ he⁻
ga⁺hlëëyh´ lä⁺ja̱⁻, ga⁺nääy' kya̱a̱h´
Jesús ba´.
38 Ma´ ga⁺je̱e̱h⁻ Jesús hñii´, ga⁺jë̱ë̱y'
cha̱a̱ ' hi̱⁻ he´ kaah` kiyh', mah'
ga⁺siiyh⁺:
—¿Hee⁻ na⁻ hnooh´ hnäh´?
Mah' ga⁺jäh´ dsa⁻ he´:
—¿Ha⁻ ñeh´ hne⁻ Rabí, he⁻ la⁻ hnøø'
jäh⁺ Ta⁻jwoh'?
39 —Ya⁻nää´ hnäh´ ja̱⁻ mah' ya⁻jëë`
—ga⁺jäh´ Jesús siiyh⁺.
Ga⁺nääy' mah' na´jëëy⁻ ha⁻ ma´
gyay'. Jee´ ja̱⁻ ga⁺jäy´ kya̱a̱yh´ jmii´ ja̱⁻.
Hor˜ ja̱⁻, ma⁻të´ ko̱⁻hi̱´ gya'.
40 Ja̱a̱⁻ jee´ lä⁺u̱u̱´, hi̱⁻ ga⁺nuu´ kih'
Jwa̱a̱⁻ hih' ga⁺jmee´ ko̱⁻jøh´ kya̱a̱h´
Jesús, che̱e̱⁻ Andre´ øøh⁻ Simón Pee´.
41 He⁻ ga⁺jmeey´ to⁻në´, na´hnääyh⁻
øøyh⁻ Simón mah' ga⁺siiyh⁺:
—Ma⁻je̱e̱' jnääh' Mesía —he⁻ hnøø'
jäh⁺ Cristo.
42 Lä⁺cha̱h´ ja̱⁻ na´jä̱ä̱y⁻ Simón
cha´në´ Jesús. Ma´ ga⁺jë̱ë̱' Jesús hi̱⁻ he´,
ga⁺jäyh´:
—Hne⁻ he´ Simón, jo̱o̱´ Joná. Hne⁻
lä⁺che̱eh⁻ Cefa —he⁻ hnøø' jäh⁺ Pee´.

Jesús ga⁺tëëh' Felipe kya̱a̱h´ Natanael

43 Ma´ ga˭jnä˩ jyoh˴ jmɨɨ´, ngaah˩
Jesús ta˭ Galilea. Jee´ ja̱˯ ga˭jëë̱y˩ Fe-
lipe mah˩ ga˭sɨɨyh˭:
—Ña˯ kyäah´ jnä˴.
44 Felipe he˴ ma´ chäa̱˯ Betsaida,
dsa˯goo˩ Andre´ kyäah´ Pee´ ka˯läh˴.
45 Ma´ ga˭jee̱˩ Felipe Natanael mah˩
ga˭sɨɨyh˭:
—Ma˯jee̱˩ jnäähˬ˩ hih˩ dsa˯ hi̱˯ ga˭sɨɨ˴
Moisé kih˩ në´ ley, hi˭ lä˭jëë̱˭ hi̱˯
ga˭ngëë˩ juu˩ kih˩ Dio ga˭sɨɨ˴ kiyh˩
ka˯läh˴. Hi̱˯ he˴ he˴ Jesús, joo̱˴ José hi̱˯
chäa̱˯ Nazaret.
46 Mah˩ ga˭jäh˴ Natanael:
—¿Ha˯ lä˭ la˩ juu˩ he˯ ya˯hëë̱˩ jäa̱˯
hi̱˯ llüü̱˩ jee´ jwɨɨ˯ Nazaret?
—Ña˯ mah˩ jëë̱` da´ —ga˭jäh˴ Felipe
sɨɨyh˭.
47 Ma´ ga˭jëë˩ Jesús ngoo˩ ya˭jäh˭
Natanael, ga˭hlëëyh˴ kiyh˩:
—Hi̱˯ ja˩ na˯, hi̱˯ na˯ ba´ he˴ dsa˯ Is-
rael, hi̱˯ sa˭ cha˯ ni˭ miih˯ juu˩ ta˯juu˩
tuh˯dsë˩.
48 —¿Ha˯ lä˭na˯ he˯ ma˯lä˯kyüüh˭
jnä˴? —ga˭jäh˴ Natanael sɨɨyh˭.
—Jää˩ ja˯ga´ hlëë̱h˩ Felipe hne˯,
ga˭jëë̱n˭ hne˯ ma˯cheh˩ koo˴ kih˩
chaah˩ higo —ga˭jäh˴ Jesús sɨɨyh˭.
49 —Ta˯jwoh˩, hne˯ he˴ läah˩ Joo̱˴
Dio, hne˯ läah˩ Rey kyäa̱˩ dsa˯goo˜
jne´ —ga˭jäh˴ Natanael sɨɨyh˭.
50 Mah˩ ga˭jäh˴ Jesús ka˯läh˴:
—Ma˯lä˯dsoo˴ hoh˴ jnä˴, kih˩ he˯
ma˯jwëë̱hn˩ hne˯ ga˭jëë̱n˭ hne˯ koo˴
chaah˩ higo. Pero cha˯ga´miih˯ he˯
jɨh˯gäa̱˯ jëëh˩ na˩ ta˭ cha´në´.
51 Hi˭ ga˭jäyh˴ ka˯läh˴:
—Ma˭ra˭ ju˩dsoo˴ jwëë̱hn˜ hnäh˴,
na˩ ta˭ cha´në´ jëëh˩ hnäh˴ gyɨɨh˩
jmɨ˯gyɨɨ˭ na˯na´, jëë̱h˩ hnäh˴ ángele
kyäa̱˩ Dio hi̱˯ wɨɨ˜ hi̱˯ jñäa̱˭ në´ kih˩
Hi̱˯ga˭lëë̱˩ngo˩ la˯ —ga˭jäh˴ Jesús
sɨɨyh˭.

2

*Lä˭la˯ ga˭la˩ lä˭ ma´ ga˭jee̱˴ goo˯
jäa̱˯ dsa˯ jee´ jwɨɨ˯ Caná*

1 Jee´ ga˭të˴ hnë˯ jmɨɨ´, ga˭jee̱˴ goo˯
jäa̱˯ dsa˯ jee´ jwɨɨ˯ Caná, he˯ na˯hee̱˴
hwa˩ Galilea. Jee´ ja̱˯ ma´ hää̱´ choo˩
Jesús.
2 Jesús hi˭ jnäähˬ˩ discípulo kyäay˩
ga˭tëëyh˩ jnäähˬ˩ jee´ të˯ jmɨɨ´ ka˯läh˴.
3 Ma´ sa˭ ga˭lëë̱˩ jmɨh˩ mɨ ˬjëh˩
ma˯ää̱˯ he˯ ma´ hɨh˜ dsa˯, ga˭jäh˴
choo˩ Jesús sɨɨyh˭:
—Ma˯dsa˩ go˯te˜ jmɨh˩ mɨ ˬjëh˩ kih˩
dsa˭.
4 Mah˩ ga˭jee̱h˯ Jesús juu˩ kiyh˩:
—¿He˯la˩ jwɨɨh˴ jnä˴ lä˭na˯? Sa˭ ga´
ma˯të˴ hor˜ kin˭.
5 Mah˩ ga˭jäh˴ chooy˩ sɨɨyh˭ hi̱˯ ma´
tääh´ kwa˭ be˴ jee´ ja̱˯:
—Jmee´ hnäh˴ lä˭jë˭ he˯ sɨɨyh˭ hnäh˴.
6 Ma´ tøø̱˴ jee´ ja̱˯, jñɨɨ˴ mɨˬhya˯ kaah´
he˯ ma´ la˩ kyäah´ küü̱´ jee´ ma´ chih˜
dsa˯ judiu jmɨɨ˯ he˯ ma´ jmee˭ jäy˭
na˯jngëëy˩ cha´në´ Dio. Lä˭koo̱˯ mɨ
ˬhya˯ ja̱˯, ma´ hiih˯ koo̱˯ hña˯loo˴ hih˭
jmɨɨ˯.
7 Mah˩ ga˭jäh˴ Jesús sɨɨh˭ dsa˯ hi̱˯
ma´ tääh´ kwa˭ be˴ jee´ ja̱˯:
—Käah´ jmɨɨ˯ neh˭ lä˭jë˭ mɨ ˬhya˯
na˯.
Mah˩ ga˭jmeey˴ na˯kah˩ na˯dsëh˭
lä˭jë˭ mɨˬhya˯ ja̱˯.
8 Ja̱˯ga´ ga˭jäh˴ Jesús sɨɨh˭ dsa˯ he˴:
—Na˩ na˭, kye̱˯ miih˯ mah˩
go˯kwëëh` dsa˯jɨɨ´ jmɨɨ´.
Hi˭ lä˭ja̱˯ ga˭jmeey˴.
9 Hih˩ dsa˯jɨɨ´ jmɨɨ´ he˴, ga˭jëëy˩ che´
llu˩ jmɨɨ˯ he˯ ma˯la˩ jmɨh˩ mɨˬjëh˩. Ni˭
sa˭ ñey˯ ha˯ ta˭ ja˩ he˯ ja̱˯, ma˭la˭ hi̱˯
ma´ kwa˭ be˴ hi̱˯ ga˭hwëë˩ jmɨɨ˯ ja̱˯ba´
ña˯. Mah˩ ga˭tëë˩ jɨɨ´ jmɨɨ´ kih˩ hi̱˯
dsa˯jee̱˴ goo˯,
10 mah˩ ga˭sɨɨyh˭:
—Ga˭lä˭jëë̱˭ dsa˯ kwëëh˜ to˯në´
jmɨh˩ mɨ ˬjëh˩ llu˩. Ma˯la˭ ma˯hɨyh˭
cha˯miih˯, ja̱˯ga´ kwëëyh˩ jmɨh˩ mɨ
ˬjëh˩ he˯ hwäa̱˩ ga´ miih˯. Pero hne˯
ma˯na˯høøh˯ jmɨh˩ mɨˬjëh˩ llu˩ mah˩
kwëëyh˩ jee´ llaa̱˭ ga´.
11 Jee´ jwɨɨ˯ Caná he˯ na˯hee̱˴ hwa˩
Galilea ba´ ga˭jmee˴ Jesús to˯në´ he˯
jɨh˯gäa̱˯ ja̱˯. Jee´ lä˭ja̱˯ ga˭mi˭jnääy˯
hñɨiy˴ ha˯ koo̱˯ jøøh˩ läay˩, hi˭ lä˭jëë̱˭
jnäähˬ˩ discípulo kyäay˩, cha˯ga´miih˯
ga˭lä˭dsoo˴ dsë˯ jnäähˬ˩ kiyh˩.

12 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja̱⁻, ngaayh¹ ta⁺ Capernaum, kyääh´ chooy¹ kyääh´ øøyh⁻ hi⁺ jnäähˈ discípulo kyäay¹. Jee´ ja̱⁻ ga⁺tooh`jnäähˈ cha⁻miih⁻ jmɨɨ´.

Jesús ga⁺hwëë̱¹ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ tä̱ä̱h´ hnɨɨ⁺ jee´ ma´ chihˈ gwah⁺
(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

13 Ma⁻ngoo¹ ma⁻ya⁻jäh⁺ jmɨɨ´ he⁻ ku̱h⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh¹, he⁻ja̱⁻ngoo¹ Jesús ta⁺ Jerusalén.

14 Jee´ chihˈ gwah⁺ juuh⁺, jee´ ja̱⁻ga⁺jëëy¹ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ hnëë˜ kya´, hi̱⁻ ma´ hnëë˜ borrego, hi̱⁻ ma´ hnëë˜ juu⁻, kyäah´ hi̱⁻ ma´ tä̱ä̱h´ mi⁻sɨɨ¹ kuu´ kihˈ dsa⁺.

15 Ga⁺jmeey´ ko̱o̱⁻ sɨ´hnɨɨ`. Kyäah´ he⁻ ja̱⁻, ga⁺hëëy¹ kih¹ lä⁺jëë̱⁺ hi̱⁻ ma´ tä̱ä̱h´ jee´ chihˈ gwah⁺ ja̱⁻, hi̱⁻ ga⁻ borrego, hi̱⁻ ga⁻ kya´, hi̱⁻ ga⁻ hi̱⁻ mi⁻sɨɨ¹ kuu´. Ga⁺kë̱yh¹ ga⁺lä⁺jë⁺ na´mes˜, ga⁺sä̱ä̱¹ ga⁺jäay¹ kuu´ kihˈ hi̱⁻ he´.

16 Hi̱⁻ ma´ tä̱ä̱h´ hnëë˜ juu⁻ he´ ga⁺sɨɨyh⁺:

—Hwëë`lä⁺jë⁺ he⁻ na⁻ jee´ la⁻. Ta⁺ jmee⁻ hnäh´ je´hmooh´ hne¹ kih¹ Tää`kyäan⁺.

17 Ja̱⁻ga´ ga⁺lä⁺dsooh˜ dsë⁻ jnäähˈ discípulo kyäay¹ lä⁺ko̱o̱⁻ na⁻sɨɨ⁻ juuˈ kih¹ Dio: "Ngoo¹ dsa⁻llä̱ä̱n⁺ kih¹ he⁻ kyë̱n´ cha⁻miih⁻ huu´dsë⁻ kih¹ hne¹ kyah¹."

18 Dsa⁻ hi̱⁻ tä̱ä̱h´ në´ kihˈ judiu ga⁺ngɨɨ´ juuˈ kih¹ Jesús:

—¿Hee⁻ ko̱o̱⁻ lii˜ jmeehˈ, mah¹ jëë´ jnäähˈ he⁻ na⁻ngëhˈ jwëˈ he⁻ jmeeh⁻ lä⁺jë⁺ he⁻ na⁻? —ga⁺jäyh´ sɨɨyh⁺ Jesús.

19 —Hla¹ hnäh´ gwah⁺ la⁻ mah¹ kyäah´ hnë⁻ jmɨɨ´ ba´ choohn´ —ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺.

20 Lä⁺chäh´ ja̱⁻ ga⁺jäh´ dsa⁻ hi̱⁻ tä̱ä̱h´ në´ he´ sɨɨyh⁺:

—Kyäah´ to̱¹loo¹ jñɨɨ´ ji̱⁻ñe⁻ ga⁺jmee´ dsa⁻ gwah⁺ la⁻. ¿Ha⁻ lä⁺ja̱⁻ jwah´ hne⁻, kyäah´ hnë⁻ jmɨɨ´ ba´ choohn´?

21 Pero ja̱⁺ kih¹ gwah⁺ he⁻ ga⁺hlëëyh´ lä⁺ja̱⁻, he⁻ ma´ hlëëyh⁺ kih¹ jmɨ⁻ngo¹ kiyh¹ ba´ ja̱⁻.

22 He⁻ja̱⁻ ma⁻ngëë´ ma⁻lä⁻jiih` Jesús, ga⁺lä⁺dsooh˜ dsë⁻ jnäähˈ discípulo kyäay¹ he⁻ ga⁺hlëëyh´ ja̱⁻, hi⁺ cha⁻ga´miih⁻ ga⁺lä⁺dsoo´ dsë⁻ jnäähˈ lä⁺ko̱o̱⁻ na⁻sɨɨ⁻ juuˈ kih¹ Dio, hi⁺ ga⁺lä⁺dsoo´ dsë⁻ jnäähˈ lä⁺ko̱o̱⁻ ga⁺hlëëh´ Jesús ka⁻läh´.

Lä⁺jë⁺ huu´dsë⁻ he⁻ ma´ jmee⁺ dsa⁻ ma´ kyuuh˜ ba´ Jesús

23 Ta´ko̱⁻jiih¹ ma´ të⁻ jmɨɨ´ he⁻ ku̱h⁻ dsa⁻ borrego mäh¹ jee´ jwɨɨ⁻ Jerusalén, jwëë̱´ dsa⁻ ga⁺hë̱ë̱h⁻ juuˈ kih¹ Jesús ma´ ga⁺jëëy¹ lä⁺jë⁺ he⁻ juh⁻gäa̱⁻ he⁻ ma´jmeey⁺.

24 Pero hñii´ Jesús, sa⁺ ga⁺lä⁺cha⁺ o⁻jøh⁺ dsë⁻ kiyh¹ kyäah´ dsa⁻ he´, jëëh´ ma´ kyuu̱⁺ bih¹ ga⁺lä⁺jë̱ë̱⁺ dsa⁻.

25 Sa⁺ ma´ jmee⁺ biiˈ kiyh¹, he⁻ ma´ jmeehˈ dsa⁻ juuˈ ha⁻ lä⁺ la¹ kih¹ dsa⁻kyäayh´, jëëh´ ñey⁻ ba´ ha⁻ lä⁺ la¹ tuh⁻dsë¹ lä⁺jäa̱⁻ lä⁺jäa̱⁻ dsa⁻.

3

Ta⁺la⁺ hwëˈ ba´ ñee´ Nicodemo na´jë̱ë̱y⁻ Jesús

1 Ma´ chäa̱⁻ jäa̱⁻ dsa⁻ñuuh⁻ jee´ kihˈ fariseo hi̱⁻ ma´ chë̱ë̱⁻ Nicodemo, ma´ läa̱ˈ jäa̱⁻ dsa⁻ hi̱⁻ kyë̱⁻ në´ kihˈ dsa⁻judiu.

2 Ta⁺la⁺ hwëˈ ba´ ñee´ dsa⁻ñuuh⁻ he´ na´jë̱ë̱y⁻ Jesús mah¹ ga⁺sɨɨyh⁺:

—Ta⁻jwoh¹, ñe´ jnäähˈ, ga⁺chë̱ë̱¹ Dio hne⁻, läah¹ jäa̱⁻ ta⁻jwoh¹. Jëëh´ ni⁺ jäa̱⁻ sa⁺ lih⁺ jmee¹ lä⁺jë⁺ he⁻ juh⁻gäa̱⁻ he⁻ jmeeh⁻ hne⁻ wa´ra⁻ jäh´ kih¹ sa⁺ kyäah´ Dio hne⁻ —ga⁺jäh´ Nicodemo sɨɨyh⁺.

3 —Ma⁺ra⁺ juˈdsoo´ jwë̱ë̱hn˜ hne⁻, hi̱⁻ sa⁺ lä⁺chäa̱⁻ ka⁻läh´ lä⁺hmëë´, sa⁺ të̱ë̱y¹ jëëy¹ jee´ jmee⁺ Dio hih⁺ —ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺.

4 —¿Ha⁻ lä⁺ja̱⁻ lä⁺chäa̱⁻ ka⁻läh´ jäa̱⁻ dsa⁻ ga´ ma⁻gyuh⁻? ¿Che´ le´ dsa⁻hë̱ë̱y¹ jee´ ma´ häay´ mah¹ lä⁺chäay⁻ lä⁺hmëë´? —ga⁺jäh´ Nicodemo sɨɨyh⁺.

5 Ko̱o̱⁻ ka⁻läh´ ga⁺jäh´ Jesús:

—Ma⁺ra⁺ juˈdsoo´ jwë̱ë̱hn˜ hne⁻, hi̱⁻ sa⁺ lä⁺chäa̱⁻ kyäah´ jmɨɨ⁻ hi⁺ kyäah´ jmɨ⁻lle´, sa⁺ të̱ë̱y¹ dsa⁻hey´ jee´ jmee⁺ Dio hih⁺.

6 Hih dsa-lä-chaa- kih ngo, ngo
ba´laay. Hi-h hih dsa-lä-chaa- kyaah´
jmɨ-lle´, laay jmɨ-lle´ ba´.
7 Ta- jmee- dsaa~ hoh´ he-
ma-jwëëhn hne-, jmee- bii
lä-chaah- hnäh´ ka-läh´ lä-hmëë´.
8 Lle´ gwa´ hi- dsoo~ ha- jee´ hnøø.
Ma-ke- nuuh- hii´ lle´, sa- ñeh´ ha-
ta- gwa´ ni- ha- ta- dsoo~. Lä-ja- la
kih lä-jëë- hi- dsa-lä-chaa- kyaah´
Jmɨ-lle´ kih Dio —ga-jäh´ Jesús sɨɨyh-.
9 —¿Ha- lä- la juu na-? —ga-jäh´
Nicodemo sɨɨyh-.
10 Mah ga-jee-h- Jesús juu kiyh,
ga-sɨɨyh-:
—¿Ja ta-jwoh kyaa dsa- Israel
laah mah sa- kyuuh~ he- la-?
11 Ma-ra- ju dsoo´ jwëëhn~ hne-,
he- ma-kyuuh~ jnääh, he- ja- ba´
hlëëh´ jnääh. Hi- he- ma-jëë´ jnääh,
he- ja- ba´ jmee- jnääh dsoo´. Pero
hnäh´ sa- heeh´ hnäh´ he- hlëëh´
jnääh.
12 Wa´ra- ga-hlëëhn` hnäh´ lä-koo-
la he- cha- hwa la-, sa- jmeeh-
hnäh´ dsoo´. Ha- ba´ lä- jmeeh hnäh´
dsoo´ cher´mah ga-hlëëhn` hnäh´
lä-koo- la he- cha- gyɯɯh jmɨ-gyɯɯ-.
13 ’Sa- chaa- ga´ jñah´ hi- ga-wɨɨ
gyɯɯh jmɨ-gyɯɯ-, ma-la- hi- ga-jñaa
gyɯɯh ba´. Hi- he´ he´ Hi-ga-lëë ngo
la- hi- gya gyɯɯh jmɨ-gyɯɯ-.
14 Ja-ba´ lä-koo- ga-chaa Moisé
mɨɨh- ta- gyɯɯh jee´ ma´ la hwa kii-
ja-, ja-ba´ lä-ja- jmee- bii chaa dsa-
gyɯɯh Hi-ga-lëë ngo la-.
15 Mah lä-ja- lä-jëë- hi- jmee dsoo´
dsë kiyh sa- heey´, lä-chaay- tää´
ga-lä-jë- joh´ jmɨɨ´ cha- ba´.

Cha-miih- hnää Dio lä-jëë- dsa-
jmɨ-gyɯɯ-

16 ’Jëëh´ cha-miih- hnää Dio lä-jëë-
dsa- jmɨ-gyɯɯ-, he-ja- ga-kwaay
gyɯɯ- koo- mëë kyaay, mah lä-ja-
lä-jëë- hi- jmee dsoo´ dsë kiyh sa-
heey´, lä-chaay- ga-lä-jë- joh´ jmɨɨ´
cha- ba´.
17 Jëëh´ sa- ga-chee Dio joo´
jmɨ-gyɯɯ- la- mah taayh- dsa-
dso´jwɨɨ´. Ga-chee-y mah ta-la- kiyh
lää-y dsa- jmɨ-gyɯɯ- ba´.
18 ’Hi- jmee- dsoo´ dsë kiyh sa-
cha- ni- miih- dso´jwɨɨ´ në´ kiyh. Pero
hi- sa- jmee- dsoo´ dsë kiyh ma-cha-
dso´jwɨɨ´ në´ kiyh, jëëh´ sa- dsoo´ dsëy
kih gyɯɯ- koo- mëë kyaa Dio.
19 Lä-la- ba´ la he- ja dso´jwɨɨ´ në´
kih dsa-. Ja ba´ wa´je- hwa la- pero
ga-lä-hnøø gyih jee´ na-hoo- lä-koh´
ga´ wa´je-, jëëh´ lä-jë- he- jmeey-, he-
hlɨɨh jmah ba´.
20 Jëëh´ lä-jëë- hi- jmee- he- hlɨɨh
na-hønøyh´ kih wa´je-, sa- hnøøy
ya-nääy´ jee´ jnä´ wa´je- mah sa-
lä-jnä´ he- jmeey-.
21 Pero hi- tää´h´ jmee- lä- hnøø
ju dsoo´, hi- he´ ba´ go-nää´ jee´ jnä´
wa´je- mah lä-ja- lä-jnä´ la kyaah´
be´ kih Dio lä-jë- he- jmeey- —ga-jäh´
Jesús sɨɨyh- Nicodemo.

Koo- ka-läh´ ga-løø Jwaa- hi- ma´
choo~ jmɨɨ- hlëëh- kih Jesús

22 Ma-ngëë´ he- ja-, ngoo Jesús
ta- hwa Judea, hi- jnääh discípulo
ga-nøø jnääh kyaayh´. Jee´ ja- ga-jä´
jnääh kyaayh´ miih- jmɨɨ´ hi- ma´
chaay~ dsa- jmɨɨ-.
23 Jwaa- ka-läh´ ma´ chaa~ dsa-
jmɨɨ- jee´ jwɨɨ- Enón, koo´ Salim, jëëh´
jee´ ja- cha- cha-miih- jmɨɨ-. Jee´
ja- ma´ dsa-nää dsa- mah ma´ saay-
jmɨɨ-.
24 Jmɨɨ´ ja-, sa- ga´ ma-taah- dsa-
Jwaa- neh-ñe.
25 He-ja- ko-llaa´ discípulo kyaa
Jwaa- ga-taayh` ti-chooy- juu kyaah´
dsa- judiu ha- lä- jmee dsa- mah jäy
na-jngëëy cha´në´ Dio.
26 Mah na´nääy jee´ cheh Jwaa-
na´chiiyh´:
—Ta-jwoh, hi- ma´ gya kyaah´
hne- ta- hngaah` ko-taa- kih jmɨɨ-
Jordán, hi- ga-kwah´ ju dsoo´ kih he´,
na chaay~ dsa- jmɨɨ-. Ga-lä-jëë- ba´
dsa- dsa-nää kyaayh´.
27 Mah ga-jäh´ Jwaa- sɨɨyh-:
—Sa- le´ hyoh- dsa- ni- miih-,
wa´ra- jäh´ kih sa- ga-hyoyh kih Dio.

28 ¿Ja̱¹ he´ ba´ hnäh´ ga˭nɯɯh⁻ hnäh´
kin˭ he⁻ ga˭jwahn¹?: “Ja̱˭ he´ jnä´ la̱a̱n¹
Cristo. La̱a̱n¹ ja̱a̱⁻ hi̱⁻ ga˭che̱e̱¹ Dio jää̱¹
mah¹ hlëëhn´ kiyh¹.”
29 Dsa⁻më´ hi̱⁻ dsa⁻je̱e̱´ goo⁻
la̱a̱y¹ kya̱a̱¹ dsa⁻ñɯɯh⁻ hi̱⁻ je̱e̱´ goo⁻
kya̱a̱yh´. Pero ome˜ kya̱a̱¹ dsa⁻ñɯɯh⁻
he´ hi̱⁻ cheh¹ koo´ kiyh¹ cha̱a̱y⁻ llu¹
kya̱a̱h´ ko̱o̱⁻ nuuy¹ hlëëh¹ dsa⁻ñɯɯh⁻
he´. Lä˭ja̱⁻ la¹ ki˭ jnä´ ka⁻läh´, ma⁻je̱e̱´
dsën˭ go⁻te˜ na¹ he⁻ ma⁻ja˜ Cristo.
30 Jmee˭ bii¹ jɯɯh¹ ta´ kiyh¹ mah¹
lä˭ja̱⁻ lä˭hwa̱a̱¹ ta´ kin˭.

Hi̱⁻ ja¹ gyɯɯh¹ jmɨ⁻gyɯɯ˭ kye̱⁻ në´ kih¹ jee´ lä˭je̱e̱˭

31 Hi̱⁻ ja¹ gyɯɯh¹ kye̱⁻ në´ kih¹ jee´
lä˭je̱e̱˭. Pero hi̱⁻ cha̱a̱⁻ hwa¹ la⁻, hwa¹
la⁻ ba´ na´jnääy´, hi˭ hlëëyh˭ kih¹ he⁻
cha⁻ hwa¹ la⁻ ba´. Hi̱⁻ ja¹ gyɯɯh¹
jmɨ⁻gyɯɯ˭ kye̱⁻ në´ kih¹ jee´ lä˭je̱e̱˭.
32 He⁻ ma⁻jëëy˭ he⁻ ma⁻nuuy´, he⁻
ja̱⁻ ba´ hlëëyh˭, pero ni˭ ja̱a̱⁻ sa˭ he̱e̱h⁻
juu¹ he⁻ kway˭.
33 Hi̱⁻ he̱e̱h⁻ juu¹ he⁻ kway˭, hi̱⁻ he´
jmee˭ bih¹ dsoo´ juu¹ kih¹ Dio.
34 Jëëh´ hi̱⁻ ga˭che̱e̱¹ Dio, hlëëyh˭
juu¹ kih¹ Dio ba´. Hi˭ ja̱˭ kya̱a̱h´ hih˭
kwa˭ Dio jmɨ⁻lle´ kih¹.
35 Jëëh´, Tää` hnääy¹ ba´ Jo̱o̱y´. Hi˭
ga˭tooyh⁻ goo⁻ Jo̱o̱y´ lä˭jë˭ he⁻ ga´
cha⁻.
36 Hi̱⁻ jmee˭ dsoo´ dsë¹ kih¹ Jo̱o̱´ Dio
lä˭ ma⁻cha̱a̱y⁻ ja̱⁻ba´. Pero hi̱⁻ sa˭
jmee˭ dsoo´ dsë¹ kih¹ Jo̱o̱´ Dio sa˭ jëëy¹
jee´jmee˭ Dio hih˭. He⁻ wɨɨ´ he⁻ na¹ ga´
che̱e̱¹ Dio, he⁻ ja̱⁻ ba´ jä˭ në´ kiyh¹.

4

Ja̱a̱⁻ dsa⁻më´ hi̱⁻ cha̱a̱⁻ hwa¹ Samária ga˭hlëëh´ kya̱a̱h´ Jesús

1 Ga˭nuu´ dsa⁻ fariseo hlëëh˭ dsa⁻
kih¹ Jesús, ma´ jäyh´ jwë̱e̱´ ga´ dsa⁻
jä̱ä̱˭ Jesús hi˭ jwë̱e̱´ ga´ dsa⁻ cha̱a̱y˜
jmɨɨ⁻ lä˭ko̱h´ ga´ Jwa̱a̱⁻. Hi˭ ga˭lä˭ñe˭
Dsa⁻jo̱o̱h¹ jnän` he⁻ ga˭nuu´ dsa⁻
fariseo juu¹ ja̱⁻.
2 (Ma˭ke˭ ja̱˭ he´ hñɨi´ Jesús hi̱⁻ ma´
choo˜ jmɨɨ⁻. Jnääh¹ discípulo ba´ hi̱⁻
ma´ choo˜ jmɨɨ⁻.)
3 He⁻ja̱⁻ ya˭hë̱e̱¹ Jesús hwa¹ Judea
ja̱⁻ mah¹ ngaayh¹ ta˭ Galilea ka⁻läh´.
4 Ga˭jmee´ bii¹ kiyh¹ ngooy¹ ta˭ hwa¹
kih¹ Samária.
5 Ga˭te̱e̱y´ ko̱o̱⁻ jee´ jwɨɨ⁻ kih¹
Samária he⁻ ma´ che̱e̱⁻ Sicar, jäh˭ kih¹
hwa¹ he⁻ ga˭kwëëh¹ Jacob jo̱o̱y´ José.
6 Jee´ja̱⁻ ma´ chih¹ ko̱o̱⁻ jmɨ⁻too⁻ he⁻
ga˭jmee´ Jacob. Ga˭hwa̱a̱´ Jesús jee´
hä̱ä̱y´ jwë¹ mah¹ ga˭gyay⁻ ga˭te̱e̱yh⁻
dsëy¹ koo´ jmɨ⁻too⁻ ja̱⁻. Hor˜ ja̱⁻
ma⁻ngoo¹ ga˭të´ lla̱¹hyoo˭.
7 Ja¹ ja̱a̱⁻ dsa⁻më´ hi̱⁻ cha̱a̱⁻
Samária, ya˭kye̱´ jmɨɨ⁻. Mah¹ ga˭jäh´
Jesús sɨɨyh˭:
—Kwëëh` jnä´ miih⁻ jmɨɨ⁻ kyah¹
huhn`.
8 (Jnääh¹ discípulo kya̱a̱y¹ na´nøø¹
jnääh¹ ta˭ jee´ jwɨɨ⁻ na´lä´ jnääh¹ he⁻
ga˭kih´ jnääh¹.)
9 Hi˭ dsa⁻më´ hi̱⁻ ma´ cha̱a̱⁻ Samária
he´ ga˭sɨɨyh˭ Jesús:
—¿Ha⁻ lä˭ja̱⁻ hne⁻ hi̱⁻ la̱a̱¹ dsa⁻
judiu ngɨɨh´ jmɨɨ⁻ kin˭ mah¹ huh¹, jnä´
hi̱⁻ la̱a̱¹ dsa⁻ cha̱a̱⁻ Samária?
(Jëëh´, dsa⁻ judiu sa˭ jwa̱yh´ kya̱a̱h´
dsa⁻ samaritano.)
10 Mah¹ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭:
—Wa´ra⁻ jäh´ kih¹ ñeh´ hee⁻ na⁻ he⁻
la´kwa˭ Dio, hi˭ hi̱i̱⁻ na⁻ hi̱⁻ ngɨɨ˭ jmɨɨ⁻
kyah¹ mah¹ hi̱yh¹, hne⁻ ba´ ngɨɨh´ kiyh¹
jmɨɨ⁻ he⁻ huh¹ hi˭ hñɨiy´ kwëëyh¹ hne⁻
jmɨɨ⁻ ji̱ih˭.
11 Mah¹ ga˭jäh´ dsa⁻më´ he´ ka⁻läh´:
—¿Ha⁻ lä˭ jmeeh¹ Dsa⁻jo̱o̱h¹ kya̱a̱n˭?
Sa˭ cha⁻ ni˭ miih⁻ he⁻ kye̱h´ he⁻
kya̱a̱h´ chooh´ jmɨɨ⁻, hi˭ juuh⁻ jwërte
jmɨ⁻too⁻ la⁻. ¿Ha⁻ ba´ ta˭ haa´ jmɨɨ⁻
ji̱ih˭ ja̱⁻ he⁻ kwah¹?
12 ¿Che´ jo̱o̱h¹ ga´ hne⁻ lä˭ko̱h´ ga´ Ja-
cob dsa⁻ ma⁻gyu̱h⁻ kya̱a̱¹ jnääh¹, hi̱⁻
ga˭kwëëh¹ jnääh¹ jmɨ⁻too⁻ la⁻? Jee´la⁻
ga˭hi̱yh¹ kya̱a̱h´ jo̱o̱y´ hi˭ kya̱a̱h´ lä˭je̱e̱˭
jah´ kya̱a̱y¹ ka⁻läh´.
13 Mah¹ ga˭je̱e̱h⁻ Jesús juu¹ kih¹
dsa⁻më´ he´:
—Wa´ hi̱⁻ cha⁻ hi̱⁻, hi̱⁻ hi̱h¹ jmɨɨ⁻ he⁻
haa´ la⁻, ko̱o̱⁻ ka⁻läh´ jä˭ lä⁻ki̱i̱⁻ dsëy¹.
14 Pero hi̱⁻ hi̱h¹ jmɨɨ⁻ he⁻ kwa` jnä´,
ji̱h´ko̱h´ ji̱h´lɨh´ sa˭ jä˭ lä⁻ki̱i̱⁻ dsëy¹.
Jmɨɨ⁻ he⁻ kwa` jnä´, he⁻ ja̱⁻ hya˭ lä˭

ma⁻hya⁻ ja⁻ba´ neh⁺ tuh⁻dsëy¹ he⁻
jmee⁺ chaay⁻ tää´.
15 Mah¹ ga⁺jäh´ dsa⁻më´ he´ siiyh⁺:
—Kwëëh` jnä´ jmii⁻ ja⁻, Dsa⁻jøøh¹
kyaan⁺, mah¹ sa⁺ jä⁺ lä⁻kii⁻ dsën⁺.
Lä⁺ja⁻ mo⁺so⁺ jän⁻ jee´ la⁻ ya´kyen¹
jmii⁻ —ga⁺jäh´ dsa⁻më´ he´.
16 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús siiyh⁺:
—Gwaah⁻ mah¹ go⁻kyaa⁺ dsa⁻ñuuh⁻
kyaah¹ ta⁺ la⁺.
17 —Sa⁺ chaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻ kyaan⁺ —
ga⁺jäh´ dsa⁻më´ he´ siiyh⁺.
—Ja⁻ba´ dsoo´ he⁻ ma⁻jäh´, sa⁺
chaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻ kyaah¹.
18 Jëëh´ hñaa´ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻
ma⁻lä⁻kyaah`, hih¹ hi⁻ kyaah´ na¹, ja⁺
he´ dsa⁻ñuuh⁻ kyaah¹ he´. He⁻ dsoo´
na⁻ ma⁻jäh´ —ga⁺jäh´ Jesús siiyh⁺.
19 —Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, go⁻ hi⁻ ngëë˜
juu¹ kih¹ Dio ba´ hne⁻ laan⁺.
20 Lä⁺jëë⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaa¹
jnääh¹ dsa⁻ samaritano ga⁺hnaayh⁻
Dio jee´ chih¹ moh´ la⁻, mah¹
hnäh´ dsa⁻ judiu jwah´ hnäh´, jwii⁻
Jerusalén ba´ jee´ hnäähn´ Dio —
ga⁺jäh´ dsa⁻më´ he´ siiyh⁺.
21 —Dsa⁻më´, jmee´ dsoo´ he⁻
jwahn⁺ la⁻. Lloo˜ koo⁻ jmii´, ni⁺ moh´
la⁻ ni⁺ jwii⁻ Jerusalén sa⁺ hnaah¹
hnäh´ Tää`.
22 Sa⁺ kyuuh⁺ hnäh´ hii⁻ na⁻ hnaah⁺
hnäh´. Pero jnääh¹ dsa⁻ judiu, kyuu⁺
ba´ jnääh¹, hii⁻ na⁻ hi⁻ hnääh⁺ jnääh¹,
jëëh´ ta⁺la⁺ kih¹ dsa⁻ judiu ba´ ja¹ he⁻
dsa⁻lää´ dsa⁻.
23 Jä⁺ koo⁻ hor˜, hi⁺ hor˜ ja⁻ la¹
na¹ ga⁻juh⁻. Hi⁻ dsoo´ hnaah⁺ Tää`,
hnaayh⁻ lä⁺ hnøø¹ Jmi⁻lle´ Na⁻jngii¹
hi⁺ kyaah´ ju¹dsoo´ ka⁻läh´. Jëëh´ Tää`
hnääy¹ dsa⁻ hi⁻ hnaayh⁻ lä⁺ja⁻.
24 Jmi⁻lle´ ba´ laa¹ Dio. Lä⁺jëë⁺
hi⁻ hnaayh⁻, jmee⁺ bii¹ kiyh¹ hnaayh⁻
kyaah´ jmi⁻lle´ hi⁺ kyaah´ ju¹dsoo´ —
ga⁺jäh´ Jesús siiyh⁺.
25 —Jnä´ man⁺ he⁻ jä⁺ hi⁻ jäyh´ Mesía
kih¹, hi⁻ jäh´ dsa⁻ chee⁻ Cristo. Wa´ra⁻
jay¹, hi⁻ he´ mi⁻jnää⁺ ha⁻ lä⁺ la¹ lä⁺jë⁺
juu¹ la⁻ —ga⁺jäh´ dsa⁻më´ he´ siiyh⁺.
26 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús:
—Hi⁻ he´ he´ jnä´ hi⁻ hlëëh⁺ kyaah´
hne⁻.
27 Hor˜ ja⁻ ya⁻nøø` jnääh¹ discípulo
kyaay¹. Peer⁺ ga⁺lä⁺dsaa˜ dsë⁻ jnääh
¹ ma´ ga⁺jëë´ jnääh¹ lla⁺ Jesús juu¹
kyaah´ jaa⁻ dsa⁻më´. Pero ni⁺ jaa⁻ sa⁺
ga⁺tuu⁻ dsë¹ ma´ ngii¹ juu¹ hee⁻ juu¹ ja⁻
ma´ llay⁺, hi⁺ he⁻la¹ ma´ hlëëyh⁺ kyaah´
dsa⁻më´ he´.
28 Jee´ ja⁻ ga⁺chih´ dsa⁻më´ mi¹dsuu´
kiyh¹ mah¹ ngaayh¹ ta⁺ jee´ jwii⁻,
na´chiiyh´ lä⁺jëë⁺ dsa⁻:
29 —Ma⁺nøøn ¹ ma⁺jëën´ jaa⁻
dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ ma⁻siih⁺ jnä´ lä⁺jë⁺
go⁻te¹ he⁻ ma⁻jmeen¹. ¿Che´ ja⁺ hi⁻ he´
oo⁺ Cristo hi⁻ hii´ juu¹ kih¹?
30 Lä⁺chah´ ja⁻ ga⁺hwëë⁻ dsa⁻ hi⁻
ma´ chaa⁻ jee´ jwii⁻ ja⁻, na´nääy¹
na´jëëy⁻.
31 Ta´ko⁻jiih¹ ja⁻ ma´ chuu´ jnääh¹
kyaayh´:
—Ta⁻jwoh¹, kuh⁻hih´.
32 Mah¹ ga⁺siiyh⁺ jnääh¹:
—Cha⁻ ba´ he⁻ kuhn`he⁻ sa⁺ kyuuh˜
hnäh´.
33 He⁻ja⁻ ga⁺ngii´ jnääh¹ juu¹ kih¹
dsa⁻kyaah´ jnääh¹:
—¿Che´ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ja˜ hi⁻
ma⁻ya⁻ka⁺ he⁻ kuyh⁺?
34 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús siiyh⁺ ka⁻läh´:
—He⁻ jmeen`lä⁺ hnøø¹ hi⁻ ga⁺chee¹
jnä´ mah¹ mi´hñaan¹ ta´ kiyh¹, he⁻ ja⁻
ba´ ma¹ he⁻ jmee⁺ dsa⁻këën¹.
35 ¿Ja¹ jwah´ hnäh´, hnøø¹ ga´ kye´
sih⁻ mah¹ chooh¹ dsa⁻ ta´ kih¹? Pero
jnä´ jwahn⁺, chooh´ hnäh´ nëh´ mah¹
jëë` da´ hnäh´ lä⁺kaa⁻ jee´ tääh´ dsa⁻
hi⁻ laa¹ lä⁺koo⁻ mi¹ju⁻ he⁻ ma⁻ää⁻ he⁻
ma⁻le´ chooh¹ dsa⁻.
36 Hi⁻ chaah⁻ dsa⁻ liyh⁺ ba´ jñeey¹.
He⁻ chaayh⁻ dsa⁻ mah¹ chaa⁻ tää´, la¹
lä⁺koo⁻ he⁻ chooyh˜ mi¹ju⁻ mah¹ sa⁺
hee´ jih´koh´. Kyaah´ lä⁺ja⁻, ko⁻jøh´
ba´ lä⁺chaa⁻ llu¹ hi⁻ ga⁺jngëë´ kyaah´
hi⁻ ga⁺chooh¹ ta´.
37 Heh¹ lä⁺ jäh´ juu¹ la⁻, la¹ ju¹dsoo´:
“Jñah´ ba´ hi⁻ jngëë⁻, hi⁺ jñah´ ba´ hi⁻
chooh˜ ta´.”
38 Jnä´ ga⁺chee⁺ hnäh´ mah¹ chooh´
hnäh´ ta´ he⁻ sa⁺ ga⁺jñeeh´ hnäh´.
Jñah´ ba´ ga⁺këë´ ta´ kih¹, mah¹ hnäh´

ga˭taah` hnäh´ jee´ la¹ ta´ kiyh¹ mah¹
koo¯ chooh´ ba´ hnäh´ ta´ ja¯ —ga˭jäh´
Jesús siiyh˭.
39 He¯ja¯ jwëë´ samaritano, hi¯
chaa¯ jee´ jwii¯ ja¯ ga˭lä˭dsoo´ dsë¹
kih¹ Jesús, lä˭koo¯ ma´ ga˭nuuy´ juu¹
kih¹ dsa¯më´ hi¯ ga˭jäh´: "Lä˭jë˭ ba´
he¯ ma¯jmeen¹ ma¯siiyh˭ jnä´."
40 He¯ja¯ ya˭nää¹ samaritano
he´ ya˭jëëy˭ Jesús mah¹ ga˭chuuy´
kyaayh´, ga˭siiyh˭:
—Jä´ kyaah´ jnääh¹ jee´ la¯.
He¯ja¯ ga˭jäy´ to¹ jmii` jee´ ja¯.
41 Jwëë´ ga´ dsa¯ ga˭lä˭dsoo´ dsë¹
ma´ ga˭nuuy´ he¯ ma´ hlëëyh˭ ja¯.
42 Lä˭jëë˭ hi¯ he´ ma´ siih˭ dsa¯më´
he´:
—Ja˭ ma˭la˭ juu¹ kyah¹ hne¯ jmee¯
jnääh¹ dsoo´, hñaa¹ jnääh¹ ma¯nuu´
jnääh¹ juu¹ kiyh¹. Na¹ ba´ ra´ si˜ ma¯ñe´
jnääh¹ ma˭ra˭ ju¹dsoo´, hi¯ he´ he´
Cristo, hi¯ lää˜ dsa¯ jmi¯gyuu˭.

Ga˭mi˭hlää´ Jesús chih¯ kyaa¹ jaa¯ dsa¯jooh¹ kyaa¹ rey

43 Ma¯ngëë´ to¹ jmii` ja¯, ya˭hëë¹
Jesús jee´ ja¯, ngaayh¹ ta˭ Galilea.
44 (Hñii´ Jesús ga˭jäh´, jaa¯ hi¯ ngëë˜
juu¹ kih¹ Dio jee´ jwii¯ gooy¹ sa˭ hnää¹
dsih´.)
45 Ma´ ga˭llaayh¹ hwa¹ Galilea, dsa¯
hi¯ ma´ chaa¯ jee´ ja¯ ga˭heeyh¯ bih¹
llu¹, kih¹ he¯ ga˭jëëy¹ he¯ juh¯gaa¯ he¯
ga˭jmee´ Jesús ma´ ga˭të´ jmii´ kuyh¯
borrego mäh¹ jwii¯ Jerusalén. Jëëh´
na´nää¹ dsa¯ he´ ka¯läh´ ma´ ga˭të´
jmii´ ja¯.
46 Koo¯ ka¯läh´ ga˭llooy¹ jwii¯
Caná he¯ na¯heeˉ hwa¹ Galilea, jee´
ga˭jmeey´ jmi¯dsëˉ ba´ ga˭lii¹ jmih¹ mi¯
¹jëh¹. Jee´ jwii¯ Capernaum ja¯, ma´
chaa¯ jaa¯ dsa¯jooh¹ kyaa¹ rey hi¯
ma¯dsaah´ jaa¯ chih¯ kyaa¹.
47 Lä˭ ma´ ga˭nuu´ dsa¯jooh¹ he´
ya˭hëë¹ Jesús hwa¹ Judea jayh¹ ta˭
hwa¹ Galilea, he¯ja¯ ñeey´ ga˭mi˭jeeyˉ
mah¹ ga˭chuuy´ kyaah´, ga˭siiyh˭:
—Man` mah¹ mi´hlääh¹ chih¯
kyaan˭ hi¯ ma¯kyaa¹ dsa¯juu´.
48 He¯ja¯ ga˭jäh´ Jesús siiyh˭:
—Sa˭ heeh´ hnäh´ wa´ra¯ jäh´ kih¹
sa˭ jmeen` he¯ juh¯gaa¯ he¯ jëëh¹
hnäh´.
49 —Dsa¯jooh¹ kyaan˭, ma˭nooon¹
ga¯juh¯, jää¹ sa˭ ga´ ma¯juu˭ chih¯
kyaan˭ —ga˭jäh´ dsa¯jooh¹ he´ siiyh˭.
50 Mah¹ ga˭jäh´ Jesús siiyh˭:
—Gwaah¯ ba´ hne¯ kyah¹, chaa¯ ba´
chih¯ kyaah¹.
Dsa¯jooh¹ he´ ga˭jmeey´ ba´ dsoo´
dsëy¹ ma´ ga˭jäh´ Jesús lä˭ja¯, mah¹
ngaayh¹.
51 Ni˭ sa˭ ga´ ma¯llaayh¹ kiyh¹,
ya˭nää¹ dsa¯ kyaay¹ ga˭mi˭jeeyˉ, mah¹
ga˭jmeeyh¹ juu¹, ga˭jäyh´:
—Ma¯jä¹ ba´ kih¹ chih¯ kyaah¹.
52 Mah¹ ga˭ngii´ dsa¯jooh¹ he´ juu¹
kih¹ dsa¯ kyaay¹:
—¿Hee¯ hor˜ ga˭loo¹ chaay¯ llu¹?
Mah¹ ga˭jäh´ dsa¯ kyaay¹:
—Lloo´, ko¯hi´ gyii¹, ya˭hii¹ llii´ kiyh¹.
53 Mah¹ ga˭lä˭dsooh˜ dsë¹ jmii¯
chih¯ he´, ja¯ba´ hor˜ ja¯ ga˭jäh´
Jesús: "Chaa¯ ba´ chih¯ kyaah¹."
He¯ja¯ cha¯ga´miih¯ ga˭lä˭dsoo´
dsëy¹ lä˭kye¯ hi¯ chaa¯ cha´neh˭ kiyh¹.
54 Jee´ la¯ ga˭të´ to¹ he¯ juh¯gaa¯
he¯ ga˭jmee´ Jesús, ma´ ya˭hëëy¹ hwa¹
Judea ngaayh¹ ta˭ hwa¹ Galilea.

5

Ga˭mi˭hlää´ Jesús jaa¯ hi¯ sa˭ liih¯ goo¯ tii´

1 Ma¯ngëë´ he¯ ja¯, ngoo¹ Jesús ta˭
Jerusalén. Ma´ja¯ ma´ tää´h´ dsa¯ judiu
jmii´.
2 Jee´ jwii¯ Jerusalén chih¹ koo¯
na´hyah¯ jee´ dsa¯ha` jmii¯, jäh˭
Ho´haah´ kih¹ Oveja. Jee´ ja¯ chee¯
Betesda kyaah´ juu¹ hebreo. Ma´ cha¯
lä˭ku´ lä˭jii¹ kih¹ jmi¯too¯ ja¯ hña´ jee´
kih¹ hoo´ na´hii`.
3 Jee´ ja¯ ma´ saa¹ jwëë´ hi¯ dsaah´,
hi¯ tuu´, hi¯ jluuh´, kyaah´ hi¯ sa˭ le´
ngë˭, ma´ jooy˜ he¯ hor˜ jeh¹ jmii¯.
4 Jëëh´ ma´ lih´ koh´ ba´ ma´ jñaa˭
jaa¯ ángel jee´ haa´ jmii¯ ja¯, mah¹ ma´
kah¯ ma´ gwëyh˜. Ma¯la˭ ma¯kah¹
ma¯gwëh¹ jmii¯ ja¯, hi¯ ga˭tëë´ to¯në´

dsa⁻he´ neh⁺ jmɨɨ⁻ ja̱⁻, dsa⁻jä̱ˡ go⁻te˜
kiyhˡ wa´ he⁻ cha⁻ he⁻ dsoo´ he⁻ la̱a̱yˡ.
5 Jee´ ja̱⁻ ma´ hä̱ä̱´ ja̱a̱⁻ dsa⁻ñʉʉh⁻
hi̱⁻ ma⁻hya⁻ gyii´gya´ jñaˡ ji̱⁻ñe⁻
dsa̱ah´.
6 Ma´ ga⁺jëë̱ˡ Jesús dsa⁻ he´
na⁻kya̱a̱yˡ jee´ ja̱⁻, ñe⁻ bihˡ he⁻
ma⁻lä⁻hɨɨ` dsaah´ dsa⁻ he´, mahˡ
ga⁺sɨɨyh⁺:
—¿Che´ hnooh⁻ jä̱ˡ kyahˡ? —ga⁺jäh´
Jesús sɨɨyh⁺.
7 —Sa⁺ cha̱a̱⁻ ni⁺ ja̱a̱⁻ hi̱⁻ ta̱a̱h⁺
jnä´ cha´jmɨɨ⁻ na⁻ wa´ra⁻ ga⁺ka̱hˡ
ga⁺gwë̱hˡ. Jä̱ä̱ˡ ga´ jñah´ ta̱a̱h⁻ hñii´,
ja̱⁻ga´ lloo˜ jnä´ —ga⁺jäh´ dsa⁻dsaah´
he´ sɨɨyh⁺.
8 —Noo⁻ jee´ kya̱a̱hˡ na⁻, ki̱iˡ ji̱i´
kyahˡ mahˡ ngë´ —ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺.
9 Lä⁺cha̱h´ ja̱⁻ ga⁺jä̱ˡ kiyhˡ mahˡ
ga⁺ko̱oyˡ ji̱i´ kiyhˡ, ngaayhˡ. Jmɨɨ´ ja̱⁻
ma´ laˡ jmɨɨ´ he⁻ te̱e̱h⁻ dsa⁻ dsëˡ.
10 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ dsa⁻ta´ judiu sɨɨyh⁺
hi̱⁻ ga⁺jä̱ˡ kihˡ he´:
—Jmɨɨ´ he⁻ te̱e̱h⁻ dsa⁻ dsëˡ ba´ naˡ,
sa⁺ cha⁻ jwëˡ ko̱o̱hˡ ji̱i´ kyahˡ —ga⁺jäyh´.
11 —Hi̱⁻ ma⁻mi⁻hlä̱ä̱´ jnä´, hi̱⁻ he´
ma⁻sɨɨh⁺ jnä´: “Ki̱iˡ ji̱i´ kyahˡ mahˡ
ngë´” —ga⁺jäh´ hi̱⁻ ma´ dsaah´ he´.
12 —¿Hi̱i⁻ na⁻, hi̱⁻ ma⁻sɨɨh⁺ hne⁻:
“Ki̱iˡ ji̱i´ kyahˡ mahˡ ngë´”? —ga⁺jäh´
dsa⁻ta´ he´.
13 Pero dsa⁻ñʉʉh⁻ he´, sa⁺
ga⁺lä⁺kyʉʉy⁺ hi̱i⁻ he´ hi̱⁻ ga⁺mi⁺hlä̱ä̱y´,
jëëh´ Jesús ga⁺ä̱ä̱hˡ go⁻te˜ jee´ kihˡ
jwë̱ë̱´ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ tä̱ä̱h´ jee´ ja̱⁻.
14 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja̱⁻, ga⁺je̱e̱ˡ Jesús
dsa⁻ he´ ka⁻läh´ jee´ chihˡ gwah⁺ ja̱⁻
mahˡ ga⁺sɨɨyh⁺:
—Jëë` da´, naˡ he⁻ ma⁻jä̱ˡ kyahˡ,
mo⁺to⁺ jmee⁻ ga´ dso´kye⁻, mahˡ sa⁺
jä⁺ he⁻ hlɨɨhˡ ga´ në´ kyahˡ —ga⁺jäh´
Jesús sɨɨyh⁺.
15 Ja̱⁻ga´ ngooyˡ na´jmeeyh´ juuˡ kihˡ
dsa⁻ta´ judiu, na´chiiyh´:
—Jesús ba´ he´ hi̱⁻ ga⁺mi⁺hlä̱ä̱´ jnä´ —
ga⁺jäyh´.
16 Kihˡ he⁻ja̱⁻ ba´ ja̱⁻, ma´ hnooh⁻
dsa⁻ta´ he´ ha⁻ lä⁺ jwë´ jee´ ma´
jngëëyhˡ Jesús, jëëh´ ma´ mi⁻hlä̱ä̱y´
wa´ hi̱⁻ cha⁻ hi̱⁻ jmɨɨ´ he⁻ te̱e̱h⁻ dsa⁻
dsëˡ.
17 Mahˡ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:
—Tää` kya̱a̱n⁺, jmee⁺ ta´ lä⁺ji̱ih ˡ naˡ,
hi⁺ ja̱⁻ba´ lä⁺ja̱⁻ jmee⁺ jnä´ ka⁻läh´.
18 He⁻ja̱⁻ cha⁻ga´miih⁻ ma´ hnooh⁻
dsa⁻ta´ he´ ha⁻ lä⁺ jee´ ma´ jngëëyhˡ
Jesús. Ja̱⁺ ma⁺la⁺ kihˡ he⁻ sa⁺ ma´ hööy⁺
jmɨɨ´ he⁻ te̱e̱h⁻ dsa⁻ dsëˡ, lä⁺kye̱⁻ kihˡ
he⁻ ma´ jäyh´: “Dio la̱a̱ˡ Tää` kya̱a̱n⁺,”
ma´ jmä̱ä̱y˜ hñiiy´ kwee⁻ kya̱a̱h´ Dio.

Jesús jmee⁺ cha̱a̱⁻ dsa⁻ tä̱ä̱´

19 Ko̱o̱⁻ ka⁻läh´ ga⁺je̱e̱h⁻ Jesús juuˡ
kiyhˡ, ga⁺sɨɨyh⁺:
—Ma⁺ra⁺ juˡdsoo´ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´.
Jo̱o̱´ Dio sa⁺ le´ jmeeˡ ni⁺ miih⁻ jee´
të̱ë̱y⁻ hñiiy´. He⁻ jëëy˜ jmee⁺ Jmiiy⁻,
he⁻ ja̱⁻ ba´ jmeey⁺. Lä⁺jë⁺ he⁻ jmee⁺
Tää`, ja̱⁻ba´ lä⁺ja̱⁻ kwee⁻ go⁻teˡ jmee⁺
Jo̱oy´ ka⁻läh´.
20 Hnäähˡ ba´ Tää` Jo̱o̱´, hi⁺ mi⁻jnääy⁺
kiyhˡ lä⁺jë⁺ he⁻ jmeey⁺. Pero
cha⁻ga´miih⁻ he⁻ jʉh⁻ga̱a̱⁻ lä⁺ko̱h´
ga´ he⁻ jmeey⁺ la⁻, mi⁻jnääy⁺ kihˡ
Jo̱oy´ ta⁺ cha´në´, lä⁺ji̱ihˡ lä⁻dsa̱a̱˜ hoh´
hnäh´.
21 Ja̱⁻ba´ lä⁺ko̱o̱⁻ mi⁻ji̱ih` Tää` hi̱⁻
ma⁻na⁻jʉʉ´, mahˡ jmeeyˡ cha̱a̱y⁻
ka⁻läh´, ja̱⁻ba´ lä⁺ja̱⁻ Jo̱oy´ jmeeyˡ
cha̱a̱⁻ lä⁺ ja̱h´ hi̱⁻ hnääyˡ.
22 Sa⁺ llaˡ Tää` ta´ kihˡ ni⁺ ja̱a̱⁻,
ga⁺tooyh⁻ goo⁻ Jo̱oy´ ba´ mahˡ llayˡ ta´
kihˡ lä⁺jë̱ë̱⁺.
23 Mahˡ lä⁺ja̱⁻ lä⁺jë̱ë̱⁺ dsa⁻ jmeeˡ
jʉʉh⁻ kihˡ Jo̱o̱´ Dio lä⁺ko̱o̱⁻ jmeey⁺
jʉʉh⁻ kihˡ Tää`. Hi̱⁻ sa⁺ jmee⁺ jʉʉh⁻
kihˡ Jo̱oy´, sa⁺ jmeey⁺ jʉʉh⁻ kihˡ Tää`
hi̱⁻ ga⁺che̱e̱yˡ.
24 ’Ma⁺ra⁺ juˡdsoo´ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´,
hi̱⁻ nuu⁻ juuˡ kin⁺ hi⁺ jmeey⁺ dsoo´
dsëyˡ kihˡ hi̱⁻ ga⁺che̱e̱ˡ jnä´, cha̱a̱y⁻
tä̱ä̱´ ba´. Sa⁺ jä⁺ dso´jwɨɨ´ në´ kiyhˡ. Llaˡ
he⁻ ma⁻jʉʉy⁺, ma⁻të̱ë̱yhˡ jee´ cha̱a̱y⁻
tä̱ä̱´.
25 Ma⁺ra⁺ juˡdsoo´ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´.
Jä⁺ ko̱o̱⁻ hor˜, hi⁺ hor˜ ja̱⁻ laˡ naˡ.
Ma⁻të´ jee´ nuuˡ lä⁺jë̱ë̱⁺ hi̱⁻ na⁻jʉʉ´
juuˡ kihˡ Jo̱o̱´ Dio. Hi⁺ lä⁺jë̱ë̱⁺ hi̱⁻ nuuˡ
kiyhˡ, mo⁺so⁺ jʉʉy´.

26 Jëëh´, Tää`, kih¹ hñii´ bih¹ na´jiih˗. Ja˜ba´ lä˗ja˜ ga˗kway´ jwë¹ he˜ na´jiih˗ kih¹ hñii´ Joy´ ka˜läh´.
27 Hi˗ ga˗hñaay¹ llay¹ ta´ kih¹ dsa˗, lä˗llu¹ he˜ laay¹ Hi˜ga˗lëë¹ngo¹.
28 Ta˗ jmee˜ dsaa˜ hoh´ hnäh´ he˜ jwahn˗ la˜. Jä˗ koo˜ hor˜ nuu¹ lä˗jëë˗ hi˜ tää´ to˜høø˜ tëën` kiyh¹.
29 Hi˗ lä˗jëë˗ hi˜ ga˗jmee´ he˜ llu¹, lä˗jiiyh´ mah¹ tëëy¹ jee´ chaay˜ tää´. Hi˗ lä˗jëë˗ hi˜ ga˗jmee´ he˜ hlii¹h¹, lä˗jiiyh´ mah¹ dsa˜nääy¹ kyaah´ dso´jwii´ ba´.

Cha˜ ba´ he˜ jmee˗ ju¹dsoo´ kih¹ Joo´ Dio

30 ’Ni˗ miih˜ sa˗ le´ jmeen` jee´ tëën˜ hñiin˗. Lä˗koo˜ te¹ man˗ kih¹ Tää` kyaan˗, ko˜ja˜ ba´ te¹ llan˗ ta´ kih¹ dsa˗. Hi˗ kyaah´ ju¹dsoo´ jmah¹ ba´ llan˗ ta´, jëëh´ sa˗ hnoohn˗ he˜ hnoon¹ hñiin˗. Hnoohn˗ he˜ hnøø¹ Tää` hi˜ ga˗chee¹ jnä´ ba´.
31 Cher´mah¹ hñiin˗ ba´ jmeen˗ ju¹dsoo´ kin˗, sa˗ jmää¹ ju¹dsoo´ kin˗ lä˗ja˜.
32 Chaa˜ ga´ jñah´ hi˜ jmee˗ ju¹dsoo´ kin˗. Jnä´ man˗, ju¹dsoo´ he˜ jmeey˗ kin˗, la¹ dsoo´.
33 Ga˗chee˗h˗ hnäh´ dsa˜ hi˜ na´ngii´ juu¹ kih¹ Jwaa˜, hi˗ lä˗jë˗ he˜ ga˗jäyh´ ja˜, la¹ ju¹dsoo´.
34 Sa˗ jmee˗ bii¹ ki˗ jnä´ ju¹dsoo´ kih¹ dsa˗. He˜ llu¹ kyah¹ hnäh´ ba´ ja˜, he˜ ga˗jmee´ Jwaa˜ ju¹dsoo´ kin˗, mah¹ lä˗ja˜ lää´h´ hnäh´.
35 Hi˜ he´ ma´ laa¹ lä˗koo˜ wa´je˜ he˜ na˜hih˜ mah¹ ma´ kwa˗ jmëë¹. Hi˗ ga˗lä˗chaa˗ hnäh´ llu¹ miih˜ jmii´ kyaah´ juu¹ he˜ ga˗kway´ ja˜.
36 Pero cha˜ ga´ jyoh´ he˜ jmee˗ ju¹dsoo´ kin˗ he˜ juuh˜ ga´ lä˗koh´ ga´ ju¹dsoo´ he˜ ga˗jmee´ Jwaa˜. Lä˗jë˗ ta´ he˜ ga˗kwëëh¹ Dio jnä´ mah¹ mi´ten`, ja˜ba´ ta´ he˜ jmeen˗ la˜, jmee˗ ju¹dsoo´ kin˗, Tää` ba´ he´ hi˜ ga˗chee¹ jnä´.
37 Hi˗ Tää` hi˜ ga˗chee¹ jnä´, ga˗jmeey´ ju¹dsoo´ kin˗ ka˜läh´. Ni˗ koo˜ hä´ sa˗ ga˗nuuh˜ hnäh´ lä˗ ma´ ga˗hlëëyh´, ni˗ lä˗ja˜ sa˗ ga˗jëëh` hnih´.
38 Hi˗ ni˗ sa˗ ga˗jä´ juu¹ kiyh¹ neh˗ tuh˜hoh´ hnäh´, kih¹ he˜ sa˗ hee´h´ hnäh´ kih¹ hi˜ ga˗chee¹.
39 Ja˜ hëh˜ da´ hnäh´ kwee˜ lä˗koo˜ na˜sii˜ juu¹ kih¹ Dio. Jëëh´, laah´ hnäh´ kyaah´ juu¹ na˜ chaah˜ hnäh´ tää´. Ja˜ba´ juu¹ na˜ jmee˗ ju¹dsoo´ kin˗ ka˜läh´.
40 Ni˗ lä˗ja˜ sa˗ hnooh˜ hnäh´ juu¹ kin˗ mah¹ jmeen` chaa˜ hnäh´ tää´.
41 ’Ja˗ he˜ hnoon¹ mah¹ lee´n´ jøøh¹ cha´në´ dsa˜.
42 Jnä´ kyuun˗ hnäh´, man˗ kwee˜ sa˗ hnaah˗ hnäh´ Dio.
43 Jnä´ ma˜jan˜ kyaah´ mada˜ kih¹ Tää`, mah¹ hnäh´ sa˗ hee´h´ jnä´. Pero wa´ra˜ ja¹ jñah´ lä˗ hyoh˜ dsëy¹ hñiiy´, tää´ sa˗ tää´h´ hnäh´ jmeeh˜ he¹ kih¹ hi˜ he´.
44 Ha˜ lä˗ja˜ lä˗dsoo´ hoh´ hnäh´, jëëh´ hnooh´ hnäh´ ha˜ lä˗ jee´ lee´h´ hnäh´ kaah´ cha´në´ dsa˜kyaah´ hnäh´ hi˗ sa˗ hnooh´ hnäh´ mah¹ lee´h´ hnäh´ kaah´ cha´në´ Dio.
45 Ta˗ jmee˜ hnäh´ huu´dsë˜ jnä´ hnëën˜ hnäh´ cha´në´ Tää` kyaan˗. Moisé, hi˜ kyeh´ hnäh´ o˜jøh˗ dsë˜ kih¹, hi˜ he´ ba´ hnëë˜ hnäh´.
46 Wa´ra˜ jäh´ kih¹ jmeeh˜ hnäh´ dsoo´ hoh´ he˜ ga˗jäh´ Moisé, lä˗ja˜ jmeeh˜ hnäh´ dsoo´ hoh´ juu¹ kin˗ ka˜läh´. Jëëh´, he˜ ga˗siiy´ ja˜, hlëëh˗ kin˗ ba´ ja˜.
47 Pero cher´mah¹ sa˗ jmeeh˜ hnäh´ dsoo´ hoh´ he˜ ga˗siiy´ ja˜, ha˜ ba´ lä˗ja˜ lä˗dsoo´ hoh´ hnäh´ juu¹ kin˗.

6

Ga˗ää˗h˜ Jesús hña´ mil dsa˜ñuuh˜ (Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

1 Ma˜ngëë´ he˜ ja˜, ngoo¹ Jesús ta˗ hngaah` ko˜taa˜ jmi˜juuh˜ he˜ hla˜ hwa¹ Galilea, ja˜ba´ he˜ jäyh´ kih¹ Tiberia.
2 Jwee´ dsa˜ ma´ chaa˜ kaah` kiyh¹, kih¹ he˜ ma´ jëëy˜ lä˗jë˗ he˜ juh˜gaa˜ he˜ ma´ jmeey˗ lä˗koo˜ hä´ ma´ mi˜hlää´y´ hi˜ dsaah´.

3 Ja̱⁻ga´ ga⁺wɨɨ¹ Jesús ta⁺ jee´ chih¹
ko̱o̱⁻ lle´ko̱h´ mah¹ jee´ ja̱⁻ ga⁺tooh`
jnääh¹ discípulo kya̱a̱yh´.
4 Jmɨɨ´ ja̱⁻ ma⁻ya⁻jä̱h⁺ të¹ jmɨɨ´ he⁻
ku̱h⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh¹.
5 Ma´ ga⁺jë̱ë̱¹ Jesús jwë̱ë̱´ jwërte dsa⁻
hi̱⁻ ya⁺nää¹ mah¹ ga⁺sɨɨyh⁺ Felipe:
—¿Ha⁻ ba´ dsa´nøøn¹ dsa´län´ miih⁻
he⁻ kuh⁻ dsa⁻ la⁻?
6 Pero he⁻ ga⁺jäyh´ lä⁺ja̱⁻, he⁻ ma´
hnøøy¹ ma´ jëëy¹ hee⁻ ja̱⁻ ma´ jäh⁺ Fe-
lipe. Jëëh´ kyuuh˜ bih¹ ha⁻ lä⁺ jmeey¹.
7 Mah¹ ga⁺jäh´ Felipe:
—Sa⁺ le̱e̱⁺ to̱¹ hña⁻loo´ jmɨɨ´ ta´ he⁻
kya̱a̱h´ län´ he´ñiih⁻ mah¹ të̱ë̱¹ lä⁺jë̱ë̱⁺
dsa⁻ ma⁺ miih⁺.
8 Mah¹ ga⁺jäh´ ja̱a̱⁻ discípulo kya̱a̱y¹,
Andre´ øøh⁻ Simón Pee´:
9 —Jee´ la⁻ hä̱ä̱´ ja̱a̱⁻ chih⁻ hi̱⁻ kye̱⁻
hña´ he´ñiih⁻ he⁻ na⁻la⁻ kya̱a̱h´ ce-
bada, kya̱a̱h´ u̱u̱¹ hmooh⁻ mäh¹. Pero
ha⁻ le̱e̱⁺ he⁻ oo⁺ kih¹ lä⁺jë̱ë̱⁺ dsa⁻ hi̱⁻
tä̱ä̱h´ na⁻ —ga⁺jäyh´.
10 —Chiih´ lä⁺jë̱ë̱⁺ dsa⁻ na⁻, wa´
dsa⁻ta̱a̱yh` wa´ gyay⁻ hwa¹ —ga⁺jäh´
Jesús.
Jee´ ga⁺ta̱a̱yh` ja̱⁻, ma´ cha⁻
cha⁻miih⁻ nuu⁻. Kih¹ lä⁺jë̱ë̱⁺ dsa⁻ hi̱⁻
ga⁺ta̱a̱h` jee´ ja̱⁻, ma⁺la⁺ dsa⁻ñuuh⁻
ma´ te̱e̱¹ ko̱o̱⁻ hña´ mil.
11 Ga⁺ka̱¹ Jesús he´ñiih⁻ ja̱⁻, ga⁺kway´
ti´hmaah´ kih¹ Dio. Ma⁻la⁺ ma⁻kway´
ti´hmaah´, ga⁺jmeey´ jwɨ´ he´ñiih⁻ ja̱⁻
mah¹ ga⁺kwëëyh¹ discípulo. Hi⁺ ja̱⁻ba´
lä⁺ja̱⁻ ga⁺jmee´ discípulo kya̱a̱h´ hi̱⁻
ma´ tä̱ä̱h´ hwa¹. Hi⁺ ja̱⁻ba´ lä⁺ja̱⁻
ga⁺jmeey´ kih¹ hmooh⁻ mäh¹ he´,
ga⁺kwëëyh¹ dsa⁻ ha⁻ ko̱o̱⁻ jii̱h¹ ma´
hnøø¹ lä⁺ja̱a̱⁻ lä⁺ja̱a̱y⁻.
12 Ma⁻la⁺ ma⁻kë̱ë̱¹ lä⁺jë̱ë̱⁺ dsa⁻,
ga⁺jmee´ Jesús mada⁻ kya̱a̱¹ jnääh¹
discípulo:
—Juuh` hnäh´ lä⁺jë⁺ jwɨ´ he⁻
ma⁻cha̱a̱˜ na⁻ mah¹ sa⁺ he̱e̱´.
13 Ma⁻la⁺ ma⁻juuh¹ lä⁺jë⁺ jwɨ´ he⁻
ga⁺cha̱a̱¹ ja̱⁻, ga⁺ka̱h¹ gya⁺to̱´ sa´mɨɨh⁻
jwɨ´ kih¹ hña´ he´ñiih⁻ he⁻ ma´ na⁻la⁻
kya̱a̱h´ cebada.
14 Ma´ ga⁺jëë¹ dsa⁻ he´, he⁻ juh⁻ga̱a̱⁻
he⁻ ga⁺jmee´ Jesús jee´ ja̱⁻, ga⁺jäyh´:
—Ma⁺ra⁺ ju¹dsoo´, hi̱⁻ na⁻ he´ hi̱h¹
dsa⁻ hi̱⁻ ngëë˜ juu¹ kih¹ Dio hi̱⁻ ga⁺jäh´
dsa⁻ kih¹ jä⁺ jmɨ⁻gyuu⁺ la⁻.
15 Pero ma⁻liih⁻ ba´ Jesús, he⁻ hnøø¹
dsa⁻ lä⁺bii¹ lä⁺ja̱a̱¹ ma´ tëëy⁺ mah¹
ma´ jmä̱ä̱y¹ rey kya̱a̱y¹, he⁻ja̱⁻ ko̱o̱⁻
ka⁻läh´ ga⁺wɨɨy¹ ta⁺ lle´ko̱h´ ja̱⁻ mah¹
ga⁺jä̱y´ hñiiy´.

Ga⁺ngë´ Jesús në´ jmɨɨ⁻
(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

16 Ma´ ga⁺nuu⁻ jmɨɨ´ ja̱⁻, ma⁺la⁺
jnääh¹ discípulo ba´ ga⁺jña̱a̱´ jnääh¹ ta⁺
cha´hoo´ jmɨ⁻juuh⁻ ja̱⁻.
17 Ga⁺tooh` jnääh¹ neh⁺ na´moo´
mah¹ ga⁺nøø¹ jnääh¹ ha̱a̱´ jnääh¹
jmɨ⁻juuh⁻ ja̱⁻, ta⁺ hngaah` jee´ che̱e̱⁻
Capernaum. Ma⁻na⁻ho̱o̱⁻ go⁻te¹ hor˜
ja̱⁻ ni⁺ sa⁺ ga´ ma⁻jä̱h˜ Jesús.
18 Pero ja¹ ko̱o̱⁻ lle´ tä´, lä⁺jii̱h¹
ga⁺løø¹ hlu̱h⁺ jmɨɨ⁻.
19 Ma⁻lä⁻øøy´ ko̱o̱⁻ hña´ jñii´
kilómetro në´ jmɨɨ⁻, ma´ ga⁺jë̱ë̱´ jnääh¹
Jesús ja¹ ya⁺jä̱yh⁺ kih¹ na´moo´, ngëy⁺
në´ jmɨɨ⁻, mah¹ ga⁺lä⁺ga̱h¹ jnääh¹.
20 Pero ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺ jnääh¹:
—Jnä´ ba´ la⁻, ta⁺ wa´ ga̱h¹ hnäh´.
21 Ja̱⁻ga´ ga⁺he̱eh´ jnääh¹ lä⁺ka̱a̱⁻
tuh⁻dsë⁻ jnääh¹ neh⁺ na´moo´ ja̱⁻,
hi⁺ cha̱h´ ba´ ga⁺të̱ë̱´ jnääh¹ hwa¹ jee´
ga⁺nøø¹ jnääh¹ ja̱⁻.

Jwë̱ë̱´ dsa⁻ ga⁺hnaah⁻ Jesús

22 Ma´ ga⁺jnä¹ jyoh´ jmɨɨ´, dsa⁻ hi̱⁻
ma´ tä̱ä̱h´ ta⁺ hngaah` jee´ ga⁺hwë̱ë̱⁻
jnääh¹ ja̱⁻, ga⁺lä⁺liih⁻, ma⁺la⁺ jnääh¹
discípulo ba´ ga⁺tooh`jnääh¹ neh⁺ ko̱o̱⁻
ba´ na´moo´ he⁻ ma´ hii´ jee´ ja̱⁻.
23 Ta´ko̱⁻jii̱h¹ ja̱⁻ ga⁺lloo¹ jyoh´ ga´
na´moo´ he⁻ ga⁺hwëë⁻ ta⁺ jee´ jwɨɨ⁻
Tiberia, ja̱⁻ba´ koo´ jee´ ga⁺ta̱a̱h` hña´
mil dsa⁻ hi̱⁻ ga⁺kuh⁻ jee´ ja̱⁻, jee´
ga⁺kwa´ Jesús ti´hmaah´ kih¹ Dio.
24 Ma´ ga⁺jëë¹ dsa⁻, mo⁺so⁺ cha̱a̱⁻
Jesús ni⁺ discípulo kya̱a̱y¹ jee´ ja̱⁻,
ga⁺ta̱a̱yh` neh⁺ na´moo´ he⁻ ma´ hɨɨ⁻
jee´ ja̱⁻, ga⁺näay¹ ga⁺hnääyh⁺ Jesús ta⁺
jee´ jwɨɨ⁻ Capernaum.

Hñii´ Jesús la̱a̱¹ he´ñiih⁻ he⁻ jmee⁺
cha̱a̱⁻ dsa⁻

25 Ma´ ga˭lla˭nääy˩ ta˭ hngaah` ja̱˗, ga˭jnääyh˭ Jesús mah˩ ga˭sɨɨyh˭:
—Ta˗jwoh˩, ¿hee˗ ba´ hor˜ ma˗ñeh˩ hne˗?
26 Mah˩ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭:
—Ma˭ra˭ ju'dsoo´ jwëëhn˜ hnäh´, ma˗ya˗nääh˩ hnäh´ hnaah˭ jnä´, ja̱˭ kih˩ he˗ ga˭jëëh` hnäh´ he˗ jʉh˗gaa̱˗ he˗ ga˭jmeen˩. Hnaah˭ hnäh´ jnä´ kih˩ he˗ ga˭kuh˩ hnäh´ lä˭jiih˩ ga˭këë˩ hnäh´ ba´ ja̱˗.
27 Ta˭ wa´ hee̱´ hoh´ hnäh´ kih˩ ma˩ he˗ dsa˗lla˭. Wa´ hee̱´ hoh´ hnäh´ kih˩ ma˩ he˗ sa˭ lla˭, he˗ jmee˩ chaa̱˗ dsa˗ tää´. He˗ la˗ na˗ ma˩ he˗ kwa˭ Hi̱˗ga˭lëë˩ngo˩ la˗. Jëëh´, Tää` hi̱˗ laa̱˩ Dio, ga˭hñaay˩ jnä´ kih˩ he˗ la˗.
28 Mah˩ ga˭ngɨɨ´ dsa˗ he´ juu˩ kiyh˩:
—¿Hee˗ na˗ ga˭tëë´ jnääh˩ jmeen´ mah˩ jmee´ jnääh˩ lä˭ hnøø˩ Dio? —ga˭jäh´ dsa˗ he´.
29 —He˗ la˗ ba´ hnøø˩ Dio jmeeh˩ hnäh´, he˗ jmeeh˩ hnäh´ dsoo´ hoh´ kih˩ hi̱˗ ga˭chee̱y˩ —ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭.
30 —¿Hee˗ koo̱˗ he˗ jʉh˗gaa̱˗ heeh˩ jnääh˩, mah˩ jëë´ jnääh˩, ja̱˗ga´ jmee´ jnääh˩ dsoo´ dsë˗ jnääh˩ kyah˩? ¿Ha˗ lä˭ la˩ he˗ jmeeh˩ mah˩ jëë´ jnääh˩?
31 Dsa˗ ma˗gyʉh˗ kyaa̱˩ jnääh˩ ga˭kuyh˗ maná jee´ la˩ hwa˩ kii̱˭ ja̱˗, lä˭koo̱˗ na˗sɨɨ˗ juu˩ kih˩ Dio: “He´ñiih˩ he˗ ja˩ gyʉʉh˩ ba´ ja̱˗, ga˭kwëëh˩ dsih´ mah˩ ga˭kuyh˗” —ga˭jäh´ dsa˗ sɨɨyh˭.
32 —Ma˭ra˭ ju'dsoo´ jwëëhn˜ hnäh´, ja̱˭ he´ Moisé hi̱˗ ga˭kwa´ he´ñiih˩ he˗ ja˩ gyʉʉh˩. Tää` kyaan˭ ba´ he´ hi̱˗ kwëëh˜ hnäh´ ma˭ra˭ he´ñiih˩ he˗ gwa´ gyʉʉh˩.
33 Jëëh´ he´ñiih˩ he˗ kwa˭ Dio, hi̱˗ he´ he´ hi̱˗ ga˭jñaa̱˩ gyʉʉh˩, hi̱˗ jmee˭ chaa̱˗ dsa˗ jmɨ˗gyʉʉ˭ —ga˭jäh´ Jesús ga˭sɨɨyh˭.
34 —Kwëëh` jnääh˩ tää´ he´ñiih˩ ja̱˗, Dsa˗jøøh˩ kyaan˭ —ga˭jäh´ dsa˗ he´ sɨɨyh˭.
35 Mah˩ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭:
—Jnä´ he´ laan˩ he´ñiih˩ he˗ jmee˭ chaa̱˗ dsa˗. Hi̱˗ jmee˩ ko˗jøh´ kyaah´ jnä´, jih´koh´ sa˭ jä˭ lä˭kyoyh˭. Lä˭ja̱˗, hi̱˗ jmee˭ dsoo´ dsë˩ kin˭, sa˭ jä˭ lä˗kii̱˗ dsëy˩ jih´koh´ jih´lih´.
36 Pero jwëëhn˜ hnäh´ ka˗läh´ lä˭koo̱˗ ma˗jwëëhn˩ hnäh´ jää˩, ma˭ke˭ ma˗jëëh` hnäh´ jnä´, sa˭ ma˗jmeeh´ hnäh´ dsoo´ hoh´ hnäh´ kin˭.
37 Ga˭lä˭jëë˭ dsa˗ hi̱˗ taah˗ Tää` goon˭, hi̱˗ he´ go˗nää´ kin˭. Hi˭ lä˭jëë˭ hi̱˗ go˗nää´ kin˭, sa˭ bee̱˗ jnih´.
38 Jëëh´, sa˭ ga˭jñaan˩ gyʉʉh˩ mah˩ jmeen` lä˭ hnoon˩ hñiin˭. Ga˭jñaan˩ mah˩ jmeen` lä˭ hnøø˩ hi̱˗ ga˭chee̱˩ jnä´ ba´.
39 Tää` hi̱˗ ga˭chee̱˩ jnä´ hyoh˗ dsëy˩ lä˭la˗ ba´. Sa˭ hnøøy˩ dsa˗hëë˩ ki˭ jnä´ ni˭ jaa̱˗ hi̱˗ ga˭taayh˗ goon˭ mah˩ ga˭lä˭jëë˭ ba´ hi̱˗ he´ mi´jiihn` wa´ra˗ ga˭të´ jee´ llaa̱˭ jmɨ˗gyʉʉ˭.
40 Hi̱˗ ga˭chee̱˩ jnä´ hyoh˗ dsëy˩ lä˭la˗. Lä˭jëë˭ hi̱˗ go˗nää´ kih˩ Jooy´ mah˩ jmee˩ dsoo´ dsë˩ kiyh˩, hi̱˗ he´ ba´ jmeey˩ chaa̱˗ tää´. Mah˩ jnä´ ba´ mi´jiih` jnih´ wa´ra˗ ga˭të´ jee´ llaa̱˭ jmɨ˗gyʉʉ˭ —ga˭jäh´ Jesús sɨɨh˭ dsa˗ he´.
41 He˗ja̱˗ ga˭løø˩ dsa˗ judiu he´ cha˗hää˜ hlëëyh˭ wɨɨ´ kih˩ Jesús, kih˩ he˗ ma´ jäyh´, laay˩ he´ñiih˩ he˗ ga˭jyoo˩ gyʉʉh˩.
42 Lä˭la˗ ga˭jäyh´:
—¿Ja̱˩ he´ hi̱˗ na˗ joo̱´ José? Kyʉʉ˭ ba´ jne´ cho'jmiiy˗. ¿Ha˗ lä˭ja̱˗ he˗ jäyh´, ga˭jñaay˩ gyʉʉh˩?
43 Mah˩ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭ ka˗läh´:
—Tʉ´ hnäh´ he˗ cha˗hääh˭ jnä´.
44 Ni˭ jaa̱˗ sa˭ le´ jä˭ kih˩ hñii´ kyaah´ jnä´ cher´mah˩ Tää` hi̱˗ ga˭chee̱˩ jnä´ sa˭ ga˭taayh˗ goon˭. Mah˩ jnä´ ba´ mi´jiih` jnih´ wa´ra˗ ga˭të´ jee´ llaa̱˭ jmɨ˗gyʉʉ˭.
45 Lä˭la˗ na˗sɨɨ˗ kooh˜ ko˗llaa̱´ hi̱˗ ma´ ngëë˜ juu˩ kih˩ Dio llo´joo˩: “Dio ba´ mi˗tëë˭ lä˭jëë˭ dsa˗.” Lä˭ja̱˗, lä˭jëë˭ hi̱˗ ga˭nuu´ hi˭ ga˭lä˭tëëy˭ kih˩ Tää`, ya˗nääy´ kyaah´ jnä´.
46 'Sa˭ chaa̱˗ hi̱˗ ma˗jëë˭ Tää`. Ma˭la˭ hi̱˗ ja˩ jee´ gya˩ Dio ba´, hi̱˗ he´ ba´ ma˗jëë˭ Tää`.

47 Ma⁺ra⁺ ju'dsoo˝ jwëëhn˜hnäh˝, hi⁻ jmee⁺ dsoo˝ dsë'ˡ kin⁺, hi⁻ he˝ ba´ chaa⁻ tää˝.
48 Jnä˝ he˝ laanˡ he´ñiihˡ he⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻.
49 Dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän` ga⁺kuyh⁻ maná jee´ la' hwaˡ kii⁺ ja⁻, pero ga⁺juuyˡ.
50 Pero hi⁻ la⁻ he˝ he´ñiihˡ he⁻ ga⁺jyooˡ gyuuh' mahˡ lä⁺jëë⁺ hi⁻ ga⁺kuh⁻ kiyhˡ mo⁺so⁺ juuy˝.
51 Jnä˝ he˝ laanˡ he´ñiihˡ jiih⁺ he⁻ ga⁺jyooˡ gyuuh'. Hi⁻ kuh⁺ kihˡ he´ñiihˡ la⁻, chaay⁻ tää˝ ba´. He´ñiihˡ he⁻ kwa` jnä˝, laˡ ngoˡ kin⁺. He⁻ ja⁻ kwan` mahˡ lä⁺ja⁻ jmeeˡ chaa⁻ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ jmɨ⁻gyuu⁺ —ga⁺jäh˝ Jesús siiyh⁺.
52 He⁻ja⁻ dsa⁻ judiu he˝ ga⁺ti⁻ ga⁺chooy˝ juu' kyaah´ øøyhˡ:

—¿Ha⁻ lä⁺ja⁻ kwaˡ dsa⁻ na⁻ ngoˡ kihˡ mahˡ kihn´? —ga⁺jäyh˝.

53 Mahˡ ga⁺jäh˝ Jesús siiyh⁺:

—Ma⁺ra⁺ ju'dsoo˝ jwëëhn˜ hnäh˝, cher´mahˡ sa⁺ ga⁺kuhˡ hnäh˝ ngoˡ kihˡ Hi⁻ga⁺lëëˡngoˡ la⁻, hi⁺ sa⁺ huh' hnäh˝ jma⁻ kiyhˡ ka⁻läh˝, sa⁺ tëëhˡ hnäh˝ jee´ jmee' chaah⁻ hnäh˝ tää˝.
54 Hi⁻ kuh⁺ ngoˡ kin⁺ mahˡ hiyhˡ jma⁻ kin⁺ ka⁻läh˝, chaay⁻ tää˝ ba´. Hi⁺ jnä˝ mi´jiih` jnih˝ wa´ra⁻ ga⁺të˝ jee´ llaa⁺ jmɨ⁻gyuu⁺.
55 Jëëh˝ ngoˡ kin⁺, koo⁻ he⁻ la⁻ ba´ ma' he⁻ jmeeˡ chaa⁻ dsa⁻, lä⁺ja⁻ ka⁻läh˝ kihˡ hi⁻ hihˡ jma⁻ kin⁺, koo⁻ he⁻ la⁻ ba´ jmee' chaay⁻.
56 Hi⁻ kuh⁻ ngoˡ kin⁺ mahˡ hiyhˡ jma⁻ kin⁺ jäyˡ koo⁻ hweh⁻ kyaah´ jnä˝ hi⁺ jnä˝ jän` kyaayh´ ka⁻läh˝.
57 Tää` hi⁻ na´jiih⁺ ga⁺chee⁻ˡ jnä˝, hi⁺ jnä˝ chaan⁻ ta⁺la⁺ kihˡ Tää`. Ja⁻ba´ lä⁺ja⁻, hi⁻ kuh⁺ ki⁺ jnä˝, ta⁺la⁺ ki⁺ jnä˝ ba´ chaay⁻.
58 He⁻ la⁻ ja⁻, he´ñiihˡ he⁻ ga⁺jyooˡ gyuuh'. Sa⁺ laˡ lä⁺ laˡ maná he⁻ ga⁺kuh⁻ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän` hi⁺ ma⁺ra⁺ he⁻ ga⁺juuˡ bihˡ. Pero hi⁻ kuh⁺ he´ñiihˡ la⁻, chaay⁻ tää˝ ga⁺lä⁺jë⁺ joh˝ jmii´ cha⁻ ba´ —ga⁺jäh˝ Jesús siih⁺ dsa⁻ he˝.

59 Lä⁺jë⁺ juu' la⁻ ga⁺kwa˝ Jesús neh⁺ gwah⁺ mäh⁻ kihˡ dsa⁻ judiu jee´ jwii⁻ Capernaum.

Kyaah´ juu' la⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻ tää˝

60 Lä⁺ ma´ ga⁺nuuy˝ juu' ja⁻, jwëë˝ discípulo kyaayˡ ga⁺jäh˝:

—Jwëëh` la' juu' na⁻. ¿Hii⁻ ga´ mo⁺ tihˡ dsë'ˡ nuuˡ juu' na⁻?
61 Ñe´ ba´ Jesús he⁻ ma´ tääyh´ ma´ cha⁻ ma´ hääy˜ kwaat˜ kihˡ juu' he⁻ ga⁺hlëëyh˝ ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁺jäh˝ Jesús siiyh⁺:

—¿Che´ ma⁻toh˝ wii˝ kyahˡ hnäh˝ juu' kin⁺?
62 Ha⁻ ba´ lä⁺ jmeeh' hnäh˝ ja⁻, wa´ra⁻ jäh˝ kihˡ jëëh' hnäh˝ Hi⁻ga⁺lëëˡngoˡ la⁻ wiiˡ ka⁻läh˝ jee´ ma´ gyay' jääˡ.
63 Jmɨ⁻lle˝ ba´ he⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻, pero jmɨ⁻ngoˡ sa⁺ cha⁻ he⁻ le˝ jmeeˡ ni⁺ miih⁻. Lä⁺jë⁺ juu' he⁻ ma⁻jwëëhnˡ hnäh˝, gwa´ kihˡ jmɨ⁻lle˝ ba´ na⁻, hi⁺ lä⁺ja⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻.
64 Pero chaa⁻ ko⁻llaa´ hnäh˝ hi⁻ sa⁺ ma⁻jmee˝ dsoo˝ dsë'ˡ kin⁺ —ga⁺jäh˝ Jesús.

Jëëh˝ ma⁻kyuu⁺ bihˡ jääˡ hii⁻ na⁻ hi⁻ sa⁺ lä⁺dsoo˝ dsë'ˡ kiyhˡ, hi⁺ kyuuy⁺ hii⁻ na⁻ hi⁻ ngëëyˡ kihˡ dsa⁺.
65 Mahˡ ga⁺jäyh˝ ka⁻läh˝:

—He⁻ja⁻ ba´ na⁻ ma⁻jwëëhnˡ hnäh˝: "Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ le˝ jä⁺ kihˡ hñii˝ ki⁺ jnä˝ cher´mahˡ sa⁺ ga⁺taah⁻ Tää` goon⁺."
66 Ma⁻ngëë˝ ma⁻jäyh˝ lä⁺ja⁻, jwëë˝ discípulo kyaayˡ ga⁺biiyˡ kihˡ, mo⁺so⁺ ga⁺jmeey˝ ko⁻jøh˝ kyaayh´.
67 Ja⁻ga´ ga⁺siiyh⁺ lä⁺jëë⁺ gya⁺tuu˝ jnääh' discípulo kyaayˡ:

—¿Che´ hnooh⁻ hnäh˝ go´nääh´ hnäh˝ ka⁻läh˝ lä⁺na⁻?
68 He⁻ja⁻ ga⁺jäh˝ Simón Pee´:

—Dsa⁻jøøh' kyaan⁺, hii⁻ ga´ na⁻ kihˡ dsa´nøø' jnääh'. Jaa⁻ hne⁻ ba´ kyeh´ juu' he⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻ tää˝ ga⁺lä⁺jë⁺ joh˝ jmii´ cha⁻.
69 Ma⁻dsoo˝ ba´ dsë⁻ jnääh' kyahˡ, ma⁻ñe´ ba´ jnääh' hne⁻ he˝ Cristo, Joo˝ Dio jiih⁺ —ga⁺jäh˝ Pee´ siiyh⁺.
70 Mahˡ ga⁺jeeh⁻ Jesús juu' kiyhˡ:

—¿Ja ' ga˭lleehn˭ lä˭jëë˭ gya˭tuu˴ hnäh˴ mah˩ jaa˭ jee´ lä˭jëë˭ hnäh˴ laa˩ dsa˭ kyaa˩ hi˭sa˭llu˩? —ga˭jäh˴ Jesús siiyh˭.

71 He˭ ma´ hlëëyh˭ kih˩ Juda Iscariote, joo˴ Simón ba´ ja˭. Jëëh˴ Juda he˴, hi˭ ga˭ngëëy˩ këë˭ ga´, ma´ laa ' jaa˭ kih˩ jee´ lä˭jëë˭ gya˭tuu˴ jnääh'.

7

Øøh˭ Jesús sa˭ ma´ heeh˴ kiyh˩

1 Ma˭ngëë˴ he˭ ja˭, ma´ ngë˭ Jesús hwa˩ Galilea. Mo˭so˭ ma´ hnøøy' ma´ ngëëy˴ ta˭ Judea, jëëh˴ dsa˭ judiu ma´ hnooyh˭ ha˭ lä˭ jee´ ma´ jngëëyh'.

2 Ma˭ya˭jäh˭ të˩ jmii´ kih' dsa˭ judiu, he˭ ma´ hiiy˭ hmiih˭ jee´ dsa˭taayh` ma´ të˭ jmii´.

3 He˭ja˭ ga˭jäh˴ øøyh˭ siiyh˭:

—Gwa˭ hne˭ ka˭läh˴ ta˭ Judea, mah˩ jëë˩ discípulo kyaah˩ hi˭ tääh´ jee´ oo˭ ha˭ lä˭ la˩ he˭ juh˭gaa˭ he˭ jmeeh˭.

4 Jëëh˴, jaa˭ hi˭ hnøø˩ mi˭jnää˭ hñii˴, sa˭ jmeey˭ ta´ kiyh' jee´ na˭hmää´. Hne˭ ma˭løøh` jmeeh˭ lä˭jë˭ he˭ na˭, mi˭jnää' hñaah˩ cha´në´ lä˭jëë˭ dsa˭ jmi˭gyuu˭ —ga˭jäh˴ øøyh˭ siiyh˭ Jesús.

5 Jëëh˴, ni˭ ga´ øøyh˭ sa˭ ma´ heeh˴ kiyh˩.

6 Ja˭ga´ ga˭jäh˴ Jesús siiyh˭:

—Sa˭ ga´ ma˭ja˜ jmii´ kin˭, pero kyah˩ hnäh˴, wa´ he˭ cha˭ he˭ jmii´ ba´ llu' kyah˩ hnäh˴.

7 Dsa˭ hi˭ chaa˭ jmi˭gyuu˭ la˭ sa˭ le˴ jmeey˩ na˭høøyh´ kyah' hnäh˴. Pero jnä˴ na˭haayh´, kih˩ he˭ mi˭jnään' he˭ jmeey˭ he˭ hliih'.

8 Go˭nää˴ ba´ hnäh˴ jee´ të˭ jmii´ ja˭. Pero jnä˴ sa˭ niin`, jëëh˴ sa˭ ga´ ma˭dseee˩ jmii´ kin˭.

9 Ma˭ngëë˴ ma˭jäyh˴ lä˭ja˭, ga˭jäy˴ ta˭ Galilea ba´.

Ma´ ga˭të˴ jmii´ jwii˭ Jerusalén ñee´ Jesús

10 Ma˭ngëë˴ ma˭nää˩ øøyh˭, ngoo˩ ba´ Jesús jee´ të˭ jmii´ ja˭. Pero sa˭ ngooy˩ jnä˴hä˴ mah˩ sa˭ jëë˩ dsih˴.

11 Pero dsa˭ judiu ma´ hnaayh˭ Jesús jee´ të˭ jmii´ ja˭, ma´ jäyh˴:

—¿Na˭ hi˭ he˴?

12 Dsa˭ hi˭ ma´ tääh´ jee´ jmii´ ja˭ ma´ hlëëyh˭ juu' hii˭, ma´ cha˭ ma´ hääy˜ Jesús. Ma´ jäh˴ jwëë˴ dsa˭:

—Dsa˭ llu˩ ba´ he˴.

Pero jñah˴ ma´ jäh˴:

—Jah˭ha', koo˭ mi˭gaay˭ dsa˭ ba´.

13 Pero ni˭ jaa˭ dsa˭ sa˭ ma´ hlëëh˭ jnä˴hä˴ kih˩ Jesús, kih˩ he˭ ma´ gayh˭ dsa˭ta´.

14 Ma˭të˴ to˩dsaah` jmii´, ja˭ga´ ngoo' Jesús jee´ ma´ chih' gwah˭ mah˩ ga˭løøy˩ hlëëyh˜ dsa˭.

15 Peer˭ ga˭lä˭dsaa˜ dsë˩ dsa˭ judiu, mah˩ ma´ jäyh˴:

—Ha˭ lä˭ja˭ he˭ kyuuh˜ dsa˭ na˭ cha˭miih˭ hi˭ sa˭ cha˭ jee´ ñeey´ ga˭mi˭tëëy˭ hñiiy˴.

16 Mah˩ ga˭jeeh˭ Jesús juu' kih˩ dsa˭ he˴:

—Ja˭ he˭ la˩ kin˭ nuuh˭ he˭ kwan˭ la˭, la˩ kih˩ hi˭ ga˭cheee˩ jnä˴ ba´.

17 Hi˭ lla˭ dsë˩ jmee˩ lä˭ hnøø˩ Dio, lä˭kyuuyh˜ ha˭ lä˭ la˩ nuuh˭ he˭ kwan˭ la˭, che´ he˭ gwa˭ kih˩ Dio, o che´ he˭ hlëëhn´ kwaat˜ kin˭ ba´.

18 Hi˭ hlëëh˭ kwaat˜ kih˩ hñii´, he˭ hnooyh˭ ha˭ lä˭ jee´ jmääy' hñiiy˴ jøøh' ba´ ja˭. Pero hi˭ hnooh˭ ha˭ lä˭ jee´ jmääy' jøøh' hi˭ ga˭cheee˩ jnä˴, hi˭ he˴ ba´ hi˭ hlëëh˭ ju'dsoo˴. Ni˭ miih˭ sa˭ hääyh˭ kyaah´ juu' kiyh˩.

19 '¿Ja ' ga˭kwëëh˩ ba´ Moisé hnäh˴ ley mah˩ ni˭ jaa˭ hnäh˴ sa˭ ga˭mi˭teh` hnäh˴? ¿He˭la' hnooh˭ hnäh˴ jngëëh' jnä˴?

20 He˭ja˭ ga˭hlëëh˴ jwëë˴ dsa˭ he˴:

—Sa˭ chaa˭ ni˭ jaa˭ hi˭ jngëëh˩ hne˭. Hi˭sa˭llu˩ ba´ na˭ hää´ tuh˭hoh˴.

21 He˭ja˭ ga˭jäh˴ Jesús siiyh˭:

—Ga˭lä˭jëë˭ ba´ hnäh˴ ga˭lä˭dsaa˜ hoh˴ kih˩ ga˭jëëh` hnäh˴ ga˭jmeen˩ koo˭ he˭ juh˭gaa˭.

22 Dsoo˴ ba´ jäh´ jne´ Moisé ga˭lla˴ nuuh˭ he˭ uuh˭ jmi˭ngo˩ jnän`. (Pero ja˭ he˴ Moisé hi˭ ga˭lla˴ nuuh˭ ja˭, ko˭ja˭ ma˭nøø˴ kih˩ dsa˭ ma˭gyuh˭ jnän` hi˭ ma´ chaa˭ jää˩ ga´ kih'

Moisé.) Mah¹ tʉh⁻ hnäh´ jmɨ⁻ngo¹
kih¹ dsa⁻ñʉʉh⁻ lä⁺kyę⁻ jmɨɨ´ he⁻ tęęh⁻
dsa⁻ dsë¹.
23 Hęęh´ ba´ hnäh´ he⁻ ʉʉh⁺ jmɨ⁻ngo¹
kih¹ gyʉʉ⁻ ñʉʉh⁻ jmɨɨ´ he⁻ tęęh⁻
dsa⁻ dsë¹ mah¹ mi⁻teh` hnäh´ lä⁺kǫǫ⁻
na⁻sɨɨ⁻ ley kih¹ Moisé. ¿He⁻la¹ ja⁻
hnee⁻ hnäh´ kyąąh´ jnä´, kih¹ he⁻
ga⁺mi⁺hlą̈ą̈n¹ jąą⁻ dsa⁻ñʉʉh⁻ jmɨɨ´ he⁻
tęęh⁻ dsa⁻ dsë¹?
24 Ta⁺ ką⁻ hnäh´ kwąąt˜ kih¹ dsa⁺
lä⁺kǫǫ⁻ la¹ hʉʉ´dsë⁻ kyah¹ hnäh´, kyę⁻
hnäh´ kwąąt˜ lä⁺kǫǫ⁻ lle` ju¹dsoo´ ba´
—ga⁺jäh´ Jesús.

Ga⁺jmeeh¹ Jesús juu¹ ha⁻ ta⁺ jay¹

25 He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ kǫ⁻llą̈ą´ dsa⁻ hi⁻
ma´ chąą⁻ Jerusalén:
—¿Ja¹ hi⁻ na⁻ na⁻ hi⁻ hnaah⁻ dsa⁻
mah¹ jngëëyh¹?
26 ¿Ja¹ hi⁻ he´ na⁻ cheh¹ hlëëh⁺ to⁺lo⁺
ně´ lä⁺jęę⁺ dsa⁻, hi⁺ sa⁺ chąą⁻ hi⁻
hlęęyh˜ ni⁺ miih⁻? ¿Che´ jähn´ dsoo´
ma⁻hęęh⁻ dsa⁻ta´ he⁻ lą̈ąy¹ Cristo?
27 Pero dsa⁻ la⁻, ñe´ ba´ jne´ ha⁻
chąąy⁻. Hi⁺ wa´ra⁻ ga⁺të´ jee´ jä⁺
Cristo, ni⁺ jąą⁻ sa⁺ ñe⁻ ha⁻ ta⁺ jäy⁺.
28 Lä⁺kǫǫ⁻ ma´ ga⁺nuu´ Jesús lä⁺ja⁻,
lä⁺ ma⁻cheyh¹ ja⁻ hlęęyh˜ dsa⁻ jee´
chih¹ gwah⁺ ja⁻, ga⁺hlëëyh´ kǫǫ⁻
ki⁻gąą⁻:
—Jwah´ hnäh´ kyʉʉh⁺ jnä´, hi⁺ ñeh´
hnäh´ ha⁻ chąąn⁻. Pero sa⁺ ma⁻jan˜
jee´ tęęn⁻ hñiin⁺. Hih¹ hi⁻ ga⁺chęę¹
jnä´ jmee⁺ ju¹dsoo´ jmah¹. Hi⁻ he´ sa⁺
kyʉʉh⁺ hnäh´.
29 Pero jnä´ kyʉʉ⁺ jnih´, jëëh´ kih¹
bih¹ ya⁺hęęn¹. Hi⁻ he´ ba´ ga⁺chęę¹ jnä´
—ga⁺jäh´ Jesús.
30 He⁻ja⁻ hnøø¹ dsa⁻ ma´ sąąyh¹,
pero ni⁺ jąą⁻ sa⁺ ga⁺tʉʉ⁻ dsë¹ ma´
choo¹ goo⁻, jëëh´ sa⁺ ga´ ma⁻të´ hor˜
kiyh¹.
31 Jwęę´ dsa⁻ hi⁻ ma´ tą̈ą̈h´ jee´ ja⁻
ga⁺lä⁺dsoo´ dsë¹ kiyh¹.
—Wa´ra⁻ ja¹ Cristo, ¿che´ hi⁻ he´
ga´ jmee¹ cha⁻ga´miih⁻ he⁻ jʉh⁻gąą⁻
lä⁺kǫh´ ga´ dsa⁻ la⁻? —ga⁺jäh´ kǫ⁻llą̈ą´.

Ga⁺lä⁺hnøø¹ dsa⁻ fariseo ma´ sąąh¹ Jesús

32 Lä⁺ ma´ ga⁺nuu´ dsa⁻ fariseo he´,
he⁻ hlëëh⁺ dsa⁻ lä⁺ja⁻ kiyh¹, he⁻ja⁻
ga⁺jmeey´ mada⁻ kǫ⁻jøh´ kyąąh´
dsa⁻kąąh´ kyąą¹ jmi⁻dsa⁻ mah¹ sǫǫh¹
poo⁻ kyąą¹ gwah⁺ kiyh¹.
33 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:
—Miih⁻ jmɨɨ´ ga´ gyan´ kyąąh´ hnäh´,
naah⁻ ba´ jnä´ kih¹ hi⁻ ga⁺chęę¹ jnä´.
34 Ja⁻ga´ hnaah¹ hnäh´ jnä´, pero
mo⁺so⁺ jnäähˆ jnä´. Mo⁺so⁺ le´ go´nääh
¹ hnäh´ ha⁻ jee´ naahn⁻ —ga⁺jäh´ Jesús.
35 Dsa⁻ fariseo he´ ga⁺løø¹ ngɨɨy⁺ juu¹
kih¹ dsa⁻kyąąyh´:
—¿Ha⁻ ta⁺ dsąąh¹ hi⁻ na⁻ mah¹
mo⁺so⁺ jnäähˆ jnih´? ¿Che´ dsąąyh¹
lä⁺kąą⁻ jee´ tą̈ą̈h´ dsa⁻goo˜ jne´
hi⁻ na⁻saa⁻ na⁻jñee´ jee´ kih¹ dsa⁻
griego mah¹ dsa⁻hlęęyh` lä⁺kyę⁻ dsa⁻
griego?
36 ¿Hee⁻ ba´ hnøø¹ jäh´ juu¹ he⁻
ma⁻hlëëyh´ na⁻: "Ja⁻ ga´ hnaah¹
hnäh´ jnä´, pero mo⁺so⁺ jnäähˆ hnäh´
jnä´, mo⁺so⁺ le´ go´nääh ¹ hnäh´ jee´
naahn⁻"?

Jesús kwa⁺ jmɨɨ⁻ he⁻ jmee⁺ chąą⁻ dsa⁻ tą̈ą̈´

37 Hih⁺ ga´ ma´ja⁻, la¹ jmɨɨ´
jʉʉh⁻ kyąąh´ jee´ ga⁺dsąą¹ jmɨɨ´ ja⁻.
Ga⁺noo⁻ Jesús mah¹ ga⁺hlëëyh´ kyąąh´
cha⁻miih⁻ be´:
—Cher´mah¹ chąą⁻ hi⁻ lä⁻kii⁻ dsë¹,
wa´ jäy⁻ kyąąh´ jnä´ mah¹ wa´ hiyh´
jmɨɨ⁻ he⁻ kwan`.
38 Le´ kiyh¹, lä⁺kǫǫ⁻ na⁻sɨɨ⁻ juu¹
kih¹ Dio, hi⁻ jmee⁺ dsoo´ dsë¹ kin⁺,
lä⁺kǫǫ⁻ jmɨ⁻jʉʉh⁻ he⁻ na´jiih⁺ hya⁺
neh⁺ tuh⁻dsëy¹ —ga⁺jäh´ Jesús.
39 He⁻ ga⁺jäyh´ lä⁺ja⁻ ga⁺hlëëyh´ kih¹
Jmɨ⁻lle´ Na⁻jngɨɨ¹ he⁻ hyoh⁺ dsa⁻ hi⁻
jmee¹ dsoo´ dsë¹ kiyh¹. Jmɨɨ´ ja⁻ sa⁺
ga´ ma⁻ja˜ Jmɨ⁻lle´ Na⁻jngɨɨ¹, jëëh´ sa⁺
ga´ ma⁻sąąh¹ Jesús gyʉʉh¹ mah¹ lęęy´
jøøh¹.

Ga⁺tęę´ ga⁺jęę´ dsa⁻ kwąąt˜ kih¹ Jesús

40 Ma´ ga⁺nuu´ dsa⁻ hi⁻ ma´ tą̈ą̈h´
jee´ja⁻ juu¹ kih¹ Jesús, kǫ⁻llą̈ą´ dsa⁻ he´
ma´ jäh´:
—Ma⁺ra⁺ ju¹dsoo´, hi⁻ la⁻ he´ hi⁻
ngëë˜ juu¹ kih¹ Dio hi⁻ hii´ juu¹ kih¹.

41 Hi˖ jąą˜ ma´ jäh˝:
—Hi˜ he˝ he˝ Cristo.
Pero jñah˝ ma´ jäh˝:
—¿Ha˜ lä˖ la˩ juu˩ ją˜, heh˩ ya˜hëë˩ jąą˜ dsa˜ Galilea lee˝ Cristo?
42 ¿Ją˩ jäh˝ juu˩ kih˩ Dio, sa´ju˜ kih˩ David ba´ ya˜hëë˩ hi˜ ląą˩ Cristo? Hi˖ ją˜ba´ jwii˜ mäh˜ he˜ chee˜ Belén jee´ ma´ chąą˜ David, jee´ ją˜ ba´ ya˜hëë˩ Cristo.
43 He˜ją˜ ga˖ląą˩ to˩ nää˩ dsa˜ kwąąt˜ kih˩ Jesús.
44 Ko˜lląą´ dsa˜ he˝ hnøø˩ ma´ sąąyh˩ pero ni˖ jąą˜ sa˖ ga˖tuu˜ dsë˩ ma´ choo˩ goo˜.

Sa˖ ga˖hee˜h˜ dsa˜ta´ juu˩ kih˩ Jesús

45 Ją˜ga´ ga˖nää` poo˜ he˝ jee´ ma´ tąąh´ dsa˜kąąh´ kyąą˩ jmi˜dsa˜ kyąąh´ dsa˜ fariseo. Mah˩ ga˖jäh˝ dsa˜kąąh´ he˝ siiyh˖:
—¿He˜la˩ sa˖ ma˜teeyh` ta˖ la˖?
46 He˜ją˜ ga˖jäh˝ poo˜ he˝ siiyh˖:
—Ni˖ koo˜ hä´ sa˖ ma˜hlëëh˝ ni˖ jąą˜ dsa˜ñuuh˜ lä˖koo˜ hlëëh˖ dsa˜ he˝.
47 He˜ją˜ ga˖jäh˝ fariseo he˝ siiyh˖:
—¿Che´ lä˖kye˜ hnäh˝ ma˜lä˜gąh˖ hnäh˝ juu˩ kiyh˩?
48 Ni˖ jąą˜ jnääh˩ dsa˜ta´ ni˖ dsa˜ fariseo ma˜hee˜h´ jnääh˩ juu˩ kiyh˩.
49 Lä˖jëë˖ dsa˜ hi˜ tąąh´ na˜, hi˜ sa˖ kyuuh˜ ley, kyąąyh´ dso´jwii˝ —ga˖jäh˝ dsa˜ta´ he˝.
50 Nicodemo, hi˜ ma´ ląą˩ dsa˜kyąąyh´, hi˜ ñee˝ koo˜ hä´ ta˖la˖ hwë˩ jee´ ma´ gya˩ Jesús, ga˖jäyh˝ siiyh˖:
51 —Lä˖koo˜ jäh˝ ley jnän` sa˖ le˝ chee˜n´ dso´jwii˝ në´ kih˩ dsa˖, cher´mah˩ jąą˩ sa˖ ga´ ma˜nuun´ kwee˜ juu˩ kiyh˩ mah˩ lä˖ngëë˝ jne´ hee˜ na˜ he˜ ma˜jmeey˝.
52 Mah˩ ga˖jee˜h˜ dsa˜ he˝ juu˩ kiyh˩, ga˖siiyh˖:
—¿Che´ ląąh˩ hne˜ dsa˜ galileo ka˜läh˝? Hnøøh˩ da´ kwee˜ jee´ na˜sii˜ juu˩ kih˩ Dio mah˩ jëë` da´, jih´koh˝ sa˖ ma˜ya˜hëë˜ ni˖ jąą˜ hwa˩ Galilea hi˜ ngëë˩ juu˩ kih˩ Dio.
53 Ma˜ngëë˝ he˜ ją˜, ga˖lä˖jëë˖ ba´ ga˖nää` ta˖ kih˩.

8

Dsa˜më˝ hi˜ ga˖jąą˝ kyąąh´ dsa˜ñuuh˜

1 Pero Jesús ngoo˩ ta˖ lle´koh˝ he˜ chee˜ Olivo.
2 Ma´ ga˖jnä˩ jyoh˝ jmii´, ngooy˩ ta˖ jee´ chih˩ gwah˖. Hi˖ jwëë˝ dsa˜ na´nää˩ jee´ ma´ cheyh˩ ją˜. Jee´ ją˜ ga˖gyay˜ ga˖hlëëyh˩ dsa˜.
3 Hor˜ ją˜ ya˖nää˩ ta˜jwoh˩ kyąą˩ ley kyąąh´ fariseo, ya˖jąąy˖ jąą˜ dsa˜më˝ hi˜ ga˖jąą˝ kyąąh´ dsa˜ñuuh˜, mah˩ ga˖chee˜yh˜ jee´ to˩dsaah` ją˜.
4 Mah˩ ga˖siiyh˖ Jesús:
—Ta˜jwoh˩, dsa˜më˝ na˜ ma˜jąą˝ kyąąh´ dsa˜ñuuh˜.
5 Lä˖koo˜ lle` ley jnän`, ga˖jmee˝ Moisé hih˖ jngëëhn´ kyąąh´ kuu´ dsa˜më˝ hi˜ jmee˖ lä˖na˜. Ha˜ gah˜ hne˜, ha˜ lä˖ jwah˩.
6 He˜ ma´ kay˜ dsë˩ Jesús ba´ ją˜, hnøøy˩ ha˜ lä˖ jee´ ma´ hniiy˩ kiyh˩. Pero Jesús ga˖gyay˜ na˜juyh˖ mah˩ ga˖løøy˩ siiy˖ hwa˩ kyąąh´ cha´gooy˜.
7 Pero na˜ ba´ tąąyh´ chuuy˝ kyąąh´ Jesús, ją˜ga´ ga˖nooy˜ ka˜läh˝ mah˩ ga˖siiyh˖:
—Hih˩ hnäh˝ hi˜ sa˖ cha˜ ni˖ miih˜ dso´kye˜ kih˩, hi˜ he˝ to˜në´ wa´ te˩ kuu´ kiyh˩.
8 Koo˜ ka˜läh˝ ga˖gyay˜ na˜juyh˖ mah˩ ga˖siiy˝ hwa˩ lä˖hmëë˝.
9 Ma´ ga˖nuuy˝ lä˖ją˜, ma˖ jąą˜ ma˖ jąą˜ ba´ ga˖løø˩ ga˖nää` ma´ ga˖lä˖liiyh˜ hnii˜ huu´dsë˜ kiyh˩. Ga˖løø˩ hi˜ kąąh´ lä˖kye˜ hi˜ mäh˩ ga˖nää`. He˜ją˜ ga˖jąą˝ ma˖la˖ Jesús kyąąh´ dsa˜më˝ hi˜ ga˖chee˜yh˜ cha´nëy´.
10 Ją˜ga´ ga˖noo˜ Jesús jee´ ma´ gya˩, mah˩ ga˖siiyh˖:
—Dsa˜më˝, ¿na˜ hi˜ ma´ hnii˜ kyah˩? ¿Che´ ni˖ jąą˜ sa˖ ma˜tąąh˜ hne˜ dso´jwii˝? —ga˖jäh˝ Jesús siiyh˖.
11 —Ni˖ jąą˜ Dsa˜jøøh˩ kyąąn˖ —ga˖jäh˝ dsa˜më˝ he˝ siiyh˖.
—Ni˖ jnä˝ sa˖ tąąhn˖ hne˜ dso´jwii˝. Gwąąh˜ ba´ hne˜ kyah˩, mo˖to˖ jmee˜ dso´kye˜ —ga˖jäh˝ Jesús siiyh˖.

Jesús ląą˩ wa´je˜ kih˩ dsa˜ jmi˜ gyuu˖

12 Ga˗løø˺ ka¯läh˴ Jesús hlëëh˜ dsa¯
hi¯ ma˴ tääh˴ jee˴ ja¯:
—Jnä˴ he˴ laan˺ wa˴je¯ kih˺ dsa¯
jmɨ¯gyɯɯ˗. Hi¯ nuu˺ kin˗, mo˗so˗ ngëy˺
jwë˴ hlɨɨh˺. Lä˗cha¯ wa˴je¯ kiyh˺, he¯
jmee˗ chaay¯.
13 He¯ja¯ ga˗jäh˴ dsa¯ fariseo sɨɨyh˗:
—Ju˺dsoo˴ he¯ jmeeh¯ na¯, la˺ kyah˺
hñaah˺ ba˴ hne¯. He¯ja¯ sa˗ la˺ dsoo˴
juu˺ kyah˺.
14 Mah˺ ga˗jäh˴ Jesús sɨɨyh˗:
—Ma˗ke˗ jmeen˗ ju˺dsoo˴ ki˗ hñiin˗,
pero ma˗ra˗ he¯ la˺ dsoo˴ juu˺ he¯
jwahn˗, jëëh˴ jnä˴ ba˴ man˗ ha¯ na¯
jan˺ hi˗ ha¯ na¯ naahn˺. Pero hnäh˴,
sa˗ ñeh˴ hnäh˴ ha¯ na¯ jan˺ hi˗ ha¯ ta˗
naahn˺.
15 Hnäh˴ kah¯ kwaat˜ lä˗koo¯ la˺
hɯɯ˴dsë¯ kyah˺ hnäh˴. Pero jnä˴ sa˗
kan˗ kwaat˜ kih˺ ni˗ jaa¯.
16 Hi˗ ma˴ kan˗ kwaat˜ kih˺ dsa˗,
jmeen˗ lä˗ hnøø˺ ju˺dsoo˴ ba˴. Jëëh˴ sa˗
jmeen˗ hñiin˗, jmeen˗ kyaah˴ Tää`hi¯
ga˗chee˺ jnä˴.
17 Hi˗ në˴ ley jnän`na¯sɨɨ¯, kyaah˴ uu
˺ dsa¯ hi¯ hlëëh˗ koo¯ ba˴ juu˺, he¯ja¯
ba˴ la˺ ju˺dsoo˴.
18 Jnä˴ jmeen˗ ju˺dsoo˴ kin˗ hi˗ Tää`
hi¯ ga˗chee˺ jnä˴, jmeey˗ ju˺dsoo˴ kin˗
ka¯läh˴ —ga˗jäh˴ Jesús.
19 —¿Na˺ ba˴ Tää` kyaah˺? —ga˗jäh˴
dsa¯ he˴ sɨɨyh˗.
Mah˺ ga˗jeeh¯ Jesús juu˺ kiyh˺:
—Hnäh˴ sa˗ kyuuh˗ jnä˴, ni˗ Tää`
kyaan˗ sa˗ kyuuh˗. Wa˴ra¯ jäh˴ kih˺
kyuuh˗ jnä˴, ja¯ba˴ lä˗ja¯ kyuuh˗
hnäh˴ Tää`kyaan˗.
20 Juu˺ la¯ ma˴ kwa˗ Jesús lä˗koo¯
ma˴ hlëëyh˜ dsa¯ jee˴ ma˴ chih˺ gwah˗,
koo˴ jee˴ ma˴ tooh¯ dsa¯ kuu˴. Ni˗
jaa¯ sa˗ ga˗saayh˺ jee˴ ja¯, jëëh˴ sa˗ ga˴
ma¯lloo˺ hor˜ kiyh˺.

Ga˗jäh˴ Jesús: "Sa˗ le˴ go˴nääh˺ hnäh˴ ha¯ jee˴ naahn˺"

21 Koo¯ ka¯läh˴ ga˗jäh˴ Jesús sɨɨyh˗:
—Hii˺ jnä˴ naahn˺. Ha¯ jee˴ naahn˺
sa˗ le˴ go˴nääh˺ hnäh˴. Hi˗ hnäh˴
hnaah˺ ga˴ jnä˴, pero juuh˴ ba˴ hnäh˴,
lä˗ ma¯kyaah˴ na¯ ba˴ hnäh˴ dso˴kye¯
kyah˺ hnäh˴.
22 He¯ja¯ ga˗jäh˴ dsa¯ judiu:
—¿Che˴ jngëëyh˺ hñiiy˴ he¯ja¯ jäyh˴
lä˗na¯: "Ha¯ jee˴ naahn˺ sa˗ le˴
go˴nääh˺ hnäh˴"?
23 Mah˺ ga˗jäh˴ Jesús sɨɨyh˗:
—Dsa¯ chaa¯ hwa˺ la¯ ba˴ hnäh˴,
jnä˴ laan˺ kih˺ gyɯɯh˺ jmɨ¯gyɯɯ˗. Laah˺
hnäh˴ hi¯ chaa¯ jmɨ¯gyɯɯ˗ la¯, pero
jnä˴ sa˗ laan˺ kih˺ jmɨ¯gyɯɯ˗ la¯.
24 He¯ja¯ ba˴ na¯ he¯ ma¯jwëëhn˺
hnäh˴, juuh˴ hnäh˴ lä˗ ma¯kyaah˴
na¯ ba˴ hnäh˴ dso˴kye¯ kyah˺ hnäh˴.
Jëëh˴ cher˴mah˺ sa˗ heeh¯ hnäh˴ kin˗,
he¯ laan˺ lä˗koo¯ ma¯jwëëhn˺ hnäh˴,
juuh˴ hnäh˴ kyaah˴ dso˴kye¯ kyah˺
hnäh˴ —ga˗jäh˴ Jesús sɨɨyh˗.
25 —¿Hee¯ ba˴ laah˺ hne¯, hii¯ ba˴
hne¯ ja¯? —ga˗jäh˴ dsa¯ he˴.
He¯ja¯ ga˗jäh˴ Jesús:
—Lä˗ ma˴ to¯në˴ ga˗jwëëhn˺ hnäh˴
hii¯ laan˺.
26 Cha¯ cha¯miih¯ he¯ jwëëhn˜
hnäh˴ hi˗ lä˗ja¯ he¯ kan`kwaat˜ kyah˺
hnäh˴. Hih˺ hi¯ ga˗chee˺ jnä˴, hlëëyh˗
ju˺dsoo˴. Hi˗ lä˗jë˗ he¯ ga˗nuun˺ kiyh˺,
he¯ ja¯ ba˴ hlëëhn˴ dsa¯ jmɨ¯gyɯɯ˗.
27 Kih˺ Tää`ba˴ ja¯ ma˴ hlëëh˗ Jesús,
pero sa˗ ga˗lä˗ngëë˴ dsa¯ he˴.
28 He¯ja¯ ga˗jäh˴ Jesús sɨɨyh˗:
—Wa˴ra¯ ga˗chaah` hnäh˴ gyɯɯh˺
Hi¯ga˗lëë˺ngo˺ la¯, ja¯ga˴ lä˗ñeh˴
hnäh˴ hii¯ jnä˴ hi˗ lä˗ñeh˴ hnäh˴ sa˗
cha¯ ni˗ koo¯ he¯ jmeen˗ jee˴ tëën¯
hñiin˗. Jwëëhn˜ hnäh˴ lä˗koo¯ te˺ he¯
ga˗mi˗tëë¯ Tää`jnä˴, ko¯ja¯ ba˴ te˺ he¯
hlëëhn˴.
29 Jëëh˴ ma˗ra˗ he¯ kyaah˴ ba˴ jnä˴
hi¯ ga˗chee˺ jnä˴. Sa˗ ga˗beey˺ jnä˴
mah˺ jän` hñiin˗, jëëh˴ jnä˴ lä˗ ma˴
jmeen˗ ja¯ba˴ lä˗jë˗ he¯ tɨh˜ dsëy˺ —
ga˗jäh˴ Jesús sɨɨyh˗.
30 Lä˗koo¯ ma˴ ga˗hlëëyh˴ lä˗ja¯,
jwëë˴ dsa¯ ga˗lä˗dsoo˴ dsë˺ kiyh˺.

Hii¯ laa˺ joo˴ Dio hi˗ hii¯ na¯hnëë˴ kyaah˴ dso˴kye¯

31 He¯ja¯ ga˗sɨɨh˗ Jesús lä˗jëë˗ dsa¯
judiu hi¯ ga˗lä˗dsoo˴ dsë˺ kiyh˺:
—Cher˴mah˺ ga˗høøh˴ hnäh˴ juu˺
kin˗, leeh˴ hnäh˴ ma˗ra˗ discípulo
kyaan˗.

32 Hi˖ lä˖kyu̱u̱h˜ hnäh˴ ju'dsoo˴, hi˖
kya̱a̱h´ ju'dsoo˴ kin˖ lä̱ä̱h˴ hnäh˴.
33 Mah'ˡ ga˖je̱e̱h˗ dsa˗ he˴ juu' kiyhˡ:
—Sa´ju̱˗ kihˡ Abraham, la̱a̱ˡ jnäähˡ.
Ji̱h´ko̱h˴ sa˖ ma˗jä̱´ jnäähˡ lä˖ko̱o˗ ja̱a̱˗
hi̱˗ na˗hnëë´. Ha˗ lä˖ja̱˗ he˗ jwah˴
hne˗, lä̱ä̱´ jnäähˡ.
34 Mahˡ ga˖jäh˴ Jesús siiyh˖ ka˗läh˴:
—Ma˖ra˖ ju'dsoo˴ jwë̱ë̱hn˜ hnäh˴,
lä˖jë̱ë̱˖ hi̱˗ jmee˖ dso´kye˗, na˗hnëëy´
kya̱a̱h´ ja̱˗ba´ dso´kye˗ ja̱˗.
35 Dsa˗ hi̱˗ na˗hnëë´ jmee˖ ta´, lä˖
ma´ na˗hnëëy´ ja̱˗ba´ kih' dsa˗juuy´,
ji̱h´ko̱h˴ sa˖ le̱e̱y˴ jo̱o̱y˴. Pero hi̱˗ la̱a̱ˡ
jo̱o̱y˴, lä˖ ma˗la̱a̱ˡ ja̱˗ba´ kya̱a̱y'.
36 He˗ja̱˗ cher´mahˡ Jo̱o̱y˴ ga˖lä̱ä̱yˡ
hnäh˴ jee´ na˗hnëëh´ hnäh˴, ma˖ra˖
ju'dsoo˴ ma˗la̱a̱h˴ ba´ hnäh˴.
37 Ma˖ ba´ jnä˴, la̱a̱hˡ hnäh˴ sa´ju̱˗
kihˡ Abraham. Pero jmeeh˗ hnäh˴ biiˡ
jngëëh' jnä˴, kihˡ he˗ sa˖ hiih˴ hnäh˴
he̱e̱h´ juu' kin˖.
38 Jnä˴ hlëëhn´ he˗ ma˗jëënˡ kihˡ
Tää` kya̱a̱n˖ ba´, mahˡ hnäh˴ jmeeh˗
he˗ ma˗nuuh˗ hnäh˴ kihˡ tää` kya̱a̱h'
—ga˖jäh˴ Jesús siiyh˖.
39 He˗ja̱˗ ga˖jäh˴ dsa˗ he˴:
—Tää` kya̱a̱ ' jnäähˡ la̱a̱ˡ Abraham
ba´.
Mahˡ ga˖jäh˴ Jesús ka˗läh˴:
—Wa´ra˗ jäh˴ kihˡ he˴ ba´ jo̱o̱˴
Abraham la̱a̱hˡ hnäh˴, jmeeh˗ hnäh˴
lä˖ko̱o˗ ga˖jmeey˴.
40 Ma˗hlëëh` ba´ jnä˴ ju'dsoo˴
lä˖ko̱o˗ ga˖nuunˡ kihˡ Dio. Pero naˡ
hnooh˴ hnäh˴ ha˗ lä˖ jee´ jngëëh' jnä˴.
¿Che´ ga˖jmee˴ Abraham lä˖ja̱˗?
41 Jmeeh˗ hnäh˴ lä˖ko̱o˗ jmee˖ tää`
kya̱a̱h' ba´ hnäh˴ na˗ —ga˖jäh˴ Jesús
siiyh˖.
—Sa˖ la̱a̱ˡ jnäähˡ jo̱o̱˴ wa´ hi̱˗ cha˗
hi̱˗. Cha̱a̱˗ ba´ ja̱a̱˗ Tää` kya̱a̱' jnäähˡ.
Hi̱˗ he˴ hñii˴ Dio —ga˖jäh˴ dsa˗ he˴
siiyh˖ Jesús.
42 He˗ja̱˗ ga˖jäh˴ Jesús ka˗läh˴:
—Wa´ra˗ jäh˴ kihˡ Dio la̱a̱ˡ Tää`
kya̱a̱h' hnäh˴, ma´ lä˖hnaah˖ jnä˴.
Jëëh˴ jnä˴, ya˖hë̱ë̱nˡ jee´ gya' Dio mahˡ
janˡ. Ja̱˖ he˗ janˡ jee´ të̱ë̱n˗ hñiin˖.
Hñiiy˴ ga˖che̱e̱yˡ jnä˴, he˗ja̱˗ janˡ.

43 Kihˡ he˗ sa˖ hnooh˗ hnäh˴ nuuh'
juu' kin˖, he˗ja̱˗ sa˖ hii˜ lä˖ngëëh˴
hnäh˴ juu' he˗ hlëëhn´ la˗.
44 Jëëh˴, hi̱˗sa˖llu̱ˡ la̱a̱ˡ tää` kya̱a̱h'
hnäh˴ he˗ja̱˗ hnooh˗ hnäh˴ jmeeh'
hnäh˴ lä˖ko̱o˗ hnøøyˡ. Jëëh˴, hi̱˗ he˴
ga˖løøˡ jngëëh˖ dsa˗ lä˖ ma´ to˗në´. Sa˖
ga˖jä̱y˴ kya̱a̱h´ ju'dsoo˴, kihˡ he˗ sa˖
cha˗ ni˖ miih˗ ju'dsoo˴ kiyhˡ. Wa´ra˗
ga˖juuyˡ, juu' kihˡ hñii˴ bihˡ hlëëyh˖,
jëëh˴ la̱a̱yˡ ta˗juu' dsoˡ, hi˖ la̱a̱yˡ juu´
juu' ta˗juu'.
45 Kihˡ he˗ hlëëhn´ he˗ laˡ ju'dsoo˴,
he˗ja̱˗ ba´ na˗ sa˖ he̱e̱h˴ hnäh˴ kin˖.
46 Sa˖ cha̱a̱˗ ni˖ ja̱a̱˗ hi̱˗ le˴
bä̱ä̱h˗ jnä´ kya̱a̱h´ dso´kye˗. Lä˖ja̱˗,
cher´mahˡ hlëëhn´ ba´ jnä˴ ju'dsoo˴,
¿he˗la' sa˖ jmeeh˗ hnäh˴ dsoo˴ hoh˴
hnäh˴ kin˖?
47 Hi̱˗ la̱a̱ˡ kya̱a̱ˡ Dio, juu' kihˡ Dio ba´
nuuy˗. Pero sa˖ la̱a̱hˡ hnäh˴ kya̱a̱ˡ Dio,
he˗ja̱˗ ba´ na˗ sa˖ nuuh˗ hnäh˴ juu'
kiyhˡ —ga˖jäh˴ Jesús siiyh˖.

Ma´ cha̱a̱˗ ba´ Jesús jä̱ä̱ˡ lä˖ko̱h˴ ga´ Abraham

48 Mahˡ ga˖jäh˴ dsa˗ judiu he˴ siiyh˖:
—Të˗ ba´ juu' kya̱a̱ˡ jnäähˡ, hne˗
la̱a̱hˡ ja̱a̱˗ samaritano hi̱˗ kya̱a̱h´
jmi˗lle˴ hliih'.
49 Mahˡ ga˖je̱e̱h˗ Jesús juu' kiyhˡ:
—Sa˖ kya̱a̱hn´ jmi˗lle˴ hliih'. Jee´
lä˖jë˖ he˗ jmeen˖, jmeen˖ he' kihˡ Tää`
kya̱a̱n˖ ba´. Mahˡ hnäh˴, sa˖ ta̱a̱h˖ jnä˴
ta´.
50 Sa˖ hnoohn˖ ha˗ lä˖ jee´ le̱e̱n˴
jø̱ø̱hn', pero cha̱a̱˗ ba´ ja̱a̱˗ hi̱˗
hnooh˗ kin˖ ha˗ lä˖ jee´ le̱e̱n˴ jø̱ø̱hn',
hi̱˗ he˴ ba´ lla' ta´.
51 Ma˖ra˖ ju'dsoo˴ jwë̱ë̱hn˜ hnäh˴,
hi̱˗ høø˖ juu' kin˖ mo˖so˖ ju̱u̱y˴
ji̱h´ko̱h˴.
52 Ko̱o˗ ka˗läh˴ ga˖jäh˴ dsa˗ judiu
he˴ siiyh˖:
—Naˡ ba´ ra˴ si˜, ñe´ jnäähˡ, jä̱ä̱h˖
hne˗ jmi˗lle˴ hliih'. Ga˖ju̱u̱ˡ ba´ Abra-
ham, hi˖ ga˖ju̱u̱ˡ ba´ lä˖jë̱ë̱˖ hi̱˗ ma´
ngëë˜ juu' kihˡ Dio llo˴joo'. Mahˡ hne˗
jwah˴: "Hi̱˗ høø˖ juu' kin˖ sa˖ ju̱u̱y˴
ji̱h´ko̱h˴."

53 ¿Che´ jøøh' ga´ hne¯, lä˭koh´ ga´
Abraham, dsa¯ ma¯gyuh¯ jnän`, hi¯
ga˭juu'? Hi˭ ga˭juu' ba´ lä˭jëë˭ hi¯ ma´
ngëë˜ juu' kih' Dio. ¿Hii¯ na¯ jmääh˭
hñaah'? —ga˭jäh´ dsa¯ judiu he´ siiyh˭.
54 —Wa´ra¯ jäh´ kih' jnä´ jmään˭
hñiin˭ jøøh', sa˭ jmää' ni˭ miih¯ lä˭ja¯.
Tää` kyaan˭ ba´ he´, hi¯ jmää˜ jnä´
jøøhn', hi¯ jwah´ hnäh´ laa' Dio kyaah'
hnäh´.
55 Pero sa˭ kyuuh˭ hnäh´ hi¯ he´,
jnä´ ba´ kyuu˭ jnih´. Cher´mah'
ga˭jwahn' sa˭ kyuu˭ jnih´, jmään˭
hñiin˭ jaa¯ hi¯ ta¯juu', lä˭koo¯ laah'
hnäh´ ta¯juu' dso'. Pero jnä´ kyuu˭
jnih´, hi˭ høøn˭ juu' kiyh'.
56 Abraham, dsa¯ ma¯gyuh¯ jnän`,
ma´ jëë¯ dsëy' lä˭koo¯ ma´ jøøy˜ he¯
lloo˜ koo¯ jmii´ jëëy' jnä´, hi˭ ga˭jëëy'
ba´, he¯ja¯ ga˭lä˭chaay˭ llu' —ga˭jäh´
Jesús siiyh˭.
57 —Ni˭ to˭lo˭gya´ ji¯ñe¯ sa˭ ga´
ma¯häähˊ hne¯ mah' jwah´ ma¯jëëh`
Abraham —ga˭jäh´ dsa¯ judiu he´
siiyh˭.
58 —Ma˭ra˭ ju'dsoo´ jwëëhn˜ hnäh´,
jäää' sa˭ ga´ ma¯chaa¯ Abraham,
koo¯ja¯ ma¯chaa¯ ba´ jnä´ —ga˭jäh´
Jesús siiyh˭.
59 He¯ja¯ ga˭ka' dsa¯ he´ kuu´ mah'
ma´ tey' kiyh'. Pero ga˭hmääh¯ Jesús
jee´ kih' dsa˭, ya˭hëëy' jee´ ma´ chih'
gwah˭ ja¯. Ga˭ngëëy´ jee´ tääh´ dsa¯,
ngaayh'.

9

Ga˭mi˭hlää´ Jesús jaa¯ dsa¯tuu´

1 Jee´ ngë˭ Jesús ja¯, ga˭jëëy' jaa¯
dsa¯tuu´ hi¯ tuu´ lä˭ ma´ ga˭lä˭chaa˭.
2 Mah' ga˭ngii´ jnääh' juu' kiyh':
—Ta¯jwoh', ¿hii¯ kih' dsoo´ he¯ laay'
lä˭na¯, che´ kih' hñiiy´ o che´ kih'
cho'jmiiy¯ heh' ga˭lä˭chaay˭ tuuy´?
3 He¯ja¯ ga˭jäh´ Jesús siiyh˭ jnääh':
—Ja˭ hñiiy´ dsëëy˜ dsoo´ ni˭
cho'jmiiy¯, he¯ laay' lä˭na¯. Laay'
lä˭na¯ mah' lä˭jnä´ ta´ kih' Dio në´
kiyh' ba´.
4 Ta´ko¯jiih' la' jmii', jmee˭ bii'
kin˭ jmeen` ta´ kih' hi¯ ga˭chee' jnä´.
Wa´ra¯ ngoo' ga˭nuu¯, ni˭ jaa¯ mo˭so˭
le´ jmee' ta´.
5 Ta´ko¯jiih' gyan´ jmi¯gyuu˭ la¯,
laan' wa´je¯ kih' dsa¯ jmi¯gyuu˭.
6 Ma¯la˭ ma¯hlëëyh´ lä˭ja¯, ga˭hñey'
hwa' mah' ga˭jmeey´ tu´jii' kyaah´
jmii¯ tu´heyh'. Ja¯ba´ kyaah´ tu´jii' ja¯,
ga˭suy' mi'në´ dsa¯tuu´ he´.
7 Mah' ga˭siiyh˭:
—Gwa¯ mah' go¯gyih˭ mi'nëh´ jee´
chih' he¯ haa´ jmii¯ he¯ chee¯ Siloé —
juu' la¯ hnøø' jäh˭: he¯ ga˭chee' dsa¯.
Lä˭ja¯ ga˭jmee´ dsa¯ he´, na´gyiyh¯
mi'nëy´. Ma´ jayh' ma¯jnä´ mi'nëy´,
ma´ jëëy˜.
8 Dsa¯ hi¯ ma´ tääh´ koo´ jee´ ma´
chih' hne' kiyh', kyaah´ ga´ jñah´ hi¯
ma´ jëë˜ lä˭koo¯ ma´ tuuy´, ma´ jäyh´:
—¿Ja' hi¯ na¯ he´ hi¯ ma´ gya' chuu´
ma´ ngiiy˭ kuu´? —ga˭jäh´ dsa¯ he´.
9 —Hi¯ he´ na¯ —ma´ jäh´ ko¯llaa´.
—Lä˭ja¯ laay' —ma´ jäh´ jñah´.
—Jnä´ he´ —ma´ jäyh´ hñiiy´.
10 —¿Ha¯ lä˭ja¯ he¯ ma¯na´ mi'nëh´?
—ga˭jäh´ dsa¯ he´ siiyh˭.
11 —Dsa¯ hi¯ chee¯ Jesús, ga˭jmeey´
tu´jii' mah' ga˭suy' mi 'nën˭. Ja¯ga´
ga˭siiyh˭ jnä´: “Gwa¯ jee´ chih' Siloé
mah' go¯gyih˭ mi 'nëh´.” Mah' ñeen´
na´gyihn˭ mi 'nën˭, lä˭ja¯ ba´ ga˭løø'
jëën˜ —ga˭jäh´ dsa¯ hi¯ ma´ tuu´ he´.
12 —¿Na¯ ba´ dsa¯ he´? —ga˭jäh´ hi¯
ma´ tääh´ ngii˭ juu' kiyh'.
Mah' ga˭jäyh´:
—Sa˭ man˭.

*Ga˭lla˭kyaa¯ dsa¯ fariseo jmii´ dsa¯
hi¯ ma´ tuu´ he´*

13 He¯ja¯ ga˭jääy' hi¯ ma´ tuu´ he´
cha´në´ dsa¯ fariseo.
14 Ma´ja¯, la' jmii´ he¯ tee¯h¯ dsa¯
dsë', ma´ ga˭jmee´ Jesús tu´jii' he¯
kyaah´ ga˭näy' mi'në´ dsa¯ he´.
15 Koo¯ ka¯läh´ ga˭ngii´ dsa¯ fariseo
juu' kih' hi¯ ma´ tuu´ he´, ha¯ lä˭
ga˭jmeey´ he¯ ga˭løøy' jëëy˜.
—Ga˭suy' tu´jii' mi 'nën˭, mah'
ga˭gyihn˭, ja¯ga´ ga˭løø' jëën˜ —
ga˭jäyh´ siiyh˭.
16 Ko¯llaa´ dsa¯ fariseo he´ ma´ jäh´:

—Sa̱ ła̱a̱ˡ kyła̱a̱ˡ Dio dsa̱ he´, he̱ ja̱ sa̱ høøy̱ jmii´ he̱ tee̱ẖ dsa̱ dsëˡ.

Jñahˊ maˊ jähˊ:

—¿Ha̱ lä̱ laˡ juuˡ, he̱ jmeeˡ waˊ hi̱ cha̱ hi̱ ko̱o̱ he̱ juẖ ga̱a̱ lä̱ na̱?

Sa̱ ga̱ hiiˊ kwee̱ juuˡ kiyhˡ.

17 Ko̱o̱ ka̱läh´ ga̱ siiyẖ dsa̱ hi̱ maˊ tuuˊ heˊ:

—¿Heeˊ jwahˊ hñaahˡ kihˡ hi̱ ga̱ näˡ miˡnëhˊ?

Mahˡ ga̱ jähˊ dsa̱ hi̱ maˊ tuuˊ heˊ:

—Jnäˊ jwahṉ ła̱ayˡ ja̱a̱ hi̱ ngëë˜ juuˡ kihˡ Dio.

18 Pero dsa̱ fariseo heˊ, sa̱ maˊ ła̱ayˊ dsooˊ he̱ maˊ tuuˊ dsa̱ heˊ mahˡ ga̱ lä̱ jnäˊ mi ˡnëyˊ. He̱ ja̱ lä̱ jiihˡ ga̱ tëëyhˡ choˡjmii̱ dsa̱ hi̱ ga̱ lä̱ jnäˊ miˡnëˊ heˊ.

19 Mahˡ ga̱ ngiiyˊ juuˡ kiyhˡ:

—¿Cheˊ ja̱ ba´ jo̱o̱´ hnähˊ hi̱ la̱, hi̱ jwahˊ hnähˊ ga̱ lä̱ cha̱a̱ tuuˊ? ¿Ha̱ lä̱ ja̱ he̱ ma̱ jëëy˜ naˡ?

20 He̱ ja̱ ga̱ jähˊ choˡjmii̱ dsa̱ heˊ:

—Dsooˊ ba´ hi̱ heˊ la̱ chiẖ kyła̱ˡ jnäähˡ la̱, hi̱ ga̱ lä̱ cha̱a̱ tuuˊ.

21 Pero sa̱ ñe´ jnäähˡ ni̱ miiẖ ha̱ lä̱ ja̱ he̱ ma̱ jëëy˜ naˡ, ni̱ sa̱ ñe´ jnäähˡ hi̱ na̱ hi̱ ga̱ näˡ mi ˡnëyˊ. Ma̱ cha̱ ba´ ji̱ ñe̱ kiyhˡ, ngiiˊ hnähˊ juuˡ kiyhˡ, hñiiˊ bihˡ jmeeyhˡ juuˡ kyahˡ hnähˊ.

22 Lä̱ ja̱ ba´ ga̱ jähˊ choˡjmii̱ dsa̱ heˊ, jëëhˊ maˊ ga̱yẖ dsa̱ fariseo hi̱ ma̱ tä̱ähˊ juuˡ kwee̱ ha̱ lä̱ jmeeyˡ cherˊmahˡ ja̱a̱ jähˊ Jesús heˊ ła̱a̱ˡ Mesía. Mo̱ so̱ cha̱ jwëˡ kiyhˡ dsooyˡ gwaẖ.

23 He̱ ja̱ ba´ ja̱ ga̱ jähˊ choˡjmiiy̱: “Ma̱ cha̱ ba´ ji̱ ñe̱ kiyhˡ, ngiiˊ hnähˊ juuˡ kiyhˡ.”

24 Ko̱o̱ ka̱läh´ ga̱ tëëyhˡ dsa̱ ñuuẖ hi̱ maˊ tuuˊ heˊ mahˡ ga̱ siiyẖ:

—Kwaˊ tiˊhmaahˊ kihˡ Dio ba´, ja̱ kihˡ Jesús. Jëëhˊ ñe´ jnäähˡ dsa̱ waˊ hi̱ cha̱ hi̱ ba´ heˊ.

25 He̱ ja̱ ga̱ jee̱yẖ juuˡ kihˡ dsa̱ fariseo:

—Sa̱ maṉ cheˊ ła̱ayˡ dsa̱ waˊ hi̱ cha̱ hi̱. Ko̱o̱ he̱ la̱ ba´ maṉ. He̱ maˊ ła̱anˡ tuuˊ mahˡ naˡ ma̱ jëën˜.

26 Ko̱o̱ ka̱läh´ ga̱ ngiiˊ dsa̱ fariseo juuˡ kiyhˡ, ga̱ siiyẖ:

—¿Hee̱ ga̱ jmeeyˊ kyahˡ? ¿Ha̱ lä̱ ga̱ näyˡ miˡnëhˊ?

27 Mahˡ ga̱ jähˊ hi̱ maˊ tuuˊ heˊ:

—Ma̱ jwahˡ baˊ jnäˊ jä̱ä̱ˡ mahˡ sa̱ ga̱ lä̱ hnooẖ hnähˊ maˊ nuuhˡ. ¿He̱ laˡ hnooẖ hnähˊ nuuhˡ ka̱läh´? ¿Cheˊ lä̱ kye̱ hnähˊ hnooẖ lee̱ˊ hnähˊ discípulo kyła̱ayˡ?

28 Mahˡ dsa̱ fariseo heˊ ga̱ taˊ ga̱ hła̱ayẖ, ga̱ siiyẖ:

—Hne̱ baˊ heˊ, ła̱ahˡ discípulo kyła̱ayˡ. Pero jnäähˡ, ła̱a̱ˡ jnäähˡ discípulo kyła̱a̱ˡ Moisé baˊ.

29 Ñe´ jnäähˡ ga̱ hlëëhˊ Dio kyła̱ahˊ Moisé. Pero kihˡ dsa̱ heˊ, ni̱ miiẖ sa̱ ñe´ jnäähˡ ha̱ ta̱ jayˡ.

30 Mahˡ ga̱ jähˊ hi̱ maˊ tuuˊ heˊ siiyẖ:

—Ha̱ lä̱ laˡ juuˡ he̱ sa̱ ñehˊ hnähˊ ha̱ ta̱ jaˡ dsa̱ heˊ mahˡ jnäˊ ga̱ jmeeyˊ jëën˜.

31 Ñe´ ba´ jne´, sa̱ nuu̱ Dio kihˡ hi̱ jmee̱ waˊ he̱ cha̱ he̱. Pero kihˡ hi̱ ga̱ẖ Dio mahˡ jmeey̱ lä̱ hnøøˡ Dio, hi̱ heˊ ba´ nuuy̱ kihˡ.

32 Pero ji̱hˊko̱hˊ sa̱ ma̱ nuuˊ jne´ kihˡ ja̱a̱ hi̱ liẖ näˡ miˡnëˊ dsa̱ hihˡ dsa̱ lä̱ cha̱a̱ tuuˊ.

33 Waˊra̱ jähˊ kihˡ sa̱ ła̱a̱ˡ kyła̱a̱ˡ Dio dsa̱ ñuuẖ heˊ, sa̱ cha̱ he̱ leˊ jmeeyˡ ni̱ miiẖ.

34 Mahˡ ga̱ siiyẖ dsa̱ hi̱ maˊ tuuˊ heˊ:

—Kyła̱ahˊ ga̱ lä̱ jë̱ dsoˊkye̱ ga̱ lä̱ cha̱a̱ẖ hne̱, mahˡ hnooẖ hlee̱ëhˊ jnäähˡ.

He̱ ja̱ ga̱ llee̱ dsihˊ kaˊhneˊ, ga̱ hëëyˡ kihˡ go̱ te˜.

Lä̱ ko̱o̱ he̱ tuuˊ baˊ ła̱a̱ˡ dsa̱ fariseo heˊ

35 Maˊ ga̱ nuuhˡ Jesús juuˡ he̱ ga̱ llee̱ dsihˊ kaˊhneˊ, naˊhnäähẖ mahˡ ga̱ siiyẖ:

—¿Cheˊ jmeeẖ hne̱ dsooˊ hohˊ kihˡ Hi̱ ga̱ lee̱ˡngoˡ?

36 —Chiihˊ jnäˊ hi̱ heˊ, Dsa̱ jøøhˡ kyła̱anˡ, mahˡ jmeen`dsooˊ dsënˡ kiyhˡ —ga̱ jähˊ dsa̱ heˊ siiyẖ.

37 —Ma⁻jëëh` ba´ hne⁻, jnä´ he´,
hi⁻ kyaah´ cheh' hlëëh´ —ga⁺jäh´ Jesús
sɨɨyh⁺.
38 Mah¹ ga⁺jäyh´:
—Dsoo´ ba´ dsën⁺ kyah¹ hne⁻,
Dsa⁻jøøh' kyaan⁺.
Mah¹ ga⁺juuyh¹ jnëy´, ga⁺jmäay¹
jøøh'.
39 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús:
—Jan¹ jmɨ⁻gyuu⁺ la⁻ mah¹ wa´ kye⁻
dsa⁻ kwaat˜ ha⁻ lä⁺ la¹ ju'dsoo´ kin⁺.
Lä⁺jëë⁺ hi⁻ sa⁺ jëë˜, jëëy¹. Hi⁺ lä⁺jëë⁺
hi⁻ jëë˜, mo⁺so⁺ lä⁺jnä´ mɨ'nëy´.
40 Ko⁻llaa´ fariseo hi⁻ ma´ täähˊ
kyaayh´ jee´ ja⁻, ma´ ga⁺nuuy´ lä⁺ja⁻,
ga⁺ngɨɨy´ juu' kih¹ Jesús:
—¿Che´ jwa⁻ lä⁺kye⁻ jnääh' ka⁻läh´
mo⁺so⁺ jnä´ mɨ'në´ jnääh'?
41 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺:
—Wa´ra⁻ jäh´ kih¹ tuuh´ hnäh´, ni⁺
koo⁻ dso´kye⁻ sa⁺ cha⁻ kyah¹ hnäh´.
Pero kih¹ he⁻ jwah´ hnäh´, jnä´ ba´
mɨ´nëh´ hnäh´, he⁻ja⁻ ba´ na⁻, lä⁺
ma⁻kyeh´ ja⁻ba´ hnäh´ dso´kye⁻.

10

Dsa⁻ hi⁻ häa˜ borrego kyaa¹

1 'Ma⁺ra⁺ ju'dsoo´ jwëëhn˜ hnäh´,
hi⁻ sa⁺ dsa⁻he´ ta⁺ ho´haah´ jee´
täähˊ borrego, mah¹ hnooyh⁻ ta⁺ jee´
jyoh´ dsa⁻hey´, dsa⁻hɨɨ⁻ ba´ he´ hi⁻
dsa⁻kyaa´ jah´.
2 Pero hi⁻ dsa⁻he´ ta⁺ ho´haah´, hi⁻
he´ ba´ ma⁺ra⁺ hi⁻ häa˜ borrego.
3 Hi⁻ cheh¹ høø⁺ jee´ ja⁻, näy¹
ho´haah´ wa´ra⁻ ja¹ hi⁻ häa˜ borrego
he´. Hi⁺ lä⁺jëë⁺ borrego he´ ma⁻nuuh´
kiyh'. Lä⁺ chee⁻ ba´ tëëyh˜ lä⁺jaa⁻
lä⁺jaa⁻ mah¹ hwëëy˜ jee´ ja⁻.
4 Ma⁻la⁺ ma⁻hwëëy¹ lä⁺jëë⁺ hi⁻
laa¹ kyaay¹, mah¹ ja⁻ga´ dsooy' jäay¹.
Lä⁺jëë⁺ ba´ dsa⁻näa¹ kaah` kiyh', jëëh´
ma⁻kyuuh˜ bih¹ lle´ kiyh¹.
5 Pero jaa⁻ hi⁻ sa⁺ kyuuy⁺, sa⁺
lla⁻lley¹ kaah` kiyh'. Kyuuy¹ kih¹ hi⁻
he´, jëëh´ sa⁺ kyuuyh˜ lle´ kih¹ hi⁻ jñah´
he´.
6 Juu' na⁻hmää´ lä⁺ja⁻ ga⁺hlëëh´
Jesús, he⁻ja⁻ sa⁺ ga⁺lä⁺ngëë´ dsa⁻ he´
hee⁻ ja⁻ ma´ jäyh´.

Pastor lluu¹ laa¹ Jesús

7 Ngoo¹ ba´ Jesús hlëëyh˜ dsa⁻ he´:
—Ma⁺ra⁺ ju'dsoo´ jwëëhn˜ hnäh´,
jnä´ he´ laan¹ ho´haah´ kih' borrego.
8 Lä⁺jëë⁺ hi⁻ ya⁺nää¹ jäa¹ ga´ kin⁺,
ma´ laa' dsa⁻hɨɨ⁻ hi⁻ ma´ hɨɨ˜ kih¹ dsa⁺.
Pero ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ laa¹ lä⁺koo⁻ bor-
rego sa⁺ ga⁺nuu´ kiyh¹.
9 Jnä´ he´ laan¹ ho´haah´. Hi⁻
dsa⁻taah` ta⁺ ho´haah´ ja⁻, hi⁻ he´
ba´ läa´. Mo⁺so⁺ hii´ goo⁻ kiyh¹, le´
dsa⁻taayh` mah¹ hwëëy⁺ hi⁺ jnøøyh⁺
ba´ he⁻ kuyh⁻.
10 Wa´ra⁻ ja¹ hi⁻ hɨɨ⁻, hëëy¹, jngëëyh¹
hi⁺ heey¹ go⁻te˜. Koo⁻ he⁻ ja⁻ ba´
jmeey'. Pero jnä´ ma⁻jan˜ mah¹
jmeen⁺ chaa⁻ dsa⁻ hi⁺ mi´jäa⁻ jnih´
cha⁻miih⁻.
11 'Jnä´ he´, laan¹ lä⁺koo⁻ jaa⁻ hi⁻
häa˜ llu¹ jah´ kyaa¹. Hi⁻ lluu¹ he´,
kwaay¹ hñiiy´ juuy´ kih¹ borrego
kyaay¹.
12 Pero jaa⁻ hi⁻ hlääh´ mah¹ häay˜
jah´ kyaa¹ jñah´, kih¹ he⁻ sa⁺ laa¹ kyaa¹
hi⁻ hlääh´ he´, he⁻ja⁻ wa´ra⁻ ga⁺jëëy¹
ja¹ lobo, bee¹ borrego, mah¹ kyuuy¹.
He⁻ja⁻ gwa´ lobo mah¹ dsa⁻chaayh⁺
borrego. Jee´ ja⁻ dsa⁻saa´ dsa⁻jñeey´
wa´ ha⁻ cha⁻ ha⁻.
13 Lä⁺ja⁻ jmee⁺ hi⁻ hlääh´, kyuu⁺
bih¹. Jëëh´, he⁻ hlääyh´ ba´ ja⁻. Sa⁺
cha⁻ he⁻ ga⁺tee´ jëëy¹ kih¹ borrego he´.
14 'Jnä´ he´ laan¹ lä⁺koo⁻ jaa⁻ hi⁻
häa˜ kwee⁻ jah´ kyaa¹. Kyuu⁺ ba´ jnä´
borrego kyaan⁺. Hi⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ laa¹
kyaan⁺, kyuuy⁺ jnä´.
15 Ja⁻ba´ lä⁺ja⁻, kyuu⁺ Tää` kyaan⁺
jnä´, hi⁺ jnä´ kyuu⁺ jnih´. Hi⁺ kwaan⁻
hñiin⁺ juun´ kih¹ dsa⁻ kyaan⁺ hi⁻ laa¹
lä⁺koo⁻ borrego.
16 Hi⁺ chaa⁻ ga´ jñah´ dsa⁻ kyaan⁺
hi⁻ laa¹ lä⁺koo⁻ borrego hi⁻ sa⁺ ga´
ma⁻taah` cha´neh⁺. Hi⁻ he´ ka⁻läh´
jmee⁺ bii¹ kin⁺ na´teen` mah¹ lä⁺nuuyh´
kin⁺. Hi⁺ lä⁺ja⁻, lä⁺jëë⁺ lee´ koo⁻ nää¹
ba´, hi⁺ jaa⁻ ba´ juuy´.
17 Hnää¹ Tää` jnä´, kih¹ he⁻ kwaan⁻
hñiin⁺ juun´. Hi⁺ ma⁻ngëë´ ma⁻juun⁺
lä⁺jɨɨhn´ ka⁻läh´.

18 Ni̱ ja̱a̱ sa̱ jngëëh jnä, ta̱ la jngëëyh jnä lä̱na. He kwa̱a̱n hñiiṉ ba ja̱ he jngëëyh jnä. Na ngën jwë kwa̱a̱n hñiiṉ hi̱ lä̱ja̱ na ngën jwë lä̱jiihn ka läh. He la ja̱ mada he ga̱hyohn kih Tää kya̱a̱ṉ.
19 Ko̱o̱ ka läh sa̱ ga̱hii̱ kwee juu kih dsa fariseo kya̱a̱h juu he ma hlëëh Jesús ja̱.
20 Jwëë dsa he ma jäh:
—Kyëy jmi̱ lle hlii̱h, dsa ngaah ba na. ¿He la nuuh hnäh kiyh?
21 Pero jñah ma jäh:
—Sa̱ hlëëẖ lä̱na, ja̱a̱ hi̱ kyë jmi̱ lle hlii̱h. ¿Ha lä̱ja̱ nä jmi̱ lle hlii̱h mi në ja̱a̱ hi̱ tuu?

Sa̱ ga̱hii̱ dsa judiu ma hëëẖ Jesús

22 Jwii̱ Jerusalén ma jmee̱ dsa jmii̱ kih gwaẖ. Jii̱ gyuu ma toh jmii̱ ja̱.
23 Ma ngë̱ Jesús jee ma chih gwaẖ ja̱, jee la hoo na hii kih Salomón.
24 Mah ga̱kuh ga̱lih dsa judiu kiyh, ga̱sii̱yẖ:
—¿Lih ba mi jnääh juu kya̱a̱ jnääh? Chiih jnääh jëë go te, cher mah hne he la̱a̱h Cristo.
25 He ja̱ ga̱jëëh Jesús juu kiyh:
—Ga̱jwëëhn ba hnäh jää, mah sa̱ ga̱lä̱dsoo hoh hnäh. Lä̱jë̱ he jmeeṉ kya̱a̱h mada kih Tää kya̱a̱ṉ, he ja̱ na jmee̱ ju dsoo kiṉ.
26 Pero hnäh sa̱ ma dsoo hoh hnäh kiṉ, jëëh sa̱ la̱a̱h hnäh borrego kya̱a̱ṉ.
27 Lä̱jëë̱ borrego kya̱a̱ṉ nuuh kiṉ. Jnä kyuu̱ jnih, hi̱ dsa nääy kya̱a̱h jnä.
28 Jnä kwëëh jnih he kya̱a̱h chaay tä̱ä̱. Jih koh mo̱so̱ juuy. Ni̱ ja̱a̱ sa̱ liẖ hwëëy ja gooṉ.
29 Tää kya̱a̱ṉ hi̱ ga̱kwëëh jnä, jøøh gyih lä̱koh ga kih jee lä̱jëë̱. Ni̱ ja̱a̱ sa̱ liẖ hwëëy ja goo Tää kya̱a̱ṉ.
30 Ko̱o̱ ba la̱a̱ jnä kya̱a̱h Tää.
31 Ko̱o̱ ka läh ga̱ka̱ dsa judiu kuu̱ mah ma tey kiyh.
32 He ja̱ ga̱jäh Jesús sii̱yẖ:
—Cha miih he llu he ma mi jnään cha nëh hnäh kya̱a̱h be kih Tää kya̱a̱ṉ. ¿Hee ko̱o̱ kih jee lä̱jë̱ he ja̱, he hnooh hnäh teh hnäh kuu̱ kiṉ?
33 Mah ga̱jäh dsa judiu he sii̱yẖ:
—Sa̱ te jnääh kuu̱ kyah, kih ta llu he ma jmeeh. Te jnääh kuu̱ kyah kih he mi kwa̱h Dio. Jëëh dsa ñuuh ba hne, mah jmä̱ä̱ẖ hñaah Dio.
34 He ja̱ ga̱jäh Jesús sii̱yẖ dsa he:
—¿Che sa̱ na sii̱ në ley jnän lä̱la: "Jnä ga̱jwahn, dio la̱a̱h hnäh"?
35 Kyah hnäh hi̱ ga̱hyoh juu kiyh, ga̱jäyh "dio". Hi̱ juu kiyh ja̱, sa̱ le he̱ë̱.
36 Cher mah Tää kya̱a̱ṉ ga̱hña̱a̱ jnä mah ga̱che̱ë̱y jnä jmi̱ gyuu̱ la, ¿he la jwah hnäh kiṉ, mi kwa̱hn Dio, kih he ma jwahn, jnä he la̱a̱n Jo̱o̱ Dio?
37 He ja̱ sa̱ cha he kih lä̱he̱ë̱h hnäh kiṉ, wa ra jäh kih jnä sa̱ jmeeṉ ta he jmee̱ Tää kya̱a̱ṉ.
38 Pero cher mah jmee̱ ba jnä, ma̱ke̱ sa̱ dsoo hoh hnäh kiṉ, jmee hnäh dsoo kih ta he jmeeṉ ba, mah kya̱a̱h ko̱o̱ hä ja̱ba lä̱ngëëh hnäh, Tää he kya̱a̱h jnä, hi̱ jnä he kya̱a̱hn Tää.
39 Ko̱o̱ ka läh ma hnøøy ma sa̱a̱yh Jesús, pero ga̱la̱a̱ bih kih dsa he.
40 Mah ngooy ka läh ta̱ hngaah jmii̱ Jordán, ja̱ba ta̱ jee ga̱cha̱a̱ Jwa̱a̱ dsa jmii̱ lä̱ ma to në. Jee ja̱ ga̱jä̱y.
41 Jwëë dsa na nää jee ma gyay, mah ma jäyh:
—Ma̱ra̱ ju dsoo, ni̱ ko̱o̱ he juh ga̱a̱ sa̱ ga̱jmee Jwa̱a̱. Pero lä̱jë̱ he ga̱jäyh kih hi̱ la, ma la ju dsoo.
42 Hi̱ jwëë dsa ga̱lä̱dsoo dsë kiyh jee ja̱.

11

Ga˗juu̱ˡ Lázaro

1 Ma´ dsaah´ jaa̱˜ dsa˜ñɯɯh˜ hi̱˜
che̱e̱˜ Lázaro, dsa˜ chaa̱˜ Betania,
ja̱˜ba´ jwɨɨ˜ mäh˜ jee´ ma´ chaa̱˜ María
kyaa̱h´ Marta dsa˜mëˇ øøyh˜.
2 María heˇ hi̱˜ ga˗huuˡ naa`
mi˜jwɨɨ˜ tɨɨ´ Jesús mahˡ ga˗mi˗ki̱yhˇ
kyaa̱h´ jñu˜ lleyˇ, ma´ laa̱yˡ dsa˜mëˇ
øøh˜ Lázaro hi̱˜ ma´ dsaah´ heˇ.
3 He˜ja̱˜ lä˗u̱u̱´ dsa˜mëˇ heˇ ga˗che̱e̱ˡ
juuˡ kihˡ Jesús:
—Dsa˜jøøhˡ kyaa̱n˗, dsaah´ dsa˜ñɯɯh˜
hi̱˜ hnaah˗ —ga˗sɨɨyh˗ Jesús.
4 Ma´ ga˗nuuˇ Jesús lä˗ja̱˜, mahˡ
ga˗jäyhˇ:
—Sa˗ juu̱yˇ kyaa̱h´ dsoo´ ja̱˜. He˜
ja̱˜ mi˜jnää˗ jaa̱˜ Dio ba´ hi̱˜ jøøhˡ, hi˗
mi˜jnää˗ laa̱ˡ jøøhˡ Joo̱ˇ Dio ka˜läh´.
5 Peer˗ ma´ hnääˡ Jesús Marta
kyaa̱h´ María, kyaa̱h´ Lázaro.
6 Lä˗ ma´ ga˗nuuˇ Jesús kihˡ hi̱˜ ma´
dsaah´ heˇ, ga˗jäyˇ ga´ to̱ˡ jmɨɨ` jee´ ma´
gyayˡ ja̱˜.
7 Ma˜ngëëˇ he˜ ja̱˜, ja̱˜ga´ ga˗jäyhˇ
sɨɨyh˗ jnäähˡ discípulo:
—Ma`jne´ ka˜läh´ ta˗ hwaˡ Judea.
8 Mahˡ ga˗chiih´ jnäähˡ:
—Ta˜jwohˡ, hnøøˡ dsa˜kaa̱h´ heˇ
ma´ teˡ ku̱u̱´ kyahˡ, mahˡ jwahˇ ga´ hne˜
gohˡ ka˜läh´ jee´ oo˗.
9 Mahˡ ga˗jäh´ Jesús sɨɨyh˗ jnäähˡ:
—¿Ja̱ˡ gya˗to̱´ hor˜ kye̱˜ koo̱˜ jmɨɨ´?
Hi̱hˡ hi̱˜ ga˗nää´ ta˗la˗ jmɨɨˡ, sa˗ te̱yhˡ.
Jëëh´, jëëy˜ wa´je˜ kihˡ jmɨ˜gyɯɯ˗ la˜.
10 Pero hi̱˜ ga˗nää´ ta˗la˗ hwëˡ,
dsa˜te̱yhˡ. Jëëh´, mo˗so˗ jnäˇ wa´je˜
kihˡ jmɨ˜gyɯɯ˗ la˜.
11 Ma˜ngëëˇ ma˜jäyhˇ lä˗ja̱˜, ja̱˜ga´
ga˗jäyhˇ ka˜läh´:
—Ma˜gwɨɨ˜ Lázaro omeˡ jnän`, nɨɨn`
mahˡ na´chaa̱˗ jnih´.
12 He˜ja̱˜ ga˗jäh´ jnäähˡ:
—Dsa˜jøøhˡ kyaa̱n˗, cher´mahˡ
na˜gwɨɨy˜, jäˡ kihˡ.
13 He˜ la˜ ma´ jäh´ Jesús, kihˡ he˜
ma˜na˜juu̱y´ ba´ ja̱˜. Pero ma´ liiˇ
jnäähˡ, na˜gwɨɨy˜ he˜ te̱e̱yh˜ dsëyˡ ba´
ja̱˜, he˜ ma´ hlëëh˗ Jesús lä˗ja̱˜.
14 Ja̱˜ga´ ga˗jäh´ Jesús je̱e̱˜ go˜te˜:
—Ma˜na˜juu̱´ ba´ Lázaro.
15 Je̱e̱˜ ba´ dsën˗ he˜ sa˗ ga´
ma˜gyan´ jee´ oo˗, jëëhˇ lä˗ja̱˜ laˡ llu
kyahˡ hnähˇ mahˡ lä˗ja̱˜ lä˗dsooˇ hohˇ
hnähˇ. Ma`jne´ ma˗je̱e̱´ jnihˇ.
16 Ja̱˜ga´ ga˗jäh´ Tamá, hi̱˜ ma´
tëëyh˜ Dsa˜su̱u̱`, ga˗sɨɨyh˗ jnäähˡ:
—Ma` jne´ ka˜läh´, mahˡ juu̱ˇ jne´
ko̱˜jøh´ kyaa̱yh´.

Ga˗kwaˇ Jesús beˇ kihˡ dsa˜mëˇ øøh˜ Lázaro

17 Ma´ hya˜ kye̱ˇ jmɨɨ´ na˜haa̱ˡ Lázaro
ma´ ga˗lloo˗ Jesús jee´ ja̱˜.
18 Jee´ jwɨɨ˜ Betania ja̱˜, ma´ jä˗ jäh˗
kihˡ Jerusalén, koo̱˜ hnë˜ kilómetro
ba´.
19 Jwe̱e̱ˇ dsa˜ judiu na´nääˡ na´je̱e̱y˜
Marta kyaa̱h´ María, na´kway˜ beˇ
kiyhˡ mahˡ sa˗ wa´ meeh˜ dsëyˡ he˜
ga˗juu̱ˡ Lázaro øøyh˜.
20 Ma´ ga˗nuuˇ Marta jaˡ Jesús,
ya˗he̱e̱yˡ mahˡ ngooyˡ ga˗mi˗je̱e̱y˜.
Pero ga˗jäˇ ba´ María cha´neh˗.
21 Ma´ ga˗je̱e̱ ˡ Marta Jesús mahˡ
ga˗sɨɨyh˗:
—Dsa˜jøøhˡ kyaa̱n˗, wa´ra˜ jähˇ
kihˡ ma´ ñehˇ jee´ la˜, sa˗ ma˜juu̱˗
dsa˜ñɯɯh˜ øøhnˡ.
22 Jnäˇ man˗, ga˗lä˗jë˗ he˜ ngɨɨh´ kihˡ
Dio, kwayˡ ba´ —ga˗jähˇ Marta.
23 —Lä˗jii̱h´ ba´ øøhˡ —ga˗jähˇ Jesús
sɨɨyh˗.
24 —Jnäˇ man˗ lä˗jii̱yh´ wa´ra˜ ga˗teˇ
jee´ lä˗jii̱h´ dsa˜ jee´ llaa̱˗ jmɨɨ´ —ga˗jähˇ
Marta sɨɨyh˗.
25 Mahˡ ga˗jäh´ Jesús sɨɨyh˗:
—Jnäˇ heˇ hi̱˜ mi˜jii̱h` dsa˜, hi˗
jmeen˗ chaa̱y˜. Hi̱˜ jmee˗ dsooˇ
dsëˡ kin˗, ma˗ke˗ ga˗juu̱yˡ, lä˗jii̱yh´
ka˜läh´.
26 Ga˗lä˗je̱e̱˗ hi̱˜ chaa̱˜ mahˡ jmeeyˡ
dsooˇ dsëyˡ kin˗, ma˗ke˗ ga˗juu̱yˡ, sa˗
jäyˡ lä˗ja̱˜. ¿Che´ he̱e̱hˇ juuˡ la˜? —
ga˗jäh´ Jesús sɨɨyh˗.
27 —Jaa̱h˜, Dsa˜jøøhˡ kyaa̱n˗, he̱e̱ˇ
ba´ jnäˇ, hne˜ heˇ Cristo, Joo̱ˇ Dio hi̱˜
hiiˇ juuˡ kihˡ jä˗ jmɨ˜gyɯɯ˗ la˜ —ga˗jäh´
Marta.
28 Ma˜ngëëˇ ma˜jäyhˇ lä˗ja̱˜,
ñeeyˇ na´teeyh˜ María øøyh˜ mahˡ

na´hlëëyh´ kyąąh´ juu' hii¯ mah'ˡ sa˖ nuu¯ dsa¯ kiyh'ˡ, ga˖siɨyh˖:

—Hiiˡ ta¯jwoh'ˡ ma´ ja˜, tëëyh˜ hne¯.

29 Ma´ ga˖nuu´ María lä˖ją¯, lä˖chąh´ ją¯ ga˖nooy¯ ngooy'ˡ ga˖mi˖jęęyˡ Jesús.

30 Sa˖ ga´ ma¯he˜ Jesús ta˖ jee´ jwɨɨ¯ mäh¯ ją¯. Lä˖ ma¯cheyh'ˡ ją¯ba´ jee´ ga˖jęęy' Marta.

31 Ma´ tąąh´ dsa¯ judiu cha´neh˖ kih'ˡ María ma´ kway˖ be´. Ma´ ga˖jëëy'ˡ ga˖noo¯ María mah'ˡ ngooy'ˡ ko¯chih´, he¯ją¯ ga˖nää'ˡ dsa¯ he´ kaah` kiyh', ma´ jäyh´:

—Ngooy'ˡ ta˖ jee´ la' to¯hąą¯ mah'ˡ ga˖hooyh` jee´ oo˖.

32 Ma´ ga˖lloo'ˡ María jee´ ma´ cheh' Jesús, ga˖juuyh'ˡ jnëy´ cha´nëy´ mah'ˡ ga˖siɨyh˖:

—Dsa¯jąąh' kyąąn˖, wa´ra¯ jäh´ kih'ˡ ma´ ñeh´ jee´ la¯, sa˖ ma´ juu´ dsa¯ñuuh¯ ąąhn'ˡ.

33 Ma´ ga˖jëë'ˡ Jesús hooyh˜, hi˖ ga˖jëëy'ˡ hooh˜ dsa¯kąąh´ kyąąy' hi¯ ma´ jmee˖ ko¯jąh´ kyąąyh´, he¯ją¯ ga˖lä˖meeh˖ dsëy'ˡ jwërte, lä˖jiih' ga˖jii'ˡ neh˖ tuh¯dsëy'ˡ.

34 Mah'ˡ ga˖siɨyh˖:

—¿Ha¯ ga˖kyąąh˖ hnih´?

Mah'ˡ ga˖jäyh´:

—Dsa¯jąąh' kyąąn˖, ña¯ mah'ˡ go´jëëh`.

35 Peer˖ ga˖hooh'ˡ Jesús.

36 Mah'ˡ ga˖jäh´ dsa¯ judiu he´:

—Jëë` da´, he¯ ba´ che¯ ma´ hnääy'.

37 Mah'ˡ ga˖jäh´ ko¯lląą´ dsa¯ he´:

—Dsa¯ na¯, ga˖jmeey´ ga˖lä˖jnä´ mɨ 'në´ jąą¯ dsa¯tuu´. ¿Che´ sa˖ le´ ma´ jmeey' mah'ˡ sa˖ ma´ juu´ dsa¯ oo˖?

Ga˖lä˖jiih` Lázaro

38 Koo¯ ka¯läh´ ga˖lä˖meeh˖ dsë'ˡ Jesús, mah'ˡ ngooy'ˡ chuh˖ jee´ la' to¯hąą¯. Heh'ˡ to¯hąą¯ ją¯, ma´ na¯jnë¯ kyąąh´ koo¯ mɨ'kuu´.

39 Mah'ˡ ga˖jäh´ Jesús:

—Jñuuh´ hnäh´ kuu´ na¯.

Mah'ˡ ga˖jäh´ Marta dsa¯më´ ąąh¯ hlɨɨ´ he´ siɨyh˖ Jesús:

—Dsa¯jąąh' kyąąn˖, ma¯hëëy¯ mi¯juu¯, jëëh´ ma¯hya¯ kyę´ jmɨɨ´ na¯juuy´.

40 Mah'ˡ ga˖jäh´ Jesús siɨyh˖:

—¿Ją' ma¯jwëëhn'ˡ hne¯, cher´mah'ˡ ga˖jmeeh´ dsoo´ hoh´, jëëh ' he¯ juh¯gąą¯ he¯ jmee'ˡ Dio?

41 Ją¯ga´ ga˖jñuuyh¯ mɨ'kuu´ he¯ ma´ na¯jnë¯ hoo´ to¯hąą¯ ją¯, jee´ ma´ hąą´ hlɨɨ´ he´. Ją¯ga´ ga˖jëë'ˡ Jesús ta˖ gyuuh', ga˖jäyh´:

—Tää` kyąąn˖, kwan˖ ti´hmaah´ kyah', jëëh´ ma¯nuuh¯ ba´ kin˖.

42 Ma˖ ba´ jnä´, nuuh¯ ba´ hne¯ kin˖ tąą´. He¯ jwahn˖ lä˖la¯, la'ˡ llu'ˡ kih'ˡ hi¯ tąąh´ nuu¯ lä˖ku´ lä˖jii'ˡ kin˖ jee´ la¯, mah'ˡ lä˖ją¯ lä˖dsoo´ dsëy'ˡ, hne¯ ba´ ga˖chęęh˖ jnä´.

43 Ma¯la˖ ma¯jäyh´ lä˖ją¯, ga˖hlëëyh´ koo¯ ki¯gąą¯:

—¡Lázaro, go¯hęę' jee´ na¯!

44 He¯ją¯ ya˖hęęˡ hi¯ ma´ na¯juu´ he´ lä˖ ma¯na¯gyoh´ ją¯ goo¯ tɨɨy´, kyąąh´ hmɨɨh¯ he¯ ga˖gyąąh¯ dsih´ ma´ ga˖juuy', hi˖ lä˖ ma¯na¯løø¯ ją¯ mo¯nëy´ kyąąh´ hmɨɨh¯ sa´luu¯. Mah'ˡ ga˖jäh´ Jesús:

—Jęęy` sa´hmɨɨh¯, mah'ˡ wa´ ngëy´.

Ma´ hnooh¯ dsa¯ ha¯ lä˖ jee´ ma´ sąąyh' Jesús
(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

45 Jwęę´ dsa¯ judiu hi¯ na´nää' kyąąh´ María ga˖läˆdsoo´ dsëy'ˡ kih'ˡ Jesús, ma´ ga˖jëëy'ˡ he¯ ga˖jmeey´ lä˖ją¯.

46 Pero ko¯lląą´ dsa¯ he´ na´nääy' na´jęęy¯ dsa¯ fariseo na´jmeeyh´ juu' ha¯ lä˖ ga˖jmee´ Jesús.

47 He¯ją¯ jmi¯dsa¯ kąąh´ kyąąh´ dsa¯ fariseo ga˖kuyh'ˡ lä˖jęę˖ dsa¯ta´ dsa¯gyuuh´ kyąąy', ma´ jäyh´:

—¿Ha¯ lä˖ jmeen´? Peer˖ cha¯miih¯ he¯ juh¯gąą¯ jmee˖ dsa¯ñuuh¯ he´.

48 Cher´mah'ˡ ga˖kwan´ jwë' jąˡ lä˖na¯ ba´, lä˖jęę˖ ba´ dsa¯ lä˖hęę´ kiyh'ˡ. He¯ją¯ ya¯nää´ dsa¯ roma ya¯hęęy¯ jee´ jwɨɨ¯ jnän` hi˖ lä˖kąą¯ hwa'ˡ jnän` ka¯läh´.

49 Caifá, jąą⁻ dsa⁻kyąąh´ dsa⁻ judiu
he´, ma´ ląą¹ dsa⁻jøøh¹ kyąą¹ lä⁺jëë⁺
jmi⁻dsa⁻ ji⁻ñe⁻ ją⁻. Ga⁺jäyh´:
—Ni⁺ miih⁻ sa⁺ ñeh´ hnäh´.
50 Che´ sa⁺ ląąh´ hnäh´ llu¹ ga´ he⁻
juu´ jąą⁻ dsa⁻ñuuh⁻ kih¹ dsa⁻goo˜
jne´, lä⁺koh´ ga´ he⁻ hee´ lä⁺kąą⁻ hwa¹
la⁻ —ga⁺jäh´ Caifá.
51 Ją⁺ he⁻ ga⁺hlëëyh´ jee´ tëëy⁻ hñiiy´
ją⁻. Kih¹ he⁻ ma´ ląąy¹ dsa⁻jøøh¹
kyąą¹ jmi⁻dsa⁻ ji⁻ñe⁻ ją⁻, he⁻ją⁻ ba´
ją⁻ ga⁺jmee´ Dio ga⁺hlëëyh´ lä⁺ją⁻,
ga⁺ngëëy¹ juu¹ he⁻ juu´ Jesús kih¹
lä⁺jëë⁺ dsa⁻ judiu.
52 Hi⁺ ją⁺ ma⁺la⁺ kih¹ dsa⁻ judiu ją⁻
juuy´, he⁻ hnøøy¹ jmäąy¹ koo⁻ nää¹
dsa⁻ ba´jee´lä⁺jëë⁺ hi⁻ ląą¹ joo´ Dio hi⁻
na⁻saa⁻ na⁻jñee´ wa´ ha⁻ cha⁻ ha⁻.
53 Jmii´ ją⁻ ga⁺tąąyh` ko⁻jøh´ juu¹
kwee⁻ mah¹ jngëëyh¹ Jesús.
54 He⁻ją⁻ mo⁺so⁺ ga⁺ngë´ Jesús
jnä´hä´ jee´ kih¹ dsa⁻ judiu. Ya⁺hëëy¹
hwa¹ Judea, ngooy¹ koo⁻ jee´ jwii⁻
he⁻ chee⁻ Efraín he⁻ hla⁻ jąh⁺ kih¹
hwa¹ kii⁺. Jee´ ją⁻ ga⁺jä´ jnääh¹ ko⁻jøh´
kyąąyh´.
55 Ma⁻ngoo¹ ya⁺jąh⁺ të¹ jmii´ he⁻
kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh¹. Jwëë´
dsa⁻ hi⁻ chąą⁻ jee´ ją⁻ na´nääy¹
ta⁺ Jerusalén mah¹ mi⁻lluuy¹ hñiiy´
lä⁺koo⁻ tëë¹ dsa⁻ jmee⁺ jäą¹ ją⁻ga´ të¹
jmii´.
56 Ma´ hnaah⁻ dsa⁻ he´ Jesús, ma´
hlëëyh⁺ kyąąh´ dsa⁻kyąąyh´ jee´ ma´
chih¹ gwah⁺, ma´ jäyh´:
—¿Ha⁻ lä⁺ jëëh´ hnäh´? ¿Che´ sa⁺ jäy⁺
jee´ jmii´ la⁻?
57 Dsa⁻kąąh´ kyąą¹ jmi⁻dsa⁻ he´
kyąąh´ fariseo ga⁺jmee´ mada⁻:
—Cher´mah¹ hi⁻ hnäh´ ga⁺jëëh`
hnäh´ ha⁻ ta⁺ ngëy⁺, ją⁻ ya´jmeeh`
hnäh´ juu¹ chąh´ mah¹ dsa⁻nää¹ dsa⁻
dsa⁻chąąyh⁺.

12

Ga⁺huu¹ María naa` mi⁻jwii⁻ tii´ Jesús
(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

1 Jñii´ jmii´, jäą¹ ją⁻ga´ të¹ jmii´ he⁻
kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh¹, ñee´ Jesús
ta⁺ Betania jee´ ma´ gya¹ Lázaro hi⁻
ga⁺jmee´ Jesús ga⁺lä⁺jiih` ma⁻ngëë´
ma⁻na⁻juuy´.
2 Jee´ ją⁻ ga⁺jmeey´ ma⁺nuu⁺ kyąąh´
Jesús. Marta ma´ llooh˜ ma⁺nuu⁺, hi⁺
Lázaro he´, ma´ ląą¹ jąą⁻ hi⁻ ma´ gya¹
ko⁻jøh´ kyąąh´ Jesús në´ mes˜ ją⁻.
3 Ją⁻ga´ ga⁺ką¹ María koo⁻ së¹
jmii⁻ mi⁻jwii⁻ he⁻ chee⁻ nardo, he⁻
hmooh¹ jwërte. Ga⁺huuy¹ tii´ Jesús.
Mah¹ ga⁺mi⁺kiyh´ kyąąh´ jñu⁻ lley´.
Ga⁺hii´ mi⁻jwii⁻ lä⁺kąą⁻ cha´neh⁺ ją⁻.
4 Mah¹ ga⁺jäh´ jąą⁻ dsa⁻kyąąh´
jnääh¹, hi⁻ ma´ chee⁻ Juda Iscariote,
joo´ Simón hi⁻ ga⁺hnii¹ kih¹ Jesús këë⁻:
5 —¿He⁻la¹ sa⁺ ma⁻hnii` jmii⁻
mi⁻jwii⁻ na⁻, lä⁺koo⁻ kye´ hnë⁻
hña⁻loo´ jmii´ ta´ mah¹ ma´ kwëëhn´ hi⁻
tä⁻ñee´?
6 He⁻ ga⁺jäyh´ lä⁺ją⁻, ją⁺ kih¹ he⁻ ma´
jmeey¹ be´ kih¹ hi⁻ tä⁻ñee´ ją⁻, kih¹ he⁻
ma´ hëëy⁻ ba´ ją⁻. Jëëh´ ma´ høøy⁺
sa´tuh⁻ jee´ ma´ tääh´ kuu´ mah¹ ma´
hwëëy˜ jee´ na⁻hmää´.
7 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús:
—Ta⁺ ha⁻ kiyh¹. Jëëh´, jmii⁻ mi⁻jwii⁻
na⁻ he⁻ ma´ høøy⁺ mah¹ ma´ huuy⁺
jnä´ wa´ra⁻ ga⁺të´ jee´ hąąn¹.
8 Hih¹ hi⁻ tä⁻ñee´, lä⁺ ma⁻tąąyh´
na⁻ ba´ kyąąh´ hnäh´. Pero jnä´,
mo⁺so⁺ gyan` ki⁻wëë´ jee´ kyah¹ hnäh´
—ga⁺jäh´ Jesús.

Ma´ hnøø¹ dsa⁻kąąh´ ma´ jngiiyh¹ kih¹ Lázaro ka⁻läh´

9 Ga⁺lä⁺ñe⁺ jwëë´ dsa⁻ judiu he⁻ ma´
gya¹ Jesús jwii⁻ Betania mah¹ na´nääy¹
jee´ ją⁻. Pero ją⁺ ma⁺la⁺ kwąąt˜ kih¹
Jesús ją⁻ na´nääy¹, he⁻ na´jëëy⁻ Lázaro,
hi⁻ ga⁺lä⁺jiih` ma⁻ngëë´ ma⁻na⁻juu´
ba´ ją⁻.
10 He⁻ją⁻ ga⁺tąąh` dsa⁻kąąh´ kyąą¹
jmi⁻dsa⁻ he´ juu¹ kwee⁻ mah¹ ma´
jngëëyh¹ Lázaro ka⁻läh´.
11 Jëëh´, kwąąt˜ kih¹ Lázaro ją⁻,
jwëë´ dsa⁻ judiu ga⁺beey¹ dsa⁻kąąh´
kyąąy¹ mah¹ ga⁺heeyh⁻ kih¹ Jesús ba´.

Ga⁺he¹ Jesús na⁻dsëë˜ jąą⁻ burr˜ jee´ jwii⁻ Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

12 Ma´ ga˭jnäˡ jyoh˝ jmɨɨ´, jwëë˝
jwërte dsa¯ ma´ tääh´ jee´ të¯ jmɨɨ´
ja¯. Ma´ ga˭nuuy˝ jaˡ Jesús ta˭ jwɨɨ¯
Jerusalén,
13 ga˭kayˡ gooh˙ hma¯su˙ mahˡ
ga˭nääyˡ ga˭mi˭jëëy˜ Jesús. Mahˡ ma´
jäyh˝:
—¡He¯ ba´ che¯ lluu˙ˡ Dio! ¡Dio kyaah´
hi¯ jaˡ na¯ lä˭hih˭ kiyhˡ! Laay˙ˡ Rey
jnän`—ga˭jäh˝ dsa¯ Israel he˝.
14 Ga˭hñah˭ Jesús jaa¯ burr˜ mäh˙,
mah˙ ga˭wɨɨy˙ˡ ka´luu´, lä˭koo¯ na¯sɨɨ¯
juu˙ kih˙ Dio:
15 Ta˭ wa´ gah˙ hnäh˝ dsa¯ chaa¯ jwɨɨ¯
Sión.
Hii˜ Rey kyaah˙ˡ hnäh˝ jaˡ na¯,
dsëëy˜ jaa¯ burr˜ mäh˙.
16 He¯ ga˭laˡ lä˭ja¯, sa˭ ga˭lä˭ngëë˝
jnääh˙ discípulo kyaay˙ˡ lä˭ ma´ to¯në´.
Pero ma´ ngaah˙ Jesús gyuuh˙, ja¯ga´
ga˭lä˭ngëë˝ jnääh˙ kih˙ Jesús ba´ ja¯
ma´ hlëëh˭ lä˭koo¯ ma¯na¯sɨɨ¯ jää˙ˡ,
he¯ ga˭jmee˝ dsa¯ juuh¯ kiyh˙ˡ.
17 Dsa¯ hi¯ ma´ tääh´ kyaah´ Jesús
lä˭koo¯ ma´ ga˭tëëyh˙ˡ Lázaro neh˭
to¯høø¯ lä˭koo¯ ma´ ga˭mi˭jiiyh`, ma´
jmeeyh˜ juu˙ lä˭koo¯ ga˭jëëy˙ˡ jee´ ja¯.
18 He¯ja¯ jwëë˝ dsa¯ na´nää˙
ga˭mi˭jëëy˜ Jesús, lä˭koo¯ ma´
ga˭nuuy˝ kih˙ˡ he¯ juh¯gaa¯ he¯
ga˭jmeey˝.
19 Pero dsa¯ fariseo ma´ jäyh˝ sɨɨyh˭
dsa¯kyaayh´:
—Jëë` da´. Ni˭ miih¯ sa˭ cha¯ he¯ le˝
jmeen´. Lä˭jëë˭ ba´ dsa¯ ga˭nää˙ˡ chaa˙
kaah`kiyh˙.

Koo¯llaa´ dsa¯ griego ga˭hnaayh¯ Jesús

20 Jee´ kih˙ dsa¯ hi¯ na´nää˙
na´hnääh¯ Dio jee´ të¯ jmɨɨ´, ma´ tääh´
koo¯llaa´ dsa¯ griego.
21 Dsa¯ griego he˝, ya˭nää˙ˡ koo˝
kih˙ˡ Felipe, dsa¯ ma´ chaa¯ Betsaida
he¯ na¯hee˜ hwa˙ˡ Galilea. Ga˭chuuy˝
kyaah´, ga˭sɨɨyh˭:
—Hne¯ dsa¯ñuuh¯, hnøø¯ jnääh˙ lla´
jnääh˙ˡ juu˙ kyaah´ Jesús.
22 He¯ja¯ ngoo˙ˡ Felipe mah˙ˡ
na´chiiyh´ Andre´. Hi˭ Andre´ he˝
kyaah´ Felipe na´hlëëyh´ Jesús.
23 He¯ja¯ ga˭jeeh¯ Jesús juu˙ kiyh˙ˡ,
ga˭jäyh˝:
—Ma¯të˝ hor˜ jee´ lee˝ jøøh˙
Hi¯ga˭lëë˙ˡngo˙ˡ la¯.
24 Ma˭ra˭ ju˙dsoo˝ jwëëhn˜ hnäh˝,
cher´mah˙ˡ sa˭ ga˭toh˝ koo¯ mɨ˙trigo
jee´ gwaah´ hi˭ sa˭ ga˭hya¯, ma¯jä˝
lä˭ ma¯la˙ˡ ja¯ba´. Pero cher´mah˙ˡ
ga˭hya¯ mɨɨ˙ ja¯, cha¯miih¯ mɨɨ˙ kwa˙ˡ.
25 Lä˭ja¯, hi¯ sa˭kwaa˙ˡ hñii˝ juu˝, hi¯
he˝ hee˝ go¯te˜. Pero hi¯ kwaa˙ˡ hñii˝
juu˝ jmɨ¯gyuu˭ la¯, he¯ hääy˜ hñiiy˝
ba´ ja¯ mah˙ˡ chaay¯ tää˝ ga˭lä˭jë˭ joh˝
jmɨɨ´ cha¯.
26 Hi¯ mi¯te˙ˡ kin˭, wa´ jmeey˝
ko¯jøh˝ kyaah´ jnä˝. Ja¯ba´ jee´ naahn˜
na´gyan˙, jee´ ja¯ dsa¯taayh` ka¯läh˝
hi¯ mi¯te˙ˡ kin˭. Hih˙ˡ mi¯te˙ˡ kin˭, Tää`
kyaan˭ jmääy˙ˡ jøøh˙.

Ga˭jmee˝ Jesús juu˙ he¯ juuy˝

27 ’Peer˭ chaan¯ cha¯miih¯
huu´dsë¯. ¿Hee¯ na¯ jwahn˜ na˙ˡ?
¿Che´ jwahn˜: “Tää`, lää` jnä˝ kih˙ˡ
he¯ dsa¯ngëën˝ la¯”? Sa˭ le˝ jwahn˜
lä˭na¯. Jëëh˝, kih˙ˡ he¯ja¯ ba´ jan˙.
28 Tää`, mi¯jnää˙ he¯ laah˙ˡ jøøh˙ —
ga˭jäh˝ Jesús.
Hor˜ ja¯ ga˭lä˭nuuh˝, ga˭hlëëh˝
gyuuh˙:
—Ma¯mi¯jnää˙ ba´ jnä˝ he¯ laan˙ˡ
jøøhn˙, hi˭ mi´jnäänˡ ka¯läh˝ he¯ laan˙ˡ
jøøh˙.
29 Jwëë˝ dsa¯ hi¯ ma´ tääh´ jee´ ja¯,
ga˭nuuy˝ he¯ ga˭hlëëh˝ gyuuh˙, he¯ja¯
ga˭jäyh˝:
—Go˜ ñih˙ˡ ba´ na¯ ma¯hii˙ˡ.
Jñah˝ ma´ jäh˝:
—Jaa¯ ángel ba´ na¯ ma¯hlëëh˝
kyaayh´.
30 Mah˙ˡ ga˭jäh˝ Jesús sɨɨyh˭:
—Sa˭ ma¯ja˜ juu˙ na¯ kwaat˜ ki˭
jnä˝. Kyah˙ˡ hnäh˝ ba´ na¯ ma¯ja˜ juu˙
na¯.
31 Na˙ˡ ma¯të˝ jmɨɨ´ jee´ ka˙ˡ Dio
ju˙dsoo˝ kih˙ˡ jmɨ¯gyuu˭ la¯. Hi˭ ma¯të˝
hor˜ jä˙ˡ o¯hih˭ hi¯sa˭llu˙ˡ hi¯ jmee˭
hih˭ jmɨ¯gyuu˭ la¯.
32 Wa´ra¯ ga˭chaa˙ˡ dsa¯ jnä˝ gyuuh˙,
tëën´ lä˭jëë˭ hi¯ ya¯nää˝ kyaah´ jnä˝ —
ga˭jäh˝ Jesús.

33 He⁻ ga⁺hlëëyh´ lä⁺ja⁻, ga⁺mi⁺jnääy⁻
ha⁻ lä⁺ kyaah´ ma´ juuy´ ba´ ja⁻.
34 He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ dsa⁻ hi⁻ ma´ tääh´
jee´ ja⁻:
—Ma⁻nuu´ jnääh¹ lä⁺koo⁻ na⁻sii⁻
juu¹ kih¹ Dio. Cristo chaa⁻ tää´
ba´. ¿He⁻la¹ jwah´ hne⁻, jmee⁺
bii¹ kih¹ Hi⁻ga⁺lëë¹ngo¹ chaa¹ dsa⁻
gyuuh¹? ¿Hii⁻ ba´ he´ hi⁻ jwah´ hne⁻
Hi⁻ga⁺lëë¹ngo¹?
35 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús siiyh⁺:
—Ko⁻hwëë´ ga´ jnä´ wa´je⁻ jee´
kyah¹ hnäh´. Ngë´ hnäh´, ta´ko⁻jiih¹
jnä´ wa´je⁻ jee´ kyah¹ hnäh´ mah¹ sa⁺
leh⁺ jee´ na⁻hoo⁻ hnäh´. Jëëh´, hi⁻
ga⁺nää´ jee´ na⁻hoo⁻, sa⁺ ñey⁻ ha⁻ ta⁺
dsa⁻nääy¹.
36 Ta´ko⁻jiih¹ jnä´ wa´je⁻ kyah¹
hnäh´, heeh` hnäh´ kih¹ wa´je⁻ mah¹
lä⁺jnää´ hnäh´ jee´ jnä´ wa´je⁻.
Ma⁻la⁺ ma⁻hlëëh´ Jesús lä⁺ja⁻, mah¹
ga⁺hmääyh⁻ kih¹ dsa⁻ he´.

Sa⁺ ga⁺heeh⁻ dsa⁻ judiu juu¹ kih¹ Jesús

37 Ga⁺jëë¹ ba´ dsa⁻ judiu lä⁺jë⁺ he⁻
juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁺jmee´ Jesús to⁺lo⁺
nëy´, pero ni⁺ lä⁺ja⁻ sa⁺ ga⁺lä⁺heey´
kiyh¹.
38 Mah¹ lä⁺ja⁻, ga⁺lä⁺te¹ lä⁺koo⁻
ga⁺jäh´ Isaía hi⁻ ga⁺ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio
llo´joo¹:
Tää` kyaan⁺, sa⁺ chaa⁻ hi⁻ ma⁻heeh⁻
juu¹ jnän`.
Sa⁺ chaa⁻ hi⁻ ga⁺lä⁺ngëë´ lä⁺koo⁻ te¹
he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁺jmee´ Dio
kyaah´ goo⁻, ga⁺jäh´ Isaía.
39 Kih¹ he⁻ja⁻, sa⁺ ga⁺la¹ ma⁻lä⁻heey´.
Hi⁺ ja⁻ba´ lä⁺ja⁻ ka⁻läh´ ga⁺jäh´ Isaía
kiyh¹:
40 Ga⁺jmee´ Dio ga⁺jnë¹ mi¹nëy´, ga⁺jlë¹
huu´dsë⁻ kiyh¹,
mah¹ sa⁺ le´ jëëy¹, ni⁺ sa⁺ lä⁺ngëëy´.
Ni⁺ sa⁺ dsa⁻jeeyh⁻ kyaah´ jnä´ mah¹
mi´hlää¹ jnih´.
41 Lä⁺jë⁺ he⁻ ja⁻ ga⁺jäh´ Isaía, lä⁺
ma´ ga⁺jëëy¹ he⁻ laa¹ jooh¹ Jesús mah¹
ga⁺hlëëyh´ kiyh¹.
42 Pero ma⁺ra⁺ he⁻ ga⁺heeh⁻
ba´ jwëë´ dsa⁻ kih¹ Jesús, lä⁺kye⁻
dsa⁻kaah´ kyaay¹. Hi⁺ kih¹ he⁻
ma´ gayh⁺ dsa⁻ fariseo, he⁻ja⁻ sa⁺
ga⁺mi⁺jnääy⁻ hñiiy´, mah¹ sa⁺ ma´
hwëë¹ dsih´ neh⁺ gwah⁺ mäh⁻.
43 Ma´ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁺ jee´ ma´ leey´
kaah´ cha´në´ dsa⁻ jmi⁻guu⁺, lla⁻ he⁻
ma´ hnooyh⁺ ha⁻ lä⁺ jee´ ma´ leey´
kaah´ cha´në´ Dio.

Juu¹ he⁻ ga⁺hlëëh´ Jesús, lla¹ ta´ kih¹ dsa⁻

44 Ja⁻ga´ ga⁺hlëëh´ Jesús koo⁻
ki⁻gaa⁻, ga⁺jäyh´:
—Hi⁻ heeh⁻ jnä´, ja⁺ ma⁺la⁺ jnä´ he⁻
heeyh⁻, heeyh⁻ hi⁻ ga⁺chee¹ jnä´ ba´.
45 Hih¹ hi⁻ ma⁻jëë⁺ jnä´, ma⁻jëëy⁺
hi⁻ ga⁺chee¹ jnä´ ba´ ja⁻.
46 Jnä´ he´ laan¹ lä⁺koo⁻ wa´je⁻ he⁻
ja¹ jmi⁻guu⁺ la⁻, mah¹ lä⁺jëë⁺ hi⁻
heeh⁻ jnä´, sa⁺ jäy¹ jee´ na⁻hoo⁻.
47 Hi⁻ nuu⁻ juu¹ kin⁺ mah¹ sa⁺
heeyh⁻, ja⁺ jnä´ ngiihn´ kwaat˜ kiyh¹.
Jëëh´ sa⁺ ma⁻jan˜ jmi⁻guu⁺ la⁻ mah¹
ngiihn´ kwaat˜ kih¹ dsa⁻ jmi⁻guu⁺.
Ma⁻jan˜ mah¹ lää̱n´ dsa⁻ jmi⁻guu⁺
ba´.
48 Hi⁻ sa⁺ hnää¹ jnä´ mah¹ sa⁺
heeyh⁻ juu¹ kin⁺, cha⁻ ba´ he⁻
ngiih¹ kwaat˜ kiyh¹. Ja⁻ba´ juu¹ he⁻
ma⁻hlëëhn` la⁻, ngiih¹ kwaat˜ kiyh¹
wa´ra⁻ ga⁺të´ jee´ llaa⁺ jmii´.
49 Jëëh´, sa⁺ ma⁻hlëëhn` jee´ tëën⁻
hñiin⁺. Tää` kyaan⁺ hi⁻ ga⁺chee¹ jnä´,
hi⁻ he´ ga⁺jmee´ mada⁻ kin⁺ ha⁻ lä⁺
jwahn⁻, hi⁺ ha⁻ lä⁺ hlëëhn´.
50 Jnä´ man⁺, mada⁻ he⁻ ga⁺jmeey´
kin⁺ jøø⁺ kih¹ dsa⁺ mah¹ wa´ chaay⁻
ga⁺lä⁺jë⁺ joh´ jmii´ cha⁻. Kih¹ he⁻ja⁻,
hlëëhn´ ja⁻ba´ lä⁺koo⁻ te¹ he⁻ ga⁺siih⁺
Tää` jnä´ ba´.

13

Ga⁺gyih¹ Jesús tii´ discípulo kyaay¹

1 Ma⁻ngoo¹ ya⁺jäh⁺ jmii´ he⁻ kuh⁻
dsa⁻ borrego mäh¹, ma⁻ñe⁻ ba´ Jesús
ma⁻të´ hor˜ he⁻ ya⁻heëy¹ jmi⁻guu⁺
la⁻ mah¹ dsaayh¹ jee´ gya¹ Jmiiy⁻.
Ga⁺lä⁺hnääy¹ hi⁻ ma´ laa¹ kyaay¹ hi⁻
ma´ tääh´ jmi⁻guu⁺ la⁻, pero hwë¹
ja⁻ ga⁺mi⁺jnääy⁻ he⁻ ga⁺lä⁺hnääy¹
cha⁻miih⁻ hi⁻ laa¹ kyaay¹.

2 Ja̱⁻ga´ dsa⁻ta̱a̱yh` kuyh˭ ma˭nɯɯ˭
ma⁻hä´ ba´ hɯɯ´dsë⁻ kih¹ hi̱⁻sa˭llu̱¹
neh˭ tuh⁻dsë¹ Juda Iscariote jo̱o̱´
Simón ha⁻ lä˭ jmeey¹ mah¹ ngëëy¹
Jesús.
3 Pero Jesús ma⁻ñe⁻ bih¹ he⁻
ga˭tooh⁻ Tää` gooy⁻ hñii´ lä˭jë˭ go⁻te¹
he⁻ na⁻hña̱a̱y´ jmeey¹ hi˭ lä˭ja̱⁻ ñey⁻
he⁻ ya˭hë̱ë̱y¹ kih¹ Dio, hi˭ ja̱⁻ba´ kih¹
Dio dsa̱a̱yh¹ ka⁻läh´.
4 He⁻ja̱⁻ ga˭nooy⁻ jee´ tä̱ä̱yh´ kuyh⁻
ma˭nɯɯ˭ ja̱⁻, ga˭jñuuyh¹ hmɨɨh⁻ he⁻
ma´ kye̱yh´ ë´, ga˭ka̱y¹ hmɨɨh⁻ tu⁻jla̱´
mah¹ ga˭bä̱ä̱yh⁻ hñiiy´.
5 Hi˭ ga˭ka̱y¹ ko̱o̱⁻ jee´ ga˭chiyh¹
jmɨɨ⁻ mah¹ ga˭lööy¹ gyiyh˜ ma⁻tɨɨ´
jnääh¹ discípulo. Ja̱⁻ga´ ga˭mi˭ki̱yh´
kya̱a̱h´ hmɨɨh⁻ tu⁻jla̱´ he⁻ ma´
na⁻bä̱ä̱yh` ja̱⁻.
6 Ma´ ga˭të̱ë̱y´ jee´ ma´ gya¹ Simón
Pee´, mah¹ ga˭jäh´ Pee´:
—Dsa⁻jöö̱h¹ kya̱a̱n˭, ¿che´ hne⁻ ba´
gyih¹ ma⁻tɨɨn˭?
7 Mah¹ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭:
—He⁻ jmeen˭ la⁻, sa˭ lä˭ngëëh´ hne⁻
na¹ ga⁻jɯh⁻. Kë̱ë̱⁻ ba´ lä˭ngëëh´.
8 —Sa˭ gyih¹ hne⁻ ma⁻tɨɨn˭ ji̱h´ko̱h´ —
ga˭jäh´ Pee´ sɨɨyh˭.
Mah¹ ga˭jäh´ Jesús sɨɨyh˭:
—Cher´mah¹ sa˭ ga˭gyihn˭ ma⁻tɨɨh´,
sa˭ le´ jmeeh¹ ko̱⁻jöh´ kya̱a̱h´ jnä´.
9 Mah¹ ga˭jäh´ Simón Pee´ sɨɨyh˭:
—Dsa⁻jöö̱h¹ kya̱a̱n˭, ja̱˭ ma˭la˭
ma⁻tɨɨn˭ hnöö¹ jñii´, lä˭ja̱⁻ ma⁻goon˭
kya̱a̱h´ ka´llen˭ hnöö¹ jñii´ ka⁻läh´.
10 Mah¹ ga˭jäh´ Jesús ka⁻läh´:
—Hi̱⁻ ma⁻na⁻jngëë¹, sa˭ jmee˭ bii¹
jñii´ lä˭ka̱a̱⁻ kiyh¹. Ma˭la˭ ma⁻tɨɨy´
ba´ hnöö¹ jñii´, jëëh´ lä˭ka̱a̱⁻ ba´ kiyh¹
ma⁻na⁻jngɨɨ¹. Hi˭ ma⁻na⁻jngëë¹ ba´
hnäh´, ma˭ke˭ ja̱˭ lä˭jë̱ë̱˭ hnäh´.
11 Jëëh´ ma´ ñe⁻ bih¹ hi̱i̱⁻ na⁻ ma´
ngëëy¹, he⁻ja̱⁻ ba´ ja̱⁻ ma´ jäyh´:
“Ma˭ke˭ ja̱˭ lä˭jë̱ë̱˭ hnäh´ na⁻jngëë¹.”
12 Ma⁻la˭ ma⁻gyiyh¹ ma⁻tɨɨ´ lä˭jë̱ë̱˭,
ga˭kë̱yh⁻ hmɨɨh⁻ kiyh¹ mah¹ ngaayh¹
na´gyay⁻ ë´ mes˜ ka⁻läh´. Mah¹
ga˭jäyh´:
—¿Che´ ma⁻lä⁻ngëëh´ hnäh´, hee⁻
na⁻ ma⁻jmeen¹ kyah¹ hnäh´?

13 Tëëh˭ jnä´ Ta⁻jwoh¹ hi˭ jwah´
hnäh´ Dsa⁻jöö̱h¹ kya̱a̱n˭. Llu¹ ba´
jwah´ hnäh´, jëëh´ he⁻ ja̱⁻ la̱a̱n¹.
14 Jnä´ he´ la̱a̱n¹ ta⁻jwoh¹ kya̱a̱h¹
hnäh´, hi˭ la̱a̱n¹ Dsa⁻jöö̱h¹ kya̱a̱h¹
hnäh´, mah¹ ma⁻gyihn˭ ma⁻tɨɨh´
hnäh´. Lä˭na⁻ hnöö¹ jmeeh¹
hnäh´ ka⁻läh´, gyih¹ hnäh´ ma⁻tɨɨ´
dsa⁻kya̱a̱h´ hnäh´.
15 Jee´ la⁻ ma⁻heehn˭ hnäh´
mah¹ jmeeh¹ hnäh´ ja̱⁻ba´ lä˭ko̱o̱⁻
ma⁻jmeen¹ kyah¹ hnäh´.
16 Ma˭ra˭ ju¹dsoo´ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´,
ja̱a̱⁻ hi̱⁻ nɯɯh´ kih¹ jñah´, sa˭ jöö̱yh¹
ga´ lä˭ko̱h´ ga´ dsa⁻jɯɯ´. Hi˭ hi̱⁻ dsoo˜
mada⁻, sa˭ jöö̱yh¹ ga´ lä˭ko̱h´ ga´ hi̱⁻
che̱e̱y˭.
17 Na¹ he⁻ ma⁻lä⁻ngëëh´ hnäh´ he⁻
ma⁻jmeen¹ la⁻, llu¹ la¹ kyah¹ hnäh´
cher´mah¹ ga˭jmeeh´ hnäh´ lä˭ja̱⁻.
18 ’Ja̱˭ he⁻ hlëëhn´ kih¹ lä˭jë̱ë̱˭
hnäh´ la⁻. Kyu̱u̱˭ ba´ jnä´ hi̱i̱⁻
na⁻ ma⁻lle̱e̱hn˭. Mah¹ lä˭ja̱⁻ lä˭te¹
lä˭ko̱o̱⁻ na⁻sɨɨ⁻ juu¹ kih¹ Dio: “Hi̱⁻ ma´
kuh⁻ ko̱⁻jöh´ kya̱a̱h´ jnä´, ma⁻je̱e̱yh˜
ma⁻na⁻höö̱yh´ kin˭.”
19 To⁻na¹ ga⁻jɯh⁻ jwahn˭ jä̱ä̱¹ sa˭ ga´
ma⁻ngëëy¹ jnä´. Mah¹ wa´ra⁻ ga˭la¹
he⁻ ja̱⁻, lä˭he̱e̱h´ hnäh´, jnä´ he´ la̱a̱n¹
he⁻ jwahn˭ la̱a̱n¹.
20 Ma˭ra˭ ju¹dsoo´ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´,
hi̱⁻ he̱e̱h⁻ ja̱a̱⁻ hi̱⁻ che̱e̱n⁻, he⁻ he̱e̱yh⁻
jnä´ ba´ ja̱⁻. Hi˭ hi̱⁻ he̱e̱h⁻ jnä´, he̱e̱yh⁻
hi̱⁻ ga˭che̱e̱¹ jnä´ ba´ ja̱⁻.

Ga˭jmeeh¹ Jesús juu¹, hnɨɨ¹ ja̱a̱⁻ dsa⁻ kya̱a̱y¹ kiyh¹
(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

21 Ma⁻la˭ ma⁻jäh´ Jesús lä˭ja̱⁻, pero
ga˭lä˭meeh˭ dsëy¹ mah¹ ga˭mi˭jnääy⁻
jë̱ë̱⁻ juu¹ ja̱⁻:
—Ja̱a̱⁻ jee´ lä˭jë̱ë̱˭ hnäh´ hnëëh¹ jnä´.
22 Ja̱⁻ga´ ga˭tooh` jnääh¹ jëë´ jnääh
¹ ë´ dsa⁻kya̱a̱hn´, sa˭ ñe´ jnääh¹ hi̱i̱⁻
kih¹ na⁻ ma´ hlëëyh˭.
23 Kih¹ jee´ lä˭jë̱ë̱˭ jnääh¹ discípulo
kya̱a̱y¹, ja̱a̱⁻ ba´ ga˭lä˭hnää¹ Jesús
cha⁻miih⁻. Hi̱⁻ he´ ma´ gya¹ koo´ kih¹
Jesús.

24 Kih¹ hi̱⁻ he˝, ga⁺jmee˝ Simón Pee´
lii˜ mah¹ ngɨɨy¹ juu¹ kih¹ Jesús, hii̱⁻ kih¹
ja̱⁻ ma´ hlëëyh⁺.
25 Hih¹ hi̱⁻ ma´ gya¹ koo˝ kih¹ Jesús
he˝, ga⁺ngɨɨy˝ juu¹ kiyh¹:
—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, ¿hii̱⁻ he˝ hi̱⁻
jwah˝ na⁻?
26 Mah¹ ga⁺jëëh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹:
—Hi̱⁻ kwëëhn⁻ kuh⁺ koo̱⁻ jwɨ´
he´ñiih⁻ gyʉh˝, hi̱⁻ he˝ he˝.
Mah¹ ga⁺mi⁺gyʉyh˝ koo̱⁻ jwɨ´
he´ñiih⁻, ga⁺kwëëyh¹ Juda Iscariote,
joo̱˝ Simón.
27 Lä⁺koo̱⁻ ngooy¹ kuyh⁻ he´ñiih⁻
ja̱⁻, ga⁺he¹ Tana´ neh⁺ tuh⁻dsëy¹.
Ja̱⁻ga´ ga⁺jäh˝ Jesús sɨɨyh⁺:
—He⁻ hnooh⁻ jmeeh¹, jmee´ ga⁻jʉh⁻
to⁻na¹.
28 Pero ni⁺ jaa̱⁻ hi̱⁻ ma´ tääh´ në´
mes˜ ja̱⁻, sa⁺ ga⁺lä⁺ngëëy˝ he⁻la¹
ga⁺sɨɨyh⁺ hi̱⁻ he˝ lä⁺ja̱⁻.
29 Kih¹ he⁻ ma´ høø⁺ Juda sa´tuh⁻
jee´ ma´ tääh´ kuu´, he⁻ja̱⁻ ko̱⁻llaa̱´
ga⁺jmee˝ hʉʉ´dsë⁻, he⁻ ga⁺jäh˝ Jesús
sɨɨyh⁺: “Go⁻läh¹ miih⁻ he⁻ hnøø¹ jnän`
kih¹ jmɨɨ´” o jäyh˝: “Go⁻kwëëh` hi̱⁻
tä⁻ñee˝ miih⁻ kuu´”.
30 Ma´ ga⁺la¹ kih¹ Juda, ma⁻kuyh⁻
he´ñiih⁻, chah˝ ba´ ya⁺hëë̱y¹. Ma⁻na⁻hoo̱
ba´ hor˜ ja̱⁻.

Koo̱⁻ nʉʉh⁻ hmëë˝

31 Ma⁻la⁺ ma⁻ya⁻hëë̱˜ Juda jee´ ja̱⁻,
ga⁺jäh˝ Jesús:
—Na¹ lä⁺jnä˝ he⁻ laa̱¹ jøøh¹
Hi̱⁻ga⁺lëë̱¹ngo¹ la⁻, hi⁺ ta⁺la⁺ kih¹ hi̱⁻
he˝ lä⁺jnä˝ he⁻ laa̱¹ jøøh¹ Dio.
32 Hi⁺ cher´mah¹ jooy˝ mi⁻jnää⁺
he⁻ laa̱¹ jøøh¹ Dio, ja̱⁻ba´ lä⁺ja̱⁻ Dio
mi⁻jnää⁺ he⁻ laa̱¹ jøøh¹ jooy˝, hi⁺ chah˝
ba´ jmeey¹.
33 Gyʉʉ̱⁻ mäh¹ kyaan⁺, ko̱⁻hwëë˝ ga´
gyan´ kyaah´ hnäh˝. Hnaah¹ hnäh˝
jnä˝. Pero ja̱⁻ba´ lä⁺koo̱⁻ ma⁻jwɨɨn¹
dsa⁻ judiu, jee´ naahn⁻ sa⁺ le˝ go´nääh
¹ hnäh˝, ja̱⁻ba´ lä⁺ja̱⁻ jwëë̱hn˜ hnäh˝
ka⁻läh˝ na¹.
34 Jmeen` koo̱⁻ mada⁻ hmëë˝ kyah¹
hnäh˝. Wa´ hnaah⁺ hnäh˝ øøh¹ hnäh˝.
Wa´ hnaah⁺ hnäh˝ lä⁺jaa̱⁻ lä⁺jaa̱⁻
dsa⁻kyaah´ hnäh˝, ja̱⁻ba´ lä⁺koo̱⁻
ma⁻lä⁻hnaan⁺ hnäh˝.
35 Cher´mah¹ ga⁺lä⁺hnaah⁺ hnäh˝
dsa⁻kyaah´ hnäh˝, lä⁺jëë̱⁺ ba´ dsa⁻
lä⁺ñe⁻ laah¹ hnäh˝ discípulo kyaan⁺.

*Ga⁺jäh˝ Jesús he⁻ hmä¹ Pee´ juu¹ he⁻
sa⁺ kyʉʉy⁺*
(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

36 He⁻ja̱⁻ ga⁺ngɨɨ˝ Simón Pee´ juu¹:
—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, ¿ha⁻ ta⁺ goh¹
hne⁻?
Mah¹ ga⁺jäh˝ Jesús sɨɨyh⁺:
—Ha⁻ jee´ nɨɨn`, sa⁺ le˝ goh¹ kyaah´
jnä˝ na¹. Këë̱⁻ ga´ goh¹ kyaah´ jnä˝.
37 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh˝ Pee´ sɨɨyh⁺:
—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, ¿he⁻la¹ ja̱⁻
mo⁺so⁺ le˝ nɨɨn` kyaah´ hne⁻ na¹?
Ma⁻lla⁺ ba´ dsën⁺ jʉʉn˝ llah˝ hne⁻.
38 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh˝ Jesús sɨɨyh⁺:
—¿Che´ ju¹dsoo˝ ma⁻lla⁺ hoh˝ jʉʉh˝
llan˜? Ma⁺ra⁺ ju¹dsoo˝ jwëë̱hn˜ hne⁻,
jää̱¹ ja̱⁻ga´ hooh¹ chaah´ dsoo¹, hne⁻
ma⁻të˝ hnë⁻ jii̱h˜ ma⁻hmäh´ juu¹ he⁻
sa⁺ kyʉʉh⁺ jnä˝.

14

*Jesús laa̱¹ jwë¹ he⁻ dsa´toohn´ jee´
gya¹ Dio*

1 ’Ta⁺ jeh⁺ hoh˝ hnäh˝. Jmee´ hnäh˝
dsoo˝ hoh˝ kih¹ Dio ba´, hi⁺ jmee´ hnäh˝
dsoo˝ hoh˝ kin⁺ ka⁻läh˝.
2 Cha´neh⁺ kih¹ Tää` kyaan⁺ cha⁻
cha⁻miih⁻ jee´ dsa´toohn´. Wa´ra⁻
jäh˝ kih¹ sa⁺ la¹ lä⁺ja̱⁻, ma⁻jwëë̱hn¹ ba´
hnäh˝ jää̱¹. He⁻ja̱⁻ nɨɨn` mi´llun` jee´
go´taah´ hnäh˝.
3 Wa´ra⁻ ngaahn¹ mah¹ na´jmeen¹
llu¹ jee´ go´taah´ hnäh˝, ja̱⁻ga´ jähn˝
ka⁻läh˝ mah¹ go´nääh´ hnäh˝ kyaah´
jnä˝. Mah¹ lä⁺ja̱⁻ jee´ naahn⁻ na´gyan¹,
jee´ ja̱⁻ go´taah´ hnäh˝ ko̱⁻jøh˝ kyaah´
jnä˝.
4 Ma⁻ñeh´ ba´ hnäh˝ ha⁻ jee´ naahn⁻,
hi⁺ ma⁻kyʉʉh˜ ba´ hnäh˝ jwë¹ ka⁻läh˝.
5 Mah¹ ga⁺jäh˝ Tamá sɨɨyh⁺:
—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, sa⁺ ñe´ jnääh¹
ha⁻ na⁻ gwaah¹. ¿Ha⁻ lä⁺ja̱⁻ lä⁺kyʉʉh˜
jnääh¹ jwë¹ ka⁻läh˝?
6 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh˝ Jesús sɨɨyh⁺:

—Jnä´ he´ laan¹ jwë', jnä´ he´ laan¹ ju'dsoo´, jnä´ he´ jmeen⁺ chaa⁻ dsa⁻. Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ lla⁻nää` jee´ gya' Tää` wa´ra⁻ jäh´ kih¹ sa⁺ ya⁺nääy¹ ta⁺la⁺ ki⁺ jnä´.

7 Cher´mah¹ kyuuh⁺ jnä´, ja⁻ba´ lä⁺ja⁻ kyuuh⁺ hnäh´ Tää` kyaan⁺. Na¹ ma⁻kyuuh⁺ ba´ hnäh´, hi⁺ ma⁻jëëh` hnäh´ ka⁻läh´.

8 Mah¹ ga⁺jäh´ Felipe:

—Dsa⁻jooh' kyaan⁺, häähˋ jnääh¹ Tää`, mah¹ ko⁻ja⁻ ba´ ma⁻leë⁺ kyaa¹ jnääh'.

9 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús siiyh⁺ Felipe:

—¿Joh´ jmii´ sa⁺ ma⁻hya⁻ gyan´ kyaah´ hnäh´ jee´ la⁻ mah¹ sa⁺ ma⁻lä⁻kyuuh⁺ jnä´? Hih¹ ma⁻jëë⁺ jnä´, he⁻ ma⁻jëëy⁺ Tää` ba´ ja⁻. ¿Ha⁻ lä⁺ja⁻ jwah´ hne⁻: "Häähˋ jnääh¹ Tää`"?

10 ¿Che´ sa⁺ laah´ dsoo´, jnä´ he´ laan¹ koo⁻ kyaah´ Tää`, hi⁺ Tää` he´ laa¹ koo⁻ kyaah´ jnä´? Lä⁺jë⁺ juu' he⁻ hlëëh´ jnä´, ja⁺ he⁻ hlëëhn´ jee´ tëën⁻ hñiin⁺ na⁻. Tää` hi⁻ laa¹ kyaah´ jnä´, hi⁻ he´ ba´ jmee⁺ he⁻ jmeen⁺ la⁻.

11 Wa´ lä⁻dsoo´ hoh´ hnäh´, jnä´ he´ laan¹ koo⁻ kyaah´ Tää` hi⁺ Tää` he´ laa¹ koo⁻ kyaah´ jnä´. Pero cher´mah¹ sa⁺ laah´ hnäh´ dsoo´ lä⁺ja⁻ la¹ kin⁺ kyaah´ Tää`, jmee´ hnäh´ dsoo´ kih¹ he⁻ ma⁻jëëh` hnäh´ ha⁻ lä⁺ la¹ ta´ he⁻ jmeen⁺.

12 Ma⁺ra⁺ ju'dsoo´ na⁻ jwëëhn˜ hnäh´, hi⁻ jmee⁺ dsoo´ dsë¹ kin⁺, hi⁻ he´ jmee¹ ka⁻läh´ ja⁻ba´ ta´ he⁻ jmeen⁺. Hi⁺ juuh⁻ ga´ ta´ jmeey', jëëh´ naah⁻ ba´ jnä´ kyaah´ Tää`.

13 Lä⁺jë⁺ he⁻ ngiih´ hnäh´ kih¹ Tää` lä⁺hih⁺ kin⁺, jmeen` he⁻ ja⁻, mah¹ lä⁺ja⁻ lä⁺jnä´ he⁻ laa¹ jooh' Tää` ta⁺la⁺ kih¹ jooy´.

14 Jmee` ba´ jnä´ wa´ he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻ ngiih´ hnäh´ lä⁺hih⁺ kin⁺.

Ga⁺jäh´ Jesús cheey¹ Jmi⁻lle´ Na⁻jngii'

15 'Cher´mah¹ hnaah⁺ hnäh´ jnä´, høø´ hnäh´ mada⁻ he⁻ jmeen⁺ kyah¹ hnäh´.

16 Mah¹ jnä´ chuun` kyaah´ Tää` cheey¹ jñah´ hi⁻ kwa¹ be´ kyah¹ hnäh´. Mah¹ jay¹ kyaah´ hnäh´ ga⁺lä⁺jë⁺ joh´ jmii´ cha⁻.

17 Hi⁻ he´ laa¹ Jmi⁻lle´ hi⁻ jmee⁺ ju'dsoo´. Dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, sa⁺ le´ heeyh⁻, jëëh´ sa⁺ jëëy˜, ni⁺ sa⁺ kyuuy⁺. Pero hnäh´, kyuuh⁺ hnih´, jëëh´ häay´ jee´ kyah¹ hnäh´, hi⁺ dsa⁻hey´ neh⁺ tuh⁻hoh´ hnäh´.

18 'Wa´ra⁻ ngaahn¹, sa⁺ jäh' hnäh´ hnëë´. Jähn´ ka⁻läh´ kyah¹ hnäh´.

19 Miih⁻ jmii´ ga´ mo⁺so⁺ jëë¹ dsa⁻ jnä´. Pero hnäh´, jëëh' jnä´. Hi⁺ kih¹ he⁻ chaa⁻ jnä´, he⁻ja⁻ ba´ ja⁻ jmee¹ chaa⁻ hnäh´.

20 Ma´ja⁻ ga´ lä⁺ngëëh´ hnäh´, jnä´ gyan´ kyaah´ Tää` kyaan⁺, hi⁺ hnäh´ kyaah´ jnä´, hi⁺ jnä´ kyaah´ hnäh´.

21 Hi⁻ ma⁻heeh⁻ mada⁻ kin⁺ mah¹ høøy⁺, hi⁻ he´ hnää¹ jnä´. Hi⁺ hi⁻ hnää¹ jnä´, Tää` kyaan⁺ lä⁺hnääy¹ hi⁻ he´. Hi⁺ jnä´ ka⁻läh´ lä⁻hnaa⁺ jnih´ mah¹ mi´jnäänˈ hñiin⁺ kiyh¹.

22 Mah¹ ga⁺jäh´ Juda (pero ja⁺ he´ Iscariote):

—Dsa⁻jooh' kyaan⁺, ¿he⁻la' ma⁺la⁺ kyaa¹ jnääh ' ba´ mi´jnääh¹ hñaah¹, mah¹ sa⁺ mi´jnääh¹ hñaah¹ kih¹ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺?

23 He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ Jesús siiyh⁺:

—Hi⁻ hnää¹ jnä´, høøy⁺ juu' kin⁺, hi⁺ Tää` kyaan⁺ lä⁺hnääy¹ hi⁻ he´. Mah¹ ko⁻jøh´ kyaah´ Tää` dsa´tooh´ jnääh¹ kyaayh´.

24 Hi⁻ sa⁺ hnää¹ jnä´, sa⁺ høøy⁺ juu' kin⁺. Hi⁺ juu' he⁻ ma⁻nuuh⁻ hnäh´, ja⁺ juu' ki⁺ hñiin⁺ ja⁻, juu' kih¹ Tää` hi⁻ ga⁺chee¹ jnä´ ba´ ja⁻.

25 'Hlëëhn´ hnäh´ lä⁺jë⁺ juu' la⁻, ta´ko⁻jiih' gyan´ kyaah´ hnäh´.

26 Pero wa´ra⁻ ngaahn¹, kwaat˜ ki⁺ jnä´, chee¹ Tää` jaa⁻ hi⁻ kwa¹ be´ kyah¹ hnäh´. Hi⁻ he´ he´ Jmi⁻lle´ Na⁻jngii ' hi⁻ heeh¹ hnäh´ ga⁺lä⁺jë⁺ ba´, hi⁺ jmeey¹ lä⁺dsooh˜ hoh´ hnäh´ lä⁺jë⁺ juu' he⁻ ma⁻hlëëhn` hnäh´.

27 'Jnä´ kwan` mah¹ jmeen` hii¹ tii´ kyah' hnäh´ lä⁺koo⁻ hii´ tii´ kin⁺. Ja⁺ lä⁺koo⁻ kwa⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ he⁻

kwëëhn˭ hnäh˝. Ta˭ jeh˭ hoh˝ hnäh˝,
ni˭ ta˭ wa˝ gah' hnäh˝.
28 Ma¯nuuh¯ ba˝ hnäh˝ lä˭koo¯
ma¯jwëëhn'ˬ hnäh˝. Naahn¯ hi˭ jähn˝
jee˝ kyah' hnäh˝ ka¯läh˝. Cher˝mahˬ
dsoo˝ hnaah˭ hnäh˝ jnä˝, jëë¯ hoh˝
hnäh˝ ki˭ jnä˝ kihˬ he¯ naahn¯ jee˝ gya'
Tää`, jëëh˝ jooh' gyihˬ lä˭koh˝ jnä˝.
29 Ma¯jwëëhn'ˬ hnäh˝ juu' la¯, jää'ˬ
sa˭ ga˝ ma¯laˬ. Mahˬ wa˝ra¯ ga˭laˬ,
ja¯ga˝ lä˭dsoo˝ hoh˝ hnäh˝.
30 'Mo˭so˭ hlëëhn˝ ga˝ cha¯miih¯
kyaah˝ hnäh˝, jëëh˝ jä˭ hi¯sa˭lluˬ hi¯
jmee˭ hih˭ jmi¯gyuu˭ la¯. Pero kyaah˝
jnä˝ sa˭ cha¯ kiyhˬ ni˭ miih¯.
31 He¯ jmeen˭ lä˭koo¯ mada¯ he¯
ga˭jmee˝ Tää` kin˭ ba˝, mahˬ lä˭ja¯
lä˭ñe¯ dsa¯ hi¯ chaa¯ jmi¯gyuu˭ la¯,
jnä˝ hnaan˭ Tää`.
'Noo¯ hnäh˝, man`.

15

Chaah' wii¯ jëh' kyaah˝ sa˝gohˬ kihˬ

1 'Jnä˝ he˝ laanˬ lä˭koo¯ chaah' wii¯
jëh' he¯ lluˬ go¯te˜. Tää` kyaan˭, hi¯
he˝ mi¯lluˬ chaah' wii¯ jëh' ja¯.
2 Hnäy˜ lä˭jë˭ sa˝gohˬ he¯ choo' kin˭,
he¯ sa˭ hii¯ mii'. Hi˭ lä˭jë˭ sa˝gohˬ he¯
hii¯ mii', mi¯lluyˬ mahˬ jäˬ na¯jngii'.
Mahˬ lä˭ja¯ hiiˬ cha¯ga˝miih¯ mii'.
3 Hi˭ lä˭ja¯ ma¯na¯jngëë' hnäh˝
lä˭lluˬ he¯ ma¯heeh` hnäh˝ juu' he¯
ma¯hlëëhn`hnäh˝.
4 Jä˝ hnäh˝ koo¯ hweh¯ kyaah˝ jnä˝,
hi˭ jnä˝ jän`koo¯ hweh¯ kyaah˝ hnäh˝.
Lä˭koo¯ sa˝gohˬ kihˬ chaah' wii¯ jëh',
sa˭ le˝ hiiˬ mii' kihˬ hñii˝, cher˝mahˬ
sa˭ na¯choo' hñii˝ chaah' kihˬ. Ja¯ba˝
lä˭ja¯ laˬ kyahˬ hnäh˝ cher˝mahˬ sa˭
taah˝ hnäh˝ koo¯ hweh¯ kyaah˝ jnä˝.
5 'Jnä˝ he˝ laanˬ chaah' wii¯ jëh'.
Hnäh˝ he˝ laahˬ sa˝gohˬ kihˬ. Dsa¯
hi¯ taah˝ koo¯ hweh¯ kyaah˝ jnä˝ hi˭
jnä˝ chehnˬ koo¯ hweh¯ kyaayh˝, he¯
lä˭ja¯ ba˝ hii¯ cha¯miih¯ mii'. Jëëh˝,
cher˝mahˬ sa˭ laahˬ hnäh˝ ko¯joh˝
kyaah˝ jnä˝, ni˭ miih¯ sa˭ cha¯ he¯ le˝
jmeeh' hnäh˝.
6 Hi¯ sa˭ jäˬ ko¯joh˝ kyaah˝ jnä˝, hi¯
he˝ jäˬ ta˭ ka˝hneˬ. Le˝ kiyhˬ lä˭koo¯
laˬ kihˬ sa˝gohˬ chaah' wii¯ jëh' he¯
ma¯na¯hna˝. Mahˬ wa˝ra¯ ga˭lä˭kii˭,
juuhˬ dsa¯ mahˬ jëyˬ kyaah˝ je¯.
7 'Cher˝mahˬ taah˝ hnäh˝ koo¯
hweh¯ kyaah˝ jnä˝ hi˭ jäˬ juu' kin˭
kyahˬ hnäh˝, ngii˝ lä˭jë˭ he¯ hnooh¯
hnäh˝. Hñah˭ ba˝ hnäh˝.
8 Dsa¯lä¯jnä˝ he¯ laaˬ jooh' Tää`
kyaan˭ jee˝ jmeeh¯ hnäh˝ cha¯miih¯
ta˝llu', hi˭ lä˭jwë˝ ja¯ jmeeh¯ hnäh˝ liiˬ
laahˬ hnäh˝ discípulo kyaan˭.
9 Lä˭koo¯ ma¯lä¯hnäaˬ Tää` jnä˝,
ja¯ba˝ lä˭ja¯ ma¯lä¯hnaan˭ hnäh˝.
Lä˭ ma¯dsoo˝ ja¯ba˝ hoh˝ hnäh˝ he¯
hnaan˭ hnäh˝.
10 Cher˝mahˬ hooh¯ hnäh˝ lä˭jë˭
mada¯ he¯ jmeen˭ kyahˬ hnäh˝,
lä˭ ma¯dsoo˝ ja¯ba˝ hoh˝ hnäh˝
he¯ hnaan˭ hnäh˝. Jëëh˝ ja¯ba˝
lä˭na¯ ma¯jmeenˬ. Ma¯hoonˬ lä˭jë˭
mada¯ he¯ ga˭jmee˝ Tää` kin˭, hi˭ lä˭
ma¯choohn˝ ja¯ba˝ koo¯ hweh¯ he¯
hnääyˬ jnä˝.
11 'Lä˭jë˭ he¯ la¯ ma¯hlëëhn` mahˬ
wa˝ jee¯ hoh˝ hnäh˝ lä˭koo¯ jee¯ dsën˭,
hehˬ lä˭ja¯ wa˝ na¯hñaaˬ he¯ jee¯ hoh˝
hnäh˝.
12 He¯ la¯ ja¯ mada¯ he¯ jmeen˭
kyahˬ hnäh˝. Wa˝ lä¯hnaah˭ hnäh˝
dsa¯kyaah˝ hnäh˝, ja¯ba˝ lä˭koo¯
ma¯lä¯hnaan˭ hnäh˝.
13 Ni˭ jaa¯ sa˭ chaa¯ hi¯ hnääˬ dsa¯
cha¯ga˝miih¯ lä˭koh˝ jaa¯ hi¯ kwaaˬ
hñii˝ he¯ juuy˝ kihˬ omeˬ kyaaˬ.
14 Omeˬ kyaan˭ laahˬ hnäh˝,
cher˝mahˬ jmeehˬ hnäh˝ lä˭jë˭ mada¯
he¯ jmeen˭ kyahˬ hnäh˝.
15 Sa˭ tëëhnˬ hnäh˝ moz˜. Jëëh˝ moz˜
sa˭ ñe¯ he¯ huu˝dsë¯ jmee˭ dsa¯juuy˝.
Tëëhn˭ hnäh˝ omeˬ kyaan˭ ba˝, jëëh˝
lä˭jë˭ he¯ ma¯nuunˬ kihˬ Tää` kyaan˭,
ma¯mi¯jnäänˬ kyahˬ hnäh˝.
16 Ja˭ he˝ hnäh˝ ga˭lleeh` hnäh˝
jnä˝. Jnä˝ ba˝ ga˭lleehn˭ hnäh˝ hi˭
ga˭hñaan˭ hnäh˝ mahˬ go˝jmeeh˝
hnäh˝ ta˝ kin˭. Hi˭ ya¯hiiˬ kwee¯ ta˝
kyah' hnäh˝, lä˭ja¯ jäˬ koo¯ hweh¯
ka¯läh˝. Mahˬ lä˭ja¯, lä˭jë˭ he¯ ngiih˝
hnäh˝ kihˬ Tää`lä˭hih˭ kin˭, kwayˬ ba˝.
17 He¯ la¯ ba˝ ja¯ mada¯ he¯ jmeen˭
kyah' hnäh˝: Wa˝ hnaah˭ hnäh˝

dsa¯kyąąh´ hnäh˝.

Na¯hööh´ dsa¯ kih¹ Jesús, lä˭ją¯ kih¹ dsa¯ kyąąy¹

18 ’Cher´mah¹ dsa¯ jmɨ¯gyʉʉ˭ la¯ na¯hööh´ kyah¹ hnäh˝, ma¯ñeh´ ba´ hnäh˝, jąą¹ ga´ jnä˝ ga˭lä˭hööyh` kin˭.
19 Wa´ra¯ jäh˝ kih¹ ląąh¹ hnäh˝ hi¯ kyąą¹ jmɨ¯gyʉʉ˭ la¯, dsa¯ chąą¯ jmɨ¯gyʉʉ˭ la¯ lä˭hnää¹ hnäh˝ lä˭kǫǫ¯ hnääy¹ hi¯ ląą¹ kyąąy¹. Pero ga˭llęęhn˭ hnäh˝ jee´ kih¹ hi¯ tąąh´ jmɨ¯gyʉʉ˭ la¯, he¯ją¯ hi¯ tąąh´ jmɨ¯gyʉʉ˭ la¯ na¯hööh´ kyah¹ hnäh˝, jëëh˝ mo˭so˭ ląąh¹ hnäh˝ dsa¯ kyąąy¹.
20 Mi¯dsooh¯ hoh˝ hnäh˝ juu¹ he¯ ma¯jwęęhn¹ hnäh˝. Jąą¯ moz˜, sa˭ jǫǫyh¹ ga´ lä˭kǫh˝ dsa¯jʉʉy´. Cher´mah¹ dsa¯ ga˭jmeeh˭ jnä˝, ją¯ba´ lä˭ją¯ jmeeh˭ dsa¯ hnäh˝ ka¯läh˝. Hi˭ cher´mah¹ ga˭hööy˝ juu¹ kin˭, ją¯ba´ lä˭ją¯ hööy¹ juu¹ kyah¹ hnäh˝ ka¯läh˝.
21 Lä˭ją¯ jmeey¹, jmeeyh˭ hnäh˝ kwąąt˜ kin˭, jëëh˝ sa˭ kyǫǫy˭ Dio hi¯ ga˭chęę¹ jnä˝.
22 ’Wa´ra¯ jäh˝ kih¹ sa˭ ma¯jan˜ hi˭ ni˭ sa˭ ga˭hlęęh` jnih˝, sa˭ ma´ lä˭ñey¯ kih¹ dso´kye¯. Pero na¹, ma¯na¯bąąyh`, mo˭so˭ le˝ jäyh˝ sa˭ ñey¯.
23 Hi¯ na¯hööh´ kin˭, ją¯ba´ lä˭ją¯ na¯hööyh´ kih¹ Tää` kyąąn˭ ka¯läh˝.
24 Wa´ra¯ jäh˝ kih¹ sa˭ ga˭jmeen¹ he¯ jʉh¯gąą¯ jee´ kiyh¹, he¯ sa˭ ma¯jmee˝ ni˭ ją¯ą¯, sa˭ ma´ lä˭ñey¯ kih¹ dso´kye¯. Pero na¹ he¯ ma¯jëëy˭ lä˭ją¯, mah¹ na¯hööyh´ kin˭, hi˭ na¯hööyh´ kih¹ Tää` kyąąn˭ ka¯läh˝.
25 Lä˭ją¯ dsa¯lä¯te¹ lä˭kǫǫ¯ na¯sɨɨ¯ në´ley: Ni˭ miih¯ sa˭ cha¯ he¯ kih¹ he¯ ga˭lä˭hąąyh` jnä˝.
26 ’Pero wa´ra¯ ja¹ hi¯ noo˭ në´ kyah¹ hnäh˝, hi¯ he˝ jmee¹ ju¹dsoo˝ kin˭. Hi¯ he˝ ya¯hęę¹ kih¹ Tää` mah¹ chęę¯ jee´ kyah¹ hnäh˝. Hi¯ he˝ he˝ Jmɨ¯lle˝ Na¯jngɨɨ¹.
27 Hi˭ hnäh˝ ka¯läh˝, jmeeh¹ hnäh˝ ju¹dsoo˝ kin˭, kih¹ he¯ ga˭jmeeh´ hnäh˝ kǫ¯jǫh˝ kyąąh´ jnä˝ lä˭ ma´ to¯në´.

16

Jëë¹ wɨɨ˝ discípulo kyąą¹ Dio

1 ’Lä˭jë˭ he¯ la¯ ma¯hlęęhn` hnäh˝ mah¹ sa˭ cha¯ he¯ kih¹ jeh¹ hoh˝ hnäh˝.
2 Hwęę¹ dsa¯ hnäh˝ gwah˭ mäh¯ jee´ dsa¯kuh¹ hnäh˝ hi˭ lloo˜ jmɨɨ´ wa´ra¯ ga˭jngɨɨh¹ wa´ hi¯ cha¯ hi¯ kyah¹ hnäh˝, lä˭kǫǫ¯ he¯ jmeey˭ ta´ kih¹ Dio ba´ ją¯ ląąy˝.
3 Lä˭ją¯ jmeey¹ kyah¹ hnäh˝, jëëh˝ sa˭ kyǫǫy˭ Tää`, ni˭ sa˭ kyǫǫy˭ jnä˝.
4 Ma¯jwęęhn¹ hnäh˝ lä˭jë˭ he¯ la¯ mah¹ wa´ra¯ ga˭të˝ jee´ dsa¯ngëëh˝ hnäh˝ lä˭ją¯, ją¯ga´ lä˭dsooh˜ hoh˝ hnäh˝ lä˭kǫǫ¯ jwęęhn˜ hnäh˝ la¯. Sa˭ ga˭jwęęhn¹ hnäh˝ lä˭la¯ lä˭ ma´ to¯në´, jëëh˝ gyan´ kyąąh´ hnäh˝.

He¯ la¯ na¯ jmee˭ Jmɨ¯lle˝ Na¯jngɨɨ¹

5 ’Pero na¹, naahn¯ jee´ gya¹ hi¯ ga˭chęę¹ jnä˝ hi˭ ni˭ ją¯ą¯ hnäh˝ sa˭ ngɨɨh´ hnäh˝ juu¹ kin˭: “¿Ha¯ na¯ gwąąh¹?”
6 Pero meeh¯ hoh˝ hnäh˝ cha¯miih¯ kih¹ he¯ ma¯jwęęhn¹ hnäh˝ lä˭la¯.
7 Ma˭ra˭ ju¹dsoo˝ he¯ jwęęhn˜ hnäh˝. He¯ llu¹ kyah¹ hnäh˝ ba´ ją¯ he¯ naahn¯. Jëëh˝, cher´mah¹ sa˭ ngaahn¹, sa˭ jä˭ hi¯ noo˭ në´ kyah¹ hnäh˝. Pero cher´mah¹ ngaahn¹, chęęn¯ hi¯ he˝ kyah¹ hnäh˝.
8 Hi˭ wa´ra¯ ja¹ hi¯ he˝, jmeey¹ lä˭ngëë˝ dsa¯ jmɨ¯gyʉʉ˭ he¯ tąąyh´ kyąąh´ dso´kye¯, hi˭ mi¯jnääy˭ he¯ chąą¯ ją¯ą¯ hi¯ llǫǫ¹ go¯te˜, hi˭ lä˭ją¯ he¯ lla¹ Dio ta´.
9 Mi¯jnääy˭ he¯ tąąh´ dsa¯ kyąąh´ dso´kye¯, kih¹ he¯ sa˭ hęęyh¯ jnä˝.
10 Lä˭ją¯ mi¯jnääy˭, jnä˝ he˝ hi¯ llǫǫ¹, jëëh˝ naahn¯ kih¹ Tää` kyąąn˭ hi˭ mo˭so˭ jęęh¹ jnä˝.
11 Hi˭ mi¯jnääy˭ he¯ lla¹ Dio ta´ kih¹ dsa˭, jëëh˝ hi¯sa˭llǫ¹ hi¯ jmee˭ hih˭ jmɨ¯gyʉʉ˭ la¯ ma¯na¯bąąyh` kyąąh´ dso´jwɨɨ˝.
12 ’Cha¯ ga´ he¯ hnoon¹ jwęęhn¯ hnäh˝, pero sa˭ lä˭ngëëh˝ hnäh˝ na¹ ga¯jʉh¯.
13 Pero wa´ra¯ ja¹ Jmɨ¯lle˝ hi¯ ląą¹ ju¹dsoo˝, hi¯ he˝ jąą¹ hnäh˝ mah¹

lä̱ngëëh´ hnäh´ na¯hñaa' lä̱jëë̱¯ ha¯ lä̱ la' ju'dsoo´. Jëëh´ sa̱ hlëëyh' jee´ tëë̱y¯ hñiiy´. Hlëëyh' he¯ nuuy¯ ba´ hi̱ jmeey' lä̱ngëë´ dsa¯ lä̱jë̱ he¯ na' ga´ jä̱.

14 Jmeey' lä̱ngëëh´ hnäh´ lä̱ko̱o̱¯ la̱a̱' jnä´, lä̱ja̱¯ mi¯jnääy̱ he¯ la̱an' jøøh'.

15 La̱an' ja̱¯ba´ lä̱ko̱o̱¯ la̱a̱' Tää`. He¯ja̱¯ ba´ na¯ ma¯jwahn', jmeey' lä̱ngëëh´ hnäh´ lä̱ko̱o̱¯ la̱a̱' jnä´.

16 'Ko̱¯hwëë´ ga´, mo̱so̱ jëë̱h' jnä´. Hi̱ ko̱o̱¯ ga´ ko̱¯hwëë´, jëë̱h' jnä´ ka¯läh´, ja̱¯ga´ naahn¯ jee´ gya' Tää`.

Hi̱¯ meeh¯ dë' lä̱chäa̱¯ llu'

17 Ja̱¯ga´ ga̱ngii´ jnääh' juu' kih' dsa¯kya̱a̱h´ jnääh':

—¿Hee¯ na¯ he¯ hlë̱ë̱yh˜ jne´ he¯ jäyh´ lä̱na¯: "Ko̱¯hwëë´ ga´, mo̱so̱ jëë̱h' jnä´, hi̱ ko̱o̱¯ ga´ ko̱¯hwëë´, jëë̱h' jnä´ ka¯läh´, ja̱¯ga´ naahn¯ jee´ gya' Tää`"?

18 Ma´ chiih¯ ga´ jnääh' dsa¯kya̱a̱h´ jnääh':

—¿Hee¯ na¯ he¯ jäyh´: "Ko̱¯hwëë´ ga´"? Sa̱ ngëë´ jne´ hee¯ na¯ hlëëyẖ.

19 Ñe´ ba´ Jesús he¯ ma´ hnøø¯ jnääh ' ma´ ngii´ jnääh' juu' kiyh'. He¯ja̱¯ ga̱siiyẖ jnääh':

—Ma¯jwë̱ë̱hn' hnäh´ ko̱¯hwëë´ ga´, mo̱so̱ jëë̱h' jnä´ hi̱ ko̱o̱¯ ga´ ko̱¯hwëë´, jëë̱h' jnä´ ka¯läh´. ¿Che´ he¯ la¯ na¯ he¯ ngiih´ hnäh´ juu' kih' dsa¯kya̱a̱h´ hnäh´?

20 Ma̱ra̱ ju'dsoo´ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´, jä̱ kɨ´hooh´ hnäh´ jwërte pero dsa¯ jmɨ¯gyɯɯ̱ la¯ lä̱chäay¯ llu'. Ko̱¯hwëë´ ba´ ja̱¯, jä̱ ti¯meeh¯ hoh´ hnäh´, ja̱¯ga´ jë̱ë̱´ hoh´ hnäh´ go¯te'.

21 Wa´ra¯ ga̱të´ jee´ lä̱chäa̱¯ gyɯɯ̱¯ kya̱a̱' ja̱a̱¯ dsa¯më´, jëëy˜ wii´, jëëh´ ma¯të´ jee´ lä̱chäa̱¯ gyɯɯ̱¯ kya̱ay'. Pero ma¯ngëë´ ma¯lä¯chäa̱ gyɯɯ̱¯ kya̱ay', mo̱so̱ dsooh˜ dsëy' wii´ he¯ ma¯jëëy̱ ja̱¯, kih' he¯ chäay¯ llu' he¯ ma¯lä¯chäa̱ ja̱a̱¯ gyɯɯ̱¯ kya̱ay'.

22 Ja̱¯ba´ lä̱ja̱¯ ti¯meeh¯ hoh´ hnäh´ na'. Pero ko̱o̱¯ ka¯läh´ jë̱ë̱n¯ hnäh´, ja̱¯ga´ jë̱ë̱´ hoh´ hnäh´, hi̱ ni̱ ja̱a̱¯ sa̱ le´ jñuuh' lä̱ko̱o̱¯ te' he¯ jë̱ë̱¯ hoh´ hnäh´.

23 'Jmii´ ja̱¯, mo̱so̱ ngiih´ hnäh´ juu' kiṉ ni̱ miih¯. Ma̱ra̱ ju'dsoo´ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´, lä̱jë̱ go¯te' he¯ ngiih´ kih' Tää`lä̱hiẖ kiṉ, kway' ba´.

24 Lä̱jiih' ma¯ya¯nøø' jne´, ni̱ miih¯ sa̱ cha¯ he¯ ma¯ngiih´ hnäh´ lä̱hiẖ kiṉ. Ngii´ hnäh´ mah' hñaẖ hnäh´ hi̱ lä̱ja̱¯, jë̱ë̱´ hoh´ hnäh´ go¯te˜.

Ga̱lih' Jesús ga̱lla̱dsëëy` he¯ hliih' he¯ cha¯ jmɨ¯gyɯɯ̱

25 'Ma¯hlë̱ë̱hn` hnäh´ lä̱jë̱ he¯ la¯ kya̱a̱h´ juu' na¯hmää´. Ma¯ngoo' ga̱të´ hor˜ jee´ mo̱so̱ hlë̱ë̱hn´ hnäh´ juu' na¯hmää´. Na¯hñaa' lä̱jë̱ë̱¯ ba´ jmeehn¯ juu' kyah' hnäh´ ha¯ lä̱ la' kih' Tää`.

26 Ma´ja̱¯ ngiih´ hnäh´ kih' Dio lä̱hiẖ kiṉ. Sa̱ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´ ngiin´ kyah' hnäh´ kih' Tää`.

27 Hnää' Tää`hnäh´, jëëh´ ma¯lä¯hnaaẖ jnä´ hi̱ ma¯lä¯dsoo´ ba´ hoh´ hnäh´ he¯ jan' kih' Tää`.

28 Kih' Tää` ba´ ya̱hë̱ë̱n' mah' jan' jmɨ¯gyɯɯ̱ la¯. Na' ya¯hë̱ë̱n' jmɨ¯gyɯɯ̱ la¯ mah' naahn¯ ka¯läh´ jee´ gya' Tää` —ga̱jäh´ Jesús siiyẖ jnääh'.

29 Mah' ga̱jäh´ jnääh':

—Na' ga´ hlëëh´ jë̱ë̱¯ go¯te˜, mo̱so̱ hlëëh´ juu' na¯hmää´.

30 Na' ga´ ma¯lä¯ngëë´ jnääh ', kyuuh˜ ba´ hne¯ ga̱lä̱jë̱ go¯te'. Kyah' hne¯ sa̱ jmee̱ bii', ngii' dsa¯ juu', jëëh´ ma¯ñeh´ ba´ hne¯ he¯ hɯɯ´dsë¯ jmeey̱. He¯ja̱¯ ba´ na¯ ma¯lä¯dsoo´ dsë¯ jnääh' ya̱hë̱ë̱h' kih' Dio.

31 Mah' ga̱jäh´ Jesús siiyẖ:

—¿Che´ na' ga´ ma¯lä¯dsoo´ hoh´ hnäh´?

32 Ma¯ngoo' ga̱të´ hor˜ hi̱ hor˜ ja̱¯ ma¯tøøhn´ na' ga¯jɯh¯ he¯ sa¯jñee´ hnäh´ mah' bë̱ë̱h' jnä´. Pero sa̱ jä̱n` hñiiṉ go¯te˜, Tää`kya̱a̱ṉ kya̱a̱h´ jnä´.

33 Lä̱jë̱ he¯ la¯ ma¯hlë̱ë̱hn` hnäh´ mah' ta̱la̱ ki̱ jnä´ hii' tii´ kyah' hnäh´. Jmɨ¯gyɯɯ̱ la¯ jëëh ' hnäh´ he¯ wii´. Pero wa´ cha¯ o¯jøẖ dsë¯ kyah'

hnäh´, jëëh´ ma¯lɨhn˜ ma¯lla¯dsëën`
kih¹ he¯ hlɨɨh¹ he¯ cha¯ jmɨ¯gyʉʉ˖ la¯
—ga˖jäh´ Jesús sɨɨyh˖ dsa¯ kyąąy¹.

17

Ga˖ngɨɨ´ Jesús kih¹ discípulo kyąąy¹ kih¹ Dio

1 Ma¯ngëë´ ma¯hlëëh´ Jesús lä˖jë˖
he¯ ją¯, ga˖jëëy¹ ta˖ gyʉʉh¹ mah¹
ga˖jäyh´:
—Tää` kyąąn˖, ma¯dsëë¹ hor˜.
Mi¯jnää¹ jǫǫh¯ he¯ ląąy¹ jǫǫh¹ mah¹
lä˖ją¯, jǫǫh¯ mi¯jnääy˖ hne¯ he¯ ląąh¹
jǫǫh¹ ka¯läh´.
2 Hne¯ ga˖hñąąh` jnä´ mah¹ jmeen`
hih˖ kih¹ ga˖lä˖jëë˖ dsa¯. He¯ją¯
na¯na´ jwë¹ kin˖ jmeen` chąą¯ tąą´
ga˖lä˖jëë˖ dsa¯ hi¯ ga˖kwëëh` jnä´.
3 He¯ kyʉʉ˖ dsa¯ hne¯, ma˖la˖ jąą¯
hne¯ ba´ ląąh¹ Dio Jǫǫh¹, hi˖ he¯
kyʉʉy˖ Jesucristo hi¯ ga˖chęęh˖, he¯
la¯ ba´ ją¯, he¯ jmee˖ chąą¯ dsa¯ tąą´.
4 ’Ma¯mi¯jnäänn¹ hne¯ kih¹ dsa˖ he¯
ląąh¹ jǫǫh¹. Ma¯hñaa¯ ba´ ta´ he¯
ga˖kwëëh` jnä´ jmeen`.
5 Na¹ na˖ Tää`, mi¯jnää¹ he¯ ląąn¹
jǫǫhn¹ ya˖jwɨɨ¹ kyah¹, ją¯ba´ lä˖kǫǫ¯
jǫǫhn¹ ma´ ląąn¹ kyąąh´ hne¯, jąą¹
ją¯ga´ nøø¹ jmɨ¯gyʉʉ˖ la¯.
6 ’Ma¯mi¯jnäänn¹ hne¯ kih¹ lä˖jëë˖
dsa¯ hi¯ ga˖kwëëh` jnä´. Hi¯ he´ ma´
ląą¹ kyąąh¹ mah¹ ga˖kwëëh` jnä´, hi˖
ga˖høøy´ juu¹ kyah¹.
7 Na¹ ma¯lä¯kyʉʉyh˜, he¯ ja¹ kyah¹
ba´ ją¯ lä˖jë˖ he¯ ga˖tøøh¹ goon˖.
8 Jëëh´, lä˖jë˖ juu¹ he¯ ga˖chiih´ jnä´,
ma¯hlëëh` jnih´ hi˖ ga˖hęęyh¯ ba´.
Ma¯lä¯hęę´ bih¹ he¯ ya˖hëën¹ kyah¹.
Hi˖ ma¯lä¯dsoo´ ba´ dsëy¹, hne¯ he´
ga˖chęęh˖ jnä´.
9 ’He¯ją¯ ngɨɨn´ kiyh¹, ją˖ kih¹ lä˖jëë˖
dsa¯ jmɨ¯gyʉʉ˖. Ngɨɨn´ kih¹ hi¯
ga˖kwëëh` jnä´ ba´, jëëh´ hi¯ he´ ba´
ląą¹ dsa¯ kyąąh¹.
10 Lä˖jëë˖ dsa¯ hi¯ ląą¹ kyąąn˖, he´
ba´ hi¯ he´ ląą¹ kyąąh¹. Hi˖ lä˖jëë˖ hi¯
ląą¹ kyąąh¹, hi¯ he´ ba´ ląą¹ kyąąn˖
ka¯läh´. Ta˖la˖ kih¹ dsa¯ he´ ga˖lä˖jnä´
he¯ ląąn¹ jǫǫhn¹.
11 ’Mo˖so˖ gya` ga´ jnä´ jmɨ¯gyʉʉ˖
la¯. Pero dsa¯ kyąąn˖, jä¹ gyih¹
jmɨ¯gyʉʉ˖ la¯. Hi˖ jnä´ naahn¯ kyah¹.
Tää` kyąąn˖, hne¯ hi¯ na¯jngëë¹, hąą`
kyąąh´ be´ kyah¹ lä˖jëë˖ hi¯ ga˖kwëëh`
jnä´, mah¹ ją¯ lęęy´ kǫǫ¯ ba´, ją¯ba´
lä˖kǫǫ¯ ląą¹ jne´ kǫǫ¯ ba´.
12 Ta´kǫ¯jiih¹ ma´ gyan´ kyąąyh´
jmɨ¯gyʉʉ˖ la¯, ma´ hąą˖ jnih´ kyąąh´
be´ kyah¹. Ga˖hąąn˖ hi¯ ga˖kwëëh`
jnä´. Ni˖ ją¯ sa˖ ga˖hëë¹. Ma˖la˖
ją¯ hi¯ nøø´ juu¹ dsa¯hëë¹, hi¯ he´
ba´ ga˖hëë¹ go¯te˜, mah¹ lä˖ją¯ lä˖te¹
lä˖kǫǫ¯ na¯sɨɨ¯ juu¹ kyah¹.
13 ’Na¹ naahn¯ jee´ ñeh´ hne¯.
Ta´kǫ¯jiih¹ gyan´ kǫ¯hwëë´ ga´
jmɨ¯gyʉʉ˖ la¯, ma¯hlëëh` ba´ jnih´
lä˖jë˖ he¯ la¯, mah¹ jëë¯ dsëy¹ lä˖kǫǫ¯
jiih¹ jëë¯ dsën˖.
14 Ma¯ngëën` lä˖jë˖ juu¹ kyah¹ kih¹
hi¯ he´. Hi˖ ga˖lä˖høøh` dsa¯ chąą¯
jmɨ¯gyʉʉ˖ la¯ kiyh¹, kih¹ he¯ mo˖so˖
ląąy¹ kih¹ jmɨ¯gyʉʉ˖ la¯, ją¯ba´ lä˖kǫǫ¯
sa˖ ląą¹ jnä´ kih¹ jmɨ¯gyʉʉ˖ la¯.
15 Sa˖ ngɨɨn´ kyah¹ mah¹ hwëëyh´
jmɨ¯gyʉʉ˖ la¯. Ngɨɨn´ kyah¹ mah¹ hąąh¹
hnih´ kih¹ he¯ hlɨɨh¹ ba´.
16 Sa˖ ląąy¹ kih¹ jmɨ¯gyʉʉ˖ la¯, ją¯ba´
lä˖kǫǫ¯ sa˖ ląą¹ jnä´ kih¹ jmɨ¯gyʉʉ˖ la¯.
17 Jmąąy` cha¯ga´miih¯ na¯jngëëy¹
kyąąh´ju¹dsoo´ kyah¹. Jëëh´ juu¹ kyah¹,
la¹ ju¹dsoo´ jmah¹ ba´.
18 Lä˖kǫǫ¯ ga˖chęęh˖ jnä´ jee´ tąąh´
dsa¯ jmɨ¯gyʉʉ˖ la¯, ją¯ba´ lä˖ją¯
ga˖chęę˖ jnih´ jee´ kih¹ dsa¯ hi¯ tąąh´
jmɨ¯gyʉʉ˖ la¯.
19 Kwąąt˜ kih¹ hi¯ he´ ba´ na¯ he¯
ngëën´ hñiin˖ kyah¹. Mah¹ lä˖ją¯ hi¯
he´ lęę´ na¯jngëë¹ go¯te˜.
20 ’Ją˖ ma˖la˖ kih¹ hi¯ la¯ ngɨɨn´.
Lä˖ją¯ ngɨɨn´ ka¯läh´ kih¹ hi¯ na¹ ga´
hęęh˖ jnä´ wa´ra¯ ga˖nuuy´ juu¹ kih¹
hi¯ he´.
21 Mah¹ lęę´ kǫǫ¯ ba´ jee´ lä˖jëë˖,
lä˖kǫǫ¯ ląąh¹ hne¯ kyąąh´ jnä´ Tää`,
hi˖ jnä´ kyąąh´ hne¯. Lä˖ją¯ lęę´ kǫǫ¯
ba´ jee´ lä˖jëë˖ hi¯ he´ kyąąh´ jne´.
Mah¹ lä˖ją¯, hi¯ chąą¯ jmɨ¯gyʉʉ˖ la¯
lä˖dsoo´ dsë¹, hne¯ he´ ga˖chęęh˖ jnä´
jmɨ¯gyʉʉ˖ la¯.

22 Lä˗kǫǫ˜ ma˜mi˜jnääh' jnä˝ kih'
dsa˗, lä˗jąą˜ ma˜mi˜jnään' hñiin˗ kiyh',
mah' lä˗jąą˜ lęęy˝ kǫǫ˜ ba´, lä˗kǫǫ˜ ląą'
jne´.
23 Jnä˝ ląąn' kyąąh´ jnih˝, hi˗
hne˜ ląąh' kyąąh´ jnä˝, mah' lä˗jąą˜
dsa˜tąąyh` kwee˜ go˜te˜ lęęy˝ kǫǫ˜
ba´. Lä˗jąą˜ lä˗ngëë˝ dsa˜ jmɨ˜gyɯɯ˗
la˜, hne˜ ba´ ga˗chęęh˗ jnä˝, hi˗ lä˗jąą˜
lä˗ñey˜ ga˗lä˗hnaah˗ hnih˝, jąą˜ba´
lä˗kǫǫ˜ hnaah˗ jnä˝.
24 'Tää` kyąąn˗, lä˗jëë˗ hi˜
ga˗kwëëh`jnä˝ he˝, hnoon' dsa˜tąąyh`
kyąąh´ jnä˝ ha˜ jee´ naahn˜ na´gyan'.
Mah' jëëy' he˜ ma˜lląąh` jnä˝ jøøh',
kih' he˜ ga˗lä˗hnaah˗ jnä˝ jąą' jąą˜ga´
nøø' jmɨ˜gyɯɯ˗ la˜.
25 Llǫǫ' ląąh' hne˜ Tää`. Dsa˜ chąą˜
jmɨ˜gyɯɯ˗ la˜, sa˗ ma˜lä˜kyǫǫy˗
hne˜. Pero jnä˝, kyǫǫn˗ hne˜.
Ma˜ñe˜ ba´ dsa˜ kyąąn˗, hne˜
ga˗chęęh˗ jnä˝.
26 Ma˜mi˜jnäänˈ kiyh', ha˜ lä˗
ląąh' hne˜, hi˗ jmeen`lä˗kyǫǫy˗ hne˜
cha˜ga´miih˜. Mah' jnä˝ he˝ hąąn´ jee´
kiyh' hi˗ jąą˜ba´ lä˗kǫh˝ hnaah˗ jnä˝,
jąą˜ba´ lä˗jąą˜ lä˗hnääy' dsa˜kyąąyh´.

18

Ga˗sąąyh' Jesús
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

1 Ma˜ngëë˝ ma˜hlëëh˝ Jesús lä˗jąą˜,
jnääh' discípulo ga˗nøø' jnääh'
kyąąyh´ ta˗ hngaah`kǫ˜tąą˜ kih' kǫǫ˜
jmɨɨ˜ he˜ chęę˜ Cedrón. Jee´ jąą˜
ga˗tooh` jnääh' kyąąyh´ jee´ na˜jnää´
chaah' hma˜ kih' dsa˗.
2 Juda ka˜läh˝, hi˜ ga˗hnëë'
Jesús, ma´ kyɯɯyh˜ lä˗kąą˜ jee´ jąą˜,
jëëh˝ cha˜miih˜ jiih˜ na´nøø' jnääh'
discípulo kyąąh´ Jesús ta˗ jąą˗.
3 Jee´ jąą˜ ga˗lloo' Juda, ma´ jąą˗
kǫǫ˜ nää' hløø´, kyąąh´ kǫ˜lląą´ poo˜
hi˜ ga˗chęę' jmi˜dsa˜ kąąh´ hi˗ hi˜
ga˗chęę' fariseo. Ga˗lla˗nääy' jee´ jąą˜,
chooy˗ je˜, kyęy˜ hma˜ lle` je˜. Kyę˜
hi˜ kyę˜ ñe', kyę˜ hi˜ kyę˜ hma˜.
4 Pero ma˜ñe˜ ba´ Jesús lä˗jë˗ go˜te',
hee˜ na˜ jä˗ në´ kiyh'. Mah' ya˗hęęy'
ta˗ cha´në´ hi˗ ga˗ngɨɨy˝ juu' kih' dsa˜
he˝:
—¿Hii˜ na˜ hnaah˗ hnäh˝?
5 —Ma˜ya˜nøø' jnääh', hnääh˗
jnääh' Jesús, dsa˜ chąą˜ Nazaret —
ga˗jäh˝ dsa˜ he˝.
—Jnä˝ he˝ —ga˗jäh˝ Jesús sɨɨyh˗.
Jee´ jąą˜ ma´ hąą´ Juda ka˜läh˝, hi˜
ga˗ngëë' Jesús kih' dsa˜ he˝.
6 Lä˗kǫǫ˜ ma´ ga˗jäh˝ Jesús "jnä˝
he˝", ga˗tëë˜ dsa˜ he˝ hñii˝ ta˗ ka´luu´
lä˗jiih' ga˗sąąy' hwa'.
7 Kǫǫ˜ ka˜läh˝ ga˗ngɨɨ˝ Jesús juu'
kiyh':
—¿Hii˜ ba´ na˜ hnaah˗ hnäh˝? —
ga˗jäyh˝.
—Jesús, dsa˜ chąą˜ Nazaret —
ga˗jäh˝ dsa˜ he˝.
8 —¿Jąą' ma˜jwëëh' ba´ hnäh˝, jnä˝
he˝? Cher´mah' jnä˝ hnaah˗ hnäh˝,
kwa´ jwë' wa´ lla˜nää` hi˜ tąąh´ la˜ —
ga˗jäh˝ Jesús sɨɨyh˗.
9 He˜ la˜ ga˗la' mah' lä˗te' he˜
ga˗jäh˝ Jesús: "Tää`, lä˗jëë˗ hi˜
ga˗kwëëh` jnä˝, ni˗ jąą˜ hi˜ he˝ sa˗
dsa˜hëë'."
10 He˜jąą˜ ga˗lle˜ Pee´ ñe' kih' mah'
ga˗kuy˝ lo˜gwa´ jwoo' ra˜llǫǫ' kih'
Malco, hi˜ ma´ ląą' jąą˜ hi˜ ma´ jmee˗
ta´he' kih' jmi˜dsa˜ jøøh'.
11 Mah' ga˗jäh˝ Jesús sɨɨyh˗ Pee´:
—Tøøh' ñe' kyah' neh˗ loo˜ kih'.
¿Jąą' jmee˗ bii' kin˗ jëën˜ he˜ wɨɨ˝ la˜
lä˗kǫǫ˜ mada˜ he˜ ga˗jmee˝ Tää`kin˗?

Na´jąąy˜ Jesús cha´në´ Aná
(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

12 Jąą˜ga´ ngoo' jɯɯ´ hløø´ kyąąh´
hløø´ kyąąy' hi˗ kyąąh´ poo˜ kyąąˈ
dsa˜ judiu he˝, mah' ga˗sąąyh' Jesús
ga˗hñǫǫy'.
13 To˜në´ na´jąąy˜ cha´në´ Aná, hi˜
ma´ ląą' dso'jmi˗ Caifá. Caifá he˝ ma´
kyę˜ në´ kih' lä˗jëë˗ jmi˜dsa˜ jii˜ jąą˜.
14 Hi˜ he˝ na˜, hi˜ ga˗tąąh˜ dsa˜
judiu juu' jąą', ga˗sɨɨyh˗ he˜ jmee˗ bii'
jǫǫ˝ jąą˜ dsa˜ñɯɯh˜ kih' jwɨɨ˜ goo˜
jne´.

Ga˭hmä˝ Pee´ juu' he¯ sa˭ kyu̱u̱y˭ Jesús
(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

15 Ma´ lle̱e̱` Pee´ kaah` kih' Jesús kya̱a̱h´ jñah˝ ga´ discípulo. Discípulo he˝ ma´ kyu̱u̱˭ ba´ dsa¯jøøh' kya̱a̱' jmi¯dsa¯. He¯ja̱¯ ga˭hey' kya̱a̱h´ Jesús jee´ la' ho´hne¯ kih' jmi¯dsa¯ jøøh' he˝.
16 Pero ta˭ ka´hne¯ kih' ho´ha̱a̱h´ ja̱¯ba´ ma´ cheh' Pee´. Ja̱¯ga´ ya˭he̱e̱' hi̱¯ jñah˝ discípulo he˝, hi̱¯ ma´ kyu̱u̱˭ jmi¯dsa¯ jøøh' mah' ga˭hlëëyh˝ kya̱a̱h´ dsa¯më˝ hi̱¯ ma´ høø˭ ho´haah´ ja̱¯. Ja̱¯ga´ ga˭ta̱a̱yh¯ Pee´ ta˭ cha´neh˭.
17 He¯ja̱¯ ga˭jäh˝ dsa¯më˝ he˝ sɨɨyh˭ Pee´:

—¿Ja̱' hne¯ ka¯läh˝ la̱a̱h' discípulo kya̱a̱' dsa¯ñuuh¯ oo˭?

—Ja̱˭ he˝ jnä˝ —ga˭jäh˝ Pee´.

18 Jmɨɨ´ ja̱¯ ma´ jmee˭ gyuu˝. Hi˭ lä˭je̱e̱˭ hi̱¯ ma´ tä̱ä̱h´ jmee˭ ta´he' jee´ ja̱¯ kya̱a̱h´ poo¯, ga˭je̱e̱yh' je¯ mah' ga˭ta̱a̱yh` llooyh˜. Jee´ ja̱¯ ma´ cheh' Pee´ ka¯läh˝, llooh˜ je¯ ko̱¯jø̱h˝ kya̱a̱yh´.

Na´jä̱ä̱y¯ Jesús cha´në´ dsa¯ta´ kya̱a̱' dsa¯ judiu
(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

19 Ga˭løø' jmi¯dsa¯ jøøh' ngɨɨ˭ juu' kih' Jesús, hi̱¯ ga´ he˝ hi̱¯ ma´ la̱a̱' discípulo kya̱a̱y', hi˭ ha¯ na¯ ma´ tä̱ä̱yh´. Hi˭ ma´ ngɨɨy˭ juu' kiyh' ha¯ lä˭ la' juu' he¯ ma´ kway˭.
20 He¯ja̱¯ ga˭je̱e̱h¯ Jesús juu' kiyh':

—Jnä´hä˝ go¯te' ga˭hle̱e̱hn` dsa¯ jmɨ¯gyuu˭. Ma´ hle̱e̱h´ jnih˝ tä̱ä̱˝ neh˭ gwah˭ mäh¯ hi˭ jee´ chih' gwah˭ juuh¯ jee´ dsa¯ku̱h' dsa¯goo˜ jne´. Ni˭ ko̱o̱¯ sa˭ ga˭hlëëhn` jee´ na¯hmää´.
21 ¿He¯la' ngɨɨh´ juu' kin˭? Ngɨɨ´ juu' kih' hi̱¯ ga˭nuu˝ ba´, mah' jäyh˭ he¯ na¯ ga˭jwahn'. Hi̱¯ he˝ ba´ ñe¯ lä˭je˭ hee¯ na¯ ga˭hlëëhn`.
22 Lä˭ko̱o̱¯ ma´ ga˭jäh˝ Jesús lä˭ja̱¯, ja̱a̱¯ poo¯ kya̱a̱' dsa¯ he˝ hi̱¯ ma´ cheh' koo˝ jee´ ja̱¯, ga˭jnooy' mo¯në´ Jesús.

—¿Che´ lä˭na¯ ba´ jiih´ juu' kih' dsa¯jøøh' kya̱a̱' jmi¯dsa¯? —ga˭jäh˝ poo¯ he˝ sɨɨyh˭.
23 —Cher´mah' ma¯hlëëhn` hlɨɨh', chiih´ jnä˝ hee¯ na¯ he¯ hlɨɨh' ma¯ya¯hɨɨ˜ hoon˭. Hi˭ cher´mah' ma¯hlëëhn` ba´ jnä˝ ju'dsoo˝, ¿he¯la' jnooh˝ kin˭? —ga˭jäh˝ Jesús sɨɨyh˭.
24 He¯ja̱¯ na¯hñuuh´ Jesús ga˭che̱e̱' Aná cha´në´ Caifá, dsa¯jøøh' kya̱a̱' jmi¯dsa¯.

Ko̱o̱¯ ka¯läh˝ ga˭hmä˝ Pee´ juu' he¯ sa˭ kyu̱u̱y˭ Jesús
(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

25 Lä˭ ma¯cheh' ja̱¯ba´ Pee´ llooh˜ je¯, mah' ga˭jäh˝ dsa¯ sɨɨyh˭:

—¿Ja̱' hne¯ la̱a̱h' ja̱a̱¯ discípulo kya̱a̱y'?

—Ja̱h˭ha̱', ja̱˭ he˝ jnä˝ —ga˭jäh˝ Pee´.
26 Mah' ga˭hlëëh˝ ja̱a̱¯ hi̱¯ ma´ jmee˭ ta´he' kih' jmi¯dsa¯ jøøh', hi̱¯ la̱a̱' miih¯ øøh¯ hi̱¯ ga˭ku̱˝ Pee´ lo¯gwa´ he˝, ga˭ngɨɨy˝ juu' kih' Pee´:

—¿Ja̱' ga˭je̱e̱n˭ hne¯ kya̱a̱yh´, jee´ na¯jnää´ chaah' hma¯? —ga˭jäyh˝ sɨɨyh˭ Pee´.
27 Ko̱o̱¯ ka¯läh˝ ga˭juu' Pee´, hi˭ lä˭cha̱h˝ ja̱¯ ga˭hooh' chaah´ dsoo'.

Ga˭jä̱ä̱' dsa¯ Jesús cha´në´ Pilato
(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

28 Ja̱¯ga´ ga˭lle̱e̱¯ dsa¯ Jesús kih' Caifá mah' ga˭jä̱ä̱y' ta˭ në´ta´ kih' Pilato. Hor˜ ja̱¯ ma¯ngoo' ga˭jnä'. Sa˭ ga˭ta̱a̱h` dsa¯ judiu cha´neh˭ në´ta´ ja̱¯ mah' sa˭ mi¯sa̱yh˝ hñiiy˝. Jëëh˝, sa˭ ma´ le˝ ma´ høøy' jmɨɨ´ he¯ ku̱h¯ dsa¯ borrego mäh', wa´ra¯ jäh˝ kih' ga˭ta̱a̱yh` jee´ ja̱¯.
29 He¯ja̱¯ ya˭he̱e̱' Pilato ka´hne¯ ta˭ jee´ ma´ tä̱ä̱yh´ ja̱¯ mah' ga˭jäyh˝:

—¿Hee¯ dsoo´ bä̱ä̱h´ hnäh˝ dsa¯ la¯? —ga˭jäh˝ Pilato.
30 —Wa´ra¯ jäh˝ kih' sa˭ hle̱e̱h' dsa¯ na¯, sa˭ cha¯ he¯ kih' ma¯ngëë´ jnääh' ja´gooh¯ —ga˭jäh˝ dsa¯ he˝ sɨɨyh˭ Pilato.

31 —Tee` ba´ hnäh´ kyah¹, lla´ hnäh´ ta´ kiyh¹, lä⁺kǫǫ⁻ lle` ley kyah¹ hnäh´ —ga⁺jäh´ Pilato sɨɨyh⁺.

—Pero sa⁺ na⁻ngë¹ jnääh¹ jwë¹, jngëëh´ jnääh¹ ni⁺ jąą⁻ dsa⁻ —ga⁺jäh´ dsa⁻ judiu he´.

32 Lä⁺jąą⁻ ga⁺lä⁺te¹ juu¹ kih¹ Jesús lä⁺kǫǫ⁻ ma´ ga⁺jäyh´ ha⁻ lä⁺ kyąąh´ ma´ jǫǫy´.

33 Jąą⁻ga´ ga⁺he¹ Pilato ta⁺ cha´neh⁺ në´ta´ kih¹ mah¹ ga⁺tëëyh¹ Jesús, ga⁺ngɨɨy´ juu¹ kiyh¹:

—¿Che´ hne⁻ he´ dsa⁻jǫǫh¹ kyąą¹ dsa⁻ judiu? —ga⁺jäyh´.

34 —¿Che´ he⁻ hlëëh´ kyah¹ hñaah¹ he⁻ jwah´ lä⁺na⁻, o che´ he⁻ ma⁻hlëëh´ jñah´ ki⁺ jnä´? —ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺.

35 —Jąą⁺ he´ dsa⁻ judiu jnä´. Dsa⁻gooh´ kyąąh´ dsa⁻kąąh´ kyąą¹ jmi⁻dsa⁻, hi⁻ he´ ba´ na⁻ ma⁻ngëë¹ hne⁻ ta⁺ kin⁺. ¿Hee⁻ ma⁻jmeeh´? —ga⁺jäh´ Pilato sɨɨh⁺ Jesús.

36 —Jąą⁺ jmɨ⁻gyɨɨ⁺ la⁻ jmee⁺ jnä´ hih⁺. Wa´ra⁻ jäh´ kih¹ jmee⁺ jnä´ hih⁺ jmɨ⁻gyɨɨ⁺ la⁻, hi⁻ chąą¹ kaah` kin⁺ sa⁺ kway¹ jwë¹ ngëë¹ dsa⁻ jnä´ kih¹ dsa⁻goon˜ hi⁻ ląą¹ ta´. Pero sa⁺ jmee⁺ jnä´ hih⁺ jee´ la⁻ —ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺.

37 —¿Che´ ma⁺ra⁺ he⁻ ląąh¹ hne⁻ rey jąą⁻? —ga⁺jäh´ Pilato.

—Hne⁻ ba´ jwah´, jnä´ ląąn¹ rey. Kih¹ he⁻ la⁻ ba´ ga⁺lä⁺chąąn⁺, hi⁺ jan¹ jmɨ⁻gyɨɨ⁺ la⁻ mah¹ jmeen⁺ ju¹dsoo´ ba´. Hi⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ ląą¹ kyąą¹ ju¹dsoo´, nuuy⁻ juu¹ kin⁺ —ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺.

38 —¿Hee⁻ jąą⁻, he⁻ la¹ ju¹dsoo´? —ga⁺jäh´ Pilato.

Ga⁺jä´ juu¹ jngɨɨh¹ dsa⁻ kih¹ Jesús (Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Lä⁺kǫǫ⁻ ma´ ga⁺jäyh´ lä⁺jąą⁻, ya⁺hëëy¹ ngooy¹ ta⁺ jee´ ma´ tąąh´ dsa⁻ judiu, mah¹ ga⁺sɨɨyh⁺:

—Ni⁺ kǫǫ⁻ he⁻ hlɨɨh¹ sa⁺ ma⁻jnøøhn˜ kiyh¹.

39 Lä⁺jë⁺ jiih˜ ma´ të⁻ jmɨɨ´ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh¹, tëëh¹ hnäh´ ląąn´ jąą⁻ hi⁻ tɨh˜ hoh´ hnäh´ hi⁻ hąą´ neh⁺ñe¹. Hnäh´ dsa⁻ judiu, ¿che´ hnooh⁻ hnäh´ mah¹ ląąn´ rey kyąąh¹ hnäh´?

40 Ga⁺lä⁺jëë⁺ ga⁺tooh¹ mɨɨh´, ga⁺jäyh´:

—Ta⁺ ląą` dsa⁻ na⁻. Ląą` Barrabá ba´.

Barrabá he´ ma´ ląą¹ jąą⁻ dsa⁻hii⁻.

19

1 He⁻jąą⁻ ga⁺jmee´ Pilato hih⁺ mah¹ jmi´ba¹ dsa⁻ kih¹ Jesús.

2 Ga⁺ką¹ hløø´ wii⁻ tǫǫ´, ga⁺jmeey´ kǫǫ⁻ coron mah¹ ga⁺tooyh⁻ lle´ Jesús. Hi⁺ ga⁺kyęh⁻ dsih´ kǫǫ⁻ hmɨɨh⁻ gyɨɨ´ läh⁻ lä⁺kǫh´ hmɨɨh⁻ he⁻ kęh⁻ rey.

3 —¡Peer⁺ jǫǫh¹ dsa⁻ta´ kyąą¹ dsa⁻ judiu! —ma´ jäyh´.

Mah¹ ma´ jnoo˜ hløø´ mo⁻ë´.

4 Jąą⁻ga´ ya⁺hęę¹ ka⁻läh´ Pilato ta⁺ ka´hne⁻ mah¹ ga⁺sɨɨyh⁺ dsa⁻ he´:

—Hii⁻ ja¹ la⁻ kyah¹ hnäh´ mah¹ jëëh¹ hnäh´ ni⁺ kǫǫ⁻ he⁻ hlɨɨh¹ sa⁺ hii˜ jnøøhn⁺ kiyh¹.

5 Jąą⁻ga´ ya⁺hęę¹ Jesús, na⁻hä´ lley´ coron he⁻ na⁻la⁻ kyąąh´ wii⁻ tǫǫ´, hi⁺ na⁻kyęyh´ kǫǫ⁻ hmɨɨh⁻ gyɨɨ´ läh⁻. Mah¹ ga⁺jäh´ Pilato sɨɨyh⁺ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ he´:

—Hii⁻ la⁻ dsa⁻ñuuh⁻ na⁻.

6 Ma´ ga⁺jëë¹ dsa⁻kąąh´ kyąą¹ jmi⁻dsa⁻ kyąąh´ poo⁻ kyąą¹ gwah⁺, ga⁺tooyh¹ mɨɨh´, ma´ jäyh´:

—Tąąy` dsoh´ hma⁻cru⁻, tąąy` dsoh´ hma⁻cru⁻.

Pero ga⁺jäh´ Pilato ka⁻läh´:

—Tee` hnäh´ mah¹ tąą` hnäh´ hñaah¹ dsoh´ hma⁻cru⁻. Jëëh´, ni⁺ kǫǫ⁻ he⁻ hlɨɨh¹ sa⁺ ma⁻jnøøhn˜ kiyh¹.

7 Mah¹ ga⁺jäh´ dsa⁻ judiu he´:

—Cha⁻ ba´ ley kyąą¹ jnääh¹. Lä⁺kǫǫ⁻ jäh´ ley kyąą¹ jnääh¹ ąą⁻ jmɨɨ´ juuy´. Jëëh´ ga⁺jmąąy¹ hñiiy´ Jǫǫ´ Dio.

8 Ma´ ga⁺nuu´ Pilato lä⁺jąą⁻, cha⁻ga´miih⁻ ga⁺lä⁺goyh⁺.

9 Kǫǫ⁻ ka⁻läh´ ngaayh¹ kyąąh´ Jesús në´ta´ kiyh¹, mah¹ ga⁺sɨɨyh⁺:

—¿Ha⁻ chąąh⁻ hne⁻?

Pero sa⁺ ga⁺ngɨɨ´ Jesús go⁻te¹ kiyh¹.

10 —¿He⁻la¹ sa⁺ ngɨɨh´ kin⁺? ¿Che´ sa⁺ ñeh´ na⁻ngën¹ jwë¹ jmeen` hih⁺ mah¹ tąą⁺ dsa⁻ hne⁻ dsoh´ hma⁻cru⁻? Hi⁺

lä⁺ja̱⁻ jmeen` hih⁺, mah¹ läa̱n´ hne⁻ —ga⁺jäh´ Pilato sɨɨyh⁺.

11 —Ni⁺ miih⁻ sa⁺ na⁻ngëh¹ jwë¹ he⁻ jmeeh¹ lä⁺ja̱⁻ kin⁺ wa´ra⁻ jäh´ kih¹ sa⁺ ga⁺kwa´ Dio jwë¹. He⁻ja̱⁻ juuh⁻ ga´ la¹ dso´kye⁻ kih¹ hi̱⁻ ga⁺ngëë¹ jnä´ kyah¹, lä⁺ko̱h´ ga´ kyah¹ hñaah¹ —ga⁺jäh´ Jesús sɨɨyh⁺.

12 He⁻ja̱⁻ cha⁻ga´miih⁻ ma´ hnøø¹ Pilato ma´ läa̱y¹ Jesús. Pero dsa⁻ judiu he´, ma´ tooyh˜ cha⁻miih⁻ mɨɨh´, ma´ jäyh´:

—Cher´mah¹ hne⁻ ga⁺läa̱h` hnih´, sa⁺ la̱a̱h¹ ome¹ kya̱a̱¹ rey to⁻në´ hi̱⁻ gya¹ Roma. Wa´ hi̱⁻ cha⁻ hi̱⁻ hi̱⁻ jmäa̱˜ hñɨɨ´ rey, lla⁻dsëëy` rey to⁻në´ ba´ ja̱⁻.

13 Ma´ ga⁺nuu´ Pilato lä⁺ja̱⁻, ga⁺jäay¹ Jesús ta⁺ ka´hne¹, mah¹ ga⁺gyay⁻ jee´ jmeey⁺ hih⁺. Jee´ ja̱⁻ ma´ che̱e̱⁻ Gabata kya̱a̱h´ juu¹ hebreo. Juu¹ na⁻ hnøø¹ jäh⁺: jee´ ma⁻na⁻joo´ ku̱u̱´.

14 Ma´ja̱⁻, hlooh⁻ jmɨɨ´ he⁻ ku̱h⁻ dsa⁻ borrego mäh¹, ma⁻të´ lla̱¹hyoo⁺. Mah¹ ga⁺jäh´ Pilato sɨɨh⁺ dsa⁻ judiu he´:

—Hii̱¹ la⁻ rey kya̱a̱h¹ hnäh´.

15 —¡Wa´ ju̱u̱y´, wa´ ju̱u̱y´! ¡Täay` dsoh´ hma⁻cru¹! —ga⁺jäh´ dsa⁻ he´.

—¿Ha⁻ lä⁺ja̱⁻ he⁻ tä̱a̱´ jnä´ rey kya̱a̱h¹ hnäh´ dsoh´ hma⁻cru¹? —ga⁺jäh´ Pilato sɨɨyh⁺.

—Sa⁺ cha̱a̱⁻ ga´ jñah´ rey kya̱a̱¹ jnääh¹, ma⁺la⁺ César ba´ —ga⁺jäh´ dsa⁻ka̱a̱h´ kya̱a̱¹ jmi⁻dsa⁻ he´.

16 Ja̱⁻ga´ ga⁺ngëë¹ Pilato ja´goo⁻ hløø´ mah¹ tä̱a̱⁺ dsih´ dsoh´ hma⁻cru¹. He⁻ja̱⁻ ga⁺tëë⁻ hløø´ Jesús.

Ga⁺tä̱a̱⁻ dsa⁻ Jesús dsoh´ hma⁻cru¹
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

17 Ya⁺hë̱ë̱¹ Jesús jee´ ja̱⁻ ma´ kye̱y⁻ hma⁻cru¹, ngooy¹ jee´ che̱e̱⁻ Moo¹ Lle´ Hlɨɨ´. Kya̱a̱h´ juu¹ hebreo jäh´: Gólgota.

18 Jee´ ja̱⁻ ga⁺tä̱a̱⁻ dsih´ dsoh´ hma⁻cru¹, ko̱⁻jøh´ kya̱a̱h´ u̱u̱¹ dsa⁻, ma⁺ ja̱a̱⁻ lä⁺ko̱o̱⁻ jwoo¹ kiyh¹.

19 Ga⁺jmee´ Pilato mada¹ he⁻ ga⁺la¹ ko̱o̱⁻ hwëh´ he⁻ ga⁺tøøy¹ në´ hma⁻cru¹ he⁻ jäh´: "Jesús dsa⁻ cha̱a̱⁻ Nazaret, Rey kya̱a̱¹ dsa⁻ judiu."

20 Jwë̱ë̱´ dsa⁻ judiu ga⁺hëy´ hwëh´ ja̱⁻, jëëh´ ma´ jä̱h⁺ kih¹ jee´ jwɨɨ⁻ ja̱⁻ jee´ ga⁺tä̱a̱⁻ dsa⁻ Jesús dsoh´ hma⁻cru¹, hi⁺ hwëh´ he⁻ ma´ na⁻sɨɨ⁻ ja̱⁻ ma´ la¹ kya̱a̱h´ juu¹ hebreo, kya̱a̱h´ juu¹ griego hi⁺ kya̱a̱h´ latín ka⁻läh´.

21 He⁻ja̱⁻ lä⁺jë̱ë̱⁺ dsa⁻ka̱a̱h´ kya̱a̱¹ jmi⁻dsa⁻ kya̱a̱¹ dsa⁻ judiu na´nää¹ na´chiih´ Pilato:

—Ta⁺ sɨɨ⁻ "Rey kya̱a̱¹ dsa⁻ judiu." Sɨɨ´ lä⁺ko̱o̱⁻ ga⁺jäyh´ hñɨɨy´ "Jnä´ he´ la̱a̱n¹ Rey kya̱a̱¹ dsa⁻ judiu."

22 Pero Pilato ga⁺je̱e̱⁻ juu¹ kiyh¹:

—He⁻ ma⁻sɨɨn¹, sa⁺ cha⁻ he⁻ kih¹ mi´sɨɨn`.

23 Ma⁻ngëë´ ma⁻tä̱a̱⁻ hløø´ Jesús dsoh´ hma⁻cru¹ mah¹ ga⁺ka̱y¹ sa´hmɨɨh⁻ kiyh¹, ga⁺jmeey´ kye̱´ jwɨ´, ma⁺ ko̱o̱⁻ jwɨ´ kih¹ lä⁺ja̱a̱⁻ hløø´. Hi⁺ ga⁺ka̱¹ hløø´ sa´hmɨɨh⁻ he⁻ ma´ na⁻läay⁻ he⁻ ma´ la¹ ko̱o̱⁻ ta⁻jmaah` ko̱o̱⁻ dsa̱a̱´.

24 Mah¹ ga⁺sɨɨyh⁺ dsa⁻kya̱a̱yh´:

—Sa⁺ wa´ gyiin´. Wa´ koohn´ suert ba´, wa´ jëën´ hi̱⁻ të̱ë̱¹.

Kya̱a̱h´ lä⁺ja̱⁻ ga⁺lä⁺te¹ lä⁺ko̱o̱⁻ na⁻sɨɨ⁻ juu¹ kih¹ Dio, he⁻ jäh´: "Ga⁺ti´ ga⁺llooh¹ dsa⁻ hmɨɨh⁻ kin⁺, mah¹ ga⁺kooyh¹ suert kih¹ hmɨɨh⁻ kyoo⁻ kin⁺ he⁻ ma´ na⁻läa̱n⁻." Lä⁺ja̱⁻ ga⁺jmee´ hløø´ he´.

25 Ma´ cheh¹ choo¹ Jesús koo´ hma⁻cru¹ kiyh¹, kya̱a̱h´ dsa⁻më´ øøh⁻ chooy¹, kya̱a̱h´ María më´ Cleofa, hi⁺ kya̱a̱h´ María Magdalena ka⁻läh´.

26 Ma´ ga⁺jë̱ë̱¹ Jesús choo¹, kya̱a̱h´ discípulo hi̱⁻ ga⁺lä⁺hnääy¹ cha⁻miih⁻, mah¹ ga⁺sɨɨyh⁺ chooy¹:

—Dsa⁻më´, hii̱¹ jo̱o̱h⁻ cheh¹ na⁻.

27 Ja̱⁻ga´ ga⁺hlë̱ë̱yh¹ discípulo he´:

—Hii̱¹ maa` kya̱a̱h¹ cheh¹ na⁻.

Lä⁺cha̱h´ ja̱⁻ ga⁺tëë⁻ discípulo he´ choo¹ Jesús cha´neh⁺ kih¹.

Ga⁺ju̱u̱¹ Jesús
(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

28 Ma´ ga⁺ngëë´ he⁻ ja̱⁻, ma⁻ñe⁻ ba´ Jesús ga⁺hñaa⁻ ba´ läjë⁺ he⁻ ma´ lle` kiyh¹. Hi⁺ mah¹ lä⁺te¹ lä⁺ko̱o̱⁻ na⁻sɨɨ⁻ juu¹ kih¹ Dio, ga⁺jäyh´:

—Lä⁻kii⁻ dën⁺.

29 Jee´ ja⁻ ma´ chih¹ koo⁻ mɨ¹dsuu´ he⁻ ma´ haa´ jmɨɨ⁻ jiih⁻. Mah¹ ga⁺mi⁺gyɨh´ dsa⁻ koo⁻ mɨ¹joo⁻ kyaah´ jmɨɨ⁻ jiih⁻ ja⁻. Mah¹ ga⁺lla⁺lley¹ lle´ koo⁻ sa´goh¹ hma⁻ hisopo, ga⁺choo´ dsa⁻ lä⁺ ga⁺të´ hoo´ Jesús.

30 Ma´ ga⁺hih¹ Jesús jmɨɨ⁻ jiih⁻ ja⁻, ga⁺jäyh´:

—Ma⁻hñaa⁻ ba´ lä⁺jë⁺.

Lä⁺chah´ ja⁻ ga⁺tøyh¹ lley´, ga⁺juuy¹.

Jaa⁻ hløø´ ga⁺jmee´ dsoo´ dsoh´ mo⁻mɨɨh⁻ kih¹ Jesús

31 Ma´ja⁻ hlooh⁻ jmɨɨ´ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh¹. Sa⁺ ma´ hnøø¹ dsa⁻ judiu ma´ jä¹ dsa⁻ dsoh´ hma⁻cru⁻ wa´ra⁻ ga⁺taayh` teeyh⁻ dsëy¹. Jëëh´ jmɨɨ´ ja⁻ ma´ la¹ jɨɨh⁻ ga´ kih¹ jee´ lä⁺jë⁺ jmɨɨ´ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹. He⁻ja⁻ ga⁺ngɨɨy´ kih¹ Pilato mah¹ ma´ jmeey¹ hih⁺ he⁻ ma´ jøøy¹ kyey´ hi⁺ ma´ jñaay¹ hi⁻ ma´ chaa⁻ dsoh´ hma⁻cru⁻ mah¹ tëëy⁺ ga⁻jɨh⁻.

32 He⁻ja⁻ na´nää¹ hløø´ mah¹ ga⁺jøøy¹ to⁻në´ kye⁻ hi⁻ ma´ taa⁺ dsoh´ hma⁻cru⁻ koo´ kih¹ Jesús. Ja⁻ba´ lä⁺ja⁻ ga⁺jmeey´ kih¹ hi⁻ ma´ taa⁺ jyoh´ ko⁻jwoo¹ kiyh¹ ja⁻.

33 Ma´ ga⁺lla⁺nääy¹ jee´ ma´ taa⁺ Jesús, ga⁺jëëy¹ ma⁻na⁻juuy´, he⁻ja⁻ mo⁺so⁺ ga⁺jøøy¹ kye´ Jesús.

34 Ma⁺ke⁺ ma⁻na⁻juuy´, jaa⁻ hløø´ ga⁺ka¹ hma⁻ lle` ñe¹ chɨɨh⁻ kih¹, ga⁺jmeey´ dsoo´ mo⁻mɨɨh⁻ kih¹ Jesús. Lä⁺chah´ ja⁻ ga⁺tuu⁻ jma⁻ kyaah´ jmɨɨ⁻.

35 Hi⁻ ga⁺jëë¹ ha⁻ lä⁺ ga⁺la¹, hi⁻ he´ jmee⁺ ju¹dsoo´. Hi⁺ juu¹ kiyh¹ la¹ dsoo´. Hi⁻ he´ ñe⁻ kwee⁻ he⁻ jäyh´ ju¹dsoo´. Hi⁺ ga⁺jmeey´ ju¹dsoo´ mah¹ lä⁺ja⁻ ka⁻läh´ lä⁺dsoo´ hoh´ hnäh´ kih¹ Jesús.

36 Lä⁺ja⁻ ga⁺la¹, mah¹ lä⁺te¹ lä⁺koo⁻ na⁻sɨɨ⁻ juu¹ kih¹ Dio: “Ni⁺ koo⁻ moo¹ kiyh¹ sa⁺ jøø¹ dsa⁻.”

37 Hi⁺ lä⁺ja⁻ jee´ jyoh´ na⁻sɨɨ⁻ juu¹ kih¹ Dio: “Dsa⁻ hi⁻ ga⁺jmee´ dsoo´ kiyh¹ jëëy¹ ka⁻läh´.”

Ga⁺haay¹ Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

38 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja⁻, José dsa⁻ chaa⁻ Arimatea ga⁺ngɨɨy´ kih¹ Pilato mah¹ kway¹ jwë¹ kooy⁺ jmɨ⁻ngo¹ kih¹ Jesús. José ma´ laa¹ jaa⁻ discípulo kyaa¹ Jesús jee´ na⁻hmää´, jëëh´ ma´ gayh⁺ dsa⁻ judiu. Ga⁺kwa´ ba´ Pilato jwë¹. He⁻ja⁻ ngooy¹ na´kiiy¹ jmɨ⁻ngo¹ kih¹ Jesús.

39 Ngoo¹ ka⁻läh´ Nicodemo hi⁻ ñee´ ta⁺la⁺ hwë¹ na´hnääh⁻ Jesús. Ma´ kyey⁻ koo⁻ gyii´gya´ kil naa` mi⁻jwɨɨ⁻, he⁻ ma´ la¹ mirra na⁻kaah˜ na⁻gwëëh˜ kyaah´ áloes.

40 He⁻ja⁻ lä⁺uu´ dsa⁻ he´, ga⁺jñaay¹ Jesús mah¹ ga⁺gyaayh⁻ koo⁻ hmɨɨh⁻ gyɨh´ kyaah´ naa` mi⁻jwɨɨ⁻ ja⁻, lä⁺koo⁻ tëë¹ jmee⁺ dsa⁻ judiu ma´ haay˜ hlɨɨ´ kyaay¹.

41 Jee´ ga⁺taa⁻ dsa⁻ Jesús dsoh´ hma⁻cru⁻, ma´ na⁻jnää´ chaah¹ hma⁻. Hi⁺ jee´ chaah¹ hma⁻ ja⁻, ma´ la¹ koo⁻ to⁻høø⁻ hmëë´, jee´ sa⁺ ga´ ma⁻taayh` ni⁺ jaa⁻ hlɨɨ´.

42 Jee´ ja⁻ ga⁺kye⁻ dsa⁻ jmɨ⁻ngo¹ kih¹ Jesús, kih¹ he⁻ hlooh⁻ jmɨɨ´ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh¹, hi⁺ jäh⁺ ba´ la¹ to⁻høø⁻ ja⁻ ka⁻läh´.

20

Ga⁺lä⁺jiih` Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

1 To⁻në´ jmɨɨ´ kih¹ seman˜, tiih˜ na⁻hoo⁻ ga´, ñee´ María Magdalena jee´ ma´ la¹ to⁻høø⁻ ja⁻. Mah¹ ga⁺jëëy¹ ma´ kye⁻ ta⁺ koo´ mɨ¹kuu´ he⁻ ma´ na⁻jnë⁻ hoo´ to⁻høø⁻ ja⁻.

2 Ja⁻ga´ ngooy¹ ko⁻chih´ kih¹ Simón Pee´ kyaah´ kih¹ jñah´ discípulo hi⁻ ga⁺lä⁺hnää¹ Jesús, mah¹ ga⁺sɨɨyh⁺:

—Ma⁻llee⁻ dsa⁻ neh⁺ to⁻høø⁻ Dsa⁻øøh¹ jnän`. Sa⁺ ñe´ jne´ ha⁻ ta⁺ ma⁻jääy¹.

3 Mah¹ ngoo¹ Pee´ kyaah´ jñah´ discípulo he´ na´jëëy⁻ jee´ ma´ la¹ to⁻høø⁻ ja⁻.

4 Lä⁺uu´ ga⁺nää¹ cha⁻hlii⁺. Pero jñah´ discípulo he´ ga⁺hlii´ cha⁻ga´miih⁻

lä̱ˆkoh´ ga´ Pee´. Hi̱¯ he´ ga̱ˆlloo¹ to¯në´ jee´ ma´ la¹ to¯høø̱¯ ja̱¯.

5 Ga̱ˆjlu̱u̱y¹ hñiiy´ mah¹ ga̱ˆjëëy¹. Ma̱ˆla̱ˆ hmɨɨh¯ he¯ ma´ na¯lä̱ä̱¯ Jesús ja̱¯ba´ ga̱ˆjëëy¹ nehˆ too¯ ja̱¯. Ja̱¯ jiih¹ moˆsoˆ ga̱ˆhey¹ nehˆ to¯høø̱¯ ja̱¯.

6 Ja̱¯ga´ ga̱ˆlloo¹ Pee´. Hi̱¯ he´ ba´ ga̱ˆhe¹ ga̱ˆtë´ nehˆ to¯høø̱¯ ja̱¯. Ma̱ˆla̱ˆ sa´hmɨɨh¯ he¯ ma´ na¯lä̱ä̱¯ Jesús ba´ ga̱ˆjëëy¹ ma´ kye¯ nehˆ jee´ ja̱¯.

7 Hiˆ ga̱ˆjëëy¹ hmɨɨh¯ sa´luu¯ he¯ ma´ na¯gyo̱h´ lle´ Jesús, moˆsoˆ kye¯ ko̱¯jø̱h´ kya̱a̱h´ hmɨɨh¯ he¯ ma´ na¯lä̱ä̱y¯ ja̱¯. Ma´ kye¯ ma¯na¯gyo̱h´ taˆ koo´ ba´.

8 Ja̱¯ga´ ga̱ˆhe¹ ka¯läh´ hi̱¯ jñah´ discípulo, hi̱¯ ga̱ˆlloo¹ to¯në´ he´, nehˆ to¯høø̱¯ ja̱¯. Ga̱ˆjëëy¹ kwee¯, ja̱¯ga´ ga̱ˆlä̱ˆdsoo´ dsëy¹.

9 Jëëh´, saˆ ga´ ma¯lä¯ngëëy´ lä̱ˆko̱o̱¯ na¯sɨɨ¯ juu¹ kih¹ Dio he¯ ga̱ˆla¹ bii¹ he¯ ga̱ˆlä̱ˆji̱iyh` jee´ kih¹ hi̱¯ na¯ju̱u̱´.

10 Hiˆ lä̱ˆu̱u̱´ discípulo he´ ga̱ˆnääy` taˆ kih¹.

Ga̱ˆlä̱ˆjnää´ Jesús cha´në´ María Magdalena
(Mr. 16:9-11)

11 Pero María ga̱ˆjä̱´ taˆ ka´hne¯ kih¹ to¯høø̱¯ ja̱¯, hooyh˜. Jee´ cheyh¹ hooyh˜ ja̱¯ ga̱ˆjlu̱u̱y¹ hñiiy´ mah¹ ga̱ˆjëëy¹ taˆ nehˆ to¯høø̱¯ ja̱¯.

12 Mah¹ ga̱ˆjë̱ë̱y¹ u̱u̱¹ ángele, hi̱¯ kye̱h´ hmɨɨh¯ tøø¯. Ja̱a̱¯ ma´ gya¹ jee´ ma´ la¹ taˆ gyɨɨh¹ lley´ hiˆ ja̱a̱¯ ma´ gya¹ jee´ ma´ la¹ taˆ hɨɨ´ tɨɨy´, ja̱¯ba´ jee´ ga̱ˆkye¯ dsa¯ jmɨ¯ngo¹ kih¹ Jesús.

13 Mah¹ ga̱ˆjäh´ ángele he´ sɨɨyhˆ:

—Dsa¯më´, ¿he¯la¹ hooh´ hne¯?

—Hooh´ jnä´ kih¹ he¯ ma¯lle̱e̱y¯ Dsa¯jø̱ø̱h¹ kya̱a̱nˆ. Saˆ manˆ ha¯ taˆ ma¯kya̱a̱y¯ —ga̱ˆjäh´ María sɨɨyhˆ.

14 Ma¯ngëë´ ma¯hlëëyh´ lä̱ˆja̱¯, ga̱ˆje̱e̱yh¯ hñiiy´ taˆ ka´luuy´. Ga̱ˆjëëy¹ cheh¹ Jesús, pero moˆsoˆ ga̱ˆlä̱ˆkyu̱u̱yˆ.

15 Mah¹ ga̱ˆjäh´ Jesús sɨɨyhˆ:

—Dsa¯më´, ¿he¯la¹ hooh´ hne¯? ¿Hi̱i̱¯ na¯ hnaahˆ?

Pero María ma´ la̱a̱y´, dsa¯ hi̱¯ ma´ høøˆ chaah¹ le¹ ba´ he´. He¯ja̱¯ ga̱ˆsɨɨyhˆ:

—Hne¯ dsa¯, cher´mah¹ hne¯ ma¯lle̱e̱h` hlɨɨ´ kya̱a̱nˆ, chiih´ jnä´ ha¯ taˆ ma¯kya̱a̱hˆ, mah¹ nɨɨn` na´teen` —ga̱ˆjäh´ María sɨɨyhˆ.

16 —María —ga̱ˆjäh´ Jesús sɨɨyhˆ.

Mah¹ ga̱ˆje̱e̱h¯ ka¯läh´ María, ga̱ˆsɨɨyhˆ:

—¡Raboni! —he¯ la¯ hnøø¹ jähˆ Ta¯jwoh¹.

17 Mah¹ ga̱ˆjäh´ Jesús sɨɨyhˆ:

—Taˆ e̱e̱ˆ jnä´. Jëëh´, saˆ ga´ ma¯wɨɨn¹ jee´ gya¹ Tää` kya̱a̱nˆ. Gwa¯ jee´ tä̱ä̱h´ øøhn¹ mah¹ go¯chiiyh´: “Naahn¯ na´gyan¹ kya̱a̱h´ hi̱¯ la̱a̱¹ Tää` kya̱a̱nˆ, ja̱¯ba´ hi̱¯ la̱a̱¹ Tää` kya̱a̱h¹ hnäh´ ka¯läh´. Naahn¯ na´gyan¹ kya̱a̱h´ hi̱¯ la̱a̱¹ Dio kya̱a̱nˆ, ja̱¯ba´ hi̱¯ la̱a̱¹ Dio kya̱a̱h¹ hnäh´.”

18 He¯ja̱¯ ñee´ María Magdalena na´jmeeh´ juu¹ kih¹ lä̱ˆje̱e̱ˆ jnääh¹ discípulo he¯ ga̱ˆje̱e̱y¹ Jesús, hiˆ ga̱ˆjmeeyh¹ juu¹ lä̱ˆjëˆ he¯ ga̱ˆsɨɨyhˆ María.

Ga̱ˆlä̱ˆjnää´ Jesús jee´ kih¹ discípulo kya̱a̱y¹
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

19 Ma´ ga̱ˆnɨɨ¯ ja̱¯ba´ jmɨɨ´ ja̱¯, to¯në´ jmɨɨ´ kih¹ seman˜, na¯jnë¯ haah´ ma´ tøøh´ jnääh¹ ko̱¯jø̱h´ lä̱ˆje̱e̱ˆ jnääh¹, kih¹ he¯ ma´ ga̱hˆ jnääh¹ dsa¯ta´. Ga̱ˆhe¹ Jesús, mah¹ ga̱ˆlla̱ˆse̱ë̱yh` to̱¹dsaah` jee´ ma´ tøøh´ jnääh¹ ja̱¯. Mah¹ ga̱ˆjäyh´ sɨɨyhˆ jnääh¹:

—Wa´ hii´ tii´ kyah¹ hnäh´.

20 Lä̱ˆko̱o̱¯ ma´ ga̱ˆjäyh´ lä̱ˆja̱¯, ga̱ˆheeyh¹ jnääh¹ discípulo kya̱a̱y¹ ma¯gooy¯ kya̱a̱h´ jwoo¹ mo¯mɨɨh¯ kiyh¹. Peerˆ ga̱ˆje̱e̱´ dsë¯ jnääh¹ ma´ ga̱ˆje̱e̱´ jnääh¹ Dsa¯jø̱ø̱h¹ jnän`.

21 Mah¹ ga̱ˆjäh´ Jesús sɨɨyhˆ jnääh¹ ka¯läh´:

—Wa´ hii´ tii´ kyah¹ hnäh´. Lä̱ˆko̱o̱¯ ga̱ˆche̱e̱¹ Tää` jnä´, ja̱¯ba´ lä̱ˆja̱¯ che̱e̱n¯ hnäh´.

22 Lä̱ˆko̱o̱¯ ma´ ga̱ˆjäyh´ lä̱ˆja̱¯, ga̱ˆjɨɨy¹ në´ kya̱a̱¹ jnääh¹, mah¹ ga̱ˆsɨɨyhˆ jnääh¹:

—He̱e̱h` hnäh´ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ¹.

23 Cher´mah¹ ga⁺kiih¹ hnäh´ hoh´
kih¹ dso´kye⁻ he⁻ jmee⁺ dsa⁻, dsa⁻che`
ba´ dso´kye⁻ kiyh¹. Pero cher´mah¹
sa⁺ ga⁺kiih¹ hnäh´ hoh´ kiyh¹, lä⁺
ma⁻kyaayh´ ja⁻ba´ dso´kye⁻ kiyh¹.

Sa⁺ ga⁺lä⁺heee´ Tamá he⁻ ma⁻lä⁻jiih`
Dsa⁻jooh¹ jnän`

24 Pero Tamá, hi⁻ tëëyh˜ dsa⁻ suu`
he´, jaa⁻ jee´ lä⁺jëë⁺ gya⁺tuu´ jnääh¹,
sa⁺ ma´ hää´ jee´ kyaa¹ jnääh¹ ma´ jah¹
Jesús to⁻në´.

25 Ga⁺jmeeh¹ ba´ jñah´ discípulo juu¹
kih¹ Tamá, ga⁺siiyh⁺:
—Ma⁻jëë´ jnääh¹ Dsa⁻jooh¹ jnän`.
Mah¹ ga⁺jäh´ Tamá:
—Cher´mah¹ sa⁺ ga⁺jëën¹, la¹ lii˜
gooy⁻ jee´ ga⁺hoo¹ jo⁻ñe¹, hi⁺ tän⁻
cha´goon⁺ jee´ ga⁺hoo¹ jo⁻ñe¹ hi⁺ tän⁻
goon⁺ jwoo¹ mo⁻miih⁻ kiyh¹, sa⁺
heen´.

26 Ma⁻hya⁻ ga´ jñaa¹ jmii`, ma´ tooh´
jnääh¹ ka⁻läh´ cha´neh⁺, hi⁺ ma´ hää´
Tamá jee´ kyaa¹ jnääh¹. Pero na⁻jnë⁻
ba´ haah´ ga⁺mi⁺jnää⁻ Jesús hñii´ jee´
tooh´ jnääh¹ ja⁻, mah¹ ga⁺jäyh´:
—Wa´ hii´ tii´ kyah¹ hnäh´.

27 Chah´ ba´ ga⁺jäh´ Jesús siiyh⁺
Tamá:
—Tooh¹ da´ cha´gooh⁻ jee´ la⁻, mah¹
jëë` ma⁻goon⁺. Hii´ ma⁻gooh⁻, mah¹
tä¹ neh⁺ jwoo¹ mo⁻miih⁻ kin⁺ la⁻. Ta⁺
wa´ hweh⁻ hoh´, wa´ lä⁻dsoo´ hoh´
kin⁺.

28 Ja⁻ga´ ga⁺jäh´ Tamá siiyh⁺:
—¡Dsa⁻jooh¹ kyaan⁺, hi⁺ Dio kyaan⁺!

29 Mah¹ ga⁺jäh´ Jesús siiyh⁺:
—Tamá, kih¹ he⁻ ma⁻jëëh` jnä´,
he⁻ja⁻ ba´ na⁻ ma⁻lä⁻dsoo´ hoh´.
Pero llu¹ ga´ kih¹ hi⁻ lä⁺dsoo´ dsë¹,
ma⁺ke⁺ sa⁺ ga⁺jëëy¹ jnä´.

He⁻la¹ he⁻ ma⁻na⁻siii⁻ juu¹ la⁻

30 Cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ ga⁺jmee´
Jesús cha´në´ jnääh¹ discípulo kyaay¹
he⁻ sa⁺ cha⁻ na⁻siii⁻ në´ mo´je⁻ la⁻.

31 Pero siin⁺ lä⁺la⁻ mah¹ lä⁺dsoo´
hoh´ hnäh´, Jesús he´, hi⁻ he´ he´
Cristo, Joo´ Dio. Hi⁺ kih¹ he⁻ lä⁺dsoo´
hoh´ hnäh´ kiyh¹, he⁻ ja⁻ jmee¹ chaa⁻
hnäh´.

21

Ga⁺mi⁺jnää⁻ Jesús hñii´ kih¹ gyee¹
discípulo kyaay¹

1 Këë⁻ ga´ ja⁻, ga⁺mi⁺jnää⁻ Jesús
hñiiy´ cha´hoo´ jmi⁻juuh⁻ he⁻ hla⁻
hwa¹ Tiberia. Lä⁺la⁻ ga⁺mi⁺jnääy⁻
hñiiy´.

2 Ma´ cheh¹ Simón Pee´ kyaah´
Tamá, hi⁻ tëëyh˜ dsa⁻ suu` he´, kyaah´
Natanael dsa⁻ chaa⁻ jee´ jwii⁻ Caná
hwa¹ Galilea, kyaah´ lä⁺uu´ joo´
Zebedeo hi⁺ kyaah´ ga´ uu¹ discípulo
kyaa¹ Jesús.

3 Ga⁺jäh´ Simón Pee´ siiyh⁺:
—Hii⁻ jnä´ ngoon¹ na´chaahn⁺ miih⁻
jah´ chaa⁻ cha´jmii⁻.
Mah¹ ga⁺jäh´ jee´ lä⁺jëë⁺:
—Dsa´nøø¹ jnääh¹ kyaah´ hne⁻.
Mah¹ ga⁺nääy¹, ga⁺taayh` neh⁺ koo⁻
na´moo´. Hwë¹ ja⁻ sa⁺ ga⁺lëëyh⁺ ni⁺
miih⁻ hmooh⁻.

4 Ma⁻ngoo¹ ga⁺jnä¹ ba´ ja⁻, ma´
ga⁺lä⁺jnää´ Jesús cha´hoo´ jmi⁻juuh⁻
ja⁻. Pero sa⁺ ga⁺lä⁺kyuu⁺ jnääh¹ che´
he´ ba´ Jesús hi⁻ ma´ cheh¹ jee´ ja⁻.

5 Mah¹ ga⁺ngii´ Jesús juu¹ kyaa¹
jnääh¹:
—Gyuu⁻ kyaan⁺, ¿che´ cha⁻ miih⁻
he⁻ kihn´? —ga⁺jäh´ Jesús siiyh⁺.
Ga⁺lä⁺jëë⁺ jnääh¹ ga⁺chiih´ jnääh¹:
—Jah⁺ha¹.

6 He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ Jesús siiyh⁺ jnääh¹:
—Tooh¹ hnäh´ sa´hma¹ kyah¹ hnäh´
ta⁺ jwoo¹ ra⁻lluu¹ kih¹ na´moo´ kyah¹
hnäh´ na⁻, mah¹ leeh⁺ hnäh´.
Hi⁺ ga⁺jmee´ jnääh¹ lä⁺koo⁻ ga⁺jäyh´.
Ja⁻ga´ na⁺ ga⁺cheeh´ jnääh¹ sa´hma¹
ja⁻ hi⁺ mo⁺so⁺ ga⁺tää⁺ jnääh¹ ma´ lle´
jnääh¹, kih¹ he⁻ jwee´ jah´ ma´ tää´.

7 Ja⁻ga´ ga⁺jäh´ discípulo hi⁻
ga⁺lä⁺hnää¹ Jesús cha⁻miih⁻ ga⁺siiyh⁺
Pee´:
—¡Dsa⁻jooh¹ jnän` ba´ oo⁺!
Ma´ ga⁺nuu´ Simón Pee´, laa¹
Dsa⁻jooh¹ kyaay¹, ga⁺këyh⁻ hmiih⁻
kiyh¹ he⁻ ga⁺lleey¹ ta´ko⁻jiih¹ ma´
jmeey⁺ ta´ kooh˜ hma¹. Mah¹
ga⁺jwää¹ hñiiy´ cha´jmii⁻.

8 Hi⁺ jee´ lä⁺jëë⁺ jnääh¹ ya⁺nøø`
jnääh¹ ta⁺ jee´ dsoo´ kyaah´ na´moo´

ja̱⁻, na⁻cheeh´ jnääh¹ sa´hma¹ na⁻ka̱h¹
hmooh⁻. Jëëh´, ko̱o̱⁻ hña⁻loo´ metro
ba´ u̱u̱´ tëë̱h¹ jnääh¹ jee´ la¹ hwa¹ jee´ ma´
tøøh´ jnääh¹ ja̱⁻.
9 Ma´ ga˗hwëë̱⁻ jnääh¹ neh˗ na´moo´
ja̱⁻, ga˗jëë´ jnääh¹ na⁻jëë̱h´ je⁻,
na⁻kya̱a̱ ¹ ja̱a̱⁻ hmooh⁻ në´ kya̱a̱h´
he´ñiih⁻¹.
10 Mah¹ ga˗jäh´ Jesús sïyh˗ jnääh¹:
—Go⁻tee` hnäh´ ta˗ la˗ miih⁻
hmooh⁻ hï⁻ ja̱⁻ga´ ma⁻lëë̱h˗ hnäh´.
11 Mah¹ ga˗wïï¹ Simón Pee´ neh˗
na´moo´ mah¹ ga˗sëëyh¹ sa´hma¹ ja̱⁻
ta˗ hwa¹ kïï˗. Na⁻ka̱h¹ go⁻te¹ jah´
ka̱a̱h´. Ga˗të´ ko̱o̱⁻ hña̱⁻la̱a̱´ na⁻dsë˜
to̱˗lo˗gya̱a̱´ dsë˜ u̱u̱⁻ jah´ jee´ lä˗jëë̱˗.
Ma˗ke˗ jwëë̱´ ma´ la̱a̱ ¹ jah´ he´, ni˗
lä˗ja̱⁻ sa˗ ga˗gïï⁻ sa´hma¹.
12 Ja̱⁻ga´ ga˗jäh´ Jesús:
—Ya⁻nää` hnäh´ ya⁻kuh¹ hnäh´.
Hi˗ ni˗ ja̱a̱⁻ jnääh¹ sa˗ ga˗tu̱u̱⁻ dsë⁻
jnääh ¹ ma´ ngïï´ jnääh¹ juu¹ kiyh¹:
“¿Hïï⁻ hne⁻?”
Jëëh´ ñe´ ba´ jnääh¹, he´ ba´ Dsa⁻jøøh¹
kya̱a̱¹ jnääh¹ ba´ he´.
13 He⁻ja̱⁻ ga˗ka̱¹ Jesús he´ñiih⁻¹ ja̱⁻,
ga˗kwëëyh¹ jnääh ¹. Ja̱⁻ba´ lä˗ja̱⁻
ga˗kwëë̱yh⁻ jnääh¹ hmooh⁻ ka⁻läh´.
14 Jee´ la⁻ ga˗të´ hnë⁻ jïïh˜
he⁻ ga˗mi˗jnää⁻ Jesús hñii´ kya̱a̱¹
jnääh ¹ discípulo kya̱a̱y¹, ma⁻ngëë´
ma⁻lä⁻jïïyh`.

Ga˗hlëëh´ Jesús kya̱a̱h´ Simón Pee´

15 Ma⁻la˗ kiyh¹ ma⁻kuyh⁻, ja̱⁻ga´
ga˗jäh´ Jesús sïïh˗ Simón Pee´:
—Simón, jo̱o̱´ Joná, ¿che´ hnaah˗ ga´
jnä´ lä˗ko̱h´ ga´ lä˗jëë̱˗ hï⁻ tä̱ä̱h´ la⁻?
Mah¹ ga˗jäyh´:
—Ja̱a̱h⁻, Dsa⁻jøøh¹ kya̱a̱n˗. Ñeh´ ba´
hne⁻ he⁻ hnaan˗ hne⁻ —ga˗jäh´ Pee´.
—Ja̱⁻ hä̱ä̱h˗ llu¹ dsa⁻ kya̱a̱n˗ —
ga˗jäh´ Jesús sïyh˗.
16 Ko̱o̱⁻ ka⁻läh´ ga˗jäyh´, jee´ ga˗të´
to̱¹ jïïh˜:
—Simón, jo̱o̱´ Joná, ¿che´ hnaah˗
jnä´?
—Ja̱a̱h⁻, Dsa⁻jøøh¹ kya̱a̱n˗. Ñeh´ ba´
hne⁻ he⁻ hnaan˗ hne⁻ —ga˗jäh´ Pee´.
—Ja̱⁻ hä̱ä̱h˗ llu¹ dsa⁻ kya̱a̱n˗ —
ga˗jäh´ Jesús sïyh˗.
17 Ga˗të´ hnë⁻ jïïh˜ ga˗jäh´ Jesús:
—Simón, jo̱o̱´ Joná, ¿che´ hnaah˗
jnä´? —ga˗jäyh´.
Ja¹ meeh⁻ dsë¹ Pee´, kih¹ he⁻ ma⁻të´
hnë⁻ jïïh˜ ga˗jäyh´: “¿Che´ hnaah˗
jnä´?” Mah¹ ga˗sïyh˗ Jesús:
—Ga˗lä˗jë˗ ba´ ñeh´ hne⁻, Dsa⁻jøøh¹
kya̱a̱n˗. Ñeh´ kwee⁻ he⁻ hnaan˗ hne⁻.
Mah¹ ga˗jäh´ Jesús:
—Hä̱ä̱` llu¹ dsa⁻ kya̱a̱n˗ ja̱⁻.
18 Ma˗ra˗ ju¹dsoo´ jwëë̱hn˜ hne⁻.
Lä˗ ma´ kwa̱a̱⁻ ga´ hne⁻ miih⁻, ma´
jmä̱ä̱h´ hñaah¹, ma´ goh´ wa´ ha⁻ cha⁻
ha⁻, ha⁻ jee´ ma´ hnooh⁻ hñaah¹. Pero
wa´ra⁻ ga˗gyu̱h⁻, nïïh´ ma⁻gooh⁻
mah¹ jñah´ dsa⁻ kye̱h˗ hne⁻ hmïïh⁻
kyah¹. Hi˗ ha⁻ jee´ sa˗ hnooh⁻ goh¹,
jee´ ja̱⁻ ba´ dsa⁻jä̱ä̱y˗ hne⁻.
19 Lä˗ja̱⁻ ga˗jäyh´ mah¹ lä˗ngëë´ Pee´
ha⁻ lä˗ ma´ ju̱u̱y´ lä˗jwë´ ja̱⁻ lä˗jnä´
ha⁻ ko̱h´ jøøh¹ sa˗ la̱a̱¹ Dio. Ja̱⁻ga´
ga˗jäyh´:
—Jmee´ ko̱⁻jøh´ kya̱a̱h´ jnä´.

Discípulo hï⁻ ga˗lä˗hnää¹ Jesús

20 Ma´ ga˗jëë̱h⁻ Pee´ hñii´ ta˗ ka´luu´,
ga˗jëëy¹ ja¹ discípulo hï⁻ ga˗lä˗hnää¹
Jesús he´. He⁻ ba´ hï⁻ he´ ma´ gya¹
koo´ kih¹ Jesús lä˗ ma´ ga˗kuyh⁻
ma˗nuu˗ ja̱⁻, hï⁻ ga˗ngïï´ juu¹ kih¹
Jesús: “Dsa⁻jøøh¹ kya̱a̱n˗, ¿hïï⁻ na⁻ hï⁻
ngëë¹ hne⁻?”
21 He⁻ja̱⁻, ma´ ga˗jëë̱¹ Pee´ discípulo
he´, ga˗jäyh´ sïyh˗ Jesús:
—Dsa⁻jøøh¹ kya̱a̱n˗, ¿ha⁻ ga⁻ hï⁻ ja¹
oo˗? ¿Hee⁻ ba´ le´ kiyh¹? —ga˗jäh´ Pee´.
22 —Wa´ra⁻ jäh´ kih¹ hnoon¹ cha̱a̱y⁻
lä˗jïïh¹ të¹ jmïï´ jä̱hn´, sa˗ ga˗tëë̱h´ hne⁻
jëëh ¹ kiyh¹. Hne⁻, jmee´ ko̱⁻jøh´
kya̱a̱h´ jnä´ —ga˗jäh´ Jesús sïyh˗.
23 Jee´ kih¹ øøh¹ jne´ la⁻, ya˗hïï¹ ko̱o̱⁻
juu¹ kih¹ discípulo he´, ga˗jäyh´ sa˗
ju̱u̱y´. Pero ja̱˗ he⁻ ga˗jäh´ Jesús
he⁻ mo˗so˗ ju̱u̱y´ ja̱⁻. Ga˗jäyh´ lä˗la⁻
ba´: “Wa´ra⁻ jäh´ kih¹ hnoon¹ cha̱a̱y⁻
lä˗jïïh¹ të¹ jmïï´ jä̱hn´, sa˗ ga˗tëë̱h´ hne⁻
jëëh¹ kiyh¹.”
24 Hï⁻ la⁻ he´ discípulo hï⁻ jäh´
ju¹dsoo´ kih¹ ga˗lä˗jë˗ juu¹ la⁻. Hi˗
ga˗sïïy´ lä˗jë˗ he⁻ la⁻. Hi˗ ñe´ jne´,

ju'dsoo˝ he¯ jmeey˖, la˫ ju'dsoo˝ jmah˫
ba´.
25 Hi˖ cha¯ ga´ cha¯miih¯ he¯
ga˖jmee˝ Jesús. Wa´ra¯ jäh˝ kih˫ sɨɨ´ jne´
ma˖ kǫǫ¯ ma˖ kǫǫ¯ lä˖hii˝ në´, sa˖ hiih¯
lä˖kąą¯ jmɨ¯gyʉʉ˖ ląąn˖, cher´mah˫
hi¯ sɨɨ˫ lä˖ ga˖dsa˫ he¯ hnøø˫ ga´ dsa¯sɨɨ
'. Wa´ la' lä˖ją¯.

Hechos
Lä˖la¯ ga˖jmee´ ko¯llaa´ apóstole

Ma¯na¯la¯ juu' chee' Dio Jmɨ¯lle´ kih' në´ kih' dsa˖

1 Teófilo, jee´ la¯ jmeen˖ ka¯läh´ juu' kyah'. Lä˖koo¯ ma´ ga˖sɨɨn' to¯në´, ga˖jmeen' juu' lä˖jë˖ he¯ ga˖jmee´ Jesús lä˖ ma´ hɯɯ´ ga˖lööy' jmeey˖ ta´, lä˖ja¯ ka¯läh´ lä˖jë˖ juu' he¯ ga˖kway´,
2 lä˖jiih' ga˖lloo' jmɨɨ´ ga˖sayh' ta˖ gyɯɯh'. Pero jää' ja¯ga´ sayh˖, ga˖jmeey´ juu' kih' lä˖jëë˖ apóstole hi¯ ga˖lleeyh¯. Kyaah´ be´ kih' Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ', ga˖jmeey´ mada¯ kih' apóstole ha¯ lä˖ jmeey'.
3 Hi˖ ma¯ngëë´ ma¯juuy˖, ga˖mi˖jnääy hñiiy´ na¯hñaa' na´dsay˖ cha´në´ apóstole kyaay'. Ja˖ he¯ koo¯ nëë' ga˖jmeey´ lä˖ ma´ ga˖mi˖jnääy¯ hñiiy´ mah' lii˜ la' dsoo´ juu' he¯ na´jiiyh˖. Lä˖ja¯ ga˖jmeey´ lä˖jiih' ga˖të´ to'loo' jmɨɨ` hi˖ ga˖hlëëyh´ kih' ha¯ lä˖ jää˖ Dio dsa¯ lä˖hih˖ kih'.
4 Koo¯ hä´, lä˖ ma´ gyay' kyaah´ lä˖jëë˖ apóstole kyaay', ga˖jmeey´ mada¯ kiyh', ga˖sɨɨyh˖:
—Ta˖ la´ hwëë¯ da´ hnäh´ Jerusalén la¯. Jøø´ da´ lä˖jiih' jä˖ he¯ ga˖bääh¯ Dio hñiiˊ kwa', ja¯ba´ lä˖koo¯ ga˖jwëëhn' hnäh´ jää'.
5 Ma˖ra˖ ju'dsoo´, kyaah´ jmɨɨ¯ ba´ ga˖chaa' Jwaa¯ dsa¯ jmɨɨ¯, pero sa˖ lä˖hɨɨ´ cha¯miih¯ jmɨɨ´ saah˖ hnäh´ jmɨɨ¯ kyaah´ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ'.

Ngaah' Jesús ta˖ gyɯɯh'

6 Apóstole hi¯ ma´ tääh´ kyaah´ Jesús, ga˖ngɨɨy´ juu' kih':
—¿Hne¯ Dsa¯jøøh' kyaan˖, che´ na' na¯ kwah' jwë' jmee' dsa¯ Israel hih˖ kih' hñiiˊ lä˖koo¯ ma´ nøø´ kih' dsa¯ ma¯gyuh¯ jnän` jää'?
7 He¯ja¯ ga˖jäh´ Jesús sɨɨyh˖:
—Sa˖ cha¯ he¯ kih' lä˖ñeh´ hnäh´ he¯ jmɨɨ´, he¯ ji¯ñe¯ jmee' Dio he¯ jwah´ hnäh´ na¯, hñiiˊ ba´ Tää` na¯ngë' jwë' tøøy' hih˖ lɨh´ jmɨɨ´ jmeey' lä˖ja¯.
8 Pero wa´ra¯ ja' Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ' neh˖ tuh¯hoh´ hnäh´, ja¯ga´ na˖ hñah˖ hnäh´ be´ mah' leeh´ hnäh´ hi¯ jmee' ju'dsoo´ kin˖ jee´ jwɨɨ¯ Jerusalén la¯, hi˖ lä˖kaa¯ Judea kyaah´ Samária hi˖ lä˖kaa¯ lä˖jɯh' jmɨ¯gyɯɯ˖ ka¯läh´.
9 Ma¯ngëë´ ma¯jäyh´ lä˖ja¯, lä˖ ma¯jëë˜ ja¯ dsa¯ kyaay', ga˖sah' Jesús ngaayh' ta˖ gyɯɯh'. Ga˖hey' jee´ jnii´, ja¯ jiih' mo˖so˖ ga˖jee' gyih'.
10 Jee´ tääyh´ jëëy˜ ta˖ gyɯɯh' ha¯ lä˖ ngaah' Jesús, lä˖chah´ ja¯ ga˖lla˖sëëh` uu' dsa¯ hi¯ kyeh´ hmɨɨh¯ tø¯jlee¯ cha´nëy´.
11 Mah' ga˖jäh´ dsa¯ he´ sɨɨyh˖:
—¿He¯la' tääh´ hnäh´ jëëh´ hnäh´ ta˖ gyɯɯh', dsa¯ galileo? He´ ba´ Jesús hi¯ ma¯tëë¯ Dio ta˖ gyɯɯh' na', ja¯ba´ lä˖koo¯ jëëh´ hnäh´ ma¯ngaayh˜, ja¯ba´ lä˖na¯ jëëh' hnäh´ jäyh´ ka¯läh´.

Ga˖lleeyh¯ Matía lee´ apóstol lla¯ Juda

12 Jäh˖ kih' Jerusalén chih' moh´ Olivo jee´ ma´ tääh´ apóstol he´. Jee´ ja¯ ga˖taayh` jwë' ga˖nääy` ta˖ Jerusalén, ko¯ja¯ ba´ jiih' ɯɯ´ le´ ma´ ngë' dsa¯ jmɨɨ´ he¯ teeh¯ dsa¯ dsë'.
13 Lä˖ ma´ ga˖lla˖nääy` Jerusalén, ga˖wɨɨy' jee´ ga˖të´ to' jwëë' hne', ja¯ba´ jee´ ma´ tääyh´ jää'. Jee´ ja¯ ga˖lla˖nää` lä˖jëë˖ hi¯ he´, Pee´ kyaah´ Jacobo, Jwaa¯, Andre´, Felipe, Tamá, Bartolomé, Matä´, Jacobo joo´ Alfeo, Simón Zelote, hi˖ Juda øøh¯ Jacobo.
14 Lä˖jëë˖ hi¯ he´ ma´ tääh´ tää´ ngɨɨy˖ kiyh' kih' Dio lä˖kaa¯ tuh¯dsëy', hi˖ ma´ tääh´ dsa¯më´, kyaah´ øøh¯ Jesús hi˖ María chooy'.
15 Jee´ lä˖jëë˖ dsa¯ he´ tee' hña¯laa´ dsë˜ gyee´. Koo¯ hä´ kih' jee´ lä˖jë˖ jmɨɨ´ ja¯, ga˖noo¯ Pee´ to'dsaah` jee´ kih' dsa¯kyaayh´ mah' ga˖sɨɨyh˖:
16 —Hnäh´ øøhn', ga˖jmee´ bii' ga˖lä˖te' lä˖koh´ jäh´ juu' kih' Dio he¯ ga˖sɨɨ´ David lä˖koo¯ ga˖mi˖jnää¯ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ' kiyh' jää'. Juu' ja¯

ga˖hlëëh˝ kih˫ Juda hi̱˜ ma´ jää̱˖ dsa˜
hi̱˜ ga˖soo̱h˫ kih˫ Jesús.
17 Hi̱˜ he˝ ma´ la̱a̱ ˫ kwa̱a̱t˜
dsa˜kya̱a̱h´ jnääh˫, koo̱˜ ba´ ma´ la˫ ta´
kya̱a̱˫ jnääh˫ kya̱a̱yh´.
18 (Hi̱˜ he˝ ga˖la˫ koo̱˜ jwɨ´ hwa˫
kya̱a̱h´ jñeey˫ he˜ ga˖lɨyh˫ kwa̱a̱t˜ kih˫
he˜ hlɨɨh˫ he˜ ga˖jmeey˝. Hwa˫ jee´
ga˖lay˫ ja̱˜, ga˖ta̱yh˝ ta˖ cha´jëë˜ mah˫
ga˖nɨɨ˜ tuyh˫, hi˖ ga˖hwëë˜ lä˖jë˖ he˜
ma´ tääh´ neh˖ tuyh˫.
19 Lä˖jëë̱˖ dsa˜ Jerusalén ga˖nuuy˝
ha˜ lä˖ ga˖la˫ kih˫ Juda, he˜ja̱˜
ga˖mi˖che̱e̱y˜ hwa˫ ja̱˜ Acéldama. Juu˫
la˜ hnøø˫ jäh˖ hwa˫ kih˫ jma˜.)
20 Kye̱˜ da´ hnäh˝ kwa̱a̱t˜ lä˖ko̱h˝
na˜sɨɨ˜ në´ Salmo:
Hne˫ kiyh˫ wa´ jä̱´ ta˖jmah˫,
ni˖ ja̱a̱˜ sa˖ wa´ dsa˜ta̱a̱h` jee´ ja̱˜.
Hi˖ na˜sɨɨ˜ ka˜läh˝ lä˖la˜:
Wa´ jä̱´ goo˜ jñah˝ ta´ kiyh˫.
21 Ngoo˫ ba´ Pee´ hlëëh˖ lä˖ja̱˜,
ga˖jäyh˝:
—He˜ja̱˜ jmee˖ bii˫ hña̱a̱n´ ja̱a̱˜ øøh˫
jne´ hi̱˜ hää̱´ tää̱´ kya̱a̱h´ jne´ lä˖jii̱h˫
ma´ gya˫ Jesús.
22 Hña̱a̱n´ ja̱a̱˜ hi̱˜ hää̱´ jee´ jnän` lä˖
ma´ ga˖choo˫ Jwa̱a̱˜ jmɨɨ˜ kih˫ Jesús,
lä˖jii̱h˫ ga˖të´ jmɨɨ´ ya˖hëë̱˫ Jesús jee´
jnän` ngaayh˫ ta˖ gyɯɯh˫. Hi̱˜ he˝ le̱e̱˝
ja̱a̱˜ hi̱˜ jmee˫ ju˫dsoo˝ ko̱˜jøh˝ kya̱a̱h´
jne´, he˜ ga˖lä˖jii̱h` Jesús —ga˖jäh˝ Pee´.
23 He˜ja̱˜ ga˖mi˖jnääy˜ u̱u̱˫
dsa˜ñɯɯh˜, ga˖mi˖jnääy˜ José hi̱˜ ma´
che̱e̱˜ Barsabá (hi̱˜ he˝ ma´ tëëyh˜
Justo) hi˖ ga˖mi˖jnääy˜ Matía.
24 Mah˫ ga˖ta̱a̱yh` ngɨɨy˖ kih˫ Dio,
ga˖jäyh˝:
—Hne˜ Dio, hi̱˜ kyɯɯh˜ ha˜ lä˖ la˫
tuh˜dsë˫ lä˖jëë̱˖ dsa˜, häähˋ jnääh˫ hi̱˜
ja̱a̱˜ jee´ lä˖u̱u̱˝ hi̱˜ ma˜lle̱e̱h`,
25 mah˫ dsa˜he˝ gooy˜ ta´ la˜, le̱e̱y˝
apóstol, koo̱y˖ në´ ta´ he˜ ga˖be˫ Juda,
Juda hi̱˜ ga˖ta̱h˝ jwë´ hlɨɨh˫ hi̱˜ ngoo˫
jee´ lle` kih˫ tëë̱y˜.
26 He˜ja̱˜ ga˖kooyh˫ suert hi˖ Matía
ba´ ga˖tëë̱´ he˜ ja̱˜. Hi̱˜ he˝ ga˖jmää̱y˫
kwa̱a̱t˜ kya̱a̱h´ gya˖ka̱a̱˖ apóstol he˝.

2

Ga˖jyoo˫ Jmɨ˜lle˝ Na˜jngɨɨ˫ kih˫ Dio
në´ kih˫ dsa˖

1 Lä˖ ma´ ga˖të˝ jmɨɨ´ Pentecosté, ma´
täähˋ lä˖jëë̱˖ dsa˜ he˝ ko̱˜jøh˝ koo̱˜ ba´
cha´neh˖.
2 Ni˖ juu˫ ga´ sa˖ cha˜, ga˖hii̱´ goo˜
gyɯɯh˫ lä˖ hii̱´ lle˝ tä˝ he˜ ga˖ngëë˝ lä˖
ga˖dsa˫ cha´neh˖ jee´ ma´ täähˋ ja̱˜.
3 Jee´ ja̱˜ ga˖lä˖jnä˝ në´ kih˫ lä˖ja̱a̱˜
lä˖ja̱a̱y˜ he˜ la˫ lä˖ko̱h˝ mɨ ˫je˜ he˜
hëë̱˖.
4 Hi˖ ga˖lä˖jëë̱˖ hi̱˜ ma´ täähˋ jee´
ja̱˜, ga˖jyoo˫ Jmɨ˜lle˝ Na˜jngɨɨ˫ neh˖
tuh˜dsëy˫, hi˖ ga˖løøy˫ hlëëyh˖ jyoh˝
juu˫ lä˖ko̱o̱˜ ga˖kwa˝ Jmɨ˜lle˝ Na˜jngɨɨ˫
he˜ hlëëyh˫.
5 Lä˖ ma´ jmee˖ dsa˜ judiu jmɨɨ´
jɯɯh˜ jwɨɨ˜ Jerusalén, cha̱a̱˜ jwë̱ë̱´
dsa˜ñɯɯh˜ hi̱˜ mi˜te̱h˫ kya̱a̱h´ Dio hi̱˜
go˜nää˝ lä˖ka̱a̱˜ lä˖jɯh˫ jmɨ˜gyɯɯ˖.
6 Hi˖ ma´ ga˖nuuy˝ hii̱´ goo˜,
ga˖lla˖nää˫ jwë̱ë̱´ dsa˜ he˝, ga˖ka̱h˫
ga˖gwë̱h˫ hɯɯ´dsë˜ kiyh˫, jëëh˝
ga˖nuuy˝ hlëëh˖ dsa˜ hi̱˜ ma´ täähˋ
cha´neh˖ ja̱˜, juu˫ kiyh˫ lä˖ja̱a̱˜
lä˖ja̱a̱y˜.
7 Ga˖lä˖dsa̱a̱˜ dsë˫ lä˖jëë̱˖ dsa˜ he˝
mah˫ ma´ jëë˜ dsa̱yh˖, ma´ jäyh˝:
—¿Che´ ja̱˖ dsa˜ galileo lä˖jëë̱˖ hi̱˜
täähˋ hlëëh˖ na˜?
8 ¿Ha˜ lä˖ ja̱˜ he˜ hlëëyh˖ juu˫ jnänˋ
he˜ hlëëh´ jne´ he˜ kya̱a̱h´ ga˖lä˖cha̱a̱˖
lä˖ja̱a̱˜ lä˖ja̱a̱˜ jne´?
9 Hwa˫ jee´ ga˖lä˖cha̱a̱˖ lä˖ja̱a̱˜
lä˖ja̱a̱˜ jne´ che̱e̱˜: Partia, Media,
Elam, Mesopotamia, Judea, Capado-
cia, Ponto hi˖ Asia,
10 Frigia, Panfilia, Egipto, hi˖ cha˜
ga´ jyoh˝ jwɨɨ˜ he˜ na˜he̱e̱˜ hwa˫
Africa he˜ kye˜ ta˖ cha´në´ ga´ kih˫
hwa˫ he˜ che̱e̱˜ Cirene. Hi˖ cha̱a̱˜
hi̱˜ ma˜ya˜nää˫ Roma. Ko̱˜lla̱a̱´ hi̱˜
he˝ la̱a̱˫ judiu, hi˖ ko̱˜lla̱a̱´ hi̱˜ ja̱˜ga´
ga˖ta̱a̱h` kya̱a̱h´ judiu.
11 Hi˖ cha̱a̱˜ hi̱˜ ma˜ya˜nää˫ Creta,
hi̱˜ ma˜ya˜nää˫ Arabia ka˜läh˝ hi˖
lä˖jëë̱˖ ba´ jne´ nɯɯ˜ jne´ hlëëh˖ dsa˜
na˜ juu˫ jnänˋ, kway˖ juu˫ ha˜ lä˖ la˫
he˜ jɯh˜ga̱a̱˜ he˜ jmee˖ Dio.

12 Ga˗läˍdsąą˜ dsë˙ läˍjëë˗ dsa¯ he˝,
mah˙ gaˍkąh˙ gaˍgwëh˙ hʉʉ´dsë¯ kiyh˙,
ma´ llay˗ juu˙ kyąąh´ dsa¯kyąąyh´:
—¿Hee¯ hnøø˙ jäh˗ he¯ tąąyh´ jmeey˗
läˍna¯?
13 Pero hi¯ jñah˝ ma´ mi¯kwąyh˙:
—Hi¯ hee˝ ba´ na¯ —ma´ jäyh˝.

Gaˍkwa´ Pee´ juu˙ kih˙ Jesús

14 He¯ja¯ gaˍnoo¯ Pee´ ko¯jøh˝
kyąąh´ läˍjëë˗ gyaˍkąą˗ dsa¯kyąąyh´,
mah˙ gaˍhlëëyh˝ ki¯gąą¯ gaˍjäyh˝:
—Läˍjëë˗ hnäh˝ judiu hi¯ ma¯ya¯nää˙
jee´ jmii´ hi˗ hnäh˝ hi¯ chąą¯ jee´ jwii¯
Jerusalén la¯, nʉʉ¯ da´ hnäh˝ juu˙ kin˗
mah˙ läˍngëëh˝ hnäh˝ ha¯ läˍ la˙ he¯
jmee˗ Dio jee´ kyąą˙ jnääh˙.
15 Saˍ heę˝ hi¯ tąąh´ la¯ läˍkoo¯
jmeeh¯ hnäh˝ hʉʉ´dsë¯, na˙ ga´ ma¯të˝
ba´ ko¯hi´ ñu˙.
16 He¯ ma¯tąąh` hnäh˝ ma¯nʉʉh¯
hnäh˝ na˙, kih˙ he¯ la¯ na¯ gaˍhlëëh˝
Joel hi¯ gaˍngëë˙ juu˙ kih˙ Dio llo˝joo˙:
17 Läˍla¯ gaˍjäh˝ Dio:
“Jee´ lląąˍ jmii´ cheęn˜ jmɨ¯lle˝ kin˗
neh˗ tuh¯dsë˙ läˍjëë˗ dsa¯,
chih¯më˝ chih¯ñʉʉh¯ kyąąh˙ hnäh˝
hlëëh˙ juu˙ he¯ kwan`.
Chih¯ kwąą¯ kyąąh˙ hnäh˝ jëë˙ he¯
mi´jnäänˍ kiyh˙,
hi˗ jmeen` kë˙ dsa¯ ma¯gyuh¯ kyąąh˙
hnäh˝.
18 Maˍra˗ ju˙dsoo˝ cheęn˜ jmɨ¯lle˝
kin˗ neh˗ tuh¯dsë˙ hi¯ më˝ hi¯
ñʉʉh¯ hi¯ jmee˙ ta´he˙ kin˗,
mah˙ ngëëy˙ juu˙ kin˗ kih˙ dsa˗ jmii´
ja¯.
19 Gyʉʉh˙ jmɨ¯gyʉʉ˗ jmeen` he¯ jmee˙
dsąą˜ dsë˙ dsa¯ hi˗ jmeen`
he¯ jʉh¯gąą¯ në´ hwa˙ la¯,
kyąąh´ jma¯, kyąąh´ je¯, kyąąh´
cha¯miih¯ ñe´.
20 Läˍläh¯ në´ hyoo¯, läˍgyuu´ sɨh¯,
jąąˍ˙ ja¯ga´ jäˍ jmii´ jʉʉh¯ jmii´
goo¯ kih˙ Dio.
21 Hi˗ läˍjëë˗ hi¯ ngii˗ kih˙ kih˙ Dio, hi¯
he˝ ba´ läą˝.”
22 ’Hnäh˝ hi¯ ląą˙ israelita
dsa¯goon˜, nʉʉ¯ da´ hnäh˝ juu˙
la¯. Läˍkoo¯ ma´ ja˙ Jesús dsa¯
chąą¯ Nazaret jee´ kyah˙ hnäh˝, Dio
gaˍmiˍjnää¯ he¯ ląąy˙ hi¯ na¯hñąą´
kyąąy˙. Jëëh˝, ma¯ñeh´ ba´ hnäh˝, jąˍ
he¯ koo¯ nëë˙ he¯ jʉh¯gąą¯ gaˍjmeey˝
jee´ kyah˙ hnäh˝ he¯ gaˍjmee˝ dsąą˜
hoh˝ hnäh˝.
23 Pero ma¯na¯la¯ ba´ hʉʉ´dsë¯ kih˙
Dio ha¯ läˍ le˝ kiyh˙. Ñe¯ bih˙ ha¯
läˍ jmeeh˙ hnäh˝ kih˙ Jesús. Läˍ
ma´ gaˍhey˙ gooh¯ hnäh˝ gaˍchąąh˙
hnäh˝ hiˍ gaˍngëëh` hnäh˝ goo¯ dsa¯
hñaa¯ dsë˙, mah˙ gaˍtąą¯ dsih˝ dsoh˝
hma¯cru¯. Jee´ ja¯ gaˍjuuy˙.
24 Pero gaˍtuh˙ kiyh˙ jee´ ma´ jii˗
läˍkoh˝ ma´ gaˍjuuy˙. Niˍ koo¯ saˍ
gaˍlih˙ ma´ lla¯dsëë` kiyh˙, maˍra˗ he¯
gaˍmiˍjiih` ba´ Dio ka¯läh˝.
25 Nʉʉ¯ da´ hnäh˝ läˍkoo¯ gaˍhlëëh˝
David kih˙ Jesús:
Läˍjëˍ jmii´ ba´ cheh˙ Dio kyąąh´ jnä˝
kih˙ he¯ gyay˙ jwoo˙ ra¯lluu˙
kin˗,
he¯ja¯ saˍ jeh˙ dsën˗.
26 He¯ja¯ chąą¯ ba´ jnä˝ llu˙, jëë¯ ba´
dsën˗ hän` kiyh˙,
cha¯ ba´ o¯jøh˗ dsë¯ kin˗ kyąąyh´.
27 Jëëh˝, saˍ kwah˙ jwë˙ jän` neh˗
to¯høø¯,
niˍ saˍ kwah˙ jwë˙ jyah˗ jmɨ¯ngo˙ kin˗,
jnä˝ hi¯ na¯jngëë˙ kyąąh˙.
28 Gaˍmiˍjnääh˙ kin˗ jwë˙ he¯ jmee˗
chąąn¯.
Hne¯ ba´ jmeeh˙ jëë¯ dsën˗ cha¯miih¯
kih˙ he¯ cheh˙ kyąąh´ jnä˝,
gaˍjäh˝ David.
29 ’Hnäh˝ dsa¯goon˜, saˍ na¯heę˜
he¯ jwahn˗ la¯ kih˙ dsa¯ ma¯gyuh¯
jnän` David. Gaˍjuuy˙ hiˍ gaˍhąąy˙.
Ja¯ba´ hwa˙ jnän` la¯ na¯hąąy˙ läˍjiih˙
na˙.
30 Pero gaˍngëë˙ bih˙ juu˙ kih˙ Dio
hi˗ ma¯ñey¯ läˍkoo¯ gaˍbąąh¯ Dio
hñii˝ jmee˙ kiyh˙. Gaˍtąą¯ Dio hñii˝,
gaˍsɨyh˗: “Jąą¯ kih˙ jee´ läˍjëë˗ sa´ju¯
kyah˙ ya¯hëë˙ hi¯ lee˝ Cristo mah˙
kooy˗ në´ kyah˙, leey˝ rey.”
31 Ma¯ñe¯ ba´ David ha¯ läˍ le˝
taˍ cha´në´, he¯ja¯ gaˍhlëëyh˝ kih˙
he¯ läˍjiih´ Cristo, gaˍjäyh˝: “Saˍ jäy˙
neh˗ to¯høø¯ hi˗ niˍ saˍ heę˝ jmɨ¯ngo˙
kiyh˙.”

32 Dio ga˗mi˗jiih` Jesús hi˜ hlëëhn´
kih' la˜. Lä˗jëë˗ jnääh' jmee˜ jnääh'
ju'dsoo´ he˜ ga˗lä˗jiih` Jesús.
33 Mah' ngaayh' na´gyay˜ jøøyh'
jwoo' ra˜lluu' kih' Dio. Hi˗ ga˗hyoyh'
Jmɨ˜lle´ Na˜jngɨɨ ' lä˗koh´ hmooh´
he˜ ga˗jmee´ Tää` kyaayh´, ja˜ga´
ga˗cheey' Jmɨ˜lle´ Na˜jngɨɨ' ja˜ kyaa'
jnääh'. He˜ ja˜ na˜ he˜ jëëh´ hnäh´ na'
hi˗ he˜ nuuh˜ hnäh´ ka˜läh´.
34 'Jëë` da´, ja˗ he´ David hi˜ ga˗sah'
gyuuh'. He´ ba´ hñiiy´ ga˗jäyh´ lä˗la˜:
Ga˗jäh´ Dio sɨɨyh˗ Dsa˜jøøh' kyaan˗:
"Na´ jwoo' ra˜lluu' kin˗ la˜,
35 lä˗jiih' lloo˜ jmɨɨ´ toohn˜ gooh˜ he˜
jmeeh' hih˗ kih' hi˜ na˜høøh´
kyah'", ga˗jäh´ David.
36 'Lä˗jëë˗ jne´ dsa˜ Israel, hnøø'
lä˗ngëë´ jne´, juu' la˜ la' ma˗ra˗
ju'dsoo´. He´ ba´ Jesús hi˜ ga˗tääh`
hnäh´ dsoh´ hma˜cru˜, he´ ba´ hi˜ he´
na˜ ga˗jmää' Dio laay' Dsa˜jøøh' jnän`
hi˗ ga˗hñaay' laay' Cristo —ga˗jäh´
Pee´.
37 Peer˗ ga˗saah' dsa˜ he´ llii´ ma´
ga˗nuuy´ juu' ja˜, he˜ja˜ ga˗ngɨɨy´ juu'
kih' Pee´ kyaah´ jñah´ apóstol, ga˗jäyh´:
—Dsa˜goon˜, ¿hee˜ na˜ jmee´ jnääh'
na'?
38 Ja˜ga´ ga˗jäh´ Pee´ sɨɨyh˗:
—Jeeh` hnäh´ kyaah´ Dio, chaa`
hnäh´ hñaah' jmɨɨ˜ lä˗jaa˜ lä˗jaa˜
hnäh´ lä˗hih˗ he˜ ga˗jmee´ Jesucristo
mah' dsa˜che` dso´kye˜ kyah' hnäh´,
hi˗ lä˗ja˜ hñah˗ hnäh´ Jmɨ˜lle´ Na˜jngɨɨ
' he˜ kwa˗ Dio.
39 He˜ jnä` ba´ jne´ la˜ he˜ ga˗jäh´
Dio kwa˗, he˜ kih' gyuu˜ jnän`, he˜
kih' hi˜ tääh´uu´. La' kih' lä˗hii´ në´ hi˜
tëëh˜ Dio —ga˗jäh´ Pee´.
40 Ga˗kwëëh' Pee´ nuuh˜ hi˗
ga˗hlëëyh' kyaah´ cha˜ga´miih˜ juu',
ga˗jäyh´:
—Lää` hnäh´ hñaah' kih' he˜ hlɨɨh'
he˜ cha˜ jmɨ˜gyuu˗ la˜.
41 Lä˗jëë˗ hi˜ ga˗heeh˜ juu' kih' Dio
he˜ ga˗kwa´ Pee´ jmɨɨ´ ja˜, tee' hnë˜
mil hi˜ ga˗saa˜ jmɨɨ˜. Lä˗jëë˗ dsa˜ he´
ga˗jmee´ ko˜jøh´ kyaah´ hi˜ ma´ tääh´
jää', lä˗ja˜ ga˗lä˗jwëë´ gyih'.
42 Lä˗jëë˗ dsa˜ he´ ga˗taah` nuuy˜
lä˗jë˗ juu' he˜ ga˗kwa´ apóstole.
Ga˗jmeey´ ko˜jøh´ kyaah´ koo˜ ba´
huu´dsë˜, hi˗ lä˗ja˜ ma´ kuyh˜ he´ñiih˜
lä˗hih˗ kih' Jesús, hi˗ ko˜jøh´ ba´ ma´
ngɨɨy˗ kiyh' kih' Dio.

Lä˗la˜ ga˗jmee´ lä˗jëë˗ hi˜ ga˗heeh˜ kih' Jesús ma´ to˜ë´

43 Peer˗ ga˗lä˗goo˗ dsë' lä˗jëë˗ dsa˜
ma´ ga˗jëëy' cha˜miih˜ he˜ juh˜gaa˜
he˜ ga˗jmee´ apóstole.
44 Lä˗jëë˗ hi˜ ga˗heeh˜ juu' kih' Dio
ga˗taayh` ko˜jøh´. Ga˗jmee´ bih' llu'
dsëy', ga˗jmeey´ kwaat˜ la' kih' lä˗jëë˗
ba´ he˜ cha˜ kiyh'.
45 Ga˗hnɨɨy´ hwa' kiyh', ga˗hnɨɨy´
he˜ cha˜ kiyh'. Lä˗jë˗ kuu´ he˜
ga˗liyh' ja˜, ga˗ti´ ga˗llooyh' kih' hi˜
lla˜kyaa'.
46 Lä˗jë˗ jmɨɨ´ ba´ ma´ dsa˜ñeey˗
ko˜jøh´ koo´ gwah˗ juuh˜ ja˜, hi˗
lä˗ja˜ ma´ dsa˜ñeey˗ cha´neh˗ kih'
dsa˜kyaayh´ ma´ kuyh˜ ma˗nuu˗ kih'
Jesús. Lä˗kaa˜ tuh˜dsëy' ma´ kuyh˜
ko˜jøh´. Sa˗ cha˜ huu´dsë˜ ma´ kyey˜
ni˗ miih˜.
47 Ma´ häy˗ kih' Dio hi˗ dsa˜gooy'
ma´ tɨh˜ ba´ dsëy ' lä˗koo˜ ma´
jmeey˗. Koo˜ jmɨɨ´ koo˜ jmɨɨ´ ga˗jmee´
Dsa˜jøøh' jnän` ga˗lä˗jwëë´ ga´ dsa˜
hi˜ lle` kih' lää´.

3

Ga˗hlaa´ jaa˜ dsa˜jluuh´

1 Koo˜ hä´ ngoo' Pee´ kyaah´ Jwaa˜
ta˗ gwah˗. Hor˜ ja˜ ma´ dsa˜nää' dsa˜
ngɨɨy˗ kiyh' kih' Dio ko˜hi´ hnë˜ ta˗
ga˗hloo´.
2 Jee´ ja˜ ma´ gya' jaa˜ dsa˜jluuh´ tɨɨ´,
hi˜ ma˜jluuh´ ga˗lä˗chaa˗. Jee´ ja˜ ma´
dsa˜llaa˗ dsih´ lä˗jë˗ jmɨɨ´ ho´haah´
kih' sa´jnë' kih' gwah˗. Ho´haah´ ja˜
chee˜ Na´hñaah'. Jee´ ja˜ ma´ gyay'
ngɨɨy˗ kuu´ kih' dsa˜ hi˜ dsa˜nää'
gwah˗.
3 Ma´ ga˗jëë' dsa˜dsaah´ he´ ja' Pee´
kyaah´ Jwaa˜ dsa˜taayh` ta˗ jee´ chih'
gwah˗ ja˜, ga˗chuuy´ kyaah´, ga˗ngɨɨy´
kuu´.

4 He¯ja¯ ga˖noo¯ Pee´ kyaah´ Jwaa¯,
ga˖jëëy' dsa¯jluuh´ he´ koo¯ hweh¯,
mah' ga˖jäh´ Pee´ siiyh˖:

—Jëë` da´ jnääh'.

5 Peer˖ ga˖nøh' dsëy' ma´ ga˖jëëy'
apóstol he´, ma´ hyoyh˖ miih¯ kuu´ ma´
laay´.

6 Pero lä˖la¯ ba´ ga˖jäh´ Pee´:

—Sa˖ cha¯ kuu´ tøø¯ ku´nøø¯ he¯
kwëëhn¯ hne¯. He¯ la¯ ba´ kwëëhn¯
hne¯. Kyaah´ hih˖ kih' Jesucristo dsa¯
chaa¯ Nazaret, noo¯ mah' ngë´.

7 Hi˖ ga˖sooh' Pee´ gooy¯ ra¯lluu',
ga˖chaayh¯. Lä˖chah´ ja¯ ga˖lä˖bee´
ma¯tiiy´.

8 Ga˖nooy¯ ko¯chih´ ga˖løøy' ngëy˖.
Ga˖hey' ta˖ neh˖ sa´jnë' kih' gwah˖
kyaah´ lä˖uu´ apóstol he´, ma´ hëë˖
dsay˖ häy˖ kih' Dio.

9 Lä˖jëë˖ hi¯ ma´ tääh´ jee´ ja¯,
ga˖jëëy' ngë˖ dsa¯ hi¯ ma´ jluuh´ he´,
häy˖ kih' Dio.

10 Ma´ kyuu˖ ba´ dsih´, he¯ja¯ ma´
jäyh´:

—Hi¯ he´ na¯ hi¯ ma´ gya' ngii˖ kuu´
ho´haah´ he¯ chee¯ Na´hñaah'.

Peer˖ ga˖jwaah' dsa¯, ga˖taayh` jëë˜
dsayh˖, ha¯ lä˖ ga˖la' kih' dsa¯jluuh´
he´.

Ga˖kwa´ Pee´ juu' hoo´ na´hii` kih' Salomón

11 Ga˖nää' apóstole ta˖ hoo´ na´hii`
kih' Salomón hi˖ dsa¯jluuh´ hi¯
ga˖hlaa´ he´ sa˖ ga˖tuy' jmeey˖ ko¯jøh´
kyaah´ apóstole. Ha¯ koh´ sa˖ ma´
dsaa˜ dsë' lä˖jëë˖ hi¯ ga˖kuh' jee´ ja¯.

12 Ma´ ga˖jëë' Pee´ ga˖kuh' dsa¯ he´,
he¯ja¯ ga˖jäyh´:

—¿He¯la' dsaa˜ hoh´ hnäh´ dsa¯
Israel he¯ jëëh˖ jnääh ' lä˖na¯?
¿Che´ laah´ hnäh´ he¯ mi¯te` jnääh'
cha¯ga´miih¯ he¯ja¯ ma¯mi¯hlää '
jnääh' dsa¯ñuuh¯ la¯ o che´ laah´
hnäh´ cha¯ cha¯miih¯ be´ kyaa' jnääh
'?

13 Dio kyaa' Abraham, Dio kyaa'
Isaac, Dio kyaa' Jacob, Dio kyaa' dsa¯
ma¯gyuh¯ jnän` ga˖jmääy' jøøh' jooy´
Jesús hi¯ ga˖ngëëh` hnäh´ goo¯ Pi-
lato. Hi˖ lä˖koo¯ ma´ ga˖jäh´ Pilato ma´
lääy', sa˖ ga˖heeh` hnäh´ kiyh'.

14 Hi¯ lluu' he´, hi¯ sa˖ ää¯ ni˖ miih¯
dsoo´, sa˖ ga˖tih' hoh´ hnäh´ he¯ ma´
lääy´. Ga˖tih' ga´ hoh´ hnäh´ he¯
ga˖ngiih´ hnäh´ kih' Pilato he¯ ga˖laa´
jaa¯ hi¯ ää¯ dsoo´.

15 Ga˖jngëëh˖ hnäh´ hi¯ ga˖jmää'
jne´, pero Dio ga˖mi˖jiiyh` jee´ kih' hi¯
na¯juu´. Ja¯ba´ jnääh', jmee´ jnääh'
ju'dsoo´ he¯ ga˖lä˖jiiyh`.

16 Kih' he¯ ma¯dsoo´ dsë¯ jnääh '
kih' Jesús, he¯ja¯ ba´ ma¯hlaa´ hi¯
la¯ hi¯ jëëh˖ hnäh´ hi˖ kyuuh˖ hnih´.
He¯ ma¯dsoo´ dsë¯ jne´ gwa¯ kih'
Jesús, he¯ja¯ ba´ ma¯jä' kiyh' go¯te˜
hi¯ jëëh˖ hnäh´ cheh' la¯.

17 'Hnäh´ dsa¯goon˜, ma˖ ba´ jnä´
he¯ sa˖ ga˖lä˖ngëëh´ hnäh´, he¯ja¯ ba´
ga˖jmeeh´ hnäh´ lä˖ja¯ kih' Jesús, hi˖
lä˖ja¯ ga˖jmee´ dsa¯ta´ ka¯läh´.

18 Pero Dio ga˖mi˖te' lä˖koo¯
ga˖jäyh´ jää'. Lä˖jëë˖ hi¯ ga˖ngëë' juu'
kiyh', ga˖jmeeyh' juu' ma˖ra˖ he¯ jëë'
ba´ wii´ Cristo kyaay'.

19 He¯ja¯ jwahn˖, wa´ lä¯dsaa˜ hoh´
hnäh´ miih¯, jeeh` hnäh´ kyaah´ Dio
mah' dsa¯che` dso´kye¯ kyah' hnäh´.
Ja¯ga´ na˖ kwa' Dio jwë' dsa´toohn´
llu',

20 hi˖ chee' Jesucristo ka¯läh´, he´
ba´ hi¯ ma¯nuuh¯ hnäh´ kih' jää'.

21 Pero na', lä˖ ma¯gya' ja¯ba´
Jesús gyuuh' ya˖jwii' lä˖jiih' lloo˜ jmii´
jmeeyh' lä˖hmëë´ lä˖jë˖ he¯ cha¯
jmi¯gyuu˖ la¯. Ga˖jmee´ ba´ Dio juu'
ha¯ lä˖ le´ jmii´ ja¯, jëëh´ ga˖chee' bih'
hi¯ na¯jngëë' kyaay' hi¯ ga˖ngëë' juu'
kiyh' llo´joo'.

22 Jëëh´, Moisé ga˖ngëë' juu' kih'
dsa¯ ma¯gyuh¯ jnän`, ga˖jäyh´: "Jee´
jnän` la¯ jmee' Dio ya¯hëë ' jaa¯ hi¯
ngëë' juu' kiyh' lä˖koo¯ jmeen˖ la¯.
Ja¯ jmeeh¯ hnäh´ he' lä˖jë˖ he¯ jäh˖ hi¯
he´.

23 Lä˖jëë˖ hi¯ sa˖ jmee' he' juu' kih'
hi¯ he´, mo˖so˖ lee´ kwaat˜ dsa¯
kyaa' Dio", ga˖jäh´ Moisé.

24 Hi˗ ngoo˺ ba´ Pee´ kway˗ juu˹, ga˗jäyh´:
—Lä˗jëë˗ hi˭ ga˗ngëë˺ juu˹ kih˺ Dio jää˺, ga˗jmeeyh˺ juu˹ ha˭ lä˗ jmee˗ Dio jmii´ na˹. Lä˗ja˭ juu˹ ga˗kwa´ Samuel to˭në´ hi˗ ja˭ba´ lä˗ja˭ la˺ juu˹ he˭ ga˗kwa´ hi˭ ya˗nää˺ këë˭.
25 Dsa˭ goo´ ba´ jne´ hi˭ ga˗ngëë˺ juu˹ kih˺ Dio, hi˗ ja˭ba´ he˭ jnä` jne´ hmooh´ he˭ ga˗jmee´ Dio kyaah´ dsa˭ ma˭gyuh˭ jnän`. Mi˭dsooh˭ da´ hoh´ hnäh´ ha˭ lä˗ ga˗jäh´ Dio siiyh˗ Abraham: “Ta˗la˗ kih˺ sa´ju˭ kyah˺, mi˭jään˭ ga˗lä˗jëë˗ dsa˭ jmi˭gyuu˗.”
26 He˭ja˭ jwëëhn˜ hnäh´, lä˗ ma´ ga˗mi˗jiih` Dio Joo´, ga˗cheey˺ jnä` jne´ to˭në´ mah˺ mi˭jäay˺ jne´. He˭ hnøøy˺ dsa˭jeeh˜ lä˗jaa˭ lä˗jaa˭ jne´ mah˺ mo˗so˗ jmee´ ga´ jne´ he˭ hliih˹.

4

Ga˗jäay˺ Pee´ kyaah´ Jwaa˭ cha´në´ dsa˭ta´ Judiu

1 Cheh˺ ga´ Pee´ kyaah´ Jwaa˭, hlëëyh˜ dsa˭ ma´ ga˗lla˗nää˺ jmi˭dsa˭, ga˗lloo˺ dsa˭jøøh˹ kyaa˺ poo˭ hi˭ ma´ høø˗ gwah˗ hi˗ ga˗lla˗nää˺ saduceo ka˭läh´.
2 Lä˗jëë˗ dsa˭ he´ sa˗ ga˗tih˺ dsëy˺ juu˹ he˭ ma´ kwa˗ apóstol, jëëh´ ma´ hlëëyh˗ he˭ lä˗jiih´ dsa˭ jee´ kih˹ hi˭ na˭juu´, kih˺ he˭ ga˗lä˗jiih` Jesús.
3 He˭ja˭ ga˗saayh˺ Pee´ kyaah´ Jwaa˭. Koo˭ ga˗taayh˭ neh˗ñe˹ ba´, kih˺ he˭ ga˗hloo´. Ga˗jnäyh˺ neh˗ñe˹ ja˭ jyoh´ jmii´.
4 Peer˗ jwëë´ dsa˭ ga˗lä˗dsoo´ dsë˺ ma´ ga˗nuuy´ juu˹ kih˺ Dio. Hña´ mil ga˗të´ ma˗la˗ dsa˭ñuuh˭ jmah˺.
5 Ma´ ga˗jnä˺ jyoh´ jmii´, ga˗kuh˺ dsa˭ta´ në´ta´ kih˹, jee´ jwii˭ Jerusalén ja˭, kyaah´ dsa˭gyuuh´, hi˗ kyaah´ ta˭jwoh˺ kyaa˺ ley.
6 Jee´ ja˭ ma´ hää´ Aná hi˭ ma´ laa˹ jmi˭dsa˭ jøøh˹, kyaah´ Caifá kyaah´ Jwaa˭ kyaah´ Alejandro kyaah´ lä˗jëë˗ ga´ hi˭ laa˺ dsa˭ kyaa˺ jmi˭dsa˭ jøøh˹ he´.
7 Hi˭ he´ ga˗jmee´ mada˭ ga˗hwëë˭ hi˭ ma´ tää´ neh˗ñe˹, mah˺ ga˗cheeyh˭ to˺dsaah` jee´ ma´ tääyh´ ja˭, ga˗ngiiy´ juu˹ kiyh˺:
—¿Hii˭ kih˺ hih˗ he˭ jmeeh˭ hnäh´ lä˗na˭, hi˭ kwa˗ be´ kyah˺ hnäh´?
8 He˭ja˭ ga˗hlëëh´ Pee´ kyaah´ cha˭miih˭ be´ kih˺ Jmi˭lle´ Na˭jngii˹, ga˗siiyh˗:
—Hnäh´ hi˭ laa˺ dsa˭ta´ dsa˭gyuuh´ kyaa˹ dsa˭ Israel,
9 ma˭teeh˹ hnäh´ jnääh˹ kih˺ he˭ ma˭jä˺ kih˺ jaa˭ hi˭ ma´ dsaah´, lla˭kyaah˭ jnääh˹ jmii´ ha˭ lä˗ ma˭hlaay´.
10 Hnøø˺ lä˗ngëëh´ hnäh´ kyaah´ lä˗jëë˗ ga´ dsa˭ chaa˭ hwa˺ Israel la˭, kyaah´ hih˗ kih˺ Jesucristo dsa˭ chaa˭ Nazaret ba´ ma˭hlaa´ dsa˭ hi˭ ma´ jluuh´ la˭. He´ ba´ Jesús hi˭ ga˗jngëëh˗ hnäh´ dsoh´ hma˭cru˭, Dio ga˗mi˗jiiyh` jee´ kih˹ hi˭ na˭juu´. Kyaah´ be´ kih˺ Jesús, cheh˺ hi˭ ma´ jluuh´ la˭ cha´nëh´ hnäh´.
11 Jesús hi˭ hlëëhn´ kih˹ la˭, laa˺ lä˗koh´ mi˺ ˹kuu´ he˭ sa˗ ga˗tih˺ hoh´ hnäh´, hnäh´ hi˭ laa˺ lä˗koo˭ të˗hyah˗ kyaa˺ Dio. Hi˭ he´ ga˗jä´ lä˗koh´ mi˺ ˹kuu´ he˭ kye˭ dsa˭ to˭në´ kih˹ koo˭ hne˭ juuh˭.
12 Sa˗ chaa˭ ga´ jñah´ jmi˭gyuu˗ la˭ hi˭ lää˺ jne´, jëëh´ jaa˭ ba´ he´ hi˭ ga˗kwaa˺ Dio hi˭ na˭ngë˹ jwë˹ lää˺ jne´.
13 Ma´ ga˗jëë˺ lä˗jëë˗ dsa˭ta´ he´ ni˗ miih˭ sa˗ goh˗ Pee´ kyaah´ Jwaa˭, he˭ja˭ ga˗taayh` jëë˜ dsayh˗. Jëëh´, ñe˭ bih˺ apóstole he´ ma´ laay˹ dsa˭ wa´ hi˭ cha˭ hi˭, ni˗ sa˗ kyuuyh˜ hwëh´ ka˭läh´. Hi˗ ga˗lä˗kyuuy˗ he´ ba´ hi˭ he´ ma´ ga˗nääy´ kyaah´ Jesús.
14 Hi˗ ga˗jëëy˺ he˭ ma´ cheh˹ dsa˭ñuuh˭ hi˭ ma´ jluuh´ he´ jee´ kiyh˹ ja˭, he˭ja˭ sa˗ ga˗la˺ ma´ jäyh´ sa˗ llu˺ he˭ ma˭la˺ lä˗ja˭.
15 Mah˺ ga˗jmee´ dsa˭ta´ mada˭ he˭ ga˗hwëë˭ apóstole he´, ta´ko˭jiih˹ ga˗taayh` ga˗llay´ juu˹ kyaah´ dsa˭kyaayh´.
16 Ma´ jäyh´:
—¿Ha˭ lä˗ llu˺ jmeen´ kyaah´ dsa˭ñuuh˭ na˭? Ma˗ra˗ ju˹dsoo´

ga˗jmeey´ kǫǫ˜ he˜ jʉh˜gąą˜ hi˗ lä˗jęę˗ dsa˜ hi˜ chąą˜ Jerusalén la˜ ma˜ñey˜, he˜ją˜ sa˗ le´ jäh´ jne´ sa˗ dsoo´.

17 Lä˗la˜ ba´ wa´ jmeen´ mah˺ mo˗so˗ lä˗nʉʉh´ ga´ juu˺ la˜ jee´ jwɨɨ˜ jnän`. Wa´ jʉʉhn´ kiyh˺ mah˺ mo˗so˗ hlęęh˺ gyih˺ ni˗ jąą˜ kih˺ Jesús.

18 He˜ją˜ ga˗tëëyh˺ Pee´ ka˜läh´ kyąąh´ Jwąą˜ ta˗ në´ta´ mah˺ ga˗sɨɨyh˗:

—Mo˗so˗ hlëëh´ ga´ hnäh´ kih˺ Jesús, ni˗ mo˗so˗ mi´tęęh˺ ga´ hnäh´ dsa˜ juu˺ kiyh˺.

19 He˜ją˜ ga˗jęęh˜ Pee´ kyąąh´ Jwąą˜ juu˺ kiyh˺:

—Jmee´ da´ hnäh´ hʉʉ´dsë˜ ha˜ lä˗ sǫǫh˜ kyąą˺ jnääh˺ cha´në´ Dio, ¿che´ llu˺ ga´ he˜ mi´te` jnääh˺ kyah˺ hnäh´ lla˜ he˜ mi´te` jnääh˺ kih˺ Dio?

20 Pero sa˗ le´ tʉ´ jnääh˺ he˜ kwa˜ jnääh˺ juu˺ la˜, lä˗jë˗ he˜ ga˗jëë´ jnääh˺ kyąąh´ he˜ ga˗nʉʉ´ jnääh˺ —ga˗jäyh´.

21 He˜ją˜ ga˗jäh´ dsa˜ta´:

—Ma˜ñeh´ ba´ hnäh´ cher´mah˺ ga˗nääh´ ga´ hnäh´ kwah˜ juu˺ na˜.

Ją˜ga´ ga˗läąy˺. Sa˗ ga˗jnøøyh˺ ha˜ lä˗ jee´ ma´ jmeeh˗ dsih´, jëëh´ lä˗jęę˗ ba´ dsa˜ ma´ jmee˗ jʉʉh˜ kih˺ Dio kih˺ he˜ ga˗la˺ lä˗ją˜.

22 Jëëh´, ga˗la˺ kǫǫ˜ he˜ jʉh˜gąą˜ kih˺ dsa˜ hi˜ ga˗hląą´ he´ hi˜ ma´ häą´ la˜ ga´ tǫ˺loo˺ ji˜ñe˜.

Ga˗ngɨɨ´ øøh˺ jne´ kih˺ Dio mah˺ hyoyh˗ be´

23 Lä˗ ma´ ga˗ląą´ apóstol he´, ga˗lla˗nääy` ka˜läh´ jee´ ma´ tąąh´ dsa˜kyąąyh´, ją˜ga´ ga˗jmeeyh˺ juu˺ ha˜ lä˗ ga˗jäh´ jmi˜dsa˜ kąąh´ kyąąh´ dsa˜gyʉʉh´ he´.

24 Hi˗ ma´ga˗nuu´ lä˗jęę˗ dsa˜kyąąyh´, ga˗tąąyh` kǫ˜jøh´ lä˗jęęy˗ ga˗chʉʉy´ kyąąh´ Dio, ga˗jäyh´:

—Jąą˜ hne˜ ba´ jmeeh˜ hih˗, hne˜ he´ Dio hi˜ ga˗jmeeh´ gyʉʉh˺ hwa˺, ga˗jmeeh´ jmɨ˜ñeeh˜, hi˗ ga˗jmeeh´ lä˗jë˗ he˜ ga´ cha˜.

25 Hi˗ hne˜ ga˗kwah´ juu˺ lä˗kǫǫ˜ ga˗hlëëh´ David hi˜ ga˗jmee´ ta´he˺ kyah˺ lä˗ ma´ ga˗hlëëyh´ lä˗la˜:

¿Hee˜ ba´ la˺ chi˜jwąą˗ dsa˜ lä˗kąą˜ lä˗jʉh˺ jmɨ˜gyʉʉ˗?

Lä˗kąą˜ jee´ jwɨɨ˜, dsa˜tąąyh` juu˺ kwee˜ kyąąh´ hʉʉ´dsë˜ he˜ sa˗ jmää˺ ta´.

26 Dsa˜kʉh˺ lä˗jęę˗ dsa˜ta´ kąąh´, mah˺ jmeey˺ kǫ˜jøh´ kyąąh´ dsa˜kyąąyh´,

hnooyh˜ ha˜ lä˗ jee´ lla˜dsëëy` Dio kyąąh´ Cristo hi˜ na˜lęęh´ kyąąy˺, ga˗jäh´ David.

27 'Hi˗ ma˗ra˗ he˜ ga˗la˺ ba´ he˜ ją˜ jee´ jwɨɨ˜ la˜, ga˗kʉh˺ Herode kyąąh´ Poncio Pilato kyąąh´ dsa˜ hi˜ sa˗ ląą˺ judiu hi˗ kyąąh´ dsa˜ judiu. Ga˗hnooy´ juu˺ kih˺ Jesús, gyʉʉ˜ hi˜ na˜jngëë˺ kyąąh˺ hi˜ ga˗hñąąh`.

28 Kyąąh´ be´ kyah˺ hi˗ kyąąh´ hʉʉ´dsë˜ kyah˺ ma˜na˜la˜ juu˺ jąą˺ ha˜ lä˗ le´ kih˺ Jesús hi˗ ją˜ba´ lä˗ją˜ ga˗jmee´ dsa˜ he´ kiyh˺.

29 Jëë` da´ Dsa˜jøøh˺ kyąąn˗ ha˜ lä˗ jøøh˜ dsa˜ jnääh˺ na˺. Kwa´ be´ kyąą˺ jnääh˺ hi˜ jmee˗ ta´he˺ kyah˺ mah˺ sa˗ lä˗gąh˺ jnääh˺ hlęęh´ jnääh˺ dsa˜ kyąąh´ juu˺ kyah˺.

30 Hii´ gooh˜ në´ kih˺ hi˜ dsaah´ mah˺ hląąy´ hi˗ kwa´ be´ kyąą˺ jnääh˺ mah˺ jmee´ jnääh˺ cha˜miih˜ he˜ jʉh˜gąą˜ kyąąh´ be´ kih˺ Jesús gyʉʉ˜ kyąąh˺ hi˜ na˜jngëë˺ —ga˗jäh´ apóstol he´.

31 Ma´ ga˗dsąą˺ ga˗hlëëyh´ kyąąh´ Dio ga˗jeh˺ hwa˺ jee´ ma´ tąąyh´ ją˜, lä˗chąh´ ją˜ ga˗tąąyh` na˜kąh˺ bih˺ Jmɨ˜lle´ Na˜jngɨɨ˺, hi˗ ga˗nää˺ bih˺ kway˗ juu˺ kih˺ Dio, ni˗ miih˜ sa˗ goyh˗.

Ga˗kwa´ øøh˺ jne´ be´ kih˺ hi˜ lla˜kyąą˺

32 Lä˗jęę˗ dsa˜ hi˜ ga˗lä˗dsoo´ dsë˺ kih˺ Dio, kǫǫ˜ nëë˺ ba´ ma´ la˺ hʉʉ´dsë˜ kiyh˺, ni˗ ją˜ sa˗ ma´ jmee˗ kih˺ lä˗jë˗ he˜ ma´ cha˜ kiyh˺, ga˗jmeey´ kwąąt˜ la˺ kih˺ lä˗jęę˗ ba´.

33 Kyąąh´ cha˜miih˜ be´, ga˗lä˗jęę˗ apóstole ga˗jmeey´ ju˺dsoo´ he˜ ga˗lä˗jiih` Jesús Dsa˜jøøh˺ jnän`. Hi˗

Dio ga˗mi˗jøø̱ˡ cha¯miih¯ kihˡ lä˗jëë̱˗
dsa¯ he˝.
34 Jee´ kihˡ dsa¯ he˝ ni˗ jää̱¯ sa˗ ma´
jmee˗ wëë̱˝ kihˡ. Jëëh˝ ma´ chää̱¯
øø̱hˡ jne´ hi̱¯ ma´ høø˗ hwaˡ, hi̱¯ ma´
høø˗ hneˡ, ga˗hnïïy˝ he¯ ja̱¯ mahˡ ma´
dsa¯ka̱y˗ kuu´ he¯ ma´ lïyhˡ ja̱¯,
35 ma´ dsa¯kwëëyh` apóstole. Hi˗
apóstole he˝ ma´ ti¯ ma´ llooh˜ kuu´ ja̱¯
kihˡ lä˗jää̱¯ lä˗jää̱¯ hi̱¯ lla¯kyää̱ˡ.
36 Lä˗ja̱¯ ga˗jmee˝ José. Pero
apóstole he˝ ga˗mi˗chëë̱¯ dsih˝ Bern-
abé. Jmïï¯ kiyhˡ hnøøˡ jäh˗: hi̱¯ kwa˗
be˝ kihˡ dsa˗. Ma´ läy̱ˡ sa´ju̱¯ kihˡ
Leví. Jee´ ga˗lä˗chää̱˗ Bernabé chëë̱¯
Chipre, hwaˡ he¯ hä´ jee´ jmï¯ñeehˡ.
37 Hi̱¯ he˝ ma´ høø˗ koo̱¯ jwï´ hwaˡ
hi˗ ga˗hnïïy˝. Kuu´ he¯ ga˗lïyhˡ ja̱¯,
na´ka̱y¯ kihˡ apóstole.

5

Ga˗juu̱ˡ Ananía kyää̱h´ mëy´ Safira

1 Che´ kyuu̱h˜ ha¯ lä˗ ga˗jmee˝ jää̱¯
hi̱¯ ma´ chëë̱¯ Ananía kyää̱h´ mëy´ hi̱¯
chëë̱¯ Safira. Dsa¯ he˝, ga˗hnïï˝ koo̱¯
jwï´ hwaˡ kihˡ ka¯läh˝.
2 Ga˗tää̱yh` juuˡ kwee¯ kyää̱h´ mëy´
ha¯ lä˗ juuyˡ mahˡ hmäyˡ to̱ˡdsaah`
kuu´ he¯ ga˗hnïïy˝ hwaˡ ja̱¯. He¯ja̱¯
na´ka̱y¯ to̱ˡdsaah` ba´ kuu´ ja̱¯ kihˡ
apóstole. (Ga˗jmeey˝ lä˗ko̱h˝ he¯
ga˗kwëëyhˡ lä˗jë˗ ba´.)
3 He¯ja̱¯ ga˗jäh˝ Pee´ sïïyh˗:
—Ananía, ¿ha¯ lä˗ ma¯he˜ Tana´
neh˗ tuh¯hoh˝ ma¯juuh´ kihˡ Jmï¯lle˝
Na¯jngïïˡ, he¯ ma¯hmäh´ to̱ˡdsaah`
kuu´ he¯ ma¯hnïïh´ hwaˡ kyahˡ?
4 ¿Ja̱ˡ he¯ kyahˡ ba´ hne¯ ma´ laˡ
hwaˡ ja̱¯ ta´ko̱¯jiihˡ sa˗ ma¯hnïï`? Hi˗
ma´ ga˗hnïïh´ hwaˡ ja̱¯, ¿ja̱ˡ he¯ kyahˡ
ba´ hne¯ kuu´ he¯ ga˗lëëhˡ kihˡ hwaˡ
ja̱¯? ¿He¯laˡ ma¯ja˜ huu´dsë¯ hlïïhˡ he¯
ma¯jmeeh´ lä˗na¯? Ja̱˗ he˝ dsa¯ na¯
hi̱¯ ma¯juuh´ kihˡ, kihˡ Dio ba´ na¯
ma¯juuh´.
5 Ma´ ga˗nuu˝ Ananía juuˡ ja̱¯,
ga˗täyh˝ hwaˡ, ga˗juu̱yˡ go¯te˜. Peer˗
ga˗lä˗goo˗ dsëˡ lä˗jëë̱˗ dsa¯ ma´
ga˗nuuy˝ he¯ ga˗laˡ lä˗ja̱¯.
6 Chih¯ hi̱¯ ma´ täähˡ jee´ ja̱¯,
ga˗bäähy¯ Ananía koo̱¯ hmïïh¯, mahˡ
ga˗jäähyˡ na´häay´.
7 Ga˗läˡhïï` koo̱¯ hnë¯ hor˜, ja̱¯ga´
ma´ ga˗lloo˗ mëy´ jee´ ma´ täähˡ
apóstole, ni˗ sa˗ ñey¯ he¯ na¯ ma¯la˗.
8 He¯ja̱¯ ga˗jäh˝ Pee´:
—Chiihˡ jnä˝, ¿che´ ko̱¯ja̱¯ jiihˡ
ga˗këë̱˝ hwaˡ kyahˡ hnäh˝ he¯
ga˗hnïïh´ hnäh˝?
He¯ja̱¯ ga˗jäh˝ dsa¯më˝ he˝:
—Ja̱¯ba´ ko̱¯ja̱¯ ga˗këë̱˝.
9 Mahˡ ga˗jäh˝ Pee´ sïïh˗ dsa¯më˝ he˝:
—¿Ha¯ lä˗ ma¯täh` hnäh˝ juuˡ
kwee¯ ma¯juuh´ hnäh˝ kihˡ Jmï¯lle˝
kihˡ Dsa¯jøø̱hˡ jnän`, läh˝ hnäh˝
sa˗ cha¯ he¯ le˝? Jëë̱` da´ hi̱¯
täähˡ ho´haah´ na¯, hi̱¯ ma¯ya¯nää`
ma¯na´hää̱´ dsa¯ñuuh¯ kyäähˡ. Ja̱¯ba´
lä˗na¯ dsa¯nääyˡ dsa¯jäähy˗ hne¯
ka¯läh˝.
10 Hi˗ lä˗chäh˝ ja̱¯ ga˗täh˝ dsa¯më˝
he˝ cha´në´ Pee´, ga˗juu̱yˡ. Hi˗
chäh˝ ba´ ga˗lla˗nääˡ chih¯ñuuh¯
he˝ jee´ ma´ kyääˡ dsa¯më˝ he˝ hi˗
ga˗jëëyˡ ma¯na¯juu̱y´. He¯ja̱¯ ga˗jäähyˡ
na´häay´ ja̱¯ba´ koo˝ kihˡ dsa¯ñuuh¯
kyäayˡ.
11 He¯ja̱¯ ga˗lä˗goo˗ jwërte dsëˡ
lä˗jëë̱˗ hi̱¯ ga˗hëëh¯ juuˡ kihˡ Dio hi˗
lä˗jëë̱˗ ga´ jñah˝ hi̱¯ ga˗nuu´ juuˡ ja̱¯,
ga˗lä˗goo˗ dsëyˡ ka¯läh˝.
12 Peer˗ cha¯miih¯ he¯ juh¯gää̱¯
ma´ jmee˗ apóstol jee´ jwïï¯ ja̱¯. Hi˗
lä˗jëë̱˗ hi̱¯ ga˗hëëh¯ juuˡ kihˡ Dio
ga˗jmee˝ ko̱¯jøh˝ kyäayh´ jee´ laˡ hoo´
na´hii` kihˡ Salomón.
13 Ga˗tihˡ ba´ dsëˡ dsa¯ ha¯ lä˗ ma´
jmee˗ hi̱¯ ga˗hëëh¯ juuˡ kihˡ Dio, pero
sa˗ ga˗tuu̱¯ dsëyˡ ma´ jmeey˗ ko̱¯jøh˝
kyäayh´.
14 Ma˗ke˗ lä˗ja̱¯ ga˗laˡ, ma˗ra˗ he¯
ga˗lä˗jwëë̱˝ ga´ dsa¯ hi̱¯ ga˗lä˗dsoo˝
dsëˡ kihˡ Dio, jwëë̱˝ dsa¯ñuuh¯ hi˗
lä˗ja̱¯ dsa¯më˝ ka¯läh˝.
15 He¯ja̱¯ ma´ dsa¯jäay˗ dsa¯dsaah´
kyäayˡ na¯kyäayˡ në´ jii´ cha´hoo´ jwëˡ
jee´ ma´ dsa¯ngëë˝ Pee´, ma´ läy̱˝ ha¯
ga¯ che¯ tëëyˡ miih¯ hihˡ kihˡ Pee´
wa´ra¯ ga˗ngëëy˝ jee´ ja̱¯.

16 Hi˗ ma´ go¯nää´ hi¯ chaa¯ jwɨɨ¯
he¯ tääh´ jäh˗ kih' Jerusalén jääy˗
dsa¯dsaah´ kyaay', hi˗ ma´ jääy˗ dsa¯
hi¯ kye¯ jmɨ¯lle´ hlɨɨh'. Lä˗jee˗ hi¯ he´
ma´ dsa¯jä' kih'.

Koo¯ ka¯läh´ ga˗saayh' apóstole he´

17 Peer˗ ga˗lä˗llee´ jmi¯dsa¯ jooh'
hi˗ lä˗ja¯ dsa¯ saduceo hi¯ laa'
dsa¯kyaayh´.
18 He¯ja¯ ga˗saayh' apóstole he´,
ga˗taayh¯ neh˗ñe'.
19 Pero hwë' ja¯, ga˗lloo' jaa¯ ángel
kyaa' Dio, ga˗näy' hoo´ neh˗ñe' mah'
ga˗hwee´y' apóstol he´, ga˗sɨɨyh˗:
20 —Go¯nää´ hnäh´ ka¯läh´, hi˗
na¯cheh' ba´ hnäh´ hoo´ na´hii` kih'
gwah˗ oo˗, ja¯ kwah¯ hnäh´ juu'
na¯hñaa' lä˗jee¯ ha¯ lä˗ jmee' Dio
chaa¯ dsa¯ ta˗la˗ kih' Jesús.
21 Ga˗mi˗te' bih' lä˗koh´ ga˗nuuy´.
Tiih˜ ga´ ma´ ga˗jnä', ga˗nääy' ta˗
hoo´ na´hii` kih' gwah˗ ja¯, ga˗taayh`
mi¯tee´y˗ dsa¯.
Ta´ko¯jiih' ja¯, jmi¯dsa¯ jooh'
kyaah´ dsa¯kyaayh´ ga˗lla˗nääy` ne´ta´
kiyh', mah' ga˗jooyh¯ lä˗jee˗ dsa¯ta´
hi˗ lä˗jee˗ dsa¯gyuuh´ hi¯ na¯hñaa´
kyaa' dsa¯ Israel hi˗ ga˗jmeey´ mada¯
he¯ dsa¯kyaay´ hi¯ tääh´ neh˗ñe'.
22 Ma´ ga˗lla˗nää' poo¯ neh˗ñe' sa˗
chaa¯ apóstol he´ mo˗ tääh´. He¯ja¯
ga˗nääy` na´jmeeyh´ juu' kih' dsa¯ta´,
23 ma´ jäyh´:
—Ma˗ra˗ ju'dsoo´, ma´ ga˗lla˗nooo'
jnääh' jee´ chih' neh˗ñe', na¯jnë¯ ba´
llu', tääh´ ba´ hi¯ hoo˗ neh˗ñe'. Pero
ma´ ga˗nä´ jnääh' hoo´ neh˗ñe' ja¯, sa˗
chaa¯ ni˗ jaa¯ —ga˗jäyh´.
24 Ma´ ga˗nuu´ jmi¯dsa¯ jooh'
kyaah´ juu´ poo¯, kyaah´ lä˗jee˗ ga´
jmi¯dsa¯ kaah´, he¯ja¯ ga˗taayh`
jmeey˗ to' dsëy' ha¯ jiih' lla¯nää'
apóstole he´ kyaah´ juu' ja¯.
25 Hor˜ ja¯ ga˗lloo' jaa¯ dsa¯ hi¯
kye¯ juu':
—Hi¯ ga˗tääh' hnäh´ neh˗ñe', hii¯
tääh´ ka¯läh´ hoo´ na´hii` kih' gwah˗
hlëëyh˜ dsa¯ —ga˗jäyh´.
26 He¯ja¯ ngoo' juu´ poo¯ kyaah´
dsa¯ kyaay' na´teey¯ ka¯läh´ apóstol
he´, kyaah´ juu' llu' ba´. Sa˗ ga˗kaayh',
kih' he¯ goyh˗ te' dsa¯ kuu´ kiyh'.
27 Ma´ ga˗lla˗nääy` ne´ta´, na´jää¯
dsih´ cha´ne´ dsa¯ta´, he¯ja¯ ga˗jäh´
jmi¯dsa¯ jooh' sɨɨyh˗ apóstole he´:
28 —¿Ja' ga˗chiih´ jnääh' hnäh´
ma´ja¯, mo˗to˗ hlee˗h` ga´ hnäh´ dsa¯
juu' kih' Jesús? Pero he¯ ma¯jmeeh´
hnäh´, lä˗ ga˗dsa' jee´ jwɨɨ¯ Jerusalén
la¯, ma¯mi¯tee˗h' hnäh´ dsa¯, nuuh¯
kyah' hnäh´, hnooh¯ hnäh´ bääh´
jnääh' he¯ ga˗juu' dsa¯ñuuh¯ he´.
29 He¯ja¯ ga˗jee˗h¯ Pee´ juu' kih'
dsa¯ he´ ko¯jooh´ kyaah´ jñah´ apóstole,
ga˗jäyh´:
—Jmee˗ bii' he¯ mi´te` jne´ kih' Dio
ba´, lä˗koh´ ga´ he¯ mi´te` jne´ kih' dsa¯
jmɨ¯gyuu˗.
30 Dio kyaa' dsa¯ ma¯gyuh¯ jnän`
ga˗mi˗jiiyh` Jesús hi¯ ga˗jngëëh˗
hnäh´ na¯taa˗ dsoh´ hma¯cru¯.
31 Hi¯ he´ na¯ ga˗llaa' Dio Jooh'
jwoo' ra¯lluu' kiyh', ga˗jmääy' dsa¯ta´
hi˗ ga˗hñaay' lääy' dsa¯. Lä˗ja¯
ga˗näy' jwë' kih' dsa¯ Israel, mah'
dsa¯jeeyh˜ kyaah´ Dio hi˗ lä˗ja¯
dsa¯che` dso´kye¯ kiyh'.
32 He¯ja¯ jmee´ jnääh' dsoo´ kih'
juu' la¯. Hi˗ lä˗kye¯ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ
' jmee˗ dsoo´ ka¯läh´, ja¯ba´ he¯
ga˗kwëëh' Dio lä˗jee˗ hi¯ nuuh´ kiyh'.
33 Lä˗ ma´ ga˗nuu´ dsa¯ta´ he´,
ga˗ya˗jee ' dsëy ' cha¯miih¯, hnooy'
ma´ jngëëyh' apóstol he´.
34 Pero jee´ kih' dsa¯ta´ he´ ma´ hää´
jaa¯ fariseo hi¯ ma´ chee¯ Gamaliel.
Hi¯ he´ ma´ laa' jaa¯ ta¯jwoh' kyaa'
ley hi˗ lä˗jee˗ ba´ dsa¯ ma´ jmääy˜
jooh'. Ga˗noo¯ ta¯jwoh' he´ mah'
ga˗jmeey´ mada¯ he¯ ga˗hwee¯
apóstole ko¯hwëë´.
35 Mah' ga˗jäyh´:
—Jëë` da´ hnäh´ dsa¯ta´, dsa¯goon˜
hi¯ chaa¯ Israel la¯. Leeh¯ hnäh´ hee¯
na¯ jmeeh' hnäh´ kih' dsa¯ na¯.
36 Mi¯dsooh¯ da´ hoh´ hnäh´ ha¯ lä˗
ga˗la' jee´ jnän` jää '. Ya˗hee' jaa¯
dsa¯goo˜ jne´ hi¯ ma´ chee¯ Teuda.
Ga˗jmääy' hñiiy´ jooh'. Koo¯ kye´
hña¯laa´ dsa¯ hi¯ ga˗kuh' kyaayh´.

Pero gaˉjuu̱ˬ dsaˉ heˊ, hiˉ läˉjëë̱ˉ hi̱ˉ maˊ nɯɯhˊ kiyhˬ gaˉsaˊ gaˉjñeeˊ. Jeeˊ ja̱ˉ gaˉdsaa̱ˬ juuˬ kiyhˬ.

37 Maˉngëëˊ heˉ ja̱ˉ, jii̱ˉ heˉ gaˉsoohˬ censo, yaˉhëë̱ˬ Juda dsaˉ galileo. Läˉja̱ˉ jwëë̱ˊ dsaˉ gaˉjøøhˉ hi̱ˉ heˊ hiˉ ja̱ˉbaˊ läˉja̱ˉ gaˉjuu̱yˬ hiˉ läˉjëë̱ˉ dsaˉ kyaayˬ gaˉsaˊ gaˉjñeeˊ kaˉläˊ.

38 Heˉja̱ˉ jwëë̱hn˜ hnäˊ tøø̱ˉ dsaˉ naˉ, waˊ llaˉnäaỳ kiyhˬ. Cherˊmahˬ nɯɯhˬ heˉ kye̱yˉ naˉ, laˬ hɯɯˊdsëˉ kihˬ dsaˉ taˉjmahˬ, o cherˊmahˬ hñiiˊ bihˬ jmeeyˉ läˉnaˉ, llaa̱ˉ baˊ juuˬ naˉ.

39 Pero cherˊmahˬ laˬ kihˬ Dio juuˬ heˉ kwayˉ naˉ, saˉ läˉkë̱hˊ hnäˊ jmiiˊ he̱e̱hˬ hnäˊ. Le̱e̱hˬ hnäˊ, leˊ gaˉ cheˉ llaˉdsëëh̀ hnäˊ kihˬ Dio –gaˉjäˊ Gamaliel siiyhˉ dsaˉtaˊ heˊ.

40 Gaˉhe̱e̱hˉ baˊ dsaˉtaˊ heˊ juuˬ heˉ gaˉhlëëhˊ Gamaliel ja̱ˉ. Ja̱ˉgaˊ gaˉtëëyˉ kaˉläˊ apóstole heˊ, gaˉkwayˊ kihˬ hiˉ gaˉjɯɯyhˬ kihˬ mahˬ moˉsoˉ hlëëhˬ gyihˬ kihˬ Jesús. Ja̱ˉgaˊ gaˉtøøyˬ.

41 Maˊ gaˉhwëë̱ˉ apóstole chaˊnëˊ dsaˉtaˊ heˊ, maˊ cha̱a̱ˉ bihˬ llu̱ˬ. Jëë̱ˉ baˊ dsëyˬ kihˬ heˉ gaˉkwaˊ Dio jwëˬ heˉ gaˉjëëyˬ wiiˊ kwa̱a̱tˉ kihˬ Jesús.

42 Läˉjëˉ jmiiˊ baˊ saˉ maˊ tɯyˉ miˉtë̱ë̱yˉ dsaˉ hiˉ kwayˉ juuˬ kihˬ Jesús hi̱ˉ jäyhˊ la̱a̱ˬ Cristo. Läˉja̱ˉ maˊjmeeyˉ hooˊ naˊhiì kihˬ gwahˉ hiˉ chaˊnehˉ kihˬ dsaˉ kaˉläˊ.

6

Gaˉhña̱a̱yˬ gye̱e̱ˬ dsaˉ hi̱ˉ jmeeˬ beˊ kihˬ apóstole

1 Jmiiˊ ja̱ˉ gaˉläˉjwëë̱ˊ gaˊ hi̱ˉ gaˉhe̱e̱hˉ kihˬ Jesús. Maˊja̱ˉ gaˉsooˉ juuˬ jeeˊ tiˉllooyhˉ heˉ kuhˉ dsaˉ ko̱o̱ˉ jmiiˊ ko̱o̱ˉ jmiiˊ. Gaˉläˉhneeˉ hi̱ˉ maˊ hlëëhˉ griego kyaa̱hˊ hi̱ˉ maˊ hlëëhˉ hebreo, kihˬ heˉ saˉ naˉka̱hˬ kweeˉ wii̱ˊ heˉ gaˉhyohˬ dsaˉmëˊ hniiˊ hi̱ˉ hlëëhˉ griego läˉko̱hˊ teˬ heˉ gaˉhyohˬ hi̱ˉ maˊ hlëëhˉ hebreo.

2 Heˉja̱ˉ läˉjëë̱ˉ gyaˉtu̱u̱ˊ apóstole heˊ gaˉjøøyhˉ läˉjëë̱ˉ hi̱ˉ maˉhe̱e̱hˉ juuˬ kihˬ Dio mahˬ gaˉta̱a̱yh̀ juuˬ, gaˉjäyhˊ:

—Saˉ so̱o̱hˉ kya̱a̱ˬ jnäähˬ heˉ tɯˊ jnäähˬ kwaˉ jnäähˬ juuˬ kihˬ Dio mahˬ tiˊllohˊ jnäähˬ heˉ kuhˉ dsaˉ.

3 Heˉja̱ˉ jwëë̱hn˜ hnäˊ øøhnˬ, lle̱è̱ hnäˊ gye̱e̱ˬ dsaˉ hi̱ˉ hiiˊ juuˬ kihˬ jmeeˉ heˉ lluˬ jmahˬ, dsaˉ hi̱ˉ ngëëˊ hi̱ˉ maˉhyohˉ chaˉmiihˉ beˊ kihˬ Jmiˉlleˊ Naˉjngiiˬ. Hi̱ˉ heˊ baˊ dsaˉheˊ gooˉ taˊ laˉ.

4 Jnäähˬ gaˉnøøˬ baˊ jnäähˬ ngiiˊ jnäähˬ kihˬ Dio hiˉ kwaˊ jnäähˬ juuˬ kiyhˬ kaˉläˊ.

5 Gaˉjäˊ baˊ kweeˉ juuˬ kihˬ gaˉläˉjëë̱ˉ dsaˉ heˊ. Heˉja̱ˉ gaˉhña̱a̱yˬ Esteban hi̱ˉ maˊ dsooˊ dsëˬ chaˉmiihˉ kihˬ Dio hiˉ maˊ kye̱yˉ chaˉmiihˉ beˊ kihˬ Jmiˉlleˊ Naˉjngii̱ˬ. Hiˉ gaˉhña̱a̱yˬ Felipe kya̱a̱hˊ Prócoro, kya̱a̱hˊ Nicanor, kya̱a̱hˊ Timón, kya̱a̱hˊ Parmeno, kya̱a̱yhˊ Nicolá dsaˉ cha̱a̱ˉ Antioquía. Nicolá heˊ saˉ maˊ la̱a̱yˬ judiu pero gaˉngëëyˬ hñiiyˊ mahˬ le̱e̱yˊ ko̱o̱ˉ baˊ kya̱a̱yhˊ.

6 Läˉjëë̱ˉ hi̱ˉ heˊ, naˊjä̱ä̱yˉ chaˊnëˊ apóstole. Hiˉ läˉchahˊ ja̱ˉ gaˉkyeˉ apóstole gooˉ nëˊ kiyhˬ, gaˉngiiyˊ kihˬ Dio mahˬ hä̱ä̱yˬ.

7 Läˉja̱ˉ gaˉnaˊ jwëˬ kiyhˬ heˉ kwayˬ chaˉgaˊmiihˉ juuˬ kihˬ Dio. Hiˉ gaˉläˉjwëë̱ˊ gaˊ dsaˉ hi̱ˉ gaˉhe̱e̱hˉ jeeˊ jwiiˉ Jerusalén hiˉ jwëë̱ˊ hi̱ˉ maˊ la̱a̱ˬ jmiˉdsaˉ gaˉläˉdsooˊ dsëyˬ juuˬ kihˬ Dio.

Gaˉsa̱a̱yhˬ Esteban

8 Peerˉ jna̱a̱hˬ lluˬ dsëˬ Esteban hiˉ kya̱a̱hˊ beˊ kihˬ Dio gaˉjmeeyˊ chaˉmiihˉ heˉ jɯhˉga̱a̱ˉ jeeˊ jwiiˉ ja̱ˉ.

9 Ko̱o̱ˉ gwahˉ mähˉ jeeˊ dsaˉñeeˉ judiu, jeeˊ ja̱ˉ maˊ tä̱ä̱hˊ ko̱o̱ˉ nääˬ dsaˉ hi̱ˉ che̱e̱ˉ Libertados. Hiˉ maˊ tä̱ä̱hˊ hi̱ˉ yaˉnääˬ jwiiˉ Cirene kya̱a̱hˊ jwiiˉ Alejandría hiˉ läˉkye̱ˉ hi̱ˉ cha̱a̱ˉ hwaˬ Cilicia hiˉ Asia. Hi̱ˉ heˊ naˉ gaˉläˉhneeˉ kya̱a̱hˊ Esteban.

10 Pero saˉ gaˉliyhˬ kya̱a̱hˊ Esteban, kihˬ heˉ maˊ hlëëyhˉ kya̱a̱hˊ chaˉmiihˉ hɯɯˊdsëˉ lluˬ hiˉ maˊ hlëëyhˉ läˉko̱o̱ˉ kwaˉ Jmiˉlleˊ Naˉjngiiˬ.

11 Maˊ saˉ gaˉlihˬ dsaˉ heˊ, heˉja̱ˉ gaˉla̱a̱yˬ dsaˉ hi̱ˉ gaˉjmeeˊ juuˬ taˉjuuˬ:

—Ma⁻nuu´ jnääh¹ ma⁻mi⁻kwąh¹ Esteban Moisé hi⁺ ma⁻mi⁻kwąyh¹ Dio ka⁻läh´.
12 Lä⁺jwë´ ją⁻, ga⁺tooyh⁻ je⁻ dsë¹ hi⁻ chąą⁻ Jerusalén ją⁻, lä⁺kyę⁻ kih¹ dsa⁻gyuuh´ kyąąh´ ta⁻jwoh¹ kyąą¹ ley. He⁻ją⁻, lä⁺chąh´ ją⁻ ga⁺nääy¹ na´chąąyh⁻ Esteban mah¹ na´jąąy⁻ në´ta´.
13 Hi⁺ ga⁺kwąąy¹ dsa⁻ hi⁻ ga⁺jmee´ juu¹ ta⁻juu¹ në´ta´ ją⁻. Hi⁻ he´ na⁻ ga⁺jäh´:
—Dsa⁻ñuuh⁻ la⁻ sa⁺ tuy˜ mi⁻kwąyh¹ gwah⁺ na⁻jngii¹ na⁻ hi⁺ mi⁻kwąyh¹ ley ka⁻läh´.
14 Ma⁻nuu´ jnääh¹ ma⁻jäyh´, Jesús dsa⁻ Nazaret hęęy¹ jee´ la⁻ jnän`, hi⁺ mi⁻siiy¹ lä⁺jë⁺ lä⁺ nøø´ jnän` he⁻ ga⁺lla´ Moisé.
15 Ma´ ga⁺jëë¹ lä⁺jęę⁺ dsa⁻ta´ hi⁻ ma´ tąąh´ në´ta´ ją⁻, jee´ cheh¹ Esteban, ga⁺jëëy¹ nëy´, la¹ lä⁺kǫh´ në´ jąą⁻ ángel.

7

Ga⁺kwa´ Esteban ju¹dsoo´ kih¹

1 He⁻ją⁻ ga⁺jäh´ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ he´ siiyh⁺:
—¿Che´ dsoo´ juu¹ he⁻ hnii˜ dsa⁻ kyah¹?
2 Hi⁺ ga⁺jäh´ Esteban:
—Dsa⁻ñuuh⁻ øøhn¹, dsa⁻ ma⁻kąąh´ kyąąn⁺, nuu⁻ da´ hnäh´. Dio hi⁻ gya¹ gyuuh¹ ga⁺mi⁺jnääy⁻ hñiiy´ kih¹ tää` jnän` Abraham lä⁺ ma´ ga⁺gyay⁻ hwa¹ Mesopotamia, ją⁻ga´ dsooy¹ ta⁺ Haran.
3 He⁻ją⁻ ga⁺jäh´ Dio siih⁺ Abraham: "Ya⁻hęę¹ gooh´, wa´ jąą´ ba´ hi⁻ chąą⁻ kyah¹ mah¹ gwa⁻ ta⁺ hwa¹ he⁻ kwëëhn⁻ hne⁻."
4 Ją⁻ga´ ya⁺hęę¹ Abraham hwa¹ jee´ ma´ tąąh´ dsa⁻ caldeo, ngooy¹ na´gyay⁻ hwa¹ Haran. Ma⁻ngëë´ ma⁻juu⁺ jmii⁻ Abraham, ją⁻ga´ ga⁺chęę¹ Dio Abraham ta⁺ hwa¹ la⁻, jee´ tøøh´ jne´ na¹.
5 Pero sa⁺ ga⁺kwa´ Dio he⁻ la¹ juu¹ he⁻ ma´ hyoh⁺ Abraham, ni⁺ jee´ ma´ jmeey¹ hne¹ kiyh¹ sa⁺ ga⁺hyoyh¹. Hwa¹ la⁻ ga⁺bąąh⁻ Dio hñii´ ma´ kwëëyh¹ Abraham kyąąh´ lä⁺jęę⁺ dsa⁻ kyąąy¹ hi⁻ ją⁻ga´ ga⁺lä⁺chąą⁺. Pero sa⁺ ga´ ma⁻chąą⁻ jǫǫy´ ma´ją⁻.
6 Ga⁺jäh´ Dio siih⁺ Abraham: "Dsa⁻ kyąąh¹ hi⁻ ją⁻ga´ lä⁺chąą⁻, dsa⁻nääy¹ dsa⁻tąąyh` jyoh´ hwa¹ goo¹ dsa⁻ hi⁻ chąą⁻ uu´. Jee´ ją⁻ jmąąh⁺ dsih´ ta´ lä⁺ të⁻ dsë¹ hi⁺ jmeeh⁺ dsih´ lä⁺jiih¹ të¹ kyę´ hña⁻loo´ ji⁻ñe⁻.
7 Pero ma⁺ra⁺ he⁻ lla` ba´ jnä´ ta´ kih¹ hi⁻ jmeeh⁺ dsa⁻ kyąąh¹. Ma⁻ngëë´ he⁻ ją⁻, hwęę⁺ dsa⁻ kyąąh¹ hwa¹ Egipto, ya⁻hnąąyh⁻ jnä´ jee´ la⁻."
8 Ją⁻ga´ ga⁺jmee´ Dio hmooh´ kyąąh´ Abraham, ga⁺jmeey´ mada⁻ he⁻ uuh⁺ jmi⁻ngo¹ kiyh¹. Ma⁻ngëë´ he⁻ ją⁻, ga⁺lä⁺chąą⁺ Isaac jǫǫ´ Abraham. Ma´ ga⁺hya⁻ Isaac jña¹ jmii`, ga⁺wi⁻h´ jmi⁻ngo¹ kiyh¹. Hi⁺ lä⁺ją⁻ ga⁺jmee´ Isaac kih¹ jǫǫy´ Jacob, hi⁺ ją⁻ba´ lä⁺ją⁻ ga⁺jmee´ Jacob kih¹ lä⁺jęę⁺ gya⁺tuu´ jǫǫy´ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän`.
9 'Hi⁺ lä⁺jęę⁺ jǫǫ´ Jacob he´ ga⁺lä⁺wii´ dsëy¹ kyąąh´ José øøyh⁻. Ga⁺hnëëy¹ José kih¹ dsa⁻ hi⁻ ga⁺nää¹ ta⁺ Egipto, mah¹ dsa⁻jmeey´ ta´ lä⁺jmii¹ lä⁺je⁻. Pero Dio sa⁺ ga⁺tu¹ kiyh¹,
10 ga⁺ląąy¹ José kih¹ lä⁺jë⁺ nëë¹ he⁻ wii´ he⁻ ma´ jëëy˜, hi⁺ ga⁺kwëëyh¹ cha⁻miih⁻ huu´dsë⁻ llu¹ hi⁺ ga⁺jmeey´ ga⁺jäy´ llu¹ cha´në´ Faraón, rey kyąą¹ dsa⁻ Egipto. He⁻ją⁻ ga⁺tih¹ dsë¹ rey he´, ga⁺tooyh⁻ goo⁻ José he⁻ ga⁺jmeey´ hih⁺ kih¹ lä⁺jęę⁺ dsa⁻ Egipto hi⁺ lä⁺kyę⁻ ta´ he⁻ cha⁻ cha´neh⁺ kih¹ rey he´, ga⁺he¹ gooy⁻.
11 'Pero ma⁻ngëë´ he⁻ ją⁻, ga⁺jëë¹ dsa⁻ hoo´ lä⁺kąą⁻ hwa¹ Egipto hi⁺ lä⁺ją⁻ lä⁺ ga⁺të´ Canaán la⁻ ka⁻läh´. Cha⁻miih⁻ wii´ ga⁺jëëy¹, kih¹ he⁻ sa⁺ ga⁺jnä¹ he⁻ ma´ kuh⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän`.
12 Lä⁺ ma´ ga⁺nuu´ Jacob he⁻ ma´ hnii⁺ dsa⁻ trigo hwa¹ Egipto, ga⁺chęęy¹ jǫǫy´ ta⁺ Egipto ją⁻. He⁻ ją⁻ la¹ to⁻në´ he⁻ na´nää¹ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän` jee´ ją⁻.
13 Lä⁺ ma´ ga⁺të´ tǫ¹ jiih˜ he⁻ na´nääy ¹ ta⁺ Egipto ją⁻, ją⁻ga´ ga⁺mi⁺jnää⁻ José hñii´ he⁻ ląąy¹ øøyh⁻ dsa⁻ he´. Lä⁺jwë´

ja̱⁻ ga⁺lä⁺kyu̱u̱⁺ Faraón lä⁺jëë̱⁺ dsa⁻ kya̱a̱¹ José.

14 Hi⁺ ga⁺che̱e̱¹ José juu¹ he⁻ dsa⁻nää¹ lä⁺jëë̱⁺ hi̱⁻ cha̱a̱⁻ kiyh¹ kya̱ah´ jmiiy⁻ Jacob ta⁺ Egipto. Ko̱o̱⁻ nää¹ dsa⁻ he´ te̱e̱¹ to̱⁺lo⁺gya̱a̱´ dsë˜ gyii´hña̱a̱´.

15 He⁻ja̱⁻ ngoo¹ Jacob ta⁺ Egipto. Jee´ ja̱⁻ ga⁺lloo¹ jmɨɨ´ ga⁺ju̱u̱y¹ hi⁺ lä⁺ja̱⁻ ga⁺ju̱u̱¹ lä⁺jëë̱⁺ jo̱o̱y´.

16 Jee´ lä⁺jëë̱⁺ hi̱⁻ he´ na´ha̱a̱y´ ta⁺ hwa¹ Siquem, ko̱o̱⁻ jwɨ´ hwa¹ jee´ ga⁺la¹ Abraham kih¹ jo̱o̱´ Hemor lä⁺ kye̱e̱´ mah¹ ha̱a̱y¹ hlɨɨ´ kya̱a̱y¹.

17 'Lä⁺ ma´ ngoo¹ ga⁺dsë̱ë̱¹ jmɨɨ´ he⁻ ga⁺bä̱ä̱h⁻ Dio hñii´ kya̱ah´ Abraham, ga⁺lä⁺jwë̱ë̱´ jwërte dsa⁻ kya̱a̱y¹ hwa¹ Egipto ja̱⁻.

18 Jmɨɨ´ ja̱⁻ ya⁺hë̱ë̱¹ jñah´ rey hwa¹ Egipto hi̱⁻ sa⁺ dsooh˜ dsë¹ kih¹ José.

19 Rey he´ ma´ kyu̱u̱yh˜ ha⁻ lä⁺ ma´ jmeey¹ kih¹ dsa⁻ ma⁻gyu̱h⁻ jnän`, ga⁺jmeeyh⁺ dsa⁻ jnän` cha⁻miih⁻. Lä⁺jiih¹ ga⁺jmeey´ hih⁺ he⁻ ju̱u̱´ lä⁺jëë̱⁺ gyu̱u̱⁻ ñu̱u̱h⁻ kya̱a̱y¹ mah¹ mo⁺so⁺ lä⁺jwë̱ë̱´ gyih¹.

20 Jmɨɨ´ ja̱⁻ ga⁺lä⁺cha̱a̱⁺ Moisé. Cha⁻miih⁻ ga⁺tɨh¹ dsë¹ Dio gyu̱u̱⁻ Moisé he´. U̱u̱⁻ sɨh⁻ ba´ ga⁺lɨh¹ cho¹jmiiy⁻ ga⁺hmääy¹ gyu̱u̱⁻ he´ cha´neh⁺ kiyh¹.

21 Ja̱⁻ga´ ga⁺lle̱e̱y⁻ ka´hne⁻ jee´ ma´ hii´ goo⁻ ju̱u̱y´. Pero ma´ ga⁺jë̱ë̱¹ jo̱⁻mɨɨ⁻ rey gyu̱u̱⁻ he´, ga⁺tëëy⁻ hi⁺ ga⁺mi⁺kwa̱a̱y⁻ lä⁺ko̱o̱⁻ jo̱o̱y´ ba´.

22 Jee´ ja̱⁻ ga⁺lä⁺të̱ë̱⁺ Moisé lä⁺jë⁺ he⁻ ma´ kyu̱u̱h˜ dsa⁻ Egipto. Lä⁺jë⁺ juu¹ kiyh¹ ma´ la¹ kya̱ah´ be´ hi⁺ lä⁺jë⁺ ta´ kiyh¹ ma´ go⁻hɨɨ¹ llu¹.

23 'Ma´ ga⁺hya⁻ Moisé to̱¹loo¹ ji̱⁻ñe⁻, ja¹ dsëy¹ dsa⁻jë̱ë̱y⁺ dsa⁻ Israel dsa⁻gooy¹.

24 Ma´ ga⁺llooy¹ jee´ tä̱ä̱h´ dsa⁻ Israel he´, ga⁺jë̱ë̱y¹ dsa⁻ Egipto ma´ kway⁺ kih¹ ja̱a̱⁻ dsa⁻ Israel. Lä⁺cha̱h´ ja̱⁻ ga⁺lä̱ä̱y¹ ë̱ë̱yh¹ he´ mah¹ ga⁺jngɨɨyh¹ kih¹ dsa⁻ Egipto.

25 "Na¹ ba´ lä⁺ngëë´ dsa⁻goon˜, Dio lä̱ä̱y¹ ta⁺la⁺ ki⁺ jnä´ ba´", la̱a̱´ Moisé. Pero sa⁺ ga⁺ta̱h´ dsë¹ ë̱ë̱yh¹ he⁻ ja̱⁻.

26 Ma´ ga⁺jnä¹ jyoh´ jmɨɨ´, ga⁺je̱e̱¹ Moisé u̱u̱¹ dsa⁻gooy¹ hi̱⁻ ma´ tä̱ä̱h´ te̱e̱˜. Ma´ hnëë¹ Moisé ma´ lla̱a̱¹ hnii⁻, he⁻ja̱⁻ ga⁺jäyh´: "¿He⁻la¹ jmeeh⁻ hnäh´ lä⁺na⁻? ¿Ja̱¹ ë̱ë̱h¹ ba´ hnäh´ na⁻, mah¹ tä̱ä̱h´ hnäh´ te̱e̱h´?"

27 Dsa⁻ hi̱⁻ ma´ kwa⁺ kih¹ dsa⁻kya̱a̱yh´ he´ ga⁺hlëëyh¹ kih¹ Moisé mah¹ ga⁺sɨɨyh⁺: "Sa⁺ cha̱a̱⁻ hi̱⁻ ma⁻hña̱a̱¹ hne⁻ mah¹ jmä̱ä̱h¹ hñaah¹ dsa⁻ta´, jmä̱ä̱h¹ hñaah¹ jwëë⁻ he⁻ llah¹ ta´ kya̱a̱¹ jnääh¹.

28 ¿Che´ hnooh⁻ jngëëh¹ jnä´ lä⁺ ga⁺jngëëh⁺ dsa⁻ Egipto lloo´?"

29 Ma´ ga⁺nuu´ Moisé juu¹ ja̱⁻ ga⁺kyu̱u̱y¹, na´gyay⁻ ta⁺ hwa¹ Madián, la̱a̱y¹ ja̱a̱⁻ dsa⁻ cha̱a̱⁻ u̱u̱´ ba´. Jee´ ja̱⁻ ga⁺lä⁺cha̱a̱⁺ u̱u̱¹ jo̱o̱y´.

30 'Ma⁻ngëë´ to̱¹loo¹ ji̱⁻ñe⁻ gya¹ Moisé hwa¹ ki̱i̱⁺ ja̱⁻, ma´ ga⁺lä⁺jnää´ ja̱a̱⁻ ángel ta⁺ cha´nëy´ jee´ ma´ koo⁻ ko̱o̱⁻ chaah¹ to̱o̱´ në´ moh´ Sinaí.

31 Peer⁺ ga⁺lä⁺dsa̱a̱˜ dsë¹ Moisé ma´ ga⁺jëëy¹ he⁻ ja̱⁻ mah¹ ngooy¹ na´jëëy⁻ chu̱h⁺. Ja̱⁻ga´ llooy˜ chu̱h⁺, ga⁺nuuy´ ga⁺hlëëh´ Dio kya̱a̱yh´:

32 "Jnä´ la̱a̱n¹ Dio kya̱a̱¹ dsa⁻ ma⁻gyu̱h⁻ kya̱a̱h¹. La̱a̱n¹ Dio kya̱a̱¹ Abraham, la̱a̱n¹ Dio kya̱a̱¹ Isaac, hi⁺ Dio kya̱a̱¹ Jacob." Peer⁺ ga⁺jlä̱ä̱¹ Moisé kih¹ he⁻ goyh⁺, mo⁺so⁺ ga⁺tu̱u̱⁻ dsëy¹ ma´ jëëy¹.

33 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ Dio sɨɨyh⁺: "Jñuuh´ loo⁻ he⁻ hä´ tɨɨh´ na⁻. Jëëh´, jee´ cheh¹ na⁻, la¹ na⁻jngɨɨ¹.

34 Man⁺ kwee⁻ jëë˜ wɨɨ´ dsa⁻ kya̱a̱n⁺ hi̱⁻ tä̱ä̱h´ hwa¹ Egipto. Ma⁻nuun¹ kɨ⁻hooyh˜, he⁻ja̱⁻ ma⁻jña̱a̱n¹ mah¹ lä̱ä̱´ jnih´. Na¹ na⁺, ña⁻ kya̱a̱h´ jnä´ mah¹ che̱e̱n⁻ hne⁻ ta⁺ Egipto", ga⁺jäh´ Dio.

35 Hlëëh⁺ ga´ Esteban kya̱a̱yh´:

—Dsooh˜ ba´ hoh´ hnäh´ ha̱⁻ lä⁺ ga⁺jäh´ dsa⁻goo˜ jne´ hi̱⁻ ga⁺jmee´ hñaa⁻ dsë⁻ kih¹ Moisé jä̱ä̱¹, hi̱⁻ ga⁺jäh´: "Sa⁺ cha̱a̱⁻ hi̱⁻ ma⁻hña̱a̱¹ hne⁻ mah¹ jmä̱ä̱h¹ hñaah¹ dsa⁻ta´, jmä̱ä̱h¹ hñaah¹ jwëë⁻ he⁻ llah¹ ta´ kya̱a̱¹ jnääh¹." He´ ba´ Moisé hi̱⁻ sa⁺ ga⁺ta̱a̱h⁻ dsa⁻goo˜

jne´ ta´, ga˗chee˗ Dio laay˗ jaa˗ dsa˗ta´
hi˗ laay˗ jaa˗ hi˗ lää˗ dsa˗. Juu˗
la˗ ga˗ngëë˗ ángel kih˗ Moisé, lä˗ ma´
ga˗lä˗jnääy´ jee´ ma´ koo˗ chaah˗ too´
ja˗.
36 Moisé he´ ga˗hwëëy˗ dsa˗
ma˗gyuh˗ jnän` hi˗ ma´ tääh´ Egipto,
ga˗jmeey´ cha˗miih˗ he˗ juh˗gaa˗
jee´ ja˗ hi˗ lä˗ja˗ ga˗jmeey´ jee´
jmɨ˗ñeeh˗ gyuu´, hi˗ lä˗kaa˗ hwa˗ kii˗
jee´ ga˗ngëëy´ ka˗läh´, lä˗jiih˗ ga˗të´
to˗loo˗ ji˗ñe˗.
37 Moisé he´ ga˗jäh´ sɨɨyh˗ dsa˗ Is-
rael: “Dio jmee˗ ya˗hëë˗ jee´ kyah˗
hnäh´ jaa˗ hi˗ ngëë˗ juu˗ lä˗koo˗ jmee˗
jnä´. Kih˗ hi˗ he´ ba´ nuuh˗ hnäh´”,
ga˗jäyh´.
38 Moisé hi˗ ma´ hää´ jee´ kih˗ dsa˗
ma˗gyuh˗ jnän` hwa˗ kii˗ ja˗, he´ ba´
hi˗ ga˗hlëëh´ kyaah´ ángel moh´ Sinaí,
hi˗ he´ na˗ ga˗hyoh˗ juu˗ mah˗ ngëëy˗
jnän` he˗ jmee˗ chaa˗ jne´ kih˗ Dio.
39 ’Pero dsa˗ ma˗gyuh˗ jnän` sa˗
ga˗hii˗ ma´ nuuy˗ kih˗ Moisé, ni˗ lä˗ja˗
sa˗ ga˗taayh˗ ta´, ma´ hnøøy˗ ma´
dsa˗nääy` ka˗läh´ ta˗ Egipto.
40 He˗ja˗ ga˗jäh´ dsa˗ he´ sɨɨh˗
Aarón: “Jmää` jaa˗ dio hi˗ noo˗ në´
jnän`, jëëh´ sa˗ ñe´ jne´ hee˗ na˗ ma˗la˗
kih˗ Moisé hi˗ ga˗hwëë˗ jne´ hwa˗
Egipto.”
41 He˗ja˗ ga˗jmää˗ dsa˗ jaa˗ gyuu˗
kya´. Ma´ ga˗laa˗ kya´ he´, ga˗jngëëyh˗
jah´ mah˗ ga˗llay´ cha´në´ kya´ hi˗
ga˗jmääy˗ dio. Peer˗ ga˗lä˗chaa˗ llu˗
lä˗jëë˗ dsa˗ he´ kih˗ ta´ he˗ ga˗jmeey´
kyaah´ gooy˗.
42 He˗ja˗ ga˗lä˗øø´ Dio kih˗ dsa˗ he´,
ga˗kway´ jwë˗ mah˗ jmeey˗ juuh˗ kih˗
nuu´ hi˗ hëë˗ gyuuh˗. Lä˗ja˗ na˗sɨɨ˗
jee´ lle` juu˗ he˗ ga˗hlëëh´ hi˗ ga˗ngëë˗
juu˗ kih˗ Dio. Lä˗la˗ ga˗jäh´ Dio:

Hnäh´ dsa˗ Israel, ja˗ he´ jnä´
ga˗kwëëh` jah´,

ni˗ ja˗ ki˗ jnä´ he˗ ga˗jeeh˗ hnäh´ jah´
ta´ko˗jiih˗ ga˗taah` hnäh´ to˗loo˗
ji˗ñe˗ hwa˗ kii˗ ja˗.

43 Lla˗ he˗ ma´ jmeeh˗ hnäh´ lä˗ja˗
kin˗,

ga˗kyeh˗ hnäh´ na´hyoo´ kih˗ Moloc
lä˗kaa˗ jee´ ya˗nääh˗ hnäh´,

hi˗ lä˗ja˗ ga˗jmeeh´ hnäh´ kih˗ nuu´
kyaa˗ dio Refán.

Ga˗jmeeh´ hnäh´ juuh˗ kih˗ dio hi˗
na˗laa˗ kaah˗ hnäh´ ba´.

He˗ja˗ hwëën´ hnäh´ jee´ na˗, mah˗
cheen˗ hnäh´ ta˗ oo˗ ga´ miih˗
kih˗ Babilonia, ga˗jäh´ Dio.

44 ’Pero ma´ cha˗ ba´ gwah˗ kih˗
dsa˗ ma˗gyuh˗ jnän`, jee´ ma´ tääyh´
hwa˗ kii˗ ja˗. Gwah˗ ja˗ ma´ la˗ lä˗koo˗
ga˗mi˗jnää˗ Dio kih˗ Moisé gyuuh˗
moh´. He˗ja˗ ba´ ja˗ ga˗jmee´ dsa˗
ma˗gyuh˗ jnän` koo˗ gwah˗ kyaah´
loo´ jah´ he˗ ma´ chee˗ tabernáculo.
Neh˗ ja˗ ma´ tääh´ kuu´ he˗ ma´ na˗sɨɨ˗
hmooh´ kih˗ Dio.
45 Lä˗ ma˗kye˗ ba´ dsa˗ tabernáculo
ja˗, ma´ ga˗løø˗ Josué ga˗noo˗ në´
lla˗ Moisé. Jmɨɨ´ ja˗ ga˗hwëë˗ Dio
dsa˗ hi˗ chaah˗ hi˗ ma´ tääh´ hwa˗
jee´ tøøhn´ la˗ mah˗ ga˗taah` dsa˗
ma˗gyuh˗ jnän` kyaah´ Josué. Hi˗
lä˗ ma˗høøy˗ ja˗ba´ tabernáculo ja˗,
lä˗jiih˗ ga˗gya˗ David.
46 Dio ga˗mi˗jää˗ David cha˗miih˗,
he˗ja˗ ga˗chuu´ David kyaayh´ mah˗
kway˗ jwë˗ le´ koo˗ hne˗ jee´ gya˗ Dio,
he´ ba´ hi˗ laa˗ Dio kyaa˗ Jacob.
47 Pero Salomón jo˗ñuuh˗ bih˗ hi˗
ga˗jmee´ hne˗ ja˗.
48 ’Pero Dio Jøøh˗ jnän` sa˗ gyay˗
gwah˗ he˗ na˗la˗ kyaah´ goo˗ dsa˗.
Ja˗ba´ lä˗ja˗ ga˗jäh´ hi˗ ga˗ngëë˗ juu˗
kih˗ Dio:
49 Gyuuh˗ ba´ la˗ høøn˗ jee´ jmeen˗ hih˗,
hwa˗ la˗, la˗ jee´ chihn˗ tɨɨn˗ ba´.

¿Ha˗ lä˗ja˗ he˗ jmeeh˗ hnäh´ hne˗
kin˗? ga˗jäh´ Dsa˗jøøh˗ jnän`.

¿Che´ laah´ hnäh´ hnøø˗ jee´ teehn´
dsën˗?

50 ¿Ja˗ kyaah´ goon˗ ga˗jmeen˗ lä˗jë˗
he˗ la˗? ga˗jäh´ Dio.
51 ’He˗ ba´ che˗ chaah˗ hnäh´ —
ga˗jäh´ Esteban—. ¿He˗la˗ sa˗ hii˗
lä˗ngëëh´ hnäh´? Lä˗jë˗ jiih˗ kwah˗
hnäh´ jmɨɨ´ kyaah´ Jmɨ˗lle´ Na˗jngɨɨ˗.
Jmeeh˗ hnäh´ ja˗ba´ lä˗koo˗ ga˗jmee´
dsa˗ ma˗gyuh˗ jnän`.

52 Dsa¯ ma¯gyu̱h¯ jnän`, lä˗hii˝në´ ba´ ga˗jmeeyh˗ dsa¯ hi̱¯ ga˗ngëë' juu' kih' Dio. Hi˗ ga˗jngëëyh' ko̱¯llä̱a̱´ hi̱¯ ga˗hlëëh˝ he¯ jä˗ ga´ ja̱a̱¯ hi̱¯ llu̱u̱' go¯te˜. Hi˗ ma´ ja' hi̱¯ llu̱u̱' he˝, ga˗jmeeh` hnäh˝ hi˗ ga˗jngëëh˗ hnäh˝ ka¯läh˝.

53 Ma¯nu̱u̱h¯ ba´ hnäh˝ ha¯ lä˗ la' ley kih' Dio, he¯ ga˗ngëë' ángel kih' Moisé, mah' sa˗ ga˗mi˗teh` hnäh˝.

Ga˗jngëëyh' Esteban

54 Lä˗ ma´ ga˗nuu˝ dsa¯ he˝ he¯ ga˗hlëëh˝ Esteban lä˗ja̱¯, ga˗lä˗lle̱e̱y˝ ngaayh´, lä˗ji̱ih' ga˗ju̱u̱y' cha¯ja̱y´, kih' he¯ ga˗ya˗jë̱ë̱' dsëy' kya̱a̱yh´.

55 Pero Esteban ma´ kye̱¯ cha¯miih¯ be˝ kih' Jmɨ¯lle˝ Na¯jngɨɨ'. Ga˗chooyh' nëy´ ta˗ gyu̱u̱h', ga˗jëëy' ga˗ta̱h' jmëë' jee´ gya' Dio hi˗ ga˗jë̱ë̱y' Jesús cheh' jwoo' ra¯llu̱u̱' kih' Dio.

56 He¯ja̱¯ ga˗jäyh˝:

—Jëë` da´ hnäh˝, hi̱i̱¯ jnä˝ jëën˜ gyu̱u̱h' na¯hña̱a̱ ' lä˗jë̱ë̱¯, jë̱ë̱n˗ Hi̱¯ga˗lë̱ë̱'ngo' cheyh' jwoo' ra¯llu̱u̱' kih' Dio.

57 Ma´ ga˗nuu˝ dsa¯ he˝ juu' ja̱¯, ga˗jney˝ to¯gway´, ga˗ta´ ga˗hooyh' ki̱¯ga̱a̱¯, ko̱o̱¯ mɨɨ ' ba´ ga˗jmeey˝ ga˗sa̱a̱yh' Esteban.

58 Ga˗së̱ë̱yh¯ lä˗ ga˗të˝ chu̱u̱h´ jwɨɨ¯ ja̱¯. Hi˗ lä˗jë̱ë̱˗ hi̱¯ ga˗hnɨɨ' kiyh' ga˗lle̱e̱y' hmɨɨh¯ he¯ ma´ na¯lää̱y¯ mah' ga˗hoo˝ ja̱a̱¯ chih¯ hi̱¯ ma´ che̱e̱¯ Saulo. Mah' ga˗lööy' tey˜ ku̱u̱´ kih' Esteban.

59 Ta´ko̱¯jiih' te˜ dsa¯ ku̱u̱´ kiyh', ga˗hlëëh˝ Esteban kya̱a̱h´ Dio, ga˗jäyh˝:

—Jesús Dsa¯jöö̱h' kya̱a̱n˗, he̱e̱h` jmɨ¯lle˝ kin˗.

60 Ga˗ju̱u̱yh' jnëy´ mah' ga˗hlëëyh˝ ko̱o̱¯ ki̱¯ga̱a̱¯:

—Dio kya̱a̱n˗, ta˗ jmee¯ kwa̱a̱t˜ kih' he¯ hlɨɨh' he¯ jmee˗ dsa¯ kin˗.

Ma¯la˗ ma¯hlëëyh˝ lä˗ja̱¯, ga˗ju̱u̱y'.

8

1 Ga˗hiih¯ ba´ dsë' Saulo he¯ ga˗ju̱u̱' Esteban.

Ja̱¯ba´ jmɨɨ´ ja̱¯, ga˗lä˗cha˗ ko̱o̱¯ hnii¯ ju̱u̱h¯ kya̱a̱h´ lä˗jë̱ë̱˗ dsa¯ hi̱¯ ga˗he̱e̱h¯ juu' kih' Jesús jwɨɨ¯ Jerusalén. Lä˗jë̱ë̱˗ dsa¯ he˝ ga˗sa´ ga˗jñee˝, ga˗näay' ta˗ Judea hi˗ ta˗ Samária ka¯läh˝. Ma˗la˗ apóstole ba´ ga˗jä̱´ Jerusalén ja̱¯.

Ga˗jmeeh˗ Saulo dsa¯ hi̱¯ ga˗he̱e̱h¯ juu' kih' Jesús

2 Ko̱¯lla̱a̱´ dsa¯ hi̱¯ mi¯te' kya̱a̱h´ Dio, ga˗jä̱ä̱y' Esteban mah' na´ha̱a̱y´ hi˗ ga˗hooh' jwërte dsa¯ he˝ kiyh'.

3 Ga˗lööˈ Saulo jmeeyh˗ lä˗jë̱ë̱˗ hi̱¯ ma¯he̱e̱h¯ kih' Jesús. Ma´ dsa¯hey˝ lä˗ko̱o̱¯ lä˗ko̱o̱¯ hne' kih' dsa˗. He¯ wɨɨ˝ ba´ ma´ dsa¯hwë̱ë̱y` dsa¯më˝ dsa¯ñu̱u̱h¯ ma´ dsa¯jä̱ä̱y˗ neh˗ñe'.

Dsa¯ hi̱¯ ma´ cha̱a̱¯ Samária ga˗he̱e̱h¯ ju'hmëë˝ kih' Jesús

4 Lä˗jë̱ë̱˗ dsa¯ hi̱h' ga˗sa´ ga˗jñee˝ he˝, ga˗nää' bih' hlë̱ë̱yh˜ dsa¯ ju'hmëë˝ kih' Jesús lä˗ka̱a̱¯ jee´ ga˗näay'.

5 Ngoo' Felipe ta˗ jwɨɨ¯ Samária na´kway¯ juu' kih' Jesucristo jee´ ja̱¯.

6 Jwë̱ë̱˝ dsa¯ ga˗ta̱a̱h` nuu¯ lä˗ka̱a̱¯ tuh¯dsë' juu' he¯ ma´ kwa˗ Felipe, lä˗ ma´ ga˗jëëy' cha¯miih¯ he¯ ju̱h¯ga̱a̱¯ he¯ ma´ jmeey˗.

7 Lä˗jë̱ë̱˗ jmɨ¯lle˝ hlɨɨh' hi̱¯ ma´ tä̱ä̱h´ tuh¯dsë' dsa¯ ga˗hwë̱ë̱¯ hooyh˜ ki̱¯ga̱a̱¯. Hi˗ jwë̱ë̱˝ dsa¯ hi̱¯ sa˗ liih¯ goo¯ tɨɨ´ ga˗hla̱a̱´ hi˗ lä˗jë̱ë̱˗ hi̱¯ jluuh´ ga˗jä̱' kih'.

8 Peer˗ ga˗lä˗cha̱a̱˗ llu', dsa¯ hi̱¯ ma´ cha̱a̱¯ jee´ jwɨɨ¯ ja̱¯.

9 Ja̱¯ba´ jee´ jwɨɨ¯ ja̱¯, ma´ gya' ja̱a̱¯ dsa¯ che̱e̱¯ Simón hi̱¯ ma´ të̱ë̱¯ ji¯nah´. Ma´ mi¯ga̱a̱y˗ dsa¯ hi̱¯ cha̱a̱¯ jee´ ja̱¯ hi˗ ma´ jmä̱ä̱y˜ hñiiy˝ jöö̱h'.

10 Lä˗jöh' lä˗mäh' ma´ tɨh˜ dsë' lä˗koh˝ ma´ nuuy¯ juu' kih' dsa¯ he˝, ma´ jäyh˝:

—Dsa¯ñu̱u̱h¯ la¯ ba´ kye̱¯ cha¯miih¯ be˝ kih' Dio.

11 Ma´ jmee˗ dsa¯ he' kiyh', jëëh˝ ma¯lä¯hɨɨ` mi¯ga̱a̱y˗ dsa¯ kya̱a̱h´ ji¯nah´ he¯ ma´ jmeey˗ ja̱¯.

12 Pero ma´ ga˭kwa˴ Felipe ju'hmëë˴
lä˭koo¯ jää˭ Dio dsa¯ lä˭hih˭ kih'ˡ hi˭
ha¯ lä˭ la'ˡ kih'ˡ Jesucristo, ko¯llaa´
dsa¯ he˴ ga˭lä˭dsoo˴ dsëˡ mah'ˡ ga˭saa¯
jmii¯ dsa¯më˴ dsa¯ñuuh¯.
13 Hi˭ lä˭kye¯ hñii˴ Simón hi¯ ma´
tëë¯ he˴, ga˭lä˭dsoo˴ dsëyˡ hi˭ ga˭saay¯
jmii¯ mah'ˡ ga˭løøyˡ jmeey˭ ko¯jøh˴
kyaah´ Felipe. Ma´ dsaa˜ jwërte dsëyˡ
ma´ jëëy˜ lä˭jë˭ he¯ juh¯gaa¯ he¯ ma´
jmee˭ Felipe.
14 Hi˭ ga˭nuu˴ apóstole hi¯ ga˭jä˴
Jerusalén he¯ ma¯heeh¯ dsa¯ chaa¯
Samária juu' kih'ˡ Dio. Ma´ ga˭nuuy˴
ja¯, ga˭cheey'ˡ Pee´ kyaah´ Jwaa¯ ta˭
ja˭.
15 Lä˭ ma´ ga˭lla˭nääyˡ jee´ ja¯,
ga˭ngiiy˴ kih'ˡ lä˭jëë˭ dsa¯ hi¯
ma¯heeh¯ juu' kih'ˡ Dio mah'ˡ hyoyh˭
Jmi¯lle˴ Na¯jngii'.
16 Jëëh˴, ni˭ jaa¯ hi¯ he˴ sa˭ ga´
ma¯hyoyh˜ Jmi¯lle˴ Na¯jngii', koo¯
ma¯na¯saay¯ jmii¯ lä˭hih˭ kih'ˡ Jesús
ba´.
17 He¯ja¯ ga˭kye¯ Pee´ kyaah´ Jwaa¯
goo¯ në´ kih' øøh'ˡ jne´ he˴. Lä˭chah˴
ja¯ ga˭tëëy˴ Jmi¯lle˴ Na¯jngii'.
18 Ma´ ga˭jëëˡ Simón koo¯ ga˭kye¯
ba´ apóstole goo¯ në´ kih' øøh'ˡ jne´,
he¯ ga˭tëëy˴ Jmi¯lle˴ Na¯jngii', he¯ja¯
ga˭jiih'ˡ Simón hi¯ ma´ tëë¯ he˴ kuu´
kih' apóstol,
19 ga˭jäyh˴ siiyh˭:
—Hnii´ kin˭ heh'ˡ be˴ na¯ mah'ˡ lä˭jëë˭
dsa¯ hi¯ kyen` goon˭ në´ kih', tëëˡ
Jmi¯lle˴ Na¯jngii'.
20 He¯ja¯ ga˭jäh˴ Pee´ siiyh˭ Simón:
—Wa´ hee˴ hne¯ kyaah´ kuu´ kyah'
na¯, lä˭llu'ˡ he¯ ma¯jmeeh´ huu´dsë¯
lah' he¯ la´ kwa˭ Dio.
21 Ni˭ miih¯ sa˭ ga˭tëëh˴ taah' hñaah'ˡ
kyaah´ ta´ la¯. Jëëh˴, sa˭ hii´ koo¯ ba´
huu´dsë¯ kyah'ˡ kyaah´ Dio.
22 Wa´ lä¯dsaa˜ hoh˴ kih'ˡ he¯ hliih'
kyah'ˡ na¯ hi˭ ngii´ kyah' kih'ˡ Dio ha¯
ga¯ che¯ che'ˡ ba´ Dio huu´dsë¯ hliih'
he¯ ma¯jmeeh´ na¯.
23 Man˭ kyah'ˡ. Ma˭ra˭ mi'dsiih' llih'ˡ
laah'ˡ hne¯, na¯hñuuh´ ga´ hne¯ kyaah´
he¯ hliih' na¯ —ga˭jäh˴ Pee´.
24 He¯ja¯ ga˭jäh˴ Simón hi¯ ma´ tëë¯
he˴ siiyh˭ Pee´ kyaah´ Jwaa¯:
—Ngii´ hnäh˴ kih'ˡ Dio mah'ˡ mo˭so˭
jä˭ he¯ hliih' he¯ ma¯jäh´ na¯ në´ kin˭.
25 Ma¯ngëë˴ ma´ jmee˭ apóstole
he˴ ju'dsoo˴ hi˭ ma´ kway˭ juu' kih'ˡ
Dio, ga˭nääy` ta˭ Jerusalén. Lä˭jë˭
jwii¯ mäh¯ he¯ na¯hee¯ hwa'ˡ Samária,
he¯ nøø´ cha´jwë'ˡ jee´ ga˭nääy` ja¯,
ga˭hlëëyh'ˡ dsa¯ ju'hmëë˴ kih'ˡ Jesús.

Ga˭hlëëh'ˡ Felipe jaa¯ dsa¯jøøh' hi¯ ma´ chaa¯ Etiopía

26 Jaa¯ ángel kyaa'ˡ Dio ga˭hlëëh˴
kyaah´ Felipe, ga˭jäyh˴:
—Gwa¯ ta˭ kye'ˡ, jwë˴ he¯ go¯hii'
Jerusalén he¯ dsoo˜ ta˭ Gaza, ja¯ba´
jwë˴ he¯ dsa¯ngëë˴ ta˭ hwa'ˡ kii˭.
27 He¯ja¯ ya˭hëë'ˡ Felipe ngoo'ˡ.
Cha´jwë'ˡ jee´ ngooy' ja¯, ga˭jeey' jaa¯
dsa¯gyuh˴ hi¯ ma´ chaa¯ Etiopía. Hi¯
he˴ laa'ˡ ta´ juuh¯, høøy˭ kuu´ kih' në´ta´
kih' reina Candace hi¯ chaa¯ Etiopía.
Dsa¯ he˴ hää´ jwë' ngaah'ˡ he¯ ñeey´
Jerusalén na´jmeey˴ juuh¯ kih'ˡ Dio.
28 Jee´ gyay' neh˭ carret kiyh'ˡ, ma´
hëy¯ juu' he¯ ga˭sii˴ Isaía hi¯ ga˭ngëë'ˡ
juu' kih'ˡ Dio llo˴joo'ˡ.
29 He¯ja¯ ga˭jäh˴ Jmi¯lle˴ kih'ˡ Dio
siiyh˭ Felipe:
—Gwa¯, chuh˭ koo˴ carret kiyh'ˡ.
30 He¯ja¯ ngoo'ˡ Felipe ko¯chih´ ta˭
koo˴ carret ja¯. Ma´ ga˭nuuy˴ hë¯ dsa¯
he˴ juu' he¯ ga˭sii˴ Isaía hi¯ ga˭ngëë'ˡ
juu' kih'ˡ Dio, he¯ja¯ ga˭ngiiy˴ juu' kih'ˡ
dsa¯ he˴:
—¿Che´ ngëëh˴ he¯ hëh¯ na¯? —
ga˭jäh˴ Felipe.
31 He¯ja¯ ga˭jäh˴ dsa¯ he˴:
—¿Ha¯ lä˭ lä˭ngëën˴ cher´mah'ˡ sa˭
chaa¯ jaa¯ hi¯ jii'ˡ juu' la¯?
He¯ja¯ ga˭tëëyh'ˡ Felipe, ga˭llaay'ˡ
koo˴ kiyh'ˡ neh˭ carret ja¯.
32 Ma´ hë¯ dsa¯ he˴ jee´ na¯sii¯
lä˭la¯:
Na´jää¯ dsih˴ lä˭koh˴ dsa¯jää˭ dsa¯
jaa¯ borrego jee´ jngëëyh˭,
lä˭koo¯ jaa¯ borrego hi¯ sa˭ hooh˜
ma´ jää˭ dsih˴ jee´ tuy˭ jñu¯,
ja¯ba´ lä˭ja¯ sa˭ ga˭näy' hooy´ ni˭
miih¯.

33 Lä˖ të˜ dsë˩ dsa˜ ga˖jmeeh˖ dsih˴,
sa˖ ga˖nøø˩ ta´ kiyh˩ lä˖kǫǫ˜ lle`
kih˩.
Ga˖jngëëh˩ dsih˴, sa˖ ga˖lä˖chąą˖
jǫǫ˴sɨɨyh´.
¿Ha˜ ta˖ jä˖ jǫǫ˴sɨɨyh´ mah˩ hlëëh˩ dsa˜
kiyh˩?
34 He˜ją˜ ga˖ngɨɨ˴ dsa˜ he˴ juu˩ kih˩
Felipe:
—Ta˖ jmee˜ hñaa˜ hoh˴, chiih´ jnä˴,
¿hii˜ kih˩ hlëëh˖ hi˜ ga˖ngëë˩ juu˩ kih˩
Dio la˜, che´ kiyh˩ hñiiy˴ o che´ kih˩ hi˜
jñah˴?
35 He˜ją˜ ga˖løø˩ Felipe mi˜jnää˖
he˜ hnøø˩ jäh˖ juu˩ ją˜, ga˖hëëyh˩
ju˩hmëë˴ kih˩ Jesús.
36 Jee´ ga˖nääy˩ cha´jwë˩ ją˜, ga˖tëëy˴
jee´ hla˜ jmɨɨ˜, he˜ją˜ ga˖jäh˴ dsa˜ he˴:
—Hee˜ jmɨɨ˜ hla˜ la˜, ¿che´ sa˖ le˴
sąąn˖ jmɨɨ˜ jee´ la˜?
37 Mah˩ ga˖jäh˴ Felipe:
—Cher´mah˩ jmeeh˜ dsoo˴ lä˖kąą˜
tuh˜hoh˴, le˴ ba´.
Hi˖ ga˖jäh˴ dsa˜ he˴:
—Jmee˖ ba´ jnä˴ dsoo˴, Jesucristo
ląą˩ Jǫǫ˴ Dio.
38 Hi˖ ga˖jmee˴ dsa˜ he˴ mada˜
dsa˜sɨɨh` carret ją˜. Ga˖jñąąy˩
neh˖ carret mah˩ ga˖nääy˩ lä˖ǫǫy˴
cha´jmɨɨ˜. Jee´ ją˜ ga˖chąą˩ Felipe
jmɨɨ˜ dsa˜ he˴.
39 Lä˖ ma´ ga˖hwëëy˜ cha´jmɨɨ˜ ją˜,
ni˖ sa˖ liih˜ gyih˩ ga˖jøø˩ Jmɨ˜lle˴ kih˩
Dio kih˩ Felipe ta˖ jee´ jyoh˴. Mo˖so˖
ga˖lä˖jnää˴ gyih˩ cha´në´ dsa˜ he˴.
Ngaah˩ bih˩ kiyh˩ lä˖kąą˜ tuh˜dsëy˩.
40 Ją˜ga´ ga˖lä˖jnää˴ Felipe jee´ jwɨɨ˜
Azoto. Hi˖ ngoo˩ bih˩ kway˖ ju˩hmëë˴
kih˩ Jesús lä˖kǫǫ˜ lä˖kǫǫ˜ jwɨɨ˜ lä˖jiih˩
ga˖tëëy˴ jwɨɨ˜ Cesarea.

9

Ga˖hęęh˜ Saulo juu˩ kih˩ Jesús
(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

1 Lä˖jiih˩ ma´ ga˖jǫǫ˩ Esteban, sa˖
ga˖tɯ˩ Saulo ma´ jmeeyh˖ dsa˜, jäyh˴
ma´jngëëyh˩ lä˖jëë˖ hi˜ ma˜hęęh˜ kih˩
Jesús. He˜ją˜ ñee´ Saulo kih˩ jmi˜dsa˜
jøøh˩,

2 na´ngɨɨy´ je˜ kih˩ dsa˜ta´ mah˩
cha˜ jwë˩ dsooy˩ gwah˖ kih˩ dsa˜
judiu he˜ chih˩ jwɨɨ˜ Damasco. Ma´
dsa˜hnääyh˖ dsa˜më´ dsa˜ñɯɯh˜ hi˜
ma˜tąąh´ jwë´ hmëë´ kih˩ Jesús, mah˩
ma´ tëëy˖ dsa˜tąąyh˖ neh˖ñe˩ jwɨɨ˜
Jerusalén.
3 Miih˜ ga´ hnøø˩ llooy˜ Damasco
ją˜, ni˖ sa˖ ga˖lä˖liih˜ gyih˩ ma´
ga˖jyoo˩ kǫǫ˜ je˜ tø˜jlęę˜ ñih˩ në´ kiyh˩
jee´ ngooy˩ ją˜.
4 Hi˖ ga˖tąyh´ hwa˩. Jee´ ją˜
ga˖nuuy˴ ga˖hëëh˴ jąą˜ dsa˜ hi˜
ga˖jäh˴:
—Saulo, Saulo, ¿he˜la˩ hñaa˜ hoh˴
kyąąh´ jnä˴?
5 He˜ją˜ ga˖ngɨɨ˴ Saulo juu˩ kih˩ hi˜
ga˖hëëh˴ he˴:
—¿Hii˜ hne˜ dsa˜ñɯɯh˜? —ga˖sɨɨyh˖.
He˜ją˜ ga˖jäh˴ hi˜ he˴:
—Jnä˴ he˴ Jesús hi˜ ga˖llooh˴ hñaa˜
hoh˴ kyąąh´. He˜ jmeeh´ hñaah˩ ba´
hne˜ na˜, he˜ hah˜ kin˖ jwë˩ he˜
tąąhn˖ hne˜.
6 Peer˖ goyh˖ hi˖ jląąy˖, ga˖jäyh˴:
—Dsa˜jøøh˩ kyąąn˖, ¿hee˜ na˜
hnooh˜ jmeen`?
He˜ją˜ ga˖jäh˴ Jesús sɨɨyh˖:
—Noo˜, go˜he˴ ta˖ jee´ jwɨɨ˜ na˜. Jee´
na˜ jmee˩ dsa˜ juu˩ hee˜ na˜ ga˖tëëh˴
jmeeh˩.
7 Dsa˜ hi˜ ga˖nää˩ kyąąh´ Saulo he˴
ga˖tąąyh` jëë˜ dsąyh˖. Ga˖nuu˴ bih˩
ga˖hëëh˴ pero sa˖ ga˖jëëy˩ ni˖ jąą˜.
8 Ma´ ga˖noo˜ Saulo jee´ ma´ kyąąy˩
ją˜, hnøøy˩ ma´ jëëy˩, pero mo˖so˖
ga˖lä˖jnä˴ mɨ˩nëy´. He˜ją˜ dsa˜ ba´
na˜hąą˜ goo˜ Saulo na´jąąy˜ ta˖ Dam-
asco.
9 Jee´ ją˜ ga˖jąy˴ tɯɯ´ lä˖jiih˩ ga˖të´
hnë˜ jmɨɨ´, sa˖ cha˜ he˜ ga˖kuh˜
ga˖hɨyh˩ ni˖ miih˜.
10 Damasco ją˜ ma´ gya˩ jąą˜
discípulo kyąą˩ Jesús, hi˜ chęę˜
Ananía. Dio ga˖mi˖jnää˜ kih˩ Ananía
mah˩ ga˖sɨɨyh˖:
—Ananía.
He˜ją˜ ga˖ngɨɨy˴ kiyh˩:
—Hii˜ jnä˴ la˜ Dsa˜jøøh˩ kyąąn˖.
11 He˜ją˜ ga˖jäh˴ Dio sɨɨyh˖:

—Go⁻hëë', gwa⁻ ta⁺ jwë´ he⁻ chee⁻ Ko⁻dsoo´. Gwa⁻ cha´neh⁺ kih⁺ Juda. Ja⁻ jwiiyh´: "Ma⁻jan˜ hlëëhn´ kyaah´ Saulo, dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ chaa⁻ Tarso." Hi⁻ he´ gya⁺ ngii⁺ kih⁺ jee´ ja⁻.

12 Ma⁻mi⁻jnään' hne⁻ kih⁺ Saulo he⁻ goh' go´kyeh⁻ gooh⁻ në´ kiyh' mah⁺ lä⁺jnä´ mi'nëy´ —ga⁺jäh´ Dio.

13 He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ Ananía:

—Dsa⁻jøøh' kyaan⁺, joh´ jiih˜ sa⁺ ma⁻nuun⁺ cha⁻ juu' hñaa⁻ dsë⁺ dsa⁻ñuuh⁻ he´. Joh´ he⁻ hliih' sa⁺ ma⁻jmeey´ jwii⁻ Jerusalén, ma⁻jmeeyh⁺ dsa⁻ hi⁻ na⁻jngëë' kyaah⁺.

14 Hi⁺ na⁺ na⁺ ma⁻jay˜ jee´la⁻ kyaah´ hih⁺ kih⁺ jmi⁻dsa⁻ kaah´, tëëy⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ hnaah⁻ hne⁻.

15 He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ Dio siih⁺ Ananía:

—Gwa⁻, jëëh´ hi⁻ he´ na⁻lleeh´ kyaan⁺ mah⁺ dsa⁻kay⁺ juu' kin⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laa⁺ judiu hi⁺ kih⁺ dsa⁻ta´ kaah´ hi⁺ kih⁺ lä⁺jëë⁺ judiu ka⁻läh´.

16 Jnä´ mi´jnään⁺ kiyh⁺, jmee⁺ bii⁺ dsa⁻ngëëy´ cha⁻miih⁻ wii´ kwaat˜ kin⁺ —ga⁺jäh´ Dio siih⁺ Ananía.

17 Ja⁻ga´ ngoo' Ananía jee´ gya' Saulo. Ma´ ga⁺llooy⁺ ga⁺hey⁺ cha´neh⁺, ga⁺kyey⁻ gooy⁻ në´ kiyh'. Mah⁺ ga⁺jäyh´ lä⁺la⁻:

—Saulo øøhn⁺, Jesús hi⁻ ga⁺lä⁺jnää´ kyah⁺ cha´jwë⁺ jee´ya⁺ñeh⁺, hi⁻ he´ na⁻ ma⁻chee⁺ jnä´ ta⁺ la⁺ mah⁺ lä⁺jnä´ mi 'nëh´ hi⁺ mah⁺ hñah⁺ cha⁻miih⁻ be´ kih⁺ Jmi⁻lle´ Na⁻jngii'.

18 Lä⁺chah´ ja⁻ ga⁺sa⁺ ga⁺hla⁺ he⁻ ma´ na⁻jlë⁻ mi 'në´ Saulo, he⁻ la⁺ lä⁺koo⁻ sa´uuh⁻ hmooh⁻. Hi⁺ lä⁺chah´ ja⁻ ga⁺lä⁺jnä´ mi 'nëy´. Hi⁺ ga⁺nooy⁻ ngooy⁺ mah⁺ ga⁺saay⁻ jmii⁻.

19 Ja⁻ga´ ga⁺kuh⁻ ga⁺hiyh⁺ mah⁺ ga⁺tëëyh⁺ be´ ka⁻läh´. Ga⁺jä´ Saulo miih⁻ jmii´ kyaah´ øøh' jne´ hi⁻ ma⁻heeh⁻ kih⁺ Jesús hi⁻ ma´ tääh´ Damasco ja⁻.

Ga⁺kwa´ Saulo juu' kih⁺ Jesús jwii⁻ Damasco

20 Neh⁺ gwah⁺ kih⁺ dsa⁻ judiu he⁻ chih⁺ jwii⁻ Damasco ja⁻, ga⁺løøy⁺ kway⁺ juu' kih⁺ Cristo, ga⁺jäyh´, he´ ba´ hi⁻ he´ laa⁺ Joo´ Dio.

21 Lä⁺jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁺nuu´ ga⁺taayh` jëë˜ dsayh⁺, ma´ jäyh´:

—¿Ja' hi⁻ na⁻ na⁻ ma´ ngë⁺ jmee⁺ hñaa⁻ dsë⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaa⁺ Jesús jwii⁻ Jerusalén ma´ja⁻? ¿Ja' hi⁻ na⁻ na⁻ ja⁺ hi⁻ hnøø⁺ ma´ saah' dsa⁻ kyaa⁺ Jesús mah⁺ ma´ dsa⁻jääy˜ cha´në´ jmi⁻dsa⁻ kaah´?

22 Pero Saulo ma´ hlëëyh⁺ kyaah´ cha⁻ga´miih⁻ be´ koo⁻ hä´ koo⁻ hä´. Ga⁺mi⁺jnääy⁻ na⁻hñaa' lä⁺jëë⁻ ja⁻ba´ dsoo´ Jesús he´ laa⁺ Cristo, lä⁺jiih' ga⁺kah⁺ ga⁺gwëh⁺ huu´dsë⁻ kih⁺ judiu hi⁻ ma´ tääh´ Damasco ja⁻.

Ga⁺kyuu⁺ Saulo kih⁺ dsa⁻ judiu

23 Ma⁻hya⁻ cha⁻miih⁻ jmii´ gya' Saulo jwii⁻ Damasco ja⁻, mah⁺ ga⁺taah` judiu juu' kwee⁻ he⁻ ma´ jngiiyh' kih⁺ Saulo.

24 Pero chah´ ba´ ga⁺lä⁺ñe⁺ Saulo hee⁻ na⁻ ma´ hnøø' dsa⁻ ma´ jmee' kiyh⁺. Lä⁺jmii' lä⁺hwë' ga⁺taah` dsa⁻ tääy˜ ho´haah´ kih' chuuh´ jwii⁻ ja⁻, hnøøy⁺ ma´ jngiiyh' kih⁺ Saulo.

25 Pero øøh⁺ jne´ ga⁺taayh⁻ neh⁺ hma⁻ta⁻ mah⁺ ga⁺jñaay⁺ ta⁺la⁺ hwë', ta⁺ dsoh´ na´hyah⁻ he⁻ na⁻jnë⁻ chuuh´ jwii⁻. Lä⁺ja⁻ ba´ ga⁺laa´ Saulo.

Ñee´ Saulo jee´ jwii⁻ Jerusalén ga⁺mi⁺jeey⁻ apóstole

26 Ma´ ga⁺lloo⁺ Saulo jwii⁻ Jerusalén, hnøøy⁺ ma´ jmeey' ko⁻jøh´ kyaah´ øøh' jne´ jee´ ja⁻. Pero lä⁺jëë⁺ dsa⁻ he´ ma´ na⁻hñaah⁺ dsih´, sa⁺ ga⁺jmeey´ dsoo´ he⁻ ma⁻heeyh⁻ kih⁺ Jesús.

27 He⁻ja⁻ ga⁺jøø⁺ Bernabé kih⁺ Saulo na´jääy⁻ cha´në´ apóstole. Jee´ ja⁻ ga⁺jmeeh⁺ Bernabé juu' he⁻ ga⁺jëë⁺ Saulo Jesús cha´jwë⁺ hi⁻ ga⁺hlëëh´ kyaayh´ hi⁺ ga⁺jmeeyh⁺ juu' he⁻ sa⁺ goh⁺ Saulo ga⁺kway´ juu' kih⁺ Jesús lä⁺kaa⁻ tuh⁻dsëy⁺ jee´ jwii⁻ Damasco.

28 He⁻ja⁻ ga⁺jä´ Saulo mah⁺ ga⁺løøy⁺ jmeey⁺ ko⁻jøh´ kyaah´ øøh' jne´ hi⁻ chaa⁻ Jerusalén.

29 Ni⁺ miih⁻ sa⁺ goyh⁺ ma´ hlëëyh⁺ kih⁺ Jesús, ma´ ti⁻chooy⁺ juu' kyaah´

judiu hi̱⁻ ma´ hlëëẖ griego. Pero dsa⁻
he´ hnøøy¹ ma´ jngëëyh¹ Saulo.
30 Ma´ ga̱⁻lä̱⁻ñe̱⁻ øøh¹ jne´, hii´ goo⁻
ma´ jngëëh¹ dsih´, he⁻ja̱⁻ ga̱⁻jääy¹
Saulo ga̱⁻nääy¹ kyaah´ ta̱⁻ Cesarea, ja̱⁻
jiih¹ ga̱⁻cheey¹ ta̱⁻ jwii⁻ Tarso.
31 Ja̱⁻ jiih¹ mo̱⁻so̱⁻ ga̱⁻hii´ goo⁻ kih¹
lä̱⁻jëë̱⁻ øøh¹ jne´ he´. Ma´ hii´ tii´
kiyh¹ lä̱⁻kaa̱⁻ Judea, lä̱⁻kaa̱⁻ Galilea
hi̱⁻ lä̱⁻kaa̱⁻ Samária ka⁻läh´. Kih¹
he⁻ gayẖ⁻ Dsa⁻øøh¹ jnän` he⁻ja̱⁻
cha⁻ga´miih⁻ ma´ hnaayh⁻ Dio hi̱⁻
ga̱⁻lä̱⁻jwëë̱´ ga´ øøh¹ jne´ kyaah´ be´
kih¹ Jmi⁻lle´ Na⁻jngii¹.

Ga̱⁻jä̱¹ kih¹ Enea

32 Ga̱⁻lloo¹ koo⁻ jmii´ ngoo¹ Pee´
na´jëëy⁻ øøh¹ jne´ lä̱⁻koo⁻ lä̱⁻koo⁻
jwii⁻ lä̱⁻jiih¹ ga̱⁻llooy¹ na´jëëy⁻ hi̱⁻ ma´
tääh´ Lida.
33 Jee´ ja̱⁻ ga̱⁻jëëy¹ jaa̱⁻ dsa⁻ñuuh⁻
hi̱⁻ chee̱⁻ Enea. Ma⁻hya⁻ jña¹ ji̱⁻ñe⁻
kyaay¹ në´ jii´ dsaayh´, sa̱⁻ liih¹ goo⁻
tiiy´.
34 He⁻ja̱⁻ ga̱⁻jäh´ Pee´ siiyẖ⁻:
—Enea, Jesucristo ma⁻mi⁻hlää´
hne⁻, noo⁻ chooh` jii´ kyah¹.
Hi̱⁻ lä̱⁻chah´ ja̱⁻ ga̱⁻noo⁻ Enea.
35 Hi̱⁻ lä̱⁻jëë̱⁻ dsa⁻ chaa̱⁻ jee´ jwii⁻
Lida hi̱⁻ jee´ jwii⁻ Sarón ga̱⁻jëëy¹ dsa⁻
hi̱⁻ ga̱⁻hlaa̱´ he´, he⁻ja̱⁻ ga̱⁻ngëë¹ dsa⁻
he´ hñii´ kih¹ Dsa⁻øøh¹ jnän`.

Ga̱⁻lä̱⁻jiih` Dorca

36 Jmii´ ja̱⁻ ma´ chaa̱⁻ jaa̱⁻ dsa⁻mëˇ
hi̱⁻ ma´ laa̱¹ øøh¹ jne´ jee´ jwii⁻ Jope.
Dsa⁻mëˇ he´ ma´ chee̱⁻ Tabita, kyaah´
griego hnøø¹ jäẖ⁻ Dorca. Ta´ko̱⁻jiih¹
ga̱⁻gya⁻ dsa⁻mëˇ he´ jmi⁻gyuu̱⁻,
ga̱⁻jmeeyˇ he⁻ llu¹ jmah¹ ba´ hi̱⁻
ga̱⁻jmeeyˇ be´ kih¹ hi̱⁻ tä⁻ñee´.
37 Ga̱⁻lloo¹ koo⁻ jmii´ ga̱⁻lä̱⁻dsaah`
Dorca hi̱⁻ ga̱⁻juuy¹. He⁻ja̱⁻ ga̱⁻gyee̱h⁻
dsih´ mah¹ na´kyaay⁻ jee´ ga̱⁻tëˇ to¹
jwëë̱¹ hne¹.
38 Jäẖ⁻ ba´ kih¹ jwii⁻ Lida ja̱⁻, ma´
jä̱⁻ jwii⁻ Jope. He⁻ja̱⁻ ma´ ga̱⁻nuuˇ
øøh¹ jne´ hi̱⁻ ma´ tääh´ Jope gya¹ Pee´
jwii⁻ Lida, ga̱⁻cheey¹ uu̱¹ dsa⁻ñuuh⁻
na´jmeeˇ juu¹ kiyh¹ mah¹ wa´ jäy⁻
na¹koh´ ta̱⁻ Jope.
39 Ma´ ga̱⁻nuuˇ Pee´ juu¹ ja̱⁻, ngooy¹
kyaah´ dsa⁻ he´. Hi̱⁻ ma´ ga̱⁻llooy¹
cha´neẖ⁻ ja̱⁻, ga̱⁻jää¹ dsihˇ jee´ kyaa̱¹
hlii´ Dorca. Jwëë´ dsa⁻mëˇ hnii´ ma´
tääh´ hooh˜ kiyh¹ jee´ ja̱⁻. Hi̱⁻ ma´
ga̱⁻lloo¹ Pee´ ga̱⁻kuyh¹ lä̱⁻ku´ lä̱⁻jii¹
kiyh¹ hooyh˜, heeyh˜ Pee´ lä̱⁻jë̱⁻
hmiih⁻ he⁻ ga̱⁻hme¹ Dorca lä̱⁻ ma´
jiiyẖ⁻.
40 Ja̱⁻ga´ ga̱⁻hwëë̱¹ Pee´ lä̱⁻jëë̱⁻
dsa⁻mëˇ he´, hi̱⁻ ga̱⁻juuyh¹ jnëy´
ga̱⁻løøy¹ ngiiy̱⁻ kih¹ Dio. Ja̱⁻ga´
ga̱⁻jiiyh¹ nëy´ ta̱⁻ jee´ ma´ kye⁻ jmi⁻ngo¹
kih¹ Dorca mah¹ ga̱⁻siiyẖ⁻:
—Tabita, noo⁻.
Mah¹ ga̱⁻nä¹ Tabita mi¹ nëˇ. Ma´
ga̱⁻jëëy¹ Pee´, ga̱⁻gyay⁻.
41 He⁻ja̱⁻ ga̱⁻soo̱h¹ Pee´ gooy⁻ mah¹
ga̱⁻chaayh⁻. Hi̱⁻ ja̱⁻ga´ ga̱⁻tëëyh¹
lä̱⁻jëë̱⁻ øøh¹ jne´ hi̱⁻ ga̱⁻tëëyh¹ dsa⁻mëˇ
hnii´ he´ ka⁻läh´, mah¹ ga̱⁻siiyẖ⁻:
—Hii̱⁻ ma⁻lä̱⁻jiih` la⁻.
42 Ga̱⁻lä̱⁻jëë̱⁻ dsa⁻ chaa̱⁻ jwii⁻ Jope
ga̱⁻nuuˇ juu¹ ja̱⁻, he⁻ja̱⁻ jwëë̱´ dsa⁻
ga̱⁻ngëë¹ hñii´ kih¹ Dio.
43 Cha⁻miih⁻ jmii´ ga̱⁻jä̱´ Pee´ jee´
jwii⁻ Jope ja̱⁻, cha´neẖ⁻ kih¹ dsa⁻ hi̱⁻
chee̱⁻ Simón hi̱⁻ ma´ mi⁻llu¹ loo´ jahˇ.

10

Ga̱⁻jmeeˇ Cornelio mada⁻ he⁻ jä̱⁻ Pee´

1 Jwii⁻ Cesarea ma´ gya¹ jaa̱⁻
dsa⁻ñuuh⁻ hi̱⁻ ma´ chee̱⁻ Cornelio.
Ma´ laay¹ dsa⁻øøh¹ kyaa̱¹ hña̱⁻laa̱´
hløø´ hi̱⁻ chee̱⁻ Italiana.
2 Dsa⁻ñuuh⁻ he´ ma´ hnaayh⁻ Dio
kyaah´ lä̱⁻jëë̱⁻ hi̱⁻ ma´ chaa̱⁻ kyaay¹.
Hi̱⁻ ma´ gayẖ⁻ Dio, ma´ ngiiy̱⁻ kiyh¹
kih¹ Dio lä̱⁻jë̱⁻ jmii´, hi̱⁻ ma´ jmeeyˇ
cha⁻miih⁻ be´ kih¹ hi̱⁻ tä⁻ñee´.
3 Jee´ gyay¹ ngiiy̱⁻ kiyh¹ kih¹ Dio,
ko̱⁻hi̱´ hnë⁻ ta̱⁻ ga̱⁻hloo´, ga̱⁻hëë̱´ mi¹
nëy´ ga̱⁻jëëy¹ na⁻hñaa¹ na´dsa̱⁻ jaa̱⁻
ángel kyaa̱¹ Dio hi̱⁻ ga̱⁻he¹ ta̱⁻ jee´ gyay¹,
hi̱⁻ ga̱⁻jäh´:
—Cornelio.
4 Mah¹ ga̱⁻jëëy¹ koo⁻ hweh⁻,
Peeṟ⁻ goyẖ⁻ ga̱⁻ngiiy´ juu¹ kih¹ ángel,
ga̱⁻jäyh´:

—¿Hee⁻ na⁻ jwah' hne⁻ Dsa⁻jøøh' kyąąn⁺?

Hi⁺ ga⁺jäh´ ángel sɨɨyh⁺:

—Ma⁻tɨh' ba´ dsë' Dio lä⁺jë⁺ he⁻ ngɨɨh´ hi⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ kwëëh´ hi⁻ tä⁻ñee´.

5 Chęę⁺ dsa⁻ ta⁺ Jope. Wa´ lla⁻chiiyh´ Simón, ją⁻ba´ hi⁻ tëëyh˜ Pee´, mah' wa´ jäy⁻.

6 Hi⁻ he´ gya' cha´neh⁺ kih' jñah´ hi⁻ chęę⁻ Simón hi⁻ mi⁻llu' loo´ jah´ cha´hoo´ jmɨ⁻ñeeh⁻. Hi⁻ he´, jäh⁺ hee⁻ na⁻ jmeeh'.

7 Ma´ ngaah' ángel hi⁻ ga⁺hlëëh´ kyąąyh´, ga⁺tëëh' Cornelio ụụ' dsa⁻ hi⁻ ma´ jmee⁺ ta´ kiyh' kyąąh´ jąą⁻ hløø´ hi⁻ jwąh´ kyąąyh´ hi⁻ ma´ mi⁻te' kih' Dio.

8 Ma⁻la⁺ ma⁻jmeeh' Cornelio lä⁺jë⁺ juu' kih' dsa⁻ he´, ją⁻ga´ ga⁺chęęy' ta⁺ Jope.

9 Ma´ ga⁺jnä' jyoh´ jmɨɨ´, ma´ ngoo' ga⁺të´ llą'hyoo⁺ hi⁺ ngoo' ya⁺jąh⁺ dsa⁻ he´ ta⁺ Jope. Hor˜ ją⁻ ga⁺wɨɨ' Pee´ gyɨɨh' jee´ ga⁺të´ tọ' jwęę´ hne', jee´ na´ngɨɨy´ kiyh' kih' Dio.

10 Ja' kyọyh⁺ jee´ ma´ gyay', hnøøy' ma´ kuyh⁺. Ta´kọ⁻jiih' jøøy˜ jmee⁺ dsa⁻ ma', ga⁺hęę´ mɨ'nëy´ kọọ⁻ he⁻ ga⁺mi⁺jnää⁻ Dio kiyh', jee´ gyay' chụụy´ kyąąh´.

11 Ga⁺jëëy' gyɨɨh' jmɨ⁻gyɨɨ⁺ na⁻hñaa' lä⁺jęę⁻ kọọ⁻ he⁻ la' lä⁺kọh´ ta⁻jmaah`, na⁻hñɨɨ⁻ lä⁺jë⁺ kyę´ kiih` he⁻ ga⁺jyoo' lä⁺ ga⁺të´ hwa'.

12 Neh⁺ ją⁻ ma´ tąąh´ lä⁺jęę⁺ nëë' jah´, ma´ tąąh´ jah´ hi⁻ choo' goo⁻ tɨɨ´, ma´ tąąh´ jah´ hi⁻ sęęh⁻ hñii´ hwa', hi⁺ ma´ tąąh´ tą'jah´ hi⁻ hęę⁺ gyɨɨh'.

13 Jee´ ją⁻ ja' kọọ⁻ juu', he⁻ jäh´.

—Noo⁻ Pee´, jngëëh⁺ jah´ na⁻ mah' kụh⁺ —ga⁺jäyh´.

14 He⁻ją⁻ ga⁺jäh´ Pee´:

—Jąh⁺hą' Dsa⁻jøøh' kyąąn⁺. Jëëh´, ni⁺ jąą⁻ hi⁻ ląą' wa´ hi⁻ cha⁻ hi⁻ hi⁺ ni⁺ jąą⁻ hi⁻ sąh´ sa⁺ ma⁻kụhn⁺ jih´kọh´.

15 Kọọ⁻ ka⁻läh´ ja' juu' jee´ ga⁺të´ tọ' jiih˜:

—Kih' hi⁻ ga⁺jmąą' Dio na⁻jngëë', ta⁺ jwah´ ląąy' wa´ hi⁻ cha⁻ hi⁻.

16 Hnë⁻ jiih˜ ga⁺la' lä⁺ją⁻, ją⁻ga´ ga⁺sooh' ta⁻jmaah`ją⁻, ngooh' ka⁻läh´ ta⁺ gyɨɨh'.

17 Ta´kọ⁻jiih' ma´ gya' Pee´ jmee⁺ cha⁻miih⁻ hɨɨ´dsë⁻ he⁻ hnøø' jäh⁺ he⁻ ga⁺jëëy' ją⁻, ga⁺lla⁺nää' dsa⁻ hi⁻ ga⁺chęę' Cornelio he´, ngɨɨy⁺ juu' ha⁻ chih' hne' kih' Simón hi⁻ mi⁻llu' loo´ jah´, lä⁺jiih' ga⁺lla⁺nääy' jee´ ją⁻.

18 Ma´ ga⁺lla⁺nää' dsa⁻ he´, ga⁺ngɨɨy´ juu':

—¿Che´ jee´ la⁻ gya' Simón, hi⁻ tëëyh˜ Pee´? —ga⁺jäyh´.

19 Gya' ga´ Pee´ gyɨɨh' jmeey⁺ hɨɨ´dsë⁻ ha⁻ lä⁺ la' he⁻ ga⁺jëëy' ją⁻, mah' ga⁺jäh´ Jmɨ⁻lle´ kih' Dio sɨɨyh⁺:

—Jëë`da´ Pee´, ụụ⁻ dsa⁻ ma⁻ya⁻nää' hnaah⁻ hne⁻.

20 Jñąą` mah' go⁻jëë`. Ta⁺ jmee⁻ tọ' hoh´, gwa⁻ kyąąyh´. Jnä´ ba´ ma⁻chęęn⁺ dsa⁻ na⁻.

21 He⁻ją⁻ ga⁺jñąą' Pee´ ta⁺ jee´ ma´ tąąh´ dsa⁻ hi⁻ ga⁺chęę' Cornelio he´ mah' ga⁺sɨɨyh⁺:

—Hii⁻ jnä´ la⁻ hi⁻ hnaah⁺ hnäh´. ¿He⁻la' ma⁻ya⁻nääh' hnäh´? —ga⁺jäh´ Pee´.

22 He⁻ją⁻ ga⁺jäh´ dsa⁻ he´:

—Ma⁻ya⁻nøø' jnääh ' mada⁻ kih' Cornelio dsa⁻jøøh' kyąą' jnääh'. Ląąy' jąą⁻ jɨɨ´ hløø´ hi⁻ llụụ' hi⁻ gąh⁺ Dio, hi⁺ lä⁺jęę⁺ judiu jwąh´ kyąąyh´. Cornelio he´ tëëyh˜ hne⁻ gooh' cha´neh⁺ kiyh' mah' nuuy' juu' he⁻ kwah', lä⁺kọọ⁻ mada⁻ nuuyh⁻ kih' ángel hi⁻ na⁻jngëë'.

23 Ją⁻ga´ ga⁺tąąh⁻ Pee´ dsa⁻ he´ cha´neh⁺. Jee´ ją⁻ ga⁺jä´ dsa⁻ he´ hwë' ją⁻.

Ga⁺lloo' Pee´ kih' Cornelio

Ma´ ga⁺jnä' jyoh´ jmɨɨ´ ga⁺noo⁻ Pee´, ngooy' kyąąh´ dsa⁻ he´ hi⁺ ga⁺nää' kọ⁻lląą´ øøh' jne´ hi⁻ chąą⁻ Jope kyąąyh´.

24 Jyoh´ jmɨɨ´ ga´ ga⁺lla⁺nääy' jwɨɨ⁻ Cesarea. Ma´ gya' Cornelio jøø˜ kyąąh´ lä⁺jęę⁺ ga´ hi⁻ chąą⁻ kyąąy', hi⁺ kyąąh´ ome⁻ hi⁻ jwąyh´ kyąąh´.

25 Ma´ ga⁺lloo' Pee´ ho´hne⁻ kiyh', ya⁺hęę' Cornelio mah' ga⁺hęęyh⁻.

Lä˗chąh´ ją˜ ga˗juuh¹ Cornelio jnë´ cha´në´ Pee´, ga˗jmąąy¹ jøøh¹.

26 Pero Pee´ ga˗chąąh˜ Cornelio ga˗sɨɨyh˗:

—Noo˜, ta˗ jmee˜ lä˗na˜. Dsa˜ ba´ hne˜, dsa˜ ba´ jnä´ ka˜läh´.

27 Lä˗ ma˜llay´ ją˜ba´ juu¹ ga˗tąąyh` cha´neh˗ lä˗jiih¹ ga˗tëëy´ jee´ tąąh´ jwëë´ dsa˜ hi˜ ga˗kuh¹ jee´ ją˜.

28 Mah¹ ga˗jäh´ Pee´ sɨɨyh˗:

—Ma˜ñeh´ ba´ hnäh´ kwee˜, na´høø´ jwërte la¹ kyąą¹ jnääh¹ dsa˜ judiu he˜ dsa´tooh´ jnääh¹ ko˜jøh´ kyąąh´ hi˜ sa˗ ląą¹ judiu hi˗ ni˗ he˜ dsa´tooh´ jnääh¹ cha´neh˗ kiyh¹ sa˗ le´. Pero Dio ma˜mi˜jnää˜ kin˗ he˜ sa˗ sąh´ ni˗ jąą˜ dsa˜ ni˗ sa˗ ląąy¹ wa´ hi˜ cha˜ hi˜. He˜ją˜ mo˗so˗ jmee` ga´ jnä´ kwąąt˜ he˜ sąh´ dsa˜ hi˜ sa˗ ląą¹ judiu.

29 He˜ją˜ sa˗ ga˗choon¹ juu¹ ni˗ miih˜, lä˗ ma´ ga˗lloo¹ juu¹ kin˗, chąh´ ba´ ma˜jan˜. He˜ją˜ ngɨɨn´ juu¹ kyah¹. ¿He˜la¹ ma˜teeh¹ jnä´?

30 He˜ją˜ ga˗jäh´ Cornelio:

—Na¹ ma˜hya˜ kyę´ jmɨɨ´ sa˗ ma´ kuh˗ ma´ huhn˗, ją˜ba´ hor˜ la˜ ko˜hi´ hnë˜ ta˗ ga˗hloo´ gyan´ ngɨɨn´ kin˗ kih¹ Dio cha´neh˗ la˜. Koo˜ ma´ ga˗jëën˗ jąą˜ dsa˜ñuuh˜ kyeh´ hmɨɨh˜ jih¹gyeh¹ cha´nën˗.

31 Hi˜ he´ na˜ ga˗jäh´: “Cornelio, ma˜nuu´ ba´ Dio lä˗jë˗ he˜ ma˜hlëëh´ kyąąyh´, hi˗ kye˜ bih¹ kwąąt˜ kih¹ lä˗jë˗ he˜ ma˜kwëëh` hi˜ tä˜ñee´.

32 Chee˗ dsa˜ ta˗ Jope mah¹ wa´ jä˜ Simón hi˜ tëëyh˜ Pee´. Hi˜ he´ gya¹ cha´neh˗ kih¹ he´ ba´ Simón hi˜ mi˜llu¹ loo˜ jah´, cha´hoo´ jmɨ˜ñeeh˜. Wa´ra˜ ja¹ hi˜ he´, hlëëh¹ hne˜”, ga˗sɨɨyh˗ jnä´.

33 He˜ją˜ chąh´ ba´ ga˗cheen˗ dsa˜ na´kyąą´ hne˜. Hi˗ llu¹ ba´ ma˜jmeeh´ ma˜ñeh¹. Na¹ na˗ lä˗jëë˗ jnääh¹ tøøh´ jnääh¹ jee´ la˜ cha´në´ Dio, mah¹ nuu´ jnääh¹ juu¹ he˜ ma˜hñah˜ kih¹ Dio.

Ga˗kwa´ Pee´ juu¹ cha´neh˗ kih¹ Cornelio

34 He˜ją˜ ga˗løø¹ Pee´ hlëëh˗ lä˗la˜:

—Na¹ ga´ ma˜lä˜ngëën´ kwee˜, ma˗ra˗ ju¹dsoo´ koo˜ ba´ ląą¹ dsa˜ cha´në´ Dio.

35 Tɨh¹ ba´ dsë¹ Dio kih¹ ga˗lä˗jëë˗ hi˜ gąyh˗ hi˗ kih¹ hi˜ jmee˗ he˜ llu¹.

36 He˜ la˜ na˜ juu¹ he˜ ga˗chee¹ Dio kih¹ dsa˜ Israel. Ju¹hmëë´ la˜ he˜ jmee˗ hii´ tii´ kih¹ dsa˜ ta˗la˗ kih¹ Jesucristo hi˜ ląą¹ Dsa˜jøøh¹ kyąą¹ lä˗jëë˗ dsa˜.

37 Ñeh´ ba´ hnäh´ kwee˜ ha˜ lä˗ ga˗la¹ lä˗kąą˜ hwa¹ Judea, he˜ ga˗løø¹ ta˗ Galilea, ma˜ngëë´ he˜ ga˗hlëëh´ Jwąą˜ kih¹ he˜ sąą˗ dsa˜ jmɨɨ˜.

38 Ma˜nuuh˜ ba´ hnäh´ ha˜ lä˗ ga˗jmee´ Dio kyąąh´ Jesús dsa˜ chąą˜ Nazaret. Ga˗kwëëyh¹ Jmɨ˜lle´ Na˜jngɨɨ¹, hi˗ ga˗kwëëyh¹ cha˜miih˜ be´. Hi˗ lä˗kąą˜ jee´ ga˗ngëëy´ ga˗jmeey´ he˜ llu¹ jmah¹ hi˗ ga˗läąy¹ lä˗jëë˗ hi˜ ma´ jëë˜ wɨɨ´ kąąh˜ hi˜sa˗llu¹, jëëh´ Dio cheh¹ kyąąyh´.

39 Jmee˜ jnääh¹ ju¹dsoo´ kih¹ lä˗jë˗ he˜ ga˗jmee´ Jesús hwa¹ Judea hi˗ jee´ jwɨɨ˜ Jerusalén. Hi˜ he´ ga˗jngɨɨh¹ dsa˜ kih¹, na˜tąąy˗ dsoh´ hma˜cru˜.

40 Pero Dio ga˗mi˗jiiyh` ma´ ga˗hya˜ hnë˜ jmɨɨ´ hi˗ ga˗mi˗jnääy˜ mah¹ jëë¹ dsih´ he˜ ma˜lä˜jiiyh`.

41 Pero sa˗ ga˗mi˗jnääy˜ kih¹ lä˗jëë˗ dsa˜. Ma˗la˗ kyąą¹ jnääh¹ hi˜ ga˗lleeh˜ Dio jąą¹ ba´ ga˗mi˗jnääy˜ mah¹ jmee´ jnääh¹ ju¹dsoo´ kiyh¹, jnääh¹ hi˜ ga˗kuh˜ ga˗hih¹ kyąąyh´ ma˜ngëë´ ma˜lä˜jiiyh` jee´ kih¹ hi˜ na˜juu´.

42 Ją˜ga´ ga˗cheey¹ jnääh¹ kwa´ jnääh¹ juu¹ kih¹ lä˗jëë˗ dsa˜. Mah¹ jmee´ jnääh¹ dsoo´, Jesús he´ hi˜ na˜hñąą´ kih¹ Dio, ląąy¹ jwëë˜ kih¹ lä˗jëë˗ dsa˜ hi˜ jiih˗ hi˗ lä˗ją˜ kih¹ hi˜ na˜juu´.

43 Ga˗lä˗jëë˗ hi˜ ga˗ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio llo´joo¹ ga˗jmee´ dsoo´ kih¹ Jesús, ga˗jäyh´, ta˗la˗ kih¹ bih¹ dsa˜che` dso´kye˜ kih¹ lä˗jëë˗ hi˜ heeh˗ juu¹ kiyh¹.

Ga˗hyoh¹ dsa˜ hi˜ sa˗ ląą¹ judiu Jmɨ˜lle´ kih¹ Dio

44 Hlëëh˗ ga´ Pee´ lä˗ją˜ ma´ ga˗jyoo¹ Jmɨ˜lle´ Na˜jngɨɨ¹ në´ kih¹ lä˗jëë˗ dsa˜ hi˜ ma´ tąąh´ nuu˜ jee´ ją˜.

45 Lä˗jëë˗ øøh¹ jne´ hi¯ laa¹ judiu hi¯
ga˗lla˗nää¹ kyaah´ Pee´ ga˗taayh` jëë˜
dsayh˗ ma´ ga˗jëëy¹ ga˗hyoh¹ dsa¯ hi¯
sa˗ laa¹ judiu Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ¹.
46 Ga˗nuuy´ hlëëh˗ dsa¯ he´ jyoh´
juu¹ hi˗ ma´ jmeey˗ juuh¯ kih¹ Dio.
47 He¯ja¯ ga˗jäh´ Pee´:
—¿Hii¯ le´ ha¹ kih¹ dsa¯ la¯ he¯ saay˗
jmɨɨ¯, na¹ he¯ ma¯hyoyh˜ Jmɨ¯lle´
Na¯jngɨɨ ¹ ja¯ba´ lä˗koo¯ ma¯hñah˜
jne´?
48 He¯ja¯ ga˗jmee´ Pee´ mada¯
ga˗saay¯ jmɨɨ¯ lä˗hih˗ kih¹ Jesús
Dsa¯jøøh¹ jnän`. Ja¯ga´ ga˗chuu´ dsa¯
he´ kyaah´ Pee´ mah¹ jäy¹ miih¯ jmɨɨ´
kyaayh´.

11

Ga˗jmeeh¹ Pee´ juu¹ kih¹ øøh¹ jne´ hi¯ ma´ tääh´ Jerusalén

1 Ga˗nuu´ apóstole, hi˗ ga˗nuu´ øøh¹
jne´ hi¯ ma´ tääh´ Judea he¯ ga˗heeh¯
lä˗kye¯ hi¯ sa˗ laa¹ judiu juu¹ kih¹ Dio.
2 Ma´ jah¹ Pee´ ta˗ Jerusalén, ko¯llaa´
øøh¹ jne´ ga˗løø¹ ti¯choo˗ juu¹ kyaayh´,
kih¹ he¯ ma´ laay´ he¯ jmee˗ bii¹ uuh˗
jmɨ¯ngo¹ kih¹ dsa¯ñuuh¯.
3 Ga˗jäyh´:
—¿He¯la¹ ñeeh´ na´jëëh` dsa¯ hi¯
sa˗ ga˗wɨh´ jmɨ¯ngo¹ kih¹ hi˗ na´kuh¹
kyaayh´ ko¯jøh´?
4 He¯ja¯ ga˗jmeeh¹ Pee´ juu¹ lä˗ ma´
huu´ ha¯ lä˗ ga˗la¹ kiyh¹ ta˗ jee´ ñeey´,
ga˗jäyh´:
5 —Jnä´ ma´ gyan´ jwɨɨ¯ Jope ngɨɨn´
kin˗ kih¹ Dio ma´ ga˗hëë´ mɨ¹nën˗ koo¯
he¯ ga˗mi˗jnää¯ Dio kin˗. Ga˗jëën¹
koo¯ he¯ la¹ lä˗koh´ ta¯jmaah`
na¯hñuu¯ lä˗jë˗ kye´ sa´kiih` ga˗jyoo¹
gyuuh¹ lä˗ ga˗të´ jee´ ma´ gyan´.
6 Ga˗jëën¹ kwee¯, hi˗ ga˗mi˗kyuun`
hi¯ jah´ ma´ tääh´ neh˗. Ga˗jëën˗ jah´
hi¯ choo¹ goo¯ tɨɨ´, ga˗jëën˗ jah´ hää
¹ kyaah´ jah´ hi¯ sëëh¯ hñɨɨ´ hwa¹ hi˗
ga˗jëën˗ ta¹jah´ hi¯ hëë˗ gyuuh¹.
7 Jee´ ja¯ ga˗nuun¹ koo¯ lle´ he¯
ga˗hlëëh´ gyuuh¹, ga˗jäh´: “Noo¯ Pee´,
jngëëh˗ jah´ na¯ mah¹ kuh˗.”
8 He¯ja¯ ga˗ngɨɨn` kiyh¹: “Jah˗ha ¹
Dsa¯jøøh¹ kyaan˗. Jëëh´, ni˗ jaa¯ hi¯
laa¹ wa´ hi¯ cha¯ hi¯ hi˗ ni˗ jaa¯ hi¯
sah´ sa˗ ma¯kuhn˗ jih´koh´.”
9 Koo¯ ka¯läh´ ga˗hlëëh´ gyuuh¹ jee´
ga˗të´ to¹ jiih˜: “Kih¹ hi¯ ga˗jmää¹ Dio
na¯jngëë¹, ta˗ jwah´ laay¹ wa´ hi¯ cha¯
hi¯.”
10 Hnë¯ jiih˜ ga˗la¹ lä˗ja¯, ja¯ga´
ga˗sooh¹ ka¯läh´ ta¯jmaah`ja¯, ngooh¹
ta˗ gyuuh¹.
11 Lä˗chah´ ja¯ ga˗lla˗nää¹ uu¯
dsa¯ñuuh¯ hi¯ ya˗nää¹ Cesarea,
hnaayh¯ jnä´ jee´ ma´ gyan´.
12 Hi˗ Jmɨ¯lle´ kih¹ Dio ga˗sɨɨh˗ jnä´
jee´ ja¯: “Gwa¯ ba´ hne¯, ta˗ jmee¯ to¹
hoh´”, ga˗jäyh´. Hi˗ jñee´ øøh¹ jne´ hi¯
chaa¯ jee´ ja¯ ga˗jmee´ ko¯jøh´ kyaah´
jnä´ lä˗ ga˗të´ cha´neh˗ kih¹ dsa¯ñuuh¯
hi¯ ga˗tëëh¹ jnä´.
13 Dsa¯ñuuh¯ he´, ga˗jmeeyh¹
juu¹ he¯ ga˗jëëy¹ jaa¯ ángel hi¯
ga˗noo¯ cha´nëy´ cha´neh˗ kiyh¹. Hi˗
ga˗jmeeyh¹ juu¹ ha¯ lä˗ ga˗jäh´ ángel
sɨɨyh˗: “Chee˗ dsa¯ ta˗ Jope mah¹ wa´
jä¯ Simón, hi¯ tëëyh˜ Pee´.
14 Hi¯ he´ kwa¹ juu¹ ha¯ lä˗ jee´
lääh´ kyaah´ lä˗jëë˗ hi¯ chaa¯ kyah¹”,
ga˗jäh´ ángel sɨɨyh˗.
15 Lä˗ ma´ ga˗løøn¹ hlëëhn´ dsa¯
he´, ga˗jyoo¹ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ¹ në´ kih¹
lä˗jaa¯ lä˗jaa¯, lä˗koh´ ga˗jyoo¹ në´
jnän` lä˗ ma´ to¯në´.
16 Ja¯ga´ ga˗lä˗dsooh˜ dsën˗ lä˗koo¯
ga˗jäh´ Jesús jää¹: “Ma˗ra˗ ju¹dsoo´,
Jwaa¯ ga˗chaay¹ dsa¯ jmɨɨ¯ kyaah´
jmɨɨ¯ ba´, pero hnäh´ saah˗ hnäh´ jmɨɨ¯
kyaah´ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ¹.”
17 Cher´mah¹ Dio ga˗kwëëh¹ dsa¯
he´, ja¯ba´ he¯ ga˗kwëëyh¹ jne´ lä˗ ma´
ga˗heeh´ jne´ Jesús Dsa¯jøøh¹ jnän`,
¿hee¯ laa¹ jnä´ mah¹ jwɨɨn¯ Dio: “Ta˗
kwëëh´ hi¯ na¯”?
18 Ma´ ga˗nuu´ dsa¯ he´ juu¹ kih¹ Pee´
ga˗taayh` tii´ ba´, ga˗jmeey´ juuh¯ kih¹
Dio, ga˗jäyh´:
—Na¹ ga´ ma¯na´ jwë¹ kih¹ hi¯ sa˗ laa¹
judiu mah¹ dsa¯jeeyh˜ kyaah´ Dio hi¯
jmee˗ chaa¯ dsa¯.

Ga˗lä˗jwëë´ øøh¹ jne´ jee´ jwɨɨ¯ Antioquía

19 Lä˖ ma´ ga˖jngɨɨh¹ dsa¯ kih¹ Esteban, ga˖løø¹ dsa¯ jmeeh˖ øøh¹ jne´. He¯ja̱¯ ga˖hwëë̱y¯ jee´ jwɨɨ¯ Jerusalén, ga˖sa´ ga˖jñeey´ ga˖nääy¹ ta˖ jee´ jyoh´. Ga˖nääy¹ ta˖ Fenicia, ta˖ Chipre, ta˖ Antioquía. Dsa¯ judiu he´ ga˖nääy¹ kway˖ juu¹ kih¹ Dio lä˖ka̱a̱¯ jee´ tä̱ä̱h´ ma˖la˖ dsa¯goo¹ bih¹.

20 Pero jee´ kih¹ hi̱¯ ga˖hwëë̱¯ he´, ma´ tä̱ä̱h´ ko̱¯lla̱a̱´ hi̱¯ cha̱a̱¯ Chipre hi˖ ma´ tä̱ä̱h´ hi̱¯ cha̱a̱¯ Cirene. Ma´ ga˖lla˖nää¹ hi̱¯ he´ jwɨɨ¯ Antioquía ga˖kway´ ju¹hmëë´ kih¹ Jesús lä˖kye̱¯ kih¹ hi̱¯ sa˖ la̱a̱¹ judiu.

21 Peer˖ cha¯miih¯ be´ ga˖kwa´ Dio kiyh¹, he¯ja̱¯ jwëë̱´ dsa¯ ga˖ngëë¹ hñii´ kih¹ Jesús jwɨɨ¯ Antioquía.

22 Ga˖tëë̱h¹ øøh¹ jne´ hi̱¯ ma´ tä̱ä̱h´ Jerusalén juu¹ ja̱¯. He¯ja̱¯ ga˖che̱e̱y¹ Bernabé, ngooy¹ ta˖ jwɨɨ¯ Antioquía.

23 Ma´ ga˖lloo¹ Bernabé jee´ ja̱¯, ga˖jëëy¹ he¯ ga˖mi˖jä̱ä̱¹ Dio cha¯miih¯ dsa¯ he´, he¯ja̱¯ ga˖tɨh¹ dsëy¹. Hi˖ ga˖kwëëyh¹ nɯɯh¯ mah¹ dsa¯ta̱a̱yh` mi¯te̱yh¹ lä˖ka̱a̱¯ tuh¯dsëy¹ kih¹ Dsa¯jøøh¹ jnän`.

24 Bernabé he´ ma´ llu¹ dsëy¹ hi˖ ma´ dsoo´ dsëy¹ cha¯miih¯ ka¯läh´ hi˖ ma´ kye̱y¯ cha¯miih¯ be´ kih¹ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ¹. Ma´ ga˖jëë¹ dsa¯ ha¯ lä˖ jmeey˖, he¯ja̱¯ jwëë̱´ dsa¯ ga˖he̱e̱h¯ juu¹ kih¹ Dsa¯jøøh¹ jnän`.

25 Ma¯ngëë´ he¯ ja̱¯, ya˖hëë̱¹ Bernabé ngoo¹ ta˖ Tarso na´hnääyh¯ Saulo. Ma´ ga˖jnä̱ä̱yh˖ Saulo, ga˖jä̱ä̱y¹ ta˖ Antioquía.

26 Jee´ ja̱¯ ga˖ta̱a̱yh` ko̱o̱¯ ñe¯ jmɨɨ´ kya̱a̱h´ øøh¹ jne´ he´ mah¹ ga˖mi˖tëë̱y¯ jwëë̱´ dsa¯. Jee´ jwɨɨ¯ Antioquía ja̱¯, jee´ ja̱¯ to¯në´ ga˖mi˖che̱e̱y¯ øøh¹ jne´ cristiano, he¯ hnøø¹ jäh˖ Cristo mäh¹.

27 Jmɨɨ´ ja̱¯ ga˖hwëë̱¯ ko̱¯lla̱a̱´ hi̱¯ ga˖ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio hi̱¯ ma´ tä̱ä̱h´ Jerusalén, na´nääy¹ ta˖ jee´ jwɨɨ¯ Antioquía.

28 Ja̱a̱¯ dsa¯ he´ hi̱¯ che̱e̱¯ Agabo, ga˖nooy¯ ga˖hlëëyh´ lä˖ko̱o̱¯ jäh´ Jmɨ¯lle´ kih¹ Dio, ga˖jäyh´ jä˖ ko̱o̱¯ hoo´ lä˖ka̱a̱¯ jmɨ¯gyɯɯ˖. Hi˖ ga˖lä˖te¹ ba´ lä˖ko̱o̱¯ ga˖jäh´ Agabo, lä˖ ma´ la̱a̱¹ Claudio rey to¯në´.

29 He¯ja̱¯ ga˖ta̱a̱h` øøh¹ jne´ hi̱¯ tä̱ä̱h´ Antioquía juu¹ kwee¯ he¯ che̱e̱y¹ miih¯ kuu´ kih¹ øøh¹ jne´ hi̱¯ tä̱ä̱h´ ta˖ Judea, ha¯ ko̱o̱¯ te¹ tä̱ä̱˖ kwa¹ lä˖ja̱a̱¯ lä˖ja̱a̱¯.

30 Lä˖ja̱¯ ga˖jmeey´ hi˖ ga˖tooyh¯ goo¯ Bernabé kuu´ ja̱¯ kya̱a̱h´ Saulo mah¹ na´ngëëy´ kih¹ hi̱¯ ma´ la̱a̱¹ dsa¯gyɯɯh´ kya̱a̱¹ gwah˖ hwa¹ Judea ja̱¯.

12

Ga˖jngëëyh¹ Jacobo hi˖ ga˖ta̱a̱yh¯ Pee´ neh˖ñe¹

1 Ja̱¯ba´ jii̱¯ ja̱¯, ga˖jmee´ rey Herode mada¯ he¯ ga˖jmeeyh˖ ko̱¯lla̱a̱´ øøh¹ jne´.

2 Ga˖jngëëyh¹ Jacobo øøh¯ Jwa̱a̱¯ kya̱a̱h´ ñe¹tuuh¯.

3 Ma´ ga˖nuu´ rey he´ he¯ ga˖tɨh¹ dsë¹ dsa¯ judiu he¯ ga˖juu̱¹ Jacobo, he¯ja̱¯ ga˖jmeey´ mada¯ wa´ ja̱a̱´ Pee´ ka¯läh´. He¯ ja̱¯ ga˖la¹ ma´ të¯ jmɨɨ´ he¯ kuh¯ dsa¯ he´ñiih¯ he¯ sa˖ kya̱a̱h´ levadura.

4 Ma´ ga˖ja̱a̱´ Pee´, ga˖ta̱a̱h¯ dsih´ neh˖ñe¹. Ga˖ta̱a̱yh¯ ja´goo¯ kye̱´ nää¹ hløø´ hi̱¯ ma´ jä̱ä̱˖ ma˖ kye̱e̱´ lä˖ko̱o̱¯ nää¹ hi̱¯ ga˖hä̱ä̱¹ Pee´. Herode ma´ jmee˖ hɯɯ´dsë¯ ma´ mi¯jnääy˖ kih¹ dsa˖ ga´ ma¯goh˜ jmɨɨ´ he¯ ku̱h¯ dsa¯ judiu borrego mäh¹.

5 Ga˖jä̱´ ba´ Pee´ neh˖ñe¹ pero ta´ko̱¯jii̱h¹ ma´ hä̱ä̱y´ neh˖ñe¹ ni˖ ja̱a̱¯ øøh¹ jne´ sa˖ ga˖tɯy¹ he¯ ma´ chu̱u̱y´ kya̱a̱h´ Dio kwa̱a̱t˜ kih¹ Pee´.

Dio ga˖lle̱e̱¯ Pee´ neh˖ñe¹

6 La¹ kwa̱a̱t˜ ma´ mi¯jnää˖ Herode kih¹ dsa˖ wa´ra¯ ga˖jnä¹. Pero ja̱¯ba´ hwë¹ ja̱¯, ma´ na¯kya̱a̱¹ Pee´ na¯hñuu¯ kya̱a̱h´ to̱¹ caden˜ ja̱¯ba´ jee´ kih¹ u̱u̱¹ hløø´ hi̱¯ ma´ na¯hñuu¯ kya̱a̱yh´. Hi˖ ma´ tä̱ä̱h´ ga´ jñah´ hløø´ hi̱¯ ma´ høø˖ hoo´ neh˖ñe¹ ja̱¯.

7 Ni˖ sa˖ ga˖lä˖liih¯ ga´ hløø´ he´, ma´ ga˖lloo¹ ja̱a̱¯ ángel kya̱a̱¹ Dio, hi˖ lä˖ ga˖dsa¹ neh˖ñe¹ ga˖lä˖jnä´ je¯. Lä˖cha̱h´ ja̱¯ ga˖cha̱a̱y¹ Pee´, ga˖sɨɨyh˖.

—Noo⁻ na'kọh´.

Lä⁺chạh´ jạ⁻ ga⁺sa' ga⁺hla' caden˜ he⁻ ma´ na⁻hñuu⁻ gooy⁻.

8 Hi⁺ ga⁺jäh´ ángel:

—Kyẹh' hmiih⁻ kyah', hee´ loo⁻ kyah'.

Lä⁺jạ⁻ ga⁺jmee´ Pee´, mah' ga⁺siiyh⁺ ka⁻läh´:

—Bäạ̈` hmiih⁻ kyah' mah' man⁺ ga⁻juh⁻.

9 Hi⁺ ya⁺hẹ̈ẹ̈' ángel, kaah` llẹẹ` Pee´. Sa⁺ ñey⁻ che´ dsoo´ he⁻ jmee⁺ ángel, he⁻ kë⁺ bih' lạạy´.

10 Ga⁺ngëëy´ jee´ ma´ täạ̈h´ kọọ⁻ nää' hløø´, hi⁺ lä⁺jạ⁻ jee´ ga⁺të´ tọ' nää' hløø´, jạ⁻ga´ ga⁺tẹ̈ẹ̈y´ ho´haah´ he⁻ la' kyạạh´ ñe' jee´ hwẹ̈ẹ̈⁻ dsa⁻ ta⁺ cha´jwë'. Hñii´ ba´ haah´ jạ⁻ ga⁺na´. Ga⁺hwẹ̈ẹ̈y⁻, hi⁺ ga⁺kwạyh' kọọ⁻ jwë', jee´ jạ⁻ ga⁺bii' ángel kih' Pee´.

11 Jạ⁻ ga´ ga⁺lä⁺liih⁻ Pee´, ga⁺jmeey´ huu´dsë⁻:

—Dsoo´ ba´ ma⁻chẹẹ' Dio ángel kyạạ' hị⁻ ma⁻läạ̈' jnä´ kih' Herode hi⁺ ma⁻läạ̈y' jnä´ kih' lä⁺jë⁺ he⁻ ma´ hnøø' dsa⁻goon˜ he⁻ ma´ jmee' kin⁺.

12 Ma´ ga⁺lä⁺liiyh⁻ he⁻ ma⁻na⁻lạạy´, lä⁺chạh´ jạ⁻ ngaayh' ta⁺ kih' María choo' Jwạạ⁻, he´ ba´ hị⁻ tëëyh˜ Marcos, jee´ ma´ täạ̈h´ jwẹ̈ẹ̈´ hị⁻ ngii⁺ kih' Dio.

13 Ma´ ga⁺lloo' Pee´ ho´haah´ jee´ dsa⁻tạạh` dsa⁻, ga⁺tëëy'. Lä⁺kọọ⁻ ma´ ga⁺nuu´ jạạ⁻ chih⁻më´ hị⁻ chẹẹ⁻ Rode tëëy˜, mah' ngooy' na´jëëy⁻.

14 Lä⁺chạh´ jạ⁻ ga⁺lä⁺kyuuyh˜ lle´ kih' Pee´ hị⁻ ma´ tëë˜. Peer⁺ ga⁺nøh' dsëy'. Ni⁺ sa⁺ ga⁺näy' ho´haah´ jạ⁻, ngaayh' ko⁻chih´ na´jmeeyh´ juu' kih' hị⁻ ma´ täạ̈h´ cha´neh⁺ jạ⁻, ga⁺jäyh´:

—Hii⁻ Pee´ cheh' ho´haah´.

15 He⁻jạ⁻ ga⁺jäh´ hị⁻ ma´ täạ̈h´ jee´ jạ⁻, siiyh⁺ chih⁻më´ he´:

—He⁻ ngaah´ ba´ hne⁻ na⁻.

Pero chih⁻më´ he´ sa⁺ täạ̈´ sa⁺ jạạy´, ma´ jäyh´:

—Hị⁻ he´ na⁻.

He⁻jạ⁻ ga⁺jäh´ dsa⁻ he´:

—Ángel kyạạ' Pee´ ba´ na⁻.

16 Lä⁺ ma⁻cheh' jạ⁻ba´ Pee´ ho´haah´ jạ⁻, tëëy˜. Jạ⁻ga´ ga⁺näy' ho´haah´ jạ⁻, ga⁺jẹ̈ẹ̈y' Pee´. Ga⁺tạạyh` jëë˜ dsạyh⁺.

17 He⁻jạ⁻ ga⁺jmee´ Pee´ lii˜ kyạạh´ gooy⁻, mah' sa⁺ tooyh' miih´. Ga⁺jmeeyh' juu' ha⁻ lä⁺ ga⁺jmee´ Dio he⁻ ya⁺hẹ̈ẹ̈y' neh⁺ñe', hi⁺ ga⁺jäyh´:

—Go⁻jmeeh` juu' la⁻ kih' Jacobo hi⁺ kih' lä⁺jẹ̈ẹ̈⁺ øøh' jne´.

Jạ⁻ga´ ya⁺hẹ̈ẹ̈y' ngooy' ta⁺ jee´ jyoh´.

18 Ma´ ga⁺jnä' jyoh´ jmii´, Peer⁺ ga⁺tẹẹ´ ga⁺jẹ̈ẹ̈´ hløø´ he´ kyạạh´ dsa⁻kyạạyh´, kih' he⁻ sa⁺ ga⁺jëëy' ha⁻ lä⁺ ya⁺hẹ̈ẹ̈' Pee´ jee´ jạ⁻.

19 He⁻jạ⁻ ga⁺jmee´ Herode mada⁻ he⁻ na´hnäạ̈yh⁻ Pee´ ka⁻läh´. Ma´ sa⁺ ga⁺jnäạ̈yh⁺, ga⁺lla⁺kyạạy⁻ hløø´ he´ jmii´. Lä⁺jiih' ga⁺jmeey´ mada⁻ he⁻ ga⁺jngëëyh' hløø´ he´. Jạ⁻ga´ ya⁺hẹ̈ẹ̈y' hwa' Judea, ngooy' na´gyay⁻ ta⁺ Cesarea.

Ga⁺juu' Herode

20 Pero ma´ cha⁻ hnii⁻ kih' Herode kyạạh´ dsa⁻ chạạ⁻ Tiro hi⁺ kyạạh´ hị⁻ chạạ⁻ Sidón ka⁻läh´. Dsa⁻ hị⁻ ma´ chạạ⁻ jee´ jạ⁻ sa⁺ ma´ hnøø' hnii⁻. Jëëh´ ma´ ga⁺näạ̈y´ lay˜ løø' ta⁺ jwii⁻ kih' Herode. He⁻jạ⁻ na´näạ̈y' na´llay⁻ juu' kyạạh´ Herode. Pero to⁻në´ da´, ga⁺tạạyh` juu' kwee⁻ kyạạh´ Blasto, hị⁻ kyẹ⁻ ta´ juuh⁻ kyạạh´ rey Herode, mah' hñii´ bih' llay' juu' kyạạh´ Herode.

21 He⁻jạ⁻ ga⁺tøø' rey he´ jmii´ he⁻ ya⁻näạ̈´ dsa⁻. Ma´ ga⁺lloo' jmii´ jạ⁻, ga⁺lla⁺näạ̈' dsa⁻ he´ hi⁺ ga⁺kẹ̈h⁻ rey hmiih⁻ he⁻ kẹ̈yh⁻ ma´ llay' ta´ mah' na´gyay⁻ në´ta´ kiyh', ga⁺kway´ juu'.

22 Ma´ ga⁺nuu´ dsa⁻ he´ juu' kiyh' jạ⁻, ga⁺tooyh' cha⁻miih⁻ miih´, ga⁺jäyh´:

—Jạ⁺ he´ dsa⁻ñuuh⁻ na⁻ hlëëh⁺, Dio ba´ na⁻ hlëëh⁺.

23 Lä⁺chạh´ jạ⁻, ja' jạạ⁻ ángel kyạạ' Dio, ga⁺jmeey´ dsoo´ kih' rey Herode, kih' he⁻ sa⁺ ga⁺jmeey´ juuh⁻ kih' Dio. He⁻jạ⁻ ga⁺kạạy' jah´ lä⁺jiih' ga⁺jụụy'.

24 Pero ga⁺näạ̈' ba´ øøh' jne´ kway⁺ juu' kih' Dsa⁻jøøh' jnän` hi⁺

cha¯ga´miih¯ ngoo˝ dsa¯lä¯jwëë´ hi¯ heeh¯ juu˝ ja¯.
25 Ma´ ga˜hñaa¯ ta´ he¯ na¯hñaa´ Bernabé kyaah´ Saulo, ga˜hwëëy¯ Jerusalén, ga˜lla˜nääy` ka¯läh´ Antioquía jääy˜ Jwaa¯ hi¯ tëëyh˜ Marcos.

13

Ga˜hñaay˝ Bernabé kyaah´ Saulo mah˝ dsa¯nääy˝ dsa¯kway˜ ju˝hmëë´

1 Jee´ kih˝ øøh˝ jne´ hi¯ ma´ tääh´ Antioquía ja¯, ma´ tääh´ hi¯ ma´ ngëë˜ juu˝ kih˝ Dio hi˜ ma´ tääh´ ta¯jwoh˝. Hi¯ he´ Bernabé, hi˜ Simón hi¯ ma´ tëëyh˜ Läh¯, Lucio hi¯ ma´ chaa¯ Cirene, Manaén hi¯ ga˜kwaa˝ kwee¯ kyaah´ Herode hi¯ ma´ laa˝ lle´moh´ hwa˝ Galilea, hi˜ Saulo ka¯läh´.
2 Ta´ko¯jiih˝ ma´ tääh´ øøh˝ jne´ he´ sa˜ kuh¯hiyh˜, hnaayh¯ Dio lä˜kaa¯ tuh¯dsëy˝, ga˜hlëëh´ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ˝ kyaayh´, ga˜sɨɨyh˜:
—Hñaa` Bernabé kyaah´ Saulo mah˝ jmeey˝ ta´ he¯ kwëëh¯ jnih´.
3 Ma¯ngëë´ ma¯ngɨɨy´ kih˝ Dio sa˜ ga˜kuh¯ ga˜hiyh˝, ja¯ga´ ga˜kyey¯ gooy¯ në´ kih˝ Bernabé kyaah´ Saulo. Hi˜ ma¯dsaa˝ he¯ ja¯, ga˜hiyh˝ juu˝ kyaah´ dsa¯kyaayh´.

Ngoo˝ Bernabé kyaah´ Saulo ta˜ Chipre

4 Ngoo˝ Bernabé kyaah´ Saulo ta˜ hwa˝ Seleucia lä˜hih˜ kih˝ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ˝. Ma´ ga˜lla˜nääy˝ Seleucia, ga˜taayh` neh˜ barco, ga˜nääy˝ ta˜ hwa˝ he¯ chee¯ Chipre.
5 Ma´ ga˜tëëy´ jwɨɨ¯ Salamina, ga˜taayh` neh˜ gwah˜ kih˝ judiu he¯ tøø´ jee´ jwɨɨ¯ ja¯, mah˝ ga˜kway´ juu˝ kih˝ Dio. Hi˜ ma´ jääy˜ Jwaa¯ hi¯ ma´ kwa˜ be´ kiyh˝.
6 Ga˜ngëëy´ lä˜ ga˜dsa˝ hwa˝ Chipre he¯ hä´ jee´ jmɨ¯ñeeh¯, lä˜jiih˝ ga˜lla˜nääy˝ jee´ jwɨɨ¯ Pafo. Jee´ ja¯ ga˜jeey˝ jaa¯ judiu hi¯ tëë¯ ji¯nah´, hi¯ ma´ chee¯ Barjesús. Ma´ jmääy˜ hñɨiy´ lä˜koh´ jaa¯ hi¯ ngëë˜ juu˝ kih˝ Dio.
7 Dsa¯ tëë¯ he´ ma´ jwayh´ kyaah´ lle´moh´ hi¯ ma´ chee¯ Sergio Paulo, hi¯ kyuuh˜ cha¯miih¯. He¯ja¯ lle´moh´ he´ ga˜jmeey´ mada¯ he¯ na´kyaay´ Bernabé kyaah´ Saulo, kih˝ he¯ ga˜lä˜hyoh˜ dsëy˝ nuuy˝ juu˝ kih˝ Dio.
8 Pero dsa¯ tëë¯ he´, hi¯ tëëyh˜ Elima kyaah´ juu˝ griego, hi¯ he´ na¯, ma´ ha˜ kih˝ Bernabé kyaah´ Saulo. Jëëh´, sa˜ ma´ hnøøy˝ he¯ ma´ hee˜ lle´moh´ he´ juu˝ kih˝ Dio.
9 He¯ja¯ ga˜hlëëh´ Saulo, he´ ba´ hi¯ chee¯ Paa´. Ga˜hlëëyh´ kyaah´ cha¯miih¯ be´ kih˝ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ˝ hi˜ ga˜jëëy˝ koo¯ hweh¯ në´ dsa¯ tëë¯ he´.
10 Mah˝ ga˜jäyh´:
—He¯ ba´ che¯ ta¯juuh˝ hne¯, Peer˜ hlëëh˝ hne¯, joo´ hi¯sa˜llu˝. ¿He¯la˝ hnooh¯ lla¯dsëëh` kih˝ lä˜jë˜ he¯ llu˝? ¿Lɨh´ ba´ llaa˜ he¯ hah¯ kih˝ jwë´ llu˝ kih˝ Dsa¯jøøh˝ jnän`?
11 Na˝ heeh˝ Dio hne¯ wɨɨ´. Jä˝ tuu´ mɨ´nëh´. Mo˜so˜ jëëh˝ jmëë˝ hyoo¯ miih¯ jmɨɨ´ —ga˜jäh´ Paa´.
Lä˜chah´ ja¯ ga˜løø¯ mɨ˝nëy´ mah˝ ga˜jäy´ tuu´. Lä˜ku´ lä˜jii˝ kiyh˝ ma´ hnaayh¯ jaa¯ hi¯ ma´ jääy˝, kih˝ he¯ mo˜so˜ ga˜lä˜jnä´ mɨ˝nëy´.
12 Ma´ ga˜jëë˝ lle´moh´ he´ he¯ ga˜la˝ lä˜ja¯, ga˜hee¯yh¯ kih˝ Jesús. Peer˜ ga˜lä˜dsaa˜ dsëy˝ ma´ ga˜nuuy´ juu˝ kih˝ Jesús.

Ñee´ Paa´ kyaah´ Bernabé Antioquía he¯ na¯hee¯ hwa˝ Pisidia

13 Ja¯ga´ ya˜hëë˝ Paa´ jwɨɨ¯ Pafo ja¯ kyaayh´ dsa¯kyaayh´, ga˜nääy˝ ta˜ Perge, jwɨɨ¯ he¯ na¯hee¯ Panfilia. Pero Jwaa¯ ga˜bee˝ dsa¯kyaayh´ mah˝ ngaayh˝ ta˜ Jerusalén.
14 Ga˜ngëë´ Paa´ kyaah´ Bernabé jwɨɨ¯ Perge, ga˜lla˜nääy˝ ta˜ jyoh´ Antioquía he¯ nøø´ hwa˝ Pisidia. Ma´ ga˜të´ jmɨɨ´ he¯ tee¯ dsa¯ dsë˝, ngoo˝ Paa´ kyaah´ Bernabé gwah˜ kih˝ dsa¯ judiu mah˝ ga˜taayh` jee´ ja¯.
15 Ma¯ngëë´ ma¯hë´ jaa¯ dsa¯ miih¯ he¯ na¯sɨɨ¯ në´ ley kih˝ Moisé hi˜ ga˜hëy´ miih¯ he¯ ga˜sɨɨ´ hi¯ ga˜ngëë˝

juu' kih' Dio, ja̱¯ga´ ga˖jäh´ dsa¯ka̱a̱h´
hi̱¯ ma´ hä´ goo¯ gwah˖ ja̱¯:
—Cher´mah' cha¯ miih¯ he¯ jwah'
hnäh´ dsa¯ñuuh¯ øøhn', hlëëh´ jnäähˈ
miih¯ he¯ jmee' llu' kya̱a̱' jnäähˈ —
ga˖jäyh´.
16 He¯ja̱¯ ga˖noo¯ Paa´, ga˖jmeey´
lii˜ kya̱a̱h´ gooy¯ mah' wa´ dsa¯ta̱a̱yh`
tii´. Ga˖jäyh´:
—Nuu¯ da´ hnäh´ dsa¯ Israel hi˖
lä˖jëë˖ ga´ hnäh´ hi̱¯ ga̱h˖ Dio.
17 Dio kya̱a̱' jnäähˈ dsa¯ Israel,
ga˖lle̱eh¯ dsa¯ ma¯gyu̱h¯ kya̱a̱' jnäähˈ
mah' le̱ey´ dsa¯ kya̱a̱y' hi˖ ngoo'
ba´ mi¯jä̱ä̱y' lä˖jiih' ga˖të´ ko̱o̱¯ jwii¯
juuh¯ lä˖ ma´ tä̱ä̱yh´ hwa' Egipto
ma˖ke˖ la̱a̱y' dsa¯ jñah´ kih' hwa' ja̱¯.
Ma¯ngëë´ he¯ ja̱¯, kya̱a̱h´ cha¯miih¯
be´ ga˖hwëë' Dio dsa¯ he´ hwa' ja̱¯,
mah' ga˖lla˖nääy` hwa' kiyh'.
18 Ta´ko̱¯jiih' ga˖ta̱a̱h` dsa¯ he´
to̱'loo' ji̱¯ñe¯ jee´ la' hwa' kii˖,
ga˖lä˖be´ dsë' Dio kya̱a̱yh´ kih' lä˖jë˖
he¯ hlii¯h' he¯ ma´ jmeey˖.
19 Ma¯ngëë´ he¯ ja̱¯, ga˖he̱e̱' Dio
gyii' nää' dsa¯ hi̱¯ ma´ tä̱ä̱h´ hwa'
he¯ che̱e̱¯ Canaán. Hwa' kih' dsa¯
he´ ga˖jmee´ Dio he̱e̱¯ dsa¯ ma¯gyu̱h¯
kya̱a̱' jnäähˈ.
20 'Ma´ ga˖lla˖nääy`hwa' Canaán ja̱¯,
ga˖hña̱a̱' Dio hi̱¯ ga˖ka̱' në´ kih' dsa¯
he´, lä˖jiih' ga˖lloo' jmii´ ga˖hña̱a̱y'
Samuel hi̱¯ ga˖ngëë' juu' kiyh'. Lä˖ja̱¯
ga˖jmee´ Dio kya̱a̱yh´ lä˖jiih' ga˖të´
kye̱´ hña¯loo´ na¯dsë˜ to̱˖lo˖gya´
ji̱¯ñe¯.
21 Jii¯ kih' Samuel, dsa¯ Israel
ga˖ngëëy' ja̱a̱¯ hi̱¯ le̱e̱´ rey kya̱a̱y'.
He¯ja̱¯ ga˖hña̱a̱' Dio Saúl, hi̱¯ ga˖la̱a̱'
rey to̱'loo' ji̱¯ñe¯. Jmii¯ Saúl he´ ma´
che̱e̱¯ Cis, hi̱¯ ma´ la̱a̱ˈ sa´ju̱¯ kih'
Benjamín.
22 Ma¯ngëë´ he¯ ja̱¯, Dio ga˖lle̱e̱¯
Saúl mah' ga˖lla̱a̱y' David hi̱¯ ga˖ko̱o̱
ˈ në´ kiyh'. Ga˖jmee´ Dio ju'dsoo´ kih'
David, ga˖jäyh´: "Ma¯jëën˖ David jo̱o̱´
Isaí. Kih' hi̱¯ he´ ba´ ma¯tih' dsën˖,
jëëh´ hi̱¯ he´ jmee' lä˖jë˖ he¯ hnoon'."
23 Hi˖ jee´ kih' ja̱a̱¯ jee´ lä˖jëë˖ sa´ju̱¯
kih' David he´, ga˖lä˖cha̱a̱˖ Jesús, hi̱¯
ga˖che̱e̱' Dio mah' lä̱ä̱y' dsa¯ Israel
lä˖ko̱o̱¯ ga˖jäyh´ jä̱ä̱'.
24 Jä̱ä̱' ja̱¯ga´ jä˖ Jesús, ma´ kwa˖
Jwa̱a̱¯ juu' kih' lä˖jëë˖ dsa¯ Israel.
Ga˖hlëëyh' dsa¯ mah' dsa¯je̱eyh˜
kya̱a̱h´ Dio hi˖ he¯ sa̱a̱y˖ jmii¯.
25 Hi˖ lä˖ko̱h´ ma´ jëë˜ Jwa̱a̱¯ ngoo'
dsa¯hñaa˖ ta´ kiyh', ga˖jäyh´: "¿Hii¯
jnä´ la̱a̱h´ hnäh´? Ja̱˖ he´ jnä´ hi̱¯
nøø´ juu' jä˖ lä˖ko̱o̱¯ jmeeh¯ hnäh´
huu´dsë¯. Hi̱¯ jä˖ këë¯ kin˖, sa˖
të´dsëën' chiihn´ mah' llen` loo¯ he¯
hä´ tii¯y´", ga˖jäh´ Jwa̱a̱¯.
26 Ngoo' ba´ Paa´ hlëëh˖, ma´ jäyh´:
—Hnäh´ dsa¯goon˜ hi̱¯ la̱a̱' sa´ju̱¯
kih' Abraham, kya̱a̱h´ lä˖jëë˖ ga´ hnäh´
hi̱¯ ga̱h˖ Dio, jnä` jne´ ba´ ga˖che̱e̱' Dio
juu' la¯ mah' lä̱ä̱´ jne´.
27 Pero dsa¯ hi̱¯ ma´ tä̱ä̱h´
Jerusalén, kya̱a̱h´ dsa¯ta´ kya̱a̱y' sa˖
ga˖lä˖kyuuy˖ Jesús. Ni˖ kih' hi̱¯
ga˖ngëë' juu' kih' Dio llo´joo' sa˖
ga˖lä˖ngëëy´, ma˖ke˖ ma´ hë¯ dsa¯ he´
juu' ja̱¯ lä˖jë˖ jmii´ he¯ te̱e̱¯ dsa¯ dsë'.
Heh' lä˖ko̱h´ ma´ jäyh´ he¯ jmee˖ bii'
juu´ Jesús, ga˖lä˖te' lä˖jë˖ juu' he¯ ma´
hëy¯ ja̱¯.
28 Pero sa˖ ga˖jnøøyh' he¯ kya̱a̱h´
ma´ bä̱ä̱yh˖ Jesús mah' lä˖jwë´ ja̱¯ ma´
jngiiyh' kih', he¯ja̱¯ ga˖ngiiy´ kih' Pi-
lato mah' wa´ jmeey´ hih˖ he¯ juuy´.
29 Ma´ ga˖lä˖te' lä˖jë˖ go¯te' lä˖ko̱o̱¯
na¯sii¯ kiyh' jä̱ä̱', ja̱¯ga´ ga˖jña̱a̱' dsih´
dsoh´ hma¯cru¯ mah' na´ha̱a̱y´.
30 Pero Dio ga˖mi˖jiiyh` jee´ kih' hi̱¯
na¯juu´.
31 Hi˖ cha¯miih¯ jiih˜ ga˖lä˖jnääy´
jee´ kih' hi̱¯ na´nää' kya̱a̱yh´ Jerusalén,
lä˖ ma´ tä̱ä̱yh´ Galilea. Hi̱¯ he´ na¯ hi̱¯
jmee˖ ju'dsoo´ kih' lä˖jëë˖ dsa¯ jmii´
na'.
32 'Ja̱¯ba´ lä˖ja̱¯ kwa¯ jnäähˈ
ju'hmëë´ la¯, ja̱¯ba´ juu' he¯ ga˖bä̱ä̱h¯
Dio hñii´ kya̱a̱h´ dsa¯ ma¯gyu̱h¯ kya̱a̱'
jnäähˈ.
33 He¯ ga˖mi˖jiiyh` Jesús, ga˖mi˖te'
Dio juu' kih' jee´ kya̱a̱ˈ jnäähˈ, hi̱¯
la̱a̱' sa´ju̱¯ kih' Abraham. Lä˖ja̱¯
ga˖lä˖te' lä˖ko̱o̱¯ na¯sii¯ salmo hwëh´

to̱ˡ: “Hne̱ la̱a̱hˡ gyu̱u̱ kya̱a̱n˖, naˡ
ma̱la̱a̱nˡ Tää`kya̱a̱hˡ”, ga˖jäh´ Dio.
34 Kya̱a̱h´ he̱ ga˖mi˖jiiyh` Jesús jee´
kihˡ hi̱ ma̱na̱ju̱u̱´ mahˡ mo˖so˖ ju̱u̱´
gyihˡ jih´ko̱h´, lä˖ja̱ ga˖lä˖teˡ juuˡ he̱
ma̱na̱sii̱ lä˖la̱: “Mi´te` ba´ jnä´
lä˖jë˖ he̱ ga˖jwiinˡ David”, ga˖jäh´
Dio.
35 Hi˖ ja̱ba´ lä˖ja̱ lle` ka̱läh´ në´
salmo: “Sa˖ kwahˡ jwëˡ jyah˖ jmi̱ngoˡ
kihˡ hi̱ na̱jngëëˡ kya̱a̱hˡ”, ga˖jäh´
David.
36 ’Ga˖mi˖teˡ ba´ David lä˖ko̱h´
ga˖lä˖hyoh˖ dsëˡ Dio lä˖ ma´ kye̱y̱
në´ kihˡ dsa̱ kya̱a̱yˡ. Hi˖ ma´ ga˖ju̱u̱yˡ
na´ha̱a̱´ dsih´ koo´ jee´ na̱ha̱a̱ˡ dsa̱
ma̱gyu̱ẖ kya̱a̱yˡ. Hi˖ ga˖jngaaẖ ba´
jmi̱ngoˡ kiyhˡ.
37 Pero hi̱hˡ hi̱ ga˖lä˖jiih` he´, sa˖
ga˖jngaaẖ jmi̱ngoˡ kiyhˡ.
38 ’He̱ja̱ hnøøˡ lä˖ngëëh´ hnäh´
øøhnˡ, ta˖la˖ kihˡ Jesús hi̱ hlëëhn´ kihˡ
la̱ dsa̱che` dso´kye̱ jnän`.
39 Lä˖jëë˖ hi̱ dsoo´ dsëˡ kihˡ Jesús,
hi̱ he´ ba´ hwëë˖ lluu̱ˡ, läay´ kihˡ
lä˖jë˖ he̱ ma´ hläayẖ cha´në´ ley kihˡ
Moisé. Jëëh´ sa˖ hwëë̱ jne´ lluu̱ˡ
cha´në´ Dio kya̱a̱h´ he̱ høø´ jne´ ley
ja̱.
40 Lee̱ẖ hnäh´, mahˡ sa˖ jä˖ në´
kyahˡ hnäh´ lä˖ko̱o̱ ga˖jäh´ hi̱
ga˖ngëëˡ juuˡ kihˡ Dio:
41 Jëë` da´ hnäh´, dsa̱ hi̱ mi̱kwa̱hˡ
juuˡ kin˖, wa´ lä̱dsa̱a̱ hoh´
hnäh´, wa´ hee̱h´ hnäh´ go̱te̱.
Jëëh´ jee´ kyahˡ hnäh´ jmeen`ko̱o̱ he̱
jmeeˡ dsa̱a̱ hoh´ hnäh´.
Ni˖ lä˖ja̱ sa˖ jmeehˡ hnäh´ dsoo´
ma˖ke˖ hi̱ ga´ ga˖jmeehˡ juuˡ
kyahˡ hnäh´, ga˖jäh´ Dio.
42 Lä˖ ma´ ya˖hëëˡ Paa´ kya̱a̱h´
Bernabé neh˖ gwah˖ kihˡ dsa̱ judiu,
ga˖chu̱u̱´ dsa̱ hi̱ sa˖ la̱a̱ˡ judiu
kya̱a̱yh´:
—Ja̱ ya̱nääh´ hnäh´ ka̱läh´ jyoh´
jmii´ he̱ tee̱ẖ dsa̱ dsëˡ mahˡ kwahˡ
hnäh´ ka̱läh´ juuˡ na̱ kya̱a̱ˡ jnääh.
43 Ma´ ga˖hwëëy̱ neh˖ gwah˖ ja̱,
jwëë̱´ dsa̱ judiu hi˖ lä˖kye̱ hi̱
sa˖ la̱a̱ˡ judiu hi̱ ma´ hnaaẖ Dio,
ga˖jmeey´ ko̱jøh´ kya̱a̱h´ Paa´ kya̱a̱h´
Bernabé. He̱ja̱ ngooˡ ba´ Paa´
hlëëyẖ mahˡ wa´ lla̱nää´ bihˡ ta˖
cha´në´ kya̱a̱h´ he̱ mi̱jääˡ Dio.
44 Ma´ ga˖të´ jmii´ he̱ tee̱ẖ dsa̱
dsëˡ, miiẖ ga´sa˖ ga˖dsa̱a̱ˡ lä˖jëë˖ dsa̱
cha̱a̱ jee´ jwii̱ ja̱, na´nääyˡ na´nuuy´
ha̱ lä˖ laˡ juuˡ kihˡ Dio.
45 Pero ma´ ga˖jëëˡ dsa̱ judiu, he̱
ga˖ku̱hˡ jwëë̱´ dsa̱, he̱ja̱ ga˖lä˖llee̱y´
jwërte, ga˖løøyˡ lla̱dsëëy`kihˡ juuˡ he̱
ma´ kwa˖ Paa´ hi˖ ma´ hlëëyh˖ wii´
kiyhˡ.
46 Pero Paa´ kya̱a̱h´ Bernabé sa˖
ga˖lä˖goyh˖ ga˖hlëëyhˡ dsa̱ he´,
ga˖jäyh´:
—Kyahˡ hnäh´ to̱në´ dsa̱gooṉ
jmee˖ biiˡ he̱ nuuẖ hnäh´ juuˡ kihˡ
Dio he̱ ma̱kwa´ jnääh˖ la̱. Pero he̱
beh´ hnäh´ juuˡ la̱, mi̱jnääh˖ hnäh´
hñaahˡ sa˖ hnooẖ hnäh´ ha̱ lä˖ jee´
jmeeˡ cha̱a̱ hnäh´ tä̱ä̱´. Naˡ na˖ hwëë̱˖
jnääh˖ jee´ kyahˡ hnäh´ mahˡ dsa´kwa´
jnääh˖ juuˡ kihˡ dsa̱ hi̱ sa˖ la̱a̱ˡ judiu
ba´.
47 Jëëh´ Dio ga˖jmee´ mada˖ lä˖la̱
kya̱a̱ˡ jnääh˖, ga˖jäyh´:
Ma̱hña̱a̱n˖ hne̱, la̱a̱hˡ wa´je̱ kihˡ
dsa̱ hi̱ sa˖ la̱a̱ˡ judiu,
mahˡ hne̱ ba´ ka̱hˡ juuˡ ha̱ lä˖ lää´
dsa̱ lä˖ka̱a̱ lä˖juhˡ jmi̱gyuu˖.
48 Ma´ ga˖nuu´ dsa̱ hi̱ sa˖ la̱a̱ˡ judiu
juuˡ kihˡ Dsa̱jøøhˡ jnän`, ga˖jmeey´
juuẖ kihˡ juuˡ ja̱ hi˖ ga˖lä˖cha̱a̱y˖ llu˖.
Ga˖hee̱ẖ lä˖jëë˖ hi̱ la̱a̱ˡ kwa̱a̱ṯ tee̱hˡ
jee´ ka̱ Dio.
49 Lä˖ ga˖dsaˡ hwaˡ ja̱ ga˖lloo˖ juuˡ
kihˡ Dsa̱jøøhˡ jnän`.
50 Pero ko̱llaa̱´ judiu ga˖ta̱a̱yẖ juuˡ
dsa̱më´ hi̱ ma´ hnaaẖ Dio, lä˖kye̱
dsa̱më´ hi̱ ka̱a̱h´ kihˡ jee´ jwii̱ ja̱.
Hi˖ lä˖ja̱ ga˖ta̱a̱yẖ juuˡ hi̱ la̱a̱ˡ ta´.
Ga˖tooyẖ je̱ dsëˡ dsa̱ka̱a̱h´ he´ mahˡ
lä˖llee̱y´ kya̱a̱h´ Paa´ kya̱a̱h´ Bernabé
mahˡ hëëyˡ kiyhˡ ta˖ jee´ uu´ ga´ kihˡ
hwaˡ ja̱.
51 Kya̱a̱h´ ya˖hëëˡ Paa´ ngaahˡ
kya̱a̱h´ Bernabé ga˖hlayˡ hløø̱ he̱
ma´ na̱behˡ tiiy´ he̱ jmeey˖ liiˡ kihˡ
dsa̱ he´, he̱ lä˖ ma̱kya̱a̱yh´ ja̱ba´

dso´kye⁻ kiyh˩. Hi˗ ga˗hwëëy⁻ jee´ ja̱⁻,
mah˩ ga˗nääy˩ ta˗ jwɨɨ⁻ Iconio.
52 Lä˗jëë˗ hi̱⁻ ga˗heeh⁻ juu˩ kih˩
Dio cha⁻miih⁻ ma´ jëë⁻ dsëy˩, hi˗
ma´ kyey⁻ cha⁻miih⁻ be´ kih˩ Jmɨ⁻lle´
Na⁻jngɨɨ˩.

14

Ngoo˩ Paa´ kyaah´ Bernabé ta˗ jwɨɨ⁻ Iconio

1 Lä˗ ma´ gya˩ Paa´ kyaah´ Bernabé jwɨɨ⁻ Iconio ja̱⁻, ma´ dsa⁻taayh`
ko̱⁻jøh´ lä˗uuy´ neh˗ gwah˗ mäh⁻ kih˩
dsa⁻ judiu. Ha⁻ ko̱h´ sa˗ llu˩ juu˩ he⁻
ga˗kway´, he⁻ja̱⁻ jwëë´ hi̱⁻ laa˩ judiu
hi˗ lä˗kye⁻ hi̱⁻ sa˗ laa˩ judiu ga˗heeh⁻.
2 Pero ko̱⁻llaa´ judiu hi̱⁻ sa˗
ga˗heeh⁻, ga˗tooyh⁻ je⁻ dsë˩ dsa⁻
hi̱⁻ sa˗ laa˩ judiu mah˩ ga˗lä˗hneey˗
kyaah´ øøh˩ jne´ hi̱⁻ ga˗heeh⁻ kih˩ Dio.
3 He⁻ja̱⁻ ga˗jä´ Paa´ kyaah´ Bernabé cha⁻miih⁻ jmɨɨ´ jee´ ja̱⁻. Ni˗
miih⁻ sa˗ ma´ goyh˗ ma´ kway˗ juu˩
kih˩ Dio hi˗ ma´ kyey⁻ cha⁻miih⁻
o⁻jøh˗ dsë⁻ kih˩ Dsa⁻jøøh˩ jnän`. Hi˗
ga˗jmeey´ cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻.
Lä˗ja̱⁻ ga˗jmee´ Dio ju˩dsoo´ kih˩ juu˩
he⁻ ma´ kway˗.
4 Pero dsa⁻ hi̱⁻ ma´ chaa⁻ jee´ jwɨɨ⁻
ja̱⁻, ga˗laa˩ to˩ nää˩. Ko̱⁻llaa´ ga˗taah`
jwoo˩ kih˩ judiu, hi˗ ko̱⁻llaa´ ga˗taah`
jwoo˩ kih˩ apóstole.
5 Ga˗taah` dsa⁻ judiu juu˩ kwee⁻
kyaah´ dsa⁻ hi̱⁻ sa˗ laa˩ judiu, ko̱⁻jøh´
kyaah´ dsa⁻ta´ kyaay˩ mah˩ kway˩ kih˩
apóstole he´ hi˗ tey˩ kuu´ kiyh˩.
6 Pero ma´ ga˗lä˗ñe˗ Paa´ kyaah´
Bernabé he⁻ hnøø˩ dsa⁻ ma´ jmee˩
kiyh˩ lä˗ja̱⁻, lä˗chah´ ja̱⁻ ga˗hwëëy⁻
ga˗nääy˩ ta˗ Listra hi˗ Derbe, jwɨɨ⁻ he⁻
hla⁻ hwa˩ Licaonia. Hi˗ na´nää˩ gyih˩
jyoh´ jwɨɨ⁻ he⁻ hla⁻ lä˗kaa⁻ jee´ jäh˗
ja̱⁻,
7 mah˩ na´kway⁻ ju˩hmëë´ kih˩ Jesús
lä˗kaa⁻ ja̱⁻.

Ga˗te˩ dsa⁻ kuu´ kih˩ Paa´ jee´ jwɨɨ⁻ Listra

8 Listra ja̱⁻ ma´ gya˩ jaa⁻ dsa⁻jluuh´
hi̱⁻ jluuh´ ga˗lä˗chaa˗, jih´ko̱h´ sa˗ ma´
ngëy˗.
9 Dsa⁻ he´ ma´ gya˩ nuu⁻ lä˗jë˗ he⁻
ma´ hlëëh˗ Paa´. Ma´ ga˗jëë˩ Paa´
mɨ´nëy´ ga˗lä˗liiyh⁻ kih˩ dsa⁻ he´, he⁻
ma⁻dsoo´ dsëy˩ hlääy´.
10 He⁻ja̱⁻ ga˗hlëëh´ Paa´ ki̱⁻gaa⁻
ga˗sɨɨyh˗:

—Noo⁻ da´, chih´ tɨɨh´ na⁻ ko̱⁻dsoo´.

Lä˗chah´ ja̱⁻ koo⁻ ba´ ga˗hliiy´ ta˗
gyuuh˩ hi˗ ga˗løøy˩ ngëy˗.
11 Ma´ ga˗jëë˩ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ tääh´ jee´
ja̱⁻ he⁻ ga˗jmee´ Paa´ lä˗ja̱⁻, ga˗løøy˩
hlëëyh˗ koo⁻ ki̱⁻gaa⁻ kyaah´ juu˩
kiyh˩, ma´ jäyh´:

—Lä˗ laa˩ dsa⁻ñuuh⁻ laa˩ uu˩ dio hi̱⁻
ma⁻jñaa˩ jee´ jnän`la⁻.
12 Ga˗mi˗cheey⁻ Bernabé Júpiter hi˗
Paa´ ga˗mi˗cheey⁻ Mercurio kih˩ he⁻
ma´ kwa˗ Paa´ juu˩.
13 Chuuh´ jwɨɨ⁻ ja̱⁻ ma´ chih˩ gwah˗
kih˩ dio Júpiter. Jee´ ja̱⁻ ga˗lloo˩
jmi⁻dsa⁻ hi̱⁻ ma´ jmee˗ ta´ neh˗ gwah˗
ja̱⁻, ma´ jääy˗ kya´ dso˩ hi˗ ma´ kyey⁻
he⁻ na⁻lɨɨ´ kyaah´ le˩. Ma´ hnøøy˩
ma´ jngëëyh˩ kya´ he´ mah˩ ko̱⁻jøh´
kyaah´ dsa⁻gooy˩ ma´ jmeey˩ juuh⁻
kih˩ apóstole he´.
14 Lä˗ ma´ ga˗nuu´ Bernabé kyaah´
Paa´ he⁻ ja̱⁻, ga˗gɨɨy˩ hmɨɨh⁻ kiyh˩,
mah˩ ga˗taayh` jee´ kih˩ dsa⁻ he´ ma´
hlëëyh˗ ki̱⁻gaa⁻,
15 ma´ jäyh´:

—Hnäh´ dsa⁻ñuuh⁻ ¿he⁻la˩ jmeeh⁻
hnäh´ lä˗na⁻? ¿Ja˩ dsa⁻ jmɨ⁻gyuu˗
ba´ jnääh˩ lä˗ko̱h´ laah˩ hnäh´?
Ma⁻ya⁻nøø˩ jnääh˩ mah˩ kwa´ jnääh˩
ju˩hmëë´ kih˩ Jesús. Tu˩ hnäh´ he⁻
na⁻, ta˗ jmee⁻ hnäh´ he⁻ sa˗ jmää˩ ta´.
Jeeh` hnäh´ hñaah˩ kih˩ Dio jiih˗ ba´,
hi̱⁻ ga˗jmee´ gyuuh˩ hwa˩, hi̱⁻ ga˗jmee´
jmɨ⁻ñeeh⁻ hi˗ ga˗jmeey´ lä˗jë˗ he⁻ ga´
cha⁻ në´ kih˩.
16 Jää˩ ma´ tääh´ dsa⁻ jmee˗ lä˗
hyoh⁻ dsë˩ hi˗ sa˗ cha⁻ he⁻ ma´ jmee˗
Dio kiyh˩ ni˗ miih⁻.
17 Pero ja̱˗ he⁻ ga˗hmääyh⁻ go⁻te˜.
Ma˗ra˗ he⁻ ga˗mi˗jnääy⁻ ha⁻ lä˗
laay˩ hñiiy´ kyaah´ lä˗jë˗ he⁻ llu˩ he⁻
jmeey˗. Cheey˗ jma˩, hi˗ jmeey˗ kwa˗
lä˗jë˗ he⁻ jngëë⁻ dsa⁻ mah˩ lä˗cha⁻

cha⁻miih⁻ he⁻ kih´hih´ jne´ hi⁺ lä⁺ja⁻
jmeey⁺ jëë⁻ dsë⁻ jne´.
18 Ma⁺ke⁺ ga⁺hlëëh´ apóstole he´
lä⁺ja⁻, he⁻lii¹ ba´ ga⁺liyh¹ ga⁺jney´ jwë¹
kih¹ dsa⁻ he´ he⁻ ma´ jngëëyh¹ kya´
mah¹ ma´ jmeey¹ juuh⁻ kih¹ apóstole.
19 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja⁻, ga⁺lla⁺nää¹
judiu hi⁻ chaa⁻ Antioquía, lä⁺kye⁻ hi⁻
chaa⁻ Iconio. Ga⁺taayh⁻ juu¹ dsa⁻ hi⁻
ma´ chaa⁻ Listra. He⁻ja⁻ ga⁺tey¹ kuu´
kih¹ Paa´. Ma⁻ngëë´ he⁻ ja⁻, ga⁺sëëyh⁻
Paa´ lä⁺ ga⁺të´ chuuh´ jwii⁻, jëëh´ ma´
jmeey⁺ huu´dsë⁻ ma⁻juuy⁺ ba´.
20 Lä⁺jëë⁺ øøh¹ jne´ ga⁺taayh` lä⁺ku´
lä⁺jii¹ kih¹ Paa´. Ko⁻hwëë´ ga´ ja⁻ ma´
ga⁺noo⁻ Paa´ jee´ ma´ kyaay¹ ja⁻ hi⁺
koo⁻ ka⁻läh´ ga⁺hey¹ ta⁺ jee´ jwii⁻ ja⁻.
Ma´ ga⁺jnä¹ jyoh´ jmii⁻, ngooy¹ kyaah´
Bernabé ta⁺ Derbe.
21 Ma´ ga⁺lla⁺nääy¹ jwii⁻ Derbe,
ga⁺kway´ ju¹hmëë´. Hi⁺ jwëë´ dsa⁻
ga⁺heeh⁻ juu¹ kih¹ Jesús. Ja⁻ga´
ga⁺nääy` ka⁻läh´ ta⁺ Listra, ta⁺ Iconio,
hi⁺ ta⁺ Antioquía.
22 Lä⁺koo⁻ lä⁺koo⁻ jwii⁻ ja⁻,
ga⁺kway´ cha⁻ga´miih⁻ be´ kih¹ øøh¹
jne´. Ga⁺hlëëh¹ gyih¹ mah¹ sa⁺ tuy¹ juu¹
he⁻ ma⁻dsoo´ dsëy¹, ma´ jäyh´:
—Jmee⁺ bii¹ jëë´ jne´ cha⁻miih⁻ wii´,
ja⁻ga´ heh¹ jne´ jee´ jmee⁺ Dio hih⁺.
23 Lä⁺koo⁻ lä⁺koo⁻ jwii⁻ jee´ ma´
tääh´ hi⁻ ma⁻heeh⁻ juu¹ kih¹ Dio,
ga⁺hñaay¹ dsa⁻gyuuh´ hi⁻ ka¹ në´ kih¹
dsa⁻kyaayh´. Ma⁻ngëë´ he⁻ ja⁻,
ga⁺taayh` ngiiy⁺ kih¹ Dio ta´ko⁻jiih¹
sa⁺ kuh⁻hiyh˜. Lä⁺ja⁻ ga⁺taayh⁻
goo⁻ Dsa⁻øøh¹ jnän` dsa⁻gyuuh´ hi⁻
na⁻hñaa´ kyaay¹.

Ga⁺llaah¹ Paa´ ka⁻läh´ kyaah´ Bernabé jee´ jwii⁻ Antioquía he⁻ na⁻heeh⁻ hwa¹ Siria

24 Ma´ ga⁺hwëëy⁻ jee´ ja⁻, ga⁺ngëë´
bih¹ ko⁻dsoo´ hwa¹ Pisidia ga⁺nääy`
ta⁺ Perge, jwii⁻ he⁻ nøø´ hwa¹ Panfilia.
25 Ma⁻ngëë´ ma⁻kway´ juu¹ kih¹
dsa⁻ hi⁻ ma´ chaa⁻ Perge, ga⁺nääy¹ ta⁺
jwii⁻ Atalia.
26 Jee´ ja⁻ ga⁺taayh` neh⁺ barco,
ga⁺nääy` ka⁻läh´ ta⁺ Antioquía, ja⁻ba´
jwii⁻ jee´ ga⁺taah⁻ dsih´ goo⁻ Dio ma´
ga⁺mi⁺jääy¹ kyaah´ ta´ kiyh¹ he⁻ na¹ ga´
ma⁻hñaa⁻.
27 Ma´ ga⁺lla⁺nääy` Antioquía ja⁻,
ga⁺tëëyh¹ lä⁺jëë⁺ øøyh¹ hi⁻ ma´ chaa⁻
jee´ ja⁻. Mah¹ ga⁺jmeeyh¹ juu¹ ha⁻
lä⁺ la¹ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁺jmee´
Dio lä⁺kaa⁻ jee´ na´nääy¹ hi⁺ ha⁻ lä⁺
ga⁺kwa´ Dio jwë¹ he⁻ ga⁺lä⁺dsoo´ dsë¹
hi⁻ sa⁺ laa¹ judiu.
28 Jee´ ja⁻ ga⁺jä´ Paa´ kyaah´ Bernabé
cha⁻miih⁻ jmii´ kyaah´ øøh¹ jne´.

15

Ga⁺taah` apóstole juu¹ kwee⁻ ha⁻ lä⁺ siiyh⁺ øøh¹ jne´ hi⁻ sa⁺ laa¹ judiu

1 Ko⁻llaa´ dsa⁻ hi⁻ ma´ chaa⁻ Judea
ga⁺lla⁺nääy¹ jwii⁻ Antioquía na´kway⁻
juu¹ kih¹ øøh¹ jne´ hi⁻ ma´ tääh´ jee´ ja⁻,
ma´ jäyh´:
—Cher´mah¹ sa⁺ ga⁺wih´ jmi⁻ngo¹
kyah¹ hnäh´ lä⁺koo⁻ nøø´ kih¹ Moisé,
sa⁺ lääh´ hnäh´.
2 Peer⁺ ga⁺ti⁻ ga⁺choo´ Paa´ juu¹
kyaah´ dsa⁻ he´ hi⁺ lä⁺ja⁻ ma´ jmee⁺
Bernabé ka⁻läh´. Ha⁻ koh´ juu¹ sa⁺
ga⁺ti⁻ ga⁺chooy´. He⁻ja⁻ øøh¹ jne´ hi⁻
ma´ tääh´ Antioquía, ga⁺hñaay¹ Paa´
kyaah´ Bernabé kyaah´ jñah´ ga´ øøh¹
jne´. Ga⁺cheey¹ ta⁺ Jerusalén mah¹
mi⁻eey⁺ juu¹ ja⁻ kyaah´ apóstole hi⁺
kyaah´ lä⁺jëë⁺ dsa⁻gyuuh´.
3 Øøh¹ jne´ hi⁻ ma´ tääh´ Antioquía
ga⁺cheee¹ dsih´ kyaah´ juu¹ llu¹. Jee´
ga⁺nääy¹ ja⁻, ga⁺ngëëy´ hwa¹ Fenicia
hi⁺ ga⁺ngëëy´ hwa¹ Samária. Lä⁺jë⁺
jwii⁻ jee´ ga⁺ngëëy´ ja⁻, ga⁺jmeeyh¹
juu¹ ha⁻ lä⁺ ga⁺la¹ he⁻ ga⁺jeeh˜ dsa⁻
hi⁻ sa⁺ laa¹ judiu kyaah´ Dio. Peer⁺
ga⁺tih¹ dsë¹ lä⁺jëë⁺ øøh¹ jne´ ma´
ga⁺nuuy´ juu¹ ja⁻.
4 Ma´ ga⁺lloo¹ Paa´ kyaah´ Bernabé
ta⁺ Jerusalén, øøh¹ jne´ hi⁻ tääh´
jee´ ja⁻ ga⁺heeh⁻ bih¹ llu¹. Hi⁺
lä⁺ja⁻ ga⁺jmee´ apóstole kyaah´ lä⁺jëë⁺
dsa⁻gyuuh´ ka⁻läh´. Hi⁺ ga⁺jmeeh¹
Paa´ kyaah´ Bernabé juu¹ lä⁺jë⁺ he⁻
ga⁺jmee´ Dio kyaayh´ lä⁺kaa⁻ jee´
na´nääy¹.

5 Pero ko̱⁻llaa̱´ fariseo hi̱⁻
ma⁻hee̱h⁻ juu¹ kih¹ Dio ga⁺nooy⁻
mah¹ ga⁺jäyh´:
—Jmee⁺ bii¹ ʉʉh⁺ jmɨ⁻ngo¹ kih¹
dsa⁻ñʉʉh⁻ hi̱⁻ sa⁺ la̱a̱¹ judiu hi⁺ jmeen´
mada⁻ kiyh¹ mah¹ høøy¹ lä⁺jë⁺ nʉʉh⁻
kih¹ Moisé.
6 He⁻ja̱⁻ ga⁺ku̱h¹ apóstole kya̱a̱h´
dsa⁻gyʉʉh´ mah¹ mi⁻eey⁺ juu¹ ja̱⁻.
7 Ma⁻lä⁻hɨɨ` tä̱ä̱yh´ ti⁻chooy⁺ juu¹
jee´ lä⁺jëë̱y⁺, ja̱⁻ga´ ga⁺noo⁻ Pee´ mah¹
ga⁺jäyh´:
—Nʉʉ⁻ da´ hnäh´ dsa⁻ñʉʉh⁻ øøhn¹.
Ñeh´ ba´ hnäh´, jä̱ä̱¹ ga⁺llee̱h⁻ Dio jnä´
jee´ kyah¹ hnäh´ mah¹ kwan` ju¹hmëë´
kih¹ hi̱⁻ sa⁺ la̱a̱¹ judiu, mah¹ lä⁺dsoo´
dsëy¹ kih¹ Jesús.
8 Dio hi̱⁻ kyʉʉh˜ ha⁻ lä⁺ la¹ tuh⁻dsë¹
dsa⁻, ga⁺mi⁺jnääy⁻ dsa⁻ he´, ma⁺ra⁺
he⁻ la̱a̱y¹ dsa⁻ kya̱a̱y¹ lä⁺llu¹ he⁻
ga⁺kwëëyh¹ Jmɨ⁻lle´ Na⁻jngɨɨ¹, ja̱⁻ba´
lä⁺ko̱h´ ga⁺hñah¹ jne´.
9 Ja̱⁻ba´ lä⁺ko̱h´ ga⁺jmee´ Dio jnä`
jne´, ja̱⁻ba´ lä⁺ja̱⁻ ga⁺jmeey´ kya̱a̱h´
dsa⁻ he´ ka⁻läh´. Jëëh´, kya̱a̱h´ he⁻
ma⁻lä⁻dsoo´ dsëy¹ kih¹ Jesús, lä⁺ja̱⁻ ba´
ma⁻jäy´ na⁻jngëëy¹.
10 ¿He⁻la¹ ka̱h⁻ hnäh´ dsë¹ Dio, he⁻
jmeeh⁻ hnäh´ bii¹ kih¹ øøh¹ jne´ he⁻
høøy¹ ley he⁻ sa⁺ tä̱ä̱y⁺ høøy¹, hi⁺ ni⁺
jne´ sa⁺ tä̱ä̱⁺ jne´ høøn´, hi⁺ ni⁺ dsa⁻
ma⁻gyu̱h⁻ jnän` sa⁺ ga⁺tä̱ä̱y⁺ ma´ høøy
¹?
11 Pero na¹ ma⁻ñe´ jne´, he⁻ la´
ma⁻lä̱ä̱¹ ba´ Jesús jne´, kwee⁻ ba´
kya̱a̱h´ dsa⁻ he´ —ga⁺jäh´ Pee´.
12 Ma´ ga⁺løø¹ Bernabé kya̱a̱h´ Paa´
jmeeh˜ juu¹, lä⁺jëë̱⁺ dsa⁻ he´ ga⁺ta̱a̱h`
tii´ nuuy⁻ ha⁻ lä⁺ cha⁻miih⁻ jʉh⁻ga̱a̱⁻
he⁻ ga⁺jmee´ Dio kya̱a̱yh´ jee´ na´nääy
¹ na´kway⁻ ju¹hmëë´ kih¹ dsa⁻ hi̱⁻ sa⁺
la̱a̱¹ judiu.
13 Hi⁺ ma´ ga⁺dsa̱a̱¹ juu¹ kih¹ Paa´
kya̱a̱h´ Bernabé, ga⁺hlëëh´ Jacobo,
ga⁺jäyh´:
—Dsa⁻ñʉʉh⁻ øøhn¹, nʉʉ⁻ da´ hnäh´.
14 Ma⁻nʉʉ´ jne´ lä⁺ko̱o̱⁻ ma⁻jmeeh¹
Simón juu¹ ha⁻ lä⁺ ga⁺jmee´ Dio
to⁻në´ jee´ kih¹ dsa⁻ hi̱⁻ sa⁺ la̱a̱¹ judiu,
ga⁺tëëy⁻ dsa⁻ he´, ga⁺jmä̱ä̱y¹ kya̱a̱y¹.
15 He⁻ la⁻ na⁻ jee̱h¹ kwee⁻ kya̱a̱h´
he⁻ ga⁺hlëëh´ hi̱⁻ ga⁺ngëë¹ juu¹ kih¹
Dio, jee´ na⁻sɨɨ⁻ lä⁺la⁻:
16 Ma⁻ngëë´ he⁻ la⁻, nɨɨn` na´choohn`
hne¹ kih¹ David he⁻ na⁻hla`.
Na´jmeehn` ka⁻läh´ lä⁺ka̱a̱⁻ jee´
na⁻hee̱⁻, mah¹ choohn´ ka⁻läh´
lä⁺hmëë´,
17 mah¹ lä⁺ja̱⁻ hi̱⁻ jñah´ nää¹ dsa⁻ he´
wa´ hnääyh´ Dio,
lä⁺jëë̱⁺ dsa⁻ hi̱⁻ sa⁺ la̱a̱¹ judiu hi̱⁻
ma⁻mi⁻jä̱ä̱n⁻ la̱a̱y¹ kya̱a̱n⁺.
18 Lä⁺ja̱⁻ ga⁺jäh´ Dio, hi̱⁻ ga⁺mi⁺jnää⁻
juu¹ la⁻ llo´joo¹ go⁻te¹.
19 'He⁻ja̱⁻ jwahn⁺, ta⁺ wa´ han´ kih¹
hi̱⁻ sa⁺ la̱a̱¹ judiu hi̱⁻ dsa⁻jee̱h˜ kya̱a̱h´
Dio.
20 Ma⁻lee̱⁺ ba´ ko̱o̱⁻ sɨɨn´ kiyh¹ mah¹
sa⁺ wa´ kuyh⁻ ma¹ he⁻ jmee¹ mi⁻sa̱yh´
hñɨiy´ he⁻ lla⁺ dsa⁻ cha´ië´ dio hi̱⁻
na⁻la̱a̱⁻ ka̱a̱h˜ dsa⁻, hi⁺ dsa⁻më´
dsa⁻ñʉʉh⁻ sa⁺ wa´ ka̱a̱yh¹ wa´ hi̱⁻ cha⁻
hi̱⁻, hi⁺ ni⁺ sa⁺ wa´ ku̱yh⁻ jah´ hi̱⁻
dsa⁻ju̱u̱´ kya̱a̱h´ he⁻ wɨɨ´, ni⁺ sa⁺ wa´
kuyh⁻ jma⁻.
21 Jëëh´ llo´joo¹ ga⁺løø¹ dsa⁻ judiu
kwa⁺ nʉʉh⁻ kih¹ Moisé neh⁺ gwah⁺
he⁻ tøø´ lä⁺ko̱o̱⁻ lä⁺ko̱o̱⁻ jwɨɨ⁻. Jee´ ja̱⁻
hëy⁻ he⁻ ga⁺sɨɨ´ Moisé, lä⁺jë⁺ jmɨɨ´ he⁻
tee̱h⁻ dsa⁻ dsë¹ —ga⁺jäh´ Jacobo.

Ga⁺chee̱y¹ ko̱o̱⁻ je⁻ kih¹ lä⁺jëë̱⁺ øøh¹ jne´ hi̱⁻ sa⁺ la̱a̱¹ judiu

22 Lä⁺jëë̱⁺ øøh¹ jne´ he´, kya̱a̱h´
apóstole hi⁺ kya̱a̱h´ dsa⁻gyʉʉh´
ga⁺ta̱a̱yh` juu¹ kwee⁻ ga⁺hña̱a̱y¹
ko̱⁻lla̱a̱´ øøh¹ jne´ hi̱⁻ ma´ tä̱ä̱h´ jee´
ja̱⁻ mah¹ dsa⁻näay¹ jwɨɨ⁻ Antioquía
kya̱a̱h´ Paa´ hi⁺ kya̱a̱h´ Bernabé.
Ga⁺hña̱a̱y¹ Juda, he´ ba´ hi̱⁻ tëëyh˜
Barsabá, hi⁺ ga⁺hña̱a̱y¹ Sila. Hi̱⁻ he´
ma´ la̱a̱¹ ta´ jee´ kih¹ dsa⁻kya̱a̱yh´.
23 Kya̱a̱h´ hi̱⁻ he´ ga⁺chee̱y¹ je⁻ he⁻
na⁻sɨɨ⁻ lä⁺la⁻:
"Jnääh¹ apóstole, jnääh¹ dsa⁻gyʉʉh´
kya̱a̱h´ øøh¹ jne´, jmee⁻ jnääh¹ juu¹
kyah¹ hnäh´ øøhn¹ hi̱⁻ sa⁺ la̱a̱¹ judiu
hi̱⁻ cha̱a̱⁻ Antioquía, hi̱⁻ cha̱a̱⁻ hwa¹
Siria hi⁺ Cilicia ka⁻läh´. Wa´ cha̱a̱⁻
hnäh´ llu¹.

24 Ma⁻nɯɯ´ jnääh¹ kih¹ kǫ⁻llǫǫ´
hi⁻ ga⁺hwëë⁻ jee´ la⁻ ga⁺nääy¹ ta⁺
na⁺. Sa⁺ ñe´ jnääh¹ he⁻ ga⁺nääy¹
mi⁻gǫǫy⁺ hnäh´ kyǫǫh´ juu¹ kiyh¹,
hëëy˜ hɯɯ´dsë⁻ kyah¹ hnäh´ hi⁺ jmeey⁺
hih⁺ he⁻ ɯɯh⁺ jmɨ⁻ngo¹ kyah¹ hnäh´ hi⁺
he⁻ hööh¹ hnäh´ ley.
25 He⁻jǫ⁻ ma⁻tooh` jnääh¹ juu¹
kwee⁻, ma⁻jëë´ jnääh¹ llu¹ ba´ he⁻
ma⁻hñǫǫ´ jnääh¹ ööh¹ jne´ hi⁻ tǫǫh´
jee´ la⁻ mah¹ dsa⁻nääy¹ dsa⁻jëëy⁺
hnäh´ kǫ⁻jöh´ kyǫǫh´ Paa´ hi⁺ kyǫǫh´
Bernabé hi⁻ hnää⁺ jne´ cha⁻miih⁻.
26 Dsa⁻ñɯɯh⁻ na⁻, sa⁺ ga⁺jmeey´ he¹
che´ chǫǫ⁻ juuy´ jee´ ga⁺nääy¹ kway⁺
juu¹ kih¹ Jesucristo.
27 He⁻jǫ⁻ chëë´ jnääh¹ Juda kyǫǫh´
Sila mah¹ dsa⁻nääy¹ dsa⁻kway⁺ juu¹
he⁻ na⁻sɨɨ⁻ la⁻.
28 Llu¹ ba´ la¹ kih¹ Jmɨ⁻lle´ Na⁻jngɨɨ¹
hi⁺ lä⁺jǫ⁻ kyǫǫ¹ jnääh¹ ka⁻läh´, he⁻ sa⁺
hnöö⁻ jnääh¹ he⁻ hööh¹ hnäh´ he⁻ sa⁺
tǫǫ⁺ hnäh´ hööh¹. Ma⁺la⁺ he⁻ la⁻ ba´
hnöö¹ nuuh¹ hnäh´.
29 Sa⁺ kuh¹ hnäh´ he⁻ ma⁻lla´ dsa⁻
cha´në´ dio hi⁻ na⁻lǫǫ⁻ kǫǫh˜ dsa⁻,
ni⁺ sa⁺ le´ kuh¹ hnäh´ jma⁻, ni⁺ sa⁺ le´
kuh¹ hnäh´ jah´ hi⁻ dsa⁻juu´ kyǫǫh´
he⁻ wɨɨ´. Hnäh´ dsa⁻më´ dsa⁻ñɯɯh⁻,
ta⁺ kǫǫh⁺ hnäh´ wa´ hi⁻ cha⁻ hi⁻.
Cher´mah¹ ga⁺lëh¹ hnäh´ hööh¹ he⁻ jǫ⁻,
jmeeh⁻ ba´ hnäh´ llu¹. Wa´ dsa⁻ngëëh´
ba´ hnäh´ llu¹."
30 Lä⁺jëë⁺ hi⁻ na⁻hñǫǫ´ he´, ga⁺nääy¹
ta⁺ Antioquía. Ma´ ga⁺lla⁺nääy¹
jee´ jǫ⁻, ga⁺jööyh⁻ ööh¹ jne´ mah¹
ga⁺ngëëy¹ je⁻ he⁻ ma´ kyey⁻ jǫ⁻, to⁺lo⁺
në´ jee´ lä⁺jëë⁺.
31 Peer⁺ ga⁺nöh¹ dsë¹ ööh¹ jne´
he´ ma´ ga⁺hëy´ je⁻ jǫ⁻, he⁻jǫ⁻
ga⁺lä⁺chǫǫy⁺ llu¹ jwërte.
32 Juda kyǫǫh´ Sila hi⁻ ma´ ngëë˜
juu¹ kih¹ Dio ma´ kway⁺ cha⁻ga´miih⁻
juu¹. Heh¹ lä⁺jǫ⁻, ga⁺nöh¹ dsë¹ ööh¹ jne´
hi⁺ ga⁺tëëyh¹ cha⁻miih⁻ be´.
33 Ga⁺lä⁺hɨɨ` ga´ miih⁻ jmɨɨ´, jǫ⁻ga´
ga⁺hɨh¹ ööh¹ jne´ juu¹ kyǫǫyh´ mah¹
dsa⁻nääy` llu¹ ta⁺ Jerusalén jee´ tǫǫh´
hi⁻ ga⁺chëëy¹.
34 Pero ga⁺jmee´ Sila hɯɯ´dsë⁻: "Go⁻
llu¹ ga´ he⁻ jǫn⁺ jee´ la⁻."
35 Hi⁺ ga⁺jǫ´ ba´ Paa´ kyǫǫh´ Bern-
abé Antioquía jǫ⁻, ma´ mi⁻tëëy⁺ dsa⁻
juu¹ kih¹ Dsa⁻jööh¹ jnän`. Hi⁺ kǫ⁻jöh´
kyǫǫh´ jñah´ dsa⁻kyǫǫyh´ ma´ kway⁺
ju¹hmëë´.

Ngoo¹ Paa´ jee´ ga⁺të´ to¹ jiih˜ na´kway⁻ juu¹

36 Ga⁺lä⁺hɨɨ` ga´ miih⁻ jmɨɨ´, ma´
ga⁺jäh´ Paa´ sɨɨyh⁺ Bernabé:
—Man` ka⁻läh´ ma⁺jëën´ lä⁺jëë⁺ ööh¹
jne´ hi⁻ tǫǫh´ lä⁺kǫǫ⁻ jwɨɨ⁻ jee´ na´kǫn´
juu¹ kih¹ Dio jǫǫ¹, ma⁺jëën´ ha⁻ lä⁺
tǫǫyh´.
37 Ma´ hnöö¹ Bernabé ma´ jǫǫy¹
Jwǫǫ⁻ hi⁻ tëëyh˜ Marcos.
38 Pero sa⁺ ga⁺tɨh¹ dsë¹ Paa´ he⁻
ma´ jǫǫy¹ ka⁻läh´ hi⁻ ga⁺këh¹ jiih¹
hwa¹ Panfilia, jëëh´ mo⁺so⁺ ñee´ gyih¹
na´kway⁻ juu¹ kih¹ Dio kyǫǫh´ Paa´.
39 Ni⁺ miih⁻ sa⁺ ga⁺hɨɨ´ kwee⁻
juu¹ kih¹ Paa´ kyǫǫh´ Bernabé,
lä⁺jiih¹ ga⁺beey¹ ööyh⁻, ga⁺nääy¹
ma⁺ kih⁻kih¹. He⁻jǫ⁻ Bernabé
ga⁺jǫǫy¹ Marcos, ga⁺tǫǫyh` neh⁺ barco
ga⁺nääy¹ ta⁺ Chipre.
40 Hi⁺ Paa´ ga⁺jǫǫy¹ Sila. Lä⁺kǫǫ⁻
ma´ ga⁺hwëëy⁻ jee´ jǫ⁻, ga⁺jäh´ ööh¹
jne´ hi⁻ ma´ tǫǫh´ Antioquía sɨɨyh⁺:
—Dio kyǫǫh´ hnäh´.
41 Ga⁺ngëëy´ ta⁺ hwa¹ Siria kyǫǫh´
hwa¹ Cilicia ma´ kway⁺ be´ kih¹ ööh¹
jne´ hi⁻ ma´ tǫǫh´ lä⁺kǫǫ⁻ lä⁺kǫǫ⁻
jwɨɨ⁻.

16

Ngoo¹ Timotä kyǫǫh´ Sila kǫ⁻jöh´ kyǫǫh´ Paa´

1 Ma⁻ngëë´ he⁻ jǫ⁻, ga⁺nääy¹ ta⁺
Derbe, jǫ⁻ga´ ga⁺nääy¹ ta⁺ Listra. Jee´
jǫ⁻ ma´ gya¹ jǫǫ⁻ ööh¹ jne´ hi⁻ chëë⁻
Timotä. Chooy¹ ma´ lǫǫ¹ judiu hi⁺
ma´ lǫǫy¹ ööh¹ jne´ ka⁻läh´. Pero jmii⁻
Timotä ma´ lǫǫ¹ griego.
2 Lä⁺jëë⁺ ööh¹ jne´ hi⁻ ma´ tǫǫh´ Lis-
tra hi⁺ hi⁻ ma´ tǫǫh´ Iconio ma´ hlëëyh⁺
llu¹ kih¹ Timotä.
3 Ga⁺lä⁺hnöö¹ Paa´ jǫǫy¹ Timotä
lä⁺kǫǫ⁻ jee´ dsooy¹, he⁻jǫ⁻ ga⁺jmeey´
mada⁻ ga⁺wɨh´ jmɨ⁻ngo¹ kih¹ Timotä
mah¹ sa⁺ choo¹ judiu hi⁻ chǫǫ⁻ jee´

ja̱⁻ juu' kya̱a̱yh´, jëëh´ ga⁺lä⁺jëë⁺ dsa⁻ cha̱a̱⁻ jee´ ja̱⁻ ma⁻ñey⁻ la̱a̱' griego jmii⁻ Timotä.

4 Ga⁺lä⁺ka̱a̱⁻ jwii⁻ jee´ ga⁺nääy', ga⁺jmeeyh' juu' kih' øøh' jne´ ha⁻ lä⁺ la' juu' ee⁻ he⁻ ga⁺ta̱a̱h` apóstole kya̱a̱h´ dsa⁻gyuuh´ hi̱⁻ ma´ tä̱ä̱h´ Jerusalén mah' høøy' ma⁺la⁺ he⁻ na⁻ ba´.

5 Ma´ ga⁺nuu´ øøh' jne´ juu' ja̱⁻, ga⁺tëëyh' cha⁻miih⁻ be´ hi⁺ jwëë´ ga´ dsa⁻ ga⁺hee̱h⁻ juu' kih' Dio ko̱o̱⁻ jmii´ ko̱o̱⁻ jmii´.

Ga⁺mi⁺jnää⁻ Dio kih' Paa´ ja̱a̱⁻ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ cha̱a̱⁻ hwa' Macedonia

6 Pero Jmi⁻lle´ Na⁻jngii' sa⁺ ga⁺kwa´ jwë' kih' Paa´ kya̱a̱h´ dsa⁻kya̱a̱yh´ mah' ma´ kway' juu' kih' Dio hwa' Asia, he⁻ja̱⁻ ga⁺ngëë´ bih' lä⁺ ga⁺dsa' hwa' Frigia, kya̱a̱h´ hwa' Galacia.

7 Lä⁺ko̱o̱⁻ ma´ ga⁺lla⁺nääy' ta⁺ hwa' Misia, ma´ hnøøy ' ma´ dsa⁻nääy' ta⁺ Bitinia pero sa⁺ ga⁺kwa´ Jmi⁻lle´ Na⁻jngii' jwë'.

8 He⁻ja̱⁻ ko̱o̱⁻ ga⁺ngëëy´ ta⁺ koo´ hwa' Misia ba´, lä⁺jiih' ga⁺lla⁺nääy' jwii⁻ Troa.

9 Hwë' he⁻ ma´ gya' Paa´ Troa, ga⁺hëë´ mi 'ëy´ ma´ cheh' ja̱a̱⁻ dsa⁻ñuuh⁻ hi̱⁻ cha̱a̱⁻ Macedonia ma´ chu̱u̱´ kya̱a̱yh´, ma´ jäyh´: "Ña⁻ ta⁺ hwa' Macedonia mah' kwah' be´ kya̱a̱' jnääh'."

10 Ma´ ga⁺jëë' Paa´ he⁻ ja̱⁻, lä⁺cha̱h´ ja̱⁻ ga⁺mi⁺llu` jnääh' løø' kya̱a̱' jnääh ', mah' ga⁺nøø' jnääh ' kya̱a̱yh´ ta⁺ Macedonia. Ga⁺jmee´ jnääh' dsoo´ he⁻ tëëh~ Dio jnääh ' mah' dsa´kwa´ jnääh' ju'hmëë´ kih' Jesús jee´ ja̱⁻.

Ngoo' Paa´ kya̱a̱h´ Sila jee´ jwii⁻ Filipo

11 Jee´ jwii⁻ Troa ja̱⁻ ga⁺tooh` jnääh ' neh⁺ barco, ga⁺nøø' jnääh' ko̱⁻dsoo´ ta⁺ Samotracia, hwa' he⁻ hä´ jee´ jmi⁻ñeeh⁻. Ma´ ga⁺jnä' jyoh´ jmii⁻, ga⁺nøø' jnääh' ta⁺ jwii⁻ Neópolis.

12 Jee´ ja̱⁻ ga⁺hwii⁻ jnääh ' mah' ga⁺nøø' jnääh ' ta⁺ jwii⁻ Filipo he⁻ ga⁺lla´ dsa⁻ cha̱a̱⁻ Roma hi⁺ ma´ la' jwii⁻ to⁻në´ kih' hwa' Macedonia. Jee´ jwii⁻ ja̱⁻ ga⁺tooh` jnääh' miih⁻ jmii´.

13 Ko̱o̱⁻ jmii´ he⁻ tee̱h⁻ dsa⁻ dsë' ga⁺hwëë⁻ jnääh' jee´ jwii⁻ ja̱⁻, ga⁺nøø' jnääh' ta⁺ cha´hoo´ jmii⁻. Jëëh´, ma⁻ñe´ jnääh' he⁻ dsa⁻nää' dsa⁻ jee´ ja̱⁻, jee´ dsa⁻ngiiy` kiyh' kih' Dio. He⁻ja̱⁻ ga⁺tooh` jnääh' ga⁺hlee̱h´ jnääh' juu' kih' Dio dsa⁻më´ hi̱⁻ ma´ tä̱ä̱h´ jee´ ja̱⁻.

14 Ja̱a̱⁻ dsa⁻më´ he´ ma´ chee̱⁻ Lidia, hi̱⁻ ma´ cha̱a̱⁻ jwii⁻ juuh⁻ he⁻ chee̱⁻ Tiatira. Ma´ hniiy⁺ hmiih⁻ gyuu´ he⁻ hmooh' hi⁺ ma´ hnaayh⁻ Dio. He⁻ja̱⁻ ga⁺chee̱' Dio dsëy' mah' wa´jmeey´ he' juu' he⁻ ma´ hlëëh⁺ Paa´.

15 Lä⁺ko̱o̱⁻ ma´ ga⁺sa̱a̱y⁻ jmii⁻ ko̱⁻jøh´ kya̱a̱h´ lä⁺jëë⁺ hi̱⁻ cha̱a̱⁻ kya̱a̱y', ga⁺chu̱u̱y´ kya̱a̱' jnääh ', ga⁺jäyh´:

—Cher´mah' la̱a̱h´ hnäh´ mi´te` ba´ jnä´ kih' Dio, jä´ hnäh´ kin⁺ na'.

He⁻ja̱⁻ ga⁺jmee´ dsa⁻më´ he´ bii' he⁻ ga⁺jä´ jnääh' cha´neh⁺ kiyh'.

Ga⁺ta̱a̱yh⁻ Paa´ kya̱a̱h´ Sila neh⁺ñe'

16 Ko̱o̱⁻ hä´ lä⁺ ma´ na´nøø' jnääh' ka⁻läh´ jee´ ma´ ngii⁺ dsa⁻ kiyh' kih' Dio, jee´ ja̱⁻ ga⁺jee̱ ' jnääh' ja̱a̱⁻ chih⁻më´ hi̱⁻ ma´ kye̱⁻ jmi⁻lle´ hliih' hi̱⁻ ma´ lle⁻ juu' kih' dsa⁺. Kya̱a̱h´ chih⁻më´ he´ ma´ lih' dsa⁻juuy´ cha⁻miih⁻ kuu´.

17 Peer⁺ ki̱i̱⁻ hooh~ chih⁻më´ he´ ma´ llee̱y` kaah` kya̱a̱' jnääh', ma´ hlëëyh⁺:

—Dsa⁻ñuuh⁻ hi̱⁻ ga⁺nää' na⁻, ga⁺nää´ mada⁻ kih' Dio Jøøh'. Hi̱⁻ na⁻ na⁻ kwa⁺ juu' kih' Dio he⁻ jmee⁺ dsa⁻lä̱ä̱´ dsa⁻.

18 Ma⁻lä⁻hii` cha⁻miih⁻ jmii´ jmee⁺ chih⁻më´ he´ lä⁺ja̱⁻, lä⁺jiih' ga⁺lä⁺dsëh⁺ dsë' Paa´. He⁻ja̱⁻ ga⁺jee̱yh⁻ hñiiy´ ga⁺siiyh⁺ jmi⁻lle´ hliih':

—Kya̱a̱h´ be´ kih' Jesucristo jmeen⁺ hih⁺ kyah', go⁻hëë' kih' chih⁻më´ na⁻.

Lä⁺cha̱h´ ja̱⁻ ya⁺hëë' jmi⁻lle´ hliih' kih' chih⁻më´ he´.

19 Ma´ ga⁺lä⁺liih⁻ dsa⁻juu´ chih⁻më´ he´ mo⁺so⁺ cha⁻ he⁻ kya̱a̱h´ liyh⁺ kuu´, ga⁺lä⁺hneey⁺ kya̱a̱h´ Paa´. Ga⁺sa̱a̱yh'

Paa´ kyąąh´ Sila na´jąąy¯ cha´në´ dsa¯ta´.
20 Ga˖tąąyh¯ goo¯ jwëë¯, ga˖sɨɨyh˖:
—Judiu ba´ ląą' dsa¯ñuuh¯ la¯, ha¯ kǫh´ hnii¯ sa˖ ma´ jay˜ llay˖ jee´ jwɨɨ¯ jnän`.
21 Mi¯tëëy˖ jne´ he¯ tëëy' jmeey˖ he¯ sa˖ cha¯ jwë' jnän` hęęhn´ ni˖ he¯ jmeen´ he¯ tëëy' jmeey˖, jne´ hi¯ ląą' dsa¯ romano.
22 Hi˖ lä˖jëë˖ dsa¯jwɨɨ¯ ga˖kwa´ be´ kih' dsa¯ hi¯ ga˖hnɨɨ' he´. He¯ją¯ ga˖jmee´ dsa¯ta´ mada¯ ga˖llęęy' hmɨɨh¯ kih' Paa´ kyąąh´ Sila mah' ga˖kwa´ dsa¯ kiyh' kyąąh´ sɨ´hma¯.
23 Ma¯ngëë´ ma¯kwa´ dsa¯ kiyh' cha¯miih¯, ga˖tąąh¯ dsih´ neh˖ñe'. Ją¯ga´ ga˖jmeey´ mada¯ kih' poo¯ kyąąy' mah' hąąy' llu'.
24 Ma¯ngëë´ ma¯hyoh˜ poo¯ jwë' ha¯ lä˖ jmeey', ga˖tąąyh¯ Paa´ kyąąh´ Sila ga˖të´ neh˖ ga´ kih' neh˖ñe'. Jee´ ją¯ ga˖gwëy' tɨɨ´ Paa´ kyąąh´ Sila neh˖ jwɨ´ hma¯ he¯ hë¯ too¯, he¯ chęę¯ cepo.
25 Pero ma´ ga˖të´ kǫǫ¯ lla˖nuu' ma´ ngɨɨ˖ Paa´ kyąąh´ Sila kiyh' kih' Dio, hi˖ ma´ häy˖ sǫ¯ kih' Dio, hi˖ jñah´ ga´ dsa¯ hi¯ ma´ tąąh´ neh˖ñe' ją¯ ma´ nuuy¯.
26 Ni˖ sa˖ liih¯ ga´ dsa¯ he´ ma´ ga˖jeh' wɨɨ´ jwërte hwa', lä˖jiih' ga˖sa' ga˖hlǫh' tɨɨ´ na´hyah¯ he¯ la' neh˖ñe' ją¯. Lä˖chąh´ ją¯ ga˖na´ lä˖jë˖ ho´haah´ kih', hi˖ ga˖sąą' ga˖jąą' caden˜ he¯ ma´ na¯hñuu¯ lä˖jęę˖ hi¯ ma´ tąąh´ neh˖ñe' ją¯.
27 He¯ją¯ ga˖ñe' poo¯ hi¯ ma´ høø˖ jee´ ją¯. Ma´ ga˖jëëy' na¯na´ hoo´ neh˖ñe', ga˖lley¯ ñe'tuuh¯ kiyh' mah' ma´ jngëëyh' hñiiy´, kih' he¯ ląąy´ ma¯kyuu' dsa¯ hi¯ ma´ tąąh´ neh˖ñe'.
28 He¯ją¯ ga˖hlëëh´ Paa´ ki¯gąą¯ ga˖jäyh´:
—Ta˖ jmeeh` hñaah', tøøh´ ba´ jnääh' lä˖jęę˖ jnääh' jee´ la¯.
29 He¯ją¯ ga˖ngɨɨ´ poo¯ he´ wa´je¯, mah' ga˖hey' ko¯chih´ cha´neh˖. Jląąy˖ ga´ lä˖ją¯, ga˖jwąąy' hñiiy´ huu´ tɨɨ´ Paa´ kyąąh´ Sila.
30 Hih' poo¯ he´ ga˖hwëëy' øøh' jne´ neh˖ñe', mah' ga˖sɨɨyh˖:
—Dsa¯ñuuh¯, he¯ na¯ jmeen` mah' ląąn´.
31 He¯ją¯ ga˖jäh´ øøh' jne´ he´:
—Jmee´ dsoo´ hoh´ kih' Jesucristo mah' lä˖ją¯ ba´ ląąh´ kyąąh´ lä˖jęę˖ hi¯ chąą¯ kyah'.
32 Ją¯ga´ ga˖hlęęyh' poo¯ he´ juu' kih' Dio, kyąąh´ lä˖jęę˖ hi¯ chąą¯ cha´neh˖ kiyh'.
33 Lä˖ hwë' ją¯ ga˖jøø' poo¯ he´ kih' Paa´ kyąąh´ Sila na´gyiyh¯ jee´ ga˖la' dsoo´ kiyh'. Lä˖chąh´ ją¯ ga˖sąą¯ poo¯ he´ jmɨɨ¯ kyąąh´ lä˖jęę˖ hi¯ chąą¯ kyąąy'.
34 Ma¯ngëë´ ma¯sąąy¯ jmɨɨ¯, ga˖tëëy¯ øøh' jne´ he´ cha´neh˖ kiyh', ga˖kwëëyh' he¯ ga˖kuyh¯. Peer˖ ga˖lä˖chąąy˖ llu' kyąąh´ lä˖jęę˖ hi¯ chąą¯ kyąąy', lä˖llu' he¯ ga˖hęęyh¯ juu' kih' Dio.
35 Ma´ ga˖jnä' jyoh´ jmɨɨ´ ją¯, ga˖chęę' dsa¯ta´ jñah´ poo¯ hi¯ na´jmee´ juu' kih' hi¯ ma´ høø˖ neh˖ñe' mah' ląąy' Paa´ kyąąh´ Sila.
36 He¯ją¯ ga˖jmeeh' poo¯ juu' kih' Paa´ kyąąh´ Sila, ga˖jäyh´:
—Ma¯jmee´ dsa¯ta´ mada¯ he¯ lą̈ą̈n´ hnäh´. He¯ją¯ jwahn˖, hwęę¯ hnäh´, go¯nää´ hnäh´ kyąąh´ juu' llu' ba´.
37 He¯ją¯ ga˖jäh´ Paa´ sɨɨyh˖ lä˖la¯:
—¿He¯la' ją¯ ga˖kway´ kyąą' jnääh' cha´në´ lä˖jęę˖ dsa¯, ni˖ sa˖ ga˖ngɨɨy´ juu' che´ ąą¯ jnääh' dsoo´? He´ ba´ dsa¯ romano jnääh' ka¯läh´ mah' ga˖tąąyh¯ jnääh' neh˖ñe'. Na' ląąy´, ląąy' jnääh' jee´ na¯hmää´. Ni˖ miih¯ sa˖ hęęh´ jnääh' lä˖na¯. Wa´ ya¯nää´ hñii´ dsa¯ta´ mah' hwęęy' jnääh'.
38 He¯ją¯ na´jmeeh´ poo¯ he´ juu' kih' dsa¯ta´. Peer˖ ga˖lä˖goo˖ dsë' dsa¯ta´ he´ ma´ ga˖nuuy´ ląą' Paa´ dsa¯ romano kyąąh´ Sila.
39 He¯ją¯ na´nääy' na´jęęy¯, mah' ga˖sɨɨyh˖ Paa´ kyąąh´ Sila:
—Jmee´ hnäh´ jǫh¯ hoh´.
Ma¯la˖ ma¯hwęęy' neh˖ñe', ga˖sɨɨyh˖:
—Go¯nää´ ba´ hnäh´ ta˖ jee´ jyoh´.

40 Ma´ ya˖hëë˕ Paa´ neh˖ñe˕ kyąąh´
Sila, ga˖nääy˕ ta˖ kih˕ Lidia, jee´
ga˖jęęy˕ miih¯ øøh˕ jne´. Ga˖kwa˘
Paa´ kyąąh´ Sila be˘ kiyh˕, ją¯ga´
ga˖hwëëy¯ jee´ jwɨɨ¯ ją¯, ga˖nääy˕ ta˖
jee´ jyoh˘.

17

Ga˖lä˖hnee˖ dsa¯ kyąąh´ Paa´ jee´ jwɨɨ¯ Tesalónica

1 Ga˖ngëë˘ Paa´ kyąąh´ Sila ta˖ jee´
jwɨɨ¯ Anfípoli hi˖ ga˖ngëëy˘ jee´ jwɨɨ¯
Apolonia lä˖jiih˕ ga˖lla˖nääy˕ jwɨɨ¯
Tesalónica, jee´ ma´ chih˕ kǫǫ¯ gwah˖
kih˕ dsa¯ judiu.

2 Hi˖ lä˖kǫǫ¯ tëë˕ Paa´ jmee˖, jmɨɨ´
he¯ tęęh¯ dsa¯ dsë˕ ma´ dsooy˜ neh˖
gwah˖ dsa¯hlëëyh` dsa¯. Ga˖të˘ hnë¯
jiih˜ ma´ dsooy˜ gwah˖ jmɨɨ´ he¯ tęęh¯
dsa¯ dsë˕ ma´ dsa¯kway˖ juu˕ na¯hñaa
˕ lä˖jëë¯.

3 Ma´ mi¯jnääy˖ jëë¯ go¯te˜ lä˖kǫǫ¯
na¯sɨɨ¯ juu˕ kih˕ Dio he¯ jäh˘, jmee˖ bii˕
jëë˕ Cristo wɨɨ˘ hi˖ lä˖jiiyh´ ka¯läh˘ jee´
kih˕ hi¯ na¯jąą´. Hi˖ ga˖jäyh˘:

—Jesús hi¯ hlëëhn´ kih˕ la¯, hi¯ he˘
he˘ Cristo.

4 Kǫ¯lląą´ judiu ga˖lä˖dsoo˘ dsëy˕,
he¯ją¯ ga˖jmeey˘ kǫ¯jøh˘ kyąąh´ Paa´
hi˖ kyąąh´ Sila. Jwëë˘ griego hi¯ ma´
hnaah¯ Dio ga˖hęęh¯. Hi˖ lä˖ją¯ jwëë˘
dsa¯më˘ hi¯ hii˘ juu˕ kih˕ jee´ jwɨɨ¯ ją¯
ga˖hęęyh¯ kih˕ Jesús.

5 Pero kǫ¯lląą´ judiu hi¯ sa˖ ma´
dsoo˘ dsë˕ kih˕ Jesús, ga˖lä˖llęęy˘.
He¯ją¯ na´kyąąy˘ kǫ¯lląą´ dsa¯ñɯɯh¯
hi¯ hñaa¯ dsë˕ hi¯ la´ ga˖nää´ jee´ jwɨɨ¯
ją¯. Kyąąh´ dsa¯ñɯɯh¯ he˘ ga˖lɨyh˕
ga˖tooyh¯ je¯ dsë˕ dsa¯ chąą¯ jee´ jwɨɨ¯
ją¯. He¯ją¯ ga˖nääy˕ cha´neh˖ kih˕
Jasón he¯ hnøøy˕ ma´ jąąy˕ Paa´ kyąąh´
Sila mah˕ ma´ tąąyh˖ goo¯ dsa¯jwɨɨ¯.

6 Pero sa˖ ga˖jnąąyh˖, he¯ją¯
ga˖sąąyh˕ Jasón kyąąh´ jñah˘ ga´ øøh˕
jne´, na´jąąy¯ kih˕ dsa¯ta´, ta¯hooyh˜
ki¯gąą¯ ma´ jäyh˘:

—Dsa¯ na¯ ga˖nää´ mi¯gąą˖
dsa¯ lä˖kąą¯ jmɨ¯gyɯɯ˖ hi˖ na˕
ma¯ya¯nääy˕ jee´ la¯ jnän`.

7 Jasón la¯ na¯ ma¯tąąyh¯ dsa¯ he˘
cha´neh˖ kih˕. Lä˖jëë˖ hi¯ la¯ na¯
mi¯kwąyh˕ ley kih˕ dsa¯ta´ jøøh˕ jnän`
hi¯ gya˕ roma. Jäyh˘ chąą¯ jñah˘ rey
hi¯ chęę¯ Jesús.

8 Ma´ ga˖nuu˘ dsa¯ta´ kyąąh´
dsa¯jwɨɨ¯ juu˕ ją¯, ga˖hęę˕ dsëy˕ go¯te˜.

9 He¯ją¯ ga˖jmee˘ dsa¯ta´ mada¯
ga˖mi˖hmaah´ Jasón dsoo´ kih˕ kyąąh´
lä˖jëë˖ øøh˕ jne´ hi¯ ga˖sąąyh˕ he˘.
Ją¯ga´ ga˖läąy˕.

Ngoo˕ Paa´ kyąąh´ Sila ta˖ jwɨɨ¯ Berea

10 Øøh˕ jne´ hi¯ ma´ chąą¯ jee´ ją¯,
lä˖chąh˘ hwë˕ ją¯, ga˖chęęy˕ Paa´
kyąąh´ Sila ta˖ jwɨɨ¯ Berea. Ma´
ga˖lla˖nääy˕ Berea na´nääy˕ neh˖
gwah˖ kih˕ judiu.

11 Judiu hi¯ ma´ chąą¯ Berea ją¯,
llu˕ cha¯ga´miih¯ hɯɯ´dsë¯ kih˕ lä˖kǫh˘
ga´ hi¯ chąą¯ Tesalónica. Ga˖lä˖hnøø˕
gyih˕ nuuy˕ ha¯ lä˖ la˕ juu˕ ją¯, hi˖
lä˖jë˖ jmɨɨ´ ma´ hëy¯ jee´ na¯sɨɨ¯ juu˕
kih˕ Dio mah˕ ma´ jëëy˜ che´ ma˖ra˖
ju˕dsoo˘ he¯ ma´ jäh˘ Paa´.

12 Jwëë˘ dsa¯ judiu he˘ ga˖hęęh¯
juu˕ kih˕ Dio hi˖ lä˖ją¯ jwëë˘ dsa¯më˘
griega hi¯ hii˘ juu˕ kih˕ jee´ jwɨɨ¯ ją¯ hi˖
jwëë˘ dsa¯ñɯɯh¯ ka¯läh˘.

13 Ma´ ga˖nuu˘ judiu hi¯ chąą¯
Tesalónica he¯ hąą´ Paa´ ta˖ Berea
kway˖ juu˕ kih˕ Dio, he¯ją¯ na´nääy˕
jee´ ją¯ ka¯läh˘ na´llay¯ hnii¯ kih˕ dsa˖.

14 Lä˖chąh˘ ją¯ øøh˕ jne´ hi¯ chąą¯
jee´ ją¯ ga˖chęęy˕ Paa´ ta˖ cha´hoo´
jmɨ¯ñeeh˕. Ga˖jä˘ ba´ Sila kyąąh´ Tim-
otä jwɨɨ¯ Berea.

15 He˘ ba´ øøh˕ jne´ hi¯ ma´ kyąąh´
Paa´ ga˖jmee˘ be˘ ga˖jøø˕ kiyh˕ lä˖
ga˖të˘ jwɨɨ¯ Atena. Hi˖ ma´ ga˖hwëë¯
øøh˕ jne´ jwɨɨ¯ Atena ją¯, ga˖chęę˕ Paa´
juu˕ wa´ jä¯ Sila kyąąh´ Timotä ta˖ la˖,
na˕kǫh˘ lä˖jiih˕ jee´ le˘.

Ga˖kwa˘ Paa´ juu˕ jee´ jwɨɨ¯ Atena

16 Ta´kǫ¯jiih˕ ma´ gya˕ Paa´ jøøy˜
lloo˜ Sila kyąąh´ Timotä jwɨɨ¯ Atena,
ga˖lä˖meeh˖ dsëy˕ kih˕ ga˖lä˖kąą¯ ba´
tąąh´ dio hi¯ na¯ląą˕ kąąh˜ dsa¯.

17 He⁻ja̱⁻ neh⁺ gwah⁺ ma´ mi⁻jnää⁺
Paa´ juu¹ na⁻hñaa¹ lä⁺jëë̱⁻ kih¹ judiu
hi̱⁻ ma´ chäa̱⁻ jee´ ja̱⁻, hi⁺ kih¹ jñah´ ga´
dsa⁻ hi̱⁻ hnaah⁻ Dio. Hi⁺ lä⁺jë⁺ jmɨɨ´
ma´ dsa⁻ngëë´ Paa´ lä⁺käa̱⁻ je´hmooh´
ja̱⁻, hlëë̱yh˜ dsa⁻ hi̱⁻ dsa⁻ku̱h¹ jee´ ja̱⁻
ka⁻läh´.
18 Jee´ ja̱⁻ ga⁺jëëy¹ dsa⁻ hi̱⁻ jäh´
kyɯɯh˜. Ko̱o̱⁻ nää¹ dsa⁻ he´ tëëyh˜
epicúreo hi⁺ jñah´ ka⁻läh´ tëëyh˜ es-
toico. Dsa⁻ he´ na⁻ ga⁺løø¹ ti⁻choo⁺
juu¹ kyäah´ Paa´. He⁻ja̱⁻ ga⁺jäyh´ sɨɨyh⁺
dsa⁻kyäayh´:
—Hee⁻ ba´ juu¹ he⁻ kwa⁺ dsa⁻ na⁻,
heh¹ he⁻ hlëëyh⁺ cha⁻miih⁻ ngëë¹.
Jñah´ ka⁻läh´ ga⁺jäh´:
—Lä⁺ko̱o̱⁻ he⁻ hlëëyh⁺ kih¹ jñah´ dio
hi̱⁻ sa⁺ kyu̱u̱⁺ jne´.
Lä⁺ja̱⁻ ga⁺jäyh´ kih¹ Paa´ kih¹ he⁻ ma´
mi⁻jnää⁺ Paa´ ju¹hmëë´ kih¹ Jesús hi⁺
juu¹ he⁻ lä⁺jii̱h´ dsa⁻.
19 He⁻ja̱⁻ ga⁺jääy¹ Paa´ ko̱o̱⁻ jee´ ma´
dsa⁻ñeey⁺, jee´ che̱e̱⁻ Areópago. Jee´
ja̱⁻ ga⁺ngɨɨy´ juu¹ kiyh¹:
—¿Che´ le´ nɯɯ⁻ jnääh¹ miih⁻ ha⁻ lä⁺
la¹ ju¹hmëë´ he⁻ kye̱h´ na⁻?
20 Kye̱h´ juu¹ he⁻ sa⁺ ma⁻nɯɯ´ jnääh¹
go⁻te˜. Hnøø⁻ jnääh¹ lä⁺ñe´ jnääh¹ he⁻
hnøø¹ jäh⁺ juu¹ na⁻.
21 (Jëëh´, jwë̱ë̱´ dsa⁻ chäa̱⁻ jee´ jwɨɨ⁻
Atena hi⁺ dsa⁻ hi̱⁻ ya⁺nää¹ hwa¹ ɯɯ´,
ga⁺täayh` tää̱´ jee´ ja̱⁻. Sa⁺ cha⁻ he⁻
ga´ jyoh´ he⁻ ma´ tɨh˜ dsëy¹, ma⁺la⁺
ju¹hmëë´ he⁻ ma´ nuuy¹ kyäah´ he⁻
ma´ kway¹, he⁻ ja̱⁻ ba´ ma´ tɨh˜ dsëy¹.)
22 He⁻ja̱⁻ ga⁺noo⁻ Paa´ to̱¹dsaah`jee´
kih¹ hi̱⁻ ma´ tää̱h´ Areópago ja̱⁻, mah¹
ga⁺jäyh´:
—Kyu̱u̱n⁺ hnäh´ dsa⁻ chäa̱⁻ Atena.
Peer⁺ mi⁻teh` hnäh´ kyäah´ lä⁺jëë̱⁺ dio
kyäah´ hnäh´.
23 Jëëh´ lä⁺ ma´ ñeen´ na´ngën¹
lä⁺käa̱⁻ jee´ jwɨɨ⁻ la⁻, ga⁺jëën¹ lä⁺käa̱⁻
ba´ tää̱h´ hi̱⁻ na⁻läa̱⁻ käah⁺ hnäh´. Jee´
ja̱⁻ ga⁺jëën¹ ko̱o̱⁻ na´hyoo´ jee´ na⁻sɨɨ⁻
lä⁺la⁻: “Hii̱⁻ la⁻ Dio hi̱⁻ sa⁺ kyu̱u̱⁺ jne´.”
Jëë` da´ hnäh´, he´ ba´ Dio hi̱⁻ hnaah⁺
hnäh´, ni⁺ sa⁺ kyu̱u̱⁺ hnäh´, kih¹ hi̱⁻ he´
na⁻ hlëëhn´ na¹.
24 ’Dio hi̱⁻ ga⁺jmee´ lä⁺käa̱⁻
jmɨ⁻gyɯɯ⁺, hi̱⁻ ga⁺jmee´ lä⁺jë⁺ he⁻ ga´
cha⁻ në´ kih¹, hi̱⁻ he´ läa̱¹ jɯɯ´ gyɯɯh¹
hwa¹, he⁻ja̱⁻ sa⁺ jmee⁺ bii¹ jmee¹ dsa⁻
jmɨ⁻gyɯɯ⁺ ko̱o̱⁻ gwah⁺ jee´ gyay⁺.
25 Sa⁺ cha⁻ he⁻ jmee⁺ bii¹ kiyh¹ ni⁺
miih⁻, ni⁺ hi̱⁻ jmee¹ ta´he¹ kiyh¹. Hñii´
bih¹ jmeey⁺ chäa̱⁻ lä⁺jëë̱⁺ jne´, jmeey⁺
kii̱´ jne´ lle´ hi⁺ kway⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ jmee⁺
bii¹ jnän`.
26 ’Kih¹ jäa̱⁻ dsa⁻ñɯɯh⁻ ba´
ga⁺jmääy¹ lä⁺jëë̱⁺ nää¹ dsa⁻ jmɨ⁻gyɯɯ⁺
mah¹ dsa⁻täayh` lä⁺käa̱⁻ hwa¹. Hi⁺
ga⁺tøøy¹ hih⁺ ha⁻ ko̱h´ jmɨɨ´ dsa⁻täah`
dsa⁻ hi⁺ ha⁻ hñii´ dsa⁻täayh`.
27 Ga⁺jmääy¹ jne´ mah¹ hnääh´ jnih´.
Lä⁺ja̱⁻ ko̱o̱⁻ sa⁺ su̱´ sa⁺ jne˜ ba´ jne´ Dio.
Jëëh´, ma⁺ra⁺ ju¹dsoo´ sa⁺ cheyh¹ ɯɯ´
kih¹ lä⁺jäa̱⁻ lä⁺jäa̱⁻ jne´.
28 Jëëh´, ta⁺la⁺ kiyh¹ ba´ chäa̱⁻ jne´
hi⁺ ga⁺nøø´ jne´ hi⁺ na´jii̱h⁺ jne´. He⁻
la⁻ je̱e̱h¹ kwee⁻ lä⁺ko̱h´ ga⁺sɨɨ´ ko̱⁻llaa̱´
dsa⁻gooh´ hnäh´ hi̱⁻ ma´ kyɯɯh˜, hi̱⁻
ga⁺jäh´: “Läa̱¹ jne´ sa´ju̱⁻ kih¹ Dio.”
29 ’Lä⁺llu¹ he⁻ läa̱¹ jne´ sa´ju̱⁻ kih¹
Dio, he⁻ja̱⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻ kih¹ jmeen´
hɯɯ´dsë⁻ läay¹ lä⁺ko̱o̱⁻ dio hi̱⁻ jmää˜
dsa⁻ kyäah´ ñe¹ nøø¹ o ñe¹ tøø⁻ o
kyäah´ ku̱u̱´. Jëëh´ he̱e̱h¹ he⁻ jmee⁺
dsa⁻ ja̱⁻, la¹ lä⁺ko̱o̱⁻ gwa´ hɯɯ´dsë⁻ kih¹
dsa⁻ ba´.
30 Jää¹, sa⁺ ga⁺jmee´ Dio he¹ kih¹
lä⁺jë⁺ he⁻ ma´ jmee⁺ dsa⁻. Jëëh´ dsa⁻,
sa⁺ ma´ ñe⁻ hee⁻ ja̱⁻ ma´ jmeey⁺. Pero
jmɨɨ´ na¹, Dio jmee⁺ mada⁻ kih¹ lä⁺jëë̱⁺
dsa⁻ hi̱⁻ tääh´ lä⁺käa̱⁻ jmɨ⁻gyɯɯ⁺ wa´
lä⁻dsäa̱˜ dsëy¹ lä⁺jë⁺ he⁻ jmeey⁺.
31 Jëëh´, ga⁺tøø¹ Dio hih⁺ lloo˜
ko̱o̱⁻ jmɨɨ´ llay¹ ta´ kih¹ lä⁺jëë̱⁺ dsa⁻
kyäah´ ju¹dsoo´. Ma⁻na⁻lle̱e̱h´ ba´ jäa̱⁻
dsa⁻ñɯɯh⁻ hi̱⁻ lla¹ ta´ hi⁺ kih¹ lä⁺jëë̱⁺
dsa⁻ ga⁺jmee´ Dio dsoo´ juu¹ ja̱⁻, lä⁺llu¹
he⁻ ga⁺mi⁺jii̱yh` Jesús jee´ kih¹ hi̱⁻
na⁻ju̱u̱´ —ga⁺jäh´ Paa´.
32 Ma´ ga⁺nuu´ dsa⁻ he´ juu¹ he⁻
lä⁺jii̱h´ dsa⁻ hi̱⁻ ma⁻na⁻ju̱u̱´, ko̱⁻llaa̱´
dsa⁻ he´ ga⁺mi⁺kwäyh¹ hi⁺ ko̱⁻llaa̱´
ga⁺jäh´ lä⁺la⁻:
—Jyoh´ jii̱h˜ ba´ nɯɯ´ jnääh¹ ka⁻läh´
juu¹ na⁻.

33 He⁻ja̱⁻ ya⁺hëë̱ˡ Paa´ jee´ kihˡ dsa⁻ he´.
34 Ko̱⁻llaa̱´ hi̱⁻ ga⁺lä⁺dsoo´ dëˡ, ga⁺jmeey´ ko̱⁻jøh´ kyaa̱h´ Paa´. Jee´ ja̱⁻ ma´ hää̱´ Dionisio hi̱⁻ ma´ dsoo˜ ta⁺ Areópago. Hi⁺ lä⁺ja̱⁻ ga⁺hëëh⁻ jaa̱⁻ dsa⁻më´ hi̱⁻ ma´ chëë̱⁻ Dámari hi⁺ chaa̱⁻ ga´ jñah´ hi̱⁻ ga⁺hëëh⁻.

18

Ngooˡ Paa´ ta⁺ jwëë̱⁻ Corinto

1 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja̱⁻, ya⁺hëë̱ˡ Paa´ jwëë̱⁻ Atena ngooyˡ ta⁺ jwëë̱⁻ Corinto.
2 Jee´ ja̱⁻ ga⁺jëëyˡ jaa̱⁻ judiu chëë̱⁻ Aquila hi̱⁻ ga⁺lä⁺chaa̱⁺ jee´ jwëë̱⁻ Ponto, hi̱⁻ hmëë´ ya⁺hëë̱ˡ hwaˡ Italia kyaa̱h´ mëy´ Priscila lä⁺hih⁺ kihˡ Claudio rey to⁻në´. Hi̱hˡ rey he´, sa⁺ hnøøyˡ ma´ dsa⁻taa̱h` dsa⁻ hi̱⁻ laa̱ˡ judiu jee´ jwëë̱⁻ Roma he⁻ nøø´ hwaˡ Italia. He⁻ja̱⁻ ñee´ Paa´ na´jëë̱⁻ dsa⁻gooyˡ he´.
3 Aquila he´ ma´ jmee⁺ ta´ hme˜ hmëë̱⁻loo⁻, he⁻ ja̱⁻ ma´ laˡ ta´ kiyhˡ. Ja̱⁻ba´ lih⁺ Paa´ ma´ jmeey⁺ ta´ ja̱⁻ ka⁻läh´, he⁻ja̱⁻ ga⁺jäy´ jmeey⁺ ta´ ja̱⁻ ko̱⁻jøh´ kyaa̱yh´.
4 Lä⁺jë⁺ jmëë̱´ he⁻ tëëh⁻ dsa⁻ dëˡ ma´ dsoo˜ Paa´ neh⁺ gwah⁺ mäh⁻ ma´ dsa⁻hëëyh` dsa⁻ judiu kyaa̱h´ hi̱⁻ sa⁺ laa̱ˡ judiu, ma´ kway⁺ juuˡ na⁻hñaaˡ lä⁺jëë̱⁻ ha⁻ lä⁺ jee´ ma´ hëëh⁺ dsa⁻ juuˡ kihˡ Dio.
5 Ma´ ga⁺lloo˜ˡ Sila kyaa̱h´ Timotä hi̱⁻ ma´ tää̱h´ Macedonia, ja̱⁻ga´ ga⁺tëˡ Paa´ ta´ jmee⁺ hmëë̱⁻loo⁻ mahˡ ga⁺kway´ juuˡ kihˡ Dio ba´. Ga⁺hëëyhˡ judiu dsa⁻gooyˡ, ga⁺jmeey´ juˡdsoo´ kihˡ Jesús. Ga⁺jäyh´ hi̱⁻ he´ he´ Cristo.
6 Pero dsa⁻ he´ ga⁺løøˡ jiiyh˜ juuˡ kyaa̱h´ Paa´, hi⁺ ga⁺mi⁺kwa̱yhˡ ka⁻läh´. He⁻ja̱⁻ ga⁺kyah´ Paa´ hmëëh⁻ kihˡ, ga⁺jäyh´:

—Dsoo´ kyahˡ hñaahˡ ba´ hnäh´ na⁻, he⁻ juuh´ hnäh´ lä⁺ ma⁻na⁻bää̱h` ja̱⁻ba´ hnäh´ kyaa̱h´ dso´kye⁻. Sa⁺ cha⁻ dsoo´ dsëë̱n˜ ni⁺ miih⁻. Naˡ ta⁺ cha´në´ na´ka̱n` juuˡ la⁻ kihˡ dsa⁻ hi̱⁻ sa⁺ laa̱ˡ judiu ba´.

7 Ya⁺hëë̱yˡ neh⁺ gwah⁺ ja̱⁻, ngooyˡ cha´neh⁺ kihˡ jaa̱⁻ dsa⁻ñuuh⁻ hi̱⁻ chëë̱⁻ Justo hi̱⁻ ma´ gyaˡ jäh⁺ jee´ chihˡ gwah⁺. Hi̱⁻ he´ ma´ ga̱h⁺ Dio.
8 Jaa̱⁻ dsa⁻ hi̱⁻ hä´ goo⁻ gwah⁺ hi̱⁻ chëë̱⁻ Crispo, ga⁺hëëh⁻ juuˡ kihˡ Jesús kyaa̱h´ lä⁺jëë̱⁺ hi̱⁻ chaa̱⁻ kyaa̱yˡ. Hi⁺ jwëë̱´ dsa⁻ hi̱⁻ chaa̱⁻ ja̱⁻ba´ Corinto ja̱⁻, ga⁺hëëyh⁻ juuˡ kihˡ Dio ma´ ga⁺nuuy´ juuˡ he⁻ ma´ kwa⁺ Paa´. Lä⁺jëë̱⁺ hi̱⁻ he´ ga⁺saa̱⁻ jmëë̱⁻.
9 Ko̱o̱⁻ hwëˡ he⁻ ma´ gyaˡ Paa´ jwëë̱⁻ Corinto ja̱⁻, ga⁺hëë̱´ mëˡnëy´ Dsa⁻jøøhˡ jnän` hi̱⁻ ga⁺jäh´ sëëyh⁺:

—Ta⁺ wa´ ga̱hˡ, hlëëh´ ba´ hne⁻ juuˡ kin⁺, ta⁺ tëˡ´ he⁻ kwah⁻ juuˡ.
10 Ni⁺ jaa̱⁻ sa⁺ chaa̱⁻ hi̱⁻ kaa̱hˡ hne⁻ mahˡ jmeeyh⁺ hne⁻. Jëëh´ jnä´ chehnˡ kyaa̱h´ hne⁻. Hi⁺ ta⁺ jyoh´ ko̱⁻taa̱⁻, tää̱h´ jwëë̱´ dsa⁻ jee´ jwëë̱⁻ la⁻ hi̱⁻ naˡ ga´ hëëh⁺ juuˡ kin⁺.
11 He⁻ja̱⁻ ga⁺jä´ Paa´ ko̱o̱⁻ ji̱⁻ñe⁻ na⁻dsë˜ jñee´ sëh⁻ jee´ jwëë̱⁻ Corinto ja̱⁻, kway⁺ juuˡ kihˡ Dio.
12 Lä⁺ko̱h´ ma´ laa̱ˡ Galión lle´moh´ kihˡ lä⁺kaa̱⁻ hwaˡ Acaya, lä⁺jëë̱⁺ judiu hi̱⁻ chaa̱⁻ Corinto ga⁺taa̱yh` juuˡ kwee⁻ kyaa̱h´ dsa⁻kyaa̱yh´ ga⁺tëëyˡ kyaa̱h´ Paa´ he⁻ja̱⁻ na´jää̱y⁻ në´ta´,
13 ma´ jäyh´:

—Dsa⁻ñuuh⁻ la⁻ mi⁻tëë̱y⁺ dsa⁻ ha⁻ lä⁺ jee´ hnaayh⁺ Dio mahˡ lla⁻dsëëy` kihˡ ley jnän` kyaa̱h´ juuˡ ja̱⁻.
14 Ma⁻chehˡ Paa´ ma´ hlëëhˡ, ma´ ga⁺jäh´ Galión sëëyh⁺ dsa⁻ judiu he´:

—Cher´mahˡ dsoo´ laˡ hlëëhˡ he⁻ jmeey⁺, o cher´mahˡ na⁻bää̱yh` ko̱o̱⁻ dsoo´ juuh⁻, ja̱⁻ga´ na⁺ høøˡ kwaa̱t˜ llan` ta´ kyahˡ hnäh´ dsa⁻ judiu.
15 Pero juuˡ ta⁺jmahˡ ba´ na⁻ hlëëh´ hnäh´. Dsa⁻ ba´ na⁻ hää̱h⁺ hnäh´, kihˡ ley kyahˡ hnäh´ ba´ na⁻ hlëëh´ hnäh´. He⁻ja̱⁻ jëë` ba´hnäh´ ha⁻ lä⁺ lä⁺ee⁻ juuˡ na⁻. Sa⁺ hnoonˡ taa̱hn⁻ hñëëin⁺ kyaa̱h´ he⁻ na⁻ —ga⁺jäyh´.
16 He⁻ja̱⁻ ga⁺hwëë̱yˡ dsa⁻ he´ në´ta´ ja̱⁻.
17 He⁻ja̱⁻ ga⁺saa̱hˡ dsa⁻ he´ Sóstene hi̱⁻ ma´ hä´ goo⁻ gwah⁺ kiyhˡ. Ga⁺kway´ kihˡ ta⁺ ka´hne⁻ kihˡ në´ta´

ja̱⁻. Pero lle´moh´ he´ ni˖ miih⁻ sa˖ ga˖jmeey´ he' kiyh'.

18 Pero ga˖gya⁻ ga´ Paa´ cha⁻miih⁻ jmɨɨ´ Corinto ja̱⁻. Ja̱⁻ga´ ga˖hɨyh' juu' kih' lä˖jëë˖ øøh' jne´, ngooy' ta˖ hwa' Siria, kyäah´ Aquila kyäah´ Priscila. Jää' ja̱⁻ga´ dsa⁻täayh`neh˖ barco jwɨɨ⁻ Cencrea, ga˖tii´ Paa´ lle´, ga˖jmeey´ kwaah⁻ go⁻te˜. Lä˖ja̱⁻ ga˖lä˖jnä´ ga˖jmeey´ ko̱o̱⁻ hmooh´ kyäah´ Dio.

19 Ma´ ga˖lla˖nääy' Éfeso, ja̱⁻ jiih' ga˖jä´ dsa⁻kyäayh´. Ngoo' ba´ Paa´ ta˖ gwah˖ na´hlëëyh´ judiu.

20 He⁻ja̱⁻ ga˖ngɨɨ´ judiu he´ ma´ jä ' ga´ Paa´ miih⁻ jmɨɨ´, pero sa˖ ga˖hëëyh⁻.

21 Ga˖hɨyh' juu' kih' lä˖jëë˖ hi̱⁻ he´, ga˖sɨɨyh˖:

—Jmee˖ bii' naahn¬ jmɨɨ´ he⁻ të´ Jerusalén. Pero ko̱o̱⁻ ka⁻läh´ jän⁻ ya´jëën˖ hnäh´, cher´mah' lä˖ja̱⁻ hnøø' Dio.

Éfeso ja̱⁻ ga˖he' Paa´ neh˖ barco, ngaayh' ta˖ Jerusalén.

22 Ma´ ga˖llooy' Cesarea, ngaah' bih' ta˖ Jerusalén na´jmeey´ Dio kih' øøh' jne´ hi̱⁻ ma´ täah´ jee´ ja̱⁻. Ja̱⁻ga´ ngooy' ta˖ jwɨɨ⁻ Antioquía ka⁻läh´.

23 Ga˖gyay⁻ miih⁻ jmɨɨ´ Antioquía, ja̱⁻ga´ ya˖hëëy' ka⁻läh´, ngooy' lä˖ko̱o̱⁻ lä˖ko̱o̱⁻ jwɨɨ⁻ he⁻ nøø´ hwa' Galacia, hi˖ lä˖ja̱⁻ jwɨɨ⁻ he⁻ nøø´ hwa' Frigia, na´kway⁻ be´ kih' lä˖jëë˖ øøh' jne´ hi̱⁻ ma´ täah´ lä˖kaa̱⁻ jee´ ja̱⁻.

Ga˖kwa´ Apolo juu' jee´ jwɨɨ⁻ Éfeso

24 Ta´ko̱⁻jiih' ja̱⁻, ga˖lloo' ta˖ jwɨɨ⁻ Éfeso jaa̱⁻ judiu hi̱⁻ chee̱⁻ Apolo, hi̱⁻ ga˖lä˖chaa̱˖ jee´ jwɨɨ⁻ Alejandría. Peer˖ liyh˖ kway˖ juu' kih' Dio na⁻hñaa ' lä˖jëë⁻ hi˖ ma´ kyɯɯyh˜ ra⁻këh' ra⁻lluu̱' jee´ na⁻sɨɨ⁻ juu' kih' Dio.

25 Ga˖lä˖tëë˖ bih' ha⁻ lä˖ la' jwë' kih' Jesús hi˖ ma´ hlëëyh˖ lä˖kaa̱⁻ tuh⁻dsëy'. Ma´ mi⁻tëëy˖ dsa⁻ na⁻hñaa ' lä˖jëë⁻ ha⁻ lä˖ la' juu' kih' Jesús. Pero he⁻ saa̱˖ dsa⁻ jmɨɨ⁻, ma˖la˖ he⁻ ma´ jmee˖ Jwaa̱¬ ba´ ma´ kyɯɯyh˜.

26 Sa˖ goyh˖, ga˖løøy' hlëëyh˜ dsa⁻ neh˖ gwah˖ kih' judiu he⁻ chih' Éfeso ja̱⁻. Pero lä˖ ma´ ga˖nuu´ Aquila kyäah´ Priscila ha⁻ lä˖ la' juu' he⁻ ma´ kwa˖ Apolo ja̱⁻, he⁻ja̱⁻ ga˖tëëy⁻ ta˖ kiyh' mah' na´heeh´ gyih' ha⁻ lä˖ la' juu' kih' Dsa⁻jøøh' jnän` jee´ sa˖ ma´ kyɯɯyh˜.

27 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja̱⁻, ga˖lä˖hnøø' Apolo dsoo' ta˖ hwa' Acaya. Hi˖ lä˖jëë˖ øøh' jne´ hi̱⁻ ma´ täah´ kyäayh´ jee´ ja̱⁻, ga˖kway´ be´ kih' hi˖ ga˖sɨɨy´ ko̱o̱⁻ je⁻ kih' øøh' jne´ hi̱⁻ ma´ täah´ Corinto he⁻ nøø´ hwa' Acaya mah' wa´ hee̱yh⁻ Apolo lä˖kaa̱⁻ tuh⁻dsëy'. Hi˖ ma´ ga˖llooy' jee´ ja̱⁻, ga˖la' llu' cha⁻miih⁻ kih' lä˖jëë˖ øøh' jne´ hi̱⁻ ga˖hee̱h⁻ kih' Dio, kih' he⁻ llu' dsë' Dio kyäayh´.

28 Lä˖jiih' jee´ le´, ga˖ti⁻ ga˖choo´ Apolo juu' kyäah´ judiu dsa⁻kyäayh´. Ga˖mi˖jnääy⁻ na⁻hñaa ' lä˖jëë⁻ lä˖ko̱o̱⁻ jäh´ juu' kih' Dio mah' lä˖ngëëy´, Jesús he´ hi̱⁻ laa̱' Cristo.

19

Ngoo' Paa´ ta˖ jwɨɨ⁻ Éfeso

1 Ta´ko̱⁻jiih' ma´ gya' Apolo jwɨɨ⁻ Corinto, ngoo' Paa´ jwë´ hwa' ba´ lä˖jiih' ga˖llooy' jwɨɨ⁻ Éfeso. Ma´ ga˖llooy' jee´ ja̱⁻ ga˖jee̱y' ko̱⁻llaa̱´ øøh' jne´.

2 He⁻ja̱⁻ ga˖ngɨɨ´ Paa´ juu' kiyh':

—¿Che´ ga˖tëëh´ hnäh´ Jmɨ⁻lle´ Na⁻jngɨɨ' lä˖ ma´ ga˖hee̱h` hnäh´ juu' kih' Dsa⁻jøøh' jnän`?

He⁻ja̱⁻ ga˖jäh´ dsa⁻ he´:

—Ni˖ sa˖ ñe´ jnääh' hee⁻ ja̱⁻ Jmɨ⁻lle´ Na⁻jngɨɨ'.

3 He⁻ja̱⁻ ga˖jäh´ Paa´:

—¿Hee⁻ juu' ga˖jmeeh´ hnäh´ dsoo´ he⁻ ga˖saah⁻ hnäh´ jmɨɨ⁻?

Mah' ga˖jäh´ dsa⁻ he´:

—Ga˖saa̱⁻ jnääh ' jmɨɨ⁻ lä˖hih˖ ga˖jmee´ Jwaa̱¬ ba´.

4 Mah' ga˖jäh´ Paa´ sɨɨyh˖:

—Jwaa̱¬ ga˖choo' jmɨɨ⁻ kih' dsa⁻ hi̱⁻ ga˖lä˖dsaa̱˜ dsë' he⁻ ma´ jmeey˖ he⁻ hlɨɨh'. Ga˖sɨɨyh˖ dsa⁻ he´: “Wa´

lä˖dsoo˴ hoh˴ hnäh˴ kih˩ hi̱˗ jä˖ këë̱˗ ga˴ ki˖ jnä˴.” Jwäa̱˗ he˴ ma˴ hlëëh˖ kih˩ Jesús hi̱˗ läa̱˩ Cristo.

5 Ma˴ ga˖nuu˴ dsa˗ he˴ juu˩ ja̱˗, ga˖säay˗ jmɨɨ˗ lä˖hih˖ kih˩ Jesús.
6 Lä˖ ma˴ ga˖kye˗ Paa˴ goo˗ ë˴ kiyh˩, ga˖jyoo˩ Jmɨ˗lle˴ Na˗jngɨɨ˩ ë˴ kih˩ dsa˗ he˴. Lä˖chah˴ ja̱˗ ga˖hlëëyh˴ jyoh˴ juu˩ hi˖ ga˖lööy˩ ngëëy˜ juu˩ he˗ ma˴ mi˗jnää˖ Dio kiyh˩.
7 Jee˴ lä˖jëë̱˖ dsa˗ñɯɯh˗ he˴ ma˴ tee̱˩ gya˖tuu̱˴.

8 Uu̱˗ sɨh˗ he˗ ga˖gya˗ Paa˴ jee˴ ja̱˗, ma˴ dsooy˜ gwah˖ kih˩ dsa˗ judiu he˗ chih˩ jee˴ ja̱˗. Sa˖ goyh˖ ma˴ hlëëyh˜ dsa˗ hi˖ ga˖mi˖jnääy˗ na˗hñaa˩ lä˖jëë̱˗ ha˗ lä˖ jää̱˖ Dio dsa˗ lä˖hih˖ kih˩.
9 Pero ko̱˗llaa̱˴ dsa˗ he˴ ma˴ hweh˗ dsëy˩, sa˖ ga˖jmeey˴ dsoo˴ dsëy˩ kih˩ Jesús. Wɨɨ˴ ba˴ ga˖hlëëyh˴ kih˩ Jesús to˖lo˖ ë˴ dsa˗kyaayh˴. He˗ja̱˗ ya˖hëë̱˩ Paa˴ jee˴ kih˩ dsa˗ he˴, ga˖jääy˩ øøh˩ jne˴ ga˖nääy˩ jee˴ chih˩ sa˗kwel˜ kih˩ hi̱˗ chee̱˗ Tiranno. Jee˴ ja̱˗ ga˖hlëëh˩ Paa˴ øøh˩ jne˴ juu˩ kih˩ Jesús lä˖jë˖ jmɨɨ˴.
10 Lä˖ja̱˗ ga˖jmeey˴ lä˖jiih˩ ga˖të˴ to̱˩ ji̱˗ñe˗. Lä˖jwë˴ ja̱˗ lä˖jëë̱˖ judiu hi̱˗ ma˴ chaa̱˗ hwa˩ Asia, hi˖ lä˖kye̱˗ dsa˗ hi̱˗ sa˖ laa̱˩ judiu, ga˖nuuy˴ juu˩ kih˩ Jesús Dsa˗jøøh˩ jnän`.
11 He˗ ba˴ che˗ jɯh˗gaa̱˗ he˗ ga˖jmee˴ Dio jee˴ ja̱˗ ta˖la˖ kih˩ Paa˴.
12 Ma˴ dsa˗nää˩ dsa˗ kyaah˴ hmɨɨh˗ kih˩ jee˴ ma˴ cheh˩ Paa˴. Koo̱˗ ma˴ dsa˗jnooh˩ miih˗ ë˴ kih˩ Paa˴ hmɨɨh˗ sa˴luu˗ hi˖ hmɨɨh˗ hii˴ cha˴ë˴. Hmɨɨh˗ ja̱˗ ma˴ dsa˗suy` dsa˗dsaah˴ kyaay˩. Lä˖ja̱˗ ma˴ dsa˗jä̱˩ kiyh˩ hi˖ lä˖kye̱˗ jmɨ˗lle˴ hlɨɨh˩ ma˴ hwëë̱˗.

13 Hi˖ ma˴ chaa̱˗ ko̱˗llaa̱˴ judiu hi̱˗ ma˴ ga˖nää˴ ta˖ kye̱˩ ta˖ ñii˴ ma˴ hwëë̱y˜ jmɨ˗lle˴ hlɨɨh˩ kih˩ dsa˖. Pero koo̱˗ hä˴, ja˩ hɯɯ˴dsë˗ kiyh˩ ma˴ hwëë̱y˩ jmɨ˗lle˴ hlɨɨh˩ kyaah˴ be˴ kih˩ Jesús, ga˖jäyh˴:

—Kyaah˴ hih˖ kih˩ Jesús hi̱˗ hlëëh˖ Paa˴ kih˩, jmeen˖ hih˖ hwëë̱h˗ hnäh˴.

14 He˗ la˗ ma˴ jmee˖ lä˖jëë̱˖ gyee̱˩ joo̱˴ dsa˗ judiu hi̱˗ ma˴ chee̱˗ Esceva, hi̱˗ ma˴ laa̱˩ jaa̱˗ jmi˗dsa˗ hi̱˗ kye̱˗ ë˴.
15 Pero ga˖jiih˩ jmɨ˗lle˴ hlɨɨh˩ juu˩ kyaah˴ dsa˗ he˴, ga˖jäyh˴:
—Kyuu̱˖ ba˴ jnä˴ Jesús, hi˖ ma˖ ba˴ jnä˴ hii̱˗ he˴ Paa˴, pero hnäh˴, sa˖ kyuun˖ ni˖ miih˗.
16 Dsa˗ hi̱˗ ma˴ kye̱˗ jmɨ˗lle˴ hlɨɨh˩ he˴, ni˖ juu˩ ga˴ sa˖ ga˖hɨɨy˴, ga˖soo̱yh˩ kih˩ lä˖jëë̱˖ gyee̱˩ dsa˗ he˴. Peer˖ ga˖kway˴ kih˩, lä˖jiih˩ ga˖jmääyh˗ dsoo˴, ga˖kyɯɯy˩ to˖lo˖kwaayh˖.
17 Lä˖jëë̱˖ dsa˗ judiu hi˖ kyaah˴ dsa˗ hi̱˗ sa˖ laa̱˩ judiu hi̱˗ ma˴ tää̱h˴ Éfeso ga˖lä˖goyh˖ jwërte ma˴ ga˖nuuy˴ ha˗ lä˖ ga˖la˩ kih˩ dsa˗ he˴. He˗ja̱˗ ga˖jmeey˴ jɯɯh˗ kih˩ Jesús.
18 Hi˖ jwëë̱˴ dsa˗ hi̱˗ ga˖hee̱h˗ juu˩ kih˩ Dio ga˖mi˖jnääy˗ to˖lo˖ ë˴ øøyh˗ lä˖jë˖ he˗ hlɨɨh˩ he˗ ma˴ jmeey˖.
19 Hi˖ ja̱˗ba˴ lä˖ja̱˗ jwëë̱˴ hi̱˗ ma˴ tëë̱˗ ji˗nah˴ ma˴ dsa˗kay˖ je˗ hlɨɨh˩ ja̱˗, mah˩ ma˴ dsa˗jey˖ cha˴ë˴ jee˴ lä˖jëë̱˖. Hi˖ ma˴ ga˖jmeeh˩ dsa˗ kwaat˜ joh˴ kyee̱˴ jee˴ lä˖jë˖ mo˴je˗ ja̱˗, ya˖hɨɨ˩ kwaat˜ to̱˖lo˖gya˴ mil kuu˴ tøø˗.
20 Lä˖ja̱˗ ga˖lä˖jwëë̱˴ cha˗ga˴miih˗ dsa˗ hi̱˗ ga˖nuu˴ juu˩ kih˩ Dio hi˖ ga˖jëëy˩ ha˗ koh˴ be˴ sa˖ cha˗ kih˩ Dio.
21 Ma˗ngëë˴ he˗ ja̱˗, ga˖jmee˴ Paa˴ hɯɯ˴dsë˗ dsooy˩ ka˗läh˴ ta˖ hwa˩ Macedonia hi˖ ta˖ hwa˩ Acaya. Ja̱˗ga˴ dsaayh˩ ta˖ Jerusalén. Hi˖ ga˖jäyh˴:
—Ma˗lä˗hɨɨ` miih˗ jmɨɨ˴ gyan˴ Jerusalén, ma˖ra˖ he˗ jmee˖ bii˩ nɨɨn` ta˖ Roma.
22 Uu̱˩ hi̱˗ ma˴ jmee˖ ko̱˗jøh˴ kyaayh˴ ga˖chee̱y˩ ta˖ hwa˩ Macedonia, ga˖chee̱y˩ Timotä kyaah˴ Erasto. Pero ga˖jä̱˴ ga˴ Paa˴ miih˗ jmɨɨ˴ hwa˩ Asia ja̱˗.

Ga˖lä˖hnee˖ dsa˗ hi̱˗ ma˴ chaa̱˗ jwɨɨ˗ Éfeso kyaah˴ Paa˴

23 Jmɨɨ˴ ja̱˗ ga˖lä˖cha˖ koo̱˗ hnii˗ jɯɯh˗ jee˴ jwɨɨ˗ Éfeso, kwaat˜ kih˩ ju˩hmëë˴.
24 Jee˴ ja̱˗ ma˴ gya˩ jaa̱˗ dsa˗ chee̱˗ Demetrio hi̱˗ ma˴ kwa˖ ta˴ he˗ jmee˖

dsa⁻ gwah⁺ pih⁺ kyąąh´ ñe¹ tøø⁻ jmah⁺
he⁻ la⁺ heęęh⁻ gwah⁺ kih⁺ Diana he⁻
ma´ chih¹ jee´ jwɨɨ⁻ ją⁻. Kyąąh´ ta´
ją⁻ ma´ lɨyh⁺ cha⁻miih⁻ kuu´ kyąąh´
dsa⁻kyąąyh´.
25 He⁻ją⁻ ga⁺jøøyh⁻ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ hi̱⁻
ma´ jmee⁺ ta´ kiyh¹ hi⁺ jñah´ ga´ dsa⁻
hi̱⁻ ma´ jmee⁺ ją⁻ba´ ta´ ją⁻, mah⁺
ga⁺sɨɨyh⁺:
—Dsa⁻ñuuh⁻, ñeh´ ba´ hnäh´ kwee⁻
lëh¹ jne´ cha⁻miih⁻ kuu´ kyąąh´ ta´ la⁻.
26 Pero na⁺ ma⁻jëë´ jne´ hi⁺ ma⁻nuu´
jne´ ngë⁺ Paa´ Éfeso la⁻ mi⁻gąąy⁺
jwëë´ dsa⁻. Hi⁺ ją⁺ ma⁺la⁺ jee´ la⁻
jmeey⁺ lä⁺na⁻. Lä⁺ ga⁺dsa⁺ hwa⁺ Asia
ma⁻mi⁻gąąy⁻ jwëë´ dsa⁻, jäyh´: "Ją⁺
Dio he´, hi̱h⁺ dio hi̱⁻ jmäą̈˜ dsa⁻ kyąąh´
goo⁻."
27 He⁻ją⁻ hii´ goo⁻ wa´ra⁻ ga⁺heęy⁺
ta´ jnän` la⁻, hi⁺ mo⁺so⁺ tooh⁺ dsa⁻ ta´
gwah⁺ kih⁺ dio Diana jnän` hi⁺ lä⁺ją⁻
mo⁺so⁺ jmeey⁺ juuh⁻ kih⁺ Diana, hi̱⁻
hnaah⁻ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ chąą⁻ hwa⁺ Asia
hi⁺ lä⁺kąą⁻ jmɨ⁻gyuu⁺ ka⁻läh´.
28 Ma´ ga⁺nuu´ dsa⁻ he´ juu¹ ją⁻,
ga⁺lä⁺lęęy´ jwërte hi⁺ ga⁺løøy⁺ tooyh˜
cha⁻miih⁻ mɨɨh´, ma´ jäyh´:
—¡He⁻ ba´ che⁻ jøøh¹ Diana hi̱⁻ cheh⁺
Éfeso la⁻!
29 He⁻ją⁻ ga⁺kąh⁺ ga⁺gwëh⁺ huu´dsë⁻
kih⁺ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ chąą⁻ jee´
jwɨɨ⁻ ją⁻. Koo̱⁻ mɨɨ¹ ba´ ga⁺jmeey´
ga⁺sąąyh⁺ Gayo kyąąh´ Aristarco
na´jäąy⁻ jee´ dsa⁻ñee⁺ dsa⁻kyąąyh´.
Lä⁺uu´ dsa⁻ñuuh⁻ he´ chąą⁻ Mace-
donia hi⁺ ma´ jmeey⁺ ko̱⁻jøh´ kyąąh´
Paa´.
30 Hnøø⁺ Paa´ ma´ dsa⁻hlëëh` kyąąh´
dsa⁻ he´ pero sa⁺ ga⁺kwa´ øøh⁺ jne´
jwë¹ ma´ dsooy¹.
31 Hi⁺ lä⁺ją⁻ ko̱⁻lląą´ hi̱⁻ ma´ ląą¹ ta´
hwa¹ Asia ją⁻, ma´ jwąyh´ kyąąh´ Paa´.
He⁻ją⁻ ga⁺cheęy⁺ juu¹ kih⁺, ga⁺chuuy´
kyąąh´ Paa´ mah⁺ sa⁺ dsooy⁺ jee´ tąąh´
dsa⁻ he´.
32 Ga⁺kąh⁺ ga⁺gwëh⁺ go⁻te˜ huu´dsë⁻
kih⁺ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ tąąh´ jee´ ją⁻.
Kąh´ ba´ ma´ hlëëh⁺ lä⁺jąą⁻ lä⁺jąą⁻. Hi⁺
jwëë´ ga´ hi̱⁻ sa⁺ ma⁻ñe⁻ hee⁻ kih⁺ ją⁻
he⁻ ma´ tąąyh´ jee´ ją⁻.
33 He⁻ją⁻ dsa⁻ judiu ga⁺hñąay⁺
na⁺koh´ Alejandro jee´ kih¹ lä⁺jëë⁺
dsa⁻ he´ mah⁺ na´jäąy⁻ ta⁺ cha´në´.
He⁻ją⁻ ga⁺jmee´ Alejandro lii˜ kyąąh´
gooy⁻, hnøøy⁺ ma´ hlëëyh¹ jwoo¹ kih⁺
judiu.
34 Pero ma´ ga⁺lä⁺kyuu⁺ dsih´ ląay⁺
judiu, koo̱⁻ hä´ ba´ ga⁺tooh⁺ lä⁺jëë⁺
mɨɨh´. Miih⁻ ga´ sa⁺ ga⁺të´ to̱⁺ hor˜
ga⁺jmeey´ lä⁺ją⁻, ma´ jäyh´:
—¡He⁻ ba´ che⁻ jøøh¹ Diana hi̱⁻ cheh⁺
Éfeso la⁻!
35 Lä⁺jiih¹ jąą⁻ të⁺je⁺ kyąą⁺ jee´ jwɨɨ⁻
ją⁻, ga⁺jmeey´ hih⁺ he⁻ tu⁺ dsa⁻ he´
tooh˜ mɨɨh´, ga⁺jäyh´:
—Nuu⁻ da´ hnäh´ hi̱⁻ chąą⁻ Éfeso
la⁻. Ga⁺lä⁺jëë⁺ ba´ dsa⁻ jmɨ⁻gyuu⁺ ñe⁻,
koo̱⁻ jee´ la⁻ ba´ la¹ to⁻në´ jee´ jmee⁺
dsa⁻ juuh⁻ kih⁺ gwah⁺ kih⁺ Diana he⁻
chih⁺ jee´ la⁻ jnän` hi⁺ lä⁺ją⁻ ka⁻läh´
heęh⁻ kiyh⁺ he⁻ ja⁺ kih⁺ Júpiter.
36 Ni⁺ ją⁻ sa⁺ le´ jäh⁺ sa⁺ dsoo´.
He⁻ją⁻ jwahn⁺, tu⁺ hnäh´, ta⁺ jmee⁻
hnäh´ na⁺koh´ wa´ la¹ cha⁻ la⁺.
37 Hi̱h⁺ uu⁺ dsa⁻ñuuh⁻ hi̱⁻ ma⁻ya⁻jäąh⁺
hnäh´ la⁻, sa⁺ ma⁻mi⁻kwąyh⁺ gwah⁺
jnän`, ni⁺ sa⁺ ma⁻hlëëyh´ hlɨɨh¹ kih⁺ dio
jnän`.
38 Cher´mah⁺ cha⁻ hnii⁻ kih⁺
dsa⁻kyąąh´ Demetrio kyąąh´ jñah´
dsa⁻, cha⁻ ba´ në´ta´ jee´ le´ mi⁻eey⁺
juu¹ na⁻. Jee´ ją⁻ ba´ lle` kih¹ hnɨɨy⁺ kih⁺
dsa⁺.
39 Cher´mah⁺ cha⁻ ga´ he⁻ sa⁺ hii˜
lä⁺ee⁻ kyah⁺ hnäh´, le´ mi´ee⁺ jne´ lä⁺
ma´ dsa⁻ñee⁺ dsa⁻ mada⁻ kih⁺ dsa⁻ta´.
40 Pero he⁻ jmee⁻ jne´ la⁻, hii´
goo⁻ dsa⁻bäąh⁺ jne´ he⁻ tøøh⁻ jne´
cha⁻miih⁻ mɨɨh´. Hee⁻ juu¹ dsa´kwan´
cher´mah⁺ ga⁺tëëh⁺ dsa⁻ta´ jne´ kih¹
he⁻ tøøh´ jne´ mɨɨh´ jee´ la⁻.
41 Ko̱⁻ją⁻ ba´ te¹ ga⁺hlëëh´ të⁺je⁺ he´,
mah⁺ ga⁺hɨyh⁺ juu¹ kih⁺ dsa⁻jwɨɨ⁻.

20

Ngoo⁺ Paa´ ta⁺ hwa⁺ Macedonia hi⁺ ta⁺ hwa⁺ Grecia

1 Ma⁻ngëë´ ma⁻dsąą⁺ juu¹ ją⁻,
ga⁺tëëh⁺ Paa´ øøh¹ jne´, ga⁺kwëëyh⁺
nuuh⁻ mah⁺ ga⁺eęy⁺, ją⁻ga´ ga⁺hɨyh⁺
juu¹, ngooy⁺ ta⁺ Macedonia.

2 Ga˭ngëëy´ lä˭jë˭ jwɨɨ¯ mäh¯ jee´
ma´ tä̱ä̱h´ øøh' jne´, ga˭hlë̱ë̱h' gyih'
mah' të̱ë̱y' cha¯ga´miih¯ be´. Lä˭ja̱¯
ga˭jmeey´ lä˭jiih' ga˭llooy' hwa' Gre-
cia (ja̱¯ba´ jee´ che̱e̱¯ Acaya).
3 Jee´ ja̱¯ ga˭gyay¯ u̱u̱¯ sɨh¯. Ma´
ga˭të´ jmɨɨ´ he¯ dsa¯hey´ barco he¯
dsooy' ta˭ hwa' Siria, ga˭lä˭ñey˭
ma¯la' juu' kih' judiu he¯ sa̱a̱h' dsih´.
He¯ja̱¯ ga˭mi˭sɨɨy' hɯɯ´dsë¯ kiyh'.
Ga˭je̱e̱yh˜ ka¯läh´ ta˭ Macedonia,
ngooy' jwë´ hwa' ba´.
4 Hi˭ ko̱¯llä̱a̱´ øøh' jne´ ga˭jmee´
ko̱¯jøh´ kya̱a̱yh´ lä˭ ga˭të´ hwa' Asia.
Ja̱a̱¯ hi̱¯ he´, che̱e̱¯ Sópater hi̱¯ cha̱a̱¯
Berea. Hi˭ jñah´ che̱e̱¯ Aristarco
kya̱a̱h´ Segundo hi̱¯ cha̱a̱¯ Tesalónica.
Hi˭ jñah´ che̱e̱¯ Gayo hi̱¯ cha̱a̱¯ Derbe
hi˭ Timotä. Jñah´ che̱e̱¯ Tíquico hi˭
Trófimo hi̱¯ cha̱a̱¯ hwa' Asia.
5 Ga˭lä˭jë̱ë̱˭ hi̱¯ he´ ga˭lä˭jä̱ä̱'
na´jä̱ä̱y´ jnääh' lä˭ ga˭të´ Troa.
6 Hi˭ jnääh', ma¯la˭ ma¯goh˜ jmɨɨ´
kih' he´ñiih¯ he¯ sa˭ kya̱a̱h´ levadura,
ga˭tooh` jnääh' neh˭ barco jwɨɨ¯ Fil-
ipo. Ga˭hya¯ ga´ hña´ jmɨɨ´, ja̱¯ga´
ga˭je̱e̱' jnääh' dsa¯kya̱a̱hn´ hi̱¯ ma´
tä̱ä̱h´ øø̱˜ Troa. Jee´ ja̱¯ ga˭jä̱´ jnääh'
gyii' jmɨɨ`.

Ga˭gwɨɨ¯ Eutico jee´ gyay' nuuy¯ juu' kih' Paa´

7 To¯në´ jmɨɨ´ kih' seman˜, ga˭tooh`
jnääh' ko̱¯jøh´ kya̱a̱h´ øøh' jne´ jee´
ma´ kih´ jnääh' ma˭nɯɯ˭ kih' Jesús.
He¯ja̱¯ ga˭løø' Paa´ kwa˭ juu'. Juu' ja̱¯
ga˭kyoo' lä˭jiih' ga˭të´ ko̱o̱¯ lla˭nɯɯ',
kih' he¯ ga˭jmeey´ hɯɯ´dsë¯ dsooy' ta˭
jee´ jyoh´ wa´ ga˭jnä' jyoh´ jmɨɨ´.
8 Hi˭ ma´ tøø̱´ cha¯miih¯ mɨ'së' he¯
na¯hih˜ je¯ cha´neh˭ jee´ ga˭të´ hnë¯
jwë̱ë̱´ hne' jee´ ma´ tøøh´ jnääh' ja̱¯.
9 Ja̱a̱¯ chih¯ hi̱¯ che̱e̱¯ Eutico ma´
gyay' hoo´ ventan jee´ ma´ tøøh' jnääh'.
Jee´ gyay' ja̱¯, ga˭gwɨɨy¯ ñiih´ kih' he¯
ga˭kyoo' juu' he¯ ma´ kwa˭ Paa´. Jee´
na¯gwɨɨy¯ ja̱¯, ga˭ta̱yh´ lä˭ ga˭të´ hwa'.
Ma¯na¯ju̱u̱y´ ma´ ga˭cha̱a̱h¯ dsih´.
10 He¯ja̱¯ ga˭jña̱a̱' Paa´, ngooy'
na´e̱e̱y´ chih' he´. Mah' ga˭jäyh´:

—Ta˭ jwa̱a̱h´ hnäh´, jiih˭ ba´ chih¯
la¯.
11 He¯ja̱¯ ga˭wɨɨ' Paa´ ka¯läh´ jee´
ma´ tøøh´ jnääh', ja̱¯ga´ ga˭tooh` jnääh'
ga˭kih´ ga˭hih´ jnääh' ma˭nɯɯ˭ kih'
Jesús. Ma¯ngëë´ he¯ ja̱¯, ngoo' bih'
hlëëyh˭ lä˭jiih' ga˭jnä'. Ja̱¯ga´ ngooy'
ta˭ jee´ jyoh´.
12 Peer˭ ga˭nøh' dsë' dsa¯ he´ kih'
he¯ jiih˭ ba´ chih¯ kya̱a̱y', hi˭ ga˭tëëy¯
ga˭nääy` kiyh'.

Ya˭hë̱ë̱' Paa´ jee´ jwɨɨ¯ Troa ngooy' lä˭ ga˭të´ jee´ jwɨɨ¯ Mileto

13 Ga˭tooh` jnääh' neh˭ barco, mah'
lla¯nøø' jnääh' jä̱ä̱' lä˭ ga˭të´ jwɨɨ¯
Asón. Jee´ ja̱¯, ga˭jä̱ä̱´ jnääh' Paa´
lä˭ko̱o̱¯ la' mada¯ nuuh¯ jnääh', jëëh´
jwë´ hwa' ba´ ngooy' ta˭ ja̱˭.
14 Ma´ ga˭lloo' Paa´ jee´ tøøh´ jnääh'
jwɨɨ¯ Asón ja̱¯, ga˭tooh` jnääh' neh˭
barco kya̱a̱yh´, ga˭lla˭nøø' jnääh' jwɨɨ¯
Mitilene.
15 Jee´ ga˭të´ to̱' jmɨɨ´, ga˭ngëë´ jnääh
' jäh˭ jwɨɨ¯ he¯ che̱e̱¯ Quío. Jee´ ga˭të´
hnë¯ jmɨɨ´, ga˭lla˭nøø' jnääh ' jwɨɨ¯
Samo jee´ hwëë¯ barco. Jee´ ga˭të´
kye̱´ jmɨɨ´, ja̱¯ga´ ga˭të̱ë̱´ jnääh ' jwɨɨ¯
Mileto.
16 Sa˭ ma´ hnøø' Paa´ ma´ jä̱' ki¯wëë´
hwa' Asia, he¯ja̱¯ ko̱o̱¯ ga˭ngëë´ bih'
kih' jwɨɨ¯ Éfeso. Ga˭jmeey´ bii' he¯
lla̱a̱yh˜ lä˭ ga˭të´ Jerusalén mah' të̱ë̱y'
jmɨɨ´ Pentecosté cher´mah' ga˭la'.

Ga˭hlëëh´ Paa´ kya̱a̱h´ hi̱¯ kye̱¯ në´ kih' gwah˭ jwɨɨ¯ Éfeso

17 Lä˭ ma´ gya' Paa´ jwɨɨ¯ Mileto,
ga˭che̱e̱y' juu' he¯ ya¯nää´ dsa¯gyɯɯh´
hi̱¯ kye̱¯ në´ kih' øøh' jne´ jwɨɨ¯ Éfeso.
18 Ma´ ga˭lla˭nää' hi̱¯ he´ jee´ gya'
Paa´, ga˭jäh´ Paa´ sɨɨyh˭:

—Ma¯ñeh´ ba´ hnäh´ ha¯ lä˭
ga˭jmeen' jee´ kyah' hnäh´ lä˭ ma´
to¯në´ jan' ta˭ hwa' Asia la¯ lä˭jiih' na'.
19 Ni˭ miih¯ sa˭ ga˭jmä̱ä̱n˭ hñiin˭
jøø̱h' lä˭ ma´ ga˭gyan' kya̱a̱h´ hnäh´
kwan˭ juu' kih' Dio. Ja̱˭ he¯ ko̱o̱¯
jiih˜ ga˭tɯɯn` jmɨɨ¯ haa´ mɨ'nën˭ kyah'
hnäh´. Joh´ jiih˜ sa˭ ga˭jëën' wɨɨ´ kih'

lä˗jë˗ he˜ ma´ hnøø' dsa˜ judiu ma´ jmee' kin˗.
20 Sa˗ cha˜ ga˗jmeen˜' kwąąt˜ che´ hii´ goo˜ kin˗ jee´ ga˗jmeen˜' he˜ llu' kyah˜' hnäh´. Ga˗hlëëhn` hnäh´ jee´ jä' dsa˜ hi˗ lä˗ją˜ cha´neh˗ kyah˜' hnäh´ ka˜läh´.
21 Hnäh´ judiu hi˗ hnäh´ hi˜ sa˗ ląą˜' judiu, ga˗jwëëhn˜' hnäh´ jeeh` hnäh´ kih˜' Dio hi˗ wa´ lä˜dsoo´ hoh´ hnäh´ kih˜' Jesucristo Dsa˜jøøh' jnän`.
22 Hi˗ na˜' ma˜hąąn´ jwë˜' ngaahn˜' ta˗ Jerusalén lä˗ jøø˗ Jmɨ˜lle´ Na˜jngɨɨ' kin˗. Ni˗ sa˗ man˗ he˜ dsa˜ngëën´ jee´ ją˜.
23 Koo˜ he˜ la˜ ba´ man˗. Lä˗kąą˜ jwɨɨ˜ jee´ nɨɨn` dsa˜ngëën´ wɨɨ´, tąąh˗ dsa˜ jnä´ neh˗ñe', jäh´ Jmɨ˜lle´ Na˜jngɨɨ'.
24 Pero ni˗ miih˜ sa˗ jmeen˗ he' che´ chąąn˜ o he˜ juun´. Jëë˜ ba´ dsën˗ ngoon˜' ta˗ cha´në´ kyąąh´ ta´ he˜ na˜hñąąn´, lä˗jiih' mi´ten` ta´ he˜ ga˗tooh˜ Jesús goon˗ mah˜' kwan` ju'hmëë´ he˜ mi˜jnää˗ ha˜ lä˗koo˜ hnää˜' Dio jne´.
25 'Man˗ kwee˜ ni˗ jąą˜ jee´ lä˗jëë˗ hnäh´ mo˗so˗ jëëh' hnäh´ jnä´, lä˗jëë˗ hnäh´ hi˜ ma˜nuu´ juu' he˜ kwan˗ ha˜ lä˗ jąą˗ Dio dsa˜ lä˗hih˗ kih˜'.
26 He˜ją˜ jwëëhn˜ hnäh´ jmɨɨ´ na', ni˗ jąą˜ dsa˜ mo˗so˗ na˜bąąhn`, sa˗ cha˜ dsoo´ dsëën˜ ni˗ miih˜.
27 Jëëh´, ni˗ miih˜ sa˗ ga˗lä˗gohn˗, ga˗mi˗jnään' na˜hñaa' lä˗jëë˜ juu' kih˜' Dio kyah˜' hnäh´.
28 He˜ją˜ jwëëhn˜ hnäh´, hąą` hnäh´ hñaah˜' hi˗ hąą` lä˗jëë˗ dsa˜ kyąąh˜' hnäh´. Ma˜na˜hñąąh´ hnäh´ kih˜' Jmɨ˜lle´ Na˜jngɨɨ' mah˜' jëëh' hnäh´ dsa˜ kyąąh˜' hnäh´. He˜ją˜ hąą` hnäh´ kwee˜ lä˗jëë˗ hi˜ ląą˜' kyąą˜' Dsa˜jøøh' jnän` hi˜ ga˗ląą˜' jne´ kyąąh´ jma˜ kih˜'.
29 Jëëh´, man˗ kwee˜ ha˜ lä˗ le´ wa´ra˜ ngaahn˜'. Ya˜nää´ jee´ kyah' hnäh´ hi˜ ląą˜' lä˗koo˜ jah´ hąą'. Ni˗ miih˜ sa˗ jä˗ lä˜ñih´ dsëy˜' kih˜' dsa˜ kyąą˜' Dio.
30 Hi˗ ją˜ba´ jee´ kyah' hnäh´ hwëë˗ hi˜ jmee˜' ra˜këh' ju'dsoo´ mah˜' jąąy˜' øøh˜' jne´ lä˗ hyoh˜ dsëy˜'.
31 Go˜tąąh´ hnäh´ leeh˜ hnäh´. Mi˜dsooh˜ da´ hoh´ hnäh´ ha˜ lä˗ ga˗jmeen˜' ta´ko˜jiih' hnë˜ ji˜ñe˜ he˜ ga˗gyan˜' kyąąh´ hnäh´. Lä˗jmɨɨ' lä˗hwë', sa˗ ga˗tun˜' ma´ kwëëhn˗ hnäh´ nuuh˜, lä˗jiih' ga˗tuun` jmɨɨ˜ he˜ haa´ mɨ'nën˗ kih˜' lä˗jąą˜ lä˗jąą˜ hnäh´.
32 'Na˜' na˗ øøhn˜', tąąhn˜ hnäh´ goo˜ Dio. Jä´ hnäh´ kyąąh´ juu' kiyh˜' he˜ mi˜jąąą˜' jne´. Juu' na˜ kye˜ be´ he˜ jmee˗ dsa´nøøn' ta˗ cha´në´ hnäähn˗ Dio cha˜ga´miih˜ mah˜' hñah˗ jne´ heen˜ ko˜jøh´ kyąąh´ lä˗jëë˗ hi˜ na˜jngëë'.
33 Sa˗ ga˗lä˗hee´ dsën˗ ku´nøø˜ kuu´ tøø˜ ni˗ hmɨɨh˜ he˜ cha˜ kih˜' dsa˗.
34 Ma˜ñeh´ ba´ hnäh´, ga˗jmee˜' ba´ jnä´ ta´ ha˜ jee´ ga˗jnä˜' he˜ ga˗jmee´ bii˜' kin˗ hi˗ lä˗kye˜ kih˜' dsa˜kyąąhn´.
35 Ma˗ra˗ he˜ ga˗jmee˜' ba´ jnä´ ta´ kyąąh´ goon˗ mah˜' lä˗tëëh˜ hnäh´ jmeeh' hnäh´ lä˗koh´ jmee˗ jnä´ hi˗ lä˗ją˜ jmeeh' hnäh´ be´ kih˜' hi˜ tä˜ñee´. Mi˜dsooh˜ da´ hoh´ hnäh´ juu' kih˜' Jesús Dsa˜jøøh' jnän`, hi˜ ga˗jäh´: "Llu˜' ga´ la' kih' hi˜ kwa˗ lä˗koh´ ga´ hi˜ hyoh'."
36 Ma˜ngëë´ ma˜jäh´ Paa´ lä˗ją˜, ga˗juuyh˜' jnëy´ kyąąh´ lä˗jëë˗ øøh˜' jne´ he´, ga˗ngɨɨy´ kiyh˜' kih˜' Dio.
37 Lä˗jëë˗ øøhn˜' jne´ he´ ga˗kɨ´ ga˗hooh˜' cha˜miih˜. Ga˗eey˜' Paa´ mah˜' ga˗chuyh´ kih˜'.
38 Ga˗lä˗meeh˗ dsë˜' jwërte dsa˜ gyuuh´ he´ kih˜' he˜ ga˗jäh´ Paa´: "Mo˗so˗ jëëh' ga´ jnä´ ka˜läh´." Ją˜ga´ ga˗nääy˜' na´jąąy˜ Paa´ ta˗ jee´ ma´ hii´ barco.

21

Ngaah˜' Paa´ ta˗ Jerusalén

1 Ją˜ jiih' ga˗jä´ øøh˜' jne´ he´. Hi˗ ga˗tooh` ba´ jnääh˜' neh˗ barco. Ko˜dsoo´ ba´ ngoo' barco ją˜ ta˗ Cos. Ma´ ga˗jnä˜' jyoh´ jmɨɨ´, ga˗lla˗nøø˜' jnääh' jwɨɨ˜ Roda. Ma˜ngëë´ ją˜ ga˗nøø˜' jnääh' ta˗ jwɨɨ˜ Pátara.
2 Pátara ją˜ ga˗jëë´ jnääh˜' koo˜ barco he˜ ngoo˜' ta˗ Fenicia. Neh˗ ją˜ ga˗tooh` jnääh˜' ga˗nøø˜' jnääh' ta˗ ją˗.

3 Jee´ ga˭nøø˩ jnääh˩ ja̱˯, ga˭jëë´ jnääh˩ hwa˩ Chipre he˯ hä´ jee´ jmɨ˯ñeeh˯˩. Hwa˩ ja̱˯ ga˭jä̱´ jwoo˩ ra˯kë̱h˩ ta˭ jee´ ga˭ngëë´ jnääh˩ ta˭ hwa˩ Siria. Ga˭ngëë´ ba´ jnääh˩ lä˭jiih˩ ga˭tëë̱´ jnääh˩ Tiro he˯ nøø´ hwa˩ kih˩ Siria, jëëh´ jee´ ja̱˯ hwëë˜ dsa˯ løø˩ he˯ kye̱˯ barco.

4 Ma´ ga˭tooh` jnääh˩ jee´ jwɨɨ˯ Tiro ga˭je̱e̱˩ jnääh˩ øø̱h˩ jne´ hi̱˯ ma´ tä̱ä̱h´ jee´ ja̱˯. Hi˭ ga˭jä̱´ jnääh˩ kiyh˩ gyii˩ jmɨɨ`. Øø̱h˩ jne´ he´ ga˭hlë̱ë̱yh˩ Paa´ lä˭ko̱h´ ga˭mi˭jnää˯ Jmɨ˯lle´ Na˯jngɨɨ˩ kiyh˩ he˯ sa˭ ma´ dsa̱a̱yh˩ ta˭ Jerusalén.

5 Ma´ ga˭dsë̱ë̱˩ jmɨɨ´ ja̱˯, lä˭jë̱ë̱˭ øø̱h˩ jne´ hi̱˯ cha̱a̱˯ jee´ ja̱˯, hi̱˯ më´ hi̱˯ ñuuh˯ lä˭kye̱˯ chih˯pih˩, ga˭jmeey´ ko̱˯jø̱h´ kya̱a̱h´ jnääh˩ lä˭ ga˭të´ chuuh´ jwɨɨ˯, jee´ la˩ cha´hoo´ jmɨ˯ñeeh˯˩. Jee´ ja̱˯ ga˭ju̱u̱h´ jnääh˩ jnën´ ga˭ngɨɨ´ jnääh˩ kih˩ Dio.

6 Ga˭e̱e̱´ jnääh˩ øø̱h˩ jne´ he´ lä˭ja̱a̱˯ lä˭ja̱a̱˯ jnääh˩, ja̱˯ga´ ga˭tooh` jnääh˩ neh˭ barco, hi˭ ga˭nää` ba´ øø̱h˩ jne´ he´ cha´neh˭ kih˩.

7 Ga˭hwɨɨ˯ jnääh˩ Tiro, ga˭nøø˩ jnääh˩ ta˭ Tolemaida. Ma´ ga˭lla˭nøø˩ jnääh˩ Tolemaida ja̱˯, na´jë̱ë̱´ jnääh˩ øø̱h˩ jne´ hi̱˯ cha̱a̱˯ jee´ ja̱˯. Ga˭jä̱´ jnääh˩ ko̱o̱˯ jmɨɨ´ kya̱a̱yh´.

8 Ma´ ga˭jnä˩ jyoh´ jmɨɨ´, ga˭hwɨɨ˯ jnääh˩ Tolemaida, ga˭nøø˩ jnääh˩ ta˭ Cesarea. Ma´ ga˭të̱ë̱´ jnääh˩ Cesarea ja̱˯, ga˭nøø˩ jnääh˩ kih˩ Felipe hi̱˯ ma´ kwa˭ ju˩hmëë´ hi˭ ma´ la̱a̱y˩ ja̱a̱˯ kih˩ jee´ lä˭jë̱ë̱˭ gye̱e̱˩ hi̱˯ ma´ kwa˭ be´ kih˩ apóstole jä̱ä̱˩. Jee´ ja̱˯ ga˭jä̱´ jnääh˩ kih˩ Felipe he´.

9 Felipe he´ ma´ cha̱a̱˯ kye̱e̱´ jo̱˯mɨɨy˯˩ hi̱˯ ma´ tä̱ä̱h´ hñɨɨ´, hi̱˯ ma´ ngëë˜ juu˩ kih˩ Dio.

10 Ma˯hya˯ cha˯miih˯ jmɨɨ´ tøøh´ jnääh˩ jee´ ja̱˯, ma´ ga˭lloo˩ ja̱a̱˯ dsa˯ cha̱a̱˯ Judea hi̱˯ che̱e̱˯ Agabo hi̱˯ ma´ ngëë˜ juu˩ kih˩ Dio.

11 Ma´ ga˭llooy˩ jee´ tøøh´ jnääh˩, ga˭lley˯ loo˯ he˯ hä´ tuh˩ Paa´, mah˩ ga˭hñuuy´ goo˯ tɨɨy´ hñɨɨy´, ga˭jäyh´:

—Jäh´ Jmɨ˯lle´ Na˯jngɨɨ˩, ja̱˯ba´ lä˭ko̱h´ na˯hñuun˯˩ la˯, ja̱˯ba´ lä˭la˯ hñuu˩ dsa˯ judiu juu´ loo˯ la˯ jee´ jwɨɨ˯ Jerusalén mah˩ ngëëy˩ goo˯ dsa˯ hi̱˯ sa˭ la̱a̱˩ judiu.

12 Ma´ ga˭nuu´ jnääh˩ juu˩ kiyh˩, ga˭chu̱u̱´ jnääh˩ cha˯miih˯ kya̱a̱h´ Paa´. Sa˭ ma´ kwa˯ jnääh˩ jwë˩ ma´ dsa̱a̱yh˩ ta˭ Jerusalén, hi˭ ja̱˯ba´ lä˭ja̱˯ ma´ jäh´ øø̱h˩ jne´ hi̱˯ ma´ cha̱a̱˯ jee´ ja̱˯.

13 He˯ja̱˯ ga˭jäyh´:

—¿He˯la˩ hooh´ hnäh´ kin˭, he˯la˩ jmeeh˯ hnäh´ meeh˯ dsën˭? He̱e̱h´ ba´ jnä´ cher´mah˩ ga˭hñu̱u̱˩ dsa˯ jnä´. Ma˭ke˭ ga˭jngëëh˩ dsa˯ jnä´ ta˭ Jerusalén, lä˭jë˭ ba´ he̱e̱hn´ kwa̱a̱t˜ kih˩ Jesús.

14 Ma´ sa˭ ga˭lë̱h˩ jnääh˩ ma´ hløøh´ jnääh˩ kih˩ Paa´, ga˭tu´ jnääh˩ go˯te˜, ga˭chiih´ jnääh˩:

—Wa´ le´ lä˭ hyoh˯ dsë˩ Dio ba´.

15 Ma´ ga˭të´ jmɨɨ´ he˯ hwɨɨ˭ jnääh˩ jee´ ja̱˯, ga˭jmee´ jnääh˩ løø˩ kya̱a̱˩ jnääh˩, ga˭nøø` jnääh˩ ta˭ Jerusalén kya̱a̱h´ Paa´.

16 Ko̱˯llaa̱´ øø̱h˩ jne´ hi̱˯ cha̱a̱˯ Cesarea ga˭jmeey´ ko̱˯jø̱h´ kya̱a̱h´ jnääh˩, ga˭jä̱ä̱y˩ jnääh˩ lä˭ ga˭të´ cha´neh˭ kih˩ dsa˯ cha̱a̱˯ Chipre hi̱˯ che̱e̱˯ Mnasón, hi̱˯ ga˭he̱e̱h˯ kih˩ Jesús lä˭ ma´ to˯në´. Jee´ ja̱˯ ga˭jä̱´ jnääh˩.

Ngoo˩ Paa´ na´jë̱ë̱˯ Jacobo

17 Ma´ ga˭lla˭nøø` jnääh˩ Jerusalén, lä˭jë̱ë̱˭ øø̱h˩ jne´ hi̱˯ ma´ tä̱ä̱h´ jee´ ja̱˯ ga˭he̱eyh˯ jnääh˩ lä˭ka̱a̱˯ tuh˯dsëy˩.

18 Ma´ ga˭jnä˩ jyoh´ jmɨɨ´, ga˭nøø˩ jnääh˩ kya̱a̱h´ Paa´ na´jë̱ë̱´ jnääh˩ Jacobo. Hi˭ ma´ tä̱ä̱h´ dsa˯gyuuh´ kya̱a̱˩ gwah˭ kya̱a̱yh´.

19 Ma˯la˭ ma˯jmee´ Paa´ Dio kih˩ hi̱˯ he´, ga˭jmeeyh˩ juu˩ lä˭hii´ në´ ha˯ lä˭ ga˭jmee´ Dio kya̱a̱h´ dsa˯ hi̱˯ sa˭ la̱a̱˩ judiu, lä˭ka̱a̱˯ jee´ ñeey´ na´kway˯ juu˩.

20 Lä˭ ma´ ga˭nuuy´ juu˩ ja̱˯, ga˭kway´ cha˯miih˯ ti´hmaah´ kih˩ Dio. He˯ja̱˯ ga˭jäyh´ sɨɨyh˭ Paa´:

—Ma˯jëëh` ja̱h´ mil dsa˯ judiu sa˭ ma˯he̱e̱h˯ juu˩ kih˩ Dio, hi˭ lä˭jë̱ë̱˭ hi̱˯

he´ lä˗ ma¯hnøø˜ bih˜ høøy˜ ley kih˜
Moisé.
21 Hi˗ ma¯nuuy´ hii´ juu˜ kyah˜,
hne¯ hlëëh´ dsa¯ judiu hi¯ tääh´ ta˗
jee´ jyoh´, jwɨɨh´ hnih´: “Ta˗ jmee¯ he˜
kih˜ ley kih˜ Moisé.” Hi˗ jwɨɨh´ hnih´:
“Sa˗ le´ ɯɯh˗ jmɨ¯ngo˜ kih˜ gyɯɯ¯ ñɯɯh¯
jnän` ni˗ mo˗so˗ le´ jmee´ jne´ lä˗koo¯
tëë˜ jne´.”
22 ¿Ha¯ lä˗ jmee´ jne´ na˜? Kuh˜ jwëë´
dsa¯ ma¯la˗ ma¯nuuy´ he¯ ma¯ñeh˜
ka¯läh´.
23 Jmee´ lä˗koh´ jäh¯ jnääh˜ la¯:
Chaa¯ kyee´ øøh˜ jne´ jee´ la¯ hi¯
ga˗tëë´ mi¯te˜ he¯ ga˗bääyh¯ hñiiy´
kyaah´ Dio.
24 Jää˗ hi¯ he´, go¯jmää` hñaah˜
na¯jngëë˜ kyaayh´ lä˗koh´ jäh´ ley
jnän`. Ja¯ mi¯hmaah´ jñii˜ he¯ dsa¯tɨɨ`
kwaah¯ lley´ mah˜ hñaa˗ hmooh´ kih˜
øøh˜ jne´ he´. Ja¯ga´ na˗ lä˗ñe¯ lä˗jëë˗
dsa¯, sa˗ la˜ dsoo´ juu˜ he¯ ga˗nuuy´
kyah˜. Wa´ra¯ ga˗jmeeh´ lä˗ja¯, lä˗jnä´
lä˗ ma¯høøh¯ ba´ hne¯ ley.
25 Pero kih˜ hi¯ sa˗ laa˜ judiu hi¯
ma¯heeh¯ juu˜ kih˜ Dio, ga˗sɨɨ´ jnääh˜
kiyh˜ jää˜, ga˗jmee´ jnääh˜ juu˜ kiyh˜,
ma˗la˗ he¯ la¯ ba´ hnøø˜ høøy˜. Sa˗ le´
kuyh˗ he¯ ma¯lla´ dsa¯ cha´në´ dio hi¯
na¯laa¯ kaah˜ dsa¯ hi˗ sa˗ le´ kuyh˗
jma¯ ni˗ ngo´ jah´ hi¯ dsa¯juu¯ kyaah´
he¯ wɨɨ´, hi˗ dsa¯më´ dsa¯ñɯɯh¯, sa˗
le´ kaayh˜ wa´ hi¯ cha¯ hi¯.
26 Ga˗heeh¯ ba´ Paa´ juu˜ ja¯,
ga˗jmeey´ koøh´ kyaah´ lä˗jëë˗ kyee´
øøh˜ jne´ he´. Ma´ ga˗jnä˜ jyoh´ jmɨɨ´,
ga˗jmääy˜ hñiiy´ na¯jngëëy˜ kyaayh´.
Ja¯ga´ ga˗hey˜ jee´ chih˜ gwah˗ jɯɯh˗
na´jmeey´ juu˜ lɨh´ dsëë˜ jmɨɨ´ he¯ ma´
hääy˜ hñiiy´. Jëëh´, wa´ra¯ ga˗dsëë˜
jmɨɨ´ ja¯, dsa¯kay˗ he¯ tëëy¯ kwëëyh˜
Dio lä˗jaa¯ lä˗jaay¯.

Ga˗saayh˜ Paa´ jee´ chih˜ gwah˗ jɯɯh˗

27 Ma´ ngoo˜ ga˗dsëë˜ gyii˜ jmɨɨ` he¯
ma´ hääy˜ hñiiy´, ma´ ga˗jëë˜ judiu
hää´ Paa´ ta˗ neh˗ jee´ chih˜ gwah˗.
Judiu he´ ma´ chaa¯ hwa˜ Asia. Hi¯
he´ na¯ ga˗taah¯ dsa¯ judiu hi¯ chaa¯
Jerusalén juu˜ mah˜ wa´ lä¯hneey˗
kyaah´ Paa´. Hi˗ lä˗chah´ ja¯ ga˗saah˜
dsih´,
28 ga˗ta´ ga˗hooyh˜ ki¯gaa¯, ma´
jäyh´:
—Hnäh´ judiu dsa¯goon˜, jmee´ be´
jnän`. Hi¯ la¯ na¯ dsa¯ñɯɯh¯ hi¯
ngë˗ lä˗kaa¯ jmɨ¯gyɯɯ˗ kway˗ juu˜ he¯
lla¯dsëë` jnän` hi˗ lä˗ja¯ lla¯dsëë` kih˜
ley jnän` hi˗ kih˜ gwah˗ jnän`. Hi˗
ja¯ ma˗la˗ he¯ ja¯. Lä˗kye¯ dsa¯ hi¯
sa˗ laa˜ judiu ma¯taayh¯ neh˗ gwah˗
jnän`, ma¯mi¯kwayh˜ jee´ na¯jngɨɨ˜
jnän` la¯.
29 (Jëëh´, jää˜ ba´ ga˗jëëy˜ Paa´ ta˗
jee´ jwɨɨ¯ ma´ ngëy˗ koøh´ kyaah´
Trófimo, hi¯ chaa¯ Éfeso. He¯ja¯ na¯,
dsa¯ judiu he´ ma´ jmee˗ hɯɯ´dsë¯ he¯
ma´ jää˗ Paa´ jaa¯ hi¯ sa˗ laa˜ judiu jee´
chih˜ gwah˗.)
30 Lä˗jëë˗ dsa¯ hi¯ chaa¯ jee´ jwɨɨ¯
ja¯ ga˗hee˜ dsëy˜ go¯te˜ ma´ ga˗nuuy´
juu˜ he¯ ma¯mi¯kwah˜ Paa´ gwah˗
kiyh˜. He¯ja¯ ga˗lla˗nää˜ dsa¯ he´
jee´ ja¯ ko¯chih´. Ga˗saayh˜ Paa´
ga˗sëëyh¯ lä˗ ga˗të´ ka´hne¯ kih˜
gwah˗, hi˗ lä˗chah´ ja¯ ga˗jney´
ho´haah´ kih˜ ho´hne¯ ja¯.
31 Ma¯tääh´ gyih˜ jngëëyh˜ Paa´ ma´
ga˗jmeeh˜ dsa¯ juu˜ kih˜ hi¯ kye¯ në´
kih˜ hløø´ romano, ga˗jäyh´: “Lä˗
ga˗dsa˜ ba´ Jerusalén cha¯ hnii¯.”
32 Lä˗chah´ ja¯, ga˗jøøh¯ hi¯ ma´
kye¯ në´ kih˜ hløø´ he´ hløø´ kyaa˜
kyaah´ jɯɯ´ hløø´, ga˗näay˜ ko¯chih´ lä˗
ga˗të´ jee´ ma´ tääh´ dsa¯ he´. Ma´
ga˗jëë˜ dsa¯ he´, ja˜ hi¯ kye¯ në´ kyaah´
hløø´ kyaa˜, chah´ ba´ ga˗tɯy˜ ma´
kway˗ kih˜ Paa´.
33 Ma´ ga˗lloo˜ hi¯ ma´ kye¯ në´
kih˜ hløø´ he´, ga˗jmeey´ mada¯ kih˜
hløø´ he¯ hñuuy˜ Paa´ kyaah´ to˜ ca-
den˜. Mah˜ ga˗ngɨɨy´ juu˜ kih˜ judiu,
ga˗jäyh´:
—¿Hii¯ dsa¯ la¯? ¿Hee¯ na¯
ma¯jmeey´?
34 Jyoh´ ma´ hlëëh˗ bih˜ lä˗jaa¯
lä˗jaay¯. Pero sa˗ ga˗lä˗ngëë´ hi¯ ma´
kye¯ në´ he´ ha¯ lä˗ la˜ juu˜ ja¯, kih˜ he¯
ma´ tooyh˜ cha¯miih¯ mɨɨh´. He¯ja¯
ga˗jmee´ dsa¯jøøh˜ he´ mada¯ he¯

ga˭tëëy˯ Paa´ ta˭ jee´ chih¹ hne˹ kih˹
hløø´.
35 Ma´ ga˭lloo˹ Paa´ sa´jo̱o̱` ta˯ kih˹
hne˹ ja̱˯, hä̱ä̱¹ dsa˯ jwërte. Jmee˭ gyih˹
bii˹ kway˹ kih˹ Paa´ jee´ ja̱˯. He˯ja̱˯
ga˭cha̱a̱˹ hløø´ he´ Paa´ ta˭ gyu̶u̶h¹ mah˹
sa˭ kwa˹ dsa˯ kiyh˹.
36 Lä˭jëë̱˭ dsa˯ he´ ya˭nää˹ tooh˜
mi̶i̶h´ ma´ ngi̶i̶y˭ he˯ ma´ ju̱u̱´ Paa´.

Ga˭hlëëh´ Paa´ cha´në´ judiu dsa˯gooy¹

37 Ma˯tä̱ä̱h´ gyih˹ ta̱a̱yh˭ Paa´
cha´neh˭, ma´ ga˭ngi̶i̶´ Paa´ juu¹ kih˹ hi̱˯
ma´ kye̱˯ në´ kih¹ hløø´ he´:
—¿Che´ le´ hlëëhn´ ko̱o̱˯ mi̶ ¹juu˹
kya̱a̱h´ hne˯?
He˯ja̱˯ ga˭jäh´ hi̱˯ ma´ kye̱˯ në´ he´:
—¿Che´ le̱h¹ hlëëh´ griego?
38 ¿Che´ ja̱˭ he´ hne˯ dsa˯ egipto
hi̱˯ ga˭jmee´ hnii˯ kya̱a̱h´ hwa¹ la˯
ma˯ko̱˯hna˯ la˯? ¿Che´ ja̱˭ he´
hne˯ hi̱˯ ga˭jø̱ø̱h˯ kye̱e̱´ mil dsa˯
mah˹ ga˭te̱e̱h´ kya̱a̱h´ lle´moh´, ja̱˯ga´
ga˭jä̱ä̱h˭ hnih´ ta˭ hwa˹ ki̱i̱˭?
39 He˯ja̱˯ ga˭jäh´ Paa´:
—Jnä´ la̱a̱n˹ ma˭ra˭judiu. Ga˭lä˭cha̱a̱n˭
ko̱o̱˯ jwi̶i̶˯ ju̶u̶h˯ he˯ che̱e̱˯ Tarso, he˯
na˯he̱e̱˯ hwa˹ Cilicia. Ta˭ jmee˯ hña̱a̱˯
hoh´, kwa´ da´ jwë´ hlëëhn´ kya̱a̱h´
dsa˯ la˯.
40 He˯ja̱˯ ga˭kwa´ hi̱˯ ma´ kye̱˯ në´
he´ jwë¹ hlëëyh˹. Mah˹ ga˭noo˯ Paa´
në´ sa´jo̱o̱` ta˯ kih˹ hne˹ ja̱˯. Ga˭jmeey´
lii˜ kya̱a̱h´ gooy˯ mah˹ dsa˯ta̱a̱yh` tii´.
Ma´ ga˭tu̶˹ dsa˯ he´ he˯ tooyh˜ mi̶i̶h´,
ja̱˯ga´ ga˭hlëëh´ Paa´ kya̱a̱h´ juu¹ he-
breo, ga˭jäyh´:

22

1 —Dsa˯ñu̶u̶h˯ øø̱hn˹, dsa˯ ma˯ka̱a̱h´
kya̱a̱n˭, nu̶u̶˯ da´ hnäh´, wa´ kwa` da´
jnä´ juu¹ kin˭.
2 Ma´ ga˭nuu´ dsa˯ he´, he˯ hlëëh˭
Paa´ juu¹ hebreo, ga˭ta̱a̱yh` ti´si̱h´
go˯te˜. Ngoo˹ bih˹ hlëëyh˭:
3 —La̱a̱˹ jnä´ judiu. Ga˭lä˭cha̱a̱n˭
jwi̶i̶˯ Tarso he˯ nøø´ hwa˹ Cilicia.
Jerusalén la˯ ba´ ga˭kwa̱a̱n˹. Gamaliel
ga˭mi˭te̱e̱˯ jnä´ llu˹ lä˭ko̱h´ la˹ ley kih˹
dsa˯ ma˯gyu̱h˯ jnän`. Ha˯ ko̱h´ sa˭
he̱e̱´ dsën˭ hnaahn˯ Dio ja̱˯ba´ lä˭ko̱h´
jmeeh˯ hnäh´ na˹.
4 Ñeen´ lä˭ka̱a̱˯ lä˭ju̶u̶h˯ jee´ jwi̶i̶˯
na´jmeen¹ hña̱a̱˯ dsën˭ kih˹ dsa˯më´
dsa˯ñu̶u̶h˯ hi̱˯ ma˯he̱e̱h˯ ju¹hmëë´ la˯
mah˹ ma´ jngëëh˯ jnih´, he˯ja̱˯ ga˭tëë`
jnih´ mah˹ ga˭ta̱a̱h˭ jnih´ neh˭ñe¹.
5 Ñe˯ ba´ jmi˯dsa˯ jø̱ø̱h¹ kya̱a̱h´
dsa˯gyu̶u̶h´ ha˯ lä˭ ga˭jmeen˹. Hi̱˯
he´ ga˭kwa´ je˯ he˯ ma´ kye̱n´
kih¹ dsa˯goo˜ jne´ hi̱˯ cha̱a̱˯ Dam-
asco. Ñeen´ jee´ ja̱˯ na´hnäähn˭ hi̱˯
ma˯he̱e̱h˯ ju¹hmëë´ kih˹ Jesús mah˹
ma´ tëën´ ta˭ Jerusalén la˯ mah˹ ma´
heeh¹ dsih´ wi̶i̶´.

Ga˭jmeeh˹ Paa´ juu¹ ha˯ lä˭ ga˭he̱e̱yh˯ kih˹ Dio
(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

6 'Pero jee´ ngoon¹ cha´jwë˹ ja̱˯,
ya˭jä̱h˭ lloon˜ ta˭ Damasco ma˯të´
ko̱o̱˯ lla̱˹hyoo˭, ni˭ sa˭ liih˯ ga´ jnä´
ga˭jyoo˹ gyu̶u̶h¹ ko̱o̱˯ je˯ he˯ be̱e̱´
jwërte lä˭ku´ lä˭ji̱i̱˹ jee´ ngoon¹ ja̱˯,
7 lä˭ji̱ih¹ ga˭ta̱hn´ hwa˹. Hi˭ lä˭cha̱h´
ja̱˯ ga˭nuun˹ ga˭hlëëh´: "Saulo, Saulo,
¿he˯la¹ hña̱a̱˯ hoh´ kya̱a̱h´ jnä´?"
8 He˯ja̱˯ ga˭ngi̶i̶n` juu¹ kiyh˹: "¿Hi̱˯
hne˯ dsa˯ñu̶u̶h˯?", ga˭jwi̶i̶˹ jnih´.
Ja̱˯ga´ ga˭jäyh´: "Jnä´ he´ Jesús dsa˯
cha̱a̱˯ Nazaret, hi̱˯ jmeeh˯ hña̱a̱˯ hoh´
kih˹."
9 Lä˭jëë̱˭ hi̱˯ ga˭nää˹ kya̱a̱h´
jnä´ ta˭ ja̱˭, ga˭jëëy˹ wa´je˯ ja̱˯,
he˯ja̱˯ ga˭jwa̱a̱yh¹ jwërte pero sa˭
ga˭lä˭ngëëy´ he˯ juu¹ ma´ hlëëh˭
kya̱a̱h´ jnä´.
10 He˯ja̱˯ ga˭ngi̶i̶n` juu¹ kih˹ hi̱˯
ga˭hlë̱ë̱h˹ jnä´: "¿Hee˯ hnooh˯
jmeen` dsa˯ñu̶u̶h˯?" He˯ja̱˯ ga˭jäh´
dsa˯ñu̶u̶h˯ he´: "Noo˯, mah˹ gwa˯ ba´
hne˯ ta˭ Damasco. Jee´ oo˭ jmee˹ dsa˯
juu¹ lä˭jë˭ he˯ ga˭te̱e̱h´ jmeeh¹."
11 Kya̱a̱h´ wa´je˯ he˯ ga˭jëën˹ ja̱˯,
ga˭he̱e̱˹ mi̶¹nën˭. Dsa˯kya̱a̱hn´ he´ ba´
ga˭jä̱ä̱˹ jnä´ na˯hä̱ä̱y˯ goon˭ lä˭ji̱i̱h¹
ga˭lloon˹ Damasco.
12 'Jee´ ja̱˯ ma´ gya¹ ja̱a̱˯ dsa˯ñu̶u̶h˯
che̱e̱˯ Ananía hi̱˯ ma´ mi˯te˹ ley jnän`.

Hi˭ lä˭jëë˭ dsa¯ judiu hi¯ ma´ tääh´
Damasco, ma´ hlëëyh˭ llu˹ kiyh˹.
13 Ananía he´, ñeey´ na´jëëy¯ jnä´.
Ma´ ga˭llooy˹ chuh˭ kin˭ ga˭sïïyh˭ jnä´:
“Øøhn˹ Saulo, wa´ lä¯jnä´ ka¯läh´ mï
˹nëh´.” Lä˭chah´ ja¯, ga˭lä˭jnä´ mï˹nën˭
hi˭ ga˭jëë˭ jnih´.
14 He¯ja¯ ga˭sïïyh˭ jnä´: “Dio kyaa˹
dsa¯ ma¯gyuh¯ jnän` ma¯lleeyh¯
hne¯ mah˹ lä˭kyuuh˜ lä˭jë˭ he¯ hyoh¯
dsëy˹ jmeeh˹ hi˭ jëëh˹ hi¯ lluu˹ go¯te˜
hi˭ lä˭ja¯ ka¯läh´ nuuh˹ he¯ jäyh´.
15 Jëëh´, hne¯ jmeeh˹ ju˹dsoo´ kiyh˹,
kih˹ lä˭jëë˭ dsa¯ jmï¯gyuu˭ hi˭ jmeeh˹
ju˹dsoo´ kih˹ lä˭jë˭ he¯ ma¯jëëh` hi˭
kih˹ he¯ ma¯nuuh¯.
16 Na˹ na˭ mo˭to˭ jøø`, noo¯ mah˹
saah˭ jmïï¯, ngïï´ kyah˹ lä˭hih˭ kih˹
Jesús mah˹ jñïï´ lä˭jë˭ dso´kye¯ kyah˹”,
ga˭jäh´ Ananía.

Ga˭jmeeh˹ Paa´ juu˹ ha¯ lä˭ ga˭la˹ he¯ ñeey´ na´kway¯ juu˹ kih˹ hi¯ sa˭ laa˹ judiu

17 ’Hi˭ ma´ jahn˹ Jerusalén la¯, ñeen´
jee´ chih˹ gwah˭ na´ngïïn` kin˭. Jee´ ja¯
ga˭hëë´ mï˹nën˭ Dsa¯jøøh˹ jnän`.
18 Ga˭jëën˭ hi¯ ga˭hlëëh˹ jnä´,
ga˭jäyh´: “Go¯hëë˹ na˹koh´ Jerusalén
la¯. Jëëh´, sa˭ heeh¯ dsa¯ nuu˹ juu˹
kin˭ he¯ hlëëh´ hne¯.”
19 He¯ja¯ ga˭jwïï˹ jnih´: “Dsa¯jøøh˹
kyaan˭, ñe¯ ba´ dsa¯ hi¯ tääh´ jee´
la¯, he¯ ñeen´ lä˭koo¯ lä˭koo¯ gwah˭
na´hwëën` lä˭jëë˭ hi¯ ma¯heeh¯ juu˹
kyah˹ hi˭ ga˭jmeen˹ mada¯ ga˭kwa´
dsa¯ kiyh˹ hi˭ ga˭taah¯ dsih´ neh˭ñe˹.
20 Hi˭ lä˭ ma´ ga˭jngëëyh˹ Esteban,
hi¯ ma´ jmee˭ ju˹dsoo´ kyah˹, ma´
cheh˹ jnä´ jee´ ja¯ ka¯läh´. Koo¯
ba´ ga˭hïï´ huu´dsë¯ kyaa˹ jnääh˹ he¯
ga˭juu˹ Esteban hi˭ jnä´ ga˭høøn˹
hmïïh¯ kih˹ dsa¯ hi¯ ga˭jngïïh˹ kiyh˹.”
21 Pero Dsa¯jøøh˹ jnän` ga˭sïïh˭ jnä´:
“Goh˹ jee´ cheen¯ hne¯ uu´ jee´ tääh´
dsa¯ hi¯ sa˭ laa˹ judiu ba´.”

Ma˭ra˭ he¯ ga˭jä´ ba´ Paa´ goo¯ hløø´

22 Ja¯ jiih˹ mo˭so˭ ga˭lä˭hnøøy˹ ma´
nuuy˹ juu˹ kih˹ Paa´ mah˹ ga˭løøy˹
tooyh˜ mïïh´, ma´ jäyh´:
—Wa´ juu´ dsa¯ñuuh¯ na¯, sa˭ høø˭
kwaat˜ chaa¯ gyih˹.
23 Tääh´ gyih˹ lä˭ja¯ tooyh˜ mïïh´,
ga˭ka˹ dsa¯ he´ hmïïh¯ kiyh˹ ga˭jwäy˹
ta˭ gyuuh˹, ga˭huuy˹ hløø¯ jwë´ në´ lle´.
24 He¯ja¯ hi¯ kye¯ në´ kih˹ hløø´
ga˭jmee´ mada¯ kih˹ dsa¯ kyaay˹ mah˹
ga˭tëëy¯ Paa´ ta˭ cha´neh˭ jee´ ma´
tääh´ lä˭jëë˭ hløø´. Hi˭ ga˭jmeey´
mada¯ he¯ ma´ kway˹ kiyh˹ mah˹
jmeeyh˹ juu˹ he¯la˹ tooh˜ dsa¯ mïïh´
kyaayh´.
25 Ma¯cheh˹ Paa´ na¯hñuu¯ jee´ ma´
kwa˹ hløø´ kiyh˹, he¯ja¯ ga˭ngïïy´ juu˹
kih˹ juu´ hløø´ hi¯ ma´ cheh˹ jee´ ja¯:
—¿Che´ cha¯ jwë˹ kyah˹ hnäh´ kwah˹
kih˹ jaa¯ dsa¯ romano, cher´mah˹ sa˭
ma¯kyeh¯ ju˹dsoo´ kiyh˹?
26 Ma´ ga˭nuu´ juu´ hløø´ lä˭ja¯,
ngaayh˹ na´jmeey´ juu˹ kih˹ hi¯ kye¯
në´, ga˭jäyh´:
—¿Ha¯ lä˭ jmeeh˹ na˹? Dsa¯ñuuh¯
oo˭ laa˹ dsa¯ romano.
27 Ja¯ga´ ga˭lloo˹ hi¯ kye¯ në´ he´
chuh˭ kih˹ Paa´ mah˹ ga˭ngïïy´ juu˹:
—¿Che´ ju˹dsoo´ laah˹ hne¯ dsa¯ romano?
He¯ja¯ ga˭jäh´ Paa´:
—Ju˹dsoo´, hi¯ he´ jnä´.
28 Hi˭ ga˭jäh´ hi¯ kye¯ në´ he´:
—Ya˭hïï˹ hmooh˹ kin˭, lä˭llu˹ he¯
ga˭laan˹ dsa¯ romano.
He¯ja¯ ga˭jäh´ Paa´:
—Pero jnä´ laan˹ dsa¯ romano
lä˭jiih˹ ma´ ga˭lä˭chaan˭.
29 Chah´ ba´ ga˭jmee´ ta˭ koo´ hløø´
hi¯ ma´ kwa˹ kih˹ Paa´. Lä˭kye¯ hi¯
kye¯ në´ he´ ma´ ga˭nuuy´ laa˹ Paa´
dsa¯ romano, ga˭lä˭goyh˭ kih˹ he¯
ga˭jmeey´ mada¯ he¯ ga˭hñuuy˹ Paa´
kyaah´ caden˜.

Ga˭jääy˹ Paa´ cha´në´ dsa¯kaah´ kyaa˹ judiu

30 Ma´ ga˭jnä˹ jyoh´ jmïï´, hnøø˹ hi¯
kye¯ në´ kih˹ hløø´ he´ ma´ lä˭ñe¯
kwee¯ he¯ kih˹ ja¯ he¯ ma´ hnïï˜
judiu kih˹ Paa´. He¯ja¯ ga˭jmeey´
mada¯ kih˹ hløø´ wa´ cheeyh¯ Paa´ jee´
hääy´ neh˭ñe˹ hi˭ ga˭jmeey´ mada¯
wa´ ya¯nää´ jmi¯dsa¯ kaah´ hi˭ lä˭jëë˭

dsa⁻ta´ judiu. Ma´ ga⁺lla⁺nää¹ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ta´ he´, ga⁺jmeey´ mada⁻ he⁻ ngëë¹ Paa´ cha´në´ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ta´ he´.

23

1 He⁻ja⁻ ga⁺jëë¹ Paa´ koo⁻ hweh⁻ dsa⁻ta´ he´ mah¹ ga⁺jäyh´:

—Øøhn¹, ni⁺ miih⁻ sa⁺ hnii˜ huu´dsë⁻ kin⁺, jëëh´ lä⁺ ma⁻jmee⁺ ba´ jnä´ lä⁺jiih¹ na¹ lä⁺ hnøø¹ Dio.

2 Ananía hi⁻ laa¹ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ ga⁺jmeey´ mada⁻ kih¹ hi⁻ ma´ tää´h´ jä⁺h kih¹ Paa´ wa´ jnooy¹ hooy´.

3 He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ Paa´:

—Kyah¹ hne⁻ wa´ jnoo¹ Dio, hne⁻ hi⁻ na⁻jngii¹ mo⁻në´. Hne⁻ hi⁻ gya¹ ka˜ ju¹dsoo´ kin⁺ lä⁺koo⁻ hlëëh⁺ ley, ¿he⁻la¹ lla⁻dsëëh` ley he⁻ jmeeh⁻ mada⁻ jnoo¹ dsa⁻ kin⁺?

4 Lä⁺jëë⁺ hi⁻ ma´ tää´h´ koo´ kih¹ Paa´ he´ ga⁺jäyh´:

—¿He⁻la¹ jiih´ juu¹ wii´ kyaa´h´ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ kyaa¹ Dio?

5 He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ Paa´:

—Sa⁺ ma´ man⁺ øøhn¹ he⁻ laay¹ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹, jëëh´ na⁻sii⁻ ba´ juu¹ kih¹ Dio he⁻ jäh´: "Ta⁺ hlëëh` hliih¹ kih¹ hi⁻ kye⁻ në´ kyah¹ hnäh´."

6 Ma´ ga⁺lä⁺liih⁻ Paa´ kih¹ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ta´ he´ tää´h´ hi⁻ laa¹ saduceo hi⁺ tää´h´ hi⁻ laa¹ fariseo, he⁻ja⁻ ga⁺hlëëyh´ koo⁻ ki⁻gaa⁻, ga⁺jäyh´:

—Øøhn¹, laan¹ fariseo, he´ ba´ joo´ fariseo jnä´. Kah⁻ hnäh´ kwaat˜ kin⁺ kih¹ he⁻ kyen´ o⁻jøh⁺ dsë⁻ he⁻ lä⁺jiih´ hi⁻ ma⁻na⁻juu´.

7 Ma´ ga⁺hlëëyh´ lä⁺ja⁻, ga⁺jnä¹ hnii⁻ kih¹ fariseo kyaa´h´ saduceo, lä⁺jiih¹ ga⁺laay¹ to¹ nää¹.

8 Jëëh´, hi⁻ laa¹ saduceo sa⁺ heey´ he⁻ lä⁺jiih´ hi⁻ ma⁻na⁻juu´, ni⁺ he⁻ chaa⁻ ángele, hi⁺ ni⁺ he⁻ cha⁻ jmii⁻lle´ ka⁻läh´. Pero dsa⁻ hi⁻ laa¹ fariseo jmeey⁺ dsoo´ ba´ kih¹ lä⁺jë⁺ he⁻ ja⁻.

9 Ha⁻ koh´ miih´ sa⁺ ma´ tooh` dsa⁻ he´. Ja⁻ga´ ga⁺noo⁻ ko⁻llaa´ ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley, hi⁻ ma´ laa¹ fariseo, ga⁺ti⁻ ga⁺chooy´ juu¹ ga⁺jäyh´:

—Ni⁺ miih⁻ dsoo´ sa⁺ na⁻bää´h` dsa⁻ñuuh⁻ na⁻. Ta⁺ ha⁻ hnäh´ kih¹ Dio, ha⁻ ga⁻ che⁻ jmii⁻lle´ o jaa⁻ ángel ga⁺hlëëh´ kyaayh´.

10 Pero cha⁻ga´miih⁻ ga⁺lä⁺hnee⁺ dsa⁻ he´. Ga⁺lä⁺goh⁺ hi⁻ kye⁻ në´ kih¹ hløø´, gii´hnä¹ dsa⁻ kih¹ Paa´ ma´ laay´. He⁻ja⁻ ga⁺tëëyh¹ hløø´ mah¹ wa´ lleey⁻ Paa´ jee´ ja⁻ wa´ lla⁻jääy˜ ka⁻läh´ jee´ tää´h´ lä⁺jëë⁺ hløø´.

Ga⁺taah` dsa⁻ juu¹ kwee⁻ he⁻ ma´ jngëëyh¹ Paa´

11 Jee´ ga⁺të´ to¹ hwë¹ ga⁺lä⁺jnää´ Dsa⁻jøøh¹ jnän` cha´në´ Paa´, ga⁺jäyh´:

—Kwa´be´ Paa´. Lä⁺koo⁻ ma⁻jmeeh´ ju¹dsoo´ kin⁺ Jerusalén la⁻, ja⁻ba´ lä⁺na⁻ jmee⁺ bii¹ go´jmeeh´ ka⁻läh´ jwii⁻ Roma.

12 Ma´ ga⁺jnä¹ jyoh´ jmii´ ko⁻llaa´ judiu ga⁺taayh` juu¹ kwee⁻, ga⁺jäyh´:

—Wa´ jä⁻ dso´jwii´ në´ kyaa¹ jnääh¹ cher´mah¹ kih´hih´ jnääh¹ jää¹ sa⁺ ga´ ma⁻jngëëh´ jnääh¹ Paa´.

13 Laa⁻ ga´ to¹laa¹ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ ga⁺jmee´ hmooh´ lä⁺ja⁻.

14 Dsa⁻ he´ na´nääy¹ na´jëëy⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah´ kyaah´ dsa⁻gyuuh´, na´chiiyh´:

—Jnääh¹ ma⁻heeh´ jnääh¹, he⁻ jä⁻ dso´jwii´ në´ kyaa¹ jnääh¹ cher´mah¹ kih´hih´ jnääh¹ jää¹ sa⁺ ga´ ma⁻jngëëh´ jnääh¹ Paa´.

15 Na¹ na⁺ chuu´ hnäh´ ko⁻jøh´ kyaah´ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ta´ jnän` kih¹ hi⁻ kye⁻ në´ kih¹ hløø´ oo⁺ mah¹ wa´ ya⁻jääy˜ Paa´ ta⁺ në´ta´ la⁻. Chiiyh´: "Hnøø⁻ jnääh¹ kye´ jnääh¹ kwaat˜ kiyh¹ cha⁻ga´miih⁻." Hi⁺ jnääh¹ cha´jwë¹ ba´ jøø´ jnääh¹ mah¹ jngëëh´ jnääh¹ wa´ra⁻ ga⁺ngëëy´ jee´ ja⁻, ga⁺jäh´ dsa⁻ he´.

16 Pero chih⁻ kyaa¹ dsa⁻më´ øøh⁻ Paa´ ga⁺nuu´ ha⁻ lä⁺ juu¹ he⁻ ga⁺taah` dsa⁻ he´. He⁻ja⁻ ñeey´ jee´ ma´ tää´h´ hløø´ na´jmeeyh´ juu¹ kih¹ Paa´.

17 He⁻ja⁻ ga⁺tëëh¹ Paa´ jaa⁻ juu´ hløø´, mah¹ ga⁺siiyh⁺:

—Jää⁺ chih⁻ la⁻ kih¹ hi⁻ kye⁻ në´ kih¹ hløø´. Hnøøy¹ llay¹ miih⁻ juu¹ kyaayh´.

18 He⁻ja̱⁻ ga⁺jøø¹ juu´ hløø´ he´ kih¹
chih⁻ jee´ ma´ gya¹ hi̱⁻ kye̱⁻ në´ kih¹
hløø´, mah¹ ga⁺siiyh⁺:
—Paa´ hi̱⁻ hää̱´ neh⁺ñe¹ ma⁻che̱e̱¹
chih⁻ la⁻ kyah¹. Cha⁻ ko̱o̱⁻ juu¹ he⁻
siiyh⁺ hne⁻.
19 He⁻ja̱⁻ hi̱⁻ kye̱⁻ në´ kih¹ hløø´
ga⁺hää̱y¹ goo⁻ chih⁻ he´ ga⁺jää̱y¹ ka̱h´
kih¹ mah¹ ga⁺ngiiy´ juu¹ kiyh¹, ga⁺jäyh´:
—¿Hee⁻ na⁻ jwiih¹ jnä´?
20 He⁻ja̱⁻ ga⁺jäh´ chih⁻ he´:
—Dsa⁻ judiu ma⁻ta̱a̱h` juu¹ kwee⁻
ngiiy¹ kyah¹ he⁻ che̱e̱h¹ Paa´ hø¹
jee´ dsa⁻ñee⁺ dsa⁻ta´ kya̱a̱y¹, jäyh´
lla⁻kya̱a̱y¹ cha⁻ga´miih⁻ jmii´.
21 Pero ta⁺ jmee⁻ dsoo´. La̱a̱⁻
ga´ to̱¹la̱a̱¹ dsa⁻ kya̱a̱y¹ hi̱⁻ tä̱ä̱h´
na⁻hmääh´ jøø̱˜ mah¹ jngëëyh¹ Paa´.
Ma⁻jäyh´: “Wa´ jä⁻ dso´jwii´ në´ kya̱a̱
¹ jnääh¹ cher´mah¹ kih´hi̱h´ jnääh¹ jä̱ä̱¹
sa⁺ ga´ ma⁻jngëëh´ jnääh¹ Paa´.” Hi⁺
na¹ ma⁻tä̱ä̱yh´ jøø̱y˜ he⁻ na⁻ jwah¹
hne⁻.
22 He⁻ja̱⁻ ga⁺hih¹ hi̱⁻ kye̱⁻ në´
kih¹ hløø´ juu¹ kih¹ chih⁻ he´, mah¹
ga⁺siiyh⁺:
—Gwa̱a̱h⁻ ba´ hne⁻ kyah¹, ta⁺ lla⁻
juu¹ kya̱a̱h´ ni⁺ ja̱a̱⁻ dsa⁻ lä⁺jë⁺ juu¹ he⁻
ma⁻chiih´ jnä´.

Hi̱⁻ kye̱⁻ në´ kih¹ hløø´ ga⁺che̱ey¹ Paa´ cha´në´ lle´moh´ Félix

23 He⁻ja̱⁻ ga⁺tëëh¹ hi̱⁻ kye̱⁻ në´ he´
u̱u̱¹ juu´ hløø´ mah¹ ga⁺siiyh⁺:
—Jmee´ juu¹ kih¹ to̱¹ hña̱⁻la̱a̱´ hløø´
wa´ mi⁻llu̱u̱y¹ hñiiy´ dsa⁻nääy¹ ta⁺
Cesarea na¹ ko̱⁻hi̱´ ñu¹ ta⁺la⁺ hwë¹.
Hi⁺ jmee´ juu¹ kih¹ jñah´ ka⁻läh´
to̱⁺lo⁺gya̱a̱´ dsë˜ gye̱e̱´ hi̱⁻ jä̱ä̱¹ kya´jiih´
hi⁺ jñah´ ga´ to̱¹ hña̱⁻la̱a̱´ hløø´ hi̱⁻ ka̱¹
hma⁻ lle` ñe¹ chu̱u̱h⁻.
24 Hi⁺ mi⁻llu̱u̱` kya´jiih´ hi̱⁻ jä̱ä̱¹ Paa´
mah¹ go´jä̱ä̱h⁺ hnäh´ cha´në´ lle´moh´
Félix, mah¹ wa´ llooy˜ na´llu̱u̱y`.
25 Hi̱⁻ kye̱⁻ në´ kih¹ hløø´ he´
ga⁺che̱e̱¹ ko̱o̱⁻ je⁻ he⁻ na⁻siii⁻ lä⁺la⁻:
26 “Jnä´ Claudio Lisias siin⁺ kyah¹
hne⁻ Félix lle´moh´ llu̱u̱¹. Wa´ cha̱a̱h⁻
ba´ hne⁻ llu¹.
27 Dsa⁻ñuuh⁻ hi̱⁻ ngoo¹ na⁻ ga⁺so̱o̱h¹
dsa⁻ judiu kiyh¹ koo´ gwah⁺, miih⁻
ga´ sa⁺ ga⁺jngiih¹ dsa⁻ kiyh¹. Ma´
ga⁺lä⁺man⁺ la̱a̱y¹ dsa⁻ romano, he⁻ja̱⁻
ñeen´ kya̱a̱h´ hløø´ kya̱a̱n⁺ na´lä̱ä̱` jnih´.
28 Ma´ hnoon¹ lä⁺man⁺ he⁻ kih¹ he⁻
ma´ hnëë˜ dsih´, he⁻ja̱⁻ ga⁺jä̱ä̱⁺ jnih´
cha´në´ dsa⁻ka̱a̱h´ kya̱a̱¹ dsa⁻ judiu.
29 Ja̱⁻ga´ ga⁺lä⁺jnä´ he⁻ ti⁻chooy⁺
juu¹ kih¹ ley kih¹ bih¹ ja̱⁻. Sa⁺ cha⁻
he⁻ kih¹ he⁻ ju̱u̱y´, ni⁺ he⁻ dsa⁻hey´
neh⁺ñe¹.
30 Pero jnä´ ga⁺të̱ë̱hn¹ juu¹, jwë̱ë̱´
judiu ma⁻tä̱ä̱h´ juu¹ kwee⁻ he⁻ ma´
jngiih¹ kiyh¹. He⁻ja̱⁻ lä⁺cha̱h´ ja̱⁻
ma⁻che̱e̱⁺ jnih´ ta⁺ kyah¹ hne⁻. Hi⁺
ma⁻jwiin¹ lä⁺jë̱ë̱⁺ hi̱⁻ hniii˜ mah¹
dsa⁻kway⁺ ju¹dsoo´ cha´nëh´ hne⁻ he⁻
kih¹ ja̱⁻ he⁻ hniiy˜ kih¹ Paa´. Wa´
dsa⁻ngëëh´ ba´ hne⁻ llu¹”, ga⁺jäh´ hi̱⁻
kye̱⁻ në´ kih¹ hløø´ he´.
31 He⁻ja̱⁻ ga⁺jøø¹ hløø´ kih¹ Paa´
lä⁺hih⁺ he⁻ ga⁺jmee´ hi̱⁻ kye̱⁻ në´ he´,
ga⁺jä̱ä̱y¹ lä⁺ hwë¹ ja̱⁻ ta⁺ Antípatri.
32 Ma´ ga⁺jnä¹ ja̱⁻, ga⁺kë̱h¹ hløø´ hi̱⁻
na´nää¹ jwë´ tii´ he´, ga⁺nääy` ta⁺ në´ta´
kiyh¹. Hi̱⁻ dsë̱ë̱˜ jah´ he´ ba´ ga⁺nää¹
kya̱a̱h´ Paa´.
33 Ma´ ga⁺lla⁺nää¹ hløø´ he´ Cesarea,
ga⁺kwëëyh¹ lle´moh´ he´ je⁻ he⁻ ma´
kye̱y⁻ ja̱⁻ hi⁺ ga⁺ngëëy¹ Paa´ goo⁻
lle´moh´.
34 Ma⁻ngëë´ ma⁻hë´ lle´moh´ je⁻ ja̱⁻,
ga⁺ngiiy´ juu¹ kih¹ Paa´ ha⁻ cha̱a̱y⁻.
Ma´ ga⁺lä⁺ñe⁺ lle´moh´ la̱a̱¹ Paa´ dsa⁻
cha̱a̱⁻ Cilicia,
35 he⁻ja̱⁻ ga⁺jäyh´:
—Wa´ ya⁻nää´ da´ hi̱⁻ hniii˜, ja̱⁻ga´
llan` ta´ kyah¹.
Hi⁺ ga⁺jmeey´ mada⁻ kih¹ hløø´,
he⁻ hä̱ä̱y¹ Paa´ neh⁺ hne¹ juuh⁻ kih¹
Herode.

24

Ga⁺kwa´ Paa´ ju¹dsoo´ kih¹ cha´në´ Félix

1 Ma⁻hya⁻ hña´ jmii´ gya¹ Paa´
Cesarea, ja̱⁻ga´ ga⁺lloo¹ jmi⁻dsa⁻ jøø̱h¹
hi̱⁻ che̱e̱⁻ Ananía, kya̱a̱h´ ko̱⁻lla̱a̱´
dsa⁻gyuuh´ hi⁺ kya̱a̱h´ ja̱a̱⁻ hi̱⁻ cheh¹
në´ hi̱⁻ che̱e̱⁻ Tértulo. Ga⁺lla⁺nääy¹
hniiy˜ kih¹ Paa´ cha´në´ lle´moh´.

2 Hi˖ ma´ ga˖lloo˫ Paa´ cha´në´ Félix,
ga˖løø˫ Tértulo hnɨɨ˜ kiyh˫.
—Ti´hmaah´ hne˜ lle´moh´ Félix —
jäyh´—. Peer˖ chąą˜ jnääh˩ llu˫ he˜ hii´
tii´ kyąą˩ jnääh˫ hi˖ cha˜ cha˜miih˜
hɨɨ´dsë˜ llu˫ kyah˫ he˜ją˜ dsa˜la´
cha˜miih˜ ta´ llu˩ hwa˫ kyąą˫ jnääh˩.
3 He˜ ba´ che˜ llɨɨh˫ hne˜ Félix.
He˜ją˜ sa˖ hwąą´ jnääh˩ kwa˜ jnääh˩
ti´hmaah´ kyah˩ wa´ ha˜ cha˜ ha˜ jee´
tøøh´ jnääh˫.
4 Sa˖ hnoon˫ heen˥ cha˜miih˜ jmɨɨ´
kyah˩, he˜ją˜ chɨɨn´ kyąąh´ hne˜, ta˖
jmee˜ hñaa˜ hoh´ nuuh˩ miih˜ juu˩
he˜ kye´ jnääh˫ la˜.
5 ’Dsa˜ñɨɨh˜ na˜ heen˜ hɨɨ´dsë˜ kih˫
dsa˖ lä˖kąą˜ jee´ ngëy˖, llay˖ hnii˜
kih˫ dsa˜ judiu hi˜ tąąh´ lä˖kąą˜
jmɨ˜gyɨɨ˖. Hi˜ na˜ na˜ hi˜ kye˜ në´
kih˩ dsa˜ hi˜ chee˜ nazareno hi˜ kwa˖
jyoh´ juu˩.
6 Hnøøy˫ ma´ mi˜kwąyh˫ gwah˖
kyąą˫ jnääh˩, he˜ją˜ ga˖chąąh´ jnääh˫.
He˜ ma´ hnøø˜ jnääh˩ ma´ lla´ jnääh˫
ta´ kiyh˩ lä˖koo˜ jäh´ ley kyąą˫ jnääh˩.
7 Pero ga˖lloo˫ hi˜ kye˜ në´ kih˩ hløø´
hi˜ chee˜ Lisias jee´ tøøh´ jnääh˫. He˜
wɨɨ´ ba´ ga˖lleey˜ dsa˜ñɨɨh˜ na˜ goo˜
jnääh˩.
8 Ga˖jäyh´ wa´ lla˜nää´ lä˖jëë˖ hi˜
hnɨɨ˜ kiyh˫ cha´në´ lle´moh´. Wa´ra˜
ga˖lla˖kyąąh˥ hnih´ jmɨɨ´, lä˖ñeh´ la˫
dsoo´ lä˖jë˖ he˜ jäh˜ jnääh˩ la˜.
9 Lä˖jëë˖ judiu ga˖hɨɨ´ koo˜ ba´ juu˩
kiyh˫, ga˖jäyh´:
—Ją˜ba´ lä˖na˜ jäh˜ jnääh˩ ka˜läh´.
10 He˜ją˜ ga˖jmee´ lle´moh´ lii˜ kih˫
Paa´ mah˫ kway˫ ju˩dsoo´ kiyh˫. Ją˜ga´
ga˖jäh´ Paa´:
—Man˖ ma˜hya˜ cha˜miih˜ ji˜ñe˜
ląąh˫ hne˜ lle´moh´ Cesarea la˜,
he˜ją˜ jëë˜ ba´ dsën˖ kwan` juu˩ kin˖
lä˖koh´ te˫ la˫ ba´.
11 Le´ kooh˩ kwąąt˜, na˫ ma˜hya˜
gya˖to´ jmɨɨ´ ñeen´ ta˖ jee´ chih˩ gwah˖
jɨɨh˜ jee´ jwɨɨ˜ Jerusalén na´kwan˩
ti´hmaah´ kih˩ Dio.
12 Sa˖ ma´ teen˜ kyąąh´ ni˖ jąą˜ dsa˜,
ni˖ ją˖ he´ jnä´ ga˖jmeen˫ he˜ ga˖tooh˜
dsa˜ mɨɨh´ jee´ chih˩ gwah˖ jɨɨh˜ ją˜,
lä˖koo˜ ma´ jëëy˜ jnä´. Ni˖ sa˖ ga˖llan˫
hnii˜ kih˫ dsa˜ jee´ tøø´ gwah˖ mäh˜,
ni˖ jee´ jwɨɨ˜ ją˜ sa˖ ga˖lląąn˖ dsa˜
hnii˜.
13 He˜ją˜ sa˖ cha˜ he˜ kyąąh´ jmee˩
dsa˜ na˜ dsoo´ lä˖jë˖ he˜ bąąyh˜ jnä´
na˜.
14 He˜ la˜ ba´ jmeen˖ dsoo´, he´ ba´
Dio hi˜ ga˖hnaah˜ dsa˜ ma˜gyɨh˜
jnän`, he´ ba´ hi˜ he´ hi˜ hnaahn˖
lä˖koh´ la˫ juu˩ hmëë´. Dsa˜ na˜
jäyh´ la˫ ra˜këh˩ ba´ jwë´ he˜ hąąn´.
Pero hee´ ba´ jnä´ lä˖jë˖ ley he˜ ga˖sɨɨ´
Moisé hi˖ lä˖jë˖ he˜ ga˖sɨɨ´ ga´ jñah´ hi˜
ga˖ngëë˫ juu˩ kih˫ Dio.
15 Hi˖ kyen´ o˜jøh˖ dsë˜ kih˫ Dio,
ją˜ba´lä˖koo˜ kye˜ hi˜ na˜, he˜ lä˖jiih´
lä˖jëë˖ hi˜ na˜jɨɨ´, lä˖jiih´ hi˜ llɨɨ˫ hi˖
lä˖kye˜ hi˜ hlëëh˩.
16 Kih˫ he˜ją˜ ba´ na˜, kwan˖ be´
jmeen˖ he˜ llu˫ jmah˫ mah˫ sa˖ hnɨɨ˫
hɨɨ´dsë˜ kin˖ cha´në´ Dio, hi˖ ni˖
cha´në´ dsa˜ ka˜läh´.
17 ’Ga˖lä˖hëën` miih˜ ji˜ñe˜ ñeen´
jyoh´ hwa˫, ją˜ga´ ga˖lląąhn˫ Jerusalén
ma´ kiin´ kuu´ he˜ la˫ kwąąt˜ kih˫ hi˜
tä˜ñee´ hi˜ tąąh´ jee´ ją˜, hi˖ ma´ kiin´
he˜ ga˖tëën´ kwëëhn˥ Dio.
18 He˜ ją˜ na˜ ma´ jmeen˖ lä˖ ma´
ga˖lla˖nää˫ miih˜ judiu hi˜ ya˖nää˫ ta˖
hwa˫ Asia. Ga˖jëëy˫ jnä´ jee´ chih˩
gwah˖ Jerusalén, ma˜na˜jngëë˩ ba´
jnä´ lä˖hih˖ kih˫ ley. Pero sa˖ ma´ tąąh´
jwëë´ dsa˜, ni˖ mɨɨh´ sa˖ ma´ tääh´.
19 Wa´ ya˜nää´ hi˜ he´ ba´ jee´ la˜
mah˫ kway˫ ju˩dsoo´ kiyh˫ cher´mah˫
he˜ cha˜ kiyh˫ kyąąh´ jnä´.
20 O wa´ jäh´ hi˜ tąąh´ na˜ che´
ga˖lä˖jnä´ he˜ ga˖hląąhn˜ kyąąyh´ lä˖
ma´ ga˖kąy˫ ju˩dsoo´ kin˖ jee´ jwɨɨ˜
Jerusalén.
21 Koo˜ he˜ la˜ ba´ sa˖ ga˖tɨh˫
dsëy˫ ma´ ga˖hlëëhn` lä˖koo˜ ma´
hąąn´ jee´ kiyh˩, ga˖jwɨɨ˫ jnih´ lä˖la˜
ki˜gąą˜: “Llah˜ hnäh´ ta´ kin˖, kih˫
he˜ jmeen˖ dsoo´ he˜ lä˖jiih´ ka˜läh´
hi˜ ma˜na˜jɨɨ´”, ga˖jäh´ Paa´.
22 Ma˜ñe˜ ba´ Félix ha˜ lä˖ la˫ juu˩
hmëë´ kih˫ Jesús. He˜ją˜ ma´ga˖nuuy´
ga˖jäh´ Paa´ lä˖ją˜, ga˖hɨɨy´ lä˖ją˜ ba´
në´ juu˩ ją˜. Ga˖sɨɨyh˖ hi˜ ma´ tąąh´ he´:

—Wa´ jä¯ da´ hi̱¯ kye̱¯ në´ kih' hløø´ hi̱¯ chee̱¯ Lisias, ja̱¯ga´ jëën´ ha¯ lä˖ jä̱' juu' kyah' hnäh´ na¯.

23 Ja̱¯ga´ ga˖jmee´ lle´moh´ Félix mada¯ kih' hløø´ kya̱a̱y' mah' hä̱ä̱y' Paa´ hi˖ ga˖kwa´ bih' jwë' he¯ na´nää' ome¯ kya̱a̱y' na´jë̱ë̱y¯ hi˖ na´ka̱y¯ he¯ ma´ jmee˖ bii' kiyh'.

24 Ga˖lä˖hii̱ ga´ miih¯ jmii̱´ ma´ ja̱h' lle´moh´ Félix në´ta´ kiyh' ka¯läh´ kya̱a̱h´ Drusila mëy´, hi̱¯ la̱a̱' dsa¯ judiu. He¯ja̱¯ ga˖jmee´ Félix mada¯ he¯ ga˖tëëyh' Paa´ mah' nuuy' ha¯ lä˖ la' juu' he¯ jmee˖ dsoo´ dsë' dsa¯ kih' Jesucristo.

25 He¯ja̱¯ ga˖hlëëh´ Paa´ ha¯ lä˖ jä̱' dsa¯ llu̱u̱' cha´në´ Dio, hi˖ ha¯ lä˖ hä̱ä̱' dsa¯ hñii´, hi˖ ga˖hlëëyh´ he¯ ka̱' Dio ju'dsoo´ kih' dsa˖.

Peer˖ ga˖jwa̱a̱h' Félix ma´ ga˖nuuy´ juu' ja̱¯, he¯ja̱¯ ga˖jäyh´:

—Ma¯le´ gwa̱a̱h' da´, la¯ ba´ tëëhn¯ hne¯ ka¯läh´ lä˖ ma´ jä̱ä̱n´.

26 Kuu´ ba´ ja̱¯ ma´ jøø̱¯ Félix ma´ jii̱h' Paa´, ja̱¯ga´ ma´ lä̱ä̱y'. He¯ja̱¯ ma´ tëëyh¯ Paa´ ko̱¯lla¯jii̱h¯ ma´ llay˖ juu' kya̱a̱yh´.

27 Ga˖hya¯ to̱' ji̱¯ñe¯ jmeey˖ lä˖ja̱¯ lä˖jii̱h' ya˖hë̱ë̱' Félix lle´moh´. Në´ kiyh' ga˖he' Porcio Festo. Ma´ hnøø' Félix ma´ jä̱' llu' kya̱a̱h´ dsa¯ judiu, he¯ja̱¯ sa˖ ga˖kway´ jwë' ma´ lä̱ä̱´ Paa´.

25

Ga˖hlëëh´ Paa´ cha´në´ Festo

1 Ma´ ga˖lloo' Festo jwii̱¯ Cesarea, ga˖lä˖hë̱ë̱y` hnë¯ jmii̱¯ jee´ ja̱¯, ja̱¯ga´ ngooy' ta˖ Jerusalén.

2 Lä˖jë̱ë̱˖ jmi¯dsa¯ ka̱a̱h´ kya̱a̱h´ lä˖jë̱ë̱˖ hi̱¯ kye̱¯ në´ kih' judiu, ga˖lla˖nääy' hnii̱y¯ kih' Paa´ ka¯läh´ kih' lle´moh´ Festo, lä˖bii' lä˖ja̱a̱' ma´ chu̱u̱y´ kya̱a̱h´:

3 —Ta˖ jmee¯ hñaa¯ hoh´, jmee´ mada¯ he¯ jäh´ Paa´ ta˖ Jerusalén — ga˖jäyh´ sii̱yh˖ Festo.

Jëëh´ ga˖jmeey´ hu̱u̱´dsë¯ he¯ ma´ jngëëyh' Paa´ cha´jwë' ba´.

4 He¯ja̱¯ ga˖jäh´ Festo:

—Jee´ oo˖ ba´ hä̱ä̱´ Paa´ na¯jnëëy' jwii̱¯ Cesarea. Ja̱¯ba´ jee´ naahn¯ cha̱h´.

5 Lä˖jë̱ë̱˖ hnäh´ hi̱¯ jä̱ä̱´, ma˖nøøn' ko̱¯jøh´ mah' jee´ oo˖ ba´ hnii̱h' hnäh´ kiyh' cher´mah' cha¯ ko̱o̱¯ dsoo´ juuh¯ he¯ na¯bä̱ä̱h` dsa¯ñuuh¯ he´.

6 Ga˖gya¯ ga´ Festo jwii̱¯ Jerusalén ko̱o̱¯ jña' o gya' jmii̱`, ja̱¯ga´ ngaayh' ta˖ Cesarea. He¯ ga˖jnä' jyoh´ jmii̱´, ja̱¯ga´ ga˖gyay¯ në´ta´ kiyh'. Mah' ga˖jmeey´ mada¯ he¯ na´kya̱a̱y´ Paa´.

7 Ma´ ga˖he' Paa´ në´ta´ kih' lle´moh´, lä˖jë̱ë̱˖ dsa¯ta´ judiu hi̱¯ ya˖nää' Jerusalén ga˖ku̱yh' lä˖ku´ lä˖jii̱' kih' Paa´. Ja̱˖ he¯ ko̱o̱¯ nëë' dsoo´ juuh¯ ma´ bä̱ä̱h¯ dsih´ pero ni˖ miih¯ sa˖ ga˖jmää´ juu' kih' dsa¯ he´.

8 He¯ja̱¯ ga˖løø' Paa´ kwa˖ ju'dsoo´ kih', ga˖jäyh´:

—Ni˖ ko̱o̱¯ he¯ hlii̱h' sa˖ cha¯ he¯ ma¯jmeen', sa˖ ma¯hlëëhn` wii̱´ kih' ley kya̱a̱' jnääh' dsa¯ judiu. Ni˖ sa˖ ma¯mi¯kwa̱hn¯ kih' gwah˖ juuh˖ hi˖ ni˖ sa˖ ma¯hlä̱ä̱hn¯ kya̱a̱h´ rey to¯në´ hi̱¯ gya' Roma.

9 Pero lle´moh´ he´, hnøøy' ma´ jä̱y' llu' kya̱a̱h´ dsa¯ judiu, he¯ja̱¯ ga˖ngii̱y´ juu' kih' Paa´:

—¿Che´ hnooh¯ gwa̱a̱h' ta˖ Jerusalén mah' mi´een' juu' na¯ jee´ oo˖?

10 He¯ja̱¯ ga˖jäh´ Paa´:

—He¯ ma¯chehn' jee´ la¯, lä˖ko̱o̱¯ he¯ chehn' në´ta´ kih' rey to¯në´ ba´ ja̱¯. Jee´ la¯ ba´ ga˖të̱ë̱´ lä˖ee¯ juu' kin˖. Ñeh´ ba´ hne¯ kwee¯, ni˖ miih¯ sa˖ cha¯ he¯ ma¯hlä̱ä̱hn¯ kya̱a̱h´ dsa¯ judiu.

11 Lle` kih' ju̱u̱n´ cher´mah' ga˖jmeen' ko̱o̱¯ dsoo´ juuh¯. Sa˖ gohn˖ ju̱u̱n´. Pero cher´mah' sa˖ la' ju'dsoo´ he¯ bä̱ä̱h¯ dsa¯ jnä´ la¯, ni˖ ja̱a̱¯ dsa¯ta´ sa˖ cha¯ jwë' ngëë' jnä´ goo¯ dsa¯ judiu na¯. Hñii´ rey to¯në´ hnoon' mi¯eey˖ juu' kin˖.

12 He¯ja̱¯ ga˖lla´ Festo juu' kya̱a̱h´ dsa¯kya̱a̱yh´ ha¯ lä˖ jmeey'. Ja̱¯ga´ ga˖jäh´ Festo sii̱yh˖ Paa´:

—Hñaah' ba´ hne¯ ma¯ngɨɨh´ he¯ mi¯ee˖ hñɨɨ´ rey to¯në´ juu' kyah'. He¯ja¯ cha´në´ hi¯ he´ ba´ gooh' na'.

Ga˖hlëëh´ Paa´ cha´në´ rey Agripa

13 Ga˖hya¯ ga´ miih¯ jmɨɨ´, ga˖lloo' rey Agripa jwɨɨ¯ Cesarea ja¯ kyaayh´ Bernice, ga˖lla˖nääy' na´jëëy¯ Festo.

14 Ma¯hya¯ cha¯miih¯ jmɨɨ´ tääyh´ jee´ ja¯, ja¯ga´ ga˖jmeeh' Festo juu' kih' rey Agripa ha¯ lä˖ la' juu' kih' Paa´, ga˖jäyh´:

—Jee´ la¯ hää´ jaa¯ dsa¯ñɨɨh¯ neh˖ñe' hi¯ ga˖taah¯ Félix lä˖ ma´ laay' ta´.

15 Lä˖ ma´ ñeen´ Jerusalén lä˖jëë˖ jmi¯dsa¯ kaah´ hi˖ lä˖jëë˖ dsa¯gyɨɨh´ kyaa ' judiu ga˖ngɨɨy´ kin˖ he¯ ma´ jmeen`mada¯ he¯ juu´ Paa´.

16 'He¯ja¯ ga˖jwɨɨ' jnih´, sa˖ lle` ley kyaa' jnääh' dsa¯ romano he¯ jmee´ jnääh' mada¯ he¯ juu´ dsa¯ cher´mah' sa˖ cheh' hi¯ na¯bääh` dsoo´ cha´në´ hi¯ hnɨɨ˜ kiyh'. Lä˖ja¯ ba´ cha¯ jwë' lääy' hñɨɨy´ kih' he¯ hnɨɨ˜ dsa¯ kiyh'.

17 Hi˖ ma´ ya˖nää' dsa¯ he´ jee´ la¯, chah´ ba´ ngaahn' ta˖ në´ta´ kin˖ ma´ ga˖jnä' jyoh´ jmɨɨ´. Hi˖ ga˖jmeen' mada¯ na´kyaay´ Paa´.

18 He¯ja¯ ga˖løø' dsa¯ he´ hnɨɨ˜ kiyh'. Pero ni˖ koo¯ dsoo´ jɨɨh¯ sa˖ ga˖lä˖jnä´ kiyh' lä˖koo¯ hɨɨ´dsë¯ he¯ ma´ jmeen˖.

19 Ga˖lä˖høøh` dsa¯ he´ kih' Paa´ kih' he¯ sa˖ ma´ hnaayh¯ Dio lä˖ tëë' jmeey˖. Hi˖ ga˖hnɨɨy' kiyh' kwaat˜ kih' Jesús, hi¯ ma¯na¯juu´, hi¯ jmee˖ Paa´ dsoo´ chaa¯ bih'.

20 He¯ja¯ sa˖ man˖ he¯ ma´ jmeen` kyaah´ juu' la¯. He¯ja¯ ga˖ngɨɨn` juu' kih' Paa´ cher´mah' hnøøy' ma´ dsaayh' ta˖ Jerusalén mah' ma´ lä˖ee¯ juu' kiyh' jee´ oo˖.

21 Pero Paa´ ga˖ngɨɨy´ he¯ dsooy' cha´në´ rey to¯në´ hi¯ chee¯ Augusto mah' hi¯ he´ mi¯ee˖ juu' kiyh'. He¯ja¯ ga˖jmeen' mada¯ wa´ hää´ bih' kiyh' neh˖ñe ' ta´ko¯jiih' lloo˜ jmɨɨ´ chee¯ jnih´ cha´në´ rey he´.

22 He¯ja¯ ga˖jäh´ rey Agripa sɨɨyh˖ lle´moh´ Festo:

—Hnoo' jnä´ ka¯läh´ nuun`juu' kih' dsa¯ñɨɨh¯ na¯.

He¯ja¯ ga˖jäh´ Festo:

—Hø' ba´ nuuh' ha¯ lä˖ jäyh˖.

23 Ma´ ga˖jnä' jyoh´ jmɨɨ´ ga˖he' rey Agripa në´ta´ kyaah´ Bernice. Ha¯ koh´ jɨɨh¯ sa˖ ga˖jmee´ dsa¯ kiyh'. Ga˖taayh` ko¯jøh´ kyaah´ hi¯ kye¯ në´ kih' hløø´ hi˖ kyaayh´ dsa¯ kaah´ kyaah´ jee´ jwɨɨ¯ ja¯. He¯ja¯ ga˖jmee´ lle´moh´ Festo mada¯ na´kyaay´ Paa´.

24 Ma´ ja' Paa´, ga˖jäh´ Festo:

—Hne¯ rey Agripa, kyaah´ lä˖jëë˖ hi¯ tääh´ kyaah´ jne´ jee´ la¯, hii¯ dsa¯ñɨɨh¯ he´ cheh' la¯. Lä˖jëë˖ judiu ya˖nää' cha´nën˖ bääyh¯ dsa¯ñɨɨh¯ la¯ dsoo´. Ga˖ngɨɨy´ kin˖ ma´ lä˖ee¯ juu' la¯ ta˖ Jerusalén hi˖ ja¯ba´ lä˖ja¯ ga˖jmeey´ ma´ ya˖nääy' Cesarea la¯. Peer˖ ga˖tooyh' mɨɨh´ kyaah´ jnä´, ga˖lä˖hnøøy' he¯ ma´ juu´ Paa´.

25 Pero jnä´ laan˖ sa˖ cha¯ dsoo´ jɨɨh¯ ääy¯ ni˖ miih¯ mah' juuy´. Hñɨɨ´ Paa´ ga˖ngɨɨ´ kiyh' dsooy' cha´në´ rey to¯në´ mah' lä˖ee¯ juu' kiyh' jee´ ja¯, he¯ja¯ ga˖lla´ dsën˖ chee¯ jnih´ ta˖ Roma.

26 Pero sa˖ cha¯ he¯ sɨɨn` kih' rey he´ ni˖ miih¯, he¯ja¯ ma¯kwaa˖ jnih´ cha´nëh´ hne¯ rey Agripa hi˖ cha´në´ jee´ lä˖jëë˖ hnäh´ hi¯ tääh´ la¯. Wa´ jëën´ ha¯ lä˖ jä' juu' la¯, ja¯ga´ cha¯ he¯ sɨɨn` kih' rey to¯në´ he´.

27 Sa˖ jnä´ llu' laan˖ chee¯ jaa¯ hi¯ hää´ neh˖ñe ' ta˖ Roma cher´mah' sa˖ cha¯ hee¯ na¯ sɨɨn` kih' rey to¯në´ ha¯ lä˖ la' dsoo´ he¯ bääh¯ dsih´.

26

Ga˖kwa´ Paa´ ju'dsoo´ kiyh' cha´në´ rey Agripa

1 He¯ja¯ ga˖jäh´ rey Agripa sɨɨyh˖ Paa´:

—Cha¯ jwë' kyah' he¯ kwah' ju'dsoo´ he¯ kyaah´ le´ lääh´ hñaah'.

He¯ja¯ ga˖hɨɨ´ Paa´ goo¯ ga˖løøy' hlëëyh˖ lä˖la¯ lä˖jwë´ jee´ ma´ lääy' hñɨɨy´:

2 —Chaan¯ llu' kyaah´ hne¯ rey Agripa, lluuh' hne¯ kwah¯ jwë' kwan`

ju'dsoo´ he¯ kyąąh´ ląąn´ hñiin˗ kih˫ lä˗jë˗ he¯ bąąh¯ dsa¯ judiu jnä´.
3 Llu˫ la˫ kin˗ kih˫ he¯ kyụụh˜ hne¯ lä˗jë˗ he¯ tęę˫ jmee¯ jnääh˫ dsa¯ judiu, kyụụh˜ lä˗jë˗ juu˫ he¯ ti¯choo¯ jnääh˫. He¯ją¯ chụụn´ kyąąh´ hne¯ mah˫ wa´ jøh¯ hoh´ nuuh˫ juu˫ la¯.

Lä˗la¯ ma´ jmee˗ Paa´ jąą˫

4 'Lä˗jęę˗ judiu kyụụ˗ jnä´ ha¯ lä˗ ma¯jan˜ lä˗jiih˫ ma´ mähn˫. Ñe¯ bih˫ ha¯ lä˗ ma´ gyan´ jwii¯ kin˗ hi˗ lä˗ją¯ jwii¯ Jerusalén ka¯läh´.
5 Lä˗ją¯ ñey¯ kwee¯ ląą˫ jnä´ fariseo. Jnääh˫ fariseo mi¯te` ba´ jnääh˫ lä˗ nøø´ kyąą˫ jnääh˫ lä˗kọh´ ga´ jee´ lä˗jęę˗ judiu. Le´ ba´ mi¯jnääy˗ la˫ dsoo´ cher´mah˫ hnøøy˫.
6 Na˫ chehn˫ në´ta´ la¯, llah¯ hnäh´ ta´ kin˗, kih˫ he¯ kyẹn´ o¯jøh˗ dsë¯ he¯ hñah˗ jne´ he¯ ga˗bąąh¯ Dio hñii´ kyąąh´ dsa¯ ma¯gyụh¯ jnän`.
7 Lä˗jiih˫ na˫ jøø˜ lä˗jęę˗ gya˗tọ´ nää˫ dsa¯ judiu lä˗te˫ juu˫ ją¯. Lä˗jmii˫ lä˗hwë˫ hnaayh¯ Dio jøøy˜ dsęę˫ juu˫ ją¯. Hne¯ rey Agripa, kih˫ he¯ kyẹn´ o¯jøh˗ dsë¯ kih˫ juu˫ ją¯, he¯ją¯ ba´ na¯ hnii˜ dsa¯ kin˗.
8 ¿Ha¯ lä˗ jëëh´ hnäh´, che´ jwęęh` he¯ lä˗hęęh´ hnäh´ he¯ mi¯jiih` Dio hi¯ ma¯na¯jụụ´?

Lä˗la¯ ga˗jmee´ Paa´ jąą˫ kih˫ dsa¯ kyąą˫ Jesús

9 'Ma˗ra˗ ju'dsoo´ ma´ jmeen˗ kwąąt˜, he¯ ma´ lle` kih˫ jmeen` hñaa¯ dsën˗ cha¯miih¯ kih˫ Jesús dsa¯ chąą¯ Nazaret.
10 Lä˗ją¯ ga˗jmeen˫ Jerusalén. Jwęę´ dsa¯ kyąą˫ Jesús ga˗tąąhn˗ neh˗ñe˫ lä˗hih˗ kih˫ jmi¯dsa¯ kąąh´. Hi˗ lä˗ ma´ ga˗jngëëyh˫ dsa¯ he´, lä˗kyẹ¯ jnä´ ga˗hiih¯ dsën˗.
11 Cha¯miih¯ jiih˜ ñeen´ lä˗kọọ¯ lä˗kọọ¯ gwah˗ mäh¯, ga˗sąąhn˗ dsa¯, ga˗heeh˗ jnih´ wii´ mah˫ wa´ hlëëyh´ hlii˫ kih˫ Jesús. Ma´ ya¯jęę˫ dsën˗ jwërte kyąąh´ dsa¯ he´, he¯ją¯ ñeen´ lä˗kąą¯ jwii¯ kih˫ dsa¯ jñah´ mah˫ na´jmeeh` jnih´.

Lä˗la¯ ga˗la˫ ma´ ga˗hęęh¯ Paa´ kih˫ Dio
(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

12 'Lä˗ ma´ jmeen˗ ją¯ba´, ngoon˫ ta˗ Damasco lä˗hih˗ kih˫ jmi¯dsa¯ kąąh´ hi¯ ga˗chęę˫ jnä´.
13 Hne¯ rey, jee´ la¯ jwęęhn˜ hne¯ ha¯ lä˗ ga˗la˫ kin˗ jee´ ngoon˫ cha´jwë˫ ją¯. Ma¯të´ kọọ¯ llą˫hyoo˗ ga˗jëën˫ kọọ¯ je¯ ja˫ gyuuh˫, bęę´ ga´ lä˗kọọ¯ jmëë˫ kih˫ hyoo¯, he¯ ga˗lä˗jnä´ lä˗ku´ lä˗jii˫ jee´ ga˗nøø˫ jnääh˫ ją¯.
14 Lä˗jęę˗ jnääh˫ ga˗sąą˫ jnääh˫ hwa˫. Jee´ ją¯ ga˗nuun˫ ga˗hlëëh´ jąą¯ dsa¯ kyąąh´ juu˫ hebreo: "Saulo, Saulo", ga˗jäyh´. "He¯ jmeeh´ hñaah˫ ba´ hne¯ na¯, he¯ hah¯ kin˗ jwë˫ he¯ tąąhn˗ hne¯."
15 He¯ją¯ ga˗jwii˫ jnih´: "¿Hii¯ hne¯ dsa¯ñuuh¯?" He¯ją¯ ga˗jäh´ hi¯ he´: "Jnä´ he´ Jesús hi¯ jmeeh¯ hñaa¯ hoh´ kih˫.
16 Noo¯, chih´ tiih´. Ma¯mi¯jnään˫ hñiin˗ kyah˫ mah˫ hñąąn˗ hne¯ jmeeh˫ ta´ kin˗ hi˗ jmeeh˫ dsoo´ lä˗jë˗ he¯ ma¯jëëh` kin˗ hi˗ lä˗jë˗ he¯ na˫ ga´ mi´jnään˫ kyah˫.
17 Ląąn´ hne¯ kih˫ lä˗jë˗ he¯ jmee˫ dsa¯gooh´ kyah˫ hi˗ ląąn´ hne¯ kih˫ dsa¯ jñah´. Jëëh´ kih˫ dsa¯ jñah´ ba´ chęęn˗ hne¯ na˫.
18 Mah˫ näh˫ mi˫ ˫nëy´, lä˗ją¯ dsa¯jęęh˜ hi¯ tąąh´ jee´ na¯họọ¯ ta˗ jee´ jnä´ wa´je¯. Hi˗ dsa¯jęęh˜ hi¯ tąąh´ lä˗hih˗ kih˫ Tana´ mah˫ jmeey˫ lä˗ hnøø˫ Dio. Hi˗ lä˗jęę˗ hi¯ lä˗dsoo´ dsë˫ kin˗ dsa¯che` dso´kye¯ kiyh˫ hi˗ hyoyh˗ hęęy˗ kọ¯jøh´ kyąąh´ lä˗jęę˗ hi¯ ma¯na¯jngëë˫", ga˗jäh´ Jesús siih˗ jnä´.
19 'He¯ją¯ jwęęhn˜ hne¯ rey Agripa, ga˗hęęh` ba´ jnä´ jmeen` lä˗jë˗ he¯ ga˗nuun˫ lä˗kọọ¯ ma´ ga˗lä˗jnä´ kin˗ he¯ ja˫ gyuuh˫.
20 To¯në´ ga˗jmeen˫ juu˫ kih˫ dsa¯ hi¯ chąą¯ Damasco. Ją¯ga´ na˗ ga˗kwan˫ juu˫ jee´ jwii¯ Jerusalén hi˗ lä˗kąą¯ hwa˫ Judea. Hi˗ lä˗ją¯ ga˗kwan˫ juu˫ kih˫ hi¯ sa˗ ląą˫ judiu ka¯läh´, ga˗jwii˫ jnih´ wa´ lä¯dsąą˜

dsëy' kih' lä+jë+ he¯ jmeey+ mah' wa´ dsa¯jęęyh˜ kyąąh´ Dio. Hi+ lä+ją¯ ga+jwii' jnih´ hnøø' jmeey' lä+kǫǫ¯ lle` kih' jąą¯ hi¯ ma¯jęęh˜ kyąąh´ Dio.

21 Kwąąt˜ kih' juu' la¯ ga+sąąh' judiu jnä´ jee´ chih' gwah+ Jerusalén hnøøy' ma´ jngëëyh' jnä´.

22 'Pero kyąąh´ be´ kih' Dio ma¯kwëëh' ba´ dsën+ lä+jiih' na', kwan+ juu' kih' Dio kih' lä+jøh' lä+mäh'. Sa+ ga+lla+dsëën` he¯ ga+hlëëh´ hi¯ ga+ngëë' juu' kih' Dio llo´joo' hi+ lä+jë+ he¯ ga+hlëëh´ Moisé. Lä+kǫǫ¯ te' he¯ ga+jäyh´ le´, kǫ¯ją¯ ba´ jiih' ga+jwahn'.

23 Hi¯ he´ ga+jäh´, ma+ra+ he¯ dsa¯ngëë´ ba´ Cristo wii´ hi+ lęęy´ to¯në´ hi¯ lä+jiih´ jee´ kih' hi¯ ma¯na¯juu´, mah' kway' juu' kih' dsa+, he¯ mi¯jnää+ ju'dsoo´ kih' dsa¯ judiu hi+ kih' hi¯ sa+ ląą' judiu hi¯ tąąh´ jee´ na¯hǫǫ¯.

Ma´ hnøø' Paa´ ma´ hęęh+ rey Agripa juu' kih' Jesús

24 Hlëëh´ ga´ Paa´ lä+ją¯, ha¯ lä+ jee´ ma´ ląąy˜ hñiiy´, ma´ ga+hlëëh´ Festo ki¯gąą¯, ga+jäyh´:

—He¯ ngaah´ ba´ hne¯ na¯ Paa´. Kyąąh´ he¯ ma¯mi¯tęęh' hñaah' cha¯miih¯, he¯ją¯ ngoo' ga+lä+ngaah`.

25 Pero Paa´ ga+jäh´:

—Sa+ ngaah´ jnä´ Festo kyąąn+. Ju'dsoo´ na¯ hlëëhn´ hi+ la' juu' kyąąh´ hih+ ba´.

26 Ñe¯ ba´ rey Agripa juu' la¯, he¯ją¯ hlëëhn´ lä+kąą¯ tuh¯dsën+ cha´nëy´. Ląąn+ ma¯nuu´ ba´ rey juu' la¯, jëëh´ lä+jë+ he¯ la¯ sa+ ga+la' jee´ na¯hmää´ he¯ sa+ lä+ñe¯ dsa¯.

27 Hne¯ rey Agripa, ¿che´ jmeeh¯ dsoo´ lä+jë+ he¯ ga+hlëëh´ hi¯ ga+ngëë' juu' kih' Dio? Jnä´ ląąn+ jmeeh¯ ba´ hne¯ dsoo´.

28 He¯ją¯ ga+jäh´ Agripa siiyh+ Paa´:

—¿Che´ ląąh´ kyah', kyąąh´ ma+la+ miih¯ juu' he¯ ma¯hlëëh´ na¯ lęęh+ jnä´ mah' lęęn´ dsa¯ kyąą' Jesús?

29 He¯ją¯ ga+jäh´ Paa´:

—Kwee¯ ba´ la' kin+ che´ ma¯lęę+ kyah' o cher´mah' hnooh¯ nuuh' cha¯ga´miih¯. Hi+ ją+ ma+la+ hne¯, lä+kyę¯ hi¯ tąąh´ nuu¯ lä+ hlëëhn´ la¯, Dio hnøø' wa´ lęęy´ dsa¯ kyąą' Cristo ją¯ba´ lä+kǫǫ¯ ląą' jnä´ pero ją+ lä+kǫh´ na¯hñuuhn´ kyąąh´ caden˜.

30 Ma´ ga+nuu´ rey he´ juu' ją¯, ga+nooy¯ jee´ ma´ tąąyh´ kyąąh´ lle´moh´ kyąąh´ Bernice hi+ lä+jęę+ ga´ hi¯ ma´ tąąh´ kyąąyh´.

31 Ma´ ga+hwęęy¯ në´ta´ ją¯, ga+nääy' kąh´ hlëëyh+ kyąąh´ dsa¯kyąąyh´, ma´ jäyh´:

—Ni+ kǫǫ¯ sa+ cha¯ he¯ ma¯jmee´ dsa¯ñuuh¯ na¯ mah' juuy´ o he¯ dsooy' neh+ñe'.

32 He¯ją¯ ga+jäh´ rey Agripa siiyh+ Festo:

—Le´ ma´ ląąą´ ba´ dsa¯ñuuh¯ na¯ jee´ la¯ wa´ra¯ jäh´ kih' sa+ ga+ngiiy´ dsooy' cha´në´ rey to¯në´.

27

Ga+chęęy' Paa´ ta+ Roma

1 Ga+lla´ dsëy' chęęy' jnääh' ta+ hwa' Italia kyąąh´ barco, he¯ją¯ ga+tąąyh¯ Paa´ kyąąh´ jñah´ ga´ hi¯ ma´ tąąh´ neh+ñe' goo¯ juu´ hløø´ hi¯ chęę¯ Julio. Hi¯ he´ ma´ na¯hąą¯ kǫǫ¯ nää' hløø´ kyąą' rey to¯në´.

2 Ga+tooh` jnääh' kǫǫ¯ barco he¯ ja' ta+ Adramitio, ją¯ba´ he¯ dsa¯ngëë´ lä+kǫǫ¯ lä+kǫǫ¯ jwii¯ ta+ hwa' Asia. Hi+ Aristarco hi¯ chąą¯ Tesalónica he¯ nøø´ hwa' Macedonia ga+jmee´ kǫ¯jøh´ kyąąh´ jnääh'.

3 Jyoh´ jmii´ ga+lla+nøø' jnääh' Sidón. Julio he´ ga+lä+jwąyh´ kyąąh´ Paa´, ga+kway´ jwë' na´jęęy¯ ome¯ kyąąy' mah' na´ngiiy´ lä+jë+ he¯ ma´ jmee+ bii' kiyh'.

4 Ga+hwęę¯ jnääh ' Sidón ją¯, ga+nøø' ba´ jnääh'. Pero ma´ gwa´ lle´ ta+ jee´ ga+nøø' jnääh' ją¯, he¯ją¯ ga+jluu´ jnääh' jąh+ koo´ hwa' Chipre he¯ hä´ jee´ jmi¯ñeeh¯, mah' sa+ hläh' lle´ kih' barco.

5 Ga+ngëë´ jnääh ' jąh+ hwa' Cilicia kyąąh´ Panfilia, ga+lla+nøø' jnääh ' jwii¯ Mira he¯ nøø´ hwa' Licia jee´ ga+ją´ barco.

6 Mira jạ̄ ga̱jëë̱ʼ jʉʉ́ hløǿ jyohʼ́
barco heˉ jaˡ ta̱ Alejandría, jạ̄ˉbá heˉ
ngooˡ ta̱ hwaˡ Italia. Heˉjạ̄ ga̱tooh̀
jnäähˡ ga̱nøøˡ jnäähˡ ta̱ jạ̄.
7 Chaˉmiihˉ jmɨ́ ga̱tooh̀ jnäähˡ nëʼ́
jmɨˉ, taʼ hwaʼ la̱jạ̄ bá ngooˡ barco.
Ga̱kẹ̄ẹ̄ʼ́ jwërte taʼ, jạ̄ˉgaʼ ga̱llaˉnøøˡ
jnäähˡ jäẖ jeeʼ́ jwɨˉ Gnido. Sa̱
ga̱kwaʼ́ jwëˡ maʼ dsooˡ koˉchihʼ barco
kọ̄ˉdsooʼ́ ta̱ Italia, kihˡ heˉ täʼ́ lleʼ́.
Heˉjạ̄ ga̱nøøˡ jnäähˡ jäẖ kooʼ́ jeeʼ́
jwɨˉ Salmón heˉ nøøʼ́ Creta, hwaˡ heˉ
häʼ jeeʼ jmɨˉñeehˉ.
8 Heˉ wɨʼ́ la̱jạ̄ ga̱nøøˡ jnäähˡ la̱
häʼ hwaˡ jạ̄ˉ, la̱jịịhˡ ga̱llaˉnøøˡ jnäähˡ
kọ̄ọ̄ˉ jeeʼ́ chẹ̄ẹ̄ˉ Hoʼhaahʼ Lluˡ. Jäẖ
jạ̄ˉbaʼ hlaˉ jwɨˉ Lasea.
9 Ga̱lä̱hẹ̄ẹ̄̀ jnäähˡ chaˉmiihˉ jmɨʼ́
nëʼ́ jmɨˉ, hi̱ maˉhiiʼ́ gooˉ mo̱so̱
leʼ́ ngëʼ́ jnäähˡ nëʼ́ jmɨˉ. Jëëhʼ́
maˉgohˉ jmɨʼ́ heˉ sa̱ kuhˉhịyhˉ hi̱
chaˉgaʼmiihˉ maˉhiiʼ́ gooˉ kiyhˡ nëʼ́
jmɨˉ jạ̄ˉ. Heˉjạ̄ ga̱kwëëhˡ Paaʼ nʉʉhˉ
hịˉ maʼ tạ̄ạ̄hʼ neẖ barco jạ̄ˉ.
10 Ga̱jäyhʼ́:

—Jëë̀ daʼ hnähʼ́, jnäʼ́ maṉ hiiʼ́ gooˉ
jwërte jwëˡ heˉ ga̱nøønˡ laˉ. Gooˉ
hẹ̄ẹ̄ʼ́ barco hi̱ lä̱kyẹ̄ˉ løøˡ, hi̱ lä̱jịịhˡ
jnäǹ hiiʼ́ gooˉ jụụʼ́ jneʼ cherʼmahˡ haˉ
lä̱ ga̱laˡ.
11 Pero jʉʉ́ hløǿ heʼ́ sa̱ ga̱jmeeyʼ́
kyẹ̄ẹ̄ʼ́ juuˡ kihˡ Paaʼ. Heˉ maʼ hlëëẖ
jʉʉ́ barco kyạ̄ạ̄hʼ hịˉ maʼ koohˉ barco
baʼ ga̱jmeeyʼ́ heˡ kihˡ.
12 Jeeʼ ga̱hɨʼ́ barco jạ̄ˉ sa̱ maʼ llu
maʼ jạ̄ʼ jnäähˡ jịịˉ gyʉʉʼ́, heˉjạ̄ˉ lä̱jẹ̄ẹ̱̄
dsaˉ heʼ́ ga̱jäẖʼ́ lluˡ gaʼ cherʼmahˡ
jmeenʼ beʼ́ dsaʼjạ̄ạ̄ʼ jneʼ jwɨˉ Fenice
heˉ nøøʼ́ hwaˡ Creta jeeʼ́ hɨˉ barco,
taʼkọ̄ˉjịịhˡ ngëëʼ́ jịịˉ gyʉʉʼ́. Heˉ tøøhʼ
jneʼ jeeʼ jạ̄ˉ, jnäʼ́ chaʼhooʼ jmɨˉñeehˉ ta̱
ñɨɨʼ́ hi̱ ta̱ kyẹ̄ˡ jeeʼ́ dsạ̄ạ̄ˉ hyooˉ.

Jaˡ kọ̄ọ̄ˉ lleʼ́ täʼ́ nëʼ́ jmɨˉñeehˉ

13 Lä̱ maʼ ga̱jëëyˡ gwaʼ́ lleʼ́ hwaʼ
ta̱ kyẹ̄ˡ, ga̱jmeeyʼ́ hʉʉʼ́dsëˉ maʼ leʼ́
dsaˉnäälˡ gyihˡ ta̱ chaʼnëʼ. Heˉjạ̄ˉ
ga̱hwɨˉ jnäähˡ jeeʼ jạ̄ˉ, ga̱nøøˡ jnäähˡ
jäẖ lä̱ häʼ hwaˡ Creta.

14 Ni̱ sa̱ ga̱lä̱hɨ̀ gá maʼ ga̱hwɨˉ
jnäähˡ jeeʼ jạ̄ˉ, maʼ jaˡ kọ̄ọ̄ˉ lleʼ́ täʼ́ ta̱
jeeʼ ga̱nøøˡ jnäähˡ.
15 Ta̱ jeeʼ jyohʼ́ baʼ maʼ hläẖ lleʼ́,
sa̱ ga̱tạ̄ạ̱̄ barco maʼ dsooˡ ta̱ chaʼnëʼ,
heˉjạ̄ˉ ga̱kwaʼ́ dsaˉ jwëˡ ngooˡ barco
lä̱ ngooˡ lleʼ́ baʼ.
16 Jạ̄ˉgaʼ ga̱ngëëʼ́ jnäähˡ ta̱ kooʼ́
kọ̄ọ̄ˉ hwaˡ pihˡ heˉ häʼ jeeʼ jmɨˉñeehˉ
heˉ chẹ̄ẹ̄ˉ Clauda. Lä̱jwëʼ́ jạ̄ˉ baʼ
ga̱kyẹ̄ẹ̄ˉ miihˉ lleʼ́. Pero heˉlɨˡ baʼ
ga̱tẹ̄ẹ̄hˡ jnäähˡ naʼmooʼ́ heˉ maʼ kyẹ̄ʼ
jnäähˡ heˉ maʼ hiiʼ́ ta̱ kaʼluuʼ barco,
mahˡ ga̱tøøhʼ jnäähˡ neẖ barco jạ̄ˉ.
17 Maʼ ga̱heˡ naʼmooʼ́ jạ̄ˉ neẖ
barco, ga̱kạ̄ˡ dsaˉ hnɨɨ̀ ga̱hñʉʉyʼ́
lä̱kuʼ lä̱jịịˡ tuhˉ barco mahˡ sa̱ llạ̄ạ̄ʼ́.
Hi̱ maʼ hiiʼ́ gooˉ llaˉñuˡ barco nëʼ́ mɨ
ˡsɨɨʼ́ jeeʼ sa̱ juuhˉ jmɨˉ jeeʼ chẹ̄ẹ̄ˉ Sirte,
heˉjạ̄ˉ ga̱jyooyˡ hmɨɨhˉ kihˡ barco
mahˡ ngooˡ lä̱ ngooˡ lleʼ́ baʼ.
18 Maʼ ga̱jnäˡ jyohʼ́ jmɨʼ́ chaˉgaʼmiihˉ
täʼ́ lleʼ́ maʼ hiiʼ́, heˉjạ̄ˉ ga̱løøˡ dsaˉ
jwäˉ løøˡ kihˡ chaʼjmɨˉ.
19 Hi̱ jeeʼ ga̱tëʼ́ hnëˉ jmɨʼ́, heˉ wɨʼ́
baʼ ga̱jwäʼ jnäähˡ chaʼjmɨˉ lä̱jë̱ heˉ
jmạ̄ạ̄yhˉ taʼ kihˡ barco jạ̄ˉ.
20 Chaˉmiihˉ jmɨʼ́ ga̱gyaˉ jniiʼ́,
mo̱so̱ ga̱lä̱jnäʼ́ hyooˉ, ni̱ nʉʉʼ́
mo̱so̱ ga̱lä̱jnääʼ́. Hi̱ lleʼ́ lä̱ maˉhiiʼ́
jạ̄ˉbaʼ. Mo̱so̱ maʼ chaˉ oˉjøẖ dsëˉ
kyạ̄ạ̄ˡ jnäähˡ heˉ maʼ lạ̄ạ̄ʼ́ jnäähˡ.
21 Chaˉmiihˉ jmɨʼ́ maˉläˉhɨ̀
mo̱so̱ kihˉhịhˉ jnäähˡ. Heˉjạ̄ˉ
ga̱nooˉ Paaʼ tọ̄ˡdsaah̀ jeeʼ kihˡ
dsaˉkyạ̄ạ̄yhʼ heʼ, ga̱jäyhʼ́ lä̱laˉ:

—Waʼraˉ jäẖʼ́ kihˡ ga̱jmeehʼ hnähʼ́
heˡ juuˡ kiṉ, sa̱ maʼ hwẹ̄ẹ̱̄ jneʼ ta̱
Creta, ni̱ sa̱ maʼ jëëʼ jneʼ wɨʼ́ heˉ
dsaˉngëëʼ́ jneʼ laˉ.
22 Naˡ jwahṉ kwaʼ hnähʼ́ beʼ́. Jëëhʼ́
ni̱ jạ̄ạ̄ˉ jneʼ sa̱ jụụʼ́ jneʼ. Ma̱la̱ barco
laˉ baʼ hẹ̄ẹ̄ʼ́.
23 Nʉʉˉ ga̱jëë̱ṉ jạ̄ạ̄ˉ ángel hịˉ
ga̱chẹ̄ẹ̄ˡ Dio kyạ̄ạ̄ṉ, heʼ́ baʼ hịˉ
jmeeṉ taʼheˡ kihˡ.
24 Ga̱jäyhʼ́: “Ta̱ waʼ gạ̄hˡ Paaʼ.
Jmee̱ biiˡ llooh̀ kihˡ rey toˉnëʼ.
Heˉjạ̄ˉ maˉkwaʼ́ Dio jwëˡ heˉ lạ̄ạ̄ʼ́

hne⁻ kyąąh´ lä˖jëë˖ hi⁻ tąąh´ neh˖
barco la⁻”, sɨɨyh˖ jnä´.
25 Kih¹ he⁻ją⁻ na⁻, jwëëhn˜ hnäh´
dsa⁻ñɯɯh⁻, kwa´ hnäh´ be´. Jëëh´
jmeen˖ dsoo´ dsën˖ kih¹ Dio, ma˖ra˖
he⁻ le´ ba´ lä˖koo⁻ ma⁻jäh´ ángel sɨɨh˖
jnä´.
26 Pero ma˖ra˖ he⁻ jä¹ ba´ barco
kyąąh´ he⁻ wɨɨ´ koo⁻ jee´ lä˖kąą⁻ hwa¹
he⁻ hä´ jee´ jmɨ⁻ñeeh⁻ —ga˖jäh´ Paa´.
27 Ma´ ga˖dsëë¹ to¹ seman˜ ją⁻,
ga˖ngëë´ jnääh¹ në´ jmɨ⁻ñeeh⁻ he⁻
chee⁻ Adriático hi˖ ngoo¹ ba´ barco
lä˖ hii´ lle´. Koo⁻ lla˖nɯɯ¹ hwë¹ ją⁻
ga˖lä˖liih⁻ dsa⁻ hi⁻ ma´ kooh˜ barco
he⁻ ngoo¹ ya˖jąh˖ jee´ la¹ hwa¹.
28 He⁻ją⁻ ga˖lla´ dsa⁻ he´ hih˖ ha⁻
koo⁻ jiih¹ juuh⁻ jmɨɨ⁻ jee´ ją⁻. Ma´
ga˖jëëy¹ jee´ ją⁻, juuh⁻ gyii´gya´ jñii´
metro. Miih⁻ ga´ ta˖ cha´në´ ga˖jëëy¹
ka⁻läh´. Jee´ ją⁻ juuh⁻ gyii´gyii¹ metro
ba´.
29 Goyh˖ lla⁻ñu¹ barco ją⁻ kyąąh´
kuu´. He⁻ją⁻ ga˖jyooy¹ kye´ mɨ¹ñe¹ hii⁻
he⁻ hɨɨ⁻ ta˖ ka´luu´ barco, he⁻ jmee˖
hɨɨ⁻ tii´ barco. Peer˖ ma´ hnøøy¹ wa´ra⁻
jäh´ kih¹ na¹ ga⁻jɯh⁻ ba´ ma⁻jnä¹.
30 Dsa⁻ hi⁻ ma´ kooh˜ barco ją⁻,
hnøøy¹ ma´ jñąay¹ neh˖ barco, he⁻ją⁻
ga˖løøy¹ jyooy˜ na´moo´, ga˖jmeey´
lä˖koh´ he⁻ jyooy˜ ñe¹ hlääh` he⁻ hɨɨ⁻
ta˖ cha´në´ barco.
31 He⁻ją⁻ ga˖jmeeh¹ Paa´ juu¹ kih¹
jɯɯ´ hløø´ hi˖ kih¹ hløø´ ka⁻läh´,
ga˖jäyh´:
—Cher´mah¹ sa˖ ga˖ją´ dsa⁻ na⁻ neh˖
barco la⁻, sa˖ lääh´ hnäh´.
32 He⁻ją⁻ ga˖hnä¹ hløø´ he´ hnɨɨ`
he⁻ kyąąh´ ma´ jyooy˜ na´moo´ ją⁻.
Ga˖kway´ jwë¹ ga˖toh´ cha´jmɨɨ⁻.
33 Ma´ ngoo¹ ga˖jnä¹, ga˖jmee´ Paa´
mada⁻ wa´ kuh⁻ dsa⁻, ga˖jäyh´:
—Na¹ ma⁻të´ gya˖kye´ jmɨɨ´ tøøh´ jne´
neh˖ barco la⁻, jøø´ jne´ ha⁻ lä˖ le´,
na⁻juu´ jne´ hoo´, sa˖ cha⁻ ma⁻kihn´
ni˖ miih⁻.
34 He⁻ją⁻ na⁻ chuun´ kyąąh´ hnäh´
kuh⁻hih´ hnäh´ miih⁻ mah¹ tëëh¹
hnäh´ be´. Lä˖jëë˖ jne´ lla⁻nøø¹ ba´ jne´
llu¹, ni˖ koo⁻ jñu⁻ lle´ jne´ sa˖ hee´.

35 Ma⁻ngëë´ ma⁻jäyh´ lä˖ją⁻,
ga˖kay¹ koo⁻ he´ñiih⁻ ga˖kway´
ti´hmaah´ kih¹ Dio to˖lo˖ në´ jee´ lä˖jëë˖
dsa⁻kyąąyh´ hi˖ ga˖lląay¹ he´ñiih⁻ ją⁻,
mah¹ ga˖løøy¹ kuyh⁻.
36 Ją⁻ga´ ga˖nøh¹ dsë¹ lä˖jëë˖ dsa⁻
he´, ga˖tąąyh` ga˖kuyh⁻ ka⁻läh´.
37 Jee´ lä˖jëë˖ jnääh¹ hi⁻ ma´ tąąh´
neh˖ barco ją⁻ ma´ tee¹ to¹ hñą⁻ląą´
dsë˜ to˖ lo˖gyąą´ dsë˜ gyee´ jñee´ dsa⁻.
38 Ma⁻la˖ ma⁻kuyh⁻ lä˖jiih¹
ga˖këëy¹, ją⁻ga´ ga˖jwäy¹ lä˖jë˖ trigo
kiyh¹ cha´jmɨɨ⁻ mah¹ ma´ jwąą´ ga´
miih⁻ barco.

Ga˖hee¹ go⁻te˜ barco

39 Ma´ ga˖jnä¹ ni˖ jąą⁻ sa˖ chąą⁻ hi⁻
ma´ kyɯɯh˜ heh¹ hwa¹ ją⁻. Ga˖jëëy¹
koo⁻ gooh¹ jmɨ⁻ñeeh⁻ he⁻ hä´ jee´ hwa¹.
He⁻ją⁻ ga˖jmeey´ hɯɯ´dsë⁻ ma´ tooyh˖
barco ta˖ ją˖, cher´mah¹ ga˖la¹.
40 Ga˖hnäy¹ hnɨɨ` he⁻ ma´ na⁻kyąą⁻
ñe¹ hlääh` he⁻ kyąąh´ hɨɨ⁻ tii´ barco,
ga˖kway´ jwë¹ ga˖toh´ cha´jmɨɨ⁻.
Ją⁻ga´ ga˖chiyh´ he⁻ kyąąh´ jiiyh˜
barco hi˖ ga˖chooyh¹ hmɨɨh⁻ kih¹
barco he⁻ na⁻kyąą⁻ hma⁻dsë⁻ he⁻
chih¹ ta˖ cha´në´. Ją⁻ga´ ngoo¹ barco
ko⁻chih´ ta˖ jee´ jnä´ në´ dsoo´.
41 Ga˖lä˖hnøø¹ ga´ ma´ lloo˜ barco,
ga˖lla˖lle¹ jee´ mɨ¹sɨɨ´ neh˖ jmɨɨ⁻. Jee´ ją⁻
ga˖hoo¹ ta˖ mɨ¹lle´ barco, mah¹ ga˖jä´
koo⁻ hweh⁻. Jee´ na⁻hoo⁻ ją⁻ ga˖jnoh¹
jmɨɨ⁻ ta˖ ka´luu´. Kyąąh´ be´ kih¹ jmɨɨ⁻
ją⁻ ga˖hee¹ go⁻te˜.
42 He⁻ją⁻ hnøø¹ hløø´ he´ ma´
jngɨɨyh¹ kih¹ lä˖jëë˖ hi⁻ ąą⁻ dsoo´ hi⁻
ma´ jąąy˖ he´ mah¹ sa˖ kyɯɯy¹ në´ jmɨɨ⁻.
43 Pero sa˖ ga˖kwa´ jwë¹ jɯɯy´ ma´
juu´ dsa⁻ he´ kih¹ he⁻ hnøøy¹ ląąy¹
Paa´. He⁻ją⁻ ga˖jmeey´ mada⁻ to⁻në´
kih¹ hi⁻ lih˖ gɨɨ¹ jmɨɨ⁻ wa´ jwąąy¹ hñiiy´
cha´jmɨɨ⁻ lä˖jiih¹ tëëyh¹ hwa¹ kii˖.
44 Ją⁻ga´ ga˖sɨɨyh˖ hi⁻ sa˖ lih˖ gɨɨ¹
jmɨɨ⁻:
—Kye⁻ hnäh´ jwɨ´ hma⁻, hi˖ lä˖ją⁻
he⁻ ga´ na⁻ he⁻ jmää¹ kyah¹ hnäh´ kih¹
barco na⁻, mah¹ tëëh¹ hnäh´ hwa¹ kii˖
—ga˖jäyh´.

Lä˭ja̱˯ ba´ ga˭tëëh˩ lä˭jëë˭ jnääh˩ hwa˩ kiì˭.

28

Lä˭la˯ ga˭la˩ ma´ hää̱´ Paa´ hwa˩ Malta

1 Ma´ ga˭tëëh˩ jnääh˩ në´ hwa˩ ja̱˯, ja̱˯ga´ ga˭läñe´ jnääh˩, hwa˩ he˯ hä´ jee´ jmɨ˯ñeeh˯ ja̱˯, che̱e̱˯ Malta.

2 Dsa˯ hi̱˯ ma´ tä̱ä̱h´ jee´ ja̱˯ ga˭jmeey´ llu˩ dsëy˩ kya̱a̱h´ jnääh˩. Ma´ hii´ jma˩ hi˭ gyɯɯ´ ka˯läh´ he˯ja̱˯ ga˭je̱e̱h˩ dsa˯ he´ je˯, ga˭tëëyh˩ jnääh˩ mah˩ llooh´ jnääh˩ je˯.

3 He˯ja̱˯ ga˭løø˩ Paa´ jɯɯh˜ sɨ´hma˯ kiì˯ he˯ ga˭tooyh˯ cha´je˯. Jee´ ja̱˯ ya˭hëë˭ ja̱a̱˯ mɨɨh˯ hi̱˯ kyɯɯ˭ kih˩ je˯. Lä˭cha̱h´ ja̱˯ ga˭kya̱a̱y˩ goo˯ Paa´.

4 Ma´ ga˭jëë˩ dsa˯ cha̱a̱˯ jee´ ja̱˯, lle̱e̱˯ mɨɨh˯ goo˯ Paa´, ga˭jäyh´ sɨɨyh˭ dsa˯kya̱a̱yh´:

—Dsoo´ ba´ dsa˯ñɯɯh˯ na˯ ä̱ä̱˯ hlɨɨ´. Ma˭ke˭ ma˯la̱a̱y´ kih˩ jmɨ˯ñeeh˯, ma˭ra˭ he˯ ma˯nøø´ ba´ ta´ kiyh˩.

5 Na˯ ma˯hii´ ga˭kyah´ Paa´ goo˯ mah˩ ga˭ta̱h´ mɨɨh˯ he´ cha´je˯. Ni˭ miih˯ sa˭ cha˯ he˯ ga˭la˩ kiyh˩.

6 Lä˭jëë˭ dsa˯ hi̱˯ ma´ tä̱ä̱h´ jee´ ja̱˯ ma´ jøøy˜ gyo̱o̱˭ goo˯ Paa´ hi˭ ma´ jmeey˭ hɯɯ´dsë˯ ju̱u̱y´ na˩ ga˯jɯh˯. Ma´ ga˭läˆhɨ̈` jëëy˜ sa˭ cha˯ he˯ ga˭la˩ ni˭ miih˯, ga˭läˆsɨɨ˩ hɯɯ´dsë˯ kih˩ dsa˯ he´. Ma´ jäyh´: “Go˯ Dio ba´ na˯.”

7 Jä̱h˭ ba´ jee´ tä̱ä̱yh´ ja̱˯, kye˯ ko̱o̱˯ jwɨ´ hwa˩ kih˩ Publio hi̱˯ ma´ la̱a̱˩ ta´ kih˩ hwa˩ he˯ hä´ jee´ jmɨ˯ñeeh˯ ja̱˯. Hi̱˯ he´ ga˭he̱e̱h˯ jnääh˩ llu˩ ta´ko̱˯jiih˩ ga˭tooh` jnääh˩ hnë˯ jmɨɨ´ jee´ ja̱˯.

8 Jee´ ja̱˯ ma´ kya̱a̱˩ jmii˯ Publio, ma´ dsaah´ llii´ hi˭ ma´ dsaayh´ tɯ´kya̱a̱`. He˯ja̱˯ ga˭he˩ Paa´ na´jëëy˯ hi̱˯ dsaah´ he´. Hi˭ ga˭ngɨɨ´ Paa´ kih˩ Dio he˯ hlä̱ä̱´ dsa˯ he´. Ma˯ngëë´ ma˯ngɨɨy´ kih˩ Dio, ga˭kyey˯ gooy˯ në´ kih˩ hi̱˯ dsaah´ he´ mah˩ ga˭mi˭hlä̱ä̱y´.

9 Ma˯ngëë´ ma˯jä̱˩ kih˩ jmii˯ Publio he´, ya˭nää˩ jñah´ dsa˯dsaah´ hi̱˯ cha̱a̱˯ hwa˩ ja̱˯. Lä˭jëë˭ hi̱˯ he´ ga˭jä̱˩ kih˩.

10 Ha˯ ko̱h´ llu˩ sa˭ ga˭jmeey´ kya̱a̱˩ jnääh˩ ta´ko̱˯jiih˩ ga˭tooh` jnääh˩ kya̱a̱h´ dsa˯ he´. Hi˭ ma´ ga˭të´ jmɨɨ´ ga˭tooh` jnääh˩ neh˭ barco, ga˭kwëëyh˩ jnääh˩ cha˯miih˯ he˯ jmee˭ bii˩ cha´jwë˩.

Ga˭lloo˩ Paa´ jwɨɨ˯ Roma

11 Ju̱u̱˯ sɨh˯ ga˭tooh` jnääh˩ kih˩ dsa˯ he´. Jee´ ja̱˯ ma´ hii´ ko̱o̱˯ barco he˯ ga˭jä̱´ ta´ko̱˯jiih˩ dsa˯ngëë´ jii˯ gyɯɯ´. He˯ja̱˯ ga˭tooh` jnääh˩ neh˭ barco he˯ ja˩ ta˭ Alejandría. Dsoh´ barco ja̱˯, ma´ cha̱a̱˩ u̱u̱˩ dio hi̱˯ na˯la̱a̱˯ ka̱a̱h˜ dsa˯. Ja̱a̱˯ he´ che̱e̱˯ Cástor, hi̱˯ jñah´ he´ che̱e̱˯ Pólux.

12 Ga˭lla˭nøø˩ jnääh˩ jwɨɨ˯ Siracusa jee´ hɨɨ˯ barco. Jee´ ja̱˯ ga˭tooh` jnääh˩ hnë˯ jmɨɨ´.

13 Ga˭hwëë˯ jnääh˩ jee´ ja̱˯, ngoo˩ barco lä˭ hä´ hwa˩ ja̱˯, lä˭jiih˩ ga˭tëë´ jnääh˩ jwɨɨ˯ Regio. Jyoh´ ka˯läh´ jmɨɨ´ ma´ hii´ lle´ he˯ gwa´ ta˭ kye̱˩. Jee´ ga˭të´ to˩ jmɨɨ´, ja̱˯ga´ ga˭lla˭nøø˩ jnääh˩ jwɨɨ˯ Puteoli.

14 Jee´ ja̱˯ ga˭je̱e̱˩ jnääh˩ øøh˩ jne´ hi̱˯ ga˭tëë˯ jnääh˩ ta˭ kih˩. Ga˭jä̱´ jnääh˩ kya̱a̱yh´ ko̱o̱˯ seman˜. Ja̱˯ga´ ga˭nøø˩ jnääh˩ ta˭ Roma.

15 Ma´ ga˭nuu´ øøh˩ jne´ hi̱˯ ma´ tä̱ä̱h´ Roma he˯ ga˭nøø˩ jnääh˩ ta˭ ja̱˭, ya˭nääy˩ ga˭mi˭je̱ey˯ jnääh˩ jwɨɨ˯ Foro Apio hi˭ ko̱˯lla̱a̱´ ya˭øø` jiih˩ Tres Taberna. Lä˭ko̱o̱˯ ma´ ga˭jëë˩ Paa´ øøh˩ jne´ he´, ga˭kway´ ti´hmaah´ kih˩ Dio, ga˭nøh˩ dsëy˩ jwërte.

16 Ma´ ga˭lla˭nøø˩ jnääh˩ Roma ja̱˯, ga˭ngëë˩ jɯɯ´ hløø´ dsa˯ hi̱˯ ma´ jä̱ä̱y˭ he´ goo˯ hløø´ kya̱a̱˩ rey to˯në´. Pero ga˭kway´ jwë˩ kih˩ Paa´ he˯ ga˭gyay˯ ta˭ jee´ jyoh´ ba´ kya̱a̱h´ ja̱a̱˯ hløø´ hi̱˯ ma´ hä̱ä̱y˜.

Ga˭kwa´ Paa´ juu˩ kih˩ Jesús jwɨɨ˯ Roma

17 Ma˯hya˯ hnë˯ jmɨɨ´ gya˩ Paa´ jee´ ja̱˯, ga˭che̱e̱y˩ juu˩ wa´ ya˯nää´ lä˭jëë˭ dsa˯ka̱a̱h´ kya̱a̱˩ judiu hi̱˯ cha̱a̱˯ Roma ja̱˯. Ma´ ga˭ngëë˯ lä˭jëë˭ hi̱˯ he´, ga˭jäh´ Paa´ sɨɨyh˭:

—Øøhn¹, sa˗ cha⁻ he⁻ ga˗jmee¹ jnä˝ ni˗ miih⁻ kih¹ judiu dsa⁻goon˜, ni˗ sa˗ ma⁻jmeen¹ ta˗ koo˝ he⁻ tëë¹ jmee˗ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän`. Sa˗ cha⁻ he⁻ kih¹ ga˗saayh¹ jnä˝ Jerusalén mah¹ ga˗ngëëy¹ jnä˝ kih¹ dsa⁻ romano.

18 Hi˗ ga˗ka¹ dsa⁻ta´ he˝ ju¹dsoo˝ kin˗. Pero ni˗ miih⁻ sa˗ ga˗jnøøyh¹ he⁻ kih¹ ma´ jngëëyh¹ jnä˝, he⁻ja⁻ hnøøy¹ ma´ läay¹ jnä˝.

19 Pero sa˗ ga˗tɨh¹ dsë¹ judiu hi⁻ ma´ laa¹ ta´ jee´ ja⁻. Kih¹ he⁻ja⁻ ba´ ga˗la¹ bii¹ ga˗ngɨɨn` he⁻ mi⁻ee˗ rey to⁻në´ juu¹ kin˗. Ja˗ he⁻ ma⁻jan˜ mah¹ hnɨɨn˜ kih¹ dsa⁻goon˜.

20 He⁻ja⁻ ba´ na⁻ ma⁻tëëhn˗ hnäh˝ mah¹ lä˗kyuun˗ hnäh˝ hi˗ mah¹ jwëëhn˜ hnäh˝ ha⁻ lä˗ la¹ juu¹ kin˗. Kih¹ o⁻jøh˗ dsë⁻ he⁻ ma⁻cha⁻ jnän` dsa⁻ Israel he⁻ja⁻ ba´ na⁻ chehn¹ na´llen`caden˜ la⁻.

21 He⁻ja⁻ ga˗jäh˝ dsa⁻kaah´ he˝:

—Ni˗ koo⁻ je⁻ kih¹ hi⁻ chaa⁻ judea sa˗ ma⁻heeh´ jnääh¹ he⁻ jmeeh˜ juu¹ ha⁻ lä˗ dsa⁻ngëëh˝ hne⁻. Hi˗ ni˗ jaa⁻ øøh¹ jne´ hi⁻ chaa⁻ jee´ oo˗ sa˗ ma⁻ja˜ hi⁻ hnɨɨ˜ kyah¹ ni˗ he⁻ hlëëyh˗ wɨɨ˝ kyah¹.

22 Pero hnøø⁻ jnääh¹ jwah¹ ha⁻ lä˗ la¹ juu¹ kyah¹, jëëh˝ lä˗kaa⁻ ba´ ma⁻nuu´ jnääh¹ hlëëh˗ dsa⁻ wɨɨ˝ kih¹ hi⁻ ma⁻taah`jwë˝ hmëë˝ na⁻.

23 He⁻ja⁻ ga˗taah` dsa⁻ he˝ juu¹ kwee⁻ koo⁻ jmɨɨ´ he⁻ ya⁻nääy˝ ya⁻llay⁻ juu¹ ka⁻läh˝ kyaah´ Paa´. Ma´ ga˗lloo¹ jmɨɨ´ ja⁻, ya˗nää¹ jwëë˝ dsa⁻ jee´ ma´ gya¹ Paa´. Tiih˜ go⁻te˜ ga˗løø¹ Paa´ hlëëh˗, lä˗jiih¹ ga˗nuu⁻, ga˗hlëëyh˝ ha⁻ lä˗ jää˗ Dio dsa⁻ lä˗hih˗ kih¹. Ga˗hnooyh⁻ ha⁻ lä˗ jee´ heeh˗ dsa⁻ kih¹ Jesús. Ga˗hlëëyh˝ kih¹ Jesús lä˗koh˝ jäh˝ ley kih¹ Moisé hi˗ lä˗koh˝ ga˗jäh˝ hi⁻ ga˗ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio.

24 Ko⁻llaa´ ga˗heeh⁻ he⁻ ga˗jäh˝ Paa´ hi˗ ko⁻llaa´ sa˗ ga˗lä˗heee´.

25 Sa˗ ga˗hɨɨ˝ koo⁻ juu¹ kiyh¹ jee´ lä˗jëëy˗. He⁻ja⁻ ga˗hlëëh¹ Paa´ dsa⁻ he˝ ja⁻ga´ hwëëy˗ jee´ ja⁻, ga˗sɨɨyh˗:

—Llu¹ go⁻te˜ ga˗hlëëh˝ Jmɨ⁻lle˝ Na⁻jngɨɨ¹ lä˗ ma´ ga˗mi˗jnääy⁻ juu¹ la⁻ kih¹ Isaía hi⁻ ga˗ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio kih¹ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän`. Ga˗jäyh˝:

26 Gwa⁻ jee´ jwɨɨ⁻ oo˗, go⁻chiih´ dsa⁻ oo˗:
Ma˗ke˗ nuuh⁻ hnäh˝, sa˗ lä˗ngëëh˝ hnäh˝,
ma˗ke˗ jëëh˝ hnäh˝ sa˗ lä˗jnä˝ kyah¹ hnäh˝.

27 Jëëh˝ ma⁻na⁻jlë⁻ huu´dsë⁻ kih¹ dsa⁻ oo˗, ma⁻na⁻jnë⁻ to⁻gway´, ma⁻na⁻løø⁻ mɨ¹nëy´,
mah¹ sa˗ lä˗jnä˝ kiyh¹, ni˗ sa˗ lä˗nuuh˝ kiyh¹ ni˗ sa˗ lä˗ngëëy˝.
Lä˗ja⁻ mo˗so˗ dsa⁻jeeyh˜ kyaah´ jnä˝, mah¹ läa´ jnih˝.

28 ’Hnoon¹ lä˗ñeh´ hnäh˝, na¹ ta˗ cha´në´ lloo˜ juu¹ kih¹ Dio kih¹ hi⁻ sa˗ laa¹ judiu. Hi⁻ he˝ ba´ heeh˗ juu¹ la⁻ mah¹ läay˝.

29 Ma´ ga˗dsaa¹ juu¹ he⁻ ma´ hlëëh˗ Paa´, ga˗hwëë⁻ ba´ judiu jee´ ma´ taayh´ ja⁻. Peer˗ cha⁻miih⁻ juu¹ ti⁻chooy˗ jee´ ga˗nääy`kiyh¹.

30 Hne¹ hlääh` ba´ ga˗gya⁻ Paa´ to¹ ji⁻ñe⁻ na⁻hñaa¹. Jee´ ja⁻ ma´ heeyh⁻ lä˗jëë˗ hi⁻ ma´ dsa⁻nää¹ dsa⁻jëëy˗.

31 Ma´ cha⁻ ba´ jwë¹ kiyh¹, he⁻ ma´ kway˗ juu¹ ha⁻ lä˗ jää˗ Dio dsa⁻ lä˗hih˗ kih¹ hi˗ ma´ hlëëyh˜ dsa⁻ kih¹ Jesucristo Dsa⁻jøøh¹ jnän`. Ni˗ koo⁻ sa˗ cha⁻ he⁻ ma´ jmee˗ jwɨɨh`kiyh¹.

Romanos
Juu' la¯ ga˭sɨɨ˝ Paa´ kih' øøh'ˡ jne´ hi¯ chaa¯ Roma

1 Jnä˝ Paa´ jmeen˭ ta´ kih' Jesucristo, na¯hñaan´ laan' apóstol, lä˭ja¯ ma¯na¯lleehn´ kwan` ju'hmëë˝ kih'ˡ Dio.
2 Ga˭bäähˉ Dio hñii˝ kyaah´ dsa¯ kyaayˡ hi¯ ga˭ngëëˡ juu' kiyh'ˡ llo˝jooˡ he¯ kwayˡ ju'hmëë˝ la¯. Jee´ ma¯na¯sɨɨ¯ juu' ja¯, laˡ na¯jngɨɨ ' go¯te˜.
3 Jee´ na¯sɨɨ¯ ja¯ jäh˝ ha¯ lä˭ jä˭ jooy˝, he˝ ba´ Jesucristo Dsa¯jøøh' jnän`. Ga˭laayˡ sa´ju¯ kih'ˡ David ma´ ga˭laayˡ dsa¯ jmɨ¯gyɨɨ˭.
4 Hi˭ kyaah´ be˝ kih'ˡ Jmɨ¯lle˝ Na¯jngɨɨ' ga˭lä˭jnä˝ laayˡ Joo˝ Dio, kih'ˡ he¯ ga˭lä˭jiiyh`jee´ kih' hi¯ na¯juu´.
5 Hi˭ ta˭la˭ kyaah´ Jesucristo ga˭jmee˝ Dio llu'ˡ dsëˡ kyaah´ jnäähˡ, ga˭hñaayˡ jnäähˡ laaˡ jnäähˡ apóstol mah'ˡ kwa´ jnäähˡ juu' kiyh'ˡ lä˭kaa¯ lä˭jɨhˡ jmɨ¯gyɨɨ˭, mah'ˡ wa´ lä¯dsoo˝ dsëˡ dsa¯ kih'ˡ Jesús hi˭ wa´ mi¯teh'ˡ dsa¯ juu' kiyh'ˡ, lä˭ja¯ jmeeˡ dsa¯ jɨɨh¯ kiyh'ˡ.
6 Hi˭ jee´ kih' lä˭jëë˭ dsa¯ he˝ ma¯laah'ˡ hnäh˝ kwaat˜, ma¯na¯teeh´ hnäh˝ mah'ˡ leeh˝ hnäh˝ kyaaˡ Jesucristo.
7 Sɨɨn˭ kyah'ˡ hnäh˝ hi¯ tääh´ jwɨɨ¯ Roma. Pero hnäaˡ Dio hnäh˝ hi˭ na¯teeh´ hnäh˝ mah'ˡ leeh˝ hnäh˝ hi¯ na¯jngëëˡ.
Ngɨɨn´ kih' Dio hi¯ laaˡ Tää`jnän`hi˭ ngɨɨn´ kih' Jesucristo Dsa¯jøøh' jnän` wa´ kway˝ he¯ llu'ˡ kyah'ˡ hnäh˝ hi˭ wa´ jmeey˝ hii˝ tii´ kyah' hnäh˝.
8 To¯në´ kwan˭ ti´hmaah´ kih' Dio kwaat˜ kyah'ˡ hnäh˝ lä˭jëë˭ hnäh˝. Kwan˭ ti´hmaah´ kiyh'ˡ ta˭la˭ kih'ˡ Jesucristo, kih'ˡ he¯ ma¯nuu˝ dsa¯ lä˭kaa¯ jmɨ¯gyɨɨ˭ he¯ ma¯heeh` hnäh˝ kih'ˡ Jesucristo.
9 Jmeen˭ ta´ kih' Dio, lä˭kaa¯ tuh¯dsën˭ kwan˭ ju'hmëë˝ kih'ˡ jooy˝, he¯ja¯ Dio jmee˭ dsoo˝ kin˭ he¯ lä˭ ma¯dsooh˜ ja¯ba´ dsën˭ hnäh˝ lä˭jë˭ jiih˜ ma´ chuun˝ kyaayh´.
10 Chuun˝ kyaah´ Dio mah'ˡ wa´ jëën´ che´ kway' jwë' kin˭ na'ˡ na´jëën˭ hnäh˝.
11 Peer˭ hnoonˡ na´jëën˭ hnäh˝ na´kan` miih¯ he¯ llu' he¯ kwa˭ Jmɨ¯lle˝ kih'ˡ Dio mah'ˡ lä˭cha¯ cha¯ga´miih¯ be˝ kyah'ˡ hnäh˝.
12 Lä˭ja¯ lä˭cha¯ be˝ jnän` kwee¯ lä˭llu'ˡ he¯ ma¯dsoo˝ hoh˝ hnäh˝ ja¯ba´ lä˭koh˝ jnä˝.
13 Hnoonˡ lä˭ngëëh˝ hnäh˝ øøhnˡ, joh˝ jiih˜ sa˭ ga˭jmeenˡ hɨɨ´dsë¯ na´jëën˭ hnäh˝ pero lä˭jiih' na'ˡ sa˭ hii˜ kwa'ˡ jä´ kin˭ nɨɨn`. He¯ hnoonˡ lä˭jnä˝ ta´ kin˭ jee´ kyah' hnäh˝ lä˭koo¯ ga˭la'ˡ jee´ kih' jee´ lä˭jëë˭ dsa¯ hi¯ sa˭ laaˡ judiu.
14 Kih'ˡ griego hi˭ kih'ˡ hi¯ tääh´ jee´ jyoh˝ ɨɨ˝ ga´, hi˭ kih'ˡ hi¯ kyɨɨh˜ hi˭ kih'ˡ hi¯ sa˭ kyɨɨh˜ ka¯läh˝ na¯laan¯ hmooh´ na´kwan' juu' kih'ˡ dsa¯ he˝.
15 Lä˭ja¯ ma˭ra˭ he¯ hee˝ ba´ dsën˭ nɨɨn` na´kwan' ju'hmëë˝ kyah'ˡ hnäh˝ hi¯ chaa¯ Roma ka¯läh˝.
16 Sa˭ cha¯ la'ˡ o¯hih˭ kin˭ kyaah´ ju'hmëë˝ la¯. Juu' la¯ kye¯ be˝ kih'ˡ Dio mah'ˡ lää˝ lä˭jëë˭ hi¯ dsoo˝ dsëˡ, la'ˡ kih'ˡ judiu to¯në´, hi˭ ja¯ba´ lä˭ja¯ la'ˡ kih'ˡ hi¯ sa˭ laaˡ judiu ka¯läh˝.
17 Kyaah´ juu' la¯ dsa¯lä¯jnä˝ ha¯ lä˭ jmee˭ Dio hwëë¯ dsa¯ lluu'ˡ cha´nëy´. La'ˡ kyaah´ he¯ ma¯dsoo˝ dsë¯ jne´ hi˭ hnøøˡ lä˭ ma¯dsoo˝ ja¯ba´ dsë¯ jne´, lä˭koo¯ na¯sɨɨ¯: “Hi¯ lluu'ˡ he˝, kyaah´ he¯ ma¯dsoo˝ dsëyˡ, jmee˭ chaay¯.”

Dsëë˜ dsoo´ dsa¯ jmɨ¯gyɨɨ˭

18 Ñe´ ba´ jne´ lä˭ ga˭të˝ jee´ gya' Dio gwa˝ he¯ ya˭jëëˡ dsëyˡ kih'ˡ lä˭jë˭ he¯ sa˭ hä´ ta´ hi˭ lä˭jë˭ dso´kye¯ he¯ jmee˭ dsa¯. Jëëh˝ he¯ hlɨɨh' ja¯ ha˭ kih'ˡ ju'dsoo˝.
19 Jnä˝hä˝ cha¯ he¯ kyaah´lä˭kyɨɨh˜ dsa¯ kih'ˡ Dio, jëëh˝ ma¯mi¯jnää¯ bih'ˡ jää'ˡ.
20 Ma˭ke˭ sa˭ tëëˡ jne´ jëën´ Dio pero lä˭ ma´ ga˭nøøˡ jmɨ¯gyɨɨ˭, ma˭ra˭ he¯ lii˜ ba´ ha¯ lä˭ laayˡ. Kyaah´ lä˭jë˭ he¯

ga˭jmeey˝, he˭ja̱˭ jnä˝hä˝ ba˴ cha̱a̱˭ Dio hi˭ lä˭ja̱˭ cha˭ tä̱ä̱˝ ba˴ be˝ kiyh˹. He˭ja̱˭ sa˭ le˝ jäh˭ dsa˭: “Sa˭ man˭ che˴ cha̱a̱˭ Dio”.

21 Ma˴ ñe˭ bih˹ cha̱a̱˭ Dio, pero sa˭ ga˭jmä̱ä̱y˹ jø̱ø̱h˹ lä˭ hnøø˹ kiyh˹, ni˭ sa˭ ga˭kway˝ ti˴hmaah˴ kiyh˹. He˭ ga˭jmee˝ dsa˭ lä˭ja̱˭ ga˭he̱e̱˹ go˭te˜ hɯɯ˴dsë˭ kih˹ dsa˭, ga˭lä˭hweh˭ dsëy˹, he˭ja̱˭ ga˭jlë˹ go˭te˜ hɯɯ˴dsë˭ kiyh˹.

22 He˭ jäh˝ bih˹ cha˭ cha˭miih˭ hɯɯ˴dsë˭ llu˹ kiyh˹ pero cha˭ga˴miih˭ ta̱a̱˭ bih˹.

23 Lla˭ he˭ ma˴ jmeey˹ jɯɯh˭ kih˹ Dio hi̱˭ sa˭ lla̱a̱˭ jmii˴ kih˹, ga˭jmeey˝ jɯɯh˭ kih˹ he̱e̱h˭ kih˹ dsa˭ hi̱˭ dsa˭ju̱u̱˝, kih˹ ta̱˹jah˝, kih˹ jah˝ kye̱˝ goo˭ tii˴ hi˭ kih˹ jah˝ hi̱˭ së̱ë̱h˭ hñii˴ hwa˹.

24 He˭ja̱˭ ga˭kwa˴ Dio jwë˹ ngëëy˹ hñiiy˝ jmeey˹ he˭ ga˴ jyoh˝ he˭ he̱e̱˝ dsëy˹ lä˭jiih˹ ga˭he̱e̱y˹ hñiiy˝ ka̱a̱yh˜ dsa˭kya̱a̱yh˴.

25 Ga˭be˹ dsa˭ ju˹dsoo˝ kih˹ Dio mah˹ ga˭ta̱a̱yh` kya̱a̱h˴ juu˹ ta˭juu˹. Ga˭jmeey˝ jɯɯh˭ kih˹ lä˭jë˭ he˭ ga˭jmee˝ Dio, lla˭ he˭ ma˴ jmeey˹ jɯɯh˭ kih˹ hi̱˭ ga˭jmee˝ lä˭jë˭ he˭ cha˭. Hi̱˭ he˴ he˴ Dio hi̱˭ na˭jä̱ä̱˭ lä˭jë˭ joh˴ jmii˴ cha˭. Wa˴ la˹ lä˭ja̱˭.

26 He˭ja̱˭ ga˭kwa˴ Dio jwë˹ ngëëy˹ hñiiy˝ jmeey˹ lä˭jë˭ he˭ lla˭ dsëy˹ he˭ la˹ o˭hih˭. Lla˭ he˭ ma˴ jmee˹ dsa˭më˴ lä˭lle` kih˹, ga˭ka̱a̱yh˹ dsa˭më˴ dsa˭kya̱a̱yh˴.

27 Hi˭ ja̱˭ba˴ lä˭ja̱˭ ga˭jmee˝ dsa˭ñɯɯh˭ ka˭läh˴. Sa˭ ga˭jmeey˝ lä˭lle` kih˹ kya̱a̱h˴ dsa˭më˴, ga˭jmeey˝ ga˭ngëë˴ jwë̱ë̱ ˹ he˭ ga˴ jyoh˝ he˭ he̱e̱˝ dsëy˹, ka̱a̱yh˜ he˴ ba˴ dsa˭ñɯɯh˭ dsa˭kya̱a̱yh˴. He˭ja̱˭ ba˴ ja˹ në˴ kiyh˹ dso˴jwii˴ lä˭ hnøø˹ kiyh˹ kya̱a̱h˴ jwë˴ hlii˴h˹ he˭ tä̱ä̱yh˴ ja̱˭.

28 Sa˭ ga˭jmää˴ kiyh˹ ma˭lä˭kyu̱u̱y˭ Dio, he˭ja̱˭ ga˭kwa˴ Dio jwë˹, he˭ ga˭he̱e̱˹ go˭te˹ hɯɯ˴dsë˭ kiyh˹ mah˹ wa˴ jmeey˝ ga˭jɯh˭ lä˭jë˭ he˭ sa˭ jmää˹ ta˴.

29 Ma˭ngëë˴ jwë̱ë̱˹ jmeey˭ he˭ hlii˴h˹, hi̱˭ më˴ hi̱˭ ñɯɯh˭ hi̱˭ ka̱a̱h˜ wa˴ hi̱˭ cha˭ hi̱˭, jmeey˭ hñaa˭ dsëy˹, he̱e̱˝ dsëy˹ liyh˭ lä˭jë˭ he˭ ga˴ cha˭, sa˭ llu̱u̱y˹ go˭te˹, wii˴ dsëy˹, jngëëyh˭ dsa˭, hneey˭, mi˭ga̱a̱y˭ dsa˭, hñaa˭ dsëy˹.

30 Ko̱o̱˭ he˭ sa˭ tih˜ dsëy˹ ba˴ lä˭jë˭, hlëëyh˭ wii˴ kih˹ dsa˭, sa˭ hnääy˹ Dio, sa˭ jii˭ kiyh˹ he˭ jmeey˭ kih˹ jñah˴, jmä̱ä̱y˜ hñiiy˴ jø̱ø̱h˹, ta̱a̱yh˹ ngëë˹, hnooyh˭ ga˴ jyoh˝ he˭ hlii˴h˹, cha̱a̱yh˭ kya̱a̱h˴ cho˹jmiiy˭.

31 Sa˭ hii˜ lä˭ngëëy˴, sa˭ mi˭tey˹ juu˹ kiyh˹, sa˭ hnääy˹ dsa˭, sa˭ hnøøy˹ je̱e̱yh˭ juu˹, sa˭ lä˭ñih˴ dsëy˹.

32 Hi˭ ma˭ke˭ ma˭ñe˭ bih˹ he˭ lla˹ Dio ta˴ kih˹ hi̱˭ jmee˭ lä˭ja̱˭, lle` kih˹ ju̱u̱y˴, pero dsa˭ he˴, sa˭ le̱e̱˴ kiyh˹ he˭ jmeey˭ lä˭ja̱˭, hnøøy˹ mah˹ jmee˹ jñah˴ ka˭läh˴.

2

Kya̱a̱h˴ ju˹dsoo˴ lla˹ Dio ta˴

1 He˭ja̱˭ sa˭ cha˭ le˴ jwah˹: “Sa˭ dsë̱ë̱n˜ dsoo˴”, hne˭ hi̱˭ ka̱˜ kwa̱a̱t˜ kih˹ dsa˭kya̱a̱h˴, wa˴ la̱a̱h˹ he˭ la̱a̱h˹ hne˭. Kih˹ he˭ ka̱h˭ kwa̱a̱t˜ kih˹ dsa˭kya̱a̱h˴, he˭ bä̱ä̱h˴ hñaah˹ ba˴ hne˭ ja̱˭. Jëëh˴, ja̱˭ba˴ he˭ jwah˴ sa˭ llu˹, ja̱˭ba˴ he˭ ja̱˭ jmeeh˭ hñaah˹ ka˭läh˴.

2 Ñe˴ ba˴ jne˴, Dio ngii˴h˹ kwa̱a̱t˜ kih˹ hi̱˭ jmee˭ lä˭ja̱˭ hi˭ lä˭ko̱o̱˭ la˹ ju˹dsoo˴ kiyh˹ llay˹ ta˴.

3 Hne˭ hi̱˭ ka̱˜ kwa̱a̱t˜ kih˹ dsa˭kya̱a̱h˴ mah˹ jmeeh˭ ba˴ hne˭ ka˭läh˴ he˭ jwah˴ sa˭ llu˹, ¿che˴ la̱a̱h˴, sa˭ ka̱˹ Dio ju˹dsoo˴ kyah˹?

4 Ta˭ koo˴ ba˴ jmeeh˭ lä˭ko̱o̱˭ te˹ he˭ llu˹ dsë˹ Dio kya̱a̱h˴ jne˴. Ha˭ ko̱h˴ sa˭ jø̱h˭ dsëy˹ hi˭ cha˭miih˭ be˴ dsëy˹ kya̱a̱h˴ jne˴. ¿Che˴ sa˭ jëëh˴ he˭ tëëh˜ Dio hne˭ mah˹ wa˴ lä˭dsa̱a̱˜ miih˭ hoh˴, he˭ja̱˭ ba˴ ja̱˭ he˭ llu˹ dsëy˹?

5 Peer˭ cha̱a̱h˭ hne˭, sa˭ hii˜ lä˭dsa̱a̱˜ miih˭ hoh˴. He˭ hnooh˴ he˭ jä˭ cha˭ga˴miih˭ he˭ wii˴ në˴ kyah˹ ba˴ ja̱˭, wa˴ra˭ ga˭lloo˹ jmii˴ ya˭jë̱ë̱˹ dsë˹ Dio, llay˹ ta˴ kya̱a̱h˴ ju˹dsoo˴.

6 Ma˴ja̱˭ mi˭hmaah` Dio jñee˹ lä˭ja̱a̱˭ lä˭ja̱a̱˭ lä˭ko̱o̱˭ te˹ he˭ ma˭jmeey˴.

7 Kih˹ lä˭jë̱ë̱˭ hi̱˭ sa˭ tɯ˜ jmee˭ he˭ llu˹, kway˹ jwë˹ dsa˭ta̱a̱h` tä̱ä̱˴ kya̱a̱yh˴, lä˭llu˹ he˭ hnooyh˭ ya˭jwii˴˹, hi˭ hnooyh˭ ha˭ lä˭ jee˴ jmää˹ Dio

jø�yh', hi˖ hnooyh˜ ha˜ lä˖ jwë˝ jee˝ sa˖ juuy˝.

8 Pero jä˖ ya˜jëë' dsë'˛ Dio wa˝ra˜ ga˖lä˖lleey˝ kyaah˝ dsa˜ hi˜ chaah˜, kih'˛ hi˜ sa˖ jmee˖ he' kih'˛ ju'dsoo˝, mah'˛ jmee˖ gyih'˛ he' kih'˛ he˜ hlii˖h' ba˝.

9 Kih'˛ lä˖jëë˖ hi˜ jmee˖ he˜ hlii˖h', jä˖ na˜ku˝ na˜ngii' he˜ wii˝ë˝ kiyh', to˜ë˝ jä˖ kih'˛ hi˜ laa'˛ judiu hi˖ ja˜ba˝ lä˖ja˜ jä˖ kih'˛ hi˜ sa˖ laa'˛ judiu ka˜läh˝.

10 Pero lä˖jëë˖ hi˜ jmee˖ he˜ llu'˛, tëëy'˛ ya˖jwii'˛ hi˖ jmää'˛ Dio jøøyh' hi˖ hii'˛ tii˝ kiyh'. To˜ë˝ kih' hi˜ laa'˛ judiu, ja˜ga˝ tëë' hi˜ sa˖ laa'˛ judiu.

11 Jëëh˝, Dio kwee˜ ba˝ hnääy' lä˖jëë˖ dsa˜.

12 Lä˖jëë˖ hi˜ jmee˖ dso˝kye˜, ma˖ke˖ sa˖ na˝jnääy˝ kyaah˝ ley kih'˛ Moisé, ja˜ba˝ lä˖ja˜ juuy˝ go˜te˜, pero ja˖ kih'˛ he˜ sa˖ ga˖mi˖tey'˛ ley ja˜. Hi˖ lä˖jëë˖ hi˜ na˝jnää˝ kyaah˝ ley, cher˝mah'˛ ma˜jmeey˝ dso˝kye˜, ja˜ba˝ ley ja˜ ka'˛ kwaat˜ kiyh'˛.

13 Ja˖ kih'˛ he˜ ma˜nuuy˝ ley ja˜, he˜ja˜ lluu'˛ dsa˜ cha˝ë˝ Dio. Lä˖jëë˖ hi˜ mi˜te'˛ ley, hi˜ he˝ ba˝ hwëë˖ lluu'˛.

14 Dsa˜ hi˜ sa˖ laa'˛ judiu, sa˖ cha˜ ley kiyh'˛, pero cher˝mah'˛ mi˜tey'˛ ley kih'˛ Moisé, ko˜ja˜ ga˖lä˖chaa˖ bih'˛, he˝ ba˝ hñiiy˝ laay'˛ lä˖koo˜ ley, ma˖ke˖ sa˖ kyuuyh˜ ley.

15 Kyaah˝ he˜ jmee˖ dsa˜ he˝ lä˖ja˜, la'˛ lä˖koo˜ he˜ na˜sii˜ ley neh˖ tuh˜dsëy'˛. He˜ja˜ huu˝dsë˜ kih'˛ hñii˝ bih'˛ jmee˖ dsoo˝, cher˝mah'˛ jmeey˖ he˜ llu'˛ hi˖ cher˝mah'˛ jmeey˖ he˜ hlii˖h' hnii˜ kiyh'˛.

16 Jmii˝ he˜ lla'˛ Dio ta˝ kyaah˝ jooy˝ Jesucristo, lä˖jnä˝ lä˖jë˖ huu˝dsë˜ he˜ jmee˜ jne˝ jee˝ na˜hmää˝. Lä˖ja˜ la'˛ ju'hmëë˝ kih'˛ Dio he˜ kwan˖.

Dsa˜ judiu kyaah˝ ley kih'˛ Moisé

17 Na'˛ cha˜ koo˜ he˜ jwëëhn˜ hne˜ hi˜ laa'˛ dsa˜ judiu, hne˜ hi˜ kye˜ o˜jøh˖ dsë˜ kih'˛ ley kih'˛ Moisé hi˖ jmääh˖ hñaah'˛ jøøh' kih'˛ he˜ jwah˝ Dio kyaah˝ hne˜.

18 Ma˜ñeh˝ ba˝ hne˜ ha˜ lä˖ hnøø'˛ Dio, hi˖ ma˜mi˜tëëh' ba˝ hne˜ ley, he˜ja˜ ma˜ñeh˝ ba˝ hne˜, hee˜ ja˜ he˜ nää˜ he˜ llu'˛.

19 Hi˖ leh'˛ jääh' dsa˜tuu˝, laah˝. Hi˖ leh'˛ chooh' je˜ kih'˛ hi˜ ga˖nää˝ jee˝ na˜hoo˜, laah˝.

20 Hi˖ leh'˛ mi˝tëëh'˛ jñah˝ hi˜ sa˖ kyuuh˜ hi˖ laah'˛ ta˜jwoh'˛ kyaa'˛ chih˜pih', laah˝, kih'˛ he˜ ma˜cha˜ ley he˜ la'˛ ju'dsoo˝ jmah'˛ he˜ jmee˖ kyuuh˜ cha˜miih˜.

21 Hne˜ hi˜ mi˜tëë˖ jñah˝, ¿he˜la' sa˖ mi˜tëëh' da˝ hne˜ hñaah'˛ jääh'˛? Hne˜ jwah˝, sa˖ llu'˛ he˜ hëë˜ dsa˜, mah'˛ hëëh˜ ba˝ hne˜.

22 Hi˖ jwah˝ sa˖ llu'˛ kyaah˝ jne˝ jñah˝ dsa˜më˝, mah'˛ kyaah˝ ba˝ hne˜ jñah˝. Hne˜ hi˜ na˜høøh˝ kih' hi˜ sa˖ laa'˛ Dio, mah'˛ hii˖h˜ ba˝ hne˜ kuu˝ he˜ cha˜ neh˖ gwah˖ kiyh'˛.

23 Peer˖ taah'˛ hne˜, kih'˛ he˜ cha˜ ley kyah'˛. ¿Che˝ sa˖ jëëh˝ ma˜jmääh` ta˖ koo˝ Dio, kih'˛ he˜ sa˖ ma˜mi˜teh` ley na˜?

24 Lä˖la˜ na˜sii˜ juu' kih'˛ Dio: "Dsa˜ hi˜ sa˖ laa'˛ judiu mi˜kwah'˛ jmii˜ kih'˛ Dio, dsoo˝ kyah' hnäh˝ dsa˜ judiu."

25 Dsoo˝ ba˝ kyee˝ miih˜ he˜ ga˖wih˝ jmi˜ngo'˛ kyah'˛, cher˝mah'˛ mi˜teh` ley. Pero cher˝mah'˛ sa˖ mi˜teh` ley, laah'˛ lä˖koo˜ jaa˜ wa˝ hi˜ cha˜ hi˜ dsa˜ hi˜ sa˖ ga˖wih˝ jmi˜ngo'˛ kih'˛.

26 Hi˖ lä˖ja˜, jaa˜ dsa˜ hi˜ sa˖ ga˖wih˝ jmi˜ngo'˛ kih'˛, cher˝mah'˛ mi˜tey'˛ lä˖jë˖ mada˜ lä˖koo˜ jäh˝ ley kih'˛ Moisé, laay'˛ lä˖koo˜ jaa˜ hi˜ ga˖wih˝ jmi˜ngo'˛ kih'˛.

27 He˜ja˜, jaa˜ dsa˜ hi˜ sa˖ ga˖wih˝ jmi˜ngo'˛ kih'˛, cher˝mah'˛ mi˜tey'˛ ley, hi˜ he˝ ka'˛ ju'dsoo˝ kyah'˛, kih'˛ he˜ sa˖ ma˜mi˜teh` ley ma˖ke˖ ga˖wih˝ jmi˜ngo'˛ kyah'˛ hi˖ na˝jnääh˝ ë˝ ley kih'˛ Moisé.

28 Sa˖ jmää'˛ kih'˛ dsa˜ judiu he˜ koo˜ laay'˛ judiu. Hi˖ ni˖ sa˖ jmää'˛ kih'˛ dsa˖, he˜ koo˜ ga˖wih˝ jmi˜ngo'˛ kiyh'˛.

29 Sa˖ la'˛ lä˖ja˜. Hi˜ ma˖ra˖ hi˜ dsoo˝ laa'˛ judiu, hnaayh˜ Dio lä˖kaa˜ tuh˜dsëy'˛. Hi˖ ma˖ra˖ hi˜ dsoo˝ ga˖wih˝ jmi˜ngo'˛ kih'˛, ja˖ ta˝ ga˖wih˝ ja˜, Jmi˜lle˝ Na˜jngii' ba˝ ga˖mi˖sii'˛

tuh⁻dsëy⁻¹. He⁻ jạ⁻ sa⁺ ja¹ lä⁺kọọ⁻ la¹
mada⁻ kih¹ ley. Kih¹ hị⁻ he´ ba´ hlëëh¹
Dio llu¹ ma⁺ke⁺ dsa⁻ sa⁺ jmee¹ lä⁺jạ⁻.

3

1 ¿Che´ cha⁻ he⁻ jmää¹ ga´ miih⁻ kih¹
dsa⁻ hị⁻ lạạ¹ judiu, o che´ jmää¹ ga´
kiyh¹, he⁻ ga⁺wịh´ jmɨ⁻ngo¹ kiyh¹?
2 Cha⁻miih⁻ ga´ cha⁻ he⁻ jmää¹ ta´
kiyh¹. To⁻në´ he⁻ kyẹẹ´ kih¹ jee´ lä⁺jë⁺,
he⁻ ma⁻na⁻hä´ gooy⁻ juu¹ kih¹ Dio.
3 Ha⁻ ga⁻ cher´mah¹ kọ⁻llạạ´ dsa⁻
he´, sa⁺ ma⁻dsoo´ dsëy⁻¹. ¿Che´ kih¹
he⁻jạ⁻, jmee¹ mo⁺so⁺ mi⁻te¹ Dio juu¹
kih¹?
4 Ni⁺ miih⁻ sa⁺ la¹ lä⁺jạ⁻. Juu¹ kih¹
Dio ba´ la¹ dsoo´, ma⁺ke⁺ lä⁺jẹẹ⁺ dsa⁻
ta⁻jụụ¹. Lä⁺kọọ⁻ jäh´ jee´ na⁻sɨɨ⁻:
Kyạạh´ ju¹dsoo´ kyah¹ lä⁺jnä´ he⁻ lạạh¹
llụụ¹.
Hi⁺ hne⁻ ba´ lẹh⁺ wa´ra⁻ ga⁺kạy¹
ju¹dsoo´ kyah¹.
5 Cher´mah¹ kyạạh´ he⁻ jmee⁻ jne´
he⁻ hlɨɨh¹, jɨɨh˜ juu¹, llụụ¹ ba´ Dio, la¹
lä⁺kọọ⁻ he⁻ kwan⁻ be´ kiyh¹ kyạạh´
he⁻ hlɨɨh¹ he⁻ jmeen⁻. He⁻jạ⁻ ¿che´
le´ jähn´, jmee⁺ Dio hñaa⁻ dsë¹ wa´ra⁻
ga⁺chẹẹy¹ he⁻ wɨɨ´ në´ jnän`? (Hlëëhn⁺
lä⁺kọh´ hlëëh⁺ dsa⁻ jmɨ⁻gyɯɯ⁺ ba´.)
6 Ni⁺ miih⁻ sa⁺ le´ jäh´ jne´ lä⁺jạ⁻.
Cher´mah¹ lä⁺jạ⁻ la¹, ha⁻ lä⁺ le´ lla¹ Dio
ta´ kih¹ dsa⁻ jmɨ⁻gyɯɯ⁺.
7 Ha⁻ ga⁻ cher´mah¹ ga⁺mi⁺jnään¹
la¹ dsoo´ cha⁻ga´miih⁻ juu¹ kih¹ Dio
kyạạh´ he⁻ ta⁻jụụn¹ mah¹ lä⁺lii˜ lạạy¹
jøøh¹ cha⁻ga´miih⁻, ¿che´ le´ jwahn⁻
he⁻la¹ kạy¹ ju¹dsoo´ kin⁺ lä⁺kọọ⁻ jạạ⁻
hị⁻ jmee⁺ dso´kye⁻?
8 ¿He⁻la¹ sa⁺ jmee´ jne´ cha⁻ga´miih⁻
he⁻ hlɨɨh¹ mah¹ jä⁺ cha⁻ga´miih⁻ he⁻
llu¹? Lä⁺jạ⁻ mi⁻kwạh¹ dsa⁻ jne´, jäh´
kọ⁻llạạ´ dsa⁻, jne´ ba´ na⁻ kwa⁻ jne´
juu¹ lä⁺na⁻. Hị⁻ hlëëh⁺ lä⁺na⁻ sọọh˜
kiyh¹ dsooy¹ kyạạh´ dso´jwɨɨ´.

Ga⁺lä⁺jẹẹ⁺ jne´ na⁻bạạhn` cha´në´ Dio

9 Ha⁻ lä⁺jạ⁻. ¿Che´ llụụ¹ ga´ jnääh¹
judiu lä⁺kọh´ ga´ hị⁻ sa⁺ lạạ¹ judiu? Ni⁺
miih⁻ sa⁺ la¹ lä⁺jạ⁻. Jnä´ ma⁻jwahn¹
lä⁺jẹẹ⁺ ba´ jne´ jøø⁺ he⁻ hlɨɨh¹ jnän`
lä⁺kyẹ⁻ hị⁻ lạạ¹ judiu kyạạh´ hị⁻ sa⁺
lạạ¹ judiu.
10 Lä⁺kọọ⁻ jäh´ jee´ na⁻sɨɨ⁻ juu¹ kih¹
Dio:
Sa⁺ chạạ⁻ hị⁻ llụụ¹ chạạ⁻, ni⁺ wa´ra⁻
jạạ⁻ ga´.
11 Sa⁺ chạạ⁻ ni⁺ jạạ⁻ hị⁻ ngëë´, sa⁺
chạạ⁻ hị⁻ hnaah⁻ Dio.
12 Lä⁺jẹẹ⁺ ba´ ma⁻kạh˜ jwë¹, lä⁺jẹẹ⁺ ba´
mo⁺so⁺ jmää¹ ni⁺ miih⁻.
Sa⁺ chạạ⁻ hị⁻ jmee⁺ he⁻ llu¹, ni⁺ wa´ra⁻
jạạ⁻ ga´ chạạ⁻.
13 Tɯ¹ tɯ⁺luuy` la¹ lä⁺kọọ⁻ to⁻høø⁻
na⁻na´,
peer⁺ mi⁻gạạy⁺ dsa⁻ kyạạh´ juu¹ kiyh¹,
venen kih¹ mɨɨh⁻ haa´ neh⁺ to⁻hooy´.
14 Juu¹ he⁻ hwëë⁻ hooy´, hwëë⁻
dso´jwɨɨ´ jmah¹, kyạạh´ juu¹
hlɨɨh¹ he⁻ sa⁺ tøøhn´ ta´.
15 Peer⁺ hñụụy´, na¹ ba´ kọh´ jngëëyh⁺
dsa⁻.
16 Wa´ he⁻ cha⁻ he⁻ ba´ dsa⁻hẹẹ´ jee´
ga⁺nääy´.
17 Sa⁺ kyɯɯyh˜ ha⁻ lä⁺ jwë´ jee´
dsa⁻tạạyh`tii´.
18 Ni⁺ miih⁻ sa⁺ gạyh⁺ Dio.
19 Ma⁻ñe´ jne´ lä⁺jë⁺ he⁻ hlëëh⁺
ley, la¹ kih¹ hị⁻ na´jnää´ kyạạh´ ley
mah¹ mo⁺so⁺ cha⁻ ga´ he⁻ mo⁺ jäh´
jne´. Ga⁺lä⁺jẹẹ⁺ ba´ dsa⁻ jmɨ⁻gyɯɯ⁺ jạ¹
na⁻bạạh`cha´në´ Dio.
20 He⁻jạ⁻ ni⁺ jạạ⁻ dsa⁻ sa⁺ hwẹẹ⁺
llụụ¹ cha´në´ Dio kyạạh´ he⁻ mi⁻tey¹
ley. Kyạạh´ ley ga⁺lä⁺kyụụh˜ jne´ ha⁻
lä⁺ la¹ dso´kye⁻.

Kyạạh´ he⁻ ma⁻dsoo´ dsë⁻ jne´ kih¹ Dio lạạ´ jne´

21 Pero na¹ ma⁻lä⁻jnä´ ha⁻ lä⁺ jmää¹
Dio llụụ¹ dsa⁻, pero ja⁺ kyạạh´ ley.
Ja⁻ba´ lä⁺jạ⁻ jäh´ ley hi⁺ ja⁻ba´ lä⁺jạ⁻
ga⁺jäh´ lä⁺jẹẹ⁺ hị⁻ ga⁺ngëë¹ juu¹ kih¹
Dio llo´joo¹.
22 Dio jmää¹ llụụ¹ ga⁺lä⁺jẹẹ⁺ ba´ dsa⁻
cher´mah¹ ga⁺jmeey´ dsoo´ dsëy¹ kih¹
Jesucristo. Kwee⁻ ba´ lạạ¹ lä⁺jẹẹ⁺ dsa⁻
kih¹ Dio,
23 jëëh´ lä⁺jẹẹ⁺ ba´ dsa⁻ ma⁻jmee´
dso´kye⁻, ni⁺ kọ⁻hị´pih¹ sa⁺ na´jnääy´
ya⁺jwɨɨ¹ kih¹ Dio.

24 Pero Dio jmää̱˜ llu̱u̱ˡ dsa¯, he¯ la´
jmää̱y˜ ba´, kihˡ he¯ lluˡ dsëyˡ. Ta˖la˖
kihˡ Cristo Jesús ga˖lää̱yˡ jne´.
25 Ga˖ngëëˡ Dio Jesús mahˡ tu̱u̱˖ jma¯
kiyhˡ mahˡ lä˖ja̱¯ dsa¯che` dso´kye¯
jnän` hi̱¯ ma¯dsoo´ dsëˡ kihˡ Jesús.
Lä˖jwë´ ja̱¯ ga˖mi˖jnää¯ Dio he¯
ga˖jmee´ bihˡ lluˡ he¯ sa˖ ga˖jmeey´
kwa̱a̱t˜ dso´kye¯ kihˡ dsa¯ hi̱¯ ma´
tä̱ä̱h´ jä̱ä̱ˡ. Sa˖ ga˖ka̱yˡ kwa̱a̱t˜ kihˡ hi̱¯
he´, kihˡ he¯ jø̱h¯ dsëyˡ.
26 Lä˖ja̱¯ ma¯lla´ dsëˡ Dio jmeeˡ
mahˡ mi¯jnääy˖ jmii´ naˡ, ma˖ra˖
he¯ lluˡ ba´ he¯ jmeey˖. Hehˡ lä˖ja̱¯
dsa¯lä¯jnää´ llu̱u̱ˡ ba´ Dio, hi˖ he´ ba´
hñiiy´ jmä̱ä̱y˜ llu̱u̱ˡ dsa¯ hi̱¯ ma¯dsoo´
dsëˡ kihˡ Jesús.
27 ¿Che´ le´ jmä̱ä̱n´ hñaanˡ ka̱a̱h´, kihˡ
he¯ llu̱u̱ˡ jne´? Ni˖ miih¯ sa˖ le´. ¿Hee¯
juuˡ ja̱¯ he¯ dsa¯jnëˡ jwëˡ jnän`? ¿Che´
dsa¯jnëˡ jwëˡ jnän` ka̱a̱h´ juuˡ he¯
jäh´, hnøøˡ jmee´ jne´ ta´ lluˡ? Ja̱h˖ha̱
ˡ. Juuˡ he¯ jäh´, hnøøˡ dsoo´ dsë¯ jne´
mahˡ hwë̱ë̱˖ jne´ llu̱u̱ˡ, he¯ ja̱¯ ba´
dsa¯jnëˡ jwëˡ jnän` he¯ jmä̱ä̱n´ hñaanˡ
ka̱a̱h´.
28 He¯ja̱¯ dsa¯lä¯ngëë´ jne´, hehˡ
he¯ hwë̱ë̱¯ dsa¯ llu̱u̱ˡ ka̱a̱h´ he¯ dsoo´
dsëyˡ kihˡ Jesús, ja̱˖ ka̱a̱h´ he¯ høøy˖
ley.
29 ¿Hi̱hˡ Dio, che´ la̱a̱yˡ ma˖la˖ ka̱a̱ˡ
dsa¯ judiu ba´? ¿Che´ sa˖ la̱a̱yˡ ka̱a̱ˡ
dsa¯ hi̱¯ sa˖ la̱a̱ˡ judiu ka¯läh´? Ma˖ra˖
juˡdsoo´, la̱a̱ˡ bihˡ Dio ka̱a̱ˡ dsa¯ hi̱¯
sa˖ la̱a̱ˡ judiu.
30 Ja̱a̱¯ ba´ Dio la̱a̱ˡ. Ka̱a̱h´ he¯
ma¯dsoo´ dsëˡ dsa¯ jmä̱ä̱yˡ llu̱u̱ˡ hi̱¯
ga˖wi̱h´ jmɨ¯ngoˡ kihˡ, hi˖ jmä̱ä̱yˡ llu̱u̱ˡ
hi̱¯ sa˖ ga˖wë̱h´ jmɨ¯ngoˡ kihˡ ka¯läh´,
ka̱a̱h´ he¯ dsoo´ dsëyˡ.
31 ¿Che´ jmee¯ jne´ sa˖ kye̱e̱´ ley
ka̱a̱h´ he¯ ma¯dsoo´ dsë¯ jne´ kihˡ
Jesús? Ni˖ miih¯ sa˖ laˡ lä˖ja̱¯.
Cha¯ga´miih¯ jmeen´ kye̱e̱´ ba´.

4

*Lä˖la¯ ba´ laˡ he¯ ga˖jmee´ Abraham llo´joo*ˡ

1 ¿Hee¯ le´ jäh´ jne´ kihˡ Abraham
dsa¯ ma¯gyu̱h¯ jnän`, ha¯ lä˖ ga˖jä̱y´
ka̱a̱h´ juuˡ la¯?
2 Cher´mahˡ Abraham ga˖la̱a̱ˡ llu̱u̱ˡ
ka̱a̱h´ lä˖jë˖ he¯ lluˡ he¯ ga˖jmeey´, le´
ba´ ma´ jmä̱ä̱yˡ hñiiy´ jøø̱hˡ cha´në´ Dio,
pero sa˖ laˡ lä˖ja̱¯.
3 Nuu¯ da´ hnäh´ ha¯ lä˖ jäh´ jee´
na¯sii¯ juuˡ kihˡ Dio: “Ga˖jmee´
Abraham dsoo´ dsëˡ kihˡ Dio, he¯ja̱¯
ga˖jmee´ Dio kwa̱a̱t˜ la̱a̱yˡ ja̱a̱¯ hi̱¯
llu̱u̱ˡ.”
4 Pero ja̱a̱¯ hi̱¯ jmee˖ ta´, sa˖ laˡ
kwa̱a̱t˜ he¯ la´ hyoyh˖ jñeeyˡ. Kihˡ he¯
ä̱ä̱¯ dsa¯ kiyhˡ, he¯ja̱¯ ba´ ja̱¯ të̱ë̱yh˜
jñeeyˡ.
5 Hi˖ ja̱a̱¯ hi̱¯ sa˖ ma¯jmee´ ta´ lluˡ,
cher´mahˡ ga˖jmeey´ dsoo´ dsëyˡ kihˡ
hi̱¯ jmä̱ä̱˜ llu̱u̱ˡ dsa¯ hi̱¯ ä̱ä̱¯ dsoo´,
Dio jmeeˡ kwa̱a̱t˜ llu̱uyˡ, kihˡ he¯
ma¯dsoo´ dsëyˡ.
6 Ja̱¯ba´ lä˖ja̱¯ ga˖hlëëh´ David ha¯
lä˖ko̱o̱¯ lluˡ laˡ kihˡ dsa˖, cher´mahˡ Dio
jäh´ la̱a̱yˡ llu̱u̱ˡ ma˖ke˖ sa˖ cha¯ ta´ lluˡ
he¯ ma¯jmeey´.
7 Ga˖jäyh´:
Lluˡ laˡ kihˡ dsa¯ hi̱¯ ma¯che` dso´kye¯
kihˡ, hi˖ sa˖ laˡ kwa̱a̱t˜ he¯ hliih
he¯ ma¯jmeey´.
8 Lluˡ laˡ kihˡ dsa¯ñuuh¯ cher´mahˡ
sa˖ jmee˖ Dio kwa̱a̱t˜ dso´kye¯
kiyhˡ.
9 He¯ lluˡ la¯ ¿che´ ma˖la˖ he¯ kihˡ hi̱¯
ga˖wi̱h´ jmɨ¯ngoˡ kihˡ ba´ o che´ sa˖ laˡ
kihˡ hi̱¯ sa˖ ga˖wë̱h´ kihˡ ka¯läh´? Nuu¯
da´ ha¯ lä˖ laˡ, naˡ he¯ ma¯jäh´ jne´,
ga˖jmee´ Dio kwa̱a̱t˜ llu̱u̱ˡ Abraham
kihˡ he¯ ga˖lä˖dsoo´ dsëyˡ.
10 ¿Ha¯ lä˖ ma´ la̱a̱ˡ Abraham lä˖
ma´ ga˖jmee´ Dio kwa̱a̱t˜ llu̱uyˡ?
¿Che´ ma¯na¯wi̱h´ jmɨ¯ngoˡ kiyhˡ o
sa˖ ma¯na¯wi̱h´? Sa˖ ma´ na¯wi̱h´
jmɨ¯ngoˡ kiyhˡ jii̱¯ ja̱¯.
11 Ga˖he̱e̱h¯ ba´ Abraham he¯
ga˖wi̱h´ jmɨ¯ngoˡ kiyhˡ, mada¯ kihˡ
Dio. He¯ ja̱¯ laˡ lä˖ko̱o̱¯ he¯ ta̱a̱y˖ ñe
ˡ mahˡ lii˜ llu̱uyˡ ka̱a̱h´ he¯ ma¯dsoo´
dsëyˡ kihˡ Dio. Pero ma¯dsoo´ ba´
dsëyˡ jä̱ä̱ˡ ja̱¯ga´ u̱u̱h˖ jmɨ¯ngoˡ kiyhˡ.
Hi˖ lä˖ja̱¯ ga˖la̱a̱yˡ jmii¯ lä˖jë̱ë̱˖ dsa¯

hi̱⁻ ma⁻dsoo˝ dsë˜ kih˜ Dio ma⁺ke⁺ sa⁺
na⁻wɨ̱h´ jmɨ⁻ngo˜ kiyh˜. Lä⁺ja̱⁻ jmee˜
Dio kwa̱a̱t˜ lluu̱y˜ ka⁻läh˝ lä⁺jëë̱⁺ dsa⁻
he˝, kya̱a̱h´ he⁻ ma⁻dsoo˝ dsëy˜.
12 Hi⁺ la̱a̱y˜ jmii⁻ hi̱⁻ ga⁺wɨ̱h˝
jmɨ⁻ngo˜ kih˜ ka⁻läh˝, pero ja̱⁺ ma⁺la⁺
kih˜ he⁻ ga⁺wɨ̱h˝ kih˜ ja̱⁻, kih˜ he⁻
ma⁻dsoo˝ dsëy˜ lä⁺ko̱o̱⁻ ga⁺jmee˝
dsoo˝ dsë˜ tää` jnän` Abraham, jä̱ä̱˜
ja̱⁻ga´ u̱u̱h⁺ jmɨ⁻ngo˜ kiyh˜.

Dsa⁻lä⁻te˜ he⁻ ga⁺bä̱ä̱h⁻ Dio hñii˝,
kya̱a̱h´ he⁻ ma⁻dsoo˝ dsë⁻ jne´

13 Ja̱⁺ ta⁺la⁺ kih˜ he⁻ ma´ høø⁺ Abra-
ham ley kih˜ Moisé, la˜ kwa̱a̱t˜ hyoyh⁺
kya̱a̱h´ jo̱o̱´sɨɨyh´ lä⁺ ga⁺dsa˜ jmɨ⁻gyu̱u̱⁺.
Dio ga⁺bä̱ä̱h⁻ hñii˝ kwëëyh˜ Abraham,
kih˜ he⁻ ga⁺la̱a̱y˜ llu̱u̱˜, lä⁺llu˜ he⁻
ga⁺lä⁺dsoo˝ dsëy˜ ba´.
14 Wa´ra⁻ jäh˝ kih˜ hi̱⁻ høø⁺ ley
hyoyh⁺ he̱e̱y⁻ ja̱⁻ba´ he⁻ hyoh⁺ dsa⁻
kya̱a̱˜ Abraham, mo⁺so⁺ jmää˜ ta´ he⁻
ma⁻dsoo˝ dsë˜ dsa⁻ hi⁺ ja̱˜ ta⁺ koo˝ he⁻
ga⁺bä̱ä̱h⁻ Dio hñii˝ kya̱a̱h´ Abraham,
cher´mah˜ lä⁺ja̱⁻ la˜.
15 Kih˜ he⁻ cha⁻ ley, he⁻ja̱⁻ gwa˝
ya⁻jë̱ë̱ ˈ dsë˜ Dio kya̱a̱h´ jne´ hi̱⁻ sa⁺
mi⁻te˜ ley. Pero jee´ sa⁺ cha⁻ ley, sa⁺
cha̱a̱⁻ hi̱⁻ dsa⁻hlä̱ä̱h⁺ kih˜.
16 He⁻ ga⁺bä̱ä̱h⁻ Dio hñii˝ kya̱a̱h´
Abraham, la˜ kya̱a̱h´ he⁻ ma⁻dsoo˝
dsëy˜ mah˜ hyoyh⁺ he⁻ la´ hyoyh⁺ ba´.
Lä⁺jwë˝ ja̱⁻ jä̱˜ ko̱o̱⁻ hweh⁻ hmooh´
he⁻ ga⁺jmee˝ Dio kya̱a̱yh´, lä⁺ ma´
ga⁺jäyh˝ jmeey˜ llu˜ kih˜ lä⁺jë̱ë̱⁺ sa´ju̱⁻
kiyh˜. Hi⁺ ja̱⁺ ma⁺la⁺ kih˜ hi̱⁻ høø⁺
ley ga⁺jäyh˝ lä⁺ja̱⁻. La˜ kih˜ lä⁺jë̱ë̱⁺
hi̱⁻ ma⁻dsoo˝ dsë˜ ba´ ja̱⁻, lä⁺ko̱o̱⁻
ga⁺lä⁺dsoo˝ dsë˜ hñii˝ Abraham hi̱⁻
la̱a̱˜ tää` kih˜ lä⁺jë̱ë̱⁺ jne´.
17 Lä⁺la⁻ na⁻sɨɨ⁻ kiyh˜: “Ga⁺lla̱a̱n⁺
hne⁻ mah˜ le̱e̱h˝ tää` kya̱a̱ ˈ jwë̱ë̱˝
dsa⁻”, ga⁺jäh˝ Dio. He⁻ja̱⁻ la̱a̱y˜ tää`
jnän` cha´në´ Dio. Jëëh˝, ga⁺jmeey˝
dsoo˝ dsëy˜ kih˜ Dio hi̱⁻ mi⁻jii̱h` hi̱⁻
ma⁻na⁻ju̱u̱´, he˝ ba´ Dio hi̱⁻ hlëëh⁺
kih˜ he⁻ sa⁺ ga´ ma⁻cha⁻, lä⁺ko̱o̱⁻ he⁻
ma⁻cha⁻ ba´.
18 He⁻ mo⁺so⁺ kye̱⁻ dsa⁻ o⁻jø̱h⁺ dsë⁻
le˝, pero Abraham ga⁺ka̱˜ ba´ o⁻jø̱h⁺
dsë⁻, ga⁺lä⁺dsoo˝ dsëy˜ he⁻ ga⁺jäh˝ Dio,
he⁻ja̱⁻ ga⁺la̱a̱y˜ tää` kih˜ jwë̱ë̱˝ dsa⁻
lä⁺ko̱o̱⁻ ga⁺jäh˝ Dio sɨɨyh⁺: “Lä⁺la⁻
lä⁻jwë̱ë̱˝ dsa⁻ kya̱a̱h˜.”
19 Lä⁺ko̱o̱⁻ ma´ ga⁺lä⁺dsoo˝ dsëy˜, sa⁺
ga⁺hwa̱a̱y˝. Sa⁺ ga⁺ka̱y˜ ni⁺ miih⁻
hu̱u̱´dsë⁻ kih˜ he⁻ ma⁻gyu̱yh⁻. Mo⁺so⁺
cha̱a̱y⁻ cha⁻miih⁻ jmɨɨ´ lä⁺ko̱o̱⁻ ma´
la̱a̱y˜. Jii̱⁻ ja̱⁻, miih⁻ ga´ sa⁺ ma´
hä̱ä̱y´ hña⁻loo˝ ji̱⁻ñe⁻. Hi⁺ sa⁺ ga⁺ka̱y˜
cha⁻miih⁻ hu̱u̱´dsë⁻ kih˜ Sara dsa⁻më˝
kya̱a̱y˜, hi̱⁻ sa⁺ ma´ le˝ ma´ ka̱a̱˜ gyu̱u̱⁻.
20 Ni⁺ sa⁺ ga⁺jeh˜ dsëy˜, sa⁺ ja˜
hu̱u̱´dsë⁻ kiyh˜ ma´ jäyh⁺ sa⁺ le˝. Ma⁺ra⁺
he⁻ jmee˜ ba´ Dio he⁻ jäyh˝ jmeey˜, ma´
la̱a̱y˝. Cha⁻ga´miih⁻ ga⁺lä⁺dsoo˝ dsëy˜
hi⁺ ga⁺kway˝ ti´hmaah´ kih˜ Dio.
21 Ma⁺ra⁺ he⁻ ga⁺jmee˝ bih˜ dsoo˝
dsëy˜ he⁻ lä⁺kë̱h´ Dio jmɨɨ´ jmee˜ he⁻
ga⁺bä̱ä̱yh⁻ hñiiy˝.
22 He⁻ ga⁺lä⁺dsoo˝ dsë˜ Abraham
lä⁺ja̱⁻, ga⁺jmee˝ Dio kwa̱a̱t˜ la̱a̱y˜ llu̱u̱˜.
23 Sa⁺ hlëëh⁺ ma⁺la⁺ kih˜ Abraham
jee´ na⁻sɨɨ⁻ juu˜ kih˜ Dio, he⁻ jäh˝:
“Ga⁺la̱a̱y˜ kwa̱a̱t˜”.
24 Lä⁺kye̱⁻ jne´ la̱a̱˜ jne´ kwa̱a̱t˜, kih˜
he⁻ ma⁻dsoo˝ dsë⁻ jne´ kih˜ Dio, hi̱⁻
ga⁺mi⁺jii̱h` Jesús Dsa⁻jø̱ø̱h˜ jnän` jee´
kih˜ hi̱⁻ na⁻ju̱u̱´.
25 Dio ga⁺ngëëy˜ Jesús mah˜ ga⁺ju̱uy˜
kih˜ lä⁺jë⁺ he⁻ na⁻bä̱ä̱h` jne´ hi⁺
ga⁺mi⁺jii̱yh` ka⁻läh˝ mah˜ le̱e̱˝ jne´ llu̱u̱
ˈ cha´në´ Dio.

5

Na˜ ma⁻hii˝ tii´ jnän` kya̱a̱h´ Dio

1 He⁻ ma⁻la̱a̱˜ jne´ llu̱u̱˜ kya̱a̱h´ he⁻
ma⁻dsoo˝ dsë⁻ jne´, he⁻ja̱⁻ hii˝ tii´
jnän` kya̱a̱h´ Dio ta⁺la⁺ kih˜ Jesucristo
Dsa⁻jø̱ø̱h˜ jnän`.
2 Hi⁺ lä⁺ja̱⁻ ta⁺la⁺ kiyh˜, ma⁻cha⁻ ba´
jwë˜ jnän` dsa´toohn´ cha´në´ Dio. He⁻
la´ ma⁻hñah˜ ba´ jne´ he⁻ la⁻, kih˜ he⁻
ma⁻dsoo˝ dsë⁻ jne´. Peer⁺ jë̱ë̱⁻ dsë⁻
jne´ he⁻ cha⁻ o⁻jø̱h⁺ dsë⁻ jnän` he⁻ të̱ë̱˜
jne´ ya⁺jwɨɨ˜ kih˜ Dio.
3 Hi⁺ ja̱⁺ ma⁺la⁺ kih˜ he⁻ja̱⁻. Lä⁺kye̱⁻
he⁻ jëë˝ jne´ wɨɨ˝ jmee⁺ jë̱ë̱⁻ dsë⁻ jne´.
Jëëh˝, ñe´ ba´ jne´, he⁻ jëë˝ jne´ wɨɨ˝ ja̱⁻,
jmee⁺ kwëëh˜ dsë⁻ jne´ cha⁻ga´miih⁻.

4 Hi˗ he¯ kwëëh˜ dsë¯ jne´, jmee˗ be´
dsë¯ jne´. Hi˗ kih˺ he¯ be´ dsë¯ jne´
he¯ja¯ cha¯ga´miih¯ o¯jøh˗ dsë¯ cha¯
jnän`.
5 Heh˺ o¯jøh˗ dsë¯ he¯ ma¯cha¯
jnän`, ja˗ he¯ mi¯gaan˺ hñaan˺ ja¯.
Jëëh´, Dio hnää˺ jne´ cha¯miih¯ ta˗la˗
kih˺ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ˺ he¯ ga˗tooyh¯
neh˗ tuh¯dsë¯ jne´.
6 Lä˗koo¯ ma´ laa˺ jne´ jää˺, sa˗ ma´
cha¯ be´ jnän`. Pero ma´ ga˗të´ hor˜,
Cristo ga˗juu˺ jnä`jne´ hi¯ ää¯ dsoo´.
7 Ju˺dsoo´, he¯lɨɨ˺ ba´ jnää˗ jaa¯ hi¯
juu´ lla¯ jaa¯ hi¯ lluu˺. Pero cher´mah˺
chaa¯ jaa¯ hi¯ llu˺ dsë˺, go¯ jnää˗ jaa¯
hi¯ tuu¯ dsë˺ juu´ lla¯ hi¯ he´.
8 Pero Dio ga˗mi˗jnää¯ ha¯ lä˗koo¯
jiih˺ hnääy˺ jne´, jëëh´, ma˗ke˗
cha¯miih¯ ma´ hlëëh˺ jne´, ga˗kwaay˺
Cristo ga˗juu˺ kwaat˜ jnän`.
9 Na˺ he¯ ma¯lluu˺ jne´ kyaah´ jma¯
kih˺ Cristo, ha¯ ga´ sa˗ lääy˺ jne´ kih˺
he¯ wɨɨ´ he¯ na˺ ga´ chee˺ Dio.
10 Lä˗koh´ sa˗ ma´ jwah´ jne´ kyaah´
Dio, ga˗jiih˺ juu˺ jnän` kyaayh´, lä˗llu˺
he¯ ga˗juu˺ jooy´. Hi˗ na˺ he¯ ma¯jiih˺
juu˺ jnän`kyaayh´, ha¯ ga´ sa˗ lääy˺ jne´
lä˗llu˺ he¯ na´jiih˗ jooy´.
11 Hi˗ ja˗ ma˗la˗ koo¯ lääy˺ jne´,
jmeey˺ jëë¯ dsë¯ jne´ tää´ ta˗la˗ kih˺ Je-
sucristo Dsa¯jøøh˺ jnän` hi¯ ga˗jeeh¯
juu˺ jnän`kyaah´ Dio.

Adán kyaah´ Cristo

12 Ja¯ba´ lä˗koo¯ ga˗he˺ dso´kye¯
jmɨ¯gyɨɨ˗ la¯ kyaah´ jaa¯ dsa¯ ba´ hi˗
kyaah´ dso´kye¯ ja¯ ga˗juuy˺, lä˗ja¯
ga˗lä˗jëë˗ ba´ dsa¯ dsa¯juu´, kih˺
ga˗lä˗jëë˗ ba´ ga˗jmee´ dso´kye¯.
13 Sa˗ ga´ ma¯cha¯ ley kih˺ Moisé,
ma´ cha¯ ba´ dso´kye¯ jmɨ¯gyɨɨ˗ la¯.
Pero sa˗ la˺ kwaat˜ dso´kye¯ ja¯, jää˺
sa˗ ga´ ma¯cha¯ ley.
14 Pero ma˗ra˗ he¯ ga˗juu˺ ba´ dsa¯,
ga˗løø˺ jmɨɨ´ kih˺ Adán, lä˗ ga˗të´ kih˺
Moisé. Ga˗lä˗jëë˗ ba´ dsa¯ dsa¯juu´,
ma˗ke˗ na¯sɨɨ˺ ba´ la˺ dso´kye¯ he¯
ga˗jmeey´ kyaah´ he¯ ga˗jmee´ Adán.
Adán he´ ma´ laa˺ lä˗koo¯ laa˺ jaa¯ hi¯
ga˗hɨɨ´ juu˺ kih˺ ja˺ jmɨ¯gyɨɨ˗ la¯.
15 Pero kah´ ba´ la˺ he¯ la´ kwa˗
Dio jnän` lä˗koh´ ga´ he¯ hlɨɨh˺ he¯
ga˗jmee´ Adán. Kyaah´ dso´kye¯ he¯
ga˗jmee´ Adán, ga˗hee˺ jwëë´ dsa¯.
Pero cha¯ga´miih¯ ga˗lä˗cha˗ he¯ llu˺
kih˺ jwëë´ dsa¯ kyaah´ he¯ llu˺ dsë˺ Dio
he¯ la´ kway˗ ba´ ta˗la˗ kih˺ he¯ llu˺
dsë˺ jaa¯ dsa¯. Hi¯ he´ he´ Jesucristo.
16 Hi˗ sa˗ jeeh˺ kwee¯ he¯ hlɨɨh˺ he¯
ga˗jmee´ Adán kyaah´ he¯ la´ kwa˗
Dio. Jëëh´, jä˗ jwiz˜ kwaat˜ kih˺ koo¯
ba´ dso´kye¯ he¯ ga˗jmee´ dsa¯ he´,
hi˗ kih˺ he¯ja¯, ga˗toh´ dso´jwɨɨ´ në´
jnän`. Pero kwaat˜ kih˺ he¯ jmee˗ dsa¯
cha¯miih¯ dso´kye¯, he¯ja¯ ba´ ja¯ ja˺
he¯ la´ kwa˗ Dio mah˺ lä˗ja¯ lee´ lluu˺
dsa¯.
17 Kyaah´ dso´kye¯ he¯ ga˗jmee´
jaa¯ dsa¯ñɨɨh¯, ga˗lɨh˺ ga˗hee˺ lä˗jëë˗
dsa¯. Pero lä˗jëë˗ dsa¯ hi¯ heeh¯
he¯ la´ kwa˗ Dio mah˺ leey´ lluu˺, ha¯
ga´ sa˗ le´ dsa¯taayh` llu˺, kih˺ he¯
na´jiiyh˗ cha´në´ Dio ta˗la˗ kih˺ jaa¯
dsa¯ hi¯ chee¯ Jesucristo.
18 Kyaah´ dso´kye¯ he¯ ga˗jmee´
jaa¯ dsa¯, ja˺ dso´jwɨɨ´ në´ kih˺ lä˗jëë˗.
Ja¯ba´ lä˗ja¯, ta˗la˗ kih˺ jaa¯ dsa¯ hi¯
ga˗jmee´ llu˺, ja˺ he¯ lee´ lluu˺ lä˗jëë˗
dsa¯ mah˺ na´jiiyh˗ cha´në´ Dio.
19 Kih˺ he¯ ga˗lä˗chaah˗ jaa¯
dsa¯ñɨɨh¯, jwëë´ dsa¯ ga˗lëë˺
hlëëh˺. Ja¯ba´ lä˗ja¯ ka¯läh´ kih˺ he¯
ga˗lä˗nɨɨh` jaa¯ dsa¯, jwëë´ dsa¯ lee´
lluu˺.
20 Ga˗nøø˺ ley kih˺ Moisé mah˺
lä˗cha¯ cha¯ga´miih¯ dso´kye¯. Hi˗
ma´ ga˗lä˗cha˗ cha¯miih¯ dso´kye¯,
cha¯ga´miih¯ ga˗lä˗llu˺ dsë˺ Dio
kyaah´ jne´.
21 Hi˗ ja¯ba´ lä˗koo¯ ga˗lɨh˺ dso´kye¯
ga˗jngɨɨh˺ jnän`, ja¯ba´ lä˗ja¯ ga˗lɨh˺
Dio ga˗jmää˺ jne´ lluu˺ ta˗la˗ kih˺
he¯ llu˺ dsëy˺, mah˺ jmee˺ chaa¯ jne´
ga˗lä˗jë˗ joh´ jmɨɨ´ cha¯ ta˗la˗ kih˺
Jesucristo Dsa¯jøøh˺ jnän`.

6

Ma´ ga˗saa¯ jne´ jmɨɨ¯, lä˗koo¯ he¯ ga˗juu˺ jne´ kyaah´ Cristo

1 ¿Ha⁻ lä⁺ jäh´ jne´ ja̱⁻, che´ wa´ jmee´
ba´ jne´ he⁻ hlɨɨh' mah'ˡ lä⁺llu'ˡ dsë'ˡ Dio
cha⁻ga´miih⁻ kya̱a̱h´ jne´?
2 Ni⁺ miih⁻ sa⁺ la'ˡ lä⁺ja̱⁻. Ma⁻na⁻ju̱u̱´
jne´ kih' he⁻ hlɨɨh', ha⁻ lä⁺ja̱⁻ dsa´tooh´
ga´ jne´ jmeen´ he⁻ hlɨɨh'.
3 ¿Che´ sa⁺ ñeh´ hnäh´ he⁻ ma⁻la̱a̱'ˡ
jne´ ko̱o̱⁻ kya̱a̱h´ Cristo, he⁻ja̱⁻ ba´ ja̱⁻
heh'ˡ ga⁺sa̱a̱⁻ jne´ jmɨɨ⁻ kwa̱a̱t˜ kiyh'ˡ?
He⁻ja̱⁻ la'ˡ kwa̱a̱t˜ he⁻ ga⁺ju̱u̱'ˡ jne´
ko̱⁻jøh´ kya̱a̱yh´.
4 Lä⁺ ma´ ga⁺sa̱a̱⁻ jne´ jmɨɨ⁻, lä⁺ko̱o̱⁻
he⁻ ga⁺ju̱u̱'ˡ jne´ hi⁺ ga⁺ha̱a̱'ˡ jne´
ko̱⁻jøh´ kya̱a̱h´ Cristo. Hi⁺ lä⁺
ma´ ga⁺lä⁺jɨɨh` Cristo jee´ kih' hɨ̱⁻
na⁻ju̱u̱´ kya̱a̱h´ be´ kih'ˡ Dio, ja̱⁻ba´
lä⁺ja̱⁻ ga⁺lä⁺cha̱a̱⁺ jne´ lä⁺hmëë´ mah'ˡ
dsa´toohn´ kya̱a̱yh´.
5 Cher´mah'ˡ la'ˡ kwa̱a̱t˜ kya̱a̱h´ jnih´
ko̱⁻jøh´ lä⁺ko̱o̱⁻ ma´ ga⁺ju̱u̱y'ˡ, ja̱⁻ba´
lä⁺ja̱⁻ lä⁺jɨɨh´ jne´ kya̱a̱yh´ lä⁺ko̱o̱⁻
ga⁺lä⁺jɨɨh` hñɨiy´.
6 Ma⁻ñe´ ba´ jne´ lä⁺ko̱o̱⁻ ma´ la̱a̱
' jne´ jä̱ä̱ ', la'ˡ lä⁺ko̱o̱⁻ he⁻ ga⁺ta̱a̱⁻
jne´ kya̱a̱yh´ dsoh´ hma⁻cru⁻ mah'ˡ
ga⁺lä̱ä̱y'ˡ jne´ kih' jmɨ⁻ngo'ˡ he⁻ ma´ jøø⁺
jnän` jwë´ hlɨɨh'. Heh'ˡ lä⁺ja̱⁻ mo⁺so⁺
cha⁻ he⁻ kih'ˡ jmee´ ga´ jne´ he⁻ hlɨɨh'.
7 Jëëh´ ja̱a̱⁻ hɨ̱⁻ ma⁻na⁻ju̱u̱´,
ma⁻na⁻la̱a̱y´ kih' dso´kye⁻.
8 Hi⁺ cher´mah'ˡ ga⁺ju̱u̱'ˡ jne´ kya̱a̱h´
Cristo, lä⁺ja̱⁻ ma⁻dsoo´ dsë⁻ jne´
ma⁻cha̱a̱⁻ jne´ ka⁻läh´ kya̱a̱yh´.
9 Jëëh´ ma⁻ñe´ jne´ he⁻ ga⁺lä⁺jɨɨh`
Cristo jee´ kih' hɨ̱⁻ na⁻ju̱u̱´, he⁻ja̱⁻
mo⁺so⁺ cha⁻ he⁻ kih'ˡ ju̱u̱y´ ka⁻läh´.
Hee⁻ ga´ na⁻ he⁻ jmee'ˡ ju̱u̱y´.
10 Jëëh´, lä⁺ ma´ ga⁺ju̱u̱y'ˡ, ga⁺ju̱u̱y'ˡ
kih'ˡ dso´kye⁻ ko̱o̱⁻ hä´ ja̱⁻ba´. Ni⁺
miih⁻ sa⁺ jmee'ˡ dso´kye⁻ hih⁺ kiyh'ˡ.
Heh'ˡ he⁻ na´jɨɨyh⁺, na´jɨɨyh⁺ kih'ˡ Dio
ba´.
11 Ja̱⁻ba´ lä⁺ja̱⁻ hnäh´, jmee´ hnäh´
kwa̱a̱t˜ he⁻ ma⁻na⁻ju̱u̱h´ hnäh´ kih'ˡ
dso´kye⁻, hi⁺ na´jɨɨh⁺ hnäh´ kih'ˡ Dio
ta⁺la⁺ kih'ˡ Cristo Jesús Dsa⁻jøøh' jnän`.
12 Mo⁺to⁺ kwa⁻ hnäh´ jwë' lla⁻dsëë`
he⁻ hlɨɨh' në´ jmɨ⁻ngo'ˡ kyah'ˡ hnäh´.
Mo⁺to⁺ jmeeh⁻ hnäh´ he' he⁻ ga´ ngɨɨ⁺
jmɨ⁻ngo'ˡ kyah'ˡ hnäh´.
13 Ta⁺ kwa⁻ jwë' jmee'ˡ goo⁻ tɨɨh´
hnäh´ he⁻ hlɨɨh'. Ngëë` hnäh´ hñaah'ˡ
kih'ˡ Dio, lä⁺ko̱o̱⁻ he⁻ ma⁻lä⁻jɨɨh` hnäh´
jee´ kih' hɨ̱⁻ ma⁻na⁻ju̱u̱´. Hi⁺ ngëë`
hnäh´ na⁻hñaa' jmɨ⁻ngo'ˡ kyah'ˡ hnäh´
kih'ˡ Dio mah'ˡ jmee´ he⁻ llu'ˡ jmah'ˡ ba´.
14 Lä⁺jwë´ ja̱⁻ mo⁺so⁺ lla⁻dsëë`
he⁻ hlɨɨh' kyah'ˡ hnäh´, jëëh´ mo⁺so⁺
na´jnää´ hnäh´ kih'ˡ ley, na'ˡ he⁻
ma⁻tä̱ä̱h´ hnäh´ kya̱a̱h´ he⁻ llu'ˡ he⁻ la´
kwa⁺ Dio.

Jne´ hɨ̱⁻ mi⁻te'ˡ kih'ˡ he⁻ llu'ˡ

15 Ha⁻ lä⁺ja̱⁻, na'ˡ he⁻ ma⁻tøøh´ jne´
kya̱a̱h´ he⁻ la´ kwa⁺ Dio hi⁺ mo⁺so⁺
na´jnää´ jne´ kih' ley, ¿che´ jmee´ ga´
jne´ he⁻ hlɨɨh'? Ni⁺ miih⁻ sa⁺ la'ˡ lä⁺ja̱⁻.
16 ¿Che´ sa⁺ ñeh´ hnäh´ ha⁻ lä⁺
la'ˡ? Cher´mah'ˡ ga⁺hnëëh` hnäh´
hñaah'ˡ jmeeh' ta´ kih' dsa⁺, he⁻
ma⁻na⁻hñuuh´ hnäh´ mi⁻teh` hnäh´
kiyh'ˡ ba´ ja̱⁻. Lä⁺ja̱⁻ cher´mah'ˡ jmeeh⁻
ga´ hnäh´ he⁻ hlɨɨh', lä⁺ ma⁻tä̱ä̱h´
ja̱⁻ba´ hnäh´ kya̱a̱h´ he⁻ hlɨɨh' he⁻
jmee'ˡ ju̱u̱´ hnäh´. Pero cher´mah'ˡ
tä̱ä̱h´ hnäh´ nɨɨh´ hnäh´ kih'ˡ Dio, le̱e̱h´
hnäh´ llu̱u̱'ˡ.
17 Ti´hmaah´ Dio, ma⁺ke⁺ ma´
na⁻hñuuh´ hnäh´ kya̱a̱h´ dso´kye⁻,
pero na'ˡ ma⁻he̱e̱h` hnäh´ lä⁺ka̱a̱⁻
tuh⁻hoh´ hnäh´ lä⁺jë⁺ ju'dsoo´ he⁻
ma⁻nɨɨh⁻ hnäh´.
18 Ma⁻na⁻la̱a̱h´ hnäh´ kih'ˡ dso´kye⁻,
hi⁺ na'ˡ ma⁻ngëëh` hnäh´ hñaah'ˡ jmeeh'
hnäh´ he⁻ llu'ˡ jmah'ˡ ba´.
19 Ma⁻hle̱e̱hn` hnäh´ juu' kih'ˡ hɨ̱⁻
na⁻hnëë´ jmee⁺ ta´ hi⁺ kih'ˡ dsa⁻jɨɨy´
mah'ˡ lä⁺ngëë´ hnäh´ kwee⁻. Jä̱ä̱'ˡ
ga⁺ngëëh` hnäh´ hñaah'ˡ kih'ˡ dso´kye⁻,
ga⁺jmeeh´ hnäh´ he' kih'ˡ he⁻ hlɨɨh'
cha⁻ga´miih⁻. Pero na'ˡ ta⁺ cha´në´
ngëë` hnäh´ hñaah'ˡ kih'ˡ Dio mah'ˡ
le̱e̱h´ hnäh´ hɨ̱⁻ jmee⁺ he⁻ llu' jmah'ˡ
ba´ hi⁺ lä⁺ja̱⁻ le̱e̱h´ hnäh´ na⁻jngëë'
cha⁻ga´miih⁻.
20 Lä⁺ko̱o̱⁻ ma´ na⁻hñuuh´ hnäh´
kya̱a̱h´ dso´kye⁻, sa⁺ ma´ la̱a̱h' hnäh´
kwa̱a̱t˜ kya̱a̱h´ he⁻ llu'ˡ.
21 ¿Hee⁻ na⁻ ga⁺le̱h'ˡ hnäh´ kya̱a̱h´
he⁻ hlɨɨh' he⁻ ga⁺jmeeh´ hnäh´? Hi⁺ na'ˡ

kwa˭ o¯hih˭ kyah˩ hnäh˝. He¯ jngɨɨh˭
jnän` ba´ ja¯.
22 Pero na˩ he¯ mo˭so˭ na¯hñuuh´
hnäh˝ kyaah´ dso´kye¯ ja¯, ma¯laah˩
hnäh˝ hi¯ jmee˭ ta´he˩ kih˩ Dio ba´. He¯
la¯ ba´ ja¯ ya´jøø¯ kyah˩ hnäh˝, he¯
jmee˭ na¯jngëëh˩ hnäh˝ lä˭jiih˩ mo˭so˭
juu˝ hnäh˝.
23 Hi¯ jmee˭ dso´kye¯, juu˝ bih˩. He¯
ja¯ na¯ la˩ lä˭koo¯ jñeey˩. Pero he¯ la´
kwa˭ Dio, he¯ ja¯ jmee˭ chaa¯ jne´ tää˝
ta˭la˭ kih˩ Cristo Jesús Dsa¯jøøh˩ jnän`.

7

Ley kih˩ Moisé mo˭so˭ jmee˭ hih˭ jnän`

1 Øøhn˩, hlëëhn´ hnäh˝ hi¯ kyuuh˜
ley, ¿che´ sa˭ ngëëh˝ hnäh˝ ha¯ lä˭ la˩
ley? Ley ja¯ jmee˭ hih˭ kih˩ dsa˭,
ta´ko¯jiih˩ chaay¯.
2 Lä˭koo¯ la˩ kih˩ jaa¯ dsa¯më˝
hi¯ na¯jee¯ goo¯. Cha´në´ ley,
ma¯na¯laay¯ kyaa˩ jaa¯ dsa¯ñuuh¯
ba´ ta´ko¯jiih˩ chaa¯ dsa¯ñuuh¯
kyaay˩. Pero cher´mah˩ ga˭juu˩
dsa¯ñuuh¯ he´, mo˭so˭ jmee˩ hih˭ ley
ja¯ kiyh˩.
3 Lä˭ja¯, cher´mah˩ ga˭kaa˩ dsa¯më˝
he´ jñah˝ dsa¯ñuuh¯ ta´ko¯jiih˩ chaa¯
dsa¯ñuuh¯ kyaay˩, he¯ jmeey˭
dso´kye¯ ba´ ja¯. Pero cher´mah˩
ga˭juu˩ dsa¯ñuuh¯ kyaay˩, mo˭so˭
jmee˭ hih˭ ley ja¯ kiyh˩. Ja¯ga´ na˭,
le´ ba´ kaay˩ jñah˝, sa˭ cha¯ hlɨɨh˩ la˩.
4 Ja¯ba´ lä˭ja¯ hnäh˝ øøhn˩,
ma¯na¯juu´ hnäh˝ cha´në´ ley kih˩
Moisé, kih˩ he¯ ga˭juu˩ jmɨ¯ngo˩ kih˩
Cristo. Lä˭ja¯ cha¯ jwë˩ leeh˝ hnäh˝
kyaa˩ jñah˝. Hi¯ he´ he´ Cristo hi¯
ga˭lä˭jiih` jee´ kih˩ hi¯ na¯juu´ mah˩
jmee´ jne´ he¯ llu˩ jmah˩ cha´në´ Dio.
5 Ta´ko¯jiih˩ ma´ ga˭nøø´ jne´ lä˭koo¯
ma´ ngɨɨ˭ jmɨ¯ngo˩ jnän`, lä˭jë˭ he¯
hlɨɨh˩ he¯ ma´ hee¯ dsë¯ jne´, ga˭tëë¯
be´ kyaah´ ley, mah˩ ga˭jøø˩ jnän`
jmeen´ he¯ hlɨɨh˩ he¯ ma´ jngɨɨh˭ jnän`.
6 Pero na˩ ma¯na¯laa´ jne´, lä˭llu˩
he¯ ma¯na¯juu´ jne´ cha´në´ ley he¯
ma´ jmee˭ hih˭ jnän`. Hi˭ na˩ tøøh´
jne´ kyaah´ mada¯ hmëë´ lä˭koo¯ hih˭
jmee˭ Jmɨ¯lle´ kih˩ Dio. Mo˭so˭ jmee˭
ga´ hih˭ jnän` lä˭koo¯ na¯sɨɨ¯ në´ ley
ma¯gyuh¯.

Sa˭ tää˭ jne´ mi´te`jne´ ley

7 ¿Ha¯ lä˭ jäh´ jne´ ja¯? ¿Che´ jmee˭
hlɨɨh˩ ley ja¯? Ni˭ miih¯ sa˭ la˩
lä˭ja¯. Jnä´ sa˭ ga˭lä˭kyuuhn˜ hee¯ ja¯
dso´kye¯ wa´ra¯ jäh´ kih˩ sa˭ cha¯ ley.
Hi˭ ni˭ sa˭ ma¯lä¯kyuuhn˜ hee¯ ja¯
he¯ hee´ dsë˩ dsa¯ lä˭jë˭ he¯ ga´ cha¯
wa´ra¯ jäh´ kih˩ sa˭ lle` në´ ley nuuh¯
la¯: “Ta˭ wa´ hee´ hoh´ leh˭ he¯ ga´
cha¯.”
8 Pero dso´kye¯ ga˭tëë´ be´
cha¯ga´miih¯ ma´ ga˭nuun˩ ha¯ lä˭
hlëëh˭ nuuh¯ ja¯. He¯ja¯ ga˭lä˭jë˭
go¯te˩ ba´ ma´ hee´ dsën˭. Pero wa´ra¯
jäh´ kih˩ sa˭ cha¯ ley, na¯hmää´ ba´
dso´kye¯ ja¯.
9 Sa˭ ga´ ma¯nuun˩ ley ma´ chaa¯
ba´ jnä´ llu˩ laan˭. Pero ma´ ga˭nuun˩
nuuh¯ ja¯, ga˭lä˭jnä´ dso´kye¯ hi˭
ga˭lä˭ngëën´ ma´ na¯bää̈hn` he¯ ma´
juun´ ba´.
10 Ja¯ga´ ga˭lä˭ngëën´, heh˩ nuuh¯
he¯ la˩ kwaat˜ jmee˩ chaa¯ jne´,
ga˭mi˭jnää¯ he¯ ma´ na¯bää̈hn` he¯
ma´ juun´.
11 Jëëh´, dso´kye¯ ga˭tëë´ be´ kyaah´
nuuh¯ ja¯, ga˭mi˭gaay¯ jnä´ hi˭ ja¯ba´
he¯ ja¯ ga˭bää̈h¯ jnä´ he¯ ma´ juun´.
12 Ma¯ra˭ he¯ na¯jngɨɨ˩ ba´ ley, hi˭
lä˭jë˭ nuuh¯ he¯ lle` në´ ley na¯jngɨɨ˩,
llu˩ ba´ la˩, sa˭ cha¯ la˩ ni˭ miih¯.
13 ¿Che´ ja¯ba´ he¯ llu˩ ja¯, ga˭bää̈h¯
jnä´ juun´? Ni˭ miih¯ sa˭ la˩ lä˭ja¯.
Dso´kye¯ ba´ ja¯ he¯ ga˭hee˩ jnä´.
Kyaah´ he¯ llu˩ ja¯, ga˭mi˭jnää¯
ha¯ lä˭ la˩ dso´kye¯ he¯ kyaah´
ma¯na¯bää̈hn` juun´. He¯ja¯ kyaah´
nuuh¯ ja¯ ga˭lä˭jnä´ ha¯ koo¯ hlɨɨh˩ sa˭
la˩ dso´kye¯ he¯ kye´ jne´.

Sa˭ tää˭ jne´ han´ kih˩ he¯ hlɨɨh˩ he¯ ngɨɨ˭ jmɨ¯ngo˩ jnän`

14 Ma¯ñe´ ba´ jne´, jmɨ¯lle´ ba´ la˩
ley, pero jnä´ jmɨ¯ngo˩ ba´ laan˩,
ma¯na¯hnëë´ ba´ jnä´ he¯ jmeen˭
ta´he˩ kih˩ dso´kye¯.

15 Sa˖ ngëën˝ hee˜ na˜ la˩ kin˖, sa˖
jmeen˖ lä˖kǫǫ˜ hnoon˩ jmeen˖. He˜
sa˖ tɨh˜ dsën˖, he˜ ja̱˜ ba´ jmeen˖.
16 Hi˖ cher´mah˩ ga˖jmeen˩ he˜ sa˖
hnoon˩ jmeen`, lä˖jwë˝ ja̱˜ jmeen˖
dsoo˝, llu˩ ba´ ley ja̱˜.
17 He˜ ja̱˜ jmee˖ lii˜, ja̱˖ hñiin˖ he˜
jmeen˖ lä˖ja̱˜, dso´kye˜ he˜ kyäähn´
ba´ ja̱˜, he˜ jmee˖ lä˖ja̱˜.
18 Man˖ kwee˜, sa˖ jnøø˖ ni˖ miih˜
he˜ llu˩ ki˖ jnä˝. He˜ ma˜jwahn˩
lä˖na˜ he˜ hlëëhn´ kih˩ jmɨ˜ngo˩ kin˖
ba´ ja̱˜. Ma˖ke˖ hnoo˩ ba´ jnä˝ jmeen`
he˜ llu˩, pero sa˖ tä̱ä̱n˖ jmeen`.
19 Jëëh˝, sa˖ jmeen˖ he˜ llu˩ lä˖kǫǫ˜
hnoon˩ jmeen`. He˜ hlɨɨh˩ he˜ sa˖
hnoon˩ jmeen`, he˜ ja̱˜ ba´ jmeen˖.
20 Hi˖ cher´mah˩ jmeen˖ he˜ sa˖
hnoon˩ jmeen`, ja̱˖ he˝ hñiin˖ he˜
jmeen˖ lä˖ja̱˜. Dso´kye˜ he˜ kyäähn´
ba´ ja̱˜ he˜ jmee˖ lä˖ja̱˜.
21 Lä˖jë˖ jiih˜ he˜ hnoon˩ jmeen`
he˜ llu˩, he˜ hlɨɨh˩ jmah˩ ba´ jøø˖ kin˖.
Kǫ˜na˜ la˩ ba´ kin˖.
22 Neh˖ tuh˜dsën˖, tɨh˜ ba´ dsën˖ ley
kih˩ Dio.
23 Pero man˖, cha˜ ga´ jyoh˝ he˜ ha˩
kih˩ he˜ tɨh˜ dsën˖. He˜ ja̱˜ lla˜dsëë`
kin˖ mah˩ jmeen˖ he˩ kih˩ dso´kye˜ he˜
kyäähn´.
24 Peer˖ jwɨɨ˜ jnä˝ kih˩ Dio. ¿Hii˜ lä̱ä̱˩
jnä˝ kih˩ jmɨ˜ngo˩ he˜ jmee˖ jüün˝?
25 Ti´hmaah´ kwan˖ kih˩ Dio, ma˖ra˖
he˜ lä̱ä̱y˩ ba´ jnä˝ ta˖la˖ kih˩ Jesucristo
Dsa˜jøøh˩ jnän`. Lä˖la˜ ba´ la˩. Neh˖
tuh˜dsën˖ hnoon˩ jmeen` he˩ kih˩ ley
kih˩ Dio pero jmɨ˜ngo˩ kin˖, jmee˖ ga´
he˩ kih˩ dso´kye˜ ba´.

8

Jmɨ˜lle˝ Na˜jngɨɨ˩ kwa˩ be˝ mah˩ lẹh˖ jne´

1 Na˩ na˖, mo˖so˖ na˜bä̱ä̱h` dsa˜nää˩
cha´je˜ hi˜ tä̱ä̱h´ kyäähˊ Cristo Jesús,
hi˜ sa˖ ga˖nää´ lä˖ ngɨɨ˖ jmɨ˜ngo˩
kih˩, ga˖nää´ bih˩ lä˖kǫǫ˜ jäh˝ Jmɨ˜lle˝
Na˜jngɨɨ˩.
2 Na˩ he˜ ma˜kyäähn´ Cristo Jesús,
Jmɨ˜lle˝ Na˜jngɨɨ˩ he˜ jmee˖ chää˜
jne´, ga˖lää˩ jne´ he˜ ma´ na˜bä̱ä̱h` jne´
kyäähˊ dso´kye˜ he˜ ma´ jngɨɨh˖ jnän`.
3 Sa˖ ga˖jmää˝ ley kih˩ Moisé ma´
lää˩ jne´, kih˩ he˜ sa˖ cha˜ be˝ kih˩
jmɨ˜ngo˩ jnän`. He˜ja̱˜ ga˖chee˩
Dio jǫǫ˝, ga˖kay˩ jmɨ˜ngo˩ lä˖kǫǫ˜
jmɨ˜ngo˩ he˜ kye˝ jne´ hi˜ ä̱ä̱˜ dsoo´.
Ga˖jüüy˩ kih˩ he˜ na˜bä̱ä̱h` jne´ kyäähˊ
dso´kye˜. Lä˖jwë˝ ja̱˜ ga˖chee˩ Dio
dso´kye˜ ja̱˜ kyäähˊ dso´jwɨɨ˝ he˜ ma´
kye˝ jne´ në´ jmɨ˜ngo˩ jnän`.
4 Mah˩ lä˖ja̱˜ lä˖tä̱ä̱˖ jne´ jmeen´ he˜
llu˩ jmah˩ lä˖ hnøø˩ kih˩ ley, cher´mah˩
sa˖ jmee˜ ga´ jne´ he˩ lä˖kǫǫ˜ ngɨɨ˖
jmɨ˜ngo˩ jnän`. Hnøø˩ jmee˜ jne´ he˩
lä˖kǫǫ˜ jäh˝ Jmɨ˜lle˝ Na˜jngɨɨ˩ ba´.

5 Dsa˜ hi˜ ga˖nää´ lä˖kǫǫ˜ ngɨɨ˖
jmɨ˜ngo˩ kih˩, kye˜y˜ hɯɯ´dsë˜ kih˩
jmɨ˜ngo˩. Pero hi˜ ga˖nää´ lä˖kǫǫ˜
jøø˖ Jmɨ˜lle˝ Na˜jngɨɨ˩, kye˜y˜ hɯɯ´dsë˜
kih˩ Dio ba´.
6 Cher´mah˩ jmee˜ jne´ he˩ kih˩ he˜
ngɨɨ˖ jmɨ˜ngo˩ jnän`, he˜ ja̱˜ jmee˩ jüü˝
jne´. Pero cher´mah˩ jmee˜ jne´ he˩
kih˩ Jmɨ˜lle˝ Na˜jngɨɨ˩, he˜ ja̱˜ ba´
jmee˩ chäa̱˜ jne´ hi˖ jmee˩ hii˝ tii´ jnän`.
7 Lä˖kǫǫ˜ la˩ kih˩ jmɨ˜ngo˩ jnän`
sa˖ jwäh˝ kyäähˊ Dio. Sa˖ jmee˖ he˩
lä˖kǫǫ˜ jäh˝ ley kih˩ Dio hi˖ ni˖ lä˖ja̱˜
sa˖ tä̱ä̱˖ høøy˩ wa´ra˜ jäh˝ kih˩ jmeey˩
he˩.
8 Hi˜ ga˖nää´ lä˖kǫǫ˜ ngɨɨ˖ jmɨ˜ngo˩
kih˩, sa˖ tä̱ä̱y˖ jmeey˩ he˜ tɨh˜ dsë˩ Dio.

9 Pero hnäh˝, mo˖so˖ tä̱ä̱h´ hnäh˝ lä˖
hnøø˩ jmɨ˜ngo˩. Cher´mah˩ ju˩dsoo˝
kyẹh´ hnäh˝ Jmɨ˜lle˝ kih˩ Dio, tä̱ä̱h´
hnäh˝ lä˖ hnøø˩ Jmɨ˜lle˝ Na˜jngɨɨ˩ ba´.
Hi˖ cher´mah˩ chäa̱˜ hi˜ sa˖ kye˜
Jmɨ˜lle˝ kih˩ Cristo, sa˖ läay˩ kyäa̱˩
Cristo.
10 Pero cher´mah˩ kyäähˊ hnäh˝
Cristo, lä˖kǫǫ˜ he˜ ga˖jüü˩ jmɨ˜ngo˩
kyah˩ hnäh˝ kwäat˜ kih˩ dso´kye˜, hi˖
jmɨ˜lle˝ kyah˩ hnäh˝ na´jiih˖ lä˖llu˩ he˜
ma˜läah˩ hnäh˝ llüü˩.
11 Cher´mah˩ kyẹh´ hnäh˝ Jmɨ˜lle˝
kih˩ hi˜ ga˖chäah˜ Jesús jee´ kih˩ hi˜
ma˜na˜jüü´, he˝ ba´ hi˜ ga˖mi˖jiih`
Cristo, mi˜jiiyh` jmɨ˜ngo˩ kyah˩ hnäh˝

he⁻ dsa⁻jụụ˝, ta˖la˖ kyạạh˴ be˝ kih˩ Jmɨ⁻lle˝ Na⁻jngɨɨ˩ he⁻ kyẹh˴ hnäh˝.
12 He⁻jạ⁻ jwẹẹhn˜ hnäh˝ øøhn˩, kọọ⁻ ba˴ la˩ he⁻ ạạ⁻ jmɨɨ˴ jmeen˴ pero jạ˖ he⁻ dsa˴toohn˴ lä˖kọọ⁻ hnøø˩ jmɨ⁻ngo˩ jnän˵.
13 Cher˴mah˩ tạạh˴ hnäh˝ lä˖ hnøø˩ jmɨ⁻ngo˩ kyah˩ hnäh˝, jụụh˝ hnäh˝. Pero cher˴mah˩ kyạạh˴ be˝ kih˩ Jmɨ⁻lle˝ Na⁻jngɨɨ˩ ga˖lä˖øøh˝ hnäh˝ kih˩ he⁻ ngɨɨ˖ tuh⁻hoh˝ hnäh˝, chạạ⁻ ba˴ hnäh˝ tạạ˝.
14 Lä˖jẹẹ˖ hị⁻ jøø˖ Jmɨ⁻lle˝ Na⁻jngɨɨ˩ kih˩, hị⁻ he˝ ba˴ lạạ˩ ma˖ra˖ jọọ˝ Dio.
15 Sa˖ ga˖hñah˩ jne˴ kọọ⁻ jmɨ⁻lle˝ he⁻ hnëë˜ jne˴ mah˩ dsa˴tooh˴ jne˴ gạh˩ jne˴ lä˖kọọ⁻ ma˴ tøøh˴ jne˴ jạạ˩. Ga˖hñah˩ jne˴ Jmɨ⁻lle˝ kih˩ Dio hị⁻ ga˖jmạạ˩ jne˴ ma˖ra˖ jọọy˝. He⁻jạ⁻ chiih˴ jnih˝: “Abba”, he⁻ hnøø˩ jäh˖ Tää˵ kyạạn˖.
16 Jạ⁻ba˴ Jmɨ⁻lle˝ Na⁻jngɨɨ˩ jmee˖ ju˩dsoo˝ sɨɨyh˖ jmɨ⁻lle˝ jnän˵, ma˖ra˖ he⁻ lạạ˩ jne˴ jọọ˝ Dio.
17 Hi˖ he⁻ ma⁻lạạ˩ jne˴ jọọy˝, ma⁻lạạ˩ jne˴ kwạạt˜ hñah˖ jne˴ he⁻ kwëëh˩ Dio jọọ˝. Lä˖jạ⁻ kọ⁻jøh˝ kyạạh˴ Cristo hñah˖ jne˴ hẹẹn˵ he⁻ ga˖bạạh⁻ Dio hñɨɨ˴, cher˴mah˩ hẹẹh˴ jne˴ jëën˴ wɨɨ˴ kọ⁻jøh˝ kyạạyh˴. Jạ⁻ga˴ na˖, le˝ dsa˴toohn˴ kọ⁻jøh˝ kyạạyh˴ ya˖jwɨɨ˩ kiyh˩.

Lloo˜ kọọ⁻ jmɨɨ˴ tẹẹh˩ jne˴ ya˖jwɨɨ˩ kih˩ Dio

18 Jnä˝ lạạn˖, he⁻ lli˴wɨɨ˴ he⁻ jëë˝ jne˴ na˩, ni˖ miih⁻ sa˖ jẹẹh˖ lä˖kọọ⁻ le˝ jnän˵ ya˖jwɨɨ˩ kih˩ Dio he⁻ na˩ ga˖lä˖jnä˝.
19 Ga˖lä˖jë˖ he⁻ ga˖jmee˝ Dio cha⁻ jmɨ⁻gyɯɯ˖ la⁻, hnøø˩ wa˴ra⁻ jäh˝ kih˩ na˩ ga⁻jɯh⁻ ba˴ ma⁻të˝ jmɨɨ˴ mi⁻jnää˖ Dio lä˖jẹẹ˖ hị⁻ lạạ˩ jọọy˝.
20 Jëëh˝, lä˖jë˖ he⁻ ga˖jmee˝ Dio cha⁻ jmɨ⁻gyɯɯ˖ la⁻ mo˖so˖ jnä˝ lä˖kọọ⁻ ma˴ jnä˝ lä˖ ma˴ ga˖jmee˝ Dio. Pero jạ˖ he⁻ hyoh⁻ dsë˩ jạ⁻, he⁻ ga˖jạ˝ ta˖ hwa˩. Lä˖jạ⁻ ga˖lä˖hnøø˩ hñɨɨ˴ hị⁻ ga˖jmee˝ ba˴. Pero ma˖ra˖ he⁻ cha⁻ ba˴ o⁻jøh˖ dsë⁻ kih˩.
21 Jëëh˝, ma˖ra˖ he⁻ lạạ˝ ba˴ lä˖jë˖ he⁻ ga˖jmee˝ Dio, sa˖ kway˩ jwë˩ hẹẹ˝ ta⁻la˴ hẹẹ˝ lä˖jạ⁻ ba˴. Ma˴jạ⁻ le˝ cha⁻miih⁻ llu˩ kiyh˩ wa˴ra⁻ ga˖të˝ jee˴ lạạy˝ kọ⁻jøh˝ kyạạh˴ lä˖jẹẹ˖ hị⁻ lạạ˩ jọọ˝ Dio.
22 Ma⁻ñe˴ ba˴ jne˴, lä˖jë˖ he⁻ ga˖jmee˝ Dio kɨ⁻hooh˜ lä˖jịịh˩ na˩ kih˩ lli˴wɨɨ˴ he⁻ jëëy˜, ku˩jịị˖ kih˩ lä˖kọọ⁻ jạạ⁻ dsa⁻më˝ jee˴ dsa⁻lä⁻chạạ⁻ gyɯɯ⁻ kyạạy˩.
23 Hi˖ jạ˖ ma˖la˖ he⁻ jạ⁻ kɨ⁻hooh˜, jạ⁻ba˴ lä˖jạ⁻ jne˴ ka⁻läh˝. Jëëh˝, ma⁻hñah˜ jne˴ Jmɨ⁻lle˝ Na⁻jngɨɨ˩ he⁻ la˩ to⁻në˴ kih˩ jee˴ lä˖jë˖ he⁻ na˩ ga˴ hñah˖ jne˴. He⁻jạ⁻ ku˩jịị˖ tuh⁻dsë⁻ jne˴, jøøn˴ kih˩ Dio he⁻ mi⁻jnääy˖ jne˴ he⁻ lạạn˩ ma˖ra˖ jọọy˝. Jạ⁻ga˴ na˖ lạạ˝ jmɨ⁻ngo˩ he⁻ kyẹ˴ jne˴ la⁻.
24 Ga˖lạạy˩ jne˴, he⁻jạ⁻ ma⁻cha⁻ ba˴ o⁻jøh˖ dsë⁻ jnän˵ he⁻ lạạ˝ ba˴ jmɨ⁻ngo˩ jnän˵. Pero wa˴ra⁻ jäh˝ kih˩ ga˖tẹẹ˝ jne˴ he⁻ la⁻, mo˖so˖ cha⁻ he⁻ kih˩ he⁻ jøø˴ ga˴ jne˴. Jëëh˝, he⁻ ma⁻tẹẹ˝ jne˴, ¿he⁻la˩ jøø˴ ga˴ jne˴ tẹẹn˩?
25 Pero jne˴, tøøh˴ ba˴ jne˴ jøøn˴ he⁻ sa˖ ga˴ ma⁻tẹẹ˝ jne˴, he⁻jạ⁻ hnøø˩ jmeen˴ jøh⁻ dsë⁻ jne˴.
26 Jạ⁻ba˴ lä˖jạ⁻, Jmɨ⁻lle˝ Na⁻jngɨɨ˩ kway˖ be˝ lä˖ ma˴ sa˖ cha⁻ be˝ jnän˵. Jëëh˝, sa˖ kyụụh˜ jne˴ ha⁻ lä˖ chụụn˝ kyạạh˴ Dio, pero Jmɨ⁻lle˝ Na⁻jngɨɨ˩ cheh˩ në˴ jnän˵, kɨ⁻hooh˜ ngɨɨy˖ jnän˵ kyạạh˴ juu˩ he⁻ sa˖ kẹh˴ jne˴ jmɨɨ˴ hlëëhn˴.
27 Dio hị⁻ jëë˜ kwee⁻ ha⁻ lä˖ la˩ neh˖ tuh⁻dsë⁻ jne˴, hị⁻ he˝ ñe⁻ hee⁻ na⁻ he⁻ ngɨɨ˖ Jmɨ⁻lle˝ Na⁻jngɨɨ˩, jëëh˝ lä˖ hyoh⁻ dsë˩ Dio ba˴ ngɨɨy˖ jnän˵ hị⁻ lạạ˩ kyạạy˩.
28 Jne˴ hị⁻ hnää˩ Dio, ñe˴ jne˴, he⁻ llu˩ jnän˵ ba˴ jạ⁻ lä˖jë˖ he⁻ dsa⁻ngëë˝ jne˴, jne˴ hị⁻ na⁻teeh˴ kyạạ˩ Dio lä˖kọọ⁻ hɯɯ˴dsë⁻ kiyh˩ he⁻ ma⁻na⁻la˵ jạạ˩.
29 Jạạ˩ ma⁻kyụụ˖ Dio lä˖jẹẹ˖ dsa⁻ kyạạ˩ hi˖ lä˖jạ⁻ ga˖jmạạy˩ kwạạt˜ lä˖ ma˴ to⁻në˴, mah˩ lẹẹy˝ lä˖kọọ⁻ lạạ˩ jọọy˝. Lä˖jwë˝ jạ⁻, lẹẹ˝ Cristo to⁻në˴ jee˴ kih˩ jwẹẹ˝ dsa⁻ kyạạy˩.
30 Hi˖ lä˖jẹẹ˖ hị⁻ ga˖jmạạy˩ kwạạt˜ lä˖ ma˴ to⁻në˴, ga˖tëëyh˩ hị⁻ he˝. Hi˖ lä˖jẹẹ˖ hị⁻ ga˖tëëyh˩, ga˖jmạạy˩ llụụ˩. Hi˖ hị⁻ ga˖jmạạy˩ llụụ˩ he˝, ga˖jmạạy˩ kạạh˴.

31 ¿Hee⁻ ga´ na⁻ jäh´ jne´ na¹?
Cher´mah⁴ Dio kyąąh´ jne´, ¿hii⁻ na⁻
hi⁻ lla⁻dsëë`jne´?
32 Sa⁺ ga⁺kǫǫy¹ dsëy⁴, ma⁺ra⁺ he⁻
ga⁺ngëë⁴ bih⁴ jǫǫy´ ga⁺jǫǫ⁴ kwąąt˜
jnän`. Ha⁻ ga´ sa⁺ kwëëyh⁴ jne´ lä⁺jë⁺
he⁻ jmee⁺ bii⁴ jnän`.
33 ¿Ha⁻ ta⁺ jä⁺ hi⁻ hnëë⁴ hi⁻
ma⁻na⁻llęęh´ kyąą¹ Dio? Hñii´ ba´ Dio
jmąąy˜ llǫǫ⁴.
34 ¿Ha⁻ ta⁺ jä⁺ hi⁻ tąąh⁺ jne´ cha´je⁻?
Cristo ga⁺jǫǫ⁴ jnän`hi⁺ ja⁺ ma⁺la⁺ kǫǫ⁻
ga⁺jǫǫy⁴ ja⁻, ga⁺lä⁺jiiyh` ka⁻läh´. Hi⁺
ja⁺ ma⁺la⁺ kǫǫ⁻ ga⁺lä⁺jiiyh`, na⁴ gyay⁴
jwoo¹ ra⁻llǫǫ⁴ kih⁴ Dio ngɨɨy⁺ jnän`.
35 ¿Ha⁻ ta⁺ jä⁺ he⁻ ha⁴ jnän`he⁻ hnää⁴
Cristo jne´? ¿Che´ kyąąh´ he⁻ jëë´ jne´
wɨɨ´, che´ kyąąh´ he⁻ la⁴ jwęęh` jnän`,
he⁻ kwa⁺ dsa⁻ jnän`, he⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻
kih⁻hihn⁻, he⁻ sa⁺ cha⁻ hmɨɨh⁻ he⁻
kyęhn´, he⁻ hii´ goo⁻ jnän`, o he⁻ jǫǫ´
jne´?
36 Lä⁺kǫǫ⁻ na⁻sɨɨ⁻ juu¹ kih⁴ Dio:
Kih⁴ he⁻ tøøh´ jnääh⁴ kyąąh´ hne⁻,
he⁻ja⁻ lä⁺jë⁺ jmɨɨ´ ba´ hii´ goo⁻
jǫǫ´ jnääh¹.
Jmee⁺ dsa⁻ kwąąt˜, ląą⁴ jnääh¹ lä⁺kǫǫ⁻
jah´ hi⁻ jngëëyh⁺.
37 Kih⁴ jee´ lä⁺jë⁺ he⁻ ja⁻, ma⁺ra⁺ he⁻
lęh⁺ ba´ jne´ kyąąh´ be´ kih⁴ Cristo hi⁻
hnää⁴ jne´.
38 He⁻ja⁻ jmeen⁺ dsoo´, ni⁺ he⁻ jǫǫ´
jne´, ni⁺ he⁻ cha⁻ jmɨ⁻gyɯɯ⁺ la⁻, ni⁺
ángele, ni⁺ hi⁻ ląą⁴ ta´ jɯɯh⁻, ni⁺ hi⁻
na⁻høø⁻ ga´ be´, ni⁺ he⁻ cha⁻ na⁴, ni⁺
he⁻ na⁴ ga´ lä⁺jnä´ ta⁺ cha´në´,
39 ni⁺ he⁻ cha⁻ gyɯɯh¹, ni⁺ he⁻
cha⁻ neh⁺ hwa⁴, ni⁺ he⁻ ga´ jyoh´ he⁻
ma⁻na⁻la⁻ kih⁴ Dio, sa⁺ tąą⁺ jñuuh⁴
lä⁺kǫǫ⁻ te⁴ he⁻ hnää⁴ Dio jne´, he⁻
ga⁺mi⁺jnääy⁻ jnän` ta⁺la⁺ kih⁴ Cristo
Jesús Dsa⁻jøøh¹ jnän`.

9

Ga⁺jä´ ta⁺ koo´ dsa⁻ Israel hi⁻ ma´ ląą¹ kwąąt˜

1 Jnä´ hi⁻ ląą⁴ kyąąh´ Cristo, ju¹dsoo´
na⁻ jwęęhn˜ hnäh´, sa⁺ ta⁻jǫǫn¹.
Hi⁺ Jmɨ⁻lle´ Na⁻jngɨɨ¹ jmee⁺ ju¹dsoo´
ko⁻jøh´ kyąąh´ jnä´,
2 he⁻ meeh⁻ dsën⁺ cha⁻miih⁻.
Lä⁺jë⁺ jmɨɨ´ ba´ jii⁺ tuh⁻dsën⁺.
3 Hnoon⁴ jä⁺ dso´jwɨɨ´ në´ kin⁺,
hnoon⁴ jän`ta⁺ koo´ kih⁴ Cristo ha⁻ ga⁻
che⁻ lä⁺ja⁻ le´ llu⁴ kih⁴ øøhn⁴ hi⁻ te⁻ju⁻
kin⁺ kyąąh´,
4 hi⁻ ląą⁴ dsa⁻ Israel. Dio ga⁺jmąąy⁴
lä⁺kǫǫ⁻ jǫǫy´, hi⁺ ga⁺mi⁺jnääy⁻ jmëë⁴
je⁻ kiyh⁴ hi⁺ ga⁺jmee´ Dio hmooh´
kyąąyh´, ga⁺tooyh⁻ gooy⁻ ley kih⁴
Moisé, hi⁺ ga⁺jmeey´ mada⁻ he⁻ jmee⁺
dsa⁻ he´ jɯɯh⁻ kiyh⁴, hi⁺ ga⁺bąąyh⁻
hñiiy´ ha⁻ lä⁺ jmeey⁴ kyąąyh´.
5 Dsa⁻ Israel he´ ląąy⁴ sa´ju⁻ kih⁴
dsa⁻ ma⁻kąąh´ kyąą¹ jnääh⁴ hi⁻ ma´
chąą⁻ llo´joo⁴. Hi⁺ jee´ kyąą¹ jnääh⁴
ya⁺hęę⁴ Cristo ląąy⁴ dsa⁻ jmɨ⁻gyɯɯ⁺.
Hi⁻ he´ ląą⁴ Dio, hi⁻ jøøh¹ ga´ kih¹ jee´
lä⁺jęę⁺. Lä⁺ja⁻ wa´ hän´ kiyh¹ ga⁺lä⁺jë⁺
joh´ jmɨɨ´ cha⁻. Wa´ la¹ lä⁺ja⁻.

Dio sa⁺ dsęę˜ dsoo´ he⁻ ga⁺ją´ dsa⁻ he´ ta⁺ koo´

6 Ja⁺ he⁻ sa⁺ ga⁺mi⁺te⁴ Dio juu¹ kih⁴
kyąąh´ dsa⁻ Israel, he⁻ ga⁺jąy´ ta⁺
koo´. Jëëh´ ja⁺ lä⁺jęę⁺ sa´ju⁻ kiyh⁴ ląą⁴
ma⁺ra⁺ dsa⁻ Israel.
7 Ni⁺ ja⁺ lä⁺jęę⁺ sa´ju⁻ kih⁴ Abraham,
ląą⁴ ma⁺ra⁺ jǫǫy´. Lä⁺la⁻ ba´ jäh´ Dio
sɨɨyh⁺: “Ma⁺la⁺ sa´ju⁻ kih⁴ Isaac ba´ lęę´
dsa⁻ kyąąh⁴.”
8 Lä⁺la⁻ ba´ hnøø¹ jäh⁺ juu¹ la⁻. Ja⁺
kih⁴ he⁻ ga⁺lä⁺chąą⁺ dsa⁻ jee´ kih¹ hi⁻
na⁻hñaa¹ chąą⁻, he⁻ja⁻ ląąy⁴ jǫǫ´ Dio.
Ma⁺la⁺ dsa⁻ hi⁻ dsa⁻lä⁻chąą⁻ lä⁺kǫǫ⁻
ga⁺bąąh⁻ Dio hñii´ kyąąh´, hi⁻ he´
ba´ jmąąy˜ kwąąt˜ ląą⁴ ma⁺ra⁺ sa´ju⁻
kiyh⁴.
9 He⁻ la⁻ ba´ ja⁻ he⁻ ga⁺bąąh⁻ Dio
hñii´, ga⁺jäyh´: “Ja⁻ ba´ jii⁻ la⁻ jän⁻
jyoh´ ji⁻ñe⁻, hi⁺ lä⁺chąą⁻ jǫǫ´ Sara.”
10 Ja⁺ ma⁺la⁺ he⁻ ja⁻ ga⁺la⁴. Jąą⁻
ba´ jmii⁻ lä⁺ɯɯ´ jǫǫ´ Rebeca, hi⁻
ga⁺lä⁺chąą⁺. Hi⁻ he´ he´ dsa⁻
ma⁻gyɯh⁻ jnän`Isaac.
11 Sa⁺ ga´ ma⁻lä⁻chąą⁺ gyɯɯ⁻ sɯɯ`
he´, hi⁺ ni⁺ sa⁺ ga´ ma⁻jmee´ gyɯɯ⁻ sɯɯ`
he´ ni⁺ he⁻ hlɨɨh¹ ni⁺ he⁻ llu⁴. Ma´ja⁻ ba´
ga⁺lęęh⁻ Dio jąą⁻ hi⁻ ga⁺ląą⁴ kyąąy⁴,
lä⁺ja⁻ ba´ ga⁺jä´ kǫǫ⁻ hweh⁻, Dio le´
lęęh⁺ hii⁻ na⁻ hi⁻ hnääy⁴. Sa⁺ la⁴

kwąąt˜ hee¯ na¯ he¯ jmee˖ dsa¯, Dio
ba´ he´ hi¯ tëëh˜ dsa¯.
12 Lä˖la¯ ga˖jäh´ Dio sɨɨh˖ Rebeca:
“Hi¯ mäh˩ ba´ jmee˩ hih˖ kih˩ hi¯
jøøh˩.”
13 Juu˩ na¯ jęęh˩ kwee¯ lä˖kǫǫ¯
na¯sɨɨ¯ jee´la¯: “Jacob ba´ ga˖lä˖hnaan˖,
pero Esaú ga˖jmäąn˖ ta˖ koo´.”
14 ¿Ha¯ lä˖ jäh´ jne´ ją¯? ¿Che´ jmee˖
Dio hlɨɨh˩ he¯ jmeey˖ lä˖na¯? Ni˖
miih¯ sa˖ la˩ lä˖ją¯.
15 Jëëh´, lä˖la¯ ga˖jäh´ Dio sɨɨh˖
Moisé: “Lä¯ñih´ dsën˖ kih˩ hi¯ lla˖
dsën˖ hi˖ lä˖jøh¯ dsën˖ kyąąh´ hi¯ lla˖
dsën˖ ka¯läh´.”
16 Sa˖ la˩ kwąąt˜ lä˖ hnøø˩ dsa¯, ni˖
kih˩ he¯ jmee˖ dsa¯ lä˖bii˩. Ni˖ miih¯
sa˖ la˩ lä˖ją¯. Lä¯ñih´ dsë˩ Dio kih˩ dsa¯
hi¯ lla˖ dsëy˩ ba´.
17 Lä˖la¯ na¯sɨɨ¯ juu˩ kih˩ Dio
lä˖kǫǫ¯ ma´ ga˖hlëëyh´ kyąąh´ Faraón:
“Ma¯lląąn˖ hne¯ jøøh˩ mah˩ jëë˩
dsa¯ ha¯ kǫh´ sa˖ cha¯ be´ kin˖
he¯ mi´jnään˩ në´ kyah˩, mah˩ lä˖ją¯
lä˖kyąą˖ dsa¯ jnä´ lä˖kąą¯ jmɨ¯gyɨɨ˖”,
ga˖jäh´ Dio.
18 Jee´ ją¯ dsa¯lä¯jnä´, lä¯ñih´ dsë˩
Dio kih˩ hi¯ lla˖ dsëy˩ hi˖ lä˖ją¯ kih˩
hi¯ lla˖ dsëy˩ jmeey˩ lä¯chąąyh¯
cha¯ga´miih¯.
19 Cher´mah˩ hne¯ jwɨɨh´ jnä´:
“¿He¯la˩ ją¯ bäąh¯ Dio jne´ dsoo´?
Jëëh´, sa˖ chąą¯ ni˖ jąą¯ hi¯ lih˖ ha˩
kih˩ Dio kih˩ he¯ lla˖ dsëy˩ jmeey˩.”
20 Pero jnä´ jęęhn´ kyah˩ lä˖la¯:
“Hne¯ dsa¯ñɨɨh¯, ¿hee¯ ląąh˩ hne¯
mah˩ ti´chooh˩ juu˩ kyąąh´ Dio?” Sa˖
le´ hlëëh˩ mɨ ˩hya¯ sɨɨyh˖ të˖hya¯:
“¿He¯la˩ ma¯jmäąh` jnä´ lä˖na¯?”
21 Cha¯ jwë˩ kih˩ të˖hya¯ jmee˩ lä˖
lla˖ dsëy˩. Kyąąh´ ją¯ba´ tɨ´jii˩ ją¯,
jmeey˩ mɨ ˩hya¯ he¯ la˩ na´hñaah˩ hi˖
jmeey˩ mɨ˩hya¯ wa´ la˩ cha¯ la˩.
22 Hi˖ ha¯ lä˖ jäh´ jne´ kih˩ he¯ la¯.
Dio hnøøy˩ mi¯jnääy˖ lä˖kǫǫ¯ ya¯jęę˩
dsëy˩, hi˖ hnøøy˩ nuu˩ dsa¯ ha¯ lä˖ la˩
be´ kiyh˩, pero sa˖ jmeey˖ lä˖chąh´ ją¯,
kwëëh˜ ba´ dsëy˩ cha¯miih¯ kyąąh´ hi¯
lle` kih˩ dsa¯nää˩ kyąąh´ dso´jwɨɨ´.
23 Hi˖ lä˖ją¯ ka¯läh´ hnøøy˩ jëë˩ dsa¯
ha¯ kǫh´ na´hñaah˩ sa˖ la˩ ya˖jwɨɨ˩
kiyh˩, he¯ mi¯jnäay˖ kih˩ hi¯ lä¯ñih´
dsëy˩, he´ ba´ hi¯ ga˖mi˖llǫǫy˩ lä˖ ma´
to¯në´ mah˩ tęęyh˩ ya˖jwɨɨ˩ kiyh˩.
24 Lä˖ją¯, lä˖kyę¯ jne´ ma¯tëëyh˖ na˩.
Hi˖ ją˖ ma˖la˖ hi¯ ląą˩ judiu, ją¯ba´
lä˖ją¯ ma¯tëëyh˖ hi¯ sa˖ ląą˩ judiu.
25 Lä˖kǫǫ¯ ga˖jäh´ Osea:
Kih˩ dsa¯ hi¯ sa˖ ląą˩ kyąąn˖, mi¯chęę¯
jnih´ “Dsa¯ kyąąn˖”.
Dsa¯ hi¯ sa˖ ma´ hnaan˖, na˩
ma¯hnaa˖ jnih´.
26 Ją¯ba´ jee´ ga˖jäyh´ ją¯ “Sa˖ ląąh˩
hnäh´ dsa¯ kyąąn˖”,
ją¯ba´ jee´ ją¯, lloo˜ kǫǫ¯ jmɨɨ´ jäyh˖
“Ląąh˩ hnäh´ jǫǫ´ Dio jiih˖”.
27 Ją¯ba´ lä˖ją¯ ga˖hlëëh´ Isaía kih˩
dsa¯ Israel: “Ma˖ke˖ jwęę´ jwërte
sa´ją¯ kih˩ Israel lä˖kǫǫ¯ mɨ ˩sɨɨ´ he¯
cha¯ cha´hoo´ jmɨ¯ñeeh¯, pero miih¯
go¯te˜ ba´ hi¯ läą´.
28 Jëëh´, ma˖ra˖ he¯ jmee˩ ba´ Dio
lä˖kǫǫ¯ ga˖jäyh´ le´ kih˩ hi¯ na¯bäąh`
dsoo´ lä˖kąą¯ jmɨ¯gyɨɨ˖. Chąh´ ba´
llay˩ ta´ kyąąh´ ju˩dsoo´ jmah˩.”
29 He¯ la¯ na¯ ga˖jäh´ Isaía jäą˩:
Wa´ra¯ jäh´ kih˩ Dio, hi¯ cha¯ ga˖läˆjë˖
be´ kih˩, ga˖hęęy˩ lä˖jęę˖ jne´
dsa¯ Israel,
ma´le´ jnän` lä˖kǫǫ¯ ga˖la˩ kih˩ hi¯ ma´
täąh´ jwɨɨ¯ Sodoma kyąąh´ jwɨɨ¯
Gomorra.
30 Juu˩ la¯ ma¯jä´ lä˖la¯. Dsa¯ hi¯
sa˖ ląą˩ judiu hi¯ sa˖ ma´ jmee˖ he˩ ma´
hnaayh˖ Dio, ga˖hwęęy¯ llǫǫ˩ lä˖llu˩
he¯ ga˖lä˖dsoo´ dsëy˩.
31 Pero dsa¯ judiu hi¯ ma´ høø˖
ley ha¯ lä˖ jee´ ma´ hwęęy˖ llǫǫ˩, sa˖
ga˖lɨyh˩ ma´ jäy˩ llǫǫ˩.
32 ¿He¯la˩ sa˖ ga˖lɨyh˩? Kih˩ he¯ ma´
hnooyh¯ ha¯ lä˖ jee´ ma´ hwęęy˖ llǫǫ˩
kyąąh´ he¯ mi¯tey˩ ley. Lla¯ he¯ ma´
jmeey˩ dsoo´ dsëy˩ kih˩ Dio, ga˖tęyh˩
kyąąh´ kǫǫ´ he¯ jmee˖ dsa¯tęh˩ dsa¯.
33 Lä˖kǫǫ¯ na¯sɨɨ¯ juu˩ kih˩ Dio:
Jee´ jwɨɨ¯ Sión la¯ kyen` kǫǫ´ he¯ jmee˖
dsa¯tęh˩ dsa¯, kyen` hloo¯ he¯
jmee˖ täh˖ dsa¯.

Pero hi̱⁻ jmee⁺ dsoo˝ dsë˜ kiyh˜,
ji̱h´ko̱h˝ sa⁺ jä̱y˜ kyä̱ä̱h´ o⁻hih⁺.

10

Ga⁺jä̱˝ ta⁺ koo˝ dsa⁻ Israel, kih˜ he⁻ sa⁺ ga⁺lä⁺dsoo˝ dsëy˜

1 Øøhn˜, ma⁺ra⁺ ju˜dsoo˝, lä⁺kä̱ä̱⁻ tuh⁻dsën⁺ hnoon˜ wa´ lä̱ä̱˝ dsa⁻ Israel, lä⁺ja̱⁻ ngëën´ kiyh˜ kih˜ Dio.

2 Jnä˝ jmeen⁺ ju˜dsoo˝ kiyh˜, ma⁺ra⁺ he⁻ kwa⁺ bih˜ be˝ hnaayh⁻ Dio pero sa⁺ ngëëy˝ ha⁻ lä⁺ hnøø˜ Dio.

3 Sa⁺ ngëëy˝ ha⁻ lä⁺ jmä̱ä̱˜ Dio llu̱u̱˜ dsa⁻. Hnooyh⁻ ha⁻ lä⁺ jee´ hwë̱ë̱⁺ llu̱u̱˜ kyä̱ä̱h´ lä⁺jë⁺ he⁻ jmeey⁺ hñii˝ bih˜, he⁻ja̱⁻ sa⁺ jmeey⁺ he˜ ha⁻ lä⁺ jmä̱ä̱˜ Dio llu̱u̱˜ dsa⁻.

4 Kyä̱ä̱h´ Cristo ga⁺lä⁺te˜ ley kih˜ Moisé mah˜ hwë̱ë̱⁺ llu̱u̱˜ dsa⁻ hi̱⁻ ma⁻dsoo˝ dsë˜ kiyh˜.

5 Moisé ga⁺jmeeh˜ juu˜ ha⁻ lä⁺ jee´ hwë̱ë̱⁺ llu̱u̱˜ dsa⁻ kyä̱ä̱h´ ley. Ga⁺jäyh˝ lä⁺la⁻: "Cher´mah˜ hi̱⁻ ga⁺mi⁺te˜ kih˜ ley ja̱⁻, ja̱⁻ba´ ley ja̱⁻ jmee˜ chä̱ay⁻."

6 Pero he⁻ hwë̱ë̱⁺ dsa⁻ llu̱u̱˜ kyä̱ä̱h´ he⁻ ma⁻dsoo˝ dsëy˜, lä⁺la⁻ ba´ ga⁺jäh˝ Moisé: "Ta⁺ jmee⁻ hüü´dsë⁻ lä⁺la⁻: ¿Hii̱⁻ na⁻ wii˜ gyüüh˜?" (He⁻ la⁻ hnøø˜ jäh⁺: hnøøy˜ he⁻ dsa⁻kyä̱ay˝ Cristo.)

7 "Ni⁺ ta⁺ jmee⁻ hüü´dsë⁻ lä⁺la⁻: ¿Hii̱⁻ na⁻ jñä̱ä̱˜ ta⁺ neh⁺ hwa˜?" (He⁻ la⁻ hnøø˜ jäh⁺: lä⁺ko̱h˝ lä⁺ ma⁻na⁻ju̱u̱´ ba´ Cristo mah˜ dsa⁻chä̱ayh` jee´ kih˜ hi̱⁻ na⁻ju̱u̱´.)

8 ¿Hee⁻ ga´ ga⁺jäh˝ Moisé? "Jä̱h⁺ go⁻te˜ ba´ cha⁻ juu˜ la⁻ kyah˜, ma⁻hä´ ba´ hooh´ hi⁺ ma⁻hä´ ba´ neh⁺ tuh⁻hoh˝ ka⁻läh˝", ga⁺jäyh˝. He⁻ la⁻ ba´ja̱⁻ juu˜ he⁻ kwa⁻ jnäähˇ, he⁻ hnøø˜ jmeen´ dsoo˝ dsë⁻ jne´.

9 He⁻ja̱⁻, cher´mah˜ hñaah˜ jwah˝: "Jesús lä̱ä̱˜ Dsa⁻jøøh˜ kyä̱ä̱n⁺", hi⁺ cher´mah˜ jmeeh⁻ dsoo˝ hoh˝, Dio ga⁺chä̱ayh⁻ jee´ kih˜ hi̱⁻ na⁻ju̱u̱´, ma⁻lä̱ä̱h˝ ba´ hne⁻.

10 Jëëh˝, kyä̱ä̱h´ he⁻ ma⁻dsoo˝ dsë⁻ jne´, hwë̱ë̱⁻ jne´ llu̱u̱˜. Hi⁺ kyä̱ä̱h´ he⁻ jäh´ jne´, Jesús he˝ lä̱ä̱˜ Dsa⁻jøøh˜ kyä̱ä̱n⁺, lä⁺jwë˝ ja̱⁻ ma⁻na⁻lä̱ä̱´ ba´ jne´ ja̱⁻.

11 Jee´ na⁻sii⁻ juu˜ kih˜ Dio, jäh˝ lä⁺la⁻: "Ga⁺lä⁺jë̱ë̱⁺ hi̱⁻ ma⁻dsoo˝ dsë˜ kiyh˜, ji̱h´ko̱h˝ sa⁺ jä̱y˜ kyä̱ä̱h´ o⁻hih⁺."

12 Kwee⁻ ba´ lä̱ä̱˜ dsa⁻ judiu kyä̱ä̱h´ hi̱⁻ sa⁺ lä̱ä̱˜ judiu. Jëëh˝, jä̱ä̱⁻ ba´ Dio kyä̱ä̱˜ jee´ lä⁺jë̱ë̱⁺. Ja̱⁺ kyä̱ä̱h´ hih⁺ mi⁻jä̱ä̱y˜ lä⁺jë̱ë̱⁺ hi̱⁻ tä̱ä̱h´ ngii⁺ kiyh˜.

13 Lä⁺la⁻ na⁻sii⁻ ka⁻läh˝: "Lä⁺jë̱ë̱⁺ hi̱⁻ chuu̱˝ kyä̱ä̱h´ Dsa⁻jøøh˜ jnän`, hi̱⁻ he˝ ba´ lä̱ä̱˝."

14 ¿Ha⁻ lä⁺ ngii˜ dsa⁻ kih˜ Dio cher´mah˜ sa⁺ ma⁻dsoo˝ dsëy˜ kiyh˜? ¿Hi⁺ ha⁻ lä⁺ lä⁺dsoo˝ dsëy˜ kiyh˜, cher´mah˜ sa⁺ ma⁻nuuy˝ juu˜ kiyh˜? ¿Ha⁻ lä⁺ nuu˜ dsa⁻ cher´mah˜ sa⁺ chä̱ä̱⁻ hi̱⁻ kwa˜ juu˜?

15 ¿Ha⁻ lä⁺ kway˜ juu˜ cher´mah˜ sa⁺ chä̱ä̱⁻ hi̱⁻ ma⁻che̱e̱y˜? Lä⁺ko̱o̱⁻ jäh˝ jee´ na⁻sii⁻: "Peer⁺ na´hñaah˜ la˜ wa´ra⁻ ja˜ jä̱ä̱⁻ hi̱⁻ ngëë˜ ju˜hmëë˝ he⁻ jmee⁺ hii˝ tii´ kih˜ dsa⁺."

16 Pero ja̱⁺ lä⁺jë̱ë̱⁺ israelita ma⁻he̱e̱h⁻ ju˜hmëë˝ la⁻. Nüü⁻ da´ lä⁺ko̱o̱⁻ ga⁺jäh˝ Isaía: "Hne⁻ Dsa⁻jøøh˜ kyä̱ä̱n⁺, ni⁺ jä̱ä̱⁻ dsa⁻ sa⁺ ma⁻he̱e̱h⁻ juu˜ he⁻ ma⁻kwa´ jnäähˇ la⁻", ga⁺siiyh⁺ Dio.

17 He⁻ja̱⁻, wa´ra⁻ ga⁺nüü´ jne´ ju˜hmëë˝, jmee⁺ dsa⁻lä⁻dsoo˝ dsë⁻ jne´. Hi⁺ juu˜ he⁻ nüü´ jne´ ja̱⁻, la˜ juu˜ kih˜ Dio ba´ ja̱⁻.

18 He⁻ja̱⁻ ngëën´ ka⁻läh˝ juu˜: ¿Che´ sa⁺ ma⁻nuu˝ israelita juu˜ la⁻ jä̱ä̱˜? ¿Ha⁻ lä⁺ sa⁺ ma⁻nuuy˝? Lä⁺ko̱o̱⁻ jäh˝ juu˜ kih˜ Dio:

Lä⁺kä̱ä̱⁻ jmi⁻ gyüü⁺ ma⁻lloo˜ juu˜ kiyh˜,
lä⁺ku´ lä⁺jii˜ hwa˜ ma⁻nuu˝ dsa⁻ juu˜ la⁻.

19 Jwahn⁺ ka⁻läh˝: ¿Che´ sa⁺ ga⁺lä⁺ngëë˝ dsa⁻ Israel? Nüü⁻ da´ hnäh˝. To⁻në´ Moisé ga⁺ngëë˜ juu˜ kih˜ dsa⁻ he˝ lä⁺ko̱o̱⁻ ga⁺jäh˝ Dio siiyh⁺:

Jmeen`lä⁺lle̱e̱h˝ hnäh˝ kyä̱ä̱h´ dsa⁻ hi̱⁻ sa⁺ lä̱ä̱˜ kwä̱ä̱t˜,
llan`hnii⁻ kyah˜ hnäh˝ kyä̱ä̱h´ dsa⁻ hi̱⁻ sa⁺ ngëë˝ ni⁺ miih⁻.

20 Hi⁺ lä⁺ja̱⁻ ka⁻läh˝ Isaía ga⁺tuu̱⁻ dsëy˜ ga⁺jüüyh˜ kih˜ dsa⁻ he˝, kyä̱ä̱h´ juu˜ he⁻ ga⁺ngëë˜ Dio kiyh˜:

Dsa⁻ hi⁻ sa⁺ ma´ hnaah⁻ jnä´
ga⁺jnääyh⁺ jnä´,
ga⁺mi⁺jnäänˈ hñiin⁺ kihˈ hi⁻ sa⁺ ma´
chuu´ kyaah´ jnä´, ga⁺jäh´ Dio.
21 Pero kihˈ dsa⁻ Israel, ga⁺jäyh´
ka⁻läh´: “Lä⁺jë⁺ jmii´ ga⁺hiinˈ goon⁺ në´
kyahˈ hnäh´. Peer⁺ chaah⁻ hnäh´, sa⁺
hii˜ lä⁺nuuh´ hnäh´ kin⁺.”

11

Ma⁺ra⁺ he⁻ ga⁺laa´ ba´ ko⁻llaa´ dsa⁻ Israel

1 ¿Ha⁻ lä⁺ jwahn⁻ ja⁻, che´ ga⁺beeˈ
Dio lä⁺jëë⁺ dsa⁻ kyaaˈ? Ni⁺ miih⁻ sa⁺
laˈ lä⁺ja⁻. He´ ba´ israelita jnä´. He´
ba´ sa´ju⁻ kihˈ Abraham jnä´, hi⁺ laanˈ
sa´ju⁻ kihˈ Benjamín.
2 Sa⁺ ga⁺beeˈ Dio lä⁺jëë⁺ dsa⁻ hi⁻
ga⁺lleeyh⁻ jääˈ. Che´ sa⁺ ñeh´ hnäh´
ha⁻ lä⁺ na⁻sii⁻ kihˈ Elía, he⁻ ga⁺hnëëyˈ
dsa⁻ Israel dsa⁻gooyˈ, lä⁺koo⁻ ma´
ga⁺chuuy´ kyaah´ Dio:
3 “Dio Dsa⁻jooh ˈ kyaan⁺, dsa⁻ he´
ma⁻jngëëh⁺ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ma´
ngëë˜ juuˈ kyahˈ hi⁺ ma⁻heeyˈ lä⁺jë⁺
na´hyoo´ kyahˈ. Hñii⁺ ba´ jnä´ ma⁻jänˈ,
hi⁺ hnooyˈ jngëëyhˈ jnä´ ka⁻läh´”,
ga⁺jäh´ Elía.
4 Nuu⁻ da´, ha⁻ lä⁺ ga⁺jäh´ Dio siiyh⁺:
“Na⁻hään⁻ ga´ gyiiˈ mil dsa⁻ñuuh⁻
hi⁻ laaˈ kyaan⁺ hi⁻ sa⁺ ma⁻juuhˈ jnë´
cha´në´ Baal.”
5 Ja⁻ba´ lä⁺ja⁻ naˈ, ma⁻chaa˜ ga´
miih⁻ dsa⁻ Israel hi⁻ ma⁻na⁻lleeh´,
kihˈ he⁻ lluˈ dsëˈ Dio kyaayh´.
6 Cher´mahˈ ma⁻na⁻lleeyh´, kihˈ he⁻
luˈ dsëˈ Dio, ja⁺ kihˈ he⁻ ga⁺jmeey´
ta´ lluˈ ja⁻. Hi⁺ wa´ra⁻ jäh´ kihˈ
ma⁻na⁻lleeyh´ kihˈ he⁻ ma⁻jmeey´ ta´
lluˈ, mo⁺so⁺ laˈ kwaat˜ he⁻ lluˈ dsëˈ Dio
kyaayh´.
7 ¿Ha⁻ ba´ lä⁺ ga⁺laˈ ja⁻? Sa⁺
ga⁺jnooh ˈ dsa⁻ Israel he⁻ ma´
hnooyh⁻. Lä⁺jëë⁺ hi⁻ na⁻lleeh´ kyaa
ˈ Dio, hi⁻ he´ ba´ ga⁺jnooh ˈ. Pero kihˈ
hi⁻ jñah´ he´ ga⁺jmee´ Dio hweh⁻ dsëyˈ
cha⁻ga´miih⁻.
8 Lä⁺koo⁻ na⁻sii⁻: “Dio ga⁺kahˈ
ga⁺gwëhˈ huu´dsë⁻ kihˈ dsa⁻ he´,
hi⁺ ga⁺jmeey´ sa⁺ jnä´ mi ˈnëy´ hi⁺
ga⁺jmeey´ ga⁺lä⁺gwëëy`. Hi⁺ lä⁺ja⁻
ga⁺jäy´ lä⁺jiihˈ naˈ.”
9 Hi⁺ ga⁺hlëëh´ David kihˈ dsa⁻ he´
ka⁻läh´:
Lä⁺jë⁺ he⁻ lluˈ he⁻ ma⁻ñah˜ hnäh´
wa´ dsa⁻jiih˜ lä⁺koo⁻ sa´lä´ hi⁺
lä⁺koo⁻ sa´hmaˈ ka⁻läh´.
Mahˈ he⁻ ja⁻ jmeeˈ tëhˈ hnäh´, hi⁺
ja⁻ba´ he⁻ ja⁻ laˈ jñeehˈ hnäh´.
10 Wa´ tuu´ miˈnëh´ hnäh´ mahˈ sa⁺ le´
jëëhˈ hnäh´,
wa´ jluu ˈ ka´luuh´ hnäh´ lä⁺
ma⁻na⁻jluu ˈ na⁻ kyaah´ løøˈ
he⁻ kyeh´ hnäh´ na⁻, ga⁺jäh´
David.
11 He⁻ja⁻ jwahn⁺: Lä⁺ ma´ ga⁺tëhˈ
dsa⁻ Israel, ¿che´ lä⁺ ga⁺tayh´ ja⁻ba´?
Ni⁺ miih⁻ sa⁺ laˈ lä⁺ja⁻. Ta⁺la⁺ kihˈ he⁻
ga⁺tëyhˈ ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁺na´ jwëˈ lää´
dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laaˈ israelita mahˈ lä⁺ja⁻
lä⁺hee´ dsëˈ dsa⁻ Israel hnaayh⁺ Dio
ka⁻läh´ lä⁺hmëë´.
12 Kihˈ he⁻ ga⁺tah´ dsa⁻ Israel dsoo´,
he⁻ja⁻ ga⁺laˈ lluˈ kihˈ lä⁺jëë⁺ dsa⁻
jmi⁻gyuu⁺. Hi⁺ kihˈ he⁻ ga⁺jäy´ ta⁺
koo´, he⁻ja⁻ jnaahˈ laˈ kihˈ hi⁻ sa⁺ laaˈ
judiu. Ha⁻ ga´ sa⁺ le´ lluˈ cha⁻ga´miih⁻
kihˈ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ wa´ra⁻ ga⁺jeeyh˜
ka⁻läh´ kyaah´ Dio.
13 Pero cha⁻ he⁻ jwëëhn˜ hnäh´
dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laaˈ judiu. Jëëh´
na⁻hñaan´ laanˈ apóstol mahˈ hlëëhn´
dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laaˈ judiu, he⁻ja⁻ jmeen⁺
kyee´ ta´ he⁻ jmeen⁺ la⁻.
14 Hnoonˈ wa´ra⁻ jäh´ kihˈ dsa⁻ hi⁻
te⁻ju⁻ kin⁺ kyaah´, lä⁺lliyh⁺ kyaah´
hnäh´, ha⁻ ga⁻ che⁻ lä⁺ja⁻, lä⁺hee´
dsëyˈ hnaayh⁺ Dio ka⁻läh´, mahˈ lää´
ko⁻llaa´.
15 Kihˈ he⁻ ga⁺jä´ ta⁺ koo´ dsa⁻ judiu,
he⁻ja⁻ ga⁺jiihˈ juuˈ kihˈ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺
kyaah´ Dio. ¿Ha⁻ lä⁺ le´ kihˈ dsa⁻ judiu,
wa´ra⁻ ga⁺jeeyh˜ kyaah´ Dio ka⁻läh´?
Le´ kiyhˈ lä⁺koo⁻ he⁻ ma⁻lä⁻jiiyh` he⁻
ma´ na⁻juuy´.
16 Cher´mahˈ laˈ kwaat˜, laˈ kihˈ
Dio he´ñiih⁻ he⁻ hwëë⁻ to⁻në´, lä⁺ja⁻
laˈ kiyhˈ ka⁻läh´ lä⁺jë⁺ tu´ka´ he⁻
dsa⁻chaa´. Hi⁺ cher´mahˈ laˈ kihˈ Dio
jmooˈ hma⁻, lä⁺ja⁻ laˈ kiyhˈ sa´gohˈ
ka⁻läh´.

17 Dsa⁻ judiu he´ laa¹ la⁺koo⁻ sa´goh¹
hma⁻ olivo llu¹. La⁺koo⁻ dsa⁻hla¹
goh¹ hma⁻, la⁺ja⁻ ga⁺la¹ kih¹ ko⁻llaa´
dsa⁻ judiu he´. Hi⁺ hne⁻ dsa⁻ hi⁻
sa⁺ laa¹ judiu, laah¹ la⁺koo⁻ sa´goh¹
hma⁻ olivo nuu⁻. Hi⁺ ma⁻heh˜
hne⁻ høø¹ dsa⁻ judiu he´, la⁺koh´
he⁻ ma⁻na⁻chuh⁺ dsoh´ hma⁻ olivo
llu¹. Hi⁺ kyaah´ he⁻ ja⁻, ma⁻tëëh¹ be´
ma⁻laah¹ koo⁻ ba´ kyaah´ hma⁻ olivo
ja⁻.

18 Ta⁺ jmää⁺ hñaah¹ jøøh¹ kyaah´
gooh¹ hma⁻ ja⁻. Jëëh´ sa⁺ cha⁻ he⁻
kih¹ he⁻ jmääh¹ hñaah¹ jøøh¹. ¿Che´ sa⁺
ñeh´, ja⁺ he´ hne⁻ ääh´ jmoo¹ hma⁻ ja⁻?
Jmoo¹ hma⁻ ja⁻ba´ ääh⁻ hne⁻.

19 Ha⁻ ga⁻ che⁻ ga⁺chiih´ jnä´:
“Ga⁺hla¹ gooh¹ hma⁻ olivo ja⁻, he⁻ja⁻
ga⁺kwa´ jwë¹ kin⁺ he⁻ ga⁺hen´ høø¹
dsa⁻ judiu he´.”

20 Dsoo´ ba´ la⁺ja⁻ ga⁺la¹. Pero
Dio ga⁺hwëë¹ dsa⁻ he´ høøy¹ jee´ ma´
tääyh´, kih¹ he⁻ sa⁺ ga⁺jmeey´ dsoo´
dsëy¹. Hi⁺ hne⁻, llu¹ la¹ kyah¹, kih¹
he⁻ ma⁻dsoo´ hoh´. He⁻ja⁻ ta⁺ jmää⁺
hñaah¹ jøøh¹, hnøø¹ wa´ gah¹ ba´.

21 Jëëh´, cher´mah¹ sa⁺ ga⁺lä⁺jøh⁺
dsë¹ Dio kyaah´ sa´goh¹ hma⁻ llu¹ ja⁻,
ni⁺ la⁺ja⁻ sa⁺ la⁺jøh⁻ dsëy¹ kyaah´
hne⁻.

22 Kye⁻ da´hnäh´ kwaat˜, cha⁻miih⁻
llu¹ dsë¹ Dio hi⁺ la⁺ja⁻ hääy¹ ka⁻läh´.
Kyaah´ dsa⁻ hi⁻ ga⁺hwëëy¹ he´,
ga⁺lä⁺hääy¹. Pero kyaah´ hne⁻ llu¹
dsëy¹, cher´mah¹ sa⁺ jmeeh⁻ ta⁺ koo´
he⁻ llu¹ dsëy¹ kyaah´ hne⁻. Pero
cher´mah¹ ga⁺jmeeh´ ta⁺ koo´, le´ kyah¹
la⁺koo⁻ ga⁺la¹ kih¹ dsa⁻ he´.

23 Cher´mah¹ dsa⁻ he´ ga⁺jeeh˜
ka⁻läh´ jmeey¹ dsoo´ dsëy¹ kih¹ Dio,
dsa⁻heey¹ ka⁻läh´ høøy¹ jee´ ma´
tääyh´. Dio cha⁻ cha⁻miih⁻ be´ kih¹.
Le´ chaayh⁺ ka⁻läh´ la⁺hmëë´.

24 Hne⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laa¹ judiu,
hi⁻ ma´ laa¹ kyaa¹ hma⁻ olivo nuu⁻,
ga⁺laah¹ hne⁻ kyaa¹ hma⁻ olivo llu¹,
ma⁺ke⁺ sa⁺ lle` ma´ le´ la⁺ja⁻. Ha⁻ ga´
sa⁺ le´ chuuh¹ ka⁻läh´ sa´goh¹ hma⁻
olivo llu¹ kyaah´ ma⁺ra⁺ chaah¹ kih¹.

25 Øøhn¹, hnoon¹ la⁺ngëëh´ hnäh´
juu¹ he⁻ ma´ na⁻hmää´ jää¹ mah¹ sa⁺
jmääh¹ hnäh´ hñaah¹ kaah´. Dsoo´
ba´ ga⁺lä⁺chaah⁺ dsa⁻ Israel pero ja⁺
lä⁺jëë⁺. Kih¹ he⁻ja⁻, ga⁺jäy´ ta⁺ koo´
lä⁺jiih¹ dsëë¹ lä⁺jëë⁺ hi⁻ sa⁺ laa¹ judiu
heeyh⁻ juu¹ kih¹ Dio.

26 Ma´ja⁻ ga´ lää´ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ Israel,
la⁺koo⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio:
Jwii⁻ Sión ya⁻hëë¹ jaa⁻ hi⁻ lää˜ dsa⁻,
chey¹ dso´kye⁻ kih¹ la⁺jëë⁺ sa´ju⁻ kih¹
Jacob.

27 He⁻ la⁻ ja⁻ hmooh´ he⁻ ga⁺jmeen¹
kyaah´ dsa⁻ judiu,
wa´ra⁻ ga⁺të´ jee´ chen¹ dso´kye⁻
kiyh¹, ga⁺jäh´ Dio.

28 Dsa⁻ judiu he´ na⁻høøyh´
kih¹ ju¹hmëë´, he⁻ja⁻ ga⁺la¹ llu¹
kyah¹ hnäh´. Pero ta⁺la⁺ kih¹ he⁻
ma⁻na⁻lleeh´ dsa⁻ judiu he´, he⁻ja⁻
lä⁺ ma⁻hnää¹ ba´ Dio, kih¹ he⁻
ga⁺lä⁺hnääy¹ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaa¹
jnääh¹.

29 Wa´ra⁻ ga⁺tëëh¹ Dio dsa⁻, sa⁺
mi⁻sii¹ juu¹ kiyh¹. Hi⁺ lä⁺ja⁻ wa´ra⁻
ga⁺kwëëyh¹ dsa⁻ he⁻ la´ kwëëyh¹, sa⁺
kooy¹ ka⁻läh´.

30 Jää¹ ba´ sa⁺ ma´ nuuh´ hnäh´ kih¹
Dio, pero ma⁻lä⁻ñih´ dsëy¹ hnäh´ kih¹
he⁻ ga⁺lä⁺chaah⁺ dsa⁻ judiu kyaayh´.

31 Ja⁻ba´ lä⁺ja⁻ na¹, sa⁺ nuuh´ dsa⁻
judiu he´ kih¹ Dio. Pero ma⁺ra⁺ he⁻
lä⁻ñih´ ba´ dsë¹ Dio kyaayh´, la⁺koo⁻
ga⁺lä⁺ñih´ dsëy¹ kyah¹ hnäh´.

32 Ga⁺kwa´ ba´ Dio jwë¹ he⁻
ga⁺lä⁺chaah⁺ ga⁺lä⁺jëë⁺ dsa⁻ mah¹
lä⁺ja⁻ lä⁻ñih´ dsëy¹ kih¹ lä⁺hii´ në´ ba´.

33 He⁻ ba´ che⁻ kyuuh˜ Dio. Peer⁺
cha⁻ cha⁻miih⁻ huu´dsë⁻ kiyh¹. Ni⁺
jaa⁻ sa⁺ lloo˜ lä⁺ngëë´ la⁺koo⁻ la¹ hih⁺
he⁻ jmee⁺ Dio, hi⁺ ni⁺ sa⁺ dsëë¹ jne´
lä⁺ngëë´ jne´ ha⁻ lä⁺ la¹ jwë¹ kiyh¹.

34 ¿Ha⁻ chaa⁻ hi⁻ ngëë´ ha⁻ lä⁺ la¹
huu´dsë⁻ kih¹ Dio? ¿Ha⁻ chaa⁻ hi⁻ lih⁺
kwëëyh¹ nuuh¹?

35 ¿Ha⁻ chaa⁻ hi⁻ ga⁺kwëëh¹ Dio
miih⁻ he⁻ cha⁻ kiyh¹, mah¹ jmeey¹ bii¹
jiih¹ Dio ka⁻läh´?

36 Jëëh´, la⁺jë⁺ he⁻ cha⁻, gwa´ kih¹
Dio ba´ ja⁻, hñii´ bih¹ ga⁺jmeey´, kiyh¹

ba´ laˈ ga˖lä˖jë˖. Lä˖ja̱ˉ, wa´ jmeen´
jʉʉhˉ kihꜗ Dio jnän` lä˖jë˖ joh˝ jmɨɨ´
chaˉ. Wa´ laˈ lä˖ja̱ˉ.

12

Hnøøꜗ ngëë´ jne´ hñaanˈ kihꜗ Dio

1 Ø̱øhnꜗ, lä˖lluꜗ heˉ ga˖lä˖ñih˝ dsëꜗ
Dio jne´, heˉja̱ˉ naˉ chu̱un˝ kya̱ah´
hnäh˝ ngëë` hnäh˝ hñaahꜗ kihˈ Dio llaˉ
heˉ jngëëh ˈ hnäh˝ jah˝ në´ na´hyoo˝.
Jëëh˝ heˉ ngëë´ jne´ hñaanˈ kiyhꜗ, heˉ
naˉ ba´ laˈ naˉjngɨɨ ˈ kihꜗ Dio hi˖ tɨh˜
dsëyꜗ kaˉläh˝. Ko̱o̱ˉ heˉ naˉ ba´lle`kihˈ
jmeehˈ hnäh˝ hi̱ˉ jmee˖ jmɨɨ´ kiyhˈ.
2 Ta˖ jmeeˉ hnäh˝ lä˖ko̱o̱ˉ jmee˖
dsaˉ jmɨˉgyʉʉ˖. Hnøøꜗ lä˖së̱ë̱hꜗ hnäh˝,
wa´ läˉhmëë˝ hʉʉ´dsëˉ kyahꜗ hnäh˝
mahꜗ lä˖kyu̱u̱h˜ hnäh˝ lä˖jë˖ heˉ tɨh˜
dsëꜗ Dio. Jëëh˝, sa˖ jmääꜗ kiyhꜗ heˉ laꜗ
wa´ laˈ chaˉ laꜗ. Heˉ lluꜗ jmahꜗ ba´ tɨh˜
dsëyꜗ.
3 Naˉhña̱a̱n´ ta´ laˉ kihꜗ heˉ lluꜗ
dsëꜗ Dio kya̱ah´ jnä˝, heˉja̱ˉ jwë̱ë̱hn˜
hnäh˝, ta˖ ngëë` hnäh˝ jwëˈ lä˖ko̱o̱ˉ
la̱a̱hꜗ hnäh˝. Jmee´ hnäh˝ hʉʉ´dsëˉ
lä˖ko̱o̱ˉ lle` kyahˈ hnäh˝ ba´ kya̱ah´
lä˖ko̱o̱ˉ teꜗ heˉ maˉhñah˜ hnäh˝ kihꜗ
Dio.
4 Lä˖ko̱o̱ˉ laꜗ kihꜗ jmɨˉngoꜗ jnän`,
chaˉ chaˉmiihˉ heˉ naˉkuˉ naˉcha̱h˝
kya̱ah´, pero sa˖ laꜗ ko̱o̱ˉ ba´ ta´ kiyhˈ.
5 Ja̱ˉba´ lä˖ko̱o̱ˉ laꜗ jmɨˉngoꜗ jnän`,
lä˖ja̱ˉ jwë̱ë̱˝ jne´ kihˈ Cristo, hi˖
ko̱o̱ˉ ba´ maˉla̱a̱ꜗ jne´ jee´ lä˖jë̱ë̱˖
jne´ kya̱a̱yh´. Heˉja̱ˉ laˈ lä˖ko̱o̱ˉ heˉ
naˉkuˉ naˉcha̱h˝ lä˖jë̱ë̱˖ jne´ ko̱ˉjø̱h˝.
6 Lä˖ja̱a̱ˉ lä˖ja̱a̱ˉ jne´, ga˖hñahꜗ jne´
ma˖ ko̱o̱ˉ nëëˈ ta´ heˉ jmeen´, kihꜗ
heˉ lluꜗ dsëꜗ Dio kya̱ah´ jne´. Heˉja̱ˉ,
cher´mahꜗ hi̱ˉ ga˖hyohꜗ ta´ heˉ ngëëy˜
juuˈ kihˈ Dio, wa´ ngëëyˈ lä˖ko̱h˝ teꜗ heˉ
maˉläˉdsoo˝ dsëyꜗ ba´.
7 Hi˖ cher´mahꜗ hi̱ˉ ga˖hyohꜗ ta´ heˉ
jmeeyꜗ ta´heꜗ kihꜗ dsa˖, wa´ jmee˝ bihꜗ.
Hi˖ cher´mahꜗ hi̱ˉ ga˖hyohꜗ ta´ heˉ
miˉtë̱ë̱y˖ dsaˉ, wa´ miˉtë̱ë̱y˖ ba´.
8 Hi˖ cher´mahˈ hi̱ˉ ga˖hyohꜗ ta´ heˉ
hlë̱ë̱yhꜗ dsaˉ, wa´ hlë̱ë̱hˈ bihꜗ. Hi˖
hi̱ˉ ga˖hyohꜗ ta´ heˉ kwayꜗ heˉ chaˉ
kiyhꜗ kwëëyhꜗ dsaˉkya̱a̱yh´, wa´ kwa˝
bihꜗ ja̱˖ kya̱ah´ hih˖. Hi˖ hi̱ˉ ga˖hyohꜗ
ta´ heˉ ka̱yꜗ në´ kihˈ dsaˉkya̱a̱yh´, wa´
jmee˝ bihꜗ kweeˉ. Hi˖ hi̱ˉ ga˖hyohꜗ ta´
heˉ läˉñih˝ dsëyꜗ kihˈ dsa˖, wa´ jmeey˝
lä˖ka̱a̱ˉ tuhˉdsëyꜗ.
9 Jmee´ hnaah˖ dsaˉkya̱ah´ pero ja̱˖
ko̱o̱ˉ jmeehˉ ba´. Jmee´ hnäh˝ ta˖ koo˝
heˉ hlɨɨhˈ, goˉta̱ah´ hnäh˝ ko̱o̱ˉ hwehˉ
kya̱ah´ heˉ lluꜗ jmahꜗ ba´.
10 Wa´ hnaah˖ hnäh˝ ø̱ø̱hꜗ hnäh˝
lä˖ko̱o̱ˉ lle` kihˈ. Jmee´ kye̱e̱˝ ga´ ø̱ø̱hꜗ
hnäh˝ lä˖ko̱h˝ ga´ hñaahˈ hnäh˝.
11 Kwa´ hnäh˝ be˝, ta˖ jmeeˉ hnäh˝
jwë̱hꜗ hnäh˝. Jmee´ hnäh˝ ta´heꜗ kihꜗ
Dsaˉjø̱ø̱hˈ jnän` lä˖ka̱a̱ˉ tuhˉhoh˝
hnäh˝.
12 Wa´ jë̱ë̱ˉ hoh˝ hnäh˝ kihꜗ heˉ
maˉchaˉ oˉjø̱h˝ dsëˉ kyahꜗ hnäh˝. Wa´
jø̱hˉ hoh´ hnäh˝ heˉ jëëh˝ hnäh˝ wɨɨ´,
ta˖ tʉ˝ hnäh˝ heˉ chu̱u̱hˉ hnäh˝ kya̱ah´
Dio.
13 Kwa´ be˝ kihꜗ hi̱ˉ la̱a̱ꜗ kya̱a̱ꜗ
Dio cher´mahꜗ chaˉ heˉ jmee˖ biiꜗ
kiyhꜗ. He̱e̱h` hnäh˝ lluꜗ lä˖jë̱ë̱˖ hi̱ˉ të̱ë̱ˉ
cha´neh˖ kyahꜗ hnäh˝.
14 Chiih´ Dio, wa´ miˉjä̱ä̱ꜗ lä˖jë̱ë̱˖ hi̱ˉ
jmeeh˖ hnäh˝. Ngɨɨ´ lluˈ kiyhꜗ, ta˖ jwä˝
dso´jwɨɨ˝ në´ kiyhˈ.
15 Wa´ jë̱ë̱ˉ hoh´ hnäh˝ kya̱ah´ hi̱ˉ
jë̱ë̱ˉ dsëꜗ, hooh´ hnäh˝ kya̱ah´ hi̱ˉ
hooh˜.
16 Wa´ hii´ ko̱o̱ˉ ba´ hʉʉ´dsëˉ kyahꜗ
hnäh˝. Ta˖ jmä̱ä̱˖ hnäh˝ hñaahꜗ ka̱a̱h´,
he̱e̱h` hnäh˝ hi̱ˉ täˉñee˝. Ta˖ jmeeˉ
hnäh˝ kyu̱u̱h˜ chaˉmiihˉ.
17 Ta˖ ji̱i̱h` hnäh˝ hlɨɨhˈ kihꜗ ni˖ ja̱a̱ˉ
hi̱ˉ jmee˖ heˉ hlɨɨhˈ kyahꜗ hnäh˝. Kwa´
hnäh˝ be˝ haˉ lä˖jee´ jmeehˈ hnäh˝ heˉ
lluꜗ kihꜗ lä˖jë̱ë̱˖ ba´.
18 Lä˖ji̱i̱hˈ jee´ le˝ kwa´ hnäh˝ be˝
goˉta̱ah´ hnäh˝ lluꜗ kya̱ah´ lä˖jë̱ë̱˖ dsa˖.
19 Ø̱øhnꜗ hi̱ˉ hnaan˖, ta˖ te̱e̱h` hnäh˝
jwɨɨ˜ kihꜗ dsa˖. Hñɨɨ˝ ba´ Dio ga˖të̱ë̱˝
heeyhꜗ wɨɨ´, lä˖ko̱o̱ˉ maˉnaˉsɨɨˉ:
“Jnä˝ ba´ te̱e̱hn´ jwɨɨ˜ kiyhꜗ, jnä˝ ba´
mi´hmaahn` kiyhꜗ”, ga˖jäh˝ Dio.
20 Lä˖ja̱ˉ naˉsɨɨˉ kaˉläh˝: “Cher´mahꜗ
kyo̱h˖ hi̱ˉ naˉhøøh´ kyahˈ hnäh˝,
kwëëyh` heˉ kuyh˖. Hi˖ cher´mahꜗ
läˉki̱i̱ˉ dsëyˈ, kwëëyh` heˉ hi̱yhꜗ.

Kyąąh´ he¯ jmeeh¯ hnäh˝ lä˖ją¯, jä˖ o¯hih˖ kih˩ hi¯ na¯hööh´ kyah˩ hnäh˝."
21 Ta˖ kwa¯ jwë˩ lla¯dsëë` he¯ hlɨɨh˩ kyah˩ hnäh˝. Jmee´ hnäh˝ he¯ llu˩ jmah˩ ba´, lä˖jwë˝ ją¯ lla¯dsëë` hnäh˝ kih˩ he¯ hlɨɨh˩.

13

Hnöö˩ mi´te` jne´ kih˩ dsa¯ta´

1 Lä˖jëë˖ jne´, jmee˖ bii˩ mi´te` jne´ kih˩ dsa¯ta´. Jëëh˝ ni˖ jąą¯ dsa¯ta´ sa˖ tąąh´ ta¯la´ tąąh´. Kih˩ Dio ba´ ja˩ he¯ na¯hñąą´ lä˖jëë˖ dsa¯ta´.
2 Cher´mah˩ hi¯ chąąh¯ kyąąh´ dsa¯ta´, he¯ chąąyh¯ kyąąh´ mada¯ he¯ ga˖jmee˝ Dio ba´ ją¯. Hih˩ hi¯ jmee˖ lä˖ją¯, hnooyh¯ ha¯ lä˖ jwë˝ jee´ dsooy˩ kyąąh´ dso´jwɨɨ˝ ba´ ją¯.
3 Sa˖ tąąh´ dsa¯ta´ mah˩ jøøyh˩ hi¯ jmee˖ he¯ llu˩. Hi¯ jmee˖ he¯ hlɨɨh˩ ba´ hii˝ goo¯ kiyh˩ kyąąh´ dsa¯ta´. Cher´mah˩ sa˖ hnooh¯ hɨɨ˩ goo¯ kyah˩ kyąąh´ dsa¯ta´, jmee´ he¯ llu˩ jmah˩ ba´ mah˩ hlëëyh˩ llu˩ kyah˩.
4 Dsa¯ta´ hi¯ tąąh´ na¯hñąą´ kih˩ Dio, na¯hñąąy´ jmeey˩ he¯ llu˩ kyah˩. Pero cher´mah˩ jmeeh¯ he¯ hlɨɨh˩, he¯ją¯ ba´ hii˝ goo¯ kyah˩. Jëëh˝ sa˖ tąąh´ dsa¯ta´ he¯ kǫǫ¯ ląąy˩ dsa¯ta´ ta˖jmah˩. Na¯hñąąy´ kih˩ Dio mah˩ llay˩ ta´ lä˖ hnöö˩ kih˩ hi¯ jmee˖ he¯ hlɨɨh˩ ba´.
5 Jmee˖ bii˩ mi´te` jne´ mada¯ kih˩ dsa¯ta´ mah˩ sa˖ jmeeyh˖ jne´. Hi˖ lä˖ją¯ jmee˖ bii˩ mi´ten` mah˩ sa˖ cha¯ he¯ kih˩ hnɨɨ˩ hɨɨ´dsë¯ jnän`.
6 Hi˖ lle` kih˩ mi¯hmaah` dsa¯ ku´sɨh¯. Jëëh˝ dsa¯ta´ na¯hñąąy´ jmeey˩ lä˖kǫǫ¯ hnöö˩ Dio ba´, kǫǫ¯ he¯ na¯ ba´ la˩ ta´ kiyh˩.
7 Hnöö˩ mi´hmaah´ hnäh˝ lä˖jë˖ he¯ ąąh¯ hnäh˝. Cher´mah˩ kǫǫ˩ dsa¯ ku´sɨh¯, lle` kih˩ mi´hmaah´ hnäh˝. Cher´mah˩ he¯ ga´ ga˖tëëh˝ hnäh˝ mi´hmaah´, ją¯ mi¯hmaah´ hnäh˝. Ją¯ jɨɨh´ hnäh˝ juu˩ llu˩ kyąąh´ lä˖jëë˖ hi¯ ląą˩ ta´ hi˖ wa´ gąh˩ hnäh˝ miih¯ kyąąyh´.
8 Ją¯ mi¯hmaah´ hnäh˝ he¯ ąąh¯ hnäh˝ kih˩ dsa˖. He¯ ąą¯ jne´ kih˩ dsa˖ dsa¯lląą˖ ba´. Pero he¯ hnää˩ jne´ dsa¯kyąąhn´, jɨh´kǫh˝ sa˖ ąą¯ jmɨɨ˝ lląą˖. Jëëh˝, he¯ hnää˖ jne´ dsa¯kyąąhn´, he¯ ma¯mi¯te` jne´ lä˖kǫǫ¯ jäh˝ ley ba´ ją¯.
9 Lä˖la¯ jäh˝ ley: "Ta˖ kąąh˖ wa´ hi¯ cha¯ hi¯, ta˖ jngëëh˖ dsa¯, ta˖ hɨɨ˝ kih˩ dsa˖, ta˖ bąąh` dsa¯ kyąąh´ juu˩ ta¯juu˩, ta˖ wa´ hęę˝ hoh˝ he¯ ga´ cha¯", hi˖ cha¯ ga´ jyoh˝ nɨɨh¯ he¯ lle` në´ ley. Pero ma¯mi¯teh` ba´ hne¯ lä˖jë˖ nɨɨh¯ la¯, cher´mah˩ jmeeh¯ lä˖kǫǫ¯ jäh˝ jee´ la¯: "Wa´ hnaah˖ dsa¯kyąąh´, lä˖kǫǫ¯ hnaah˖ hñaah˩."
10 He¯ hnää˖ jne´ dsa¯kyąąhn´, sa˖ cha¯ jwë˩ jmeen´ he¯ hlɨɨh˩ kiyh˩. Lä˖jwë˝ ją¯, dsa¯lä¯te˩ lä˖kǫǫ¯ lle` në´ ley.
11 Kyę´ da´ hnäh˝ kwąąt˜ ha¯ lä˖ ngoo˩ la˩ jmɨ¯gyɨɨ˖. Hnöö˩ na¯në´ jne´, jëëh˝ ma¯ngoo˩ ya¯jąh˖ he¯ ląą˝ jne´. Miih¯ ga´ hnöö˩ na˩, lä˖kǫh˝ ma´ ga˖hęęh` jnih˝.
12 Ma¯ngoo˩ hwë˩ ba´ la¯, ngoo˩ ya¯jąh˖ jmɨɨ˝. Mo˖so˖ wa´ jmee´ ga´ jne´ he¯ hlɨɨh˩ lä˖kǫǫ¯ tęę˩ dsa¯ jmee˖ ta˖la˖ hwë˩. Wa´ mi´llɨɨ` jne´ hñaan˩ lä˖hnöö˩ kih˩ hi¯ tąąh´ jee´ wa´je¯.
13 Wa´ jmeen´ he¯ llu˩ jmah˩ ba´, lä˖kǫǫ¯ tęę˩ dsa¯ jmee˖ jmɨɨ˩. Sa˖ wa´ kih´hɨhn´ ga˖ngëë˝ jwęę˩, ni˖ he¯ jmeen´ cha´hɨɨh¯, hi¯ më´ hi¯ ñɨɨh¯ sa˖ wa´ jmeen´ wa´ la˩ cha¯ la˩, ni˖ he¯ ga´ jyoh˝ he¯ la˩ o¯hih˖, ni˖ he¯ hnee¯ jne´, ni˖ he¯ wɨɨ˝ dsë¯ jne´.
14 Wa´ dsa´toohn´ kǫǫ¯ hweh¯ kyąąh´ Jesucristo Dsa¯jøøh˩ jnän`. Sa˖ wa´ jmeen´ he˩ kih˩ he¯ ngɨɨ˖ jmɨ¯ngo˩ jnän`.

14

Ta˖ wa´ jmeen´ jeh˩ dsë˩ øøh˩ jne´

1 Hęęh` hnäh˝ hi¯ sa˖ bęę˝ kyąąh´ he¯ ma¯dsoo˝ dsëy˩. Ta˖ hlęęh` hnäh˝ kyąąh´ juu˩ wɨɨ˝, cher´mah˩ sa˖ ga´ ma¯kyɨɨyh˜ lä˖kǫh˝ hnäh˝.
2 Kǫ¯lląą´ ląą˝ le˝ ba´ kuyh˖ lä˖jë˖ he¯ cha¯. Hi˖ kǫ¯lląą´ hi¯ sa˖ cha¯ be˝ kih˩, kuyh¯ ma˖la˖ mɨɨ˩ he¯ jngëë¯ dsa¯ ba´.

3 Hi̱⁻ la̱a̱´ le´ ba´ kuyh⁺ lä⁺jë⁺, sa⁺ wa´
mi⁻kwa̱yh¹ kih¹ hi̱⁻ sa⁺ kuh⁻. Hi⁺ hi̱⁻
sa⁺ kuh⁻, sa⁺ wa´ kye̱y´ kwa̱a̱t˜ kih¹ hi̱⁻
kuh⁻, jëëh´ ma⁻he̱e̱h⁻ ba´ Dio kiyh¹.
4 ¿Hee⁻ la̱a̱h¹ hne⁻, he⁻ kye̱h´ kwa̱a̱t˜
kih¹ hi̱⁻ la̱a̱¹ kya̱a̱¹ jñah´? Hñii´ ba´
dsa⁻juuy´ ñe⁻ che´ jmeey⁺ he⁻ llu¹ o
che´ jmeey⁺ he⁻ hlii̱h¹. Pero ma⁺ra⁺
he⁻ go⁻he̱e̱¹ bih¹ llu¹, jëëh´ Dio cha⁻
cha⁻miih⁻ be´ kih¹, sa⁺ kway⁺ jwë¹
tä̱yh⁺.
5 Ko̱⁻lla̱a̱´ jmee⁺ kye̱e̱´ ga´ ko̱o̱⁻ jmii´
lä⁺ko̱h´ ga´ jyoh´ jmii´. Hi⁺ cha̱a̱⁻ jñah´
ka⁻läh´, la̱a̱y´, kwee⁻ ba´ la¹ lä⁺jë⁺ jmii´.
Pero lä⁺ja̱a̱⁻ lä⁺ja̱a̱⁻ hnäh´, ko̱o̱⁻ hä´ ba´
jmee´ hnäh´ huu´dsë⁻ ha⁻ lä⁺ jmeeh¹
hnäh´.
6 Hi̱⁻ høø⁺ ko̱o̱⁻ jmii´, kih¹ Dio ba´ ja̱⁻
jmeey⁺. Hi̱⁻ sa⁺ jmee⁺ he¹ kih¹ ko̱o̱⁻
jmii´, kih¹ Dio ba´ ja̱⁻ jmeey⁺ ka⁻läh´.
Hi⁺ hi̱⁻ kuh⁻ lä⁺jë⁺ nëë¹, he⁻ jmeey⁺
kih¹ Dio ba´ ja̱⁻, jëëh´ kway⁺ ti´hmaah´
kih¹ Dio. Hi⁺ hi̱⁻ sa⁺ kuh⁻ lä⁺jë⁺ nëë¹,
lä⁺ja̱⁻ he⁻ jmeey⁺ kih¹ Dio ba´ ja̱⁻, hi⁺
kway⁺ ti´hmaah´ kih¹ Dio ka⁻läh´.
7 Jëëh´, ni⁺ ja̱a̱⁻ sa⁺ cha̱a̱⁻ ta⁻la´
cha̱a̱⁻ hñii´, hi⁺ ni⁺ ja̱a̱⁻ sa⁺ ju̱u̱´ ta⁻la´
ju̱u̱´.
8 Cher´mah¹ cha̱a̱⁻ jne´, kih¹ Dio
ba´ ja̱⁻ cha̱a̱⁻ jne´. Hi⁺ cher´mah¹
ga⁺ju̱u̱¹ jne´, kih¹ Dio ba´ ja̱⁻ ju̱u̱´
jne´. Lä⁺ja̱⁻ cher´mah¹ cha̱a̱⁻ jne´ o
cher´mah¹ ga⁺ju̱u̱¹ jne´, la̱a̱¹ jne´ kya̱a̱¹
Dio ba´.
9 Kih¹ he⁻ja̱⁻, ga⁺ju̱u̱¹ Cristo hi⁺
ga⁺lä⁺jii̱yh` ka⁻läh´ mah¹ le̱e̱y´ juu´ hi̱⁻
ma⁻na⁻ju̱u̱´ hi⁺ le̱e̱y´ juu´ hi̱⁻ cha̱a̱⁻
ka⁻läh´.
10 Pero hne⁻, ¿he⁻la¹ kye̱h´ kwa̱a̱t˜
kih¹ øøh¹? Hi⁺ hne⁻ ka⁻läh´, ¿he⁻la¹
mi⁻kwa̱h¹ øøh¹? Lä⁺je̱e̱⁺ ba´ jne´
dsa´nøøn¹ cha´në´ Cristo mah¹ ka̱y¹
ju¹dsoo´ jnän`.
11 Jëëh´, lä⁺ko̱o̱⁻ na⁻sii⁻:
Jmeen⁺ dsoo´, ga⁺jäh´ Dio, lä⁺je̱e̱⁺ dsa⁻
ju̱u̱h¹ jnë´ cha´nën⁺,
lä⁺je̱e̱⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ hä¹ kih¹ Dio.
12 Kya̱a̱h´ juu¹ la⁻ dsa⁻lä⁻ngëë´ jne´,
lä⁺je̱e̱⁺ ba´ jne´ ngëën´ kwa̱a̱t˜ jnän`
cha´në´ Dio.
13 He⁻ja̱⁻ mo⁺so⁺ wa´ kye̱n´ kwa̱a̱t˜
kih¹ dsa⁻kya̱a̱hn´. Llu¹ ga´ wa´ jmeen´
lä⁺la⁻ ba´. Sa⁺ wa´ jmeen´ te̱h¹ øøh¹ jne´
ni⁺ he⁻ jmee´ jne´ jeh¹ dsëy¹.
14 Kih¹ he⁻ kya̱a̱hn´ Jesús Dsa⁻jøøh¹
jnän`, he⁻ja̱⁻ man⁺ kwee⁻ ni⁺ ko̱o̱⁻ sa⁺
cha⁻ he⁻ soh´ ta⁻la´ soh´ hñii´. Pero
cher´mah¹ cha⁻ he⁻ la̱a̱´ dsa⁻ soh´, kih¹
hi̱⁻ he´ lä⁺ ma⁻ngoo¹ ja̱⁻ba´ soh´.
15 Cher´mah¹ ga⁺jmeeh´ jeh¹ dsë¹
øøh¹, kih¹ he⁻ ma⁻kuh¹ ko̱o̱⁻ nëë¹ ma¹
he⁻ sa⁺ kuyh⁻, he⁻ mo⁺so⁺ hnaah⁺ ba´
hnih´ ja̱⁻. Ta⁺ he̱e̱⁺ dsë¹ øøh¹ kya̱a̱h´
he⁻ kuh⁻, jëëh´ Cristo ga⁺ju̱u̱¹ kiyh¹.
16 Lä⁺ja̱⁻ ta⁺ kwa⁻ jwë¹ hlëëh¹ dsa⁻
wii´ kih¹ ko̱o̱⁻ he⁻ jmää¹ jnän`.
17 He⁻ ga⁺nøø´ jne´ kya̱a̱h´ juu¹ kih¹
Dio, sa⁺ la¹ kih¹ he⁻ kih⁻hi̱h⁻ jne´. Pero
he⁻ jmee⁻ jne´ he⁻ llu¹, he⁻ hii´ tii´
jnän`kya̱a̱h´ øøh¹ jne´, hi⁺ he⁻ je̱e̱⁻ dsë⁻
jne´ lä⁺ko̱o̱⁻ kwa⁺ Jmi⁻lle´ Na⁻jngii¹,
he⁻ ja̱⁻ ba´ kye̱e̱´ jnän`.
18 Cher´mah¹ jmee´ ba´ jne´ he⁻ na⁻
jee´ hnääh⁺ jne´ Cristo, he⁻ na⁻ ba´
tih˜ dsë¹ Dio hi⁺ lä⁺ja̱⁻ ka⁻läh´ tih˜ dsë¹
dsa⁻.
19 He⁻ja̱⁻ wa´ kwan´ be´ wa´ hnøøhn´
ha⁻ lä⁺ jee´ hii¹ tii´ jnän`hi⁺ wa´ hnøøhn´
ha⁻ lä⁺ jee´ te̱e̱¹ jne´ cha⁻ga´miih⁻ be´
ko̱⁻jøh´ kya̱a̱h´ øøh¹ jne´.
20 Ta⁺ he̱e̱⁺ ta´ kih¹ Dio kya̱a̱h´ he⁻
kuh⁻huh´. Ju¹dsoo´, ga⁺lä⁺jë⁺ ba´ he⁻
kih⁻hi̱h⁻ jne´ na⁻jngii¹. Pero la¹ hlii̱h¹
cher´mah¹ ga⁺jeh¹ dsë¹ øøh¹ kya̱a̱h´ he⁻
kuh⁻huh´.
21 Kih¹ he⁻ja̱⁻, llu¹ ga´ cher´mah¹ sa⁺
kuh¹ ngo¹, he⁻ sa⁺ huh¹ jmih¹ mi¹jëh¹
ma⁻ä̱ä̱⁻, ni⁺ sa⁺ jmeeh¹ ni⁺ ko̱o̱⁻ ni⁺ he⁻
ga´ jyoh´, he⁻ kya̱a̱h´ jmeeh¹ te̱h¹ øøh¹
jne´.
22 Hi⁺ hne⁻, che´ jmeeh⁻ dsoo´ llu¹
ba´ he⁻ kuh⁻ lä⁺jë⁺, wa´ la¹ kyah¹
hñaah¹ ba´ kya̱a̱h´ Dio. La¹ llu¹ kih¹
hi̱⁻ sa⁺ hnii˜ huu´dsë⁻ kih¹ wa´ra⁻
ga⁺kuyh⁻ lä⁺jë⁺ he⁻ la̱a̱y´ llu¹.
23 Pero cher´mah¹ hi̱⁻ jmee⁺ to̱¹ dsë¹
kih¹ he⁻ kuh⁻hi̱yh˜, ma⁻na⁻bä̱ä̱yh`
dsoo´ ba´ ja̱⁻, kih¹ he⁻ sa⁺ ma⁻kuyh⁻
lä⁺ka̱a̱⁻ tuh⁻dsëy¹. Hi⁺ lä⁺ja̱⁻ kih¹
lä⁺jë⁺ he⁻ jmee⁻ jne´, cher´mah¹ sa⁺

la˫ kyąąh´ kǫǫ¯ ba´ hʉʉ´dsë¯, ma¯la˫ dso´kye¯ ba´ ją¯.

15

1 Jne´ hi̱¯ bęę̱´ kyąąh´ he¯ ma¯dsoo´ dsën¯, wa´ jmeen´ jǫh¯ dsë¯ jne´ kyąąh´ hi̱¯ sa˭ cha¯ be´ kih˫. Sa˭ wa´ jmeen´ lä˭kǫǫ¯ hnøø¯ jne´ hñaan˫.

2 Lä˭jąą¯ lä˭jąą¯ jne´ wa´ jmeen´ he¯ tɨh˜ dsë˫ dsa¯kyąąhn´ ba´ mah˫ wa´ la˫ llu˫ kiyh˫ hi˭ lä˭ją¯ lä˭cha¯ cha¯ga´miih¯ be´ kiyh˫ cha´në´ Dio.

3 Jëëh´ sa˭ ga˭hnooh¯ Cristo ma´ jmee˫ lä˭ tɨh˜ dsëy˫ hñiiy´. Lä˭la¯ ba´ na¯sɨɨ¯ kiyh˫: “He¯ hlɨɨh˫ he¯ ma´ hlëëh˭ dsa¯ kyah˫, ja˫ në´ kin˭.”

4 Lä˭jë˭ juu˫ he¯ ma¯na¯sɨɨ¯ jąą˫, he¯ llu˫ jnän` ba´ ją¯ he¯ na¯sɨɨ¯ mah˫ mi´tęę̱˫ jne´ hñaan˫. Lä˭ją¯, kyąąh´ juu˫ kih˫ Dio, tęę̱˫ jne´ be´ hi˭ jmee˫ kwëëh˜ dsë¯ jne´, hi˭ he¯ na¯ jmee˫ lä˭cha¯ o¯jǫh˭ dsë¯ jnän` kyąąh´ Dio.

5 Dio ba´ he´ hi̱¯ jmee˭ kwëëh˜ dsë˫ dsa¯ hi˭ kway˭ be´ ka¯läh´. He¯ją¯ ngɨɨn´ kiyh˫ mah˫ wa´ jmeey´ kǫǫ¯ nëë˫ ba´ hʉʉ´dsë¯ kih˫ lä˭jęę̱˭ hnäh´ lä˭ hnøø˫ Cristo Jesús.

6 Mah˫ lä˭ją¯ lä˭jęę̱˭ hnäh´, kyąąh´ kǫǫ¯ nëë˫ ba´ hʉʉ´dsë¯, jmeeh˫ hnäh´ jʉʉh¯ kih˫ Dio, hi̱¯ ląą˫ Jmii¯ Jesucristo Dsa¯jøøh˫ jnän`.

7 Heh˫ lä˭ją¯, lle` kih˫ hęęh´ hnäh´ lä˭jąą¯ lä˭jąą¯ øøh˫ jne´ lä˭kǫǫ¯ ga˭hęęh¯ Cristo jne´ mah˫ lä˭jnä´ ląą˫ jøøh˫ Dio.

8 Lä˭la¯ jwahn˭. Cristo ja˫ mah˫ ga˭hnooyh¯ he¯ llu˫ kih˫ dsa¯ judiu. Lä˭jwë´ ją¯ ga˭lä˭te˫ juu˫ lä˭kǫǫ¯ ga˭bąąh¯ Dio hñii´ kyąąh´ dsa¯ ma¯kąąh´ jnän`. Ga˭mi¯jnääy¯ he¯ ga˭mi˭te˫ Dio juu˫ kih˫.

9 Hi˭ lä˭ją¯ jay˫ kih˫ dsa¯ hi̱¯ sa˭ ląą˫ judiu mah˫ jmee˫ dsa¯ he´ jʉʉh¯ kih˫ Dio, kih˫ he¯ ga˭lä˭ñih´ dsëy˫ kiyh˫. Lä˭kǫǫ¯ na¯sɨɨ¯:

He¯ją¯ hlëëhn´ llu˫ hi˭ hän` kyah˫ jee´ kih˫ dsa¯ hi̱¯ sa˭ ląą˫ judiu.

10 Jyoh´ ka¯läh´ jee´ na¯sɨɨ¯, hlëëh˭ lä˭la¯:

Wa´ jęę̱¯ hoh´ hnäh´ hi̱¯ sa˭ ląą˫ judiu kyąąh´ judiu hi̱¯ ląą˫ kyąą˫ Dio.

11 Hi˭ na¯sɨɨ¯ ka¯läh´ lä˭la¯:

Hä´ hnäh´ kih˫ Dio lä˭jęę̱¯ hnäh´ hi̱¯ sa˭ ląą˫ judiu,

lä˭jë˭ jee´ jwɨɨ¯ ha¯ jee´ tąąh´ hnäh´, jmee´ hnäh´ jʉʉh¯ kiyh˫.

12 Hi˭ ją¯ba´ lä˭na¯ jäh´ Isaía ka¯läh´:

Hñąą´ ąą¯ dsa¯ jee´ chaah˫ jmoo˫ kih˫ Isaí,

ya¯hęę̱˫ ąą¯ hi̱¯ jmee˫ hih˭ kih˫ dsa¯ hi̱¯ sa˭ ląą˫ judiu.

Dsa¯ hi̱¯ sa˭ ląą˫ judiu, kąy˫ o¯jǫh˭ dsë¯ kiyh˫.

13 Dio ba´ jmee˭ he¯ cha¯ o¯jǫh˭ dsë¯ jnän`. He¯ją¯ ngɨɨn´ kiyh˫ mah˫ wa´ jmeey´ jęę̱¯ hoh´ hnäh´ cha¯miih¯ hi˭ wa´ jmeey´ hii´ tii´ kyah˫ hnäh´ kih˫ he¯ ma¯dsoo´ hoh´ hnäh´ kiyh˫, mah˫ lä˭ją¯ wa´ lä˭cha¯ cha¯miih¯ o¯jǫh˭ dsë¯ kyah˫ hnäh´ ta˭la˭ kyąąh´ be´ kih˫ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ˫.

Na¯hñąą´ Paa´kwa˫ju˫hmëë´ kih˫ hi̱¯ sa˭ ląą˫ judiu

14 Man˭ kwee¯ kyah˫ hnäh´ øøhn˫, llu˫ hoh´ hnäh´ jwërte, hi˭ cha¯ cha¯miih¯ hʉʉ´dsë¯ llu˫ kyah˫ hnäh´, hi˭ kyʉʉh˜ hnäh´ kwëëh ˫ nʉʉh¯ dsa¯kyąąh´ hnäh´.

15 Hnäh´ øøhn˫, kǫǫ¯ jee´ kǫǫ¯ llah˫ ma¯tʉʉ¯ dsën˭ ma¯sɨɨn˫ kyah˫ hnäh´ lä˭kǫǫ¯ te˫ lla˭ dsën˭ mah˫ mi¯dsoohn¯ hoh´ hnäh´ he¯ ma¯mi¯tęę̱h˫ hnäh´ jąą˫. Ta´ la¯ na¯hñąąn´ jmeen` kih˫ Dio, kih˫ he¯ llu˫ dsëy˫ kyąąh´ jnä´,

16 mah˫ jmeen` ta´ kih˫ Cristo jee´ tąąh´ dsa¯ hi̱¯ sa˭ ląą˫ judiu, kwan` ju˫hmëë´ kih˫ Dio. Hi˭ lä˭ją¯ ngëën´ dsa¯ he´ kih˫ Dio. Hi˭ tɨh˜ ba´ dsëy ˫ kih˫ hi̱¯ he´, jëëh´ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ˫ ga˭jmąąy˫ ma¯na´llʉʉy`.

17 Kih˫ he¯ kyąąhn´ Cristo Jesús, he¯ją¯ chąąn¯ llu˫ kyąąh´ ta´ he¯ jmeen˭ kih˫ Dio.

18 He¯ją¯ sa˭ tʉʉ¯ dsën˭ hlëëhn´ he¯ ga´ jyoh´. Ma˭la˭ he¯ ga˭jmee´ Cristo kyąąh´ jnä´, he¯ ją¯ ba´ mi¯jnään ˫. Kyąąh´ be´ kiyh˫, ga˭kwan˫ juu˫ kih˫ dsa¯ hi̱¯ sa˭ ląą˫ judiu hi˭ cha¯

ga´ jyoh˝ he¯ ga˜jmeenˬ, hehˬ he¯
ga˜heeh¯ dsa¯ kihˬ Dio.
19 Kyaah´ be˝ kihˬ Jmɨ¯lle˝ kihˬ Dio
ga˜jmeenˬ ja˜ koo¯ nëë' he¯ jʉh¯gaa¯.
Lä˜ja¯ ga˜løøˬ kwan˜ juu' kihˬ Cristo
jwɨɨ¯ Jerusalén hi˜ ngoonˬ lä˜ku´ lä˜jiiˬ
hwaˬ ja¯, lä˜jiih' ga˜tëën˝ hwaˬ Ilírico.
Lä˜kaa¯ jee´ ja¯ ga˜kwanˬ ju'hmëë˝
kihˬ Cristo.
20 Lä˜jwë˝ ja¯, ga˜kwanˬ be˝ ngoonˬ
na´kwan' ju'hmëë˝ ta˜ jee´ sa˜ ga´
ma¯llooˬ juu' kihˬ Cristo, mahˬ sa˜
mi¯kwaanˬ ta´, ja¯ba´ jee´ ma¯løøˬ
jñah˝.
21 Ga˜laˬ ba´ lä˜koo¯ na¯sɨɨ¯ he¯ jäh˝
lä˜la¯:
Hi¯ sa˜ ga´ ma¯nuu˝ hii˝ juu' kiyhˬ,
jëëyˬ ba´.
Hihˬ dsa¯ hi¯ sa˜ ga´ ma¯nuu˝,
lä˜ngëë˝ bihˬ.

Ga˜jmeehˬ Paa´ juu' he¯ dsa¯kay˜ kuu´, kihˬ øøhˬ jne´ hi¯ lla¯kyaaˬ

22 Kihˬ he¯ja¯ ba´ sa˜ hii˜ kwaˬ jä´
na´jëën˜ hnäh˝. Sa˜ ma´ jään´ go¯te˜.
23 Pero naˬ, mo˜so˜ cha¯ jee´ nɨɨn`
hi˜ ma¯hya¯ ji¯ñe¯ hee˝ dsën˜ nɨɨn`
na´jëën˜ hnäh˝.
24 He¯ja¯ wa´ra¯ ga˜të˝ jee´ nɨɨn` ta˜
España, jmeen˜ hʉʉ´dsë¯ dsa¯ngëën˝
ta˜ na˜. Hnoonˬ na´jëën˜ hnäh˝ mahˬ
dsa´toohn´ miih¯ jmɨɨ´ hi˜ lä˜jøh¯ dsë¯
jne´. Hi˜ wa´ra¯ ga˜të˝ jee´ ya¯hëën',
hnoonˬ jmeeh' hnäh˝ be˝ kin˜ he¯
kyaah´ nɨɨn` ta˜ cha´në´.
25 Pero to¯në´ nɨɨn` ta˜ Jerusalén
na´kwan' be˝ kihˬ øøhˬ jne´ hi¯ tääh´
jee´ ja¯.
26 Øøhˬ jne´ hi¯ tääh´ Macedonia
kyaah´ hi¯ tääh´ Acaya ga˜jʉʉhˬ
ga˜lääyhˬ miih¯ kuu´ he¯ ngëën´
kih' øøhˬ jne´ hi¯ tä¯ñee˝ hi¯ tääh´
Jerusalén.
27 Lä˜ja¯ lla˜ dsëyˬ jmeeyˬ hi˜
lä˜ja¯ ga˜tëëy˝ jmeeyˬ kihˬ judiu he˝.
Jëëh˝ lä˜jëë˜ dsa¯ hi¯ sa˜ laaˬ judiu
ga˜hyoyhˬ he¯ la´ kwa˜ Dio ta˜la˜ kihˬ
dsa¯ judiu. He¯ja¯ lle` kih' hi¯ sa˜ laaˬ
judiu, jmeeˬ be˝ kihˬ dsa¯ judiu kyaah´
miih¯ he¯ cha¯ kiyhˬ ka¯läh˝.
28 Ma¯la˜ ma¯dsaaˬ lä˜jë˜ he¯
jmeen` la¯ hi˜ ti´lloohn¯ kuu´ he¯
ga˜jʉʉhˬ ga˜läähˬ ja¯ kwëëhn¯ hi¯
tä¯ñee˝, ja¯ ga´ dsa¯ngëën˝ ta˜ na˜
kyahˬ hnäh˝ wa´ra¯ ga˜të˝ jee´ nɨɨn` ta˜
España.
29 Ma˜ ba´ jnä˝, cha¯miih¯ mi¯jääˬ
Dio hnäh˝ kyaah´ ju'hmëë˝ kihˬ Cristo
wa´ra¯ ga˜lloonˬ ta˜ jee´ tääh´ hnäh˝.
30 Chuun˝ kyaah´ hnäh˝ øøhnˬ, ta˜la˜
kihˬ Jesucristo Dsa¯jøøh' jnän` hi˜
ta˜la˜ kihˬ he¯ hnääˬ Jmɨ¯lle˝ jne´. Ta˜
jmee¯ hnäh˝ hñaa¯ hoh˝, kwa´ hnäh˝
be˝ kin˜, ja¯ ngɨɨh´ hnäh˝ kin˜ kihˬ Dio,
31 mahˬ sa˜ cha¯ he¯ dsa¯ngëën˝ jee´
kih' hi¯ chaah¯ hi¯ tääh´ Judea. Hi˜
ngɨɨ´ hnäh˝ kin˜ ka¯läh˝ kihˬ Dio mahˬ
ya¯hɨɨ' lluˬ jee´ ti´lloohn¯ kuu´ la¯ kihˬ
øøhˬ jne´ hi¯ tääh´ Jerusalén. Hnoonˬ
wa´ heeh¯ bihˬ llu'.
32 Lä˜ja¯ ngɨɨ´ hnäh˝ kin˜ mahˬ jëë¯
dsën˜ wa´ra¯ ga˜të˝ jee´ lloon˜ jee´
tääh´ hnäh˝, hi˜ teeh´ jne´ ko¯jøh˝ dsë¯
jne´ jee´ na¯, cher´mahˬ lä˜ja¯ hnøøˬ
Dio.
33 Dio, hi¯ jmee˜ hii˝ tii´ jnän`, wa´
kyaah´ lä˜jëë˜ hnäh˝. Wa´ la' lä˜ja¯.

16

Jee´ ga˜dsaaˬ ga˜hɨhˬ Paa´ juu'

1 Jmeen˜ juu' kyahˬ hnäh˝ øøhnˬ,
dsa¯më˝ øøhˬ jne´ Febe jmee˜ bihˬ
kwee¯ ta´ he¯ hä´ gooy¯ gwah˜ jwɨɨ¯
Cencrea.
2 Heeh` hnäh˝ lä˜ hnøøˬ Dsa¯jøøh'
jnän`, lä˜ ää¯ jmɨɨ´ jmeen´ kih' hi¯
ma¯na¯jngëë'. Jmee´ hnäh˝ be˝
kiyhˬ cher´mahˬ he¯ lla¯kyaayˬ, jëëh˝
ma¯jmeey˝ be˝ kihˬ jwëë˝ øøhˬ jne´ hi˜
lä˜ja¯ ga˜jmeey˝ be˝ kin˜ ka¯läh˝.
3 Jmee´ Dio kihˬ Priscila kyaah´
Aquila, hi¯ jmee˜ ta´ kih' Cristo Jesús
ko¯jøh˝ kyaah´ jnä˝.
4 Ma˜ke˜ ga˜hɨɨ˝ goo¯ kiyhˬ ma´
juuy˝, ga˜nooy¯ në´ kin˜. Hi˜ ja¯ ma˜la˜
jnä˝ kwan˜ ti´hmaah´ kiyh', lä˜ja¯
ka¯läh˝ lä˜jë˜ gwah˜ jee´ tääh´ dsa¯ hi¯
sa˜ laaˬ judiu kwa˜ ti´hmaah´ kiyh'.
5 Lä˜ja¯ ka¯läh˝, jmee´ hnäh˝ Dio
kihˬ lä˜jëë˜ øøhˬ jne´ hi¯ dsa¯ñee˜

cha´neh˭ kiyh˩. Hi˭ jmee´ hnäh˝ Dio
kih˩ Epeneto hi̱¯ hnaan˭, hi̱¯ he˝
to¯në´ ga˭hee̱h¯ juu˩ kih˩ Cristo hwa˩
Acaya.
6 Jmee´ hnäh˝ Dio kih˩ María hi̱¯
ga˭jmee˝ cha¯miih¯ ta´ jee´ kyah˩
hnäh˝.
7 Jmee´ hnäh˝ Dio kih˩ Adrónico
kyäah´ Junia. Lä˭uu˝ dsa¯goon˜ he˝
te¯ju̱¯ kin˭ kyäah´, na´nääy˩ neh˭ñe˩
ko̱¯jøh˝ kyäah´ jnä˝. Lä˭jëë˭ apóstole
ga˭lä˭hnääy˩ cha¯miih¯ lä˭uu˝ dsa¯
he˝, hi̱¯ ga˭hee̱h¯ jää˩ kih˩ Cristo
lä˭koh˝ jnä˝.
8 Jmee´ hnäh˝ Dio kih˩ Amplias hi̱¯
hnaan˭, hi̱¯ hnaah¯ Dsa¯jøøh˩ jnän`
ko̱¯jøh˝ kyäah´ jne´.
9 Jmee´ hnäh˝ Dio kih˩ Urbano hi̱¯
jmee˭ ta´ kih˩ Cristo ko̱¯jøh˝ kyäah´
jnä˝, hi˭ jmee´ hnäh˝ Dio kih˩ Estaqui
ome˭ kyäan˭ hi̱¯ hnaan˭.
10 Jmee´ hnäh˝ Dio kih˩ Apele hi̱¯
ma¯ya¯hëë˜ llu˩ jee´ jmeey˭ ta´ kih˩
Cristo. Jmee´ hnäh˝ Dio kih˩ lä˭jëë˭ hi̱¯
täähˊ cha´neh˭ kih˩ Aristóbulo.
11 Jmee´ hnäh˝ Dio kih˩ Herodión
dsa¯ hi̱¯ te¯ju̱¯ kin˭ kyäah´. Jmee´
hnäh˝ Dio kih˩ hi̱¯ täähˊ cha´neh˭
kih˩ Narciso hi̱¯ jmee˭ ko̱¯jøh˝ kyäah´
Dsa¯jøøh˩ jnän`.
12 Jmee´ hnäh˝ Dio kih˩ Trifena
hi˭ kih˩ Trifosa hi̱¯ jmee˭ ta´ kih˩
Dsa¯jøøh˩ jnän`. Jmee´ hnäh˝ Dio
kih˩ Pérsida hi̱¯ hnaan˭ hi̱¯ ga˭jmee˝
cha¯miih¯ ta´ kih˩ Dsa¯jøøh˩ jnän`.
13 Jmee´ hnäh˝ Dio kih˩ Rufo hi̱¯
na¯llee̱h´ kyäa˩ Dsa¯jøøh˩ jnän`, hi˭
lä˭ja̱¯ kih˩ chooy˩ ka¯läh˝. Hi̱¯ he˝
ga˭jmää˩ jnä˝ lä˭ko̱o̱¯ joy˝.
14 Jmee´ hnäh˝ Dio kih˩ Asíncrito, kih˩
Flegonte, kih˩ Herma, kih˩ Patroba,
kih˩ Herme, hi˭ kih˩ lä˭jëë˭ øøh˩ jne´
hi̱¯ täähˊ kyäayh´.
15 Jmee´ hnäh˝ Dio kih˩ Filólogo, kih˩
Julia, kih˩ Nereo hi˭ kih˩ dsa¯mëˊ
øøyh¯, hi˭ lä˭ja̱¯ kih˩ Olimpa kyäahˊ
lä˭jëë˭ hi̱¯ na¯jngëë˩ hi̱¯ täähˊ kyäayh´.
16 Jmee´ hnäh˝ Dio kih˩ dsa¯kyäahˊ
hnäh˝, hi˭ ja̱¯ chuh¯ hnäh˝ kiyh˩ lä˭
hnøø˩ Dio. Lä˭ko̱o̱¯ lä˭ko̱o̱¯ gwah˭ kih˩
Cristo jmee˭ Dio kyah˩ hnäh˝.
17 Pero chuun˝ kyäah´ hnäh˝ øøhn˩,
lee̱h¯ hnäh˝ kyäah´ hi̱¯ hnøø˩ jmee˩
to̱˩ nää˩, hi˭ jmeey˭ dsa¯tëh˩ hnäh˝
kih˩ he¯ kway˭ jyoh˝ juu˩ he¯ sa˭ la˩
lä˭ko̱o̱¯ juu˩ he¯ ma¯mi¯tëëh˩ hnäh˝.
Ta˭ jmee¯ hnäh˝ ko̱¯jøh˝ kyäayh´.
18 Jëëh˝ dsa¯ hi̱¯ jmee˭ lä˭ja̱¯, sa˭
jmeey˭ he˩ kih˩ Jesucristo Dsa¯jøøh˩
jnän`, hnooyh¯ lä˭jë˭ he¯ ngii˭
tuh¯dsëy˩ ba´. Hlëëyh˭ kyäah´ juu˩
na´hñaah˩ ha¯ lä˭ jee´ tih˩ dsë˩ dsa¯
mah˩ mi¯gäay˭ hi̱¯ jlää´.
19 Lä˭kää¯ ba´ ma¯ñe¯ dsa¯, nuuh´
ba´ hnäh˝, he¯ja̱¯ chäan¯ llu˩ kyäah´
hnäh˝. Hnoon˩ kyuuh˜ hnäh˝ jmeeh˩
hnäh˝ he¯ llu˩ jmah˩ ba´, mah˩ sa˭ lih˭
he¯ hliih˩ kyah˩ hnäh˝.
20 Dio, hi̱¯ jmee˭ hii˝ tii´ jnän`, chah˝
ba´ jwäay˩ Tana´ ta˭ hwa˩ huu´ tiih´
hnäh˝. Wa´ kwa˝ Jesucristo Dsa¯jøøh˩
jnän` lä˭jë˭ he¯ llu˩ kyah˩ hnäh˝.
21 Timotä, hi̱¯ jmee˭ ta´ kyäah´ jnä˝,
jmee˭ Dio kyah˩ hnäh˝. Hi˭ lä˭ja̱¯
ka¯läh˝ Lucio, kyäah´ Jasón, kyäah´
Sosipater, he˝ ba´ dsa¯ hi̱¯ te¯ju̱¯ kin˭
kyäah´.
22 Jnä˝ Tercio ma¯siin˩ lä˭jë˭ juu˩ he¯
hlëëh˭ Paa´. Jnä˝ jmeen˭ Dio kyah˩
hnäh˝.
23 Hi˭ Gayo jmee˭ Dio kyah˩ hnäh˝.
Kiyh˩ gyan´ na˩, hi˭ kway˭ cha´neh˭
kiyh˩ jee´ dsa¯ñee˭ lä˭jëë˭ øøh˩ jne´.
Erasto hi̱¯ koo˩ ku´sih¯ jee´ jwii¯ la¯,
kyäah´ øøh˩ jne´ Cuarto jmee˭ Dio
kyah˩ hnäh˝.
24 Wa´ mi¯jää˩ Jesucristo Dsa¯jøøh˩
jnän` lä˭jëë˭ hnäh˝. Wa´ la˩ lä˭ja̱¯.
25 Dio le˝ jmeey˩ jäh˩ hnäh˝ ko̱o̱¯
hweh¯ kyäah´ ju˩hmëë˝ kih˩ Jesu-
cristo he¯ kwan˭ la¯. Lä˭jë˭ juu˩ la¯
ma´ na¯hmää´ jää˩, lä˭jiih˩ ma´ ga˭nøø˩
jmi¯ gyuu˭.
26 Pero na˩ ma¯lä¯jnä˝ juu˩ la¯ ta˭la˭
kyäah´ he¯ ga˭sii˝ lä˭jëë˭ hi̱¯ ga˭ngëë˩
juu˩ kih˩ Dio llo˝joo˩, lä˭ko̱o̱¯ la˩ mada¯
kih˩ Dio hi̱¯ chäa̱¯ lä˭jë˭ joh˝ jmii´ cha¯.
Ga˭mi˭jnääy¯ juu˩ la¯ mah˩ lä˭dsoo˝

dsë˺ läˆjëë̱ˆ dsa¯ hiˆ läˆja̱¯ läˆnɯɯyh´
kiyh˺.
27 Ja̱a̱¯ Dio ba´ hi̱¯ kyɯɯh˜
cha¯miih¯. Wa´ la˺ jɯɯh¯ kiyh˺ läˆjëˆ
joh´ jmii´ cha¯, taˆlaˆ kih˺ Jesucristo.
Wa´ la˺ läˆja̱¯.

1 Corintios
He¯ la¯ to¯në´ je¯ he¯ ga˖sɨɨ´ Paa´ kih¹ øøh⁺ jne´ hi¯ chaa¯ Corinto

1 Jnä´ Paa´ na¯hñaan´ laan¹ apóstol kyaa⁺ Jesucristo lä˖ hyoh¯ dsë⁺ Dio. Ko¯jøh´ kyaah´ Sóstene øøh⁺ jne´,
2 sɨɨn˖ kyah⁺ hnäh´ hi¯ laa⁺ gwah˖ kih⁺ Dio jee´ jwɨɨ¯ Corinto. Laah⁺ hnäh´ kyaa⁺ Dio ta˖la˖ kih⁺ Cristo Jesús, ma¯na¯lleeh´ hnäh´ mah⁺ leeh´ hnäh´ na¯jngëë¹. Hi˖ juu¹ la¯ la⁺ kih⁺ lä˖jëë˖ hi¯ tääh´ ta˖ la˖ ta˖ jnø˖ ka¯läh´, lä˖jëë˖ hi¯ chuu´ kih⁺ Dio ta˖la˖ kih⁺ Jesucristo Dsa¯jøøh¹ jnän`. Jëëh´, jaa¯ ba´ laa⁺ Dsa¯jøøh¹ jnän`kyaayh´.
3 Ngɨɨn´ kih¹ Dio hi¯ laa⁺ Tää`jnän`hi˖ ngɨɨn´ kih¹ Jesucristo Dsa¯jøøh¹ jnän`, wa´kway´ he¯ llu⁺ kyah⁺ hnäh´, hi˖ wa´ jmeey´ hii´ tii´ kyah¹ hnäh´.

Lä˖jë˖ he¯ llu⁺ he¯ ga˖hñah⁺ jne´ kih¹ Cristo

4 Lä˖jë˖ jiih˜ kwan˖ ti´hmaah´ kih¹ Dio jnän` kwaat˜ kyah⁺ hnäh´, jëëh´ cha¯miih¯ he¯ llu⁺ ga˖kwëëh⁺ Dio hnäh´ he¯ la´ ga˖kway´ ba´ ta˖la˖ kih⁺ Cristo Jesús.
5 Kih⁺ he¯ laah⁺ hnäh´ koo¯ kyaah´ Cristo he¯ja¯ cha¯ cha¯miih¯ he¯ ga˖hñah⁺ hnäh´ kih⁺ Dio. Ma¯tëë´ hnäh´ juu¹ kiyh⁺ hi˖ lä˖ja¯ ma¯tëë´ hnäh´ cha¯miih¯ hɨɨ´dsë¯ llu⁺.
6 Kih⁺ he¯ ma¯jä´ koo¯ hweh¯ juu¹ kih⁺ Cristo kyaah´ hnäh´,
7 he¯ja¯, mo˖so˖ cha¯ ga´ he¯ ga´ hnøø¹ hñah˖ hnäh´ kih⁺ Dio jëëh´ ma¯hñah˜ ba´ hnäh´ hi˖ ma¯cha¯ o¯jøh˖ dsë¯ kyah⁺ hnäh´ he¯ tëëh⁺ hnäh´ ya˖jwɨɨ⁺ kiyh⁺ wa´ra¯ ga˖të´ jee´ lä˖jnää´ Jesucristo Dsa¯jøøh¹ jnän`.
8 Hi˖ hñii´ bih⁺ jmeey⁺ go´taah´ hnäh´ koo¯ hweh¯ lä˖jiih¹ llaa˖ mah⁺ mo˖so˖ cha¯ ga´ he¯ na¯bääh` hnäh´ ni˖ miih¯ wa´ra¯ ga˖të´ jee´ jäh´ Jesucristo Dsa¯jøøh¹ jnän`.
9 Ma˖ra˖ he¯ mi¯te⁺ ba´ Dio juu¹ kih⁺. Hi¯ he´ ba´ hi¯ ga˖tëëh⁺ hnäh´ mah⁺ jmeeh¹ hnäh´ ko¯jøh´ kyaah´ Jooy´ Jesucristo, Dsa¯jøøh¹ jnän`.

Ga˖laa⁺ ma˖ kih¯kih⁺ øøyh¯ jee´ jwɨɨ¯ Corinto

10 He¯ja¯ chuun´ kyaah´ hnäh´ øøhn⁺, kyaah´ hih˖ kih⁺ Jesucristo Dsa¯jøøh¹ jnän`. Jmee˖ bii⁺ hɨɨ⁺ koo¯ ba´ juu¹ kyah⁺ hnäh´ lä˖jëë˖ hnäh´ mah⁺ sa˖ leeh´ hnäh´ to⁺ nää⁺. Koo¯ nëë¹ ba´ go¯taah´ hnäh´. Wa´ la¹ koo¯ ba´ hɨɨ´dsë¯ kih⁺ jee´ lä˖jëë˖ hnäh´.
11 Øøhn⁺, ga˖nuun⁺ ha¯ lä˖ tääh´ hnäh´, ga˖jmeeh⁺ dsa¯ kyaa⁺ Cloé juu¹ he¯ cha¯ hnii¯ jee´ kyah¹ hnäh´.
12 Lä˖la¯ ba´ ngoo¹ juu¹ la¯. Ko¯llaa´ hnäh´ jwah´ hnäh´: “Jnä´ jmeen˖ ko¯jøh´ kyaah´ Paa´.” Hi¯ jñah´ jäh´: “Jnä´ kyaahn´ Apolo.” Hi¯ jñah´ jäh´: “Jnä´ kyaahn´ Pee´.” Hi¯ jñah´ jäh´: “Jnä´ laan⁺ kyaah´ Cristo.”
13 Ha¯ ba´ lä˖ la⁺ juu¹ ja¯. ¿Che´ laa¹ uu⁺ uu¯ Cristo? ¿Che´ jnä´ ga˖taan¯ dsoh´ hma¯cru¯ kwaat˜ kyah⁺ hnäh´? ¿Che´ ga˖saa¯ hnäh´ jmɨɨ¯ lä˖hih˖ kin˖?
14 Kwan˖ ti´hmaah´ kih¹ Dio sa˖ ga˖chaan` dsa¯ jmɨɨ¯ jee´ kyah¹ hnäh´. Ma˖la˖ Crispo kyaah´ Gayo ba´ ga˖chaan`jmɨɨ¯.
15 He¯ja¯ ni˖ jaa¯ dsa¯ sa˖ le´ jäh˖ he¯ na¯saah¯ hnäh´ jmɨɨ¯ kyaah´ hih˖ kin˖.
16 Hi˖ ga˖chaan`jmɨɨ¯ hi¯ chaa¯ kih⁺ Estéfana ka¯läh´. Pero sa˖ man˖ che´ chaa¯ ga´ jñah´ hi¯ ga´ ga˖chaan`jmɨɨ¯.
17 Jëëh´, sa˖ ga˖chee⁺ Cristo jnä´ mah⁺ chaan´ dsa¯ jmɨɨ¯. Ga˖chee⁺ jnä´ mah⁺ kwan` ju¹hmëë´ kiyh⁺ ba´. Hi˖ sa˖ hlëëhn´ kyaah´ juu¹ kaah´, ha¯ ga¯ che¯ sa˖ hä´ ta´ he¯ ga˖taa¯ Cristo dsoh´ hma¯cru¯.

Kyaah´ Cristo ga˖lä˖jnä´ he¯ kyɨɨh˜ Dio cha¯miih¯

18 Jëëh´, kih⁺ hi¯ dsa¯kah˜ jwë¹, ngaah´ ba´ la¹ juu¹ he¯ ga˖taay¯ dsoh´ hma¯cru¯. Pero jnä`jne´ hi¯ dsa¯lää´, juu¹ la¯ la⁺ be´ kih⁺ Dio ba´.
19 Lä˖koo¯ na¯sɨɨ¯ juu¹ kih⁺ Dio:

Heen¯ go¯te˜ hɨɨ´dsë¯ kih⁺ hi¯ kyɨɨh˜ cha¯miih¯.

Jñuuhn´ lä˭jë˭ he¯ ma¯mi¯tëë¯ dsa¯
hi̱¯ ngëë´ cha¯miih¯, ga˭jäh´
Dio.
20 ¿Na¯ hi̱¯ kyuuh˜ cha¯miih¯? ¿Na¯
hi̱¯ ma¯mi¯tëë¯ cha¯miih¯? ¿Na¯ hi̱¯
lih˭ ti¯choo˭ juu' jmɨ¯gyuu˭ la¯? ¿Che´
sa˭ ga˭jmee´ Dio ga˭jä̱´ ta˭ hwa' lä˭jë˭
he¯ kyuuh˜ dsa¯ jmɨ¯gyuu˭?
21 Cha¯miih¯ huu´dsë¯ llu' cha¯
kih' Dio, he¯ja̱¯ sa˭ ga˭kway´ jwë'
ma¯lä¯kyu̱u̱˭ dsih´ kya̱a̱h´ he¯ kyuuh˜
dsa¯ cha¯miih¯. Ga˭tɨh' dsëy' lää̱y'
dsa¯ hi̱¯ jmee˭ dsoo´ dsë' kiyh' ba´,
ta˭la˭ kih' he¯ kwa' dsa¯ juu' kiyh'
ma˭ke˭ jäh´ dsa¯, ngaah´ juu' na¯.
22 Dsa¯ judiu hnøø' jëëy' ko̱o̱¯ he¯
juh¯ga̱a̱¯. Hi˭ dsa¯ griego hnooyh¯
ha¯ lä˭ jee´ lä˭kyuuyh˜ cha¯ga´miih¯
ba´.
23 Pero jne´, ga˭nøø' ba´ jne´ kwa´
jne´ juu' he¯ ga˭ta̱a̱¯ Cristo dsoh´
hma¯cru¯. Hi˭ juu' la¯ la' o¯hih˭ kih'
dsa¯ judiu, hi˭ kih' dsa¯ griego la' juu'
ngaah´ ba´.
24 Pero kih' hi̱¯ ga˭tëëh' Dio, dsa¯
judiu lä˭kye̱¯ griego, juu' kih' Cristo
mi¯jnää˭ ha¯ lä˭ko̱o̱¯ be´ sa˭ cha¯ kih'
Dio, hi˭ ha¯ lä˭ko̱o̱¯ sa˭ kyuuyh˜.
25 Ma˭ke˭ jäh´ dsa¯, ngaah´ la' juu'
kih' Dio, pero kye̱e̱´ cha¯ga´miih¯ he¯
kyuuh˜ Dio lä˭ko̱h´ ga´ he¯ kyuuh˜
dsa¯. Hi˭ ma˭ke˭ jäyh´ sa˭ be̱e̱´ juu'
kih' Dio, pero cha¯ga´miih¯ be̱e̱´ ba´
lä˭ko̱h´ ga´ juu' kih' dsa˭.
26 Jëë` da´ hnäh´ øøhn', ha¯ lä˭
ma´ tä̱ä̱h´ hnäh´ lä˭ ma´ ga˭tëëh' Dio
hnäh´. Sa˭ jwë̱ë̱´ hnäh´ hi̱¯ ma´
kyuuh˜ cha¯miih¯ lä˭ko̱o̱¯ te' he¯
ma¯mi¯tëë¯ dsa¯ jmɨ¯gyuu˭. Sa˭ jwë̱ë̱´
hnäh´ hi̱¯ ma´ jmee˭ hih˭, hi˭ ni˭ sa˭
jwë̱ë̱´ hnäh´ hi̱¯ ma´ hii´ juu' kih'.
27 Ga˭lle̱e̱h¯ Dio hi̱¯ sa˭ kyuuh˜
ni˭ miih¯ jmɨ¯gyuu˭ la¯ mah' lley˭
o¯hih˭ kih' hi̱¯ kyuuh˜ cha¯miih¯, hi˭
ga˭lle̱e̱yh¯ hi̱¯ sa˭ be̱e̱´ jmɨ¯gyuu˭ la¯
mah' lley˭ o¯hih˭ kih' hi̱¯ be̱e̱´.
28 Lä˭kye̱¯ hi̱¯ sa˭ lä˭jë̱ë̱n´, lä˭kye̱¯
hi̱¯ sa˭ tä̱ä̱hn´ ta´ jmɨ¯gyuu˭ la¯,
ga˭lle̱e̱h¯ Dio, hi˭ lä˭jë̱ë̱˭ hi̱¯ sa˭ la̱a̱'
ni˭ miih¯ ga˭lle̱e̱yh¯ mah' jmä̱ä̱y' ta˭
koo´ lä˭jë̱ë̱˭ hi̱¯ la̱a̱' ka̱a̱h´.
29 Lä˭ja̱¯ ni˭ ja̱a̱¯ sa˭ le´ jmää' hñii´
jøø̱h' cha´në´ Dio.
30 Ta˭la˭ kih' Dio ba´ ja̱¯, he¯
tä̱ä̱h´ hnäh´ kya̱a̱h´ Cristo Jesús. Hi˭
kya̱a̱h´ Cristo ga˭jmeey´ kyu̱u̱h˜ jne´
cha¯miih¯, he¯ja̱¯ llu̱u̱' jne´, na¯jngëë'
jne´, hi˭ na¯la̱a̱´ jne´ ta˭la˭ kih' Cristo.
31 He¯ja̱¯ lä˭ko̱o̱¯ na¯sii¯ juu' kih'
Dio: “Hi̱¯ hnøø' jmää' hñii´ jøø̱h', wa´
jmä̱ä̱y' hñiiy´ jøø̱h' kih' he¯ la̱a̱y' kya̱a̱'
Dsa¯jøø̱h' jnän`.”

2

1 Lä˭ ma´ ñeen´ na´jë̱ë̱n˭ hnäh´
ga˭kwan' juu' kih' Dio, pero sa˭
ga˭hlë̱ë̱hn` hnäh´ kya̱a̱h´ juu' kaah´ ni˭
sa˭ ga˭jmeen' kyuuhn˜ cha¯miih¯.
2 Ga˭lla´ dsën˭ he¯ sa˭ hlëëhn´ kih'
wa´ he¯ cha¯ he¯ juu', ma˭la˭ juu'
kih' Jesucristo ba´ ga˭kwan', ha¯ lä˭
ga˭ta̱a̱y¯ dsoh´ hma¯cru¯.
3 Sa˭ ma´ cha¯ be´ kin˭ lä˭ ma´ gyan´
jee´ tä̱ä̱h´ hnäh´. Ga˭lä˭gohn˭ lä˭jii̱h'
ga˭jlä̱ä̱n'.
4 Lä˭ ma´ ga˭kwan' juu' sa˭
ga˭hlë̱ë̱hn` hnäh´ lä˭ko̱o̱¯ hlëëh˭ ja̱a̱¯
hi̱¯ kyuuh˜ cha¯miih¯ mah' ma´
jmeen` lä˭ngëëh´ hnäh´. Ga˭lä˭jnä´
jë̱ë̱¯ go¯te˜ he¯ ga˭hlëëhn` kya̱a̱h´ be´
he¯ ga˭kwa´ Jmɨ¯lle´ kih' Dio.
5 Lä˭jwë´ ja̱¯, ja̱˭ kya̱a̱h´ he¯ kyuuh˜
dsa¯ cha¯miih¯ ga˭jmeeh´ hnäh´
dsoo´ hoh´ hnäh´. Kya̱a̱h´ be´ kih' Dio
ba´ ja̱¯, he¯ ga˭lä˭dsoo´ hoh´ hnäh´.

Lä˭la¯ ba´ la' huu´dsë¯ llu' kih' Dio

6 Dsoo´ ba´ hlëëh´ jne´ kya̱a̱h´
huu´dsë¯ llu' jee´ kih' dsa¯ ma¯ka̱a̱h´
kya̱a̱h´ juu' kih' Dio. Pero ja̱˭ kya̱a̱h´
huu´dsë¯ he¯ cha¯ jmɨ¯gyuu˭ la¯, ni˭
kih' hi̱¯ jmee˭ hih˭ hi̱¯ tä̱ä̱h´ na' hi̱¯ lle`
kih' he̱e̱' go¯te˜.
7 Hlëëh´ jne´ lä˭ko̱o̱¯ la' huu´dsë¯ kih'
Dio he¯ ma´ na¯hmää´ jä̱ä̱'. Ma¯ñe¯
ba´ Dio, jä̱ä̱' ja̱¯ga´ nøø' jmɨ¯gyuu˭ ha¯
lä˭ jwë´ tëëy˭ jne´ ya˭jwii' kiyh'.
8 Ni˭ ja̱a̱¯ dsa¯ta´ hi̱¯ cha̱a̱¯
jmɨ¯gyuu˭ la¯, sa˭ ga˭lä˭ñe˭ ha¯ lä˭
la' huu´dsë¯ kih' Dio. Wa´ra¯ jäh´
kih' ga˭lä˭ñey˭, sa˭ ma´ tä̱ä̱y˭ dsoh´

hma¯cru¯ Dsa¯ta´ hi¯ jøøh' ga´ kih' jee´
lä˭jëë˭.
9 Pero lä˭la¯ ba´ na¯sii¯ juu' kih' Dio:
He¯ sa˭ ma¯jëë˭ dsa¯, he¯ sa˭
ma¯nuuy˝, he¯ sa˭ ma¯jmee˝
dsa¯ hʉʉ´dsë¯ kih',
he¯ ja¯ ba´ ma¯mi¯llu' Dio kih' lä˭jëë˭
hi¯ hnää' Dsa¯jøøh' jnän`.
10 Jnä` jne´ ba´ ga˭mi˭jnää¯ Dio ha¯
lä˭ la' hʉʉ´dsë¯ kiyh' ta˭la˭ kyaah´
Jmi¯lle˝ kiyh'. Jëëh˝ Jmi¯lle˝ kyʉʉh˜
ba´ ga˭lä˭jë˭. Lä˭kye¯ hʉʉ´dsë¯ kih'
Dio he¯ sa˭ lä˭këh´ jne´ jmii´ lä˭kyʉʉh˜
jne´, hi¯ he˝ ba´ kyʉʉh˜.
11 Sa˭ chaa¯ dsa¯ hi¯ ñe¯ ha¯ lä˭
la' kih' jñah˝ dsa¯. Ma˭la˭ jmi¯lle˝
kiyh' ba´ ñe¯. Ja¯ba´ lä˭ja¯ la' kih'
Dio ka¯läh˝. Sa˭ chaa¯ hi¯ ñe¯ ha¯ lä˭
laay'. Ma˭la˭ Jmi¯lle˝ kiyh' hñiiy˝ ba´
ñe¯.
12 Jne´ hi¯ ma¯heeh¯ juu' kih' Dio,
sa˭ ga˭hñah' jne´ jmi¯lle˝ he¯ cha¯
jmi¯gyʉʉ˭ la¯. Ga˭hñah' jne´ Jmi¯lle˝
he¯ ga˭cheee' Dio mah' lä˭ñe´ jne´ ha¯
lä˭koo¯ te' he¯ ga˭kwëëh' Dio jne´.
13 Kih' he¯ na¯ ba´ hlëëh´ jne´. Pero
ja˭ kyaah´ juu' he¯ ma¯mi¯tëë' jne´
kih' dsa¯ hi¯ kyʉʉh˜ cha¯miih¯. He¯
ma¯mi¯tëë' jne´ kih' Jmi¯lle˝ kih' Dio
ba´, he¯ ja¯ ba´ hlëëhn´. He¯ja¯ kwa¯
jnääh' juu' he¯ gwa˝ kiyh' mah' ngëën´
kih' jñah˝ hi¯ ma¯kye¯ Jmi¯lle˝ lä˭na¯.
14 Jaa¯ dsa¯ ta˭jmah' hi¯ sa˭ ga´
ma¯heeh¯ kih' Dio, sa˭ heeyh¯ he¯
gwa˝ kih' Jmi¯lle˝ kih' Dio. Juu' ngaah´
ba´ la' he¯ ja¯ kiyh', hi˭ ni˭ sa˭ lä˭këyh´
jmii´ lä˭ngëëy´, jëëh˝ kyaah´ be˝ kih'
Jmi¯lle˝ Na¯jngii' ba´ lä˭ngëë˝ jne´.
15 Pero ta˭ jyoh˝ ko¯taa¯, hi¯
ma¯hyoh˜ Jmi¯lle˝ Na¯jngii', lä˭këyh´
jmii´ kay' kwaat˜ kih' lä˭jë˭. Pero kiyh'
sa˭ chaa¯ hi¯ ka' kwaat˜.
16 Lä˭koo¯ na¯sii¯ juu' kih' Dio:
“¿Hii¯ ba´ kyʉʉh˜ he¯ hʉʉ´dsë¯ he¯
jmee˭ Dio? ¿Hii¯ ba´ lih˭ kwëëyh'
nʉʉh¯?” Pero jnän`, ma¯cha¯ hʉʉ´dsë¯
lä˭koo¯ la' hʉʉ´dsë¯ kih' Cristo.

3

Ko¯jøh˝ ba´ wa´ jmeen´ ta´ la¯ lä˭jëë˭ jne´

1 Lä˭ja¯ øøhn', sa˭ ga˭la' ma´ hlëëhn´
hnäh˝ lä˭koh˝ dsa¯ ma¯kaah´ hi¯
ga˭nää´ lä˭ hnøø' Jmi¯lle˝ Na¯jngii
'. Ga˭hlëëhn` hnäh˝ lä˭koo¯ lle` kih'
dsa¯ hi¯ ga˭nää´ lä˭koh˝ ngii˭ jmi¯ngo'
kih'. Ga˭hlëëhn` hnäh˝ lä˭koo¯ jaa¯
chih¯pih' hi¯ na' ga´ ma¯løø' jwë˝ kih'
Cristo.
2 Ga˭heeh¯ hnäh˝ lä˭koo¯ wa´jʉh˭,
kih' he¯ sa˭ ga´ ma¯lä¯ngëë˝ hnäh˝
lä˭koo¯ ngëë˝ dsa¯ ma¯kaah´. Hi˭ lä˭
ma¯tääh´ hnäh˝ ja¯ lä˭jiih' na'.
3 Hi˭ lä˭ ma¯ngoo' ja¯ba´ ga˭nää´
hnäh˝ lä˭koo¯ ngii˭ jmi¯ngo' kyah'
hnäh˝. Chaa¯ ko¯llaa´ hnäh˝ hi¯ llih˭,
hi˭ cha¯ hnii¯ jee´ kyah' hnäh˝, hi˭
ti¯chooh¯ hnäh˝ juu'. ¿Che´ sa˭ ñeh´
hnäh˝, jmi¯ngo' kyah' hnäh˝ ba´ na¯
he¯ jøø˭ he¯ ga˭nääh´ hnäh˝ lä˭koo¯
dsa¯ wa´ hi¯ cha¯ hi¯?
4 Lä˭ ma´ ga˭jäh´ hnäh˝: “Jnä˝ jmeen˭
ko¯jøh˝ kyaah´ Paa´”, mah' hi¯ jñah˝
ga˭jäh˝: “Jnä˝ jmeen˭ ko¯jøh˝ kyaah´
Apolo”, ¿che´ sa˭ ñeh´ hnäh˝, he¯
ga˭nää´ hnäh˝ lä˭koo¯ ngii˭ jmi¯ngo'
kyah' hnäh˝ ba´ ja¯?
5 ¿Hee¯ ba´ laa' jnä˝ ja¯? ¿Hee¯ ba´ laa
' Apolo? Sa˭ cha¯ he¯ laa' jnääh' ni˭
miih¯. He¯ jmee¯ jnääh' ta´he' kih' Dio
ba´ ja¯. Hi˭ ta˭la˭ kyaa' jnääh' ga˭heeh`
hnäh˝ kih' Dio. Lä˭jaa¯ lä˭jaa¯ jnääh'
ga˭jmee´ jnääh' ta´ he¯ ga˭hñah' jnääh
' kiyh'.
6 Jnä˝ ga˭jngëën' mi 'ju¯, Apolo
ga˭huu' jmii¯, pero Dio ba´ hi¯
ga˭mi˭kwaa¯ ta´ he¯ ga˭jmee´ jnääh'.
7 Sa˭ cha¯ he¯ laa' ni˭ miih¯ hi¯
jngëë¯ hi˭ hi¯ huu˜ jmii¯ he¯ na¯jnää´.
Dio ba´ hi¯ jøøh', hi¯ he˝ ba´ hi¯ jmee˭
dsa¯kwaa˭ ta´ kih'.
8 Kwee¯ ba´ laa' hi¯ jngëë¯ kyaah´
hi¯ huu˜ jmii¯. Hi˭ Dio ba´ mi¯hmaah`
kih' lä˭jaa¯ lä˭jaa¯ lä˭koo¯ te' ta´ he¯
jmeey˭.
9 Jmee¯ jnääh' ko¯jøh˝ ta´ kih' Dio.
Hi˭ hnäh˝ laah' hnäh˝ lä˭koo¯ hwa'
jee´ jmee¯ jnääh' ta´ kih' Dio, hi˭ laah'
hnäh˝ lä˭koo¯ hne¯ jʉʉh¯ kiyh'.
10 Kyaah´ ta´ he¯ hä´ goon˭ he¯ la´

ga˗hyohn˺ kih˺ Dio, ga˗jmeen˺ lä˗kǫǫ˜
jmee˗ të˗hyah˗ hi̱˜ ma˜tëë˜ llu˺,
ga˗jmeen˺ ma˜tɨɨ´ na´hyah˜ kih˺ hne˺
ja̱˜. Hi˗ jñah´ ba´ hi̱˜ choo˗ na´hyah˜.
Pero lä˗jaa̱˜ lä˗jaa̱˜ jmee˗ bii˺ jëëy˺
kwee˜ ha˜ lä˗ chooyh˺ na´hyah˜ ja̱˜.
11 Sa˗ chaa̱˜ ni˗ jaa̱˜ hi̱˜ na˜ngë˺ jwë˺
jmee˺ jyoh´ ma˜tɨɨ´ na´hyah˜, lä˗kǫh´
he˜ ma˜na˜la˜. Jesucristo ba´ laa̱˺
ma˜tɨɨ´ na´hyah˜ ja̱˜.
12 Wa´ra˜ ga˗choo´ dsa˜ na´hyah˜
ja̱˜, kǫ˜llaa̱´ kooh˺ ku´nøø˜, kuu´ tøø˜,
kuu̱´ he˜ hmooh˺, jwɨ´ hma˜, wa´ñii˜,
moo˜ kii̱˜.
13 Hi˗ lä˗jnä´ ha˜ lä˗ ma˜jmee´
lä˗jaa̱˜ lä˗jaa̱˜. Jëëh´ lloo˜ kǫǫ˜ jmɨɨ´
lä˗jnä´ kyaa̱h´ wa´je˜, ha˜ lä˗ la˺ ta´ he˜
ma˜jmeey´. Wa´je˜ ja̱˜ mi´jnää˗ che´
llu˺ ta´ kiyh˺.
14 Cher´mah˺ ga˗jä´ kǫǫ˜ hweh˜ ta´
he˜ ga˗chooy´ në´ ma˜tɨɨ´ na´hyah˜ ja̱˜,
hyoyh˗ jñeey˺.
15 Hi˗ cher´mah˺ ga˗koo´ ta´ he˜
ga˗jmeey´ ja̱˜, ma˜hee̱˗ ba´ ta´ ja̱˜.
Pero läay´ ba´, le´ kiyh˺ lä˗kǫǫ˜ he˜
ga˗laay˺ he˜ ma´ kaay˗.
16 ¿Che´ sa˗ ñeh´ hnäh´ laah˺ hnäh´
gwah˗ kih˺ Dio hi˗ ja˜ba´ Jmɨ˜lle´ kih˺
Dio hää´ neh˗ tuh˜hoh´ hnäh´?
17 Cher´mah˺ chaa̱˜ hi̱˜ ga˗hee̱˺
gwah˗ kih˺ Dio, lä˗ja̱˜ hee̱˺ Dio hi̱˜ he´
ka˜läh´. Jëëh´ na˜jngɨɨ˺ gwah˗ kih˺ Dio
hi˗ he´ ba´ hnäh´, laah˺ hnäh´ gwah˗
kiyh˺.
18 Ta˗ mi˜gaa̱ ˺ hnäh´ hñaah˺.
Cher´mah˺ laah´ hnäh´ kyuuh˜ hnäh´
cha˜miih˜ lä˗kǫǫ˜ kyɨɨh˜ dsa˜
jmɨ˜gyɨɨ˗, jmää`hnäh´ hñaah˺ lä˗kǫǫ˜
jaa̱˜ hi̱˜ too˜ ba´ mah˺ lä˗ja̱˜ ba´
lä˗kyuuh˜ hnäh´ cha˜ga´miih˜.
19 Jëëh´, lä˗jë˗ he˜ kyɨɨh˜ dsa˜
jmɨ˜gyɨɨ˗, kih˺ Dio sa˗ jmää˺ he˜ ja̱˜
ni˗ miih˜. Lä˗la˜ na˜sɨɨ˜ juu˺ kih˺
Dio: “Dio ba´ lla˜dsëë`kih˺ hi̱˜ kyɨɨh˜
cha˜miih˜, ja̱˜ba´ kyaa̱h´ he˜ kyɨɨyh˜
ja̱˜ jmee˺ tä̱yh˗.”
20 Hi˗ lä˗ja̱˜ na˜sɨɨ˜ ka˜läh´: “Ñe˜ ba´
Dio sa˗ jmää˺ ni˗ miih˜ lä˗jë˗ hɨɨ´dsë˜
kih˺ hi̱˜ laa̱´ kyɨɨh˜ cha˜miih˜.”
21 Heh˺ lä˗ja̱˜, ni˗ jaa̱˜ sa˗ wa´ jmää˺
hñii´ jøøh˺ kih˺ he˜ jmeey˗ kǫ˜jøh´
kyaa̱h´ jaa̱˜ dsa˜kyaayh´. Jëëh´ kǫǫ˜
ba´ laay˺ jee´ lä˗jee̱˗.
22 Lä˗ja̱˜ Paa´, kyaa̱h´ Apolo, kyaa̱h´
Pee´, kyaa̱h´ kih˺ jmɨ˜gyɨɨ˗ la˜, lä˗ja̱˜
he˜ chaa̱˜ jne´, he˜ juu̱´ jne´, hi˗ kih˺
lä˗jë˗ he˜ cha˜ na˺ kyaa̱h´ he˜ na˺ ga´
jä˗, ga˗lä˗jë˗ ba´ la˺ jnän`.
23 Lä˗ja̱˜ ka˜läh´ laa̱˺ jne´ kyaa̱˺
Cristo, hi˗ Cristo laa̱˺ kyaa̱˺ Dio.

4

Lä˗la˜ la˺ ta´ kih˺ apóstol

1 Lä˗ja̱˜, wa´ jmee´ dsa˜ kwaa̱t˜ laa̱˺
jnääh˺ hi̱˜ jmee˗ ta´he˺ kih˺ Cristo ba´,
na˜hñaa̱´ jnääh˺ mah˺ mi´jnää˺ jnääh˺
juu˺ kih˺ Dio he˜ ma´ na˜hmää´ jää˺.
2 Hi˗ kih˺ hi̱˜ hä´ goo˜ kǫǫ˜ ta´, jmee˗
bii˺ mi˜tey˺ kyaa̱h´ ta´ he˜ hä´ gooy˜.
3 Sa˗ cha˜ he˜ jmee˺ cher´mah˺
hnäh´ o cher´mah˺ jñah´ ka̱˺ kwaa̱t˜
ha˜ lä˗ ngoon˺ kyaa̱h´ ta´ kin˗. Ni˗ jnä´,
sa˗ kyen´ kwaa̱t˜ ki˗ hñiin˗.
4 Ma˗ke˗ sa˗ hnɨɨ˜ hɨɨ´dsë˜ llu˺ kin˗,
pero ja̱˗ kyaa̱h´ he˜ na˜ hnøø˺ jäh˗
ma˜jän˺ llu˺. Dio ba´ hi̱˜ ngɨɨh˺ kwaa̱t˜
kin˗.
5 Lä˗ja̱˜, ta˗ ka̱˜ hnäh´ kwaa̱t˜ kih˺
ni˗ jaa̱˜, ta´kǫ˜jiih˺ sa˗ ga´ ma˜jah˜
Dsa˜jøøh˺ jnän`. Hi̱˜ he´ ba´ mi˜jnää˗
lä˗jë˗ he˜ hlɨɨh˺ he˜ ma˜jmee´ jne´ jee´
na˜hmää´, hi˗ mi˜jnääy˗ ha˜ lä˗ la˺
neh˗ tuh˜dsë˜ jne´. Ma´ja̱˜ ba´ hlëëh˺
Dio llu˺ kih˺ lä˗jaa̱˜ lä˗jaa̱˜ hi̱˜ hwee̱˺
llu˺.
6 He˜ llu˺ kyah˺ hnäh´ ba´ na˜ øøhn˺,
he˜ja̱˜ ma˜jwee̱ehn˺ hnäh´ ha˜ lä˗ la˺
kin˗ kyaa̱h´ Apolo he˜ sa˗ hnoon˺
jmää˺ dsa˜ jnääh˺ kaa̱h´. Mah˺ lä˗ja̱˜
lä˗ngëëh´ hnäh´ lä˗kǫǫ˜ hnøø˺ jäh˗
juu˺ la˜: “Ta˗ wa´ ngëën´ jwë˺ kih˺
lä˗kǫǫ˜ te˺ he˜ na˜sɨɨ˜.” Lä˗ja̱˜ ta˗
jmää˗ hnäh´ jøøh˺ ni˗ jaa̱˜ mah˺ jñah´
jmääh˗ hnäh´ ta˗ koo´.
7 ¿Hii̱˜ ba´ na˜ hi̱˜ ga˗jmää˺ hne˜
jøøh˺? ¿Hee˜ ba´ cha˜ kyah˺ he˜
sa˗ ga˗kwa´ Dio? Hi˗ cher´mah˺
ma˜hñah˜ ba´ hne˜ kih˺ Dio, ¿he˜la˺

jmäähˈ hñaahˏ jøøhˈ? Läˍkoo¯ he¯ saˍ
cha¯ he¯ ma¯hñah˜ ba´ jmeeh¯.
8 Ma¯cha¯ ba´ läˍjëˍ he¯ ma´ hnooh¯
hnäh´, ma¯cha¯ ba´ kuu´ kyahˈ hnäh´.
Ma¯gaa´ hoh´ jnäähˈ. Jmäähˍ hnäh´
hñaahˏ läˍkoh´ dsa¯ta´. Lluˏ wa´ra¯ jäh´
kihˏ maˍraˍ juˈdsoo´ ma¯laahˏ hnäh´
dsa¯ta´ mahˏ jmee´ jnäähˏ hihˍ ko¯jøh´
kyaah´ hnäh´.
9 Go¯ laanˍ, gaˍllaaˏ Dio jnäähˈ hi¯ laaˏ apóstole taˍ hwaˏ go¯te˜,
läˍkoo¯ he¯ gaˍjmeey´ hihˍ juu´ jnäähˈ. Läˍjëˍ he¯ gaˍngëë´ jnäähˈ gaˍjmee´
gaˍläˍdsaa˜ dsëˏ dsa¯ kyaaˏ jnäähˈ, läˍkye¯ ángele, hiˍ läˍjëëˍ dsa¯
jmɨ¯gyɯɯˍ ka¯läh´.
10 He¯ hnääˍ jnäähˈ Cristo, he¯ja¯
laaˏ jnäähˈ läˍkoo¯ dsa¯ too¯ ba´, pero
kyahˏ hnäh´ cha¯ cha¯miih¯ hɯɯ´dsë¯
lluˏ taˍlaˍ kihˏ Cristo. Saˍ cha¯ be´
kyaaˏ jnäähˈ, pero kyahˏ hnäh´ cha¯
cha¯miih¯. Hnääˏ dsa¯ hnäh´ pero
jnäähˈ saˍ taayh¯ ta´.
11 Läˍjiihˈ naˏ, kyaahˏ jnäähˈ, na¯kii¯
dsë¯ jnäähˈ, saˍ cha¯ hmɨɨh¯ he¯ kyeh´
jnäähˏ, kwaˍ dsa¯ jwërte kyaaˏ jnäähˈ,
saˍ cha¯ jee´ dsa´tooh´ jnäähˏ.
12 Läˍjiihˈ gaˍhwaa´ jnäähˏ gaˍjmee´
jnäähˏ ta´ mahˏ cha¯ he¯ jmeeˍ biiˏ
kyaaˏ jnäähˈ. Pero dso´jwɨɨ´ ba´ kwëëh˜
dsa¯ jnäähˈ, hiˍ jnäähˈ ngɨɨ´ jnäähˏ he¯
lluˏ kihˏ hi¯ jwä˜ dso´jwɨɨ´. Jëë´ jnäähˈ
wɨɨ´, pero kwëëh˜ ba´ dsë¯ jnäähˈ.
13 Hlëëhˍ dsa¯ wɨɨ´ kyaaˏ jnäähˈ, hiˍ
ngɨɨ´ jnäähˏ lluˏ kiyhˏ kihˏ Dio. Läˍjiihˈ
naˏ, saˍ hii˜ läˍjmääˏ jnäähˈ go¯te˜
jmɨ¯gyɯɯˍ la¯, laaˏ jnäähˈ läˍkoo¯
wa´hløø¯ he¯ be˜ dsa¯.
14 Saˍ ma¯sɨɨnˏ he¯ la¯ mahˏ jäh´
hnäh´ kyaah´ o¯hihˍ. He¯ jɯɯhn´
miih¯ kyahˏ hnäh´ ba´ la¯, kihˏ he¯
laahˏ hnäh´ läˍkoo¯ gyɯɯ¯ kyaanˍ hi¯
hnaanˍ.
15 Maˍkeˍ chaa¯ gyaaˏ mil dsa¯ hi¯
hlëëh˜ hnäh´ juuˈ kihˏ Cristo, pero jaa¯
ba´ hi¯ gaˍhlëëhˏ hnäh´ läˍ ma´ to¯në´
he¯ja¯ laanˏ läˍkoo¯ tää`kyaahˈ hnäh´.
Jëëh´ jnä´ ba´ gaˍjmeenˏ gaˍläˍchaaˍ
hnäh´ kyaah´ juˈhmëë´ kihˏ Cristo
Jesús.
16 He¯ja¯, chuun´ kyaah´ hnäh´,
jmee´ hnäh´ läˍkoo¯ jmeeˍ jnä´.
17 He¯ja¯ ba´ na¯, ma¯cheenˍ Tim-
otä dsa¯jëëˍ hnäh´. Peerˍ hnaaˍ
jnih´. Laayˏ läˍkoo¯ gyɯɯ¯ kyaanˍ,
mi¯teyˏ kihˏ Dsa¯jøøhˈ jnän`. Hi¯ na¯
jmeeˏ läˍdsooh˜ hoh´ hnäh´ läˍkoo¯
mi´ten` kihˈ Cristo. Jëëh´ jmeeˍ ba´
jnä´ läˍkoo¯ ma¯hlëëhn` dsa¯ läˍkaa¯
gwahˍ, wa´ ha¯ cha¯ ha¯ jee´ tääyh´.
18 Ko¯llaa´ hnäh´ ma¯jmääh` hnäh´
hñaahˏ kaah´. Laah´ hnäh´, jih´koh´ saˍ
lloon˜ na´jëën˜ hnäh´.
19 Pero chah´ ba´ nɨɨn` na´jëën˜
hnäh´ cher´mahˏ läˍja¯ hnøøˏ Dio.
Ma´ja¯ jëën¯ che´ cha¯ be´ kihˏ hi¯
jmää˜ hñii´ kaah´, o che´ ko¯ja¯ hlëëhˍ
bihˏ.
20 Jëëh´, he¯ tøøh´ jne´ kyaah´ Dio,
tøøh´ jne´ kyaah´ be´ kiyhˏ, saˍ laˏ
kyaah´ juuˈ he¯ koo¯ hlëëh´ jne´.
21 ¿Ha¯ ba´ läˍhnooh¯ hnäh´? ¿Che´
na´jëën˜ hnäh´ kyen´ koo¯ sɨ´hma¯, o
che´ jmeen` hnaanˍ hnäh´ kihˏ he¯
hwaan´?

5

Jaa¯ dsa¯ñɯɯh¯ gaˍkaaˏ më´ jñah´

1 Hii´ juuˈ cha¯ koo¯ he¯ hlɨɨhˈ jwërte
jee´ kyahˈ hnäh´ he¯ saˍ jmeeˍ dsa¯
hi¯ saˍ ma¯heeh¯ kihˏ Dio. Jäyh´,
chaa¯ jaa¯ jee´ kyahˈ hnäh´ hi¯ kyaah´
choˈhmay¯ (he¯ hnøøˏ jähˍ: më´
jmiiy¯).
2 Ha¯ ba´ läˍja¯ he¯ jmäähˍ hnäh´
hñaahˏ kaah´. Lluˏ ga´ wa´ra¯ jäh´
kihˏ kɨ´hooh´ hnäh´ mahˏ lleehˈ hnäh´
hi¯ jmeeˍ dso´kye¯ läˍna¯, jee´ kyahˈ
hnäh´.
3 Maˍkeˍ saˍ gyan´ kyaah´ hnäh´,
pero maˍraˍ he¯ hää´ ba´ jnä´ jee´
kyahˈ hnäh´ kyaah´ jmɨ¯lle´ kinˍ.
Maˍ ba´ jnä´, ha¯ läˍ jmeen` kihˈ hi¯
gaˍjmee´ dso´kye¯ na¯, läˍkoo¯ he¯
gyan´ko¯jøh´ kyaah´ hnäh´ ba´ ma¯laˍ.
4 Ja¯ go¯taah´ hnäh´ ko¯jøh´ kwaat˜
kihˏ Jesucristo Dsa¯jøøhˈ jnän`, hiˍ
jmee´ hnäh´ kwaat˜ he¯ hä´ jmɨ¯lle´
kinˍ ko¯jøh´ kyaah´ hnäh´. Ma´ja¯

kyąąh´ be´ kih¹ Jesucristo Dsa⁻jøøh¹
jnän`,
5 ngëë`hnäh´ dsa⁻ na⁻ ja´goo⁻ Tana´
mah¹ wa´ juu´ jmɨ⁻ngo¹ kiyh¹. Mah¹
lä⁺ja⁻ ląą´ jmɨ⁻lle´ kiyh¹ wa´ra⁻ ga⁺të´
jee´ jąh´ Dsa⁻jøøh¹ jnän`.
6 Sa⁺ llu¹ he⁻ jmąąh⁺ hnäh´ hñaah¹
kąąh´. ¿Che´ sa⁺ ñeh´ hnäh´, miih⁻ ba´
levadura lee⁺ kąąh¹ dsa⁻ lä⁺kąą⁻ koo⁻
nää¹ tɯ´ką´?
7 Jñuuh´ hnäh´ levadura ma⁻gyuh⁻
na⁻ mah¹ leeh´ hnäh´ koo⁻ nää¹ tɯ´ką´
hmëë´ ba´ he⁻ sa⁺ kyąąh´ levadura,
lä⁺llu¹ he⁻ ma⁻na⁻jngëëh¹ hnäh´ na¹.
Jëëh´, he⁻ llu¹ jnän` he⁻ ga⁺jngëëh¹
dsa⁻ Cristo hi⁻ ląą¹ borrego mäh¹
jnän`.
8 La¹ lä⁺koo⁻ he⁻ tøøh´ jne´ jmɨɨ´ he⁻
kyehn´ borrego mäh¹ jee´ sa⁺ le´ kihn´
levadura. He⁻ją⁻ wa´ jñuuhn´ kih¹
he⁻ hlɨɨh¹. Mo⁺so⁺ wa´ jmee´ ga´ jne´
he⁻ ngɨɨ⁺ jmɨ⁻ngo¹ jnän`. He⁻ na⁻
la¹ lä⁺koh´ levadura ma⁻gyuh⁻. Wa´
kyen´ koo⁻ nëë¹ ba´ hɯɯ´dsë⁻ lä⁺ hnøø¹
kih¹ ju¹dsoo´. He⁻ na⁻ la¹ lä⁺koo⁻ he⁻
kihn´ he´ñiih⁻ he⁻ sa⁺ kyąąh´ levadura.
9 Lä⁺ ma´ ga⁺sɨɨn¹ kyah¹ hnäh´ jąą¹,
ga⁺jwëëhn¹ hnäh´, mo⁺to⁺ jmee⁻
hnäh´ ko⁻jøh´ kyąąh´ hi⁻ ga⁺nää´
kyąąh´ wa´ hi⁻ cha⁻ hi⁻.
10 Sa⁺ jwahn⁺ kih¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁺
ma⁻heeh⁻ juu¹ kih¹ Dio, hi⁻ kąąh~ wa´
hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ hnøø¹ lih⁺ cha⁻miih⁻
kuu´, hɨɨy~ kih¹ dsa⁻, jmąąy~ jøøh¹ dio
hi⁻ na⁻ląą⁻ kąąh~ dsa⁻. Cher´mah¹
tøøh´ ba´ jne´ jmɨ⁻gyɯɯ⁺ la⁻, ma⁺ra⁺ he⁻
tøøh´ ba´ jne´ jee´ kih¹ dsa⁻ hi⁻ jmee⁺
lä⁺na⁻.
11 Lä⁺la⁻ ba´ ga⁺sɨɨn¹ kyah¹ hnäh´.
Mo⁺to⁺ jmee⁻ hnäh´ ko⁻jøh´ kyąąh´ ni⁺
jąą⁻ hi⁻ jäh´ ląąy¹ øøh¹ jne´ cher´mah¹
kąąyh~ wa´ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁺ cher´mah¹
hnøøy¹ liyh⁺ cha⁻miih⁻ kuu´, jmąąy~
jøøh¹ hi⁻ na⁻ląą⁻ kąąh~ dsa⁻, hlëëyh⁺
wɨɨ´ kih¹ dsa⁺, ląąy¹ lla´hiih⁻, hɨɨy~ kih¹
dsa⁺. Ni⁺ ta⁺ kuh⁻ hnäh´ ko⁻jøh´
kyąąyh´.
12 Sa⁺ ga⁺tëën´ llan´ ta´ kih¹ hi⁻ sa⁺
ma⁻heeh⁻ juu¹ kih¹ Dio. Pero kih¹ hi⁻
jmee⁺ ko⁻jøh´ kyąąh´ jne´, ¿he⁻la¹ sa⁺
lla´ jne´ ta´ kiyh¹?
13 He⁻ją⁻ llee` hnäh´ hi⁻ hlëëh¹ he´
jee´ kyah¹ hnäh´. Pero Dio ba´ lla¹ ta´
kih¹ hi⁻ sa⁺ ma⁻heeh⁻ juu¹ kiyh¹.

6

Ma´ hnaah⁻ øøyh⁻ dsa⁻ta´ cha´ně´ hi⁻ sa⁺ ma⁻heeh⁻ juu¹ kih¹ Dio

1 Cher´mah¹ chąą⁻ ją⁻ hi⁻ cha⁻
hnii⁻ kih¹ kyąąh´ øøh⁻, ¿che´ sa⁺
lä⁻hiiyh´ dsooy¹ ně´ta´ cha´ně´ ją⁻ hi⁻
sa⁺ ma⁻heeh⁻ juu¹ kih¹ Dio, lla⁻ he⁻
ma´ dsooy¹ cha´ně´ hi⁻ ląą¹ kyąą¹ Dio?
2 ¿Che´ sa⁺ ñeh´ hnäh´ lloo~ koo⁻ jmɨɨ´
hi⁻ na⁻jngëë¹ ba´ llay¹ ta´ kih¹ dsa⁻
jmɨ⁻gyɯɯ⁺? He⁻ją⁻ cher´mah¹ hñah⁺
hnäh´ jwë¹ llah¹ hnäh´ ta´ kih¹ dsa⁻
jmɨ⁻gyɯɯ⁺, he⁻la¹ sa⁺ le´ llah¹ hnäh´ ta´
kih¹ koo⁻ mɨ¹juu¹ he⁻ sa⁺ la¹ jɯɯh⁻?
3 ¿Che´ sa⁺ ñeh´ hnäh´ lla´ jne´ ta´ kih¹
ángele ka⁻läh´? ¿Ha⁻ lä⁺ją⁻ sa⁺ le´ lla´
jne´ ta´ kih¹ hi⁻ chąą⁻ jmɨ⁻gyɯɯ⁺ la⁻?
4 He⁻ją⁻ ga´ ma⁻cha⁻ koo⁻ hnii⁻
jee´ kyah¹ hnäh´ jmɨ⁻gyɯɯ⁺ la⁻, ¿he⁻la¹
go´tøøh¹ hnäh´ goo⁻ hi⁻ sa⁺ ma⁻heeh⁻
juu¹ kih¹ Dio?
5 Hlëëhn´ lä⁺na⁻ mah¹ jä⁺ o⁻hih⁺
kyah¹ hnäh´. ¿Ha⁻ lä⁺ la¹ kyah¹ hnäh´?
¿Che´ sa⁺ chąą⁻ ni⁺ ją⁻ øøh¹ hnäh´ hi⁻
cha⁻ hɯɯ´dsë⁻ llu¹ kih¹ mah¹ mi⁻eey⁺
juu¹ kyah¹ hnäh´?
6 Lla⁻ he⁻ ma´ jmeeh¹ hnäh´ lä⁺ją⁻,
te⁻jëëh´ hnäh´ kyąąh´ øøh¹ hnäh´
mah¹ ga⁺nääh´ hnäh´ cha´ně´ hi⁻ sa⁺
ma⁻heeh⁻ juu¹ kih¹ Dio mah¹ llay¹ ta´
kyah¹ hnäh´.
7 Kih¹ he⁻ te⁻jëëh´ hnäh´, ma⁻hląąh⁻
hnäh´ kyąąh´ dsa⁻kyąąh´ hnäh´.
¿He⁻la¹ sa⁺ kwëëh~ hoh´ hnäh´
cher´mah¹ lla⁻dsëëy` hnäh´? ¿He⁻la¹
sa⁺ kwëëh~ hoh´ hnäh´ cher´mah¹
jmeeyh⁺ hnäh´?
8 Lla⁻ he⁻ ma´ kwëëh¹ hoh´ hnäh´,
lla⁻dsëëh` hnäh´ kih¹ dsa⁺, mah¹
jmeeh´ hi⁻ ląą¹ ją⁻ba´ øøhn¹.
9 ¿Che´ sa⁺ ñeh´ hnäh´, lä⁺jëë⁺ hi⁻
hñaa⁻ dsë¹, sa⁺ heyh¹ ya⁺jwɨɨ¹ kih¹
Dio? Ta⁺ mi⁻gąą¹ hnäh´ hñaah¹.
Hi⁻ sa⁺ na⁻jee⁻ goo⁻ kąąyh~ wa´ hi⁻
cha⁻ hi⁻, kyąąh´ hi⁻ jmąą~ jøøh¹ dio

hi̱⁻ na⁻laa̱⁻ ka̱a̱h˜ dsa⁻, kya̱a̱h´ hi̱⁻ na⁻jee̱⁻ goo⁻ ka̱a̱yh˜ hi̱⁻ la̱a̱¹ kya̱a̱¹ jñah´, kya̱a̱h´ dsa⁻ñuuh⁻ hi̱⁻ jmee⁺ lä⁺ jmee⁺ dsa⁻më´, kya̱a̱h´ dsa⁻ñuuh⁻ hi̱⁻ ka̱a̱h˜ he´ ba´ dsa⁻ñuuh⁻ dsa⁻kya̱a̱yh´, hi̱⁻ he´ sa⁺ he̱h¹ ya⁺jwii¹ kih¹ Dio.

10 Lä⁺ja̱⁻ hi̱⁻ hii̱˜ kih¹ dsa⁺, hi̱⁻ hee̱´ dsë¹ kuu´, lla´hii̱h⁻, hi̱⁻ jwä˜ dso´jwii´ kih¹ dsa⁻kya̱a̱h´, hi̱⁻ ga⁺nää´ mi⁻ga̱a̱⁺ dsa⁺, sa⁺ he̱yh¹ ya⁺jwii¹ kih¹ Dio.

11 He⁻ ja̱⁻ ma´ la̱a̱¹ ko̱⁻lla̱a̱´ hnäh´. Pero na¹ ma⁻na⁻che´ dso´kye⁻ kyah¹ hnäh´, ma⁻na⁻jngëëh¹ hnäh´, hi⁺ lluu̱¹ hnäh´ ta⁺la⁺ kih¹ Jesucristo Dsa⁻jøøh¹ jnän`, hi⁺ ta⁺la⁺ kih¹ Jmɨ⁻lle´ kih¹ Dio jnän`.

Hnøø¹ dsa´tooh´ jne´ jmeen´ lä⁺ hnøø¹ Dio

12 Ga⁺lä⁺jë⁺ ba´ na⁻ngën¹ jwë¹ jmeen`, pero ja̱⁺ lä⁺jë⁺ jmää¹ ta´. Ga⁺lä⁺jë⁺ ba´ na⁻ngën¹ jwë¹ jmeen`, pero sa⁺ jmeen` mah¹ sa⁺ lla⁻dsëë` kin⁺ ni⁺ miih⁻.

13 Lä⁺jë⁺ ma¹, la¹ kih¹ tuh⁻ jne´, lä⁺ja̱⁻ tuh⁻ jne´, la¹ kih¹ ma¹. Pero kwee⁻ ba´ he̱e̱¹ Dio lä⁺to̱´. Sa⁺ ga⁺jmä̱ä̱¹ Dio jne´ mah¹ ka̱a̱h´ jne´ wa´ hi̱⁻ cha⁻ hi̱⁻. Ga⁺jmeey´ jmɨ⁻ngo¹ he⁻ kye̱´ jne´ mah¹ jmee¹ ta´he¹ kiyh¹. Hi⁺ lä⁺ja̱⁻ ka⁻läh´, he⁻ llu¹ jnän` ba´ cha̱a̱⁻ Dio.

14 Hi⁺ lloo˜ ko̱o̱⁻ jmii´, Dio hi̱⁻ ga⁺mi⁺jii̱h` Dsa⁻jøøh¹ jnän`, he´ ba´ hi̱⁻ he´ mi⁻jii̱h` jne´ ka⁻läh´ kya̱a̱h´ be´ kiyh¹.

15 ¿Che´ sa⁺ ñeh´ hnäh´ jmɨ⁻ngo¹ he⁻ kye̱´ jne´ la⁻ ma⁻la¹ ko̱o̱⁻ ba´ kya̱a̱h´ Cristo? ¿Che´ jñuuhn´ ja̱a̱⁻ hi̱⁻ ma⁻la̱a̱¹ ko̱o̱⁻ kya̱a̱h´ Cristo mah¹ kwëëhn´ ja̱a̱⁻ dsa⁻më´ hi̱⁻ hnëë˜ hñii´ kya̱a̱h´ wa´ hi̱⁻ cha⁻ hi̱⁻? Ni⁺ miih⁻ sa⁺ so̱o̱h˜ lä⁺ja̱⁻.

16 ¿O che´ sa⁺ ñeh´ hnäh´ ja̱a̱⁻ hi̱⁻ kya̱a̱h´ dsa⁻më´ hi̱⁻ ngë⁺ kya̱a̱h´ wa´ hi̱⁻ cha⁻ hi̱⁻, ma⁻la̱a̱y¹ ko̱o̱⁻ jmɨ⁻ngo¹ kya̱a̱yh´? Jëëh´, lä⁺ko̱o̱⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio: "Lä⁺u̱u̱´ lee̱´ ja̱a̱⁻ ba´".

17 Pero hi̱⁻ jmee⁺ ko̱⁻jøh´ kya̱a̱h´ Dsa⁻jøøh¹ jnän`, kye̱y⁻ ko̱o̱⁻ ba´ jmɨ⁻lle´ kya̱a̱yh´.

18 Hä̱ä̱` hnäh´ hñaah¹ cha⁻miih⁻, ta⁺ ka̱a̱h⁺ wa´ hi̱⁻ cha⁻ hi̱⁻. Jëëh´ wa´ he⁻ cha⁻ he⁻ ga´ jyoh´ dso´kye⁻ he⁻ jmee⁺ dsa⁻, sa⁺ hnoo⁻ dsoo´ kih¹ jmɨ⁻ngo¹ kiyh¹. Pero hi̱⁻ ka̱a̱h˜ wa´ hi̱⁻ cha⁻ hi̱⁻, he⁻ jmeeyh⁺ hñiiy´ ba´ ja̱⁻.

19 ¿O che´ sa⁺ ñeh´ hnäh´, heh¹ jmɨ⁻ngo¹ jnän` la¹ gwah⁺ kih¹ Jmɨ⁻lle´ Na⁻jngii¹? Hi̱⁻ he´ hä̱ä̱´ neh⁺ tuh⁻dsë⁻ jne´ hi̱⁻ ga⁺kwëëh⁻ Dio jne´. Hi⁺ sa⁺ la̱a̱¹ jne´ dsa⁻juu´ jmɨ⁻ngo¹ jnän`, Dio ba´ he´ hi̱⁻ la̱a̱¹ dsa⁻juu´.

20 Jëëh´, hmooh¹ kya̱a̱h´ ga⁺la̱a̱¹ Dio jne´. He⁻ja̱⁻ kya̱a̱h´ jmɨ⁻ngo¹ jnän` wa´ jmeen´ juuh⁻ kih¹ Dio, hi⁺ lä⁺ja̱⁻ kya̱a̱h´ jmɨ⁻lle´ jnän`, jëëh´ lä⁺to̱´ he⁻ la⁻ la¹ kiyh¹.

7

Hweh⁻ la¹ he⁻ jee̱˜ dsa⁻ goo⁻

1 Na¹ jee̱hn´ kyah¹ hnäh´ juu¹ he⁻ ga⁺sii̱h´ hnäh´ kin⁺. Llu¹ la¹ kih¹ dsa⁻ cher´mah¹ sa⁺ ga⁺jee̱y´ gooy⁻.

2 Pero kih¹ he⁻ ka̱a̱h˜ dsa⁻ wa´ hi̱⁻ cha⁻ hi̱⁻, he⁻ja̱⁻ jwahn⁺, lä⁺ja̱a̱⁻ dsa⁻ñuuh⁻ wa´ kya̱a̱y´ ja̱a̱⁻ dsa⁻më´, hi⁺ lä⁺ja̱a̱⁻ dsa⁻më´, wa´ kya̱a̱y´ ja̱a̱⁻ dsa⁻ñuuh⁻.

3 Hi̱h¹ dsa⁻ñuuh⁻, hnøø¹ mi⁻tey¹ kya̱a̱h´ dsa⁻më´ kya̱a̱y¹. Ja̱⁻ba´ lä⁺ja̱⁻ dsa⁻më´ hnøø¹ mi⁻tey¹ kya̱a̱h´ dsa⁻ñuuh⁻ kya̱a̱y¹ ka⁻läh´.

4 Jëëh´ dsa⁻më´ sa⁺ la̱a̱y¹ juu´ jmɨ⁻ngo¹ kiyh¹, dsa⁻ñuuh⁻ ba´ la̱a̱¹ juu´. Lä⁺ja̱⁻ ka⁻läh´ dsa⁻ñuuh⁻, sa⁺ la̱a̱y¹ juu´ jmɨ⁻ngo¹ kiyh¹, mëy´ ba´ la̱a̱¹ juu´.

5 Lä⁺u̱u̱y´ ba´, dsa⁻më´ dsa⁻ñuuh⁻, sa⁺ le´ jäyh⁺ he⁻ sa⁺ hnoon¹ ni⁺ miih⁻. Pero cher´mah¹ lä⁺u̱u̱y´ ga⁺ta̱a̱yh` juu¹ kwee⁻ lä⁺øøy´ miih⁻ jmii´ ta´ko̱⁻jii̱h¹ dsa⁻ta̱a̱yh` ngiiy¹ kiyh¹ kih¹ Dio, llu¹ ba´. Hi⁺ ga´ ma⁻ngëë´ he⁻ ja̱⁻, wa´ mi⁻tey¹ ka⁻läh´ lä⁺u̱u̱y´ mah¹ lä⁺ja̱⁻ sa⁺ ka̱a̱h¹ Tana´, wa´ra⁻ sa⁺ ga⁺lä⁺be´ dsëy¹.

6 He⁻ jwahn⁺ lä⁺na⁻, he⁻ kwan⁺ jwë¹ ba´, ja̱⁺ he⁻ jmeen⁺ mada⁻.

7 Hnoo¹ ga´ jnä´ wa´ra⁻ jäh´ kih¹ lä⁺jee̱⁺ ba´ dsa⁻ kwëëh¹ dsë¹ lä⁺ko̱o̱⁻ jnä´. Pero lä⁺ja̱a̱⁻ lä⁺ja̱a̱⁻ jne´ ga⁺hñah¹ jne´ lä⁺ko̱o̱⁻ te¹ he⁻ ga⁺kwa´ Dio. Ja̱a̱⁻ jmee⁺ ko̱o̱⁻, hi⁺ jñah´ jmee⁺ jyoh´.

8 Kih¹ hi̱⁻ sa⁺ ga´ ma⁻je̱e̱´ goo⁻ hi⁺
lä⁺kye̱⁻ kih¹ dsa⁻ hnɨɨ´, jwahn⁺, llu¹ la¹
kiyh¹ cher´mah¹ ga⁺jäy´ hñiiy´ lä⁺ko̱o̱⁻
jnä´.
9 Pero cher´mah¹ sa⁺ ga⁺kwëëh¹
dsëy¹ jäy¹ hñiiy´ lä⁺jii̱h¹ jmɨɨ´ cha̱a̱y⁻,
wa´ je̱e̱y¹ gooy⁻. Jëëh´ llu¹ ga´ he⁻ je̱e̱y¹
gooy⁻ lä⁺ko̱h´ ga´ he⁻ tu⁻ja̱⁻ tuh⁻dsëy¹
kih¹ wa´ hi̱⁻ cha⁻ hi̱⁻.
10 Pero kih¹ hi̱⁻ ma⁻na⁻je̱e̱⁻ goo⁻,
jmeen⁺ mada⁻, (ja̱⁺ he´ hñiin⁺ jwahn⁺,
Dio ba´ hi̱⁻ jäh´), dsa⁻më´ ta⁺ wa´ be̱e̱¹
dsa⁻ñɯɯh⁻ kya̱a̱¹.
11 Cher´mah¹ ga⁺be̱e̱y¹ øøyh⁻, sa⁺
wa´ je̱e̱y¹ gooy⁻ kya̱a̱h´ jñah´, o wa´
dsa⁻je̱e̱yh˜ kya̱a̱h´ dsa⁻ñɯɯh⁻ kya̱a̱y¹
ba´. Hi⁺ kih¹ dsa⁻ñɯɯh⁻ jwahn⁺, sa⁺
wa´ be̱e̱y¹ dsa⁻më´ kya̱a̱y¹.
12 Pero kih¹ jee´ lä⁺jëë⁺ ga´ jñah´, jnä´
jwahn⁺ (ja̱⁺ he´ Dio). Cher´mah¹ cha̱a̱⁻
ja̱a̱⁻ øøh¹ jne´ hi̱⁻ kya̱a̱h´ dsa⁻më´ hi̱⁻
sa⁺ ma⁻he̱e̱h⁻ kih¹ Dio, hi⁺ cher´mah¹
he̱e̱h⁻ ba´ dsa⁻më´ gya⁺ kya̱a̱h´ øøh¹
jne´ he´, sa⁺ wa´ be̱e̱y¹.
13 Hi⁺ cher´mah¹ cha̱a̱⁻ ja̱a̱⁻ dsa⁻më´
øøh¹ jne´ hi̱⁻ kya̱a̱h´ dsa⁻ñɯɯh⁻ hi̱⁻
sa⁺ ma⁻he̱e̱h⁻ kih¹ Dio, hi⁺ cher´mah¹
he̱e̱h⁻ ba´ dsa⁻ñɯɯh⁻ gya⁺ kya̱a̱h´ øøh¹
jne´ he´, sa⁺ wa´ be̱e̱y¹.
14 Jëëh´, dsa⁻ñɯɯh⁻ hi̱⁻ sa⁺
ma⁻he̱e̱h⁻ kih¹ Dio, ma⁻na⁻jngëëy
¹ ta⁺la⁺ kih¹ mëy´. Hi⁺ ja̱⁻ba´ lä⁺ja̱⁻
dsa⁻më´ hi̱⁻ sa⁺ ma⁻he̱e̱h⁻ kih¹ Dio,
ma⁻na⁻jngëëy¹ ta⁺la⁺ kih¹ dsa⁻ñɯɯh⁻
kya̱a̱y¹. Wa´ra⁻ jäh´ kih¹ sa⁺ la¹
lä⁺ja̱⁻, chih⁻ kya̱a̱y¹ ja̱¹ lä⁺ ma⁻sa̱h´
ja̱⁻ba´. Pero ta´ko̱⁻jii̱h¹ tä̱ä̱yh´ ko̱⁻jøh´
ma⁻na⁻jngëë¹ bih¹.
15 Pero cher´mah¹ hi̱⁻ sa⁺ ma⁻he̱e̱h⁻
kih¹ Dio ga⁺be̱e̱y¹ dsa⁻kya̱a̱yh´, wa´
be̱e̱y¹ kih¹. Cher´mah¹ ga⁺la¹ lä⁺ja̱⁻, sa⁺
la¹ he⁻ wɨɨ´ kih¹ dsa⁻më´ dsa⁻ñɯɯh⁻
øøh¹ jne´ he⁻ dsa⁻ta̱a̱yh` ko̱⁻jøh´. He⁻
hɨɨ¹ tii´ jnän` ba´ ga⁺tëëh¹ Dio jne´.
16 Jëëh´ hne⁻ dsa⁻më´ øøhn¹, sa⁺
ñeh´ hne⁻ che´ lä⁺le̱h¹ lä̱ä̱h´ dsa⁻ñɯɯh⁻
kya̱a̱h¹. Lä⁺ja̱⁻ hne⁻ dsa⁻ñɯɯh⁻, sa⁺
ñeh´ che´ lä⁺le̱h¹ lä̱ä̱h´ dsa⁻më´ kya̱a̱h¹.

Wa´he̱e̱h´ ba´jne´dsa´toohn´lä⁺ko̱o̱⁻ ma⁻tøøhn´la⁻

17 Lä⁺ja̱a̱⁻ lä⁺ja̱a̱⁻ jne´, wa´
dsa´toohn´ kya̱a̱h´ he⁻ ga⁺hñah¹ jne´
kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän`, lä⁺ko̱o̱⁻ ma´
ga⁺tëëh¹ Dio jne´.
18 Cher´mah¹ ma⁻ngëë´ ma⁻tɯy¹
jmɨ⁻ngo¹ kyah¹ lä⁺ ma´ ga⁺tëëh¹ Dio
hne⁻, jä̱´ ba´ hne⁻ lä⁺na⁻. Pero
cher´mah¹ sa⁺ ga⁺tɯy¹ jmɨ⁻ngo¹ kyah¹
lä⁺ ma´ ga⁺tëëh¹ Dio hne⁻, sa⁺ jmee⁺
bii¹ ɯɯh⁺ jmɨ⁻ngo¹ kyah¹.
19 Sa⁺ cha⁻ he⁻ hnøø¹ jäh⁺ ni⁺ miih⁻
he⁻ ga⁺wi̱h´ jmɨ⁻ngo¹ jnän`, o he⁻ sa⁺
ga⁺wi̱h´. Kih¹ jee´ lä⁺jë⁺, hnøø¹ nɯɯh´
jne´ mada⁻ kih¹ Dio ba´.
20 Lä⁺ja̱a̱⁻ lä⁺ja̱a̱⁻ wa´ja̱y´ ba´ kih¹ lä⁺
ma⁻tä̱ä̱yh´ ja̱⁻, lä⁺ko̱o̱⁻ ma´ ga⁺he̱e̱yh⁻
kih¹ Dio.
21 Cher´mah¹ ma´ na⁻hnëëh´ jmeeh⁻
ta´ kih¹ dsa⁺, lä⁺ko̱o̱⁻ ma´ ga⁺tëëyh¹
hne⁻, ta⁺ jmee⁻ cha⁻miih⁻ hɯɯ´dsë⁻.
Pero cher´mah¹ cha⁻ jwë¹ kyah¹ lä̱ä̱h´
hñaah¹, kwa´ be´ lä̱ä̱` hñaah¹.
22 Jëëh´ ja̱a̱⁻ hi̱⁻ ma´ na⁻hnëë´ jmee⁺
ta´ kih¹ dsa⁺ lä⁺ko̱o̱⁻ ma´ ga⁺tëëh¹
Dio, ma⁻na⁻la̱a̱´ bih¹ kih¹ Dio. Pero
ja̱a̱⁻ hi̱⁻ sa⁺ na⁻hnëë´ jmee⁺ ta´ kih¹
dsa⁺ lä⁺ko̱o̱⁻ ma´ ga⁺tëëh¹ Dio, na¹
ma⁻na⁻hnëëy´ jmeey¹ ta´he¹ kih¹
Cristo ba´.
23 Hmooh¹ kya̱a̱h´ ga⁺la̱a̱¹ Dio jne´,
he⁻ja̱⁻ ta⁺ hnëë⁺ hnäh´ hñaah¹ mah¹
jmeeh¹ ta´ kih¹ dsa⁻ lä⁺jmɨɨ¹ lä⁺je⁻.
24 Lä⁺ja̱a̱⁻ lä⁺ja̱a̱⁻ hnäh´ øøhn¹, wa´
tä̱ä̱h´ hnäh´ kih¹ lä⁺ko̱o̱⁻ ma⁻tä̱ä̱h´
hnäh´ na⁻, lä⁺ko̱o̱⁻ ma´ ga⁺he̱e̱h` hnäh´
kih¹ Dio.

Nɯɯh⁻ kih¹ dsa⁻më´ dsa⁻ñɯɯh⁻ hi̱⁻ sa⁺ na⁻je̱e̱⁻ goo⁻

25 Kih¹ dsa⁻ñɯɯh⁻ hi̱⁻ sa⁺ ma⁻ka̱a̱h⁺
dsa⁻më´ hi⁺ kih¹ dsa⁻më´ hi̱⁻ sa⁺
ma⁻ka̱a̱h⁺ dsa⁻ñɯɯh⁻, juu¹ he⁻ kwan`
la⁻ sa⁺ la¹ mada⁻ kih¹ Dio. Pero sa⁺ la¹
kya̱a̱h´ juu¹ ta⁺jmah¹. Jëëh´ ma⁻lä⁻ñih´
dsë¹ Dio kin⁺ he⁻ja̱⁻ hlëëhn´ ju¹dsoo´
jmah¹ ba´.
26 Lä⁺ko̱o̱⁻ la¹ jmɨɨ´ he⁻ tøøhn´ na¹,
kih¹ he⁻ja̱⁻ la̱a̱n⁺, go⁻ llu¹ ga´ he⁻
go´ta̱a̱h´ hnäh´ lä⁺ko̱o̱⁻ ma⁻tä̱ä̱h´ hnäh´
na⁻.

27 Cher´mah¹ chąą̱⁻ dsa⁻më´ kyąąh¹,
ta⁺ jmee⁻ hɯɯ´dsë⁻ bęęh¹ hnih´. Hi⁺
cher´mah¹ sa⁺ chąą̱⁻ dsa⁻më´ kyąąh¹,
ta⁺ jmee⁻ bii¹ jęęh´ gooh⁻.
28 Cher´mah¹ ga⁺kyąąh⁺ dsa⁻më´,
sa⁺ la¹ hlɨɨh¹. Lä⁺ją̱⁻ chih⁻më´ kwąą̱⁻,
cher´mah¹ ga⁺kąąy¹ dsa⁻ñɯɯh⁻, sa⁺
jmeey⁺ hlɨɨh¹. Pero kih¹ hi̱⁻ dsa⁻jęę´
goo⁻, jä⁺ cha⁻miih⁻ hɯɯ´dsë⁻ në´ kiyh¹.
Hi⁺ hnoon¹ wa´ra⁻ jäh´ kih¹ ni⁺ miih⁻
he⁻ ją̱⁻ sa⁺ jëëh¹ hnäh´.
29 Ma⁻ngoo¹ ya⁺jąąh⁺ jmɨɨ´, he⁻ją̱⁻
na⁻ jwahn⁺ øøhn¹: Na¹ ta⁺ cha´në´, hi̱h¹
hi̱⁻ kyąąh´ dsa⁻më´, lä⁺kǫǫ̱⁻ he⁻ sa⁺
kyąąh´ bih¹ wa´ jmeey´.
30 Hi̱h¹ hi̱⁻ ti⁻meeh⁻ dsë¹, wa´ gaa´
dsëy¹. Hi̱h¹ hi̱⁻ jęę̱⁻ dsë¹, wa´ jmeey´
lä⁺kǫǫ̱⁻ he⁻ sa⁺ jęę̱⁻ dsëy¹. Hi̱h¹ ga⁺nää´
la˜ løø¹, wa´ jmeey´ lä⁺kǫǫ̱⁻ he⁻ sa⁺
cha⁻ kiyh¹ ba´.
31 Hi̱h¹ hi̱⁻ kooh˜ jmee⁺ he⁻ cha⁻
jmɨ⁻gyɯɯ⁺ la⁻, wa´ jmeey´ lä⁺kǫǫ̱⁻ he⁻
sa⁺ jmee⁺ bii¹ kiyh¹ ba´. Jëëh´ lä⁺jë⁺ he⁻
jëë´ jne´ jmɨ⁻gyɯɯ⁺ la⁻, he⁻ dsa⁻ngëë´
ba´ ją̱⁻.
32 Hnoon¹ wa´ra⁻ jäh´ kih¹ sa⁺ cha⁻
ba´ he⁻ kih¹ kąąh¹ hnäh´ hɯɯ´dsë⁻.
Dsa⁻ñɯɯh⁻ hi̱⁻ sa⁺ ga´ ma⁻jęę´ goo⁻,
hi̱⁻ he´ hnaah⁻ Dio, hnooyh⁻ ha⁻ lä⁺
jee´ tɨh¹ dsë¹ Dio ba´.
33 Pero hi̱⁻ kyąąh´ dsa⁻më´, kyę⁻
gyih¹ hɯɯ´dsë⁻ kih¹ he⁻ cha⁻ jmɨ⁻gyɯɯ⁺
la⁻, hnooyh⁻ ha⁻ lä⁺ jee´ tɨh¹ dsë¹ mëy´
ba´.
34 Lä⁺ją̱⁻ ka⁻läh´, kąąh´ ba´ la¹ kih¹
dsa⁻më´ hi̱⁻ kyąąh´ dsa⁻ñɯɯh⁻, hi⁺
kih¹ chih⁻më´ kwąą̱⁻ hi̱⁻ tąąąh´ hñiiy´.
Chih⁻më´ kwąą̱⁻ he´, hnaah⁻ gyih¹
Dio, ngëëy˜ hñiiy´ kyąąh´ jmɨ⁻lle´ kiyh¹
kih¹ Dio. Pero hi̱⁻ na⁻jęę⁻ goo⁻, kyę⁻
gyih¹ hɯɯ´dsë⁻ kih¹ he⁻ cha⁻ jmɨ⁻gyɯɯ⁺
la⁻, hnooyh⁻ ha⁻ lä⁺ jee´ tɨh¹ dsë¹
dsa⁻ñɯɯh⁻ kyąąy¹ ba´.
35 He⁻ la⁻ ma⁻jwahn¹ mah¹ jmää¹
ta´ kyah¹ hnäh´. Ją̱⁺ he⁻ hnoon¹
han` kyah¹ hnäh´. Hnoon¹ go´tąąh´
hnäh´ lä⁺kǫǫ̱⁻ lle` kyah¹ hnäh´ mah¹
hnaah¹ hnäh´ Dsa⁻jøøh¹ jnän` lä⁺kąą̱⁻
tuh⁻hoh´ hnäh´.
36 Cher´mah¹ jąą̱⁻ dsa⁻ chąą̱⁻
chih⁻më´ kyąą̱¹ hi̱⁻ ma⁻të´ ji̱⁻ñe⁻ jęęy¹
gooy⁻, hi⁺ cher´mah¹ jmeey⁺ hɯɯ´dsë⁻
sa⁺ sǫǫh˜ jäy¹ hñiiy´, hi⁺ ląąy´, jmee⁺
bii¹ jęęy¹ gooy⁻, wa´ jęęy¹ gooy⁻. Jëëh´
lä⁺ją̱⁻ lla⁺ dsëy¹, sa⁺ la¹ hlɨɨh¹.
37 Pero cher´mah¹ chąą̱⁻ jñah´ hi̱⁻
ma⁻jmee´ kǫǫ̱⁻ ba´ hɯɯ´dsë⁻, hi⁺ sa⁺ la¹
kyąąh´ he⁻ wɨɨ´, jmeey⁺ lä⁺kǫǫ̱⁻ hyoh⁻
dsëy¹ ba´, cher´mah¹ ma⁻jmeey´ kǫǫ̱⁻
ba´ hɯɯ´dsë⁻ sa⁺ kwąąy¹ chih⁻më´
kyąąy¹ jęę´ goo⁻, he⁻ jmeey⁺ llu¹ ba´
ją̱⁻.
38 Heh¹ lä⁺ją̱⁻, cher´mah¹ hi̱⁻
ga⁺kwąą̱¹ chih⁻më´ kyąą̱¹ jęę´ goo⁻,
jmeey⁺ llu¹ ba´ ją̱⁻. Pero cher´mah¹
sa⁺ ga⁺kwąąy¹ jęę´ goo⁻, llu¹ ga´ he⁻
jmeey¹ lä⁺ją̱⁻.
39 Dsa⁻më´ hi̱⁻ na⁻jęę⁻ goo⁻, ląąy¹
kyąą̱¹ jąą̱⁻ dsa⁻ñɯɯh⁻ lä⁺hih⁺ kih¹ ley,
ta´kǫ⁻jii̱h¹ chąą̱⁻ dsa⁻ñɯɯh⁻ kyąąy¹.
Pero cher´mah¹ ga⁺jǫǫ̱¹ dsa⁻ñɯɯh⁻,
ma⁻cha⁻ jwë¹ kiyh¹ jęęy¹ gooy⁻
ka⁻läh´ kyąąh´ hi̱⁻ tɨh¹ dsëy¹, la⁺ ra⁺ ląą̱¹
jąą̱⁻ dsa⁻ñɯɯh⁻ hi̱⁻ ma⁻hęęh⁻ juu¹
kih¹ Dio.
40 Hi⁺ jnä´ ląąn⁺, llu¹ ga´ la¹ kiyh¹
cher´mah¹ ga⁺jąąy´ hñiiy´. Pero sa⁺
la¹ kyąąh´ hɯɯ´dsë⁻ ta⁺jmah¹ he⁻
ma⁻jwahn¹ lä⁺na⁻, jëëh´ kyąąh´ ba´
jnä´ Jmɨ⁻lle´ kih¹ Dio.

8

Ma¹ he⁻ kwëëh˜ dsa⁻ dio hi̱⁻ na⁻ląą̱⁻ kąąh˜ dsa⁻

1 Na¹ ngëën´ juu¹ kyah¹ hnäh´ kih¹
ma¹ he⁻ kwëëh˜ dsa⁻ dio hi̱⁻ na⁻ląą̱⁻
kąąh˜ dsa⁻. Lä⁺jęę̱⁺ ba´ jne´ kyǫǫ̱h˜
jne´ ma⁺ miih⁻. Hi⁺ ta⁺la⁺ kih¹ he⁻
kyǫǫ̱h˜ jne´, he⁻ją̱⁻ gwa´ jmąąn´
hñaan¹ kąąh´. Pero he⁻ hnää⁺ jne´
dsa⁻kyąąhn´, he⁻ na⁻ kwa⁺ be´ he⁻
dsa´toohn´ cha⁻ga´miih⁻ llu¹ kyąąh´
Dio.
2 Hi̱⁻ ląą̱´ kyɯɯh˜ cha⁻miih⁻, sa⁺
ga´ ma⁻kyɯɯyh˜ lä⁺kǫǫ̱⁻ te¹ lle`
lä⁺kyɯɯyh˜.
3 Pero ją̱⁻ hi̱⁻ hnää¹ Dio, kyǫǫ̱⁺ ba´
Dio hi̱⁻ he´.

4 Kih¹ ma¹ he⁻ lla⁺ dsa⁻ cha´në´ dio
hi̱⁻ na⁻la̱a̱⁻ ka̱a̱h˜ dsa⁻, ma⁻ñe´ ba´
jne´ sa⁺ cha⁻ he⁻ la̱a̱¹ dio he´ ni⁺ miih⁻
jmɨ⁻gyɯɯ⁺ la⁻. Ja̱a̱⁻ ba´ Dio cha̱a̱⁻. Sa⁺
cha̱a̱⁻ ga´ jñah´ Dio.
5 Ma⁺ke⁺ gyɯɯh¹ hwa¹ la⁻ jäh´ dsa⁻
cha̱a̱⁻ ja̱⁺ hi̱⁻ ja̱a̱⁻ dio, (jëëh´ ma⁺ra⁺
he⁻ cha̱a̱⁻ jwëë̱´ dio, hi⁺ lä⁺ja̱⁻ cha̱a̱⁻
jwëë̱´ dsa⁻ka̱a̱h´ ka⁻läh´).
6 Pero jnä` jne´, ja̱a̱⁻ Dio ba´ cha̱a̱⁻
hi̱⁻ la̱a̱¹ Tää` jnän`. Ga⁺lä⁺jë⁺ ba´
he⁻ cha⁻, hñiiy´ ba´ ga⁺jmeey´, hi⁺
ga⁺jmä̱ä̱y¹ jne´ mah¹ jmää¹ jne´ kiyh¹.
Hi⁺ ja̱a̱⁻ ba´ Dsa⁻jø̱ø̱h¹ jnän` cha̱a̱⁻. Hi̱⁻
he´ he´ Jesucristo. Ta⁺la⁺ kiyh¹ ba´
cha⁻ ga⁺lä⁺jë⁺, lä⁺ja̱⁻ ta⁺la⁺ kiyh¹ ba´
cha̱a̱⁻ jne´ ka⁻läh´.
7 Pero ja̱⁺ lä⁺jë̱ë̱⁺ kyɯɯh˜ ha⁻ lä⁺ la¹
juu¹ la⁻. Ko̱⁻lla̱a̱´ hi̱⁻ ma´ të̱ë̱¹ jmee⁺
he¹ kih¹ dio hi̱⁻ na⁻la̱a̱⁻, gwa´ hɯɯ´dsë⁻
kiyh¹ kya̱a̱h´ dio he´, wa´ra⁻ ga⁺kuyh⁻
ma¹ he⁻ lla⁺ dsa⁻ cha´në´ hi̱⁻ he´. Kih¹
he⁻ sa⁺ la¹ ko̱o̱⁻ ba´ hɯɯ´dsë⁻ kiyh¹,
he⁻ja̱⁻ la̱a̱y´ mi⁻sa̱yh´ hñiiy´.
8 Dsoo´ ba´, ja̱⁺ kya̱a̱h´ he⁻ kih⁻hi̱h⁻
jne´ na⁻, jmee⁺ he⁻ hnää¹ Dio jne´. Ja̱⁺
kya̱a̱h´ he⁻ kih⁻hi̱h⁻ jne´ na⁻, jmee⁺
le̱e̱´ jne´ llu̱u̱¹ cha⁻ga´miih⁻, ni⁺ sa⁺ jä̱n´
hlɨɨh¹ cher´mah¹ sa⁺ ga⁺kihn´ lä⁺jë⁺ nëë¹
he⁻ cha⁻.
9 Ma⁺ke⁺ na⁻ngë¹ jne´ jwë¹ kih´hi̱hn´
wa´ he⁻ cha⁻ he⁻, hnøø¹ le̱e̱h⁻ jne´
mah¹ sa⁺ tä̱h⁺ hi̱⁻ sa⁺ la¹ ko̱o̱⁻ ba´
hɯɯ´dsë⁻ kih¹, kwa̱a̱t˜ jnän`.
10 Cher´mah¹ cha̱a̱⁻ ja̱a̱⁻ hi̱⁻ sa⁺ la¹
ko̱o̱⁻ hɯɯ´dsë⁻ kih¹, ga⁺jë̱ë̱y¹ hnäh´,
hi̱⁻ ma⁻kyɯɯh˜ miih⁻, tä̱ä̱h´ hnäh´ në´
mes˜ koo´ jee´ tääh´ he̱e̱h⁻ kih¹ dio hi̱⁻
na⁻la̱a̱⁻ he´, goo⁻ la¹ kiyh¹, jä⁺ lä⁺he̱e̱´
dsëy¹ kuyh⁺ he⁻ ma⁻lla´ dsa⁻ cha´në´
he̱e̱h⁻ ja̱⁻.
11 He⁻ja̱⁻, dsoo´ kyah¹ hnäh´ hi̱⁻
ma⁻kyɯɯh˜ miih⁻, tä̱h⁺ øø̱h¹ hi̱⁻ sa⁺
cha⁻ be´ kih¹, hi⁺ kih¹ hi̱⁻ he´ ba´,
ga⁺juu̱¹ Cristo.
12 Lä⁺ja̱⁻, cher´mah¹ ga⁺jmeeh´
hnäh´ hñaa⁻ hoh´ kih¹ øø̱h¹ jne´, hi⁺
jmeeh⁻ hnäh´ sa⁺ kye̱e̱´ hɯɯ´dsë⁻ kih¹
hi̱⁻ sa⁺ cha⁻ be´ kih¹, he⁻ ma⁻hlä̱ä̱h⁻
hnäh´ kih¹ Cristo ba´ ja̱⁻.
13 He⁻ja̱⁻ cher´mah¹ ma¹ he⁻ kih´
jne´, jmeen´ tä̱h⁺ ja̱a̱⁻ øø̱hn¹, mo⁺so⁺
kih´ ga´ jne´ ka⁻läh´ ngo¹ ji̱h´ko̱h´ mah¹
sa⁺ jmeen´ te̱h¹ øø̱h¹ jne´.

9

Na⁻ngë¹ jwë¹ apóstole hyoh⁺ miih⁻ he⁻ jmee⁺ bii¹ kiyh¹

1 ¿Che´ sa⁺ la̱a̱n¹ apóstol la̱a̱h´ hnäh´?
¿Che´ sa⁺ na⁻ngën¹ jwë¹ jmeen` lä⁺ko̱o̱⁻
jmee⁺ jñah´ apóstole? Jëëh´, ma⁺ra⁺
he⁻ ga⁺jë̱ë̱n⁺ Jesús Dsa⁻jø̱ø̱h¹ jnän`. Hi⁺
kih¹ he⁻ ga⁺he̱e̱h` hnäh´ juu¹ kiyh¹,
he⁻ ja̱⁻ jmee⁺ lii˜ ta´ he⁻ jmeen⁺ kih¹
Dsa⁻jø̱ø̱h¹ jnän`.
2 Cher´mah¹ kih¹ jñah´, sa⁺ la̱a̱n¹
apóstol, pero kyah¹ hnäh´ ma⁺ra⁺
ju¹dsoo´ la̱a̱n¹. Jëëh´, lä⁺llu¹ he⁻ kya̱a̱h´
hnäh´ Dsa⁻jø̱ø̱h¹ jnän`, he⁻ ja̱⁻ jmee⁺
lii˜ ma⁺ra⁺ he⁻ la̱a̱n¹ apóstol.
3 Juu¹ la⁻ jmää¹ lä̱ä̱n´ hñiin⁺ kih¹ hi̱⁻
sa⁺ ta̱a̱h⁻ jnä´ ta´.
4 ¿Che´ sa⁺ na⁻ngë¹ jnääh¹ jwë¹ he⁻
hñah⁺ jnääh¹ he⁻ kih´hi̱h´ jnääh¹?
5 ¿Che´ sa⁺ na⁻ngë¹ jnääh¹ jwë¹ jä̱ä̱´
jnääh¹ dsa⁻më´ hi̱⁻ la̱a̱¹ øø̱h⁻ jne´
lä⁺ko̱o̱⁻ jmee⁺ jñah´ apóstole, ja̱⁻ba´
lä⁺ko̱o̱⁻ jmee⁺ øø̱h⁻ Dsa⁻jø̱ø̱h¹ jnän`
kya̱a̱h´ Pee´ ka⁻läh´?
6 ¿Che´ ma⁺la⁺ jnä´ ba´ kya̱a̱h´ Bern-
abé jmee⁺ bii¹ jmee⁻ jnääh¹ ta´ mah¹
jnääh⁺ jnääh¹ he⁻ kih´hi̱h´ jnääh¹?
7 ¿Ha⁻ cha̱a̱⁻ hløø´ hi̱⁻ tä̱ä̱h´ jmee⁺
ta´ kwa̱a̱t˜ kih¹ hñii´? ¿Ha⁻ cha̱a̱⁻ hi̱⁻
jmee⁺ ta´ ko̱o̱⁻ hwa¹ mah¹ sa⁺ kuyh⁻
he⁻ jngëëy⁻? ¿Ha⁻ cha̱a̱⁻ hi̱⁻ hä̱ä̱˜
ko̱o̱⁻ nää¹ jah´ mah¹ sa⁺ hɨyh˜ jɯh⁺
kih¹?
8 ¿Che´ la̱a̱h´ hnäh´ hlëëhn´ he⁻ la⁻
lä⁺ko̱h´ hlëëh⁺ wa´ hi̱⁻ cha⁻ hi̱⁻? ¿Che´
sa⁺ na⁻sɨɨ⁻ lä⁺ja̱⁻ në´ley?
9 Jëëh´, në´ ley kih¹ Moisé na⁻sɨɨ⁻:
“Ta⁺ kɨɨ⁻ hoo´ kya´ jee´ jmeey⁺ ta´.” He⁻
ga⁺jäh´ Dio lä⁺ja̱⁻, ja̱⁺ ma⁺la⁺ kih¹ kya´
ja̱⁻ ma´ kye̱y⁻ hɯɯ´dsë⁻.
10 He⁻ kye̱y⁻ hɯɯ´dsë⁻ jnä` jne´ ba´
ja̱⁻, he⁻ja̱⁻ ba´ ja̱⁻ na⁻sɨɨ⁻ lä⁺ja̱⁻. Jëëh´,
hi̱⁻ mi⁻llu¹ hwa¹, lä⁺kye̱⁻ hi̱⁻ mi⁻llu¹
mɨ¹ju̱⁻, ma⁺ra⁺ he⁻ cha⁻ o⁻jø̱h⁺ dsë⁻
kiyh¹ liyh⁺ kih¹ ta´ he⁻ jmeey⁺ ja̱⁻.

11 Mɨ ˈjuˉ heˉ laˈ kihˈ Dio gaˍjñeeˊ
jnäähˈ nehˍ tuhˉhohˊ hnähˊ, heˉjaˉ
¿cheˊ jmeeˍ hiiˉ cherˊmahˈ gaˍngɨɨˊ
jnäähˈ miihˉ heˉ chaˉ kyahˈ hnähˊ?
12 Cherˊmahˈ jñahˊ baˊ chaˉ jwëˈ
kihˈ hyoyhˍ heˉ chaˉ kyahˈ hnähˊ,
chaˉgaˊmiihˉ naˉngëˈ jnäähˈ jwëˈ
hñahˍ jnäähˈ heˉ jaˉ.
Hiˍ maˍkeˍ chaˉ jwëˈ jmeeˊ jnäähˈ
läˍjaˉ, saˍ gaˍchuuˊ jnäähˈ niˍ miihˉ
kyaahˊ hnähˊ. Gaˍkwëëhˈ baˊ dsëˉ
jnäähˈ mahˈ saˍ jmeeˈ dsaˉ jyohˊ
hɯɯˊdsëˉ jeeˊ kwaˉ jnäähˈ juˈhmëëˊ
kihˈ Cristo.
13 ¿Cheˊ saˍ ñehˊ hnähˊ, läˍjëëˍ hiˉ
jmeeˍ taˊheˈ nehˍ gwahˍ, kyaahˊ jaˉbaˊ
heˉ dsaˉkaˍ dsaˉ nehˍ gwahˍ jaˉ jnäˉ
heˉ kuyhˉ? Hiˍ läˍjaˉ, hiˉ jmeeˍ taˊ nëˊ
naˊhyooˊ, kuyhˉ kihˈ heˉ dsaˉkaˍ dsaˉ
nëˊ naˊhyooˊ jaˉ.
14 Läˍjaˉ kaˉläh, gaˍjmeeˊ
Dsaˉjøøhˈ jnänˋ madaˉ, hiˉ naˉhñaaˊ
kwaˍ juˈhmëëˊ, taˊ kihˈ juˈhmëëˊ jaˉbaˊ
waˊ kuyhˉ.
15 Pero jnäˊ, niˍ koo̱ˉ häˊ saˍ
maˉngɨɨnˋ heˉ jaˉ kyahˈ hnähˊ, niˍ saˍ
sɨɨnˍ läˍlaˉ mahˈ kwëëhˈ jnäˊ miihˉ heˉ
chaˉ kyahˈ hnähˊ. Lluˈ gaˊ heˉ juunˊ
kyo̱hnˍ läˍko̱hˊ gaˊheˉ jñuuhˈ dsaˉ kinˍ
heˉ chaanˉ lluˈ heˉ saˍ koo̱nˉ jñeenˈ
heˉ kwanˍ juuˈ.
16 Pero saˍ chaˉ heˉ kihˈ heˉ jmäänˉ
hñiinˍ jøøhˈ heˉ kwanˍ juˈhmëëˊ kihˈ
Cristo. Jëëhˊ, maˉnaˉhäˊ goonˍ,
heˉjaˉ jmeeˍ biiˈ kinˍ kwanˋ juuˈ naˉ.
Jwɨɨˉ jnäˊ cherˊmahˈ saˍ gaˍmiˍtenˋheˉ
kwanˋ juˈhmëëˊ kiyhˈ.
17 Cherˊmahˈ hyohˉ dsënˍ kwanˋ
juuˈ kihˈ Dio, hyohˍ baˊ jnäˊ jñeenˈ.
Hiˍ maˍkeˍ saˍ hyohˉ dsënˍ jmeenˋ taˊ
laˉ, maˍraˍ heˉ miˊtenˋ baˊ taˊ heˉ häˊ
goonˍ.
18 ¿Heeˉ baˊ jñeenˈ jaˉ? Heˉ chaanˉ
lluˈ heˉ saˍ koo̱nˉ jñeenˈ heˉ kwanˍ
juˈhmëëˊ kihˈ Cristo. Heˉ jaˉ baˊ jaˉ
jñeenˈ. Kihˈ heˉjaˉ, saˍ ngɨɨnˊ niˍ miihˉ
heˉ chaˉ kyahˈ hnähˊ läˍko̱ˉ naˉngënˈ
jwëˈ jmeenˋ.
19 Niˍ jaaˉ saˍ chaaˉ hiˉ jmeeˍ hihˍ
kinˍ, heˉ jmeenˍ läˍjaˉ. Pero maˍraˍ
heˉ jmeeˍ baˊ jnäˊ taˊheˈ kihˈ läˍjëëˍ
mahˈ läˍjaˉ leehˍ gaˊ jnäˊ jwëëˊ dsaˉ
kihˈ Cristo.
20 Heˉjaˉ jeeˊ kihˈ judiu, jmäänˍ
hñiinˍ läˍko̱ˉ jaaˉ judiu, mahˈ leehnˍ
dsaˉ judiu. Hiˍ jeeˊ kihˈ hiˉ miˉteˈ
ley (maˍkeˍ saˍ jmeeˍ ley hihˍ kinˍ)
jmeenˍ läˍko̱ˉ hiˉ miˉteˈ ley baˊ,
mahˈ läˍjaˉ leehnˍ dsaˉ hiˉ miˉteˈ ley
jaˉ.
21 Hiˍ kihˈ hiˉ saˍ kyɯɯhˉ ley, läˍko̱ˉ
heˉ saˍ kyɯɯhnˉ ley baˊ jmeenˍ, mahˈ
läˍjaˉ leehnˍ dsaˉ hiˉ saˍ kyɯɯhˉ ley.
(Pero jaˍ kihˈ heˉ saˍ kyaahnˊ ley kihˈ
Dio, miˉteˋ baˊ jnäˊ ley kihˈ Cristo.)
22 Hiˍ jeeˊ kihˈ hiˉ saˍ beeˊ hɯɯˊdsëˉ
kihˈ, gaˍjmäänˍ hñiinˍ läˍko̱ˉ heˉ saˍ
beeˊ hɯɯˊdsëˉ kinˍ. Hiˍ jeeˊ kihˈ jeeˊ
läˍjëëˍ, kweeˉ baˊ gaˍjmeenˈ kyaayhˊ,
mahˈ läˍjaˉ jnøøhnˍ haˉ läˍ jeeˊ läänˊ
koˉllaaˊ dsaˉ.
23 Kwaatˉ kihˈ juˈhmëëˊ baˊ jmeenˍ
heˉ laˉ, mahˈ koˉjøhˊ baˊ läˍchaˉ heˉ
lluˈ kinˍ kyaahˊ hiˉ nuuˉ juˈhmëëˊ heˉ
kwanˍ laˉ.
24 Ñehˊ baˊ hnähˊ, jeeˊ hliiˍ jwëëˊ
dsaˉ, jaaˉ baˊ hiˉ lɨhˈ. Hiˉ heˊ lleˋ kihˈ
hyohˍ jñeeˈ. Läˍjaˉhnøøˈkwahˈ hnähˊ
beˊ jeeˊ hnaahˍ hnähˊ Dio mahˈ läˍjaˉ
hñahˍ hnähˊ kooˉ heˉ laˊkwaˈ Dio.
25 Läˍjëëˍhiˉhnøøˈlihˍ jeeˊ kooyˍ,
miˉlluuyˈ hñiiyˊ kihˈ läˍjëˍ heˉ jmeeˍ
jwɨɨhˋ kiyhˈ mahˈ liyhˍ kooˉ coron heˉ
dsaˉheeˊ. Pero jneˊ miˉlluunˋ jneˊ
hñaanˈ mahˈ lehˍ jneˊ kooˉ coron heˉ
saˍ heeˊ jihˊkohˊ.
26 Läˍjaˉjnäˊkaˉläh, ngooˈ baˊ jnäˊ
kwanˍ beˊ haˉ jeeˊ lihnˍ kooˉ coron.
Heˉjaˉsaˍjmeenˍ waˊ laˈ chaˉ laˈ,
läˍkooˉ jaaˉ hiˉ teˉ jahˉ jwëˊ nëˊ lleˊ.
27 Heehnˉ hñiinˍ wɨɨˊ baˊ, niˍ miihˉ
saˍ kwanˍ jwëˈ kihˈ jmɨˉngoˈ jmeeˈ
hihˍ kinˍ. Läˍnaˉbaˊjmeenˋ, mahˈ
saˍ jänˋ taˍ kooˊ maˉlaˍ maˉkwanˈ
juˈhmëëˊ kihˈ jñahˊ.

10

Saˍ waˊ jmeenˊ koˉjøhˊ kyaahˊ hiˉ jmääˉ øøhˈ dio hiˉ naˉlaaˉ kaahˉ dsaˉ

1 Hnoon' wa´ lä¯dsooh˜ hoh´
hnäh´ øøhn', lä˖kǫǫ¯ ga˖la' kih' dsa¯
ma¯gyụh¯ jnän`. Ga˖lä˖jëë˖ ba´
ga˖nää' lä˖ ngoo' jnii´. Hi˖ ga˖ngëëy´
jee´ jmɨ¯ñeeh¯.
2 Lä˖llu' he¯ ga˖ngëë´ dsa¯ he´
kǫ¯jøh´ kyąąh´ Moisé jee´ ma´ hii´ jnii´
hi˖ ta˖ jee´ jmɨ¯ñeeh¯, he¯ją¯ la' lä˖kǫh´
he¯ ga˖tąąyh` kǫ¯jøh´ ga˖sąą¯ dsa¯ he´
jmɨɨ¯ kyąąh´ Moisé mah' lęęy´ kǫǫ¯
kyąąyh´.
3 Ga˖lä˖jëë˖ ba´ ga˖kuh¯ he´ñiih¯ he¯
ga˖chęę' Dio.
4 Ga˖lä˖jëë˖ ba´ ga˖hịh' jmɨɨ¯ he¯
ga˖chęę' Dio. Sa˖ ma´ la' wa´ he¯
cha¯ he¯ jmɨ¯gwa¯ he¯ ga˖jmee´ Dio
ga˖hya¯ dsoh´ mɨ'kụụ´. Hi˖ mɨ'kụụ´
ją¯, sa˖ ma´ la' wa´ he¯ cha¯ he¯ mɨ
'kụụ´, ma´ ląą' hñii´ Cristo hị¯ ma´
jmee˖ kǫ¯jøh´ kyąąyh´.
5 Pero miih¯ go¯te' ba´ dsa¯ he´
ga˖jmee´ he¯ tɨh˜ dsë' Dio. He¯ją¯
jwëë´ ga´ ga˖jụụ' hwa' kịị˖ ją¯.
6 He¯ ga˖la' lä˖ją¯ kih' dsa¯ he´, he¯
ją¯ kwëëh˜ jne´ nɨɨh¯ mah' sa˖ wa´
hęę´ dsë¯ jne´ jmeen´ he¯ hlɨɨh' lä˖kǫh´
ga˖jmee´ dsa¯ he´.
7 Ni˖ ta˖ wa´ jmąąn´ jøøh' dio hị¯
na¯ląą¯ kąąh˜ dsa¯, lä˖kǫh´ ga˖jmee´
dsa¯ he´. Lä˖kǫǫ¯ jäh´ jee´ na¯sɨɨ¯
juu' kih' Dio: “Ga˖tąąh` lä˖jëë˖ dsa¯
ga˖kuh¯ ga˖hịh', ją¯ga´ ga˖tąąyh`
ga˖jmeey´ wa´ la' cha¯ la'.”
8 Ni˖ ta˖ wa´ kąąh´ jne´ wa´ hị¯ cha¯
hị¯, lä˖kǫǫ¯ ga˖jmee´ dsa¯ he´. Jëëh´
kyąąh´ kǫǫ¯ jmɨɨ´ ba´ ga˖jụụ' gyii´ hnë¯
mil dsa¯ he´.
9 Ni˖ sa˖ wa´ koo´ jne´ kyąąh´ he¯
jøh¯ dsë' Dsa¯jøøh' jnän`, lä˖kǫǫ¯
ga˖jmee´ kǫ¯lląą´ dsa¯ he´ mah'
ga˖jngɨɨh' mɨɨh¯ kiyh'.
10 Sa˖ wa´ cha¯ wa´ hąąą˜ jne´ Dio,
lä˖kǫǫ¯ ga˖cha¯ ga˖hąąą' dsa¯ he´,
mah' ga˖jngɨɨh' ángel kiyh'.
11 He¯ ga˖la' lä˖ją¯ kih' dsa¯ he´, he¯
ją¯ kwëëh˜ jne´ nɨɨh¯, hi˖ ma¯na¯sɨɨ¯
jnän` mah' lä˖lęęh¯ jne´ hị¯ chąą¯ na'
jee´ ga˖dsąą' jmɨɨ´ he¯ tøøhn´ la¯.
12 Lä˖ją¯, kih' hị¯ jmee˖ hɨɨ´dsë¯ sa˖
cha¯ he¯ kih' jeh' dsëy', hnøø' liiyh¯
mah' sa˖ tąyh˖.
13 Wa´ he¯ cha¯ he¯ he¯ wɨɨ´ he¯ jëë´
jne´, ją¯ba´ lä˖ją¯ ma¯jëë˖ jñah´. Pero
Dio llu' dsëy'. Sa˖ kway˖ jwë' ngëë´
jne´ kǫǫ¯ he¯ hweh¯ ga´ he¯ mo˖so˖
tąą˖ jne´. Wa´ra¯ ga˖të´ jee´ jëë´ jne´ he¯
wɨɨ´ ją¯, kwa' ba´ Dio be´ ha¯ lä˖ jee´
ląą´ jne´ hi˖ lä˖ją¯ kwëëh' dsë¯ jne´.
14 He¯ją¯ jwëëhn˜ hnäh´ øøhn' hị¯
hnaan˖. Hąą`hnäh´ hñaah' cha¯miih¯.
Mo˖to˖ jmee¯ hnäh´ jɨɨh¯ kih' dio hị¯
na¯ląą¯ kąąh˜ dsa¯.
15 Hlëëhn´ hnäh´ lä˖kǫǫ¯ dsa¯ hị¯
kyɨɨh˜. Kyę¯ da´ hnäh´ kwąąt˜ ha¯ lä˖
ngoo' juu' he¯ hlëëhn´ hnäh´.
16 Lä˖ ma´ hịh¯ jne´ kyąąh´
wa´kyaah´ he¯ na¯jøø¯, kwa¯ jne´
ti´hmaah´ kih' Dio, la' kwąąt˜ hịh¯
jne´ jma¯ kih' Cristo ba´ ją¯, hi˖ lä˖ją¯
ma¯ląą' jne´ kǫǫ¯ ba´ kyąąyh´. Hi˖ lä˖
ma´ kih¯ jne´ he´ñiih¯ he¯ ti¯llooh¯
jne´, he¯ jmee¯ jne´ kwąąt˜ jmɨ¯ngo'
kih' Cristo ba´ ją¯, hi˖ lä˖ją¯ ma¯ląą'
jne´ kǫǫ¯ ba´ kyąąyh´ ka¯läh´.
17 Ma˖ke˖ jwëë´ jne´, kǫǫ¯ ba´ ląą'
jne´ jee´ lä˖jëë˖ jne´. Jëëh´, kǫǫ¯ ba´ la'
he´ñiih¯ he¯ kih¯ jne´.
18 Jëë` da´ hnäh´ ha¯ lä˖ ga˖la' kih'
dsa¯ Israel hị¯ ga˖kụh¯ jah´ hị¯ ma´
dsa¯jąą˖ dsa¯ në´ na´hyoo´, ga˖ląąy'
kǫǫ¯ ba´ kyąąh´ Dio jɨɨ´ na´hyoo´ ją¯.
19 He¯ jwahn˖ lä˖na¯, ją˖ he¯ jwahn˖
kyęę´ jwërte dio hị¯ na¯ląą¯ kąąh˜
dsa¯, ni˖ ngo' he¯ lla˖ dsa¯ cha´në´ dio
he´, sa˖ cha¯ he¯ la' ni˖ miih¯.
20 Lä˖la¯ ba´ jwëëhn˜ hnäh´, lä˖kǫǫ¯
jmee˖ hị¯ sa˖ ma¯hęęh¯ kih' Dio,
wa´ra¯ ga˖llay´ miih¯ he¯ cha¯
kiyh' cha´në´ dio hị¯ na¯ląą¯ he´,
he¯ kwëëyh˜ hị¯sa˖llụ' ba´ ją¯, ją˖
he¯ kwëëyh˜ Dio jnän` ją¯. Sa˖
hnoon' jmeeh' hnäh´ kǫ¯jøh´ kyąąh´
hị¯sa˖llụ'.
21 Cher´mah' ga˖hịh´ hnäh´ he¯
kwa˖ Dio, mo˖so˖ le´ huh' hnäh´ he¯
kwa˖ hị¯sa˖llụ'. Cher´mah' ga˖tąąh`
hnäh´ ga˖ku´ ga˖hịh´ hnäh´ he¯ lla˖
Dio në´ na´mes˜, mo˖so˖ le´ kuh´huh'
hnäh´ në´ mes˜ kih' hị¯sa˖llụ' ka¯läh´.
22 ¿Che´ ją˖ he¯ hnøøh´ jne´ ha¯ lä˖

jee´ lä˭llih˭ Dio he¯ jmee¯ jne´ lä˭ja¯?
¿Che´ cha¯ ga´ be´ jnän`, lä˭koh´ ga´
kiyh'?

Wa´ hnøøhn´ he¯ llu' kih' øøh' jne´

23 Ga˭lä˭jë˭ ba´ na¯ngën ' jwë'
jmeen`, pero ja˭ lä˭jë˭ jmää' ta´.
Ga˭lä˭jë˭ ba´ na¯ngën ' jwë' jmeen`,
pero ja˭ lä˭jë˭ kwa˭ be´ jnän` jee´
hnäähn˭ Dio.
24 Sa˭ wa´ hnøøhn´ he¯ llu' jnän`
hñaan', wa´ hnøøhn´ he¯ llu' kih' jñah´
ba´.
25 Kuh' ba´ hnäh´ ga˭lä˭jë˭ ngo' he¯
hnii˭ dsa¯ jee´ jngëëyh˭ jah´. Ta˭ ngii`
hnäh´ ni˭ miih¯ juu' mah' sa˭ jmeeh'
hnäh´ cha¯miih¯ huu´dsë¯.
26 Jëëh´, kih' ba´ Dio la' jmi¯gyuu˭
la¯, hi˭ lä˭ja¯ lä˭jë˭ he¯ ga´ cha¯ në´
kih', kih' bih' la' lä˭jë˭.
27 Cher´mah' jaa¯ hi¯ sa˭ ma¯heeh¯
kih' Dio ga˭tëëyh' hnäh´ mah' go´kuh'
hnäh´ kiyh', hi˭ gwa´ hoh´ hnäh´
go´nääh' hnäh´, ja¯ go¯kuh' ba´ hnäh´
ga˭lä˭jë˭ he¯ llay˭. Ta˭ ngii` hnäh´
ni˭ miih¯ juu' mah' sa˭ jmeeh' hnäh´
cha¯miih¯ huu´dsë¯.
28 Pero cher´mah' chaa¯ hi¯ ga˭jäh´:
“Ngo' he¯ ma¯lla´ dsa¯ në´ na´hyoo´
ba´ na¯”, ta˭ kuh¯ hnäh´ ga¯ ja¯, mah'
la' llu' kih' hi¯ ma¯mi¯jnää¯ juu' ja¯.
Lä˭ja¯ sa˭ jmeey' jyoh´ huu´dsë¯ he¯
jmee' jwiih` kiyh'. Jëëh´, kih' ba´ Dio
la' jmi¯gyuu˭ la¯ hi˭ lä˭ja¯ lä˭jë˭ he¯ ga´
cha¯ në´ kih', kih' bih' la' lä˭jë˭.
29 Ja˭ he¯ hlëëhn´ kih' huu´dsë¯ kyah'
hnäh´. He¯ hlëëhn´ kih' huu´dsë¯ kih'
jñah´ ba´ na¯, mah' sa˭ jmeey' jyoh´
huu´dsë¯ he¯ jmee' jwiih`kiyh'. ¿He¯la'
ha' dsa¯ kin˭ he¯ na¯ngën' jwë' jmeen`
cher´mah' ko¯ja¯ la' huu´dsë¯ kiyh'?
30 Cher´mah' kwan˭ ti´hmaah´ kih'
Dio kih' he¯ kuhn˭, ¿he¯la' hlëëh' dsa¯
wii´ kin˭ kih' he¯ kuhn˭ he¯ ja¯?
31 Hi˭ kwee¯ ba´ la' kih' lä˭jë˭,
cher´mah' kuh¯huh´ hnäh´, o he¯
ga´ jmeeh¯ hnäh´, jmee´ hnäh´ lä˭jë˭
lä˭koo¯ lle`kih' ba´ mah' lä˭ja¯ wa´ la'
juuh¯ kih' Dio jnän`.

32 Ta˭ jmee¯ hnäh´ jeh' dsë' dsa¯
judiu, ni˭ hi¯ sa˭ laa' judiu, ni˭ hi¯ laa'
kyaa' Dio ka¯läh´.
33 Jmee´ hnäh´ lä˭koh´ jmee˭ jnä´
ba´. Jëëh´ jmeen˭ bii' hnoohn˭ ha¯
lä˭ jee´ tih' dsë' dsa¯ kyaah´ lä˭jë˭ he¯
jmeen˭. Sa˭ hnoohn˭ he¯ llu' ki˭
hñiin˭, hnoohn˭ he¯ llu' kih' ga˭lä˭jëë˭
ba´ mah' läay´.

11

Juu' kih' dsa¯ hi¯ jlë˜ ka´lle´

1 Jmee´ hnäh´ lä˭koo¯ jmee˭ jnä´,
jëëh´ jnä´ jmeen˭ lä˭koo¯ ga˭jmee´
Cristo.
2 Chaan¯ llu' cha¯miih¯ lä˭koo¯
täah´ hnäh´ øøhn', jëëh´, ga˭lä˭jë˭
jiih˜ ba´ dsa¯lä¯dsooh˜ hoh´ jnä´, hi˭
chooh´ ba´ hnäh´ koo¯ hweh¯ juu' he¯
ma¯hlëëhn`hnäh´.
3 Hnoon' lä˭ngëëh´ hnäh´, Cristo
laa' to¯në´ kih' lä˭jëë˭ dsa¯ñuuh¯, hi˭
lä˭ja¯ laa' dsa¯ñuuh¯ kih' dsa¯më´,
lä˭ja¯ laa' Dio kih' Cristo ka¯läh´.
4 La' o¯hih˭ kih' dsa¯ñuuh¯
cher´mah' jlëy˜ ka´lley´ wa´ra¯ ga˭të´
jee´ ngiiy' kiyh' kih' Dio o wa´ra¯
ga˭ngëëy' juu' kih' Dio cha´në´ dsa¯.
5 Lä˭ja¯ ka¯läh´ la' o¯hih˭ kih'
dsa¯më´ cher´mah' sa˭ na¯jlë¯ ka´lley´
wa´ra¯ ga˭të´ jee´ ngiiy' kiyh' kih' Dio o
wa´ra¯ ga˭ngëëy' juu' kih' Dio cha´në´
dsa¯. Heh' lä˭ja¯, la' lä˭koo¯ he¯
na¯tii´ kwah¯ lley´.
6 Cher´mah' jaa¯ dsa¯më´ sa˭ jlë˜
lle´, llu' ga´ wa´ tiiy´ lley´ go¯te˜. Pero
cher´mah' laay´ la' o¯hih˭ kiyh' he¯
tiiy' lley´ o he¯ jmeey' kwah¯, he¯ja¯
wa´ jlëy' ba´.
7 Sa˭ sooh˜ kih' dsa¯ñuuh¯ jlëy'
lley´, jëëh´ laay' heeh¯ kih' Dio, mah'
mi¯jnääy˭ ha¯ lä˭koo¯ jøøh' laa' Dio.
Pero dsa¯më´ mi¯jnää˭ ha¯ lä˭koo¯
jøøh' laa' dsa¯ñuuh¯.
8 Dsa¯ñuuh¯ sa˭ ya˭hëë' kih'
dsa¯më´, dsa¯më´ ba´ ya˭hëë' kih'
dsa¯ñuuh¯.
9 Lä˭ja¯ ka¯läh´, sa˭ ga˭jmää' Dio
dsa¯ñuuh¯ mah' le´ llu' kih' dsa¯më´,

ga˗jmääy˫ dsa˜mëˇ mah˫ leˇ llu˫ kih˫
dsa˜ñuuh˜ baˇ.
10 Kih˫ he˜ja˜, hi˗ kwaat˜ kih˫ ángele
ka˜läh ˇ, jmee˗ bii˫ jlë˫ dsa˜mëˇ lleˇ
mah˫ jmee˫ liiˇ chaa˜ hi˜ kye˜ nëˇ
kiyh˫.

11 Pero he˜ tøøhˇ jneˇ kyaahˇ
Dsa˜jøøh˫ jnän`, ja˗ ma˗la˗ dsa˜ñuuh˜
laa˫ kwaatˇ, ja˜baˇ lä˗ja˜ laa˫ kwaatˇ
dsa˜mëˇ ka˜läh ˇ.
12 Jëëh ˇ, lä˗koh ˇ ya˗hëë˫ dsa˜mëˇ
kih˫ dsa˜ñuuh˜, ja˜baˇ lä˗ja˜ kih˫
dsa˜mëˇ dsa˜lä˜chaa˜ dsa˜ñuuh˜.
Lä˗uu ˇ baˇ hwëë˜ kih˫ Dio.
13 Kye˜ daˇ hnäh ˇ kwaatˇ hñaah˫
hnäh ˇ, ¿cheˇ sa˗ laah ˇ hnäh ˇ sa˗ jnäˇ llu˫
waˇra˜ ga˗ngii ˇ jaa˜ dsa˜mëˇ kih˫, kih˫
Dio maˇ sa˗ na˜jlë˜ lleyˇ?
14 Lä˗koo˜ jmee˜ jneˇ he˜ tøøhn ˇ
jmi˜gyuu˗ la˜ lä˗koo˜ la˫ kih˫
dsa˜ñuuh˜, mi˜jnää˗ he˜ la˫ o˜hih˗
kiyh˫ he˜ kway˗ jwë˫ kwaa˗ jñu˜ lleyˇ.
15 Pero kih˫ dsa˜mëˇ, kahˇ baˇ
la˫. Jnäˇ llu˫ kiyh˫ he˜ kway˗ jwë˫
dsa˜kwaa˗ jñu˜ lleyˇ. Jëëh ˇ, dsa˜mëˇ,
ga˗hyoyh˫ jñu˜ lleyˇ kyoo˜ mah˫ jlë˫
lleyˇ lla˜ he˜ maˇ jlëy˫ kyaahˇ hmiih˜.
16 Cherˇmah˫ chaa˜ hi˜ hnøø˫
tiˇchoo˫ juu˫ kih˫ juu˫ he˜ hlëëhn ˇ la˜,
hnøø˫ lä˗ñey˜ ha˜ lä˗ la˫ kyaa˫ jnääh
˫. Jëëh ˇ koo˜ nëë˫ baˇ he˜ tëë˫ jnääh˫
jmee˜ jnääh˫ hi˗ lä˗ja˜ lä˗kaa˜ gwah˗
kih˫ Dio.

Mi˜kwayh˫ ma˗nuu˗ kih˫ Dsa˜jøøh˫ jnän`

17 Pero ta˗ jyohˇ ko˜taa˜, sa˗ chaan˜
llu˫ lä˗koo˜ jmeeh˜ hnäh ˇ. Jëëh ˇ,
jeeˇ dsa˜ñeeh˗ hnäh ˇ, cha˜gaˇmiih˜
he˜ hliih˫ jmeeh˜ hnäh ˇ lla˜ he˜ maˇ
jmeeh˫ hnäh ˇ he˜ llu˫.
18 To˜nëˇ he˜ ja˜, ma˜nuun˫ kyah˫
hnäh ˇ he˜ sa˗ hii ˇ koo˜ baˇ juu˫ kyah˫
hnäh ˇ jeeˇ dsa˜ñeeh˗ hnäh ˇ. Hi˗ jeeˇ
llah˫ laan˗ dsoo ˇ baˇ.
19 Jëëh ˇ, go˜ laan˗ jmää˫ kyah˫ hnäh ˇ
he˜ tääh ˇ hnäh ˇ lä˗ja˜ mah˫ lä˗lee˜ hii˜
na˜ hi˜ hnaah˗ Dio hi˗ lä˗lee˜ hii˜ na˜
hi˜ sa˗ hnaah˗ Dio.

20 Cherˇmah˫ lä˗ja˜ tääh ˇ hnäh ˇ, jeeˇ
dsa˜ñeeh˗ hnäh ˇ, ja˗ ma˗nuu˗ kih˫
Dsa˜jøøh˫ jnän` ja˜ kuh˜ hnäh ˇ.
21 Jëëh ˇ, waˇra˜ ga˗tëˇ hor˜
kuh˫ hnäh ˇ, lä˗jaa˜ lä˗jaa˜ hnäh ˇ
dsa˜lä˜jää˫ kuh˜huh ˇ hnäh ˇ he˜
go˜kye˜ hnäh ˇ. Hñaah˫ baˇ hnäh ˇ
kuh˜huh ˇ lä˗jiih˫ dsa˜lä˜hee ˇ hnäh ˇ
mah˫ ko˜llaaˇ jäy˗ kyaahˇ kyooˇ.
22 ¿Cheˇ sa˗ cha˜ chaˇneh˗ kyah˫
hnäh ˇ jeeˇ goˇtaahˇ hnäh ˇ kuhˇhuh˫
hnäh ˇ? ¿He˜la˫ mi˜kwah˜ hnäh ˇ hi˜
laa˫ kyaa˫ Dio, mah˫ lleh˜ hnäh ˇ
o˜hih˗ kih˫ hi˜ sa˗ kye˜ ni˗ miih˜
he˜ kuhˇhih˫? ¿Hee˜ baˇ na˜ jwëëhn˜
hnäh ˇ? ¿Cheˇ jwëëhn˜ hnäh ˇ jmeeh˜
baˇ hnäh ˇ llu˫? Ni˗ miih˜ sa˗ jwëëhn˜
hnäh ˇ lä˗ja˜.
23 Jëëh ˇ, kih˫ Dsa˜jøøh˫ jnän`
ga˗hyohn˫ juu˫ la˜, ja˜baˇ he˜
ma˜hlëëhn` hnäh ˇ jää˫. Hwë˫ he˜
ga˗ngëëy˫ Dsa˜jøøh˫ jnän` ja˜, ga˗kay˫
heˇñiih˜.
24 Mah˫ ga˗kwayˇ tiˇhmaahˇ kih˫ Dio.
Ma˜ngëëˇ he˜ ja˜, ga˗llaay˫ heˇñiih˜
ja˜ mah˫ ga˗jäyhˇ: “Hee˜ la˜, kuh˫
hnäh ˇ. He˜ la˜ na˜ jmi˜ngo˫ kin˗.
Ta˗la˗ kyah˫ hnäh ˇ kwaan˜ hñiin˗
juun ˇ. Ja˜ jmeeh˜ hnäh ˇ lä˗la˜ mah˫
lä˜dsooh˜ hoh ˇ hnäh ˇ kin˗.”
25 Ja˜baˇ lä˗ja˜ ga˗jmeeyˇ kyaahˇ
waˇkyaahˇ, ma˜ngëëˇ ma˜kuyh˜
ma˗nuu˗. Ga˗jäyhˇ: “Waˇkyaahˇ la˜
la˫ hmoohˇ hmëëˇ he˜ jmeen` kyaahˇ
jma˜ kin˗. Ja˜ jmeeh˜ hnäh ˇ lä˗la˜,
ga˗lä˗jë˗ jiih˜ maˇ huh ˇ hnäh ˇ, mah˫
lä˗dsooh˜ hoh ˇ hnäh ˇ kin˗.”
26 Lä˗ja˜, lä˗jë˗ jiih˜ maˇ kuh˜ hnäh ˇ
heˇñiih˜ la˜, hi˗ maˇ huh ˇ hnäh ˇ he˜
haaˇ neh˗ waˇkyaahˇ la˜, he˜ jmeeh˜
hnäh ˇ juu˫ he˜ ga˗juu˫ Dsa˜jøøh˫ jnän`
baˇ na˜, lä˗ ma˜ngoo˫ ja˜baˇ lä˗jiih˫
jäyh ˇ ka˜läh ˇ.
27 He˜ja˜, cherˇmah˫ hi˜ ga˗kuh˜
heˇñiih˜, hi˗ ga˗hiyh˫ he˜ haaˇ neh˗
waˇkyaahˇ kih˫ Dsa˜jøøh˫ jnän`,
hi˗ lä˗ ma˜ngoo˫ bih˫ jmeey˗ he˜
hliih˫, ma˜na˜bääyh` dsooˇ, kih˫ he˜
mi˜kwayh˫ jmi˜ngo˫ kyaahˇ jma˜ kih˫
Dsa˜jøøh˫ jnän`.

28 Lä˭jąą˯ lä˭jąą˯ hnäh˝ hnøøˬ
kąhˬ da´ hnäh˝ kwąąt˜ che´ sa˭ hnɨɨ˜
hɯɯ´dsë˯ kyahˬ hnäh˝, jąą̈ˬ ją˯ga´ kuhˬ
hnäh˝ he´ñiih˯ hi˭ huhˬ hnäh˝ he˯ haa´
neh˭ wa´kyaah´.
29 Jëëh˝, cher´mahˬ jmee˭ gyihˬ he˯
hlɨɨhˬ mahˬ kuyh˯ he´ñiih˯ hi˭ hɨyh˜
he˯ haa´ neh˭ wa´kyaah´ ją˯, he˯
ngɨɨy˭ he˯ jä˭ he˯ hlɨɨhˬ në´ kiyhˬ ba´
ją˯. Jëëh˝ sa˭ tooyh˯ ta´ jmɨ˯ngoˬ kihˬ
Dsa˯jøøhˬ jnän`.
30 Kihˬ he˯ją˯, chąą˯ jwëë̱˝ jee´ kyahˬ
hnäh˝ hi˯ dsaah´, jwëë̱˝ hi˯ mo˭so˭
cha˯ be˝ kihˬ, lä˭jiihˬ chąą˯ ko˯lląą´ hi˯
ga˭juuˬ.
31 Pero cher´mahˬ ga˭kye̱´ jne´
kwąąt˜ he˯ hnɨɨ˜ hɯɯ´dsë˯ jnän`, jąą̈ˬ
ją˯ga´ kih´hihn´, mo˭so˭ cha˯ he˯ kihˬ
llaˬ Dio ta´ jnän`.
32 Hi˭ cher´mahˬ ga˭llay˝ ta´ jnän`,
Dio ba´ he˝ hi˯ heehˬ jne´ wɨɨ˝, mahˬ sa˭
dsa´nøønˬ cha´je˯ ko˯jøh˝ kyąąh´ hi˯
sa˭ ma˯hee̱h˯ juuˬ kiyhˬ.
33 He˯ją˯ øøhnˬ, wa´ra˯ ga˭tąąh`
hnäh˝ kuhˬ, ją˯ jąąh´ hnäh˝ dsa˯kyąąh´
hnäh˝.
34 Hi˭ cher´mahˬ chąą˯ jąą˯ hi˯
kyo̱h˭, wa´ lla˯kuyh˯ cha´neh˭ kiyhˬ,
mahˬ sa˭ jä˭ he˯ wɨɨ˝ në´ kiyhˬ,
wa´ra˯ ga˭jmeey˝ wa´ laˬ cha˯ laˬ jee´
dsa˯ñeeh˭ hnäh˝. Cher´mahˬ cha˯
ga´ jyoh˝ juuˬ, he˯ ją˯ mi´eenˬ wa´ra˯
ga˭lloonˬ na´jëë̱n˭ hnäh˝.

12

Lä˭jë˭ he˯ ga˭hñahˬ jne´ kihˬ Jmɨ˯lle˝ kihˬ Dio

1 Hnoonˬ lä˭ngëëh˝ hnäh˝ miih˯
øøhnˬ, ha˯ lä˭ laˬ he˯ ma˯hñah˜ jne´
kihˬ Jmɨ˯lle˝ kihˬ Dio.
2 Ñeh´ ba´ hnäh˝ ha˯ lä˭ ma´ jmeeh˯
hnäh˝, jąą̈ˬ sa˭ ga´ ma˯hee̱h`hnäh˝ kihˬ
Dio. Ma´ ga˭nää´ hnäh˝ ta˭ la˭ ta˭ jnø˭,
ga˭kąh˜ hnäh˝ jwëˬ jee´ ma´ hnaah˭
hnäh˝ dio kąą`hi˯ na˯ląą˯ kąąh˜ dsa˯.
3 He˯ją˯ hnoonˬ lä˭ngëëh˝ hnäh˝ ni˭
jąą˯ hi˯ hlëëhˬ lä˭ gwa´ kihˬ Jmɨ˯lle˝
kihˬ Dio sa˭ jwäyˬ dso´jwɨɨ˝ në´ kihˬ
Jesús. Lä˭ją˯ ka˯läh˝ sa˭ jäyh˭ jøøhˬ
Jesús, cher´mahˬ sa˭ kyąąyh´ Jmɨ˯lle˝
Na˯jngɨɨˬ.
4 Kąh˝ ba´ laˬ he˯ ma˯hñah˜ jne´
lä˭jąą˯ lä˭jąą˯ jne´ kihˬ Dio, pero jąą˯
ba´ Jmɨ˯lle˝ Na˯jngɨɨˬ hi˯ kwa˭ lä˭jë˭
he˯ ją˯.
5 Kąh˝ ba´ laˬ ta´ he˯ jmee˯ jne´
lä˭jąą˯ lä˭jąą˯ jne´ jee´ hnääh˭ jne´ Dio,
pero jąą˯ ba´ hi˯ ląąˬ Dsa˯jøøhˬ jnän`.
6 Kąh˝ ba´ laˬ be˝ he˯ ma˯tëë̱˝ jne´
lä˭jąą˯ lä˭jąą˯ jne´, pero jąą˯ ba´ Dio
hi˯ jmee˭ lä˭jë˭ kihˬ ga˭lä˭jëë̱˭ jne´.
7 Lä˭jąą˯ lä˭jąą˯ jne´ ma˯hñah˜ jne´
he˯ ga˭kwa˝ Jmɨ˯lle˝ Na˯jngɨɨˬ mahˬ
lä˭ją˯ jäˬ lluˬ kihˬ lä˭jëë̱˭.
8 Jąą˯ ga˭hyohˬ miih˯ hɯɯ´dsë˯ lluˬ
he˯ ga˭kwa˝ Jmɨ˯lle˝. Jñah˝ ga˭hyohˬ
he˯ jmee˭ kyɯɯyh˜ cha˯ga´miih˯, he˯
ga˭kwa˝ ją˯ba´ Jmɨ˯lle˝ Na˯jngɨɨˬ.
9 Jñah˝ ka˯läh˝ ga˭hyohˬ kihˬ ją˯ba´
Jmɨ˯lle˝ ha˯ lä˭ jee´ lä˭dsoo˝ dsëyˬ
cha˯ga´miih˯. Hi˯ jñah˝ ga˭hyohˬ ha˯
lä˭ jee´ mi˯hlą̈ąy˝ hi˯ dsaah´ kyąąh´
be˝ kihˬ ją˯ba´ Jmɨ˯lle˝ Na˯jngɨɨˬ.
10 Jñah˝ ga˭hyohˬ ha˯ lä˭ jmeeyˬ
he˯ jɯh˯gąą˯. Jñah˝ ga˭hyohˬ juuˬ
he˯ ngëëyˬ kihˬ dsa˭. Jñah˝ ga˭hyohˬ
mahˬ kąyˬ kwąąt˜ che´ laˬ kihˬ Jmɨ˯lle˝
Na˯jngɨɨˬ he˯ hlëëh˭ dsa˯ o che´ laˬ kihˬ
jmɨ˯lle˝ hlɨɨhˬ. Jñah˝ ga˭hyohˬ hlëëyhˬ
jyoh˝ juuˬ. Jñah˝ ka˯läh˝, ga˭hyohˬ be˝
mahˬ jiiyˬ juuˬ he˯ hlëëhˬ dsa˯kyąąyh´.
11 Pero jąą˯ ba´ Jmɨ˯lle˝ hi˯ jmee˭
lä˭jë˭ he˯ ją˯. Hi˭ lä˭ko̱o̱˯ hyoh˯ dsëyˬ
ba´ ti˯llooyh˜ kihˬ lä˭jąą˯ lä˭jąą˯.

Jee´ lä˭jëë̱˭ hi˯ ląąˬ kyąąˬ Dio ląąyˬ lä˭ko̱o̱˯ jąą˯ ba´

12 Ko̱o̱˯ ba´ laˬ jmɨ˯ngoˬ jnän`, hi˭
cha˯ cha˯miih˯ nëëˬ he˯ na˯ku˯
na˯chąh˝. Ma˭ke˭ cha˯miih˯ nëëˬ he˯
na˯ku˯ na˯chąh˝, ma˭ra˭ he˯ laˬ ba´
ko̱o̱˯ jmɨ˯ngoˬ jee´ lä˭jë˭. Ją˯ba´ lä˭ją˯
Cristo ka˯läh˝ kyąąh´ jne´.
13 Jëëh˝, kyąąh´ jąą˯ ba´ Jmɨ˯lle˝
ga˭lëë̱ˬ jne´ ko̱o̱˯ ba´ kyąąyh´, lä˭lluˬ
he˯ ma˯na˯sąą˯ jne´ jmɨɨ˯ kyąąh´
Jmɨ˯lle˝ Na˯jngɨɨˬ kihˬ Dio. Lä˭ją˯
kihˬ hi˯ ląąˬ judiu o hi˯ sa˭ ląąˬ judiu,
hi˭ lä˭ją˯ ka˯läh˝ kihˬ hi˯ na˯hnëë´
jmee˭ ta´ kihˬ dsa˭ o cher´mahˬ

sa̱ˑ na̱ˉhnëëy´. Ga̱ˑläˑjëë̱ˑ ba´ jne´
ma̱ˉhëëh´ jne´ kih¹ jää̱ˉ ba´ Jmɨˉlle´.
14 Heh¹ jmɨˉngo¹ jnän`, saˑ la¹ kooˉ
ba´ jee´ läˑjëˑ, chaˉmiihˉ jee´ naˉkuˉ
naˉchäh´.
15 Cher´mah¹ maˉtɨɨn´ gaˑjäh´: “Saˑ
läänˉ¹ maˉgoohˉ, heˉjäˉ saˑ na´jnäänˉ´
kih¹ jmɨˉngo¹ kyah¹”, pero maˑkeˑ
maˉjäh´läˑjäˉ, maˑraˑ heˉ na´jnää´ ba´
kih¹ jmɨˉngo¹ jnän`.
16 Hiˑ cher´mah¹ loˉgwan´ gaˑjäh´:
“Saˑ läänˉ¹ mɨ´nëh´, heˉjäˉ saˑ na´jnäänˉ´
kih¹ jmɨˉngo¹ kyah¹”, pero maˑkeˑ
maˉjäh´läˑjäˉ, maˑraˑ heˉ na´jnää´ ba´
kih¹ jmɨˉngo¹ jnän`.
17 Cher´mah¹ läˑkääˉ jmɨˉngo¹ jnän`,
la¹ kooˉ mɨɨ¹ mɨ¹në´ jɨɨhˉ, ¿heeˉ kyääh´
jäˉ nɨɨ´ jne´? Hiˑ cher´mah¹ läˑkääˉ
jmɨˉngo¹ jnän`, la¹ kooˉ toˉgwa´ jɨɨhˉ,
¿heeˉ kyääh´ jäˉ heˉ tääh¹ jne´ jmeh¹?
18 Pero Dio gaˑjmee´ naˉkuˉ
naˉchäh´ jmɨˉngo¹ jnän`, läˑkooˉ llaˑ
dsëy¹.
19 Cher´mah¹ kooˉ nëë¹ ba´ la¹
läˑkääˉ jmɨˉngo¹ jnän`, moˑsoˑ la¹
läˑkooˉ jmɨˉngo¹ heˉ kyë´ jne´.
20 Pero jäˑ läˑjäˉ la¹ jmɨˉngo¹ jnän`.
Naˉkuˉ naˉchäh´ chaˉmiihˉ nëë¹, hiˑ
jee´ läˑjëˑ kooˉ ba´ la¹.
21 Saˑ le´ jähˑ mɨ ¹nën´ sɨɨhˑ
maˉgoonˉ: “Saˑ jmeeˑ biiˑ¹ hneˉ kinˑ.”
Niˑ saˑ le´ jähˑ ka´llen´ sɨɨhˑ maˉtɨɨn´:
“Saˑ jmeeˑ biiˑ¹ hneˉ kinˑ.”
22 Pero saˑ la¹ läˑjäˉ. Heˉ chaˉ kih¹
jmɨˉngo¹ jnän`, heˉ jmeeˉ jne´ kwäätˉ
saˑ bëë´ niˑ miihˉ, heˉ jäˉ jmää¹ jnän`
chaˉga´miihˉ.
23 Hiˑ heˉ chaˉ kih¹ jmɨˉngo¹ jnän`
heˉ jmeeˉ jne´ kwäätˉ saˑ jnä´ llu¹, heˉ
jäˉ høø´ jne´ chaˉga´miihˉ. Hiˑ heˉ saˑ
sooh˜ jëë¹ dsaˉ, jlë´ jne´ llu¹.
24 Pero heˉ jnä´ llu¹ në´ jnän`,
saˑ jmeeˑ biiˑ¹ jlë´ jne´. Gaˑjmee´
Dio jmɨˉngo¹ jnän` mah¹ høøn´
chaˉga´miihˉ läˑjëˑ heˉ saˑ bëë´.
25 Heh¹ läˑjäˉ, jmɨˉngo¹ jnän` saˑ
jmeeˑ maˑ kihˉkih¹. Läˑjëˑ nëë¹ ba´
hnääy¹ dsaˉkyäähˉ.
26 Cher´mah¹ jiiˑ kih¹ kooˉ nëë¹,
läˑjäˉ gaˑläˑjëˑ ba´ jiiˑ kih¹. Hiˑ
cher´mah¹ gaˑla¹ llu¹ kih¹ kooˉ nëë¹,
läˑjäˉ la¹ llu¹ kih¹ gaˑläˑjëˑ ba´.
27 Läˑjäˉ jne´ kaˉläh´, lää¹ jne´
läˑkooˉ jmɨˉngo¹ kih¹ Cristo. Läˑjääˉ
läˑjääˉ jne´ naˉkuˉ naˉchäh´ jne´
kyäähˉ´.
28 Jee´ kih¹ hiˉ lää¹ gwahˑ, Dio
gaˑhñää¹ toˉnë´ hiˉ lää¹ apóstole, jäˉga´
gaˑhñäähˉ¹ hiˉ ngëë˜ juu¹ kiyh¹, hiˑ
gaˑhñäähˉ¹ taˉjwoh¹, kyäähˉ´ hiˉ jmeeˑ
heˉ jɨhˉgääˉ, kyäähˉ´ hiˉ miˉhlää´
dsaˉ, kyäähˉ´ hiˉ jmeeˑ be´ kih¹ dsaˑ,
kyäähˉ´ hiˉ kyëˉ në´ kih¹ dsaˉkyäähˉ´,
hiˑ kyäähˉ´ hiˉ lihˑ hlëëh¹ jyoh´ juu¹.
29 ¿Che´ läˑjëëˑ lää¹ apóstole? ¿Che´
gaˑläˑjëëˑ lää¹ hiˉ ngëë˜ juu¹ kih¹ Dio?
¿Che´ gaˑläˑjëëˑ lää¹ taˉjwoh¹? ¿Che´
gaˑläˑjëëˑ jmeeˑ heˉ jɨhˉgääˉ?
30 ¿Che´ gaˑläˑjëëˑ maˉhyoh˜ be´
mah¹ miˉhläähˉ´ dsaˉdsaah´? ¿Che´
gaˑläˑjëëˑ lihˑ hlëëh¹ jyoh´ juu¹? ¿Che´
gaˑläˑjëëˑ lihˑ jii¹ juu¹ heˉ hlëëhˑ
dsaˉkyäähˉ´?
31 Wa´ hëë´ hoh´ hnäh´ kih¹ ta´ heˉ
la´ kwaˑ Jmɨˉlle´ Naˉjngɨɨ¹ heˉ llu¹ ga´
miihˉ.
Pero taˑ jyoh´ koˉtääˉ, hlëëhn´
hnäh´ haˉ läˑ jee´ jnääh´ hnäh´ heˉ
jmää¹ chaˉga´miihˉ kyah¹ hnäh´.

13

Heˉ hnääˑ jne´ dsaˉkyäähn´, heˉ jäˉ ba´ kyëë´

1 Cher´mah¹ gaˑhlëëhn` kyäähˉ´ wa´
heˉ chaˉ heˉ juu¹ heˉ hlëëhˑ dsaˉ,
hiˑ kyäähˉ´ juu¹ heˉ hlëëhˑ ángele
kaˉläh´, hiˑ cher´mah¹ saˑ hnaanˑ
dsaˉkyäähn´, läänˉ¹ läˑkooˉ ñe¹ heˉ
kooˉ hii´ taˑjmah¹. Läänˉ¹ läˑkooˉ
jwɨ´ñe¹ kih¹ tëˑ.
2 Cher´mah¹ gaˑhyohn¹ chaˉmiihˉ
juu¹ kih¹ Dio heˉ ngëën´ kih¹ dsaˑ, hiˑ
cher´mah¹ gaˑläˑngëën´ läˑjëˑ juu¹ heˉ
naˉhmää´, cher´mah¹ kyɨɨhˉ ba´ jnä´
läˑjëˑ, hiˑ cher´mah¹ gaˑjmeen¹ dsoo´
dsënˑ chaˉmiihˉ läˑjiih¹ mi´sɨɨn` høø
¹ moh´, pero cher´mah¹ saˑ hnaanˑ
dsaˉkyäähn´, niˑ miihˉ saˑ chaˉ heˉ
läänˉ¹.

3 Cher´mah¹ ga˭ti´ ga˭lloohn¹
ga˭lä˭jë˭ he⁻ cha⁻ kin˭ mah¹ ä̱ä̱hn´
dsa⁻ tä⁻ñee´, hi˭ cher´mah¹ ga˭kwä̱ä̱n˭
hñiin˭ kä̱ä̱n˭, pero cher´mah¹ sa˭
hnaan˭ dsa⁻kyä̱ä̱hn´, ni˭ miih⁻ sa˭
jmää¹ kin˭ lä˭jë˭ he⁻ jä̱⁻.
4 He⁻ hnää˭ jne´ dsa⁻, he⁻ jøh⁻
dsën⁻ ba´ jä̱⁻, hi˭ llu¹ dsë⁻ jne´ ka⁻läh´.
He⁻ hnää˭ jne´ dsa⁻, jä̱˭ he⁻ wii´ dsë⁻
jne´ kyä̱ä̱h´ dsa⁻. He⁻ hnää˭ jne´ dsa⁻,
jä̱˭ he⁻ jmää´ jne´ hñaan¹ kä̱ä̱h´, ni˭ he⁻
jmeen´ kyee´ jne´ cha⁻ga´miih⁻.
5 He⁻ hnää˭ jne´ dsa⁻, jä̱˭ he⁻ jmeen´
he⁻ sa˭ lle`kih¹ jmeen´, jä̱˭ he⁻ hnøøhn´
ma˭la˭ he⁻ llu¹ jnän` hñaan¹, jä̱˭ he⁻
lä˭llee´ jne´ na¹koh´, jä̱˭ he⁻ tøøh⁻ jne´
dsën⁻ kyä̱ä̱h´ dsa⁻.
6 Jä̱˭ he⁻ tih˜ dsë⁻ jne´ he⁻ hlii̱h¹, he⁻
tih¹ dsë⁻ jne´ ju¹dsoo´ jmah¹ ba´.
7 He⁻ hnää˭ jne´ Dio, he⁻ lä⁻be´ dsë⁻
jne´ kih¹ lä˭jë˭, hi˭ lä˭ ma⁻dsoo´ jä̱⁻ba´
dsë⁻ jne´ kiyh¹, hi˭ ngoo¹ ba´ he⁻ kye´
jne´ o⁻jøh˭ dsë⁻, hi˭ he⁻ kwëëh¹ dsë⁻
jne´ ka⁻läh´.
8 He⁻ hnää˭ jne´ dsa⁻kyä̱ä̱hn´ sa˭
llä̱ä̱˭ jih´koh´. Pero lloo˜ koo⁻ jmii´
mo˭so˭ jmee˭ bii¹ mi⁻jnää˭ Dio juu¹
kih¹, lä˭jä̱⁻ ka⁻läh´ mo˭so˭ jmee˭
bii¹ hyoh˭ dsa⁻ hlëëh¹ jyoh´ juu¹, hi˭
mo˭so˭ jmee˭ bii¹ hyoyh˭ he⁻ jmeey¹
kyuuyh˜ cha⁻ga´miih⁻.
9 Pero jmii´ he⁻ tøøhn´ la⁻, sa˭ ga´
ma⁻lä⁻kyuuh˜ jne´ na⁻hñaa¹ lä˭jë˭
juu¹ na⁻, hi˭ lä˭jä̱⁻ ka⁻läh´ lä˭jee˭
hi̱⁻ ngëë˜ juu¹ kih¹ dsa˭, sa˭ hlëëyh˭
na⁻hñaa¹ lä˭jee⁻.
10 Pero wa´ra⁻ ga˭lloo¹ jmii´ jmee¹
Dio ma⁻na⁻hñaa¹ go⁻te˜ lä˭jë˭, ma´jä̱⁻
mo˭so˭ jmee˭ bii¹ he⁻ ga˭lä˭kyuuh˜
jne´ miih⁻ jmi⁻gyuu˭ la⁻, llä̱ä̱˭ go⁻te˜
ba´ jä̱⁻.
11 Lä˭koo⁻ ma´ lä̱ä̱n¹ chih⁻,
ga˭hlëëhn` lä˭koo⁻ jä̱ä̱⁻ chih⁻,
ga˭jmeen¹ huu´dsë⁻ lä˭koo⁻ jä̱ä̱⁻
chih⁻, hi˭ ga˭kä̱n¹ kwä̱ä̱t˜ lä˭koo⁻ jä̱ä̱⁻
chih⁻. Pero ma´ ga˭lä˭jøøhn¹, mo˭so˭
ga˭jmeen¹ lä˭jë˭ he⁻ ma´ jmeen˭
lä˭koo⁻ ma´ mähn¹.
12 Jmii´ na¹, sa˭ ma⁻lä⁻ngëë´ jne´
na⁻hñaa¹ lä˭jee⁻, la¹ jnän` lä˭koo⁻ he⁻
jëë´ jne´ kyä̱ä̱h´ hu⁻ he⁻ sa˭ jee⁻ ba´.
Pero wa´ra⁻ ga˭lloo¹ jmii´ jä̱⁻, jä̱⁻ga´
tee¹ jne´ jëën´ jee⁻ go⁻te˜. Na¹ kyuuhn˜
miih⁻ ba´. Pero wa´ra⁻ ga˭lloo¹ jmii´
jä̱⁻, jä̱⁻ga´ lä˭kyuuhn˜ lä˭jë˭, jä̱⁻ba´
lä˭koo⁻ kyuu˭ Dio jnä´.
13 Hnë⁻ nëë¹ ba´ he⁻ sa˭ llä̱ä̱˭:
he⁻ ma⁻dsoo´ dsë⁻ jne´, he⁻ cha⁻
o⁻jøh˭ dsë⁻ jnän`, hi˭ he⁻ hnää˭ jne´
dsa⁻kyä̱ä̱hn´. Kih¹ jee´ lä˭jë˭ he⁻ la⁻,
kyee´ ga´ he⁻ hnää˭ jne´ dsa⁻kyä̱ä̱hn´.

14

Ha⁻ lä˭ la¹ kih¹ hi̱⁻ hlëëh˭ jyoh´ juu¹

1 He⁻jä̱⁻ go⁻nää´ ba´ hnäh´ ta˭
cha´në´ he⁻ hnaah˭ hnäh´ øøh¹ hnäh´.
Hi˭ lä˭jä̱⁻ wa´ hee´ hoh´ hnäh´ kih¹ ta´
he⁻ la´kwa˭ Jmi⁻lle´ Na⁻jngii¹. Hi˭ kih¹
jee´ lä˭jë˭ ta´ na⁻, wa´ hee´ hoh´ hnäh´
kih¹ he⁻ ngëëh´ hnäh´ juu¹ kih¹ Dio.
2 Jëëh´, jä̱ä̱⁻ hi̱⁻ hlëëh˭ jyoh´ juu¹,
jä̱˭ he⁻ hlëëyh˭ kyä̱ä̱h´ dsa⁻ jä̱⁻, he⁻
hlëëyh˭ kyä̱ä̱h´ Dio ba´ jä̱⁻. Hi˭ ma˭ke˭
hlëëyh˭ juu¹ kaah´ he⁻ kwa˭ Jmi⁻lle´
Na⁻jngii¹, ni˭ jä̱ä̱⁻ sa˭ ngëë´ juu¹ kiyh¹.
3 Pero jä̱ä̱⁻ hi̱⁻ ngëë˜ juu¹ lä˭koo⁻
ga˭hyoyh¹ kih¹ Dio, hi̱⁻ he´ ba´ hlëëh˭
juu¹ he⁻ jmeey˭ dsa⁻nää¹ dsa⁻ ta˭
cha´në´, kway˭ be´ kih¹ dsa⁻, hi˭
jmeey˭ dsa⁻nøh¹ dsë¹ dsa⁻.
4 Jä̱ä̱⁻ hi̱⁻ hlëëh˭ juu¹ he⁻ sa˭ ngëë´
jne´, he⁻ kway˭ be´ kih¹ hñiiy´ ba´
jä̱⁻. Pero jä̱ä̱⁻ hi̱⁻ ngëë˜ juu¹ lä˭koo⁻
ga˭hyoyh¹ kih¹ Dio, kway˭ be´ kih¹
lä˭jee˭ hi̱⁻ lä̱ä̱¹ kyä̱ä̱¹ Dio.
5 Hnoon¹ wa´ra⁻ jäh´ kih¹ lä˭jee˭ ba´
hnäh´ hlëëh´ hnäh´ jyoh´ juu¹. Pero
cha⁻ga´miih⁻ hnoon¹ wa´ra⁻ jäh´ kih¹
ga˭hñah¹ hnäh´ ta´ he⁻ ngëëh´ hnäh´
juu¹ kih¹ Dio. Jëëh´, llu¹ ga´ he⁻ jä̱⁻,
lä˭koh´ ga´ he⁻ hlëëh˭ hnäh´ jyoh´ juu¹.
Hi˭ ma˭ra˭ he⁻ jmää¹ ba´ he⁻ hlëëh´
hnäh´ jyoh´ juu¹ wa´ra⁻ jäh´ kih¹ chä̱ä̱⁻
hi̱⁻ jii¹ juu¹ jä̱⁻ mah¹ kwa¹ be´ kih¹ hi̱⁻
lä̱ä̱¹ kyä̱ä̱¹ Dio.
6 Jëë` da´ hnäh´ øøhn¹. Cher´mah¹
ngoon¹ na´hlee̱hn` hnäh´ kyä̱ä̱h´ jyoh´
juu¹ he⁻ ma⁻hyohn˜ kih¹ Dio, sa˭
jmää¹ he⁻ jä̱⁻ kyah¹ hnäh´. Llu¹ ga´
he⁻ hlee̱hn´ hnäh´ he⁻ ga˭mi˭jnää⁻

Dio kin˖ ba´, hi˖ hlëëhn´ hnäh˝ he˜
ma˜kyuuh˜ jne´, hi˖ hlëëhn´ juu'
lä˖koo˜ ga˖hyohn'ˌ kih'ˌ Dio, hi˖ kyaah´
nuuh˝ he˜ ma˜mi˜tëë' jne´.

7 Lä˖ja˜ la'ˌ kih'ˌ lä˖jë˖ he˜ sa˖ na´jiih˖.
Wa´ra˜ ga˖hii´ luu˝ hma˜ta˜, wa´ra˜
ga˖hii´ tu˜, cher´mah'ˌ sa˖ ga˖hii´
kwee˜, sa˖ chaa˜ hi˜ ñe˜ hee˜ su˜ ja˜
hii´.
8 Hi˖ cher´mah'ˌ sa˖ ga˖hii´ kwee˜
luu˝ hoo´, ni˖ jaa˜ hløø˝ sa˖ mi˜lluu'ˌ
hñii˝ mah'ˌ dsa˜nääyˌ jee´ hnii˜.
9 Lä˖ja˜ la'ˌ kyah'ˌ hnäh˝ ka˜läh˝.
Cher´mah'ˌ sa˖ jëë˜ juu' he˜ hlëëh´
hnäh˝, ¿ha˜ lä˖ja˜ lä˖ngëë˝ dsa˜ juu'
he˜ hlëëh´ hnäh˝? Koo˜ taah˖ miih´ ba´
ja˜ he˜ hlëëh´ hnäh˝.
10 Joh˝ juu' sa˖ hlëëh˖ dsa˜ lä˖kaa˜
lä˖juh'ˌ jmi˜gyuu˖, hi˖ lä˖koo˜ lä˖koo˜
jwii˜ ngëë˝ bih'ˌ juu' kiyh'ˌ.
11 He˜ja˜ cher´mah'ˌ sa˖ ngëën˝ juu'
he˜ hlëëh˖ dsa˜, laan'ˌ lä˖koo˜ jaa˜ hi˜
chaa˜ uu˝ ba´ kiyh'. Hi˖ lä˖ja˜ laa'ˌ hi˜
he˝ ki˖ jnä˝ ka˜läh˝.
12 Lä˖ja˜ jmee´ hnäh˝ ka˜läh˝. Na'ˌ
he˜ ma˜hee˝ hoh˝ hnäh˝ kih'ˌ ta´ he˜
la´ kwa˖ Jmi˜lle˝ Na˜jngii ', he˜ja˜
cha˜ga´miih˜ wa´ tih˜ hoh˝ hnäh˝ he˜
la´ kwa˖ Jmi˜lle˝ Na˜jngii' he˜ jmee˖
dsa˜kwaa˖ lä˖hii˝ ë´ hi˜ laa'ˌ kyaa'ˌ
Dio.
13 Kih'ˌ he˜ja˜, jaa˜ hi˜ ma˜hyoh˜
hlëëh'ˌ jyoh˝ juu', wa´ ngiiy˝ kiyh'ˌ kih'ˌ
Dio mah'ˌ kway'ˌ be˝ ha˜ lä˖ jee´ jiiy'
juu' ja˜ kyaah´ dsa˜kyaayh´.
14 Jëëh˝, cher´mah'ˌ ga˖ngiin` kin˖
kyaah´ juu' he˜ sa˖ ngëën˝, he˜ ngiin´
kyaah´ jmi˜lle˝ kin˖ ba´ ja˜. Pero juu'
ja˜, sa˖ ngëën˝ he˜ hnøø'ˌ jäh˖.
15 He˜ja˜, ¿ha˜ lä˖ jmeen`? Ngii´
ba´ jnä˝ kyaah´ jmi˜lle˝ kin˖, hi˖ lä˖ja˜
ka˜läh˝ kyaah´ juu' he˜ ngëën˝ ba´. Hi˖
hän` kyaah´ jmi˜lle˝ kin˖, hi˖ lä˖ja˜
ka˜läh˝ hän` kyaah´ juu' he˜ ngëën˝.
16 Jëëh˝, cher´mah'ˌ ga˖häh´ kyaah´
jmi˜lle˝ jmah'ˌ jee´ kwah˜ ti´hmaah´
kih' Dio, ha˜ lä˖ja˜ jäh˖ hi˜ tääh´
nuu˜: “Wa´ la' lä˖ja˜”, cher´mah'ˌ sa˖
ma˜lä˜ngëëy˝ hee˜ ja˜ he˜ ma˜hlëëh´.
17 Ma˖ke˖ jnaah' ma˜kwah´
ti´hmaah´, pero kih'ˌ hi˜ tääh´ nuu˜,
sa˖ tëëy'ˌ be˝ kyaah´ juu' ja˜.
18 Kwan˖ ti´hmaah´ kih' Dio kih'ˌ
he˜ ma˜hyohn˜ hlëëhn´ cha˜ga´miih˜
jyoh˝ juu' lä˖koh˝ ga´ hnäh˝.
19 Pero ga´ ma˜chehn'ˌ jee´ dsa˜ñee˖
øøh'ˌ jne´, llu'ˌ ga´ laan˖ he˜ hlëëhn´ hña˝
mi'juu'ˌ he˜ lä˖ngëë˝ dsa˜ wa´ra˜ ga˖të˝
jee´ hlëëh´ jnih˝, lä˖koh˝ ga´ he˜ hlëëhn´
gya'ˌ mil mi'juu'ˌ he˜ sa˖ kyuuh˜ dsa˜.
20 Øøhn'ˌ, ta˖ jmee˜ hnäh˝ huu´dsë˜
lä˖koo˜ jaa˜ chih˜ hi˜ sa˖ ngëë˝. Llu'ˌ
ba´ cher´mah'ˌ laah'ˌ hnäh˝ lä˖koo˜ jaa˜
chih˜ hi˜ sa˖ jmee˖ he˜ hlii˖h'. Pero
hnøø'ˌ jmeeh' hnäh˝ huu´dsë˜ lä˖koo˜
jaa˜ dsa˜ ma˜jøøh' ba´.
21 Lä˖la˜ na˜sii˜ ë´ ley:
Kyaah´ jyoh˝ juu' hlëëhn´ dsa˜ la˜.
Kyaah´ juu' he˜ hlëëh˖ dsa˜ chaa˜ uu˝
ba´ hlëëh´ jnih˝.
Pero ni˖ lä˖ja˜, sa˖ nuuy'ˌ kin˖, ga˖jäh˝
Dio.
22 Lä˖ja˜, hi˜ ma˜hyoh˜ hlëëh'ˌ jyoh˝
juu', la'ˌ koo˜ he˜ juh˜gaa˜ kih'ˌ hi˜
sa˖ ga´ ma˜hee˜h˜ kih'ˌ Dio. Sa˖ la'ˌ
kih'ˌ hi˜ ma˜hee˜h˜ kih'ˌ Dio. Pero
ta˖ jyoh˝ ko˜taa˜, jaa˜ hi˜ ngëë˜ juu'
he˜ ga˖hyoyh'ˌ kih'ˌ Dio, hlëëyh˜ hi˜
ma˜hee˜h˜ kih'ˌ Dio ba´. Sa˖ la'ˌ kih'ˌ hi˜
sa˖ ma˜hee˜h˜ kih'ˌ Dio.
23 He˜ja˜ sa˖ llu'ˌ cher´mah'ˌ lä˖jëë˖
hnäh˝ hlëëh´ hnäh˝ jyoh˝ juu' he˜ sa˖
ngëë˝ jne´ jee´ dsa˜ñee˖ hnäh˝. Jëëh˝,
cher´mah'ˌ ga˖lloo'ˌ jaa˜ hi˜ hmëë˝ o
jaa˜ hi˜ sa˖ ga´ ma˜dsoo´ dsë'ˌ kih'ˌ Dio,
ma´ja˜ jäyh˖, he˜ ngaah´ ba´ hnäh˝ na˜.
24 Pero cher´mah'ˌ lä˖jëë˖ hnäh˝
ngëëh´ hnäh˝ juu' he˜ ga˖hñah'ˌ hnäh˝
kih'ˌ Dio hi˖ cher´mah'ˌ ga˖lloo'ˌ jaa˜ hi˜
hmëë˝ o jaa˜ hi˜ sa˖ ga´ ma˜hee˜h˜ kih'ˌ
Dio jee´ tääh´ hnäh˝, kyaah´ juu' he˜
ngëëh´ hnäh˝ ja˜ jmee'ˌ lä˜ngëëy˝ he˜
ma˜hlääyh˜, hi˖ lä˜liiyh˜ lä˖jë˖ he˜
jmeey˖.
25 Hi˖ lä˖jnä˝ lä˖jë˖ he˜ na˜hmää´
neh˖ tuh˜dsëy'ˌ. Ja˜ga´ na˖ juuyh'ˌ jnëy´
mah'ˌ hnaayh˖ Dio, jäyh˖: “Ma˖ra˖
ju'dsoo˝, cheh'ˌ ba´ Dio jee´ kyah'
hnäh˝.”

Hnøø' dsa'toohn' lä+koo- lle`kih' lä+ ma' dsa-ñee+ jne'

26 Øøhn', he- koo- juu' lle' jne' kih' jee' lä+jë+ he- ma-jwëëhn' hnäh'. Jee' dsa-ñeeh+ hnäh', chaa- hi- hä+, chaa- hi- mi-tëë+, chaa- hi- hlëëh+ ga' jyoh' juu', chaa- hi- ma-mi-jnää- Dio miih- kih', chaa- hi- lih+ jii' juu' he- sa+ ngëë' jne'. He-ja- jmee' hnäh' lä+jë+ he- na- mah' lä+cha- cha-ga'miih- be' kyah' hnäh'.

27 Wa'ra- ga+hlëëh' hnäh' jyoh' juu', wa' hlëëh' uu' uu- ba', pero ma+ jaa- ba'. Hi+ ma+ra+ he- hnää' jaa- hi- lih+ jii' juu' ja-.

28 Cher'mah' sa+ chaa- hi- lih+ jii' juu' ja-, sa+ wa' hlëëyh' hi- tää'h' neh+ gwah+. Wa' hlëëyh' jee' nuuy- hñiiy' ba', hi+ wa' hlëëyh' kyaah' Dio.

29 Lä+ja- ka-läh' kih' hi- ngëë~ juu' he- ga+hyoyh' kih' Dio. Wa' hlëëh' uu' uu- ba', mah' jee' lä+jëë+ wa' kyey' kwaat~ ha- lä+ dsoo~ juu' ja-.

30 Cher'mah' ga+mi+jnää- Dio miih- kih' jaa- hi- gya' nuu-, wa' jøøy' lä+jiih' llaa+ hlëëh' hi- ma-løø' to-ne' he'.

31 Jëëh', lä+jëë+ ba' hnäh' cha- jwë' kyah' hnäh' ngëëh' hnäh' juu' he- ma-hñah~ hnäh' kih' Dio. Pero ma+ jaa- ba' hnäh' ngëëh' hnäh' juu' ja-, mah' lä+ja- lä+tëë- lä+jëë+, hi+ hyoyh+ cha-ga'miih- be'.

32 Jmɨ-lle' kih' hi- ngëë~ juu' nɯɯh' bih', sa+ hlëëyh' ta'ko-jiih' hlëëh+ jñah' øøyh-.

33 Jëëh' Dio, sa+ laay' Dio hi- koo- jmee+ tääh' mɨɨh'. He- jmeey+ hii' tii' jnän`ba'.

Lä+koo- jmee+ lä+jë+ gwah+ jee' dsa-ñee+ lä+jëë+ hi- laa' kyaa' Dio,

34 lä+jëë+ dsa-më' sa+ wa' tooyh' mɨɨh' jee' tääyh' neh+ gwah+. Jëëh', sa+ cha- jwë' kiyh' hlëëyh'. Hnøø' nɯɯyh' kih' dsa-ñɯɯh- ba', lä+koo- jäh' në' ley.

35 Cher'mah' he- hnøøy' lä+tëëy-, wa' ngɨɨy' juu' kih' dsa-ñɯɯh- kyaay' wa'ra- ga+lla+nääy` cha'neh+ kiyh'. Jëëh', sa+ sooh~ kih' dsa-më' hlëëyh' neh+ gwah+.

36 Ja+ ma+la+ jee' kyah' hnäh' ga+lä+cha+ juu' kih' Dio. Ni+ sa+ la' ma+la+ kyah' hnäh' ka-läh'.

37 Cher'mah' chaa- hi- jmee+ hɯɯ'dsë- laay' jaa- hi- ngëë~ juu', o cha- ga' jyoh' he- ga+hyoyh' kih' Jmɨ-lle' Na-jngɨɨ', hi- he' taah- dsëy' la' mada- kih' Dio lä+jë+ he- ma-sɨɨn' la-.

38 Kih' hi- sa+ jmee+ he' kih' juu' la-, ta+ jmee- hnäh' he' kiyh'.

39 Lä+ja- hnäh' øøhn', wa' hee' hoh' hnäh' kih' ta' he- ngëëh' hnäh' juu' kih' Dio. Hi+ ta+ ha- hnäh' kih' hi- lih+ hlëëh' jyoh' juu'.

40 Pero ta+ jmee- hnäh' wa' la' cha- la' jee' dsa-ñeeh+ hnäh', jmee' hnäh' lä+koo- lle`kih' ba'.

15

Ga+lä+jiih` Cristo ma' ga+hya- hnë- jmɨɨ' na-juuy'

1 Na' na+ mi-dsoohn- hoh' hnäh' øøhn', ha- lä+ la' ju'hmëë' he- ga+hlëëhn` hnäh', ja-ba' he- ga+heeh` hnäh' ja-. Hi+ lä+ ma-tääh' ja-ba' hnäh' kyaah' juu' ja- lä+jiih' na'.

2 Kyaah' ja-ba' juu' la- ma-na-laah' hnäh' cher'mah' ga+nää' ba' hnäh' koo- hweh- kyaah' juu' he- ma-hlëëhn` hnäh'. Pero cher'mah' sa+ la' lä+ja-, sa+ jmää' he- ma-dsoo' hoh' hnäh'.

3 To-ne' ga+hlëëhn` hnäh' ja-ba' juu' he- ga+heehn` hñiin+ he- ga+juu' Cristo kih' dso'kye- jnän` lä+koo- na-sɨɨ- juu' kih' Dio.

4 Ja-ga' na+ ga+haa' dsih' mah' ga+lä+jiiyh` ka-läh' ma' ga+hya- hnë- jmɨɨ', lä+koo- ma-na-sɨɨ- kiyh' jää'.

5 Ga+mi+jnääy- hñiiy' kih' Pee'. Hi+ këë- ga', ga+mi+jnääy- hñiiy' kih' lä+jëë+ gya+tuu'.

6 Ma-ngëë' he- ja-, ga+mi+jnääy- hñiiy' kih' laa- ga' hña' hña-laa' øøh' jne' kyaah' koo- hä' ba'. Hi+ jwëë' øøh' jne' he', chaa- gyih' lä+jiih' na', ko-llaa' ba' ma-na-juu'.

7 Ma¯ngëë´ he¯ ja¯, ga˖mi˖jnääy¯
hñiiy´ kih˩ Jacobo, ja¯ga´ ga˖mi˖jnääy¯
hñiiy´ jee´ ma´ tä̱ä̱h´ lä˖jë̱ë̱˖ apóstole.
8 Jee´ ga˖dsa̱a̱˩ ja¯, ga˖mi˖jnääy¯
hñiiy´ ki˖ jnä´. Jnä´ hi̱¯ ga˖la˩ kih˩
lä˖ko̱o̱¯ ja̱a̱¯ hi̱¯ sa˖ ga˖lä˖cha̱a̱˖
lä˖ko̱o̱¯ lle`kih˩.
9 Jëëh´, mäh˩ ga´ jnä´ lä˖ko̱h´ ga´
jee´ lä˖jë̱ë̱˖ apóstole he´. Ni˖ sa˖ lle`
kih˩ tëëh˩ dsa¯ jnä´ apóstol. Jëëh´,
ga˖jmeehn` cha¯miih¯ hi̱¯ la̱a̱˩ kya̱a̱˩
Dio.
10 Pero, kih˩ he¯ llu˩ dsë˩ Dio, he¯ja¯
ba´ ja¯ la̱a̱n˩ he¯ jwahn˖ la̱a̱n˩. Hi˖
ga˖jmää´ ba´ he¯ llu˩ dsëy˩ kya̱a̱h´
jnä´ jëëh´ ga˖jmeen˩ cha¯ga´miih¯ ta´
lä˖ko̱h´ ga´ jee´ lä˖jë̱ë̱˖ apóstole he´.
Pero ja̱˖ hñiin˖ hi̱¯ ga˖jmee´ ta´ ja¯.
He¯ llu˩ dsë˩ Dio kya̱a̱h´ jnä´ ba´ ja¯,
he¯ja¯ ya˖hii˩ llu˩ ta´ he¯ ga˖jmeen˩.
11 Lä˖ja¯ ba´ la˩ juu˩ he¯ kwa¯ jnääh
˩, kwee¯ ba´ jmee˖ cher´mah˩ jnä´, o
cher´mah˩ jñah´ kwa˖ juu˩ la¯, hi˖ juu˩
la¯ ba´ ja¯, he¯ ga˖he̱e̱h` hnäh´.

Lä˖jii̱h´ lä˖jë̱ë̱˖ dsa¯ hi̱¯ ma¯na¯ju̱u̱´

12 Ga˖nuuh¯ ba´ hnäh´ he¯ ga˖kwa´
dsa¯ juu˩ he¯ ga˖lä˖jii̱h` Cristo. ¿He¯la˩
ja¯ ko̱¯lla̱a̱´ hnäh´ jwah´ hnäh´ he¯ sa˖
lä˖jii̱h´ dsa¯ hi̱¯ ma¯na¯ju̱u̱´?
13 Jëëh´, cher´mah˩ sa˖ lä˖jii̱h´ dsa¯
hi̱¯ ma¯na¯ju̱u̱´, ni˖ sa˖ ga˖lä˖jii̱h`
Cristo cher´mah˩ lä˖ja¯ la˩.
14 Hi˖ cher´mah˩ sa˖ ga˖lä˖jii̱h`
Cristo, sa˖ jmää˩ ta´ he¯ kwa¯ jnääh
˩ juu˩ kiyh˩. Lä˖ja¯ ka¯läh´, he¯
ma¯lä¯dsoo´ dsë¯ jne´, sa˖ jmää˩ ta´ ni˖
miih¯.
15 Hi˖ ja̱˖ ma˖la˖ he¯ ja¯. Ga˖jmee´
jnääh˩ juu˩ ta¯juu˩ kih˩ Dio, jëëh´
ma¯jmee´ jnääh˩ ju˩dsoo´ he¯
ga˖mi˖jii̱yh` Cristo. Pero sa˖ ga˖lä˖jii̱h`
Cristo cher´mah˩ la˩ ju˩dsoo´ he¯ sa˖
lä˖jii̱h´ dsa¯.
16 Jëëh´, cher´mah˩ sa˖ lä˖jii̱h´
dsa¯ hi̱¯ ma¯na¯ju̱u̱´, ni˖ lä˖ja¯ sa˖
ga˖lä˖jii̱h` Cristo.
17 Wa´ra¯ jäh´ kih˩ sa˖ ga˖lä˖jii̱h`
Cristo, sa˖ jmää˩ ta´ he¯ ma¯dsoo´ hoh´
hnäh´. Lä˖ ma¯tä̱ä̱h´ ja¯ba´ hnäh´
kya̱a̱h´ dso´kye¯ kyah˩ hnäh´.

18 Lä˖ja¯ ka¯läh´, ma¯na¯he̱e̱˩
go¯te˜ lä˖jë̱ë̱˖ hi̱¯ ga˖ju̱u̱˩ hi̱¯ la̱a̱˩ kya̱a̱˩
Cristo.
19 Wa´ra¯ jäh´ kih˩ la˩ kih˩ jmi¯gyuu˖
la¯ ba´, he¯ ma¯cha¯ o¯jø̱h˖ dsë¯ jnän`
kya̱a̱h´ Cristo, peer˖ jwii˜ jne´ jee´ kih˩
lä˖jë̱ë̱˖ dsa¯.
20 Pero ma˖ra˖ ju˩dsoo´ he¯
ga˖lä˖jii̱h` Cristo jee´ kih˩ hi̱¯ na¯ju̱u̱´.
La̱a̱y˩ to¯në´ kih˩ lä˖jë̱ë̱˖ hi̱¯ lä˖jii̱h´ jee´
kih˩ hi̱¯ na¯ju̱u̱´.
21 Kih˩ ja̱a̱¯ ba´ dsa¯ ja˩ he¯ dsa¯ju̱u̱´
dsa¯. Lä˖ja¯ ka¯läh´, kih˩ ja̱a̱¯ ba´ dsa¯
ja˩ he¯ lä˖jii̱h´ hi̱¯ na¯ju̱u̱´.
22 Jëëh´, ja¯ba´ lä˖ko̱h´ dsa¯ju̱u̱´ dsa¯
kih˩ he¯ la̱a̱y˩ sa´ju̱¯ kih˩ Adán, ja¯ba´
lä˖ja¯ lä˖jii̱h´ hi̱¯ la̱a̱˩ kya̱a̱˩ Cristo.
23 Lä˖ja̱a̱¯ lä˖ja̱a̱¯ lä˖jii̱h´, ga´ ma¯të´
hor˜ kiyh˩. To¯në´ ga˖lä˖jii̱h` Cristo hi̱¯
kye̱¯ në´ jnän`. Ja¯ga´ lä˖jii̱h´ ka¯läh´
hi̱¯ la̱a̱˩ kya̱a̱y˩ wa´ra¯ ga˖të´ jee´ jä̱yh´.
24 Hi˖ wa´ra¯ ga˖të´ jee´ lla̱a̱˖ go¯te˜,
lla¯dsëë` Cristo kih˩ lä˖jë̱ë̱˖ hi̱¯ tä̱ä̱h´
jmee˖ hih˖, hi˖ kih˩ hi̱¯ la̱a̱˩ ta´ hi˖
kih˩ hi̱¯ be̱e̱´. Ma´ja¯ ga´ tooyh˖ goo¯
Dio hi̱¯ la̱a̱˩ Tää` jnän` mah˩ hñii´ bih˩
jmeey˩ hih˖.
25 Jëëh´, jmee˖ bii˩ lla¯dsëë` Cristo
kih˩ lä˖jë̱ë̱˖ hi̱¯ na¯høøh´ kiyh˩ lä˖jii̱h˩
jä̱y˩ ta˖ hwa˩ huu´ tii´.
26 Kih˩ jee´ lä˖jë̱ë̱˖ hi̱¯ na¯høøh´ kiyh˩
he´, he̱e̱y˩ go¯te˜ hi̱¯ jngii˖h˖ kih˩ dsa˖.
27 Jëëh´, kih˩ Dio ma¯jä̱´ ta˖ hwa˩
huu´ tii´ Cristo lä˖jë˖ go¯te˜ he¯ cha¯.
Lä˖ko̱o̱¯ ma´ ga˖jäyh´: “Ma¯jä̱´ ta˖
hwa˩ huu´ tii´ lä˖jë˖ he¯ cha¯”, ñe´ ba´
jne´ sa˖ hlëëh˖ lä˖kye̱¯ kih˩ hñii´ Dio
hi̱¯ ga˖tooh¯ gooy¯ lä˖jë˖ he¯ ja¯.
28 He¯ja¯ wa´ra¯ ga˖jä̱´ ta˖ hwa˩ huu´
tii´ lä˖jë˖ he¯ cha¯, ja¯ga´ na˖ Jo̱o̱y´
ngëëy˩ hñiiy´ cha´në´ hi̱¯ ga˖tooh¯
gooy¯ lä˖jë˖ he¯ cha¯ mah˩ lä˖ja¯ jä̱˩
jøø̱h˩ Dio jee´ kih˩ lä˖jë̱ë̱˖.
29 Ta˖ jyoh´ ko̱¯ta̱a̱¯, ¿hee¯ ga˖lih˩
dsa¯ hi̱¯ ga˖sa̱a̱¯ jmii¯ lla¯ hi̱¯
ma¯na¯ju̱u̱´? Cher´mah˩ sa˖ lä˖jii̱h´
dsa¯ hi̱¯ ma¯na¯ju̱u̱´, ¿he¯la˩ ja¯
ga˖sa̱a̱y¯ jmii¯ lla¯ hi̱¯ ma¯na¯ju̱u̱´?
30 Lä˖ja¯ jnääh˩ ka¯läh´, ¿he¯la˩ ja¯
he̱e̱h´ jnääh˩ he¯ hii´ goo¯ kya̱a̱˩ jnääh

ˈ gaˑläˑjëˑ jmɨɨ´, cher´mahˈ saˑ läˑjiih´ dsa¯?
31 Juˈdsoo´ jwahnˑ øøhnˈ, läˑjëˑ jmɨɨ´ ba´ hii´ goo¯ juun´. Hiˑ läˑja¯ laˈ juˈdsoo´ he¯ chaan¯ lluˈ jwërte kwaat˜ kyahˈ hnäh´ jee´ hnäähˑ jne´ Jesucristo Dsa¯jøøhˈ jnän`.
32 Wa´ra¯ jäh´ kihˈ laanˈ dsa¯ wa´ hi¯ cha¯ hi¯, ¿hee¯ jmääˈ kinˑ ja¯, he¯ gaˑteenˈ kyaah´ dsa¯ hi¯ laaˈ läˑkoo¯ jah´ hääˈ hi¯ tääh´ jwɨɨ¯ Éfeso? Wa´ra¯ jäh´ kihˈ saˑ läˑjiih´ dsa¯ hi¯ ma¯na¯juu´, wa´ jmee´ ba´ jne´ läˑjëˑ he¯ tɨh˜ dsë¯ jne´, wa´ kih´hihn´ lluˈ. Jëëh´, høˈ ba´ juu´ jne´.
33 Pero taˑ mi¯gaaˈ hnäh´ hñaahˈ kihˈ hi¯ hlëëhˑ läˑja¯. Jëëh´ cher´mahˈ gaˑjmee´ jne´ ko¯jøh´ kyaah´ hi¯ hñaa¯ dsë¯, dsa¯heeˈ läˑjëˑ he¯ lluˈ he¯ teëˈ jne´ jmeen¯.
34 Jmee´ hnäh´ hɨɨ´dsë¯, moˑtoˑ jmee¯ ga´ hnäh´ he¯ hlɨɨhˈ. Jëëh´, ko¯llaa´ hnäh´ saˑ jmeeh¯ hnäh´ heˈ kihˈ Dio. He¯ja¯ jwahnˑ läˑna¯ mahˈ jäˑ o¯hihˑ kyahˈ hnäh´.

Ha¯ läˑ laˈ he¯ läˑjiih´ dsa¯

35 Pero jähˑ ko¯llaa´ dsa¯: “¿Ha¯ läˑ laˈ he¯ läˑjiih´ dsa¯? ¿Ha¯ ba´ läˑjnääy´ wa´ra¯ gaˑläˑjiiyh`?”
36 Peerˑ taah¯ hne¯. Saˑ hyaˑ mɨ ˈju¯ he¯ jngëëh¯ cher´mahˈ gaˑjä´ läˑ ma¯laˈ ja¯ba´ mɨɨˈ.
37 He¯ jngëëh¯ ja¯, saˑ laˈ chaahˈ he¯ ja¯ga´ hyaˑ. Laˈ mɨˈju¯ taˑjmahˈ ba´, cher´mahˈ laˈ mɨˈju¯ trigo, o he¯ ga´ jyoh´ mɨˈju¯.
38 Dio kwaˑ chaahˈ läˑkoo¯ llaˑ dsëyˈ. Läˑkoo¯ nëëˈ mɨˈju¯ hyaˑ kyaah´ chaahˈ läˑkoo¯ lle`kihˈ.
39 Hiˑ läˑja¯ laˈ kihˈ ngoˈ, saˑ laˈ koo¯ nëëˈ ba´ jee´ läˑjëˑ. Kah´ ba´ laˈ jmɨ¯ngoˈ kihˈ dsa¯ jmɨ¯gyɨɨˑ, hiˑ kah´ ba´ laˈ ngoˈ kihˈ jah´. Kah´ ba´ laˈ ka¯läh´ ngoˈ kihˈ jah´ hi¯ tääh´ cha´jmɨɨ¯, hiˑ läˑja¯ ka¯läh´ kihˈ jah´ hi¯ hëëˑ.
40 Hiˑ läˑja¯ laˈ ka¯läh´ kihˈ hi¯ chaa¯ gyɨɨhˈ kyaah´ hi¯ chaa¯ hwaˈ la¯. Kah´ ba´ jnää´ hi¯ chaa¯ gyɨɨhˈ hiˑ kah´ ba´ laaˈ hi¯ chaa¯ hwaˈ la¯.
41 Kah´ ba´ laˈ jmëëˈ hyoo¯, hiˑ kah´ ba´ laˈ kihˈ sɨh¯, hiˑ läˑja¯ kihˈ cha´nɨɨ´ ka¯läh´. Kah´ ba´ laˈ jmëëˈ kihˈ jaa¯ jaa¯.
42 Ja¯ba´ läˑja¯ laˈ he¯ läˑjiih´ dsa¯ hi¯ ma¯na¯juu´. Hoo˜ dsa¯ jmɨ¯ngoˈ he¯ dsa¯hee´, pero wa´ra¯ gaˑlloo jmɨɨ´ läˑjiiyh´ ka¯läh´, moˑsoˑ heey´ jih´koh´.
43 Hoo˜ dsa¯ he¯ moˑsoˑ tɨh˜ dsëyˈ, pero wa´ra¯ gaˑläˑjiih`, läˑjnä´ na´hñaahˈ. Hoo˜ dsa¯ he¯ ma¯hwaa´ go¯te˜, pero wa´ra¯ gaˑtë´ jee´ läˑjiih´, ma¯kyaah´ cha¯miih¯ be´.
44 He¯ hoo˜ dsa¯, laˈ kihˈ hwaˈ la¯. Pero he¯ läˑjiih´, laˈ kyaah´ jmɨ¯lle´. Cha¯ jmɨ¯ngoˈ he¯ laˈ kihˈ hwaˈ, hiˑ läˑja¯ cha¯ he¯ laˈ kyaah´ jmɨ¯lle´.
45 Läˑja¯ na¯sɨɨ¯ juuˈ kihˈ Dio: “Dsa¯ñɨɨh¯ Adán hi¯ to¯në´ he´, ma´ na¯laa¯ kihˈ hwaˈ la¯ ba´ hiˑ ma´ jiiyhˑ.” Pero Adán hi¯ jaˈ jee´ gaˑdsaaˈ he´, laaˈ kyaah´ jmɨ¯lle´ mahˈ jmeeyˈ chaa¯ dsa¯.
46 Hi¯ laaˈ kyaah´ jmɨ¯lle´ saˑ laayˈ to¯në´. Hi¯ ma´ na¯laa¯ kihˈ hwaˈ la¯ ba´ ma´ laayˈ to¯në´, ja¯ga´ jaˈ hi¯ laaˈ jmɨ¯lle´.
47 Dsa¯ñɨɨh¯ hi¯ ma´laaˈ to¯në´, ma´ na´jnääy´ kihˈ hwaˈ la¯. Pero jee´ gaˑtë´ uuˈ dsa¯ñɨɨh¯ he´, laaˈ Dsa¯jøøhˈ jnän`hi¯ na´jnää´ kihˈ gyɨɨhˈ.
48 Gaˑläˑjëëˑ hi¯ na´jnää´ kihˈ hwaˈ la¯, laayˈ kwee¯ kyaah´ hi¯ gaˑlaaˈ kyaah´ gwaah´. Läˑja¯ ka¯läh´ läˑjëëˑ hi¯ na´jnää´ gyɨɨhˈ, leey´ läˑkoo¯ laaˈ hi¯ gyaˈ gyɨɨhˈ.
49 Jnää´ jne´ kwee¯ läˑkoo¯ ma´ jnää´ hi¯ gaˑlaaˈ kyaah´ gwaah´. Ja¯ba´ läˑja¯, läˑkoo¯ jnää´ hi¯ gyaˈ gyɨɨhˈ, läˑja¯ läˑjnää´ jne´ ka¯läh´.
50 Läˑja¯ jwëëhn˜ hnäh´ øøhnˈ, hi¯ laaˈ kyaah´ jmɨ¯ngoˈ, saˑ tëëyˈ yaˑjwɨɨˈ kihˈ Dio. Jëëh´ jmɨ¯ngoˈ he¯ dsa¯hee´, saˑ hiihˑ kyaah´ jyoh´ jmɨ¯ngoˈ he¯ naˈ ga´ tëëˈ jne´ he¯ saˑ dsa¯hee´ jih´koh´.
51 Naˈ jwëëhn˜ hnäh´ koo¯ juuˈ he¯ ma´ na¯hmää´. Jaˑ läˑjëëˑ jne´ juun´, pero läˑjëëˑ jne´ läˑsëëˈ jne´.

52 Ni˭ sa˭ lëëh˯ ga´ jne´, kyääh´
koo˯ hmih´ ba´ jne´ lä˭sëë˩ jne´, wa´ra˯
ga˭hii´ jee´ ga˭dsää˩ luu´ hoo´. Jëëh´,
hii` luu´ hoo´ mah˩ lä˭jiih´ lä˭jëë˭ hi˯
ma˯na˯juu´. Jä˯ jiih˩ mo˭so˭ juuy´
jih´koh´. Lä˭jëë˭ ba´ jne´ lä˭sëë˩ jne´
ma´jä˯.

53 Jmɨ˯ngo˩ jnän` he˯ dsa˯hee´,
jmee˭ bii˩ lä˭sii˩ mah˩ mo˭so˭ hee´.
Hi˭ jmee˭ bii˩ lä˭sii˩ mah˩ mo˭so˭ juu´
jih´koh´.

54 Wa´ra˯ ga˭lii˩ jmɨ˯ngo˩ he˯
dsa˯hee´, jä˯ jiih˩ mo˭so˭ hee´, hi˭
wa´ra˯ ga˭lii˩ jmɨ˯ngo˩ he˯ dsa˯juu´,
lä˭jä˯ mo˭so˭ juu´ ga´. Jä˯ga´ na˭ lä˭te˩
juu˩ he˯ na˯sii˯ lä˭la˯: “Ma˯dsää˩
go˯te˜ ba´ he˯ ma´ jmee˭ dsa˯juu´
dsa˯.

55 Na˯ hma˯kuu´ he˯ ma´ lle`
na´kuu´ he˯ ma´ jngiih˭ kih˩ dsa˭. Na˯
to˯hoo˯, he˯ ma´ lla˯dsëë` kih˩ dsa˭.”

56 Hma˯kuu´ he˯ jngiih˭ kih˩ dsa˭,
la˩ dso´kye˯. Hi˭ dso´kye˯ jä˯, kä˜ be´
kih˩ ley mah˩ jmeeh˭ jne´.

57 Wa´ kwan´ ti´hmaah´ kih˩ Dio hi˯
jmee˭ lëh˩ jne´ ta˭la˭ kih˩ Jesucristo
Dsa˯jooh˩ jnän`.

58 He˯jä˯ jwëëhn˜ hnäh´ ooh˩ hi˯
hnaan˭ cha˯miih˯, go˯tää´ hnäh´
koo˯ hweh˯. Ta˭ jeh˭ hoh´ hnäh´ ni˭
miih˯. Jmee´ ba´ hnäh´ cha˯ga´miih˯
ta´ kih˩ Dsa˯jooh˩ jnän` koo˯ hä´ koo˯
hä´. Jëëh´, ñe´ ba´ jne´ sa˭ na˯hee˯ ta´
he˯ jmee˯ jne´ kiyh˩.

16

Wa´ chooh´ jne´ kuu´ mah˩ kwëëhn´ hi˯ tä˯ñee´

1 Kwäät˜ kih˩ he˯ chooh´ hnäh´ kuu´
kih˩ hi˯ lää˩ kyää˩ Dio, jmee´ hnäh´
jä˯ba´ lä˭koo˯ ga˭jmeen˩ mada˯ kih˩
ga˭lä˭jë˭ gwah˭ he˯ too´ hwa˩ Galacia.

2 To˯në´ jmii´ kih˩ seman˜, lä˭jää˯
lä˭jää˯ hnäh´ hoo´ hnäh´ kah´ miih˯
kuu´, he˯ lle` kih˩ kwëëh˩ hnäh´ Dio
ha˯ koh´ te˩ he˯ lëh˩ hnäh´ lä˭koo˯
seman˜ mah˩ ma˯na˯jää´ kuu´ wa´ra˯
ga˭lloon˩.

3 Hi˭ wa´ra˯ ga˭lloon˩ jee´ tää´
hnäh´, siin` koo˯ je˯ he˯ lla´llen˩
jmii˯ kih˩ hi˯ ma˯hñää` hnäh´ mah˩
dsa˯kay˭ kuu´ he˯ ma˯chooh` hnäh´
kih˩ ooh˩ jne´ hi˯ tää´ Jerusalén.

4 Cher´mah˩ ga˭la˩ niin`, dsa´noo˩
jnääh˩ koo˯joh´ kyäayh´.

Dsoo˩ Paa´ ta˭ Macedonia

5 Niin` jää˩ ta˭ Macedonia, jä˯ga´
niin` jee´ tää´ hnäh´, jëëh´ ta˭ Macedo-
nia ba´ dsa˯ngëën´ jää˩.

6 Hi˯ jëë˜ cher´mah˩ ga˭jän˩ kyäah´
hnäh´ miih˯ jmii´, o cher´mah˩ ga˭la˩
jän` kyäah´ hnäh´ ta´koo˯jiih˩ ngëë´ jii˯
gyuu´. Jä˯ga´ kwëëh˩ jnä´ miih˯ he˯
jmee˭ bii˩ kin˭ cha´jwë˩ ha˯ ta˭ jee´
niin`.

7 Jëëh´ sa˭ hnoon˩, koo˯ dsa˯ngëë´
ba´ jnä´ ta˭ jee´ tää´ hnäh´. Cher´mah˩
ga˭kwa´ Dio jwë˩, hnoon˩ jän` miih˯
jmii´ kyäah´ hnäh´.

8 Pero jän` jee´ jwii˯ Éfeso la˯, lä˭jiih˩
gooh˜ jmii´ Pentecosté.

9 Jëëh´ jee´ la˯ ma˯cha˯ jwë˩ kin˭
he˯ kwan` juu˩, hi˭ ta´ kin˭ go˯hii˩ llu˩
ma˭ke˭ chää˯ jwëë´ hi˯ na˯hooh´ kin˭.

10 Cher´mah˩ ga˭lloo˩ Timotä, jmee´
hnäh´ lä˭ tih˜ dsëy˩, jëëh´ jmee˭ bih˩ ta´
kih˩ Dio jä˯ba´ lä˭koo˯ jmee˭ jnä´.

11 Lä˭jëë˭ ba´ wa´ hnääy˩ mah˩ jäyh´
jëë˯ dsëy˩ ta˭ la˭ kin˭. Jëëh´ gyan´ jää´
jnih´ kyäah´ jñah´ ga´ ooh˩ jne´.
Pero sa˭ ga˭lla´ dsëy˩ ma´
dsooy˩ lä˭chah´ jä˯. Dsooy˩ ba´ lä˭koo˯
ma´ jääy´.

Ga˭hih˩ Paa´ juu˩ kyäah´ ooyh˯

13 Wa´ na˯nëh´ hnäh´, hnoo˩ lä˭
ma˯dsoo´ jä˯ba´ hoh´ hnäh´. Wa´ cha˯
cha˯miih˯ be´ kyah˩ hnäh´. Hi˭ ta˭
jeh˭ hoh´ hnäh´ ni˭ miih˯.

14 Lä˭jë˭ he˯ jmeeh˯ hnäh´, jmee´
hnäh´ lä˭lle` kih˩ he˯ hnaah˭ hnäh´
dsa˯kyäah´ hnäh´.

15 Ooh˩, ma˯ñeh´ ba´ hnäh´ kih˩
Estéfana kyäah´ lä˭jëë˭ hi˯ chää˯
kyäay˩. Lääy˩ to˯në´ hi˯ ga˭heeh˯
ju˩hmëë´ hwa˩ Acaya. Lä˭jëë˭ hi˯ he´

tä̱ä̱h´ jmeey˭ ta´heˬ kihˬ lä˭jë̱ë̱˭ hi̱¯ la̱a̱ˬ
kya̱a̱ˬ Dio.
16 Chu̱u̱n´ kya̱a̱h´ hnäh´, wa´ nuuh´
hnäh´ kihˬ dsa¯ hi̱¯ jmee˭ lä˭ko̱o̱¯ hi̱¯
he´. Lä˭ja̱¯ ka¯läh´ kihˬ hi̱¯ kwa˭ be´
kihˬ ø̱ø̱hˬ jne´ hi˭ kya̱a̱h´ ga´ jñah´ ø̱ø̱hˬ
jne´ hi̱¯ jmee˭ ta´ kih' Dio.
17 Peer˭ jë̱ë̱¯ dsën˭ he¯ ma¯ja˜
Estéfana, kya̱a̱h´ Fortunato, kya̱a̱h´
Acaico. Hi̱¯ he´ na¯ ga˭kwa´ be´ kya̱a̱ˬ
jnääh' kihˬ he¯ sa˭ ga˭laˬ ma¯ya¯nääˬ
hnäh´.
18 Ga˭jmeey´ jë̱ë̱¯ dsën˭ cha¯miih¯
ja̱¯ba´ lä˭ko̱o̱¯ ga˭jmeey´ kyahˬ hnäh´.
Kihˬ dsa¯ hi̱¯ jmee˭ lä˭ja̱¯, hnøøˬ kwa´
jne´ ti´hmaah´ kiyh'.
19 Lä˭jë˭ gwah˭ he¯ tø̱ø̱´ hwaˬ Asia,
jmee˭ Dio kyahˬ hnäh´. Aquila kya̱a̱h´
Priscila kya̱a̱h´ ø̱ø̱h' jne´ hi̱¯ dsa¯ñee˭
cha´neh˭ kiyhˬ, jmeey˭ cha¯miih¯ Dio
kyahˬ hnäh´ lä˭ hnøøˬ Dsa¯jø̱ø̱h' jnän`.
20 Ga˭lä˭jë̱ë̱˭ ø̱ø̱hˬ jne´ jmee˭ Dio
kyahˬ hnäh´. Ja̱¯ chu̱h¯ hnäh´ kihˬ
dsa¯kya̱a̱h´ hnäh´ lä˭ hnøøˬ Dio.
21 Jnä´ Paa´ kya̱a̱h´ goon˭ hñiin˭,
ma¯siinˬ miih¯ jee´ ma¯dsa̱a̱ˬ he¯ la¯,
he¯ jmeen˭ Dio kyahˬ hnäh´.
22 Dso´jwii´ ba´ kya̱a̱h´ hi̱¯ sa˭ hnääˬ
Jesucristo Dsa¯jø̱ø̱h' jnän`. Cha̱h´ ba´
jä̱h´ Dsa¯jø̱ø̱h' jnän`.
23 Wa´ mi¯jä̱ä̱ˬ Jesucristo Dsa¯jø̱ø̱h'
jnän` lä˭jë̱ë̱˭ hnäh´.
24 Lä˭jë̱ë̱˭ hnäh´ hnaan˭ ta˭la˭ kihˬ
Cristo Jesús. Wa´ la' lä˭ja̱¯.

2 Corintios
He⁻ la⁻ jee´ ga˖të´ to̱ˡ je⁻ he⁻ ga˖sɨɨ´ Paa´ kihˡ øøhˡ jne´ hi̱⁻ cha̱a̱⁻ Corinto

1 Jnä´ Paa´ la̱a̱nˡ apóstol kya̱a̱ˡ Jesucristo lä˖ hyohˡ⁻ dsëˡ Dio. Kya̱a̱h´ Timotä øøhˡ jne´ sɨɨn˖ kyahˡ hnäh´ hi̱⁻ tä̱ä̱h´ gwah˖ kihˡ Dio jwɨɨ⁻ Corinto lä˖kye̱⁻ kihˡ lä˖jëë̱˖ hi̱⁻ la̱a̱ˡ kya̱a̱ˡ Dio hi̱⁻ tä̱ä̱h´ lä˖ka̱a̱⁻ hwaˡ Acaya.

2 Ngɨɨn´ kihˡ Dio hi̱⁻ la̱a̱ˡ Tää`jnän`hi˖ ngɨɨn´ kihˡ Dsa⁻øøhˡ jnän` Jesucristo, wa´ kway´ he⁻ llu̱ˡ kyahˡ hnäh´, hi˖ wa´ jmeey´ hii´ tii´ kyahˡ hnäh´.

Kwa˖ ba´ Dio be´ jnän`lä˖ ma´ jëë´ jne´ he⁻ wɨɨ´

3 He⁻ ba´ che⁻ llu̱u̱ˡ Dio, Jmii⁻ Jesucristo Dsa⁻øøhˡ jnän`, hi̱⁻ la̱a̱ˡ Tää` jnän` hi̱⁻ lä⁻ñihˡ´ dsëˡ jne´, hi˖ la̱a̱yˡ Dio jnän` hi̱⁻ jmee˖ dsa⁻nøhˡ dsë⁻ jne´.

4 Ma´ cha̱a̱⁻ jne´ lliˡ´wɨɨ´, hi̱⁻ he´ jñuuh˜ he⁻ ti⁻meeh⁻ dsë⁻ jne´. Mahˡ lä˖ja̱⁻ ka⁻läh´ jne´, kwan´ be´ kihˡ jñah´ hi̱⁻ ti⁻meeh⁻ dsëˡ lä˖ko̱o̱⁻ ma⁻jmee´ Dio he⁻ ma⁻nøhˡ dsë⁻ jne´.

5 Jëëh´, tøøh´ jne´ jëën´ cha⁻miih⁻ lliˡ´wɨɨ´ lä˖ko̱o̱⁻ ga˖jëëˡ Cristo. Hi˖ ja̱⁻ba´ lä˖ja̱⁻, ta˖la˖ kihˡ Cristo, tøøh´ jne´ jë̱ë̱⁻ dsë⁻ jne´ cha⁻miih⁻.

6 He⁻ja̱⁻ wa´ra⁻ ga˖jëë´ jnäähˡ lliˡ´wɨɨ´, laˡ llu̱ˡ kyahˡ hnäh´ mahˡ ja̱⁻ lä̱ä̱h´ hnäh´. Hi˖ ma´ jë̱ë̱⁻ dsë⁻ jnäähˡ, he⁻ ja̱⁻ jmee˖ dsa⁻nøhˡ hoh´ hnäh´ hi˖ kwëëh˜ hoh´ hnäh´ ma´ jëëh´ hnäh´ he⁻ wɨɨ´, ja̱⁻ba´ lä˖ko̱o̱⁻ wɨɨ´ he⁻ ma⁻jëë´ jnäähˡ.

7 Hehˡ o⁻jøh˖ dsë⁻ he⁻ cha⁻ kya̱a̱ˡ jnäähˡ ta˖la˖ kyahˡ hnäh´, sa˖ lla̱a̱˖. Jëëh´, ñe´ jnäähˡ lä˖ko̱o̱⁻ jëë´ jnäähˡ wɨɨ´, ja̱⁻ba´ lä˖ja̱⁻ jëëh´ hnäh´ wɨɨ´. Hi˖ ja̱⁻ba´ lä˖ko̱o̱⁻ dsa⁻nøhˡ dsë⁻ jnäähˡ, ja̱⁻ba´ lä˖ja̱⁻ dsa⁻nøhˡ hoh´ hnäh´ ka⁻läh´.

8 Øøhnˡ, hnøø⁻ jnäähˡ lä˖ñeh´ hnäh´ ha⁻ ko̱h´ wɨɨ´ sa˖ ga˖ngëë´ jnäähˡ hwaˡ Asia. Ma´ jmee⁻ jnäähˡ hɨɨ´dsë⁻ sa˖ ma´ lä˖tä̱ä̱˖ jnäähˡ. Lä˖jɨɨhˡ sa˖ ga˖lä˖cha˖ o⁻jøh˖ dsë⁻ he⁻ ma´ lä̱ä̱´ jnäähˡ.

9 Ma´ jmee⁻ jnäähˡ hɨɨ´dsë⁻ he⁻ ma⁻na⁻ju̱u̱´ ba´ jnäähˡ ja̱⁻. He⁻ ja̱⁻ ga˖jmää´ kya̱a̱ˡ jnäähˡ mahˡ sa˖ kye̱´ jnäähˡ o⁻jøh˖ dsë⁻ kya̱a̱ˡ hñaaˡ jnäähˡ. Mahˡ lä˖ja̱⁻ lä˖cha⁻ o⁻jøh˖ dsë⁻ kya̱a̱ˡ jnäähˡ kihˡ Dio hi̱⁻ mi⁻jɨɨh` hi̱⁻ ma⁻na⁻ju̱u̱´.

10 Hi̱⁻ he´ ga˖lä̱ä̱ˡ jnäähˡ, hi̱⁻ he´ lä̱ä̱ˡ jnäähˡ, hi˖ kye̱´ jnäähˡ o⁻jøh˖ dsë⁻ kiyhˡ, lä˖ ma⁻ngooˡ ja̱⁻ba´ lä̱ä̱y˜ jnäähˡ ma´ hii´ goo⁻ ju̱u̱´ jnäähˡ.

11 Lä˖ja̱⁻ jmeeyˡ cher´mahˡ kwah⁻ hnäh´ be´ ngɨɨ´ hnäh´ kya̱a̱hˡ jnäähˡ kiyhˡ. Jëëh´ cher´mahˡ jwë̱ë̱´ ngɨɨ˖ kihˡ Dio ta˖la˖ kya̱a̱ˡ jnäähˡ, lä˖ja̱⁻ ka⁻läh´ jwë̱ë̱´ kwaˡ ti´hmaah´ kihˡ Dio ma⁻ngëë´ ma⁻jmeey´ he⁻ llu̱ˡ kya̱a̱ˡ jnäähˡ.

Ga˖mi˖sɨɨˡ Paa´ hɨɨ´dsë⁻ he⁻ ma´ dsooyˡ ta˖ jwɨɨ⁻ Corinto

12 He⁻ la⁻ ba´ ja̱⁻ he⁻ tɨh˜ dsë⁻ jnäähˡ, he⁻ sa˖ hnɨɨ˜ hɨɨ´dsë⁻ kya̱a̱ˡ jnäähˡ lä˖ko̱o̱⁻ ga˖jmee´ jnäähˡ ta˖ jee´ jyoh´. Kye̱´ jnäähˡ ko̱o̱⁻ nëëˡ ba´ hɨɨ´dsë⁻ he⁻ gwa´ kihˡ Dio. Sa˖ ga˖jmee´ jnäähˡ lä˖ko̱o̱⁻ jmee⁻ hi̱⁻ kyɨɨh˜ cha⁻miih⁻. Ga˖jmee´ jnäähˡ lä˖ko̱o̱⁻ lle` kihˡ ba´, kihˡ he⁻ llu̱ˡ dsëˡ Dio kya̱a̱h´ jnäähˡ. Lä˖ja̱⁻ cha⁻ga´miih⁻ llu̱ˡ ga˖jmee´ jnäähˡ jee´ kyahˡ hnäh´.

13 He⁻ ma⁻sɨɨ´ jnäähˡ kyahˡ hnäh´, laˡ kya̱a̱h´ ko̱o̱⁻ nëëˡ ba´ hɨɨ´dsë⁻. Ha⁻ ko̱o̱⁻ jɨɨhˡ lä˖ngëëh´ ba´ hnäh´ jee´ hëhˡ hnäh´ he⁻ ma⁻sɨɨ´ jnäähˡ la⁻, ko̱⁻ja̱⁻ ba´ laˡ hɨɨ´dsë⁻ kya̱a̱ˡ jnäähˡ. Hi˖ hnoonˡ tä̱h˖ hoh´ hnäh´ llu̱ˡ,

14 lä˖ko̱h´ ma⁻lä⁻ngëëh´ hnäh´ miih⁻ ha⁻ lä˖ le´ jnän` wa´ra⁻ ga˖të´ jee´ jä̱h´ Jesús Dsa⁻øøhˡ jnän`. Jëëh´ ja̱⁻ba´ lä˖ko̱o̱⁻ lä˖cha̱a̱⁻ jnäähˡ llu̱ˡ kwa̱a̱t˜ kyahˡ hnäh´, ja̱⁻ba´ lä˖ja̱⁻ lä˖cha̱a̱h⁻ hnäh´ llu̱ˡ kwa̱a̱t˜ kya̱a̱ˡ jnäähˡ jmɨɨ´ ja̱⁻.

15 Ma˖ra˖ juˡdsoo´ lä˖ja̱⁻ le´ jnän`. Ma´ jmeen` hɨɨ´dsë⁻ ma´ nɨɨn` to⁻në´ ta˖ jee´ tä̱ä̱h´ hnäh´. Hi˖ lä˖ja̱⁻ ka⁻läh´

ta+la+ he- ma´ jähn´ ma´ na´jëën+
hnäh´ mah¹ të¹ to¹ jiih~ lä+chaah-
hnäh´ llu¹.
16 Jee´ tääh´ hnäh´ na- ma´ nɨɨn` ta+
Macedonia. Hi+ Macedonia ja-, ma´
jähn´ ka-läh´ ta+ jee´ tääh´ hnäh´. Hi+
kyaah´ be´ kyah¹ hnäh´ ma´ nɨɨn` ta+
Judea.
17 Lä+koo- ma´ ga+jmeen¹ hɯɯ´dsë-
lä+ja-, ja+ he- koon+. O ¿che´ laah´
hnäh´ ga+jmeen¹ hɯɯ´dsë- lä+koo- jaa-
hi- ta-juu¹ hi- jäh´ "jaah-" mah¹ ja-ga´
jäyh+ "jah+ha¹"?
18 Mi-te¹ ba´ Dio juu¹ kih¹. Ja-ba´
lä+ja- jnääh¹ ka-läh´. Sa+ jäh´ jnääh¹
"jaah-" mah¹ ja-ga´ jäh- jnääh¹
"jah+ha¹".
19 Hi+ lä+ja- ka-läh´ juu¹ kih¹ Jesu-
cristo Joo´ Dio he- ga+kwa´ jnääh¹ jee´
kyah¹ hnäh´, kyaah´ Silvano hi+ kyaah´
Timotä, sa+ ma´ la¹ "jaah-, jah+ha¹",
koo- "jaah-" ba´ ma´ la¹, jëëh´ sa+
ta-juuy¹.
20 Jëëh´ ga+lä+jë+ he- ga+bääh- Dio
hñii´ jmeey¹ ta+la+ kih¹ jooy´, koo-
"jaah-" ba´ la¹. Ma+ra+ he- mi-tey¹ ba´
juu¹ kiyh¹. He-ja- ba´ ja-, ta+la+ kih¹
Cristo jäh- jne´ "Wa´ la¹ lä+ja-" mah¹
jmeen´ jɯɯh- kih¹ Dio jnän`.
21 Dio ba´ hi- jmee+ he- tøøh´
jne´ koo- hweh- kyaah´ Cristo hi+
ga+lleeyh- jne´ mah¹ leee´ jne´ kyaay¹.
22 Ga+tooyh- Jmɨ-lle´ Na-jngɨɨ¹
kiyh¹ neh+ tuh-dsë- jne´, lä+koo- he-
ga+jmääy¹ jne´ leee~. He-ja- ñe´ jne´
hñah+ ga´ jne´ ta+ cha´në´.
23 Ñe´ ba´ Dio he- sa+ ga´ ma-ñeen´
jwɨɨ- Corinto jee´ tääh´ hnäh´ na- kih¹
he- ga+lä+ñih´ dsën+ kyah¹ hnäh´.
24 Ja+ he- hnøø- jnääh¹ jmee´ jnääh¹
mada¬ kyah¹ hnäh´ jee´ hnäähn´ Dio.
He- hnøø- jnääh¹ jmee´ jnääh¹ be´
kyah¹ hnäh´ ba´ ja-, mah¹ jëë´ hoh´
hnäh´. Jëëh´, kih¹ he- ma-heeh` hnäh´
kih¹ Dio, he-ja- ma-tääh´ hnäh´ koo-
hweh-.

2

1 He-ja- ga+lla´ dsën+ he- sa+ ñeen´
na´jëën+ hnäh´ cher´mah¹ koo- ka-läh´
jmeen` ti-meeh- hoh´ hnäh´.
2 Jëëh´, cher´mah¹ ga+jmeen¹
ti-meeh- hoh´ hnäh´, ¿hii- mo+
jmee¹ jëë- dsën+ cher´mah¹ ga+jmeen¹
lä+ja-? Ma+la+ hnäh´ ba´ hi- jmee¹ jëë-
dsën+.
3 Kih¹ he-ja- ba´ ma-sɨɨn¹ kyah¹
hnäh´ mah¹ wa´ra- ga+lloon¹ na´jëën+
hnäh´, sa+ jmeeh¹ hnäh´ ti-meeh-
dsën+, hnäh´ hi- ma´ jmee+ jëë- dsën+.
Cha- ba´ o-jøh+ dsë- kin+ kyaah´
hnäh´, he- tääh´ hnäh´ jëë- hoh´ hnäh´
lä+koo- jnä´.
4 Lä+koo- ma´ ga+sɨɨn¹ kyah¹ hnäh´,
sa+ ma´ chaan- llu¹, ma´ ti-meeh-
dsën+ jwërte, lä+jiih¹ ja¹ hoohn´. Pero
ja+ he- ga+sɨɨn¹ mah¹ jmeen` ti-meeh-
hoh´ hnäh´. Ga+sɨɨn¹ mah¹ lä+ñeh´
hnäh´ he- hnaan+ hnäh´ cha-miih-
ba´ ja-.

*Hnøø¹ jøh- dsë- jne´ kih¹ hi- ga+jmee´
he- hlɨɨh¹ mah¹ jäyh´ ka-läh´*

5 Hi- ga+jmee´ ti-meeh- dsën+,
ja+ ma+la+ kin+ ga+jmeey´ lä+ja-.
Ga+jmeey´ kih¹ lä+jëë+ hnäh´ he-
ti-meeh- hoh´ hnäh´ miih-. Jwëëhn~
hnäh´ lä+la-, mah¹ sa+ jmeen` jɯɯh-
kih¹ juu¹ la-.
6 Ma-lee+ ko-na- kih¹ dsa- he´,
lä+koo- te¹ he- ma-heeh` hnäh´ wɨɨ´.
7 He-ja- na¹, llu¹ ga´ he- jmeeh¹
hnäh´ jøh- hoh´ hnäh´ kiyh¹, mah¹ jëë-
dsëy¹, le´ ga- che- ga+hee¹ dsëy¹ kih¹
he- ti-meeh- dsëy¹ cha-miih-.
8 He-ja- chuun´ kyaah´ hnäh´,
mi-jnää¹ hnäh´ kiyh¹ he- hnaah+
hnih´.
9 Lä+ja- ka-läh´ ga+sɨɨn¹ kyah¹ hnäh´
jää¹, mah¹ jëën¬ che´ nɯɯh´ hnäh´ kih¹
lä+jë+ mada¬ kin+.
10 Cher´mah¹ jøh- hoh´ hnäh´ kih¹
dsa-kyaah´ hnäh´, jnä´ ka-läh´ jmeen`
jøh- dsën+ kiyh¹. Heh¹ he- jmeen` jøh-
dsën+ ja- (cher´mah¹ cha- he- kih¹
jmeen` jøh- dsën+) he- jmeen` lä+ja-,
he- llu¹ kyah¹ hnäh´ ba´ ja-, cha´në´
Cristo.
11 Heh¹ lä+ja- sa+ kwan´ jwë¹ kih¹
Tana´ leeyh+ jne´. Jëëh´, kyuuh~ ba´
jne´ ha- lä+ la¹ may~ kiyh¹.

Ga˭lä˭meeh˭ dsë˺ Paa´ lä˭ ma´ gyay˺ jwɨɨ˯ Troa

12 Ma´ ga˭lloon˺ jee´ jwɨɨ˯ Troa, ma´ kwan` ju˺hmëë´ kih˺ Cristo. Jee´ ja˯ Dsa˯jøøh˺ jnän` ga˭nä˺ jwë˺ kin˭ mah˺ ma´ jmeen` ta´ kiyh˺.

13 Pero sa˭ ga˭hɨɨ´ tii´ neh˭ tuh˯dsën˭ kih˺ he˯ sa˭ ga˭jnäähn˭ øøhn˺ Tito. He˯ja˯ ga˭hɨhn˺ juu˺ kih˺ dsa˯ he´ mah˺ ngoon˺ ta˭ Macedonia ba´.

Ta˭la˭ kih˺ Cristo leh˭ ba´ jne´

14 Ti´hmaah´ Dio hi˯ kwa˭ jwë˺ leh˭ jne´ tää´ kyaah´ be´ kih˺ Cristo Jesús. Lä˭kaa˯ jee´ dsa˯nøø˺ jne´, nuu˺ dsa˯ juu˺ kih˺ Dio. Lä˭koo˯ he˯ kye´ jne´ lle´ mi˯jwɨɨ˯ he˯ jwä˜ uu´ ba´ la˺.

15 Ta˭la˭ kih˺ Cristo laa˺ jne´ lä˭koo˯ lle´ mi˯jwɨɨ˯ he˯ soo˯ jee´ gya˺ Dio. He˯ na˯ la˺ jmeh˺ he˯ taah˜ dsa˯ hi˯ dsa˯ääh´ hi˭ lä˭kye˯ hi˯ dsa˯hee´ ka˯läh´.

16 Kih˺ hi˯ dsa˯hee´, hɨɨ˯ lä˭koo˯ jaa˯ hlɨɨ´. Hi˭ kih˺ hi˯ dsa˯ääh´, hɨɨ˯ mi˯jwɨɨ˯ he˯ kwa˯ jne´ juu˺ he˯ jmee˭ chaa˯ dsa˯. ¿Hii˯ ba´ tää˭ jmee˺ ta´ la˯?

17 Sa˭ jmee˯ jnääh˺ lä˭koo˯ jmee˭ jwee´ hi˯ ga˭nää´ kwa˭ juu˺ kih˺ Dio ha˯ lä˭ jee´ liyh˭ kuu´. Kyaah´ koo˯ nëë˺ ba´ huu´dsë˯ ga˭nøø´ jnääh˺ lä˭koo˯ ga˭chee˺ Dio jnääh˺. Lä˭ja˯ jmee´ jnääh˺ cha´nëy´, lä˭llu˺ he˯ tøøh´ jnääh˺ kyaah´ Cristo.

3

Ga˭hlëëh´ Paa´ kih˺ hmooh´ hmëë´

1 Pero ta˭ jmee˯ hnäh´ huu´dsë˯ he˯ hlëëh´ jnääh˺ llu˺ kyaah´ hñaa˺ jnääh˺. Hi˭ sa˭ jmee˭ bii˺ kye´ jnääh˺ koo˯ je˯ he˯ ngëë˜ juu˺ hee˯ ta´ laa˺ jnääh˺ lä˭koo˯ jmee˭ ko˯llaa´. Ni˭ sa˭ ngɨɨ´ jnääh˺ kwah˺ hnäh´ koo˯ je˯ he˯ hlëëh˭ llu˺ kyaa˺ jnääh˺ mah˺ heeh´ jnääh˺ dsa˯ ha˯ jee´ tee˺ jnääh˺.

2 Hñaah˺ ba´ hnäh´ laah˺ hnäh´ lä˭koo˯ je˯ he˯ hlëëh˭ llu˺ kyaa˺ jnääh˺. Lä˭koo˯ he˯ na˯sɨɨ˯ neh˭ tuh˯dsë˯ jnääh˺. He˯ ja˯ ba´ jëë˺ dsa˯ hi˭ kay˺ kwaat˜ ha˯ lä˭ la˺ ta´ he˯ ga˭jmee´ jnääh˺ jee´ kyah˺ hnäh´.

3 Jnä´hä´ laah˺ hnäh´ lä˭koo˯ je˯ he˯ ga˭sɨɨ´ Cristo ta˭la˭ kyaa˺ jnääh˺. Ja˭ he˯ na˯sɨɨ˯ kyaah´ hee˯. He˯ na˯sɨɨ˯ kyaah´ Jmɨ˯lle´ kih˺ Dio jii˭h˭ ba´ ja˯. Ni˭ sa˭ na˯sɨɨ˯ në´ mɨ´kuu´, he˯ na˯sɨɨ˯ neh˭ tuh˯dsë˺ dsa˯ ba´.

4 Ta˭la˭ kih˺ Cristo jmee˯ jnääh˺ kwaat˜, ma˭ra˭ he˯ ga˭jmää´ kyah˺ hnäh´ ta´ he˯ ga˭jmee´ jnääh˺. He˯ ja˯ la˺ o˯jøh˭ dsë˯ he˯ cha˯ kyaa˺ jnääh˺ cha´në´ Dio.

5 Ja˭ kyaah´ be´ kyaa˺ jnääh˺ he˯ ma˯ya˯nøø˺ jnääh˺ jmee˯ jnääh˺ ta´ la˯, mah˺ sa˭ jmee˯ jnääh˺ huu´dsë˯ he˯ la˺ ta´ kyaa˺ hñaa˺ jnääh˺. Sa˭ la˺ lä˭ja˯. Ta´ he˯ leh˺ jnääh˺ jmeen˯, la˺ kyaah´ be´ kih˺ Dio ba´ ja˯.

6 Hi˯ he´ ba´ ga˭hñaa˺ jnääh˺ hi˭ ga˭jmeey´ he˯ te´dsee˺ jnääh˺ mah˺ kwa˭ jnääh˺ juu˺ ha˯ lä˭ la˺ hmooh´ hmëë´. Ja˭ koo˯ na˯sɨɨ˯ ta˭jmah˺, kyaah´ Jmɨ˯lle´ ba´ la˺ hmooh´ hmëë´. Jëëh´, në´ ley kih˺ Moisé na˯sɨɨ˯, ma˯na˯bääh` jne´ he˯ juu´ ba´ jne´ ja˯. Pero Jmɨ˯lle´ kih˺ Dio jmee˭ chaa˯ jne´.

7 Ley he˯ ma´ na˯sɨɨ˯ në´ jwɨ´ kuu´, he˯ taah˯ jne´ dso´jwɨɨ´, he˯ ja˯ ja˺ kyaah´ je˯ tø˯jlee˯ ñih˺. He˯ja˯ dsa˯ Israel sa˭ ga˭tääy˭ ma´ jëëy˺ mo˯në´ Moisé kih˺ he˯ bee´ je˯ ja˯. Pero ga˭dsaa˺ ba´ he˯ bee´ ja˯.

8 Ha˯ ga´ sa˭ llu˺ cha˯ga´miih˯ hmooh´ hmëë´ he˯ la˺ jnän` ta˭la˭ kih˺ Jmɨ˯lle´ kih˺ Dio.

9 Jëëh´, cher´mah˺ ja˺ kyaah´ je˯ tø˯jlee˯ ñih˺ juu˺ he˯ taah˯ jne´ dso´jwɨɨ´, ha˯ ga´ koo˯ sa˭ jnaah˺ juu˺ he˯ jmää˜ jne´ llu˺.

10 Heh˺ he˯ tø˯jlee˯ ñih˺ kih˺ hmooh´ ma˯gyuh˯ ja˯, ni˭ miih˯ sa˭ jee˭h˺ kwee˯ lä˭koo˯ jnaah˺ la˺ hmooh´ hmëë´.

11 Jëëh´, cher´mah˺ ma´ la˺ tø˯jlee˯ ñih˺ hmooh´ he˯ ma˯ngëë´ ja˯, ha˯ ga´ sa˭ jnaah˺ cha˯ga´miih˯ hmooh´ he˯ sa˭ ngëë´ jih´koh´.

12 Peer˭ jnaah˺ la˺ he˯ o˯jøh˭ dsë˯ he˯ ma˯cha˯ jnän` kyaah´ hmooh´ hmëë´, he˯ja˯ hlëëh´ jnääh˺ lä˭kaa˯ tuh˯dsë˯ jnääh˺ kih˺ he˯ na˯.

13 Sa˖ jmee˜ jnääh' lä˖kǫǫ˜ ga˖jmee˴ Moisé he˜ ma˴ jlëy˜ mo˜nëy˴ kyąąh˴ kǫǫ˜ jwɨ˴ hmɨɨh˜ mah˩ sa˖ ma˴ jëë' dsa˜ Israel je˜ tø˜jlęę˜ ñɨh˩ ją˜ ta˴kǫ˜jiih' ma˴ dsa˜ɯɯ˖.

14 Lä˖ją˜ ka˜läh˴, hɯɯ˴dsë˜ kih˩ dsa˜ he˴ ma˴ na˜jlë˜. Lä˖ją˜ la˩ lä˖jiih' na˩, wa˴ra˜ ga˖hëy˴ jee˴ na˜sɨɨ˜ hmooh˴ ma˜gyǫh˜ ją˜. La˩ kiyh˩ lä˖kǫǫ˜ na˜jlë˜ jwɨ˴ hmɨɨh˜ hɯɯ˴dsë˜ kiyh˩, sa˖ kwa˖ jwë' lä˖ngëëy˴. Pero kyąąh˴ Cristo dsa˜jñuh˩ he˜ na˜jlë˜ hɯɯ˴dsë˜ kiyh˩.

15 Lä˖jiih' jmɨɨ˴ na', wa˴ra˜ ga˖hëy˴ he˜ ga˖sɨɨ˴ Moisé, lä˖ ma˜na˜jlë˜ ją˜ba˴ hɯɯ˴dsë˜ kiyh˩.

16 Pero wa˴ra˜ ga˖hęęh˜ dsa˜ kih˩ Dsa˜jǫǫh' jnän`, dsa˜jñuh˩ he˜ na˜jlë˜ hɯɯ˴dsë˜ kiyh˩.

17 Jëëh˴, Dsa˜jǫǫh' jnän` ląą' Jmɨ˜lle˴ Na˜jngɨɨ '. Hi˖ cher˴mah˩ Jmɨ˜lle˴ kih˩ Dsa˜jǫǫh' jnän` kyąąh˴ jne˴, ma˜na˜na˴ hɯɯ˴dsë˜ jnän` hi˖ ma˜ląą˴ ba˴ jne˴ cha˴në˴ Dio.

18 He˜ją˜ lä˖jęę˖ jne˴ ga˖nøøn˴ na˜jñɨh˖ mo˜në˴ jne˴, ląą˩ jne˴ lä˖kǫǫ˜ hu˜ he˜ jęę˜ jee˴ kih' dsa˖ mah˩ tęęy˩ jëëy˩ ha˜ kǫh˴ jǫǫh' sa˖ ląą˩ Dsa˜jǫǫh' jnän`. Lä˖ją˜ Dsa˜jǫǫh' jnän` hi˜ ląą˩ jmɨ˜lle˴ ngoo˩ mi˜sęęy˩ jne˴ lä˖jiih' lęę˴ jne˴ lä˖kǫǫ˜ ląąy˩ hñɨiy˴.

4

1 Kih˩ he˜ ga˖lä˖ñɨh˴ dsë˩ Dio jnääh ', he˜ją˜ ga˖hñah˩ jnääh' jmee˜ jnääh' ta˴ la˜. He˜ją˜ sa˖ dsa˜jeh˩ dsë˜ jnääh '.

2 Ma˜jmee˴ jnääh˩ ta˖ koo˴ lä˖jë˖ he˜ la˩ o˜hih˖ hi˖ lä˖jë˖ he˜ jmee˖ dsa˜ jee˴ na˜hmää˴. Sa˖ hnøø˜ jnääh ' mąy˜ hlɨɨh' ją˜, ni˖ sa˖ mi˜sɨɨ` jnääh˩ juu' kih˩ Dio. Ñe˜ ba˴ Dio he˜ hlëëh˴ jnääh˩ ju'dsoo˴ jmah˩ hi˖ lä˖ją˜ lä˖jęę˖ ba˴ ñe˜ kwee˜ ha˜ lä˖ jmee˜ jnääh'.

3 Dsoo˴ ba˴ na˜hmää˴ ba˴ la' ju'hmëë˴ he˜ kwa˜ jnääh ', pero ma˖la˖ kih˩ hi˜ ma˜kąh˜ jwë' ba˴.

4 Tana˴ hi˜ ląą˩ dio kih˩ jmɨ˜gyɯɯ˖ la˜, ga˖jlëy˩ hɯɯ˴dsë˜ kih˩ dsa˜ hi˜ sa˖ ma˜hęęh˜ kih˩ Dio. Mah˩ lä˖ją˜ sa˖ jëëy˩ wa˴je˜ kih˩ ju'hmëë˴ he˜ mi˜jnää˖ ha˜ kǫh˴ sa˖ jǫǫh' ląą˩ Cristo hi˜ ląą˩ kǫǫ˜ hęęh˖ kyąąh˴ Dio.

5 Sa˖ hlëëh˴ jnääh˩ juu' kyąą˩ hñaa˩ jnääh ', hlëëh˴ jnääh˩ kih˩ Jesucristo ba˴. Jäh˜ jnääh' ląąy˩ Dsa˜jǫǫh' jnän` mah˩ jmee˴ jnääh˩ ta˴he˩ kyah˩ hnäh˴ kwąąt˜ kih˩ Jesús.

6 Hih˩ Dio hi˜ ga˖jäh˴: “Wa˴ lä˖jnä˴ wa˴je˜ jee˴ na˜hǫǫ˜”, hi˜ he˴ ga˖mi˖jnää˜ wa˴je˜ neh˖ tuh˜dsë˜ jne˴. Lä˖ją˜ ga˖na˴ hɯɯ˴dsë˜ jnän` mah˩ lä˖kyǫǫh˜ jne˴ ha˜ kǫh˴ jǫǫh' sa˖ ląą˩ Dio, lä˖kǫǫ˜ ga˖mi˖jnää˜ Cristo jnän`.

Chąą˜ jne˴ kyąąh˴ he˜ ma˜dsoo˴ dsë˜ jne˴ kih' Dio

7 Peer˖ jnąąh' la˩ ta˴ he˜ jmee˜ jnääh ' la˜, ma˖ke˖ ląą˩ jnääh ' lä˖kǫǫ˜ mɨ 'hya˜ he˜ na˜la˜ kyąąh˴ gwaah˴ mah˩ lä˖ją˜ lä˖jnä˴ kih˩ dsa˖, ta˴ he˜ jmee˜ jnääh' la˩ kyąąh˴ be˴ he˜ gwa˴ kih˩ Dio, ją˖ he˜ gwa˴ kyąą˩ jnääh'.

8 Na˜ku˴ na˜ngɨɨ' he˜ wɨɨ˴ dsa˜ngëë˴ jnääh ', pero sa˖ jeh˜ dsë˜ jnääh '. Chąą˜ jnääh ' cha˜miih˜ hɯɯ˴dsë˜, pero ma˖ra˖ he˜ cha˜ ba˴ o˜jǫh˖ dsë˜ kyąą˩ jnääh'.

9 Hëë˖ dsa˜ kyąą˩ jnääh' pero Dio sa˖ bęę˜ jnääh'. Jmeeh˖ dsa˜ jnääh', pero sa˖ dsa˜jǫǫ˴ jnääh'.

10 Lä˖kąą˜ jee˴ ga˖nøø˴ jnääh˩ hii˴ goo˜ jǫǫ˴ jnääh ' kwąąt˜ kih˩ Jesús. Lä˖jwë˴ ją˜ dsa˜lä˜jnä˴ he˜ cheh˩ Jesús kyąą˩ jnääh ', he˜ją˜ ba˴ chąą˜ jnääh'.

11 Jëëh˴, jnääh' hi˜ jiih˖, kǫǫ˜ ba˴ he˜ hii˴ goo˜ jǫǫ˴ jnääh' kwąąt˜ kih˩ Jesús. Lä˖ją˜ ba˴ dsa˜lä˜jnä˴ he˜ cheh˩ Jesús ně˴ kyąą' jnääh˩ hi˜ sa˖ bęę˴.

12 Heh˩ lä˖ją˜, lä˖jë˖ jmɨɨ˴ ba˴ he˜ chąą˜ jǫǫ˴ jnääh ' mah˩ hnäh˴, ma˜jnääh˜ hnäh˴ ha˜ lä˖ jee˴ lä˖chąą˜ hnäh˴ tąą˴.

13 Lä˖kǫǫ˜ na˜sɨɨ˜ juu' kih˩ Dio: “Ga˖lä˖dsoo˴ dsën˖, kih˩ he˜ją˜ ba˴ ga˖hlëëhn`.” Ją˜ba˴ lä˖ją˜ la˩ hɯɯ˴dsë˜ he˜ kyę˴ jnääh˩ la˜. Ga˖lä˖dsoo˴ dsë˜ jnääh' he˜ją˜ ba˴ hlëëh˴ jnääh˩.

14 Jëëh´ ñe´ ba´ jnääh¹, he´ ba´ Dio
hi¯ ga˭mi˭jiih` Jesús Dsa¯jøøh¹ jnän`,
he´ ba´ hi¯ he´ mi¯jiih` jnääh¹ ka¯läh´
kyaah´ Jesús hi˭ läˬja¯ ko¯jøh´ läˬjëë˭
jne´ tëëy˭ yaˬjwii¹ kiyh¹.
15 Läˬjë˭ he¯ dsa¯ngëë´ jnääh¹, he¯
llu¹ kyah¹ hnäh´ ba´ ja¯. Mah¹ mi¯jää¹
Dio hnäh´ cha¯ga´miih¯, hi˭ läˬja¯
jwëë´ ga´ kwa¹ ti´hmaah´ kih¹ Dio hi˭
jmäay¹ jøøh¹ ka¯läh´.
16 He¯ja¯ saˬ jeh˜ dsë¯ jnääh¹.
Maˬke˭ ngoo¹ dsa¯gyuh˭ hi˭ dsa¯hee´
jmi¯ngo¹ kyaa¹ jnääh¹, pero taˬ
neh˭ jee´ hä´ jmi¯lle´ kyaa¹ jnääh¹
dsa¯läˬhmëë´ koo¯ jmii´ koo¯ jmii´.
17 Saˬ juuh¯ la¹ he¯ wii´ he¯ jëë´
jne´ jmi¯gyuu˭ la¯, he¯ dsa¯ngëë´ ba´
ja¯. He¯ ja¯ jmää¹ jnän` hi¯ hnaah¯
Dio mah¹ tëë¹ jne´ yaˬjwii¹ he¯ jnä´
na´hñaah¹ he¯ saˬ hee´ jih´koh´.
18 He¯ja¯ saˬ jmee¯ jnääh¹ he¹ kih¹
he¯ jnä´ hwa¹ la¯. Jmee¯ jnääh¹ he¹
kih¹ he¯ saˬ jnä´ ba´. Jëëh´, läˬjë˭ he¯
jnä´, he¯ dsa¯ngëë´ ba´ ja¯. Pero he¯
saˬ jnä´, läˬ ma¯la¹ ja¯ba´ läˬjë˭ joh´
jmii´ cha¯.

5

1 Jmi¯ngo¹ he¯ kye´ jne´, la¹ läˬkoo¯
hne¹ jnän` ta´ko¯jiih¹ tøøhn´ jmi¯gyuu˭
la¯. Jmi¯ngo¹ la¯ la¹ läˬkoo¯ hne¹ he¯
na¯la¯ kyaah´ loo´jah´. He¯ja¯ ñe´jne´,
wa´ra¯ gaˬhee¹ jmi¯ngo¹ jnän`, läˬcha¯
jyoh´ he¯ hmëë´ gyuuh¹ jmi¯gyuu˭ he¯
hñah˭ jne´ kih¹ Dio he¯ saˬ la¹ läˬkoo¯
hne¯ he¯ jmee˭ dsa¯. He¯ ja¯ saˬ hee´
jih´koh´.
2 Peerˬ ku¹jii˭ jnän` ta´ko¯jiih¹ laa¹
jne´ jmi¯ngo¹, hnøø¯ jne´ wa´ra¯
jäh´ kih¹ na¹ ga¯juh¯ ba´ tëë¹ jne´
jmi¯ngo¹ he¯ saˬ hee´ he¯ cha¯ gyuuh¹
jmi¯gyuu˭.
3 Läˬja¯, läˬcha¯ ba´ jmi¯ngo¹ jnän`
mah¹ saˬ jä¹ jmi¯lle´ jnän` taˬjmah¹.
4 Ta´ko¯jiih¹ chaa¯ jne´ kyaah´
jmi¯ngo¹ la¯, Peerˬ ku¹jii˭ jnän` hi˭
ki´hooh´ jne´. Jaˬ ko¯jaˬ hnøø¯ jne´
ben´ jmi¯ngo¹ la¯, he¯ hnøø¯ jne´ tëë¹
jne´ jmi¯ngo¹ hmëë´ ba´. Mah¹ jä¹
jmi¯ngo¹ hmëë´ he¯ cha¯ tää´, lla¯
jmi¯ngo¹ he¯ dsa¯hee´.
5 Dio ba´ he´ hi¯ gaˬjmää¹ jne´ mah¹
tëë¹ jne´ he¯ hmëë´ ja¯. Hiˬ gaˬkwëëyh¹
jne´ Jmi¯lle´ Na¯jngii¹ he¯ jmeeh˜ juu¹
jnän` he¯ hñah˭ jne´ cha¯ga´miih¯ taˬ
cha´ně´.
6 Kih¹ he¯ja¯, ngoo¹ ba´ cha¯ o¯jøh˭
dsë¯ jnän`. Hiˬ ñe´jne´, ta´ko¯jiih¹ tøøh´
jne´ kyaah´ jmi¯ngo¹ la¯, läˬkoo¯ he¯
tøøh´ jne´ uu´ kih¹ Dio ba´ la¹.
7 (Jëëh´, kyaah´ he¯ dsoo´ dsë¯ jne´
he¯ tøøhn´ jwë´ kiyh¹, jaˬ kyaah´ he¯
jëë´ jne´.)
8 He¯ja¯ ma¯cha¯ ba´ o¯jøh˭ dsë¯
jnän`. Hiˬ hnøø¯ ga´ jne´ läˬøøn´ kih¹
jmi¯ngo¹ la¯ mah¹ dsa´toohn´ ko¯jøh´
kyaah´ Dio.
9 He¯ja¯ wa´ kwan´ be´ jmeen´ läˬ
tih˜ dsë¹ Dio, cher´mah¹ tøøhn´ kyaah´
jmi¯ngo¹ la¯ o maˬke˭ saˬ tøøhn´
kyaah´ ka¯läh´.
10 Jëëh´, gaˬläˬjëë˭ ba´ jne´ dsa´nøøn
¹ ně´ta´ kih¹ Cristo mah¹ läˬjaa¯ läˬjaa¯
jne´ tëëh¹ jne´ jñeen¹ ha¯ koo¯ te¹ ta´ he¯
ma´ jmee¯ jne´ ta´ko¯jiih¹ ma´ chaa¯
jne´, che´ he¯ llu¹, o che´ he¯ hliih¹.

Kih¹ he¯ gaˬjuu¹ Cristo gaˬjiih¹ juu¹ jnän` kyaah´ Dio

11 Gahˬ ba´ jnääh¹ Dio, he¯ja¯ hlëëh´
jnääh¹ dsa¯ läˬjiih¹ läˬngëëy´. Ñe¯ ba´
Dio ha¯ läˬ la¹ huu´dsë¯ kyaa¹ jnääh¹.
Läˬja¯ hnoon¹ wa´ra¯ jäh´ kih¹
läˬngëëh´ hnäh´ ka¯läh´.
12 Jaˬ he¯ hnøø¯ jnääh¹ hlëëh´ jnääh¹
llu¹ kyaa¹ hñaa¹ jnääh¹ cha´ně´ hnäh´.
He¯ kwa¯ jnääh¹ jwë¹ mah¹ läˬchaa¯
hnäh´ llu¹ kyaah´ ta´ he¯ jmee¯ jnääh¹.
Läˬjwë´ ja¯, cha¯ he¯ kyaah´ jiih´
hnäh´ juu¹ kyaah´ dsa¯ hi¯ koo¯ jëë˜
ha¯ läˬ tääh´haa´ dsa¯ lla¯ he¯ ma´ kay¹
kwaat˜ hee¯ na¯ hnøø¹ tuh¯dsë¹ dsa¯.
13 Cher´mah¹ ngaah´ jnääh¹, kih¹ Dio
ba´ ja¯ he¯ jmee¯ jnääh¹ läˬja¯. Hiˬ
cher´mah¹ lluu¹ jnääh¹, he¯ llu¹ kyah¹
hnäh´ ba´ ja¯.
14 Läˬkoo¯ hnää¹ Cristo jne´, läˬja¯
jøøˬ jnän` jmeen´ läˬlle` kih¹. Jëëh´
ma¯ñe´ ba´ jne´ he¯ gaˬjuu¹ jaa¯ kih¹

läˆjëë̱ˆ, heˉja̱ˉ laˈ kwäät̃ gaˆläˆjëë̱ˆ
jneˊ gaˆjüünˈ.
15 Cristo gaˆjüüˈ kihˈ läˆjëë̱ˆ mahˈ
läˆjëë̱ˆ hi̱ˉ chääˉ, moˆsoˆ jmeeyˈ läˆ
hnøøyˈ hñiiyˊ. Jmeeyˈ läˆ hnøøˈ Cristo
baˊ, hi̱ˉ gaˆjüüˈ hi̱ˉ gaˆläˆjiih` kihˈ
gaˆläˆjëë̱ˆ.
16 Heˉja̱ˉ jnäähˈ, naˈ taˆ chaˊnëˊ
moˆsoˆ kye̱ˊ jnäähˈ kwäät̃ kihˈ dsaˆ
läˆkoo̱ˉ tëë̱ˈ jmeeˆ dsaˉ jmɨˉgyüüˆ.
Maˆkeˆ jääˈ saˆ gaˆjmeeˊ jnäähˈ heˈ kihˈ
Cristo, pero naˈ moˆsoˆ jmeeˉ jnäähˈ
läˆja̱ˉ.
17 Hehˈ läˆja̱ˉ, cherˊmahˈ jääˉ hi̱ˉ
maˉlääˈ koo̱ˉ kyäähˊ Cristo, maˉläayˈ
jääˉ hi̱ˉ hmëëˊ baˊ. Läˆjëˆ heˉ maˊ
jmeeyˆ jääˈ, maˉngëëˊ baˊ ja̱ˉ. naˈ
maˉläayˈ hmëëˊ goˉteˉ.
18 Läˆjëˆ heˉ laˉ, gwaˊ kihˈ Dio hi̱ˉ
gaˆjëëhˉ juuˈ jnänˋ taˆlaˆ kihˈ Cristo
mahˈ saˆ chaˉ gaˊ heˉ naˉbäähˋ jneˊ
kyäayhˊ. Hiˆ gaˆtooyhˉ gooˉ jnäähˈ
mahˈ hëëhˊ jnäähˈ dsaˉ haˉ läˆ jëëyhˆ
juuˈ kiyhˈ kyäähˊ Dio.
19 Taˆlaˆ kihˈ Cristo, moˆsoˆ jmeeˆ
Dio kwäät̃ kihˈ dsoˊkyeˉ jnänˋ hehˈ
läˆja̱ˉ jëëyhˆ juuˈ jnänˋ kyäayhˊ. Hiˆ
gaˆtooyhˉ gooˉ jnäähˈ kwaˊ jnäähˈ juuˈ
haˉ läˆ jeeˊ jëëhˆ dsaˉ juuˈ kihˈ kyäähˊ
Dio.
20 Heˉja̱ˉ naˉhñääˊ jnäähˈ heˉ kwaˉ
jnäähˈ juuˈ läˆhihˆ kihˈ Cristo. Laˈ
läˆkoo̱ˉ heˉ chüüˊ Dio kyäähˊ hnähˊ
taˆlaˆ kyääˈ jnäähˈ. Heˉja̱ˉ chüünˊ
kyäähˊ hnähˊ taˆlaˆ kihˈ Cristo, jëëh`
hnähˊ juuˈ kyahˈ hnähˊ kyäähˊ Dio.
21 Cristo hi̱ˉ saˆ chaˉ dsoˊkyeˉ kihˈ,
Dio gaˆjmeeˊ chaˉ dsoˊkyeˉ kiyhˈ heˉ
lluˈ jnänˋ, mahˈ taˆlaˆ kiyhˈ, lëëˊ jneˊ
lüüˈ chaˊnëˊ Dio.

6

1 Heˉja̱ˉ jnäähˈ hi̱ˉ kwaˆ beˊ kyäähˊ
taˊ kihˈ Dio, hëëhnˊ hnähˊ, taˆ jmeeˉ
hnähˊ taˆ kooˊ heˉ lluˈ dsëˈ Dio kyäähˊ
hnähˊ.
2 Jëëhˊ, läˆkoo̱ˉ naˉsɨɨˉ juuˈ kihˈ Dio:
Horˉ heˉ jøhˉ dsënˆ, gaˆnuunˈ kyahˈ.
Jmɨɨˊ heˉ maˊ lääˊ dsaˉ, gaˆjmeenˈ beˊ
kyahˈ, gaˆjähˊ Dio.
Heˉja̱ˉ jwëëhnˉ hnähˊ, naˈ baˊ ja̱ˉ horˉ
heˉ jøhˉ dsëˈ Dio. Naˈ baˊ maˉchaˉ
jmɨɨˊ, läähˊ hnähˊ.
3 Gaˆnøøˊ jnäähˈ läˆkoo̱ˉ lle` kihˈ
baˊ mahˈ niˆ jääˉ saˆ chaˉ heˉ kihˈ
miˉkwäyhˈ kihˈ taˊ heˉ jmeeˉ jnäähˈ.
4 Waˊ heˉ chaˉ heˉ heˉ dsaˉngëëˊ
jnäähˈ, hnøøˉ jnäähˈ miˊjnääˈ jnäähˈ
kihˈ dsaˆ, lääˈ jnäähˈ hi̱ˉ jmeeˆ taˊheˈ
kihˈ Dio. Kwëëhˉ baˊ dsëˉ jnäähˈ, hiˆ
ja̱ˆ koo̱ˉ nëëˈ heˉ wɨɨˊ heˉ dsaˉngëëˊ
jnäähˈ, llaˉkyääˈ jnäähˈ, gwaˊ heˉ
jmeeˆ jwɨɨh`kyääˈ jnäähˈ.
5 Jmiˉbääˉ dsaˉ jnäähˈ, täähˉ dsaˉ
jnäähˈ nehˆñeˈ, tooyhˉ mɨɨhˊ kyäähˊ
jnäähˈ. Peerˆ hwehˉ taˊ kyääˈ jnäähˈ,
chaˉ maˊ saˆ gwɨɨˉ jnäähˈ, niˆ saˆ chaˉ
heˉ kihˉhihˉ jnäähˈ.
6 Gaˆnøøˊ jnäähˈ koo̱ˉ nëëˈ baˊ, chaˉ
baˊ hüüˊdsëˉ kyääˈ jnäähˈ, jøhˉ dsëˉ
jnäähˈ, lluˈ dsëˉ jnäähˈ, gaˆnøøˊ jnäähˈ
kyäähˊ Jmɨˉlleˊ Naˉjngɨɨˈ, hiˆ kyäähˊ
juˈdsooˊ hnääˆ jnäähˈ dsaˉ.
7 Hëëhˊ jnäähˈ juˈdsooˊ jmahˈ baˊ.
Kyäähˊ beˊ kihˈ Dio gaˆnøøˊ jnäähˈ.
Jmeeˉ jnäähˈ heˉ lluˈ jmahˈ, läˆjweˊ ja̱ˉ
hääˆ jnäähˈ hñaaˈ jnäähˈ hiˆ lëhˈ jnäähˈ
kihˈ heˉ hlɨɨhˈ.
8 Chaˉ maˊ hnääˈ dsaˉ jnäähˈ, chaˉ
maˊ naˉhäähˊ jnäähˈ. Chaˉ maˊ
miˉkwäyhˈ jnäähˈ, chaˉ maˊ hëëyhˆ
lluˈ kyääˈ jnäähˈ. Lääˈ jnäähˈ kiyhˈ
läˆkoo̱ˉ dsaˉ hi̱ˉ taˉjüüˈ, maˆkeˆ hëëhˊ
jnäähˈ juˈdsooˊ.
9 Jmeeyˆ saˆ kyüüyˆ jnäähˈ, maˆkeˆ
kyüüyˆ baˊ. Hi̱ˉ maˉngooˈ gaˆjüüˈ baˊ
jnäähˈ kiyhˈ, pero chääˉ baˊ jnäähˈ.
Kwaˆ dsaˉ kyääˈ jnäähˈ pero saˆ
jngëëyhˆ jnäähˈ.
10 Maˆkeˆ tiˉmeehˉ dsëˉ jnäähˈ,
maˆraˆ heˉ jëëˉ baˊ dsëˉ jnäähˈ. Lääˈ
jnäähˈ täˉñeeˊ, pero chaˉmiihˉ heˉ lluˈ
maˉhyohˉ jwëëˊ dsaˉ kwäät̃ kyääˈ
jnäähˈ. Läˆkoo̱ˉ heˉ saˆ chaˉ niˆ miihˉ
kyääˈ jnäähˈ baˊ laˈ, pero gaˆläˆjëˆ baˊ
chaˉ kyääˈ jnäähˈ.
11 Saˆ gähˈ jnäähˈ maˉhlëëhˊ jnäähˈ
hnähˊ dsaˉ Corinto juuˈ laˉ. Läˆkääˉ
tuhˉdsëˈ jnäähˈ gaˆmiˆjnääˈ jnäähˈ

hñaa' jnääh' kyah' hnäh´.
12 Ja̱ˆ kya̱a̱h´ hihˆ gaˆläˆhnääˆ jnääh
' hnäh´. Pero hnäh´, saˆ gaˆmiˆjnääh'
hnäh´ hñaah' hnäh´ kya̱a̱' jnääh'.
13 Läˆko̱o̱¯ jmee¯ jnääh ', ja̱¯ba´
läˆja̱¯ jmee´ hnäh´. (Hlëëhn´ hnäh´
läˆko̱o̱¯ gyüü¯ kya̱a̱nˆ.) Wa´ hnaahˆ
jnääh' läˆka̱a̱¯ tuh¯hoh´ hnäh´.

La̱a̱' jne´ läˆko̱o̱¯ gwahˆ kih' Dio

14 Taˆ jmee¯ hnäh´ ko̱¯jøh´ kya̱a̱h´
hi̱¯ saˆ ma¯he̱e̱h¯ kih' Dio. Jëëh´, saˆ
je̱e̱h' kwee¯ he¯ hlïïh' kya̱a̱h´ he¯ llu'.
¿Ha¯ läˆja̱¯ jmee' ko̱¯jøh´ jee´ na¯ho̱o̱¯
kya̱a̱h´ jee´ jnä´ wa´je¯?
15 Hiˆ saˆ so̱oh˜ kih' hi̱¯saˆllu̱' he¯
jmeey' ko̱¯jøh´ kya̱a̱h´ Cristo. Läˆja̱¯
ka¯läh´ kih' hi̱¯ ma¯he̱e̱h¯ kih' Dio
kya̱a̱h´ hi̱¯ saˆ ma¯he̱e̱h¯.
16 Dio hi̱¯ na¯la̱a̱¯ ka̱a̱h˜ dsa¯, niˆ
miih¯ saˆ so̱oh˜ jmeey' ko̱¯jøh´ kya̱a̱h´
gwahˆ kih' Dio. Jëëh´, jne´ ba´ la̱a̱n'
gwahˆ kih' Dio jïïhˆ. Juu' he¯ jwahnˆ
la¯, la' läˆko̱o̱¯ gaˆjäh´ hñii´ Dio:

Ja̱n` jee´ kiyh' mah' ngën` ko̱¯jøh´
kya̱a̱yh´.
Jnä´ le̱e̱n´ Dio kya̱a̱y' mah' läˆje̱ëëyˆ
le̱e̱y´ dsa¯ kya̱a̱nˆ.

17 He¯ja̱¯ gaˆjäh´ Dsa¯jøøh' jnän`:

Hwëë¯ hnäh´ jee´ kih' hi̱¯ saˆ
ma¯he̱e̱h¯ kinˆ,
wa´ läˆøø´ hnäh´ kiyh', gaˆjäh´
Dsa¯jøøh' jnän`.
Taˆ kooh´ hnäh´ he¯ saˆ lle` kih' kooh'
hnäh´,
läˆja̱¯ ba´ he̱e̱hn´ hnäh´.
18 Mah' jnä´ le̱e̱n´ Tää` kya̱a̱h' hnäh´.
Hi̱h' hnäh´, le̱e̱h´ hnäh´ gyüü¯ më´
gyüü¯ ñüüh¯ kya̱a̱nˆ,
jäh´ Dio hi̱¯ cha¯ gaˆläˆjëˆ be´ kih'.

7

1 Na' ma¯nüün´ ha¯ ko̱h´ na´hñaah'
saˆ la' he¯ gaˆjäh´ Dio jmee' jnän`.
He¯ja̱¯ jwëëhn˜ hnäh´ øøhn' hi̱¯
hnaanˆ, hnøø' ben´ läˆjëˆ he¯ mi¯sa̱h´
jne´ hiˆ läˆja̱¯ kih' he¯ mi¯soh´ jmï¯lle´
jnän`. Hiˆ kih' he¯ ga̱hˆ jne´ Dio, hnøø'
mi¯llu̱u̱` jne´ hñaan' ko̱o̱¯ hä´ ko̱o̱¯ hä´
läˆjïïh' ja̱n´ na¯jngëën' go¯te˜.

Ma´ hnøø' Paa´ ma´ jmee' dsa¯ Corinto he' kiyh'

2 Jmee´ hnäh´ miih¯ he' kya̱a̱'
jnääh '. Jëëh´, kih' niˆ ja̱a̱¯ hnäh´
saˆ ma¯jmee´ jnääh' he¯ hlïïh'. Saˆ
ma¯he̱e̱´ jnääh' hüü´dsë¯ kih' niˆ ja̱a̱¯,
niˆ saˆ ma¯mi¯ga̱a̱' jnääh' niˆ ja̱a̱¯.
3 Saˆ jwahnˆ läˆja̱¯ mah' bä̱ä̱hn´
hnäh´ dsoo´. Gaˆjwëëhn' hnäh´ jä̱ä̱',
hnaanˆ hnäh´. Jëëh´ ma¯llaˆ dsë¯
jnääh', jmee¯ jnääh' ko̱¯jøh´ kya̱a̱h´
hnäh´ maˆkeˆ cha̱a̱¯ ju̱u̱´ jnääh'.
4 Cha¯ cha¯miih¯ o¯jøhˆ dsë¯ kinˆ
kya̱a̱h´ hnäh´. Cha̱a̱n¯ llu' kwa̱a̱t˜
kyah' hnäh´. He¯ja̱¯ gwa´ dsa¯nøh'
dsënˆ cha¯miih¯ hiˆ jëë¯ dsënˆ ma´
jëën˜ cha¯miih¯ he¯ wïï´.
5 Läˆ ma´ gaˆtëë´ jnääh ' Macedonia, saˆ gaˆte̱e̱h´ jnääh' dsë¯ jnääh' niˆ
miih¯. Gaˆläˆjëˆ nëë' he¯ wïï´ gaˆjëë´
jnääh'. Gaˆte̱e̱' dsa¯ kya̱a̱h´ jnääh'. Hiˆ
ja̱ˆ maˆlaˆ he¯ ja̱¯, gaˆläˆga̱h' jnääh '
cha¯miih¯.
6 Pero Dio hi̱¯ jmeeˆ dsa¯nøh' dsë'
läˆjëëˆ hi̱¯ cha̱a̱¯ hüü´dsë¯, gaˆjmeey´
gaˆnøh' dsë¯ jnääh' läˆ ma´ ja' Tito.
7 Ja̱ˆ maˆlaˆ kih' he¯ ja' Tito, kih' he¯
gaˆjmeeh´ hnäh´ gaˆnøh' dsëy' ka¯läh´,
he¯ ja̱¯ ba´ ja̱¯ gaˆnøh' dsë¯ jnääh
'. Gaˆjmeeyh' juu' he¯ hnooh¯ hnäh´
jëëh' jnä´, hiˆ ti¯meeh¯ hoh´ hnäh´, lle`
hoh´ jnä´. He¯ja̱¯ cha¯ga´miih¯ jëë¯
dsënˆ.
8 Maˆkeˆ gaˆjmeen' meeh¯ hoh´
hnäh´ kya̱a̱h´ je¯ he¯ gaˆsïïn' kyah'
hnäh´, pero saˆ ko̱on˜ dsënˆ. Dsoo´ ba´
gaˆjïï' miih¯ kinˆ kih' he¯ gaˆläˆmeehˆ
hoh´ hnäh´ ko̱¯hwëë´.
9 Pero na' jëë¯ dsënˆ. Ja̱ˆ kih' he¯
gaˆläˆmeehˆ hoh´ hnäh´. Kih' he¯
gaˆläˆsïï' hüü´dsë¯ kyah' hnäh´, ma´
gaˆjïï' kyah' hnäh´, he¯ja̱¯ ba´ jmeeˆ
jëë¯ dsënˆ. Läˆ ma´ gaˆläˆmeehˆ hoh´
hnäh´, gaˆjmeeh´ hnäh´ läˆ hnøø' Dio.
Läˆja̱¯, niˆ ko̱o̱¯ he¯ hlïïh' saˆ ja' në´
kyah' hnäh´ kwa̱a̱t˜ kya̱a̱' jnääh'.
10 Jëëh´, cher´mah' gwa´ ti¯meeh¯
dsë¯ jne´ läˆ hnøø' Dio, he¯ ja̱¯ jmeeˆ
dsa¯läˆsïï' hüü´dsë¯ jnän` mah' lä̱ä̱´
jne´. Heh' he¯ ma¯na¯la̱a̱´ jne´ saˆ

jmee˭ ti¯meeh¯ dsë¯ jne´. Pero he¯ ti¯meeh¯ dsë¯ jne´ lä˭kooo¯ tëëˈ jmee˭ dsa¯ jmɨ¯gyɯɯ˭, kyaah´ he¯ ja¯ juu´ ba´ jne´ ja¯.

11 Jëë` da´ hnäh´ ha¯ lä˭ ga˭laˈ kyahˈ hnäh´ lä˭ ma´ ga˭lä˭meeh˭ hoh´ hnäh´ lä˭ hnøøˈ Dio. Ga˭jmää´ ba´ ta´ he¯ ja¯ kyahˈ hnäh´, jaˈ hoh´ hnäh´ ga˭nooh¯ hnäh´ në´ kin˭, jaˈ ya¯jëëˈ hoh´ hnäh´, jaˈ gahˈ hnäh´, hnooh¯ hnäh´ ma´ jëëhˈ jnä´, ga˭miˈeehˈ hnäh´ juuˈ lä˭koo¯ mada¯ ga˭jmeenˈ kyahˈ hnäh´. Lä˭ja¯ ga˭miˈjnäähˈ hnäh´ hñaahˈ he¯ ma¯mi¯teh` ba´ hnäh´ kihˈ juuˈ ja¯.

12 He¯ja¯ lä˭ ma´ ga˭sɨɨnˈ kyahˈ hnäh´ je¯ ja¯, ja˭ ma˭la˭ kihˈ hɨ¯ hñaa¯ dsëˈ he´ ga˭jmeenˈ hɯɯ´dsë¯, ni˭ ja˭ kihˈ hɨ¯ ga˭jmeeyh˭. He¯ hnoonˈ lä˭jnä´ kyahˈ hnäh´ cha´në´ Dio he¯ kyeh´ hnäh´ hɯɯ´dsë¯ kyaaˈ jnäähˈ ba´ ja¯.

13 Peer˭ ga˭nøhˈ dsë¯ jnäähˈ he¯ ga˭lä˭jnä´ he¯ kyeh´ hnäh´ hɯɯ´dsë¯ kyaaˈ jnäähˈ.

Hi˭ cha¯ga´miih¯ jëë¯ dsë¯ jnäähˈ, kihˈ he¯ ma¯jëë´ jnäähˈ chaa¯ Tito lluˈ. Jëëh´, ga˭lä˭jëë˭ ba´ hnäh´ ga˭heeh` hnäh´ lluˈ hi˭ ga˭jmeeh´ hnäh´ jëë¯ dsëyˈ.

14 Ga˭jmeehnˈ juuˈ kihˈ Tito he¯ chaan¯ lluˈ kyaah´ hnäh´. Hi˭ sa˭ ga˭jänˈ hlɨɨhˈ. Jëëh´ lä˭jë˭ he¯ ga˭jwëëhnˈ hnäh´ laˈ juˈdsoo´. Lä˭ja¯ ka¯läh´ ma´ ga˭jëëˈ Tito ha¯ lä˭ tääh´ hnäh´, sa˭ na¯heeˈ juuˈ lä˭koo¯ ga˭jwɨɨˈ jnih´ he¯ chaa¯ jnäähˈ lluˈ kyaah´ hnäh´.

15 Hi˭ cha¯ga´miih¯ hnääˈ Tito hnäh´ lä˭koo¯ ma´ dsooh˜ dsëyˈ he¯ nuuh¯ ba´ hnäh´ kiyhˈ. Hi˭ ga˭heeh` ba´ hnäh´ lluˈ lä˭koo¯ jaa¯ dsa¯ ma¯jøøhˈ.

16 Peer˭ jëë¯ dsën˭ kyaah´ hnäh´. Ga˭lä˭jë˭ ba´ mi¯teh` hnäh´.

8

Ga˭chooh˭ dsa¯ kuu´ kihˈ øøhˈ jne´ hɨ¯ chaa¯ Jerusalén

1 Jee´ la¯ jmeeh´ jnäähˈ juuˈ kyahˈ hnäh´ ha¯ lä˭ ga˭jmee´ øøhˈ jne´ hɨ¯ tääh´ lä˭kaa¯ gwah˭ he¯ tøø´ hwaˈ Macedonia kihˈ he¯ lluˈ dsëˈ Dio kyaayh´.

2 Ma˭ke˭ tääyh´ jëëy˜ wɨɨ´, pero chaay¯ lluˈ. Ma˭ke˭ tääyh´ tä¯ñeey´ pero cha¯miih¯ kuu´ ga˭kway´. Ga˭jmääyˈ hñiiy´ lä˭koo¯ dsa¯ cha¯ kuu´.

3 Jmeen˭ dsoo´ kiyhˈ, ga˭kway´ kuu´ lä˭koo¯ lla˭ dsëyˈ, lä˭koh´ jiihˈ tääy˭. Hi˭ ga˭kway´ la¯ ga´.

4 Cha¯miih¯ ga˭chuu´ dsa¯ he´ kyaah´ jnäähˈ mahˈ kwa´ jnäähˈ jwëˈ jmeeyˈ lä˭koo¯ jmee˭ lä˭jëë˭ hɨ¯ chooh˜ kuu´ mahˈ jmeeyˈ be´ kihˈ hɨ¯ laaˈ kyaaˈ Dio.

5 Cha¯ga´miih¯ ga˭jmeey´ lä˭koh´ ga´ he¯ ma´ laˈ hɯɯ´dsë¯ kyaaˈ jnäähˈ. To¯në´ ga˭ngëëyˈ hñiiy´ mahˈ jmeeyˈ lä˭ hnøøˈ Dio. Hi˭ lä˭ja¯ ga˭jmeey´ kyaaˈ jnäähˈ ka¯läh´.

6 He¯ja¯ ga˭chuu´ jnäähˈ kyaah´ Tito mahˈ mi¯hñaay˭ ta´ kiyhˈ he¯ jɯh´lääyhˈ kuu´ lä˭koo¯ ga˭løøyˈ jmeey˭ jääˈ jee´ kyahˈ hnäh´ hɨ¯ kwa˭ kuu´ lä˭kaa¯ tuh¯dsëˈ.

7 Ma¯hwëëh¯ hnäh´ lluˈ kyaah´ lä˭jë˭ he¯ jmeeh¯ hnäh´. Ma¯lä¯dsoo´ hoh´ hnäh´, ma¯hlëëh´ hnäh´ dsa¯, ma¯kyuuh˜ hnäh´ lluˈ, ma¯jmeeh¯ hnäh´ ta´ lä˭kaa¯ tuh¯hoh´ hnäh´, hi˭ ma¯lä¯hnaah˭ jnäähˈ. Lä˭ja¯ ka¯läh´, hnøøˈ hwëë˭ hnäh´ kwee¯ kyaah´ ta´ lluˈ jee´ jɯh´lääh´ hnäh´ kuu´.

8 Ja˭ he¯ jmeen˭ mada¯ kyahˈ hnäh´ he¯ jwëëhn˜ hnäh´ lä˭na¯. He¯ hnoonˈ jëën¯ che´ ma˭ra˭ juˈdsoo´ hnaah˭ hnäh´ øøhˈ jne´. He¯ja¯ ba´ na¯ ma¯jwëëhnˈ hnäh´ lä˭koo¯ ga˭jmee´ hɨ¯ tääh´ Macedonia.

9 Jëëh´, ma¯ñeh´ ba´ hnäh´ lä˭koo¯ lluˈ dsëˈ Jesucristo Dsa¯jøøhˈ jnän`. Ma˭ke˭ hä´ gooy¯ lä˭jë˭ he¯ cha¯, ga˭jmääyˈ hñiiy´ hɨ¯ tä¯ñee´, kihˈ he¯ hnääyˈ jne´. Lä˭jwë´ ja¯ lä˭cha¯ jnän` cha¯miih¯, kihˈ he¯ ga˭jmääyˈ hñiiy´ tä¯ñee´.

10 He¯ lluˈ kyahˈ hnäh´ he¯ kwan`

nʉʉh˩ la˜. Hnäh˝ to˜në˝ ga˖lä˖hyoh˖ hoh˝ hnäh˝ choọh˝ hnäh˝ kuu˝ ma˜hya˜ kọọ˜ jị˜ñe˜. Hi˖ jạ˖ ma˖la˖ he˜jạ˜, ga˖lööh˵ hnäh˝ choọh˝ hnäh˝ kuu˝, jäạ˩ ga˝ lä˖kọh˝ jñah˝ øøh˩ jne˝.

11 He˜jạ˜ na˩ mi˜hñaa˩ hnäh˝ ta˝ he˜ ma˜lööh˵ hnäh˝. Jạ˜ba˝ lä˖kọọ˜ ga˖lä˖hyoh˖ hoh˝ hnäh˝ jmeeh˩ hnäh˝, lä˖jạ˜ ka˜läh˝, lä˖kạạ˜ tuh˜hoh˝ hnäh˝ mi˜hñaa˩ hnäh˝ ta˝ na˜. Jạ˜ choọh˵ hnäh˝ kuu˝ lä˖kọọ˜ te˩ täạh˖ ba˝ hnäh˝.

12 Cher˝mah˩ chạạ˜ hị˜ lla˖ dsë˩ kwa˩, hẹẹh˜ ba˝ Dio ha˜ kọọ˜ te˩ cha˜. Jëëh˝ sa˖ ngɨɨ˖ Dio he˜ sa˖ cha˜ jnän˵.

13 Sa˖ jwahn˖ lä˖la˜ mah˩ jñah˝ ba˝ lä˖cha˜ kih˩, ta˝kọ˜jịịh˩ sa˖ cha˜ kyah˩ hnäh˝.

14 Hnøø˩ jmeeh˩ hnäh˝ lä˖kọọ˜ lle˵ kih˩. Jmɨɨ˝ na˩ he˜ cha˜ cha˜miih˜ kyah˩ hnäh˝, he˜ jạ˜ lẹẹ˖ kih˩ hị˜ lla˜kyạạ˩. Lä˖jạ˜ ka˜läh˝ ma˝ cha˜ cha˜miih˜ kih˩ jñah˝, lẹẹ˖ kyah˩ hnäh˝ ma˝ jmee˖ bii˩. Lä˖jạ˜ ba˝ jä˩ llu˩ kih˩ lä˖jẹẹ˖.

15 Lä˖kọọ˜ na˜sɨɨ˜ juu˩ kih˩ Dio: “Sa˖ ga˖chạạ˩ ga˝ kih˩ hị˜ ga˖jʉʉh˩ cha˜miih˜. Ni˖ sa˖ ga˖lä˖hnøø˩ ga˝ kih˩ hị˜ ga˖jʉʉh˩ kọ˜hị˝pih˩.”

Tito kyạạh˝ dsa˜kyạạh˝

16 Peer˖ ti˝hmaah˝ Dio hị˜ ga˖jmee˝ ga˖kạ˩ Tito hʉʉ˝dsë˜ kyah˩ hnäh˝, jạ˜ba˝ lä˖kọọ˜ kẹ˝ jnä˝ hʉʉ˝dsë˜.

17 Ga˖hẹẹh˜ bih˩ lä˖kọọ˜ ga˖hlẹẹh˵ jnih˝. Jëëh˝, hñɨɨ˝ bih˩ ma˝ lle˵ dsëy˩ kway˩ be˝ kyah˩ hnäh˝. He˜jạ˜ jee˝ tẹẹy˜ hñɨɨ˝ bih˩ dsooy˩ dsa˜jẹẹy˖ hnäh˝.

18 Kọ˜jøh˝ kyạạh˝ Tito, chẹẹ˝ jnäah˩ jạạ˜ øøh˩ jne˝ hị˜ hii˝ juu˩ kih˩ lä˖kạạ˜ gwah˖ jee˝ jmeey˖ ta˝ kwạạt˜ kih˩ ju˩hmëë˝.

19 Jạ˖ ma˖la˖ he˜ jạ˜, øøh˩ jne˝ ga˖hñạạy˩ mah˩ jmeey˩ kọ˜jøh˝ kyạạh˝ jnäah˩ jee˝ dsa˝kạ˝ jnäah˩ kuu˝ he˜ jʉh˜läạh˜ øøh˩ jne˝. Kyạạh˝ he˜ jạ˜, jmee˝ jnäah˩ jʉʉh˜ kih˩ Dio hi˖ lä˖jwë˝ jạ˜ lä˖jnä˝ he˜ hnøø˜ jnäah˩ kwa˝ jnäah˩ be˝ kih˩ øøhn˩.

20 Lä˖jạ˜ jmee˜ jnäah˩, mah˩ sa˖ chạạ˜ hị˜ hlëëh˩ wɨɨ˝ kyạạ˩ jnäah˩ he˜ jʉh˝läạh˝ jnäah˩ cha˜miih˜ kuu˝.

21 Jëëh˝ ñe˜ ba˝ Dio he˜ jmee˜ jnäah˩ bii˩ jmee˝ jnäah˩ ta˝ lä˖kọọ˜ lle˵ kih˩, hi˖ lä˖jạ˜ hnoon˩ kạ˩ dsa˜ jmɨ˜gyʉʉ˖ kwạạt˜ ka˜läh˝.

22 Hi˖ chẹẹ˝ ga˝ jnäah˩ jñah˝ øøh˩ jne˝ kọ˜jøh˝ kyạạyh˝. Hị˜ he˝, jạ˖ kọọ˜ hä˝ ma˜jëë˝ jnäah˩ jmeey˖ he˜ llu˩ jmah˩. Hi˖ cha˜ga˝miih˜ jmeey˩, na˩ he˜ ma˜jëëy˖ he˜ mi˜te˵ hnäh˝.

23 Ta˖ kạ˜ hnäh˝ hʉʉ˝dsë˜. Tito lạạ˩ dsa˜kyạạh˝ jnäah˩ jee˝ jmee˜ jnäah˩ ta˝ kọ˜jøh˝ mah˩ le˝ llu˩ kyah˩ hnäh˝. Hị˜ jñah˝ øøh˩ jne˝ hị˜ jäạy˖ na˜, hä˝ gooy˜ lä˖kạạ˜ gwah˖. Hi˖ kwạạt˜ kih˩ hị˜ he˝, lä˖kạạ˜ jee˝ dsa˜nääy˩ jmee˖ øøh˩ jne˝ jʉʉh˜ kih˩ Cristo.

24 Jạ˜ mi˜jnää˩ hnäh˝ kiyh˩ ha˜ lä˖kọọ˜ jịịh˩ hnaah˖ hnäh˝ dsa˜. Lä˖jạ˜ mi˜jnää˩ hnäh˝ cha˝në˝ lä˖jẹẹ˖ øøh˩ jne˝ he˜ kih˩ jạ˜ he˜ chạạ˜ jnäah˩ llu˩ kyạạh˝ hnäh˝.

9

Hnøø˩ kwa˝ jne˝ kuu˝ lä˖kạạ˜ tuh˜dsë˜ jne˝

1 Kih˩ he˜ choọh˝ jne˝ miih˜ kuu˝ kih˩ øøh˩ jne˝ hị˜ lla˜kyạạ˩, sa˖ jmee˖ bii˩ sɨɨn˵ kyah˩ hnäh˝ lạạn˖.

2 Jëëh˝, ma˖ ba˝ jnä˝ kyah˩ hnäh˝ hị˜ täạh˝ hwa˩ Acaya, lle˵ hoh˝ hnäh˝ he˜ jʉh˝läạh˝ hnäh˝ kuu˝. Hi˖ ga˖hlëëhn˵ llu˩ kyah˩ hnäh˝ jee˝ kih˩ øøh˩ jne˝ hị˜ täạh˝ hwa˩ Macedonia. Na˩ ma˜kọọ˜ ñe˜ ga˖jwɨɨ˖ jnih˝ he˜ ma˜lla˖ hoh˝ hnäh˝ kwah˩ hnäh˝ kuu˝. He˜jạ˜ jwẹẹ˝ øøh˩ jne˝ he˝, ga˖nøh˩ dsëy˩ kih˩ he˜ llu˩ hoh˝ hnäh˝.

3 Pero ma˖ra˖ he˜ chẹẹn˜ øøh˩ jne˝, mah˩ sa˖ jän˵ hlɨɨh˩ kih˩ lä˖jë˖ he˜ llu˩ he˜ ga˖hlëëhn˵ kyah˩ hnäh˝. Hnoon˩ wa˝ra˜ jäh˝ kih˩ ma˜na˝llụụh˵ hnäh˝ jmeeh˩ hnäh˝ lä˖kọọ˜ ga˖jwɨɨ˖ jnih˝.

4 Heh˩ lä˖jạ˜, wa˝ra˜ ga˖lloon˩ jee˝ täạh˝ hnäh˝, kọ˜jøh˝ kyạạh˝ jñah˝ øøh˩ jne˝ hị˜ chạạ˜ hwa˩ Macedonia, hnoon˩ ma˜na˝llụụh˵ hnäh˝ mah˩ sa˖ jä˝ jnäah˩ o˜hih˖ wa˝ra˜ ga˖lla˖nøø˩

jnääh ', läˆllu' heˉ maˉjäh´ jnääh'
miˉteh` ba´ hnäh´, hiˆ chaˉga´miihˉ
jäh' hnäh´ oˉhihˆ, cher´mah' saˆ
gaˆmiˆteh`hnäh´.
5 Kih' heˉjaˉ ba´ gaˆla' bii' kinˆ
chuun´ kyaah´ øøh' jne´ he´, mah'
dsaˉnääy' dsaˉjëëyˆ hnäh´ toˉnë´,
mah' kway' be´ kyah' hnäh´ haˉ läˆ
jee´ jʉh´lääh´ hnäh´ kuu´ heˉ gaˆbäähˉ
hnäh´ hñaah' kwah' hnäh´. Läˆjwë´ jaˉ
maˉna´lluuh` hnäh´ kwah' hnäh´ kuu´
läˆkaaˉ tuhˉhoh´ hnäh´, jaˆ kyaah´
heˉ wii´.
6 Nʉʉˉ da´ hnäh´ haˉ läˆ la' kih'
hiˉ jngëëˉ mi'juˉ: Hiˉ jngëëˉ miihˉ,
miihˉ ba´ chooyh'. Hiˉ jngëëˉ
chaˉmiihˉ, läˆjaˉ chaˉmiihˉ chooyh'.
7 Läˆjaaˉ läˆjaaˉ wa´ kway´ läˆkooˉ
te' llaˆ dsëy'. Pero jaˆ kyaah´ heˉ
meehˉ dsëy', niˆ jaˆ kyaah´ heˉ wii´.
Jëëh´, Dio hnää' hiˉ kwaˆ läˆkaaˉ
tuhˉdsë'.
8 Dio hiˉ chaˉ be´ kih', jmeey'
läˆchaˉ chaˉmiihˉ heˉ llu' kyah'
hnäh´. Läˆjaˉ niˆ miihˉ saˆ chaˉ
heˉ jmeeˆ bii' kyah' hnäh´ jih´koh´.
Läˆjiih' chaa´ ga´ kyah' hnäh´, jmeeh'
hnäh´ jaˆ heˉ kooˉ nëë' heˉ llu' kih'
hiˉ llaˉkyaa'.
9 Läˆlaˉ naˉsii˜ juu' kih' Dio:
Hiˉ llu' dsë' gaˆti´ gaˆllooyh' heˉ
chaˉ kiyh', gaˆkwëëyh' dsaˉ hiˉ
täˉñee´.
Ta´ llu' kiyh' läˆjnä´ gaˆläˆjëˆ joh´ jmii´
chaˉ.
10 Dio ba´ he´ hiˉ kwaˆ mi'juˉ kih'
hiˉ jngëëˉ, läˆjaˉ kaˉläh´ kwayˆ heˉ
kihˉhihˉ jne´. Hiˉ he´ kwa' läˆjëˆ
heˉ jmeeˆ bii' kyah' hnäh´ hiˆ jmeey'
läˆchaˉ chaˉga´miihˉ. Mah' läˆjaˉ
läˆchaˉ heˉ kyaah´ jmeeh' hnäh´
chaˉmiihˉ heˉ llu' jmah' ba´.
11 Läˆllu' heˉ läˆchaˉ läˆjëˆ nëë' heˉ
jmeeˆ bii' kyah' hnäh´, läˆjaˉ läˆchaˉ
chaˉmiihˉ heˉ kwëëh ' hnäh´ hiˉ
llaˉkyaa'. Hiˆ wa´raˉ gaˆngëë´ jnääh'
kuu´ jaˉ kih' øøh' jne´ he´, kway'
chaˉmiihˉ ti´hmaah´ kih' Dio.
12 Jëëh´, wa´raˉ gaˆngëë´ jnääh' kuu´
heˉ jʉh´lääh´ hnäh´ kih' øøh' jne´ he´,
heˉ jaˉ kwa' be´ kiyh'. Hiˆ jaˆ maˆlaˆ
heˉ jaˉ, kway' chaˉmiihˉ ti´hmaah´
kih' Dio kaˉläh´.
13 Wa´raˉ gaˆngëë´ jnääh' kuu´ jaˉ,
jmee' dsaˉ he´ jʉʉhˉ kih' Dio, jëëh´
maˉmiˉjnääh' hnäh´ heˉ miˉte`hnäh´
kyaah´ ju'hmëë´ kih' Cristo. Hiˆ
läˆkaaˉ tuhˉhoh´ hnäh´ gaˆkwëëh`
hnih´ kuu´, hiˆ läˆjaˉ jmeehˉ hnäh´
kih' läˆjëëˆ hiˉ jmeeˆ bii' kih'.
14 Hiˆ wa´raˉ gaˆngii´ kyah' hnäh´
kih' Dio, jäˆ lla˜lle´ dsëy' hnäh´ jëëh´
maˉläˉjnä´ heˉ maˉmiˉjää' Dio hnäh´
chaˉmiihˉ.
15 Ti´hmaah´ kwanˆ kih' Dio, haˉ koh´
saˆ llu' heˉ gaˆkwëëyh' jne´. Hii˜
läˆkëh´ jmii´ läˆngëë´.

10

Gaˆjmee´ Paa´ dsoo´ heˉ laay' apóstol

1 Jnä´ Paa´ chuun´ kyaah´ hnäh´,
hlëëhn´ hnäh´ jaˉba´ läˆkooˉ jmeeˆ
hñii´ Cristo hiˉ hwaa´ hiˉ jøhˉ dsë'.
Jëëh´, jäh´ dsaˉ kinˆ, saˆ tuuˉ dsënˆ
hlëëhn´ läˆ ma´ hään´ jee´ kih' dsaˆ.
Mah' wa´raˉ gaˆläˆøøn´ jee´ kiyh',
jaˉga´ tuuˉ dsënˆ hlëëhn´.
2 Heˉjaˉ chuun´ kyaah´ hnäh´,
goˉtaah´ hnäh´ läˆkooˉ lle` kih', mah'
wa´raˉ gaˆlloon' jee´ tääh´ hnäh´, saˆ
chaˉ heˉ kih' hlëëhn´ hiˉ jäh´, gaˆnøø´
jnääh' läˆkooˉ wa´ hiˉ chaˉ hiˉ. Jëëh´,
tuuˉ ba´ dsënˆ tiˉchoon` juu' kyaayh´
cher´mah' läˆjaˉ hnøøy'.
3 Dsaˉ jmiˉgyʉʉˆ ba´ laa ' jnääh',
pero saˆ teeˉ´ jnääh' läˆkooˉ teeˉ dsaˉ
jmiˉgyʉʉˆ.
4 Saˆ teeˉ´ jnääh' kyaah´ wa´ heˉ chaˉ
heˉ heˉ kooh˜ dsaˉ jmiˉgyʉʉˆ. Teeˉ´
jnääh ' kyaah´ be´ kih' Dio heˉ lihˆ
heeˉ läˆjëˆ heˉ saˆ läˆkëh´ jnääh' jmii´
kyaah´.
5 Läˆjaˉ lehˆ jnääh' kyaah´ hiˉ jmeeˆ
kyʉʉh˜ chaˉmiihˉ. Hiˆ lehˆ jnääh '
kyaah´ hiˉ jmää˜ hñii´ kaah´. Jëëh´
juu' heˉ hlëëyhˆ jaˉ, jneˆ jwë' kih'
dsaˆ mah' saˆ heeyhˆ kih' Dio. Heˉjaˉ
hnøøh´ jnääh ' haˉ läˆ jee´ dsaˉjeeh˜
dsaˉ hiˉ jmeeˆ hʉʉ´dsëˉ hlii˜h' mah'
läˆnʉʉyh´ kih' Cristo.

6 Ma⁻lla⁺ dsë⁻ jnääh' heeh´ jnääh'
wii´ lä⁺jëë⁺ hi⁻ chaah⁻, ma⁻la⁺
ma⁻mi⁻jnääh' hnäh´ hñaah' hnäh´ he⁻
nuuh´ hnäh´ kih' Cristo.
7 Koo⁻ kah⁻ hnäh´ kwaat˜ ha⁻ lä⁺
tääh´haa´ dsa⁻. Cher´mah' jaa⁻ jmee⁺
huu´dsë⁻ laay' kyaa' Cristo, wa´jmeey´
huu´dsë⁻ laa' jnääh' ka⁻läh´ kyaa'
Cristo, ja⁻ba´ lä⁺koo⁻ laay' hñiiy´.
8 Ga⁺hñaa' Dio jnä´ mah' kwan´ be´
kyah' hnäh´ ha⁻ lä⁺ jee´ go´taah´ hnäh´
koo⁻ hweh⁻. Sa⁺ ga⁺hñaay' jnä´ mah'
heen⁻ hnäh´. Hi⁺ ma⁺ke⁺ jmeen⁺ juuh⁻
kih' ta´he⁻ hä´goon⁺ sa⁺ la' o⁻hih⁺ kin⁺
he⁻ jmeen⁺ lä⁺ja⁻.
9 Sa⁺ hnoon' he⁻ jmeeh' hnäh´
huu´dsë⁻ he⁻ juuhn´ kyah' hnäh´
kyaah´ juu' he⁻ siin⁺ ko⁻lla⁻jiih˜.
10 Jëëh´, lä⁺la⁻ hlëëh⁺ ko⁻llaa´ kin⁺.
Hweh⁻ juu' he⁻ siin⁺ kih' dsa⁺. Pero
ma´ chehn' cha´në´ dsa⁻, hwaa´ ba´
jnä´, jäyh´. Sa⁺ tooyh⁻ ta´ juu' kin⁺.
11 Hi⁻ hlëëh⁺ lä⁺ja⁻ kyaa' jnääh',
hnøø' lä⁺ngëëy´ lä⁺koo⁻ la' huu´dsë⁻
kyaa' jnääh'. Jëëh´, ja⁻ba´ lä⁺koo⁻
hlëëh´jnääh' kyaah´ juu' he⁻ sii⁻ jnääh
' ma´ tøøh´ jnääh' uu´, ja⁻ba´ lä⁺ja⁻
hlëëh´ jnääh' ka⁻läh´ ga´ ma⁻tøøh´
jnääh' kyaayh´.
12 Sa⁺ tuu⁻ dsë⁻ jnääh' jmee´ jnääh'
lä⁺koo⁻ jmee⁺ hi⁻ hlëëh⁺ llu' kih' hñii´.
Sa⁺ hnøø⁻ jnääh' jeeh⁺ kyaa' jnääh'
kyaah´ dsa⁻ he´ hi⁻ llaay˜ hñiiy´ hih⁺
lä⁺koo⁻ la' huu´dsë⁻ kih' hñii´ bih'.
Hi⁺ hnøøy' jeeh⁺ kwee⁻ kiyh' kyaah´
dsa⁻kyaayh´. He⁻ ba´ che⁻ taay⁻.
13 Pero lä⁺koo⁻ hä´ hih⁺ ba´ hlëëh´
jnääh' kyaa' hñaa' jnääh', lä⁺koo⁻ la'
huu´dsë⁻ kih' Dio hi⁻ ga⁺hñaa' jnääh'.
He⁻ja⁻ ga⁺lla⁺nøø' jnääh' lä⁺ ga⁺të´ jee´
tääh´ hnäh´.
14 Jiih' jee´ ga⁺tøø' Dio hih⁺ ba´
ga⁺nøø' jnääh'. Sa⁺ ga⁺nøø' jnääh'
jee´ tääh´ hnäh´ wa´ra⁻ jäh´ kih' sa⁺
ga⁺chee' Dio jnääh'. Jëëh´ jnääh' to⁻në´
na´kwa´ jnääh' ju'hmëë´ kih' Cristo
jee´ tääh´ hnäh´.
15 Sa⁺ jmää⁺ jnääh' hñaa' jnääh'
kaah´ kyaah´ ta´ kih' jñah´. Hnøø⁻
jnääh' wa´ lä⁻dsoo´ hoh´ hnäh´
cha⁻ga´miih⁻ kih' Dio ba´. Lä⁺jwë´ ja⁻
kwaa⁺ ga´ ta´ kyaa' jnääh' jee´ kyah'
hnäh´ jee´ ga⁺tooh⁻ Dio goo⁻ jnääh'.
16 Ja⁻ ga´ na⁺ dsa⁻kwa´ jnääh'
ju'hmëë´ ta⁺ jee´ uu´ ga´. Pero sa⁺
dsa´tooh´ jnääh' jee´ ma⁻løø' jñah´,
mah' sa⁺ jmää´ jnääh' hñaa' jnääh'
kaah´ kih' ta´he⁻ ma⁻jmee´ jñah´.
17 Hi⁻ hnøø' jmää' hñii´ jøøh', wa´
jmääy' hñiiy´ jøøh' kih' he⁻ laay' kyaa'
Dsa⁻jøøh' jnän`.
18 Jëëh´, hi⁻ hlëëh⁺ llu' kih' hñii´,
ja⁺ kyaah´ he⁻ ja⁻ ya⁻hëëy' llu'. Hi⁻
hlëëh⁺ Dio llu' kih', hi⁻ he´ ba´ ya⁻hëë'
llu'.

11

Paa´ kyaah´ hi⁻ jmää˜ hñii´ kaah´

1 Hnoon' kwëëh' hoh´ hnäh´ kyaah´
jnä´ cher´mah' ga⁺hlëëhn`lä⁺koo⁻ jaa⁻
hi⁻ sa⁺ cha⁻ huu´dsë⁻ kih'. Kwëëh`
hoh´ hnäh´, ta⁺ jmee⁻ hnäh´ hñaa⁻
hoh´.
2 Peer⁺ kyen´ huu´dsë⁻ kyah' hnäh´.
He⁻ gwa´ kih' Dio ba´ja⁻, he⁻ la' lä⁺ja⁻
kin⁺. Jëëh´, ma⁻kwaan⁺ hnäh´ kih'
jaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻. Hi⁻ he´ he´ Cristo. Hi⁺
hnoon' mi´jnään' hnäh´ kiyh' lä⁺koo⁻
jaa⁻ chih⁻më´ hi⁻ na⁻jngëë' go⁻te˜.
3 Pero gohn⁺ wa´ra⁻ ga⁺la' kyah'
hnäh´ lä⁺koo⁻ ga⁺la' kih' Eva. Kyaah´
may˜ ga⁺mi⁺goo⁻ miih⁻ kiyh'. Lä⁺ja⁻
hii´ goo⁻ mi⁻gaay⁺ hnäh´ ka⁻läh´.
Heey' huu´dsë⁻ kyah' hnäh´ mah'
mo⁺so⁺ hnaah' hnäh´ Cristo lä⁺kaa⁻
tuh⁻hoh´ hnäh´.
4 Jëëh´, cher´mah' ga⁺lla⁺nää' wa´
hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ kwa⁺ jyoh´ juu'
he⁻ sa⁺ jeeh' kwee⁻ kyaah´ juu' kih'
Jesús he⁻ kwa⁻ jnääh', lä⁺chah´ ja⁻
heeh´ hnäh´. Hi⁺ heeh´ hnäh´ jyoh´
jmi⁻lle´ he⁻ sa⁺ la' Jmi⁻lle´ Na⁻jngii'
he⁻ ma⁻heeh` hnäh´ jää'. Hi⁺ heeh´
hnäh´ jyoh´ ju'hmëë´, he⁻ sa⁺ jeeh'
kwee⁻ kyaah´ ju'hmëë´ he⁻ ma⁻heeh`
hnäh´.
5 Go⁻ laan⁺, sa⁺ kyee´ ga´ apóstole hi⁻
jmää˜ hñii´ kaah´ lä⁺koh´ ga´ jnä´.
6 Ma⁺ke⁺ sa⁺ hlëëhn´ kyaah´ juu'
na´hñaah', pero cha⁻ ba´ huu´dsë⁻ llu'

kin˗. Joh´ jiih˜ sa˗ ga˗mi˗jnään' he¯ ja¯
kyah' hnäh´.
7 Pero ga˗jmään˗ hñiin˗ jaa¯ hi¯
hwaa´ mah' leeh´ hnäh´ kaah´. Jëëh´,
sa˗ ga˗koon' jñeen' ma´ ga˗kwan'
ju'hmëë´ kih' Dio jee´ kyah' hnäh´.
¿Che´ jwa¯ ga˗jmeen' hlii̇h' he¯
ga˗jmeen' lä˗ja¯?
8 Ga˗kan' kuu´kih' øøh' jne´ hi¯ täah´
ta˗ jee´ jyoh´, ga˗koon' jñeen' mah'
jmeen`ta´jee´kyah' hnäh´.
9 Lä˗koo¯ ma´gyan´jee´kyah' hnäh´,
sa˗ ga˗lla˗kyaan¯ hnäh´ ni˗ miih¯
jmii̇´ ma´ ga˗jmee´ bii' kin˗. Øøh'
jne´ hi¯ ya˗nää' ta˗ Macedonia ba´
ga˗kwa´ be´ kin˗ lä˗ ma´ ga˗lla˗kyaan'.
Sa˗ ga˗kwan' jwë' ma´ kah' hnäh´
huu´dsë¯ kin˗. Hi˗ ngoo' ba´ jmeen˗
lä˗ja¯.
10 Kyuuh˜ ba´ jnä´ ju'dsoo´ kih'
Cristo. He¯ja¯ man˗, ni˗ jaa¯ sa˗ ha'
kin˗ he¯ chaan¯ llu' he¯ sa˗ koon˜
jñeen' lä˗kaa¯ jee´ jwii̇¯ he¯ na¯heen¯
hwa' Acaya.
11 ¿He¯la' jmeen˗ lä˗ja¯, laah´
hnäh´? O, ¿che´ laah´ hnäh´ he¯
sa˗ hnaan˗ hnäh´? Ñe¯ ba´ Dio he¯
hnaan˗ hnäh´.
12 Hi˗ ngoo' ba´ jnä´ jmeen˗ lä˗ja¯,
mah' sa˗ kwan`jwë' kih' hi¯ hlëëh˗ llu'
kih' hñii´, hi¯ jäh´ jmee˗ ja¯ba´ lä˗koo¯
jmee¯ jnääh'.
13 Dsa¯ he´ jäyh´ laay' apóstole. Pero
ta¯juu' bih'. Mi¯gaay˗ dsa¯, jmääy˜
hñiiy´ lä˗koo¯ apóstole kyaa' Cristo.
14 Ja˗ he¯ jmee' dsaa˜ dsë¯ jne´ juu'
la¯. Jëëh´, lä˗kye¯ Tana´ jmää˜ hñii´
lä˗koo¯ jaa¯ ángel hi¯ kye¯ jmëë'.
15 Hi˗ lä˗ja¯ la' kih' hi¯ jmee˗ ta´
kiyh' ka¯läh´. Jëëh´, ja˗ juu' he¯ cha¯
na' na˗, he¯ jmääy˜ hñiiy´ hi¯ lluu'.
Pero wa´ra¯ ga˗të´ jee´ llaa˗ jmii̇´ liyh˗
jñeey' lä˗koo¯ te' ta´ he¯ jmeey˗.

Ga˗jmää' Paa´ hñii´ lä˗koo¯ jaa¯ hi¯
sa˗ cha¯ huu´dsë¯ kih'

16 Koo¯ ka¯läh´ jwëëhn˜ hnäh´: Ni˗
jaa¯ hnäh´ ta˗ jmee¯ hnäh´ huu´dsë¯
he¯ ngaahn´. Pero cher´mah' lä˗ja¯
laah´ hnäh´, kwa´ hnäh´ jwë' kin˗
hlëëhn´ hnäh´ lä˗koo¯ jaa¯ hi¯ sa˗
cha¯ huu´dsë¯ kih' mah' lä˗ja¯ jmään¯
miih¯ hñiin˗ jøøh' lä˗koo¯ jmee˗ hi¯
he´.
17 He¯ jmään¯ hñiin˗ jøøh', sa˗
hlëëhn´ lä˗koo¯ hnøø' Dio, he¯ hlëëhn´
lä˗koo¯ jaa¯ hi¯ ngaah´ ba´.
18 Peer˗ jwëë´ hi¯ jmää˜ hñii´ kaah´
lä˗koo¯ tëë' jmee˗ dsa¯ jmi¯gyuu˗, hi˗
ja¯ba´ lä˗ja¯ jmee˗ jnä´ ka¯läh´.
19 Ma˗ke˗ cha¯ huu´dsë¯ kyah'
hnäh´, pero kwëëh˜ hoh´ hnäh´
cha¯miih¯ kyaah´ hi¯ ngaah´ he´.
20 Hi˗ lä˗ja¯ kwëëh˜ hoh´ hnäh´ ma´
jmeey˗ hih˗ kyah' hnäh´, ma´ jñuuyh˜
he¯ cha¯ kyah' hnäh´, kaayh˜ hnäh´
lä˗ të¯ dsëy', jmääy˜ hñiiy´ kaah´ jee´
kyah' hnäh´, lä˗jiih' jnooy˜ mo¯nëh´
hnäh´.
21 Na¯hiihn´ miih¯ he¯ jwëëhn˜
hnäh´ he¯ sa˗ beee´ jnääh' jmee¯ jnääh'
lä˗koo¯ jmee˗ dsa¯ he´.

Pero lä˗koo¯ tuu¯ dsë' dsa¯ he´
jmääy˜ hñiiy´ kaah´, jnä´ ka¯läh´ tuu¯
dsën˗ jmeen` lä˗ja¯, ma˗ke˗ hlëëhn´
lä˗koo¯ jaa¯ hi¯ sa˗ cha¯ huu´dsë¯ kih'.
22 Hi¯ he´ jäh´ laay' dsa¯ hebreo,
ja¯ba´ lä˗ja¯ laa' jnä´. Jäyh´ laay' dsa¯
Israel, ja¯ba´ lä˗ja¯ jnä´ ka¯läh´. Jäyh´
laay' sa´ju¯ kih' Abraham, ja¯ba´ he¯
ja¯ laa' jnä´.
23 Jäyh´ jmeey˗ ta´he' kih' Cristo.
Pero cha¯ga´miih¯ jmee˗ jnä´. Ngoo'
ba´ jnä´ hlëëhn´ lä˗koo¯ jaa¯ hi¯
ngaah´. Cha¯ga´miih¯ ta´ he¯
ma¯jmee' jnä´, cha¯ga´miih¯ jiih˜
ma¯ñeen´ neh˗ñe' lä˗koh´ ga´ dsa¯ he´.
Cha¯ga´miih¯ ga˗jmi´ ga˗baa' dsa¯
jnä´. Joh´ jiih˜ sa˗ ga˗laan´ he¯ ma´
jngëëh' dsa¯ jnä´.
24 Ja˗ koo¯ hä´ ga˗jmi' dsa¯ judiu
kin˗ ma˗ gyii´gya´ ñu' si´hnii̇`. Lä˗jiih'
ga˗të´ hña´ jiih˜ ga˗jmeey´ lä˗ja¯ kin˗.
25 Hnë¯ jiih˜ ga˗jmiy' kin˗ kyaah´
si´hma¯. Koo¯ hä´ ga˗te' dsa¯ kuu´
kin˗. Hnë¯ jiih˜ ga˗laan´ jee´ ga˗hmeh'
barco neh˗ jmii̇¯. Koo¯ hä´ ga˗jän'
koo¯ jmii̇´ koo¯ hwë' jee´ to'dsaah`
jmi¯ñeeh¯.
26 Sa˗ na¯he' jiih˜ ngoon' hi˗ jahn'
jee´ uu´. Ga˗hii̇´ goo¯ kin˗ jee´ haan´

cha´jmɨɨ¯ jʉʉh¯, lä˭ja¯ kyąąh´ dsa¯hɨɨ¯
hi˭ kyąąh´ dsa¯goon˜ hi˭ kyąąh´ hi¯
chąą¯ ta˭ jee´ jyoh˝ ka¯läh´. Ga˭hɨɨ˝
goo¯ kin˭ jee´ jwɨɨ¯ jʉʉh¯ hi˭ ta˭ jee´
sa˭ chąą¯ dsa¯. Ga˭hɨɨ˝ goo¯ kin˭
cha´jmɨ¯ñeeh¯ hi˭ lä˭ja¯ kyąąh´ hi¯ jäh˝
ląą¹ øøh¹ jne´.

27 Cha¯miih¯ ta´ ga˭jmeen¹, ga˭jëën¹
cha¯miih¯ wɨɨ˝. Cha¯ hwë¹ sa˭ ma´
gwɨɨn˭. Ga˭lä˭kyǫhn˝, ga˭lä˭kii˭ dsën˭.
Ja˭ he¯ kǫǫ¯ hä´ sa˭ ga˭lä˭cha˭ he¯
ma´ kuhn`. Ga˭ngëën˝ gyʉʉ˝ hi˭ sa˭
ga˭lä˭cha˭ hmɨɨh¯ ma´ kę̄hn¯.

28 Ja˭ ma˭la˭ he¯ ja¯. Lä˭jë˭ jmɨɨ˝ ba´
kyę̄n´ hʉʉ´dsë¯ kih¹ lä˭jë˭ gwah˭. Peer˭
wɨɨ˝ dsa¯ngëën˝.

29 Kyąąh´ lä˭jęę̄˭ hi¯ sa˭ cha¯ be˝
kih¹, jnä˝ ka¯läh˝ jii˭ kin˭. Hi˭ gwa˝
ya¯jęę̄ ¹ dsën˭, wa´ra¯ ga˭jmee˝ dsa¯
täh˭ jąą¯ øøh¹ jne´.

30 Wa´ra¯ jäh˝ kih¹ jmee˭ bii¹ hlëëhn´
llu¹ kih¹ hñiin˭, ma´ja¯ hlëëhn´ kih¹ he¯
mi¯jnää˭ he¯ sa˭ cha¯ be˝ kin˭.

31 Dio Jmii¯ Jesús, Dsa¯jøøh¹ jnän`,
hi¯ na¯jąą¯ ga˭lä˭jë˭ joh˝ jmɨɨ˝ cha¯,
hi¯ he˝ ñe¯ he¯ sa˭ hlëëhn´ juu¹ ta¯juu¹.

32 Kǫǫ¯ hä´ lä˭ ma´ gyan´ jee´ jwɨɨ¯
Damasco, lle´moh˝ kyąą¹ rey Areta
ga˭jmee˝ mada¯ ga˭høø˝ dsa¯ lä˭kąą¯
ho´haah´ kih¹ chʉʉh´ jwɨɨ¯ he¯ hnøøy¹
ma´ sąąyh¹ jnä˝.

33 Pero neh˭ kǫǫ¯ hma¯ta¯ ga˭jñąą¹
dsa¯ jnä˝ ta˭ ho´haah´ pih¹ he¯ ma´
na¯hë¯ dsoh˝ na´hyah¯. Lä˭ja¯ ba´
ga˭ląąn˝ he¯ ma´ sąąh¹ dsa¯ jnä˝.

12

Ga˭jëë¹ Paa´ kǫǫ¯ jee´ la¹ na´hñaah¹

1 Sa˭ jmää¹ ta´ he¯ jmąąn˭ hñiin˭
øøh¹. Pero ma˭ra˭ he¯ hlëëhn´
kih¹ kǫǫ¯ he¯ ga˭hęę̄˝ mɨ ¹nën˭ he¯
ga˭mi˭jnää¯ Dsa¯øøh¹ jnän`.

2 Kyʉʉn˭ jąą¯ øøh¹ jne´ hi¯ ga˭tëë¯
Dio lä˭ ga˭të˝ hnë¯ jwęę̄¹ kih¹ gyʉʉh¹
jmɨ¯gyʉʉ˭ ma¯hya¯ gya˭kyę˝ ji¯ñe¯.
Sa˭ man˭ ha¯ lä˭ ga˭jąą¹ dsih˝, che´
lä˭ ma¯na¯hñaay¹ o che´ kyąąh´ ma˭la˭
jmɨ¯lle˝ kiyh¹. Hñii˝ ba´ Dio ñe¯ ha¯ lä˭
ga˭la¹.

3 Kyʉʉ˭ ba´ jnä˝ dsa¯ he˝. Sa˭ man˭
ha¯ lä˭ ngooy¹, che´ lä˭ ma¯na¯hñaay
¹ o che´ kyąąh´ ma˭la˭ jmɨ¯lle˝ kiyh¹.
Hñii˝ ba´ Dio ñe¯.

4 Ga˭jąą¹ dsih˝ kǫǫ¯ jee´ jnä˝
na´hñaah¹. Jee´ ja¯ ga˭nuuy˝ ga˭hlëëh˝
juu¹ he¯ sa˭ le˝ hlëëh´ jne´ hi˭ sa˭ chąą¯
ni˭ jąą¯ hi¯ na¯ngë¹ jwë¹ hlëëh¹.

5 Kih¹ dsa¯ lä˭ja¯, le˝ ba´ jmąą¯ jnih˝
øøh¹, pero sa˭ jmąąn˭ hñiin˭ øøh¹.
Kih¹ he¯ mi¯jnää˭ he¯ sa˭ cha¯ be˝
kin˭, ma˭la˭ kih¹ he¯ na¯ ba´ jmąąn˭
hñiin˭ øøh¹.

6 Cher´mah¹ hnoon¹ jmąąn¯ hñiin˭
øøh¹, ja˭ he¯ ngaahn´ ja¯, jëëh˝ hlëëhn´
ju¹dsoo˝ ba´. Pero sa˭ jmeen` lä˭ja¯
mah¹ ni˭ jąą¯ sa˭ jmee¹ hʉʉ´dsë¯, øøh¹
ga´ jnä˝ lä˭kǫǫ¯ jëëy˜ jmeen˭ o lä˭kǫǫ¯
nuuy¯ hlëëhn´.

7 He¯ja¯ ja¹ në´ jmɨ¯ngo¹ kin˭ he¯
jmee˭ jwɨɨh`. La¹ lä˭kǫǫ¯ tǫǫ´ he¯ ja¹
mada¯ kih¹ Tana´ mah¹ heeh¹ jnä˝ wɨɨ˝.
He¯ ja¯ jmää¹ kin˭ mah¹ sa˭ jmąąn˭
hñiin˭ øøh¹, lä˭llu¹ he¯ ga˭jëën¹ kǫǫ¯
he¯ la¹ na´hñaah¹ he¯ sa˭ ma¯jëën¹
jih´kǫh˝.

8 Hnë¯ jiih˜ ga˭chʉʉn¹ kyąąh´ Dio
mah¹ jñuuyh¹ he¯ jmee˭ jwɨɨh` kin˭.

9 Pero lä˭la¯ ba´ ga˭jęęh¯ Dio juu¹
kin˭: “Ma¯lęę˭ ba´ kyah¹ he¯ llu¹ dsën˭
kyąąh´ hne¯. Jëëh˝ cha¯ga´miih¯
lä˭jnä˝ be˝ kin˭ kyąąh´ dsa¯ hi¯ sa˭
cha¯ be˝ kih¹”, ga˭jäyh˝. He¯ja¯
lä˭kąą¯ tuh¯dsën˭ jmąąn¯ hñiin˭ øøh¹
kih¹ he¯ sa˭ cha¯ be˝ kin˭ mah¹ ją¹ në´
kin˭ be˝ kih¹ Cristo.

10 Kih¹ he¯ja¯, chąąn¯ llu¹ lä˭ ma´ sa˭
cha¯ be˝ kin˭, ma´ hlëëyh˭ wɨɨ˝ kin˭,
ma´ lla¯kyąąn¹, ma´ jmeeh˭ dsa¯ jnä˝,
ma´ jëën˜ wɨɨ˝ kwąąt˜ kih¹ Cristo. Jëëh˝
lä˭ ma´ sa˭ bęęn˝, ma´ja¯ cha¯ be˝ kin˭.

Ma´ kyę¯ Paa´ hʉʉ´dsë¯ kih¹ lä˭jęę̄˭ øøh¹ jne´

11 Dsęęh˜ hnäh˝ dsoo´ he¯ ga˭jmeen¹
lä˭kǫǫ¯ jąą¯ hi¯ sa˭ cha¯ hʉʉ´dsë¯ kih¹,
jee´ ga˭jmąąn˭ hñiin˭ øøh¹. Hnäh˝ ba´
ga˭tęęh˝ hnäh˝ ma´ hlëëh´ hnäh˝ llu¹
kin˭. Jëëh˝ hi¯ jäh˝ ląą¹ apóstole kąąh´

sa˗ kyee˝ ga´ hi˜ he˝ lä˗koh˝ ga´ jnä˝, ma˗ke˗ sa˗ cha˜ laan˹ ni˗ miih˜.

12 Kih˹ he˜ jøh˜ dsën˗ ba´ ga˗jmeen˹ lä˗jë˗ he˜ la˜. Ga˗jmeen˹ cha˜miih˜ lii˜, ga˗jmeen˹ he˜ juh˜gaa˜, ga˗jmeen˹ he˜ dsaa˜ dsë˹ dsa˜ jee´ kyah˹ hnäh˝. Lä˗ja˜ ga˗mi˗jnään˹ ma˗ra˗ he˜ laan˹ apóstol.

13 Koo˜ ba´ he˜ ga˗jmeen˹ ta˗ jee´ jyoh˝ jee´ tää̈h´ øøh˹ jne´, he˜ ja˜ sa˗ ga˗jmeen˹ kyah˹ hnäh˝. Ga˗ngiin` kiyh˹ he˜ ma´jmee˗ bii˹ kin˗. ¿Che´ kih˹ he˜ja˜, laah˝ hnäh˝ sa˗ taahn˗ hnäh˝ ta´? Jmee´ hnäh˝ jøh˜ hoh˝ kih˹ he˜ sa˗ ga˗ngiin` kyah˹ hnäh˝ ka˜läh˝.

14 Jee´ la˜ të˜ hnë˜ jiih˜ he˜ ma˜na´lluun` na´jeën˗ hnäh˝. Ni˗ lä˗ja˜ sa˗ ngiin´ kyah˹ hnäh˝ he˜ jmee˗ bii˹ kin˗. Sa˗ na´hnøøhn˹ he˜ cha˜ kyah˹ hnäh˝. Hnoon˹ heëh´ hnäh˝ jnä˝ ba´. Jëëh˝, ja˗ he˝ chih˜ hi˜ ga˗teë˝ juh´lää̈h˹ he˜ hnøø˹ kih˹ cho˹jmii˜. Cho˹jmii˜ chih˜ ba´ hi˜ ga˗teë˝ juh´lää̈h˹ he˜ hnøø˹ kih˹ chih˜ kyaa˹. Lä˗ja˜ la˹ kin˗ kyaah´ hnäh˝ ka˜läh˝.

15 Lä˗kaa˜ tuh˜dsën˗ mi´llan˹ lä˗jë˗ he˜ cha˜ kin˗ lä˗jiih˹ kwaan˜ hñiin˗ juun˝ kwaat˜ kyah˹ hnäh˝. Ma˗ke˗ cha˜ga´miih˜ hnaan˗ hnäh˝ koo˜ hä´ koo˜ hä´. Pero hnäh˝, miih˜ go˜te˜ ba´ hnaah˗ jnä˝.

16 Lä˗ja˜ ga˗la˹, sa˗ ga˗llan˹ lleh´ hnäh˝ kih˹ he˜ ma´ jmee˗ bii˹ kin˗. Pero ko˜llaa´ dsa˜ jäh˝, kyaah´ may˜ ba´, ga˗jmeen˹ ga˗tah˝ hnäh˝ neh˗ sa´lä˝. ¿Che´ jwa˜ ga˗jmeen˹ lä˗ja˜ mah˹ ga˗mi˗gaan˹ hnäh˝?

17 Sa˗ ga˗mi˗gaan˹ hnäh˝ lä˗ ma´ ga˗cheën˗ øøh˹ jne´ jee´ tää̈h´ hnäh˝.

18 Ga˗chuun˹ kyaah´ Tito mah˹ dsooy˹ jee´ tää̈h´ hnäh˝ hi˗ ga˗cheën˗ ga´ jaa˜ øøh˹ jne´ kyaayh´. Hi˗ ni˗ miih˜ sa˗ ga˗mi˗gaa˜ Tito hnäh˝. Jëëh˝, koo˜ nëë˹ ba´ huu´dsë˜ kye´ jnääh˹. Ja˜ba´ lä˗koo˜ jmee˗ jnä˝, jmee˗ Tito ka˜läh˝.

19 Ta˗ wa´ laah˝ hnäh˝ he˜ hnøø˜ jnääh˹ hweë˗ jnääh˹ llu˹ cha´nëh´ hnäh˝. Ni˗ miih˜ sa˗ la˹ lä˗ja˜. Ñe˜ ba´ Dio he˜ hlëëh´ jnääh˹ lä˗koo˜ lle` kih˹ hi˜ laa˹ kyaa˹ Cristo. Øøhn˹ hi˜ hnaan˗ cha˜miih˜, lä˗jë˗ juu˹ he˜ sii˜ jnääh˹ la˜, he˜ llu˹ kyah˹ hnäh˝ mah˹ kwa˹ be˝ kyah˹ hnäh˝ go´nääh˹ hnäh˝ ta˗ cha´në˝.

20 Gohn˗ miih˜ wa´ra˜ ga˗lloon˹ jee´ tää̈h´ hnäh˝, jeën˗ hnäh˝ jmeeh˜ hnäh˝ he˜ sa˗ tih˜ dsën˗. Hi˗ lä˗ja˜ hnäh˝ ka˜läh˝ jëëh˹ hnäh˝ jmeen` he˜ sa˗ tih˜ hoh˝ hnäh˝. Lä˗ja˜ le˝ cher´mah˹ ga˗jeën˗ hnäh˝ ti˜hnee˗ hnäh˝, wii˝ hoh˝ hnäh˝, haä˹ hnäh˝, jmeeh˜ hnäh˝ jñah˝ nää˹, hlëëh´ hnäh˝ wii˝ kih˹ dsa˗, kooh˝ hnäh˝ juu˹ jwii`, jmaä˗ hnäh˝ hñaah˹ kaah´, jmeeh˜ hnäh˝ wa´ la˹ cha˜ la˹.

21 Kyen´ miih˜ huu´dsë˜ wa´ra˜ ga˗lloon˹ ka˜läh˝ jee´ tää̈h´ hnäh˝, ha˜ ga˜ che˜ ga˗jmee˝ Dio ga˗jän˹ o˜hih˗ kwaat˜ kyah˹ hnäh˝. Lä˗jiih˹ jä˗ hoohn´, cher´mah˹ jweë˝ hnäh˝ tää̈h´ hnäh˝ jmeeh˜ hnäh˝ dso´kye˜ hi˗ sa˗ ma˜beh˹ hnäh˝ lä˗jë˗ he˜ mi˜soh˝ tuh˜hoh˝ hnäh˝, hi˗ lä˗ ma˜kaah˗ ba´ hnäh˝ wa´ hi˜ cha˜ hi˜, hi˗ jmeeh˜ hnäh˝ he˜ la˹ o˜hih˗ he˜ ma´ jmeeh˜ hnäh˝ jää̈˹.

13

Ga˗hih˹ Paa´ juu˹ kih˹ øøh˹ jne´ hi˜ tää̈h´ Corinto

1 Jee´ la˜ të˹ hnë˜ jiih˜ he˜ niïn` na´jeën˗ hnäh˝. Lä˗la˜ na˜sii˜ juu˹ kih˹ Dio: “Wa´ he˜ cha˜ he˜ hnii˜ he˜ cha˜ kih˹ dsa˗, lä˗ee˜ ba´ kyaah´ ju˹dsoo˝ he˜ jmee˹ uu˹ uu˜ dsa˜.”

2 Ga˗jweë˗hn˹ hnäh˝ jää̈˹, hi˗ na˹ he˜ ma˜gyan´ uu˝ kyah˹ hnäh˝, jweë˗hn˜ hnäh˝ ka˜läh˝. Hi˗ wa´ra˜ ga˗lloon˹ jee´ tää̈h´ hnäh˝, jee´ ja˜ të˜ hnë˜ jiih˜ he˜ jweë˗hn˜ hnäh˝. Ma´ja˜ mo˗so˗ jmeen` jøh˜ dsën˗ kih˹ hi˜ tää̈h´ jmee˗ wa´ la˹ cha˜ la˹, hi˗ lä˗ja˜ kih˹ hi˜ tää̈h´ jmee˗ ga´ lä˗jiih˹ na˹.

3 He˜ hnooh˜ hnäh˝ jëëh˹ hnäh˝ che´ dsoo˝ ba´ hlëëhn´ lä˗koo˜ mada˜ kih˹ Cristo. Jëëh˝, hi˜ he˝ mi˜jnää˗ be˝ kih˹ jee´ kyah˹ hnäh˝. Sa˗ laay˹ lä˗koo˜ jaa˜ hi˜ sa˗ cha˜ be˝ kih˹.

4 Ma˖ke˖ dsoo˴ ga˖tä̱ä̱⁻ dsih˴ dsoh˴
hma⁻cru⁻lä˖ko̱o̱⁻ ja̱a̱⁻ hi̱⁻ sa˖ cha⁻ be˴
kih˩, pero cha̱a̱⁻ bih˩ kya̱a̱h˴ be˴ kih˩
Dio. Ja̱⁻ba˴ lä˖ja̱⁻ jnäähˈ hi̱⁻ la̱a̱˩ ko̱o̱⁻
kya̱a̱h˴ Cristo, ga˖nøø˴ jnäähˈ lä˖ko̱o̱⁻
he⁻ sa˖ cha⁻ be˴ kya̱a̱˩ jnäähˈ. Pero
kya̱a̱h˴ be˴ kih˩ Dio cha̱a̱⁻ jnäähˈ ta˖la˖
kih˩ Cristo mah˩ kwa˴ jnäähˈ be˴ kyah˩
hnäh˴.
5 Kye̱⁻ da˴ hnäh˴ kwa̱a̱t˜ kyah˩
hñaah˩ hnäh˴, che˴ lä˖ ma⁻dsoo˴ ja̱⁻ba˴
hoh˴ hnäh˴ kih˩ Cristo. Jëë̱` da˴ kyahˈ
hnäh˴ hñaah˩. ¿Che˴ sa˖ ñeh˴ hnäh˴,
Jesucristo hä̱ä̱˴ jee˴ kyahˈ hnäh˴? Pero
cher˴mah˩ sa˖ la˩ lä˖ja̱⁻, he⁻ sa˖ la̱a̱h˩
hnäh˴ kwa̱a̱t˜ ba˴ ja̱⁻.
6 Hnoon˩ lä˖ñeh˴ hnäh˴ he⁻ la̱a̱˩
jnäähˈ kwa̱a̱t˜.
7 Ngɨɨ˴ jnäähˈ kih˩ Dio mah˩ jmeehˈ
hnäh˴ he⁻ llu˩ jmah˩ ba˴. Sa˖ jwahn˖
lä˖la⁻ mah˩ jä̱˴ jnäähˈ llu˩. He⁻ hnøø⁻
jnäähˈ go˴ta̱a̱h˴ hnäh˴ lä˖ko̱o̱⁻ lle` kihˈ,
ma˖ke˖ ga˖jä̱˴ jnäähˈ lä˖ko̱o̱⁻ ja̱a̱⁻ hi̱⁻
sa˖ la̱a̱˩ kwa̱a̱t˜.
8 Jëëh˴, ni˖ miih⁻ sa˖ le˴ lla˴dsëë`
jnäähˈ kih˩ juˈdsoo˴. Jmee⁻ jnäähˈ lä˖
hnøø˩ juˈdsoo˴ ba˴.
9 He⁻ja̱⁻ jëë̱⁻ dsë⁻ jnäähˈ lä˖ ma˴
sa˖ cha⁻ be˴ kya̱a̱˩ jnäähˈ, mah˩
lä˖ja̱⁻ hnäh˴ lä˖cha⁻ be˴ kyah˩ hnäh˴.
Ga˖nøø˴ jnäähˈ ngɨɨ˴ jnäähˈ kyah˩ hnäh˴
mah˩ hwë̱ë̱˖ hnäh˴ llu˩ go⁻te˜.
10 Kih˩ he⁻ja̱⁻ ba˴ na⁻, sɨɨn˖ lä˖la⁻
kyah˩ hnäh˴ ma˖ke˖ gyan˴ ɯɯ˴, mah˩
wa˴ra⁻ ga˖lloon˩ jee˴ tä̱ä̱h˴ hnäh˴, sa˖
cha⁻ he⁻ kih˩ jmeen` hä̱ä̱nˈ kya̱a̱h˴
hnäh˴, kya̱a̱h˴ be˴ he⁻ ga˖hyohn˩ kih˩
Dsa⁻jøøhˈ jnän`. He⁻ hnøøy˩ kwan` be˴
kih˩ dsa⁻ ba˴, ja̱˖ he⁻ heeh⁻ jnih˴ wɨɨ˴.
11 Kya̱a̱h˴ jee˴ ga˖dsa̱a̱˩ juuˈ he⁻ sɨɨn˖
kyah˩ hnäh˴, jwë̱ë̱hn˜ näh˴ øøhn˩, wa˴
jë̱ë̱⁻ hoh˴ hnäh˴. Hnøøhˈ hnäh˴ ha⁻ lä˖
jee˴ go˴ta̱a̱h˴ hnäh˴ llu˩ cha⁻ga˴miih⁻,
wa˴ nøhˈ hoh˴ hnäh˴, wa˴ laˈ ko̱o̱⁻ nëëˈ
ba˴ hɯɯ˴dsë⁻ kyah˩ hnäh˴, wa˴ hii˴ tii˴
kyahˈ hnäh˴. Hi˖ Dio hi̱⁻ hnää˩ jne˴, hi̱⁻
jmee˖ hii˴ tii˴ jnän`, ja̱y˩ jee˴ jnän`.
12 Jmee˴ hnäh˴ Dio kih˩ dsa⁻kya̱a̱h˴
hnäh˴ hi˖ ja̱⁻ chɯh⁻ hnäh˴ kiyh˩ lä˖
hnøø˩ Dio.
13 Lä˖jë̱ë̱˖ hi̱⁻ la̱a̱˩ kya̱a̱˩ Dio jmee˖
Dio kyah˩ hnäh˴.
14 Wa˴ mi⁻jä̱ä̱˩ Jesucristo Dsa⁻jøøhˈ
jnän` lä˖jë̱ë̱˖ hnäh˴. Wa˴ hnääˈ Dio
ga˖lä˖jë̱ë̱˖ hnäh˴. Hi˖ Jmɨ⁻lle˴ Na⁻jngɨɨˈ
wa˴ la̱a̱˩ ko̱⁻jøh˴ kya̱a̱h˴ hnäh˴. Wa˴ laˈ
lä˖ja̱⁻.

Gálatas
Juu' la¯ ga˖sɨɨ˝ Paa´ kih' øøh˩ jne´ hi¯ tääh´ hwa' Galacia

1 Jnä˝ Paa´ laan' apóstol. Pero ja˖ he¯ ga˖cheee˩ dsa¯ jnä˝, ni˖ ja˖ kyaah´ be´ kih˩ dsa¯ na¯hñaan´. Jesucristo ba´ ga˖cheee˩ jnä˝ kyaah´ Dio hi¯ laa˩ Tää` jnän` hi¯ ga˖mi˖jiih` Jesucristo jee´ kih' hi¯ na¯juu´.

2 Sɨɨn˖ juu' la¯ kyah˩ hnäh˝ øøhn˩ jee´ dsa¯ñeeh˖ hnäh˝ lä˖kaa¯ hwa˩ Galacia. Hi˖ lä˖jeee˖ øøh˩ jne´ hi¯ tääh´ kyaah´ jnä˝, koo¯ nëë' ba´ la' huu´dsë¯ kyaa˩ jnääh' he¯ sɨɨn˖ la¯.

3 Ngɨɨn´ kih' Dio hi¯ laa˩ Tää` jnän` hi˖ ngɨɨn´ kih' Jesucristo Dsa¯jøøh' jnän`, wa´ kway˝ he¯ llu˩ kyah˩ hnäh˝, wa´ jmeey˝ hii˝ tii´ kyah' hnäh˝.

4 Jëëh˝ Jesús ga˖kwaa˩ hñii˝ ga˖juuy˩ kwaat˜ kih˩ dso´kye¯ jnän` mah˩ lääy˩ jne´ kih' jmɨ¯gyuu˖ hlɨɨh' la¯, lä˖koo¯ hyoh¯ dsë˩ Dio jmee˩ jnän`, he˝ ba´ hi¯ laa˩ Tää` jnän`.

5 Lä˖ja¯ wa´ la' juuh¯ kiyh˩ ga˖lä˖jë˖ joh˝ jmɨɨ˝ cha¯. Wa´ la' lä˖ja¯.

Koo¯ ba´ ju'hmëë˝ cha¯ he¯ kyaah´ lää˝ jne´

6 Peer˖ dsaa˜ dsën˖ kih˩ he¯ ga˖nuun˩ chah˝ ga¯juh¯ ga˖lä˖øøh˝ hnäh˝ kih˩ Dio hi¯ ga˖tëëh˩ hnäh˝ ta˖la˖ kih˩ he¯ llu˩ dsë˩ Cristo, mah˩ ma¯taah` hnäh˝ kyaah´ jyoh˝ ju'hmëë˝ he¯ laah˝ hnäh˝ llu˩ ga´.

7 Pero sa˖ cha¯ ga´ jyoh˝ jwë' he¯ kyee¯ ju'hmëë˝. He¯ hnøø˩ koo¯llaa´ dsa¯ kah´gwëh˩ huu´dsë¯ kyah˩ hnäh˝ ba´ ja¯, hi˖ hnøøy˩ mi¯sɨɨy˩ ju'hmëë˝ kih˩ Cristo.

8 He¯ja¯ jwahn˖, wa´ tøh˝ dso´jwɨɨ˝ në´ kyaa' jnääh˩ cher´mah˩ ga˖jmee´ jnääh˩ lä˖na¯, o cher´mah˩ jaa¯ ángel ja˩ gyuuh' kwa˩ jyoh˝ juu' lä˖koh˝ ga´ he¯ ga˖mi˖tëë' jnääh˩ hnäh˝, ja¯ba´ lä˖ja¯ wa´ tøh˝ dso´jwɨɨ˝ në´ kiyh'.

9 Koo¯ ka¯läh˝ jwahn˖, ja¯ba´ he¯ ma¯ngëë˝ ma¯jähn´ jää'. Cher´mah˩ chaa¯ hi¯ ga´ jñah˝ hi¯ kwa˖ juu' kyah˩ hnäh˝ he¯ sa˖ la˩ kwee¯ kyaah´ he¯ ga˖heeh` hnäh˝, wa´ tøh˝ dso´jwɨɨ˝ në´ kiyh'.

10 ¿Ha¯ lä˖ laah˝ hnäh˝? ¿Che´ he¯ hnoon˩ he¯ jän` llu' kyaah´ dsa¯ he¯ ma¯hlëëhn` lä˖na¯, o che´ he¯ hnoon˩ he¯ jän` llu' kyaah´ Dio? ¿Che´ laah˝ hnäh˝ he¯ hnoohn˖ ha¯ lä˖ jee´ tɨh' dsë˩ dsa¯ ki˖ jnä˝? Jëë` da´, wa´ra¯ jäh˝ kih˩ ngoo˩ ba´ jnä˝ jmeen˖ lä˖jë˖ he¯ hnøø˩ dsa¯, mo˖so˖ laan˩ jaa¯ hi¯ jmee˖ ta´ kih' Cristo.

Dio ba´ ga˖lleeh¯ Paa´ mah˩ leee˝ apóstol kyaay˩

11 Øøhn˩, hnoon˩ lä˖ñeh´ hnäh˝ he¯ la¯. Ja˖ he¯ gwa˝ kih˩ dsa˖, ju'hmëë˝ he¯ kwan˖ la¯.

12 Sa˖ ga˖hyohn˩ kih˩ dsa¯ juu' la¯ hi˖ ni˖ sa˖ ga˖mi˖tëë¯ dsa¯ jnä˝. Jesucristo ga˖mi˖jnää¯ kin˖ juu' la¯, he¯ja¯ ba´ ja¯ he¯ kyuuhn˜.

13 Ma¯nuuh¯ ba´ hnäh˝ lä˖koo¯ ma´ ngën˖ jää˩, he¯ ga˖jmeen˩ lä˖koh˝ tëë' jmee˖ judiu dsa¯goon˜. Ha¯ koh˝ sa˖ ga˖lä˖hñaa˖ dsën˖ kyaah´ hi¯ ga˖heeh¯ kih˩ Joo˝ Dio. Ma´ hnoon' ma´ mi´llaan˩ go¯te˜ lä˖jëë˖ hi¯ he˝.

14 Ga˖jmee˩ ga´ jnä˝ cha¯ga´miih¯ lä˖koh˝ ga´ jee´ lä˖jëë˖ judiu hi¯ laa˩ koo¯ ji¯ñe¯ kyaah´ jnä˝. Ga˖jmeen˩ bii˩ ga˖høøn˩ lä˖jë˖ nuuh¯ kih˩ dsa¯ ma¯gyuh¯ kyaa˩ jnääh'.

15 Pero sa˖ ga´ ma¯lä¯chaan˖ ga˖lleeh¯ Dio jnä˝ mah˩ ja¯ leen˝ kyaa˩ bih˩. Ga˖tëëyh˩ jnä˝ kih˩ he¯ llu˩ dsëy˩ kyaah´ jnä˝. Hi˖ lä˖koh˝ ma´ ga˖tɨh˩ dsëy˩,

16 ja¯ga´ ga˖mi˖jnääy¯ jooy˝ kin˖ mah˩ kwan` juu' kiyh˩ kih˩ dsa¯ hi¯ sa˖ laa˩ judiu. Pero sa˖ ga˖hnaahn˖ ni˖ jaa¯ dsa¯ mah˩ ma´ sɨɨyh˖ jnä˝ ha¯ lä˖ la˩ juu' he¯ ma´ kwan`.

17 Ni˖ sa˖ ngaahn˩ ta˖ Jerusalén na´jëën˖ hi¯ laa˩ apóstole jää˩ ga´ lä˖koo¯ jnä˝. Lä˖chah˝ ja¯ ngoon˩ ta˖ hwa˩ Arabia ba´, (koo¯ hwa˩ kii˖ jee´

sa˗ kwa˗ ni˗ miih˜). Ma˜ngëë˴ he˜ ja̱˜,
ngoon˹ ka˜läh˴ ta˗ Damasco.
18 Ma˜hya˜ hnë˜ ji̱˜ñe˜, ja̱˜ga˴
ngaahn˺ ta˗ Jerusalén na˴jëë̱n˗ Pee˴ hi˗
ga˗jä̱n˹ kya̱a̱yh˴ gya˗hña˴ jmɨɨ˴ jee˴ ja̱˜.
19 Ni˗ sa˗ ga˗je̱e̱n˺ ga˴ jñah˴ apóstole,
ma˗la˗ Jacobo dsa˜ñɯɯh˜ øøh˜
Dsa˜jøøh˺ jnän`ba˴ ga˗je̱e̱n˺.
20 Jmeen˗ dsoo˴, Dio ba˴ ñe˜ sa˗ cha˜
ta˜ju̱u̱n˺ he˜ sɨɨn˗ kyah˹ hnäh˴ la˜.
21 Ma˜ngëë˴ he˜ ja̱˜, ñeen˴ ta˗ hwa˹
Siria kya̱a̱h˴ Cilicia.
22 Øøh˹ jne˴ hi̱˜ tä̱ä̱h˴ lä˗ka̱a̱˜ hwa˹
Judea, hi̱˜ dsa˜ñee˗ kwa̱a̱t˜ kih˹ Cristo
sa˗ ma˴ kyu̱u̱y˗ jnä˴.
23 Ko̱o̱˜ ma˴ nuuy˜ lla˗ dsa˜ juu˺ ki˗
jnä˴: “Dsa˜ñɯɯh˜ hi̱˜ ma˴ jmee˗ hñaa˜
dsë˹ kya̱a̱˹ jnääh˺ he˴, na˹ ngëy˗ kway˗
juu˺ he˜ ma˜dsoo˴ dsë˜ jne˴ la˜, ja̱˜ba˴
juu˺ he˜ ma˴ hnøøy˺ ma˴ he̱e̱y˺ jä̱ä̱˹.”
24 He˜ja̱˜ ga˗jmeey˴ jɯɯh˜ kih˹ Dio lä˗
ma˴ ga˗nuuy˴ kin˗.

2

Lä˗jëë̱˗ apóstole ga˗he̱e̱h˜ bih˹ Paa˴

1 Ma˜hya˜ gya˗kye̱˴ ji̱˜ñe˜, ja̱˜ga˴
ngaahn˺ ka˜läh˴ ta˗ Jerusalén ko̱˜jøh˴
kya̱a̱h˴ Bernabé hi˗ ma˴ jä̱ä̱n˗ Tito
ka˜läh˴.
2 Ga˗mi˗jnää˜ Dio kin˗ he˜ jmee˗
bii˹ naahn˴, he˜ja̱˜ ba˴ ngaahn˺
na˴jmeehn` juu˺ ha˜ lä˗ la˹ ju˺hmëë˴
he˜ ga˗kwan˹ ta˗ jee˴ tä̱ä̱h˴ hi̱˜ sa˗
la̱a̱˹ judiu. To˜në˴ ga˗llan˹ juu˺ kya̱a̱h˴
ma˗la˗ hi̱˜ kye̱˜ në˴ ba˴, le˴ ga˜ che˜
sa˗ jmää˹ he˜ jmeen˗ la˜ hi˗ lä˗kye̱˜
he˜ ga˗jmeen˹ jä̱ä̱˹.
3 Pero sa˗ cha˜ ga˗jäyh˴ ni˗ miih˜.
Hi˗ Tito hi̱˜ ma˴ cheh˺ kya̱a̱h˴ jnä˴, sa˗
ma˴ la̱a̱y˺ judiu, dsa˜ griego ba˴ he˴.
Ni˗ lä˗ja̱˜ sa˗ ga˗jäyh˴ jmee˗ bii˹ ɯɯh˗
jmɨ˜ngo˹ kiyh˹ lä˗ko̱o̱˜ të̱ë̱˺ jmee˗ dsa˜
judiu.
4 Sa˗ ga˗ti˴ ga˗choo˴ jnääh˹ juu˺
he˜ ɯɯh˗ jmɨ˜ngo˹ kih˹ dsa˜ wa˴ra˜
jäh˴ kih˹ sa˗ ga˗ta̱a̱h` ko̱˜lla̱a̱˴ dsa˜
jee˴ ma˴ tøøh˴ jnääh˹, hi̱˜ jäh˴ la̱a̱y˹
øøh˹ jne˴. Hi̱˜ he˴, ko̱o̱˜ ma˴ ko̱oy˗
juu˺ he˜ ma˴ kwan˗ he˜ ma˜la̱a̱˴ jne˴
kih˺ dso˴kye˜ ta˗la˗ kih˹ Cristo Jesús.
Sa˗ ga˗lä˗hnøøy˹ he˜ ma˴ jäh˴ jnääh˹
mo˗so˗ na˜hñuuh˴ jnääh˹ kya̱a̱h˴ ley.
Jëëh˴, ma˴ hnøøy˺ lä˗ ma˜na˜hñuuh˴
ja̱˜ba˴ jne˴ kya̱a̱h˴ nɯɯh˜ kih˹ Moisé.
5 Pero ni˗ miih˜ sa˗ ga˗kwa˴ jnääh˹
jwë˺ ma˴ jmeey˺ lä˗ lla˗ dsëy˹. Hnøø˜
jnääh˺ wa˴ jä̱˴ ju˺hmëë˴ kih˹ Jesús
kyah˹ hnäh˴ lä˗ ma˜la˹ ja̱˜ba˴, mah˹ sa˗
dsa˜hɨɨ˹ ju˺dsoo˴.
6 Hi̱˜ na˴jnää˴ kye̱˜ në˴ kih˺ øøh˹
jne˴, ni˗ miih˜ sa˗ cha˜ jäyh˴ he˜
ma˜hlä̱ä̱hn˜ kya̱a̱h˴ juu˺ he˜ kwan˗.
Jnä˴ jwahn˗ na˴jnääy˴ kye̱y˜ në˴, jëëh˴
sa˗ ga˗të̱ë̱n˴ jëën˴ kiyh˹. Kih˹ ko̱o̱˜ ba˴
la̱a̱˺ jne˴ cha˴në˴ Dio.
7 Pero dsa˜ he˴ sa˗ ga˗hay˴ kin˗.
Ga˗he̱e̱h˜ bih˹ he˜ hä˴ goon˗ ta˴ he˜
kwan˗ ju˺hmëë˴ kih˹ hi̱˜ sa˗ la̱a̱˹ judiu,
ja̱˜ba˴ lä˗ hä˴ goo˜ Pee˴ kway˗ ju˺hmëë˴
kih˹ hi̱˜ la̱a̱˹ judiu.
8 He˴ ba˴ Dio hi̱˜ kwa˗ be˴ kih˹ Pee˴
he˜ la̱a̱y˹ apóstol mah˹ kway˹ juu˺ kih˹
judiu, he˴ ba˴ hi̱˜ he˴ na˜, kwa˗ be˴
kin˗ ka˜läh˴ he˜ la̱a̱n˹ apóstol mah˹
kwan`juu˺ kih˹ hi̱˜ sa˗ la̱a̱˹ judiu.
9 He˜ja̱˜ lä˗jë̱ë̱˗ hi̱˜ la̱a̱˹ kwa̱a̱t˜ kye̱˜
në˴ kih˺ gwah˗, ga˗so̱oyh˹ goo˜ jnääh˺
kya̱a̱h˴ Bernabé. Ma˴ jëëy˜ la̱a̱n˹ ta˴
ta˗la˗ kih˹ he˜ llu˹ dsë˹ Dio kya̱a̱h˴ jnä˴,
he˜ja̱˜ ba˴ ga˗jmä̱ä̱y˹ jnääh˺ kwa̱a̱t˜
la̱a̱˹ jnääh˺ ma˗ra˗ øøyh˜. Hi̱˜ kye̱˜ në˴
he˴ che̱e̱˜ Jacobo, Pee˴, kya̱a̱h˴ Jwa̱a̱˜.
Ga˗jäyh˴: “Llu˹ go˴nääh˺ hnäh˴ kih˹
hi̱˜ sa˗ la̱a̱˹ judiu mah˹ lä˗ja̱˜ jnääh˺
dsa˴nøø˺ jnääh˹ kih˹ hi̱˜ la̱a̱˹ judiu.”
10 Hi˗ ga˗jäyh˴: “Hnøø˹ dsooh˜ hoh˴
hnäh˴ jmeeh˺ be˴ kih˹ hi̱˜ tä˜ñee˴.”
Ko̱˜ja̱˜ ba˴ jii̱h˺ ga˗jäh˴ dsa˜ he˴. Hi˗
ma˗ra˗ he˜ jmee˗ ba˴ jnä˴ be˴ kih˹ hi̱˜
tä˜ñee˴.

Ga˗jɯɯh˹ Paa˴ kih˺ Pee˴

11 Ma˴ ga˗lloo˹ Pee˴ Antioquía
ga˗jɯɯhn` kiyh˺ to˗lo˗ në˴ dsa˜, jëëh˴
lä˗ja̱˜ hnøø˹ kiyh˹ kya̱a̱h˴ he˜ hlɨɨh˺ he˜
ga˗jmeey˴ ja̱˜.
12 Jä̱ä̱˹ sa˗ ga˴ ma˜lla˜nää˹ ko̱˜lla̱a̱˴
dsa˜ hi̱˜ ga˗che̱e̱˹ Jacobo, ma˴ kuh˜
Pee˴ ko̱˜jøh˴ kya̱a̱h˴ hi̱˜ sa˗ la̱a̱˹ judiu.
Pero ma˴ ga˗lla˗nää˹ dsa˜ judiu he˴,

ga˭tëë˯ Pee´ hñii˝, ya˭hëëy˩ jee´ kih˩ hi˯ sa˭ laa˩ judiu, kih˩ he˯ goyh˭ kyaah´ hi˯ ga˭lla˭nää˩ he˝ hi˯ jäh˝ jmee˭ bii˩ ʉʉh˭ jmɨ˯ngo˩ jnän`.

13 Hi˭ lä˭ja˯ ga˭jmee˝ jñah˝ judiu ga˭tëëy˯ hñiiy˝, hi˭ lä˭jiih˩ Bernabé ga˭tëë˯ hñii˝ ma´ ga˭jëëy˩ ga˭jmee˝ Pee´ to˩ dsë˩.

14 Lä˭koo˯ ma´ ga˭jëën˭ dsa˯ he˝ mo˭so˭ jmeey˭ lä˭koo˯ lle` kih˩ ju˩dsoo˝ he˯ la˩ ju˩hmëë˝, he˯ja˯ ga˭jwɨɨn˩ Pee´ cha´në´ jee´ lä˭jëë˭ dsa˯: “Hne˯ laah˩ judiu, ma˯tʉh˩ ma´ jmeeh˯ lä˭koh˝ ma´ tëë˩ jne´ jmeen´ mah˩ ma˯løøh` jmeeh˯ ko˯jøh˝ kyaah´ hi˯ sa˭ laa˩ judiu. Pero na˩, ma˯teeh` hñaah˩ mah˩ jmeeh˯ ka˯läh˝ lä˭koh˝ jäh˝ nʉʉh˯ ma˯gyuh˯ ja˯. ¿Che´ sa˭ ñeh´ he˯ jmeeh˯ wɨɨ˝ kih˩ hi˯ sa˭ laa˩ judiu mi˯tey˩ nʉʉh˯ ma˯gyuh˯ ja˯, kih˩ he˯ ma˯teeh` hñaah˩?”

15 He˯ ga˭lä˭chaa˭ jne´ laa˩ jne´ judiu, sa˭ laa˩ jne´ wa´ hi˯ cha˯ hi˯ hi˯ jmee˭ he˯ hlɨɨh˩ lä˭koo˯ laa˩ jñah˝ dsa˯.

16 Pero na˩ ma˯ñe´ ba´ jne´, sa˭ jä˩ dsa˯ llu˩ cha´në´ Dio kyaah´ he˯ mi˯tey˩ ley jnän`. Hnøø˩ dsoo˝ dsë˯ jne´ kih˩ Jesucristo ba´. He˯ja˯ lä˭kye˯ jne´ dsa˯ judiu ga˭jmee´ jne´ dsoo˝ mah˩ jmää˩ jne´ kih˩ Dio kyaah´ he˯ ma˯dsoo˝ dsë˯ jne´. Pero ja˭ kih˩ he˯ ma˯mi˯te` jne´ ley. Jëëh˝ ni˭ jaa˯ dsa˯ sa˭ ya˯hëëy˩ llʉʉ˩ kih˩ he˯ høøy˭ nʉʉh˯ ja˯.

17 He˯ hnøøh˝ jne´ ha˯ lä˭ jee´ hwëë˭ jne´ llʉʉ˩ ta˭la˭ kih˩ Cristo, lä˭ja˯ ma˯lä˯jnä˝ lä˭kye˯ jne´ judiu laa˩ jne´ dsa˯ hi˯ jmee˭ dso´kye˯. ¿Che´ jwa˯ jähn´ Cristo dsëë˯ dsoo´ he˯ tøøh´ jne´ kyaah´ dso´kye˯? Ni˭ miih˯ sa˭ la˩ lä˭ja˯.

18 Hi˭ cher´mah˩ ga˭løøn˩ høøn˭ ka˯läh˝ ley he˯ ma˯ben˩, he˯ ma˯bäähn` hñiin˭ dsoo´ ba´ ja˯.

19 Jëëh˝, lä˭ ma´ ga˭lä˭ngëën˝ he˯ ää˯ jmɨɨ˝ jʉʉn˝ lä˭lle` ley, ga˭tʉn˩ he˯ ma´ kyen´ o˯jøh˭ dsë˯ kih˩ ley. La˩ lä˭koh˝ he˯ na˯jʉʉn´ kih˩ ley mah˩ jmeen` ta´he˩ kih˩ Dio ba´.

20 La˩ kwaat˜ lä˭koh˝ he˯ ga˭jʉʉn˩ ko˯jøh˝ kyaah´ Cristo dsoh˝ hma˯cru˯. Mo˭so˭ chaan˯ lä˭ hnoon˩ hñiin˭. Cristo hi˯ jmee˭ ko˯jøh˝ kyaah´ jnä˝, he˯ja˯ ba´ jmee˭ chaan˯. Hi˭ lä˭ ma˯dsoo˝ ja˯ba´ dsën˭ kih˩ Joo˝ Dio, hi˯ hnää˩ jnä˝ hi˭ ga˭ngëëy˩ hñiiy˝ ga˭jʉʉy˩ ki˭ jnä˝. He˯ja˯ ba´ na˯ chaan˯ na˩.

21 Sa˭ jmeen` ta˭ koo˝ he˯ llu˩ dsë˩ Dio kyaah´ jne´. Jëëh˝, cher´mah˩ ga˭jä˝ dsa˯ llu˩ cha´në´ Dio kyaah´ he˯ mi˯tey˩ ley, he˯ la´ ga˭jʉʉ˩ ba´ Cristo.

3

Kih˩ he˯ ma˯dsoo˝ dsë˯ jne´ he˯ja˯ ba´ lää˝ jne´

1 ¡He˯ ba´ che˯ taah˯ hnäh˝ dsa˯ chaa˯ Galacia! ¿Hii˯ ga˭mi˭gaa˯ hnäh˝? Ga˭hlëëhn` hnäh˝ na˯hñaa˩ lä˭jëë˯ ha˯ lä˭ ga˭jʉʉ˩ Jesucristo dsoh˝ hma˯cru˯.

2 Koo˯ ga´ juu˩ ngɨɨn´ kyah˩ hnäh˝. ¿Ha˯ lä˭ ga˭tëëh˝ hnäh˝ Jmɨ˯lle˝ Na˯jngɨɨ˩? ¿Che´ kih˩ he˯ ga˭mi˭teh` hnäh˝ ley kih˩ Moisé, o che´ kih˩ he˯ ma˯dsoo˝ hoh˝ hnäh˝ kih˩ juu˩ he˯ ma˯nʉʉh˯ hnäh˝, he˯ja˯ ga˭tëëh˝ hnäh˝ Jmɨ˯lle˝ Na˯jngɨɨ˩?

3 Peer˭ taah˯ hnäh˝. Ga˭løøh` ba´ hnäh˝ llu˩, kyaah´ be˝ kih˩ Jmɨ˯lle˝ Na˯jngɨɨ˩. Hi˭ na˩ na˭, hnooh˯ hnäh˝ go´näah˩ hnäh˝ ta˭ cha´në´ kyaah´ be˝ kyah˩ hñaah˩ hnäh˝.

4 ¿Che´ sa˭ ga˭jmää˝ kyah˩ hnäh˝ lä˭jë˭ he˯ ga˭ngëëh˝ hnäh˝? Go˯ laan˭ ga˭jmää˝ ba´.

5 Ga˭kwëëh˩ Dio hnäh˝ Jmɨ˯lle˝ kiyh˩ hi˭ ngoo˩ ba´ jmeey˭ cha˯miih˯ he˯ jʉh˯gaa˯ jee´ kyah˩ hnäh˝. ¿He˯la˩ jmeey˭ lä˭ja˯, che´ kih˩ he˯ ga˭mi˭teh` hnäh˝ ley o che´ kih˩ he˯ ma˯dsoo˝ hoh˝ hnäh˝ juu˩ he˯ ma˯nʉʉh˯ hnäh˝?

6 Lä˭la˯ ga˭la˩ kih˩ Abraham. Ga˭jmeey˝ dsoo˝ dsëy˩ kih˩ Dio he˯ja˯ ga˭jmee˝ Dio kwaat˜ laay˩ jaa˯ hi˯ llʉʉ˩.

7 Heh˩ lä˭ja˯, hnøø˩ lä˭ngëëh˝ hnäh˝, lä˭jëë˭ hi˯ jmee˭ dsoo˝ dsë˩ kih˩ Dio laay˩ lä˭koo˯ joo˝ Abraham.

8 Jää̱ˡ ba´ gaˆjäh´ juuˡ kihˡ Dio haˉ läˆ
jmeeyˡ taˆ cha´në´, heˉ jmeeyˡ kwäät˜
lluu̱ˡ hi̱ˉ saˆ läätˡ judiu cher´mahˡ
gaˆjmeey´ dsoo´ dsëyˡ. Jëëh´, llo´jooˡ
ba´ gaˆjmee´ Dio juuˡ kihˡ Abraham
haˉ läˆ laˡ juˡhmëë´ kiyhˡ, läˆ ma´
gaˆsɨɨyhˆ: “Taˆlaˆ kyahˡ hneˉ ba´
miˉjäänˉ gaˆläˆjëë̱ˆ dsaˉ jmɨˉgyɯɯˆ.”
9 Heˉja̱ˉ gaˆläˆjëë̱ˆ dsaˉ hi̱ˉ jmeeˡ
dsoo´ dsëˡ kihˡ Dio maˉnaˉjääyˉ
ko̱ˉjøh´ kyäähˡ Abraham, hi̱ˉ
gaˆläˆdsoo´ dsëˡ jääˡ.
10 Pero läˆjëë̱ˆ hi̱ˉ gaˆnää´ høøˆ
ley kihˡ Moisé, maˉchaˉ dso´jwɨɨ´ në´
kiyhˡ. Läˆko̱ˉ naˉsɨɨˉ: “Dso´jwɨɨ´ ba´
kyäähˡ läˆjëë̱ˆ hi̱ˉ saˆ tääˆ høøˆ läˆhii´
në´ heˉ naˉsɨɨˉ ley ja̱ˉ.”
11 Jëë̱ˉ goˉteˉ ba´ laˡ, saˆ chäaˉ niˆ
jäaˉ hi̱ˉ lluu̱ˡ cha´në´ Dio kyäähˡ heˉ
høøyˆ ley. Läˆlaˉ ba´ naˉsɨɨˉ juuˡ kihˡ
Dio: “Pero dsaˉ hi̱ˉ lluu̱ˡ, kyäähˡ heˉ
maˉdsoo´ dsëyˡ, jmeeˆ chäayˉ.”
12 Ley kihˡ Moisé saˆ hlëëhˆ kihˡ heˉ
jmeen´ dsoo´ dsëˉ jne´. Läˆlaˉ ba´ jäh´
ley ja̱ˉ: “Cher´mahˡ hi̱ˉ gaˆmiˆteˡ kihˡ,
läˆ maˉji̱ihˆ ja̱ˉba´ kyäähˡ ley ja̱ˉ.”
13 Pero Cristo, kyäähˡ jmaˉ kihˡ,
gaˆlääyˡ jne´ kihˡ dso´jwɨɨ´ heˉ gwa´
taˆlaˆ kihˡ ley. Gaˆhëëyhˉ jaˡ dso´jwɨɨ´
në´ kiyhˡ heˉ laˡ kwäätˉ jnän`. Jëëh´,
läˆlaˉ naˉsɨɨˉ ley ja̱ˉ: “Dso´jwɨɨ´ ba´
kyäähˡ läˆjëë̱ˆ hi̱ˉ naˉhëë̱ˉ dsoh´
hmaˉ.”
14 Läˆja̱ˉ, taˆlaˆ kihˡ Cristo Jesús
miˉjääˡ Dio läˆjëë̱ˆ hi̱ˉ saˆ läätˡ judiu
ja̱ˉba´ läˆko̱h´ gaˆmiˆjääyˡ Abraham.
Hiˆ läˆja̱ˉ, taˆlaˆ kihˡ heˉ maˉdsoo´
dsëˉ jne´, hñahˆ jne´ Jmɨˉlle´ kihˡ Dio
heˉ gaˆbäähˉ hñiiy´ kwëëyhˡ jne´.

Heˉ laˉ hmooh´ heˉ gaˆjmee´ Dio kyäähˡ Abraham

15 Jëë` da´ hnäh´ øøhnˡ haˉ läˆ
jmeeˉ jne´ hi̱ˉ läätˡ dsaˉ jmɨˉgyɯɯˆ.
Cher´mahˡ gaˆjmee´ jne´ ko̱ˉ hmooh´,
saˆ le´ hëen´ hmooh´ niˆ saˆ le´ jmeen´
naˉdsëˉ ga´, ko̱ˉ hä´ ba´ maˉjmeen´
hmooh´.
16 Hiˆ gaˆjmee´ Dio ko̱ˉ hmooh´
kyäähˡ Abraham, gaˆbäähˉ hñiiy´
haˉ läˆ jmeeyˡ kihˡ Abraham hiˆ
kihˡ sa´ju̱ˉ kiyhˡ. Pero saˆ gaˆjäh´
Dio: “Laˡ kihˡ läˆjëë̱ˆ sa´ju̱ˉ kyahˡ.”
Heˉ maˉjmee´ Dio hmooh´ kyäähˡ
jwëë̱´ dsaˉ wa´raˉ jäh´ kihˡ läˆjaˉ laˡ
juuˡ. Läˆlaˉ ba´ gaˆjäyh´: “Laˡ kihˡ
maˆlaˆ jäaˉ dsaˉ kyäahˡ ba´.” Heˉjaˉ
gaˆhlëëyh´ kihˡ jäaˉ dsaˉ ba´, hi̱ˉ he´
he´ Cristo.
17 Läˆlaˉ jwahnˆ. Läˆ ma´ toˉnë´
gaˆjmee´ Dio ko̱ˉ hmooh´ kyäähˡ
Abraham. Maˉhyaˉ kye̱´ hñaˉloo´
naˉdsëˉ gyii´gya´ ji̱ˉñeˉ, jäˉga´ jaˡ ley
kihˡ Moisé. Pero ley jäˉ, saˆ gaˆhëëˡ
hmooh´ heˉ gaˆjmee´ Dio jääˡ. Saˆ
gaˆjmää´ ta´ heˉ gaˆbäähˉ Dio hñii´
kyäähˡ Abraham, wa´raˉ jäh´ kihˡ
läˆjaˉ laˡ.
18 Jëëh´, cher´mahˡ gaˆhyohˡ dsaˉ
hëëˉ taˆlaˆ kihˡ heˉ miˉteyˡ ley jäˉ,
moˆsoˆ laˡ kwäätˉ heˉ gaˆhyoyhˡ taˆlaˆ
kihˡ heˉ gaˆbäähˉ Dio hñii´ kyäayh´.
Pero gaˆhyohˡ Abraham hëëˉ la´
gaˆhyoyhˡ ba´, läˆlluˡ heˉ gaˆbäähˉ
Dio hñii´ kyäayh´.
19 ¿Heeˉ kihˡ jmääˡ ley kihˡ Moisé
jäˉ? Laˡ miihˉ heˉ naˉdsëˉ ba´ jäˉ, kihˡ
heˉ chaˉ dso´kyeˉ kihˡ dsaˉ jmɨˉgyɯɯˆ.
Hiˆ gaˆjä´ läˆjaˉ ba´ ley jäˉ läˆji̱ihˡ jaˡ
hi̱ˉ läätˡ sa´ju̱ˉ kihˡ Abraham läˆko̱h´
laˡ hmooh´ heˉ gaˆbäähˉ Dio hñii´.
Hehˡ läˆ ma´ gaˆnøøˡ ley jäˉ, ma´
chäaˉ jäaˉ dsaˉ hi̱ˉ gaˆngëëˡ ley jäˉ
kihˡ dsaˉkyäayh´ hiˆ ma´ täähˉ ángele
kaˉläh´ hi̱ˉ gaˆkwa´ be´ mahˡ ngëëyˡ
juuˡ jäˉ.
20 Pero cher´mahˡ jäaˉ dsaˉ llaˆ
dsëˡ jmeeˡ ko̱ˉ hmooh´ läˆko̱ˉ laˡ
hɯɯ´dsëˉ kihˡ hñiiy´, saˆ jmeeˆ biiˡ
jñah´ hi̱ˉ kwaˡ be´ cher´mahˡ läˆjaˉ
laˡ hɯɯ´dsëˉ kiyhˡ. Hiˆ jäaˉ ba´ Dio
chäaˉ, hñii´ bihˡ gaˆhlëëyh´ kyäähˡ
Abraham läˆko̱ˉ ma´ gaˆjmeey´
hmooh´ kyäayh´.
21 ¿Che´ haˆ ley kihˡ Moisé kyäähˡ
heˉ gaˆbäähˉ Dio hñii´ jmeeˡ? Niˆ
miihˉ saˆ laˡ läˆjaˉ. Wa´raˉ jäh´ kihˡ
chaˉ ley heˉ kwaˡ Dio heˉ jmeeˡ chäaˉ
dsaˉ, läˆjaˉ ba´ lluu̱ˡ dsaˉ kyäähˡ ley
jäˉ, wa´raˉ jäh´ kihˡ läˆjaˉ laˡ.

22 Pero në´ ley ja̱¯ na¯sɨɨ¯ läˆla¯. Gaˆläˆjëë̱ˆ ba´ dsa¯ na¯hñuuh´ kyaa̱h´ dso´kye¯. Mah˫ läˆja̱¯, kih˫ he¯ ma¯dsoo´ dsë¯ jne´ kih˫ Jesucristo, hñahˆ jne´ he¯ gaˆbääh¯ Dio hñɨɨ´ kway˫.
23 Jää̱˫ saˆ ma´ cha¯ juu˫ he¯ hnøø˫ jmeen´ dsoo´ dsë¯ jne´, ma´ tøøh´ jne´ läˆhihˆ kih˫ ley. Läˆja̱¯ ma´ tøøh´ jne´ läˆjɨɨh˫ gaˆläˆjnä´ juu˫ he¯ hnøø˫ jmeen´ dsoo´ dsë¯ jne´.
24 Ley ja̱¯ ma´ hää̱˜ jne´ jää̱˫ hiˆ ma´ jøøˆ jnän` mah˫ tëëh˫ jne´ kih˫ Cristo. Heh˫ läˆja̱¯ hwëë̱ˆ jne´ lluu̱˫ kyaah´ he¯ ma¯dsoo´ dsë¯ jne´ kiyh˫.
25 Na˫ he¯ ma¯dsoo´ dsë¯ jne´, moˆsoˆ tøøh´ jne´ kyaah´ ley he¯ ma´ hää̱˜ jne´.
26 Gaˆläˆjëë̱ˆ ba´ jne´ laa̱˫ jne´ joo̱´ Dio taˆlaˆ kih˫ he¯ ma¯dsoo´ dsë¯ jne´ kih˫ Cristo Jesús.
27 Jëëh´ läˆjëë̱ˆ hɨ¯ ma¯na¯saa̱¯ jmɨɨ¯ kyaah´ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ˫, ma¯laay˫ koo̱¯ kyaah´ Cristo, la˫ läˆkoo̱¯ he¯ ma¯kyeyh´ hmɨɨh¯ hmëë´.
28 He¯ja̱¯ koo̱¯ ba´ laa̱˫ läˆjëë̱ˆ jne´ cha´në´ Dio. Jee´ ooˆ saˆ chaa̱¯ hɨ¯ laa̱˫ judiu, niˆ hɨ¯ laa̱˫ griego, saˆ chaa̱¯ hɨ¯ na¯hnëë´ jmeeˆ ta´ kih˫ dsaˆ niˆ hɨ¯ saˆ na¯hnëë´, saˆ chaa̱¯ dsa¯më´ dsa¯ñuuh¯. Jaa̱¯ ba´ laa̱˫ jne´ kyaah´ Cristo Jesús.
29 Cher´mah˫ laa̱˫ jne´ kyaa̱˫ Cristo, ja̱¯ba´ läˆja̱¯ laa̱˫ jne´ sa´ju̱¯ kih˫ Abraham. Hiˆ cha¯ ba´ hee̱¯ jne´ he¯ gaˆbäah¯ Dio hñɨɨ´ kway˫.

4

1 Läˆla¯ na¯ jwahnˆ: Jaa̱¯ chih¯ hɨ¯ lle` kih˫ hyohˆ he¯ gaˆtëëy´ hyoyhˆ kih˫ jmiiy¯, maˆkeˆ la˫ kwaat˜ hyohˆ bih˫ hee̱y¯, kwee¯ ba´ laay˫ kyaah´ hɨ¯ na¯hnëë´ jmeeˆ ta´ kih˫ jmiiy¯ ta´ko̱¯jɨɨh˫ mäyh˫.
2 He¯ja̱¯ ba´ chaa̱¯ ta¯jwoh˫ kyaa̱˫ chih¯ hiˆ chaa̱¯ hɨ¯ häay˜ läˆjɨɨh˫ lloo˜ jmɨɨ´ he¯ jähˆ jmiiy¯ hyoyhˆ hee̱y¯.
3 Ja̱¯ba´ läˆja̱¯ ma´ laa̱˫ jne´ jää̱˫, ta´ko̱¯jɨɨh˫ saˆ ga´ ma¯hee̱h´ jne´ kih˫ Cristo. Jɨɨh˫ ja̱¯ ma´ na¯hnëë´ jne´ ma´ jmee¯ jne´ läˆkoo̱¯ tëë̱˫ dsa¯ jmeeˆ jmɨ¯gyuuˆ la¯.
4 Pero ma´ gaˆdsëë̱˫ jmɨɨ´, gaˆchee̱˫ Dio joo̱´ hɨ¯ gaˆläˆchaa̱ˆ kih˫ jaa̱¯ dsa¯më´, hiˆ gaˆläˆchaay ˆ na´jnääy´ kih˫ ley.
5 Jay˫ mah˫ läay˫ jne´ hɨ¯ na¯hñuuh´ läˆhihˆ kih˫ ley, mah˫ lee̱´ jne´ maˆraˆ joo̱´ Dio ba´.
6 Kih˫ he¯ laa̱˫ jne´ joo̱y´, he¯ja̱¯ gaˆchee̱˫ Dio Jmɨ¯lle´ kih˫ gyuu̱¯ kyaay˫ nehˆ tuh¯dsë¯ jne´. Hiˆ ja̱¯ba´ Jmɨ¯lle´ ja̱¯ hɨ¯ sɨɨhˆ Dio läˆla¯: “Abba”, he¯ hnøø˫ jähˆ täa̱` kyaanˆ.
7 He¯ja̱¯ moˆsoˆ laa̱˫ jne´ dsa¯ hɨ¯ na¯hnëë´, laa̱˫ jne´ maˆraˆ joo̱y´ ba´. Hiˆ kih˫ he¯ laa̱˫ jne´ joo̱y´, hñahˆ ba´ jne´ hee̱n¯ he¯ kwa˫ Dio taˆlaˆ kih˫ Cristo.

Peerˆ lle` dsë˫ Paa´ kih˫ dsa¯ chaa̱¯ Galacia

8 Jää̱˫ saˆ ga´ ma¯hee̱h` hnäh´ kih˫ Dio, ma´ laah˫ hnäh´ läˆkoo̱¯ dsa¯ hɨ¯ na¯hnëë´, gaˆjmee´ hnäh´ he˫ kih˫ läˆjëë̱ˆ dio hɨ¯ na¯laa̱¯ kaah˜ dsa¯.
9 Pero na˫ ma¯kyuuh˜ hnäh´ miih¯ kih˫ Dio. Llu˫ ga´ he¯ jwahnˆ läˆla¯, ma¯kyuuˆ Dio hnäh´. ¿Hee¯ ba´ la˫ ma¯jee̱h` hnäh´ taˆ ka´luu´ mah˫ jmeeh¯ hnäh´ läˆkoo̱¯ tëë̱˫ dsa¯ jmeeˆ jmɨ¯gyuuˆ la¯, jmeeh¯ hnäh´ he˫ kih˫ juu˫ he¯ saˆ kyee̱´ niˆ miih¯? ¿Che´ hnooh¯ hnäh´ jäh˫ na¯hnëëh´ hnäh´ ka¯läh´ läˆkoh´ ma´ tääh´ hnäh´ jää̱˫?
10 Høøh¯ hnäh´ jmɨɨ´, jmeeh¯ hnäh´ läˆkoo̱¯ tëë̱˫ dsa¯ jmeeˆ kih˫ läˆjaa̱¯ sɨh¯, hiˆ läˆja̱¯ ka¯läh´ he¯ jmeeˆ dsa¯ läˆkoo̱¯ jɨ¯ñe¯ hiˆ he¯ ga´ jyoh´ jmɨɨ´ he¯ tëë̱˫ dsa¯ jmeeˆ.
11 He¯ja̱¯ jmeenˆ cha¯miih¯ huu´dsë¯ kyah˫ hnäh´, le´ ga¯ che¯ saˆ gaˆjmää´ ta´ he¯ gaˆjmeen˫ jee´ kyah˫ hnäh´.
12 Chuun´ kyaah´ hnäh´ øøhn˫, wa´ la˫ huu´dsë¯ kyah˫ hnäh´ läˆkoo̱¯ la˫ huu´dsë¯ kinˆ. Niˆ miih¯ he¯ hlɨɨh˫ saˆ cha¯ he¯ gaˆjmeeh´ hnäh´ kinˆ läˆ ma´ gyan´ kyaah´ hnäh´.
13 Ñeh´ ba´ hnäh´, kih˫ he¯ gaˆläˆdsaah` ba´ jnä´, he¯ja̱¯ ba´

ga˖kwan˹ ju˹hmëë˴ kyah˹ hnäh˴ lä˖
ma˴ to˜në˴.
14 Ma˖ke˖ ga˖jëëh` hnäh˴ wɨɨ˴
kih˹ he˜ ma˴ dsaahn˴, pero sa˖
ga˖mi˖kwąh˜ hnäh˴ jnä˴. Ma˖ra˖ he˜
ga˖jmąąąh` ba˴ jnä˴ he˹ lä˖kǫǫ˜ jąą˜
ángel kyąą˹ Dio, hi˖ ga˖hęęh` ba˴ jnä˴
lä˖kǫǫ˜ hñii˴ Cristo Jesús.
15 ¿Hee˜ ga˖la˹ kyah˹ hnäh˴? ¿He˜la˹
mo˖so˖ jęę˜ hoh˴ hnäh˴? Jnä˴ jmeen˖
ju˹dsoo˴ kyah˹ hnäh˴, llu˹ jwërte hoh˴
hnäh˴ kyąąh˴ jnä˴, lä˖jii̱h˹ hnooh˜
hnäh˴ ma˴ lleh˹ hnäh˴ mɨ˹nëh˴ mah˹
ma˴ kwëëh˹ jnä˴ wa˴ra˜ jäh˴ kih˹ ma˴
le˴ ba˴.
16 ¿Che˴ na˜hąąh˴ hnäh˴ jnä˴ kih˹ he˜
ma˜hlęęhn` hnäh˴ ma˖ra˖ ju˹dsoo˴?
17 Chąą˜ kǫ˜lląą˴ dsa˜ hnooyh˜ ha˜
lä˖ jwë˴ jee˴ lä˖jwąh˴ hnäh˴ kyąąyh˴.
Pero sa˖ llu˹ hɨɨ˴dsë˜ kiyh˹. Hnøøy˹
jmeeh˹ hnäh˴ ta˖ koo˴ kyąą˹ jnäähˈ
mah˹ jmeeh˹ hnäh˴ ta˴he˹ kiyh˹.
18 Llu˹ ba˴ he˜ hnää˹ dsa˜ hnäh˴
cha˜miih˜ pero kyąąh˴ kǫǫ˜ nëë˹ ba˴
hɨɨ˴dsë˜ hi˖ ga˖lä˖jë˖ jmɨɨ˴ ba˴. Ja˖
ma˖la˖ ta˴kǫ˜jii̱h˹ gyan˴ kyąąh˴ hnäh˴.
19 Peer˖ hnaan˖ hnäh˴ gyɨɨ˜ kyąąn˖.
¡He˜ ba˴ che˜ jii̱˖ kin˖ kwąąt˜ kyah˹
hnäh˴! Lä˖kǫǫ˜ la˹ kih˹ jąą˜ dsa˜më˴
wa˴ra˜ ngoo˹ ga˖lä˖chąą˖ gyɨɨ˜
kyąąy˹, lä˖ja˜ la˹ kin˖ he˜ hnoon˹
go˴nääh˹ hnäh˴ ta˖ cha˴në˴ lä˖jii̱h˹ lęęh˴
hnäh˴ lä˖kǫǫ˜ ląą˹ hñii˴ Cristo.
20 Hnoon˹ wa˴ra˜ jäh˴ kih˹ na˹
ga˜jɨh˜ tøøh˴ jne˴ kǫ˜jøh˴. Ma˴ja˜ le˴
hlęęhn˴ hnäh˴ lä˖ hnøø˹ kyah˹ hnäh˴.
Jëëh˴ na˹ sa˖ man˖ go˜te˜ he˜ hɨɨ˴dsë˜
kąn` kyah˹ hnäh˴.

Juu˹ na˜hmää˴ kih˹ Agar kyąąh˴ Sara

21 Hnäh˴ hi̱˜ hnøø˹ høø˹ ley kih˹
Moisé, ngɨɨn˴ juu˹ kyah˹ hnäh˴. ¿Che˴
sa˖ ma˜nɨɨh˜ hnäh˴ lä˖kǫǫ˜ jäh˴ ley
ja˜?
22 Në˴ ley ja˜ na˜sɨɨ˜ lä˖la˜: Ǫǫ˹ ba˴
jǫǫ˴ Abraham ma˴ chąą˜. Jąą˜ jǫǫy˴
ga˖lä˖chąą˖ kyąąh˴ dsa˜më˴ hi̱˜ ma˴
na˜hnëë˴ hi˖ jąą˜ jǫǫy˴ ga˖lä˖chąą˖
kyąąh˴ ma˖ra˖ mëy˴.
23 Jǫǫy˴ hi̱˜ ga˖lä˖chąą˖ kyąąh˴ hi̱˜
na˜hnëë˴ he˴, ga˖lä˖chąąy˖ lä˖kǫh˴
dsa˜lä˜chąą˜ wa˴ hi̱˜ cha˜ hi̱˜ dsa˜.
Pero jǫǫy˴ hi̱˜ ga˖lä˖chąą˖ kyąąh˴
ma˖ra˖ mëy˴, ga˖lä˖chąąy˖ kih˹ lä˖ja˜
ba˴ ga˖bąąąh˜ Dio hñii˴ kyąąh˴ chooy˹.
(Hi̱˜ na˜hnëë˴ he˴ ma˴ chęę˜ Agar, hi˖
hi̱˜ ma˜ląą˹ ma˖ra˖ mëy˴ ma˴ chęę˜
Sara.)
24 Kyąąh˴ juu˹ kih˹ lä˖ǫǫ˴ dsa˜më˴
he˴, le˴ hwëë˴ ga˴ jne˴ cha˜ga˴miih˜
juu˹. Wa˴ kyę˴ da˴ jne˴ kwąąt˜ lä˖ǫǫ˴
dsa˜më˴ he˴ ląąy˹ lä˖kǫh˴ tǫ˹ hmooh˴
he˜ ga˖jmee˴ Dio. Kǫǫ˜ hmooh˴
ga˖jmee˴ Dio ta˖ moh˴ Sinaí lä˖ ma˴
ga˖nøø˹ ley kih˹ Moisé. Lä˖jęę˖ dsa˜
hi̱˜ ma˴ na˴jnää˴ kih˹ hmooh˴ ja˜, hi̱˜
he˴ ląą˹ hi̱˜ na˜hnëë˴ ba˴. Hi˖ hmooh˴
ja˜ ląą˹ kwąąt˜ Agar.
25 Hi˖ Agar he˴ ląą˹ kwąąt˜ moh˴
Sinaí he˜ nøø˴ hwa˹ Arabia hi˖ ląąy˹
lä˖kǫh˴ jwɨɨ˜ Jerusalén he˜ hla˜
jmɨ˜gyɨɨ˖ la˜. Na˜hnɨɨ˴ jwɨɨ˜ ja˜
lä˖kyę˜ dsa˜ kyąąy˹ kih˹ he˜ tąąyh˴
jmeey˖ ta˴he˹ kih˹ ley ja˜.
26 Pero jwɨɨ˜ Jerusalén he˜ nøø˴
gyɨɨh˹, sa˖ na˜hnɨɨ˴, he˜ ja˜ la˹ kwąąt˜
lä˖kǫǫ˜ Sara maa` jnän`.
27 Jee˴ na˜sɨɨ˜ juu˹ kih˹ Dio (jäh˴
lä˖la˜ kih˹ lä˖ǫǫ˴ dsa˜më˴ he˴):
Wa˴ chąąh˜ hne˜ llu˹, hne˜ hi̱˜ sa˖
chąą˜ ni˖ jąą˜ gyɨɨ˜ kyąą˹.
Wa˴ jęę˜ hoh˴ jwërte, jmee˴ cha˜miih˜
mɨɨh˴,
hne˜ sa˖ ma˜jëëh` wɨɨ˴ lä˖kǫh˴ ga˴ jñah˴
dsa˜më˴ hi̱˜ dsa˜lä˜chąą˜ jǫǫ˴.
Jëëh˴, lä˖jwęę˴ ga˴ jǫǫh˜ hne˜ hi̱˜
ga˖ją˴ hñii˴, lä˖kǫh˴ ga˴ hi̱˜
chąą˜ dsa˜ñɨɨh˜ kyąą˹.
28 Lä˖ja˜ øøhn˹, ląą˹ jne˴ ja˜ba˴
lä˖kǫh˴ Isaac, jëëh˴ ląą˹ jne˴ jǫǫ˴ Dio
lä˖llu˹ he˜ ga˖bąąyh˜ hñiiy˴ kyąąh˴
Abraham.
29 Pero lä˖la˜ ba˴ ga˖ngëë˴ lä˖ǫǫ˴
jǫǫ˴ dsa˜më˴ he˴. Jǫǫy˴ hi̱˜ ga˖lä˖chąą˖
lä˖kǫh˴ dsa˜lä˜chąą˜ wa˴ hi̱˜ cha˜
hi̱˜ dsa˜, ga˖jmeeyh˖ Isaac hi̱˜
ga˖lä˖chąą˖ kyąąh˴ be˴ kih˹ Jmɨ˜lle˴
kih˹ Dio. Hi˖ lä˖ja˜ la˹ lä˖jii̱h˹ na˹,
jmeeh˖ dsa˜ hi̱˜ ma˜ląą˹ kyąą˹ Jmɨ˜lle˴
kih˹ Dio.
30 Nɨɨ˜ da˴ ha˜ lä˖ jäh˴ juu˹ kih˹ Dio:
“Bęę˖ go˜te˜ dsa˜më˴ hi̱˜ na˜hnëë˴

na⁻ kyąąh´ jǫǫy´. Jǫǫ´ dsa⁻më´ hi⁻
na⁻hnëë´ na⁻ sa˖ cha⁻ lle` kih¹ hyoyh˖
ni˖ miih⁻ lä˖kǫh´ te¹ hyoh˖ jǫǫ´ më´
Abraham.”
31 Lä˖ja⁻ ǫǫhn¹, sa˖ ląą¹ jne´ jǫǫ´ hi⁻
na⁻hnëë´ he´, ląą¹ jne´ lä˖kǫǫ⁻ jǫǫ´ më´
Abraham ba´.

5

Sa˖ wa´ jmee´ jne´ ta˖ koo´ he⁻ ma⁻na⁻ląą´ jne´

1 Ga˖läą¹ Cristo jne´ mah¹ dsa´toohn´
na⁻ląą´ jne´. He⁻ja⁻ jä´ hnäh´
kǫǫ⁻ hweh⁻ lä˖kǫh´ ma⁻tąąh´ hnäh´
na⁻ ba´. Ta˖ kwąą˖ hnäh´ hñaah¹
lęęh´ hnäh´ ka⁻läh´ lä˖kǫǫ⁻ jąą⁻ hi⁻
na⁻hnëë´ jmee˖ ta´.
2 Nɯɯ⁻ da´ hnäh´, jnä´ Paa´ jwëëhn˜
hnäh´. Cher´mah¹ ga˖wih´ jmɨ⁻ngo¹
kyah¹ hnäh´ sa˖ jmää¹ ni˖ miih⁻ kyah¹
hnäh´ he⁻ ga˖jǫǫ¹ Cristo.
3 Jwahn˖ ka⁻läh´ lä˖hmëë´.
Ga˖lä˖jëë˖ dsa⁻ñɯɯh⁻, cher´mah¹
ga˖wih´ jmɨ⁻ngo¹ kiyh¹, jmee˖ bii¹
mi⁻tey¹ lä˖hii´ në´ he⁻ lle` në´ ley kih¹
Moisé.
4 Hnäh´ hi⁻ hnooh⁻ ha⁻ lä˖ jee´
hwëëh˖ hnäh´ llǫǫ¹ kyąąh´ he⁻
mi⁻teh` hnäh´ ley, he⁻ ma⁻jmeeh´
hnäh´ ta˖ koo´ kih¹ Cristo ba´ ja⁻.
Ma⁻hwëëh⁻ hnäh´ jee´ mi⁻jää¹ Dio
hnäh´.
5 Pero jnääh¹, jmee⁻ jnääh¹ dsoo´
dsë⁻ jnääh¹ kih¹ Cristo kyąąh´ be´ kih¹
Jmɨ⁻lle´, he⁻ja⁻ cha⁻ o⁻jǫh˖ dsë⁻ kyąą¹
jnääh¹ hwëë˖ jnääh¹ llǫǫ¹.
6 He⁻ ma⁻ląą¹ jne´ kǫǫ⁻ kyąąh´
Cristo Jesús, sa˖ cha⁻ he⁻ jmee¹ che´
ga˖wih´ jmɨ⁻ngo¹ jnän` o sa˖ ga˖wih´.
Kǫǫ⁻ ba´ he⁻ kyęę´ jee´ lä˖jë˖: he⁻
dsoo´ dsë⁻ jne´ kih¹ Dio, he⁻ mi⁻jnää˖
he⁻ hnää˖ jne´ dsa⁻kyąąhn´.
7 Ma´ ga˖nääh´ ba´ hnäh´ llu¹ jąą¹.
¿Hii⁻ na⁻ ga˖ha´ kyah¹ hnäh´, he⁻ja⁻
mo˖so˖ hǫǫh⁻ hnäh´ ju¹dsoo´?
8 Juu¹ he⁻ ga˖tąąyh⁻ hnäh´ na⁻, sa˖
ja¹ kih¹ Dio hi⁻ ga˖tëëh¹ hnäh´.
9 (Hi˖ juu¹ na⁻ la¹ lä˖kǫh´ levadura.)
Jëëh´ “miih⁻ ba´ levadura lęę˖ kąąh¹
dsa⁻ lä˖kąą⁻ kǫǫ⁻ nää¹ tɯ´ką´.”
10 Kyę´ ba´ jnä´ o⁻jǫh˖ dsë⁻ kih¹
Dsa⁻jǫǫh¹ jnän`, go⁻ sa˖ jmeeh¹ ga´
hnäh´ jyoh´ hɯɯ´dsë⁻ lä˖kǫh´ ga´
he⁻ jmee˖ jnä´. Pero dsa⁻ hi⁻
kąh⁻gwëh⁻ hɯɯ´dsë⁻ kyah¹ hnäh´, hi⁻
he´ mi⁻hmaah` kih¹ lä˖jë˖ he⁻ jmeey˖,
sa˖ cha⁻ he⁻ jmee¹ wa´ he⁻ cha⁻ he⁻
he⁻ ląąy¹.
11 Ǫǫhn¹, kǫ⁻lląą´ dsa⁻ jäh´ kin˖
he⁻ kwa˖ ga´ jnä´ juu¹ he⁻ jmee˖ bii¹
ǫǫh˖ jmɨ⁻ngo¹ kih¹ dsa⁻ñɯɯh⁻. Pero
ta⁻jǫǫy¹ ba´. Jëëh´, wa´ra⁻ jäh´ kih¹
ga˖tɯn¹ kwan` juu¹ he⁻ ga˖jǫǫ¹ Jesús
dsoh´ hma⁻cru˜, mo˖so˖ cha⁻ he⁻ kih¹
tǫh˖ wii´ kih¹ dsa˖, hi˖ lä˖ja⁻ mo˖so˖
jmeeh˖ gyih¹ jnä´.
12 He⁻ja⁻ na⁻ jwahn˖, lä˖jëë˖ hi⁻
kąh⁻gwëh⁻ hɯɯ´dsë⁻ kyah¹ hnäh´,
llu¹ ga´ hnäy¹ go⁻te˜ he⁻ kyę⁻ jay¹
jmɨ⁻gyɯɯ˖ la⁻.
13 Ga˖tëëh¹ Dio jne´ ǫǫhn¹, mah¹
dsa´toohn´ na⁻ląą´ jne´. Pero ja˖ kih¹
he⁻ja⁻ na⁻, cha⁻ jwë¹ jnän` jmeen´ wa´
he⁻ cha⁻ he⁻ lä˖ hyoh⁻ dsë⁻ jne´. Wa´
jmeen´ be´ kih¹ dsa⁻kyąąhn´ ba´, kih¹
he⁻ hnää˖ jne´ ǫǫh¹ jne´.
14 Jee´ kih¹ lä˖jë˖ nɯɯh⁻ he⁻ ga˖kwa´
Moisé ya⁻hii¹ kǫǫ⁻ nɯɯh⁻ la⁻: “Wa´
hnaah˖ hnäh´ dsa⁻kyąąh´ hnäh´
lä˖kǫh´ hnaah˖ hñaah¹.”
15 Pero cher´mah¹ kuh⁻hih´ hnäh´
kih¹ dsa⁻kyąąh´ hnäh´ kyąąh´ he⁻
hlëëh´ hnäh´, lęęh⁻ wa´ra⁻ ga˖hęęh˖
hnäh´ lä˖jëë˖ dsa⁻kyąąh´ hnäh´.

Sa˖ jwąh´ Jmɨ⁻lle´ Na⁻jngii¹ kyąąh´ he⁻ ngii˖ jmɨ⁻ngo¹ jnän`

16 He⁻ja⁻ na⁻ jwahn˖. Go⁻tąąh´
hnäh´ lä˖kǫǫ⁻ jǫǫ˖ Jmɨ⁻lle´ kih¹ Dio
kyah¹ hnäh´, lä˖ja⁻ mo˖so˖ jmeeh¹
hnäh´ he⁻ ngii˖ jmɨ⁻ngo¹ kyah¹ hnäh´.
17 Hnǫǫ¹ jmɨ⁻ngo¹ jnän` lä˖jë˖ he⁻ sa˖
sǫǫh˜ kih¹ Jmɨ⁻lle´ hi˖ lä˖jë˖ he⁻ hnǫǫ¹
Jmɨ⁻lle´, sa˖ jęęh¹ kyąąh´ he⁻ ngii˖
jmɨ⁻ngo¹ jnän`. Lä˖tǫ´ ba´ lla⁻dsëë`
he⁻ja⁻ sa˖ kwa˖ jwë¹ jmeeh¹ hnäh´ lä˖
ngii˖ jmɨ⁻ngo¹ kyah¹ hnäh´.
18 Pero cher´mah¹ ga˖nääh´ ba´
hnäh´ lä˖kǫǫ⁻ jǫǫ˖ Jmɨ⁻lle´ kyah¹

hnäh´, mo˭so˭ na¯hnëëh´ ga´ hnäh´
jmeeh' hnäh´ ta´he'ˡ kih'ˡ ley.
19 Jnä´hä´ ba´ la' lä˭jë˭ he¯ hlɨɨh'
he¯ hwëë¯ tuh¯dsëˡ dsa¯ jmɨ¯gyɯɯ˭.
Dsa¯më´ dsa¯ñɯɯh¯ hi¯ kaah˜ hi¯ sa˭
laaˡ kyaaˡ, hi¯ kaah˜ wa´ hi¯ cha¯ hi¯,
hi¯ mi¯sah´ hñɨɨ´ kyaah´ he¯ hlɨɨh', hi¯
jmee˭ lä˭jë˭ he¯ laˡ o¯hih˭.
20 Jmäay˜ jøøh' dio hi¯ na¯laa¯
kaah˜ dsa¯, jmeey˭ ji¯nah´, na¯høøyh´,
hneey¯, lliyh˭, lleey´, teey˜, hi¯ jmee˭
toˡ nääˡ, hi¯ hnaah¯ ma˭la˭ hi¯ tɨh˜
dsëyˡ,
21 hi¯ wɨɨ´ dsëˡ, hi¯ jngɨɨh˭,
lla´heeyh¯, jmeey˭ he¯ lla˭ dsëyˡ jee´
të¯ jmɨɨ´, hi˭ jmee˭ gyihˡ jyoh´ he¯
hlɨɨh'. Ma¯ñeh´ ba´ hnäh´, sa˭ heyhˡ
ya˭jwɨɨˡ kih'ˡ Dio lä˭jëë˭ hi¯ jmee˭
lä˭ja¯, ja¯ba´ lä˭koh´ ga˭jwëëhnˡ
hnäh´ jääˡ.
22 Pero kyaah´ be´ kihˡ Jmɨ¯lle´
Na¯jngɨɨ' ba´ hwëë¯ lä˭jë˭ he¯ la¯: he¯
hnääˡ dsa¯ øøh¯, he¯ jëë¯ dsëˡ dsa¯,
he¯ hii´ tii´ dsëy ', cha¯ o¯jøh˭ dsë¯
kiyhˡ, he¯ tɨh˜ dsëyˡ dsa¯kyaayh´, llu'
dsëyˡ, mi¯teyˡ juu' kiyhˡ,
23 hwaay´, häay˜ hñɨiy´. Ni˭ miih¯
sa˭ ha˭ ley kih'ˡ lä˭jë˭ he¯ la¯.
24 Lä˭jëë˭ hi¯ laaˡ kyaaˡ Cristo Jesús
ma¯beyˡ lä˭jë˭ he¯ ngɨɨ˭ dsëyˡ, lä˭koo¯
he¯ ma¯na¯juuy´ ba´ la' kih'ˡ he¯ hlɨɨh'
he¯ ma´ hee´ dsëyˡ.
25 Naˡ he¯ jiih˭ jne´ kyaah´ be´ kih'ˡ
Jmɨ¯lle´ kih'ˡ Dio, he¯ja¯ jmee˭ biiˡ
jnän` dsa´nøø' jne´ ta˭ cha´në´ lä˭koo¯
jäh´ Jmɨ¯lle´.
26 Ta˭ wa´ jmään´ hñaan' kaah´, sa˭
wa´ llaan´ dsa¯ hnii¯, sa˭ wa´ jmeen´
wɨɨ´ dsë¯ jne´ kyaah´ dsa¯kyaahn´.

6

Hnøøˡ jmee´ jne´ be´ kih'ˡ øøh'ˡ jne´

1 Øøhnˡ, wa´ra¯ ga˭tah´ jaa¯ øøh'ˡ
jne´ kyaah´ he¯ hlɨɨh', hnøøˡ go´chaah`
hnih´, hnäh´ hi¯ tääh´ lä˭koo¯ jøø˭
Jmɨ¯lle´ kih'ˡ. Jmee´ hnäh´ hwaah´
kyaayh´ hi˭ leeh¯ hnäh´, le´ ga¯ che¯
ne´ ja¯ ga˭nääh'ˡ hnäh´ ka¯läh´.
2 Ja¯ kwah¯ hnäh´ be´ kih'ˡ
dsa¯kyaah´ hnäh´ ma´ he¯ chaay¯,
lä˭jwë´ ja¯ mi¯teh` hnäh´ nɯɯh¯ kih'ˡ
Cristo.
3 Cher´mah'ˡ jaa¯ øøh'ˡ jne´ laay´:
“Peer˭ jøøh' jnä´”, mah'ˡ sa˭ cha¯ he¯
laayˡ ni˭ miih¯, he¯ mi¯gaay˭ hñɨɨ´
bih'ˡ ja¯.
4 Lä˭jaa¯ lä˭jaa¯ jne´ hnøøˡ kyen´
kwaat˜ ha¯ lä˭ga˭nøø´ jne´. Cher´mah'ˡ
lii´ jne´ jmee¯ jne´ llu', ja¯ga´ sooh˜
jnän` chaa¯ jne´ llu'. Pero ta˭ wa´ jëë´
jne´ kih' øøh'ˡ jne´, wa´ jëën´ jnän` hñaan
' ba´.
5 Jëëh´, lä˭jaa¯ lä˭jaa¯ jne´, jmeen´
lä˭koh´ te'ˡ teee¯ jne´ jmeen´.
6 Jaa¯ dsa¯ hi¯ ma¯mi¯teee¯ juu' kih'ˡ
Dio hnøøˡ jmeeyˡ be´ kih'ˡ hi¯ ga˭kwa´
juu', kwayˡ miih¯ he¯ cha¯ kiyhˡ.
7 Ta˭ mi¯gaa' hnäh´ hñaahˡ. Sa˭ le´
mi¯kwah¯ jne´ Dio. Jëëh´, ja¯ba´ he¯
jñee¯ jne´, laˡ kwaat˜ choohn´ ka¯läh´.
8 Dsa¯ hi¯ jmee˭ lä˭jë˭ he¯ ngɨɨ˭
jmɨ¯ngoˡ kih'ˡ, hi¯ he´ hee´ ba´, he¯ ja¯
ba´liyh˭. Pero dsa¯ hi¯ jmee˭ lä˭ hnøøˡ
Jmɨ¯lle´ kih'ˡ Dio, he¯ la¯ ba´ liyh˭: he¯
chaay¯ tää´ kyaah´ be´ kih'ˡ Jmɨ¯lle´
kih'ˡ Dio.
9 Sa˭ wa´ hwaan´ he¯ jmee´ jne´ he¯
llu'ˡ. Jëëh´, lloo˜ koo¯ jmɨɨ´ leh˭ jne´
cha¯ga´miih¯ cher´mah'ˡ sa˭ ga˭hwaa´
jne´.
10 Wa´ jmee´ jne´ he¯ llu'ˡ jmah'ˡ kih'ˡ
lä˭jëë˭ dsa¯, na'ˡ lä˭ cha¯ jmɨɨ´. Hi˭
cha¯ga´miih¯ wa´ jmeen´ kih' øøh'ˡ jne´
hi¯ ma¯dsoo´ dsëˡ kih'ˡ Dio.

Ga˭hɨh'ˡ Paa´ juu' kih'ˡ dsa¯ chaa¯ Galacia

11 Jëë` da´ hnäh´ ha¯ koh´ sa˭ kaah´
hwëh´ he¯ ma¯sɨɨnˡ miih¯ kyahˡ hnäh´
kyaah´ goon˭ hñɨin˭.
12 Lä˭jëë˭ dsa¯ hi¯ hnooh¯ ha¯ lä˭
jee´ jäy' llu'ˡ cha´në´ dsa¯kyaayh´, hi¯
he´ na¯ jäh´ jmee˭ biiˡ ɯɯh˭ jmɨ¯ngoˡ
kyahˡ hnäh´. Sa˭ tɨh˜ dsëyˡ juu' he¯
ga˭juuˡ Cristo dsoh´ hma¯cru¯, jëëh´
sa˭ hnøøyˡ jëëyˡ wɨɨ´ kwaat˜ kihˡ he¯
ja¯, he¯ja¯ ba´ ja¯ jmeey˭ lä˭ja¯ kyahˡ
hnäh´.
13 Dsa¯ he´, ma˭ke˭ ga˭wih´ jmɨ¯ngoˡ
kiyh'ˡ, ni˭ lä˭ja¯ sa˭ høøy˭ ley. He¯
hnøøyˡ ɯɯh˭ jmɨ¯ngoˡ kyahˡ hnäh´

mah˫ jmääy˫ hñii˝ kaah´, kih˫ he¯
ma¯laah˫ hnäh˝ dsa¯ kyaay˫.
14 Pero jnä˝, ni˭ miih¯ sa˭ jmään˭
hñiin˭ jøøh˫. Kih˫ he¯ ga˭juu˫
Jesucristo Dsa¯jøøh˫ jnän` dsoh˝
hma¯cru¯, he¯ ja¯ ba´ na¯ jmee˭
chaan¯ llu˫. Ta˭la˭ kih˫ he¯ ga˭juu˫
Jesús, he¯ja¯ lä˭jë˭ he¯ cha¯ hwa˫ la¯
ma¯na¯juu´ ba´ ja¯ kin˭, hi˭ lä˭ja¯
mo˭so˭ cha¯ ga´ he¯ heee˝ dsën˭ kih˫
jmɨ¯gyɯɯ˭ la¯.
15 Sa˭ kyeee˝ ni˭ miih¯ cher´mah˫
ga˭wɨh˝ jmɨ¯ngo˫ jnän` o cher´mah˫ sa˭
ga˭wɨh˝. He¯ ma¯laa˫ jne´ jaa¯ hi¯
hmëë˝ hi¯ ga˭jmää˫ Dio, he¯ ja¯ ba´
kyee˝ jnän`.
16 Lä˭jëë˭ hi¯ høø˭ juu˫ la¯, wa´
hii˝ tii´ kiyh˫ hi˭ wa´ lä¯ñih˝ dsë˫ Dio
kyaayh´. Hi˭ lä˭ja¯ ka¯läh˝ kih˫ dsa¯
Israel, hi¯ laa˫ kyaa˫ Dio.
17 Na˫ ta˭ cha´në´, sa˭ wa´ jmee˝
dsa¯ jwɨɨh` kin˭. Ha¯ koh˝ gwɨh˫
sa˭ kyen´ he¯ ga˭kwa˝ dsa¯ kin˭ he¯
la˫ lii˜ jmeen˭ ko¯jøh˝ kyaah´ Jesús
Dsa¯jøøh˫ jnän`.
18 Øøhn˫, wa´ mi¯jää˫ Jesucristo
Dsa¯jøøh˫ jnän` hnäh˝. Wa´ la˫ lä˭ja¯.

Efesios
Juu' la¯ ga˭sɨɨ´ Paa´ kih' øøh'ˡ jne´ hi¯ chaa¯ Éfeso

1 Jnä´ Paa´ na¯hñaan´ laan' apóstol
kyaa'ˡ Jesucristo, lä˭ hyoh¯ dsëˡ Dio.
Sɨɨn˭ kyahˡ hnäh´ hi¯ na¯jngëë' hi¯
tääh´ jwɨɨ¯ Éfeso, hi˭ mi¯teh` ba´ hnäh´
kihˡ he¯ ma¯laah'ˡ hnäh´ koo¯ kyaah´
Cristo Jesús.
2 Ngɨɨn´ kih' Dio hi¯ laa'ˡ Tää`jnän`hi˭
ngɨɨn´ kih' Jesucristo Dsa¯jøøh' jnän`,
wa´ kway´ he¯ llu'ˡ kyahˡ hnäh´ hi˭ wa´
jmeey´ hii´ tii´ kyah' hnäh´.

Cha¯miih¯ ga˭mi˭jääˡ Dio jne´

3 He¯ ba´ che¯ lluu'ˡ Dio, Jmii¯ Je-
sucristo Dsa¯jøøh' jnän`. Ga˭mi˭jääyˡ
jne´ kyaah´ lä˭jë˭ he¯ kwa˭ Jmɨ¯lle´
Na¯jngɨɨ' he¯ cha¯ gyɨɨh', lä˭llu'ˡ he¯
ma¯laa'ˡ jne´ koo¯ kyaah´ Cristo.
4 Jääˡ ja¯ga´ nøø' jmɨ¯gyɨɨ˭,
ga˭lleeyh¯ jne´ mahˡ lee´ jne´
koo¯ kyaah´ Cristo. He¯ lä˭ja¯
ma¯na¯jngëë' jne´, sa˭ cha¯ na¯hee¯
jne´ ni˭ miih¯. Hi˭ kihˡ he¯ hnääyˡ jne´
cha¯miih¯,
5 he¯ja¯ ga˭jmääyˡ jne´ kwaat˜ lä˭
ma´ to¯në´, lee´ jne´ jooy´ ta˭la˭ kihˡ
Jesucristo. Lä˭ja¯ ga˭lä˭hnøøyˡ hi˭
ga˭tɨhˡ dsëyˡ ka¯läh´.
6 Mahˡ lä˭ja¯ kwa´ jne´ ti´hmaah´
kiyh', kihˡ he¯ llu'ˡ dsëyˡ cha¯miih¯.
Jëëh´, ja˭ kyaah´ hih˭ ga˭mi˭jääyˡ jne´,
he¯ la´ ga˭hñahˡ ba´ jne´ ja¯, ta˭la˭ kihˡ
Jooy´ hi¯ hnääyˡ cha¯miih¯.
7 Hi˭ ta˭la˭ kihˡ jooy´, ga˭laa'ˡ Dio jne´
kyaah´ he¯ ga˭tuu¯ jma¯ kiyhˡ. Mahˡ
lä˭ja¯ ga˭cheyˡ dso´kye¯ jnän` ta˭la˭
kihˡ he¯ llu'ˡ dsëyˡ cha¯miih¯ kyaah´
jne´.
8 He¯ja¯ ga˭jmeey´ ga˭lä˭kyuuh˜
jne´cha¯miih¯ hi˭ ga˭kway´ cha¯miih¯
hɨɨ´dsë¯ llu'ˡ jnän`ka¯läh´.
9 Dio ga˭mi˭jnää¯ jnän` lä˭koo¯
ga˭lä˭hyoh˭ dsëyˡ jmeeyˡ he¯ ma´
na¯hmää´. Hi˭ ma¯na¯la¯ ba´
hɨɨ´dsë¯ kiyhˡ jääˡ, lä˭koo¯ lla˭ dsëyˡ
jmeeyˡ.
10 Lä˭la¯ la'ˡ hɨɨ´dsë¯ kiyhˡ. Wa´ra¯
ga˭dsee'ˡ jmɨɨ´, Dio ba´ tooh˭ goo¯
Cristo lä˭jë˭ go¯te˜ he¯ cha¯ gyɨɨh'
hwaˡ, mahˡ lä˭ja¯ hñii´ bihˡ jmeeyˡ
hih˭.
11 Hi˭ lä˭ja¯ ka¯läh´ hñah˭ jne´
hee¯n¯, lä˭llu'ˡ he¯ ma¯laa'ˡ jne´ koo¯
kyaah´ Cristo. Jëëh´ lä˭ ma´ to¯në´,
Dio ga˭llee¯h¯ jne´ mahˡ lee´ jne´ dsa¯
kyaayˡ, ja¯ba´ lä˭koo¯ ma¯na¯la¯
hɨɨ´dsë¯ kiyhˡ. Hi˭ ma˭ra˭ he¯ dsa¯la´
ba´ lä˭jë˭ lä˭ hyoh¯ dsëyˡ hñiiy´.
12 Lä˭ja¯ kwaˡ dsa¯ ti´hmaah´ kiyh',
hi˭ jmeeyˡ jɨɨh¯ kiyhˡ lä˭llu'ˡ he¯
ma¯laa'ˡ jnääh ' koo¯ kyaayh´, jnääh
' hi¯ laa'ˡ to¯në´ hi¯ kye¯ o¯jøh˭ dsë¯
kihˡ Cristo.
13 Hi˭ lä˭ja¯ hnäh´ ka¯läh´, lä˭
ma´ ga˭nɨɨh¯ hnäh´ ju'dsoo´, ja¯ba´
ju'hmëë´ he¯ lää˜ jne´, ja¯ba´ lä˭ja¯
ga˭hee¯h` hnäh´ kiyhˡ. Ma´ja¯ ga˭laa'ˡ
hnäh´ lee˜ kyaah´ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ '
he¯ ga˭bääh¯ Dio hñii´ kwëëhˡ jne´.
14 He¯ ja¯ na¯ ga˭hñahˡ jne´ to¯në´
mahˡ lii˜ la'ˡ hweh¯ hmooh´ he¯ tee'ˡ
jne´ hee¯n¯, wa´ra¯ ga˭lloo'ˡ jmɨɨ´ lää´
go¯te˜ lä˭jee˭ hi¯ laa'ˡ kyaa'ˡ Dio.
He¯ja¯ kwa´ jne´ ti´hmaah´ kih' Dio,
hi¯ he´ ba´ jøøh'.

Ga˭ngɨɨ´ Paa´ kih' Dio mahˡ kwayˡ be´ kihˡ øøhˡ jne´

15 He¯ja¯ lä˭ ma´ ga˭nuunˡ he¯
ga˭hee¯h` hnäh´ kih' Jesucristo
Dsa¯jøøh' jnän` hi˭ hnaah˭ hnäh´
lä˭jee˭ hi¯ laa'ˡ kyaayˡ,
16 sa˭ ma¯tɨɨnˡ kwan˭ ti´hmaah´ kih'
Dio kwaat˜ kyahˡ hnäh´ jee´ ngɨɨn´
kiyh'.
17 Ngɨɨn´ kih' Dio, Jmii¯ Dsa¯jøøh'
jnän`Jesucristo, he´ ba´ hñii´ Tää`hi¯
jøøh', jwɨɨ˜ jnih´ wa´ kwëëyh ' hnäh´
cha¯ga´miih¯ hɨɨ´dsë¯ llu'ˡ hi˭ wa´
mi¯jnääy¯ kyahˡ hnäh´ ha¯ lä˭ jee´
lä˭kyuuh˭ hnih´ cha¯ga´miih¯.
18 Hi˭ ngɨɨn´ kih' Dio, wa´ nä¯
hɨɨ´dsë¯ kyahˡ hnäh´ mahˡ lä˭ngëëh´
hnäh´ ha¯ lä˭ la'ˡ he¯ jøø´ jne´ kiyh'
ha¯ jee´ ga˭tëëhˡ Dio jne´. Hnoonˡ

lä˗ngëëh˝ hnäh˝ ha˜ kọh˝ na´hñaah˩ sa˗ la˩ hẹẹ˜ hị˜ lạạ˩ kyạạy˩.
19 Hi˗ hnoon˩ lä˗ngëëh˝ hnäh˝ ha˜ kọh˝ sa˗ cha˜ be˝ kih˩ Dio he˜ jøø˗ jnän` hị˜ ma˜dsoo˝ dsë˩ kiyh˩. Jëëh˝, be˝ ja˜, la˩ ja˜ba´ be˝ kiyh˩
20 he˜ ga˗mi˗jịịh` Cristo mah˩ ga˗llạạy˩ jwoo˩ ra˜llụụ˩ kiyh˩ jee´ gyay˩.
21 Lạạy˩ jøøh˩ ga´ lä˗kọh˝ ga´ jñah˝ hị˜ tạạh´ gyɯɯh˩ hi˗ jøøh˩ ga´ kih˩ jee´ lä˗jẹẹ˗ hị˜ hä´ goo˜ miih˜ ta´ jee´ oo˗, wa´ hị˜ cha˜ hị˜ hị˜ lạạ˩ ta´. Hi˗ kih˩ jee´ lä˗jẹẹ˗, sa˗ chạạ˜ hị˜ kyẹ˜ jmɨɨ˜ lä˗kọh˝ jmɨɨ˜ kih˩ Cristo. Ja˗ ma˗la˗ jmɨɨ´ na˩ lạạy˩ jøøyh˩, lä˗ ma˜lạạy˩ ja˜ba´ jøøyh˩ lä˗kyẹ˜ jmɨ˜gyɯɯ˗ he˜ na˩ ga´ lä˗jnä˝.
22 Ga˗lä˗jë˗ ba´ he˜ cha˜ ga˗lla˝ Dio hɯɯ´ tɨɨy´. Hi˗ ga˗llạạy˩ Cristo mah˩ kạy˩ në´ kih˩ jee´ lä˗jẹẹ˗ hị˜ na´jnää˝ gwah˗ kiyh˩ hi˗ lä˗ja˜ kạy˩ në´ kih˩ jee´ lä˗jë˗ he˜ ga´ cha˜.
23 Jee´ lä˗jẹẹ˗ dsa˜ kyạạy˩, lạạy˩ lä˗kọọ˜ jmɨ˜ngo˩ kiyh˩. Kyạạh´ gwah˗ ma˜na˜hñaay˩ hñiiy˝ hi˗ kyạạh´ hñiiy˝ ka˜läh˝ ma˜na˜hñaa˩ lä˗jë˗ he˜ ga´ cha˜.

2

Kih˩ he˜ llu˩ dsë˩ Dio he˜ja˜ ba´ ga˗läạy˩ jne´

1 Jạạ˩ ba´ ma´ na˜jụụh´ hnäh˝ kwạạt˜ kih˩ dso´kye˜ he˜ ma´ jmeeh˜ hnäh˝,
2 hi˗ ma´ tạạh´ hnäh˝ lä˗kọọ˜ dsa˜ jmɨ˜gyɯɯ˗ ta˗jmah˩. Ma´ jmeeh˜ hnäh˝ he˩ kih˩ jmɨ˜lle˝ hlɨɨh˩ hị˜ jmạạ˜ hñiiy˝ jøøh˩ jee´ lle˝. Hị˜ he˝ na˜ kwa˗ be˝ kih˩ hị˜ chạạh˜ kyạạh´ Dio.
3 Hi˗ ja˜ba´ lä˗ja˜ ga˗jmee´ jnääh˩ jạạ˩, ma´ jmee´ jnääh˩ lä˗jë˗ he˜ ngɨɨ˗ jmɨ˜ngo˩ kyạạ˩ jnääh˩, hi˗ ma´ tøøh´ jnääh˩ lä˗ hyoh˜ dsë˜ jnääh˩ hñaa˩ jnääh˩ hi˗ ma´ tøøh´ jnääh˩ lä˗kọọ˜ ma´ la˩ hɯɯ´dsë˜ kyạạ˩ jnääh˩. Hi˗ lä˗kọọ˜ ya˜nøø˩ jnääh˩ jmɨ˜gyɯɯ˗ la˜, ma´ jøø˗ dso´jwɨɨ˝ kyạạ˩ jnääh˩, ja˜ba´ lä˗kọọ˜ la˩ kih˩ lä˗jẹẹ˗ dsa˜ jmɨ˜gyɯɯ˗.
4 Peer˗ ga˗lä˗hnää˩ Dio jne´ cha˜miih˜, hi˗ lä˗ja˜ ga˗lä˗ñih˝ dsëy˩ jne´ ka˜läh˝.
5 Hi˗ ma˗ke˗ ma´ tøøh´ jne´ na˜jụụ´ jne´ kyạạh´ dso´kye˜, pero Dio ga˗jmee˝ chạạ˜ jne´ kọ˜jøh˝ kyạạh´ Cristo. Kih˩ he˜ llu˩ dsë˩ Dio, he˜ja˜ ba´ ma˜na˜lạạ´ jne´.
6 Hi˗ ga˗mi˗jịịh` Dio jne´ kọ˜jøh˝ kyạạh´ Cristo Jesús hi˗ ga˗llạạy˩ jne´ kọ˜jøh˝ kyạạyh´ gyɯɯh˩.
7 Lä˗ja˜ ga˗jmee˝ Dio mah˩ mi˜jnääy˗ jmɨ˜gyɯɯ˗ he˜ na˩ ga´ lä˗jnä˝, ha˜ kọh˝ sa˗ llu˩ dsëy˩ kyạạh´ jne´, jëëh˝ cha˜miih˜ ma˜kwëëyh˩ jne´ kọ˜jøh˝ kyạạh´ Cristo Jesús.
8 La´ ga˗hñah˩ ba´ jne´ kih˩ Dio he˜ ma˜na˜lạạ´ jne´ ta˗la˗ kih˩ he˜ ma˜dsoo˝ dsë˜ jne´ kih˩ Jesús. Hi˗ ja˗ he˜ gwa˝ jnän` hñaan˩ he˜ ma˜dsoo˝ dsë˜ jne´. He˜ la´ ga˗kwa˝ ba´ Dio ja˜.
9 Hi˗ he˜ ma˜na˜lạạ´ jne´, ja˗ kih˩ he˜ ma˜jmee´ jne´ he˜ llu˩. Heh˩ lä˗ja˜ ni˗ jạạ˜ sa˗ le˝ jmää˩ hñii˝ jøøh˩.
10 Lä˗llu˩ he˜ ma˜lạạ˩ jne´ kọọ˜ kyạạh´ Cristo Jesús, Dio ga˗jmạạy˩ jne´ lä˗kọọ˜ jạạ˜ hị˜ hmëë˝ mah˩ jmee´ jne´ lä˗jë˗ ta´ he˜ ma˜na˜jạạ˝ jnän`.
11 Mi˜dsooh˜ hoh˝ hnäh˝ ha˜ lä˗ ma˜la˩ kyah˩ hnäh˝ jạạ˩, sa˗ lạạh˩ hnäh˝ dsa˜ judiu. He˜ja˜ dsa˜ judiu ga˗mi˗chẹẹy˜ hnäh˝: “Dsa˜ hị˜ sa˗ ga˗wẹh˝.” Hi˗ judiu ga˗mi˗chẹẹy˜ hñiiy˝: “Dsa˜ hị˜ ga˗wịh˝ jmɨ˜ngo˩ kih˩.” He˜ ja˜ jmeey˗ në´ jmɨ˜ngo˩ kih˩ dsa˜ñɯɯh˜ (mah˩ lạạy˩ lii˜ he˜ jmeey˗ he˩ kih˩ Dio).
12 Jạạ˩, sa˗ ma˜lạạh˩ hnäh˝ kyạạh´ Cristo, sa˗ ma˜lạạh˩ hnäh˝ dsa˜goo˩ Israel, ni˗ sa˗ ma´ la˩ kyah˩ hnäh˝ hmooh´ he˜ ga˗bạạh˜ Dio hñii˝ kyạạh´ dsa˜ he˝, sa˗ ma´ chạạ˜ hnäh˝ kyạạh´ o˜jøh˗ dsë˜ jmɨ˜gyɯɯ˗ la˜, hị˜ ma´ na˜hẹẹ˩ ba´ hnäh˝ kih˩ Dio.
13 Pero na˩ he˜ kyạạh´ hnäh˝ Cristo Jesús, mo˗so˗ tạạh´ hnäh˝ ɯɯ˝ kih˩ Dio lä˗kọọ˜ ma´ tạạh´ hnäh˝ jạạ˩. Lä˗kọọ˜ he˜ tạạh´ hnäh˝ jạh˗ ba´, lä˗llu˩ he˜ ga˗tụụ˜ jma˜ Cristo dsoh˝ hma˜cru˜.
14 Hñii˝ ba´ Cristo ga˗jmee˝ hii˝ tii´

jnän` kyąąh´ dsa¯kyąąhn´. Ga˖jmąąy˞ kǫǫ¯ ba´ jee´ lä˖tǫ´ nää˞ dsa¯. Ga˖jmeey´ ta˖ koo´ he¯ ma´ na¯hąąyh´ dsa¯kyąąyh´ he¯ la˞ lä˖kǫǫ¯ na´hyah¯ he¯ ma´ jmee˖ jwɨɨh` kiyh˞.

15 Lä˖ ma´ ga˖jǫǫ˞ jmɨ¯ngo˞ kih˞ Cristo, ga˖mi˖lląąy¯ ley kih˞ Moisé hi˖ lä˖jë˖ nǫǫh¯ he¯ ma´ jmee˖ bii˞ ma´ høø˞ dsa¯gooy˞. Lä˖ja¯ ga˖jmąąy˞ jąą¯ dsa¯ hmëë´ kyąąh´ lä˖tǫ´ nää˞ dsa¯ hi¯ ma´ tąąh´ jąą˞. Ga˖ląąy˞ kǫǫ¯ nää˞ dsa¯ kyąąyh´ hñiiy´. Lä˖ja¯ ba´ ga˖jmeey´, ga˖hɨɨ´ tii´ kih˞ dsa˖.

16 Ga˖jii̲h˞ juu˞ he¯ la˞ jnän` kyąąh´ Dio, hi˖ lä˖ja¯ ga˖jmąąy˞ kǫǫ¯ nää˞ ba´ hi¯ ma´ ląą˞ tǫ˞ nää˞. Ma´ ga˖jǫǫy˞ dsoh´ hma¯cru¯, ga˖dsąą˞ he¯ ma´ cha¯ hnii¯.

17 Ja˞ Cristo kway˖ ju˞hmëë´ kyah˞ hnäh´ hi¯ tąąh´ ǫǫ´, jäyh´ jmeey˞ hɨɨ˞ tii´ kyah˞ hnäh´ hi˖ lä˖ja¯ ka¯läh´ kyąą˞ jnääh˞ hi¯ tąąh´ jąh˖.

18 Kyąąh´ Cristo, lä˖tǫ´ nää˞ jne´ ma¯cha¯ jwë˞ jnän` he¯ ya˖jąh˖ jne´ jee´ gya˞ Tää` jnän` ta˖la˖ kih˞ ja¯ba´ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ˞.

19 He¯ja¯ mo˖so˖ ląąh˞ hnäh´ lä˖kǫǫ¯ dsa¯ hi¯ chąą¯ ǫǫ´, ni˖ mo˖so˖ ląąh˞ hnäh´ lä˖kǫǫ¯ dsa¯ hi¯ tąąh´ hwa˞ kih˞ jñah´. Ma¯ląąh˞ hnäh´ dsa¯goo˞ hi¯ na¯jngëë˞ kyąą˞ Dio, hi˖ ma¯ląąh˞ hnäh´ kǫǫ¯ kyąąh´ øøh˞ jne´ hi¯ ma¯tąąh´ kyąąh´ Dio.

20 Ląąh˞ hnäh´ lä˖kǫǫ¯ mɨ˞kǫǫ´ he¯ ngoo˞ soo¯ në´ ma¯tɨɨ´ na´hyah¯ he¯ ga˖chih´ apóstole kyąąh´ hi¯ ma´ ngëë˜ juu˞ kih˞ Dio. Hi˖ hñiiˊ Jesucristo ląą˞ lä˖kǫǫ¯ to¯në´ mɨ´kǫǫ´ he¯ kye¯ kiih` tɨɨ´ na´hyah¯ ja¯.

21 Kyąąh´ Cristo na¯ku¯ na¯chąh´ jne´, ląą˞ jne´ lä˖kǫǫ¯ hne˞ he¯ ngoo˞ ga˖hñaa¯ lä˖jii̲h˞ të˞ kǫǫ¯ gwah˖ na¯jngɨɨ˞ ta˖la˖ kih˞ Dsa¯jøøh˞ jnän`.

22 Hi˖ hnäh´ ka¯läh´, na¯ku¯ na¯chąh´ hnäh´ kyąąyh´, lä˖ja¯ ląąh˞ hnäh´ lä˖kǫǫ¯ hne˞ jee´ gya˞ Dio ta˖la˖ kih˞ Jmɨ¯lle´ kiyh˞.

3

Paa´ ba´ na¯hñąą´ kway˞ ju˞hmëë´ kih˞ hi¯ sa˖ ląą˞ judiu

1 Kih˞ he¯ja¯, jnä´ Paa´ hąąn´ neh˖ñe˞ kwąąt˜ kih˞ Cristo Jesús lä˖llu˞ he¯ ga˖kwan˞ juu˞ kiyh˞ kyah˞ hnäh´ hi¯ sa˖ ląą˞ judiu.

2 Ma¯ñeh´ ba´ hnäh´ ląąn˖, ha¯ lä˖ la˞ ta´ he¯ hä´ goon˖. He¯ llu˞ dsë˞ Dio kyąąh´ jnä´, he¯ja¯ ga˖hñąąy˞ jnä´ mah˞ kwan` juu˞ kiyh˞ kyah˞ hnäh´.

3 Ga˖mi˖jnääy¯ kin˖ juu˞ kiyh˞, he¯ ma´ na¯hmää´ jąą˞, ja¯ba´ lä˖kǫǫ¯ juu˞ he¯ ma¯sɨɨn˞ miih¯ kyah˞ hnäh´.

4 Wa´ra¯ ga˖heh¯ hnäh´ juu˞ la¯, lä˖ngëëh´ hnäh´ kwee¯ lä˖kǫh´ ga˖lä˖ngëën´ kih˞ Cristo he¯ ma´ na¯hmää´ jąą˞.

5 Sa˖ ga˖mi˖jnää¯ Dio juu˞ la¯ kih˞ hi¯ ma´ tąąh´ llo´joo˞, pero na˞ ga˖mi˖jnääy¯ kyąąh´ Jmɨ¯lle´ kiyh˞ mah˞ lä˖ngëë´ lä˖jëë˖ apóstole kyąąy˞ kyąąh´ lä˖jëë˖ hi¯ ngëë˜ juu˞ kiyh˞.

6 He¯ la¯ na¯ juu˞ he¯ ma´ na¯hmää´: Ta˖la˖ kih˞ ju˞hmëë´ kih˞ Cristo, hi¯ sa˖ ląą˞ judiu lëë´ kǫǫ¯ nää˞ ba´ kyąąh´ hi¯ ląą˞ judiu. Kǫ¯jøh´ ba´ hyoyh˖ he¯ kwa˞ Dio, hi˖ kǫ¯jøh´ ba´ tëëy˞ he¯ ga˖bąąh¯ Dio hñiiˊ kwa˞ ta˖la˖ kih˞ Cristo.

7 Kih˞ he¯ llu˞ dsë˞ Dio, he¯ la´ ga˖hyoh˞ ba´ jnä´ be´ kiyh˞ he¯ na¯hñąąn´ jmeen˖ ta´ kwan˖ juu˞ la¯.

8 Ma˖ke˖ mäh˞ ga´ jnä´ kih˞ jee´ lä˖jëë˖ dsa¯ hi¯ ląą˞ kyąą˞ Dio, he¯ la´ ga˖kwa´ ba´ Dio ta´ la¯ he¯ kwan˖ ju˞hmëë´ kih˞ hi¯ sa˖ ląą˞ judiu, jwɨɨ˜ jnih´, cha¯miih¯ mi¯jąą˞ Dio jne´ ta˖la˖ kih˞ Cristo. Ni˖ sa˖ lä˖këh´ jne´ jmɨɨ´ lä˖ngëë´ jne´ ha¯ kǫh´ mi¯jąąy˞ jne´.

9 Jëë¯ go¯te˜ jwɨɨn˜ lä˖jëë˖ dsa¯, ha¯ lä˖ la˞ he¯ mi¯jąą˞ Dio jne´, jëëh´ lä˖jii̲h˞ ma´ ga˖nøø˞ jmɨ¯gyǫǫ˖ sa˖ ma´ kyǫǫh˜ dsa¯ ha¯ lä˖ la˞ hǫǫ´dsë¯ kih˞ Dio, hi¯ ga˖jmee´ ga˖lä˖jë˖ he¯ cha¯.

10 Lä˖kǫǫ¯ jmee˖ Dio jmɨɨ´ na˞, he¯ kyah´jäy˖ jne´ hi¯ ląą˞ gwah˖ kiyh˞, lä˖jwë´ ja¯ mi¯jnääy˖ kih˞ lä˖jëë˖ hi¯ hä´ goo¯ ta´ gyǫǫh˞ jmɨ¯gyǫǫ˖ ha¯ kǫh´ hǫǫ´dsë¯ llu˞ sa˖ cha¯ kiyh˞.

11 Jmeey˖ ja¯ba´ lä˖kǫh´ ga˖lla´ dsëy˞ jmeey˞ lä˖ ma´ to¯në´ ta˖la˖ kih˞ Cristo

Jesús Dsa⁻jøøh' jnän`.
12 He⁻ ma⁻laa'ˡ jne´ koo⁻ kyaah´
Jesús, hi˗ he⁻ ma⁻dsoo˝ dsë⁻ jne´ kiyh',
he⁻ja⁻ ma´ cha⁻ jwë' jnän` he⁻ ya˗jäh˗
jne´ kih' Dio, jëëh˝ ma⁻cha⁻ ba´ o⁻jøh˗
dsë⁻ jnän` kyaayh´.
13 He⁻ja⁻ jwëëhn˜ hnäh˝, ta˗ jeh˗
hoh˝ hnäh˝ kih'ˡ he⁻ jëën˜ wii˝ lä˗llu'ˡ
he⁻ kwan˗ juu' kiyh'ˡ. He⁻ llu'ˡ kyah'ˡ
hnäh˝ ba´ na⁻.
14 He⁻ja⁻ juuhn´ jnën˗ cha´në´ Tää`
kyaa' Jesucristo Dsa⁻jøøh' jnän`, mah'ˡ
chuun˝ kyaayh´.
15 Kih'ˡ hi⁻ he˝ na⁻, na´jnää˝ lä˗jëë˗
hi⁻ tääh´ gyuuh' lä˗kye⁻ hi⁻ tääh´ hwa'
la⁻.
16 Jih´koh˝ sa˗ lla˗ he⁻ cha⁻ ya˗jwii'ˡ
kih'ˡ Dio he⁻ kwëëyh˜ jne´, he⁻ja⁻
ngiin´ kiyh' kyah'ˡ hnäh˝, wa´ kway˝
be˝ kih'ˡ jmi⁻lle˝ kyah'ˡ hnäh˝ kyaah´
Jmi⁻lle˝ Na⁻jngii' kiyh'ˡ.
17 Hi˗ ngiin´ kih' Dio kyah'ˡ hnäh˝,
wa´ hää´ tää˝ Cristo neh˗ tuh⁻hoh˝
hnäh˝ kyaah´ he⁻ dsoo˝ hoh˝ hnäh˝.
Hi˗ lä˗kaa⁻ tuh⁻hoh˝ hnäh˝ kye⁻
hnäh˝ ya´jøø⁻ he⁻ hnääy'ˡ hnäh˝.
18 Mah'ˡ lä˗ngëëh˝ hnäh˝ kyaah´
lä˗jëë˗ øøh'ˡ jne´ ha⁻ lä˗ cha⁻miih⁻
hnää'ˡ Cristo jne´. Ma˗ra˗ ju'dsoo˝
jwahn˗, ja˗ kyaah´ hih˗ hnääy'ˡ jne´.
19 Sa˗ lä˗këh´ jne´ jmii´ lä˗ngëë˝ jne´
ha⁻ koh˝ sa˗ hnääy'ˡ jne´ pero ngiin´
kih' Dio kyah'ˡ hnäh˝ mah'ˡ lä˗ngëëh˝
hnäh˝ cha⁻ga´miih⁻, mah'ˡ lä˗ja⁻ wa´
cha⁻ kyah'ˡ hnäh˝ lä˗jë˗ go⁻te˜ he⁻
kwa˗ Dio.
20 Ti´hmaah´ Dio hi⁻ lih˗ jmee'ˡ
lä˗jë˗ go⁻te'. Hi˗ cha⁻ga´miih⁻ jmeey'ˡ
lä˗koh˝ ga´ he⁻ ngii´ jne´ kiyh'. Ni˗ sa˗
lloo˜ huu´dsë⁻ jnän` ha⁻ koh˝ be˝ sa˗
kway'ˡ jnän`.
21 Lä˗ja⁻ wa´ la' juuh⁻ kiyh'ˡ ga˗lä˗jë˗
joh˝ jmii´ cha⁻, ta˗la˗ kih'ˡ gwah˗ hi˗
ta˗la˗ kih'ˡ Cristo Jesús. Wa´ la' lä˗ja⁻.

4

Jmi⁻lle˝ Na⁻jngii' jmee˗ he⁻ laa'ˡ jne´ koo⁻ ba´ jee´ lä˗jëë˗

1 Jnä˝ hään´ neh˗ñe' kwaat˜ kih'ˡ
Dsa⁻jøøh' jnän`, he⁻ja⁻ chuun˝ kyaah´
hnäh˝, go⁻taah´ hnäh˝ kwee⁻ lä˗koo⁻
lle` kih' jmeeh' hnäh˝, na'ˡ he⁻
ma⁻tëëh˗ Dio hnäh˝ mah'ˡ leeh˝ hnäh˝
kyaay'ˡ.
2 Ta˗ jmää˗ hnäh˝ hñaah'ˡ kaah´,
jmee´ hnäh˝ hwaah´ ba´. Jmee´ hnäh˝
jøh⁻ hoh˝ hi˗ hnøø'ˡ kwëëh'ˡ hoh˝ hnäh˝
kyaah´ dsa⁻kyaah´ hnäh˝ lä˗llu'ˡ he⁻
hnaah˗ hnih˝.
3 Kwa´ hnäh˝ be˝ wa´ la' koo⁻ nëë'
ba´ huu´dsë⁻ kyah'ˡ hnäh˝ lä˗jëë˗ hnäh˝,
kyaah´ be˝ kih'ˡ Jmi⁻lle˝ Na⁻jngii', hi˗
ta˗la˗ kih'ˡ he⁻ ma⁻hii˝ tii´ kyah' hnäh˝.
4 Koo⁻ ba´ laa' jne´ lä˗jëë˗ jne´ kih'
Dio, koo⁻ ba´ Jmi⁻lle˝ Na⁻jngii', hi˗
ja⁻ba´ lä˗ja⁻ ga˗tëëh'ˡ Dio jne´ mah'ˡ
lä˗cha⁻ koo⁻ ba´ o⁻jøh˗ dsë⁻ jnän`.
5 Jaa⁻ ba´ Dsa⁻jøøh' jnän`, koo⁻ ba´
he⁻ dsoo˝ dsë⁻ jne´, koo⁻ ba´ he⁻ saa˗
jne´ jmii⁻,
6 jaa⁻ ba´ Dio chaa⁻, hi⁻ laa'ˡ Tää`
kyaa' lä˗jëë˗. Hi⁻ he˝ na⁻ kye⁻ në´ kih'
jee´ lä˗jëë˗, hi⁻ he˝ hi⁻ kyah´jä˗ lä˗jëë˗
dsa⁻, hi˗ hääy´ jee´ kih' lä˗jëë˗.
7 Lä˗jaa⁻ lä˗jaa⁻ jne´ ma⁻hñah˜ jne´
he⁻ la´ ga˗kwa´ Cristo, lä˗ hyoh⁻ dsëy'ˡ
hñiiy´.
8 He⁻ja⁻ cha⁻ jee´ na⁻sii⁻ juu' kih'ˡ
Dio he⁻ jäh˝ lä˗la⁻:
Lä˗ ma´ ga˗sayh' ta˗ gyuuh', ga˗tëëy⁻
lä˗jëë˗ hi⁻ ga˗lëëyh˗ jee´ hnii⁻,
mah'ˡ dsa⁻ kyaay'ˡ ga˗kwëëyh'ˡ he⁻
cha⁻ kiyh'ˡ.
9 Heh'ˡ he⁻ ga˗sah' Cristo ta˗ gyuuh',
he⁻ ja⁻ hnøø'ˡ jäh˗, jää'ˡ ga´ ga˗jñaay'ˡ ta˗
hwa'ˡ ga´ miih⁻ kih'ˡ hwa'ˡ la⁻.
10 Hi⁻ ga˗jñaa'ˡ he˝, he˝ ba´ hi⁻
he˝ ga˗sah' ta˗ gyuuh' lä˗ ga˗të˝ jee´
ga˗dsaa'ˡ go⁻te˜ mah'ˡ leey˝ jøøh' kih'ˡ
lä˗jë˗ ba´.
11 Hi⁻ he˝ ga˗kwa˝ ta´ kih' dsa⁻
kyaay'ˡ. Ga˗hñaay'ˡ ko⁻llaa´ dsa⁻ mah'ˡ
leey˝ apóstole, hi˗ ko⁻llaa´ ga˗hñaay'ˡ
ngëë'ˡ juu' kiyh'ˡ, hi˗ ko⁻llaa´ ga˗hñaay'ˡ
mah'ˡ dsa⁻nääy'ˡ jee´ jyoh˝ dsa⁻kay˗
ju'hmëë˝. Hi˗ ko⁻llaa´ ga˗hñaay'ˡ hi⁻
hää'ˡ dsa⁻ kyaay'ˡ hi˗ leey˝ ta⁻jwoh'ˡ.
12 Ga˗tooyh⁻ gooy⁻ ta´ ja⁻ mah'ˡ
mi⁻tëëy˗ dsa⁻ kyaa'ˡ Dio ha⁻ lä˗ jmeey'ˡ
ta´he'ˡ kih'ˡ dsa⁻kyaayh´. Lä˗jwë˝ ja⁻

ga˭nääˬ bihˬ ta˭ cha´në´ lä˭jëë˭ hi˜ laaˬ
kyaaˬ Cristo,
13 lä˭jiihˬ lloo˜ jmii´ le´ koo˜ ba´
hww´dsë˜ kihˬ jee´ lä˭jëë˭ jne´ hi˜
ma˜dsoo´ dsëˬ kiyhˬ. Ma´ja˜ ga´
lä˭kyuu˭ jne´ ha˜ lä˭ laaˬ Joo´ Dio.
Ja˜ga´ na˭ lee´ jne´ lä˭koo˜ jaa˜ dsa˜
ma˜joohˬ lä˭koh´ laaˬ hñii´ Cristo.
14 Lä˭ja˜ mo˭so˭ lee´ jne´ lä˭koo˜
jaa˜ chih˜ hi˜ sa˭ kwa˭ ta´ mi˜gaay˭
kyaah´ wa´ he˜ cha˜ he˜ juuˬ he˜
nuuy˜. Goo˜ laˬ jnän` dsa˜nääˬ dsa˜
hi˜ lih˭ mi˜gaa˭ jne´ taayh˜ jne´ jwë´
hliiˬ, kihˬ he˜ kywwyh˜ cha˜miih˜
may˜.
15 Lla˜ he˜ ja˜, hnooˬ dsa´tooh´ jne´
kyaah´ juˬdsoo´ jmahˬ ba´ hi˭ hnää˭
jne´ ooˬ jne´. Lä˭ja˜ ba´ dsa´nooˬ jne´
ta˭ cha´në´ kyaah´ lä˭jë˭ he˜ jmee˜
jne´ lä˭jiihˬ lee´ jne´ lä˭koo˜ laaˬ hñii´
Cristo, hi˜ kye˜ në´ jnän`.
16 Lä˭jëë˭ jne´ na˜ku˜ na˜chah´ jne´
kyaah´ Cristo kihˬ he˜ laaˬ jne´ koo˜
ba´ kyaayh´. Hi˭ ngooˬ ba´ lä˭ja˜,
kwa˜ jne´ be´ kihˬ lä˭jaa˜ lä˭jaa˜ ooˬ
jne´ lä˭koh´ laˬ ta´ he˜ ma˜hñah˜ jne´
jmeen´. Lä˭ja˜, ga˭lä˭jëë˭ jne´ tëëˬ
jne´ be´ mahˬ dsa´nooˬ jne´ ta˭ cha´në´
kyaah´ he˜ hnää˭ jne´ oohˬnˬ.

Ta˭la˭ kihˬ Cristo ma˜laaˬ jne´ lä˭koo˜ jaa˜ hi˜ hmëë´ ba´

17 He˜ja˜ jwëëhn˜ hnäh´ juuˬ la˜
hi˭ kihˬ he˜ kyaahn´ Cristo, jmee˭ biiˬ
jwahn˭. Mo˭to˭ jmee˜ hnäh´ lä˭koo˜
taah´ lä˭jëë˭ hi˜ sa˭ ma˜heeh˜ kihˬ
Dio. Sa˭ jmääˬ ni˭ miih˜ lä˭koo˜ laˬ
hww´dsë˜ kiyhˬ.
18 Lä˭koh´ he˜ na˜jlë˜ hww´dsë˜
kiyhˬ, uu´ go˜te˜ ba´ taayh´ kihˬ Dio.
Hweh˜ dsëyˬ he˜ja˜ sa˭ ngëëy´ ni˭
koo˜ ni˭ jyoh´.
19 Sa˭ liiyhˬ he˜ jmeey˭ he˜ja˜
ga˭ngëëyˬ hñiiy´ jmeeyˬ lä˭jë˭ he˜
ngii˭ jmi˜ngoˬ kiyhˬ, lä˭jiihˬ hee´
dsëyˬ jmeeyˬ he˜ ga´ jyoh´ he˜ hliiˬ
cha˜ga´miih˜.
20 Pero sa˭ ga˭lä˭tëëh˭ hnäh´ lä˭na˜
kihˬ Cristo.
21 ¿Jaˬ ma˜nwwh˜ ba´ hnäh´ ha˜ lä˭
juuˬ he˜ ga˭kway´? Ma˜lä˜tëëh˭ ba´
hnäh´ lä˭koo˜ laˬ juˬdsoo´ kihˬ Jesús.
22 Hnooˬ twhˬ hnäh´ jwë´ hliiˬ jee´
ma´ taah´ hnäh´ jaaˬ. He˜ hee˜ jne´ ba´
jwëˬ ja˜, mi˜gaa˭ jne´ kyaah´ lä˭jë˭ he˜
hee´ dsë˜ jne´.
23 Hi˭ hnooˬ lä˭siiˬ hww´dsë˜ kyahˬ
hnäh´, wa´ laˬ koo˜ ba´ hww´dsë˜ he˜
hmëë´ go˜te˜.
24 Hnooˬ lä˭sëëhˬ hnäh´ go˜te˜, wa´
laahˬ hnäh´ lä˭koo˜ jaa˜ hi˜ hmëë´ ba´
lä˭koo˜ laaˬ hñii´ Dio. Lä˭ja˜ hnooˬ
lluuhˬ hnäh´ hi˭ na˜jngëëhˬ hnäh´ lä˭
hnooˬ kihˬ juˬdsoo´.
25 He˜ja˜ jwahn˭, sa˭ wa´ ta˜juuhˬ
hnäh´, hlëëh´ hnäh´ ooˬ hnäh´ kyaah´
juˬdsoo´ ba´. Jëëh´ ma˜laaˬ jne´ jaa˜ ba´
jee´ lä˭jëë˭ jne´.
26 Wa´ra˜ ga˭lä˭llee´ hnäh´, ta˭ kwa˜
hnäh´ jwëˬ le´ jwwh˜. Mi˜llaaˬ hnäh´
juuˬ na˜, naˬ sa˭ ga´ ma˜dsaaˬ jmii´.
27 Lä˭ja˜ ta˭ kwa˜ hnäh´ jwëˬ kaahˬ
hi˜sa˭lluˬ hnäh´.
28 Hi˜ hii˜ kihˬ dsa˭, mo˭so˭ wa´
jmee´ gyihˬ. Hnooˬ jmeeyˬ ta´ lä˭lle`
kiyhˬ mahˬ lä˭cha˜ kiyhˬ he˜ kyaah´
jmeeyˬ be´ kihˬ hi˜ lla˜kyaaˬ.
29 Ta˭ wa´ hwëë˜ hooh´ hnäh´ juuˬ
he˜ toh˜ wii´. Lla´ hnäh´ juuˬ he˜ kwa˭
be´ kihˬ dsa˜ ba´, mahˬ ja˜ toh˭ lluˬ kihˬ
lä˭jëë˭ hi˜ nuu˜.
30 Ta˭ jmee˜ hnäh´ meeh˜ dsëˬ
Jmi˜lle´ Na˜jngiiˬ kihˬ Dio. Jëëh´ hi˜
he´ na˜ ga˭jmee´ lee˜ hnäh´ mahˬ
lä˭ja˜ laah´ hnäh´ wa´ra˜ ga˭llooˬ jmii´.
31 Cheˬ lä˭jë˭ he˜ hä´ tuh˜hoh´
hnäh´, he˜ llee´ hnäh´, he˜ ya˜jëëˬ
hoh´ hnäh´, he˜ tooh´ hnäh´ mii´, he˜
hlëëh´ hnäh´ wii´ kihˬ dsa˭, he˜ hñaa˜
hoh´ hnäh´ kyaah´ dsa˭.
32 Jmee´ hnäh´ lluˬ hoh´ hnäh´,
wa´ lä˜ñih´ hoh´ hnäh´, kiiˬ hnäh´
hoh´ kyaah´ dsa˜kyaah´ hnäh´, ja˜ba´
lä˭koo˜ ga˭kooˬ Dio dsëˬ kyaah´ jne´
ta˭la˭ kihˬ Cristo.

5

Lä˭jëë˭ hi˜ taah´ jee´ jnä´ wa´je˜, mo˭so˭ cha˜ he˜ kihˬ dsa˜taayh` jee´

na⁻hǫǫ⁻

1 Ja⁻ jmeeh⁻ hnäh´ ja⁻ba´ lä⁺kǫǫ⁻
jmee⁺ hñii´ Dio, lä⁺llu¹ he⁻ laah¹ hnäh´
jǫǫy´ hi⁻ hnääy¹ cha⁻miih⁻.
2 Go⁻taah´ hnäh´ hnaah⁺ hnäh´
dsa⁻, ja⁻ba´ lä⁺kǫǫ⁻ hnää¹ Cristo jne´,
hi⁻ ga⁺ngëë¹ hñii´ ga⁺juu¹ kwaat˜
jnän`. He⁻ ga⁺kwaay¹ hñiiy´ ja⁻, la¹
lä⁺kǫǫ⁻ he⁻ ga⁺kwëëyh¹ Dio jmii⁻
mi⁻jwii⁻ he⁻ ga⁺tih¹ dsëy¹.
3 Dsa⁻më´ dsa⁻ñuuh⁻, ta⁺ kaah⁺
hnäh´ wa´ hi⁻ cha⁻ hi⁻. Ni⁺ ta⁺ jmee⁻
hnäh´ he⁻ ga´ jyoh´ he⁻ hee´ hoh´
hnäh´, ni⁺ sa⁺ wa´ hnooh⁻ hnäh´ leh⁺
hnäh´ lä⁺jë⁺ he⁻ ga´ cha⁻. Jëëh´ hi⁻
na⁻jngëë¹ kyaa¹ Dio sa⁺ lle` kih¹ jmee¹
lä⁺ja⁻.
4 Ni⁺ ta⁺ hlëëh` hnäh´ juu¹ hliih¹, ni⁺
ta⁺ hlëëh` hnäh´ wa´ la¹ cha⁻ la¹, ni⁺
ta⁺ jmee⁻ hnäh´ lëë` he⁻ sa⁺ jmää¹ ta´.
Jëëh´, lä⁺jë⁺ he⁻ na⁻ sa⁺ sǫǫh˜ jnän`.
Hnøø¹ kwa´ jne´ ti´hmaah´ kih¹ Dio ba´.
5 Ma⁻ñeh´ ba´ hnäh´ sa⁺ heh¹ ni⁺ jaa⁻
dsa⁻ jee´ gya¹ Cristo kyaah´ Dio hi⁻
kaah˜ wa´ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ jmee⁺ he⁻
ga´ jyoh´ he⁻ hee´ dsëy¹, ni⁺ hi⁻ hnøø¹
lih⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ ga´ cha⁻, jëëh´ lä⁺kǫǫ⁻
he⁻ ja⁻ ba´ laa¹ dio kyaay¹ he⁻ jmeey⁺
lä⁺ja⁻.
6 Ta⁺ kwa⁻ hnäh´ jwë¹ mi⁻gaa⁺ dsa⁻
hnäh´ kyaah´ lä⁺jë⁺ juu¹ he⁻ sa⁺ jmää¹
ta´. Kih¹ he⁻ hliih¹ na⁻ gwa´ ya⁻jëë¹
dsë¹ Dio kyaah´ hi⁻ chaah⁻.
7 He⁻ja⁻ ta⁺ jmee⁻ hnäh´ kǫ⁻jǫh´
kyaah´ hi⁻ jmee⁺ lä⁺ja⁻.
8 Jää¹ ma´ tää´h´ hnäh´ jee´ na⁻hǫǫ⁻,
pero na¹ ma⁻tää´h´ hnäh´ jee´ jnä´
wa´je⁻ kih¹ Dsa⁻jǫǫh¹ jnän`. He⁻ja⁻
hnøø¹ go´taah´ hnäh´ lä⁺lle` kih¹ hi⁻
na´jnää´ kih¹ wa´je⁻.
9 Jëëh´, he⁻ tøøh´ jne´ lä⁺ jøø⁺ Jmi⁻lle´
Na⁻jngii¹, he⁻ ja⁻ na⁻ jmee⁺ llu¹ dsë⁻
jne´, jmee⁺ he⁻ dsa´toohn´ kwee⁻ hi⁺
jmee⁺ hlëëh´ jne´ ju¹dsoo´ jmah¹.
10 Hnøø¹ jmeeh¹ hnäh´ lä⁺jë⁺ he⁻ tih˜
dsë¹ Dsa⁻jǫǫh¹ jnän`.
11 Ta⁺ jmee⁻ hnäh´ lä⁺ jmee⁺ hi⁻
tää´h´ jee´ na⁻hǫǫ⁻. Ni⁺ miih⁻ sa⁺ jmää¹
lä⁺jë⁺ he⁻ jmeey⁺ ja⁻. Hnøø¹ mi´jnääh¹
hnäh´ kiyh¹, kih¹ he⁻ tääyh´ jwë´ hliih¹.
12 Jëëh´ la¹ o⁻hih⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ jmee⁺
dsa⁻ jee´ na⁻hmää´, lä⁺jiih¹ gwa´
lä⁺hee´h´ jne´ hlëëhn´ lä⁺koh´ jmeey⁺.
13 Lä⁺jë⁺ he⁻ dsa⁻lä⁻jnä´ kyaah´
wa´je⁻, jee´ ja⁻ dsa⁻jñih¹. Jëëh´ wa´je⁻
mi⁻jnää⁺ lä⁺jë⁺.
14 He⁻ja⁻ ga⁺jäh´ lä⁺la⁻:
Hne⁻ hi⁻ na⁻gwii⁻, ñe` hñaah¹.
Chaah` hñaah¹ jee´ kih¹ hi⁻ na⁻juu´,
Cristo choo¹ wa´je⁻ kyah¹.
15 Lee⁻ hnäh´, ha⁻ lä⁺ jmeeh⁻
hnäh´. Ta⁺ wa´ taah⁻ hnäh´. Hnøø¹
go´taah´ hnäh´ kyaah´ cha⁻miih⁻
huu´dsë⁻ llu¹ ba´.
16 Kye⁻ da´ hnäh´ kwaat˜, na¹
lä⁺cha⁻ jmii´. Jëëh´, lä⁺jë⁺ jmii´ ba´ cha⁻
he⁻ hliih¹.
17 Ta⁺ wa´ taah⁻ hnäh´, hnøø¹
lä⁺ngëëh´ hnäh´ ha⁻ lä⁺ hnøø¹
Dsa⁻jǫǫh¹ jnän`.
18 Ta⁺ mi⁻hee¹ hnäh´ hñaah¹ kyaah´
jmih¹ mi¹jëh¹ ma⁻ää⁻. He⁻ jää⁺ jne´
jmeen´ wa´ he⁻ cha⁻ he⁻ ba´ ja⁻.
Wa´ na⁻kah¹ tuh⁻hoh´ hnäh´ kyaah´
Jmi⁻lle´ Na⁻jngii¹ ba´.
19 Ja⁻ hlee´h´ hnäh´ dsa⁻kyaah´
hnäh´ kyaah´ salmo, kyaah´ su⁻
kih¹ Dio, kyaah´ lä⁺jë⁺ su⁻ he⁻ kwa⁺
jmi⁻lle´. Ja⁻ häh⁻ hnäh´ kih¹ Dsa⁻jǫǫh¹
jnän` hi⁺ ja⁻ kwah⁻ hnäh´ ti´hmaah´
kiyh¹ lä⁺kaa⁻ tuh⁻hoh´ hnäh´.
20 Lä⁺jë⁺ jiih˜, kih¹ lä⁺jë⁺ ba´, ja⁻
kwah⁻ hnäh´ ti´hmaah´ kih¹ Dio hi⁻
laa¹ Tää` jnän`, ta⁺la⁺ kih¹ Jesucristo
Dsa⁻jǫǫh¹ jnän`.

Jmee⁺ bii¹ jmee´ jne´ he¹ kih¹ dsa⁺

21 Ja⁻ jmeeh⁻ hnäh´ he¹ kih¹
dsa⁻kyaah´ hnäh´ lä⁺llu¹ he⁻ gah⁺
hnäh´ Dio.
22 Hnäh´ dsa⁻më´ hi⁻ chaa⁻
dsa⁻ñuuh⁻ kyaa¹, ja⁻ jmeeh⁻ hnäh´ he¹
kih¹ dsa⁻ñuuh⁻ kyaah¹ hnäh´, lä⁺kǫǫ⁻
jmeeh⁻ hnäh´ kih¹ Dsa⁻jǫǫh¹ jnän`.
23 Jëëh´, dsa⁻ñuuh⁻ ba´ kye⁻ në´
kih¹ dsa⁻më´ kyaa¹, ja⁻ba´ lä⁺kǫǫ⁻
kye⁻ Cristo në´ kih¹ dsa⁻ kyaay¹ hi⁻
ga⁺lää¹, hi⁻ laa¹ kwaat˜ gwah⁺ kiyh¹.
24 He⁻ja⁻, ja⁻ba´ lä⁺kǫǫ⁻ ga⁺tee´
gwah⁺ jmeey¹ he¹ kih¹ Cristo, ja⁻ba´

lä˭ja̱˯ ka˯läh˴, ga˭tëë˴ jmee˩ dsa˯më˴ he˩ kih˩ dsa˯ñuuh˯ kyaa̱˩.
25 Hnäh˴ dsa˯ñuuh˯ hi̱˯ chaa̱˯ dsa˯më˴ kyaa̱˩, ja̱˯ jmeeh˯ hnäh˴ hnaah˭ hnäh˴ dsa˯më˴ kyaah˩ hnäh˴, ja̱˯ba˴ lä˭ko̱o̱˯ hnää˩ Cristo gwah˭ kih˩, lä˭jii̱h˩ ga˭ngëëy˩ hñiiy˴ ga˭juuy˩ kwaat˜ kih˩ gwah˭.
26 Lä˭jwë˴ ja̱˯ ga˭jä˴ na˯jngii˩ gwah˭, ga˭gyiyh˩ he˯ ma˴soh˴ kyaah˴ jmii˯ hi˭ kyaah˴ juu˩ kih˩ Dio.
27 Mah˩ wa˴ra˯ ga˭lloo˩ jmii˴ ja̱˯, kih˩ hñii˴ bih˩ mi˯jnääy˭ gwah˭ he˯ la˩ na˴hñaah˩, he˯ sa˭ soh˴, ni˭ sa˭ jnä˴ ma˯gyuh˯, ni˭ he˯ ga˴ jyoh˴ he˯ la˩ lä˭ja̱˯. Na˯jngii˩ go˯te˩ ba˴ gwah˭ ja̱˯, mo˭so˭ cha˯ ga˴ dso˴kye˯ kih˩.
28 Ja̱˯ba˴ lä˭ja̱˯ dsa˯ñuuh˯ hi̱˯ chaa̱˯ dsa˯më˴ kyaa̱˩, jmee˭ bii˩ lä˭hnääy˩ mëy˴, ja̱˯ba˴ lä˭ko̱o̱˯ hnääy˩ hñiiy˴. He˯ hnääy˩ mëy˴, he˯ hnääy˩ hñii˴ bih˩ ja̱˯.
29 Sa˭ chaa̱˯ ni˭ jaa̱˯ hi̱˯ sa˭ hnää˩ hñii˴, lä˭jëë˭ ba˴ häa̱˜ hñii˴. Hi˭ ja̱˯ba˴ lä˭ja̱˯ høø˭ Cristo gwah˭ kih˩.
30 Jëëh˴ na˯ku˯ na˯chah˴ jne˴ kyaayh˴, laa̱˩ jne˴ lä˭ko̱o̱˯ jmii˯ngo˩ kiyh˩, lä˭llu˩ he˯ ma˯laa̱˩ jne˴ ko̱o̱˯ ba˴ kyaayh˴.
31 Kih˩ he˯ja̱˯ ba˴ bee̱˜ dsa˯ñuuh˯ cho˩jmiiy˯ mah˩ dsa˯gyay˭ kyaah˴ mëy˴, lee̱y˴ jaa̱˯ ba˴ jee˴ lä˭uuy˴.
32 Juuh˯ la˩ juu˩ he˯ na˯hmää˴ la˯. Pero ja̱˭ he˯ hlëëhn˴ kih˩ dsa˯ jmii˯gyuu˭, he˯ hlëëhn˴ kih˩ Cristo kyaah˴ gwah˭ kiyh˩ ba˴.
33 He˯ja̱˯ jwahn˭, jmee˭ bii˩ kih˩ lä˭jaa̱˯ lä˭jaa̱˯ dsa˯ñuuh˯ lä˭hnääy˩ dsa˯më˴ kyaay˩ hi˭ lä˭ja̱˯ dsa˯më˴ hi̱˯ chaa̱˯ dsa˯ñuuh˯ kyaa̱˩, hnøø˩ jmeey˩ he˩ kih˩ dsa˯ñuuh˯ kyaay˩.

6

1 Hnäh˴ hi̱˯ laa̱˩ chih˯, wa˴ nuuh˴ hnäh˴ kih˩ maa` kyaah˩ tää` kyaah˩. Lä˭ja̱˯ ba˴ soh˜ kyah˩ hnäh˴, hi̱˯ laa̱˩ kyaa̱˩ Dsa˯jøøh˩ jnän`.
2 He˯ la˯ to˯në˴ mada˯ he˯ ja˩ ko˯jøh˴ kyaah˴ he˯ la˴ kwa˭ Dio kih˩ hi̱˯ mi˯te˩: “Wa˴ nuuh˴ kih˩ maa` kyaah˩ tää` kyaah˩,
3 mah˩ chaah˯ hne˯ llu˩ hi˭ lä˭ ma˯ngoo˩ ja̱˯ba˴ chaah˯ jmii˯gyuu˭ la˯.”
4 Hnäh˴ hi̱˯ chaa̱˯ joo̱˴, ta˭ ta˯ ta˭ haah` hnäh˴ gyuu˯ kyaah˩ ga˭ngëë˴ jwëë˩, ha˯ ga˯ che˯ ga˭ya˭jëë˩ dsëy˩. Jee˴ dsa˯kwaay˭, hnøø˩ kwëëh˩ hnäh˴ nuuh˯ lä˭lle` kih˩ mah˩ lä˭tëëy˯ jmeey˩ lä˭ hnøø˩ Dsa˯jøøh˩ jnän`.
5 Hih˩ hnäh˴ hi̱˯ jmee˭ ta˴ kih˩ dsa˭, ja̱˯ jmee˯ hnäh˴ he˩ kih˩ dsa˯juu˴ ta˴. Ta˭ jmee˯ hnäh˴ chaah˯ hnäh˴ kyaayh˴, ni˭ ta˭ mi˯gaa̱˩ hnih˴, hnøø˩ gah˭ hnih˴ ba˴. Jmee˴ hnäh˴ kwaat˜ lä˭ko̱o̱˯ he˯ jmeeh˯ hnäh˴ ta˴ kih˩ Cristo.
6 Lä˭kaa̱˯ tuh˯hoh˴ hnäh˴ jmee˴ hnäh˴ he˩ kih˩ dsa˯juu˴ ta˴ lä˭ko̱o̱˯ hnøø˩ Dio. Hi˭ ja̱˭ ma˭la˭ ta˴ko˯jii̱h˩ tääyh˴ jëëy˜, lä˭ko̱o̱˯ jmee˭ hi̱˯ hnøø˩ jä˩ llu˩ kyaah˴ dsa˯. Jmee˴ da˴ hnäh˴ huu˴dsë˯, la˩ lä˭ko̱o̱˯ he˯ jmeeh˯ hnäh˴ ta˴ kih˩ Cristo ba˴.
7 Kyaah˴ ko̱o̱˯ nëë˩ ba˴ huu˴dsë˯ jmee˴ hnäh˴ ta˴ kiyh˩, lä˭ko̱o̱˯ he˯ jmeeh˯ hnäh˴ ta˴ kih˩ Dsa˯jøøh˩ jnän`, ja̱˭ kih˩ dsa˯ jmii˯gyuu˭.
8 Jëëh˴ ñeh˴ ba˴ hnäh˴, mi˴hmaah` ba˴ Dio kih˩ lä˭jëë˭ dsa˯ ha˯ ko̱h˴ te˩ ta˴ llu˩ he˯ ma˯jmeey˴. Sa˭ cha˯ he˯ jmee˩ che˴ jmeey˭ ta˴ kih˩ dsa˭ o che˴ la˩ ta˴ kih˩ hñiiy˴.
9 Ja̱˯ba˴ lä˭ja̱˯ jmee˴ hnäh˴ kyaah˴ hi̱˯ jmee˭ ta˴ kyah˩ hnäh˴. Ta˭ ta˯ ta˭ haah` hnih˴. Ñeh˴ ba˴ hnäh˴, he˴ ba˴ hi̱˯ gya˩ gyuuh˩ laa̱˩ juu˴ hi̱˯ jmee˭ ta˴ kyah˩ hnäh˴ hi˭ laay˩ juu˴ hnäh˴ ka˯läh˴. Jëëh˴, ko̱o̱˯ ba˴ laa̱˩ dsa˯ cha˴në˴y.

Cha˯ ba˴ he˯ kyaah˴ tee̱n˴ kyaah˴ hi̱˯sa˭llu˩

10 Ta˭ jyoh˴ ko̱˯taa̱˯, jwëëhn˜ hnäh˴ øøhn˩, kwa˴ hnäh˴ be˴ kih˩ he˯ ma˯laah˩ hnäh˴ ko̱o̱˯ kyaah˴ Cristo. Jëëh˴ cha˯miih˯ be˴ cha˯ kiyh˩.
11 Jmääh` hnäh˴ ta˴ lä˭jë˭ he˯ kwa˭ Dio he˯ kyaah˴ lääh˴ hnäh˴ hñaah˩. Lä˭ja̱˯ ba˴ tääh˭ hnäh˴ tee̱h˩ kyaah˴ lä˭jë˭ may˜ kih˩ hi̱˯sa˭llu˩.

12 Sa˭ la˹ juu˺ tee̱´ jne´ kyaa̱h´
dsa¯ jmɨ¯gyɯɯ˭, la˹ juu˺ kyaa̱h´ lä˭jë˭
jmɨ¯lle´ hlɨɨh˺ hi̱¯ kye̱¯ na¯ku´ na¯ngɨɨ
˺ ta´ jmɨ¯gyɯɯ˭ hlɨɨh˺ la¯. Chaa̱¯ hi̱¯
mäh˹, lä˭ ga˭të´ hi̱¯ jøøh˺. Lä˭kye̱¯
jmɨ¯lle´ hlɨɨh˺ hi̱¯ ga˭nää´ gyɯɯh˺ tee̱´
jne´ kyaa̱h´ ka¯läh´.
13 He¯ja̱¯ jmee˭ bii˹ jmäa̱h´ hnäh´ ta´
lä˭jë˭ he¯ kwa˭ Dio, mah˹ tee̱h˺ hnäh´
kyaa̱h´ hi̱¯ he´. Lä˭jë˭ he¯ kwëëh˜
Dio hnäh´ la˹ lä˭koo̱¯ he¯ choo̱h¯ hløø´
hi̱¯ täa̱h´ jee´ hnii¯ mah˹ läa̱h´ hnäh´
hñaah˹ wa´ra¯ ga˭lloo˹ jmɨɨ´ hlɨɨh˺ ja̱¯.
Hi˭ ma¯la˭ ma¯tee̱h´ hnäh´, ma¯lë̱h˜
hnäh´ kih˹ lä˭jë˭.
14 He¯ja̱¯ go¯taa̱h´ hnäh´ koo̱¯
hweh¯ kyaa̱h´ ju˺dsoo´. He¯ ja̱¯ na¯
la˹ lä˭koo̱¯ loo¯ he¯ na¯hñɯɯ¯ tuh¯
hløø´. Hi˭ lä˭ja̱¯ hnøø˹ jmeeh˺ hnäh´
he¯ llu˹ jmah˹ mah˹ lä˭ja̱¯ läa̱h´ hnäh´
hñaah˹, lä˭ jmee˭ hløø´ hi̱¯ täa̱h´ jee´
hnii¯ na¯läa̱¯ bih˹ ñe˺.
15 Hi˭ hnøø˹ ma¯na´llu̱uh` hnäh´ täa̱´
kwah˺ hnäh´ ju˺hmëë´ he¯ jmee˭ hii´
tii´ jnän`. He¯ ja̱¯ na¯ la˹ lä˭koo̱¯ he¯
hä´ mɨɨ¯ tɨɨ´ jne´.
16 Hi˭ jee´ lä˭jë˭, hnøø˹ dsoo´ hoh´
hnäh´ kih˹ Dio mah˹ le̱h˭ hnäh´ kih˹
hi̱¯sa˭llu̱˹ wa´ra¯ ga˭jmeey´ jwɨɨh`
kyah˺ hnäh´. He¯ ja̱¯ na¯ la˹ lä˭koo̱¯
he¯ jmee˭ hløø´ hi̱¯ hɨɨ¯ ñe˺ he¯ läa̱y˜
hñiiy´ kih˹ lä˭jë˭ flech he¯ na¯hi̱h˜ je¯
he¯ te˜ dsa¯ jee´ cha¯ hnii¯.
17 Hi˭ dsooh˜ hoh´ hnäh´ ma¯läa̱˹
ba´ Dio hnäh´. Lä˭ja̱¯ laa̱h˹ hnäh´
lä˭koo̱¯ laa̱˹ hløø´ hi̱¯ hä´ mɨ˺kyaah´
lle´. Hi˭ choo̱h´ hnäh´ ñe˺tuuh¯ jɯɯh¯
kih˹ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ˺. He¯ ja̱¯ na¯ la˹
juu˺ kih˹ Dio.
18 Lä˭jë˭ jii̱h˜ hnøø˹ chu̱u̱h˺ hnäh´
kyaa̱h´ Dio, ngɨɨ´ hnäh´ kiyh˹ lä˭ hnøø˹
Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ˺. Wa´ na¯nëh´ hnäh´,
ta˭ tɯ´ hnäh´ he¯ ngɨɨh´ hnäh´ kih˹
lä˭jee̱˭ hi̱¯ laa̱˹ kyaa̱˹ Dio.
19 Hi˭ ngɨɨ´ hnäh´ kin˭ mah˹ kway˹
juu˺ he¯ hlëëhn´ hi˭ ni˭ sa˭ jä˭ lä˭gohn˭
wa´ra¯ ga˭të´ jee´ kwan` ju˺hmëë´ kih˹
Jesús he¯ ma´ na¯hmää´.
20 Ga˭chee̱˹ Dio jnä´ mah˹ kwan` juu˺
kiyh˹. He¯ja̱¯ ba´ na¯ häa̱n´ neh˭ñe˺.
He¯ja̱¯ ngɨɨ´ hnäh´ kin˭ mah˹ ja̱¯ tu̱u̱¯
dsën˭ hlëëhn´ lä˭koo̱¯ lle` kih˺.
21 Tíquico laa̱˹ jaa̱¯ øøh˹ jne´ hi̱¯
hnaan˭ cha¯miih¯. Lä˭ ma¯jmeey˭
ja̱¯ba´ ta´ kih˺ Dsa¯jøøh˺ jnän`. Hi̱¯ he´
jmee˹ juu˺ kyah˹ hnäh´ ha¯ lä˭ la˹ kin˭
hi˭ ha¯ lä˭ ngën˭ kyaa̱h´ ta´ kin˭.
22 Kih˹ he¯ja̱¯ ba´ na¯, chee̱˭ jnih´
ta˭ na˭ kyah˹ hnäh´ mah˹ lä˭ñeh´ hnäh´
ha¯ lä˭ dsa¯ngëë´ jnääh˺ hi˭ lä˭ja̱¯
kway˹ be´ kyah˹ hnäh´.
23 Ngɨɨn´ kih˺ Dio hi̱¯ laa̱˹ Tää` jnän`
hi˭ ngɨɨn´ kih˺ Jesucristo Dsa¯jøøh˺
jnän`, wa´ jmeey´ hii´ tii´ dsë˺ lä˭jee̱˭
øøh˹ jne´ hi̱¯ täa̱h´ jee´ na¯, wa´ jmeey´
hnääy˹ øøyh¯ hi˭ wa´ jmeey´ dsoo´
dsëy˹ kih˹ Dio.
24 Wa´ mi¯jäa̱˹ Dio lä˭jee̱˭ hi̱¯
sa˭ hwaa̱˜ he¯ hnääy˹ Jesucristo
Dsa¯jøøh˺ jnän`. Wa´ la˺ lä˭ja̱¯.

Filipenses
Juu' la¯ ga˭sii˝ Paa´ kih' øøh'ˡ jne´ hi¯ chaa¯ Filipo

1 Jnä˝ Paa´ kyaah´ Timotä jmee´
jnääh'ˡ ta´ kih' Jesucristo, siin˭ kyah'ˡ
hnäh˝ hi¯ na¯jngëë' hi¯ tääh´ jwii¯
Filipo, kih'ˡ he¯ ma¯laah'ˡ hnäh˝ koo¯
kyaah´ Jesús. Hi˭ siin˭ he¯ la¯ lä˭kye¯
kih'ˡ hi¯ kye¯ në´ hi˭ kyaah´ lä˭jëë˭ hi¯
na¯hñaa´ kwa˭ be´ jee´ na¯.
2 Ngiin´ kih' Dio hi¯ laa'ˡ Tää`jnän`hi˭
ngiin´ kih' Jesucristo Dsa¯jøøh' jnän`,
wa´ kway˝ lä˭jë˭ he¯ llu'ˡ kyah'ˡ hnäh˝,
hi˭ wa´ jmeey˝ hii˝ tii´ kyah' hnäh˝.

Ga˭kwa´ Paa´ ti´hmaah´ kih' Dio

3 Kwan˭ ti´hmaah´ kih' Dio kyaan˭,
koo¯ hä´ koo¯ hä´ lä˭ ma´ dsooh˜ dsën˭
hnäh˝.
4 Lä˭jë˭ jiih˜ lä˭ ma´ hlëëhn´ kyaah´
Dio, chaa¯ ba´ jnä˝ llu'ˡ jee´ ngiin´ kih'
lä˭jëë˭ hnäh˝,
5 jëëh˝ lä˭ ma´ ga˭løøh`hnäh˝ kwah¯
hnäh˝ be´ kin˭ jee´ kwan˭ ju'hmëë˝
lä˭jiih' na'ˡ sa˭ ma¯hwaah´ hnäh˝.
6 Ma˭ ba´ jnä˝ lä˭koo¯ jmee˭ Dio
kyah'ˡ hnäh˝. Hñii˝ bih'ˡ ga˭løøy'ˡ jääy˭
hnäh˝ hi˭ lä˭ja¯ ngoo'ˡ ba´ jääy˭ hnäh˝
lä˭jiih' hñaa˭ ta´he¯ jmeey'ˡ kih'ˡ lä˭jaa¯
lä˭jaa¯ hnäh˝ wa´ra¯ ga˭të˝ jee´ jäh˝
Jesucristo.
7 Sooh˜ he¯ kan`o¯jøh˭ dsë¯ lä˭ja¯
kyah'ˡ hnäh˝, jëëh˝, hnaan˭ hnäh˝
cha¯miih¯. Ma˭ke˭ hään´ neh˭ñe'
o chehn'ˡ në´ta´ mah'ˡ noon`në´ kih'
ju'hmëë˝, ma˭ra˭ he¯ mi¯jää'ˡ ba´ Dio
jne´ko¯jøh˝.
8 Ñe¯ ba´ Dio he¯ hnaan˭ hnäh˝
cha¯miih¯, ja¯ba´ lä˭koo¯ hnää'ˡ Jesu-
cristo hnäh˝.
9 Lä˭la¯ ngiin´ kih' Dio kyah'ˡ hnäh˝.
Hnoon'ˡ hnaah˭ hnäh˝ øøh'ˡ hnäh˝
cha¯ga´miih¯, hi˭ hnoon'ˡ lä˭cha¯ ga´
huu´dsë¯ llu'ˡ kyah'ˡ hnäh˝ hi˭ hnoon'ˡ
lä˭ngëëh˝ hnäh˝ cha¯ga´miih¯.
10 Ma´ja¯ ba´ lä˭ñeh´ hnäh˝ hee¯ na¯
he¯ llu'ˡ ga´ kyah' hnäh˝ kih'ˡ jee´ lä˭jë˭.
Lä˭jwë˝ ja¯ leeh˝ hnäh˝ na¯jngëë',
mo˭so˭ cha¯ ga´ he¯ na¯bääh`hnäh˝
ni˭ miih¯ wa´ra¯ ga˭të˝ jee´ jäh˝ Cristo.
11 He¯ lä˭ja¯, lä˭cha¯ na¯ku´ na¯ngii
' ta´ llu' he¯ jmeeh' hnäh˝, ta˭la˭ kih'ˡ
Jesucristo mah'ˡ wa´ la' juuh¯ kih'ˡ Dio
hi˭ lä˭ja¯ hä'ˡ dsa¯ cha¯miih¯ kiyh'ˡ.

Ga˭jmeeh'ˡ Paa´ juu' ha¯ lä˭ la'ˡ kih'ˡ hñiiy˝

12 Hnoon'ˡ lä˭ñeh´ hnäh˝ øøhn'ˡ,
kwaat˜ kih'ˡ lä˭jë˭ wii˝ he¯ ga˭ngëën˝,
ga˭jñee˝ cha¯ga´miih¯ ju'hmëë˝.
13 Lä˭ja¯ lä˭jëë˭ hløø˝ hi¯ tääh´ në´ta´
la¯, ma¯ñe¯ bih'ˡ hään´ neh˭ñe' kwaat˜
kih'ˡ Cristo. Hi˭ ga˭lä˭jëë˭ ba´ hi¯ tääh´
jee´ la¯ ma¯nuu¯ bih'ˡ.
14 Jwëë˝ øøh'ˡ jne´ ga˭tëëyh'ˡ be´
ta˭la˭ kih'ˡ Dsa¯jøøh' jnän`, lä˭llu'ˡ he¯
ga˭nuuy˝ he¯ hään´ neh˭ñe'. He¯ja¯
tuu¯ dsëy'ˡ cha¯ga´miih¯ hlëëyh˜ dsa¯
juu' kih'ˡ Dio, mo˭so˭ goyh˭ na'ˡ.
15 Ma˭ra˭ ju'dsoo˝, wii˝ dsë'ˡ ko¯llaa´
dsa¯ hi¯ ga˭nää´ kwa˭ juu' kih'ˡ Cristo,
hi˭ hnøøy'ˡ llay'ˡ hnii¯. Pero hi¯
jñah˝ hi¯ kwa˭ juu', koo¯ nëë' ba´ la'
huu´dsë¯ kiyh'ˡ.
16 Hih'ˡ koo¯ nää'ˡ dsa¯ he˝, kwa˭ juu'
kih'ˡ Cristo, pero ta¯juu' bih'ˡ. He¯
hnooyh¯ hnii¯ ba´ ja¯. Hi˭ hnooh¯
gyih'ˡ ha¯ lä˭ jee´ lä˭wii˝ kin˭ he¯ hään´
neh˭ñe' la¯, huu´dsë¯ kih'ˡ bih'ˡ ja¯.
17 Pero hi¯ jñah˝ he˝, kwa˭ juu' kih'ˡ
Cristo kih'ˡ he¯ hnääy'ˡ dsa¯. Ma¯ñe¯
bih'ˡ hään´ neh˭ñe' mah'ˡ noon`në´ kih'
ju'hmëë˝.
18 Pero sa˭ cha¯ he¯ jmee'ˡ,
cher´mah'ˡ llu'ˡ huu´dsë¯ kiyh'ˡ o
cher´mah'ˡ sa˭ llu'ˡ. He¯ kwa˭ dsa¯ juu'
kih'ˡ Cristo, he¯ ja¯ ba´ jmee˭ chaan¯
llu'ˡ.
Hi˭ lä˭ ma¯ngoo'ˡ ja¯ba´ chaan¯ llu'ˡ,
19 jëëh˝ ma˭ ba´ jnä˝ lä˭jë˭ ba´ ya¯hii
' llu'ˡ. Lää˝ ba´ jnä˝ kyaah´ he¯ ngiih´
hnäh˝ kin˭ kih'ˡ Dio hi˭ kyaah´ be´ kih'ˡ
Jmii¯lle˝ kih'ˡ Jesucristo.
20 Ma¯cha¯ ba´ o¯jøh˭ dsë¯ kin˭ hi˭
sa˭ jän`kyaah´ o¯hih˭. Ma˭ra˭ he¯
jmee'ˡ dsa¯ juuh¯ kih'ˡ Cristo ta˭la˭ kih'ˡ
jnä˝. Sa˭ cha¯ he¯ jmee'ˡ cher´mah'ˡ
chaa¯ ga´ jnä˝ o ma¯na¯juun´.

21 Cher´mah¹ chąą⁻ ga´ jnä˝, Cristo
ba´ kyąąh´ jnä˝. Hi⁺ cher´mah¹
ga⁺jụụn¹, ma⁻lɨh˜ ba´ jnä˝ ją⁻.
22 Cher´mah¹ ngoo¹ ga´ chąąn⁻
jmɨ⁻gyɯɯ⁺ la⁻, lä⁺cha⁻ cha⁻ga´miih⁻
ta´ llu¹ he⁻ jmeen`. Sa⁺ man⁺ he⁻ kọọ⁻
jee´ lä⁺tọ˝ he⁻ llu¹ ga´.
23 Kọọ⁻ jee´ ba´ hään´ kih¹ he⁻ ją⁻.
Hnoo¹ ga´ jnä˝ he⁻ jụụn˝ ba´ mah¹
na´gyan¹ kyąąh´ Cristo. Cha⁻ga´miih⁻
llu¹ he⁻ ją⁻ kin⁺.
24 Pero lä⁺jmää¹ ga´ kyah¹ hnäh˝,
cher´mah¹ chąą⁻ ga´ jnä˝ jmɨ⁻gyɯɯ⁺
la⁻.
25 Lä⁺la⁻ gwa˝ hɯɯ´dsë⁻ kin⁺, man⁺
he⁻ chąą⁻ ga´ jnä˝ miih⁻ jmɨɨ´, he⁻
gyan´ kyąąh´ hnäh˝ jmɨ⁻gyɯɯ⁺ la⁻.
Lä⁺ją⁻ go⁻nää˝ hnäh˝ ta⁺ cha´në´ he⁻
jmeeh¹ hnäh˝ dsoo˝ hoh˝ cha⁻ga´miih⁻
hi⁺ ją⁻ba´lä⁺ją⁻ jëë⁻ hoh˝ hnäh˝ kyąąh´
he⁻ ma⁻dsoo˝ hoh˝ hnäh˝.
26 He⁻ją⁻ wa´ra⁻ ga⁺lloon¹ ka⁻läh˝
jee´ tąąh´ hnäh˝, lä⁺chąąh⁻ hnäh˝ llu¹
cha⁻ga´miih⁻ ta⁺la⁺ kih¹ Cristo, wa´ra⁻
ga⁺jëëh` jnä˝.
27 Kih¹ jee´ lä⁺jë⁺, jmee⁺ bii¹ go´tąąh´
hnäh˝ kwee⁻ lä⁺ hnøø¹ kih¹ ju¹hmëë˝
kih¹ Cristo. Cher´mah¹ ngoon¹
na´jëën⁺ hnäh˝, o cher´mah¹ sa⁺
ngoon¹, pero ma⁺ra⁺ he⁻ hnoon¹
tëëhn¹ juu¹ kyah¹ hnäh˝ che´ lä⁺
ma⁻tąąh´ ba´ hnäh˝ kọọ⁻ hweh⁻
kyąąh´ kọọ⁻ nëë¹ ba´ hɯɯ´dsë⁻,
hi⁺ hnoon¹ nuun` ka⁻läh˝ che´ lä⁺
ma⁻kwah´ ba´ hnäh˝ be´ kọ⁻jøh˝ jee´
jñeeh´ hnäh˝ ju¹hmëë˝ he⁻ jmee⁻ jne´
dsoo˝.
28 Ta⁺ wa´ gąh¹ hnäh˝ ni⁺ miih⁻ kih¹
hị⁻ na⁻høøh´ kyah¹ hnäh˝. Lä⁺jwë˝ ją⁻
lä⁺jnä˝ he⁻ lloo˜ kọọ⁻ jmɨɨ´ hẹẹy˝. Pero
kyah¹ hnäh˝ lä⁺jnä˝, ma⁺ra⁺ he⁻ ląą˝
ba´ hnäh˝. Dio ba´ he˝ hị⁻ jmee⁺ lä⁺ją⁻.
29 Jëëh˝ ta⁺la⁺ kih¹ Cristo, he⁻ ga⁺na´
jwë¹ jmeeh¹ hnäh˝ dsoo˝ hoh˝ hnäh˝
kiyh¹. Hi⁺ ją⁺ ma⁺la⁺ he⁻ ją⁻, ma⁺ra⁺
he⁻ jëëh¹ hnäh˝ he⁻ wɨɨ˝ kwąąt˜ kiyh¹
ka⁻läh˝.
30 He⁻ją⁻ jëëh˝ hnäh˝ wɨɨ˝, ją⁻ba´
lä⁺kọọ⁻ wɨɨ˝ ga⁺jëën¹ lä⁺ ma´ gyan´
kyąąh´ hnäh˝. Hi⁺ na¹ nuuh⁻ hnäh˝
he⁻ ngoo¹ ba´ jëën˜ wɨɨ˝.

2

Cristo ga⁺jmąą¹ hñii˝ mäh¹ go⁻te˜

1 Cher´mah¹ ju¹dsoo˝ ma⁻hñah˜
hnäh˝ miih⁻ be˝ kih¹ Cristo lä⁺llu¹
he⁻ ma⁻ląąh¹ hnäh˝ kọọ⁻ kyąąyh´,
hi⁺ cher´mah¹ jëë⁻ hoh˝ hnäh˝ kih¹
he⁻ hnääy¹ hnäh˝, hi⁺ cher´mah¹ tɨh˜
hoh˝ hnäh˝ he⁻ kyẹh´ hnäh˝ Jmɨ⁻lle˝
Na⁻jngɨɨ ¹, hi⁺ cher´mah¹ ga⁺lä⁺ñih˝
hoh˝ hnäh˝ hi⁺ jøh⁻ hoh˝ hnäh˝ kyąąh´
øøh¹ jne´,
2 cher´mah¹ lä⁺ją⁻ la¹ kyah¹ hnäh˝
øøhn¹, ją⁻ jmeeh⁻ hnäh˝ jëë⁻ dsën⁺
go⁻te˜. Hnoon¹ jmeeh¹ hnäh˝ kọọ⁻
nëë¹ ba´ hɯɯ´dsë⁻ jee´ lä⁺jëë⁺ hnäh˝,
hi⁺ lä⁺hii˝ në´ ba´ wa´ hnaah⁺ hnäh˝
dsa⁻kyąąh´ hnäh˝, hi⁺ wa´ la¹ kọọ⁻
ba´ hɯɯ´dsë⁻ kyah¹ hnäh˝ jee´ hnaah⁺
hnäh˝ Dio.
3 Ta⁺ jmee⁻ hnäh˝ lä⁺ tɨh˜ hoh˝ hnäh˝
hñaah¹, ni⁺ ta⁺ jmąą⁺ hnäh˝ hñaah¹
kąąh´. Lla⁻ he⁻ ją⁻, jmąą` hnäh˝ hñaah¹
lä⁺kọọ⁻ jąą⁻ hị⁻ mäh¹ ba´. Jmee´ hnäh˝
kwąąt˜ kyẹẹ˝ ga´ øøh¹ hnäh˝ lä⁺kọh˝ ga´
hñaah¹ hnäh˝.
4 Lä⁺ją⁻ hnøøh¹ hnäh˝ he⁻ llu¹ kih¹
dsa⁻kyąąh´ hnäh˝, ją⁺ ma⁺la⁺ kyah¹
hñaah¹ hnäh˝.
5 Wa´ la¹ hɯɯ´dsë⁻ kyah¹ hnäh˝, ją⁻ba´
lä⁺kọọ⁻ la¹ hɯɯ´dsë⁻ kih¹ Cristo Jesús.
6 Kwee⁻ go⁻te˜ ba´ ląąy¹ kyąąh´
Dio, pero sa⁺ ga⁺jmeey˝ bii¹ ma´ lẹẹy˝
kwee⁻ kyąąyh´.
7 Ga⁺jmąąy¹ hñiiy˝ mäh¹, jay¹ lä⁺kọọ⁻
ją⁻ą⁻ moz˜ ba´. Ga⁺lä⁺chąąy⁺ lä⁺kọọ⁻
wa´ hị⁻ cha⁻ hị⁻ dsa⁻ jmɨ⁻gyɯɯ⁺.
8 Lä⁺ ma´ ga⁺ngëy˝ ląąy¹ dsa⁻,
ga⁺jmąąy¹ hñiiy˝ mäh¹ go⁻te˜, lä⁺jiih¹
ga⁺hẹẹyh⁻ jụụy˝, ma⁺ke⁺ la¹ o⁻hih⁺
he⁻ ga⁺jụụy¹ dsoh˝ hma⁻cru⁻.
9 He⁻ją⁻ ga⁺chąąh⁻ Dio ta⁺
gyɯɯh¹, ga⁺lląąy¹ jøøyh¹ go⁻te˜. Hi⁺
ga⁺kwëëyh¹ kọọ⁻ jmɨɨ⁻ he⁻ llu¹ ga´
lä⁺kọh˝ ga´ kih¹ jee´ lä⁺jëë⁺.
10 Mah¹ ga⁺lä⁺jëë⁺ ba´ dsa⁻ jụụh¹
jnë´ wa´ra⁻ ga⁺nuuy˝ jmɨɨ⁻ kih¹ Jesús.
Lä⁺ją⁻ jmee¹ hị⁻ tąąh´ gyɯɯh¹ kyąąh´
hị⁻ tąąh´ hwa¹, lä⁺kyẹ⁻ hị⁻ tąąh´ neh⁺
hwa¹ ka⁻läh˝.

11 Hi˖ ga˖läˇ˖jëë˖ ba´ jäh˖: “Jesucristo
ba´ laa¹ Dsa¯jøøh¹ jnän`”, läˇ˖ja¯ jmeey¹
juuh¯ kih¹ Dio hi¯ laa¹ Tää`jnän`.

Laa¹ jne´ läˇ˖koo¯ wa´je¯ he¯ choo˖ kih¹ dsa˖

12 Øøhn¹ hi¯ hnaan˖, chaan¯ llu¹
kyaah´ hnäh´, jëëh´ gaˇ˖jmeeh´ ba´
hnäh´ he¹ kin˖ läˇ˖ ma´ tøøhn´ ko¯jøh´
jee´ na¯. Hi˖ na¹ he¯ gyan´ läˇ˖ gaˇ˖të´
la¯, he¯ja¯ na¯ jwëëhn˜ hnäh´, jmee´
hnäh´ he¹ chaˇ¯ga´miih¯ läˇ˖koh´ lle`
kyah¹ hnäh´ kih¹ he¯ ma¯laah´ hnäh´.
Hi˖ läˇ˖ja¯ hnøø¹ wa´ gah˖ hnih´.

13 Dio ba´ jmee¹ jä˖ tuh¯hoh´ hnäh´
jmeeh¹ hnäh´ läˇ˖ hnøøy¹ hñiiy´ hi˖
kway¹ be´ kyah¹ hnäh´ mah¹ kwëëh¹
hoh´ hnäh´ jmeeh¹ he¯ jäyh˖.

14 Ta˖ ti¯choo¯ hnäh´ juu¹. Ja¯
mi¯teh`hnäh´ to¯kë´ ba´ kih¹ läˇ˖jë˖ he¯
jmeeh¯ hnäh´.

15 Mah¹ leeh´ hnäh´ na¯jngëë¹ hi˖
moˇ˖soˇ˖ chaˇ¯ ga´ he¯ na¯bäah` hnäh´
niˇ˖ miih¯. Leeh´ hnäh´ joo´ Dio hi¯
moˇ˖soˇ˖ chaˇ¯ dso´kye¯ kih¹ jee´ kih¹
dsa˖ hi¯ na¯hee¯ dsë¹. Jee´ kih¹ hi¯
hñaa¯ dsë¹ he´, leeh´ hnäh´ läˇ˖koo¯
cha´nuu´ hi¯ chaa¹ gyuuh¹ hi¯ choo˖
wa´je¯ läˇ˖kaa¯ jmi¯gyuu˖,

16 läˇ˖llu¹ he¯ kwah¯ hnäh´ juu¹ he¯
jmee˖ chaa¯ dsa¯. Hi˖ läˇ˖ja¯ läˇ˖chaan¯
llu¹ wa´ra¯ gaˇ˖të´ jee´ jah´ Cristo. Jëëh´
ma´ja¯ läˇ˖jnä´ he¯ jmää¹ ba´ ta´ kin˖, ja˖
koo¯ gaˇ˖jmeen¹ ta´ taˇ˖jmah¹.

17 Hi˖ cher´mah¹ gaˇ˖jngiih¹ dsa¯
kin˖, sa˖ chaˇ¯ he¯ jmee¹. Jëëh´
ma¯ngëë´ ba´ ma¯dsoo´ hoh´ hnäh´
kih¹ Dio hi˖ gaˇ˖ngëëh` hnäh´ hñaah¹
mah¹ jmeeh¹ hnäh´ ta´he¹ kiyh¹. Hi˖
cher´mah¹ gaˇ˖juun¹ jee´ kwan˖ be´
kyah¹ hnäh´, ja¯ga´ ma¯hñaa¯ he¯
kwëëhn´ Dio. Heh¹ läˇ˖ja¯ chaa¯ ba´
jnä´ llu¹, hi˖ jëë¯ ba´ dsën˖ kwaat˜
kyah¹ hnäh´.

18 Hi˖ läˇ˖ja¯ hnoon¹ jmeeh¹ hnäh´
ka¯läh´, wa´ chaah¯ hnäh´ llu¹, wa´
jëë¯ hoh´ hnäh´ ko¯jøh´ kyaah´ jnä´.

Timotä kyaah´ Epafrodito

19 Wa´ jëën´ ha¯ läˇ˖ jäh˖ Jesús
Dsa¯jøøh¹ jnän`, na¹ ga´ hnoon¹
chee¯n¯ Timotä dsa¯jëëy˖ hnäh´,
mah¹ läˇ˖chaan¯ llu¹ ka¯läh´ läˇ˖hmëë´
wa´ra¯ gaˇ˖tëëhn¹ juu¹ kyah¹ hnäh´.

20 Saˇ˖ chaa¯ ga´ jñah´ hi¯ kye¯ koo¯
ba´ huu´dsë¯ läˇ˖koo¯ jnä´. Jaa¯ hi¯ he´
ba´ lle`dsë¹ hnäh´ chaˇ¯miih¯.

21 Läˇ˖jëë˖ ga´ jñah´ hnooyh¯ maˇ˖laˇ˖
he¯ hnøøy¹ hñii´ bih¹, saˇ˖ hnooyh¯ he¯
hnøø¹ Cristo Jesús.

22 Maˇ¯ñeh´ ba´ hnäh´ maˇ¯yaˇ¯hëë˜
Timotä llu¹ kyaah´ ta´ kih¹. Läˇ˖koo¯
jaa¯ hi¯ kwaˇ˖ be´ kih¹ jmii¯, läˇ˖ja¯
jmeeyˇ˖ kyaah´ jnä´ jee´ kwa´ jnääh¹
juu¹ kih¹ Jesús.

23 He¯ja¯ toˇ¯chah´ wa´ra¯ gaˇ˖läˇ˖manˇ˖
haˇ¯ läˇ˖ jä¹ juu¹ kin˖, ja¯ga´ chee¯n¯
Timotä kyah¹ hnäh´, laan˖.

24 Kyen´ oˇ¯jøh˖ dsë¯ kih¹ Dsa¯jøøh¹
jnän`, chah´ ba´ niin` kaˇ¯läh´ jee´ tääh´
hnäh´.

25 Hi˖ jmee˖ bii¹ chee¯n¯ øøh¹ jne´
Epafrodito kyah¹ hnäh´ kaˇ¯läh´. He´
ba´ hi¯ na¯ gaˇ˖chee¯h˖ hnäh´ mah¹
jmeey¹ be´ kin˖. He¯ja¯ gaˇ˖jmee´
jnääh¹ ta´ ko¯jøh´ kyaayh´. Peerˇ˖
gaˇ˖kwa´ jnääh¹ be´ läˇ˖jiih¹ jee´ le´.

26 Pero hnøø¹ gyih¹ dsa¯jëëy˖ hnäh´,
jëëh´ jmeeyˇ˖ chaˇ¯miih¯ huu´dsë¯
kyah¹ hnäh´, kih¹ he¯ maˇ¯nuuh¯ hnäh´
dsaayh´.

27 Maˇ˖raˇ˖ ju¹dsoo´ ba´ dsaayh´,
miih¯ ga´ saˇ˖ gaˇ˖juuy¹. Pero gaˇ˖läˇ˖ñih´
dsë¹ Dio kiyh¹. Hi˖ ja˖ maˇ˖laˇ˖ kih¹ hi¯
he´ gaˇ˖läˇ˖ñih´ dsëy¹. Gaˇ˖läˇ˖ñih´ dsëy¹
ki˖ jnä´ kaˇ¯läh´ jee´ maˇ¯hlaay´. Meeh¯
dsën˖ chaˇ¯ga´miih¯ wa´ra¯ jäh´ kih¹
gaˇ˖juuy¹.

28 He¯ja¯ jmee˖ bii¹ kin˖ chee¯ jnih´
kaˇ¯läh´ dsa¯jëëy˖ hnäh´. Hi˖ wa´ra¯
gaˇ˖jëëh` hnih´, läˇ˖chaah¯ hnäh´ llu¹.
Hi˖ jnä´ kaˇ¯läh´ moˇ˖soˇ˖ läˇ˖meeh¯
dsën˖.

29 Heeh` hnäh´ läˇ˖kaa¯ tuh¯hoh´
hnäh´ läˇ˖ hnøø¹ Dsa¯jøøh¹ jnän`. Hi˖
wa´ läˇ¯hnaah˖ hnäh´ läˇ˖jëë˖ hi¯ jmee˖
ta´ läˇ˖koo¯ jmee˖ øøh¹ jne´ he´.

30 Miih¯ ga´ saˇ˖ gaˇ˖juuy¹ jee´ jmeeyˇ˖
ta´ kih¹ Cristo. Gaˇ˖hii´ goo¯ kiyh¹ he¯
gaˇ˖jmeey´ be´ kin˖ llaˇ¯ hnäh´ kih¹ he¯
saˇ˖ gaˇ˖la¹ he¯ ma´jmeeh¹ hnäh´ hñaah¹

hnäh˝.

3

Ga˭jmee˝ Paa´ ta˭ koo˝ lä˭kǫǫ˜ ma´ lǫǫy' jǫǫ'

1 He˜jǫ˜ ǫǫhn˩, wa´ jëë˜ hoh˝ hnäh˝ ta˭la˭ kih˩ Dsa˜jǫǫh' jnän`. Sa˭ dsa˜lä˜dsëh˭ dsën˭ he˜ sɨɨn˭ ka˜läh˝, ja˜ba´ he˜ ma˜sɨɨn˩ jǫǫ˩, jëëh˝ he˜ llu˩ kyah˩ hnäh˝ ba´ ja˜.

2 Lëëh˜ hnäh˝ kyǫǫh´ hi˜ jmee˭ he˜ hlɨɨh', hi˜ jmee˭ lä˭kǫǫ˜ dsɨɨ˜ hǫǫ˩', jäyh˝, jmee˭ bii˩ ʉʉh˭ jmɨ˜ngo˩ kih˩ dsa˜ñʉʉh˜.

3 Jne´ ba´ he˝ hi˜ ma˜lǫǫ˩ kwǫǫt˜ hi˜ ga˭wɨh˝ jmɨ˜ngo˩ kih˩, jne´ ba´ he˝ hi˜ jmee˭ ta´he˩ kih˩ Dio kyǫǫh´ kǫǫ˜ nëë' ba´ hʉʉ´dsë˜. Jne´ ba´ he˝ hi˜ chǫǫ˜ llu˩ kih˩ he˜ ma˜lǫǫ˩ jne´ kǫǫ˜ kyǫǫh´ Cristo Jesús. ¿He˜la' kyë´ ga´ jne´ o˜jǫh˭ dsë˜ jnän` hñaan' hi˜ lǫǫ˩ jmɨ˜ngo˩?

4 Le˝ ba´ kǫn` o˜jǫh˭ dsë˜ kih˩ hñiin˭ wa´ra˜ jäh˝ kih˩ hnoon˩. Hi˭ cher´mah˩ chǫǫ˜ hi˜ kyë˜ o˜jǫh˭ dsë˜ kih˩ ta´ he˜ ma˜jmeey˝, jnä˝ ba´ cha˜ kin˭ cha˜ga´miih˜ lä˭kǫh˝ ga´ kih' hi˜ he˝.

5 Jëëh˝, ma´ ga˭hyan˜ jñaa˩ jmɨɨ`, ga˭wɨh˝ jmɨ˜ngo˩ kin˭. Hi˭ lǫǫn˩ sa´ju˜ kih˩ Israel, hi˭ lǫǫn˩ ja˜ba´ sa´ju˜ kih˩ Benjamín joǫy˝. Hi˭ lǫǫn˩ ma˭ra˭ dsa˜ hebreo, jëëh˝ hebreo ba´ ma´ lǫǫ' maa` kyǫǫn˭ tää` kyǫǫn˭. Hi˭ ma´ lǫǫn' jǫǫ˜ fariseo hi˜ ma´ høø˭ ley kih˩ Moisé.

6 He˜jǫ˜ ga˭kwǫǫn˭ hñiin˭ he˜ ma´ jmeehn´ dsa˜ kyǫǫ˩ Dio. Ma´ mi´ten` ley mah˩ ma´ jǫn` llu' kyǫǫh´ Dio, ni˭ miih˜ sa˭ ma´ na˜bǫǫhn` dsoo´ ma´ lǫǫn˭.

7 Pero lä˭jë˭ he˜ ma´ kyǫn´ o˜jǫh˭ dsë˜ kih˩ ja˜, ga˭jmeen˩ kwǫǫt˜ mo˭so˭ jmää˩ he˜ ja˜ kin˭, mah˩ ngoon˩ kyǫǫh´ Cristo ba´.

8 Hi˭ ja˭ ma˭la˭ he˜ ja˜, ga˭lä˭jë˭ ba´ he˜ cha˜, ga˭jmeen˩ kwǫǫt˜ sa˭ jmää˩ ni˭ miih˜. Pero he˜ kyʉʉn˭ Cristo Jesús Dsa˜jǫǫh' jnän`, he˜ ja˜ ba´ kyëë˝ cha˜ga´miih˜ kin˭. He˜ja˜ ga˭jmeen˩ ta˭ koo˝ lä˭jë˭ go˜te˜ ba´, kih˩ he˜ hnaa˭ jnih˝. Ga˭jmeen˩ kwǫǫt˜ la˩ lä˭kǫǫ˜ hløø˜ jmah˩ ba´, mah˩ ngoon˩ kyǫǫh´ Cristo.

9 Hnoon˩ jǫn` go˜te˜ kǫ˜jǫh˝ kyǫǫyh´. Mo˭so˭ hnoohn˭ ha˜ lä˭ jee´ jǫn` llu' kyǫǫh´ he˜ høøn˭ ley ma˜gyʉh˜. He˜ jmeen˭ dsoo˝ dsën˭ kih˩ Cristo, he˜ja˜ ba´ jǫn` llu'. He˜ ja˜ ja˩ ta˭la˭ kih˩ Dio, lä˭llu˩ he˜ jmee´ jne´ dsoo˝ dsë˜ jne´ kiyh'.

10 Hi˭ hnoon˩ lä˭kyʉʉn˭ Cristo cha˜ga´miih˜, hnoon˩ ngën` kyǫǫh´ lä˭jë˭ be˝ kiyh˩, ja˜ba´ be˝ he˜ kyǫǫh´ ga˭lä˭jiiyh` ja˜. Hi˭ hnoon˩ jëën˜ wɨɨ˝ lä˭kǫǫ˜ ga˭jëë˩ Cristo, lä˭jiih' le˝ kin˭ lä˭kǫǫ˜ ga˭la˩ kiyh˩ he˜ ga˭jʉʉy˩ kwǫǫt˜ kih˩ dso´kye˜ jnän`,

11 mah˩ lä˭ja˜ tëën˩ jmeen` ma˭ra˭ he˜ llu˩ jmah˩ lä˭kǫǫ˜ jǫǫ˜ hi˜ ma˜lä˜jiih` jee´ kih' hi˜ ma˜na˜jʉʉ´.

Ga˭kwa˝ Paa´ be˝ lä˭jiih' jee´ le˝

12 Ja˭ he˜ jwahn˭ he˜ ma˜la˭ ga˜jʉh˜, ni˭ he˜ ma˜lǫǫn˩ llʉʉ˩ go˜te˜. Pero ngoo˩ ba´ jnä˝ ta˭ cha´në´ kwan˭ be˝, ha˜ ga˜ che˜ lloo˜ kǫǫ˜ jmɨɨ´ lëën˝ lä˭kǫǫ˜ hyoh˜ dsë˩ Cristo Jesús hi˜ ga˭tëëh˩ jnä˝.

13 Ǫǫhn˩, sa˭ ga´ ma˜tëën˝ he˜ ja˜. Pero he˜ jmeen˭ lä˭la˜. mo˭so˭ mi˜dsoohn˜ dsën˭ lä˭jë˭ he˜ ma˜ngëë˝, mah˩ kwan` be˝ lä˭jiih' tëën˩ he˜ cha˜ ta˭ cha´në´ ga´.

14 Ngoo˩ ba´ jnä˝ ta˭ cha´në´ kwan˭ be˝ lä˭jiih' tëën˩ he˜ lle` kih' hyohn˭ he˜ cha˜ gyʉʉh'. Kih˩ he˜ja˜ ba´ ga˭tëëh˩ Dio jnä˝ ta˭la˭ kih˩ Cristo Jesús.

15 Lä˭jëë˭ jne´ hi˜ ma˜tǫǫh´ kǫǫ˜ hweh˜, hnøø˩ dsa´toohn´ kyǫǫh´ kǫǫ˜ ba´ hʉʉ´dsë˜, ja˜ba´ lä˭kǫǫ˜ hʉʉ´dsë˜ he˜ jmeen˭. Hi˭ cher´mah˩ chǫǫ˜ kǫ˜llǫǫ´ hnäh˝ hi˜ sa˭ la˩ lä˭ja˜ hʉʉ´dsë˜ kih˩, Dio ba´ jmee' lä˭ngëëy˝ ha˜ lä˭ la˩.

16 Pero hnøø˩ dsa´tooh´ jne´ kǫǫ˜ hweh˜ kyǫǫh´ juu' he˜ ma˜mi˜tëë' jne´.

17 Ǫǫhn˩, jmee´ hnäh˝ ja˜ba´ lä˭kǫǫ˜ jmee˭ jnä˝. Hi˭ kyë˜ hnäh˝ ně´

jmee´ hnäh´ ja̱⁻ba´ lä⁺ko̱o̱⁻ jmee⁺
dsa⁻kya̱a̱h´ jnääh¹.
18 Ja̱⁺ ko̱o̱⁻ hä´ ma⁻jwëë̱hn¹ hnäh´,
jwëë̱´ dsa⁻ ga⁺nää´ jwë´ hlɨɨh¹. Hi⁺
ko̱o̱⁻ ka⁻läh´ jwëë̱hn˜ hnäh´, lä⁺
ma⁻ga⁺nää´ ba´ dsa⁻ jmee⁺ ta⁺
koo´ juu¹ he⁻ ga⁺ju̱u̱¹ Cristo dsoh´
hma⁻cru⁻. He⁻ja̱⁻ meeh⁻ dsën⁺,
lä⁺jii̱h¹ tu̱u̱⁻ jmɨɨ⁻ mɨ ¹nën⁺ kih¹ he⁻
jmeey⁺ lä⁺ja̱⁻.
19 Kya̱a̱h´ dso´jwɨɨ´ ba´ dsa⁻nääy¹.
He⁻ kuh⁻hɨ̱h˜ bih¹ la̱a̱¹ dio kya̱a̱y¹.
Tɨh˜ dsëy¹ lä⁺jë⁺ he⁻ la¹ o⁻hih⁺.
Kyë̱y⁻ hɨɨ´dsë⁻ kih¹ ma⁺la⁺ he⁻ cha⁻
jmɨ⁻gyɨɨ⁺ la⁻ ba´.
20 Pero jnä`jne´, gyɨɨh¹ ba´ na´jnää´
jne´ jee´ ya⁻hë̱ë̱¹ Jesucristo Dsa⁻jø̱ø̱h¹
jnän`hɨ̱⁻ jø̱ø̱n´ lä̱ä̱¹ jne´.
21 Cha⁻ be´ kiyh¹ he⁻ kya̱a̱h´ le´
jmeey¹ hih⁺ kih¹ ga⁺lä⁺jë⁺ he⁻ cha⁻. Hi⁺
kya̱a̱h´ ja̱⁻ba´ be´ ja̱⁻ mi⁻sɨɨy¹ jmɨ⁻ngo¹
he⁻ kyë̱´ jne´ jmɨ⁻gyɨɨ⁺ la⁻ mah¹ lë̱ë̱´
jne´ jø̱ø̱h¹ lä⁺ko̱o̱⁻ la̱a̱y¹ hñiiy´.

4

Wa´ cha̱a̱⁻ jne´ llu¹ ga⁺lä⁺jë⁺ jmɨɨ´ ta⁺la⁺ kih¹ Dsa⁻jø̱ø̱h¹ jnän`

1 Peer⁺ hnaan⁺ hnäh´ ø̱ø̱hn¹, hnoon¹
na´jëë̱n⁺ hnäh´ hɨ̱⁻ jmee⁺ jëë̱⁻ dsën⁺.
Jëëh´ he⁻ ga⁺hë̱ë̱h` hnäh´ kih¹ Jesús,
he⁻ ja̱⁻ ba´ la¹ lä⁺ko̱o̱⁻ jñeen¹. He⁻ja̱⁻
jwëë̱hn˜ hnäh´, ø̱ø̱hn¹ hɨ̱⁻ hnaan⁺, ja̱⁻
go⁻ta̱a̱h´ hnäh´ ko̱o̱⁻ hweh⁻ lä⁺llu¹
he⁻ ma⁻la̱a̱h¹ hnäh´ ko̱o̱⁻ kya̱a̱h´
Dsa⁻jø̱ø̱h¹ jnän`.
2 Chu̱u̱n´ cha⁻miih⁻ kya̱a̱h´ Evodia
hi⁺ kya̱a̱h´ Síntique ka⁻läh´, wa´ hii´
ko̱o̱⁻ ba´ dsëy¹ lä⁺ hnøø¹ Dsa⁻jø̱ø̱h¹
jnän`.
3 Hi⁺ ngɨɨn´ kyah¹ hne⁻ hɨ̱⁻ jmee⁺ ta´
ko̱⁻jø̱h´ kya̱a̱h´ jnä´, mah¹ kwah¹ be´
kih¹ lä⁺u̱u̱´ ø̱ø̱h¹ jne´ he´. Jëëh´, cha⁻
cha⁻miih⁻ ta´ he⁻ ga⁺jmee´ dsa⁻më´
he´ ko̱⁻jø̱h´ kya̱a̱h´ jnä´ jee´ ga⁺kwa´
jnääh¹ ju¹hmëë´. Hi⁺ lä⁺ja̱⁻ ga⁺jmee´
ka⁻läh´ Clemente kya̱a̱h´ lä⁺jë̱ë̱⁺ ga´
jñah´ hɨ̱⁻ kwa⁺ be´ kin⁺. Lä⁺jë̱ë̱⁺ hɨ̱⁻
he´ na⁻sɨɨ⁻ jmɨɨ⁻ kih¹ në´je⁻ jee´ na⁻sɨɨ⁻
jmɨɨ⁻ kih¹ lä⁺jë̱ë̱⁺ hɨ̱⁻ na´jnää´ kih¹ Dio.
4 Wa´ cha̱a̱h⁻ hnäh´ llu¹ ga⁺lä⁺jë⁺
jmɨɨ´ ta⁺la⁺ kih¹ Dsa⁻jø̱ø̱h¹ jnän`.
Jwahn⁺ ka⁻läh´: Wa´ cha̱a̱h⁻ hnäh´
llu¹.
5 Mi⁻jnää¹ hnäh´ kih¹ lä⁺jë̱ë̱⁺ dsa⁻
he⁻ llu¹ hoh´ hnäh´, jëëh´ ngoo¹
ga⁺lloo¹ jmɨɨ´ ja̱h´ Jesús.
6 Ni⁺ miih⁻ ta⁺ kwëëh´ hnäh´ hñaah¹
hɨɨ´dsë⁻. Hnøø¹ ngɨɨ´ hnäh´ kyah¹
hnäh´ kih¹ Dio ba´. Hlë̱ë̱h´ hnäh´ Dio
ha⁻ lä⁺ hnooh⁻ hnäh´, chu̱u̱´ hnäh´
kya̱a̱yh´ cher´mah¹ ha⁻ lä⁺ la¹ kyah¹
hnäh´ hi⁺ kwa´ hnäh´ ti´hmaah´ kiyh¹.
7 Hi⁺ Dio jmee¹ hii´ tii´ kyah¹ hnäh´
hi⁺ ni⁺ sa⁺ lä⁺ngëëh´ hnäh´ ha⁻ ko̱h´
jii̱h¹ jmeey¹. Kya̱a̱h´ lä⁺ja̱⁻, mo⁺so⁺
jeh˜ hoh´ hnäh´ hi⁺ ja̱¹ ko̱o̱⁻ hweh⁻
hɨɨ´dsë⁻ kyah¹ hnäh´, ta⁺la⁺ kih¹ he⁻
ma⁻la̱a̱h¹ hnäh´ ko̱o̱⁻ kya̱a̱h´ Cristo
Jesús.
8 Ta⁺ jyoh´ ko̱⁻ta̱a̱⁻ jwë̱ë̱hn˜ hnäh´
ø̱ø̱hn¹, kyë̱⁻ hnäh´ hɨɨ´dsë⁻ kih¹ he⁻
la⁻ ba´: kih¹ he⁻ la¹ dsoo´, kih¹ lä⁺jë⁺
he⁻ jmää¹, lä⁺jë⁺ he⁻ llu¹, lä⁺jë⁺ he⁻
na⁻jngɨɨ¹, lä⁺jë⁺ he⁻ tɨh˜ dsë⁻ jne´, lä⁺jë⁺
he⁻ hii´ juu¹ kih¹. Kyë̱⁻ hnäh´ hɨɨ´dsë⁻
kih¹ lä⁺jë⁺ he⁻ la⁻ he⁻ ga⁺të̱ë̱´ jne´
jmeen´ jɨɨh⁻ kih¹.
9 Ja̱⁻ høøh⁻ hnäh´ he⁻ ma⁻heehn⁺
hnäh´, he⁻ ma⁻mi⁻të̱ë̱h¹ hnäh´ kin⁺,
he⁻ ma⁻nɨɨh⁻ hnäh´ kin⁺, hi⁺ he⁻
ma⁻jëëh` hnäh´ jmeen⁺. Hñii´ Dio hɨ̱⁻
jmee⁺ hii´ tii´ jnän`, hɨ̱⁻ he´ na⁻ kya̱a̱h´
hnäh´.

Ga⁺tɨh¹ dsë¹ Paa´ kih¹ he⁻ ga⁺hyoyh¹ kuu´

10 Peer⁺ jë̱ë̱⁻ dsën⁺ ta⁺la⁺ kih¹
Dsa⁻jø̱ø̱h¹ jnän`, na¹ he⁻ ma⁻kwah´
hnäh´ be´ kin⁺ ka⁻läh´ lä⁺hmëë´. Ma⁺
ba´jnä´ he⁻ ma´lle`hoh´ jnä´, pero he⁻
sa⁺ ga⁺kwa´ jä´ ba´ kyah¹ hnäh´ he⁻ ma´
jmeeh¹ hnäh´ be´ kin⁺.
11 Ja̱⁺ kih¹ he⁻ lla⁻kya̱a̱n¹ he⁻
ma⁻jwë̱ë̱hn¹ hnäh´ lä⁺na⁻. Ma⁻lä⁻të̱ë̱n˜
kwan⁺ be´ kih¹ hñiin⁺. Cha̱a̱⁻ ba´
jnä´ llu¹ kih¹ wa´ he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻
dsa⁻ngëën´.
12 Ma⁻kyɨɨh˜ ba´ jnä´ hee⁻ ja̱⁻
he⁻ tä⁻ñeen´ hi⁺ lä⁺ko̱o̱⁻ ma´ cha⁻
cha⁻miih⁻ kin⁺. Ma⁻lä⁻të̱ë̱n˜ kwan⁺
be´ kih¹ hñiin⁺ he⁻ cha̱a̱n⁻ llu¹ kih¹

wa´ he¯ cha¯ he¯ he¯ dsa¯ngëën´, lä˖ ma´ kyohn˖ hi˖ lä˖koo¯ ma´ na¯kën˜. Kwee¯ ba´ jmee˖ lä˖ ma´ dsa¯chaa´ kin˖, o lä˖koo¯ ma´ sa˖ cha¯ go¯te˜.

13 Kih' ga˖lä˖jë˖ ba´ lihn˖ lla´dsëën` kyaah´ be´ kih' Cristo hi¯ ngë˖ kyaah´ jnä´.

14 Pero ma˖ra˖ he¯ ga˖jmeeh´ ba´ hnäh´ llu', ga˖kwah´ hnäh´ he¯ hnoon' lä˖ ma´ ga˖jëën' wii´.

15 Ñeh´ ba´ hnäh´ ha¯ lä˖ ga˖la' lä˖ ma´ to¯në´, lä˖ ma´ ya˖hëën' hwa' Macedonia ma´ na´kwan' ju'hmëë´. Ni˖ koo¯ gwah˖ sa˖ ga˖jmeey´ be´ kin˖, ma˖la˖ hnäh´ ba´ ga˖jmeeh´ hnäh´ ko¯jøh´ kyaah´ jnä´, cha¯ he¯ ga˖kwah´ hnäh´ hi˖ cha¯ he¯ ga˖hñah' hnäh´ ka¯läh´.

16 Ja˖ koo¯ hä´ ga˖cheeh˖ hnäh´ lä˖jë˖ he¯ ma´ jmee˖ bii' kin˖ lä˖ ma´ gyan´ jwii¯ Tesalónica.

17 Hi˖ ja˖ he¯ koo¯ jøøn´ he¯ hyohn˖ kyah' hnäh´. He¯ hnoohn˖ ha¯ lä˖ jee´ lä˖jnä´ cha¯ga´miih¯ ta´ llu' kyah' hnäh´ cha´në´ Dio.

18 Ma¯ngëë´ ma¯hyohn˜ ha¯ koh´ te' he¯ lle` kih' hyohn˖, lä˖jiih' ma¯ngëë´ ga´, na' he¯ ma¯teëhn' kuu´ he¯ ma¯cheeh˖ hnäh´ kyaah´ Epafrodito. He¯ na¯ hii¯ mi¯jwii¯ kih' Dio, he¯ na¯ ba´ heeyh¯, hi˖ he¯ na¯ ba´ tih˜ dsëy'.

19 Dio kyaan˖ kwa' ka¯läh´ he¯ jmee˖ bii' kyah' hnäh´, jëëh´ cha¯ ba´ lä˖jë˖ gyuuh' he¯ sa˖ lla˖ jih´koh´ he¯ hñah˖ jne´ kih' Cristo Jesús.

20 Lä˖jë˖ joh´ jmii´ cha¯ wa´ la' juuh¯ kih' Dio hi¯ laa' Tää` jnän`. Wa´ la' lä˖ja¯.

21 Jmee´ Dio kih' lä˖jëë˖ hi¯ na¯jngëë' hi¯ laa' koo¯ kyaah´ Cristo Jesús. Hi˖ lä˖jëë˖ øøh' jne´ hi¯ tääh´ kyaah´ jnä´ la¯, jmeey˖ Dio kyah' hnäh´.

22 Hi˖ ga˖lä˖jëë˖ ba´ dsa¯ hi¯ na¯jngëë' jmee˖ Dio kyah' hnäh´ ka¯läh´. Hi˖ cha¯ga´miih¯ lle` dsëy' hnäh´ lä˖jëë˖ hi¯ tääh´ cha´neh˖ kih' César.

23 Wa´ mi¯jää' Jesucristo Dsa¯jøøh' jnän` lä˖jëë˖ hnäh´. Wa´ la' lä˖ja¯.

Colosenses
Juu' la¯ ga˗sii˝ Paa´ kih' øøh'˛ jne´ hi¯ chaa¯ Colosas

1 Jnä˝ Paa´ laan' apóstol kyaa'˛ Jesucristo lä˗ hyoh¯ dsë'˛ Dio. Kyaah´ Timotä øøh'˛ jne´ siin˗ kyah'˛ hnäh˝,
2 hi¯ tääh´ jwii¯ Colosas. Laah'˛ hnäh˝ na¯jngëë' hi˗ mi¯teh`ba´ hnäh˝, kih'˛ he¯ ma¯laah'˛ hnäh˝ koo¯ kyaah´ Cristo. He¯ja¯ ngiin´ kih' Dio hi¯ laa'˛ Tää` jnän` hi˗ ngiin´ kih' Jesucristo Dsa¯jøøh' jnän`, wa´ kway˝ lä˗jë˗ he¯ llu'˛ kyah'˛ hnäh˝ hi˗ wa´ jmeey˝ hii´ tii´ kyah' hnäh˝.

Ga˗kwa´ Paa´ ti´hmaah´ kih' Dio

3 Lä˗jë˗ jiih˜ ma´ ngii´ jnääh'˛ kyah'˛ hnäh˝, kwa¯ jnääh' ti´hmaah´ kih' Dio, Jmii¯ Dsa¯jøøh' jnän`Jesucristo.
4 Jëëh˝ ma¯tëëh'˛ jnääh ' juu' he¯ ma¯dsoo˝ hoh˝ hnäh˝ kih'˛ Cristo Jesús hi˗ hnaah˗ hnäh˝ lä˗jëë˗ hi¯ na¯jngëë'.
5 Jmeeh¯ hnäh˝ lä˗ja¯, jëëh˝ ma¯cha¯ ba´ o¯jøh˗ dsë¯ kyah'˛ hnäh˝ he¯ hñah˗ hnäh˝ heeh¯ he¯ høø˗ Dio gyuuh' jmi¯gyuu˗. Ga˗nuuh¯ ba´ hnäh˝ ha¯ lä˗ la'˛ he¯ o¯jøh˗ dsë¯ la¯ lä˗ ma´ ga˗heeh` hnäh˝ ju'dsoo˝, ja¯ba´ ju'hmëë˝ kih'˛ Cristo.
6 Ga˗lloo'˛ juu' na¯ lä˗ ga˗të˝ jee´ tääh´ hnäh˝, ja¯ba´ lä˗koo¯ ngoo'˛ lä˗kaa¯ lä˗juh'˛ jmi¯gyuu˗. Hi˗ lä˗kaa¯ jee´ dsa¯kway˗ juu' na¯, le˝ llu'˛ kih'˛ dsa˗ hi˗ lä˗ja¯ ngoo'˛ ba´ ta˗ cha´në˝, ja¯ba´ lä˗koo¯ ga˗la'˛ kyah'˛ hnäh˝ lä˗ ma´ to¯në˝ ga˗nuuh¯ hnäh˝ hi˗ ga˗lä˗ngëëh˝ hnäh˝ ha¯ koh˝ sa˗ llu'˛ dsë'˛ Dio kyaah´ jne´.
7 Ga˗lä˗tëëh˗ ba´ hnäh˝ juu' na¯, lä˗ ma´ ga˗hlëëh'˛ Epafra hnäh˝, øøh'˛ jne´ hi¯ hnää˗ jnääh', hi¯ jmee˗ ta´ ko¯jøh˝ kyaah´ jnääh'˛ hi˗ mi¯te'˛ bih'˛ lä˗jë˗ ta´ kih' Cristo, jee´ kyah' hnäh˝ ka¯läh˝.
8 Hi¯ he˝ ga˗jmeeh'˛ juu' kyaa'˛ jnääh ' he¯ tääh´ hnäh˝ hnaah˗ hnäh˝ øøh'˛ kyaah´ be˝ kih'˛ Jmi¯lle˝ Na¯jngii'.

Ga˗ngii˝ Paa´ kih' Dio mah'˛ kway'˛ be˝ kih'˛ øøh'˛ jne´

9 He¯ja¯ lä˗ ma´ ga˗tëëh'˛ jnääh ' juu' kyah'˛ hnäh˝ sa˗ ma¯tu´ jnääh'˛ ngii´ jnääh'˛ kih'˛ Dio mah'˛ wa´ kwëëyh ' hnäh˝ huu´dsë¯ llu'˛ he¯ jä˗ gyuuh', lä˗jwë˝ ja¯ lä˗ñeh´ hnäh˝ kwee¯ ha¯ lä˗ hnøøy'˛ hñiiy˝.
10 Lä˗ja¯ ngii´ jnääh'˛ kyah'˛ hnäh˝ mah'˛ go´taah´ hnäh˝ lä˗koo¯ lle` kih' hi¯ laa'˛ kyaa'˛ Dsa¯jøøh' jnän`, hi˗ jmeeh' hnäh˝ tää˝ ba´ lä˗jë˗ he¯ tih˜ dsëy'˛. Ma´ja¯ ga´ jmeeh'˛ hnäh˝ lä˗jë˗ he¯ llu'˛ jmah'˛ hi˗ lä¯kyuuh˗ hnäh˝ Dio cha¯ga´miih¯ koo¯ hä´ koo¯ hä´.
11 Hi˗ wa´ tëëh˝ hnäh˝ be˝ kih'˛ Dsa¯jøøh' jnän` hi¯ cha¯ ga˗lä˗jë˗ be˝ kih'˛ mah'˛ kwëëh'˛ hoh˝ hnäh˝ kih'˛ lä˗jë˗ he¯ dsa¯ngëëh˝ hnäh˝ hi˗ lä˗jøh¯ hoh˝ hnäh˝ cha¯ga´miih¯ kyaah´ dsa¯.
12 Hi˗ wa´ jëë¯ hoh˝ hnäh˝ kwa´ hnäh˝ ti´hmaah´ kih' Dio hi¯ laa'˛ Tää` jnän` hi¯ ga˗mi˗lluu'˛ jne´ mah'˛ hñah˗ jne´ heen¯ jee´ oo˗ ya˗jwii'˛ jee´ jnä˝ wa´je¯ ko¯jøh˝ kyaah´ jee´ lä˗jëë˗ hi¯ na¯jngëë'.
13 Jëëh˝, ga˗lääy'˛ jne´ he¯ ma´ tøøhn´ jee´ na¯hoo¯ jee´ ma´ jmee˗ hi¯sa˗llu'˛ hih˗ jnän`hi˗ ga˗taayh¯ jne´ goo¯ Jooy˝ hi¯ hnääy'˛ cha¯miih¯ mah'˛ hi¯ he˝ ba´ jää' jne´ lä˗hih˗ kiyh'˛.
14 Ga˗lääyh˗ jne´ ta˗la˗ kih'˛ Jooy˝ hi¯ ga˗tuu¯ jma¯ kih'˛. Kyaah´ he¯ ja¯ ga˗kooy' dsëy'˛ kih'˛ dso´kye¯ jnän`.

Jaa¯ Cristo ba´ laa ' jøøh' kih'˛ jee´ lä˗jëë˗

15 Cristo laa'˛ koo¯ heeh˗ kyaah´ Dio hi¯ sa˗ tëë'˛ jne´ jëën´. Jää'˛ ba´ ma¯chaay¯, he¯ja¯ laay'˛ to¯në˝ kih' he¯ ja¯ga´ ga˗nøø'˛.
16 Ta˗la˗ kih'˛ Cristo ga˗jmee˝ Dio ga˗lä˗jë˗ go¯te˜ he¯ cha¯. Ga˗jmeey˝ lä˗jë˗ he¯ cha¯ gyuuh' hwa'˛, lä˗jë˗ he¯ jnä˝ kyaah´ he¯ sa˗ jnä˝. Ga˗jmääy'˛ lä˗jëë˗ nëë' dsa¯ta´ hi¯ mäh'˛, hi¯ kaah´. Ko¯jøh˝ kyaah´ Jooy˝, ga˗jmeey˝ ga˗lä˗jë˗ ba´ he¯ cha¯ hi˗ ga˗lä˗jë˗ ba´ la' kih'˛ Jooy˝ ka¯läh˝.

17 Ma¯gya¹ bih¹ jää¹, ja¯ga´ ga˭la¹
lä˭jë˭ he¯ cha¯ hi˭ kyaah´ be´
kiyh¹ ngoo¹ ba´ na´jnä´ ga˭lä˭jë˭ he¯
ga˭jmeey´.
18 Hi¯ he´ na¯ kye¯ në´ kih¹ gwah˭.
Hñii´ bih¹ laay¹ to¯në´ jee´ kih¹ jee´
lä˭jëë˭, hi˭ hñii´ bih¹ hi¯ ga˭lä˭jiih`
to¯në´jee´kih¹ hi¯ na¯juu´, mah¹ lä˭ja¯
leey´ jøøh¹ kih¹ jee´ lä˭jëë˭.
19 Jëëh´, ga˭tih¹ ba´ dsë¹ Dio he¯ laa¹
Cristo kwee¯ lä˭koo¯ laay¹ hñiiy´.
20 Hi˭ ga˭tih¹ ba´ dsëy¹ he¯ ga˭jeeyh¯
juu¹ he¯ ma´ cha¯ gyuuh¹ hwa¹.
Ga˭mi˭llaay¯ go¯te˜ he¯ ma´ ää¯ jne´
kiyh¹, ta˭la˭ kih¹ Cristo hi¯ ga˭tuu¯
jma¯ kih¹ dsoh´ hma¯cru¯ mah¹ lä˭ja¯
hii¹ tii´ jnän` kyaah´ Dio.
21 Jää¹ ma´ laah¹ hnäh´ lä˭koo¯ dsa¯
chaa¯ uu´, sa˭ ma´ jwah´ hnäh´ kyaah´
Dio. Jëëh´, huu´dsë¯ hlii¹ jmah¹ ba´
ma´ kyeh´ hnäh´, hi˭ he¯ hlii¹ jmah¹
ba´ ma´ jmeeh¯ hnäh´. Pero na¹
ma¯jeeh¯ bih¹ juu¹ kyah¹ hnäh´,
22 ta˭la˭ kyaah´ jmi¯ngo¹ kih¹ Jesús.
Ga˭juuy¹ mah¹ mi¯jnääy˭ hnäh´
na¯jngëëh ¹ hnäh´ cha´nëy´, mo˭so˭
cha¯ dso´kye¯ kyah¹ hnäh´ hi˭ mo˭so˭
cha¯ ga´he¯ na¯bääh`hnäh´ ni˭ miih¯.
23 Pero hnøø¹ lä˭ ma¯dsoo´ na¯ ba´
hoh´ hnäh´ kih¹ Jesús hi˭ ta˭ wa´ gaa´
hoh´ hnäh´ o¯jøh˭ dsë¯ he¯ kyeh´
hnäh´ kih¹ ju¹hmëë´ he¯ ma¯nuuh¯
hnäh´, ja¯ba´ ju¹hmëë´ kih¹ Jesús he¯
kwa˭ dsa¯ lä˭kaa¯ lä˭juh¹ jmi¯gyuu˭.
Hi˭ lä˭ja¯ jnä´ ka¯läh´ na¯hñaan´
kwan` ju¹hmëë´ na¯.

Ga˭kwa´ Paa´juu¹ he¯ma´na¯hmää´ jää¹

24 Chaa¯ ba´ jnä´ llu¹ kih¹ he¯ jëën˜
wii´ kyah¹ hnäh´. Hi˭ ngoo¹ ba´ jnä´
jëën˜ wii´ kyaah´ jmi¯ngo¹ kin˭ mah¹
lä˭ja¯ hñaa˭ ha¯ koh´ wii´ he¯ jëë˜
Cristo kih¹ hi¯ laa¹ kyaay¹, jne´ hi¯ laa¹
gwah˭ kiyh¹.
25 Hi˭ ga˭hñaa¹ Dio jnä´ mah¹ kwan`
be´ kih¹ gwah˭. Ga˭jmeey´ mada¯ he¯
mi´jnäänˈ na¯hñaa¹ lä˭jëë¯ juu¹ kiyh¹
jee´ kyah¹ hnäh´.
26 Ma´ na¯hmää´ ba´ juu¹ ja¯ llo´joo¹.
Pero na¹ ma¯mi¯jnääy¯ juu¹ ja¯ kih¹
hi¯ na¯jngëë¹ kyaay¹.
27 Kih¹ hi¯ he´ ba´ ga˭tih¹ dsë¹ Dio
mi¯jnää˭ juu¹ he¯ ma´ na¯hmää´.
Peer˭ jnaah¹ la¹ juu¹ ja¯ kih¹ lä˭jëë˭
dsa¯ hi¯ sa˭ laa¹ judiu, he¯ jäh´
lä˭la¯: Cristo jmee˭ ko¯jøh´ kyaah´
jne´. He¯ja¯ na¯ kye´ jne´ o¯jøh˭ dsë¯
dsa´tooh´ jne´ ya˭jwii¹ kiyh¹.
28 He¯ja¯ na¯ kwa¯ jnääh¹ juu¹ la¯
kih¹ lä˭jëë˭ dsa¯. Hlëëh´ jnääh¹ hi˭
mi´tëë¹ jnääh¹ dsa¯, kyaah´ cha¯miih¯
huu´dsë¯ llu¹, mah¹ ngëë´ jnih´ kih¹ Dio
lä˭jaa¯ lä˭jaay¯, lluuy¹ go¯te˜, laay¹
koo¯ ba´ kyaah´ Cristo Jesús.
29 He¯ja¯ kwan˭ be´ jmeen˭ ta´ la¯,
kyaah´ be´ he¯ kwa˭ Cristo. Ha¯ koh´
be´ sa˭ cha¯ kih¹ hi¯ kyah´jä˭ jnä´.

2

1 Hnoon¹ lä˭ñeh´ hnäh´ he¯ jmeen˭
ta´ la¯, lä˭jiih¹ jee´ le´, he¯ llu¹ kyah¹
hnäh´, hi˭ kih¹ lä˭jëë˭ hi¯ tää´
Laodicea ka¯läh´ hi˭ lä˭ja¯ kih¹ lä˭jëë˭
hi¯ sa˭ ga´ ma¯jëë˭ jnä´.
2 Lä˭ja¯ jmeen˭ mah¹ wa´ cha¯
cha¯ga´miih¯ be´ kih¹ lä˭jëë˭, hi˭
hnoon¹ wa´ hnääy¹ øøyh¯ mah¹ wa´ le´
koo¯ ba´ huu´dsë¯ kih¹ jee´ lä˭jëë˭. Hi˭
hnoon¹ wa´ lä¯ngëëy´ na¯hñaa¹ lä˭jëë¯
mah¹ kwa¹ jwë¹ lä˭kyuuyh˜ he¯ ma´
na¯hmää´ kih¹ Dio, hi¯ he´ he´ Cristo.
3 Jaa¯ hñii´ bih¹ cha¯ huu´dsë¯
llu¹ kiyh¹. Jaa¯ hñii´ bih¹ ngëëy´
ga˭lä˭jë˭ go¯te¹. He¯ ja¯ ba´ kyee´ jnän`
cha¯ga´miih¯ pero na¯hmää´ ba´ he¯
ja¯ ta´ko¯jiih¹ sa˭ ga´ ma¯heeh` jnih´.
4 Ma¯jwëëhn¹ hnäh´ lä˭ja¯ mah¹ ni˭
jaa¯ sa˭ mi¯gaa˭ hnäh´ kyaah´ juu¹
na´hñaah¹ ha¯ lä˭ jee´ leeyh˭ hnäh´.
5 Ma˭ke˭ sa˭ gyan´ kyaah´ hnäh´
ko¯jøh´, ma˭ra˭ he¯ lle` ba´ dsën˭
hnäh´. Peer˭ chaan¯ llu¹ kih¹ he¯
ma¯nuun¹ tää´ hnäh´ kwee¯ kyaah´
koo¯ nëë¹ ba´huu´dsë¯, hi˭ lä˭ja¯ ngoo¹
ba´ dsoo´ hoh´ hnäh´ kih¹ Cristo.

Juu¹ kih¹ Cristo ba´jmää¹ jnän`

6 Heh¹ lä˭ja¯, ja¯ba´ lä˭koo¯
ga˭heeh` hnäh´ kih¹ Jesucristo

Dsa⁻jøøh¹ jnän`, ja⁻ba´ lä⁺ja⁻ go⁻nää´
hnäh´ kyaayh´ ta⁺ cha´në´.
7 Hnøø¹ jäh¹ hnäh´ koo⁻ hweh⁻
kyaayh´. Lä⁺jwë´ ja⁻, leeh´ hnäh´
lä⁺koh´ chaah¹ hma⁻ he⁻ ma⁻choh⁻
jmoo¹. Lä⁺ja⁻ lä⁺cha⁻ be´ kyah¹ hnäh´
go´nääh ¹ hnäh´ ta⁺ cha´në´ lä⁺koh´
ga⁺mi⁺tëë⁻ dsa⁻ hnäh´. Hi⁺ hnøø¹
kwah¹ hnäh´ cha⁻miih⁻ ti´hmaah´ kih¹
Dio.
8 Leeh⁻ hnäh´ mah¹ ni⁺ jaa⁻ sa⁺
mi⁻gaa⁺ hnäh´ kyaah´ juu¹ kaah´
lä⁺koo⁻ gwa´ huu´dsë⁻ kih¹ dsa⁺. Sa⁺
jmää¹ ta´ juu¹ he⁻ ma⁻tëë¹ dsa⁻ hlëëh⁺
kih¹ he⁻ cha⁻ jmɨ⁻gyuu⁺ la⁻. Sa⁺ gwa´
kih¹ Cristo juu¹ ja⁻.
9 Jëëh´, ja⁻ba´ lä⁺koo⁻ laa¹ hñii´ Dio,
ja⁻ba´ lä⁺ja⁻ laa¹ Cristo hi⁻ ga⁺lëë¹
ngo¹.
10 Hi⁺ lä⁺jë⁺ go⁻te¹ he⁻ cha⁻ kih¹
Dio, la¹ kyah¹ hnäh´ ka⁻läh´ kih¹ he⁻
ma⁻laah¹ hnäh´ koo⁻ kyaah´ Cristo hi⁻
kye⁻ në´ kih¹ jee´ lä⁺jëë⁺ hi⁻ laa¹ ta´
juuh⁻ hi⁻ chaa⁻ gyuuh¹.
11 Hi⁺ kih¹ he⁻ ma⁻laah¹ hnäh´
koo⁻ kyaayh´, he⁻ja⁻ la¹ lä⁺koo⁻ he⁻
ga⁺wih´ jmɨ⁻ngo¹ kyah¹ hnäh´. Pero
sa⁺ la¹ lä⁺koo⁻ tëë¹ dsa⁻ jmee⁺. Cristo
ba´ ga⁺jñuuh¹ he⁻ hlɨɨh¹ he⁻ ma´ hä´
tuh⁻hoh´ hnäh´, he⁻ja⁻ ma⁻laah¹
hnäh´ kwaat˜ lä⁺koo⁻ he⁻ ga⁺wih´
jmɨ⁻ngo¹ kyah¹ hnäh´ lä⁺ hnøøy¹ hñiiy´.
12 Hi⁺ lä⁺ ma´ ga⁺saah⁻ hnäh´ jmɨɨ⁻,
lä⁺koo⁻ he⁻ ga⁺haah¹ hnäh´ kyaayh´
hi⁺ ga⁺lä⁺jiih` hnäh´ ka⁻läh´ kyaayh´,
lä⁺llu¹ he⁻ ma⁻dsoo´ hoh´ hnäh´ cha⁻
ba´ be´ kih¹ Dio he⁻ kyaah´ ga⁺mi⁺jiiyh`
Cristo jee´ kih¹ hi⁻ na⁻juu´.
13 Hi⁺ lä⁺koo⁻ ma´ tääh´ hnäh´
na⁻juuh´ hnäh´ kwaat˜ kih¹ dso´kye⁻
hi⁺ sa⁺ ma´ na⁻wih´ jmɨ⁻ngo¹ kyah¹
hnäh´, Dio ga⁺mi⁺jiih` hnäh´ ko⁻jøh´
kyaah´ Cristo. Ga⁺kooy¹ dsëy¹ kih¹
lä⁺jë⁺ dso´kye⁻ jnän`.
14 Ga⁺mi⁺llaay⁻ go⁻te˜ lä⁺jë⁺ he⁻ ma´
hnɨɨ˜ jnän`, he⁻ ga⁺hlääh⁻ jne´ kih¹ ley.
Joh´ dsoo´ sa⁺ ma´ bääh⁻ jne´. Pero Dio
ga⁺jmee´ ta⁺ koo´ he⁻ ja⁻, lä⁺koo⁻ he⁻
ga⁺hooy¹ dsoh´ hma⁻cru⁻ ba´.
15 Hi⁺ ga⁺jmää¹ Dio ta⁺ koo´ lä⁺jëë⁺
hi⁻ laa¹ ta´ juuh⁻ hi⁻ chaa⁻ gyuuh¹,
ga⁺mi⁺kwayh¹ kih¹ hi⁻ he´ cha´në´
lä⁺jëë⁺. Ga⁺lɨyh¹ ga⁺lla⁺dsëëy` kyaah´
he⁻ ga⁺juu¹ Cristo dsoh´ hma⁻cru⁻.

Mo⁺so⁺ jmää¹ jnän` nuuh⁻ ma⁻gyuh⁻

16 Kih¹ he⁻ja⁻ ba´ na⁻, ni⁺ jaa⁻ sa⁺
wa´ kye⁻ kwaat˜ ha⁻ lä⁺ kuh⁻huh´
hnäh´ ni⁺ kih¹ he⁻ sa⁺ jmeeh⁻ hnäh´
jmɨɨ´ he⁻ tëëy¹ jmeey⁺ o sa⁺ jmeeh⁻
hnäh´ juuh⁻ kih¹ lä⁺ ma´ heeh´ sɨh⁻ o
kih¹ jmɨɨ´ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹.
17 Lä⁺jë⁺ he⁻ ma⁻gyuh⁻ ja⁻, koo⁻
ga⁺mi⁺jnää⁻ miih⁻ ha⁻ lä⁺ la¹ kih¹
ju¹dsoo´ he⁻ ja⁻ga´ ja¹. Pero Cristo ba´
he´ hi⁻ laa¹ ma⁺ra⁺ ju¹dsoo´ ja⁻.
18 Hi⁺ leh⁺ ba´ hnäh´ jñeeh ¹
cher´mah¹ mi⁻teh` hnäh´ kih¹ Cristo.
He⁻ja⁻ ta⁺ kwa⁻ hnäh´ jwë¹ kih¹ ni⁺
jaa⁻ hi⁻ jñuuh¹ he⁻ ja⁻ kyah¹ hnäh´.
Dsa⁻ he´, jmää˜ hñii´ hwaa´ pero he⁻
jmee⁺ bih¹ ja⁻ hi⁺ jmeey⁺ juuh⁻ kih¹
ángele ka⁻läh´. Hi⁺ jäyh´ cha⁻ he⁻
ma⁻jëëy⁺ he⁻ gwa´ gyuuh¹. Hi⁺ jmääy˜
hñiiy´ jøøyh¹ kyaah´ huu´dsë⁻ kih¹ dsa⁻
ta⁺jmah¹ ba´.
19 Hi⁻ he´, sa⁺ laa¹ koo⁻ kyaah´ Cristo
hi⁻ kye⁻ në´ jnän`. Pero lä⁺jaa⁻ lä⁺jaa⁻
jne´ na⁻ku⁻ na⁻chah´ jne´ kyaah´
Cristo, laa¹ jne´ lä⁺koo⁻ jaa⁻ dsa⁻ ba´.
Lä⁺jwë´ ja⁻, tëë¹ jne´ be´ he⁻ kwa⁺ Dio
mah¹ dsa´nøø¹ jne´ ta⁺ cha´në´.
20 He⁻ ma⁻laah¹ hnäh´ koo⁻ kyaah´
Cristo, he⁻ja⁻ la¹ lä⁺koo⁻ he⁻ ga⁺juuh¹
hnäh´ ko⁻jøh´ kyaayh´ mah¹ mo⁺so⁺
na´jnää´ hnäh´ kih¹ nuuh⁻ ma⁻gyuh⁻
he⁻ cha⁻ jmɨ⁻gyuu⁺ la⁻. He⁻ja⁻ mo⁺so⁺
cha⁻ he⁻ kih¹ he⁻ jmeeh¹ hnäh´ he¹ kih¹
nuuh⁻ ja⁻,
21 lä⁺koo⁻ jäh´ dsa⁻: “Ta⁺ kooh´ he⁻
na⁻, ta⁺ kuh⁻ he⁻ na⁻, ta⁺ sooh´ he⁻
na⁻.”
22 He⁻ lla⁺ ba´ lä⁺jë⁺ he⁻ ja⁻ jee´
koo´jmee⁻ jne´. Hi⁺ lä⁺jë⁺ nuuh⁻ ja⁻,
he⁻ ga⁺lla´ dsa⁻ jmɨ⁻gyuu⁺ ba´ ja⁻
lä⁺koo⁻ la¹ huu´dsë⁻ kiyh¹.
23 Heh¹ nuuh⁻ ja⁻, dsoo´ ba´ mi⁻jnää⁺
lä⁺koo⁻ he⁻ kye⁻ huu´dsë⁻ llu¹. Jëëh´
kyaah´ he⁻ ja⁻, jmee⁺ dsa⁻ lä⁺koo⁻ he⁻
hnaayh⁻ Dio, hi⁺ jmääy˜ hñii´ hwaa´
hi⁺ heeyh˜ hñiiy´ wɨɨ´ ka⁻läh´. Pero ni⁺

miih⁻ sa⁺ jmää¹ jnän` nuuh⁻ ja⁻ mah¹ lää¹ jne´ kih¹ he⁻ heë´ dsë¹ jmɨ⁻ngo¹ jnän`.

3

1 Lä⁺llu¹ he⁻ ma⁻lä⁻jiih` hnäh´ kyaah´ Cristo, he⁻ja⁻ kye⁻ hnäh´ huu´dsë⁻ kih¹ he⁻ cha⁻ jee´ oo⁺ ya⁺jwii¹, jee´ gya¹ Cristo jwoo¹ ra⁻lluu¹ kih¹ Dio.
2 Wa´ lle` hoh´ hnäh´ he⁻ cha⁻ gyuuh¹ ba´, mo⁺to⁺ hnooh⁻ ga´ hnäh´ he⁻ cha⁻ jmɨ⁻gyuu⁺ la⁻.
3 Jëëh´, ma⁻na⁻juu´ ba´ hnäh´ kih¹ jmɨ⁻gyuu⁺ la⁻ hi⁺ chaa⁻ ba´ hnäh´ ko⁻jøh´ kyaah´ Cristo jee´ gya¹ Dio ma⁺ke⁺ na⁻hmää´ he⁻ ja⁻ jnän` jmii´ na¹.
4 Pero wa´ra⁻ ga⁺lä⁺jnää´ Cristo hi⁻ jmee⁺ chaa⁻ jne´, ma´ja⁻ lä⁺jnää´ jne´ tø⁻jlee⁻ ñih¹ ko⁻jøh´ kyaayh´.

Wa´ ben´ lä⁺jë⁺ he⁻ hliih¹ mah¹ dsa´nøøn¹ kyaah´ he⁻ llu¹ ba´

5 He⁻ja⁻ tu¹ hnäh´ lä⁺jë⁺ he⁻ hliih¹ he⁻ jmeeh⁻ hnäh´ jmɨ⁻gyuu⁺ la⁻. Hnäh´ dsa⁻më´ dsa⁻ñuuh⁻ ta⁺ kaah⁺ wa´ hi⁻ cha⁻ hi⁻, ta⁺ mi⁻sah¹ hnäh´ hñaah¹, ta⁺ jmee⁻ hnäh´ he⁻ ngii⁺ jmɨ⁻ngo¹ kyah¹ hnäh´ ni⁺ he⁻ ga´ jyoh´ he⁻ heë´ hoh´ hnäh´. Ta⁺ hnooh⁻ hnäh´ leh⁺ hnäh´ lä⁺jë⁺ he⁻ ga´ cha⁻. Jëëh´ lä⁺koo⁻ he⁻ ja⁻ ba´ laa¹ dio kyaah¹ hnäh´ cher´mah¹ jmeeh⁻ hnäh´ lä⁺ja⁻.
6 Kih¹ he⁻ hliih¹ na⁻ gwa´ ya⁻jee¹ dsë¹ Dio kyaah´ hi⁻ chaah⁻.
7 Lä⁺jë⁺ he⁻ na⁻ ga⁺jmeeh´ hnäh´ lä⁺koh´ ma´ tää´ hnäh´ jää¹.
8 Pero na¹ mo⁺to⁺ jmee⁻ hnäh´ lä⁺jë⁺ he⁻ la⁻: he⁻ ya⁻jee¹ hoh´ hnäh´, he⁻ llee´ hnäh´, he⁻ hñaa⁻ hoh´ hnäh´ kyaah´ dsa⁻, he⁻ hlëëh´ hnäh´ wii´ kih¹ dsa⁺, he⁻ hlëëh´ hnäh´ juu¹ hliih¹.
9 Ta⁺ juu` kih¹ dsa⁻kyaah´ hnäh´, jëëh´ ma⁻jñuuh´ hnäh´ kih¹ lä⁺jë⁺ he⁻ ma´ jmeeh⁻ hnäh´ jää¹.
10 Hi⁺ ga⁺løøh` hnäh´ jmeeh¹ he⁻ llu¹ ba´. He⁻ja⁻ la¹ lä⁺koo⁻ he⁻ ma⁻kyeh¹ hnäh´ hmiih⁻ hmëë´. Hi⁺ ngoo¹ dsa⁻lä⁻hmëë´ hnäh´ koo⁻ jmii´ koo⁻ jmii´ kih¹ he⁻ mi⁻tee¹ hnäh´ cha⁻ga´miih⁻ mah¹ lee´ hnäh´ lä⁺koo⁻ laa¹ hi⁻ ga⁺jmää¹ jne´.
11 Hih¹ hi⁻ laa¹ koo⁻ kyaah´ Cristo sa⁺ cha⁻ he⁻ jmee¹ cher´mah¹ laay¹ judiu, o sa⁺ laay¹ judiu, cher´mah¹ ga⁺wih´ jmɨ⁻ngo¹ kiyh¹ o sa⁺ ga⁺wih´, cher´mah¹ laay¹ jaa⁻ hi⁻ sa⁺ kyuuh⁻ o jaa⁻ hi⁻ chaa⁻ uu´, cher´mah¹ na⁻hnëëy´ jmeey¹ ta´ kih¹ dsa⁺ o cher´mah¹ sa⁺ na⁻hnëëy´. Koo⁻ ba´ he⁻ kyee´ kih¹ jee´ lä⁺jë⁺. Cristo ba´ he´ hi⁻ jøøh¹ kih¹ jee´ lä⁺jee⁺, hi⁻ he´ ba´ hi⁻ cheh¹ kyaah´ jne´.
12 He⁻ja⁻ go⁻taah´ hnäh´ lä⁺koo⁻ lle` kih¹ hi⁻ na⁻llee´ kyaa¹ Dio. Jëëh´ ma⁻na⁻jngëë¹ jne´ hi⁺ hnääy¹ jne´ cha⁻miih⁻. He⁻ja⁻ wa´ lä⁻ñih´ hoh´ hnäh´ kih¹ dsa⁻kyaah´ hnäh´, wa´ llu¹ hoh´ hnäh´ kyaayh´, ta⁺ jmää⁺ hnäh´ hñaah¹ kaah´, jmee´ hnäh´ hwaah´ kyaah´ dsa⁻kyaah´, hi⁺ jmee´ hnäh´ jøh⁻ hoh´ hnäh´ kyaayh´.
13 Kwëëh` hoh´ hnäh´ kih¹ dsa⁻kyaah´ hnäh´. Cher´mah¹ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ ga⁺hlää⁻ kyah¹ hnäh´, kii¹ hnäh´ hoh´ kiyh¹. Hi⁺ jmee´ hnäh´ jøh⁻ hoh´ hnäh´ kih¹ dsa⁻kyaah´, ja⁻ba´ lä⁺koo⁻ ga⁺jmee´ Jesús jøh⁻ dsë¹ kyaah´ jne´.
14 Koo⁻ ba´ he⁻ kyee´ kih¹ jee´ lä⁺jë⁺. He⁻ hnaah⁺ hnäh´ øøh¹ hnäh´. Jëëh´ he⁻ hnää¹ jne´ øøhn¹ lä⁺tää⁺ jne´ jmeen´ lä⁺jë⁺ he⁻ lle` kih¹.
15 Kwa´ hnäh´ jwë¹ jmee¹ Dio hii¹ tii´ jee´ kih¹ lä⁺jee⁺ hnäh´. Jëëh´ ga⁺tëëyh¹ hnäh´ mah¹ go´taah´ hnäh´ hii´ tii´ kyah¹ hnäh´ lä⁺llu¹ he⁻ laah¹ hnäh´ koo⁻ ba´ jee´ lä⁺jee⁺ hnäh´. Hi⁺ hnøø¹ kwah¹ hnäh´ ti´hmaah´ kih¹ Dio.
16 Wa´ jä´ juu¹ kih¹ Cristo na⁻hñaa¹ lä⁺jee⁻ kyaah´ hnäh´. Hi⁺ kyaah´ cha⁻miih⁻ huu´dsë⁻ llu¹, mi´tee¹ hnäh´ dsa⁻kyaah´ hi⁺ hlee´ hnih´ ka⁻läh´. Hi⁺ kwa´ hnäh´ ti´hmaah´ kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän` jee´ häh⁻ hnäh´ kiyh¹ kyaah´ salmo, kyaah´ himno, kyaah´ su¹ he⁻ kwa⁺ jmɨ⁻lle´.
17 Hi⁺ ga⁺lä⁺jë⁺ ba´ he⁻ jmeeh⁻ hnäh´, cher´mah¹ la¹ kyaah´ juu¹, cher´mah¹ jmeeh⁻ hnäh´ ta´, ja⁻ jmeeh⁻ hnäh´ lä⁺hih⁺ kih¹ Jesús

Dsa⁻jøøh' jnän` hi⁺ kwa´ hnäh´ ti´hmaah´ kih' Dio, ta⁺la⁺ kiyh'.

Hnøø' dsa´tooh´ jne´ kwee⁻ kyąąh´ øøh' jne´

18 Hnäh´ dsa⁻më´ hi⁻ chąą⁻ dsa⁻ñuuh⁻ kyąą', jmeeh⁻ hnäh´ he' kiyh', lä⁺kǫǫ⁻ hnøø' Dsa⁻jøøh' jnän`.
19 Hnäh´ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ chąą⁻ dsa⁻më´ kyąą', wa´ lä⁻hnaah⁺ hnäh´ dsa⁻më´ kyąąh' hnäh´, ta⁺ jmeeyh`.
20 Hnäh´ hi⁻ ląą' chih⁻, hnøø' nuuh' hnäh´ mada⁻ kih' maa` tää` kyąąh' hnäh´, jëëh´ lä⁺ją⁻ ba´ tɨh~ dsë' Dsa⁻jøøh' jnän`.
21 Hnäh´ hi⁻ ląą' cho'jmii⁻ chih⁻, ta⁺ jmeeh` hnäh´ chih⁻ kyąąh' ga⁺ngëë´ jwëë' mah' sa⁺ lä⁺meeh⁻ dsëy'.
22 Hnäh´ hi⁻ tąąh´ jmee⁺ ta´ kih' dsa⁺, nuu⁻ hnäh´ lä⁺jë⁺ mada⁻ he⁻ jmeey⁺ kyah' hnäh´. Hi⁺ ją⁺ ma⁺la⁺ ta´kǫ⁻jiih' tąąyh´ jëëy~, lä⁺kǫǫ⁻ jmee⁺ hi⁻ hnøø' jä' llu' kyąąh´ dsa⁻. Hnøø' kyęh´ hnäh´ kǫǫ⁻ nëë' ba´ huu´dsë⁻ hi⁺ hnøø' gąh⁺ hnäh´ Dio.
23 Ga⁺lä⁺jë⁺ ba´ he⁻ jmeeh' hnäh´, jmee´ hnäh´ lä⁺kąą⁻ tuh⁻hoh´ hnäh´. Lä⁺kǫǫ⁻ he⁻ jmeeh⁻ hnäh´ ta´ kih' Dsa⁻jøøh' jnän`, ją⁺ ma⁺la⁺ kih' dsa⁻ ta⁺jmah'.
24 Ma⁻ñeh´ ba´ hnäh´ he⁻ hñah⁺ hnäh´ hęęh⁻ hnäh´ kih' Cristo Dsa⁻jøøh' jnän`. Jëëh´ hi⁻ he´ mi⁻hmaah` kyah' hnäh´ lä⁺llu' he⁻ jmeeh⁻ hnäh´ ta´he' kiyh'.
25 Hi⁺ kih' hi⁻ jmee⁺ ga´ he⁻ hliih', hyoyh⁺ ka⁻läh´ lä⁺kǫǫ⁻ te' he⁻ hliih' he⁻ jmeey⁺ ją⁻. Jëëh´ sa⁺ jëë~ Dio hee⁻ ląą' dsa⁻.

4

1 Cher´mah' tąąh´ hi⁻ jmee⁺ ta´ kyah' hnäh´, jmee´ hnäh´ kiyh' lä⁺kǫǫ⁻ lle` kih', ta⁺ jmeeyh`. Jëëh´, ma⁻ñeh´ ba´ hnäh´, ją⁻ba´ lä⁺ją⁻ chąą⁻ dsa⁻juu´ hnäh´ hi⁻ gya' gyuuh' jmɨ⁻gyuu⁺.
2 Ta⁺ hwąą` hnäh´ ngii´ hnäh´ kih' Dio. Ngii´ hnäh´ kiyh' tąą´ hi⁺ kwa´ hnäh´ ti´hmaah´ kiyh'.
3 Ngii´ hnäh´ kyąą' jnääh' mah' nä' Dsa⁻jøøh' jnän` jwë' kwa´ jnääh' juu' kiyh'. Mah' mi´jnää' jnääh' juu' kih' Cristo he⁻ ma´ na⁻hmää´ jąą'. Jëëh´ kwąąt~ kih' juu' na⁻ hąąn´ neh⁺ñe' la⁻.
4 Ngii´ hnäh´ kih' Dio mah' kwan` juu' na⁻hñaa' lä⁺jęę⁻ lä⁺kǫǫ⁻ lle` kih'.
5 Hnøø' cha⁻ huu´dsë⁻ llu' kyah' hnäh´ lä⁺ ma´ tąąh´ hnäh´ kyąąh´ hi⁻ sa⁺ ma⁻hęęh⁻ juu' kih' Jesús. Hlęęh´ hnih´ na' lä⁺cha⁻ jmii´.
6 Jee´ llah⁻ hnäh´ juu' kyąąyh´, hlęęh´ hnih´ kyąąh´ juu' llu' jmah' ba´ hi⁺ kyąąh´ juu' he⁻ toh⁻ llu' kiyh'. Hi⁺ hnøø' kyuuh~ hnäh´ ha⁻ lä⁺ jęęh´ hnäh´ juu' kih' lä⁺ją⁻ lä⁺ją⁻.

Ga⁺hɨh' Paa´ juu' kih' dsa⁻ kyąąy'

7 Øøh' jne´ Tíquico hi⁻ hnää⁺ jne´, dsoo' dsa⁻jmee´ juu' kyah' hnäh´ ha⁻ lä⁺ la' kin⁺. Ma⁺ra⁺ he⁻ mi⁻te' bih' kyąąh´ ta´ kiyh' he⁻ jmeey⁺ ta´ kih' Dsa⁻jøøh' jnän` kǫ⁻jøh´ kyąąh´ jnä´.
8 He⁻ją⁻ chęę⁺ jnih´ jee´ tąąh´ hnäh´ mah' nuuh' hnäh´ ha⁻ lä⁺ tøøh´ jnääh' jee´ la⁻, he⁻ lä⁺ją⁻ jęę´ hoh´ hnäh´.
9 Dsooy' kyąąh´ Onésimo, øøhn' hi⁻ hnää⁺ jne´, hi⁻ mi⁻te' kyąąh´ ta´ kiyh'. Hi⁺ ląąy' dsa⁻gooh´ hnäh´. Lä⁺uu´ hi⁻ he´ ngëë' juu' kyah' hnäh´ lä⁺jë⁺ ha⁻ lä⁺ la' jee´ la⁻.
10 Aristarco hi⁻ hąą´ neh⁺ñe' kǫ⁻jøh´ kyąąh´ jnä´ jee´ la⁻, jmeey⁺ Dio kyah' hnäh´ hi⁺ lä⁺ją⁻ ka⁻läh´ Marco hi⁻ ląą' jąą⁻ ba´ ma⁻hyaa´ ta⁻gyuuh´ kyąąy' kyąąh´ Bernabé. Ma⁻jwęęhn' hnäh´ jąą' ha⁻ lä⁺ jmeeh' hnäh´ wa´ra⁻ ga⁺lloo' Marco. He⁻ją⁻ cher´mah' ga⁺llooy' jee´ na⁻, ją⁻ hęęh` hnih´ llu'.
11 Hi⁺ lä⁺ją⁻ Jesús hi⁻ chęę⁻ Justo, jmee⁺ Dio kyah' hnäh´. Lä⁺jęę⁺ hi⁻ he´ ląą' judiu. Sa⁺ chąą⁻ ga´ jñah´ judiu jee´ kih' lä⁺jęę⁺ hi⁻ kwa⁺ be´ kin⁺ jwë´ jee´ chąą⁻ jne´ kih' Dio. Ta⁺la⁺ kih' hi⁻ he´, jmee⁺ jęę⁻ dsën⁺.
12 Epafra hi⁻ ląą' dsa⁻gooh´ hnäh´ jmee⁺ Dio kyah' hnäh´. Hi⁺ jmeey⁺ ta´he' kih' Cristo ka⁻läh´. Lä⁺jë⁺ jiih~ kway⁺ be´ ngiiy⁺ kyah' hnäh´ mah' wa´ cha⁻ be´ kyah' hnäh´ tąą´ hi⁺ mah' ma⁻na´lluuh` hnäh´ jmeeh' hnäh´ lä⁺jë⁺ he⁻ tɨh~ dsë' Dio.

13 Jmeen˭ ju'dsoo˝ kiyh˹, he˯ lle`
dsëy' hnäh˝ cha˯miih˯ hi˭ lä˭kye˯ kih˹
øøh˹ jne˝ hi˯ tääh˝ Laodicea, kyaah˝
hi˯ tääh˝ Hierápoli.
14 Të˭më˜ hi˯ chee˯ Luca hi˯ hnää˭
jne˝, jmeey˭ Dio kyah˹ hnäh˝ hi˭ lä˭ja˯
jmee˭ Dema ka˯läh˝.
15 Hi˭ jmee˝ hnäh˝ Dio kih˹ øøh˹
jne˝ hi˯ tääh˝ Laodicea hi˭ kih˹ Ninfa
ka˯läh˝, kyaah˝ lä˭jëë˭ øøh˹ jne˝ hi˯
dsa˯ñee˭ cha˝neh˭ kiyh˹.
16 Ma˯ngëë˝ ma˯heh˯ hnäh˝ juu'
he˯ ma˯sïïn˹ kyah˹ hnäh˝ la˯, ta˭
jmee˯ hnäh˝ hñaa˯ hoh˝, ja˯ chee˭h˭
ka˯läh˝ juu' la˯ kih˹ øøh˹ jne˝ hi˯ tääh˝
Laodicea mah˹ hëy˹ ka˯läh˝ jee˝ oo˭.
Hi˭ lä˭ja˯ hëh ' hnäh˝ he˯ ma˯sïïn˹
kiyh˹ wa˝ra˯ ga˭chee˭yh˯ ta˭ kyah˹
hnäh˝.
17 Hi˭ chiih˝ Arquipo wa˝ kway˝ be˝
mi˯tey˹ ta˝ he˯ ma˯na˯hñaay˝ jmeey'
kih˹ Dsa˯jøøh' jnän`.
18 Jnä˝ Paa˝ ma˯sïïn˹ miih˯ jee˝
ga˭dsaa˹ juu' la˯ kyaah˝ goon˭. Dsooh˜
hoh˝ hnäh˝ jnä˝ hään˝ neh˭ñe'. Wa˝
mi˯jää˹ Dio lä˭jëë˭ hnäh˝. Wa˝ la'
lä˭ja˯.

1 Tesalonicenses
He¯ la¯ to¯në´ je¯ he¯ ga˖sɨɨ´ Paa´ kih' øøh' jne´ hi¯ chaa¯ Tesalónica

1 Jnä´ Paa´ kyaah´ Silvano kyaah´
Timotä sɨɨn˖ kih' gwah˖ jwɨɨ¯
Tesalónica, hnäh´ hi¯ tääh´ kyaah´ Tää`
jnän` hi˖ kyaah´ Jesucristo Dsa¯jøøh'
jnän`. Ngɨɨn´ kiyh' wa´ kway´ he¯ llu'
kyah' hnäh´ hi˖ wa´ jmeey´ hii´ tii´
kyah' hnäh´.

Ga˖kwa´ Paa´ ti´hmaah´ kih' Dio

2 Dsooh˜ ba´ dsë¯ jnääh' kyah' hnäh´
lä˖jë˖ jiih˜ wa´ra¯ ga˖ngɨɨ´ jnääh' kih'
Dio, he¯ja¯ kwa¯ jnääh' ti´hmaah´
kiyh'.
3 Sa˖ dsa¯gaa´ dsë¯ jnääh' kwa¯
jnääh' ti´hmaah´ kih' Dio hi¯ laa'
Tää` jnän`. Ja˖ koo¯ nëë' ta´ llu'
ma¯jmeeh´ hnäh´ kih' he¯ ma¯dsoo´
hoh´ hnäh´ kiyh', hi˖ mi¯teh` ba´ hnäh´
ta´ kyah' hnäh´ kih' he¯ hnaah˖ hnih´
cha¯miih¯. Hi˖ kwëëh˜ ba´ hoh´ hnäh´
kih' he¯ kyeh´ hnäh´ o¯jøh˖ dsë¯ kih'
Jesucristo Dsa¯jøøh' jnän`.
4 Jëëh´, laah' hnäh´ øøhn' hi¯ hnää'
Dio cha¯miih¯ hi˖ ñe´ ba´ jnääh' he¯
ga˖lleeh¯ Dio hnäh´.
5 Lä˖ ma´ ga˖ngëë´ jnääh' ju'hmëë´
kyah' hnäh´, ja˖ kyaah´ ma˖la˖ juu'
ta˖jmah'. Ja' kyaah´ cha¯miih¯ be´
kih' Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ' ba´ ja¯. Sa˖ cha¯
ma´ kye´ jnääh' jyoh´ hɨɨ´dsë¯. Juu'
na¯ la' ma˖ra˖ ju'dsoo´ jmah' ba´. Hi˖
ma¯ñeh´ ba´ hnäh´ ha¯ lä˖ ga˖jmee´
jnääh' jee´ tääh´ hnäh´, kih' he¯ hnää˖
jnääh' hnäh´.
6 He¯ja¯ ga˖jmeeh´ hnäh´ ja¯ba´
lä˖koo¯ jmee¯ jnääh' hi˖ lä˖koo¯
ga˖jmee´ Dsa¯jøøh' jnän`. Jëëh´, ma´
ga˖heeh` hnäh´ juu' kiyh', chaa¯ ba´
hnäh´ llu' ga˖jmee´ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ',
ma˖ke˖ ga˖jëëh` hnäh´ cha¯miih¯ he¯
wɨɨ´.
7 Heh' he¯ jmeeh¯ hnäh´ lä˖ja¯,
ga˖nuu´ øøh' jne´ hi¯ tääh´ hwa' Mace-
donia hi˖ hwa' Acaya. He¯ja¯ ja'
dsëy' ga˖jmeey´ ja¯ba´ lä˖koo¯ jmeeh¯
hnäh´.
8 Kwaat˜ kyah' hnäh´ ga˖lloo' juu'
kih' Dsa¯jøøh' jnän` lä˖kaa¯ hwa'
Macedonia hi˖ Acaya. Hi˖ ga˖lä˖cha˖
juu' he¯ ma¯dsoo´ hoh´ hnäh´ kih' Dio
lä˖kaa¯ jee´ jyoh´ jwɨɨ¯. He¯ja¯ mo˖so˖
jmee˖ ga´ bii' jmeeh´ jnääh' juu' kiyh'
ha¯ lä˖ ga˖jmeeh´ hnäh´.
9 Lä˖jëë˖ ba´ dsa¯ hlëëh˖ ha¯
lä˖ ga˖heeh` hnäh´ jnääh' lä˖ ma´
ga˖lla˖nøø' jnääh' jee´ tääh´ hnäh´, hi˖
ha¯ lä˖ ga˖beeh˖ hnäh´ dio hi¯ na¯laa¯
kaah˜ dsa¯ hi˖ ha¯ lä˖ jmeeh¯ hnäh´
ta´he' kih' hi¯ laa' ma˖ra˖ Dio jiih˖.
10 Hi˖ hlëëyh˖ he¯ lle` hoh´ hnäh´ he¯
jäh´ jooy´ ka¯läh´ gyɨɨh' jmɨ¯gyɨɨ˖.
Jëëh´ Dio ga˖mi˖jiih` Jesús jee´ kih' hi¯
na¯juu´ mah' jooy´ he´ lää' jne´ kih'
lli´wɨɨ´ he¯ na' ga´ jä˖.

2

Ha¯ lä˖ ga˖jmee´ Paa´ jwɨɨ¯ Tesalónica

1 Øøhn', ma¯ñeh´ ba´ hnäh´, sa˖
na¯heeˉ ta´ he¯ ga˖jmee´ jnääh' lä˖ ma´
na´nøø' jnääh' jee´ tääh´ hnäh´.
2 Hi˖ ma¯ñeh´ ba´ hnäh´ ha¯ lä˖
ga˖lä˖hääh` dsa¯ jnääh', ga˖kwa´ dsa¯
kyaa' jnääh' jwɨɨ¯ Filipo. Pero Dio
kyaah´ jnääh' he¯ja¯ ga˖tuu¯ dsë¯
jnääh' ga˖kwa´ jnääh' ju'hmëë´ kiyh'
jee´ jwɨɨ¯ kyah' hnäh´ ma˖ke˖ ga˖teeˉ´
ga˖jëëˉ´ dsa¯ kyaa' jnääh'.
3 Sa˖ na¯heeˉ juu' he¯ ga˖kwa´
jnääh', ni˖ ja˖ kyaah´ hɨɨ´dsë¯ hlɨɨh'.
Hi˖ ni˖ sa˖ ga˖mi˖gaan' hnäh´.
4 Ga˖jëë' ba´ Dio jmää' jnääh' jmee´
jnääh' ta´ kiyh', he¯ja¯ hlëëh´ jnääh'
lä˖koo¯ lle` kyaa' jnääh' hi¯ na¯hñaa´
kwa˖ ju'hmëë´ kiyh'. Hi˖ ja˖ he¯
hnøøh´ jnääh' ha¯ lä˖ jee´ tɨh' dsë'
dsa¯ kyaa' jnääh' kyaah´ juu' he¯ kwa´
jnääh'. He¯ hnøøh´ jnääh' ha¯ lä˖
jee´ tɨh' dsë' Dio hi¯ kyɨɨh˜ ha¯ lä˖ la'
hɨɨ´dsë¯ jnän`.

5 Ñeh´ ba´ hnäh´ sa˗ ga˗hlëëh´ jnääh˺ kyąąh´ juu˺ na´hñaah˺ lä˗jwë´ jee´ ga˗lëëhn˗ hnäh´ ni˗ sa˗ ga˗hnøøh´ jnääh˺ ha¯ lä˗ jee´ ma´ lęh˗ jnääh˺ kuu´. Dio ba´ ñe¯ ha¯ lä˗ la˺.

6 Sa˗ hnøøh´ jnääh˺ jmää˺ dsa¯ jnääh˺ kąąh´. Sa˗ hnøø¯ jnääh˺ jmeeh˺ hnäh´ lä˗ją¯ ni˗ he¯ jmee˺ jñah´. Kih˺ he¯ ląą˺ jnääh˺ apóstole kyąą˺ Cristo, cha¯ ba´ jwë˺ kyąą˺ jnääh˺ he¯ ma´ jmee´ jnääh˺ mada¯ kyah˺ hnäh´ wa´ra¯ jäh´ kih˺ lä˗ją¯ hnøø¯ jnääh˺.

7 Pero ga˗jmee´ jnääh˺ jøh¯ dsë¯ jnääh˺ ba´, lä˗kǫǫ¯ jøh¯ dsë˺ jąą¯ dsa¯më´ jee´ mi¯kwąąy˗ gyąąą¯ kyąąy˺.

8 Ga˗lä˗hnää˗ jnääh˺ hnäh´ cha¯miih¯. He¯ją¯ sa˗ ga˗jmää´ kyąą˺ jnääh˺ kǫǫ¯ ma´ dsa¯ką´ jnääh˺ ju˺hmëë´ kih˺ Dio ta˗jmah˺. Ga˗lla´ dsë¯ jnääh˺ ga˗jmee´ jnääh˺ be´ kyah˺ hnäh´ lä˗jiih˺ ma´ ngëë´ jnääh˺ hñaa˺ jnääh˺ jąąą´ jnääh˺ kwąąt˜ kyah˺ hnäh´ kih˺ he¯ hnää˗ jnääh˺ hnäh´ cha¯miih¯.

9 Øøhn˺, ¿Che´ sa˗ dsooh˜ hoh´ hnäh´ ha¯ lä˗ ga˗jmee´ jnääh˺ ta´, mah˺ ga˗lä˗cha˗ he¯ ga˗kih´ jnääh˺? Lä˗jmii˺ lä˗hwë˺ ga˗jmee´ jnääh˺ ta´, jëëh´ sa˗ hnøø¯ jnääh˺ ma´ lla´kyąąn¯ hnäh´ jmii´ ta´kǫǫ¯jiih˺ ga˗kwa´ jnääh˺ juu˺ kih˺ Dio.

10 Ma¯ñeh´ ba´ hnäh´ hi˗ ñe¯ ba´ Dio ha¯ lä˗ ga˗jmee´ jnääh˺ jee´ tąąh´ hnäh´ hi¯ ma¯hęęh¯ kih˺ Jesús. Ma¯ląą˺ jnääh˺ hi¯ na¯jngëë˺. Ga˗jmee´ jnääh˺ he¯ llu˺ jmah˺ ba´. Sa˗ cha¯ he¯ na¯bąąh` jnääh˺ ni˗ miih¯.

11 Ma¯ñeh´ ba´ hnäh´ ha¯ lä˗ ga˗jmee´ jnääh˺ kyah˺ hnäh´ lä˗jąą¯ lä˗jąą¯ hnäh´. Ga˗kwa´ jnääh˺ be´ kyah˺ hnäh´, ga˗chąąh´ jnääh˺ hnäh´ lä˗kǫǫ¯ jmee˗ jąą¯ dsa¯ kyąąh´ gyąąą¯ kyąąy˺.

12 Hi˗ ga˗hlęęh´ jnääh˺ hnäh´ mah˺ jmeeh˺ hnäh´ lä˗ hnøø˺ Dio hi¯ ga˗tëëh˺ hnäh´ mah˺ lä˗jnääh´ hnäh´ ya˗jwii˺ jee´ jmeey˗ hih˗.

13 He¯ją¯ sa˗ hwąą´ jnääh˺ kwa¯ jnääh˺ ti´hmaah´ kih˺ Dio. Jëëh´, ga˗hęęh` hnäh´ juu˺ kiyh˺ he¯ ga˗kwa´ jnääh˺. Ga˗lä˗ngëëh´ hnäh´ sa˗ la˺ juu˺ kih˺ wa´ hi¯ cha¯ hi¯ dsa¯. La˺ ma˗ra˗ juu˺ kih˺ Dio ba´, ją¯ba´ juu˺ he¯ jøø˗ kyah˺ hnäh´, hi¯ ma¯hęęh¯ kih˺ Jesús.

14 Øøhn˺ hi¯ tąąh´ Tesalónica na¯, kwee¯ ba´ ga˗la˺ kyah˺ hnäh´ kyąąh´ lä˗jë˗ gwah˗ kih˺ Dio he¯ tøø´ hwa˺ Judea. He´ ba´ dsa¯gooh´ hnäh´ ga˗jmeeh˗ hnäh´, ją¯ba´ lä˗kǫh´ ga˗la˺ kih˺ øøh˺ jne´ hi¯ tąąh´ Judea. Judiu dsa¯gooy˺ ga˗jmeeh˗ dsih´ kih˺ he¯ ga˗lä˗dsoo´ dsëy˺ kih˺ Cristo Jesús.

15 Ją¯ba´ dsa¯gooy˺ he´ ga˗jngiih˺ kih˺ Jesús Dsa¯øøh˺ jnän` lä˗kǫh´ ga˗jngëëyh˺ hi¯ ma´ ngëë˜ juu˺ kih˺ Dio jąą˺. Hi˗ ją¯ba´ lä˗ją¯ ga˗lä˗hñaa˗ dsëy˺ kyąą˺ jnääh˺ ka¯läh´. Jmeey˗ he¯ sa˗ tih˜ dsë˺ Dio hi˗ lla¯dsëëy` kih˺ lä˗jęę˗ dsa¯.

16 Ngoo˺ ba´ hay˗ kyąą˺ jnääh˺ he¯ hlęęh´ jnääh˺ dsa¯ hi¯ sa˗ ląą˺ judiu mah˺ ląąy´. Lä˗jwë´ ją¯, mo˗so˗ kyąąh´ hih˗ dso´kye¯ kiyh˺, he¯ją¯ jä˗ dso´jwii´ në´ kiyh˺ cha¯miih¯ ngëë˺.

Hnøø˺ Paa´ dsa¯jęę˗ øøh˺ jne´ hi¯ chąą¯ Tesalónica

17 Hnäh´ øøhn˺, ma¯lä¯hii` miih¯ jmii´ he¯ sa˗ jęęn´ hnäh´. Pero sa˗ ma¯gaa´ dsë¯ jnääh˺. Ma˗ra˗ he¯ lle` dsë¯ jnääh˺ dsa¯jęę´ jnääh˺ hnäh´.

18 He¯ją¯ hnøø¯ jnääh˺ ma´ dsa¯jęę´ jnääh˺ hnäh´. Jnä´ Paa´ jmeen˗ dsoo´, ją˗ he¯ kǫǫ¯ hä´ ga˗jmeen˺ hąąą´dsë¯ ma´ dsa´nøø˺ jnääh˺. Pero sa˗ ga˗la˺, jmee˗ Tana´ jwiih` kyąą˺ jnääh˺.

19 Hnäh´ ba´ hi¯ kyę´ jnääh˺ o¯øh˗ dsë¯ kih˺, hnäh´ ba´ hi¯ jmee˗ chąą¯ jnääh˺ llu˺. Hnäh´ ba´ hi¯ jmee˗ lii˜ jmää˺ ta´ he¯ ma¯jmee´ jnääh˺. He¯ją¯ hnøø¯ jnääh˺ jęę´ jnääh˺ hnäh´ tąąh´ hnäh´ cha´në´ Jesucristo wa´ra¯ ga˗të´ jee´ jąyh´ ka¯läh´.

20 ¡He¯ ba´ che¯ llu˺ kyąą˺ jnääh˺ kwąąt˜ kyah˺ hnäh´ he¯ją¯ chąą¯ ba´ jnääh˺ llu˺!

3

1 Sa˗ lä¯be´ dsë¯ jnääh˺, he¯ją¯ jmee¯ jnääh˺ hąąą´dsë¯ jąą´ jnääh˺ jwii¯ Atena la¯,

2 mah¹ chee´ jnääh¹ Timotä øøh¹ jne´
dsa¯jëë˖ hnäh´. Øøh¹ jne´ he´, jmee˖ ta´
kih¹ Dio ko¯jøh´ kyaah´ jnääh¹, kway˖
ju¹hmëë´ kih¹ Cristo. Hi¯ he´ kwa¹ be´
kyah¹ hnäh´ mah¹ go´taah´ hnäh´ koo¯
hweh¯ jwë´ kih¹ Dio he¯ tääh´ hnäh´
na¯.
3 Mah¹ lä˖ja¯, ni˖ jaa¯ hnäh´ sa˖ jeh¹
hoh´ hnäh´ kih¹ he¯ jëëh´ hnäh´ he¯
wii´. Ma¯ñeh´ ba´ hnäh´ lä˖na¯ lle` kih¹
le´ jnän`.
4 Jëëh´, lä˖ ma´ tøøh´ jnääh¹ kyaah´
hnäh´, ga˖jäh´ jnääh¹ dsa¯ngëë´ jne´
cha¯miih¯ he¯ wii´ hi˖ na¹ ma¯jëëh`
ba´ hnäh´ ha¯ lä˖ la¹ he¯ ja¯.
5 He¯ja¯ mo˖so˖ ga˖lä˖be´ dsën˖.
Chah´ ba´ ga˖chee˖n¯ Timotä mah¹
dsa¯jëëy˖ che´ lä˖ ma¯dsoo´ ja¯ba´
hoh´ hnäh´. Jmeen˖ huu´dsë¯ wa´ra¯
ga˖jmee´ hi¯sa˖llu¹ jwiih` kyah¹ hnäh´
hi˖ hee´ ta´ kyaa¹ jnääh¹.
6 Pero lä˖ ma´ jah¹ Timotä jee´
tøøh´ jnääh¹ la¯, ga˖jmeeyh¹ juu¹,
lä˖ ma¯dsoo´ ja¯ba´ hoh´ hnäh´ hi˖
hnaah˖ hnäh´ dsa¯kyaah´. Hi˖ jäyh´,
dsooh˜ hoh´ hnäh´ kyaa¹ jnääh¹
cha¯miih¯, hi˖ hnooh¯ hnäh´ jëëh¹
jnääh¹ ka¯läh´, ja¯ba´ lä˖koo¯ hnøø¯
jnääh¹ jëë´ jnääh¹ hnäh´.
7 Øøhn¹, ma˖ke˖ dsa¯ngëë´ jnääh¹
na¯ku´ na¯ngii¹ he¯ wii´ jee´ la¯, pero
cha¯miih¯ ga˖nøh¹ dsë¯ jnääh¹ ma´
ga˖nuu´ jnääh¹ jmeeh¯ ba´ hnäh´ dsoo´
hoh´ hnäh´ kih¹ Dio.
8 Na¹ ba´ ra´ si˜ chaa¯ jnääh¹ llu¹,
kih¹ he¯ ga˖nuu´ jnääh¹ tääh´ ba´ hnäh´
koo¯ hweh¯ jwë´ kih¹ Dsa¯jøøh¹ jnän`.
9 Joh´ ti´hmaah´ sa˖ kwa¯ jnääh¹
kih¹ Dio kwaat˜ kyah¹ hnäh´. Jëëh´,
cha¯miih¯ jëë¯ dsë¯ jnääh¹ cha´në´ Dio
ta˖la˖ kyah¹ hnäh´.
10 Tøøh´ ba´ jnääh¹ ngii´ jnääh¹ kih¹
Dio lä˖jmii¹ lä˖hwë¹ mah¹ lä˖cha¯ jwë¹
dsa´jëë´ jnääh¹ hnäh´ ka¯läh´. Mah¹
kwa´ jnääh¹ be´ tëëh¹ hnäh´ he¯ ga´
hnøø¹ kyah¹ hnäh´ jee´ tääh´ hnäh´ jwë´
kih¹ Dio.
11 Ngii´ jnääh¹ kih¹ Tää` jnän` hi˖ kih¹
Jesucristo Dsa¯jøøh¹ jnän` mah¹ kway¹
jwë¹ dsa´jëë´ jnääh¹ hnäh´ ka¯läh´.
12 Hi˖ ngiin´ kih¹ Dio wa´ lä¯hnaah˖
hnäh´ cha¯ga´miih¯ dsa¯kyaah´ hnäh´
hi˖ wa´ lä¯hnaah˖ lä˖na¯ lä˖jëë˖ dsa¯
ja¯ba´ lä˖koo¯ hnää˖ jnääh¹ hnäh´.
13 Hi˖ ngiin´ kih¹ Dio mah¹ go´taah´
hnäh´ koo¯ hweh¯ hi˖ na¯jngëëh¹
hnäh´ go¯te˜ mah¹ mo˖so˖ cha¯ ga´
he¯ na¯bääh` hnäh´ ni˖ miih¯ cha´në´
Tää` jnän` wa´ra¯ ga˖të´ jee´ jäh´ Jesús
Dsa¯jøøh¹ jnän` kyaah´ lä˖jëë˖ hi¯ lluu¹
kyaay¹.

4

Wa´ jmeen´ lä˖ tih˜ dsë¹ Dio

1 Øøhn¹, hlëëhn´ hnäh´ lä˖ hnøø¹
Jesús Dsa¯jøøh¹ jnän`. Ta˖ jmee¯ hnäh´
hñaa¯ hoh´, go¯nää´ ba´ hnäh´ lä˖koo¯
ga˖lä˖tëëh˖ hnäh´ kyaa¹ jnääh¹. Jëëh´,
lä˖ja¯ lle` kyah¹ hnäh´ hi˖ lä˖ja¯ tih¹
dsë¹ Dio ka¯läh´. Hi˖ jmee˖ bii¹ jmeeh¹
hnäh´ he¯ llu¹ cha¯ga´miih¯ koo¯ hä´
koo¯ hä´.
2 Ma¯ñeh´ ba´ hnäh´ ha¯ lä˖ la¹
nuuh¯ he¯ ga˖hñah¹ hnäh´ kyaa¹ jnääh¹
mada¯ kih¹ Jesús Dsa¯jøøh¹ jnän`.
3 He¯ tøøh´ jne´ na¯jngëën¹, he¯ja¯
ba´ hnøø¹ Dio. Hnäh´ dsa¯më´
dsa¯ñuuh¯ ta˖ kaah˖ hnäh´ wa´ hi¯
cha¯ hi¯.
4 Go¯taah´ hnäh´ llu¹ kyaah´
dsa¯më´ kyaah¹ hnäh´. Hnøø¹
na¯jngëëh¹ hnäh´ kyaayh´ lä˖koo¯ lle`
kih¹.
5 Ta˖ jmee¯ hnäh´ he¯ ngii˖ jmi¯ngo¹
kyah¹ hnäh´ lä˖ jmee˖ dsa¯ hi¯ sa˖ laa¹
judiu hi¯ sa˖ ma¯hee¯h¯ kih¹ Dio.
6 Ni˖ jaa¯ hnäh´ ta˖ mi¯kwah¯ kih¹
øøh¹ hnäh´, ni˖ ta˖ mi¯gaa¹ hnäh´ ni˖
jaa¯. Ma¯jmee´ ba´ jnääh¹ juu¹ kyah¹
hnäh´, Dsa¯jøøh¹ jnän` tee˖h˖ jwii˜ kih¹
lä˖jëë˖ hi¯ jmee˖ ta´ hliih¹ ja¯.
7 Jëëh´, sa˖ ga˖tëëh¹ Dio jne´ mah¹
jmeen´ wa´ la¹ cha¯ la¹. Ga˖tëëyh¹ jne´
mah¹ dsa´toohn´ na¯jngëën¹ ba´.
8 Hi¯ sa˖ jmee˖ he¹ juu¹ la¯, ja˖ kih¹
dsa¯ ja¯ he¯ jmeey˖ chaayh¯. He¯
jmeey˖ chaayh¯ kyaah´ Dio ba´ ja¯,
he´ ba´ Dio hi¯ ga˖kwëëh¹ jne´ Jmi¯lle´
Na¯jngii¹.
9 He¯ hnää˖ jne´ dsa¯kyaahn´, sa˖
jmee˖ bii¹ sii´ jnääh¹ kyah¹ hnäh´. Jëëh´,

Dio ma¯mi¯tëë¯ hnäh´ he¯ hnaah˖ hnäh´ dsa¯kyaah´.

10 Ma˖ ba´ jnä´, hnaah˖ ba´ hnäh´ lä˖jëë˖ øøh¹ jne´ hi¯ tääh´ lä˖kaa¯ hwa¹ Macedonia. Pero chuun´ kyaah´ hnäh´ øøhn¹, mah¹ wa´ hnaah˖ hnih´ cha¯ga´miih¯.

11 Kwa´hnäh´ be´ hii¹ tii´kyah¹ hnäh´, ta˖ wa´hnee¯ hnäh´. Ta˖ jëë´ hnäh´ he¯ jmee˖ jñah´. Ta˖ wa´ jwëh¹ hnäh´, ja¯ jmeeh¯ ba´ hnäh´ ta´ lä˖koo¯ mada¯ he¯ ma¯jmee´ jnääh¹ kyah¹ hnäh´.

12 Lä˖jwë´ ja¯, hi¯ sa˖ ma¯heeh¯ juu¹ kih¹ Dio hlëëyh¹ llu¹ kyah¹ hnäh´ hi˖ lä˖ja¯ lä˖cha¯ ba´ lä˖jë˖ he¯ jmee˖ bii¹ kyah¹ hnäh´.

Ha¯ lä˖ le´ wa´ra¯ ga˖të´ jee´ jäh´ Dsa¯jøøh¹ jnän`

13 Øøhn¹, hnøø¯ jnääh¹ lä˖ngëëh´ hnäh´ ha¯ lä˖ le´ kih¹ øøh¹ jne´ hi¯ ma¯na¯juu´. Sa˖ hnøø¯ jnääh¹ lä˖meeh¯ hoh´ hnäh´ lä˖koo¯ la¹ kih¹ hi¯ sa˖ cha¯ o¯jøh˖ dsë¯ kih¹.

14 Dsoo´ ba´ dsë¯ jne´ he¯ ga˖juu¹ Jesús hi˖ ga˖lä˖jiiyh` ka¯läh´. Hi˖ jmee¯ jne´ dsoo´, ja¯ba´ lä˖ja¯ mi¯jiih` Dio ko¯jøh´ kyaah´ Jesús ga˖lä˖jëë˖ hi¯ na¯juu´ hi¯ ga˖heeh¯ kiyh¹.

15 He¯ja¯ jwëëhn˜ hnäh´ lä˖koo¯ ga˖jäh´ Dsa¯jøøh¹ jnän`. Jne´ hi¯ chaa¯ wa´ra¯ ga˖të´ jmii´ jäyh´, sa˖ lä˖jää¹ jne´ kih¹ øøh¹ jne´ hi¯ na¯juu´.

16 Ki¯gaa¯ lä˖nuuh´ jmee¹ Dsa¯jøøh¹ jnän` mada¯ wa´ra¯ ga˖të´ jee´ jñaay¹ gyuuh¹, hi˖ lä˖nuuh´ hlëëh¹ ángel hi¯ jøøh¹ ga´ kih¹ jee´ lä˖jëë˖, hi˖ lä˖nuuh´ hii` luu´ hoo´ kih¹ Dio. Ma´ja¯ lä˖jiih´ to¯në´ lä˖jëë˖ hi¯ na¯juu´ hi¯ ga˖heeh¯ kih¹ Jesús.

17 Hi˖ lä˖jëë˖ jne´ hi¯ chaa¯ jmii´ ja¯, chaayh˖ jne´ jee´ jnii´ ko¯jøh´ kyaah´ hi¯ na¯juu´ mah¹ jee˖ jne´ Jesús jwë´ në´ lle´. Ja¯ga´ na˖ dsa´tooh´ jne´ kyaah´ Dsa¯jøøh¹ jnän` lä˖jë˖ joh´ jmii´ cha¯.

18 He¯ja¯ jmee´ hnäh´ jëë¯ dsë¹ dsa¯kyaah´ hnäh´ kyaah´ juu¹ la¯.

5

1 Øøhn¹ sa˖ jmee˖ bii¹ sii´ jnääh¹ kyah¹ hnäh´ hee¯ ji¯ñe¯ o hee¯ jmii´ lä˖te¹ juu¹ la¯.

2 Ma¯ñeh´ ba´ hnäh´ kwee¯, wa´ra¯ ga˖lloo¹ jmii´ jäh´ Jesús, jäyh´ jmii´ he¯ sa˖ liih¯ dsa¯, lä˖koo¯ jmee˖ dsa¯hii¯ ta˖la˖ hwë¹.

3 Lä˖koo¯ wa´ra¯ ga˖jäh´ dsa¯: “Ma¯tøøh´ ba´ jne´ llu¹, mo˖so˖ hii´ goo¯ jnän`”, lä˖chah´ ja¯, ni˖ sa˖ liih¯ gyih¹, jä˖ he¯ wii´ në´ kiyh¹, lä˖koo¯ jmee˖ kih¹ dsa¯më´ jee´ dsa¯lä¯chaa¯ gyuu¯ kyaay¹. Ni˖ jaa¯ sa˖ lää´ kih¹ he¯ ja¯.

4 Pero hnäh´ øøhn¹, mo˖so˖ tääh´ hnäh´ jmeeh¯ hnäh´ wa´ la¹ cha¯ la¹. He¯ja¯ wa´ra¯ ga˖të´ jee´ jäyh´, sa˖ jøøh˖ hnäh´ lä˖koo¯ dsa¯jøøh˖ dsa¯ wa´ra¯ ga˖lloo¹ jaa¯ dsa¯hii¯ kiyh¹.

5 Lä˖jëë˖ ba´ hnäh´ ma¯na´jnää´ hnäh´ jee´ jnä´ wa´je¯ hi˖ lä˖ja¯ kih¹ jmii¹ ka¯läh´. Mo˖so˖ na´jnää´ hnäh´ kih¹ hwë¹, ni˖ kih¹ jee´ na¯hoo¯.

6 He¯ja¯ jwëëhn˜ hnäh´, sa˖ wa´ jmeen´ lä˖koo¯ jaa¯ hi¯ sa˖ liih¯ he¯ jmee˖. Hnøø¹ na¯në´ jne´ hi˖ wa´ hää´ jne´ hñaan¹.

7 Hi¯ gwii¯, hwë¹ ba´ gwiiy¯. Hi¯ hee´, ko¯ja¯ lla´heeh¯ bih¹.

8 Pero jne´ hi¯ ma¯na´jnää´ kih¹ jmii¹, wa´ leeh¯ jne´. Wa´ lä¯dsoo´ dsë¯ jne´ kih¹ Dio, wa´ hnää˖ jne´ øøh¹ jne´. Lä˖jwë´ ja¯ hää˖ jne´ hñaan¹ lä˖koo¯ jmee˖ hløø´ hi¯ na¯lää¯ ñe¹. Hi˖ wa´ kyen´ o¯jøh˖ dsë¯ he¯ lää´ jne´. Lä˖jwë´ ja¯ hää˖ jne´ hñaan¹ lä˖koo¯ jmee˖ hløø´ hi¯ hä´ mi¹kyaah´ lle´.

9 Jëëh´, ga˖jmää¹ Dio jne´ mah¹ lääy¹ jne´ ta˖la˖ kih¹ Jesucristo Dsa¯jøøh¹ jnän`, sa˖ ga˖jmääy¹ jne´ mah¹ jëën´ he¯ lli´wii´ he¯ na¹ ga´ jä˖.

10 Hi¯ he´ ga˖juu¹ jnä` jne´ mah¹ chaa¯ jne´ ko¯jøh´ kyaayh´, kwee¯ ba´ la¹ che´ chaa¯ jne´ o na¯juu´ jne´ wa´ra¯ ga˖të´ jmii´ jäyh´.

11 Kih¹ he¯ja¯, ja¯ kwah¯ hnäh´ be´ kih¹ dsa¯kyaah´ mah¹ dsa¯nääy¹ ta˖ cha´në´, ja¯ba´ lä˖koh´ tääh´ hnäh´ jmeeh¯ hnäh´.

12 Chuu̱´ jnääh' kyaa̱h´ hnäh´ øøhn⁴,
ja̱⁻ jmeeh⁻ hnäh´ he' kih⁴ hi̱⁻ kwa⁺
be´ kyah⁴ hnäh´ hi⁺ lä⁺ja̱⁻ kih⁴ hi̱⁻ jää̱⁺
hnäh´ kwaa̱t˜ kih⁴ Dsa⁻jøøh' jnän` hi⁺
kih⁴ hi̱⁻ hlëë̱h˜ hnäh´ ka⁻läh´.
13 Wa´ hnaah⁺ hnih´ cha⁻miih⁻
ta⁺la⁺ kih⁴ ta´ he⁻ jmeey⁺. Hi⁺ wa´
hii´ tii´ kyah' hnäh´ kyaa̱h´ dsa⁻kyaa̱h´
hnäh´.
14 Hi⁺ chuun´ kyaa̱h´ hnäh´ øøhn⁴,
hlëë̱h´ hnäh´ hi̱⁻ sa⁺ hnøø⁴ jmee⁴
ta´. Kwa´ hnäh´ be´ kih⁴ hi̱⁻ sa⁺
lä⁺kaa̱⁻ dsë⁴, hi⁺ lä⁺ja̱⁻ kih⁴ hi̱⁻ sa⁺ bee̱´
huu´dsë⁻ kih⁴. Jmee´ hnäh´ jøh⁻ hoh´
kyaa̱h´ lä⁺jëë̱⁺.
15 Lee̱h⁻ hnäh´, ni⁺ jaa̱⁻ hnäh´ ta⁺
jii̱h` hlii̱h' kih⁴ hi̱⁻ jmee⁺ he⁻ hlii̱h'.
Lä⁺jë⁺ jii̱h˜ jmee´ hnäh´ he⁻ llu⁴ jmah⁴
ba´ kih⁴ øøh⁴ hnäh´ hi⁺ kih⁴ lä⁺jëë̱⁺ dsa⁻
jmɨ⁻gyuu⁺.
16 Wa´ jëë̱⁻ hoh´ hnäh´ lä⁺jë⁺ jmii´ ba´.
17 Ngii´ hnäh´ tää̱´ kih⁴ Dio.
18 Kwa´ hnäh´ ti´hmaah´ kih' Dio kih⁴
lä⁺jë⁺. He⁻ la⁻ na⁻ hnøø⁴ Dio jmeeh'
hnäh´ lä⁺llu⁴ he⁻ ma⁻laa̱h⁴ hnäh´ koo̱⁻
kyaa̱h´ Cristo Jesús.
19 Ta⁺ ha⁻ hnäh´ kih⁴ Jmɨ⁻lle´
Na⁻jngii'.
20 Ta⁺ jmee⁻ hnäh´ ta⁺ koo´ juu' he⁻
kwa⁺ hi̱⁻ ngëë˜ juu' kih⁴ Dio.
21 Kye̱´ da´ hnäh´ kwaa̱t˜ kih⁴ lä⁺jë⁺
he⁻ hlëëyh⁺. Mah⁴ go⁻taa̱h´ hnäh´
koo̱⁻ hweh⁻ kyaa̱h´ ma⁺la⁺ he⁻ llu⁴
jmah⁴ ba´.
22 Be⁴ hnäh´ ta⁺ koo´ lä⁺jë⁺ nëë' he⁻
hlii̱h'.
23 Dio ba´ he´ hi̱⁻ jmee⁺ hii´ tii´
tuh⁻dsë⁻ jne´. He⁻ja̱⁻ ngii̱n´ kiyh'
mah⁴ wa´ jmeey´ na⁻jngëë' hnäh´
go⁻te˜. Wa´ hää̱y' hnäh´. Wa´ høøy´
jmɨ⁻lle´ kyah⁴ hnäh´, wa´ høøy´ lä⁺jë⁺
huu´dsë⁻ kyah⁴ hnäh´, wa´ høøy´
jmɨ⁻ngo⁴ kyah⁴ hnäh´ mah⁴ mo⁺so⁺
cha⁻ ga´ he⁻ na⁻bää̱h` hnäh´ ni⁺
miih⁻ wa´ra⁻ ga⁺të´ jee´ jä̱h´ Jesucristo
Dsa⁻jøøh' jnän`.
24 Ma⁺ra⁺ he⁻ mi⁻te⁴ ba´ hi̱⁻ ga⁺tëëh⁴
hnäh´. He⁻ ga⁺jäyh´ jmeey⁴, ma⁺ra⁺
he⁻ jmee⁴ bih⁴.
25 Øøhn⁴, ngii´ hnäh´ kih⁴ Dio mah⁴
kway⁴ be´ kyaa̱⁴ jnääh'.
26 Jmee´ hnäh´ Dio kih⁴ lä⁺jëë̱⁺ øøh⁴
hnäh´, ja̱⁻ chuh⁻ hnäh´ kiyh⁴ lä⁺ hnøø⁴
Dio.
27 Kyaa̱h´ mada⁻ kih⁴ Dsa⁻jøøh'
jnän`, jwëë̱hn˜ hnäh´, ja̱⁻ hëh⁻ hnäh´
he⁻ ma⁻sii̱n⁴ la⁻ cha´në´ jee´ lä⁺jëë̱⁺
øøh⁴ jne´.
28 Wa´ mi⁻jää̱⁴ Jesucristo Dsa⁻jøøh'
jnän` lä⁺jëë̱⁺ hnäh´. Wa´ la' lä⁺ja̱⁻.

2 Tesalonicenses
He¯ la¯ jee´ ga˖të˝ to̱ˡ je¯ he¯ ga˖sɨɨ˝ Paa´ kihˡ øøhˡ jne´ hi̱¯ chaa̱¯ Tesalónica

1 Jnä˝ Paa´ kyaah´ Silvano kyaah´
Timotä sɨɨn˖ kihˡ gwah˖ jwɨɨ¯
Tesalónica, hnäh˝ hi̱¯ tääh´ kyaah´
Jesucristo Dsa¯jøøhˡ jnän` kyaah´ Dio
hi̱¯ laaˡ Tää` jnän`.
2 Ngɨɨn´ kihˡ Dio hi̱¯ laaˡ Tää` jnän` hi˖
ngɨɨn´ kihˡ Jesucristo Dsa¯jøøhˡ jnän`,
wa´ kway˝ he¯ lluˡ kyahˡ hnäh˝, hi˖ wa´
jmeey˝ hii˝ tii´ kyahˡ hnäh˝.

Dio llaˡ ta´ kihˡ hi̱¯ jmeeh˖ øøhˡ jne´ wa´ra¯ ga˖të˝ jee´ jäh˝ Dsa¯jøøhˡ jnän`

3 Øøhnˡ, hnøøˡ kwa¯ jnääh ˡ
ti´hmaah´ kihˡ Dio lä˖jë˖ jmɨɨ˝ kwaat˜
kyahˡ hnäh˝, lä˖lle` kihˡ, lä˖lluˡ he¯
ngooˡ ba´ dsoo˝ hoh˝ hnäh˝ kiyhˡ, hi˖
ngooˡ ba´ hnaah˖ hnäh˝ dsa¯kyaah´.
4 Tɨh˜ ba´ dsë¯ jnääh ˡ lä˖koo̱¯
jmeeh¯ hnäh˝, he¯ja̱¯ ga˖hlëëh´ jnääh ˡ
lluˡ kyahˡ hnäh˝ lä˖koo̱¯ lä˖koo̱¯ gwah˖
kihˡ Dio. Jmeeh¯ jnääh ˡ juuˡ ha¯ lä˖
jøh¯ hoh˝ hnäh˝ kyaah´ lä˖jë˖ wɨɨ˝ he¯
dsa¯ngëë˝ hnäh˝. Hi˖ ha¯ lä˖ dsoo˝
hoh˝ hnäh˝ kihˡ Dio hi˖ kwëëh˜ ba´
hoh˝ hnäh˝ ma´ chaa̱¯ hnäh˝ lli˝wɨɨ˝.
5 Hehˡ lä˖ja̱¯, mi¯jnää˖ ma˖ra˖ he¯
lla˖ Dio ta´ lä˖koo̱¯ lle` kihˡ, he¯ja̱¯
na¯ na¯ngëˡ hnäh˝ jwëˡ go´taah´ hnäh˝
ya˖jwɨɨˡ kiyhˡ, kihˡ he¯ jëëh˝ hnäh˝ wɨɨ˝
naˡ.
6 Jëëh˝, Dio jmeeˡ lä˖koo̱¯ lle` kihˡ,
he¯ mi¯hmaayh` kihˡ hi̱¯ jmeeh˖
hnäh˝ naˡ.
7 Hi˖ hnäh˝ hi̱¯ dsa¯ngëë˝ wɨɨ˝ naˡ,
hñah˖ ba´ hnäh˝ jee´ teeh´ hnäh˝ hoh˝
ko̱¯jøh˝ kyaah´ jnääh ˡ wa´ra¯ ga˖të˝
jee´ lä˖jnä˝ Jesús jñaayˡ gyɨɨhˡ kyaah´
ángele kyaayˡ hi̱¯ cha¯ be˝ kihˡ.
8 Jäyh˝ jee´ wa´je¯ jihˡgyeh ˡ,
ma´ja̱¯ heeyhˡ wɨɨ˝ lä˖jëë˖ hi̱¯ sa˖
ga˖heeh¯ kihˡ Dio, hi˖ lä˖kye¯ hi̱¯ sa˖
ga˖lä˖hnøøˡ juˡhmëë˝ kihˡ Jesucristo
Dsa¯jøøhˡ jnän`.
9 Hi̱¯ he˝ na¯, jëëˡ wɨɨ˝ he¯ sa˖
llaa˖ jih´koh˝ jih´lɨh˝, ɨɨ˝ go¯teˡ ba´
dsa¯taayh` kihˡ Dsa¯jøøhˡ jnän`, jee´
mo˖so˖ tëëyˡ jëëyˡ jee´ jnä˝ na´hñaahˡ
kyaah´ be˝ kiyhˡ,
10 wa´ra¯ ga˖të˝ jmɨɨ´ jäh˝ Jesús.
Ma´ja̱¯ dsa¯taah` lä˖jëë˖ hi̱¯ laaˡ
kyaayˡ, jmeeyˡ jɨɨh¯ kiyhˡ. Peer˖
jëëˡ dsah˖ lä˖jëë˖ hi̱¯ ma¯heeh¯.
Hi˖ lä˖kye¯ hnäh˝ jëëhˡ hnih˝, jëëh˝
ma¯lä¯dsoo˝ ba´ hoh˝ hnäh˝ juuˡ he¯
ma¯kwa´ jnääh ˡ.
11 He¯ja̱¯ ngɨɨ´ jnääh ˡ kyahˡ hnäh˝
lä˖jë˖ jmɨɨ´ mahˡ jmääˡ Dio hnäh˝ llɨɨˡ
lä˖lle` kyahˡ hnäh˝ hi̱¯ na¯teeh´ kyaayˡ.
Hi˖ ngɨɨ´ jnääh ˡ kiyhˡ mahˡ kwayˡ be˝
kyahˡ hnäh˝ jmeehˡ hnäh˝ lä˖jë˖ ta´ lluˡ
he¯ hyoh¯ hoh˝ hnäh˝ jmeehˡ, lä˖lluˡ
he¯ ma¯dsoo˝ hoh˝ hnäh˝.
12 Ma´ja̱¯ jmeeˡ dsa¯ jɨɨh¯ kihˡ Je-
sucristo kwaat˜ kyahˡ hnäh˝ hi˖ ja̱¯ba´
lä˖ja̱¯ le˝ kyahˡ hnäh˝ ko̱¯jøh˝ kyaayh´,
kihˡ he¯ lluˡ dsëˡ Dio jnän`, hi˖ kihˡ he¯
lluˡ dsëˡ Jesucristo Dsa¯jøøhˡ jnän`.

2

Ha¯ lä˖ le˝ wa´ra¯ ga˖të˝ jee´ jäh˝ Dsa¯jøøhˡ jnän`

1 Naˡ hlëëh´ ga´ jnääh ˡ miih¯ kihˡ ha¯
lä˖ le˝ wa´ra¯ ga˖të˝ jee´ jäh˝ Jesucristo
Dsa¯jøøhˡ jnän` hi˖ ha¯ lä˖ jee˖ jnih˝
mahˡ jmeen´ ko̱¯jøh˝ kyaayh´. Øøhnˡ,
chuun˝ kyaah´ hnäh˝,
2 ta˖ hee˖ hnäh˝ ga¯jɨh¯ hɨɨ´dsë¯
kyahˡ hnäh˝. Ta˖ jeh˖ hoh˝ hnäh˝
cher´mahˡ ga˖nɨɨh¯ hnäh˝ jäh˝ dsa¯
ma¯jah˜ Jesús. Ma˖ke˖ he¯ ga´ jäyh˝
ma¯hlëëh˝ Jmɨ¯lle˝ kihˡ Dio, ma˖ke˖
he¯ ga´ jäyh˝ ma¯ya¯ka̱˖ dsa¯ juuˡ
kyaaˡ jnääh ˡ o ma¯teeyhˡ juuˡ kyaaˡ
jnääh ˡ, ta˖ jmee¯ hnäh˝ heˡ go¯te˜.
3 Ta˖ kwa¯ hnäh˝ jwëˡ he¯ ga´
mi¯gaa˖ dsa¯ hnäh˝. Sa˖ jäh˝ Jesús
jäaˡ sa˖ ga´ ma¯lloo˝ jmɨɨ´ jmeeˡ
dsa¯ na¯høøh´ kihˡ Dio lä˖kaa¯
jmɨ¯gyɨɨ˖ hi˖ lä˖jnää˝ dsa¯ hlëëhˡ hi̱¯
ma¯na¯hee¯ go¯te˜.
4 Hi̱¯ he˝ lä˖hnøøˡ lla¯dsëëy` kihˡ Dio
hi˖ kihˡ lä˖jë˖ he¯ jmee˖ dsa¯ jɨɨh¯
kihˡ. Jmääyˡ hñiiy˝ jøøhˡ kihˡ jee´

lä˗jëë˗, lä˗jiih' gyay˗ neh˗ gwah˗ kih'
Dio, jmääy' hñiiy´ lä˗koo˗ Dio.
5 ¿Che´ sa˗ dsooh˜ hoh´ hnäh´ he˗
ga˗jwëëhn' hnäh´ he˗ la˗, lä˗ ma´
gyan´ kyaah´ hnäh´ jee´ na˗?
6 Ma˗ñeh´ ba´ hnäh´ hee˗ na˗ he˗ sa˗
kwa' jwë' lä˗jnää´ dsa˗ hlëëh' he´ jää'
sa˗ ga´ ma˗të´ jmii´ kiyh'.
7 Sa˗ chaa˗ hi˗ ñe˗ kwee˗, ha˗ lä˗
ma˗løø' jmee˗ ta´ hi˗ hlëëh' he´, pero
ma˗ra˗ he˗ jmee˗ bih' ta´ to˗kë´. Koo˗
jøøy˜ lloo˜ jmii´ jñuuh' he˗ jmee˗ jwiih`
kiyh'.
8 Ja˗ga´ na˗ lä˗cha˗ jwë' ngëy'
jnä´hä´. Pero wa´ra˗ ga˗të´ jee´ jäh´
Jesús, kyaah´ lle´ he˗ hä´ hooy´ ba´
jngëëyh' dsa˗ hlëëh' he´. Mi˗llaay˗
go˗te˜ kyaah´ jmëë' kiyh' wa´ra˗ jayh'.
9 Kyaah´ cha˗miih˗ be´ kih' Tana´,
jmee' dsa˗ hlëëh' he´ ta´. Jmeey'
hii' goo˗ jmi˗gyuu˗ hi˗ jmeey' he˗
juh˗gaa˗. Pero kyaah´ juu' ta˗juu'
jmah' ba´ jmeey' lä˗jë˗ he˗ ja˗.
10 Ja˗ he˗ koo˗ nëë' he˗ hliih' jmeey'.
Kyaah´ he˗ ja˗, mi˗gaay˗ dsa˗ hi˗
ma˗tääh´ hee´ go˗te˜, kih' he˗ sa˗
ga˗lä˗hnøøy' ma´ nuuy' ju'dsoo´ mah'
ma´ läay´.
11 He˗ja˗ kwa' Dio jwë' lä˗gaa˗ dsa˗
he´ cha˗ga´miih˗ kyaah´ juu' ja˗ mah'
jmee' gyih' he' kih' juu' ta˗juu' ba´.
12 Heh' lä˗ja˗, jä˗ dso´jwii´ në´ kih'
lä˗jëë˗ hi˗ sa˗ heeh˗ kih' ju'dsoo´, kih'
he˗ hnøø' gyih' he˗ hliih'.

Ga˗lleeh˗ Dio jne´ mah' lää´ jne´

13 Dsa˗jøøh' jnän` hnääy' hnäh´
øøhn', he˗ja˗ jmee˗ bii' kwa´ jnääh'
tää´ ti´hmaah´ kih' Dio kwaat˜ kyah'
hnäh´. Jëëh´ Dio ga˗lleeh˗ hnäh´
lä˗ ma´ to˗në´ mah' lääh´ hnäh´,
lä˗llu' he˗ ga˗mi˗lluuy' hnäh´ ta˗la˗
kih' Jmi˗lle´ Na˗jngii' hi˗ lä˗llu' he˗
ma˗dsoo´ hoh´ hnäh´ kih' ju'dsoo´.
14 Ga˗tëëh' Dio hnäh´ kyaah´
ju'hmëë´ he˗ ga˗kwa´ jnääh' mah'
tëëh' hnäh´ ya˗jwii' kih' Jesucristo
Dsa˗jøøh' jnän`.
15 Lä˗ja˗ øøhn', go˗taah´ hnäh´ koo˗
hweh˗. Ta˗ wa´ gaa´ hoh´ hnäh´ lä˗jë˗
he˗ ga˗lä˗tëëh˗ hnäh´ kyaah´ juu' he˗
ga˗hlëëhn` hi˗ kyaah´ lä˗jë˗ he˗ ga˗sii´
jnääh' kyah' hnäh´.
16 Ngii´ jnääh' kih' Jesús Dsa˗jøøh'
jnän` hi˗ ngiin´ kih' Dio hi˗ laa' Tää`
jnän` hi˗ hnää' jne´, hi˗ ga˗jmee´ jëë˗
dsë˗ jne´ he˗ sa˗ llaa˗ jih´koh´, hi˗
ga˗jmee´ cha˗ o˗jøh˗ dsë˗ jnän` ta˗la˗
kih' he˗ llu' dsëy'.
17 Ngiin´ kiyh' mah' wa´ jmeey´ jëë˗
hoh´ hnäh´ hi˗ wa´ kway´ be´ kyah'
hnäh´ mah' ya˗hii' llu' lä˗jë˗ he˗ hlëëh´
hnäh´ hi˗ lä˗jë˗ he˗ jmeeh˗ hnäh´.

3

Ga˗jäh´ Paa´ siih˗ øøh' jne´ ngii´ hnäh´ kyaa' jnääh'

1 Øøhn' ta˗ jyoh´ ko˗taa˗, ngii´ hnäh´
kyaa' jnääh' mah' lloo˜ chah´ juu' kih'
Dsa˗jøøh' jnän` lä˗kaa˗ jmi˗gyuu˗ hi˗
lä˗ja˗ wa´ tøøyh˗ ta´ juu' ja˗ lä˗koo˗
ga˗jmeeh´ hnäh´.
2 Ngii´ hnäh´ kyaa' jnääh' mah' sa˗
cha˗ he˗ dsa˗ngëë´ jnääh' jee´ kih'
dsa˗ hñaa˗ dsë'. Jëëh´ ja˗ lä˗jëë˗ dsa˗
lä˗dsoo´ dsë' juu' la˗.
3 Pero mi˗te' ba´ Dsa˗jøøh' jnän` juu'
kih', ma˗ra˗ he˗ hää' bih' hnäh´ mah'
sa˗ cha˗ he˗ dsa˗ngëëh´ hnäh´.
4 Kye´ jnääh' o˗jøh˗ dsë˗ kih'
Dsa˗jøøh' jnän`, he˗ jmeeh˗ ba´ hnäh´
lä˗jë˗ he˗ ma˗jäh´ jnääh' hi˗ ngoo' ba´
jmeeh˗ hnäh´ lä˗ja˗.
5 Dsa˗jøøh' jnän`, hi˗ he´ ba´ jää˗
hnäh´ mah' lä˗hnaah˗ hnäh´ øøh'
hnäh´ lä˗koo˗ hnää' Dio jne´ hi˗ lä˗ja˗
jäay˗ hnäh´ mah' kwëëh' hoh´ hnäh´
lä˗ ga˗kwëëh' dsë' Cristo.

Jmee˗ bii' jmee´ jne´ ta´

6 Jmee˗ jnääh' mada˗ kyah' hnäh´
lä˗hih˗ kih' Dsa˗jøøh' jnän`. Ta˗ jmee˗
hnäh´ ko˗jøh´ kyaah´ ni˗ jaa˗ øøh' jne´
hi˗ jmee˗ wa´ la' cha˗ la', hi˗ sa˗ jmee˗
he' lä˗jë˗ juu' he˗ ma˗kwa´ jnääh'.
7 Ma˗ñeh´ ba´ hnäh´ he˗ lle` kyah'
hnäh´ jmeeh' hnäh´ lä˗koo˗ jmee˗
jnääh'. Sa˗ ga˗jmee´ jnääh' wa´ la' cha˗
la' jee´ kyah' hnäh´.

8 Sa˖ ga˖kih´ jnääh˫ la´ ga˖kih´ jnääh˫
kih˫ ni˖ jaa¯ dsa¯. Sa˖ ga˖teeh´ jnääh˫
dsë¯ jnääh ˈ ma´ ga˖jmee´ jnääh˫ ta´
lä˖jmii ˈ lä˖hwëˈ. Jëëh´ ni˖ jaa¯ hnäh´
sa˖ ma´ hnøø¯ jnääh ˈ ma´ lla´kyaa¯
jnääh ˈ jmii´.
9 Ja˖ he¯ sa˖ na¯ngëˈ jnääh˫ jwëˈ he¯
ma´ ngii´ jnääh˫ kyahˈ hnäh´. Pero
lla¯ he¯ ja¯, ga˖jmee´ jnääh˫ ta´ mahˈ
jmeehˈ hnäh´ ja¯ba´ lä˖koo¯ ga˖jmee´
jnääh˫.
10 Lä˖ ma´ ga˖tooh` jnääh˫ kyaah´
hnäh´ ga˖jmee´ jnääh˫ mada¯:
Cher´mah˫ hi¯ sa˖ hnøø˫ jmee˫ ta´,
lä˖ja¯ sa˖ wa´ kuyh¯.
11 Jëëh´ ma¯nuu´ jnääh˫, ko¯llaa´
dsa¯kyaah´ hnäh´ jmee˖ wa´ laˈ cha¯
la˫. Ni˖ miih¯ ta´ sa˖ jmeey˖. Koo¯
dsa¯jëëy˖ he¯ jmee˖ dsa¯ ba´.
12 Kih˫ hi¯ he´ na¯ hlëëh´ jnääh˫ hi˖
jmee¯ jnääh ˈ mada¯, lä˖hih˖ kih˫ Jesu-
cristo Dsa¯jøøhˈ jnän`. Ta˖ wa´ taayh´
ta˖ la˖ ta˖ jnø˖, wa´ jmeey´ ta´ mah˫
lä˖cha¯ he¯ kuyh˖.
13 Hi˖ hnäh´ øøhn˫, jmee´ ba´ hnäh´
he¯ lluˈ, ta˖ tu´ hnäh´.
14 Cher´mah˫ chaa¯ ko¯llaa´ hi¯ sa˖
nuuh´ kih˫ juuˈ he¯ na¯sii¯ la¯, kye¯ da´
hnäh´ kwaat˜ kih˫ hi¯ jmee˖ lä˖ja¯ hi˖
mo˖to˖ jmee¯ hnäh´ ko¯jøh´ kyaayh´
mah˫ wa´ jä¯ o¯hih˖ kiyh˫.
15 Pero ta˖ jmee¯ hnäh´ na¯haah´
hnih´, hlëëyh´ lä˖lle` kihˈ ta˖la˖ kih˫
he¯ laa˫ øøh˫ ba´.
16 He´ ba´ Dio hi¯ jmee˖ hii´ tii´
jnän`, wa´ jmeey´ hii´ tii´ kyahˈ hnäh´
lä˖jë˖ jmii´ wa´ he¯ cha¯ he¯ he¯ chaa¯
hnäh´. Dio kyaah´ hnäh´.
17 Jnä´ Paa´ ma¯siin˫ miih¯ jee´
ga˖dsaa˫ juuˈ la¯ kyaah´ goon˖. Lä˖ja¯
jmeen˖ kyaah´ lä˖jë˖ je¯ he¯ siin˖ mah˫
la˫ dsoo´ jnä´ he´ hi¯ chee˖ je¯ ja¯.
18 Wa´ mi¯jaa˫ Jesucristo Dsa¯jøøhˈ
jnän` lä˖jee˖ hnäh´. Wa´ laˈ lä˖ja¯.

1 Timoteo
He¯ la¯ to¯në´ je¯ he¯ ga˭sɨɨ´ Paa´ kih' Timotä

1 Jnä´ Paa´ lạạn' apóstol kyạạ'ˡ Jesucristo lä˭hih˭ kih'ˡ Dio hị¯ lạạ˜ jne´ hi˭ lä˭hih˭ kih'ˡ Jesucristo Dsa¯jø�h' jnän` hị¯ kyẹn´ o¯jøh˭ dsë¯ kih'ˡ.
2 Sɨɨn˭ kyah'ˡ Timotä, hne¯ hị¯ lạạ'ˡ lä˭kọọ¯ gyụụ¯ kyạạn˭ lä˭llu'ˡ he¯ jäạn˭ hne¯ jwë´ kih'ˡ Dio. Ngɨɨn´ kih' Dio hị¯ lạạ'ˡ Tää` jnän` hi˭ kih'ˡ Cristo Jesús Dsa¯jøøh' jnän` wa´ kway´ lä˭jë˭ he¯ llu'ˡ kyah'ˡ, wa´ lä¯ñih´ dsëy'ˡ hne¯, hi˭ wa´ jmeey´ hii´ tii´ kyah'.

Ga˭jmee´ Paa´ mada¯ kih'ˡ Timotä mah'ˡ hlëëyh'ˡ dsa¯ hị¯ kwa˭ juu' ta¯juu'

3 Jäạ'ˡ sa˭ ga´ ma¯ngoon˜ ta˭ hwa'ˡ Macedonia, ga˭jwëëhn'ˡ hne¯ he¯ jäh' jwɨɨ¯ Éfeso na¯ mah'ˡ hah' kih'ˡ kọ¯llạạ´ hị¯ mi¯gạạ˭ dsa¯ kyạạh´ juu' ta¯juu'.
4 Ni˭ ta˭ kwa¯ jwë' jmeey'ˡ he' kih'ˡ lä˭jë˭ juu' ma¯gyụh¯ kiyh'ˡ, ni˭ he¯ jmeey'ˡ juu' ha¯ lä˭ ma´ lạạ' ma¯hyaa´ ta¯gyụụh´ jnän`. Sa˭ cha¯ jee´ llạạ˭ juu' jạ¯. Kọọ¯ llay˭ hnii¯ ba´ jạ¯. Sa˭ dsoo'ˡ ta˭ cha´në´ juu' kih'ˡ Dio kyạạh´ juu' jạ¯. He¯ dsoo´ dsë¯ jne´ kih' Dio, he¯ jạ¯ ba´ jmää' kih'ˡ dsa˭. He¯jạ¯ jwahn˭ ka¯läh´, jạ¯ jäh¯ Éfeso na¯ mah'ˡ jmeeh' he¯ ga˭jwëëhn'ˡ hne¯ jäạ'ˡ.
5 He¯ hnoon'ˡ lä˭hnää'ˡ dsa¯ øøh¯ kyạạh´ kọọ¯ nëë' ba´ hụụ´dsë¯, he¯jạ¯ ba´ ma¯jmeen'ˡ mada¯ lä˭na¯. Peer˭ cher´mah'ˡ hnɨɨ˜ hụụ´dsë¯ kiyh'ˡ hi˭ cher´mah'ˡ kọọ¯ jäh´ bih'ˡ he¯ ma¯dsoo´ dsëy'ˡ kih'ˡ Dio, sa˭ jmää'ˡ kiyh'ˡ he¯ jäyh´ hnääy'ˡ øøyh¯.
6 Kih'ˡ he¯ ga˭jmee´ kọ¯llạạ´ dsa¯ ta˭ koo´ he¯ hnääy'ˡ øøyh¯, he¯jạ¯ ga˭nääy'ˡ kyạạh´ juu' he¯ sa˭ jmää'ˡ ta´.
7 Hnøøy'ˡ jmäạ'ˡ hñiiy´ jạạ¯ hị¯ kyụụh˜ ley kih'ˡ Dio, pero ni˭ he¯ hlëëyh˭ sa˭ ngëëy´, ma˭ke˭ kway˭ juu' lä˭kạạ¯ tuh¯dsëy'ˡ.
8 Pero ma¯ñe´ ba´ jne´, llu'ˡ ba´ ley kih'ˡ Dio wa´ra¯ jäh´ kih'ˡ ngëë´ jne´ hee¯ kih'ˡ jmää'ˡ ley jạ¯.
9 Ñe´ ba´ jne´ sa˭ ga˭kwa´ Dio ley kih'ˡ hị¯ jmee˭ he¯ llu'ˡ. La'ˡ kih'ˡ hị¯ ma¯hläạh¯, kih'ˡ hị¯ chạạh¯, kih'ˡ hị¯ na¯hẹẹ¯ dsë'ˡ, kih'ˡ hị¯ jmee˭ dso´kye¯, kih'ˡ hị¯ sa˭ kyạạh´ Dio, kih'ˡ hị¯ sa˭ cha¯ nụụh¯ kih'ˡ, kih'ˡ hị¯ jngëëh˭ cho'jmii¯, kih'ˡ hị¯ jngëëh˭ dsa¯kyạạh´, kih'ˡ hị¯ he´ ba´ hnøø' ley jạ¯.
10 Kih'ˡ dsa¯më´ dsa¯ñụụh¯ hị¯ kạạh˜ wa´ hị¯ cha¯ hị¯, kih'ˡ dsa¯më´ o dsa¯ñụụh¯ hị¯ kạạh˜ jạ¯ba´ dsa¯kyạạh´, kih'ˡ hị¯ hẹẹ˜ dsa¯ mah'ˡ hnëëy˜, kih'ˡ hị¯ ta¯juụ', kih'ˡ hị¯ jmee˭ ju'dsoo´ kih'ˡ juu' ta¯juu', hi˭ la'ˡ kih'ˡ hị¯ hnøø'ˡ lla¯dsëë` kih' ju'dsoo´ he¯ kwa¯ jnääh' la¯,
11 lä˭kọọ¯ lle` ju'hmëë´ he¯ na¯hñạạn´ kwan˭. He¯ ba´ che¯ na´hñaah'ˡ la'ˡ ju'hmëë´ kih'ˡ Dio hị¯ lạạ'ˡ Tää` jnän`.

Cha¯miih¯ ga˭lä˭ñih´ dsë' Dio kih'ˡ Paa´

12 Kwan˭ ti´hmaah´ kih' Cristo Jesús Dsa¯jøøh' jnän` hị¯ kwa˭ be´ kin˭. Jëëh´, ga˭jmäạy'ˡ jnä´ kwạạt˜ he¯ mi´ten` kiyh', he¯jạ¯ ga˭hñạạy'ˡ jnä´ mah'ˡ jmeen` ta´ kiyh'.
13 Jäạ'ˡ sa˭ ga´ ma¯tëëyh˭ jnä´ ga˭mi˭kwạh¯ jnih´. Ga˭ngën'ˡ jmeen˭ hñaa¯ dsën˭ kih'ˡ dsa¯ kyạạy'ˡ, ma´ häạn'ˡ jwërte. Pero ga˭lä˭ñih´ dsë'ˡ Dio jnä´, jëëh´ sa˭ ma´ man˭ hee¯ jạ¯ ma´ jmeen˭, hi˭ sa˭ ma´ hẹẹn´ kih'ˡ ju'dsoo´.
14 Ha¯ kọh´ sa˭ llu'ˡ dsë'ˡ Dsa¯jøøh' jnän` kyạạh´ jnä´. Ga˭jmeey´ ga˭lä˭dsoo´ dsën˭ kiyh'ˡ hi˭ ga˭jmeey´ he¯ ga˭lä˭hnaan˭ dsa¯ ta˭la˭ kih'ˡ Cristo Jesús.
15 Juu' he¯ jwahn˭ la¯, la'ˡ dsoo´ hi˭ hnøø'ˡ hẹẹh˭ ga˭lä˭jẹẹ˭ dsa¯. Ja'ˡ Cristo Jesús jmɨ¯ gyụụ˭ la¯ mah'ˡ läạy'ˡ dsa¯ hị¯ jmee˭ he¯ hlɨɨh'. Hi˭ jnä´ lạạn'ˡ to¯në´ kih' jee´ lä˭jẹẹ˭ hị¯ jmee˭ lä˭jạ¯.
16 Kih'ˡ he¯jạ¯ ba´ na¯, ga˭lä˭ñih´ dsë'ˡ Dio jnä´, mah'ˡ mi¯jnää˭ Cristo Jesús ta˭la˭ ki˭ jnä´ ha¯ lä˭kọọ¯ jøh¯ dsëy'ˡ. Jëëh´, cha¯ga´miih¯ he¯ hlɨɨh'

ga˗jmeen˫ lä˗koh˴ ga´ he˜ jmee˗ jñah˴.
Lä˗jwë˴ ja˜, ka˫ kwaat˜ hi˜ na˫ ga´
heeh˗ kih˫ Jesús, ha˜ koh˴ sa˗ lä˗jøh˜
dsë˫ Jesús kyaayh´, mah˫ jmeey˫
chaay˜ lä˗jë˗ joh˴ jmii´ cha˜.
17 Lä˗ja˜ wa´ la˫ juuh˜ kih˫ Dio hi˗
wa´ laay˫ jøøyh˫. Sa˗ chaa˜ ga´ jñah˴
Dsa˜ta´ hi˜ jøøh˫ ga´, hi˜ sa˗ juu˴
jih´koh˴, hi˗ ni˗ sa˗ tee˫ jne´ jee´ jnih˴,
jaa˜ hñii´ bih˫ laay˫ Dio hi˜ kyuuh˜.
Wa´ la˫ lä˗ja˜.
18 Timotä, gyuu˜ kyaan˗, kwëëhn˗
hne˜ nuuh˜ la˜, ja˜ba´ lä˗koo˜ juu˫
he˜ ga˗mi˗jnää˜ Dio kih˫ hi˜ ga˗hlëëh˴
kyah˫ jää˫. Ja˜ mi˜dsooh˜ hoh´ lä˗koo˜
ga˗jäh˴ hi˜ he˴ mah˫ tee˫ be˴ jmeeh˫
ta´ lä˗jiih˫ jee´ le˴.
19 Hnøø˫ lä˗ ma˜dsoo˴ ja˜ba´ hoh˴,
hi˗ lä˗ ma˜jmeeh˜ ja˜ba´ he˜ llu˫
jmah˫ mah˫ sa˗ hnii˫ huu´dsë˜ kyah˫.
Ko˜llaa´ dsa˜ sa˗ ga˗jmeey˴ he˫
lä˗koo˜ ya˗nääy˫ kyaah´ huu´dsë˜
kiyh˫, he˜ja˜ ga˗hee˫ hñiiy˴, mo˗so˗
ga˗nääy˫ ta˗ cha´në´.
20 Uu˫ hi˜ ga˗jmee˴ lä˗ja˜ chee˜
Himeneo kyaah´ Leja´. Hi˜ he˴
ga˗ngëën` kih˫ Tana´ mah˫ lä˗ja˜
mi˜tee˗ sa˗ mi˜kwayh˫ Dio.

2

Ha˜ lä˗ chuu´ jne´ kyaah´ Dio kih˫ lä˗jee˗ dsa˜

1 Chuun˴ kyaah´ hne˜ to˜në´, wa´
ngii´ jne´ kih˫ Dio mah˫ wa´ le˴ llu˫
kih˫ lä˗jee˗. Wa´ hlee´h´ jne´ Dio lä˗jë˗
he˜ lla˗ dsë˜ jne´ hi˗ wa´ chiihn´ Dio
lä˗jë˗ he˜ chaa˜ jne´, hi˗ wa´ kwan´
ti´hmaah´ kiyh˫.
2 Lä˗ja˜ hnøø˫ ngii´ jne´ kih˫ lä˗jee˗
hi˜ kye˜ ta´ hi˗ lä˗kye˜ dsa˜ta´ mäh˫
mah˫ kway˫ jwë˫ dsa´toohn´ llu˫ hii˫ tii´
jnän`. Hi˗ lä˗ja˜ cha˜ jwë˫ hnäähn´ Dio,
hi˗ jmeen´ lä˗koo˜ lle`kih˫.
3 He˜ la˜ ba´ ja˜ he˜ llu˫ he˜ tih˜ dsë˫
Dio hi˜ lää˜ jne´.
4 Dio hnøø˫ he˜ läa´ lä˗jee˗ dsa˜
hi˗ hnøøy˫ lä˜ngëë´ dsa˜ ha˜ lä˗ la˫
ju˫dsoo´.
5 Jëëh´, jaa˜ ba´ Dio laa˫ hi˗ lä˗ja˜
jaa˜ ba´ dsa˜ñuuh˜ chaa˜ hi˜ mi˜ee˗
juu˫ kih˫ dsa˜ kyaah´ Dio. Dsa˜ñuuh˜
he˴ chee˜ Jesucristo.
6 Ga˗ngëëy˫ hñiiy˴ he˜ ga˗juuy˫,
mah˫ läay˫ lä˗jee˗ dsa˜. He˜ la˜
ga˗mi˗jnää˜ Dio ma´ ga˗lloo˫ jmii´ ja˜.
7 He˜ja˜ ga˗hñaay˫ jnä´ laan˫ apóstol
mah˫ kwan` juu˫ kiyh˫. Ñe˜ ba´
Cristo, hlëëhn´ ju˫dsoo´, sa˗ ta˜juun˫.
Na˜hñaan´ mi´tee˫n˫ dsa˜ hi˜ sa˗ laa˫
judiu, hee˜ ja˜ he˜ dsoo´ dsë˫ jne´ hi˗
hee˜ ja˜ ju˫dsoo´.
8 He˜ja˜ hnoon˫ lä˗jee˗ dsa˜ñuuh˜
hi˜ chaa˜ lä˗kaa˜ jmi˜gyuu˗ chuuy˫
kyaah´ Dio. Hi˗ wa´ra˜ ga˗hlëëyh´
kyaah´ Dio chooy˫ gooy˜ ta˗ gyuuh˫,
hnøø˫ na˜jngëëy˫, sa˗ llee´y˴, hi˗ sa˗
hneey˜.
9 Lä˗ja˜ jwahn˗ ka˜läh˴ kih˫
dsa˜më´, wa´ kyeyh´ hmiih˜ kyaah´
koo˜ nëë˫ ba´ huu´dsë˜ lä˗koo˜ lle`kih˫
hi˜ hnaah˜ Dio. Hi˗ wa´ra˜ ga˗jñaay˫
lley´ sa˗ llu˫ jmeey˫ jih˫gyeh˫ na˜beh˜
kyaah´ ñe˫ nøø˜ o kuu´ he˜ hmooh˫, ni˗
he˜ këyh˗ hmiih˜ hmooh˫.
10 Lla˜ he˜ ja˜, wa´ jmääy˫ hñiiy˴
na´hñaah˫ kyaah´ lä˗jë˗ ta´ llu˫, lä˗koo˜
lle`kih˫ dsa˜më´ hi˜ hnaah˜ Dio.
11 Hi˗ sa˗ sooh˜ kih˫ dsa˜më´ he˜
tooyh˫ miih´ jee´ kwa˗ dsa˜ juu˫, hnøø˫
nuuyh´ kih˫ juu˫ he˜ nuuy˜.
12 Sa˗ kwan` jwë˫ kih˫ dsa˜më´ he˜
mi˜tee˗ dsa˜ñuuh˜, ni˗ sa˗ le˴ kay˫
në´ kih˫ dsa˜ñuuh˜. Hnøø˫ dsa˜taayh`
to˜kë´ ba´.
13 Jëëh´, Dio ga˗jmää˫ Adán to˜në´.
Kee˜ ga´ ga˗jmääy˫ Eva.
14 Hi˗ ja˗ kih˫ Adán ga˗mi˗goo˜
hi˜sa˗llu˫. Kih˫ dsa˜më´ ba´
ga˗mi˗gooy˜. Kih˫ he˜ja˜ ba´
ga˗lä˗cha˗ dso´kye˜ kiyh˫.
15 He˜ja˜ ga˗jäh˴ Dio kih˫ dsa˜më´,
jëëy˫ wii´ jee´ lä˗chaa˜ gyuu˜ kyaay˫,
pero lää´ bih˫ cher´mah˫ ngoo˫ ba´
dsoo´ dsëy˫ kih˫ Dio hi˗ lä˗ja˜ hnøø˫
hnääy˫ dsa˜, hnøø˫ na˜jngëëy˫, hi˗
hnøø˫ dsa˜taayh`lä˗koo˜ lle`kih˫.

3

Ha˜ lä˗ hnøø˫ jmee˫ hi˜ kye˜ në´ kih˫ øøh˫ jne´

1 Jwahn˭ dsoo˝, cher´mah˩ chąą˜ hi˜
hnøø˩ ką˩ në´ kih˩ øøh˜, ta´ llu˩ ba´ ją˜
hnooyh˜.
2 Pero hi˜ hä´ goo˜ ta´ ją˜, jmee˭ bii˩
ląąy˩ jąą˜ hi˜ sa˭ na˜bąąh` ni˭ miih˜
dsoo´, jąą˜ dsa˜ñuuh˜ hi˜ kyąąh´ jąą˜
ba´ dsa˜më˝, jąą˜ hi˜ ngë˭ kǫǫ˜ nëë˩
ba´, jąą˜ hi˜ häą˜ hñii˝, jąą˜ hi˜ hä´
ta´ kih˩, jąą˜ hi˜ kwa˭ jee´ jä˩ dsa˜ hi˜
go˜nää˝, jąą˜ hi˜ lih˭ mi˜tęę˭ dsa˜.
3 Sa˭ le˝ ką˩ në´, jąą˜ dsa˜ lla´hiih˜.
Hnää˩ jąą˜ hi˜ sa˭ hnee˜, jąą˜ hi˜ jøh˜
dsë˩ hi˜ sa˭ ti˜choo˭ juu˩, jąą˜ hi˜ sa˭
hęę˝ dsë˩ kuu´,
4 jąą˜ hi˜ lih˭ lla˩ ta´ cha´neh˭ kih˩,
jąą˜ hi˜ lih˭ kwëëh˩ nuuh˜ jǫǫ˝ mah˩
sa˭ jiiyh˩ juu˩ kyąąyh´.
5 Cher´mah˩ chąą˜ jąą˜ hi˜ sa˭ lih˭
lla˩ ta´ cha´neh˭ kih˩, ¿ha˜ ba´ lä˭ją˜,
ką˩ në´ kih˩ gwah˭ kih˩ Dio?
6 Jąą˜ øøh˩ jne´ hi˜ hmëë˝, sa˭ le˝ ką˩
në´, wa´ra˜ ja˩ huu´dsë˜ kiyh˩ jmąąy˩
hñiiy˝ jøøyh˩, hi˭ jä˭ dso´jwii˝ në´ kiyh˩
lä˭kǫh˝ ga˭la˩ kih˩ hi˜sa˭llu˩.
7 Hi˭ jee´ kih˩ hi˜ sa˭ ma˜hęęh˜,
hnøø˩ hii˝ juu˩ kiyh˩ he˜ jmeey˭ he˜
llu˩ jmah˩ ba´, mah˩ sa˭ hlëëh˩ dsa˜
hliih˩ kiyh˩ hi˭ lä˭ją˜ sa˭ mi˜goo˭
hi˜sa˭llu˩ kiyh˩.

Ha˜ lä˭ hnøø˩ jmee˩ dsa˜ na˜llęęh´ kyąą˩ Dio hi˜ kwa˭ juu˩ kiyh˩

8 Hi˭ lä˭ją˜ ka˜läh˝ kih˩ lä˭jęę˭ hi˜
jmee˭ be˝ kih˩ hi˜ kyę˜ në´, hnää˩ jąą˜
hi˜ hä´ ta´ kih˩, hi˜ mi˜te˩ juu˩ kih˩, hi˜
sa˭ hih˜, hi˭ hi˜ sa˭ hęę˝ dsë˩ kuu´.
9 Hi˭ hnää˩ jąą˜ hi˜ na˜jngii˩
huu´dsë˜ kih˩, hi˜ chǫǫh˜ kǫǫ˜ hweh˜
juu˩ he˜ ma˜dsoo˝ dsë˜ jne´, he˜
ma˜lä˜jnä˝ jnän` na˩.
10 He˜ją˜, jąą˩ ga´ hnøø˩ kyę´ jne´
kwąąt˜ che´ jmąąy˩ jmeey˩ ta´ ją˜.
Ją˜ga´ na˭, le˝ jmeey˩ be˝ kih˩ hi˜
kyę˜ në´, cher´mah˩ sa˭ cha˜ he˜
na˜bąąyh`.
11 Ją˜ba´ lä˭ją˜ kih˩ dsa˜më˝, hnøø˩
jąą˜ hi˜ hä´ ta´ kih˩, hi˜ sa˭ kooh˜ juu˩
jwii`, hi˜ ngë˭ kǫǫ˜ nëë˩ ba´, hi˭ jąą˜ hi˜
mi˜te˩ juu˩ kih˩.
12 Hi˜ jmee˩ be˝ kih˩ hi˜ kyę˜ në´,
wa´ ląąy˩ dsa˜ñuuh˜ kyąą˩ jąą˜ ba´
dsa˜më˝, hi˭ wa´liyh˭ llay˩ ta´ cha´neh˭
kiyh˩, hi˭ wa´ kwëëyh˩ nuuh˜ jǫǫy˝.
13 Lä˭jęę˭ hi˜ ya˜hęę˩ llu˩ kyąąh´
ta´ ją˜, dsa˜hä` ta´ kiyh˩ jee´ kih˩
dsa˜kyąąyh´ hi˭ cha˜ga´miih˜ lä˭cha˜
be˝ kiyh˩ hlęęyh˩ dsa˜ ha˜ lä˭ la˩ he˜
ma˜dsoo˝ dsë˜ jne´ kih˩ Cristo Jesús.

Jnąąh˩ la˩ juu˩ he˜ ma˜lä˜jnä˝ jnän`

14 Hnoon˩ niin` na´jęęn˭ hne˜ chąh˝
la˜, pero ma˭ra˭ he˜ sii˭ ba´ jnä˝ kyah˩,
15 le˝ ga˜ che˜ sa˭ ngoon˩ chąh˝.
Lä˭ją˜ lä˭ñeh´ ha˜ lä˭ką˩ kih˩ dsa˜
hi˜ ma˜hęęh˜ hi˜ ląą˩ gwah˭ kih˩ Dio
jiih˭ hi˜ tąąh´ në´ kih˩ ju˩dsoo˝, hi˭
chǫǫyh˜ kǫǫ˜ hweh˜ juu˩ ją˜, ląąy˩
lä˭kǫh˝ ma˜tii´ na´hyah˜.
16 Ma˭ra˭ ju˩dsoo˝, sa˭ lä˭kęh´ jne´
jmii´ lä˭ngëën˝ ha˜ lä˭ la˩ jwë˝ kih˩
Dio. Pero kyąąh´ he˜ na˜sii˜ jee´ la˜
lä˭ngëë˝ ba´ jne´ miih˜:

Ga˭mi˭jnää˜ Dio hñii´ jmi˜gyuu˭ la˜,
ląąy˩ lä˭kǫǫ˜ ją˜ dsa˜.
Hi˜ he˝ ya˭hęę˩ llu˩ ta˭la˭ kih˩ Jmi˜lle˝
Na˜jngii˩.
Lä˭jęę˭ ángele ga˭jęęy˩.
Hi˭ ga˭kwa˝ dsa˜ juu˩ kiyh˩ kih˩ dsa˜
hi˜ sa˭ ląą˩ judiu.
Ga˭lä˭dsoo˝ dsë˩ dsa˜ kiyh˩, jmi˜gyuu˭
la˜,
hi˭ ga˭hęęh˜ Dio ka˜läh˝ gyuuh˩
ya˭jwii˩.

4

Lloo˜ kǫǫ˜ jmii´ jmee˩ dsa˜ ta˭ koo˝ ju˩dsoo˝

1 Na˜hñaa˩ lä˭jęę˭ ga˭mi˭jnää˜
Jmi˜lle˝ Na˜jngii˩, ha˜ lä˭ le˝ wa´ra˜
ga˭të˝ jee´ lląą˭ jmii´. Kǫ˜lląą´ dsa˜
lä˭øø˝ kih˩ he˜ ma˜dsoo˝ dsë˜ jne´,
nuuy˩ juu˩ ta˜juu˩ he˜ kwa˩ jmi˜lle˝
hliih˩.
2 ¡He˜ ba´ che˜ ta˜juu˩ hi˜ kwa˩ juu˩
lä˭ją˜! Mo˭so˭ liiyh˜ he˜ jmeey˩, jlë˩
go˜te˜ huu´dsë˜ kiyh˩.
3 Mo˭so˭ kway˩ jwë˩ jęę˝ goo˜ dsa˜,
ni˭ sa˭ kway˩ jwë˩ kuh´hih˩ dsa˜ lä˭jë˭
he˜ cha˜. Pero Dio ga˭lla˝ lä˭jë˭

he⁻ cha⁻ mah⁺ kuh´hɨh⁺ hɨ⁻ kwa⁺
ti´hmaah´ kiyh', hɨ⁻ laa⁺ kyaay⁺ hɨ⁻
kyɯɯh˜ ha⁻ lä⁺ la⁺ ju'dsoo´.
4 Jëëh´, llu⁺ ba´ lä⁺jë⁺ he⁻ ga⁺lla´ Dio
he⁻ kih⁻hɨhn⁻. Sa⁺ cha⁻ he⁻ kih⁺ jähn´
sa⁺ llu⁺, hnøø⁺ kwan´ ti´hmaah´ kih'
bih⁺.
5 Kyaah´ juu' kih⁺ Dio hi⁺ kyaah´ he⁻
ngɨɨ⁺ dsa⁻ kiyh⁺, jmee⁺ na⁻jngɨɨ' lä⁺jë⁺
he⁻ kuh⁻hɨh˜ dsa⁻.

Ha⁻ lä⁺ hnøø⁺ jmee⁺ hɨ⁻ hä´ goo⁻ ta´ kih' Cristo

6 Cher´mah⁺ mi⁻tëëh' øøh⁺ juu' la⁻,
ya⁻hëëh' ba´ hne⁻ llu⁺ kyaah´ ta´ kih'
Jesucristo, hne⁻ hɨ⁻ tëë⁻ be´ kyaah´
juu' he⁻ ma⁻dsoo´ dsë⁻ jne´, ja⁻ba´
ju'dsoo´ he⁻ ma⁻heeh` na⁻.
7 Mo⁺to⁺ taah⁺ hñaah⁺ kyaah´ juu'
ma⁻gyuh⁻, kyaah´ juu' he⁻ sa⁺ jmää⁺
ta´. Jmee´ bii' hnääh' Dio ba´.
8 Llu⁺ ba´ miih⁻ he⁻ koo´hlii´ jne´.
Pero cha⁻ga´miih⁻ llu⁺ he⁻ hnääh´
jne´ Dio. Jëëh´ he⁻ ja⁻ la⁺ ya´jøø⁻
jnän` jmɨ⁻gyɯɯ⁺ la⁻ hi⁺ lä⁺ja⁻ ka⁻läh´
jmɨ⁻gyɯɯ⁺ he⁻ na⁺ ga´ lä⁺jnä´.
9 Juu' la⁻, la⁺ dsoo´ hi⁺ jmee⁺ bii⁺
heeh⁺ lä⁺jëë⁺ dsa⁻.
10 He⁻ja⁻ ba´ kwa⁻ jne´ be´ lä⁺jiih'
jee´ le´, kih⁺ he⁻ kye⁻ jne´ o⁻jøh⁺ dsë⁻
kih⁺ Dio jiih⁺, hɨ⁻ lää˜ lä⁺jëë⁺ dsa⁻.
Pero lä⁺jëë⁺ hɨ⁻ ma⁻heeh⁻ kiyh⁺, hɨ⁻
he´ ba´ lää´.
11 Ja⁻ mi⁻tëëh' dsa⁻ juu' la⁻, hi⁺
jwɨɨh' hnih´ jmee⁺ bii⁺ mi⁻tey⁺.
12 Ni⁺ jaa⁻, ta⁺ wa´ mi⁻kwah⁺
hne⁻ kih⁺ he⁻ mäh⁺. Jlë⁺ jwë' kiyh⁺.
Jmee´ ba´ hne⁻ kwee⁻ mah⁺ ka⁺ në´
hɨ⁻ ma⁻heeh⁻ juu' kih⁺ Dio lä⁺koo⁻
jmeeh⁻ hñaah⁺: ha⁻ lä⁺ hlëëh´, ha⁻ lä⁺
jmeeh⁻, ha⁻ lä⁺ hnaah⁺ dsa⁻kyaah´,
ha⁻ lä⁺ ma⁻dsoo´ hoh´ kih⁺ Dio hi⁺
ha⁻ lä⁺ ngëh⁻ kyaah´ koo⁻ nëë' ba´
hɯɯ´dsë⁻.
13 Ta´ko⁻jiih' sa⁺ ga´ ma⁻lloon⁺, ja⁻
hëh⁻ ba´ hne⁻ juu' kih⁺ Dio, ja⁻ hlëëh´
dsa⁻ kyaah´ juu' na⁻, hi⁺ ja⁻ mi⁻tëëh'
dsa⁻ ka⁻läh´.
14 Ta⁺ ya⁺tɯ´ ta´ he⁻ ga⁺hñah⁺ kih⁺ Dio
lä⁺ ma´ ga⁺kye⁻ dsa⁻gyɯɯh´ goo⁻ në´
kyah'. Ga⁺ngëëy⁺ juu' he⁻ ga⁺mi⁺jnää⁻
Dio kiyh⁺, ga⁺hlëëyh´ kih⁺ ta´ he⁻
ma⁻hñah˜ kih⁺ Dio.
15 He⁻ja⁻ ta⁺ hwaa` jee´ jmeeh⁻ ta´
ja⁻. Jmee´ ba´ hne⁻ he' mah⁺ lii˜
ga⁺llooh´ ba´ hne⁻ ta⁺ cha´në´.
16 Hää` hñaah ' hi⁺ leeh⁻ wa´ra⁻
ga⁺mi⁺sɨɨh` juu' na⁻. Ja⁻ mi⁻teh` ba´
hne⁻. Cher´mah⁺ ga⁺llooh´ ba´ hne⁻
jmeeh⁻ lä⁺na⁻, lääh⁺ hñaah⁺ hi⁺ lääh⁺
lä⁺jëë⁺ hɨ⁻ nuu⁻ juu' he⁻ kwah⁻.

5

Ha⁻ lä⁺ dsa´toohn´ kyaah´ hɨ⁻ ma⁻heeh⁻ juu' kih⁺ Dio

1 Ta⁺ hlëëh` dsa⁻ñɯɯh⁻ ma⁻gyuh⁻
wa´ la' cha⁻ la⁺, hlëëyh´ kyaah´ juu'
llu' ba´ lä⁺koh´ jaa⁻ tää` kyaah'. Hi⁺
lä⁺ja⁻ kih⁺ hɨ⁻ kwaa⁻, hlëëyh´ lä⁺koh´
dsa⁻ñɯɯh⁻ øøh⁺ ba´.
2 Lä⁺ja⁻ kih⁺ hɨ⁻ laa⁺ dsa⁻ ma⁻hyaa´,
hlëëyh´ lä⁺koh´ maa` kyaah'. Hi⁺
kih⁺ hɨ⁻ laa⁺ dsa⁻më´ kwaa⁻, hlëëyh´
lä⁺koh´ dsa⁻më´ øøh⁺ ba´. Wa´ na⁻jngɨɨ
' go⁻te˜ hɯɯ´dsë⁻ kyah⁺ kyaayh´.
3 Cher´mah⁺ dsoo´ chaa⁻ dsa⁻më´
hɨ⁻ hnɨɨ´, kwa´ be´ kiyh⁺.
4 Pero cher´mah⁺ chaa⁻ dsa⁻ hnɨɨ´
hɨ⁻ chaa⁻ joo´, chaa⁻ gyɯɯ⁻ llooy`, hɨ⁻
he´ ba´ ga⁺tëë´ jmee⁺ be´ kiyh⁺ to⁻në´,
lä⁺koo⁻ lle` kih' hɨ⁻ hnaah⁻ Dio, lä⁺llu⁺
he⁻ ga⁺mi⁺kwaa⁻ cho'jmiiy⁻. He⁻ ja⁻
ba´ llu' hi⁺ tɨh˜ dsë⁺ Dio.
5 Cher´mah⁺ chaa⁻ jaa⁻ ma⁺ra⁺ hɨ⁻
dsoo´ hnɨɨ´, hɨ⁻ ma⁻jä´ hñii´ go⁻te˜,
hɨ⁻ he´ ba´ kye⁻ o⁻jøh⁺ dsë⁻ kih⁺ Dio,
hlëëyh⁺ kyaah´ Dio, hi⁺ ngɨɨy⁺ kiyh⁺
lä⁺jmɨɨ' lä⁺hwë'.
6 Pero dsa⁻më´ hnɨɨ´ hɨ⁻ jmee⁺ lä⁺
ngɨɨ⁺ jmɨ⁻ngo⁺ kih⁺, na⁻juuy´ jee´ ka⁻
Dio ma⁺ke⁺ jiiyh⁺ jmɨ⁻gyɯɯ⁺ la⁻.
7 Kwa´ ba´ hne⁻ juu' la⁻, mah⁺ ni⁺
jaa⁻ sa⁺ wa´ jä´ na⁻bääh` dsoo´.
8 Cher´mah⁺ chaa⁻ hɨ⁻ sa⁺ jmee⁺ he'
kih⁺ hɨ⁻ chaa⁻ kyaay⁺, he⁻ ma⁻bey⁺
he⁻ ma⁻dsoo´ dsëy⁺ ba´ ja⁻. Hi⁺ jmeey⁺
hlɨɨh' cha⁻ga´miih⁻ cher´mah⁺ sa⁺
hääy˜ hɨ⁻ tääh´ cha´neh⁺ kiyh⁺. Hlëëh'
gyih⁺ lä⁺koh´ ga´ hɨ⁻ sa⁺ ma⁻heeh⁻
go⁻te˜.

9 Cher´mah¹ chąą¯ dsa¯më´ hnɨɨ´, hi¯ hąą´ la¯ ga´ to¯lo¯gya´ dsë˜ gya¹ ji¯ñe¯, hi¯ he´ ba´ cha¯ jwë¹ lla¯lęę¹ je¯ mah¹ hyoyh¯ he¯ jmee¯ bii¹ kiyh¹, cher´mah¹ ma´ ląay¹ më´ jąą¯ ba´ dsa¯ñɯɯh¯.

10 Jmee¯ bii¹ jąą¯ dsa¯më´ hi¯ hii´ juu¹ jmee¯ he¯ llu¹ jmah¹, hi¯ ga¯mi¯kwąą¯ jǫǫ´, hi¯ ga¯kwa´ jee´ ga¯ją´ dsa¯, hi¯ ga¯jmąą¹ hñii´ hwąą´ mah¹ ga¯jmeey´ ta´he¹ kih¹ hi¯ ląą¹ kyąą¹ Dio, hi¯ ga¯jmee´ be´ kih¹ hi¯ jëë˜ wɨɨ´, hi¯ ma´ tęę¹ jmee¯ he¯ llu¹ jmah¹.

11 Pero dsa¯ hnɨɨ´ hi¯ kwąą¯, sa¯ cha¯ jwë¹ kiyh¹ lla¯lęey¹ je¯, wa´ra¯ ja¹ dsëy¹ kąay¹ jñah´ dsa¯ñɯɯh¯ hi¯ sa¯ lä¯tąąy¯ mi¯tey¹ ta´ kih¹ Cristo.

12 Jee´ ją¯ ma¯na¯bąąyh`, kih¹ he¯ ma¯hląąyh¯ kyąąh´ hmooh´ he¯ ga¯jmeey´ to¯në´.

13 Hi¯ ją¯ ma¯la¯ he¯ ją¯ jmeey¹, lä¯jwęęyh¹ hi¯ lä¯tęëy˜ ngëy¹ lä¯joh´ hne¹ chih¹. Hi¯ kooyh¹ juu¹ jwɨɨ`, hi¯ tąayh¯ hñiiy´ jee´ sa¯ ga¯tęëy´ jëëy¹, hi¯ llay¹ juu¹ he¯ sa¯ ga¯tęëy´ hlëëyh¹.

14 Dsa¯më´ hnɨɨ´ hi¯ kwąą¯, hnoo¹ ga´ jnä´ he¯ kąay¹ dsa¯ñɯɯh¯, mah¹ lä¯chąą¯ jǫǫy´ hi¯ jmeey¹ ta´he¹ cha´neh¯ kiyh¹. Hi¯ hnøø¹ liiyh¯ kih¹ lä¯jë¯ he¯ jmeey¹. Lä¯ją¯ jlë¹ jwë¹ kih¹ hi¯ na¯høøh´ hi¯ hlëëh¯ wɨɨ´ kiyh¹.

15 Chąą¯ ko¯lląą´ dsa¯më´ hnɨɨ´ ma¯tɯy¹ juu¹ kih¹ Dio mah¹ jmeey¯ lä¯ jøø¯ Tana´ kiyh¹.

16 Cher´mah¹ cha´neh¯ kih¹ ǫǫh¹ jne´ hi¯ më´ hi¯ ñɯɯh¯ chąą¯ jąą¯ dsa¯më´ hnɨɨ´, wa´ hnøø´ bih¹ lä¯jë¯ he¯ jmee¯ bii¹ kiyh¹ mah¹ sa¯ jmee¹ hii¯ kih¹ gwah¯. Ją¯ga´ na¯ lä¯tąą¯ gwah¯ kwa¹ be´ kih¹ dsa¯ hnɨɨ´ hi¯ sa¯ chąą¯ kyąą¹ go¯te˜.

17 Dsa¯gyɯɯh´ hi¯ tąąh´ ta´jąą¯ gwah¯, lle` kih¹ hyoyh¯ to¹ jąą¹. Pero jmee¯ bii¹ hyoh¯ to¯në´ hi¯ kwa¯ juu¹ kih¹ Dio, hi¯ lä¯ją¯ hi¯ mi¯tęę¯ dsa¯.

18 Lä¯ją¯ na¯sɨɨ¯ juu¹ kih¹ Dio: “Sa¯ llu¹ na¯hñɯɯ¯ hoo´ kya´ jee´ pe¯jlęęyh˜ kyah¹ kih¹ mɨ¹trigo.” Hi¯ lä¯ją¯ na¯sɨɨ¯ ka¯läh´: “Hi¯ jmee¯ ta´, lle` kih¹ tęëyh¹ jñeey¹.”

19 Ta¯ jmee¯ he¹ juu¹ kih¹ hi¯ bąąh¯ dsoo´ dsa¯gyɯɯh´ kyąą¹ gwah¯ cher´mah¹ sa¯ chąą¯ ɯɯ¹ ɯɯ¯ hi¯ jmee¯ ju¹dsoo´.

20 Cher´mah¹ ngoo¹ bih¹ jmeey¯ he¯ hlɨɨh¹, hlęëyh´ to¯lo¯ në´ jee´ lä¯jęę¯, mah¹ lä¯ją¯ hɨɨ¹ goo¯ kih¹ lä¯jęę¯.

21 Jmeen` mada¯ kyah¹, ñe¯ ba´ Dio, ñe¯ ba´ Jesucristo Dsa¯jøøh¹ jnän` hi¯ ñe¯ ángele hi¯ na¯lęęh´ kyąay¹. Jwęęhn˜ hne¯ høø´ lä¯jë¯ juu¹ la¯. Jmee´kwee¯ lä¯hii´ në´, ta¯ wa´hnaah¯ ma¯la¯ ɯɯ¹ ɯɯ¯ ba´.

22 Ta¯ hñąą¯ tä´be´ hi¯ ką¹ në´ kih¹ øøh¹ jne´ mah¹ kyeh¹ gooh¯ në´ kiyh¹ mah¹ sa¯ dsa¯bąąh¯ dso´kye¯ kiyh¹. Hąą` hñaah¹, wa´ na¯jngëëh¹ kih¹ lä¯jë¯ he¯ hlɨɨh¹.

23 Na¹ ta¯ cha´në´ mo¯to¯ huh´ jmɨ¯dsë¯ jmah¹, hih´ miih¯ jmɨh¹ mɨ ¹jëh¹ ma¯ąą¯ kih¹ he¯ dsaah´ tuh¯ hi¯ kih¹ he¯ dsa¯lä¯dsąąh´ ko¯lla¯jiih˜.

24 He¯ hlɨɨh¹ he¯ jmee¯ ko¯lląą´ dsa¯lä¯jnä´ jmɨ¯gyɯɯ¯ la¯ jąąą¹ ją¯ga´ lla¹ Dio ta´. Pero he¯ hlɨɨh¹ he¯ jmee¯ jñah´, lä¯jnä´ wa´ra¯ ga¯të´ jee´ lla¹ Dio ta´.

25 Hi¯ lä¯ją¯, dsa¯lä¯jnä´ ta´ llu¹. Pero cher´mah¹ cha¯ ta´ llu¹ he¯ sa¯ na´jnä´, ma¯ra¯ he¯ lä¯jnä´ ba´ kęę¯.

6

1 Hih¹ hi¯ jmee¯ ta´ kih¹ dsa¯, hnøø¹ cha¯ nɯɯh¯ kiyh¹ kyąąh´ dsa¯jɯɯy´ mah¹ sa¯ hlëëh¹ dsa¯ wɨɨ´ kih¹ Dio, hi¯ ni¯ sa¯ hlëëyh¹ wɨɨ´ kih¹ juu¹ he¯ ma¯mi¯tęę¹ jne´.

2 Hi¯ cher´mah¹ chąą¯ øøh¹ jne´ hi¯ ląą¹ jɯɯ´ ta´, sa¯ cha¯ jwë¹ jnän` jmeen´ wa´ la¹ cha¯ la¹ kih¹ he¯ ląay¹ øøh¹ jne´. Lä¯llu¹ he¯ hnää¯ jnih´, hnøø¹ jmeen´ he¯ llu¹ jmah¹ kyąayh´ ta¯la¯ kih¹ he¯ ląay¹ øøh¹ jne´ hi¯ jä¹ llu¹ kyąah´ ta´ kiyh¹. He¯ją¯ mi¯tęę¹ dsa¯ juu¹ la¯, hi¯ hlęëyh´ ka¯läh´.

Hii´ goo¯ jnän` kyąah´ kuu´

3 Cher´mah¹ chąą¯ jąą¯ hi¯ mi¯tęę¯ dsa¯ jyoh´ juu¹ he¯ sa¯ jęęh¹ kwee¯

kyąąh´ ju'dsoo´ kih' Jesucristo
Dsa¯jø�h' jnän`, hi˖ sa˖ jęęh' kwee¯
kyąąh´ juu' he¯ ma¯hęęh´ jne´,
4 he¯ jmąąy˜ hñiiy´ jøøh' ba´ ją¯,
hee¯ na¯ kyuuyh˜, he¯ sa˖ tuy˜
ti¯chooy˖ juu' ją¯, kǫǫ¯ llay˖ hnii¯ ba´.
Jee´ ją¯ hwęę¯ hi¯ wii´ dsë', hi¯ hnoo¯
hnii¯, hi¯ hlëëh˖ wii´ kih' dsa˖, hi˖ hi¯
sa˖ cha¯ o¯jøh˖ dsë' kih'.
5 Hi˖ lä˖ją¯ hwęę¯ hi¯ chąąh¯ hi¯
na¯hęę¯ go¯te˜ huu´dsë¯ kih', hi¯
mo˖so˖ cha¯ ju'dsoo´ kih'. Hi¯ he´
ląą´, lä˖chay¯ cha¯miih¯ kuu´, kih'
he¯ hnaayh¯ Dio. Ta˖ jmee¯ kǫ¯jøh´
kyąąh´ dsa¯ he´.
6 Jnąąh' la' jnän`he¯ hnäähˆ jne´Dio,
pero hnøø' hęęh´ ba´ jne´ ha¯ kǫh´ te'
he¯ cha¯ jnän`.
7 Ni˖ miih¯ sa˖ cha¯ he¯ kyę´ jne´ ma´
ya˖nøø' jne´ jmi¯gyuu˖ la¯. Hi˖ lä˖ją¯
sa˖ cha¯ he¯ kii´ jne´ wa´ra¯ ga˖nøø`
jne´ ka¯läh´.
8 Cher´mah' cha¯ he¯ kih¯hih¯ jne´
hi˖ cha¯ ba´ hmiih¯ kyęh´ jne´, kyąąh´
he¯ ją¯ ba´, wa´ chąą¯ jne´ llu'.
9 Hi¯ hnøø' lä˖cha¯ cha¯miih¯ kuu´,
gwa´ dsëy' jmeey' he¯ hliih' kyąąh´
he¯ jøø˖ kiyh'. Dsa¯lä¯ngaayh´ kyąąh´
lä˖jë˖ he¯ hęę´ dsëy', kǫǫ¯ hnoo¯ dsoo´
ba´ ją¯. Kyąąh´ he¯ ją¯, dsooy' ta˖ hwa'
mah' hęęy´ go¯te˜.
10 Kih' he¯ hęę´ dsë' dsa¯ kuu´,
he¯ją¯ ba´ hya¯ lä˖jë˖ nëë' he¯ hliih'.
Kih' he¯ hnøøy' liyh˖ cha¯ga´miih¯
kuu´, lä˖ją¯ kǫ¯lląą´ dsa¯ ma¯be'
he¯ ma¯dsoo´ dsëy' kih' Dio, he¯ją¯
ma¯ja˜ cha¯miih¯ wii´ në´ kiyh'.

Wa´ kwan´ be´ kyąąh´ juu' he¯ ma¯hęęh´ jne´

11 Pero hne¯ dsa¯ñuuh¯ kyąą' Dio,
ni˖ miih¯ ta˖ jmee¯ lä˖kǫǫ¯ jmee˖ dsa¯
he´. Jmee´ he¯ llu' jmah' ba´, hnäähˆ
' Dio, wa´ lä¯dsoo´ hoh´ kiyh', wa´
hnaah˖ dsa¯, wa´ jøh¯ hoh´ kyąąh´
dsa¯, hi˖ jmąą`hñaah' hwąąh´ ba´.
12 Jwërte kwa´ be´ hnäähˆ Dio, lä˖llu'
he¯ ma¯dsoo´ hoh´. Jëëh´ ga˖llęęh¯
Dio hne¯ mah' jmeey' lä˖chąąh¯ tąą´.
He¯ją¯ kwa´ ba´ hne¯ be´ kyąąh´ juu'
ją¯. Jëëh´ ga˖mi˖jnäähˆ ba´ hne¯ juu'
he¯ ma¯dsoo´ hoh´ jee´ kih' jwęę´
dsa¯.
13 Jmeen˖ mada¯ kyah', mi¯te`lä˖jë˖
he¯ ma¯jwęęhn' hne¯. Ñe¯ ba´ Dio
hi¯ jmee˖ chąą¯ ga˖läˆjęę˖ hi˖ ñe¯ ba´
Jesucristo hi¯ ga˖mi˖jnää¯ juu' kih'
cha´në´ Poncio Pilato, ga˖jäyh´ ha¯ lä˖
la' ju'dsoo´.
14 Jmee´ ba´ hne¯ lä˖jë˖ mada¯ he¯
ma¯jmeen' kyah' mah' sa˖ hląąh˖
hne¯ hi˖ sa˖ na¯bąąh`ni˖ kǫǫ¯ wa´ra¯
ga˖të´ jee´ jąh´ Jesucristo Dsa¯jøøh'
jnän`.
15 Dio hi¯ llụụ' mi¯jnäay˖ Jesús
wa´ra¯ ga˖lloo' jmii´. Jąą¯ Dio ba´ hi¯
lla' ta´. Hi¯ he´ he´ Rey hi¯ kyę¯ në´ kih'
jee´ lä˖jęę˖ Rey, hi˖ jąą¯ hñii´ bih' ląay'
jøøh' kih' jee´ lä˖jęę˖ Dsa¯kąąh´.
16 Jąą¯ hñii´ bih' sa˖ jụụy´ jih´kǫh´,
hñii´ bih' gyay' jee´ jnä´ wa´je¯, ni˖
jąą¯ sa˖ tę´dsęę' jee´ gyay'. Ni˖ jąą¯
dsa¯ jmi¯gyuu˖ sa˖ ma¯jęęy˖, ni˖ sa˖
tęęy' jęęy'. Wa´ la' juuh¯ kiyh' hi¯
cha¯ cha¯miih¯ be´ kih' lä˖jë˖ joh´
jmii´ cha¯. Wa´ la' lä˖ją¯.
17 Hlęęh´ hi¯ cha¯ cha¯miih¯ kuu´
jmi¯gyuu˖ la¯, ta˖ wa´ jmąąy' hñiiy´
kąąyh´. Ta˖ wa´ kyęy´ o¯jøh˖ dsë¯
kyąąh´ kuu´ kiyh'. Lla˖ ba´ kuu´ na¯.
Hnøø' kąy' o¯jøh˖ dsë¯ kih' Dio ba´, hi¯
kwa˖ cha¯miih¯ lä˖jë˖ he¯ hnøø' jnän`
mah' kyęn´ ya´jøø¯.
18 Chiih´ hi¯ cha¯ kuu´, wa´ jmeey´
he¯ llu' ba´. Lla¯ he¯ ma´ lä˖chay¯
kuu´, wa´ jmeey´ cha¯miih¯ be´ kih'
hi¯ lla¯kyąą', sa˖ wa´ chąąyh¯.
19 Lä˖ją¯ ba´ lä˖cha¯ cha¯miih¯
kiyh' he¯ mo˖so˖ lla˖ në´ jmi¯gyuu˖ he¯
na' ga´ jä˖. Hi˖ lä˖ją¯ tęęy' chąay¯ tąą´.
20 Timotä, ją¯ mi¯teh`lä˖jë˖ mada¯
nuuh¯ kih' Dio. Ta˖ tąąh˖ hñaah' jee´
cha¯ juu' he¯ sa˖ jmää' ta´ hi˖ lä˖jë˖
juu' he¯ kwa˖ hi¯ jäh´ ma¯mi¯tęę¯
cha¯miih¯.
21 Heh' lä˖ją¯ ma¯kąh˜ kǫ¯lląą´ jwë',
ma¯jmeey´ ta˖ koo´ juu' kih' Dio he¯
jmee´ jne´ dsoo´.
Wa´ mi¯jąą' Dio hne¯. Wa´ la' lä˖ją¯.

2 Timoteo
He¯ la¯ jee´ ga˖të˝ to̱ˡ je¯ he¯ ga˖sɨɨ˝ Paa´ kihˡ Timotä

1 Jnä˝ Paa´ la̱anˡ apóstol kya̱aˡ Jesucristo lä˖ hyoh¯ dsëˡ Dio. Ga˖che̱eyˡ jnä˝ mahˡ kwan` juuˡ kiyhˡ lä˖ko̱o¯ ga˖bä̱äyh¯ hñɨiy˝ jmeeyˡ cha̱a¯ jne´ ta˖la˖ kihˡ Cristo Jesús.

2 Jee´ la¯ sɨɨn˖ kyahˡ Timotä lä˖ko̱h˝ ja̱a¯ gyɨɨ¯ hi̱¯ hnaan˖. Ngɨɨn´ kihˡ Dio hi̱¯ la̱aˡ Tää` jnän` hi˖ ngɨɨn´ kihˡ Jesucristo Dsa¯jøøhˡ jnän`, wa´ kway˝ he¯ lluˡ kyahˡ, wa´ lä¯ñih˝ dsëyˡ hne¯, wa´ jmeey˝ hii˝ tii´ kyahˡ.

Paa´ ga˖hlë̱ë̱hˡ Timotä mahˡ mi¯teyˡ ta´ he¯ hä´ gooy¯

3 Kwan˖ ti´hmaah´ kihˡ Dio. Jmee˖ ba´ jnä˝ ta´heˡ kiyhˡ ja̱¯ba´ lä˖ko̱h˝ ga˖jmee˝ dsa¯ ma¯ka̱ah´ kya̱an˖. He¯ja̱¯ sa˖ hnɨɨ˜ hɨɨ´dsë¯ kin˖. Hi˖ dsooh˜ ba´ dsën˖ hne¯ lä˖jmɨɨˡ lä˖hwëˡ lä˖ ma´ hlëëhn´ kya̱ah´ Dio kya̱an˖.

4 Dsooh˜ dsën˖ he¯ ga˖lä˖meeh˖ hoh˝. He¯ja̱¯ hnoonˡ nɨɨn` na´jë̱ë̱n˖ hne¯, ja̱¯ga´ na˖ cha̱an¯ lluˡ.

5 Ma˖ ba´ jnä˝, ja̱˖ ko̱o¯ jwah˝ ba´ hne¯ he¯ ma¯dsoo˝ hoh˝ kihˡ Dio. Lä˖ ma´ to¯në˝ ga˖lä˖dsoo˝ dsëˡ ma¯hyaa´ kya̱ahˡ Loida kya̱ah´ maa` kya̱ahˡ Eunice, hi˖ jmeen˖ dsoo˝, ja̱¯ba´ lä˖ja̱¯ ma¯dsoo˝ hoh˝ hne¯ ka¯läh˝.

6 He¯ja̱¯ jwë̱ë̱hn˜ hne¯, kwa´ ba´ hne¯ be˝ kya̱ah´ ta´ he¯ ga˖kwëëhˡ Dio hne¯ lä˖ ma´ ga˖kyenˡ goon˖ në˝ kyahˡ.

7 Jëëh˝, sa˖ ga˖kwa˝ Dio Jmɨ¯lle˝ kihˡ mahˡ jmeen´ ga̱hˡ jne´. Ga˖kway˝ mahˡ kwaˡ be˝ jnän`, mahˡ lä˖hnää˖ jne´ dsa¯kya̱ahn´, hi˖ mahˡ hä̱ä̱n´ hñaanˡ.

8 He¯ja̱¯ jwë̱ë̱hn˜ hne¯, ta˖ jmee¯ na¯he̱eh´. Kwa´ ba´ hne¯ juuˡ kihˡ Dsa¯jøøhˡ jnän`. Ni˖ ta˖ jmee¯ na¯he̱eh´ ki˖ jnä˝ he¯ hä̱ä̱n´ neh˖ñeˡ kwa̱at˜ kihˡ Jesús. He̱eh` ba´ hne¯ jëëhˡ wɨɨ˝ kwa̱at˜ kihˡ juˡhmëë˝ lä˖ko̱h˝ jëën˜ la¯. Dio ba´ kwaˡ be˝ kyahˡ.

9 Hi̱¯ he˝ ga˖lääˡ jne´ hi˖ ga˖tëëyhˡ jne´ mahˡ le̱e̱˝ jne´ na¯jngëëˡ. Ja̱˖ ta˖la˖ kihˡ he¯ ma¯jmeen´ he¯ lluˡ ga˖tëëyhˡ jne´. Jä̱ä̱ˡ ba´ ma¯lla˝ dsëˡ Dio jmeeyˡ lä˖ja̱¯, he¯ja̱¯ ba´ ga˖tëëyhˡ jne´. Hi˖ lä˖ ma´ ga˖he̱eh´ jne´ kihˡ Cristo, ga˖hñahˡ jne´ he¯ la´ kwa˖ Dio he¯ ma¯na¯la¯ juuˡ jä̱ä̱ˡ ja̱¯ga´ nøøˡ jmɨ¯gyɨɨ˖.

10 Hi˖ naˡ ma¯mi¯jnää¯ Dio lä˖jë˖ he¯ ja̱¯, lä˖lluˡ he¯ jaˡ Jesucristo Dsa¯jøøhˡ jnän` hi̱¯ ga˖lääˡ jne´. Ma˖ke˖ ga˖ju̱u̱yˡ, sa˖ ga˖lɨhˡ he¯ ja̱¯ kya̱ayh´. Ma˖ra˖ he¯ ga˖lä˖jii̱h` bihˡ. Hi˖ kya̱ah´ juˡhmëë˝ kiyhˡ ga˖mi˖jnääy¯ ha¯ lä˖ lä˖cha̱a¯ dsa¯ tä̱ä̱˝, lä˖ja̱¯ mo˖so˖ ju̱u̱y˝ ji̱h´ko̱h˝.

11 Hi˖ jnä˝ na¯hña̱an´ kwan` juuˡ la¯, la̱anˡ apóstol, hi˖ la̱anˡ ta¯jwohˡ kya̱aˡ hi̱¯ sa˖ la̱aˡ judiu.

12 Kihˡ he¯ja̱¯ ba´ na¯, jëën˜ wɨɨ˝. Pero sa˖ gwa˝ na¯hiihn´, kyu̱u̱˖ ba´ jnä˝ hi̱¯ kihˡ ma¯dsoo˝ dsën˖. He¯ja̱¯ jmeen˖ dsoo˝, hi̱¯ he˝ cha¯ be˝ kihˡ høøyˡ lä˖jë˖ he¯ ga˖toohnˡ gooy¯ lä˖jii̱hˡ lloo˜ jmɨɨ´.

13 Wa´ jä̱˝ ko̱o¯ hweh¯ kyahˡ lä˖jë˖ juˡdsoo˝ he¯ ma¯jwë̱ë̱hˡ hne¯. Wa´ dsoo˝ hoh˝ tä̱ä̱˝, wa´ hnaah˖ dsa¯. He¯ na¯ ba´ cha¯ jnän`, kihˡ he¯ ma¯la̱aˡ jne´ ko̱o¯ kya̱ah´ Cristo Jesús.

14 Kya̱ah´ be˝ kihˡ Jmɨ¯lle˝ Na¯jngɨɨˡ he¯ kya̱ah´ jne´, høø´ juuˡ lluˡ he¯ ma¯hñah˜.

15 Ma¯ñeh´ ba´ hne¯, lä˖jë̱ë̱˖ hi̱¯ cha̱a¯ hwaˡ Asia ma¯be̱e̱ˡ jnä˝. Lä˖ja̱¯ ga˖jmee˝ Figelo kya̱ah´ Hermógene.

16 Wa´ lä¯ñih˝ dsëˡ Dio lä˖jë̱ë̱˖ hi̱¯ cha̱a¯ kya̱aˡ Onesíforo. Joh˝ jii̱h˜ sa˖ ga˖jmeey˝ be˝ kin˖, sa˖ ga˖lä˖hiiyh` kihˡ he¯ hä̱ä̱n´ neh˖ñeˡ.

17 Lä˖cha̱h˝ ma´ ga˖lloo˖ Onesíforo jwɨɨ¯ Roma, ga˖hnaayh¯ jnä˝ lä˖biiˡ lä˖ja̱aˡ, lä˖jii̱hˡ ga˖jnä̱äyh˖ jnä˝.

18 Wa´ lä¯ñih˝ dsëˡ Dsa¯jøøhˡ jnän` kiyhˡ wa´ra¯ ga˖të˝ jee´ lla̱a˖ jmɨɨ´. Hne¯ ñeh´ kwee¯ he¯ ga˖jmeey˝ cha¯miih¯ be˝ jnän` lä˖ ma´ tøøhn´ jwɨɨ¯ Éfeso.

2

Hnøø¹ ma⁻na´lluu̱` jne´ mah¹ lä⁺ja̱⁻ lee̱´ jne´ lä⁺koo̱⁻ jaa̱⁻ hløø´ kyaa̱¹ Jesucristo

1 Jwëëhn˜ hne⁻ gyüü⁻ kyaan⁺, kwa´ ba´ hne⁻ be´ kyaah´ he⁻ la´ hñah¹ jne´ ta⁺la⁺ kih¹ Cristo Jesús.

2 Ga⁺lä⁺tëëh⁺ juu¹ he⁻ ga⁺kwan¹ to⁺lo⁺ në´ jwëë´ dsa⁻. He⁻ja̱⁻ jwëëhn˜ hne⁻, tøøh¹ goo⁻ jñah´ hi̱⁻ laah´ jmää¹ mi⁻tëë⁺ dsa⁻ juu¹ ja̱⁻.

3 Kwëëh` hoh´ ma´ jëëh´ wii´. Mah¹ lä⁺ja̱⁻ leeh´ lä⁺koh´ jaa̱⁻ hløø´ lluu̱¹ kyaa̱¹ Jesucristo.

4 Ni⁺ jaa̱⁻ hløø´ sa⁺ jäay´ jmeey¹ jyoh´ ta´, ga⁺tëëy´ jmeey¹ lä⁺jë⁺ mada⁻ kih¹ juu´ bih¹ mah¹ tih¹ dsë¹ juuy´ hi̱⁻ ga⁺kwëëyh¹ ta´ ja̱⁻.

5 Hi⁺ lä⁺ja̱⁻ hi̱⁻ koo⁺, ni⁺ koo̱⁻ sa⁺ liyh⁺ cher´mah¹ sa⁺ ga⁺kooy´ lä⁺lle` kiyh¹.

6 Jaa̱⁻ hi̱⁻ jmee⁺ ta´ hwa¹ kih¹, lle` kih¹ tëëy¹ to⁻në´ kih¹ jee´ lä⁺jëë⁺ wa´ra⁻ ga⁺sooh¹ ta´ ja̱⁻.

7 Jmee´ da´ huu´dsë⁻ hee⁻ hnøø¹ jäh⁺ he⁻ ma⁻jwëëhn¹ hne⁻. Dsa⁻jøøh¹ jnän` ba´ kwa¹ be´ kyah¹ mah¹ lä⁺ngëëh´ lä⁺jë⁺ he⁻ ja̱⁻.

8 Wa´ dsooh˜ hoh´ kih¹ Jesucristo, hi̱⁻ laa̱¹ sa´ju̱⁻ kih¹ David hi̱⁻ ga⁺lä⁺jii̱h` jee´ kih¹ hi̱⁻ na⁻juu̱´, lä⁺koo̱⁻ la¹ ju¹hmëë´ he⁻ kwan⁺.

9 Kih¹ he⁻ja̱⁻ ba´ na⁻, jëën˜ wii´, he⁻ na⁻hñuuhn´ kyaah´ caden˜ lä⁺koh´ jaa̱⁻ hi̱⁻ ää⁻ dsoo´. Pero ni⁺ miih¹ sa⁺ le´ jmeey¹ lä⁺ja̱⁻ kih¹ juu¹ kih¹ Dio.

10 He⁻ja̱⁻ kwëëh˜ ba´ dsën⁺ jëën˜ wii´ mah¹ wa´ la¹ llu¹ kih¹ lä⁺jëë⁺ hi̱⁻ na⁻lleeh´ kyaa̱¹ Dio. Mah¹ lä⁺ja̱⁻ lloo˜ koo̱⁻ jmii´ läay´ ta⁺la⁺ kih¹ Cristo Jesús mah¹ dsa⁻näay` ya⁺jwii¹ jee´ sa⁺ hee̱´ jih´koh´.

11 Juu¹ la⁻ la¹ ju¹dsoo´:

Cher´mah¹ ga⁺juu̱¹ jne´ kyaah´ Jesús,
lä⁺ja̱⁻ jmeey¹ chaa̱⁻ jne´ koo̱⁻jøh´
kyaayh´.

12 Cher´mah¹ ga⁺lä⁺be´ dsë⁻ jne´ jëën´
wii´, lä⁺ja̱⁻ cha⁻ jwë¹ jnän`
jmeen´ hih⁺ koo̱⁻jøh´ kyaayh´.

Cher´mah¹ ga⁺jäh´ jne´ sa⁺ kyuu̱⁺ jnih´,
ja̱⁻ba´ lä⁺ja̱⁻ jäyh⁺ sa⁺ kyuuy⁺
jne´.

13 Cher´mah¹ sa⁺ ga⁺mi⁺ten` juu¹ jnän`,
pero ma⁺ra⁺ he⁻ mi⁻te¹ bih¹ juu¹
kiyh¹,

jëëh´ sa⁺ le´ hiiy¹ juu¹ kiyh¹.

Jaa̱⁻ hi̱⁻ ma⁻ya⁻hëë˜ llu¹ kyaah´ ta´ kih¹ Dio

14 Mi⁻dsooh⁻ dsë¹ øøh¹ jne´ kyaah´ juu¹ la⁻. Ja̱⁻ jwiiyh´, ñe⁻ ba´ Dsa⁻jøøh¹ jnän`, sa⁺ llu¹ he⁻ ti´choo´ jne´ juu¹ he⁻ sa⁺ jmää¹ ta´. Koo̱⁻ hee̱˜ dsë¹ dsa⁻ hi̱⁻ nuu⁻ ba´ ja̱⁻.

15 Kwa´ be´ mah¹ ya⁻hëëh¹ llu¹ cha´në´ Dio mah¹ sa⁺ jäh¹ o⁻hih⁺ kyaah´ ta´ he⁻ mi´tëëh¹ dsa⁻ ju¹dsoo´ lä⁺koo̱⁻ lle` kih¹.

16 Ta⁺ kwaa̱⁺ hñaah¹ kyaah´ juu¹ he⁻ sa⁺ jmää¹ ta´. Kyaah´ juu¹ ja̱⁻ dsa⁻näa¹ dsa⁻ cha⁻ga´miih⁻ kyaah´ he⁻ hliih¹.

17 Juu¹ ja̱⁻ kuh⁻gii˜ kih¹ dsa⁺ lä⁺koh´ kuh⁻gii˜ në´ dsoo´ jee´ ja⁺. Lä⁺ja̱⁻ ga⁺la¹ kih¹ Himeneo kyaah´ Fileto.

18 Hi̱⁻ he´ ga⁺kah˜ jwë¹ kih¹ ju¹dsoo´, jäyh´ ma⁻ngëë´ ba´ he⁻ dsa⁻lä⁻jii̱h´ dsa⁻. Kyaah´ juu¹ ja̱⁻, ga⁺hee̱y¹ dsë¹ koo̱⁻llaa̱´ dsa⁻ hi̱⁻ ma⁻dsoo´ dsë¹.

19 Pero juu¹ kih¹ Dio jä⁺ koo̱⁻ hweh⁻, lä⁺koh´ ma⁻tii´ na´hyah⁻ he⁻ na⁻sii⁻ në´ kih¹: “Kyuu̱⁺ ba´ Dsa⁻jøøh¹ jnän` lä⁺jëë⁺ hi̱⁻ laa̱¹ kyaay¹.” Hi⁺: “Lä⁺jëë⁺ hi̱⁻ ngii⁺ ta⁺la⁺ kih¹ Cristo, wa´ lä⁻øøy´ kih¹ lä⁺jë⁺ he⁻ hliih¹.”

20 Jëë` da´. Koo̱⁻ hne¹ juuh⁻ jee´ cha⁻ cha⁻miih⁻ nëë¹ goo⁻ tii´ dsa⁻, cha⁻ he⁻ la¹ kyaah´ ñe¹ hmooh¹, hi⁺ cha⁻ he⁻ la¹ kyaah´ hma⁻, hi⁺ cha⁻ he⁻ la¹ kyaah´ gwaah´. Lä⁺jë⁺ he⁻ hmooh¹ jmääyh⁻ ta´lä⁺ ma´të⁻ jmii´. Hi⁺ he⁻ sa⁺ hmooh¹, he⁻ ja̱⁻ ba´ jmääyh⁻ ta´koo̱⁻ kyoo⁻ ba´.

21 Hi⁺ ja̱⁻ba´lä⁺ja̱⁻ la¹ kih¹ dsa⁻ kyaa̱¹ Dio ka⁻läh´. Cher´mah¹ koo̱⁻llaa̱´ hi̱⁻ ma⁻lä⁻øø´ kih¹ he⁻ hliih¹, hi̱⁻ he´ laa̱¹ lä⁺koo̱⁻ ñe¹ he⁻ hmooh¹, he⁻ na⁻jngii¹ he⁻ jmää¹ kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän`. Lä⁺ja̱⁻ ma⁻na´lluu̱` bih¹ jmeey¹ lä⁺jë⁺ ta´ llu¹.

22 Be¹ go⁻te˜ lä⁺jë⁺ he⁻ hee̱´ dsë¹ chih⁻ kwaa̱⁻. Hi⁺ gwa⁻ ba´ hne⁻ ta⁺ cha´në´ koo̱⁻jøh´ kyaah´ lä⁺jëë⁺ hi̱⁻ ngii⁺

kih' Dsa¯jøøh' jnän` kyąąh´ kǫǫ¯ nëë' ba´ hɯɯ´dsë¯. Ją¯ jmeeh¯ he¯ llu' jmah' ba´, hi˖ hnøø' lä˖ ma¯dsoo´ ją¯ba´ hoh´ kih' Dio, wa´ hnaah˖ dsa¯kyąąh´ hi˖ wa´ hii´ tii´ kyah'.

23 Jmee´ ta˖ koo´ juu' he¯ ti¯choo˖ dsa¯, juu' he¯ sa˖ jmää' ta´. Ma¯ñeh´ ba´ hne¯, kǫǫ¯ lla˖ hnii¯ ba´ juu' ją¯.

24 Jąą¯ hi¯ jmee˖ ta´he' kih' Dsa¯jøøh' jnän`, sa˖ hnøø' hneey¯ kyąąh´ dsa¯. Hnøø' llu' dsëy' kyąąh´ lä˖jëë˖ ba´. Hnøø' liyh˖ mi¯tëëy˖ dsa¯, hnøø' jøh¯ dsëy' kyąąh´ dsa¯.

25 Hi˖ hnøø' jmäąy' hñiiy´ hwąą´ wa´ra¯ ga˖të´ jee´ hlëëyh' hi¯ chąąh¯, ha¯ ga¯ che¯ ga˖kwa´ Dio jwë' dsa¯jëëh˜ hi¯ he´ kyąąyh´ mah' lä˖kyɯɯyh˜ ju'dsoo´.

26 Lä˖ją¯ ba´ läą´ hi¯ täąh´ goo¯ hi¯sa˖llu', hi¯ jmee˖ lä˖ hyoh¯ dsëy'.

3

Ha¯ lä˖ täąh´ dsa¯ wa´ra¯ ga˖të´ jee´ lląą˖ jmii´

1 Hnøø' lä˖ñeh´ he¯ la¯ ka¯läh´, jä˖ he¯ wii´ wa´ra¯ ga˖të´ jee´ lląą˖ jmii´.

2 Ma´ją¯ dsa¯tąąh` dsa¯ lä˖ hyoh¯ dsë' hñii´, lä˖hëë´ dsëy' kuu´, jmäąy' hñiiy´ kąąh´, lä˖tąąyh', mi¯kwąyh' Dio, lä¯chąąyh¯ kih' cho'jmiiy¯, sa˖ jiiyh' ni˖ kǫǫ¯ juu' llu', lä˖hlëëyh' go¯te˜.

3 Ni˖ sa˖ lä˖jøh¯ dsëy', ni˖ sa˖ lä˖hnøøy' jëëyh˖ juu' kyąąh´ dsa¯, kooyh' juu' jwii`, sa˖ lä˖täąy˖ häąy' hñiiy´, lä˖hñaa¯ dsëy' ga˖ngëë´ jwëë', jmeey' na¯høøyh´ kih' he¯ llu'.

4 Jmii´ ją¯, lä˖tɯɯ¯ dsëy' hnëëy' dsa¯kyąąyh´, ngaayh´ kyąąh´ lä˖jë˖ he¯ jmeey', jmäąy' hñiiy´ llɯɯ', hnooyh˖ ga´ he¯ tih˜ dsëy' lä˖kǫh´ ga´ he¯ hnaayh˖ Dio.

5 Jmeey' lä˖kǫǫ¯ hi¯ hnaah¯ Dio, pero kyąąh´ lä˖jë˖ he¯ jmeey' ją¯, lä˖jnä´ sa˖ kyëy¯ ni˖ miih¯ be´ kih' Dio. He¯ją¯ ta˖ jmee¯ kǫ¯jøh´ kyąąyh´.

6 Dsa¯ he´ dsa¯tąąyh` cha´neh˖ kih' dsa¯më´ hi¯ sa˖ cha¯ be´ kih', mi¯gąąy˖ dsa¯më´ hi¯ tëë ' jmee˖ he¯ hlii'h', lä˖kǫǫ¯ jøø˖ he¯ hëë´ dsë' jmi¯ngo' kiyh'.

7 Täąyh´ mi¯tëëy˖ hñiiy´, pero jih´kǫh´ sa˖ lä˖këyh´ jmii´ lä˖ngëëy´ ha¯ lä˖ la' ju'dsoo´.

8 Hi˖ ją¯ba´ lä˖kǫǫ¯ ga˖jmee´ Jane kyąąh´ Jambre, hi¯ ga˖ha´ kih' Moisé, lä˖ją¯ jmee˖ dsa¯ñɯɯh¯ he´, hay˖ kih' ju'dsoo´. Ma¯na¯hëë¯ go¯te˜ hɯɯ´dsë¯ kiyh', mo˖so˖ ląąy' kwąąt˜ kyąąh´ hi¯ ma¯dsoo´ dsë'.

9 Pero sa˖ dsa¯nääy' ta˖ cha´në´ kyąąh´ juu' kiyh'. Jëëh´, lä˖jnää´ kih' lä˖jëë˖, he¯ ląąy' dsa¯ too¯, lä˖kǫh´ ga˖la' kih' dsa¯ hi¯ ga˖ha´ kih' Moisé.

Jee´ ga˖dsąą' juu' la¯ kwa˖ ga´ Paa´ nɯɯh¯ kih' Timotä

10 Pero ma¯kyɯɯh˜ ba´ hne¯ juu' he¯ ma¯nɯɯh¯ kin˖, ha¯ lä˖ jmeen˖, ha¯ lä˖ la' hɯɯ´dsë¯ kin˖, he¯ ma¯dsoo´ dsën˖, he¯ jøh¯ dsën˖, he¯ hnaan˖ dsa¯, hi˖ he¯ kwëëh˜ dsën˖.

11 Ma¯ñeh´ ba´ hne¯ ha¯ lä˖ ga˖jmeeh˖ dsa¯ jnä´, hi˖ ha¯ lä˖ ga˖jëën' wii´ jee´ jwii¯ Antioquía, Iconio, Listra. Ga˖jëën' wii´ jwërte. Pero Dsa¯jøøh' jnän` ga˖läą' jnä´ kih' lä˖jë˖ he¯ ją¯.

12 Hi˖ lä˖jëë˖ hi¯ hnøø' dsa¯tąąh` lä˖kąą¯ tuh¯dsë' kyąąh´ Cristo Jesús, ma˖ra˖ he¯ jëë' bih' wii´.

13 Pero dsa¯ hñaa¯ dsë' he´, kyąąh´ hi¯ ta¯jɯɯ', jmee˖ gyih' cha¯ga´miih¯ he¯ hlii'h' kǫǫ¯ hä´ kǫǫ¯ hä´, mi¯gąąy˖ dsa¯ hi˖ mi¯goo˖ dsa¯ kiyh'.

14 Pero gwa´ ba´ hne¯ ta˖ cha´në´ kyąąh´ he¯ ma¯mi¯tëëh', ma¯ñeh´ ba´ hne¯ ha¯ lä˖ la' he¯ ma¯hëëh`. Jëëh´, kyɯɯh˖ ba´ hne¯ hii¯ na¯ hi¯ ga˖mi˖tëë¯ hne¯.

15 Lä˖jiih' ma´ mäh' ma¯kyɯɯh˜ ba´ hne¯ juu' kih' Dio lä˖kǫǫ¯ na¯sii¯. Juu' ją¯ ga˖mi˖tëë¯ hne¯ lä˖jwë´ jee´ läąh´, lä˖llu' he¯ ma¯dsoo´ hoh´ kih' Cristo Jesús.

16 Dio ba´ ga˖kwa´ hɯɯ´dsë¯ llu' kih' hi¯ ga˖sii´ lä˖jë˖ juu' ją¯ he¯ jmää' mi´tëë' jne´ dsa¯, he¯ mi¯jnää˖ he¯ dsa¯hläąh˖ jne´, jmää' he¯ hlëëh´ jne´

dsa¯, hi˖ he¯ mi´tëë˻ jnih´ jmeey˻ he¯ llu˻ jmah˻ ba´.
17 Lä˖ja¯ ba´ hwëë˖ llu˻ hi¯ hnaah˖ Dio, ja¯ga´ na˖ ma¯na´lluuy` go¯te˜ jmeey˻ lä˖jë˖ nëë˻ he¯ llu˻.

4

1 Chuun´ kyaah´ hne¯. Ñe¯ ba´ Dio hi˖ lä˖ja¯ Jesucristo Dsa¯jøøh˻ jnän` hi¯ jäh´ lla˻ ta´ kih˻ hi¯ jiih˖ hi˖ kih˻ hi¯ na¯juu´, wa´ra¯ ga˖lä˖jnääy´ jmeey˻ hih˖ kih˻ dsa˖.
2 He¯ja¯ kwa´ ba´ hne¯ juu˻ ja¯. Kwa´ ba´ hne¯ jä´ ma˖ke˖ sa˖ la˻ hor˜ kih˻. Hlëëh´ hi¯ dsa¯hläähˆ, juuh´ kiyh˻ kyaah´ juu˻ ja¯, kwëëyh` nuuh¯. Hi˖ hnøø˻ jøh¯ hoh´ kyaayh´ jee´ mi¯tëëh˻ hnih´.
3 Lloo˜ koo¯ jmii´ mo˖so˖ lä˖hnøø˻ dsa¯ nuu˻ ju˻dsoo´ he¯ ma¯mi¯tëë˻ jne´. He¯ja¯ hnaayh˖ jwëë´ ta¯jwoh˻ hi¯ kwa˻ juu˻ lä˖koo¯ tih˜ dsë˻ dsa¯ nuu˻.
4 Dsa¯ he´ na¯, be˻ ju˻dsoo´ mah˻ jmee˻ gyih˻ he˻ kih˻ juu˻ wa´ he¯ cha¯ he¯.
5 Pero hne¯ hää` hñaah˻, kwëëh` hoh´ kih˻ lä˖jë˖ he¯ wii´ he¯ jä˖ në´ kyah˻, kwa´ ju˻hmëë´ la¯ kih˻ dsa¯ hi¯ sa˖ ma¯nuu´, mi¯te` lä˖jë˖ ta´ he¯ ga˖tëëh´ jmeeh˻.
6 Ma¯ngoo˻ ya˖jäh˖ he¯ naahn¯, jëëh´ ma¯lloo˻ jmii´ he¯ jngëëh˻ dsa¯ jnä´.
7 Ma¯kwan˻ cha¯miih¯ be´ kyaah´ ta´ la¯. Ma¯lih˜ ba´ jnä´ kyaah´ ta´ he¯ hä´ goon˖. Lä˖ ma¯dsoo´ ja¯ba´ dsën˖ kih˻ Dio.
8 He¯ja¯ ma¯na¯la¯ juu˻ hyohn˖ koo¯ coron ma´ja¯, ja¯ga´ na˖ ya¯hëën˻ lluu˻. Dsa¯jøøh˻ jnän`, dsa¯ta´ lluu˻, kway˻ he¯ ga˖tëën´ hyohn˖. Hi˖ ja˖ ma˖la˖ jnä´ hyohn˖, ja¯ba´ lä˖ja¯ hyoh˖ lä˖jëë˖ hi¯ lle` dsë˻ he¯ jäh´ Jesucristo.

Ga˖jäh´ Paa´ ha¯ lä˖ jmee˻ Timotä

9 Jmee´ bii˻ ya¯jëë` jnä´ chah´.
10 Ma¯beee˻ Dema jnä´, mah˻ hnooh¯ gyih˻ he¯ cha¯ jmi¯gyuu˖ la¯. Ma¯ngooy˜ jwii¯ Tesalónica. Crescente ma¯ngoo˜ ta˖ hwa˻ Galacia, Tito ma¯ngoo˜ ta˖ hwa˻ Dalmacia.
11 Jaa¯ Luca ga´ gya˻ kyaah´ jnä´. Ja¯ jäähˆ Marco ta˖ la˖ wa´ra¯ ga˖të´ jee´ ñeeh`. Hi¯ na¯ jmää˻ kin˖ kyaah´ ta´ la¯.
12 Ma¯cheen˖ Tíquico ta˖ jwii¯ Éfeso.
13 Wa´ra¯ ga˖të´ jee´ ñeeh`, ja¯ kah¯ ko¯lla¯ hmih¯lloo´ kin˖ he¯ ga˖kyen˻ kih˻ Carpo jee´ jwii¯ Troa. Hi˖ dsooh˜ hoh´ kah˻ lä˖jë˖ mo´je¯ na¯gyee¯ kin˖, hi˖ he¯ jmee˖ ga´ bii˻ kin˖ loo´ jah´ jee´ siin`.
14 Leja´ të˖ñe˻ he´, ga˖jmee´ cha¯miih¯ hliih˻ kin˖. Dio mi¯hmaah` ha¯ koh´ te˻ he¯ ga˖jmeey´ kin˖.
15 Hää` hñaah˻ kyaayh´. Peer˖ hnøøy˻ lla¯dsëëy` kih˻ juu˻ he¯ kwa¯ jne´.
16 To¯në´ lä˖ ma´ ga˖lloon˻ në´ta´ jee´ ma´ lään´ hñiin˖ ni˖ jaa¯ sa˖ ga˖jmee´ be´ kin˖, lä˖jëë˖ ba´ ga˖beee˻ jnä´. Sa˖ wa´ jmee´ Dio kwaat˜ kih˻ he¯ ja¯.
17 Pero Dio cheh˻ kyaah´ jnä´, ga˖kway´ be´ kin˖, lä˖jiih˻ ga˖hñaa¯ ga˖kwan˻ juu˻ kiyh˻ mah˻ wa´ nuu´ lä˖jëë˖ dsa¯ hi¯ sa˖ laa˻ judiu. Hi˖ lä˖ja¯ ga˖kway´ be´ kin˖ ga˖läay˻ jnä´ he¯ ma´ kuh˖ hyah¯ jnä´.
18 Hi˖ lä˖ja¯ lää˻ Dio jnä´ kih˻ lä˖jë˖ he¯ hliih˻, tëëy˖ jnä´ ya˖jwii˻ kiyh˻. Lä˖ja¯ wa´ la˻ juuh¯ kiyh˻ ga˖lä˖jë˖ joh´ jmii´ cha¯. Wa´ la˻ lä˖ja¯.
19 Jmee´ Dio kih˻ Prisca hi˖ kih˻ Aquila. Hi˖ jmee´ Dio kih˻ hi¯ chaa¯ cha´neh˖ kih˻ Onesíforo.
20 Erasto ga˖jä´ jwii¯ Corinto, Trófimo ga˖llaan˖ jwii¯ Mileto kih˻ he¯ dsaayh´.
21 Ja¯ jmeeh¯ bii˻ ñeeh` to¯chah´ la¯, na˻ sa˖ ga´ ma¯ja˜ jii¯ gyuu´. Eubulo jmee˖ Dio kyah˻, hi˖ lä˖ja¯ jmee˖ Pudente, kyaah´ Lino, kyaah´ Claudia, hi˖ lä˖jëë˖ øøh˻ jne´ hi¯ tääh´ jee´ la¯ ka¯läh´.
22 Wa´ hää´ Jesucristo Dsa¯jøøh˻ jnän` tuh¯hoh´, wa´ mi¯jää˻ Dio hne¯. Wa´ la˻ lä˖ja¯.

Tito
Juu' la⁻ ga⁺sɨɨ´ Paa´ kih' Tito

1 Jnä´ Paa´ jmeen⁺ ta´ kih' Dio, hi⁺ laan¹ apóstol kyaa¹ Jesucristo he⁻ja⁻ jmeen` juu' kih¹ hi⁻ na⁻lleeh´ kyaa' Dio, mah¹ lä⁺dsoo´ dsëy¹ kiyh¹ hi⁺ lä⁺jwë´ ja⁻ lä⁺ngëëy´ ha⁻ lä⁺ la¹ ju'dsoo´ he⁻ tøøh´ jne´.

2 He⁻ja⁻ kye´ jne´ o⁻jøh⁺ dsë⁻ he⁻ chaa⁻ jne´ tää´ lä⁺jë⁺ joh´ jmɨɨ´ cha⁻, lä⁺koo⁻ ga⁺bää̈h⁻ Dio hñii´ ja⁻ga´ llay' jmɨ⁻gyɨɨ⁺. Hi⁺ sa⁺ ta⁻juuy'.

3 Lä⁺ ma´ ga⁺lloo¹ jmɨɨ´, ga⁺mi⁺jnääy⁻ juu' kiyh¹ he⁻ na⁻hñaan´ kwan` lä⁺koo⁻ mada⁻ ga⁺jmee´ Dio hi⁻ lää˜ jne´.

4 Sɨɨn⁺ kyah¹ Tito, hne⁻ laah¹ lä⁺koh´ gyɨɨ⁻ kyaan⁺ ta⁺la⁺ kih¹ he⁻ ma⁻dsoo´ hoh´ kih¹ Dio ko⁻jøh´ kyaah´ jnä´. Ngɨɨn´ kih' Dio hi⁻ laa¹ Tää` jnän` hi⁺ ngɨɨn´ kih' Jesucristo Dsa⁻jøøh' jnän`, hi⁻ ga⁺lää¹ jne´, wa´ kway´ he⁻ llu¹ kyah¹, wa´ lä⁻ñih´ dsëy¹ hne⁻, hi⁺ wa´ jmeey´ hii´ tii´ kyah'.

Ha⁻ lä⁺ hnøø¹ kih¹ hi⁻ kye⁻ në´ kih' øøh¹ jne´

5 Ga⁺llaan⁺ hne⁻ Creta (hwa¹ he⁻ hä´ jee´ jmɨ⁻ñeeh⁻) mah¹ mi´hñaah¹ ta´ he⁻ ga´ hnøø' le´. Hi⁺ lä⁺kaa⁻ jwɨɨ⁻ jee´ gooh', ja⁻ hñaah⁺ dsa⁻gyɨɨh´ kyaa' lä⁺koo⁻ lä⁺koo⁻ gwah⁺, lä⁺koh´ mada⁻ ga⁺jmeen¹ kyah¹.

6 Hnää¹ jaa⁻ hi⁻ sa⁺ na⁻bää̈h` ni⁺ miih⁻ dsoo´, jaa⁻ dsa⁻ñɨɨh⁻ hi⁻ kyaah´ jaa⁻ ba´ dsa⁻më´, hi⁺ hnøø¹ ma⁻dsoo´ dsë¹ chih⁻ kyaay¹, hi⁺ jaa⁻ hi⁻ sa⁺ hii´ juu' kih¹ chih⁻ kyaa¹ he⁻ jmeey⁺ wa´ he⁻ cha⁻ he⁻ hi⁺ ni⁺ sa⁺ chaayh⁻.

7 Jmee⁺ bii¹ kih¹ dsa⁻gyɨɨh´ he⁻ sa⁺ na⁻bää̈yh` go⁻te˜ lä⁺llu¹ he⁻ hä´ gooy⁻ ta´ kih' Dio. Hnää¹ jaa⁻ hi⁻ sa⁺ jmää˜ hñii´ jøøh', jaa⁻ hi⁻ sa⁺ lä⁺lleee´ chah´, jaa⁻ hi⁻ sa⁺ hɨh˜, jaa⁻ hi⁻ sa⁺ hnee⁻, jaa⁻ hi⁻ sa⁺ hee´ dsë¹ kuu´.

8 Hnää¹ jaa⁻ hi⁻ kwa⁺ jee´ jä' dsa⁻ hi⁻ go⁻nää´, jaa⁻ hi⁻ hnooh⁻ ma⁺la⁺ he⁻ llu¹ ba´, jaa⁻ hi⁻ ngë⁺ koo⁻ nëë', jaa⁻ hi⁻ jmee⁺ he⁻ llu¹ jmah¹, jaa⁻ hi⁻ na⁻jngëë', jaa⁻ hi⁻ lih⁺ hää¹ hñii´.

9 Hnää¹ jaa⁻ hi⁻ choh⁻ koo⁻ hweh⁻ ju'dsoo´ he⁻ ma⁻mi⁻tee' jne´, mah¹ lä⁺ja⁻ hlee'yh¹ jñah´ dsa⁻ kyaah´ ja⁻ba´ juu' la⁻. Hi⁺ lä⁺ja⁻ ba´ liyh⁺ lla⁻dsëëy` kih' hi⁻ hlëëh⁺ wɨɨ´ kih¹ ju'dsoo´.

Ta⁻jwoh¹ hi⁻ kwa⁺ juu' ta⁻juu'

10 Peer⁺ chaa⁻ jwee´ hi⁻ chaah⁻, hlëëyh⁺ juu' he⁻ sa⁺ jmää¹ ta´, mi⁻gaay⁺ dsa⁻. Hi⁺ jee´ kih' lä⁺jee⁺ hi⁻ he´, jwee´ hi⁻ jäh´, jmee⁺ bii¹ ɨɨh⁺ jmɨ⁻ngo¹ kih¹ dsa⁻ñɨɨh⁻.

11 Jmee⁺ bii¹ jnë¹ jwë' kiyh¹ mah¹ mo⁺so⁺ hlëëh¹ gyih¹ juu' he⁻ sa⁺ jmää¹ ta´. Kyaah´ juu' kiyh¹ ga⁺nääy´ lä⁺joh´ hne¹ chih¹ heey˜ dsë¹ lä⁺jah´ hi⁻ tääh´ cha´neh⁺, mi⁻tee⁺ dsa⁻ he⁻ sa⁺ lle` kih', lä⁺jwë´ jee´ lɨyh¹ kuu´.

12 He´ ba´ dsa⁻ hi⁻ ngëë˜ juu' kih¹ dsa⁻gooy' jäyh´ lä⁺la⁻: "Jne´ hi⁻ tøøhn´ hwa' Creta la⁻, peer⁺ ta⁻juu' jne´. Ma⁺ra⁺ jah´ hlee'h' laa¹ jne´, jwee'h¹ jne´, jlaa´ jne´", ga⁺jäyh´.

13 Ma⁺ra⁺ ju'dsoo´ na⁻ lä⁺ja⁻ laa¹ dsa⁻ he´. He⁻ja⁻ jwee'hn˜ hne⁻, hweh⁻ jɨɨh´ kiyh' mah¹ dsa⁻taayh` na⁻jngëëy' kyaah´ ju'dsoo´ ba´.

14 Ta⁺ wa´ jmeey´ he' juu' ma⁻gyuh⁻ kih¹ dsa⁻ judiu, ni⁺ sa⁺ wa´ jmeey´ he' nɨɨh⁻ he⁻ kwa⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻be¹ ju'dsoo´.

15 Lä⁺jë⁺ ba´ he⁻ cha⁻, llu¹ ba´ la' kih¹ hi⁻ lluu¹. Pero kih¹ hi⁻ na⁻hee⁻ dsë¹ kyaah´ hi⁻ sa⁺ ma⁻dsoo´ dsë¹ kih¹ Dio, ni⁺ koo⁻ sa⁺ llu¹ kiyh¹. Ma⁻na⁻hee⁻ go⁻te˜ lley´, hi⁺ lä⁺kye⁻ hɨɨ´dsë⁻ kiyh¹ na⁻hee⁻.

16 Jäyh´ kyuuy⁺ Dio, pero kyaah´ he⁻ jmeey⁺ ja⁻, sa⁺ dsoo´ juu' kiyh¹. Peer⁺ sa⁺ lä⁺jëë´ jne´ lä⁺koo⁻ jmee⁺ dsa⁻ he´, peer⁺ chaayh⁻, mo⁺so⁺ jmääy¹ jmeey¹ ni⁺ koo⁻ ta´ llu'.

2

Ha¯ lä˭ hnøø˯ jmee˯ dsa¯ lä˭jiih˯ jäh˴ Jesús

1 Pero hne¯, hlëëh˴ ba˴ hne¯ lä˭koh˴ la˯ ju˯dsoo˴ he¯ ma¯mi¯tëë˯ jne˴.
2 Lä˭jëë˭ dsa¯gyuuh˴ hnøø˯ ngëy˯ koo¯ nëë˯ ba˴, hnää˯ jaa¯ hi¯ hä˴ ta˴ kih˯, jaa¯ hi¯ hää˜ hñii˴, jaa¯ hi¯ ma¯kyuuh˜ he¯ ma¯dsoo˴ dsë¯ jne˴, jaa¯ hi¯ hnää˯ dsa¯, jaa¯ hi¯ kwëëh˜ dsë˯ ma˴ cha¯ he¯ wii˴.
3 Ja¯ba˴ lä˭ja¯ lä˭jëë˭ dsa¯ ma¯hyaa˴, hnøø˯ cha¯ nuuh¯˯ kiyh˯. Sa˭ wa˴ kooyh˜ juu˯ jwii`, sa˭ wa˴ hiyh˯ jmih˯ mi ˯jëh˯ ma¯ää¯, hi˭ hnøø˯ mi¯tëëy˭ dsa¯ he¯ llu˯ jmah˯ ba˴.
4 Hnøø˯ mi¯tëëy˭ dsa¯më˴ kwaa¯ ha¯ lä˭ jmeey˯ mah˯ lä˭hnääy˯ dsa¯ñuuh¯ kyaay˯ hi˭ lä˭ja¯ lä˭hnääy˯ gyuu¯ kyaay˯.
5 Hnøø˯ hääy˯ hñiiy˴, hnøø˯ ngëy˯ koo¯ nëë˯ ba˴, hnøø˯ høøy˯ cha˴neh˭ kiyh˯, hnøø˯ llu˯ dsëy˯, hnøø˯ hwaay˴ kyaah˴ dsa¯ñuuh¯ kyaay˯, mah˯ ni˭ jaa¯ sa˭ wa˴ mi¯kwah˯ juu˯ kih˯ Dio.
6 Ja¯ba˴ lä˭ja¯ hnøø˯ hlëëh˴ dsa¯ñuuh¯ kwaa¯ mah˯ hääy˯ hñiiy˴.
7 Hne¯ to¯në˴, jmee˴ he¯ llu˯ jmah˯ ba˴ mah˯ lä˭tëë¯ dsa¯ jmee˭ lä˭koo¯ jmeeh¯. Ja¯ jmeeh¯ hne¯ ka¯läh˴ ja¯ba˴ lä˭koo¯ mi˴tëëh˯ dsa¯, ta˭ wa˴ ta¯juuh˯ kih˯ dsa˭.
8 Hlëëh˴ dsa¯ juu˯ na¯jngii˯ he¯ sa˭ toh¯ wii˴ mah˯ lä˭jëë˭ hi¯ na¯høøh˴ jä˭ o¯hih˭ kih˯, lä˭ja¯ mo˭so˭ cha¯ he¯ kih˯ hlëëyh˯ wii˴ kyah˯ hnäh˴.
9 Chiih˴ hi¯ jmee˴ ta˴ kih˯ dsa˭, wa˴ jmeey˴ lä˭ tih˜ dsë˯ juuy˴ ba˴, sa˭ wa˴ jiiyh˯ juu˯ kyaayh˴.
10 Chiiyh˴ sa˭ llu˯ hëëy˯ dsa¯juu˴ ta˴. Wa˴ mi¯jnääy¯ he¯ laay˯ jaa¯ hi¯ mi¯te˯ kih˯ lä˭jë˭ ba˴. Lä˭ja¯ jëë˯ dsa¯, jnaah˯ llu˯ juu˯ kih˯ Dio hi¯ lää˜ jne˴.
11 Jëëh˴, na˯ ma¯lä¯jnä˴ kih˯ lä˭jëë˭ dsa¯ ha¯ lä˭koo¯ llu˯ dsë˯ Dio kyaayh˴ mah˯ lä˭ja¯ lääy˴.
12 Ju˯hmëë˴ he¯ mi¯tëë˭ jne˴, sa˭ kwa˭ jwë˯ jmeen˴ he¯ hliih˯, ni˭ he¯ jmeen˴ he¯ hee˴ dsë˯ jmi¯ngo˯ jnän`. Lä˭ja¯ mi¯tëë˭ jne˴ ngën˴ koo¯ nëë˯ ba˴, jmeen˴ he¯ llu˯ jmah˯, hi˭ he¯ hnäähn˭ Dio ta˴ko¯jiih˯ tøøh˴ jne˴ jmi¯gyuu˭ la¯.
13 Hi˭ ga˭nøø˯ ba˴ jne˴ jøøn˴ lä˭jiih˯ lä˭jnää˴ Jesucristo hi¯ laa˯ Dio Jøøh˯ jnän` hi¯ lää˜ jne˴. Peer˭ jnaah˯ le˴ jmii˴ ja¯, he¯ ja¯ jmee˭ chaa¯ jne˴ llu˯ ta˴ko¯jiih˯ tøøhn˴ jøøn˴ he¯ lä˭te˯ juu˯ ja¯.
14 Hi¯ he˴ na¯ ga˭ngëë˯ hñii˴ ta˭la˭ jnä` jne˴ mah˯ lääy˯ jne˴ kih˯ lä˭jë˭ he¯ hliih˯ hi˭ lä˭ja¯ jmääy˯ jne˴ na¯jngëë˯ go¯te˜, mah˯ lee˴ jne˴ koo¯ nää˯ dsa¯ kyaay˯ hi¯ hee˴ dsë˯ jmee˯ he¯ llu˯ jmah˯ ba˴.
15 Mi¯tëë˯ dsa¯ juu˯ la¯, hlëëh˴ dsa¯, juuh˴ kiyh˯ lä˭koo¯ mada¯ nuuh¯, mah˯ ni˭ jaa¯ sa˭ wa˴ mi¯kwah˯ hne¯.

3

1 Mi¯dsooh¯ dsëy˯, wa˴ jmeey˴ he˯ hi˭ wa˴ nuuyh˴ mada¯ he¯ jmee˭ lä˭jëë˭ dsa¯ta˴, hi˭ wa˴ lla˭ dsëy˯ jmeey˯ he¯ llu˯ jmah˯ ba˴.
2 Sa˭ wa˴ hlëëyh˴ wii˴ kih˯ dsa˭, sa˭ wa˴ llay˭ hnii¯. Wa˴ llu˯ dsëy˯ kyaah˴ dsa¯, wa˴ jmääy˯ hñiiy˴ hwaa˴ kyaah˴ lä˭jëë˭ ba˴.
3 Jëëh˴, lä˭kye¯ jne˴ ma˴ taa¯ jne˴ jää ˯, ma˴ chaah¯ jne˴, sa˭ nuuh˴ jne˴, ma˴ na¯hëë ˯ jne˴ kih˯ Dio, ma˴ laa ˯ jne˴ kyaa ˯ lä˭jë˭ he¯ ma˴ hee˴ dsë¯ jne˴, ma˴ tih˜ dsë¯ jne˴ na¯ku˴ na¯ngii˯ he¯ hliih˯, ma˴ hñaa¯ dsë¯ jne˴, ma˴ wii˴ dsë¯ jne˴, ma˴ na¯høøh˴ dsa¯ jnän` hi˭ ma˴ na¯hääh˴ jne˴ dsa¯.
4 Lä˭koo¯ ma˴ tøøh˴ jne˴ lä˭ja¯, Dio jnän`, hi¯ lää˜ jne˴, ga˭mi˭jnääy¯ ha¯ lä˭ llu˯ dsëy˯ kyaah˴ jne˴, hi˭ ha¯ lä˭koo¯ hnääy˯ jne˴.
5 He¯ja¯ ga˭lääy˯ jne˴ pero ja˭ ta˭la˭ kih˯ he¯ ma¯jmee˴ jne˴ he¯ llu˯. Ga˭lääy˯ jne˴ kih˯ he¯ ga˭lä˭ñih˴ dsëy˯ jne˴ ba˴, hi˭ ga˭jmeey˴ ga˭lä˭chaa˭ jne˴. He¯ ja¯ la˯ lä˭koh˴ he¯ ga˭gyeeyh¯ jne˴. Ga˭laa˯ jne˴ hmëë˴ ta˭la˭ kih˯ Jmi¯lle˴ Na¯jngii˯.
6 Ja˭ kyaah˴ hih˭ ga˭chee˯ Dio Jmi¯lle˴ kiyh˯ në˴ jnän` ta˭la˭ kih˯ Jesucristo hi¯ lää˜ jne˴.

7 Kih˫ he¯ llu˫ dsëy˫ ga˭jmääy˫ jne´
lluu˭, lä˭ja¯ hñah˭ jne´ heenˬ he¯ tøøh´
jne´ jøøn˜ jee´ mo˭so˭ juu´ jne´ jih´koh´.
8 Juu˭ he¯ ma¯jwahn˫ la¯, la˫
ju˭dsoo´. Hnoon˫ jmeeh˭ bii˫ kwah˭
juu˭ la¯. Hlëëh´ hi¯ ma¯lä¯dsoo´ dsë˫
kih˫ Dio mah˫ wa´ ngëëy˭ hñiiy´ jmeey˫
he¯ llu˫ jmah˫ ba´. He¯ la¯ ba´ llu˭ hi˭
jmää˫ kih˫ lä˭jëë˭.
9 Ta˭ kwaa˭ hñaah˫ kyaah´ juu˭ he¯
sa˭ jmää˫ ta´ hi˭ ni˭ kyaah´ juu˭ ha¯
lä˭ ma´ laa˭ ma¯hyaa´ ta¯gyuuh´ jnän`.
Ta˭ taah˭ hñaah˫ jee´ tääh´ dsa¯ hi¯
ti¯choo˭ juu˭ hi˭ hi¯ te¯jëë´ kwaat˜
kih˫ ley kih˫ Moisé. Jëëh´ juu˭ ja¯ sa˭
jmää˫ ni˭ miih¯, ni˭ sa˭ kye¯ ya´jøøˬ.
10 Cher´mah˫ jee´ kyah˭ hnäh´, chaa¯
jaa¯ hi¯ hnøø˫ jmee˫ to˫ nää˫, hlëëyh´
koo¯ hä´ to˭ hä´. Hi˭ cher´mah˫ sa˭
ga˭jmeey´ he˭ juu˭ kyah˫, lleey` go¯te˜
ba´.
11 Ma¯ñeh´ ba´ hne¯, hi¯ jmee˭
lä˭ja¯, he¯ ma¯kayh˜ jwë˭ ba´ ja¯.
Ja¯ba´ dso´kye¯ he¯ jmeey˭ ja¯,
bääyh¯ dsoo´.

Ga˭hih˫ Paa´ juu˭ kih˫ Tito

12 Wa´ra¯ ga˭të´ jee´ cheenˬ Artema
o Tíquico ta˭ kyah˫, ja¯ go´jëëh` jnä´
chah´ ta˭ jwii¯ Nicópoli. Jee´ ja¯
jmeen˭ huu´dsë¯ dsa¯ngëën´ jii¯ gyuu´.
13 Wa´ra¯ ga˭lloo˫ Zena hi¯ cheh˫
në´, kyaah´ Apolo ta˭ na˭, ja¯ jmeeh¯
be´ kiyh˫ lä˭jiih˭ jee´ le´. Ja¯ kwëëyh´
lä˭jë˭ he¯ jmee˭ bii˫ cha´jwë˫ jee´
dsa¯nääy˫.
14 Wa´ lä¯tëë¯ lä˭jëë˭ øøh˫ jne´
jmeey˫ ta´ llu˭ jmah˫ ba´ mah˫ lä˭cha¯
he¯ kyaah´ jmeey˭ be´ lä˭ ma´ chaa¯
hi¯ lla¯kyaa˫. Mah˫ sa˭ dsa¯taayh`
lä˭koo¯ hi¯ sa˭ ma¯jmee´ ta´.
15 Lä˭jëë˭ hi¯ tääh´ kyaah´ jnä´ jee´
la¯ jmeey˭ Dio kyah˫. Hi˭ jmee´ Dio
kih˫ lä˭jëë˭ hi¯ hnää˫ jne´, lä˭llu˫ he¯
ma¯dsoo´ dsëy˫ ko¯jøh´ kyaah´ jne´.
Wa´ mi¯jää˫ Dio lä˭jëë˭ hnäh´. Wa´ la˭
lä˭ja¯.

Filemón
Juu' la¯ ga˗sɨɨ´ Paa´ kih' Filemón

1 Jnä´ Paa´ häänˊ neh˗ñe' kwäätˇ kih'ˏ Jesucristo. Sɨɨn˗ juu' la¯ koo¯jöh´ kyäah´ öö̱h' jne´ Timotä. Sɨɨn˗ kyah'ˏ Filemón, hnaan˗ hne¯ kih'ˏ he¯ jmee¯ jne´ koo¯ ba´ ta´.
2 Jä¯ba´ lä˗jä¯ sɨɨn˗ kih'ˏ dsa¯mëˇ öö̱h'ˏ jne´ Apia kyäah´ Arquipo ka¯läh´, heˇ ba´ hii¯ jmee˗ ta´ he¯ jmee¯ jne´. Hi˗ lä˗jä¯ kih'ˏ lä˗jëë˗ öö̱h'ˏ jne´ hii¯ dsa¯ñee˗ cha´neh˗ kyah'ˏ.
3 Ngɨɨn´ kih' Dio hii¯ läätˏ Tää`jnän`hi˗ ngɨɨn´ kih' Jesucristo Dsa¯jöö̱h' jnän`, wa´ kwayˇ he¯ llu'ˏ kih'ˏ lä˗jëë˗ hnähˇ hi˗ wa´ jmeeyˇ hiiˇ tiiˇ kyah'.

Ga˗kwa´ Paa´ ti´hmaah´ kih' Dio

4 Lä˗jë˗ jiih˜ wa´ra¯ ga˗ngɨɨn` kin˗ kih'ˏ Dio kyäan˗, dsooh˜ ba´ dsën˗ hne¯. Kwan˗ ti´hmaah´ kiyh' ta˗la˗ kyah'ˏ,
5 kih'ˏ he¯ ga˗nuunˏ kyah'ˏ ha¯ lä˗ hnaah˗ Jesús Dsa¯jöö̱h' jnän` hi˗ ga˗nuunˏ ha¯ lä˗ ma¯dsooˇ hohˇ kiyh'ˏ, hi˗ he¯ hnaah˗ lä˗jëë˗ hii¯ läätˏ kyäätˏ Dio.
6 Hi˗ ngɨɨn´ kih' Dio mahˏ jwɨh' jñahˇ ha¯ lä˗ laˏ he¯ ma¯dsooˇ hohˇ hi˗ ngɨɨn´ kiyh' mahˏ lä˗ngëëhˇ ha¯ lä˗ ma¯mi¯jäätˏ Dio jne´ ta˗la˗ kih'ˏ Cristo Jesús.
7 Peer˗ chäätˏ jnäähˏ llu'ˏ he¯ ma¯nuu´ jnäähˏ ha¯ lä˗ hnaah˗ dsa¯, he¯jä¯ ma¯nöhˏ dsë¯ jnäähˏ. Jëëhˇ ta˗la˗ kyah'ˏ hne¯ öö̱hnˏ, ma¯tëëˇ beˇ lä˗jëë˗ hii¯ läätˏ kyäätˏ Dio.

Paa´ ga˗chee̱ˏ Onésimo ka¯läh´ kih'ˏ Filemón

8 Ta˗la˗ kih'ˏ Cristo cha¯ jwëˇ kin˗ jmeen` hih˗ kyah'ˏ mahˏ jmeeh' lä˗lle` kih'.
9 Pero llu'ˏ ga´ läätˏ hlëëhn´ hne¯ kyäah´ juu' llu'ˏ ba´, kih'ˏ he¯ hnaan˗ hne¯. Jnäˇ Paa´, ma¯gyuh¯ ba´ jnäˇ hi˗ lä˗ ma¯häätˏ ba´ jnäˇ neh˗ñe' kwäätˇ kih'ˏ Jesucristo, he¯jä¯ chuun´ kyäah´ hne¯.
10 Ta˗ jmee¯ hñaa¯ hohˇ, jä¯ kwah¯ beˇ kih'ˏ Onésimo, jëëhˇ läätˏ lä˗kohˇ jäätˏ gyuu¯ kyäan˗ kih'ˏ he¯ ga˗hee̱yh¯ juu' kih'ˏ Dio jee´ häänˊ neh˗ñe' la¯.
11 Jäätˏ sa˗ ga´ ma¯hee̱yh¯ kih'ˏ Dio sa˗ ga˗jmäätˏ ma´ jmeey' ta´ kyah', pero naˏ jmäätˏ kin˗ hi˗ jmäätˏ kyah'ˏ ka¯läh´.
12 Naˏ chee̱h´ jnihˇ ka¯läh´ kyah'ˏ. Hee̱yh`läˇkohˇ he¯ hee̱h´ jnäˇ ba´.
13 Hnoonˏ jäyˏ kyäah´ jnäˇ ta´ko¯jiih' häänˊ neh˗ñe' kwäätˇ kih'ˏ ju'hmëëˇ mahˏ jmeeyˏ beˇ kin˗ llahˇ hne¯.
14 Pero sa˗ hnoonˏ jmeen` bii' cher´mahˏ sa˗ lla˗ hohˇ, mahˏ sa˗ wa´ la' läˇkoo¯ he¯ wɨɨˇ he¯ ngɨɨn´ kyah'. Wa´ la' läˇkoo¯ hnooh¯ hñaahˏ.
15 Go¯ lään˗, ga˗läˇöö̱yˇ kyah'ˏ ko¯hwëëˇ, mahˏ läˇjä¯ hee̱h´ hnihˇ ka¯läh´, he¯ jäyˏ kyäah´ hne¯ go¯te˜.
16 Naˏ, mo˗so˗ läätˏ wa´ hii¯ cha¯ hii¯, hii¯ jmee˗ ta´ kih' dsa˗. Naˏ ga´ läätˏ ma˗ra˗ öö̱hˏ jne´ hii¯ hnaan˗ cha¯miih¯. Ha¯ ga´ sa˗ läˇhnaah˗ hnihˇ, läˇllu'ˏ he¯ ma¯läätˏ dsa¯kyäah´ jne´ hi˗ ma¯läätˏ kyäätˏ Dio ka¯läh´.
17 Läˇjä¯, cher´mahˏ läätˏ jnäˇ omeˇ kyäah'ˏ, hee̱h` Onésimo läˇkohˇ he¯ ma¯hee̱h`jnäˇ ba´.
18 Cher´mahˏ cha¯ he¯ ma¯jmeeyˇ kyah'ˏ o cher´mahˏ äätˏ¯ miih¯ kyah'ˏ, jmee´ kwäätˇ läˇkoo¯ jnäˇ ba´ äätˏ¯ kyah'ˏ.
19 Jnäˇ Paa´ sɨɨn˗ kyah'ˏ kyäah´ goon˗, jnäˇ jwahn˗ mi´hmaahn` kyah', kih'ˏ he¯ sa˗ hnoonˏ jwee̱hnˇ hne¯ he¯ äätˏ¯ kin˗ läˇllu'ˏ he¯ ga˗läätˏ.
20 Läˇjä¯ öö̱hnˏ, jmee´ jee̱¯ dsën˗, jmee´ nöh' dsën˗, läˇ hnöö̱ˏ Dsa¯jöö̱h' jnän`.
21 Jmeen˗ dsooˇ, nuuh' ba´ hne¯ he¯ ma¯sɨɨnˏ la¯. Man˗ jmeeh' ga´ hne¯ cha¯ga´miih¯ läˇkohˇ ga´ he¯ ma¯jwahnˏ la¯.
22 Hi˗ jä¯ba´ läˇjä¯, mi´llu` ha¯ jee´ jän`. Cha¯ ba´ o¯jöh˗ dsë¯ kin˗, nuu¯ ba´ Dio läˇjë˗ he¯ ngɨɨh´ hnähˇ, kwaˏ bihˏ jwë' nɨɨn`na´jee̱n˗ hnähˇ.

23 Epafra jmee̱ Dio kyaẖ. Hi̱ la̱
na̱, hää̱ neẖñe̱ kyaa̱h jnä jee la̱
kwaa̱t̃ kiẖ Cristo Jesús.
24 Hi̱ lä̱ja̱ jmee̱ Dio kyaẖ
Marco, Aristarco, Dema, kyaa̱h Luca.
Lä̱jëë̱ hi̱ he jmee̱ ta kiẖ Dio
ko̱jøh kyaa̱h jnä.
25 Jesucristo Dsa̱jøø̱ẖ jnänˋ wa
mi̱jøø̱y̱ jmɨ̱lle kyaẖ hnäh. Wa la̱
lä̱ja̱.

Hebreos
He¯ la¯ je¯ he¯ ga˖lloo˫ kih˫ dsa¯ hebreo

Jøøh˫ ga´ Joo´ Dio la˖koh´ ga´ la˖jëë˖ ángel

1 Joh´ jiih˜ sa˖ ga˖hlëëh´ Dio kyaah´ dsa¯ ma¯gyuh¯ jnän` llo´joo˫. Ga˖cheey˫ hi¯ ga˖ngëë˫ juu˫ kiyh˫, kih˫ dsa¯ ma¯gyuh¯ jnän`. Ko¯llaa´ hi¯ ga˖ngëë˫ juu˫ he´ ga˖hyoh˫ juu˫ kiyh˫ jee´ ma´ këy˖ hi˖ jñah´ ko¯llaa´ ga˖hëë´ mɨ˫në´ he¯ ga˖mi˖jnää¯ Dio kiyh˫. Ja˖ koo¯ nëë˫ ga˖jmee´ Dio ha¯ la˖ jee´ ga˖hlëëyh´ kyaah´ hi¯ ma´ ngëë˜ juu˫ kiyh˫.

2 Pero jee´ ma¯dsaa˫ jmɨɨ´ la¯, ga˖hlëëh˫ Dio jne´ ta˖la˖ kyaah´ Jooy´ ba´, hi¯ ga˖tooyh¯ goo¯ ga˖la˖jë˖ he¯ cha¯, hi˖ he´ ba´ hi¯ kyaayh´ ga˖jmeey´ gyɯɯh˫ hwa˫ ka¯läh´.

3 Hi¯ he´ mi¯jnää˖ na¯hñaa˫ la˖jëë˖ ha¯ la˖koo¯ jøøh˫ laa˫ Dio, kih˫ he¯ laay˫ koo¯ heeh˖ kyaah´ Dio. Hi˖ kyaah´ juu˫ kiyh˫ he¯ bee´, høøy˖ ga˖la˖jë˖ go¯te˫ he¯ cha¯. Hi˖ ma¯ngëë´ ma¯chey˫ dso´kye¯ jnän`, ja¯ga´ ga˖gyay¯ jwoo˫ ra¯lluu˫ kih˫ Dio Jøøh˫ hi¯ gya˫ gyɯɯh˫.

4 Jaa¯ hi¯ he´ ba´ ya˖hëë˫ jøøh˫ ga´ la˖koh´ ga´ la˖jëë˖ ángele. Jëëh´, ga˖hyoyh˫ koo¯ jmɨɨ¯ he¯ kyee´ ga´ la˖koh´ ga´ he¯ ga˖hyoh˫ ángele.

5 Jëëh´ ni˖ jaa¯ ángel jih´koh´ sa˖ ga˖jäh´ Dio sɨɨyh˖:

Hne¯ laah˫ gyɯɯ¯ kyaan˖.

Na˫ ma¯laan˫ Tää` kyaah˫.

Ja¯ba´ la˖ja¯, sa˖ ga˖sɨɨyh˖ ni˖ jaa¯ ángel la˖la¯:

Jnä´ leen´ Tää` kyaah˫.

Hne¯ leeh´ gyɯɯ¯ kyaan˖.

6 Koo¯ ka¯läh´, la˖ ma´ ga˖cheey˫ jmɨ¯gyɯɯ˖ la¯, Jooy´ hi¯ laa˫ to¯në´, ga˖jäyh´:

Lä˖jëë˖ hnäh´ ángele kyaa˫ Dio, jmee´ hnäh´ jɯɯh¯ kiyh˫.

7 Pero la˖la¯ ba´ ga˖hlëëyh´ kih˫ la˖jëë˖ ángele:

Dio chee˖ ángele kyaa˫, laa˫ la˖koo¯ lle´.

Ángele hi¯ jmee˖ ta´he˫ kiyh˫, laa˫ la˖koo¯ je¯ he¯ hëë˖.

8 Pero la˖la¯ ba´ ga˖sɨɨyh˖ Jooy´:

Hne¯ Dio, jmeeh˫ hih˖ ga˖la˖jë˖ joh´ jmɨɨ´ cha¯.

Kyaah´ ju˫dsoo´ jmah˫ ba´ jmeeh˫ hih˖.

9 He¯ llu˫ jmah˫ ba´ hnooh´, hne¯ sa˖ hnooh´ go¯te˫ he¯ hlɨɨh˫.

He¯ja¯ hñɨɨ´ Dio, hi¯ laa˫ Dio kyaah˫, hi¯ he´ ga˖hñaa˫ hne¯.

Lä˖ja¯ ga˖jmeey´ jëë¯ hoh´ cha¯ga´miih¯ la˖koh´ ga´ la˖jëë˖ dsa¯kyaah´.

10 Hi˖ ga˖jäyh´ ka¯läh´ la˖la¯:

Hne¯ Dsa¯jøøh˫, la˖ ma´ to¯në´ ga˖llah´ jmɨ¯gyɯɯ˖ la¯,

Hñaah˫ ba´ hne¯ ga˖jmeeh´ gyɯɯh˫ jmɨ¯gyɯɯ˖.

11 Lä˖jë˖ he¯ ja¯ lla˖ ba´, pero hne¯ la˖ ma¯chaah¯ na¯ ba´.

Dsa¯gyuh˖ ba´ gyɯɯh˫ hwa˫, la˖koo¯ dsa¯gyuh˖ sa´hmɨɨh¯.

12 Lä˖koo¯ bää˜ dsa¯ sa´hmɨɨh¯, la˖ja¯ bääh´ ga˖la˖jë˖ he¯ ja¯, hi˖ dsa¯lä¯sɨɨ˫ ka¯läh´.

Pero hne¯, la˖ ma¯laah˫ na¯ ba´, jih´koh´ sa˖ gyuh˖.

13 Juu˫ la˖la¯, jih´koh´ sa˖ ga˖jäh´ Dio sɨɨh˖ jaa¯ ángel. Joo´ bih˫ ga˖hlëëyh˫ la˖la¯, la˖ ma´ ga˖jäyh´:

Na´ hne¯ jwoo˫ ra¯lluu˫ kin˖ la¯,

la˖jiih˫ lloo˜ jmɨɨ´ llaan¯ hɯɯ´ tɨɨh´ la˖jëë˖ hi¯ na¯høøh´ kyah˫.

14 ¿Ja˫ jee´ la˖jëë˖ ángele, koo¯ ga˖nää´ mada¯ ba´, laay˫ jmɨ¯lle´ hi¯ ga˖chee˫ Dio mah˫ jmeey˫ ta´he˫ kih˫ la˖jëë˖ hi¯ laa˫ kwaat˜ lää´?

2

Ta˖ wa´ gaa´ dsë¯ jne´ juu˫ he¯ lää´ jne´

1 He¯ja¯ jmee˖ bii˫ jmeen´ cha¯ga´miih¯ he˫ kih˫ juu˫ he¯ ma¯nɯɯn´ mah˫ sa˖ wa´ lä¯øø´ jne´ kih˫ jwë´ llu˫ he¯ ma¯tøøhn´.

2 Jëëh´, ley he¯ ga˖ngëë˫ ángele kih˫ Moisé, ma´ la˫ koo¯ hmooh´ hweh¯.

He⁻ja̱⁻ läˆjëë̱ˆ hi̱⁻ ma´ dsa⁻hläälˆ kih¹
hmooh´ ja̱⁻, hiˆ läˆjëë̱ˆ hi̱⁻ ma´ chaalˆ⁻,
gaˆjëëy¹ wɨɨ´ läˆko̱o̱⁻ lle` kiyh¹.
3 ¿Ha⁻ läˆja̱⁻ tëë̱h¹ jne´, cher´mah¹
saˆ gaˆjmee´ jne´ he¹ kih¹ juu¹ he⁻ läälˆ´
jne´ he⁻ kyee̱´ ga´ läˆko̱o̱⁻ ley ja̱⁻?
He´ ba´ hñii´ Dsa⁻jøøh¹ jnän` gaˆkwa´
juu¹ la⁻ to⁻në´ ha⁻ läˆ jee´ läälˆ´ jne´.
Ma⁻ngëë´ he⁻ ja̱⁻, läˆjëë̱ˆ hi̱⁻ ma⁻nuu´
kiyh¹, ma⁻jmeey´ dsoo´ kih¹ juu¹ la⁻
jee´ jnän`.
4 Hiˆ gaˆjmee´ Dio dsoo´ juu¹ kih¹
dsa⁻ he´ jee´ gaˆnääy¹ kwayˆ juu¹, jëëh´
Dio hi̱⁻ kyaalyh´ gaˆjmee´ cha⁻miih⁻
he⁻ jɨh⁻gaa̱⁻, hiˆ gaˆjmeey´ na⁻ku´
na⁻ngɨɨ¹ he⁻ jmeeˆ jëë˜ dsalˆ dsa⁻.
Hiˆ gaˆkwëëyh¹ jmeey¹ na⁻ku´ na⁻ngɨɨ
¹ ta´ kyaalyh´ be´ kih¹ Jmɨ⁻lle´ Na⁻jngɨɨ¹,
läˆko̱o̱⁻ hyoh⁻ dsëy¹.

Jesucristo gaˆlaa̱¹ kwee⁻ kyaalyh´ jne´

5 Saˆ gaˆkwa´ Dio jwë¹ kih¹ ángele
jmee¹ hihˆ kih¹ jmɨ⁻gyɨɨˆ he⁻ na¹ ga´
jäˆ, he⁻ ma⁻løø´ jne´ hlëëhn´ miih⁻
kih¹.
6 Cha⁻ jee´ na⁻sɨɨ⁻ kih¹ hi̱⁻ gaˆhlëëh´
läˆla⁻:
¿Hee⁻ laa̱¹ dsa⁻ jmɨ⁻gyɨɨˆ mah¹ läˆ
ma⁻dsooh˜ ba´ hoh´ kiyh¹?
¿Hee⁻ laa̱¹ dsa⁻ hi̱⁻ laa̱¹ jmɨ⁻ngo¹ mah¹
läˆ ma⁻jmääh˜ ba´ hnih´ he¹?
7 Miih⁻ jmɨɨ´ ba´ gaˆjmäälh` hnih´ mäh¹
ga´ miih⁻ läˆko̱h´ ga´ jee´ läˆjëë̱ˆ
ángele.
Ja̱⁻ga´ gaˆllaalyh` høøy¹ hiˆ gaˆjmäälh`
hnih´ jøøh¹ mah¹ läˆja̱⁻ läˆgalˆ
dsih´.
Hiˆ gaˆtøøh¹ gooy⁻ gaˆläˆjëˆ ba´ he⁻
cha⁻.
8 Gaˆläˆjëˆ he⁻ cha⁻ gaˆllah´ taˆ hwa¹
hɨɨ´ tɨɨy´ mah¹ jmeey¹ hihˆ kih¹,
läˆja̱⁻ na⁻sɨɨ⁻ juu¹ kih¹ Dio.
Kyaalyh´ he⁻ gaˆtooh⁻ Dio gooy⁻
gaˆläˆjëˆ he⁻ cha⁻, he⁻ja̱⁻ niˆ miih⁻
saˆ gaˆjä̱´ he⁻ saˆ le´ jmeey¹ hihˆ kih¹.
Pero na¹ ga⁻jɨh⁻ saˆ ga´ ma⁻jnä´ he⁻
jmeeyˆ hihˆ.
9 Pero ñe´ ba´ jne´ kih¹ hi̱⁻ gaˆjä̱´ mäh¹
ga´ miih⁻ läˆko̱h´ ga´ jee´ läˆjëë̱ˆ ángele.
Gaˆllaa̱¹ Dio høøy¹, hiˆ gaˆjmäälˆ¹ jøøh¹
mah¹ läˆgalˆ dsih´ läˆllu¹ he⁻ gaˆjuuy¹.
Hiˆ kih¹ he⁻ llu¹ dsë¹ Dio, he⁻ja̱⁻ ba´ ja̱⁻,
gaˆngëëy¹ Jesús he⁻ gaˆjuuy¹ he⁻ llu¹
kih¹ gaˆläˆjëë̱ˆ ba´.
10 Gaˆläˆjëˆ ba´ he⁻ cha⁻ na⁻laˆ
kih¹ Dio hiˆ la¹ kiyh¹ ka⁻läh´. Hiˆ
gaˆläˆhnøøy¹ tëëyˆ jwëë̱´ jo̱oy´ yaˆjwɨɨ¹
kiyh¹. He⁻ja̱⁻ so̱oh˜ ba´ kih¹ Dio, he⁻
gaˆmiˆllu̱uy¹ go⁻te˜ Jesús hi̱⁻ läälˆ˜ jne´,
taˆlaˆ kih¹ he⁻ gaˆjëëy¹ wɨɨ´.
11 Jne´ hi̱⁻ na⁻jngëë¹, hiˆ läˆja̱⁻ Jesús
hi̱⁻ jmäälˆ˜ jne´ na⁻jngëë¹, läˆjëë̱ˆ jne´
laa̱¹ kyaa̱¹ Tää`. Kih¹ he⁻ja̱⁻, saˆ la¹
o⁻hihˆ kih¹ Jesús tëëyh˜ jne´ øøyh¹.
12 He⁻ja̱⁻ gaˆjäh´ Jesús sɨɨyhˆ Dio:
Hlëëhn´ kyah¹ cha´në´ läˆjëë̱ˆ øøhn¹.
Jee´ dsa⁻ñeeˆ läˆjëë̱ˆ øøhn¹, jee´ja̱⁻ hän`
kyah¹.
13 Hiˆ ja̱⁻ba´ läˆja̱⁻ gaˆjäyh´:
Kye̱´ ba´ jnä´ o⁻jøhˆ dsë⁻ kiyh¹.
Hiˆ ko̱o̱⁻ ka⁻läh´ gaˆjäyh´:
Hii̱⁻ jnä´ la⁻ kyaalyh´ jo̱oy´ hi̱⁻
gaˆkwëë̱yh⁻ jnä´.
14 Kih¹ he⁻ kye̱⁻ jmɨ⁻ngo¹ läˆjëë̱ˆ
jo̱oy´ he´, läˆja̱⁻ ka⁻läh´ hñiiy´ ma´
kye̱y⁻ jmɨ⁻ngo¹ hiˆ gaˆjuuy¹. He⁻
läˆja̱⁻, gaˆlɨyh¹ gaˆllaˆdsëëy` kih¹
hi̱⁻saˆllu̱¹ hi̱⁻ jngɨɨhˆ kih¹ dsaˆ.
15 Mah¹ läˆja̱⁻ läälˆ¹ hi̱⁻ tääl˜h´ gohˆ
juu̱´ läˆjiih¹ jmɨɨ´ chaa̱⁻.
16 Dsoo´ ba´ saˆ jay¹ mah¹ kway¹ be´
kih¹ ángele. Jay¹ mah¹ kway¹ be´ kih¹
läˆjëë̱ˆ hi̱⁻ laa̱¹ sa´ju̱⁻ kih¹ Abraham
ba´.
17 Kih¹ he⁻ja̱⁻ ba´ ja̱⁻, he⁻ gaˆla¹ bii¹
kiyh¹ gaˆlëë̱y¹ jmɨ⁻ngo¹, ja̱⁻ba´ läˆko̱o̱⁻
laa̱¹ jne´. Läˆja̱⁻ gaˆlaay¹ jaa̱⁻ jmi⁻dsa⁻
jøøh¹ hi̱⁻ jøh⁻ dsë¹, hi̱⁻ mi⁻te¹ kih¹ Dio
mah¹ läˆja̱⁻ chey¹ dso´kye⁻ kih¹ läˆjëë̱ˆ
dsa⁻.
18 Kih¹ he⁻ gaˆjëëy¹ wɨɨ´ läˆko̱o̱⁻
ma´ gaˆka̱¹ dsa⁻ dsëy¹, he⁻ja̱⁻ ba´
ja̱⁻ kyɨɨyh˜ kway¹ be´ kih¹ hi̱⁻ gwa´
hɨɨ´dsë⁻ hlɨɨh¹ kih¹.

3

Jesús ba´ laa̱¹ jøøh¹ läˆko̱h´ ga´ Moisé

1 Läˆjëë̱ˆ hnäh´ øøhn¹ hi̱⁻ na⁻jngëë¹,
läˆjëë̱ˆ hi̱⁻ na´jnää´ gyɨɨh¹ yaˆjwɨɨ¹ kih¹
Dio, jmee´ da´ hnäh´ miih⁻ hɨɨ´dsë⁻
ha⁻ läˆko̱o̱⁻ laa̱¹ Cristo Jesús. Hi̱⁻

he˝ to¯në˝ ga˖kwa˝ juu' he¯ ma¯heeh˝
jne˝ la¯ hi˖ laay'ˡ jmi¯dsa¯ jøøh' jnän`
ka¯läh˝.
2 Hii¯ he˝ ga˖mi˖teh'ˡ kih'ˡ hii¯
ga˖hñaay'ˡ, ja¯ba˝ lä˖koo¯ ga˖mi˖teˡ
Moisé lä˖ ma˝ kyey¯ në˝ kih' dsa¯ hii¯
laaˡ kyaaˡ Dio.
3 Pero lle` jmeen˝ juuh¯ kih'ˡ Jesús
lä˖koh˝ ga˝ kih' Moisé, ja¯ba˝ lä˖koo¯
laˡ kih'ˡ jaa¯ hii¯ jmee˖ koo¯ hneˡ. Kyee˝
ga˝ hii¯ ga˖jmee˝ hneˡ lä˖koh˝ ga˝ hñii˝
hneˡ.
4 Jëëh˝ ga˖lä˖jë˖ hneˡ, chaa¯ ba˝ hii¯
ga˖jmee˝. Pero Dio ba˝ hii¯ ga˖jmee˝
ga˖lä˖jë˖ go¯teˡ he¯ cha¯.
5 Lä˖ja¯ Moisé, koo¯ ga˖jmeey˝
ta˝heˡ kih'ˡ Dio ba˝. Dsoo˝ ba˝,
ga˖mi˖teyh'ˡ lä˖ ma˝ kyey¯ në˝ kih' dsa¯
kyaaˡ Dio. Ga˖jäyh˝ ha¯ lä˖ laˡ juu' he¯
lä˖cha¯ kee¯, ma¯ngëë˝ ma¯juuy˖.
6 Pero Cristo ba˝ laa' jøøh' lä˖koh˝ ga˝
Moisé, kih'ˡ he¯ laayˡ Joo˝ Dio hii¯ kye¯
në˝ kih' dsa¯ kyaay'ˡ. Hi˖ laaˡ jne˝ dsa¯
kyaaˡ Dio, cher˝mah'ˡ tøøh˝ jne˝ koo¯
hweh¯ kyaah˝ o¯jøh˖ dsë¯ jøøn˝ kih'
Dio lä˖jiih' llaa˖ jmii¯gyuu˖.

Ha¯ lä˖ teeh˖ dsa¯ dsë'ˡ kyaah˝ Dio

7 Wa˝ nuu˝ jne˝ lä˖koo¯ jäh˝ Jmii¯lle˝
Na¯jngii' kih'ˡ Dio:
Cher˝mah'ˡ na'ˡ nuuh' hnäh˝ juu' kiyh'ˡ,
8 ta˖ jmee¯ hnäh˝ hweh¯ tuh¯hoh˝
hnäh˝,
lä˖koo¯ ga˖jmee˝ dsa¯ hii¯ sa˖ ga˖hii'ˡ
ma˝ nuu' lä˖ ma˝ ga˖kayˡ dsën˖
jee˝ oo˖ hwa'ˡ kii˖.
9 Jee˝ ja¯ dsa¯ ma¯gyuh¯ kyaah'ˡ
hnäh˝ ga˖kooy˝ kyaah˝ jnä˝, ma˝
jëëy˜ he¯ ga˝ na¯ ma˝ jmeen˖
kyaayh˝.
Ma˖ke˖ ga˖jëëyˡ lä˖jë˖ he¯ juh¯gaa¯
he¯ ga˖jmeen'ˡ kiyh'ˡ toˡloo'ˡ
jii¯ñe¯.
10 Kih'ˡ he¯ja¯, ga˖lä˖lleen˝ kyaah˝ dsa¯
he˝,
mah'ˡ ga˖jwii'ˡ jnih˝:
“Huu˝dsë¯ kyah'ˡ hnäh˝ hä˝ taä˝ ta˖ jee˝
jyoh˝.
Sa˖ hnooh¯ hnäh˝ lä˖kyuuh˜ hnäh˝
hee¯ ja¯ he¯ llu'ˡ.”
11 He¯ja¯ ga˖taän`hñiin˖ ma˝ ga˖ya˖jee
' dsën˖ kyaah˝ dsa¯ he˝:
“Sa˖ heh'ˡ dsa¯ he˝ jee˝ teehn˝ dsën˖”,
ga˖jäh˝ Dio.
12 Leeh¯ hnäh˝ øøhn'ˡ, ni˖ jaa¯ hnäh˝
ta˖ wa˝ hñaa¯ hoh˝ hnäh˝ he¯ sa˖ heeh˝
hnäh˝ kih'ˡ Dio jiih˖ mah'ˡ sa˖ wa˝ lä¯øø˝
hnäh˝ kiyh'ˡ.
13 Lla¯ he¯ ja¯, kwa˝ hnäh˝ be˝ kih'ˡ
dsa¯kyaah˝ hnäh˝ koo¯ jmii˝ koo¯ jmii˝,
na'ˡ lä˖cha¯ jmii˝. Mah'ˡ sa˖ leh˖ he¯
hliih' hnäh˝ he¯ mi¯goo˖ kyah'ˡ hnäh˝.
14 Jëëh˝ ma¯laa'ˡ jne˝ koo¯ kyaah˝
Cristo cher˝mah'ˡ lä˖ ma¯kyen˝
ja¯ba˝ o¯jøh˖ dsë¯ kiyh'ˡ lä˖jiih' llaa˖
jmii¯gyuu˖, ja¯ba˝ lä˖koo¯ ga˖jmee˝ jne˝
lä˖ ma˝ to¯në˝.
15 Lä˖la¯ hnøø'ˡ jnän`, lä˖koo¯ jäh˝
juu' la¯:
Cher˝mah'ˡ na'ˡ nuuh' hnäh˝ juu' kiyh'ˡ,
ta˖ jmee¯ hnäh˝ hweh¯ tuh¯hoh˝
hnäh˝,
lä˖koo¯ ga˖jmee˝ dsa¯ hii¯ sa˖ ga˖hii'ˡ
ma˝ nuu'.
16 ¿Hii¯ na¯ hii¯ ga˖jmee˝ hweh¯
dsë'ˡ, ma¯ngëë˝ ma¯nuuy˝ juu' kih'ˡ
Dio? ¿Jaˡ he˝ dsa¯ hii¯ ga˖hwee'ˡ Moisé
hwa'ˡ Egipto?
17 ¿Hii¯ na¯ hii¯ ga˖ya˖jee' dsë'ˡ Dio
kyaah˝ toˡloo'ˡ jii¯ñe¯? ¿Jaˡ he˝ dsa¯ hii¯
ga˖jmee˝ dso˝kye¯ hii¯ ga˖saa'ˡ na¯juu˝
jee˝ la' hwa'ˡ kii˖ ja¯?
18 ¿Hii¯ ba˝ kyaah˝ na¯ he¯ ga˖baah¯
Dio hñii˝, he¯ sa˖ heyh'ˡ jee˝ teeh¯ Dio
dsë'ˡ? ¿Jaˡ he˝ dsa¯ hii¯ sa˖ ga˖jmee˝ he'
juu' kiyh'ˡ?
19 He¯ ga˖la'ˡ lä˖ja¯, jmee˖
dsa¯lä¯ngëë˝ jne˝, sa˖ ga˖la'ˡ ma˝
dsa¯taayh` jee˝ ma˝ teeyh˖ dsëyˡ, kih'ˡ
he¯ sa˖ ma˝ heey˝ juu' kih'ˡ Dio.

4

1 He¯ja¯ ta˝ko¯jiih' cha¯ jwë' jnän`
hehˡ jne˝ jee˝ teeyh¯ dsëyˡ lä˖koo¯
ga˖baayh¯ hñiiy˝, hnøø'ˡ leeh¯ hnäh˝,
le˝ ga¯ che¯ ko¯llaa˝ hnäh˝ sa˖ ga˖hehˡ
hnäh˝ jee˝ ja¯.
2 Jëëh˝, jnä` jne˝ ka¯läh˝ ma¯kway˝
ba˝ ju'hmëë˝ lä˖koo¯ juu' he¯ ga˖hyoh'ˡ
dsa¯ he˝. Pero sa˖ ga˖jmää˝ ta˝ ni˖

miih⁻ kiyh˩ lä˗ ma´ ga˗nuuy´ juu˩ ja̱⁻.
Ko̱o̱⁻ ga˗nuuy´ ba´, sa˗ ga˗lä˗he̱e̱y´.
3 Wa´ dsa´toohn´ jee´ te̱e̱h´ jne´ dsën⁻
hi̱⁻ ma⁻dsoo´ dsë˩, lä˗ko̱o̱⁻ ga˗jäyh´:
He⁻ja̱⁻ ga˗tä̱ä̱n` hñiin˗ ma´ ga˗ya˗jë̱ë̱˩
dsën˗ kya̱a̱h´ dsa⁻ he´:
“Sa˗ he̱yh˩ jee´ te̱e̱h´ dsën˗”, ga˗jäh´
Dio.
Hi˗ ma⁻la˗ ma⁻jmee´ Dio jmɨ⁻gyɯɯ˗,
ma⁻na⁻hñaa˩ ba´ ta´ kiyh˩.
4 Jëëh´ jee´ llah˩, na⁻sɨɨ⁻ juu˩ kiyh˩,
hlëëh˗ kih˩ gyii˩ jmɨɨ`:
Hi˗ ga˗te̱e̱h⁻ Dio dsë˩ ma´ ga˗la˩ ta´
kiyh˩ jee´ ga˗të´ gyii˩ jmɨɨ`.
5 Hi˗ ko̱o̱⁻ ka⁻läh´ na⁻sɨɨ⁻:
Sa˗ he̱yh˩ jee´ te̱ehn´ dsën˗.
6 He⁻ lä˗ja̱⁻, ñe´ jne´ hnøø˩ ga´
dsa⁻ta̱a̱h` ko̱⁻llä̱a̱´ jee´ ja̱⁻. Hi˗
lä˗jë̱ë̱˗ hi̱⁻ ga˗nuu´ lä˗ ma´ to⁻në´, sa˗
ga˗ta̱a̱yh`, kih˩ he⁻ sa˗ ga˗jmeey´ he˩
juu˩ kih˩ Dio.
7 Ma⁻ngëë´ cha⁻miih⁻ ji̱⁻ñe⁻, ko̱o̱⁻
ka⁻läh´ ga˗tøø˩ Dio hih˗ ko̱o̱⁻ jmɨɨ´
mah˩ jmee˩ dsa⁻ he˩ kiyh˩. Ga˗ngëë˩
David juu˩ kih˩ dsa˗, lä˗ko̱o̱⁻ ga˗jäh´
Dio:
Cher´mah˩ na˩ nuuh˩ hnäh´ juu˩ kiyh˩,
ta˗ jmee⁻ hnäh´ hweh⁻ tuh⁻hoh´
hnäh´.
8 Ni˗ sa˗ ga˗ta̱a̱h` dsa⁻ hwa˩ kih˩
lä˗ko̱o̱⁻ ma´ gya˩ Josué. Jëëh´, wa´ra⁻
jäh´ kih˩ ga˗kwa´ Josué jee´ ma´ te̱e̱h˗
dsa⁻ dsë˩, sa˗ ma´ hlëëh˩ ga´ Dio
lä˗hmëë´ kih˩ jyoh´ jmɨɨ´.
9 He⁻ja̱⁻ jne´ hi̱⁻ la̱a̱˩ jwɨɨ⁻ kih˩ Dio,
ma⁻cha⁻ ba´ jnän` jee´ te̱e̱h´ jne´ dsën⁻.
10 Jëëh´, hi̱⁻ ma⁻he˜ te̱e̱h⁻ dsë˩ kya̱a̱h´
Dio, lä˗ja̱⁻ te̱e̱yh⁻ dsëy˩ kih˩ ta´ he⁻
ma⁻jmeey´, lä˗ko̱o̱⁻ te̱e̱h⁻ Dio dsë˩
kih˩ ta´ he⁻ ga˗jmeey´.
11 Wa´ jmeen´ bii˩ dsa´toohn´ jee´ te̱e̱h´
jne´ dsën⁻, mah˩ ni˗ ja̱a̱⁻ sa˗ wa´ tä̱h⁻
lä˗ko̱o̱⁻ ga˗ta̱h´ hi̱⁻ sa˗ ga˗jmee´ he˩
juu˩ kih˩ Dio jä̱ä̱˩.
12 Jëëh´, juu˩ kih˩ Dio na´jii̱h˗ hi˗
cha⁻ be´ kih˩. He⁻ dsoo˜ ñiih´ ga´
lä˗ko̱h´ ga´ ñe ˩tuuh˩ he⁻ na⁻jnii´
lä˗to̱´ jwoo˩. Dsa⁻he´ lä˗ ga˗të´ neh˗
tuh⁻dsë⁻ jne´ jee´ hä´ jmɨ⁻lle´, jñih˜
hɯɯ´dsë⁻ he⁻ kye̱´ jne´ hi˗ jñih˜ he⁻
he̱e̱´ dsë⁻ jne´.
13 Ni˗ ko̱o̱⁻ he⁻ na⁻la˩ kih˩ Dio sa˗
le´ dsa⁻hmää` cha´nëy´. Ga˗lä˗jë˗ ba´
na´jnä´ kih˩ hi̱⁻ te̱ë̱⁻ jne´ dsa´ngëën´
kwa̱a̱t˜ jnän`.

Jesús la̱a̱˩ ja̱a̱⁻ jmi⁻dsa⁻ hi̱⁻ jø̱ø̱h˩ ga´

14 Jesús, Jo̱o̱´ Dio, la̱ay˩ jnän` ja̱a̱⁻
jmi⁻dsa⁻ hi̱⁻ jø̱ø̱h˩ ga´ hi̱⁻ gya˩ ya˗jwɨɨ˩.
He⁻ja̱⁻ jmee˗ bii˩ jnän` dsa´toohn´
ko̱o̱⁻ hweh⁻ jwë˩ he⁻ ma⁻tøøhn´.
15 Jëëh´, jmi⁻dsa⁻ jø̱ø̱h˩ hi̱⁻ cheh˩ në´
jnän` kyɯɯh˜ bih˩ jmeey˩ jø̱h⁻ dsëy˩
ma´ sa˗ cha⁻ be´ jnän`. Jëëh´, ja̱⁻ba´
lä˗ko̱o̱⁻ ka̱˜ dsë⁻ jne´, ja̱⁻ba´ lä˗ja̱⁻
ga˗ka̱˩ dsëy˩ kya̱a̱h´ na⁻ku´ na⁻ngɨɨ˩
he⁻ cha⁻ jmɨ⁻gyɯɯ˗ la⁻. Pero ni˗ lä˗ja̱⁻
sa˗ ga˗jmeey´ ni˗ ko̱o̱⁻ he⁻ hlɨɨh˩.
16 He⁻ja̱⁻ kya̱a̱h´ o⁻jø̱h˗ dsë⁻ he⁻
ma⁻cha⁻ jnän` kya̱a̱h´ jmi⁻dsa⁻ he´,
sa˗ wa´ ga̱h˩ jne´ ya´nøøn˩ kih˩ Dio hi̱⁻
llu˩ dsë˩ mah˩ lä˗ja̱⁻ lä⁻ñih´ dsëy˩ jne´,
hi˗ kway˩ be´ jnän` wa´ra⁻ ga˗të´ jee´
lla⁻kya̱a̱˩ jne´.

5

1 Lä˗jë̱ë̱˗ jmi⁻dsa⁻ ka̱a̱h´ ma´ la̱a̱˩
dsa⁻ jmɨ⁻gyɯɯ˗ ba´. Ma´ na⁻hña̱a̱y´
ga˗ka̱y˩ në´ kih˩ dsa˗ mah˩ ga˗jmeey´
ta´he˩ kih˩ Dio lla˩ dsa⁻ he´. Hi˗ ma´
he̱e̱yh⁻ lä˗jë˗ he⁻ ma´kwëëh˜ dsa⁻ Dio
hi˗ ma´ jë̱ë̱y˜ jah´ në´ na´hyoo´ kwa̱a̱t˜
kih˩ dso´kye⁻ kih˩ dsa˗.
2 Kyɯɯh˜ bih˩ jmeey˩ jø̱h⁻ dsëy˩
kya̱a̱h´ hi̱⁻ sa˗ kyɯɯh˜ hi˗ kya̱a̱h´ hi̱⁻
ga˗nää´ na⁻he̱ë̱˩, jëëh´ ñe⁻ bih˩, ja̱⁻ he⁻
ko̱o̱⁻ nëë˩ he⁻ jmee˗ jwɨɨh` kih˩ hñiiy´.
3 Kih˩ he⁻ sa˗ ma´ cha⁻ be´ kiyh˩, ma´
la˩ bii˩ jë̱ë̱y˩ jah´ kwa̱a̱t˜ kih˩ dso´kye⁻
kiyh˩ hi˗ lä˗ja̱⁻ kih˩ dso´kye⁻ kih˩ dsa˗.
4 Ni˗ ja̱a̱⁻ sa˗ ma´ le´ ma´ hñaa˩ hñii´
kih˩ ta´ llu˩ ja̱⁻. Ma˗la˗ hi̱⁻ ma´ na⁻teeh´
kya̱a̱˩ Dio ba´ hi̱⁻ ma´ jmee˗ ta´ ja̱⁻,
lä˗ko̱o̱⁻ ma´ na⁻teeh´ Aarón.
5 Lä˗ja̱⁻ ka⁻läh´ Cristo, sa˗
ga˗hña̱a̱y˩ hñiiy´ jmi⁻dsa⁻ jø̱ø̱h˩. Dio
ba´ he´ hi̱⁻ ga˗kwëëyh˩ ta´ llu˩, lä˗ ma´
ga˗jäyh´:
Hne⁻ la̱a̱h˩ gyɯɯ⁻ kya̱a̱n˗.
Na˩ ma⁻la̱a̱n˩ Tää` kya̱a̱h˩.

6 Lä˭ja̱˯ ka˯läh˝ na˯sɨɨ˯ jee˝ jyoh˝:
Hne˯ la̱a̱h˹ jmi˯dsa˯ ga˭läˮjëˮ joh˝ jmɨɨ˝ cha˯,
läˮko̱o̱˯ la̱a̱˹ Melquisedec.
7 Läˮko̱o̱˯ ma˝ gya˺ Cristo jmɨ˯gyɯɯˮ la˯, gaˮngɨɨy˝ kiyh˹ kih˹ Dio kya̱a̱h˝ be˝, läˮjɨɨh˺ gaˮtu̱u̱˯ jmɨɨ˯ mɨ ˺nëy˝, gaˮchu̱u̱y˝ kya̱a̱h˝ hɨ˯ na˝kë̱h˝ jmɨɨ˝ ma˝ lää̱y˺ kih˹ he˯ ma˝ ju̱u̱y˝. Hiˮ gaˮnuu˝ ba˝ Tää` kiyh˺, jëëh˝ gaˮhëëh˯ bih˹ le˝ kiyh˹ läˮko̱o̱˯ hyoh˯ dsë˹ Tää`.
8 Maˮkeˮ la̱a̱y˹ Jo̱o̱˝ Dio, kya̱a̱h˝ he˯ wɨɨ˝ he˯ gaˮngëëy˝ ja̱˯, gaˮläˮkyɯɯyh˜ he˯ jmeey˹ nɯɯyh˝ kih˺ Dio.
9 He˯ läˮja̱˯, gaˮla̱a̱y˹ llu̱u̱˹ ga˝, gaˮjä̱y˝ la̱a̱y˹ jɯɯ˝ hɨ˯ lää̱˜ go˯te˺ läˮjëë̱ˮ dsa˯ hɨ˯ nɯɯh˝ kiyh˺.
10 Hiˮ na˯hña̱a̱y˝ kih˺ Dio he˯ la̱a̱y˹ jmi˯dsa˯ jëë̱h˺ läˮko̱o̱˯ gaˮla̱a̱˹ Melquisedec.

Goo˯ la˹ kih˹ hɨ˯ ma˯hëë̱h˯ mah˹ bëëy˺ Dio

11 Cha˯ cha˯ga˝miih˯ he˯ hnoon˹ jwëë̱hn˯ hnäh˝ kih˹ juu˺ la˯, pero jwëë̱h` kinˮ jmeen` läˮngëëh˝ hnäh˝, jëëh˝ ta˝ hwa˝ go˯te˜ dsa˯läˮngëë˝ hnäh˝.
12 Ngoo˹ gaˮläˮhɨɨ` cha˯miih˯ jmɨɨ˝ he˯ tä̱ä̱h˝ hnäh˝ mi˯tëë̱h˺ hnäh˝. Ma˯të˝ jee˝ lëëh˝ hnäh˝ ta˯jwoh˹. Pero hnëë̱˹ ga˝ läˮtëë̱h˯ hnäh˝ kwee˯ haˮläˮ la˹ juu˺ kih˹ Dio he˯ gaˮmiˮtëë̱ ˺ jne˝ to˯në˝. Läˮ ma˯la̱a̱h˹ ba˝ hnäh˝ läˮko̱o̱˯ ja̱a̱˯ gyɯɯ˯ hɨ˯ hɨh˜ wa˝jɯhˮ, hɨ˯ saˮ ma˯lihˮ kuh˯ ma˹ he˯ kuh˯ dsa˯ ma˯ka̱a̱h˝.
13 Läˮjëë̱ˮ hɨ˯ saˮ hii˜ läˮngëë˝, saˮ liyhˮ ka̱y˹ kwa̱a̱t˜ hee˯ ja̱˯ he˯ llu˹, jëëh˝ la̱a̱y˹ läˮko̱o̱˯ ja̱a̱˯ gyɯɯ˯ hɨ˯ hɨh˜ wa˝jɯhˮ.
14 Pero juu˺ he˯ la˹ läˮko̱o̱˯ ma˹, la˹ kih˹ dsa˯ ma˯ka̱a̱h˝ ba˝ ja̱˯. La˹ kih˹ dsa˯ hɨ˯ ma˯kyɯɯh˜ ka̱˜ kwa̱a̱t˜ hee˯ na˯ he˯ llu˹ hiˮ hee˯ na˯ he˯ hlɨɨh˺. Jëëh˝, läˮja̱˯ ma˯läˮtëë̱y˜ jmeeyˮ.

6

1 He˯ja̱˯ gaˮnëë̱˹ ba˝ jne˝ taˮ cha˝në˝ läˮjɨɨh˺ tëë̱˺ jne˝ lëë̱˝ jne˝ dsa˯ hɨ˯ kyɯɯh˜. Moˮsoˮ hlëëh˝ ga˝ jne˝ he˯ ma˯mi˯tëë̱˺ jne˝ to˯në˝ kih˺ Cristo. Saˮ lëën˝ ka˯läh˝ hlëëhn˝ juu˺ he˯ gaˮnɯɯn˝ to˯në˝:
He˯ hnëë̱˹ ben˝ jwë˝ hlɨɨh˺ mah˹ dsa˯jëë̱h˜ jne˝ kih˺ Dio,
he˯ hëë̱h˝ jne˝ kih˺ Dio,
2 he˯ sa̱a̱ˮ jne˝ jmɨɨ˯,
he˯ kye˝ jne˝ goon˯ në˝ kih˺ ëë̱h˹ jne˝,
he˯ läˮjɨɨh˝ dsa˯ hɨ˯ na˯ju̱u̱˝,
hiˮ kih˹ he˯ moˮsoˮ lää̱˹ dsa˯ wa˝ra˯ gaˮtë˝ jee˝ lla˺ Dio ta˝.
3 He˯ la˯ ba˝ jmeen˝, gaˮnëë̱˹ ba˝ jne˝ taˮ cha˝në˝ cher˝mah˹ gaˮkwa˝ Dio jwë˺.
4 Pero jne˝ hɨ˯ gaˮna˝ hɯɯ˝dsë˯ kih˹, hiˮ gaˮjëë˝ jne˝ ha˯ läˮ la˹ he˯ la˝ kwaˮ Dio, hiˮ gaˮhñah˹ jne˝ Jmɨ˯lle˝ Na˯jngɨɨ ˺,
5 hiˮ gaˮjëë˝ jne˝ llu˹ ba˝ juu˺ kih˹ Dio hiˮ gaˮläˮngëë˝ jne˝ miih˯ kih˹ he˯ jɯh˯ga̱a̱˯ he˯ na˹ ga˝ jäˮ.
6 Pero cher˝mah˹ gaˮta̱h˝ jne˝, moˮsoˮ le˝ dsa˯jëë̱h˜ jne˝ ka˯läh˝. Jëëh˝ he˯ jmeeˮ jne˝ läˮja̱˯, he˯ tä̱ä̱˝ jne˝ Jo̱o̱˝ Dio dsoh˝ hma˯cru˯ ka˯läh˝ ba˝ ja̱˯, mah˹ lle˝ jne˝ o˯hihˮ kiyh˹ cha˝në˝ läˮjëë̱ˮ.
7 Läˮko̱o̱˯ la˹ kih˹ hwa˹ he˯ hɨh˜ jmɨ˯jma˹ he˯ hlaˮ ko̱˯lla˯jɨɨh˜. Cher˝mah˹ gaˮkwa˝ cha˯miih˯ mɨɨ ˺ he˯ kuh˯ dsa˯ hɨ˯ jmeeˮ ta˝ jee˝ ja̱˯, mi˯jëë̱˹ Dio cha˯ga˝miih˯ hwa˹ ja̱˯.
8 Pero hwa˹ he˯ dsa˯hyaˮ to̱o̱˝ kya̱a̱h˝ nuu˯ hlɨɨh˺, saˮ jmää˹ niˮ miih˯. Läˮ dso˝jwɨɨ˝ në˝ kih˺ hwa˹ ja̱˯. Hiˮ kya̱a̱h˝ jee˝ lla̱a̱ˮ, kooˮ go˯te˜.

O˯jëëˮ dsë˯ he˯ kyë˝ jne˝ kwaˮ be˝ jnän`

9 Ëëhn˹ hɨ˯ hnaanˮ, maˮkeˮ ma˯hëëhn` hnäh˝ läˮna˯, maˮraˮ he˯ jmee˝ jnääh˹ dsoo˝, hwëë̱ˮ hnäh˝ llu˹, läˮlle` kih˺ hɨ˯ ma˯na˯la̱a̱˝.
10 Jëëh˝, Dio jmeeˮ he˯ llu˹ jmah˹ ba˝, jɨh˝ko̱h˝ saˮ gaa˝ dsëy˹ ta˝ he˯ ma˯jmeeh˝ hnäh˝. Ma˯mi˯jnääh˺ ba˝ hnäh˝ kiyh˹, he˯ hnaahˮ hnih˝ läˮ ma˝ gaˮjmeeh˝ hnäh˝ be˝ kih˹ hɨ˯ na˯jngëë˺ kya̱a̱y˹ hiˮ läˮ ma˯jmeeh˯ ja̱˯ba˝ hnäh˝ läˮjɨɨh˺ na˹.

11 He⁻ hnøø⁻ jnääh¹ go´nääh¹ hnäh´
jmeeh¹ hnäh´ lä⁺ja⁻, lä⁺jiih¹ jee´ llaa⁺
jmɨ⁻gyɯɯ⁺ mah¹ tëë¹ hnäh´ o⁻jøh⁺ dsë⁻
he⁻ kye´ hnäh´.
12 Sa⁺ hnøø⁻ jnääh¹ jmeeh¹ hnäh´
jwëh¹ hnäh´. Wa´ lä⁻dsoo´ hoh´ hnäh´
kih¹ Dio ba´ hi⁺ wa´ kwëëh¹ hoh´ hnäh´
lä⁺koo⁻ jmee⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ hyoh¹ he⁻
ga⁺bääh⁻ Dio hñii´ kway¹.
13 Lä⁺koo⁻ ma´ ga⁺bääh⁻ Dio hñii´
mi⁻jääy¹ Abraham, ga⁺tääy⁻ hñiiy´,
jëëh´ sa⁺ chaa⁻ jñah´ hi⁻ jøøh¹ ga´
lä⁺koh´ hñiiy´ hi⁻ ma´ tääy⁺.
14 Ga⁺jäyh´: "Jwahn⁺ dsoo´,
mi⁻jään⁻ hne⁻ cha⁻miih⁻. Jmeen`
lä⁺jwëë´ jwërte sa´ju⁻ kyah¹."
15 Lä⁺ja⁻ ga⁺kwëëh¹ dsë¹ Abra-
ham ma´ jøøy˜ lä⁺jiih¹ ga⁺tëëy´ he⁻
ga⁺bääh⁻ Dio hñii´ kyaayh´.
16 Dsoo´ ba´, tää⁻ dsa⁻ kih¹ jñah´
hi⁻ jøøh¹ ga´ lä⁺koh´ hñiiy´. Lä⁺ja⁻ jä⁺
hweh⁻ juu¹ kiyh¹. Mo⁺so⁺ cha⁻ he⁻
kih¹ he⁻ ti⁻chooy⁺ juu¹.
17 He⁻ja⁻ lä⁺koo⁻ ma´ ga⁺bääh⁻ Dio
hñii´ mi⁻jääy¹ dsa⁻ kyaay¹, ga⁺tääy⁻
hñiiy´ mah¹ jä¹ koo⁻ hweh⁻ juu¹ ja⁻.
Lä⁺ja⁻ ga⁺mi⁺jnääy⁻ kih¹ hi⁻ mi⁻jääy¹
he´, he⁻ sa⁺ le´ lä⁺sɨɨ¹ ni⁺ miih⁻ juu¹
kiyh¹.
18 Cha⁻ to¹ juu¹. Ga⁺bääyh⁻ hñiiy´
hi⁺ ga⁺tääy⁻ hñiiy´. Ni⁺ miih⁻ sa⁺ le´
lä⁺sɨɨ¹ juu¹ na⁻, jëëh´ sa⁺ le´ juu¹ Dio.
Kih¹ he⁻ja⁻, kwa⁺ be´ jnän`jwërte, jne´
hi⁻ chooh⁻ koo⁻ hweh⁻ juu¹ he⁻ cha⁻
o⁻jøh⁺ dsë⁻ jnän` kyaayh´, lä⁺koo⁻
ga⁺bääh⁻ Dio hñii´.
19 He⁻ o⁻jøh⁺ dsë⁻ he⁻ kye´ jne´ la⁻,
jmee⁺ sa⁺ jeh˜ dsë⁻ jne´, lä⁺koo⁻ jmee⁺
ñe¹ hlääh` he⁻ jwä˜ dsa⁻ cha´jmɨɨ⁻ he⁻
kyaah´ hɨɨ⁻ tii´ barco. Ma⁺ra⁺ he⁻ lää´
ba´jne´, jëëh´, ta⁺ ka´luu´ sa´hmɨɨh⁻ he⁻
hii´ neh⁺ gwah⁺ ba´ cha⁻ he⁻ jøø´ jne´.
20 Jesús ga⁺he¹ to⁻në´ jee´ ja⁻ mah¹
ga⁺näy¹ jwë¹ jnän`, laay¹ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹
kih¹ ga⁺lä⁺jë⁺ joh´ jmɨɨ´ cha⁻, lä⁺koo⁻
Melquisedec.

7

Jesús laa¹ jaa⁻ jmi⁻dsa⁻ lä⁺koo⁻ Melquisedec

1 Melquisedec he´, ma´ laa¹ dsa⁻ta´
jøøh¹ kih¹ jwɨɨ⁻ Salem hi⁺ ma´ laay¹
jmi⁻dsa⁻ kyaa¹ Dio hi⁻ gya¹ gyɯɯh¹.
Hi⁻ he´ ngoo¹ ga⁺mi⁺jee⁻ Abraham hi⁻
jah¹ ma´ ga⁺lɨyh¹ ga⁺teey¹ kyaah´ jñah´
dsa⁻ta´. Jee´ ja⁻ ga⁺mi⁺jääy¹.
2 Hi⁺ lä⁺chah´ ja⁻ ga⁺ngëë¹ Abraham
gya¹ kih¹ lä⁺koo⁻ hña⁻loo´ he⁻ ga⁺lɨyh¹
jee´ hnii⁻. Jmɨɨ⁻ Melquisedec, hnøø¹
jäh⁺ "dsa⁻ta´ jøøh¹ hi⁻ lla⁺ kwee⁻ ta´".
Hi⁺ jäh´ dsa⁻ kiyh¹ ka⁻läh´ "dsa⁻ta´
jøøh¹ kyaa¹ jwɨɨ⁻ Salem", he⁻ hnøø¹
jäh⁺ "dsa⁻ta´ jøøh¹ hi⁻ jmee⁺ hii´ tii´
kih¹ dsa⁺".
3 Hi⁻ he´ sa⁺ chaa⁻ cho¹jmii⁻, ni⁺
sa⁺ chaa⁻ hi⁻ ñe⁻ ha⁻ ta⁺ ya⁺hëëy¹,
sa⁺ cha⁻ juu¹ cha⁻ he⁻ ga⁺lä⁺chaay⁺
he⁻ ga⁺juuy¹. He⁻ lä⁺ja⁻, laay¹ kwee⁻
lä⁺koo⁻ laa¹ Joo´ Dio ba´. Laay¹
jmi⁻dsa⁻ ga⁺lä⁺jë⁺ joh´ jmɨɨ´ cha⁻.
4 Jmee´ da´ hɯɯ´dsë⁻ ha⁻ koo⁻ sa⁺
jøøh¹ Melquisedec he´. Lä⁺kye⁻ Abra-
ham dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän`ga⁺kwëëyh¹
gya¹ kih¹ lä⁺koo⁻ hña⁻loo´ he⁻ ga⁺lɨyh¹
jee´ hnii⁻.
5 Lä⁺jëë⁺ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ ma´ laa¹
sa´ju⁻ kih¹ Leví, ga⁺jmeey´ lä⁺koo⁻ lle`
ley, ga⁺kooy¹ ma⁺ gya¹ kih¹ lä⁺koo⁻
hña⁻loo´ he⁻ ma´ kwa⁺ dsa⁻, ma⁺ke⁺
he´ ba´ øøyh⁻ hi⁻ laa¹ sa´ju⁻ kih¹ Abra-
ham.
6 Pero Melquisedec he´, hi⁻ sa⁺
ma´ laa¹ sa´ju⁻ kih¹ Leví, ga⁺kooy¹
kih¹ Abraham gya¹ kih¹ lä⁺koo⁻
hña⁻loo´ mah¹ ga⁺mi⁺jääy¹ Abraham
hi⁻ ga⁺jmee´ Dio hmooh´ kyaah´.
7 Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ le´ ti⁻choo⁺ ni⁺ miih⁻
juu¹ kih¹ he⁻ la⁻. Jøøh¹ ga´ hi⁻ mi⁻jøø¹,
lä⁺koh´ ga´ hi⁻ ma⁻na⁻jää⁻.
8 Ta⁺ ko⁻taa⁻, jmi⁻dsa⁻ hi⁻ ma´ laa¹
sa´ju⁻ kih¹ Leví hi⁻ ma´ koo¹ gya¹ kih¹
lä⁺koo⁻ hña⁻loo´, ga⁺juuy¹ ba´. Pero
ta⁺ jyoh´ ko⁻taa⁻, Melquisedec, hi⁻
ga⁺koo¹ gya¹ kih¹ lä⁺koo⁻ hña⁻loo´,
cha⁻ juu¹ chaa⁻ bih¹.
9 Lä⁺jëë⁺ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ ma´ laa¹
sa´ju⁻ kih¹ Leví ga⁺kooy¹ gya¹ kih¹
lä⁺koo⁻ hña⁻loo´. Ja⁻ba´ lä⁺ja⁻, le´
jähn´, lä⁺kye⁻ jmi⁻dsa⁻ he´ ga⁺kwëëyh¹
Melquisedec, gya¹ kih¹ lä⁺koo⁻

hña⁻loo´.
10 Jëëh´, lä⁺koo⁻ ma´ ga⁺mi⁺jee⁻ Melquisedec Abraham, la¹ lä⁺koo⁻ he⁻ ga⁺kwa´ Leví gya¹ kih¹ lä⁺koo⁻ hña⁻loo´, heh¹ he⁻ ga⁺kwa´ Abraham ta⁻gyuuh´ kyaay¹ ja⁻, ma⁺ke⁺ sa⁺ ga´ ma⁻chaay⁻.
11 Dsa⁻ Israel ga⁺hyoyh¹ ley ja⁻, ta⁺la⁺ kih¹ jmi⁻dsa⁻ levita hi⁻ ma´ laa¹ sa´ju⁻ kih¹ Aarón. Hi⁺ wa´ra⁻ jäh´ kih¹ ga⁺lih¹ jmi⁻dsa⁻ he´ ga⁺jmäay¹ lluu¹ hi⁻ ma´ høø⁺ ley ja⁻, sa⁺ cha⁻ ma´ jmee⁺ bii¹ ma´ ya⁻hee¹ jñah´ jmi⁻dsa⁻ lä⁺koo⁻ Melquisedec. Ma⁻lee⁺ ba´ kyaah´ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ ma´ laa¹ sa´ju⁻ kih¹ Aarón wa´ra⁻ jäh´ kih¹ ga⁺lihyh¹.
12 Pero na¹ he⁻ ga⁺lä⁺jnää´ jñah´ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laa¹ sa´ju⁻ kih¹ Aarón, he⁻ja⁻ ga⁺la¹ bii¹ ga⁺lä⁺jnä´ jyoh´ ley.
13 He⁻ jwahn⁺ ga⁺lä⁺jnää´ jñah´ jmi⁻dsa⁻, he⁻ hlëëhn´ kih¹ Jesús hi⁻ na´jnää´ kih¹ jñah´ nää¹ dsa⁻ Israel. Pero jee´ kih¹ dsa⁻ he´, sa⁺ ga´ ma⁻ya⁻hee⁻ ni⁺ jaa⁻ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ jmee⁺ ta´ jee´ la¹ na´hyoo´.
14 Jëëh´, ñe´ ba´ jne´, Jesús Dsa⁻jøøh¹ jnän` laa¹ sa´ju⁻ kih¹ Judá ba´. Hi⁺ ni⁺ miih⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻ ga⁺jäh´ Moisé kih¹ Judá, lä⁺koo⁻ ma´ ga⁺hlëëyh´ kih¹ jmi⁻dsa⁻.
15 Na⁻hñaa¹ lä⁺jee⁻ na´jnä´ he⁻ ga⁺hñaa´ jñah´ jmi⁻dsa⁻, jëëh´ laay¹ jaa⁻ jmi⁻dsa⁻ lä⁺koo⁻ Melquisedec.
16 Na⁻hñaay´ laay¹ jmi⁻dsa⁻, pero ja⁺ kih¹ he⁻ laay¹ sa´ju⁻ kih¹ Leví lä⁺koh´ ma´ jmee⁺ hih⁺ ley ja⁻. Laay¹ jmi⁻dsa⁻ ta⁺la⁺ kih¹ he⁻ cha⁻ be´ kiyh¹ taa´, jëëh´ sa⁺ juuy´ jih´koh´ jih´lih´.
17 Lä⁺la⁻ na⁻sii⁻ kiyh¹:
Hne⁻ laah¹ jmi⁻dsa⁻ ga⁺lä⁺jë⁺ joh´ jmii´ cha⁻.
Hne⁻ laah¹ jmi⁻dsa⁻ lä⁺koo⁻ Melquisedec.
18 He⁻ja⁻ ma⁻jä´ ta⁺ koo´ ley ma⁻gyuh⁻, kih¹ he⁻ sa⁺ cha⁻ be´ kih¹, hi⁺ sa⁺ jmää¹ ta´ ka⁻läh´.
19 Jëëh´, ni⁺ koo⁻ sa⁺ ga⁺jä´ llu¹ kyaah´ ley kih¹ Moisé. Lla⁻ he⁻ja⁻, ma⁻cha⁻ koo⁻ o⁻jøh⁺ dsë⁻ he⁻ llu¹ ga´, lä⁺jwë´ jee´ le´ ya´nøø¹ jne´ kih¹ Dio.
20 He⁻ llu¹ ja⁻, sa⁺ ja¹ ta⁺jmah¹. Ja¹ kyaah´ he⁻ ga⁺taa⁻ Dio hñii´ ba´.
21 Sa⁺ ga⁺taa⁻ Dio hñii´ lä⁺ ma´ ga⁺hñaa¹ jmi⁻dsa⁻ kih¹ ley ja⁻. Pero kyaah´ he⁻ ga⁺taay⁻ hñiiy´, ga⁺laa¹ Jesús jaa⁻ jmi⁻dsa⁻. Ga⁺siiyh⁺ lä⁺la⁻:
Ga⁺taa⁻ Dio hñii´, hi⁺ ni⁺ miih⁻ sa⁺ mi⁻siiy¹ huu´dsë⁻ kiyh¹:
"Hne⁻ laah¹ jaa⁻ jmi⁻dsa⁻ ga⁺lä⁺jë⁺ joh´ jmii´ cha⁻, lä⁺koo⁻ Melquisedec."
22 Lä⁺llu¹ he⁻ ga⁺hñaay¹ Jesús kyaah´ juu¹ ja⁻, he⁻ja⁻ ñe´ jne´, llu¹ ga´ hmooh´ kiyh¹ lä⁺koh´ ga´ ley ma⁻gyuh⁻ ja⁻.
23 Ga⁺lä⁺chaa⁺ jwee´ jmi⁻dsa⁻ kih¹ ley ma⁻gyuh⁻ ja⁻. Jëëh´, sa⁺ ga⁺la¹ ma´ dsa⁻nää¹ gyih¹ ta⁺ cha´në´ kyaah´ ta´ kiyh¹, kih¹ he⁻ ma´ dsa⁻juuy´.
24 Pero lä⁺ ma⁻chaa⁻ na⁻ ba´ Jesús, hi⁺ lä⁺ ma⁻laay¹ ja⁻ba´ jmi⁻dsa⁻ lä⁺jë⁺ joh´ jmii´ cha⁻. Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ ka¹ në´ kiyh¹.
25 He⁻ja⁻ le´ ba´ laay¹ go⁻te˜ lä⁺jee⁺ hi⁻ go⁻nää´ kih¹ Dio ta⁺la⁺ kiyh¹. Jëëh´ gyay¹ taa´, ngiiy⁺ kih¹ dsa⁻ kyaay¹.
26 Jaa⁻ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ he´ ba´ hi⁻ jmee⁺ bii¹ jnän`, hi⁻ na⁻jngëë¹, hi⁻ sa⁺ aa⁻ ni⁺ miih⁻, hi⁻ sa⁺ sah´, hi⁻ sa⁺ jmee⁺ he⁻ hliih¹ lä⁺ jmee⁺ dsa⁻, gyay¹ laay¹ jøøh¹ ga´ lä⁺koh´ jñah´ hi⁻ taah´ gyuuh¹ jmi⁻gyuu⁺.
27 Kiyh¹, sa⁺ cha⁻ he⁻ jmee⁺ bii¹ koo⁻ jmii´ koo⁻ jmii´, jmeey¹ lä⁺koo⁻ ga⁺jmee´ jmi⁻dsa⁻ he´. To⁻në´ ma´ jngëëyh⁺ jah´ kih¹ dso´kye⁻ kiyh¹ hñiiy´, ja⁻ga´ ma´ jngëëyh⁺ jah´ kih¹ dso´kye⁻ kih¹ dsa⁺. Pero Jesús, koo⁻ hä´ ja⁻ba´ ga⁺ngëëy¹ hñiiy´ juuy´.
28 Ley ja⁻ ga⁺hñaa¹ jmi⁻dsa⁻ kaah´ hi⁻ laa¹ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ sa⁺ cha⁻ be´ kih¹. Pero kee⁻ ga´ kih¹ ley, kyaah´ he⁻ ga⁺taa⁻ Dio hñii´ ga⁺hñaay¹ Jooy´ laa¹ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ hi⁻ ya⁺hee¹ lluu¹ go⁻te˜ ga⁺lä⁺jë⁺ joh´ jmii´ cha⁻.

8

Ga⁺jmee´ Jesús koo⁻ hmooh´ he⁻ llu¹ ga´

1 He⁻ la⁻ ba´ he⁻ kyee´ ga´ kih¹ lä⁺jë⁺ juu¹ he⁻ tøøhn´ hlëëhn´ la⁻. Ma⁻chaa⁻

ba´ jąą¯ jmi¯dsa¯ jø�h' jnän` hi¯
ga˜gya¯ jwoo' ra¯lluu¯' jee´ gya' hi¯
jøøh' gyuuh' jmɨ¯gyuu˜.
2 Na¯hñąąy´ jmeey˜ ta´he¹ jee´ chih'
gwah˜ he¯ ga˜jmee´ Dio, ją˜ gwah˜ he¯
ga˜jmee´ dsa¯ jmɨ¯gyuu˜.
3 Lä˜jëë˜ jmi¯dsa¯ kąąh´ na¯hñąąy´
ngëëy˜ cha´në´ Dio lä˜jë˜ he¯ kwëëh˜
dsa¯ Dio hi˜ jëy¯ lä˜jë˜ he¯ kwëëh˜
dsa¯ Dio. Lä˜ją¯ ka¯läh´, ga˜jmee´ bii¹
kih¹ Jesús ga˜kwëëyh¹ Dio lä˜lle` kiyh',
lä˜llu¹ he¯ ląąy¹ jmi¯dsa¯.
4 Wa´ra¯ jäh´ kih¹ gya¹ gyih¹ hwa¹ la¯,
ni˜ lä˜ją¯ sa˜ ląąy¹ jmi¯dsa¯. Jëëh´,
lä˜ ma¯tąąh´ ją¯ba´ jmi¯dsa¯ hi¯ ngëë˜
he¯ kwa˜ dsa¯ lä˜hih˜ kih¹ ley.
5 Gwah˜ jee´ jmee˜ ta´he¹ jmi¯dsa¯
he´, la¹ lä˜kǫǫ¯ gwah˜ he¯ chih¹
gyuuh' jmɨ¯gyuu˜. He¯ją¯ ba´ na¯,
ga˜hlëëh´ Dio kyąąh´ Moisé lä˜kǫǫ¯
ma´ ga˜løøy¹ jmeey¹ gwah˜ kyąąh´ loo´
jah´ ją¯, ga˜jäyh´: "Jëë` da´ kwee¯,
mah¹ jmeeh' ją¯ba´ lä˜kǫǫ¯ la¹ gwah˜
he¯ ga˜heehn˜ hne¯ gyuuh' lle´moh´
ją¯."
6 Pero llu¹ ga´ ta´ he¯ ga˜hyoh¹
Jesús, ją¯ba´ lä˜kǫǫ¯ llu¹ hmooh´ he¯
ga˜jmeey´ ją¯. Jëëh´, llu¹ cha¯ga´miih¯
he¯ ga˜bąąh¯ Dio hñii´ kwëëyh¹ jne´
kyąąh´ hmooh´ ją¯, lä˜kǫh´ ga´ hmooh´
ma¯gyuh¯.
7 Wa´ra¯ jäh´ kih¹ ga˜jmää´ to¯në´
hmooh´ ją¯, sa˜ ma´ jmee˜ bii¹ jee´
ga˜të´ tǫ¹ hmooh´.
8 Pero ga˜jëë¹ Dio he¯ ma´ cha¯
dso´kye¯ kih' dsa¯ he´, he¯ją¯ ga˜jäyh´:
Lloo˜ jmii´, ga˜jäh´ Dsa¯jøøh' jnän`,
jmeen` kǫǫ¯ hmooh´ hmëë´ kyąąh´
dsa¯ Israel,
hi˜ lä˜ją¯ ka¯läh´ kyąąh´ dsa¯ Judá.
9 Pero sa˜ la¹ lä˜kǫǫ¯ hmooh´
he¯ ga˜jmeen¹ kyąąh´ dsa¯
ma¯gyuh¯ kyąąy¹,
lä˜kǫǫ¯ ma´ ñeen´ na´hwëë` jnih´ hwa¹
Egipto.
Jëëh´, sa˜ ga˜mi˜tey¹ kyąąh´ hmooh´
he¯ ga˜jmeen¹ kyąąyh´,
he¯ją¯ ga˜jñuuhn` kiyh', ga˜jäh´ Dio.
10 He¯ją¯, lä˜la¯ ba´ la' hmooh´ he¯
jmeen` kyąąyh´,
wa´ra¯ ga˜dsëë¹ jmii´ ją¯, ga˜jäh´
Dsa¯jøøh' jnän`:
Toohn¯ lley´ lä˜jë˜ ley kin˜.
Siin` neh˜ tuh¯dsëy¹ juu' kin˜.
Ma´ją¯ lęęn´ Dio kyąąy',
hi˜ lä˜jëë˜ hi¯ he´ lęę´ dsa¯ kyąąn˜.
11 Ma´ją¯, mo˜so˜ kwa¹ dsa¯ juu' kih¹
dsa¯goo'.
Ni˜ jąą¯ mo˜so˜ siih˜ øøh¯:
"Wa´ lä˜kyuuh˜ Dsa¯jøøh' jnän`."
Jëëh´, lä˜jøh¹ lä˜mäh¹ ba´ lä˜kyuu˜ jnä´.
12 Jëëh´, kǫǫn¯ dsën˜ kih¹ ga˜lä˜jë˜ he¯
hliih' he¯ ma¯jmeey´.
Jih´kǫh´ jih´lih´, mo˜so˜ lä¯dsooh˜
dsën˜ lä˜jë˜ dso´kye¯ kiyh',
ga˜jäh´ Dio.
13 He¯ ga˜hlëëh´ Dio kih¹ hmooh´
hmëë´ ją¯, ga˜jmeey´ ma¯gyuh¯ ba´
hmooh´ to¯në´ ją¯. Hi˜ lä˜jë˜ he¯ ngoo¹
dsa¯gyuh˜, lloo˜ jmii´ ąąh' go¯te˜.

9

Gwah˜ he¯ chih¹ hwa¹ la¯ jee´ ma´ jmee˜ jmi¯dsa¯ ta´he¹ kih¹ Dio

1 Hmooh´ he¯ ma´ la' to¯në´ ją¯, ma´
jmee˜ hih˜ ha¯ lä˜ ga˜hnaah¯ dsa¯
Dio, hi˜ ha¯ lä˜ ga˜jmee´ dsa¯ kǫǫ¯
gwah˜ kyąąh´ loo´ jah´.
2 Gwah˜ ją¯, ma´ la' tǫ¹ jee`. Jee´
to¯në´ ją¯, ma´ chęę¯ Jee´ Na¯jngii'.
Jee´ ją¯ ma´ chih' candelero, kyąąh´
kǫǫ¯ mes˜ jee´ ma´ hla¯ he´ñiih¯ he¯
na¯jøø¯. Hi˜ ma´ hii´ kǫǫ¯ sa´hmiih¯
ho´haah´.
3 Ta˜ ka´luu´ llah¹ jee´ ma´ hii´ jee´
ga˜të´ tǫ¹ sa´hmiih¯ chęę¯ Jee´ Na¯jngii
' Go¯te˜.
4 Jee´ją¯ ma´ chih' kǫǫ¯ na´hyoo´ he¯
ma´ la' kyąąh´ ku´nøø¯ jee´ ma´ koo¯
wa´chu¯. Hi˜ ma´ chih' kǫǫ¯ goo´ he¯
na¯løø¯ kyąąh´ ku´nøø¯. Goo´ ją¯ ma´
chęę¯ goo´ kih¹ hmooh´. Neh˜ goo´ ją¯
ma´ hä´ kǫǫ¯ mɨ'hya¯ jee´ ma´ tääh´
miih¯ maná. Hi˜ ma´ hä´ si´hma¯ kih¹
Aarón he¯ ga˜hyo' sa´jih´ kǫǫ¯ hä´, hi˜
ma´ tääh´ jwɨ´ kuu´ jma´ jee´ na¯sii¯
hmooh´ ka¯läh´.
5 Në´ kih' wa´goo´ ją¯, ma´ na¯ląą¯
uu ' querubine hi¯ ma´ tąąh´ høø˜
jee´ na¯jngii ' go¯te˜. Ma´ na¯niih˜
sa´kyooy´ ma´ dsa¯jlë¹ hoo´ wa´goo´

ja̱⁻. Pero na˺ ga⁻jɨh⁻ sa̱˽ le˝ kwan`
cha⁻ga´miih⁻ juu˺ kih˺ lä˽jë˽ he⁻ ja̱⁻.
6 Ma⁻la˽ ba´ ma´ chih˺ lä˽jë˽ he⁻ ja̱⁻,
ma´ dsa⁻ta̱a̱h` jmi⁻dsa⁻ ko̱⁻lla⁻jiih˜
to⁻në´ llah˺ kih˺ gwah˽ ja̱⁻, mah˺ ma´
jmeey˽ ta´he˺ kih˺ Dio.
7 Pero jee´ ga˽të˝ to̱˺ llah˺ ja̱⁻, ma˽la˽
jmi⁻dsa⁻ jöö̱h˺ ba´ ma´ dsa⁻he˝ jee´ ja̱⁻,
ko̱o̱⁻ hä´ ba´ lä˽ko̱o̱⁻ ji̱⁻ñe⁻. Hi˽ sa˽
ma´ dsa⁻hey˝ ta˽jmah˺. Ma´ jmee˽ bii˺
kiyh˺ ma´ dsa⁻hey˝ kya̱a̱h´ jma⁻ kih˺
jah˝ mah˺ dsa⁻che` dso´kye⁻ kiyh˺, hi˽
lä˽ja̱⁻ ka⁻läh˝ kih˺ dsa⁻ kya̱a̱y˺ hi̱⁻ sa˽
liih˽ ma´ dsa⁻hlä̱ä̱h˽ kya̱a̱h´ dso´kye⁻.
8 Kih˺ he⁻ ma´ dsa⁻he˝ jmi⁻dsa⁻
ko̱o̱⁻ hä´ ba´ lä˽ko̱o̱⁻ ji̱⁻ñe⁻ Jee´
Na⁻jngɨɨ ˺ Go⁻te˜, he⁻ja̱⁻ Jmɨ⁻lle˝
Na⁻jngɨɨ˺ ga˽jmee˝ lä˽ngëën˝ he⁻ sa˽
ma´ cha⁻ jwë˺ jnän` ma´ dsa´toohn´ jee´
ja̱⁻, ta´ko̱⁻jiih˺ chih˺ llah˺ to⁻në´ ja̱⁻.
9 Lä˽jë˽ he⁻ ma´ jmeey˽ neh˽ gwah˽
ja̱⁻, jmää˺ jnän` hi̱⁻ tä̱ä̱h´ na˺. He⁻
ja̱⁻ jmee˽ dsa⁻lä⁻ngëë˝ jne´ he⁻ ma´
kwëëh˜ dsa⁻ he˝ Dio kya̱a̱h´ he⁻ ma´
jë̱y⁻ në´ na´hyoo˝, sa˽ le˝ ma´ gyiyh˺
tuh⁻dsë˺ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ kwa˽ he⁻ ja̱⁻.
10 Jëëh˝, lä˽jë˽ juu˺ ja̱⁻, ko̱o̱⁻ hlëëh˽
kih˺ he⁻ kih⁻hi̱h⁻ jne´, hi˽ ha⁻ lä˽ gyih˽
jne´ he⁻ kooh⁻ jmee⁻ jne´. He⁻ ko̱o̱⁻
jmee˽ hih˽ kih˺ jmɨ⁻ngo˺ jnän` ba´ ja̱⁻,
ta´ko̱⁻jiih˺ sa˽ ga´ ma⁻lloo˺ jmɨɨ´ mi⁻sɨɨ˺
Dio lä˽jë˽.

Ga˽jmee´ Cristo ko̱o̱⁻ hmooh´ hmëë˝ kya̱a̱h´ jma⁻ kiyh˺

11 Pero na˺ he⁻ ma⁻ja˜ Cristo, la̱a̱y˺
jmi⁻dsa⁻ jöö̱h˺ jnän` hi̱⁻ kwa˽ lä˽jë˽
he⁻ llu˺ he⁻ na˺ ga´ jä˽. Hi˽ ga˽llooy˺
neh˽ gwah˽ he⁻ jɨɨh⁻ ga´ he⁻ llu˺
go⁻te˜. Sa˽ la˺ gwah˽ kih˺ jmɨ⁻gyɨɨ˽
la⁻ ni˽ ja̱˽ he˝ dsa⁻ hi̱⁻ ga˽jmee˝ gwah˽
ja̱⁻.
12 Hi˽ lä˽ ma´ ga˽llooy˺ jee´ ja̱⁻, sa˽
ma´ kye̱y⁻ jma⁻ kih˺ chivo dso˺, ni˽
kih˺ kya´ mäh˺. Ma´ kye̱y⁻ jma⁻ kih˺
hñiiy˝ ba´ hi˽ ko̱o̱⁻ hä´ ja̱⁻ba´ ga˽hey˺
Jee´ Na⁻jngɨɨ˺ Go⁻te˜. Lä˽ja̱⁻ ga˽lɨyh˺
ga˽läay˺ jne´ lä˽jë˽ joh˝ jmɨɨ´ cha⁻.
13 Lä˽hih˽ kih˺ hmooh´ to⁻në´ ja̱⁻,
kya̱a̱h´ jma⁻ kih˺ kya´ dso˺ hi˽ kya̱a̱h´
jma⁻ kih˺ chivo dso˺ hi˽ kya̱a̱h´ tɨ´jwa⁻
kih˺ kya´ më˝ mäh˺ ma´ huuy˜ në´ kih˺
dsa˽. Lä˽jë˽ he⁻ ja̱⁻, ko̱o̱⁻ ma´ dsa⁻jñii˝
jmɨ⁻ngo˺ kih˺ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ dsa⁻hlä̱ä̱h˽
cha´në´ ley ja̱⁻.
14 Ha⁻ ga´ sa˽ kye̱e̱˝ jma⁻ kih˺ Cristo.
Ga˽ngëëy˺ hñiiy˝ ga˽jɨɨy˺ kya̱a̱h´ be˝
kih˺ Jmɨ⁻lle˝ he⁻ cha⁻ tä̱ä̱˝. Cristo hi̱⁻
sa˽ ä̱ä̱⁻ ni˽ miih⁻, ga˽kwa̱a̱y˺ hñiiy˝
kih˺ Dio mah˺ jñii˝ neh˽ tuh⁻dsë⁻ jne´
kih˺ he⁻ hlɨɨh˺ he⁻ jngɨɨh˽ jnän`. Lä˽ja̱⁻
ma⁻na´llɨɨ` jne´ mah˺ jmeen´ ta´he˺
kih˺ Dio jiih˽.
15 Kih˺ he⁻ja̱⁻, Cristo he˝ hi̱⁻
ga˽jmee˝ ko̱o̱⁻ hmooh´ hmëë˝.
Ga˽jɨɨy˺ mah˺ ga˽chey˺ lä˽jë˽ he⁻ ma´
hlä̱ä̱h⁻ jne´ cha´në´ hmooh´ to⁻në´
ja̱⁻. Heh˺ lä˽ja̱⁻, lä˽jë̱ë̱˽ hi̱⁻ na⁻teeh´,
hyoyh˽ he̱e̱y˽ he⁻ ga˽bä̱ä̱h⁻ Dio hñii˝
kwa˺ he⁻ sa˽ he̱e̱˝ jih´ko̱h˝.
16 Cher´mah˺ ga˽jmee˝ dsa⁻ ko̱o̱⁻
hmooh´ he⁻ jäh˝, hi̱⁻ na⁻ të̱ë̱˺ he⁻ cha⁻
kiyh˺, sa˽ jmää˺ hmooh´ ja̱⁻, ta´ko̱⁻jiih˺
sa˽ ma⁻jɨɨ˽ hi̱⁻ ga˽jmee˝ hmooh´ ja̱⁻.
17 Ma⁻ngëë˝ ma⁻jɨɨ˽ dsa⁻ hi̱⁻
ga˽jmee˝ hmooh´ ja̱⁻, ja̱⁻ga´ löö˺ jmee˺
ta´ hmooh´ ja̱⁻. Sa˽ jmää˺ ta´, ta´ko̱⁻jiih˺
cha̱a̱y⁻.
18 Ja̱⁻ba´ lä˽ja̱⁻ ga˽la˺ kih˺ hmooh´
to⁻në´ ja̱⁻, ga˽löö˺ jmee˽ ta´ kya̱a̱h´ he⁻
ga˽tɨɨ⁻ jma⁻.
19 Jëëh˝, ma⁻ngëë˝ ma⁻jmeeh˺
Moisé juu˺ kih˺ dsa⁻ he˝ lä˽hii˝ në´
lä˽ko̱o̱⁻ na⁻sɨɨ⁻ ley, ja̱⁻ga´ ga˽ka̱y˺
jma⁻ kih˺ kya´ mäh˺, jma⁻ kih˺ chivo
dso˺, mah˺ ga˽ka̱a̱yh⁻ kya̱a̱h´ jmɨɨ⁻.
Ga˽ka̱y˺ miih⁻ jñu⁻ kih˺ borrego he⁻
ma⁻na⁻he̱e̱⁻ he̱e̱⁻ gyɨɨ˝ kya̱a̱h´ sa´goh˺
hisopo. Ga˽mi˽gyɨyh˝ he⁻ ja̱⁻ mah˺
ga˽huuy˺ në´ jee´ na⁻sɨɨ⁻ juu˺ ja̱⁻, hi˽
lä˽kye̱⁻ në´ kih˺ dsa˽.
20 Ga˽jäyh˝: “Kya̱a̱h´ jma⁻ la⁻ löö˺
jmee˺ ta´ lä˽ko̱o̱⁻ hmooh´ he⁻ ga˽jmee˝
Dio kya̱a̱h´ hnäh˝.”
21 Hi˽ ja̱˽ ma˽la˽ jee´ ja̱⁻. Lä˽kye̱⁻
kih˺ gwah˽ ga˽jñeey˺ jma⁻ ja̱⁻, hi˽
lä˽kye̱⁻ kih˺ kyah´wii˝ he⁻ ma´ jmä̱ä̱h⁻
jmi⁻dsa⁻ ta´ jee´ ja̱⁻.
22 Lä˽ko̱h˝ he⁻ ma´ dsa⁻jñii˝ lä˽jë˽
ba´ kya̱a̱h´ jma⁻, lä˽ko̱o̱⁻ lle` ley ja̱⁻.

Wa´ra⁻ jäh´ kih¹ sa⁺ ga⁺tuu⁻ jma⁻, sa⁺ ma´ dsa⁻che` dso´kye⁻ kih¹ dsa⁺.

Kyaah´ jma⁻ kih¹ Cristo dsa⁻che` dso´kye⁻ jnän`

23 Ga⁺la¹ bii¹ he⁻ ga⁺jngii´ gwah⁺ kih¹ dsa⁻ he⁻ la¹ lä⁺koo⁻ gwah⁺ he⁻ ga⁺jëë¹ Moisé gyuuh¹ jmi⁻gyuu⁺. Pero hnøø¹ kwëëh¹ dsa⁻ Dio he⁻ llu¹ ga´, mah¹ jñii´ gwah⁺ he⁻ chih¹ gyuuh¹ jmi⁻gyuu⁺.

24 He⁻ja⁻ sa⁺ ga⁺he¹ Cristo gwah⁺ he⁻ ga⁺jmee´ dsa⁻, he⁻ la¹ lä⁺koo⁻ he⁻ chih¹ gyuuh¹. Ga⁺hey¹ ma⁺ra⁺ gwah⁺ he⁻ chih¹ gyuuh¹ jmi⁻gyuu⁺ ba´, mah¹ nooy⁺ në´ jnän` cha´në´ Dio.

25 Pero sa⁺ ñeey´ ko⁻lla⁻jiih˜ na´kay⁻ jma⁻ kiyh¹, lä⁺koo⁻ ma´ jmee⁺ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ he´, ma´ dsooy˜ lä⁺jë⁺ ji⁻ñe⁻, ma´ dsa⁻kay⁺ jma⁻ kih¹ jñah´ jee´ ma´ jäh´ dsa⁻ kih¹ Jee´ Na⁻jngii¹ Go⁻te˜.

26 Joh´ jiih˜ sa⁺ ma´ jmee⁺ bii¹ ma´ jëë¹ Cristo wii´ lä⁺jiih¹ ma´ ga⁺nøø¹ jmi⁻gyuu⁺ wa´ra⁻ jäh´ kih¹ lä⁺ja⁻ la¹. Pero na¹ jee´ ngoo¹ ga⁺dsaa¹ jmii´ he⁻ tøøh´ jne´ la⁻, ga⁺ngëëy¹ hñiiy´ ga⁺juuy¹ koo⁻ hä´ ja⁻ba´ mah¹ mi⁻llaay⁺ go⁻te˜ lä⁺jë⁺ dso´kye⁻.

27 Lä⁺koo⁻ lle` kih¹ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, koo⁻ hä´ ba´ dsa⁻juuy´. Ma⁻ngëë´ he⁻ ja⁻, ja⁻ga´ lla¹ Dio ta´ kiyh¹.

28 Ja⁻ba´ lä⁺ja⁻ la¹ kih¹ Cristo. Koo⁻ hä´ ja⁻ba´ ga⁺kwaa¹ Dio ga⁺juuy¹ mah¹ ga⁺chey¹ lä⁺jë⁺ dso´kye⁻ kih¹ jwëë´. Ja⁻ga´ lä⁺jnääy´ ka⁻läh´ jee´ të⁻ to¹ jiih˜, pero ja⁺ kih¹ dso´kye⁻ ja⁻ jäyh´. Jäyh´ lääy¹ lä⁺jëë⁺ hi⁻ tääh´ jääy˜ ya⁻teey⁻.

10

1 Jëëh´ ley kih¹ Moisé koo⁻ ga⁺mi⁺jnää⁻ miih⁻ kih¹ he⁻ llu¹ he⁻ ja⁻ga´ja¹. Sa⁺ ma´la¹ koo⁻ heh⁺ lä⁺koo⁻ la¹ he⁻ cha⁻ gyuuh¹. Kih¹ he⁻ja⁻, jih´koh´ sa⁺ ga⁺jmää´ ma´ hwëë⁺ dsa⁻ he´ lluu¹ kyaah´ he⁻ ma´ jëëy˜ jah´, he⁻ ma´ jmeey⁺ lä⁺jë⁺ ji⁻ñe⁻ he⁻ ma´ hnaayh⁻ Dio.

2 Wa´ra⁻ jäh´ kih¹ ga⁺hwëëy⁻ lluu¹, ga⁺tuy¹ kih¹, he⁻ ma´ kwëëyh˜ Dio. Jëëh´, wa´ra⁻ jäh´ kih¹ ga⁺jmää´ he⁻ ja⁻ ga⁺jäy´ na⁻jngëëy¹, mo⁺so⁺ ma´ jmee¹ gyih¹ huu´dsë⁻ he⁻ cha⁻ dso´kye⁻ kiyh¹.

3 Pero he⁻ jëë˜ dsa⁻ jah´ lä⁺jë⁺ ji⁻ñe⁻, koo⁻ jmee⁺ mi⁻dsooh˜ dsëy¹ he⁻ cha⁻ dso´kye⁻ kiyh¹ ba´ ja⁻.

4 Jëëh´, jma⁻ kih¹ kya´ dso¹, hi⁺ jma⁻ kih¹ chivo dso¹, sa⁺ jmää¹ mah¹ che¹ dso´kye⁻ kih¹ dsa⁺.

5 He⁻ja⁻ ma´ja¹ Cristo jmi⁻gyuu⁺ la⁻, ga⁺jäyh´ siiyh⁺ Dio:

Sa⁺ ga⁺tih¹ hoh´ he⁻ kaa⁻ jah´ ni⁺ he⁻ ga´ jyoh´ he⁻ kwëëh˜ dsa⁻ hne⁻.

Ga⁺jmeeh´ ga⁺laan¹ jmi⁻ngo¹ ba´.

6 Sa⁺ ga⁺tih¹ hoh´ he⁻ kaa⁻ jah´ ni⁺ he⁻ ga´ jyoh´ he⁻ kwëëh˜ dsa⁻ hne⁻ kwaat˜ kih¹ dso´kye⁻.

7 He⁻ja⁻ ga⁺jwahn¹: “Hii⁻ jnä´ la⁻, ma⁻jan˜ mah¹ jmeen` lä⁺ hnooh⁻ hñaah¹, hne⁻ Dio kyaan⁺.

Jmee` ba´ jnä´ lä⁺koo⁻ ma⁻na⁻sii⁻ kin⁺.”

8 To⁻në´ jee´ na⁻sii⁻ kih¹ juu¹ la⁻, jäh´ lä⁺la⁻: “He⁻ kaa⁻ jah´, hi⁺ he⁻ ga´ jyoh´ he⁻ kwëëh˜ dsa⁻ hne⁻ kwaat˜ kih¹ dso´kye⁻, sa⁺ ga⁺hiih´ ma´ heeh´ ni⁺ sa⁺ ga⁺tih¹ hoh´.” Ma´ kwa⁺ dsa⁻ he⁻ ja⁻, lä⁺hih⁺ kih¹ ley ba´ ja⁻.

9 Ja⁻ga´ ga⁺jäyh´: “Hii⁻ jnä´ la⁻ Dio kyaan⁺, ma⁻jan˜ mah¹ jmeen` lä⁺ hnooh⁻ hñaah¹.” Juu¹ ja⁻, jmee⁺ ta⁺ koo´ ley ma⁻gyuh⁻ he⁻ la¹ to⁻në´, mah¹ jä¹ jee´ ga⁺të´ to¹ hmooh´.

10 Ga⁺heeh⁻ Jesús ga⁺jmeey´ lä⁺ hyoh⁻ dsë¹ Dio, he⁻ja⁻ ba´ ja⁻, ga⁺laa¹ jne´ na⁻jngëë¹, lä⁺llu¹ he⁻ ga⁺ngëëy¹ hñiiy´ ga⁺juuy¹ kyaah´ koo⁻ hä´ ja⁻ba´.

11 Lä⁺ja⁻, lä⁺jë⁺ jmii´ ba´ ma´ cheh¹ jmi⁻dsa⁻ he´ jmeey⁺ ta´he¹. Ko⁻lla⁻jiih˜ ba´ jëëy˜ jah´ në´ na´hyoo´. Koo⁻ ba´he⁻ ja⁻ jmah¹, la¹ ta´kiyh¹, he⁻ sa⁺ jmää¹ jih´koh´ che¹ dso´kye⁻ kih¹ dsa⁺.

12 Pero Cristo ga⁺kwaay¹ hñiiy´ ga⁺juuy¹ kih¹ dso´kye⁻ jnän` koo⁻ hä´ ja⁻ba´, ja⁻ga´ ga⁺gyay⁻ jwoo¹ ra⁻lluu¹ kih¹ Dio.

13 Jee´ ja̱⁻ jøøy˜ läˆjii̱h' llaa̱' Dio taˆ
hwa' hɯɯ´ tɨɨy´ läˆjëë̱ˆ hi̱⁻ na⁻høøh´
kiyh'.
14 Jëëh´ kyaa̱h´ koo̱⁻ hä´ ba´
gaˆkwaa̱y' hñiiy´ gaˆjuu̱y', läˆja̱⁻
gaˆjmää̱y' lluu̱' läˆjëˆ joh´ jmɨɨ´ cha⁻,
läˆjëë̱ˆ hi̱⁻ na⁻jngëë' kyaa̱y'.
15 Jmɨ⁻lle´ Na⁻jngɨɨ' jmeeyˆ ju'dsooˇ
kih' juu' ja̱⁻. Jëëh´, ma⁻ngëë´ ma⁻jäyh´
läˆla⁻:
16 Läˆla⁻ ba´ la' hmooh´ he⁻ jmeen`
kyaa̱yh´, wa´ra⁻ gaˆdsëë̱' jmɨɨ´
ja̱⁻, gaˆjäh´ Dsa⁻jøøh' jnän`.
Toohn⁻ lley´ läˆjëˆ ley kinˆ.
Sɨɨn` nehˆ tuh⁻dsëy' ka⁻läh´.
17 Ja̱⁻ga´ gaˆjäyh´ ka⁻läh´:
Ji̱h´ko̱h´ ji̱h´lɨh´, moˆsoˆ läˆdsooh˜
dsënˆ läˆjëˆ dso´kye⁻ kiyh'.
18 He⁻ ma⁻na⁻che´ dso´kye⁻ jnän`,
moˆsoˆ jmeeˆ bii' he⁻ ga´ kwëëhn´ Dio
kwaa̱t˜ kih' dso´kye⁻.

Jmeeˆ bii' hnäähn´ Dio

19 Läˆja̱⁻ hnäh´ øøhn', taˆlaˆ kih'
he⁻ gaˆtuu̱⁻ jma⁻ kih' Jesucristo,
ma⁻na⁻na´ jwë' jnän` dsa´toohn´ Jee´
Na⁻jngɨɨ' Go⁻te˜.
20 Wa´ dsa´toohn´ jwë´ hmëë´ he⁻
jmeeˆ chaa̱⁻ jne´, he⁻ gaˆnäy' jnän` läˆ
ma´ gaˆhey' taˆ ka´luu´ hmɨɨh⁻ he⁻ ma´
hii´ jee´ gaˆtë´ to̱' llah'. Hmɨɨh⁻ ja̱⁻ la'
kwaa̱t˜ jmɨ⁻ngo' kiyh'.
21 Chaa̱⁻ jaa̱⁻ jmi⁻dsa⁻ jøøh' hi̱⁻
cheh' në´ jnän`, jne´ hi̱⁻ laa̱' kyaa̱' Dio.
22 He⁻ja̱⁻ läˆkaa̱⁻ tuh⁻dsë⁻ jne´ wa´
hnäähn´ Dio. Jëëh´, ma⁻ñe´ ba´ jne´ he⁻
ma⁻hee̱h´ jne´ kih' Dio. Ma⁻na⁻jngɨɨ
' nehˆ tuh⁻dsë⁻ jne´ he⁻ja̱⁻ moˆsoˆ
cha⁻ ga´ he⁻ moˆ hnɨɨ˜ jnän`, hiˆ
ma⁻na⁻jngɨɨ ' jmɨ⁻ngo' jnän` kyaa̱h´
jmɨɨ⁻ jëë̱⁻.
23 Wa´ choo̱h´ jne´ koo̱⁻ hweh⁻ he⁻
o⁻jøhˆ dsë⁻ he⁻ kye̱´ jne´. Niˆ miih⁻ saˆ
wa´ jeh' dsë⁻ jne´, jëëh´, mi⁻te' ba´ Dio
läˆkoo̱⁻ gaˆbä̱ä̱yh⁻ hñiiy´.
24 Wa´ hnøøhn´ ha⁻ läˆ jmeen´
mah' jäˆ dsë' øøh' jne´ läˆhnääy'
cha⁻ga´miih⁻ dsa⁻kyaa̱yh´ hiˆ läˆja̱⁻
jmeey' cha⁻ga´miih⁻ he⁻ llu'.
25 Saˆ wa´ tɯn´ he⁻ dsa´ñeeˆ jne´,
läˆkoo̱⁻ tëë̱ ' ko̱⁻llaa̱´. Wa´ hlëë̱hn´
dsa⁻kyaa̱hn´. Hiˆ cha⁻ga´miih⁻ wa´
kwan´ be´ kih' øø̱h' jne´, na' he⁻ jëë´
jne´ ma⁻ngoo' yaˆjä̱hˆ jmɨɨ´.
26 Jëëh´, cher´mah' gaˆjmee´ ga´ jne´
dso´kye⁻ he⁻ ñe´ jne´ saˆ soo̱h˜ jmeen⁻
hiˆ ma⁻ngëë´ ba´ ma⁻kyuu̱h˜ jne´
ju'dsoo´, hee⁻ ga´ ja̱⁻ moˆ kwëëh´ jne´
Dio kwaa̱t˜ kih' dso´kye⁻.
27 Kih' hi̱⁻ he´, jä̱ˆ ga´ koo̱⁻ he⁻
jmeeˆ goo⁻ jwërte jnän`, he⁻ lla' Dio ta´
kyaa̱h´ je⁻ he⁻ jëë̱y' go⁻te˜ läˆjëë̱ˆ hi̱⁻
na⁻høøh´ kiyh'.
28 Kih' hi̱⁻ saˆ gaˆtooh⁻ ta´ ley kih'
Moisé, cher´mah' ma´ chaa̱⁻ uu̱' uu̱⁻
hi̱⁻ ma´ hnɨɨ˜ kih' hi̱⁻ he´, saˆ gaˆläˆñih´
dsëy' gaˆjngëëyh'.
29 Ha⁻ koh´ wɨɨ´ saˆ hnøø' kih' dsa⁻
hi̱⁻ mi⁻kwa̱h' Joo̱´ Dio hiˆ kih' hi̱⁻ saˆ
tooh⁻ ta´ jma⁻ kiyh' he⁻ kyaa̱h´ gaˆla'
hmooh´ he⁻ gaˆjmä̱ä̱y' jne´ na⁻jngëë'.
Hiˆ läˆja̱⁻ hnøø' kih' hi̱⁻ saˆ tooh⁻ ta´
kih' Jmɨ⁻lle´ hi̱⁻ hnää' jne´.
30 Jëëh´, kyuu̱ˆ ba´ jne´ hi̱⁻ gaˆjäh´
läˆla⁻: “Jnä´ ba´ tee̱hn´ jwɨɨ˜, jnä´ ba´
mi´hmaahn` kiyh'.” Koo̱⁻ ka⁻läh´
na⁻sɨɨ⁻: “Dsa⁻jøøh' jnän` ngɨɨyh'
kwaa̱t˜ kih' dsa⁻ kyaa̱y'.”
31 He⁻ ba´ che⁻ goo⁻ la' jnän` wa´ra⁻
gaˆjaa̱´ jne´ kih' Dio jii̱hˆ.
32 Mi⁻dsooh⁻ da´ hoh´ hnäh´ ha⁻ läˆ
gaˆla' jää̱', läˆkoo̱⁻ ma´ gaˆna´ hɯɯ´dsë⁻
kyah' hnäh´. Gaˆläˆbe´ ba´ hoh´ hnäh´
maˆkeˆ cha⁻miih⁻ ngëë' he⁻ wɨɨ´ ja'
në´ kyah' hnäh´.
33 Gaˆta´ gaˆhaa̱h⁻ dsa⁻ hnäh´ hiˆ
gaˆjmeeyhˆ hnäh´ toˆloˆ në´ dsa⁻.
Hiˆ ja̱ˆ maˆlaˆ he⁻ ja̱⁻. Gaˆjmeeh´
hnäh´ ko̱⁻jøh´ kyaa̱h´ hi̱⁻ ma´ jëë˜ wɨɨ´
ka⁻läh´.
34 Gaˆläˆñih´ hoh´ hnäh´ kih' hi̱⁻ ma´
tä̱ä̱h´ nehˆñe'. Hiˆ gaˆläˆchaa̱hˆ hnäh´
llu' läˆ ma´ gaˆjñuuh' dsa⁻, he⁻ ma´
cha⁻ kyah' hnäh´. Jëëh´, ma⁻ñeh´
ba´ hnäh´, cha⁻ kyah' hnäh´ gyɯɯh'
jmɨ⁻gyɯɯˆ he⁻ llu' ga´ he⁻ saˆ hee̱´
ji̱h´ko̱h´.
35 Taˆ wa´ gaa´ hoh´ hnäh´ kih'
o⁻jøhˆ dsë⁻ he⁻ ma⁻cha⁻ kyah' hnäh´.
Jëëh´, kyaa̱h´ he⁻ ja̱⁻, hñahˆ hnäh´
cha⁻miih⁻ jñeeh' hnäh´.

36 Hnøø¹ kwëëh˜ hoh´ hnäh´ jmeeh¹
hnäh´ lä˭ hyoh¯ dsë¹ Dio, mah¹ hñah˭
hnäh´ he¯ ga˭bääyh¯ hñiiy´.
37 Lä˭kọọ¯ jäh´ jee´ na¯sɨɨ¯ juu¹ kih¹
Dio:
Miih¯ ga´ jmee˭.
Hị¯ nøø´ juu¹ jäh´, ma˭ra˭ he¯ jäh´ bih¹,
mo˭so˭ lä˭hẹẹy´.
38 Pero dsa¯ hị¯ llụụ¹, kyạạh´ he¯
ma¯dsoo´ dsëy¹, jmee˭ chạạy¯.
Hi˭ cher´mah¹ ga˭jẹẹyh˜ ta˭ ka´luuy´,
sa˭ chạạn¯ llu¹ kyạạyh´, ga˭jäh´
Dio.
39 Pero jne´, sa˭ lạạ¹ jne´ lä˭kọọ¯ hị¯
dsa¯jẹẹh˜ ta˭ ka´luu´ hị¯ dsa¯hẹẹ¹
go¯te˜. Jëëh´, ma¯dsoo´ ba´ dsë¯ jne´
kih¹ Jesús, he¯jạ¯ lää´ ba´ jne´.

11

Hee¯ jạ¯ he¯ jmee¯ jne´ dsoo´ dsë¯ jne´

1 He¯ ma¯dsoo´ dsë¯ jne´ hnøø¹ jäh˭:
sa˭ na¯hẹẹ¯, ñe´ ba´ jne´ he¯ tẹẹ¹ jne´
he¯ jøøn´ hñah˭ jne´ kih¹ Dio. Hi˭ hnøø¹
jäh˭ ka¯läh´: jmee¯ ba´ jne´ dsoo´, cha¯
ba´ he¯ jạ¯ ma˭ke˭ sa˭ tẹẹ¹ jne´ jëën´.
2 Dsa¯ ma´ chạạ¯ llo´joo¹, kyạạh´ he¯
ga˭läˬdsoo´ dsëy¹, ga˭hlëëh´ dsa¯ llu¹
kiyh¹.
3 Heh¹ he¯ ma¯dsoo´ dsë¯ jne´,
he¯jạ¯ ba´ ga˭läˬngëë´ jne´, ga˭la¹ läˬjë˭
he¯ cha¯ gyụụh¹ hwa¹ kyạạh´ kọọ¯
ga˭hlëëh´ Dio. He¯ läˬjạ¯, ga˭jmee´
Dio läˬjë˭ he¯ jnä´, jạ¯ba´ kyạạh´ he¯
sa˭ tẹẹ¹ jne´ jëën´.
4 Kih¹ he¯ ga˭läˬdsoo´ dsë¹ Abel,
ga˭kwëëyh¹ Dio he¯ llu¹ cha¯ga´miih¯
läˬkọh´ ga´ he¯ ga˭kwa´ Caín. Kih¹
he¯jạ¯, ga˭hɨɨ´ juu¹ kiyh¹, ya˭hẹẹy¹
llụụ¹. Ga˭hẹẹh¯ ba´ Dio he¯ ga˭kway´.
Hi˭ ma˭ke˭ ma¯na¯jụụ´ Abel, läˬ
ma¯ngoo¹ jạ¯ba´ cha¯ juu¹ kiyh¹ läˬllu¹
he¯ ma¯dsoo´ dsëy¹.
5 Kih¹ he¯ ga˭läˬdsoo´ dsë¹ Enoc,
ga˭tëë¯ Dio läˬ ma¯jịịyh˭ jạ¯ mah¹
sa˭ ma´ jụụy´. Ma´ ga˭hnaah¯ dsih´,
mo˭so˭ ga˭jnääyh˭. Jëëh´, ga˭tëë¯ ba´
Dio läˬ ma¯jịịyh˭ jạ¯. Hi˭ jää¹ sa˭
ga´ ma¯ngaayh˜, ga˭hɨɨ´ juu¹ kiyh¹ he¯
ga˭jmeey´ he¯ tɨh˜ dsë¹ Dio.
6 Pero cher´mah¹ sa˭ ga˭jmee´ jne´
dsoo´ dsën¯ kih¹ Dio, ni˭ miih¯ sa˭
läˬkẹh´ jne´ jmɨɨ´ jmeen´ he¯ tɨh¹ dsëy¹.
Jëëh´, läˬjẹẹ˭ hị¯ ya¯nää´ kih¹ Dio,
hnøø¹ dsoo´ dsëy¹ he¯ chạạ¯ ba´ Dio
hi˭ jmee˭ bii¹ dsoo´ dsë¯ jne´ he¯
mi¯hmaayh` kih¹ läˬjẹẹ˭ hị¯ hnaayh¯.
7 Ga˭läˬdsoo´ ba´ dsë¹ Noé läˬkọọ¯
ma´ ga˭jäh´ Dio sɨɨyh˭, jä˭ läˬjë˭ he¯
sa˭ ga´ ma¯jëëy˭. Kih¹ he¯ gạyh˭
Dio, ga˭jmeey´ kọọ¯ barco jee´ ga˭lạạ´
läˬjẹẹ˭ hị¯ chạạ¯ kyạạy¹. Hi˭ kih¹
he¯ ga˭läˬdsoo´ dsëy¹, ga˭jmeey´ ga˭jä´
dso´jwɨɨ´ në´ kih¹ dsa¯ jmɨ¯gyụụ˭. Hi˭
ga˭jmää¹ Dio kwạạt˜ ya˭hẹẹy¹ llụụ¹
kih¹ he¯ ga˭läˬdsoo´ dsëy¹.
8 Kih¹ he¯ ga˭läˬdsoo´ dsë¹ Abra-
ham, läˬkọọ¯ ma´ ga˭tëë¹ Dio kiyh¹,
ga˭hẹẹyh¯ ba´ dsooy¹ ta˭ jee´ la¹ kwạạt˜
hyoyh˭ he¯ la¹ hẹẹy¯. Hi˭ ni˭ sa˭ ñey¯
ha¯ ta˭ ma´ dsooy¹, ma´ ya˭hẹẹy¹ jee´
ma´ gyay¹ jạ¯.
9 Kih¹ he¯ ma´ dsoo´ dsë¹ Abraham,
ga˭hẹẹh¯ bih¹ he¯ ga˭gyay¯ hwa¹
jee´ ga˭bäähˉ Dio hñii´, lạạy¹ läˬkọọ¯
jạạ¯ dsa¯ chạạ¯ ụụ´ hị¯ ga˭gya¯ hwa¹
kih¹ dsa˭. Sa´hmɨɨh¯ ba´ ga˭hɨɨy´ jee´
ga˭gyay¯. Jạ¯ba´ läˬjạ¯ ga˭gya¯ Isaac
kyạạh´ Jacob ka¯läh´, hị¯ ga˭tẹẹ´ hẹẹ¯
kọ¯jøh´ kyạạh´ Abraham läˬkọọ¯
ga˭bäähˉ Dio hñii´.
10 Ga˭kwëëh¹ ba´ dsë¹ Abraham, kih¹
he¯ ma´ jøøy˜ tẹẹy¹ kọọ¯ jwɨɨ¯ he¯
chih¹ kọọ¯ hweh¯ he¯ ga˭jmee´ Dio läˬ
hyoh¯ dsë¹.
11 Kih¹ he¯ ma´ dsoo´ dsë¹ Sara,
ga˭hyoyh¹ be´ he¯ ga˭kạạy¹ gyụụ¯,
ma˭ke˭ sa˭ ma´ le´ ma´ kạạy¹. Hi˭
ga˭läˬchạạ˭ ba´ gyụụ¯ kyạạy¹ ma˭ke˭
ma¯gyụyh¯. Jëëh´ ga˭jmeey´ dsoo´
he¯ mi¯te¹ Dio juu¹ he¯ ga˭bäähˉ
hñiiy´.
12 He¯ läˬjạ¯, kih¹ jạạ¯ ba´
dsa¯ñụụh¯ he´, ma˭ke˭ ma¯ya¯jäh˭
llạạ˭ jmɨɨ´ kiyh¹, kẹẹ¯ ga´ ga˭läˬjwẹẹ´
jwërte dsa¯ kyạạy¹, läˬkọọ¯ jwẹẹ´ nụụ´
hị¯ hẹẹ¯ gyụụh¹ hi˭ läˬkọọ¯ mɨ¹sɨɨ´ he¯
cha¯ cha´hoo´ jmɨ¯ñeeh¯, he¯ sa˭ tää˭
jne´ hen´.

13 Lä˭jëë˭ dsa¯ he˝, lä˭ ma¯dsoo˝
ja¯ba´ dsëy ˈ lä˭jiih ˈ ga˭juuy ˈ. Sa˭
ga˭hyoyh ˈ he¯ ga˭tøø ˈ Dio hih˭ ma´
kwëëyh ˈ. Pero ga˭jmee˝ bih ˈ dsoo˝,
ma˭ra˭ he¯ tëëy˝ ba´. La ˈ lä˭koo¯ he¯
ga˭jëëy ˈ uu˝ jee´ ma´ tääyh´ ja¯, hi˭ la ˈ
lä˭koo¯ he¯ ga˭jmeey˝ Dio kih ˈ ba´.
Ga˭jmääy ˈ hñiiy˝ lä˭koo¯ dsa¯ chaa¯
uu˝, hi¯ tääh´ ko¯hwëë˝ ba´ jmɨ¯gyuu˭
la¯.
14 Lä˭jëë˭ hi¯ hlëëh˭ lä˭ja¯,
dsa¯lä¯ngëë˝ jne´ kiyh ˈ, he¯ hnooyh¯
høøy ˈ jee´ dsa¯taayh`tää˝.
15 Wa´ra¯ jäh˝ kih ˈ ma´ hlëëh˭ dsa¯
he˝ kih ˈ hwa ˈ jee´ ga˭hwëëy¯ ja¯, ma´
jä´ ba´ kiyh ˈ ma´ dsa¯nääy`ka¯läh˝ jee´
ga˭hwëëy¯ ja¯.
16 Pero dsa¯ he˝, ma´ hee˝ dsëy ˈ koo¯
hwa ˈ he¯ llu ˈ cha¯ga´miih¯ he¯ hla¯
gyuuh ˈ. Kih ˈ he¯ja¯, sa˭ la ˈ o¯hih˭ kih ˈ
Dio he¯ jäyh˝, laay ˈ Dio kyaa ˈ dsa¯ he˝.
Jëëh˝, ma¯na¯la¯ ba´ koo¯ jwii¯ he¯
ga˭jmeey˝ kih ˈ dsa¯ he˝.
17 Kih ˈ he¯ ma´ dsoo˝ dsë ˈ Abra-
ham, lä˭koo¯ ma´ ga˭jmee˝ Dio mada¯
kiyh ˈ he¯ ma´ jngëëyh ˈ Isaac, ga˭hee¯h¯
bih ˈ kwaay ˈ gyuu¯ koo¯ mëë ˈ kyaay ˈ,
ma˭ke˭ ga˭bääh¯ Dio hñii˝ he¯ jmeey ˈ
llu ˈ kih ˈ Abraham ta˭la˭ kih ˈ gyuu¯ he˝.
18 Jëëh˝ ma¯ngëë˝ ba´ ma¯jäh˝ Dio
siiyh˭: “Ta˭la˭ kih ˈ Isaac ba´ hwëë˭ hi¯
lee˝ dsa¯ kyaah ˈ.”
19 Ma´ jmee˭ Abraham huu´dsë¯ he¯
cha¯ ba´ be˝ kih ˈ Dio, he¯ mi¯jiiyh`
dsa¯ jee´ kih ˈ hi¯ na¯juu´. Kih ˈ Abra-
ham, la ˈ lä˭koo¯ he¯ ga˭juu ˈ jooy˝
mah ˈ ga˭lä˭jiiyh`ka¯läh˝.
20 Kih ˈ he¯ ga˭lä˭dsoo˝ dsë ˈ Isaac,
ga˭mi˭jääy ˈ Jacob kyaah´ Esaú,
ga˭jäyh˝ siiyh˭ ha¯ lä˭ jmee ˈ Dio kiyh ˈ
ta˭ cha´ně´.
21 Kih ˈ he¯ ga˭lä˭dsoo˝ dsë ˈ Ja-
cob, lä˭koo¯ ma´ ngoo ˈ ga˭juuy ˈ,
ga˭mi˭jääy ˈ ma˭ jaa¯ ma˭ jaa¯ joo˝
José, hi˭ ga˭jmeey˝ juuh¯ kih ˈ Dio
na¯huuy˜ hma¯hu¯ kiyh ˈ.
22 Kih ˈ he¯ ga˭lä˭dsoo˝ dsë ˈ José,
lä˭koo¯ ma´ ngoo ˈ ga˭juuy ˈ, ga˭hlëëyh˝
kih ˈ he¯ hwëë˭ dsa¯ Israel hwa ˈ
Egipto, hi˭ ga˭jmeey˝ mada¯ ha¯ ta˭
dsa¯hoo˭ dsa¯ jmɨ¯ngo ˈ kiyh ˈ.
23 Kih ˈ he¯ ga˭lä˭dsoo˝ dsë ˈ
cho ˈjmii¯ Moisé, he¯ja¯ lä˭koo¯
ma´ ga˭lä˭chaay˭, ga˭hmääy ˈ lä˭jiih ˈ
ga˭të˝ uu¯ sɨh¯, kih ˈ he¯ ga˭jëëy ˈ
laa ˈ na´hñaah ˈ gyuu¯ ñuuh¯ he˝.
Sa˭ ga˭lä˭goyh˭ kyaah´ mada¯ he¯
ga˭jmee˝ rey he¯ ma´ juu˝ lä˭jëë˭
gyuu¯ ñuuh¯.
24 Kih ˈ he¯ ga˭lä˭dsoo˝ dsë ˈ Moisé,
he¯ja¯ lä˭koo¯ ma´ ga˭lä˭jøøyh ˈ,
ga˭jmeey˝ sa˭ kyee˝ he¯ ma´ tëëyh ˈ joo˝
jo¯miii¯ Faraón.
25 Ga˭lä˭hnøøy ˈ ga´ he¯ ga˭jëëy ˈ wii˝
ko¯jøh˝ kyaah´ dsa¯ kyaa ˈ Dio, lä˭koh˝
ga´ he¯ ma´ lä˭chaay¯ llu ˈ miih¯ jmii˝
jmɨ¯gyuu˭ la¯ ma´ jmeey ˈ dso´kye¯.
26 Ga˭jmeey˝ huu´dsë¯ llu ˈ ga´ he¯
jëëy ˈ wii˝ kwaat˜ kih ˈ Cristo lä˭koh˝ ga´
he¯ chaay¯ llu ˈ kyaah´ lä˭jë˭ he¯ cha¯
Egipto. Jëëh˝ ma´ jøøy˜ hee¯y¯ he¯ nøø˝
juu ˈ hyoyh˭.
27 Kih ˈ he¯ ga˭lä˭dsoo˝ dsëy ˈ,
ya˭hëëy ˈ hwa ˈ Egipto. Sa˭ ga˭lä˭goyh˭
ma˭ke˭ ga˭ya˭jëë ˈ dsë ˈ rey kyaayh´.
Ga˭kwëëh ˈ ba´ dsë ˈ Moisé, jëëh˝ la ˈ
kiyh ˈ lä˭koo¯ he¯ ma¯jëë˜ bih ˈ Dio hi¯
sa˭ tëë ˈ jne´ jëën´.
28 Kih ˈ he¯ ga˭lä˭dsoo˝ dsë ˈ Moisé,
ga˭jmeey˝ jmii˝ he¯ kuh¯ dsa¯ borrego
mäh ˈ hi˭ ga˭jmeey˝ mada¯ he¯ chuh ˈ
dsa¯ jma¯ ho´haah´ kih ˈ, mah ˈ ni˭ jaa¯
gyuu¯ ñuuh¯ hi¯ laa ˈ to¯ně´ kyaa ˈ dsa¯
Israel sa˭ juu˝, wa´ra¯ ja ˈ ángel jngiih ˈ
kih ˈ gyuu¯ ñuuh¯ hi¯ laa ˈ to¯ně´ kyaa ˈ
dsa¯ Egipto.
29 Kih ˈ he¯ ga˭lä˭dsoo˝ dsë ˈ dsa¯
kyaa ˈ Dio, ga˭ngëëy˝ jmɨ¯ñeeh¯ gyuu˝
lä˭koo¯ he¯ ga˭nääy´ hwa ˈ kii˭ ba´.
Chah˝ ba´ ga˭lä˭hnøø ˈ dsa¯ Egipto ma´
ngëë ˈ lä˭ja¯, pero ga˭hmäyh ˈ cha´jmii¯
ja¯.
30 Kih ˈ he¯ ga˭lä˭dsoo˝ dsë ˈ dsa¯ Is-
rael, ga˭hla ˈ na´hyah¯ kih ˈ jee´ jwii¯
Jericó, koo¯ ga˭jeey ˈ lä˭ku´ lä˭jii ˈ kih ˈ
na´hyah¯ ja¯ gyii ˈ jmii`ba´.
31 Kih ˈ he¯ ga˭lä˭dsoo˝ dsë ˈ Rahab,
dsa¯më˝ hi¯ ma´ hnëë˜ hñii˝ kyaah´

wa´ hi̱⁻ cha⁻ hi̱⁻, he⁻ja̱⁻ sa⁺ ga⁺juu̱y¹
lä⁺ ma´ ga⁺juu̱¹ dsa⁻gooy¹ hi̱⁻ chaa̱h⁻.
Jëëh´, ga⁺hee̱yh⁻ ba´ llu¹ hi̱⁻ ga⁺taa̱h`
koo̱¹ juu¹ ha⁻ lä⁺ la¹ jee´ jwii⁻ ja̱⁻.

32 ¿Hee⁻ ga´ jwahn⁻? Hnøø¹ kwa¹
jä´ kin⁺ mah¹ hlëëhn´ kih¹ Gedeón
kih¹ Barac, kih¹ Sansón, kih¹ Jefté,
kih¹ David, kih¹ Samuel, hi⁺ kih¹ ga´
jñah´ dsa⁻ hi̱⁻ ma´ ngëë˜ juu¹ kih¹ Dio
llo´joo¹.
33 Kih¹ he⁻ ga⁺lä⁺dsoo´ dsë¹ hi̱⁻ he´,
ja̱⁺ koo̱⁻ hä´ ga⁺liyh¹ ga⁺tee̱y¹ kyaa̱h´
rey, ga⁺llay´ kwee⁻ ta´ kih¹ dsa⁺,
ga⁺hyoyh¹ he⁻ ga⁺bäähⁿ Dio hñii´
kyaa̱yh´, ga⁺laa̱y´ he⁻ ma´ kuh⁺ hyah⁻.
34 Ga⁺laa̱y´ he⁻ ma´ kaa̱y⁺, ga⁺laa̱y´
he⁻ ma´ juu̱y´ kyaa̱h´ ñe ¹tuuh⁻,
ma⁺ke⁺ sa⁺ cha⁻ be´ kiyh¹ ga⁺tee̱y´
be´, ga⁺lä⁺bee̱y´ jwërte jee´ cha⁻ hnii⁻,
ga⁺hëëy¹ go⁻te˜ kih¹ hløø´ hi̱⁻ ya⁺nää¹
u̱u̱´.
35 Ma´ chaa̱⁻ dsa⁻më´ hi̱⁻ ga⁺juu̱¹
dsa⁻dsaah´ kyaa̱ ¹ mah¹ ga⁺lä⁺jii̱yh`
ka⁻läh´. Hi⁺ jñah´ koo̱⁻llaa̱´, ga⁺hee̱h⁻
bih¹ he⁻ ga⁺heeh¹ dsih´ wii´.
Sa⁺ ga⁺lä⁺hnøøy¹ ma´ läy´ jëëh´,
ma⁻kyey⁻ o⁻jøh⁺ dsë⁻ he⁻ lä⁺jii̱yh´ jee´
llu¹ ga´.
36 Koo̱⁻llaa̱´ ga⁺mi⁺kwah¹ dsih´,
ga⁺jmi´ ga⁺baa̱¹ dsih´. Hi⁺ ja̱⁺ ma⁺la⁺
he⁻ ja̱⁻. Ga⁺hñuu̱¹ dsih´ kyaa̱h´ caden˜
mah¹ ga⁺taa̱h⁻ dsih´ neh⁺ñe¹.
37 Koo̱⁻llaa̱´ ga⁺juu̱¹ kyaa̱h´ kuu̱´, jñah´
ga⁺jmäy¹ too̱¹ hnoo¹, hi⁺ jñah´ ga⁺juu̱¹
kyaa̱h´ ñe ¹tuuh⁻. Hi⁺ koo̱⁻llaa̱´ ma´
ga⁺nää´ ta⁺ la⁺ ta⁺ jnø⁺, ma´ na⁻läy⁻
loo´ borrego kyaa̱h´ loo´ chivo ka⁻läh´,
ma´ tä⁻ñeey´. Sa⁺ ma´ chaa̱y⁻ llu¹, ma´
ta⁻ ma´ haa̱h⁻ dsih´.
38 Jee´ kih¹ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ sa⁺
soo̱h˜ he⁻ tääh´ hi̱⁻ lluu̱¹ he´. He⁻ja̱⁻
ga⁺näay´ lä⁺koo̱⁻ he⁻ na⁻hee̱y¹ lä⁺kaa̱⁻
hwa¹ kii̱⁺, lä⁺kaa̱⁻ neh⁺ nuu⁺, ma´
na´hmääyh´ neh⁺ too⁻ kuu̱´, hi⁺ lä⁺kaa̱⁻
jee´ hë⁻ too⁻ moh´.
39 Lä⁺jee̱⁺ dsa⁻ he´, sa⁺ ga⁺hyoyh¹
he⁻ ga⁺bäähⁿ Dio hñii´ kyaa̱yh´,
ma⁺ke⁺ ga⁺hii´ juu¹ kiyh¹ lä⁺llu¹ he⁻
ga⁺lä⁺dsoo´ dsëy¹.

40 Jëëh´, ma⁻lla´ dsë¹ Dio he⁻ hñah⁺
jne´ koo̱⁻jøh´ he⁻ llu¹ cha⁻ga´miih⁻
kyaa̱h´ dsa⁻ he´ hi⁺ lä⁺ja̱⁻ hwee̱⁺ jne´
llu¹ koo̱⁻jøh´ kyaa̱yh´.

12

Wa´ jmeen´ huu´dsë⁻ ha⁻ lä⁺ ga⁺kwëëh¹ dsë¹ Jesús

1 Jwee̱´ jwërte dsa⁻ hi̱⁻ ga⁺lä⁺dsoo´
dsë¹ jää¹. Hi̱⁻ he´ laa̱¹ lä⁺koo̱⁻ jnii´
he⁻ hii´ lä⁺ku´ lä⁺jii̱¹ jnän`, hi̱⁻ jmee⁺
dsoo´ ha⁻ lä⁺ ga⁺la¹ kiyh¹. Lä⁺ja̱⁻
hnøø¹ jmeen´ ta⁺ koo´ lä⁺jë⁺ he⁻ jmee⁺
jwiih` jnän` kyaa̱h´ dso´kye⁻ he⁻ jmee⁺
dsa⁻tä̱h⁺ jne´. Hi⁺ hnøø¹ kwëëh¹ dsë⁻
jne´ dsa´nøøn ¹ ta⁺ cha´në´ jwë¹ he⁻
tøøhn´ la⁻.
2 Wa´ jmeen´ miih⁻ huu´dsë⁻ kih¹
Jesús hi̱⁻ ga⁺nä¹ jwë¹ ha⁻ lä⁺ jee´ lää´
jne´ hi⁺ lloo˜ koo̱⁻ jmii´ he⁻ läy¹ jne´
go⁻te˜. Kih¹ he⁻ ñey⁻ jee̱´ ba´ dsëy¹ ta⁺
cha´në´, he⁻ja̱⁻ ga⁺hee̱h⁻ bih¹ ga⁺jëëy¹
wii´ dsoh´ hma⁻cru⁻. Sa⁺ ga⁺jmeey´
he¹ he⁻ la¹ o⁻hih⁺. Ja̱⁻ga´ ga⁺gyay⁻
jwoo¹ ra⁻lluu̱¹ kih¹ Dio.
3 Jmee´ da´ hnäh´ huu´dsë⁻ kiyh¹, ha⁻
koh´ wii´ sa⁺ ga⁺jëëy¹ kih¹ dsa⁻ hñaa⁻
dsë¹ hi̱⁻ ga⁺lä⁺hnee⁺ kyaa̱yh´. Lä⁺ja̱⁻
ta⁺ hwaa̱` hnäh´ ni⁺ sa⁺ wa´ jeh⁺ hoh´
hnäh´.
4 Jëëh´, jee´ kwah⁻ hnäh´ be´ mah¹
sa⁺ tä̱h⁺ hnäh´ kyaa̱h´ dso´kye⁻, sa⁺ ga´
ma⁻tuu̱h´ hnäh´ jma⁻ kyah¹ hnäh´.
5 Che´ ma⁻gaa´ hoh´ hnäh´ nuuh⁻
kih¹ Dio, he⁻ hlee̱yh˜ hnäh´ lä⁺koo̱⁻
joo̱y´, heh¹ he⁻ ga⁺jäyh´:
Gyuu̱⁻ kyaa̱n⁺, ta⁺ jwah´ sa⁺ llu¹ wa´ra⁻
ga⁺heeyh¹ hne⁻ wii´.
Ta⁺ jeh⁺ hoh´ wa´ra⁻ ga⁺juuyh¹ kyah¹.
6 Jëëh´, Dsa⁻jøøh¹ jnän`, heeyh˜ wii´ hi̱⁻
hnääy¹ ba´.
Kway⁺ kih¹ lä⁺jee̱⁺ hi̱⁻ tëëyh˜ joo̱y´.
7 Wa´ kwëëh¹ hoh´ hnäh´ he⁻ heeyh˜
hnäh´ wii´. He⁻ jmäy˜ hnäh´ lä⁺koo̱⁻
joo̱y´ ba´ ja̱⁻. ¿Che´ jwa⁻ chaa̱⁻ jaa̱⁻
chih⁻ hi̱⁻ sa⁺ heeh˜ Tää` kyaa̱y¹ wii´?
8 Ga⁺lä⁺jee̱⁺ ba´ jne´ heeh˜ Dio wii´.
Pero cher´mah¹ sa⁺ ga⁺heeh¹ Dio
hnäh´ wii´, sa⁺ laa̱h¹ hnäh´ joo̱y´. Laa̱h¹
hnäh´ lä⁺koh´ hi̱⁻ sa⁺ chaa̱⁻ juu´ ba´.

9 Ta˭ jyoh˴ ko̱˭ taa̱˭, tää` jnän` hi̱˭
cha̱a̱˭ hwaˡ la˭ ga˭heeyhˡ jne˴ wɨɨ˴ lä˭
ma˴ mähˡ jne˴ mahˡ ga˭lä˭hnää˭ jnih˴.
¿He˭laˡ sa˭ jmeen˴ cha˭ga˴miih˭ heˡ
kihˡ Tää` hi̱˭ laa̱ˡ jɨɨ˴ jmɨ˭lle˴ jnän`,
mahˡ lä˭ja̱˭ cha̱a̱˭ jne˴ tä̱ä̱˴ ba˴?
10 Tää` jnän` hi̱˭ cha̱a̱˭ hwaˡ la˭,
ga˭heeyhˡ jne˴ wɨɨ˴ miih˭ jmɨɨ˴
jmɨ˭gyɨɨ˭ la˭, lä˭ko̱o̱˭ laˡ hɨɨ˴dsë˭
kiyhˡ. Pero ta˭ jyoh˴ ko̱˭ ta̱a̱˭, hi̱˭ gyaˡ
gyɨɨhˡ heeyh˜ jne˴ wɨɨ˴ kihˡ he˭ lluˡ
jnän` ba˴ mahˡ hwë̱ë̱˭ jne˴ na˭jngëëˡ
lä˭ko̱o̱˭ la̱ayˡ hñiiy˴.
11 Dsoo˴ ba˴, sa˭ tɨh˜ dsë˭ jne˴ to˭cha̱h˴
wa˴ra˭ ga˭heeyhˡ jne˴ wɨɨ˴. Ko̱o̱˭
dsa˭lä˭meeh˭ dsën˭ ba˴ ja̱˭. Pero
ma˭ngëë˴ ma˭heeyhˡ jne˴ wɨɨ˴, lä˭të̱ë̱˭
jne˴jmeen˴he˭ lluˡ jmahˡ hi˭ jmee˭ hii˴
tii˴ jnän` ka˭läh˴.

Goo˭ laˡ wa˴ra˭ sa˭ ga˭jmee˴ jne˴ heˡ he˭ jäh˴ Dio

12 He˭ja̱˭ kwa˴ hnäh˴ be˴, hnäh˴ hi̱˭
sa˭ cha˭ be˴ kihˡ.
13 Kwa˴ hnäh˴ be˴ go˭nää˴ hnäh˴
ko̱˭dsoo˴ mahˡ të̱ë̱ˡ be˴ hi̱˭ sa˭ bë̱ë̱˴ hi˭
lä˭ja̱˭ mo˭so˭ ka̱yh˜ jwëˡ.
14 Hnøøhˡ hnäh˴ ha˭ lä˭ jee˴ hɨɨˡ
tii˴ kyahˡ hnäh˴ kya̱a̱h˴ lä˭jë̱ë̱˭ dsa˭,
hi˭ ha˭ lä˭ jee˴ lë̱ë̱h˴ hnäh˴ na˭jngëëˡ
cha˭ga˴miih˭. Jëëh˴, hi̱˭ sa˭ na˭jngëëˡ,
sa˭ dsa˭ta̱a̱yh` ya˭jwɨɨˡ kihˡ Dio.
15 Lë̱ë̱h˭ hnäh˴ ha˭ ga˭ che˭
ga˭jñuuh˴ hnäh˴ kihˡ he˭ la˴ kwa˭ Dio
jnän`. Goo˭ wa˴ra˭ ga˭lä˭wɨɨ˴ hoh˴
hnäh˴ kya̱a̱h˴ dsa˭. Hi˭ kya̱a̱h˴ he˭
hlɨɨhˡ ja̱˭ hë̱ë̱˜ jwë̱ë̱˴ dsa˭.
16 Ni˭ ja̱a̱˭ hnäh˴ dsa˭më˴ dsa˭ñɨɨh˭,
ta˭ ka̱a̱h˭ hnäh˴ wa˴ hi̱˭ cha˭ hi̱˭. Ta˭
jmee˭ hnäh˴ ta˭ koo˴ he˭ la˴ kwa˭ Dio,
lä˭ko̱o̱˭ ga˭jmee˴ Esaú. Ma˭na˭la˭
juuˡ hyoyh˭ hë̱ë̱y˭, kihˡ he˭ la̱ayˡ gyɨɨ˭
to˭në˴. Pero ga˭hnɨɨy˴ he˭ ja̱˭, ko̱o̱˭
ga˭të̱ë̱y˴ ko̱o̱˭ wɨɨ˴ maˡ ba˴.
17 Ma˭ñeh˴ ba˴ hnäh˴ ha˭ lä˭ ga˭laˡ
kiyhˡ ta˭ cha˴në˴. Ma˴ chɨɨy˴ kya̱a̱h˴
jmiiy˭ mahˡ ma˴ mi˭jä̱ä̱yˡ, mahˡ ma˴
kwëëyhˡ he˭ ma˭na˭la˭ hë̱ë̱y˭. Pero
sa˭ ga˭hyoyhˡ. Ma˭ke˭ ga˭hooyhˡ
cha˭miih˭, mo˭so˭ ga˭lä˭sɨɨˡ juuˡ kihˡ
jmiiy˭.

18 Jëë` da˴ hnäh˴, sa˭ ga˭lla˭näähˡ
hnäh˴ moh˴ Sinaí he˭ sa˭ ma˴ le˴
dsa˭nääˡ dsa˭ chɨh˭ kihˡ, lä˭ko̱o̱˭
ga˭laˡ kihˡ dsa˭ Israel llo˴jooˡ. Peer˭
ga˭hya˭ je˭ gyɨɨhˡ moh˴ ja̱˭, ga˭laˡ
na˭ho̱o̱˭ läh˭, ga˭hɨɨ˴ goo˭, jaˡ ko̱o̱˭ lle˴
tä˴.
19 Jee˴ ja̱˭ ga˭lä˭nɨɨh˴ hii˴ luu˴
hoo˴, ga˭lä˭nɨɨh˴ hlëëh˭ Dio. Lä˭
ma˴ ga˭nuu˴ hi̱˭ ma˴ tä̱ä̱h˴ jee˴ ja̱˭,
ga˭chɨɨy˴ cha˭miih˭ mahˡ mo˭so˭
hlëëhˡ gyihˡ kya̱a̱yh˴.
20 Jëëh˴, sa˭ ga˭lä˭be˴ dsëyˡ ma˴
nuuyˡ mada˭ he˭ ma˴ jmeey˭:
“Cher˴mahˡ cha̱a̱˭ hi̱˭ ga˭hee˴ në˴
moh˴ la˭, ma˭ke˭ ja̱a̱˭ jah˴, jmee˭ biiˡ
jɨɨy˴ kya̱a̱h˴ kɨɨ˴ o jɨɨy˴ kya̱a̱h˴ ñeˡ
chɨɨh˭.”
21 Kihˡ he˭ laˡ goo˭ ngëëˡ he˭ ga˭jëëˡ
dsa˭ he˴, he˭ja̱˭ lä˭ ga˭të˴ Moisé
ga˭jäh˴: “Peer˭ gohn˭, lä˭jiihˡ jlä̱ä̱n˭.”
22 Laˡ lä˭ko̱o̱˭ he˭ ma˭lla˭näähˡ
hnäh˴ moh˴ Sión ba˴ ja̱˭, jee˴ jwɨɨ˭
kihˡ Dio jiih˭, jwɨɨ˭ Jerusalén he˭ hla˭
gyɨɨhˡ jmɨ˭gyɨɨ˭, jee˴ tä̱ä̱h˴ cha˭miih˭
mil ángele hi̱˭ jmee˭ jmɨɨ˴ kihˡ Dio.
23 Hi˭ ma˭kɨhˡ hnäh˴ ko̱˭jøh˴ kya̱a̱h˴
hi̱˭ ga˭hë̱ë̱h˭ kihˡ Dio to˭në˴ hi̱˭
na˭sɨɨ˭ jmɨɨ˭ kihˡ gyɨɨhˡ jmɨ˭gyɨɨ˭.
Ma˭lla˭näähˡ hnäh˴ kihˡ Dio hi̱˭ llaˡ
ta˴ kihˡ lä˭jë̱ë̱˭ dsa˭, ja̱˭ba˴ jee˴ tä̱ä̱h˴
lä˭jë̱ë̱˭ hi̱˭ llɨɨˡ, hi̱˭ la̱a̱ˡ jmɨ˭lle˴ hi̱˭
ga˭jmä̱ä̱ˡ Dio llɨɨˡ go˭te˜.
24 Ma˭lla˭näähˡ hnäh˴ kihˡ Jesús
hi̱˭ ga˭jmee˴ ko̱o̱˭ hmooh˴ hmëë˴ hi˭
lä˭ja̱˭ ma˭lla˭näähˡ hnäh˴ kihˡ jma˭
he˭ ga˭tɨɨ˭ kwa̱a̱t˜ jnän`. Jma˭ ja̱˭
ngɨɨ˭ lluˡ jnän`. Sa˭ hnɨɨ˜ kihˡ dsa˭
lä˭ko̱o̱˭ jmee˭ jma˭ he˭ ga˭tɨɨ˭ kihˡ
Abel.
25 He˭ja̱˭ lë̱ë̱h˭ hnäh˴ wa˴ra˭
ga˭jmeeh˴ hnäh˴ cha̱a̱h˭ hnäh˴ kihˡ
hi̱˭ hlë̱ë̱h˜ hnäh˴. Jëëh˴, hi̱˭ sa˭ ga˭hiiˡ
ma˴ nuuˡ, lä˭ko̱o̱˭ ma˴ ga˭hlëëh˴ Dio
kya̱a̱yh˴ gyɨɨhˡ moh˴ he˭ chihˡ hwaˡ
la˭, sa˭ ga˭la̱a̱˴ hi̱˭ he˴. ¿Ha˭ ba˴ lä˭ lä̱ä̱˴
jne˴ ja̱˭, cher˴mahˡ sa˭ ga˭jmeen˴ heˡ
kihˡ hi̱˭ hlë̱ë̱h˜ jne˴ lä˭ ga˭të˴ gyɨɨhˡ
jmɨ˭gyɨɨ˭?
26 Lä˭ko̱o̱˭ ma˴ ga˭hlëëyh˴ kya̱a̱h˴

dsa⁻ he˝, lä⁺kyę⁻ hwaˡ ga⁺jehˡ. Pero
kǫǫ⁻ ka⁻läh˝ ga⁺jäyh˝: “Kǫǫ⁻ ga´ kǫǫ⁻
hä´ jmeen` jehˡ hwaˡ la⁻, lä⁺kyę⁻
gyʉʉhˡ jmɨ⁻gyʉʉ⁺ ka⁻läh˝.”
27 Kyąąh´ he⁻ ga⁺jäyh˝: “Kǫǫ⁻ ga´
kǫǫ⁻ hä´”, dsa⁻lä⁻ngëë˝ jne´, ąąhˡ
go⁻te˜ lä⁺jë⁺ he⁻ le˝ sa´jehˡ. He⁻
ją⁻ hnøøˡ jäh⁺, lä⁺jë⁺ he⁻ na⁻la⁻ he⁻
ga⁺jmee˝ Dio. Ją⁻ga´ na⁺, jąˡ kǫǫ⁻
hweh⁻ lä⁺jë⁺ he⁻ sa⁺ le˝ sa´jehˡ.
28 He⁻ją⁻ wa´ kwan´ ti´hmaah´ kihˡ
Dio, kihˡ he⁻ ma⁻na´jnää˝ jne´ ya⁺jwɨɨˡ
kiyhˡ jee´ sa⁺ le˝ sa´jehˡ ni⁺ miih⁻. Wa´
jmeen´ ta´heˡ kiyhˡ, wa´ gąh⁺ jnih˝, wa´
nʉʉh´ jne´ kiyhˡ, lä⁺ją⁻ ba´ tɨh˜ dsëyˡ.
29 Jëëh˝ Dio jnän` ląąˡ je⁻ he⁻
mi⁻lląą⁺ lä⁺jë⁺ go⁻te˜.

13

Ha⁻ lä⁺ hnøøˡ jmeen´ mahˡ tɨhˡ dëˡ Dio

1 Ta⁺ tʉ˝ hnäh˝ he⁻ hnaah⁺ hnäh˝
dsa⁻kyąąh´ hnäh˝ lä⁺kǫǫ⁻ lle` jnän`,
lä⁺lluˡ he⁻ ląąˡ jne´ øøhnˡ.
2 Ta⁺ wa´ gaa˝ hoh˝ hnäh˝ kwahˡ jee´
jä ˡ hɨ⁻ go⁻nää˝ kyahˡ hnäh˝. Jëëh˝,
kǫ⁻lląą´ ga⁺kwa˝ bihˡ jee´ ga⁺jä˝ dsa⁻,
ni⁺ sa⁺ ga⁺lä⁺ñey⁺ kǫh˝ kǫh˝, ángele ba´
he˝ hɨ⁻ ga⁺jä˝ kiyhˡ.
3 Mi⁻dsooh⁻ hoh˝ hnäh˝ kihˡ dsa⁻
hɨ⁻ tąąh´ neh⁺ñeˡ, jmee´ hnäh˝ kwąąt˜
lä⁺kǫǫ⁻ he⁻ tąąh´ hnäh˝ kǫ⁻jøh˝
kyąąyh´. Lä⁺ją⁻ ka⁻läh˝ kihˡ hɨ⁻ jëë˜
wɨɨ˝, jmee´ hnäh˝ kwąąt˜ lä⁺kǫǫ⁻ he⁻
jëëh˝ hnäh˝ wɨɨ˝ kǫ⁻jøh˝ kyąąyh´.
4 Lluˡ ba´ he⁻ jęę˜ dsa⁻ goo⁻. Pero
hnøøˡ go´tąąh´ hnäh˝ lä⁺lle` kihˡ. Jëëh˝,
Dio llaˡ ta´ kihˡ hɨ⁻ sa⁺ na⁻jęę⁻ goo⁻
mahˡ kąąyh˜ wa´ hɨ⁻ cha⁻ hɨ⁻ hi⁺ lä⁺ją⁻
kihˡ hɨ⁻ na⁻jęę⁻ goo⁻ mahˡ kąąyh˜ hɨ⁻
ląąˡ kyąąˡ jñah˝.
5 Ta⁺ wa´ hęę˝ hoh˝ hnäh˝ kuu´. Wa´
chąąh⁻ hnäh˝ lluˡ kyąąh´ he⁻ cha⁻
kyahˡ hnäh˝ ba´. Jëëh˝ ga⁺jäh˝ Dio:
“Jɨh´kǫh˝ jɨh´lɨh˝ sa⁺ bęęn⁻ hne⁻, ni⁺ sa⁺
jmąąn⁻ hne⁻ ta⁺ koo˝.”
6 Kihˡ he⁻ją⁻, jähn´ lä⁺kąą⁻ tuh⁻dsë⁻
jne´:
Dsa⁻jøøhˡ kyąąn⁺ ba´ kwa⁺ be˝ kin⁺,
ni⁺ miih⁻ mo⁺so⁺ gohn⁺.
¿Hee⁻ na⁻ le˝ jmeeˡ dsa⁻ kin⁺?
7 Mi⁻dsooh⁻ hoh˝ hnäh˝ ha⁻ lä⁺
ga⁺jmee˝ hɨ⁻ ma´ jøø⁺ kyahˡ hnäh˝, hɨ⁻
ga⁺hlęęhˡ hnäh˝ juuˡ kihˡ Dio. Jëë` da´
hnäh˝ ha⁻ lä⁺ ga⁺hwęęy⁻ kyąąh´ ta´
kiyhˡ. Wa´ lä⁻dsoo˝ hoh˝ hnäh˝, ją⁻ba´
lä⁺kǫǫ⁻ ga⁺lä⁺dsoo˝ dëˡ hɨ⁻ he˝.
8 Jesucristo, lä⁺ ma⁻ląąyˡ ją⁻ba´
lloo˝, naˡ, lä⁺ją⁻ ga⁺lä⁺jë⁺ joh˝ jmɨɨ´
cha⁻.
9 Ta⁺ kwa⁻ jwëˡ mi⁻gąą⁺ dsa⁻ hnäh˝
kyąąh´ he⁻ ga´ jyoh˝ nʉʉh⁻ he⁻ sa⁺ laˡ
kwee⁻ kyąąh´ he⁻ ma⁻mi⁻tęęˡ jne´.
Lluˡ ga´ he⁻ tęęˡ jne´ be˝ kyąąh´ he⁻ la´
kwa⁺ Dio ba´, ją⁺ kyąąh´ he⁻ kih⁻hɨh⁻
jne´. Jëëh˝, jɨh´kǫh˝ sa⁺ ga⁺kąˡ ya´jøø⁻
hɨ⁻ ma´ hlëëh⁺ kihˡ he⁻ kuh⁻hɨh˜ dsa⁻.
10 Chąą⁻ ba´ jąą⁻ hɨ⁻ ga⁺jʉʉˡ jnän`,
pero jmi⁻dsa⁻ hɨ⁻ tąąh´ jmee⁺ ta´heˡ
neh⁺ gwah⁺ lä⁺hih⁺ kihˡ hmooh´
ma⁻gyʉh⁻ ją⁻, sa⁺ na⁻ngëy ˡ jwëˡ
jmeeyˡ kǫ⁻jøh˝ kyąąh´ hɨ⁻ ga⁺jʉʉˡ
jnän`.
11 Jmi⁻dsa⁻ kąąh´ he˝, ma´
dsa⁻tąąyh` jee´ jäh˝ dsa⁻ kihˡ Jee´
Na⁻jngɨɨˡ Go⁻te˜ kyąąh´ jma⁻ kihˡ jah˝
hɨ⁻ ma´ kwęęh⁻ dsa⁻ Dio kwąąt˜ kihˡ
dso´kye⁻. Ją⁻ga´ ma´ dsa⁻jęy⁺ hnooˡ
kihˡ jah˝ he˝, ʉʉ˝ ga´ kihˡ jee´ jwɨɨ⁻ ją⁻.
12 Ją⁻ba´ lä⁺ją⁻, ga⁺jʉʉˡ Jesús chʉʉh´
jwɨɨ⁻ ją⁻, mahˡ jmąąyˡ dsa⁻ na⁻jngëëˡ
kyąąh´ jma⁻ kiyhˡ.
13 Lä⁺ją⁻ wa´ jmeen´ kǫ⁻jøh˝ kyąąh´
Jesús, ma⁺ke⁺ dsa⁻, sa⁺ tooyh⁻ ta´
jnän`. Wa´ hlëëh˝ bihˡ lä⁺kǫǫ⁻ hnøøyˡ
hlëëyhˡ, ją⁻ba´ lä⁺kǫǫ⁻ ga⁺hlëëyh˝ kihˡ
Jesús.
14 Jëëh˝, jee´ jwɨɨ⁻ he⁻ tøøhn´ la⁻,
dsa⁻ngëë˝ ba´. Pero jne´, hnøøh˝ jne´
kǫǫ⁻ jwɨɨ⁻ he⁻ naˡ ga´ lä⁺jnä˝.
15 He⁻ją⁻ sa⁺ wa´ tʉn´ hän´ kihˡ Dio
ta⁺la⁺ kihˡ Jesús. Wa´ jmeen´ jʉʉh⁻
kiyhˡ. He⁻ ją⁻ ba´ lle` kihˡ kwëëh´
hnih˝.
16 Ta⁺ wa´ gaa˝ hoh˝ hnäh˝ jmeehˡ
he⁻ lluˡ jmahˡ ba´, hi⁺ kwëëh ˡ hɨ⁻
lla⁻kyąąˡ miih⁻ he⁻ cha⁻ kyahˡ hnäh˝.
He⁻ ją⁻ ba´ tɨh˜ dsëˡ Dio jmeen´.
17 Wa´ nʉʉh⁻ hnäh˝ kihˡ hɨ⁻ jąą⁺
hnäh˝ hi⁺ wa´ hwąąh´ hnäh˝ kyąąyh´.

Jëëh´, hi̱¯ he´ na¯dsë˜ lley´ hnäh´, he¯
ñey¯ lloo˜ ko̱o̱¯ jmɨɨ´ ngëëy' kwa̱a̱t˜
kih¹ ta´ he¯ jmeey˖. Lla¯ he¯ ma´
jmeeh˖ hnäh´ ti¯meeh¯ dsëy¹, jmee´
hnäh´ jë̱ë̱¯ dsëy¹ ba´. Jëëh´, cher´mah¹
sa˖ ga˖jmeeh´ hnäh´ lä˖lle` kih', sa˖
cha¯ ya´jøø¯ ka̱h¹ hnäh´.
18 Ngɨɨ´ hnäh´ kya̱a̱¹ jnääh' kih¹ Dio.
Kih¹ he¯ lii´ jnääh', sa˖ hnɨɨ˜ hɯɯ´dsë¯
kya̱a̱¹ jnääh'. Lä˖ja̱¯ hnøø¯ jnääh'
dsa´nøø' jnääh¹ kwee¯ kya̱a̱h´ lä˖jë˖
he¯ jmee´ jnääh¹.
19 Peer˖ chu̱u̱n´ kya̱a̱h´ hnäh´ he¯
ngɨɨh´ hnäh´ kin˖ kih¹ Dio mah¹ kway¹
jwë' lla̱a̱hn˜ to¯cha̱h´ la¯ jee´ tä̱ä̱h´
hnäh´.

Ga˖hɨyh¹ juu' kya̱a̱h´ øø̱yh¯

20 Dio ba´ he´ hi̱¯ jmee˖ hii´ tii´
tuh¯dsë¯ jne´. Hi̱¯ he´ ga˖mi˖ji̱ih`
Jesucristo Dsa¯jøøh' jnän` hi̱¯ hä̱ä̱˜
kwee¯ lä˖jë̱ë̱˖ hi̱¯ la̱a̱¹ kya̱a̱¹ Dio. Jëëh´
kya̱a̱h´ jma¯ kiyh¹ he¯ ga˖tu̱u̱¯ ja̱¯,
ga˖jmeey´ ko̱o̱¯ hmooh´ hmëë´ he¯ sa˖
he̱e̱´ ji̱h´ko̱h´.
21 Ngɨɨn`kiyh' he¯ jmä̱ä̱y¹ hnäh´ llu̱u̱¹
mah¹ jmeeh' hnäh´ lä˖jë˖ ta´ llu' lä˖
hyoh¯ dsëy¹ hi˖ jä̱ä̱y¹ hnäh´ lä˖ tɨh˜
dsëy¹ ta˖la˖ kih¹ Jesucristo. Wa´ la'
jɯɯh¯ kiyh¹ ga˖lä˖jë˖ joh´ jmɨɨ´ cha¯.
Wa´ la' lä˖ja̱¯.
22 Øø̱hn¹, chu̱u̱n´ kya̱a̱h´ hnäh´,
jmee´ hnäh´ jø̱h¯ hoh´ hnäh´ kya̱a̱h´
juu' he¯ ma¯hlë̱ë̱hn` hnäh´ la¯. Sa˖
cha¯ cha¯miih¯ juu' he¯ ma¯sɨɨn¹
kyah¹ hnäh´.
23 Hnoon¹ lä˖ñeh´ hnäh´, ma¯la̱a̱´ ba´
Timotä øø̱h¹ jne´ he¯ ma´ hä̱ä̱y´ neh˖ñe
'. Cher´mah¹ ja̱yh´ to¯cha̱h´ la¯, nɨɨn`
kya̱a̱yh´ na´jë̱ë̱n´ hnäh´.
24 Jmee´ hnäh´ Dio kih¹ lä˖jë̱ë̱˖
hi̱¯ jä̱ä̱˖ hnäh´ kya̱a̱h´ lä˖jë̱ë̱˖ ga´ hi̱¯
na¯jngëë'. Lä˖jë̱ë̱˖ hi̱¯ tä̱ä̱h´ hwa'
Italia la¯, jmeey˖ Dio kyah¹ hnäh´
ka¯läh´.
25 Wa´ mi¯jä̱ä̱¹ Dio lä˖jë̱ë̱˖ hnäh´. Wa´
la' lä˖ja̱¯.

Santiago
Juu' la¯ ga˭sɨɨ˝ Satia˜ kihˬ judiu dsa¯gooy'

1 Jnä˝ Satia˜, jmeen˭ ta´heˬ kihˬ Dio
kyąąh´ Jesucristo Dsa¯jǫǫh' jnän`.
Jee´ la¯ ma¯sɨɨnˬ kyahˬ hnäh˝ lä˭jęę˭
gya˭tǫ˝ nääˬ dsa¯ judiu hi¯ na¯saa¯
na¯jñee˝ lä˭kąą¯ jmɨ¯gyɯɯ˭. Jmeen˭
Dio kyahˬ hnäh˝.

Hɯɯ´dsë¯ lluˬ he¯ kwa˭ Dio

2 Ǫǫhnˬ, hnǫǫˬ wa´ chąąh¯ hnäh˝ lluˬ
wa´ra¯ ga˭ngëëh˝ hnäh˝ wa´ he¯ cha¯
he¯ he¯ wɨɨ˝.
3 Ma¯ñeh´ ba´ hnäh˝ lä˭ ma´ jëëh˝
hnäh˝ he¯ wɨɨ˝, jee´ ją¯ dsa¯lä¯jnä˝
che´ lä˭ ma¯dsoo˝ ją¯ba´ hoh˝ hnäh˝
hi˭ lä˭jwë˝ ją¯, lä˭tęęh¯ hnäh˝ kwëëhˬ
hoh˝ hnäh˝.
4 Pero hnǫǫˬ kwëëhˬ hoh˝ hnäh˝
cha¯ga´miih¯ lä˭jiih' hwęę¯ hnäh˝ lluˬ,
lä˭kǫǫ¯ jąą¯ hi¯ ma¯ąą¯ hɯɯ´dsë¯ kihˬ.
Ją¯ jiih' mo˭so˭ cha¯ ga´ he¯ mo˭ jmee˭
biiˬ kyahˬ hnäh˝.
5 Cher´mahˬ chąą¯ kǫ¯lląą´ jee´
kyah' hnäh˝ hi¯ sa˭ ga´ ma¯ngëë˝ lluˬ,
wa´ ngɨɨy˝ kihˬ Dio, hi¯ he˝ ba´ jmee'
lä˭ngëëy˝. Jëëh˝ ma˭ra˭ he¯ kwa˭
ba´ Dio cha¯miih¯ hɯɯ´dsë¯ lluˬ kihˬ
lä˭jęę˭ hi¯ ngɨɨ˭, hi˭ sa˭ dsa¯lä¯llęęy˝
kyąąh´ ni˭ ją¯ą¯ hi¯ ngɨɨ˭.
6 Wa´ra¯ ga˭ngɨɨh´ hnäh˝ kiyhˬ, hnǫǫˬ
jmeeh' hnäh˝ dsoo˝ hoh˝ hnäh˝, ta˭ wa´
jeh˭ hoh˝ hnäh˝ ni˭ miih¯. Jëëh˝, ją¯ą¯
hi¯ jmee˭ tǫˬ dsëˬ, ląąyˬ lä˭kǫǫ¯ laˬ kihˬ
jmɨ¯ñeeh¯ wa´ra¯ ga˭hlǫhˬ kyąąh´ lle˝,
be˜ ta˭ la˭ ta˭ jnǫ˭.
7 Ją¯ą¯ dsa¯ hi¯ jmee˭ lä˭ją¯, he¯la'
mo˭ jǫǫˬ gyihˬ he¯ hyoyh˭ kihˬ
Dsa¯jǫǫh' jnän`.
8 Dsa¯ hi¯ jmee˭ tǫˬ dsëˬ, sa˭ jmąąyˬ
ngëyˬ kǫǫ¯ nëë'.
9 Ją¯ą¯ ǫǫhˬ jne´ hi¯ tä¯ñee˝, wa´ jęę¯
ba´ dsëy'. Jëëh˝, kihˬ Dio ma¯ląąyˬ
lä˭kǫǫ¯ ją¯ą¯ hi¯ jǫǫh'.
10 Pero dsa¯ hi¯ cha¯ kuu´, hnǫǫˬ
jęę¯ dsëyˬ, cher´mahˬ Dio ga˭jmeey˝
ga˭jąy˝ ta˭ hwaˬ. Jëëh˝, dsa¯ he˝ ąąhˬ
lä˭kǫǫ¯ dsa¯ąąhˬ wa´leˬ he¯ cha¯ në´
nuu¯.
11 Wa´ra¯ ga˭hya¯ hyoo¯ llii˝
jwërte, hëhˬ llii˝ chaah' leˬ ją¯, he¯ją¯
dsa¯lä¯kii¯ chaah' hi˭ dsa¯tǫh˭ mɨ'leˬ,
mo˭so˭ jnä˝ na´hñaahˬ. Ją¯ba´ lä˭ją¯ laˬ
kihˬ hi¯ cha¯ kuu´, kǫǫ¯ dsa¯ąą˭ bihˬ
jee´ jmeey˭ ta´ kiyh'.

Lluˬ laˬ kihˬ hi¯ kwëëh˜ dsëˬ ma´ jëëy˜ he¯ wɨɨ˝

12 Lluˬ laˬ kihˬ hi¯ ga˭lä˭be˝ dsëˬ
wa´ra¯ jaˬ he¯ hlɨɨh' kąˬ dsëyˬ. Jëëh˝
cher´mahˬ ya˭hęęyˬ lląąˬ, lä˭kǫǫ¯
jñeey' hyoyh˭ jee´ chąąy¯ tąą˝. He¯
ją¯ laˬ lä˭kǫǫ¯ coron he¯ ga˭bąąh¯ Dio
hñii˝ kwëëyhˬ dsa¯ hi¯ hnaayh¯.
13 Cher´mahˬ gwa˝ dsëˬ dsa¯ jmeeˬ
he¯ hlɨɨh', ni˭ miih¯ sa˭ sǫǫh˜ he¯ jäyh˭
Dio ką˜ dsëyˬ. Jëëh˝ sa˭ gwa˝ dsëˬ Dio
jmeeˬ he¯ hlɨɨh', hi˭ ni˭ sa˭ ką˜ dsëˬ
dsa¯ mahˬ jëëyˬ che´ jmee' dsa¯ he¯
hlɨɨh'.
14 Kihˬ he¯ hęę˝ dsëˬ lä˭ąą¯ lä˭ąą¯
he¯ hlɨɨh', he¯ją¯ gwa˝ dsëyˬ jmeeyˬ
he¯ hlɨɨh', mi¯goo˭ kiyhˬ, hi˭ jǫǫ˭ kiyhˬ
jwë˝ hlɨɨh'.
15 Hi˭ ma¯ngëë˝ ma¯hąąy´ jwë˝
he¯ hęę˝ dsëyˬ, ma¯na´jnäąy˝ kyąąh´
dso´kye¯. Ma¯la˭ ma¯hęęyˬ hñiiy˝
kyąąh´ dso´kye¯, ją¯ jiih' jąąy˝ go¯te˜.
16 Ǫǫhnˬ hi¯ hnaan˭, ta˭ mi¯gąą'
hnäh˝ hñaahˬ.
17 Lä˭jë˭ he¯ lluˬ he¯ ga˭hñahˬ jne´
la¯, lä˭jë˭ he¯ jnąąh' laˬ, he¯ la¯ na¯
jaˬ gyɯɯh' jmɨ¯gyɯɯ˭, he¯ la´ ga˭kwa˝
ba´ Dio. Hi¯ he˝ na¯ ga˭jmąąˬ lä˭jęę˭
hi¯ chooˬ je¯ gyɯɯh' jmɨ¯gyɯɯ˭. Pero
Dio sa˭ dsa¯lä¯sęęyˬ lä˭kǫǫ¯ laˬ kihˬ
hi¯ hęę¯ gyɯɯh' he¯ dsa¯lä¯sɨɨˬ hęęh¯
kihˬ.
18 Lä˭ hyoh¯ dsëyˬ, ga˭jmeey˝
ga˭lä˭chąą˭ jne´ lä˭hmëë˝ ta˭la˭ kihˬ
ju'dsoo˝ he¯ ga˭kwëëyhˬ jne´ mahˬ lęę˝
jne´ ma˭ra˭ hi¯ kyąąyˬ jee´ kih' lä˭jęę˭
hi¯ ga˭jmąąyˬ.
19 He¯ją¯ jwahn˭ ǫǫhnˬ hi¯ hnaan˭.
Hnǫǫˬ nuuh' da´ hnäh˝ jąąˬ ha¯ lä˭ laˬ
juu' kihˬ dsa¯. Ta˭ jiih` hnäh˝ chąh˝.
Ta˭ mi¯llęę' hnäh˝ hñaahˬ naˬkǫh˝.

20 Heh dsa⁻lä⁻lle̱e̱´ jne´, jne⁺ jwë
jnän` he⁻ jmeen´ he⁻ llu.
21 He⁻ja̱⁻ jwahn⁺, mo⁺to⁺ jmee⁻
ga´ hnäh´ he⁻ hlɨɨh, mo⁺to⁺ bä̱ä̱h`
ga´ hnäh´ hñaah dso´kye⁻ he⁻
cha⁻ cha⁻miih⁻ na. Jmä̱ä̱` hnäh´
hñaah hwa̱a̱h´, he̱e̱h` hnäh´ juu he⁻
ma⁻na⁻jnää´ tuh⁻hoh´ hnäh´. Jëëh´
juu na⁻ lä̱ä̱ hnäh´.

Hnøø jmeen´ ta´he kih juu he⁻ ma⁻nɨɨɨ´ jne´

22 Ja̱⁻ jmeeh⁻ hnäh´ he kih juu
na⁻, ja̱⁺ ko̱o̱⁻ nuuh⁻ ba´ hnäh´.
He⁻ mi⁻ga̱a̱h hnäh´ hñaah ba´ ja̱⁻,
cher´mah sa⁺ ga⁺jmeeh´ hnäh´ he.
23 Cher´mah sa⁺ ga⁺jmee´ dsa⁻ he
wa´ra⁻ ga⁺nuuy´ juu na⁻, hi̱⁻ he´ la̱a̱
lä⁺ko̱o̱⁻ ja̱a̱⁻ hi̱⁻ jë̱ë̱⁻ hñiɨ´ kya̱a̱h´ hu⁻.
24 Jëëh´, ma⁻la⁺ ma⁻jë̱ë̱y⁺ hñiiy´
mah go⁻hë̱ë̱y hi⁺ lä⁺cha̱h´ ja̱⁻
dsa⁻gaa´ dsëy ha⁻ lä⁺ la̱a̱y.
25 Pero cher´mah ja̱a̱⁻ dsa⁻ ga⁺nuu´
kwee⁻ lä⁺ko̱o̱⁻ jäh´ ley he⁻ llu go⁻te˜
he⁻ kya̱a̱h´ dsa⁻lä̱ä̱´ jne´, hi⁺ cher´mah
dsa⁻ he´ ngoo bih jmeey⁺ he kih juu
na⁻, kih hi̱⁻ he´ mi⁻jøø̱ ba´ Dio lä⁺jë⁺
he⁻ jmeey⁺. Jëëh´, ja̱⁺ ko̱o̱⁻ nuu⁻ bih
mah dsa⁻gaa´ dsëy ka⁻läh´, ma⁺ra⁺
he⁻ jmee⁺ bih he kih juu na⁻.
26 Cher´mah ja̱a̱⁻ dsa⁻ la̱a̱y´,
hnaayh⁻ Dio mah hlëëh⁺ bih wa´ la
cha⁻ la, he⁻ mi⁻ga̱a̱y⁺ hñiɨ´ bih ja̱⁻,
sa⁺ jmää go⁻te˜ he⁻ jäyh´ hnaayh⁻
Dio.
27 Pero cha´në´ Dio hi̱⁻ la̱a̱ Tää`
jnän`, ja̱a̱⁻ dsa⁻ hi̱⁻ ma⁺ra⁺ he⁻ dsoo´
hnaayh⁻ Dio, hnøø kway be´ kih
chih⁻ hnɨɨ´ hi̱⁻ jëë˜ wɨɨ´ hi⁺ lä⁺ja̱⁻ kih
dsa⁻më´ hnɨɨ´ ka⁻läh´, hi⁺ hnøø hä̱ä̱y
hñiiy´ mah sa⁺ wa´ lä⁻sa̱yh´ kya̱a̱h´
he⁻ hlɨɨh he⁻ cha⁻ jmɨ⁻gyɨɨɨ⁺ la⁻.

2

Sa⁺ wa´jëë´ jne´ he⁻ la̱a̱ dsa⁻

1 Øø̱hn, he⁻ ma⁻dsoo´ hoh´ hnäh´
kih Jesucristo Dsa⁻jøø̱h jnän` hi̱⁻
llu̱u̱ go⁻te˜, jmee⁺ bii jmeeh hnäh´
kwee⁻ lä⁺hii´ në´ kya̱a̱h´ dsa⁻.
2 Cher´mah ga⁺lloo ja̱a̱⁻ dsa⁻ jee´
dsa⁻ñeeh⁺ hnäh´, hi̱⁻ he´ na⁻ kye̱h´
hmɨɨh⁻ llu hi⁺ hä´aniy˜ hmooh gooy⁻
ka⁻läh´. Hi⁺ wa´ra⁻ ga⁺lloo ja̱a̱⁻ hi̱⁻
tä⁻ñee´ hi̱⁻ si̱h´hɨ⁺ hmɨɨh⁻ kih.
3 Hi⁺ cher´mah jmä̱ä̱h hnäh´ jøø̱h
hi̱⁻ jna̱a̱h hmɨɨh⁻ kih he´, mah
jwɨɨh hnih´: "Na´ jee´ llu la⁻", mah
hi̱⁻ tä⁻ñee´ he´, jwɨɨh: "Jmää lä⁺
ma⁻cheh na⁻ o jee´ la⁻ ya⁻na´ hɨɨɨ´
tɨɨn⁺ la⁻."
4 Jee´ ja̱⁻ dsa⁻lä⁻jnääh´ hnäh´ he⁻
sa⁺ jmeeh⁻ hnäh´ kwee⁻ lä⁺hii´ në´
kya̱a̱h´ dsa⁻. He⁻ jmeeh⁻ hnäh´ lä⁺ja̱⁻,
jmä̱ä̱h⁺ hnäh´ hñaah jwëë⁻ hi̱⁻ kye̱⁻
hɨɨɨ´dsë⁻ hlɨɨh jmah ba´.
5 Nɨɨɨ⁻ da´ hnäh´ øø̱hn hi̱⁻ hnaan⁺:
¿Che´ sa⁺ ga⁺lle̱e̱h⁻ Dio hi̱⁻ tä⁻ñee´
jmɨ⁻gyɨɨɨ⁺ la⁻, mah lä⁺dsoo´ dsëy
kiyh? Hi̱⁻ he´ la̱a̱ lä⁺ko̱h´ hi̱⁻ cha⁻
kuu´ kih, hi⁺ hyoyh⁺ he̱e̱y⁻ ya⁺jwɨɨ
kih Dio lä⁺ko̱o̱⁻ ga⁺bä̱ä̱h⁻ Dio hñiɨ´
kih lä⁺jë̱ë̱⁺ hi̱⁻ hnaayh⁻.
6 Pero mi⁻kwa̱h⁻ hnäh´ kih hi̱⁻
tä⁻ñee´, mah hnaah⁺ hnäh´ hi̱⁻ cha⁻
kuu´. ¿Ja̱ dsa⁻ cha⁻ kuu´ na⁻ hi̱⁻
tä̱ä̱h´ jmeeh⁺ hnäh´? ¿Ja̱ hi̱⁻ he´ na⁻,
dsa⁻jä̱ä̱⁺ hnäh´ në´ta´?
7 ¿Ja̱ dsa⁻ cha⁻ kuu´ na⁻, hi̱⁻
mi⁻kwa̱h jmɨɨ⁻ kih Cristo he⁻ la
na´hñaah jnän`, hi⁺ ja̱⁻ba´ kya̱a̱h´ jmɨɨ⁻
kih Cristo ga⁺mi⁺che̱e̱y⁻ hnäh´?
8 He⁻ jmeeh⁻ hnäh´ llu ba´ ja̱⁻,
cher´mah ju'dsoo´ ga⁺mi⁺teh` hnäh´
ley jɨɨɨh⁻, lä⁺ko̱o̱⁻ na⁻sɨɨ⁻ juu kih
Dio: "Wa´ hnaah⁺ dsa⁻kya̱a̱h´, ja̱⁻ba´
lä⁺ko̱o̱⁻ hnaah⁺ hñaah."
9 Pero cher´mah sa⁺ ga⁺jmeeh´
hnäh´ kwee⁻ lä⁺hii´ në´ kya̱a̱h´ dsa⁻,
he⁻ jmeeh⁻ hnäh´ dso´kye⁻ ba´ ja̱⁻.
Ja̱⁻ba´ ley ja̱⁻, hnɨɨ˜ kyah hnäh´ he⁻
na⁻bä̱ä̱h` hnäh´ dsoo´.
10 Ja̱a̱⁻ dsa⁻ hi̱⁻ høø⁺ lä⁺jë⁺
he⁻ lle` ley kih Moisé, cher´mah
ga⁺hlä̱ä̱yh⁻ kya̱a̱h´ ko̱o̱⁻ mɨ 'juu ba´,
ma⁻na⁻bä̱ä̱yh` lä⁺jë⁺.
11 He´ ba´ hi̱⁻ ga⁺jäh´: "Hne⁻ hi̱⁻
na⁻jee̱⁻ goo⁻, ta⁺ ka̱a̱h⁺ hi̱⁻ la̱a̱
kya̱a̱ jñah´", he´ ba´ hi̱⁻ he´ ga⁺jäh´
ka⁻läh´: "Ta⁺ jngëëh⁺ dsa⁻." He⁻ja̱⁻,

cher´mah¹ sa˗ kąąh˗ hi¯ ląą¹ kyąą¹
jñah´, pero jngëëh˗ dsa¯, ma˗ra˗ he¯
ma¯na¯bąąh` ba´ hne¯ cha´në´ ley.
12 He¯ją¯ hnøø¹ hlëëh´ hnäh´ hi˗
hnøø¹ jmeeh¹ hnäh´ lä˗kǫǫ¯ lle` kyah¹
hnäh´ ba´, jëëh´ lloo˜ kǫǫ¯ jmɨɨ´, ley
ją¯ ngɨɨh¹ kwąąt˜ jnän`, ją¯ba´ ley he¯
kyąąh´ dsa¯ląą´ jne´.
13 Kih¹ hi¯ sa˗ lä¯ñih´ dsë¹
dsa¯kyąąh´, ją¯ba´ lä˗ją¯ sa˗ lä¯ñih´
dsë¹ Dio kyąąyh´ ka¯läh´ wa´ra¯ ga˗të´
jee´ llay¹ ta´. Pero cher´mah¹ ga˗lä˗ñih´
dsë¯ jne´ kih¹ dsa¯kyąąh´ jne´, hwëë˗
jne´ llu¹ wa´ra¯ ga˗të´ jee´ ngɨɨyh¹
kwąąt˜ jnän`.

Ta´ llu¹ jnän` kyąąh´ he¯ ma¯dsoo´ dsë¯ jne´

14 Øøhn¹, hee¯ jmää¹ kih¹ ją¯ą¯ hi¯
jäh´ ma¯dsoo´ ba´ dsëy¹ kih¹ Dio mah¹
ni˗ kǫǫ¯ he¯ llu¹ sa˗ jmeey˗. ¿Che´ läąy´
kyąąh´ he¯ kǫǫ¯ jäyh´: “Ma¯dsoo´ ba´
dsën˗”?
15 Cher´mah¹ chąą¯ ją¯ą¯ øøh¹ jne´,
dsa¯më´ dsa¯ñuuh¯ hi¯ sa˗ cha¯
hmɨɨh¯ he¯ këyh˗ hi˗ sa˗ cha¯ he¯
kuh´hɨyh¹ kǫǫ¯ jmɨɨ´ kǫǫ¯ jmɨɨ´,
16 hi˗ cher´mah¹ ją¯ą¯ hnäh´ ga˗chiih´
hnih´: “Jwërte kwa´ be´, gwąąh¯ ba´
hne¯ llu¹, ją¯ mi¯lląąh¹ hñaah¹, ją¯
kuh¯ ba´ hne¯ llu¹.” Pero ¿hee¯
jmää¹ he¯ ga˗jäh´ lä˗na¯, cher´mah¹
sa˗ ga˗kwëëh` hnih´ he¯ jmee˗ bii¹
kiyh¹?
17 Ją¯ba´ lä˗ją¯ la¹ kih¹ hi¯ jäh´
ma¯dsoo´ dsëy¹ kih¹ Dio. Cher´mah¹
sa˗ cha¯ ni˗ miih¯ he¯ llu¹ ma¯jmeey´,
sa˗ jmää¹ he¯ jäyh´: “Ma¯dsoo´ ba´
dsën˗.” Juu¹ ta˗jmah¹ ba´ ją¯.
18 Pero cher´mah¹ ją¯ą¯ ga˗jäh´:
“Hne¯ jmeeh¯ ta´ llu¹, jnä´ ma¯dsoo´
dsën˗”, lä˗la¯ jwɨɨ¯ jnih´ ka¯läh´:
“Mi¯jnää¹ kin˗ he¯ ma¯dsoo´ hoh´,
hne¯ hi¯ sa˗ ma¯jmee´ ni˗ miih¯ ta´
llu¹, mah¹ jnä´ mi´jnään¹ kyah¹ he¯
ma¯dsoo´ dsën˗ kyąąh´ ta´ llu¹ he¯
jmeen˗.”
19 Hne¯ jmeeh¯ dsoo´, ją¯ą¯ ba´ Dio
chąą¯. Jmeeh¯ ba´ hne¯ llu¹. Hi˗ lä˗ją¯
jäh´ hi¯sa˗llu¹ ka¯läh´, mah¹ jląą˗ bih¹
kih¹ he¯ goyh˗.
20 Peer˗ tąąh¯ hne¯. ¿He¯la¹ sa˗ hii˜
lä˗ngëëh´ miih¯? Sa˗ jmää¹ he¯ jäh´
jne´ ma¯dsoo´ ba´ dsën¯ kih¹ Dio mah¹
sa˗ na´jnä´ ta´ jnän`.
21 ¿Ją¹ ga˗jmee´ Dio kwąąt˜ llu¹
Abraham dsa¯ ma¯gyuh¯ jnän`
ta˗la˗ kih¹ ta´ llu¹ he¯ ga˗jmeey´, he¯
ga˗ngëëy¹ Isaac jǫǫy´ kih¹ Dio mah¹
ma´ juuy´ në´ na´hyoo´?
22 ¿Che´ sa˗ ngëëh´ ha¯ lä˗ la¹?
Ga˗lä˗dsoo´ dsë¹ Abraham kih¹ Dio,
he¯ją¯ ba´ ga˗jmeey´ lä˗kǫǫ¯ ga˗jäh´
Dio. Hi˗ kyąąh´ he¯ ga˗jmee´
Abraham ją¯, ga˗lä˗jnä´ ma¯ra˗ he¯
ga˗lä˗dsoo´ ba´ dsëy¹ kih¹ Dio.
23 Lä˗ją¯ ga˗lä˗te¹ lä˗kǫǫ¯ na¯sɨɨ¯
juu¹ kih¹ Dio he¯ jäh´ lä˗la¯:
“Ga˗lä˗dsoo´ dsë¹ Abraham kih¹ Dio,
he¯ją¯ ga˗jmee´ Dio kwąąt˜ llu¹y¹.”
Hi˗ ga˗lä˗chęęy˗ ome¯ kyąą¹ Dio.
24 Lä˗ją¯ dsa¯lä¯ngëë´ jne´, jmee˗
Dio kwąąt˜ llu¹ dsa¯, kyąąh´ he¯
jmeey˗ ta´ llu¹, ją˗ ma˗la˗ kyąąh´ he¯
ma¯dsoo´ dsëy¹.
25 Ją¯ba´ lä˗ją¯ ga˗la¹ kih¹ Rahab,
ją¯ą¯ dsa¯më´ hi¯ ma´ hnëë˜ hñii´
kyąąh´ wa´ hi¯ cha¯ hi¯. Ga˗jmee´
Dio kwąąt˜ llu¹y¹ kih¹ he¯ ga˗kway´
jee´ ga˗jä´ hi¯ ga˗lla˗nää¹ kǫǫ¹ juu¹
hi˗ ga˗chęęy¹ ta˗ jyoh´ jwë¹ lä˗llu¹ jee´
ga˗ląąy´.
26 Jmɨ¯ngo¹ he¯ mo˗so˗ kyąąh´
jmɨ¯lle´, na¯juu´ ba´ ją¯. Ją¯ba´ lä˗ją¯
la¹ jnän`. Sa˗ jmää¹ he¯ ma¯dsoo´ dsë¯
jne´ kih¹ Dio, cher´mah¹ sa˗ na´jnä´ ta´
llu¹ he¯ jmee¯ jne´.

3

Hnøø¹ lęęh¯ jne´ ha¯ lä˗ hlëëh´ jne´

1 Sa˗ wa´ chąą¯ jwëë´ ta¯jwoh¹ jee´
tąąh´ hnäh´ øøhn¹. Ma¯ñeh´ ba´ hnäh´,
hweh¯ ga´ miih¯ ngɨɨh¹ Dio kwąąt˜
jnän` hi¯ ląą¹ ta¯jwoh¹.
2 Lä˗jëë˗ ba´ jne´, joh´ jiih˜ sa˗
dsa¯hląąh˗ jne´. Pero ją¯ą¯ hi¯ sa˗
dsa¯hląąh˗ kyąąh´ juu¹ he¯ hlëëyh˗,
hi¯ he´ ląą¹ ją¯ą¯ dsa¯ñuuh¯ llu¹
go¯te˜. Liyh˗ hąąy¹ hñiiy´ kih¹ lä˗jë˗
ba´, sa˗ kway˗ jwë¹ jøø¹ he¯ hlɨɨh¹ kiyh¹.

3 Wa´ra⁻ ga˗tøøh´ jne´ fren˜ hoo´
kya´jɨɨh´, hwąą´ bih˹ kyąąh´ jne´.
Ma˗ke˗ jøøyh˺, kyąąh´ kǫǫ⁻ he⁻ pih˺
ba´ tąą˗ jąą´ jne´ ha⁻ ta˗ jee´ hnøø⁻ jne´.
4 Lä˗ją⁻ la˹ ka⁻läh´ kyąąh´ barco.
Ma˗ke˗ he⁻ ga´ jɨɨh⁻ ngëë˺ barco hi˗
ma˗ke˗ sëëh˜ lle´ tä´ kih˹, pero kyąąh´
kǫǫ⁻ jwɨ´ hma⁻ pih˺ ba´ kooh˜ dsa⁻, le´
dsa⁻nääy˹ ha⁻ ta˗ jee´ hnøøy˺.
5 Hi˗ lä˗ją⁻ la˹ ka⁻läh´ kyąąh´ lä´sɨɨh´
jne´. Kǫǫ⁻ he⁻ pih˺ ba´, pero ha⁻ kǫh´
dsoo´ sa˗ hnoo⁻. Kyąąh´ kǫǫ⁻ je⁻ pih˺
ba´ lęę˗ sǫǫh˹ lä˗jɨɨh˺ koo˗ kǫǫ⁻ moh´
jɨɨh⁻.
6 Hi˗ lä´sɨɨh´ jne´ la˹ lä˗kǫǫ⁻ je⁻. Joh´
nëë˺ he⁻ hlɨɨh˺ sa˗ gwa´ kih˹. He⁻ na⁻
hęę˜ lä˗kąą⁻ jmɨ⁻ngo˹ jnän` lä˗jë˗ jmɨɨ´
ba´. Lä´sɨɨh´ jne´ na⁻, tęę⁻ be´ kih˹
cha´je⁻.
7 Lih˗ ba´ dsa⁻ mi⁻hwąą´ lä˗jęę˗ nëë˺
jah´ ląą` hi⁻ chąą⁻ hwa˹ la⁻, liyh˗
mi⁻hwąąy´ tą ˺, mɨɨh⁻, hi˗ jah´ hi⁻
chąą⁻ jmɨ⁻ñeeh˹ ka⁻läh´.
8 Pero sa˗ chąą⁻ ni˗ jąą⁻ hi⁻ lih˗
ha˹ kih˹ lä´sɨɨh´ jne´. Sa˗ cha⁻ he⁻
lla⁻dsëë` kih˺ he⁻ hlɨɨh˺ na⁻. Lä˗kǫǫ⁻
he⁻ na⁻kąh˺ venen he⁻ jngɨɨh˗ kih˹
dsa˗ ba´ la˺ lä´sɨɨh´ jne´.
9 Kyąąh´ lä´sɨɨh´ jne´ hlëëh´ jne´ llu˺
kih˹ Dio hi⁻ ląą˹ Tää` jnän`, hi˗ ją⁻ba´
kyąąh´ lä´sɨɨh´ jne´, jwä´ jne´ dso´jwɨɨ´
kih˹ dsa˗, hi⁻ ląą˹ lä˗kǫǫ⁻ hęęh˹ kih˹
Dio.
10 Kǫǫ⁻ ba´ hoo´ jne´ jee´ hwëë⁻ juu˺
llu˹ hi˗ jee´ hwëë⁻ juu˺ hlɨɨh˹. Ni˗ miih⁻
sa˗ sǫǫh˜ lä˗na⁻, øøhn˹.
11 Ha⁻ lä˗ją⁻, kǫǫ⁻ jmɨ⁻too⁻ hya˗
jmɨɨ⁻ øø´ hi˗ ją⁻ba´ he⁻ ją⁻ hya˗ jmɨɨ⁻
llih˹ ka⁻läh´.
12 Øøhn˹, ha⁻ lä˗ją⁻ kǫǫ⁻ chaah˺
higo hɨɨ˹ mɨ ˺olivo o wɨɨ⁻ jëh˺ hɨɨ˹ mɨ
˺higo. Ją⁻ba´ lä˗ją⁻ la˹ kih˹ jee´ hya⁻
jmɨɨ⁻, sa˗ hwëë˗ jmɨɨ⁻ ñii` kǫ⁻jøh´
kyąąh´ jmɨɨ⁻ øø´.

Kih˹ Dio ba´ ją⁻, he⁻ gwa´ hɨɨ´dsë⁻ llu˹

13 Cher´mah˹ chąą⁻ jąą⁻ hnäh´ hi⁻
cha⁻ hɨɨ´dsë⁻ llu˹ kih˹, hi⁻ kyɨɨh˜
cha⁻miih⁻, hi⁻ he´ hnøø˹ mi⁻jnää˗ he⁻
kyɨɨyh˜ ją⁻, kyąąh´ ta´ llu˺ he⁻ jmeey˗.
Hi˗ hnøø˹ jmäąy˹ hñii´ jąą⁻ hi⁻ hwąą´,
lä˗lle` kih˺ jąą⁻ hi⁻ kyɨɨh˜.
14 Pero cher´mah˹ wɨɨ´ hoh´ hnäh´
hi˗ jmeeh⁻ hnäh´ lä˗ tɨh˜ hoh´ hnäh´
hñaah˹, sa˗ cha⁻ he⁻ kih˹ he⁻ jmąą˗
hnäh´ hñaah˹ kąąh´. He⁻ ta⁻jǫǫ˺ ba´
hnäh´ ją⁻.
15 Ją˗ he⁻ ja˹ gyɨɨh˺ hɨɨ´dsë⁻ na⁻.
Hɨɨ´dsë⁻ cha⁻ hwa˹ la⁻ ba´ na⁻, he⁻
gwa´ kyąąh´ jmɨ⁻ngo˹ kyah˹ hnäh´ ba´
na⁻. La˹ kih˹ hi⁻sa˗llǫ˹ ba´ hɨɨ´dsë⁻
na⁻.
16 Jëëh´, he⁻ wɨɨ´ hoh´ hnäh´ kyąąh´
dsa⁻kyąąh´ hnäh´ hi˗ hnooh⁻ hnäh´
he⁻ tɨh˜ hoh´ hnäh´ hñaah˹, he⁻ ją⁻
jmee˗, he⁻ tąąh´ hnäh´ wa´ la˺ cha⁻ la⁻,
jmeeh⁻ hnäh´ lä˗jë˗ nëë˺ he⁻ hlɨɨh˺.
17 Pero hɨɨ´dsë⁻ he⁻ ja˹ gyɨɨh˺, he⁻
ją⁻ ba´ na⁻jngɨɨ˺. He⁻ ją⁻ ba´ jmee˗ hii´
tii´ kih˺ dsa˗, jmee˗ hwąą´ dsa⁻, nɨɨh´
dsa⁻, dsa⁻lä⁻ñɨh´ dsëy˹ cha⁻miih⁻ hi˗
jmeey˗ he⁻ llu˹ jmah˹ ba´. Kyąąh´
hɨɨ´dsë⁻ llu˹ ją⁻, jmee˗ dsa⁻ kwee⁻
lä˗hii´ në´ kyąąh´ dsa⁻ hi˗ ją˗ kǫǫ⁻
ta⁻jǫǫy˺.
18 Dsa⁻ hi⁻ ga˗nää´ kǫǫ⁻ nëë˺ ba´,
jmeey˗ hii´ tii´ kih˺ dsa˗, hi˗ lä˗ją⁻
lä˗jwęę´ dsa⁻ hi⁻ jmee˗ he⁻ llu˹ jmah˹
ba´.

4

Sa˗ wa´ hnøøh´ jne´ he⁻ cha⁻ jmɨ⁻gyɨɨ˗ la⁻

1 ¿Ha⁻ ta˗ gwa´ he⁻ tę⁻jęęh´ hnäh´?
Kih˹ he⁻ hęę´ hoh´ hnäh´ he⁻ ga´ cha⁻,
he⁻ ją⁻ ba´ na⁻ jmee˗ jwɨɨh` kyah˺
hnäh´.
2 Cha⁻ he⁻ hnooh⁻ hnäh´ pero sa˗
tęęh˹ hnäh´. Jngëëh˗ hnäh´ dsa⁻ hi˗
jmeeh⁻ hnäh´ bii˹ lęh˗ hnäh´ he⁻ cha⁻
kiyh˹ pero sa˗ tęęh˹ hnäh´. Ti⁻chooh⁻
hnäh´ juu˺, hi˗ ti⁻hnee˗ hnäh´. Sa˗
ma⁻hñah˜ hnäh´ he⁻ hnooh⁻ hnäh´,
jëëh´ sa˗ ma⁻ngɨɨh´ hnäh´ kih˹ Dio.
3 Hi˗ wa´ra⁻ ga˗ngɨɨh´ hnäh´ kih˹ Dio,
sa˗ hñah˗ hnäh´. Jëëh´ sa˗ ngɨɨh´ hnäh´
kyąąh´ hɨɨ´dsë⁻ llu˹, kǫǫ⁻ hnooh⁻
hnäh´ lä˗ tɨh˜ hoh´ hnäh´ hñaah˹ ba´.
4 Hnäh´ dsa⁻më´ dsa⁻ñɨɨh⁻, ¿he⁻la˺
ma⁻lä⁻øø´ hnäh´ kih˹ Dio? ¿Che´
sa˗ ñeh´ hnäh´ mo˗so˗ jwąh´ hnäh´

kyąąyh´, cher´mah¹ hnooh´ ga´ hnäh´ he¯ cha¯ jmɨ¯gyʉʉ˖ la¯? Jëëh´, hi¯ hnooh¯ ga´ he¯ cha¯ jmɨ¯gyʉʉ˖ la¯, mo˖so˖ jwąyh´ kyąąh´ Dio.

5 ¿Che´ ląąh´ hnäh´, kǫǫ¯ ta¯jäh´ ba´ juu¹ kih¹ Dio he¯ lle` lä˖la¯: “Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ¹ kih¹ Dio he¯ kyąąh´ jne´, hnääy¹ jne´ cha¯miih¯, sa˖ hnøøy¹ kyę´ jne´ jyoh´ jwë¹”?

6 Pero cha¯miih¯ jmee˖ Dio llu¹ dsë¹ kyąąh´ jne´. He¯ją¯ jäh´ juu¹ kiyh¹ lä˖la¯: “Dio jne˖ jwë¹ kih¹ hi¯ jmąą˜ hñii´ jøøh¹, pero llu¹ ba´ dsëy¹ kyąąh´ hi¯ hwąą´.”

7 Wa´ nʉʉh´ hnäh´ kih¹ Dio. Ta˖ kwa¯ jwë¹ kih¹ hi¯sa˖llu¹ kąąyh¹ hnäh´, lä˖ją¯ ba´ lä˖øøy´ kyah¹ hnäh´.

8 Ya¯nää´ hnäh´ kih¹ Dio hi˖ Dio mi¯jąyh˖ kyah¹ hnäh´. Hnäh´ hi¯ jmee˖ dso´kye¯, hnøø¹ na¯jngëë¹ hnäh´. Hi˖ hnäh´ hi¯ jmee˖ to¹ dsë¹, wa´ la¹ kǫǫ¯ ba´ hʉʉ´dsë¯ kyah¹ hnäh´.

9 Kɨ´hooh´ hnäh´ lä˖jiih¹ chąąh¹ hoh´ hnäh´. Lla¯ he¯ ngɨɨh¹ hnäh´, hnøø¹ hooh´ hnäh´ ba´. Lla¯ he¯ chąą¯ hnäh´ llu¹, wa´ ti¯meeh¯ hoh´ hnäh´.

10 Wa´ hwąąh´ hnäh´ kih¹ Dsa¯jøøh¹ jnän`, mah¹ jmąąy¹ hnäh´ kąąh´.

Sa˖ wa´ kyęn´ kwąąt˜ kih¹ øøh¹ jne´

11 Øøhn¹, ta˖ cha¯hąą˜ hnäh´ dsa¯kyąąh´ hnäh´. Hi¯ cha¯hąą˜ øøh¯, o kąy˜ kwąąt˜ kiyh¹, hi¯ he´ cha¯hąą˜ ley, hi˖ kąy˜ kwąąt˜ kih¹ ley. He¯ją¯ cher´mah¹ kąh¯ hnäh´ kwąąt˜ kih¹ ley, he¯ jmąąh˖ hñaah¹ jwëë¯ ba´ ją¯, lla¯ he¯ ma´ høøh¹ hnäh´ ley.

12 Jąą¯ ba´ hi¯ ga˖lla´ ley, jąą¯ ba´ hi¯ na¯ngë¹ jwë¹ ląąy¹ dsa¯ hi˖ na¯ngëy¹ jwë¹ hęęy¹ dsa¯. Pero hnäh´, hee¯ ląąh¹ hnäh´ mah¹ kąh¹ hnäh´ kwąąt˜ kih¹ jñah´.

Sa˖ chąą¯ hi¯ ñe¯ ha¯ lä˖ chąą¯ jne´ hø¹

13 Nʉʉ¯ da´ hnäh´ hi¯ jäh´: “Na¹ o hø¹ dsa´nøø¹ jnääh¹ dsa´jmee´ jnääh¹ ta´ jee´ jyoh´ jwɨɨ¯. Jee´ oo˖ ją´ jnääh¹ kǫǫ¯ ñe¯, jmee´ jnääh¹ miih¯ ta´ hnɨɨ˖ mah¹ lęh˖ jnääh¹ cha¯miih¯ kuu´”, jwah´ hnäh´.

14 Pero sa˖ ñeh´ hnäh´ hee¯ na¯le´ kyah¹ hnäh´ hø¹, che´ chąą¯ jʉʉh´ hnäh´. ¿Che´ sa˖ kyę´ hnäh´ kwąąt˜ he¯ ląąh¹ hnäh´ lä˖kǫǫ¯ jmɨɨ¯ hmoo´ he¯ gwa´ kǫ¯hwëë´ mah¹ dsa¯ąąh¹ ka¯läh´?

15 Lla¯ he¯ ma¯jwah´ hnäh´ lä˖ją¯, jwah¹ hnäh´ lä˖la¯ ba´: “Cher´mah¹ jäh´ Dio chąą¯ ga´ jne´, jmee´ ba´ jne´ hee¯ ga´ hnøø¹ le´.”

16 Pero kyąąh´ he¯ hlëëh´ hnäh´, he¯ jmąąh˖ hnäh´ hñaah¹ kąąh´ ba´ na¯. Lä˖jë˖ juu¹ tąąh¹ lä˖na¯, la¹ hlɨɨh¹.

17 Hi¯ lih˖ jmee¹ he¯ llu¹, mah¹ sa˖ jmeey˖, he¯ jmeey˖ dso´kye¯ ba´ ją¯.

5

Dsa¯ cha¯ kuu´ hi¯ hñaa¯ dsë¯ jëëy¹ wɨɨ´ ba´

1 Nʉʉ¯ da´ hnäh´ dsa¯ cha¯ kuu´. Kɨ´hooh´ hnäh´ jwërte. Na¹ ga´ jä˖ cha¯miih¯ wɨɨ´ në´ kyah¹ hnäh´.

2 Ngoo¹ ga˖hęę¹ lä˖jë˖ he¯ hmooh¹ he¯ cha¯ kyah¹ hnäh´. Ma¯jwë¹ jah´ sa´hmɨɨh¯ kyah¹ hnäh´.

3 Lä˖jë˖ kuu´ kyah¹ hnäh´ ma¯hya¯ tʉ´jʉʉh˜. Lä˖jë˖ he¯ na¯ hnɨɨ¹ kyah¹ hnäh´ lä˖jiih¹ mi¯lląą˖ hnäh´, lä˖kǫǫ¯ he¯ kąąh˖ hnäh´ kyąąh´ je¯ ba´. Peer˖ ma¯lla¯mah¹ kuu´ kyah¹ hnäh´ jee´ ma¯dsąą¹ jmɨɨ´ la¯.

4 Jñee¹ dsa¯ hi¯ ma´ jmee˖ ta´ jee´ nuu¯ kyah¹ hnäh´ kɨ¯hooh˜ jwërte, hnɨɨy˜ kyah¹ hnäh´ kih¹ Dio. He¯ ga˖juu´ hnäh´ kiyh¹, he¯ sa˖ ga˖mi˖hmaah´ hnäh´ jñeey¹. Peer˖ kɨ¯hooh˜ dsa¯ hi¯ ga˖chooh¹ ta´ kyah¹ hnäh´ he¯ją¯ ma¯nuu´ Dio hi¯ ląą¹ jʉʉ´ lä˖jëë˖ hi¯ tąąh´ gyʉʉh¹.

5 Peer˖ jnąąh¹ dsa¯ngëëh´ hnäh´ hwa¹ la¯, ma¯lęh˜ hnäh´ ga˖lä˖jë˖ ba´ he¯ ma¯hęę´ hoh´ hnäh´. Ma¯gyąąh¹ hnäh´ lä˖kǫǫ¯ jah´ hi¯ ngoo¹ ga˖lloo¹ jmɨɨ´ jngëëh¹ dsa¯.

6 Kih¹ hi¯ sa˖ ąą¯ ni˖ miih¯ ma¯bąąh` hnäh´ dsoo´ hi˖ ma¯jngëëh˖ hnih´. Sa˖ ga˖hnooyh¯ ha¯ lä˖ jee´ ma´ ląąy¹ hñiiy´.

Hnøø¹ jøh¯ dsë¯ jne´ lä˖jiih¹ jąh´ Dsa¯jøøh¹ jnän`

7 He¯ją¯ jwëëhn˜ hnäh´ øøhn¹, wa´ jøh¯ hoh´ hnäh´ lä˖jiih¹ lloo˜ jmɨɨ´

jäh´ Dsa¯jøøh' jnän`. Jëë` da´ hnäh´
lä˖koo¯ la˖ kih˖ hi¯ jmee˖ ta´, jøøy˜ jma˖
he¯ lä˖gyɯh´ jee´ nuu¯ kiyh˖, ja¯ga´
chooyh' ta´ he¯ kyey¯ o¯jøh˖ dsë˖ kih˖.
8 Ja¯ba´ lä˖ja¯ hnøø˖ jmeeh' hnäh´.
Wa´ jøh¯ hoh´ hnäh´, go¯taah´ hnäh´
koo¯ hweh¯, ta˖ hwaa` hnäh´, jëëh´
ngoo˖ ya˖jäh˖ jmɨɨ´ jäh´ Dsa¯jøøh'
jnän`.
9 Ta˖ hnoo¯ hnäh´ juu' kih˖
dsa¯kyaah´ hnäh´ mah˖ sa˖ ka˖ Dio
ju'dsoo´ kyah˖ hnäh´. Hii¯ Jwëë¯
ma¯cheh˖ chuh˖ ho´haah´.
10 Øøhn˖, mi¯dsooh¯ da´ hoh´
hnäh´ ha¯ lä˖koo¯ wɨɨ´ ga˖jëë˖ lä˖jee˖
hi¯ ga˖ngëë˖ juu' kih˖ Dio, lä˖ ma´
ga˖hlee˖yh˖ dsa¯ mada¯ kih˖ Dio. Hi˖
ma´ cha¯ ba´ o¯jøh˖ dsë¯ kih˖ dsa¯ he´.
Ja¯ba´ lä˖ja¯ jmee´ hnäh´ ka¯läh´.
11 Ha¯ koh´ llu˖ sa˖ la˖ kih˖ dsa¯ hi¯
kwëëh˜ dsë˖. Ma¯nɯɯh¯ ba´ hnäh´,
ha¯ lä˖ ga˖kwëëh˖ dsë˖ Job lä˖koo¯ ma´
ga˖jëëy˖ wɨɨ´ hi˖ ma¯ñeh´ ba´ hnäh´ ha¯
lä˖ ga˖jmee´ Dio kyaayh´ ma¯ngëë´
ma¯jëëy˖ wɨɨ´. Peer˖ cha¯miih¯
dsa¯lä¯ñɨh´ dsë˖ Dio jnä` jne´ hi˖ kooy'
dsëy˖ ka¯läh´.
12 Øøhn˖, jee´ lä˖jë˖ he¯ hnoon˖
jwee¯hn¯ hnäh´, ta˖ taa` hnäh´ gyɯɯh',
ni˖ ta˖ taa` hnäh´ hwa˖, ni˖ he¯ ga´
jyoh´, ta˖ taa` hnäh´. Cher´mah˖ jwah'
hnäh´ "Jaah¯", koo¯ "Jaah¯" ba´ jwah˖
hnäh´. Hi˖ cher´mah˖ jwah' hnäh´
"Jah˖ha˖'", koo¯ "Jah˖ha˖'" ba´ jwah˖
hnäh´ mah˖ sa˖ ka˖ Dio ju'dsoo´ kyah˖
hnäh´.

Ha¯ lä˖ hnøø˖ jmeen´ ma´ chaa¯ hi¯ dsaah´

13 Cher´mah˖ chaa¯ jaa¯ hi¯ jëë˜ wɨɨ´
jee´ kyah' hnäh´, wa´ ngɨɨy´ kiyh˖ kih˖
Dio. Cher´mah˖ chaa¯ jaa¯ hi¯ jee¯
dsë˖, wa´ häy´ kih˖ Dio.
14 Hi˖ cher´mah˖ chaa¯ jaa¯ hi¯
dsaah´ jee´ kyah' hnäh´, hnøø˖ tëëyh˖
dsa¯gyɯɯh´ kyaa' gwah˖ mah˖ taayh˖
aceit lä˖koo¯ hih˖ he¯ ga˖jmee´
Dsa¯jøøh' jnän`hi˖ ngɨɨy˖ kih˖ Dio mah˖
mi¯hlaay´ hi¯ dsaah´ he´.
15 Hnøø˖ dsoo´ dsëy˖ jee´ ngɨɨy˖ kih˖
hi¯ dsaah´, lä˖ja¯ ja˖ ba´ kiyh'. Dio ba´
chaayh˖. Hi˖ cher´mah˖ ma¯jmeey´
he¯ hlɨɨh', koo˖ ba´ Dio dsë˖ kiyh˖.
16 Mi¯jnää' kih˖ dsa¯kyaah´ hnäh´,
cher´mah˖ he¯ ma¯hlaah¯ kyaah´
hnih´. Hi˖ ngɨɨ´ hnäh´ kih˖ dsa¯kyaah´
hnäh´ kih˖ Dio mah˖ ja˖ kyah˖ hnäh´.
He¯ ngɨɨ˖ jaa¯ hi¯ lluu˖ kyee´, hi˖ kye¯
cha¯miih¯ be´.
17 Elía ma´ laa' jaa¯ dsa¯ lä˖ jne´. Hi¯
he´ ga˖ngɨɨ´ kih˖ Dio lä˖kaa¯ tuh¯dsë˖,
mah˖ sa˖ wa´ jä¯ jma˖. Hi˖ hnë¯ ji¯ñe¯
na¯dsë˜ jñee´ sɨh¯, sa˖ ja˖ ni˖ miih¯
jma˖.
18 Ma¯ngëë´ he¯ ja¯, koo¯ ka¯läh´
ga˖ngɨɨy´ kih˖ Dio he¯ jä˖ jma˖, hi˖ ja˖
jma˖, hi˖ koo¯ ka¯läh´ ga˖løø˖ ga˖kwa´
mɨ'hma¯.
19 Øøhn˖, cher´mah˖ chaa¯ jaa¯
hnäh´ hi¯ ma¯lä¯øø´ kih˖ ju'dsoo´, hi˖
lä˖ja¯ chaa¯ jñah´ hi¯ jmee˖ ya¯nääy´
ka¯läh´,
20 hnøø˖ lä˖ngëëh´ hnäh´ he¯ la¯.
Cher´mah˖ ga˖lee˖h˖ hnäh´ chaah´ jaa¯
hi¯ ma¯lä¯øø´, ma¯laah` hnäh´ jaa¯
hi¯ ma´ hii´ goo¯ juu´, hi˖ lä˖ja¯
ma¯che` cha¯miih¯ dso´kye¯.

1 Pedro
He¯ la¯ to¯në´ je¯ he¯ ga˖sɨɨ´ Pee´

Ga˖chęę˩ Pee´kǫǫ¯ je¯ kih˩ dsa¯gooy˩ hi¯ ma´ tąąąh´ ʉʉ´

1 Jnä´ Pee´ ląąn˩ apóstol kyąą˩ Jesucristo, sɨɨn˖ kyah˩ hnäh´ hi¯ ga˖hwęęę¯ jwɨɨ¯ kih˩. Hnäh´ hi¯ tąąąh´ hwa˩ Ponto, Galacia, Capadocia, Asia hi˖ Bitinia.

2 Dio hi¯ ląą˩ Tää` jnän` ga˖llęęyh¯ hnäh´ lä˖kǫh´ hʉʉ´dsë¯ ma¯na¯la¯ kiyh˩ jąąą˩, hi˖ kyąąh´ Jmɨ¯lle´ kiyh˩ ga˖mi˖llǫǫy˩ hnäh´ mah˩ jmeeh˩ hnäh´ he˩ kih˩ Jesucristo, hi˖ lä˖ja¯ ma¯na¯jngëëh ˩ hnäh´ kyąąh´ jma¯ kiyh˩. Wa´ mi¯jąąą˩ Dio hnäh´ cha¯ga´miih¯ hi˖ lä˖ja¯ wa´jmeey´ hii´ tii´ kyah˩ hnäh´.

Ma¯na¯ląą¯ jne´ kwąąt˜ tęęę˩ jne´ ya˖jwɨɨ˩

3 He¯ ba´ che¯ llǫǫ˩ Dio Jmii¯ Jesucristo Dsa¯jǫǫh˩ jnän`. Ha¯ kǫh´ sa˖ ga˖lä˖ñih´ dsëy˩ jne´, he¯ja¯ na¯ ga˖jmeey´ ga˖lä˖chąą˖ jne´ lä˖hmëë´ ta˖la˖ kih˩ he¯ ga˖lä˖jiih` Jesucristo jee´ kih˩ hi¯ na¯jǫǫ´. He¯ja¯ kyę´ jne´ o¯jǫh˖ dsë¯ he¯ tęęę˩ jne´ jee´ tąąąh´ hi¯ na´jiih˖.

4 Hi˖ lä˖ja¯ hñah˖ jne´ hęęn¯ he¯ høø˖ Dio gyʉʉh˩, he¯ sa˖ hęę´ jih´kǫh´, he¯ sa˖ lä˖soh´ hi˖ ni˖ sa˖ lä˖sɨɨ˩.

5 Kih˩ he¯ ma¯dsoo´ dsë¯ jne´ kih˩ Dio, he¯ja¯ hąąy˜ jne´ kyąąh´ be´ kiyh˩ lä˖jiih˩ ląąy˩ jne´ go¯te˜ lä˖kǫǫ¯ ma¯na¯la¯ juu˩ mi¯jnäay˖ jnän`wa´ra¯ ga˖të´ jee´lląą˖ jmɨ¯gyʉʉ˖.

6 He¯ja¯ jęęę¯ dsë¯ jne´, ma˖ke˖ kǫ¯hwëë´ ba´ jëë´ jne´ na¯ku´ na¯ngɨɨ˩ he¯ wɨɨ´ cher´mah˩ lä˖ja¯ jmee˖ bii˩ he¯ dsa¯ngëë´ jne´.

7 Mah˩ lä˖jnä´, che´ lä˖ ma¯dsoo´ ja¯ba´ dsë¯ jne´ kih˩ Dio. He¯ dsoo´ dsë¯ jne´, kyęę´ cha¯ga´miih¯ lä˖kǫh´ ga´ ku´nøø¯. Jëëh´ ku´nøø¯ ja¯, kǫǫ¯ dsa¯lląą˖ ba´. Hi˖ hnøø˩ koo˩ kyąąh´ je¯, ja¯ga´ lä˖jnä´ ma˖ra˖ he¯ llu˩ ba´. Ja¯ba´ lä˖ja¯ jne´, kyąąh´ he¯ jëë´ jne´ he¯ wɨɨ´, lä˖jnä´ he¯ ma¯dsoo´ dsë¯ jne´ kih˩ Dio mah˩ lä˖ja¯ hlëëyh˩ llu˩ hi˖ jmeey˩ jʉʉh¯ jnän` hi˖ jmääy˩ jne´ kwąąt˜ lä˖kǫǫ¯ hi¯ kąąh´ wa´ra¯ ga˖të´ jee´ lä˖jnää´ Jesucristo.

8 Hnaah˖ ba´ hnäh´ Jesucristo ma˖ke˖ sa˖ ma¯jęęęh`hnih´. Hi˖ ma˖ra˖ he¯ dsoo´ ba´ hoh´ hnäh´ kiyh˩, ma˖ke˖ sa˖ jęęęh˖ hnäh´. He¯ja¯ ba´ jęęę¯ hoh´ hnäh´ cha¯miih¯, lä˖jiih˩ mo˖so˖ lä˖kęęh´ hnäh´ jmɨɨ´ hlëëh´ hnäh´ lä˖kǫh´ te˩ he¯ jęęę¯ hoh´ hnäh´.

9 Jëëh´, ma¯na¯ląąh´ hnäh´ na˩. He¯ na¯ ba´ hnooh´ hnäh´ he¯ja¯ ma¯lä¯dsoo´ hoh´ hnäh´.

10 Lä˖jęęę˖ hi¯ ga˖ngëë˩ juu˩ kih˩ Dio llo´joo˩, ga˖hlëëh´ kih˩ ha¯lä˖ mi¯jąąą˩ Dio jne´. Ga˖kway´ be´ ma´ hnøøy˩ ma´ lä˖ngëëy´ ha¯lä˖ jwë´ jee´ ląąą˩ Dio jne´ lä˖kǫǫ¯ ma¯jwahn˩ la¯.

11 Hi˖ Jmɨ¯lle´ kih˩ Cristo ga˖jmee´ juu˩ kih˩ dsa¯ he´, ha¯lä˖ jëë˩ Cristo wɨɨ´ hi˖ ha¯lä˖ lęęy´ jǫǫǫh˩ ma¯ngëë´ ma¯jëëy˖ wɨɨ´. Hi˖ ga˖kwa´ dsa¯ he´ be´ ma´ hnøøy˩ lä˖ngëëy´ hiii¯ dsa¯ ma´ lęę´ Cristo hi˖ hee¯ jmɨɨ´ ma´ le´ lä˖ja¯.

12 Pero Dio ga˖mi˖jnää¯ kih˩ dsa¯ he´, ja˖ kih˩ jmɨɨ´ ja¯ heh˩ juu˩ he¯ ga˖kway´ ja¯, la˩ jnä` jne´ ba´ ja¯. Juu˩ ja¯ ma¯nʉʉ´ jne´ na˩. Jëëh´, kyąąh´ be´ kih˩ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ˩ he¯ ja˩ gyʉʉh˩, ga˖kwa´ dsa¯ ju˩hmëë´ la¯. Hi˖ lä˖kyę¯ ángele ka¯läh´ ma´ hnøø˩ ma´ lä˖ngëëy´ ha¯lä˖ la˩ juu˩ la¯.

Dio hnøø˩ lęę´ jne´ na¯jngëë˩

13 Kih˩ he¯ja¯ na¯, jwęęęhn˜ hnäh´, wa´ jñiih˩ hʉʉ´dsë¯ kyah˩ hnäh´ mah˩ hąąą`hnäh´ hñaah˩. Lä˖kąą¯ tuh¯hoh´ hnäh´ jǫǫ´ hnäh´ hęęh¯ he¯ la´ kwa˩ Dio wa´ra¯ ga˖të´ jee´ lä˖jnää´ Jesucristo.

14 Wa´ ląą˩ jne´ lä˖kǫǫ¯ jąą¯ gyʉʉ¯ hi¯ nʉʉh´ kih˩ jmii¯. Mo˖so˖ wa´ jmee´ ga´ jne´ lä˖kǫǫ¯ ma´ jmee¯ jne´ jąąą˩ he¯ sa˖ ma¯kyʉʉh˜ jne´ juu˩ kih˩ Dio.

15 Ja¯ba´ lä˖kǫh´ na¯jngëë˩ Dio hi¯ ga˖llęęh¯ jne´, ja¯ba´ lä˖ja¯ hnøø˩ dsa´toohn´ na¯jngëë˩ jne´ kyąąh´ lä˖jë˖ he¯ jmeen¯.

16 Lä˖la˜ na˜sɨɨ˜ juu' kih˩ Dio:
"Wa´ laah' hnäh˝ na˜jngëë' lä˖koo˜
na˜jngëë' jnä˝."

17 Jwah˝ hnäh˝ Tää` kih' Dio hi˜
ngɨɨh˩ kwaat˜ kih˩ lä˖hii˝ në´ ha˜lä˖
tääh´ haa´ dsa˜. He˜ja˜ hnøø˩
gah˖ hnih˝ ta´ko˜jiih' chaah˜ hnäh˝
jmɨ˜gyɯɯ˖ la˜.

18 Jëëh˝, ma˜ñeh´ ba´ hnäh˝ joh˝ sa˖
ga˖kee˝ he˜ ga˖läa˩ Dio jne´ kih' lä˖jë˖
he˜ hlɨɨh' he˜ ga˖lä˖tee˖ jne´ kih' dsa˜
ma˜gyuuh˜ jnän`. Sa˖ ga˖lä˖hmaah`
kyaah´ he˜ dsa˜hee˝, lä˖ la˩ kuu´ tøø˜
ku´nøø˜.

19 Ga˖lä˖hmaah` kyaah´ jma˜ kih˩
Cristo he˜ hmooh' jwërte, laay˩
lä˖koo˜ jaa˜ borrego mäh˩ hi˜ lluu˩
go˜te˜ hi˜ kwëëh˜ dsa˜ Dio.

20 Jää˩ ja˜ga´ nøø' jmɨ˜gyɯɯ˖ la˜,
ma˜na˜la˜ juu' chee˩ Dio joo˝. Hi˖
na˩ jee´ ngoo' ga˖dsaa˩ jmɨ˜gyɯɯ˖,
ma˜mi˜jnää˜ bih˩ jnän`ta˖la˖ kih˩ he˜
hnääy˩ jne´.

21 Ta˖la˖ kih˩ Cristo ma˜lä˜dsoo˝
dsë˜ jne´ kih' Dio hi˜ ga˖mi˖jiiyh` jee´
kih' hi˜ na˜juu´ hi˖ ga˖jmääy˩ jøøh'.
He˜ja˜ kih˩ Dio ba´ he˜ ma˜lä˜dsoo˝
dsë˜ jne´ hi˖ kih˩ hñii˝ bih˩ he˜
ma˜cha˜ o˜jøh˖ dsë˜ jnän`.

22 Na˩ ma˜na˜jngëë' jne´ kyaah´
be˝ kih˩ Jmɨ˜lle˝ Na˜jngɨɨ', lä˖llu' he˜
ga˖jmee´ jne´ he' kih˩ juu' dsoo˝ mah˩
lä˖ja˜ lä˖hnää˖ jne´ øøh' jne´, pero
ja˖ kyaah´ juu' ta˖jmah˩. He˜ja˜ wa´
lä˜hnää˖ jne´ øøhn' lä˖kaa˜ tuh˜dsë˜
jne´ hi˖ kyaah´ lä˖jë˖ be˝ jnän`.

23 Jëëh˝, he˜ ga˖lä˖chaa˖ jne´ ka˜läh˝
lä˖hmëë˝, sa˖ la˩ kyaah´ jmɨ˜ngo˩ he˜
dsa˜hee˝. Chaa˜ jne´ kyaah´ juu' kih˩
Dio he˜ na´jiih˖ ba´. He˜ ja˜ sa˖ hee˝
jih´koh˝ jih´lɨh˝.

24 Jëëh˝ (lä˖la˜ na˜sɨɨ˜ juu' kih˩ Dio):
Lä˖jee˖ dsa˜ laa˩ lä˖koo˜ wa´nuu˜.
Lä˖jë˖ he˜ jnä˝ na´hñaah˩ kih˩ dsa˖, la˩
lä˖koo˜ wa´le˩ kih˩ wa´nuu˜ ba´.
Dsa˜lä˜kii˜ wa´nuu˜, hi˖ wa´le˩ kih˩
dsa˜tøh˖.

25 Pero juu' kih˩ Dio, lä˖ ma˜cha˜
ja˜ba´, sa˖ llaa˖ jih´koh˝.
He˜ la˜ ja˜ juu' he˜ ga˖nɯɯh˜ hnäh˝
lä˖koo˜ ma´ ga˖kwa´ dsa˜ ju'hmëë˝
kih˩ Cristo.

2

1 He˜ja˜ be˩ hnäh˝ lä˖jë˖ he˜ hlɨɨh',
ta˖ jmee˜ hnäh˝ juu' ta˜juu', ta˖ wa´
ta˜juuh' hnäh˝ he˜ jmääh˖ hnäh˝
hñaah˩ lä˖koo˜ jaa˜ hi˜ mi˜te˩ mah˩
sa˖ mi˜teyh˩, ta˖ wa´ wɨɨ˝ hoh˝ hnäh˝,
ta˖ kooh˝ hnäh˝ juu' jwɨɨ`.

2 Lä˖ jmee˖ jaa˜ gyɯɯ˜ sëh˝ hi˜ tɯh˝
ko˜lla˜jiih˜, lä˖ja˜ wa´ lä˜hee˝ hoh˝
hnäh˝ wa´jɯh˖ he˜ la˩ koo˜ nëë' ba´ he˜
gwa˝ gyɯɯh'. He˜ la˜ na˜ la˩ juu' he˜
sa˖ jwëëh` he˜ jmee˖ dsa´nøø' jne´ ta˖
cha´në´ lä˖jwë˝ jee´ lää˝ jne´.

3 Jëëh˝, ma˜kyuuh˜ ba´ hnäh˝ ha˜
koh˝ sa˖ llu˩ dsë˩ Dsa˜jøøh' jnän`.

Cristo laa˩ lä˖koo˜ mɨ 'kuu´ he˜ na´jiih˖

4 He˜ja˜ ya´nääh˩ hnäh˝ chuh˖ kih˩
Cristo hi˜ laa˩ lä˖koh˝ kuu´ he˜ na´jiih˖
he˜ sa˖ ga˖tɨh˩ dsë˩ dsa˜ jää˩, pero kih˩
Dio, laay˩ lä˖koh˝ mɨ'kuu´ he˜ na˜lliih´
hi˖ hmooh' jwërte ka˜läh˝.

5 Hi˖ ja˜ba´ lä˖ja˜ laah˩ hnäh˝ lä˖koh˝
kuu´ he˜ na´jiih˖, he˜ kyaah´ jmee˖
Dio hne˩ kiyh˩ hi˖ lee˝ hnäh˝ lä˖koo˜
jmi˜dsa˜ hi˜ na˜jngëë' go˜te˜ mah˩
kwëëh' hnäh˝ Dio lä˖jë˖ he˜ ngɨɨy˖.
Lä˖ja˜ ba´ tɨh˜ dsë˩ Dio jmeeh' hnäh˝
ta˖la˖ kih˩ Jesucristo.

6 Kih˩ he˜ja˜ ba´ hlëëh˖ lä˖la˜ jee´
na˜sɨɨ˜ juu' kih˩ Dio:
Jnä˝ Dio llaan˜ jwɨɨ˜ Sión jaa˜ hi˜
laa˩ lä˖koo˜ kuu´ he˜ kye˜ dsa˜
to˜në´ kih' koo˜ hne˩ jɯɯh˜.
La˩ koo˜ mɨ´kuu´ na˜lliih´ he˜ hmooh'
jwërte.
Hi˜ dsoo˝ dsë˩ kiyh˩, jih´koh˝ sa˖ jäy˩
kyaah´ o˜hih˖.

7 Kuu´ ja˜ hmooh' jwërte kyah˩ hnäh˝
hi˜ ma˜dsoo˝ dsë˩. Pero kih˩ hi˜ sa˖
dsoo˝ dsë˩ kih˩ Dio, na˜sɨɨ˜ lä˖la˜:
Ja˜ba´ kuu´ he˜ sa˖ ga˖tɨh˩ dsë˩
të˖hyah˖,
he˜ ja˜ ba´ ga˖jä˝ lä˖koo˜ mɨ'kuu´ he˜
kye˜ dsa˜ to˜në´ kih' koo˜ hne˩
jɯɯh˜.

8 Hi̱ˆ läˆla¯ na¯sɨɨ¯ ka¯läh´:
La¹ kǫǫ¯ mɨ´kuu̱´ he¯ dsa¯tẹ̈h¹ dsa¯
hi̱ˆ läˆkǫǫ¯ hloo¯ he¯ jmeeˆ
dsa¯tä̱hˆ dsa¯.
Dsa¯ he´ dsa¯tẹ̈h¹, kih¹ he¯ saˆ hii˜
hẹẹyhˆ juu¹ kih¹ Dio, kǫ¯ja̱¯ lle` kih¹
bih¹ ja̱¯.
9 Pero jne´ ma¯la̱a̱¹ jne´ kǫǫ¯ nää¹
dsa¯ hi̱¯ na¯lleẹẹh´ ba´, hiˆ ma¯la̱a̱¹
jne´ läˆkǫǫ¯ jmi¯dsa¯ kya̱a̱¹ dsa¯ta´
jǫǫh¹, ma¯la̱a̱¹ jne´ kǫǫ¯ nää¹ dsa¯ hi̱¯
na¯jngëë¹. Hiˆ ja̱¯ba´ läˆja̱¯ ma¯la̱a̱¹
jne´ kǫǫ¯ jwɨɨ¯ kih¹ Dio mah¹ kwa´
jne´ juu¹ ha¯läˆ la¹ he¯ jʉh¯ga̱a̱¯ he¯
jmeeyˆ. Jëëh´, gaˆhwẹẹ̈y¹ jne´ jee´
na¯hǫǫ¯ mah¹ dsa´tooh´ jne´ kya̱a̱yh´
jee´ jnä´ wa´je¯ jih¹gyẹh¹.
10 Jä̱ä̱¹ saˆ cha¯ ma´ la̱a̱¹ jne´ kih¹ Dio,
pero na¹ ma¯la̱a̱¹ jne´ dsa¯ kya̱a̱y¹. Saˆ
cha̱a̱¯ hi̱¯ gaˆläˆñih´ dsë¹ jne´ jä̱ä̱¹, pero
na¹ ma¯läˆñih´ dsë¹ Dio jne´.

Jmeeˆ bii¹ mi´te` jne´ kih¹ Dio

11 Peerˆ hnaanˆ hnäh´ ǫǫhn¹.
Jwɨɨ˜ hnäh´ hi̱¯ gaˆhwẹẹ̈¯ jwɨɨ¯ kih¹
mah¹ gaˆnääh¹ hnäh´ jee´ jyoh´ jwɨɨ¯.
Läˆkǫh´ he¯ moˆsoˆ na´jnää´ hnäh´
kih¹ jmɨ¯gyʉʉˆ ba´ la¹. He¯ja̱¯ chuun´
kya̱a̱h´ hnäh´, moˆtoˆ jmee¯ hnäh´ he¯
ngɨɨˆ jmɨ¯ngo¹ kyah¹ hnäh´ he¯ jmeeˆ
dsa¯hẹẹ´ tuh¯hoh´ hnäh´.
12 Go¯ta̱a̱h´ hnäh´ läˆkǫǫ¯ lle` kyah¹
hnäh´, jee´ kih¹ dsa¯ hi̱¯ saˆ ma¯hẹẹh¯
kih¹ Dio mah¹ läˆja̱¯ jmeey¹ jʉʉh¯ kih¹
Dio wa´ra¯ gaˆtë´ jee´ jäyh´. Jëëh´
ma´ja̱¯ jëë¹ dsa¯ he´, he¯ llu¹ ba´ ta´
kyah¹ hnäh´ maˆkeˆ na¹ hlëëyhˆ wɨɨ´
kyah¹ hnäh´, jäyh´ he¯ hlɨɨh¹ ba´ na¯
jmeeh¯ hnäh´.
13 Kwa̱a̱t˜ kih¹ Dsa¯jǫǫh¹ jnän`, wa´
nʉʉh´ hnäh´ kih¹ läˆjẹẹ̈ˆ dsa¯ hi̱¯ la̱a̱¹ ta´
jmɨ¯gyʉʉˆ la¯. Läˆja̱¯ wa´ nʉʉh´ hnäh´
kih¹ dsa¯ta´ jǫǫh¹ hi̱¯ jmeeˆ hihˆ kih¹
läˆjẹẹ̈ˆ.
14 Hiˆ läˆja̱¯ wa´ nʉʉh´ hnäh´ kih¹
läˆjẹẹ̈ˆ lle´moh´ hi̱¯ na¯hña̱a̱´ kya̱a̱y¹
hi̱¯ llaˆ ta´ kih¹ hi̱¯ jmeeˆ he¯ hlɨɨh¹
hiˆ hlëëyhˆ llu¹ kih¹ hi̱¯ jmeeˆ he¯ llu¹
jmah¹ ba´.
15 Jëëh´, Dio hnǫǫ¹ jmeeh¹ hnäh´ he¯
llu¹ jmah¹ ba´ mah¹ saˆ cha¯ he¯ kih¹
hlëëh¹ wɨɨ´ hi̱¯ saˆ ngëë´ hi̱¯ saˆ cha¯
hʉʉ´dsë¯ llu¹ kih¹.
16 Go¯ta̱a̱h´ hnäh´ läˆkǫǫ¯ ja̱a̱¯ hi̱¯
na¯la̱a̱´ ba´, jëëh´ moˆsoˆ cha¯ he¯
hnɨɨ˜ kyah¹ hnäh´. Pero taˆ jmee¯
hnäh´ hʉʉ´dsë¯ cha¯ jwë¹ jmeeh¹ hnäh´
wa´ la¹ cha¯ la¹, kih¹ he¯ ma¯na¯la̱a̱h´
hnäh´. Jmee´ hnäh´ läˆkǫǫ¯ jmeeˆ hi̱¯
tä̱ä̱h´ tä̱ä̱´ jmeeˆ ta´he¹ kih¹ Dio ba´.
17 Wa´ jii̱h´ jne´ juu¹ llu¹ kih¹ läˆjẹẹ̈ˆ
dsa¯. Wa´ hnääˆ jne´ ǫǫh¹ jne´, wa´
ga̱hˆ jne´ Dio, hiˆ wa´ mi¯te` jne´ kih¹
dsa¯ta´ jǫǫh¹ hi̱¯ cha̱a̱¯ hwa¹ la¯.
18 Hnäh´ hi̱¯ jmeeˆ ta´ kih¹ dsaˆ, wa´
nʉʉh´ hnäh´ kih¹ jʉʉ´ ta´ hiˆ wa´ ga̱h¹
hnih´. Ja̱ˆ maˆlaˆ kih¹ hi̱¯ jmeeˆ llu¹ hi̱¯
jǫh¯ dsë¹, läˆja̱¯ jmeeh¹ hnäh´ kih¹ jʉʉ´
ta´ hi̱¯ saˆ jǫh¯ dsë¹ kya̱a̱h´ dsa¯.
19 Ja̱a̱¯ dsa¯ hi̱¯ jëë˜ wɨɨ´, maˆkeˆ saˆ
cha¯ he¯ kih¹ jmeehˆ dsih´, cher´mah¹
hẹẹh¯ bih¹ he¯ jëëy˜ wɨɨ´, läˆja̱¯ ba´ tɨh˜
dsë¹ Dio. Jëëh´, gaˆjmeey´ läˆkǫǫ¯ lle`
kih¹ mah¹ saˆ cha¯ he¯ kih¹ he¯ hnɨɨ¹
hʉʉ´dsë¯ kiyh¹.
20 Ha¯ jmää¹ he¯ be´ hoh´ hnäh´
he¯ jëëh´ hnäh´ wɨɨ´ cher´mah¹ jmeeh¯
ga´ hnäh´ he¯ hlɨɨh¹. Pero cher´mah¹
gaˆläˆbe´ hoh´ hnäh´ he¯ jëëh¹ hnäh´
wɨɨ´ kih¹ he¯ jmeeh¯ hnäh´ he¯ llu¹,
he¯ na¯ ba´ tɨh˜ dsë¹ Dio.
21 Kih¹ he¯ja̱¯ ba´ gaˆllẹẹh¯ Dio jne´.
Jëëh´, Cristo gaˆjëëy¹ wɨɨ´ kwa̱a̱t˜ jnän`.
Hñiiy´ gaˆjmeey´ to¯në´ mah¹ jmee´
jne´ läˆja̱¯.
22 Cristo, saˆ gaˆjmee´ niˆ miih¯
dso´kye¯, niˆ saˆ gaˆmiˆga̱a̱y¯ niˆ ja̱a̱¯
dsa¯.
23 Ma´ gaˆhlëëh´ dsa¯ hlɨɨh¹ kiyh¹,
saˆ gaˆjii̱yh¹ juu¹ kya̱a̱h´ dso´jwɨɨ´. Hiˆ
ma´ gaˆheeh¹ dsih´ wɨɨ´, saˆ gaˆta´
gaˆha̱a̱yh¯ dsa¯. Gaˆtooyh¯ goo¯ Dio
ba´ hi̱¯ llaˆ ta´ kya̱a̱h´ juu¹ dsoo´.
24 Cristo gaˆkǫǫ ¹ läˆjëˆ dso´kyeˆ
jnän` në´ kiyh¹ läˆkǫǫ¯ ma´ gaˆta̱a̱y¯
dsoh´ hma¯cru¯. Läˆja̱¯ ma¯na¯juu´
jne´ kih¹ dso´kye¯ mah¹ jmee´ jne´ he¯
llu¹ jmah¹ ba´. Gaˆjä̱¹ jnän`, läˆllu¹ he¯
gaˆla¹ dsoo´ kiyh¹.
25 Ma´ la̱a̱¹ jne´ läˆkǫǫ¯ ja̱a̱¯ borrego
hi̱¯ gaˆka̱h˜ jwë¹, pero na¹ ma¯jẹẹh˜

jne´ kih' Cristo hi̱¯ hää̱˜ jne´ hi̱¯ jøø̱˭ jnän`.

3

Nuuh˭ kih'ˡ hi̱¯ na¯je̱e̱˭ goo¯

1 Hi˭ ja̱¯ba´ lä˭ja̱¯ hnäh´ dsa¯mëˇ hi̱¯ cha̱a̱¯ dsa¯ñuuh¯ kya̱a̱ˡ, wa´ nuuh´ hnäh´ kiyhˡ. Hi˭ cher´mahˡ dsa¯ñuuh¯ kya̱a̱hˡ sa˭ ma¯he̱e̱yh¯ kihˡ Dio, sa˭ jwëëh` kiyh' he̱e̱yh˭ juu' kihˡ Dio. Sa˭ hnøøˡ cha¯miih¯ juu', wa´ra¯ ga˭jëëyˡ he¯ hwa̱a̱h´ hnäh´ kya̱a̱yh´.

2 Le̱e̱˭ ko̱o̱¯ jëëy˜ ba´ he¯ jmeeh¯ hnäh´ lluˡ hi˭ ga̱h˭ hnih´ ka¯läh´.

3 Ta˭ jmää` hnäh´ hñaahˡ kya̱a̱h´ he¯ na¯liï´ cha¯miih¯ lleh´, tääh´ cha¯miih¯ caden˜ luuh´, kye̱h´ hnäh´ hmiih¯ hmooh' mahˡ jëëˡ dsa¯ kyahˡ hnäh´.

4 Wa´ la̱a̱h' hnäh´ na´hñaahˡ ta˭ neh˭ tuh¯hoh´ hnäh´ ba´, kya̱a̱h´ he¯ hwa̱a̱h´ hnäh´ hi˭ tä̱ä̱h´ hnäh´ to¯kë´. Hehˡ na´hñaahˡ lä˭ja̱¯, sa˭ lä˭siïˡ jih´ko̱h´ hi˭ kye̱e̱´ cha¯miih¯ kihˡ Dio.

5 Lä˭ja̱¯ ma´ la̱a̱' na´hñaahˡ dsa¯mëˇ hi̱¯ na¯jngëë' hi̱¯ ma´ cha̱a̱¯ llo´joo'. Ma´ kye̱y¯ o¯jøh˭ dsë¯ kihˡ Dio hi˭ ma´ nuuyh´ kih' dsa¯ñuuh¯ kya̱a̱yˡ.

6 Lä˭ja̱¯ ma´ la̱a̱' Sara, ma´ nuuyh´ kih' Abraham, ga˭jmääyˡ jøøh'. Hi˭ lä˭ja̱¯ hnäh´ dsa¯mëˇ, le̱e̱h´ hnäh´ lä˭ko̱o̱¯ ma´ la̱a̱ ' Sara cher´mahˡ jmeeh¯ hnäh´ he¯ lluˡ hi˭ ni˭ sa˭ ga̱h' hnäh´ ni˭ miih¯.

7 Hi˭ ja̱¯ba´ lä˭ja̱¯ hnäh´ dsa¯ñuuh¯ hi̱¯ cha̱a̱¯ dsa¯mëˇ kya̱a̱ˡ, go¯ta̱a̱h´ hnäh´ lluˡ kya̱a̱yh´ lä˭ hnøøˡ kihˡ dsa¯mëˇ. Jëëh´, sa˭ cha¯ be´ kiyhˡ lä˭ko̱h´ hnäh´. Pero Dio ba´ jmee˭ he¯ cha̱a̱¯ dsa¯mëˇ dsa¯ñuuh¯, he¯ja̱¯ kwee¯ ba´ na´jnää´ hnäh´ cha´nëy´. Lä˭ja̱¯ hnäh´ dsa¯ñuuh¯, go¯ta̱a̱h´ hnäh´ lluˡ kya̱a̱yh´, mahˡ nuuˡ Dio jee´ ngiih´ hnäh´ kyahˡ.

Hnøøˡ he̱e̱h´ jne´ he¯ jëën´ wiï´

8 Ko̱o̱¯ ka¯läh´ jwëëhn˜ hnäh´, wa´ la' ko̱o̱¯ nëë' ba´ huu´dsë¯ kyahˡ hnäh´ jee´ lä˭jëë˭ hnäh´, wa´ jøh¯ hoh´ hnäh´, wa´ hnaah˭ hnäh´ dsa¯kya̱a̱h´ hnäh´ lä˭ko̱o̱¯ ja̱a̱¯ øøhˡ hnäh´. Wa´ lä¯ñih´ hoh´ hnäh´ hi˭ jmee´ hwa̱a̱h´ hnäh´.

9 Ta˭ jiih` hliih' kihˡ hi̱¯ jmee˭ he¯ hliih', ni˭ ta˭ hlëëh` wiï´ kihˡ hi̱¯ hlëëh˭ wiï´ kyahˡ hnäh´, ngiï´ hnäh´ he¯ lluˡ kiyhˡ ba´. Kihˡ he¯ja̱¯ ba´ ga˭tëëhˡ Dio jne´ mahˡ mi¯jä̱ä̱yˡ jne´.

10 Jëëh´ lä˭la¯ na¯siï¯ juu' kihˡ Dio:
Hi̱¯ hnøøˡ lä˭cha̱a̱¯ lluˡ jmi¯gyuu˭ la¯,
hi˭ hnøøyˡ dsa¯ngëëy´ lluˡ ta´ko̱¯jiih'
cha̱a̱y¯,
wa´ høøy´ hooy´ mahˡ sa˭ hwëë˭ juu'
hliihˡ,
hi˭ ta˭ wa´ hlëëyh´ juu' ta¯juu'.

11 Wa´ lä¯øøy´ kihˡ he¯ hliih' mahˡ wa´
jmeey´ he¯ lluˡ jmahˡ ba´.
Wa´ hnøøyh¯ ha¯lä˭ jee´ hiï' tii´ dsëy',
lä˭ja̱¯ wa´ jmeey´ lä˭jë˭ jmiï´.

12 Hää̱˜ ba´ Dio lä˭jëë˭ hi̱¯ jmee˭ he¯
lluˡ,
hi˭ nuu¯ bihˡ kihˡ lä˭jë˭ he¯ ngiiy˭.
Pero ya¯jëë' dsëyˡ kya̱a̱h´ hi̱¯ jmee˭
dso´kye¯.

13 ¿Hii̱¯ na¯ hi̱¯ jmeeˡ he¯ hliih' kyahˡ
hnäh´ cher´mahˡ jmeeh¯ hnäh´ he¯
lluˡ jmahˡ ba´?

14 Pero lluˡ laˡ kyahˡ hnäh´ ma˭ke˭
jëëh´ hnäh´ he¯ wiï´, kwa̱a̱t˜ kihˡ he¯
lluˡ he¯ jmeeh¯ hnäh´. Ta˭ jøøh` hnäh´
hñaah' kihˡ ni˭ ja̱a̱¯, ni˭ ta˭ wa´ ga̱h'
hnäh´.

15 Wa´ ga̱h˭ hnäh´ Dio ba´. Hnääh
' hnäh´ Dio lä˭ka̱a̱¯ tuh¯hoh´ hnäh´.
Hnøøˡ wa´ na´llu` juu' kyahˡ hnäh´ tä̱ä̱´
mahˡ cha¯ he¯ jwiih' lä˭ja̱a̱¯ lä˭ja̱a̱¯
dsa¯ hi̱¯ ngiï˭ juu' ha¯lä˭ laˡ o¯jøh˭
dsë¯ he¯ cha¯ kyahˡ hnäh´. Lä˭ja̱¯ wa´
hwa̱a̱h´ hnäh´ kya̱a̱yh´, hi˭ jiih` hnäh´
juu' lluˡ kiyhˡ.

16 Hää̱` hnäh´ hñaahˡ mahˡ sa˭ hniïˡ
huu´dsë¯ kyahˡ hnäh´, hi˭ lä˭ja̱¯ jä̱ˡ
o¯hih˭ hi̱¯ hlëëh˭ wiï´ kyahˡ hnäh´ kihˡ
he¯ ga˭näähˡ hnäh´ jmeeh¯ hnäh´ he¯
lluˡ lä˭ hnøøˡ Cristo.

17 Hi˭ cher´mahˡ hnøøˡ Dio jëë´ jne´
he¯ wiï´ lä˭ ma´ jmee¯ jne´ he¯ lluˡ, lluˡ
ga´ lä˭ja̱¯, lä˭ko̱h´ ga´ he¯ jëë´ jne´ he¯
wiï´ lä˭ ma´ jmee¯ jne´ dso´kye¯.

18 Lä˭ja̱¯ ga˭laˡ kihˡ Cristo ka¯läh´.
Ko̱o̱¯ hä´ ja̱¯ba´ ga˭ju̱u̱yˡ kihˡ dso´kye¯

jnän`. Hi̱⁻ lluu̱¹ he´ ga⁺juu̱y¹ kwaa̱t˜ jnän` hi̱⁻ jmee⁺ dso´kye⁻ mah¹ lä⁺ja̱⁻ tëëy⁺ jne´ kih¹ Dio. La¹ juu¹ dsoo´ ga⁺juu̱¹ jmɨ⁻ngo¹ kiyh¹ pero ga⁺lä⁺jiiyh` laay¹ jmɨ⁻lle´.

19 Lä⁺ja̱⁻ ñeey´ laay¹ jmɨ⁻lle´, na´kway⁻ juu¹ kih¹ jmɨ⁻lle´ hi̱⁻ tä̱ä̱h´ na⁻jnëë¹,

20 hi̱⁻ sa⁺ ga⁺jmee´ he¹ kih¹ Dio llo´joo¹. Ma´ jøh⁻ dsë¹ Dio kyaayh´, sa⁺ ga⁺che̱e̱y¹ chah´ he⁻ wɨɨ´ në´ kiyh¹ ta´ko̱⁻jiih¹ ma´jmee⁺ Noé barco. Miih⁻ go⁻te˜ ba´ ga⁺laa̱´ kyaah´ barco ma´ ja¹ jmɨɨ⁻. He⁻lɨɨ¹ ba´ ga⁺të´ jñaa̱¹ dsa⁻ jee´ lä⁺jëë̱⁺.

21 He⁻ ga⁺la¹ lä⁺ja̱⁻ kyaah´ jmɨɨ⁻ ja̱⁻, la¹ lä⁺ko̱o̱⁻ he⁻ ga⁺saa̱⁻ jne´ jmɨɨ⁻ he⁻ kyaah´ ma⁻laa̱´ jne´ na¹. Pero he⁻ saa̱⁻ jne´ jmɨɨ⁻, sa⁺ dsa⁻jñee´ jne´ kyaah´ he⁻ ja̱⁻. He⁻ na⁻ ko̱o̱⁻ jiih˜ juu¹ ba´ he⁻ mo⁺so⁺ hnɨɨ˜ huu´dsë⁻ jnän` kih¹ Dio ta⁺la⁺ kih¹ he⁻ ga⁺lä⁺jiih` Jesucristo.

22 Hi⁺ ngaayh¹ gyuuh¹, na´gyay⁻ jwoo¹ ra⁻lluu̱¹ kih¹ Dio. Hi⁺ lä⁺jëë̱⁺ ángele hi⁺ lä⁺kye̱⁻ lä⁺jëë̱⁺ hi̱⁻ cha⁻ be´ kih¹ gyuuh¹ nuuh´ kiyh¹.

4

Wa´ jmeen´ lä⁺jë⁺ ta´ he⁻ ma⁻hñah˜ jne´ kih¹ Dio

1 Lä⁺ ma´ kye̱⁻ Cristo jmɨ⁻ngo¹ lä⁺koh´ kye̱´ jne´, ga⁺jëëy¹ wɨɨ´ kwaa̱t˜ jnän`. He⁻ja̱⁻ wa´ la¹ ko̱o̱⁻ nëë¹ ba´ huu´dsë⁻ jnän` kyaayh´. Wa´ he̱e̱h´ jne´ jëë´ jne´ he⁻ wɨɨ´. Jëëh´ jaa̱⁻ hi̱⁻ ma⁻jëë⁺ wɨɨ´ mo⁺so⁺ cha⁻ he⁻ kih¹ jmee¹ gyih¹ dso´kye⁻.

2 He⁻ja̱⁻ ta´ko̱⁻jiih¹ chaay⁻, mo⁺so⁺ jmee¹ gyih¹ he⁻ ngɨɨ⁺ jmɨ⁻ngo¹ kiyh¹. Hnøø¹ jmeey¹ lä⁺ tɨh˜ dsë¹ Dio ba´.

3 Ma⁻le̱e̱⁺ ba´ lä⁺ko̱o̱⁻ te¹ he⁻ ma⁻jmeeh´ hnäh´ jä̱ä̱¹, lä⁺ ma´ jmeeh⁻ hnäh´ lä⁺jë⁺ he⁻ la¹ o⁻hih⁺ hi⁺ he⁻ ga´ jyoh´ he⁻ ngɨɨ⁺ jmɨ⁻ngo¹ kyah¹ hnäh´. Ga⁺lä⁺he̱e̱h´ hnäh´, ja̱⁺ kyaah´ hih⁺ ga⁺kuh¹ hnäh´ lä⁺ ma´ cha⁻ jmɨɨ´ hi⁺ ga⁺jmeeh´ hnäh´ juuh⁻ kih¹ dio hi̱⁻ na⁻laa̱⁻ kaah˜ dsa⁻ he⁻ sa⁺ lä⁺jëë¹ Dio go⁻te˜. Ma´ jmeeh⁻ hnäh´ lä⁺koh´ jmee⁺ lä⁺jëë̱⁺ hi̱⁻ sa⁺ ma⁻he̱e̱h⁻ kih¹ Dio.

4 He⁻ja̱⁻ dsaa̱˜ dsë¹ dsa⁻ he´ na¹, he⁻ mo⁺so⁺ jmeeh⁻ hnäh´ ko̱⁻jøh´ kyaayh´ jee´ ga⁺näay¹ jmeey⁺ na⁻ku´ na⁻ngɨɨ¹ he⁻ hlɨɨh¹ ja̱⁻. He⁻ja̱⁻ na⁻ hlëëyh⁺ wɨɨ´ kyah¹ hnäh´.

5 Pero dsa⁻ he´ ngëëy¹ kwaa̱t˜ kiyh¹ cha´në´ hi̱⁻ gya¹ ma⁻na´lluu̱` llay¹ ta´ kih¹ lä⁺jëë̱⁺ hi̱⁻ na´jiih⁺, hi⁺ lä⁺ja̱⁻ kih¹ hi̱⁻ na⁻juu̱´.

6 Kih¹ he⁻ja̱⁻, ga⁺kwa´ dsa⁻ ju¹hmëë´ kih¹ hi̱⁻ ma⁻na⁻juu̱´. Jëëh´, ma⁺ke⁺ ga⁺juu̱y¹ lä⁺ko̱o̱⁻ lle` kih¹ dsa⁻juu̱´ dsa⁻ jmɨ⁻gyuu⁺, pero na´jiih⁺ jmɨ⁻lle´ kiyh¹ jee´ ka̱⁻ Dio.

7 Ngoo¹ ya⁺jäh⁺ llaa̱⁺ jmɨ⁻gyuu⁺. He⁻ja̱⁻ mi⁻le̱e̱h⁻ hnäh´ hi⁺ chuu̱´ hnäh´ ko̱⁻lla⁻jiih˜ kyaah´ Dio.

8 He⁻ kye̱e̱´ ga´ kih¹ jee´ lä⁺jë⁺, wa´ hnaah⁺ hnäh´ øøh¹ hnäh´. Jëëh´, kyaah´ he⁻ hnää⁺ jne´ øøh¹ jne´, dsa⁻jnë¹ jwë¹ kih¹ cha⁻miih⁻ dso´kye⁻.

9 Lä⁺kaa̱⁻ tuh⁻hoh´ hnäh´, he̱e̱h` øøh¹ jne´ hi̱⁻ dsa⁻nää¹ cha´neh⁺ kyah¹ hnäh´.

10 Na⁻sɨɨ¹ ba´ ta´ he⁻ la´ kwa⁺ Dio jmeen´ mah¹ jmee´ jne´ ta´he¹ kih¹ dsa⁻kyaahn´. Hi⁺ lä⁺jaa̱⁻ lä⁺jaa̱⁻ jne´ hnøø¹ mi⁻ten` kyaah´ ta´ he⁻ ma⁻hñah˜ jne´ mah¹ jmää¹ jnän` he⁻ llu¹ dsë¹ Dio kyaah´ jne´. Ja̱⁺ ko̱o̱⁻ nëë¹ he⁻ llu¹ he⁻ kwëëyh˜ dsa⁻ kyaay¹.

11 Cher´mah¹ hi̱⁻ hlëëh˜ dsa⁻, wa´ hlëëyh´ lä⁺ko̱o̱⁻ jaa̱⁻ hi̱⁻ ngëë˜ juu¹ kih¹ Dio ba´. Cher´mah¹ hi̱⁻ kwa⁺ be´ kih¹ dsa⁺, wa´ kway´ kyaah´ be´ kih¹ Dio. Lä⁺ja̱⁻ lä⁺jë⁺ he⁻ jmee⁻ jne´, hnøø¹ jmeen´ kyaah´ be´ kih¹ Dio mah¹ jmee¹ dsa⁻ juuh⁻ kiyh¹ ta⁺la⁺ kih¹ Jesucristo. Lä⁺ja̱⁻ jmään´ jøøh¹ Dio jnän` hi̱⁻ cha⁻ be´ kih¹ ga⁺lä⁺jë⁺ joh´ jmɨɨ´ cha⁻. Wa´ la¹ lä⁺ja̱⁻.

Jëë´ jne´ wɨɨ´ kih¹ he⁻ laa̱¹ jne´ kyaa̱¹ Cristo

12 Øøhn¹ hi̱⁻ hnaan⁺, wa´ra⁻ ga⁺ngëëh´ hnäh´ cha⁻miih⁻ he⁻ wɨɨ´, ta⁺ jmee⁻ dsaa̱˜ hoh´ hnäh´. Ta⁺ wa´ laah´ hnäh´: “Sa⁺ cha⁻ he⁻ kih¹ jëën⁻ ko̱o̱⁻ na⁻ jiih¹ he⁻ wɨɨ´.” Jëëh´ he⁻

na⁻, mi⁻jnää⁺ che´lä⁺ ma⁻dsoo´ja̱⁻ba´
hoh´ hnäh´.
13 Wa´ chäah⁻ hnäh´ llu¹ ba´, jëëh´
lä⁺kye̱⁻ hnäh´ ma⁻jëëh` hnäh´ he⁻ wii´
ko̱⁻jëh´ kyäah´ Cristo. Mah¹ lä⁺ja̱⁻
lä⁺chäah⁻ hnäh´ llu¹ jwërte wa´ra⁻
ga⁺të´ jee´ lä⁺jnääy´ ha⁻ ko̱h´ jëëh¹
läay¹.
14 Llu¹ la¹ kyah¹ hnäh´ cher´mah¹
hlëëh⁺ dsa⁻ wii´ kyah¹ hnäh´ kwäat˜
kih¹ Cristo. Jëëh´ Jmi⁻lle´ kih¹ Dio he⁻
jnäah¹ jwërte, cheh¹ tää´ kyäah´ hnäh´.
Dsoo´ ba´ mi⁻kwäh¹ dsa⁻ Jmi⁻lle´ kih¹
Dio pero hnäh´ jmeeh⁻ hnäh´ juuh⁻
kiyh¹.
15 Pero jyoh´ juu¹ ba´ ja̱⁻ cher´mah¹
jëëh´ hnäh´ he⁻ wii´ kih¹ he⁻
ma⁻jngëëh⁺ hnäh´ dsa⁻, o cher´mah¹
ma⁻hii̱h´ hnäh´ kih¹ dsa⁺, cher´mah¹
ma⁻jmeeh´ hnäh´ he⁻ hlii̱h¹, cher´mah¹
ma⁻täah` hnäh´ jee´ sa⁺ ga⁺tëë̱h´
hnäh´.
16 Pero cher´mah¹ jëëh´ hnäh´ he⁻
wii´ kih¹ he⁻ läah¹ hnäh´ dsa⁻ kyäa̱¹
Cristo sa⁺ la¹ o⁻hih⁺. Kwa´ hnäh´
ti´hmaah´ kih¹ Dio ba´ kih¹ he⁻ jëëh´
hnäh´ he⁻ wii´.
17 Ma⁻dsëë̱¹ jmii´ he⁻ ngii̱h¹ Dio
kwäat˜ kih¹ dsa⁻ kyäay¹. Cher´mah¹
ma⁻lëë¹ ngii̱yh˜ kwäat˜ jnän`, ha⁻ ga´
ko̱h´ sa⁺ jmeey¹ kih¹ hi̱⁻ sa⁺ ma⁻hëëh⁻
ju¹hmëë´ kiyh¹.
18 Cher´mah¹ he⁻lii¹ ba´ dsa⁻lää´ hi̱⁻
llu̱u̱¹, ha⁻ ba´ lä⁺ le´ kih¹ hi̱⁻ sa⁺
ma⁻hëëh⁻ juu¹ kih¹ Dio hi̱⁻ tääh´ jmee⁺
wa´ la¹ cha⁻ la⁻.
19 He⁻ja̱⁻ ma´ jëë´ jne´ he⁻ wii´ lä⁺
hnëë¹ Dio, ma⁺nëë¹ jne´ jmeen´ he⁻ llu¹
jmah¹ ba´ hi⁺ wa´ tëëhn´ goo⁻ Dio lä⁺jë⁺
he⁻ chäa̱⁻ jne´. Jëëh´ hi̱⁻ he´ ga⁺jmää¹
jne´ hi⁺ mi⁻te¹ bih¹ juu¹ kiyh¹.

5

Nuuh⁻ kih¹ dsa⁻ hi̱⁻ kye̱⁻ në´

1 Na¹ hlëëhn´ lä⁺jëë⁺ hnäh´
dsa⁻gyuuh´ kyäa̱¹ gwah⁺ lä⁺käa̱⁻ jee´
tääh´ hnäh´. Jëë` da´, ko̱o̱⁻ ba´ la¹ ta´
kin⁺ kyäah´ ta´ he⁻ jmeeh⁻ hnäh´.
Hi⁺ jmeen⁺ juu¹ dsoo´ kih¹ he⁻ wii´
he⁻ ga⁺ngëë´ Cristo, hi⁺ lä⁺ja̱⁻ tëëhn¹
ya⁺jwii¹ kiyh¹ he⁻ na¹ ga´ lä⁺jnä´.
He⁻ja̱⁻ chuun´ kyäah´ hnäh´.
2 Hää` hnäh´ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ kyäa̱¹ Dio
hi̱⁻ nëë´ goo⁻ hnäh´. Jmee´ hnäh´ ta´
lä⁺ko̱h´ lla⁺ hoh´ hnäh´ ba´, ja̱⁺ kyäah´
he⁻ wii´, ni⁺ ja̱⁺ kih¹ he⁻ hëë´ hoh´
hnäh´ kuu´, hi⁺ jmee´ hnäh´ lä⁺käa̱⁻
tuh⁻hoh´ hnäh´.
3 Ta⁺ wa´ hnooh⁻ hnäh´ he⁻ jmee¹
dsa⁻ hi̱⁻ hääh⁺ hnäh´ ta´he¹ kyah¹
hnäh´. Jmee´ da´ hnäh´ ta´he¹ kih¹ dsa⁻
jää¹, mah¹ lä⁺kyuuyh˜ jmeey¹ ja̱⁻ba´
lä⁺ko̱o̱⁻ jmeeh⁻ hnäh´.
4 Mah¹ lä⁺ja̱⁻, wa´ra⁻ jah¹ hi̱⁻ läa̱¹
to⁻në´ kih¹ jee´ lä⁺jëë⁺ jne´ hi̱⁻ hä´ goo⁻
ta´ la⁻, hñah⁺ jne´ ko̱o̱⁻ coron he⁻
jnäah¹ jwërte he⁻ sa⁺ hëë´ jih´ko̱h´.
5 Ja̱⁻ba´ lä⁺ja̱⁻ hnäh´ chih⁻ kwäa̱⁻,
wa´ nuuh´ hnäh´ kih¹ dsa⁻gyuuh´. Hi⁺
jmee´ hnäh´ hwäah´ hnäh´ kyäah´
dsa⁻kyäah´ hnäh´. Jëëh´:

Dio jne⁺ jwë¹ kih¹ hi̱⁻ jmää˜ hñii´ käah´,
pero llu¹ dsëy¹ kyäah´ hi̱⁻ jmää˜ hñii´
hwäa̱´.

6 He⁻ja̱⁻ jwëëhn˜ hnäh´, jmää` hnäh´
hñaah¹ hwäah´ kyäah´ Dio hi̱⁻ cha⁻
cha⁻miih⁻ be´ kih¹ mah¹ jmääy¹ hnäh´
käah´ wa´ra⁻ ga⁺dsëë̱¹ jmii´ ja̱⁻.
7 Tëëh¹ hnäh´ goo⁻ Dio lä⁺jë⁺ huu´dsë⁻
he⁻ chäa̱⁻ hnäh´, jëëh´ hñii´ bih¹ hääy˜
hnäh´.
8 Lëëh¹ hnäh´, mi⁻jnëë´ hnäh´ mi
¹nëh´. Jëëh´ hi̱⁻sa⁺llu̱¹ hñaa⁻ dsëy¹
kyäah´ jne´. Tää´ sa⁺ jääy´ ngëy⁺,
hnaayh⁻ hi̱⁻ säayh¹. Läay¹ lä⁺ko̱h´
jäa̱⁻ hyah⁻ hää¹ jee´ hnooyh⁻ he⁻
kuyh⁺.
9 He⁻ja̱⁻ go⁻täah´ hnäh´ ko̱o̱⁻ hweh⁻
kyäah´ he⁻ ma⁻dsoo´ hoh´ hnäh´,
lä⁺ja̱⁻ ta⁺ kwa⁻ hnäh´ jwë¹ käayh¹
hnäh´. Ma⁻ñeh´ ba´ hnäh´, ja̱⁻ba´
lä⁺na⁻ dsa⁻ngëë´ lä⁺jëë⁺ ëëh¹ jne´ hi̱⁻
tääh´ lä⁺käa̱⁻ jmi⁻gyuu⁺.
10 He´ ba´ Dio hi̱⁻ kwa⁺ lä⁺jë⁺ he⁻
llu¹ jnän` ga⁺tëëyh¹ jne´ ta⁺la⁺ kih¹ Je-
sucristo mah¹ tëëh¹ jne´ ya⁺jwii¹ kiyh¹
he⁻ sa⁺ llaa̱⁺ jih´ko̱h´. Hi⁺ ma⁻ngëë´
ma⁻jëë´ jne´ he⁻ wii´ miih⁻ jmii´, Dio
jmää¹ jne´ llu̱u̱¹ go⁻te˜, jmeey¹ jä¹ jne´
ko̱o̱⁻ hweh⁻, hi⁺ jmeey¹ lä⁺cha⁻ be´

jnänˋ, mahˡ moˆsoˆ chaˉ gaˊ heˉ leˇ
jnänˋ.
11 Läˆjąˉ waˊ jmäänˊ Dio jnänˋ jǫǫhˡ
hiˉ chaˉ beˇ kihˡ läˆjëˆ johˇ jmɨɨˊ chaˉ.
Waˊ laˡ läˆjąˉ.

Gaˆjmeeˇ Peeˊ Dio kihˡ dsaˉ jeeˊ
gaˆdsąąˡ juuˡ laˉ

12 Maˉsɨɨnˡ miihˉ juuˡ laˉ kyąąhˊ Sil-
vano hiˉ ląąˡ jąąˉ ǫǫhˡ jneˊ hiˉ miˉteˡ
juuˡ kihˡ. Maˉkwanˡ miihˉ nɨɨhˉ laˉ
kyahˡ hnähˇ hiˆ jmeenˆ dsooˇ, heˉ laˉ
jąˉ, heˉ laˊ kwaˆ Dio. Heˉjąˉ goˉtąąhˊ
hnähˇ kǫǫˉ hwehˉ kyąąhˊ heˉ jąˉ.
13 Ǫǫhˡ jneˊ hiˉ tąąhˊ jwɨɨˉ Babilonia
hiˉ naˉlleehˊ kǫˉjǫhˇ kyąąhˊ hnähˇ,
jmeeyˆ Dio kyahˡ hnähˇ, läˆjąˉ Marco
gyɨɨˉ kyąąnˆ kaˉläh˘.
14 Jmeeˊ hnähˇ Dio kihˡ dsaˉkyąąhˊ
hnähˇ hiˆ jąˉ chɨhˉ hnähˇ kiyhˡ läˆllu
heˉ hnaahˆ hnähˇ.
Waˊ hiiˇ tiiˊ kihˡ läˆjëëˆ hnähˇ hiˉ ląąˡ
kǫǫˉ baˊ kyąąhˊ Cristo. Waˊ laˡ läˆjąˉ.

2 Pedro
He¯ la¯ jee´ ga˭të˝ to¯ˡ je¯ he¯ ga˭sɨɨ˝ Pee´

Ga˭sɨɨ˝ Pee´ kihˡ dsa¯gooyˡ

1 Jnä˝ Simón Pee´ jmeen˭ ta´ kihˡ Jesucristo la̱a̱nˡ apóstol kya̱a̱yˡ, sɨɨn˭ kyahˡ hnäh˝ hi̱¯ ma¯dsoo˝ dëˡ ko̱¯jø̱h˝ kya̱a̱h´ jnä˝. Peer˭ jna̱a̱hˡ laˡ jnän` he¯ ma¯dsoo˝ dë¯ jne´ ta˭la˭ kihˡ he¯ llu̱u̱ˡ Jesucristo hi̱¯ lä̱ä̱˜ jne´. Hi̱¯ he˝ he˝ Dio jnän`.

2 Ta˭la˭ kihˡ he¯ kyu̱u̱h˭ hnäh˝ Dio hi˭ kyu̱u̱h˭ hnäh˝ Jesucristo Dsa¯jø̱ø̱hˡ jnän`, wa´ mi¯jä̱ä̱ˡ Dio hnäh˝ cha¯miih¯ hi˭ wa´ jmeey˝ hii˝ tii´ kyahˡ hnäh˝.

Ha¯ lä˭ jmee´ jne´ hi̱¯ ma¯dsoo˝ dë¯ kihˡ Dio

3 Kya̱a̱h´ be˝ kihˡ Dio ba´ cha¯ lä˭jë˭ he¯ jmee˭ cha̱a̱¯ jne´ mahˡ jmee´ jne´ lä˭ hnøøyˡ hñiiy˝. Ga˭hñahˡ jne´ he¯ la¯, kya̱a̱h´ he¯ ma¯kyu̱u̱˭ jnih˝. Hi̱¯ he˝ ga˭tëëhˡ jne´ ta˭la˭ kihˡ he¯ la̱a̱yˡ jø̱ø̱hˡ hi˭ liyh˭ jmeeyˡ he¯ jɨh¯ga̱a̱¯.

4 Hi˭ lä˭ja̱¯ ga˭hñahˡ jne´ he¯ jɨh¯ga̱a̱¯ he¯ ga˭jäyh˝ jmeeyˡ jnän`. Peer˭ jna̱a̱hˡ laˡ jnän` he¯ ma¯kyu̱u̱h˜ jne´ juuˡ kiyhˡ. Jëëh˝ ta˭la˭ kihˡ juuˡ na¯ ma¯tøøh´ jne´ jee´ le̱e̱˝ jne´ lä˭ko̱o̱¯ la̱a̱ˡ hñii˝ Dio hi˭ lä̱ä̱y˜ jne´ kihˡ he¯ hlɨɨhˡ he¯ cha¯ jmɨ¯gyɨɨ˭ la¯ he¯ ngɨɨ˭ jmɨ¯ngoˡ jnän`.

5 He¯ja̱¯ lä˭lluˡ he¯ ma¯dsoo˝ hoh˝ hnäh˝, kwa´ hnäh˝ be˝ jmee´ hnäh˝ lä˭ko̱o̱¯ lle` kihˡ ba´. Hi˭ ja̱˭ ma˭la˭ he¯ jmeeh¯ hnäh˝ lä˭lle` kihˡ, hnøøˡ lä˭kyu̱u̱h˜ hnäh˝ cha¯ga´miih¯.

6 Hi˭ ja̱˭ ma˭la˭ he¯ kyu̱u̱h˜ hnäh˝, hnøøˡ hä̱ä̱hˡ hnäh˝ hñaahˡ. Hi˭ ja̱˭ ma˭la˭ he¯ hä̱ä̱hˡ hnäh˝ hñaahˡ, hnøøˡ jø̱h¯ hoh˝ hnäh˝. Hi˭ ja̱˭ ma˭la˭ he¯ jø̱h¯ hoh˝ hnäh˝, hnøøˡ hnaahˡ hnäh˝ Dio.

7 Hi˭ ja̱˭ ma˭la˭ he¯ hnaahˡ hnäh˝ Dio, hnøøˡ jmeehˡ hnäh˝ he¯ lluˡ kihˡ dsa¯kya̱a̱h´ hnäh˝. Hi˭ ja̱˭ ma˭la˭ he¯ ja̱¯, hnøøˡ hnaah˭ dsa¯kya̱a̱h´ ba´.

8 Cher´mahˡ jmeeh¯ hnäh˝ lä˭jë˭ he¯ ja̱¯, hi˭ ngooˡ ba´ jmeeh¯ hnäh˝ cha¯ga´miih¯ lä˭ja̱¯, ma´ja̱¯ ba´ lä˭jnä˝ ta´ kyahˡ hnäh˝. Hi˭ ja̱˭ ko̱o̱¯ jwah˝ hnäh˝: “Kyu̱u̱˭ ba´ jnäähˡ Jesucristo Dsa¯jø̱ø̱hˡ jnän`.”

9 Pero hi̱¯ sa˭ jmee˭ lä˭ja̱¯, sa˭ jnä˝ kiyhˡ, la̱a̱yˡ lä˭ko̱o̱¯ ja̱a̱¯ hi̱¯ tɨɨ´. Ma¯gaa˝ dsëyˡ ha¯ lä˭ ga˭che` lä˭jë˭ he¯ hlɨɨhˡ he¯ ga˭jmeey˝ jä̱ä̱ˡ.

10 Lä˭ja̱¯ ø̱ø̱hnˡ, mi¯jnäähˡ hnäh˝ he¯ na¯lle̱e̱h´ hnäh˝ hi˭ mi¯jnäähˡ hnäh˝ he¯ la̱a̱hˡ hnäh˝ hi̱¯ ga˭tëëhˡ Dio. Cher´mahˡ jmeeh¯ hnäh˝ lä˭jë˭ he¯ ja̱¯, sa˭ tä̱h˭ hnäh˝ ji̱h´ko̱h˝,

11 hi˭ ni˭ ko̱o̱¯ sa˭ cha¯ he¯ haˡ kyahˡ hnäh˝, na¯na´ ba´ jwëˡ kyahˡ hnäh˝ go´ta̱a̱h´ hnäh˝ tä̱ä̱˝ ya˭jwɨɨˡ kihˡ Jesucristo, Dsa¯jø̱ø̱hˡ jnän` hi̱¯ lä̱ä̱˜ jne´.

12 He¯ja̱¯ ngooˡ ba´ jnä˝ mi¯dsoohn¯ hoh˝ hnäh˝ kihˡ juuˡ la¯ ma˭ke˭ ma¯kyu̱u̱h˜ hnäh˝ hi˭ tä̱ä̱h´ hnäh˝ ko̱o̱¯ hweh¯ kya̱a̱h´ juˡdsoo˝ la¯.

13 Pero lluˡ ga´ la̱a̱n˭ he¯ kwan` nɨɨh¯ la¯ kyahˡ hnäh˝ ta´ko̱¯ji̱ihˡ cha̱a̱n¯.

14 Jëëh˝, ma˭ ba´ jnä˝, cha̱h˝ ba´ ya´hë̱ë̱nˡ jmɨ¯gyɨɨ˭ la¯, lä˭ja̱¯ ga˭mi˭jnää¯ Jesucristo kin˭.

15 He¯ja̱¯ kwan` be˝ lä˭ji̱ihˡ jee´ le˝, hlë̱ë̱hn´ hnäh˝ juuˡ la¯ mahˡ lä˭dsooh˜ hoh˝ hnäh˝ ga´ ma¯ju̱u̱n˭.

Ga˭jëëˡ Pee´ ha¯ ko̱h˝ sa˭ jɨɨh¯ be˝ he¯ ga˭mi˭jnää¯ Cristo

16 Lä˭ ma´ ga˭kwa´ jnäähˡ juuˡ kyahˡ hnäh˝ sa˭ ga˭hlëëhn` juuˡ ta˭jmahˡ he¯ gwa˝ kya̱a̱h´ ma̱y˜. Ga˭jmee´ jnäähˡ dsoo˝ ha¯ lä˭ lä˭jnä˝ be˝ kihˡ Jesucristo Dsa¯jø̱ø̱hˡ jnän` wa´ra¯ ga˭të˝ jee´ jä̱yh˝. Jëëh˝ kya̱a̱h´ mɨ´në´ jnäähˡ ga˭jëë´ jnäähˡ ko̱o̱¯ hä´, ha¯ lä˭ tø¯jlë̱ë̱¯ ga˭jmä̱ä̱yˡ hñiiy˝.

17 Ga˭jëë´ jnäähˡ ga˭jmä̱ä̱ˡ Dio jø̱ø̱yhˡ hi˭ ga˭jmeey˝ jɨɨh¯ kiyhˡ. Jee´ ja̱¯ ga˭nɨɨˡ jnäähˡ ha¯ lä˭ na´hñaahˡ ga˭hlëëh˝ Dio kiyhˡ, ga˭jäyh˝: “Hi̱¯ la¯

na⁻ gyʉʉ⁻ kyąąn⁺ hi̱⁻ hnaan⁺, peer⁺
chąąn⁻ llu¹ kyąąyh´.”
18 He´ ba´ jnäähˡ gaˆ⁺nʉʉ´ jnäähˡ he⁻
gaˆ⁺hlëëh´ gyʉʉhˡ ba´ ja̱⁻, läˆ⁺ ma´ tøøh´
jnäähˡ ko̱⁻jøh´ kyąąh´ Jesús gyʉʉhˡ
moh´ he⁻ na⁻jngɨɨˡ ja̱⁻.
19 He⁻ja̱⁻ cha⁻ga´miih⁻ hęęh´ jnäähˡ
juuˡ kihˡ hi̱⁻ ma´ ngëë˜ juuˡ kihˡ Dio
llo´jooˡ. Hiˆ⁺ cher´mahˡ jmeeh⁻ hnäh´
heˡ kihˡ juuˡ ja̱⁻, jmeeh⁻ ba´ hnäh´
lluˡ. Juuˡ ja̱⁻ laˡ läˆ⁺ko̱o̱⁻ wa´je⁻ he⁻
kwaˆ⁺ jmëëˡ jee´ na⁻ho̱o̱⁻, he⁻ na⁻hi̱h˜
läˆ⁺jiihˡ jnäˆ⁺, läˆ⁺jiihˡ hñąą´ nʉʉ´ høøˡ
chooyˡ wa´je⁻ läˆ⁺ gaˆ⁺të´ nehˆ⁺ tuh⁻hoh´
hnäh´.
20 Kihˡ jee´ läˆ⁺jëˆ⁺ he⁻ jwahnˆ⁺ la⁻
hnoonˡ tąhˆ⁺ hoh´ hnäh´ kihˡ he⁻ la⁻.
Niˆ⁺ jąą⁻ saˆ⁺ läˆ⁺kę̱h´ jmɨɨ´ kihˡ hñiiˡ he⁻
jiiyˡ juuˡ he⁻ gaˆ⁺sɨɨ´ läˆ⁺jęę̱ˆ⁺ hi̱⁻ ma´
ngëë˜ juuˡ kihˡ Dio.
21 Jëëh´ niˆ⁺ jąą⁻ hi̱⁻ ma´ ngëë˜
juuˡ kihˡ Dio, saˆ⁺ gaˆ⁺hlëëh´ läˆ⁺ko̱o̱⁻
laˡ hʉʉ´dsë⁻ kihˡ hñiiy´. Gaˆ⁺hlëëyh´
läˆ⁺ko̱o̱⁻ laˡ hʉʉ´dsë⁻ kihˡ Dio ba´, taˆ⁺laˆ⁺
kihˡ Jmɨ⁻lle´ Na⁻jngɨɨˡ hi̱⁻ ma´ jøøˆ⁺
kiyhˡ.

2

Dsa⁻ hi̱⁻ kwaˆ⁺ juuˡ ta⁻juuˡ
(Judas 4-13)

1 Ma´ chąą⁻ ba´ dsa⁻ llo´jooˡ hi̱⁻
ma´ jäh´ ngëëy˜ juuˡ kihˡ Dio jee´
kihˡ dsa⁻ ma⁻gyʉh⁻ jnän` pero juuˡ
kihˡ dsa⁻ he´ ma´ laˡ juuˡ ta⁻juuˡ ba´.
Hiˆ⁺ ja̱⁻ba´ läˆ⁺ja̱⁻ hwęę̱ˆ⁺ ta⁻jwohˡ hi̱⁻
kwaˡ juuˡ ta⁻juuˡ jee´ kyahˡ hnäh´ naˡ.
Jwë´ na⁻hmää´ ba´ mi⁻gąąyˆ⁺ hnäh´,
hiˆ⁺ hęęyˡ hnäh´ kyąąh´ he⁻ mi⁻sɨɨyˡ
juuˡ kihˡ Dio, läˆ⁺jiihˡ jmąąyˡ taˆ⁺ koo´
Dsa⁻jøøhˡ jnän` hi̱⁻ gaˆ⁺läąyˡ. He⁻
jmeeyˡ läˆ⁺ja̱⁻, ngɨɨyˡ jäˆ⁺ naˡ ba´ ko̱h´
dso´jwɨɨ´ në´ kiyhˡ.
2 Jwęę̱´ dsa⁻ jmeeˡ ko̱⁻jøh´ kyąąyh´
kyąąh´ jwë´ hlɨɨhˡ kiyhˡ. Hiˆ⁺ kwąąt˜
kihˡ dsa⁻ he´, mi⁻kwąhˡ dsa⁻ kihˡ
juˡdsoo´.
3 Kihˡ he⁻ hęę´ dsëyˡ kuu´, sąąyhˡ
hnäh´ kyąąh´ juuˡ he⁻ gwa´ tuh⁻dsëyˡ
hñiiy´. Ko̱⁻ja̱⁻ ma⁻na⁻hęę⁻ ba´ dsa⁻
he´ llo´jooˡ. Moˆ⁺soˆ⁺ cha⁻ jee´ moˆ⁺ läąy´.
4 Läˆ⁺ja̱⁻ läˆ⁺jęę̱ˆ⁺ ángele hi̱⁻ gaˆ⁺jmee´
he⁻ hlɨɨhˡ, saˆ⁺ gaˆ⁺läˆ⁺jøhˆ⁺ dsëˡ
Dio kyąąyh´, gaˆ⁺jwąąyˡ cha´je⁻,
gaˆ⁺hñʉʉyh⁻ jee´ na⁻ho̱o̱⁻ jee´ saˆ⁺ jnä´
saˆ⁺ nʉʉh´. Jee´ ja̱⁻ tąąyh´ läˆ⁺jiihˡ dsęę̱ˡ
jmɨɨ´ he⁻ llayˡ ta´ kiyhˡ.
5 Hiˆ⁺ läˆ⁺ja̱⁻ kihˡ dsa⁻ jmɨ⁻gyʉʉˆ⁺ hi̱⁻
ma´ chąą⁻ llo´jooˡ, saˆ⁺ gaˆ⁺ko̱oyˡ dsëyˡ
kiyhˡ, gaˆ⁺jngëëyhˡ hi̱⁻ hñaa⁻ dsëˡ he´
kyąąh´ jmɨɨ⁻. Jii̱⁻ ja̱⁻ gaˆ⁺ląą´ maˆ⁺laˆ⁺
Noé ba´ kyąąh´ gyęęˡ hi̱⁻ ma´ chąą⁻
kiyhˡ. Hi̱⁻ he´ gaˆ⁺kwa´ juuˡ ha⁻ läˆ⁺
dsa⁻tąąh` dsa⁻ kyąąh´ he⁻ lluˡ jmahˡ.
6 Hiˆ⁺ läˆ⁺ja̱⁻ gaˆ⁺hęęˡ Dio jwɨɨ⁻
Sodoma kyąąh´ Gomorra, gaˆ⁺jęëyˡ
läˆ⁺jiihˡ gaˆ⁺lɨɨˡ tʉ´jwa⁻. Läˆ⁺ja̱⁻ gaˆ⁺laˡ
mahˡ läˆ⁺ñe⁻ dsa⁻ hi̱⁻ chąą⁻ naˡ ha⁻ läˆ⁺
le´ kihˡ hi̱⁻ saˆ⁺ gąhˆ⁺ Dio.
7 Jąą⁻ Lot ba´ gaˆ⁺läąyˡ, hi̱⁻ ma´ ląąˡ
jąą⁻ dsa⁻ llʉʉˡ. Peerˆ⁺ ma´ meeh⁻ dsëyˡ
ma´ jëëy˜ ha⁻ läˆ⁺ ma´ tąąh´ dsa⁻ hlęęhˡ
he´ jmeeyˆ⁺ läˆ⁺jëˆ⁺ he⁻ laˡ o⁻hihˆ⁺.
8 Hi̱hˡ dsa⁻ñʉʉh⁻ llʉʉˡ he´, läˆ⁺ko̱o̱⁻
ma´ gyayˡ ko̱o̱⁻ jmɨɨ´, ko̱o̱⁻ jmɨɨ´ kyąąh´
dsa⁻ hlęęhˡ he´, ma´ jii̱ˆ⁺ läˆ⁺ gaˆ⁺të´ nehˆ⁺
tuh⁻dsëyˡ, läˆ⁺ ma´ nuuy⁻ hiˆ⁺ ma´ jëëy˜
he⁻ ma´ jmeeˆ⁺ dsa⁻ he´ wa´ laˡ cha⁻ laˡ.
9 He⁻ja̱⁻ ma⁻ñe´ ba´ jne´, Dio lihˆ⁺ läąˡ
läˆ⁺jęę̱ˆ⁺ hi̱⁻ hnaayh⁻ ma´ jëëy˜ wɨɨ´, hiˆ⁺
hi̱⁻ hñaa⁻ dsëˡ he´, läˆ⁺ ma⁻tąąh´ ja̱⁻ba´,
läˆ⁺jiihˡ lloo˜ jmɨɨ´ llaˡ Dio ta´ kiyhˡ mahˡ
heeyhˡ wɨɨ´.
10 Hiˆ⁺ cha⁻ga´miih⁻ wɨɨ´ chęęˡ Dio
kihˡ hi̱⁻ gaˆ⁺nää´ läˆ⁺ hnøøˡ jmɨ⁻ngoˡ
kihˡ, hi̱⁻ gaˆ⁺nää´ hnooh⁻ he⁻ ga´ jyoh´
he⁻ hęę´ dsëyˡ, saˆ⁺ hnøøyˡ jmeeyˡ
läˆ⁺ko̱o̱⁻ laˡ madaˆ⁻ kihˡ Dio, niˆ⁺ miih⁻
saˆ⁺ goyhˆ⁺, jmąąyˡ hñiiy´ jøøhˡ, hiˆ⁺ saˆ⁺
goyhˆ⁺ hlëëyhˡ wɨɨ´ kihˡ hi̱⁻ kąąh´ hi̱⁻
tąąh´ gyʉʉhˡ.
11 Läˆ⁺jęę̱ˆ⁺ ángele hi̱⁻ tąąh´ gyʉʉhˡ,
bęę´ ga´ läˆ⁺ko̱h´ ga´ jmɨ⁻lle´ hlęęhˡ he´,
pero niˆ⁺ läˆ⁺ja̱⁻ saˆ⁺ tʉʉ⁻ dsëyˡ jwäyˡ
dso´jwɨɨ´ në´ kihˡ hi̱⁻ hlęęhˡ he´ cha´në´
Dio.
12 Pero dsa⁻ hñaa⁻ dsëˡ he´, hlëëyhˆ⁺
wɨɨ´ kihˡ läˆ⁺jëˆ⁺ he⁻ saˆ⁺ ngëëy´, jmeeyˆ⁺
läˆ⁺ko̱o̱⁻ jah´ nuu⁻ hi̱⁻ ma⁻na⁻jąą´
jngëëhˡ dsa⁻. Läˆ⁺ja̱⁻ le´ kihˡ dsa⁻ he´,
läˆ⁺ko̱o̱⁻ jah´ ba´ hęęy´ go⁻te˜.

13 Jee´ ja̱¯ hyoyh˗ jñeey' lä˗ko̱o̱¯ te'
ta´ hlɨɨh' he¯ ma´ jmeey˗. Cha̱a̱y¯ llu'
jwërte la̱a̱y´, jmeey˗ lä˗jë˗ he¯ tɨh˜
dsëy' hñɨiy´. Peer˗ hlë̱ë̱h' dsa¯ he´,
dsa¯ta̱a̱yh` lä˗kye̱¯ jee´ jmeeh¯ hnäh´
jmɨɨ´, kuyh˗ ko̱¯jø̱h´ kya̱a̱h´ hnäh´,
hnooh˗ gyih' ma˗la˗ he¯ he̱e̱´ dsëy'.

14 Sa˗ le´ jë̱ë̱y' ja̱a̱¯ dsa¯më´, ma˗ra˗
he¯ he̱e̱´ ba´ dsëy'. Sa˗ dsa¯lä¯dsë̱h˗
dsëy' jmeey˗ he¯ hlɨɨh'. Mi¯ga̱a̱y˗
dsa¯kya̱a̱h´hnäh´hɨ¯ sa˗ cha¯ be´ kih'.
Peer˗ hñu̱u̱y´ ha¯ lä˗ jee´ liyh˗ lä˗jë˗
he¯ he̱e̱´ dsëy', jëëh´ ma¯hä̱ä̱y´ kya̱a̱h´
dso´jwɨɨ´.

15 Ma¯jmeey´ ta˗ koo´ kih' jwë´ llu',
ma¯ka̱yh˜ jwë'. Ga˗nääy´ jmeey˗
lä˗ko̱o̱¯ ga˗jmee´ Balaam, jo̱o̱´ Beor
hɨ¯ ga˗hnooh¯ ha¯ lä˗ ma¯lä¯chay˗
kuu´ kya̱a̱h´ he¯ hlɨɨh' he¯ ma´ jmeey˗.

16 Pero burra hɨ¯ ma´ dsë̱ë̱˜ Bal-
aam he´ ga˗hlëëh´ lä˗ko̱o̱¯ ja̱a̱¯ dsa¯.
Ga˗jɨɨyh' kiyh', kih' he¯ ma´ jmeey˗
hɨɨ´dsë¯ hlɨɨh' ja̱¯, mah' sa˗ ma´ dsooy'
ta˗ cha´në´ kya̱a̱h´ hɨɨ´dsë¯ ngaah´
kiyh'.

17 Lä˗jë̱ë̱˗ dsa¯ hñaa¯ dsë' he´, la̱a̱'
lä˗ko̱o̱¯ jmɨ¯too¯ he¯ sa˗ haa´jmɨɨ¯, hi˗
la̱a̱y' lä˗ko̱o̱¯ jnii´ he¯ go¯kye̱¯ lle´ wa´
ha¯ cha¯ ha¯. Ma¯na¯he̱e̱y¯ go¯te˜.
Ma¯la' juu' dsa¯nääy' jee´ na¯ho̱o̱¯
läh¯ lä˗jë˗ joh´ jmɨɨ´ cha¯.

18 Hlëëyh˗ juu' kaah´ jmah' he¯ sa˗
tøøhn´ ta´, hi˗ kya̱a̱h´ lä˗jë˗ he¯ ngɨɨ˗
jmɨ¯ngo' ja̱¯, mi¯ga̱a̱y˗ øø̱h' jne´ hɨ¯
hmëë´ ma¯la̱a̱´ kih' he¯ hlɨɨh'.

19 Hɨ¯ he´ jäh´ lä˗la¯: "Ma¯na¯la̱a̱´
ba´jne´. He¯ja̱¯ cha¯ jwë' jnän`jmeen´
lä˗jë˗ he¯ lla˗ dsë¯ jne´." Pero ni˗
sa˗ ñey¯ he¯ sa˗ na¯la̱a̱y´. Na¯hnëëy´
jmeey˗ he¯ hlɨɨh' jmah' ba´. Jëëh´,
cher´mah' ga˗ta̱h´ dsa¯ kya̱a̱h´wa´he¯
cha¯ he¯ he¯ jøø˗ kiyh', ma¯la̱a̱y'
kya̱a̱' he¯ ja̱¯.

20 Cher´mah' ga˗la̱a̱´ ja̱a̱¯ dsa¯
kih' he¯ hlɨɨh' he¯ cha¯ jmɨ¯gyɨɨ˗
la¯, ta˗la˗ kih' he¯ ga˗lä˗kyu̱u̱y˗
Dsa¯jø̱ø̱h' jnän` hɨ¯ lä̱ä̱˜ jne´, hi˗
cher´mah' ga˗je̱e̱yh˜ ka¯läh´ ta˗
ka´luuy´, hi˗ ga˗lɨh' he¯ hlɨɨh' ja̱¯ kiyh',
cha¯ga´miih¯ lä˗hlë̱ë̱yh', lä˗ko̱o̱¯ ma´
la̱a̱y' jä̱ä̱'.

21 Llu' ga´ la' kih' dsa¯ he´ wa´ra¯
jäh´ kih' sa˗ ga˗lä˗kyɨɨyh˜ go¯te˜ jwë´
llu'. Jwɨɨy˜, kih' he¯ ga˗lä˗kyɨɨyh˜ ba´
mah' ga˗jmeey´ ta˗ koo´ mada¯ he¯
na¯jngɨɨ' he¯ ga˗hyoyh' kih' Dio.

22 He¯ lä˗ja̱¯, je̱e̱h' kwee¯ lä˗ko̱o̱¯
dsoo˜ juu' he¯ hlëëh˗ dsa¯: "Sa´dsɨɨ¯
hɨ¯ ñu˜, ko̱o̱¯ ka¯läh´ kuyh¯ tɨ´ñu¯
kiyh'", hi˗ "cha´ñe' hɨ¯ ma¯na¯jngëë',
ko̱o̱¯ ka¯läh´ looyh˜ jmɨɨ¯ jɨɨ'."

3

Lloo˜ ko̱o̱¯ jmɨɨ´ jä̱h´ Jesús ka¯läh´

1 Peer˗ hnaan˗ hnäh´ øø̱hn', jee´
la¯ ma¯të´ to̱' mo´je¯ he¯ sɨɨn˗ kyah'
hnäh´. Lä˗to̱´ na¯ hlëëh´ ko̱o̱¯ ba´ juu',
hlë̱ë̱hn´ hnäh´ mah' ka̱h' hnäh´ ko̱o̱¯
nëë' ba´ hɨɨ´dsë¯.

2 Hnoon' lä˗dsooh˜ hoh´ hnäh´ kih'
lä˗jë˗ he¯ ga˗sɨɨ´ hɨ¯ na¯jngëë' hɨ¯
ma´ ngëë˜ juu' kih' Dio llo´joo'. Hi˗
hnoon' lä˗dsooh˜ hoh´ hnäh´ mada¯
kih' Dsa¯jø̱ø̱h' jnän`hɨ¯ lä̱ä̱˜ jne´. Jëëh´
jnääh' hɨ¯ la̱a̱' apóstole, kwa¯ jnääh'
juu' kiyh' jee´ kyah' hnäh´.

3 Wa´lä¯dsoo´ hoh´ hnäh´ to¯në´ he¯
jwahn˗ la¯. Wa´ra¯ ga˗të´ jee´ lla̱a̱˗
jmɨɨ´, ya¯nää´ dsa¯ hɨ¯ mi¯kwa̱h' kih'
lä˗jë˗ ba´, hi˗ joh´ he¯ hlɨɨh' sa˗ jmeey'
lä˗ko̱o̱¯ ngɨɨ˗ jmɨ¯ngo' kiyh'.

4 Jäyh˗ lä˗la¯: "¿He¯la' sa˗ ma¯ja̱h˜
Cristo lä˗ko̱o̱¯ ga˗bä̱ä̱yh¯ hñɨiy´ ma´
jä̱yh´? Lä˗jɨɨh' jmɨɨ´ ga˗ju̱u̱' dsa¯
ma¯gyu̱h¯ jnän`, lä˗ ma¯ngoo' ja̱¯ba´
hii´ tii´ jmɨ¯gyɨɨ˗ lä˗jɨɨh' na'. Sa˗ cha¯
he¯ ma¯na¯sɨɨ' lä˗jɨɨh' ma´ ga˗nøø'
jmɨ¯gyɨɨ˗", jäh´ dsa¯ he´.

5 Sa˗ hnøøy' nuuy' ha¯ lä˗ ga˗nøø'
jmɨ¯gyɨɨ˗. Jëëh´, kya̱a̱h´ ko̱o̱¯
ga˗hlëëh´ ba´ Dio, ga˗la' gyɨɨh' hwa'
lä˗ ma´to¯në´. Hwa' ya˗hɨɨ' neh˗ jmɨɨ˗,
hi˗ jmɨɨ¯ ja̱¯ ga˗nøø' lä˗ku´ lä˗jɨɨ' kih'.

6 Ja̱¯ba´kya̱a̱h´jmɨɨ¯ ja̱¯, ga˗he̱e̱' Dio
jmɨ¯gyɨɨ˗ he¯ ma´ nøø´ jä̱ä̱', lä˗ko̱o̱¯
ma´ cha̱a̱¯ Noé.

7 Hi˗ kya̱a̱h´ he¯ ga˗hlëëh´ Dio,
ma¯na¯la¯ juu' koo˗ kya̱a̱h´je¯ gyɨɨh'
hwa' he¯ jnä´ na'. Ko̱o̱¯ jø̱ø̱y˜ ba´

ha⁻ lä⁺ lloo˜ jmɨɨ´ jmeey' jwiz˜ mah'
mi⁻llaay⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ hñaa⁻ dsë', ja⁻ga´
heey' lä⁺jë⁺ go⁻te˜.
8 Pero hnäh´ hi⁻ hnaan⁺, ta⁺ wa´ gaa´
hoh´ hnäh´ he⁻ la⁻. Koo⁻ jmɨɨ´ jnä`jne´,
kih' Dio la' koo⁻ mil ji⁻ñe⁻. Hi⁺ koo⁻
mil ji⁻ñe⁻, la' kih' Dio lä⁺koo⁻ koo⁻
jmɨɨ´ ba´.
9 Ja⁺ he⁻ dsa⁻lä⁻hëë´ Dio mi⁻tey' he⁻
ga⁺bääyh⁻ hñiiy´ jmeey', lä⁺koo⁻ laa´
ko⁻llaa´ dsa⁻. He⁻ jøh⁻ dsëy' kyaah´
jne´ ba´ ja⁻, sa⁺ hnøøy' heey´ ni⁺ jaa⁻,
he⁻ hnøøy' lä⁻dsaa˜ dsë' lä⁺jëë⁺ ba´
mah' ya⁻nääy´ ka⁻läh´ kih' Dio.
10 Wa´ra⁻ ga⁺dsëë' jmɨɨ´ kih'
Dsa⁻jøøh' jnän`, koo⁻ jmɨɨ´ he⁻ sa⁺
jøø˜ dsa⁻ ba´ jäyh´, lä⁺koo⁻ jmee⁺ jaa⁻
dsa⁻hii⁻. Jmɨɨ´ ja⁻, hii`goo⁻ ääh' go⁻te˜
gyuuh' jmɨ⁻gyuu⁺, koo⁺ kyaah´ je⁻.
Lä⁺ja⁻ koo⁺ hwa' la⁻ kyaah´ lä⁺jë⁺ he⁻
cha⁻ në´ kih'.
11 Kih' he⁻ ma⁻ñe´ jne´ he⁻ heey´
lä⁺jë⁺ go⁻te' he⁻ cha⁻ gyuuh' hwa',
he⁻ja⁻ jmee⁺ bii' dsa´toohn´ na⁻jngëë'
jne´ jee´ hnäähn⁺ Dio.
12 Hnøø' dsa´toohn´ kyaah´ o⁻jøh⁺
dsë⁻ lä⁺jiih' lloo˜ jmɨɨ´ ja⁻. Wa´
kwan´ be´ hñaa⁺ ta´ jnän` mah' wa´
lä⁺te' ga⁻juh⁻. Jmɨɨ´ ja⁻ heey´ gyuuh'
jmɨ⁻gyuu⁺, koo⁺ kyaah´ je⁻. Hi⁺ lä⁺jë⁺
go⁻te˜ he⁻ ga´ cha⁻ joo' kyaah´ je⁻.
13 Pero jne´ tøøhn´ jøøn´ koo⁻ gyuuh'
hwa' he⁻ hmëë´ he⁻ ga⁺bääh⁻ Dio
hñii´ kwa'. Jee´ ja⁻ lä⁺cha⁻ he⁻ llu'
jmah' ba´.
14 He⁻ja⁻ jwahn⁺ øøhn' hi⁻ hnaan⁺,
ta´ko⁻jiih' tøøh´ jne´ jøøn´ he⁻ lä⁺te'
he⁻ ja⁻, wa´ kwan´ be´ mah' jeey⁺ jne´
tøøhn´ na⁻jngëën' hi⁺ ni⁺ miih⁻ sa⁺
cha⁻ he⁻ na⁻bääh`jne´ hi⁺ hii´ tii´ jnän`
wa´ra⁻ ga⁺të´ jee´ jäyh´.
15 Hnøø' tah⁺ dsë⁻ jne´ kih' juu' la⁻.
Cher´mah' sa⁺ jayh' chah´, he⁻ hnøøy'
läay' lä⁺jëë⁺ ba´ ja⁻. Kih' he⁻ja⁻ ba´
na⁻, he⁻ jøh⁻ dsë' Dio kyaah´ jne´.
Ja⁻ba´ lä⁺ja⁻ ga⁺sɨɨ´ øøh' jne´ Paa´ hi⁻
hnää⁺ jne´ lä⁺koo⁻ la' huu´dsë⁻ he⁻
ga⁺hyoyh' kih' Dio.
16 Lä⁺jë⁺ mo´je⁻ kiyh' he⁻ ga⁺sɨɨy´,
hlëëyh⁺ ja⁻ba´ lä⁺koo⁻ hlëëh´ jnä´ kih'
he⁻ la⁻. Hi⁺ jee´ llah' na⁻sɨɨ⁻ jwëëh`
he⁻ sa⁺ lä⁺ngëë´ jne´. He⁻ja⁻ ko⁻llaa´
dsa⁻ hi⁻ sa⁺ ngëë´ hi⁻ sa⁺ la' koo⁻ ba´
huu´dsë⁻ kih', mi⁻sɨɨy' juu' he⁻ ga⁺sɨɨ´
Paa´. Hi⁺ lä⁺ja⁻ mi⁻sɨɨy' ka⁻läh´ ta⁺ jee´
jyoh´ jee´ na⁻sɨɨ⁻ juu' kih' Dio, lä⁺jwë´
ja⁻ heey˜ hñiiy´ go⁻te˜.
17 Hnäh´ øøhn' hi⁻ hnaan⁺,
ma⁻ngëë´ ma⁻nuuh⁻ ba´ hnäh´ juu'
la⁻, he⁻ja⁻ hää`hnäh´ hñaah' kih' hi⁻
ta⁻juu' he´ mah' sa⁺ kah' hnäh´ jyoh´
jwë' hi⁺ lä⁺ja⁻ sa⁺ tah⁺ hnäh´, na' he⁻
ma⁻tääh´ hnäh´ koo⁻ hweh⁻.
18 Wa´ lä⁻kyuuh⁺ hnäh´ cha⁻ga´miih⁻
Jesucristo Dsa⁻jøøh' jnän` hi⁻ lää˜
jne´. Lä⁺ja⁻ go⁻nää´ ba´ hnäh´ ta⁺
cha´në´ kyaah´ he⁻ llu' he⁻ la´ kwa⁺
Jesús. Lä⁺ja⁻ wa´ jmeen´ juuh⁻ kiyh'
jmɨɨ´ na' hi⁺ lä⁺ja⁻ ka⁻läh´ lä⁺jë⁺ joh´
jmɨɨ´ cha⁻. Wa´ la' lä⁺ja⁻.

1 Juan
He¯ la¯ to¯në´ je¯ he¯ ga˖sii´ Jwąą¯

Juu' he¯ jmee˖ chąą¯ jne´

1 Jee´ la¯ sii¯ jnääh' kyah' hnäh´ juu' kih' hi¯ chąą¯ jąą' ga´ kih' jmi¯gyuu˖. Ga˖nuu´ jnääh' juu' he¯ ga˖kway´, kyąąh´ mi´në´ jnääh' ga˖jëë´ jnääh' kiyh'. Ga˖jëë´ jnääh' hi˖ ga˖chu´ ga˖bëë´ jnääh'. Hi¯ he´ he´ ląą' juu' hi¯ jmee˖ chąą¯ dsa¯ he¯ją¯ kwa¯ jnääh' juu' kiyh'.

2 Hi¯ na´jiih˖ he´ ga˖lä˖jnääy´ lä˖ ma´ jay' jmi¯gyuu˖ la¯. ga˖jëë´ jnääh', hi˖ jmee¯ jnääh' ju'dsoo´ kiyh'. He¯ją¯ hlëëh´ jnääh' hnäh´ kih' hi¯ na´jiih˖ tąą´. Hi¯ he´ ma¯chąą¯ kyąąh´ Tää`jąą', hi˖ he´ ba´ hi¯ he´ ga˖lä˖jnääy´ jee´ kyąą' jnääh'.

3 Lä˖jë˖ he¯ ma¯jëë´ jnääh' hi˖ he¯ ma¯nuu´ jnääh', juu' ją¯ba´ kwa¯ jnääh' mah' lä˖ją¯ kyah' hnäh´ lä˖cha¯ kąą¯ ba´ huu´dsë¯ kyąąh´ jnääh', lä˖kąh´ hii´ kąą¯ ba´ huu´dsë¯ kyąą' jnääh' kyąąh´ Dio hi˖ kyąąh´ jąąy´ Jesucristo.

4 Lä˖jë˖ he¯ la¯ sii¯ jnääh' kyah' hnäh´ mah' jëë¯ hoh´ hnäh´ go¯te˜.

Dio ląą' wa´je¯

5 He¯ la¯ na¯ juu' he¯ ma¯nuu´ jnääh' kiyh', ją¯ba´ juu' la¯ kwa¯ jnääh' kyah' hnäh´ ka¯läh´. Dio he´ hi¯ ląą' wa´je¯, ni˖ miih¯ he¯ hliih' sa˖ cha¯ kiyh'.

6 Cher´mah' jäh´ jne´, hii´ kąą¯ ba´ huu´dsë¯ jnän` kyąąh´ jnih´ mah' jmee¯ ga´ jne´ he¯ hliih', he¯ ta¯jąą' ba´ jne´ ją¯, jëëh´ sa˖ mi¯te` jne´ lä˖kąą¯ lle` ju'dsoo´.

7 Pero cher´mah' mi¯te` jne´ lä˖kąą¯ lle` kih' hi¯ hąą´ jee´ wa´je¯, ją¯ba´ lä˖kąą¯ hąą´ hñii´ Dio jee´ wa´je¯, he¯ją¯ ba´ dsoo´ hii´ kąą¯ ba´ huu´dsë¯ jnän` kyąąh´ øøh' jne´. Hi˖ kyąąh´ jma¯ kih' Jesucristo Jąą´ Dio gyih˜ lä˖jë˖ dso´kye¯ jnän`.

8 Cher´mah' jäh´ jne´ sa˖ cha¯ dso´kye¯ jnän`, he¯ mi¯gąą' jne´ hñaa' ba´ jne´ ją¯, sa˖ cha¯ ju'dsoo´ cha¯ jnän`.

9 Pero cher´mah' ga˖mi˖jnää' jne´ dso´kye¯ jnän`, lląą' ba´ Dio, hi¯ lä˖ ma¯kąą' ją¯ba´ dsë' kih' dso´kye¯ jnän`, hi˖ chey' go¯te˜ lä˖jë˖ he¯ hliih' he¯ dsa¯hlążąh˖ jne´.

10 Cher´mah' ga˖jäh´ jne´ sa˖ cha¯ dso´kye¯ jnän`, he¯ jmążą˖ jne´ Dio he¯ ta¯jąąy' ba´. Sa˖ hä´ juu' kiyh' neh˖ tuh¯dsë¯ jne´ cher´mah' lä˖ją¯ la'.

2

Jesús cheh' në´ jnän` ngii˖ jnän` kih' Dio

1 Hnäh´ gyąą¯ pih' kyąąn˖, ma¯sii˖n' lä˖jë˖ he¯ la¯ mah' mo˖so˖ jmeeh' ga´ hnäh´ dso´kye¯. Pero cher´mah' chąą¯ hi¯ ma¯jmee´ dso´kye¯, chąą¯ ją¯ą¯ hi¯ cheh' në´ jnän` ngii˖ kih' Tää`, hi¯ he´ he´ Jesucristo, hi¯ lląą' go¯te˜.

2 Hi¯ he´ ga˖ngëë' hñii´ mah' ga˖jąąy', ga˖mi˖hmaayh´ dso´kye¯ jnän`. Pero ją˖ ma˖la˖ dso´kye¯ jnän` ga˖mi˖hmaayh´, lä˖ją¯ ka¯läh´ ga˖mi˖hmaayh´ dso´kye¯ kih' ga˖lä˖jëë˖ dsa¯ hi¯ tążąh´ jmi¯gyuu˖ la¯.

3 Cher´mah' ga˖høø´ jne´ nuuh¯ kih' Dio, ma¯ñe´ jne´ he¯ ma¯kyąą˖ ba´ jnih´ ją¯.

4 Pero hi¯ jäh´: "Kyąą˖ ba´ jnä´ Dio", mah' sa˖ høøy˖ nuuh¯ kiyh', he¯ ta¯jąąy' ba´ ją¯. Sa˖ la' dsoo´ juu' kiyh'.

5 Pero hi¯ høø˖ juu' kih' Dio, hi¯ he´ ba´ hnää' Dio lä˖kąą¯ te' lle` kih'. He¯ lä˖ją¯, ñe´ jne´ he¯ ląą' jne´ kąą¯ kyążąh´.

6 Hi¯ jäh´ ląą' kąą¯ kyążąh´ Dio, hi¯ he´ ążą¯ jmii´ jmeey' lä˖kąą¯ ga˖jmee´ Jesús ba´.

Nuuh¯ hmëë´ he¯ ga˖kwa´ Jesús

7 Ją˖ he¯ hmëë´ nuuh¯ la¯ he¯ sii˖n˖ kyah' hnäh´ øøhn'. Nuuh¯ ma¯gyąąh¯ he¯ ma¯kyąąh˜ hnäh´ lä˖ ma´ to¯në´ ba´ la¯. Nuuh¯ ma¯gyąąh¯ la¯, la' juu' he¯ ga˖nuuh¯ hnäh´ lä˖ ma´ to¯në´.

8 Pero ma˭ra˭ he¯ hmëë˴ ba´ nuuh¯ la¯ he¯ siin˭ kyah˹ hnäh˴. Jëëh˴, ma˭ra˭ he¯ ga˭lä˭hnää˹ ba´ Cristo jne´ hi˭ lä˭ja̱¯ ma¯lä¯hnaah˭ hnäh˴ øøh˹ hnäh˴. Jëëh˴, dsa¯ngëë˴ ba´ he¯ na¯hoo̱¯ ja̱¯, hi˭ ngoo˹ dsa¯lä¯jnä˴ hñii˴ wa´je¯ he¯ jmee˭ hnää˹ dsa¯.

9 Hi̱¯ jäh˴ hä̱ä̱´ jee´ jnä˴ wa´je¯ mah˹ na¯hä̱ä̱yh´ øøyh¯, lä˭ ma¯hä̱ä̱´ bih˹ jee´ na¯hoo̱¯.

10 Hi̱¯ hnää˹ øøh¯, hi̱¯ he˴ hä̱ä̱´ tä̱ä̱˴ jee´ jnä˴ wa´je¯. Sa˭ cha¯ he¯ jmee˹ tëyh˹.

11 Pero hi̱¯ na¯hØØh´ kih˺ øøh¯, lä˭ ma¯hä̱ä̱´ bih˹ jee´ na¯hoo̱¯. Jëëh˴ he¯ hliih˺ jmah˹ ba´jmeey˭. Hi˭ ni˭ sa˭ ñey¯ ha¯ ta˭ dsooy˺, jëëh˴ sa˭ jnä˴ mi˺nëy´ he¯ ngëy˭ jee´ na¯hoo̱¯.

12 Gyuu¯ pih˺, siin˭ kyah˹ hnäh˴, jëëh˴ ma¯na¯che´ dso´kye¯ kyah˹ hnäh˴ ta˭la˭ kih˹ Jesús.

13 Hnäh˴ dsa¯ ma¯ka̱a̱h´, siin˭ kyah˹ hnäh˴, jëëh˴ ma¯lä¯kyu̱u̱h˭ ba´ hnäh˴ hi̱¯ ma¯cha̱a̱¯ jä̱ä̱˹ ga´ kih˺ jmi¯gyuu˭. Hi˭ siin˭ kyah˹ hnäh˴ chih¯ kwa̱a̱¯, jëëh˴ ma¯lëh˜ hnäh˴ kih˹ hi̱¯ hlëëh˺.

Siin˭ kyah˹ hnäh˴ gyuu¯ pih˺, jëëh˴ ma¯lä¯kyu̱u̱h˭ ba´ hnäh˴ Tää`.

14 Siin˭ kyah˹ hnäh˴ dsa¯ ma¯ka̱a̱h´, jëëh˴ ma¯lä¯kyu̱u̱h˭ ba´ hnäh˴ hi̱¯ ma¯cha̱a̱¯ jä̱ä̱˹ ga´ kih˺ jmi¯gyuu˭. Siin˭ ka¯läh˴ kyah˹ hnäh˴ chih¯ kwa̱a̱¯, jëëh˴ cha¯ be˴ kyah˹ hnäh˴, hi˭ ma¯jä̱˴ koo̱¯ hweh¯ juu˺ kih˹ Dio neh˭ tuh¯hoh˴ hnäh˴, hi˭ ma¯lëh˜ hnäh˴ kih˹ hi̱¯ hlëëh˺.

15 Ta˭ wa´ hee̱˴ hoh˴ hnäh˴ he¯ cha¯ jmi¯gyuu˭ la¯, ni˭ he¯ ga´ jyoh˴ he¯ cha¯ në´ kih˺. Hi̱¯ hee̱˴ dsë˹ he¯ cha¯ jmi¯gyuu˭ la¯, sa˭ hnääy˹ Tää`.

16 Jëëh˴, lä˭jë˭ he¯ hliih˺ he¯ cha¯ jmi¯gyuu˭ la¯, sa˭ gwa¯ kih˹ Dio. Kih˹ jmi¯gyuu˭ la¯ ba´ ja̱¯ he¯ hee̱˴ dsë˹ jmi¯ngo˹, hi˭ he¯ hee̱˴ dsëy˹ lä˭jë˭ he¯ jëëy˜, hi˭ he¯ jmä̱ä̱y˜ hñiiy˴ jøøh˺.

17 Dsa¯lla̱a̱˭ ba´ he¯ cha¯ jmi¯gyuu˭ la¯ kya̱a̱h´ he¯ hee̱˴ dsë˹ dsa¯. Pero hi̱¯ jmee˭ lä˭ hnøø˹ Dio, lä˭ ma¯cha̱a̱y¯ ja̱¯ba´.

Ju˺dsoo˴ hi˭ juu˺ ta¯juu˺

18 Gyuu¯ kya̱a̱n˭, ngoo˹ ga˭dsa̱a̱˹ jmii˴ he¯ tØØhn´ la¯. Ma¯nuuh¯ ba´ hnäh˴ kih˹ ja̱a̱¯ hi̱¯ jä˭ hi̱¯ na¯hØØh´ kih˹ Cristo. Hi˭ lä˭ja̱¯ la˹, jwëë˴ dsa¯ kya̱a̱y˹ ma¯cha̱a̱¯ na˹. Kih˹ he¯ja̱¯ ba´ na¯, ñe´ jnääh˹ ngoo˹ ga˭dsa̱a̱˹ jmii˴ he¯ tØØhn´ la¯.

19 Hi̱¯ he˴ ga˭hwëë¯ jee´ kya̱a̱ ˺ jnääh˹, pero sa˭ ma´ la̱a̱y˺ kya̱a̱˹ jnääh ˺. Wa´ra¯ jäh˴ kih˹ ma´ la̱a̱y˺ kya̱a̱˹ jnääh ˺, ma´ ja̱y˺ koo̱¯ hweh¯ kya̱a̱h´ jnääh˹. He¯ ga˭hwëëy¯ jee´ kya̱a̱ ˺ jnääh˹ ga˭lä˭jnä˴, ja̱˭ lä˭jëëy˭ la̱a̱y˹ kya̱a̱˹ jnääh˺.

20 Pero ma¯hñah˜ ba´ hnäh˴ Jmi¯lle˴ Na¯jngii˺ he¯ ga˭kwëëh˹ Cristo hnäh˴. He¯ja̱¯ ma¯kyu̱u̱h˜ ba´ hnäh˴ ha¯ lä˭ la˹ ju˺dsoo˴.

21 Ja̱˭ kih˹ he¯ sa˭ kyu̱u̱h˜ hnäh˴ ju˺dsoo˴ he¯ siin˭ juu˺ la¯ kyah˹ hnäh˴. Siin˭ he¯ la¯ kih˹ he¯ ma¯kyu̱u̱h˜ ba´ hnäh˴. Jëëh˴ ma¯ñeh´ ba´ hnäh˴ ni˭ koo̱¯ juu˺ ta¯juu˺ sa˭ go¯hii ˺ jee´ kih˺ ju˺dsoo˴.

22 ¿Hii̱¯ na¯ hi̱¯ ta¯ju̱u̱˺? Hi̱¯ jäh˴ kih˹ Jesús sa˭ la̱a̱y˹ Cristo, hi̱¯ he˴ ba´ hi̱¯ ta¯ju̱u̱˺. Hi̱¯ na¯hØØh´ kih˺ Cristo, jäyh˴ sa˭ cha̱a̱¯ Dio hi˭ ni˭ sa˭ cha̱a̱¯ jooy˴ ka¯läh˴.

23 Lä˭jëë˭ hi̱¯ jäh˴ sa˭ la̱a̱˹ Jesús Jooo˴ Dio, hi̱¯ he˴ sa˭ la̱a̱˹ kya̱a̱˹ Tää`. Pero hi̱¯ mi¯jnää˭ hñii˴ he¯ la̱a̱y˹ kya̱a̱˹ Jooo˴ Dio, la̱a̱y˹ kya̱a̱˹ Tää` ka¯läh˴.

24 Wa´ jä̱˴ koo̱¯ hweh¯ kya̱a̱h´ hnäh˴ he¯ ga˭nuuh¯ hnäh˴ lä˭ ma´ to¯në´. Jëëh˴, cher´mah˹ ga˭jä̱˴ koo̱¯ hweh¯ kya̱a̱h´ hnäh˴ he¯ ga˭nuuh¯ hnäh˴ lä˭ ma´ to¯në´, lä˭ja̱¯ tä̱ä̱h´ hnäh˴ tä̱ä̱˴ kya̱a̱h´ jooy˴ hi˭ kya̱a̱h´ Tää` ka¯läh˴.

25 He¯ la¯ ja̱¯, he¯ ga˭bä̱ä̱h¯ Jesucristo hñii˴ kya̱a̱h´ jne´: he¯ ga˭jmeey˴ cha̱a̱¯ jne´ tä̱ä̱˴.

26 Siin˭ he¯ la¯ kyah˹ hnäh˴ mah˹ lä˭ñeh´ hnäh˴ kih˹ hi̱¯ hnøø˹ mi¯ga̱a̱˭ hnäh˴.

27 Pero Jmi¯lle˴ Na¯jngii ˺ he¯ ma¯hñah˜ hnäh˴ kih˹ Cristo, ma¯jä̱˹ ja̱¯ba´ kya̱a̱h´ hnäh˴. Mo˭so˭ jmee˭ bii˹ hi̱¯ mi¯tëë˭ hnäh˴. Jmi¯lle˴ Na¯jngii ˺ ba´ mi¯tëë˭ hnäh˴ ga˭lä˭jë˭. Hi˭

hlëëyh˖ ju'dsoo˴ jmah˹ ba˴, ja˖ juu'
ta⁻juu'. Ja⁻ go⁻taah˴ hnäh˴ koo⁻
hweh⁻ kyaah˴ Cristo, ja⁻ba˴ lä˖koo⁻
ma⁻mi⁻tëë⁻ Jmɨ⁻lle˴ Na⁻jngɨɨ' hnäh˴.
28 Gyuu⁻ kyaan˖, na˹ na˖ go⁻taah˴
hnäh˴ koo⁻ hweh⁻ kyaah˴ Cristo.
Lä˖ja⁻ lä˖cha⁻ o⁻jøh˖ dsë⁻ jnän`
wa˴ra⁻ ga˖të˴ jee˴ lä˖jnääy˴, hi˖ lä˖ja⁻
sa˖ jän˴ kyaah˴ o⁻hih˖ wa˴ra⁻ ga˖të˴
jee˴ jäyh˴.
29 Ma⁻ñeh˴ ba˴ hnäh˴, lluu˹ ba˴ Jesús.
Lä˖ja⁻ hnøø˹ lä˖ngëëh˴ hnäh˴ ka⁻läh˴,
lä˖jëë˖ hi⁻ jmee˖ he⁻ llu˹ laay˹ kyaa˹
Dio.

3

Hi⁻ laa˹ joo˴ Dio

1 Jëë` da˴ hnäh˴ ha⁻ koh˴ sa˖ hnää˹
Tää` jne˴, lä˖jiih' ma⁻mi⁻cheey⁻ jne˴
jooy˴. He⁻ja⁻, dsa⁻ jmɨ⁻gyuu˖ sa˖
kyuu˖ jne˴, jëëh˴ sa˖ ga˖lä˖kyuuy˖ hñii˴
Dio.
2 Øøhn˹ hi⁻ hnaan˖, na˹ ma⁻laa˹ jne˴
joo˴ Dio. Sa˖ ga˴ ma⁻ñe˴ jne˴ ha⁻ lä˖
leee˴ jne˴. Pero ñe˴ ba˴ jne˴, wa˴ra⁻
ga˖të˴ jee˴ lä˖jnää˴ Jesucristo, leee˴ jne˴
lä˖koo⁻ laay˹ hñiiy˴, jëëh˴ ma˴ja⁻ jëë˴
jnih˴ na⁻hñaa ' lä˖jëë⁻ lä˖koo⁻ laay˹
hñiiy˴.
3 Hi˖ ga˖lä˖jëë˖ hi⁻ cha⁻ o⁻jøh˖
dsë⁻ kih˹ he⁻ leey˴ kwee⁻ kyaayh˴,
hi⁻ he˴ na⁻, ngoo˹ mi⁻lluuy˹ hñiiy˴
cha⁻ga˴miih⁻ lä˖jiih' leey˴ na⁻jngëëy'
lä˖koo⁻ na⁻jngëë' hñii˴ Jesús.
4 Lä˖jëë˖ hi⁻ jmee˖ dso˴kye⁻,
hlääyh⁻ cha˴në˴ ley kih˹ Dio. Jëëh˴ hi⁻
jmee˖ dso˴kye⁻ na⁻, sa˖ mi⁻tey˹ kih˹
ley.
5 Ma⁻ñeh˴ ba˴ hnäh˴, ja˹ Jesús mah˹
jñuuyh˹ dso˴kye⁻ jnän`. Hi⁻ he˴ ni˖
miih⁻ dso˴kye⁻ sa˖ ga˖lä˖cha˖ kiyh˹.
6 Lä˖jëë˖ hi⁻ tääh˴ kyaayh˴, sa˖
jmeey˖ dso˴kye⁻. Pero lä˖jëë˖ hi⁻
jmee˖ dso˴kye⁻, sa˖ ga˴ ma⁻jëëy˖ ni˖
sa˖ ga˴ ma⁻lä⁻kyuuy˖.
7 Gyuu⁻ kyaan˖, ta˖ kwa⁻ hnäh˴ jwë'
kih˹ ni˖ jaa⁻ mah˹ mi⁻gaay˖ hnäh˴. Hi⁻
jmee˖ ma˖la˖ he⁻ llu˹ jmah˹, hi⁻ he˴ ba˴
lluu', lä˖koo⁻ lluu˹ hñii˴ Cristo.
8 Pero hi⁻ ga˖nää˴ jmee˖ dso˴kye⁻,
laa˹ kyaa˹ hi⁻sa˖llu˹, jëëh˴ hi⁻sa˖llu˹
ga˖løø˹ jmee˖ he⁻ hlɨɨh' lä˖ ma˴ to⁻në˴.
He⁻ja⁻ ja˹ Joo˴ Dio mah˹ heey˹ ta˴ kih'
hi⁻sa˖llu˹.
9 Lä˖jëë˖ hi⁻ laa˹ kyaa˹ Dio sa˖
jmeey˖ dso˴kye⁻, jëëh˴ lä˖ ma⁻laay˹
ja⁻ba˴ sa˴ju⁻ kih˹ Dio. Sa˖ le˴ jmeey˖
dso˴kye⁻, kih˹ he⁻ laay˹ kyaa˹ Dio.
10 Jee˴ la⁻ dsa⁻lä⁻jnä˴ hii⁻ laa˹
joo˴ Dio hi˖ hii⁻ laa˹ joo˴ hi⁻sa˖llu˹.
Ga˖lä˖jëë˖ hi⁻ sa˖ jmee˖ he⁻ llu˹, hi˖
sa˖ hnääy˹ øøyh˹, sa˖ laay˹ kyaa˹ Dio.

Wa˴ hnää˖ jne˴ lä˖jaa⁻ lä˖jaa⁻ dsa⁻kyaahn˴

11 Juu' la⁻, he⁻ ga˖nuuh⁻ hnäh˴ lä˖
ma˴ to⁻në˴: Wa˴ hnää˖ jne˴ lä˖jaa⁻
lä˖jaa⁻ dsa⁻kyaahn˴.
12 Ta˖ jmee⁻ hnäh˴ lä˖koo⁻ ga˖jmee˴
Caín hi⁻ ma˴ laa˹ kyaa˹ hi⁻sa˖llu˹ mah˹
ga˖jngëëyh˹ øøyh˹. ¿Hee⁻ kih˹ ja⁻ he⁻
ga˖jngëëyh˹ øøyh˹? Ga˖jngëëyh˹, kih˹
lä˖jë˖ he⁻ ma˴ jmeey˖ ma˴ la' ta˴ hlɨɨh'
ba˴, hi˖ ta˴ kih' øøyh˹ ma˴ la' ta˴ llu'
jmah˹.
13 Hnäh˴ øøhn˹, ta˖ jmee⁻ hnäh˴
dsaa˜ hoh˴ cher˴mah˹ na⁻høøh˴ dsa⁻
kyah˹ hnäh˴.
14 Kih˹ he⁻ hnää˖ jne˴ øøh˹ jne˴,
he⁻ja⁻ ma⁻ñe˴ jne˴ ma⁻tëëh˹ jne˴
jee˴ chaa⁻ jne˴ tää˴ lla˹ he⁻ ma˴ juu˴
jne˴. Pero hi⁻ sa˖ hnää˹ øøh˹, lä˖
ma⁻na⁻juuy˴ ja⁻ba˴.
15 Lä˖jëë˖ hi⁻ na⁻hääh˴ øøh˹,
laay˹ lä˖koo⁻ jaa⁻ hi⁻ jngëëh˖ dsa⁻.
Ma⁻ñeh˴ ba˴ hnäh˴, ni˖ jaa⁻ hi⁻ jngëëh˖
dsa⁻, sa˖ na˴jnääy˴ kih˹ Dio.
16 Ma⁻ñe˴ ba˴ jne˴ hee⁻ ja⁻ he⁻ hnää˖
jne˴ øøhn˹. Jëëh˴, Jesucristo ga˖ngëë˹
hñii˴ ga˖juu˹ jnä` jne˴. Ja⁻ba˴ lä˖ja⁻
jne˴ ka⁻läh˴, ää⁻ jmɨɨ˴ kwaa˴ jne˴ hñaan
' mah˹ juu˴ jne˴ kih' øøhn˹.
17 Hi⁻ ma⁻cha⁻ kih˹ jmɨ⁻gyuu˖ la⁻,
mah˹ sa˖ kway˖ ni˖ miih⁻ lä˖ ma˴
lla⁻kyaa˹ øøyh˹, ha⁻ lä˖ja⁻ jäyh˖ hnää˹
bih˹ Dio mah˹ sa˖ hnääy˹ øøyh˹.
18 Gyuu⁻ kyaan˖, sa˖ jmää˹ jnän`
he⁻ hnää˖ jne˴ dsa⁻kyaahn˴ kyaah˴
juu' ta˖jmah˹. Hnøø˹ kwan˴ lä˖kaa⁻

tuh⁻dsë⁻ jne´ he⁻ jmee˖ bii˺ kiyh˺, ja˖
koo⁻ jmeen´ ba´.
19 Heh˺ lä˖ja⁻ ñe´ jne´ he⁻ tøøhn´
kyaah´ ju˺dsoo˝ hi˖ mo˖so˖ hnii˜ ga´
huu´dsë⁻ jnän`cha´në´ Dio.
20 Pero cher´mah˺ hnii˜ ga´ huu´dsë⁻
jnän`, ha⁻ ga´ sa˖ ñe⁻ Dio hi⁻ jëë˜ jne´.
Ga˖lä˖jë˖ go⁻te˜ ba´ ñey⁻.
21 Øøhn˺ hi⁻ hnaan˖, cher´mah˺
ma⁻na⁻jngii˺ huu´dsë⁻ jnän`, ma⁻cha⁻
ba´ o⁻jøh˖ dsë⁻ jnän`kyaah´ Dio.
22 Hi˖ wa´ he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻ ngiin´
kih˺ Dio, hñah˖ ba´ jne´, jëëh˝ høø⁻
ba´ jne´ nuuh⁻ kiyh˺ hi˖ jmee⁻ ba´ jne´
lä˖jë˖ he⁻ tih˜ dsëy˺.
23 He⁻ la⁻ ja⁻ nuuh⁻ kiyh˺: He⁻
jmeen´ dsoo˝ dsë⁻ jne´ kih˺ jooy˝ Jesu-
cristo, hi˖ he⁻ hnää˖ jne´ dsa⁻kyaahn´
lä˖koo⁻ mada⁻ he⁻ ga˖jmeey˝ jnän`.
24 Hi⁻ høø˖ lä˖jë˖ mada⁻ kiyh˺,
chaa⁻ bih˺ kyaah´ Dio, hi˖ Dio kyaayh´
ka⁻läh˝. Ta˖la˖ kih˺ jmi⁻lle˝ he⁻
ga˖kwëëyh˺ jne´, he⁻ja⁻ ba´ na⁻ ñe´ jne´
Dio kyaah´ jne´.

4

Bee˝ ga´ Jmi⁻lle˝ kih˺ Dio lä˖koh˝ ga´ jmi⁻lle˝ kih˺ hi⁻sa˖llu˺

1 Øøhn˺ hi⁻ hnaan˖, ta˖ wa´ heeh˝
hnäh˝ kih˺ lä˖jëë˖ hi⁻ jäh˝ kye⁻ Jmi⁻lle˝
kih˺ Dio. Kye⁻ da´ hnäh˝ kwaat˜
kih˺ dsa⁻ he˝ che´ laay˺ kyaa˺ Dio
o sa˖ laay˺. Jëëh˝ jwëë˝ hi⁻ ta⁻juu
˺ ga˖nää´ lä˖kaa⁻ jmi⁻guu˖ jmääy˜
hñiiy˝ lä˖koh˝ hi⁻ ngëë˜ juu˺ kih˺ Dio.
2 Lä˖la⁻ ba´ lä˖kyuuh˖ hnih˝, hii⁻
na⁻ hi⁻ kye⁻ Jmi⁻lle˝ kih˺ Dio. Lä˖jëë˖
hi⁻ jäh˝ ja˺ Jesucristo, laa˺ jmi⁻ngo˺,
hi⁻ he˝ ba´ kye⁻ Jmi⁻lle˝ kih˺ Dio.
3 Hi˖ lä˖jëë˖ hi⁻ kye⁻ jmi⁻lle˝ hi⁻
jäh˝ sa˖ ga˖laa˺ Jesucristo jmi⁻ngo˺,
hi⁻ he˝ sa˖ laa˺ kyaa˺ Dio. Jmi⁻lle˝
hi⁻ na⁻høøh´ kih˺ Cristo ba´ he˝.
Ma⁻nuuh⁻ ba´ hnäh˝, jä˖ jmi⁻lle˝ kih˺
hi⁻ na⁻høøh´ he˝ hi˖ ma⁻chaay⁻ ba´
jmi⁻guu˖ jmii´ na˺.
4 Guu⁻ kyaan˖, ma⁻laah˺ hnäh˝
kyaa˺ Dio, hi˖ ma⁻lëh˜ hnäh˝ kih˺ hi⁻
ta⁻juu˺ he˝. Jëëh˝ bee˝ ga´ Jmi⁻lle˝ kih˺
Dio hi⁻ jää˖ hnäh˝, lä˖koh˝ ga´ hi⁻ jää˖
dsa⁻ jmi⁻guu˖.
5 Dsa⁻ he˝ laa˺ kyaa˺ jmi⁻guu˖ la⁻
ba´, he⁻ja⁻ hlëëyh˖ juu˺ he⁻ cha⁻
jmi⁻guu˖ la⁻, hi˖ dsa⁻ jmi⁻guu˖ ba´
nuu⁻ kiyh˺.
6 Pero jne´ laa˺ jne´ kyaa˺ Dio. Hi⁻
kuu˖ Dio, hi⁻ he˝ nuu⁻ jnän`. Pero
hi⁻ sa˖ kuu˖ Dio, sa˖ jmeey˖ he˺ jnän`.
Lä˖ja⁻ ba´ jmee˖ lii˜ hee⁻ na⁻ jmi⁻lle˝
he⁻ la˺ kih˺ ju˺dsoo˝, hi˖ hee⁻ na⁻
jmi⁻lle˝ he⁻ la˺ juu˺ ta⁻juu˺.

He⁻ ba´ che⁻ hnää˺ Dio jne´

7 Øøhn˺ hi⁻ hnaan˖, wa´ hnää˖ jne´
dsa⁻kyaahn´. Jëëh˝, he⁻ hnää˖ jne´
øøhn˺ gwa⁻ kih˺ Dio ba´ ja⁻. Ga˖lä˖jëë˖
hi⁻ hnää˺ dsa⁻kyaah´, hi⁻ he˝ ba´ laa˺
kyaa˺ Dio, hi⁻ he˝ ba´ kuu˖ Dio.
8 Hi⁻ sa˖ hnää˺ dsa⁻kyaah´, sa˖ ga´
ma⁻kuuy˖ Dio. Jëëh˝, Dio hnää˺ bih˺
dsa⁻.
9 Kyaah´ lä˖la⁻ ga˖mi˖jnää⁻ Dio ha⁻
koh˝ sa˖ hnääy˺ jne´. Ga˖chee˺ jooy˝
jmi⁻guu˖ la⁻ hi⁻ laa˺ guu⁻ koo⁻ mëë˺
kyaay˺. Mah˺ jmeey˺ chaa⁻ jne´ ta˖la˖
kih˺ jooy˝ ba´.
10 Ha⁻ gwa⁻ he⁻ hnää˺ jne´ Dio. Sa˖
ja˺ jnän` he⁻ hnää˖ jne´ Dio. Dio ba´
he˝ hi⁻ ga˖lä˖hnää˺ jne´ to⁻në´ he⁻ja⁻
ga˖chee˺ jooy˝ mah˺ ga˖juuy˺ lla⁻ jne´
lä˖jwë´ jee´ ga˖lä˖hmaah` dso´kye⁻
jnän`.
11 Øøhn˺ hi⁻ hnaan˖, cher´mah˺
Dio ma⁻lä⁻hnää˺ jne´ cha⁻miih⁻,
ja⁻ba´ lä˖ja⁻ ää⁻ jmii´ lä⁻hnää˖ jne´
dsa⁻kyaahn´.
12 Jih´koh˝ ni˖ jaa⁻ sa˖ ma⁻jëë˖
Dio. Pero cher´mah˺ hnää˖ jne´
dsa⁻kyaahn´, Dio ba´ kyaah´ jne´. Hi˖
he⁻ jmeen´ lä˖ja⁻ ma⁻na⁻hñaa˺ he⁻
hnää˖ jne´ Dio.
13 Kih˺ he⁻ ga˖kwëëh˺ Dio jne´
Jmi⁻lle˝ kiyh˺, he⁻ja⁻ ñe´ jne´ chaa⁻
jne´ kyaah´ Dio, hi˖ Dio kyaah´ jne´.
14 Ma⁻jëë´ jnääh˺ hi˖ jmee´ jnääh˺
ju˺dsoo˝, Tää` he˝ hi⁻ ga˖chee˺ joo˝
mah˺ läay˺ dsa⁻ jmi⁻guu˖.
15 Ga˖lä˖jëë˖ hi⁻ jäh˝, Jesús he˝ laa˺
Joo˝ Dio, chaay⁻ kyaah´ Dio, hi˖ Dio
kyaayh´ ka⁻läh˝.

16 Ma¯lä¯kyu̱u̱h˜ jnääh ˈ hi˖ ma¯jmeeˊ jnääh˩ dsooˊ heˉ hnää˩ Dio jneˊ. Jëëhˊ, Dio hnää˩ bih˩ dsaˉ. Hi˖ hi̱ˉ tä̱ä̱hˊ ko̱o̱ˉ hwehˉ heˉ hnääy˩ dsa¯kya̱a̱yhˊ, cha̱a̱yˉ kya̱a̱hˊ Dio, hi˖ Dio kya̱a̱yhˊ ka¯lähˊ.

17 Heˉja̱ˉ, cherˊmah˩ hnää˖ jneˊ dsa¯kya̱a̱hnˊ, ma¯na¯hñaa ˈ baˊ heˉ hnää˖ jneˊ Dio mah˩ lä˖ja̱ˉ ma¯chaˉ baˊ o¯jø̱h˖ dsëˉ jnänˋ waˊraˉ ga˖tëˊ jeeˊ llaˈ Dio taˊ. Jëëhˊ lä˖ko̱o̱ˉ la̱a̱˩ hñiiˊ Dio, ja̱ˉbaˊ lä˖ja̱ˉ la̱a̱˩ jneˊ jmɨˉgyu̱u̱˖ laˉ.

18 Hi̱ˉ hnää˩ dsa¯kya̱a̱hˊ, sa˖ chaˉ mo˖ goyh˖. Hi̱ˉ dsooˊ hnää˩ dsa¯kya̱a̱hˊ, jmeey˖ ta˖ kooˊ baˊ heˉ goyh˖. Pero hi̱ˉ goh˖, jëëy˩ wɨɨˊ baˊ la̱a̱yˊ, heˉja̱ˉ goyh˖. Lä˖ja̱ˉ cherˊmah˩ hi̱ˉ goh˖, heˉ sa˖ na¯hñaa˩ heˉ hnääy˩ Dio baˊ ja̱ˉ.

19 Hnää˖ jneˊ Dio, jëëhˊ hñiiˊ bih˩ ga˖lä˖hnääy˩ jneˊ toˉnëˊ.

20 Cherˊmah˩ hi̱ˉ jähˊ: “Jnäˊ hnaan˖ Dio”, mah˩ na¯hä̱ä̱hˊ ø̱ø̱hˉ, hi̱ˉ ta¯ju̱u̱ˈ baˊ heˊ. Jëëhˊ, hi̱ˉ jë̱ë̱˜ ø̱ø̱hˉ mah˩ sa˖ hnääy˩, ¿ha˖ lä˖ja̱ˉ hnääy˩ Dio hi̱ˉ sa˖ ma¯jë̱ë̱y˖ ji̱hˊko̱hˊ?

21 Ga˖hñah˩ jneˊ nu̱u̱hˉ laˉ kiyh˩: Cherˊmah˩ hi̱ˉ hnää˩ Dio, waˊ hnääy˩ ø̱ø̱yhˉ ka¯lähˊ.

5

Waˊ lla¯dsëë`jneˊ kih˩ heˉ hlɨɨh˩

1 Ga˖lä˖jë̱ë̱˖ hi̱ˉ ma¯dsooˊ dsë˩, Jesús heˊ la̱a̱˩ Cristo, hi̱ˉ heˊ baˊ la̱a̱ˈ kya̱a̱˩ Dio. Cherˊmah˩ hnää˖ jneˊ ja̱a̱ˉ dsaˉ hi̱ˉ cha̱a̱ˉ chihˉ kya̱a̱˩, lä˖ja̱ˉ ka¯lähˊ hnää˖ jneˊ chihˉ kya̱a̱y˩.

2 Cherˊmah˩ hnää˖ jneˊ Dio hi˖ jmeeˊ jneˊ lä˖jë˖ madaˉ kiyh˩, ñeˊ jneˊ hnää˖ baˊ jneˊ ka¯lähˊ lä˖jë̱ë̱˖ jo̱o̱yˊ.

3 Lä˖laˉ baˊ laˈ heˉ hnää˖ jneˊ Dio, hnøø˩ høøn˩ lä˖jë˖ madaˉ heˉ jmeey˖. Hi˖ lä˖jë˖ madaˉ kiyh˩ sa˖ jwë̱ë̱hˋ go¯teˉ.

4 Jëëhˊ, lä˖jë̱ë̱˖ hi̱ˉ la̱a̱˩ kya̱a̱˩ Dio lla¯dsëë` kihˈ heˉ hlɨɨhˈ heˉ chaˉ jmɨˉgyu̱u̱˖ laˉ. Kya̱a̱hˊ heˉ ma¯dsooˊ dsëˉ jneˊ kihˈ Dio, heˉja̱ˉ baˊ ma¯lla¯dsëë` jneˊ kihˈ heˉ hlɨɨhˈ heˉ chaˉ jmɨˉgyu̱u̱˖ laˉ.

5 Hi̱ˉ ma¯dsooˊ dsë˩, Jesús heˊ la̱a̱˩ Jo̱o̱ˊ Dio, hi̱ˉ heˊ baˊ hi̱ˉ lla¯dsëë` kihˈ heˉ hlɨɨhˈ heˉ chaˉ jmɨˉgyu̱u̱˖ laˉ.

Chaˉ baˊ heˉ jmee˖ juˈdsooˊ kih˩ Jo̱o̱ˊ Dio

6 Kya̱a̱hˊ jmɨɨˉ hi˖ kya̱a̱hˊ jmaˉ ja˩ Jesucristo jmɨˉgyu̱u̱˖ laˉ. Ja̱˖ ma˖la˖ ko̱o̱ˉ ga˖sa̱a̱yˉ jmɨɨˉ, ga˖tu̱u̱y˩ jmaˉ kiyh˩ dsohˊ hma¯cru˩. Hi˖ ja̱ˉbaˊ Jmɨˉlleˊ kih˩ Dio jmee˖ juˈdsooˊ heˉ jay˩, jëëhˊ Jmɨˉlleˊ kih˩ Dio la˩ juˈdsooˊ jmah˩ baˊ.

7 U̱u̱ˉ la̱a̱˩ hi̱ˉ jmee˖ juˈdsooˊ gyu̱u̱hˈ jmɨˉgyu̱u̱˖. Tää`heˊ ja̱a̱ˉ, hi̱ˉ la̱a̱˩ juuˈ heˊ jeeˊ ga˖tëˊ u̱u̱˩, hi˖ Jmɨˉlleˊ Na¯jngɨɨˈ ka¯lähˊ. Ko̱o̱ˉ baˊ juu˩ hiiˊ kih˩ jeeˊ lä˖jë̱ë̱˖ u̱u̱ˉ hi̱ˉ heˊ.

8 Hi˖ chaˉ hnëˉ nëëˈ heˉ jmee˖ juˈdsooˊ hwa˩ laˉ. Jmɨˉlleˊ kih˩ Dio heˊ, jmɨɨˉ ja̱ˉ, hi˖ jmaˉ ka¯lähˊ. Lä˖jë˖ hnëˉ nëëˈ heˉ ja̱ˉ, hiiˊ ko̱o̱ˉ baˊ juuˈ kiyh˩.

9 He̱e̱hˊ baˊ jneˊ juˈdsooˊ heˉ kwa˖ dsaˉ, haˉ gaˊ sa˖ kye̱e̱ˊ juˈdsooˊ heˉ ga˖jmeeˊ Dio kih˩ jo̱o̱ˊ.

10 Hi̱ˉ jmee˖ dsooˊ dsë˩ kih˩ Jo̱o̱ˊ Dio, kye̱yˉ juˈdsooˊ laˉ neh˖ tuh¯dsëy˩. Hi̱ˉ sa˖ jmeeˊ dsooˊ dsë˩ kiyh˩, jmä̱ä̱y˜ Dio ja̱a̱ˉ hi̱ˉ ta¯ju̱u̱ˈ, jëëhˊ sa˖ ma¯he̱e̱yhˉ juˈdsooˊ heˉ ga˖jmeeˊ Dio kih˩ Jo̱o̱ˊ.

11 Heˉ laˉ ja̱ˉ juˈdsooˊ heˉ ga˖kwayˊ: Ta˖la˖ kih˩ Jo̱o̱yˊ hi̱ˉ naˊji̱ih˖, ga˖jmeeyˊ cha̱a̱ˉ jneˊ tä̱ä̱ˊ.

12 Hi̱ˉ ma¯he̱e̱hˉ kih˩ Jo̱o̱yˊ, lä˖ ma¯cha̱a̱yˉ ja̱ˉbaˊ. Pero hi̱ˉ sa˖ ma¯he̱e̱hˉ kih˩ Jo̱o̱yˊ, sa˖ naˊjnääyˊ kih˩ Dio.

Nu̱u̱hˉ kih˩ Jwa̱a̱ˉ jeeˊ ga˖dsa̱a̱˩ juuˈ kiyh˩

13 Sɨɨn˖ lä˖jë˖ heˉ laˉ kyah˩ hnähˊ hi̱ˉ ma¯he̱e̱hˉ kih˩ Jo̱o̱ˊ Dio, mah˩ lä˖ñehˊ hnähˊ heˉ ma¯cha̱a̱hˉ baˊ hnähˊ tä̱ä̱ˊ, hi˖ mah˩ jmeehˉ hnähˊ dsooˊ kih˩ Jo̱o̱ˊ Dio.

14 Heˉ laˉ ja̱ˉ o¯jø̱h˖ dsëˉ heˉ ma¯chaˉ jnänˋ kya̱a̱yhˊ. Cherˊmah˩ ga˖ngɨɨnˊ heˉ hnøø˩ jneˊ kiyhˈ lä˖ hyohˉ dsëy˩, nuuy˩ baˊ.

15 Hi˖ cherˊmah˩ ñeˊ jneˊ nuuy˩ baˊ jnänˋ, lä˖ja̱ˉ ñeˊ jneˊ ka¯lähˊ waˊraˉ

ga˭ngɨɨn´ wa´ he¯ cha¯ he¯ he¯
lla¯kyąą˩ jne´ kiyh˩, ma¯hñah˜ ba´ jne´
ją¯ lä˭jë˭ he¯ ma¯ngɨɨn´ ją¯.
16 Cher´mah˩ jąą¯ hnäh´ ga˭jëëh`
jąą¯ øøh˩ jne´ hi¯ jmee˭ dso´kye¯ he¯
sa˭ jngɨɨh˭ kiyh˩, ją¯ ngɨɨh´ kiyh˩ kih˩
Dio, hi˭ Dio jmee˩ ba´ jøh¯ dsë˩ kiyh˩.
He¯ la¯ ją¯, hlëëhn´ kih˩ hi¯ jmee˭
dso´kye¯ he¯ sa˭ jngɨɨh˭. Jëëh´, cha¯
ba´ dso´kye¯ he¯ jngɨɨh˭ kih˩ dsa˭. Hi˭
kih˩ hi¯ ma¯jmee´ dso´kye¯ ją¯, sa˭
cha¯ jwahn˭ ngɨɨ´ kiyh˩.
17 Lä˭jë˭ he¯ hlɨɨh˩ he¯ jmee¯ jne´, la˩
dso´kye¯. Pero cha¯ ba´ dso´kye¯ he¯
sa˭ jngɨɨh˭ jnän`.
18 Ma¯ñe´ jne´ ga˭lä˭jëë˭ hi¯ ląą˩
kyąą˩ Dio mo˭so˭ jmeey˭ dso´kye¯,
jëëh´ Jǫǫ´ Dio ba´ hää˜ jne´. Sa˭ kway˭
jwë˩ kih˩ hi¯sa˭llu˩ mah˩ kąąyh˩ jne´.
19 Ma¯ñe´ ba´ jne´ he¯ ma¯ląą˩ jne´
kyąą˩ Dio, hi˭ hi¯sa˭llu˩ ba´ jmee˭ hih˭
lä˭kąą¯ lä˭jɯh˩ jmɨ¯gyɯɯ˭.
20 Hi˭ ma¯ñe´ ba´ jne´, ja˩ ba´ Jǫǫ´
Dio. Ga˭jmeey´ ga˭lä˭ngëë´ jne´ mah˩
lä˭kyǫǫ˭ jnih´. Hi¯ he´ he´ ląą˩ juu˩
dsoo´. Hi˭ ma¯tøøh´ ba´ jne´ kǫ¯jøh´
kyąąh´ hi¯ ląą˩ juu˩ dsoo´. Hi¯ he´ he´
Jesucristo Jǫǫ´ Dio. Hi¯ he´ he´ hi¯
dsoo´ ląą˩ Dio, hi¯ jmee˭ chąą¯ jne´
tąą´.
21 Gyǫǫ¯ kyąąn˭, hää` hnäh´ hñaah˩
kih˩ dio hi¯ na¯ląą˩ kąąh˜ dsa¯. Wa´
la˩ lä˭ją¯.

2 Juan
He¯ la¯ jee´ ga˭të˝ to̱ˡ je¯ he¯ ga˭sɨɨ˝ Jwa̱a̱˩

Hee¯ ja̱¯ juˡdsoo˝ hi˭ hee¯ ja̱¯ he¯ hnää˭ jne´ dsa¯kya̱a̱hn´

1 Jnä˝ dsa¯ ma¯gyu̱h¯ kya̱a̱hˡ hnäh˝ sɨɨn˭ juuˡ la¯ kihˡ dsa¯më˝ hi̱¯ na¯lle̱e̱h´ kya̱a̱ˡ Dio kya̱a̱h´ kihˡ lä˭jëë˭ jo̱o̱y˝ hi̱¯ hnaan˭ lä˭ka̱a̱¯ tuh¯dsën˭. Ja̱˭ ma¯la˭ jnä˝ hnaan˭ hnäh˝, lä˭ja̱¯ ka¯läh˝, lä˭jëë˭ hi̱¯ ma¯lä¯kyɨɨh˜ juˡdsoo˝ hnääyˡ hnäh˝.

2 Hnaan˭ hnäh˝ kihˡ he¯ tøøh´ jne´ kya̱a̱h´ juˡdsoo˝ hi˭ lä˭ ma¯tøøhn´ ja̱¯ba´ kya̱a̱h´ juˡdsoo˝ la¯ lä˭jë˭ joh˝ jmɨɨ´ cha¯.

3 Ngɨɨn´ kihˡ Dio hi̱¯ la̱a̱ˡ Tää`jnän`hi˭ ngɨɨn´ kihˡ Jesucristo jo̱o̱y˝, wa´ kway˝ he¯ lluˡ kyahˡ hnäh˝, wa´ lä¯ñih˝ dsëyˡ hnäh˝, hi˭ wa´ jmeey˝ hii˝ tii´ tuh¯hoh˝ hnäh˝, lä˭ko̱o̱¯ laˡ juˡdsoo˝ kiyhˡ hi˭ lä˭ko̱o̱¯ jɨɨhˡ hnääyˡ hnäh˝.

4 Peer˭ cha̱a̱n¯ cha¯miih¯ lluˡ kihˡ he¯ ma¯je̱e̱nˡ ko̱¯lla̱a̱´ gyɨɨ¯ kya̱a̱hˡ hi̱¯ ga˭nää´ lä˭ko̱o̱¯ hnøøˡ juˡdsoo˝ hi˭ lä˭ko̱o̱¯ nɨɨh˩ he¯ ma¯hñah˜ jne´ kihˡ Tää`.

5 Sa˭ laˡ nɨɨh˩ hmëë˝ he¯ sɨɨn˭ kyahˡ la¯. Ja̱¯ba´ nɨɨh˩ he¯ ga˭hñahˡ jne´ lä˭ ma´ to¯në´ ba´ la¯. He¯ja̱¯ hne¯ dsa¯më˝, chu̱u̱n˝ kya̱a̱h´ hne¯ naˡ, wa´ lä¯hnää˭ jne´ dsa¯kya̱a̱hn´.

6 He¯ la¯ ba´ ja̱¯, he¯ hnää˭ jne´ dsa¯kya̱a̱hn´, he¯ jmeen´ lä˭ko̱o̱¯ jäh˝ nɨɨh˩ kihˡ Dio ba´. He¯ la¯ ja̱¯ nɨɨh˩ he¯ ga˭nɨɨh¯ hnäh˝ lä˭ ma´ to¯në´: he¯ go´ta̱a̱h´ hnäh˝ hnaah˭ hnäh˝ dsa¯kya̱a̱h´ hnäh˝.

Dsa¯ hi̱¯ ta¯ju̱u̱ˡ

7 Jëëh˝, ga˭nää´ jwëë˝ hi̱¯ ta¯ju̱u̱ˡ lä˭ka̱a̱¯ jmɨ¯gyɨɨ˭, hi̱¯ sa˭ jmee˭ dsoo˝ jaˡ Jesucristo jmɨ¯gyɨɨ˭ la¯, la̱a̱ˡ jmɨ¯ngoˡ. Hi̱¯ jmee˭ lä˭ja̱¯, hi̱¯ he˝ he˝ hi̱¯ ta¯ju̱u̱ˡ, hi˭ na¯høøyh´ kihˡ Cristo.

8 Le̱e̱h˩ hnäh˝ mahˡ sa˭ he̱e̱˝ ta´ kyahˡ hnäh˝ he¯ ma¯na´llu`. Lä˭ja̱¯ ba´ le̱h˭ hnäh˝ na´tee`jñeeˡ hnäh˝.

9 Wa´ hi̱¯ cha¯ hi̱¯, hi̱¯ dsa¯ka̱h˜ jwëˡ cher´mahˡ ga˭tɨɨyˡ nɨɨh˩ kihˡ Cristo, sa˭ la̱a̱yˡ kya̱a̱ˡ Dio. Pero hi̱¯ høø˭ ko̱o̱¯ hweh¯ nɨɨh˩ kihˡ Cristo, hi̱¯ he˝ ba´ la̱a̱ˡ kya̱a̱h´ Dio hi˭ la̱a̱yˡ kya̱a̱h´ Jo̱o̱y˝ ka¯läh˝.

10 Cher´mahˡ ja̱a̱¯ hi̱¯ ga˭lloo˭ kyahˡ hnäh˝ hi̱¯ sa˭ kye̱¯ nɨɨh˩ kihˡ Cristo lä˭ko̱o̱¯ hlëëhn´ la¯, ta˭ he̱e̱h` hnäh˝ cha´neh˭ kyahˡ hnäh˝, ni˭ ta˭ jmee¯ hnäh˝ Dio kiyhˡ.

11 Jëëh˝, hi̱¯ jmee˭ Dio kiyhˡ, he¯ jmeey˭ ko̱¯jø̱h˝ kya̱a̱h´ ta´ hlɨɨhˡ he¯ jmee˭ dsa¯ he˝.

12 Cha¯ cha¯ga´miih¯ juuˡ he¯ hnoonˡ jwë̱ë̱hn˩ hnäh˝, pero mo˭so˭ ma¯sɨɨˡ ga´ jnä˝, kihˡ he¯ hnoonˡ nɨɨn` na´jë̱ë̱n˭ hnäh˝ mahˡ llan` juuˡ ko̱¯jø̱h˝ hi˭ lä˭ja̱¯ jëë̱¯ dsë¯ jne´ go¯te˜.

13 Jo̱o̱˝ dsa¯më˝ øø̱hˡ hnäh˝ hi̱¯ na¯lle̱e̱h´ kya̱a̱ˡ Dio, jmeey˭ Dio kyahˡ hnäh˝. Wa´ laˡ lä˭ja̱¯.

3 Juan
He¯ la¯ jee´ ga˭të˝ hnë¯ je¯ he¯ ga˭sɨɨ˝ Jwąą¯

Ga˭hɨɨ˝ juu' kih' Gayo he¯ ga˭ngëëy˝ llu'

1 Jnä˝ dsa¯gyɯɯh´ kyąąh' hnäh˝, sɨɨn˭ juu' la¯ kih' ome¯ kyąąn˭, Gayo, hi¯ hnaan˭ lä˭kąą¯ tuh¯dsën˭.
2 Ø�hn' hi¯ hnaan˭, ngɨɨn´ kih' Dio mah' wa´ dsa¯ngëëh˝ llu' kih' ga˭lä˭jë˭ ba´. Lä˭koh˝ llɯɯh' hne¯ kih' Dio, ja¯ba´ lä˭ja¯ wa´ chąąh¯ hne¯ llu'.
3 Ga˭jëë˝ dsën˭ cha¯miih¯ ma´ ya˭nää' ko¯lląą´ øøh' jne´. Ga˭jmeeyh' juu' lä˭ ma¯hąąh´ ba´ hne¯ koo¯ hweh¯ kyąąh´ ju'dsoo˝.
4 Sa˭ cha¯ ga´ jyoh˝ he¯ jmee˭ jëë¯ dsën˭ lä˭koh˝ ga´ he¯ la¯, he¯ nuun˭ tąąh´ ba´ gyɯɯ¯ kyąąn˭ lä˭koo¯ la' ju'dsoo˝.
5 Øøhn' hi¯ hnaan˭, jmeeh¯ ba´ hne¯ llu' lä˭koo¯ hä´ ma´ jmeeh¯ be˝ kih' øøh' jne´. Hi˭ cha¯ga´miih¯ llu' jmeeh¯ kih' hi¯ go¯nää˝ ta˭ jee´ jyoh˝.
6 Hi¯ he˝ ga˭kwa˝ juu' neh˭ gwah˭ ha¯ lä˭ koh˝ hnaah˭ hnih˝. Ja¯ jmeeh¯ llu' hoh˝ kwëëyh' he¯ jmee˭ bii' kiyh' cha´jwë' jee´ ga˭nääy', jëëh˝ lä˭ja¯ lle` kih' hi¯ jmee˭ ta´he' kih' Dio.
7 Hi¯ he˝ na´nää' llu' dsë' kwąąt˜ kih' Jesús. Sa˭ ga˭hęęyh¯ ni˭ miih¯ he¯ ma´ kwa˭ dsa¯ hi¯ sa˭ ga´ ma¯hęęh¯ juu' kih' Dio.
8 Ąą¯ jmɨɨ´ jmeen´ be˝ kih' hih' dsa¯ hi¯ ga˭nää´ kwa˭ ju'dsoo˝. Jëëh˝, he¯ jmee´ jne´ lä˭ja¯, jmee´ jne´ ko¯jøh˝ kyąąyh´ ba´ ja¯.

Ga˭jmee˝ Diótrefe he¯ hlɨɨh'

9 Ga˭sɨɨn' kih' gwah˭, pero Diótrefe sa˭ hnøøy' jmee¯ jnääh' mada¯ kiyh', jëëh˝ hñii˝ bih' hnøøy' jmeey' hih˭.
10 He¯ja¯ wa´ra¯ ga˭të˝ jee´ nɨɨn` jee´ ja¯, mi¯liihn¯ dsëy' he¯ ngëy˭ kooyh˜ juu' jwɨɨ` mah' jmeey˭ juu' ta¯juu' kyąą' jnääh'. Hi˭ sa˭ lęę' kiyh' he¯ jmeey˭ lä˭ja¯. Lä˭kyę¯ øøh' jne´ hi¯ dsa¯nää' jee´ ja¯ sa˭ hęęyh¯. Hi˭ lä˭ja¯ hay˭ kih' hi¯ hnøø' hęęh˭ øøh' jne´, lä˭jii' llęęy¯ neh˭ gwah˭ go¯te˜.

Ga˭hɨɨ˝ juu' kih' Demetrio he¯ ga˭jmeey˝ he¯ llu'

11 Øøhn' hi¯ hnaan˭, ta˭ jmee¯ lä˭koo¯ jmee˭ hi¯ ga˭nää´ jwë˝ hlɨɨh'. Jmee´ he¯ llu' jmah' ba´. Jëëh˝ hi¯ jmee˭ he¯ llu', ląą' kyąą' Dio. Pero hi¯ jmee˭ he¯ hlɨɨh', sa˭ ga´ ma¯hęęyh¯ kih' Dio.
12 Ga˭lä˭jęę˭ ba´ hlëëh˭ llu' kih' Demetrio. Lä˭kyę¯ ju'dsoo˝ hlëëh˭ llu' kiyh'. Ja¯ba´ lä˭ja¯ jnääh' jmee¯ jnääh' ju'dsoo˝ kiyh' ka¯läh˝. Hi˭ ñeh´ hnäh˝ hlëëh´ jnääh' ju'dsoo˝ jmah' ba´.
13 Cha¯ cha¯ga´miih¯ he¯ hnoon' jwęęhn¯ hne¯, pero mo˭so˭ ma¯sɨɨn' ga´ jnä˝.
14 To¯chąh˝ la¯ hnoon' na´jęęn˭ hne¯ mah' llan´ juu' ko¯jøh˝.
15 Wa´ hii˝ tii´ tuh¯hoh˝. Ome¯ jnän` jmee˭ Dio kyah'. Jmee´ Dio kih' lä˭jąą¯ lä˭jąą¯ ome¯ jnän` hi¯ tąąh´ jee´ na¯.

Judas
He¯ la¯ na¯ je¯ he¯ ga˭sɨɨ˝ Juda

1 Jnä˝ Juda jmeen˭ ta´ kih' Jesucristo
hi˭ laan'ˡ øøh¯ Jacobo, sɨɨn˭ kyah'ˡ
hnäh˝ hi¯ na¯teeh´ kyaa' Dio hi¯ laa'ˡ
Tää` jnän`, hnäh˝ hi¯ na¯jngëë', hi˭
lä˭ja¯ hää˜ ba´ Jesucristo hnäh˝.
2 Wa´ lä¯ñih˝ dsëˡ Dio hnäh˝
cha¯ga´miih¯, hi˭ wa´ jmeey˝ hii˝ tii´
kyah' hnäh˝, hi˭ lä˭ja¯ wa´ hnääy '
hnäh˝ cha¯ga´miih¯.

Dio llaˡ ta´ kih' hi¯ hñaa¯ dsëˡ
(2 Pedro 2:1-17)

3 Hnäh˝ øøhn'ˡ hi¯ hnaan˭, ma´
hnoon' ma´ sɨɨn` kyah' hnäh˝ ha¯
lä˭ ga˭läaˡ Dio jne´. Pero naˡ ba´
laan˭, jmee˭ bii'ˡ kin˭ sɨɨn` jyoh˝ juu'
kyah'ˡ hnäh˝. He¯ja¯ chuun˝ kyaah´
hnäh˝, ni˭ ko¯hi´pih' ta˭ kwa¯ hnäh˝
jwë' mi¯sɨɨˡ dsa¯ juu' he¯ ma¯dsoo˝
dsë¯ jne´ la¯. Jëëh˝, koo¯ hä´ ba´ ma´
ga˭kwa˝ Dio juu' la¯ kih'ˡ lä˭jëë˭ hi¯
na¯jngëë'.
4 Ko¯llaa´ hi¯ ma¯taah` jee´ kyah'
hnäh˝ jmääy˜ hñiiy˝ lä˭koo¯ jaa¯
øøh'ˡ jne´. Pero ko¯ja¯ ma¯na¯hee¯
ba´ hi¯ hñaa¯ dsëˡ he˝ ja' jmɨ¯gyuu˭.
Lä˭koo¯ he¯ tɨh˜ dsëy'ˡ juu' he¯ llu'ˡ dsëˡ
Dio kyaah´ jne´, he¯ja¯ jäyh˝ na¯na´
jwë' jnän` jmeen´ lä˭jë˭ he¯ lla˭ dsë¯
jne´. Ni˭ sa˭ tooyh¯ ta´ kih' Jesucristo
Dsa¯jøøh' jnän` hi¯ laa'ˡ jaa¯ ba´, hi¯
jmee˭ hih˭ kih'ˡ lä˭jëë˭.
5 Ma˭ke˭ ma¯ñeh´ ba´ hnäh˝ he¯
la¯, hnoon'ˡ mi´dsoohn¯ hoh˝ hnäh˝
lä˭koo¯ ga˭jmee˝ Dio llo˝joo'ˡ, lä˭
ma´ ga˭hwëëy'ˡ dsa¯ kyaay' hi¯ ma´
tääh´ hwa' Egipto. Ma¯ngëë˝ he¯
ja¯, ga˭jngëëh'ˡ Dio lä˭jëë˭ hi¯ sa˭
ga˭lä˭dsoo˝ dsëˡ kiyh'ˡ.
6 Hi˭ lä˭ja¯ ko¯llaa´ ángele ga˭bey'ˡ
høøy', kih'ˡ he¯ sa˭ ga˭tɨh'ˡ dsëy'ˡ ta´ he¯
ma´ hä´ gooy¯. He¯ja¯ ga˭jmee˝ Dio
tääyh´ na¯jnëëy' jee´ na¯hoo¯ jee´ sa˭
hwëëy˭ jih´koh˝, lä˭jiih' lloo˜ jmɨɨ˝ llaˡ
Dio ta´ kiyh'.
7 Hi˭ lä˭ja¯ ga˭heehˡ Dio wɨɨ˝ hi¯
ma´ tääh´ jwɨɨ¯ Sodoma, hi¯ ma´
tääh´ jwɨɨ¯ Gomorra hi˭ hi¯ ma´ tääh´
jyoh˝ jwɨɨ¯ he¯ ma´ tääh´ lä˭kaa¯ jäh˭
ja¯, kih'ˡ he¯ ga˭kaayh'ˡ wa´ hi¯ cha¯
hi¯, hi˭ ga˭kaayh'ˡ he¯ ba´ dsa¯ñuuh¯
dsa¯kyaayh´. Lä˭ja¯ ga˭laˡ kih'ˡ dsa¯
he˝ mah'ˡ lä˭ngëë˝ jne´ ha¯ lä˭koo¯
wɨɨ˝ sa˭ jëëˡ dsa¯ wa´ra¯ ga˭të˝ jee´ lla'
Dio ta´, kaay˭ kyaah´ je¯ he¯ sa˭ uu˭
jih´koh˝.
8 Ja¯ba´ lä˭ja¯ jmee˭ dsa¯ hi¯
ma¯taah` jee´ kyah' hnäh˝, laayˡ
lä˭koo¯ dsa¯ hi¯ sa˭ cha¯ huu´dsë¯
kih'ˡ, ma¯mi¯sayh˝ hñiiy˝, sa˭ hnøøyˡ
jmee' Dio hih˭ kiyh'ˡ, hi˭ hlëëyh˭ wɨɨ˝
kih'ˡ jmɨ¯lle˝ hi¯ cha¯ be˝ kih'ˡ.
9 Pero ángel jøøh' hi¯ chee¯ Migye'
sa˭ ga˭tuu¯ dsëyˡ ma´ jwääy' dso´jwɨɨ˝
kih'ˡ hi¯sa˭lluˡ, ma´ ga˭ti¯ ga˭choo˝
hi¯sa˭lluˡ juu' kyaayh´. Ma´ tee˜
kwaat˜ kih'ˡ hi¯ kih'ˡ ma´ jä' hlɨɨ˝ Moisé.
He¯ja¯ ga˭sɨɨyh˭ lä˭la¯ ba´: “Dsa¯jøøh'
jnän` wa´ juuh' kyah'ˡ.”
10 Pero dsa¯ hñaa¯ dsëˡ he˝, hlëëyh˭
wɨɨ˝ kih'ˡ lä˭jë˭ he¯ sa˭ ngëëy˝. Hi˭
dsa¯gaay' kyaah´ he¯ sa˭ jwëëh`
lä˭ngëë˝ jne´. Jëëh˝, ma¯ñe´ ba´ jne´
lä˭koo¯ lle` jnän` hi˭ lä˭kye¯ jah˝
ma¯ñe¯ bih'ˡ ka¯läh˝. Pero dsa¯ he˝,
heey˜ hñiiy˝ kyaah´ lä˭jë˭ he¯ hee˝
dsëy'ˡ. Ni˭ miih¯ sa˭ jmeey˭ huu´dsë¯.
11 Peer˭ jwɨɨ˜ dsa¯ he˝, he¯
jmeey˭ lä˭koo¯ ga˭jmee˝ Caín. Hi˭
hnøøyˡ liyh˭ cha¯miih¯ kuu´, he¯ja¯
dsa¯kayh˜ jwë˝ lä˭koo¯ ga˭kah˜ Bal-
aam. Hi˭ le˝ kiyh'ˡ lä˭koo¯ ga˭laˡ kih'ˡ
Coré hi¯ ga˭juuˡ kih'ˡ he¯ ga˭jmeey˝
chaayh¯ kyaah´ Dio.
12 Laˡ o¯hih˭ kyah'ˡ hnäh˝ lä˭koo¯
jmee˭ dsa¯ he˝, ma´ dsa¯taayh` jee´
kyah' hnäh˝ lä˭ ma´ jmeeh¯ hnäh˝ jmɨɨ˝
kuh¯huh˝ hnäh˝ kyaah´ dsa¯kyaah´
hnäh˝. Ni˭ miih¯ sa˭ lä¯hiiyh´
dsa¯taayh` kuh¯hiyh˜ jee´ kyah'
hnäh˝, hnooyh¯ lä˭jë˭ he¯ ga´ tɨh˜ dsëyˡ
hñiiy˝ ba´. Laayˡ lä˭koo¯ jnii˝ he¯ sa˭
kyaah´ jma', he¯ go¯kye¯ lle˝ ta˭ la˭ ta˭
jnø˭. Laayˡ lä˭koo¯ hma¯ he¯ sa˭ hɨɨ¯
mɨɨ' jii¯ kih'ˡ, he¯ ma¯cheeh` lä˭kye¯

jmoo' kih'. Lä˗koo˜ he˜ na˜juu˙ to' jiih˜ ba˙ laay'.
13 Lä˗koo˜ jmɨ˜ñeeh˜ jee˙ cha˜hluh˗ soo˜ tɯ˙joo˜ kih', lä˗ja˜ laa' hi˜ he˙ kyaah˙ lä˗jë˗ he˜ hlɨɨh' he˜ jmeey˗ ja˜. Laay' lä˗koo˜ nɯɯ˙ hi˜ ma˜kah˜ jwë˙ kih'. Ma˜na˜laay˜ kwaat˜ dsa˜nääy' tää˙ jee˙ na˜hoo˜ läh˜.
14 Enoc, hi˜ ma˙ laa ' jee˙ ga˗të˙ gyee' sa˙ju˜ kih' Adán, ga˗hlëëyh˙ kih' dsa˜ he˙, ga˗ngëëy' juu' ha˜ lä˗ le˙ ta˗ cha˙në˙, ga˗jäyh˙: "Hii˜ Dsa˜jooh' jnän`ma˜ja˜ kyaah˙ cha˜miih˜ mil hi˜ na˜jngëë' kyaay',
15 mah' jmeey' jwiz˜ kih' lä˗jëë˗ dsa˜. Ma˙ja˜ llay' ta˙ kih' lä˗jëë˗ hi˜ hñaa˜ dsë' he˙ kwaat˜ kih' dso˙kye˜ he˜ ga˗jmeey˙ jee˙ tääyh˙ jwë˙ hlɨɨh' ja˜, hi˗ kwaat˜ kih' lä˗jë˗ wɨɨ˙ he˜ ga˗hlëëyh˙ kih' Dio", ga˗jäh˙ Enoc.
16 Dsa˜ he˙ koo˜ ti˜chooy˗ juu', sa˗ tɨh' dsëy' ni˗ koo˜ ni˗ he˜ ga˙ jyoh˙ he˜ llu', ga˗nääy˙ hnooyh˗ lä˗jë˗ he˜ hee˙ dsëy' ba˙. Hi˗ hlëëyh˗ juu' kaah˙ jmah' hi˗ hlëëyh˗ juu' jmä˙øø˙ ha˜ lä˗ jee˙ liyh˗ kuu˙.

Hnøø' mi˙te`jne˙ lä˗koo˜ lle`kih'

17 Hnäh˙ øøhn' hi˜ hnaan˗, mi˜dsooh˜ hoh˙ hnäh˙ lä˗jë˗ juu' he˜ ma˜nɯɯn˙ jää ' he˜ ga˗kwa˙ apóstole kyaa' Jesucristo Dsa˜jooh' jnän`,
18 ga˗jäyh˙ sɨɨyh˗ hnäh˙: "Wa˙ra˜ ga˗të˙ jee˙ llaa˗ jmɨɨ˙, ya˗nää' dsa˜ hi˜ mi˜kwah' lä˗jë˗ he˜ llu', hi˜ ga˗nää˙ lä˗koo˜ ngɨɨ˗ he˜ hlɨɨh' he˜ hä˙ tuh˜dsëy'."
19 Hi˜ he˙, koo˜ llaay˜ dsa˜ hnii˜ mah' jmeey' to' nää', hnooh˜ gyih' he˜ ngɨɨ˗ jmɨ˜ngo' kiyh', sa˗ kyey˜ Jmɨ˜lle˙ Na˜jngɨɨ'.
20 Øøhn' hi˜ hnaan˗, go˜nää˙ ba˙ hnäh˙ ta˗ cha˙në˙ kyaah˙ he˜ ma˜dsoo˙ hoh˙ hnäh˙. He˜ na˜ ba˙ he˜ na˜jngɨɨ ' go˜te˜. Hi˗ lä˗ja˜ ngɨɨ˙ hnäh˙ kyah' kyaah˙ be˙ kih' Jmɨ˜lle˙ Na˜jngɨɨ'.
21 Go˜taah˙ hnäh˙ koo˜ hweh˜ kyaah˙ he˜ hnää' Dio hnäh˙. Kwëëh` hoh˙ hnäh˙ lä˗jiih' tëë' Jesucristo Dsa˜jooh' jnän` kyah' hnäh˙ mah' lä˗ja˜ jmee' chaa˜ hnäh˙ kyaayh˙ lä˗jë˗ joh˙ jmɨɨ˙ cha˜, jëëh˙ lä˗ñih˙ dsëy' kyah' hnäh˙.
22 Hlee˙h˙ hnäh˙ hi˜ jmee˗ to' dsë', mah' lä˗ngëëy˙ hee˜ ja˜ he˜ llu'.
23 Chaah` hnäh˙ hi˜ ma˜hii˙ goo˜ kih' dsoo' cha˙je˜ hi˗ wa˙ lä˜ñih˙ hoh˙ hnäh˙ kih' jñah˙. Pero lee˙h˜ hnäh˙ wa˙ra˜ ga˗jmeeh˙ hnäh˙ ko˜jøh˙ kyaayh˙. Jëëh˙, lä˗koo˜ he˜ sah˙ ba˙ laay' kyaah˙ he˜ hlɨɨh' he˜ jmeey˗ ja˜.
24 Jaa˜ Dio ba˙ hi˜ cha˜ be˙ kih'. Hñii˙ bih' liyh˗ hää' hnäh˙ mah' sa˗ tah˗ hnäh˙. Heh' lä˗ja˜ ngëëy' hnäh˙ ya˗jwɨɨ' kiyh', na˜jngëëh ' hnäh˙ hi˗ cha˜miih˜ jee˜ hoh˙ hnäh˙.
25 Jaa˜ hñiiy˙ ba˙ cha˜ cha˜miih˜ hɯɯ˙dsë˜ llu' kiyh', hi˗ lää˜ jne˙. He˜ja˜ wa˙ jmeen˙ jɯɯh˜ kih' Dio hi˜ gya' jooh'. Jaa˜ hñii˙ bih' jmeey˗ hih˗ hi˗ cha˜ cha˜miih˜ be˙ kiyh'. Lä˗ja˜ laay' na' hi˗ lä˗ja˜ laay' ga˗lä˗jë˗ joh˙ jmɨɨ˙ cha˜. Wa˙ la' lä˗ja˜.

Apocalipsis
Juu' he⁻ ga˗mi˗jnää⁻ ángel kih'ˡ Jwąą⁻

1 Jee´ la⁻ na⁻sɨɨ⁻ he⁻ ga˗mi˗jnää⁻ Jesucristo, ją⁻ba´ he⁻ ga˗hyoyhˡ kihˡ Dio mahˡ mi⁻jnääy˗ kihˡ dsa⁻ kyąąyˡ lä˗jë˗ he⁻ nøø´ juu' le´ chąh´. Ga˗cheęyˡ ángel kyąąyˡ mahˡ ngëëyˡ juu' la⁻ ki˗ jnä´, Jwąą⁻ hi⁻ jmee˗ ta´heˡ kiyh'.

2 Jnä´ ga˗jmeenˡ dsoo´ juu' kihˡ Dio, hi˗ ga˗jmeenˡ dsoo´ kihˡ lä˗jë˗ juu' he⁻ ga˗kwa´ Jesucristo, ją⁻ba´ lä˗kǫǫ⁻ ga˗jëënˡ.

3 Laˡ llu' kihˡ hi⁻ hë⁻ hi˗ kihˡ hi⁻ nuu⁻ lä˗jë˗ he⁻ naˡ ga´ le´ lä˗kǫǫ⁻ jäh´ juu' la⁻. Hi˗ laˡ llu' kihˡ hi⁻ jmee˗ he' lä˗kǫǫ⁻ na⁻sɨɨ⁻ juu' la⁻, jëëh´ ma⁻ngooˡ ya˗jąh˗ le´ he⁻ ją⁻.

Ga˗sɨɨ´ Jwąą⁻ kihˡ lä˗jë˗ gyii' gwah˗

4 Jnä´ Jwąą⁻ sɨɨn˗ kihˡ lä˗jë˗ gyii' gwah˗ he⁻ tøø´ hwaˡ Asia. Ngɨɨn´ kih' Dio wa´ kway´ lä˗jë˗ he⁻ llu' kyahˡ hnäh´ hi˗ wa´ jmeey´ hii´ tii´ kyah' hnäh´. Hi⁻ he´ he´ ląąˡ naˡ, hi⁻ he´ he´ ma´ ląą' jąąˡ, hi⁻ he´ he´ hi⁻ naˡ ga´ jąh´. Hi˗ lä˗ją⁻ ngɨɨn´ kih' lä˗jęę˗ gyęęˡ jmɨ⁻lle´ hi⁻ tąąh´ cha´në´ Dio.

5 Hi˗ lä˗ją⁻ ngɨɨn´ kih' Jesucristo hi⁻ mi⁻teˡ juu' kihˡ. Hi⁻ he´ to⁻në´ ga˗lä˗jiih` jee´ kih' hi⁻ ma⁻na⁻juu´ hi˗ jøøh' ga´ kih' jee´ lä˗jęę˗ rey hi⁻ chąą⁻ hwaˡ la⁻.

Hi⁻ he´ hnääˡ jne´, hi˗ ga˗cheyˡ dso´kye⁻ jnän` kyąąh´ jma⁻ kiyhˡ.

6 Hi˗ ga˗jmąąyˡ jne´ lä˗kǫǫ⁻ rey, hi˗ lä˗kǫǫ⁻ jmi⁻dsa⁻ mahˡ jmeen´ ta´heˡ kihˡ Dio hi⁻ ląąˡ Jmiiy⁻. Wa´ jmeen´ juuh⁻ kiyhˡ hi˗ wa´ ląąyˡ dsa⁻ta´ lä˗jë˗ joh´ jmɨɨ´ cha⁻. Wa´ la' lä˗ją⁻.

7 Miih⁻ ga´ jmee˗, jąyh´ jee´ jnii´. Ga˗lä˗jęę˗ ba´ jęęyˡ wa´ra⁻ ga˗të´ jee´ jąyh´, lä˗kyę⁻ hi⁻ ga˗jmąąyh⁻ dsoo´. Lä˗jęę˗ nëë' dsa⁻ hi⁻ chąą⁻ hwaˡ la⁻ kɨ´hoohˡ wa´ra⁻ ga˗jëëyˡ ąąhˡ Jesús. Wa´ la' lä˗ją⁻.

8 “Jnä´ he´ ląąnˡ lä˗kǫǫ⁻ hwëh´ A kyąąh´ hwëh´ Zeta, jnä´ he´ ma⁻ląąnˡ jąąˡ ją⁻ga´ nøø' jmɨ⁻gyuu˗, hi˗ lä˗jiih' hęę´ jmɨ⁻gyuu˗ lä˗ ma⁻ląąnˡ ją⁻ba´”, ga˗jäh´ Dsa⁻jøøh' jnän`. Hi⁻ he´ ląąˡ naˡ, hi⁻ he´ ma´ ląą' jąąˡ, hi˗ ją⁻ba´ hi⁻ he´ jąh´ ka⁻läh´, hi⁻ cha⁻ cha⁻miih⁻ be´ kihˡ.

Ga˗hęę´ mɨ 'në´ Jwąą⁻ jmëëˡ kihˡ Dsa⁻jøøh' jnän`

9 Jnä´ Jwąą⁻ øøhˡ hnäh´, jëën~ wɨɨ´ kǫ⁻jøh´ kyąąh´ hnäh´, jee´ hnääh˗ jne´ Dio kǫ⁻jøh´, hi˗ kwëëh~ ba´ dsë⁻ jne´ kyąąh´ be´ he⁻ kwa˗ Jesucristo. Ma´ gyan´ hwa' he⁻ chęę⁻ Patmo, he⁻ hä´ jee´ jmɨ⁻ñeehˡ. Jee´ ją⁻ ga˗chęęˡ dsa⁻ jnä´ kihˡ he⁻ sa˗ ga˗lä˗hnøøyˡ juu' kihˡ Dio, hi˗ lä˗ją⁻ sa˗ ga˗lä˗hnøøyˡ he⁻ ma´ kwan˗ juu' kihˡ Jesucristo.

10 Ma´ ga˗të´ jmɨɨ´ he⁻ tąąh´ dsa⁻ kwa˗ ti´hmaah´ kih' Dsa⁻jøøh' jnän`, ma´ kyęn´ cha⁻miih⁻ Jmɨ⁻lle´ Na⁻jngɨɨ', ma´ ga˗nuunˡ ta˗ ka´luun˗ kǫǫ⁻ kɨ⁻gąą⁻ he⁻ nuuh´ lä˗kǫǫ⁻ luu´ hoo´,

11 he⁻ ga˗jäh´:

—Jnä´ he´ ląąnˡ lä˗kǫǫ⁻ hwëh´ A kyąąh´ hwëh´ Zeta. Jnä´ he´ ma⁻ląąnˡ jąąˡ ją⁻ga´ nøø' jmɨ⁻gyuu˗, lä˗jiih' hęę´ jmɨ⁻gyuu˗ lä˗ ma⁻ląąnˡ ją⁻ba´. Sɨɨ´ në´ mo´je⁻ lä˗kǫǫ⁻ teˡ he⁻ jëëh´ la⁻, chęę˗ kihˡ lä˗jë˗ gyiiˡ gwah˗ he⁻ tøø´ hwaˡ Asia. Chęę˗ kihˡ jwɨɨ⁻ Éfeso, kihˡ Esmirna, kihˡ Pérgamo, kihˡ Tiatira, kihˡ Sardis, kihˡ Filadelfia hi˗ kihˡ Laodicea.

12 Ga˗jęęhn` hñiin˗ mahˡ jëën⁻ hii⁻ he´ ma´ hlëëh˗ kyąąh´ jnä´. Lä˗kǫǫ⁻ ma´ ga˗jęęhn` hñiin˗ ga˗jëënˡ gyiiˡ candelero he⁻ na⁻la⁻ kyąąh´ ku´nøø⁻.

13 Tǫˡdsaah` jee´ kih' candelero ją⁻, ga˗jęëën˗ jąą⁻ hi⁻ ląąˡ lä˗kǫh´ ma´ ląą' Hi⁻ga˗lęęˡngoˡ, ma´ kyęyh´ kǫǫ⁻ hmɨɨh⁻ kyoo⁻ he⁻ të⁻ lä˗ ga˗të´ hwaˡ, hi˗ ma´ na⁻hñuu⁻ mo⁻dsëyˡ kyąąh´ hmɨɨh⁻ he⁻ ma´na⁻la⁻ kyąąh´ ku´nøø⁻.

14 Peer˗ ma´ tø⁻jlęę⁻ lley´ lä˗kǫǫ⁻ tøø⁻ jñu⁻ borrego, hi˗ lä˗kǫǫ⁻ tøø⁻ tu´hmoo⁻. Mɨ'nëy´ ma´ la' lä˗kǫǫ⁻ jee´ hya⁻ je⁻.

15 Ma⁻tɨɨy´ ma´ la' lä⁺kǫǫ⁻ la'ˡ ñe' nøø´
he⁻ jih' lä⁺kǫǫ⁻ ma´ koo⁻ neh⁺ hwɨɨ´.
Lle´ kiyhˡ ma´ nɨɨh´ lä⁺kǫǫ⁻ jee´ jyoo⁺
jmɨɨ⁻.
16 Ma´ chąąyh⁻ kyąąh´ gooy⁻
ra⁻llǫǫˡ gyęęˡ nɨɨ´ hi⁺ neh⁺ to⁻hooy´
ma´ go⁻hɨɨ' kǫǫ⁻ ñe'tuuh⁻ chɨɨh⁻ he⁻
na⁻jnii´ lä⁺tǫ´ jwoo'. Mo⁻nëy´ ma´ la'
lä⁺kǫǫ⁻ jmëëˡ hyoo⁻ he⁻ jëë⁻ ñihˡ.
17 Ma´ ga⁺jëë⁺ jnih´, ga⁺tąhn´
lä⁺kǫǫ⁻ he⁻ na⁻jǫǫn´ hɨɨ´ tɨɨy´. Ją⁻ga´
ga⁺kyey⁻ gooy⁻ ra⁻llǫǫˡ në´ kin⁺ mahˡ
ga⁺sɨɨyh⁺ jnä´:
—Ta⁺ wa´ gąh', jnä´ he´ ma⁻ląąnˡ
jąąˡ ją⁻ga´ nøø' jmɨ⁻gyɨɨ⁺, lä⁺jiih' hęę´
jmɨ⁻gyɨɨ⁺, lä⁺ ma⁻ląąnˡ ją⁻ba´.
18 Jnä´ he´ na´jiihn⁺. Jnä´ he´
ga⁺jǫǫnˡ, pero hii⁻ jnä´ la⁻ na´jiihn⁺
ka⁻läh´ lä⁺jë⁺ joh´ jmɨɨ´ cha⁻. Wa´ la'
lä⁺ją⁻. Jnä´ ba´ jmeen⁺ hih⁺ jǫǫ´ dsa⁻,
hi⁺ jnä´ ba´ jmeen⁺ hih⁺ cher´mahˡ
dsa⁻nääyˡ cha´je⁻.
19 Sɨɨ´ lä⁺jë⁺ he⁻ ma⁻jëëh`, lä⁺jë⁺ he⁻
jëëh´ naˡ hi⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ naˡ ga´ le´.
20 Jee´ la⁻ mi´jnäänˡ he⁻ hnøøˡ jäh⁺
kihˡ lä⁺jëë⁺ gyęęˡ nɨɨ´ hi⁻ ma⁻jëëh` hi⁻
tąąh´ goon⁺ ra⁻llǫǫˡ he´ hi⁺ lä⁺jë⁺ gyiiˡ
candelero he⁻ na⁻la⁻ kyąąh´ ku´nøø⁻.
Lä⁺jëë⁺ gyęęˡ nɨɨ´ ląąˡ lä⁺kǫǫ⁻ ángele
kyąąˡ lä⁺jë⁺ gyiiˡ gwah⁺, hi⁺ lä⁺jë⁺
gyiiˡ candelero he⁻ ma⁻jëëh` ją⁻, la'
lä⁺kǫǫ⁻ lä⁺jë⁺ gyiiˡ gwah⁺.

2

Juu' la⁻ ga⁺chęęˡ Jwąą⁻ kihˡ gwah⁺ jwɨɨ⁻ Éfeso

1 'Sɨɨ´ kihˡ ángel hi⁻ na⁻hñąą´ gwah⁺
jwɨɨ⁻ Éfeso: "Jäh´ hi⁻ chąąh⁻ gyęęˡ nɨɨ´
kyąąh´ gooy⁻ ra⁻llǫǫˡ he´, hi⁻ ngë⁺ jee´
kih' gyiiˡ candelero he⁻ na⁻la⁻ kyąąh´
ku´nøø⁻:
2 Ma⁺ ba´ jnä´ lä⁺jë⁺ he⁻ jmeeh⁻. Sa⁺
dsa⁻hwąąh´ kyąąh´ ta´ kyah' hi⁺ jǫh⁻
ba´ hoh´. Hi⁺ sa⁺ kwëëh˜ hoh´ kyąąh´
hi⁻ hlëëh' hi⁺ ma⁻jëëh` ba´ hi⁻ jmąą˜
hñii´ lä⁺kǫǫ⁻ apóstole hi⁺ sa⁺ ląąyˡ. Juu'
ta⁻juu' ba´ ma⁻jnääh˜ kiyhˡ.
3 Ma⁻jëëh` cha⁻miih⁻ wɨɨ´ kwąąt˜
kin⁺ hi⁺ ma⁻kwëëhˡ ba´ hoh´, sa⁺ cha⁻
ma⁻hwąąh´.
4 Pero cha⁻ kǫǫ⁻ he⁻ ma⁻hląąh⁻
kyąąh´ jnä´, mo⁺so⁺ hnaah⁺ jnä´
lä⁺kǫǫ⁻ ma´ hnaah⁺ jnä´ lä⁺ ma´ to⁻në´.
5 Mi⁻dsooh⁻ da´ hoh´ lä⁺kǫǫ⁻ ma´
hnaah⁺ jnä´ lä⁺ ma´ to⁻në´. Wa´
lä⁻dsąą˜ hoh´ ka⁻läh´ mahˡ jmee´
lä⁺jë⁺ he⁻ llu' lä⁺kǫǫ⁻ ma´ jmeeh⁻ jąąˡ.
Cher´mahˡ sa⁺ jmeeh' lä⁺ją⁻, chąh´ ba´
jän⁻ mahˡ jñuuhn´ candelero kyahˡ
cher´mahˡ sa⁺ ga⁺jęęh` kyąąh´ Dio
ka⁻läh´.
6 Pero cha⁻ ba´ kǫǫ⁻ he⁻ llu' he⁻
ma⁻jëënˡ kyahˡ. Sa⁺ tɨh˜ hoh´ he⁻
jmee⁺ lä⁺jëë⁺ nicolaita, ją⁻ba´ lä⁺ją⁻
sa⁺ tɨh˜ dsën⁺ ka⁻läh´.
7 Hi⁻ hnøøˡ hęęh⁺ juu' la⁻, wa´
hęęyh⁻ he⁻ hlëëh⁺ Jmɨ⁻lle´ Na⁻jngɨɨˡ
kihˡ lä⁺jë⁺ gwah⁺. Hi⁻ ga⁺lɨhˡ mi⁻teˡ,
kwan` kuyh⁺ kihˡ chaah' hma⁻ he⁻
jmee⁺ chąą⁻ dsa⁻, he⁻ chihˡ tǫˡdsaah`
ya⁺jwɨɨˡ kihˡ Dio."

Juu' la⁻ ga⁺chęęˡ Jwąą⁻ kihˡ gwah⁺ jwɨɨ⁻ Esmirna

8 'Hi⁺ sɨɨ´ kihˡ ángel hi⁻ na⁻hñąą´
gwah⁺ jwɨɨ⁻ Esmirna: "Hi⁻ ma⁻ląąˡ
jąąˡ ją⁻ga´ nøø' jmɨ⁻gyɨɨ⁺, lä⁺jiih' hęę´
jmɨ⁻gyɨɨ⁺ lä⁺ ma⁻ląąyˡ ją⁻ba´, hi⁺ hi⁻
ga⁺jǫǫˡ hi⁺ ga⁺lä⁺jiiyh` ka⁻läh´, jäh´
lä⁺la⁻:
9 Ma⁺ ba´ jnä´ lä⁺jë⁺ he⁻ jmeeh⁻.
Jëëh´ ba´ hne⁻ wɨɨ´ hi⁺ tä⁻ñee´ hne⁻
pero cha⁻ cha⁻miih⁻ kyahˡ gyɨɨh'
jmɨ⁻gyɨɨ⁺. Ma⁺ ba´ jnä´ kihˡ hi⁻ hlëëh⁺
wɨɨ´ kyahˡ. He⁻ kǫǫ⁻ jäh´ bihˡ ląąyˡ
judiu. Pero ląąyˡ dsa⁻ kyąąˡ Tana´ ba´.
10 Ni⁺ miih⁻ ta⁺ wa´ gąh' kihˡ he⁻
naˡ ga´ dsa⁻ngëëh´. Hii⁻ hi⁻sa⁺llǫˡ la⁻
tąąyh⁺ kǫ⁻ląąˡ hnäh´ neh⁺ñe' mahˡ
jëëyˡ che´ kwëëh' hoh´ hnäh´. Heeyhˡ
hnäh´ wɨɨ´ lä⁺jiih' tëˡ gyaˡ jmɨɨ`. Kwëëh`
hoh´ lä⁺jiih' jǫǫh´. Hii⁻ jnä´ kwëëhn⁻
hne⁻ kǫǫ⁻ coron he⁻ kyąąh´ jmee'
chąąh⁻.
11 Hi⁻ hnøøˡ hęęh⁺ juu' la⁻, wa´
hęęyh⁻ he⁻ hlëëh⁺ Jmɨ⁻lle´ Na⁻jngɨɨˡ
kihˡ lä⁺jë⁺ gwah⁺. Hi⁻ ga⁺lɨhˡ mi⁻teˡ,
sa⁺ cha⁻ he⁻ le´ kiyhˡ jee´ tëˡ tǫˡ jiih˜
jǫǫ´ dsa⁻."

Juu' la⁻ ga⁺chęęˡ Jwąą⁻ kihˡ gwah⁺ jwɨɨ⁻ Pérgamo

12 ’Hi̱ sɨɨ´ kih¹ ángel hi̱¯ na¯hñąą´
gwaẖ jwɨɨ¯ Pérgamo: “Hi̱¯ chǫǫh¯ ñe
¹tuuh¯ chąąh¯ he¯ na¯jnii´ lä̱¯tǫ´ jwoo¹,
jäyh´ lä̱¯la¯:
13 Ma̱ ba´ jnä´ lä̱¯jë̱ he¯ jmeeh¯
hi̱ ha¯ chąąh¯. La¹ høø¹ hi̱¯sa̱¯llu¹
ba´ jee´ na¯. Pero ma̱¯ra̱ he¯ chǫǫh´
ba´ hne¯ kǫǫ¯ hweh¯ juu¹ kiṉ¯. Hi̱
lä̱ ma¯dsoo´ ja¯ba´ hoh´ kiṉ ka¯läh´,
ma̱¯ke̱ ñeh´ ba´ ha¯ lä̱ ga̱¯la¹ kih¹ An-
tipa hi̱¯ ma´ mi¯tęh¹ kyąąh´ juu¹ kiṉ¯.
Ga̱¯jngɨɨh¹ dsa¯ kiyh¹ jee´ kyah¹ hnäh´
na¯ jee´ häą´ hi̱¯sa̱¯llu¹.
14 Pero cha¯ ga´ jyoh´ he¯ kyąąh´
ga̱¯hlääh¯ hne¯. Jëëh´, tąąh´ ga´ jee´
kyah¹ hnäh´ hi̱¯ kyę¯ nɨɨh¯ kih¹ Bal-
aam. Hi̱¯ he´ ga̱¯tąąh¯ juu¹ Balac ha¯
lä̱ ga̱¯jmeey´ he¯ ga̱¯tąh´ dsa¯ Israel
kyąąh´ kǫǫ¯ ga̱¯kuyh¯ he¯ lla̱ dsa¯
cha´në´ dio hi̱¯ na¯ląą¯ kąąh˜ dsa¯, hi̱
kyąąh´ he¯ ga̱¯kąąyh¹ wa´ hi̱¯ cha¯ hi̱¯.
15 Ja¯ba´ lä̱¯ja¯ tąąh´ jee´ kyah¹ hnäh´
hi̱¯ kyę¯ nɨɨh¯ kih¹ dsa¯ nicolaita, he¯
ja¯ sa̱¯ tɨh˜ dsëṉ¯.
16 He¯ja¯ jęęh` hñaah¹ kyąąh´ Dio.
Pero cher´mah¹ sa̱ ga̱¯hęęh` he¯
jwahṉ¯ la¯, chąh´ ba´ jän¯ kyah¹ mah¹
tęęn¯ kyąąh´ dsa¯ he´ kyąąh´ ñe¹tuuh¯
he¯ hä´ hooṉ¯.
17 Hi̱¯ hnøø¹ hęęẖ juu¹ la¯, wa´
hęęyh¯ he¯ hlëëẖ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ
¹ kih¹ lä̱¯jë̱ gwaẖ¯. Kih¹ hi̱¯ ga̱¯lɨh¹
mi¯te¹, kwan` kuyẖ maná he¯
na¯hmää´, hi̱ kwëëh¯ jnih´ kǫǫ¯ mɨɨ
¹ mɨ´kuu´ tøø¯. Në´ mɨ´kuu´ ja¯, na¯sɨɨ¯
kǫǫ¯ jmɨɨ¯ hmëë´, he¯ ni̱ jąą¯ sa̱
kyɨɨh˜. Ma̱¯la̱ hñɨɨ´ hi̱¯ hyoẖ ba´
lä̱¯kyɨɨh˜.”

*Juu¹ la¯ ga̱¯chęę¹ Jwąą¯ kih¹ gwaẖ
jwɨɨ¯ Tiatira*

18 ’Hi̱ sɨɨ´ kih¹ ángel hi̱¯ na¯hñąą´ kih¹
gwaẖ jwɨɨ¯ Tiatira: “Jǫǫ´ Dio hi̱¯ hya¯
je¯ mɨ¹në´, hi̱ la¹ ma¯tɨɨy´ lä̱¯kǫǫ¯ ñe¹
nøø´ he¯ jih¹gyęh¹, hi̱¯ he´ jäh´ lä̱¯la¯:
19 Ma̱ ba´ jnä´ lä̱¯jë̱ he¯ jmeeh¯,
hnaaẖ ba´ hne¯ dsa¯, mi¯teh` ba´
hne¯ ta´ kyah¹, hi̱ jǫh¯ ba´ hoh´.
Cha¯ga´miih¯ ta´ llu¹ jmeeh¯ na¹
lä̱¯kǫh´ ga´ he¯ ma¯jmeeh´ jąą¹.

20 Pero cha¯ ga´ jyoh´ he¯ kyąąh´
ga̱¯hlääh¯ hne¯. Kwah¯ jwë¹ kih¹
dsa¯më´ hi̱¯ chęę¯ Jezabel hi̱¯ jäh´
ngëë˜ juu¹ kih¹ Dio kih¹ dsa̱¯. Kyąąh´
nɨɨh¯ kiyh¹ mi¯gąąy̱ hi̱¯ nɨɨh´ kiṉ
mah¹ kąąyh˜ wa´ hi̱¯ cha¯ hi̱¯, hi̱
kuyẖ he¯ lla̱ dsa¯ cha´në´ dio hi̱¯
na¯ląą¯ kąąh˜ dsa¯.
21 Ma´ jøøn` mah¹ jëën¯ che´ lä¯dsąą˜
dsëy¹, pero sa̱ hii˜ tɨy¹ he¯ kąąyh˜ wa´
hi̱¯ cha¯ hi̱¯.
22 Na¹ na̱, jee´ häąy´ jwë´ hlɨɨh¹,
kyąą¯ jnih´ në´ jii¯ mah¹ heeh¯ jnih´
cha¯miih¯ wɨɨ´ kǫ¯jøh´ kyąąh´ hi̱¯
kąąyh˜ cher´mah¹ sa̱ ga̱¯lä̱¯dsąą˜
dsëy¹ kih¹ lä̱¯jë̱ ta´ hlɨɨh¹ he¯ jmeey̱.
23 Jmąąn´ jǫǫy´ dsoo´ lä̱¯jii̱h¹ juuy´.
Lä̱¯ja¯ lä̱¯jë̱ gwaẖ¯ lä̱¯ñe¯ kiṉ¯, jnä´ ba´
kyɨɨhn˜ hɨɨ´dsë¯ kiyh¹, hi̱ kyɨɨhn˜
neẖ tuh¯dsëy¹ ka¯läh´. Jnä´ ba´
kwëëhn¯ hnäh´ lä̱¯jąą¯ lä̱¯jąą¯ hnäh´,
lä̱¯kǫǫ¯ te¹ he¯ jmeeh¯ hnäh´.
24 Pero jnä´ hlęęhn´ hnäh´ kyąąh´
lä̱¯jęę̱ ga´ hi̱¯ tąąh´ jwɨɨ¯ Tiatira, hnäh´
hi̱¯ sa̱ tąąh´ kyąąh´ nɨɨh¯ na¯, hnäh´
hi̱¯ sa̱ kyɨɨh˜ he¯ jäyh´ he¯ na¯hmää´
ñɨɨh´ ga´ kih¹ Tana´. Jwęęhn˜ hnäh´,
mo̱¯so̱ cha¯ ga´ he¯ hnøø¹ kyah¹
hnäh´.
25 Chǫǫh¹ hnäh´ kǫǫ¯ hweh¯ lä̱¯jë̱
nɨɨh¯ he¯ ma¯hñah˜ hnäh´, lä̱¯jii̱h¹
lloo˜ jmɨɨ´ jąąhn´.
26 Kih¹ hi̱¯ ga̱¯lɨh¹ mi¯te¹ lä̱¯jë̱ mada¯
kiṉ lä̱¯jii̱h¹ lląą̱ jmɨ¯gyɨɨ̱, jnä´ kwan`
jwë¹ jmeey¹ hiẖ kih¹ dsa¯ hi̱¯ tąąh´
lä̱¯kąą¯ hwa¹.
27 Jmeey¹ hiẖ lä̱¯kǫǫ¯ jmee̱ hiẖ
jąą¯ hi̱¯ chǫǫh¯ hma¯hɨɨh˜ he¯ la¹
ñe¹. Wa´ra¯ ga̱¯të´ jee´ jmeey¹ hiẖ
kih¹ dsa̱, lä̱¯kǫǫ¯ he¯ jøøy¹ kǫǫ¯ mɨ
¹hya¯ ba´ le´ kih¹ dsa̱. Jëëh´ hyoyẖ
cha¯miih¯ be´, ja¯ba´ lä̱¯kǫǫ¯ be´ he¯
ma¯hyohn˜ kih¹ Tää` kyąąṉ¯.
28 Hi̱ kwęęh¯ jnih´ nɨɨ´ hø¹ ka¯läh´.
29 Hi̱¯ hnøø¹ hęęẖ juu¹ la¯ wa´
hęęyh¯ he¯ hlëëẖ Jmɨ¯lle´ Na¯jngɨɨ¹
kih¹ lä̱¯jë̱ gwaẖ¯.”

3

Juu¹ la¯ ga̱¯chęę¹ Jwąą¯ kih¹ gwaẖ

jwɨɨ⁻ Sardis

1 ’Sɨɨ´ kih¹ ángel hi⁻ na⁻hñaa´ gwah⁺
jwɨɨ⁻ Sardis: “Hi⁻ jää⁺ gyee¹ jmɨ⁻lle´
kih¹ Dio hi⁺ jääy⁺ gyee¹ nɯɯ´, hi⁻ he´
jäh´ lä⁺la⁻: Ma⁺ ba´ jnä´ lä⁺jë⁺ he⁻
jmeeh⁻. Cha⁻ juu¹ na´jiih⁺ hne⁻, pero
hi⁻ na⁻juu´ ba´ hne⁻.
2 Nä´ mɨ´nëh´, ja⁻ kwah⁻ be´ kyaah´
ta´ he⁻ hä´ gooh⁻, na¹ sa⁺ ga´ ma⁻ääh¹
ta´ kyah¹. Jëëh´ ma⁻jëën¹ sa⁺ ma⁻jä´
llu¹ ta´ kyah¹ lä⁺koo⁻ hnøø¹ Dio.
3 Mi⁻dsooh⁻ hoh´ ja⁻, hee⁻ na⁻
ma⁻heeh` hi⁺ hee⁻ na⁻ ma⁻nɯɯh⁻.
Høø´ he⁻ na⁻, hi⁺ jeeh` hñaah¹ ka⁻läh´
kih¹ Dio. Cher´mah¹ sa⁺høøh⁻ he⁻ na⁻,
jmeeh⁻ wa´ la¹ cha⁻ la¹, jähn´ kyah¹
lä⁺koo⁻ jaa⁻ hi⁻ hɨɨ⁻ ba´. Jëëh´ hor˜ he⁻
sa⁺ leeh⁻ jähn´ kyah¹.
4 Tääh´ ga´ miih⁻ dsa⁻ kyaah´
hne⁻ jee´ jwɨɨ⁻ Sardis na⁻, hi⁻ sa⁺
ma⁻mi⁻soh´ sa´hmɨɨh⁻ kih¹. Hi⁻ he´
na⁻ ngë¹ kyaah´ jnä´ kyeh´ hmɨɨh⁻
tø⁻jëë⁻, jëëh´ lä⁺ja⁻ lle` le´ kiyh¹.
5 Hi⁻ ga⁺lɨh¹ mi⁻te¹, hi⁻ he´ këh⁺
hmɨɨh⁻ tø⁻jëë⁻. Sa⁺ chen⁻ jmɨɨ⁻
kiyh¹ he⁻ na⁻sɨɨ⁻ në´ je⁻ jee´ na⁻sɨɨ⁻
jmɨɨ⁻ kih¹ lä⁺jëë⁺ hi⁻ na´jnää´ kih¹ Dio.
Hi⁺ mi´jnään¹ cha´në´ Tää` kyaan⁺ hi⁺
cha´në´ ángele kyaay¹ he⁻ kyuu⁺ jnih´.
6 Hi⁻ hnøø¹ heeh⁺ juu¹ la⁻, wa´
heeyh⁻ he⁻ hlëëh⁺ Jmɨ⁻lle´ Na⁻jngɨɨ¹
kih¹ lä⁺jë⁺ gwah⁺.”

Juu¹ la⁻ ga⁺cheeˈ Jwaa⁻ kih¹ gwah⁺ jwɨɨ⁻ Filadelfia

7 ’Sɨɨ´ kih¹ ángel hi⁻ na⁻hñaa´ gwah⁺
jwɨɨ⁻ Filadelfia: “He⁻ la⁻ jäh´ hi⁻
na⁻jngëë¹, hi⁻ jmee⁺ ju¹dsoo´, hi⁻
chooh⁻ jo⁻ñe¹ kih¹ David. Jee´ näy˜ ni⁺
jaa⁻ sa⁺ jne¹, jee´ jney⁺ ni⁺ jaa⁻ sa⁺ nä¹:
8 Ma⁺ ba´ jnä´ lä⁺jë⁺ he⁻ jmeeh⁻. Na¹
ma⁻na⁻na´ jwë¹ kyah¹ he⁻ ma⁻nän¹,
he⁻ ni⁺ jaa⁻ sa⁺ le´ ha¹ kyah¹. Ma⁺ke⁺
miih⁻ ga´ be´ cha⁻ kyah¹, ma⁻høøh´
ba´ hne⁻ juu¹ kin⁺. Ni⁺ koo⁻ hä´ sa⁺
ma⁻jäh´ sa⁺ kyuuh⁺ jnä´.
9 Lä⁺la⁻ jmeen` kih¹ hi⁻ laa¹ kyaa¹
Tana´ hi⁻ koo⁻ jäh´ laay¹ judiu. Peer⁺
ta⁻juuy¹ ba´ ja⁻. He⁻ja⁻ jmeen`
ya⁻nääy´ ya⁻juyh´ jnëy´ hɯɯ´ tɨɨh´, hi⁺
jmeen` mi⁻jnääy⁺ he⁻ ma⁻lä⁻hnaan⁺
hne⁻.
10 Ma⁻kwëëh¹ ba´ hoh´ kyaah´
mada⁻ he⁻ ga⁺jmeen¹ kyah¹. He⁻ja⁻
hään⁻ hne⁻ kih¹ he⁻ wɨɨ´ he⁻ na¹ ga´ jä⁺
lä⁺kaa⁻ jmɨ⁻gyɯɯ⁺ wa´ra⁻ ga⁺të´ jee´
jëë¹ Dio che´ lä⁻dsaa˜ dsë¹ dsa⁻ hi⁻
tääh´ lä⁺kaa⁻ hwa¹ kyaah´ he⁻ wɨɨ´ ja⁻.
11 Chah´ ba´ jähn´. Chooh¹ koo⁻
hweh⁻ nɯɯh⁻ he⁻ ma⁻hñah˜ mah¹ ni⁺
jaa⁻ sa⁺ jñuuh¹ coron kyah¹.
12 Kih¹ hi⁻ ga⁺lɨh¹ mi⁻te¹, jmää⁻
jnih´ lä⁺koo⁻ hma⁻dsë⁻ kih¹ gwah⁺
he⁻ la¹ kih¹ Dio kyaan⁺, jih´koh´ sa⁺
ya⁻hëëy¹ jee´ ja⁻. Në´ kiyh¹ sɨɨn`
jmɨɨ⁻ kih¹ Dio kyaan⁺ kyaah´ jmɨɨ⁻
kih¹ jee´ jwɨɨ⁻ kih¹ Dio kyaan⁺ ka⁻läh´
he⁻ chee⁻ Jerusalén hmëë´ he⁻ jyoo¹
gyɯɯh¹ jmɨ⁻gyɯɯ⁺ kih¹ Dio kyaan⁺, hi⁺
sɨɨn` në´ kiyh¹ jmɨɨ⁻ hmëë´ kin⁺.
13 Hi⁻ hnøø¹ heeh⁺ juu¹ la⁻, wa´
heeyh⁻ he⁻ hlëëh⁺ Jmɨ⁻lle´ Na⁻jngɨɨ¹
kih¹ lä⁺jë⁺ gwah⁺.”

Juu¹ la⁻ ga⁺cheeˈ Jwaa⁻ kih¹ gwah⁺ jwɨɨ⁻ Laodicea

14 ’Sɨɨ´ kih¹ ángel hi⁻ na⁻hñaa´ gwah⁺
jwɨɨ⁻ Laodicea: “Hii⁻ la⁻ hi⁻ laa¹ dsoo´
hi⁻ mi⁻te¹ juu¹ kih¹, he´ ba´ hñiiy´
kway⁺ ju¹dsoo´. Hi⁻ he´ laa¹ to⁻në´
kih¹ jee´ lä⁺jë⁺ he⁻ ga⁺jmee´ Dio. Jäyh´
lä⁺la⁻:
15 Ma⁺ ba´ jnä´ lä⁺jë⁺ he⁻ jmeeh⁻, ni⁺
sa⁺ gyuh´ ni⁺ sa⁺ llaah´ hne⁻. Llu¹ ba´
wa´ra⁻ jäh´ kih¹ gyuh´ o llaah´.
16 Kih¹ he⁻ sa⁺ gyuh´ ni⁺ sa⁺ llaah´,
he⁻ja⁻ ñun⁻ hne⁻ ta⁺ wa´hoon⁺, kih¹
ko⁻hi´pih¹ ba´ llaah´ hne⁻.
17 Jëëh´ hne⁻ jwah´: Jnä´ chan⁻ kuu´,
hi⁺ ma⁻llaan⁺ hñiin⁺ llu¹, mo⁺so⁺ cha⁻
he⁻ ga´ jmee⁺ bii¹ kin⁺. Sa⁺ ñeh´ he⁻
laah¹ jaa⁻ hi⁻ na⁻hëë¹, hi⁻ mo⁺so⁺
jmää¹ ta´, hi⁻ tä⁻ñee´, hi⁻ tɯɯ´ hi⁺ jaa⁻
hi⁻ kwah⁻.
18 Jnä´ kwan⁺ nɯɯh⁻ kyah¹, ki⁺ jnä´
lä¹ ku´nøø⁻ he⁻ ma⁻na´llu` kyaah´ je⁻,
mah¹ lä⁺cha⁻ cha⁻miih⁻ kyah¹. Hi⁺
lä¹ hmɨɨh⁻ tøø⁻ he⁻ këh¹ mah¹ sa⁺ jëë¹
dsa⁻ la¹ o⁻hih⁺ he⁻ kwah⁺. Hi⁺ tøøh¹
më˜ mɨ´nëh´ mah¹ lä⁺jnä´ llu¹.

19 Jnä´ jʉʉhn´ kiyh' mah'ˡ heehn˭ wɨɨ´ lä˭jëë˭ hi˭ hnaan˭. He˭ja˭ wa´ jëë˭ hoh´ he˭ hääh´ jwë´ kih'ˡ Dio, chaah` hñaah'.
20 Hii˭ jnä´ chehn'ˡ ho´haah´ tëën˜. Cher´mah'ˡ chaa˭ hi˭ nuu˭ juu' kin˭ mah'ˡ näy'ˡ ho´haah´, dsa˭hen´ jmeen´ ma˭nʉʉ˭ kyaayh´, hi˭ hñiiy´ kyaah´ jnä´ ka˭läh´.
21 Hi˭ ga˭lɨh'ˡ mi˭te'ˡ, kwan` gyay˭ kyaah´ jnä´ jee´ jmeen˭ hih˭, ja˭ba´ lä˭koo˭ ga˭lɨhn'ˡ ga˭mi˭ten`, he˭ja˭ ga˭gyan'ˡ koo´ kih'ˡ Tää` kyaan˭.
22 Hi˭ hnøø'ˡ heeh˭ juu' la˭, wa´ heeyh˭ he˭ hlëëh˭ Jmɨ˭lle´ Na˭jngɨɨ' kih'ˡ lä˭jë˭ gwah˭."

4

Dsa˭kaah´ he´ ga˭jmää'ˡ jøøh' Dio

1 Ma˭ngëë´ he˭ ja˭, ga˭jëën'ˡ koo˭ ho´haah´ na˭na´ gyʉʉh' jmɨ˭gyʉʉ˭. Hi˭ ja˭ba´ lle´ he˭ ga˭nuun'ˡ lä˭ ma´ to˭në´, he˭ nʉʉh´ lä˭koo˭ hii´ luu´ hoo´, ga˭hlëëh´ kyaah´ jnä´, ga˭jäh´:

—Wɨɨ´ ta˭ la˭ mah'ˡ heehn˭ hne˭ hee˭ na˭ le´ ta˭ cha´në´ ga´ —ga˭sɨɨyh˭ jnä´.

2 Lä˭chah´ ja˭ ma˭cheh'ˡ jmɨ˭lle´ kin˭ gyʉʉh'. Jee´ ja˭ ga˭jëën'ˡ koo˭ hma˭sii˜ hi˭ në´ hma˭sii˜ ma´ gya' jaa˭ hi˭ laa'ˡ jøøh'.
3 Hi˭ ma´ gya' jee´ ja˭, ma´ jnääy´ lä˭koo˭ mɨ 'kuu´ he˭ chee˭ jaspe kyaah´ cornalina. Ma´ jnä´ lä˭ku´ lä˭jii'ˡ jee´ ma´ gyay' ja˭, jaa˭ mɨh˭kuu´ he˭ jnä´ jih'gyeh'ˡ lä˭koo˭ jnä´ jih'gyeh'ˡ esmeralda.
4 Hi˭ lä˭ku´ lä˭jii'ˡ kih'ˡ hma˭sii˜ ma´ tøø´ ga´ jyoh´ gyii´kye´ hma˭sii˜. Në´ hma˭sii˜ ja˭, ma´ tääh´ gyii´kyee´ dsa˭gyʉʉh´ hi˭ ma´ kyeh´ hmɨɨh˭ tøø˭ hi˭ ma´ lley` coron he˭ la'ˡ kyaah´ ku´nøø˭.
5 Jee´ ma´ chih' hma˭sii˜ jʉʉh˭ ja˭, ma´ jmee˭ je˭ñih'ˡ hi˭ ma´ nɨɨ˭ hi˭ ma´ nʉʉh´ ma´ hlëëh˭ dsa˭. Hi˭ ma´ na˭hih˜ gyii'ˡ mɨ 'së'ˡ he˭ ma´ koo˭ cha´në´ hma˭sii˜ ja˭. He˭ ja˭ ma´ la' lä˭jë˭ gyii'ˡ jmɨ˭lle´ kih'ˡ Dio.
6 Cha´nëy´ jee´ ma´ gyay' ja˭, ma´ na˭jaa´ he˭ la'ˡ lä˭koo˭ hu˭ he˭ jëë˭, he˭ jʉʉh˭ lä˭koo˭ jmɨ˭ñeeh˭.

Koo´ kih'ˡ hma˭sii˜ he˭ ma´ chih' to'dsaah` kih' jee´ lä˭jë˭ hma˭sii˜ he˭ ma´ tøø´ lä˭ku´ lä˭jii'ˡ ja˭, ma´ tääh´ kyee´ jah´ hi˭ ma´ choo'ˡ mɨ 'në´ ta˭ ka´luuy´ hi˭ ta˭ cha´nëy´.
7 Hi˭ to˭në´ jah´ he´ ma´ laa' lä˭koo˭ jaa˭ león. Jee´ ga˭të´ uu'ˡ jah´ he´ ma´ laa' lä˭koo˭ jaa˭ kya´ mäh'. Jee´ ga˭të´ uu˭ jah´ he´ ma´ la' mo˭nëy´, lä˭ la'ˡ mo˭në´ jaa˭ dsa˭ñʉʉh˭. Hi˭ jee´ ga˭të´ kyee´ jah´ he´ ma´ laa' lä˭koo˭ jaa˭ mɨɨ˭ hi˭ hee˭.
8 Lä˭jee˭ kyee´ jah´ he´ ma´ choo'ˡ jñii´ sa´kyooy´. Lä˭ku´ lä˭jii'ˡ ma´ choo'ˡ cha˭miih˭ mɨ 'nëy´. Lä˭jmɨɨ' lä˭hwë' sa˭ ma´ tʉy˜ ma´ jäyh´:

Na˭jngëë', na˭jngëë', na˭jngëë' laa'ˡ
Dio Dsa˭jøøh' jnän` hi˭ cha˭
ga˭lä˭jë˭ be´ kih'ˡ.
Hi˭ na˭ ma´ laa', hi˭ na˭ laa'ˡ na'ˡ, hi˭
ja˭ba´ hi˭ na˭ llaah˜ ka˭läh´.

9 Lä˭jee˭ jah´ he´ ma´ jmääy˜ jøøh' hi˭ gya'ˡ në´ hma˭sii˜ he´, hi˭ chaa˭ lä˭jë˭ joh´ jmɨɨ´ cha˭. Ma´ hnääy' cha˭miih˭ hi˭ ma´ kway˭ ti´hmaah´ kiyh'. Koo˭ hä´ koo˭ hä´ he˭ ma´ jmeey˭ lä˭ja˭,
10 lä˭jee˭ gyii´kyee´ dsa˭gyʉʉh´ ma´ juuh˜ jnë´ cha´në´ hi˭ gya'ˡ jmee˭ hih˭ he´, jmeey˭ jʉʉh˭ kih'ˡ hi˭ chaa˭ lä˭jë˭ joh´ jmɨɨ´ cha˭. Ma´ jwäy˜ coron kiyh'ˡ cha´nëy´, ma´ jäyh´:
11 Hne˭ Dio, Dsa˭jøøh' kyaa'ˡ jnääh',
jaa˭ hne˭ ba´ hi˭ jmää´ jnääh'ˡ jøøh'.
Kyah'ˡ hne˭ ba´ jmee˭ jnääh' jʉʉh˭,
kyah'ˡ ba´ la' ga˭lä˭jë˭ be´.
Jëëh´, hne˭ ba´ ga˭jmeeh´ lä˭jë˭ he˭
cha˭.
Lä˭ hyoh˭ hoh´ hñaah'ˡ ga˭jmeeh´,
he˭ja˭ ba´ cha˭.

5

Jee´ la˭ hlëëh˭ kih'ˡ koo˭ je˭ he˭ na˭bä˭ he˭ ma´ choo˭h˭ Borrego mäh'ˡ

1 Hi˭ ma´ gya' jmee˭ hih˭ he´, ga˭jëën'ˡ ma´ choo˭yh˭ kyaah´ gooy˭ ra˭lluu'ˡ koo˭ je˭ he˭ na˭sɨɨ˭ ta˭

neh˗, hi˗ na⁻sɨɨ⁻ ta˗ ka´luu´ ka⁻läh˝,
na⁻gyo̱h˝ gyii˩ jiih˜.
2 Hi˗ ga˗jëën˗ jäa̱⁻ ángel bee̱˝ hi̱⁻ ma´
hlëëh˗ kyäa̱h´ be˝, ga˗jäyh˝:
—¿Hii̱⁻ na⁻ hi̱⁻ na⁻ngë˩ jwë˩ jii̱˩
lä˗jë˗ he⁻ na⁻gyo̱h˝ gyii˩ jiih˜ ja̱⁻ mah˩
nɨyh˩?
3 Pero sa˗ ga˗jnää˩ ni˗ jäa̱⁻ hi̱⁻ lih˗
ma´jii˩ je⁻ ja̱⁻ mah˩ ma´ë˩y˩, ni˗ gyuuh˩
jmɨ⁻gyuu˗, ni˗ hwa˩ la⁻, ni˗ neh˗ hwa˩
ka⁻läh˝.
4 Peer˗ ga˗hoohn` cha⁻miih⁻, kih˩
he⁻ sa˗ chäa̱⁻ ni˗ jäa̱⁻ hi̱⁻ na⁻ngë˩ jwë˩
ma´ nɨyh˩ je⁻ ja̱⁻ mah˩ ma´ ë˩y˩.
5 Pero jäa̱⁻ jee´ lä˗jëë̱˗ dsa⁻gyuuh´
he˝ ga˗sɨɨyh˗ jnä˝:
—Mo˗to˗ hooh` cha⁻miih⁻. Hii̱⁻
León la⁻ hi̱⁻ na´jnää˝ kih˩ Judá, ja̱⁻ba´
sa´ju̱⁻ kih˩ David, hi̱⁻ la⁻ ba´ ga˗lɨh˩,
he⁻ja̱⁻ na⁻ngëy˩ jwë˩ jiiy˩ lä˗jë˗ gyii˩
he⁻ na⁻gyo̱h˝ ja̱⁻ mah˩ nɨyh˩ —ga˗jäh˝
dsa⁻gyuuh´ sɨɨh˗ jnä˝.
6 Hi˗ ga˗jëë̱˗ jnih˝, laay˩ lä˗ko̱o̱⁻ jäa̱⁻
borrego mäh˩ hi̱⁻ ma´ cheh˩ koo˝ kih˩
hi̱⁻ ma´ gya˩ jmee˗ hih˗, to̱˩dsaah`
kih˩ kyee̱˝ jah˝ he˝, hi˗ ja̱⁻ba´ jee´
kih˩ lä˗jëë̱˗ dsa⁻gyuuh´ he˝. Borrego
he˝ ma´ jnää̱˝ lä˗ko̱o̱⁻ borrego hi̱⁻
ma⁻jngëëh˗ dsa⁻ në´ na´hyoo˝, ma´ lle`
gyii˩ jøø˩ lley´, hi˗ ma´ choo˩ gyii˩ mɨ
˩nëy´. He⁻ ja̱⁻ la˩ gyii˩ jmɨ⁻lle˝ kih˩ Dio
he⁻ ga˗chee̱y˩ lä˗käa̱⁻ hwa˩.
7 Borrego mäh˩ he˝ ngooy˩ mah˩
ga˗kay˩ je⁻ he⁻ ma´ hä´ja´goo⁻ ra⁻lluu̱˩
kih˩ hi̱⁻ jmee˗ hih˗ he˝.
8 Lä˗ ma´ ga˗so̱oyh˩ je⁻ ja̱⁻, lä˗jëë̱˗
kyee̱˝ jah˝ he˝ hi˗ lä˗jëë̱˗ gyii˝kyee̱˝
dsa⁻gyuuh´ ka⁻läh˝ ga˗juuh˩ jnë´
cha´nëy´. Lä˗jäa̱⁻ lä˗jäa̱⁻ ma´ cho̱oh⁻
ma˗ ko̱o̱˗ tu̱⁻ he⁻ choo˩ cha⁻miih⁻
sɨ´ñe˩, hi˗ ma´ cho̱oyh⁻ ka⁻läh˝ ma˗
ko̱o̱˗ kyaah´he⁻ na⁻la⁻ kyäa̱h´ku´nøø⁻
he⁻ na⁻ka̱h˩ kyäa̱h´ chu̱⁻. Chu̱⁻ ja̱⁻
la˩ kwäa̱t˜ juu˩ kih˩ hi̱⁻ na⁻jngëë˩ hi̱⁻
tä̱ä̱h´ngɨɨ˗ kih˩ kih˩ Dio.
9 Ga˗lä˗jëë̱˗ ba´ hi̱⁻ he˝ ma´ hä˗ ko̱o̱⁻
su̱⁻ hmëë˝, ma´ jäyh˝:
Jäa̱⁻ hne⁻ ba´ na⁻ngëh˩ jwë˩ so̱oh˩ je⁻
na⁻, mah˩ jiih˩ lä˗jë˗ gyii˩ he⁻
na⁻gyo̱h˝ ja̱⁻.
Jëëh˝ ga˗jngëëh˩ dsa⁻ hne⁻, ga˗läähˇ
jnääh˩ kyäa̱h´ jma⁻ kyah˩ mah˩
ga˗ngëëh` jnääh˩ kih˩ Dio.
Ga˗läähˇ ga˗lä˗jëë̱˗ nëë˩ dsa⁻ hi̱⁻
hlëëh˗ lä˗ko̱o̱⁻ lä˗ko̱o̱⁻ juu˩, hi̱⁻
tä̱ä̱h´ lä˗käa̱⁻ jwɨɨ⁻, hi˗ lä˗käa̱⁻
hwa˩ jee´ tä̱ä̱h´ dsa⁻ hi̱⁻ jmee˗
hih˗.
10 Ga˗hñäa̱h` jnääh˩ dsa⁻ta´ käa̱h´,
ga˗hñäa̱h` jnääh˩ jmi⁻dsa⁻
mah˩ jmee´ jnääh˩ ta´he˩ kih˩
Dio jnän`,
hi˗ lä˗ja̱⁻ jmee´ jnääh˩ hih˗ kih˩ dsa⁻
hi̱⁻ tä̱ä̱h´ lä˗käa̱⁻ jmɨ⁻gyuu˗.
11 Chäh˝ ba´ ga˗jëën˩ ka⁻läh˝,
ga˗nuun˩ ma´ hlëëh´ jwëë̱˝ ángele
lä˗ku´ lä˗jii˩ kih˩ hi̱⁻ ma´ jmee˗ hih˗
jee´ ja̱⁻, kyäa̱h´ jah˝ he˝, hi˗ kyäa̱h´
dsa⁻gyuuh´he˝. Joh˝ millón sa˗ tee̱˩ hi̱⁻
ma´ tä̱ä̱h´jee´ja̱⁻.
12 Lä˗jëë̱˗ hi̱⁻ he˝ ma´hlëëh˗ ki̱⁻gäa̱⁻,
ma´ jäyh˝:
Borrego mäh˩ hi̱⁻ ga˗jngɨɨh˩ dsa⁻ kih˩,
hi̱⁻ na⁻ ba´ na⁻ngë˩ jwë˩ he⁻ cha⁻
lä˗jë˗ be˝ kih˩, he⁻ cha⁻
cha⁻miih⁻ kiyh˩,
he⁻ kyuuyh˜ ga˗lä˗jë˗ ba´, he⁻ cha⁻
cha⁻miih⁻ be˝ kiyh˩,
he⁻ lä˗gäh˗ jnih˝, he⁻ jmeen´ juuh⁻
kiyh˩, hi˗ he⁻ hä´ jne´ kiyh˩.
13 Ko̱o̱⁻ ka⁻läh˝ ga˗nuun˩ kih˩
ga˗lä˗jëë̱˗ hi̱⁻ tä̱ä̱h´ gyuuh˩ hi̱⁻
ga˗jmää̱˩ Dio, lä˗kye̱⁻ hi̱⁻ ga˗jmää̱y˩
hi̱⁻ tä̱ä̱h´ hwa˩ la⁻, hi˗ neh˗ ga´ kih˩
hwa˩ la⁻ hi˗ lä˗jëë̱˗ hi̱⁻ tä̱ä̱h´ neh˗
jmɨ⁻ñeeh˩ hi˗ lä˗jë˗ he⁻ ga´ cha⁻ në´
kih˩. Lä˗jëë̱˗ hi̱⁻ he˝ ma´ jäh˝:
Wa´ hän´ kih˩ hi̱⁻ gya˩ jmee˗ hih˗ në´
hma⁻sii˜, wa´ hän´ kih˩ Borrego
mäh˩, wa´ ga̱h˗ jnih˝,
wa´ jmeen´ juuh⁻ kiyh˩ hi˗ wa´ cha⁻
cha⁻miih⁻ be˝ kiyh˩ ga˗lä˗jë˗
joh˝ jmɨɨ´ cha⁻.
14 Lä˗jëë̱˗ kyee̱˝ jah˝ he˝ ma´ jäh˝:
—Wa´ la˩ lä˗ja̱⁻.
Hi˗ lä˗jëë̱˗ gyii˝kyee̱˝ dsa⁻gyuuh´ he˝
ga˗juuh˩ jnëy´, ga˗jyooy˩ lley´ lä˗ ga˗të˝
hwa˩ mah˩ ga˗jmeey˝ juuh⁻ kih˩ Dio.

6

Lä˭jë˭ gyii˩ he˯ na˯gyo̱h˴ ja̱˯

1 Ga˭jii˩ Borrego mäh˩ ko̱o̱˯ jwëë˩
he˯ na˯gyo̱h˴ ja̱˯, ga˭jëën˩. Ja̱˯ga˴
ga˭nuun˩ ga˭hlëëh˴ jaa̱˯ kih˩ jee˴
lä˭jëë˭ kyee̱˴ jah˴ he˴. Lle˴ kiyh˩ ma˴
nɯɯh˴ lä˭ko̱o̱˯ kii̱˯ hii̱˯ ñih˩, ga˭jäyh˴:
—Ña˯ mah˩ jëë`.
2 Ma˴ ga˭jëën˩, ga˭jëë̱n˭ jaa̱˯ kya˴jɨɨh˴
taä̱˯. Hi̱˯ ma˴ dsëë̱˯ kya˴jɨɨh˴ he˴ ma˴
cho̱o̱h˯ ko̱o̱˯ hma˯ he˯ tey˯ flecha.
Ga˭hyoyh˩ ko̱o̱˯ coron hi˭ ya˭hëë̱y˩
ma˯na˴llu̱u̱y` mah˩ liyh˭ jee˴ hnii˯.
3 Lä˭ ma˴ ga˭jii̱y˩ jee˴ ga˭të˴ to̱˩ jwëë̱˩
he˯ na˯gyo̱h˴ ja̱˯, ga˭nuun˩ ga˭hlëëh˴
jee˴ ga˭të˴ u̱u̱˩ jah˴ he˴, ga˭jäyh˴:
—Ña˯ mah˩ jëë`.
4 Ya˭hëë̱˩ jñah˴ kya˴jɨɨh˴ gyu̱u̱˴ jih˩.
Hi̱˯ ma˴ dsëë̱˯ kya˴jɨɨh˴ he˴ ga˭hyoyh˩
ko̱o̱˯ ñe˩tuuh˯ jɯɯh˯. Lä˭ja̱˯ ga˭hyoyh˩
be˴ mah˩ jñuuyh˩ he˯ hii˴ tii˴ kih˩ dsa˯
jmɨ˯gyɯɯ˭. Llay˩ hnii˯ mah˩ jngëëh˩
dsa˯ dsa˯kyaa̱h˴.
5 Lä˭ ma˴ ga˭jii̱y˩ jee˴ ga˭të˴ hnë˯
jwëë̱˩ he˯ na˯gyo̱h˴ ja̱˯, ga˭nuun˩ kih˩
jee˴ ga˭të˴ u̱u̱˯ jah˴ he˴, ga˭jäyh˴:
—Ña˯ mah˩ jëë`.
Hi˭ ga˭jëë̱n˭ jaa̱˯ kya˴jɨɨh˴ läh˯. Hi̱˯
ma˴ dsëë̱˯ kya˴jɨɨh˴ läh˯ he˴ ma˴ cho̱o̱h˯
ko̱o̱˯ kyaah˴ hih˭.
6 Ja̱˯ga˴ ga˭nuun˩ ga˭hlëëh˴
to̱˩dsaah`jee˴kih˩ lä˭jëë̱˭ kyee̱˴ jah˴ he˴,
ma˴ jäyh˴:
—To̱˩ ñe˩ mɨ˩trigo la˩ kih˩ ko̱o̱˯ jmɨɨ˴
ta˴. Hi˭ jñii˴ ñe˩ mɨ˩cebada la˩ kih˩ ko̱o̱˯
jmɨɨ˴ ta˴. Pero ta˭ hee̱˴ naa`ni˭ jmɨh˩ mɨ
˩jëh˩ ma˯ää̱˯.
7 Lä˭ ma˴ ga˭jii̱y˩ jee˴ ga˭të˴ kye̱˴ he˯
na˯gyo̱h˴ ja̱˯, ga˭nuun˩ kih˩ jee˴ ga˭të˴
kye̱˴ jah˴ he˴, ga˭jäyh˴:
—Ña˯ mah˩ jëë`.
8 Ma˴ ga˭jëën˩, ga˭jëë̱n˭ jaa̱˯ kya˴jɨɨh˴
nää˴. Hi̱˯ ma˴ dsëë̱˯ kya˴jɨɨh˴ he˴
ma˴ chee̱˯ Hi̱˯ Na˯ju̱u̱˴, jäh˭ kaah`
kiyh˩ ma˴ jnä˴ cha˴je˯. Ga˭hyoyh˩ be˴
kih˩ ko̱o̱˯ kiih` kih˩ jmɨ˯gyɯɯ˭ mah˩
jngëëyh˩ dsa˯ kyaa̱h˴ ñe˩tuuh˯, kyaa̱h˴
kyo̱o̱˴, kyaa̱h˴ dsoo˴, hi˭ kyaa̱h˴ jah˴
hää̱˩ hi̱˯ chaa̱˯ hwa˩ la˯.
9 Ma˴ ga˭jii̱y˩ jee˴ ga˭të˴ hña˴ he˯
na˯gyo̱h˴ ja̱˯, ga˭jëë̱n˭ ta˭ hwa˩ kih˩
na˴hyoo˴ lä˭jëë̱˭ dsa˯ hi̱˯ ga˭juu̱˩
kwaa̱t˯ kih˩ juu˩ kih˩ Dio hi˭ kwaa̱t˯
kih˩ he˯ ga˭mi˭tey˩ kway˭ ju˩dsoo˴.
10 Hi̱˯ he˴ ma˴ hlëëh˭ kii̱˯:
—Hne˯ Dio hi̱˯ na˯jngëë˩ hi̱˯ laa̱˩
ju˩dsoo˴, ¿lɨh˴ ba˴ llah˩ ta˴ mah˩ tee̱h˴
jwɨɨ˯ kih˩ dsa˯ hi̱˯ tää̱h˴ hwa˩, hi̱˯
ga˭tɯɯ˩ jma˯ kyaa̱˩ jnääh˩?
11 Lä˭jaa̱˯ lä˭jaa̱˯ ga˭hyoh˩ hmɨɨh˯
tøø˯, hi˭ ga˭la˩ mada˯ kiyh˩ mah˩
tee̱yh˭ dsëy˩ ko̱o̱˯ ga˴ ko̱˯hwëë˴ lä˭jii̱h˩
dsëë̱˩ øøyh˯, hi̱˯ jmee˭ ja̱˯ba˴ ta˴ ja̱˯
hi̱˯ lle`kih˩ ju̱u̱˴ ja̱˯ba˴lä˭ko̱o̱˯ ga˭ju̱u̱y˩
hñiiy˴.
12 Hi˭ ga˭jëën˩ ma˴ ga˭näy˩ jee˴ ga˭të˴
jñii˴ he˯ na˯gyo̱h˴ ja̱˯. Ga˭jeh˩ wɨɨ˴
jwërte hwa˩, ga˭lä˭läh˭ në˴ hyoo˯,
lä˭ko̱o̱˯ läh˯ hmɨɨh˯ he˯ këh˯ dsa˯
hi̱˯ ti˯meeh˯ dsë˩ lä˭ ma˴ dsa˯ju̱u̱˴
hi̱˯ chaa̱˯ kiyh˩. Hi˭ në˴ sɨh˯ ko̱˯lla˯
ga˭lä˭gyu̱u̱˴ jma˯.
13 Ga˭hlaa̱˩ nɯɯ˴ hi̱˯ ma˴ hee̱˯ gyɯɯh˩
lä˭ ga˭të˴ hwa˩, lä˭ko̱o̱˯ hla˭ mɨ˩higo
gyɯɯh˩ hma˯ kih˩, wa˴ra˯ ga˭jmee˴ lle˴
tä˴.
14 Gyɯɯh˩ jmɨ˯gyɯɯ˭ ga˭ää̱h˩ go˯te˯
lä˭ko̱o̱˯ mo˴je˯ he˯ dsa˯gyee̱˩ kih˩
hñii˴. Ga˭lä˭jë˭ moh˴ kyaa̱h˴ lä˭jë˭
hwa˩ he˯ tääh˴ jee˴ jmɨ˯ñeeh˯ ga˭lä˭sɨɨ˩
høø˩.
15 Lä˭jëë̱˭ rey hi̱˯ chaa̱˯ hwa˩,
dsa˯kaa̱h˴, dsa˯ cha˯ kuu˴, jɯɯ˴
hløø˴, hi˭ lä˭jëë̱˭ hi̱˯ bee̱˴ ga˴, lä˭jëë̱˭
hi̱˯ na˯hnëë˴ jmee˭ ta˴, hi˭ hi̱˯ sa˭
na˯hnëë˴ ga˭hmääyh˯ neh˭ too˯ ku̱u̱˴
hi˭ neh˭ ku̱u̱˴ hloo˯.
16 Lä˭jëë̱˭ hi̱˯ he˴ ga˭jäh˴ sɨɨyh˭ moh˴,
ga˭sɨɨyh˭ hloo˯ ka˯läh˴:
—Wa˴ hla˩ hnäh˴ në˴ kyaa̱˩ jnääh˩,
hmää`jnääh˩ kih˩ hi̱˯ gya˩ jmee˭ hih˭
oo˭, hmää`jnääh˩ kih˩ Borrego mäh˩
hi̱˯ hää̱˩ oo˭ mah˩ sa˭ jëë̱y˩ jnääh˩.
17 Jëëh˴ ma˯dsëë̱˩ jmɨɨ˴ jɯɯh˯ he˯
ya˯jëë̱˩ dsëy˩. ¿Hii̱˯ ba˴ tää̱˭ tee̱˩
kyaa̱yh˴? —ga˭jäyh˴.

7

Hña̱˯laa̱˴ na˯dsë˯ to̱˩laa̱˩ kyee̱˴ mil

të⁻ hi⁻ laa˜ leę˜ jee´ jwii⁻ Israel

1 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja⁻, ga˭jëën˭ kyęę´
ángele hi⁻ ma´ cheh' lä˭jë˭ kyę´ sa´kiih`
kih' hwa'. Sa˭ ma´ kway˭ jwë'
ma´ dsa⁻ngëë´ lle´ në´ hwa', ni˭ në´
jmɨ⁻ñeeh˭, ni˭ jee´ cha⁻ chaah' hma⁻.
2 Hi˭ ga˭jëën˭ jñah´ ángel hi⁻ ja' ta˭
jee´ hya⁻ hyoo⁻, hi⁻ ma´ choohˉ sello
kih' Dio hi⁻ na´jiih˭. Ga˭tëëy' koo⁻
ki⁻gaa⁻ kih' lä˭jëë˭ kyęę´ hi⁻ ma´ tääh´
he´ hi⁻ ga˭hyoh' be´ mah' jmeey' dsoo´
kih' hwa' hi˭ kih' jmɨ⁻ñeeh˭ ka⁻läh´.
3 Ga˭jäyh´:
—Ta˭ jmee⁻ dsoo´ kih' hwa' ni˭ kih'
jmɨ⁻ñeeh˭, ni˭ kih' ni˭ koo⁻ chaah'
hma⁻ ta´ko⁻jiih' sa˭ ga´ ma⁻la˭ lii˜
mo⁻kye' lä˭jëë˭ hi⁻ jmee˭ ta´he' kih'
Dio jnän`.
4 Ja⁻ga´ ga˭nuun' ma⁻të´ hña⁻laa´
na⁻dsë˜ to'laa' kyęę´ mil dsa⁻ hi⁻
ma⁻laa' leę˜ kih' jee´ lä˭jëë˭ nää' dsa⁻
kyaa' Israel.
5 Dsa⁻ kyaa' Judá, tęę' gya˭to´ mil
hi⁻ ma⁻laa' leę˜, hi⁻ kyaa' Rubén, tęę'
gya˭to´ mil, hi⁻ kyaa' Gad, tęę' gya˭to´
mil,
6 Hi⁻ kyaa' Aser, tęę' gya˭to´ mil,
hi⁻ kyaa' Neftalí, tęę' gya˭to´ mil, hi⁻
kyaa' Manasé, tęę' gya˭to´ mil,
7 hi⁻ kyaa' Simeón, tęę' gya˭to´ mil,
hi⁻ kyaa' Leví, tęę' gya˭to´ mil, hi⁻
kyaa' Isacar, tęę' gya˭to´ mil,
8 hi⁻ kyaa' Zabulón, tęę' gya˭to´ mil,
hi⁻ kyaa' José, tęę' gya˭to´ mil, hi⁻
kyaa' Benjamín, tęę' gya˭to´ mil.

Jwęę´ jwërte dsa⁻ hi⁻ ma´ kyęh´ hmiih⁻ tøø⁻ jmah'

9 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja⁻, ga˭jëën˭ jwęę´
jwërte dsa⁻ hi⁻ ni˭ jaa⁻ sa˭ tää˭ hęęy'.
Jee´ ja⁻ ma´ tääh´ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻
lä˭kaa⁻ hwa', lä˭jëë˭ nää' dsa⁻ hi⁻
chaa⁻ lä˭kaa⁻ jmɨ⁻gyuu˭, dsa⁻ hi⁻
hlëëh˭ lä˭koo⁻ lä˭koo⁻ juu' kih', ma´
tääh´ cha´në´ hi⁻ gya' jmee˭ hih˭ he´,
hi˭ cha´në´ Borrego mäh'. Lä˭jëë˭ hi⁻
he´ ma´ kyęh´ hmiih⁻ tøø⁻ hi˭ ma´
choohˉ gooh' hma⁻su'.
10 Ga˭lä˭jëë˭ ma´ hlëëh˭ ki⁻gaa⁻, ma´
jäh´: "Dio jnän` hi⁻ gya' jmee˭ hih˭
na⁻, kyaah´ Borrego mäh' kyaay', hi⁻
na⁻ ma⁻lää' jne´."
11 Lä˭jëë˭ ángele hi⁻ ma´ tääh´ lä˭ku´
lä˭jii' kih' hi⁻ gya' jmee˭ hih˭ he´,
kyaah´ lä˭jëë˭ dsa⁻gyuuh´, kyaah´
lä˭jëë˭ kyęę´ jah´ he´, ga˭juuyh' jnëy´
cha´në´ hi⁻ jøøh', lä˭jiih' ga˭jyooy' lley´
lä˭ ga˭të´ hwa', ga˭jmeey´ juuh⁻ kih'
Dio.
12 Ga˭jäyh´:
Wa´ la' lä˭ja⁻, wa´ hän´ kiyh', laay'
jøøh', kyuuyh˜ cha⁻miih⁻,
wa´ kwan´ ti´hmaah´ kiyh', wa´ gah˭
jnih´, cha⁻ be´ kiyh' hi˭ bęęy´.
Kih' Dio jnän` wa´ la' lä˭ja⁻ lä˭jë˭ joh´
jmii´ cha⁻.
13 Jaa⁻ jee´ lä˭jëë˭ dsa⁻gyuuh´ he´
ga˭ngii´ juu' kin˭, ga˭jäyh´:
¿Hii⁻ na⁻ hi⁻ kyęh´ hmiih⁻ tøø⁻ hi⁻
tääh´ la⁻, ha⁻ ta˭ ma⁻ya⁻nääy'?
14 —Hne⁻ Dsa⁻jøøh' kyaan˭, ñeh´ ba´
hne⁻ —ga˭jwii' jnih´.
Mah' ga˭siiyh˭ jnä´:
—Hi⁻ na⁻ na⁻ hi⁻ ga˭hwęę⁻ jee´
ga˭jëë' dsa⁻ wii´ jwërte. Ga˭gyiyh'
sa´hmiih⁻ kiyh', ga˭jmeey´ tø⁻jlęę⁻
kyaah´ jma⁻ kih' Borrego mäh'.
15 He⁻ja⁻ ba´ na⁻ tääyh´ cha´në´
Dio jee´ jmee˭ hih˭. Lä˭jmii' lä˭hwë'
jmeey˭ jmii´ jee´ chih' gwah˭ kiyh'. Hi˭
hi⁻ gya' në´ hma⁻sii˜ hi⁻ jmee˭ hih˭
he´, jmeey˭ cha⁻ hih' kih' lä˭jëë˭ hi⁻
tääh´ cha´nëy´.
16 Ja⁻ jiih' mo˭so˭ jä˭ lä˭kyoyh˭, ni˭
he⁻ jä˭ lä˭kii⁻ dsëy'. Mo˭so˭ hęyh'
hyoo⁻, ni˭ mo˭so˭ lla' llii´ kiyh'.
17 Jëëh´ Borrego mäh' hi⁻ gya'
to'dsaah` jee´ chih' hma⁻sii˜ na⁻, hi⁻
na⁻ jääy' ha⁻ jee´ kuyh˭, hi˭ jääy' ha⁻
jee´ hla⁻ jmii⁻ he⁻ jmee˭ chaa⁻ dsa⁻.
Ma´ja⁻ mi⁻kih´ Dio jmii⁻ he⁻ tuu⁻ mɨ
'nëy´.

8

Ga˭jiiy' jee´ ga˭të´ gyii' he⁻ na⁻gyoh´ ja⁻

1 Ma´ ga˭jiiy' jee´ ga˭të´ gyii' he⁻
na⁻gyoh´ ja⁻, ga˭kë´ ti´sih´ go⁻te'
gyuuh' jmɨ⁻gyuu˭, ya⁻jäh˭ koo⁻ jwoo'
hor˜.

2 Ga˗jëën˗ gyee̱ˡ ángele hi̱⁻ ma´ tä̱ä̱h´
cha´në´ Dio. Ga˗hyoyhˡ gyiiˡ luu´ hoo´.
3 Ja̱⁻ga´ jaˡ jñah´ ga´ ángel, ga˗nooy⁻
cha´në´ na´hyoo´. Ma´ choo̱yh⁻
ñeˡ he⁻ koo⁻ wa´chu̱⁻ he⁻ na⁻la˭
kya̱a̱h´ ku´nøø˭. Ga˗hyoyhˡ cha⁻miih⁻
wa´chu̱⁻ mahˡ ga˗jëy´ në´ na´hyoo´ he⁻
laˡ kya̱a̱h´ ku´nøø˭ he⁻ chihˡ cha´në´
jee´ gyaˡ hi̱⁻ jmee˗ hih˗. Kya̱a̱h´ he⁻
ja̱⁻, kwa˗ be´ kihˡ juuˡ he⁻ ngɨɨ˗ lä˗jëë˗
hi̱⁻ na⁻jngëëˡ.
4 Lä˗ ma⁻choo̱h⁻ ja̱⁻ ángel ñeˡ chu̱⁻,
ga˗soo⁻ ñe´ chu̱⁻ cha´në´ Dio ko̱⁻jøh´
kya̱a̱h´ jwohˡ kihˡ hi̱⁻ na⁻jngëëˡ.
5 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja̱⁻, ga˗ka̱yˡ ñeˡ
jee´ ma´ koo⁻ wa´chu̱⁻, mahˡ ga˗ka̱yˡ
je⁻ he⁻ na⁻cha̱h´ kihˡ na´hyoo´ ja̱⁻,
ga˗jwäyˡ ta˗ hwaˡ. Kya̱a̱h´ he⁻ ja̱⁻
ga˗nɨɨ⁻, ga˗jmee´ goo⁻, ga˗jmee´
je⁻ñihˡ hi˗ ga˗jehˡ wɨɨ´ jwërte hwaˡ.

Ga˗jɨɨ´ gyee̱ˡ ángele luu´ hoo´ kihˡ

6 Hi˗ lä˗jëë˗ ángele hi̱⁻ ma´ choo̱h⁻
lä˗jë˗ gyiiˡ luu´ hoo´ ga˗lla˗lleyˡ hooy´
mahˡ jɨɨyˡ.
7 Ma´ ga˗jɨɨ´ to⁻në´ ángel luu´ hoo´
ja̱⁻, ga˗sa̱a̱ˡ ga˗ja̱a̱ˡ mɨˡdsëˡ kya̱a̱h´ je⁻
ta˗ hwaˡ, na⁻ka̱a̱h˜ na⁻gwëëh˜ kya̱a̱h´
jma⁻. La˭ ga´ koo̱⁻ kiih` kihˡ chaahˡ
hma⁻ ga˗koo´ hi˗ ga˗koo´ lä˗jë˗ nuu⁻
eeh⁻.
8 Ma´ ga˗jɨɨ´ jee´ ga˗të´ u̱u̱ˡ ángel luu´
hoo´ ja̱⁻, lä˗koo̱⁻ mohˡ jɨɨh⁻ laˡ je⁻ he⁻
ga˗hlaˡ në´ jmɨ⁻ñeeh˭. La˭ ga´ koo̱⁻
kiih` kihˡ jmɨ⁻ñeeh˭ ga˗lɨɨˡ jma⁻.
9 La˭ ga´ koo̱⁻ kiih` kihˡ hi̱⁻ cha̱a̱⁻
cha´jmɨ⁻ñeeh˭ ga˗juu̱ˡ, hi˗ ja̱⁻ba´ lä˗ja̱⁻
la˭ ga´ koo̱⁻ kiih` kihˡ lä˗jë˗ barco
ga˗hee̱ˡ go⁻te˜.
10 Ma´ ga˗jɨɨ´ jee´ ga˗të´ u̱u̱⁻ ángel
luu´ hoo´ kihˡ, ga˗ta̱h´ gyɨɨhˡ ja̱a̱⁻ nɨɨ´
jøøhˡ na⁻cha̱h´ je⁻, hi̱⁻ la̱a̱ˡ lä˗koo̱⁻
hma⁻ lle` je⁻. Ga˗ta̱yh´ në´ kihˡ la˭
ga´ koo̱⁻ kiih` jmɨ⁻jɨɨh⁻ hi˗ ga˗lloo˭ lä˗
ga˗të´ jee´ hya⁻ jmɨɨ⁻ gwa⁻.
11 Nɨɨ´ he´ chee̱⁻ Llihˡ. La˭ ga´ koo̱⁻
kiih` kihˡ jmɨɨ⁻ ga˗lä˗llihˡ. Jwëë´ dsa⁻
ga˗juu̱ˡ kihˡ he⁻ ga˗hɨyhˡ jmɨɨ⁻ llihˡ ja̱⁻.
12 Ma´ ga˗jɨɨ´ jee´ ga˗të´ kyee̱´ ángel
he´, ga˗hee̱ˡ la˭ ga´ koo̱⁻ kiih` kihˡ
hyoo⁻, ja̱⁻ba´ ko̱⁻ja̱⁻ ga˗hee̱ˡ në´ sɨh⁻,
hi˗ la˭ ga´ koo̱⁻ kiih` kihˡ nɨɨ´ ga˗hee̱ˡ
ka⁻läh´. He⁻ja̱⁻ ga˗laˡ na⁻hoo̱⁻ la˭
ga´ koo̱⁻ kiih` kihˡ lä˗koo̱⁻ lä˗koo̱⁻.
Kihˡ he⁻ja̱⁻, lä˗jmɨɨˡ lä˗hwëˡ mo˗so˗
ga˗lä˗jnä´ la˭ ga´ koo̱⁻ kiih` kihˡ
jmɨ⁻gyɨɨ˗.
13 Hi˗ ga˗jëënˡ, mahˡ ga˗nuunˡ
hee̱˗ ja̱a̱⁻ ángel to̱ˡdsaah` kihˡ gyɨɨhˡ
jmɨ⁻gyɨɨ˗, ma´ hlëëyh˗ kya̱a̱h´ be´, ma´
jäyh´:

—Jwɨɨ˜, jwɨɨ˜, jwɨɨ˜ dsa⁻ hi̱⁻ tä̱ä̱h´
hwaˡ la⁻. Jëëh´ tä̱ä̱h´ ga´ u̱u̱⁻ ángele hi̱⁻
ja̱⁻ga´ jɨɨˡ luu´ hoo´ kihˡ.

9

1 Ma´ ga˗jɨɨ´ jee´ ga˗të´ hña̱a̱´ ángel
luu´ hoo´, ga˗jëën˗ ja̱a̱⁻ nɨɨ´ ga˗ta̱h´
gyɨɨhˡ jmɨ⁻gyɨɨ˗ lä˗ ga˗të´ hwaˡ.
Ga˗hyoyhˡ jo̱⁻ñeˡ kihˡ too⁻ ñiih´ he⁻
dsoo˜ lä˗ ga˗të´ cha´je⁻.
2 Ma´ ga˗näyˡ too⁻ ñiih´ ja̱⁻, ga˗soo⁻
cha⁻miih⁻ ñe´, lä˗koo̱⁻ ñe´ kihˡ koo̱⁻
hwɨɨ´ jɨɨh⁻. Ga˗ka̱hˡ ñe´ kya̱a̱h´ lle´
mahˡ ga˗jlëˡ në´ hyoo⁻, he⁻ ga˗jmee´
ñe´ he⁻ ga˗soo⁻ neh˗ too⁻ ñiih´ ja̱⁻.
3 Jee´ ñe´ ja̱⁻ ga˗hwëë⁻ i̱ih⁻ hi̱⁻ ga˗sa´
ga˗jñee´ ta˗ në´ hwaˡ. Ga˗hyoyhˡ be´
jmeeyˡ dsoo´ lä˗koo̱⁻ jmee˗ cha´hneˡ
hi̱⁻ cha̱a̱⁻ hwaˡ la⁻.
4 Ga˗laˡ madaˡ kiyhˡ, mahˡ sa˗
jmeeyˡ dsoo´ kihˡ nuu⁻ he⁻ dsa⁻hya˗
hwaˡ, ni˗ koo̱⁻ ga´ he⁻ eeh⁻, ni˗ kihˡ ni˗
koo̱⁻ chaahˡ hma⁻. Ma˗la˗ kihˡ dsa⁻
hi̱⁻ sa˗ laˡ lii˜ mo⁻kyeˡ ka̱a̱h˜ Dio, kihˡ
hi̱⁻ he´ ba´ jmeeyˡ dsoo´.
5 Pero sa˗ ga˗hyoyhˡ jwëˡ mahˡ
jngëëyhˡ, koo̱⁻ heeyhˡ wɨɨ´ ba´ koo̱⁻
hña̱a̱´ sɨh⁻. Jee´ jmee˗ dsoo´ i̱ih⁻ he´,
jëë˜ dsa⁻ wɨɨ´ lä˗koo̱⁻ jëë˜ dsa⁻ wɨɨ´
jee´ jmee˗ dsoo´ cha´hneˡ hi̱⁻ cha̱a̱⁻
jmɨ⁻gyɨɨ˗ la⁻.
6 Jmɨɨ´ ja̱⁻ hnooh˗ dsa⁻ ha⁻ lä˗ jee´
juu̱y´ pero mo˗so˗ jnøøyh˗ he⁻ kya̱a̱h´
juu̱y´. Ma˗ke˗ lä˗hnøøyˡ jngëëyhˡ
hñiiy´, mo˗so˗ juu̱y´.
7 I̱ih⁻ he´ ma´ jnä̱ä̱´ lä˗ jnä̱ä̱´ kya´jɨɨh´
hi̱⁻ ma⁻na´llu̱u̱` dsa⁻näaˡ jee´ hnii⁻.
Ka´lley´ ma´ chooˡ he⁻ laˡ lä˗koo̱⁻

coron he⁻ na⁻la⁻ kyąąh´ ku´nøø⁻.
Mo⁻nëy´ ma´ jnä´ lä˖kǫǫ⁻ mo⁻në´ dsa⁻.
8 Jñu⁻ lley´ ma´ jnä´ lä˖kǫǫ⁻ jñu⁻ lle´
dsa⁻më´. Cha⁻jąy´ ma´ jnä´ lä˖kǫǫ⁻
cha⁻ją´ león.
9 Na⁻läąy⁻ kyąąh´ ñe' jmah', hi˖
sa´kyooy´ ma´ nuuh´ lä˖kǫǫ⁻ jee´ ngë˖
cha⁻miih⁻ carret he⁻ cheeh⁻ kya´jiih´
hi⁻ hlii˖ jee´ ga˖näą´ jee´ hnii⁻.
10 Na´kuuy´ ma´ choo' hma⁻kuu´
lä˖ choo' na´kuu´ cha´hne'. Kyąąh´
na´kuuy´ ją⁻, ga˖jmeey´ dsoo´ kih'
dsa⁻ lä˖jiih' ga˖të´ hñąą´ sih⁻.
11 Dsa⁻jøøh' kyąą' iih⁻ he´ ma´ ląą'
ángel kyąą' too⁻ ñiih´ ją⁻. Kyąąh´ juu'
hebreo chęęy⁻ Abadón, hi˖ kyąąh´
juu' griego chęęy⁻ Apolión. (Jmii⁻
kiyh' hnøø' jäh˖: hi⁻ hęę˜ dsa⁻.)
12 Ga˖ngëë´ to⁻në´ he⁻ wii´ ją⁻.
Hi˖ ga˖jä´ ga´ tǫ' he⁻ wii´ he⁻ ją⁻ga´
ga˖jëën'.
13 Ma´ ga˖juu´ jee´ ga˖të´ jñee´ ángel
luu´ hoo´ kih', ga˖nuun' ga˖hlëëh´ jee´
kih' lä˖jë˖ kyę´ jøø' kih' na´hyoo´ he⁻
na⁻la⁻ kyąąh´ ku´nøø⁻ he⁻ ma´ chih'
cha´në´ Dio.
14 Ga˖hlęęyh' jee´ ga˖të´ jñee´ ángel
hi⁻ ma´ chǫǫh⁻ luu´ hoo´ he´, ga˖siiyh˖:
—Chęęh` lä˖jęę˖ kyęę´ ángele hi⁻
na⁻hñuuh´ cha´jmii⁻ juuh⁻ he⁻ chęę⁻
Eufrate.
15 Hi˖ ga˖chęęyh⁻ lä˖jęę˖ kyęę´
ángele he´ hi⁻ ma⁻na´lluu` kih' hor˜
ją⁻, jmii´ ją⁻, sih⁻ ją⁻, ji⁻ñe⁻ ją⁻ mah'
jngëëyh' la⁻ ga´ kǫǫ⁻ kiih` kih' dsa⁻
jmi⁻guu˖.
16 Ga˖tęęn´ ga˖nuun' ma´ tęę' tǫ'
hñą⁻ląą´ millón hløø´ hi⁻ ma´ dsęę˜
kya´jiih´.
17 Lä˖la⁻ ga˖lä˖jnä´ kin˖ ma´
ga˖jęęn˖ kya´jiih´ he´. Lä˖jęę˖ hi⁻ ma´
dsęęy˜ he´, ma´ na⁻løø⁻ mo⁻dsëy'
ñe' guu´, kyąąh´ he⁻ eeh⁻, hi˖ he⁻
nøø´ ka⁻läh´. Lle´ kya´jiih´ he´ ma´
jnä´ lä˖kǫǫ⁻ lle´ león. Hi˖ ma´ hwëë⁻
to⁻hooy´ je⁻, ñe´, hi˖ azufre.
18 Ga˖të´ la⁻ ga´ kǫǫ⁻ kiih` kih' dsa⁻
hi⁻ ga˖juu' kih' lä˖jë˖ hnë⁻ nëë' he⁻
wii´ he⁻ ma´ hwëë⁻ hoo´ kya´jiih´ he´,
he⁻ ma´ la' je⁻, ñe´, hi˖ azufre.
19 Jëëh´, ma´ kyę⁻ cha⁻miih⁻ be´
hoo´ kya´jiih´ he´ kyąąh´ kuuy´ ka⁻läh´.
Kuuy´ ją⁻ ma´ la' lä˖ląą' miih⁻. Ma´ lle`
lley´ he⁻ kyąąh´ ma´ jmeey˖ dsoo´.
20 Dsa⁻ hi⁻ sa˖ ga˖juu' kyąąh´ he⁻
wii´ ją⁻, ni˖ lä˖ją⁻ sa˖ ga˖lä˖dsąą˜ dsëy'
he⁻ ma´ jmeey˖ juuh⁻ kih' he⁻ na⁻la⁻
kyąąh´ gooy⁻. Sa˖ ga˖tuy' he⁻ ma´
jmäąy˜ jøøh' lä˖jęę˖ jmi⁻lle´ hlęęh', hi˖
kih' lä˖jë˖ hęęh⁻ he⁻ na⁻la⁻ kyąąh´
ku´nøø⁻, kyąąh´ kuu´ tøø⁻, kyąąh´ ñe'
hweh⁻, kyąąh´ kuu´, hi˖ kyąąh´ hma⁻
ka⁻läh´. Lä˖jë˖ hęęh⁻ ją⁻ sa˖ jëë˜, sa˖
nuu⁻, hi˖ ni˖ sa˖ ngë˖.
21 Hi˖ ni˖ sa˖ ga˖lä˖dsąą˜ dsëy' he⁻
ma´ jngëëyh˖ dsa⁻, he⁻ ma´ jmeey˖
ji⁻nah´, he⁻ ma´ kąąyh˜ wa´ hi⁻ cha⁻
hi⁻, hi˖ he⁻ ma´ hęęy⁻.

10

Jąą⁻ ángel kyąąh´ kǫǫ⁻ libro pih'

1 Ma⁻ngëë´ he⁻ ją⁻, ga˖jęęn˖ jñah´
ángel hi⁻ bęę´ jwërte hi⁻ ga˖jñąą'
guuh' jmi⁻guu˖ na⁻läą⁻ jnii´, ma´
jnäą´ miih⁻ kuu´ guuh' lley´. Mo⁻nëy´
ma´ jnä´ lä˖ jnä´ hyoo⁻, hi˖ lä˖ kyoo⁻
tiiy´ ma´ la' lä˖kǫǫ⁻ je⁻ he⁻ chih'
kǫ⁻dsoo´.
2 Ma´ hä´ ja´gooy⁻ kǫǫ⁻ je⁻ pih'
na⁻na´. Mah' ga˖chiyh´ tiiy´ ra⁻lluu'
në´ jmi⁻ñeeh⁻, hi˖ tiiy´ ra⁻kęh'
ga˖chiyh´ hwa' kii˖.
3 Ją⁻ga´ ga˖hlëëyh´ kǫǫ⁻ ki⁻gąą⁻
lä˖kǫǫ⁻ ki⁻gąą⁻ hooh˜ león ma´
mi⁻gąąy'. Lä˖ ma´ ga˖hlëëyh´ ją⁻,
ga˖ngëëh⁻ kiyh' gyęę' ñih'.
4 Ma´ ga˖ngëëh⁻ lä˖jęę˖ gyęę' ñih'
he´, ngoo' ga´ jnä´ ma´ siin`, ma´
ga˖nuun' ga˖hlëëh´ guuh', ga˖siih˖
jnä´:
—Hmä´ lä˖jë˖ juu' he⁻ ma⁻hlëëh´
ñih' na⁻, to˖ ya˖sii⁻.
5 Hih' ángel hi⁻ ga˖jęęn˖ hi⁻ chih'
kǫǫ⁻ tii´ në´ jmi⁻ñeeh⁻ kyąąh´ kǫǫ⁻
tiiy´ hwa' kii˖ he´, ga˖chooy´ gooy⁻ ta˖
guuh'.
6 Mah' ga˖täąy⁻ hi⁻ chąą⁻ ga˖lä˖jë˖
joh´ jmii´ cha⁻, he´ ba´ hi⁻ ga˖jmee´
guuh' jmi⁻guu˖ kyąąh´ lä˖jë˖ he⁻ jnä´
në´ kih', he´ ba´ hi⁻ ga˖jmee´ hwa',

kyąąh´ lä˭jë˭ he¯ ga´ cha¯ në´ kih', hi˭
he´ ba´ hi¯ ga˭jmee´ jmɨ¯ñeeh¯ kyąąh´
lä˭jë˭ he¯ ga´ cha¯ kih'. Ga˭tąąy¯ hi¯
he´ ga˭jäyh´:
—Mo˭so˭ lä˭hɨɨ´ ga´ cha¯miih¯ jmɨɨ´.
7 Jąą' ja¯ga´ juu' jee´ ga˭të´ gyęę' ángel
he´ luu´ hoo´ kih', lä˭jë˭ he¯ na¯hmää´
kih' Dio lä˭te' lä˭kǫǫ¯ ga˭jäh´ Dio sɨɨh˭
dsa¯ hi¯ ga˭ngëë' juu' hi¯ ma´ jmee˭
ta´he' kiyh' llo´joo' —ga˭jäh´ ángel he´.
8 Kǫǫ¯ ka¯läh´ ga˭nuun' ga˭hlëëh´
gyuuh' jmɨ¯gyuu˭ kyąąh´ jnä´, ga˭jäh´:
—Gwa¯ go¯kyę¯ je¯ pih' na¯na´ he¯
hä´ ja´goo¯ ángel hi¯ chih' tɨɨ´ në´
jmɨ¯ñeeh¯ kyąąh´ në´ hwa' oo˭.
9 He¯ja¯ ñeen´ jee´ ma´ cheh' ángel
mah' ga˭ngɨɨn` je¯ pih' ja¯. Mah'
ga˭sɨɨyh˭ jnä´:
—Hee¯ la¯, kuh'. He¯ la¯ jmee'
lä˭llih' tu¯jląh´, pero neh˭ to¯hooh´
lä˭øø´, lä˭kǫǫ¯ øø´ jmɨh' tah'.
10 Ja¯ga´ ga˭kąn' je¯ pih' he¯
ma´ chǫǫh¯ ángel mah' ga˭kuhn'.
Ga˭lä˭øø´ neh˭ to¯hoon˭ lä˭kǫǫ¯
øø´ jmɨh' tah'. Ma¯la˭ ma¯kuhn'
ga˭lä˭llih' tu¯jląn˭.
11 Ja¯ga´ ga˭sɨɨyh˭ jnä´ ka¯läh´:
—Jmee˭ bii' mi´jnääh' juu' kin˭
ka¯läh´ kih' cha¯miih¯ jee´ jwɨɨ¯,
hi˭ lä˭kąą¯ hwa' jee´ tąąh´ dsa¯ hi¯
jmee˭ hih˭, hi˭ kih' hi¯ hlëëh˭ lä˭kǫǫ¯
lä˭kǫǫ¯ juu', hi˭ kih' lä˭jęę˭ dsa¯ta´
kąąh´.

11

Lä˭ǫǫ´ dsa¯ hi¯ kwa' ju'dsoo´ kih' Dio

1 Ma¯ngëë´ he¯ ja¯, ga˭hyohn' kǫǫ¯
hma¯ he¯ lla˭ hih˭ he¯ la' lä˭kǫǫ¯
sɨ´hma¯tah¯, mah' ga˭sɨɨyh˭ jnä´:
—Noo¯, mah' lla´ hih˭ gwah˭ kih'
Dio, kyąąh´ na´hyoo´, mah' hęę˭ ja˭h´
tęę' hi¯ tąąh´ jmee˭ juuh¯ kih' Dio.
2 Wa´ jä´ ba´ kih' ho´hne¯ kih'
gwah˭ na¯, sa˭ llah' hih˭. Jëëh´ he¯
ma¯na¯la¯ hęę¯ hi¯ sa˭ ląą' judiu ba´
na¯, mah' jmeey' he¯ lla˭ dsëy' jee´
jwɨɨ¯ na¯jngɨɨ' tǫ' ląą' ǫǫ' sɨh¯.
3 Chęęn¯ ǫǫ' dsa¯ hi¯ dsa¯kwa˭
ju'dsoo´ kin˭. Kyęyh´ hmɨɨh¯ he¯
kęh¯ dsa¯ ma´ ti¯meeh¯ dsë'. Ngëëy'
juu' kin˭ kih' dsa˭ kǫǫ¯ mil dsë˜ tǫ'
hña¯loo´ na¯dsë˜ tǫ˭lo˭gya´ dsë˜ gya'
jmɨɨ` —ga˭sɨɨyh˭ jnä´.
4 Lä˭ǫǫ´ hi¯ kwa' ju'dsoo´ kih' Dio
he´, ląą' kwąąt˜ lä˭kǫǫ¯ tǫ' chaah'
hma¯ olivo, hi˭ ląąy' kwąąt˜ lä˭kǫǫ¯
tǫ' candelero he¯ na´jnää´ cha´në´ Dio
juu´ hwa'.
5 Cher´mah' chąą¯ hi¯ hnøø'
jmąąyh˭ dsoo´, kyąąh´ je¯ he¯
hwëë¯ neh˭ to¯hooy´ jęęy' go¯te˜ hi¯
na¯hønøh´ kiyh'. Lä˭ja¯ jmee˭ bii' jǫǫ´
wa´ hi¯ cha¯ hi¯, hi¯ hnøø' jmąąyh˭
dsoo´.
6 Lä˭ǫǫ´ dsa¯ he´ na¯ngëy' jwë' he¯
jmeey' sa˭ jä˭ jma' ta´kǫ¯jiih' ngëëy'
juu' kih' Dio. Lä˭ja¯ na¯ngëy ' jwë'
jmeey' kih' jmɨɨ¯ he¯ lii˭ jma¯. Hi˭
na¯ngëy ' jwë' heeyh' dsa¯ lli´wɨɨ´,
lä˭joh´ jiih˜ hnøø' bih'.
7 Ma¯la˭ ma¯dsęę' jmɨɨ´ kway˭ juu'
kih' Dio, ya¯hęę' jah´ hlęęh' neh˭ too¯
ñiih´ kih' cha´je¯ mah' tęęy' kyąąh´
dsa¯ he´, lä˭jiih' lä˭liyh˭ jngëëyh'.
8 Ga´ ma¯na¯juuy´, jąy' cha´jwë' jee´
jnä´hä´ kih' jwɨɨ¯ juuh¯, ja¯ba´ jee´
jwɨɨ¯ jee´ ga˭tąąy¯ dsoh´ hma¯cru¯
Dsa¯jøøh' jnän`. Hi¯ chąą¯ jee´
ja¯, kwee¯ hñaa¯ dsëy' lä˭kǫǫ¯ dsa¯
hi¯ ma´ chąą¯ jwɨɨ¯ Sodoma kyąąh´
Egipto, he¯ja¯ kih' jee´ jwɨɨ¯ ja¯,
le´ jähn´ chęę¯ Sodoma hi˭ Egipto
ka¯läh´.
9 Hnë¯ jmɨɨ´ dsa¯hnoo', ga˭lä˭jęę˭
ba´ dsa¯ dsa¯tąąh` jęęy' hi¯ na¯jǫǫ´
he´, dsa¯ hi¯ chąą¯ lä˭jë˭ jee´ jwɨɨ¯,
lä˭jęę˭ nää' dsa¯, dsa¯ hi¯ hlëëh˭
lä˭kǫǫ¯ lä˭kǫǫ¯ juu', hi˭ lä˭kąą¯ hwa'
jee´ tąąh´ dsa¯ hi¯ jmee˭ hih˭. Sa˭
kway' jwë' hąą' hi¯ na¯jǫǫ´ he´.
10 Ga˭lä˭jęę˭ ba´ dsa¯ jmɨ¯gyuu˭
lä˭chąąy¯ llu' wa´ra¯ ga˭jëëy' na¯jǫǫ´
dsa¯ he´. Dsa¯tąąyh` jęę¯ dsëy' jwërte,
hi˭ kwëëyh' dsa¯kyąąyh´ miih¯ he¯
cha¯ kih' lä˭jąą¯ lä˭jąąy¯, jëëh´ lä˭ǫǫ´
hi¯ ma´ ngëë˜ juu' kih' Dio he´ ma´
heeyh˜ wɨɨ´ lä˭jęę˭ hi¯ chąą¯ hwa' la¯.
11 Ga´ ma¯të´ hnë¯ jmɨɨ´ dsa¯hnoo'
ja¯, jmɨ¯lle´ na´jiih˭ he¯ ja' kih' Dio

ga˗tooh` tuh¯dsëy˫ mah˫ ga˗nooy¯
lä˗hmëë˝. Ga˗lä˗goo˗ jwërte dsë˫ dsa¯
hi̱¯ ma´ tä̱ä̱h´ jëë˜ jee´ ja̱¯.
12 Ga˗lä˗nɯɯh˝ ga˗hlëëh˝ gyɯɯh˫,
ga˗jäh˝:
—Wii˝ hnäh˝ jee´ la¯.
Mah˫ ga˗sa̱yh˫ ta˗ gyɯɯh˫ jee´ jnii˝ lä˗
ma¯jëë˜ ja̱¯ lä˗jë̱ë̱˗ hi̱¯ ma´ na¯hööh´
kiyh˫.
13 Hor˜ ja̱¯ ga˗jeh˫ wii˝ jwërte hwa˫.
Hi˗ kih˫ hña¯loo˝ hne¯, ga˗hla˫ ma˗
gya˫ jee´ lä˗ka̱a̱¯ jee´ jwii¯ jɯɯh¯ ja̱¯.
Hi˗ ga˗ju̱u̱˫ gyë̱ë̱˫ mil dsa¯ ma´ ga˗jeh˫
hwa˫. Hi̱¯ ga˗cha̱a̱˫ he˝, kya̱a̱h´ he¯
goyh˗ ja̱¯, ga˗jmä̱ä̱y˫ jöö̱h˫ Dio hi̱¯ gya˫
gyɯɯh˫ jmɨ¯gyɯɯ˗.
14 Ga˗ngëë˝ to̱˫ he¯ wii˝ ja̱¯. Hi˗ ga˗jä̱˝
ga´ ko̱o̱¯ he¯ wii˝ he¯ ja̱¯ga´ ga˗jëën˫.

Ga˗jɯɯy˝ jee´ ga˗të˝ gyii˫ luu´ hoo´

15 Ma´ ga˗të˝ gyë̱ë̱˫ ángel ga˗jɯɯ˝ luu˝
hoo´ kih˫, ga˗lä˗nɯɯh˝ gyɯɯh˫ ga˗tooh`
ki̱¯ga̱a̱¯ miih´, ma´ jäyh˝:
Na˫ ma¯të˝ jee´ jmee˫ Dio hih˗ kih˫
lä˗ka̱a̱¯ jmɨ¯gyɯɯ˗ ko̱¯jöh˝
kya̱a̱h´ Cristo kya̱a̱y˫.
Hi̱¯ he˝ ba´ jmee˫ hih˗ ga˗lä˗jë˗ joh˝
jmii˝ cha¯.
16 Lä˗jë̱ë̱˗ gyii˝kyë̱ë̱˝ dsa¯gyɯɯh´ hi̱¯
ma´ tä̱ä̱h´ ně´ hma¯sii˜ cha´ně´ Dio,
ga˗ta̱a̱yh` ga˗ju̱u̱yh˫ jnëy´, ga˗jyooy˫
lley´ lä˗ ga˗të˝ hwa˫ mah˫ ga˗jmeey˝
jɯɯh¯ kih˫ Dio.
17 Mah˫ ma´ jäyh˝:
Kwa¯ jnäähˈ tiˈhmaahˈ kyahˈ hne¯ Dio
hi̱¯ cha¯ ga˗lä˗jë˗ be˝ kih˫,
hne¯ he˝ hi̱¯ la̱a̱˫, hne¯ he˝ hi̱¯ ma´la̱a̱˫,
hi˗ hne¯ he˝ hi̱¯ llä̱ä̱h˜ ka¯läh˝.
Ma¯mi¯jnäähˈ hñaahˈ kya̱a̱h´ be˝ kyah˫
mah˫ löö̱h˫ jmeehˈ hih˗.
18 Ga˗lä˗jë̱ë̱˗ hi̱¯ tä̱ä̱h´ lä˗ka̱a̱¯ hwa˫
ma¯lä¯lle̱e̱˝ jwërte,
ma¯të˝ jee´ te̱e̱h´ jwii˜ kih˫ hi̱¯ he˝.
Ma¯të˝ jmii˝ llah˫ ta´ kih˫ hi̱¯ na¯ju̱u̱´,
mah˫ kwëëh˫ he̱e̱˫ lä˗jë̱ë̱˗ hi̱¯ ga˗ngëë˫
juu˫ hi̱¯ ga˗jmee˝ ta´he˫ kyah˫,
hi˗ lä˗ja̱¯ lä˗jë̱ë̱˗ hi̱¯ na¯jngëë˫ hi˗
lä˗jë̱ë̱˗ ga´ hi̱¯ ga̱h˗ hne¯, lä˗jöh˫
lä˗mäh˫.
Hi˗ ma¯të˝ jmii˝ jngëëh˫ lä˗jë̱ë̱˗ hi̱¯ he̱e̱˜
jmɨ¯gyɯɯ˗ la¯.
19 Ja̱¯ga´ ga˗na˝ gwah˗ kih˫ Dio
gyɯɯh˫ jmɨ¯gyɯɯ˗, hi˗ neh˗ gwah˗ ja̱¯,
ga˗lä˗jnä˝ goo˝ he¯ tääh´ ku̱u̱´ na¯sii¯
hmooh´ to¯ně´. Peer˗ ga˗jmee˝ je¯ñih˫,
ga˗tooh` miih´, ga˗hii˫ ñih˫, ga˗jeh˫ wii˝
jwërte hwa˫, mah˫ ga˗hla˫ mɨ ˫dsë˫
kah´ga̱a̱¯.

12

Dsa¯më˝ hi˗ Dragón

1 Ma¯ngëë˝ he¯ ja̱¯, ga˗lä˗jnä˝
gyɯɯh˫ jmɨ¯gyɯɯ˗ ko̱o̱¯ he¯ jɯh¯ga̱a̱¯.
Ga˗lä˗jnää˝ ja̱a̱¯ dsa¯më˝ hi̱¯ ma´
na¯lää̱¯ hyoo¯, hi˗ ma´ he̱e̱˝ sɨh¯ hɯɯ´
tii˝y´, hi˗ ma´ lley` ko̱o̱¯ coron he¯ ma´
cha̱a̱˫ gya˗tu̱u̱˝ nɯɯ˝.
2 Dsa¯më˝ he˝ ma´ kya̱a̱¯ gyu̱u̱¯, ma´
höö̱y˜ kih˫ he¯ jëëy˜ wii˝ he¯ lä˗cha̱a̱¯
gyu̱u̱¯ kya̱a̱y˫.
3 Hi˗ ga˗lä˗jnä˝ ga´ jyoh˝ he¯
jɯh¯ga̱a̱¯ gyɯɯh˫ jmɨ¯gyɯɯ˗. Ga˗lä˗jnää˝
ja̱a̱¯ dragón gyu̱u̱˝ hi̱¯ jöh˫ga̱a̱¯. Ma´la˫
gyii˫ lley´, ma´ choo˫ lley´ gya˫ jöö˫, hi˗
ma´ lley` gyii˫ coron ka¯läh˝.
4 Kya̱a̱h´ ku̱u̱y˝ ja̱¯, ga˗së̱ë̱yh¯ la¯ ga´
ko̱o̱¯ kiih` kih˫ nɯɯ˝ hi̱¯ hë̱ë̱¯ gyɯɯh˫
jmɨ¯gyɯɯ˗ mah˫ ga˗sa̱a̱˫ ga˗ja̱a̱y˫ ta˗
hwa˫. Dragón he˝ ga˗noo¯ cha´ně´
dsa¯më˝ hi̱¯ ngoo˫ ga˗lä˗cha̱a̱˗ gyu̱u̱¯
kya̱a̱˫ mah˫ ma´ ku̱yh˗ gyu̱u̱¯ he˝
lä˗ko̱o̱¯ wa´ra¯ ga˗lä˗cha̱a̱˗.
5 Kih˫ dsa¯më˝ he˝ ga˗lä˗cha̱a̱˗
ja̱a̱¯ gyu̱u̱¯ ñɯɯh¯ hi̱¯ jmee˫ hih˗
kih˫ ga˗lä˗ka̱a̱¯ hwa˫ kya̱a̱h´ ko̱o̱¯
hma¯hiih˜ he¯ la˫ ñe˫. Pero na˫ ba´
ko̱h˝ ga˗tëëy¯ gyu̱u̱¯ he˝ cha´ně´ Dio
jee´ gyay˫ jmeey˗ hih˗.
6 Hi˗ dsa¯më˝ he˝, ga˗kyu̱u̱y˫ lä˗
ga˗të˝ hwa˫ ki̱i̱˗ jee´ ga˗mi˗llu˫ Dio
kiyh˫, mah˫ hä̱ä̱y˫ jee´ ja̱¯ ko̱o̱¯ mil dsë˜
to̱˫ hña¯loo˝ na¯dsë˜ to̱˗lo˗gya˝ dsë˜
gya˫ jmii`.
7 Ma¯ngëë˝ he¯ ja̱¯, ga˗lä˗cha˗ ko̱o̱¯
hnii¯ jɯɯh¯ gyɯɯh˫ jmɨ¯gyɯɯ˗. Migye˫
kya̱a̱h´ ángele kya̱a̱y˫ ma´ te̱e̱˜ kya̱a̱h´
Dragón. Hi˗ Dragón he˝ kya̱a̱h´ ángele
kya̱a̱y˫ ma´ te̱e̱˜ ka¯läh˝ kya̱a̱h´ Migye˫,
8 pero sa˗ ga˗lɨyh˫. Mo˗so˗
ga˗lä˗cha˗ ga´ höö̱y˫ gyɯɯh˫ jmɨ¯gyɯɯ˗.

9 Lä+ja̱- Dragón jøøh' he´ ga+lle̱e̱- dsih´ ta+ ka´hne-. Hi̱- he´ la̱a̱' mɨɨh- cha̱a̱- llo´joo' hi̱- che̱e̱- hi̱-sa+llu̱', hi+ che̱e̱- bih' Tana´ ka-läh´. Hi̱- he´ mi-ga̱a̱+ dsa- lä+ka̱a̱- lä+jʉh' jmɨ-gyʉʉ+. Ga+jwää' dsih´ lä+ ga+të´ hwa' ko̱-jøh´ kya̱a̱h´ ángele kya̱a̱y'.

10 Ja̱-ga´ ga+nuun' ga+hlëëh´ ki̱-ga̱a̱- ka-läh´ gyʉʉh' he- ma´ jäh´:

—Na' ma-të´ jee´ lä̱ä̱´ dsa-, ma-lä-jnä´ be´ kih' Dio, ma-løø' jmee+ hih+ Dio jnän`, hi+ ma-të´ jee´ lla' Cristo kya̱a̱y' ta´. Jëëh´, ma-lle̱e̱y- ta+ ka´hne- hi̱- ma´ hnɨɨ~ kih' lä+je̱e̱+ øøh' jne´. Lä+jmɨɨ' lä+hwë' ma´ hnɨɨy~ cha´në´ Dio jnän`.

11 Pero øøh' jne´ ga+lɨh' bih' kya̱a̱yh´, kya̱a̱h´ jma- kih' Borrego mäh', hi+ kya̱a̱h´ ju'dsoo´ he- ga+jmeey´ kih' Cristo. Sa+ ga+jmeey´ he' che´ cha̱a̱- ju̱u̱y´ jmɨ-gyʉʉ+ la-.

12 Wa´ je̱e̱- hoh´ hnäh´ hi̱- tä̱ä̱h´ gyʉʉh' jmɨ-gyʉʉ+. Pero jwɨɨ~ hi̱- tä̱ä̱h´ hwa' la- kya̱a̱h´ hi̱- tä̱ä̱h´ neh+ jmɨ-ñeeh- ka-läh´. Jëëh´ hi̱-sa+llu̱' ma-ñey- ba´, jä+ ko̱-hi´pih' ga´ jmɨɨ´ kiyh', he-ja̱- hä̱ä̱y' jwërte ma-jña̱a̱y' jee´ kyah' hnäh´.

13 Ma´ ga+je̱ë' Dragón he´, he- ga+jwää' dsih´ ta+ hwa', ngooy' mah' jmeey' hñaa- dsëy' kih' dsa-më´ hi̱- ga+lä+cha̱a̱+ gyu̱u̱- ñʉʉh- kih' he´.

14 Pero ga+hyoh' dsa-më´ he´ to̱' sa´kyoo´ cha´mɨɨ- jøøh' mah' ja̱- le´ he̱e̱y' u̱u̱´ kih' mɨɨh- hle̱e̱h' he´ ta+ hwa' ki̱i̱+, jee´ hää' dsih´ koo̱- ji̱-ñe-, jyoh´ ga´ to̱' ji̱-ñe-, na-dsë~ jñee´ sɨh-.

15 Mɨɨh- he´ ga+jʉʉ' ko̱o̱- jmɨ-jʉʉh- kya̱a̱h´ hooy´ ta+ jee´ ngoo' dsa-më´ he´ mah' ma´ ä̱ä̱y´ kya̱a̱h´ jmɨɨ- ja̱-.

16 Pero hwa' ga+kwa´ be´ kih' dsa-më´ he´. Ga+na´ hwa', mah' ga+hoo` jmɨɨ- he- ga+hwëë- to-hoo´ Dragón.

17 He-ja̱- ga+ya+je̱e̱' dsë' jwërte dragón kya̱a̱h´ dsa-më´ he´. Mah' ngooy' na´jmeey´ hnii- kya̱a̱h´ hi̱- la̱a̱' sa´ju̱- kih' dsa-më´ he´, hi̱- høø+ mada- kih' Dio ja̱-ba´ hi̱- jmee+ ju'dsoo´ kih' Jesucristo.

13

Lä+u̱u̱´ jah´ la̱a̱' na´høø´ he´

1 Jnä´ ga+noon' në´ mɨ'sɨɨ´ he- cha- cha´hoo´ jmɨ-ñeeh-. Jee´ ja̱- ga+je̱e̱n+ ja̱a̱- jah´ hi̱- la̱a̱' na´høø´, ya+he̱e̱' cha´jmɨ-ñeeh- ma´ lle` gyii' lley´, hi+ ma´ choo' gya' jøø'. Në´ jøø' kiyh' ma´ choo' gya' coron. Hi+ ma´ na-sɨɨ- lä+je̱+ ka´lley´ koo̱- juu' he- mi-kwa̱h' kih' Dio.

2 Jah´ hi̱- ga+je̱e̱n+ he´, ma´ la̱a̱' lä+koo̱- hyah-. Ma-tɨɨy´ ma´ la' lä+ la' tɨɨ´ oso. Mo-hooy´ ma´ la' lä+ la' hoo´ león. Dragón he´, ga+kwëëyh' be´, hi+ ga+lla̱a̱y' hø̱ø̱y' mah' jmeey' hih+ llay-, mah' le̱e̱y´ dsa-ta´ jø̱ø̱h'.

3 Ga+je̱ën' koo̱- lley´ ma´ la' dsoo´ he- ma´ jngɨɨh' kiyh'. Pero dsoo´ he- ma´ jngɨɨh' kiyh' ja̱-, ga+jä' ba´. Peer+ ga+lä+dsa̱a̱~ dsë' lä+je̱e̱+ dsa- jmɨ-gyʉʉ+, he-ja̱- ga+jmeey´ ko̱-jøh´ kya̱a̱h´ jah´ hi̱- la̱a̱' na´høø´ he´.

4 Hi+ ga+jmä̱ä̱' dsa- jø̱ø̱h' Dragón hi̱- ga+lla̱a̱' jø̱ø̱h' jah´ hi̱- la̱a̱' na´høø´ he´. Ja̱-ba´ lä+ja̱- ga+jmä̱ä̱y' jø̱ø̱h' jah´ la̱a̱' na´høø´ he´ ka-läh´, mah' ma´ jäyh´ kiyh':

—Sa+ cha̱a̱- ga´ jñah´ hi̱- la̱a̱' lä+koo̱- jah´ na-. ¿Hi̱i̱- na- hi̱- lih+ te̱e̱' kya̱a̱yh´?

5 Ga+kway´ jwë' kih' mah' hlëëyh' juu' ta̱a̱h' hi+ hlëëh' bih' juu' he- mi-kwa̱h' kih' Dio. Ga+lla̱a̱y' mah' le̱e̱y´ dsa-ta´ to̱'la̱a̱' u̱u̱' sɨh+.

6 Lä+ja̱- ga+løøy' mi-kwa̱yh' kih' Dio. Ga+mi+kwa̱yh' jmɨɨ- kiyh', lä+kye̱- kih' gwah+ kiyh', hi+ lä+ja̱- kih' hi̱- tä̱ä̱h´ gyʉʉh' jmɨ-gyʉʉ+ ka-läh´.

7 Hi+ ga+hyoyh' jwë' jmeey' hnii- kya̱a̱h´ lä+je̱e̱+ hi̱- na-jngëë' lä+jii̱h' le̱e̱yh+. Hi+ ga+hyoyh' jwë' jmeey' hih+ kih' lä+je̱e̱+ nää' dsa-, lä+je̱+ jee´ jwɨɨ-, dsa- hi̱- hlëëh+ lä+koo̱- lä+koo̱- juu', hi+ lä+ka̱a̱- hwa' jee´ tä̱ä̱h´ dsa- jmee+ hih+ ma+ ki+ kih'.

8 Lä+je̱e̱+ dsa- jmɨ-gyʉʉ+ hi̱- ga+jmä̱ä̱' jø̱ø̱h' jah´ la̱a̱' na´høø´ he´, sa+ ma´ na-sɨɨ- jmɨɨ- kiyh' në´ je- kih' Borrego mäh' hi̱- la̱a̱' kwa̱a̱t~ ga+ju̱u̱'

në´ na´hyoo´ lä˭ ma´ hʉʉ´ jmɨ˯gyʉʉ˭. Në´ je˯ kiyh˩ ja˯, na˯sɨɨ˯ jmɨɨ˯ kih˩ lä˭jëë˭ hi˯ na´jnää´ kih˩ Dio.

9 Cher´mah˩ chaa˯ hi˯ hnøø˩ heeh˭ juu˩ la˯, wa´ heeyh˯.

10 Hi˯ lle` kih˩ dsoo˩ neh˭ñe˩, jää˩ dsih´ neh˭ñe˩. Hi˯ lle` kih˩ juu´ kyaah´ ñe ˩tuuh˯, kyaah´ ñe ˩tuuh˯ jngëëh˩ dsih´. Hor˜ ja˯ hnøø˩ kwëëh˩ dsë˩ hi˯ na˯jngëë˩ kyaa˩ Dio hi˭ hnøø˩ lä˭ ma˯dsoo´ ja˯ba´ dsëy˩.

11 Ma˯ngëë´ he˯ ja˯, ga˭jëën˭ jñah´ jah´ laa˩ na´høø´ hi˯ ya˭hëë˩ neh˭ hwa˩. Ma´lley`to˩ jøø˩ he˯ la˩ lä˭ la˩ kih˩ jaa˯ borrego mäh˩, hi˭ ma´ hlëëyh˭ lä˭ hlëëh˭ jaa˯ dragón.

12 Ma´ kyey˯ lä˭jë˭ be´ kih˩ to˯ë´ jah´ he´, mah˩ to˭lo˭ ëy´ ga˭løøy˩ jmeey˭ hih˭ kih˩ hi˯ tää´ lä˭kaa˯ hwa˩ mah˩ wa´ jmeey´ jʉʉh˯ kih˩ to˯ë´ jah´ he´, hi˯ ga˭jä˩ kih˩ kyaah´ dsoo´ he˯ ma´ juuy´ ja˯.

13 Hi˭ lä˭ja˯ ma´ jmeey˭ cha˯miih˯ he˯ jʉh˯gaa˯ ka˯läh´, lä˭jiih˩ ga˭jmeey´ ga˭jyoo˩ je˯ gyʉʉh˩ jmɨ˯gyʉʉ˭ lä˭ ga˭të´ hwa˩, lä˭ ma˯jëë˜ ja˯ dsa˯.

14 Mi˯gaay˭ hi˯ tää´ lä˭kaa˯ hwa˩ kyaah´ lä˭jë˭ he˯ jʉh˯gaa˯ he˯ ga˭hyoyh˩ jwë˩ jmeey˩ cha´ë´ jah´ to˯ë´ he´. Ga˭jmeey´ mada˯ kih˩ hi˯ tää´ lä˭kaa˯ hwa˩ he˯ jmeey˩ heeh˯ kih˩ jah´ hi˯ ga˭jä˩ kih˩ hi˯ ma´ la˩ dsoo´ kih˩ kyaah´ ñe˩tuuh˯.

15 Ga˭hyoyh˩ jwë˩ he˯ jmeey˩ jiih˭ heeh˯ kih˩ jah´ he´ mah˩ hlëëh˩. Hi˭ mah˩ ga˭jmeey´ mada˯ jngɨɨyh˩ kih˩ lä˭jëë˭ dsa˯ hi˯ sa˭ jmee˩ jʉʉh˯ kih˩ heeh˯ ja˯.

16 Ga˭jmeey´ hih˭ kih˩ ga˭lä˭jëë˭ dsa˯, lä˭jøh˩ lä˭mäh˩, hi˯ cha˯ kuu´, hi˯ tä˯ñee´, hi˯ na˯hnëë´ jmee˭ ta´, hi˭ hi˯ sa˭ na˯hnëë´ ka˯läh´, mah˩ jmeey˩ lii˜ gooy˯ ra˯lluu˩ o cha´kyey˩.

17 Lä˭ja˯ ni˭ jaa˯ sa˭ lä˭cha˯ jwë˩ kih˩ la˩ gyih˩ løø˩, ni˭ sa˭ lä˭cha˯ jwë˩ hnɨɨy˩ gyih˩ he˯ cha˯ kiyh˩ cher´mah˩ sa˭ laay˩ lii˜ kyaah´ jmɨɨ˯ kih˩ jah´ he´ o kyaah´ hwëh´ lä˭koo˯ chee˯ jah´ he´.

18 Jee´ la˯ hnøø˩ cha˯ hʉʉ´dsë˯ llu˩. Hi˯ ngëë´, he˯ da´ hwëh´ kih˩ jah´ he´, jëëh´ la˩ hwëh´ kih˩ dsa˯ñʉʉh˯ ba´ ja˯. Hwëh´ kih˩ jah´ he´ te˩ jñii´ hña˯loo´ na˯dsë˜ to˭lo˭gya´ na˯dsë˜ gya˭jñii´.

14

Koo˯ su˯ hmëë´ ga˭hä´ lä˭jëë˭ hña˯laa´ na˯dsë˜ to˩laa˩ kyee´ mil dsa˯

1 Ma˯ngëë´ he˯ ja˯, ga˭jëën˭ Borrego mäh˩ cheh˩ ë´ moh´ Sión kyaah´ hña˯laa´ na˯dsë˜ to˩laa˩ kyee´ mil dsa˯ hi˯ ma˯na˯sɨɨ˯ jmɨɨ˯ kih˩ Borrego mäh˩ cha´kyey˩, hi˭ ma˯na˯sɨɨ˯ jmɨɨ˯ kih˩ Jmiiy˯ ka˯läh´.

2 Ja˯ga´ ga˭nuun˩ ga˭hlëëh´ gyʉʉh˩ ga˭hii´ goo˯ lä˭ hii´ jee´ jyoo˭ cha˯miih˯ jmɨɨ˯. Hi˭ ga˭hii´ lä˭koo˯ hii´ jee´ hɨɨ˜ ñih˩ ki˯gaa˯, hi˭ ga˭hii´ lä˭ hii´ jee´ tää´ dsa˯ kooh˜ tu˯ he˯ choo˩ cha˯miih˯ sɨ´ñe˩.

3 Lä˭jëë˭ hi˯ he´ ma´ hä˭ koo˯ su˯ hmëë´ cha´ë´ hi˯ ma´ gya˩ jmee˭ hih˭ ë´ hma˯sii˜, hi˭ cha´ë´ lä˭jëë˭ kyee´ jah´ hi˯ ma´ tää´ he´, hi˭ cha´ë´ lä˭jëë˭ dsa˯gyʉʉh´ ka˯läh´. Ni˭ jaa˯ sa˭ lih˭ ma´ hä˩ su˯ ja˯. Ma˭la˭ hña˯laa´ na˯dsë˜ to˩laa˩ kyee´ mil ba´ ma´ lih˭ ma´ hä˩, dsa˯ hi˯ ga˭lää˩ Dio kyaah´ jma˯ kih˩ jee´ kih˩ dsa˯ hi˯ chaa˯ hwa˩.

4 Lä˭jëë˭ hi˯ la˯ sa˭ ga˭mi˭saah´ hñiiy´ kyaah´ dsa˯më´, jëëh´ ga˭häay˩ hñiiy´. Hi˯ he´ jmee˭ ko˯jøh´ kyaah´ Borrego mäh˩ wa´ ha˯ cha˯ ha˯ jee´ dsooy˩. Hi˯ he´ na˯ ga˭läay˩ jee´ kih˩ dsa˭, laay˩ koo˯ nää˩ hi˯ ma˯jä´ llu˩ kih˩ Dio hi˭ lä˭ja˯ kih˩ Borrego mäh˩.

5 Ni˭ miih˯ sa˭ ga˭hwëë˯ juu˩ ta˯juu˩ hooy´, na˯jngëë˩ go˯te˜ laay˩ cha´ë´ Dio.

Juu˩ he˯ ga˭kwa´ uu˯ ángele

6 Hi˭ ga˭jëën˭ jñah´ ángel hi˯ ma´ hee˭ to˩dsaah` gyʉʉh˩ jmɨ˯gyʉʉ˭ hi˯ ma´ kye˯ ju˩hmëë´ he˯ sa˭ ngëë´ jih´koh´. Ma´ hlëëyh˜ lä˭jee˭ dsa˯ hi˯ chaa˯ lä˭kaa˯ hwa˩ jee´ jmeey˭ hih˭, lä˭jee˭ nää˩ dsa˯ hi˯ hlëëh˭ lä˭koo˯ lä˭koo˯ juu˩, hi˭ lä˭jee˭ hi˯ chaa˯ lä˭koo˯ lä˭koo˯ jee´ jwɨɨ˯.

7 Ga˖hlëëh˝ ángel he˝ kyąąh´ lä˖jë˖ be˝ kih˩:
—Wa´ gąh˖ hnäh˝ Dio, jmee´ hnäh˝ jɯɯh¯ kiyh˩. Jëëh˝, ma¯të˝ hor˜ llay˩ ta´. Kwa´ hnäh˝ ti´hmaah´ kih˩ hi̱¯ ga˖jmee˝ gyɯɯh˩ jmɨ¯gyɯɯ˖, hi̱¯ ga˖jmee˝ hwa˩, hi̱¯ ga˖jmee˝ jmɨ¯ñeeh¯, hi˖ hi̱¯ ga˖jmee˝ lä˖kąą¯ jee´ hya¯ jmɨɨ¯ gwa¯.
8 Jñah˝ ka¯läh˝ ángel ga˖lla˖lle˩ kaah` kiyh˩, ma´ jäyh˝:
—Ma¯hęę˖, ma¯hęę˖ go¯te˜ Babilonia jwɨɨ¯ jɯɯh¯ hi̱¯ ga˖hęę˩ dsa¯ lä˖kąą¯ jmɨ¯gyɯɯ˖ kyąąh´ lä˖jë˖ wa´ he¯ cha¯ he¯ he¯ hlɨɨh˩ ma´jmeey˖. La˩ lä˖kǫǫ¯ he¯ ga˖kwëëyh˩ dsa¯ jmɨ¯llii˝ häą˩.
9 Jee´ ga˖të˝ ɥɥ¯ ángel hi̱¯ ma´ llęę` kaah`he˝, ma´ hlëëyh˖ kyąąh´ lä˖jë˖ be˝ kiyh˩:
—Cher´mah˩ hi̱¯ ga˖jmąą˩ jǫǫh˩ jah˝ hi̱¯ ląą˩ na´hǫǫ˝ he˝ kyąąh´ hęęh¯ kiyh˩, hi˖ cher´mah˩ ga˖jmeey˝ lii˜ cha´kyey˩ o ma¯gooy¯,
10 ją¯ba´ lä˖ją¯ le˝ kih˩ dsa¯ he˝. Le˝ kiyh˩ lä˖kǫǫ¯ he¯ hɨyh˩ jmɨ¯llii˝ häą˩, wa´ra¯ ga˖ya˖jęę˩ dsë˩ Dio kyąąyh´. Ją˖ kyąąh´ hih˖ jä˖ ya¯jęę˩ dsë˩ Dio. Jmeey˩ kąąy˖ kyąąh´ je¯, kyąąh´ azufre cha´në´ lä˖jęę˖ ángele hi̱¯ na¯jngëë˩ hi˖ cha´në´ Borrego mäh˩ ka¯läh˝.
11 Jee´ tąąyh´ kąąy¯ ją¯, soo˖ ñe´ ga˖lä˖jë˖ joh˝ jmɨɨ´ cha¯. Lä˖jęę˖ hi̱¯ ma´ jmąą˜ jǫǫh˩ jah˝ he˝ kyąąh´ hęęh¯ kiyh˩, hi˖ hi̱¯ hęęh˖ lęę˝ lii˜ kyąąh´ jmɨɨ¯ kiyh˩, ni˖ jmɨɨ˩ ni˖ hwë˩ sa˖ le˝ tęęyh˖ dsëy˩.
12 Hor˜ ją¯ hnǫǫ˩ kwëëh˩ dsë˩ lä˖jęę˖ hi̱¯ na¯jngëë˩, lä˖jęę˖ hi̱¯ nɯɯh´ kih˩ Dio hi˖ lä˖jęę˖ hi̱¯ jmee˖ dsoo˝ dsë˩ kih˩ Jesús.
13 Ją¯ga´ ga˖nuun˩ ka¯läh˝ ga˖hlëëh˝ gyɯɯh˩ jmɨ¯gyɯɯ˖ ma´ jäyh˝:
—Sɨɨ˝ he¯ la¯: “Na˩ ta˖ cha´në´, llu˩ la˩ kih˩ hi̱¯ jɥɥ´ jee´jmeey˖ kǫ¯jǫh˝ kyąąh´ Dsa¯jǫǫh˩ jnän`.”
—Jąąh¯, lä˖ją¯ le˝ —jäh˝ Jmɨ¯lle˝ Na¯jngɨɨ˩—. Hi̱¯ he˝ tęęh˖ dsë˩, jëëh˝ ją¯ jɨɨh˩ lląą˖ he¯ ma¯jëëy˖ wɨɨ˝, hi˖ lä˖jnä˝ ba´ lä˖jë˖ he¯ llu˩ he¯ ga˖jmeey˝.

Lloo˜ kǫǫ¯ jmɨɨ´ jǫǫh˖ Dio lä˖jęę˖ dsa¯

14 Ją¯ga´ ga˖jëën˩ kǫǫ¯ jnii˝ tǫǫ¯. Jee´ jnii˝ ją¯, ma´ gya˩ jąą¯ hi̱¯ ląą˩ lä˖ ląą˩ Hi̱¯ga˖lęę˩ngo˩. Ma´ lley` kǫǫ¯ coron he¯ la˩ kyąąh´ ku´nǫǫ¯, hi˖ ma´ chǫǫyh¯ kǫǫ¯ ñe ˩tuuh¯ hlääh` he¯ hme˩.
15 Neh˖ gwah˖ kih˩ Dio ya˖hęę˩ jñah˝ ángel hi̱¯ hlëëh˖ kyąąh´ lä˖jë˖ be˝ kih˩, ga˖sɨɨyh˖ hi̱¯ gya˩ jee´ jnii˝:
—Kyę¯ ñe ˩tuuh¯ hläh` kyah˩ mah˩ chooh` ta´ kyah˩. Jëëh˝ ma¯jwɨɨ¯ ba´ mɨɨ˩, ma¯të˝ hor˜ jee´ jɥɥh´.
16 He¯ją¯ hi̱¯ ma´ gya˩ jee´ jnii˝ he˝ ga˖jyooy˩ ñe ˩tuuh¯ hläh` kiyh˩ lä˖ ga˖të˝ hwa˩, mah˩ ga˖tęęyh¯ lä˖jë˖ mɨɨ˩ kih˩ hwa˩ ją¯.
17 Neh˖ gwah˖ he¯ la˩ gyɯɯh˩ jmɨ¯gyɯɯ˖, ya˖hęę˩ jñah˝ ángel hi̱¯ ma´ chǫǫh¯ kǫǫ¯ ñe˩tuuh¯ hläh`he¯ hme˩.
18 Jee´ chih˩ na´hyoo´ ya˖hęę˩ jñah˝ ángel hi̱¯ ma´ na¯ngë˩ jwë˩ jmee˩ hih˖ kih˩ je¯. Kyąąh´ be˝ ga˖hlęęyh˩ hi̱¯ ma´ chǫǫh¯ ñe ˩tuuh¯ hläh` hme˩ ją¯, ga˖sɨɨyh˖:
—Kyąąh´ ñe ˩tuuh¯ hläh` kyah˩ na¯, hnä˩ lä˖jë˖ sa´mah˝ kih˩ mɨ ˩jëh˩ he¯ cha¯ hwa˩ na¯, jëëh˝ ma¯jwɨɨ¯ ba´.
19 He¯ją¯ ga˖jyoo˩ ángel he˝ ñe ˩tuuh¯ hläh` kih˩ lä˖ ga˖të˝ hwa˩ mah˩ ga˖hnäy˩ sa´mah˝ kih˩ mɨ˩jëh˩ he¯ cha¯ hwa˩ la¯, ga˖tooyh¯ neh˖ kǫǫ¯ jee´ jlęęyh˩ kyąąh´ ma¯tɨɨy´. He¯ la¯ la˩ kwąąt˜ he¯ wɨɨ˝ he¯ na˩ ga´ chęę˩ Dio në´ kih˩ dsa˖.
20 Hi˖ ga˖jlęęyh˩ kyąąh´ ma¯tɨɨy´ mɨ ˩jëh˩ jee´ ma¯tääh´ he¯ ma´ hla¯ ta˖ chɯɯh´ jwɨɨ¯. Hi˖ jee´ ga˖jlęęh˩ mɨ ˩jëh˩ ją¯, ga˖hwëë¯ jmɨɨ¯ gyɥɥ¯ lä˖kǫǫ¯ jma¯ he¯ ga˖lloo˩ lä˖ ga˖të˝ fren˜ kih˩ kya´jɨɨh´, ga˖ngëë˝ la¯ ga´ hnë¯ hña¯loo˝ kilómetro.

15

Gyęę˩ ángele kyąąh´ gyii˩ lli˝wɨɨ˝

1 Ga˖jëën˩ jyoh˝ ka¯läh˝ kǫǫ¯ he¯ jɥh¯gąą¯ gyɯɯh˩ jmɨ¯gyɯɯ˖ lä˖jɨɨh˩

ga˭läˆdsąą˜ dsënˆ. Gaˆjëënˆ gyęę˯ ángele hi¯ ma´ kyę¯ gyii˯ nëë˯ he¯ wii´ he¯ jäˆ kyąąh´ jee´ lląąˆ go¯te˜. Jëëh´ kyąąh´ he¯ ją¯, lląąˆ he¯ ya¯jëë˯ dsë˯ Dio.

2 Hiˆ gaˆjëën˯ ka¯läh´ he¯ ma´ na¯jaa´ he¯ la˯ läˆkǫǫ¯ hu¯ he¯ jëë¯, he¯ juuh¯ läˆkǫǫ¯ jmi¯ñeeh¯, na¯kąąh˜ kyąąh´ je¯. Në´ ją¯ ma´ tąąh´ hi¯ gaˆlih˯ gaˆtęę˯ kyąąh´ jah´ hi¯ ląą˯ na´høø´ he´ kyąąh´ hęęh¯ kiyh˯, läˆjëëˆ hi¯ saˆ gaˆkwąą˯ hñii´ ma´ lęę´ lii˜ niˆ saˆ gaˆkąy˯ hwëh´ läˆ chęę¯ jah´ he´. Ma´ chǫǫyh¯ tu¯ he¯ choo˯ cha¯miih¯ si´ñe˯ he¯ gaˆhyoyh˯ kih˯ Dio.

3 Ma´ häyˆ su¯ he¯ ma´ häˆ Moisé hi¯ ma´ jmeeˆ ta´he˯ kih˯ Dio, hiˆ ma´ häyˆ su¯ he¯ ma´ häˆ Borrego mäh˯, ma´ jäyh´:

Peerˆ juh¯gąą¯ la˯ läˆjëˆ he¯ ma¯jmeeh´,
hne¯ Dio hi¯ ląą˯ jǫǫh˯ hi¯ cha¯ gaˆläˆjëˆ be´ kih˯.
Dsoo´ ba´, llu˯ la˯ jwë˯ kyah˯, hne¯ Dsa¯ta´ jǫǫh˯ kyąą˯ hi¯ na¯jngëë˯.

4 Läˆjëëˆ ba´ dsa¯ gąhˆ hne¯ Dio.
Läˆjëëˆ ba´ dsa¯ jmee˯ juuh¯ jmii¯ kyah˯.
Jąą¯ hne¯ ba´ hi¯ na¯jngëë˯.
He¯ją¯ gaˆläˆjëëˆ hi¯ chąą¯ hwa˯, ya¯näay´ mah˯ jmeey˯ juuh¯ kyah˯.
Jëëh´, ma¯läˆjnä´ ba´ he¯ ma¯lǫǫh` llah¯ ta´.

5 Ma¯ngëë´ he¯ ją¯, gaˆjëën˯ na¯na´ gwahˆ he¯ chih˯ gyuuh˯, ją¯ba´ gwahˆ he¯ gaˆmiˆjnää¯ Dio kih˯ Moisé.

6 Nehˆ gwahˆ ją¯ gaˆhwëë¯ gyęę˯ ángele hi¯ ma´ kyę¯ läˆjëˆ gyii˯ nëë˯ he¯ wii´. Ma´ kyęyh´ hmiih¯ he¯ chęę¯ lino he¯ na¯jngii˯, he¯ la˯ jih˯gyęh˯. Hiˆ na¯hñuu¯ mo¯dsëy˯ kyąąh´ hmiih¯ he¯ ma´ na¯la¯ kyąąh´ ku´nøø¯.

7 Jąą¯ jee´ läˆjëëˆ kyęę´ jah´ he´ gaˆkwëëh˯ läˆjëëˆ gyęę˯ ángele he´ maˆ kǫǫ¯ kyaah´ he¯ la˯ kyąąh´ ku´nøø¯ he¯ na¯kąh˯ läˆjëˆ he¯ wii´ he¯ na˯ ga´ chęę˯ Dio hi¯ chąą¯ gaˆläˆjëˆ joh´ jmii´ cha¯.

8 Gaˆkąh˯ nehˆ gwahˆ cha¯miih¯ ñe´, kih˯ he¯ ląą˯ jǫǫh˯ Dio hi¯ cha¯ cha¯miih¯ be´ kih˯. Niˆ jąą¯ saˆ ma¯le´ ma´ dsa¯tąąh` nehˆ gwahˆ ją¯, ta´kǫ¯jiih˯ saˆ ga´ ma¯läˆte˯ läˆjëˆ gyii˯ he¯ wii´ he¯ kyę¯ läˆjëëˆ gyęę˯ ángele he´.

16

Wa´kyaah´ he¯ kyąąh´ he¯ gaˆheeyh˯ dsa¯ wii´

1 Ją¯ga´ gaˆnuun˯ gaˆhlëëh´ ki¯ gąą¯ nehˆ gwahˆ ją¯, gaˆsiiyhˆ läˆjëëˆ gyęę˯ ángele he´:

—Go¯nää´ hnäh´ mah˯ go¯jąą´ he¯ lli´wii´ he¯ haa´ nehˆ läˆjëˆ gyii˯ kyaah´ he¯ na˯ ga´ chęę˯ Dio läˆkąą¯ hwa˯.

2 Ñee´ to¯në´ ángel he´ na´jąą´ he¯ ma´ haa´ nehˆ kyaah´ kiyh˯ taˆ jee´ tąąh´ dsa¯. Läˆchąh´ ją¯, gaˆtoh´ kǫǫ¯ dsoo´ he¯ ku˯jiiˆ he¯ la˯ na´høø´, në´ kih˯ hi¯ ląą˯ lii˜ kih˯ jah´ ląą˯ na´høø´ he´, hiˆ në´ kih˯ hi¯ ma´ jmeeˆ juuh¯ kih˯ ją¯ba´ hęęh¯ kih˯ jah´ he´.

3 Jee´ gaˆtë´ uu˯ ángel gaˆjąą˯ he¯ ma´ haa´ nehˆ kyaah´ kiyh˯ taˆ në´ jmi¯ñeeh¯, hiˆ gaˆlii˯ jma¯ läˆ la˯ jma¯ kih˯ hi¯ na¯juu´. Kyąąh´ he¯ją¯ gaˆjuu˯ läˆhii´ në´ hi¯ chąą¯ cha´jmi¯ñeeh¯.

4 Jee´ gaˆtë´ uu¯ ángel gaˆjąą˯ he¯ ma´ haa´ nehˆ kyaah´ kiyh˯ taˆ në´ jmi¯juuh¯ kyąąh´ läˆkąą¯ jee´ hya¯ jmii¯ gwa¯ pih˯. Läˆkyę¯ he¯ ją¯ gaˆlii˯ jma¯ ka¯läh´.

5 Läˆchąh´ ją¯ gaˆnuun˯ gaˆhlëëh´ ángel hi¯ ląą˯ juu´ jmii¯, gaˆjäyh´:

—Jnąąh˯ lluu˯ ląąh˯ hne¯, Dsa¯jǫǫh˯ kyąąnˆ. Hne¯ ląąh˯, hiˆ ma´ ląąh˯, hiˆ na¯jngëëh˯, jëëh´ ma¯llah´ ba´ hne¯ ta´ kih˯ dsaˆ.

6 Kih˯ he¯ gaˆtuuy˯ jma¯ hi¯ na¯jngëë˯ kyąąh˯ hiˆ kih˯ hi¯ gaˆngëë˯ juu˯ kyah˯, he¯ją¯ hne¯ kwëëyh˯ hiyh˯ jma¯ ka¯läh´, he¯ tęęhˆ jwii˜ kiyh˯.

7 Läˆją¯ gaˆnuun˯ kih˯ jñah´ hi¯ gaˆhlëëh´ jee´ chih˯ na´hyoo´, gaˆjäyh´:

—Dsoo´ ba´, hne¯ Dio Dsa¯jǫǫh˯ kyąąnˆ hi¯ cha¯ gaˆläˆjëˆ be´ kih˯. Hne¯ ba´ ma¯llah´ ta´ kyąąh´ ju˯dsoo´ läˆkǫǫ¯ lle` kih˯.

8 Jee´ ga˖të´ kyee´ ángel he´ ga˖jää˩ he¯ ma´ haa´ neh˖ kyaah´ kiyh˩ ta˖ në´ hyoo¯. Lä˖ja¯ ga˖lä˖cha˖ be´ kih˩ hyoo¯ mah˩ jmee˩ kaa˖ dsa¯ kyaah´ je¯.

9 Ga˖lä˖llii´ hyoo¯ lä˖jiih˩ ga˖kaa´ dsa¯. Ni˖ lä˖ja¯ sa˖ ga˖lä˖dsaa˜ dsëy˩ mah˩ ma´ jmeey˩ juuh¯ kih˩ Dio. Lla¯ he¯ ja¯, ga˖mi˖kwah˩ bih˩ kih˩ Dio hi¯ lih˖ chee˩ lä˖jë˖ he¯ wii´ ja¯.

10 Jee´ ga˖të´ hñaa´ ángel ga˖jää˩ kyaah´ kiyh˩ ta˖ në´ jee´ gya˩ jmee˖ hih˖ jah´ laa˩ na´høø´ he´. Hi˖ lä˖kaa¯ hwa˩ jee´ ma´ jmeey˖ hih˖ ga˖la˩ na¯hoo¯, lä˖jiih˩ ga˖jñaah˩ dsa¯ na´siih´, kih˩ he¯ ma´ jëëy˜ wii´.

11 Koo¯ ka¯läh´ ga˖mi˖kwayh˩ kih˩ Dio hi¯ gya˩ gyuuh˩ jmi¯gyuu˖ kih˩ he¯ ma´ jëëy˜ wii´ hi˖ kih˩ dsoo´ he¯ la˩ na´høø´ ja¯. Pero ni˖ lä˖ja¯ sa˖ ga˖lä˖dsaa˜ dsëy˩ he¯ ma´ jmeey˖ he¯ hliih˩.

12 Jee´ ga˖të´ jñee´ ángel ga˖jää˩ he¯ ma´ haa´ neh˖ kyaah´ kiyh˩ ta˖ në´ jmi¯juuh¯ he¯ chee¯ Eufrate. Jmii¯ ja¯ ga˖lä˖kih´ mah˩ ga˖jä´ ma¯na´llu` jwë˩ jee´ ngë˩ lä˖jëë˖ rey hi¯ ya¯nää´ ta˖ jee´ hya¯ hyoo¯.

13 Hi˖ ga˖jëën˖ uu¯ jmi¯lle´ hlëëh˩ hi¯ jnää´ lä˖ jnää´ jeh˩ wëh˖. Ya˖hëë˩ neh˖ to¯hoo´ Dragón, hi˖ ya˖hëë˩ neh˖ to¯hoo´ jah´ hi¯ laa˩ na´høø´ he´ hi˖ ya˖hëë˩ neh˖ to¯hoo´ jah´ hi¯ ma´ ngëë˜ juu˩ ta¯juu˩.

14 Hi¯ he´ laa˩ dsa¯ hlëëh˩ hi¯ jmee˩ ja˖ he¯ koo¯ nëë˩ mah˩ jëë˩ dsah˖ dsa¯. Dsa¯nääy˩ cha´në´ lä˖jëë˖ rey lä˖kaa¯ lä˖juh˩ jmi¯gyuu˖, mah˩ dsa¯jøøyh` dsa¯ dsa¯nääy˩ dsa¯jmeey´ hnii¯ wa´ra¯ ga˖të´ jmii´ juuh¯ jmii´ goo¯ kih˩ Dio hi¯ cha¯ ga˖lä˖jë˖ be´ kih˩.

15 “Hii¯ jnä´ ngaahn˩ na¯, lä˖koo¯ jaa¯ hi¯ hii¯. Llu˩ la˩ kih˩ hi¯ na¯në´, hi¯ hää˜ hñii´, hi¯ jmee˖ ta´llu˩. Hi¯ he´ sa˖ jä˩ o¯hih˖”, ga˖jäh´ Dio.

16 Hi˖ he´ ba´ jah´ he´ ga˖jmee´ ga˖kuh˩ lä˖jëë˖ rey, koo¯ jee´ chee¯ kyaah´ juu˩ hebreo Armagedón.

17 Jee´ ga˖të´ gyee˩ ángel ga˖jää˩ he¯ ma´ haa´ neh˖ kyaah´ kiyh˩ ta˖ në´ lle´. Ga˖lä˖nuuh´ ga˖hlëëh´ koo¯ ki¯gaa¯ jee´ chih˩ gwah˖ gyuuh˩ jmi¯gyuu˖ jee´ gya˩ Dio jmee˖ hih˖, ma´ jäh´: “Ma¯la˖ ba´.”

18 Lä˖chah´ ja¯ ga˖jmee´ je¯ñih˩, ga˖hlëëh´, ga˖hii˩ ñih˩, hi˖ ga˖jeh˩ wii´ jwërte hwa˩, he¯ sa˖ ma¯jeh˩ ni˖ koo¯ hä´ ko¯ja¯ jiih˩, ta´ko¯jiih˩ tääh´ dsa¯ jmi¯gyuu˖ la¯.

19 Jee´ jwii¯ juuh¯ Babilonia ga˖la˩ hnë¯ nää˩, hi˖ jyoh´ ga´ jee´ jwii¯ kaah´ ga˖sa˩ ga˖hla˩ go¯te˜. Ma˖ra˖ he¯ ga˖teeh¯ ba´ Dio jwii˜ kih˩ jwii¯ juuh¯ ja¯, ga˖chee˩ në´ kih˩ lä˖jë˖ go¯te˩ he¯ ya¯jëë˩ dsëy˩ kyaah´.

20 Ga˖lä˖jë˖ hwa˩ he¯ tääh´ jee´ jmi¯ñeeh¯ ga˖ääh˩ høø˩ kih˩. Lä˖ja¯ ka¯läh´ ga˖ääh˩ lä˖jë˖ moh´.

21 Hi˖ ga˖saa˩ në´ kih˩ dsa¯ mi ˩dsë˩ kaah´ he¯ hii¯ ma˖ to˩loo˩ kil. Hi˖ lä˖jëë˖ dsa¯ cha¯ga´miih¯ ga˖mi˖kwayh˩ kih˩ Dio ma´ ga˖jëëy˩ he¯ wii´ ja¯. Jëëh´, koo¯ he¯ ja¯ ba´ ma´ la˩ juuh¯ ga´ kih˩ jee´ lä˖jë˖.

17

Heeh˩ Dio wii´ Babilonia

1 Ma¯ngëë´ he¯ ja¯, ja˩ jaa¯ jee´ lä˖jëë˖ gyee˩ ángele hi¯ ma´ chooh¯ lä˖jë˖ gyii˩ kyaah´ mah˩ ga˖hlëëyh´ kyaah´ jnä´, ga˖jäyh´:

—Ña¯ ta˖ la˖ mah˩ heehn¯ hne¯ ha¯ lä˖ la˩ he¯ wii´ he¯ heeh˩ Dio hyaa` hi¯ ma´ kyaah´ wa´ hi¯ cha¯ hi¯, hi¯ gya˩ jøøh˩ në´ kih˩ cha¯miih¯ jmii¯.

2 Dsa¯më´ he´ ga˖jmee´ wa´ la˩ cha¯ la˩ kyaah´ lä˖jëë˖ rey hi¯ chaa¯ hwa˩ la¯. Hi˖ lä˖jëë˖ dsa¯ hi¯ tääh´ hwa˩ la¯ ga˖hee˩ go¯te˜ huu´dsë¯ kiyh˩ kyaah´ lä˖jë˖ he¯ hliih˩ he¯ ga˖jmeey´ kyaah´ dsa¯më´ he´. La˩ lä˖koo¯ he¯ ga˖kwëëyh˩ jmi¯llii´ he¯ hää˩ jwërte.

3 He¯ja¯ ga˖jää˩ jmi¯lle´ jnä´ koo¯ hwa˩ kii˖ jee´ sa˖ kwa˖ ni˖ miih¯. Jee´ ja¯ ga˖jëën˖ jaa¯ dsa¯më´ hi¯ ma´ dsëë˜ jaa¯ jah´ gyuu´. Lä˖kaa¯ në´ kih˩ jah´ he´ na¯sii¯ jmii¯ he¯ mi¯kwah˩ kih˩ Dio, hi˖ ma´ lle` gyii˩ lley´ kyaah´ gya˩ jøø˩.

4 Dsa⁻mëˇ heˇ maˊ kyẹhˊ hmɨɨh⁻
hẹẹ⁻ gyɨɨˇ hi˖ gyɨɨˇ läh⁻, he⁻ na⁻lɨɨˊ
kyạạhˊ kuˊnøø˜, hi˖ kyạạhˊ kụụˊ he⁻ la˺
naˊhñaah˺. Maˊ choọọyh⁻ kọọ⁻ kyaahˊ
he⁻ na⁻la˜ kyạạhˊ kuˊnøø˜ jeeˊ maˊ
na⁻kạh¹ kyạạhˊ läˇjë˖ he⁻ la˺ o⁻hih˖
he⁻ maˊ jmeey˖.
5 Maˊ na⁻sɨɨ⁻ chaˊkyey¹, kọọ⁻ jmɨɨ⁻
he⁻ sa˖ läˇngëëˇ jneˊ, he⁻ maˊ jähˇ:
“Jwɨɨ⁻ jɨɨh⁻ Babilonia. Choo¹ dsa⁻mëˇ
hị⁻ kạạh˜ waˊ hị⁻ cha⁻ hị⁻. Choo¹
läˇjë˖ he⁻ jmee˖ na⁻hạạh¹ dsë⁻ jneˊ.”
6 Gaˇläˇliihn˜ he⁻ maˊ hẹẹˇ dsa⁻mëˇ
heˇ kyạạhˊ jma⁻ kih˺ hị⁻ na⁻jngëë¹, hi˖
kyạạhˊ jma⁻ kih˺ hị⁻ gaˇjụụ˺ kwạạt˜
kih˺ Jesús. Maˊ gaˇjëẹẹn˖ dsa⁻mëˇ heˇ
gaˇläˇdsạạ˜ dsën˖ jwërte.
7 Mah˺ gaˇjähˇ ángel heˇ sɨɨh˖ jnäˇ:
—¿He⁻la¹ dsạạ˜ hohˇ? Jnäˇ miˊjnään˺
kyah˺ he⁻ sa˖ läˇngëëhˇ hne⁻ kih˺
dsa⁻mëˇ na⁻, hi˖ läˇja⁻ kih˺ jahˇ lạạ˺
naˊhøøˇ hị⁻ jäạy˖ na⁻, hị⁻ lle` gyii¹ lleˊ
kyạạhˊ gya˺ jøø¹.
8 Jahˇ hị⁻ ma⁻jëẹẹh` na⁻, maˊ lạạ¹ hi˖
na˺ moˇso˖ lạạy˺. Hị⁻ na⁻ na⁻ ya⁻hẹẹ
¹ neh˖ too⁻ ñiihˊ kih¹ chaˊje⁻, jäạ˺ ja⁻gaˊ
dsooy¹ gyiˇjwɨɨ˺. Läˇjẹẹ˖ hị⁻ tạạhˊ hwa¹
la⁻ hị⁻ sa˖ na⁻sɨɨ⁻ jmɨɨ⁻ kih˺ nëˇ je⁻ jeeˊ
na⁻sɨɨ⁻ jmɨɨ⁻ kih˺ läˇjẹẹ˖ hị⁻ naˊjnääˇ
kih˺ Dio läˇjịịh¹ maˊ gaˇnøø˺ jmɨ⁻gyɨɨ˖,
läˇjẹẹ˖ hị⁻ heˇ läˇdsạạ˜ dsëy˺ waˊra⁻
gaˇjëëy˺ jahˇ heˇ, hị⁻ maˊ lạạ¹, hi˖ na˺
moˇso˖ lạạy˺, hi˖ hị⁻ na˺ gaˊ läˇjnääˇ
kaˇlähˇ.
9 ’He⁻ jwahn˜ la⁻, la˺ kih˺ hị⁻ cha⁻
hɨɨˊdsë⁻ llu˺ kih˺. Läˇjë˖ gyii˺ lleˊ jahˇ
heˇ, la˺ kwạạt˜ gyii˺ mohˇ jeeˊ gya¹
dsa⁻mëˇ heˇ.
10 Hi˖ la˺ kwạạt˜ lạạ˺ gyẹẹ˺ rey
kaˇlähˇ. Hñạạˇ rey heˇ moˇso˖ lạạy˺
taˊ. Chạạ⁻ gaˊ jạạ⁻, hi˖ chạạ⁻ gaˊ jñahˇ
hị⁻ sa˖ gaˊ ma⁻jaˇ. Gaˊ ma⁻jaˇ hị⁻ heˇ,
jmee˖ bii˺ kiyh˺ mi⁻heey˖ kọ⁻hwëëˇ
baˊ.
11 Jahˇ hị⁻ maˊ lạạ¹ heˇ, hị⁻ na˺
moˇso˖ lạạy˺, hị⁻ heˇ lạạ˺ jeeˊ gaˇtëˇ
jñạạ˺ rey kaˇlähˇ. Hi˖ lạạy˺ jạạ⁻ kih˺
jeeˊ läˇjẹẹ˖ gyẹẹ˺ rey heˇ hị⁻ dsoo˺
gyiˇjwɨɨ˺.
12 ’Läˇjë˖ gya˺ jøø¹ he⁻ ma⁻jëëh` ja⁻,
la˺ kwạạt˜ gyạạ˺ rey hị⁻ saˇ gaˊ ma⁻løø˺
jmee˺ hih˖. Kọọ⁻ hor˜ baˊ hyoyh˖ jwë¹
lẹẹyˇ rey mah˺ jmeey˺ kọ⁻jøhˇ kyạạhˊ
jahˇ lạạ˺ naˊhøøˇ heˇ.
13 Gaˇläˇjẹẹ˖ gyạạ˺ rey heˇ
dsa⁻tạạyh` juu¹ kwee⁻, mah˺ tooyh˖
goo⁻ jahˇ hị⁻ lạạ˺ naˊhøøˇ heˇ he⁻
jmeey˺ hih˖ kih˺ dsa⁻ jmɨ⁻gyɨɨ˖.
14 Hi˖ läˇja⁻ tẹẹy˺ kyạạhˊ Borrego
mäh˺. Pero Borrego mäh˺ heˇ liyh˖
baˊ waˊra⁻ gaˇtẹẹy˺ kyạạhˊ. Jëëhˇ,
hị⁻ heˇ heˇ Rey hị⁻ kyẹ⁻ nëˇ kih¹ jeeˊ
läˇjẹẹ˖ Rey, hi˖ lạạy˺ jøøh¹ kih˺ jeeˊ
läˇjẹẹ˖ Dsa⁻kạạhˊ. Hi˖ läˇjẹẹ˖ hị⁻
tạạhˊ kyạạyhˊ, ma⁻na⁻teehˊ kyạạy¹,
ma⁻na⁻llẹẹhˊ, ja⁻baˊ hị⁻ mi⁻tẹh˺
kiyh˺.
15 Hi˖ gaˇjähˇ ángel sɨɨyh˖ jnäˇ
ka⁻lähˇ:
—Läˇjë˖ jmɨɨ⁻ he⁻ ma⁻jëëh` jeeˊ maˊ
gya¹ hyaa` hị⁻ kạạh˜ waˊ hị⁻ cha⁻ hị⁻,
la˺ kwạạt˜ läˇjë˖ jeeˊ jwɨɨ⁻, läˇjẹẹ˖ dsa⁻,
läˇkạạ⁻ hwa˺ jeeˊ tạạhˊ dsa⁻ jmee˖
hih˖, hi˖ läˇjẹẹ˖ dsa⁻ hị⁻ hlëëh˖ läˇkọọ⁻
läˇkọọ⁻ juu¹.
16 Hịh˺ jahˇ hị⁻ lạạ˺ naˊhøøˇ heˇ
kyạạhˊ läˇjë˖ gya˺ jøø¹ kih˺, jmeey˺
na⁻høøhˊ kih¹ hyaa` hlẹẹh¹ heˇ. Ja⁻ jịịh¹
bẹẹy˺ kyạạhˊ o⁻hih˖ kih˺, jngɨɨyh˺ kih˺,
hi˖ jẹy˺ kyạạhˊ je⁻.
17 Jëëhˇ Dio baˊ hị⁻ gaˇtooh⁻
hɨɨˊdsë⁻ neh˖ tuh⁻dsë˺ läˇjẹẹ˖ rey
heˇ mah˺ jmeey˺ läˇ hnøø˺ Dio he⁻
dsa⁻tạạyh` juu¹ kwee⁻ mah˺ llạạy˺
jøøh¹ jahˇ hị⁻ lạạ˺ naˊhøøˇ heˇ, läˇjịịh¹
läˇte˺ läˇkọọ⁻ jähˇ juu¹ kih˺ Dio.
18 Hi˖ dsa⁻mëˇ hị⁻ ma⁻jëëh` na⁻,
la˺ kwạạt˜ kọọ⁻ jwɨɨ⁻ jɨɨh⁻ he⁻ jmee˖
hih˖ kih˺ läˇjẹẹ˖ rey hị⁻ chạạ⁻ hwa˺
la⁻.

18

Gaˇhẹẹ˺ jwɨɨ⁻ Babilonia

1 Ma⁻ngëëˇ he⁻ ja⁻, gaˇjẹẹn˖ jñahˇ
ángel hị⁻ gaˇjñạạ˺ gyɨɨh˺ jmɨ⁻gyɨɨ˖
kyạạhˊ cha⁻miih⁻ beˇ. Hi˖ hwa˺ la⁻
gaˇläˇjnäˇ jẹẹ⁻ go⁻te¹ kyạạhˊ jmëë¹
kiyh˺.
2 Gaˇhlëëyhˇ kyạạhˊ läˇjë˖ beˇ kiyh˺,
gaˇjäyhˇ:

Ma⁻jä˝ ta˖ hwa˩, ma⁻jä˝ ta˖ hwa˩ Babilonia jwɨɨ⁻ jʉʉh⁻.
Ma⁻lɨɨ˜ cha´neh˖ kih˩ lä˖jëë˖ hi⁻sa˖llu˩.
La˩ høø˩ lä˖jëë˖ jmɨ⁻lle˝ hlɨɨh˧,
hi˖ la˩ sɨɨ⁻ kih˩ lä˖jëë˖ ta˩ hi⁻ laa˩ na´høø˝ hi⁻ sa˖ lä˖jëë´ jne´.
3 Jëëh˝, ga˖lä˖jëë˖ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ hwa˩ la⁻, ga˖hee˩ go⁻te˜ hʉʉ´dsë⁻ kih˩ kyaah´ lä˖jë˖ he⁻ la˩ o⁻hih˖ he⁻ ma´ jmeey˖ jee´ ja⁻.
La˩ lä˖koo⁻ he⁻ ga˖hɨyh˩ jmɨ⁻llii˝ he⁻ hää˩ go⁻te˜ ba´.
Lä˖jëë˖ rey hi⁻ chaa⁻ hwa˩ la⁻ ga˖jmee˝ wa´ la˧ cha⁻ la˩ kyaayh´.
Dsa⁻ hi⁻ ma´ nøø˝ hmooh´ kih˧, hi⁻ ma´ tää˧h´ lä˖kaa⁻ jmɨ⁻gyʉʉ˖ ga˖lä˖chay˖ kuu´,
kih˩ he⁻ ma´ hnɨɨy˖ he⁻ ma´ cha⁻ ga˖ngëë˝ jwëë˩ kih˩ dsa⁻më˝ he˝, ga˖jäh˝ ángel.
4 Ja⁻ga´ ga˖nuun˩ jyoh˝ juu˧ gyʉʉh˧ jmɨ⁻gyʉʉ˖ he⁻ ma´ jäh˝:
Hnäh˝ hi⁻ laa˩ dsa⁻ kyaan˖, hwëë⁻ hnäh˝ jee´ kih˧ dsa⁻ he˝
mah˩ sa˖ kwah˝ dso´kye⁻ kiyh˩ kyah˩ hnäh˝,
mah˩ sa˖ tëëh˩ hnäh˝ he⁻ wɨɨ˝ he⁻ jä˖ në´ kiyh˧.
5 Jëëh˝, he⁻ ma⁻ngëë˝ jwëë˝ dso´kye⁻ kiyh˩, ma⁻lloo˩ lä˖ ga˖të˝ gyʉʉh˧ jmɨ⁻gyʉʉ˖.
Na˩ ma⁻të˝ hor˜ koo˖ Dio jwɨɨ˜ kwaat˜ kih˩ he⁻ hlɨɨh˧ he⁻ ma´ jmee˖ dsa⁻ he˝.
6 Kwëëyh` kiyh˧ lä˖koh˝ te˩ he⁻ ga˖kwëëyh˩ jñah˝.
Mi⁻hmaah´ to˩ juh˖ kiyh˩, lä˖koh˝ te˩ he⁻ ga˖jmeey˝.
Ga˖kwëëyh˩ jñah˝ ga˖hɨh˩ jmɨɨ⁻ hää˧.
Kwëëyh` kiyh˧ na˩ hɨyh˩ to˩ juh˖ ko⁻ja⁻.
7 Lä˖koh˝ te˩ ma⁻jmääy˩ hñiiy˝ jøøh˧, lä˖koh˝ te˩ he⁻ llu˩ he⁻ ma´ chaay⁻, ko⁻ja⁻ he⁻ wɨɨ˝ kwëëyh` ka⁻läh˝.
Jëëh˝, ma´ jmeey˖ hʉʉ´dsë⁻:
“Laan˩ jøøh˧ lä˖koo⁻ hi⁻ jmee˖ hih˖, chaa⁻ ba´ dsa⁻ñʉʉh⁻ kyaan˖, sa˖ cha⁻ he⁻ kih˩ he⁻ jëën˩ wɨɨ˝.”
8 He⁻ja⁻ kyaah´ koo⁻ jmɨɨ´ ba´, joh˝ he⁻ wɨɨ˝ sa˖ jä˖ në´ kiyh˧, jä˖ jngɨɨh˩ kiyh˩, jä˖ hooyh˩, jä˖ kyoyh˖.
Hi˖ kaay˖ kyaah´ je⁻, jëëh˝ Dio Dsa⁻jøøh˧ jnän`, hi⁻ cha⁻ cha⁻miih⁻ be˝ kih˩, llay˩ ta´ kih˧ jwɨɨ⁻ ja⁻.
9 Lä˖jëë˖ rey hi⁻ tää˧h´ hwa˧ hi⁻ ga˖jmee˝ wa´ la˧ cha⁻ la˩ kyaah´ dsa⁻më˝ he˝ hi˖ ma´ chaay⁻ llu˩ kyaayh´, hi⁻ he˝ kɨ´hooh˩ kiyh˩ wa´ra⁻ ga˖jëëy˩ hwëë⁻ ñe´ jee´ kaay⁻.
10 Ʉʉ˝ ba´ dsa⁻taayh`, kih˩ he⁻ lä˖goyh˖ jëëy˩ he⁻ wɨɨ˝ he⁻ jä˖ në´ kih˧ jwɨɨ⁻ ja⁻, jäyh˖:
—He⁻ ba´ che⁻ jwɨɨ˜, jwɨɨ˜, Babilonia jwɨɨ⁻ jʉʉh⁻ na⁻, he⁻ ma´ jmee˖ hih˖. Jëëh˝, kyaah´ koo⁻ hor˜ ba´, ma⁻ja˜ jwiz˜ kyah˩.
11 Dsa⁻ hi⁻ ma´ nøø˝ hmooh´ kih˧ lä˖kaa⁻ hwa˩, kɨ´hooh˩ kih˩ jee´ jwɨɨ⁻ ja⁻. Jëëh˝, mo˖so˖ chaa⁻ hi⁻ la˩ løø˧ kiyh˩.
12 Løø˧ kih˩ ku´nøø˝, kuu´ tøø⁻, lä˖jë˖ nëë˧ kuu´ hmooh˧, hmɨɨh⁻ lino, hmɨɨh⁻ gyʉʉ˝, hmɨɨh⁻ ceda, hmɨɨh⁻ gyʉʉ˝ läh⁻, hma⁻ he⁻ hɨɨ⁻ mi⁻jwɨɨ⁻, lä˖jë˖ ga´ he⁻ jnä˝ na´hñaah˩ he⁻ na⁻la˝ kyaah´ ja´ elefante, kyaah´ hma⁻ he⁻ hmooh˧, kyaah´ ñe˩ nøø˝ kyaah´ wa´ he⁻ cha⁻ he⁻ ñe˧, hi˖ kyaah´ kuu´ jih˧.
13 Løø˧ kih˩ kyah˧ hma⁻, ki⁻ma˩, jmɨɨ⁻ mi⁻jwɨɨ⁻, wa´chu⁻, mirra, naa` mi⁻jwɨɨ⁻, jmɨh˧ mɨ˧jëh˩ ma⁻ää⁻, naa` he⁻ kuh⁻ dsa⁻, harin llu˩, kyaah´ mɨ˧trigo, loo`, borrego, kya´jɨɨh´, carret. Hi˖ ma´ hnëëy˜ lä˖jëë˖ hi⁻ na⁻hnëë´ jmee˖ ta´ ma˖ke˖ laay˩ dsa⁻ jmɨ⁻gyʉʉ˖.
14 Ma´ jäyh˝ sɨɨyh˖ jwɨɨ⁻ ja⁻:
—Lä˖jë˖ he⁻ ma´ hee˝ hoh˝, ma⁻jä˝ ta˖ koo˝ ba´ ja⁻. Lä˖jë˖ he⁻ jmä´øø˝ kyah˩ ma⁻dsa˩ go⁻te˜. Jih´koh˝ mo˖so˖ tëëh˩.
15 Lä˖jëë˖ hi⁻ ma´ hnɨɨ˖ he⁻ ja⁻, ga˖lä˖chay˖ cha⁻miih⁻ kuu´ lä˖koo⁻ ma´ hnɨɨy˖ kih˩ jwɨɨ⁻ oo˖. Ʉʉ˝ ba´ dsa⁻taayh`, kih˩ he⁻ lä˖goyh˖ jëëy˩ he⁻ wɨɨ˝ he⁻ jä˖ në´ kih˧ jwɨɨ⁻ ja⁻ mah˩ kɨ´hooyh˩,
16 jäyh˖:

—He⁻ ba´ che⁻ jwɨɨ˜, jwɨɨ˜, Babilonia jwɨɨ⁻ juuh⁻ jee´ ma´ tääh´ dsa⁻ hi⁻ ma´ këh⁻ hmɨɨh⁻ lino na⁻kaah˜ gyüü´ läh⁻, ma´ na⁻lëëy´ kyaah´ ku´nøø⁻ hi⁺ kyaah´ lä⁺jë⁺ kuu´ he⁻ jnä´ na´hñaah¹.

17 Jëëh´, kyaah´ koo⁻ hor˜ ba´ ma⁻dsa¹ lä⁺jë⁺ kuu´ he⁻ ma´ chay⁻.

Hi⁺ ga⁺lä⁺jëë⁺ juu´ barco, hi⁺ lä⁺jëë⁺ ga´ hi⁻ ma´ ga⁺nää¹ neh⁺, kyaah´ hi⁻ ma´ kooh˜ barco, hi⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ ma´ jmee⁺ ta´ cha´jmɨ⁻ñeeh⁻ ga⁺taah` üü´ ba´,

18 jëëy˜ lä⁺koo⁻ ma´ hwëë⁻ ñe´ ma´ koo⁻ jee´ jwɨɨ⁻ ja⁻. Ga⁺taayh` ga⁺tooyh¹ mɨɨh´, ma´ jäyh´:

—Sa⁺ cha⁻ ga´ jyoh´ jwɨɨ⁻ he⁻ la¹ lä⁺koo⁻ jwɨɨ⁻ juuh⁻ na⁻.

19 Lä⁺jëë⁺ hi⁻ he´ ga⁺ka¹ hløø⁻ mah¹ ga⁺huuy¹ lley´ hi⁺ ga⁺kɨ´ ga⁺hooyh¹, ma´ jäyh´:

—He⁻ ba´ che⁻ jwɨɨ˜, jwɨɨ˜, jwɨɨ⁻ juuh⁻ na⁻. Ga⁺lä⁺jëë⁺ ba´ hi⁻ na⁻høø⁻ barco cha´jmɨ⁻ñeeh⁻ ma⁻lä⁻chay⁺ kuu´ kyaayh´, kih¹ he⁻ cha⁻ cha⁻miih⁻ kuu´ kih¹ jwɨɨ⁻ na⁻. Kyaah´ koo⁻ hor˜ ba´ ma⁻hee⁺ go⁻te˜.

20 Lä⁺jëë⁺ hnäh´ hi⁻ tääh´ gyuuh¹ jmɨ⁻gyuu⁺, wa´ chaah⁻ hnäh´ llu¹. Lä⁺ja⁻ ka⁻läh´ hnäh´ hi⁻ na⁻jngëë¹, hnäh´ apóstole, hi⁺ hnäh´ hi⁻ ga⁺ngëë¹ juu¹ kih¹ dsa⁺. Jëëh´ ma⁻tee⁻ Dio jwɨɨ˜ kih¹ jwɨɨ⁻ na⁻ hi⁻ ga⁺jmeeh⁺ hnäh´.

21 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja⁻, jaa⁻ ángel hi⁻ cha⁻ cha⁻miih⁻ be´ kih¹ ga⁺kay¹ koo⁻ mɨ¹kuu´ juuh⁻, lä⁺koo⁻ juuh⁻ cha´too¹ kih¹ molii´, ga⁺jwäy¹ cha´jmɨ⁻ñeeh⁻ mah¹ ga⁺jäyh´:

—Ja⁻ba´ lä⁺na⁻, wɨɨ´ hla¹ Babilonia jwɨɨ⁻ juuh⁻, jih´koh´ mo⁺so⁺ lä⁺jnä´ ka⁻läh´.

22 Mo⁺so⁺ lä⁺nuuh´ hii` tu⁻ he⁻ choo¹ cha⁻miih⁻ sɨ´ñe¹, ni⁺ jñah´ ga´ të⁺, ni⁺ hi⁻ juu⁺ luu´ hma⁻ta⁻, ni⁺ hi⁻ juu⁺ luu´ hoo´ mo⁺so⁺ lä⁺chaa⁻ jee´ na⁻ kyah¹. Ni⁺ hi⁻ ga´ hi⁻ jmee⁺ wa´ he⁻ che⁻ he⁻ ta´ mo⁺so⁺ lä⁺chaa⁻. Ni⁺ molii´ mo⁺so⁺ hii` ka⁻läh´.

23 Ni⁺ mo⁺so⁺ lä⁺jnä´ je⁻ kih¹ mɨ¹së¹ jee´ na⁻ kyah¹, ni⁺ mo⁺so⁺ lä⁺nuuh´ mɨɨh´ kih¹ jmɨɨ´ jee´ dsa⁻jee´ goo⁻ dsa⁻ jee´ na⁻ kyah¹. Jëëh´, lä⁺jëë⁺ hi⁻ ma´ dsa⁻lla⁺ hmooh´ jee´ na⁻ kyah¹ ma´ laa¹ kaah´ kih¹ jmɨ⁻gyuu⁺. Hi⁺ kyaah´ ji⁻nah´ kyah¹ ga⁺lä⁺gaa⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ chaa⁻ lä⁺kaa⁻ hwa¹.

24 Jee´ jwɨɨ⁻ na⁻ na⁻bääh` jma⁻ kih¹ lä⁺jëë⁺ hi⁻ ga⁺ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio kyaah´ lä⁺jëë⁺ hi⁻ na⁻jngëë¹, hi⁺ kih¹ lä⁺jëë⁺ ga´ jñah´ hi⁻ ga⁺juu¹ lä⁺kaa⁻ hwa¹.

19

1 Ma⁻ngëë´ he⁻ ja⁻, ga⁺nuun¹ ga⁺hlëëh´ jwëë´ dsa⁻ gyuuh¹ jmɨ⁻gyuu⁺, ma´ jäyh´:

¡Aleluya! Dio, Dsa⁻jøøh¹ jnän` hi⁻ lää˜ jne´,
wa´ gah⁺ jnih´, wa´ jmeen´ juuh⁻ kiyh¹,
hi⁻ cha⁻ cha⁻miih⁻ be´ kih¹.

2 Jëëh´ ma⁻llay´ ta´ kyaah´ ju¹dsoo´, lä⁺koo⁻ lle` kih¹ jmeey¹.
Ma⁻llay´ ta´ kih¹ hyaa` hlëëh¹ he´, hi⁻ ga⁺hee¹ lä⁺jëë⁺ hi⁻ chaa⁻ hwa¹ la⁻ kyaah´ lä⁺jë⁺ he⁻ la¹ o⁻hih⁺ he⁻ ma´ jmeey⁺.
Ma⁻tee⁻ ba´ jwɨɨ˜ kih¹ hyaa` he´, hi⁻ ga⁺tüü¹ jma⁻ kih¹ hi⁻ ma´ jmee⁺ ta´he¹ kih¹ Dio.

3 Koo⁻ ka⁻läh´ ga⁺jäyh´:

—¡Aleluya! Ñe´ he⁻ hwëë⁻ jee´ kaay⁻, soo⁺ ga⁺lä⁺jë⁺ joh´ jmɨɨ´ cha⁻.

4 Hi⁺ lä⁺jëë⁺ gyii´kyee´ dsa⁻gyuuh´ kyaah´ kyee´ jah´ he´, ga⁺juuh¹ jnëy´, ga⁺jyooy¹ mo⁻nëy´ lä⁺ ga⁺të´ hwa¹ mah¹ ga⁺jmeey´ juuh⁻ kih¹ Dio hi⁻ gya¹ jmee⁺ hih⁺, ga⁺jäyh´:

—Wa´ la¹ lä⁺ja⁻. ¡Aleluya!

5 Lä⁺ ga⁺të´ jee´ gya¹ Dio jmee⁺ hih⁺ ga⁺lä⁺nuuh´ koo⁻ juu¹ he⁻ jäh´:
Kwa´ hnäh´ ti´hmaah´ kih¹ Dio jnän` lä⁺jëë⁺ hnäh´ hi⁻ jmee⁺ ta´he¹ kiyh¹,
lä⁺jëë⁺ hnäh´ hi⁻ gayh⁺, lä⁺jøh¹ lä⁺mäh¹.

Lä⁺cha⁻ jmɨɨ´ wa´ra⁻ ga⁺jee´ goo⁻ Borrego mäh¹

6 Ja⁻ga´ ga⁺nuun¹ lä⁺koo⁻ he⁻ ga⁺hlëëh´ jwëë´ dsa⁻, ga⁺hii´ goo⁻ lä⁺koo⁻ hii´ jee´ jyoo⁺ cha⁻miih⁻ jmɨɨ⁻, lä⁺koo⁻ hii´ jee´ nɨɨ⁻, ma´ jäh´:

¡Aleluya, jëëh´ Dio Dsa¯jø�h' jnän` hi¯
cha¯ ga˖lä˖jë˖ be´ kih¹, ma¯løø¹
jmee˖ hih˖!
7 Wa´ chaa¯ jne´ llu', wa´ jëë¯ dsë¯ jne´,
wa´ jmeen´ juuh¯ kiyh¹.
Jëëh´ ma¯të´ jee´ jee´ goo¯ Borrego
mäh¹, ma¯na´lluu` ba´ mëy´.
8 Ma¯na¯ngëy' jwë¹ këyh˖ hmiih¯ lino
he¯ na¯jngii' he¯ la¹ jih'gyeh¹.
Jëëh´ hmiih¯ lino ja¯, la¹ kwaat˜ ta´ llu'
he¯ ga˖jmee´ lä˖jëë˖ hi¯ na¯jngëë'.
9 Ja¯ga´ ga˖jäh´ ángel he´, siih˖ jnä´:
—Lä˖la¯ sii´: "Llu¹ la¹ kih¹ hi¯
na¯teeh´ jmee' ma˖nuu˖ jee´ jee´ goo¯
Borrego mäh¹."
Mah¹ ga˖jäyh´ ka¯läh´:
—He¯ la¯ ba´ ja¯, juu' he¯ la¹ ju'dsoo´
kih¹ Dio.
10 He¯ja¯ ga˖juuhn` jnën˖ huu´ tii´
ángel he´ mah¹ ga˖jmaa˖ jnih´ jøøh'.
Pero ga˖siiyh˖ jnä´:
—Ta˖ jmee¯ lä˖na¯. Jëëh´ kwee¯ ba´
laan' kyaah´ hne¯ jee´ jmeen¯ ta´he¹
kih¹ Dio kyaah´ øøh' hne¯ hi¯ taah´
chooh¯ koo¯ hweh¯ juu' kih¹ Jesús.
Jmee´ juuh¯ kih¹ Dio ba´.
Jëëh´, hi¯ kwa˖ juu' kih¹ Jesús, hi¯
he´ ba´ hi¯ ngëë˜ juu' kih¹ Dio.

Hi¯ dsëë˜ kya´jiih´ taa¯

11 Ja¯ga´ ga˖jëën¹ gyuuh' jmi¯gyuu˖
na¯na´, ga˖jëën˖ jaa¯ kya´jiih´ taa¯.
Hi¯ ma´ dsëëy˜ he´, chee¯: Hi¯ Mi¯te¹
Juu', hi˖ chee¯: Ju'dsoo´ Jmah¹. Jëëh´,
kyaah´ ju'dsoo´ tee¯ kyaah´ dsa¯, hi˖
lä˖ja¯ llay˖ ta´ ka¯läh´.
12 Mi'nëy´ ma´ la' lä˖koo¯ jee´ hya¯
je¯, ma´ lley` cha¯miih¯ coron. Ma´
na¯sii¯ koo¯ jmii¯ he¯ ni˖ jaa¯ sa˖
ma¯ngëë´, jaa¯ hñii´ bih¹ ma´ ngëëy´.
13 Ma´ kyeyh´ koo¯ hmiih¯ he¯
ma¯na¯hee¯ kyaah´ jma¯. Jmii¯ kiyh¹
ma´ chee¯: Juu' kih¹ Dio.
14 Lä˖jëë˖ hløø´ hi¯ taah´ gyuuh' hi¯
ma´ chaa¹ kaah` kih' hi¯ dsëë˜ kya´jiih´
taa¯, ma´ kyeyh´ hmiih¯ lino jnaah'
jwërte, tøø¯ hi˖ na¯jngii'.
15 Ma´ go¯hii' hooy´ koo¯ ñe'tuuh¯
chuuh¯ he¯ jmee¹ dsoo´ kih' lä˖jëë˖ hi¯
chaa¯ hwa¹ la¯, hi˖ jmeey¹ hih˖ kiyh¹
kyaah´ hma¯hiih˜ he¯ la¹ ñe'. Hi¯ he´
jlee¯h¹ mi 'jëh¹ jee´ täah´ mah¹ hwëë˖
jmih' kih¹. He¯ la¯ la¹ kwaat˜ he¯ wii´
he¯ na¹ ga´ chee' Dio hi¯ cha¯ ga˖lä˖jë˖
be´ kih¹.
16 Në´hmiih¯ kiyh¹ hi˖ ta˖ koo¯ jwoo'
sa´kyey´ na¯sii¯ hwëh´ he¯ jäh´ lä˖la¯:
"Hi¯ la¯ he´ Rey hi¯ kye¯ në´ kih' jee´
lä˖jëë˖ Rey, hi˖ laay¹ jøøh' kih' jee´
lä˖jëë˖ Dsa¯kaah´."
17 Mah¹ ga˖jëën˖ jaa¯ ángel hi¯
cheh¹ në´ hyoo¯, kyaah´ lä˖jë˖ be´
kih¹ ga˖hlëëyh¹ lä˖jëë˖ ta ' hi¯ hëë˖,
ga˖siiyh˖:
—Ya¯nää´ hnäh´ mah¹ go´taah´
hnäh´ ko¯jøh´ jee´ kwa' Dio he¯ kuh'
hnäh´ koo¯ ma˖nuu˖ juuh¯.
18 Kuh' hnäh´ ngo¹ kih¹ rey, ngo¹
kih¹ juu´ hløø´, ngo¹ kih¹ hi¯ cha¯
cha¯miih¯ be´ kih¹, ngo¹ kih¹ kya´jiih´
lä˖kye¯ kih¹ hi¯ wiiy˜, ngo¹ kih¹ hi¯
na¯hnëë´ jmee˖ ta´ hi˖ kih¹ hi¯ sa˖
na¯hnëë´, lä˖jøh¹ lä˖mäh¹ —ga˖jäh´
ángel he´.
19 Hi˖ ga˖jëën˖ jah´ hi¯ laa¹ na´høø´
he´, kyaah´ lä˖jëë˖ rey hi¯ taah´ hwa'
la¯ kyaah´ hløø´ kyaay¹, hi¯ ga˖kuh¹
mah¹ jmeey¹ hnii¯ kyaah´ hi¯ dsëë˜
kya´jiih´ taa¯ hi˖ kyaah´ hløø´ kyaay¹
ka¯läh´.
20 Jee´ ja¯ ga˖saayh¹ jah´ hi¯ laa¹
na´høø´ he´ kyaah´ hi¯ ga˖ngëë¹ juu'
ta¯juu' kiyh¹. Hi˖ hi¯ ga˖ngëë¹ juu'
ta¯juu' he´, ga˖jmeey´ cha¯miih¯ he¯
juh¯gaa¯ cha´në´ jah´ hi¯ laa¹ na´høø´
he´. Lä˖jwë´ ja¯, ga˖mi˖gaay¯ lä˖jëë˖
hi¯ ga˖kwaa¹ hñii´ ga˖laa¹ lii˜ kih¹ jah´
hi¯ laa¹ na´høø´ he´. Hi˖ ga˖mi˖gaay¯
lä˖jëë˖ hi¯ ga˖jmee´ juuh¯ kih¹ heeh¯
kiyh¹ ka¯läh´. Lä˖ ma¯jiiyh˖ ja¯
lä˖uuy´ ga˖jwaa¹ dsih´ cha´je¯ juuh¯
kih¹ gyi´jwii¹ jee´ koo¯ kyaah´ azufre.
21 Hi˖ lä˖jëë˖ ga´ jñah´ dsa¯ ga˖juu¹
kyaah´ ñe'tuuh¯ chuuh¯ he¯ ma´ go¯hii
' hoo´ hi¯ ma´ dsëë˜ kya´jiih´ he´.
Lä˖jëë˖ ta ' ga˖kuh¯ ngo¹ kiyh¹ lä˖jiih'
ga˖këë¹.

20

Koo¯ mil ji¯ñe¯

1 Ga˖jëën˖ jaa¯ ángel hi¯ ga˖jñaa˩ gyɯɯh˩ jmɨ¯gyɯɯ˖, hi¯ ma´ choohˉ jo¯ñe˩ kih˩ too¯ ñiih´ kih˩ cha´je¯, hi˖ ma´ choohˉ koo¯ caden˜ jɯɯh¯.
2 Ga˖saayh˩ Dragón, miih¯ hi¯ ma´ chaa¯ llo´joo˩ he´, ja¯ba´ hi¯ chee¯ hi¯sa˖llu˩, hi˖ chee¯ bih˩ Tana´ka¯läh´. Ga˖hñuuh¯ dsih´ koo¯ mil ji¯ñe¯.
3 Ga˖jwää˩ dsih´ neh˖ too¯ ñiih´ kih˩ cha´je¯, mah˩ ga˖jney´ kwee¯ ho´haah´ ja¯. Mah˩ lä˖ja¯, sa˖ ya¯hëëy˩ mi¯gaa˖ gyih˩ dsa¯ hi¯ chaa¯ lä˖kaa¯ hwa˩ lä˖jiih˩ dsëë˩ koo¯ mil ji¯ñe¯. Ga´ ma¯ngëë´ koo¯ mil ji¯ñe¯, jmee˖ bii˩ cheeyh˖ miih¯ jmii´.
4 Hi˖ ga˖jëën˩ cha¯miih¯ hma¯sii˜, jee´ ma´ tää˩h´ hi¯ na¯ngë˩ jwë˩ lla˩ ta´, he´ ba´ hi¯ ga˖ku´ dsa¯ lle´ kwaat˜ kih˩ he¯ ma´ jmeey˖ ju˩dsoo´ kih˩ Jesús hi˖ kwaat˜ kih˩ juu˩ kih˩ Dio ka¯läh´. Sa˖ ga˖jmää˩y˩ jøøh˩ jah´ hi¯ laa˩ na´høø´ he´ ni˖ heeh¯ kiyh˩. Ni˖ sa˖ ga˖kway´ ma´ le´ lii˜ cha´kyey˩, ni˖ ma¯gooy¯. Hi¯ he´ ga˖läˉjiih` ka¯läh´ mah˩ ga˖jmeey´ hih˖ kyaah´ Cristo koo¯ mil ji¯ñe¯.
5 He¯ la¯ ja¯ to¯në´ he¯ läˉjiih´ dsa¯. Pero jee´ läˉjëë˖ ga´ jñah´ hi¯ ga˖juu˩ hi¯ sa˖ laa˩ kwaat˜, sa˖ läˉjiih´ ko¯jøh´ kyaayh´. Ga´ ma¯dsëë˩ koo¯ mil ji¯ñe¯, ja¯ga´läˉjiiyh´.
6 Llu˩ la˩ kih˩ hi¯ tëë˩ läˉjiih´ to¯në´, hi¯ he´ na¯jngëë˩. Leey´ jmi¯dsa¯ kyaa˩ Dio ba´, hi˖ kyaa˩ Cristo ka¯läh´, hi˖ jmeey˩ hih˖ ko¯jøh´ kyaayh´ koo¯ mil ji¯ñe¯. Hi¯ he´ mo˖so˖ juuy´ wa´ra¯ ga˖të´ jee´ juu´ dsa¯ jee´ ga˖të´ to˩ jiih˜.

Dsoo˩ hi¯sa˖llu˩ cha´je¯ jɯɯh¯

7 Wa´ra¯ ga˖dsëë˩ koo¯ mil ji¯ñe¯, läa´ Tana´ jee´ na¯jnëë˩.
8 Mah˩ dsooy˩ mi¯gaay˖ dsa¯ hi¯ tääh´ läˉjë˖ kye´ kiih` jmɨ¯gyɯɯ˖, mi¯gooy˖ kih˩ Gog kyaah´ Magog, jøøyh˖ jwëë´ dsa¯, läˉkoo¯ mɨ ˩sii´ he¯ cha¯ cha´hoo´ jmɨ¯ñeeh¯, mah˩ dsa¯nääy˩ jee´ hnii¯.
9 Läˉkaa¯ läˉjɯh˩ jmɨ¯gyɯɯ˖ ga˖hwëëy¯, ga˖nääy˩ ta˖ jee´ jwii¯ na¯jngii˩ kih˩ Dio he¯ tɨh˜ dsëy˩ cha¯miih¯. Ga˖taayh`läˉku´läˉjii˩ kih˩ jee´ jwii¯ ja¯ mah˩ teey˩ kyaah´. Hi˖ ga˖jyoo˩ Dio je¯ gyɯɯh˩ jmɨ¯gyɯɯ˖ mah˩ ga˖jëëy˩ go¯te˜.
10 Hi¯sa˖llu˩ hi¯ ma´ mi¯gaa˖ dsa¯ ga˖jwää˩ dsih´ cha´je¯ jɯɯh¯ jee´ koo¯ kyaah´ azufre, jee´ hää´ jah´ laa˩ na´høø´ he´ kyaah´ hi¯ ga˖jmee´ juu˩ ta¯juu˩. Jee´ ja¯ jëëy˩ wii´ läˉjmii˩ läˉhwë˩ ga˖läˉjë˖ joh´ jmii´ cha¯.

Wa´ra¯ ga˖të´ jee´ jmee˩ Dio jwiz˜

11 Ja¯ga´ ga˖jëën˩ koo¯ hma¯sii˜ jɯɯh¯ tøø¯, hi˖ ga˖jëën˖ hi¯ ma´ gya˩ në´ kih˩. Ga˖ääh˩ go¯te˜ gyɯɯh˩ hwa˩ cha´nëy´, mo˖so˖ ga˖läˉlii˜ go¯te˩ ha¯ jee´ ma´ la˩.
12 Hi˖ ga˖jëën˖ läˉjëë˖ hi¯ ga˖juu˩, läˉjøh˩ läˉmäh˩ tääh´ cha´në´ Dio. Jee´ ja¯ ga˖na´ je¯, hi˖ ga˖na´ ga´ jyoh´ je¯ jee´ na¯sii¯ jmii¯ kih˩ läˉjëë˖ hi¯ na´jnää´ kih˩ Dio. Ga˖läˉjëë˖ hi¯ na¯juu´, ga˖nøø˩ ta´ kiyh˩ läˉkoo¯ te˩ he¯ na¯sii¯ kiyh˩ në´ je¯ jee´ lle` läˉjë˖ he¯ ga˖jmeey´.
13 Läˉjëë˖ hi¯ ga˖juu˩ cha´jmɨ¯ñeeh¯ ga˖hwëëy¯ ga˖taayh` cha´në´ Dio. Hi˖ läˉjëë˖ hi¯ na¯juu´ tääh´ cha´je¯ ga˖hwëëy¯ ga˖taayh` cha´në´ Dio. Läˉjaa¯ läˉjaa¯ ga˖nøø˩ ta´ kiyh˩ läˉkoo¯ te˩ he¯ ga˖jmeey´.
14 Ga˖läˉjëë˖ hi¯ na¯juu´ hi¯ tääh´ cha´je¯ ga˖jwää˩ dsih´ cha´je¯ jɯɯh¯. He¯ ja¯ la˩ jee´ ga˖të´ to˩ jiih˜ he¯ juu´ dsa¯.
15 Hi¯ sa˖ ga˖jnø˩ jmii¯ kih˩ në´ je¯ jee´ na¯sii¯ jmii¯ kih˩ läˉjëë˖ hi¯ na´jnää´ kih˩ Dio, ga˖jwää˩ dsih´ cha´je¯ jɯɯh¯.

21

Gyɯɯh˩ jmɨ¯gyɯɯ˖ hmëë´ kyaah´ hwa˩ hmëë´

1 Ga˖jëën˩ koo¯ gyɯɯh˩ jmɨ¯gyɯɯ˖ hmëë´, hi˖ ga˖jëën˩ koo¯ hwa˩ hmëë´, jëëh´ gyɯɯh˩ jmɨ¯gyɯɯ˖ hi˖ hwa˩ he¯ ma´ la˩ to¯në´ ma¯ngëë´ ba´ ja¯. Hi˖ jmɨ¯ñeeh¯ mo˖so˖ cha¯ ga´.
2 Jnä´ Jwaa¯ ga˖jëën˩ koo¯ jwii¯ na¯jngii˩ he¯ chee¯ Jerusalén hmëë´

he⁻ ga˗jyoo˺ gyɯh˺ jmɨ⁻ gyɯ˗ kih˺ Dio, lä˗kǫǫ⁻ jąą⁻ dsa⁻më˝ hi⁻ ma⁻na˝llụụ` kih˺ dsa⁻ñɯh⁻ kyąą˺.

3 Ją⁻ga˝ ga˗nuun˺ kǫǫ⁻ juu˺ ga˗hlëëh˝ kii⁻ he⁻ ja˺ gyɯh˺ jmɨ⁻ gyɯ˗ he⁻ ma˝jäh˝:

—Hee˺ la⁻ hne˺ kih˺ Dio he⁻ chih˺ jee˝ kih˺ dsa˗ jee˝ gyay˗ kǫ⁻jǫh˝ kyąąyh˝. Dsa⁻ he˝ lęę˝ jwɨɨ⁻ kiyh˺. Hi˗ Dio gya˗ kǫ⁻jǫh˝ kyąąyh˝ hi˗ ją⁻ba˝ hñii˝ Dio lęę˝ Dio kyąąy˺.

4 Jee˝ ją⁻ mi⁻kih˝ Dio jmɨɨ⁻ he⁻ tụụ⁻ mɨ ˺në˝ dsa⁻, jee˝ ją⁻ mo˗so˗ jụụy˝ jih˝kǫh˝, ni˗ mo˗so˗ kɨ˝hooyh˺, ni˗ mo˗so˗ cha⁻ ga˝ jee˝ mo˗ jii˺ kiyh˺, jëëh˝ ma⁻ngëë˝ ba˝ lä˗jë˗ he⁻ to⁻në˝ — ga˗jäyh˝.

5 Hi⁻ ma˝ gya˺ jmee˗ hih˗ he˝ ga˗jäh˝:

—Jnä˝ jmeen` hmëë˝ lä˗jë˗ go⁻te˜ he⁻ cha⁻.

Kǫǫ⁻ ka⁻läh˝ ga˗sɨɨyh˗ jnä˝:

—Sɨɨ˝ he⁻ la⁻. Jëëh˝ juu˺ la⁻ sa˗ na⁻hęę˺, la˺ ju˺dsoo˝ jmah˺.

6 Hi˗ ga˗jäyh˝:

—Ma⁻la˗ ba˝. Jnä˝ he˝ ląąn˺ lä˗kǫǫ⁻ hwëh˝ A kyąąh˝ hwëh˝ Zeta, jnä˝ he˝ ma⁻ląąn˺ jąą˺ ją⁻ga˝ nøø˺ jmɨ⁻ gyɯ˗, hi˗ lä˗jiih˺ hęę˝ jmɨ⁻ gyɯ˗ lä˗ ma⁻ląąn˺ ją⁻ba˝. Hi⁻ lä˗kii⁻ dsë˺, jnä˝ kwan` hɨyh˺ jmɨɨ⁻ he⁻ la˝ cha⁻ ba˝ he⁻ jmee˺ chąąy⁻ tąą˝.

7 Hi⁻ ga˗lih˺ mi⁻te˺, hyoyh˗ lä˗jë˗ he⁻ la⁻. Jnä˝ lęęn˝ Dio kyąąy˺, hi˗ hi⁻ he˝ lęę˝ gyụụ⁻ kyąąn˗.

8 Pero lä˗jęę˗ hi⁻ goh˗, kyąąh˝ hi⁻ sa˗ jmee˗ dsoo˝, hi⁻ jmee˗ he⁻ sa˗ lä˗ jëë˝ jne˝, hi⁻ jngëëh˗ dsa⁻, hi⁻ më˝ hi⁻ ñɯh⁻ hi⁻ kąąh˜ wa˝ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ jmee˗ ji⁻nah˝, hi⁻ jmee˗ jɯh⁻ kih˺ dio hi⁻ na⁻ląą˺ kąąh˜ dsa⁻, kyąąh˝ lä˗jęę˗ hi⁻ ta⁻jụụ˺, hi⁻ he˝ dsa⁻nää˺ cha˝je⁻ jɯh⁻, jee˝ koo⁻ kyąąh˝ azufre, jee˝ ga˗të˝ tǫ˺ jiih˜ jụụ˝ dsa⁻ —ga˗jäh˝ Dio.

Jee˝ jwɨɨ⁻ Jerusalén hmëë˝

9 Ją⁻ga˝ jay˺ jee˝ ma˝ chehn˺ ją⁻, jąą⁻ jee˝ lä˗jęę˗ ángel hi⁻ ma˝ chǫǫh⁻ gyii˺ kyaah˝ jee˝ ma˝ haa˝ lä˗jë˗ gyii˺ he⁻ wɨɨ˝ he⁻ jä˗ jee˝ ląą˗ go⁻te˜. Ga˗sɨɨyh˗ jnä˝:

—Ña⁻ jee˝ la⁻, mah˺ häähn˝ hne⁻ dsa⁻më˝ hi⁻ la˺ hmooh˝ lęę˝ më˝ Borrego mäh˺ —ga˗jäh˝ ángel.

10 Mah˺ ga˗jøøy˺ kih˺ jmɨ⁻lle˝ kin˗ jee˝ ma˝ chih˺ kǫǫ⁻ moh˝ jɯh⁻ ñii˝, mah˺ ga˗heeyh˺ jnä˝ Jerusalén kǫǫ⁻ jwɨɨ⁻ jɯh⁻ he⁻ na⁻jngɨɨ˺ he⁻ ga˗jyoo˺ gyɯh˺ jmɨ⁻ gyɯ˗ he⁻ ja˺ kih˺ Dio.

11 Ma˝jnä˝ jęę⁻ ñih˺ kyąąh˝ jmëë˺ kih˺ Dio. La˺ jih˺gyęh˺ lä˗kǫǫ⁻ mɨ˺kụụ˝ he⁻ la˺ na˝hñaah˺ jwërte, lä˗ la˺ kǫǫ⁻ mɨ ˺kụụ˝ jaspe, he⁻ jęę⁻ lä˗kǫǫ⁻ wa˝hu⁻.

12 Na⁻jnë⁻ lä˗ku˝ lä˗jii˺ jee˝ jwɨɨ⁻ ją⁻ kyąąh˝ na˝hyah⁻ jɯh⁻ hi˗ ñii˝ choo˺ gya˗tǫ˝ ho˝haah˝. Lä˗kǫǫ⁻ ho˝haah˝ ją⁻ ma˝ cheh˺ ląą⁻ ángel, hi˗ në˝ ho˝haah˝ ją⁻ ma˝ na⁻sɨɨ⁻ jmɨɨ⁻ ma˗ kih⁻kih˺ kih˺ lä˗jęę˗ gya˗tụụ˝ nää˺ dsa⁻ Israel.

13 Ta˗ jwoo˺ ta˗la˗ ga˗hya⁻ hyoo⁻ ma˝ lle` hnë⁻ wa˝haah˝, ta˗ jwoo˺ ta˗ kyę˺ ma˝ lle` hnë⁻ wa˝haah˝ ka⁻läh˝, ją⁻ba˝ lä˗ją⁻ jwoo˺ ta˗ ñii˝, hnë⁻ wa˝haah˝, hi˗ ta˗ jwoo˺ ta˗la˗ ga˗dsa˺ hyoo⁻ ją⁻ba˝ hnë⁻.

14 Jee˝ ma⁻chǫǫh⁻ na˝hyah⁻ ñii˝ ją⁻, ma˝ la˺ kyąąh˝ gya˗tǫ˝ tɨɨ˝. Në˝ kih˺ na⁻sɨɨ⁻ jmɨɨ⁻ kih˺ lä˗jęę˗ gya˗tụụ˝ apóstole kyąą˺ Borrego mäh˺.

15 Hi⁻ ma˝ hlëëh˗ kyąąh˝ jnä˝ he˝, ma˝ chǫǫh⁻ kǫǫ⁻ sɨ˝hma⁻tah⁻ he⁻ lla˗ hih˗ he⁻ na⁻la˺ kyąąh˝ ku˝nøø˺, kyąąh˝ he⁻ kąy˺ hih˗ jee˝ jwɨɨ⁻ ją⁻ kyąąh˝ wa˝haah˝ kih˺, hi˗ kyąąh˝ na˝hyah⁻ kih˺.

16 Jee˝ jwɨɨ⁻ ją⁻ ma˝ la˺ kyę˝ kyęęh`, kwee⁻ ba˝ la˺ lä˗ kyoo⁻ lä˗ hu˝. Hi˗ ángel he˝ ga˗kąy˺ hih˗ jee˝ jwɨɨ⁻ ją⁻ kyąąh˝ sɨ˝hma⁻ kiyh˺. Ga˗të˝ tǫ˺ mil na⁻dsë˜ tǫ˺ hña⁻loo˝ kilómetro lä˗ kyoo⁻, hi˗ ją⁻ba˝ kǫ⁻ją⁻ te˺ lä˗ hu˝ hi˗ lä˗ ñii˝ ka⁻läh˝.

17 Ją⁻ga˝ ga˗kąy˺ hih˗ na˝hyah⁻ kih˺ jee˝ jwɨɨ⁻, ga˗të˝ hña⁻loo˝ na⁻dsë˜ tǫ˺loo˺ kyę˝ lëë⁻, ją⁻ba˝ lä˗kǫǫ⁻ la˺ hih˗ he⁻ kooh˜ dsa⁻ jmɨ⁻ gyɯ˗.

18 Na˝hyah⁻ ją⁻ ma˝ la˺ kyąąh˝ kụụ˝ jaspe. Pero jee˝ jwɨɨ⁻ ją⁻ ma˝ la˺ kyąąh˝ ku˝nøø˺ jmah˺, ma˝ jnä˝ jęę⁻ go⁻te˜ lä˗kǫǫ⁻ wa˝hu⁻ he⁻ na⁻jngɨɨ˺.

19 Tɨɨ́ na´hyah¯ kih¹ jee´ jwɨɨ¯ ja¯,
ma´ na¯lɨɨ́ kyaah´ lä˭jë˭ kuu´ he¯ la¹
na´hñaah¹. To¯në´ tɨɨ́ na´hyah¯ ma´
la¹ kyaah´ jaspe, jee´ ga˭të´ to¹ ma´ la¹
kyaah´ zafiro, jee´ ga˭të´ hnë¯ ma´ la¹
kyaah´ ágata, jee´ ga˭të´ kye´ kyaah´
esmeralda,
20 jee´ ga˭të´ hña´ ma´ la¹ kyaah´
ónice, jee´ ga˭të´ jñii´ kyaah´ cornalina,
jee´ ga˭të´ gyii¹ kyaah´ crisólito, jee´
ga˭të´ jña¹ kyaah´ berilo, jee´ ga˭të´ ñu¹
kyaah´ topacio, jee´ ga˭të´ gya¹ kyaah´
crisopraso, jee´ ga˭të´ gya˭koo˭ kyaah´
jacinto, hi˭ jee´ ga˭të´ gya˭to´ kyaah´
amatista.
21 Gya˭to´ wa´haah´ ja¯, ma´ la¹
gya˭to´ perla. Lä˭koo¯ lä˭koo¯ gya˭to´
wa´haah´ ja¯, ma´ la¹ koo¯ perla ba´.
Hi˭ jwë¹ kih¹ jee´ jwɨɨ¯ ja¯, ma´ la¹
kyaah´ ku´nøø¯ jmah¹, ma´ jnä´ jëë¯
go¯te˜ lä˭koo¯ wa´hu¯ he¯ na¯jngɨɨ¹.

22 Sa˭ ga˭jëën¹ gwah˭ jee´ jwɨɨ¯ ja¯,
jëëh´ Dio hi¯ laa¹ Dsa¯jøøh¹ jnän` hi¯
cha¯ ga˭lä˭jë˭ be´ kih¹, kyaah´ Borrego
mäh¹, hi¯ he´ ba´ laa¹ gwah˭ jee´ ja¯.
23 Jee´ jwɨɨ¯ ja¯ mo˭so˭ jmee˭ bii¹
jmëë¹ kih¹ hyoo¯, ni˭ jmëë¹ kih¹ sɨh¯,
jëëh´ kyaah´ ma˭la˭ jmëë¹ kih¹ Dio ba´
jnä´, hi˭ Borrego mäh¹ ba´ hi¯ choo˭
wa´je¯ kih¹ jee´ jwɨɨ¯ ja¯.
24 Lä˭jëë˭ dsa¯ hi¯ dsa¯taah` lä˭kaa¯
hwa¹ ja¯ ngëy¹ jee´ jnä´ wa´je¯.
Hi˭ lä˭jëë˭ rey hi¯ tää́h´ jmɨ¯gyuu˭
dsa¯kay˭ jee´ jwɨɨ¯ ja¯ lä˭jë˭ he¯ cha¯
kiyh¹.
25 Sa˭ jnë¹ jih´koh´ wa´haah´ kih¹. Jee´
ja¯ le´ jmɨɨ¹ ba´ jëëh´ mo˭so˭ lä˭cha¯
hwë¹.
26 Lä˭jëë˭ dsa¯ hi¯ dsa¯taah` hwa¹
ja¯, dsa¯nääy¹ dsa¯kay˭ jee´ ja¯ lä˭jë˭
nëë¹ he¯ cha¯ kiyh¹.
27 Jee´ ja¯ mo˭so˭ dsa¯taah` ni˭ jaa¯
hi¯ jmee˭ wa´la¹ cha¯ la¹, ni˭ hi¯ jmee˭
he¯ sa˭ lä˭jëë´ jne´, ni˭ hi¯ jmee˭ juu¹
ta¯juu¹. Jee´ ja¯ dsa¯taah` ma˭la˭ hi¯
na¯sɨɨ¯ jmɨɨ¯ kih¹ në´ je¯ kih¹ Borrego
mäh¹ jee´ na¯sɨɨ¯ jmɨɨ¯ kih¹ lä˭jëë˭ hi¯
na´jnää´ kih¹ Dio.

22

1 Ma¯ngëë´ he¯ ja¯, hih¹ ángel he´
na´heeyh´ jnä´ koo¯ jmɨ¯juuh¯, he¯
jmee˭ chaa¯ dsa¯. Jmɨɨ¯ ja¯ jëë¯ lä˭
jëë¯ wa´hu¯, he¯ hya¯ jee´ gya¹ Dio
kyaah´ Borrego mäh¹.
2 Hi˭ dsa¯ngëë´ to¹dsaah` cha´jwë¹
kih¹ jee´ jwɨɨ¯ ja¯. Lä˭koo¯ lä˭koo¯
jwoo¹ kih¹ jmɨɨ¯ ja¯, ma´ tøø´ hma¯
he¯ jmee˭ chaa¯ dsa¯, he¯ hɨɨ¯ gya˭to´
nëë¹ mɨɨ¹, ma˭ koo¯ nëë¹ lä˭jaa¯ sɨh¯.
Kyaah´ moo¯ kih¹ hma¯ ja¯, dsa¯hlää´
lä˭jëë˭ dsa¯ hi¯ chaa¯ jee´ ja¯.
3 Jee´ ja¯ mo˭so˭ lä˭cha¯ ga´ lli´wɨɨ´.
Dio kyaah´ Borrego mäh¹ dsa¯taayh`
ko¯jøh´ kyaayh´ hi˭ lä˭jëë˭ hi¯ nuuh´
kiyh¹ jmee¹ ta´he¹.
4 Ma´ja¯ jëëy¹ Dio. Hi˭ jmɨɨ¯ kiyh¹
na¯sɨɨ¯ cha´kyey¹.
5 Jee´ ja¯ mo˭so˭ lä˭cha¯ ga´ hwë¹.
Mo˭so˭ jmee˭ bii¹ na¯hih˜ je¯, ni˭
jmëë¹ kih¹ hyoo¯, jëëh´ Dio Dsa¯jøøh¹
jnän` choo¹ wa´je¯ kih¹. Jee´ ja¯
dsa¯taayh` ko¯jøh´ kyaayh´ mah¹
jmeey¹ hih˭ ga˭lä˭jë˭ joh´ jmɨɨ´ cha¯.

Ma¯ya¯jäh˭ jäh´ Jesucristo

6 Mah¹ ga˭jäh´ ángel he´ sɨɨh˭ jnä´:
—Juu¹ la¯ sa˭ na¯heee¯, la¹ ju¹dsoo´
go¯te˜. He´ ba´ Dio Dsa¯jøøh¹ jnän`, hi¯
ga˭jøø¹ kih¹ lä˭jëë˭ hi¯ ma´ ngëë˜ juu¹
kiyh¹, ma¯cheey¹ ángel kyaay¹ mah¹
mi¯jnääy˭ kih¹ lä˭jëë˭ hi¯ jmee˭ ta´he¹
kiyh¹, lä˭jë˭ he¯ jmee˭ bii¹ le´ to¯chah´
la¯ —ga˭jäh´ ángel.
7 —Hii¯ jnä´ jähn´ to¯chah´ la¯. Llu¹
la¹ kih¹ hi¯ høø˭ juu¹ he¯ hlëëh˭ kih¹
he¯ na¹ ga´ le´ ta˭ cha´në´ he¯ na¯sɨɨ¯
la¯ —ga˭jäh´ Jesús.
8 Jnä´ Jwaa¯ ma¯nuun¹ hi˭ ma¯jëën¹
lä˭jë˭ he¯ la¯. Ma¯ngëë´ ma¯nuun¹
hi˭ ma¯jëën¹, ga˭juuhn` jnën˭ huu´ tɨɨ´
ángel mah¹ ga˭jmää˭ jnih´ jøøh¹, hi¯
ma¯mi¯jnää¯ lä˭jë˭ he¯ la¯ kin˭.
9 Pero ángel he´ ga˭sɨɨh˭ jnä´:
—Jëë` da´, ta˭ jmee¯ lä˭na¯, jëëh´
kwee¯ ba´ laan¹ kyaah´ hne¯ jee´
jmeen¯ ta´he¹ kih¹ Dio kyaah´ øøh¹
hne¯ hi¯ ngëë˜ juu¹ kih¹ Dio, hi˭ kyaah´

läˆjëë̱ˆ ga´ hi̱¯ høøˆ juu' he¯ na¯sii̱¯ jee´ la¯. Jmee´ juuh¯ kih'' Dio ba´.

10 Hiˆ gaˆsiiyhˆ jnä´´ ka¯läh´´:

—Taˆ hmä¯ läˆjëˆ juu' he¯ hlëëhˆ kih'' he¯ na'' ga´ le´´ taˆ ha´në´´ he¯ na¯sii̱¯ jee´ la¯, jëëh´´ ma¯ngoo'' yaˆjähˆ he¯ läˆte'' juu' la¯.

11 Hi̱¯ hñaa¯ dsë'', wa´ jmee´´ bih'' hñaa¯ dsëy''. Hi̱h'' hi̱¯ jmeeˆ wa´ la' cha¯ la'', wa´ jmee´´ bih'' kiyh''. Hi̱¯ jmeeˆ he¯ llu'', wa´ jmee´´ bih'', hi̱h'' hi̱¯ na¯jngëë', wa´ na¯jngëë' bih''.

12 —Hii̱¯ jnä´´ ja̱hn'' to¯cha̱h´´ la¯. Kye̱n´ he¯ kwëëhn¯ he¯ gaˆtë̱ë̱´´ hyohˆ läˆja̱a̱¯ läˆja̱a̱¯ ha¯ ko̱o̱¯ te'' ta´ he¯ ma¯jmeey´´.

13 Jnä´´ he´´ la̱a̱n'' läˆko̱o̱¯ hwëh´´ A kya̱a̱h´ hwëh´´ Zeta, jnä´´ he´´ ma¯la̱a̱n'' jä̱ä̱'' ja̱¯ga´ nøø' jmi¯gyuuˆ, hiˆ läˆja̱¯, maˆkeˆ ma¯dsa̱a̱'' jmi¯gyuuˆ läˆ ma¯la̱a̱n'' ja̱¯ba´ —gaˆjäh´´ Jesús.

14 Llu'' la'' kih'' hi̱¯ gyih˜ sa´hmiih¯ kih'' mah'' hyoyhˆ jwë' kuyhˆ mii̱' kih'' hma¯ he¯ jmeeˆ cha̱a̱¯ dsa¯, hiˆ läˆja̱¯ hyoyhˆ jwë' dsa¯ta̱a̱yh` taˆ ho´haah´ kih' jwii̱¯ ja̱¯.

15 Pero gaˆläˆjëë̱ˆ dsii̱¯ jä̱'' taˆ ka´hne¯, kya̱a̱h´ hi̱¯ jmeeˆ ji¯nah´, hi̱¯ më´´ hi̱¯ ñuuh¯ hi̱¯ ka̱a̱h˜ wa´ hi̱¯ cha¯ hi̱¯, hi̱¯ jngëëhˆ dsa¯, hi̱¯ jmeeˆ juuh¯ kih'' dio hi̱¯ na¯la̱a̱¯ ka̱a̱h˜ dsa¯, kya̱a̱h´ hi̱¯ tih˜ dsë'' jmeeˆ juu' ta¯juu'.

16 —Jnä´´ Jesús ma¯che̱e̱nˆ ángel kya̱a̱nˆ mah'' mi¯jnääyˆ läˆjëˆ he¯ la¯ kih'' läˆka̱a̱¯ gwahˆ. Jnä´´ la̱a̱n'' sa´ju̱¯ kih'' David, jnä´´ la̱a̱n'' nuu´´ hø' hi̱¯ kwaˆ je¯ jih'gye̱h'' —gaˆjäyh´´.

17 Jmi¯lle´´ Na¯jngii̱' kya̱a̱h´ më´´ Borrego mäh'' jäyh´´:

—Ña¯.

Hi̱¯ gaˆnuu´´, wa´ jäh´´:

—Ña¯.

Hi̱¯ läˆki̱i̱¯ dsë'', wa´ jäy¯. Hi̱¯ hnøø'' hi̱h'', wa´ hi̱yh´´ jmii̱¯ he¯ jmeeˆ cha̱a̱¯ dsa¯, he¯ la´ cha¯ go¯te˜.

18 Jnä´´ jmeenˆ dsoo´´ kih'' läˆjëë̱ˆ hi̱¯ nuu¯ juu' he¯ hlëëhˆ kih'' he¯ na'' ga´ le´´ taˆ cha´në´, he¯ na¯sii̱¯ jee´ la¯. Cher´mah'' hi̱¯ gaˆjmee´´ na¯dsë˜ ga´ juu' läˆko̱o̱¯ lle` jee´ la¯, tëë̱y'' läˆjëˆ he¯ wii̱´´ he¯ na'' ga´ che̱e̱' Dio läˆko̱o̱¯ na¯sii̱¯ jee´ la¯.

19 Hiˆ cher´mah'' hi̱¯ gaˆjñuuh'' juu' he¯ hlëëhˆ kih'' he¯ na'' ga´ le´´ taˆ cha´në´, he¯ na¯sii̱¯ jee´ la¯, läˆja̱¯ jñuuh'' Dio ka¯läh´´ he¯ la'' he̱e̱y¯ he¯ na¯sii̱¯ jee´ la¯. Jñuuyh'' kih'' chaah' hma¯ he¯ jmeeˆ cha̱a̱¯ dsa¯, hiˆ läˆja̱¯ ka¯läh´´ jñuuyh'' kih'' jee´ jwii̱¯ na¯jngii̱'.

20 Hi̱¯ jmeeˆ ju'dsoo´´ kih'' läˆjëˆ he¯ la¯ jäyh´´:

—Dsoo´´ ba´, ja̱hn´´ to¯cha̱h´´ la¯.

Wa´ la' läˆja̱¯, nee'', ñah¯ Jesús Dsa¯jøøh' kya̱a̱nˆ.

21 Läˆjëˆ he¯ llu'' he¯ la´ kwaˆ Jesús Dsa¯jøøh' jnän`, wa´ la' kya̱a̱h'' läˆjëë̱ˆ hnäh´´. Wa´ la' läˆja̱¯.